

משנה תורה - ספר קדושה (מ)

והוא ספר חמישי - פְּעָמֵי הַכֶּן בְּאִמְרַתְּךָ וְאֵל תִּשְׁלַט בִּי כָּל אֶן
רבנו משה בן מיימון זצ"ל

• [הלכות איסורי ביאה](#) • [הלכות מאכלות אסורות](#) • [הלכות שחיטה](#)

הלכות איסורי ביאה

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#) [פרק ששה עשר](#) [פרק שבעה עשר](#) [פרק שמונה עשר](#) [פרק תשעה עשר](#) [פרק עשרים](#) [פרק אחד ועשרים](#) [פרק שנים ועשרים](#)

הלכות מאכלות אסורות

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#) [פרק ששה עשר](#) [פרק שבעה עשר](#)

הלכות שחיטה

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#)

הלכות איסורי ביאה

יש בכללן שבע ושלשים מצות. מצוה אחת עשה. ושלשים ויש מצות לא תעשה. וזה הוא פרטון:

א שלא לבא על האם. **ב** שלא לבא על אשת אב. **ג** שלא לבעל אחות. **ד** שלא לבעל בת אשת אב. **ה** שלא לבעל בת הין. **ו** שלא לבעל הבת. **ז** שלא לבעל בת הבת. **ח** שלא לשא אשה ובתה. **ט** שלא לשא אשה ובת בנה. **י** שלא לשא אשה ובת בתה. **יא** שלא לבעל אחות אב. **יב** שלא לבעל אחות אם. **יג** שלא לבעל אשת אחי האב. **יד** שלא לבעל אשת הין. **טו** שלא לבעל אשת אח. **טז** שלא לבעל אחות אשתו. **יז** שלא לשכב עם בהמה. **יח** שלא תביא אשה בהמה עליה. **יט** שלא לשכב עם זכר. **כ** שלא לגלות ערות אב. **כא** שלא לגלות ערות אחי אב. **כב** שלא לבעל אשת איש. **כג** שלא לבעל נדה. **כד** שלא להתחתן בעכו"ם. **כה** שלא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'. **כו** שלא להרחיק דור שלישי מצרי מלבוא בקהל. **כז** שלא להרחיק דור שלישי אדומי מלבוא בקהל. **כח** שלא יבא ממזר בקהל. **כט** שלא יבוא סריס בקהל. **ל** שלא לסרס זכר אפלו בהמה חיה ועוף. **לא** שלא ישא כהן גדול אלמנה. **לב** שלא יבעל כהן גדול אלמנה אפלו בלא נשואין. **לג** שישא כהן גדול בתולה בנערוותיה. **לד** שלא ישא כהן גרושה. **לה** שלא ישא זונה. **לו** שלא ישא חללה. **לז** שלא יקרב אדם לאחת מכל העריות ואף על פי שלא בעל:

ובאור מצות אלו בפרכים אלו:

הלכות איסורי ביאה - פרק ראשון

א הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה במזיד חֵבב כַּרְת שְׁנָאֵמֶר (ויקרא יח-כט) 'כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנַּפְשׁוֹת וְגוֹי שְׁנֵייהֶם הַבּוֹעֵל וְהַנִּבְעָלָת. וְאִם הָיוּ שׁוֹגְגִין חֵיבִין חֲטָאת קְבוּעָה. וַיֵּשׁ מִן הָעֲרִיּוֹת שֶׁהוּא בְּמִיתַת בֵּית דִּין יִתֵּר עַל הַכָּרַת הַשְּׁוֹה בְּכֻלּוֹ :

מגיד משנה הבא על אחת מכל העריות וכו'. כבר נתבאר פ"א מהלכות אישות מה הן עריות והדין הזה מבואר בהרבה מקומות ומהם בכריתות בתחלת המסכתא :

ב אותן העריות שיש בהן מיתת בית דין אם היו שם עדים והתראָה ולא פָּרְשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם מִמִּיתִין אותן מיתת האמורה בהן :

מגיד משנה אותן העריות וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות :

ג ואפלו היה העובר תלמיד ^[א] חכם אין ממיתין ולא מלקין עד שתהיה שם התראָה. שלא נתנה התראָה בכל מקום אלא להבחין בין שוגג למזיד :

מגיד משנה ומ"ש רבינו ואפי' היה העובר תלמיד חכם. הוא דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דאמר בפ"ק דמכות (דף ו' ע"ב) חבר אינו צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד ע"כ בגמרא ומתניתין דהתם דלא כר"י ורבינו כתב הלשון הנזכר בגמרא בדברי ר"י ופי' לשונו הוא שלא ניתנה התראה אלא להבחין המעשה אם נעשה בשלימות כוונה ומחשבה או אם הוא שוגג בשום דבר כגון שלא ידע שזו היא ערוה או דבר אחר ופירוש הלשון הנזכר בגמרא הוא שלא נתנה התראה אלא להבחין אם הוא שוגג בידיעת עונש המעשה או לא ות"ח מן הסתם יודע הוא הדבר, ולפי שראיתי בזה משיגים על דברי רבינו ביארתי לשונו והחילוק שיש בין לשונו ובין לשון הגמרא :

ד הָעֲרִיּוֹת שֵׁשׁ בָּהֶן מֵיִתֵּת בַּיִת דִּין מֶהֶן שְׁמֵיִתְתָּן בְּסִקְלָהּ. וּמֶהֶן שְׁמֵיִתְתָּן בְּשֶׁרְפָהּ. וּמֶהֶן שְׁמֵיִתְתָּן בְּחֶנֶק. וְאֵלּוּ ^[ב] שְׁמֵיִתְתָּן בְּסִקְלָהּ. הִבָּא עַל אָמוֹ. וְעַל אִשָּׁת אָבִיו. וְעַל אִשָּׁת בְּנוֹ וְהִיא הִנְקֵרָאֵת כְּלָתוֹ. וְהַשּׁוֹכֵב עִם זָכָר. וְהַשּׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה. וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיָּאָה אֶת הַבְּהֵמָה עֲלֶיהָ :

מגיד משנה העריות שיש בהן מיתת בית דין וכו'. בסנהדרין פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף מ"ט ע"ב) משנה כלשון רבינו :

ה וְאֵלּוּ הֵן הָעֲרִיּוֹת שְׁמֵיִתְתָּן בְּשֶׁרְפָהּ. הִבָּא עַל בֵּת אִשְׁתּוֹ בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ. וְעַל בֵּת בְּתָהּ. וְעַל בֵּת בְּנָהּ. וְעַל אִם אִשְׁתּוֹ. וְעַל אִם אִמָּהּ. וְעַל אִם אָבִיהָ. וְהִבָּא עַל בֵּתוֹ. וְעַל בֵּת בָּתּוֹ. וְעַל בֵּת בְּנוֹ :

מגיד משנה ואלו הן העריות וכו'. שם פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ה) משנה :

כסף משנה ואלו הן העריות שמיתתן בשריפה הבא על בת אשתו בחיי אשתו. כלומר אבל אחר מיתת אשתו אינה בשריפה אבל היא בכרת כמו שנתבאר בדברי רבינו בפ"ב :

לחם משנה ואלו הן העריות שמיתתן בשרפה וכו'. קשה לי לפי דעת רבינו דכל דבר הנלמד בג"ש הוי ד"ס א"כ אם חמותו ואם חמיו דילפינן לה בגמרא בריש פרק הנשרפין (דף ע"ה) מג"ש הוי מד"ס דבשלמא באינך דיליף שם בברייתא בת אשה ובת בתה וכו' אע"ג דילפינן עונש בג"ש מ"מ לא הוי ד"ס כיון דהאזהרה כתיבא בתורה אבל אם חמיו ואם חמותו עונש ואזהרה מדרשא אתיא ואע"ג דלר"ע דדריש אותו ואתהן אם חמותו מיהא כתיבא בהדיא היינו לאביי אבל לרבא הא מסקינן שם דחמותו לאחר מיתה איכא בינייהו ולכולהו אם חמותו מדרשא אתיא וא"כ קשיא למה לא כתב רבינו שהיא מד"ס כמ"ש לקמן בפרק ב' גבי הבא על אשה דרך זנות דאינה אסורה אלא מד"ס משמע דכולהו אינך הוו דבר תורה וצ"ע :

ו אִין לָדָּ עֶרְוָה בְּחֶנֶק אָלָא אִשָּׁת אִישׁ בְּלִבָּד שְׁנַאֲמַר (ויקרא כ-ט) 'מוֹת יוֹמַת הַנֶּאֱפָף וְהַנֶּאֱפָתִי וּמִיִּתָּהּ הָאֲמוּרָה בִּתְוֹרָה סְתָם הִיא חֶנֶק. וְאִם הִיִּתָּה בֵּת כְּהֵן הִיא בְּשֶׁרְפָהּ וּבּוֹעֵלָהּ בְּחֶנֶק שְׁנַאֲמַר

(ויקרא כא-ט) 'ובת איש כהן כי תחל לזנות' (ויקרא כא-ט) 'באש תשרף'.
ואם היתה נערה מארשה שניהם בסקילה שנאמר (דברים כב-כד)
'כי תהיה נערה בתולה וגו' (דברים כב-כד) 'וסקלתם אתם
באבנים'. וכל מקום שנאמר בתורה (ויקרא כג) (ויקרא כ-טז) 'מות
יומתו דמיהם בס' הרי הן בסקילה:

מגיד משנה אין לך ערוה בחנק וכו'. פרק אלו הן הנחנקין (דף פ"ד ע"ב)
במשנה מבואר שאשת איש בחנק ובגמרא מבואר שם שכל מיתה האמורה
בתורה סתם אינה אלא חנק: **ואם היתה בת כהן וכו'**. דין בת כהן שהיא
בשריפה מבואר בכתובות ובמשנה פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ה) ודין בועלה
שהוא בחנק במשנה פרק אלו הן הנחנקין (דף צ'): **ואם היתה נערה מאורסה**
וכו'. דלא כמ"ד התם פרק ארבע מיתות ב"ד (דף נ') דאפילו מאורסה בת כהן
שזינתה בשריפה אלא כי היא דמרגלא בפומיה דרבי יוחנן נערה מאורסה
בת כהן שזינתה בסקילה: **וכל מקום שנאמר בתורה וכו'**. שם מבואר שמאוב
וידעוני אנו למדין שכתוב בהן באבן ירגמו אותם דמיהם בס:

שאר העריות כן בכרת בלבד ואין בהם מיתת בית דין.
לפיכך אם היו שם עדים והתראה בית דין מלקין אותן. שכל
חייבי כרתות לוקין:

מגיד משנה שאר העריות כולן וכו'. במכות פרק אלו הן הלוקין (דף י"ג) משנה
ומבואר בגמרא דלרבי ישמעאל ורבי עקיבא כל חייבי כריתות לוקין:

הבא על אחת מחייבי לאוין במזיד. הוא לוקה והיא. ואם
בשוגג פטורין מכלום. והבא על אחת מהשניות במזיד מכין
אותו מפת מרדות מדברייהם. אבל הבא על אחת מחייבי עשה
אינו לוקה. ואם הכו אותם בית דין מפת מרדות כדי להרחיק
מן העברה הרשות בידם:

מגיד משנה הבא על אחת וכו'. במשנה שם: **והבא על אחת מן השניות וכו'.**
פרק ראשון מהלכות אישות נתבאר מי הן השניות ושארין מד"ס וכבר
הזכרתי פרק ראשון מהלכות שבת מקצת מהמקומות שנזכר בגמרא מכת
מרדות באיסורין של דבריהם ובחייבי עשה ג"כ כ"ש הוא שאם רצו ב"ד שיש

שם מכת מרדות ובביאור אמרו במצות עשה כגון סוכה איני עושה לולב איני נוטל מכין אותו עד שתצא נפשו :

ט אָנוּס פְּטוּר מִכָּלּוּם מִן הַמְּלָקוֹת וּמִן הַקְּרָבָן וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר מִן הַמִּיתָה שְׁנֵאמַר (דברים כב-כו) 'וּלְנַעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר'. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּשֵׁנֵאֲנוּס הַנִּבְעֵל. אָבֵל הַבוֹעֵל אִין לוֹ אָנוּס שְׂאִין קִשׁוּי אֶלָּא לְדַעַת. וְאִשָּׁה שְׁתַּחֲלַת בִּיאָתָהּ בְּאָנוּס וְסוֹפָה בְּרָצוֹן פְּטוּרָה מִכָּלּוּם שְׁמִשְׁהַתְּחִיל לְבַעַל בְּאָנוּס אִין בְּיָדָהּ שְׁלֵא תִרְצָה שְׂיִצֵּר הָאָדָם וְטַבְּעוּ כּוֹפָה אוֹתָהּ לְרָצוֹת :

ההראב"ד **ש אין קשוי אלא לדעת**. כתב הראב"ד ז"ל יש אונס שהוא פטור כגון שהוא מתכוון לאשתו ותקפתו אחת מן העריות והביאתו עליה או שדבקהו עכו"ם עליה עכ"ל:

מגיד משנה **אנוס פטור מכלום כו'.** זה מבואר בהרבה מקומות ובספרי ולנערה לא תעשה דבר מלמד שפטרה הכתוב מן המיתה מנין אף מן הקרבן ת"ל חטא מנין אף מן המכות ת"ל חטא מות מלמד שכל אונסין שבתורה פטורין : **בד"א בשנאנס הנבעל וכו'.** ביבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נ"ג ע"ב) במשנה הוא אנוס והיא לא אנוסה קנה ואמרו בגמרא אנוס דמתניתין ה"ד אילימא שאנסוהו עכו"ם ובא עליה האמר רבא אין אונס לערוה שאין קישוי אלא לדעת. וי"מ שאם אמרו לו עכו"ם לבא על הערוה ואם לאו שיהרגו אותו ובא עליה מומת על ידה לפי שאין קישוי אלא לדעת וזה דעת רבינו אבל י"א דכיון שמחמת האונס יהב אדעתיה ונתקשה אף הוא פטור בדיני אדם והא דרבא משכחת לה כגון שתקפתו אשה וקרבתו לעצמה לאונסו או שדבקו אותו עכו"ם לערוה ואין שם פחד מיתה כיון דליכא אונס דגופיה אע"פ שדבקום זה לזה ובא עליה חייב שאלמלא נתן דעתו עליה לא היה אפשר לו לבעול שאין קישוי אלא לדעת ולפי פירוש זה הקשו למה לא פירש המשנה דהוא אנוס בשאנסוהו למיתה לבא עליה דהא בכה"ג לא אמר רבא אין אונס בערוה לפי פי' זה והם ז"ל תירצו דההיא כיון דבביאה עצמה ליכא אונס לא קרינא ביה הבא על יבמתו באונס אלא מדעת ושלא בכוונת מצוה ע"כ דבריהם : **ובהשגות** א"א יש אונס שהוא פטור וכו'. ונראה שבכגון זה אפילו רבינו יודה בו שכל שהקישוי נעשית לדעת היתר ואח"כ נאנס בהיותו עומד בקישויו ודאי אונס גמור הוא ואין לומר על זה אין קישוי אלא לדעת : **ואשה שתחלת ביאתה וכו'.** בכתובות פרק נערה שנתפתתה (דף נ"א ע"ב) מימרא דרבא שם :

ז המכניס ראש העטרה בלבד הוא הנקרא מערה מלשון [\(ויקרא](#)
[כ"ח\)](#) 'את מקרה הערה'. והמכניס כל האיבר הוא הנקרא גומר.
ובכל הביאות האסורות אחד המערה ואחד הגומר ואף על פי
שלא הוציא שכבת זרע ואף על פי שפרש ולא גמר כיון שהכניס
ראש העטרה נתחייבו שניהם מיתת בית דין או כרת או מלקות
או מפת מרדות. (ואחד הבא על הערוה כדרךה ואחד הבא
עליה שלא כדרךה) משיערה בה יתחייבו שניהן מיתה או כרת
או מלקות או מפת מרדות בין שהיו שוכבין בין שהיו עומדים
על הכנסת העטרה הוא החיוב:

מגיד משנה המכניס ראש העטרה וכו'. ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף נ"ה
ע"ב) אמר רבי יוחנן העראה זו הכנסת עטרה גמר ביאה גמר ביאה ממש מכאן
ואילך אינו אלא נשיקה ופטור עליה ופליגא אדשמואל ע"כ. וידוע שהלכה
כרבי יוחנן לגבי שמואל ועוד אזכיר מימרא זו פרק כ"א: **וכל הביאות**
האסורות וכו'. שם מפורש בגמרא שבכולן העראה כגמר ביאה חוץ משפחה
חרופה ויתבאר דין השפחה פרק ג': **ואחד הבא על הערוה וכו'.** בפרק ארבע
מיתות (דף נ"ה) ובהרבה מקומות:

יא כל הבא ביאה אסורה בלא קשוי. אלא שהיה האיבר שלו
מדלדל כמו איבר ^[ג] המתים כגון החולים. או מי שנולד כד כגון
סריס חמה אף על פי שהכניס את האיבר בידו אינו חייב לא
כרת ולא מלקות ואין צריך לומר מיתה. שאין זו ביאה. אבל
פוסל הוא מן התרומה. ובית דין מכין את שניהם מפת
מרדות:

מגיד משנה כל הבא ביאה אסורה וכו'. מחלוקת אביי ורבה בשבועות פרק
ידיעות הטומאה (דף י"ח) והלכה כרבה דאמר התם זאת אומרת המשמש מת
בעריות פטור. ומ"ש אבל פוסל הוא מן התרומה. מימרא בסוטה פרק ארוסה
ושומרת יבם (דף כ"ו): אמר שמואל שחוף מקנין על ידו ופוסל בתרומה וענין
הפיסול בתרומה הוא שהאשה שנבעלה לפסול לה ונעשית זונה אסורה לאכול
בתרומה כנזכר פ"א מהלכות תרומות. ומ"ש מהכאת מכת מרדות. הוא מפני

שזה פטור אבל אסור הוא וכבר ביארתי כיוצא בזה פרק ראשון מהלכות שבת:

יב הָבֵא עַל עֶרְוָה מִן הָעֲרִיּוֹת * כְּמַתְעַסֵּק אָף עַל פִּי שְׂאִין כְּפִנְתּוֹ לְכַד חֵיב. וְכֵן בְּחִיבֵי לְאוּיִן וּבְשִׁנְיֹת. אָבֵל הָבֵא עַל עֶרְוָה מִן הָעֲרִיּוֹת וְהִיא מֵתָה פְטוֹר מְכֻלָּם. וְאִין צָרִיךְ לֹמַר בְּחִיבֵי לְאוּיִן שֶׁהוּא פְטוֹר. וְהָבֵא עַל הַטְּרִפָּה אוֹ שֶׁשָּׁכַב עִם בְּהֵמָה טְרִפָּה חֵיב. חֵי הוּא אָף עַל פִּי שְׂסוּפּוֹ לְמוֹת מַחְלֵי זֶה. וְאֶפְלוּ שְׁחַט בָּהּ שְׁנֵי סִימָנִין וְעַדִּין הִיא מְפֻרָּקֶת הָבֵא עָלֶיהָ חֵיב עַד שְׁתַּמּוֹת אוֹ עַד שְׁתִּיז רֵאשָׁה:

ההראב"ד **כמתעסק וכו'.** א"א חייבי לאוין לא ידעתי למה קרבן אין כאן:

מגיד משנה **הבא על ערוה מן העריות כמתעסק וכו'.** מימרא דשמואל הובאה פרק ארבע מיתות (דף ס"ב ע"ב) המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה וכבר נתבאר פרק שני מהלכות שגגות שהמתעסק הוא כגון נתכוון לאשתו ונזדמנה לו אחותו וי"מ שלא נתכוון לביאה ובא עליה ופשוט הוא שכל זה אינו אלא לענין קרבן אבל לענין מלקות או מיתה אין חיוב בלא מזיד והתראה כנזכר למעלה וא"כ מה שנמצא בכאן בספרי רבינו וכן בחייבי לאוין ובשניות הוא ט"ס שהרי חייבי לאוין שוגגין פטורין הן מכלום כנזכר למעלה וכ"ש בשניות שהם מדבריהם וא"א ליישב לשון זה בשום פנים וכן כתב בהשגות א"א חייבי לאוין לא ידעתי למה קרבן אין כאן ע"כ, ודבר פשוט הוא: **אבל הבא על ערוה מן העריות והיא מתה.** פרק הבא על יבמתו (דף נ"ה ע"ב) ממעט ליה מקרא: **והבא על הטריפה וכו'.** בסנהדרין פרק הנשרפין (דף ע"ח) הרובע את הטריפה חייב ואמרו שם מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטר קמ"ל דמשום הנאה הוא והא אית ליה הנאה ע"כ ובפרק העור והרוטב (חולין קכ"א ב') אמרו שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת x [הרי היא כחיה לכל דבריה]:

כסף משנה **הבא על ערוה מן העריות כמתעסק וכו'.** מ"ש וכן בחייבי לאוין **ובשניות** ה"ה כתב שהוא ט"ס ולי"נ ליישב דה"ק וכן בחייבי לאוין עבר על לאו כדין מי שלא התרו בו שאע"פ שאינו לוקה הרי הוא חייב לשמים וכן בשניות חייב לשמים אע"פ שאין מענישים אותו בידי אדם:

לחם משנה **הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה וכו'.** כתב ה"ה שהמתעסק כגון נתכוון לאשתו ונזדמנה לו אחותו משמע דהאי פירושא מיקל טפי מפירוש בתרא דדוקא הכא דנתכוון לביאה מיהא חייב אבל היכא דלא נתכוון לביאה כלל פטור ופירוש בתרא החמיר דאפילו לא נתכוון לביאה כלל חייב ולכאורה קשה דכי הך פירוש בתרא נראה מוכרח בגמרא דקאמר בפרק ד' מיתנות (דף ס"ב ע"ב) על ההיא דמתעסק בחלבים ועריות חייב דמתעסק בשבת פטור פי' שם דמתעסק בשבת היינו שנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר משמע אע"ג שלא נתכוון לחתיכה כלל ואפילו הכי אמר דבעריות חייב משמע אע"ג דלא נתכוון לביאה כלל וא"כ קשה לפשט קמא מיהו לזה י"ל דלא פירשו בגמרא כן אלא לאביי דאמר בפרק כלל גדול דדוקא נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור משום דלא נתכוון לחתיכה אבל אם נתכוון לחתיכה בעלמא כגון נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר חייב ומשום דבגמרא בעי לפרש ברייתא דמשא"כ בשבת לכ"ע נקט חלוקה דהוי פטור לכ"ע אבל לדידן דקי"ל כרבא דאפילו נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור ופירוש ברייתא דמשא"כ בשבת דנתכוון לחתיכה בעלמא וכן ההיא מימרא דרב נחמן ובכה"ג אמרינן בעריות דחייב דנתכוון לביאה כגון דנתכוון לאשתו ונזדמנה לו אחותו. ומ"מ קשה לי קצת בדברי ה"ה דכתב פירוש בתרא בשם יש מפרשים נראה שהוא דעת רבינו בפרק ב' מהלכות שגגות שכתב שם כיצד היה מתעסק עם אשה ובעלה בלא כוונה לבעילה והרי היא ערוה עליו כו' ואם כן לא היה לו לכתוב פירוש זה אלא בשם רבינו ומלשונו משמע דרבינו אינו מפרש כך. עוד קשה לי שם על דברי רבינו ז"ל שכתב נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר בלא כוונה לחתיכה דהא כיון דהוא פסק כרבא וכמ"ש בפרק ב' מהלכות שבת היה לו לכתוב נתכוון לחתוך דלרבא אפילו נתכוון לחתיכה בעלמא פטור ואולי י"ל בדוחק לזה דרבינו לא הכניס עצמו שם לפרש הדינים הנוהגים בשבת וסמך על מ"ש בהלכות שבת ולא כתבו שם אלא אגב דעריות ולכך נקט נתכוון להגביה משום דבעריות נקט בלא כוונה לבעילה אגב הא נקט הא :

יג **כָּל אִשָּׁה אֲסוּרָה מֵאָלוּ אִם הִיְתָה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וּמַעֲלָה גְדוֹל הִבָּא עָלֶיהָ חַיֵּב מִיְתָה אוּ כָּרַת אוּ מַלְקוֹת וְהִיא פְּטוּרָה מִכְלוּם אֲלָא אִם כֵּן הִיְתָה גְדוֹלָה. וְאִם הִיְתָה פְּחוּתָה מִזֶּה הָרִי שְׁנִיָּהּ פְּטוּרִין שְׂאִין בִּיאָתָה בִּיאָה. וְכֵן אִשָּׁה גְדוֹלָה שְׂבָא עָלֶיהָ קָטָן אִם הִיא בֵּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וּמַעֲלָה הִיא**

חִיבַת כָּרַת אוּ מִיתָה אוּ מַלְקוֹת וְהוּא פְּטוּר. וְאִם הָיָה בֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וּלְמִטָּה שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין :

מגיד משנה כל אשה אסורה מאלו וכו'. משנה בנדה פרק יוצא דופן (דף מ"ד) הובאה בהרבה מקומות בגמרא: **וכן אשה גדולה וכו'.** גם זה שם וכבר נזכר פ"א מהלכות אישות מי הוא הנקרא גדול ומי היא הנקראת גדולה:

יד הָבֵא עַל הַזָּכָר אוּ הַבֵּיא זָכָר עָלָיו כִּיּוֹן שֶׁהֵעֲרָה אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם גְּדוּלִים נְסַקְלִים שְׁנַאֲמַר **(ויקרא יח-כב)** 'וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכֵב' בֵּין שֶׁהָיָה בּוֹעֵל אוּ נִבְעֵל. וְאִם הָיָה קָטָן בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וּמַעְלָה זֶה שָׁבָא עָלָיו אוּ הֵבִיאוּ עַל עֲצָמוֹ נְסַקְלִין וְהַקָּטָן פְּטוּר. וְאִם הָיָה הַזָּכָר בֶּן תֵּשַׁע אוּ פְּחוֹת שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין וְרֵאשִׁי לְבֵית דִּין לְהַכּוֹת הַגְּדוֹל מִכַּת מְרֻדוֹת לְפִי שֶׁשָּׁכַב עִם זָכָר וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא פְּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע :

מגיד משנה **הבא על הזכר וכו'.** בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נ"ד) משנה וברייתא: **ואם היה הזכר וכו'.** מחלוקת רב ושמואל ורב פטר בפחות מבן תשע ותניא כוותיה. וענין המכת מרדות כבר נתבאר שהוא בכל דבר כזה שהוא פטור אבל אסור:

טו **הָבֵא עַל אֲנַדְרוּגִינוּס דְּדָרָךְ זְכוּרוֹתוֹ חִיב.** [ואם] [אֶחָד הָבֵא עַל הַזָּכָר אוּ] הָבֵא עַל אֲנַדְרוּגִינוּס דְּדָרָךְ זְכוּרוֹתוֹ חִיב. [ואם] בָּא עָלָיו דְּדָרָךְ נְקֻבוֹתוֹ פְּטוּר] וְהִטְמָטוּם סָפֵק הוּא לְפִיכָךְ הָבֵא עַל הִטְמָטוּם אוּ עַל אֲנַדְרוּגִינוּס [דְּדָרָךְ נְקֻבוֹתוֹ] מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת וְהֵאֲנַדְרוּגִינוּס מִתָּר לִשְׂאָא אִשָּׁה :

מגיד משנה **אחד הבא על הזכר וכו'.** רבינו פסק כדברי האומר ביבמות בפרק הערל (דף פ"ג ע"ב) אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר [בד"א בזכרות שלו אבל בנקבות שלו פטור ודברי סימאי דאמר חייבין עליו משני מקומות יחידאה ורבנן פליגי עליה כמו שאמרו שם ורבנן אע"ג דאית ביה שני משכבות את זכר כתיב פירוש במקום זכרותו] ושם נתבאר בגמרא שהאומר כן אינו סובר שיהיה אנדרוגינוס כזכר לכל דבריו וזהו דעת רבינו ממה שנזכר במקומות אחרים ודין הטומטום שהוא ספק זכר ספק נקבה מבואר שם ובהרבה מקומות וענין המכת מרדות כבר הזכרתי למעלה. ומ"ש **והאנדרוגינוס מותר לישא אשה.** הוא כסתם מתני' דהתם (יבמות דף

פ"א) דתני אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא ודעת רבינו אע"פ שהוא ספק וקידושיו ספק כמו שנזכר פ"ד מהלכות אישות אף על פי כן נושא לכתחלה שאף על פי שאין אשה נושאת אשה אנדרוגינוס נושא הוא אשה דהא חזינן דרחמנא רבייה לענין משכב זכור ואף על פי שאשה אינה נושאת אשה ונשים המסוללות זו בזו אסור הוא כמו שנזכר פרק כ"א לענין זה אנדרוגינוס כזכר הוא זהו דעת רבינו :

כסף משנה **הבא על אנדרוגינוס דרך נקבותו פטור.** בס"פ הערל (דף פ"א) תנן רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה וכו' אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא רבי אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר ובגמרא (דף פ"ג) אמר רב ליתא למתניתין מקמי ברייתא דתניא רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפ"ע הוא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה הוא אדרבא ליתא לברייתא מקמי מתניתין מדשבקיה ר"י לבר זוגיה שמע מינה הדר ביה וכו' אמרי בי רב הלכה כר"י באנדרוגינוס ופירש"י דאר"י דמתניתין קאי אבל ר"ח ור"י פירשו דאר"י דברייתא קאי וכתב הרשב"א הרמב"ם פסק בחיבורו הגדול ובפירוש המשנה שלו כר"י דברייתא דאמר בריה בפני עצמו הוא ולפיכך אינו מאכיל בתרומה לפי שהוא ספק וספיקא דאיסורא לחומרא ופסק כרבי אליעזר דאמר חייבים עליו סקילה כזכר ולא ידעתי היאך יתקיימו שני פסקים הללו שאם אתה מספקו בנקבה היאך אתה סוקל על ביאתו כזכר ושמה הוא סובר דאף רבי אליעזר סבר דבריה בפ"ע הוא אלא שחייבים עליו סקילה כזכר מגזירת הכתוב דכתיב ואת זכר לא תשכב משכבי אשה :

לחם משנה **אחד הבא על הזכר וכו'.** כתב ה"ה ודעת רבינו אעפ"י שהוא ספק וקידושיו ספק כמו שנזכר בפרק ד' מהלכות אישות אעפ"י וכו' וא"ת והא בפרק הערל (דף פ"ב ע"ב) אמרו אנדרוגינוס נושא תני ואם נשא ופירש"י ז"ל אנדרוגינוס נושא לכתחלה אלמא זכר מעליא הוא וקשיא לריש לקיש דאמר אין מאכיל בחזה ושוק ע"כ משמע דלמ"ד ספק דהוי ר"ל אינו נושא לכתחלה וי"ל דהא מפרש כפירוש התוספות דמאי דפריך הוא מדקאמר נושא משמע נישואין גמורין דאי לא היה לו לומר אנדרוגינוס שקידש קידושיו קידושין. כתב עוד ה"ה ונשים המסוללות זו בזו פסולות לכהונה x כמו שנזכר בפרק כ"א קשה דאדרבא בפרק כ"א פסק רבינו דאינן אסורות לכהונה. וי"ל דה"ק ואע"ג שאשה אינה נושאת אשה והוא אסור דהא איכא למ"ד בגמרא דנשים המסוללות פסולות לכהונה כמו שנזכר בפרק כ"א פירושו כמו שהזכיר ה"ה עצמו בפרק כ"א בשם רב הונא וא"כ אע"ג דלא קי"ל כוותיה בענין פסול הכהונה מ"מ איסורא איכא וא"כ אשה אינה נושאת אשה ואסור מ"מ כזכר הוא לענין זה :

טז הָבֵא עַל הַבְּהֵמָה אוֹ שֶׁהֵבִיא בְּהֵמָה עָלָיו שְׁנִיָּהּוּ נִסְקָלִין שְׁנַאֲמַר [\(ויקרא יח-כג\)](#) 'וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתָּדִי בֵּין שְׂרַבְעָה אוֹ הִבִּיאָה עָלָיו. וְאֶחָד בְּהֵמָה וְאֶחָד חֲתִיָּה וְעוֹף הַכֹּל בְּסִקְלָה. וְלֹא חֶלֶק הַכֶּתוּב בְּבְהֵמָה בֵּין גְּדוּלָּה לְקִטְנָה שְׁנַאֲמַר וּבְכָל בְּהֵמָה אֶפְלוּ בְּיוֹם לַדָּתָה (הָבֵא עָלֶיהָ בֵּין כְּדַרְכָּה בֵּין שְׁלֹא כְּדַרְכָּה) כִּיּוֹן שֶׁהֵעֲרָה בָּהּ אוֹ שֶׁהֵעֲרָתָה בּוֹ חֵיב :

מגיד משנה **הבא על הבהמה וכו'.** בסנהדרין פרק ד' מיתות (נ"ה) : **ואחד בהמה וכו'.** בבבא קמא פרק שור שנגח את הפרה (דף נ"ה) מתבאר בגמרא דומה לזה ובע"ז פרק אין מעמידין (דף כ"ב כ"ג) הזכירו רביעה בעופות : **ולא חלק הכתוב וכו'.** ברייתא פרק ד' מיתות (דף נ"ד ב') :

יז קָטָן בֶּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שָׁבָא עַל הַבְּהֵמָה אוֹ הִבִּיאָה עָלָיו הִיא נִסְקָלָת עַל יָדוֹ וְהוּא פְּטוּר. הִזָּה בֶּן תִּשְׁעַ אוֹ פְּחוּת אִין סוּקָלִין אֶת הַבְּהֵמָה. וְכֵן קִטְנָה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁהִבִּיאָה בְּהֵמָה וְחִיָּה עָלֶיהָ בֵּין בְּהֵמָה גְּדוּלָּה בֵּין בְּהֵמָה קִטְנָה כִּיּוֹן שֶׁהֵעֲרָתָה בָּהּ הַבְּהֵמָה (בֵּין כְּדַרְכָּה בֵּין שְׁלֹא כְּדַרְכָּה) הַבְּהֵמָה נִסְקָלָת וְהִיא פְּטוּרָה. וְאִם הִיָּתָה גְּדוּלָּה שְׁנִיָּהּוּ נִסְקָלִין. וְאִם הִיָּתָה מִבֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וּלְמִטָּה אִין הַבְּהֵמָה נִסְקָלָת :

מגיד משנה **קטן בן תשע שנים וכו'.** משנה בפי' יוצא דופן (דף מ"ה) הובאה בפרק ד' מיתות (נ"ד) : קטן בן ט' שנים ויום אחד פוסל את הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת על ידו והיקש הקטנה בת שלש שנים ויום אחד לקטן בן תשע שנים ויום אחד ידוע הוא שם ובהרבה מקומות :

יח וְכֵן הַשׁוֹכֵב עִם הַבְּהֵמָה בְּשִׁגְגָה וְהִאֲשָׁה שֶׁהִבִּיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ בְּשִׁגְגָה אִין הַבְּהֵמָה נִסְקָלָת עַל יָדוֹ וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּ גְּדוּלָּים. כָּל הָעֲרִיּוֹת כֻּלּוֹן שֶׁהִיָּה אֶחָד גְּדוּל וְאֶחָד קָטָן הַקָּטָן פְּטוּר וְהַגְּדוּל חֵיב כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֶחָד עַר וְאֶחָד יָשׁוּן הִיָּשׁוּן פְּטוּר.

אָחַד מִזֵּיד וְאָחַד שׁוֹגֵג הַמֵּזִיד חָיֵב וְהַשׁוֹגֵג מְבִיא קָרְבָּן. אָחַד
אָנוּס וְאָחַד בְּרָצוֹן הָאָנוּס פְּטוּר כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

מגיד משנה **וכן השוכב עם הבהמה וכו'.** בעיא בפרק ארבע מיתות ולא
איפשיטא ואין סוקלין אותה מספק: **כל העריות כולן וכו'.** במשנה פרק יוצא
דופן (דף מ"ה) נתבאר באחד גדול ואחד קטן אחד אנוס ואחד שאינו אנוס
מפורש בכתובות בענין נערה המאורסה ומפורשים כל החלוקים שהזכיר
רבינו במשנה פרק הבא על יבמתו (דף נ"ג ע"ב) ובכריתות פרק ד' מחוסרי
כפרה (דף י"א):

ט אין העדים נזקקין לראות המנאפים שהערו זה בזה
והכניס כמכחול בשפופרת. אלא משיראו אותן דבוקין זה עם
זה כדרך כל הבועלים הרי אלו נהרגין בראיה זו. ואין אומרים
שמה לא הערה, מפני שחזקת צורה זו שהערה:

מגיד משנה **אין העדים נזקקין וכו'.** סוף פירקא קמא דמכות (דף ז') ורבנן
היכי דייני כשמואל דאמר שמואל במנאפים משיראו כמנאפים:

כ מי שהחזק בשאר בשר דנין בו על פי החזקה. אף על פי שאין
שם ראיה ברורה שזה קרוב. ומלקין ושורפין וסוקלין וחונקין
על חזקה זו. כיצד. הרי שהחזק שזו אחותו או בתו או אמו
ובא עליה בעדים הרי זה לוקה או נשרף או נסקל ואף על פי
שאין שם ראיה ברורה שזו היא אחותו או אמו או בתו אלא
בחזקה בלבד. ומעשה באשה אחת שבאת לירושלים ותינוק
מרכב לה על כתפה והגדילתו בחזקת שהוא בנה ובא עליה
והביאה לבית דין וסקלוה. ראיה לדין זה מה שדנה תורה
במקלל אביו ומכה אביו שיומת. ומנין לנו ראיה ברורה שזה
אביו, אלא בחזקה, כך שאר קרובים בחזקה:

מגיד משנה **מי שהחזק בשאר בשר וכו'.** בקידושין פ' י' יוחסין (דף פ') מלקין
על החזקות וסוקלין ושורפין על החזקות. והמעשה שהזכיר רבינו מפורש שם.
והראיה שהביא מפורש שם בירושלמי:

כא אִישׁ וְאִשָּׁה שָׁבְאוּ מִמְדִּינַת הַיָּם הוּא אוֹמֵר זֹאת אֲשֶׁר־אֵשֶׁתִּי וְהִיא אוֹמְרַת זֶה בְּעָלִי. אִם הִחֲזִיקָה בְּעִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁהִיא אֲשֶׁתוֹ הוֹרְגִין עָלֶיהָ. אֲבָל בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם אֵין הוֹרְגִין עָלֶיהָ מִשׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ :

מגיד משנה איש ואשה שבאו ממדינת הים וכו'. מימרא דרב בבא בתרא (דף קס"ז):

כב הָאִשָּׁה שֶׁהִחֲזִיקָה נְדָה [ד] בְּשִׁכּוּנוֹתֶיהָ בְּעֵלָה לּוֹקָה עָלֶיהָ מִשׁוּם נְדָה. * הַמְקַנָּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתַּרְהָ וּבָא עַד אֶחָד וְהֵעִיד שְׁנִטְמָא וְהִיא בְּעֵלָה כְּהֵן וּבָא עָלֶיהָ אַחַר כֶּךָ הָרִי זֶה לּוֹקָה עָלֶיהָ מִשׁוּם זוֹנָה. אָף עַל פִּי שְׁעָקֵר הַעֲדוֹת בְּעַד אֶחָד כְּבָר הִחֲזִיקָה בְּזוֹנָה :

ההראב"ד המקנא לאשתו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אינו כן דאינו לוקה משום זונה אלא משום טומאה דכל אונס בעד אחד לא קרינן ביה זונה אלא משום טומאה והכי איתא ביבמות בלישנא בתרא דרבה עכ"ל:

מגיד משנה האשה שהחזיקה וכו'. שם פרק עשרה יוחסין ובכתובות פרק המדיר (דף ע"ב): **המקנא לאשתו ונסתרה וכו'.** דעת רבינו דאע"פ ששנינו שם ביבמות פ"ק (דף י"א) וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה ואמרו שם מאי נסתרה נבעלה ואמאי קרי ליה נסתרה לישנא מעליא נקט והקשו נבעלה טומאה בהדיא כתיב בה ונסתרה והיא נטמאה ותירצו למיקם עליה בלאו ורבי יוסי בן כיפר פליג עליה התם ואמרו דלאו בסוטה לית ליה ובודאי דקי"ל כחכמים ואעפ"כ סובר רבינו שאין ישראל שזינתה תחתיו אשתו לוקה על לאו זה מפני שעיקר הלאו הוא למחזיר גרושתו אחר שנתארסה או שנשאת לאחר כדכתיב והלכה והיתה לאיש אחר לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה ואף ע"פ שחכמים דרשו בו שני דברים מניעת חזרת הגרושה ומניעת לבא על האשה אחרי אשר הוטמאה דהיינו זינתה וקרא הכי משמע להו לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה וגם כן לא יוכל אחרי אשר הוטמאה הוי ליה לאו שבכללות פירוש שהוא כולל ב' דברים ואין לוקין עליו לדעת רבינו כפי מה שביאר רבינו בספר המצות בעיקר התשיעי. ומ"מ כיון שפשוטו של מקרא הוא במניעת חזרת הגרושה המחזיר גרושתו לוקה אבל הבא על אשתו שזינתה

אינו לוקה מחמת לאו זה. זהו דעת רבינו ומפני כן לא מנה בכלל מנין מצות הלאוין שלא לבא על אשתו אחר שזינתה ולא חייב עליה מלקות בספר שופטים ולא בשום מקום וכאן כתב בעלה כהן בדווקא וחייב לו מלקות משום זונה ולא משום טומאה ופשוט הוא שיש כאן משום זונה ואפילו נבעלה באונס סובר רבינו שהיא זונה כמו שיתבאר פרק י"ח ובמימרא דרב עמרם דפרק הבא על יבמתו (דף נ"ו ע"ב) ומה שחידש כאן רבינו אינו אלא שמחמת עד אחד הוא לוקה מפני שכבר הוחזק בטומאה מפני שכבר נתבאר פ"א מהלכות סוטה שמי שקינא לאשתו ונסתרה בעדים ובא עד אחד והעיד שנבעלה שהיא אסורה על בעלה לעולם שמא יקשה לך מה ששנינו פרק הבא על יבמתו אמר רבה אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום זונה והקשו משום זונה אין משום טומאה לא ותירצו אימא אף משום זונה עוד שם איכא דאמרי אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טומאה משום טומאה אין משום זונה לא אלמא [כל] באונס לא קרינן לה זונה. הנה בכאן מפורש לשני הלשונות שיש מלקות מחמת לאו זה דאחרי אשר הוטמאה ועוד מבואר זה שם ויש לומר שהוא סובר דאתיא כמאן דאמר לוקין על לאו שבכללות ולא קי"ל הכי וקשה לזה דהא רבא דאמר הכי מתרץ התם אליבא דרבה ואילו רבא ס"ל בעלמא דאין לוקין על לאו שבכללות וי"ל דלטעמי דרבה קאמר ליה וליה לא ס"ל. זהו הנראה לדעתו ז"ל אבל הרמב"ן ז"ל חלק עליו בפירוש לאו שבכללות מה הוא ענינו והאריך בזה בספר ההשגות שחבר על ספר המצות ודברים ארוכים הם. ובהשגות כתוב כאן א"א אינו כן דאינו לוקה עליה משום זונה אלא משום טומאה דכל באונס לא לקי משום זונה אלא משום טומאה והכי איתא ביבמות בלישנא בתרא דרבה ע"כ: ואני תמה בזה שהרי דברי רבינו בכאן אינם בשנאנסה ולא הזכיר בכאן כלל אונס ואפילו באונס אין דברי הר"א ז"ל מחוורין לפסוק כלי"ב דרבה דהתם דבאונס לא מקריא זונה משום דההוא לישנא פליגא אדרב עמרם דאמר התם בשם רב ששת אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה וכ"כ הרב בעל המאור ז"ל וסוגיין דעלמא כרב עמרם כמו שאבאר פי"ח וכיון דרב עמרם בשם רב ששת ס"ל כלי"ק וסוגיין הכי דאיכא משום זונה אפילו באונס קי"ל כההוא לישנא וכן מוכח בפרק ד' אחין (דף ל"ה) דרבה מתרץ מתניתין דהתם אליבא דרב עמרם ודבר ברור הוא דהא דר"ע וסוגיין דעלמא מכרען ביני לישני למנקט ל"ק דאפילו באונס איכא משום זונה וכבר ביארתי למעלה דעת רבינו בלאו דטומאה מפני מה לא הזכירו. ואני תמה בדעת הר"א ז"ל אחר שהוא סובר כלי"ב דרבה מפני מה לא השיגו בזה פי"ח ועוד שממה שכתב שם הר"א ז"ל נראה בביאור שהוא מודה שאשת ישראל שנאנסה פסולה לכהונה ונראה לדעתו ז"ל שהוא סובר דהא דר"ע לא פליגא אהאי ל"ב דרבה וא"א להולמו דהא ודאי משום זונה אשת ישראל שנאנסה פסולה לכהן דמשום טומאה

ליכא למימר דהא באשת ישראל שנאנסה ליכא משום טומאה לכ"ע אלא ודאי משום זונה קאמר דהא כהן מוזהר על הזונה ולא ישראל וכן מתבאר מדברי רש"י ז"ל דהא דקתני פסולה לכהונה משום זונה קאמר וכן עיקר:

כסף משנה המקנא לאשתו ונסתרה וכו'. כתב הרב המגיד דעת רבינו וכו' ואף על פי כן סובר רבינו שאין ישראל שזינתה תחתיו אשתו לוקה על לאו זה וכו' ויש לתמוה עליו שהרי בפרק י"ח מהלכות גירושין כתב בהפך ע"ש:

לחם משנה המקנא לאשתו כו'. כבר ביארתי לשון זה בהלכות גירושין. כתב הרב המגיד ז"ל ועוד שממ"ש הר"א ז"ל נראה בביאור וכו' קשה דמהיכן משמע לו כן מדברי הר"א ז"ל ונראה דמשום דלא השיגו פרק י"ח בההיא דכתב רבינו דאשת ישראל שנאנסה אסורה לכהונה וא"ת הא נמי לא השיגו בההיא דסובר כלישנא בתרא ז"ל דהא לא הוי כל כך קושיא דסמך על מ"ש כאן אבל בההיא דאשת ישראל כיון שלא השיגו בשום מקום ודאי דמשמע דמודה ליה:

כג האב שאמר בתי זו מקדשת היא לזה אף על פי שהיא נאמן ותנשא לו אם זנתה אינה נסקלת על פיו עד שיהיו שם עדים שנתארסה בפניהם. וכן האשה שאמרה מקדשת אני אינה נהרגת על פיה עד שיהיו שם עדים או תחזק:

מגיד משנה האב שאמר וכו'. בקידושין פ' האומר (ס"ג:) מחלוקת רבא ורב אסי ורב חסדא רבא ורב חסדא ס"ל דאין סוקלין על פי האב דכי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה והווי להו תרי לגבי רב אסי דאמר סוקלין (אבל) לכולה מילתא הימניה רחמנא לאב והלכתא כוותיהו: **וכן האשה שאמרה וכו'.** שם מבואר במשנה ובגמרא:

הלכות איסורי ביאה - פרק שני

א אֶשֶׁת אָבִיו וְאִשְׁתּוֹ בְּנוֹ וְאִשְׁתּוֹ אָחִיו וְאִשְׁתּוֹ אָחִי אָבִיו אַרְבַּעַתָּן
עָרְוָה עָלָיו לְעוֹלָם. בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין. בֵּין
שְׁנֵתְגָרְשׁוּ בֵּין שְׁלֹא נִתְגָּרְשׁוּ. בֵּין בְּחַיֵּי בַּעֲלֵיהֶן בֵּין אַחַר מִיתַת
בַּעֲלֵיהֶן. חוּץ מֵאִשְׁתּוֹ אָחִיו שְׁלֹא הֵנִיחַ בֶּן. וְאִם בָּא עַל אַחַת מֵהֶן
בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ חָיַב שְׁתֵּימָם. מִשּׁוּם שֶׁאֵר בְּשָׂר וּמִשּׁוּם אִשְׁתּוֹ אִישׁ.
שְׁהָרֵי שְׁנֵיהֶן הָאֲסוּרִין בָּאִין כְּאַחַד :

מגיד משנה **אשת אביו ואשת בנו וכו'.** זה מתבאר בהרבה מקומות ומהם
בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נ"ד): **ואם בא על אחת מהן וכו'.** זה מתבאר
במשנה פרק ארבעה אחין ביבמות (דף ל"ב). ובסנהדרין פרק ארבע מיתות :

ב לְפִיכֵךְ הִבָּא עַל אִמּוֹ שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ אָבִיו חָיַב שְׁתֵּימָם. בֵּין בְּחַיֵּי
אָבִיו בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו. אַחַת מִשּׁוּם [א] אִמּוֹ וְאַחַת מִשּׁוּם
אִשְׁתּוֹ אָבִיו. אַחַד אָחִיו מֵאָבִיו אוֹ אָחִיו מֵאִמּוֹ. בֵּין מִנְשׂוּאִין בֵּין
מִזְנוּת. אִשְׁתּוֹ עָרְוָה עָלָיו. אַבְל אִשְׁתּוֹ אָחִי אָבִיו מִן הָאִם הָרִי
הִיא שְׁנֵימָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאַחַד אָחוֹתוֹ מֵאָבִיו אוֹ מֵאִמּוֹ. בֵּין מִן
הַנְּשׂוּאִין בֵּין מִזְנוּת. כְּגוֹן שֶׁזְּנִתָּה אִמּוֹ אוֹ אָבִיו עִם אַחֵרִים
וְהִיתָה לוֹ אָחוֹת מִזְנוּת. הָרִי זֶה עָרְוָה עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח-ט)
'מוֹלְדֵת בֵּית אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ' :

מגיד משנה **לפיכך הבא על אמו וכו'.** שם (דף נ"ג) הבא על האם חייב עליה
משום אם ומשום אשת אב רבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום אם בלבד
וקי"ל כת"ק וכסתם משנה וכו': **אחד אחיו מאביו או אחיו וכו'.** בגמרא
דיבמות פרק הבא על יבמתו (דף נ"ה) ברייתות שם: **אבל אשת אחי אביו.** שם
מבואר בברייתא שאינה אסורה מן התורה וכבר נזכר בפרק ראשון מהלכות
אישות שהיא שנייה כנזכר ביבמות פרק כיצד (דף כ"א): **ואחד אחותו מאביו**
וכו'. שם ובהרבה מקומות ומהם פירקא קמא דמכות (ה' ע"ב):

לחם משנה **לפיכך הבא על אמו שהיא אשת אביו חייב שתים וכו'.** קי"ק למה
לא כתב נמי משום אשת איש ואי משום דאיירי אפילו לאחר מיתה מ"מ היה
לו לכתוב כן להשמיענו כשהוא בחיים והיה נמשך בזה אחר לשון המשנה
שכתב הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום א"א בין בחיי אביו וכו'
ונקט במת א"א משום חלוקה דבחי אביו :

ג בַּת אִשָּׁת אָבִיו שֶׁהִיא אָחוֹתוֹ מֵאָבִיו הֲרִי הִיא עֵרוֹה עָלָיו
שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יח-יא\)](#) 'עֵרוֹת בַּת אִשָּׁת אָבִיךָ מוֹלְדֹת אָבִיךָ'. אָבֵל אִם
נִשָּׂא אָבִיו אִשָּׁה וַיֵּשׁ לָהּ בַּת מֵאִישׁ אַחֵר אוֹתָהּ הִבַּת מִתְּתָר לֹ
[ב] שָׂאִין זֹ מוֹלְדֹת אָבִיו. וְהִלֵּא מִשּׁוּם אָחוֹתוֹ חֵיב עָלֶיךָ וְלָמָּה
נֶאֱמַר [\(ויקרא יח-יא\)](#) 'בַּת אִשָּׁת אָבִיךָ' לְחֵיב עָלֶיךָ אֵף מִשּׁוּם זֶה :

מגיד משנה **בת אשת אביו וכו'.** זה מבואר בכתובות אבל מ"ש רבינו אבל אם
נשא אביו אשה אחרת פשוט הוא ומתבאר בהרבה מקומות בגמרא שאין כאן
שום איסור ובפירוש אמרו בסוטה פרק משוח מלחמה (דף מ"ג ע"ב) חורגת
פי' בת אשת אב מאיש אחר הגדלה בין האחין אסורה לינשא לאחין משום
מראית העין x פירוש שנראית כאחותם ואסיקו התם ולא היא קלא אית ליה
וזה מבואר : והלא משום אחותו וכו'. ביבמות פרק כיצד (דף כ"ב:) ברייתא
ודעת ת"ק כמו שכתב רבינו :

ד לְפִיכָךְ הִבָּא עַל אָחוֹתוֹ שֶׁהִיא בַּת נְשׂוֹאֵת אָבִיו חֵיב שְׁתִּים.
אֶחָת מִשּׁוּם [\(ויקרא יח-ט\)](#) 'עֵרוֹת אָחוֹתֶיךָ' וְאֶחָת מִשּׁוּם [\(ויקרא יח-יא\)](#)
'עֵרוֹת בַּת אִשָּׁת אָבִיךָ'. אָבֵל אִם אָנֹס אָבִיו אִשָּׁה אוֹ פִּתָּה אוֹתָהּ
וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת וּבָא עָלֶיךָ אֵינֹו חֵיב אֶלֶּא מִשּׁוּם אָחוֹתוֹ בְּלִבָּד.
שָׂאִין בַּת הָאֲנוּסָה בַּת אִשָּׁת אָבִיו :

מגיד משנה **אבל אם אנס וכו'.** גם זה מתבאר שם :

ה אָחוֹת אִמּוֹ בֵּין אָחוֹתָהּ מֵאָבִיָּהּ בֵּין אָחוֹתָהּ מֵאִמָּהּ בֵּין מִן
הַנְּשׂוֹאִין בֵּין מְזֻנּוֹת הֲרִי זֹ עֵרוֹה עָלָיו מִשּׁוּם אָחוֹת אִם. וְכֵן
אָחוֹת הָאָב בֵּין מִן הָאִם בֵּין מִן הָאָב בֵּין מִן הַנְּשׂוֹאִין בֵּין מְזֻנּוֹת
הֲרִי זֹ עֵרוֹה עָלָיו מִשּׁוּם אָחוֹת אָב :

מגיד משנה **אחות אמו וכו'.** פרק הבע"י (דף נ"ד) ברייתא מבואר בה שהן [ערוה]
בין מן האב בין מן האם. ומ"ש בין מן הנישואין בין מן הזנות. פשוט הוא
דא"צ לאישות בקרובות אלו וכן מתבאר בהרבה מקומות :

וְהָבֵא עַל אִשָּׁה דֶּרֶךְ זָנוּת וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֵּת אוֹתָהּ הַבֵּת עֲרוּהָ
עָלְיוּ מְשׁוּם בָּתוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בְּתוֹרָה עֲרוּת בְּתָדָּ לֹא
תִּגָּלָה מֵאַחַר שֶׁאֲסַר בֵּת הַבֵּת שֶׁתֵּק מִן הַבֵּת וְאֲסוּרָה מִן
הַתּוֹרָה. וְאֵינוֹ מְדַבְּרֵי סוּפְרִים. לְפִיכָךְ הָבֵא עַל בָּתוֹ מִנְשׂוּאוֹתוֹ
חֵיב שְׁתִּים. מְשׁוּם בָּתוֹ וּמְשׁוּם עֲרוּת אִשָּׁה וּבִתָּה :

ההראב"ד **הבא על אשה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אלו השתים אינן אלא
לקוברו בין רשעים חמורים עכ"ל:

מגיד משנה **הבא על אשה וכו'.** בסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין במשנה הבא
על בתו ואמרו בגמרא (דף ע"י) בתו מאנוסתו מנין אמר אביי ק"ו על בת בתו
ענוש על בתו לא כ"ש והקשו עליו וכי עונשין מן הדין ותירצו גלויי מילתא
בעלמא הוא ורבא יליף לה התם בגי"ש. **וכתב רבינו ואעפ"י שלא נאמר וכו'**
ואיסורה מן התורה וכו', הוצרך לזה לפי שיטתו שכתב בס"ה בעיקר השני
שכל הדברים הנדרשים באחת מי"ג מדות אין נקראין ד"ת אלא ד"ס ובכאן
ביאר שאין בתו בכלל הזה שהרי ככתובה ממש היא וסמך לו הכתוב על בת
בתו שנתבארה בתורה שהיא קרובה לו מחמת בתו וא"א שתהיה בתו מותרת
ובתה הבאה מחמתה אסורה. וכבר כתבתי פ"א מהלכות אישות שחלקו על
העיקר הזה שכתב רבינו ושכל הנדרש באחת מי"ג מדות נקרא ד"ת ולדעת זו
אין אנו צריכין עתה לזה: **לפיכך הבא על בתו וכו'.** זה למד רבינו מהיקש אמו
שהיא אשת אביו לבתו שהיא בת אשתו ששניהם שני איסורין הבאין כאחד
וקי"ל דאיסור חל על איסור באיסור בת אחת כמו שנתבאר למעלה אלא שלא
מצאתי זה הדין ממש מבואר בגמ'. ובהשגות א"א אלו השתים אינן אלא
לקוברו בין רשעים חמורים ע"כ. ולא הבנתי דבריו שהרי זו מן הנשרפין היא
וכבר נתבאר פרק נגמר הדין (דף מ"ו) שקבר אחד היה לנסקלין ולנשרפין וא"כ
אפילו לא יתחייב אלא אחת היה נקבר בקבר זה ומה הוסיף כשיש שם שתים
ובודאי שדעת רבינו הוא שיש כאן שתים כשאר השתים הנזכרים למעלה
בפרק זה והם לענין קרבן ובשוגג כנזכר בהלכות שגגות והטעם שאע"פ שבתו
אינה כתובה בביאור כבר נתבאר בפ"ק דכריתות שיש קרבן בבתו מאנוסתו
ובבת אשתו שאינה בתו וא"כ בהתחבר שניהם דין הוא שיחוייב שתים כמו
בשאר הנזכרים למעלה:

לחם משנה **הבא על אשה דרך זנות וכו'.** השיג עליו הראב"ד ז"ל אלו השתים
אינן אלא לקוברו בין רשעים חמורים ע"כ. וכתב עליו ה"ה שלא הבין דבריו
שהרי קבר אחד לנסקלין ולנשרפין והקבר היותר חמור הוא של אלו ואם כן

אפילו שלא יהיה חייב אלא אחת היה הוא נקבר שם ומה מוסיפין עליו. ובאמת שיש להפליא הפלא ופלא על הראב"ד למה לא הוקשה לו בהבא על אמו שכתב רבינו חייב שתים וכן באחותו וכן במשנה שאמר שם הבא על אשת אב חייב שתים. לכן נ"ל לפרש דברי הראב"ד ז"ל ולומר דס"ל דעכ"פ כאן אין החיוב כמו שלמעלה שהוא חייב שתי חטאות דכאן אין יכול לבא לידי כך והטעם שאם נשא אשה ואח"כ בא על בתה סובר הראב"ד ז"ל דאינו לוקה אלא משום ערות אשה ובתה לא תגלה לבד דמשום ערות בת בתך לא תגלה דאיירי בבתו מאנוסתו כדאמר שם בגמרא אינו חייב ואע"ג דכ"ש הוא דהשתא בבתו מאנוסתו חייב כ"ש בבתו מנשואתו אין מזהירין מן הדין דהא בגמרא אמרו דאע"ג דכתיב בקרא בת אביך או בת אמך מ"מ לא ידעינן כשהיא בת אב ואם יחד דאין מזהירין מן הדין וכ"ש הא וא"כ לא משכחת דחייב שתים אלא כשאנס אשה וילדה בת ונאסרה משום בתו ואחר כך נשא האנוסה ונאסרה בתו משום בת אשתו והשתא ודאי אינו חייב שתי חטאות משום דאין איסור חל על איסור דהשתא אין האיסור בבת אחת דבתחלה בא איסור בתו ואח"כ איסור בת אשתו כשנשאת וא"כ לא הוי אלא לקוברו בין רשעים חמורים דהכי אמרינן בפרק ד' אחין דלרבי ינאי דלית ליה איסור חל על איסור הוי שתים לקוברו בין רשעים חמורים. ולמה שהקשה ה"ה להראב"ד ז"ל דכיון דקבר אחד לנסקלין ולנשרפין מה הוסיף יש לומר דהוא מפרש כפירוש התוספות [דבין] הרשעים גמורים ר"ל אצל רשעים כמותו וא"כ אפשר לומר בדוחק דמי שהיה חייב שתים היה נקבר בקבר אחר לא בקבר הנשרפין והנסקלין מפני שהיה רשע חמור מהם :

ז כִּיּוֹן שֶׁקִדַּשׁ אָדָם אִשָּׁה נֶאֱסְרוּ עָלָיו מִקְרוֹבוֹתֶיהָ שֵׁשׁ נָשִׁים. וְכָל אַחַת מֵהֶן עֶרְוָה עָלָיו לְעוֹלָם בֵּין כְּנֶס בֵּין גֵּרֶשׁ בֵּין בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ בֵּין לְאַחַר מוֹתָהּ. וְאֵלּוּ הֵן. אִמָּה וְאִם אִמָּה וְאִם אָבִיהָ וּבִתָּהּ וּבֵת בִּתָּהּ וּבֵת בָּנָהּ. וְאִם בָּא עַל אַחַת מֵהֶן בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ שְׂנִיָּהּ נִשְׂרָפִין :

לחם משנה כיון שקידש אדם אשה וכו'. כתב ה"ה שחמותו ואם חמותו ואם חמיו למדוה שם בגמרא בפרק הנשרפין ולא למדוה אלא מחמותו דוקא דאם חמותו ואם חמיו אינהו גופייהו מחמותו ילפינן לה משום דקאמר חמותו קאמר אם חמותו וכו' דכולהו הוו למעלה :

ח בא עליהן לאחר מיתת אשתו הרי אלו בכרת ואין בהן מיתת בית דין. שְׁנַאֲמַר (ויקרא כ-יד) 'בֵּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהוֹן'. בְּזִמְן שְׁשִׁיתֵיהֶן קִימוֹת שָׁהוּ אֶשְׁתּוֹ וְזוֹ שָׁבָא עָלֶיהָ הָרִי הוּא וְהַעֲרֹה נִשְׂרָפִין. וּבְזִמְן שְׁאִין שְׁשִׁיתֵיהֶן קִימוֹת אֵין שָׁם שְׂרָפָה :

מגיד משנה (ז-ח) כיון שקידש אדם אשה וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות. ומ"ש רבינו שאם בא על אחת מהן בחיי אשתו שהן נשרפין ולאחר מיתת אשתו הן בכרת. הוא ממה שאמרו פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ו): דרבי ישמעאל סבר חמותו לאחר מיתה בשריפה ור' עקיבא פליג עליה וק"ל כר"ע מחבירו וסובר רבינו דשריפה הוא דליכא אבל כרת איכא ואע"ג דאמר' התם ור"ע סבר איסורא בעלמא לגבי שריפה דהיא בידי אדם קרי לכרת איסורא בעלמא כלומר שאין בה מיתת בית דין אבל הרבה מן המפרשים פ"י איסורא בעלמא מדכתיב ארור שוכב עם חותנתו אבל כרת ליכא וכן פ"י ז"ל ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ובה"ג כתב כדברי רבינו. עוד סובר רבינו שכל הקרובות מחמת אישות הן בכלל זה שלאחר מיתת אשתו אין בהן שריפה והביאו לזה מפני שעונש בת אשתו ובת בתה ובת בנה מחמותו ואם חמותו ואם חמיו למדוה שם בגמרא ואחר שחמותו ואינך אינך לאחר מיתת אשתו בשרפה דיו לבא מן הדין להיות כנדון. ואף בזה חלקו עליו ואמרו דק"ל כמ"ד דון מינה ואוקי באתרה ואין בדבריהם הכרח והרמב"ן ז"ל הניח דין זה בצ"ע פרק נושאים על האנוסה :

ט וכן אחות אשתו ערוה עליו עד שתמות אשתו. בין אחותה מאמה בין אחותה מאביה בין מן הנשואין בין מזנות הרי זו ערוה עליו :

מגיד משנה וכן אחות אשתו וכו'. זה מבואר שם ובהרבה מקומות ומהם פרק האשה רבה (דף צ"ו) מתבאר במשנה דלא שנא אחות אשתו מן האב לא שנא מן האם וכן נזכר בפרק הבא על יבמתו בגמרא (דף נ"ד) :

י * עבר ונאף עם אחת משבע נשים אלו בין בַּזְדוֹן בין בַּשְׁגָּגָה אף על פי שהיא והנואפת במיתת בית דין או בכרת לא נאסרה אשתו עליו חוץ מאחות ארוסתו שהיא אוסרת אשתו עליו כמו שְׁבִאֲרֵנוּ בְּהִלְכוֹת גְּרוּשִׁין :

ההראב"ד **עבר ונאף וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל יש בכאן שבוש גדול וטעה בדברי עצמו כי הוא כתב במי שהלכה ארוסתו למ"ה ואמרו לו מתה ונשא אחותה ואח"כ באה ארוסתו אסורה לחזור לו מפני שאחותה צריכה ממנו גט שמא יאמרו תנאי היה בקידושי ארוסה ובהיתר נשא אחותה ועתה הביא אותו הדבר ראיה לכאן שביאת אחות ארוסתו אוסרת ארוסתו ודבר זה שבוש גדול אם אמרו בנישואין שלא נתכוון לעבירה ויאמרו בהיתר נשאה נאמר כן בזנות שיאמרו בהיתר בה עליה. ועוד מה יאמרו שהיה תנאי בקידושיה שלא היה שם איסור ביאת אחותה ולמה תיאסר זו בביאה של זו וכי צריכה [זו] גט לביאתה שתיאסר זו בשבילה. ועל זה היה ראוי לגנוז זה השער עכ"ל:

מגיד משנה **עבר ונאף עם אחת משבע נשים וכו'.** בפרק האשה רבה (דף צ"ה) מסקנא דגמרא כן וכן מבואר בהלכות וכן מבואר בסוגיא שבסוף פרק כיצד. ומ"ש רבינו חוץ מאחות ארוסתו. כבר ביאר הוא ז"ל שהוא מכוין אל מה שביאר בהלכות גירושין והוא מה שנזכר שם פ"י קידש אשה והלכה למדינה אחרת ושמע שמתה ונשא אחותה ואח"כ נודע שלא מתה צריכות שתיהן ממנו גט [ואסורות עליו] כנזכר שם ושם כתוב בביאור ומפני מה הצריכו אחות ארוסתו גט [נזירה] שמא יאמרו תנאי היה באירוסין וכדת נשא אחותה והואיל ויצאה אחותה בגט אחותה שהיא ארוסתו הראשונה אסורה כדי שלא יאמרו נשא אחות גרושתו עכ"ל. ומתבאר מזה שכל שאין אחות ארוסתו צריכה גט כגון שלא קידשה אלא שבא עליה דרך זנות שאין ארוסתו אסורה עליו וכאן ודאי לא נתכוון רבינו לחדש דין אחר אלא לפי שהיה כולל שאין ביאת אחת מן הקרובות אוסרת אשתו או ארוסתו עליו בשום צד בין שקידש הקרובות x (בין בא עליהן בזנות) הוציא מן הכלל הדין הנזכר בהלכות גירושין והוא אפי' בלא ביאה על אחות ארוסתו אלא בנישואין כנזכר שם וזהו שכתב רבינו כאן כמו שביארנו בהלכות גירושין ודרכו ברוב המקומות לכתוב סתם כמו שביאר ולפי שלא יטעה אדם בכוונת דבריו כתב התחלת הדין והזכיר המקום שבו נתבאר כולו. זה נראה לי מבואר בדעתו ז"ל והארכתי בזה מפני שראיתי כתוב בהשגות א"א יש כאן שיבוש גדול וכו' ועל זה היה ראוי לגנוז זה השער עכ"ל. וכבר כתבתי דעת רבינו שלא טעה בדברי עצמו ולא כיון להוסיף כאן דבר על מה שנזכר שם אבל הר"א ז"ל לא נתכוון בכוונת רבינו ולעיקר הדין שניהם נתכוונו לדעת אחת:

יא **הבועל אשה דרך זנות לא נאסרו עליו קרובותיה שהן השבע נשים שאמרנו. אבל חכמים אסרו על מי שנאף עם אשה לשא אחת מן השבע נשים קרובותיה כל זמן שהזונה קיימת.**

מִפְּנֵי שֶׁהַזֹּנֶה בָּאָה לְקִרְבּוֹתֶיהָ לְבַקֵּר אוֹתָן וְהוּא מְתַיַחַד עִמָּה וְלָבוּ גַם בָּהּ וַיִּבֹא לַיָּדֵי עֲבֵרָה שְׂיַבְעַל הָעֶרְוָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפָלוּ נִטְעַן עַל אִשָּׁה הָרִי זֶה לֹא יִשָּׂא אַחַת מִקְרֹבּוֹתֶיהָ עַד שְׁתַּמּוֹת זֹו שְׂנִטְעַן עָלֶיהָ. וְאִם כָּנַס הַקְּרוֹבָה שְׂזָנָה עִם קְרוֹבּוֹתֶיהָ לֹא יוֹצִיא :

מגיד משנה **הבועל אשה דרך זנות וכו'.** ביבמות (דף צ"ז) ר"פ נושאים על האנוסה ועל המפותה : **אבל חכמים אסרו וכו'.** ברייתא שם הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה פירוש והוא הדין לכל שאר הקרובות וכ"כ בעל הלכות גדולות וכמ"ש רבינו ומתבאר שם שאין איסור זה אלא בזמן שהזונה קיימת כמו שהזכיר רבינו : **ואם כנס הקרובה כו'.** בתוספתא סוף הברייתא אם כנס לא יוציא :

יב * **מי שנטען על ערוה או שיצא לו שם רע עמה לא ידור עמה** במבוי אחד ולא יראה באותה שכונה. ומעשה שהיו מרננין אחריו עם חמותו והכו אותו חכמים מפת מרדות מפני שעבר על פתח ביתה :

ההראב"ד **מי שנטען וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל זה המחבר ממשל משלים הוא והם רחוקים מאד אם אמרו בחמותו דגייסא ביה מחמת בתה יאמרו באשה אחרת לאוסרו לדור ולראות בכל השכונה עכ"ל :

מגיד משנה **מי שנטען על ערוה וכו'.** זה הדין הוציא רבינו מהמעשה שהזכיר והוא בפרק קמא דקידושין (דף י"ב) : **ההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה** ונגדיה רב ששת ואמרו משום דמידם הוה דיימא חמתיה מיניה. ובהשגות כתוב א"א זה המחבר ממשל משלים הוא וכו' ובאמת יש לחלק ביניהם אולי שזהו שרבינו לא הזכיר מכת מרדות לפי שעבר על פתח אחת מן העריות שנטען עליהם אבל הזכיר בו איסור והטעם משום הרחק מן הכיעור ובפירוש אמרו בפ"ק דע"ז (דף י"ז) **ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא ד' אמות וא"כ בערוה החמורה מי שנטען עליה דין הוא לאסרו בכל המבוי.** ואפשר שדעת רבינו שחמותו וכל שאר העריות שוין :

יג **הבא על אשה ובתה דרך זנות או על אשה ואחותה וכיוצא** בהן הרי זה כמי שבא על שתי נשים נכריות שאין נעשות ערוה

זו עם זו אלא בנשואין לא בזנות. וכן אם אנס אביו או בנו או אחיו או אחי אביו אשה או פתה אותה הרי זו מתפרת לו וישאנה שלא נאמר אלא אשת ואין כאן אישות:

מגיד משנה **הבא על אשה וכו'.** זה פשוט ומבואר ממה שהזכרתי למעלה נושאים על האנוסה וכו' והוא בין אנס אחת או שתים ופשוט הוא: **וכן אם אנס אביו וכו'.** שם יבמות (דף נ"ז) סתם משנה נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו:

ד אביו או בנו שנשא אשה הרי זה מתר לשא בתה או אמה כמו שבארנו. ומתר לאדם לשא אשת בן אחיו. ונושא אדם אשה ובת אחותה או בת אחיה כאחת. ומצות חכמים שישא אדם בת אחותו והוא הדין לבת ^[ג] אחיו שנאמר [\(ישעיה נח-ז\)](#) 'ומבשרך לא תתעלם':

מגיד משנה **אביו או בנו וכו'.** כבר נתבאר זה למעלה בפרק זה: **ומותר לאדם לישא וכו'.** תוספתא הובאה בהלכות פרק כיצד נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו ובת אחיו: **ונושא אדם אשה ובת אחותה וכו'.** זה פשוט ומתבאר מהמשנה שבפי שלישי בכריתות (דף י"ד): שאשה אחת יכולה להיות חמותו ואם חמותו ואם חמיו והוא בהיתר על דרך זה שנשא אשה ובת אחיה ובת אחותו: **ומצות חכמים וכו'.** ביבמות בפרק הבע"י (דף ס"ב) ובסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ו): הנושא בת אחותו וכו' עליו הכתוב אומר אז תקרא והי יענה ופירש"י ז"ל לעיל מיניה כתיב ומבשרך לא תתעלם וכתב רבינו וה"ה לבת אחיו אבל רש"י ז"ל פירש דגעועי אדם רבים על אחותו יותר מאחיו ומתוך כך נמצא מחבב את אשתו עכ"ל. ודעת רבינו כמ"ש במדרש נשא אדם אשה מקרובותיו עליו הכתוב אומר עצם מעצמי ובשר מבשרי והענין שאהבת הקרובים היא טבעית ואהבת האיש לאשתו באה מחמת מעשה שניהם שהוא מקרה להם ובהתחבר שתייהן אז יהיה האוהל נכון ויהיה שלום בבית וידוע שאין לך קרובה שיכול אדם לישא יותר מבת האחיות ובת האח ע"כ אמרו חכמים שעליהם אמר המקרא שנאמר ומבשרך לא תתעלם:

הלכות איסורי ביאה - פרק שלישי

א הָבֵא עַל אִשֶּׁת קָטָן אֶפְלוּ הֵיטָה יְבָמָה שְׂבָא עָלֶיהָ בֶּן תִּשְׁעַ שְׁנָיִם וַיּוֹם אָחָד הָרִי זֶה פְּטוּר. וְכֵן הָבֵא עַל אִשֶּׁת חֲרָשׁ וְשׁוֹטָה וְאִשֶּׁת טְמֵטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס וְעַל הַחֲרָשֶׁת וְעַל הַשׁוֹטָה אִשֶּׁת הַפֶּקַח וְעַל אִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַדְּשֶׁת בְּסַפֵּק אוֹ מְגַרְשֶׁת בְּסַפֵּק כֻּלָּן פְּטוּרִין. וְאִם הָיוּ מְזִידִין מִכֵּין אוֹתָן מִכַּת מְרֻדוֹת:

מגיד משנה **הבא על אשת קטן וכו'.** בקידושין (דף י"ט) פ"ק אשת איש פרט לאשת קטן ואוקמה רב אשי ביבם בן תשע שבא על יבמתו וכבר כתבתיה פרק ה' מהלכות יבום: **וכן הבא על אשת חרש וכו'.** כל זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות וטעמיהם חלוקים אשת חרש או חרשת אשת פקח לפי שאין להם נישואין מן התורה אלא מדבריהם. אשת שוטה או שוטה אשת פקח אינם נישואין אפילו מדבריהם. אשת טומטום ואנדרוגינוס מפני שהן ספק קידושין וכל זה מבואר פ"ד מהלכות אישות וידוע שאין מלקין ולא ממיתין על הספיקות כנזכר בכמה מקומות. וכתב רבינו ואם היו מזידין מכין אותן מכת מרדות. וכבר ביארתי טעם פרק א' בכיוצא בזה ונראה שדעת רבינו שאפילו באשת שוטה שאע"פ שאין להם נישואין אפילו מדבריהם יש כאן מכת מרדות לא יהא אלא כבא על פנויה לשום זנות בלא התראה. ונראה לפמ"ש פ"א מהלכות אישות שהבא על פנויה לשום זנות לוקה שאף באשת שוטה אם התרו בו משום פנויה הרי זה לוקה כללו של דבר אשת השוטה והשוטה הרי הן כפנויות גמורות עכ"ל:

ב הָבֵא עַל הַקְּטָנָה אִשֶּׁת הַגָּדוֹל אִם קִדְּשָׁה אָבִיהָ הָרִי זֶה בְּחֻנֵּק וְהִיא פְּטוּרָה מִכְּלוּם * וְנֶאֱסָרָה עַל בְּעֻלָּה כָּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת סוֹטָה. וְאִם הִיא בֵּת מֵאוֹן מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת וְהִיא מְתַרְתֵּת לְבְעֻלָּה. וְאֶפְלוּ הֵיטָה כֹּהֵן:

ההראב"ד **ונאסרה על בעלה.** כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי למה נאסרת על בעלה ישראל שהרי אמרו פיתוי קטנה אונס הוא עכ"ל:

מגיד משנה **הבא על הקטנה וכו'.** במשנה בנדה פרק יוצא דופן (דף מ"ד): **ועל מ"ש רבינו ונאסרה על בעלה כמו שביארנו בהלכות סוטה** כתוב בהשגות א"א לא ידעתי למה נאסרה על בעלה ישראל שהרי אמרו פתוי קטנה אונס

הוא ע"כ. ובפ"ב מהלכות סוטה האריך עוד בזה ובאמת שבפרק ארבעה אחין (דף ל"ג:) שנינו שנים שקידשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה הרי אלו חייבין משום א"א ואם היו אחין משום אשת אח ואם היו אחיות [אף] משום אשה אל אחותה ואם היו נדות [אף] משום נדה ומפרישים אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן ואם היו קטנות שאינן ראויות לילד מחזירין אותן מיד ואם היו כהנות נפסלו מן הכהונה ובגמרא החליפו מידי ברשיעי עסקינן ותו הא דתני רבי חייא הרי כאן י"ו חטאות אי במזיד מי איכא קרבן ותירצו תני הוחלפו ה"נ מסתברא דקתני אם היו קטנות שאינן ראויות לילד מחזירין אותן מיד ואי במזיד מי שרי ודחו הא לא קשיא פיתוי דקטנה אונס הוא ואונס בישראל משרא שריא ואמרו אלא מדקתני מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן הא לאו מעוברות שריין ואי במזיד מי שריא אלא לאו ש"מ הוחלפו ש"מ ע"כ בסוגיא שם. והיא קשה על דברי רבינו שבפירוש אמרו כאן דפיתוי קטנה אונס הוא ולא מצאתי מקום לרבינו על מה יסמוך בזה אלא מאותה שאמרו פ"ק דכתובות (דף ח' ט') אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו והקשו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו זנתה ספק אין תחתיו זנתה ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון ותירצו לא צריכא באשת כהן ואיבעית אימא באשת ישראל כגון דקביל בה אביה קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד וסובר רבינו שהוא אפילו עדיין היא קטנה ואפילו את"ל דגדולה היא השתא אכתי איכא למשמע מינה דאם איתא דקטנה שזינתה ברצון אינה נאסרת על בעלה אפילו קיבל בה אביה קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אכתי תרתי ספיקי נינהו ספק זינתה קטנה ספק גדולה ואת"ל גדולה ספק באונס ספק ברצון אלא לאו ש"מ שאפילו קטנה שזינתה ברצון נאסרת על בעלה ומש"ה ליכא אלא חדא ספיקא וסובר הוא ז"ל דהך סוגיא דפרק ד' אחין לאו בדוקא איתמר אלא בדרך דחייה לומר דה"נ מסתברא דאמרן לאו הכרח הוא דאנא אמינא לך דפיתוי דקטנה אונס הוא וכיון שמן המשנה עצמה היו למדין דהוחלפו הוא לא דקדקו בדין זה שם. זה נ"ל לדעתו ז"ל. וראיתי לקצת מן המפרשים ז"ל שדחו הא דרבי אלעזר דכתובות ואמרו דחדא ספיקא היא דהא טעמא דקטנה דמותרת משום דאונס היא הילכך כולה משום ספק אחד אתה בא להתירה ואין זה ספק ספיקא והם הקשו לדבריהם א"כ קיבל אביה קידושין כבת שית כבת שבע תתסר דחד ספק הוא ותירצו דקודם שנתארסה אי אתה צריך לטענת אונס כלל דאפילו את"ל דפיתוי דקטנה רצון הוא אפילו הכי שריא ע"כ דבריהם. ואין לי בדין זה הכרע אלא שמצאתי בירושלמי בסוטה פרק היה מביא סוטה קטנה אין אתה יכול דא"ר זעירא רבי יוסא בשם רבי יוחנן קטנה שזינתה אין לה רצון ליאסר על בעלה ע"כ שם. ומעתה צריכין אנו ראיה גמורה לדברי רבינו ובקשתיה ולא מצאתיה: **ואם היא בת מיאון וכו'.** זה

פשוט שכל שאינה אשת איש מן התורה הוא לה כפנויה שזינתה ואפילו לכהונה קי"ל פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות אפילו גדולה לא עשאה זונה כמו שיתבאר פי"ח:

ג **בת כהן** [א] שזנתה כשהיא אשת איש. בין שהיה בעלה כהן בין שהיה ישראל ואפילו היה בעלה ממזר או נתין או שאר מחיבי לאוין הרי זו בשרפה שפאמר (ויקרא כא-ט) 'ובת כהן כי תחל לזנות'. ובעלה בחנק. וכן בת ישראל אשת כהן בחנק כדין כל אשת איש:

מגיד משנה **בת כהן שזינתה וכו'.** ברייתא פרק ארבע מיתות (דף נ'): :

ד **הבא על נערה מארשה שניהן בסקילה.** ואינו חיבין סקילה עד שתהיה נערה בתולה מארשה והיא בבית אביה. היתה בוגרת או שנכנסה לחפה אף על פי שלא נבעלה אפלו מסרה האב לשלוחי הבעל וזנתה בדרך הרי זו בחנק:

מגיד משנה **הבא על נערה מאורסה וכו'.** משנה שם (דף ס"ו): הבא על נערה מאורסה אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא בבית אביה פירוש אינו חייב סקילה כמבואר שם: היתה בוגרת או שנכנסה לחופה. שם ובכתובות פרק נערה שנתפתתה (דף מ"ח) תנא מסר האב לשלוחי הבעל וזינתה הרי זו בחנק:

ה **והבא על קטנה מארשה בבית אביה הוא בסקילה והיא פטורה.** ונערה מארשה בת כהן שזנתה [ב] בסקילה:

מגיד משנה **הבא על הקטנה וכו'.** פרק ד' מיתות (שם ס"ו): מחלוקת ר"מ וחכמים וקי"ל כחכמים דאמרי נערה ואפילו קטנה במשמע: ונערה מאורסה וכו'. שם (דף נ'): מרגלא בפומיה דרבי יוחנן נערה מאורסה בת כהן שזנתה בסקילה:

ו באו עליה עשרה והיא בתולה ברשות אביה זה אחר זה הרי הראשון בסקילה וכלן בחנק (במה דברים אמורים שבאו עליה כדרך אבל אם באו עליה שלא כדרך עדין היא בתולה וכלן בסקילה):

מגיד משנה באו עליה עשרה והיא בתולה וכו'. שם (דף ס"ו): במשנה באו עליה שנים הראשון בסקילה והשני בחנק ובגמרא באו עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה רבי אומר ראשון בסקילה וכולן בחנק וק"ל כחכמים דפליגי עליה דרבי:

ז נערה מארשה שהיתה משחררת או גירת אף על פי שנשתחררה ונתגיגרה והיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד הרי זו בחנק ככל אשת איש:

מגיד משנה נערה מאורסה שהיתה משוחררת וכו'. בכתובות (דף מ"ד) פרק נערה שנתפתתה במשנה בגיורת וה"ה ודאי למשוחררת:

ח * דין חדש יש במוציא שם רע. ומה הוא החדוש. שאם נמצא הדבר אמת ובאו עדים שזנתה כשהיתה נערה מארשה אף על פי שזנתה אחר שיצאה מבית אביה ואפלו שזנתה אחר שנכנסה לחפה קדם בעילת הבעל סוקלין אותה על פתח בית אביה. אבל שאר נערו מארסות שלא היה להן דין הוצאת שם רע שזנו מאחר שיצאו מבית האב הרי הן בחנק כמו שבארנו. הא למדת שבאשת איש שלש מיתות. יש אשת איש שהיא בחנק. ויש אשת איש שהיא בשרפה. ויש אשת איש שהיא בסקילה:

ההראב"ד דין חדש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בודאי זה חידוש שלא שמענו אותו מעולם וכי מפני שהבעל הביא עדים יוציאו לזו בסקילה והלא משנה שלימה שנינו כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה ה"ז בחנק. והטעה אותו מה שראה בכמה מקומות דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה וזינתה בעלמא בחנק

והכא בסקילה. ויס"ג ואילו מש"ר בסקילה ואינו מתפרש כמו שהוא סובר וקלישת הדעת הוא זה עכ"ל:

מגיד משנה **דין חדש יש במוציא שם רע וכו'.** זה כתב רבינו בפירוש מה שאמרו שם (דף מ"ה) אמר רבא מוציא שם רע קאמרת שאני מש"ר דחידוש הוא דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה וזנתה x [בעלמא] בחנק [ואילו] מוציא ש"ר בסקילה ופירשו רבינו שמש"ר על אשתו שזנתה עכשיו בבית חמיה קודם שנבעלה שהיא בסקילה כפשט הלשון וכן פירש"י ז"ל אבל ר"ח ושאר המפרשים ז"ל פירשו בדרך אחרת ואמרו שאין דינו של רבינו אמת דכל שזינתה בבית חמיה אפילו על ידי הוצאת שם רע אינה נסקלת וזה דעת הר"א ז"ל בהשגות וא"צ להאריך בזה: **הא למדת וכו'.** זה פשוט ממה שנתבאר כבר:

ט וְהִיכֵן סוֹקְלִין נְעֵרָה מְאֲרָשָׁה שְׁזִנְתָּהּ. אִם זִנְתָּה בְּבֵית אָבִיךָ אָף עַל פִּי שְׁלֹא הִעִידוּ עָלֶיךָ הָעֵדִים אֲלֵא אַחַר שְׁבָאָה לְבֵית חָמִיךָ (וְנִיסַת) הָרִי זֹו נְסֻקְלַת עַל פְּתַח בַּיִת אָבִיךָ. זִנְתָּה בְּבֵית חָמִיךָ קִדְּם שְׁיַמְסֹר אוֹתָהּ הָאָב אָף עַל פִּי שְׁהִעִידוּ עָלֶיךָ אַחַר שְׁחִזְרָה לְבֵית אָבִיךָ הָרִי זֹו נְסֻקְלַת עַל פְּתַח שַׁעַר הָעִיר הֵהִיא :

מגיד משנה **והיכן סוקלין את הנערה המאורסה וכו'.** גירסת רבינו שם (דף מ"ד) כך היא תני שילא שלש מדות בנערה באו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה סוקלין אותה על פתח בית אביה כלומר ראו גידולים שגדלתם באו לה עדים בבית אביה שזינתה בבית חמיה סוקלין אותה על פתח שער העיר ההיא וכן היא בהלכות x ופ"י בגירסא זו פשוט בדבריו אבל גירסת רש"י ז"ל והרבה מן המפרשים הוא באו לה עדים בבית אביה שזינתה בבית אביה סוקלין אותה על פתח שער העיר ההיא:

ז בָּאוּ עֵדִים אַחַר שְׁבָגְרָה אוֹ אַחַר שְׁבַעְעָה בְּעֵלָה אָף עַל פִּי שְׁהִעִידוּ שְׁזִנְתָּה בְּבֵית אָבִיךָ כְּשֶׁהִיְתָה נְעֵרָה הָרִי זֹו * נְסֻקְלַת בְּבֵית הַסְּקִילָה :

ההראב"ד **נסקלת בבית הסקילה.** כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש דהלכה כראב"י שלא נאמרו דברי מוציא שם רע אלא כשבעל קודם שיוציא שם רע ואחר כל זאת פתח בית אביה וחכמים גם כן מודים לראב"י דאף בשבעל היה הדין כן ורבי אליעזר לא היה מודה לחכמים עכ"ל:

מגיד משנה באו עדים אחר שבגרה וכו'. דעת רבינו בזה הוא מן הברייתא שהביאו שם נערה מאורסה שזינתה ומשבגרה הוציא עליה ש"ר הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע היא וזוממיה מקדימין לבית הסקילה. וסובר רבינו דכשם שהבגרות שבא בין זנותה לעדות משנה דינה מפתח בית אביה לבית הסקילה כך אם נבעלה בין זנותה לעדות נסקלת בבית הסקילה והטעם מפני שבשני אלו אם היתה מזנה עכשיו היתה בחנק וכיון שכן אע"פ שזינתה מתחילה ואין דינה משתנה מסקילה לחנק משתנה היא להיותה נסקלת בבית הסקילה. זה נראה בדעתו ז"ל אבל באמת יש לתמוה בזה שהרי בפרשת מוציא שם רע שהיא אחר שבעל כנזכר פרק ג' מהל' נערה בתולה נאמר בה והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה וכבר הושג רבינו מזה :

יא היתה הורתה שלא בקדשה ולדתה בקדשה נסקלת על פתח שער העיר. כל מי שמצונתה לסקל אותה על פתח שער העיר אם היתה עיר שרבה עכו"ם סוקלין אותה על פתח בית דין. וכל מי שמצונתה לסקל אותה על פתח בית אביה אם לא היתה לה אב או שהיתה לה אב ולא היתה לו בית הרי זו נסקלת בבית הסקילה. לא נאמר [\(דברים כב-כא\)](#) 'פתח בית אבי אלא למצוה :

מגיד משנה היתה הורתה שלא בקדושה וכו'. משנה שם : כל מי שמצותה לסקול וכו'. ברייתא שם : וכל מי שמצותה וכו'. משנה שם (דף מ"ד) :

יב הבא על ערוה מן העריות ביאות הרבה חייב כרת או מיתת בית דין על כל ביאה וביאה אף על פי שאין בית דין יכולין להמית אלא מיתה אחת הרי הביאות נחשבות לו כעברות הרבה. וכן אם בא ביאה אחת שחייבין עליה משמות הרבה אם היתה שוגג מביא קרבן על כל שם ושם. אף על פי שהיא ביאה אחת כמו שיתבאר בהלכות שגגות. ואם היתה מזיד הרי זו נחשבת לו כעברות הרבה. וכן יש בא ביאה אחת ולוקה עליה מלקיות הרבה כמו שיתבאר :

מגיד משנה **הבא על ערוה מן העריות וכו'.** זה מתבאר בהרבה מקומות ומהם במכות באלו הן הלוקין (דף י"ג) לענין מזיד ובשוגג ג"כ נזכר שם ובמקומות אחרים: **וכן יש בא ביאה אחת וכו'.** זה יתבאר פרק שמנה עשר:

יג שפחה חרופה האמונה בתורה היא שחציה שפחה וחסיה בת חורין ומקדשת לעבד עברי שפחה (ויקרא יט-כ) 'לא יומתו כי לא חפשה'. הא אם נשתחררה כלה חבין עליה מיתת בית דין שהרי נעשית אשת איש גמורה כמו שפארנו בהלכות אישות:

מגיד משנה **שפחה חרופה שנא' בתורה היא שחציה שפחה וכו'.** משנה בכריתות (דף י"א) פרק ארבע מחוסרי כפרה אי זו היא שפחה (חרופה כל) שחציה שפחה וחסיה בת חורין ובגמרא ת"ר וכו' חציה שפחה וחסיה ב"ח מאורסת לעבד עברי דברי ר"ע וידוע שהלכה כמותו מחבירו:

יד ביאת שפחה זו משנה מכל ביאות אסורות שבתורה. שהרי היא לוקה שפחה (ויקרא יט-כ) 'בקרת תהיה' והוא חב קרבן אשם שפחה (ויקרא יט-כא) 'והביא את אשמו'. אחד שוגג אחד מזיד בשפחה חרופה מביא אשם. והבא עליה ביאות הרבה בין בזדון בין בשגגה * מביא אשם אחד. אבל היא חבית מלקות על כל ביאה וביאה אם היתה מזידה כשאר חבית לאוין:

ההראב"ד **מביא אשם אחד.** כתב הראב"ד ז"ל גרסינן בכריתות שאם בא על שפחות הרבה אפילו בהעלם אחד חייב אשמות הרבה משום דגופים מוחלקים עכ"ל:

מגיד משנה **ביאת שפחה וכו'.** משנה שם: **אחד שוגג וכו'.** משנה שם: **והבא עליה ביאות הרבה וכו'.** שם במשנה (דף ט"ו) ובגמרא מוכיח כן מדכתיב וכפר עליו הכהן באיל האשם מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה. ובהשגות אמר אברהם גרסינן בכריתות וכו' וכ"כ רבינו פרק תשיעי מהלכות שגגות עם דינין אחרים דומין לזה ששם הוא מקומו: **אבל היא חייבת וכו'.** לפי שלא נתמעט אלא הוא לפוטרו בקרבן אחד משום דכתיב מחטאתו אשר חטא אבל היא כשאר חייבי לאוין:

טו המערה בשפחה חרופה ולא גמר ביאתו פטור עד שיגמר ביאתו. ואינו חייב אלא על הגדולה הבעולה המזיזה וברצונה. אבל אם הייתה קטנה או שלא הייתה בעולה או הייתה שוגגת או אנוסה או ישנה פטור [וכן אם בא עליה שלא כדרך פטור שבשפחה חרופה לא השנה ביאה כדרך לביאה שלא כדרך שנגמר (ויקרא יח-כב) (ויקרא כ-ג) 'משכבי אשה' מגיד [קד] הפתוב ששני משפחות באשה]: בין ביאה לביאה שנגמר (ויקרא יח-כב) (ויקרא כ-ג) 'משכבי אשה' מגיד [קד] הפתוב ששני משפחות באשה]:

מגיד משנה המערה בשפחה חרופה וכו'. משנה שם (דף י" ע"ב): ואינו חייב אלא על הגדולה וכו'. שם (י"א) ת"ר בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן מנא לן אמר רבא דכתיב ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש וכו' מכדי עד הכא באיש משתעי קרא נכתוב והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב בקורת תהיה אמאי כתב רחמנא ברישא בקורת תהיה ולבסוף כתב והביא וכו' ה"ק אם בקורת תהיה היא והביא וכו' ואם לאו וכו' לא יביא עוד שם א"ר יצחק לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד ועוד נתבארו שם כל החלוקים שכתב רבינו: **וכן אם בא עליה וכו'.** בגמרא מימרא (שם י"א):

טז כל מקום שאמרנו בשפחה שהוא פטור הוא פטור מן הקרבן והיא פטורה מן המלקות. אבל מכין אותו מפת מרדות מדבריהם אם היו שניהן מזידין וגדולים:

מגיד משנה כל מקום שאמרנו וכו'. כבר ביארתי פרק ראשון שיש מכת מרדות מדבריהם בכיוצא בזה:

יז * בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה היא לוקה והוא מביא קרבן. והוא שתהיה גדולה ובעולה וברצונה כמו שבארנו. שאין האיש חייב קרבן עד שתתחייב היא מלקות שנגמר (ויקרא יט-כ) 'בקרת תהיה' (ויקרא יט-כא) 'והביא את אשמו':

ההראב"ד בן ט' שנים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש שלא מצינו קטן בר עונשין וקרבן זה מן העונשין הוא והיא כמו כן פטורה דהא מקשו אהדדי והכי איתא בכריתות עכ"ל:

מגיד משנה בן תשע שנים ויום אחד וכו'. בהשגות אמר אברהם זה שבוש שלא מצינו וכו'. ורבינו סבור שהכל תלוי באשה שתהיה בת עונשין אבל הוא אינו צריך להיות בר עונשין וכן אמרו בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן בזמן שאין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן ולא אמרו בזמן שהוא אינו מביא קרבן היא אינה לוקה וקרא נמי הכי דרשינן ליה בקורת תהיה והביא את אשמו ומשמע הא לא תהיה בקורת לא יביא אבל לא משמע הא אם לא יביא לא תהיה בקורת. ומה שאמרו שם כל העריות אחד גדול ואחד קטן פטור וגדול חייב והכא גדול נמי פטור מאי טעמא דהא מוקשין אהדדי בגדול הבא על הקטנה היא אבל לא בקטן הבא על הגדולה. וכן מ"ש שם לשון זה באחד ער ואחד ישן הוא כשהיא ישנה אבל כשהיא ערה אע"פ שהוא ישן אינה פטורה זהו דעת רבינו ומפני שהוא סובר שהכל תלוי בה כתב שהוא מביא קרבן, ובפרק ט' מהלכות שגגות כתב ויראה לי שאינו מביא קרבן עד שיגדיל ויהיה

בן
דעת:

הלכות איסורי ביאה - פרק רביעי

א הנדה הרי היא כשאר כל העריות. המערה בה לבין פדרקה בין שלא פדרקה] חייב כרת ואפילו היתה קטנה בת שלש שנים ויום אחד כשאר עריות שהבת מתטמאה בנדה ואפילו ביום לדתה. ובת עשרה ימים מטמאה בזיבה ודבר זה מפי השמועה למדו שאין הפרש בין גדולה לקטנה לטמאת נדות וזבות:

מגיד משנה הנדה הרי היא כשאר כל העריות וכו'. זה מבואר ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף נ"ד) בגמרא: ואפילו היתה קטנה וכו'. בנדה פרק יוצא דופן משנה (דף מ"ד): שהבת מתטמאה בנדה וכו'. משנה שם (דף מ"ג): ופני אע"פ שהבא עליה אינו חייב עד שתהא בת ג' שנים ויום אחד התחלת טומאתה לכל דבר טומאה וטהרה היא אפילו בת יום אחד וכן אם ראתה בת יום אחד ולא טבלה במים הרי היא בטומאתה והבא עליה אחר ג' שנים ויום אחד חייב ושם למדוהו מדכתיב ואשה בנדה ובזבה ולא כתיב אשה:

ב וְאַחַד הַבָּא עַל הַנְּדָה כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים וְאַפְלוּ לֹא רָאָתָה אֶלָּא יוֹם רֵאשׁוֹן. וְאַחַד הַבָּא עַל יוֹלְדֵת זָכָר כָּל שִׁבְעָה אוֹ עַל יוֹלְדֵת נְקֵבָה כָּל אַרְבָּעָה עָשָׂר. אוֹ עַל הַזָּבָה כָּל יָמֵי זוּבָה וְסִפִּירְתָּהּ. בֵּין שִׁפְחָה בֵּין מְשַׁחֲרֶרֶת הַכֹּל בְּכֶרֶת שֶׁנֶּאֱמַר בְּנְדָה (ויקרא טו-יט) 'שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנְדָתָהּ'. וּבְזָבָה נֶאֱמַר (ויקרא טו-כה) 'כָּל יָמֵי זוּב טִמְאַתָּה כִּימֵי נְדָתָהּ תִּהְיֶה'. וּבְיוֹלְדֵת זָכָר הוּא אוֹמֵר (ויקרא יב-ב) 'כִּימֵי נְדַת דּוֹתָהּ תִּטְמָא'. וּבְיוֹלְדֵת נְקֵבָה (ויקרא יב-ה) 'וְטִמְאַתָּה שִׁבְעִים כְּנְדָתָהּ':

מגיד משנה ואחד הבא על היולדת זכר וכו'. זה מתבאר בהרבה מקומות ומפורש בכתוב. ומ"ש בין שפחה בין משוחררת. ברייתא בספרא הובאה בהלכות:

ג בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים שֶׁהַטְּמָאָה תִּלְוִיָּהּ בְּיָמִים בְּשִׁטְבָּלָהּ בְּמֵי מִקְוֵה אַחַר הַיָּמִים הַסְּפוּרִים. אֲבָל נְדָה וְזָבָה וְיוֹלְדֵת שֶׁלֹּא טָבְלוּ בְּמֵי מִקְוֵה הַבָּא עַל אַחַת מֵהֶן אֶפְלוּ אַחַר כַּמָּה שָׁנִים חֵיב כְּרַת. שֶׁבְּיָמִים [א] וְטָבִילָה תִּלְהֶן הַכְּתוּב שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו-יח) 'וְרָחֲצוּ בַמַּיִם זֶה בְּנִין אָב לְכֹל טָמֵא שֶׁהוּא בְּטִמְאַתּוֹ עַד שֶׁיִּטְבַּל':

מגיד משנה בד"א שהטומאה תלויה וכו'. גם זה בהרבה מקומות והבנין אב שהזכיר רבינו מפורש בספרא:

ד הָעֶכוּ"ם אֵין חֵיבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם נְדָה וְלֹא מְשׁוּם זָבָה וְלֹא מְשׁוּם יוֹלְדֵת. וְחֻכְמֵי גְזָרוּ עַל כָּל הָעֶכוּ"ם הַזְּכָרִים וְהַנְּקֵבוֹת שֶׁיְהוּ כְּזָבִים תִּמְיֵד בֵּין רָאוּ בֵּין לֹא רָאוּ לְעֵנִן טִמְאַתָּה וְטָהָרָה:

מגיד משנה העכו"ם אין חייבין עליהם משום נדה וכו'. בהרבה מקומות ומהם בנדה פרק בנות כותים (דף ל"ד):

ה כָּל דָּם שֶׁתִּרְאָה הַיּוֹלְדֵת בְּתוֹךְ לֵיג שֶׁל זָכָר וְסִיּוֹ שֶׁל נְקֵבָה הוּא הַנִּקְרָא דָּם טָהָר. וְאֵין מוֹנֵעַ אֶת הָאִשָּׁה מִבְּעֻלָּה אֶלָּא

טוֹבֶלֶת אַחַר שְׁבַעָה לְזָכַר וְאַחַר אַרְבָּעָה עָשָׂר לְנִקְבָה וּמִשְׁמֶשֶׁת
מִטָּתָה אָף עַל פִּי שְׁהַדָּם שׁוֹתֶת וַיּוֹרֵד :

מגיד משנה כל דם שתראה היולדת וכו'. בהרבה מקומות במסכתא וקי"ל
כרב (דף ל"ה :) דאמר מעיין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו ואפילו
שופעת מתוך שבעה של זכר לאחר שבעה או מתוך י"ד של נקבה לאחר י"ד :

כסף משנה כל דם שתראה היולדת וכו'. ומשמשת מטתה אע"פ שהדם שותת
ויורד. פ"י אם לא היתה זבה אבל אם היתה בזוב צריכה שבעה נקיים לגמרי
שלא תראה בהם שום דם אפילו בימים שנכנסו מהשבעה בתוך ימי טוהר וכן
משמע בפ"ז מהלכות אלו :

ו כָּל חַיְבֵי טְבִילוֹת טְבִילָתָן בַּיּוֹם חוּץ מִנִּזְדָּה וַיּוֹלְדָת שְׁהָרִי הוּא
אוֹמֵר בְּנִזְדָּה (ויקרא טו-יט) 'שְׁבַעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִזְדָּתָה'. הַשְּׁבַעָה כֶּלֶן
בְּנִזְדָּתָה וְטוֹבֶלֶת בְּלֵיל [ב] שְׁמִינִי. וְכֵן יוֹלְדָת זָכָר בְּלֵיל שְׁמִינִי
וַיּוֹלְדָת נִקְבָה בְּלֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר. שְׁהַיּוֹלְדָת כְּנִזְדָּה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

מגיד משנה כל חייבי טבילות וכו'. ברייתא (יומא דף ו') והובאה בהלכות
במסכת שבועות בהלכות נדה :

ז נִתְאַחֲרָה יָמִים רַבִּים וְלֹא טְבָלָה כְּשֶׁתְּטַבֵּל לֹא תְטַבֵּל [ג] אֶלֶּא
בְּלֵילָה שָׁאִם תְּטַבֵּל בַּיּוֹם יִטְעוּ וְתִבּוֹא נִזְדָּה אַחֲרַת לְטַבֵּל
בְּשָׁבִיעֵי :

מגיד משנה נתאחרה ימים רבים וכו'. בפרק תינוקת (דף ס"ז :) נדה בין בזמנה
בין שלא בזמנה לא תטבול אלא בלילה מפני סרך בתה. פירוש שלא תבא בתה
ללמוד ממנה ותטעה ותטבול ביום השביעי :

ח הִיָּתָה חוֹלָה או שְׁהָיָה מְקוּם הַטְּבִילָה רְחוּק וְאִין הַנְּשִׂים
יְכוּלוֹת לְהִגִּיעַ לוֹ וְלַחְזֹר בְּלֵילָה מִפְּנֵי הַלְּסָטִים או מִפְּנֵי הַצָּנָה
או מִפְּנֵי שְׁנוּעֵלִין שְׁעָרֵי הַמְּדִינָה בְּלֵילָה הָרִי זוֹ טוֹבֶלֶת בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי או בַּיָּמִים שֶׁל אַחֲרָיו בַּיּוֹם :

מגיד משנה היתה חולה או שהיה מקום הטבילה וכו'. שם מבואר בגמרא :

ט כָּל הַנָּשִׁים שֵׁשׁ לָהֶן וְסֵת בְּחִזְקַת טְהָרָה לְבַעְלֵיהֶן עַד שֶׁתֹּאמַר לוֹ טְמֵאָה אָנִי אוֹ עַד שֶׁתְּחִזֵּק נְדָה בְּשִׁכְנוּתֶיהָ. הַלֵּךְ בְּעֵלָה לְמִדְיָנָה אַחֲרַת וְהִנִּיחָה טְהוֹרָה כְּשִׁיבּוֹא אֵינּוּ [ד] [ה] צָרִיךְ לְשַׁאֵל לָהּ אֶפְלוּ מִצָּאָה יִשְׁנָה הֲרִי זֶה מִתֵּר לָבוֹא עָלֶיהָ שְׁלֵא בְּעוֹנֵת וְסִתָּה וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא נְדָה הִיא. וְאִם הִנִּיחָה נְדָה אֲסוּרָה לוֹ עַד שֶׁתֹּאמַר לוֹ טְהוֹרָה אָנִי :

מגיד משנה **כל הנשים שיש להן וסת.** משנה פרק כל היד (דף ט"ו) כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן והבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה ובגמרא אמר ר"ל משום רבי יהודה נשיאה והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ואמר רב הונא לא שנו אלא שאין לה וסת אבל יש לה וסת אסורה לשמש והקשו כלפי לייא איפכא מסתברא אין לה וסת אימא חזאי יש לה וסת וסת קביע לה אלא אי איתמר הכי איתמר אר"ה ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה אבל הגיע שעת וסתה אסורה קסבר וסתות דאורייתא רבה בר בר חנה אמר אפילו הגיע שעת וסתה מותרת קסבר וסתות דרבנן רב אשי מתני הכי אמר רב הונא ל"ש אלא שאין לה וסת לימים ויש לה וסת לקפיצות אבל יש לה וסת לימים ולקפיצות כיון דבמעשה תליא מילתא אימור לא קפיץ ולא חזאי אבל יש לה וסת לימים אסורה לשמש קסבר וסתות דאורייתא רבה בר בר חנה אמר אפילו יש לה וסת לימים מותרת קסבר וסתות דרבנן. עוד שם אמר ר' יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא אמר ר' יוחנן אפילו ילדה דבזיזא למטבל אמר ליה אטו ודאי ראתה מי אמר ר"י אימור דאמר ר"י ספק ראתה ספק לא ראתה ואת"ל ראתה אימור טבלה אבל ודאי ראתה לא מי יימר דטבלה הוי ליה ספיקא וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי ומשמע דמסקנא דגמרא התם דוסתות דרבנן וכן הסכימו המפרשים ז"ל. ועתה אבאר דעת רבינו הוא מפרש משנתנו בשיש לה וסת בדוקא מדאמרינן בסוגיא אין לה וסת אימור חזאי וכן נראה מסוגיא דפ"ק. וראיתי לרשב"א ז"ל שהקשה למה אמרו אי איתמר הכי איתמר ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה וכו' הל"ל ל"ש אלא שיש לה וסת אבל אין לה וסת אסורה דהיינו הך דהוה קשיא להו ותירץ דמשום דכל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן קתני בין שיש לה וסת בין שאין לה וסת לא אמרו כן והא דאמרי איפכא מסתברא ה"ק אם באת לחלק ביניהם בהפך יש לך לומר אבל קושטא דמילתא שכולן בחזקת טהרה וכתב שזו ראייה גדולה שכולן שוות שלא כדברי רבינו שכתב שיש להן וסת בדוקא. ויש לי לדחותה בטעם נכון ולומר דאה"נ

דהוי מצי למימר איפכא איתמר דקושטא דמילתא הכין הוא אלא שאם היו מתרצין כן היו מטעים האומר הראשון מהן ללאו ומלאו להן אבל כשתירץ ואמר שלא הגיע שעת וסתה לא הטעה האומר הראשון אלא ששמע שלא הגיע שעת וסתה ואמר אין לה וסת ומשהגיע שעת וסתה אמר יש לה וסת והוא דבר מצוי לטעות א"נ דקים להו דמימרא דרב הונא הכי איתמר ורבה בר בר חנה הוה פליג עליה זה נראה לי בדעת רבינו. והוא סובר דהא דריש לקיש דאמר והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה הלכתא היא ומאי עונתה וסתה ופי' דר"ל אתא לאשמועינן דלא תימא דכיון דווסתות דרבנן בבא מן הדרך הקלו שאפילו ביום וסתה תהיה מותרת אלא אם בא ביום וסתה אסורה היא לו שמא תראה בשעת תשמיש ומן הטעם שאסרו חכמים לשמש בעונה סמוך לוסת כמו שיתבאר בסמוך אבל אם עברה עונת הוסת אפילו לא עברו אחריה ימים שתוכל לספור בהם הרי היא בחזקת טהרה ואין חוששין שמא ראתה בעונת הוסת וכרבה בר בר חנה דאמר אפילו הגיע עונת וסתה מותרת וסתות דרבנן ולא מצריך שיעור לספירה וכן אמר רבה בר בר חנה אפילו יש לה וסת לימים מותרת קסבר וסתות דרבנן וכיון דקי"ל דוסתות דרבנן קי"ל כוותיה ור"י דאמר מחשב ימי וסתה פי' אם עברו ימי ספירה ושתוכל לטבול ס"ל וסתות דאורייתא ולא קי"ל כוותיה וזה נראה דעת ההלכות שכתבו הא דתניא בפי' קמא חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ובית המשתה נשיהן להן בחזקת טהרה באין ושוהין עמהן בין ערות בין ישנות בד"א בשהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טומאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר טהורה אני ע"כ בהלכות ולא חלקו בין עברה עונת הוסת ללא עברה. ויש בדברים אלו שיטות חלוקות למפרשים ז"ל ורבים מהם פי' דהא דר"ל דאמר והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ר"ל לתוך שלשים יום שהיא עונה בינונית לראיית הנשים ואשאין להם וסת קאי. וזה דעת הרמב"ן ז"ל וז"ל בפסקי הלכותיו בין שיש להן וסת בין שאין להם וסת והוחזקו שלא יהו רואות מחמת תשמיש הרי כולן לבעליהן בחזקת טהרה ובאין ומשמשין עמהן בין ערות בין ישנות בד"א בזמן שמניחין אותן בחזקת טהרה אבל אם הניחו אותן טמאות הרי היא אסורה לו עד שתאמר טבלתי וטהורה אני. הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה כמה היא עונה שלשים יום מתחלת ראייה לתחלת ראייה אחרת שרוב הנשים כך הם רואות מלי' ללי'. בד"א באשה שאין לה וסת אבל אשה שיש לה וסת לימים ה"ז מחשב ימי וסתה אם הגיע שעתו הרי היא אצלו בחזקת טומאה היה לה וסת הגוף ולא וסת יום קבוע הרי היא אצלו בחזקת טהרה עד העונה כמי שאין לה וסת חשב בעלה ימי וסתה או ימי עונתה והרי יש לה שהות אח"כ שתספור ותטבול הרי זו בחזקת טהרה ומותרת לו בין ערה בין ישנה שהרי שתי ספיקות הן שמא [ראתה ושמא] X לא ראתה [ושמא ראתה וטבלה] עכ"ל וזה דעת הרשב"א ז"ל:

כסף משנה כל הנשים שיש להן וסת וכו'. הראב"ד בפרק רביעי מהלכות מטמאי משכב ומושב השיג על רבינו. כתב ה"ה ור"י דאמר מחשב ימי וסתה וכו' ולא קי"ל כוותיה וזה נראה דעת ההלכות שכתבו וכו'. מ"ש דרבינו ס"ל דלא כר"י אינו נראה דהא כשבא בשעת עונתה אסור לבעול דאמרינן אורח בזמנו בא והיכי נימא כשבא יום אחד אחר ראייתה דשרי לבעול ולא נימא אורח בזמנו בא זו סברא הפוכה אלא ודאי כוונת רבינו לכלול הכל באותו לשון דאסור לבעול ביום העונה וכן בימי ראייה וספירה דהכל מטעם אחד ולא שרי אלא בשלא הגיע עונת וסתה ובא תוך הזמן או אחר עבור ראייה וספירה כדברי רבי יוחנן ואין הרמב"ן חולק עמו אלא דאוקי למתניי דוקא דיש לה וסת וזה ג"כ כוונת רבינו ולא חילק רבינו בוסתות דכולהו מדרבנן ולכולהו יש להם דין זה:

ב הַאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעֲלָהּ טְמֵאָה אֲנִי וְחִזְרָה וְאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי וְדָרְךָ שְׁחוֹק אֲמַרְתִּי לָךְ תִּחְלָה אֵינָה נְאֻמָּנָה. וְאִם נִתְּנָה אֲמַתְלָא לְדַבְרֶיהָ נְאֻמָּנָה. ^[1] כִּיצַד. תִּבְעָה בַּעֲלָהּ וְאָחוּתוֹ אוֹ אִמּוֹ עָמָה בְּחֶצֶר וְאָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי וְאַחֵר כָּךְ חִזְרָה וְאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי וְלֹא אֲמַרְתִּי לָךְ טְמֵאָה אֶלָּא מִפְּנֵי אַחוּתְךָ וְאִמְךָ שְׁמָא יֵרָאוּ אוֹתָנוּ הֲרִי זוֹ נְאֻמָּנָה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה:

מגיד משנה האשה שאמרה לבעלה וכו'. בכתובות פרק האשה שנתארמלה (דף כ"ב) וכבר נתבאר פ"א שהאשה שהוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה ומפני כן כל שהוחזקה אינה נאמנת לומר טהורה אני ואפילו נתנה אמתלא לדבריה כגון שאמרה לא לבשתי בגדים אלו אלא כדי שלא תטרידני עכשיו שלא הייתי בבריאותי וכיוצא בזה אינה נאמנת למה הדבר דומה למי שידענו שראתה ואמרה לא ראיתי שאינה נאמנת כ"כ הרשב"א ז"ל וזה נראה דעת [רבינו] והרמב"ן ז"ל ועיקר:

יא הָיָה מְשֻׁמֵּשׂ עִם הַטְּהוֹרָה וְאָמְרָה לוֹ נְטִמַּאתִּי לֹא יִפְרֹשׁ מִיָּד וְהוּא בְּקִשּׁוּיּוֹ שֶׁהִנָּאָה לוֹ בִּיצִיאתוֹ כְּבִיאתוֹ. וְאִם פִּרֵּשׁ וְהוּא בְּקִשּׁוּיּוֹ חָיֵב כָּרַת כְּמוֹ שֶׁבָּעַל נָדָה. וְהוּא הַדִּין בְּשֶׁאֵר עֲרִיּוֹת. אֶלָּא כִּיצַד יַעֲשֶׂה. נוֹעַץ צְפָרְנִי ^[2] רַגְלִיו בְּקִרְקַע וְשׁוֹקֶה וְאֵינוֹ מְזַדְּעָזַע עַד שֶׁיָּמוּת הָאֵיבָר וְאַחֵר כָּךְ נִשְׁמָט מִמֶּנָּה:

מגיד משנה היה משמש (מטתו) עם הטהורה וכו'. ברייתא בשבועות פרק ידיעות הטומאה (דף י"ז ע"ב):

יב וְאָסוּר לוֹ לְאָדָם לְבֹא עַל אִשְׁתּוֹ [ח] סָמוּךְ לְוֹסְתָהּ שָׁמָּה תִּרְאֶה דָם בְּשַׁעַת תִּשְׁמִישׁ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו-לא) 'וְהִזְרַתְּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאֹתָם'. וְכַמָּה. אִם הָיָה דִּרְכָּה לְרֵאוֹת בַּיּוֹם אָסוּר לְשִׁמֵּשׁ [ט] מִתְחַלֵּת הַיּוֹם. וְאִם הָיָה דִּרְכָּה לְרֵאוֹת בַּלַּיְלָה אָסוּר לְשִׁמֵּשׁ מִתְחַלֵּת הַלַּיְלָה:

מגיד משנה ואסור לאדם לבא על אשתו וכו'. שם ובנדה פרק האשה (דף ס"ג): והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן אמר ר' xx יאשיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה ושם נתבאר מ"ש רבינו אם היתה דרכה וכו' שהלכה כר' יהודה דאמר הכין. ומתבאר מדברי רבינו שאם היתה למודה לראות עם הנץ החמה שקודם לכן מותרת לשמש כל הלילה שלפניו וכן אם היתה למודה לראות בתחלת הלילה מותרת בכל היום שלפניו וכן מפורש בגמרא שם. ובפרק תשיעי יתבאר מהו ענין הוסתות ושם נתבאר שהם מדבריהם וכיון שכן פשוט הוא שזה האיסור אינו מן התורה אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. וכתב הרשב"א ז"ל לפיכך אינה אסורה אלא בתשמיש בלבד וכ"כ הרמב"ן ז"ל. עוד כתב הרשב"א ז"ל עוד הקלו בה שהיוצא לדרך סמוך לוסתה פוקד את אשתו ופקידה זו אפילו בתשמיש ויש מי שהורה שהיא אסורה בכל קריבה שבעולם כנדה והיוצא לדרך אינו פוקד בתשמיש ולא התירו לו אלא פקידת ריצוי ודבר הרגל ולא יראה לי כן עכ"ל. ומ"ש ביוצא לדרך. היא מימרא ביבמות פרק הבע"י (דף ס"ב ע"ב) נזכרה שם בהלכות וסוף המימרא שם וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטריד פי' מיטריד מתשמיש ובטל מן המצוה ולא ידעתי למה לא הזכירוהו רבינו והרמב"ן ז"ל:

יג עָבַר וְוֹסְתָהּ וְלֹא רָאָתָה מִתְּרַת לְשִׁמֵּשׁ אַחַר שֶׁתְּעַבֵּר עוֹנֵת הַוֹּסֵת. כִּיצַד. הָיָה דִּרְכָּה לְרֵאוֹת בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּיּוֹם אָסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ מִתְחַלֵּת הַיּוֹם. עָבְרוּ שֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּיּוֹם וְלֹא רָאָתָה אָסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ עַד לְעָרֵב. וְכֵן אִם הָיָה דִּרְכָּה לְרֵאוֹת בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה וְעָבְרוּ וְלֹא רָאָתָה אָסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ עַד שֶׁתְּזַרַח הַשָּׁמֶשׁ:

יד דָּרַךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לְבַדֵּק עֲצָמָם אַחַר הַתְּשֻׁמִּישׁ. כִּי־צַד. מְקַנְחֵה אִישׁ עֲצָמוֹ בְּמִטְלִית נְכוֹנָה לוֹ וּמְקַנְחֵת הָאִשָּׁה עֲצָמָהּ בְּמִטְלִית נְכוֹנָה לָהּ וְרוֹאִין בְּהֵן שְׂמָא רְאָתָה דְּסַם בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ. וַיֵּשׁ לְאִישׁ לְהַנִּיחַ אֶשְׁתּוֹ שְׂתַבְדֵּק בְּמִטְלִית שְׁלוֹ מִתּוֹךְ שְׂנַאֲמָנַת עַל שְׂלָה נְאֻמָּנַת עַל שְׁלוֹ :

מגיד משנה **דרך בני ישראל ובנות ישראל לעולם וכו'.** בפרק כל היד (דף י"ד) משנה דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה הצנועות מתקנות [להן] שלישי לתקן את הבית. עוד שם (דף י"ו) ב"ש אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש וכו' ב"ה אומרים דיה בשני עדים כל הלילה :

טו בְּגָדִים אֱלוֹ שְׂמֻקְנָחִין בְּהֵן צְרִיכִין שְׂיֵהִיו שֶׁל פְּשָׁתָן שְׂחָקִים ^[1] וּלְבָנִים וְהֵם הַנְּקָרָאִים עֵדִים בְּעֵנָן זֶה. וְהַבְּגָד שְׂמֻקְנָח בּוֹ הוּא נְקָרָא עַד שְׁלוֹ. וְהַבְּגָד שְׂמֻקְנָחַת הִיא בּוֹ נְקָרָא עַד שְׂלָה :

מגיד משנה **ומ"ש בגדים אלו שמקנחין בהן וכו'.** שם בגמרא (דף י"ז) ודעת רבינו הוא שכל זה הוא אפילו לבעלה ופי' דיה שני עדים לומר שאע"פ שהיא צריכה לבדוק בין כל תשמיש ותשמיש דיה באותם עדים הראשונים ואין צריך עדים חדשים לכל תשמיש ותשמיש וכן מה ששנינו (דף י"ח) פ"ק אע"פ שאמרו דיה שעתה פירוש מעוברת ומניקה וזקנה וקטנה הנזכרות קודם לכן צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר וכו' ובתולה שדמיה טהורים ופעמים צריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ואיתמר עלה בגמרא ל"ש אלא באשה עסוקה בטהרות דמיגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי בדיקה לבעלה אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה. סובר הוא ז"ל שהוא דוקא בעדים דלפני תשמיש אבל עדים דלאחר תשמיש בכל גוונא היא צריכה בדיקה וז"ש גבי סיפא דבשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ולא אמרה גבי ומשמשת בעדים. ומ"ש שם שאין האשה בודקת עצמה לבעלה כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש פירש הרמב"ן ז"ל לפי שיטתו שהוא דוקא בבודקת תוך הזמן הנזכר פרק ה' מהלכות שגגות שהן חייבין בקרבן אבל אחר מכן לא אמרו וכן סובר רבינו ז"ל דהלכה כמ"ד אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק דהלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס (נדה דף י"ב ע"ב) דאמר משמשת בשני עדים הן עוותה הן תיקונה ואפילו בשאינה עסוקה בטהרות זהו דעתו ז"ל. ויש בכלל דברים אלו שיטה אחרת למפרשים ז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל בפסקי הלכותיו ונשים שיש

להן וסת משמשות שלא בשעת וסתן ואינן צריכות בדיקה ובוועל ושונה כמה פעמים ואינן צריכות לבדוק לא לפני תשמיש ולא לאחריו ולא בין תשמיש לתשמיש לא הוזכרה בהן בדיקת עדים בגמרא אלא בעסוקה בטהרות עכ"ל זה דעת הר"א ז"ל וכן דעת הרשב"א ז"ל. עוד כתב הרמב"ן ז"ל כל אשה שאין לה וסת חוששין לה בתחלתה שמא תראה מחמת תשמיש לפיכך צריכה לבדוק עצמה לפני תשמיש בעד אחד אם מצאה טהורה משמשת ולאחר תשמיש מיד בודקין את עצמן היא ובעלה בשני עדים אחד לו ואחד לה עשתה כן שלש פעמים ולא ראתה מחמת תשמיש מותרת לשמש בלא בדיקה ואם מצאה דם ג' פעמים בעד שלו או בשלה מיד לאחר תשמיש הוחזקה להיות רואה מחמת תשמיש ואסורה לעולם לבעל זה כמו שיתבאר וכזה הורו מגדולי המורים ע"כ וכן דעת הרשב"א ז"ל:

כסף משנה בגדים אלו שמקנחים בהם צריכים שיהיו של פשתן שחקים ולבנים וכו'. בפרק כל היד (דף י"ז) אמרינן של בית מונבז המלך היו בודקים מטותיהם במילא פרהיבא ומזכירים אותם לשבח מסייע ליה לשמואל דאמר אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך אמר רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור וכו' אלא בפקולין או בצמר נקי ורך ל"ק הא בכיתנא הא במאני דכיתנא ואיבעית אימא הא והא במאני דכיתנא הא בחדתי הא בשחקי ופירש"י מילא פרהיבא קוטין מתוך שהוא לבן נראית בו טפה כחרדל, ל"א צמר נקי ורך פקולין קוטון, שחקי דכיתנא בגדים בלויים של פשתן ולא בפשתן שאינו לבן ואין דם ניכר יפה אלא בעד לבן שחקים לבנים יותר מהחדשים. ומלשון רבינו משמע לכאורה דכל הני דנקט בבגד של פשתן שחוק ולבן בדוקא נקטינהו לומר דוקא בבגד ולא במידי דלאו בגד הוא ואפילו בבגד דוקא של פשתן ולא במינים אחרים ובבגד של פשתן נמי דוקא שחוק ולא כשאינו שחוק ושחוק נמי דוקא לבן ולא צבוע. וקשה דלפי זה הוא ממעט פקולין וצמר נקי ואמאי הא של בית מונבז מזכירים אותם לשבח על כך ושמואל נמי אמר הכי. ושמא י"ל דרבינו סובר דרבא פליג אדשמואל ואותם שהיו מזכירים של בית מונבז לשבח הוו סברי כשמואל ולא קי"ל הכי אלא כרבא דבתרא הוא. עי"ל דלעולם סבר רבינו דרבא ושמואל לא פליגי ולא למעוטי פקולין וצמר נקי ורך נתכוון אלא הוא ז"ל אתא למימר דבדיקה דמטלית שהזכיר בפרק זה לא תהא אלא במטלית של פשתן שחוק ולבן לפי שהוא דבר רך וממילא נשמע לכל דבר שהוא לבן נקי ורך כמו שחקי בגד פשתן לבנים דמהני לבדיקה והרי פקולין וצמר נקי ורך בכלל:

טז הַצְנוּעוֹת אֵין מְשֻׁמְשׁוֹת אֶלָּא עַד שְׂיִבְדְּקוּ עֲצָמוֹן תְּחַלֶּה קִדְּם תְּשֻׁמִּישׁ. וְאִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְסֵת אֲסוּרָה לְשֻׁמֵּשׁ עַד [כ] שְׂתִבְדֹּק. לְפִיכֹךְ הִיא מְשֻׁמְשֵׁת בְּשָׁנֵי עֵדִים אֶחָד לְפָנֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ וְאֶחָד לְאַחַר הַתְּשֻׁמִּישׁ. אֲבָל אִשָּׁה שְׂיִשׁ לָהּ וְסֵת אִינָה צְרִיכָה עַד לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ אֶלָּא מְשׁוּם צְנִיעוֹת בְּלִבָּד. * אֲבָל אַחַר תְּשֻׁמִּישׁ הַכֹּל צְרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לָהּ אֶפְלוּ מְעַבְרַת וּמִינִיקָה וּזְקָנָה. וּקְטָנָה לֹא תְשֻׁמֵּשׁ אֶלָּא בְּשָׁנֵי עֵדִים אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לָהּ. אֲבָל בְּתוֹלָה וְיוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טַהַר אִינָה צְרִיכָה עֵדִים שְׁהָרִי הַדָּם שׁוֹתֵת מְמָנָה :

ההראב"ד אבל אחר תשמיש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כמה יגיעות יגע בחנם שאף רב יהודה שהיה צדיק שאין כמותו מנע את רבי זירא שלא לבדוק אחר תשמיש שלא יהא לבו נוקפו ופורש שלא אמרו בדיקות הללו אלא באשה העסוקה בטהרות עכ"ל:

כסף משנה ואשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפיכך היא משמשת בשני עדים וכו'. כתב הר"ן בפרק שני דשבועות שנראה שרבינו מפרש הא דאמרינן מאן דמתני הא לא מתני הא לעולם בשאינה עסוקה בטהרות ואפילו הכי בשאין לה וסת צריכה בדיקה ואמוראי נינהו אליבא דשמואל ואע"ג דר"י גופיה אמרה לעיל דאין צריכה אמוראי נינהו ואליבא דרב יהודה ופסק הרב ז"ל כמאן דמתני דשמואל אמר הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס להחמיר ובודאי דפשטא דברייתא מוכח דלבעל עסקינן ולא משום טהרות מדאמר רבי מאיר יוציא וכו' ורחב"א נמי עליה קאי וכו' ואפילו באשה שיש לה וסת החמיר הרב ז"ל שכ"כ שם אבל אשה שיש לה וסת אינה צריכה (בדיקת) עד לפני תשמיש אלא משום צניעות [בלבד] אבל לאחר תשמיש הכל צריכים שני עדים אחד לו ואחד לה ואפילו מעוברת ומניקה וזקנה וקטנה ע"כ. לפי שהוא ז"ל מפרש זו ששנינו בפרק כל היד דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה והצנועות מתקנות להן שלישי להתקין את הבית בשאינה עסוקה בטהרות שאפילו משום בעלה לבד צריכה לשמש בשני עדים לאחר תשמיש והצנועות בודקות אף לפני תשמיש לבעליהן וכי אמרינן בפ"ק דנדה דמיגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא בדיקה לבעלה דאלמא מדין בעלה א"צ היינו לומר דכשאינה עסוקה בטהרות א"צ בדיקה לפני תשמיש מן הדין אלא משום צניעות בלבד וכו' והראב"ד השיג עליו כמה יגיעות יגע חנם שהרי

רב יהודה שהיה צדיק שאין כמותו וכו' וכבר כתבתי בחידושי דהא דרב יהודה
לא קשיא עליה עכ"ל:

יז המִשְׁמֵשׁ מִטְתּוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת אֵינָן צְרִיכִין לְבַדֵּק שְׁנֵי הָעֵדִים
שְׁלָהֶן עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה. אֶלָּא מְקַנְחֵהוּ הוּא בְּעֵד שְׁלוֹ וְהִיא בְּעֵד
שְׁלָהּ אַחֵר כָּל בִּיאָה וּבִיאָה שֶׁל כָּל הַלְיָלָה וּלְמַחֵר יְבַדְּקוּ הָעֵדִים.
נִמְצָא הַדָּם עַל עֵד שְׁלָהּ אוֹ עַל עֵד שְׁלוֹ הָרִי זֶה טְמֵאָה. שְׁמִשָּׁה
מִטְתָּהּ וְקִנְחָה עֲצָמָה וְאֶבֶד הָעֵד הָרִי זֶה לֹא תִשְׁמֵשׁ פְּעַם שְׁנִיָּה
עַד שֶׁתְּבַדֵּק בְּעֵד אַחֵר תִּחְלָהּ. שְׁמָא דָּם הָיָה עַל הָעֵד שְׁאֶבֶד:

מגיד משנה **שמשו מטתו וכו'.** שם (דף י"ו) א"ר אבא א"ר חייא בר אשי
אמר רב בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה רבי אילא
אילו איתיה מי לא משמשא ואע"ג דלא ידעה השתא נמי תשמש אמר ליה
רבא זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים ע"כ. וכבר כתבתי דעת המפרשים
ז"ל שאין צורך לזה לבעלה:

כסף משנה **המשמש מטתו פעמים רבות וכו'.** טעמו מדתנן בפרק כל היד (נדה
דף י"ו) ב"ש אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש וכו' ובה"א דיה
בשני עדים כל הלילה ולטעמיה אזיל שסובר שכל הדברים שנאמרו בענין זה
לא לטהרות דוקא הם אלא אף בשאינה עסוקה בטהרות ולבעלה איירי הילכך
פוסק כרבי זירא דאמר מדברי כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה כלומר
בלא בדיקה ודלא כרבא דפליג ארבי זירא ואמר כי תניא ההיא לטהרות
ונראה שסובר רבינו דבעל נפש דאמר רבי זירא לא ממדת חסידות קאמר אלא
שורת הדין:

יח הַנִּיחָה הָעֵד תַּחַת הַכֶּר אוֹ תַּחַת הַכֶּסֶת וְנִמְצָא עָלָיו דָּם.
אִם מְשׁוּךְ טְמֵאָה שְׁחִזְקָתוֹ מִן הַקְּנוֹת. וְאִם הָיָה עָגַל טְהוֹרָה
שְׁאִין זֶה אֶלָּא דָּם מְאֻכָּלֶת שְׁנֵהֲרָגָה תַּחַת הַכֶּר:

מגיד משנה **הניחה העד תחת הכר וכו'.** משנה פרק הרואה (דף מ"ח ע"ב) עד
שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם (אם) עגול טהור (אם) משוך טמא. ונראה
מדברי רבינו שהוא בעד הבדוק שהרי נמשך אל מה שהזכיר תחלה בגדים אלו
שמקנחין בהן צריכים שיהיו של פשתן שחקים ולבנים אבל בעד שאינו בדוק
לה פשוט הוא שאינה טמאה א"כ הוא כגריס ועוד כמ"ש רבינו למטה קנחה

עצמה בעד שאינו בדוק לה וכו' ולא חילק בין עגול למשוך אלא בין כגריס לפחות מכגריס וזה מבואר וכ"כ ז"ל וכתבו א הרמב"ן והרשב"א ז"ל שאם יש בו כגריס ועוד אפילו עגול טמאה וכן הדין שהרי אפילו לא בדקה אלא שמצאה בחלוקה כתם כגריס ועוד טמאה כמו שיתבאר פ"ט ועל זה נסמך רבינו שלא כתב כאן חילוק זה ואם הניחה העד הזה בקופסא אפילו עגול טמאה בכל שהוא וזה מתבאר בדברי רבינו במה שכתב למעלה נמצא הדם על עד שלו או על עד שלה הרי זו טמאה ולא חילק בין עגול למשוך ובגמ' (דף י"ד) אמרו וניחוש דילמא דם מאכולת הוא אמר ר' זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת איכא דאמרי דחוק אצל מאכולת מאי בינייהו איכא בינייהו [כגון] דאשתכח מאכולת רצופה וקי"ל לחומרא דאפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה טמאה ואין אומרים דם מאכולת מעוכה היא ועד זה מיעכו וכן כתב הרשב"א ז"ל ולזה סתם רבינו :

ט קִנְחָה עֲצָמָה בְּעֵד הַבְּדוּק לָהּ וְטַחְתּוֹ בִּירְכָה וּלְמַחֵר נִמְצָא עָלָיו דָּם הָרִי זֹו טְמֵאָה. וְאִין אֹמְרִים שְׁמָא כְּשִׁטְחָה אֹתָהּ בִּירְכָה נִהְרָגָה מֵאֲכֻלָּת. קִנְחָה עֲצָמָה בְּעֵד שְׁאִינוּ בְּדוּק לָהּ וְלֹא יִדְעָה אִם הָיָה עָלָיו דָּם קִדְּם שְׁתִּקְנַח בּוֹ אוֹ לֹא הָיָה. נִמְצָא עָלָיו דָּם אִם הָיָה הַדָּם כְּגָרִיס וְעוֹד הָרִי זֹו נִדָּה. הָיָה פְּחוֹת מִכֵּן טְהוּרָה שְׁאִינוּ אֶלָּא מִן הַמֵּאֲכֻלָּת :

מגיד משנה קנחה עצמה בעד הבדוק וכו'. בפרק כל היד איתמר בדקה בעד הבדוק וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליו דם אמר רב טמאה נדה ודעת רבינו דאפילו עגול ופחות מכגריס טמאה נדה ואין זה דומה להניחתו תחת הכר וזהו שלא חילקו כאן בין עגול למשוך כמו שחילקו בהניחתו תחת הכר משום דבכל גוונא היא טמאה אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל השוו דין וכדברי רבינו ראוי להחמיר: **קנחה עצמה בעד שאינו בדוק וכו'.** שם בדקה [עצמה] בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי מטמא ורבי יוסי מטהר ואמר רבי זירא כשטמא רבי כר' מאיר וכשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר דתניא האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה וסובר רבינו דאע"ג דבהיא דהאשה שהיא עושה צרכיה הלכה כרבי יוסי כמו שיתבאר פ"ה בהיא דהלכה כרבי דהא ר' חייא נמי מטמא לה משום כתם ולא הא בהא תליא אלא דקים ליה לר' זירא דרבי ס"ל כר"מ בהיא ור' יוסי אזיל לשיטתיה אבל אנן דקי"ל בהא כרבי יוסי דאיפסיקא הלכתא כוותיה ובהא כרבי דהלכה כמותו מחבירו ושם בגמרא מבואר דבעינן כגריס ועוד כמ"ש

רבינו אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל פסקו כרבי יוסי להלכה ולמעשה הורו כדעת רבינו והראשונים שסוברים להחמיר. וכתב הרשב"א ז"ל אי זהו עד הבדוק יש מרבתי שכתבו כשבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה בו אבל אם בדקתו ואח"כ הניחתו ולאחר שעה בדקה בו אין זה עד בדוק שאני אומר כשהניחתו נכתם במקום [אחר] ולא יראה לי כן אלא כל שבדקתו בין היא בין חבירתה ולא נודע שנכתם בו כתם משום צד אחר ושלא העבירתו בשוק של טבחים או בצד כתמים הרי זו בחזקת בדוקה וכזה ראוי להורות עכ"ל:

כסף משנה קנחה עצמה בעד שאינו בדוק וכו'. כתב ה"ה אבל אגן דקיי"ל בהא כרבי יוסי וכו' ובהא כרבי דהלכה כמותו מחבירו. ק"ל דרבי לאו חבירו דרבי יוסי הוא שהרי היה מהדור הקודם לו וי"ל דאמרינן בפירקין דאילו הוה רבי יוסי קיים כפוף היה לפני רבי:

כ מי שראתה דם בשעת תשמיש הרי זו מתרת לשמש כשתטהר פעם [ל] שניה. ראתה דם בפעם שניה משמשת פעם שלישית. ראתה דם בשלישית הרי זו אסורה לשמש עם בעל זה לעולם. במה דברים אמורים בשלא היה שם דבר לתלות בו. אבל אם שמשה סמוך לוסתה תולה בוסת. היתה בה מכה תולה [מ] במכה. ואם היה דם מכתה משנה מדם שתראה בעת התשמיש אינה תולה במכה. ונאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה הדם יוצא ותהיה מתרת לבעלה. ואף על פי שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש:

כא מי שראתה דם [נ] בשעת תשמיש פעם ראשונה ושניה ושלישית ואין שם דבר לתלות בו הרי זו [ס] תתגרש ומתרת להנשא לשני. נשאת לשני וראתה דם כך בשעת תשמיש שלש פעמים הרי זו תתגרש ותנשא לשלישי. נשאת לשלישי וראתה דם כך בשעת תשמיש שלש פעמים הרי זו תתגרש ואסורה להנשא עד שתבריא מחלי זה:

כב כיצד בודקת עצמה לידע אם נרפאת או לא נרפאת. [ט] מביאה שפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה ומכנסת השפופרת

עד מקום שהיא יכולה. ומכנסת בתוך השפופרת מכחול ומוך
מנח על ראשו ודופקת אותו עד שיגיע המוך לצואר הרחם
ומוציאה המוך. אם נמצא דם על ראש המוך בידוע שהדם
שהיא רואה בשעת תשמיש מן המקור. ואם לא נמצא על
המוך כלום בידוע שהדם שרואה מדחק הצדדין וטהורה היא
ומתרת להנשא לאחרים כמו שבארנו בהלכות אישות:

מגיד משנה (כ-כב) מי שראתה דם בשעת תשמיש וכו'. בפרק תינוקות (דף
ס"ח ע"ב) הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית
מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותינשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם
מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא
תשמש עד שתתגרש ותינשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש
משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק
עצמה ובהלכות הגירסא כך היא אלא תתגרש ותינשא לאחר עד כמה מותרת
לינשא עד שלשה יותר מכן לא תינשא עד שתבדוק עצמה וזו היא גירסת רבינו
כמו שאבאר לפי הנראה מדבריו. עוד שם כיצד בודקת את עצמה מביאה
שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח על ראשו אם נמצא דם על ראש המוך
בידוע שמן המקור הוא בא לא נמצא דם על ראשו בידוע שמן הצדדין הוא בא
[ואם יש לה מכה באותו מקום תולה במכתה] ואם יש לה וסת תולה בוסתה ואם היה
דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה תולה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי
במקור שממנה דם יוצא דברי רבי ואמרו שם שפופרת אפגורי מפגרא ליה
ותירץ שמואל בשפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה ועוד שם א"ל ר"ל לרבי
יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל הראשון א"ל לפי שאין כל
האצבעות שוות א"ל ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי [א"ל] לפי
שאין כל הכחות שוות ע"כ. וממ"ש רבינו הרי זו אסורה לשמש עם בעלה זה
לעולם וכתב ואסורה להנשא עד שתבריא מחולי זה וכתב כיצד בודקת עצמה
לידע אם נתרפאת אם לא נתרפאת נראה שהוא סובר שאין בדיקה זו מועלת
לה לעמוד עם בעלה אלא תתגרש בין בראשון בין בשני בין בשלישי כפשט
הברייתא דקתני לא תשמש עד שתתגרש וכפי הגירסא שכתבתי יותר מכן לא
תינשא עד שתבדוק עצמה והוא מפרש ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל
ראשון דה"ק למה אנו מגרשין אותה מזה תבדוק עצמה ותשאר תחתיו, שאין
כל האצבעות שוות ומוטב שתינשא לאחר מלסמוך על בדיקה זו. עוד הקשו
ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי שהרי הוחזקה זו בג' אצבעות והיאך
אתה מתירה לו פעם שנייה ושלישית וא"ל שאין כל הכחות שוות ועדיין לא
הוחזקה זו ומיהו אפילו בדקה עצמה בראשון או בשני או בשלישי הם אינם

מותרים לשמש עמה שכיון שהן עצמן מוחזקים בה שרואה דם אינם מותרים אפילו בבדיקה וקצת מחכמי הצרפתיים סוברין כן שאין מתירין אותה לשני ולראשון על סמך בדיקה ונתנו טעם לדבריהם מפני שלא הקלו חכמים לסמוך על בדיקה אלא כשאין לה תקנה אחרת ותשאר עגונה אבל כל שיכולה לינשא לא הקלו ומ"מ מודים הם בשלישי שיכולה לעמוד תחתיו בבדיקה. ונ"ל בדעת רבינו שהוא סובר שאין לה לעמוד עם בעלה בבדיקה שמא יבא עליה קודם בבדיקה וכיון שהחזקה אסורה היא לו וצריכה להתגרש ואינה יכולה שוב לחזור אצלו כמו שנתבאר פכ"ה מהלכות אישות אבל ודאי אם בדקה עצמה בין ראשון לשני או בין שני לשלישי ומצאה שהדם מן הצדדין מותרת היא לשני או לשלישי לעולם ואפשר שהוא מפרש ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון דה"ק היאך מתירין אותה לינשא לאחר בלא בדיקה נצריכה לאחר בבדיקה שהרי החזקה בשלש ביאות וא"ל שלא החזקה עדיין שאין כל האצבעות שוות ומ"מ דעת הרבה מן המפרשים הוא ומכללם הרשב"א ז"ל והרמב"ן ז"ל שכל זמן שהיא רוצה לבדוק עצמה בודקת ואם הוא מן המקור אסורה לכל ואם הוא מן הצדדין מותרת לעמוד עם בעלה או להתגרש ולהנשא לאחר בין בראשון בין בשני בין בשלישי ולא הזכירו בברייתא תתגרש אלא לומר שהיא מותרת לשני ולשלישי בלא בבדיקה ואע"פ שהחזקה עם הראשון לראות מחמת תשמיש שלו לפי שאין כל האצבעות שוות זהו דעתם ז"ל ועיקר ויתר דברי רבינו מבוארים הם במה שהזכרתי. **ומ"ש ואם דם מכתה משונה וכו'.** פי' הרשב"א ז"ל דוקא נתברר שהוא משונה הא לא נתברר תולין במכה לפי שהאשה בחזקת טהרה עומדת עד שתראה ודאי וכל שיש לה לתלות תולה עוד כתב הוא ז"ל שיש אומרים שבזמן הזה אין תולין במכה ואין כן דעתו ז"ל ולא דעת רבינו שהרי אנו מתירין אותה וכמ"ש רבינו פרק י"א מהלכות אלו :

כסף משנה כיצד בודקת עצמה וכו'. מ"ש רבינו **שדופקת אותו עד שיגיע לצואר הרחם** פשוט הוא מפני שאם לא יגיע למקום שהשמש דש היאך נאמר כשלא נמצא עליו דם שהדם שרגילה לראות בשעת תשמיש מן הצדדין הוא בא ולא מן המקור דהא איכא למימר שאם היתה מכניסתו עד מקום שהשמש דש היה נמצא על ראשה הילכך ע"כ לומר דעד מקום שהשמש דש היא צריכה להכניסו ועד צואר הרחם הוא דישת השמש. ועל **מ"ש ואם לא נמצא על המוך כלום בידוע שהדם שרואה מדוחק הצדדין וטהורה היא איכא למידק אמאי אמרינן בידוע שהוא מן הצדדין** הא איכא למיחש שמא מן המקור הוא רגיל לבא ומה שלא נמצא דם על ראש המכחול מפני שלא היה עב כמו השמש שאין כל האצבעות שוות או מפני שלא הכניסתו בכח שאין כל הכחות שוות כדאיתא בגמרא. וי"ל דלא אמרינן אין כל האצבעות או כל הכחות שוות אלא להקל ולא להחמיר וטעמא משום דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש כל דמצינא למיתלי בה להיתרא שלא להוציאה מכלל הנשים תלינן כיון דאיכא

רגלים לדבר שהרי נסדק ולא נמצא דם בראש המכחול x:

הלכות איסורי ביאה - פרק חמישי

א האשה מתטמאת באנס בין לנדה בין לזיבות. כיצד. כגון שקפצה ממקום למקום. או ראתה בהמה או חיה או עוף מתעסקין זה עם זה וחקמדה וראתה דם. וכן כל פיוצא בזה הואיל וראתה דם מכל מקום נטמאת ומטמאה בכל שהוא. אפלו ראתה דם טפה כחרדל הרי זו כמי שזב ממנה דמים הרבה:

מגיד משנה האשה מתטמאת באונס בין לנדה וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות במסכתא ומהם בפרק בנות כותיים (דף ל"ו): ברייתא דקתני שמחמת האונס טמאה: ומ"ש ומטמאה בכל שהוא. מפורש בהרבה מקומות:

ב כל הנשים מתטמאות בבית החיצון. ואף על פי שלא יצא הדם לחוץ אלא נעקר מן הרחם ולא שנתת הואיל ויצא מבין השנים הרי זו טמאה ואף על פי שעדין הדם בבשרה שנקמר (ויקרא טו-יט) דם יהיה זבה בבשרה'. ועד היכן הוא בין השנים עד מקום שיגיע אליו האיבר בשעת גמר ביאה. ובין השנים עצמו כלפנים:

מגיד משנה כל הנשים מתטמאות וכו'. [משנה פרק יוצא דופן (נדה דף מ') כל הנשים מתטמאות בבית החיצון] שנאמר דם יהיה זובה בבשרה ובגמרא (דף מ"א ע"ב) במתניתא תנא מקום דישה מאי מקום דישה א"ר יהודה מקום שהשמש דש ושם מבואר ג"כ תני ר' זכאי עד בין השיניים ובין השיניים עצמן כלפנים:

ג מִשָּׁל מִשְׁלוֹ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה. הֶרְחַם שְׁנוּצָר בּוֹ הַנֹּלֵד הוּא הַנִּקְרָא מְקוֹר. וְהוּא שֶׁדָּם נִדָּה וְזָבָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ חֶדֶר לְפִי שֶׁהוּא לְפָנֵי וּלְפָנִים. וְצוֹאֵר הֶרְחַם כֵּלּוֹ וְהוּא הַמְּקוֹם הָאָרֶץ שֶׁמִּתְקַבֵּץ רֵאשׁוֹ בְּשַׁעַת הָעֶבּוֹר כְּדִי שֶׁלֹּא יִפֹּל הַנֹּלֵד וְנִפְתַּח הֶרְבֵּה בְּשַׁעַת לֵדָה קוֹרְאִין אוֹתוֹ פְּרוּזְדוֹר כְּלוּמַר שֶׁהוּא בֵּית שַׁעַר לְרַחֵם :

מגיד משנה משל משלו חכמים באשה וכו'. בנדה פרק כל היד (דף י"ז): משנה משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעליה ובגמרא החדר מבפנים והפרוזדור מבחוץ והעליה בנויה על [גב] שניהם ולול פתוח בין עליה לפרוזדור ורבינו ביאר תכונתו כפי בקיאותו בחכמת הניתוח:

ד וּבְשַׁעַת גָּמַר בִּיאָה הָאִיבָר נִכְנָס בְּפְרוּזְדוֹר וְאִינוּ מְגִיעַ עַד רֵאשׁוֹ שֶׁמִּבְּפָנִים אֶלָּא רְחוּק מִמֶּנּוּ מְעַט לְפִי הָאֶצְבָּעוֹת. וּלְמַעַלָּה מִן הַחֶדֶר וּמִן הַפְּרוּזְדוֹר בֵּין חֶדֶר לְפְרוּזְדוֹר הוּא הַמְּקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים שֶׁל אִשָּׁה. וְהַשְּׂבִילִים שֶׁבָּהֶן מִתְבַּשְּׁלֶת שְׂכַבַת זָרַע שָׁלָה מְקוֹם זֶה הוּא הַנִּקְרָא עֲלֵיהָ. וְכִמּוֹ נִקְבַּ פְּתוּחַ מִן הָעֲלִיָּה לְגַג הַפְּרוּזְדוֹר וְנִקְבַּ זֶה קוֹרְאִין אוֹתוֹ לוּל. וְהָאִיבָר נִכְנָס לְפָנִים מִן הַלוּל בְּשַׁעַת גָּמַר בִּיאָה :

ה דָּם הִבָּא מִן הַחֶדֶר כֵּלּוֹ טָמֵא חוּץ מִדָּם טָהוֹר שֶׁהַתּוֹרָה טָהַרְתּוֹ וְדָם קָשִׁי כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר. וְדָם הָעֲלִיָּה כֵּלּוֹ טָהוֹר שֶׁהוּא כְּמוֹ דָּם מִכָּה שֶׁבַּמַּעֲיִם אוֹ בְּכַבֵּד אוֹ בְּכוֹלֵיא וְכִיוּצָא בָּהֶן. וְדָם הַנִּמְצָא בְּפְרוּזְדוֹר אִם נִמְצָא מִן הַלוּל וּלְפָנִים הֵרִי זֶה טָמֵא שֶׁחִזְקָתוֹ מִן הַחֶדֶר. וְחִיבִין עָלָיו עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְשׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה וְקַדָּשִׁים וְאִין אוֹמְרִים שֶׁמָּא מִן הָעֲלִיָּה יֵרֵד דָּרָךְ הַנִּקְבַּ. שְׂרַב הַדָּמִים הַנִּמְצָאִין כָּאִן מִן הַחֶדֶר. נִמְצָא הַדָּם בְּפְרוּזְדוֹר חוּץ לְנִקְבַּ הֵרִי טָמֵאתוֹ בְּסַפֵּק שֶׁמָּא מִן הַחֶדֶר בָּא אוֹ מִן הָעֲלִיָּה שְׁתַּת דָּרָךְ הַלוּל. לְפִיכֵךְ אִין שׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה וְקַדָּשִׁים וְאִין חִיבִין עָלָיו עַל בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ :

מגיד משנה דם הבא מן החדר וכו'. במשנה שם דם החדר טמא דם העליה טהור נמצא בפרוזדור ספיקו טמא [לפי] שחזקתו מן המקור ופסק רבינו כרב הונא דאמר התם נמצא בפרוזדור מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא והא דתני רבי חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבים עליו על ביאת מקדש ושורפים עליו את התרומה אוקימנא אליבא דרב הונא מן הלול ולפנים והא דתני רב קטינא אין חייבין עליו על ביאת מקדש ואין שורפין עליו את התרומה אוקימנא לה במן הלול ולחוץ ולא פליגי וכתב הרמב"ן ז"ל בזמן הזה שאין בקיאות בדבר כל שהאשה מוציאה דם בעד שלה טמאה עכ"ל:

ו לא כל משקה הבא מן החדר מטמא אלא הדם בלבד שְנֵאָמַר (ויקרא טו-יט) 'דָם יְהִיָה זָבָה'. לְפִיכֵן אִם שָׁתַת מִן הַרְחֵם לֶבֶן אוּ [א] מִשְׁקָה יִרְק אֶף עַל פִּי שֶׁסְּמִיכְתּוֹ כָּדָם הוֹאִיל וְאִין מְרָאִיו מְרָאָה דָם הָרִי זֶה טָהוֹר:

מגיד משנה לא כל משקה וכו'. שם במשנה ובגמרא (דף י"ט) ונחלקו במשנה בירוק שעקביא מן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין וקי"ל כחכמים ופירוש ירוק זה ירוק כזהב ואין צ"ל ירוק ככרתי כד פירש ז"ל. והלבן מפורש בריש פ' המפלת בגמרא (דף כ"א):

ז וחמשה דמים טמאים באשה והשאר טהורין. ואלו הן. האדם. והשחור. וכקרו כרכם. וכמימי אדמה. וכיין המזוג:

מגיד משנה וחמשה דמים טמאים יש באשה וכו'. שם במשנה (דף י"ט) כלשון רבינו:

ח האדם כיצד הוא עינו. כעמוד שיצא ראשון מדם הקזה של בני אדם, נותן הדם בכוס ומקיף לו ורואהו. והשחור כעין הדיו היבש. כקרו כרכם כיצד. יביא כרכם לח בגוש אדמה שעליו ולוקח מן הברור שבו הקנה האמצעי שלו שכלו כמו קנה הוא ובכל אחד ואחד שלשה קנים ובכל קנה שלשה עלים ומקיף הדם לעלה האמצעי שבקנה האמצעי ורואה בו. כמימי אדמה כיצד. יביא אדמה מבקעת סיכני וכיוצא בה שהיא

אֲדַמָּה וְנוֹתַן עָלֶיהָ מִים בְּכָלִי עַד שְׁיַעֲלֶה הַמַּיִם עַל הָעֶפֶר כְּקִלְפַת הַשּׁוּם. וְאֵין שְׁעוֹר לַמַּיִם וְלֹא לָעֶפֶר. וּמַעֲכָרָן בְּכָלִי וּמִשְׁעַר בָּהֶן לְשַׁעֲתוֹ וּבְמִקוֹמוֹ כְּשֶׁהֵן עֲכוּרִין. וְאִם צָלְלוּ חוּזְרִין וּמַעֲכָרָן :

מגיד משנה האדום כיצד וכו'. שם במשנה אי זהו אדום כדס המכה וכו' ובגמרא הרבה מימרות בפ"י זה והאחרונה רב נחמן אמר כדס הקזה וכו' אממר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי קמי אומנא שקלי ליה קרנא קמייתא לאממר חזייה אמר להו אדום דתנן כי האי הדר שקלו ליה אחריתי אמר להו אשתני אמר רב אשי כגון אנא דלא ידענא בין האי להאי לא מיבעי לי למיחזי דמא ע"כ. והשחור ג"כ מפורש שם : **כקן כרכום וכו'.** שם (דף כ') תנא לח ולא יבש עוד שם כי אתו לקמיה דר' אבהו אמר להו בגושייהו שנינו ונאמרו שם ברייתות ופי' אביי דתלתא דרי דתלתא תלתא טרפן הוויין נקוט דרא מציעאה וטרפא מציעאה ע"כ : **כמימי אדמה כיצד וכו'.** שם מבואר בגמרא :

ט אַרְבַּעַה מְרֵאוֹת הִלְלוּ אִם הָיָה מְרֵאָה הַדָּם כְּמְרֵאָה כָּל אֶחָד מֵהֶן אוֹ עֲמֹק מֵהֶן הָרִי זֶה טָמֵא. הָיָה דִּיקָה מִמֶּנּוּ הָרִי זֶה טָהוֹר. כִּיצַד. הָיָה הַדָּם שְׁחוֹר יָתֵר מִכְּדִיו הַיָּבֵשׁ טָמֵאָה. הָיָה פְּחוֹת מִמֶּנּוּ כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְרֵאָהוּ כְּעֵין הַזֵּית הַשְּׁחוֹר אוֹ כְּעֵין הַזֵּפֶת אוֹ כְּעֵין הָעוֹרֵב הָרִי זֶה טָהוֹר. וְכֵן בְּשָׂאֵר הַשְּׁלֵשָׁה מְרֵאוֹת :

מגיד משנה ארבעה מראות הללו וכו'. במשנה (דף י"ט) עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור ובגמרא (דף כ') אמר ר' אלעזר כזית כזפת כעורב טהור וזו היא ששנינו דיהה מכן טהור עוד שם אמר עולא כולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור כשחור עוד שם איכא דאמרי רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טהור דיהה מכן טהור חוץ משחור (שעמוק מכן טמא דיהה מכן טהור) בר קפרא אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור חוץ ממזוג שעמוק מכן טהור דיהה מכן טהור ואמרו שם דבר קפרא עבד עובדא כשמעתיה ונמצא לפי זה דבשחור כולן שוין שהעמוק מכן טמא והדיהה מכן טהור ובשאר המראות חוץ מן המזוג הוה להו עולא ובר קפרא בחדא שיטתא להשוותן לשחור ורמי בר אבא דהוה מטהר בהו העמוק ה"ל יחידאה לגבייהו ובמזוג הוה להו בר קפרא ורמי בר אבא בחדא שיטתא לטהר בו העמוק מכן והדיהה והוה ליה עולא יחידאה לגבייהו דמשוה אותו לשאר המראות ומטמא בו העמוק ולזה פסק רבינו כבר קפרא בכל דבריו :

ההראב"ד **ואם נסתפק וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל כל מה שכתב בזה אין בו הלכה למעשה שאין לנו עכשיו דם טוהר אלא כל מראה אדמומית טמא עכ"ל:

מגיד משנה **אין בודקין את הדם וכו'.** שם מפורש במימרות חלוקות: **ולא כל הרואה צריך וכו'.** שם מתבאר במעשים הרבה הנזכרים שם. ובהשגות א"א כל מ"ש בזה וכו'. ולא היה צריך לכתבו שכבר ביאר כן רבינו פי"א:

יג * **המפלת חתיכה אף על פי שהיא אדומה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ואפלו נקרעה החתיכה ונמצאת מלאה דם הרי זו טהורה שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה:**

ההראב"ד **המפלת חתיכה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל הא דלא כהלכתא דהא אסיקנא דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם פליגי ורבנן סברי א"א לפתיחת הקבר בלא דם עכ"ל:

מגיד משנה **המפלת חתיכה אע"פ שהיא אדומה וכו'.** תחלת פרק המפלת (דף כ"א) המפלת חתיכה [של בשר] אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ר' יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ובגמרא המפלת חתיכה אדומה ושחורה ירוקה ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ואסיקו בגמרא דבאפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא קשתה ב' ולג' הפילה ואינה יודעת מה הפילה הי"ז ספק לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל רבי יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל שא"א לפתיחת הקבר בלא דם ופסק רבינו כסתם משנה דהיינו רבנן כדאיתא בגמרא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד שהלכה כסתם משנה ועוד ששם הביאו ברייתא דהמפלת חתיכה אע"פ שמלאה דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי אליעזר אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה ומסקינן (דף כ"ב) דרבא x אמר דכלהו הני תנאי ס"ל דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם זהו דעת רבינו. ויש מי שפסק כרבי יהודה מדאמרינן בפרק תינוקות (דף ס"ו) אדבריי רבא לרב שמואל ודרש קשתה שני ימים ולשלישי הפילה [צריכה] שתשב שבעה נקיים קסבר אין קישוי לנפלים וא"א לפתיחת הקבר בלא דם וכיון דרבא דהוא בתרא ס"ל הכין קי"ל כוותיה. ויש להכריע כדברי רבינו מההיא דאמרינן בכריתות פרק ד' מחוסרי כפרה יולדת שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר וביום שמונים לנקבה וקשיא לן עד כאן טמאה היא וכו' ואמר רב אשי רבא מתרץ לה ביום מ' ליצירת זכר וביום פ' ליצירת נקבה ור' ישמעאל היא דאמר לזכר מ' ואחד לנקבה שמונים ואחד והקשו סוף סוף תיפוק ליה משום נדה ותירצו בלידה יבישתא והקשו א"ה מאי למימרא

ותירצו מהו דתימא א"א לפה"ק בלא דם קמ"ל דאפשר לפה"ק בלא דם מדאקשו להדיא א"ה מאי למימרא אלמא פשיטא להו דהלכה כרבנן וכן נראה קצת מאותה שאמרו פרק יש נוחלין (דף קכ"ז) על טומטום שנקרע ונמצא זכר דאמר רב שרביא אין אמו טמאה לידה דאמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר עד שיהא זכר משעת לידה ואע"ג דאיתותב מטומטום מ"מ משמע דס"ל דאפשר לפה"ק בלא דם דאי לא משום נדה מיהא הות מטמאה והוה ליה לפרושי ועוד נראית לי ראייה אחרת דהתם בפרק המפלת (דף כ"א) תנינן המפלת כמין דגים וחגבים וכו' אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה ומפי' בגמרא דאתיא כרבנן והויא ליה מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם וכמה ברייתות הובאו שם בגמרא בשם תנאים ופירשום שם דאתו כרבנן [דאפשר לפה"ק בלא דם מכל הלין אנפי משמע דהלכה כן]. ובהשגות א"א הא דלא כהלכתא דהא אסיקנא באפשר לפתיחת הקבר בלא דם [פליגי ורבנן סברי א"א לפתיחת הקבר בלא דם] ע"כ (עוד כתוב) והוא ט"ס או נתעלמה ממנו הלכה דרבנן אפשר סברי וכמ"ש כנזכר שם בכמה מקומות ולענין הדין דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל לפסוק כר' יהודה משום ההיא דתינוקת שהזכרתי למעלה: **ואפילו נקרעה החתיכה ונמצאת מליאה דם וכו'.** פסק כרבנן כמ"ד אם יש עמה דם טמאה עמה אין בתוכה לא:

כסף משנה **המפלת חתיכה וכו' ואפי' נקרעה החתיכה ונמצאת מליאה דם טהורה.** היינו מדתניא בגמרא (דף כ"א): המפלת חתיכה אע"פ שמליאה דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה:

ד הפילה חתיכה קרועה ודם אגור בתוכה טמאה. הפילה כמין קלפה כמין שערה כמין עפר כמו גבחושין אם היתה מראה דברים אלו אדם תטיל למים פושרין. אם נמוחו הרי זו טמאה שדם הוא וקפה וכל הרואה דם גבש טמאה. ואם שחו בפושרין מעת לעת ואחר כך נמוחו הרי זו ספק טמאה. לא נמוחו מעת לעת הרי אלו ממכה וטהורה היא:

ההראב"ד **הפילה חתיכה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל הא נמי דלא כהלכתא עכ"ל:

מגיד משנה **הפילה חתיכה קרועה וכו'.** נראה שגירסת רבינו שם (דף כ"א): א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי המפלת חתיכה קרועה אם יש בה דם אגור טמאה ואם לאו טהורה כסומכוס וקילא מכולהו ופסק רבינו כן אבל

בספרים שלנו כתוב קורעה. ובהשגות כתוב הא נמי דלא כהלכתא ע"כ. ולא ידעתי מהו דלפי שיטתו שכתבתי למעלה הא ודאי פשיטא דטמאה דאפילו בלא דם כלל היא מטמאה ונראה כוונתו דאליבא דהלכתא שאין צורך לדם אגור אלא אפילו בלא דם כלל היא מטמאה והיה לו לבאר: **הפילה כמין קליפה כמין שערה**. שם במשנה המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומין תטיל למים אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה ובגמרא (דף כ"ב) אמרו שהרואה דם אפילו יבש מעיקרו טמאה כמ"ש רבינו והטעם לאלו שצריכין בדיקה דשמא מחמת מכה הן מפני שינוי צורתן אבל דם יבש בכל גווני טמאה ואמרו שם תטיל למים פושרין רשב"ג אומר ממעכתו ברוק על גבי צפורן ואמר רבינא מיעודך ע"י הדחק איכא בינייהו פירוש דלת"ק אם נמוח על ידי מיעודך לא הוי דם וכן פירש רש"י ז"ל. עוד שם התם תנן כמה היא שרייתן בפושרין מעת לעת הכא מי בעינן מעת לעת או לא ועלתה בתיקו ולזה כתב רבינו שאם עומד מעת לעת ולא נימוחו הרי היא טהורה אבל בשנימוחו תוך מעת לעת הרי זה ספק לפי שהבעיא היתה אם צריך מעת לעת לדם או דלמא ביום ולא לילה או לילה בלא יום סגי וכל שלא נימוח תוך זמן זה לאו דם הוא וידוע דספק דאורייתא לחומרא ולא הזכיר רבינו הא דרשב"ג אלא סתם משנה אבל הרשב"א ז"ל כתב אם מיעכתו ברוק על גבי צפורן ולא נימוחו טהורה ואין צריך לשרותן בפושרין משום דאפי' ת"ק מודה בה ועדיפא מפושרין ויש לפרש דה"ק מיעודך ע"י הדחק איכא בינייהו דלת"ק לא חשיבא בדיקה כלל בין נימוחו בין לא נימוחו אבל הפ"י הראשון עיקר. וכתב הרשב"א ז"ל אין חוששין לפתיחת הקבר בדברים אלו ודבר זה שאמרנו בין מעוברת שהפילה כמין אלו בין שאינה מעוברת כל שנימוחו טמאה נדה ואם לאו טהורה בד"א בזמן שהם יבשים אבל אם יש עליהן דם ואפילו יש מעט לחלוחית טמאה שדם הנדה אין לו שיעור אפילו כחרדל ואפילו פחות מכן עכ"ל ופשוט הוא:

טו הפילה כמין חגבים כמין דגים שקצים ורמשים אם יש עמהן דם טמאה ואם לאו טהורה:

מגיד משנה הפילה כמין חגבים וכו'. סתם משנה וכבר כתבתי למעלה דבגמרא מפרש דאתיא אליבא דרבנן דאמרי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ודעת רבינו דאין מחמירין ביולדת יתר על דין הגמרא ויש חולקין ובפרק אחד עשר יתבאר:

טז האִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָה שְׂפוֹפֶרֶת בְּפְרוֹזְדוֹר וְרָאֲתָה הַדָּם בְּתוֹךְ
הַשְּׂפוֹפֶרֶת טְהוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא טו-ט\)](#) 'דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָהּ עַד
שֶׁתִּרְאֶה בְּבִשְׂרָהּ כְּדָרְךָ שֶׁתִּנְשִׂים רוֹאוֹת. וְאִין דָּרְךָ הָאִשָּׁה
לְרֹאוֹת בְּשְׂפוֹפֶרֶת:

מגיד משנה **האשה שהכניסה שפופרת וכו'.** שם בגמרא (דף כ"ב:): מבואר
בבשרה ולא בשפופרת לפי שאין דרכה של אשה לראות בשפופרת:

יז האִשָּׁה שֶׁהִשְׁתִּינָה מֵיָם וְיָצָא דָם עִם מֵי רַגְלִים. בֵּין
שֶׁהִשְׁתִּינָה וְהִיא ^[ב] עוֹמֶדֶת בֵּין שֶׁהִשְׁתִּינָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת הָרִי זֶה
טְהוֹרָה. וְאֶפְלוּ הַרְגִישׁ גּוֹפָה וְנִזְדַּעְזְעָה אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁתִּרְגָּשֶׁת
מֵי רַגְלִים הִיא זֶה שֶׁאִין מֵי רַגְלִים מִן הַחֹדֶר וְדָם זֶה דָם מִכָּה
הוּא בְּחִלְחָלֶת אוֹ בְּכוֹלֵיא:

מגיד משנה **האשה שהשתינה מים וכו'.** (דף נ"ט:): תחלת פרק האשה שהיא
עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה ר'
יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה ובגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה
כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה כר"י ע"כ. **ומ"ש רבינו ואפילו
הרגיש גופה.** מבואר בפרק הרואה כתם (דף נ"ז):

יח דָּם בְּתוֹלִים טְהוֹר הוּא וְאֵינּוּ לֹא דָם נְדָה וְלֹא דָם זֵיבָה
שֶׁאֵינּוּ מִן הַמְּקוֹר אֶלָּא כְּמוֹ דָם ^[ג] חֲבוּרָה. וְכִיצַד דִּין הַבְּתוּלָה
בְּדָמִים. אִם נִשְׂאֵת קֶטְנָה בֵּין לֹא רָאֲתָה דָם מִזְמִיָּה בֵּין שֶׁרָאֲתָה
דָם בְּבֵית אָבִיהָ הָרִי זֶה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ עַד שֶׁתִּחְיֶה הַמְּכָה שְׁכָל
דָם שֶׁתִּרְאֶה מִחֲמַת הַמְּכָה הוּא. וְאִם רָאֲתָה דָם אַחַר שֶׁתִּחְיֶה
הַמְּכָה הָרִי זֶה נְדָה:

מגיד משנה **דם בתולים וכו'.** זה מבואר בהרבה מקומות ועיקרו בפרק
תינוקות (דף ס"ה): **וכיצד דין הבתולה בדמים וכו'.** ראש פרק תינוקות שלא
הגיע זמנה לראות ב"ה אומרים עד שתחיה המכה ומפרש בגמרא אפי" ראתה
ושם מתבאר דהיינו ימי קטנות ופ"ב מהלכות אישות מבאר מה הן קטנות
ומה הן נערות ובגרות:

כסף משנה | דם בתולים טהור הוא וכו' וכיצד דין הבתולה בדמים אם נשאת

קטנה וכו'. כתב בהשגות x (כל מ"ש בזה אין בו הלכה למעשה שאין לנו עכשיו דם טוהר אלא כל מראה אדמומית טמא וגם) בסוף סימן זה כתב אמר אברהם זה אינו למעשה ולעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש עכ"ל. וכתב הרב המגיד לא היה צריך לכתוב ולומר דבר זה בכאן שכבר ביאר רבינו כל זה בפ"א עכ"ל. והנך רואה שרבינו פה הביא כל דיני תינוקת השנויה במשנה וכל מאי דאיתמר עליהו בגמרא ופסק בהם כב"ה חוץ מבהגיע זמנה לראות וראתה שפסק כרב ושמואל שאמרו בועל בעילת מצוה ופורש ובפ"א כתב מנהג פשוט בשנער ובארץ הצבי וכו' שאם ראתה דם תוך ימי מלאת וכו' ודין זה בימי הגאונים נתחדש וכו' ודבר זה תלוי במנהג וכן דם בתולים בזמן הזה שאפילו היתה קטנה וכו' בועל בעילת מצוה ופורש. הרי מבואר בדבריו שמה שאנו מורים בכל הבתולות לבעול בעילת מצוה ולפרוש אינו מן הדין שהדין הוא כמו שכתב בפרק זה אלא מחמת מנהג אנו מורים כן ומנהג זה אינו מההיא דאמר רבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן דההיא אינו אלא ברואה דם טמא או ספק טמא דמדינא לא היתה צריכה לשמור אלא יום אחד כנגד יום שראתה אם הוא בימי זיבה ואם הוא בימי נדה בששה והוא סגי לה והחמירו על עצמן דבין ראתה בימי נדה בין בימי זיבה צריכה לישב שבעה נקיים אבל זה שהוא טהור גמור בודאי לא שייך חומרא דרבי זירא ואין לומר דבימי הגאונים נתחדש ולא קודם דהא חזינא בירושלמי דבימי האמוראים הראשונים היה מנהג זה ועוד שלא כתב בו רבינו בהדיא שבימי הגאונים נתחדש שמ"ש וכן דם בתולים בזמן הזה נראה דקאי ארישא דמילתא שכתב מנהג פשוט בשנער וכו' ואין נותנין לה ימי טוהר כלל והדר קאמר וכן דם בתולים בזמן הזה אין נוהגין בו טוהר כלל א"נ דקאי למ"ש ושמענו שבצרפת בועלים על דם טוהר עד היום ודבר זה תלוי במנהג כלומר שלא נחזיק לאותם בני צרפת לעוברים על דת שמאחר שאין דבר זה אלא ממנהג כיון שלא פשט איסור זה ביניהם אינם חייבים לנהוג בו והדר כתב וכן דם בתולים בזמן הזה שפשט איסורו אם נשמע שבאיזה מקום אינם נוהגים להחמיר בו כ"כ אלא שנוהגים כפי מה שנתבאר בפ"ה לא נחזיקם לעוברים על דת כיון שלא פשט מנהג זה ביניהם. ואפשר לומר עוד דאמה שכתב דין זה בימי הגאונים נתחדש נמי קאי ואע"ג דבירושלמי משמע דבימי האמוראים הראשונים היו נוהגים כן מ"מ לא פשט בכל ישראל עד שעמדו הגאונים והנהיגו כן לכל ישראל. ומעתה מ"ש הרב המגיד על דברי הראב"ד לא היה צריך לכתוב וכו' כאילו נעלם מעיני הראב"ד מ"ש רבינו בפ"א יתבאר לך דליתא אלא אע"פ שראה הראב"ד מ"ש רבינו בפ"א עכ"ז השיגו מפני שרבינו סובר שלא נאסר יותר ממ"ש בפ"ה אלא ממנהג והראב"ד סובר דמדינא דגמרא אפילו תינוקת שלא הגיע זמנה בועל בעילת מצוה ופורש ולפיכך השיגו דלמה לו לומר כל מ"ש

בפ"ה דאינו אלא לפי משנה ראשונה כיון שאח"כ רבותינו נמנו וגמרו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש אפילו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ופסקו רב ושמואל כוותייהו :

ט נשאת כשהיא נערה אם לא ראתה מימיה דם הרי זו מתרת לבעלה ארבעה ימים ביום ובלילה אף על פי שהדם שותת והוא שלא חיתה המכה. * ואם ראתה דם בבית אביה ואחר כך נשאת אין לו לבא עליה אלא בעילה ראשונה ופורש ויהיה דם בתולים זה כאלו היא תחלת נדה. ובוגרת שלא ראתה מימיה נותנין לה כל לילה הראשון :

ההראב"ד ואם ראתה דם בבית אביה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כבי"ש היא עכ"ל :

מגיד משנה נשאת כשהיתה נערה וכו'. שם הגיע זמנה לראות ונשאת ב"ה אומרים ד' לילות והוא בלא ראתה כמפורש שם ופסק רבינו כרב דאמר שמשה בימים לא הפסידה לילות. ומ"ש והוא שלא חיתה המכה. פשוט הוא שאם חיתה אפילו בלא הגיע זמנה לראות דם נדה הוא : ואם ראתה דם בבית אביה וכו'. שם ראתה ועודה בבית אביה ב"ש אומרים נותנין לה בעילת מצוה וב"ה אומרים כל הלילה כולה. ולזה כתב בהשגות אמר אברהם כבי"ש היא ע"כ. ונראה שדעת רבינו בזה הוא ממ"ש בגמ' דרב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש והוא מפרש לה בהגיע זמנה לראות וראתה בבית אביה ואמרו שם אינהו דעבוד כרבותינו דתניא רבותינו חזרו ונמנו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש ומ"מ לפי המסקנא בכולן בועל ב"מ ופורש והך דרב ושמואל דין גמור הוא. זה נראה לדעתו ז"ל : ובוגרת שלא ראתה דם וכו'. שם (דף ס"ד) אמר רב בוגרת נותנין לה לילה הראשון וה"מ שלא ראתה אבל ראתה אין [נותנין] לה אלא בעילת מצוה ותו לא :

ב ארבעה לילות שנותנין לנערה שלא ראתה דם אף על פי שהן בסרוגין בועל לילה הראשון וממתין אפלו שני חדשים או שלשה ובוועל לילה שני. והוא שלא חיתה המכה :

מגיד משנה ארבעה לילות שנותנין וכו'. שם מעשה ונתן לה רבי ד' לילות מתוך י"ב חדש וכ"ש בקטנה כנוכר שם :

כא וְכֹן קִטְנָה שְׁנוֹתְנִין לָהּ עַד שֶׁתַּחֲיָה הַמֶּכֶה אֶפְלוּ לֹא חִיתָה
שָׁנָה הָרִי זֶה בּוֹעֵל כָּל הַשָּׁנָה בֵּין בְּסֵרוּגִין בֵּין בְּיוֹם אַחַר יוֹם :

כב קִטְנָה שְׁנִשְׂאֵת וְנִעְשִׂית נִעְרָה תַּחַת בַּעֲלָהּ וְעַדִּין הַדָּם שׁוֹתֵת
מִחֲמַת הַמֶּכֶה כָּל בְּעִילוֹת שֶׁבַעל כְּשֶׁהִיא קִטְנָה נְחֻשְׁבוֹת לוֹ
כְּלִילָה אֶחָד וּמְשָׁלִימִין לוֹ כָּל אַרְבָּעָה יָמִים בְּיָמֵי הַנִּעְרוֹת.
וְאֶפְלוּ הָיוּ הַשְּׁלֹשָׁה יָמִים שְׁנוֹתְנִין לוֹ בְּיָמֵי הַנִּעְרוֹת בְּסֵרוּגִין
וּבַעֲלָה בְּכָל שְׁנֵי חֲדָשִׁים לִילָה אֶחָד הָרִי זֶה מִתָּר וְהוּא שְׁלֹא חִיתָה
הַמֶּכֶה :

מגיד משנה קטנה שנשאת ונעשית נערה וכו'. מימרא שם מתבארת בסוגיא
כל הבבא הזאת :

כג כִּיצַד יוֹדְעִין אִם חִיתָה הַמֶּכֶה אוֹ לֹא חִיתָה. הִיתָה רוֹאָה
הַדָּם בָּעֵת שֶׁתַּעֲמֵד וְכִשְׁתֵּשֵׁב לֹא תִרְאֶה וּבָעֵת שֶׁתֵּשֵׁב עַל הַקֶּרֶקַע
תִּרְאֶה וְאִם תֵּשֵׁב עַל גְּבֵי כָּרִים וְכִסְתוֹת לֹא תִרְאֶה עַדִּין לֹא
חִיתָה הַמֶּכֶה. פָּסֵק הַדָּם וְלֹא רָאָתָה כָּלֵל בֵּין עוֹמְדָת בֵּין יוֹשְׁבָת
עַל הַכֹּר כְּבָר חִיתָה הַמֶּכֶה. וְכֹן אִם לֹא פָּסֵק כָּלֵל אֶלֶּא תִרְאֶה
הַדָּם וְאֶפְלוּ כְּשֶׁהִיא יוֹשְׁבָת עַל הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת אִין זֶה דָּם
מֶכֶה אֶלֶּא דָּם נִדָּה :

מגיד משנה כיצד יודעין אם חיתה המכה וכו'. בגמרא אם עומדת ורואה
יושבת ואינה רואה בידוע שלא חיתה המכה על גבי קרקע ורואה על גבי כרים
וכסתות ואינה רואה בידוע שלא חיתה המכה על גבי כולם ורואה על גבי כולם
ואינה רואה בידוע שחיתה המכה ע"כ :

כד הִיתָה רוֹאָה בָּעֵת * תִּשְׁמִישׁ הָרִי זֶה מִחֲמַת הַמֶּכֶה. שְׁמִישָׁה
מִטָּתָה וְלֹא רָאָתָה דָּם וְאַחַר כֵּן רָאָתָה דָּם שְׁלֹא מִחֲמַת תִּשְׁמִישׁ
הָרִי זֶה דָּם נִדָּה :

ההראב"ד בעת תשמיש וכו' ה"ז דם בתולים. כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו למעשה ולעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש עכ"ל:

מגיד משנה היתה רואה בעת תשמיש וכו'. שם אמר שמואל כל זמן שהרוק מצוי לה בתוך הפה מחמת תשמיש:

כה הבועל בתולה ולא יצא ממנה דם וחזר ובעלה ויצא דם אפלו היתה קטנה הרי זה דם נדה שאלו היתה דם בתולים היתה בא בתחלה. הבועל פחותה מבת שלש ויצא דם הרי זה דם בתולים:

מגיד משנה הבועל בתולה ולא יצא ממנה דם וחזר ובעלה וכו'. שם איתמר בעל ולא מצא דם וחזר ובעל ומצא דם ר' חנינא אומר טמאה וכו' דאם איתא דהוה דם בתולים מעיקרא הוה אתי ופסק רבינו כן: הבועל פחותה מבת שלש שנים וכו'. בגמרא בעיא דאיפשיטא בפרק יוצא דופן (דף מ"ה). וכתוב בהשגות על זה אמר אברהם כל זה אינו למעשה ולעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש ע"כ. ולא היה צריך הר"א ז"ל לכתוב ולומר דבר זה כאן שכבר ביאר כל זה רבינו בפרק י"א מהלכות אלו:

הלכות איסורי ביאה - פרק ששי

א דם הנדה ודם הנזבה ודם הקשוי ודם יולדת ודם טהר של יולדת פלו דם אהד הוא ומן המקור הוא בא. ומעין אהד הוא. ובזמנים בלבד הוא שישתנה דינו ותהיה רואה דם זו טהורה. וזו נדה. וזו זבה:

מגיד משנה דם הנדה ודם הזבה ודם טהור וכו'. בפרק בנות כותיים (דף ל"ה): פסקו הלכה בגמרא כרב דאמר מעין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו:

ב כִּיצַד. כְּשֶׁתִּרְאֶה הָאִשָּׁה דָּם תַּחֲלֶה אוֹ כְּשֶׁתִּרְאֶה בְּשַׁעַת וְסִתָּהּ וְהוּא הָעֵת שֶׁקִּבְּעָה לְנִדְתָּהּ הֲרִי זֹו נְדָה כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים. בֵּין רְאִתָּהּ כָּל שִׁבְעָה בֵּין שְׁלֹא רְאִתָּה אֶלָּא טָפָה רֵאשׁוֹנָה בְּלִבָּד. רְאִתָּה דָּם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי הֲרִי זֶה דָּם זִיבָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּלֹא עֵת נִדְתָּה :

מגיד משנה **כיצד כשתראה האשה דם תחלה וכו'.** זה מבואר בהרבה מקומות ומהם בסוף המס' ושם (דף ע"ב:) הביאו ברייתא דרבי אלעזר בן עזריה דאמר י"א יום שבין נדה לנדה ה"מ:

ג וְכֹן כָּל דָּם שֶׁתִּרְאֶה בְּתוֹךְ הַיָּמִים שְׁבִין וְסֵת נְדָה לְוֹסֵת נְדָה הֲרִי הוּא דָּם זִיבָה. וְהִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינִי שְׂאִין בֵּין זְמַן נְדָה לְזְמַן נְדָה אֶלָּא אֶחָד עָשָׂר יוֹם בְּלִבָּד :

ד כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁנִּקְבְּעָה לָּהּ וְסֵת בְּתַחֲלָתָן הֵן הַנִּקְרָאִין יָמֵי נִדְתָּהּ. בֵּין רְאִתָּה בְּהֵן דָּם בֵּין לֹא רְאִתָּה בְּהֵן דָּם. וּמִפְּנֵי מָה נִקְרָאִין יָמֵי נְדָה מִפְּנֵי שֶׁהֵן רֵאוּיִין לְנִדְהָ. וְכָל דָּם שֶׁתִּרְאֶה בָּהֶם דָּם נְדָה יִחָשֵׁב :

ה וְכָל אֶחָד עָשָׂר יוֹם שֶׁאַחַר הַשִּׁבְעָה הֵן הַנִּקְרָאִין יָמֵי זִיבָתָהּ. בֵּין רְאִתָּה בְּהֵן דָּם בֵּין לֹא רְאִתָּהּ. וְלָמָּה נִקְרָאִין יָמֵי זִיבָה מִפְּנֵי שֶׁהֵן רֵאוּיִין לְזִיבָה. וְכָל דָּם שֶׁתִּרְאֶה בְּהֵן דָּם זִיבָה יִחָשֵׁב. וְהִזְהַר בְּשָׁנֵי שָׁמוֹת אֵלוֹ שֶׁהֵן יָמֵי נִדְתָּהּ וַיָּמֵי זִיבָתָהּ :

ו כָּל יָמֵי הָאִשָּׁה מִיּוֹם שֶׁיִּקְבַּע לָּהּ וְסֵת עַד שֶׁתָּמוֹת אוֹ עַד שֶׁיַּעֲקֹר הַוֹּסֵת לְיוֹם אַחַר תִּסְפָּר לְעוֹלָם שִׁבְעָה מִתַּחֲלַת יוֹם הַוֹּסֵת וְאַחֲרֵיהֶן אֶחָד עָשָׂר ^(וְאַחֲרֵיהֶן) שִׁבְעָה וְאַחֲרֵיהֶן אֶחָד עָשָׂר. וְתִזְהַר בְּמִנְיָן כִּדִּי שֶׁתִּדַּע בְּעֵת שֶׁתִּרְאֶה דָּם אִם בִּימֵי נְדָה רְאִתָּה אוֹ בִּימֵי זִיבָה. שְׁכָל יָמֵיהָ שֶׁל אִשָּׁה כָּדָּ הֵן שִׁבְעָה יָמֵי נְדָה וְאַחַד עָשָׂר יָמֵי זִיבָה. אֶלָּא אִם כֹּן הַפְּסִיקָה הַלְּדָה כְּמוֹ שֶׁתִּבְאָר :

מגיד משנה (ד-ו) כל שבעת הימים וכו'. ז"ש רבינו שכל ימי האשה מהתחלת הוסת עד יום המיתה מונה שבעה וי"א בין תראה בין לא תראה והלידה מפסקת ווסת אחר ג"כ משנה הסדר ומתחלת מהשני וקצת סוגיאות הגמרא כפשטן מורות כן. אבל הרמב"ן ז"ל בירר בראיות ברורות שדין התורה בספירות הנדות והזיבה כך הוא האשה שראתה דם תחלה יושבת שבעה לנדתה ראתה יום שמיני נעשית זבה קטנה ושומרת יום כנגד יום ראתה ביום תשיעי שומרת יום עשירי ראתה בו ביום הרי זו זבה גדולה וצריכה שבעה נקיים משעה שהאשה נעשית זבה גדולה אינה חוזרת לימי נדות עד שתספור שבעה נקיים כיצד הרי שראתה שלשה ימים בסוף י"א ושפעה וראתה גם ביום הד' שהוא מן הימים הראויים לנדה אפילו התחילה למנות נקיים שלה וסתרה וחזרה למנותן וסתרה אינה אלא זבה שסותרת ולכשתשלים שבעה נקיים ותראה תחזור לתחלת ימי נדה ראתה נדה בתחלה ולא ראתה ב"א משתראה ביום י"ט לראייתה הרי היא נדה כבתחלה לא ראתה עד כ"ו אין מונין ליום הראוי לזיבה אלא הרי זו תחלה נדה אין זיבה אלא ב"א שסמוכין לז' שראתה בהן נדות והזהר במנין זה שכבר טעה בו מגדולי המחברים עכ"ל. ועכשיו אין לנו מפנים אלו כמו שיתבאר פ"א וע"כ לא אאריך בזה:

ז אִשָּׁה שֶׁרָאָתָה דָּם בְּיָמֵי זֵיבָתָהּ יוֹם אֶחָד בְּלִבָּד אוֹ שְׁנַי יָמִים זֶה אַחַר זֶה נִקְרָאת זָבָה קְטַנָּה וְנִקְרָאת שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. וְאִם רָאָתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה הֲרִי זוֹ זָבָה גְּמוּרָה וְהִיא הַנִּקְרָאת זָבָה גְּדוֹלָה וְנִקְרָאת זָבָה סֹתֵם שְׁנַאֲמַר (ויקרא טו-כה) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים מְעוֹט יָמִים שְׁנַיִם רַבִּים שְׁלֹשָׁה:

מגיד משנה אשה שראתה דם וכו'. בהרבה מקומות ומהם בסוף המסכתא:

ח אִין בֵּין זָבָה גְּדוֹלָה לְזָבָה קְטַנָּה אֵלָּא סְפִירַת שְׁבַעַה וְהַבָּאת קָרְבָן. שְׁזָבָה גְּדוֹלָה צָרִיכָה לְסַפֵּר שְׁבַעַה יָמִים נְקִיִּים וְזָבָה קְטַנָּה אֵינָה סוֹפֶרֶת אֵלָּא יוֹם אֶחָד בְּלִבָּד. וְזָבָה גְּדוֹלָה מְבִיאָה קָרְבָן כְּשֶׁתִּטְהַר [וְזָבָה קְטַנָּה אֵינָה מְבִיאָה קָרְבָן כְּשֶׁתִּטְהַר]. אֲבָל לְעֵנֵן טְמֵאָה וְאִסוּר בִּיאָה שְׁתִּיחֶן שְׁוֹת:

מגיד משנה אין בין זבה גדולה לזבה וכו'. משנה פרק קמא x דמגילה (דף ח'):

ט כיצד. ראַתָּה דָם בַּיָּמִי זִיבְתָהּ. בֵּין שְׂרָאָתָה בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה בֵּין שְׂרָאָתָה בְּסוֹף הַיּוֹם. הָרִי אוֹתוֹ הַיּוֹם כְּלוּ טָמֵא וְכָאֱלוּ לֹא פָּסַק הַדָּם מֵעַת שְׂרָאָתָה עַד שֶׁשְׁקָעָה הַחֲמָה וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הַלַּיְלָה. וְאִם לֹא רָאָתָה כְּלוּם בַּלַּיְלָה מִשְׁכַּמֶּת לְמַחֵר וְטוֹבֵלֶת אַחַר שְׂתַנְּךָ הַחֲמָה וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הַיּוֹם. אִם לֹא רָאָתָה כְּלוּם הָרִי זֶה יוֹם אֶחָד טָהוֹר כִּנְגַד הַיּוֹם הַטָּמֵא וְהָרִי הִיא מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ לְעָרֵב:

מגיד משנה כיצד ראַתָּה וכו'. זה מפורש בהרבה מקומות ומהם בנדה פרק תינוקת (דף ע"ב):

י ראַתָּה דָם גַּם בַּיּוֹם הַשְּׁנַי בֵּין בְּלִילוֹ בֵּין בְּיוֹמוֹ אַחַר שֶׁטְבְּלָה הָרִי הַיּוֹם הַשְּׁנַי טָמֵא וּמִשְׁמֶרֶת כָּל לַיַל שְׁלִישִׁי. אִם לֹא רָאָתָה מִשְׁכַּמֶּת לְמַחֵר וְטוֹבֵלֶת אַחַר שְׂתַנְּךָ הַחֲמָה וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הַיּוֹם. אִם לֹא רָאָתָה כְּלוּם הָרִי זֶה יוֹם אֶחָד טָהוֹר כִּנְגַד שְׁנַי יָמִים הַטָּמֵאִים וּמִתְּרַת לְבַעֲלָהּ לְעָרֵב:

יא ראַתָּה דָם גַּם בַּשְּׁלִישִׁי בֵּין בְּיוֹמוֹ בֵּין בְּלִילוֹ הָרִי זו זָבָה גְדוֹלָה וְצָרִיכָה [א] לְסַפֵּר שִׁבְעָה יָמִים טָהוֹרִים בְּלֹא דָם שְׁנֵאֵמַר (ויקרא טו-כח) 'וּסְפָרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים' וְגו' וְטוֹבֵלֶת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַחַר הַנֶּחֱץ הַחֲמָה וְהָרִי הִיא מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ לְעָרֵב. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי מְבִיאָה קָרְבָּנָה שְׁנֵי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בָּנֵי יוֹנָה:

יב זָבָה קֶטְנָה שֶׁטְבְּלָה בַּלַּיְלָה שֶׁל יוֹם הַשְּׁמוֹר אוֹ זָבָה גְדוֹלָה שֶׁטְבְּלָה בַּלַּיַל שְׁבִיעִי כָּאֱלוּ לֹא טְבְּלָה וְהָרִי הִיא כְּנֻדָּה שֶׁטְבְּלָה בְּתוֹךְ שִׁבְעָה:

מגיד משנה זבה קטנה שטבלה בלילה וכו'. שם תנו רבנן ושויין [בית שמאי ובית הלל] בטובלת לילה לזבה [קטנה] שאינה טבילה וכן מתבאר שם בזבה גדולה:

יג הבא על זָבָה גְדוּלָה בְּיוֹם שְׁבִיעֵי שָׁל סְפִירָה אַחַר שְׁטַבְלָה אוֹ עַל זָבָה קִטְנָה בְּיוֹם הַשְּׁמוֹר אַחַר שְׁטַבְלָה פְּטוּר מִן הַכֶּרֶת. כִּי־וַיִּשְׁטַבְלָה בְּזִמְנוֹ הָרְאוּי לְטַבֵּילָתָה טְהוֹרָה. וְלֹא־שָׂה זֹו יִהְיֶה לָּהּ תְּרַבּוֹת רְעָה שְׁהָרִי בְּעִילָתָה וּמִגְעָה תְּלוּיִין :

מגיד משנה **הבא על הזבה וכו'.** בזבה קטנה משנה שם טבלה ביום של אחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויין ובזבה גדולה ג"כ מתבאר שם (דף ס"ו:) ר"ש אומר ואחר תטהר אחר מעשה תטהר פי' אחר טבילת שביעי אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבא לידי ספק :

יד כִּיצַד הֵן תְּלוּיִין. אִם נִשְׁלַם הַיּוֹם אַחַר הַטַּבִּילָה וְלֹא רָאִתָּה דָם הָרִי כָּל שְׁנֵגְעָה בּוֹ אַחַר טַבִּילָתָה טְהוֹר וּבְעִילָתָה אַחַר הַטַּבִּילָה אֵין חִיבִין עָלֶיהָ כָּלוּם. וְאִם רָאִתָּה דָם בְּיוֹם זֶה אַחַר שְׁטַבְלָה נִמְצְאָת זָבָה לְמַפְרַע וְכָל שְׁנֵגְעָה בּוֹ לְמַפְרַע טָמֵא. וְהִיא וּבִוְעָלָה חִיבִין בְּקִרְבָּן. וּלְפִיכֹךְ הִיא אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד לְעָרֵב שְׁלֹא תָבִיא עֲצָמָה לִיְדֵי סָפֵק :

טו זָבָה שֶׁסִּפְרָה שְׁשֶׁת יָמִים נְקִיִּים. וּבְשִׁבְעֵי רָאִתָּה דָם אֶפְלוּ סָמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה סוֹתֶרֶת הַכֹּל וְחוּזָרֶת לְמִנּוֹת מֵאַחַר הַיּוֹם הַטָּמֵא שְׁבַעָה יָמִים נְקִיִּים :

מגיד משנה **זבה שספרה ו' ימים נקיים וכו'.** בהרבה מקומות מבואר :

טז פְּלִטָה שֶׁכָּבַת זָרַע בְּתוֹךְ יָמֵי הַסְּפִירָה סוֹתֶרֶת יוֹם אֶחָד מִפְּנֵי ^[ב] שֶׁהוּא כָּזָב שֶׁרָאָה קָרִי שְׁסוֹתֵר יוֹם אֶחָד. רָאִתָּה דָם בְּעִשְׂרֵי מֵימֵי זִיבָתָה וּבְאַחַד עָשָׂר וּבְשִׁתִּים עָשָׂר אֶף עַל פִּי שֶׁרָאִתָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה אֵינָה זָבָה גְדוּלָה. אֶלֶּא יִצְאָת מְזִיבוֹת קִטְנָה לְנִדָּה שְׁיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר מִתְחַלֵּת נִדְתָּה וְהָרוּאָה בְּיָמֵי נִדְתָּה אֵינָה זָבָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

מגיד משנה פלטה שכבת זרע וכו'. זה יצא לרבינו ממה שאמרו בפרק בנות כותיים (דף ל"ג) פולטת שכבת זרע מהו שתסתור בזיבה רואה היתה וסותרת או דילמא נוגעת היתה ולא סתרה ואמרו שם כמה תסתור תסתור שבעה דיה כבועלה תסתור יום אחד ואחר תטהר אמר רחמנא אחר אחר לכלן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם ואמרו זב גופיה היכי סתר לטהרתו אמר רחמנא שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם ה"נ שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם ובפרק יוצא דופן (דף מ"ב) העלו דפולטת ש"ז רואה הויא וסותרת ולזה כתב רבינו שהיא סותרת יום אחד וכן הסכימו המפרשים ז"ל ומ"מ יש מהם מי שסובר שלא אמרו שסותרת אלא לענין טהרות אבל לבעלה אינה סותרת שכל דבר שאינו גורם טומאה לבעלה אינו סותר וזה דעת הראב"ד ז"ל אבל דעת חכמי הצרפתים ז"ל הוא שהיא סותרת לכל דבר כדעת רבינו ומתוך כך הורו הם ז"ל שהאשה ששמשה מטתה ואחר כך פירסה נדה או שמצאה כתם אפילו הפסיקה בטהרה אינה סופרת עד יום ה' לשימושה שהרי זו פולטת כל ששה עונות שלימות ואם קנחה עצמה יפה יפה חזקה הכל נתכבד ולא נשאר ממנו כלום והרי זו מונה מחרת אותו יום שקנחה עצמה ואם הלכה ברגליה החמירו הם ז"ל עד שתקנח יפה יפה אבל הרמב"ן ז"ל כתב יראה לי שאין חוששין לה שכל מה שיש לפלוט פלטה בהלכה והרשב"א ז"ל כתב לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא מכבדת בית התורף יפה יפה ומרחצת במים חמין כדי שלא תבא לידי ספיקות הללו עכ"ל: **ראתה דם בעשירי מימי זיבתה וכו'.** בפרק תינוקות (דף ע"ב:) ברייתא יכול הרואה שלשה ימים בתחלה תהא זבה וכו' ת"ל בלא עת נדתה על נדתה סמוך לנדתה ואין לי אלא סמוך לנדתה מופלג מנדתה יום אחד מנין ת"ל או כי תזוב אין לי אלא יום אחד מנין לרבות מופלג ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' מנין אמרת מה מצינו ברביעי שראוי לספירה וראוי לזיבה אף אני וכו' ומנין לרבות י"א ת"ל בלא עת נדתה יכול שאני מרבה אף י"ב אמרת לאו וכו':

כסף משנה פלטה שכבת זרע בתוך ימי הספירה סותרת יום אחד וכו'. בפ"ה מהלכות שאר אבות הטומאה כתב רבינו עד כמה עונות תפלוט הזרע ותסתור:

ו ומה הוא זה שכתוב בתורה או [\(ויקרא טו-כה\)](#) 'כי תזוב על נדתה'. שאם ראתה שלשה ימים סמוך לנדתה הרי זו זבה. כגון שראתה בשמיני לנדתה ובתשיעי ובשירי שהן ראשון ושני ושלישי מהאחד עשר יום שהן ימי זיבתה. ראתה דם בי"א מימי זיבתה וטבלה לערב שהוא ליל י"ב ושמשוה מטתה

אָף עַל פִּי שְׁהִיא טְמֵאָה וּבֹעֲלָה טְמֵא וְעוֹשֵׂין מְשַׁכְּב וּמוֹשֵׁב
אֵינָם חַיִּבִּים כְּרַת * מִפְּנֵי שְׂאִין יוֹם יִיב מְצַטְרֵף לְיוֹם יִיָא
לְעֲשׂוֹת זָבָה. הוֹעִילָה לָּהּ טְבִילַת לַיִל זֶה לְהַצִּילָה מִן הַקְּרָבָן :

ההראב"ד מפני שאין יום וכו'. כתב הראב"ד ז"ל וקראוהו גרגרן וצריך שימור לאותו יום ואפי' לאחר [כמה] ימי נדה ואם עבר עליה יום אחד נקי מתוך שבעת ימי נדה עולה לה לשמור אותו יום י"א שראתה בו עכ"ל :

מגיד משנה ראתה דם באחד עשר וכו'. משנה שם (דף ע"ב:) הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושמשה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל פוטרים מן הקרבן וידוע שהלכה כבית הלל. ובהשגות אמר אברהם וקראוהו גרגרן וכו' ולא הבנתי לשונו שמה שכתב וקראוהו גרגרן כבר נתבאר מדברי רבינו שיותר מגרגרן הוא שכתב אינן חייבין כרת הא איסורא איכא וכן מורה לשון המשנה ובטבלה ביום י"ב ושמשה הוא שקראוהו גרגרן ותו לא כמו שיתבאר בסמוך וכן מ"ש דיום י"א בעי שימור אינו דמפורש הוא בגמרא שם דיי"א לא בעי שימור מן התורה לבי"ה ואיסור זה אינו אלא מדבריהם ואם דעת הר"א ז"ל לומר שמדבריהם צריך שימור יתבאר בסמוך בדברי רבינו שאסורה לשמש ביי"ב אבל מ"ש ואפילו לאחר כמה לא ידעתי זה מנין לו ליום י"א אבל ב"י ודאי הוא כדבריו אם ראתה י' וי"א ובסמוך אבאר בזה :

יח טְבִילָה בְּיוֹם יִיב אַחַר שְׁתַּנְּץ הַחֲמָה הָרִי זוֹ אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ
עַד לְעָרֵב כְּדִין כָּל זָבָה קִטְנָה. וְאִם עָבַר וּבְעֲלָהּ שְׁנִיָּהּ פְּטוּרִין
מִכָּלוּם. וְאֶפְלוּ רְאֵתָה דָם אַחַר שֶׁבָּא עָלֶיהָ בְּיוֹם יִיב אֵין בְּכַדָּ
כָּלוּם שְׁזָה דָם נִדָּה הוּא וְאֵינוּ מְצַטְרֵף לְיוֹם שְׁלֻפְנָיו :

מגיד משנה טבלה ביום י"ב וכו'. שם טבלה יום של אחריו ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה ב"ש אומרים מטמאין משכב ומושב ופטורים מן הקרבן ובי"ה אומרים ה"ז גרגרן ובגמרא בפרק בא סימן אמר רב ששת זאת אומרת גרגרן דתנן אסור ואע"ג דרב אשי אמר התם דלא ילפינן מההיא ברייתא מידי ואמר נהי דיי"א לא בעי שימור עשירי בעי שימור מ"מ דעת רבינו דלא פליג רב אשי אדרב ששת אלא לומר דמההיא לא שמעינן ליה וכ"נ דעת רש"י ז"ל שכתב בפרק תינוקות ומדרבנן מיהא אפילו רואה יום י"א אסורה ביום של אחריו כדקתני מתני' הרי זה גרגרן ואמרין בפרק בא סימן גרגרן דתנן אסור עכ"ל :

יט רֹאֲתָה דָם בְּסוּף שְׁבִיעֵי לְנִדְתָה בֵּין הַשְּׂמֹשׁוֹת וְרֹאֲתָה בְּתִשְׁעֵי וּבְעֶשְׂרֵי הָרִי זוֹ סִפְק זָבָה. שְׂמָא רֹאֲיָה רֹאשׁוֹנָה בְּלִיל שְׁמִינֵי הֵיִתָּה וְנִמְצָאת שְׂרֹאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה מִתְחַלֵּת יָמֵי זִיבָתָה. וְכֵן אִם רֹאֲתָה דָם בְּתִשְׁעֵי וּבְעֶשְׂרֵי מִיָּמֵי זִיבָתָה וְרֹאֲתָה בְּסוּף יוֹם אֶחָד עֶשֶׂר בֵּין הַשְּׂמֹשׁוֹת הָרִי זוֹ סִפְק זָבָה. שְׂמָא רֹאֲיָה אַחֲרוֹנָה בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר הֵיִתָּה וְהָרִי רֹאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה בְּיָמֵי זִיבָתָה :

מגיד משנה **ראתה דם בסוף שביעי וכו'.** משנה (שם דף נ"ג נ"ד) ואמרו בגמרא ה"ק הרואה יום י"א בין השמשות תחלת נדה וסוף זבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זבה וביאור זה מובן בדברי רבינו :

כ נְדָה שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה בְּתוֹךְ יָמֵי נִדְתָה וּמְצָאָה שְׂפָסֶק הַדָּם וְאִפְלוּ פָסֶק בְּשָׁנֵי לְנִדְתָה וְשָׁגְגָה אוֹ הִזִּידָה וְלֹא בְּדָקָה עַד לְאַחַר נִדְתָה יָמִים רַבִּים וְכִשְׁבְּדָקָה מְצָאָה טְמֵאָה. אֵין אוֹמְרִים שְׂמָא כָּל אוֹתָן הַיָּמִים הֵיִתָּה טְמֵאָה וְתִהְיֶה זָבָה אֶלָּא כָּל אוֹתָן הַיָּמִים שְׁלֹא בְּדָקָה בְּחִזְקַת טְהוּרָה. בְּדָקָה עֲצָמָה וּמְצָאָה טְמֵאָה. אִפְלוּ בְּדָקָה בְּשְׁבִיעֵי לְנִדְתָה וּבֵין הַשְּׂמֹשׁוֹת לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה כְּדִי לְפָרֵשׁ מִטְּמֵאֵת נְדָה אֶלָּא הַמְּתִינָה יָמִים וְאַחַר כֵּן בְּדָקָה וּמְצָאת טְהוּרָה הָרִי זוֹ סִפְק זָבָה. וְאִם מְצָאָה טְמֵאָה הָרִי זוֹ זָבָה ^ג וְנִדְאִית שְׁכִינֹן שְׁבַתְחֻלָּה מְצָאָה טְמֵאָה וּלְבִסוּף טְמֵאָה הָרִי זוֹ בְּחִזְקַת שְׁלֹא פָסֶק. וְיוֹם רֹאשׁוֹן שֶׁל נְדָה אֵף עַל פִּי שְׂמֵצָאָה בּוֹ טְהוּרָה הָרִי זוֹ כְּמִי שְׂמֵצָאָה טְמֵאָה. שְׂיוֹם רֹאשׁוֹן כָּלוּ הַחִזְקָה הַמְּעִין פְּתוּחִים :

מגיד משנה **נדה שבדקה עצמה בתוך ימי נדתה.** משנה בפרק תינוקת (דף ס"ח) וחכמים אומרים אפילו בשנים לנדתה בדקה ומצאה טהורה ובין השמשות של שביעי לא הפרישה ולאחר זמן בדקה ומצאה טמאה הרי זו בחזקת טהרה פירוש ימים שבינתיים וכגון שטבלה בליל שמיני לנדתה או אפילו לא טבלה הרי היא בחזקת טהרה לענין שאינה מוחזקת לזבה כיון שבדקה ומצאה טהורה בתחלה בבדיקה ראשונה. ויש חלופי נסחאות בזה

בספרי רבינו וממ"ש תתבאר הנוסחא האמיתית : **בדקה עצמה ומצאה טמאה וכו'**. בגמרא איתמר נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה רב אמר זבה ודאי ולוי אמר זבה ספק רב אמר זבה ודאי כיון דמעיקרא נמצאת טמאה והשתא נמצאת טמאה ודאי טמאה ולוי אמר ספק זבה אימא פסקה ביני ביני וכן תני לוי במתניתא אחר הימים בין בדקה ומצאה טהורה בין בדקה ומצאה טמאה הרי זו ספק זבה ע"כ. ורבינו פסק כרב ומתבאר במ"ש דלא פליג רב אלא בבדקה ומצאה טמאה אבל בבדקה ומצאה טהורה הוא מודה ללוי שאינה זבה ודאי אלא ספק : **ויום ראשון של נדה וכו'**. זהו סתם המשנה שהזכרתי למעלה אפילו בשנים לנדתה בשנים אין בראשון לא וז"ש בגמרא ובראשון מי איכא למאן דאמר אין והתניא אמר רבי שאלתי את רבי יוסי ורבי שמעון כשהיו מהלכין בדרך נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה אחר ימים בדקה ומצאה טמאה מהו אמרו לו הרי זו בחזקת טהרה ששי ה' ד' ג' ב' מאי אמרו לו לא שנא בראשון לא שאלתי וטעיתי שלא שאלתי שאם שאלתי היו מטהרין אטו כולו לאו בחזקת טומאה הוה קיימא וכיון דפסק פסק ראשון נמי כיון דפסק פסק ומעיקרא שלא שאל מאי סבר הואיל והוחזק מעיין פתוח עד כאן בגמרא. ודעת רבינו דכיון דסתם מתניתין הוא דוקא בשנים וגמרא מתמה בראשון מי איכא למ"ד קי"ל דבראשון לא ויש אומרים דאפילו בראשון נמי דרבי דסתם מתניי בשנים איהו גופיה אמר x שאם שאלתי בראשון היו מטהרין. ואע"פ שאין לנו עכשיו נדה וזבה הארכתי בזה משום דנפקא מינה לדין וזהו דין הבדיקה והספירה ובלשון הרמב"ן ז"ל כך היא בודקת עצמה יפה ואם פסק הדם יפה מתחלת לספור מיום המחרת אפילו ראתה בשחרית ואח"כ בדקה עצמה והרי פסק אינה צריכה בדיקה אחרת כל היום ואין חוששין שמא חזרה וראתה בלילה או בין השמשות אלא למחר מתחלת לספור שבעה ימים נקיים ראתה בזמן הזה יום ראשון בשחרית ופסקה בו ביום אינה מונה מיום המחרת עד שתחזור לבדוק ויהיו ידיה בין שיניה כל ביה"ש שחזקת היום הראשון כולו טמא שהוחזקה מעיין פתוח ודמיה חוזרין לה אע"פ שפסקה בשחרית ויש מיקל בדבר מכיון שבדקה ופסק הדם ולאחר זמן מצאה טהור הרי זו בחזקת טהורה לא בדקה עצמה ביום ההפסקה ובדקה לאחר ב' וגי' ימים ומצאה טהורה הרי זו בחזקת טמאה לעולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסקה מונה מיום שלמחר ואילך עד כאן :

כא זְבֵה שְׁבִדְקָה עֲצֻמָּה [ד] בְּרֵאשׁוֹן מִימֵי הַסְּפִירָה וּמִצָּאָה טְהוֹר וְלֹא בְּדָקָה עַד יוֹם שְׁבִיעֵי וּמִצָּאָה טְהוֹר הָרִי זֹו בְּחִזְקַת טְהָרָה וּכְאֵלוֹ בְּדָקָה כָּל שְׁבַעָה וּמִצָּאָה טְהוֹר :

מגיד משנה זבה שבדקה עצמה וכו'. במשנה שם (דף ס"ח:) הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור ביום הז' ומצאו טהור ושאר ימים שבינתיים לא בדקו ר"א אומר הרי הן בחזקת טהרה ובגמרא רבי יוסי ור"ש אומרים הלכה כר"א ובפ"ק (דף ז'): אמר שמואל הלכה כר"א בארבעה וזו אחת מהן ובפרק תינוקת אמר רב דלר"א זב וזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום ח' ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקו שהן בחזקת טהרה תחלתן אע"פ שאין סופן פ"י שאין סופן שאין שמיני סוף המנין וכן אמר רב בסופן אע"פ שאין תחלתן וכן פסקו המפרשים ז"ל וזה דעת רבינו ולכתחלה כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל כל ז' הימים צריכה בדיקה בכל יום עוד כתבו ישבה לה כל ז' ולא בדקה וביום ח' בדקה אע"פ שכבר הפסיקה בטהרה קודם שתספור אין לה אלא יום אחד ומשלמת עליו ו' וטובלת ע"כ. והטעם בזה משום דליכא בדיקה לא בתחלתן ולא בסופן לפיכך אין עולים לה ז"ב. וכתב הרשב"א ז"ל בדקה באמצע ולא בדקה לא בתחלתן ולא בסופן טהורה שהרי היתה לה בדיקה בימי הספירה ולא תהיה בדיקת אמצע גרועה מבדיקת תחלה ובדיקת הסוף ויש מורים בזו להחמיר עכ"ל. ובדיקות אלו הסכימו הם ז"ל שצריכות לבדוק בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקות ימי הספירה בכל חורין וסדקים יפה יפה ואם לא בדקה בחורין וסדקין אינן אלא קינוח וצריכות לבדוק כמ"ש רבינו בפרק ד' בבגד פשתן לבן שחוק אבל לא חדש מתוך שהוא קשה מעט (עותה) ובודקת ג"כ בצמר לבן נקי ורך או בצמר גפן נקי ע"כ דבריהם לקוחים מסוגיית הגמרא :

כב וְכֵן אִם בְּדָקָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מִימֵי הַסְּפִירָה וּמִצָּאָה טְהוֹר וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי וּמִצָּאָה טְהוֹר הָרִי זֹו בְּחִזְקַת [ה] טְהָרָה. בְּדָקָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְזִבְתָּהּ וּמִצָּאָה שְׁפָסַק הַדָּם וְלֹא בְּדָקָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מִימֵי הַסְּפִירָה וּבְשִׁבְעֵי בְּדָקָה וּמִצָּאָה טְהוֹר [ו] הָרִי זֹו בְּחִזְקַת טְהָרָה. וְהוּא הַדִּין לְזָב בְּכָל אֵלוֹ הַבְּדִיקוֹת שֶׁהוּא טְהוֹר וְעָלוּ לוֹ יְמֵי סְפִירָה :

כג כָּל אִשָּׁה שֶׁהִיא סֹפֵק נְדָה סֹפֵק זָבָה צָרִיכָה לִישֵׁב שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים מִסֹּפֵק וְטוֹבֵלֶת בְּלֵיל שְׁמִינִי וְאַחַר כֵּן תִּהְיֶה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ. וּמְבִיָּאָה קֶרְבֵּן זָבָה וְאִינוּ נֶאֱכָל כָּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמִקּוֹמוֹ:

מגיד משנה כל אשה שהיא ספק נדה וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות:

הלכות איסורי ביאה - פרק שביעי

א מֵעֲבֶרֶת שֶׁהִתְחִילָה לְהַצְטַעַר וְאַחֲזוּהָ חֲבָלִי לְדָה וְהִתְחִיל הַדָּם לָצֵאת קֶדֶם שֶׁתֵּלֵד אוֹתוֹ הַדָּם הוּא הַנִּקְרָא דָם הַקָּשִׁי. וְהֵיאֵךְ דִּינוֹ. אִם בָּא בְיָמֵי נְדָתָה הָרִי הוּא דָם נְדָה וְהָרִי זֶה טְמֵאָה נְדָה. וְאִם בָּא בְיָמֵי זִיבָתָה הָרִי זֶה טְהוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּזָבָה [\(ויקרא טו-יט\)](#) 'דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָהּ'. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ זָבָה מִחֲמַת עֲצָמָה וְלֹא מִחֲמַת וָלֵד. וּבִלְבָד שֶׁתֵּלֵד וָלֵד חֵי. אָבֵל אִם הִפִּילָה אֵין קָשִׁי לְנִפְלִים. אֲפֹלוּ הָיָה הַדָּם שׁוֹתֵת וְיִוֶּרֶד עִם הַחֲבָלִים וְהַצְעַר יִיָּד יוֹם קֶדֶם שֶׁתֵּלֵד הָרִי זֶה דָם קָשִׁי וְטְהוֹר. אָבֵל אִם הִתְחִיל הַדָּם קֶדֶם הַלְּדָה בְּטִיּוֹ יוֹם אוֹ יִתֵּר הָרִי זֶה דָם זִיבָה וְהָרִי הִיא יוֹלְדֶת בְּזוֹב:

מגיד משנה מעוברת שהתחילה להצטער ואחזוה וכו'. בפרק בנות כותיים (דף ל"ו): משנה ובגמרא המקשה בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה וכו' דתי"ר דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד. ומ"ש רבינו אבל אם הפילה וכו'. הוא ממ"ש בפרק בנות כותיים (דף ל"ח): דרבא דהוא בתרא סבר אין קושי לנפלים: אפילו היה הדם וכו'. שם (דף ל"ו): במשנה כמה הוא קישויה ר' מאיר אומר וכו' ורבי יוסי ור"ש אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות ופסק רבינו כן דתרי נינהו ואע"פ שאין ימי זיבה אלא י"א יום וכבר נתבאר שהמקשה בימי נדה נדה זהו כשהתחיל בימי נדות אבל התחיל בימי זיבה הולד מטהר כל י"ד יום שהן ימים הראויין לספירת זבה או לספירת סתירת זבה וכו' דאמר הכין

ורב אדא בר אהבה דמפרש לה הכין וזהו דעת רבינו: **אבל אם התחיל הדם וכו'.** מ"ש רבינו שאם תתחיל ט"ו יום או יותר שהיא יולדת בזוב אינו ר"ל שביום אחד קודם הי"ד תהא צריכה שבעה נקיים כדין יולדת בזוב שיזכור למטה ואע"פ שכולם הם בקושי דהא ודאי מחמת יום אחד או שנים אינה רק זבה קטנה וכן מבואר בגמרא (דף ל"ח:): יש מקשה כ"ה יום ואין זיבה עולה בהן כיצד ב' בלא עת נדתה ושבעה נדה ושנים שלאחר נדה וי"ד שהולד מטהר וא"א שתקשה כ"ו יום x במקום שיש ולד ולא תהיה יולדת בזוב אלא ביאור דבריו הם שקודם י"ד אין הולד מטהר אע"פ שמקשה ורואה ואם הוא יום אחד או שנים קודם לכן בימי זיבה היא זבה קטנה ואם שלשה היא זבה גדולה ויולדת בזוב:

ב בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֵׁלָא פְּסָקוּ הַצִּירִים וְהַחֲבָלִים וְהַצֶּעַר אֶלָּא מִתְקַשָּׁה וְהוֹלְכֶת עַד שְׂיִלְדָּה. אָבֵל אִם רָאֲתָה דָם שְׁלֹשָׁה יָמִים אִו יִתֵּר בְּיָמֵי זִיבָתָה בְּצֶעַר וְחֲבָלִים וּפְסָק לָהּ הַצֶּעַר וְרוּחַ לָהּ מִן הַחֲבָלִים אַחַר הַשְּׁלֹשָׁה יָמִים וְעַמְדָּה בְּנַחַת כִּי"ד שְׁעוֹת אִו יִתֵּר אֶף עַל פִּי שֵׁלָא פְּסָק הַדָּם וְאֶף עַל פִּי שְׁחִזֵּר הַצֶּעַר וְהַחֲבָלִים אַחַר כִּי"ד שְׁעוֹת הָרִי זֹו זָבָה. שְׁאֵלוּ הֲיָה הַדָּם מִחֲמַת הַנֶּלֶד לֹא פְּסָק הַצֶּעַר וְלֹא הַחֲבָלִים. וְאִם יִלְדָּה אַחֲרֵי כֹן הָרִי זֹו יוֹלְדֶת בְּזוֹב:

מגיד משנה בד"א בשלא פסקו וכו'. שם (דף ל"ו:): קשתה ג' ימים בתוך י"א יום ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת בזוב דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר לילה ויום כליל שבת ויומו ששפתה מן הצער ולא מן הדם ונפסקה הלכה פ"ק (דף ז':) כר"א ובגמרא (דף ל"ו:): אמרו שפתה מזה ומזה ר"ל מן הצער ומן הדם רב חסדא אמר טמאה ור' חנינא אמר טהורה ודעת רבינו לפסוק כרב חסדא:

ג רָאֲתָה יוֹם אֶחָד בְּלֹא צֶעַר וּשְׁנַיִם בְּקֹשֵׁי וְיִלְדָּה. אִו שְׁנַיִם בְּלֹא צֶעַר וְיוֹם אֶחָד בְּקֹשֵׁי וְיִלְדָּה. אִו יוֹם בְּקֹשֵׁי וְיוֹם בְּלֹא צֶעַר וְיוֹם בְּקֹשֵׁי וְיִלְדָּה אִינָה יוֹלְדֶת בְּזוֹב. אָבֵל אִם רָאֲתָה יוֹם אֶחָד בְּקֹשֵׁי וּשְׁנַיִם בְּלֹא צֶעַר וְיִלְדָּה. אִו שְׁנַיִם בְּקֹשֵׁי וְאֶחָד בְּלֹא צֶעַר וְיִלְדָּה. אִו יוֹם בְּלֹא צֶעַר וְיוֹם בְּקֹשֵׁי וְיִלְדָּה אִינָה יוֹלְדֶת בְּזוֹב:

בְּזוּב. זֶה הַכָּלל קָשִׁי סָמוּךְ לַלֵּדָה אֵין זֹ יוֹלְדֵת בְּזוּב. שְׁפִי סָמוּךְ
לַלֵּדָה הֵרִי זֹ יוֹלְדֵת בְּזוּב :

מגיד משנה **ראתה יום אחד בלא צער וכו'.** ברייתא שם (דף ל"ו): קרוב ללשון
רבינו:

ד חל שלישי לראיתה להיות ביום הלידה אפלו כל היום פלו
בשפי אין זו יולדת בזוב. שְׁהֵרִי יוֹם הַלֵּדָה סָמוּךְ לַקָּשִׁי. רָאִתָּה
שְׁנֵי יָמִים וּבְשְׁלִישֵׁי הַפִּילָה וְאֵין יָדוּעַ מֵהַ הַפִּילָה הֵרִי זֹ סָפֵק
יוֹלְדֵת וְסָפֵק זָבָה :

מגיד משנה **חל שלישי לראיתה וכו'.** הדין שכתב רבינו פשוט הוא שאפילו
ילדה בלא קושי וצער אין לך אונס גדול מלידה וא"א בלא קושי וכן מתבאר
בסוגיא שם וכן כתבו ז"ל. אבל נראה שהוא כתב כן בביאור מה שאמרו חנינא
בן אחי ר' יהושע אומר כל שחל קישוייה להיות בשלישי שלה אפילו כל היום
כולו בשופי אין זו יולדת בזוב ואם זאת היתה כוונת הלשון והסוגיא שאמרו
שם גבי ההיא דרב חסדא שהזכרתי למעלה קשין לפירושו ואין להאריך בזה
אחר שהדין אמת: **ראתה ב' ימים ובג' הפילה וכו'.** בפי המפלת (דף כ"א)
ברייתא קשתה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זו ספק
לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל ר' יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל
שא"א לפתיחת הקבר בלא דם ורבינו פוסק כת"ק כפי שיטתו שכתב פ"ה
שאפשר לפה"ק בלא דם:

כסף משנה **חל שלישי לראיתה להיות ביום הלידה וכו' הרי זו ספק זבה.**
פירוש ספק זבה ושומרת יום כנגד שני ימים שראתה אם לא הפילה ולד דלא
חשיב לידה ואם הפילה דחשיב לידה הוי טמאה לידה ותשמור יום אחד נקי
בתוך השבעה:

ה כִּיצַד דִּין יוֹלְדֵת בְּזוּב. צָרִיכָה לִישֵׁב שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים
וְטוֹבֵלֶת לְעָרֵב. וְאַחַר כֵּן תִּהְיֶה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה
לָהּ דָם טָהוֹר וּמִבִּיאָה קֶרֶבֶן זָבָה וְקֶרֶבֶן יוֹלְדֵת. לְפִיכֵן אִם יֵלְדָה
זָכָר אֶפְלוּ פָּסֵק הַדָּם בְּיוֹם הַלֵּדָה סוֹפְרַת שִׁבְעַת יָמִים נְקִיִּים
וְטוֹבֵלֶת. וְאִם יֵלְדָה נְקֵבָה וְסוֹפְרָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְשָׁלְמוּ עִם י"ד

שֶׁל לֵדָה אוֹ לְאַחֲרֵיהֶן הָרִי זוֹ טוֹבֶלֶת וּמִתְּרַת לְבַעֲלָהּ. וְאִם שָׁלְמוּ יְמֵי הַסְּפִירָה בְּתוֹךְ יִיד הָרִי זוֹ אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד לַיִל ט"ו:

מגיד משנה כיצד דין יולדת בזוב וכו'. מפורש בפרק בנות כותיים (דף ל"ה:): בגמרא שהיולדת בזוב צריכה לישוב ז' נקיים: לפיכך אם ילדה וכו'. שם (דף ל"ז) תניא ר' מרינוס אומר אין לידה סותרת בזיבה איבעיא להו מהו שתעלה אביי אמר אינה סותרת ואינה עולה רבא אמר אינה סותרת ועולה וקי"ל כרבא. וימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת זיבתה וכן פסקו הגאונים ז"ל ונפקא מינה לדין שכולן הן נידונות כיוולדות בזוב כמו שיתבאר פי"א:

כסף משנה כיצד דין יולדת וכו' ואם שלמו ימי הספירה בתוך י"ד ה"ז אסורה לבעלה עד ליל ט"ו. משמע לי דאם טבלה תוך י"ד לנקבה לא עלתה לה טבילה כיון שהיא באותן ימים כנדה וצריכה לחזור ולטבול אחר י"ד:

1 כיצד. הרי שראתה דם שלשה וספרה שבעת ימים נקיים הרי עשרה. ועדין היא אסורה לבעלה עד ליל ט"ו. שכל י"ד היא כנדה. ולמה אין מצריכין את היולדת בזוב לספירת שבעה אחר שבעה של זכר ואחר י"ד של נקבה. מפני שימי לידתה וימי נדתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת שבעה כמו שיתבאר:

2 יולדת בזוב שלא פסק דמה אין לה דם טהר. אלא כל דם שתראה כדם זיבה הוא. אבל אם ספרה שבעת ימים נקיים ושלמו י"ד של נקבה וטבלה ואחר כך ראתה דם בתוך ארבעים של זכר ושמונים של נקבה הרי זה דם טהר:

מגיד משנה יולדת בזוב וכו'. משנה שם (דף ל"ד) דם היולדת שלא טבלה ב"ש אומרים כרוקה וכמימי רגליה וב"ה אומרים מטמא לח ויבש ומודים ביולדת בזוב שהיא מטמאה לח ויבש ואמרו בגמרא (דף ל"ה:): דבלא ספרה הוא דמודו ב"ש אבל ספרה ולא טבלה וראתה פליגי ב"ש וקי"ל כב"ה ובספרה וטבלה פשוט הוא שהדם הבא לאחר מכן בתוך מלאת אינו כלום והרי הוא כדם טוהר אחר כנזכר שם. ועתה אבאר דעת רבינו. מ"ש לא ספרה שאין לה דם טוהר מבואר בגמרא דקי"ל דמעין אחד הוא וביומי תלא רחמנא ואפילו ב"ש

דמקילים סברי יולדת גרידא דשלימו לה יומי אבל יולדת בזוב דבעינן ספורים וליכא. ומ"ש שאם ספרה וטבלה מבואר שם בברייתא ביולדת שאם טבלה וראתה טהורה וכמ"ש :

ח ספֿרה שְׁבַעַה יָמִים נְקִיִּים וְלֹא טָבְלָה וְאַחַר כָּךְ רָאָתָה דָם הָרִי זֶה טוֹבֵלֶת וּמִתְּרַת [א] לְבַעֲלָהּ מִיָּד. שְׁכָל יָמֵי טְהוֹרָה אֵינָן רְאוּיֹת לֹא לְהַנְדִּיחַ וְלֹא לְזַיְבָה. אָבֵל עֲצָמוֹ שֶׁל דָם טָמֵא וּמִטְּמֵא כְּדִין דָם הַנְּדָה עַד שֶׁתִּטְבַּל :

מגיד משנה ומ"ש ספרה ז' ימים נקיים וכו'. הוא דברי הכל. ומ"ש אבל עצמו של דם וכו'. הוא מחלוקת בי"ש ובי"ה וידוע שהלכה כבית הלל :

ט הַיּוֹלְדֶת נִקְבָה וְאַחַר י"ד שָׁלָה נִתְעַבְּרָה וְהִתְחִיל דָם הַקָּשִׁי לָבֵא לָהּ בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים הָרִי הוּא דָם טְהוֹר. אֵף עַל פִּי שְׂאִין קָשִׁי לְנִפְלִים שְׁכָל דָּמִים שֶׁתִּרְאֶה בְּתוֹךְ יָמֵי טְהוֹרָה הוּא עַד שֶׁתִּפִּיל הַיּוֹלֵד. וְכִשְׁתִּפִּיל תִּהְיֶה טְמֵאָה לְדָה. אִם הִפִּילָה זָכָר טְמֵאָת זָכָר וְאִם הִפִּילָה נְקֵבָה טְמֵאָת נְקֵבָה. וּמוֹנָה יָמֵי טְמֵאָה וַיְמִי מְלֵאת מְוֹלָד שָׁנִי. אֶפְלוּ הָיוּ תְּאוֹמִים וְהִפִּילָה הַיּוֹם אֶחָד וְהִפִּילָה הָאַחַר אֶפְלוּ אַחַר כֶּפָּה יָמִים מוֹנָה לְשָׁנִי יָמֵי טְמֵאָה וַיְמִי מְלֵאת :

מגיד משנה היולדת נקבה ולאחר וכו'. משנה שם (דף ל"ח:) המקשה בתוך שמונים של נקבה כל דמים שהיא רואה טהורים עד שיצא הולד. ומ"ש אפילו היו תאומים וכו'. פשוט הוא ומתבאר מסוגיא שבפרק המפלת (דף כ"ה:) גבי סנדל :

י זָבָה שֶׁפָּסַק זִבְיָה וְהִתְחִילָה לְמָנוֹת שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים וּבֵא לָהּ דָם קָשִׁי בְּתוֹךְ יָמִים נְקִיִּים אֵינּוּ סוֹתֵר. וַיְמִי הַקָּשִׁי עוֹלִים לְמַנְיָן שְׁבַעַה. וְכֵן אִם יִלְדָה בְּשְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים אֵין הַלְדָה סוֹתֵרֶת. וַיְמִי הַלְדָה עוֹלִין לָהּ לְמַנְיָן שְׁבַעַת אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּהוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו-כח) 'וְאִם טָהְרָה מִזִּבְיָהּ כִּינּוּן שֶׁטָהְרָה

מְזוּבָּה אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה טְמֵאָה אַחֲרַת כְּגוֹן טְמֵאֵת לְדָה
אוּ טְמֵאֵת נְדָה אוּ טְמֵאֵת צָרַעַת הָרִי זוּ סוֹפְרַת בְּהֶן. וְאִין
טְמֵאוֹת אֵלוּ וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן סוֹתְרִין הַסְּפִירָה:

ההראב"ד זבה שפסק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש שדם הקושי אינו
סותר ואינו עולה עכ"ל:

מגיד משנה זבה שפסק זובה וכו'. שם (דף ל"ז) בעי רבא קושי מהו שתסתור
בזיבה ואסיקו דדבר הגורם סותר דבר שאינו גורם אינו סותר עוד שם אמר
אביי נקיטינן אין קושי סותר בזיבה ודעת רבינו שאינו סותר ועולה והטעם
לפי שדם זה טהור גמור הוא דבימי זובה טהרה רחמנא לגמרי דזבה מחמת
עצמה ולא מחמת ולד ומותרת היא לבעלה בעודו שותת ולא דמי לדם טהור
דהתם ביומי וטבילה תלא רחמנא ויולדת בזוב שלא ספרה אין לה דם טהור
אם ראתה בתוך ימי טהרה בעודה סופרת סותרת היא מנינה משא"כ בדם
הקושי וג"כ פשוט הוא שאינו דומה לימי לידה שרואה בהן שאינן עולין ולא
סותרים משום דהתם דם טמא קא חזיא ואפילו בלא ראייה היא טמאה אלא
שכל שאינה רואה עולין זו היא שיטת רבינו ויש מפרשים דדם הקושי אינו
סותר ולא עולה וזה דעת ההשגות וכ"כ שם א"א זה שיבוש שדם הקושי אינו
סותר ואינו עולה ע"כ. ואין לדבריו ראייה: **ילדה בשבעה וכו'.** זהו ברייתא דר'
מרינוס הנזכרת למעלה. **ומ"ש וימי הלידה עולין.** הוא כרבא כמו שכתבתי
למעלה:

יא [ב] יְמֵי לְדָתָהּ וְיָמֵי נְדָתָהּ אִם לֹא רָאָתָהּ בְּהֶן דָּם הָרִי אֵלוּ
עוֹלִין לָהּ לְסְפִירַת שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים וְאִם רָאָתָהּ בְּהֶן דָּם אִין
עוֹלִין לָהּ יָמֵי הָרָאָיָה וְלֹא סוֹתְרִין כָּל הַיָּמִים. אֶלָּא מְשַׁלְּמַת עַל
הַיָּמִים שְׁסָפְרָה כְּשִׁפְסַק הַדָּם. שְׂאִין סוֹתְרַת הַכֹּל אֶלָּא רָאָיָה שֶׁל
זוֹב אֶבֶל אֵלוּ סוֹתְרִין יוֹמָן בְּלִבָּד:

מגיד משנה ימי לידתה וימי וכו'. מ"ש רבינו בימי לידתה ברור הוא שהדין כן
דבשאינה רואה כבר נתבאר שהן עולין וכרבא דאמר הכין וברואה בהן אינה
סותרת כל המנין כאותה שאמרו בפולטת ש"ז דמאי דכתיב ואחר תטהר אחר
אחר לכולן הוא שלא תהא טומאת זיבה מפסקת ביניהם וכן משמע בסוגיא
גבי פלוגתא דאביי ורבא וכן כתבו מן המפרשים ז"ל. אבל מ"ש בימי נדתה
הוציאו ממה שאמרו ס"פ בא סימן (דף נ"ד) אמר רב אדא בר יצחק זאת
אומרת ימי נדתה שאין רואה בהן עולין לה לספירת זיבתה ומשמע התם שהן

שוין לימי לידתה וסובר רבינו דלספירת זבה גדולה קאמר ויצאו לו מזה בי דברים מתמיהים האחד שהיא נכנסת בימי נדות אע"פ שלא ספרה ז' לימי זיבה שראתה כיון שלעולם אחר כל י"א יום חוזרת לפתח נדתה והשני שכיון שחזרה לפתח נדתה א"צ שיהיו שבעה רצופין לפי שאין ראיית הנדה סותרת כל המנין דומיא דלידה וכ"ז מתבאר ממה שכתב כאן וכבר כתבתי פרק חמישי שאין הדבר כן ושאר האשה חוזרת לימי נדות עד שיעברו שבעה נקיים לספירת זיבה וכמ"ש הרמב"ן ז"ל ומה שאמרו ימי נדתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת זיבתה ר"ל לספירת זבה קטנה כגון שראתה עשירי וי"א ועל זה נאמר שם בגמרא אבל לזבה גדולה דבר שא"א הוא שאינה חוזרת לפתח נדות עד שיעברו עליה ז' נקיים רצופים וכן מוכיח בפרק בנות כותיים (דף ל"ז): בההיא דאמרינן דנין אפשר משא"א כך הוכיח הרמב"ן ז"ל ועיקר:

יב מאחר שתבין כל העקרין שבארנו. יתבאר לך מה שאמרו חכמים שאפשר שתראה האשה דם מן המקור יום אחר יום מאה וארבעה עשר יום ולא תהיה זבה. כיצד. שנים לפני נדתה ושבעה ימי נדתה ושנים לאחר ימי נדתה. וארבעה עשר קשי. ושמונים של נקבה. ושבעה ימי נדה. ושנים אחר ימי נדה. הא למדת שכל דם שתראה האשה אחר יום מלאת הוא תחלת נדתה ואין משגיחין על וסתות שמקדם. לפיכך הרואה דם בסוף יום מלאת בין השמשות הרי זו ספק נדה שפא בליקלה ראתה הדם שהיא תחלת ימי נדתה:

מגיד משנה מאחר שתבין וכו'. שם (דף ל"ח) תניא היה ר"מ אומר יש מקשה מאה וחמשים יום ואין זבה עולה בהם כיצד שנים בלא עת ושבעה נדה ושנים שלאחר נדה וני שהולד מטהר ופי של נקבה וז' נדה ובי שלאחר הנדה ואנן דקי"ל כרי יוסי ור"ש שאין הולד מטהר אלא בי שבתות כנזכר בראש פי זה לא יהא אלא קי"ד וזהו המנין שהזכיר רבינו: **הא למדת וכו'.** אלו הן דברי רבינו שהוא מודה ביולדת שמפסקת המנין שהוא סובר שהאשה מונה שבעה וי"א בין תראה בין לא תראה והודה ביולדת שחוזרת לפתח נדות ולמד הדבר מכאן אבל לפי שיטת הרמב"ן ז"ל א"צ לזה שלעולם כל שהפסיקה ימים הרבה היא חוזרת לפתח נדות שאין זיבה אלא בי"א שסמוכין לז' שראתה בהן נדות וכמ"ש בשמו פרק ששי: **לפיכך הרואה דם וכו'.** משנה פרק בא סימן (דף נ"ג):

יג כָּבֵר בְּאֲרֵנוּ שְׁהִנָּדָה שְׂרָאֲתָה דָם כָּל שְׁבַעַה מִתְּתָר לְשִׁמֶשׁ
בְּלֵיל שְׁמִינֵי אַחַר שְׁתַּטְבַּל. וְזָבָה קִטְנָה מְשַׁמְרֵת יוֹם אֶחָד טְהוֹר
וְטוֹבֵלֶת וּמִתְּתָר לְשִׁמֶשׁ לְעָרֵב. וְזָבָה גְדוֹלָה סוֹפֶרֶת שְׁבַעַת יָמִים
נְקִיִּים וְטוֹבֵלֶת וּמִתְּתָר לְשִׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁמִינֵי. וְאִין בֵּין זְמוֹן נְדָה
לְנָדָה אֶלָּא אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם בְּלֵבֵד. וּבְאוֹתָן הָאֶחָד עֶשֶׂר תִּתְּהִיָּה זָבָה
קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה :

מגיד משנה **כבר ביארנו וכו'.** פ"ו נתבארו דברים אלו :

יד וּמֵאַחַר שְׁתִּתְּהִיָּה זוֹכֵר כָּל אֱלוֹ הָעֶקְרִים יִתְּבַאֵר לָךְ זֶה
שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים. הָאִשָּׁה שְׁהַחֲזִיקָה כָּל יָמֶיהָ יוֹם תִּרְאָה דָם וְיוֹם
לֹא תִרְאָה בִּתְחִלָּה מְשַׁמְשֵׁת בְּלֵיל שְׁמִינֵי וּבְיוֹם שְׁמִינֵי שֶׁהוּא
יוֹם אֶחָד אַחַר יָמֵי נְדָתָהּ. וּמְשַׁמְשֵׁת בְּכָל י"ח יוֹם אַרְבַּעַה לַיְלוֹת
בְּלֵבֵד. וְאִינָה יְכוֹלָה לְשִׁמֶשׁ בְּיָמִים הַטְּהוֹרִים שֶׁהַיּוֹם הַטְּהוֹר
הוּא שׁוֹמֵר לַיּוֹם הַטָּמֵא. לְפִיכֵךְ אִם הִיָּתָה רוֹאָה הַדָּם בְּכָל יוֹם
טָמֵא מִתְּחִלַּת הַלַּיְלָה אִינָה מְשַׁמְשֵׁת אֶלָּא בְּשְׁמִינֵי בְּלֵבֵד שֶׁהוּא
יוֹם אֶחָד אַחַר יָמֵי נְדָתָהּ :

מגיד משנה **ומאחר שתהיה זוכר וכו'.** שם (דף נ"ד) ברייתא ויום אחד טמא
ויום אחד טהור משמשת כל ימיה שמיני ולילו עמו וארבעה לילות מתוך י"ח
יום פירוש ליל י"א וי"ג וט"ו וי"ז ורש"י ז"ל פ"י ולילו עמו ליל אחריו נגהי ט'
שכיון שאינה רואה מבערב הרי היא מותרת לשמש בליל ט' ודאי : **לפיכך אם
היתה רואה הדם בכל יום טמא וכו'.** שם בברייתא :

כסף משנה **ומאחר שתהיה זוכר כל אלו העיקרים וכו' האשה שהוחזקה כל
ימיה יום תראה ויום לא תראה וכו' ומשמשת בכל י"ח יום ד' לילות.** נשאל
ה"ר יהושע הנגיד מבני בניו של רבינו למה לא מנה ליל ט' מהכלל והיא טהורה
בו והשיב אלו הד' לילות זולת ליל ח' וליל ט' ג"כ להיותה סמוכה לה כי כוונת
אמרו בכל י"ח יום ד' לילות הוא חוץ מליל ח' וליל ט' לפי שרבינו העתיק זה
המאמר מגמרת נדה בלשונו ופ"י בו רבי שלמה כד ארבעה לילות הוא חוץ מליל
ח' וליל ט' וכשתקח מאמרו זכרונו לברכה יקשה לפי שהיה ראוי שיאמר
ונמצאת משמשת בכל י"ח יום ו' לילות וכמו שדחקנו להוציא ליל ח' עם

היותה בכלל הייח יום כך נדחוק ונוציא ליל תשיעי להיותו סמוך לליל שמיני
עכ"ל:

טו הִיְתָה רוּאָה שְׁנֵי יָמִים טְמֵאִין וְשְׁנֵי יָמִים טְהוֹרִים מְשֻׁמֶשֶׁת
בְּשִׁמְיָנִי וּבְשָׁנִים עֶשֶׂר וּבְחֻמְשָׁה עֶשֶׂר וּבְעֶשְׂרִים :

מגיד משנה **היתה רואה שני ימים וכו'.** בברייתא הנזכרת וענין אלו המנינים
מבואר :

טז הִיְתָה רוּאָה שְׁלֹשָׁה יָמִים טְמֵאִין וְשְׁלֹשָׁה טְהוֹרִין מְשֻׁמֶשֶׁת
שְׁנֵי יָמִים מִהַשְּׁלֹשָׁה הַטְּהוֹרִין שְׁאַחַר יָמֵי נִדְתָּהּ. שְׁהָאֶחָד מֵהוּ
שָׁמור לְשָׁנִים הַטְּמֵאִין הַסְּמוּכִין לְנִדְתָּהּ. וְשׁוּב אֵינָה מְשֻׁמֶשֶׁת
לְעוֹלָם שֶׁהִרִי הַחֲזָקָה זָבָה גְדוּלָּה וְאֵין לָהּ שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים :

מגיד משנה **היתה רואה ג' ימים וכו'.** בברייתא הוזכר בביאור כל אלו הדינים :

יז הִיְתָה רוּאָה אַרְבָּעָה יָמִים טְמֵאִים וְאַרְבָּעָה יָמִים טְהוֹרִין
מְשֻׁמֶשֶׁת יוֹם אֶחָד שְׁאַחַר נִדְתָּהּ וְשׁוּב אֵינָה מְשֻׁמֶשֶׁת לְעוֹלָם :

יח הִיְתָה רוּאָה חֲמִשָּׁה יָמִים טְמֵאִים וְחֲמִשָּׁה יָמִים טְהוֹרִים.
מְשֻׁמֶרֶת הַשְּׁלֹשָׁה הַסְּמוּכִים לְנִדְתָּהּ וְשׁוּב אֵינָה מְשֻׁמֶשֶׁת
לְעוֹלָם :

יט הִיְתָה רוּאָה שֵׁשָׁה יָמִים טְמֵאִין וְשֵׁשָׁה יָמִים טְהוֹרִין
מְשֻׁמֶשֶׁת בְּחֻמְשָׁה יָמִים הַסְּמוּכִים לְנִדְתָּהּ תַּחֲלָה וְשׁוּב אֵינָה
מְשֻׁמֶשֶׁת לְעוֹלָם :

כ הִיְתָה רוּאָה שְׁבַעַת טְמֵאִין וְשְׁבַעַת טְהוֹרִין. מְשֻׁמֶשֶׁת הַשָּׁבוּעַ
הָרִאשׁוֹן הַטְּהוֹר הַסְּמוּךְ לְנִדְתָּהּ וְיָבֹא אַחֲרָיו שָׁבוּעַ טָמֵא תִקְבַּע
בוֹ זָבָה וְהַשָּׁבוּעַ הַטְּהוֹר שְׁיָבֹא אַחֲרָיו לְסִפְיָרָה וְאַסוּרָה לְשִׁמֶשׁ
בוֹ. נִמְצָאת שֶׁלֹּא שְׁמִשָּׁה מְטַתָּה בְּאַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת אֶלָּא שָׁבוּעַ

אָחַד. וְכָל יָמֶיהָ מְשַׁמֶּשֶׁת שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם בְּכָל שְׁמוֹנָה עָשָׂר שְׁבוּעוֹת. כִּיצַד. שְׁבוּעַ חֲמִישֵׁי הַרִי הִיא זָבָה. שְׁבוּעַ שְׁשִׁי שֶׁהִיא בּו טְהוֹרָה לְסִפְיָהּ. שְׁבוּעַ שְׁבִיעֵי זָבָה. שְׁבוּעַ שְׁמִינִי לְסִפְיָהּ. שְׁבוּעַ תְּשִׁיעֵי שֶׁהִיא רוֹאָה בּו. חֲמִשָּׁה יָמִים מִמֶּנּוּ מִיָּמֵי נְדָה. וְשָׁנִים מִתְחַלֵּת יָמֵי זִיבָה. מְשַׁמֶּרֶת יוֹם אֶחָד מִן הַשְּׁבוּעַ הָעֲשִׂירִי הַטְּהוֹר וּמְשַׁמֶּשֶׁת שֵׁשָׁה. שְׁבוּעַ אֶחָד עָשָׂר שֶׁהִיא רוֹאָה בּו שְׁנַיִם מִסוּף יָמֵי זִוְבָה. וְחֲמִשָּׁה מִתְחַלֵּת יָמֵי נְדָה. וּמְשַׁמֶּשֶׁת חֲמִשָּׁה יָמִים מְשַׁבּוּעַ שְׁנַיִם עָשָׂר הַטְּהוֹר. שְׁבוּעַ יִיג זָבָה וְשְׁבוּעַ יִיד לְסִפְיָהּ. וְכֵן שְׁבוּעַ טִיו זָבָה. שְׁבוּעַ טִיז לְסִפְיָהּ. וְשְׁבוּעַ יִיז זָבָה. וְשְׁבוּעַ יִיח לְסִפְיָהּ. וְסוּפְרֶת עַל דָּרָךְ זֶה לְעוֹלָם. נִמְצְאָת אוֹמֵר שֶׁבְּכָל יִיח שְׁבוּעוֹת מְשַׁמֶּשֶׁת יִיח יוֹם. וְאֵלּוּ לֹא אֵרַע לָהּ חֲלֵי זֶה וְהִיָּתָה שְׁבוּעַ נְדָה וְיִיֵּא יוֹם טְהוֹרָה הִיָּתָה מְשַׁמֶּשֶׁת בְּכָל הַיִּיח שְׁבוּעוֹת יִיֵּא שְׁבוּעוֹת שֶׁהֵן שְׁבָעָה וְשְׁבָעִים יוֹם :

מגיד משנה היתה רואה שבעה טמאין וכו'. שם ז' ימים טמאין וז' ימים טהורין משמשת רביע ימיה מתוך כ"ח יום. ונראה שלא היתה בגירסת רבינו אלא משמשת רביע ימיה ואם היה גורס מתוך כ"ח יום היה מפרש רביע הימים מתוך כ"ח יום הראשונים שבכל י"ח שבועות לפי שיטתו והיה דוחק בפ"י כמו שהוא נדחק לגירסתו בביאור משמשת ט"ו מתוך מ"ח יום שיתבאר בסמוך ומפני שהוא סובר שלעולם היא סופרת ז' וי"א הוצרך לידחק בביאור זה ואמר שר"ל משמשת רביע הימים שהיתה משמשת אם לא אירע לה חולי זה אלא שהיתה רואה בזמן נדות ופסקה בימי זיבה וכתב חשבון י"ח שבועות לפי שידוע שאחר י"ח שבועות חוזרת היא לאותו חשבון ממש מי"ח שבועות לי"ח שבועות ז' היקפים מי"ח ימים אע"פ שי"ח יום שהיא משמשת אינן רביע שלם מע"ז יום שהיתה משמשת אם לא אירע לה חולי זה לא חשו חכמים לומר רביע ימיה אע"פ שחסר יום א' זהו דעתו ז"ל וזהו באמת ביאור רחוק מאד ולפי שיטת הרמב"ן ז"ל הדבר מבואר שלעולם אינה חוזרת לפתח נדות עד שישלמו ז' נקיים של זיבה נמצא שמכ"ח לכ"ח היא חוזרת לפתח נדות לפי שהשבוע הרביעי שהוא טהור הוא לספירת השלישי שהיתה בו זבה ונמצא שהיא משמשת לעולם השבוע השני מכל ד' שבועות וזהו פשט הברייתא משמשת רביע ימיה מתוך כ"ח יום שבכל עשרים ושמונה ועשרים ושמונה היא משמשת כן וזה ברור :

כא ובזמן שהיא רואה שבוע טמא ושבוע טהור משמשת י"ח יום שהם כמו רביע הימים. וזו היא שאמרו חכמים משמשת רביע ימיה :

כב היתה רואה שמנה ימים טמא ושמנה ימים טהור הרי זו משמשת ט"ו יום מתוך מ"ח ימים. כיצד. שמונה טמא שבתחלה שבועה מהן ימי נדתה. ויום אחד זיבות סמוך לנדתה משמרת לו יום אחד מן השמונה הטהורין ומשמשת שבועה. ואחר כך יבואו לה שמונה טמאין. מהן שנים תשלום ימי זיבתה. וששה מימי נדתה. ויבואו שמנה טהורין יום אחד מהן תשלום ימי נדתה ומשמשת שבועה שניות ואחר כך יבואו לה שמונה טמאים. מהן ארבעה תשלום ימי זיבתה. וארבעה מימי נדתה. נמצאת זבה גדולה וצריכה ספירת שבועה. יבואו לה שמנה טהורים. סופרת מהן שבועה ומשמשת יום אחד. נמצאת משמשת ט"ו יום בכל מ"ח :

מגיד משנה היתה רואה שמנה ימים וכו'. שם שמונה ימים טמאים ושמונה ימים טהורים משמשת ט"ו יום מתוך מ"ח. ודע שאין חשבון זה עולה לדעת רבינו אלא בכל מ"ח יום ראשונים שבכל קמ"ד יום שהן ח' היקפים מ"ח יום או י"ח היקפים מח' ימים והיא חוזרת לסדרה הראשון מקמ"ד לקמ"ד ובמ"ח הראשון שבכל קמ"ד משמשת ט"ו יום ובשאר הימים הנשארים לתשלום הקמ"ד אינה משמשת אלא י"ב יום והם אחד בשמנה השמניים ואחד בשמנה העשיריים ואחד בשמנה הי"ב ואחד בשמנה הי"ד ואחד בשמנה הטי"ז ושבועה x מהשמונה שהוא היקף הי"ח זהו דעתו ז"ל ולפי שיטת הרמב"ן ז"ל הברייתא כפשטה שבכל מ"ח משמשת ט"ו יום והיא חוזרת ממ"ח למ"ח לפתח נדות גמור לפי שכיון שהיא זבה בשמנה החמשיים אינה חוזרת לפתח נדות עד שעברו ז' ספיריים ואח"כ כשמתחלת לראות היא נדה וזה ברור :

כג היתה רואה תשעה ימים טמאים ותשעה ימים טהורין משמשת שמנה ימים בכל י"ח יום לעולם. כיצד תשעה הטהורים. שבועה מהן נדתה ושנים זיבות סמוך לנדתה

מְשַׁמֶּרֶת לָהֶן יוֹם אֶחָד מִן הַתְּשַׁעָה הַטְּהוֹרִין וּמְשַׁמֶּשֶׁת שְׁמוֹנָה
וְכוֹן לְעוֹלָם :

מגיד משנה היתה רואה ט' ימים טמאים וכו'. שם ט' ימים טמאים וט' ימים
טהורין משמשת ח' ימים מתוך י"ח יום :

כד היתה רואה עשרה ימים טמא ועשרה טהור. ומעשרה
ולמעלה אפלו אסף יום טמא ואסף יום טהור יהיה ימי שמושה
כמנין זיבתה. כיצד עשרה הטמאים. מהם שבעה נדה ושלתשה
זיבה. עשרה הטהורים סופרת מהן שבעה ומשמשת שלשה.
נמצאו ימי השמוש שלשה וימי הזבות שלשה. וכן מאה יום
טמאין ומאה טהורין. ומאה הטמאין שבעה מהן לנדה וצ"ג
זיבות. המאה הטהורין שבעה מהן לספירה צ"ג לשמוש. וכן
אסף וכן כל מנין ומנין על דרך זו :

מגיד משנה היתה רואה עשרה ימים וכו'. שם י' ימים טמאים ועשרה ימים
טהורים ימי שימושה כימי זיבתה וכן לקי וכן לאסף ע"כ ופי' כימי זיבתה
לדעת רבינו כל הימים שהיא רואה חוץ מהז' של נדות הראשונים ולפי שיטת
הרמב"ן ז"ל הלשון הוא כתקנו שלעולם היא זבה עד שתספור ז' נקיים וא"כ
נמצא שימושה כימי זיבתה ולפי רבינו לפי שבי' הראשונים הג' הם ימי זיבה
תפסו בברייתא לשון זה בכולן אע"פ שאינו מדוקדק :

הלכות איסורי ביאה - פרק שמיני

א יש אשה שיש לה וסת ויש אשה שאין לה וסת אלא לא
תרגיש בעצמה עד שייצא הדם ואין לה יום קבוע לראיתה. וזהו

שֵׁשׁ לָהּ וְסֵת הִיא שֵׁשׁ לָהּ יוֹם קְבוּעַ. אוּ מְעַשְׂרִים יוֹם לְעֶשְׂרִים יוֹם. אוּ מְכִי"ד יוֹם לְכִי"ד יוֹם. אוּ פְּחוֹת אוּ יוֹתֵר :

מגיד משנה יש אשה שיש לה וסת וכו'. בפי האשה שהיא עושה צרכיה (דף ס"ג) משנה כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואלו הן הוסתות מפהקת ומעטשת וחוששת בפי כרסה ובשיפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמורות אוחזין אותה וכן כיוצא בהן וכל שקבעה לה ג' פעמים הרי זה וסת ובגמרא הקשו תנינא חדא זימנא (בפירקא קמא) כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ותירצו התם בוסתות דיומי הכא בוסתות דגופא כדקתני אלו הן הוסתות וכו' ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש שוסתות דגופא הם המקרים הנמשכים אחר הוסת הקבוע בימים לפי שכך כתב וקודם שיבא הדם וכו' ויבאו לה וסתות אלו או אחד מהן בשעה הקבוע לה מיום וסתה ובפי שלישי מהלכות מטמאי משכב ומושב כתב כל אשה שיש לה וסת תרגיש בעצמה מפהקת וכו' והוא סובר שאין כאן שני וסתות חלוקים אלא שהמשנה הודיעה שבוסת הקבוע באים מקרים אלו או אחד מהם ונפקא מינה שיש למודה לראות תיכף שבא המקרה ההוא ויש לאחר שעה ואינה חוששת אלא לשעה שהיא רגילה לראות כדתנן התם (דף ס"ג) היתה למודה לראות x בסוף הוסת כל טהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות ונזכר בדברי רבינו בהלכות מטמאי משכב ומושב אבל כל המפרשים שראיתי דבריהם פירשו שהם שני וסתות חלוקים וסת הימים ווסת הגוף בלא ימים ידועים אלא בעת בוא המקרה ואמרו שהוא שוה לוסת הימים לענין קביעותו שאינו נקבע אלא בג' פעמים וכשנקבע אינו נעקר בפחות מג' פעמים כדין וסת הימים ואע"פ שאינו נקבע אלא בג' פעמים חוששת היא לו בפעם אחת כמו שיתבאר בוסת הימים וכתבו הם שאין אחד ממקרים אלו קובע וסת לחבירו שאם פיהקה וראתה ונתעטשה וראתה אינה קובעת וסת כדרך זה עד שתפהק ג' פעמים ותראה או תתעטש ג' פעמים ותראה. עוד כתבו הם ז"ל שיש וסת מורכב מימים ומקרים אלו והוא הוסת שהזכיר רבינו בכאן ולדעתם ז"ל שיש שני מיני וסתות קבועות המורכב הוא כך פיהקה בר"ח וראתה ופיהקה בר"ח וראתה ופיהקה בר"ח וראתה הרי זה וסת מורכב וחוששת לכל ר"ח ור"ח כל העונה שהיא רגילה לראות יום או לילה אבל וסת הגוף הפשוט כתבו הם ז"ל שאינו אוסר אלא שעתו כיצד היתה למודה במקרים הללו להיות רואה עם הוסת מיד הרי זו חוששת לכל המשכת הוסת אע"פ שלא ראתה עכשיו בתחלת הוסת שמא תראה באמצעו או בסופו היתה למודה להיות רואה בסוף הוסת אינה חוששת אלא עד סוף הוסת וזה למדו מהדין השנוי במשנה שם לטהרות שהזכרתי למעלה ולדברי רבינו אין כאן מקום לזה כלל שאין כאן וסת אלא לימים קבועים :

ב וְקֹדֶם שְׂיָבוֹא הַדָּם תִּרְגִּישׁ בְּעֶצְמָהּ. מִפְּהֶקֶת וּמִתַּעֲטָשֶׁת וְחוֹשֶׁשֶׁת פִּי כְרָסָה וְשִׁפּוּלֵי מַעֲיָה וְיִסְתַּמֵּר שְׁעֶרֶת בְּשָׂרָה אוֹ יָחַם בְּשָׂרָה וְכִיּוֹצֵא בְּמֵאֲרָעוֹת אֱלוֹ. וְיָבוֹאוּ לָהּ וְסִתּוֹת אֱלוֹ אוֹ אֶחָד מֵהֶן בְּשָׁעָה הַקְּבוּעָה לָהּ מִיּוֹם וְסִתָּהּ :

ג כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שְׁכָל אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְסִת [א] אֲסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ עַד שֶׁתִּבְדֹּק עֶצְמָהּ תַּחֲלָה. וְשִׂישׁ לָהּ וְסִת אֲסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ בְּכָל עוֹנֵת הַיּוֹסֵת. אִם וְסִתָּהּ בְּיּוֹם אֲסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְאִם וְסִתָּהּ בְּלַיְלָה אֲסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה. וּמִתַּחֲלַת יוֹם הַיּוֹסֵת תִּסָּפֵר יְמֵי נִדְתָּהּ וְיְמֵי זִיבָתָהּ לְעוֹלָם :

מגיד משנה **כבר ביארנו שכל אשה וכו'.** בפרק ד' הזכיר רבינו דין אשה שיש לה וסת ושם כתבתי מה שחלקו עליו ז"ל ושם הזכיר עונת איסור הוסת בתשמיש ובפיו הזכיר שימי נדות וזיבות תלוין בוסת וכבר הארכתי שם בביאור מנין ימי הנדה והזבה דבר תורה :

ד לְפִיכָד צְרִיכוֹת הַנָּשִׁים לְהִזְהַר בְּוִסְתוֹת עַד שֶׁתִּדַּע הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה שֶׁנִּקְבְּעָה בָּהּ וְסִתָּהּ. הִיָּה דְרָכָה לְרֵאוֹת בְּיּוֹם עֶשְׂרִים וּבֹא יוֹם עֶשְׂרִים וְלֹא רָאֲתָהּ וּבֹא יוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים וְרָאֲתָהּ הֵרִי יוֹם עֶשְׂרִים וְיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים שְׁנִיָּהּ אֲסוּרִין. וְכֵן אִם רָאֲתָהּ פֶּעַם שְׁנִיָּהּ בְּיּוֹם כ"ג וְלֹא רָאֲתָהּ בְּיּוֹם עֶשְׂרִים עֲדִין שְׁנִיָּהּ אֲסוּרִין. רָאֲתָהּ פֶּעַם שְׁלִישִׁית בְּיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים וְלֹא רָאֲתָהּ בְּיּוֹם עֶשְׂרִים טָהֵר יוֹם עֶשְׂרִים וְנִעְקָר הַיּוֹסֵת לְיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים. שְׂאִין הָאִשָּׁה [ב] קוֹבַעַת וְסִת עַד שֶׁתִּקְבָּעֵנוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְאִינָה מְטַהֶרֶת מִן הַיּוֹסֵת עַד שֶׁתִּעְקָר מִמֶּנָּה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים :

מגיד משנה **היה דרכה לראות וכו'.** שם במשנה היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושינתה ליום כ' [זה וזה אסורין שינתה פעמים ליום עשרים זה וזה אסורים שינתה ג' פעמים ליום כ'] הותר [יום] ט"ו וקבעה לה יום כ' שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה ג' פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה ג' פעמים

ונתבאר כאן שפיי אין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענו ג' פעמים הוא שאינו נקבע שתהיה צריכה ג' פעמים לעקרו אלא כשנקבע ג' פעמים אבל בפעם אחת או בשתיים חוששת לו שמא יקבע ובפעם אחת נעקר וכן נזכר שם בגמרא ונתבאר בדברי רבינו כאן ולמטה בפרק זה. והוסת הזה שכתב רבינו כאן נקרא בדברי המפרשים וסת ההפלגות שאינו ביום ידוע מן השבוע ולא מן החדש אלא מהפלגה שוה להפלגה אחרת מעשרים לעשרים ואינו נקבע אלא בדי ראיות לפי שאין הפלגה בנויה בפחות משתי ראיות ועוד יתבאר למטה שיש וסת ביום ידוע מן החדש אע"פ שיש מן החדשים מלאים ויש מהם חסרים והוא נקבע בג' פעמים כמו שיתבאר:

ה כָּל וְסֵת שֶׁנִּקְבַּע מִחֲמַת אֲנָס אֶפְלוּ רָאֲתָה בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים אֵינּוּ וְסֵת שְׁמִפְנֵי ^[ג] הָאֲנָס רָאֲתָה. קִפְצָה וְרָאֲתָה קִפְצָה וְרָאֲתָה קִבְעָה לָּהּ וְסֵת לַיָּמִים בְּלֹא קִפְיָצוֹת. כִּי־צַד. קִפְצָה בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת וְרָאֲתָה דָם. וְלֹא־אֲחַר עֶשְׂרִים יוֹם קִפְצָה בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת וְרָאֲתָה דָם. וְלֹא־אֲחַר י"ט קִפְצָה בְּיוֹם הַשַּׁבַּת וְלֹא רָאֲתָה דָם וְלֹא־אֲחַר שַׁבַּת רָאֲתָה בְּלֹא קִפְיָצָה. הָרִי נִקְבַּע אֶחָד בְּשַׁבַּת אַחַר עֶשְׂרִים. שְׁהָרִי נוֹדַע שְׁהִיּוֹם גָּרַם לָּהּ לְרֹאוֹת וְלֹא הִקְפִּיצָה. * וְכִבֵּר נִקְבַּע יוֹם זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצָא בְּזֶה:

ההראב"ד **וכבר נקבע וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל בלבולים יש כאן ואינו על פי הגמרא עכ"ל:

מגיד משנה **כל וסת שנקבע מחמת אונס וכו'.** פ"ק (דף י"א) אמר רב הונא קפצה וראתה [קפצה וראתה קפצה וראתה] קבעה לה וסת למאי אילימא לימים הא כל יומא דלא קפצה לא חזאי אלא לקפיצות והתניא כל שתקבענה מחמת אונס אפילו כמה פעמים לא קבעה [לה] וסת מאי לאו לא קבעה [לה] וסת כלל ותירצו לא לא קבעה [לה] וסת לימים לחודייהו ולקפיצות לחודייהו אבל קבעה לה וסת לימים ולקפיצות והקשו לימים לחודייהו פשיטא ותירץ רב אשי כגון דקפצה בחד בשבא וחזאי וקפצה בחד בשבא וחזאי ובשבת קפצה ולא חזאי ולחד בשבתא חזאי בלא קפיצה מהו דתימא איגליא מילתא למפרע דיומא הוא דקא גרים ולא קפיצה קמ"ל דקפיצה דאתמול נמי גרמא [והאי דלא חזאי דאכתי לא אתא זמן קפיצה] ל"א אמר רב הונא קפצה וראתה קפצה וראתה [קפצה וראתה] קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות היכי דמי אמר רב אשי כגון דקפצה בחד בשבת וחזאי וקפצה בחד בשבת וחזאי [ובשבת קפצה ולא חזאי] ולחד בשבא

אחרינא חזאי בלא קפיצא איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גרים עד כאן בגמרא. ויש בבבא זו נסחאות משובשות בקצת ספרי רבינו ואין להם ענין ולזה כתוב בהשגות א"א בלבולים יש בכאן ואינו על פי הגמרא ע"כ. אבל במקצת הספרים כתוב כן קפצה וראתה קפצה וראתה קבעה לה וסת לימים בלא קפיצות כיצד קפצה בא' בשבת וראתה דם ולאחר כ' יום קפצה באחד בשבת וראתה דם ולאחר י"ט יום קפצה ביום השבת ולא ראתה דם ולאחר השבת ראתה בלא קפיצה הרי נקבע אחד בשבת אחר כ' [ניס] שהרי נודע שהיום גרם לה לראות ולא הקפיצה וכבר נקבע יום זה ג' פעמים וכן כל כיוצא בזה ע"כ. וזו היא נוסחא מדוקדקת וסובר רבינו דהאי לישנא בתרא פליג אלישנא קמא דאמר כל היכא דקפצה בשבת וראתה למחר דקפיצה דאתמול גרמא וקבעה לה וסת לימים ולקפיצות ולא לימים לחודייהו אע"ג דאיכא למיתלי בימים דהא קפצה ולא ראתה א"כ לא גרם לה קפיצה ולהאי לישנא בתרא כיון דליומא דחזאי לא קפצה איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גרים בלחוד וכן כתב הרמב"ן ז"ל לא ידעינן אי פליגאן לישני ולמדחייה לקמא איתמר בתרא או דילמא אע"ג דלאו הכי איתמר אלא הכי תרוייהו איתנהו לענין מעשה ומסתברא כיון דוסתות דרבנן לקולא נקיטינן בהו והלכתא כתרי לישנא לקולא ואחר שכתבתי זה מצאתי לרמב"ם ז"ל שהחמיר ובטלתי דעתי מפני דעתו עכ"ל. אבל הרשב"א ז"ל פסק כשני הלשונות להקל ואמר שכל שקפצה בשבת ולמחר ראתה לא קבעה לה וסת לימים לבד אלא לימים ולקפיצות דקפיצה של אתמול גרמא וכלישנא קמא אבל אם לא קפצה בשבת ולפעם שלישית ראתה באחד בשבת בלא קפיצה בכי הא קבעה לה וסת לימים בלבד ומתבאר מדברי רבינו שלעולם אינה קובעת וסת לקפיצות בלבד וכגון שקפצה וראתה בימים חלוקים ג' פעמים ואינם שוים בהפלגה לפי שכל שתקבענו מחמת האונס אינו קבוע ואינה חוששת לכל עת שתקפוץ וכדברי הברייתא וכן דעת הרשב"א ז"ל ועיקר ולא נזכר בדברי רבינו וסת המורכב מימים וקפיצות כגון שקפצה ג' פעמים ביום ידוע וראתה ומ"מ מתבאר הוא מדבריו שכל שלא ראתה באותו יום בלא קפיצה שאינה חוששת לו אא"כ תקפוץ והזכיר רבינו בדבריו לאחר עשרים וכן כתבו מן המפרשים ז"ל דהאי חד בשבא וחד בשבא שהזכירו בגמרא אינן סמוכין זה לזה דא"כ הויא ליה בחד בשבא תניין בימי זיבה ואינה קובעת וסת גמור בימי זיבה כמו שיתבאר אלא לחד בשבא רביעי קאמר שיש כ' יום בינתיים בלא ימי הראיות וחזרה לימי נדותה שהיא קובעת בהן וסת קבועה ע"כ דבריהם ז"ל:

1 רְאֵתָהּ יוֹם ט"ו בְּחֻדְשׁ זֶה וְיוֹם ט"ז בְּחֻדְשׁ שֶׁל אַחֲרָיו וְיוֹם י"ז בְּחֻדְשׁ שֶׁל אַחֲרָיו וְיוֹם י"ח לְחֻדְשׁ שֶׁל אַחֲרָיו הֲרִי קִבְּעָהּ לָהּ וְסֵת

[ד] לְדִלּוּג. בָּא חֹדֶשׁ רְבִיעֵי וְרֵאֲתָהּ בְּיוֹם י״ז עֲדִין לֹא נִקְבַּע לָהּ וְסֵת. וְכָל יוֹם שְׁרֵאֲתָהּ בּוֹ חוֹשֶׁשֶׁת לוֹ לְהֵבֵא. כִּיּוֹן שְׁיִגִיעַ אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא תִרְאֶה טָהָר אוֹתוֹ הַיּוֹם מִן הַנּוֹסֵת שְׁאִין צָרִיךְ עֲקִירַת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים אֶלָּא יוֹם שְׁנִקְבַּע שְׁלֹשׁ פְּעָמִים :

מגיד משנה **ראתה יום ט״ו בחדש זה וכו' ויום י״ח כו'.** גם בזה יש נוסחאות משובשות בקצת ספרי רבינו ועיקר הנוסחא היא ראתה יום ט״ו לחדש זה יום ט״ז בחדש שלאחריו ויום י״ז בחדש של אחריו ויום י״ח לחדש של אחריו הרי קבעה לה וסת לדילוג בא חדש רביעי וראתה ביום י״ז עדיין לא נקבע לה וסת וכל יום שראתה חוששת לו להבא כיון שיגיע אותו יום ולא תראה טהר אותו יום מן הוסת שאין צריך עקירת שלש פעמים אלא יום שנקבע שלש פעמים ע״כ עיקר הנוסחא. ועתה אפרש. בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (דף ס״ד) איתמר ראתה יום ט״ו לחדש זה ויום ט״ז לחדש זה ויום י״ז לחדש זה רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג וכו' רב סבר ט״ו ממנינא [הוא] ושמואל סבר כיון דלאו בדילוג חזיתיה לאו ממנינא הוא וכו' מיתבי ראתה יום כ״א בחדש זה ויום כ״ב בחדש זה ויום כ״ג בחדש זה קבעה לה וסת סירגה ליום כ״ד לא קבעה לה וסת תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הביע כגון דרגילה למיחזי ביום כ' ושינתה ליום כ״א דיקא נמי דשבקה ליום כ' ונקט כ״א ש״מ. ורבינו פסק כשמואל דאע״ג דהלכתא כוותיה דרב באיסורי כיון דאסיקו בגמרא דיקא נמי כוותיה דשמואל ש״מ נקטינן כוותיה דשמואל הילכך צריך ד' ראיות לקבוע לה וסת הדילוג. וכתב רבינו בא חדש רביעי וראתה ביום י״ז [והוא היום שראתה בו בחדש שלישי] עדיין לא נקבע לה וסת ליום י״ז בחדש לפי שלא ראתה בו אלא שתי פעמים וחוששין לו ובפעם אחת נעקר וכן הדין לכל יום ידוע מן החדש שראתה בו שחוששת לו פעם אחת. זו נראה כוונת רבינו ולא נתבאר בדבריו פירוש קבעה לה וסת לדילוג. וי״מ שהיא חוששת לייט מן החדש האחר וכו' מהחדש של אחריו וכן לעולם וזה דעת הרמב״ן ז״ל והרשב״א ז״ל וסת הדילוג בין שיהיה מיום אחד בין שיהיה יותר על כן והוא שיהיה שוה וזה פשוט והקשו המפרשים ה״ד אי בחדשים כולן מלאין אין כאן דילוג אלא הפלגות שוות מליב לליב עם ימי הראיה ואם בכולם חסרים ג״כ מליא לליא ואי בחדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר אין כאן הפלגות שוות ותירצו שכשם שהאשה קובעת לה וסת להפלגות שוות כך היא קובעת וסת בימי החדש ואם ראתה שלש פעמים בט״ו בחדש אע״פ שאחד מלא ואחד חסר קבעה לה וסת לט״ו באי זה חדש שיהיה ולפיכך זו שדלגה בחדשים כסדרן ואין כאן הפלגות שוות לימי החדש היא קובעת שלא בהשוואה אלא בדילוג וכן דעת הרמב״ן והרשב״א ז״ל בפסקי הלכותיהם. ויש ג״כ מן המפרשים שפסקו בוסת הדילוג כרב ובגי ראיות קבעה לה וסת וזה

שלא כדברי רבינו וג"כ יש מהם מי שכתב שוסת הדילוג אינה חוששת לו כלל עד שתקבענו ואינו כשאר וסתות ולזה הסכים הרשב"א ז"ל ואין נראה כן מדברי רבינו :

ז הָיָה דְרָכָה לְהִיּוֹת רוּאָה יוֹם ט"ו וְשִׁנְתָּה לְט"ז שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין. שִׁנְתָּה לְי"ז הֵתֵר ט"ז וְנֶאֱסַר י"ז וְט"ו בְּאֲסוּרוֹ עוֹמֵד. שִׁנְתָּה לְי"ח נֶאֱסַר י"ח וְהֵתֵרוּ כָּלָם :

מגיד משנה היה דרכה להיות רואה יום ט"ו וכו'. ברייתא שם וסוף הברייתא אינה אסורה אלא מיי"ח ואילך פירוש שקבעה לה וסת לדילוג ואסורה ביום י"ט מן החדש הבא ובעשרים מן החדש שלאחריו ולא הוצרך רבינו לבאר זה לפי שכבר נתבאר למעלה שבארבע ראיות כאלו הוי נקבע וסת הדילוג :

כסף משנה היה דרכה להיות רואה יום ט"ו וכו'. כתב הרב המגיד ברייתא שם וסוף הברייתא אינה אסורה אלא מיי"ח ואילך פי' שקבעה לה וסת לדילוג ואסור ביום י"ט מן החדש הבא ובעשרים מן החדש שלאחריו וכו'. קשה לי א"כ למה כתב רבינו שנאסר י"ח הא כיון שקבעה לה לדילוג י"ט הוא שנאסר ואפשר דאע"ג דקבעה לה וסת לדילוג וחוששת יום י"ט מכל מקום אסורה גם ביום י"ח דחיישינן שמא תחזור לראות בו עד שיעקר פעם אחת :

ח הָיָה דְרָכָה לְרְאוֹת יוֹם עֶשְׂרִים וְשִׁנְתָּה לְיוֹם כ"ב שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין. הִגִּיעַ עֶשְׂרִים וְלֹא רָאִתָּה כ"ב וְרָאִתָּה עֲדִין שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. הִגִּיעַ יוֹם עֶשְׂרִים וְרָאִתָּה טָהֵר יוֹם כ"ב. שְׁהַרִי חֲזָרָה לְוִסְתָּהּ הַקְּבוֹעַ וְנֶעְקַר כ"ב מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִקְבַּע שְׁלֹשׁ פְּעָמִים :

מגיד משנה היה דרכה לראות יום עשרים וכו'. גם בכאן יש שבוש בנוסחאות והנוסחא המדוקדקת היא כך היה דרכה לראות יום כ' ושינתה ליום כ"ב שניהם אסורין הגיע יום כ' ולא ראתה [יום] כ"ב וראתה עדיין שניהם אסורין הגיע יום כ' וראתה טהר x יום כ"ב שהרי חזרה לוסתה הקבוע ונעקר [יום] כ"ב מפני שלא נקבע שלש פעמים ע"כ. והדין הזה מבואר בגמרא שם שאע"פ שיום כ"ב נקבע שתי פעמים הרי הוא נעקר בפעם אחת. ודע שהכ' היא מונה מיום ראיית הכ"ב לפי שכך היתה מוחזקת להרחיק ראיותיה עשרים יום :

ט אין האָשָה קוֹבַעַת לָהּ וְסֵת בְּתוֹךְ יָמֵי נְדָתָהּ שְׂרָאָתָהּ בְּהֵן. כִּיּוֹן שְׂרָאָתָהּ יוֹם אֶחָד אֵינָהּ קוֹבַעַת לָהּ וְסֵת בְּכָל הַשְּׁבָעָה. וְכֵן אֵין הָאָשָה קוֹבַעַת וְסֵת בְּיָמֵי זֵיבָתָהּ שֶׁהֵן אֶחָד עֶשְׂרֵי יוֹם. אָבֵל קוֹבַעַת הִיא וְסֵת בְּיָמֵי נְדָתָהּ שְׂאֵינָהּ רוֹאָה בְּהֵן. וְאִם נִקְבַּע לָהּ וְסֵת בְּיָמֵי זֵיבָתָהּ הָרִי זֹו חוֹשְׁשֶׁת לְוִסְתָּהּ. וְכָל וְסֵת שְׂקִבְעָה בְּיָמֵי זֵיבָתָהּ אִם נֶעְקְרָה אֶפְלוּ פֶּעַם אַחַת נֶעְקְרָה וְאֵינָה צָרִיכָה לְהֶעְקֵר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שְׁחִזְקַת דְּמַיִם מְסַלְקִין הֵן לְיָמִים אֵלוּ:

מגיד משנה אין האשה וכו'. דין הנדה הוא כרבי יוחנן דפ"ק (דף י"א) ודין זיבה הוא מחלוקת אמוראי בפרק בנות כותיים (דף ל"ט) ופסק רבינו כרב פפא דאמר דלא קבעה וסת בימי זיבה אבל חוששת לו והך דר"פ איתמר בפרק האשה בלי מחלוקת וכ"כ מקצת הפוסקים ז"ל וביאור זה כתב הרשב"א ז"ל כיצד אינה קובעת וסת בימי נדה ראתה בר"ח ובחמשה לחדש [שהוא תוך ימי נדה לראיה ראשונה אפילו עשתה כן כ"פ בר"ח ובה' לחדש] לא קבעה וסת לחמשה בחדש אלא לר"ח בלבד וכן הדין אם ראתה ר"ח וט"ו לחדש לא קבעה לה וסת לט"ו לפי שראיית ט"ו עומדת תוך ימי זיבה לראיית ר"ח עכ"ל. וכל זה לפי שיטת הרמב"ן ז"ל שכתבתי פ"ו שאין זיבות אלא סמוך לימי נדות שראתה בהן אבל לדעת רבינו שהיא סופרת לעולם נדות וזיבה בין תראה בין לא תראה אין לכל זה צורך. ודע שלפי שיטת הרמב"ן ז"ל ג"כ מה שאמר רבי יוחנן שהאשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה וה"מ היכא דחזיתיה ממעיין סתום אבל ממעיין פתוח לא אין פ"י כדברי רבינו שכתב לא ראתה בהן אלא כך פ"י כגון שראתה שני ראשי חדשים ובשלישי ראתה בכ"ה לחדש ובר"ח שאע"פ שראיה שלישית בתוך ימי נדות קבעה לה וסת לר"ח שרגלים לדבר שהשתי פעמים הראשונים ממעיין סתום ראתה אותן ועכשיו גם כן ראתה בזמנה בר"ח ודמים יתירים שנתוספו לה גרמו לה להקדים. וכתב הרמב"ן ז"ל וחוששת ליום ההקדמה שמא וסת אחר היא קובעת והרשב"א ז"ל כתב וכן הדין לימי זיבה וכגון שראתה שני ראשי חדשים ובשלישי ראתה בעשרים ובר"ח שראיית יום ר"ח השלישי באת בימי זיבה לראיית הכ'. וכתב הרמב"ן ז"ל שנראה לו שבזמן הזה אין משגיחין בימי נדה וזיבה כל עיקר ובכל עת היא קובעת וסת לפי שכבר החמירו בנות ישראל על עצמן כדי שלא יבא הדבר לכלל טעות ואם אתה מחלק להן בין ימי נדה וזיבה לשאר הימים נמצאת מצריכן ללמוד פתחי נדה ופתחי זיבה ולא הסכים הרשב"א ז"ל וכן נראה לי שהוא דעת רבינו שכתב פרק י"א ובאותן הימים היו בנות ישראל נזהרות מדבר זה ומשמרות וסתותיהן וסופרות תמיד ימי הנדה וימי הזיבה וכו' ובימי חכמי

הגמרא נסתפק הדבר הרבה בראיית הדמים ונתקלקלו הוסתות לפי שלא היה כח בכל הנשים למנות ימי נדה וימי זיבה וכו' נראה מכאן בביאור שעכשיו אין מונות ימי נדה וימי זיבה לשום דבר וכן עיקר :

ז כִּיצַד חוֹשֶׁשֶׁת לוֹסֶת. אִם רָאֵתָה דָם בְּלוֹסֶת זוֹ אֶפְלוּ יוֹם אֶחָד תֵּשֵׁב לְנִדְתָּהּ מִסִּפָּק וְאַסוּרָה לְשִׁמֵשׁ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. וְאַפְלוּ לֹא רָאֵתָה בְּשָׂאָר יְמֵי הַלוֹסֶתוֹת. וְאִם רָאֵתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים * הָרִי זוֹ זָבָה :

ההראב"ד הרי זו זבה. כתב הראב"ד ז"ל זה הלשון חושך ולא אור עכ"ל :

מגיד משנה כיצד חוששת לוסת וכו'. זה הלשון שכתב רבינו בכאן הוא לפי מה שכתב פי' ששי כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות או עד שיעקר הוסת ליום אחר תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהן י"א ואחריהן ז' ואחריהן י"א הנה בכאן מבואר שהוא סובר שעקירת הוסת לוסת אחר משנה המנין ומונה מתחלת השני ולזה כתב רבינו כאן שהוסת שבימי זיבה שאינו קבוע שחוששת לו הוא שנותנין עליו חומר הנדה והזבה שאע"פ שהוא בתוך ימי זיבות ולפי הוסת הראשון שמא היא מתחלת בוסת אחר וממנו יש להתחיל מנין הנדות לפיכך בראייה אחת צריכה לישוב ז' כדין הנדה ואם ראתה ג' ימים אחר שהיא בימי זיבה צריכה לישוב ז' נקיים וכפי מנין הוסת הראשון וכן חוששת היא לו מלשמש בו קודם שתראה כמו שנתבאר פי"ד שחייב לפרוש ממנה סמוך לוסתה. ויש בכאן ג"כ שיבושין בנוסחאות אבל זו נראית כוונת רבינו. ובהשגות א"א זה הלשון חשך ולא אור ע"כ. ודע שלפי שיטת הרמב"ן ז"ל במנין הספירה אין כאן מקום לחומר הנדה והזיבות שאין הוסת גורם שום דבר במנין כלל ואין דין הוסתות עולה בזמן הזה לדעת רבינו ואין צ"ל לדעת שאר המפרשים ז"ל אלא לחוש לו שלא לשמש באותו יום כנזכר פי"ד :

יא כָּל אִשָּׁה שְׂמֵרְבָה לְבָדֵק עֲצָמָה תִּמְיֵד הָרִי זוֹ מִשְׁבַּחַת וְאַף עַל פִּי שֵׁישׁ לָהּ וְסֶת קְבוּעָה. שְׂאֵפְשָׁר שְׂיָבֹא דָם בְּלֹא שְׁעַת הַלוֹסֶת. וְכָל יִי"א יוֹם שֶׁל יְמֵי זִיבַתָּה הָרִי הִיא בָּהֶן בְּחִזְקַת טְהוּרָה וְאִינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה. אֲבָל אַחַר יְמֵי זִיבַתָּה צְרִיכָה לְבָדֵק :

יב שְׁכַחָה וְלֹא בְדָקָה בֵּין בְּאֲנָס בֵּין בְּרָצוֹן הָרִי זֹו בְּחֻזְקַת
טְהָרָה עַד שְׁתַּבְדֵּק וְתִמְצָא טְמֵאָה :

מגיד משנה (יא-יב) כל אשה שמרבה לבדוק וכו'. (דף י"ג) ראש פרק כל היד
המרבה לבדוק בנשים משובחת : **וכל י"א יום וכו'.** בפרק בנות כותים (דף ל"ח
ל"ט) משנה כל י"א יום בחזקת טהרה ישבה ולא בדקה שגגה נאנסה הזידה
ולא בדקה [הרי זו] טהורה ובגמרא למאי הלכתא אמר רב יהודה לומר שאינה
צריכה בדיקה והקשו והא מדקתני בסיפא ישבה ולא בדקה מכלל דלכתחלה
בעי בדיקה ותירצו סיפא אתאן לימי נדה וה"ק כל י"א בחזקת טהורה ולא
בעיא בדיקה ובימי נדה בעיא בדיקה ישבה [לה] ולא בדקה וכו' טהורה ורש"י
ז"ל פ"י אינה צריכה בדיקה שחרית וערבית ומשעברו צריכה לבדוק [לטהרות]
כדאיתא פ"ק וכוזכר פ"ד מהלכות מטמאי משכב ומושב :

יג הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא בְדָקָה עֲצָמָה בְּשַׁעַת וְסִתָּהּ וּלְאַחַר יָמִים בְּדָקָה
וּמְצָאָה טְמֵאָה אָף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה לְמַפְרָעַ עַד שְׁעַת וְסִתָּהּ
כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּעֵנֵין טְמֵאָה וְטְהָרָה. הָרִי זֹו אֵינָה מְטַמְּאָה אֶת
בוֹעֵלָה לְמַפְרָעַ. וְאֵינָה מוֹנָה אֶלָּא מְשַׁעָה שְׂרָאָתָה דָּם. וְאִם
מְצָאָה עֲצָמָה טְהוֹרָה [ה] הָרִי זֹו בְּחֻזְקַת [ו] טְהוֹרָה :

מגיד משנה האשה שלא בדקה עצמה וכו'. זה למד רבינו מפני שטומאת
הוסתות מדבריהם כמו שיתבאר בסמוך והרי היא כטומאת מעת לעת באשה
שאין לה וסת הנזכרת פרק ג' מהלכות מטמאי משכב ומושב ושנינו פ"ה דנדה
ברייתא הרואה דם מטמאה מעלי"ע ומה היא מטמאה אוכלין ומשקין
משכבות ומושבבות וכלי חרס המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת למניינה
ואינה מטמאה את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה ע"כ וכן הדין
בוסתות אחר שהן מדבריהם : **ואם מצאה עצמה טהורה וכו'.** בפרק כל היד
(דף י"ו) אתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה
אמר רב בדקה ומצאתה טמאה טמאה טהורה וטהורה ושמואל אמר אפילו
בדקה ומצאתה טהורה נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא וכו' ואמר רב נחמן
בר יצחק בוסתות קמיפלגי מר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן
והביאו שם ברייתא דקתני הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה
טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ואסיקו דכ"ע
פ"י רשב"ג ורבי ס"ל וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קא מיפלגי
רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור ואמר ליה רבי אי

חיישת לוסת אשה נמי טמאה אי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא ופירש"י ז"ל רבי בא להקל על דבריו וה"ק אם יש לה וסת כלומר אם אתה אומר לטמאה מפני וסתה חוששת לוסתה כלומר יש לך לטמא טומאת שבעה והואיל ואינך חושש לכך שהרי אתה אומר טהורה משום נדה שוב אין לך טומאה עכ"ל ונתבארו דברי רבינו. ודע שדעת הרמב"ן ז"ל שהאשה שיש לה וסת ועבר ולא הרגישה אסורה לשמש עד שתבדוק וזהו בוסת הקבוע אבל בוסת שאינו קבוע כיון שלא הרגישה באותו יום אינה צריכה בדיקה והרשב"א ז"ל כתב מי שאין לה וסת קבוע חוששת ליום ל' לראייתה הואיל והיא עונה בינונית שסתם נשים עשויות לראות כן והוא סובר שהוא לה כוונת קבוע לענין חשש ואם עבר אותו יום שצריכה בדיקה ובוסת שאינו קבוע כתב שאם הוא לה בפחות מעונה בינונית שראתה כגון לכ"ה וכיוצא בהן אע"פ שלא בדקה כיון שלא הרגישה בדם הרי זו טהורה בלא בדיקה כלל ע"כ:

יד וְכֵן אֵשֶׁה שְׂרָאֲתָה דָם מְחַמֵּת מִכָּה ^[10] שְׂיֵשׁ לָהּ בַּמְקוֹר אֶף עַל פִּי שְׂרָאֲתָה בְּשַׁעַת וְסִתָּהּ הִיא טְהוֹרָה וְהַדָּם טְהוֹר. שְׁהוֹסְתוֹת מִדְּבָרֵיהֶם כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מְטַמְּאֵי מְשֻׁבָּב וּמוֹשָׁב:

כסף משנה וכן אשה שראתה דם מחמת מכה וכו'. כ"כ הרשב"א והביא ראיה מדתנ"א בפרק כל היד (דף י"ו) הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ואוקמה רבא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קא מיפלגי וקיי"ל כאוקימתיה דרבא דוסתות דרבנן וכיון שכן זו שרואה דם אפילו בשעת תשמיש ואפילו בשעת וסתה טהורה דאשה בחזקת טהורה עומדת ותלינן להקל שאני אומר דם זה מן המכה בא ולא נחלקו רשב"ג ורבי בדבר זה וא"ת והלא בנשים דעלמא חיישינן לעונת וסתה כולה ואע"פ שלא ראתה והיאך אתה מתיר את זו שהיא בשעת וסתה ועוד שהרי דם לפניך וי"ל ההיא דרבנן היא ומשום דאפשר למיקם עלה דמילתא אבל הכא ליכא למיקם אמילתא ואין דנין אפשר משאי אפשר שא"כ אף אתה אוסרה על בעלה לעולם עכ"ל:

טו הַסוּמָא בּוֹדְקֵת עֲצָמָה וּמְרָאָה לַחֲבֵרְתָּהּ. אֲבָל הַחֲרָשֶׁת וְהַשׁוֹטָה צָרִיכוֹת פְּקֻחוֹת לְבִדּוֹק אוֹתָן וְלִקְבָּע לָהֶן וְסִתּוֹת וְאַחַר כֵּן יִהְיוּ מִתְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן:

מגיד משנה הסומא בודקת עצמה וכו'. בפרק כל היד (נדה דף י"ג ב') מפורש במשנה ובגמרא וידוע שחרשת האמורה בכל מקום שאינה מדברת ואינה שומעת כנזכר בפרק שני מהלכות אישות והרי היא כשוטה:

טז כָּל אִשָּׁה שֶׁטָּעְתָּהּ וְלֹא יָדְעָה עֵת וְסִתָּהּ וְרָאָתָה דָם חוֹשֶׁשֶׁת לְזִיבוֹת. לְפִיכֵךְ אִם רָאָתָה יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם יוֹשְׁבֵת תִּשְׁלֹם שְׁבָעָה שְׁמָא דָם זֶה בְיָמֵי נְדָתָה הִיא. וְאִם רָאָתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים סוּפְרַת שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים שְׁמָא בְיָמֵי זִיבָתָה הִיא עוֹמְדָת:

מגיד משנה כל אשה שטעתה ולא ידעה וכו'. בערכין פרק שני (דף ח') משנה אין פתח בטועה פחות מז' ולא יתר על י"ז בטועה ובגמ' תנו רבנן טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי פתחה י"ז שני ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ג' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ד' ימים טמא ראיתי פתחה י"ז ה' ימים טמא ראיתי פתחה ט"ו ו' ימים טמא ראיתי פתחה י"ד ז' ימים טמא ראיתי פתחה י"ג ח' ימים טמא ראיתי פתחה י"ב ט' ימים טמא ראיתי פתחה י"א עשרה ימים טמא ראיתי פתחה עשרה י"א פתחה תשעה י"ב פתחה שמנה י"ג (יום טמא) פתחה ז' שאין פתח בטועה פחות מז' ולא יתר על י"ז אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא למה לי כולי האי תמנה ז' ותשתרי אמר ליה לתקוני לידי נדה ופתחה קאמרינן ודעת רבינו שאע"פ שאשה אחרת שאינה טועה היא מונה שבעה וי"א בין תראה בין לא תראה והרי היא נכנסת בימי נדות אע"פ שלא ספרה ז' נקיים לזבה כמו שכתבתי פ"ז לפי דעתו ז"ל וכן הוא סובר שלעולם היא מונה המנין הזה כמו שנתבאר פ"ו בטועה זו הוא סבור שכיון שאינה יכולה לשמור הסדר הזה ואם היתה חוששת לכך לעולם תהיה מקולקלת למנינה דשמא כשראתה ד' או ה' או ו' או י"א כולן היו בימי זיבה או שמא הז' מהן היו בימי נדה ולכשתחזור ותראה לאחר מכן לא תדע באי זה זמן תעמוד אם בנדות או בזיבות וכן בכל הטועות היה להן לחוש דנו אותה חכמים כמי שעוקרת וסתה וקובעת וסת אחר שהיא מתחלת בוסת השני לימי נדות לפי דעתו וזהו הסדר שהנהיגו בה לענין טומאה לבעלה לעולם היא חוששת לספק נדות ולספק זיבות להחמיר אבל לענין המנין כדי לתקנה לזמן הבא אינה חוששת לזבה גדולה אלא א"כ הדבר מוכרח וכגון שראתה י"ב אבל חוששת היא ליום אחד או לשנים מימי זיבות ולעולם נותנין לימי נדות השאר ואם אינה אלא יום אחד נותנין אותו לנדות שנים האחד לזיבות והשני לנדות ג' אחד לזיבות ושנים לנדות ולזה פתחה י"ז ולא נתנו כולן לזיבות מפני שלא לרבות פתחה של זו יותר מהמתחילות לראות שאפילו אינן רואות אלא יום אחד אין פתחן יותר על י"ז ואיפשר שהוא סובר דהלכתא גמירי לה שאין

טועה יותר על ייז ולא פחות מזי והרי זה בכלל מה שאמרו שי"א יום שבין נדה לנדה דהלכתא גמירי לה זהו דעתו ז"ל ובאמת שאלו דברים דחוקים והעיקר כשיטת הרמב"ן ז"ל שאין האשה נכנסת לפתח נדות עד שיכלו ז' נקיים לזבה גדולה ושאר זיבות אלא סמוך לימי נדות שראתה בהן ואם לא כן לעולם היא מתחלת בנדות כמו שנתבאר פ"ו ולפי השיטה הזו בטוען חוששין לכל מה שאפשר ואעפ"כ פתחי נדותה בהכרח הם כפי מ"ש חכמים ויתבאר לך זה במעט התבוננות:

יז וכיצד היא עושה לתקן וסתה ולידע אם היא זבה ונדאית או ספק זבה ולידע ימי זיבתה. הכל לפי ימים שתראה בהן. כיצד. ראתה יום אחד או שנים משלמת עליהן השבעה ותתחיל למנות האחד עשר יום מאחר השבעה:

יח ראתה שלשה ימים הרי זו ספק זבה שמה יום אחד מהן קדם נדתה ושנים מתחלת הנדה. וכן אם ראתה ארבעה שמה שנים קדם הנדה ושנים מתחלת הנדה ויושבת חמשה תשלום ימי נדה ואחד עשר ימי זיבה אחר החמשה:

יט וכן אם ראתה תשעה ימים הרי זו ספק זבה שמה שנים קדם ימי נדה ושבעה של נדה ומתחלת למנות אחד עשר יום מאחר התשעה שפסק הדם. וכן אם ראתה אחד עשר יום הרי זו ספק זבה. שמה שנים קדם הנדה ושבעה של נדה ושנים של אחר הנדה ונשאר לה מימי זיבתה תשעה:

כ ראתה שנים עשר יום הרי זו זבה ונדאית. שאפלו היו מהן שנים לפני הנדה ושבעה של נדה הרי שלשה לאחר הנדה וישאר לה מימי זיבתה שמונה. וכן אם ראתה שלשה עשר יום ישאר לה מימי זיבתה שבעה והן ימי הספירה:

כא מְשַׁכָּה בְּרֵאִית הַדָּם אֶפְלוּ רְאֵתָה אֶלְף יוֹם כְּשִׁיפְסֵק הַדָּם סוּפְרַת שִׁבְעַת יָמִים נְקִיִּים. וְאַחַר הַשְּׁבַעַה יִתְחִילוּ יָמֵי הַנְּדָה לְזוֹ שְׁטַעְתָּה:

כב הִנֵּה לְמִדַּת שְׁכָל הַטּוֹעָה אֵינָה מוֹנָה מְשִׁיפְסֵק הַדָּם פְּחוֹת מִשְּׁבַעַה וְלֹא יוֹתֵר עַל י"ז וְיָבוֹאוּ יָמֵי נְדָתָה. כִּי־צַד. רְאֵתָה יוֹם אֶחָד וּפְסֵק הַדָּם מוֹנָה י"ז שְׁשָׁה לְתַשְׁלוּם נְדָתָה וְי"א יָמֵי זִיבָתָה וְיָבוֹאוּ יָמֵי נְדָתָה. וְאִם רְאֵתָה י"ג אוֹ יֶתֶר מוֹנָה שְׁבַעַה מְשִׁיפְסֵק הַדָּם וְיָבוֹאוּ יָמֵי נְדָתָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

הלכות איסורי ביאה - פרק תשיעי

א אִין הָאִשָּׁה מִתְטַמְּאָה מִן הַתּוֹרָה בְּנְדָה אוֹ בְּזִיבָה עַד שְׁתִּרְגִּישׁ וְתִרְאֶה דָם וְיֵצֵא בְּבִשְׂרָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ וְתִהְיֶה טְמֵאָה מֵעַתָּה שְׁתִּרְאֶה וְלֹהֲבֵא בְּלִבְד. וְאִם לֹא הִרְגִּישָׁה וּבִדְקָה וּמְצָאָה הַדָּם לְפָנִים בְּפְרוֹזְדוֹר הָרִי זֶה בְּחִזְקַת שְׁבֵא בְּהִרְגִּישָׁה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

מגיד משנה **אין האשה מתטמאה מן התורה וכו'.** בפרק הרואה כתם (דף נ"ז ע"ב) בגמרא בבשרה עד שתרגיש בבשרה וכבר נתבאר פרק ה' באי זה מקום שבפנים האשה טמאה מן התורה:

ב וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים שְׁכָל הָרוּאָה כְּתָם דָּם עַל בְּשָׂרָה אוֹ עַל בְּגָדֶיהָ אֶף עַל פִּי שְׁלֹא הִרְגִּישָׁה אֶף עַל פִּי שֶׁבִּדְקָה עֲצָמָה וְלֹא מְצָאָה דָם הָרִי זֶה טְמֵאָה וּכְאֵלוּ מְצָאָה דָם לְפָנִים בְּבִשְׂרָה. וְטְמֵאָה זֶה בְּסִפְק שְׁמָא כְּתָם זֶה מִדָּם הַחֹדֵר בָּא:

מגיד משנה ומדברי סופרים וכו'. שם בפרק הרואה כתם מבואר דין הכתמים שהיא טמאה בהן ומפורש במשנה ובגמרא שהכתמים מדבריהם :

כסף משנה (א-ב) אין האשה מתטמאה מן התורה וכו' וטומאה זו בספק שמא כתם זה מדם החדר בא. קשה לי הא הוי ספק ספיקא הוא והו"ל למישרי ספק מגופה בא ספק שלא מגופה ואת"ל מגופה ספק מן החדר וטמא ספק מן העליה וטהור י"ל דאעפ"כ החמירו בו חכמים משום דאיסור חמור ועי"ל שמאחר שאין לה דבר לתלות בו החמירו חכמים לומר דהוי כאילו הוא מגופה ודאי ואין כאן אלא ספק אחד ואפשר שלזה נתכוון רבינו :

ג וכן מדברי סופרים שכל הרואה דם בלא עת וסתה וכל הרואה פתם טמאה למפרע עד כ"ד שעות. ואם בדקה בתוך זמן זה ומצאה טהור טמאה למפרע עד זמן בדיקה. ואף על פי שהיא טמאה למפרע מדבריהם אינה מטמאה את בועלה למפרע כמו שבארנו. ואינה מונה לנדתה או לכתמה אלא מעת שתראה הדם או שמצאה הכתם. וכל הרואה פתם הרי זו מקלקלת (למנינה) שפא מן החדר בא ונתקלקלה וסתה :

מגיד משנה וכן מדברי סופרים שכל הרואה דם בלא עת וסתה וכו'. במשנה פ"ק דנדה כחכמים ודין הרואה כתם מפורש בגמרא שם ואפילו באשה שיש לה וסת כבר נתבאר פרק ח' שהאשה שראתה דם אינה מטמאה את בועלה למפרע: ואינה מונה לנדתה וכו'. ברייתא שם: וכל הרואה כתם וכו'. שם בברייתא ובמשנה בפרק בא סימן (דף נ"ב):

כסף משנה וכן מדברי סופרים שכל הרואה דם וכו' ואם בדקה בתוך זמן זה. זהו ששנינו בריש נדה מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת :

ד הרואה דם בשעת וסתה אינה מטמאה למפרע אלא בשעתה בלבד. וכן מעברת ומיניקה בתולה וזקנה דין שענתו ואינו מטמאות למפרע. איזו היא מעברת. משיכר עברה. והוא שלשה חדשים. מיניקה כל כ"ד חדש אפלו מת בנה או גמלתו או נתנתו למיניקה :

מגיד משנה **הרואה דם בשעת וסתה וכו'.** שם במשנה (דף ב') ובגמרא (דף ד') ע"ב) כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואוקים לה בשעת וסתה וד"ה: **וכן מעוברת וכו'.** במשנה (דף ז') שם כדברי רבי אליעזר ונפסקה שם הלכה כדבריו: **איזו היא מעוברת וכו'.** משנה וגמרא (דף ט') שם ובגמרא בעא מיניה ההוא סבא מרבי יוחנן הגיעה עת וסתה בימי עיבורה [ולא בדקה] מהו קא מיבעיא לי אליבא דמאן דאמר וסתות דאורייתא מאי כיון דוסתות דאורייתא בעיא בדיקה או דילמא כיון דדמיה מסולקין לא בעיא בדיקה ופשט ליה רבי יוחנן דאפילו למאן דאמר וסתות דאורייתא דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה ודקדקו מכאן קצת המפרשים שאף היא אינה חוששת לוסתה כלל ואין בעלה חייב לפרוש ממנה בעונת הוסת שהרי היא מסולקת דמים וכן הדין במניקה כל כ"ד חדש והעלו בזה דינן וכתב הרשב"א ז"ל ואפילו הגיע עת וסתן תוך זמן זה אינן צריכות בדיקה ומותרות לבעליהן שאפילו שופעות ורואות באותן עונות שהיו למודות לראות אינו אלא מקרה עברו ימי העיבור וההנקה חוזרות לחוש לוסתן הראשון כיצד הרי שהיה לה וסת הימים כגון שלמודה לראשי חדשים חוששת לר"ח ראשון שתפגע בו וכן הדין לשאר הוסתות חוץ מוסת ההפלגות שא"א לה לחוש עד שתחזור ותראה חזרה לראות אפילו פעם אחת הרי זו חוששת ליום ההפלגה שהיתה למודה להפליג ע"כ. עוד נחלקו המפרשים אם היא קובעת וסת בימים אלו והרמב"ן ז"ל כתב יראה לי שהן קובעין וסת בשאר ימיה של אשה חוץ מימי טוהר של יולדת שאין ראויות לקביעות וסת מדין הגמרא ובזמן הזה אף הן קובעין וסת להחמיר עכ"ל אבל הרשב"א ז"ל הסכים לדעת הראב"ד שאינן קובעות וסת בימים אלו אבל הן חוששות כדין הוסת שאינו קבוע ורבינו נראה שהוא סובר דהך בעיא דההוא סבא היא לענין טהרות בלבד אבל לא לענין פרישה לבעלה דחוששת היא ליום וסתה עד שתעקרנו או שהוא מפרש כדברי שאר מפרשים דאמרו לא בעיא בדיקה [בדיעבד שאם עברה וסתה ולא בדקה ולא ראתה לא בעיא בדיקה] מיום זה ואילך אבל בשעת וסתה חוששת היא לבעלה וזהו שלא הזכיר רבינו דין זה וכן נראה שהוא סובר שהיא קובעת וסת בהן כדעת הרמב"ן ז"ל ולא הזכיר דין ימי טוהר שהרי בדין תורה דמיה טהורים ולא עוד אלא שהוא ז"ל סובר שאפילו עכשיו מותר לבעול על דם טוהר כמו שכתב פרק עשירי: **מניקה כל כ"ד וכו'.** ברייתא שם (דף ט') וכרבי יוסי ור"ש:

ה בְּתוֹלָהּ כָּל שְׁלֵא רְאֵתָהּ דָּם מִיָּמֶיהָ אֶף עַל פִּי שְׂרָאָתָהּ מִחַמַּת נְשׁוּאִין אוּ מִחַמַּת לְדָה. זְקֵנָה כָּל שְׁעָבְרוּ עָלֶיהָ תִּשְׁעִים יוֹם סָמוּךְ לְזִקְנָתָהּ. וְאִי זֶה הִיא זְקֵנָה כָּל שְׂקוּרָאִין לָהּ זְקֵנָה וְאִינָה מְקַפְּדָת. מְעַבְרָת וּמִינִיקָה וְזִקְנָה כְּתָמָן כְּרֵאֲתָתָן וְאִינוּ מְטַמְּא

לְמַפְרֵעַ. בְּתוֹלָה שְׁלֹא רָאֵתָה דָם מִיָּמֶיהָ וְעַדִּין הִיא קֶטְנָה כְּתָמָה
טְהוֹר עַד שְׁתִּרְאָה דָם שְׁלֹשׁ וְסִתּוֹת :

מגיד משנה בתולה שלא ראתה דם מימיה וכו'. משנה וברייתא שם (דף ז'): זקנה כל שעברו עליה וכו'. משנה וגמרא שם: מעוברת ומניקה וזקנה וכו'. שם (דף ה') נשים שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן חוץ מתינוקות שלא הגיע זמנה לראות שאפילו סדינין שלה מלוכלכין בדם אין חוששין לה ואמרו שם אימתי הגיע זמנה משהגיעו ימי הנעורים ולזה כתב רבינו קטנה וכבר נתבאר ענין הקטנות והנערות פרק ב' מהלכות אישות שהנערות תלוי בשנים ובסימנין וכתב הרשב"א ז"ל שכל שהגיע לכלל שנותיה חזקה הביאה סימנין וא"כ נבדקה אבל אם בדקה אין חוששין לנשירת סימנין לפי שהכתמים הם מדבריהם. וכתב רבינו עד שתראה שלש וסתות והוא ממה שאמרו שם (דף י' ע"ב) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה ושנייה רוקה ומדרסה בשוק טהור כתמה נמי טהור ואמרו תינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו שופעת כל ז' אינם אלא ראייה אחת עוד שם אמר רב שימי בר חייא מדלפת אינה כרואה והקשו והא קא חזיא ותירצו אינה כשופעת אלא כפוסקת והקשו מכלל דשופעת נמי כי נהרא ותירצו אלא אימא אינה אלא כשופעת ע"כ. ולזה כתב רבינו ג' וסתות אבל הרשב"א ז"ל כתב אבל אם פסקה מעט וחזרה וראתה ופסקה וראתה ג' פעמים כן ביום אחד הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה טמא כראייתה עוד כתב תינוקת שלא הגיע זמנה לראות שראתה ג' פעמים ופסקה מלראות שתי עונות שלימות הרי זו חוזרת להיתרה הראשון וכתמה וראייתה טהורים עד שתשוב ותראה עוד ג' פעמים ודין זה נזכר בגמרא לענין דיה שעתה והזכירו רבינו פרק ד' מהלכות מטמאי משכב ומושב והרשב"א ז"ל למד ממנו לדין הכתמים ואפשר שכן הוא:

כסף משנה איזו היא זקנה כל שקורים לה זקנה ואינה מקפדת. בפ"ק דנדה תנן איזו היא סמוך לזקנתה ובגמרא איזו היא סמוך לזקנתה אמר רבי יהודה כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא ורבי שמעון אמר כל שקורים לה אימא אימא ואינה בושה רבי זירא ורבי שמואל בר יצחק חד אמר כל שאינה בושה וחד אמר כל שאינה מקפדת מאי בינייהו איכא בינייהו בושה ואינה מקפדת ופסק רבינו כרבי שמעון משום דאיפליגו אמוראי אליביה ובפלוגתא דרבי זירא ורב שמואל בר יצחק פסק כמ"ד כל שאינה מקפדת וכן נראה שפסק הרשב"א:

Ⓜ מה בין כתם הנמצא על בשרה לכתם הנמצא על בגדה. שהכתם הנמצא על בשרה [א] אין לו שיעור. והנמצא על הבגד אינו מטמא עד שיהיה כגריס הקלקי שהוא מרבע שיש בו כדי תשע [ב] עדשות שלש [ג] על שלש. הנה פחות משיעור זה טהור. נמצא טפין טפין אין מצטרפות. הנה ארוך הרי זה מצטרף :

ההראב"ד מה בין כתם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין זה מחוור שהרי שאל רבי ירמיה על כתם שבבשרה טפין טפין מהו ואם אין לו שיעור מה שאל ועוד כי בדרך אחר נשנו במשנה חלוק למטה מן הצואר ובשרה כנגד בית התורפה ועל כולן אמרו תולה בכל דבר ועוד שקראוהו כתם ואם כדבריו שאינה צריכה שיעור אף היא טמאה ומונה לה מאותה שעה ואינו כן עכ"ל :

מגיד משנה מה בין כתם הנמצא על בשרה וכו'. נראה דעת רבינו בזה ממה שאמרו פרק הרואה כתם (דף נ"ז ע"ב) [הרואה כתם על בשרה] ספק טמא ספק טהור טמא על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהור ועוד אכתוב בפרק זה ברייתא זו וסובר רבינו דכל פחות מכשיעור ספק הוא אם הוא דם מאכולת אם לאו וכבר אמרו שספק בבשרה טמא. אבל בהשגות השיגו הר"א ז"ל בזה וכתב א"א אין זה מחוור שהרי שאל רבי ירמיה על כתם שבבשרה טפין טפין מהו ואם אין לו שיעור מה שאל ע"כ. ואין זו קושיא דר' ירמיה לאו לאיצטרופי קא בעי אלא לומר אם צורתן מוכחת עליהן שאינם מגופה דאי מגופה הוא לא הוה ליה לאשכוחינהו כה"ג או דילמא ל"ש וכן פירשו מן המפרשים בעיא זו משום דקשיא להו אי לענין איצטרופי ברייתא היא בסוף הפרק (דף כ"ט) כתם ארוך מצטרף טפין טפין אין מצטרפין וכבר כתבה רבינו למטה ופירשה כן. עוד כתובות בהשגות קושיות על דברי רבינו ואין צורך להשיב עליהן ומ"מ לענין הדין דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל מסכמת לדעת ההשגות שאפילו על בשרה אם אינו כשיעור טהורה : והנמצא על הבגד וכו'. משנה וגמרא. ושיעור הגריס שהוא כדי ט' עדשות משנה בנגעים פרק ששי (דף ע"ה) : נמצא טפין טפין אין מצטרף ולדעת רבינו הכרח היא שאינה אלא בבגדים אבל בבשרה אפילו בפחות מכשיעור טמאה ואף הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל כתבו שאין דין הברייתא אלא בבגדיה אבל בבשרה אפילו טפין טפין מצטרפין לכשיעור וכפי דעתם ז"ל שאף על בשרה צריכה שיעור :

כסף משנה מה בין כתם הנמצא על בשרה וכו'. וכתב ה"ה טעם לדבריו והגהות כתבו טעם מפני שכל הגוף בדוק הוא אצל דם מאכולת :

א כְּתָם שְׁנִמְצָא עַל דָּבָר שְׂאִינוּ מְקַבְּל טְמֵאָה טְהוֹר וְאִינָה חוֹשֶׁשֶׁת לוֹ. כִּיצַד. יִשְׁבֶּה עַל כְּלֵי אֲבָנִים כְּלֵי אֲדָמָה וְכֵלֵי גְלָלִים אוֹ עַל עוֹר הַדָּג אוֹ עַל כְּלֵי חֶרֶשׁ מִגִּבּוֹ אוֹ עַל בְּגָד [ח] שְׂאִין בוֹ שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת עַל שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת וְנִמְצָא עָלֵיהֶן דָּם טְהוֹרָה. אֲפִלוּ בְּדָקָה [ה] הַקְרָקַע וְיִשְׁבֶּה עָלֶיהָ וְנִמְצָא כְּתָם עַל הַקְרָקַע כְּשֶׁעֲמָדָה הָרִי זוֹ טְהוֹרָה. שְׂכָל שְׂאִינוּ מְקַבְּל טְמֵאָה לֹא גָזְרוּ עַל כְּתָם שְׂיִמְצָא בוֹ. וְלֹא בְּמִקְבַּל טְמֵאָה אֶלָּא אִם כֹּן הָיָה לָבוֹ. אֲבָל כְּלֵי [ו] צְבָעוֹנִין אֵין חוֹשֶׁשִׁין לְכְּתָם הַנִּמְצָא בָּהֶן. לְפִיכֵךְ תִּקְנוּ חֲכָמִים שְׁתִּלְבַּשׁ הָאִשָּׁה בְּגָדֵי צְבָעוֹנִין כְּדֵי לְהַצִּילָה מִדִּין הַכְּתָמִים :

מגיד משנה **כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה וכו'.** משנה בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (דף נ"ט ע"ב) יושבה על ספסל של אבן או על האצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים ובגמרא (דף ס' ע"ב) מטהר היה רבי נחמיה אפילו באחורי כלי חרס ולא גזרו בו אטו תוכו ומטהר היה במטלניות שאין בהן ג' על ג' וכו' דרש רב חייא בר רב מתנא משמיה דרב הלכה כר' נחמיה. **ומ"ש רבינו אפילו בדקה קרקע וכו'.** מימרא דשמואל פרק הרואה כתם (דף נ"ז ע"ב) ואוקמה רב אשי כרבי נחמיה: **ולא במקבל טומאה וכו'.** בפי' האשה (דף ס"א) ת"ר בגד צבוע מטמא משום כתם ר' נתן בר יוסף אומר אינו מטמא משום כתם שלא תקנו בגדי צבעונין באשה אלא להקל על כתמיהן והקשו תקנו מאן תקנינהו ותירצו אלא שלא הותרו וכו' והקשו הותרו מכלל דאסירי ותירצו אין דתנן בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס בקשו לגזור על בגדי צבעונין אמרי הא עדיפא כדי להקל על כתמיהן ע"כ בגמרא. ופסק רבינו כר' נתן להקל בכתמים של דבריהם ועוד דקא יהיב טעמא למילתיה ומפרשים ליה בגמרא והרמב"ן ז"ל פסק כתי"ק והרשב"א ז"ל הסכים לדעת רבינו וכתב אלא שהמחמיר בדברים אלו תע"ב עכ"ל:

כסף משנה **לפיכך תקנו חכמים שתלבש האשה בגדי צבעונין וכו'.** כתב ה"ה דאמרינן בגמרא מאן תקנינהו אלא שלא הותרו וכו'. ומאחר דמאי דאמר שלא תקנו אידחי ליה והדר ואמר שלא הותרו היאך כתב רבינו לפיכך תקנו שהם דברים דחויים. ואפשר שגירסא אחרת היתה לו או שהוא סובר דכיון דלא אידחי מאי דאמר תקנו אלא משום דלא ידיע מאן תקנינהו השתא

דאמרינן דבפולמוס של אספסיאנוס נשאו ונתנו חכמים בבגדי צבעונין איכא למימר דאז תקנום :

ח לא בכל מקום שנמצא הדם על בשרה תטמא משום פתם עד שימצא כנגד בית התרפה. כיצד. נמצא על עקבה טמאה שפמא נגע בבית תרפה בעת ישיבתה. וכן אם נמצא על שוקה או על פרסותיה מבפנים והם המקומות הנדבקות זו בזו בעת שתעמד ותדבק רגל לרגל ושוק לשוק הרי זו טמאה. נמצא על ראש גודל רגלה טמאה שפמא נטף מן החדר על רגלה בעת שהלכה. וכן כל מקום שאפשר שישתז עליו דם נדתה כשתהלך ונמצא שם דם טמאה. וכן אם נמצא הדם על ידיה אפלו על קשרי אצבעות ידיה טמאה שהידיים עסקניות הן. אבל אם נמצא הדם על שוקה ועל פרסותיה מבחוץ או מן הצדדין ואין צריך לומר אם נמצא מן הירכיים ולמעלה הרי זו טהורה שאין זה אלא דם שנתז עליה ממקום אחר :

מגיד משנה לא בכל מקום שנמצא הדם וכו'. ראש (דף נ"ז) פרק הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמאה ושלא כנגד בית התורפה טהורה על עקבה ועל ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה מבחוץ טהורה ובגמרא (דף נ"ח) מבפנים עד היכא עד מקום חבק וחבק עצמו כלפנים : **נמצא על ראש גודל רגלה וכו'.** כבר נתבאר זה ואמרו בגמרא הטעם שאני ראש גודלה דבהדי דפסעה עביד דמתרמי [ונטף] : **וכן אם נמצא הדם וכו'.** שם תניא נמצא [לה] על קשרי אצבעותיה טמאה מפני שידיים עסקניות הם ואמרו שם מ"ט לאו משום דאמרינן בדקה בחדא ידא ונגעה באידך ידא והעלו לא שאני ידה דכולה עבידא דנגעה ע"כ. וכתב הרשב"א ז"ל יש מרבתי שהורו שאין דברים הללו אמורין אלא בזמן שבדקה עצמה ולא נטלה ידה לאחר בדיקה אבל מן הסתם אינה חוששת לו לפי שאינה ראויה ליגע שם שלא במתכוין כדי שלא ילכלך ידיה שם עכ"ל. והרמב"ן ז"ל ורבינו כתבו הברייתא כפשטה ולא חלקו ואני אומר שכן בדין שאפילו תאמר שאין היד נוגעת בלא כוונה באותו מקום נוגעת היא במקומות מן הגוף שאפשר שבשעת נגיעתה באותן מקומות נתז הדם מן המקור על ידיה דאי לא תימא הכי לא הוה שתקה ברייתא מלפרושי וכן עיקר להחמיר : **אבל אם נמצא הדם וכו'.** כבר נתבאר זה וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל היתה יודעת שנזדקרה כגדי המזדקר בבת ראש

והגביהה רגליה למעלה מראשה אפילו מחגור ולמעלה טמאה בין מלפניה בין מלאחריה ע"כ. ומסוגיית הגמרא למדו כן ולמטה בפרק זה אבאר:

ט הכתם הנמצא על בשרה שהוא ארד כרצועה או עגל. או שהיו טפין טפין. או שהיה ארד הכתם על רחב ירכה. או שהיה נראה כאילו הוא ממטה למעלה. הואיל והוא כנגד בית תרפה הרי זו טמאה. ואין אומרים אלו נטף מן הגוף לא היה כזה. שכל דם הנמצא במקומות אלו מחמירין בו אף על פי שהוא ספק:

מגיד משנה הכתם הנמצא על בשרה וכו'. שם בעי רבי ירמיה כשיר מהו כשורה מהו טפין טפין מהו לרחב ירכה מהו ת"ש על בשרה ספק טמא ספק טהור [ודאין] טמא [לאתוין] מאי [לאו לאתוין] כה"ג [ודחין] לא דילמא דעביד כרצועה וכתבו מן המפרשים ז"ל דכיון דאתיא למפשטה לאיסורא מהך ברייתא ובדילמא דחנין לה לא סמכינן אדיחויא וטמא בכל הני גווני וכן דעת הראשונים והרמב"ן וכדברי רבינו:

י הכתם הנמצא על החלוק שלה מחגורה ולמטה טמאה מחגורה ולמעלה טהורה. נמצא על בית יד שלה אם מגיע כנגד בית תרפה טמאה ואם לאו טהורה:

מגיד משנה הכתם הנמצא על החלוק שלה וכו'. משנה שם וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שכל שנמצא על החלוק בלבד למעלה מחגורה אפילו נזקרה טהורה דאם איתא דמגופה הואי אף על בשרה איבעי לה לאשתכוחי: **נמצא על בית יד**. במשנה וכתב הרשב"א ז"ל אם מגיע כנגד בית התורף אפילו בשעה שהיא שוחה טמאה חוששין שמא שחתה ונגעה עכ"ל:

יא היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שימצא בו דם טמאה. וכן האזור שלה כל מקום שימצא בו הדם טמאה:

מגיד משנה היתה פושטתו ומתכסה בו וכו'. משנה שם ופ"י הרשב"א ז"ל אפילו לא כסתה בו אלא ראשה בכל מקום שנמצא בו טמא מפני שעשוי לחזור

אילך ואילך ושמה נתהפך ונגע שם עכ"ל: **וכן האזור שלה וכו'.** במשנה וכן x בפליון וי"מ מעפורת שהיא מכסה בו ראשה ע"כ:

יב היתה לובשת חלוק אָחַד וְשָׁהָה עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה יָמִים אוּ יָתֵר בְּלֹא עֵת נִדְתָּהּ וּבְדָקָה וּמְצָאָהּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים אוּ כְּתָם אָחַד גָּדוֹל שֵׁישׁ בוּ שְׁעוֹר שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים הָרִי זוּ סִפֵּק זָבָה שְׁמָא כְּתָם נָטַף מִמְּנָה בְּכָל יוֹם. וְכֵן אִם לָבְשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּגָדִים בְּדוּקִים וְשָׁהוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּיָמֵי זִיבַתָּהּ וּמְצָאָהּ כְּתָם בְּכָל אָחַד מֵהֶן אֶף עַל פִּי שְׁזָה כְּנָגֵד זֶה הָרִי זוּ סִפֵּק זָבָה:

מגיד משנה היתה לובשת חלוק אחד וכו'. בפרק בא סימן משנה וגמרא פסק כחכמים ושיעור כתם אחד כבר נתבאר למעלה שהוא כגריס: **וכן אם לבשה וכו'.** שם אמרו דאפילו רבי חנינא בן אנטיגנוס דפליג אחכמים מודה בלבשה ג' חלוקות בג' ימים הבדוקים לה קודם לבישה ומצאן עליהן כתם הן הן הכתמים המביאין לידי זיבה אבל מה שכתב כאן רבינו נראה שהוא אפילו בלבשה אותן בבת אחת וכן משמע לשונו ונראה שהוציא זה מן התוספתא ששינינו שם לבשה שלשה חלוקים ראתה עליהן שלשה טיפין לשלשה ימים הרי זו חוששת משום זוב ע"כ xx:

יג מצאה כתם אָחַד שְׁאִין בוּ כְּדֵי שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים אִם בְּדָקָה עֲצָמָה כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׂוֹת שֶׁל יוֹם רִאשׁוֹן וּמְצָאָהּ טְהוֹר וְלֹא בְּדָקָה חֲלוּקָה וּבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מְצָאָהּ זֶה הַכְּתָם שְׁאִינוּ כְּשִׁלְשָׁה כְּתָמִים אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְזִיבוֹת. וְאִם לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׂוֹת הוֹאִיל וְלֹא בְּדָקָה חֲלוּקָה וְשָׁהָה עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּיָמֵי זִיבַתָּהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְזִיבוֹת וְאֶף עַל פִּי שְׁאִין הַכְּתָם כְּדֵי שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים:

מגיד משנה מצאה כתם אחד וכו'. שם ת"ר הרואה כתם אם יש בו לחלק ג' גריסין שהן כגריס ועוד [כגריס ועוד] חוששת [משום זוב] ואם לאו אינה חוששת וכו' זו דברי ר' יהודה בן אגרא שאמר משום רבי יוסי א"ר אחד זו ואחד זו חוששת ואמרו שם דחכמים לא פליגי עליה אלא בשבדקה בין השמשות דרבי יהודה דאמר בשבת פרק במה מדליקין ששיעורו חצי מיל וסברי רבנן דבין השמשות דרבי יוסי דאמר התם בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא ואי

אפשר לעמוד עליו דלילה הוא או שהוא נכלל בזמן זה דבין השמשות דר"י אבל בשלא בדקה בין השמשות מודו רבנן שחוששת לזוב ונתבארו דברי רבינו:

יד מְצָאָה כְּתָם עַל חִלּוּקָה הַיּוֹם וְרָאָתָה דָם אַחַר כֶּךָ שְׁנֵי יָמִים זֶה אַחַר זֶה. או שְׂרָאָתָה שְׁנֵי יָמִים וּבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי רָאָתָה כְּתָם. הֲרִי זוֹ סִפְקָא זָבָה:

מגיד משנה מצאה כתם על חלוקה וכו'. שם (דף נ"ב): ראתה שני ימים וחלוק אחד xxx חוששת לזיבה וביאר רבינו בין שיהיה החלוק ראשון או אחרון ופשוט הוא:

טו הַרְוָאָה כְּתָם וְאַחַר כֶּךָ רָאָתָה דָם וְתוֹלָה כְּתָמָה בְּרָאִיתָה כָּל מַעַת לָעַת. בֵּין שְׁבַדְדָּקָה עֲצָמָה בְּעַת שְׂמַצָּאָה הַכְּתָם וּמְצָאָתָה טְהוֹר. בֵּין שְׁלֹא בְּדָקָה. * אָבַל הַרְוָאָה כְּתָם אַחַר כְּתָם בְּתוֹךְ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת אֵינָה תוֹלָה כְּתָם בְּכֶתֶם אֶלָּא אִם כֹּן בְּדָקָה בִּינֵיהֶם. שְׂאֵם הַפְּסִיקָה טְהָרָה בֵּין הַכְּתָמִים אִין מְצַטְרָפִין לְמַנְן זִיבוֹת:

ההראב"ד אבל הרואה כתם אחר כתם כו'. כתב הראב"ד ז"ל כל מה שאסף ודיבר בכאן על מה שאמרו בגמרא בעא מיניה רבי זירא מרבי אמי כתמים צריכין הפסק טהרה או לא אישתיק זימנן אשכחיה דיתבי וקאמר תולה כתמה בראייתה כל מעלי"ע אמר ר"ל והוא שבדקה רבי יוחנן אמר אע"פ שלא בדקה אמר ליה מכלל דכתמים צריכין הפסק טהרה אמר ליה אין. ועל זאת השמועה שם יסודותיו ובנה בניניו ובחיי ראשי אין צורת השמועה הולכת על פי דרכו ולא מתנהגת על סברתו כלל ואיך יתפרש כתמים צריכין הפסק טהרה על זה הדרך שכתב ואם שאל בין כתם לכתם ויהיה צורך הבדיקה כדי לתלות כתם בכתם ולא תהיה זבה כמו שכתב הוא פשיטא דצריך שהרי אמרנו למעלה שהכתמים שלשה מביאין לזיבה ולקרובן אם לא הפסיקה טהרה ועוד איך הביא ראייה מבין כתם לראייה לבין כתם לכתם ואיך ידע רבי זירא מה יאמר רבי יוחנן בין כתם לכתם ואם שאל רבי זירא בין כתם לראייה אם בתוך מעת לעת מה למדנו רבי יוחנן מה יאמר על זה אם יעקר אותו אפילו בהפסק טהרה או לא ואולי יודה לר"ל שלא יועיל אך לא זו הדרך ולא זו העיר אלא כל הכתמים שאל אף על המביאים לידי זיבה כשתספור שבעה אם צריכה בדיקה

כל שבעה ימים לנקיים או בדיקה שנייה אחת באחרונה להפסק כנדה הואיל ולא הוחזקה טומאה מגופה ופשט ליה מתרווייהו דצריכה בדיקה דאפילו כתם שהיא תולה בראיה בעיא בדיקה דנהי דראיה מצלא לה דלא מיקלקלא למפרע טובא אבל מ"מ נקיים בעינן כשאר כתמים ובבדיקה ורבי יוחנן ע"כ לא פליג אלא בהאי שהרי תולין אותו ואינו מטמא למפרע יותר מראיה אבל שאר כתמים המביאים לזיבה או שמקלקלים למפרע מודה דצריך בדיקה. זאת הוא תורת אמת ואין תולין כתם בכתם שכתב לא נאמר מעולם על זה הענין ואין ראוי לו אלא במשאלת חלוקה ליושבת על הכתם שאינה תולה בחבירתה ושתיהן מקולקלות והוא האמת וכל מ"ש בזה הענין אינו כי אם להג הרבה ויגיעת בשר עכ"ל:

טז כיצד. ראתה פתם ערב שבת בשעה ראשונה מן היום אף על פי שלא בדקה עצמה ולא ידעה אם טהורה היא אם טמאה וראתה דם אחר כך עד שעה ראשונה מיום השבת אינה מונה לפתם. אלא תולה הפתם בראיה. ואם ראתה באחד בשבת ובשני בשבת תהיה זבה. ראתה דם ביום שבת בשעה שניה הרי זו טמאה שני ימים ערב שבת שמצאה בו הפתם ובשבת שראתה הדם שהרי אין שניהם בתוך מעת לעת. ואם ראתה הדם באחד בשבת חוששין לזיבות:

יז לא ראתה דם בשבת אבל ראתה פתם אחר בשעה ראשונה מיום השבת. אם בדקה עצמה בערב שבת ומצאה טהור אינה מונה אלא לפתם אחד שהוא ביום השבת הואיל ושניהם בתוך מעת לעת. ואם לא בדקה ולא ידעה אם הפסיקה טהרה ביניהן אם לא הפסיקה הרי זו מונה לערב שבת ואם ראתה באחד בשבת חוששת לזיבות:

יח ראתה הפתם השני בשעה שניה מיום שבת בין בדקה בין לא בדקה הרי זו טמאה שני ימים שהרי אין שניהם בתוך מעת לעת. ואם ראתה באחד בשבת אחר מעת לעת חוששת לזיבות. ראתה בשעה ראשונה מיום אחד בשבת פתם שלישי אם

הפסיקה טהרה ביניהן אין מצטרפין ואינה חוששת לזיבות. ואם לא בדקה חוששת לזיבות:

מגיד משנה (טו-יח) הרואה כתם ואח"כ ראתה דם וכו'. שם (דף נ"ג:) ת"ר ראתה כתם ואחר כך ראתה דם תולה כתמה בראייתה עד מעת לעת דברי רבי רשב"א אומר יומו אמר רבי נראין דבריו מדברי שהוא מתקנה ואני מעוותה והקשו מתקנה הא עוותי מעוות לה אמר רבינא איפוך רב נחמן אמר לעולם לא תיפוך שהוא מתקן הלכותיה לידי זיבה ואני מעוות הלכותיה לידי זיבה בעא מיניה רבי זירא מרבי אסי כתמים צריכין הפסק טהרה או לא וכו' אשכחיה דיתיב וקאמר תולה כתמה בראייתה כל מעת לעת דברי רבי אמר ר"ל והוא שבדקה ורבי יוחנן אמר אע"פ שלא בדקה אמר ליה מכלל דכתמים צריכין הפסק טהרה אמר ליה אין עד כאן בגמרא. ורבו בזה הפירושין ורבינו פוסק כרבי דהלכה כמותו מחבירו ורבי יוחנן דהלכה כמותו לגבי ר"ל. וזה פי' הגמרא לדעתו תולה כתמה בראייתה שאינה מונה לענין זיבות מיום הכתם כל שראתה תוך מעת לעת למציאת הכתם והטעם מפני שהכתמים מדבריהם וטומאת מעת לעת למפרע מדבריהם והיא טמאה מחמת ראייה עד כדי זמן מציאת הכתם אין חוששין לכתם למנות לו כיון שמחמת ראייתה כבר היא טמאה ואע"פ שלא בדקה בין מציאת הכתם לראייה ואין צ"ל אם בדקה ומצאתה טהור בין מציאה לראיה שכיון שיש הפסק טהרה בנתיים אין הכתם מצטרף עם הראיה ורשב"א אומר יומו ואע"ג דלענין מנין כל שראתה ביומה לא נפקא מידי אם תולה כתמה בראייתה אם לאו ה"ק יומה היא תולה בלבד ולא יותר וכשראתה אחר מכן אינה תולה והקשו מתקנה הא עוותי מעוות לה רשב"א מחמיר עליה יותר לחוש ולמנות מיום מציאת הכתם ואמר רבינא איפוך נראין דברי מדבריו שאני מתקנה והוא מעוותה רב נחמן בר יצחק אמר לעולם לא תיפוך הוא מתקן הלכותיה לידי זיבה שהוא מביאה לידי זיבה כל זמן שיש לה ג' ימים בין יום מציאת הכתם וימי ראייה ואני מעוות הלכותיה לידי זיבה שפעמים שיש לה ג' ימים אלו ואינה זבה והוא כשהראיה תוך מעלי"ע למציאת הכתם ואע"פ שאינה ביומה בעי מיניה רבי זירא כתמין צריכין הפסק טהרה פירוש תולין כתם בכתם תוך מעלי"ע בלא הפסק טהרה כמו בראיה או אין תולין אא"כ הפסיקה טהרה בינתיים ופי' תולה בכתמה למנות מזמן הכתם השני שכל שהן רצופין כ"כ ועוד שיש הפסק בינתיים כיון דאיכא הני תרתי לא מצטרפי לעשותם כראיות חלוקות או דילמא אף בלא הפסק טהרה הם כראיה אחת כיון שהם תוך מעלי"ע ופשט ליה דע"כ לא פליגי רבי יוחנן ור"ל אלא בראיה דסבר רבי יוחנן דכיון דמנין הראיה ודאי ומדאורייתא תלינן הכתם שהוא מעלי"ע בראיה אע"פ שלא הפסיקה טהרה אבל בכתם דלא אלים האי כתם מהאי לא תלינן אא"כ איכא תרת"י. זה נראה

לפרש לדעת רבינו ומזה מתבאר כל מה שהזכיר עד כל כתם שאמרנו וכו'. ובהשגות כתוב בזה דברים ארוכים ואין בהם קושיא מכרחת על דברי רבינו והוא ז"ל מפרש דרבי זירא על כל הכתמים שאל ואף על המביאין לידי זיבה כשתספור ז' אם צריכה בדיקה כל שבעת ימים לנקיים או בדיקה שעה אחת באחרונה להפסקה כנדה וכו' [עיין בהשגת הראב"ד] זו היא תורת אמת עכ"ל. וכמה רחוק הפי' הזה. חדא דכתמים צריכין הפסק טהרה לא משמע בדיקת שבעה ואדרבה הפסק טהרה משמע שעה אחת ובהכי סגי לה. ועוד דבדיקת שבעה ליכא אלא באותם המביאין לידי זיבה וה"ל לפרושי כתמים המביאין לידי זיבה צריכין הפסק טהרה דהשתא בדין הגמרא איירינן דאיכא נדות וזיבות. ועוד דאם איתא דר"ל ורבי יוחנן בצריכה בדיקה כל ז' פליגי לא הוה ליה למימר והוא שבדיקה דמשמע דתליית כתמה בראייתה תלוי בבדיקתה אלא הכי הוה ליה למימר אמר ר"ל וצריכה בדיקה ורבי יוחנן אמר אינה צריכה בדיקה. ועוד דהיכי אמר דרבי יוחנן פליג בכתם התלוי בראייה שאינה צריכה בדיקה אבל בכתם אחר מודה היכי דמי אם היתה הראייה מביאה לידי זיבה וכגון שראתה אחר מכן לתשלום זיבה תיפוק ליה משום שלש ראיות דודאי צריכה ואם בשלא ראתה אחר כן אפילו בכתם אחר כך כה"ג שאינו מביא לידי זיבה למה תהא צריכה בדיקה כל ז' וכי מפני שהיא מטמאה למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוקה הזו נצריכה לבדוק כל ז'. סוף דבר אין פירושו עולה כלל בשמועה זו וכמה פי' נאמרו בה ומ"מ דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל הוא לפרש שהכתמים כולם עכשיו שכולם כזבות צריכות הפסק טהרה שתבדוק עצמה ותמצא טהור ואחר כך תמנה שבעה נקיים חוץ מיום המציאה וזהו הפסק טהרה משעת המציאה קודם שתתחיל למנות והרשב"א פירש הסוגיא לפי שיטה זו ועוד אכתוב בדין בעלת הכתם פרק אחד עשר:

ט כָּל כְּתָם שֶׁאִמְרָנוּ שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּגִלְלוֹ אִם יֵשׁ לָהּ [ט] דָּבָר לְתַלּוֹת בּוֹ וְלוֹמַר שֶׁמָּא כְּתָם זֶה מִדָּבָר פְּלוֹנִי הוּא אִם נִמְצָא עַל הַבְּגָד הָרִי זֶה טְהוֹרָה. שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים בְּדָבָר לְהַחֲמִיר אֶלָּא לְהַקֵּל. וְאִם נִמְצָא עַל בְּשָׂרָה סְפִקוֹ טְמֵא וְאִינָה תוֹלָה בּוֹ. וְאִם הָיָה לָהּ לְתַלּוֹת בְּבִשָּׂרָה יִתֵּר מִחֲלוּקָה אֶף עַל בְּשָׂרָה תוֹלָה וְסְפִקוֹ טְהוֹר:

מגיד משנה כל כתם שאמרנו שהיא טמאה בגללו וכו'. (דף נ"ז:) בפרק הרואה כתם על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהור והקשו היכי דמי אי מחגורה ולמטה על חלוקה אמאי טהור והתנן על חלוקה מחגור ולמטה ואי מחגור ולמעלה על בשרה אמאי טמא והתנן

ראתה דם על בשרה שלא כנגד בית התורפה טהורה ותירצו אי בעית אימא מחגור ולמטה כגון שעברה בשוק של טבחים על בשרה ודאי מגופה אתאי דאם [איתא] דמעלמא אתא על חלוקה איבעי לה לאשתכוחי על חלוקה מעלמא ודאי אתא דאי מגופה אתא על בשרה מיבעי לה לאשתכוחי אבע"א מחגור ולמעלה כגון דאזדקרה על בשרה ודאי מגופה אתא דאי מעלמא אתא על חלוקה איבעי לה לאשתכוחי על חלוקה מעלמא אתאי דאי מגופה אתאי על בשרה מבעי ליה לאשתכוחי עכ"ל הגמרא. ורבינו מפרש דהנך אוקימתות לא פליגן אהדדי והלכה כשני התירוצין וכן דעת הרבה מן המפרשים ז"ל ועיקר והוא ז"ל נראה שמפרש דהאי איבעית אימא מחגור ולמעלה אעברה בשוק של טבחים דאוקימתא קמייתא קאי ולישנא בתרא לא חדית מידי אלא דבנזדקרה הרי היא למעלה מן החגור כלמטה מן החגור וג"כ הוא מפרש על בשרה הנזכר כאן בגמרא על בשרה בלבד. ומ"ש על חלוקה. אף על חלוקה קאמרי בכל המקומות שנוכר כאן. ומ"מ קשה לדבריו בשכתב ואפילו מחגור ולמעלה טמאה היה לו לכתוב והוא שנזדקרה דהא ודאי מסתמא לא חיישינן שמא נזדקרה ובפירוש אמרו בגמרא כגון דאזדקרה וכן כתוב בהשגות אמר אברהם זה אינו אלא בשנזדקרה והכי איתא בגמרא ע"כ. ואפשר שרבינו סמך לו על מ"ש למעלה בפרק זה אבל אם נמצא דם על שוקה וכו' ואין צ"ל אם נמצא מן היריכים ולמעלה הרי זו טהורה שאין זה אלא דם שניתז עליה ממקום אחר עכ"ל. והכרח הוא שאין דבריו סותרין זה את זה בפרק אחד א"ו הדין שכתב כאן הוא בשידוע שנזדקרה ומ"מ היה לו לבאר. זו היא שיטת רבינו ויש בזה שיטה אחרת בהך אוקימתא בתרייתא דלאו אעברה בשוק של טבחים קאי אלא כגון שנזדקרה לבד ואין לה במה לתלות ובנמצא על חלוקה בלבד טהורה והם מפרשים על בשרה ועל חלוקה דאוקימתא קמייתא כפי רבינו ועל חלוקה דאוקימתא בתרייתא על חלוקה בלבד ועל בשרה אף על בשרה וזו היא שיטת רמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ויצא להם מכאן שאפילו ידוע שנזדקרה ונמצא על חלוקה בלבד למעלה מן החגור אפילו אין לה במה לתלות טהורה וכמש"ל ואף הם מודים שכל שיש לה במה לתלות הרי הוא למעלה בנזדקרה כלמטה וכל שלא נמצא על בשרה בלבד תולה וכדעת רבינו :

ב כִּיצַד. שְׁחָטָה בְּהֶמָּה או חֲיָה או עוֹף או שְׁנִתְעַסְקָה בְּכִתְמִים או שִׁישְׁבָּה בְּצַד הָעוֹסְקִין בְּהֶן או שְׁעֵבְרָה בְּשׁוּק שֶׁל טַבָּחִים וְנִמְצָא דָם עַל חֲלוּקָה טְהוֹרָה וְתוֹלָה בְּדַבְרִים אֵלוּ שְׁמֵהּ בְּאֵ הַכֶּתֶם :

כא נִמְצָא הַכֶּתֶם עַל [ח] בְּשָׂרָה בְּלִבָּד אִם הַכֶּתֶם מִחֲגוּר וּלְמִטָּה טְמֵאָה. וְאִם נִתְהַפְּכָה וְקִפְּצָה * אֶפְלוּ מִחֲגוּר וּלְמַעַלָּה טְמֵאָר שְׂאֵלוּ הָיָה דָם זֶה מִן הַשְּׁחִיטָה אוֹ מִן הַשּׁוֹק הָיָה לָהּ שְׂיִמְצָא גַם עַל בְּגָדֶיהָ וְהוֹאִיל וְנִמְצָא עַל בְּשָׂרָה וְלֹא בְּבִגְדֶיהָ טְמֵאָה

ההראב"ד אפילו מחגור ולמעלה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה אינו אלא בנזדקרה והכי איתא בגמרא עכ"ל:

כסוף משנה נמצא הכתם על בשרה בלבד מחגור ולמטה טמאה ואם נתהפכה וקפצה אפילו מחגור ולמעלה וכו'. זאת היא הגירסא האמיתית בדברי רבינו וכך היא נסחת ספרי רבינו שבידינו אבל הראב"ד והה"מ נזדמנה להם נוסחא משובשת שהיה כתוב בה נמצא הכתם על בשרה בלבד אפילו מן החגור ולמעלה טמאה ועל כן השיגו הראב"ד דמסתם דבריו משמע דאפילו בשלא נזדקרה נמי קאמר דאפילו מן החגור ולמעלה טמאה אבל לנוסחא שכתבתי אין מקום להשגה כלל ואין צריך לידחק במה שנדחק הה"מ:

כב הִיָּתָה בָּהּ מִכָּה אֶף עַל פִּי שְׁחִיטָה אִם יְכוּלָה לְהִתְגַּלֵּעַ וּלְהוֹצִיא דָם וְנִמְצָא דָם עַל בְּשָׂרָה תּוֹלָה בַּמִּכָּה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזָה:

מגיד משנה היתה בה מכה וכו'. במשנה שם ויתבאר בסמוך דוקא בשאפשר שנטף הדם מן המכה עצמה על מקום הכתם:

כג נִמְצָא הַכֶּתֶם עַל בְּגָדֶיהָ וּבְשָׂרָה כְּאֶחָד תּוֹלָה בְּכֹל שֵׁישׁ לָהּ לְתֵלוֹת. וְתוֹלָה בְּמֵאֲכֶלֶת שְׂמָא בְּעֵת שִׁשְׁבָּה נְהַרְגָה מֵאֲכֶלֶת וְדָם זֶה דָם מֵאֲכֶלֶת הוּא. וְעַד כִּמָּה עַד כְּגָרִיס. אֲבָל אִם מְצָאָה הַכֶּתֶם [ט] יֵתֵר מִכְּגָרִיס אֵינָה תּוֹלָה בְּמֵאֲכֶלֶת וְאֶפְלוּ הִיָּתָה מֵאֲכֶלֶת רְצוּצָה בְּכֶתֶם הוֹאִיל וְהוּא יֵתֵר מִכְּגָרִיס אֵינָה תּוֹלָה בְּמֵאֲכֶלֶת:

מגיד משנה נמצא הכתם על בגדיה ובשרה כאחד תולה בכל שיש לה לתלות וכו'. כבר נתבאר זה למעלה: ותולה במאכולת וכו'. פ"י לדעת רבינו דוקא

בשנמצא על בשרה ובגדיה אבל על בשרה בלבד כבר כתב למעלה שאין לו שיעור ובכל שהוא טמאה וכבר כתבתי למעלה שחולקין עליו מן המפרשים ז"ל ולדבריהם אפילו נמצא על בשרה בלבד כל שהוא פחות מכגריס תולה במאכולת ודין תלייתה במאכולת שם במשנה הרגה מאכולת הרי זו תולה בה עד כמה [היא תולה] רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגריס של פול ואע"פ שלא הרגה ובגמרא הרגה אין לא הרגה לא מתניתין מני רשב"ג היא דתניא הרגה תולה לא הרגה אינה תולה דברי רשב"ג וחכמים אומרים בין כך ובין כך תולה אמר רשב"ג לדברי אין קץ וכו' שאין לך אשה שטהורה לבעלה שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טפי דם מאכולת לדברי חבירי אין סוף שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה וכו' אבל נראין דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם שהיה אומר עד כמה היא תולה עד כגריס של פול וכדבריו אנו מורים ושאלו שם ולרבנן דאמרי תולה עד כמה אמר רב נחמן בר יצחק תולה בפשפש ועד כתורמוס ופסק רבינו כרבי חנינא בן אנטיגנוס כי רבן שמעון בן גמליאל אמר נראין דבריו והכין משמע בסוגיא דגמרא שהזכירה בכמה מקומות כגריס וכן דעת כל הפוסקים ז"ל והרשב"א ז"ל כתב דע"כ לא פליג רחב"א עליהו דרבנן אלא בסתם המקומות שאין ידוע שהרחש הזה מצוי אבל במקומות שידוע שהוא מצוי אפילו רחב"א מודה שתולה עד כתורמוס וכן פסק בחבורו והרמב"ן ורבינו לא הזכירו זה ואפשר שהם סוברים דבכל גוונא פליגי וק"ל כרחב"א והטעם שכיון שפשפש כל המוללו מריח בו לא תלינן שנהרג ולאו אדעתה שאינן כשאר מאכולת: **אבל אם מצאה הכתם וכו'.** פסק רבי חנינא וכרב חסדא דאמר דכגריס שלם תולה וכן דעת כל הפוסקים ז"ל: **ואפילו היתה המאכולת רצופה וכו'.** שם איתמר נמצא עליה כגריס ועוד ואותו עוד רצופה בו מאכולת רבי חנינא אמר טמאה רבי ינאי אמר טהורה ופסק רבינו כרבי חנינא דאמר טמאה וכפשטה דמתניתין דלא מפלגא וקתני עד כמה היא תולה עד כגריס של פול משמע דבכל גוונא דטפי לא תליא במאכולת ואע"ג דלאו ראייה היא דהא לא אותיבו מינה לרבי ינאי מ"מ נקיטין לחומרא כפשטא דמתניתין וכדרבי חנינא ויש שפסקו כרבי ינאי להקל בשל דבריהם וכן כתב הרמב"ן ז"ל היתה מאכולת רצופה במקצת הכתם אע"פ שהיא יותר מכגריס הרי זו תולה להקל עכ"ל וזה דעת הרשב"א ז"ל:

כד וְכֵן תוֹלָה בְּבִנָּה וּבְבַעֲלָה אִם הָיוּ עֶסוּקִין בְּדָם אוֹ שֶׁהָיוּ יְדִיהֶן מְלַכְלָכוֹת אוֹ שֶׁהִיָּתָה בָּהֶן מִפֶּה תוֹלָה בָּהֶן וְאוֹמְרֵת הֵן נִגְעוּ בָּהּ וְהִיא לֹא יִדְעָה וְדָם זֶה מִחֻמְתָּן הוּא:

מגיד משנה **וכן תולה בבנה ובבעלה וכו'.** משנה שם תולה בבנה או בבעלה והרמב"ן ז"ל כתב היו הם עסוקים בדם ולא נראה בהם דם יראה לי שאינה תולה עכ"ל:

כה אין מחזיקין דם ממקום למקום לתלות בו. כיצד. היתה לה מכה בכתפה ונמצא כתם על שוקה. אין אומרין שפמא בידיה נגעה במכה ונגעה במקום זה. וכן כל פיוצא בזה אין תולין בו בין בגופה בין בחלוקה:

מגיד משנה **אין מחזיקין דם ממקום למקום וכו'.** שם ברייתא היתה לה מכה בצוארה שתוכל לתלות תולה על כתיפה שאינה יכולה לתלות אינה תולה ואין אומרין שמא בידה נטלתו והביאתו לשם ופירש רבינו אין תולין בין בגופה בין בחלוקה ופשוט הוא וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שאם היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה שבאי זה מקום שנמצא בו תולה במכה להקל כדרך שנתבאר למעלה לענין טומאה שכתב רבינו פושטתו ומתכסה בו בלילה כ"מ שתמצא בו טמאה:

כו שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד ואין בו אלא כסלע דם ונמצא על כל אחת משתייהן כתם כסלע שתייהן טמאות. נתעסקה בדם שאי אפשר שיהיה ממנו כתם אלא כגריס ונמצא עליה כתם כשני גריסין הרי זו תולה כגריס בדם שנתעסקה בו וכגריס במאכלת. נמצא הכתם יתר מכשני גריסין טמאה:

מגיד משנה **שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד וכו'.** ברייתא קרוב ללשון רבינו: נתעסקה בדם שאי אפשר וכו'. בעיא דרבי ירמיה שם ולא איפשיטא וה"ל ספיקא בדרבנן ולקולא וכן פסקו ז"ל: נמצא הכתם וכו'. מבואר שם:

כז נתעסקה באדם אין תולה בו שחור. נתעסקה בעוף שיש בו מיני דם הרבה ונמצא עליה מראה אחד מהן תולה בו. היתה לובשת שלשה חלוקות אם יכולה לתלות תולה אף בפתחתון. ואם אינה יכולה לתלות אינה תולה אף בעליון. כיצד. עברה

בְּשׁוּק שֶׁל טַבָּחִים אָף עַל פִּי שְׁנַמְצָא הַכֶּתֶם עַל הַתַּחֲתוֹן לְבַדּוֹ
תּוֹלָה בְּדָם הַטַּבָּחִים. לֹא עֲבָרָה בְּשׁוּק הַטַּבָּחִים וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אָף
עַל פִּי שְׁנַמְצָא הַכֶּתֶם בְּעֶלְיוֹן לְבַדּוֹ הֲרִי זֶה טְמֵאָה סִפֵּק עֲבָרָה
סִפֵּק לֹא עֲבָרָה סִפֵּק נִתְעַסְקָה סִפֵּק לֹא נִתְעַסְקָה אֵינָה תּוֹלָה :

מגיד משנה **נתעסקה באדום אין תולה בו שחור וכו'.** שם (דף נ"ט) איכא
דאמרי אמר רבא נתעסקה במין אחד תולה בו כמה מינין מיתיבי נתעסקה
באדום אין תולה בו שחור ותירצו כי קאמר רבא דאתעסקה בתרנגולת דאית
בה כמה מיני דמא ע"כ. וכתב הרמב"ן ז"ל אין האשה צריכה להקיף מראה
כתמה למראה הדם שתולה בו אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה
אדום עכ"ל וכן דעת הרשב"א ז"ל והביא ראיה לזה עוד שם בגמרא לישנא
קמא אמר רבא נמצא עליה מין אחד תולה בו כמה מינין [אע"פ שאין דומין לו]
מיתיבי נתעסקה באדום אין תולה בו שחור ותירצו נתעסקה שאני והרשב"א
ז"ל פסק אף כלשון הזה וז"ל פעמים שתולה אפילו שחור באדום או בהפך
כיצד הרי שנתז בבגדיה אדום ולא הקפידה לבדוק את בגדיה במה הוא ובאי
זה מקום נתז ולאחר זמן מצא עליו כתמים אחרים אפילו שחורים הרי זה
טהורה שאני אומר הואיל ולא הקפידה זו על כתמים שנתעסקה בהם ושנתזו
על בגדיה כך נתעסקה בכתמים אחרים ואינה זכורה לפי שאינה מקפדת ע"כ.
ורבינו והרמב"ן ז"ל לא הזכירו דין זה בהלכותיהם ואפשר שהם סוברים
דלישנא בתרא פליגא אלישנא קמא ולפום לישנא בתרא מעולם לא אמרה
רבא כלישנא קמא הילכך נקיטינן כלישנא בתרא בלחוד: **היתה לובשת
שלשה חלוקות וכו'.** ברייתא שם (דף נ"ח) קרוב ללשון רבינו: **ספק עברה
ספק לא עברה וכו'.** ברייתא שם:

כח עִיר שְׁיֵשׁ בָּהּ חֲזִירִים או שְׁהִם בָּאֵין לָהּ תְּמִיד [ט] אֵין
חוֹשְׁשִׁין לְכִתְמֵיהָ הַנִּמְצָאֵין בְּחִלּוּקָהּ :

מגיד משנה **עיר שיש בה חזירים וכו'.** אמר רב אסי עיר שיש בה חזירים אין
חוששין לכתמים אמר רב נחמן בר יצחק והאי דרוקרת (אע"ג דמעלמא קא
אתו לה) כעיר שיש בה חזירים דמי. והטעם מפני שהחזירין מתריזין דם
ומצויין באשפות ומתלכלכים בדם ובודאי שאם ברי לה שלא נגע בה חזיר
חוששת לכתמיה אבל מסתמא תולה. וכתב הרשב"א ז"ל אמרו בתוספות
דהאינדנא אין לתלות בחזירים אם מצאה כתם על חלוקה דאין נראה לומר
שבא שם מן החזירים ואיני יודע טעם לדבריהם עכ"ל. ומסתברא דכל שיש

שכונה לישראל בפ"ע הרי היא כעיר מיוחדת ואינה תולה א"כ ברי לה
שהלכה אצלן :

כט הַאִשָּׁה שֶׁהִשְׁאִילָה חֲלוּקָה לְנִדָּה בֵּין עַבְוִיִּים בֵּין יִשְׂרָאֵלִית
וְחִזְרָה וְלָבְשָׁה אוֹתוֹ קָדָם בְּדִיקָה וּמְצָאָה עָלָיו כְּתָם [כ] הָרִי זוֹ
תוֹלָה בַּנִּדָּה שֶׁלָּבְשָׁה אוֹתוֹ. הַשְּׂאִילָה אוֹתוֹ לְזָבָה קִטְנָה בַּיּוֹם
הַטָּמֵא שָׁלָה אוֹ לְיוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טוֹהַר אוֹ לְבַתּוּלָה שְׂדֵמְיָה
טְהוּרִין [ל] הָרִי זוֹ תוֹלָה בָּהּ. אָבֵל אִם הִשְׂאִילָה אוֹתוֹ לְזָבָה
קִטְנָה בַּיּוֹם הַשְּׂמֹר אוֹ לְזָבָה גְּדוּלָה בְּשִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים וְחִזְרָה
וְלָבְשָׁה אוֹתוֹ קָדָם בְּדִיקָה וְנִמְצָא עָלָיו כְּתָם שְׂתִיָּהּ מִקְּלָקְלוֹת
הַשּׂוֹאֵלֶת [מ] וְהַמְשַׁאֵלֶת אוֹתָהּ שְׂמָא [נ] מִזֹּו שְׂמָא מִזֹּו. הַשְּׂאִילָה
אוֹתוֹ לְיוֹשֶׁבֶת עַל הַכְּתָם אֵינָה תוֹלָה בָּהּ שְׂאִין תוֹלִין כְּתָם
בְּכְתָם :

מגיד משנה **האשה שהשאילה חלוקה וכו'.** משנה בפרק האשה (דף נ"ט)
השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה X [אבל לישראלית טהורה שתיהן
טמאות] ובגמרא אמר רב בנכרית הרואה ממאי דומיא דנדה מה נדה דקא חזיא
אף נכרית דקא חזיא ורש"י ז"ל פירש הרואה שגדולה היא וידעינן דכבר
ראתה עכ"ל. ואפשר שאף דעת רבינו כן שכל נכרית שראתה פעם אחת הרי
היא לעולם נדה של דבריהם שהרי אינן יוצאות לידי טהרה ולזה כתב לנדה
בין נכרית בין ישראלית וכן פירש הרמב"ן והרשב"א ז"ל שכל נכרית שהגיע
זמנה לראות וראתה פעם אחת אע"פ שאינה רואה בימי השאלת החלוקה תולה
בה. ומכאן ומדינים אחרים הנזכרים בפרק זה מתבאר שאין חוששין לכתמים
הנמצאים בבגדים אלא בבגדים בדוקים וכ"כ ז"ל וזה לשון הרמב"ן ז"ל אין
האשה מתטמאה בכתם שבחלוקה עד שיהא בדוק לה כיצד לקחה חלוקה מן
השוק לבשתו ולא בדקה אותו הרי זו טהורה עכ"ל: **השאילה אותו לזבה**
קטנה וכו'. שם ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת שבעה
שלא טבלה לפיכך היא מתוקנת וחבירתה מקולקלת דברי רשב"ג רבי אומר
אינה תולה לפיכך שתיהן מקולקלות ושזין שתולה בשומרת יום כנגד יום
בראשון שלה וביושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורין ופסק רבינו כרבי
דהלכה כמותו מחבירו אבל הרמב"ן והרשב"א פסקו כרשב"ג להקל בכתמים
של דבריהם והרמב"ן כתב שבזמן הזה אינה תולה ביושבת על דם טוהר לפי
שהוא סובר שאסור לבעול על דם טוהר בזמן הזה אבל רבינו כתב פרק י"א
שהוא תלוי במנהג כמו שיתבאר שם וכתבו מן המפרשים שכשם שתולה

בחבירתה נדה או זבה כך תולה בעצמה שאם לבשה חלוק בזמן נדות או זיבות ולא בדקתו אחרי כן ונמצא עליו כתם תולה באותו זמן: **השאיילה אותו ליושבת על הכתם וכו'.** שם מבואר בגמרא:

כסף משנה האשה שהשאיילה חלוקה לנדה בין עכו"ם בין ישראלית וכו'. כתב ה"ה משנה פרק האשה וכו' ורש"י פירש הרואה שגדולה היא וכו' ואפשר שאף דעת רבינו כן וכו' תולה בה ואין דבריו מחוורין בעיני משום דא"כ לרבינו עכו"ם אפילו קטנה שלא הגיע זמנה לראות וראתה נמי תולה בה דכיון שראתה פעם אחת בין כשהיא קטנה בין כשהיא גדולה הרי היא נדה של דבריהם שהרי אינה יוצאה לידי טהרה וזה שלא כדברי הרשב"א ודלא כדמשמע מדברי רש"י וכיון דסוף סוף אנו מוכרחים לומר שהוא חולק עם רש"י והרשב"א מה הועיל בשנותו את טעמו לפרש דבריו שלא כפשט ועוד שהטעם בעצמו אינו נכון כלל דלפי דבריו אף ישראלית שידוע שלא טבלה לנדתה אע"פ שהיא עכשיו מסולקת דמים תולה בה ואמאי כיון שיש זמן רב שלא ראתה ואע"ג דנכרית להרשב"א בכה"ג תולה בה נכרית שאני שאינה רגילה להקפיד על דמיה וכתמיה הילכך כל שראתה פעם אחת משגדלה אע"ג דבעידן שאלה לא חזאי איכא למיחש שמדמים הראשונים נתלכלך בשרה ובגדיה ולכלכו חלוק זה אבל בישראלית ליכא למימר הכי שהרי בנות ישראל רגילות לנקות בשרן ובגדיהן מדמים וכתמים אע"פ שלא יהיה בדעתה לטבול. לכך אני אומר לפרש דברי רבינו כפשטן דנכרית נמי אין תולין בה אלא כשידוע שהיתה נדה אבל אם בעידן שאלה אינה רואה אע"פ שראתה קודם לכן אינה תולה בה וזהו פשט מאמר רב דקתני נכרית דומיא דנדה וה"פ דמתניתין השאיילה חלוקה לנכרית הרואה בעידן שאלה או לנדה ישראלית ה"ז תולה בה ומשום דנכרית אינה טמאה נדה לא קרי לה בשם נדה: **השאיילה אותו לזבה קטנה וכו'.** כתב ה"ה והרמב"ן כתב וכו' אבל רבינו כתב פי"א שהוא תלוי במנהג נראה מדבריו דלרבינו תולה בה אפילו במקום שנהגו איסור שהרי אם תלך ותקבע דירתה במקום שנהגו היתר תהיה מותרת להבעל על דם טוהר וא"כ ליכא למימר דאין תולין בה משום דהרי היא ככל הנשים וגם רבינו ירוחם כתב דלדעת רבינו אפילו לדין שאין אנו בועלים על דם טוהר תולה בה:

ל בְּדָקָה חֲלוּקָה וּבְדָקָה עֲצָמָה וּמִצָּאָה טָהוֹר וְהַשְּׂאִיִּלָּה הַחֲלוּקָה
לְחִבְרָתָהּ וּלְבִשְׁתּוֹ וְנִמְצָא עָלָיו כֶּתֶם כְּשֶׁחֲזִירְתּוֹ לָהּ הַשּׂוֹאֵלָת
טָמְאָה. וְאִינָה תוֹלָה בְּבַעֲלָת הַחֲלוּקָה שֶׁהִרִי בְּדָקָה אוֹתוֹ קֹדֶם
שֶׁתְּשִׂאִלְהוּ לָהּ:

לא אֶרְכָּה שְׁלִבְשָׁה חֲלוּקָה שֶׁל קֶצֶרָה וְנִמְצָא בּוֹ כֶּתֶם אִם מֵגִיעַ כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרַפָּה טְמֵאָה וְאִם לֹא טְהוֹרָה. שְׁכֶתֶם זֶה שֶׁל קֶצֶרָה הוּא:

מגיד משנה (ל-לא) בדקה חלוקה ובדקה עצמה וכו'. ברייתא בפרק הרואה כתם (דף נ"ח) קרוב ללשון רבינו: **ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וכו'.** שם ת"ר ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וכו' אם מגיע [הכתם] כנגד בית התורפה של ארוכה שתיהן טמאות ואם לאו ארוכה טהורה וקצרה טמאה x וקצרה שלבשה חלוקה של ארוכה אם מגיע כנגד התורפה של קצרה פירוש ולא של ארוכה היא טמאה וחבירתה טהורה ורבינו הזכיר מן הברייתא מה שצריך:

לב שְׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁלְבָּשׁוּ חֲלוּקִים אֶחָד זו אַחֵר זו וְאַחֵר כֶּךָ נִמְצָא עָלֵיו כֶּתֶם. וְכֵן אִם יִשְׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת [ס] מֵהֶן כֶּלֶן טְמֵאוֹת. וְאִם בְּדָקָה אַחַת מֵהֶן עֲצָמָה מִיָּד וּמְצָאָה עֲצָמָה טְמֵאָה הֲרִי הַשְּׁתֵּימִם טְהוֹרוֹת:

מגיד משנה שלש נשים שלבשו חלוק אחד וכו'. בפרק האשה (דף נ"ט): משנה שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות ישבו על ספסל של אבן [או על האיציטבא של מרחץ] רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים (דף ס':) ג' נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה ושתייהן טהורות ותולות זו בזו ואם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאילו הן ראויות (דף ס"א) ג' נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות תחת הפנימית שתיים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה תחת החיצונה שתיים החיצונות טמאות והפנימית טהורה אימתי בזמן שעברו דרך מרגלות המטה אבל אם עברו דרך עליה (שלשתן) כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה היא טהורה ושתיים טמאות בדקו שתיים ונמצאו טהורות הן טהורות והג' טמאה [בדקו] שלשתן ומצאו טהורות כולן טמאות ע"כ במשנה ובגמרא (דף ס':) אמר רב יהודה אמר רב והוא שבדקה עצמה בשיעור וסת [של מציאתה] עוד שם ותולות זו בזו ת"ר כיצד תולות זו בזו עוברה ושאינה עוברה תולה עוברה בשאינה עוברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקנה ושאינה זקנה תולה זקנה בשאינה זקנה בתולה ושאינה בתולה בתולה בשאינה בתולה היו שתייהן עוברות שתייהן מניקות שתייהן זקנות שתייהן בתולות זו

היא ששנינו לא היו ראויות לראות רואין אותן כאילו הן ראויות [לראות] עוד שם ג' נשים שהיו ישנות מ"ש רישא דלא קא מפליג ומאי שנא סיפא דקא מפליג א"ר אמי [רישא] במשולבות ע"כ בגמרא. ועתה אבאר דעת רבינו הוא סובר דחלוק ומטה שוין לענין בדיקה וכשם שבמטה אם בדקה אחת ומצאה טמאה השאר טהורות כך הדין בחלוק ומתני' דקא תני בדקה אחת מהן ונמצא טמאה וכו' אפילו אחלוק קאי ולזה השוה דינן. **ומ"ש וכן אם ישנות במטה אחת כאחת.** הוא הדין הראשון הנזכר במשנה ואע"ג דבגמרא אוקימו לרישא במשולבות משום דלא מפלגא בין עלו דרך מרגלות המטה או דרך עליה לא חשש רבינו לבאר זה דכיון שכתב למטה דכשעלו דרך מרגלות המטה אין כולן טמאות בשנמצא תחת אחת מן החיצונות ממילא דדין זה הוא או בשעלו דרך עליה או בדרך שיש לחוש בכל מקום שנמצא הדם לכל אחת מהן ופירוש משולבות שרגליהן מעורבבות זו בזו. ורבינו הזכיר בכאן דין בדקה אחת מהן עצמה ומצאה טמאה שמצלת על השאר וה"ה שאם בדקה אחת מהן עצמה ומצאה טהורה וחבירתה לא בדקה שהיא טהורה ולמטה כתב בדקה אחת מהן ומצאה טהורה וכו' וה"ה לבדקה אחת מהן ומצאה טמאה שמצלת על השאר לפי שכאן וכאן דין אחד הוא ותפס לו ז"ל דרך המשנה דקתני ברישא בדקה אחת מהן ומצאה טמאה ובסיפא בדקה אחת מהן ומצאה טהורה וכל חדא מינייהו ה"ה לאידך זו היא שיטת רבינו. ויש בדינין אלו שיטות חלוקות למפרשים ז"ל והרשב"א ז"ל הסכים לדעת הר"א ז"ל שכתב דבחלוק כיון שלבשוהו זו אחר זו הרי הוא כמטה לענין אם בדקה אחת מהן ומצאתה טהורה מיד אחר מציאה אבל אם בדקה אחת מהן ומצאה טמאה אינה כדין המטה שאינה מצלת על חברותיה אא"כ היא האחרונה וכשבדקה מיד עצמה לאחר שפשטתו ואני אומר שסדר המשנה אינו נראה כן דקתני בדקה אחת ומצאתה טמאה ברישא ומשמע דקאי אף אחלוק טפי מסיפא דבדקה אחת מהן ומצאתה טהורה עוד כתבו דכל שהן ערות וכל אחת יודעת מקומה אינה חוששת אלא למקומה ואם נמצא הכתם שלא במקומה ולא עברה דרך מקום הכתם טהורה כיון שאינה טרודה במלאכה ולא ישנה אין חוששין שמא דחקה ונכנסה לפניו ממקומה. עוד כתבו דכולה מתני' בשלא נתעסקה אחת מהן בכתמים אבל נתעסקה בכתמים היא תולה בכתמיה והשאר תולות בה וזה נכון ועיקר :

כסף משנה שלש נשים שלבשו חלוק אחד וכו'. מדכתב רבינו אם בדקה אחת מהן עצמה מיד נראה דבתוך שיעור וסת דוקא קאמר וכדרב יהודה אמר רב: **כתב** הרב המגיד שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת וכו' והרשב"א הסכים לדעת הר"א וכו' עד לאחר שפשטתו ואני אומר שסדר המשנה אינו נראה כן דקתני בדקה אחת ומצאה טמאה ברישא ומשמע דקאי אף אחלוק טפי מסיפא דבדקה אחת מהן ומצאה טהורה עכ"ל. ואני אומר שאין זו קושיא

שאף לפירוש זה קיימא נמי רישא שפיר אחלוק אלא שנצטרך לפרש דכי קאי אחלוק בדקה אחת מהן היינו אחרונה דוקא ומאי אחת מהן מיוחדת שבהן ואע"ג דכי קאי אמטה דעסיק בה בדקה אחת מהן היינו [איזו] מהן כבר מצינו לשון אחד שמתפרש בשני פנים :

לג בְּדָקוּ כֻּלָּן וּמִצְאוּ טְהוּרוֹת תּוֹלָה מִי [ע] שְׂאִינָה רְאוּיָה לְרֵאוֹת דָּם בְּמִי שֶׁהִיא רְאוּיָה. וְתִהְיֶה שְׂאִינָה רְאוּיָה טְהוּרָה וְהָרְאוּיָה טְמֵאָה. כִּי־צַד. הִיָּתָה אַחַת מְעַבְּרַת וְאַחַת אֵינָה מְעַבְּרַת הַמְעַבְּרַת טְהוּרָה וְשְׂאִינָה מְעַבְּרַת טְמֵאָה. מִיִּנְיָקָה וְשְׂאִינָה מִיִּנְיָקָה הַמִּיִּנְיָקָה טְהוּרָה. זְקָנָה וְשְׂאִינָה זְקָנָה הַזְּקָנָה טְהוּרָה. בְּתוֹלָה וְשְׂאִינָה בְּתוֹלָה הַבְּתוֹלָה טְהוּרָה. הָיוּ כֻּלָּן [פ] מְעַבְּרוֹת כֻּלָּן זְקֵנוֹת כֻּלָּן מִיִּנְיָקוֹת כֻּלָּן בְּתוֹלוֹת הָרִי כֻּלָּן טְמֵאוֹת :

לד שְׁלֹשׁ נְשִׁים שָׁעְלוּ דֶּרֶךְ מְרֻגְלוֹת הַמָּטָה וַיִּשְׁנוּ כֻּלָּן וְנִמְצָא דָם תַּחַת הָאֲמֻצָּעִית שְׁלֹשָׁתָן טְמֵאוֹת. תַּחַת הַפְּנִימִית הִיא וְשִׁבְצָדָה טְמֵאוֹת וְהַחִיצוֹנָה טְהוּרָה. תַּחַת הַחִיצוֹנָה הִיא וְשִׁבְצָדָה טְמֵאוֹת וְהַפְּנִימִית טְהוּרָה. וְאִם לֹא עָלוּ דֶּרֶךְ מְרֻגְלוֹת הַמָּטָה שֶׁהָרִי אֵין לָהֶם סֵדֶר וְנִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת מֵהֶן כֻּלָּן טְמֵאוֹת :

לה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁבְּדָקוּ כֻּלָּן וּמִצְאוּ טְהוּר וְלֹא תוּכַל אַחַת מֵהֶן לְתַלוֹת בְּחִבְרָתָהּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. אָבֵל אִם בְּדָקָה אַחַת וּמִצְאָה עֲצָמָה טְהוּרָה וְחִבְרָתָהּ לֹא בְּדָקָה תּוֹלָה הַטְּהוּרָה בְּזוֹ שֶׁלֹּא בְּדָקָה וְהָרִי זֶה שֶׁלֹּא בְּדָקָה טְמֵאָה :

לו כָּל כֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא עַל הַבְּגָד שֶׁאֵין לָהּ בְּמָה יִתְלָה * אֵינוֹ מְטֵמָא עַד שֶׁיִּנְדַּע שֶׁהוּא דָם. * וְאִם נִסְתַּפֵּק לָהֶם שֶׁמָּא הוּא דָם אוֹ צִבֵּעַ אָדָם מְעַבְּרִין עָלָיו שֶׁבְּעָה סַמְנִין אֵלָיו עַל הַסֵּדֶר. אִם עָבַר אוֹ כִּהָה עֵינֵי הָרִי זֶה כֶּתֶם דָּם וְטְמֵאָה וְאִם עָמַד כְּמוֹת שֶׁהוּא הָרִי זֶה צִבֵּעַ [צ] וְטְהוּרָה :

ההראב"ד **אינו מטמא וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל זה אינו אלא אף הבגד מטמא עד שיודע שהוא צבע ע"י הבדיקה עכ"ל: **ואם נסתפק וכו' וטהורה.** כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה שאין זה הבדיקה לטהר את האשה אלא לטהר את הבגד שאע"פ שיהיה דם מאחר שאינו יכול לצאת אינו מטמא מפני שהוא בלוע שאינו יכול לצאת והוא טהור אבל האשה לעולם טמאה עכ"ל:

מגיד משנה **כל כתם שנמצא על הבגד וכו'.** דעת רבינו לפי הנ"ל הוא שאם האשה מוצאה כתם וברור הדבר שהוא דם טמאה מיד והבגד טמא כמו שנתבאר בהלכות מטמאי משכב ומושב ולענין הבגד אם העביר עליו ז' סמנין ואח"כ הטבילו טהור כנזכר שם פ"ד לפי שכבר נתבטל אע"פ שהוא דם ואם הדבר מסופק אם הוא דם או צבע בין לבעלה בין לטהרות מעברת עליו ז' סמנין ואם עמד בעינו הרי זו צבע וטהורה ואם אינה מעברת עליו (ודאי) טמאה מספק שאין זה ספק של דבריהם דהולכין בו להקל שהרי כבר אנו יכולין לעמוד על עיקרו של דבר בבדיקה וזה נ"ל ברור בדעת רבינו דכל שאינה בודקת בסמנין הרי היא טמאה והבגד טמא. **ומ"ש אינו מטמא עד שיודע שהוא דם.** ר"ל שאינו מטמא טמאה ודאית שלא יהא לה בדיקה שאם היה דעתו ז"ל לומר שכל שנסתפק הדבר ולא בדק בסמנין טהורה היל"ל נסתפק להם שהוא דם או צבע אדום טהורה ואם העבירו עליו ז' סמנין ועבר או כהה הרי זה דם וכן מתבאר בדבריו פ"ד מהלכות מטמאי משכב ומושב בדין טומאת הבגד שכל שאינה מעברת הסמנין טמא. והרשב"א ז"ל הסכים לזה בפסקי הלכותיו שכל שנסתפק הדבר והעבירו עליו הסמנין הרי זו טהורה אפילו לבעלה שהוא ז"ל הבין דברי רבינו בדרך אחרת לומר שדעת רבינו היה שכל שלא בדקה בסמנין אינה חוששת מספק וכן חשב הר"א ז"ל בכוונת רבינו וכתב בהשגות אינו מטמא עד שיודע שהוא דם א"א זה אינו אלא אף הבגד וכו'. עוד כתוב שם ואם עמד כמות שהוא הרי זה צבע וטהורה א"א טעה בזה שאין זו הבדיקה וכו' אבל האשה לעולם טמאה (בצירוף כתמים) ע"כ. וכן דעת הרמב"ן ז"ל כדבריו שאין בדיקת הסמנין דבר ברי כדי לטהר את האשה ולא הזכירו בגמרא אלא לענין מגע עכ"ל. וכבר כתבתי שדעת הרשב"א בזה מסכמת לדברי רבינו שכל שהעבירו עליו סמנין ועמד כמות שהוא הרי זו טהורה לבעלה וכן נ"ל עיקר. והריני מפרש הסוגיא והמשנה לדעת רבינו. שנינו שם (דף ס"א:): ז' סמנין מעבירין על הכתם רוק תפל וכו' הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו ז' סמנין ולא עבר הרי זה צבע הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיחה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל. והוא ז"ל מפרש לפמ"ש פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושב דלעולם צריך טבילה אפילו לא עבר כלל ומתניתין ה"ק ז' סמנין מעבירין על הכתם ואח"כ מטבילין אותו והוא טהור ממ"נ שאם עבר כבר נתבטל ואם לא עבר הרי זה צבע. ומ"מ כיון שאפשר להטבילו אפילו לא עבר מטבילין אותו שאין סומכין בטהרות

לומר לא כהה וצבע הוא כיון דאפשר בטבילה ועוד דטהרות חמירי. הטבילו קודם העברת הסמנין ואח"כ עשה ע"ג טהרות העביר עליו ז' סמנין ולא עבר ה"ז צבע ומדתלינן בצבע ואמרינן דטהרות שנעשו קודם העברה טהורות ה"ה לבעלה דתלינן בצבע וטהורה דהא ממ"נ לכל הפחות ספק הוא אם הוא דם או צבע וא"א לעמוד עליו שהרי כבר נבדק והוי ליה ספק דרבנן ולקולא וכ"ש דמשמע טפי שהוא צבע כיון שאינו עובר על ידי הסמנין ואע"ג דצריכה טבילה לטהרות אחר העברה כיון שלא נטבל קודם לכן כמ"ש הוא מפני מעלת הטהרות שהחמירו בכמה מקומות בספיקו ואפילו בקפידת בעל הבגד החמירו כמו שנזכר בגמרא ובדברי רבינו בדין הטומאה. עבר או שדיחה הרי זה כתם וכו' וצריך להטביל שאע"פ שהטבילו תחלה קודם שעבר לא עלתה לו אותה טבילה ראשונה ובגמרא (דף ס"ב:) פליגי ר"ל ורבי יוחנן במשקין טמאים הבלועים והן משקין חמורין ואין סופן לצאת דר"ל מטמא ור"י מטהר ואמרינן התם איתבי ר"י לר"ל הטבילו ועשה על גביו טהרות והעביר עליו שבעה סמנין ולא עבר הרי זה צבע וטהרותיו טהורות וא"צ להטביל וא"ל [ר"ל] הנח לכתמים דרבנן [אמר ליה] והא תני רבי חייא דם הנדה ודאי מעביר עליו שבעה סמנים ומבטלו א"ל [וכן] רבי לא שנאה רבי חייא מנא ליה וזה פי' לדעת רבינו דר' יוחנן קא מותיב הכי אא"ב דכל שאין סופן לצאת טהורין היינו דתלינן בצבע ולא מחמרינן בטהרות אלא אי אמרת דטמאין אמאי לא חיישינן לטהרות כ"כ הרמב"ן ז"ל לדעת רבינו. ויש לי עוד לפרש דמסיפא דקתני דצריך להטביל קא מותיב ליה ובגמרא נקט רישא דמתניתין על שם סיפא ודכוותא איכא בגמרא והכי קא מותיב לה אי אמרת בשלמא דכל שאין סופן לצאת טהור היינו דכהה ע"י סמנין והטבילו אחר כך טהור לפי שאין סופו לצאת אלא אי אמרת דמשקין חמורין אע"פ שאין סופן לצאת טמאין כי מטבילו אח"כ מאי הוי דאכתי איכא בבגד דם בלוע ומהדר ליה דכתמים דרבנן הוה להו כמשקין קלין וכל שאין סופן לצאת טהורין והיינו דאקשי ליה מרבי חייא דאפילו בדם ודאי סגי בהעברת סמנין ואמר ליה דאינה משנה. כך נ"ל לדעת רבינו ובודאי שדינו של רבינו אמת שכל שהעבירו עליו שבעה סמנין ולא עבר טהורה אפילו לבעלה דלא גרע מספק של דבריהם שהוא להקל כמו שכתבתי:

לז ואלו הן השבעה סמנים על סדרן. רק תפל. ולעיסת גריסין של פול. ומי רגלים שהחמיצו. ובירת. ונקתר. וקימונא. ואשגל. וצריך לכספס שלש פעמים על כל סם וסם ומוליך ומביא בכל כספוס. העבירן שלא על הסדר או שהעבירן כאחד לא עשה כלום. הקדים האחרונים לראשונים אלו שהעביר באחרונה

שֶׁהוּן הָרֵאשׁוֹנִים עָלוּ לוֹ וְחוֹזֵר וּמַעֲבִיר אַחֲרֵיהֶם אַחֲרוֹנִים
שֶׁהַקָּדִים עַד שֶׁיַעֲבְרוּ הַשְּׁבָעָה עַל הַסֹּדֵר :

מגיד משנה אלו הן שבעה סמנין וכו'. שם במשנה ופיי לכסכס פירשיי ז"ל
לשפסף ג' פעמים בין שתי ידיו בדרך כסכוס בגד שכופל צדו עם צדו ומשפסף
ומוליך ומביא עכ"ל רשיי ז"ל: **העבירן שלא על הסדר וכו'.** משנה שם:
הקדים אחרונים וכו'. ברייתא שם:

לח אי זהו רק תפל שלא טעם כלום מתחלת הלילה והיה ישן
מחצי הלילה האחרון למחר קדם שיאכל נקרא רק תפל. והוא
שלא יצא רב דבורו עד שלש שעות ביום. ואם השכים ושנה
פרקו קדם שלש שעות אין זה רק תפל שהדבור מבטל חזק
הרק ומחזירו כמים. ואי זו היא לעיסת גריסין הוא שילעס
הגריסין עד שיתערב עם הפול רק הרבה מפיו. ואי זהו מי
רגלים שהחמיצו אחר שלשה ימים או יותר:

מגיד משנה אי זהו רוק תפל. שם בגמרא (דף ס"ב) מתבאר כל הבבא הכתובה
כאן:

לט כל אשה שהיא טמאה משום פתם אם מצאה הפתם בימי
נדתה הרי זו ספק נדה ויושבת עליו שבעה ימים וטובלת בליל
שמיני ואחר כך תהיה מתרת לבעלה. ואם מצאה אותו בימי
זיבתה הרי זו ספק זבה גדולה או קטנה כמו שנתבאר בפרק
זה. ויושבת יום אחד אם היתה קטנה או שבעת ימים נקיים
אם היתה [ק] גדולה מספק. והכל מדברי סופרים כמו שבארנו.
לפיכך הבא עליה בנדון מכין אותו מפת מרדות ופטורין
מקרבו:

מגיד משנה כל אשה שהיא וכו'. מ"ש רבינו כאן הוא לדין הגמ' כמו שיתבאר
פ"א ודברים פשוטים הם דכל שנמצא בימי נדות חוששת לו וצריכה לישוב ז'
נקיים ופעמים שחוששת בימי זיבה משום זוב וכדאיתא בפי' בא סימן וכמו
שנתבאר למעלה בפי' זה וכבר כתב רבינו למעלה שהרואה כתם מקולקלת

למנינה. ומ"ש מכין אותו מכת מרדות. הוא ממה שנתבאר בהרבה מקומות
מכת מרדות בעובר על של דבריהם:

הלכות איסורי ביאה - פרק עשירי

א כָּל יוֹלְדֵת טְמֵאָה כְּנֻדָּה וְאִף עַל פִּי שְׂלֵא [א] רְאֵתָה דָם. וְאֶחָד
הַיּוֹלְדֵת חַי אֹת אוֹ מֵת אוֹ אֶפְלוּ נֶפֶל. אִם זָכַר יוֹשֶׁבֶת לְזָכַר וְאִם
נִקְבָּה יוֹשֶׁבֶת לְנִקְבָּה וְהוּא שְׁתַּגְמַר צוּרְתּוֹ. וְאִין צוּרֵת הַיּוֹלְדֵת
נִגְמָרֶת לְפָחוֹת מֵאַרְבָּעִים יוֹם אֶחָד הַזָּכָר וְאֶחָד הַנִּקְבָּה:

מגיד משנה כל היולדת טמאה כנדה וכו'. מה שכתב ואחד היולדת ולד חי
וכו'. הוא בתורת כהנים ומתבאר בגמרא בכמה מקומות ובפרק המפלת (דף
ל') במשנה המפלת לארבעים יום אינה חוששת לולד ליום ארבעים ואחד תשב
לזכר ולנקבה ולנדה רבי ישמעאל אומר וכו' וחכ"א אחד בריית הזכר ואחד
בריית הנקבה זה וזה מ"א. ולמטה בפרק זה ביאר רבינו מה היא תשב לזכר
ולנקבה ולנדה:

כסף משנה כל יולדת טמאה כנדה ואע"פ שלא ראתה דם. אע"פ שרבינו כתב
בפ"ה חתיכה אע"פ שהיא אדומה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה
ודבריו מבוארים שפסק כת"ק דרבי יהודה דסבר אפשר לפתיחת הקבר בלא
דם וחיזק ה"ה סברתו והביא לה ראיות כתב כאן שהיולדת טמאה כנדה אע"פ
שלא ראתה דם והטעם משום דקרא דמטמא לה שבוע לזכר ושבועים לנקבה
אפילו בלא ראתה מטמא לה משום לידה לד"ה וכ"כ רש"י ברי"ף המפלת (דף
כ"א) דלת"ק דמטהר מפלת חתיכה ואין עמה דם ס"ל אפשר לפתיחת הקבר
בלא דם לא חשיב למפלת חתיכה לידה דאי הויא לידה בלא דם נמי טמאה
דכתיב כימי נדת דותה תטמא:

ב וְהַמִּפְלֵת בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם אֵינָה טְמֵאָה לְדָה אֶפְלוּ בְיוֹם
אַרְבָּעִים. הַפִּילָה בְיוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד מֵאַחַר הַתְּשֻׁמִּישׁ הָרִי זוֹ

סֶפֶק יוֹלְדֵת וְתֵשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה וּלְנִדָּה. הִיְתָה צוּרַת הָאָדָם
דָּקָה בְּיוֹתֵר וְאֵינָה נִפְרֶת בְּעֵלִיל הָרִי זֹו תֵשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה וְזֶהוּ
הַנְּקָרָא שְׁפִיר מְרָקָם :

מגיד משנה היתה צורת אדם וכו'. שם (דף כ"ד) המפלת שפיר וכו' אם היה
מרוקם תשב לזכר ולנקבה ובגמרא תנו רבנן אי זהו שפיר מרוקם אבא שאול
אומר תחלת ברייתו וכו' ושם נתבאר כל מ"ש רבינו :

א אי זה הוא שפיר מְרָקָם. תחלת בְּרִיתוֹ שֶׁל אָדָם גּוּפוֹ כְּעֵדֶשָׁה.
שְׁתֵּי עֵינָיו כְּשֵׁתֵי טְפִי זָבֹוב מְרַחֲקוֹת זֹו מִזֹּו. שְׁנֵי חֲטָמָיו כְּשֵׁתֵי
טְפִי זָבֹוב מְקַרְבוֹת זֶה לְזֶה. פִּי פְתוּחַ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה. וְחֲתוּךְ
יָדַיִם וְרַגְלָיִם אֵין לוֹ. נִתְבְּאָרָה צוּרַתוֹ יִתֵּר מְזָה וְעֵדִין אֵינוֹ נִכָּר
בֵּין זָכָר לִנְקָבָה אֵין בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ בְּמַיִם אֶלָּא בְּשֶׁמֶן שֶׁהַשֶּׁמֶן
מְצַחֲצָחוֹ. וּמֵבִיא קִיסָם שְׁרָאשׁוֹ חֶלֶק וּמְנַעֲנַע בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
מְלִמְעָלָה לְמַטָּה אִם מְסַכְסֵךְ בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא זָכָר. וְאִם רָאָה אוֹתוֹ
מְקוֹם כְּשֶׁעוֹרָה סְדוּקָה הָרִי זֹו נִקְבָּה וְאֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה. וְכָל
אֵלוֹ הָרַקִּימוֹת שֶׁל נְפֻלָּיִם אֵין נוֹתְנִין לָהֶן יָמֵי טַהַר עַד שֶׁיִּשְׁעִיר
הַנֶּלֶד :

מגיד משנה וכל אלו הרקימות וכו'. שם (דף כ"ה:) אמר ליה שמואל לרב
יהודה שיננא לא תעביד עובדא עד שישעיר ופירשו דה"ק לחוש חוששת ימי
טהרה לא יהינן לה עד שישעיר :

ב הפילה חתיכה לבנה אם נקרעה ונמצא בה עץ הרי זה
טמאה לדה. הפילה שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים מלא
בשר הואיל ואינו מְרָקָם אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְנֶלֶד :

מגיד משנה הפילה חתיכה לבנה וכו'. שם (דף נ"א:) תנא המפלת חתיכה רבי
בנימין אומר קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה לידה אמר רב חסדא
ובחתיכה לבנה. והרשב"א ז"ל כתב ויש מי שמורה להחמיר לפי שאין אנו
בקיאים במראות והוא דעת הרמב"ן ז"ל וחומרא יתירה זו אין לה שום עיקר
ופשוט הוא דלדברי הכל אין כאן ימי טוהר אפילו בלבנה : הפילה שפיר מלא

מים וכו'. משנה שם (דף כ"ד): המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים אינה חוששת לולד ופירוש גנונים גוונים ובגמרא במפלת שפיר מלא בשר נמוח נחלקו שם וכן נחלקו בעכור ובצלול ומסקנא דגמרא (דף כ"ה) אמר ליה רב חנינא בר שלמיה לרב הא רבי והא רבי ישמעאל ברבי יוסי הא רבנן הא רבי יהושע בן חנניה והא ר' אושעיא והא ריב"ל מר כמאן ס"ל אמר ליה אני אומר אחת זו ואחת זו אינה חוששת ושמואל אמר אחת זו ואחת זו חוששת ואזדא שמואל לטעמיה דכי אתא רב דימי אמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא לבד מההוא שפיר דאתא לקמיה דמר שמואל x ומתח ליה חוטא דשערא מהאי גיסא וחזייה מהאי גיסא אמר אם איתא דולד הואי לא הוה זייג כולי האי ע"כ. ופסק רבינו כרב חדא דהלכתא כמותו באיסורי לגבי שמואל ועוד דקאי כסתם משנה והלכה כסתם משנה ועוד דהתם מתפרש בהדיא דחכמים אפילו בעכור מטהרי והלכה כרבים והא דשמואל חומרא יתירה היא ואין הלכה כמותו. אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל הורו להחמיר ובכל גוונא חוששת לולד וכתב הרשב"א ז"ל ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי בין לקולא בין לחומרא כיון דעביד בה שמואל עובדא ולא דכו שפיר בנהרדעא הכי קי"ל דמעשה רב עכ"ל. ואין אומרין מעשה רב במי שמחמיר כפי דעתו ורבי חנינא ודאי הלכה למעשה שאל לו ואמר לו אינה חוששת ודברי רבינו עיקר:

כסף משנה הפילה חתיכה לבנה וכו'. כתב ה"ה כתב הרשב"א יש מי שהורה להחמיר לפי שאין אנו בקיאים במראות והוא דעת הרמב"ן וחומרא יתירה זו אין לה שום עיקר עכ"ל. ויש לתמוה עליו שלא אמר כן משום חומרא אלא מדינא כיון שאין אנו בקיאים במראות אפשר שטעמו משום דלהבחין אם היא לבנה אין צורך לבקיאות: **הפילה שפיר מלא מים וכו'.** כתב ה"ה וז"ל כתב הרשב"א ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי וכו' קי"ל דמעשה רב עכ"ל ואין אומרין מעשה רב במי שמחמיר כפי דעתו ור' חנינא ודאי הלכה למעשה שאל לו וא"ל אינה חוששת עכ"ל ה"ה. ול"נ דראיית הרשב"א הוא מדקאמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא אלא ההוא דאתא לקמיה דשמואל משמע דמנהג נהרדעא היה כן מימי קדם אף קודם שבא שמואל שם ומזה מביא ראיה הרשב"א דכיון דהוה עבדי הכי הלכה למעשה נקטינן כוותייהו. ומ"ש הרב המגיד דר' חנינא ודאי הלכה למעשה שאל לו וכו' י"ל דכיון דלא אמר ליה בפירוש הלכה לא חשיב הכי כדאיתא בפרק יש נוחלין:

ה יוצא דפן אין אמו טמאה לדה [ב] ואין לה ימי טמאה וימי טהרה שפאמר (ויקרא יב-ב) 'אשה פי תזריע וילדה זכר' עד שתילד ממקום שפזרעת. המקשה וילדה ולד דרדך הדפן הרי דם הקשוי

הָבֵא דָרֶךְ הַרְחֵם זִיבוֹת אוּ [א] נָדָה וְדָם הַיּוֹצֵא דָרֶךְ הַדְּפֹן טָמֵא.
וְאִם לֹא יֵצֵא דָם דָּרֶךְ הַרְחֵם הָרִי הָאִשָּׁה טְהוֹרָה. אֵף עַל פִּי
שֶׁהֵדֵם שֶׁיֵּצֵא מִדְּפֹנָה טָמֵא. שְׂאִין הָאִשָּׁה טְמֵאָה עַד שֶׁיֵּצֵא מִדְּוָה
דָּרֶךְ עֲרוֹתָה :

מגיד משנה יוצא דופן אין אמו טמאה וכו'. (דף מ') ראש הפרק יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה ובגמרא מ"ט דרבנן אמר קרא כי תזריע וילדה זכר עד שתלד ממקום שהיא מזרעת: **המקשה וילדה דרך דופן וכו'.** שם ת"ר המקשה שלשה ימים ויצא ולד דרך דופן הרי זו יולדת בזוב רבי שמעון אומר אין זו יולדת בזוב ודם היוצא משם טמא ור"ש מטהר ואוקימו רישא דאתי ולד דרך דופן ודם דרך רחם סיפא כגון שיצא הולד ודם דרך דופן וס"ל לת"ק מקור מקומו טמא והטפה שנגעה במקור אע"פ שיצאה דרך דופן הרי הטפה טמאה ואמר ר' יוחנן אף לדברי המטמא בדם מטהר באשה שאין האשה טמאה בנדה עד שיצא נדותה דרך ערותה וקי"ל ודאי כרבנן וכו' יוחנן:

**נְחֻתָךְ הוֹלֵד בְּמַעֵיהָ וַיֵּצֵא אֵיבָר אֵיבָר. בֵּין שֶׁיֵּצֵא עַל סֵדֶר
הָאֵיבָרִים כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא הַרְגֵל וְאֶחָדֵיהֶם הַיָּדָיִם. בֵּין
שֶׁיֵּצֵא שְׁלֵל עַל הַסֵּדֶר אֵינָה טְמֵאָה לְדָה עַד שֶׁיֵּצֵא רַבּוֹ. וְאִם יֵצֵא
רֵאשׁוֹ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד הָרִי זֶה כְּרַבּוֹ. וְאִם לֹא נְחֻתָךְ וַיֵּצֵא כְּדָרְכּוֹ
מִשְׁתַּצָּא רַב פְּדַחְתּוֹ הָרִי זֶה כְּכִלּוֹד אֵף עַל פִּי שֶׁנְּחֻתָךְ אַחֵר כָּךְ :**

מגיד משנה נחתך הולד במעיה וכו'. משנה בפרק המפלת (דף כ"ח) יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי הוא כילוד יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו ואי זהו רוב ראשו משיצא פדחתו ובגמרא (דף כ"ט) אמר רבי יוחנן הראש כרוב ואוקימנא לדידיה דמתניתין הכי קתני יצא מחותך או שלם זה וזה מסורס משיצא רובו הרי זה כילוד וסובר רבינו דראש זה כל הראש בעינן ולא אמרינן במחותך ברוב ראשו דהיינו כשיצא פדחתו אלא כולו בעינן וכ"נ מדברי קצת מפרשים ז"ל ועיקר: **ואם לא נחתך וכו'.** כבר נתבאר זה וכתב הרשב"א ז"ל לא סוף דבר שיצא לחוץ ממש אלא אפילו משיצא חוץ לפרוזדור וכן מתבאר בגמרא פרק יוצא דופן:

כסף משנה נחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר וכו'. וכתב הרב המגיד וסובר רבינו דראש זה כל הראש בעינן וכו'. ונ"ל שאין טעמו משום דר"י לא נקט רוב הראש משמע דכל הראש קאמר דהא איכא למימר דאמתני' סמוך דקתני

[ביצא כדרכו] משיצא רוב ראשו [ואיהו ס"ל שכל שיצא כדרכו לא שני לן בין מחותך לשלם] ועוד דאידי דאמר רבי אלעזר אפילו הראש עמהם נקט איהו ל"ש אלא שאין הראש עמהם ושמא י"ל דכדי למעט המחלוקת בין רבי אלעזר ורבי יוחנן פירשו כן: **ואיכא** למידק למה כתב רבינו משתצא רוב פדחתו הרי זה כילוד דהא מפשטא דמתניתין משמע דכל פדחתו הוא רוב ראשו. ושמא י"ל שרבינו סובר שאינו נקרא רוב אלא הגלגולת לבד לא מקום העינים והפה והלחיים ואי אמרת דמתניתין משיצא כל פדחתו קאמר והיינו כל ראשו והא ודאי לא פדחת בלבד קאמר אלא פדחת עם הגלגולת וכדאיתא בירושלמי א"כ היינו כל ראשו והיכי קרי ליה מתניי רוב ראשו ולפיכך פירש דמתניתין ה"ק איזהו רוב ראשו משיצא רוב פדחתו שתיבת רוב הנזכר בתחילה מושך עצמו ואחר עמו וכוננת המשנה להודיענו דראש אינו נקרא אלא הגלגולת לבד שהוא נגמר בסוף הפדחת דאל"כ מאי איצטריך לאודועי איזה רוב ראשו אטו אנן לא ידעינן לשעורי אלא ודאי כדאמרן. אח"כ מצאתי ספר רבינו מוגה ונמחק בו תיבת רוב:

ו הוציא העובר את ידו והחזירה אמו טמאה לדה מדברי סופרים. ואין לה ימי טהר עד שיצא הנולד פלו או רבו פמו שאמרנו:

מגיד משנה הוציא העובר את ידו והחזירה וכו'. שם בהמפלת (דף כ"ח) אמר רב הונא הוציא עובר את ידו והחזירה אמו טמאה לידה שנאמר ויהי בלדתה ויתן יד ואמרו לחוש חוששת מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא ימי טוהר לא יהינן לה עד דנפיק רוביה. ויש מי שכתב דלאו דוקא יד אלא הי"ה לרגל ויש מי שכתב דדוקא יד דאסמכוה אקרא:

ה המפלת כמין בהמה חיה או עוף אם היו פניו כפני אדם הרי זה נולד. אם זכר תישב לזכר ואם נקבה תישב לנקבה. ואם אינו נפר בין זכר לנקבה תישב לזכר ולנקבה אף על פי ששאר הגוף דומה לבהמה או לחיה או לעוף. ואם אין פניו כצורת פני האדם אף על פי ששאר הגוף גוף אדם שלם וידיו ורגליו ידי ורגלי אדם והרי הוא זכר או נקבה אינו נולד ואין אמו טמאה לדה:

מגיד משנה המפלת כמין בהמה חיה או עוף. משנה שם (דף כ"א) המפלת מין בהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר ואם נקבה תשב לנקבה ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי ר"מ וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד. ובגמרא (דף כ"ג:) אמר ר' ירמיה בר אבא א"ר יוחנן המצח והגבינין והעינים והלסתות וגבות הזקן עד שיהיו כולן כאחת רבא אמר חסא המצח והגבין העין והלסת וגבת הזקן עד שיהיו כולן כאחת ולא פליגי הא כמאן דאמר כל צורת הא כמאן דאמר מצורת ופסק רבינו כרבי ירמיה ויש לומר פ"י בסוגיא לפי שיטתו ויש פוסקים כחסא דבאחד אחד סגי ושם אמרו גופו אדם ופניו תיש ולא כלום. וכתבו הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ובזמן הזה בכולן מטמאין אותה לידה אם זכר כדין הזכר ואם נקבה כדין הנקבה ואין כן דעת רבינו לפמ"ש פרק י"א:

כסף משנה המפלת כמין בהמה חיה ועוף וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל וכתבו הרמב"ן והרשב"א ובזמן הזה בכולם מטמאין אותה לידה אם זכר כדין הזכר ואם נקבה כדין הנקבה ואין כן דעת רבינו לפי מה שכתב בפרק י"א עכ"ל. כלומר שרבינו כתב בפרק י"א כל שאמרנו ביולדת שאמו טהורה הרי היא טהורה בזמן הזה: **ודע** ששם כתב עליו הראב"ד איני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה דמי יכיר בצורות ויטהר וכתב עליו הרב המגיד ואין להם סמך בגמרא כלל עכ"ל. ואני תמה על הרב המגיד שהראב"ד והאומרים כמותו לא כתבו שחכמים אוסרים כדי שיקשה עליהם שאין להם סמך בגמרא וגם לא היה לו לומר שאין כן דעת רבינו לפי מ"ש בפרק י"א שרבינו לא בא בפרק י"א אלא להוציא שלא יעלה על דעתנו דבכלל חומרא דרבי זירא הוא או שבזמן אחר אחר כך גזרו לטמא היולדת אפי' במקום שמן הדין טהורה לגמרי לדידה דסבר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם דליתא אלא כל דיני היולדת אין בהם חידוש ולא מנהג והיינו לומר שמי שהוא בקי ומכיר בצורות מטהר בצורות שטיהרו חכמים אבל מי שיודע בעצמו שאינו בקי ומכיר יפה בצורות לא עלה על דעת שום אדם להתיר לו לטהר בצורות שנדמה לו שהן אותם שטיהרו חכמים והראב"ד והרמב"ן והרשב"א ידעו בעצמם שלא היו בקיאים בצורות יפה ולכן כתבו שאין מטהרים האידנא בשום צורה ורבינו x מיירי במי שמכיר בצורות יפה:

ט אי זו היא צורת פני האדם. שְׁיִהְיֶה הַמְצָח וְהַגְּבִינִין וְהַעֵינִים וְהַלְּסָתוֹת וְגִבּוֹת הַזָּקָן כְּצוּרַת הָאָדָם. אֲבָל הַפֶּה וְהָאָזְנִים וְהָאָף אֵף עַל פִּי שֶׁהוּן כְּשֶׁל בְּהֵמָה וְחִיָּה הָרִי זֶה וְלָד:

🔗 **המפלת דמות נחש אמו טמאה לדה מפני שגלגל עיניו עגל כְּשֶׁל אָדָם. המפלת דמות אדם שיש לו כנפים של בשר אמו טמאה לדה. נברא בעין אחת ויָרַךְ אחת אִם הָיוּ מִן הַצַּד הָרִי הוּא כְּחֻצֵי אָדָם וְאִם הָיוּ בְּאֶמְצַע אִמוּ טְהוֹרָה שֶׁהָרִי זֶה בְּרִיָּה אַחֶרֶת:**

ההראב"ד **המפלת דמות נחש וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל ולפי מה שכתב דבעינן צורת פנים כולה כשל אדם כי הוי גלגל עיניו כשל אדם מה יועיל ובודאי ר' יהושע דאמר הכי לא סבירא ליה דנבעי אפילו חצי הצורה שלמה אלא אפילו בצורה אחת עכ"ל:

מגיד משנה **המפלת דמות נחש וכו'.** (שם כ"ד:) המפלת דמות נחש הורה חנניא וכו' אמו טמאה לידה ואמרו שם שהורה כן מפי רבי יהושע אחיו והטעם הואיל וגלגל עיניו עגול כשל אדם. ובהשגות א"א ולפי מ"ש וכו' אלא אפי' בצורה אחת ע"כ. ובאמת שהסוגיא האמורה בגמרא על מחלוקת ר' מאיר וחכמים מוכחא להדיא דלרבנן המפלת דמות נחש אין אמו טמאה לידה ודעת רבינו צריך לעיין: **המפלת דמות אדם וכו'.** מימרא וברייתא שם: **נברא בעין אחת וכו'.** שם (דף כ"ג:) אמר רבא נברא בעין אחת ובירך אחת מן הצד אמו טמאה [לידה] באמצע אמו טהורה:

כסף משנה **המפלת דמות נחש וכו'.** בהשגות א"א ולפי מ"ש דבעי צורת פנים כשל אדם וכו' וכתב ה"ה באמת שהסוגיא האמורה בגמרא על מחלוקת ר"מ וחכמים מוכחא להדיא דלרבנן המפלת דמות נחש אין אמו טמאה לידה ודעת רבינו צריך לעיין עכ"ל. וליישב דעת רבינו אפשר לומר דכיון דחזינן (דף כ"ד ע"ב) דרבי יהושע הורה כן לחמותו של רבי חנינא ורבי חנינא בן אחיו של רבי יהושע הורה כן ולשון הורה משמע שהיא הלכה למעשה וגם ר"ג לא מצינו שחלק על ר"י נראה שהיתה קבלה בידו מרביתו דאל"כ מאי מפי הורה חנינא דקאמר הא במה שהיה רוצה ר"ג לסתור הוראת חנינא היה יכול לסתור נמי כי קאמר לה מפי ר"י אלא ודאי קבלה מרביתו היתה וקבלה מיניה ר"ג וכיון שר"ג ור"י סוברים כן וחנינא עבד בה עובדא ור"י נמי משמע דהלכה למעשה הורה לחמותו של חנינא ומעשה רב הכי נקטינן ואע"ג דבבהמה חיה ועוף דבעי כולה צורה לרבי ירמיה או חצי צורה לרבה י"ל דנחש שאני דכיון שגלגל עין של נחש דומה לשל אדם חשיב ולד אבל שאר בהמה חיה ועוף שאין במינן שום אבר דומה לשל אדם אע"פ שקצת איברי זה הנפל דומים לשל אדם לא חשיב ולד עד שתהא כל הצורה דומה למר או חציה למר ואע"פ שאמרו

בגמרא דבהמה חיה ועוף עיניהם דומים לשל אדם הרי אמרו הא באוכמא הא בציריא ונחש איכא למימר דעינו דומה לשל אדם בין באוכמא בין בציריא ולפיכך חשיב ולד לכי"ע אפי" לרבנן דר"מ ונראה שיש להוכיח כן מדלא מייתי במתניתין שום תנא דסבר כר"מ אלמא כולהו תנאי פליגי עליה ור"ג ורבי יהושע מכללם ואפי"ה מטמא בנחש הילכך ע"כ צריך לחלק בין נחש לשאר בהמה חיה ועוף כמו שחלקתי ואע"ג דגבי פלוגתא דר"מ ורבנן משמע דהמפלת נחש אין אמו טמאה לידה איכא למימר דהנהו אמוראי לא הוה שמיע להו עובדא דחנינא בן אחיו של רבי יהושע והווי סברי כדהווי סברי ר"ג ורבי יהושע מקמי דלידכר רבי יהושע ואנן לא קי"ל הכי אלא כמו בתר דאיזכר וכמו שכתבתי: **המפלת דמות אדם שיש לו כנפים וכו'.** גרסי' בגמרא (דף כ"ד) אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא טהורה ופירש"י שהדקל למטה יחיד ומתפצל למעלה כך היו ידיו ורגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא צורה ע"כ. ויש לתמוה על רבינו למה השמיטו ואפשר שהוא ז"ל היה מפרש דכמין אפקתא דדיקלא היינו בריית ראש שאין בה חיתוך איברים כמו הדקל שהצד התחתון שבו עב ואין לו פצולים ולצד התחתון קרי אפקתא לפי ששם מוצאו דלפי זה לא השמיט מימרא זו שהרי כתב שאם הפילה בריית ראש שאינו חתוך אין אמו טמאה לידה ואע"ג דבהדיא תניא התם דבריית ראש חתוך אין אמו טמאה לידה לא תיקשי לך מאי קמ"ל ר"י דאיכא למימר ברייתא לא שמיע ליה:

יא נבְּרָא וְשֵׁט שְׁלוֹ אָטוּם אוֹ שְׁהִיָּה חָסֵר מְטָבוּרוֹ וּלְמַטָּה וְהָרִי הוּא אָטוּם. אוֹ שְׁהִיָּתָה גְּלָגְלָתוֹ אָטוּמָה. אוֹ שְׁהִיּוּ פְּנֵי טוּחוֹת וְאִין בְּהֵן הֶכֶר פְּנִים. אוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי גְּבִין וְשִׁתֵּי שְׁדָרוֹת. אוֹ שְׁהִפִּילָה בְּרִית רֹאשׁ שְׁאִינוֹ חֲתוּךְ. אוֹ יָד שְׁאִינוֹ חֲתוּךְ. כָּל נֶפֶל מְאֵלוֹ אִינוֹ וְלָד וְאִין אָמוֹ טְמָאָה לִדָּה. אָבֵל אִם הִפִּילָה יָד חֲתוּכָה וְרָגַל חֲתוּכָה הָרִי חֲזָקָתָה מְוֹלָד שְׁלֵם וּמְצַטְרָפִין לְרֹב אִיבְרִיו:

מגיד משנה **נברא ושט שלו וכו'.** מימרות וברייתות שם: **אבל אם הפילה יד חתוכה וכו'.** שם (דף כ"ד ודף כ"ח) ת"ר המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באו רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו אין נותנין לה ימי טוהר מ"ט אימא הרחיקה לידתה. ופירש"י ז"ל הרי כמה ימים שיצא רוב הולד לאיברים וכבר עברו ימי טוהר שלה ולא ידעינן מאימת נמנו עכ"ל. עוד שם בגמרא מתיב רב יוסף המפלת ואין ידוע

מה הפילה תשב לזכר ולנקבה ואי ס"ד כל כי האי גוונא אימר הרחיקה לידתה ליתני [נמי] ולנדה אמר [ליה] אביי אי תנא לנדה הוה אמינא מביאה קרבן ואינו נאכל קמ"ל [מביאה קרבן] ונאכל ע"כ. ודין זה דהרחיקה לידתה לא נזכר בדברי רבינו ולא נתבאר לי למה וכ"נ מדברי רבינו שאינה טמאה ביד זו בלבד אלא שהיא מצטרפת לרוב האברים וכוונתו צ"ע :

כסף משנה **נברא ושט שלו אטום או שהיה חסר מטבורו ולמטה והרי הוא אטום.** בפרק המפלת (דף כ"ג ע"ב) תניא המפלת גוף אטום אין אמו טמאה לידה ואיזהו גוף אטום [רבי אומר] כדי שינטל מן החי וימות [וכמה ינטל מן החי וימות] רבי זכאי אומר עד הארכובה רבי ינאי אומר עד לנקביו רבי יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד מקום טבורו ויש לתמוה על רבינו שפסק עד מקום טבורו דבגמרא משמע דמאן דאמר הכי ל"ל טרפה אינה חיה וגם לית ליה ניטל ירך וחללה נבילה ומשי"ה לא סגי ליה בעד הארכובה או עד נקוביו וכיון דקי"ל דטריפה אינה חיה וגם קי"ל דניטל ירך וחללה נבילה וכ"כ רבינו בהלכות שחיטה הו"ל לפסוק עד הארכובה וצ"ע. ומיהו הא לא קשיא לי אמאי פסק כרבי יוחנן במקום רבי ינאי רביה דשאני הכא דמשום רבי יוסי בן יהושע קאמר לה. וגרסינן בגמרא אמר [רבא] ושטו נקוב אמו טמאה ושטו אטום כלומר סתום אמו טהורה פי' מטומאת לידה לפי שכיון שהושט סתום אינו ראוי לחיות וכל שנברא בענין שאינו ראוי לבריית נשמה אין אמו טמאה לידה דלאו ולד הוא. ושטו נקוב כתב הרשב"א דטעמא דטמאה מפני שזה היה ראוי לבריית נשמה אלא שמא ניקב ושטו לאחר מכאן וכל שעיקרו ראוי לבריית נשמה אמו טמאה לידה ויש לתמוה על רבינו למה השמיט הא דושטו נקוב ואפשר שהוא ז"ל היה מפרש דטעמא דרבא משום דסבר דטריפה חיה וכדפירש"י וכיון דקי"ל דטרפה אינה חיה לית הלכתא כרבא :

יב **פְּעָמִים יִקְפָּה מִשָּׂאָר הַדָּמִים שְׁנוֹצֵר מֵהֶם הָאָדָם חֲתִיכָה כְּמוֹ לְשׁוֹן הַשּׁוֹר וְתִהְיֶה כְּרוּכָה עַל מְקַצֵּת הַנֶּלֶד וְהִיא הַנִּקְרָאת סְנֵדָל. וְלַעוֹלָם לֹא יַעֲשֶׂה סְנֵדָל זֶה אֶלָּא עִם וָלֶד. אֲבָל חֲתִיכָה שְׁנוֹצֵרָה לְבִדָּה בְּלֹא וָלֶד אֵינָה נִקְרָאת סְנֵדָל. וְרַב הָעֶבְרִים לֹא יִהְיֶה עִמָּהֶם סְנֵדָל. וּפְעָמִים יִכֶּה הַמַּעֲבֶרֶת דָּבָר עַל בִּטְנָה וַיִּפְסַד הָעֶבֶר וַיַּעֲשֶׂה כְּסְנֵדָל זֶה. וּפְעָמִים יִשָּׂאָר בּוֹ הֶכֶר פָּנִים וּפְעָמִים יִיבֵשׁ הַנֶּלֶד וַיִּשְׁתַּנֶּה וַיִּקְפְּאוּ עָלָיו הַדָּמִים עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאָר בּוֹ הֶכֶר פָּנִים. לְפִיכֵן הַמַּפְלֵת זָכָר וְסְנֵדָל עֲמוּ אֶף עַל פִּי שָׂאִין הֶכֶר פָּנִים לְסְנֵדָל הָרִי זֶה תִּשָּׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה שְׂמָא סְנֵדָל זֶה נִקְבָּה הִיא.**

וְחִמְרָא הֶחְמִירוּ בּוֹ לְטַמְאָהּ בּוֹ מְשׁוּם וְלָד אָף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ
צוּרַת פְּנִים הוֹאִיל וְהִיא טַמְאָה לְדָה מִפְּנֵי הַוֹלָד שְׁעָמוּ :

מגיד משנה פעמים יקפה משאר הדמים. דין הסנדל מפורש שם (דף כ"ד ע"ב
וכ"ה ע"ב) במשנה ובגמרא :

יג החותלת העבה שהיא כמו חמת שבתוכה נוצר הוולד והיא
מקפת אותו ואת הסנדל אם היה עמו סנדל וכשיגיע זמנו
לצאת קורע אותה ויוצא היא הנקראת שליא. ותחלת ברייתה
דומה לחוט של ערב וחלולה כחצוצרת ועבה כקרקבו
התרנגולים. ואין שליא פחותה מטפח :

מגיד משנה החותלת העבה וכו'. שם (דף כ"ו) ת"ר שליא תחלתה דומה לחוט
של ערב וסופה דומה כתורמוס וחלולה כחצוצרת ואין שליא פחותה מטפח
רשבי"ג אומר שליא דומה לקרקבן של תרנגולין שהדקין יוצאין ממנה ע"כ.
וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שעכשיו בזמן הזה אפילו פחות מטפח מטמאים
אותה להחמיר שלא יבא הדבר לכלל טעות :

יד המפלת שליא תשב לזכר ולנקבה. לא שהשליא וולד אלא
שאיין שליא בלא וולד. הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא
חוששין לשליא והרי הוא בולד אחר ואין אומרין זו שליית
הנפל. שאין תולין את השליא אלא בולד של קימא. לפיכך אם
ילדה וולד של קימא והפילה שליא אפלו אחר כ"ג יום תולין
אותו בולד ואין חוששין לולד אחר. שהוולד קרע השליא ויצא :

מגיד משנה המפלת שליא תשב לזכר וכו'. שם במשנה המפלת סנדל או שליא
תשב לזכר ולנקבה וכתב הרשב"א ז"ל דעכשיו לא יהבינן לה ימי טוהר כלל
וכן דעת הרמב"ן ז"ל : הפילה נפל וכו'. שם בגמרא נתבארו דינין אלו וכן כתבו
הרמב"ן והרשב"א ז"ל :

כסף משנה הפילה נפל ואח"כ הפילה שליא וכו' לפיכך אם ילדה ולד של
קיימא והפילה שליא אפילו אחר כ"ג יום תולין אותו בולד ואין חוששין לולד
אחר. שם אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י מעשה ותלו את השליא בולד עד כ"ג

יום. ויש לתמוה על רבינו למה כתב אפי' אחר כ"ג יום והלא בגמרא לא אמרו אלא עד כ"ג יום. ונ"ל שהטעם משום דמסיים בה בגמרא אמר ליה רב יוסף עד כ"ד אמרת לן וסובר רבינו דקושטא קאמר רב יוסף אלא דכי א"ל עד כ"ד הויא יום יציאת השליא בכלל והשתא כי קאמר כ"ג לא הוי יום יציאת שליא בכלל וללמדנו כן כתב אפילו אחר כ"ג יום דע"כ אינו מוסיף על כ"ג אלא יום אחד דאם אתה אומר ב' אני אומר ג' או ק' ואין לו גבול דמה"ט אמרינן בעלמא תפסת מועט תפסת וכיון דאינו מוסיף על כ"ג אלא יום אחד ממילא משמע שהוא יום יציאת השליא דאלי"כ למה לא כללו עם הימים הקודמים דלכתוב דתולין עד כ"ד יום אלא משום דאי כתב הכי הוה אפשר למיטעי ולמימר דכ"ד יום בלא יום יציאת השליא קאמר והשתא דכתב אפי' אחר כ"ג משתמע מילתא שפיר וכדפרישית:

טו הפילה שליא תחלה ואחר כך ילדה וְלָדָה וְלָדָה שֶׁל קִימָא חוֹשְׁשִׁין לְשִׁלְיָא שְׁהִיא וְלָדָה אַחַר וְאִין תּוֹלִין אוֹתָהּ בְּוֹלָד הַבָּא אַחֲרֶיהָ. שְׂאִין דְרַכָּה שֶׁל שִׁלְיָא לְצִאת לְפָנֵי הַוֹלָד. יְצִאת מְקַצֵּת הַשִּׁלְיָא בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וּמְקַצֵּתָהּ בְּשְׁנֵי מוֹנִין לָהּ מְיוֹם הָרֵאשׁוֹן וְאִין נוֹתְנִין לָהּ יְמֵי טְהָרָה אֶלָּא מְיוֹם שְׁנֵי לְהַחֲמִיר:

מגיד משנה יצאת מקצת השליא וכו'. פ"ק דבבא קמא (דף י"א) אמר עולא אמר ר' אלעזר שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני מוֹנִין לה מיום ראשון אמר ליה רבה מאי דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא היא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבה לחוש חוששת מימנא לא ממנא אלא לשני ע"כ:

טז הפילה דמות בהמה חיה ועוף וְשִׁלְיָא קְשׁוּרָה בּוֹ אִין חוֹשְׁשִׁין לְוֹלָד. וְאִם אֵינָה קְשׁוּרָה בּוֹ מְטִילִין עָלֶיהָ חֲמֹר שְׁתֵּי וְלָדוֹת שְׂאֲנֵי אוֹמֵר שְׂמָא נְמוּחַ שְׁפִיר מְרַקֵּם שְׁהִיא בְּשִׁלְיָא זוּ וְשְׂמָא נְמוּחָה הַשִּׁלְיָא שֶׁל שְׁפִיר זֶה שֶׁהוּא דְמוֹת בְּהֵמָה וְחֵיָה:

מגיד משנה הפילה דמות בהמה. שם (נדה כ"ו): המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהם בזמן שהשליא קשורה עמהן אין חוששין לולד אחר אין שליא קשורה עמהן חוששין לולד אחר [הריני מטיל עליה חומר שני ולדות] שאני אומר שמא נמוח שפיר של שליא [ושמא] נימוחה שליא של שפיר וכתב רבינו שאין נותנין לה ימי טהרה ופשוט הוא:

ז כָּל אֱלוֹ שְׁחוֹשֵׁשׁוּן לְשִׁלָּא אֵין נוֹתְנִין לָהּן יְמֵי טַהַר. וְכָל מִי שֶׁהִפִּילָה דְבָר שְׁאִינוּ וְלָד אוֹ שְׁפִיר בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם שְׁעֵדִין לֹא נִגְמְרָה צוּרְתוֹ אִם יֵצֵא עִמּוֹ דָם הָרִי זֶה נִדָּה אוֹ זָבָה. וְאִם יֵצֵא יָבֵשׁ בְּלֹא דָם הָרִי זֶה טַהוֹרָה :

מגיד משנה וכל מי שהפילה וכו'. כבר נתבאר פרק ה' שדעת רבינו לפסוק כדברי האומר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ושם כתבתי שיש חולקין :

ח מִי שֶׁיִלְדָה זָכָר וְנִקְבָה תְּאוּמִים תֵּשֵׁב לְנִקְבָה. יִלְדָה טְמֵטוֹם אוֹ אֲנִדְרוּגִינוֹס תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. יִלְדָה תְּאוּמִים אֶחָד זָכָר וְהִשְׁנִי טְמֵטוֹם אוֹ אֲנִדְרוּגִינוֹס תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. הָאֶחָת נִקְבָה וְהִשְׁנִי טְמֵטוֹם אוֹ אֲנִדְרוּגִינוֹס תֵּשֵׁב לְנִקְבָה בְּלִבָּד. שֶׁהִטְמֵטוֹם וְהָאֲנִדְרוּגִינוֹס סִפֵּק הֵן שְׁמָא זָכָר הֵן שְׁמָא נִקְבָה :

מגיד משנה מי שילדה זכר ונקבה וכו'. זה פשוט ומתבאר ממה שיבא בסמוך : ילדה טומטום וכו'. משניות שם (דף כ"ח) ובכל אלו אם נולד האחד קודם שקיעת החמה ואחר שקיעת החמה הולכים להחמיר ואם נקבה היתה אותה שנולדה אחר שקיעת החמה מונין ממנה שבין שהיה ראשון זכר בין שהיה נקבה הכל נכלל בימי טומאה וטהרה של נקבה אחרונה :

ט הָאִשָּׁה שֶׁהִחֲזָקָה מְעַבְרָת וְיִלְדָה וְאֵין יָדוּעַ מֵהַ יִלְדָה כְּגוֹן שְׁעַבְרָה לְנֶהָר וְהִפִּילָה שָׁם אוֹ שֶׁהִפִּילָה לְבוֹר אוֹ שֶׁהִפִּילָה וְגִרְתוֹ חִיָּה הָרִי זֶה בְּחִזְקַת שֶׁהִפִּילָה וְלָד וְתֵשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. אָבֵל אִם לֹא הִחֲזָקָה מְעַבְרָת וְהִפִּילָה וְאֵין יָדוּעַ מֵהַ הִפִּילָה הָרִי זֶה סִפֵּק יוֹלְדָת וְתֵשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה וְלִנְדָה :

מגיד משנה האשה שהחזקה מעוברת וכו'. שם (דף כ"ט) משנה המפלת ואין ידוע מהו תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה ובגמרא אמר ריב"ל עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן והקשו עליו ממתניתין דקתני אין ידוע אם ולד היה וכו' ותירצו מתניתין בשלא החזקה עוברה [בפנינו] וכי קאמר ריב"ל בשהחזקה עוברה [בפנינו] :

ב כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יב-ד\)](#) 'תֵּשֵׁב לְזָכַר וּלְנִקְבָּה כִּי צַד דִּינָה. תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ י"ד יוֹם כִּיּוֹלָדֶת נִקְבָּה. שְׁבַעַה הָרֵאשׁוֹנִים וְדֹאֵי. וְהַשְּׁבַעַה הָאַחֲרוֹנִים סֶפֶק. וְאִין נוֹתְנִין לָהּ יָמֵי טַהַר אֶלָּא עַד אַרְבָּעִים יוֹם כִּיּוֹלָדֶת זָכַר. וְאִם רָאֲתָה דָם אַחַר הָאַרְבָּעִים עַד שְׁמוֹנִים אֵינּוּ דָם טַהַר אֶלָּא סֶפֶק דָּם נִדָּה אוֹ סֶפֶק דָּם זִיבוֹת אִם בָּא מִימֵי הַזִּיבָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְכֵן אִם רָאֲתָה דָם יוֹם אֶחָד וְשְׁמוֹנִים בְּלִבְד הָרִי זֶה סֶפֶק נִדָּה וְתֵשֵׁב שְׁבַעַת יָמֵי הַנִּדָּה שְׁמָא נִקְבָּה יִלְדָה שְׂאִין לָהּ וְסֵת נִדּוֹת עַד אַחַר מְלֵאת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ :

מגיד משנה **כל מקום שנאמר וכו'.** כל מה שהזכיר רבינו עד סוף הפרק מבואר לפי דעתו במנין הנדות והזיבות כנזכר פ"ו ופ"ז ובמקומות אחרים למעלה ולפי שיטת הרמב"ן ז"ל תקנת חזרת מנינה של זו בלא שום ספק משתעמוד שמנה עשר יום טהורים אחר ימי מלאת של נקבה ואין לנו עכשיו נדות וזיבות כמו שיתבאר פרק י"א ולפיכך לא אאריך בזה :

כא כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יב-ד\)](#) 'תֵּשֵׁב לְזָכַר וּלְנִקְבָּה וּלְנִדָּה כִּי צַד דִּינָה. תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ י"ד יוֹם כִּיּוֹלָדֶת נִקְבָּה. וְאִם רָאֲתָה דָם בְּיוֹם אֶחָד וְשְׁמוֹנִים הָרִי זֶה סֶפֶק נִדָּה. וְכֵן אִם רָאֲתָה בְּיוֹם ע"ד וּבְיוֹם פ"א הָרִי זֶה סֶפֶק נִדָּה. וְכֵן אִם רָאֲתָה בְּיוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד אֶף עַל פִּי שֶׁרָאֲתָה בְּיוֹם ל"ד הָרִי זֶה סֶפֶק נִדָּה וְאֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד לַיִל אַרְבָּעִים וְשְׁמוֹנָה כִּיּוֹלָדֶת זָכַר. וְאִין נוֹתְנִין לָהּ יָמֵי טַהַר כָּלֵל כְּנִדָּה. וְהָרִי הִיא כְּמִי שֶׁלֹּא יִלְדָה. וְכָל דָּם שֶׁתִּרְאֶה מִיוֹם שֶׁהִפִּילָה עַד שְׁמוֹנִים יוֹם אִם בָּא בְּיָמֵי נִדְתָּה הָרִי זֶה סֶפֶק נִדָּה מֵאַחַר הַשְּׁבַעַה מִיוֹם שֶׁהִפִּילָה. וְאִם בָּא בְּיָמֵי זִיבְתָה הָרִי זֶה סֶפֶק זָבָה שְׁכָל יָמֵי מְלֵאת אִין בְּהֵן וְסֵת. וְכֵן אִם רָאֲתָה בְּיוֹם אֶחָד וְשְׁמוֹנִים עֲדִין הִיא מְקַלְקֶלֶת וְתִהְיֶה סֶפֶק נִדָּה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָאֲתָה אֶלָּא יוֹם אֶחָד וְכִשְׂיִקְבַע לָהּ הַוֹּסֵת אַחַר הַשְּׁמוֹנִים יָסוּר קִלְקוּלָהּ וְתִחַזַר לְהִיּוֹת נִדָּה וְדֹאֵית אוֹ זָבָה וְדֹאֵית. וְכֵן מִיוֹם שֶׁהִפִּילָה עַד שְׁבַעַה יָמִים וְתִהְיֶה נִדָּה וְדֹאֵית אִם הִפִּילָה בְּתוֹךְ יָמֵי נִדְתָּה כְּמוֹ

הלכות איסורי ביאה - פרק אחד עשר

א כָּל שְׁאֲמַרְנוּ בְּנִדָּה וְזִבְהָ וְיִוְלָדֶת הוּא דִין תּוֹרָה. וְכַמְשָׁפְטִים אֵלוּ הָיוּ עוֹשִׂין כְּשֶׁהָיוּ בֵּית דִין הַגְּדוֹל מְצוּיִין וְהָיוּ שָׁם חֲכָמִים גְּדוֹלִים שְׁמֹכִירִים הַדְּמִים וְאִם נוֹלַד לָהֶם סֶפֶק בְּרֵאיוֹת אוּ בִימֵי נְדָה וְזִיבָה יַעֲלוּ לְבֵית דִין וְיִשְׁאַלוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְטִיחָה תּוֹרָה עֲלֵיהֶן שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יז-ח\)](#) 'כִּי יִפְּלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִין לְדִין', בֵּין דָּם נְדָה לְדָם זִיבָה. וּבְאוֹתָן הַיָּמִים הָיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נִזְקָרוֹת מִדָּבָר זֶה וּמִשְׁמָרוֹת וְסִתּוֹתֵיהֶן וְסוֹפְרוֹת תַּמִּיד יָמֵי הַנְּדָה וַיְמִי הַזִּיבָה :

ב וְטָרַח גְּדוֹל יֵשׁ בְּמַנְיָן הַיָּמִים וּפְעָמִים רַבּוֹת יָבוֹאוּ לְיַדֵּי סֶפֶק. שְׁאֵפְלוּ רְאֵתָה הַבַּת דָּם בְּיוֹם הַלְּדָה מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם מִתְחִילִין לְמַנּוֹת לָהּ יָמֵי נְדָה וַיְמִי זִיבָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ. וְלִפְיֶכָּךְ לֹא תִטָּמֵא הַבַּת בְּזִיבָה אֶלָּא בַּת עֲשָׂרָה יָמִים שְׁאִם רְאֵתָה בְּיוֹם שְׁנוֹלְדָה הָרִי זֹו נְדָה שְׁבַעַת יָמִים וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים סָמוּךְ לְנִדְתָה הָרִי עֲשָׂרָה יָמִים. הִנֵּה לְמִדַּת שְׁמִתְחַלֶּת רְאִיָּה מִתְחַלֶּת לְמַנּוֹת יָמֵי נְדָה וַיְמִי זִיבָה כָּל יָמֶיהָ וְאֵפְלוּ רְאֵתָה וְהִיא קָטָנָה :

מגיד משנה (א-ב) כל שאמרנו בנדה וזבה ויולדת וכו'. מבואר בהרבה מקומות. ומ"ש שאפילו ראתה הבת דם ביום הלידה וכו'. מבואר בברייתא בפרק בנות כותיים (דף ל"ב) בת יום אחד לנדה בת יי לזיבה וכבר נתבאר פרק ששי דעת רבינו שהוא סובר שבין תראה בין לא תראה מונה ימי נדות וזיבות ושם ביארתי שיטה אחרת במנין הנדות והזיבות :

ג ובימי חכמי הגמרא נסתפק הדבר הרבה בראית הדמים ונתקלקלו הוסתות. לפי שלא היה כח בכל הנשים למנות ימי נדה וימי זיבה. לפיכך החמירו חכמים בדבר זה וגזרו שיהו כל ימי האשה בימי זיבתה ויהיה כל דם שתראה ספק דם זיבות:

מגיד משנה **ובימי חכמי הגמרא וכו'.** תקנת חכמי הגמרא לא נתבארה יפה מדברי רבינו לפי שסמך לו על מה שכתב שבנות ישראל החמירו על עצמן שהיא חומרא יתירה על תקנת חכמים וכן היא בפרק אחרון דנדה (דף ס"ו) התקין רבי בשדות ראתה יום אחד תשב ששה [נקיים] והוא שנים תשב ששה [נקיים] והן שלשה תשב שבעה נקיים. ותקנה זו היתה מפני החשש שהזכיר רבינו שלא היו בקיאים במראות הדמים וכתב הרמב"ן ז"ל חששו שמא יבאו לטעות בדבר שזדונו כרת שהרי אפשר שתראה אשה בימי נדתה ז' ימים ויהיה ששה של דם טהור ושל יום הז' טמא וסבורה לטבול בלילה ותהא צריכה לישב עוד ששה ימים ואפילו היתה מראה דם לחכם גדול ובקי אפשר שתטעה בעצמה במנין הנדות והזיבה הרי שראתה בסוף י"א מימי הזיבה ומחרתו וטעתה והיתה סבורה שראיה הראשונה בימי הנדות ומונה ממנה ואינה ראויה למנות אלא מיום המחרת שבו התחיל הנדות עכ"ל:

כסף משנה **לפיכך החמירו חכמים בדבר זה וכו'.** נראה דהיינו דאמרי' בפרק אחרון דאתקין רבי בשדות שאם ראתה תשב שבעה נקיים:

ד ועוד החמירו בנות ישראל על עצמן חמרא יתרה על זה. ונהגו כלם בכל מקום שיש ישראל שכל בת ישראל שרואה דם אפלו לא ראתה אלא טפה כחודל בלבד ופסק הדם סופרת לה שבועה ימים נקיים ואפלו ראתה בעת נדתה. בין שראתה יום אחד או שנים או השבעה כלן או יתר משפסק הדם סופרת שבועת ימים נקיים כזבה גדולה וטובלת בלילה ^[א] שמיני אף על פי שהיא ספק זבה, או ביום שמיני אם היה שם דחק ^[ב] כמו שאמרנו. ואחר כך תהיה מתפרת לבעלה:

מגיד משנה **ועוד החמירו בנות ישראל.** שם בפרק אחרון דנדה ובהרבה מקומות. וכתב הרמב"ן ז"ל ומפני מה החמירו בנות ישראל כך ולא הספיק להן בתקנתן של חכמים כדי שיהו בכל זמן מונות מנין אחד ולא תשתנה מנהגן

בין ראייה אחת לשלשה ימים הרי שראתה שלש ונעשת זבה התחילה וספרה עד ששה נקיים וראתה בשביעי טפה כחרדל ודאי צריכה לישב עליהן ז' נקיים שהרי סתרה כל המנין ויש שאינן בקיאות בין תחלת ראייה לסתירת הספירה ויבא הדבר לכלל טעות ע"כ: **וטובלת בליל שמיני וכו'.** שם (דף ס"ז:): אי"ל רב פפא לרבא ולאביי מכדי האידנא כולהו ספק זיבות שוינהו רבנן ליטבולן ביממא דשבועא [אי"ל] משום ר"ש וכו' וכבר כתבתי הא דר"ש פ' ששי:

ה וכן כל היולדת בזמן הזה הרי היא פולדת בזוב וצריכה שבועת ימים נקיים כמו שבארנו. ומנהג פשוט בשנער ובארץ הצבי ובספרד ובמערב שאם ראתה דם בתוך ימי מלאת אף על פי שראתה אחר שספרה שבועת ימים נקיים וטבלה הרי זו סופרת שבועת ימים נקיים אחר שיפסק הדם ואין נותנין לה ימי טהר כלל. אלא כל דם שתראה האשה בין דם קשי בין דם טהר הכל טמא וסופרת שבועת ימים נקיים אחר שיפסק הדם:

מגיד משנה **וכן היולדת וכו'.** זה מבואר שכיון שכל ראייה היא כזוב כל היולדות הן יולדות בזוב וכ"כ ז"ל ופשוט הוא וכבר נתבאר דיני היולדת בזוב פ"ז: **ומנהג פשוט בשנער וכו'.** כ"כ בהלכות והכי נמי עבדינן בימי טוהר דיולדת ואע"ג דקי"ל כרב דאמר מעיין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו כיון דאיכא יולדת בזוב דצריכה ז' נקיים בימי טוהר עבדינן נמי הרחקה יתירה כרבי זירא וכל דם דחזיא בימי טוהר יתבא עליה ז' נקיים ובתר הכי טבלה במי מקוה ומשתריא לבעלה ואע"ג דלא נפקן ימי טוהר כיון דיתבא בה ז' נקיים ותו לא חזיא שריא ע"כ. וכתב רבינו ודין זה בימי הגאונים נתחדש וכ"נ בגמרא שהרי תקנת בנות ישראל ר' זירא אמרה ובימי האמוראים האחרונים משמע בגמרא בהמפלת שהיו נותנין ימי טוהר הלכה למעשה וכן דעת המפרשים ז"ל שאין זה בכלל חומרא דר' זירא ודעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל כדעת המחמירים שלא לתת ימי טוהר כלל וכן אנו נוהגין ומורין:

ו ודין זה בימי הגאונים נתחדש והם גזרו שלא יהיה שם דם טהר כלל. שזה שהחמירו על עצמן בימי חכמי הגמרא אינו אלא ברואה דם שהוא טמא שישבת עליו שבועה נקיים. אבל

דָּם שֶׁתִּרְאֶה בְּיָמֵי טְהוֹרַת סְפִירָה וְטְבִילָה אֵין לְחוּשׁ לוֹ שְׂאִין
יָמֵי טְהוֹרַת רְאוּיָין לֹא לְנִדָּה וְלֹא לְזִיבָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

ז וְשִׁמְעֵנוּ שֶׁבְּצִרְפַּת בּוֹעֲלִים עַל דָּם טְהוֹרַת כְּדִין הַגְּמָרָא עַד הַיּוֹם
אַחַר סְפִירָה וְטְבִילָה מְטַמְּאֵת יוֹלְדֵת בְּזוֹב וְדָבָר זֶה תְּלוּי
בַּמְּנֶהֱג:

ח וְכֵן דִּין דָּם בְּתוֹלִים בְּזִמְן הַזֶּה שֶׁאֲפִלוּ הִיתָה קֶטְנָה שְׁלֹא
הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוּת וְלֹא רָאֵתָה דָּם מִיָּמֶיהָ בּוֹעֵל בְּעִילַת מְצוּהָ [ג]
וּפּוֹרֵשׁ. וְכָל זִמְן שֶׁתִּרְאֶה הַדָּם מִחֲמַת הַמֶּכָּה הָרִי הִיא טְמֵאָה.
וְאַחַר שֶׁיִּפְסַק הַדָּם סוֹפְרָת [ד] שֶׁבָּעָה יָמִים נְקִיִּים:

מגיד משנה **וכן דין דם בתולין בזמן הזה וכו'.** שם בגמ' ובהלכות דבכל תינוקת
בועל בעילת מצוה ופורש ואפילו לא ראתה דם צריכה ז' נקיים שמא ראתה
דם טפה כחרדל וחפתו ש"ז והסכימו הרבה מן המפרשים ז"ל שאין צריך
להמתין בשעת יציאתו עד שימות האבר כדין הבועל את הטהורה ואמרה לו
נטמאתי המבואר פרק ד' אלא הרי הוא יכול לפרוש והאבר בקשיו אע"פ
שיציאתו הנאה לו כביאתו ואפילו דם שותת ויורד לפי שדין תורה דם טהור
הוא והחכמים שהחמירו לא הצריכוהו להמתין כלל:

ט יֵתֵר עַל זֶה * כָּל בֵּית שֶׁתִּבְעוּהָ לְהַנְשֵׂא וְרָצְתָה שׁוֹהָה [ה] שְׁבַעַת
יָמִים נְקִיִּים מֵאַחַר שֶׁרָצְתָה וְאַחַר כֶּדָּ תִּהְיֶה מִתְּרַת לְהַבְעֵל.
שְׂמָא מִחֲמוּדָה לְאִישׁ רָאֵתָה דָּם טְפָה אַחַת וְלֹא הִרְגִּישָׁה בָּהּ.
בֵּין שֶׁהִיתָה הָאִשָּׁה גְדוֹלָה בֵּין שֶׁהִיתָה קֶטְנָה צְרִיכָה לִישֵׁב
שְׁבַעַת נְקִיִּים מֵאַחַר שֶׁרָצְתָה וְאַחַר כֶּדָּ תִּטְבֵּל וְתִבְעֵל:

ההראב"ד **כל בת שתבעוה להנשא וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל כל ראתה שהוא
מוזכר בכאן טעות גדולה מן הסופר שאפילו בלא הרגשה היא טמאה ודאי
והאי ראתה רצתה היא עכ"ל:

מגיד משנה **יתר על זה כל בת וכו'.** כך היא הנוסחא האמיתית במקצת ספרי
רבינו ובמקצתן נמצא במקום רצתה ראתה. ובהשגות א"א כל ראתה שהוא
מוזכר כאן וכו' שאפילו מסתמא בלא ראתה היא טמאה ודאי וכו'. וזה פשוט

שט"ס הוא באותן ספרים וסוף הלשון מוכיח שאמר שמא מחמודה לאיש ראתה דם טפה כחרדל ולא הרגישה בה אלמא בלא ראייה ודאית היא טמאה מלבד שהדבר בעצמו מבואר בגמ' וכך הוא שם (דף ס"ו) אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא אמר להו x [ליום פלן נכתוב כתובה] איעכב ז' יומי בר מההוא יומא [אתא] אמר ליה xx (מ"ט עבד מר הכי) אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבא דאמר תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים א"ל אימר דאמר רבא בגדולה xxx (דשכיחי בה דמים) בקטנה מי אמר א"ל בפירוש אמר רבא ל"ש גדולה ול"ש קטנה טעמא מאי משום דמחמדא קטנה נמי מחמדא ע"כ. וכתב הרמב"ן ז"ל צריכה לישב ז' נקיים חוץ מיום התביעה וצריכה בדיקה תוך ז' וטבילה בליל ח' כשאר כל הרואות ואע"פ שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בין טומאה לטהרה מונה מיום של אחריו שאין ראיית חמוד אלא ראייה קטנה לשעתה לפיכך אינה צריכה לבדיקת הפסק עכ"ל. וכתב הרשב"א ז"ל יש לעיין מאימתי מונין לה וכי תבעוה לינשא לאחר י"ב חודש מונין לה משעת תביעה זאת ומסתברא שלא אמרו אלא משעה שמכינין לה צרכי חופה וכאותה שאמרו מכי רמו שערי באסינתא וכיוצא בזה דכל שמשתדלין להכין לה חופה נותנת דעתה ומחמדת או משעה שמודיעין אותה שתכין עצמה ליכנס לחופה וכאותה שאמרו ביבמות פרק החולץ ואזכירה בסמוך :

כסף משנה כל בת שתבעוה להנשא וכו'. נראה דנקט לינשא דבת לאשמועינן דאפילו בקטנה חיישינן דילמא מחמדא :

וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חֲמֻרָא יִתְּרָה שְׁנֵהֲגוּ בָּהּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי חֲכָמֵי הַגְּמְרָא וְאִין לְסוּר מְמַנָּה לְעוֹלָם. לְפִיכָךְ כָּל אִשָּׁה שְׂרָצְתָה כְּשֶׁתִּבְעוּהָ לְהִנָּשֵׂא לֹא [1] תִּנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּסְפֹּר וְתִטְבַּל * וְאִם נִשְׂאת לְתַלְמִיד חֲכָם מִתְּרַת לְהִנָּשֵׂא מִיָּד וְתִסְפֹּר מֵאַחַר שֶׁנִּשְׂאָתוּ וְתִטְבַּל. שֶׁתַּלְמִיד חֲכָם יוֹדֵעַ שֶׁהִיא אֲסוּרָה וְנִזְהָר מִזֶּה וְלֹא יִקְרַב לָהּ עַד שֶׁתִּטְבַּל :

ההראב"ד ואם נשאת לת"ח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מה שחילק זה בין ת"ח לשאר בני אדם הוציא אותו ממה שאמרו כי מיקלע רב נחמן לשכנציב הוה אמר מאן הויא ליומא ואקשו עליה מדרבא תבעוה לינשא ונתפייסה ושני דמודע לה מעיקרא והדר אקשי ליה מדראב"י כל הנושא אשה במקומות הרבה על זה נאמר ומלאה הארץ זמה ושני ליה רבנן קלא אית להו ואבע"א רבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו והוא סובר שמתייחדין היו עמהן אחר

נישואין ולא בועלין. ואני איני אומר כן אלא כיון שהנשים היו מיוחדות להם ולכשירצו ישאום פת בסלו הוא ואתרתי קושייתא קא מתרץ לה והא מעשה דבריה דרבינא בי רב חביבא צורבא מרבנן הוה וחש ליה לדרבנן ועוד חופה דאיסורא היכי הוה עבדי וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה עכ"ל:

מגיד משנה לפיכך כל אשה שרצתה וכו'. כבר נתבאר זה וכתב הרשב"א ז"ל עבר וכנסה תוך זמן זה אסור להתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כדרך שאמרו בכלה שפירסה נדה עכ"ל. ומ"ש רבינו ואם נשאת לת"ח וכו'. למד זה רבינו ממ"ש ביבמות פרק החולץ (דף לו:): אמר ר' אליעזר בן יעקב לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו והקשו איני והא נרב כי איקלע לארדשיר אמר מאן הויא ליומא] ורב נחמן כי איקלע לשכנציב אמר מאן הויא ליומא פירוש מי רוצה להנשא לימים ידועים שכשילך הוא מהמקום יתן לה גט ותירצו שאני רבנן דפקיע שמייחו והקשו והאמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים ותירצו רבנן שלוחייהו הוה משדרי ומודעי להו ואיבעית אימא x יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ע"כ. ופירש רבינו שהיו מתייחדות עמהן בבית אחד ולא היו באין עליהן וכיון שהיה שם יחוד קרי ליה פת בסלו אבל אם לא היו מתייחדות עמהן בבית לא הוה קרי ליה פת בסלו. ובהשגות א"א הוא סובר שמייחדין היו עמהן כו' וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה כדאיתא בכתובות עכ"ל. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל על רבינו ממעשה דבריה דרבינא איני רואה בו קושיא של כלום דמאן לימא לן דההוא בריה דרבינא הוה צורבא מרבנן ותו דילמא לא הוה ניחא ליה בייחוד בלבד אלא בביאה ורצה להמתין עד שתהא ראויה לביאה וכן מה שהקשה חופה דאיסורא היכי עבדי ג"כ אינה קושיא דאשה זו מותרת גמורה היא דבר תורה שאפילו בראיה שראתה כל שלא הרגישה אינה טמאה כמו שהתבאר בדין הכתמים פ"ט ועל הדרך הנזכר שם וכ"ש זו שהוא ספק אם ראתה כלל ולא מצאה אפילו כתם שהיא מותרת גמורה דבר תורה אלא שחכמים החמירו בזה ומ"מ אינה חופה דאיסורא ואינה דומה לכלה שפירסה נדה והיא נדה ודאית וזה החילוק ברור. ומ"מ דעת הרשב"א ז"ל כדברי הר"א ז"ל:

כסף משנה ואם נשאת לת"ח מותרת להנשא לו מיד וכו'. כתב הטור (סי' קצ"ה) עבר וכנסה תוך זמן זה לא יתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים וכו' בין אם הוא ת"ח או אחר לאפוקי מדברי הרמב"ם שכתב שת"ח יכול לכנסה מיד ולהתייחד עמה כי הוא יודע שהוא אסור לבא (כלל) עליה עכ"ל וגם הראב"ד כתב הוא סובר שמייחדין היו עמהן אחר נישואין ולא בועלים ואני איני אומר כן וכו' ואתרתי קושייתא קא מתרץ ליה. ביאור דבריו דמקשה

גמרא על מאי דאמר רב מאן הויא ליומי מדאמר רבא תבעוה לינשא וכו' ועוד הקשה מדאמר רבי אב"י לא ישא במדינה זו וילך וישא אחרת במדינה אחרת וכו' ומעיקרא תירץ לזו שאני רבנן דפקיע שמיייהו והדר קאמר ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו וכו' כלומר הני רבנן לא היו נושאים אותם אלא יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו ושתי הקושיות מתורצות בתירוץ זה לבדו: **ומ"ש רבינו שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה.** קשה דא"כ ע"ה נמי יודיעוהו שהיא אסורה עד שתספר ותטבול וישאנה מיד. וי"ל דת"ח שאני שהוא זהיר במצות ומש"ה מהימנינן ליה שלא יפרוץ לבא עליה משא"כ בע"ה. ומיהו פשט לשון רבינו לא משמע הכי שתלה הדבר בידיעת החכם האיסור ולא תלאו בזהירותו ובנאמנותו. לפיכך נ"ל דה"ט דתלמיד חכם מתוך שהוא בקי ויודע דאיכא למיחש שמא ראתה מחמת חימוד יפרוש ממנה שהוא רגיל בדברי חכמים וגזירותם אבל ע"ה כיון שהוא יודע שלא ראתה אם אתה אומר לו לפרוש משום דחיישינן שמא ראתה מחמת חימוד אין דבריך נכנסים באזניו שהרי אינו רגיל בדברי חכמים וגזירותם ועי"ל שחכמי לא נתנו דבריהם לשיעורים וכיון דת"ח ודאי יודע וסתם כל אדם לא ידעי גזרו בכל אדם שאינו ת"ח ולא פלוג בהו בין ידעי ללא ידעי. ומ"מ קשה לי לדעת רבינו דמדלא מפליג גמרא בכלה שפירסה נדה בין ת"ח לע"ה משמע דת"ח נמי הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים וכיון דתבעוה להנשא שאין ברור לנו שראתה שרינן לת"ח להתייחד עמה ולא חיישינן שיפרוץ גדרן של חכמים כ"ש דבפירסה נדה לא הו"ל למיחש שיעבור על איסור כרת והו"ל להתיר לו שיתייחד עמה ואין לומר דאה"נ דבכלה שפירסה נמי שרי לת"ח להתייחד עמה ולא איצטריך לאשמועי' גמרא משום דאתא בק"ו מתבעוה לינשא דהא ההיא דכלה שפירסה נדה היא ברייתא והא דיליף רבינו לחלק בין ת"ח לע"ה הוא תירוצא דגמרא ופשיטא דליכא למימר שהברייתא באה על מה שתירץ הגמרא. ומיהו בהא הוה אפשר לומר שהברייתא דרכה לסתום וגמרא לא חש לפרושה ולומר לא שאנו אלא בע"ה אבל ת"ח אשתו ישנה עמו בבית משום דסמיך דמתירוצא דאיתמר גבי תבעוה לינשא נשמע לה אלא דמ"מ קשה שרבינו הו"ל לכתוב בפירוש דת"ח שפירסה כלתו נדה מותר לו להתייחד עמה. לכן נ"ל דבהא דתבעוה להנשא לא התיר רבינו לת"ח להתייחד עמה כמו שעלה על דעת הראב"ד וה"ה אלא מפני שהוא ז"ל סובר שאסור לישא כשהיא נדה כמבואר בדבריו פ"י מהלכות אישות נ"ל דההיא דהיא ישנה בין הנשים וכו' כשנשאה טהורה ואח"כ פירסה מיירי דטעמא דאסור לישא אשה נדה אע"פ שהיא תישן בין הנשים והוא בין האנשים משום דאכתי איכא למיחש שמא באיזו שעה מן היום או מן הלילה לא יזהרו המשמרות ויבא עליה ולענין זה הוא היתר ת"ח בתבעוה להנשא שהוא מותר לישא אותה אע"פ שעדיין לא ספרה ולא טבלה והוא שישן האיש

בין האנשים והיא בין הנשים כדין כלה שפירסה נדה ולפיכך לא הזכיר בהיתר ת"ח לשון יחוד כלל אלא לשון נישואין שהרי כתב ואם נשאת לת"ח מותרת לינשא לו מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול עכ"ל הרי דלענין נישואין בלבד אמורים הדברים ולא לענין יחוד כי סמך בו על מה שכתב בפכ"ב אצל כלה שפירסה נדה ומ"ש שת"ח יודע שהיא אסורה ולא יקרב לה היינו לומר שלא יבא לבקש שעה שהמשמרות ישנות או טרודות בדבר אחר ויתייחד עמה אז ויבא עליה והא דקאמר בגמרא לרבנן יחודי מייחדי להו לא יחוד ממש קאמר אלא כלומר שהיו הנשים מיוחדות להם כלומר שהיו נשואות להם כבר ואע"פ שהיו אסורים לבא עליהן עד שיטבלו ומשמרות שומרות אותם מ"מ פת בסלו מיקרי והשתא ניחא מ"ש הראב"ד בסוף השגתו וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה ע"כ. ולא כמו שתירץ ה"ה דהא דתבעוה לינשא מותרת מן התורה אלא שחכמים החמירו בה ואינה דומה לכלה שפירסה נדה ודאית ע"כ. דאדרבא מפני שזו אינה אסורה אלא מספק איכא למיחש שיתקפנו יצרו יותר מבאותה שהיא נדה ודאית וכמ"ש. וא"ת אכתי קשה למה לא כתב רבינו בפ"י מהלכות אישות דהא דלא תינשא נדה היינו לע"ה אבל לת"ח מותר י"ל דלא היקלו לת"ח לישא אשה אסורה ולסמוך על המשמרות אלא בזו שאינה אסורה מן התורה אבל לא בנדה ודאית דעבדו בה הרחקה טובא אף לת"ח ומ"מ לא דמי למ"ש ה"ה לחלק בין נדה ודאית לשאינו ודאית שהוא כתב כן להתיר יחוד דספק נדה לת"ח ואני איני אומר כן אלא להתיר נישואין לא להתיר יחוד:

יא | דין הכתמים בזמן הזה כמו שפארנו ואין בדבר חדוש ולא מנהג אלא כל כּתם שפארנו שיהא טהורה הרי היא טהורה וכל כּתם שפארנו טמאה (אם אין בכּתם שיעור כּדי לחוש לזיבות) סופרת שבעת ימים מיום שנמצא בו הכּתם. ואם היתה שיעור הכּתם כּדי לחוש לזיבות סופרת שבעת ימים מאחר יום שנמצא בו הכּתם. שאין הרואה דם פּרואה כּתם:

הראב"ד | דין הכתמים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש גדול וזהו שאמרנו כתמים צריכין הפסק טהרה ונקיים בעינן ואחר יום מציאה היא מונה עכ"ל:

מגיד משנה | דין הכתמים בזמן הזה וכו'. זה פשוט שלא מצינו בגמרא חומרא כלל בכתמים והם עצמם אינם אלא מדבריהם כמו שנתבאר. ומ"ש רבינו שאם אין בכתם שיעור כדי לחוש לזיבות שהיא סופרת ז' נקיים מיום

שנמצא בו הכתם ואותו יום הוא ממנין השבעה. נ"ל שטעמו בזה הוא מפני שחומרת בנות ישראל לא היתה בכתמים כלל שלא הזכיר רבי כלל כתמים אבל תקנתו של רבי שאם ראתה יום אחד או שנים תשב ששה והם כנ"ל בפרק זה היתה אף בכתמים שא"ת שהכתמים עמדו על דין תורה בענין המנין כיון שהם עצמם אינם אלא מדבריהם אף אתה מצריכן למנות ימי נדה וזיבה וכבר נתקלקלו הוסתות אלא ודאי כיון שהכתמים הם מדרבנן כראיה מדאורייתא אף הן בכלל תקנתו של רבי ובכל כתם שיש לחוש לזיבות והוא כשלבשה הבגד שלשה ימים ויש בכתם שיעור ג' כתמים כנזכר בפרק ט' הרי היא צריכה ז' נקיים חוץ מיום מציאת הכתם כדין רואה שלשה ימים לפי תקנתו של רבי אבל להיות הכתם בכלל חומרת בנות ישראל לא מצינו ואין להחמיר מדעתנו ודיין לכתמים שמדבריהם להיותן כראייה גמורה לפי תקנתו של רבי זה נ"ל לדעת רבינו: **ובהשגות** אמר אברהם זה שיבוש גדול וזהו שאמרנו וכו'. וכבר כתבתי פרק ט' מהלכות אלו מה שיש בו די בפירוש ההיא דכתמים צריכין הפסק טהרה מ"מ אפילו לפי שיטת הר"א ז"ל אני תמה מה זו שהקשה על רבינו מההיא וכי השאלה היתה שם אם הכתמים הן בכלל תקנת בנות ישראל אם לאו והלא ר' זירא (דף נ"ג:) דא"ל לתקנתא איהו קא בעי לה ועוד שהסוגיא מוכחת שם דלאו הכי קא מיירי [אלא] אם צריכה שבעה או ששה כתקנת רבי ובודאי שאף רבינו סובר שהיא צריכה בדיקה בימים נקיים של טהרה כדין ראייה אלא שהוא דן הכתמים בתקנת רבי בראייה גמורה כמ"ש ונראין דבריו אלא שהרמב"ן והרשב"א ז"ל מצריכין ז' נקיים בכל כתם חוץ מיום המציאה וכן ראוי להורות ולהחמיר:

כסף משנה **דין הכתמים בזמן הזה וכו'.** כתב ה"ה וכבר כתבתי פ"ט מה שיש בפ"י ההיא דכתמים צריכין הפסק טהרה. הוא בבבת הרואה כתם ואחר כך ראתה דם תולה כתמה בראייתה וכו':

יב **וכן** * **כל מה שאמרנו ביולדת** **שאמו טהורה** * **הרי היא טהורה בזמן הזה.** **וכן האשה שראתה לבן או דם** [ז] **ירק או שהשליכה חתיכה אדמה שאין עמה דם הרי היא טהורה אף בזמן הזה.** **שלא החמירו אלא ברואה דם טמא** [נאין זה דם טמא]:

ההראב"ד **כל מה שאמרנו ביולדת וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה לידה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל: **הרי היא טהורה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילכך טמאה עכ"ל:

מגיד משנה **וכן כל מה וכו'.** בהשגות א"א אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל. ואלו דברים אין להם סמך בגמרא כלל ומ"מ כבר כתבתי פרק י' כן בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל: **וכן האשה שראתה וכו'.** ברואה לבן או ירוק שהיא טהורה אף בזמן הזה מוסכם הוא מכל המפרשים ז"ל כמ"ש פ"ה ופ"י ירוק זה בין ירוק ככרתי בין ירוק כזהב. אבל בדין החתיכה כתוב בהשגות א"א גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילכך טמאה עכ"ל. וכבר הארכתני בזה פ"ה לבאר דעת רבינו וראיותיו שפוסק הלכה כחכמים דסברי יש פתיחת הקבר בלא דם ושם כתבתי שדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל הוא כדברי הראב"ד ז"ל:

יג **וכן אם היתה בה** [ח] **מכה והיה הדם שותת ממנה או שפא הדם עם מימי רגלים הרי זו טהורה. ולא נתחדש דבר אלא ספירת שבעת ימים נקיים לכל רואה דם טמא כמו שפארנו ושיהיו כל מראה דמים טמאים:**

מגיד משנה **וכן אם היתה וכו'.** גם זה יש סוברים שבזמן הזה אין תולין במכה ויש סוברים כדעת רבינו וכן עיקר. ובמשתנת דם עם מי רגלים הכל מודים שהיא טהורה:

יד **זה שתמצא במקצת המקומות שהנדה יושבת שבעת ימים בנדתה אף על פי שלא ראתה דם אלא יום אחד ואחר השבעה תשב שבעת ימים נקיים אין זה מנהג אלא טעות הוא ממי שהורה להם כך ואין ראוי לפנות לדבר זה כלל אלא אם ראתה יום אחד סופרת אחריו שבעה (נקיים) וטובלת בליל שמיני שהוא ליל שני שלאחר נדתה ומתרת לבעלה:**

מגיד משנה **זה שתמצא במקצת מקומות וכו'.** דברים פשוטים וברורים הם:

טו **וכן זה שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות למקצת הגאונים שיולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים. ויולדת נקבה אחר שמונים. ואף על פי שלא ראתה דם אלא בתוך השבעה. אין זה מנהג אלא טעות הוא באותן התשובות**

וְדָרַךְ אֶפְיָקוֹרוֹסוֹת בְּאוֹתָן הַמְקוֹמוֹת וּמִן הַצְדוֹקִין לְמַדּוֹ דָּבָר
זֶה. וּמִצָּוָה לְכוּפֹן כְּדִי לְהוֹצִיא מִלְבָּן וּלְהַחֲזִירָן לְדַבְרֵי חֻכְמִים
שֶׁתְּסַפֵּר שֶׁבַעַה יָמִים נְקִיִּים בְּלִבָּד כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

מגיד משנה וכן זה שתמצא במקצת מקומות וכו'. גם אלה דברים גלויים
וידועים:

כסף משנה (יד-טו) זה שתמצא במקצת מקומות שהנדה יושבת שבעת
ימים בנדתה וכו' וכן זה שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות למקצת
גאונים שיוולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים וכו' ומצוה לכוּפֹן כְּדִי
לְהוֹצִיא מִלְבָּן וכו'. כתב הריב"ש במה שנהגו שם להחמיר בימי טוהר של
יולדת אף אם אינה רואה בהם אם נהגו זה לגדר ופרישה אע"פ שהוא מותר
או שבאותם הימים דמים מצויים בהם ראוי להניחם על מנהגם ואין מתירים
אותם בפניהם אבל אם נהגו כן בטעות מפני שסבורים שאסור מן הדין ראוי
להודיעם שטועים בהם ושהוא מנהג שיצא להם מן הצדוקים כדרך שכתב
הרמב"ם עכ"ל:

טו אין האשה עולה מטמאתה ויוצאת מידי ערוה עד שתטבל
במי מקוה כֶּשֶׁר. וְלֹא יִהְיֶה דָבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרָהּ וּבֵין הַמַּיִם.
וּבְהִלְכוֹת מְקוֹאוֹת יִתְבָּאֵר הַמְקוֹה הַכֶּשֶׁר וְהַפְּסוּל וְדָרַךְ
הַטְּבִילָה וּמִשְׁפָּטֵי הַחֲצִיצָה. אֲבָל אִם רָחֲצָה בְּמַרְחֵץ אֶפְלוּ נִפְלוּ
עָלֶיהָ כָּל מֵימוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הֵרִי הִיא אַחַר הִרְחִיצָה כְּמוֹת שֶׁהִיְתָה
קֹדֶם הִרְחִיצָה בְּכֶרֶת. שֶׁאֵין לָךְ דָּבָר שֶׁמַּעֲלָה מִטְּמֵאָה לְטַהֲרָה
אֶלָּא טְבִילָה בְּמֵי מְקוֹה אוּ בְּמַעְיָן אוּ בַּיָּמִים שֶׁהֵם כְּמַעְיָן כְּמוֹ
שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מְקוֹאוֹת:

מגיד משנה אין האשה עולה מטומאתה וכו'. כבר נתבאר זה פי"ד. ומ"ש אבל
רחצה במרחץ וכו'. פשוט הוא בכמה מקומות:

יז כל שבעה ימים נקיים שבזמן הזה אף על פי שהן ספק אם
טבלה בהן כאלו לא טבלה. ואם טבלה בשביעי אף על פי
שאסור [ט] לעשות כן לכתחלה שמה יבוא לבעל בשביעי אחר

הַטְּבִילָה. הוֹאִיל וְטְבִילָה בְּזִמְנָה אֲפֹלוּ הִיָּתָה זָבָה [נ] וְנִדְאִית הָרִי
זו עֲלֵתָה לָּהּ טְבִילָה :

מגיד משנה כל ז' ימים נקיים וכו'. מה שכתב רבינו שאסורה לטבול ביום כבר
נתבאר למעלה בפרק זה. ומה שכתב שאם טבלה שעלתה לה טבילה וכו'. כך
הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכן עיקר :

יח * וְאָסוּר לְאָדָם שֶׁיִּדְבֵּק בְּאִשְׁתּוֹ בְּשִׁבְעַת יָמִים נְקִיִּים אֵלוֹ
וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא בְּכִסּוּתָהּ וְהוּא [נ] בְּכִסּוּתוֹ. וְלֹא יִקְרַב לָּהּ וְלֹא
יִגַע בָּהּ אֲפֹלוּ בְּאַצְבַּע קִטְנָה. וְלֹא יֹאכַל עִמָּה [נ] בְּקַעֲרָה אַחַת.
כָּלְלוּ שֶׁל דְּבַר יִנְהַג עִמָּה בִּימֵי סְפִירָה כְּמוֹ שֶׁיִּנְהַג בִּימֵי נִדָּה
שֶׁעֲדִין הִיא בְּכָרַת עַד שֶׁתִּטְבַּל כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

ההראב"ד ואסור לאדם שידבק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אנו נוהגים אפילו על
שלחן אחד וכן כתב רב אחא ז"ל :

מגיד משנה ואסור (לו) לאדם וכו'. פ"ק דשבת (דף י"ג) מה אשת רעהו הוא
בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ועוד
נזכר פכ"ח שהוא אסור לספר עמה דברי הרגל : ולא יאכל עמה בקערה אחת
וכו'. פ"ק דשבת (דף י"ג) לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה ופירש
רבינו בקערה אחת. ובהשגות א"א אנו נוהגין אפילו על שלחן אחד וכן כתב
רב אחא ז"ל עכ"ל הר"א ז"ל. וכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל דאפילו על
השולחן קתני דאסור וכתבו דבפריסת מפה על השולחן להיכר סגי ויש
מקילים כדברי רבינו : כללו של דבר ינהוג עמה וכו'. זה ברור בגמרא שם שימי
ליבונה וימי נדתה שוים וכן הסכימו ז"ל :

יט כָּל מְלֹאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ נִדָּה עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ חוּץ
[מ] מִהֶרְחֶצֶת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו וּמְזִיגָת [נ] הַכּוֹס וְהַצֵּעַת הַמָּטָה
בְּפָנָיו. גִּזְרָה שְׁמָא יָבֹא לְדַבֵּר עִבְרָה. וּמְפָנֵי זֶה לֹא תֹאכַל עִמּוֹ
בְּקַעֲרָה אַחַת וְלֹא יִגַע בְּבִשְׂרָה מְפָנֵי הָרַגְל עִבְרָה. וְכֵן בְּשִׁבְעַת
יָמִים נְקִיִּים לֹא תַעֲשֶׂה לוֹ שְׁלֵשׁ מְלֹאכוֹת אֵלוֹ. וּמִתָּר לְאִשָּׁה
לְהִתְקַשֵּׁט בִּימֵי נִדְתָּה כְּדִי שֶׁלֹּא תִתְגַּנֶּה עַל בַּעֲלָהּ :

מגיד משנה כל מלאכות שהאשה עושה וכו'. כבר נזכר זה פרק כ"א מהלכות אישות ושם כתבתי שיי"א שאסור להושיט שום דבר מידו לידה שמא יגע בה ואין כן דעת רבינו לפמ"ש שם ומזיגת הכוס של יין דוקא אבל של מים מותר ושם נזכר שבשינוי מותר כדאיתא בפרק אע"פ בכתובות. וכתב הרשב"א ז"ל מדברי רבינו הא"י גאון ז"ל שאסור לישן על מטתה אפילו אינה עמו במטה ונראים הדברים שאפילו הצעת המטה בפניו אסור מפני הרגל עבירה לשכב על מטתה ממש שיש יותר הרגל לא כ"ש ע"כ. וכ"ד הרמב"ן והרשב"א ז"ל: **ומותר לאשה להתקשט בימי נדתה וכו'.** ברייתא הובאה בשבת בפרק במה אשה יוצאה (דף ס"ד:) והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ושלא תפקוס ושלא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולמד א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה [בנדתה תהא] עד שתבא במים עכ"ל הברייתא:

הלכות איסורי ביאה - פרק שנים עשר

א יִשְׂרָאֵל שֶׁבַעַל עֲכוּוֹיִם מִשְׁאָר הָאֲמוֹת דֶּרֶךְ אִישׁוֹת. או יִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּבְעָלָה לְעֲכוּוֹיִם דֶּרֶךְ אִישׁוֹת הָרִי אֵלּוּ לֹקִין מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים ג-א\)](#) 'לֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתֵדָה לֹא תִתֵּן לְבָנוּ וּבָתוֹ לֹא תִקַּח לְבָנָדָי'. אֶחָד שֶׁבָעָה עִמָּמִין וְאֶחָד כָּל אֲמוֹת בְּאִסוּר זֶה. וְכֵן מִפְרָשׁ עַל יְדֵי עֶזְרָא [\(נחמיה ג-לא\)](#) 'וְאֲשֶׁר לֹא נָתַן בְּנִתֵינוּ לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְאֵת בְּנִתֵיהֶם לֹא נִקַּח לְבָנֵינוּ':

מגיד משנה ישראל שבעל עכו"ם וכו'. בע"ז פרק אין מעמידין (דף ל"ו:) גזרו על בנותיהן והקשו בנותיהן דאורייתא היא דכתיב לא תתחתן במ ותירצו דאורייתא שבעה אומות אבל שאר אומות לא ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר אומות והקשו ולרבי שמעון בן יוחאי דאמר כי יסיר את בנך מאחרי לרבות א כל המסירין מאי איכא למימר ותירצו אלא דאורייתא אישות דרך חתנות ואתו אינהו וגזור אפילו דרך זנות ע"כ. ומ"ש רבא בפרק הערל (דף ע"ז)

בגירותם אית להו חתנות בגיותן לית להו חתנות כבר תירצוה המפרשים
ובודאי בגיותן כל דרך אישות [איכא למימר] דאיכא לאו דאורייתא :

כסף משנה **ישראל שבעל עכו"ם משאר וכו' אחד ז' עממין ואחד כל האומות באיסור.** כתב הטור ונ"ל שאינו אלא בשבעה אומות דלא קי"ל כר"ש דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין ואף שבעה אומות אין לוקין משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגיותן לא שייך בהו חתנות עכ"ל. ביאור דבריו שהוא מקשה על דברי רבינו שתי קושיות חדא על מ"ש דעל שאר אומות נמי לקי דהיינו כר"ש ולא קי"ל כוותיה אלא כרבנן דאמרי לא נאמר לא תתחתן אלא בשבעה אומות דוקא ועוד דאפי' בשבעה אומות אסיק רבא בפרק הערל דבגיותן לא שייך בהו חתנות וקרא דלא תתחתן בנתגיירו דוקא הוא וי"ל שרבינו פסק בהא כר"ש מדאמרינן בפ"ג דקידושין (דף ס"ח:) [נכרית] דולדה כמותה מנ"ל אר"י משום רשב"י אמר קרא כי יסיר את בנד מאחרי וכו' ההוא בז' עממים כתיב שאר אומות מנ"ל אמר קרא כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לר"ש דדריש טעמיה דקרא אלא לרבנן מאי טעמייהו וכו' ומדחזינן דסתמא דגמרא כר"ש אלמא הלכתא כוותיה וכיון דדרשינן טעמא דקרא אית לן למימר דלא אסרה תורה להתחתן משום כי יסיר אלא בגיותן דבני הסרה נינהו אבל בגירותן דלאו בני הסרה נינהו לא וההיא דפרק הערל [בגיותן לית להו חתנות נתגיירו אית להו חתנות] אליבא דרבנן היא אבל לר"ש הוי איפכא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא ואפילו תימא דאליבא דר"ש אמר הכי לא קי"ל כמסקנא דרבא אלא כדהוה ס"ד מעיקרא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא משום דסוגיין דגמרא בספ"ק דקידושין סבר הכי וכן אמרו בפ"ב דע"ז בנותיהם דאורייתא נינהו דכתיב לא תתחתן בס וכבר נדחקו התוספות ליישב זה ורבינו תפס עיקר כפשט הסוגיא :

ב **וְלֹא אֶסְרָה תוֹרָה אֶלָּא דְרָךְ חֲתָנוּת אֶבֶל הָבֵא עַל הַכּוֹתִית דְרָךְ זְנוּת מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים. גְּזָרָה שְׁמָא יָבוֹא לְהַתְחַתֵּן. וְאִם יִחְדָּה לּוֹ בְּזָנוּת חֲבִיב עָלֶיהָ מְשׁוּם נְדָה וּמְשׁוּם שְׁפָחָה וּמְשׁוּם כּוֹתִית וּמְשׁוּם זוֹנָה. וְאִם לֹא יִחְדָּה לּוֹ אֶלָּא נִקְרָאת מְקַרָּה אֵינוֹ חֲבִיב אֶלָּא מְשׁוּם כּוֹתִית וְכָל חֵיבִין אֵלוֹ מְדַבְּרֵיהֶן :**

מגיד משנה **אבל הבא על הכותית וכו'.** בברכות פרק הרואה (דף נ"ה) רבי שילא נגדיה לההוא גברא דבעל ארמית: **ואם ייחדה לו וכו'.** בפרק אין מעמידין בסוגיא שהזכרתי למעלה אמרו ישראל הבא על הכותית הלמ"מ היא

דאמר מר הבועל ארמית קנאין פוגעין בו א"ל דאורייתא בפרהסיא וכמעשה שהיה ואתו אינהו גזור אפילו בצנעה והקשה בצנעה נמי בי"ד של חשמונאי גזרו xx דכי אתא רב דימי אמר בי"ד של חשמונאי גזרו ישראל הבא על הכותית חייב עליה משום נ"ש כ"ז פי' נדה שפחה כותית זונה ותירצו התם דמייחד לה אבל הכא אקראי בעלמא ע"כ בגמרא לפי גירסת רבינו ויש שם גירסאות אחרות:

ג בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים כְּשֶׁהָיָה הַבּוֹעֵל יִשְׂרָאֵל. אָבֵל כֹּהֵן הֵבֵא עַל הַכּוֹתֵית לּוֹקָה מִן הַתּוֹרָה מְשׁוּם זֹנָה. וְאָחָד זֹנָה פּוֹתֵית וְאָחָד זֹנָה יִשְׂרָאֵלִית. וּבְבַעֲיָלָהּ בְּלֶבֶד לּוֹקָה שְׁהָרִי אֵינָה בֵּית קַדוּשִׁין:

מגיד משנה בד"א כשהיה הבועל וכו'. בתמורה פרק כל האסורים (דף כ"ט ע"ב) מחלוקת אביי ורבא ואמר רבא התם דכהן הבא עליה לוקה משום זונה מ"ט ילפי' מהדדי מה זונה ישראלית בלאו אף כותית זונה בלאו וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא:

ד * כָּל הַבּוֹעֵל כּוֹתֵית בֵּין דֶּרֶךְ חֲתָנוּת בֵּין דֶּרֶךְ זְנוּת אִם בְּעֵלָהּ בְּפִרְהָסִיא וְהוּא שְׂיַבְעֵל לְעֵינֵי עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל או יתָר אִם פָּגְעוּ בוֹ קִנְאִין וְהִרְגִּיחוּ הָרִי אֵלוֹ מְשַׁבְּחִין וְזִרְיָזִין וְדָבָר זֶה הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינֵי הוּא. רְאָיָה לְדָבָר זֶה מַעֲשֵׂה פִּינְחָס בְּזִמְרֵי:

ההראב"ד כל הבועל עכו"ם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בד"א שהתרו בו ולא פירש אבל לא התרו בו לא אמרינן הרי אלו משובחין עכ"ל:

מגיד משנה כל הבועל כותית וכו'. כבר הזכרתי למעלה מ"ש דאורייתא בפרהסיא וכמעשה שהיה. ובפרק בן סורר ומורה (דף ע"ד) אמרו גבי פרהסיא בקידוש השם וכמה פרהסיא אמר רבי יוחנן אין פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם ואמרו שם דכולן ישראל. ובהשגות א"א בד"א שהתרו בו וכו'. וי"ל שכל שהוא מזיד אינו צריך התראה שלא מצינו התראה אלא לחייבי מיתות בית דין אבל זו הלכה היא ואינן רשאינן אלא בשעת מעשה ולא מצינו בפנחס שהתרה בזמרי ומכל מקום יראה לי שמה שאמרו גבי זמרי שהיה לו לפרוש ולא פירש הוא כשהתרה בו פנחס:

ה ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי שִׁנְאָמֵר [\(במדבר כה-ח\)](#) 'וְאֵת הָאִשָּׁה אֶל קִבְתָּהּ'. אָבֵל אִם פִּרַשׁ אִין הוֹרְגִין אוֹתוֹ. וְאִם הִרְגוּ נִהְרַג עֲלָיו. וְאִם בָּא הַקִּנְאִי לְטַל רְשׁוֹת מִבַּיִת דִּין לְהִרְגוֹ אִין מוֹרִין לוֹ וְאִף עַל פִּי שְׁהוּא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִם בָּא הַקִּנְאִי לְהִרְגֵה אֶת הַבּוֹעֵל וְנִשְׁמַט הַבּוֹעֵל וְהִרְגַּת הַקִּנְאִי כְּדִי לְהַצִּיל עַצְמוֹ מִיָּדוֹ אִין הַבּוֹעֵל נִהְרַג עֲלָיו. וְהָבֵא עַל בֵּית גֵּר תוֹשֵׁב אִין הַקִּנְאִין פּוֹגְעִים בּוֹ אָבֵל מִכִּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת :

מגיד משנה ואין הקנאי וכו'. בסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין (דף פ"ב) הבא לימלך אין מורין לו ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא: **והבא על בת גר תושב**. לא מצאתי זה מבואר אבל דבר נראה הוא שאין לנו אלא בבא על הכותית אבל גר תושב שהוא נכרי שקיבל עליו שלא לעבוד כו"ם שנזכר פרק י"ד אין בתו בדין זה:

ו לא פגעו בו קנאים ולא הלקוהו בית דין הרי ענשו מפְרֵשׁ בְּדַבְרֵי קִבְלָה שְׁהוּא בְּכָרַת שִׁנְאָמֵר [\(מלאכי ב-יא\)](#) 'כִּי חָלַל יְהוּדָה קִדְשׁ ה' אֲשֶׁר אָהַב וּבָעַל בַּת אֵל נָכָר' [\(מלאכי ב-יב\)](#) 'יִכְרַת ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עֵר וְעֵנָה'. אִם יִשְׂרָאֵל הוּא לֹא יִהְיֶה לוֹ עֵר בְּחֻכְמִים וְלֹא עוֹנָה בְּתַלְמִידִים וְאִם כֹּהֵן הוּא לֹא יִהְיֶה לוֹ מַגִּישׁ מִנְחָה לֵה' צְבָאוֹת. הִנֵּה לְמִדַּת שְׁהַבּוֹעֵל כּוֹתִית כְּאֵלוֹ נִתְחַתֵּן לְעַכּוּ"ם שִׁנְאָמֵר 'בָּעַל בַּת אֵל נָכָר וְנִקְרָא מַחְלַל קִדְשׁ ה'':

מגיד משנה לא פגעו בו הקנאין וכו'. בסנהדרין שם לא פגעו בו הקנאין מהו ודרשו בו המקרא שכתב רבינו. וכתב רבינו ולא הלקוהו ב"ד לפי שאם הלקוהו בית דין נפטר מעונש אחר בקבלת מלקותו: **הנה למדת וכו'.** שם מימרא:

ז עון זה אף על פי שאין בו מיתת בית דין אל יהי קל בעיניך. אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו. שהבן מן הערוה

בְּנוּ הוּא לְכֹל דְבַר וּבְכָל־לִשְׁרָאֵל נִחְשָׁב אֶף עַל פִּי שְׁהוּא מִמְזַר
וְהִבֵּן מִן הַכּוֹתִית אֵינוּ בְּנוּ שְׁנֶאֱמַר (דברים ז-ד) 'כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֵי
מֵאַחֲרָיִי מִסִּיר אוֹתוֹ מִלְּהִיּוֹת אַחֲרָיִי ה' :

מגיד משנה עון זה אל יהי קל בעיניך וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם
ביבמות פרק כיצד (דף כ"ג) שהממזר כבנו לכל דבר והבן מן הכותית אינו קרוי
בנו אלא בנה :

ח וְדָבָר זֶה גּוֹרֵם לְהִדָּבֵק בְּעַפְוִיִּים שֶׁהַבְּדִילָנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מֵהֶם וְלָשׁוּב מֵאַחֲרָיִי ה' וְלַמַּעַל בּוֹ :

ט עַפְוִיִּים הֵבֵא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל אִם אִשְׁתִּי אִישׁ הִיא נִהְרַג עֲלֶיהָ
וְאִם פְּנוּיָהּ הִיא אֵינוּ נִהְרַג :

מגיד משנה עפוי"ם הבא על בית ישראל אם אשת וכו'. מפורש בהרבה מקומות
ומהם פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נ"ז) : בא על עריות ישראל וכו' :

י אֲבָל יִשְׂרָאֵל הֵבֵא עַל הַכּוֹתִית בֵּין קֶטְנָה בֵּית שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם
אֶחָד בֵּין גְּדוּלָה בֵּין פְּנוּיָהּ בֵּין אִשְׁתִּי אִישׁ וְאֶפְלוּ הָיָה קָטָן בֶּן
תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד בֵּינוֹ שֶׁבֵּא עַל הַכּוֹתִית בְּזָדוֹן הָרִי זֹו נִהְרָגָת
מִפְּנֵי שֶׁבֵּא לְיִשְׂרָאֵל תִּקְלָה עַל יְדֵיהָ כְּבִהְמָה. וְדָבָר זֶה מִפְּרָשׁ
בִּתּוֹרָה שְׁנֶאֱמַר (במדבר לא-טז) 'הוּן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר
בְּלָעִם' (במדבר לא-יז) 'וְכָל אִשָּׁה יִדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ' :

מגיד משנה אבל ישראל הבא על הכותית וכו'. זה לא מצאתי מבואר והפסוק
הזה אינו מוכרח דהתם אפילו לא נבעלה כיון שהיו ראויות לביאה היו נהרגות
כמו שמפורש ביבמות בפרק הבא על יבמתו ויהיה הטעם מפני שעל ידיהן עבדו
ישראל לפעור ומתו מהם רבים. ומ"ש בסנהדרין פרק ד' מיתות (דף נ"ה) גבי
בהמה שהיא נסקלת משום שבאת תקלה לישראל על ידה ושקיל וטרי התם
אי נסקלת בקלון בלא תקלה היינו בבהמה אבל בכותית לא אשכחן ואיכא
למימר שדעת רבינו דכיון דבנשי מדין אשכחן דאפילו ראויות לביאה נהרגו
משום שבאת תקלה על ידן איכא למילף מינייהו בעלמא בנבעלה במזיד.

ומ"ש אפילו היה קטן בן ט'. הוא מן הסוגיא שבפרק די מיתות כיוצא בזה גבי בהמה ועדיין הדבר צריך לי לימוד :

יא הַעֲבָדִים שֶׁהִטְבִּילוּ אוֹתָם לְשֵׁם עֲבָדוֹת וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם מִצֹּת שֶׁהָעֲבָדִים חִיָּבִים בָּהֶם יֵצְאוּ מִכָּלל הָעֲכוּ"ם וְלִכְלַל יִשְׂרָאֵל לֹא בָּאוּ. לְפִיכֵךְ הַשְּׁפָחָה אֲסוּרָה לָבוֹן חוֹרִין. אֶחָד שֶׁפָּחְתוּ וְאֶחָד שֶׁפָּחְתָּ חֲבֵרוֹ. וְהִבָּא עַל הַשְּׁפָחָה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. שֶׁהָרִי מִפְּרֹשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁהָאֲדוֹן נוֹתֵן שֶׁפָּחָה כְּנֻעָנִית לְעֲבֹדוֹ הָעֲבָרִי וְהִיא מִתְּרַת לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא-ד) 'אִם אֲדַנְיוּ יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה' :

מגיד משנה העבדים שהטבילו אותן לשם עבדות וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות וסובר רבינו שאין השפחה במלקות כפי אונקלוס שהרי בשפחה חרופה אין בה אלא אשם לבועל כנזכר פרק שלישי וכ"ש בשאינה חרופה כלל שאין בה מלקות ואין בשפחה אלא מכת מרדות ובודאי יש בה מכת מרדות דלא גרע מאיסור של דבריהם : שהרי מפורש בתורה שהאדון וכו'. בפ"ק דקידושין ג"כ מבואר ובהלכות עבדים פ"ג נתבאר בארוכה דין זה :

יב וְלֹא גִזְרוּ חֲכָמִים בְּדָבָר זֶה וְלֹא חִיָּבָה תּוֹרָה מְלָקוֹת בְּשִׁפְחָה אֲלָא אִם כֵּן הִיְתָה נְחֻרְפָת לְאִישׁ כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

יג אֵל יְהִי עֶזְרוֹן זֶה קַל בְּעֵינֵינוּ מִפְּנֵי שֶׁאִין בּוֹ מְלָקוֹת מִן הַתּוֹרָה. שְׁגַם זֶה גּוֹרֵם לָבוֹן לְסוּר מֵאַחֲרֵי ה'. שֶׁהֵבִין מִן הַשְּׁפָחָה הוּא עֶבֶד וְאִינוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְנִמְצָא גּוֹרֵם לְזֶרַע הַקֹּדֶשׁ לְהַתְחַלֵּל וְלְהִיּוֹתָם עֲבָדִים. הָרִי אֲנִקְלוֹס הַמְתַּרְגֵּם כָּלל בְּעִילַת עֶבֶד וְשִׁפְחָה בְּכָלל (דברים כג-יח) 'לֹא יִהְיֶה קֹדֶשׁ' וְלֹא תִהְיֶה קֹדֶשׁה' :

מגיד משנה אל יהי עזרונו. בפרק האומר בקידושין ובהרבה מקומות מפורש שולד השפחה כמות. ומ"ש רבינו שאונקלוס כלל בעילת עבד ושפחה בכלל לא יהיה קדש וכו'. כבר כתבתי פרק ראשון מהלכות אישות שדעת רבינו שהפסוק הזה אזהרה לבא על הפנויה ישראל דרך זנות ושיש בפנויה מלקות ואין בשפחה ולא בכותית מלקות כמ"ש שם :

יד הָבֵא עַל שְׁפָחָה וְאֶפְלוּ בְּפִרְהָסָיָא וּבְשַׁעַת עֲבָרָה אִין הַקְּנָאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. וְכֵן אִם לָקַח שְׁפָחָה דְּרָדָּךְ חֲתָנּוּת אִינוּ לּוֹקָה מִן הַתּוֹרָה. שְׁמִיעַת שְׁטַבְלָה וְקַבְלָה מְצוֹת יְצִתָּה מְכַלְל הָעֶכּוּיִם :

מגיד משנה **הבא על השפחה וכו'.** זה פשוט שלא נאמרה הלכה אלא בהבועל ארמית וזו כיון שטבלה לשם עבדות אינה עכו"ם ומותרת היא לעי"ע כמו שנתבאר : **וכן אם לקח וכו'.** גם זה פשוט :

טו נִתְעַרְב וְלֹד יִשְׂרָאֵלִית בְּוֹלַד שְׁפָחָה הָרִי שְׁנִיָּהּוֹן סָפֵק וְכָל אֶחָד מֵהֶן סָפֵק עֶבֶד וְכוּפִין בְּעַל הַשְׁפָּחָה וּמְשַׁחֲרֵר אֶת שְׁנֵיהֶם. וְאִם הָיָה הֵבֵן הַהוּא (בֶּן) הָאָדוֹן שֶׁל עֶבֶד כְּשִׁיגְדָלוֹ יִשְׁחַרְרוּ זֶה אֶת זֶה וַיְהִיו מְתָרִין לְבֵא בְּקָהֶל :

מגיד משנה **נתערב ולד ישראלית וכו'.** זה פשוט ומתבאר בביאור ביבמות פרק נושאין על האנוסה (דף צ"ט) במשנת כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה ובגמרא :

טז הָיוּ הַתְּעַרְוּבוֹת בְּנוֹת הָרִי שְׁתֵּיהֶן סָפֵק שְׁפָחוֹת וְהָבֵא עַל כָּל אַחַת מֵהֶן הַוֹלַד סָפֵק עֶבֶד. וְכֵן אִם נִתְעַרְב וְלֹד עֶכּוּיִם בְּוֹלַד יִשְׂרָאֵלִית מְטַבִּילִים אֶת שְׁנֵיהֶן לְשֵׁם גְּרוּת וְכָל אַחַת מֵהֶן סָפֵק גִּירָת :

מגיד משנה **היו התערובות וכו'.** זה פשוט ונראה מדברי רבינו שאין כופין האדון לשחרר שתייהן שעד כאן לא אמרו בגמרא שכופין לשחרר ספק עבד אלא מפני ביטול פ"ו שהרי אינו יכול לא לישא שפחה ולא לישא בת חורין ואשה אינה מצווה על פו"ר והרי אלו כדין מי שחציה שפחה וחציה ב"ח שאין כופין את רבה לשחררה כנזכר בהלכות עבדים פ"ז ומ"מ נראה ודאי שאינו יכול להשתעבד בהן כלל מספק שהמוציא מחבירו ע"ה וכל אחד מדחה אותו אבל אם היו שתייהן בנותיו כגון הרב שבא על שפחתו וילדה לו ונתערבה בתה עם בתו יש לו בהן הזכות שיש לאב על בתו ממה נפשך וג"ז פשוט : **וכן אם נתערב וכו'.** ג"ז פשוט. **ומה שכתב רבינו וכל אחת מהן ספק.** דבר ברור הוא ואם היתה האחת נקבה הרי היא ספק גיורת ואסורה לכהונה כמו שיתבאר פרק י"א :

יז כָּל הָעֲכוּ"ם כָּלָם כְּשִׁיתְגִּירוּ וַיִּקְבְּלוּ עָלֵיהֶן כָּל הַמְצוֹת שֶׁבַתְוֹרָה וְהָעֲבָדִים כְּשִׁישְׁתַּחֲרוּ הָרִי הֵן כְּיִשְׂרָאֵל לְכֹל דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר טו-טו\)](#) 'הַקְהֵל חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם'. וּמִתְרִין לְהַכְנִס בְּקֵהֶל ה' מִיָּד. וְהוּא שִׁישָׂא הֵגֵר אוֹ הַמְשַׁחֲרָר בֵּת יִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הַיִּשְׂרָאֵלִי גִילְתָּהּ וּמְשַׁחֲרָתָהּ. חוּץ מֵאַרְבָּעָה עֲמֻמִּין בְּלִבָּד וְהֵם עַמּוֹן וּמוֹאָב וּמְצָרִים וְאֲדוּם שֶׁהָאֻמוֹת הָאֵלוּ כְּשִׁיתְגִּיר אַחַד מֵהֶן הָרִי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל לְכֹל דָּבָר אֲלֵא לְעַנְיָן בִּיאָה בְּקֵהֶל:

מגיד משנה כל העכו"ם וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומבואר בפרק החולץ (דף מ"ז) שאין העבד צריך לקבל מצות התורה כשישתחרר שכבר קיבל תחילה כמו שיתבאר פי"ג:

יח וְכִיצַד דִּינָן. עַמּוֹן וּמוֹאָב אֲסוּרִין אֲסוּר עוֹלָם זְכָרִים וְלֹא נְקֻבוֹת שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים כג-ד\)](#) 'לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בְּקֵהֶל ה' וְגו'.' הַלָּכָה לְמִשְׁהָ מְסִינִי שֶׁהַעַמּוֹנִי הַזָּכָר וְהַמוֹאָבִי הַזָּכָר הוּא שֶׁאֲסוּר לְעוֹלָם לְשָׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל אֲפֹלוּ בֶן בָּנוּ עַד סוֹף הָעוֹלָם. אֲבָל עַמּוֹנִית וּמוֹאָבִית מִתְּתָרַת מִיָּד כְּשֶׁאֵר הָאֻמוֹת:

מגיד משנה וכיצד דינם וכו'. ביבמות פרק הערל (דף ע"ו) משנה עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהן מותרות מיד מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות:

יט מְצָרִי וְאֲדוּמִי אַחַד זְכָרִים וְאַחַד נְקֻבוֹת דוֹר רִאשׁוֹן וְדוֹר שֵׁנִי אֲסוּרִין לְבֹא בְּיִשְׂרָאֵל וְדוֹר שְׁלִישִׁי מִתֵּר שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים כג-ט\)](#) 'בָּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם' וְגו':

כ מְצָרִית מְעַבְרָת שֶׁנִּתְגַּיְרָה בְּנֵה שְׁנֵי. מְצָרִי שְׁנֵי שֶׁנִּשְׂא מְצָרִית רִאשׁוֹנָה אוֹ מְצָרִי רִאשׁוֹן שֶׁנִּשְׂא מְצָרִית שְׁנֵיהֶן הַיּוֹלֵד שְׁנֵי שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים כג-ט\)](#) 'בָּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם' הַכְּתוּב תִּלְאֵן בְּלִדָּה:

מגיד משנה מצרית מעוברת וכו'. מבואר שם: **מצרי שני שנשא וכו'**. שם (דף ע"ח) אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי אלמא קסבר בתר דידיה שדינן ליה וכו' כי אתא רב דימי אר"י מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה (מצרי) שני הוי אלמא קסבר בתר אימיה שדינן ליה ופסק רבינו כלישנא בתרא דרב דימי וכן נראה שם וסובר רבינו דכי אמר ר"ד דשדינן ליה בתר אימיה היינו דוקא כי הוי לחומרא אבל במצרי ראשון שנשא מצרית שנייה שדינן ליה בתר האב להחמיר והלך אחר הפחות שבשניהם ואי לאו הכי ר"ד הוה משמע לן כחא דהיתרא דעדיף טפי והיה אומר מצרי ראשון שנשא מצרית שנייה הולד שלישי. ומ"ש שם דטעמיה דר"ד משום דכתיב אשר יולדו להם הכתוב תלאן בלידה כמ"ש רבינו ה"פ כיון דכתיב אשר יולדו דור שלישי וא"א ללידה בלא אב ואם אלמא בעינן שיהא ג' לאב ואם וכל שאינו שלישי לשניהם אינו מותר. כנ"ל לדעת רבינו אבל רש"י ז"ל פ"י תלאן בלידה אחר האם וכן נראה מדברי הרמב"ן ז"ל בביאור דאליבא דר"ד מצרי ראשון שנשא מצרית שנייה בנה שלישי הוי שהכל הולך אחר האם ואפילו להקל ומה שלא אמר ר"ד כחא דהיתרא משום דלאפלוגי אלי"ק דרבה בב"ח אתא ע"כ דבריו:

כא גר עמוני שנשא מצרית הולד עמוני. גר מצרי שנשא עמונית הולד מצרי. זה הכלל. באמות הלך אחר הזכר. נתגירו הלך אחר הפחות:

מגיד משנה גר עמוני שנשא מצרית וכו'. שם (דף ע"ח:): כי אתא רבין א"ר יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגירו הלך אחר הפגום שבשניהם ואמרו אחר פגום שבשניהם במאי אילימא במצרי שנשא עמונית מאי פגום שבשניהם אית בה עמוני ולא עמונית פ"י אע"פ שכן הוא הדין שאם ילדה אפילו נקבה אין מותרת כדין עמונית אלא כדין מצרית מ"מ לא שייך בהא למימר פגום שבשניהם דמשמע דשניהן פגומין אלא שהא' פגום יותר ועמונית לא פגימא כלל אלא בעמוני שנשא מצרית אי זכר הוי שדייה בתר עמוני אי נקבה הוי שדייה בתר מצרית פ"י אם ילדו זכר שדייה בתר האב שלא יהא זרע הזכרים מותר לעולם ואם ילדו נקבה שדייה בתר מצרית שלא תהא מותרת כדין עמונית. ורבינו כתב הולד עמוני ור"ל ולד זכר ולא ביאר הדבר וסמך לו על מ"ש הלך אחר הפחות שבשניהם שלעולם הולכין להחמיר. ומ"ש **מצרי שנשא עמונית וכו'**. כבר נתבאר במ"ש:

כב מי שֶׁנִּתְגַּיֵּר מִשְׁבַּעַה עֲמִמִּין אֵינָן אֲסוּרִין מִן הַתּוֹרָה לְבוֹא בִּקְהָל. וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא נִתְגַּיְרוּ מִהֵן אֶלָּא הַגְּבֻעוֹנִים וַיהוֹשֻׁעַ גָּזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיְהִיוּ אֲסוּרִים לְבֹא בִּקְהָל אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקִבּוֹת. וְלֹא אָסַר אוֹתָם אֶלָּא בְּזִמְנֵן שֶׁיֵּשׁ מְקַדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר [\(יהושע ט-בג\)](#) 'וְחֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׂאבֵי מַיִם לְבַיִת אֱלֹהֵי'. תְּלָה הַרְחַקְתֶּם בְּמַקְדָּשׁ :

מגיד משנה מי שנתגייר וכו'. דעת רבינו בזה כדעת קצת המפרשים ז"ל שאמרו שבכ"מ שהזכירו בגמרא נתונה אצל ממזרת הוא אגב גררא דומיא דחלוצה אצל גרושה ואין איסור הנתינה אלא מדבריהם וסמכו על הסוגיא שבפרק הערל שאמרו אר"ח בר אדא נתינים דוד גזר עליהם ומפרש התם משום מעשה שבקשו שיהרגו בני שאול ופירש"י ז"ל גזר עליהם שלא יבאו בקהל והקשו שם דוד גזר עליהם יהושע גזר עליהם דכתיב ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים פירוש אלמא עבדים נינהו וממילא נפסלו לקהל ותירצו יהושע גזר בזמן שב"ה קיים דוד גזר בזמן שאין ב"ה קיים עוד אמרו שם בימי רבי בקשו להתיר נתינים וכו' ומסקנא דלא התיירו וכו' וסובר רבינו דהך סוגיא פליגא אדרבא דאמר דקרא דלא תתחתן בס אגירותן קאי ואין הלכה כרבא וזה דעת קצת המפרשים ז"ל אבל י"מ אחרים שסוברין דשבעה עממין שנתגיירו אסורין הן מן התורה וכדרבא אבל בניהם שנולדו אחר גירותן מותרין גמורין ד"ת שלא אסרן הכתוב לעולם ולא מנה בהם דורות לאסור ובאו יהושע ודוד וגזרו עליהן ודקתני נתינה בכל דוכתא היא אחת משבעה עממין שנתגיירה שהיא מן התורה בלאו דלא תתחתן בס וכדרבא וכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל :

כג וְהֵם הַנִּקְרָאִים נְתִינִים לְפִי שֶׁנִּתְּנָם לְעִבּוּדַת הַמְּקַדָּשׁ. בְּאֵי דָּוִד וְגִזַּר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ בִּקְהָל לְעוֹלָם וְאֶפְלוּ בְּזִמְנֵן שֶׁאֵין מְקַדָּשׁ. וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּעֶזְרָא [\(עזרא ח-כ\)](#) 'וּמִן הַנְּתִינִים שֶׁנָּתַן דָּוִד וְהַשָּׂרִים לְעִבְדַת הַלְוִיִּם'. הָא לְמַדְתָּ שֶׁלֹּא תְּלָה אוֹתָם בְּמַקְדָּשׁ :

כד וְלָמָּה גָּזַר עֲלֵיהֶם הוּא וּבֵית דִּינּוּ לְפִי שֶׁרָאָה עֲזוֹת וְאֶכְזָרִיּוֹת שֶׁהִיָּתְהָ בָּהֶם בְּעַת שֶׁבִקְשׁוּ שְׁבַעַת בְּנֵי שָׂאוֹל בְּחִיר ה' לְתַלּוּתָם וְהַרְגוּם וְלֹא רַחֲמוּ עֲלֵיהֶם :

כה כְּשַׁעְלָה סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר בִּלְבַל כָּל הָאֲמוֹת וְעָרְבָם זֶה בְּזָה וְהִגְלָה אוֹתָם מִמְּקוֹמָם. וְאֵלוּ הַמְצָרִים שֶׁבְּאַרְץ מִצְרַיִם עָתָה אֲנָשִׁים אַחֲרֵים הֵם. וְכֵן הָאֲדוֹמִים שֶׁבְּשֶׁדֶה אֲדוֹם. וְהוֹאִיל וְנִתְעָרְבוּ אַרְבַּע אֲמוֹת הָאֲסוּרִים בְּכָל אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהוּ מִתְרִים הֵתֵר הַכֹּל. שֶׁכָּל הַפּוֹרֵשׁ מֵהוּ לְהִתְגַּיֵר חֲזָקָתוֹ שֶׁפָּרַשׁ מִן הָרֶב. לְפִיכֹךְ כְּשִׁיִּתְגַּיֵר הֵגֵר בְּזִמְנוֹ הַזֶּה בְּכָל מְקוֹם בֵּין אֲדוֹמֵי בֵּין מִצְרַיִם בֵּין עַמּוֹנֵי בֵּין מוֹאָבֵי בֵּין כּוּשֵׁי בֵּין שְׂאֵר הָאֲמוֹת אֶחָד הַזְּכָרִים וְאֶחָד הַנְּקֻבּוֹת מִתְרִין לְבֹא בְּקֶהֱל מִיָּד :

מגיד משנה כשעלה סנחריב וכו'. רבינו סמך לו בזה על התוספתא שבפ"ה דקידושין א"ר יהודה בנימין גר מצרי היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא ואמר אני גר מצרי ונשאתי אשה גיורת מצרית [ראשונה] והריני הולך להשיא אשה לבני בת גיורת מצרית כדי שיהא בן בני כשר לבא בקהל וכו' א"ל ר' עקיבא בנימין טעית הלכה משעלה סנחריב ובלבל את כל האומות לא עמונים ומואבים במקומן (עומדים) ולא מצרים ומואבים במקומן אלא עמוני נשא מצרית ומצרי נשא עמונית ואחד מכל אלו [נושא אחת] מכל משפחות האדמה ואחד ממשפחות האדמה נושא אחת מכל אלו ומכאן שכולן מותרים לבא בקהל דכל דפריש מרובא פריש ויש חולקין בזה בדין מצרי לפי שנתן הכתוב קצבה לחזרתו מקץ ארבעים שנה אקבץ את שבות מצרים מסוגיא דפרק הערל ומתוספתא דמסכת ידים אבל בעמוני ומואבי משנה מפורשת היא במסכת ידים (פ"ד מ"ד) והובאה פרק תפלת השחר וזה דעת הרמב"ן ז"ל :

הלכות איסורי ביאה - פרק שלשה עשר

א בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים נִכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל לְבְרִית. בְּמִילָה וּטְבִילָה וְקָרְבָּן :

ב מִיֵּלָה הִיִּתָּה בְּמִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב-מח) 'וְכָל עָרַל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ'. מִלְּאוֹתֵם מִשָּׁה רַבָּנוּ שֶׁכָּלֶם בְּטָלוּ בְרִית מִיֵּלָה בְּמִצְרַיִם חוּץ מִשֶּׁבֶט לְוִי וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דברים לג-ט) 'וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ':

מגיד משנה (א-ב) בשלשה דברים נכנסו וכו'. ברייתא בכריתות פרק ד' מחוסרי כפרה. ומ"ש רבינו ששבט לוי לא בטלו ברית מילה. הוא במדרש וכתב הרמב"ן ז"ל בפי הערל שלא הוצרכו אפילו להטיף מהם דם ברית שכבר היו מצווין על המילה מימי אברהם ומילה חשובה היתה:

ג וְטְבִילָה הִיִּתָּה בְּמִדְבָּר קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט-י) 'וְקִדְשִׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם'. וְקָרְבָן שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד-ה) 'וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֲלֵתִי, עַל יַדֵּי כָּל יִשְׂרָאֵל הַקְּרִיבוּם':

ד וְכֵן לְדוֹרוֹת כְּשִׁירְצָה הָעֲכוּוִיִּים לְהַכְּנִס לְבְרִית וּלְהַסְתּוֹפֵף תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וַיִּקְבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה צָרִיד מִיֵּלָה וְטְבִילָה וְהִרְצָאת קָרְבָן. וְאִם נִקְבָּה הִיא טְבִילָה וְקָרְבָן שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו-טו) 'כַּכֶּם כִּגְר'. מָה אַתֶּם בְּמִיֵּלָה וְטְבִילָה וְהִרְצָאת קָרְבָן אִף הַגֵּר לְדוֹרוֹת בְּמִיֵּלָה וְטְבִילָה וְהִרְצָאת קָרְבָן:

מגיד משנה וכן לדורות וכו'. שם בכריתות:

ה וּמָהוּ קָרְבָן הַגֵּר. עוֹלַת בְּהֵמָה אוֹ שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וּשְׁנֵיהֶם עוֹלָה. וּבְזִמְן הַזֶּה שָׂאִין שֵׁם קָרְבָן צָרִיד מִיֵּלָה וְטְבִילָה וְכִשְׂיָבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יָבִיא קָרְבָן:

מגיד משנה ומהו קרבן וכו'. שם מבואר: ובזמן הזה וכו'. שם ת"ר גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקנו אר"ש כבר נמנה עליה ריב"ז ובטלה מפני התקלה דילמא קא מעיל בקדשים ושם אמרו הלכה כר"ש ומכל מקום משמע ודאי שלכשיבנה ב"ה יביא קרבנו:

גר שְׁמַל וְלֹא טָבַל אוֹ טָבַל וְלֹא מָל אֵינוֹ גֵר עַד שְׁיִמּוּל וְיִטְבַּל. וְצָרִיךְ לְטַבֵּל בְּפָנָי שְׁלֹשָׁה. וְהוֹאִיל וְהִדְבָּר צָרִיךְ בֵּית דִּין אֵין מְטַבְּלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת וְלֹא בְיוֹם טוֹב וְלֹא בְלַיְלָה. וְאִם הִטְבִּילוּהוּ הָרִי זֶה גֵר :

מגיד משנה **גר שמל וכו'.** מחלוקת תנאים בגמרא ב' החולץ (דף מ"ו) ופסקו שם הלכה כרבי יוסי דבעי תרתי מילה וטבילה לעכב ושם מבואר דלר"י אין מטבילין אותו בשבת וה"ה ודאי ב"יט וכן מפורש שם שצריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה וכן אמרו אין מטבילים גר בלילה וכתב רבינו דהיינו לכתחילה אבל דייעבד ה"ז גר והרמב"ן ז"ל חלוק בזה ואמר שצריך להטבילו פעם אחרת ביום וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כדעת רבינו דטבילה בדיעבד כגמר דין דמיא וכן עיקר :

כסף משנה **גר שמל ולא טבל וכו'.** מ"ש שאין מטבילין אותו בשבת פשוט בפרק החולץ דלמ"ד אינו גר עד שימול ויטבול אין מטבילין אותו בשבת ואע"ג דבגמרא יהיב טעמא משום דתקוני גברא בשבתא לא מתקנינן לא כתבו רבינו משום דמשמע ליה דה"ט לאו דסמכא הוא דהא לענין טומאה שרי משום דמיחזי כמיקר ואע"ג דהכא צריכים ת"ח לעמוד עליו מ"מ מידי מיחזי כמיקר לא נפיק אלא עיקר טעמא משום דאין דנין בשבת וגר משפט כתיב ביה :

גר קָטָן מְטַבְּלִין אוֹתוֹ עַל דַּעַת בֵּית דִּין שְׁזָכוֹת הִיא לוֹ. מְעַבְּרַת שְׁנֵתְגִיָּרָה וְטָבְלָה אֵין בְּנָה צָרִיךְ טְבִילָה. טָבַל בְּיָנוּ לְבִין עֲצָמוֹ וְנִתְגִּיר בְּיָנוּ לְבִין עֲצָמוֹ וְאֶפְלוּ בְּפָנָי שְׁנַיִם אֵינוֹ גֵר. בָּא וְאָמַר נִתְגִּירְתִּי בְּבֵית דִּינִי שֶׁל פְּלוֹנִי וְהִטְבִּילוּנִי אֵינוֹ נֶאֱמָן לְבֹא בְּקָהֶל עַד שְׁיָבִיא עֵדִים :

מגיד משנה **גר קטן וכו'.** פ"ק דכתובות (דף י"א) אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד מאי קמ"ל דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו וכו' ואע"ג דעכו"ם בהפקירא ניחא ליה וכו' ה"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו ע"כ בהלכות פ' החולץ ובגמרא בכתובות אתי לסיועי ודחייה דילמא ההיא דגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו. עוד שם אמר רב יוסף [ואם] הגדילו יכולין למחות ורבא ואביי אותיבו עליה דרב יוסף ודחו ליה בגמרא ואמרו דלר"י כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות ולא נזכרה הא דר"י בהלכות וגם רבינו לא הזכירה ונראה שהם

סוברים דכיון דרבא ואביי הוו מותבי עליה לא הוו סברי כוותיה הילכך אין הלכה כן ויש מי שפסק כר"י. אח"כ מצאתי לרבינו שכתבו פ"י מהלכות מלכים ומלחמותיהם: **מעוברת שנתגיירה וכו'.** מימרא בפרק הערל (דף ע"ח): **טבל בינו כו'.** כבר נתבאר למעלה שהוא צריך שלשה דמשפט כתיב ביה ונזכר בגמרא שבינו לבין עצמו אינו גר וכתב רבינו ואפילו בפני שנים משום דקי"ל דשנים שדנו אין דיניהם דין: **בא ואמר וכו'.** שם (דף מ"ו ע"ב) ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלהו ת"ל אתך במוחזק לך בא ועדיו עמו וכו' בארץ צריך להביא ראיה בח"ל א"צ להביא ראיה דברי ר"י וחכמים אומרים בין בארץ בין בח"ל צריך להביא ראיה ונפסקה שם הלכה כחכמים וזהו שרבינו לא חלק כאן כלל אלא סתם דבריו ואמר אינו נאמן עד שיביא עדים x ופי' ברייתא זו היא במי שהיה ידוע שהיה עכו"ם מעיקרא דלית שם מגו אבל במי שלא היה ידוע בחזקת עכו"ם מגו דמצי אמר ישראל אני ונאמן מצי למימר עכו"ם הייתי ונתגיירתי בב"ד פלוני כ"כ רובי המפרשים ז"ל וזהו דעת רבינו כמו שיתבאר למטה:

ח הָיָה נָשׁוּי לְיִשְׂרָאֵלִית אִוּ לְגִיּוֹרֵת וַיֵּשׁ לוֹ בָּנִים וְאָמַר נִתְגַּיְרֹתִי בֵּינִי לְבֵין עַצְמִי נֶאֱמָן לְפָסֵל אֶת עַצְמוֹ וְאִינוֹ נֶאֱמָן לְפָסֵל אֶת הַבָּנִים. וְחוֹזֵר וְטוֹבֵל בְּבֵית דִּין:

מגיד משנה **היה נשוי לישראלית כו'.** שם (דף מ"ז) מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה ואמר לו נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל [ר"י יש לך עדים א"ל לאן יש לך בנים א"ל הן נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך ואמר רב נחמן בר יצחק הטעם משום דלדבריו עכו"ם הוא ואין עדות לעכו"ם ופסקו כן בגמרא ויש לדקדק כיון דקי"ל עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר כמו שיתבאר פרק ט"ו אפילו יהיה כדבריו הולד כשר הוא x ויראה לי דנ"מ לדידן בגר וגירות שהיו מוחזקין בישראלים ואמרו שנתגיירו בינם לבין עצמם כך תירצו מקצת המפרשים ז"ל וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ומיהו לגבי עצמו אם בא ליכנס בקהל אפילו יש לו כבר כמה בנים אסור דהא שוי נפשיה חתיכה דאיסורא וז"ש רבינו וחוזר וטובל בב"ד:

ט גִּיּוֹרֵת שְׂרָאִינוּהָ נוֹהֶגֶת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְיֵד כְּגוֹן שֶׁתִּטְבֵּל לְנִדְתָּהּ וְתִפְרִישׁ תְּרוּמָה מֵעֲסָתָהּ וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן גַּר שֶׁנוֹהֵג בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁטוֹבֵל לְקָרְיוֹ וְעוֹשֶׂה כָּל הַמְצוֹת. הָרִי אֵלוֹ בְּחִזְקַת גְּרִי צָדֵק. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עֲדִים שֶׁמְעִידִין לְפָנָי מִי

שְׁנַתְגִּירוּ. וְאָף עַל פִּי כֹן אִם בָּאוּ לְהִתְעַרֵּב בְּיִשְׂרָאֵל אִין מְשִׂיאִין
אוֹתָם עַד שְׂיִבִיאוּ עֵדִים אוֹ עַד שְׂיִטְבְּלוּ בְּפָנֵינוּ הוֹאִיל וְהִחְזִיקוּ
עִכּוּיִם :

מגיד משנה גיורת שראיננה נוהגת בדרכי ישראל וכו'. שם ההוא דהו קרו ליה בר ארמייתא אמר רב אשי מי לא טבלה לנדותה ההוא דהו קרו ליה בר ארמאה אמר ריב"ל ומי לא טביל לקריו. ונראה מדברי רבינו שהוא מפרש דלהכשיר הבנים שכבר נולדו קאמר או להחזיקן בחזקת גרים גמורים וכי קאמרי מי לא טבלה הכי קאמרי היכי איפשר לחוש שלא נתגיירו כראוי והרי הם נוהגים בכל המצות כישראלים גמורים וטובלים מטומאתן וטבילה דנקט לאו דוקא ואפשר גם כן שרבינו סובר שצריך ג"כ שידוע ודאי שטבלו לאיזה דבר לפי שהטבילה אחד מענייני הגרות ואעפ"כ ביאר רבינו שאם בא להתערב בישראל צריך להביא ראיה ובהלכות אמרו גבי מעשים אלו ואי קשיא לך ההיא דר"י דאמר גר צריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה וקי"ל דהלכתא היא ל"ק הא דר"א ודריב"ל xx דיעבד ולא פסלינן לבריה הואיל וטבל לשם קריו דאי לאו גיורא הוא לא הוה טביל לשם קריו והא דר' יוחנן לכתחלה הוא דלא נהגינן ביה מנהג גר ומנסבינן ליה בת ישראל עד דטביל בפני שלשה עכ"ל ההלכות וקרובים דבריהם לדברי רבינו. והרמב"ן ז"ל כתב דודאי לכתחלה צריך שלשה בין במילה בין בטבילה ואילו נתגייר בינו לבין עצמו לגמרי ואפילו דיעבד אינו גר דעכו"ם גמור הוא דמשפט כתיב ביה אבל אי קביל עליה בפני שלשה למול ולטבול והודיעוהו מקצת מצות כדין והלך ומל וטבל שלא בפני ב"ד הרי זה כשר ולא פסלינן לזרעיה ולא מנסבין ליה לדידיה בת ישראל עד דטביל בפני שלשה משום דלכתחלה בעינן שלשה בין בקבלה בין בטבילה עד כאן דבריו ז"ל:

אָבֵל מִי שָׁבָא וְאָמַר שְׁהִיָּה עִכּוּיִם וְנִתְגַּיֵּר בְּבֵית דִּין נֶאֱמָן.
שְׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וּבְאוֹתָן הִימִים שְׁחִזְקַת הַכֹּל שָׁם בְּחִזְקַת יִשְׂרָאֵל. אָבֵל
בְּחוּצָה לְאֶרֶץ צָרִיךְ לְהִבְיָא רְאָיָה וְאַחַר כֵּן יִשָּׂא יִשְׂרָאֵלִית. וְאֲנִי
אוֹמֵר שְׂזוּ מַעֲלָה בְּיוֹחָסִין :

ההראב"ד אבל מי שבא וכו'. אי"א שלא על דרך הלכה היא זו דלדעת רבי יהודה בא"י צריך להביא ראיה אבל לא בח"ל ולדעת חכמים בכל מקום צריך להביא ראיה עכ"ל:

מגיד משנה אבל מי שבא ואמר וכו'. זהו החילוק שהזכרתי למעלה בשם רוב המפרשים זכרונם לברכה דכי אמרינן צריך להביא ראיה הני מילי בידוע שהיה עכו"ם מעיקרו ואי לא א"צ שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ונפקא להו משום דודאי כל אדם שאומר ישראל אני אין בודקין אחריו וכדמוכח ההוא עובדא בפרק קמא דפסחים (דף ג' ע"ב) דההוא עכו"ם דהוה סליק לירושלים והוה קא אכיל פסחים בחזקת ישראל וכיון שכן נאמן מדין מגו וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל והוסיף רבינו להחמיר דאע"ג דנאמן משום מגו בח"ל אין משיאין לו אשה עד שיביא ראיה ואפשר שיצא לו משם דההוא עובדא בא"י הוה והיו כולם ישראלים אבל בח"ל צריך להביא ראיה ואפילו לחכמים דסברי כל המשפחות בחזקת מיוחסות הן כיון שאין לזה חזקת משפחה צריך להביא ראיה ואף הרמב"ן והרשב"א ז"ל כתבו סברת רבינו בשמו ולא הקשו עליו ועוד אכתוב בזה פ"כ. ובהשגות א"א שלא ע"ד הלכה היא זו וכו'. ולא נתכוון הר"א ז"ל כחילוק זה שכתבתי שדין הברייתא הוא בשידוע שהיה עכו"ם מעיקרו וכבר כתב רבינו הדין ההוא למעלה ודברים ברורים :

יא כְּשֵׁם שְׁמַלְיִין וּמְטַבְּלִין אֶת הַגְּרִים כְּךָ מְלִין וּמְטַבְּלִין אֶת הָעֶבְדִּים הַנִּלְקָחִים מִן הָעֶכוּ"ם לְשֵׁם עֲבָדוֹת. הַלּוֹקֵחַ עֶבֶד מִן הָעֶכוּ"ם וְקָדַם [א] הָעֶבֶד וְטָבַל לְשֵׁם בֶּן חוּרִין קָנָה עֲצָמוֹ. וְהוּא שְׂיֵאמֹר בְּעֵת טְבִילָה הָרִינִי טוֹבֵל בְּפָנֶיכֶם לְשֵׁם גְּרוֹת. וְאִם טָבַל בְּפָנֶי רַבּוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אֶלָּא כִּיּוֹן שֶׁטָבַל נִשְׁתַּחֲרַר. לְפִיכֵךְ צָרִיךְ רַבּוֹ לְתַקְפוֹ בְּמֵים עַד שְׂיַעֲלֶה וְהוּא תַּחַת שְׁעֵבוּדוֹ וּמוֹדִיעוֹ בְּפָנֶי הַדִּינִין שְׁלֵשׁ עֲבָדוֹת מְטַבְּלוֹ. וְאִין הָעֶבֶד טוֹבֵל אֶלָּא בְּפָנֶי שְׁלֹשָׁה וּבֵיּוֹם כְּגַר, שְׁמַקְצֵת גְּרוֹת הוּא :

מגיד משנה כשם שמלין וכו'. זה מבואר בגמ' שם : הלוקח עבד מן העובד כוכבים וכו'. שם (דף מ"ה) הלוקח עבד מן העכו"ם וקדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו ב"ח מאי טעמא עכו"ם גופיה לא קני [ליה] [מעשה ידיו הוא דקני] ומאי דקני ליה [הוא דמקני ליה לישראל] וכיון שקדם וטבל לשם בן חורין אפקעיה לשיעבודיה מתיב רב חסדא מעשה בבלוריא הגיורת שקדמו עבדיה וטבלו לפניה ובא מעשה לפני החכמים ואמרו קנו עצמן בני חורין לפניה אין שלא בפניה לא אמר [ליה] רבא בפניה בין בסתם בין במפורש שלא בפניה במפורש אין בסתם לא ויש בזה גירסא אחרת וזו גירסת ההלכות. עוד שם אמר שמואל וצריך לתקפו במים עד שיעלה והוא תחת שיעבודו וכו' וכן עיקר וכן פירש רש"י ז"ל וכתב הרמב"ן וקידם וטבל קודם שיטבילנו רבו לשם

עבדות וא"צ גט שיחרור ומינה נמי דאי אמר ליה קודם טבילה זיל לא צריך ג"ש דכל שאין לו בו קנין הגוף לא צריך ג"ש מדאמרינן עבד עברי גופו קנוי דאי לא לימא ליה באפי תרי זיל וכן דעת חכמי הצרפתים ז"ל ומסתברא דאע"ג דקנה עצמו חייב הוא לכתוב לרב שטר על דמיו דהא משתרשי ליה, והביא ראיה לזה עד כאן דבריו וכן הסכים הרשב"א ז"ל: **ואין העבד טובל וכו'.** דבר פשוט הוא שהרי הקשו בגמרא העבד והגר וכ"כ הרמב"ן ז"ל. עוד כתב הרמב"ן ז"ל כתב הרב ברצלוני ז"ל שהרב מברך על הטבילה שהוא צריך לה ולא העבד ולא מילתא היא שהרי העבד הוא שעושה המצוה ונכנס תחת כנפי השכינה במקצת מצות והוא צריך לברך עכ"ל:

יב כְּשִׁישְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד צָרִיךְ טְבִילָה אַחֶרֶת בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה בְּיוֹם שָׁבוּ תִגְמַר גְּרוּתוֹ וַיְהִיָּה כִּישְׂרָאֵל. וְאִין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו מְצוֹת וְלִהְיוֹדִיעוֹ עֲקָרֵי הַדָּת שֶׁכָּבֵר הוֹדִיעוּהוּ כְּשֶׁטָּבַל לְשֵׁם עֲבָדוֹת:

מגיד משנה **כשישתחרר העבד וכו'.** מסקנא דגמי שא"צ לקבל מצות שכבר קיבל אבל צריך טבילה ומבואר בהלכות וכתב רבינו צריך טבילה אחרת בפני שלשה וביום וי"ח בזה ואומרים שאין טבילת עבד משוחרר צריכה ג' אפילו לכתחלה והרמב"ן ז"ל הכריח דלכתחילה בעינן ג' אבל דיעבד לא וכפי שיטתו שכתבתי למעלה. ויש מן המפרשים ז"ל סוברין שכל ששחררו רבו אע"פ שלא טבל אם קידש בת ישראל קידושיו קידושין דטבילה לא מעכב דמדבריהם היא בעבד משוחרר וראוי לחוש לדבריהם:

יג וּבְמִקְוֵה הַכֶּשֶׁר לְטְבִילַת נְדָה שָׁם מְטְבִילִין אֶת הַגֵּרִים וְאֶת הָעֶבְדִּים וְאֶת הַמְּשַׁחֲרָרִים. וְכָל דָּבָר שֶׁחוֹצֵץ בְּנְדָה חוֹצֵץ בְּגֵרִים וּבְעֶבְדִּים וּבְמְשַׁחֲרָרִים:

מגיד משנה **ובמקוה הכשר לטבילת הנדה וכו'.** שם בברייתא (דף מ"ז):

יד אֵל יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁשְׂמִשּׁוֹן הַמוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל אוֹ שְׁלֵמָה מְלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא יְדִיד הִי נִשְׂאוֹ נָשִׁים נְכָרִיּוֹת בְּגִיּוֹתָן. אֵלָּא סוּד הַדָּבָר כֵּן הוּא. שֶׁהַמְצִוָּה הַנִּכּוֹנָה כְּשִׁיבָא הַגֵּר אוֹ הַגֵּיָרָת לְהַתְגַּיֵר בּוֹדְקִין אַחֲרָיו שֶׁמָּא בְּגִלְל מְמוֹן שְׂיִטַל אוֹ בְּשִׁבִיל שְׂרָרָה שְׂיִזְכֶּה לָּהּ אוֹ מִפְּנֵי הַפְּחָד בָּא לְהַכְּנִס לְדָת. וְאִם אִישׁ הוּא

בּוֹדֵקִין אַחֲרָיו שְׁמָא עֵינָיו נָתַן בְּאִשָּׁה יְהוּדִית. וְאִם אִשָּׁה הִיא בּוֹדֵקִין שְׁמָא עֵינֶיהָ נִתְּנָה בְּבַחֲוֹר מִבְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אִם לֹא נִמְצָא לָהֶם עֵלָה מוֹדִיעִין אוֹתָן כְּבֹד עַל הַתּוֹרָה וְטָרַח שְׂיִישׁ בְּעִשְׂיָתָהּ עַל עַמֵּי הָאָרְצוֹת כְּדִי שְׂיִפְרְשׁוּ. אִם קִבְּלוּ וְלֹא פְּרָשׁוּ וְרָאוּ אוֹתָן שְׁחִזְרוּ מֵאַהֲבָה מְקַבְּלִים אוֹתָן שְׁנֹאֲמַר (רות א-יח) 'וַתֵּרָא כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא לְלָכֶת אֶתָּה וַתַּחֲדֵל לְדַבֵּר אֵלַיָּהּ':

מגיד משנה **אל יעלה בלבך וכו'.** ביבמות בפרק הערל (דף ע"ו) אמרו בסוגיא דשלמה גיורה גיירה לבת פרעה. ומ"ש רבינו סוד הדברים כן הוא, מתבאר ממ"ש לא קבלו גרים בזמן דוד ושלמה כמ"ש למטה ובפרק כיצד (דף כ"ד): הביאו בברייתא אחד איש שנתגייר לשום אשה ואחד אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום מלכים לשום עבדי שלמה אינם גרים דברי רבי נחמיה שהיה רבי נחמיה אומר אחד גירי אריות ואחד גירי חלומות ואחד גירי מרדכי ואסתר אינם גרים ונפסקה הלכה שם כולם גרים וכבר ביאר רבינו כן למטה דדיעבד כולן גרים: **אם לא נמצא להם עילה וכו'.** בפרק החולץ מבואר:

לחם משנה **אל יעלה על דעתך ששמשון המושיע את ישראל וכו'.** נראה דהוא סובר ושלמה דמפני שלא קיבלו בימי דוד ושלמה קיבל הנשים זו היא טעותו וכתב הרב המגיד ז"ל שהדבר מפורש בפרק הערל (דף ע"ו) דשלמה גיירה לבת פרעה וקשה דמאי מקשה שם והלא לא קיבלו גרים בימי דוד ושלמה דמה קושיא היא זו הא זו היתה טעותו וכ"ת דהכי פריך הא לא קיבלו ואינם גרים אם כן לא שייך ביה חתנות וכמו שפירש רש"י גבי ותיפוק ליה דמצרית ראשונה וכו' אי אפשר לפרש כן לפי דברי רבינו ז"ל דהוא סובר שאף על פי שאין מקבלין מכל מקום בדיעבד הוו גרים ואם כן ודאי דשייך בהו חתנות. ונ"ל דהגמרא מקשה בבת פרעה דאיך עבד שלמה איסורא והא לא קיבלו וכו' ואין לומר בזה שזו היתה טעותו דבת פרעה משמע פשט הכתוב שלא היה טעות בדבר כמו שאמר הכתוב ויאהב שלמה את ה' וכו' וכמו שפירש הרד"ק ז"ל הכי ולהכי לא נהירא ליה לגמרא למימר שחטא בבת פרעה אלא בשאר הנשים דבבת פרעה לא היה חטא כדאמרינן בגמרא דמידי הוא טעמא אלא משום שולחן מלכים וכו' אלא שלשון הרב המגיד ז"ל קשה לזה דמשמע ליה דרבינו ז"ל איירי בבת פרעה שכך מצינו דאמרו בסוגיא דשלמה גיירה וכו' עד שאפשר לדחוק בדבריו ולומר דה"ק כי היכי דאמרינן בסוגיא דגיירה לבת פרעה אף על גב דלא הוזכר גירות בכתוב כן אומר רבינו ז"ל בשאר הנשים כלומר דיש לו סמך מן הסוגיא אבל רבינו ז"ל אינו מדבר בבת פרעה כלל וזה דחוק ועוד דלפי האמת משמע דעבד איסורא בבת פרעה כיון דהואי מצרית

אף על גב [דלא] הוה [אלא] ביאת זנות כמו שאמר רב פפא מכל מקום עבירה היתה בדבר וא"כ עדיין לא תירצו בגמרא מה שהקשו דהיכי עבד איסורא וגם זה קשה לדעת התוספות ז"ל שפירשו גבי מצרית הואי ואיך נשאה שלמה דנראה דעבד איסורא דאם כן לא תירץ הגמרא כלל כמבואר ועוד יש לתמוה על דברי רבינו ז"ל דאיך קאמר דנשאים וכתב ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן וכו' הא בגמרא אמרו שלא היה אלא זנות כדקאמר לאהבה וכמו שמפורש בתירוצא דרב פפא. עוד יש לעורר בדברי הרב המגיד דאמר ומיהו גיורי גיירה כו' דהא לפי תירוצא דרב פפא משמע דלא ס"ל תירוצא דגיורי גיירה אלא אף על גב דהיא ארמית מכל מקום קרי ליה חיתון דמעלה עליו הכתוב וכו' מיהו לזה יש לומר דהוא סובר דאף על פי שאמרו כן במסקנא מכל מקום צ"ל דגיירה משום דלא שייך לומר מעלה עליו הכתוב כאילו נתחתן בה דהא לא שייך בה חיתון ואיך שייך לומר כאילו נתחתן אלא ודאי דגיירה ולא תירצו כן בגמרא אלא קושיא דתיפוק ליה דמצרית הואי וכ"נ מן התוספות פרק כיצד (דף כ"ד:) בסופו שכתבו לא בימי דוד ולא בימי שלמה מאיתי הגיתי ובת פרעה דבימי שלמה לק"מ דמידי הוא טעמא כו' משמע דס"ל דבמסקנא קאי הכי כדכתיבנא. ועל כל שאר הקושיות צריך עיון ועוד דהוא דוחק דכשמקשה והא לא קבלו הוא דפריך דאיך נשאה שלמה דמריהוט לשון הגמרא משמע דמשום דתירץ לו גיורי גיירה פריך הך קושיא לרבא דאמר בגיורתן לית להו חתנות דאם כן עכו"ם הם אף על פי דגיירותם כיון דלא קבלו גרים וא"כ איך שייך חתנות אבל אם מקשה איך נשא שלמה אין זו קושיא לרבא דאמר בגיורתן למה שתירץ גיורי גיירה דכ"ש דהוא קשה הכתוב לכ"ע דמ"ש שהם עכו"ם ואיך נשא שלמה ואין זו קושיא לרבא עם שיש לומר לזה דהך והא לא קבלו לא ר"י אמרו וגם הגמרא לא אמרו לחזק קושיית רב יוסף אלא קושיא בפ"ע היא וע"כ צ"ל כן לפירוש התוספות ז"ל במה שפירשו והא מצרית ראשונה. ולמ"ש רש"י ז"ל גבי והא מצרית ראשונה ניחא דכל הקושיות לחזק קושיית רב יוסף דלא שייך חתנות אתו אבל בכתוב אינה קושיא ד"ל דטעה וזו נ"ל שהזקיקו לפרש"י ז"ל לפרש כן. ודברי הרד"ק ז"ל בספר מלכים על פסוק ויתחתן שלמה הם פלא בעיני וי"א דבגיורתן לית להו חתנות וכו' ושלמה נשא את בת פרעה ועבר על לא תתחתן בס דאיך אמר דעבר על לא תתחתן לפי סברת רבא שאמר בגיורתן לית להו חתנות בגירותן אית להו חתנות הא קרא דלא תתחתן לא כתיב אלא בז' עממין בלבד ולא עבר על לאו דלא תתחתן אלא בז' עממין דאל"כ לסברת רבא כל עכו"ם ליהוו אסורים וכי תימא אמאי לא אמרינן הכי הרי הקשו התוספות כן בפרק כיצד (דף כ"ג) גבי ההוא בשבעה עממין כתיב ותירצו דמדאסר רחמנא גר עמוני וכו' משמע דשאר גרים שרי. ועוד לדבריו מה הקשו והא מצרית הואי ואיך נשא שלמה הא עכ"פ עבר על לא תתחתן בס ואפילו דלפי פירוש מה שהקשו והא מצרית

הואי ר"ל ולא שייך חתנות עדיין קשה דקושיא זו היא לכולי עלמא בין למ"ד קבלו גרים בימי דוד ושלמה בין למ"ד לא קבלו גרים ולכולם צריך אתה לתרץ מתוך אהבה כתירוץ דרב פפא והיכי קאמר ולמי שאמר שלא קבלו גרים וכו' דמשמע דתירוץ דרב פפא לא הוי אלא לפי דבריו במקום דהוי לדברי כולי עלמא וצריך עיון :

טו לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה. בימי דוד שפא מן הפחד חזרו. ובימי שלמה שפא בשביל המלכות והטובה והגדלה שהיו בה ישראל חזרו. שכל החוזר מן העפויים בשביל דבר מהגלי העולם אינו מגרי הצדק. ואף על פי כן היו גרים הרבה מתגירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות. והיו בית דין הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכל מקום ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם :

מגיד משנה לפיכך לא קבלו בית דין וכו'. בפרק הערל (יבמות דף ע"ו) לא קבלו גרים בזמן דוד ושלמה ושם (דף ע"ט:) אמרו במקום אחר שבימי דוד נתוספו עליהם מאה וחמשים אלף גרים ומתוך כך ביאר רבינו שבית דין הדיוטות היו מגיירין אותם ובדיעבד כולן גרים וכ"כ מן המפרשים ז"ל :

כסף משנה לפיכך לא קבלו ב"ד גרים כל ימי דוד ושלמה וכו' ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגירים בפני הדיוטות. ה"ה כתב שבפני בית דין הדיוטות היו מגיירים אותם ולי נראה דמדכתב רבינו בפני הדיוטות ולא כתב בפני ב"ד הדיוטות דאנן אע"ג דהדיוטות אנן כדאיתא בסוף גיטין (דף פ"ח:) על ב"ד שבזמן הזה מ"מ אין מקבלין אותם בב"ד דידן אלא שאם קבלו אותם גרים הדיוטות שאינם ב"ד הרי הם גרים x (ואילו היה מדקדק ה"ה בדברי הרמב"ם כן לא היה כותב שב"ד הדיוטות היו מגיירים אותם) וכ"כ המרדכי בהגהות פרק החולץ ז"ל דמי שבא להתגייר וידוע לנו שבשביל דבר הם עושין אין לקבלם והביא כמה ראיות לדבר :

טז ולפי שגיר שלמה נשים ונשאן. וכן שמשון גיר ונשא. והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר ולא על פי בית דין גירום חשבון הכתוב כאלו הן עפויים ובאסורן עומדין. ועוד

שְׁהוֹכִיחַ סוּפֹן עַל תְּחַלְתָּן שֶׁהֵן עוֹבְדוֹת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שֶׁלָּהֶן
וּבְנוּ לָהֶן בָּמוֹת וְהֶעֱלָה עָלֵיו הַכְּתוּב כָּאֵלוֹ הוּא בְּנָאן שֶׁנֶּאֱמַר
(מלכים א יא-ז) 'אִזּוּ יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בְּמָה':

מגיד משנה ולפי שגייר וכו'. בשבת (דף נ"ו). בפי במה בהמה יוצאה אז יבנה
שלמה במה מתוך שלא מיחה העלה עליו הכתוב כאילו בנאה:

יז גר שלא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו המצות וענשו ומל
וטבל בפני שלשה הדיוטות הרי זה גר. אפלו נודע שבשביל דבר
הוא מתגיר הואיל ומל וטבל יצא מקלל העכו"ם וחוששין לו
עד שיתבאר צדקותו. ואפלו חזר ועבד עבודה זרה הרי הוא
כישראל מומר שקדושיו קדושין. ומצוה להחזיר אבדתו
מאחר שטבל נעשה כישראל. ולפיכך קימו שמשון ושלמה
נשותיהן ואף על פי שנגלה סודן:

מגיד משנה גר שלא בדקו אחריו וכו'. זה פשוט שאין הודעת המצות מעכב
דיעבד ואמרו בפרק החולץ (דף מ"ז): טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו
למאי הילכתא דאי (הדר ביה ומקדש בת ישראל) קידש ישראל מומר קרינא
ביה וקידושיו קידושין: ומה שכתב רבינו ומצוה להחזיר אבדתו. הוא ממה
שנתבאר פרק י"א מהלכות גזילה ואבידה שמחזירין אבידת המומר והוא
שיהיה מומר לתיאבון לאכול נבילות כמו שנזכר שם:

כסף משנה גר שלא בדקו אחריו וכו'. כתב הרב המגיד ומ"ש ומצוה להחזיר
אבדתו וכו' והוא שיהיה מומר לתיאבון ויש לתמוה עליו דמאי לתיאבון שייך
בחזר ועבד עכו"ם דלא שייך לתיאבון אלא בגזל ועריות ומאכלות אסורות
שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן ועוד דלא חילקו בין לתיאבון ולהכעיס
אלא באחד משאר מצות אבל עכו"ם שהמודה בה ככופר בכל התורה וכן
המחלל שבת בפרהסיא הרי הם כעכו"ם כדאיתא בפירקא קמא דחולין (דף
ד') וכך הם דברי רבינו בפרק י"א מהלכות גזילה. ומה שכתב פה רבינו שמצוה
להחזיר אבדתו לא אחזר ועבד עכו"ם קאי אלא למ"ש הואיל ומל וטבל יצא
מכלל עכו"ם וקאמר דמצוה להחזיר אבדתו שמאחר שמל וטבל נעשה
כישראל והוא שלא יחזור לעבוד עכו"ם:

יח ומפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרבו חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל. וקשה הדבר לפרש מהם אחר שנתגירו. צא ולמד מה ארע במדבר במעשה העגל ובקברות התאנה וכן רב הנסיונות האספסוף היו בהן תחלה:

מגיד משנה ומפני זה אמרו חכמים וכו'. בהרבה מקומות ומהם פרק החולץ (דף מ"ז): קשים גרים לישראל כספחת שנאמר ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב:

הלכות איסורי ביאה - פרק ארבעה עשר

א כיצד מקבלין גרי הצדק. כשיבוא אחד להתגיר מן העכו"ם ויבדקו אחריו ולא ימצאו עלה. אומרים לו מה ראית שבאת להתגיר. אי אתה יודע שישאל בזמן הזה דוויים ודחופים ומסחפין ומטרפין ויסורין באין עליהן. אם אמר אני יודע ואיני כדאי מקבלין אותו מיד:

ב ומודיעין אותו עקרי הדת שהוא יחוד השם ואסור עכו"ם. ומאריכין בדבר הזה. ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות. ואין מאריכין בדבר זה. ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר שני. ומודיעין אותו ענשן של מצות. כיצד. אומרים לו הוי יודע שעד שלא באת לדת זו אם אכלת חלב אי אתה ענוש פרת. אם חללת שבת אי אתה ענוש סקילה. ועכשיו אחר שתתגיר אם אכלת חלב אתה ענוש פרת. אם חללת שבת אתה ענוש סקילה. ואין מרבין עליו. ואין

מִדְקַדְקֵי עֲלֵיו. שָׁמָּא יִגְרַם לְטָרְדוֹ וּלְהִטּוֹתוֹ מִדְרָךְ טוֹבָה לְדָרְךְ
רָעָה. שְׁבִתְחֻלָּה אֵין מוֹשְׁכִין אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּדַבְרֵי רְצוֹן
וְרָכִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר [\(הושע יא-ד\)](#) 'בְּחֻבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם' וְאַחַר כֵּן
[\(הושע יא-ד\)](#) 'בְּעֵבְתוֹת אֶהְבֶּה':

ג וְכַשֵּׁם שֶׁמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עֲנִשׁוֹן שֶׁל מְצוֹת כֶּךָ מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שְׁכָרוֹ
שֶׁל מְצוֹת. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ שְׁבַעֲשִׁית מְצוֹת אֵלוֹ יִזְכֶּה לְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַבָּא. וְשָׂאִין שׁוֹם צַדִּיק גָּמוֹר אֶלָּא בַעַל הַחֻכְמָה שֶׁעוֹשֶׂה
מְצוֹת אֵלוֹ וַיּוֹדְעוּ:

ד וְאוֹמְרִים לוֹ הֵוֵי יוֹדַע שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא אֵינוֹ צָפוֹן אֶלָּא
לְצַדִּיקִים וְהֵם יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁתִּרְאֶה יִשְׂרָאֵל בְּצַעַר בְּעוֹלָם הַזֶּה
טוֹבָה הִיא צְפוּנָה לָהֶם שְׂאִינָן יְכוֹלִין לְקַבֵּל רַב טוֹבָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה כְּאֲמוֹת. שָׁמָּא יָרוּם לָבָם וַיִּתְעוּ וַיִּפְסִידוּ שְׁכַר הָעוֹלָם הַבָּא
כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים לב-טו\)](#) 'וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֹט':

ה וְאֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא עֲלֵיהֶן רַב פְּרַעֲנוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא
יֵאבְדוּ אֶלָּא כָּל הָעֲכוּפִים כָּלִין וְהֵן עוֹמְדִין. וּמֵאַרִיכִין בְּדַבְרֵי הַזֶּה
כְּדִי לְחַבְּבֵן. אִם חָזַר בּוֹ וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל הוֹלֵךְ לְדַרְכוֹ. וְאִם קִבֵּל
אֵין מִשְׁהִין אוֹתוֹ אֶלָּא מְלִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם הָיָה מְהוּל מְטִיפִין
מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית וּמִשְׁהִים אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְרַפָּא רְפוּאָה שְׁלֵמָה.
וְאַחַר כֵּן ^[א] מְטַבֵּילִין אוֹתוֹ:

מגיד משנה ומ"ש ואם היה מהול מטיפין ממנו דם ברית. אינו מבואר שם
אבל נזכר בשבת פרק ר' אליעזר דמילה (דף קל"ה) וכ"כ מן המפרשים ז"ל
ויתר הדברים מבוארים שם ודקדקו קצת המפרשים למה אין מטבילין אותו
קודם שימול משום דשהווי מצוה לא משהינן ותירץ הרמב"ן ז"ל דכיון
שהמילה קשה עליו מלין אותו תחלה דאי פריש נפרוש מיהו אם טבל תחלה
הרי זה גר והביא ראיה לזה שאין קדימת המילה לטבילה מעכבת:

ו וְשִׁלְשָׁה עוֹמְדִין עַל גְּבֵיו וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ מִקְצַת מְצוֹת קְלוֹת וּמִקְצַת מְצוֹת חֲמוּרוֹת פֶּעַם שְׁנֵינָה וְהוּא עוֹמֵד בְּפִימִים. וְאִם הִיָּתָה אִשָּׁה נָשִׁים מוֹשִׁיבוֹת אוֹתָהּ בְּפִימִים עַד צְנֹאֲרָה וְהַדִּינִין מִבְּחוּץ וּמוֹדִיעִין אוֹתָהּ מִקְצַת מְצוֹת קְלוֹת וְחֲמוּרוֹת. וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּפִימִים וְאַחַר כֵּן טוֹבֶלֶת בְּפִינֶיהֶם וְהֵן מַחְזִירִין פְּנֵיהֶן וְיוֹצְאִין כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרְאוּ אוֹתָהּ כְּשֶׁתַּעֲלֶה מִן הַפִּימִים :

מגיד משנה (א-ו) כיצד מקבלין גירי הצדק וכו'. ברייתא בהחולץ (דף מ"ז) והכל מפורש שם חוץ ממ"ש ומאריכין בדבר זה בייחוד השם ובאיסור ע"א שאינו מבואר שם שיאריכו עמו בזה אבל הדבר פשוט שכיון שאלו הם עיקרי הדת והאמונה צריך להאמינם בברור ולהודיעם ולהאריך עמם בזה שהוא עיקר היהדות והדת והגירות :

ז אִי זֶה הוּא גֵר תוֹשֵׁב זֶה עֲכוּ"ם שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה עִם שְׂאֵר הַמְצוֹת שֶׁנֶּצְטוּוּ בְּנֵי נַח וְלֹא מֶל וְלֹא טָבַל הָרִי זֶה מִקְבָּלִין אוֹתוֹ וְהוּא מִחְסִידֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ תוֹשֵׁב לְפִי שֶׁמִּתֵּר לָנוּ לְהוֹשִׁיבוֹ בְּיַמֵּינוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת עֲכוּ"ם :

מגיד משנה אי זה הוא גר תושב. בע"ז פרק השוכר (דף סד :) אי זהו גר תושב כל שקבל עליו [בפני שלשה חברים] שלא לעבוד עבודה זרה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ואחרים אומרים וכו' והלכה כחכמים :

ח וְאִין מִקְבָּלִין גֵר תוֹשֵׁב * אֶלָּא בְּזִמְן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג. אֲבָל בְּזִמְן הַזֶּה אֶפְלוּ קִבֵּל עָלָיו כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה חוּץ מִדְּקָדוּק אֶחָד אִין מִקְבָּלִין אוֹתוֹ :

ההראב"ד אלא בזמן שהיובל נוהג וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דעת זה המחבר סתום וחתום ולא פירש מהו אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג ומה הן מצות גר תושב והוא שאין מושיבין אותו בתוך העיר דדרשינן בספרי עמד ישב ולא בעיר עצמה ומצוה להחיותו דכתיב וחי אחיך עמך וקונה עבד

עברי כעכו"ם ואלה הדינים שאינם נוהגים בו אלא בזמן שהיובל נוהג יש מהן שהוא להקל עליו ויש מהן להחמיר עליו שבזמן שאין היובל נוהג יושב אפילו בעיר עצמה שאין קדושת הארץ עליה כשהיתה וקונה ע"ע עד זמן שירצה שאין זמן מיוחד ואלו להקל עליו אבל אין אנו מצווים להחיותו זהו להחמיר עליו וקרוב הדבר להיות מן הטעם כי בזמן היובל היו שומטין והיה יכול להתפרנס שלא בטורח צבור ועכשיו אינו יכול מעתה מקיימין מי שהתנה שלא למול ושלא לטבול כמה שירצה בכל זמן עכ"ל:

מגיד משנה ואין מקבלין גר תושב וכו'. בערכין פרק המקדיש שדהו (דף כ"ט) אין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ובבכורות פרק עד כמה (דף ל'): עכו"ם שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר"י בר"י אומר אפילו דקדוק אחד מד"ס. ובהשגות א"א דעת זה המחבר שתום וחתום וכו' ושלא לטבול כמה שירצה בכל זמן עכ"ל. ומ"ש שבזמן שאין היובל נוהג מותר לישב בעיר עצמה, אין נראה כן מדברי רבינו פ"י מהלכות עכו"ם וחוקות העכו"ם וגם לא ראיתי בדברי רבינו מ"ש שאין מושיבין אותו בתוך העיר עצמה בזמן היובל:

ט הַעֲבָד הַנִּלְקָח מִן הָעֲכוּ"ם אֵין אוֹמְרִין לוֹ מָה רְאִיתָ שְׂפָאתַי. אֵלָא אוֹמְרִים לוֹ רְצוֹנְךָ שְׂתַכְנִס לְכָלֵּל עֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה מִן הַכְּשָׁרִים אוֹ לֹא. אִם רָצָה מוֹדִיעֵין לוֹ עֲקָרֵי הַדָּת וּמְקַצָּת מְצוֹת קְלוֹת וְחֲמוּרוֹת וְעִנְשׁוֹן וְשִׁכְרָן כְּמוֹ שְׂמוֹדִיעֵין אֶת הַגֵּר וּמִטְבִּילִין אוֹתוֹ כְּגֵר. וּמוֹדִיעֵין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא בְּמִים. וְאִם לֹא רָצָה לְקַבֵּל מְגֻלְגָלִין עָלָיו כָּל שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֳדָשׁ וּמוֹכְרוֹ לְעֲכוּ"ם. וְאִסוּר לְקַיְמוֹ יוֹתֵר עַל כֵּן. וְאִם הִתְנָה עָלָיו מִתְחִלָּה שְׂלֹא יִמּוּל וְלֹא יִטְבֹּל אֵלָא יְהִי גֵר תוֹשֵׁב מִתֵּר לְקַיְמוֹ בְּעִבּוֹדָתוֹ כְּשֶׁהוּא גֵר תוֹשֵׁב. וְאֵין מְקַיְמִין עֲבָד כְּזֶה אֵלָא בְּזִמְן הַיּוֹבֵל:

מגיד משנה העבד הנלקח וכו'. שם יתיב רבי חנינא בר פפי ורבי אמי ור' יצחק נפחא אקילעא דר' יצחק נפחא ויתבי וקאמרי עיר אחת היתה בישראל ולא רצו עבדיה למול וגלגלו עמהן עד י"ב חדש וחזרו ומכרום לנכרים כמאן כי האי תנא דתניא הלוקח עבד מן הנכרי ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חדש לא מל חוזר ומוכרו לנכרים בכאן מתבאר שאין נמולין על כרחן ואינן מקבלין מצות על כרחן וכן אמרו שם אחד עכו"ם ואחר לקוח מן העכו"ם צריך לקבל ואע"פ שי"ח בזה דעת רבינו כדעת ההלכות וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכן

עיקר : **ואם התנה וכו'.** שם אי זה הוא עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו על מנת שלא למולו ופירש רבינו אלא יהיה כגר תושב פירוש דודאי לאו בעובד ע"א שלו קאמר דמותר לקיימו שהרי אפילו חנייה בקרקע אסור לתת לו כ"ש לעמוד בתוך ביתו ולקיימו עמו אלא הרי הוא מקבל שבע מצות של ב"נ ואז מותר לקיימו שהרי הוא כגר תושב וכבר נתבאר למעלה שאין ג"ת נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ולזה כתב רבינו ואין מקיימין עבד כזה אלא בזמן היובל והר"א ז"ל חולק בזה שכתב למעלה מעתה מקיימין מי שהתנה שלא למול ושלא לטבול כמה שירצה בכל זמן לפי שהוא ז"ל סובר שמ"ש שאינו נוהג בזמן הזה אינו ר"ל שאינו נוהג כלל אלא שאין בו אותם דינים ויש מהם שהוא להקל עליו כנ"ל ורבינו ז"ל סובר שאינו נוהג כלל והרי הוא אצלנו לכל דבר כאילו לא קיבל כלל :

ב העכו"ם אין אסורים עליהם משום ערוה אלא אמו ואשת אביו ואחותו מאמו ואשת איש וזכר ובהמה כמו שיתבאר בהלכות מלכים ומלחמותיהן. אבל שאר עריות מתרין להן :

מגיד משנה **העכו"ם אין אסורים עליהן וכו'.** בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נ"ז נ"ח) ובהלכות מלכים יתבאר :

יא עכו"ם שנתגיר ועבד שנשתחרר הרי הוא כקטן שנולד. וכך שאר בשר שהיו לו כשהוא עכו"ם או כשהוא עבד איןן שאר בשר. ואם נתגיר הוא והם אינו חייב על אחת מהם משום ערוה כלל :

מגיד משנה **עכו"ם שנתגייר ועבד וכו'.** זה מפורש בהרבה מקומות ומהם ביבמות פרק כיצד (דף כ"ב) ובפרק נושאים על האנוסה (דף צ"ז):

יב דין תורה שמתר לעכו"ם שישא אמו או אחותו מאמו שנתגירו. אבל חכמים אסרו דבר זה כדי שלא יאמרו באנו מקדשה חמורה לקדשה קלה. שאמש היתה לו זו אסורה והיום מתרת. וכן גר שבא על אמו או אחותו והיא בגיותה הרי זה כבא על הנכרית :

מגיד משנה **דין תורה שמותר לגר וכו'.** שם בפרק כיצד מפורש בגמרא שגזרו בהן חכמים כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה ומתבאר במקומות אחרים :

יג **כיצד** דין הגרים בעריות של שאר בשר. אם היה נשוי כשהוא עכו"ם לאמו או לאחותו ונתגירו מפרישין אותו כמו שבארנו. ואם היה נשוי ל שאר עריות ונתגיר הוא ואשתו אין מפרישין אותו. גר אסור ב שאר האם אחר שנתגיר מדברי סופרים. ומתגר ב שאר האב אף על פי שיודע בנדאי שזה שארו מאביו. כגון תאומים שדבר ברור שאביו של זה הוא אביו של זה אף על פי כן לא גזרו על שאר אביו. לפיכך נושא הגר אשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אביו ונשא אף על פי שנשאת לאחיו או לאביו או לאחי אביו או לבנו אחר שנתגירו. וכן אחות אמו מאביה ואחותו מאביו. ובתו שנתגירה מתרת לו. * אבל אינו נושא לא אחותו מאמו ולא אחות אמו מאמה ולא אשת אחיו מאמו שנשאה אחיו מאמו אחר שנתגיר. אבל אם נשאה אחיו כשהוא עכו"ם הרי זו מתרת לו :

ההראב"ד **אבל אינו נושא וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל מכדי רב ששת אמרה לשמעתי דפליג ביבמות בבני יודן אמתא דאשתחרור ואסר להו למינסב נשי דהדדי ואיהו מוקים לברייתא דקתני ומותר באשת אחיו דנסבה כשהוא עכו"ם ולא דנסבה כשהוא גר מעתה באשת אחי אביו ובאשת אביו דקתני להו כי הדדי חד אורחא אית להו ובדנסבה כשהוא עכו"ם הוא דשרו ליה אבל נסבה כשהוא גר אסור עכ"ל :

מגיד משנה **כיצד דין הגרים וכו'.** מ"ש רבינו שאם היה נשוי לאמו או לאחותו שמפרישין אותם פי' אחותו מאמו שהיא ערוה עליו בגיות כמו שנתבאר. ואם היה נשוי ל שאר עריות שאין מפרישין אותו. מבואר בפרק נושאין על האנוסה: גר אסור ב שאר האם אחר שנתגיר וכו'. שם בני יודן אמתא אשתחרור שרא להו רב אחא בר יעקב למנסב נשי דהדדי א"ל רבא והא רב ששת אסר א"ל הוא אסר ואנא שרינא מן האב ולא מן האם כ"ע לא פליגי דשרי מן האם ולא מן האב כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי מן האב ומן האם מאן דשרי בתר אב שדינן [להו] דהא בני פלניא קרו להו ורב ששת קרו להו נמי

בני פלונית ואיכא דאמרי פליג רב אחא בר יעקב אפילו באחין מן האם ומי"ט
גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ע"כ. ופסקו בהלכות לחומרא כרב ששת. **וממ"ש**
רבינו ואע"פ שיודע בודאי שזה שארו מאביו כגון תאומים וכו' נראה בביאור
שהוא פוסק דמן האב ומן האם שרי ולא אסירי אלא מן האם ולא מן האב
ואפשר שהוא פוסק כלישנא קמא דגמרא וכרב אחא לקולא בשל דבריהם אבל
לא רצה לפסוק כלישנא בתרא וכרב אחא משום דכולהו קולי לא נקטינן או
אפשר שהוא מפרש דלישנא בתרא הי"ק א"ד פליג רב אחא בר יעקב אפילו
באחים מן האם בלבד ובהא הוא דפליג רב ששת אבל במן האם ומן האב
אפילו רב ששת מודה ופסק כרב ששת וכל"ב והראשון עיקר לפי שיטתו.
ומ"ש כגון תאומים. יצא לו מן הסוגיא אשר שם (דף צ"ח) לדעת רב אחא
אמר רבא שם הא דאמור רבנן אין אב לעכו"ם לא תימא משום דשטופי בזימא
[לא ידיע] אבל היכא דידיע חיישינן אלא אפילו דידיע נמי לא חיישינן דהא שני
אחים תאומים דטפה אחת היא ונחלקה לשתים וקתני סיפא לא חולצין ולא
מייבמין ש"מ אפקורי אפקריי רחמנא לזרעיה דכתיב אשר בשר חמורים
בשרם וזרמת סוסים זרמתם: **לפיכך נושא הגר אשת אחיו מאביו וכו'.**
בהשגות אמר אברהם מכדי רב ששת אמרה לשמעתי וכו' אבל נסבה כשהוא
גר אסור ע"כ. ואין זו קושיא כלל דע"כ לא מוקמי לה בגמרא בנסבה כשהוא
עכו"ם אלא משום דקתני אשת אחיו סתמא ומשמע אפילו אשת אחיו מאמו
ואפילו מאמו בלבד מדלא קא מפלגא כלל ולא רב ששת בלחוד מוקים לה
הכי אלא אפילו רב אחא לפום לישנא קמא דאמרי דמודה הוא במן האם ולא
מן האב דאסירי אבל באשת אחי אביו ואשת אביו לאו מינייהו פרכינן ולא
אינהו מוקמינן בדנסב כשהוא בדוקא עכו"ם ואע"ג דגבי הדדי קתני להו מידי
איריא הא כדאיתא והא כדאיתא וכבר הכריע הרמב"ן כדעת רבינו וביאר
שהענין כן וכן הסכים הרשב"א ז"ל: **וכן אחות אמו מאביה וכו'.** ג"כ הסכים
בזה הרמב"ן ז"ל דאע"ג דאמרו בברייתא התם הנך דאמור רבנן יקיים
לכתחלה לא יכנוס פי' כגון אחותו מן האב ואחות האם מן האב הני מילי
לדברי האומר אחות האב מן האם יוציא דכיון דמצינו להם אחוה בצד האב
איכא למיגזר בהא משום הנך אבל לדידן כיון שלא מצינו להם שאר האב כלל
כרבי עקיבא דדריש על כן יעזב איש את אביו לאשת אביו ולא לאחות אביו
אם כן אחות האם מן האב ואינך שריין לכתחלה עכ"ד: **ובתו שנתגיירה וכו'.**
גם בזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שהרי העכו"ם מותר בבתו ולא גזרו
בגר בשאר האב כלל והם האריכו בזה: **אבל אינו נושא לא אחותו וכו'.** שם
מבואר. **ומה שכתב ולא אשת אחיו מאמו** כבר נתבאר שנראה מדבריו דוקא
שהוא אחיו מאמו ולא מאביו אבל מאמו ואביו לא ויש חולקין בזה ואומרים
דמן האב ומן האם אסירי וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל והחילוק שכתב בין
נשאה כשהוא עכו"ם לנשאה כשהוא גר מבואר שם:

כסף משנה | **גר אסור בשאר האם וכו'.** רבינו פסק דקרובים מצד האב אפילו האסורים לבני נח מותרים לגרים שהרי פסק כר"ע דאין אסור לבני נח מקרובי האב אלא אשת אביו בלבד ופסק שהגר מותר בכל קרובים שמצד האב ואפילו באשת אביו וכן נראה שהוא דעת הר"י שלא כתב אלא ההיא דבני יודן אמתא דאמרינן דבמן האב ולא מן האם כ"ע ל"פ דשרי ומשמע דה"ה לכל קורבה שמצד האב דשרי ולפי דעתם ז"ל א"ש הא דתניא סתם בפרק נושאין (דף צ"ח:) דגר מותר באשת אביו כר"ע ולא צריך לדחוקי ולאוקומה כרבי אליעזר כדאוקמוה התוספות והרא"ש ולפי"ז מ"ש בפ"ב דיבמות (דף כ"ב) ערוה גופה אי לאו [משום] שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו' לא גזרו בה רבנן צ"ל דעל קרובים שמצד האם דוקא קאמר וה"פ אי לאו משום שמא יאמרו וכו' לא הוו גזרי בקרובות כלל אבל השתא דאיכא קרובות דמתסרי להו בגיותן ובגירותן שרו להו לא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו' שהרי הם רואים שיש בקרובות האם שהיו מותרות בגיותן ואסורות בגירותן כגון אחות אמו ואשת אחיו מאמו שמותרות לבני נח ואסורות לגרים אלא יאמרו בקבלת התורה נתחדשה הלכה וטעמא דגזרו טפי בקרובות האם מקרובות האב משום דבקרובי האם אפשר דאתי לאיחלופי בישראל כדמשמע בפ"ב דיבמות ובפרק נושאין ואי לא הוה אלא האי טעמא לחוד לא הוה גזרי נמצא שעיקר הגזירה היתה משום שמא יאמרו וכו' :

ד שְׁנֵי אַחִים תְּאוּמִּים שֶׁהֵיטָה הוֹרְתָן שְׁלֹא בְּקִדְשָׁה וְלִדְתָן בְּקִדְשָׁה חִיבִין מְשׁוּם אֶשֶׁת אָח :

מגיד משנה | **שני אחין תאומין וכו'.** שם ברייתא :

טו הַנושֵׂא גֵילְתָּ וּבִתָּהּ הַגֵּילְתָּ אוֹ שְׁתֵּי אַחִיוֹת מִן הָאִם יוֹשֵׁב עִם אַחַת מֵהֶן וּמְגַרֵּשׁ הַשְּׁנֵינִיָּה. נָשָׂא גֵילְתָּ וּמִתָּה הֵרִי זֶה מִתָּר [ג] לְשֵׂא אִמָּה אוֹ בִתָּה שְׁלֹא גָזְרוּ אֶלָּא בְּחֵייהֶן. וּמִתָּר לְאָדָם לְשֵׂא שְׁתֵּי אַחִיוֹת גֵּיורוֹת מִן הָאָב שְׁלֹא גָזְרוּ בְּשֵׂאֵר הָאָב כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

מגיד משנה | **הנושא גיורת וכו'.** שם נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת ופי" בגר שנשא בגיותו אשה ובתה ונתגיירו עמו קאי כך פירשו המפרשים. ורבינו כתב דין זה במי שנשא אשה ובתה שנתגיירו ואפילו היה זה שנשאן ישראל ודינו ודאי אמיתי וכן כתב רש"י ז"ל והשוה רבינו דין שתי אחיות מן

האם לאשה ובתה וכן כתבו ז"ל והטעם מפני שיש להם שאר האם בגיותן והוא הדין לאם חמותו כן כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל: **נשא גיורת ומתה וכו'.** שם מתה אשתו מותר בחמותו: **ומותר אדם וכו'.** כבר נתבאר זה לפי שאין אבות לעכו"ם:

לחם משנה (י-טו) העכו"ם אין אסורים עליהם משום ערוה אלא אמו וכו'

עד הנושא גיורת. איכא למידק בדברי רבינו ב' קושיות חדא דנראה דפסק כרבי עקיבא בפרק ד' מיתות (דף נ"ח) ר"ע אומר אביו אשת אביו אמו אמו ממש וכן פסק בהלכות מלכים פ"ט וכמ"ש הרב"י סימן רס"ט טי"ד וא"כ קשה דבגמרא פרק ד' מיתות הקשה לר"ע מקרא דוגם אמנה אחותי בת אבי היא אך כו' דמשמע דבת האם אסורה ודחו אותו ואסיקו לר"ע דמותרת וא"כ מאחר שהוא פסק כר"ע איך פסק דאחותו מאמו אסורה מהך קרא דאך אמנה כמ"ש בהלכות מלכים ואם נאמר דרבינו לא ס"ל דהך קושיא דהקשו בגמרא הוי לר"ע אלא כדעת התוספות דמשמע לי מדבריהם ממ"ש בפרק כיצד (דף כ"ב) ובפרק ארבע מיתות דלר' אליעזר ור"ע לכ"ע אחותו מאמו ואחותו מאביו מותרת ואין אסורות אלא דוקא הנזכרים בברייתא וכמו שנראה מדברי הטור סימן רס"ט והב"י וא"כ לדידהו מה שהקשו בגמרא ת"ש וגם אמנה אחותי בת אבי היא הקושיא הוי בין לרבי אליעזר בין לר"ע ולא כמו שפירש"י ז"ל קשיא לר"ע דס"ל לרש"י ז"ל לר"א דאמר אחות אביו וכ"ש אחותו ואם נאמר כן לדעתו ז"ל כ"ש שקשה יותר דאתי דלא כמאן. ואם נאמר דרבינו סבירא ליה וכן אחות אמו וכ"ש אחותו מאמו כרש"י ז"ל ופסק לחומרא כדברי הטור שכתב וטוב להחמיר בשניהם א"כ היה לו להחמיר באחות אמו ובשאר כר' אליעזר וע"ק דבנולדו תאומים שהם אחים מן האב והאם אמאי מותרים והא איכא טעמא שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה דאחותו מן האם אסורה והתוספות הקשו זה בפרק כיצד וד' מיתות ותירצוה אבל לדעת רבינו לא שייך תירוצם ז"ל וע"ק דאי טעמא משום שמא יאמרו א"כ באשת אביו אמאי לא גזרו מהך טעמא ואיך כתב נושא אדם אשת אביו וע"ק אי טעמא משום שמא יאמרו לא היה לו לגזור אלא באחותו מאמו דאמרו ולא בשאר מן האם ולהני תרי קושיות בת ואם תירץ מהרר"י קארו ז"ל בסימן רס"ט x ופירש סוגיא דיבמות לדעת הרמב"ם וסבר דעיקר הגזירה משום שמא יאמרו אבל גזרו באם ולא באב משום [דבאם] אתי לאחלופי. וקשה לי דא"כ מה מקשה בגמרא בפרק כיצד (דף כ"ב) ומאי שנא ולמה הוצרכו לתרץ ערוה מסורה לכל וכו' הא שנא דהתם גזרו משום שמא יאמרו דעיקר הגזירה משום הך הוי ואם לא היה זה לא היו גוזרים משום אחלופי דאם היו גוזרים משום אחלופי למ"ל טעמא דשמא יאמרו א"ו אין טעם איחלופי מספיק וא"כ דהכא לא שייך שמא יאמרו לא גזרינן לכך

ודאי נראה דעל כל הקושיות הנ"ל צ"ע: **סליקו להו הלכות איסורי ביאה**
בס"ד

טז השְׁנִיּוֹת כִּלְוֹן לֹא גָזְרוּ עָלֵיהֶן בְּגָרִים. לְפִיכָךְ מִתֵּר הַגֵּר לְשֵׂא
אִם אָמוּ. וְנוֹשֵׂא אָדָם גִּיְרָת וְאִם אָמָה אוּ בֵּת בֵּת בְּתָהּ. וְכֵן
בְּשֵׂאֵר הַשְּׁנִיּוֹת:

מגיד משנה **השניות כולן וכו'.** בפרק כיצד (יבמות דף כ"ב ע"א) בעו במערבא
גזרו שניות בגרים או לא גזרו שניות בגרים אמר ליה השתא ומה ערוה גופה
אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בהו רבנן
שניות מיבעיא עד כאן. וכבר נתבארו פרק ראשון מהלכות אישות מי הן עריות
ומי הן שניות:

יז הָעֶבֶד מִתֵּר לְשֵׂא אָמוּ כְּשֶׁהוּא עֶבֶד וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר בְּתוֹ
וְאַחֲוֹתוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן שְׂכָבָר יֵצֵא מִכָּלל עֲכוּ"ם. וְאִין הָעֲרִיּוֹת
הָאֲסוּרוֹת עַל הָעֲכוּ"ם אֲסוּרוֹת עָלָיו וְלֹא בָּא לְכָלל יִשְׂרָאֵל כְּדִי
שְׂיֵאָסְרוּ עָלָיו עֲרִיּוֹת הָאֲסוּרוֹת עַל הַגֵּרִים:

מגיד משנה **העבד מותר לישא אמו כשהוא עבד וכו'.** בסנהדרין פרק ארבע
מיתות (דף נ"ח:) אמר רב חסדא עבד מותר באמו [כשהוא עבד] ומותר בבתו יצא
מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא:

יח וַיִּרְאֶה לִי **ש** שָׂאִם בָּא הָעֶבֶד עַל הַזְּכוּר וּבְהֶמָּה יִהְרָגוּ.
שְׂאֲסוּר שְׂתֵי עֲרִיּוֹת אֵלוּ שְׁוֶה בְּכָל הָאָדָם:

ההראב"ד **שאם בא העבד וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל זה לא צריך אפילו
לתינוקות וכי משום קורבה נאסרו אלו שיהיו אלו מרוחקים וכל עונשים
שבתורה הרי הן מוזהרות כישראל הנקבות עכ"ל:

מגיד משנה **ויראה לי שאם בא העבד וכו'.** סברת רבינו זו נכונה ופשוטה
כטעמה: **ובהשגות** א"א זה לא היה צריך אפילו לתינוקות וכו'. ועוד אני תמה
בזה דהא ודאי אם בא [על אשת] ישראל הרי זה נהרג שלא אמרו יצא מכלל
עכו"ם ולכלל ישראל לא בא אלא שאין לו שאר כלל ולא שום יחס אבל אשת

ישראל ודאי נהרג עליה וכל שכן בזכור ובהמה ולא ידעתי למה לא ביאר זה רבינו:

יט עֲבָדִים שֶׁנִּשְׁתַּחֲרָרוּ הָרִי הֵן כְּגָרִים. כָּל שֶׁאָסוּר לְגָרִים אָסוּר לָהֶן וְכָל הַמֵּתֵר לְגָרִים מֵתֵר לָהֶן. נוֹתֵן אָדָם שֶׁפָּחְתּוֹ לְעֶבֶד אוֹ לְעֶבֶד חֵבְרוֹ. וּמוֹסֵר שֶׁפָּחָה אַחַת לְשָׁנֵי עֲבָדִים לְכַתְּחֵלָה וְאֵינָן צָרִיכִין שׁוֹם דָּבָר אֶלָּא הָרִי הֵן כְּבַהֲמוֹת. וְשֶׁפָּחָה שֶׁהִיא מִיַּחְדָּת לְעֶבֶד אוֹ שֶׁאֵינָה מִיַּחְדָּת אַחַת הִיא לְפִי שֶׁאֵין אִישׁוֹת אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לְעַכְשָׁיִם עַל הָעַכְשָׁיִם אֲבָל לֹא לְעֶבָדִים עַל הָעֲבָדִים וְלֹא לְעֶבָדִים עַל יִשְׂרָאֵל:

מגיד משנה עבדים שנשתחררו וכו'. זה מבואר בפי' נושאים על האנוסה (דף צ"ז:) בהיא דבני יודן אמתא דאשתחרור ומתבאר עוד שם בסוגיא: **נותן אדם שפחתו וכו'.** בהרבה מקומות אמרו ומהם בקידושין פי' האומר (דף ס"ח) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור אלמא הרי הן כבהמות ואולי במקום אחר מצא רבינו הדבר מבואר ביותר:

כסף משנה נותן אדם שפחתו לעבדו וכו'. כל זה מבואר בסוף פרק יוצא דופן (נדה דף מ"ז) דגרסינן התם שמואל מייחד להן רב נחמן מחליף להו רב ששת מסר להן לערבי ואמר להן אזדהרו מישראל ופירש רש"י מייחד להן שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן משום בושת. מחליף להן את של זה בזה ואינו מקפיד על בושתן. לערבי מפקיר שפחותיו לערביים ונוהג בהם מנהג הפקר:

הלכות איסורי ביאה - פרק חמשה עשר

א אי זהו (דברים כג-ג) 'ממזר' האמור בתורה. זה הבא מערוה מן העריות. חוץ מן הנדה שהבין ממנה פגום ואינו ממזר. אבל

הָבֵא עַל שְׂאֵר הָעֲרִיּוֹת בֵּין בְּאֵנֶס בֵּין בְּרָצוֹן בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה
הַוָּלֵד מִמְזֵר. וְאֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקִבּוֹת אֲסוּרִין לְעוֹלָם שְׁנֵימָר
(דברים כג-ג) 'גַּם דּוֹר עֲשִׂירֵי כְּלוּמָר לְעוֹלָם :

מגיד משנה **אי זה ממזר כו'.** בהחולץ (דף מ"ט) משנה מחלוקת תנאים ופסקו
בהלכות כשמעון התימני דאמר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים וכו' והכריחו
כן בראיות וכבר נתבאר מי הן העריות פ"א מהל' אישות ובגמרא הכל מודים
בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר. **ומ"ש בין בזדון בין בשגגה.**
מתבאר בהרבה מקומות ומהם בפרק האשה רבה (דף פ"ח) בדין האשה שהלך
בעלה ושמעה שמת ונשאת לאחר: **ואחד זכרים וכו'.** משנה בפרק הערל (דף
ע"ח):

ב * אֶחָד מִמְזֵר שְׁנֵי שָׂא יִשְׂרָאֵלִית אוֹ יִשְׂרָאֵלִי שְׁנֵי שָׂא מִמְזֵרֶת
כִּיּוֹן שְׁבַעֲלוּ אַחַר הַקְּדוּשִׁין לוֹקִין. קִדְשׁ וְלֹא בָעַל אֵינוֹ לוֹקֵה.
בָּעַל וְלֹא קִדְשׁ אֵינֶן לוֹקִין מִשּׁוּם מִמְזֵרוֹת שְׂאִין לָךְ בְּכָל חֲיָבֵי
לְאוּיִן מִי שְׁלוֹקֵה עַל בְּעִילָה בְּלֹא קְדוּשִׁין * אֶלָּא כִּהוֹן גְּדוֹל
בְּאֶלְמָנָה כְּמוֹ שִׁתְּבָאָר. הַמְחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִשְׁנֵי שָׂאֵת הַוָּלֵד כְּשֵׁר
שְׁהָרִי אֵינָה עֶרְוָה:

ההראב"ד **אחד ממזר שנשא ישראלית וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל על הבבא
ראשונה אין זה מחזור וקשיא ליה ממזרת דאלו נערות וכו' דפריך התם אי
רבי יצחק קשיא ממזרת והמבין יבין עכ"ל: **אלא כהן גדול באלמנה וכו'.** כתב
הראב"ד ז"ל לא נתבאר ולא יתבאר והאומרה לא יתפאר כי טעות גדול היא
השתא איסור כהונה דכתיב ביה לא יקח אמרי' בעל ולא קידש לוקה הנך
פסולין דלא כתיב בהו אלא ביאה לחודה לא כל שכן והדין נותן שהביאה
תאסר כדי שלא ירבה ממזרות בישראל ופצוע דכא כדי שלא תזנה אשתו
תחתיו והממזרות רבה עכ"ל:

מגיד משנה **אחד ממזר שנשא ישראלית וכו'.** מ"ש רבינו שאם קדש ולא בעל
אינו לוקה דבר פשוט הוא ומוסכם. **ומ"ש בעל ולא קידש אינו לוקה משום**
ממזרת. ר"ל שאינו לוקה משום ממזרת אבל לוקה משום פנויה וכפי מה
שכתב הוא בפרק ראשון מהלכות אישות שהבועל אשה שלא לשם קידושין
לוקה מן התורה מפני שבעל קדשה אבל משום לאו דממזרת אינו לוקה שאין
לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כ"ג באלמנה זהו

דעת רבינו. וכבר נשאל רבינו על זה מחכמי לונל וזה לשון השאלה והתשובה. נמצא כתוב בספר קדושה בכמה מקומות ובשאר הספרים שאין אדם הבא על חייבי לאוין לוקה אלא אם כן קדשה ויגענו הרבה ולא מצאנו מנין לו רק מצאנו קושיא גדולה באלו נערות שיש להן קנס דמקשינן אי רבי מאיר קשיא בתו אי רבי נחוניא בן הקנה קשיא אחותו אי רבי יצחק קשיא ממזרת הא קיימא לן דאינו לוקה ומשלם ולדברי הספר מעולם לא שייך ביה מלקות כלל, יורנו רבינו. תשובה זו השאלה והקושיא ודאי ראויה היא לעיין בה הרבה וחכמים גדולים ככם הם שיקשה להם דבר זה ובעת שחברתי עמדותי בדבר זה כמה ימים והנוסחא הראשונה הילדה שחברתי תחלה שמקצתה מלבי ולא העתקתי הנה כתוב בה כפי הנראה מהלכה זו אליבא דרבי יצחק וכל ביאורה דהא משנה דאלו נערות שכל הבועל לאוין בהתראה לוקה ובעת שהעתקתי ודקדקתי כל שמועה ושמועה מפי הספרים לא סמכתי על קושיא זו שאמרתי לא נניח גמרא ערוכה ונפסוק הלכה ממשא ומתן של גמרא שהרי עולא ורבי יוחנן וריש לקיש וכמה אמוראים אליבא דידהו נשאו ונתנו בהא מתניתא וגם חכמי משנה חולקים בדבר זה הרבה. וי"ל שרבי יצחק חולק בדבר זה וסבירא ליה שכל בועל לאוין בהתראה לוקה כאביי ואינה הלכה ועוד י"ל שרבי יצחק סבירא ליה בממזרת כסברא דעולא (דף ל"ב) באחותו שהרי אמר עולא שהמלקות שבאחותו בבוגרת ולא בנערה כך אפשר דרבי יצחק סבירא ליה הכי בממזרת לפי שאי אתה יכול לחלק בחייבי לאוין עד שנאמר זאת האשה בבעילה לבד ילקה וזאת בקידושין ובעילה אלא באלמנה לכהן גדול בלבד כמו שנתפרש שם בסוף קידושין (דף ע"ח) וזאת הגמרא הערוכה שם אמר אביי קידש לוקה בעל לוקה קידש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רבא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה נמה טעם קאמר] מה טעם לא יקח משום לא יחלל ומודה אביי במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל אינו לוקה להיות לו לאשה אמר רחמנא והא ליכא ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קדש שאינו לוקה זהו נוסח הגמרא. ומדקאמר ומודה אביי וכו' ושניהם מודים וכו' שמע מינה שבכל חייבי לאוין פליגי אביי ורבא ולא באיסור כהונה לבד ופליגי שאביי סבר שהבועל אחת מחייבי לאוין בלא קידושין לוקה חוץ ממחזיר גרושתו שאינו לוקה עליה עד שיקדש ויבועל ורבא סבר שכל הבועל אחת מחייבי לאוין שאינו לוקה מאותו השם עד שיבועל אחר הקידושין חוץ מאלמנה לכהן גדול שאם בעל לוקה אע"פ שלא קידש והדבר ידוע שאביי ורבא הלכה כרבא בר מהנהו הלכך אי בעינן לאוקומי דברי רבי יצחק אליבא דהלכתא נימא שרבי יצחק אומר בממזרת כמו שאומר עולא באחותו [ואם תרצה תאמר] שכך ס"ל לר' יצחק שכל הבועל חייבי לאוין בלא קידושין לוקה

כאבי ועל כל פנים לאו מדברי משא ומתן נפסוק הלכה כמו שביארנו ויראה לי שאין בדברים אלו ספק כלל ע"כ. והרמב"ן ז"ל דחה ראיה זו ופ"י כל הסוגיא הזאת דוקא בלאוין שכתוב בהן קיחה כלאוי כהונה ומחזיר גרושתו שכתוב בהן לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אבל ממזר הדבר ידוע שעל הקידושין אינו לוקה שהרי אין כתוב בהן לאו בקיחה ועל ביאה בלא קידושין לוקה כמו שהכתוב מפורש צווח לא יבא שהיא הבעילה ומפורש בפרק אלו נערות דאקשינן בהדיא אי כרבי יצחק קשיא ממזרת והוא הדין לעמוני ומואבי ופצוע דכא ושאר כל חייבי לאוין וכיוצא בהן עד כאן דבריו ז"ל וזה דעת הראב"ד ז"ל בהשגות: **המחזיר גרושתו משנשאת וכו'.** זה מפורש פ"ק דיבמות (דף י"א) היא תועבה ואין בניה תועבין ומפני שכתוב בה תועבה הוצרך רבינו לומר כן בביאור יותר משאר חייבי לאוין:

כסף משנה שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כ"ג באלמנה. כתב ה"ה שאלת חכמי לונל ותשובתו ושהרמב"ן דחה ראית רבינו ופ"י כל הסוגיא בלאוין שכתוב בהם קיחה וכו' והר"א בנו של רבינו תירץ כשם שנאמר באיסורי כהונה קיחה ובמחזיר הויה נאמר בשאר איסורי לאוין ביאה בקהל וביאה בקהל לא הוי אלא בקידושין אבל זנות לעולם לא מיקרי ביאה בקהל תדע שאמר הכתוב במצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' ולא צוה ה' שיבא דור שלישי בזנות אלא בקידושין והנה למדנו מפסוק זה שמצרי ואדומי דור ראשון ושני איסורן בעשה וליכא למימר בזנות עשה אלא ודאי בקידושין הילכך משמע ביאה בקהל בקידושין בלא ספק ואי קשיא לך מכלל חייבי לאוין יבמה לזר דלא כתיב בה ביאה בקהל ולא קיחה ל"ק מידי דהא כתיב בה הויה לא תהיה אשת המת החוצה הילכך אי אתה יכול לחלק בחייבי לאוין ולא באיסורי כהונה בלבד פליגי אלא בכל חייבי לאוין עכ"ל. והרמ"ה השיג על תשובה זו של רבינו שהשיב לחכמי לונל והם אישרו דברי תשובת רבינו כיוצא במה שהשיב הר"א בנו והאריכו בדבר והביאו ראיה לדברי רבינו מדאמרין בפרק עשרה יוחסין ומודה רבא באלמנה לכ"ג שאם בעל ולא קידש לוקה ואם כדברי האומרים דלא פליגי בכל איסורי לאוין היכי אמר מודה רבא באותו דבר עצמו שנחלקו בו ועוד אי ס"ד בביאה לחודה קפיד למה משונה ביאה זו מכל ביאות שכמוה שכתב בקהל ה' ודורות אלא לאו ש"מ דרך נישואין קפיד קרא דהיינו ביאה ראויה לבא בקהל ה' כגון שקידש ובעל: **כתב** עוד הר"א בנו של רבינו שהוקשה לו על זה מ"ש בפרק א' מהלכות נערה בתולה היתה בתולה זו אסורה על האונס וכו' או שהיתה מחייבי לאוין אם התרו בו הרי זה לוקה ואינו משלם קנס וכו' והלכה זו לדבריו קשיא שזו הבתולה שהיא מחייבי לאוין אם אינה מקודשת לו בין התרו בו בין לא התרו בו אינו לוקה עליה ואם מקודשת היא בין התרו בו בין לא התרו אינה בת קנס דליכא לא פיתוי ולא אונס הילכך קשיא. ואני

מתרץ בה דלעולם בלא קידושין היא ואם התרו בו משום קדשה לוקה משום קדשה ואפילו אינה מאיסורי לאוין ומפני זה אמר או שהיתה מחייבי לאוין ולא אמר או שהיתה מאיסורי לאוין שהפרש בין איסור לחיוב וכך אמר בתחלת הלכות אישות כל שאסר ביאתו בתורה ולא חייב עליו כרת הן הנקראין איסורי לאוין וכו' וקדשה ודאי מחייבי לאוין היא וזה שהצריך בספ"ב שצריך שתכין עצמה לכך לענין חיובה היא במלקות לא לענין חיובו הוא אלא לעולם אם היה הוא בעדים לוקה ואע"ג דאנוסה היא הנערה וכמה דבר ברור הוא זה למבינים ומתוך דבריו למדנו אותו שהוא ז"ל אע"פ שהצריך בראיותיו החזקים לקידושין דאיסורי לאוין ואח"כ ילקה עליהם לאו למימרא שאם בעל אחת מאיסורי לאוין בעדים והתראה והיא בלא קידושין דלא שייך בה מלקות כלל אלא לעולם לוקה אבל משום איסור קדשה לא משום איסורי לאוין תדע שכך אמר בהלכות ביאות אסורות על כהן שנשא אחת משלש נשים בין כ"ג בין הדיוט לוקה ואם באו עליה דרך זנות אינו לוקה משום זונה או גרושה או חללה כלומר אלא משם אחר והוא איסור הקדשה וכך אמר בפט"ו בעל ולא קידש אינם לוקים משום ממזרות אלא משום קדשה ואם יש נפש אדם לומר למה לנו זה הדקדוק כלל הואיל והוא לוקה מה לי משום קדשה מה לי משום איסורי לאוין נאמר לו כמה הועיל ז"ל בזה הדקדוק שאם יתרו בו משום איסורי לאוין אינו לוקה ואם יתרו בו משום קדשה לוקה כגון כהן שבא על גרושה או ישראל שבא על ממזרת בלא קידושין אם יאמרו לו בעת התראה פרוש דגרושה היא או ממזרת היא וחייב אתה עליה מלקות ולא פירש אלא עבר אינו לוקה דהתראה זו כמאן דליתא דמי שלא השם שהתרו בו עליו הוא השם שחייב בו ואם יאמרו לו פרוש דקדשה היא הואיל ואין שם לא כתובה ולא קידושין ולא פירש חייב מלקות שהשם שהתרו בו עליו הוא השם שחייבו עכ"ל:

א עכו"ם וְעֶבֶד הַבַּא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנֶּזֶד כְּשֵׁר [א] בֵּין פְּנוּיָהּ בֵּין בְּאִשֶׁת אִישׁ בֵּין בְּאִנְס בֵּין בְּרָצוֹן. עכו"ם וְעֶבֶד הַבָּאִים עַל הַמְּזָרֶת הַנֶּזֶד מְזָר. וּמְזָר הַבָּא עַל הָעֶכּוּ"ם הַנֶּזֶד עֶכּוּ"ם. נִתְגַּיֵר הָרִי הוּא כְּשֵׁר כְּשָׂאָר גְּרִים. וְאִם בָּא עַל הַשְּׂפָחָה הַנֶּזֶד עֶבֶד. שְׁחָרְרוּ הַנֶּזֶד כְּשֵׁר כְּשָׂאָר עֶבְדִים מְשַׁחְרְרִין וּמְתָר בְּבֵית [ב] יִשְׂרָאֵל:

מגיד משנה עכו"ם ועבד וכו'. מסקנא דגמרא פרק החולץ (דף מ"ה:) והלכתא עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש. ויש מי שכתב שאם ילדה בת שהיא פסולה לכהונה והרמב"ן ז"ל העלה הדבר בספק

וכתב ואם נשאה אין מוציאין מידו והולד ספק חלל: **ועכו"ם ועבד וכו'.** זה פשוט שהולד כמוה ומתבאר בקידושין פרק האומר (דף ס"ו ס"ט) בסוגיא: **וממזר הבא על העובדת כו"ם וכו'.** שם מבואר וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמוה ואי זו זו ולד שפחה ונכרית ר"ט אומר יכולין ממזרים לטהר [עצמם] כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא הבן בן חורין ואסיקו בגמרא דר"ט לכתחלה קאמר והלכה כר"ט כדאיתא התם:

ז זה הפלל בן הבא מן העבד או מן העכו"ם או מן השפחה או מן בת עכו"ם הרי הוא כאמו ואין משגיחין על האב. לפי דבר זה התירו לממזר לשא שפחה כדי לטהר את בנאו שהרי הוא משחרר אותם ונמצאו בני חורין. ולא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת הבנים:

ח מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על אשת איש אותו הבן אין לו תקנה מפני שצד ממזרות וצד פשרות מערבין בו. לפיכך אסור בשפחה ונמצאו בנאו כמותו לעולם:

מגיד משנה מי שחציו עבד וכו'. מימרא פרק החולץ (דף מ"ה):

י עכו"ם הבא על השפחה שטבלה הרי זה עבד ועבד שטבל שפא על עכו"ם הולד עכו"ם הלך אחר האם אבל עכו"ם הבא על שפחה עכו"ם או עבד עכו"ם שפא על עכו"ם בת חורין הלך אחר הזכר:

מגיד משנה עכו"ם הבא על השפחה וכו'. זה בכלל מה שאמרו בשפחה ונכרית שהולד כמוה. ומה שכתב אבל עכו"ם וכו'. הוא ממה שאמרו באומות הלך אחר הזכר ואין קפידא בשפחות ועבדות בעודן בגיותן:

יא ממזר מתר לשא גירת. וכן הפמזרת מתרת לגר. והבנים משניהם ממזרים שהולד הולך אחר הפגום שנאמר [\(דברים כג-א\)](#) 'בקהל ה" וקהל גרים אינו קרוי [\(דברים כג-א\)](#) 'קהל ה"':

מגיד משנה ממזר מותר לישא גיורת וכו'. בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף ע"ב:) גר נושא ממזרת [והולד ממזר] דברי רבי יוסי ואמרו שם משום דקהל גרים לא איקרי קהל ופסקו הלכה כן בגמרא והוא הדין לממזר בגיורת שהולד הולד אחר הפגום וכן מפורש בסוגיא בפרק האומר:

ח גיורת שנשאת לגר והולידו בן אף על פי שהורתו ולדתו בקדשה הרי זה מתר בממזרת. וכו' בן בן בנו עד שישתקע שם גרותו ממנו ולא ינדע שהוא גר ואחר כך יאסר בממזרת. ואחד הגרים ואחד העבדים משחררין דין אחד לכלן:

מגיד משנה גיורת שנשאת לגר וכו'. ברייתא שם (דף ע"ה) גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור בממזרת ויש אומרים עד שישתקע שם עכו"ם ממנו ופסק רבינו כ"א ופי' דוקא גיורת שנשאת לגר אבל אם היה ישראל גמור אחד מהן הבן אסור בממזרת כמ"ש רבינו וזה פשוט שאם גר הוא שבא על בת ישראל לא גרע הבן מעכו"ם שבא על בת ישראל שהולד כשר ואסור בממזרת ואם ישראל שבא על הגיורת הרי יש קידושין ואין עבירה והולד הולך אחר הזכר וכן יתבאר פרק י"ט כיוצא בזה בדין הכהונה שכל שיש שם צד אחד מישראל כשירה לכהונה: ומ"ש אחד גרים וכו'. פשוט הוא ושם מתבאר ג"כ היקש העבדים לגרים:

ט גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת הולד ישראל לכל דבר ואסור בממזרת:

י שלשה ממזרים הם. ממזר ונדאי וממזר ספק וממזר מדברי סופרים. אי זהו ממזר ונדאי זה שבא מן הערוה הנדאית כמו שבארנו. וממזר ספק זה שבא מספק ערוה כגון הבא על האשה שנתקדשה ספק קדושין או נתגרשה ספק גרושין וכיוצא בהן. מדברי סופרים. כגון האשה ששמעה שמת בעלה ונשאת והרי בעלה קיים ובא בעלה הראשון עליה והיא תחת השני הרי הבן ממזר מדברי סופרים:

מגיד משנה שלשה ממזרים וכו'. בפ' י' יוחסין (דף ע"ד) נתבארו השנים והשלישי שהוא מד"ס הוא בפרק האשה רבה (דף פ"ו) בדין האשה שהלך

בעלה למדינת הים ושמעה שמת ונשאת ואח"כ בא בעלה אמרו שם הולד ממזר מזה ומזה ובגמרא (דף פ"ט:) אמרו בשלמא משני [הו] ממזר אלא מראשון אמאי אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינן ליה בממזרת ותירצו אמאי קרי ליה ממזר לאוסרו בבת ישראל ופירש רבינו דוקא בשבא עליה קודם שגירשה השני אבל אחר שגירשה השני לא גרע ממחזיר גרושתו לאחר שנשאת ונתגרשה שלא מצינו בה תקנת חכמים לומר הולד ממזר וכן נתבאר פ"י מהלכות גירושין. ודין ספק ממזר וממזר מד"ס יתבאר למטה בפרק זה :

יא פְּנוּיָה שְׁנַתְעַבְרָה מְזֻנוּת [ד] אָמְרוּ לָהּ מֵהוּ הָעֶבֶר הַזֶּה אוּ הַיְלֹד הַזֶּה אִם אָמְרָה בֵּן כָּשֶׁר הוּא וּלְיִשְׂרָאֵל נִבְעַלְתִּי הֲרִי זוּ נֶאֱמָנָת וְהַבֵּן כָּשֶׁר. וְאִף עַל פִּי שָׂרָב הָעִיר שְׁזַנְתָּה בָּהּ [ה] פְּסוּלִים :

מגיד משנה פנויה שנתעברה מזנות וכו'. בפי"י יוחסין (דף ס"ט) שתוקי כל שמכיר את אמו ואינו מכיר את אביו וכו' אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ופירשו בגמרא (דף ע"ד) שבודקין את אמו ואם אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ואע"ג דאיכא רוב פסולין אצלה אמר רבא הלכתא כאבא שאול ויש מי שכתב דדוקא בדיעבד אבל לכתחילה לא מנסבין ליה עד דאיכא רוב כשרין אצלה כדאיתא בכתובות פ"ק (דף י"ד) ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים אצלה ובפי"יח יתבאר זה :

יב וְאִם לֹא נִבְדְּקָה אִמּוֹ עַד שְׁמִיתָהּ אוּ שְׁהִיתָה חֲרָשֶׁת אוּ אֶלְמַת אוּ שׁוֹטָה אוּ שְׂאֵמְרָה לְפִלוֹנִי הַמְּזִר נִבְעַלְתִּי אוּ לְפִלוֹנִי הַנְּתִין אֶפְלוּ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי מוֹדָה שֶׁהוּא מְמַנּוּ הֲרִי זֶה הַיְלֹד סֶפֶק מְמַזֵּר. כְּשֵׁם שְׁזַנְתָּה עִם זֶה שֶׁהוֹדָה לָהּ כֶּד זִנְתָה עִם אַחֵר. וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא שְׁתוּקִי שְׂמִכִיר אֶת אִמּוֹ וְאִינוּ מְכִיר אֶת אָבִיו וְדַאי :

מגיד משנה ומ"ש ואם לא נבדקה אמו וכו'. זה מבואר דכל שלא נבדקה אמו הרי הוא שתוקי והשתוקי מבואר שם בגמרא שהוא ספק ממזר וכן אמרו בירושלמי בפ"ק יש שתוקי בשותקת או במדברת ואומרת איני יודעת. ומ"ש רבינו שאפילו היא אומרת לפלוני הממזר נבעלתי. הוא מפני שאין האשה נאמנת בפסול אלא האב בלבד כמו שיתבאר ואע"פ שנאמנת להכשיר והיה נראה שכ"ש לפסול לא היא דלהכשיר דבר תורה אין אנו צריכין לה דהא

מדינא לא הוי אלא ספק ממזר וספק ממזר מן התורה מותר גמור לבא בקהל אלא דרבנן גזרו עליהן והאמינוה בשל דבריהם אבל לפסול כיון דמדאורייתא מותר לבא בקהל ואסור בממזרת ודאית ואם היו מאמינים אותה ומתירין אותו בממזרת ודאית היו מקילין בשל תורה ולא נתנה תורה נאמנות אלא לאב ואפילו לאב נחלקו חכמים אלא דקיימא לן כרבי יהודה דאמר כי כיר כיכרנו לאחרים וכמו שיתבאר בסמוך כנ"ל טעם הענין ואע"פ שחיה נאמנת כל שלא קרא עליה ערער וכנזכר בפרק זה שאני הכא שאין אדם משים עצמו רשע ועוד שהיא קרובה לו וזהו שבגמרא לא אמרו בודקין את אמו אם אמרה לפסול נבעלתי או לכשר נאמנת ולא הזכירו אלא האומרת לכשר נבעלתי ולפי זה הירושלמי שאמר במדברת ואומרת איני יודעת הי"ה דהוה מצי למנקט באומרת לפסול נבעלתי שהולד שתוקי אלא דאורחא דמילתא נקט. ומ"ש רבינו ואפילו אותו פלוני וכו'. פשוט הוא שהרי הוא עצמו אינו יכול לידע דשמא זינתה עם אחרים והוא לא ידע ואין זה אב שיהא לו היכר וחשש זה כבר נזכר בגמרא בכיוצא בזה:

יג וְכֵן הֵבֵן הַנִּמְצָא בְּשׁוּק וְהוּא הִנְקָרָא אֲסוּפֵי הָרִי הוּא סְפִק מִמְזַר שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִים מֶה הוּא:

מגיד משנה וכן הֵבֵן הַנִּמְצָא בְּשׁוּק וכו'. שם במשנה ובגמ' שאסופי מותר מדבר תורה:

יד פְּנוּיָה שְׁזִינְתָּה וְאִמְרָה בֵּן זֶה בֶּן פְּלוֹנִי הוּא. אִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי כְּשֶׁר הָרִי הֵבֵן כְּשֶׁר וְאִינָה נְאֻמָּנָת לְהִיּוֹת זֶה בְּנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי. וְיִרְאֶה לִי שְׁחוֹשְׁשִׁין לְדַבְרֶיהָ וְיִהְיֶה הֵבֵן אֲסוּר בְּקִרְוּבוֹת אוֹתוֹ פְּלוֹנִי מִסְפֵּק. וְאִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי מִמְזַר אִינָה נְאֻמָּנָת לְהִיּוֹת הֵבֵן מִמְזַר וְדַאי עַל פִּיהָ כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ אֵלָּא יִהְיֶה סְפִק מִמְזַר:

מגיד משנה פְּנוּיָה שְׁזִינְתָּה וכו'. פי' אינה נאמנת להיות זה בנו של פלוני לפטור את אשתו מן היבום ולקום לנחלה תחת אביו וכבר כתבתי בדין היבום פי"ג מהלכות יבום והארכתי בו ועתה כתב רבינו שאע"פ שאינה נאמנת שחוששין לדבריה לאסרו בקרובותיו וסברא נכונה היא להחמיר עליו בספק. ומ"ש ואם אותו פלוני וכו'. כבר נתבאר בסמוך:

טו אַבֵּל הָאֵב שֶׁהֲחִזֵּק שְׁזָה בְּנוֹ וְאָמַר בְּנִי זֶה מִמֶּזֶר הוּא [n] נֶאֱמָן. וְאִם יֵשׁ לְבֶן בְּנִים אֵינוֹ נֶאֱמָן. שְׁלֹא הָאֱמִינָה אוֹתוֹ תוֹרָה אֶלָּא עַל בְּנוֹ [n] שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כֹּא-יז) 'כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה יִכִּיר' יִכִּירְנוּ לְאַחֲרִים :

מגיד משנה **אבל האב שהחזיק וכו'.** כר"י דאמר הכין בפי"י יוחסין (דף ע"ח): ונפסקה הלכה כן בפי"י יש נוחלין (דף קכ"ט) ומבואר פרק החולץ (דף מ"ו) נאמן אדם לומר על בנו קטן ואינו נאמן על בנו גדול ואמר ר' חייא בר אבא אר"י: לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן ומכאן שכל שיש לבן בנים אינו נאמן ופסקו אפילו על עצמו של בן וכן כתבו ז"ל ודבר ברור הוא:

טז וְכִשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמָן לֹמֵר בְּנִי זֶה בְּכֹר כֶּדָּ נֶאֱמָן לֹמֵר בְּנִי זֶה מִמֶּזֶר אוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חִלּוּצָה. וְכֵן אִם הִיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעַבְרַת נֶאֱמָן לֹמֵר עֶבֶר זֶה אֵינוֹ בְּנִי וּמִמֶּזֶר הוּא וְיִהְיֶה מִמֶּזֶר וְדָאִי. וְהָאוֹמֵר עַל עֲצָמוֹ שֶׁהוּא מִמֶּזֶר נֶאֱמָן לְאַסֹּר עֲצָמוֹ בְּבֵת יִשְׂרָאֵל. וְאִסוּר בְּמִמְזַרְתַּעַד שֶׁיִּנְדַּע וְדָאִי שֶׁהוּא מִמֶּזֶר. וּבְנוֹ כְּמוֹהוּ. וְאִם יֵשׁ לוֹ בְּנֵי בְנִים אֵינוֹ נֶאֱמָן לְפָסֵל בְּנֵי בְּנָיו וְלֹא יִפְסֵל אֶלָּא עֲצָמוֹ :

מגיד משנה **וכן אם היתה אשתו מעוברת וכו'.** במשנה שם יבמות (דף ע"ח): וכדעת ר"י: **והאומר על עצמו וכו'.** זה ברור דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא ודנין בו להחמיר ואם יש לו בני בנים כבר נתבאר זה ומצינו בגמרא כיוצא בזה במי שאמר נתגירתני בני לבין עצמי שהוא נאמן על עצמו ואינו נאמן על בניו כנזכר פי"ג:

יז אַרוּסָה שֶׁנִּתְעַבְּרָה וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ הָרִי הַנּוֹלָד בְּחֻזְקָת מִמֶּזֶר וְאִסוּר בְּבֵת יִשְׂרָאֵל וְאִסוּר בְּמִמְזַרְתַּעַד. וְאִם נִבְדְּקָה אָמוֹ וְאִמְרָה מְאָרוּסִי נִתְעַבְּרָתִי נֶאֱמָנָת וְהַנּוֹלָד כָּשֶׁר. וְאִם הִכְחִישָׁה הָאָרוּס וְאָמַר מֵעוֹלָם לֹא בָּאתִי עֲלֶיהָ הָרִי הַנּוֹלָד מִמֶּזֶר שֶׁאֵפְלוּ הִיָּה בְּחֻזְקָת בְּנוֹ וְאָמַר בְּנִי [n] זֶה מִמֶּזֶר נֶאֱמָן. וְהָאִשָּׁה אֵינָה

בְּחִזְקַת זֹנָה אֵלָּא נְאֻמָּנַת [ט] לוֹמַר לְאָרוֹס נְבַעַלְתִּי וְאֵינָה זֹנָה.
וְאִם נִשְׂאֵת לְכַהֵן לֹא תִצָּא וְיִלְדָה מִמֶּנּוּ כְּשֵׁר :

מגיד משנה ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה וכו'. ביבמות בפי אלמנה לכ"ג (דף ס"ט:) איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי וכו' א"ד בבא עליה כ"ע לא פליגי דבתר דידיה שדינן ליה והכי איתמר ארוסה שעיברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי ובהלכות הא שמעתא קא הוינן בה בפי י' יוחסין ואסיקנא הכי רב דאמר הולד ממזר לאו ממזר ודאי הוי אלא ספק ממזר הוי ואסור בממזרת ושתוקי דאמר שמואל בדוקי הוא דבדקינן לה לאימיה ואי אמרה לכשר נבעלתי דהוא ארוס נאמנת והלכתא בהא כשמואל דקם ליה כאבא שאול דתנן אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ואמרינן מאי בדוקי דבדקינן לה לאימיה ואי אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ואע"ג דרוב פסולים אצלה ואמר רבא הלכתא כאבא שאול הלכך הלכה כשמואל דקאי כוותיה אבל ודאי אי בדקינן לה ואמרה דלא ידענא הולד ספק ממזר הוי ובהא לא פליג שמואל ע"כ. ומ"ש רבינו ואם הכחישה הארוס וכו'. פשוט הוא ממה שנתבאר שהולד ממזר אבל היא כשרה בשנשאת והכין משמע בפ"ק דכתובות (דף י"ג) גבי ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרב יוסף וכו' דאמרינן התם דאפילו לא הוה מודה הוה מכשיר בדיעבד ומ"מ אינו מודה דהתם כגון דליתיה קמן דנשייליה הוא דאי מכחיש לה ברי וברי הוא ואע"פ כן דעת רבינו שאינו נאמן לפוסלה לעלמא אפילו במכחיש אבל ודאי לגבי דידיה במכחיש שוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא דהא ליכא גביה אלא חד ספק שמא באונס שמא ברצון וספיקא דאורייתא לחומרא :

יח הָיוּ הָעַם מְרִנְנִים אַחֲרֶיהָ וְהִיא אַרוֹסָה עִם אַרוֹסָה וְעַם אֲנָשִׁים אַחֲרִים אָף עַל פִּי שֶׁבֶּא עָלֶיהָ אַרוֹסָה בְּבֵית חָמִיו הָרִי זֶה סֶפֶק מִמְזָר. כְּשֵׁם שֶׁהִפְקִירָה עֲצָמָה לְאָרוֹסָה הִפְקִירָה לְאַחֲרִים. וְאִם נִבְדְּקָה וְאֶמְרָה עֶבֶר זֶה מֵאָרוֹסֵי הָרִי זֶה כְּשֵׁר כְּמוֹ שֶׁבֶּאֲרָנוּ :

מגיד משנה היו העם וכו'. דעת רבינו היא שכל זמן שלא נבדקה שהולד ספק ממזר לכ"ע ה"מ בשלא ראינו שבא עליה ארוס אבל היכא שבא עליה ארוס ולא דיימא מעלמא דאיכא תרתי לטיבותא אינה צריכה בדיקה אבל כל היכא דליכא אלא בחדא מינייהו כגון שלא ראינו שבא עליה ארוס אע"ג דלא דיימא מעלמא או שראינו שבא עליה ודיימא מעלמא צריכה בדיקה ואם לא נבעלה

הרי הוא ספק ממזר ונראה שהוציא זה מלישנא קמא דאיתמר ביבמות (דף ס"ט): הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בדדיימא מעלמא אבל לא דיימא מעלמא בתר דידיה שדינן ליה ואע"ג דקיי"ל כשמואל ה"מ בנבדקה אמו אבל בלא נבדקה אפילו שמואל מודה ופסק רבינו כלישנא קמא לחומרא דאע"ג דלישנא בתרא משמע דכל היכא דארוס בא עליה בודאי אע"ג דדיימא מעלמא בתר דידיה שדינן ליה מחמרינן כלישנא קמא:

יט אִשֶׁת אִישׁ שֶׁהִיְתָה מְעַבְרַת וְאָמְרָה עֶבֶר זֶה אֵינוֹ מְבַעֲלִי אֵינָה נְאֻמָּנָת לְפָסְלוֹ. וְהָרִי הֵבִן בְּחִזְקָת פְּשָׁרוֹת. שְׁלֹא הָאָמִינָה תוֹרָה אֶלָּא הָאָב. אָמַר הָאָב אֵינוֹ בְּנִי אוֹ שֶׁהָיָה בַעֲלָהּ בְּמַדִּינַת הַיָּם הָרִי זֶה בְּחִזְקָת מְמָזֵר. וְאִם אָמְרָה מְעַכּוּיִם וְעָבַד נִתְעַבְרְתִּי הָרִי הוֹלֵד כְּשֵׁר. שְׁאִין הַבַּעַל יָכוֹל לְהַכְחִישָׁה בְּדַבְרֶיהָ. וְאִין הָעֶבֶר מְשַׁתְּהָה בְּמַעֲי אָמוֹ יִתֵּר עַל שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ:

מגיד משנה אשת איש שהיתה מעוברת וכו'. כבר נתבאר זה למעלה דלכ"ע האם אינה נאמנת וע"כ לא פליג ר' יהודה אלא באב: אמר האב וכו'. דין האב כבר נתבאר: או שהיה בעלה במדינת הים. פשוט הוא. ומ"ש ואם אמרה מעכו"ם ועבד נתעברתי הרי הולד כשר. לא מצאתיו מבואר אבל הטעם הוא ממה שכבר נזכר למעלה שהיא נאמנת בשתוקי להכשיר אפילו ברוב פסולין להכשיר והוא הדין שיכולה ודאי לתלות בעכו"ם דהא ולד זה ספק מעכו"ם וכשר ספק מישראל ממזר ובכל ספק היא נאמנת להכשיר: ואין העובר וכו'. בפרק הערל (דף פ'): עבד רבה תוספאה עובדא באשה שהלך בעלה למדינת הים ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה ע"כ ואין להכשיר יותר ממה שאמרו חכמים:

כ אִשֶׁת אִישׁ שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיְתָה זוֹנָה תַּחַת בַּעֲלָהּ וְהַכֹּל מְרַנְנִין אַחֲרֶיהָ אֵין חוֹשְׁשִׁין לְבִנְיָהּ שְׁמָא מְמָזְרִים הִם שָׂרֵב בַּעֲלֵלוֹת אֶצֶל הַבַּעַל. וּמִתֵּר לְשֵׂא בִתְהָ לְכַתְּחֻלָּהּ. אֲבָל הִיא עֲצֻמָּה חוֹשְׁשִׁין לָהּ מְשׁוּם זוֹנָה. וְאִם הִיְתָה פְּרוּצָה יוֹתֵר מִדְּאֵי אָף לְבִנְיָהּ חוֹשְׁשִׁין:

מגיד משנה אשת איש שיצא עליה קול וכו'. בסוטה פרק ארוסה ושומרת יבם (דף כ"ז) והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה וכו' מאי טעמא רוב בעילות אחר הבעל ופירוש דומה חשודה וכתב רבינו חוששין לה משום זונה פירוש וכהן חושש לה מדין תורה וישראל אם רוצה להתרחק מן הכיעור עוד שם בגמרא בעי רב עמרם היתה פרוצה ביותר מהו וסלקא בתיקו ופסק רבינו לחומרא וכן עיקר דאמרינן התם דאיכא למ"ד דודאי חוששין :

כא דין תורה שספק ממזר מתר לבוא בקהל שנתאמר (דברים כג-) **א** 'לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר ונדאי אסור לבוא בקהל ולא ספק. אבל חכמים עשו מעלה ביוחסין ואסרו גם הספקות לבוא בקהל. לפיכך ממזר ונדאי מתר לשא ממזרת ונדאית אבל ממזר ספק או שתוקי או אסופי אסור לשא בת ישראל :

מגיד משנה דין תורה וכו'. מפורש בגמרא בקידושין פרק י' יוחסין (דף ע"ד) : **אבל חכמים עשו וכו'**. שם כל האסורין לבא בקהל מותרין לבא זה בזה רבי יהודה אוסר רבי אליעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור ואלו הן הספיקות שתוקי ואסופי ובגמרא אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"א. **ומ"ש וממזר של דבריהם וכו'**. הוא מפני שלא אסרוהו מספק כנזכר למעלה ומן הדין ודאי כשר. **ומ"ש שיש להם תקנה שישאו מן הגרים והולד הולך אחר הפגום** נכלל הוא במה שנזכר למעלה בפרק זה שגר מותר בממזרת והולד הולך אחר הפגום :

כב ואסור לשא ממזרת ואפלו ממזרת מספק אסורה לו שפא אחד מהן אינו ממזר והשני ממזר ונדאי. וממזר של דבריהם מתר לשא ממזרת של דבריהם. וכן שאר הספקות ^[מ] אסורין לשא זה מזה :

כג כיצד. שתוקים ואסופים וספק ממזרים אסורים לבוא זה עם זה ואם נשאו לא יקימו אלא יוציאו בגט והולד ספק באבותיו. ואין לספקות אלו תקנה אלא שישאו מן הגרים והולד הולך אחר הפגום :

כז כִּיצַד. שְׁתוּקֵי אוֹ אֲסוּפֵי שֶׁנִּשְׂא גִילְתָּ אוֹ מִשְׁחַרְרַת אוֹ גֵר וּמִשְׁחַרְרֵי שֶׁנִּשְׂא שְׁתוּקֵי אוֹ אֲסוּפֵי. הַנֶּלֶד שְׁתוּקֵי אוֹ אֲסוּפֵי :

כח הָאֲסוּפֵי שֶׁנִּמְצָא בְּעִיר שֵׁישׁ בָּהּ עֲכוּ"ם בֵּין שְׁהִיָּה רַב עֲכוּ"ם אוֹ רַב יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה סִפֵּק עֲכוּ"ם לְעֲנִין יוֹחֲסִין. **קידש** אֲשֶׁה צְרִיכָה גֵט מִסִּפֵּק. מִי שֶׁהֲרָגוּ לֹא הָיָה נֶהְרָג עָלָיו :

ההראב"ד **קידש אשה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אם רוב עכו"ם ונתגייר קרוב אני להכשיר עכו"ם הוא ונתגייר עכ"ל:

מגיד משנה **האסופי שנמצא בעיר וכו'.** בפרק קמא דכתובות מצא בה תינוק מושלך אם רוב עכו"ם או רוב ישראל מחצה על מחצה ישראל אמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא ומפורש שם דאפילו ברוב ישראל אינו ישראל לענין יוחסין ופירש רש"י ז"ל דאם בת היא אסורה לכהונה ובודאי שאם קידש אשה שהיא ספק מקודשת ומי שהרגו לא היה נהרג עליו והטעם משום דאיכא מקצת עכו"ם או מקצת ישראל קבועים בעיר וכל קבוע בין מועט בין מרובה כמחצה על מחצה דמי כדאיתא התם בכיוצא בזה:

כז הַטְּבִילוֹהוּ בֵּית דִּין לְשֵׁם גְּרוּת אוֹ שְׁטַבַּל מִשְׁהַגְּדִיל הָרִי הוּא כְּשָׂאָר אֲסוּפֵיִם הַנִּמְצָאִים בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל. הָיָה רַב הָעִיר עֲכוּ"ם מִתֵּר לְהַאֲכִילוֹ נְבִלוֹת. הָיָה רַבֵּן יִשְׂרָאֵל מְחִזְרִין לוֹ אֲבָדְתוֹ כְּיִשְׂרָאֵל. מְחַצָּה עַל מְחַצָּה מְצֹנָה לְהַחֲיוֹתוֹ כְּיִשְׂרָאֵל. וּמִפְּקָחִין עָלָיו אֶת הַגֵּל בְּשַׁבַּת וְהָרִי הוּא לְעֲנִין נֶזְקִין כָּכֵל סִפֵּק מִמוֹן הַמוֹצֵיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה :

מגיד משנה **הטבילוהו ב"ד וכו'.** כ"כ מן המפרשים ז"ל דכל שהטבילוהו ב"ד ישראל גמור הוא בכל גוונא ודברים פשוטים הם שכבר נתבאר פ"ג שגר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד ומתניתין דמצא בה תינוק דינא קתני כל זמן שלא הטבילוהו ב"ד מהו דינו אבל הטבילוהו גר גמור הוא ואין צ"ל טבל הוא משהגדיל ולענין יוחסין הרי הוא כשאר אסופי הנמצא בעיר ישראל שהרי אין הטבילה מועלת אלא להוציאו מידי עכו"ם. והר"א ז"ל כתב בהשגות א"א אם רוב עכו"ם ונתגייר קרוב אני להכשיר עכו"ם הוא ונתגייר ע"כ. ואין כן דעת

רבינו והטעם משום דכל קבוע כמע"מ דמי וכיון שכן מיעוט ישראל שהיו שם הרי הם כמחצה וכיון דשאר אסופי ספק האי נמי ספק ולדברי הר"א ז"ל היאך מחזיקים אותו בגר ומתירין אותו בממזרת והא שמא מישראל הוא דכל קבוע כמע"מ הוא. ומ"מ היה נראה שהוא מותר בבת ישראל ואסור בממזרת והטעם בזה משום דבבת ישראל איכא תרתי חדא דילמא מרוב עכו"ם הוא ונתגייר מאי אמרת דילמא ממיעוט ישראל הוא אפי"ה דבר תורה מותר גמור הוא בבת ישראל ואפילו בעיר שכולה ישראל דספק ממזר מותר כמו שנתבאר וכי גזרו רבנן באסופי בחדא ספיקא בתרי ספיקי לא גזרו אבל ודאי אסור בממזרת דהא איכא למיחש דילמא מישראל דהא קבועין נינהו ואסופי אסור הוא בממזרת ד"ת ומותר לבא בקהל ואפשר שאף לזה נתכוון הר"א ז"ל ונכון הוא כנ"ל: **היה רוב העיר וכו'.** פירוש זה שלא טבל ולא הטבילוהו ב"ד והדין מבואר שם אם רוב עכו"ם עכו"ם למאי הלכתא אמר רב פפא להחזיר לו אבידתו: **מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל וכו'.** בזה חלוקים עליו הרבה מן המפרשים ז"ל שסוברים דבמע"מ אין מצווין להחיותו אלא דוקא ברוב ישראל ולפקח עליו את הגל אפילו ברוב עכו"ם מפקחין וקי"ל לא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב וכבר נשאל רבינו על דין זה דפקוח נפש שנראה מדברי רבינו שאין מפקחין ברוב עכו"ם והשיב דאדברי רבי יוחנן סמכינן דאמר רבי אסי א"ר יוחנן (כתובות דף ט"ו: ויומא דף פ"ד:) ט' עובדי כוכבים וישראל אחד [בניהם] באותו חצר מפקחין בחצר אחרת אין מפקחין ואוקימנא בשפרשו כולם שהרי לא נשאר שם קבוע ולפיכך אם פירש אחד מהם לחצר אחרת אין מפקחין דכל דפריש מרובא פריש והוא הדין לזה שפירש מעיר שרובה עכו"ם שאין מפקחין עליו עכ"ד. וכבר כתבתי שיש חולקין ודעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל הוא דלהחיותו עד שיהא רוב העיר ישראל ולפקח עליו את הגל אפילו ברוב עכו"ם מפקחין ויש מן המפרשים שסוברים כדעת רבינו. **ומ"ש והרי הוא לענין נזקין וכו'.** מפורש שם מע"מ ישראל למאי הלכתא אמר ר"ל לנזקין היכי דמי אילימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה לימא ליה אייתי ראייה דישראל את ושקול ותירצו לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן פלגא משלם ואידך פלגא א"ל אייתי ראייה דלאו ישראל אנא ואתן לך פירוש אבל ברוב עובדי כו"ם חשבינן ליה כעכו"ם ומשלם נזק שלם כדין שור של עכו"ם שנגח שור של ישראל כמבואר בהלכות נזקי ממון פ"ח לפי שאין לו חזקת ממון כיון שהוא בעצמו מסופק אם הוא עכו"ם או ישראל. ויש לדקדק ברוב ישראל אם נגח שור של ישראל את שורו אם חייב הישראל לשלם נזק כלל ומסתברא דלא דהא קי"ל דלא אזלינן בממונא בתר רובא והיינו דקאמרינן x דוקא להחזיר לו אבידה לפי שאין למוצא אותה חזקת ממון בה אבל לשלומי נזקא אפילו

ברוב ישראל לא מפקינן ממונא מישראל למיתן לזה דאי לא לישמענין לנזקין
ברובן ישראל וכ"ש בחזרת אבידה. כך נ"ל:

כסף משנה (כה-כו) האסופי שנמצא בעיר שיש בה עכו"ם וכו' מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל. בספ"ק דכתובות (דף ט"ז): מייתי מתניתין דפ"ב דמכשירין עיר שישראל ועכו"ם דרים בה מצא בה תינוק מושלך וכו' [עיי' במ"מ] וקאמר עלה [אם רוב ישראל ישראל] אמר רב לא שאנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא ופרש"י ל"ש דאם רוב ישראל אלא להחיותו ב"ד מצווין לפרנסו משום וחי אחיך עמך ע"כ. מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא אמר ר"ל לנזקין וכו' דנגח תורא דידיה לתורא דידן פלגא משלם כבן ישראל בתם דמשלם ח"נ אידך פלגא א"ל אייתי ראיה דלאו ישראל אנא ואשלם. והשתא יש לתמוה על רבינו היאך כתב דמע"מ מצוה להחיותו דהא לא אמרו כן בגמ' אלא ברוב ישראל. ונ"ל שטעמו של רבינו משום דקשיא ליה כי בעי אם רוב ישראל למאי הלכתא נימא להחיותו א"ו משום דמשמע ליה דאפילו במע"מ מצווים להחיותו ומש"ה בעי אם רוב ישראל למאי הלכתא דאי להחיותו מאי איריא רוב ישראל אפילו מחצה על מחצה נמי וכבר הרגישו התוס' בקושיא זו וישבוה לפי דרכם וגם בדברי רש"י נרמזה ורבינו לא נראו לו דבריהם ולפי זה כי אמר רב ל"ש אלא להחיותו בין לרוב ישראל בין למע"מ קאי וברוב ישראל אשמעינן דליוחסין לא ובמע"מ אשמעינן דמצווין להחיותו ואין להקשות על פי זה כי בעי אם רוב עכו"ם למאי הלכתא לימא שלא להחיותו דא"כ לישתוק מתניתין מרוב עכו"ם וממילא ידענא דאין מצווין להחיותו כיון דרוב עכו"ם דמהיכא תיסק אדעתין לומר דמצווין להחיותו ומיהו קשה כי בעי מע"מ ישראל למאי הלכתא לימא להחיותו וצ"ע:

כז * יִרְאֶה לִי שְׂכָל מְדִינָה שְׁיֵשׁ בָּהּ שְׂפָחָה או עכו"ם הִרְאוּהָ לֵילֵד הוֹאִיל וְהָאֶסוּפִי הִנְמַצָּא שָׁם סְפִק עֲכוּוֹיִם או סְפִק עֶבֶד כְּשִׁישָׂא הַגִּיפֹרֶת כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ הָרִי זֶה סְפִק אֶשֶׁת אִישׁ וְהָבֵא עָלֶיהָ פְּטוּר שְׂאִין הוֹרְגִין עַל סְפִק. וְכֵן יִרְאֶה לִי שְׂהִשְׁתּוּקִי שְׂנַשָּׂא אִשָּׁה שְׂאֶפְשָׁר שְׁהִיא עֶרְוָה עָלָיו וְהָרִי הִיא סְפִק אֶשֶׁת אִישׁ שְׂאִין קְדוּשָׁתוֹ תוֹפְסִין בְּעֶרְוֹת:

ההראב"ד יראה לי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מצאנו במס' סנהדרין שהולכין בדיני נפשות אחר הרוב ובמס' מכשירין ר' יהודה היא שאמר כן שאם היתה שם שפחה או עכו"ם היא חשודה להשליך עכ"ל:

מגיד משנה **יראה לי שכל מדינה וכו'.** בהשגות א"א מצינו במסכת סנהדרין כו'. ולי נראה שרבינו לא נתכוין לפסוק כר' יהודה דר' יהודה אכולהו דיני פליג במסכת מכשירין ואמר הלך אחר רוב המשליכין ובתוספתא ביאר דאפי' עכו"ם או שפחה בלבד תולין בה ובודאי שדעת רבינו לפסוק כת"ק וכסתם מתני' וכן מתבאר בכל מה שכתב למעלה ומ"ש כאן לכ"ע הוא דלא אמרינן אם רוב ישראל ישראל להרוג על קידושו ולא ודאי בספיקא דיינינן להו דהשתא לגבי יוחסין אמרינן דלא אזלינן בתר רובא דישראל משום מעלה דיוחסין להרוג את הנפש על קידושו לא כ"ש וכבר ביאר רבינו למעלה שאין קידושו ודאין אלא ספק ואין הורגין על הספק דאלת"ה כי אמרי' בגמרא אם רוב ישראל ישראל למאי הלכתא אמאי לא אמרינן ליהרג עליו ולהיות קידושו קידושין ודאין והא ודאי הויא רבותא טפי מחזרת אבידה וכבר כתבתי למעלה שאפילו לענין נזקין לא חשבינן ליה כודאי ישראל לשלם לו נזק כ"ש ליהרג עליו או על קידושו כל זמן שלא הטבילוהו ב"ד ולא טבל ולא מצינו רוב כי האי גוונא בדיני נפשות כנ"ל. ומ"ש רבינו בשתוקי דרך אחד הוא עם מה שנזכר בדין זה :

כח וְאִי זֶה הִיא הָאִשָּׁה שְׁאֶפְשָׁר שְׁתֵּהִיָּה עֶרְוָה עָלָיו. כָּל אִשָּׁה שְׁהִיָּה אָבִיהָ אוֹ אַחִיהָ קָיָם כְּשֶׁנִּתְעַבְּרָה בּוֹ אָמוּ. וְכָל אִשָּׁה שְׁנִתְגַּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה שְׁמָא אִשְׁתְּ אָבִיו הִיא אוֹ אִשְׁתְּ אַחֵי אָבִיו :

כט וּמַנִּין אֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין הַשְּׁתוּקִי וְהָאֲסוּפִי אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שְׁאֶפְשָׁר שְׁתֵּהִיָּה עֶרְוָה עָלָיו. שְׁהָרִי הַכָּשֵׁר שְׁנִבְדָּקָה אָמוּ אִינוּ אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שְׁאֶפְשָׁר שְׁתֵּהִיָּה עֶרְוָה עָלָיו. וְהָרִי נֶאֱמַר בְּתוֹרָה [\(ויקרא יט-כט\)](#) 'אל תחלל את בתך להזנותה'. וְאֶמְרוּ חֲכָמִים שְׁאִם יַעֲשֶׂה זֶה נִמְצָא אָב נוֹשֵׂא בְּתוֹ וְאָח נוֹשֵׂא אַחֻתוֹ. וְאֵלוּ הָיָה הַדִּין שְׁכָל מִי שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי אָבִיו בְּוַדָּאִי אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שְׁאֶפְשָׁר שְׁתֵּהִיָּה עֶרְוָה עָלָיו. לֹא הֵיִינוּ בָּאִים לַמִּדָּה הַזֹּאת לְעוֹלָם וְלֹא תִהְיֶה הָאֶרֶץ מְלֵאָה זָמָה. הָא לַמִּדָּת שְׁאִין אוֹסְרִין עֲרִיּוֹת וּמִחְזִיקִין אוֹתָן בְּשָׂאֵר בְּשָׂר בְּסִפְקָ עַד שְׁיִנְדַע בְּוַדָּאִי שְׁזוֹ עֶרְוָה עָלָיו. שְׁאִם אִתָּה אוֹמֵר כֵּן כָּל הִיתוּמִים שְׁבַעֲוֹלָם שְׁלֹא

הַפִּירוּ אֲבוֹתֵיהֶם הָיוּ אֲסוּרִין לְהַנְשֵׂא בְּכָל מְקוֹם שֶׁמָּא יִפְגְּעוּ
בְּעֶרְוָה :

מגיד משנה ומנין אני אומר וכו'. ודאי סברא אמיתית ומוכרת מן הראיה שהזכיר רבינו ועוד יש ראיה לזה בסוגיא בפרק עשרה יוחסין. ומ"ש רבינו הוא דין תורה אבל מדבריהם כבר נתבאר למעלה שהשתוקי אסור בכל בת ישראל ואפילו נשא יוציא ואסור בממזרת ואין לו תקנה אלא בגיורת ונפקא מינה אפילו לדבריהם בכל אותן שאין בהן משום שתוקי או אסופי שהן מותרין בכל נשים שבעולם אע"פ שאינן מכירין אביהם וכמ"ש רבינו. ומ"ש ואמרו חכמים וכו'. הוא ביבמות פרק החולץ (דף ל"ז:) ברייתא מפורשת שם :

ל הוֹלֵד שֶׁהָיָה מִשְׁלָךְ בְּדֶרֶךְ וּבָא אַחַד וְאָמַר בְּנִי הוּא וְאָנִי
הַשְּׁלַכְתִּיו נְאֻמָּן. וְכֵן אָמוּ נְאֻמָּנָת. נְאֻסָּף מִן הַשּׁוֹק וּבָאוּ אָבִיו
וְאָמוּ אַחַר כֵּן וְאָמְרוּ בְּנֵנוּ הוּא אֵין נְאֻמָּנִין הוֹאִיל וַיֵּצֵא עָלָיו שֵׁם
אֲסוּפִי. וּבִשְׁנֵי רַעְבוֹן נְאֻמָּנִין שֶׁמִּפְנֵי רָעַב הַשְּׁלִיכוּהוּ וְהוּן רוֹצִין
שְׂיִזוּנוּ אוֹתוֹ אַחֲרֵים וּלְפִיכֵךְ שֶׁתְּקוּ עַד שֶׁנְּאֻסָּף :

מגיד משנה הולד שהיה מושלך וכו'. בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ג:) אמר רב יהודה אמר רבי אבא וכו' אמר רב אסופי כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנין עליו נאסף מן השוק אין נאמנין עליו מ"ט אמר רבא הואיל ויצא עליו שם אסופי ואמר רבא ובשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנין עליו ופירש רבינו אביו או אמו וכן הוא בירושלמי :

לא נִמְצָא הוֹלֵד מֵהוּל או שֶׁהִחְתַּל או שֶׁהִמְלַח או שֶׁהָיָה הַכַּחַל
בְּעֵינָיו או הַקְּמֵעִין בְּצוּאָרוֹ או שֶׁנִּמְצָא תַּחַת אֵילָן מְסֻבָּד שְׂאִין
חֲתָה נִכְנָסַת לוֹ וְהָיָה סָמוּךְ לְעִיר או שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַכְּנָסַת
הַסָּמוּךְ לְרֵשׁוֹת הָרַבִּים או בְּצִדֵי רֵשׁוֹת הָרַבִּים אֵין כָּאֵן מִשּׁוּם
אֲסוּפִי. מֵאַחַר שֶׁהוּן מִשְׁמְרִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָמוּת בְּחִזְקַת כְּשֵׁר
הוּא. אֲבָל אִם נִמְצָא מִשְׁלָךְ בְּאֻמְצַע הַדֶּרֶךְ או רְחוֹק מִן הָעִיר
אֲפִלּוּ תַּחַת אֵילָן או בְּבֵית הַכְּנָסַת או שֶׁנִּמְצָא תְּלוּי בְּאֵילָן מְקוֹם
שֶׁחֲתָה מִגַּעַת לוֹ הָרִי זֶה אֲסוּפִי :

מגיד משנה נמצא הולד מהול וכו'. כל זאת הבבא מפורשת שם. ומ"ש או שהוחתל או הומלח. הוא פי' משלטי הדמיה הנזכר שם כלומר שתקנו איבריו ואינו מפרש x כפרש"י ז"ל שפי' משלטי הדמיה איבריו גדולים מלובן ומזורז אין זה מזנות אלא מבעלה שמתוך תשמיש תדיר הולד מלובן ומזורז עכ"ל. ופירוש רבינו נראה עיקר ובפירוש מצאתי בערוך בשם ר"ח משלטי הדמיה פירוש איבריו משולבות וזה כפירוש רבינו :

לב נְאֻמָּנֶת חַיָּה לּוֹמֵר זֶה הַבֵּן כִּהֵן הוּא אוּ לְוִי אוּ נָתִין אוּ מִמְזֵר מִפְּנֵי שְׁלֵא הַחֲזֵק וְאִין אָנוּ יוֹדְעִין יְחוּסָן. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשֶׁהַחֲזֵקָה בְּנֻאָמָנוּת וְלֹא עֲרַעַר עָלֶיהָ אָדָם. אָבֵל אִם עֲרַעַר עָלֶיהָ אָפְלוּ אַחַד וְאָמַר בְּשֶׁקֶר מְעִידָה אֵינָה נְאֻמָּנֶת וְהָרִי הַבֵּן בְּחֲזֵקֶת כָּשֶׁר וְאִין לוֹ יְחוּס :

מגיד משנה נאמנת חיה לומר וכו'. ברייתא שם ת"ר נאמנת חיה לומר זה כהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר בד"א שלא קרא עליו שם ערער אבל קרא עליו ערער אינה נאמנת וכו' ופסקו בהלכות כלישנא בתרא דאפילו ערער דחד אינה נאמנת וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים ה"מ היכא דאית ליה חזקה דכשרות אבל היכא דלית ליה חזקה דכשרות חד נמי מהימן ע"כ. ורבינו כתב קרא עליה ערער והכל עולה לטעם אחד שזה המערער מכחישה מדיבורה ומערער על הולד שאינו כדבריה ואז אינה נאמנת לא להכשיר ולא לפסול ולפי שהדין הוא אפילו באומרת זה ממזר והלה מכחישה כתב רבינו קרא עליה ערער ולא כתב קרא עליו ערער על הולד :

לב דְּבַר בְּרוּר שֶׁהַשְּׁתוּקִי אָסוּר לְשֵׂא שְׁתוּקִית. וְאָסוּפִי אָסוּר בְּאָסוּפִית מִפְּנֵי שֶׁהֵן סְפִיקוֹת. אָבֵל מִמְזָרִים וְדָאִים וּנְתִינִים מִתְרִים לְבּוֹא זֶה בְּזָה וְהוֹלֵד מִמְזֵר. וּשְׁתוּקִי וְאָסוּפִי מִתְרִין בְּנְתִינִים וּבְשֶׁאֵר הַגְּרִים וְהוֹלֵד סְפִיק :

מגיד משנה דבר ברור הוא שהשתוקי וכו'. כבר נתבאר זה למעלה שהלכה כרבי אלעזר דאמר ספיקן בספיקן אסור. ומ"ש שממזרים ונתינים מותרים לבא זה בזה. מפורש שם במשנה וכבר נתבאר למעלה שהגר מותר בממזרת והולד ממזר. ומ"ש ושתוקי ואסופי מותרין בנתינים. אין נראה כן מדברי רש"י ז"ל שפירש הא דרבי אלעזר דאמר ודאן בספיקן אסור ממזרי ונתיני בשתוקי ואסופי ספיקן בודאן שתוקי ואסופי בממזרי ונתיני ע"כ. ודעת רבינו

שכיון שהנתינים הם גרים גמורים מן התורה וכפי שיטתו שכתב פי"ב אלא שדוד גזר עליהם לא גזר אלא לבא בקהל ודאי אבל בשתוקי ואסופי לא גזרו זהו דעתו ז"ל:

כסף משנה דבר ברור שהשתוקי אסור לישא שתוקית וכו'. כתב ה"ה ומ"ש ושתוקי ואסופי מותרים בנתינים אין נראה כן מדברי רש"י וכו' גם הר"ן תמה על רבינו שהתיר וכתב ואיפשר דלטעמיה אזיל דכתב בפ"יב שאיסור הנתינים אינו אלא מדבריהם ולפיכך הורה להקל באסופי ושתוקי שתולין אותם לומר ממזרים הם ומותרים בנתינים עכ"ל:

הלכות איסורי ביאה - פרק ששה עשר

א פְּצוּעַ דְּכָא וּכְרוּת שְׁפָכָה שְׁנַשְׂאוּ בֵּת יִשְׂרָאֵל וּבְעָלוּ לוֹקִין שְׁנַאֲמַר (דברים כג-ב) 'לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דְּכָא וּכְרוּת שְׁפָכָה בְּקֶהֱל ה"י. וּמִתְרִין לְשָׂא גִיּוֹרֵת וּמִשְׁחַרְרֵת. וְאֶפְלוּ כֹהֵן שֶׁהוּא פְּצוּעַ דְּכָא מִתֵּר לְשָׂא גִיּוֹרֵת וּמִשְׁחַרְרֵת לְפִי שְׂאִינוּ בְּקִדְשָׁתוֹ. וְאֶפְלוּ נְתִינָה אוֹ אֶחָד מִן הַסְּפִקוֹת מִתְּרֵת לוֹ:

מגיד משנה פצוע דכא וכרות שפכה שנשאנו. מ"ש רבינו נשאו הוא נמשך אחר מ"ש בפרק ט"ו שאין בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כ"ג באלמנה וכבר כתבתי שם שחלקו עליו בזה: ומותרין לישא גיורת ומשחררת וכו'. בפרק הערל (דף ע"ו) משנה פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ומשחררת ואינן אסורין אלא מלבא בקהל שנאמר לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל י"י ובגמרא בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא [וכרות שפכה] כהן מהו בגיורת ומשחררת בקדושתיה קאי ואסור או דילמא לאו בקדושתיה קאי ושריא [ליה] אמר להו רב ששת תניתוה פצוע דכא ישראל מותר בנתינה ואי ס"ד [פצוע דכא] בקדושתיה קאי אקרי כאן לא תתחתן במ ודחי רבא אטו התם משום קדושה ולא קדושה הוא דילמא מוליד בן ואזל פלח לכו"ם הוא וה"מ בגיותן כי מגיירי בישראל שרו ורבנן הוא דגזרו בהו וכו' וכי גזרו רבנן בכשרין בפסולין לא גזרו רבנן הדר אמר רבא לאו מילתא

היא [דאמר] בגיותן לית להו חתנות נתגיירו אית להו חתנות פיי הילכך כיון דבנתגיירו אסרה תורה ואפ"ה פצוע דכא מותר בנתינה אלמא ש"מ דלאו בקדושתיה קאי ואפשיטא בעיין דפצוע דכא כהן מותר בגיורת דלאו בקדושתיה קאי ואע"ג דהא דרבא בתרייתא לאו הלכתא היא לדעת רבינו וכמו שנתבאר פיי"ב דנתינים כיון שנתגיירו מותרין דבר תורה וכסברא קמייתא דרבא מ"מ כיון דרב ששת הוה פשיט ליה להיתרא ורבא דהוה דחי לה הדר ביה מ"מ קי"ל כהיתרא ומותרין בגיורת ופשטא דמתניתין הכי הוא דקתני מותרין בגיורת סתם לא שנא כהן ולא שנא ישראל זה דעת רבינו אבל בממזרת סובר רבינו שהוא אסור דאי לא אדתני מתני' ומותרין בגיורת ליתני בממזרת דהויא רבותא טפי אלא מתניתין לא תנא אלא גיורת דקהל גרים לא אקרי קהל אבל לענין ממזרת בקדושתיה קאי ואע"ג דכהן לאו בקדושתיה קאי ולא ילפינן ממזרת שהוא לאו השוה בכל מגיורת לכהן דלא מפרש לאויה בקרא ואין איסורו שוה בכל ואין לנו להתיר אלא מה שמנו חכמים זהו דעת ז"ל ובירושלמי נחלקו בדין ממזרת ופסק רבינו להחמיר בשל תורה והמפרשים חלוקים בזה יש מי שסובר שהוא מותר אפי' בממזרת וזהו דעת הראב"ד בהשגות וכ"כ הרשב"א ז"ל ובעל המאור אוסרו בגיורת כשהוא כהן וכסברא קמייתא דרבא דדחיה לפשיטותיה דרב ששת וכ"ש שכל פצוע דכא אסור בממזרת וזהו דעת רבינו :

ב הוֹאִיל וּפְצוּעַ דְּכָא אָסוּר לְבוֹא בְּקָהֶל לֹא גָזְרוּ בּוֹ עַל הַנְּתִינִים וְלֹא עַל הַסְּפִקוֹת. אֲבָל פְּצוּעַ דְּכָא וּכְרוֹת שְׁפָכָה אָסוּר * בְּמִמְזַרְת וְדָאִית שְׁהָרִי אָסוּרָה מִן הַתּוֹרָה :

ההראב"ד בממזרת ודאית וכו'. כתב הראב"ד ז"ל וברייתא זו הביאהו לומר כך פצוע דכא מותר בנתינה ולא אמר בממזרת אלמא אסור בממזרת והאי סברא לא נהירא חדא דמתני' קתני ואינן אסורים אלא מלבא בקהל וממזרת לאו קהל הוא ועוד פצוע דכא כהן שמותר בגיורת דרב ששת הכי פשט להו והלא גיורת לכהן אסורה מדאורייתא היא ושריא ליה דלאו בקדושתיה קאי וה"ה לישראל פסול בממזרת ואי אמרת אמאי קאמר בנתינה ליתני בממזרת אימא לך רבותא קמ"ל דאפילו לרבי יהודה דאמר קהל גרים אקרי קהל גר כשר אבל הני דפסולים לא וכ"ש ממזרת דלאו קהל הוא כלל עכ"ל :

ג וְאִי זֶהוּ פְּצוּעַ דְּכָא. כָּל שֶׁנִּפְצְעוּ הַבְּיָצִים שָׁלוּ. וּכְרוֹת שְׁפָכָה כָּל שֶׁנִּכְרַת הַגֵּיד שָׁלוּ. וּבְשִׁלְשָׁה אֵיבָרִין אֶפְשָׁר שְׁיַפְסִל הַזָּכָר

בְּגִיד וּבִבְיָצִים וּבְשִׁבְלִין שְׂבָהוּן תִּתְבַּשֵּׁל שְׂכַבְתָּ זָרַע וְהוּ
הִנְקָרְאִין חוּטֵי בִיָּצִים. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְצַע אָחָד מִשְׁלֹשָׁה אֵיבָרִין אֵלּוּ
אוּ נִדְדָּה הָרִי זֶה פְּסוּל:

מגיד משנה **אי זהו פצוע דכא וכו'.** במשנה בפרק הערל (דף ע"י): **ובשלשה איברים וכו'.** מימרא מפורשת בגמ' (דף ע"ה):

ד כִּיצַד. נִפְצַע הַגִּיד אוּ נִדְדָּה אוּ שְׂנִכְרַת הָעֶטְרָה אוּ לְמַעְלָה
מֵעֶטְרָה פְּסוּל. וְאִם נִכְרַת מֵרֹאשׁ הָעֶטְרָה וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנָּה אֶפְלוּ
כְּחוּט הַשְּׁעָרָה מִקּוֹף לְכָל הַגִּיד כְּשֵׁר. נִכְרַת הַגִּיד לְמַעְלָה מֵעֶטְרָה
כְּקִלְמוֹס אוּ כְּמַרְזֵב כְּשֵׁר:

מגיד משנה **כיצד נפצע הגיד וכו'.** משנה (דף ע"י) ובגמרא שם (דף ע"ה): **ודוקא**
שמקיף החוט לכל הגיד אבל לרובו בלבד פסול כדאיתא התם: נכרת הגיד
וכו'. שם אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא
הלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשרה:

כסף משנה **נכרת הגיד למעלה מעטרה כקולמוס או כמרזב כשר.** בפרק הערל
(דף ע"ה) אמר רב הונא כקולמוס כשרה כמרזב פסולה ורב חסדא אמר איפכא
אמר רבא כוותיה דרב הונא מסתברא וכו' אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר
מר זוטרא משמיה דרב פפא (דף ע"ה) הלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשרה
וכו' ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי כקולמוס
ואכשרי ופרש"י ההוא עובדא דהוה כמרזב שפייה חתך מן הבשר מכל צד
ונטל דופני מרזב ועשאו כקולמוס ואכשרי כרב הונא עכ"ל. ויש לתמוה על
רבינו למה לא פסק רבינו כההוא עובדא דעבד מר בר רב אשי כרב הונא
דבתרא הוא ולכן נראה לי שרבינו מפרש דההיא עובדא לא כמרזב היה שאילו
היה כן היה מכשירו בלא שיפוי אלא נגע היה בו והוצרכו לחתכו וחתכו כמין
קולמוס והכשירו וה"ה אם היה מחתכו כמרזב היה מכשירו אלא חדא
מינייהו נקט דהשתא לא פליג האי עובדא לפיסקא דפסק רבינו בשם רב פפא:

ה נִקְבַּ לְמִטָּה מֵעֶטְרָה כְּשֵׁר. נִקְבָּה הָעֶטְרָה עֲצָמָה אִם כְּשִׁירָא
קָרִי תִצָּא שְׂכַבְתָּ זָרַע מִן הַנִּקְבַּ פְּסוּל. נִסְתַּם הַנִּקְבַּ חֲזַר
לְהַכְשִׁרוֹ. נִקְבַּ לְמִטָּה מֵעֶטְרָה שֶׁכָּנְגְדוּ לְמַעְלָה בְּתוֹךְ הָעֶטְרָה
פְּסוּל שֶׁהָעֶטְרָה כְּלָה מְעַכְבֶּת:

מגיד משנה **ניקב למטה מעטרה וכו'.** שם (דף ע"ו) ניקב נקב משהו כל שאילו נקרי ונקרע פסול ואם לאו כשר וכו' היכא אילימא למטה מעטרה אפילו נכרת נמי אלא בעטרה עצמה: **נסתם הנקב וכו'.** שם ניקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מוליד וזהו פסול שחוזר להכשרו: **ניקב למטה מעטרה וכו'.** שם מפורש:

וְנִסְתָּם שְׁבִיל שְׁכֵבֶת זֶרַע וְחִזָּר לְרֵאוֹת שְׁכֵבֶת זֶרַע מִשְׁבִּיל שְׁמִשְׁתִּין בּוֹ הָרִי זֶה פְּסוּל:

מגיד משנה **נסתם שביל שכבת זרע וכו'.** שם (דף ע"א) ההוא עובדא דהוה בפומבדיתא אסתתים גובתא דשכבת זרע ואפיק במקום קטנים סבר רב ביבי בר אביי לאכשוריה א"ל רב פפי וכו' במקומה מבשלא שלא במקומה לא מבשלא:

וְנִכְרְתוּ הַבֵּיצִים אוֹ אַחַת [א] מֵהֶן אוֹ שֶׁנִּפְצְעָה אַחַת מֵהֶן אוֹ שֶׁנִּדְוְכָה אַחַת מֵהֶן אוֹ שֶׁחֲסְרָה אוֹ שֶׁנִּקְבָּה הָרִי זֶה פְּסוּל. נִכְרְתוּ חוּטֵי בֵיצִים אוֹ אַחַת אוֹ שֶׁנִּדְדָּ אוֹ נִפְצַע הָרִי זֶה פְּסוּל:

מגיד משנה **נכרתו הביצים וכו'.** שם (דף ע"ה) אי זהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפילו ניקבו ואפילו נימוקו ואפילו חסרו א"ר ישמעאל בנו של רבי יוחנן ב"ב שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא כסריס חמה וכשר וי"מ שפירשו כרבי ישמעאל בחסירה ביצה אחת בידי שמים והוא הדין לשתיהן אלא דחסר לגמרי לא שכיח ולפי פירוש זה הלכה כרבי ישמעאל דלא פליג את"ק וכן יתבאר בסמוך דבידי שמים בכל גוונא כשר ובידי אדם בכל גוונא פסול וכ"כ בה"ג וכן דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל שלא כדברי קצת מפרשים שהיו מכשירין ניטלה אחת לגמרי בידי אדם שלא כדעת רבינו: **נכרתו חוטי הביצים וכו'.** שם מבואר שחוטי הביצים והביצים שוין:

ח **נִקְבַּ חוּט מִחוּטֵי הַבֵּיצִים לְשֶׁבִיל מִי רִגְלִים וְהָרִי הוּא מְטִיל מַיִם מְשַׁנֵּי מְקוֹמוֹת מִשְׁבִּיל הַמַּיִם וּמִשְׁבִּיל שְׁכֵבֶת זֶרַע הָרִי זֶה כְּשֶׁר:**

מגיד משנה ניקב חוט מחוטי הביצים וכו'. שם (דף ע"ו) אמר רבה בר רב הונא המטיל מים משני מקומות פסול אמר רבא לית הלכתא [כוותיה]:

ט כל פסול שאמרנו בענין זה כשלא היו בידי שמים כגון שפרתו אדם או כלב או הכהו קוץ וכיוצא בדברים אלו. אבל אם נולד פרות שפכה או פצוע דכא או שנולד בלא ביצים או שחלה מחמת גופו ובטלו ממנו איברים אלו או שנולד בהם שחין והמסה אותן או כרתן הרי זה כשר לבא בקהל שכל אלו בידי שמים:

מגיד משנה כל פסול שאמרנו וכו'. שם (דף ע"ה) אמר שמואל פצוע דכא בידי שמים כשר וכו' במתניתין תנא נאמר לא יבא פצוע דכא ונאמר לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם:

י אסור להפסיד איברי זרע בין באדם [ב] בין בבבהמה חיה ועוף. אחד טמאים ואחד טהורים. בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ. אף על פי שנאמר (ויקרא כב-כד) 'ובארצכם לא תעשו' מפי השמועה למדו שדבר זה נוהג בכל מקום. וענין הכתוב לא יעשה זאת בישראל בין בגופן בין בגוף אחרים. וכל המסרס לוקה מן התורה בכל מקום. ואפלו מסרס אחר מסרס לוקה:

מגיד משנה אסור להפסיד איברי הזרע וכו'. בהרבה מקומות ומהם בתי"כ בביאור אין לי אלא בהמה חיה ועוף מנין תלמוד לומר בארצכם אין לי אלא בארץ בחו"ל מנין תלמוד לומר בארצכם לא תעשו בכל מקום שאתם ומנין אף באדם ת"ל בכם: ואפילו המסרס אחר המסרס וכו'. בשבת פרק ח' שרצים (דף קי"א) א"ר יוחנן הכל מודים וכו' במסרס אחר המסרס שהוא חייב שנאמר ומעוד וכתות ונתוק וכרות וכו' אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב:

יא כיצד. הרי שבא אחד וכרת את הגיד ובא אחר וכרת את הביצים או נתקן ובא אחר וכרת חוטי ביצים. או שבא אחד ומעד את הגיד ובא אחר ונתקו ובא אחר וכרתו כלן לוקין.

וְאִם עַל פִּי שְׂלֵא סֵרֶס הָאֲחֵרוֹן אֶלָּא מְסֵרֶס. בֵּין בְּאָדָם בֵּין
בְּבִהֵמָה חַיָּה וְעוֹף. וְהַמְסֵרֶס אֶת הַנִּקְבָּה בֵּין בְּאָדָם בֵּין בְּשֶׁאֵר
מִיָּנִים פְּטוּר :

מגיד משנה והמסרס את הנקבה וכו'. בת"כ רבי יהודה אומר אין הנקבות
בסרוס וכן מבואר בפרק ח' שרצים ופ"י רבינו חיובא הוא דליכא אבל איסורא
איכא מדלא תני מותר לסרס הנקבות ולזה כתב רבינו פטור :

יב הַמְשָׁקָה עֶקְרִין לְאָדָם אוֹ לְשֶׁאֵר מִיָּנִים כְּדִי לְסַרְסוֹ הֲרִי זֶה
אָסוּר וְאִין לֹקִין עָלָיו. וְאִשָּׁה מִתְּרַת לְשִׁתּוֹת עֶקְרִין כְּדִי
לְסַרְסָהּ עַד שְׂלֵא תֵלֵד. הֲרִי שְׂכַפָּה אֶת הָאָדָם וְשָׁסָה בּוֹ כְּלָב אוֹ
שֶׁאֵר חַיּוֹת עַד שְׂעִשְׂאוּהוּ כְּרוֹת שְׂפָכָה אוֹ שְׁהוֹשִׁיבוּ בְּמִים אוֹ
בְּשֶׁלֶג עַד שְׂבִטֵל מִמֶּנּוּ אִיבְרִי תִשְׁמִישׁ אֵינּוּ לֹקָה עַד שְׂיִסְרֶס
בְּיָדּוֹ. וְרֵאוי לְהַכּוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

מגיד משנה המשקה עיקרין וכו'. מהסוגיא ששם (שבת דף ק"י) מתבאר זה
דכל היכא דלא נגע באברים ממש לא מיחייב ושם מבואר דאסור הוא שאמרו
שם לירקונא רפואה פלונית ומיעקר והעמידה דוקא באשה ובתוספתא פ"ח
מיבמות האיש אינו רשאי לשתות כוס עיקרין שלא יוליד והאשה רשאה
לשתות כוס עיקרין שלא תלד : הרי שכפה את האדם וכו' x לאו שאין בו
מעשה אין לוקין עליו :

יג אָסוּר לֹמַר לְעַכּוּ"ם לְסַרְס בְּהֵמָה שְׂלָנוּ. וְאִם לְקַחָהּ הוּא
מְעַצְמוֹ וְסַרְסָהּ מִתֵּר. וְאִם ^א הָעָרִים יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר זֶה קוֹנְסִין
אוֹתוֹ וּמוֹכְרָהּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר. וְאֶפְלוּ לְבָנוּ הַגְּדוֹל מִתֵּר לְמִכְרָהּ.
אֲבָל לְבָנוּ הַקָּטָן אֵינּוּ מוֹכְרָהּ לוֹ וְלֹא נוֹתְנָהּ לוֹ :

מגיד משנה אסור לומר לעכו"ם וכו'. בבבא מציעא (דף צ) פרק השוכר את
הפועלים שלחו ליה לאבוה דשמואל הלין תורי דגנבי ארמאי ומגנחין יתהון
מהו שלח להו הערמה אתעביד בהו אערימו עלייהו ויזדבנון ואמרו שם דילמא
סבר לה כרבי חדקא דאמר בן נח מצווה על הסירוס וקא עבר משום ולפני עור
לא תתן מכשול ובתר הכי אמרינן סבר רבא למימר ימכרו לשחיטה א"ל אביי
דיין שקנסת עליהן מכירה. פשיטא בנו הגדול כי אחר דמי בנו קטן מאי רב

אחי אסר ורב אשי שרי מרימר ומר זוטרא ואמרי לה הנהו חסידי מחלפי אהדדי פירש רש"י שוורים שלהם שגנבום נכרים מכיריהם וסרסום. ורבינו פסק דאע"ג דלא קי"ל כמ"ד בן נח מצווה על הסירוס אסור לומר לעכו"ם לסרס דבכל המצות איכא שבות דאמירה לעכו"ם וכמו שכתבתי פ"ג מהלכות שכירות ובבנו קטן פסק כרב אחי דאסר וראיתי מי שפסק כרב אשי:

הלכות איסורי ביאה - פרק שבעה עשר

א שְׁלֹשׁ נָשִׁים נֶאֱסְרוּ עַל כָּל הַכֹּהֲנִים. גְּרוּשָׁה זוֹנָה וְחַלְלָה. וְעַל כֹּהֵן גָּדוֹל אַרְבַּע. אֵלוּ הַשְּׁלֹשׁ וְהָאֲלֻמָּנָה. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל מְשוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה אוֹ הַמְרֻבָּה בְּגָדִים. וְאֶחָד כֹּהֵן הָעוֹבֵד וְאֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל שְׁמֹנִיחוֹ וְעֶבֶר. וְכֵן כֹּהֵן מְשוּחַ מִלְחָמָה. כֶּלֶן מְצוּיִן עַל הַבְּתוּלָה וְאִסוּרֵינָה בְּאֲלֻמָּנָה:

מגיד משנה שלש נשים נאסרו על הכהנים וכו'. זה מפורש בפסוק ובהרבה מקומות: אחד כהן גדול וכו'. בת"כ והכהן הגדול וכו' ואין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בבגדים מנין ת"ל [ומלא את ידו] וכו' והוא אשה בבתוליה הוא ולא המלך הוא ולא הנזיר ולרבות משוח מלחמה ומבואר עוד במשנה ובגמרא פ"ק דמגילה (דף ט'): ופי' מרובה בבגדים פירש"י ז"ל שם כהנים ששמשו בבית שני ואף בבית ראשון מימות יאשיהו ואילך שנגזו צלוחית של שמן המשחה. כהן המשמש כהן גדול שאירע בו פיסול ומינה אחר תחתיו ועבר פסולו וחזר לעבודתו והעבירו הבא תחתיו הראשון קרוי משמש והשני שעבר עכ"ל:

ב כָּל כֹּהֵן שֶׁנִּשְׂאָ אֶחָת מֵהַשְּׁלֹשׁ נָשִׁים אֵלוּ בֵּין גָּדוֹל בֵּין הַדְּיוּט * וַיַּעַל לוֹקָה. וְאִם בָּא עָלָיָה דֶּדֶךְ זָנוּת אֵינּוּ לוֹקָה מְשוּחַ זוֹנָה אוֹ גְּרוּשָׁה אוֹ חַלְלָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא-ז) 'לֹא יִקְחוּ עַד שְׂיִקַּח וַיַּעַל':

ההראב"ד ובעל לוקה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין השכל מודה בזה שהרי למדו כהן הדיוט מכהן גדול לחלול הזרע בג"ש זונה זונה הלכך כי הדדי נינהו באסורייהו וטעות הוא בידו והטעהו מה שראה בגמרא כהן גדול באלמנה לוקה שתים אחד משום לא יקח ואחד משום לא יחלל והוא סבר דוקא כהן גדול ולא היא אלא משום דלא מיתני ליה בכהן הדיוט חלול דאשה בשלא גמר ביאתו קמיירי דליכא חילול זרע עכ"ל:

מגיד משנה כל כהן שנשא אשה וכו'. שם קידושין (דף ע"ח) אמר רב יהודה כהן גדול באלמנה לוקה שתים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל והקשו וללקי נמי משום לא יחלל זרעו [בעמיה] ותירצו בשלא גמר ביאתו מתיב רבא אלמנה וגרושה לוקה [עליה] משום שני שמות מאי לאו שני שמות ותו לא לא שני שמות על זו ושני שמות על זו א"ה אימא סיפא גרושה וחלוצה אינו חייב אלא אחת ה"ק אינו חייב אלא אחת ולעולם שני שמות וחלוצה דרבנן וכו' אמר אביי [כ"ג באלמנה] קידש לוקה בעל לוקה קידש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רבא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה מ"ט לא יקח משום לא יחלל. ומודה אביי במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה להיות לו לאשה אמר רחמנא והא ליכא. ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל. ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה ע"כ בגמרא. ועתה אבאר דעת רבינו הוא ז"ל סובר דסוגיין דאיתמרא על ההיא דרב יהודה דמשמע דאיכא נמי בשארה שתי מלקיות מדאמרינן שני שמות על זו ושני שמות על זו א"ה אימא סיפא גרושה וחלוצה כו' דלא כהלכתא הוא זה ולא מיבעיא בהדיוט דהא לא כתיב בדידיה לא יחלל כלל ואע"ג דילפינן שהבנים חללים כמ"ש שם נאמר בהדיוט זונה כו' מה להלן זרעו חולין אף כאן זרעו חולין מ"מ לא לקי עלה משום לא יחלל דלא אתיא ג"ש אלא להיות זרעו חולין אבל למלקי על לאו דלא כתיב בדידיה לא אשכחן אלא אפי' בכ"ג דכתיב ביה לא יחלל לא לקי תרי אלא על אלמנה מפני שהוא מחללה עכשיו ואמרינן לא יחלל שני חילולין אחד לו ואחד לה אבל אינך שכבר היו מחוללות אינו לוקה משום לא יחלל. והביאו לזה מה שאמר אביי א כהן גדול באלמנה בדוקא וכן אמרו ומודה רבא בכ"ג באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה משום לא יחלל. ואם איתא דאף באינך איכא משום לא יחלל למה אמרו כ"ג באלמנה לימרו אינך דאע"ג דהיו מחוללות כבר לוקה משום לא יחלל וכ"ש אלמנה שהוא מחללה עכשיו וכן הא דאמרי' וללקי נמי משום לא יחלל זרעו בעמיו ואמרו בשלא גמר ביאתו ומשמע שאם גמר ביאתו שיש כאן ג' מלקיות לאו הלכתא היא חדא דהוה להו שתי מלקיות מלאו דלא יחלל ותו דאביי ורבא לא מפלגי בין גמר ביאתו ללא גמר וקאמרי לוקה משום לא יחלל ומשמע לוקה אחת ותו לא וטעמא משום דחילול זרעו אינו אלא לכשילוד הזרע אבל

חלול דידיה הוא לאלתר ולא הוי אלא באלמנה שלא היתה מחוללת עדיין וכיון דליכא משום לא יחלל אלא באלמנה אשתכח דאינך אם בעל בלא קידושין אינו לוקה משום דלא יקח ליכא דהא לא לקח ומשום לא יחלל נמי ליכא אלא באלמנה וכמו שנזכר ובקידושין בלא בעילה נמי אינו לוקה בכולהו שאין קיחה אלא משום חילול וכרבא דהלכתא כוותיה כנ"ל לפי שיטת רבינו וכל מ"ש כאן נתבאר במה שהזכרתי. ובהשגות א"א אין השכל מודה בזה וכו' דליכא חילול זרע ע"כ. וכדעתו פירש"י ז"ל דהא דרב יהודה הוא הדין להדיוט בגרושה וחללה זונה דהא מגמר גמרי אהדדי מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין הילכך בכהן הדיוט נמי איכא לא יחלל ועוד דבהדיוט נמי כתיב ולא יחללו את שם אלהיהם וכ"כ הרמב"ן ז"ל דבכולהו איכא לא יחלל וכל מה שכתוב בכ"ג באלמנה ה"ה אף בהדיוט באינך ואצ"ל כ"ג באינך ובכולן בעל ולא קידש לוקה קידש ובעל לוקה שתים קידש ולא בעל אינו לוקה כלל אלו דבריהם ז"ל והנראה אלי בזה הוא שאין בהדיוט כלל משום לא יחלל דכי ילפינן גז"ש ה"מ למיהוי זרעו חולין אבל למלקי משום לאו דלא יחלל לא אשכחן לה בגמ' להך גז"ש ואנן לא עבדינן לה אבל בכ"ג איכא משום לא יחלל בכולהו דקרא אכולהו קאי וכפשטא דסוגיא דרב יהודה לאו דוקא אלמנה קאמר ולית לן לאפוקי סוגיא מהלכתא. וכי נקט רב יהודה אלמנה לרבותא קאמר דאע"ג דקילא דכהן הדיוט מותר בה כ"ג לוקה שתים עליה וכ"ש באינך שאסורות לכהן הדיוט ואב"י ורבא נמי לרבותא אדכרו יתה הילכך כ"ג קידש ובעל לוקה שתים בכולהו כדעת המפרשים ז"ל ושלא כדעת רבינו בעל ולא קידש לוקה אחת בכולהו כדעתם ושלא כדעתו כהן הדיוט קידש ובעל לוקה אחת ותו לא כדעת רבינו ובעל ולא קידש אינו לוקה כלל דקיחה כתיבא בהו ולא חלול וכדעת רבינו כנ"ל וכולן שקידשו ולא בעלו אין לוקין דאע"ג דלא כתיב בהדיוט חילול הא ילפי מהדדי וק"ו הוא שלא יהו חמורין הדיוטות מכ"ג וכיון דכ"ג קידש גרושה ולא בעל אינו לוקה דלא יקח משום לא יחלל וכרבא דאמר הכין הדיוטות לא כ"ש ובשאר חייבי לאוין דלא כתיבא בהו קיחה נראין דברי המפרשים ז"ל שהכל תלוי בבעילה ואין צורך לקידושין כלל ואין מעלין ומורידין בהן לענין חיוב מלקותן :

ג אָבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁבָּא עַל אֶלְמָנָה לּוֹקֵה אַחַת אֶף עַל פִּי שְׁלֵא קִדֵּשׁ שְׁנַיָאִמֵּר [\(ויקרא כא-טו\)](#) 'לֹא יִחַלְלִי כִּינּוֹן שֶׁבְּעֵלָה חֲלָלָה וּפְסָלָה לְכַהֲנָה. אָבֵל זּוֹנֶה וְחֲלָלָה וּגְרוּשָׁה הָרִי הֵן מְחַלְלוֹת וְעוֹמְדוֹת קָדָם בְּעֵילָתוֹ. וּלְפִיכֶךָ לּוֹקֵה כֹּהֵן גָּדוֹל לְבַדּוֹ עַל בְּעֵילַת אֶלְמָנָה

לְבַדָּה אֵף עַל פִּי שְׂאִין שָׁם קְדוּשֵׁין שְׁהָרִי חֲלָלָה וְהוּא מְזַהֵר
שֶׁלֹּא יִחַלֵּל כְּשָׂרִים לֹא אִשָּׁה וְלֹא זָרְעוּ:

ד קִדְשׁ כֹּהֵן גְּדוֹל אֱלֻמָּנָה וּבַעֲלָה לֹקָה שְׁתֵּי־מֵ. אַחַת מְשׁוּם [\(ויקרא](#)
[כא-יד\)](#) 'אֱלֻמָּנָה לֹא יִקָּח'. וְאַחַת מְשׁוּם [\(ויקרא כא-טו\)](#) 'לֹא יִחַלֵּל'. וּבֵין
כֹּהֵן גְּדוֹל וּבֵין כֹּהֵן הֶדְיוֹט שְׁנַשָּׂא אִשָּׁה מִן הָאֲרָבַע וְלֹא בַעַל אֵינוֹ
לֹקָה:

ה וְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא לֹקָה הִיא לֹקָה. וְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא אֵינוֹ
לֹקָה הִיא אֵינָה לֹקָה. שְׂאִין הַפְּרֵשׁ בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה לְעֲנֻשֵׁין
זוֹלָתִי בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה בְּלֶבֶד כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

מגיד משנה **וכל מקום שהוא לוקה וכו'.** זה מבואר בהרבה מקומות ומהם
בכריתות פרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף י'): כל העריות אחד האיש ואחד
האשה שוין במכות ובקרבתן ובשפחה לא השוה את האיש לאשה במכות ולא
את האשה לאיש בקרבן ע"כ במשנה ודין השפחה נתבאר פרק שלישי:

ו כָּל כֹּהֵן הַבָּא עַל הַכּוֹתֵית בֵּין גְּדוֹל בֵּין הֶדְיוֹט לֹקָה מְשׁוּם
זוֹנָה. שְׁהָרִי אֵינָה בֵּת קְדוּשֵׁין וְהוּא אָסוּר בְּבַעֲלֵילַת זוֹנָה בֵּין
יִשְׂרָאֵלִית בֵּין כּוֹתֵית:

מגיד משנה **כל כהן שבא על הכותית וכו'.** בתמורה וכבר נזכר זה פרק י"ב:

ז הַחֲלוּצָה אָסוּרָה לְכַהֵן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּגֵרוּשָׁה
וּמִכֵּין אוֹתוֹ מִכֶּת מְרָדוֹת מִדְּבָרֵיהֶם. כֹּהֵן שְׁנַשָּׂא סִפְקָה חֲלוּצָה
אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִתַּחֲתֵיו וְהִיא כְּשָׂרָה וְיִלְדָה כְּשָׂרָה. מִפְּנֵי
שֶׁלֹּא גָזְרוּ עַל סִפְקָה חֲלוּצָה אֶלָּא עַל חֲלוּצָה וְדָאִית. וְכֵן מִי
שֶׁהִיָּתָה סִפְקָה גְרוּשָׁה אוֹ סִפְקָה אֱלֻמָּנָה אוֹ סִפְקָה זוֹנָה וְסִפְקָה חֲלָלָה
מִכֵּין אוֹתוֹ מִכֶּת מְרָדוֹת וּמוֹצִיא בְּגֵט:

מגיד משנה **החלוצה אסורה לכהן וכו'.** כבר נתבאר זה בסוגיא שהזכרת
למעלה דחלוצה דרבנן ועוד נזכר זה בפרק כיצד (דף כ"ד) ביבמות חלוצה

דרבנן וספק חלוצה לא גזרו בה רבנן ומפורש שם שאם נשא ספק חלוצה אין מוציאין מידו. ומתבאר בדברי רבינו שודאי חלוצה ולדה פסול ומפורש בפרק יש מותרות (דף פ"ד) אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וכו' היא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא ומבואר בסוגיא דאע"ג דחלוצה דרבנן זרעה פסול מדרבנן: **מי שהיתה ספק גרושה וכו'.** זה פשוט דספיקא דאורייתא הוא ומתבאר בהרבה מקומות וכבר כתבתי בפרק ראשון שיש מכת מרדות באיסורין של דבריהם וכל שכן בספיקות אלו:

ח כָּלֵל גְּדוּל הוּא בְּכָל אֲסוּרִים שְׁבִתוּרָה שְׁאִין אֲסוּר חָל עַל אֲסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שְׁנֵי אֲסוּרִין בְּאִין כְּאַחַת. או שְׁהָיָה הָאֲסוּר הָאֶחָד מוֹסִיף דְּבָרִים אַחֲרִים עַל אוֹתוֹ הָאֲסוּר. או אִם הָיָה כּוֹלֵל דְּבָרִים אַחֲרִים עִם אֲסוּר זֶה:

ט לְפִיכָךְ אִשָּׁה שְׁהֵיְתָה אֶלְמָנָה וְנִעְשִׂית גְּרוּשָׁה וְנִעְשִׂית חֲלָלָה וְנִעְשִׂית זוֹנָה וְבָא עָלֶיהָ כֹּהֵן גְּדוּל אַחַר כֶּךָ לּוֹקָה אַרְבַּע מִלְּקִיּוֹת עַל בִּיאָה אַחַת. לְפִי שְׁהֵאֶלְמָנָה אֲסוּרָה לְכַהֵן גְּדוּל וּמִתְּרַת לְהַדְּיוּט.

י חֲזָרָה לְהִיּוֹת גְּרוּשָׁה נוֹסֵף בָּהּ אֲסוּר וְנִאֶסְרַת לְכַהֵן הַדְּיוּט. לְפִיכָךְ נוֹסֵף בָּהּ אֲסוּר אַחַר עַל אֲסוּר הָאֶלְמָנָה וְעַדִּין הִיא מִתְּרַת לְאָכַל בְּתֵרוּמָה. נִעְשִׂית חֲלָלָה נוֹסֵף בָּהּ אֲסוּר שְׁהָרִי נִאֶסְרַת בְּתֵרוּמָה וְעַדִּין הִיא מִתְּרַת לְיִשְׂרָאֵל. נִעְשִׂית זוֹנָה הוֹאִיל וַיֵּשׁ שֵׁם זְנוּת שְׁאוּסְרָה עַל יִשְׂרָאֵל אִם זְנוּתָה אֲשֶׁתוֹ בְּרָצוֹן נוֹסֵף בָּהּ אֲסוּר אַחַר. וְהוּא הַדִּין לְכַהֵן הַדְּיוּט שְׁבָא עַל הַגְּרוּשָׁה שְׁנִעְשִׂית חֲלָלָה וְאַחַר כֶּךָ זוֹנָה שְׁהוּא לּוֹקָה שְׁלֹשׁ עַל בִּיאָה אַחַת. אֲבָל אִם נִשְׁתַּנָּה סֵדֶר זֶה אִינוֹ לּוֹקָה אֶלָּא אַחַת:

מגיד משנה (ח-י) כלל גדול הוא לכל איסורין שבתורה וכו'. דין זה דאיסור אם חל על איסור אם לאו הוא מחלוקת בגמרא בהרבה מקומות ופסק רבינו שאין איסור חל על איסור אלא באחד משלשה דרכים אלו וכן משמע במתניי ובגמרא בכריתות (דף י"ג י"ד) ודינין אלו של לאוי כהונה הם בגמרא בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ז) ברייתא אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהן כסדר

הזה חייב על כל אחת ואחת זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת ושאלו האי תנא מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור אפילו איפכא נמי ואי קסבר אין איסור חל על איסור אפילו כסדר הזה נמי לא ותירץ רבא האי תנא אחע"א לית ליה איסור מוסיף אית ליה אלמנה אסורה לכ"ג ושריא לכהן הדיוט הויא לה גרושה מגו דאיתוסף לה איסורא לגבי כהן הדיוט איתוסף לה איסורא לגבי כ"ג ועדיין שריא למיכל בתרומה הויא לה חללה מגו דאיתוסף [בה] איסורא למיכל בתרומה איתוסף איסורא לגבי כהן גדול ושאלו זונה מאי איסור מוסיף אית בה א"ר חנא בר קטינא הואיל ושם זנות פוסל בישראל וכתב רבינו וה"ה לכהן הדיוט ופשוט הוא. ומ"ש אבל אם נשתנה הסדר אינו לוקה אלא אחת. כבר נתבאר במה שהזכרתי והוא דוקא כשזינתה תחילה אבל אם היה זנות באמצע לוקה שתים בכהן הדיוט ובכ"ג פעמים ב' ופעמים ג' שאם הזנות שני שתים ואם שלישי שלש והוא שיהיה אלמנות תחילה וזה ברור :

יא מי שנתאלמנה מאנשים הרבה או נתגרשה מאנשים הרבה אין לוקין עליה אלא אחת על כל ביאה. אלמנה בין מן הארוסין בין מן הנשואין אסורה :

מגיד משנה מי שנתאלמנה מאנשים וכו'. שם ברייתא מפורשת : אלמנה בין מן הארוסין וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף נ"ט) משנה :

יב כהן גדול שמת אחיו אף על פי שהוא מן הארוסין הרי זה לא ייבם אלא חולץ. נפלה לו יבמה והוא כהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול אף על פי שעשה בה מאמר כשהוא כהן הדיוט הרי זה לא ייבם אחר שנתמנה. אבל אם ארס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול הרי זה יכנס אחר שנתמנה. היתה מקדשת ספק קדושין ומת ארוסה הרי זו ספק אלמנה :

מגיד משנה כהן גדול שמת אחיו וכו'. בפרק כיצד (דף כ') משנה וגמרא וכבר ביארתי דין זה בארוכה פרק ששי מהלכות יבום וחליצה : נפלה לו יבמה וכו'. פרק הבע"י שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיוט ונתמנה להיות כ"ג אע"פ שעשה בה מאמר הרי זה לא יכנס : אבל אם אירס את האלמנה וכו'. משנה

שם: היתה מקודשת ספק קידושין וכו'. זה פשוט ודינו להחמיר כמו שכתבנו למעלה:

יג מצות עשה על כהן גדול שישא נערה בתולה. ומשתבגר תאסר עליו שניאמר (ויקרא כא-יג) 'והוא אשה בבתוליה יקח'. אשה לא קטנה. בבתוליה ולא בוגרת. הא כיצד. יצאת מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באה זו נערה. ואינו נושא שתי נשים לעולם כאחת שניאמר אשה אחת ולא שתיים:

ההראב"ד ואינו נושא ב' נשים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא מתחורא זאת הסברא שלא אמרו במס' יומא אלא ביתו אמר רחמנא ולא ב' בתים ואפשר שלא נאסר בב' נשים אלא ביו"כ שמא ימשוך לבו אחריהן ויבא לידי טומאה. אבל הדעת נותנת כן כדי שלא יצטרך לגרש ערב י"כ אלא שאני מוצא וישא לו יהודע נשים שתים ויולד בנים ובנות עכ"ל: כבר תמהו גדולים שכוונת הכי הוא שיהודע השיא ליואש ב' נשים.

מגיד משנה מצות עשה על כהן גדול וכו'. במשנה (דף נ"ט) ולא ישא את הבוגרת ר"א ור"ש מכשירין בבוגרת x [ולא ישא את מוכת עץ] ובגמרא רב ורבי יוחנן דאמרי תרווייהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי וקי"ל כוותייהו כמו שיתבאר. עוד שם (דף ס"ח) תניא בתולה [מעמיו יקח אשה] יכול קטנה ת"ל אשה אי אשה יכול בוגרת ת"ל בתולה הא כיצד יצתה מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באת ופסק רבינו כן: ואינו נושא שתי נשים וכו'. מ"ש רבינו בכאן נראה שלמדו מן הסוגיא הנזכרת בפרק הבע"י (נ"ט) דאמרי' התם אשה אחת ולא שתים לפי שענין הסוגיא הוא כך בעא מיניה רבי חייא בר יוסף משמואל כ"ג שקדש את הקטנה ובגרה תחתיו מהו בתר נישואין אזלינן או בתר אירוסין אזלינן וכו' כי קמיבעיא לי והוא אשה בבתוליה יקח מאי [יקח] קיחה דקידושין בעינן או קיחה דנישואין בעינן ואמר תניתנה אירס את האלמנה ונתמנה להיות כ"ג יכנוס ודחו שאני התם דכתיב אשה ואמרו אי הכי ה"נ נימא וכו' ודחו אשה אחת ולא שתים ואמרו ומה ראית ודחו הא אישתני גופה והא לא אשתני גופה. לפי שענין זאת הסוגיא כך הוא דאיהו פשיט ליה מאלמנה דקיחה דאירוסין היא ודחה שאני התם דכתיב אשה כי אם בתולה מעמיו יקח אשה והאי אשה קרא יתירא הוא ומינה מרבינן לקמן בפירקין דאם אירס אלמנה ונתמנה להיות כ"ג יכנוס ואמרו ה"נ נימא נדרוש כן שאם אירס את הקטנה ובגרה שיוכל לנשאה ודחו אשה אחת ולא ב' דבר אחד יש לרבות מן הכתוב ולא ב' דברים הילכך אשה אחת דהיינו אירס את

האלמנה בעודו הדיוט יש לרבות ולא אירס הקטנה ובגרה ואמרו ומה ראית לרבות אירס את האלמנה בעודו הדיוט ולא אירס הקטנה בעודו כ"ג ובגרה תחתיו ודחו הא אשתני גופה והא לא אשתני גופה בוגרת אשתני בין אירוסין לנישואין אלמנה לא אשתנית. זהו פי' סוגיא זו וכיוצא בזה אמרו שם גבי קרובה אחת ולא שתיים לומר שדבר אחד ילפינן מיניה ולא שתיים. ואולי שרבינו מפרש כן ה"נ נימא נדרוש מדכתיב והוא אשה לרבות דהוה מצי למימר בתולה לרבות דהא השתא לא הוה סבר למידק אשה ולא קטנה דהא כ"ג שקידש את הקטנה קאמר ודחו אשה אחת ולא שתיים האי והוא אשה לאו לרבויהי אתא אלא למעוטי ולומר אשה אחת הוא נושא ולא שתיים ואמרו ומה ראית לאוקמי ההיא דאם בתולה מעמיו יקח אשה דהוה לרבות אירס את האלמנה ובעודו הדיוט והוא אשה למעט ודחו הא אשתני גופה בוגרת אשתני כמו שנזכר למעלה. ויהיה דעת רבינו דאע"ג דקי"ל כת"ק דברייתא דאמר בתולה מעמיו יקח אשה יכול בקטנה ת"ל אשה וכמש"ל כיון דחזינן דבגמרא דרשי' מיניה אינו נושא שתי נשים קי"ל נמי הכי. והוצרכתי לזה מפני שלא מצאתי מקום אחר שיצא לו זה לרבינו. ובהשגות כתוב כאן א"א לא מתחוורא זאת הסברא וכו' וישא לו יהוידע נשים שתיים ויולד בנים ובנות ע"כ. ואפשר שיהוידע נשא זו אחר מיתת זו או גרושיה או שהיו לו קודם שנתמנה להיות כ"ג ולדעת הר"א ז"ל בכל ערב יו"כ היה מגרש אחת מהן :

ד כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא מִכַּת עֵץ אֶף עַל פִּי שְׂלֵא נְבֻעָה. [נְבֻעָה שְׂלֵא

פְּדֵרְפָה הָרִי זֶה פְּנֻבְעָה פְּדֵרְפָה. נְבֻעָה לְבַהֲמָה הָרִי זֶה מִתְרַת] :

מגיד משנה לא ישא וכו'. משנה הזכרתיה למעלה : נבעלה שלא כדרכה וכו'. מימרא שם דרב אמר הכין ופלוגתא דתנאי היא בסוגיא : נבעלה לבהמה וכו'. שם מבואר :

טו כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּשָּׂא בְּעוֹלָה אֵינוֹ לוֹקֵה אֲבָל מוֹצִיא בְּגֵט. נִשָּׂא בּוֹגֶרֶת אוֹ מִכַּת עֵץ הָרִי זֶה יִקְיָם. אִרְס בְּעוֹלָה וְנִתְמַנָּה כֹּהֵן גָּדוֹל הָרִי זֶה יִכְנָס אַחֵר שְׁנֵתְמַנָּה :

מגיד משנה כהן גדול וכו'. שם (ל"ט:) אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישא ואם נשא נשוי וכו' א"ר הונא אמר רב ומוציא בגט ואלא הא דקתני אם נשא נשוי וכו' לומר שאין משלמין קנס במפותת ופסקו כן בהלכות ואע"ג דסלקא בקשיא וכ"ש בעולת אדם אחר וכן דעת רבינו כמו שיתב' : נשא בוגרת וכו'. זו

היא מימרא דרב ורבי יוחנן שהזכרתי למעלה : **אירס בעולה וכו'**. זו היא אירס את האלמנה שהזכרתי למעלה :

טז אַנְס נַעְרָה בְּתוּלָה אוּ פְתָה אוּתָה אַפְלוּ אַנְסָה אוּ פְתָה אוּתָה כְּשֶׁהוּא כְּהֵן הֶדְיוּט וְנִתְמַנָּה כְּהֵן גְּדוּל קָדָם שְׂיִכְנָס הָרִי זֶה לֹא יִכְנָס. וְאִם כְּנָס מוֹצִיא :

מגיד משנה **אנס נערה בתולה וכו'**. זו היא אנוסת עצמו וכו' שכתבתי למעלה. וכתב רבינו אפילו אנסה או פיתה כשהוא הדיוט ופשוט הוא שלא אמרו אלא אירס את האלמנה דאיכא קיחה דאירוסין בעודו הדיוט אבל אם אנס או פיתה בעודו כהן גדול דליכא קיחה אפילו דאירוסין אלא לאחר שנתמנה לא וזה פשוט :

יז אִרְס אֶת הַקֵּטְנָה וּבְגָרָה תַּחְתָּיו קָדָם נְשׂוּאִין הָרִי זֶה לֹא יִכְנָס מִפְּנֵי שְׂנֵשֶׁתְנָה גּוּפָה. וְאִם כְּנָס לֹא יוֹצִיא :

מגיד משנה **אירס את הקטנה וכו'**. זו היא הבעיא שכתבתי למעלה וכתב רבינו כמסקנא דגמרא דאמרו האי אישתני גופה. וכתב רבינו ואם כנס לא יוציא ופשוט הוא ממה שנתבאר שאפילו הנושא לכתחילה בוגרת אם נשא אינו מוציא :

יח אַחַת גְּרוּשָׁה מִן הָאִירוּסִין אוּ מִן הַנְּשׂוּאִין. אַבְל הַמְמַאָּנָת אַפְלוּ גְרָשָׁה בְּגִט וְהַחֲזִירָה וּמַאָּנָה בּוּ הָרִי זֶה מִתְּרַת לְכַהֵן כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת גְּרוּשִׁין. וְכָל מִי שְׂאִינָה רְאוּיָה לְחֻלְצָה אִם נִחְלְצָה לֹא נִפְסְלָה לְכַהֵנָה :

מגיד משנה **אחת גרושה וכו'**. מפורש שם ת"ר אלמנה לא יקח בין אלמנה [מן האירוסין בין אלמנה] מן הנישואין והקשו פשיטא ותירצו מהו דתימא לילף אלמנה אלמנה מתמר מה להלן מן הנישואין אף כאן מן הנישואין קמ"ל והקשו ואימא ה"נ ותירצו דומיא דגרושה ע"כ : **אבל הממאנת וכו'**. כבר נתבאר זה פרק י"א מהלכות גירושין שלא פסלה מן הכהונה ומשנה היא פרק בית שמאי ביבמות (דף ק"ח) ובפרק הבא על יבמתו (דף נ"ט :) מבואר בסוגיא דאפילו לכ"ג מותרת ובשלא נבעלה כלל כדאיתא התם ופשוט הוא דכל שנבעלה הרי היא אסורה לכ"ג לפי שאינה בתולה : **וכל מי שאינה וכו'**. כבר

נתבאר זה פי"ד מהלכות יבום וחליצה ובמשנה (דף ל"ה): ראש פרק החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה ועוד מתבאר בסוגיא:

יט יצא עליה קול איש פלוני פהו כתיב גט לאשתו או נתן גט לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו. אין מוציאין אותה מתחת בעלה. ואם נשאת לכהן אחר תצא מן השני:

מגיד משנה יצא עליה קול איש וכו'. בגיטין בהזורק (דף פ"א) מפורש בגמרא והטעם דמבעלה הראשון אין מוציאין אותה משום דהו"ל קלא דלבתר נישואין לגבי דידיה אבל לגבי דשני הוי ליה קלא דמקמי נישואין כדאיתא התם וכבר כתבתי זה פי" מהל' גירושין: ל ל ל

כ יצא שמה בעיר שנתקדשה ונתגרשה מן הקדושין חוששין לה * כמו שביארנו בהלכות גירושין. אבל אם יצא עליה קול שיהיא חלוצה אין חוששין לה:

ההראב"ד יצא שמה בעיר שנתקדשה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל איני יודע מהו אבל אין הפרש בקולות בין גרושה לחלוצה ולא בין שאר הקולות חוץ משם מזנה דתלינן בפריצותא ואינשי קרו לה מזנה משום פריצותא ושאר הקולות אם הוחזקו בבית דין שאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני עד שהגיעו קרוב לדברים ברורים חוששין להם עכ"ל: כמו שביארנו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והוא בהלכות גירושין לא כתב אלא כמו שהוא בגמרא שאם יצא קול שנתקדשה ונתגרשה מותרת לכל אדם קול ושוברו עמו ולא דברו שם על כהונה. מ"מ אמת הוא שאם הוחזק קול בבית דין אסורה לכהן וכן כל קול שהוחזק בבית דין שלא יהא קול הברה חוששין לה ובלבד שלא תהא בתר אירוסין עכ"ל:

מגיד משנה יצא שמה בעיר שנתקדשה. פרק עשירי מהלכות גירושין כתב רבינו מי שהוחזקה אשת איש וכו' אבל אם יצא שמה בעיר מקודשת והוחזק הקול בבית דין שהרי היא מקודשת בספק כמו שביארנו ואחר כך יצא עליה קול שנתגרשה מאותן הקידושין הקול אסרה והקול התירה והרי זו מגורשת עכ"ל. וביאר רבינו בכאן שחוששין לה לכהן ודבר ברור הוא דכל קלא דגירושין קמי נישואין חיישינן ליה לכהן כנזכר בסמוך וכל שכן כאן שעל פי

קול גט זה התרנוה לינשא אף על פי שהיתה אסורה קודם לכן ושני קולות אלו הוחזקו בבית דין הם וכבר התבאר בפרק תשיעי מהלכות אישות שקול שלא הוחזק בבית דין אין חוששין לו ובודאי שקול הקידושין הוא כשהוחזק בבית דין שאם לא כן לא היינו חוששין לו ואם כן קול הגירושין שמבטלו ודאי צריך גם כן שיהא מוחזק ועל זה כתב רבינו שחוששין לה לכהונה ודבר פשוט הוא ודעת רבינו שבחלוצה אפילו בקול שהוחזק בבית דין אין חוששין והטעם מפני שחלוצה אינה אסורה לכהן אלא מדבריהם וכבר נתבאר דבספק חלוצה לא גזרו וכמו שכתבנו והוא הדין ודאי לקול ובברייתא דקתני בפרק המגרש (דף פ"ט) בעולה אין חוששין לה x חלוצה אין חוששין לה אפילו לקול שהוחזק בבית דין לא חיישינן להני וכן הוא מוכרח לדעת רש"י ז"ל לפי מה שפירש שם. והר"א ז"ל כתב בהשגות שאין הפרש בקולות כו' ולדבריו כל הברייתא בלא הוחזק הקול היא וקשיא לי שאם כן למה אמרו בברייתא חלוצה ולא אמרו גרושה דאורייתא וכל שכן חלוצה דרבנן אלא משמע דבאיתחזק היא ואף על פי כן בחלוצה אין חוששין מפני שהיא מדבריהם אבל בגרושה חוששין ומשום הכי קתני חלוצה בדוקא ועוד דומיא דבעולה קתני לה ובעולה ודאי אפילו איתחזק לא חיישינן כמו שכתב הראב"ד ז"ל עצמו ודברי רבינו עיקר:

כא יצא קול על הבתולה שהיא בעולה אין חוששין לה ותנשא לכהן גדול. יצא עליה קול שהיא שפחה אין חוששין לה ותנשא אפלו לכהן. יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה. ואפלו הוציאה בעלה משום שעברה על דת יהודית או בעדי דבר מלכר ומת קדם שיתן לה גט הרי זו מתרת לכהן. שאין אוסרין אשה מאלו אלא בעדות ברורה או בהודאת פיה:

מגיד משנה יצא קול על הבתולה וכו'. זהו מה שהזכיר בעולה אין חוששין לה עוד שם שפחה אין חוששין לה והא אפילו בקול שהוחזק לפי שאין פוסלין אותה אלא בראיה ברורה ואינו דומה לגירושין שהוא מחמת מעשה ואינו פסול משפחה זהו דעת רבינו שלא חילק כלל: יצא לה וכו'. שם אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה מאי טעמא פריצותא בעלמא הוא דחזו לה ואוקמה כתנאי ורבא דאמר כרבי יוחנן בן נורי דבעי דבר ברור ופירש רש"י ז"ל אין חוששין לה לאוסרה לכהונה וכגון שיצא לה שם מזנה עם עכו"ם או עבד או אחד מחייבי כריתות שפוסלין אותה מן הכהונה אבל רבינו יצחק פירש דאפילו ביצא לה שם מזנה סתם איצטריך למימר דאין חוששין לה בקול דכל מזנה אסורה לכהונה עד שיודע דכשר לה הואי דאשה מזנה אינה בודקת ומזנה ומכל מקום אם אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ועל הדרך שיתבאר פרק

י"ח. ומה שכתב רבינו ואפילו הוציאה בעלה וכו'. הוא משום דאמרינן בגמרא דבר ברור וכבר נתבאר פרק כ"ד מהלכות אישות שאין כופין הבעל לגרש אשתו עד שיבאו שני עדים ויעידו שזינתה ברצונה. ומה שכתב רבינו כאן או בהודאת פיה. לומר דבהודאת פיה אסרינן לה לכהונה יתבאר פי"ח:

הלכות איסורי ביאה - פרק שמונה עשר

א מפי השמועה למדנו * שֶׁה (ויקרא כא ז-יז) 'זונה' האמורה בתורה היא כל שאינה בת ישראל. או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו אסור השוה לכל. או שנבעלה לחלל אף על פי שהיא מתרת להנשא לו. לפיכך הנרבעת לבהמה אף על פי שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהנה שהרי לא נבעלה לאדם. והבא על הנדה אף על פי שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהנה שהרי אינה אסורה להנשא לו:

ההראב"ד שהזונה האמורה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ליתנהו להני כללי שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מעכו"ם ועבד שאין בהן קידושין מיהו כל הפסולים לבא בקהל אם באו עליה פסולה מן הכהונה ומן התרומה ואפילו חלל משום דכתיב ולא יחלל זרעו מה הוא מחלל אף זרעו מחלל אבל ללקות עליה משום זונה לא עכ"ל:

מגיד משנה מפי השמועה למדנו וכו'. מ"ש רבינו שכל שאינה בת ישראל היא קרויה זונה ור"ל אעפ"י שנתגיירה יתבאר לפנינו בזה הפרק. ומה שכתב או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו או לחלל. הוא מן הברייתא המפורשת בפרק אלמנה לכהן גדול (דף ס"ח) בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי נתין חלל וממזר שבאו על הכהנת על הלויה [ועל] הישראלית פסלן ואמרו שם מנא ה"מ אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה וכו' אשכחן כהנת לוייה וישראלית מנא לן וכו' מבת ובת וכו' אשכחן לתרומה

לכהונה מנא לן וכו' ק"ו מגרושה ומה גרושה שמתרת בתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהונה והקשו וכי מזהירין מן הדין ותירצו גלויי מילתא בעלמא היא ומפורש בקידושין פרק עשרה יוחסין שהיא זונה מחייבי כריתות וכן נתבאר בהרבה מקומות בחייבי לאוין כגון פצוע דכא וכרות שפכה ונתבארו דברי רבינו. אבל הר"א ז"ל כתב בהשגות שהחלל פוסל אותה לתרומה משום דכתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא מחלל אף זרעו מחלל אבל ללקות עליה משום זונה לא עכ"ל. וכמדומה לי שהוא ז"ל נסמך על מ"ש בפרק אלמנה בסוף הסוגיא ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר גרושתו [משנשאת] ואמרו לאיש זר אמר רחמנא מי שזר אצלה מעיקרא לאפוקי האי דלאו זר אצלה מעיקרא הוא והקשו א"ה חלל דלאו זר [אצלה מעיקרא] לא לפסול פירוש דהא חלל מותר אפילו בכהנת ותירצו אמר קרא ולא יחלל זרעו בעמיו מקיש זרעו לו מה הוא פוסל אף זרעו פוסל וסובר הראב"ד ז"ל שאין היקש זה אלא לתרומה דכשם שכ"ג פוסל את האלמנה בביאתו מן התרומה דשויה חללה וזרה כך זרעו החלל פוסל את האשה בביאתו מן התרומה אבל לאיסור כהונה לא מצי לאקושי ולומר דכשם שכ"ג פוסל את האלמנה בביאתו לכהונה שהרי עושה אותה חללה כמו שיתבאר פי"ט כך זרעו פוסל אותה לכהונה דהא זרעו מותר הוא אפילו בכהנת זה הנראה לדעתו ז"ל והם דברי תימה חדא דאין היקש למחצה ועוד דברייתא קא משויא חלל לאינדך ועל כולהו אמרינן דפסלוה בין לתרומה בין לכהונה ועוד שהרי פסול כהונה למדוהו מק"ו מגרושה כמו שכתבתי ואף בחלל יש לדון ג"כ ק"ו ועוד דאלי"כ ק"ו פריכא הוא דמצי למפרך נבעלה לחלל יוכיח שפסולה מן התרומה ומותרת לכהונה ואפשר שהר"א ז"ל סובר שהנבעלת לחלל אסורה לכהונה ולא משום זונה דהא לאו בעילת איסור היא אלא משום חללה ומפני ההיקש הזה שכשם שהוא מחלל אותה כמו שיתבאר פי"ט שאינה ראויה שוב לינשא אף לכהן הדיוט כך זרעו מחלל כל אשה בביאתו והרי היא חללה אבל זונה לא מקריא כיון שבהיתר נשאת לו. ומ"ש בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ז:) אין חללה אלא מאיסורי כהונה כיון דחלל זרעו פסול לכהונה איסור כהונה קרינן ליה ולפי זה מה שהזכירו בברייתא חלל בגררא דאינדך לאו משום דמחד טעמא נינהו אלא משום דכולהו פסולי נקטא וזה אפשר שהוא דבר נכון שביאת החלל אינו פוסל לכהונה משום זונה אלא משום חללה ואין לי הכרח גמור (אם הוא) מאי זה מין משניהם הוא אבל הדבר פשוט שהיא פסולה לכהונה כנ"ל. ודע שרבינו כשהזכיר נבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו לא הוצרך להוציא המחזיר גרושתו משנשאת דהא ודאי לא פסל לה משום דלאו זר אצלה מעיקרא הוא לפי שלא אמרו כן אלא לתרומה אבל לכהונה כבר נפסלה מחמת שנתגרשה ומ"מ עדיין היה לו לבאר: **לפיכך הנרבעת לבהמה וכו'.** בפרק הבא על יבמתו (דף ע"ט:) נבעלה למי שאינו איש אע"פ שבסקילה

כשירה לכהונה: **והבא על הנדה וכו'.** זה מתבאר ממה שאמר שם מאלה אתה עושה חלל ואין אתה עושה חלל מנדה ואם איתא דהבא על הנדה זונה משוי לה הרי הולד חלל ממנה ובכלל אלה היא וכן כתב הרשב"א ז"ל בתשובה והאריך להוכיח כן:

כסף משנה **והבא על הנדה אף על פי שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה מן הכהונה.** הרא"ש האריך בזה בתשובה כלל כ"ט:

ב וכן הבא על הפנויה אפלו היתה קדשה שהפקירה עצמה לכל אף על פי שהיא במלקות לא נעשית זונה ולא נפסלה מן הכהנה שהרי אינה אסורה להנשא לו. אבל הנבעלת לאחד מאסורי לאוין השוין בכל ואין מיחדין בכהנים. או מאסורי עשה. ואין צריך לומר למי שהיא אסורה לו משום ערוה [א] או לעכו"ם ועבד. הואיל והיא אסורה להנשא לו הרי זו זונה:

מגיד משנה **וכן הבא על הפנויה וכו'.** שם בגמרא (דף נ"ט) מפורש ואין הלכה כרבי אליעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. **וכתב רבינו אפילו היתה קדשה וכו' ודלא כר"ע** דאמר זונה המופקרת אלא כחכמים דאמרי אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות. **ומ"ש רבינו אע"פ שהיא במלקות.** כבר כתבתי בדין המלקות פ"א מהלכות אישות: **אבל הנבעלת וכו'.** כבר נתבאר זה במה שהזכרתי:

ג וכן הגיורת והמשחררת אפלו נתגיירה ונשתחררה פחותה מבית שלש שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה [ב] לכהן. מכאן אמרו עכו"ם או נתין או ממזר או גר עמוני ומואבי או מצרי ואדומי ראשון ושני או פצוע דכא וכרות שפכה או חלל שבאו על היהודית עשו אותה זונה ונפסלה לכהנה ואם היתה כהנת פסולה מן התרומה. וכן יבמה שבא עליה זר עשאה זונה. והאילונית מתפרת לכהן ואינה זונה:

ההראב"ד **וכן הגיורת וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אינה משום זונה אלא משום דכתיב בתולות מזרע בית ישראל והכי איתא בקידושין עכ"ל:

מגיד משנה **וכן הגיורת וכו'.** מסקנא דגמרא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סי':) שאין הלכה כרבי שמעון בן יוחאי דאמר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה ואפילו עבר ונשאה מוציאין מידו לפי שאין סופה להיות זונה תחתיו כדאי' התם. ובהשגות א"א אינה משום זונה וכו' ובאמת ששם בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף ע"ח) אמרו וכולן מקרא אחד דרשו והביאו פסוק זה ומיהו דעת רבינו דלאו דברי קבלה נינהו דא"כ הו"ל למימר עד דאתא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא אלא ודאי מאן דאסר סבר דבכלל זונה דקרא היא וילפינן לה מקרא דיחזקאל דאי לאו יחזקאל לא הוה אסר להו ובפירוש אמרו בגמרא בפרק הבא על יבמתו גבי גיורת פחותה מבת שלש שנים הכא x אין סופה להיות זונה תחתיו ואמרו שם (דף ס"א) וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות ולא פליג בין גדולה בין קטנה אלמא משום זונה אסרינן להו ובכלל זונה דקרא הוא וזה דעת רש"י ז"ל וטעמא משום דזונה דקרא פגומה קאמר וכמ"ש רבינו למטה והרשב"א הסכים לדעת הר"א ז"ל ונראין לי דברי רבינו ורש"י ז"ל עיקר: **מכאן אמרו עכו"ם או עבד וכו'.** כבר נתבאר זה למעלה: **וכן יבמה וכו'.** גם זה בכלל נבעלה בעילת זנות וכ"ש הוא משאר חייבי לאוין דהא מספקא לן אם קידושין תופסין ביבמה כנזכר פרק ראשון מהלכות אישות: **והאילונית מותרת וכו'.** שם מתבאר בפרק הבא על יבמתו במשנה וגמרא:

ד **הָבָא עַל אַחַת מִהַשְּׁנַיִת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן כְּגוֹן הָבָא עַל קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ אוֹ עַל חֲלוּצָתוֹ לֹא עָשָׂה אוֹתָהּ זוֹנָה שְׁהָרִי אֵינָה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא לוֹ מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהַלְכוֹת יְבוּם:**

מגיד משנה **הבא על אחת וכו'.** בפרק יש מותרות (דף פ"ה) אמרו שניות מדברי סופרים וכו' היא כשירה וולדה כשר ועוד מבואר שם: **הא למדת וכו'.** כבר נתבאר זה:

ה **הָא לְמִדַּת שְׂאִין הֵיזְתָּה זוֹנָה תוֹלָה בְּבַעֲלָהּ שֶׁל אֲסוּר. שְׁהָרִי הָבָא עַל הַנְּדָה וְעַל הַקֶּדְשָׁה וְהַנְּרַבֵּעַת לְבַהֲמָה נִבְעָלָה בְּעִילָהּ שֶׁל אֲסוּר וְלֹא נַעֲשִׂית זוֹנָה. וּמִי שֶׁנִּשְׂאָת לְחָלָל נִבְעָלָה בְּעִילָהּ שֶׁל הַתֵּר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר וְנַעֲשִׂית זוֹנָה וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּפִגְיָמָה וּמִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמָדוּ שְׂאִינָה פְּגוּמָה אֶלָּא מֵאָדָם הָאֲסוּר לָהּ אוֹ מִחָלָל כְּמוֹ שֶׁאֶמְרָנוּ:**

ו כָּל הַנְּבֻעָלֹת לְאָדָם שְׁעוֹשָׁה אוֹתָהּ זוֹנָה בֵּין בְּאֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה [בֵּין כְּדִרְכָּה בֵּין שְׁלֵא כְּדִרְכָּה] מְשִׁהֶעֱרָה בָּהּ נִפְסָלָה מִשׁוּם זוֹנָה. וּבִלְבָד שְׁתִּהְיֶה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם אָחָד וַיְהִיָּה הַבּוֹעֵל בֶּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וַיּוֹם אָחָד וּמַעְלָה. לְפִיכָךְ אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁנִּבְעָלָה לְאַחַר בֵּין בְּאֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן נִפְסָלָה לְכַהֲנָה :

מגיד משנה **כל הנבעלת לאדם וכו'.** מ"ש רבינו שאפילו באונס נעשת זונה הוא כרב עמרם דאמר בפרק הבע"י (דף נ"ו): בשם רב ששת אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה אסורה לכהונה וכלישנא קמא דרבא דאמר התם אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום זונה ואמרו משום זונה אין משום טומאה לא ותירצו אימא אף משום זונה וסוגיין בעלמא כרב עמרם דמקשינן מינה בסוף פרק ד' אחין (דף ל"ה) וכ"נ בפרק האשה שנתארמלה בסוגיא שאכתוב למטה ואפילו ללישנא בתרא דרבא דאמר כל באונס לא קרי לה זונה לא פליג בעכו"ם ועבד ובשאר הפסולין דהא מתניתין היא בפ"ק דכתובות (דף י"ד): מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין ונאנסה וע"כ לא פליג אלא באשת איש שנבעלה דס"ל דכיון שלא נבעלה לפסול אלא מחמת שהיא אשת איש כיון שהוא באונס לא קרי לה זונה ומיהו הלכתא כל"ק דרבא וכמ"ש פ"א ושם הארכתי בזה. **ומ"ש רבינו כאן משהערה בה.** מפורש שם ובפ"א נתבאר מה היא הערה. **ומ"ש ובלבד שתהיה בת שלש ויהיה הבעל בן תשע.** מבואר בהרבה מקומות ומהם בנדה פ' יוצא דופן (דף מ"ד מ"ה): **לפיכך אשת איש וכו'.** כבר נתבאר זה:

ו אֵשֶׁת כַּהֵן שֶׁנִּאֲנָסָה בְּעֵלָה לּוֹקָה עָלֶיהָ מִשׁוּם טְמֵאָה שֶׁנִּאֲמַר [\(דברים כד-ז\)](#) 'לֹא יוֹכֵל בְּעֵלָה הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָה לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמֵאָה'. הַכֹּל בְּכֹלל שְׁאֵם נִבְעָלוּ אֲסוּרִין עַל בְּעֻלִּיהֶן. פִּירֵט לָךְ הַכְּתוּב בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּאֲנָסָה שֶׁהִיא מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ שֶׁנִּאֲמַר [\(במדבר ה-יג\)](#) 'וְהָיָה לֹא נִתְּפָשָׁה אֲבָל אֵשֶׁת כַּהֵן בְּאֲסוּרָה עוֹמְדָת שְׁהָרִי הִיא זוֹנָה :

ח אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּאֲנָסָה אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ אֲסוּרָה לְכַהֲנָה. אֵשֶׁת כַּהֵן שֶׁאֲמָרָה לְבַעֲלָהּ נֶאֱנָסְתִּי אוֹ שֶׁגִּגַּתִּי וּבָא עָלַי אָחָד אוֹ שָׁבָא עַד אָחָד וְהָעִיד לוֹ עָלֶיהָ שֶׁזִּנְתָה בֵּין בְּאֹנֶס

בין ברצון הרי זו אינה אסורה עליו. שְׁמָא עֵינֶיהָ נְתָנָה בְּאַחַר.
וְאִם הִיא [ג] נְאָמְנָת לֹא אוֹ הָעֵד נְאָמֶן לֹא וְסִמְךָ דְּעֵתוֹ לְדַבְרֵיהֶם
הֲרִי זֶה יוֹצֵיא כְּדִי לְצִאת יְדֵי סֶפֶק:

מגיד משנה **אשת כהן שנאנסה וכו'.** בגמרא שם שני לשונות ל"ק אמר רבא
אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום זונה וכו' ואמרו משום טומאה
ואף משום זונה וכבר ביאר רבינו בסוף דבריו שהוא פוסק כן שהרי כתב שהרי
היא זונה. ומ"מ צ"ע היאך חייבו מלקות משום טומאה וכבר ביארתי פרק
ראשון שהוא אינו מחוייב מלקות משום לאו דאחרי אשר הוטמאה אפילו
באשת ישראל שנבעלה ברצון מפני שהוא לאו שבכללות לדעתו ז"ל והארכת
שם לבאר שזו היא סברתו ואפשר שהוא ז"ל לא דקדק כאן בלשונו ונמשך
אחר לשון הגמרא ועיקר המלקות מפני שהיא זונה וז"ש שהרי היא זונה
ועדיין צ"ע:

ט **אשת כהן שאמרה לבעלה** **נאנסתי אף על פי שהיא מתרת**
לבעלה כמו שבארנו הרי היא אסורה לכל כהן שבפועלם אחר
שימות בעלה. שהרי הודית שהיא זונה ואסרה עצמה ונעשית
בחתיכה האסורה:

ההראב"ד **נאנסתי וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שאמר דבר חכמה אין
שמועתו מתכוונת שאם אמרה לאחר מיתת בעלה לא אמרתי אלא כדי
שיגרשני בעלי למה אינה נאמנת והלא לא הודת על עצמו הודאה לאסור ולא
נתקבלו דבריה כלל והרי אשה שאמרה א"א אני ואחר כך אמרה פנויה אני
ונתנה אמתלא לדבריה נאמנת אף בזו אם היתה קטטה ביניהם אמתלא גדולה
היא זו ונאמנת עכ"ל:

מגיד משנה **אשת כהן וכו'.** בפירוש אמרו בנדרים פרק אחרון (דף צ':)
שהאומרת טמאה אני לך אע"פ שאינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה כמו
שנתבאר אם נתארמלה או נתגרשה אסורה לאכול בתרומה לכ"ע וה"ה ודאי
לינשא לכהן דמאי שנא. ובהשגות א"א אע"פ שאמר דבר חכמה וכו' אמתלא
גדולה היא זו ונאמנת עכ"ל. ואני אומר שדינו של רבינו אינו מחכמתו אבל
מהסוגיא שבפרק האשה שנתארמלה (דף ט"ז) למדו דאמרינן התם בהנושא
את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה
שדהו והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך [והיה מקחי מקח טעות] ר"ג ורבי
אליעזר אומרים נאמנת ואמרו שם מגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתך

דלא קא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי דפסלה נפשה מכהונה משי"ה קאמר ר"ג דמהימנא וענין הסוגיא זו מבואר בדברי רבינו. ומ"ש הר"א ז"ל שאם נתנה אמתלא לדבריה שאמרה כן כדי שיגרשנה בעלה שהיא נאמנת אפשר לומר שאין לסמוך על דבריה דהא בעלה לא היה מצווה לגרשה אפילו יאמין לדבריה דהא אשת ישראל היא ואפילו באשת כהן דהיא נמי (נאמנת) כיון שלא היה הבעל מחוייב להאמינה ולגרשה כנזכר למעלה אין דבריה כלום דאי לא גבי תרומה נמי הוה להו לאיפלוגי ואע"ג דקושטא דמילתא דאנן לא מהימנינן לה ה"מ לגבי בעלה כדי שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומפקעת עצמה מבעלה אבל לאחרים ודאי אסירא דומיא דתרומה כנ"ל לדעת רבינו :

ז כהן שקידש גדולה או קטנה ואחר זמן בא עליה וטען שמצאה דרוסת איש נאסרה עליו מספק שמא קדם קדושין נבעלה או אחר קדושין. אבל ישראל שטען טענה זו לא נאסרה עליו שיש כאן שני ספקות שמא קדם קדושין ושמא אחר קדושין. ואפלו נאמר לאחר קדושין שמא באנס שמא ברצון. שהאנוסה מתרת לישראל כמו שבארנו :

יא לפיכך אם קדשה אביה לישראל והיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד וטען שמצאה דרוסת איש נאסרה עליו מספק שאין כאן אלא ספק אחד שמא באנס שמא ברצון וספק אסור של תורה לחמרא :

מגיד משנה (י-יא) כהן שקידש גדולה או קטנה ואחר וכו'. מימרא פרק קמא דכתובות (דף ח' ט') אמר ר"א האומר פתח פתוח מצאתי וכו' וכבר כתבתיו פרק ג' ורבינו כתב דרוסת איש ולא הזכיר פתח פתוח והטעם שכבר נתבאר פרק י"א מהלכות אישות ששני סימנין הן לבתולה האחד דמים והשני פתח פתוח וסובר רבינו דבכל אחד מהן הדין כן וכן מתבאר בגמרא והוא סובר שאפי' מצא דם יכול לטעון טענת פתח פתוח כנזכר שם ולפיכך כתב סתם דרוסת איש ושם נתבאר שהבוגרת אין טוענין עליה פתח פתוח שכולן פתוח פתוח. ודע ששם נתבאר שהאשה נאמנת לומר מוכת עץ אני או משארסתני נאנסתי לענין ממון הכתובה ויש מן המפרשים סוברים שהוא הדין להיותה נאסרת עליו שאם טענה בברי דבר המתירה שהיא מותרת ולא אמרו נאמן לאוסרה עליו אלא במכחשת וטוענת בתולה שלימה נבעלתי אי"נ בשותקת

אבל במודה וטוענת שנאנסה קודם שנתארסה באשת כהן אי נמי שנאנסה אח"כ באשת ישראל או שטוענת בשתייהן מוכת עץ אני נאמנת ויש מן המפרשים חלוקים בזה ואומרים דלענין איסורא בכה"ג דליכא אלא חדא ספיקא אסורה היא ואין משגיחין על דבריה וזה נראה דעת רבינו והראשון דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכבר שאלו למה אמרו שאין כאן אלא ספק אחד והלא שמא מוכת עץ היא ויש כאן ב' ספיקות ותירצו שמוכת עץ דבר שאינו מצוי הוא ואין חוששין לו:

יב כָּל אִשָּׁה שֶׁקִּינָא לָהּ בְּעֵלָהּ וְנִסְתָּרָה וְלֹא שָׁתַת מִי סוּטָה אֲסוּרָה לְכַהֵן מִפְּנֵי שֶׁהִיא סֵפֶק זוֹנָה. בֵּין שְׁלֹא רָצַת הִיא לְשִׁתּוֹת. בֵּין שְׁלֹא רָצָה לְהִשְׁקוּתָהּ. בֵּין שֶׁהִיָּתָה שָׁם יַעֲדוֹת שְׁמוֹנָעָה מִלְּשִׁתּוֹת. בֵּין שֶׁקִּינָאוּ לָהּ בֵּית דִּין. בֵּין שֶׁהִיָּתָה מִן הַנְּשִׁים שְׁאִין רְאוּיּוֹת לְשִׁתּוֹת. הוֹאִיל וְלֹא שָׁתַת מִכָּל מְקוֹם הָרִי זוֹ אֲסוּרָה לְכַהֵן מִסֵּפֶק:

מגיד משנה כל אשה שקינא לה בעלה ונסתרה ולא וכו'. כבר נתבאר בהלכות סוטה פ"א ופ"ב הנשים שאינם שוות אחר קינוי וסתירה וסבותיהן בארוכה ושם נתבאר שכל אלו שהזכיר אותן רבינו כאן בכלל הן אסורות על בעליהן בין ישראל בין כהן וביאר רבינו בכאן שאם מתו בעליהן ולא גירשום שהן אסורות לינשא לכהן ומבואר פרק קמא דסוטה במשנה ובהרבה מקומות שם במסכת שאמרו אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ואמרו באותן שב"ד מקנין להן לא להשקותן אלא לפוסלן מן הכהונה ואמרו שם (דף כ"ח) ונטמאה ג' פעמים אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לכהונה ופשוט הוא שם שכל שאסורה לבעלה מחמת קינוי וסתירה אסורה לכהונה וכן אסורה לבועל כנזכר פ"ב מהלכות סוטה:

יג פְּנוּיָה שְׁרְאוּיָה שֶׁנִּבְעֵלָה לְאֶחָד וְהִלָּךְ לוֹ וְאָמְרוּ לָהּ מִי הוּא זֶה שֶׁבָא עֲלֶיךָ וְאָמְרָה אָדָם כְּשֶׁר הָרִי זוֹ נֶאֱמָנָת. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפְלוּ רְאוּיָה מְעַבְרַת וְאָמְרוּ לָהּ מִמֵּי נִתְעַבְרַת וְאָמְרָה מֵאָדָם כְּשֶׁר הָרִי זוֹ נֶאֱמָנָת וְתִהְיֶה מִתְּרַת לְכַהֵן:

מגיד משנה פנויה שראויה שנבעלה וכו'. בדברים אלו רבו הדעות למפרשים ז"ל ותחילה אבאר דעת רבינו. הוא סובר שאפילו שהפנויה שאמרה לכשר נבעלתי מכשירין העובר ואע"פ שרוב העיר שזינתה בה פסולין לה כנזכר פט"ו

בביאור זהו להכשיר הולד ואע"ג דלא הו"ל חזקה דכשרות לפי שהדין כך הוא שהיא נאמנת ולא החמירו בולד כלל לפי שאם היו מחמירין בו מלבא בקהל לא היה לו תקנה והרי דין הולד כדין האשה שנשאת וכ"כ מן המפרשים ז"ל אבל בהיא עצמה אע"פ שהדין כן שהיא נאמנת אפילו ברוב פסולין ואם נשאת לכהן לא תצא אעפ"י כן לכתחילה לא תנשא לכהן אלא בתרי רובי ומעלה עשו ביוחסין לכתחילה והרי יש לה תקנה שתנשא לישראל וסובר זה רבינו מפני שאמרו בפ"ק דכתובות (דף י"ג) היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן ר"ג ורבי אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חייין אלא הרי זו בחזקת מעוברת לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה ובגמרא (דף י"ד) אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה ואמרו שם דה"ק לא תעביד עובדא לכתחילה וסובר רבינו דרוב כשרין דבעינן לכתחילה תרי רובי נינהו ממה ששינו שם במשנה (דף י"ד) א"ר יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין ונאנסה א"ר יוחנן בן נורי אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה הרי זו תנשא לכהונה ואמרו שם בגמרא דאמר כמאן אי כר"ג אפילו ברוב פסולין נמי מכשיר אי כרבי יהושע אפילו ברוב כשרין נמי פוסל וכו' אמר רב יהודה אמר רב בקרונות של צפורי היה מעשה וכדרבי אמי דאמר רבי אמי והוא שהיתה סיעה של בני אדם כשרין עוברת לשם דאיכא תרי רובי כדאיתא התם ואמרו שם דאע"ג דבעלמא לא בעינן תרי רובי מעלה עשו ביוחסין ואמר רב הלכה כרבי יוסי וסובר רבינו דאנן קי"ל הכי לכתחילה אע"פ שטוענת ואומרת לכשר נבעלתי וכן בדיעבד כל זמן שאינה טוענת כגון אלמת או חרשת או שאינה יודעת דכל דליכא תרי רובי אפילו בדיעבד מפקינן לה ובזה יש חילוק בין הטוענת לשאינה טוענת שהטוענת ונשאת אפילו ברוב פסולין אצלה לא מפקינן לה ושאינה טוענת תצא עד דאיכא תרי רובי כשרין וסוגייתנו היא או לכתחילה ובטוענת או בדיעבד בשאינה טוענת :

יד בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשִׁיהֶיהָ הַמָּקוֹם שֶׁנִּבְעָלָה בוּ פְּרִשְׁתָּ דְּרָכִים אוּ בְּקֶרְנוֹת שְׁבַשְׁדוֹת שֶׁהַכֹּל עוֹבְרִין שָׁם. וְהָיוּ רַב הָעוֹבְרִים שָׁם כְּשָׂרִים וְרַב הָעִיר שֶׁפָּרְשׂוּ אֵלָיו הָעוֹבְרִין מִמֶּנָּה כְּשָׂרִים. שֶׁהַחֲכָמִים עָשׂוּ מֵעֵלָה בְּיוֹחֲסִין וְהִצְרִיכוּ ^[ה] שְׁנֵי רֵבּוֹת. אָבֵל אִם הָיוּ רַב הָעוֹבְרִים פּוֹסְלִים אוֹתָהּ כְּגוֹן עֲפוּיִים אוּ מִמְזָרִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם אָף עַל פִּי שָׂרֵב הַמָּקוֹם שֶׁבָּאוּ מִמֶּנָּה כְּשָׂרִים אוּ שֶׁהָיוּ רַב אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם פְּסוּלִין אָף עַל פִּי שָׂרֵב

הַעֹבְרִין שֶׁם כְּשָׂרִים חוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא לְמִי שֶׁפּוֹסֵל אוֹתָהּ
נִבְעֵלָה וְלֹא תִנָּשֵׂא לְכַהֵן לְכַתְּחֻלָּהּ. וְאִם נִשְׂאָת (לֹא) תִצָּא :

טו רֵאוּהָ שֶׁנִּבְעֵלָה בְּעִיר אוֹ נִתְעַבְּרָה בְּעִיר אֶפְלוּ לֹא הָיָה שׁוֹכֵן
שָׁם אֶלָּא עֲכוּ"ם אֶחָד אוֹ חָלָל אֶחָד וְעָבַד וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן הָרִי זוֹ
לֹא תִנָּשֵׂא לְכַתְּחֻלָּהּ לְכַהֵן. שֶׁכָּל הַקְּבוּעַ כְּמַחְצָה עַל מַחְצָה הוּא.
וְאִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא הוֹאִיל וְהִיא אוֹמְרַת לְכָשֶׁר נִבְעֵלְתִי :

מגיד משנה **ראוה שנבעלה וכו'.** מבואר מן הסוגיא דאין הולכין אחר רוב
סיעה בלבד גזירה משום רוב העיר ואמרו שם ורוב העיר נמי אי דקאזלי אינהו
לגבה כל דפריש מרובא פריש ואמרו דקא אזלא לגבייהו דהו"ל קבוע וכו' וכל
קבוע כמחצה על מחצה דמי ויש בזה דעות למפרשים ז"ל ודעת הרמב"ן ז"ל
והרשב"א ז"ל מסכמת לדברי רבינו בכל מ"ש חוץ ממה שהצריך בטוענת תרי
רובי לכתחילה שהם ז"ל סוברין דבחד רובא סגי ואפילו לכתחילה כההיא
דשמואל דאמר עד דאיכא רוב כשרין אצלה ולא בעי תרי רובי וסוגיין דבעינן
תרי רובי היא בשאינה טוענת ולא חלקו באינה טוענת בין לכתחילה לדיעבד
וכן הוא דעת רבינו אלא הכל תלוי בתרי רובי באינה טוענת ובודאי אפילו
לדבריהם כל שהולכת היא אצלם אין הולכין אחר רוב העיר ולא חשבינן ליה
כרובא כיון דאיכא תמן פסול דהוה ליה קבוע וכמו שנתבאר :

כסף משנה **ראוה שנבעלה בעיר וכו'.** שם פריך ורוב העיר נמי אי דאזלי אינהו
לגבה כל דפריש מרובא פריש ומשני איכא דאזלא איהי לגבייהו ופרש"י יש
שהולכת היא אצלו וה"ל קבוע הילכך ברוב כשרים או רוב העיר או רוב סיעה
פסול וכך הם דברי רבינו שסתם וכתב דנבעלה בעיר לא תינשא לכהן לכתחלה
ולא חילק בין אזלא איהי לגבייהו לאזלי אינהו לגבה ונראה מדבריו דאפילו
בדאיכא תרי רובי רוב עיר ורוב סיעה כל שנבעלה בעיר לא תינשא לכתחלה
דאפילו אזל בועל לגבה חשוב כקבוע גזירה אטו היכא דאזלא איהי לגביה ולא
מכשרינן לה אלא כשנבעלה בפרשת דרכים או בקרנות שבשדות שהכל
עוברים שם והיו רוב העוברים כשרים וגם רוב העיר שאפשר שפירשו אלו
ממנה כשרים : **והטור** שכתב על דברי רבינו ונראה שאפילו נתעברה בעיר אם
הלך הבועל אליה תינשא לכתחלה כיון דאיכא רוב העיר ורוב סיעות כשרים
אא"כ הלכה היא אליו עכ"ל גירסא אחרת היתה לו שכתוב לא דאזלא איהי
לגבייהו אבל רבינו גורס כגירסת רש"י שכתבתי וכן דעת התוספות והרשב"א
והריטב"א :

טז הִיָּתָה אֶלְמֶת אוֹ חֲרָשֶׁת אוֹ שְׂאֵמָרָה אֵינִי יוֹדַעַת לְמִי
נִבְעַלְתִּי אוֹ שְׁהִיָּתָה קִטְנָה שְׂאֵינָה מִכָּרֶת בֵּין כָּשֶׁר לְפָסוּל הָרִי זוֹ
סֶפֶק זֹנָה. וְאִם נִשְׂאֵת לְכַהֵן תִּצָּא אֶלָּא אִם כֹּן הָיוּ שְׁנֵי הַרְבֵּי
הַמְצוּיִין אֶצְלָה כְּשָׂרִים :

כסף משנה (יג-טז) פנויה שראוה שנבעלה וכו'. כתב ה"ה וסובר רבינו דרוב

כשרים דבעינן לכתחלה תרי רובי נינהו ממה ששנינו שם במשנה וכו' כן פסקו
ג"כ הרי"ף והרא"ש משמע דס"ל דכי שני רב יהודה בקרונות של צפורי היה
מעשה לאוקומי לר"י בן נורי כר"ג הוא דשני הכי ודלא כרש"י שפירש דכרבי
יהושע מוקים ליה והכריחם לפרש כן כי היכי דלא תיקשי הילכתא אהלכתא
דאפסיקא הלכתא בגמרא כר"ג והדר אפסיקא הלכתא כרבי יוסי אליבא
דריב"נ הלכך ע"כ לפרושי דריב"נ אתי כר"ג: **כתב** הר"ן וז"ל הרמב"ם כתב
בפי"ח מהא"ב דאפילו טוענת בעינן תרי רובי להתירה להנשא לכתחלה
ובדיעבד אפילו חד רובא לא בעינן כיון שהיא טוענת ואומרת לכשר נבעלתי
ובשאינה טוענת אפילו נשאת כל היכא דליכא תרי רובי תצא ותמהני עליו
דכיון דסוגיין דהכא בשאינה טוענת ועלה אמרינן דבעינן תרי רובי ולא מפלגי
בין לכתחלה לדיעבד מנ"ל דבטוענת ניבעי לכתחילה תרי רובי דנהי דלעיל
אמרינן אפילו בטוענת דלא נעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים היינו דבעי חד
רובא אבל תרי רובי מנ"ל דכיון דמדינא אפילו ברוב פסולים כשרה בטוענת
נהי דמשום חומרא בעלמא אמרינן דלא לעביד בה עובדא עד דאיכא רוב
כשרים מ"מ משמע דבחד רובא סגי דרובא דלא בעי ליה אלא משום חומרא
בעלמא לא משמע דניגזור ביה אטו קבוע דניבעי מש"ה תרי רובי עכ"ל. ונ"ל
שטעמו של רבינו משום דמשמע ליה דעובדא דתינוקת דריב"נ כשנבדקה
ואמרה לכשר נבעלתי היא דאל"כ מאי האי דא"ל רבא לרב נחמן ריב"נ דאמר
כמאן אי כר"ג אפילו ברוב פסולים נמי מכשר וכו' מאי שיאטיה דר"ג ורבי
יהושע הכא התם כשנבדקה הכא כשלא נבדקה הילכך ע"כ דהא דריב"נ נמי
כשנבדקה היא וכיון דאסקינן בה דבעי תרי רובי א"כ כי אמרינן כדר"ג ואת
לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים אצלה היינו עד דאיכא תרי רובי
כדמפרש בדריב"נ וא"ת היכי אפשר לומר דלאוקומי לדריב"נ כר"ג שני רב
יהודה בקרונות של צפורי היה מעשה הא מעיקרא אי כר"ג אפילו ברוב
פסולים נמי מכשר וריב"נ מצריך רוב והיכי מהדר דריב"נ מצריך תרי רובי
דכ"ש דיקשה טפי ונ"ל דכי אהדר בקרונות של צפורי היה מעשה לא סיים
מילתיה עד דאסיק ואמר מעלה עשו ביוחסין וה"ק לעולם ריב"נ כר"ג והא
דמכשר ר"ג אפילו ברוב פסולים היינו מדינא אבל משום דמעלה עשו ביוחסין
מודה ר"ג דלא מתכשרא עד דאיכא רוב כשרים וכדא"ל שמואל לרב יהודה

ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים ולא רוב אחד בלבד קאמר אלא תרי רובי נמי מצרכי ר"ג וריב"נ משום מעלה עשו ביוחסין וכדאמר רב יהודה בקרונות של צפורי היה מעשה: ולענין מ"ש רבינו דכשאינה טוענת אפילו נשאת תצא כל היכא דליכא תרי רובי פשוט הוא דע"כ לא הכשיר ר"ג אלא בשנבדקה ואמרה לכשר נבעלתי אבל בשלא אמרה כן לא ומשמע לרבינו דאע"ג דאיכא רוב אחד כשרים תצא עד דאיכא תרי רובי ומשמע מדקדוק לשונו דאפילו בדאיכא תרי רובי נמי לכתחלה נמי לא תינשא משום מעלה ביוחסין דלא עדיף אינה טוענת בתרי רובי מטוענת בחד רובא:

יז הַשְּׁבוּיָה שְׁנִפְדִּית וְהִיא בֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד או יָתֵר אֶסוּרָה לְכַהֵן מִפְּנֵי שֶׁהִיא סֶפֶק זֹנָה שְׁמָא נִבְעְלָה לְעַכּוּ"ם. וְאִם יֵשׁ לָהּ עַד שְׁלֹשׁ נִתְיַחַד הָעַכּוּ"ם עִמָּה הָרִי זוּ כְּשֶׁרָה לְכַהֵנָה. וְאִפְלוּ עֶבֶד או שְׁפָחָה או קָרוֹב נֶאֱמָן לְעֵדוּת זוּ. וְשִׁתִּי שְׁבוּיֹת שֶׁהֶעִידָה כָּל אַחַת מֵהֶן לְחִבְרָתָהּ הָרִי אֵלוּ נֶאֱמָנוֹת. הַזֹּאִיל וְאִסוּר כָּל הַסִּפְקוֹת כֻּלָּן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים לְפִיכָךְ הִקְלוּ בַּשְּׁבוּיָה:

מגיד משנה **השבויה שנפדית וכו'.** בפרק האשה שנתארמלה (דף כ"ב): **והיא בת שלש וכו'.** כי פחות מכאן פשוט הוא שאין ביאתה כלום ומבואר בהרבה מקומות בדין השבויה: **ואם יש לה עד וכו'.** שם במשנה ובגמרא. ודין שתי שבויות במשנה שם. ודין הקטן שם מעשה בגמרא ובגמרא (דף כ"ז): תניא זו עדות איש ואשה תינוק ותינוקת אביה ואמה ואחיה ואחותה אבל לא בנה ובתה ולא עבדה ושפחתה וכו' ותניא אידך הכל נאמנין להעידה חוץ מהימנה ובעלה ואוקימנא התם אליבא דרב פפא הך ברייתא דהכל נאמנין שאפילו שפחתה מהימנא במסיחה לפי תומה וכן בבנה ובתה ודאי כי היכי דלא ליפלגאן אהדדי הברייתות ומדברי רבינו נראה שבכל קטן צריך מסיח לפי תומו. וזהו קצת תימא דברייתא קמייתא לאו במסיח לפי תומו היא דא"כ אפילו שפחתה היתה נאמנת וכמו שנתבאר ואעפ"כ קתני תינוק ותינוקת ועוד דקתני להו דומיא דאביה ואמה ובקרוב לא הצריך רבינו מסיח לפי תומו. ול"נ שבנה ובתה בין גדולים בין קטנים ועבדה ושפחתה צריכין שיהיו מסיחין לפי תומן ואם לאו פסולין והיינו ברייתא קמייתא וזהו שבמעשה שהזכירו שם אמרו מעשה בא לפני רבי באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר [פעם אחת] אני ואמי נשבינו לבין העכו"ם וכו' כמ"ש רבינו משמע מדקאמר באדם אחד בגדול היה ואעפ"כ הצריכו מסיח לפי תומו ואין לומר מעשה שהיה כך היה אבל בגדול אפילו בנה לא בעינן מסיח לפי תומו לא היא חדא דהתם משמע בסוגיא דומיא דשפחתה היא ועוד דאי לא למה להו לאדכורי בגמרא והיה

מסיח לפי תומו וביתר הקטנים אפילו אין מסיחין לפי תומן נאמנין כנ"ל. ומסתברא לי שהעכו"ם או הפסול בעבירה מן התורה כשם שהם פסולין לעדות אשה לומר שמת בעלה כמו שנתבאר פרק י"ב מהלכות גירושין כד פסולין לשבויה דהתם דמילתא דעבידא לאיגלווי היא והיא עצמה נאמנת ואף על פי כן אין אלו נאמנין וכל שכן כאן ואם היו מסיחין לפי תומן אפשר שהן כשרין כמו שכשרים לעדות אשה כנזכר שם והרי הן בכלל הכל נאמנין להעידה חוץ מהימנה ובעלה דאוקי במסיחין לפי תומן וזה החלק האחרון צ"ע. ופי' מסיח לפי תומו כבר נתבאר שם פרק י"ג מהלכות גירושין:

יח וְכֹן קָטָן שֶׁהָיָה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוֹ נֶאֱמָר. מְעֵשָׂה בְּאֶחָד שְׁנֵי שְׂבָיָה הוּא וְאִמּוֹ וּבְנָה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוֹ וְאָמַר נְשִׁיבִינוּ לְבֵין הָעֶכוּ"ם אָנִי וְאִמִּי יִצְאָתִי לְשָׂאֵב מִים וְדַעְתִּי עַל אִמִּי לְלִקֹּט עֵצִים וְדַעְתִּי עַל אִמִּי. [1] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָהּ חֲכָמִים לְכַהֵן עַל פִּיו:

יט אִין הַבַּעַל [2] נֶאֱמָר לְהַעֲיִד בְּאִשְׁתּוֹ הַשְּׂבוּיָה שְׁלֵא נְטִמָּאָה. שְׂאִין אָדָם מְעִיד לְעֶצְמוֹ. וְכֹן שְׁפָחְתָּהּ לֹא תַעֲיִד לָהּ. אֲבָל שְׁפָחַת בְּעֵלָהּ מְעִידָהּ לָהּ. וְשְׁפָחְתָּהּ שֶׁהִיְתָה מְסִיחָה לְפִי תַּמּוֹ נֶאֱמָנָת:

מגיד משנה אין הבעל וכו'. זה מבואר במשנה וברייתא הנזכרת חוץ מהימנה ובעלה ואפילו מסיחין לפי תומן יש לחוש שמא יערימו: וכן שפחתה וכו'. אוקימתא דרב פפא שם בגמרא ופסק רבינו כן וכן פסקו בהלכות וכן דעת הנגיד וכן פסק הרמב"ן ז"ל והטעם משום דלרב פפא מתרצין ברייתות אהדדי ולדברי מי שאמרו שם שאפילו שפחתה כשירה הוצרכו להעמיד ברייתא קמייתא דלא כהלכתא. ודין שפחת בעלה מפורש שם. ומ"ש ושפחה שהיתה מסיחה וכו'. כבר נתבאר במה שהזכרתי למעלה:

כ כֹּהֵן שֶׁהַעֲיִד לְשְׂבוּיָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה הָרִי זֶה לֹא יִשְׂאָנָה שְׂמָא עֵינָיו נִתְּן בָּהּ. וְאִם פְּדָאָהּ וְהַעֲיִד בָּהּ הָרִי זֶה יִשְׂאָנָה. שְׂאֵלוֹ לֹא יִדַּע שֶׁהִיא טְהוֹרָה לֹא נִתְּן בָּהּ מְעוֹתָיו:

מגיד משנה כהן שהעיד לשבויה שהיא טהורה וכו'. בפרק אלו נערות (דף ל"ו:) ברייתא וכת"ק דאמר הכין ונזכרה בהלכות בפרק האשה שנתארמלה:

כא האשה שאמרה נשביתתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר אפלו היה שם עד אחד שמעיד שהיא שבויה. אבל אם יש שם שני עדים שנשבית אינה נאמנת עד שיעיד לה אחד שהיא טהורה. היו שם שני עדים שנשבית ועד אחד מעיד שנטמאת ואחד מכחיש אותו ומעיד לה שהיא טהורה ולא נתיחד עמה עכו"ם עד שנפדיית. אפלו זה שמעיד שהיא טהורה אשה או שפחה הרי זו מתרת :

מגיד משנה **האשה שאמרה וכו'.** משנה שם (דף כ"ב) אמרה נשביתתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ופיי רבינו דדוקא שני עדים אבל במקום עד אחד ודאי נאמנת ופשוט הוא שהיתה יכולה להכחיש ושאלן מחזיקין אותה בשבויה ע"פ עד אחד ואין פוסלין אותה בפחות משנים וא"כ כשאומרת נשביתתי וטהורה אני נאמנת מדין הפה שאסר הוא הפה שהתיר : **היו שם שני עדים וכו'.** ברייתא שם (דף כ"ג) : ואוקימתא דרב פפא התם דאע"ג דאיכא עדי שבויה ואיכא עד אחד דטומאה הרי היא מותרת ע"פ אשה המעידה עליה שהיא טהורה ונראה מפשט הגמרא שאפילו בא עד טומאה תחילה ואח"כ באה האשה הרי היא מותרת על פיה ואע"פ שיש חילוק בזה בדין המיתה כנזכר פ"ב מהלכות גירושין בשבויה הקילו שאל"כ היו מזכירין כן בגמרא כאן וזה נראה דעת רבינו ועיקר :

כספ משנה **היו שם שני עדים שנשבית ועד אחד מעיד שנטמאת ואחד מכחיש אותו וכו'.** כתב הר"ן וא"ת בסיפא היכי משתריא אפומא דעד כיון שהיא אמרה תחלה חברתי טמאה והא ה"ל ע"א דהכחשה ועד אחד בהכחשה לאו כלום הוא נאפילו היכא דעד אחד נאמן כבי תרי כדמשמע פרק האשה שלו ובסוטה פרק כשם] י"ל דבדאתא עד המטהר תחלה והתירוה על פיו עסקינן ואחרים אומרים דלא צריכין להכי אלא בשבויה הקלו דאפילו ע"א דהכחשה דעד פסול מהימן והרמב"ם כתב עוד בפ"ח מהא"ב דאפילו אשה מתירתה אע"פ שעד כשר מכחישה ומשמע דמפיק לה מרישא דקתני אני טמאה וחברתי טהורה נאמנת דמשתריא חברתה אפומא דידה אע"ג דאיכא עד כשר דקא מפיד מיפד ואמר את טהורה וחברתיך טמאה וסתמא קתני אע"פ שלא התירו חברתה אפומא דידה תחלה אלמא בשבויה הקלו להתירה אפילו על פי אשה אע"פ שמכחישה עד כשר :

כב מי שְׁאָמְרָה נְשִׁבִיתִי וְטָהוּרָה אָנִי וְהִתִּירוּהָ בֵּית דִּין לְהַנְשֵׂא וְאַחַר כֶּךָּ בָּאוּ שְׁנֵי עֵדִים שְׁנִשְׁבִּית הָרִי זֹו תִּנְשֵׂא לְכַתְחָלָה וְלֹא תִצָּא מִהִתְרָה. וְאַפְלוּ נִכְנַס אַחֲרֶיהָ שְׁבֵאִי וְהָרִי הִיא שְׁבוּיָה לְפָנֵינוּ בְּיַד אֲדוֹנֶיהָ הָרִי זֹו לֹא תִצָּא מִהִתְרָה שְׁהִתִּירוּהָ. וּמִשְׁמֵרִין אוֹתָהּ מֵעַתָּה עַד שְׁתִּפְדָּה :

מגיד משנה מי שאמרה נשביתי וטהורה אני וכו'. משנה כתובות (דף כ"ב) הנזכרת למעלה יש עדים שנשבית וכו' ואם משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא ובגמרא (דף כ"ג) לא נשאת נשאת ממש אלא כיון שהתירוה לינשא אע"פ שלא נשאת וכו' [ומאי לא תצא] לא תצא מהיתרה הראשון. ומ"ש ואפילו נכנס השבאי וכו'. שם מעשה בגמרא בבנתיה דמר שמואל. ומ"ש ומשמרין אותה וכו'. פשוט הוא ומתבאר שם :

כג בָּאוּ לָהּ שְׁנֵי עֵדִים אַחַר כֶּךָּ שְׁנִשְׁמַאת אֶפְלוּ נִשְׂאת וְאַפְלוּ הָיוּ לָהּ בָּנִים הָרִי זֹו תִצָּא. וְאִם בָּא עַד אֶחָד אֵינוּ כְּלוּם. אָמְרָה נְשִׁבִיתִי וְטָהוּרָה אָנִי וַיֵּשׁ לִי עֵדִים שְׁאָנִי טָהוּרָה אֵין אוֹמְרִין נִמְתִּין עַד שְׁיָבוּאוּ הָעֵדִים אֶלָּא מִתִּירִין אוֹתָהּ מִיָּד. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפְלוּ יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ עַדִי טְמֵאָה מִתִּירִין אוֹתָהּ עַד שְׁיָבוּאוּ. שְׁבִשְׁבוּיָה הִקְלוּ :

מגיד משנה באו לה שני עדים אחר כך שנשמאת וכו'. שם ואם באו לה עדי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא ופירש רבינו שני עדים ופשוט הוא: אמרה נשביתי וטהורה אני ויש לי עדים וכו'. פי' וכגון שלא היו שם עדים שנשבית בשעה שהיא אומרת כן שהרי היא נאמנת לומר נשביתי וטהורה אני כנזכר למעלה. ומה שכתב רבינו כאן ברייתא הוא שם. ומ"ש ולא עוד אלא אפילו יצא עליה קול וכו'. מבואר שם בסוגיא גבי בנתיה דמר שמואל דאשתביין :

כד הָאֵב שְׁאָמַר קִדְשְׁתִּי אֶת בְּתִי וְגִרְשְׁתִּיהָ וְהָרִי הִיא קִטְנָה נֶאֱמָן. קִדְשְׁתִּיהָ וְגִרְשְׁתִּיהָ כְּשֶׁהִיָּתָה קִטְנָה וְהָרִי הִיא גְדוּלָּה אֵינוּ נֶאֱמָן לְהַחֲזִיקָה גְרוּשָׁה. נְשִׁבִית וּפְדִיתִיהָ בֵּין שֶׁהִיא גְדוּלָּה בֵּין שֶׁהִיא קִטְנָה אֵינוּ נֶאֱמָן. שְׁלֹא הֶאֱמִינָה אוֹתוֹ תוֹרָה אֶלָּא

לְאֶסְרָה מְשׁוּם אִישׁוֹת שְׁנֶאֱמַר (דברים כב-טז) 'אֵת בְּתִי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה'. אָבֵל לֹא לְפָסְלָה מְשׁוּם זְנוּת :

מגיד משנה האב שאמר קדשתי את בתי וכו'. משנה בפרק האומר קידושין (דף ס"ד): נשבית ופדיתיה בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה וכו'. שם במשנה ואמרו הטעם בגמרא לנישואין הימניה רחמנא לאב בשבויה לא הימניה וכתב הרשב"א ז"ל הבעלתיה ביאת איסור נמי לא הימניה והכי איתמר בירושלמי קידשתיה לאחד מן הפסולין לה נאמן הבעלתיה לאחד מכל הפסולים לה אינו נאמן וגרסינן נמי בתוספתא (פרק ד') נשבית ופדיתיה או שנבעלה לאחד מן הפסולין לה לא כל הימנו לאסרה עכ"ל:

כה אֵשֶׁת כֹּהֵן שְׁנֶאֱסְרָה עָלָיו מְשׁוּם שְׁבוּיָה הוּאֵיל וְהַדָּבָר סָפֵק הֲרִי זֶה מִתְּרַת לְדוֹר עֲמוֹ בְּחֶצֶר אֶחָד וּבְלִבָּד שְׂפִיָּהּיו עֲמוֹ בְּנִיּוֹ [ח] וּבְנֵי בֵיתוֹ תָּמִיד לְשִׁמְרוֹ :

מגיד משנה אשת כהן שנאסרה עליו משום שבויה וכו'. ממעשה דרבי זכריה בן הקצב הנזכר בפרק האשה שנתארמלה כתובות (דף כ"ז ע"ב) מתבאר זה :

כו עִיר שְׁבָאָה בְּמִצּוֹר וְנִכְבְּשָׁה אִם הָיוּ הָעֲכוּוֹיִם מִקִּיפִין אֶת הָעִיר מִכָּל רוּחוֹתֶיהָ כִּדִּי שְׁלֹא תִמְלִט אִשָּׁה אַחַת עַד שְׂפִירָאוֹ אוֹתָהּ וְתַעֲשֶׂה בְּרִשׁוֹתָן הֲרִי כָּל הַנְּשִׂיִם שְׁבִתוּכָה פְּסוּלוֹת לְכַהֲנָה כְּשִׁבוּיֹת שְׂמָא נִבְעָלוּ לְעֲכוּוֹיִם. אֵלֶּא מִי שְׂפִיָּתָה מִבֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים וּלְמִטָּה כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוֹ :

כסוף משנה עיר שבאה במצור ונכבשה וכו' בד"א בגדוד של אותה מלכות וכו'. כתב ה"ה ואני תמה בזה היאך אפשר לפסוק כרב מרי וכו' והר"ן כתב וז"ל הרמב"ם חילק בדין הכהנות בין כרכום של אותה מלכות לכרכום של מלכות אחרת ע"פ דרכו של ר"ח ובפ"י מהמ"א לענין י"ינ לא חילק ונראה שהוא מפרש כפרש"י דרבי יצחק לא אתא לתרוצי מתניתין אהדדי דמודה ליה לרב מרי דלעולם לנסך אין פנאי אלא דאף לבעול אתי לאיפלוגי דכי אמרינן יש פנאי ה"מ בכרכום של אותה מלכות אבל בשל מלכות אחרת לא הלכך נקטינן כרב מרי דלנסך בכל ענין אין פנאי ולבעול מפלגינן בין כרכום של אותה מלכות לכרכום של מלכות אחרת כר"י בן אלעזר עכ"ל :

כז וְאִם הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּמְלֹט אִשָּׁה אַחַת וְלֹא יֵדְעוּ בָּהּ אֹרֶךְ יְמֵיהָ וְהָיָה בְּעִיר מִחְבוּבָאָה אַחַת אֲפִלוּ אֵינָה מְחֻזְקֶת אֲלֵא אִשָּׁה אַחַת הָרִי זֶה מִצְּלָתָה עַל הַכֹּל:

כח כִּי־צַד מִצְּלָתָה. שֶׁכָּל אִשָּׁה שֶׁאֲמָרָה טְהוֹרָה אֲנִי נֶאֱמָנֶת. וְאִם עַל פִּי שְׂאִין לָהּ עַד מִתּוֹךְ שֶׁיִּכְוֶלָה לֹמֵר נִמְלָטְתִּי כְּשֶׁנִּכְבְּשָׁה הָעִיר אֹרֶךְ יְמֵיהָ מִחְבוּבָאָה הָיִיתִי וְנִצְלָתִי נֶאֱמָנֶת לֹמֵר לֹא נִמְלָטְתִּי וְלֹא נֶחְבַּאתִי וְלֹא נִטְמַאתִי:

כט בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּגִדּוּד שֶׁל [ט] אוֹתָהּ מַלְכוּת שֶׁהִם מְתִישְׁבִין בְּעִיר וְאִין יִרְאִין לְפִיכֶךְ חוֹשְׁשִׁין לָהֶם שְׂמָא בְּעָלוּ. אֲבָל גִּדּוּד שֶׁל מַלְכוּת אַחֲרַת שֶׁפִּשְׁט וְשִׁטָּף וְעֵבֶר לֹא נֶאֱסָרוּ הַנְּשִׂים מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם פְּנָאֵי לְבַעַל שֶׁהוּ עוֹסְקִים בְּשִׁלְל וּבִזְרוּתָן לָהֶם. וְאִם שָׁבוּ נְשִׂים וְנִעְשׂוּ בְּרִשׁוּתָן אִם עַל פִּי שֶׁרְדָּפוּ אַחֲרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל וְהִצִּילוּ אוֹתָן מִיָּדָם הָרִי הֵן אֲסוּרוֹת:

מגיד משנה (כו-כט) עיר שבאה במצור ונכבשה אם היו וכו'. שם במשנה עיר שכבשה כרכום כל כהנות שנמצאו בתוכה פסולות ואם יש לה עדים אפילו עבד או שפחה הרי אלו נאמנין ובגמרא הקשו ורמינהו בולשת שבא לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך ותירץ רב מרי לבעול יש פנאי לנסך אין פנאי רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה אמר כאן בכרכום של אותה מלכות כאן בכרכום של מלכות אחרת פי' ההיא דקתני אלו ואלו מותרות בכרכום של מלכות אחרת ובעילה ונסוך בשעת מלחמה שוין הן ששניהן חוששין להם בכרכום של אותה מלכות ואין חוששין להן בשל מלכות אחרת ומדברי רש"י ז"ל נראה שהוא מפרש כאן וכאן בדין הכהנות ולא חלק חזקיה על רב מרי בדין הנסוך דבכל גוונא ודאי אפי' של אותה מלכות בשעת מלחמה אין פנאי לנסך וכתב הרמב"ן ז"ל שאין מחוור בלשון הגמרא דאמר כאן וכאן. והקשו בגמרא [כרכום] של אותה מלכות נמי א"א דלא ערקה חדא מינייהו פי' אמאי כאן פסולות נתלה להקל שהרי הן יכולות להשתמט מן האויבים וליהוי כמחבואה שמצלת על כולם ותירץ שמואל כשמסרות רואות זו את זו והקשו א"א דלא נימי פורתא [בלילה] ותירץ לוי דמהדר לה למתא שושילתא וכלבא

גוּוּזָא וְאוּוּזָא פִּי שֶׁלִּשְׁלֹאֹת שֶׁל בְּרִזְל וְכַלְבִּים וְאוּוּזִים וְתִרְנַגּוּלִים וּמְקֻלוֹת וְקִסְמִין דְּבָרִים הַמְשַׁמְיַעִין קוֹל אִם תִּבְרַח אַחַת מֵהֶן וְכֵן מִבּוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִּי אִי זֶהוּ כֶּרְכּוּם רַבִּי בַּא בֶּשֶׁם רַבִּי חֵיִיא בַּר אֲשִׁי כְּגוֹן דּוּגוֹן וְשֶׁלִּשְׁלֹאֹת שֶׁל בְּרִזְל וְכַלְבִּים וְאוּוּזִים וְתִרְנַגּוּלִין וְאַפְרִטוּטוֹת מְקִיפִין אֶת הָעִיר וְכוּ' מַעֲשֵׂה הָיָה וּבִרְחַח מִשֶּׁם סוּמָא אַחַת הֵיטָה שֶׁם פִּירְצָה אַחַת מִצִּלַּת עַל הַכֹּל וְכוּ' רַבִּי זְעִירָא בֶּשֶׁם רַבִּי בַּא בַּר זְבַדָּא רַבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָא בֶּשֶׁם רַבִּי יוֹדָן נְשִׂיאָה וּבִלְבַד כֶּרְכּוּם שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת אֲבָל כֶּרְכּוּם שֶׁל מַלְכוּת אַחֲרַת כִּלְסִטִּים הֵן עֵי"כ בִּירוּשְׁלַמִּי. עוֹד בְּגִמְרָא דִּילָן אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זְבַדָּא פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה וּרְבֵּנָן חַד אָמַר כֹּאן בְּכֶרְכּוּם שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת כֹּאן בְּכֶרְכּוּם שֶׁל מַלְכוּת אַחֲרַת וְלֹא קִשְׂיָא לֵיהּ וְלֹא מִיַּדִּי פִּי שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁשׁ לְמָה שֶׁהִקְשׁוּ אִי אֲפֻשֶׁר שֶׁלֹּא עֵרְקָה חֲדָא מִיַּנְיָהּ לְפִי שֶׁהָיָה סְבוּר שְׁאִין מִתִּירִין עַל סַמְךָ זֶה וְהִדְרָא קִשְׂיָא לֵיהּ וּמִשְׁנֵי כֹּאן דְּהִדְרִי לָהּ לְמִתָּא שׁוֹשִׁילְתָּא וְכוּ' עוֹד שֶׁם אִם יֵשׁ שֶׁם מַחְבּוּאָה אַחַת מִצִּלַּת עַל [כַּף] הַכְּהֻנּוֹת כּוֹלֵם וְהֶעֱלוּ בְּהַלְכוּת מִן הַגְּמֵרָא שֶׁאֲפִילוּ אֵינָה מַחְזֻקֶת אֲלֵא אֵשֶׁה אַחַת כּוֹלְהוּ שְׁרִיין דְּאִמְרֵי בְּכַל חֲדָא וְחֲדָא הֵינּוּ הָאִי וְאִי אִמְרָה לֹא נַחְבָּאֲתִי וְלֹא נִטְמָאֲתִי נִאֲמַנְתָּ דְּאִמְרִינָן מָה לָּהּ לְשַׁקֵּר מִגּוּ דְּאִי בְּעִיא אִמְרָה נַחְבָּאֲתִי עֵי"כ. וּבִיָּאֵר רַבִּינוּ שֶׁמָּה שֶׁאִמְרוּ כְּהֻנּוֹת לֹא דוֹקָא דַּה"ה לְכֹל הַנְּשִׂים לְהַנְּשֵׂא לְכְּהוֹנֵה וּפְשׁוּט הוּא. **וּמ"ש אֵלֵא מִי שֶׁהֵיטָה מִבֵּית שֶׁלֹּשׁ וְלִמְטָה.** גֵּי"כ פְּשׁוּט וְכֹבֵר נֹזְכֵר לְמַעֲלָה: **וּמ"ש רַבִּינוּ וְאִם שְׁבוּ נְשִׂים וְנַעֲשׂוּ בְּרִשׁוֹתָן וְכוּ'.** פְּשׁוּט הוּא שְׁכַל שְׁבָאוּ לִידָן דִּינָן כַּדִּין הַשְּׁבוּיּוֹת וְאִין הַחִילּוּק בְּשְׁבוּיָה מִמֶּשׁ וְיִתֵּר דְּבָרֵי רַבִּינוּ מִבּוֹאֲרִין שֶׁהוּא פּוֹסֵק כְּתִירוּצִיָּה דְּחֻזְקִיָּה וְכִלּוּי דְּאִמְרָא דְּמַהֲדְרִי לָהּ לְמִתָּא שׁוֹשִׁילְתָּא וְכוּ'. אֲבָל הַרְמַבַּי"ן וְרַשְׁבֵּי"א ז"ל אָמְרוּ דְּלַעֲנִין פְּסֻקָא אֲנִן כְּרַב מְרִי קִי"ל דְּלֹא חִילֵק בֵּין כֶּרְכּוּם לְכֶרְכּוּם וְכֹאן וְכֹאן אִין לָהֶם פְּנָאִי לְנִסְךָ וְלִבְעוּל יֵשׁ פְּנָאִי וְלִכְן אֲסוּרוֹת אַע"ג דְּלֹא הִדְרָא לְמִתָּא כְּלוּם דְּשִׁמְאָ יֵשׁ לָהֶם אֵימַת הַגֵּיִיסוֹת וְאִינָן בּוֹרְחוֹת וְהֵינּוּ דַּהֲתֵם בְּפִרְקָא הַשׁוֹכֵר (ע"ז דָּף ע"א) רַמִּינָן מִתְּנִיתִין אֶהְדְּדִי וּמִפְּרָקִינָן לָהּ כַּדְרַב מְרִי וְלֹא מִסִּימֵי הַתֵּם הֵנִי פִירוּקֵי אַחֲרֵינִי דַּהֲכָא וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַהֲלָכוֹת שֶׁהַשְּׁמִיטוּ בִּי הַסּוּגִיּוֹת וְלֹא כָּתְבוּ אֲלֵא הַמְשַׁנִּיּוֹת כְּפִשְׁטָן עֵי"כ דְּבִרְיָהֶם ז"ל. וְאִנִּי תִּמָּה בְּזֶה הַיָּאֵךְ אִיפְשֶׁר לְפִסּוּקָא כְּרַב מְרִי וְלִדְחוֹת הָא דְּחֻזְקִיָּה דְּשִׁמּוּאֵל וְלוּי דְּמִפְּרָקֵי אֲלִיבִיָּה וְכוֹלְהוּ סוּגִיא מִשׁוּם הָא דְרַב מְרִי וְהָא דְרִי יְהוּדָה נְשִׂיאָה וּרְבֵּנָן דְּגִמְרָא דִּילָן וְכוֹלְהוּ הֵנָּה אִמּוּרָאֵי דִירוּשְׁלַמִּי דְּמַחְלָקֵי בֵּין כֶּרְכּוּם לְכֶרְכּוּם וּמִתִּירִין אוֹתָהּ בְּכֶרְכּוּם שֶׁל מַלְכוּת אַחֲרַת מִשׁוּם הָא דְרַב מְרִי דְּלֹא חִלֵּק וְאִיךְ נְפִסּוּקָא הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ לְהַחְמִיר שֶׁהוּא יַחֲדָא וְכֹל שְׁכֵן בְּאִיסוּר זֶה דְּחֻזְיָנָן דְּמִקְיָלִין בֵּיהּ בְּמַחְבּוּאָה אַחַת הַמְּחֻזְקֶת אֵשֶׁה אַחַת שֶׁמִּצִּלַּת עַל כּוֹלָן וְאִי מִשׁוּם סוּגִיין דַּע"ז דְּלֹא מִפְּרָקֵי הַנֵּךְ פִירוּקֵי [אֵינּוּ מוֹכְרָח] מִשׁוּם [דְּאִיכָא לְמִימַר] דְּסַמְכֵי הַתֵּם אֲסוּגִיין דַּהֲכָא דַּהֲיָא בְּדוּכְתָהּ לַעֲנִין כְּהוֹנָה. וְרִאִיתִי לְרַבִּינוּ פִּי"ב מִהַלְכוּת מֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרוֹת שְׁכַתָּב גְּדוּד הַנִּכְנַס לְמַדִּינָה דֶּרֶךְ שְׁלוֹם כֹּל הַחֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת אֲסוּרוֹת וְסִתּוּמוֹת

מותרות ובשעת המלחמה אם פשט הגדוד במדינה ועברו אלו ואלו מותרות שאין פנאי לנסך עד כאן לשונו, ולא חלק בין גדוד של אותה מלכות לגדוד של מלכות אחרת ואיפשר שהוא פוסק כרב מרי בדין היין נסך מפני שבמסי' ע"ז לא הזכירו תירוץ אחר ואם איתא דבכרכום של אותה מלכות היו אסורות אפילו בשעת מלחמה היה להם להזכיר שם ופסק בדין הכהונות כסוגיין דהכא משום דכולהו הני אמוראי סבירא להו דבכרכום של מלכות אחרת שהן מותרות והולכין כאן וכאן להקל מפני שהכל הוא חשש של ספק וסוגיין דמכרען הכי כל חדא בדוכתה ובירושלמי נמי משמע הכי שכאן בכתובות אמרו ובלבד בכרכום של אותה מלכות. ובירושלמי נמי לא הזכירו ההיא דע"ז כלל. ושם בע"ז בפרק השוכר לא דברו כלל על מתניתין דהתם אלמא משמע דההיא דע"ז בכל גוונא היא וסלקן מסקנא דגמרא לחדא וקיימא לן הכין ואיפשר נמי דרב מרי הוה מוקי להו לתרוייהו מתניתין בכרכום של אותה מלכות ולא הוה פליג בכרכום של מלכות אחרת לאסור הכהונות. ולפי פסק זה מה שכתב רבינו שם בדין יין נסך אם פשט הגדוד במדינה ועברו הוא מפני שאם נקבעו שם אפילו רב מרי מודה דחביות פתוחות אסורות שהרי יש פנאי לנסך שכבר נתיישבו שם ואע"פ שיש לדחוק ולומר שכוונתו היתה שם לחלק בין אותה מלכות למלכות אחרת ורמז הדבר במה שכתב אם פשט הגדוד וכו' מה שכתבתי נראה לי שהיתה כוונתו ז"ל ונראה עיקר וכ"ש לפי מ"ש למעלה בשם רש"י ז"ל כנ"ל:

כסף משנה ומ"ש רבינו אבל גדוד של מלכות אחרת כו' ואם שבו נשים ונעשו ברשותן אע"פ שרדפו אחריהם ישראל והצילו אותן מידם הרי הן אסורות. דבריו מבוארים שלא אמרו אין פנאי לבעול אלא בכרכום של מלכות שפשט ושטף ועבר שבעודם טרודים לשלול שלל ולברוח ומתוך כך אין פנאי לבעול אבל כששבו הנשים ונעשו ברשותי כבר יש להם שם שבויות ואע"פ שלא היה להם פנאי לבעול שתיכף שברחו רדפו ישראל אחריהם והצילו הנשים מידם לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים וכל שנעשו ברשותן פסולות. ונראה עוד מדברי רבינו דאפילו גדוד של מלכות אחרת אם היה שוקט ובוטח ואינו נחפז לברוח יש פנאי לבעול הוא וכל כהנות שבעיר פסולות שלא אמרו אלא בשפשט ושטף ועבר: ועל מ"ש רבינו שאם היתה מחבואה אחת אפילו אמרה לא נחבאתי ומכל מקום טהורה אני מצלת. כתב הר"ן מכלל דס"ל דלא מטהרינן לה אלא כי אמרה טהורה אני במגו דנחבאתי אבל סתמא לא ול"נ דכל שיש שם מחבואה אחת אינה צריכה לומר נחבאתי אלא מסתמא תלינן בה לקולא והביא ראיה מהגמרא:

ל האשה שנחבשה ביד עכו"ם על ידי ממון מתרת. על ידי נפשות אסורה [א] לכהנה ולפיכך אם הנה בעלה כהן נאסרה עליו. במה דברים אמורים בזמן שישראל תקיפה על העכו"ם והם יראין מהם. אבל בזמן שישראל תקיפה אפלו על ידי ממון כיון שנעשית ברשות העכו"ם [ב] נאסרה אלא אם כן העיד לה [ג] אחד כשבוייה כמו שבארנו:

מגיד משנה האשה שנחבשה ביד עכו"ם על ידי ממון וכו'. משנה בפרק האשה שנתארמלה (דף כ"ו): האשה שנחבשה בידי עכו"ם ע"י ממון מותרת לבעלה על ידי נפשות אסורה לבעלה ופירשוה כל הגאונים זכרונם לברכה דוקא אם היה הבעל כהן והוא הדין לינשא לכתחלה לכהן אבל לישראל ודאי לא חיישינן שמא נתרצית וכן הכריחו האחרונים ז"ל ובגמרא אמרינן על ידי נפשות כגון נשי דגנבי ולוי אמר כגון אשתו של בן דונאי פירוש רוצח היה כדאיתא בסוף סוטה ולא הזכירו זה בהלכות ולא בדברי רבינו. ונראה שהם מפרשים שנשי אלו הרוצחים והגנבים נתפשות למלכות מחמת שידועות במעשה בעליהן ומסייעין אותן והרי הן ספק שמא תמותינה על ידי המלכות ולזה לא הוצרכו להזכיר כן אבל יש מפרשים שכתבו שאע"פ שאין לנשים חשש מיתה כיון שבעליהן נתפסין להריגה אין המלך מקפיד על נשיהן ואסורות וזהו דעת רש"י ז"ל. עוד שם בגמרא אמר חזקיה והוא שנגמר דינן להריגה ורבי יוחנן אמר אע"פ שלא נגמר דינן להריגה ובהלכות לא הזכירו זה נראה שדעתם לפסוק כרבי יוחנן וזה דעת רבינו ויש מפרשים נגמר דינן ולא נגמר על הבעלים וכפי מה שנזכר בסמוך: **במה דברים אמורים בזמן שיד ישראל וכו'.** שם מבואר בגמרא (דף כ"ו): ובהלכות וממה שכתב רבינו כיון שנעשית ברשות עכו"ם נאסרה ולא כתב כיון שנתייחדה עם העכו"ם משמע ודאי דדוקא כשהיא חבושה תחת ידן אבל נתייחדה מדעתה ואינה מעושת בידיהם מותרת ואין אוסרין אותה ביחוד בלבד והסוגיא שבפרק אין מעמידין (ע"ז דף כ"ח): דמשמע דע"י יחוד בלבד אוסרין אותה כבר פירשה בעל התרומה בשם רבי יצחק ז"ל דלמסקנא בנתייחדה מדעת לא אסרינן לה וכך פירש הרשב"א ז"ל שם:

הלכות איסורי ביאה - פרק תשעה עשר

א אי זו היא חללה זו שנולדה מאסור כהנה. וכן אחת מן הנשים האסורות לכהנה שנבעלה לכהן נתחללה. אבל הכהן עצמו שעבר העברה לא נתחלל:

מגיד משנה אי זו היא חללה זו שנולדה וכו'. ברייתא וגמרא פרק עשרה יוחסין (קידושין דף ע"ו): **אבל הכהן וכו'.** שם מפורש בברייתא:

ב ובין שנבעלה באנס או בשגגה [בין כדרכה בין שלא כדרכה] משהערה בה נתחללה. והוא שיהיה כהן בן תשע שנים ויום אחד ומעלה ותהיה זו האסורה לו בת שלש שנים ויום אחד ומעלה:

מגיד משנה ובין שנבעלה באונס וכו'. משנה בפרק הבע"י (דף נ"ג): אמרו שם בדין שוגג ואונס והעראה [ושלא כדרכה] וכן הבא על אחת מן העריות או פסולות כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה וכו' פסול ולא חלק בין ביאה לביאה. **ומה שכתב והוא שיהיה בן ט' וכו'.** מבואר בהרבה מקומות:

ג כיצד. כהן בן תשע שנים ויום אחד שפא על הגרושה או על הזונה. וכהן גדול שפא עליהן או על האלמנה או שנשא בעולה ובא עליה הרי אלו נתחללו לעולם. ואם הוליד ממנה בן בין זה שחללה בין כהן אחר הולד חלל. אבל כהן שקדש אשה מאסורי כהנה ונתאלמנה או נתגרשה מן הארוסין לא נתחללה. ואם נשאת אף על פי שלא נבעלה נתחללה שכל נשואה בחזקת בעולה היא אף על פי שנמצאת בתולה:

מגיד משנה כיצד כהן וכו'. כבר נתבאר זה. **ומ"ש או שנשא בעולה וכו'.** הוא מחלוקת תנאים שם (דף נח) בגמרא ונפסקה הלכה שם שאע"פ שאין בנושא הבעולה אלא עשה כנזכר פי"ז הולד ממנה חלל: **אבל כהן שקידש אשה וכו'.** שם במשנה (דף נ"ו): נתארמלו או נתגרשו מן הנישואין פסולות מן הארוסין כשרות ובגמרא (דף נ"ט) אמרו דביאה משוי לה חללה וכתב רבינו מן הנישואין אע"פ שלא נבעלה נתחללה שכל נשואה בחזקת בעולה ולמד כן ממה

שאמרו שם סתם מן הנישואין ולענין כתובה אמרו שכל אלמנה מן הנישואין היא בחזקת בעולה וכ"ש באיסור של תורה :

כסף משנה אבל כהן שקידש אשה מאיסורי כהונה וכו' ואם נשאת אע"פ שלא נבעלה נתחללה שכל נשואה בחזקת בעולה וכו'. כתב ה"ה שלמד כן ממ"ש סתם מן הנישואין פסולות ול"נ דמייתורא דמתנני דקתני מן הנישואין פסולות שהיא משנה שאינה צריכה למד רבינו דהיינו לומר שכיון שנכנסו לרשות הבעל לנישואין אף על פי שלא נבעלו פסולות :

ד כהן גדול ששנשא בוגרת או מפת עץ לא חלקה. וכן אם בעל בעולה בלא נשואין לא חלקה :

מגיד משנה כהן גדול שנשא בוגרת וכו'. כבר נתבאר פי"ז שאם נשא בוגרת או מוכת עץ שאין מוציאין מידו וכ"ש שאין הולד חלל. ומ"ש וכן אם בעל בעולה בלא נישואין לא חללה. פשוט הוא דאע"ג דקי"ל דיש חלל מנושא את הבעולה כנזכר למעלה דוקא בנושא לפי שעבר על עשה דוהוא אשה בבתוליה יקח והוא עשה דכהונה אבל אם בא על הבעולה שלא כדרך נישואין אינו מוזהר בה יותר מאדם אחר ואינו איסור כהונה אלא איסור בלבד ואין חלל אלא מאיסורי כהונה כנזכר למעלה ומבואר בעשרה יוחסין וכן אמרו פ' הבע"י בגמרא לא ישא אדם אנוסת חבירו ומפותת חבירו ואם נשא הולד חלל ומשמע דוקא נישואין ופשוט הוא שהבעולה שהזכיר רבינו הוא שאינה אלמנה ולא גרושה אלא שנבעלה בזנות לאדם אחר :

ה כהן הבא על ערוה מן העריות חוץ מנדה או על אחת מחיבי לאוין השוין בכל עשה אותה זונה כמו שבארנו. חזר ובא עליה ביאה שניה בין הוא בין כהן אחר נעשית חלקה וזרעו ממנה חללים. לפיכך כהן שבא על זקוקה ליבם ונתעברה מביאה ראשונה הנלד כשר לפי שאינה מאסורי כהנה ונעשית זונה. חזר ובא עליה ביאה שניה ונתעברה וילדה היא חלקה וילדה חלל לפי שהיא מאסורי כהנה :

מגיד משנה כהן הבא על ערוה וכו'. פי"י יוחסין אמרו אין חללה אלא מאיסור כהונה אמר רב אסי הילכך כהן שבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ובא עליה עשאה חללה ע"כ שם וה"ה לכל השאר ורצה רבינו ללמוד

הכשר מדין זה ולא מצא אלא על מי שזקוקה ליבם שאילו בחייבי כריתות הולד ממזר ובלאו כהונה הולד חלל ואם בא על הממזרת הרי הולד פסול לפיכך כתב דין זה בזקוקה ליבם שיש בה לאו דלא תהיה אשת המת והולד ממנה כשר לכהונה ונעשית זונה בביאתו כמו משאר חייבי לאוין ונפסלה לכהונה ואם חזר ובא עליה היא חללה והולד חלל כמ"ש רבינו :

ו וכן פהו הפא על הגירת והמשחררת חללה וזרעו ממנה חללים. פהו הפא על הנדה הנולד כשר ואינו חלל שאין אסור הנדה מיחד בכהנים אלא שנה בכל :

מגיד משנה **וכן כהן הבא וכו'.** זה נמשך אחר מה שנתבאר פי"ח שהגירות אסורה משום זונה וכן המשחררת וכל שבא עליהן הרי הולד חלל ואפילו לדברי מי שסובר שאסורין משום [דכתיב בתולות מזרע בית ישראל] כמ"ש שם מ"מ כיון שאיסור המיוחד בכהונה איפשר שהולד חלל מהן כמו משאר איסורי כהונה : **כהן הבא על הנדה וכו'.** בפרק הבע"י (דף ס') ברייתא :

ז פהו שנשא גרושה מעברת בין ממנו בין מאחר וילדה כשהיא חללה הנולד כשר שהרי לא בא מטפת עברה :

מגיד משנה **כהן שנשא גרושה וכו'.** זה מבואר בפי עשרה יוחסין (ע"ז) שאמרו חלל יצירתו בעבירה :

ח כבר ביארנו שהחלוצה אסורה לכהן מדבריהם. לפיכך פהו שבא על החלוצה הרי זו חללה וזרעה מכהן חללים והכל מדבריהן. אבל פהו שבא על אחת מהשניות היא כשרה וזרעו ממנה כשרים. שאסור השניות אסור השנה בכל הוא ואינו מיחד בכהנים :

מגיד משנה **כבר ביארנו שהחלוצה וכו'.** פי"ז נתבאר שהחלוצה מדברי סופרים ומבואר בפרק יש מותרות (דף פ"ה) שהיא פסולה וולדה פסול מדרבנן כדאיתא התם : **אבל כהן שבא על אחת וכו'.** שם מבואר :

ט כֹּהֵן שֶׁבָא עַל סִפְּק זֹנֶה כְּגוֹן סִפְּק גִּיְרַת אוּ מִשְׁחַרְרַת. אוּ שֶׁבָא עַל סִפְּק גְּרוּשָׁה. וְכֵן כֹּהֵן גְּדוֹל שֶׁבָא עַל סִפְּק אֱלֻמָּנָה הָרִי זוּ סִפְּק חֲלָלָה וְיִלְדָה סִפְּק חֲלָל:

מגיד משנה **כהן שבא על ספק וכו'.** מבואר פ"ק דכתובות (דף י"ד) בדין אלמנת עיסה ונראה משום שספק חלל איכא ויתבאר בפ' זה:

י נִמְצְאוּ הַחֲלָלִים שְׁלֵשָׁה. חֲלָל מִן הַתּוֹרָה. וְחֲלָל מִדְּבָרֵיהֶם. וְסִפְּק חֲלָל. וְכָל סִפְּק חֲלָל נֹתֵנִין עָלָיו חֲמֵרֵי כֹהֲנִים וְחֲמֵרֵי יִשְׂרָאֵל. אֵינּוּ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה וְלֹא מִטְּמֵא לְמֵתִים וְנוֹשֵׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לְכֹהֵן. וְאִם אָכַל אוּ נִטְמָא אוּ נִשָּׂא גְרוּשָׁה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת. וְהוּא הַדִּין בְּחֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם. אֲבָל חֲלָל שֶׁל תּוֹרָה הַיּוֹדָאֵי הָרִי הוּא כְּזֶר וְנוֹשֵׂא גְרוּשָׁה וּמִטְּמֵא לְמֵתִים שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא כא-א\)](#) 'אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן'. אָף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּנֵי אֶהֱרֹן עַד שֶׁיְהִיוּ בְּכַהֲנָם:

מגיד משנה **וכל ספק חלל וכו'.** פרק נושאים על האנוסה (דף צ"ט) מבואר במשנה במי שהוא ספק כהן ספק ישראל שנותנין עליו חומרי כהנים וחומרי ישראל נושא אשה הראויה לכהונה ואין מטמא למתים ואם נטמא אינו סופג את הארבעים ופשוט הוא שספק חלל הוא ספק ישראל ספק כהן. וביאר רבינו שאף על פי שאינו לוקה מכין אותו מכת מרדות ופשוט הוא ולא גרע מאיסור של דבריהם שיש בו מכת מרדות כנזכר בכמה מקומות. וז"ש **רבינו והרי הוא בחלל של דבריהם** פשוט הוא שלא באו חכמים להקל עליו להתירו במה שישראל מותר אלא להחמיר עליו וכיוצא בזה אמרו בספק ממזר ובממזר של דבריהם שאסורין בממזרת ודאין והולכין בהן להחמיר כנזכר פט"ו: **אבל חלל של תורה הודאי הרי הוא וכו'.** מבואר בהרבה מקומות ומהם בברייתא בתורת כהנים:

יא כֹּהֵן זָכָר שֶׁהוּא אָסוּר לִשְׂא זֹנֶה וְחֲלָלָה אָסוּר בְּגִיְרַת וּמִשְׁחַרְרַת שֶׁהִיא כְּזֹנֶה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. אֲבָל הַכֹּהֲנֵת מִתְּרַת לְהַנְשֵׂא לְחֲלָל וּלְגַר וּלְמִשְׁחַרְרַת שֶׁלֹּא הִזְהָרוּ כְּשֵׁרוֹת לְהַנְשֵׂא

לְפִסּוּלִין שְׁנֵאמַר (ויקרא כא-א) 'בְּנֵי אֱהָרֹן וְלֹא בְּנוֹת אֱהָרֹן. נִמְצָא
הַגֵּר מִתֵּר לְשָׂא מִמְזֵרֶת וְלְשָׂא כְּהֵנֶת :

מגיד משנה כהן זכר שהוא אסור וכו'. ב"י יוחסין (דף ע"ג) ברייתא אחד גר
ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת מסייע ליה לרב דאמר ר"י אמר רב
לא הוזהרו כשירות לינשא לפסולין פירוש פסולי כהונה עוד שם והלכתא גר
מותר בכהנת ומותר בממזרת וכבר נתבאר דין הגר בממזרת פרק ט"ו :

יב גְּרִים וּמְשֻׁחָרְרִים שְׁנֵשְׂאוּ אֱלוּ מֵאֵלוּ וְהוֹלִידוּ בֵּית אֶפְלוּ
לְאַחַר כַּמָּה דוֹרוֹת הוֹאִיל וְלֹא נִתְעַרְבַּ בְּהֶן זָרַע יִשְׂרָאֵל הָרִי
אוֹתָהּ הַבֵּית אֲסוּרָה לְכַהֵן. וְאִם נִשְׂאָת לֹא [א] תִּצְאָ הוֹאִיל
וְהוֹרְתָהּ וְלִדְתָהּ בְּקִדְשָׁה. אֲבָל גֵּר אִו מְשֻׁחָרֵר שְׁנֵשְׂא בֵּית יִשְׂרָאֵל
אוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁנֵשְׂא גֵיֶרֶת אוֹ מְשֻׁחָרֵרֶת בְּתוֹ כְּשֶׁרָה לְכַהֵנָה
לְכַתְּחִלָּה :

מגיד משנה גרים ומשחררים שנשאו אלו מאלו וכו'. שם (דף ע"ז) משנה ר'
אליעזר ב"י אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה [וכן] גר שנשא בת
ישראל וכו' אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה אחד גר ואחד עבדים
משוחררים אפילו עד י" דורות עד שתהא אמן מישראל רבי יוסי אומר אף גר
שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה ובגמרא (דף ע"ח:) אמר רב נחמן אמר לי
הונא בא לימלך מורין לו כרבי אליעזר ב"י נשא אין מוציאין אותה ממנו כר'
יוסי :

יג גֵּר עֲמוּנִי שְׁנֵשְׂא בֵּית יִשְׂרָאֵל וְכֵן מְצָרִי שְׁנֵי שְׁנֵשְׂא בֵּית יִשְׂרָאֵל
אִף עַל פִּי שְׁבִיֵּאֲתֶם בְּעִבְרָה וְהָרִי נְשׁוּתִיָּהֶן זִוּנוֹת כָּמוֹ שְׁבִיֵּאֲרָנוּ
בְּנוֹתֵיהֶם כְּשֶׁרָוֹת לְכַהֵנָה לְכַתְּחִלָּה :

מגיד משנה גר עמוני וכו'. מחלוקת ר' יוחנן ור"ל בפרק הערל (דף ע"ז) ופסק
כרבי יוחנן כידוע שהלכה כמותו לגבי ר"ל. ומה שכתב רבינו והרי נשותיהן
זונות נתבאר פ"ח ומפורש כאן בגמרא שהן אסורות לבא בכהונה ובנותיהן
מותרות :

יד חָלַל שְׁנַיִם כְּשָׂרָה זָרְעוּ מִמֶּנָּה חֲלָלִים. וְכֵן בֶּן בְּנוֹ בְּנוֹ וְאֶפְלוּ אַחֵר אֶלְפֵי דוֹר. שֶׁבֶן הַחֲלָל הַזֶּכֶר הוּא חֲלָל לְעוֹלָם. וְאִם הִיְתָה בֵּת אֲסוּרָה הִיא לְכַהֲנָה שְׂהָרִי הִיא חֲלָלָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם חֲלָלָה הַנּוֹלָד כָּשֶׁר. לְפִיכֵן אִם הִיְתָה בֵּת הָרִי זֶה תִּנְשָׂא לְכַהֲנָה לְכַתְּחֻלָּה:

מגיד משנה **חלל שנשא כשירה וכו'.** סתם משנה בפרק י' יוחסין (דף ע"ז) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה ישראל שנשא חללה בתה כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה וכן הלכתא:

טו כְּהֻנִּים וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים מִתְּרִין לְבֹא זֶה בְּזָה. וְהַנּוֹלָד הוֹלֵךְ אַחֵר הַזֶּכֶר. (לוֹיִים וְיִשְׂרָאֵלִים וְחֲלָלִים מִתְּרִים לְבֹא זֶה בְּזָה וְהַנּוֹלָד הוֹלֵךְ אַחֵר הַזֶּכֶר). שְׁנַיִם (במדבר א-יח) וְיִתְּיָלְדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם. בֵּית אָבִיו הִיא מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאִין בֵּית אָמוֹ מִשְׁפַּחְתּוֹ:

מגיד משנה **כהנים ולויים וכו'.** משנה שם (דף ס"ט). ומה שכתב והולד הולך אחר הזכר. משנה וגמרא בפרק האומר (דף ס"ז) ומבואר בהרבה מקומות:

טז לוֹיִים וְיִשְׂרָאֵלִים וְחֲלָלִים גָּרִים וְעֹבְדִים מִשְׁחַרְרִים מִתְּרִים לְבֹא זֶה בְּזָה. וְהַגֵּר וְהַמִּשְׁחַרְרֵי שְׁנַיִם לְוִיָּה אוֹ יִשְׂרָאֵלִית אוֹ חֲלָלָה הָרִי הֵבֵן יִשְׂרָאֵלִי. וְיִשְׂרָאֵלִי אוֹ לְוִי אוֹ חֲלָל שְׁנַיִם אוֹ גֵּיְרָת אוֹ מִשְׁחַרְרֵי הַנּוֹלָד הוֹלֵךְ אַחֵר הַזֶּכֶר:

מגיד משנה **לויים וישראלים וכו'.** מ"ש רבינו שהגר שנשא ישראלית וכו' הרי הבן ישראלי הוא דלא כרבי יהודה דאמר בעשרה יוחסין (דף ע"ח) בת גר זכר כבת חלל זכר אלא כרבי אליעזר ב"י דאמר דכל שאמן מישראל מותרת לכהונה כנזכר למעלה. ומה שכתב וישראלי או לוי וכו'. מוסכם הוא ומבואר בההיא דראב"י:

יז כָּל מִשְׁפָּחוֹת בְּחֻזְקַת כְּשָׂרוֹת וּמִתְּרֵי לְשָׂא מִהֵן לְכַתְּחֻלָּה. וְאִף עַל פִּי כֵן אִם רָאִיתָ שְׂתִי מִשְׁפָּחוֹת שְׂמִתְּגָרוֹת זֶה בְּזוֹ תִּמְיֵד אוֹ

רְאִיתָ מִשְׁפָּחָה שֶׁהִיא בְּעֵלְת מִצָּה וּמְרִיבָה תָּמִיד. אוֹ רְאִיתָ אִישׁ שֶׁהוּא מְרַבֵּה מְרִיבָה עִם הַכֹּל וְעַז פָּנִים בְּיוֹתֵר. חוֹשֵׁשׁ לָהּ וְרְאוּי לְהִתְרַחֵק מֵהֶן שְׂאֵלוֹ סִימָנֵי פְּסָלוֹת הֵם. וְכֵן הַפּוֹסֵל אֶת אַחֲרֵים תָּמִיד. כְּגוֹן שְׁנוֹתָן שְׂמֵץ בְּמִשְׁפָּחוֹת אוֹ בִּיחִידִים וְאוֹמֵר עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן מְמַזְרִים. חוֹשֵׁשׁ לּוֹ שְׂמָא מְמַזֵּר הוּא. וְאִם אָמַר לָהּ שֶׁהֵם עֲבָדִים חוֹשֵׁשׁ לּוֹ שְׂמָא עֶבֶד הוּא. שְׂכָל הַפּוֹסֵל בְּמוֹמוֹ פּוֹסֵל. וְכֵן כָּל מִי שֵׁשׁ בּוֹ עֲזוֹת פָּנִים אוֹ אַכְזָרִיוֹת וְשׂוֹנֵא אֶת הַבְּרִיּוֹת וְאִינוֹ גּוֹמֵל לָהֶם חֶסֶד חוֹשֵׁשׁ לּוֹ בְּיוֹתֵר שְׂמָא גְּבַעוֹנֵי הוּא. שְׂסִימָנֵי יִשְׂרָאֵל הָאֵמָה הַקְּדוּשָׁה בִּישָׁנֵינוּ רַחֲמָנִים וְגוֹמְלֵי חֶסֶדִים. וּבְגַבְעוֹנֵים הוּא אוֹמֵר [\(שמואלב כא-ב\)](#) 'וְהַגְּבַעֲנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה לְפִי שֶׁהֵעִזוּ פָּנֵיהֶם וְלֹא נִתְּפִיֶסוּ וְלֹא רַחֲמוּ עַל בְּנֵי שְׂאוֹל וְלֹא גָּמְלוּ לְיִשְׂרָאֵל חֶסֶד לְמַחֵל לְבָנֵי מֶלֶכְסָ וְהֵם עָשׂוּ עִמָּהֶם חֶסֶד וְהִחִיוּם בְּתַחֲלָה :

מגיד משנה **כל המשפחות בחזקת כשירות.** מסקנא דגמרא שם (דף ע"ו): דאמר רב יהודה אמר רב דחכמים אומרים כל המשפחות בחזקת כשירות הן עומדות: **ואעפ"כ אם ראית שתי משפחות וכו'.** שם (דף ע"א): אמר רב יהודה אמר רב אם ראית שני בני אדם שמתגרין זה בזה שמץ פיסול יש באחד מהן ואין מניחין אותנו לידבק אחד בחבירו אמר ריב"ל אם ראית שתי משפחות מתגררות זו בזו שמץ פיסול יש באחת מהן ואין מניחין אותה לידבק בחברתה וביאר רבינו שכל זה נאמר כדי להתרחק מהן לכתחלה: **וכן כל הפוסל אחרים וכו'.** שם (דף ע') כל הפוסל פסול וכו' אמר שמואל במומו פוסל ואמרו שם דלמיחש עליה קאמר: **וכן כל מי שיש בו עזות פנים וכו'.** במסכת ביצה (דף ל"ב): [ההוא גברא] דבעא מינייהו עסקא ולא יהבו ליה וכו' אמר הני מערב רב קאתו וכו' כל המרחם על הבריות וכו' וביבמות בפרק הערל (דף ע"ט) גבי נתינים דוד גזר עליהם אמר שלשה סימנין יש באומה זו רחמנים וביישנים וגומלי חסדים וכו' כל שיש בו שלש מדות הללו ראוי לידבק באומה זו נוכל מי שאין בו שלש מדות הללו אין ראוי להדבק בהן]:

יח משפחה שקרא עליה ערער והוא שיעידו שנים שנתערב בהן ממזר או חלל או שיש בהן עבדות הרי זה ספק. * ואם משפחת כהנים היא לא ישא ממנה אשה עד שיבדק עליה

אַרְבַּע אֲמָהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה. אֲמָה. וְאִם אֲמָה. וְאִם אָבִי אֲמָה.
וְאִם אִם אָבִי אֲמָה. וְכֵן הוּא בּוֹדֵק עַל אִם אָבִיהָ. וְאִם אִם
אָבִיהָ. וְאִם אָבִי אָבִיהָ. וְאִם אִם אָבִי אָבִיהָ:

ההראב"ד ואם משפחת כהנים וכו'. תימא דהוה ליה לכתוב כהן לא ישא אותה אבל בישראל לא גזרו שיהא צריך לבדוק כ"כ עד ד' אמהות וצ"ע לדבריו שאינו מצריך לכהנים בדיקה יותר מישראל לא ידעתי לפרש נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה דהא לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים עכ"ל:

מגיד משנה משפחה שקרא עליה ערער וכו'. בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ו) משנה הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן ח' וכו' לוי' וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחת ובגמרא אמר ר"י אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים כל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם קרא עליה ערער צריך לבדוק אחריה ואמרו בהרבה מקומות אין ערער פחות משנים ופירש רבינו שיעידו שנתערב בהן וכו' אבל רש"י ז"ל פי' שקראו עליה ב' עדים שמץ של פסול ולא שמעידין עדות גמורה אלא יציאת קול עכ"ל. ופי' רבינו במשנה זו מבואר שהוא מפרש הנושא כהנת וכו' מי שיהיה הנושא אם כהן אם לוי אם ישראל וידוע הוא שהכהן יש לו לחוש אף לספק חללות ולא האחרים:

יט וְאִם הִיָּתָה מִשְׁפָּחָה זֹו שֶׁקָּרָא עָלֶיהָ עֲרֵעַר לְוִיִּם אוּ יִשְׂרָאֵלִים. מוֹסִיף לְבַדֵּק לָהֶם זֹוג אֶחָד. וְנִמְצָא בּוֹדֵק עֲשָׂר אֲמָהוֹת. שֶׁהָעֲרוּב בְּלוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים יָתַר מִן הַכֹּהֲנִים:

מגיד משנה לויים וישראלים. פי' אם האשה היא מלויים וישראלים והנושא הוא מי שיהיה והיינו דקתני הנושא סתם שאין חילוק בנושא בין כהן לישראל וכן דרך פרש"י ז"ל אבל יש בזה פי' אחר שמפרשים רישא כהן הנושא וצריך לבדוק משום חללות ובודק ד' שהן ח' וסיפא בלויים וישראלים הנושאים וצריכין לבדוק משום פסולי קהל וצריכין לבדוק עוד אחת וה"ה ודאי לכהן שבודק מחמת פסולי קהל שהוא בודק ג"כ עוד אחת ולא אמרו שאינו בודק אלא ח' אלא מצד הבדיקה המיוחדת לכהנים ונסתייעו בזה מן הירושלמי וכן פי' שכל זמן שיש שם חשש פסולי קהל שאף האשה בודקת באיש ולא אמרו שאין האשה בודקת אלא כשאין שם אלא חשש פסולי כהונה לפי שלא הוזהרו כשירות לינשא לפסולי כהונה וזהו דעת בעל המאור והרמב"ן ז"ל ואף בזה

חולקין רבינו ורש"י ז"ל כמו שיתבאר למטה. וכתב רבינו ואם היתה משפחה זו וכו' מוסיף לבדוק זוג אחד ונמצא בודק עשר אמהות, ואני תמה בזה דהא בגמרא ליכא מ"ד פחות מ"ב ופרש"י ז"ל על כל זוג מוסיף לבדוק עוד אם למעלה ואיכא מ"ד התם בגמרא י"ו ומפרש מוסיפין עליהם עוד אחת זוג אחת ופרש"י ז"ל על כל זוג של משנתנו מוסיף אמה של עליונה ואם אמה, ואם עיקר הנוסחא בדברי רבינו כמו שנמצא בספריו צ"ע: שהעירוב בלויים וישראלים וכו'. בירושלמי מפורש דקנס הוא כדי שידבק האדם בשכניו:

ב וְלָמָּה בּוֹדֵק בְּנָשִׁים בְּלֶבֶד. מִפְּנֵי שֶׁהָאֲנָשִׁים כָּל יְעַת שְׁפִירִיבוּ זָה עִם זָה יְחַרְף אֶת חֲבֵרוֹ בְּפִסּוּל שְׂיֵשׁ בְּיַחוּסוֹ. וְאֵלּוּ הָיָה שָׁם פִּסּוּל הָיָה נִשְׁמָע. אָבֵל הַנָּשִׁים אֵין מְחַרְפוֹת בְּיַחוּסֵין:

מגיד משנה **ולמה בודק בנשים וכו'.** שם בגמרא:

כא וְלָמָּה יְבַדֵּק הָאִישׁ כְּשִׁירְצָה לְשָׂא מִמִּשְׁפָּחָה זו שְׁהִרְעָה חֲזָקָתָה וְלֹא תִבְדֵּק אִשָּׁה שֶׁתִּנְשָׂא לָהּ. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִזְהִירוּ כְּשִׁירוֹת לְהַנְשֵׂא לְפִסּוּלֵין:

מגיד משנה **ולמה יבדוק האיש וכו'.** שם בגמרא הקשו ואיהי נמי תבדוק ביה בדידיה ותירצו מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין ופירש"י ז"ל לפסולין כגון חללי גירי וחרורי וכיון דלא הקפיד תורה עליהן ליוחסין רבנן נמי לא עביד בהו מעלה לאצרוכינהו בדיקה ואפילו מחמת ממזרות ושתוקיות עכ"ל. וזהו כוונת רבינו ולא הוצרך לבאר כשאמרו לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין שהוא דוקא בפסולי כהונה שכבר נתבאר בדבריו בפ"א בכמה מקומות שכל מקום שהוא מוזהר היא ג"כ מוזהרת וכדאיתא בפרק יש מותרות. אבל אלו הם אינם מוזהרין שלא לישא והן ג"כ אינן מוזהרות עליהם אע"פ שאם היה הדבר בהפך שהיו הם כהנים והן גיורות או משוחררות או חללות היה הזוג אסור עכשיו הוא מותר ומתוך שזה דבר פשוט לא חשש רבינו לפרשו:

כב כָּל שְׁקוֹרִין לוֹ מִמְזַר וְשׁוֹתֵק. או נָתִין וְשׁוֹתֵק. או חָלַל וְשׁוֹתֵק. או עֶבֶד וְשׁוֹתֵק. חוֹשֵׁשִׁין לוֹ וְלִמְשַׁפְּחָתוֹ וְאֵין נוֹשְׂאֵין מִהֶן אֶלָּא אִם כֵּן בּוֹדֵקִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

ההראב"ד **כל שקורין לו ממזר וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל כל אלו שאמרו על שתיקתן שהם פסולים לא אמרו אלא בדורות הראשונים שהיו ב"ד נזקקין לחרפות שאדם מחרף את חבירו כגון הקורא לחבירו עבד יהא בנדוי ממזר סופג את הארבעים וזה ששתק ולא צווח לב"ד כבר הודה אבל עכשיו השותק על המריבה הרי הוא משובח אא"כ קורין לו שלא בשעת מריבה עכ"ל:

מגיד משנה **כל שקוראין לו וכו'.** בכתובות פ"ק (דף י"ד): מחלוקת תנאים בברייתא ופסק רבינו כת"ק דאמר כל פסול דקרו ליה ושתיק פסול ומפרש רבינו שהוא כמו משפחה שקרא עליה ערער דבבדיקה סגי דלא ליהוי האי דשתיק טפי מעדים שהעידו שנתערב במשפחה זו פסול וכמו שכתב רבינו למעלה. ובהשגות א"א כל אלו שאמרו וכו' אא"כ קורין לו שלא בשעת מריבה עכ"ל. והרמב"ן והרשב"א ז"ל כתבו חילוק אחר ואמרו שלא נאמרו דברים הללו בפסול שתיקה אלא במי שנסתפק בפסול כגון משפחה שנטמע בה פיסול או ספק פיסול אבל משפחה שבחזקת כשירה עומדת כל דשתיק מיוחס טפי ע"כ דבריהם ז"ל. ואין לדבריהם ולא לדברי הר"א ז"ל הכרח בגמרא:

כג **מִשְׁפָּחָה שְׁנִתְעַרְבָּה בְּהָ סִפְקָ חָלָל כָּל אֱלֻמְנָה מֵאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה אֲסוּרָה לְכַהֵן לְכַתְּחִלָּה. וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תֵצֵא מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׂתֵי סִפְקוֹת. שְׂמָא זֹו אֱלֻמְנַת אוֹתוֹ חָלָל שְׂמָא אֵינָה אֱלֻמְנַתוֹ. וְאִם נֹאמֵר שֶׁהִיא אֱלֻמְנַתוֹ שְׂמָא חָלָל הוּא שְׂמָא אֵינּוּ חָלָל. אֲבָל אִם נִתְעַרְבָּה בְּהָ חָלָל וְנֵדְאֵי כָּל אִשָּׁה מֵהֵן אֲסוּרָה לְכַהֵן עַד שְׂיִבְדֹּק. וְאִם נִשְׂאֵת תֵּצֵא. וְהוּא הַדִּין אִם נִתְעַרְבָּה בְּהָ סִפְקָ מִמְזָר אוֹ מִמְזָר וְנֵדְאֵי. שְׂאִשְׁתּוֹ מִמְזָר וְאִשְׁתּוֹ חָלָל לְכַהֵן אֲסוּרָה אֶחָד הוּא כְּמוֹ שְׂבִאֲרֵנוּ:**

מגיד משנה **משפחה שנתערב בה ספק חלל וכו'.** בעדיות פרק בתרא (דף י"ג): משנה העיד רבי יהושע ורבי יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה שהיא כשירה לכהונה וכו' אמר [להם] x ר"ג קבלנו עדותכם אבל מה נעשה [שהרי] גזר רבי יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך שהכהנים שומעים להן לרחק אבל לא לקרב והובאה פרק קמא דכתובות (דף י"ד) ופ"י שם בגמרא דאלמנת עיסה הוא בתרי ספיקות ופסק רבינו דלכתחילה לא תנשא וכדברי ר"ג אבל אם נשאת ודאי לא תצא דספק ספיקא ודאי לקולא הוא אפילו בדאורייתא. ומ"ש רבינו אבל אם נתערב בה חלל ודאי וכו'. זו היא משנתנו דעשרה יוחסין דהנושא כהנת צריך שיבדוק ד' אמהות הנזכרות למעלה שהיא בשקרא עליה

ערער שהעידו שנטמע בה אחד מן הפסולין. ומ"ש והוא הדין אם נתערב בה ספק ממזר וכו'. פשוט הוא שאיסור ממזר לבא בקהל ואיסור חלל לכהונה כולן חייבי לאוין ושוין הן וכן מתבאר בפרק קמא דכתובות גבי ההיא דעיסה שהזכרתי:

כסף משנה משפחה שנתערב בה ספק חלל כל אלמנה מאותה משפחה אסורה לכהן לכתחלה. פ"י כל אשה כשירה שנשאת לאחד מאותה משפחה ונתאלמנה דברי רבינו בפירוש עיסה כדברי התוספות וכתב הר"ן שכן עיקר: ומשמע מדברי רבי דע"כ לא קאמר דמשפחה שנתערב בה ספק חלל דאם נשאת לא תצא אלא באלמנה דאית לה חזקת כשרות דגופה אבל בבת דלית לה חזקת כשרות דגופה תצא וכמ"ש התוס' ודייק לישניה דסבר הכי דברישא גבי ספק נקט אלמנה ובסיפא גבי ודאי דאפי' אם נשאת תצא כתב כל אשה מהם אסורה כדי לכלול גם הבת דבכלל אשה בין אלמנה בין בת: ומ"ש רבינו והוא הדין אם נתערב בה ספק ממזר או ממזר ודאי וכו'. אכולה מילתא דלעיל קאי שאם נתערב בה ספק ממזר אסור ישראל לישא אשה מאותה משפחה לכתחילה ואם נשאת לא תצא מפני שהם שני ספקות כמו באלמנה ספק חלל ואם נתערב בה ודאי ממזר כל אשה מהם אסורה לישראל עד דיבדוק ואם נשאת תצא אבל הראב"ד פירש במסכת עדיות שלא אמרו אלמנת עיסה כשרה אלא כשנתערב בה ספק חלל שאינו מפסולי קהל אבל אם נתערב בה אחד מספק פסולי קהל כגון ספק ממזר ספק נתין ספק עבד אותה העיסה אינה כשרה אע"פ שהיא ספק ספיקא והכי איתא בכתובות והתם מפרש טעמא בגמרא ע"כ. ואני אומר שאמת הדבר דתניא בספ"ק דכתובות (דף י"ד) איזו היא אלמנת עיסה כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים ומכל מקום אין משם ראייה שהרי העמידוה במסקנא דה"ק איזו היא אלמנת עיסה כל שאין בה לא שיתוק ממזרת ולא שיתוק נתינות ולא שיתוק עבדי מלכים ולא שיתוק חלל:

הלכות איסורי ביאה - פרק עשרים

א כָּל כְּהֻנִים בְּזִמְנֵה הַזֶּה בְּחֻזְקָה הֵם כְּהֻנִים וְאִין אוֹכְלִין אֶלָּא בְּקֻדְשֵׁי הַגְּבוּל. וְהוּא שְׁתִּהְיֶה תְּרוּמָה שֶׁל דְּבָרֵיהֶם. אֲבָל תְּרוּמָה שֶׁל תּוֹרָה וְחֻלָּה שֶׁל תּוֹרָה אִין אוֹכְלֵי אוֹתָהּ אֶלָּא כִּהֵן מִיַּחֲס:

מגיד משנה **כל כהנים שבזמן הזה בחזקה הן כהנים וכו'.** זה מתבאר פרק עשרה יוחסין (דף ע"ו) ובפרק האשה שנתארמלה (דף כ"ה) דחזקה מהני למה שהיא של דבריהם וסובר רבינו דלתרומה דאורייתא לא סגי בעד אחד אלא בשני עדים כשרים ומאי דאמרין בפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף כ"ד): תיבעי למאן דאמר מעלין [מתרומה ליוחסין] ה"מ תרומה דעון מיתה היא הכי פריך וכיון דאיכא בה עון מיתה ודאי בעינן תרי וכיון דאיכא תרי מעלין ממנה ליוחסין ויש שפירשו כן וכל המשניות והסוגיות ששם דמשמע דמעלין על פי עד אחד כולן הן בתרומה דרבנן ומסקנא דשמעתא התם גבי הנהו כהני דבימי עזרא אשר בקשו כתב היחש ולא מצאו דאמר להם הרי אתם בחזקתכם במה הייתם אוכלין בקדשי הגבול אף כאן בקדשי הגבול ולא אכול אלא בתרומה דרבנן דלא אהניא להו חזקתן לתרומה דאורייתא והוא הדין לעד אחד ולפי זה מ"ש שם בההיא ברייתא קסבר חלה בזמן הזה דרבנן ותרומה דאורייתא ומסקינן מחלה דרבנן לתרומה דאורייתא ובאידיך אמרי קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן וחלה דאורייתא ומסקינן מתרומה לחלה כל זה הוא דלא כהלכתא דהא קי"ל דתרומה וחלה בזמן הזה דרבנן הוא כמו שיתבאר בסמוך בדעת רבינו. אבל יש מפרשים ז"ל שכתבו שעל פי עד אחד הוי מוחזק בתרומה דאורייתא דעד אחד נאמן באיסורין וכ"ש במילתא דעבידא לאיגלווי ומכל מקום אין מעלין אותו ליוחסין אלא בתרי ולמאן דאמר מעלין מתרומה ליוחסין ודאי בעינן תרי מפני מעלת היוחסין וכמו שנראה במ"ש שם גבי פלוגתא דר"י ורבנן שאמרו איבעית אימא במעלין מתרומה ליוחסין קא מיפלגי דמשמע התם בהדיא דלכולי עלמא ליוחסין לא מסקינן על פי עד אחד אלו דבריהם ואיפשר שמפני שרבינו סובר שמעלין מתרומה דאורייתא ליוחסין כמו שכתב למטה מי שהעידו לו עדים שהיה אוכל בתרומה של תורה הרי זה מיוחס כתב כאן שאינו אוכל בתרומה וחלה של תורה אלא כהן מיוחס ואינו מתייחס אלא בבי' כמו שנכתוב בסמוך:

ב אִי זֶהוּ כִּהֵן מִיַּחֲס כָּל שֶׁהֶעִידוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים שֶׁהוּא כִּהֵן בֶּן פְּלוּנֵי הַכֹּהֵן וּפְלוּנֵי בֶּן פְּלוּנֵי הַכֹּהֵן עַד אִישׁ שְׂאִינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה וְהוּא הַכֹּהֵן שֶׁשָּׁמַשׁ עַל גְּבֵי הַמְּזֵבֶת. שְׂאֵלוּ לֹא בְּדָקוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אַחֲרָיו לֹא הָיוּ מְנִיחִין אוֹתוֹ לְעַבֵּד. לְפִיכָךְ אִין בּוֹדְקִין

מִהַמְזַבַּח וּמֵעֵלָה וְלֹא מִן הַסְּנֵה־דָרִין וּמֵעֵלָה. שְׂאִין מִמֵּינִי
בַּסְּנֵה־דָרִין אֶלָּא כִּהְנִים לְוַיִּים וַיִּשְׂרָאֵלִים מִיַּחְסִין :

מגיד משנה ואי זהו כהן מיוחס וכו'. בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ו) אין בודקין
לא מן המזבח ולמעלה [ולא מן הדוכן ולמעלה] ולא מן הסנהדרין ולמעלה :

ג חֵלָה בְּזִמְנוֹ הִזָּה וְאֶפְלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינָה שֶׁל תּוֹרָה שְׁנֵאָמַר
(במדבר טו-יח) 'בְּבִאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ בִּיְאֵת כְּלַכֶּם וְלֹא בִיְאֵת
מִקְצַתְכֶם. וְכִשְׁעַלּוּ בְיָמַי עֲזָרָא לֹא עָלוּ כְּלָם. וְכֵן תִּרְוּמָה בְּזִמְנוֹ
הִזָּה שֶׁל דְּבָרֵי סוּפְרִים וּלְפִיכָךְ אוֹכְלִים אוֹתָהּ * הַכֹּהֲנִים
שֶׁבְּזִמְנֵינוּ שֶׁהֵן בְּחִזְקָה :

ההראב"ד הכהנים שבזמנינו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אף בזמנינו אין כהן
אוכל תרומה אלא תרומת ח"ל וכהן קטן אבל תרומת הארץ לא דסבירא לן
כרבי יוחנן אליבא דרבי יוסי דאמר ירושה שלישית אין להם עכ"ל :

מגיד משנה חלה בזמן הזה וכו'. הברייתא הובאה בהרבה מקומות ומהם פרק
האשה שנתארמלה אמרו שם אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה
דרבנן דתניא בבואכם אל הארץ אי בבואכם יכול אפילו משנכנסו לה שנים וגי'
מרגלים תלמוד לומר בבואכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם
וכי אסקינהו עזרא לאו כולהו סלוק ע"כ : וכן תרומה בזמן הזה וכו'. מחלוקת
רבי יוסי ורבנן ביבמות פרק הערל (דף פ"ב) ובשאר מקומות ורבנן ס"ל
דתרומה בזמן הזה דרבנן ושם בפרק הערל נחלקו ר"ל ורבי יוחנן ר"ל ס"ל
כרבנן ור"י ס"ל כרבי יוסי ודעת רבינו דאע"ג דר"ל ור"י הלכה כר"י הני מילי
במאי דפליגי אליבא דנפשיהו אבל במאי דפסקי הלכתא בפלוגתא דתנאי כיון
דר"ל ס"ל כרבנן וקי"ל דיחיד ורבים הלכה כרבים כרבנן ועוד דסוגיין
דאלו עוברין (פסחים דף מ"ד) משמע הכי דתרומה דרבנן וסוגיין נמי דהאשה
שנתארמלה מכרעא לדעת רבינו שהיא מדרבנן בזמן הזה ממאי דאקילו בה
לאסוקי לה וכמו שיתבאר בדינין הנזכרים בפרק זה : ובהשגות א"א אף
בזמנינו וכו'. ובודאי בהדיא משמע בכתובות בפי האשה שנתארמלה
דבתרומה של א"י היו מעלין כההיא דרבי שהעלהו ע"פ עד אחד מסיח לפי
תומו כמו שיתבאר בפרק זה המעשה ההוא אלא שהר"א ז"ל אפשר שדוחה
כל זה משום ההיא דר' יוחנן ודברי רבינו עיקר וכבר הכריע כן הרשב"א ז"ל
ביבמות :

ד מי שְׁהֵעִידוּ עָלָיו [שְׁנַי] עֵדִים שְׂרָאוּהוּ שְׁהָיָה אוֹכֵל בְּתְרוּמָה שֶׁל תּוֹרָה הָרִי זֶה מִיַּחֲס. וְאִין מְעַלִּין לְיוֹחֲסִין לֹא מְנַשֵּׂיאת כְּפִים וְלֹא מְקַרְיָא בְּתוֹרָה רְאִשׁוֹן וְלֹא מְחַלֵּיק תְּרוּמָה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת וְלֹא עַל פִּי עַד אֶחָד :

מגיד משנה מי שהעידו לו שני עדים וכו'. דעת רבינו דודאי מתרומה דאורייתא מעלין ליוחסין ואע"ג דסוגיין דהתם (דף כ"ד:) משמע דלרבנן אין מעלין ומשמע דאפילו מתרומה דעון מיתה אין רבינו פוסק כההוא לישנא והחמיר בתרומה דאורייתא שלא להחזיקו אלא ע"פ שנים וממילא שמעינן שמעלין ממנה ליוחסין דהא ליכא למיבעי טפי מתרי: ואין מעלין וכו'. הא דנשיאת כפים בעיא ולא אפשיטא וכן אינד שקלי וטרו בהו בגמרא ולא אסיקו בהו מידי הילכך אין מעלין מפני מעלת היוחסין ועוד על פי עד אחד כבר כתבתי למעלה דמשמע התם דאין מעלין ליוחסין וכיון דמשמע התם דע"פ עד אחד מסקינן להנד מילי משמע ודאי דאין מעלין מהם ליוחסין. וכי הוו בעו התם מהו להעלות מנשיאות כפים ליוחסין הכי קאמרי דאת"ל מעלין אף נשיאות כפים בעינן תרי דהא ליוחסין אי איפשר בבציר מתרי וכן פירשו המפרשים ז"ל:

ה כֹּהֵן מִיַּחֲס שְׂאֵמֵר בְּנֵי זֶה כֹּהֵן הוּא אִין מְעַלִּין אוֹתוֹ לְיוֹחֲסִין עַל פִּי עַד שְׁיָבִיא עֵדִים שְׁהוּא בְּנוֹ :

מגיד משנה כהן מיוחס שאמר וכו'. זו היא הברייתא ששנינו שם (דף כ"ה): הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה דברי רבי וכבר שאלו המפרשים ז"ל למה צריך שום עדות להשיאו אשה דהא ודאי לא חיישינן לנתין ולממזר דכל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות כנזכר פי"ט ולפסולי כהונה ליכא למיחש דהא לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין כנזכר גם כן פי"ט ונ"ל שקושיא זו הכריחו לרבינו לומר מ"ש פי"ג שמי שבא ואמר ישראל אני שנתגיירתי אין משיאין אותו אשה אא"כ יביא ראיה ואע"פ שלא היה ידוע שהיה עכו"ם מעולם ודין זה הוא בח"ל או בזמן הזה בארץ כמ"ש שם ואיפשר לדבריו דהוא הדין במי שבא ואמר שהוא ישראל מעיקרו שצריך ראיה לענין היוחסין מפני מעלת היוחסין דאי לא מי שבא ואמר נתגיירתי יהיה נאמן מדין מגו ואע"פ שכל המשפחות בחזקת כשרות ה"מ במי שיש לו חזקת משפחה אבל יש מן המפרשים שכתבו דלהשיאו אשה לאו דוקא אלא שאינו נאמן ליוחסין שכל כהן שהוא בודק אינו נושא בתו וכן המשפחות הבדוקות כגון של דוכן ושל מזבח ושל סנהדרין

אינן נבדקות בו כדי שתהא משפחתן בדוקה אבל אם לא רצו לבדוק ולהחזיק משפחתן בדוקה לאחד מדברים אלו הרי הוא נושא שכל אדם בחזקת כשרות עד שיפסל. ואפשר שאף זה הוא דעת רבינו שלא כתב כאן להשיאו אשה אלא ליוחסין ומ"ש בפייג הוא דוקא במי שמודה שהיה עכו"ם מעיקרא אלא שנתגייר:

1 כֹּהֵן מֵיִחָס שִׁיִּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ שֶׁיִּדְעֵנוּ שֶׁהִיא כֹּשֶׁרָה לְמִדְיָנָה אַחֲרֵת וּבָא הוּא וְהִיא וּבָנִים כְּרוּכִין אַחֲרֶיהֶן וְאָמַר אִשָּׁה שִׁיִּצָּאת עִמִּי הִיא זֹו וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ אֵינּוּ צָרִיךְ לְהִבְיָא עֲדִים לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. מִתָּה וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ צָרִיךְ לְהִבְיָא עֲדִים שְׂאֵלּוּ בָּנָיו. וְאֵינּוּ צָרִיךְ לְהִבְיָא עֲדִים עַל אִמָּן שֶׁהִיא כֹּשֶׁרָה. מִפְּנֵי שֶׁכִּבֵּר הַחֲזֵק שִׁיִּצָּאָה מֵעַמָּנוּ כֹּאִשָּׁה כֹּשֶׁרָה:

מגיד משנה **כהן מיוחס שיצא הוא ואשתו.** משנה בפי"י יוחסין (דף ע"ט:): מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצתה עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בנים מביא ראיה על הבנים ואין מביא ראיה על האשה פ"י מביא ראיה על הבנים שהם בני אותה אשה וא"צ להביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת לפי שכבר היא בחזקת כשרה אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים מתה ואלו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים ע"כ במשנה ובגמרא אמר רבה בר רב הונא וכולן בכרוכין אחריה פ"י כולן דקתני מתניתין א"צ להביא ראיה על הבנים בכרוכין אחריה נבדקין אצלה. ובגמרא עוד ברייתא בד"א באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראיה על האשה [ומביא ראיה] על הבנים פ"י אפילו כרוכין אחריה דשמא הם בני האחרת וגדלתם זו דנכרכו אחריה ונתבארו כל דברי רבינו. ומ"ש רבינו וכדין הזה דנין בישראל מיוחס וכו'. פשוט הוא ומפני שסתמא מיתניא מי שיצא:

2 יִצָּא כֹּהֵן מֵיִחָס לְמִדְיָנָה אַחֲרֵת וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְאָמַר אִשָּׁה זֹו נִשְׂאֲתִי וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ צָרִיךְ לְהִבְיָא רְאָיָה שְׂאִשָּׁה זֹו כֹּשֶׁרָה. וְאֵינּוּ מְבִיָא עֲדִים שְׂאֵלּוּ בָּנֶיהָ. וְהוּא שֶׁיְהִיּוּ כְּרוּכִין אַחֲרֶיהָ. וְאִם בָּא בְּשֵׁתֵי נָשִׁים וְהִבְיָא רְאָיָה עַל הָאִחַת אַף עַל פִּי שֶׁהַבָּנִים

קִטְנִים וְכְרוּכִין אַחֲרֶיהָ צָרִיד לְהִבְיֵא רְאִיָּה עֲלֵיהֶם שְׁמָא בְּנִיו
מִן הָאֲחֵרֵת הֵם וְנִכְרְכוּ אַחַר זֶה הַמִּיחָסֶת :

ח בָּא הוּא וּבְנָיו וְאָמַר אִשָּׁה נְשָׂאתִי וּמֵתָה וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ מִבֵּיא
עֲדִים שְׂאוֹתָהּ הָאִשָּׁה כְּשָׂרָה הִיְתָה וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ. וְכַדִּין הִזָּה דְּנִין
בְּיִשְׂרָאֵל מִיחָס וּבִלְוֵי מִיחָס. וְאַחַר כֵּן נָעִיד עַל בְּנוֹ זֶה שֶׁהוּא
מִיחָס כְּדִי שְׂיִהְיֶה רְאוּי לְסִנְהֶדְרִין :

ט אִין מַעְלִין מִשְׁטָרוֹת לְכַהֲנָה. כִּיצַד. הֲרִי שְׂהֵיָה כְּתוּב בְּשֵׁטֶר
פְּלוּנֵי כְּהוֹן לָהּ מִפְּלוּנֵי וְהִלְוָהוּ כֵּן וְכֵן וְהַעֲדִים מְלֻמָּטָה אִין
מִחֲזִיקִין בָּהֶם כְּהוֹן זֶה שֶׁהוּא מִיחָס שְׁמָא לֹא הִעִידוּ אֶלָּא עַל
הַמְּלוֹה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים לְעֲנִין יְחוּס. אֲבָל לְחֻזְקָה שְׂיִהְיֶה
כְּהוֹן כְּכַהֲנֵי זְמַן זֶה וַיֵּאכַל תְּרוּמָה וְחֻלָּה שֶׁל דְּבָרֵי סוּפְרִים
וּבְשָׂאָר קִדְשֵׁי הַגְּבוּל מַעְלִין מִן הַשְּׁטָרוֹת וְעַל פִּי עַד אֶחָד
וּמְנֻשְׂיָאוֹת כְּפִים וּמְקָרִיאָה בְּתוֹרָה רֵאשׁוֹן :

מגיד משנה **אין מעלין משטרות וכו'.** בפרק האשה שנתארמלה (דף כ"ד):
מחלוקת רב הונא ורב חסדא חד אמר מעלין וחד אמר אין מעלין ופסק רבינו
כדברי האומר אין מעלין מפני מעלת היוחסין: **במה דברים אמורים לענין**
ייחוס וכו'. מתבאר שם דלענין תרומה של דבריהם מעלין על פי עד אחד וכן
לשאר הדברים ומשטרות נמי מעלין דע"כ לא פליגי אלא ליוחסין ומבואר
דמעלין מתרומה זו לנשיאת כפים: **ומקריאה בתורה.** מעשים שם בגמרא:

ז וְכֵן כָּל כְּהוֹן שְׂאָמַר בְּנֵי זֶה כְּהוֹן נֶאֱמָן לְהֶאֱכִילוּ בְּתֵרוּמָה
וְלִהְיוֹתוֹ בְּחֻזְקַת כְּהוֹן וְאִינוּ צָרִיד לְהִבְיֵא רְאִיָּה לֹא עַל הַבְּנִים
וְלֹא עַל הָאִשָּׁה :

מגיד משנה **וכן כהן שאמר זה בני כהן וכו'.** שם (דף כ"ה): רבי העלה בן ע"פ
אביו לכהונה דתניא הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה
ואינו נאמן להשיאו אשה דברי רבי ור' חייא פליג עליה ואמר דאינו נאמן
אפילו לתרומה וק"ל כרבי וכבר הקשו המפרשים על זה מההיא דפרק עשרה
יוחסין שאמרו בגמרא על משנתנו דמי שיצא למדינת הים שכתבתי למעלה

ארי"ל ל"ש אלא בקדשי הגבול אבל ביוחסין לא ור"י אמר אפילו ליוחסין פי לא שנו דסמכינן אכרוכין אלא לקדשי הגבול שכל שהאשה כשירה לכהונה סומכין שהבנים הכרוכין אחריה הם בניה ואוכלין בקדשי הגבול אבל ליוחסין לא סמכינן בכרוכין בלבד אלא בראיה ור"י אמר אפילו ליוחסין סמכינן בכרוכין אלמא מהכא משמע דהאב אינו נאמן אפי' בקדשי הגבול אא"כ בכרוכין ובידוע שהאשה כשירה בין לר"ל בין לר"י. ויש מן המפרשים ז"ל שתירצו דהא דר"ל אתיא כרבי חייא דאמר דאפילו לתרומה אינו נאמן האב על בנו וההיא דרבי יוחנן אתיא כרבי והא דר"י דאמר אפילו ליוחסין לאו למימרא דבין ליוחסין בין לאכילת קדשי הגבול בעינן כרוכין אלא הי"פ בכרוכין אחריה אף ליוחסין סגי אבל לקדשי הגבול אף בשאינן כרוכין אחריה איהו נאמן עכ"ד וזהו דעת רבינו דר' יוחנן קאי כרבי וקיי"ל כוותיהו אבל הרמב"ן ז"ל פירש דההיא דרבי הוא בשאין ידוע שזה אביו ומש"ה מגו דמצי אמר שהוא רחוק ממנו ויהיה כעד אחד ויאכילהו בתרומה נאמן ג"כ לומר שהוא בנו ומאכילו אבל אינו נאמן להשיאו אשה אפילו להצטרף עם אחר כיון שאין בידו בלבד להשיאו אשה צריך שיהיו המעידים שנים וכשרים אבל מי שידוע שהוא אביו אפילו רבי מודה שאינו נאמן להאכילו תרומה דכיון דאיכא סהדי שהוא אביו שמא הוא בן אחת מן הפסולות לכהונה ואביו שהוא קרוב לו אינו נאמן עליו והיינו ההיא דפרק עשרה יוחסין בדקיס לן דבניו הם אלו דבריו ז"ל:

יא שְׁנַיִם שְׂבָאוֹ לְמַדִּינָה זֶה אוֹמֵר אֲנִי וְחֵבְרִי כֹהֵן וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי וְחֵבְרִי כֹהֵן אֵף עַל פִּי שְׁנֵרָאִין כְּגוֹמְלִין זֶה אֶת זֶה הָרִי אֵלוֹ נֶאֱמָנִין וְשְׁנֵיהֶם בְּחֻזְקַת כְּהֻנָּה. וְכֵן עַד שֶׁאָמַר רְאִיתִי זֶה שֶׁנִּשְׁאַ כִּפּוֹ אוֹ שֶׁאָכַל בְּתְרוּמָה אוֹ שֶׁחָלַק עַל הַגֶּרֶן אוֹ שֶׁקָּרָא בְּתוֹרָה רֵאשׁוֹן וְקָרָא אַחֲרָיו לְוִי מִחֻזְקֵין אוֹתוֹ בְּכֻהֲנָה עַל פִּיו. וְכֵן אִם הֶעִיד שְׁזָה קָרָא שְׁנֵי בְּתוֹרָה אַחַר כֹּהֵן מִחֻזְקֵין אוֹתוֹ בְּלוּיָהּ:

מגיד משנה **שנים שבאו למדינה וכו'.** משנה שם (דף נ"ג:) פסק כת"ק כבר נתבאר שעד אחד נאמן להחזיקו לכהן: **וכן עד שאמר וכו'.** ברייתא ומעשה בגמרא שם: **וכן אם העיד שזה קרא שני בתורה וכו'.** מעשים שם ופי' מחזיקין אותו בלויה לתת לו מעשר ראשון:

יב העיד שְׂרָאָה זֶה שְׁחָלַק עִם אָחִיו בְּבֵית דִּין תְּרוּמָה שְׁהֵנִיחַ לָהּ אָבִיהָן הַכֹּהֵן אִין מְעַלִּין אוֹתוֹ לְכַהֵנָה בְּעֵדוֹת זֹו. שְׁמָא חָלַל הוּא וְלָקַח חֶלֶק יִרְשָׁתוֹ מִתְּרוּמָה לְמַכְרָה :

מגיד משנה **העיד שראה זה שחלק וכו'.** ברייתא (דף כ"ו) ואמר רב ששת ה"ק החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו [הכהנים] בב"ד אינה חזקה ופי' וכ"ש שלא בב"ד ורש"י ז"ל פי' אינה חזקה להשבית מעליו קול היוצא על אמו שהיא גרושה והוא חלל וכן פירש הראב"ד ז"ל והרשב"א ז"ל כתב ואפשר אפילו בסתם ובבא ממדינת הים הוא ובניו דצריך להביא ראיה עליהם ולמטה אכתוב בזה דעת רבינו :

יג מי שָׁבַא בְּזִמְן הַזֶּה וְאָמַר כֹּהֵן אֲנִי אֵינִי נְאֻמָּן וְאִין מְעַלִּין אוֹתוֹ לְכַהֵנָה עַל פִּי עֲצָמוֹ וְלֹא יִקְרָא בַּתּוֹרָה רֵאשׁוֹן וְלֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו וְלֹא יֵאָכֵל בְּקִדְשֵׁי הַגְּבוּל עַד שְׂיִהְיֶה לוֹ עַד אֶחָד. אָבֵל אוֹסֵר עֲצָמוֹ בְּגְרוּשָׁה וְזוֹנָה וְחָלְלָה וְאֵינִי מְטַמֵּא לְמֵתִים. וְאִם נִשָּׂא אוֹ נְטֻמָּא לּוֹקָה. וְהִנְבַּעַלְתָּ לוֹ סֶפֶק חָלְלָה :

מגיד משנה **מי שבא בזמן הזה וכו'.** מבואר במשנה שם שאינו נאמן על פי עצמו. **וכתב רבינו ולא יקרא בתורה ראשון,** ופשוט הוא שאינו נאמן בשום דבר על פי עצמו ועוד שכבר נתבאר שמקריאה בתורה מעלין לכל הדברים חוץ מתרומה דאורייתא ויוחסין ואם היה קורא בתורה ראשון ע"פ עצמו נמצא עולה לדברים אחרים ע"פ עצמו ומשנתנו דקתני (דף כ"ז) אינו נאמן ע"פ עצמו אבל נאמן בעד אחד ודאי מכרחת כן. והוצרכתי להאריך בזה מפני שראיתי מי שהקשה על רבינו בזה הלשון מנהגנו להאמינו לקרוא בתורה ראשון וכן הדין נותן דלא איכפת לן אם קרא בתורה ראשון מאי אמרת שמא יעלו אותו מקריאת התורה לתרומה כולי האי לא חיישינן בתרומה דרבנן ע"כ. ואני אומר אין מביאין ראיה ממנהג בטעות ומ"מ איפשר לומר שמפני שאין אנו נוהגין כלל בארצותינו בתרומה לא חששו להאמינו בקריאה בתורה ואעפ"כ אין ראוי לעשות כן : **אבל אוסר את עצמו וכו'.** זה פשוט משום דשוינהו לכל פסולי כהונה אנפשיה חתיכה דאיסורא. **וכתב רבינו ואם נשא או נטמא לוקה,** והטעם שכיון שהחזיק עצמו בכהן מעיקרא כשהן מתרין בו אינה קרויה התראת ספק לגבי נפשיה שכבר נאסר בודאי על פיו שהוא נאמן על עצמו להחמיר אבל האשה אינה לוקה על פיו. **ומ"ש והנבעלת לו ספק חללה.** ביאורו והנבעלת לו מפסולי כהונה כגון גרושה וזונה היא ספק חללה וזרעה

ספק שמא ישראל הוא ואין כאן חלול כלל או שמא כהן הוא ונמצא היא חללה מפסולי כהונה וזרעם חלל ואם היתה בת אסורה לכהונה וכן בנה מזה שנשא ישראלית בתו ספק חללה לפי שבת חלל זכר אסורה לעולם כנזכר פי"ט:

יד ואם הָיָה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוֹ נֶאֱמַן. כִּיצַד. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁהָיָה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוֹ וְאָמַר זָכוֹר אֲנִי כְּשֶׁהָיִיתִי תִּינּוֹק וְהָיִיתִי מֵרֶכֶב עַל כְּתָפָיו שֶׁל אָבִי הוֹצִיאֹנִי מִבֵּית הַסֶּפֶר וְהִפְשִׁיטוּנִי כְּתַנְתִּי וְהִטְבִּילוּנִי לְאָכַל תְּרוּמָה לְעֶרֶב וְחִבְרֵי בּוֹדְלִין מִמֶּנִּי וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתִי יוֹחֲנָן אוֹכֵל חֲלוֹת וְהֶעֱלָהוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְכַהֵנָה עַל פִּי עֲצָמוֹ:

מגיד משנה ואם היה מסיח לפי תומו וכו'. המעשה שהזכיר רבינו מבואר שם (דף כ"ז) כלשונו:

טו נֶאֱמַן גְּדוֹל לּוֹמֵר זָכוֹר אֲנִי כְּשֶׁהָיִיתִי תִּינּוֹק וְרָאִיתִי פְּלוּנֵי טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּתְרוּמָה לְעֶרֶב וּמְחַזְּקִין אוֹתוֹ בְּכַהֵנָה בְּעֵדוּתוֹ. מִי שָׁבָא בְּזַמַּן הַזֶּה וְאָמַר כֹּהֵן אֲנִי וְעַד אֶחָד מֵעִיד לוֹ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאָבִיו שָׁל זֶה כֹּהֵן אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵנָה בְּעֵדוּת זֶה שֶׁמָּא חָלַל הוּא עַד שֶׁיַּעֲדִיד שְׁזֶה כֹּהֵן הוּא. אָבֵל אִם הִחֲזִק אָבִיו כֹּהֵן אוֹ שָׁבָאוּ שְׁנַיִם וְהֶעִידוּ שֶׁאָבִיו שָׁל זֶה כֹּהֵן הָרִי הוּא בְּחֻזְקַת אָבִיו:

מגיד משנה מי שבא בזמן הזה וכו'. החילוק הזה שכתב רבינו בכאן בין מוחזק לנו בעדים שאביו כהן שהבן בחזקת אביו והוא שלא יצא עליו קול של פסול ואם אינו מוחזק אלא בעד אחד שחוששין לבן אע"פ שלא יצא עליו קול של פסול נראה שיצא לו ממה שאמרו שם מעשר ראשון חזקה לכהונה והקשו ודילמא לוי הוא ותירץ רב חסדא הב"ע כגון דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא וחלקו ליה לדידיה מעשר בבית הגרנות דלספוקי בלוי א"א אלמא משמע דוקא דנפק עליה קלא דפסול הא לא"ה לא היינו צריכין לחלוק המעשר וזה ברור אבל בעד אחד כיון שהעד אינו מעיד ודאי בבן זה לא אמרינן אוקמיה אחזקת אבהתיה דהא לא ידעינן מי הוי אביו אלא ע"פ עד אחד וזהו מ"ש שם החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו [הכהנים] בב"ד אינה חזקה ולא אמרו בדנפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה אלא סתם וזהו בשאין כאן אלא עד אחד שמעיד על בן זה שבן כהן

הוא ומשייה חיישינן ליה אפילו בלא קול אבל אם היו שנים מעידין על חלוקת התרומה בדין ירושה עם אחיו הכהנים כל שלא יצא עליו קול פסול היינו מעמידין אותו בחזקת אביו וז"ש רבינו דין זה למעלה בעד אחד וזהו שלא אמרו בשום מקום שיהיה מוחזק ע"פ עד אחד שיאמר בן כהן הוא אלא כשאומר כהן הוא ואין לנו להקל בעדות עד אחד יותר ממה שאמרו חכמים זהו דעת רבינו ועיקר :

טז מי שהחזק אביו כהן ויצא עליו קול שהוא בן גרושה או חלוצה חוששין לו ומורידין אותו. בא עד אחד אחר כך והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהנה על פיו. באו שנים ידים אחר כך והעידו שהוא חלל מורידין אותו מן הכהנה. בא עד אחד והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהנה שזה האחרון מצטרף לעד ראשון והרי שנים מעידין שהוא כשר ושנים מעידים שהוא פסול ידחו אלו ואלו וידחה הקול שהשנים כמאה וישאר כהן בחזקת אביו :

מגיד משנה מי שהחזק אביו כהן וכו'. שם בגמרא גבי פלוגתא דמתניתין הבי"ע דמוחזק לן באבוב דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניי ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואסקיניי ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניי ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא וכו' מ"ס מצטרפין לעדות אע"פ שלא העידו כאחת ומ"ס אין מצטרפין וקי"ל כמ"ד בעלמא שומעים דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו וכיון שכן הכא אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא בחזקת אבהתיה וכמ"ס רבינו ויש מן המפרשים שכתבו דדוקא לתרומה דרבנן מעלין אבל לתרומה דאורייתא כיון דתרי ותרי נינהו לא אמרינן אוקי מלתא אחזקה בכל מידי דאיסורא ופלוגתא היא בגמרא ביבמות בפרק ד' אחין (דף ל"א) אי תרי ותרי ספיקא דאורייתא נינהו אי ספיקא דרבנן ומדאורייתא אוקי מילתא אחזקתה ומשמע התם דמסקנא דספיקא דרבנן היא ומכל מקום כיון דספיקא דרבנן היא ודאי מתמירין בתרומה דאורייתא אבל בתרומה דרבנן אמרי' אוקי מילתא אחזקתה וזה דעת הרשב"א ז"ל :

יז אשה שלא שהתה שלשה חדשים אחר בעלה וילדה. ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבועה לאחרון והיה אחד

מֵהוּ כֹהֵן וְהַשְּׂנִי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה סִפֵּק כֹהֵן. וְכֹךְ אִם נִתְעַרַב וְלֹד כֹהֵן בְּוֹלַד יִשְׂרָאֵל וְהַגְדִּילוּ הַתְעַרְוּבוֹת כָּל אֶחָד מֵהוּ סִפֵּק כֹהֵן. וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמָרֵי יִשְׂרָאֵל וְחֲמָרֵי כֹהֲנִים. נוֹשְׂאִין נָשִׁים הָרְאוּיוֹת לְכֹהֲנָה וְאִין מְטַמְּאִים לְמִתִּים וְלֹא אוֹכְלִין בְּתֵרוּמָה. וְאִם נִשְׂאוּ גְרוּשָׁה מוֹצִיאִין וְאִין לֹקִין :

מגיד משנה אשה שלא שהתה ג' חדשים וכו'. משנה ביבמות בפרק נושאין על האנוסה (דף ק'). ומ"ש וכן אם נתערב וכו'. פשוט הוא ומתבאר בכיוצא בזה בגמרא שם :

ח שְׂנֵי כֹהֲנִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ וְלֹדוֹתֵיהֶם. או אִשֶׁת כֹהֵן שֶׁלֹא שָׁהְתָה אַחַר בְּעֻלָּה שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים וְנִשְׂאֵת לְכֹהֵן אַחַר וְאִין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לְרֵאשׁוֹן או בֶּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן. נוֹתְנִין לוֹ עַל הַוֹלַד חֲמָרֵי שְׁנֵיהֶם. הוּא אוֹנֵן עֲלֵיהֶם וְהוּא אוֹנֵנִין עָלָיו. הוּא אִין מְטַמְּא לָהֶם וְהֵם אִין מְטַמְּאִין לוֹ. וְעוֹלָה בְּמִשְׁמְרוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה. וְאִין חוֹלֵק. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּמִשְׁמְרָא אֶחָד וּבֵית אָב אֶחָד נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד :

מגיד משנה שני כהנים וכו'. במשנה שם הוא אונן עליהם והן אוננן עליו הוא אינו מטמא להם והם אינם מטמאין לו וכו' ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק אם היו שניהם משמר אחד ובית אב אחד נוטל חלק א' ובגמרא אמר שמואל עשרה כהנים עומדין ופירש אחד מהן ובעל הולד שתוקי וכו' שמשתיקין אותו מדין כהונה מ"ט אמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו בעיני זרעו מיוחס אחריו וליכא והקשו שם עליו ותירצו דזרעו מיוחס אחריו דרבנן [הוא] וקרא אסמכתא בעלמא וכי גזור רבנן בזנות בנישואין לא גזור רבנן והקשו ובזנות מי גזור רבנן והתנן מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים [ונשאת וילדה] מאי אחר בעלה אילימא אחר מיתת בעלה אימא סיפא והוא אונן עליהם והם אוננן עליו בשלמא הוא אונן עליהם משכחת לה בנישואין דשני ולקוט עצמות דקמא ופירש"י משכחת לה אפילו בנישואין ואע"ג דקמא הא מית ליה כגון שלקטו עצמותיו לסוף שנים מרובות אונן זה עליהם מספק ואסור בקדשים דתנן בפסחים השומע על מתו המלקט לו עצמות טובל ואוכל בקדשים [לערב] עכ"ל אלא הם אוננן עליו היכי משכחת לה הא מית ליה ואלא בגרושה ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה אימא סיפא הוא אין מטמא להן והן

אין מטמאין לו בשלמא הן אין מטמאין לו לחומרא דכל חד וחד דילמא לאו בריה הוא אלא הוא אין מטמא להן אמאי בשלמא לשני לא ליטמי ליה אלא לראשון ליטמי ליה ממ"נ אי בריה הוא שפיר קא מיטמא ליה ואי בר בתרא הוא שפיר קא מיטמא ליה דחלל הוא אלא לאו בזנות ומאי אחר בעלה אחר בועלה וקתני סיפא עולה במשמרו של זה ותיובתא דשמואל ופירש"י אלא לאו בזנות ששניהם באו עליה בזנות הילכך אין מטמא להן דבין כך ובין כך כהן כשר הוא ומשכחת לה הוא אונן עליהן והן עליו דהא תרוייהו [קא] חזו ליה ותירץ אליבא דשמואל משכחת לה בממאנת פירוש לעולם בזנות לא מיתוקמא דהא פסול לעבודה ולא מצי למיתני עולה במשמרו של זה ושל זה אלא היכי משכחת לה דרואה מיתת שניהם ואין מיטמא להן בכהן כשר הוא בממאנת יתומה שמיאנה בבעלה ולא שהתה ג' חדשים ונשאת והקשו וממאנת מי קא ילדה והעמידה בקידושי טעות ואיתרצא הא דשמואל. וכבר נתבאר בדברי רבינו פי"ט מהלכות אישות שהוא סובר שאיפשר לבת שתתעבר ותמאן וסוגיין דהכא לפי דעתו ז"ל הוא לרווחא דמילתא וכהוא לישנא דאמרין בפ"ק שאם תתעבר הקטנה תמות אבל אגן ס"ל כלישנא דאמר שמא תמות ואפשר ג"כ שלא תמות. וכתבתי כל הסוגיא הזאת לפי שהיא צריכה לבאר דברי רבינו ולבאר המשנה ויש בקצת ספרי רבינו שבוש שכתוב בהן והן אין אוננין עליו וט"ס הוא באותן ספרים :

יט בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזִמְן שֶׁהוּן בָּאִין מִכַּח נְשׂוּאִין. אָבֵל בְּזָנוּת גָּזְרוּ חֲכָמִים שְׂמִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מִדִּין כְּהֵנָּה כָּלֵל הוּאֵיל וְאִינוּ יוֹדְעֵי אָבִיו הַנִּדְאִי שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר כה-ג\)](#) 'וְהִיטָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו' עַד שֶׁיְהִי זָרְעוֹ מִיַּחַס אַחֲרָיו :

כ כִּיצַד. עֲשָׂרָה כְּהֻנִּים שֶׁפָּרַשׁ אֶחָד מֵהֶם וּבָעַל שְׁהָרִי הַנֶּלֶד כָּהֵן נִדְאִי וְאָף עַל פִּי כֵן הוּאֵיל וְאִינוּ יוֹדְעֵי אָבִיו שֶׁיְתִיחַס לוֹ מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מִדִּין כְּהֵנָּה. וְאִינוּ עוֹבְדֵי וְלֹא אוֹכְלֵי וְלֹא חוֹלְקִים. וְאִם נִטְמָא לְמִתִּים אוֹ נִשָּׂא גְרוּשָׁה לוֹקָה שָׂאִין כָּאֵן סִפְקָהּ הִתֵּר :

הלכות איסורי ביאה - פרק אחד ועשרים

א כָּל הַבָּא עַל עֲרוּה מִן הָעֲרִיּוֹת דְּרָדָּ אֵיבָרִים אוֹ שְׁחִבְק וְנִשְׁק
דְּרָדָּ תַּאֲוָה וְנִהְנָה בְּקִרְוּב בְּשֵׁר הָרִי זֶה לֹקָה מִן הַתּוֹרָה. שְׁנַאֲמַר
(וַיִּקְרָא יח-ל) 'לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבֹת וְגוֹ'. וְנַאֲמַר (וַיִּקְרָא יח-ו)
'לֹא תִקְרְבוּ לְגִלוֹת עֲרוּה'. כְּלוּמַר לֹא תִקְרְבוּ לְדַבְרִים הַמְבִיֵּאִין
לִיַּדִי גְלוֹי עֲרוּה :

מגיד משנה **כל הבא על ערוה וכו'.** כבר כתב רבינו בספר המצות מצוה א
שנמנענו מלהתעדן באחת מכל העריות ואפילו בלא ביאה כגון חבוק ונשוק
והדומה להם מפעולות המעמיקים בזימה והוא אמרו ית' אל כל שאר בשרו
לא תקרבו לגלות ערוה ולשון ספרא נאמר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב
לגלות ערותה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל לא תקרב אין לי
אלא נדה שהיא בבל תקרב ובל תגלה מנין לכל עריות שהן בבל תקרבו ובל
תגלו ת"ל לא תקרבו לגלות עכ"ל. ומפני זה כתב כאן שאם חבק או נשק הי"ז
לוקה ואין דעת רבינו שילקה בקריבה אלא בחייבי כריתות או בחייבי מיתות
ב"ד הכתובים בפרשה והם הנקראים עריות אבל בחייבי לאוין יש בהן
בדברים אלו איסור אבל לא מלקות וזה מתבאר במ"ש כאן ולפי דעתו ז"ל
ומה שאמרו ביבמות (דף נ"ה) העראה זו הכנסת עטרה וכו' מכאן ואילך אינו
אלא נשיקה ופטור עליה והוא המימרא שכתבתי פרק ראשון י"ל דפטור משום
ביאה קאמר אבל מחמת קריבה שאפילו המחבק לוקה לא הוצרכו לומר שם
שהמנשק באבר באותו מקום שהוא לוקה ונ"מ לחייבי לאוין שהוא פטור
לגמרי בנשיקה זו וההיא דר' פדת דאמר בפרק קמא דשבת (דף י"ג) לא אסרה
תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד אין הלכה כמותו אלא כמאן דפליג
עליה כמו שאמרו שם באותו תלמיד שמת ונענש מפני שהיה ישן עם אשתו
בימי ליבונה בקירוב בשר ולא עלה על דעתו לתשמיש ואעפ"כ נענש למיתה
ואמרו שם ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה ואל
אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכבר אמרו ביוצאה וראשה פרוע שהוא אסור
מן התורה זה דעת רבינו אבל הרמב"ן נחלק עליו בהשגות שחבר על ספר
המצות ואמר שהדרשא הזאת שבספרא אינה אלא אסמכתא ואין בכאן
מלקות מן התורה אלא בביאה גמורה או בהעראה והאריך בזה להוכיח דעתו
ז"ל:

ב הַעוֹשֶׂה דְּבַר מַחֲקוֹת אֵלוֹ הָרִי הוּא חָשׂוּד עַל הָעֲרִיּוֹת. וְאָסוּר
לְאָדָם לְקַרֵּץ בְּיָדוֹ וּבְרִגְלָיו אוֹ לְרַמֹּז בְּעֵינָיו לְאַחַת מִן הָעֲרִיּוֹת
אוֹ לְשַׁחֵק עִמָּה אוֹ לְהַקְלֵל רֹאשׁ. וְאֶפְלוּ לְהַרְיֵחַ בְּשָׂמִים שְׁעָלֶיהָ

או להביט בַּיָּפִיָּה אָסוּר. וּמִכֵּין לְמִתְכַּוֵּן לְדַבֵּר זֶה מִכַּת מְרֻדוֹת. וְהַמְּסִתֵּכֶל אֶפְלוּ בְּאַצְבַּע קִטְנָה שֶׁל אִשָּׁה וְנִתְכַּוֵּן לְהַנּוֹת כְּמִי שֶׁנִּסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם הַתָּרֵף. וְאַפְלוּ לְשִׁמְעַ קוֹל הָעֶרְוָה אוֹ לְרֹאוֹת שְׁעָרָה אָסוּר:

מגיד משנה העושה דבר מחוקות אלו וכו'. רבינו סובר שמ"ש בסנהדרין גבי חשוד על העריות ארבעין בכתפיה שהוא המחבק והמנשק ולכך אמרו החשוד ואמרו שלוקה ארבעים וכו' ויש בו פי' אחר: **ואסור לאדם לקרוץ וכו'.** מבואר בבברייתא באבות דר' נתן ואמרו באבות שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה ואמרו אל תרבה שיחה עם האשה וכמה דברים כיוצא באלו ובפרק במה אשה (דף ס"ב:) וברגליהן תעכסנה שהיו מטילות מור ואפרסמון במנעליהן ואפילו בבגדי צבע שלה אסור להסתכל כמו שיתבאר ויש בדברים אלו מכת מרדות כידוע בכל איסור שהוא מדבריהם: **והמסתכל וכו'.** שם בשבת בפרק במה אשה (דף ס"ד:): **ואפילו לשמוע וכו'.** בברכות פרק מי שמתו (דף כ"ד):

ג וְהַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אָסוּרִין בְּחִיבֵי לְאוּיִן. וּמִתֵּר לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנֵי הַפְּנוּיָה וּלְבַדְדָּקָה בֵּין בְּתוּלָה בֵּין בְּעוֹלָה כְּדִי שְׂיִרְאָה אִם הִיא נֹאָה בְּעֵינָיו יִשְׁאַנָּה וְאִין בְּזָה צַד אָסוּר וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂרְאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲבָל לֹא יִסְתַּכֵּל דְּרָךְ זְנוּת. הֵרִי הוּא אוֹמֵר [\(איוב לא-א\)](#) 'בְּרִית כְּרַתִּי לְעֵינַי וּמָה * אֶתְבוֹנֵן עַל בְּתוּלָה':

ההראב"ד **אתבונן על בתולה.** כתב הראב"ד ז"ל חכמים אמרו האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בהדיה דילמא מחלפא ליה מינייה אלמא אין דרך ת"ח בכך עכ"ל:

מגיד משנה **ומותר להסתכל וכו'.** פרק האיש מקדש (דף מ"א) אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו וזה מבואר. ובהשגות א"א חכמים אמרו האי צורבא מרבנן וכו'. ואין זו השגה לפי שצורבא מרבנן אפילו נסתכל בה ובדקה בפעם אחת לא יכירה אם יחליפה לפי שאינו רגיל להסתכל בצורת הנשים אבל עם הארץ יכירה בפעם אחת ואילו היה אסור בהסתכלות כדי לבדקה לא היו אומרים לעם הארץ עמוד וחטוא בשביל שיזכה חבירך והמימרא דרב דאמר אסור לקדש אשה עד שיראנה תוכיח:

ד וּמִתֵּר לְאָדָם לְהִבִּיט בְּאִשְׁתּוֹ כְּשֶׁהִיא נֹדֶה וְאָף עַל פִּי שֶׁהִיא עֲרוּהָ. וְאָף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִנָּאת לֵב מִמֶּנָּה בְּרֵאִיָּה הוֹאִיל וְהִיא מִתְּרַת לוֹ לְאַחַר זְמַן אֵינוֹ בָּא בָּזָה * לְדַבֵּר מְכָשׁוֹל. אָבֵל [א] לֹא יִשְׁחֹק וְלֹא יִקַּל רֹאשׁ עִמָּה שְׂמָא יִרְגִּיל לְעִבְרָה :

ההראב"ד **לדבר מכשול וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל אבל לא במקום הסתר שלה והכי איתא בנדרים עכ"ל:

מגיד משנה **ומותר לאדם להביט וכו'.** זה מתבאר פרק ואלו מותרין (נדרים דף כ') שאמרו שם המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בניס שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה א"ר שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום הטנופת שהוא מכוון כנגד העקב משמע הא בשאר מקומות מותר וכן אמרו שמותר לאשה להתקשט בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה כנזכר פרק י"א אלמא שמותר להסתכל בה. ובהשגות א"א אבל לא במקום הסתר שלה והכי איתא בנדרים ע"כ. ובנדרים לא הזכירו אלא במקום הטנופת אבל לא הוצרך רבינו לבאר איסורו שכבר כתב ולא ישחוק ולא יקל עמה וכ"ש ההסתכלות באותו מקום: **אבל לא ישחוק וכו'.** ברייתא באבות דרבי נתן:

ה אִסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִשָּׁה כָּלֵל בֵּין גְּדוּלָּה בֵּין קִטְנָה בֵּין שְׁפָחָה בֵּין מְשַׁחֲרֵת שְׂמָא יָבוֹא לְיַדֵּי הָרְהוּר. בְּאִי זֶה שְׁמוּשׁ אָמְרוּ רְחִיצַת פְּנֵיו יָדָיו וְרִגְלָיו וְהִצְעַת מְטָה לְפָנָיו וּמְזִיגַת הַכּוֹס. שְׂאִין עוֹשֶׂה לְאִישׁ דְּבָרִים אֱלוֹ אֶלָּא אִשְׁתּוֹ בְּלִבָּד. וְאִין שׁוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם אִשָּׁה כָּלֵל וְאֶפְלוּ עַל יְדֵי שְׁלִיחַ :

מגיד משנה **אסור להשתמש וכו'.** בקידושין פי עשרה יוחסין (דף ע'): **באי זה שימוש וכו'.** זה יצא לרבינו ממה שאמר בירושלמי בכתובות רב הונא אמר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות לו דברים של ייחוד סכה לו את גופו ומרחצת לו את רגליו ומוזגת לו את הכוס ושאלו למה מפני שהיא חייבת לו או משום שאינן ראויין להשתמש בשפחה ונפק מביניהם הכניסה לו עבדים והעלו שם שהוא מפני שהיא חייבת לו אלמא שאר התשמישים מותרין בשפחה וכתב רבינו הצעת המטה לפי שאף היא מן הדברים המביאין לידי קירוב ונאסרו בנדה כנזכר פרק י"א ומבואר בהרבה מקומות שהיו משתמשים בשפחות ואמרו אמתיה דרבי וכו' זה פשוט: **ואין שואלין בשלום אשה כלל וכו'.** בעשרה יוחסין מימרא כלשונה ועוד אמרו שם דאפילו על ידי בעלה

והקשו x המפרשים ממ"ש בפרק השוכר את הפועלים שואלין לאיש בשלום אשתו ותירצו לדרוש שלומה ולשאול ענינה מותר לומר לבעלה אבל לשלוח לה שלום ולומר פלוני קורא לך שלום אפילו ע"י בעלה אסור:

ו המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן או שנשק לאחת מהן כגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן אף על פי שאין שם תאוה ולא הנאה ככל הרי זה מגנה ביותר ודבר אסור הוא ומעשה טפשים הוא. שאין קרבין לערוה ככל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם לבנה והאב לבתו:

מגיד משנה המחבק אחת מן העריות וכו'. בפ"ק דשבת (י"ג) עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחוותיה אבי חזייהו וא"ל אבי ידיהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא [אפי' שום קורבא אסור משום לך לך] אמרי' נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב:

ז כיצד. מתר האב לחבק בתו ולנשקה ותישן עמו בקרוב בשר. וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים. הגדילו ונעשה הבן גדול והבת גדולה עד שיהיו שדים נכנו ושערך צמח זה ישן בכסותו והיא ישנה בכסותה. ואם היתה הבת בוששה לעמד לפני אביה ערמה או שנשאת. וכן אם האם בוששה לעמד בפני בנה ערמה ואף על פי שהן קטנים משהגיעו להכלם מהן אין ישנים עמהם אלא בכסותן:

מגיד משנה כיצד מותר האב וכו'. בפרק עשרה יוחסין משנה וגמרא שם (דף פ'). ומ"ש רבינו או שנשאת, לאו דוקא שאפילו נתקדשה בלבד אסור כנוכר בגמרא אבל מצאתי בהל' נוסחא אחרת בזה:

ח נשים המסוללות זו בזו אסור וממעשה מצרים הוא שהזהרנו עליו שנאמר (ויקרא יח-ג) 'כמעשה ארץ מצרים לא תעשו'. אמרו חכמים מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושא אשה. ואשה נשאת לשני אנשים. אף על פי שמעשה זה

אָסוּר אִין מַלְקִין עָלָיו. שְׂאִין לוֹ לֹא מֵיַחַד וְהָרִי אִין שָׁם בִּיאָה כָּלִל. לְפִיכָךְ [ב] אִין נְאֻסְרוֹת לְכַהֲנָה מְשׁוּם זְנוּת וְלֹא תֵאָסֵר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ בְּזָה שְׂאִין כָּאן זְנוּת. וְרֵאוּי לְהַכּוֹתָן מִכַּת מְרֻדוֹת הוֹאִיל וְעָשׂוּ אָסוּר. וַיֵּשׁ לְאִישׁ לְהַקְפִּיד עַל אִשְׁתּוֹ מִדָּבָר זֶה וּמוֹנֵעַ הַנָּשִׁים הַיְדוּעוֹת בְּכָךְ מִלְּהַכְנִס לָהּ וּמִלְצִאתָּהּ הִיא אֵלֶיהֶן :

מגיד משנה נשים המסוללות וכו'. בת"כ כמעשה ארץ מצרים ומה היו עושין נושא האיש לאיש והאשה לאשה ומבואר בפרק הערל שאין הלכה כרב הונא דאמר נשים המסוללות זו בזו פסולה לכהונה ופי' ריב"ן ורש"י ז"ל מסוללות שדיין שכבת זרע להדדי ודין המכת מרדות שכתב רבינו פשוט הוא :

ט אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּנָת הִיא לוֹ. לְפִיכָךְ כָּל מָה שְׂאָדָם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בְּאִשְׁתּוֹ [ג] עוֹשֶׂה. בּוֹעֵל בְּכָל יַעַת שְׂיִרְצָה וּמִנְשֵׁק בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שְׂיִרְצָה. [וּבֵא עָלֶיהָ כְּדָרְכָה וְשֵׁלֵא [ד] כְּדָרְכָה] וּבִלְבַד שְׂלֵא יוֹצִיא שְׂכַבְתָּ זָרַע לְבִטְלָהּ. וְאֵף עַל פִּי כֵן מִדַּת חֲסִידוֹת שְׂלֵא יִקַּל אָדָם אֶת רֵאשׁוֹ לְכָךְ וְשְׂיִקְדָּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ כְּמוֹ שְׂבִאָרְנוּ בְּהִלְכוֹת דְּעוֹת. וְלֹא יִסוּר מִדָּרְךְ הָעוֹלָם וּמִנְהִגוֹ שְׂאִין דָּבָר זֶה אֶלָּא כְּדִי לְפָרוֹת וְלִרְבוֹת :

מגיד משנה אשתו של אדם מותרת היא לו וכו'. בנדריים פרק ואלו מותרין (דף כ) פסק כחכמים : **ובלבד שלא יוציא וכו'.** בנדה פרק כל היד (דף י"ג) אמר ר' יוחנן כל המוציא שכבת זרע לבטלה חייב מיתה שנאמר וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו ואמרו שהיה דש מבפנים וזורה מבחוץ : **ואעפ"כ מדת חסידות שלא יקל וכו'.** פ"ה מהלכות דעות נתבאר זה ויש כמה דברים בגמרא מראין כן כמו שיתבאר שם :

י אָסוּר לְאָדָם לְשַׁמֵּשׂ מִטָּתוֹ לְאוֹר הַנֵּר. הָרִי שֶׁהִיָּתָה שֶׁבֶת וְלֹא הָיָה לוֹ בֵּית אַחַר וְהָיָה הַנֵּר דָּלוּק [ה] הָרִי זֶה לֹא יִשְׁמַשׁ כָּלִל. וְכֵן אָסוּר לְיִשְׂרָאֵלִי לְשַׁמֵּשׂ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם. שְׁעִזוֹת פָּנִים הִיא לוֹ. וְאִם הָיָה תַלְמִיד חָכָם שְׂאִינוּ בָּא לְהַמְשִׁיךְ בְּכָךְ הָרִי זֶה מֵאֲפִיל

בְּטִלְיָתוֹ וּמִשְׁמֵשׁ. וְאִין נִזְקְקִין לְדַבֵּר זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי צַרְךָ גְּדוֹל [ח].
וְדַרְךָ קְדוּשָׁה לְשִׁמְשׁ בְּאַמְצַע [ח] הַלְלִיָּהּ :

מגיד משנה **אסור לאדם וכו'.** זה מתבאר בנדה פרק כל היד (דף ט"ז): שאור הנר וביום שוים הם ששם (דף י"ז) הקשו על מה שאמרו אסור לאדם שישמש מטתו ביום ממ"ש או תשמש לאור הנר ותירצו או תבדוק לאור הנר ופרק י"ט שחל (ביצה דף כ"ב) אמרו מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר פי' תשמיש אי"ל אפשר בבית אחר אין לו בית אחר מאי אפשר לעשות לו מחיצה אין לו לעשות מחיצה מאי אפשר לכפות עליו את הכלי אין לו כלי מאי אי"ל אסור. ומ"ש **ואם היה ת"ח.** מבואר שם בפרק כל היד ובהרבה מקומות. עוד שם אמר רבא אם היה בית אפל מותר ולא הזכירו רבינו כדי להרחיק מהרגל תשמיש. **ומה שכתב ואין נזקקין וכו'.** דבר פשוט הוא שאין לו לתלמיד חכם להקל על עצמו אלא מפני הצורך: **ודרך קדושה וכו'.** בנדרים פרק ואלו מותרין (דף כ'):

יא **אין דעת חכמים נוחה למי שהיא מרבה בתשמיש המטה**
ויהיה מצוי אצל אשתו כתרנגול. ופגום הוא עד מאד ומעשה בורים הוא. אלא כל הממעט בתשמיש הרי זה משבת. והוא שלא [ח] יבטל עונה [אלא] מדעת אשתו. ולא תקנו בראשונה לבעלי קריין שלא יקראו בתורה עד שיטבילו אלא כדי למעט בתשמיש המטה:

מגיד משנה **אין דעת חכמים וכו'.** מפורש בברכות פרק מי שמתו (דף כ"ב) לא תקנו בראשונה טבילה לבעלי קריין אלא שלא יהו מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין וכמה דברים אמרו במי ששטוף בדבר זה:

יב **וכן אסרו חכמים שלא ישמש אדם מטתו ולבו מחשב**
באשה אחרת. ולא יבעל מתוך שכרות ולא מתוך מריבה ולא מתוך שנאה ולא יבוא עליה על כרחיה והיא יראה ממנו. ולא כשיהיה אחד מהן מנדה. ולא יבוא עליה אחר שגמר בלבו לגרשה. ואם עשה כן הבנים אינן הגונים אלא מהן עזי פנים ומהן מורדים ופושעים:

מגיד משנה **וכן אסרו חכמים שלא ישמש אדם מטתו**. בפרק ואלו מותרין (דף כ') ושם נזכר כל מ"ש רבינו בזו הבבא:

יג וכן אמרו חכמים שכל אשה חצופה שהיא תובעת תשמיש המטה בפיה. או המפתה אשה לשם נשואין. או המתכונן לבוא על רחל אשתו ובא על לאה אשתו. ומי שלא שהתה אחר מיתת בעלה שלשה חדשים והרי הין ספק. כל אלו הבנים הילודים מהם הם המורדים והפושעים שישורי הגלות בוררין אותן:

יד ואסור לאדם לבא על אשתו בשוקים ^[ט] וברחובות או בגנות ובפרדסין אלא בבית דירה. שלא יראה כזנות וינגילו עצמם לידי זנות. והבועל את אשתו במקומות אלו מכין אותו מכת מרדות. וכן המקדש ^[י] בביתה והמקדש ^[כ] בשוק והמקדש בלא שדוד מכין אותו מכת מרדות:

מגיד משנה **ואסור לאדם לבא על אשתו וכו'**. בפרק נגמר הדין סנהדרין (דף מ"ו) מעשה באחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והלקוהו: **וכן המקדש בביאה וכו'**. ביבמות פרק רבן גמליאל (דף נ"ב) ופרק קמא דקידושין (דף י"ב) רב מנגיד אמאן דמקדש בשוקא ומאן דמקדש בביאה ומאן דמקדש בלא שידוכי:

טו ואכסנאי אסור בתשמיש המטה עד שיחזור ^[ט] לביתו. וכן אסרו חכמים על האיש ^[י] שידור בבית חמיו שזו עזות פנים היא. ולא יכנס עמו למרחץ:

ההראב"ד **שידור בבית חמיו וכו'**. כתב הראב"ד ז"ל אם ייחד לו בית למשכב מותר וכן אכסנאי ובלבד שישן בטלית של עצמו עכ"ל:

מגיד משנה **ואכסנאי אסור בתשמיש וכו'**. בס"פ אע"פ (כתובות דף ס"ה) אכסנאי אסור בתשמיש המטה שנאמר וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו מכלל דמעיקרא לא: **וכן אסרו חכמים וכו'**. פרק המוכר פירות (ב"ב דף צ"ח): אמרו קל מסובין חתן הדר בבית חמיו ופרק קמא דקידושין (דף י"ב) דרב מנגיד חתנא דדייר בבי חמוה ורבינו לא הזכיר

בזה מרדות לפי שלא הזכירוהו שם בהמוכר פירות ולא אמרו אלא דלאו אורח ארעא למידר בבי חמוה. ובהשגות אמר אברהם אם ייחד לו בית וכו' ואפשר שעל סמך סברא זו נהגו רבים כן אבל איני רואה לה הכרע מן הגמרא: **ולא יכנס עמו וכו'.** בפסחים פרק מקום שנהגו (דף נ"א):

טז **וְלֹא יִכְנָס אָדָם עִם אָבִיו לְמַרְחָץ. וְלֹא עִם בַּעַל אָחוּתוֹ. וְלֹא עִם תַּלְמִידוֹ. וְאִם הָיָה צָרִיךְ לְתַלְמִידוֹ מִתֵּר. וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא יִכְנָסוּ שְׁנֵי אַחִים כְּאַחַד לְמַרְחָץ:**

מגיד משנה **ויש מקומות וכו'.** שם פירוש ובאותן מקומות אין ראוי להם ליכנס כאחד כדאיתא התם:

יז **לֹא יִהְלְכוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּעֵי רֹאשׁ בַּשּׁוּק. אַחַת פְּנוּיָה וְאַחַת אֵשֶׁת אִישׁ. וְלֹא תִלְךְ אִשָּׁה בַּשּׁוּק וּבְנָה אַחֲרֶיהָ גְזֵרָה שְׁמָא יִתְפָּשׂוּ בְּנָה וְתִלְךְ אַחֲרֶיהָ לְהַחֲזִירוֹ וַיִּתְעַלְלוּ בָּהּ הַרְשָׁעִים שֶׁתִּפְסוּהוּ דָרְךְ שְׁחוּק:**

מגיד משנה **לא יהלכו בנות ישראל פרועי וכו'.** בכתובות בפרק המדיר (דף ע"ב): **ולא תהלך אשה בשוק וכו'.** בסנהדרין פרק כהן גדול (דף י"ט):

יח **אָסוּר לְהוֹצִיא שְׂכֵבֶת זָרַע לְבַטְלָהּ. לְפִיכָךְ לֹא יִהְיֶה אָדָם דָּשׁ מִבְּפָנָיִם וְזוֹרָה מִבַּחוּץ. וְלֹא יִשָּׂא קִטְנָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לֵילֵד. אֲבָל אֵלוּ שְׁמִנְאָפִין בֵּיד וּמוֹצִיאִין שְׂכֵבֶת זָרַע לֹא דִי לָהֶם שְׂאִסוּר גְּדוֹל הוּא אֶלָּא שְׁהַעוֹשָׂה זֶה בְּנִדּוּי הוּא יוֹשֵׁב וְעָלִיהֶם נֶאֱמַר [\(ישעיה א-טו\)](#) 'יְדִיכֶם דְּמִים מְלֵאוּ וְכֹאֲלוּ הָרֵג הַנְּפֹשׁ:**

מגיד משנה **אסור להוציא וכו'.** בנדה פרק כל היד (דף י"ג) וכבר נזכר למעלה: **ולא ישא קטנה וכו'.** שם אמרו שהנושאים קטנות מעכבין את המשיח: **אבל אלו שמנאפין וכו'.** שם אמר ר' אלעזר מאי דכתיב ידיכם דמים מלאו אלו המנאפים ביד דתני דבי רבי ישמעאל לא תנאף לא תהא בד ניאוף בין ביד בין ברגל [ולעיל איתמר] אמר רב המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי וכו' אמר רבי אמי כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא. ומדברי רבינו נראה שמה שאמרו יהא בנדוי שחכמים נידו כל מי שיעשה

כן וזהו שכתב בנדוי יושב. אבל הרמב"ן ז"ל כתב פירשו בתוספות לא שהוא מנודה מעצמו בנדוי של רבותינו אלא שבית דין מצווין לנדותו ועד שינדותו אינו מנודה וראיה לדבר מדאמרין הקורא לחבירו עבד יהא בנדוי ואמרו עלה בקידושין באומר לו עבדי אתה האי משמתינן ליה אלמא אף על גב דקתני יהא בנדוי אינו בנדוי עד דמשמתינן ליה אן כד פירש רבינו יעקב ז"ל ע"כ וכן פירש הרשב"א ז"ל משמו:

יט וְכֹן אָסוּר לְאָדָם שְׂיִקְשָׁה עֲצָמוֹ לְדַעַת אוֹ יָבִיא עֲצָמוֹ לְיָדֵי הַרְהוּר. אֶלָּא אִם יָבֹא לוֹ הַרְהוּר יִסַּע לְבוֹ מִדְּבָרֵי הַבָּאִי (וְהִשְׁחָתָה) לְדְבָרֵי תוֹרָה. שְׁהִיא (משלי ה-יט) 'אֵיִלֶּת אֶהְבִּים וַיַּעֲלֶת חַן'. לְפִיכֹךְ אָסוּר לְאָדָם לִישֹׁן עַל עָרְפוֹ וּפְנָיו לְמַעַלָּה עַד שְׂיִטָּה מְעַט כְּדֵי שְׁלֹא יָבֹא לְיָדֵי קִשּׁוּי :

מגיד משנה לפיכך אסור לאדם לישן על ערפו וכו'. בברכות פרק היה קורא (דף י"ד):

כ וְלֹא יִסְתַּכֵּל בְּבִהְמָה וּבְחִיָּה וְעוֹף בְּשָׁעָה שְׂמִזְדַּקְקִין זָכָר לְנִקְבָּה. וּמִתֵּר לְמַרְבִּיעֵי בְּהֵמָה לְהַכְנִיס כְּמִכְחוּל בְּשִׁפּוּפֶרֶת מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲסוּקִין בְּמִלְאכְתָּן לֹא יָבֹאוּ לְיָדֵי הַרְהוּר :

מגיד משנה ולא יסתכל בבהמה וכו'. פ"ק דע"ז (דף כ'): מותר למרביעי בהמה וכו'. שם ובפרק השוכר את הפועלים (ב"מ ד' צ"א):

כא וְכֹן אָסוּר לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים בְּשָׁעָה שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת עַל הַכְּבִיסָה. אֶפְלוּ לְהִסְתַּכֵּל בְּבִגְדֵי צָמָר שֶׁל אִשָּׁה שֶׁהוּא מְכִירָה אָסוּר. שְׁלֹא יָבֹא לְיָדֵי הַרְהוּר :

מגיד משנה וכן אסור להסתכל וכו'. פרק אחרון דמכות (דף כ"ד) ופ' חזקת הבתים (דף נ"ז): ואפילו להסתכל וכו'. פ"ד דע"ז (דף כ'):

כב מִי שֶׁפָּגַע בְּאִשָּׁה בְּשׁוּק אָסוּר לוֹ לְהִלָּךְ אַחֲרֶיהָ אֶלָּא רָץ וּמִסְלָקָה לְצַדֵּדִין אוֹ לְאַחֲרָיו. וְכָל הַמְהִלָּךְ בְּשׁוּק אַחֲרֵי אִשָּׁה

הרי זה מקלי עמי הארץ. ואסור לעבר על פתח אשה זונה עד שירחיק ארבע אמות שנאמר (משלי ה-ח) 'ואל תקרב אל פתח ביתה':

מגיד משנה מי שפגע אשה וכו'. בברכות פרק הרואה (דף ס"א): ואסור לעבור וכו'. פ"ק דע"ז (דף י"ז): ואסור לאדם שאינו נשוי וכו'. בנדה פרק כל היד (דף י"ג):

כג ואסור לאדם שאינו נשוי לשלח ידו במבושיו שלא יבוא לידי הרהור. ואפלו מתחת טבורו לא יכניס ידו שפא יבוא לידי הרהור. ואם השתין מים לא יאחז [מ] באמה וישתין. ואם [ג] הנה נשוי מתר. ובין נשוי ובין שאינו נשוי לא יושיט ידו לאמה כלל אלא בשעה שהוא צריך לנקבו:

כד חסידים הראשונים וגדולי החכמים התפאר אחד מהם שמעולם לא נסתכל במילה שלו. ומהן מי שהתפאר שלא התבונן מעולם בצורת אשתו. מפני שלבו פונה מדברי הבאי לדברי האמת שהן אוחזות לבב הקדושים:

מגיד משנה חסידים הראשונים. בשבת פרק כל כתבי (דף קי"א) ובמסכת תענית אמרו כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו שהיתה גדמת עד יום מותו:

כה מצות חכמים שישא אדם בגיו ובנותיו סמוך [ס] לפרקו. שאם יניחן יבואו לידי זנות או לידי הרהור. ועל זה נאמר (איוב ה-כד) 'ופקדת נוד ולא תחטא'. ואסור להשיא אשה לקטן שזה כמו זנות היא:

מגיד משנה מצות חכמים שישא וכו'. ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף ס"ב) ובסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ו): ואסור להשיא וכו'. שם:

כו ואין האיש רשאי לישב בלא אשה. ולא ישא עקרה וזקנה שְׂאִינָה רְאוּיָה לִילֵד. ורשות לאשה שלא תנשא לעולם או תנשא לסריס. ולא ישא בחור זקנה ולא ישא זקן ילדה שְׂדָבֵר זה גורם לזנות:

מגיד משנה ואין האיש רשאי וכו'. פרק הבע"י (דף ס"ב). ומ"ש ולא ישא עקרה. כבר כתבתי בו פרק ט"ו מהלכות אישות: ורשות לאשה וכו'. שם מפורש שאין האשה מצווה על פריה ורביה והוא סתם משנה (דף ס"ה): ובתוספתא פרק שמיני מיבמות האשה רשאה שתנשא אפילו לסריס: ולא ישא בחור זקנה וכו'. כבר נתבאר זה ואמרו פרק מצות חליצה (דף ק"א): משיאין לו עצה ההוגנת לו שאם הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך. וכבר נזכר זה פ"ד מהלכות חליצה ויבום ובסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"ו) אסרו שלא להשיא בתו לזקן:

כז וכן מי שגרש את אשתו מן הנשואין לא תדור עמו [ע] בהצר שְׂמָא יבואו לידי זנות. ואם היתה כהן לא תדור עמו במבוי. וכפר קטן נדון במבוי. היתה לה מלוה אצלו עושה שליח לתבעו. וגרושה שפאה עם המגרש לדין מנדין אותן או מפין אותן מפת מרדות. ואם נתגרשה מן הארוסין מתרת לתבעו בדין ולדור עמו. ואם היתה לבו גס בה אף מן הארוסין אסור. ומי נדחה מפני מי היא נדחת מפניו. ואם היתה החצר שלה הוא נדחה מפניה:

מגיד משנה וכן מי שגרש את אשתו וכו'. פרק האשה שנתארמלה (דף כ"ז כ"ח) וממ"ש רבינו לא תדור עמו בהצר ולא הזכיר לא תנשא כלל נראה שהוא היה גורס שם המגרש את אשתו לא תדור בחצרו ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי וכו' זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נדון כמבוי [דלא] כגירסת ספרינו. וכן מצאתיה בהלכות היא לא תנשא בשכונתו ואם היה כהן וכו' ונראה דבישראל כל זמן שלא נשאת תדור בשכונתו. ומכל מקום אף לפי גירסא זו אפשר שבחצר אחד אפילו בלא נישואין אסורין לדור וכן משמע הסוגיא שם. ויש להוסיף על דברי רבינו לפי גירסתנו שלא להנשא בשכונתו ושכונתו היא ג' בתים: היה לה מלוה אצלו וכו'. שם תנו רבנן לוח הימנה בנכסי אביה אינה

נפרעת ממנו אלא על ידי אחר אמר רב ששת ואילו אתו לקמן לדינא לא מזדקינן להו רב פפא אמר שמותי משמתינן להו רב הונא בריה דרב יהושע אמר נגודי מנגדינן להו. ורבינו כתב מנדין או מכין לפי שלא נפסקה הלכה שם כדברי אחד מהם. ורש"י ז"ל פירש הברייתא בכהן שגירש את אשתו ואין כן משמעה של ברייתא ולא פשט הסוגיא. ורבינו סובר דאפילו בישראל הוא ואף על פי שלא נשאת לאחר וכן עיקר: ואם נתגרשה וכו'. שם: ואם היה לבו גס בה וכו'. שם: ומי נדחית מפני וכו'. שם מבואר שאף בחצר של שניהם היא נדחית: ואם היה החצר שלה וכו'. שם מבואר:

כח אָסוּר לְאָדָם לְשָׂא אִשָּׁה וְדַעְתּוֹ לְגִרְשָׁהּ שְׁנַאֲמַר (משלי ג-כט)
'אל תחרש על רעה רעה והוא יושב לבטח אפוד'. ואם הודיעה
בתחלה שהוא נושא אותה לימים מתר:

מגיד משנה **אסור לאדם לישא אשה ודעתו וכו'.** ברייתא בפרק החולץ (ל"ז):
וכבר כתבתיה פרק עשירי מהלכות גירושין: ואם הודיעה וכו'. שם מבואר:

כט וְלֹא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה בְּמַדִּינָה זֹו וְאִשָּׁה בְּמַדִּינָה אַחֶרֶת
שָׁמָּא יֶאֱרִיכוּ הַיָּמִים וְנִמְצָא אָח נוֹשֵׂא אַחֹתוֹ וְאַחֹת אָמוֹ
וְאַחֹת אָבִיו וְכִיּוֹצֵא בָהֶן וְאֵינּוּ יְדוּעַ. וְאִם הָיָה אָדָם גָּדוֹל שֶׁשָּׂמוּ
יְדוּעַ וְהָרִי זָרְעוֹ מִפְּרֻסְמִין וַיְדוּעִין הָרִי זֶה מִתָּר:

מגיד משנה **ולא ישא אדם וכו'.** שם ברייתא: ואם היה אדם גדול וכו'. שם:

ל לֹא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה מִמְּשֻׁפַּחַת מְצַרְעִים וְלֹא מִמְּשֻׁפַּחַת נְכָפִין.
וְהוּא שֶׁהַחֲזִקוּ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים שֶׁיָּבֹאוּ בְּנִיָּהֶם כֶּד:

מגיד משנה **לא ישא וכו'.** מימרא פרק הבא על יבמתו:

לא אִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאָת לְשָׁנֵי אֲנָשִׁים [פ] וְמֵתוּ. לְשָׁלִישֵׁי לֹא תִנָּשֵׂא
וְאִם [צ] נִשְׂאָת לֹא תִצָּא. וְאֶפְלוּ נִתְקַדְּשָׁה יְכַנֵּס. וְלֹא יִשָּׂא יִשְׂרָאֵל
עִם הָאָרֶץ כַּהֲנֵת שְׁזָה כָּמוֹ חֲלוּל לְזָרְעוֹ שֶׁל אֲהָרֹן. וְאִם נִשָּׂא
אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין זְוִיגֹן עוֹלָה יָפָה אֶלָּא מֵת בְּלֹא בְּנִים אוֹ מֵת

הוא או היא בְּמִהְרָה או קְטָטָה תְּהִיָּה בִּינֵיהֶם. אָבֵל תִּלְמִיד
חָכֵם שֶׁנִּשָּׂא כְּהֶנֶת הָרִי זֶה נָאָה וּמִשֶּׁבַח. הָרִי תוֹרָה וְכִהְנָה
כְּאַחַד :

מגיד משנה אשה שנשאת לשני אנשים וכו'. שם תניא נשאת לראשון ומת
לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רשב"ג אומר לשלישי תנשא ולרביעי
לא תנשא ונפסקה שם הלכה כרבי ואמרו שם מ"ט וכו' משמיה דרב הונא
מעין גורם ורב אשי אמר מזל גורם מאי בינייהו איכא בינייהו דאירסה ומית
אי נמי דנפל מדיקלא ומית פירש אחד מן הראשונים לא נשאה אלא אירסה
ומת או שמת ע"י נפילה מן הדקל שלא על ידי חולי למ"ד שמעינה גורם
שמביאה המשמש עמה לידי חולי ומת ליכא למ"ד מזלא גורם איכא וקי"ל
כרב אשי דבתרא הוא ולזה סתם רבינו דבכל גוונא לא תנשא לשלישי וגם
בהלכות לא הזכירו סוגיא זו. **וכתב רבינו ואם נשאת לא תצא וכו'** והטעם
שאין להוסיף על גזירות של דבריהם אלא על מ"ש הם בפירוש ומשמע לא
תנשא הוא לכתחילה אבל דיעבד לא ולא מצינו שהזכירו הקטלנית בשום
מקום עם אותן שכופין אותן להוציא ובהרבה מקומות אמרו לא תנשא
וביארו בגמרא שאם נשאת אינו מוציא וכתב רבינו שהקידושין ככניסה וכבר
כתבתי בכיוצא בזה פ"י מהלכות גירושין : **ולא ישא ישראל עם הארץ כהנת**
וכו'. בפסחים בפרק אלו עוברין (דף מ"ט): **אבל תלמיד חכם וכו'**. שם :

כסף משנה אשה שנשאת לשני אנשים ומתו וכו' ואם נשאת לא תצא. כתב
הרשב"א [על דברי רבינו חזרתי על כל צדדים ולא מצאתי לי מקום שיסמוך עליו זולתי שאני
מדמה אולי סמך] על מה ששנו סתם לא תנשא ולא סיימו בה ואם נשאת תצא או
שסמך על דאביי שאע"פ שהיה סובר דבמילה פליגי אבל לא בנישואין וע"כ
נשא מ"מ הא שמע רב יוסף רביה ורבה רביה פסקו הלכה בנישואין ומלקיות
כרבי ואפ"ה לא גירש אחר שנשא וכן רבא דתפיס עליה ואמר מי איכא דעבד
עובדא בנפשיה כי האי ואפילו הכי לא אפקוה מיניה. והריב"ש כתב שדעת
רבינו נכון והביא סעד לדבריו וכתב דאפילו אם התרו בו בית דין והמרה את
פיהם אין כופין אותו להוציא. ורבינו עצמו [כתב] בתשובה שלישית קטלנית
אין בו איסור אבל הוא מרוחק על צד הניחוש והפחד והתימהון שיש ברוב
השעות שינזקו בהם הגופות החלשים ואין חילוק בין זה לאוכל מכישא דאסר
גננא. ואף על פי שיש חכמים שסוברים שלא תנשא אומרים לה אם תמצאי
מי שיקדש אותך לא נחייבנו לגרש והיו מערימין ומקדשים בפני שני עדים
ואחר כך כותבין לה בית דין כתובה דמכניסין אותה לחופה ומברכין שבע
ברכות הואיל ונתקדשו. כן היו עושים בית דין של רבינו יצחק בעל ההלכות
ובית דין של רבינו יוסף הלוי תלמידו וכל הבאים אחריהם וכן עשינו אנחנו

במצרים להתיר עכ"ל. וכתב עוד וזה כולו בנישואין בעלמא אבל ביבמה שנפלה ליבום הלכה למעשה בכמה נשים שקידשו אותם לכתחילה ונתייבמו ולא נראה מעולם מי שחולק על זה ע"כ:

לב לא יִשָּׂא אָדָם בֵּת עַמִּי הָאָרֶץ שָׂאֵם מִת או גוֹלָה בְּנֵי עַמִּי הָאָרֶץ יִהְיוּ שְׂאִין אִמּוֹן יוֹדְעֵת כְּתָר הַתּוֹרָה. וְלֹא יִשָּׂא בֵּתוֹ לְעַם הָאָרֶץ שְׂכָל הַנּוֹתָן בֵּתוֹ לְעַם הָאָרֶץ כְּמִי שֶׁכִּפְתָּהּ וּנְתַנָּה לְפָנֵי הָאָרִי מִכָּה וּבֹעֵל וְאִין לוֹ בִּשְׁת פָּנִים. וְלַעוֹלָם יִמָּכַר אָדָם כָּל מֵה שֵׁישׁ לוֹ וְיִשָּׂא בֵּת תַּלְמִיד חֶכֶם שָׂאֵם מִת או גוֹלָה בְּנֵי תַּלְמִידֵי חֶכְמִים. וְכֵן יִשָּׂא בֵּתוֹ לְתַלְמִיד חֶכֶם שְׂאִין דָּבָר מְגַנָּה וְלֹא מְרִיבָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל תַּלְמִיד חֶכֶם:

מגיד משנה לא יִשָּׂא אָדָם בֵּת עַמִּי הָאָרֶץ וכו'. עד סוף הפרק מבואר שם:

הלכות איסורי ביאה - פרק שנים ועשרים

א אִסוּר לְהִתְיַחַד עִם עֵרוֹה מִן הָעֲרִיּוֹת בֵּין זְקֵנָה בֵּין יְלָדָה שֶׁדָּבָר זֶה גוֹרֵם לְגִלּוֹת עֵרוֹה. חוּץ מִהָאֵם עִם בְּנָה וְהָאָב עִם בֵּתוֹ וְהַבֶּעַל עִם אִשְׁתּוֹ נָדָה. וְחָתָן שֶׁפָּרְסָה אִשְׁתּוֹ נָדָה קֹדֶם שֶׁיִּבְעַל אִסוּר לְהִתְיַחַד עִמָּה אֲלָא הִיא יִשְׁנָה בֵּין [א] הַנָּשִׁים וְהוּא יִשָּׁן בֵּין הָאֲנָשִׁים. וְאִם בָּא עָלֶיהָ בִּיאָה רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כֵּן נִטְמָאת מִתָּר לְהִתְיַחַד עִמָּה:

מגיד משנה אִסוּר לְהִתְיַחַד עִם עֵרוֹה מִן הָעֲרִיּוֹת וכו'. בקידושין פרק י' יוחסין ובע"ז פרק אין מעמידין (דף ל"ו:). ומ"ש חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו. מבואר שם וכבר נתבאר פכ"א שיש זמן שהם ישנים אף בקירוב בשר. ודין אשתו נדה מבואר בהרבה מקומות ומהם פ"ק דכתובות (דף ד'): חתן שפירסה אשתו וכו'. פרקא קמא דכתובות ברייתא ומימרא שם:

ב לא נחשדו ישראל על משכב זכור ועל הבהמה. לפיכך אין אסור להתיחד עמהן. ואם נתרחק אפילו מיחוד זכור ובהמה הרי זה משבח. וגדולי החכמים היו מרחיקין הבהמה כדי שלא יתיחדו עמה. ואסור יחוד העריות מפי הקבלה:

מגיד משנה לא נחשדו ישראל וכו'. פרק עשרה יוחסין (דף פ"ב) תניא אמרו לו רבי יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה וקי"ל כחכמים. וכתב רבינו ואם נתרחק אפילו מיחוד בהמה וכו' הוא מפני שאמר שמואל שם שאסור להתייחד עם הבהמה ואף על פי שאין הלכה כמותו דסוגיין דעלמא דלא כוותיה המתרחק הרי זה משובח ושם (דף פ"א:) אמרו דאביי ורב ששת ואחרים היו מתרחקין מן הבהמה והוא מדת חסידות: **ואיסור ייחוד עריות וכו'.** בפרק אין מעמידין (עבודה זרה דף ל"ו:) מסקנא דייחוד עריות מן התורה ואתא דוד גזר אפילו יחוד דפנויה ואתו שמאי והלל וגזור אפילו יחוד דכותית: **כל המתייחד עם האשה וכו'.** בפרק עשרה יוחסין (דף פ"א) אמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד אמר רב אשי לא אמרו אלא ביחוד דפנויה אבל ביחוד דאשת איש לא שלא תהא מוציא לעז על בניה [שהן מחזירין]:

ג כשארע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על יחוד פנויה. ואף על פי שאינה ערוה בכלל יחוד עריות היא. ושמאי והלל גזרו על יחוד כותית. נמצא כל המתיחד עם אשה שאסור להתיחד עמה בין ישראלית בין כותית מכין את שניהן מכת מרדות האיש והאשה. ומכריזין עליהן. חוץ מאשת איש שאף על פי שאסור להתיחד עמה אם נתיחד אין לוקין. שלא להוציא לעז עליה שזנתה ונמצאו מוציאין לעז על הבנים שהן ממזרים:

ד כל אשה שאסור להתיחד עמה אם היתה אשתו עמו הרי זו מתרת להתיחד מפני שאשתו משמרתו. אבל לא תתיחד ישראלית עם הכותי ואף על פי שאשתו עמו שאין אשתו של כותי משמרתו ואין להן בושה:

מגיד משנה כל אשה וכו'. בע"ז פרק אין מעמידין (דף כ"ה:): מבואר בסוגיא וכר"ש דאמר הכין במשנתנו ב"י יוחסין (דף פ'): :

ה וכן אין מוסרין תינוק ישראל לכותי ללמדו ספר וללמדו אפניות. מפני שכלן חשודין על משכב זכור. ואין מעמידין בהמה בפנדקיות של כותים ואפלו זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות :

מגיד משנה וכן אין מוסרין תינוק ישראל לכותי. ברייתא פ"ק דע"ז: ואין מעמידין בהמה וכו'. תחלת פרק אין מעמידין (דף כ"ב) ומבואר שם בגמרא הדין והטעם וכתב הרשב"א ז"ל ובפירקא דלעיל אסיקנא דלא נאסר ליחד אלא במקום שחשודין על הרביעה וא"נ בסתם מקומותיהם של כותים שלא נודע מנהגם שחשודין אבל במקומות הידועים שלא נחשדו עליה מותר ליחד עכ"ל. וע"ז נהגו בזה היתר במקומותינו :

ו ואין ^[ב] מוסרין בהמה חיה ועוף לרועה כותי אפלו זכרים לכותים ונקבות לכותית מפני שכלן חשודין על הרבעת בהמה וכבר בארנו שהן אסורין בזכור ובבהמה ונאמר [\(ויקרא יט-יד\)](#) יולפני עור לא תתן מכשלי :

ז ומפני מה אין מוסרין בהמה נקבה לכותית מפני שכלן בחזקת נואפים וכשיבוא הנואף לשכב עם הכותית זו אפטר שלא ימצאנה וישכב עם הבהמה או אפלו ימצאנה ישכב עם הבהמה :

ח לא תתיחד אשה אחת אפלו עם אנשים הרבה עד שתהיה אשתו של אחד מהם שם. וכן לא יתיחד איש אחד אפלו עם נשים הרבה. נשים הרבה עם אנשים הרבה אין חוששין ליחוד. היו האנשים מבחוץ והנשים מבפנים או האנשים מבפנים והנשים מבחוץ ופרשה אשה אחת לבין האנשים או איש לבין הנשים אסורין משום יחוד. אפלו איש שעסקו ומלאכתו עם

הַנְּשִׁים אֲסוּר לֹא לְהִתְיַחַד עִם הַנְּשִׁים. כִּי צַד יַעֲשֶׂה. יִתְעַסֵּק
עִמָּהֶן וְאַשְׁתּוֹ עִמּוֹ אִם יִפְנֶה לְמַלְאָכָה אַחֶרֶת:

מגיד משנה לא תתייחד אשה אחת וכו'. משנה פרק י' יוחסין (דף פ':) לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ובגמרא אר"י אמר רב לא שנו אלא בכשרין אבל בפרוצין אפילו בי עשרה נמי לא וכו' ואמר רב [לרב יהודה] לאו כשרין כגון אנן לא כגון רבי חנינא בר פפי וחביריו ולזה סתם רבינו לפי שאין כשרין כמותם. וכתב רבינו עד שתהיה שם אשתו של אחד מהם ופשוט הוא שכל שיש שם אשתו של אחד מהם מותר: ונשים הרבה. כבר נתבאר זה למעלה בדין החתן שפירסה אשתו נדה שאמרו הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה עם הנשים ומשמע בבית אחד: היו האנשים מבחוץ וכו'. בפרק עשרה יוחסין וכאביי דאמר בכל גוונא אסור. א"ה והוצרך לכתבו לרבותא אפילו יש בפנים או בחוץ עוד אנשים או נשים הו"א דהוי כמו נשים הרבה עם אנשים הרבה קמ"ל דאסור. וראיתי בר"ן בקידושין פרק עשרה יוחסין שתמה על רבינו למה כתב ההיא דאנשים מבחוץ ונשים בפנים שנראה שאין לה ענין א"כ אשה אחת מותרת להתייחד עם סתם ב' אנשים ורבינו פוסק דאסור ע"ש. ולא ידעתי מאי קשיא ליה דהא רבינו פוסק כאביי לחומרא בשניהן ושפיר כתב דאסור והוצרך לכותבו לרבותא כמ"ש וכ"נ מסדור דברי רבינו ובגמרא י"ל דמיירי בכשרים וכמו מתני' דמתיר מיירי בכשרים ודו"ק: אפילו איש שעסקו וכו'. משנה שם (דף פ"ב) כל שעסקו עם הנשים לא יתייחד עם הנשים ולא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים ופירש רבינו במשנה זו ברור דהאי כל מי שעסקו אפילו מי שעסקו קאמר אבל רש"י פירש שמלאכת אומנותו נעשית עם הנשים והנשים צריכות לו לא יתייחד עם הנשים ואפילו עם הרבה נשים לפי שלבו גס בהן וכולן מחפות עליו ואילו איניש אחרינא עם שתי נשים תנן [דלא יתייחד] אבל ג' או ד' ש"ד עכ"ל. ויש בזה פי' אחר ג"כ ודברי רבינו עיקר:

כסף משנה לא תתייחד אשה אחת אפי' עם אנשים הרבה עד שתהיה אשתו של אחד מהם שם. שם במשנה רש"א אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדק מפני שאשתו משמרתו. ומשמע לרבינו דלאו לאיפלוגי אתא אלא לפרושי ומש"ה פסק דבזמן שאשתו של אחד מהם שם מותר להתייחד אשה אחת עם אנשים הרבה וה"ה לאיש אחד עם נשים הרבה ואפילו אם ת"ל דפליג את"ק משמע דהלכה כמותו מדמוקים סתם גמרא בריש פ"ב דע"ז מתניתין אליביה. ויותר נראה לומר שהוא גורס בזמן שאשתו עמו ישן עמהם בפונדק מפני שאשתו משמרתו וכן גירסת הרי"ף והרא"ש ולא מדברי ר"ש הוא אלא סתם מתני' הוא דקתני הכי: והטור כתב

על דברי רבינו כיון שאוסר אשה אחת עם אנשים הרבה מאי נ"מ שאשתו של אחד מהם שם אכתי איכא למיחש לאחריני עכ"ל וי"ל דכיון שאשתו של זה לא תזנה מפני בעלה שהוא שם חבירתה ג"כ לא תזנה שתירא שזאת ובעלה יגלו סודה. ואיכא למידק על מ"ש רבינו לא תתיחד אשה עם אנשים הרבה ובפ"ב מהלכות אבל כתב ונקבר באשה אחת ושני אנשים. וי"ל דהכא מיירי ביחוד ממש בבית שאין הפתח פתוח לר"ה : א"ה משמע אבל התם לא מיירי ביחוד ממש והוי כמו פתח פתוח לר"ה וצ"ע, ולפ"ז למה סיים שם אבל לא באיש א' וב' נשים משום יחוד הא בפתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום יחוד כלל כמ"ש רבינו הי"ב וע"כ נלע"ד לתרץ דהא אשה א' עם ב' כשרים מותר ביחוד אלא שרבינו החמיר דאין מחזיקין סתם בני אדם לכשרים וע"כ התם דעוסקין במת אפילו סתמא מחזיקין אותם לכשרים ומותר אשה א' עם ב' אנשים משא"כ ב' נשים ואיש אחד דאפילו כשרים אסור לא מהני מה שעוסקים במת וכעין זה תירץ שם בל"מ ע"ש :

ט מִתֵּר לְהִתְיַחַד עִם שְׁתֵּי יְבָמוֹת. או עִם שְׁתֵּי צָרוֹת. או עִם אִשָּׁה וְחִמוֹתָהּ. או עִם אִשָּׁה וּבֵת בַּעֲלָהּ. או עִם אִשָּׁה וּבֵת חִמוֹתָהּ. מִפְּנֵי שְׁשׁוֹנְאוֹת זֶה אֶת זֶה וְאֵין מְחַפּוֹת זֶה עַל זֶה. וְכֵן מִתֵּר לְהִתְיַחַד עִם אִשָּׁה שְׁיֵשׁ עִמָּה תִּינָקֶת קֶטְנָה שְׂיֻדְעֶת טַעַם בִּיאָה וְאֵינָה מוֹסְרֶת עֲצָמָה לְבִיאָה. שְׂאֵינָה מְזַנָּה בְּפָנֶיהָ שְׁהָרִי זֶה מְגַלָּה אֶת סוּדָה :

מגיד משנה מותר להתייחד עם ב' יבמות וכו'. מימרא שם : וכן מותר להתייחד וכו'. באותה מימרא שם :

ז תִּינָקֶת מִבֵּית שְׁלֹשׁ וּלְמִטָּה וְתִינּוֹק בֶּן תִּשְׁעֵ וּלְמִטָּה מִתֵּר לְהִתְיַחַד עִמָּהּ. שְׁלֹא גָזְרוּ אֶלָּא עַל יְחִוּד אִשָּׁה הָרְאוּיָה לְבִיאָה וְאִישׁ הָרְאוּיָה לְבִיאָה :

מגיד משנה תינוקת מבית ג' שנים וכו'. פשוט הוא זה וקצת נראה כן מן הירושלמי :

יא אַנְדְּרוּגִינוּס אֵינוּ מְתִיחַד עִם הַנְּשִׁים. וְאִם נִתְיַחַד אֵין מִפְּנֵי
אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. אֲבָל הָאִישׁ מְתִיחַד עִם הָאֲנְדְּרוּגִינוּס
וְעִם הַטְּמֵטוּם :

מגיד משנה אַנְדְּרוּגִינוּס אֵינוּ מְתִיחַד עִם וְכוּ'. תּוֹסַפְתָּא פ' אַחֲרוֹן שֶׁל מַסַּכְת
בְּכוֹרִים :

כסף משנה אֲבָל הָאִישׁ מְתִיחַד עִם הָאֲנְדְּרוּגִינוּס וְעִם הַטְּמֵטוּם. תְּמַהֲנִי
דְּבִתּוֹסַפְתָּא בְּפֶרֶק אַחֲרוֹן דְּבְכוֹרִים תְּנִיא דְּאֲנְדְּרוּגִינוּס אֵינוּ מְתִיחַד עִם
הָאֲנֻשִׁים. וְנִרְאָה שֶׁסוֹבֵר רַבֵּינוּ שֶׁתּוֹסַפְתָּא זֹאת אֵתִיא כַּרְ"י דְּסוֹף קִידוּשֵׁין וְאֵין
קִי"ל כַּחֲכָמִים : סְלִיקוּ לְהוּ הַל' אִיסוּרֵי בִיאַה בַּס"ד :

יב אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁהָיָה בְּעֻלָּה בְּעֵיר אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְיַחֲוֹד. מִפְּנֵי
שֶׁאֵימַת בְּעֻלָּה עָלֶיהָ. וְאִם הָיָה זֶה גַם בָּהּ כְּגוֹן שֶׁגִּדְּלָה עִמּוֹ אוֹ
שֶׁהִיָּתָה קְרוֹבָתוֹ לֹא יִתְיַחַד עִמָּה וְאֵף עַל פִּי שֶׁבְּעֻלָּה בְּעֵיר. וְכֵן
כָּל הַמְתִּיחַד עִם אֵשֶׁה וְהָיָה הַפְּתִיחַ פְּתוּחַ לְרְשׁוֹת הַרְבֵּים אֵין
חוֹשֶׁשֶׁין מִשׁוּם יַחֲוֹד :

מגיד משנה אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁהָיָה בְּעֻלָּה וְכוּ'. בְּפֶרֶק עֶשְׂרֵה יוֹחֲסִין (דף פ"א) מִימְרָא
וּמַעֲשֵׂה שֵׁם : וְכֵן כָּל הַמְתִּיחַד וְכוּ'. שֵׁם :

יג מִי שֶׁאֵין לוֹ אֵשֶׁה לֹא יִלְמַד תִּינוּקוֹת. מִפְּנֵי שֶׁאֲמוֹת הַבָּנִים
בְּאוֹת לְבֵית הַסֵּפֶר לְבָנֵיהֶם וְנִמְצָא מְתַגָּרָה בְּנָשִׁים. וְכֵן אֵשֶׁה לֹא
תִלְמַד קְטַנִּים מִפְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶן שֶׁהֵן בָּאֵין בְּגִלְל בְּנֵיהֶם וְנִמְצָאוּ
מְתִיחַדִּים עִמָּה. וְאֵין הַמְלַמֵּד צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה אֵשֶׁתוֹ שְׂרוּיָה עִמּוֹ
בְּבֵית הַסֵּפֶר אֲלָא הִיא בְּבֵיתָהּ וְהוּא מְלַמֵּד בְּמִקְוָמוֹ :

מגיד משנה מִי שֶׁאֵין לוֹ אֵשֶׁה וְכוּ'. בַּמִּשְׁנָה שֵׁם (דף פ"ב) לֹא יִלְמַד רוּוק סוֹפְרִים
וְלֹא תִלְמַד אֵשֶׁה סוֹפְרִים רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵף מִי שֶׁאֵין לוֹ אֵשֶׁה לֹא יִלְמַד
סוֹפְרִים וּבַגְמֵרָא רוּוק מִשׁוּם אִמְהֵתָא דִּינוּקֵי אֵשֶׁה מִשׁוּם אִבְהֵתָא דִּינוּקֵי. עוֹד
שֵׁם עַל הָא דְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֵיבְעִיא לְהוּ מִי שֶׁאֵין לוֹ אֵשֶׁה כֻּלָּל אוֹ דִּילְמָא כִּשְׁאֵין
שְׂרוּי אֲצֵלָה תִּישׁ אֵף מִי שֵׁשׁ לוֹ אֵשֶׁה וְאֵינָה שְׂרוּיָה אֲצֵלוֹ לֹא יִלְמַד סוֹפְרִים
וְאִמְרוּ בִירוּשְׁלַמִי וְאֵינָה שְׂרוּיָה אֲצֵלוֹ בְּאוֹתוֹ מִקּוּם. וְנִרְאָה שֶׁרַבֵּינוּ פּוֹסֵק כְּרַבִּי

אליעזר משום דשקלו וטרו בגמרא אליביה ויש לחלוק ולומר משום דנפקא מינה לת"ק הוא והכי קא בעי מי שאין לו אשה כלל קאמר ואתא לאוסופי את"ק דאילו ת"ק אמר דוקא רוק שלא נשא מעולם ואמר ר' אליעזר אפי' נשא כיון שאין לו עכשיו או דילמא בשאין שרויה אצלו דאילו ת"ק אמר כל שאין לו עכשיו רוק נמי קרי ליה ואתא רבי אליעזר למימר דאפילו יש לו ואינה שרויה אצלו לא. מיהו לענין הלכתא קי"ל כסתם משנה דכל שיש לו עכשיו יכול ללמוד. וכן נראה מן ההלכות שלא הזכירו בעיא זו ואע"פ שהיה להם להזכירה כדי לדעת דברי ת"ק אפשר שסמכו דסתם רוק הוא מי שאינו נשוי עכשיו ואפשר שרבינו ז"ל סובר דהאי שרויה אצלו בבית הספר קאמר ולא קי"ל כרבי אליעזר אלא כת"ק דכל שהוא נשוי עכשיו מותר ואע"פ שאשתו במקום אחר וכן עיקר:

יד תַּקְנוּ חֲכָמִים שְׁתֵּהֵינָה הַנָּשִׁים מְסַפְרוֹת זו עִם זו בְּבֵית הַכֶּסֶּא כְּדִי שֶׁלֹּא ^[ג] יִכְנַס שָׁם אִישׁ מִשּׁוּם יְחִוּד :

מגיד משנה **תקנו חכמים שתהיינה הנשים וכו'.** בסנהדרין פרק כ"ג (דף י"ט):

טו אִין מְמַנִּין אֶפְלוּ אָדָם נֶאֱמָן וְכָשֶׁר לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר חֶצֶר שְׁיֵשׁ שָׁם נָשִׁים אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹמֵד בַּחוּץ שְׁאִין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְעֵרִיּוֹת. וְאָסוּר לְאָדָם לְמַנּוֹת אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל בֵּיתוֹ שֶׁלֹּא יִנְהַיֵּג אֶשְׁתּוֹ לְדַבֵּר עִבְרָה :

מגיד משנה **אין ממנין אפילו אדם נאמן וכשר וכו'.** ירושלמי פ"ק דכתובות אמר רבי זעירא מתניתא אמרה אפילו כשרים אין ממנין דתני אפי' חסיד שבחסידיים אין ממנין אותן אפוטרופוס לעריות: **אסור לאדם למנות וכו'.** בברכות פרק הרואה (דף ס"ג) תניא רבי אומר לעולם אל ימנה אדם אפוטרופוס בתוך ביתו מנא לן מיוסף שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפוטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר ובע"ז פרק אין מעמידין (דף כ"ב): תני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא. ובהשגות א"א הפריז על מדותיו וכו'. ואפשר שרבינו סובר שההתאכסנות שהוא בדרך מקרה מותר כל זמן שאין שם ייחוד וכדמשמע בעירובין פרק כיצד מעברין (דף נ"ג): דא"ר יהושע פעם אחד נתארחתי אצל אכסניא אחת וכן בחולין משמע גבי הנותן לפונדקית אבל לא אמרו אלא דירה שהיא קבע והוא בחצר אחד:

טז אָסוּר לְתַלְמִיד חָכֵם לְשָׁכֵן בְּחֶצֶר שְׂיֵשׁ בָּהּ אֱלֻמָּנָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינֹו מִתְיַחַד עִמָּה מִפְּנֵי הַחֲשָׁד. אֲלֵא אִם כֵּן הִיְתָה אֲשֶׁתּוֹ עִמּוֹ. וְכֵן אֱלֻמָּנָה אָסוּרָה לְגַדֵּל כָּלֵב מִפְּנֵי הַחֲשָׁד. וְלֹא תִקְנֶה אִשָּׁה עֲבָדִים זְכָרִים אֲפֵלוּ קִטְנִים מִפְּנֵי הַחֲשָׁד:

ההראב"ד אסור לת"ח לשכון וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הפריז על מדותיו שלא אמרו חכמים אלא שלא יתאכסן עמה עכ"ל:

מגיד משנה לא תקנה אשה עבדים זכרים וכו' ואפי' קטנים וכו'. בברייתא פרק איזהו נשך (בי"מ דף ע"א):

יז אין דורשין בסתרי עריות בשלשה מפני שהאחד טרוד בשאלת הרב והשנים נושאין ונותנין זה עם זה ואין דעתם פנויה לשמע. שדעתו של אדם קרובה אצל עריות. אם נסתפק לו דבר ששמע מורה להקל. לפיכך אין דורשין אלא לשנים כדי שיהיה האחד השומע מפנה דעתו ויודע מה שישמע מן הרב:

מגיד משנה אין דורשין בסתרי עריות וכו'. בחגיגה (דף י"א): ריש פרק אין דורשין בעריות בגי' והטעם שהזכיר רבינו מפורש שם בגמרא:

יח אין לך דבר בכל התורה כלה שהוא קשה לרב העם לפרש אלא מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנתאמר [\(במדבר יא-י\)](#) 'בכה למשפחתיו' על עסקי משפחות:

מגיד משנה אמרו חכמים בשעה שנצטוו וכו'. בספרי וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו מלמד שהיו ישראל מצטערים בשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות ומלמד שהיה אדם נושא אחותו ואחות אביו ואחות אמו ובגמרא פרק אחרון דיומא (דף ע"ה) בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו:

יט ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן

פְּרוּצִין בְּעַרְיוֹת וּבִיאֹת אֲסוּרוֹת. [ועוד] אָמְרוּ חֲכָמִים רַב בְּגִזְלָה
מֵעוּט בְּעַרְיוֹת וְהַכֹּל בְּאַבָּק לְשׁוֹן הָרַע:

מגיד משנה ואמרו חכמים גזל ועריות וכו'. בפרק אין דורשין: ועוד אמרו
חכמים וכו'. בב"ב פרק גט פשוט (דף קס"ה):

ב לְפִיכֹךְ רָאוּי לוֹ לְאָדָם לִכְף יִצְרוֹ בְּדָבָר זֶה וּלְהִרְגִיל עֲצָמוֹ
בְּקִדְשָׁה יִתְרָה וּבְמַחְשָׁבָה טְהוֹרָה וּבְדַעָה נְכוֹנָה כְּדִי לְהִנְצִיל מֶהֱוֶן.
וַיִּזְהַר מִן הַיְחוּד שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם הַגְּדוֹל. גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים הָיוּ
אוֹמְרִים לְתַלְמִידֵיהֶם הִזְהָרוּ בִּי מִפְּנֵי בִתִּי הִזְהָרוּ בִּי מִפְּנֵי
כְּלָתִי. כְּדִי לְלַמֵּד לְתַלְמִידֵיהֶם שֶׁלֹּא יִתְבַּיְשׁוּ מִדָּבָר זֶה וַיִּתְרַחֲקוּ
מִן הַיְחוּד:

מגיד משנה גדולי החכמים וכו'. בפרק עשרה יוחסין (דף פ"א):

כא וְכֵן יִנְהַג לְהִתְרַחֵק מִן הַשְּׁחוּק וּמִן הַשְּׂכָרוֹת וּמִדְּבָרֵי עֲגָבִים
שֶׁאֵלּוּ גּוֹרְמֵי גְדוֹלִים וְהֵם מַעֲלוֹת שֶׁל עַרְיוֹת. וְלֹא יֵשֵׁב בְּלֹא
אִשָּׁה שֶׁמִּנְהַג זֶה גּוֹרֵם לְטְהָרָה יִתְרָה. גְּדוֹלָה מְכַל זֹאת אָמְרוּ
יִפְנֶה עֲצָמוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה וַיִּרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקְמָה שֶׁאֵין
מִחֻשְׁבֵּת עַרְיוֹת מִתְגַּבְּרֶת אֶלָּא בְּלֵב פְּנוּי מִן הַחֻקְמָה. וּבְחֻקְמָה
הוּא אוֹמֵר (משלי ה-יט) 'אֵיֶלֶת אֶהָבִים וַיַּעֲלֶת חוֹן דְּדִידֶיהָ יִרְוֹד בְּכָל יַעַת
בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגָּה תִּמְיֹד':

מגיד משנה וכן יתרחק מן השחוק וכו'. באבות שחוק וקלות ראש מרגילין
לערוה: ולא ישב בלא וכו'. בפרק הבע"י (דף ס"ב): כל אדם שאין לו אשה
שרוי בלא שלום שנאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוד ולא תחטא: גדולה
מכל זאת אמרו וכו'. ברייתא בקידושין (דף ל'): אם פגע בדך מנוול זה משכהו
לבית המדרש אם אבן הוא נמוח אם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי
כאש נאום יי' וכפטיש יפוצץ סלע: ובחכמה הוא אומר וכו'. בעירובין פרק
כיצד מעברין (דף נ"ד): סליקו להו הל' איסורי ביאה בס"ד:

הלכות מאכלות אסורות

יש בכללן שמונה ועשרים מצות. ארבע מצות עשה. וארבע ועשרים מצות לא תעשה. וזה הוא פירוש:

א לבדק בסימני בהמה וחיה להבדיל בין טמאה לטהורה. **ב** לבדק בסימני העוף להבדיל בין הטמא לטהור. **ג** לבדק בסימני חגבים להבדיל בין טמא לטהור. **ד** לבדק בסימני דגים להבדיל בין טמא לטהור. **ה** שלא לאכל בהמה וחיה טמאה. **ו** שלא לאכל עוף טמא. **ז** שלא לאכל דגים טמאים. **ח** שלא לאכל שרץ העוף. **ט** שלא לאכל שרץ הארץ. **י** שלא לאכל רמש הארץ. **יא** שלא לאכל תולעת הפרות כשתצא לאויר. **יב** שלא לאכל שרץ המים. **יג** שלא לאכל נבלה. **יד** שלא להנות בשור הנסקל. **טו** שלא לאכל טרפה. **טז** שלא לאכל איבר מן החי. **יז** שלא לאכל דם. **יח** שלא לאכל חלב בהמה טהורה. **יט** שלא לאכל גיד הנשה. **כ** שלא לאכל בשר בחלב. **כא** שלא לבשלו. **כב** שלא לאכל לחם תבואה חדשה. **כג** שלא לאכל קלי מן החדש. **כד** שלא לאכל פרמל מן החדש. **כה** שלא לאכל ערלה. **כו** שלא לאכל פלאי הכפרס. **כז** שלא לאכל טבל. **כח** שלא לשתות יין נסוד:

ובאור מצות אלו בפירקים אלו:

הלכות מאכלות אסורות - פרק ראשון

א מִצְוֹת עֲשֵׂה לַיָּדַע הַסִּימָנִין שְׁמִבְדִּילִין בְּהֵן בֵּין בְּהֵמָה וְחֵיָה וְעוֹף וְדָגִים וְחֲגָבִים שְׁמִתֵּר לְאָכְלוֹ וּבֵין שְׁאִין מִתֵּר לְאָכְלוֹ שְׁנַאֲמַר (ויקרא כ-כה) 'וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לְטִמְאָה וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לְטָהוֹר'. וְנֶאֱמַר (ויקרא יא-מז) 'לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכָלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל':

מגיד משנה מצות עשה לבדוק בסימנין ולהבדיל וכו'. כבר ביאר רבינו בפתיחת הלכות אלו שסימני בהמה וחיה מצוה אחת ושל עוף מצוה אחרת וכן של דגים ושל חגבים כל אחת מצוה בפני עצמה. וביאר ענין מצות אלו בספר המצות שהוא שאנו רשאים לאכול הטהורין ולא הטמאים כמו שאמרו בת"כ אותה תאכלו ולא בהמה טמאה וידוע שלא הבא מכלל עשה עשה וכן מבואר בגמ' באלו טריפות (דף ס"ו): גבי דגים ברייתא שם. והרי זה כאילו באו מצות עשה על מניעת האסורות בענין הצווי כמניעה ממלאכה בימים המקודשים וזה ברור וכבר האריך רבינו יותר פרק שני:

לחם משנה מצות עשה לידע הסימנין וכו'. כתב הרב המגיד דמה שכתב רבינו בפתיחת הלכות אלו מצוה לבדוק וכו' הוא מפני עשה דאכילה. ונמצא לדעתו דעשה דבדיקה ועשה דאכילה אחד הוא וביאר עשה דאכילה טעם עשה דבדיקה כלומר צורך הבדיקה הוא מפני איסור האכילה. ונראה דהוצרך לפרש כן דאם לא כן למה לא מנה רבינו בפתיחת הלכות אלו עשה דאכילה דחיה ועוף ודגים אלא ודאי דדא ודא אחת היא ואם כן קשה בחגבים דרבינו מנה כאן הבדיקה ופרק שני לא הזכיר בחגב עשה דאכילה משמע דלית ליה בחגב עשה דאכילה וכיון דעשה דאכילה הוא עשה דבדיקה אם כן בחגב דאית ביה עשה דבדיקה למה לא אמר שם הכתוב עשה דאכילה ועוד דעשה דאכילה בחגב מבואר הוא בכתוב אך את זה תאכלו וכו'. והרב מהר"ר לוי ׳ חביב בפסקיו סימן פ"ו עמד על כל זה ותירץ ע"ש: **מצות עשה לידע הסימנין וכו'.** לשון זה קשה אצלי דבמנין המצות מפיך ליה לבדוק בבהמה מקרא דזאת החיה אשר תאכלו וכן לעוף ודגים וחגבים מייתי קראי אחריני ועוד דהתם משמע דחיה ובהמה נפקא לן מחד קרא וכן כתב רבינו בפתיחת הלכות אלו וכאן משמע דהוא מקרא אחרינא דקאמר בין החיה הנאכלת וכו'. ונראה

ליישב זה בדוחק דכיון דכונת העשה של בהמה טהורה אינו אלא לומר דוקא טהורה אין אבל טמאה לא ולתת עשה בכל טמאה משום לאו הבא מכלל עשה עשה ס"ל לרבינו כפשטיה דקרא דזהבדלתם בין הבהמה הטהורה וכו' הכי הוא מה שאמרתי להם לבדוק הטהורה ולבדוק בסימנים אינו אלא להבדיל בין הטהורה לטמאה ולתת עשה בטמאה. ואם כן אין כוונת רבינו בכאן להביא הפסוקים אשר מהם נלמוד עשה מכל דבר דכבר הביאם במנין המצות ועוד ביארם בפרק שני אבל כונתו לומר דהעשה לידע הסימנים הטהורים אינו אלא לתת עשה בטמאים דסבירא ליה פשטיה דקרא כמדובר :

ב סימני בהמה וחיה נתפרשו בתורה והם שני סימנין (ויקרא יא-)

ג (דברים יד-ו) 'מפרסת פרסה' ו' (ויקרא יא-ג) (דברים יד-ו) 'מעלת גרה' עד שיהיו שניהם. וכל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה אין לה שנים בלחי העליון. וכל בהמה שהיא מעלת גרה הרי * היא מפרסת פרסה. חוץ מן הגמל. וכל בהמה שהיא מפרסת פרסה היא מעלת גרה חוץ מן החזיר :

ההראב"ד בלחי העליון. כתב הראב"ד ז"ל זה אינו צודק והוא שקר שהרי יש שפן וארנבת. עכ"ל: היא מפרסת פרסה. כתב הראב"ד ז"ל אף זה שקר מפורש בתורה. עכ"ל:

מגיד משנה סימני בהמה וחיה וכו'. מפורש בכתוב ומשנה באלו טריפות (דף נ"ט) סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה: וכל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה אין לה שנים בלחי העליון וכל בהמה שהיא מעלת גרה הרי היא מפרסת פרסה חוץ מן הגמל עכ"ל רבינו. לפי הנמצא בספריו ומבואר בכתוב שהשפן והארנבת הן מעלי גרה ואינן מפריסי פרסה וידוע שיש להן שנים בלחי העליון וכן מבואר בגמ' ובודאי לא נעלם זה מעיני רבינו. וביאור דבריו כך הם כבר ביאר הוא שצריך שיהיו שני הסימנים ובאמרו כל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה רצה לומר מן הטהורים וכן הוא האמת כמבואר בגמ' שאין לך בטהורים שיהיה לו שנים מלמעלה ואחרי כן ביאר שכל בהמה שהיא מעלת גרה ר"ל ואין לה שנים בלחי העליון היא מפרסת פרסה חוץ מן הגמל וכן מבואר שם בגמ' שהגמל דומה לטהורים בהעלאת גרה ובהעדר השינים והשפן והארנבת אינן דומין לטהורים אלא בהעלאת גרה ושם אמרו גבי גמל והלא יש לו ניבי למעלה פירוש שתי שינים אחת מכאן ואחת מכאן בקצוות הלסתות ואמרו שבן גמל כלומר שהוא קטן אין לו שינים אלו והוא דומה לטהורים בזה. ונראה שכתב רבינו לשון זה לפי שנמשך אחר לשון הגמ' שאמרו את הגמל כי

מעלה גרה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל לפיכך פרט בו הכתוב הוא ואע"פ שבשפן וארנבת כתב נמי בכל חדא הוא לא הצריכו להזכיר אלא בגמל לפי שיש לו דמיון לטהורים בהעדר השיניים כמו שהזכרתי. והר"א ז"ל חשב שתהיה כוונת רבינו שכל בהמה וחיה בין טמאה בין טהורה המעלה גרה אין לה שיניים בלחי העליון. ולזה השיג עליו א"א זה אינו צודק וכו'. וכבר ביארתי כונת רבינו וצורך הוא להשמיענו כן להודיענו שכל שיש לה שיניים למעלה טמאה. עוד חשב הר"א ז"ל שדעת רבינו שכתב וכל בהמה שהיא מעלת גרה מפרסת פרסה הוא בין יש לה שיניים בין אין לה שיניים והשיגו על זה וכבר ביארתי דעתו ז"ל: **וכל בהמה שהיא מפרסת פרסה וכו'.** שם אין לך דבר שמפרס פרסה וטמא אלא חזיר לפיכך פרט בו הכתוב הוא:

לחם משנה **וכל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה אין לה שיניים בלחי העליון וכו'.** כתב ה"ה ונראה דנקט רבינו ז"ל לשון זה לפי שנמשך וכו'. נראה דהוקשה לו למ"ש דרבינו איירי בכלל השני שנתן וכל בהמה וחיה וכו' בבהמה שאין לה שיניים בלחי העליון וחוצ' מן הגמל דקאמר ר"ל בן גמל. וא"ת היה לו לומר בן גמל לזה תירץ דתפס לשון הברייתא דאמרה אין לך דבר שמעלה גרה וטמא אלא גמל. או אפשר דהוקשה לו דהיה לו לומר בפירוש כל בהמה וחיה שאין לה שיניים וכו' ולמה סתם ואמר וכל בהמה שהיא מעלת גרה וכו' עד שבעבור זה תפס עליו הראב"ד ז"ל ותירץ דתפס לשון הגמרא שכך הוא לשון הגמרא שאין לך דבר שמעלה גרה וטמא אלא גמל:

לפיכך המוצא בהמה במדבר ואינו מכירה ומצאה חתוכת הפרסות בודק בפיה אם אין לה שיניים למעלה בידוע שהיא טהורה. והוא שיכיר גמל. מצא בהמה שפיה חתוך בודק בפרסותיה אם היא שסועה טהורה. והוא שיכיר חזיר. מצא פיה חתוך ורגליה חתוכות בודק בה אחר ששחטה בכנפי העקץ אם מצא בשורה שם מהלך שתי וערב טהורה. והוא שיכיר ערוך שכן הוא בשורו שתי וערב:

מגיד משנה **לפיכך המוצא בהמה וכו'.** מימרא שם: **מצא בהמה שפיה חתוך וכו'.** פ"י ואם יש לה קרניים כבר יצאה מספק חזיר ומותרת וזה פשוט שם ג"כ: **מצא פיה חתוך ופרסותיה וכו'.** שם ופירש"י ז"ל בכנפי העוקץ תחת עצם האליה שקורין אנקא יש בשר שכשקורעין אותו נקרע שתי ויש שנקרע ערב עכ"ל:

ד בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׂיִלְדָה כָּמִין בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מִפְּרִיס פְּרָסָה וְלֹא מֵעֵלָה גְּרָה אֶלָּא כָּמִין סוּס אוֹ חֲמוֹר לְכֹל דְּבָר הָרִי זֶה מִתֵּר בְּאֲכִילָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשְׂיִלְדָה לְפָנָיו. אֲבָל אִם הִנִּיחַ פָּרָה מְעַבְרַת בְּעֶדְרוֹ וּבָא וּמָצָא כָּמִין חֲזִיר כְּרוּךְ אַחֲרֶיהָ אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹנֵק מִמֶּנָּה הָרִי זֶה סָפֵק וְאָסוּר בְּאֲכִילָה. שְׂמָא מִן הַטְּמֵאָה נוֹלֵד וְנִכְרָךְ אַחַר הַטְּהוֹרָה:

ההראב"ד **כמין בהמה טמאה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל והוא שיהיה הטמא בעדרו. עכ"ל:

מגיד משנה **בהמה טהורה שילדה כמין בהמה וכו'.** משנה בבכורות פ"ק (דף ה') ובגמ' אמרו דר' שמעון אסר ליה כשיצא לאויר העולם והלכה ודאי כסתם משנה וכתבנו: **בד"א בשילדה בפניו וכו'.** שם בבכורות פ' הלוקח בהמה (דף כ"ד) א"ר יוחנן ראה חזיר שכרוך אחר רחל פטורה מן הבכורה ואסור באכילה עד יבא ויורה צדק ואמרינן התם דמספקא ליה דילמא כיון דילדה מרחמא היא אפילו דלאו מינה ושמא בן חזירה היא או דילמא אינה מרחמא אלא מינה והאי ברה היא. ובהשגות א"א והוא שיהיה הטמא בעדרו ע"כ. ובגמ' לא חלקו ואיכא למימר דבכל גוונא חיישינן ואע"פ שאינו מצוי שיבא ולד מעדר אחר ויכרך אחר זה ג"כ אינו מצוי שבהמה טהורה תלד בדמות טמאה וספק בשל תורה להחמיר:

ה בְּהֵמָה טְמֵאָה שְׂיִלְדָה כָּמִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מִפְּרִיס פְּרָסָה וּמֵעֵלָה גְּרָה וְהָרִי הוּא כָּמִין שׁוֹר לְכֹל דְּבָר אוֹ כָּמִין שֶׁהָרִי זֶה אָסוּר בְּאֲכִילָה. שֶׁהִגְדִּיל מִן הַטְּמֵאָה טְמֵא וּמִן הַטְּהוֹרָה טְהוֹר. (לְפִיכָךְ) דָּג טְמֵא שֶׁנִּמְצָא בְּמַעֵי דָּג טְהוֹר אָסוּר. וְדָג טְהוֹר הִנְמָצָא בְּמַעֵי דָּג טְמֵא מִתֵּר לְפִי שְׂאִין גְּדוּלָּיו אֶלָּא בְּלֵעוֹ:

מגיד משנה **בהמה טמאה שילדה כמין וכו'.** משנה בפ"ק דבכורות (דף ה'): **דג טמא שנמצא במעי דג טהור וכו'.** שם (דף ז'): משנה דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גדול. ובגמ' דקדקו ברישא דדג טמא שבלע טעמא דחזיניה דבלע הא לא חזיניה דבלע (חיישינן דילמא מגופיה הוא) ואמרי אישרוצי אשרוצי (ליה בדמות

טהור) מנלן דתניא דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים ואסיקו רב אשי אמר רוב דגים במינן משריצין (ואעי"ג דלא חזיניה דבלע נמי טהור וה"ק כיון דרוב דגים במינן משריצין) כמי שבלע בפנינו דמי, ולזה כתב רבינו דג טהור הנמצא במעי דג טמא ולא כתב לשון המשנה :

לחם משנה לפיכך דג טמא שנמצא במעי דג טהור אסור וכו'. בקצת נוסחאות כתוב לפיכך. והלשון מגומגם. ויש לישבו דה"ק כיון שאמרת לך שהגדל מן הטמא דאזיל בתר גידול לפיכך דג טמא שנמצא וכו' ודג טהור שנמצא כו' אסור מפני שאין זה אלא בליעה אבל אם לא הייתי אומר לך שהגדל מן הטמא וכו' אלא היוצא מן הטמא דהוה משמע אפילו לא גדל ממנו אלא היה במעיו אז אפילו דג טהור שנמצא במעי דג טמא היה אסור מפני שבלעו אבל השתא לא דהדבר תלוי בגידול ולא בבליעה :

1 בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׂיֻלְדָּה או שְׂנַמְצָא בְּהַ בְּרִיָּה שֵׁישׁ לָהּ שְׁתֵּי גִבִּין וּשְׁתֵּי שְׁדָרוֹת אֲסוּרָה בְּאֲכִילָהּ. וְזוֹ הִיא הַשְּׂסוּעָה שְׂנֹאֶסְרָה בַּתּוֹרָה שְׂנֹאֶמֶר [\(דברים יד-ז\)](#) 'אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעְלֵי הַגֶּרֶה וּמִמַּפְרִיטֵי הַפֶּרֶסָה הַשְּׂסוּעָה' כְּלוּמַר בְּרִיָּה שְׂנוֹלְדָּה שְׂסוּעָה לְשֵׁתֵי בְּהֵמוֹת :

מגיד משנה בהמה טהורה שילדה וכו'. בפרק אלו טריפות (דף ס':) אמר רב חנן בר רבא שסועה בריה בפני עצמה שיש לה שתי גבין ושתי שדרות. ובנדה פרק המפלת (דף כ"ד) נחלקו רב ושמואל ואמר רב בריה בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי בהמה אגמריה (ואפילו במעי בהמה אסור) ושמואל אמר בריה בעלמא איתא וכי אגמריה רחמנא למשה בעלמא אגמריה אבל במעי בהמה שריא מידי דהוה אקלוט בן פרה וקיי"ל כרב באיסורי כדאיתא התם :

כסף משנה בהמה טהורה שילדה או שנמצא בה בריה שיש לה שתי גבין ושתי שדרות וכו'. קשה לי דכיון דקיי"ל כרב בריה בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי בהמה אגמריה וכו' לא ה"ל לכתוב או שילדה :

2 וְכֵן בְּהֵמָה שְׂנַמְצָא בְּהַ דְמוֹת עוֹף אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹף טְהוֹר הָרִי זֶה אֲסוּר בְּאֲכִילָהּ. לֹא הֵתֵר מִן הַנְּמֻצָא בְּבְהֵמָה אֶלָּא מֵה שֵׁישׁ לוֹ פֶּרֶסָה :

מגיד משנה וכן בהמה שנמצא בה דמות עוף וכו'. פרק בהמה המקשה (דף ס"ט) א"ר יוחנן השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה בעיני פרסות וליכא והקשו קלוט במעי פרה ליתסר פירוש קלוט שאין פרסותיו סדוקות. ותירצו פרסה בבהמה תאכלו וכתבו בתוס' שאם מצא בה דמות בהמה אע"פ שרגליו כרגלי יונה או שאין לה רגלים כלל מותר שלא אמרו אלא דמות יונה וכיוצא בו :

ח אין לך בכל בהמה וחיה שבעולם שמתר באכילה חוץ מעשרת המינין המנויין בתורה. שלשה מיני בהמה והם. שור שֶׁה וְעֵז. וְשִׁבְעָה מִיְּנֵי חֲיָה. אֵיל [א] וְצָבִי וְיַחְמוּר וְאַקוּ [ב] וְדִישָׁן וְתֵאוּ וְזָמֶר. הם ומיניהן כגון שור הבר והמריא שהן ממין השור. וכל העשרה מינין ומיניהם מעלה גרה ומפריס פרסה. לפיכך מי שהוא מכירן אינו צריך לבדק לא בפה ולא ברגליים :

מגיד משנה אין לך בכל בהמה וחיה וכו'. פרק א"ט (דף ס"ג): תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורה לפיכך מנה הכתוב בטהורה ושעופות טהורים מרובים על הטמאים לפיכך מנה הכתוב בטמאים אלמא שאין שם אלא אלו ומיניהן. ומפורש מזה בפרק אותו ואת בנו (דף פ') שאמרו עשר בהמות מנה הכתוב ותו לא. ומ"ש רבינו ששור הבר הוא מין בהמה. מחלוקת בכלאים פרק כלאי הכרם (משנה ו') שור בר מין בהמה ורבי יוסי אומר מין חיה והובאה פרק אותו ואת בנו ופסק כרבנן וחלבו אסור. ומ"מ אני תמה בזה אחר שרבינו סבור ששור הבר מין בהמה הוא היאך כתב שבעה מיני חיה דהא משמע בגמרא שם בשור הבר היינו תאו דכתיב בקרא המתורגם תורבלא שכך אמרו שם בעא מיניה אבא בריה דרב וכו' הני עיזי דבאלא מה הן לגבי מזבח פי' עיזי הלבנון אם הן מין בהמה אמר להו ע"כ לא פליגי רבי יוסי ורבנן אלא בשור הבר דתנן שור הבר וכו' דרבנן סברי מדמתרגמינן תורבלא מיניה דבהמה הוא ורבי יוסי סבר כיון דקא חשיב ליה בהדי חיות מינא דחיה הוא אבל הני (מדלא חשיב ליה בהדי חיות) ד"ה מינא דעז הוא. והקשו ודילמא מינא דאקו נינהו ורבינא הקשה דילמא מינא דתאו או מינא דזמר נינהו. ויש ספרים שאין בהם אלא ודילמא מינא דזמר נינהו א"ל רב חנן לרב אשי אמימר שרי תרבייהו ע"כ שם בגמ'. הרי בכאן מבואר ששור הבר זה תאו וא"כ שהוא מין בהמה הרי הם ארבעה מיני בהמה וששה מיני חיה. ועוד אני תמה עליו למה לא כתב דעזי דבאלא שחלבן מותר לפי שהן מין חיה וכאמימר דהא משמע דמסקנא דגמי הוא. ויש לתרץ בזה שהוא סבור שהלכה כרב הונא דפשט שהן מין בהמה ורב המנונא דס"ל הכין

כדאיתא לעיל מההיא בעין ואמימר ה"ל יחידאה לגבייהו והנך אמוראי דמקשו ודילמא מינא דאקו נינהו ומינא דזמר נינהו דילמא קאמרי ולדחות הראיה שהביא רב הונא אבל לא מכרעי מידי ולזה סתם רבינו בכאן ובהלכות איסורי מזבח לפי שהוא סבור דעז הבר הרי הוא כעז אחר שלא כדעת הרשב"א ז"ל שכתב בספרו עזי הבר מין חיה הן וחלבן מותר אבל מה שמנה התאו בכלל חיה וכתב שור הבר מין בהמה איני יודע לתרץ לפי גירסת ספרינו: **וכל עשרה מינין ומיניהם וכו'.** זה מבואר בכתוב. **ומ"ש שמי שמכירן אינו צריך לבדוק סימן אחר.** פשוט הוא וכבר הזכרתי למעלה שאמרו ובלבד שיכיר גמל אלמא משמע דבהיכר הדבר תלוי וגדולה מזו אמרו בעופות שכל מי שהוא מכיר הטמאים אוכל כל עוף שאינו מהן:

כסף משנה אין לך בכל בהמה וחיה שבעולם וכו'. כתב ה"ה פרק א"ט תניא רבי אומר וכו' אבל מה שמנה התאו בכלל חיה וכתב שור הבר מין בהמה איני יודע לתרץ לפי גירסת ספרינו עכ"ל. ואני אומר אם כוונתו על חילוף גירסת הספרים משום הא לא קשיא שכבר כתב הרשב"א בחידושי דאפשר שרבינו לא היה גורס אלא ודילמא מינא דזמר נינהו. לפי האמת אפילו לאותה גירסא קשה דהא אמרי דרבנן סברי דמדמתרגמינן תורבלא מין בהמה ועל כרחך אתאו הוא דקאמר מתרגמינן תורבלא וכיון דפסק כרבנן דשור הבר מין בהמה הוא אם כן תאו מין בהמה היא והוה ליה ארבעה מיני בהמה וששה מיני חיה. וא"כ ל"ש אי גרסינן ודילמא מינא דתאו נינהו ל"ש אי ל"ג ליה לעולם קשיא מ"ש המגיד אבל מה שמנה התאו בכלל חיה וכתב שור הבר מין בהמה איני יודע לתרץ לפי גירסת ספרינו עיין בספר כפתור ופרח פרק נ"ח:

לחם משנה אין לך דבר בכל בהמה וחיה שבעולם וכו'. מ"ש ה"ה איני יודע לתרץ. לפי גירסת ספרינו פשוט הוא דלא קאי [אלא] לענין [שמנה] התאו בכלל חיה וכתב שור הבר מין בהמה ולזה כתב שאולי ג"א יש לו בענין זה אבל לענין הגירסא דדילמא מינא דתאו נינהו ודאי דאין זו קושיא כלל דודאי איהו גריס ודילמא מינא דזמר נינהו לבד ולזה כיון ה"ה שכתב ויש ספרים שאין בהם אלא ודילמא מינא דזמר נינהו, ולא ידעתי איך עלה בדעת הרב בעל כסף משנה הפך זה עד שנתקשו אצלו דברי הרב המגיד: **על** מה שכתב ה"ה ולזה סתם רבינו וכו' הקשה הרב"י בטור יו"ד סימן פ' דאם כדבריו א"כ למה לא עשה בשור הבר כן אלא שפירש כגון שור הבר וכו'. ונ"ל דאדרבא משום דכבר פירש דלאו דוקא שור ישובי אלא ה"ה מדבריי, מינה נלמד לעז דה"ה לעז הבר דהוי מינו ולא הוצרך לפרש:

ט אף על פי שכלן מתרין באכילה צריכין אנו להבדיל בין בהמה טהורה וחייה טהורה. שהחיה חלבה מתר ודמה טעון כסוי והבהמה הטהורה חלבה בכרת ואין דמה טעון כסוי:

מגיד משנה אף על פי שכולן מותרין וכו'. זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות:

י וסימני חיה מפי השמועה הן. כל מין שהוא מפריס פרוסה ומעלה גרה ויש לו קרניים מפצלות כגון האיל הרי זה חיה טהורה בודאי. וכל שאין קרניו מפצלות אם היו קרניו [ג] כרוכות כקרני השור וחרוקות כקרני העז ויהיה החרק מבלע בהן והדורות כקרני הצבי הרי זו חיה טהורה. ובלבד שיהיה בקרניים [ד] שלשה סימנין אלו כרוכות וחרוקות והדורות:

ההראב"ד וסימני חיה מפי השמועה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה הלשון כמה הוא משובש והיה ראוי לומר אם אינן מפוצלות אם היו קרניו כרוכות אף על פי שדומים לקרני השור וחרוקות אף על פי שדומות לקרני העז אם יהיה החרק מובלע בהן והדורות כקרני הצבי הרי זו חיה טהורה כשיהיו בקרניים סימנים הללו כרוכות וחרוקות והדורות לפי שאין לך חיה שאין לה שלשה סימנים הללו. עכ"ל:

מגיד משנה וסימני חיה מפי השמועה וכו'. (חולין נ"ט:) ת"ר אלו הן סימני חיה שחלבה מותר ואסיקו כל היכא דמופצלין לא דינא ולא דיינא (כלומר לא צריך מידי אחרינא) היכא דלא מיפצל בעינן כרוכות הדורות וחרוקות והוא דמבלע חרקייהו והני ספיקא דעיזא כרכוז, אבל אחרי זה נפסקה הלכה בגמרא שעזא כרכוז מין חיה, ולפיכך יש מן הגאונים שכתבו שא"צ אלא הגי' סימנין שהן כרוכות וחרוקות והדורות. וכן דעת הרשב"א ז"ל ורבינו כתב מבלע חרקייהו כלשון הגמ' ואפשר שהוא מפרש והיינו ספיקא דעז כרכוז שיש ספק אם יש לו כל הסימנין האלו לפי שאינן מובלעין כשאר החיות וגם לפירש"י ז"ל נראה שצריך מבלע חרקייהו. וגם הר"א ז"ל בהשגות סבור כן ופי' סימנין אלו כרוכות שעשויות גלדים גלדים כגלדי בצלים כגלדי קרן השור וחרוקות שהגלדים מהודקים הרבה כקרן העז שלא כקרן השור שהגלדים רפויין עד שמתקלפין זה מעל זה ויהיו הגלדים מובלעין זה בתוך זה והדורות עגולות כקרני הצבי ולא רחוקות כקרני העז כ"כ הרשב"א ז"ל. ורבינו כתב בפירוש המשנה וז"ל אם יוצאין מראש אותה הבהמה קרניים ואח"כ צומחים

בהן קרנים אחרים כגון האיל הרי היא חיה בלא ספק ואינה צריכה סימן אחר אבל אם אין שום דבר צומח בהן רואים הקרנים הצומחין בראש אם היו דומין למי שלקח גוף פשוט שיש לו גובה ידוע מתוקן הקצוות ר"ל שיהיו קרנותיו זוויתיו נצבות ושזר אותו ופתלו כמו שעושין צמיד של זרוע ואחר שפתלו עוותו עד שנוטה ואפילו כל שהוא הרי זו חיה כגון הצבאים והדומה להם לפי שקרני השור מעוותים ואין בהם נפתולים וקרני העזים מעוותים ומפותלים אבל נפתוליהם כמו נפתל דבר עגול שאין לו שפה חדה והבן זה עכ"ל. ויש בקצת ספרי רבינו שבוש לשון בבבא זו ולזה כתב הר"א ז"ל בהשגות שהלשון משובש אבל הכוונה מבוארת היא בכולן שכך היא כונתו מפוצלות אמרו בגמרא בסוגיא שצבי אין קרניו מפוצלות ולזה כתב רבינו כגון האיל ולא כתב כגון הצבי והרבה מן המפרשים ז"ל יש שפירשו שמפוצלות כפופין כאגמון :

כסף משנה וסימני חיה מפי השמועה הן וכו' וכל שאין קרניו מפוצלות אם היו קרניו כרוכות בקרני השור וכו'. ויש לתמוה על רבינו למה הצריך בו כל הסימנים הללו שיהיו כרוכות וחרוקות והדורות והוא דמיבלע חירקיהו דהא אמרינן עלה והיינו ספיקא דעיזא כרכוז וכיון דאסיקנא דעיזא כרכוז חלבו מותר תו לא צריכינן סימנא לאפוקי מעיזא כרכוז ואי ס"ל כרשיי שפירש דסימן דכרוכות הוא לאפוקי מעיזא כרכוז לא הוה ליה לכתוב שצריך שיהיו כרוכות ואי ס"ל כאידך פירושא שכתב הר"ן בשם רבינו תם דמיבלע חירקיהו הוא לאפוקי מעיזא כרכוז לא הוה ליה לכתוב ויהיה הרחק מובלע בהן. ומצאתי להרשב"א שתמה על רבינו תמיהא זו וכתב שאפשר שנסתפק הרב בפירוש ספיקא דעיזא כרכוז איזו היא ופסק מן הספק לחומרא לחזר אחר כל הסימנים הללו וצ"ע עכ"ל. וה"ה כתב ליישב תמיהא זו שרבינו מפרש דהיינו ספיקא דעז כרכוז כלומר שיש ספק אם יש לו כל הסימנים הללו לפי שאינם מובלעים כשאר חיות ע"כ. ודבריו צריכים ביאור ונראה שדעתו לומר דכרוכות והדורות וחרוקות ומיבלע חירקיהו בעינן וספיקא דעז כרכוז היינו מפני שאע"פ שיש בו כל הסימנים הללו מ"מ בליעת חרקה אינו כ"כ כמו בליעת חירקיהו דשאר חיות ומספקא לן אי סגי בהאי הבלעה או דילמא כיון דלא מיבלע כ"כ כמו קרני שאר חיות לא מיקרי הבלעה. ולפי זה אע"ג דאסיקנא דעז כרכוז חלבו מותר היינו לומר דהבלעת חרקה חשיבה הבלעה ולעולם כל הסימנים הללו צריכים הם :

לחם משנה ובלבד שיהיה בקרנים וכו'. ממה שפירש רבינו בפירוש המשנה הביאו ה"ה נראה דגריס כגירסת רש"י חדודות בדלי"ת, וכרוכות הם מעוותות ר"ל עקומות קצת, וחרוקות ר"ל שיש בהם נפתולים, וחדודות ר"ל

שיש להם שפה חדה ר"ל שהנפתולים יש להם שפה חדה וזה פשוט. ודלא כהרבי"י ז"ל דכתב בסימן פ' ביורה דעה דלפי פירוש זה הדורות מלשון הדר :

יא בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּמִין שְׂאִינוּ מִכִּירוֹ אֲבָל שְׂבָעָה מִיְנֵי חֵיָה הָאָמוּרִין בְּתוֹרָה אִם הָיָה מִכִּיר אוֹתָן אֲפֹלוּ לֹא מָצָא לוֹ קַרְנִים הָרִי זֶה אוֹכֵל חֶלְבוֹ וְחָיֵב לְכִסּוֹת דָּמוֹ :

מגיד משנה במה דברים אמורים במי שאינו וכו'. זה פשוט וכבר נתבאר למעלה כיוצא בזה :

יב שׁוֹר הֶבֶר מִין בְּהֵמָה הוּא * וְהִקְרַשׁ אָף עַל פִּי שְׂאִין לוֹ אֲלֹא קָרוּ אַחַת הָרִי הוּא חֵיָה. וְכָל שְׂיִסְתַּפֵּק לָךְ אִם הוּא מִין חֵיָה אוֹ מִין בְּהֵמָה חֶלְבוֹ אָסוּר וְאִין לוֹקִין עָלָיו וּמְכַסִּין אֶת דָּמוֹ :

ההראב"ד והקרש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ולמה כתב בקרש ספק ובגמרא אסיק דמין חיה הוא עכ"ל :

מגיד משנה שור הבר וכו'. כבר כתבתי זה למעלה : והקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחת הרי הוא חיה. כך היא הנוסחא המדוקדקת בספרי רבינו ויש במקצתן הרי הוא ספק חיה וט"ס הוא ולשון אע"פ שכתב יוכיח שהנוסחא הראשונה עיקר. וכן מפורש שם בגמרא חולין (דף נ"ט) בביאור בלא מחלוקת קרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחת חלבו מותר מאי קרש אמר רב יהודה טביא דבי עילאי והר"א ז"ל מצא בספרי רבינו ספק חיה והשיגו וט"ס הוא באותן ספרים : וכל שישתפק וכו'. זה פשוט ומתבאר בגמרא פרק אותו ואת בנו (דף ע"ט) :

לחם משנה והקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחת וכו'. כתב ה"ה ולשון אע"פ יוכיח שהנוסחא הראשונה עיקר ע"כ. וק"ק שלשון אע"פ יש לישבו לגירסת של ספק חיה ולומר דה"ק ואע"פ שאין לה אלא קרן אחת וא"כ הל"ל דלא הוי חיה מכל מקום ספק חיה הוי : וכל שישתפק לך וכו'. בפרק אותו ואת בנו (דף פ') אסיק רב פפא לענין כסוי הדם ומתנות דלא משכחת אלא בצבי הבא על התישה וכו' א"כ לפי אותה המסקנא האי כוי איירי בתיש הבא על הצביה ומשום דמספקא לן אי חוששין לזרע האב והוי כאן מקצת שה דק"י"ל שה ואפילו מקצת שה וחלבו של שה אסור לכך אסור מספק ואין לוקין עליו דילמא אין חוששין לזרע האב והוי כוליה צבי אבל צבי הבא על התישה ודאי

דלוקין עליו משום דהוי שה ואפילו מקצת שה. וקשה על רבינו למה לא ביאר זה כאן כמו שביארו בהלכות שחיטה פרק י"ג גבי אותו ואת בנו וכן קשה בכסוי הדם סוף הלכות שחיטה שכתב שם סתם דכוי צריך לכסות ואינו מברך והיינו דוקא לפי הסוגיא בצבי הבא על התישה אבל תיש הבא על הצביה אמרינן צבי ואפילו מקצת צבי ושוחטין אותו ביו"ט וכן בריש פ"ג מהל' יו"ט סתם דבריו ספק בהמה ספק חיה אין שוחטין אותה ביו"ט ואם שחט אותה אין מכסין אותה ביו"ט והיינו דוקא לפי הסוגיא דצבי הבא על התישה כדכתיבנא ולא ביאר שם כלל ובפ"ט מהלכות ביכורים גבי מתנות חילק בענין אע"פ שגם שם קשה כמו שהאריך שם הרב כ"מ. ובאמת צריך טעם למה במקצת מקומות סתם ובמקצת ביאר ואילו לא היה מבאר הדבר אלא במקום אחד לבד היינו אומרים סמך בשאר המקומות על אותו המקום אבל כיון שבשני מקומות חילק למה לא חילק בשאר :

יג כְּלָאִים הִבָּא מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה עִם חֵיה טְהוֹרָה הוּא הַנִּקְרָא כּוֹי. חֲלָבוֹ אָסוּר וְאִין לוֹקִין עָלָיו וּמְכַסִּין אֶת דָּמוֹ. וְאִין מִין טָמֵא מִתְעַבֵּר מִמִּין טְהוֹר כָּלֵל :

מגיד משנה **כלאים הבא מן וכו'.** פרק אותו ואת בנו נחלקו תנאים ואמוראים מהו כוי ורב חסדא ס"ל כיש אומרים דאמריי שהוא בא מן הבהמה והחיה הטהורות. וכן משמע הסוגיא שבפרק הזרוע והלחיים (דף ק"ל"ב) ושם הביאו ברייתא דקתני חלבו אסור כחלב בהמה ודמו טעון כסוי כדס חיה והוא מפני הספק וידוע שאין מלקות על הספיקות: **ואין מין טמא וכו'.** מימרא פ"ק דבכורות (דף ז')

לחם משנה **ואין מין טמא וכו'.** כלומר דבפ"ק דבכורות איכא מ"ד דאין בהמה מתעברת מחיה ולא טמא מטהור לא קי"ל אלא כרבי אליעזר דאמר התם דחיה מתעברת מבהמה אבל טהור מטמא מודה דאינו מתעבר :

יד סִימְנֵי עוֹף טְהוֹר לֹא נִתְפָּרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה. אֶלְא מָנָה מְנִין טָמְאִים בְּלֶבֶד וּשְׂאָר מִיַּי הָעוֹף מִתְרִין. וְהַמְנִין הָאֲסוּרִין אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים הֵן. וְאֵלוֹ הֵן. (א) נֶשֶׁר [ה]. (ב) פָּרֶס. (ג) עֲזֻנְיָה. (ד) דָּאָה וְהִיא הָרָאָה הָאֲמוּרָה בְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה. (ה) אֵיה וְהִיא הַדִּיָּה הָאֲמוּרָה בְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה. (ו) מִין הָאֵיה שְׁכֹן כְּתוּב בָּהּ לְמִינָהּ מְכַלֵּל שֶׁהוּא שְׁנֵי מִינִין. (ז) עוֹרֵב [ח]. זְרִזִיר שְׁכֹן נֶאֱמַר בְּעוֹרֵב

לְמִינֹו לְהִבִּיא אֶת הַזְּרִזִיר. (ט) יַעֲנֶה. (י) תַחֲמָס. (יא) שַׁחַף. (יב) נָץ
[1]. (יג) וְשִׁרְנָקָא וְהוּא מִין הַנֶּץ שֶׁכֵּן כָּתוּב בּוֹ לְמִינֵהוּ. (יד) כּוֹס.
(טו) שֶׁלֶךְ. (טז) יִנְשׁוּף. (יז) תַנְשֵׁמֶת. (יח) קָאָת. (יט) רְחֻמָּה. (כ)
חֲסִידָה. (כא) הָאֲנָפָה. (כב) מִין הָאֲנָפָה שֶׁכֵּן נֶאֱמַר בָּהּ לְמִינָהּ. (כג)
הַדּוּכִיפֶת. (כד) הָעֵטְלִף [ח] :

מגיד משנה סימני עוף טמא וכו'. משנה פרק אלו טריפות (דף כ"ט) ובגמי
אמרו כ"ד עופות טמאים הן ונתבאר שם מספרן כמו שכתב רבינו :

כסף משנה סימני עוף טהור לא נתפרש מן התורה וכו' והמינין האסורים
כ"ד הן ואלו הן וכו' ז' עורב ח' זרזיר שכן נאמר בעורב למינו להביא את
הזרזיר. עוד כתב רבינו וכל השוכן עם הטמאין ונדמה להם טמא. ודברים אלו
סותרים זה את זה שהרי בפי א"ט (דף ס"ה) תניא אחרים אומר שכן עם
טמאים טמא שכן עם טהורים טהור כמאן כרבי אליעזר דתניא ר' אליעזר
אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפילו תימא רבנן
שכן ונדמה קאמרינן. והשתא מ"ש רבינו להביא את הזרזיר הוי כר"א ומ"ש
וכל השוכן עם טמאין ונדמה להם טמא הוי כחכמים דפליגי עליה. ואפשר
לומר שרבינו מפרש דזרזיר אף לחכמים טמא שהוא שכן ונדמה ולא נחלקו
אלא בטעם טומאתו דלרבנן אע"פ שהוא שכן לא היו מטמאים אותו אילו לא
היה נדמה ולר"א מאחר שהוא שכן אע"פ שלא היה נדמה היו מטמאין אותו
וא"ש שאנו ממעטים המחלוקת בין ר"א וחכמים. ויש הוכחה לפירוש זה
מדגרסינן בגמרא (דף ס"א :) אמר רב נחמן היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא
בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן בסימן אחד טמא בשני סימנין
טהור והוא שיכיר עורב ותו לא והתניא (עורב זה עורב) למינו ר"א אומר
להביא את הזרזיר וכו' אלא עורב וכל מין עורב ואם איתא דרבנן מטהרי
בזרזיר מאי מקשי לר"י הא הוא דאמר כרבנן א"ו לכ"ע טמא הוא ולא
איפליגו אלא בטעם טומאתו אם הוא מפני שהוא שכן אצל עורב או אם הוא
מפני שהוא שכן ונדמה ואין לסתור פ"י זה מדתניא התם עורב זה עורב למינו
ר"א אומר להביא את הזרזיר א"ל לר"א והלא אנשי כפר תמרתא שביהודה
היו אוכלים אותן מפני שיש להן זפק אמר להם אף הם עתידין ליתן (עליהם)
את הדין דמשמע דרבנן שרו זרזיר דאיכא למימר אדרבה משם ראייה מדלא
קאמר בהדיא וחכמים מטהרין משמע דלא פליגי עליה רבנן אלא שלפי שר"א
היה בעל המאמר רצו תלמידיו לדעת אם יש חולקין עליו ולפיכך הקשו לו
תלמידיו מאנשי תמרתא לראות אם ישיב להם שהיו עושים כחכמים
החולקים עליו וכשהשיב להם שהם עתידין ליתן את הדין ידעו דליכא מאן
דפליג עליה דהזרזיר טמא הוא לכ"ע ואנשי תמרתא שהיו אוכלין אותו

עתידים ליתן את הדין והדברים מוכיחים בפירוש שאם היו עושים כדברי מי שחולק עליו למה יתנו הדין אף אם יעשו כדברי יחיד וכדאמרינן במקומו של ר"י הגלילי היו אוכלין בשר בחלב ולא אמרו עליהם שהם עתידין ליתן את הדין א"ו כדאמרן בזרזיר לכ"ע אסור אלא שבני אותו כפר בלבד היו סומכין על דעת עצמן ואוכלין אותו. וא"ת הרי שנינו עוד שם דאמר למינהו להביא סנונית לבנה כר"א א"ל והלא אנשי גליל העליון אוכלין אותו מפני שקרקבנו נקלף אמר להם אף הם עתידין ליתן את הדין אלא עורב וכל מין עורב ומשמע התם בגמרא דחכמים פליגי אדר"א בסנונית והרי לא מצינו שנחלקו חכמים על ר"א בסנונית אלא ממה שאמרו לו והלא אנשי גליל העליון אוכלים אותו כשם שאמרו לו בזרזיר והלא אנשי כפר תמרתא אוכלים אותו וכיון דבסנונית משמע לן דפליגי חכמים עליה למה לא נאמר כן בזרזיר. י"ל דלעולם מלישנא דאמר ליה והלא בני מקום פלוני אוכלים אותו לא משתמע דרבנן פליגי עליה ולא אמרו דבסנונית פליגי רבנן עליה אלא משום דהוה קים להו הכי בקבלה. וא"ת הא איכא סנונית דהלכתא דאסירא ולמה לא מנאה רבינו דהא גרסינן בגמרא א"ר יהודה עוף המסרט כשר לטהרת מצורע וזו היא סנונית לבנה שנחלקו בה ר"א וחכמים אמר אמימר בחיורא כריסה כ"ע ל"פ דשריא כי פליגי בדירוקא כריסה ר"א אסור ורבנן שרו והלכתא כר"א מר זוטרא מתני הכי בדירוקא כריסה כ"ע ל"פ דאסור כי פליגי בדחיורא כריסה ר"א אסור ורבנן שרו והלכתא כרבנן דשרו. והשתא ללישנא קמא ירוקא כריסה אסירא לר"א והלכה כוותיה וללישנא בתרא ירוקא כריסה לכ"ע אסור וא"כ הי"ל לרבינו למנות סנונית דירוקא כריסה והא הוה עדיפא למימני שהוא אליבא דהלכתא בלי פקפוק מלמימני זרזיר דלפום פשטא לא אתי כהלכתא. י"ל שהרי כתב רש"י לל"ק דאמימר דפסק הלכתא כר"א דאסור לית דרבי יהודה דמכשר לה לטהרת מצורע דהא טהורות כתיב עכ"ל. וכיון דלל"ק טהורה לרב יהודה תו לא פסיקא ליה למימר סנונית לטומאה להדיא וטפי עדיף ליה למימני זרזיר דמשמע ליה שהוא טמא לכ"ע וכדפרישית. והשתא הרי"ף שכתב הא דאמרינן אפילו רבנן שוכן ונדמה קאמרינן וכתב בתר הכי ברייתא דמיתני סתמא למינו להביא את הזרזיר אתי שפיר דזרזיר לכ"ע טמא וכסתמא דברייתא בתרייתא והא דאמרינן בברייתא קמייתא אפילו תימא רבנן שוכן ונדמה קאמרי היינו לומר דזרזיר שוכן ונדמה הוא ומש"ה מטמאי רבנן וכמו שפירשתי לדעת רבינו שדעתו מסכמת לדעת רבו ולא כמו שפירש הר"ן שדעת הרי"ף לטהר הזרזיר הפך דעת רבינו :

לחם משנה סימני עוף וכו'. הרב מוהר"י לוי ׳ חביב ז"ל בפסקיו סימן ק"ה האריך בלשון זה של זרזיר ועמד על כל מה שעמד הרב בעל כסף משנה ע"ש :

טו כָּל מִי שֶׁהוּא בָקִי בְּמִינֵי אֱלוֹ וּבִשְׂמוֹתֵיהֶן הָרִי זֶה אוֹכֵל עוֹף שְׂאִינוֹ מֵהֶם וְאִינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְעוֹף טָהוֹר נֹאכֵל בְּמִסְרַת [ט]. וְהוּא שֶׁיְהִי דָבָר פְּשוֹט בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁזֶה עוֹף טָהוֹר. וְנֹאמְרוּ צִיד לֹמֵר עוֹף זֶה הִתִּיר לִי רַבִּי הַצִּיד. וְהוּא שֶׁיִּחְזַק אוֹתוֹ צִיד שֶׁהוּא בָקִי בְּמִינֵי אֱלוֹ וּבִשְׂמוֹתֵיהֶן :

מגיד משנה **כל מי שהוא בקי במינין אלו וכו'.** שם (דף ס"ג:) אמר ר' יצחק עוף טהור נאכל במסורת ונאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי אר"י והוא שבקי בהן ובשמותיהן ואמרו שם רבו צייד ולא הצריכו לו שום בדיקה. וכתב הרשב"א ז"ל היו נאכלין במקצת מקומות במסורה ובמקצת אין נאכלין יראה לי שסומכין על המקום שנהגו בו היתר. ואפשר שלאותן מקומות שנהגו בהן איסור אסורים שאני אומר מותרין אלא שנהגו בהן איסור מפני עופות טמאים הדומים לאלו הנמצאות באותן מקומות עכ"ל ז"ל:

לחם משנה **כל מי שהוא בקי במינין אלו וכו'.** כתב הרב המגיד בשם הרשב"א ז"ל היו נאכלין במקצת וכו' ואפשר שלאותם מקומות שנהגו איסור אסורים וכו'. מה שהוצרך הרשב"א ז"ל לתת טעם ולומר שאני אומר מותרים אלא שנהגו בהם איסור מפני עופות טמאים הדומים וכו' ולא אמר משום דמנהג מבטל הלכה היינו משום דדוקא המנהג שנהגו אותו במדינה אף על פי שידעו הדבר אבל מנהג שנהגו מבלתי ידיעת הדבר ואחר נתחדש להם הדבר אין זה מנהג אם כן כאן שהמנהג היה מפני שלא הכירו אם היה טהור היה אפשר לומר דכשלבסוף הכירוהו יתבטל המנהג לכך הוצרך לתת טעם ולומר שאני אומר וכו' :

טז מִי שֶׁאִינוֹ מְכִירָן וְאִינוֹ יוֹדֵעַ שְׂמוֹתֵיהֶן בּוֹדֵק בְּסִימְנֵי אֱלוֹ שֶׁנִּתְּנוּ חֲכָמִים. כָּל עוֹף שֶׁהוּא דוֹרֵס [ט] וְאוֹכֵל בְּיָדוֹעַ [כ] שֶׁהוּא מֵאֱלוֹ הַמִּינֵי וְטָמֵא. וְשֶׁאִינוֹ דוֹרֵס וְאוֹכֵל אִם יֵשׁ בּוֹ אֶחָד מִשְׁלֶשֶׁה סִימְנֵי אֱלוֹ הָרִי זֶה עוֹף טָהוֹר. וְאֱלוֹ הֵן. אֶצְבַּע יִתְּרָה. אוֹ זָפֵק וְהִיא הַמְּרָאָה. אוֹ שֶׁהִיא קָרְקָבָנוּ נְקֻלָּף בְּיָד :

מגיד משנה **מי שאינו מכירן וכו'.** משנה שם (דף נ"ט) אמרו חכמים כל עוף הדורס ואוכל טמא כל שיש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף טהור. ונחלקו המפרשים בפירוש דורס רש"י ז"ל פירש שמניח רגלו על המאכל בשעה שהוא אוכל כדי שלא ינוד האוכל ויבא כולו לפיו. ור"ת ז"ל שהוא דורס את החי

ואוכלו חי ואכילת זבובים ושקצים ורמשים חיים לא חשבינן ליה דורס ולזה הסכים הרשב"א ז"ל והרמב"ן ז"ל פירש שהוא אותו שנועץ צפרניו בב"ח ודורסן: **ושאינו דורס ואוכל וכו'.** בגמ' (דף ס"ב) אמר רב נחמן היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן בסימן אחד טמא בב' סימנין טהור והוא שיכיר עורב, ונדחית הא דר"נ דאמר אממר הלכתא עוף הבא בסימן אחד טהור והוא דלא דריס א"ל רב אשי לאמימר הא דר"נ מאי א"ל וכו' לא ס"ל מאי איכא משום פרס ועזניה ליתנהו בישוב. ונראה שרבינו מפרש והוא דלא דריס שידוע שאינו דורס ויש לו סימן אחד מן השלשה הנזכרים. ואפשר שהוא מפרש והוא שאין ידוע שדורס והראשון עיקר בסברתו ז"ל וכן היא דעת הגאונים ז"ל ויש פירושים אחרים בזה ולד"ה דינו של רבינו אמת:

לחם משנה **ושאינו דורס ואוכל וכו'.** באמת דברי רבינו מתמיהים לפי הפירוש הראשון שפירש בדבריו ה"ה דנראה מדבריו דפרס ועזניה יש להם שני סימני טהרה ובסוגיא דפרק א"ט (דף ס"א) מוכתא כולה בהפך דאמרו שם ולילף מעורב וכו' ותירצו א"כ פו"ע דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תרי לא אכלינן דאית ליה חד מבעיא. עוד הקשו שם ובגמרא מפו"ע ותירצו א"כ נשר דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה חד לא אכלינן דלית ליה כלל מבעיא. עוד אמרו שם חד בפרס וחד בעזניה דאיתיה בהא וכו' משמע מכל הני דלית בהו אלא חד סימן טהרה. והריב"ש בסי' קצ"ה האריך ליישב דעת רבינו וכתב שם דמ"ש בסוגיא דאית להו חד היינו סימן שבגופו זולת הדריסה דלא הוי בגופו. ודבריו תמוהים דהדריסה מכלל הד' סימנים הוא דכן אמרו שם ולילף מתורים מה תורים דאיכא כולהו ד' סימנים וכו' וחד מד' הוי הדריסה וכיון דהוא אחד מהד' א"כ איך אמרו בגמרא השתא עורב דאית ליה תרי לא פו"ע דאית להו חד מבעיא הא אית להו נמי תרי דהיינו שאינו דורס וסימן אחר שבגופו ומאי ק"ו הוא זה. וכן מ"ש דנגמר מפו"ע דבחד לא מהני הא פו"ע אית להו תרי כעורב. ונ"ל לומר לדעת רבינו דאית ליה כפי' הרב ר' משה ברבי יוסף שכתב הר"ן דאית ליה דעשרים עופות אית להו חד סימן טהור. ומ"ש בגמרא תלתא הדרי בכולהו מפרש בחידושיו לדעת הרב הנזכר דר"ל שהג' סימנים הם חוזרים חלילה כלומר שלזה יש קרקבן נקלף ולזה זפק ולזה אצבע יתירה אבל שאינו דורס אין ביניהם דלא כמו שפירש רש"י ז"ל שלכל אחד יש שלשה סימני טהרה. ובחידושיו מפרש דהרב רבי משה אינו גורס בגמ' בראש הסוגיא א"כ שאר עופות טמאים וכו' ולילף מינייהו וכו'. וז"ל הרב בחידושיו לפי פירוש הרב ר' משה ך' יוסף ושמעתא הכי פירושה תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור כלומר כל עוף שאינו מאותן הכתובים בפרשה וכל שיש לו סימן אחד טהור דגמר מנשר. ומקשינן ולילף מתורים ומהדרינן א"כ עורב דכתב רחמנא ל"ל ולי"ג שאר עופות טמאים וכו' שכבר כתבנו שאין בכל

העופות הטמאים שיהיה לו שלשה סימנים ונוסחאות ישנות ל"ג הכי ואפשר שנכתבה גירסא זו בספרים מפירוש בעל הלכות ז"ל שהוא מפרש כן אלא ה"ג א"כ עורב דכתב רחמנא למה לי וה"ה נמי דהוה מצי אמר שאר עופות טמאים למה לי השתא דאית להו תלתא לא אכלינן דלית להו אלא חד מבעיא אלא מש"ה מהדר מעורב לומר דאפילו בעורב דאית תרי סימני לא צריך וכ"ש שאר עופות א"נ מש"ה מהדר מעורב משום דבעי למיפרך על הא ונגמר מיניה ואי הוה אמר שאר עופות טמאים ל"ל לא הוה מצי למיפרך ונגמור מינייהו דהוה להו עשרים כתובים הבאים כאחד ומקשינן ולילף מעורב דלא ניכול בתרי סימני עד דאיכא תלתא ומהדרין א"כ פו"ע דכתב רחמנא ל"ל וה"ה דהוה מצי למיפרך מכולהו עופות טמאים דהא כולהו בני חד סימנא הוה כדפרישית אלא משום דבעי למיפרך עלה ונגמר מפרו"ע קא מהדר ליה הכי דאי אמר ליה משאר עופות לא ה"מ למיפרך ונגמור מינייהו דהוה להו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים אבל מפרו"ע מצי למיפרך שפיר דהא אסיקנא דמאן דאיתיה בפרס ליתיה בעזניה ודאיתיה בעזניה ליתיה בפרס דודאי מאן דפריך ונגמר מפרו"ע הכי קים ליה אלא דגמרא מהדר לפרושי ולברורי הכי ופרכינן מכדי כ"ד עופות טמאים הוה וד' סימנים א"א דחד דאיתיה בפרס וליתיה בעזניה ליתיה בחד מהנך כלומר שא"א שלא יהא סימן א' שבפרס ועזניה בשאר עופות ומהדרין תלתא הדרי בכולהו, ואין פירושו שיהא בכל אחד שלשה סימני טהרה וכדברי רש"י ז"ל אלא ה"ק ששלשה סימנין שבגופו חוזרין חלילה בין כולם בזה סימנין אחד ובחבירו סימן אחר וחד דאינו בגופו דהיינו דלא דריס לא משכחת לה אלא בפרס או עזניה שכולן דורסין אלא פרס או עזניה דחד מינייהו לא דריס מהו דתימא לגמור מיניה דכל הבא בסימן שאינו דורס טמא דהא לאו שני כתובים הבאים כאחד נינהו כתב רחמנא נשר ע"כ. וכגירסא הזאת וכפירוש הזה היא גירסתו ופירושו של רבינו אלא שהוא חולק על הר"מ שהוא סבור שכל העשרים דורסין אבל רבינו סובר שיש להם סימן של טהרה ויש למקצתם הסימן שאינן דורסין ותלתא הדרי בכולהו לא הוי השלשה שבגופם אלא אחד מהם הוא הדריסה ששני סימנים שבגופם והדריסה הדרי בכולהו אבל סימן אחד שבפרס או בעזניה אינו בעשרים והוצרך רבינו לפרש כן משום דהוה מפרש והכי משמע דלא דריס דקאמר אמימר דהיינו דצריך נמי סימן של אינו דורס עם סימן אחר שבגופו ואי איתא דבעשרים ליכא סימן של אינו דורס ל"ל לאמימר תרי סימנים באינו דורס סגי דהעשרים כולהו דורסין פרס ועזניה ליתנהו בישוב א"כ מאי חששא איכא א"ו דבעשרים איכא מי שאינו דורס גם כן ולכך לא סגי שיהא אינו דורס לחוד דדילמא הוי מן העשרים ובסימן אחד שבגופו בלא סימן דריסה לא סגי גם כן משום דאיכא בעשרים שיש להם סימן אחד שבגופו לכך בעי סימן אחר זולת שאינו דורס דהשתא ליכא למיחש דילמא מכ' דבכ' ליכא אלא סימן אחד של

טהרה אבל מ"מ איכא למיחש בפרס ועזניה דאית בהו חד סימן טהרה בגופם ודאי ומאי דאיתיה בהאי ליתיה בהאי והוא ספק אם דורסים או אינם דורסים ומפני שיש לנו ספק דפו"ע אם דורסים אם לאו לכך אמר דפרס ועזניה לא שכיחי בישוב ומה שאמרו בגמרא אם כן פרס ועזניה למה לי וכו' הכי קאמר פרס ועזניה לית ליה אלא חד אתי מק"ו מעורב ואי פרס ועזניה אית להו תרי לא מצינן למילף מעורב דהו להו עורב ופרס ועזניה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים ובתר הכי הקשו נילף מפו"ע כלו' נסתיים דפו"ע לית ליה אלא חד ולהכי כתבי קרא ונגמור מינה דבסימן אחד (טהור) [טמא] דמדכתביה רחמנא לפו"ע משמע דדורסין דלית בהו אלא סימן אחד של טהרה להכי כתבינהו רחמנא ותירצו נשר דכ"ר ל"ל וכו'. ומאי דאמרו חד דפרס וכו' היינו דזה ידענו בודאי שיש חד בפרס וחד בעזניה אבל האחר ספק אם יש בהם דהיינו אם דורסים אם לאו, וכיוצא בזה פירש הרב רבי שלמה הלוי אשר שאל מהריב"ש אלא שהוא פירש באופן אחר שם והקשה עליו הריב"ש כמה קושיות ואני נפלאתי מהם כד מעייננא בהו, זה נ"ל לפרש דעת רבינו ליישבו כי באמת דברים תמוהים כתב ולא מצאתי לו יישוב זולת זה שכתבתי. ומ"ש הי"ה ז"ל ואפשר שהוא מפרש והוא שאין ידוע שדורס והראשון נראה עיקר בסברתו ז"ל, וצ"ע מאין לו להי"ה ז"ל לדקדק בדברי רבינו הפירוש הראשון יותר מהם ואולי שרצה להסכים דעתו עם דעת כל הגאונים וזש"כ וכן דעת הגאונים ז"ל כלומר כיון שאין הכרח בדבריו חובה עלינו להסכימו עם כל הגאונים:

יז לפי שאין בכל אלו המינים האסורין מין שאינו דורס ויש בו אחד משלשה סימנים אלו חוץ מפרס ועזניה ופרס ועזניה אין מצויין ^ט בישוב אלא במדברות איי הים הרחוקות עד מאד שהן סוף הישוב:

יח הנה הקרקבו נקלף בסכין ואינו נקלף ביד ואין בו סימן אחר אף על פי שאינו דורס הרי זה ספק. הנה חזק ודבק והניחו בשמש ונתרפה ונקלף ביד הרי זה מתר:

מגיד משנה היה הקרקבן נקלף וכו'. שם ח' מיני ספיקות הן ופירוש מאי ספיקיהו עופות טהורים קרקבן נקלף ביד וטמאין אין קרקבן נקלף והני קרקבן נקלף בסכינא והקשו והא ההיא אווזא דהוה בי מר שמואל דלא הוה מיקליף קרקבנה ואותבוה בשמשא וכיון דרפא איקליף ותירצו התם כי רפיא

קליף בידא הכא אעיג דרפו לא מיקליף אלא בסכינא. ודעת רבינו שאלו השמונה היה נודע שלא היו דורסין ואעפ"כ היו צריכין סימן אחר של טהרה:

יט אמרו הגאונים שמשורת היא בידיהם שאין מורין להתיר עוף הבא בסימן אחד אלא אם הנה אותו סימן שיקלף [מ] קרקבנו ביד. אבל אם אינו נקלף ביד אף על פי שיש לו זפק או אצבע יתרה מעולם לא התירוהו:

מגיד משנה אמרו הגאונים שמשורת בידיהם וכו'. כך כתב ר"ח ז"ל בקבלה מרבותיו וכ"כ מן הגאונים האחרים וחשש רבינו לדבריהם להחמיר:

כ כל עוף שחולק את רגליו כשמותחין לו חוט שתים לכאן ושתיים לכאן. או שקולט מן האויר ואוכל באויר. הרי זה דורס וטמא. וכל השוכן עם הטמאים ונדמה להם הרי זה טמא:

מגיד משנה כל עוף שחולק וכו'. דברי רבי אליעזר בן צדוק במשנה ובברייתא וסובר רבינו דלא פליג ת"ק דמתניתין עליה: וכל השוכן עם וכו'. מסקנא דגמרא שם (דף ס"ה) דלכ"ע שוכן ונדמה טמא. ודע שנראה מן המשנה והגמרא שכל עוף שיש לו ג' סימני טהרה אע"פ שאין ידוע אם דורס אם לאו טהור שאין להסתפק שמא דורס הוא דודאי לא דריס וזה דעת רובי המפרשים ז"ל וכן העלה הרשב"א ז"ל בספרו הקצר. וזה דעת הרמב"ן ז"ל. ואע"פ שרש"י ז"ל חלוק על זה דברי האחרים עיקר ומתבררת סתירת פירש"י ז"ל בראיות ברורות מן המורגש כמו שהאריכו בזה ז"ל וכתב רבינו זרחיה ז"ל קבלנו במסורה מאבותינו ומזקנינו הקדמונים כי כל עוף שחרטומו רחב או שיש לו כף הרגל כרגלי האווז בידוע שאינו דורס וסמך עליו הרשב"א ז"ל:

כסף משנה כל עוף וכו'. ושאינו דורס ואוכל אם יש בו אחד מג' סימנין אלו ה"ז עוף טהור וכו' פירוש סוגיית ההלכה לדעת רבינו כתב הריב"ש בסימן קצ"א:

כא ומיני חגבים שהתירה תורה שמונה. ואלו הן. (א) חגב. (ב) מין חגב והוא הרזבנית. (ג) חרגל. (ד) ומין חרגל והוא ערצוביאה.

ה) אַרְבֵּה. ו) וּמִן אַרְבֵּה וְהִיא צִפְרַת כְּרָמִים. ז) סֶלַעַם. ח) וּמִן סֶלַעַם וְהִיא יוֹחֲנָא יְרוּשְׁלָמִית :

מגיד משנה ומיני חגבים שהתירה וכו'. ברייתא שם נתפרשו הן ומיניהן כמ"ש רבינו :

כב מי שֶׁהוּא בְּקִי בֶּהֱן וּבְשִׁמוֹתֶיהֶן אוֹכֵל. וְהַצִּיד נֶאֱמַן עֲלֵיהֶן כְּעוֹף. וּמִי שֶׁאִינוּ בְּקִי בֶּהֱן בּוֹדֵק בְּסִימָנֵיהֶן. וְשִׁלְשָׁה סִימָנֵיהֶן יֵשׁ בֶּהֱן. כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלִים. וְאַרְבַּע כְּנָפִים שְׁחוּפוֹת רַב אֶרְדָּ גוּפוֹ וְרַב הֶקֶף גּוּפוֹ. וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כְרָעִים לְנִתֵר בָּהֶם הָרִי זֶה מִן טְהוֹר. וְאֵף עַל פִּי שְׂרָאשׁוֹ אֶרְדָּ וְיֵשׁ לוֹ זָנָב אִם הָיָה שְׁמוֹ חֲגַב טְהוֹר :

מגיד משנה ומ"ש מי שהוא בקי בהן ובשמותיהן אוכל וכו'. פשוט הוא שדינן כדין העופות. ונראה שמה שהזכירו בגמרא בעופות ולא הזכירו כן בשאר הוא משום דק"ו הוא לשאר שהרי בעופות לא נתפרשו הטהורים אלא הטמאים ומי שהוא בקי בהן ובשמותיהן אע"פ שאינו יודע בעוף אחר הבא לפניו מי הוא אלא שמכיר שהוא טהור בשלילה שאינו אחד מן הטמאין סומך על בקיאותו כ"ש בחגבים שנתפרשו הטהורים והוא יודע שהוא מהם שסומך על בקיאותו : מי שאינו בקי בודק בסימניו וכו'. במשנה ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופין את רובו רבי יוסי אומר ושמו חגב. ובגמרא (דף ס"ה) אמרו בעיני רוב ארכו ובעיני רוב הקפו. ומה שכתב רבינו ואע"פ שראשו ארוך ויש לו זנב אם היה שמו חגב טהור, הוא מסופק אצלי אם דעתו הוא דבכל גוונא בעיני שמו חגב ואפילו אין ראשו ארוך ואין לו זנב וכדעת קצת מפרשים שפירשו דרבי יוסי לא פליג את"ק ובכל גוונא בעיני שמו חגב ולעולם אין נאכלין אלא במסורת שיהיה שמו חגב וכ"כ הרשב"א ז"ל בספרו, או דעת רבינו דכל שאין ראשו ארוך ואין לו זנב אין צורך אלא לגי' הסימנין שהזכיר ואף הרמב"ן ז"ל נסתפק בזה בכונת דברי רש"י ז"ל והראשון עיקר למעשה וכ"כ רבינו בפירוש המשנה :

לחם משנה ומי שאינו בקי כו'. מאן דאית ליה דרבי יוסי לא פליג את"ק הוא משום דודאי דתנא דמתניתין אתי כתנא דבי ר' ישמעאל דלתנא דבי רב הם ה' סימנים דהיינו אין ראשו ארוך וגם הד' שהזכיר במשנה ובמתניתא הוה ליה למיתני ה' אלא ודאי דאית ליה כרבי ישמעאל ואם כן על כרחין דריש חגב לשמו חגב וכן כתבו התוספות שם והרא"ש ז"ל. ולפירוש שני שכתב הרב

המגיד דפליג בהא פליגי ת"ק מוקי קרא דחגב לראשו ארוך ויש לו זנב בהא קאמר קרא דבעינן שיהא שמו חגב ורבי יוסי אית ליה דאפילו אין ראשו ארוך בעינן שיהא שמו חגב: **ושלשה סימנין וכו'.** רבינו מנה ארבע כנפים וחופות את רובו בחדא ולכך מונה שלשה אבל בגמרא מני להו בתרתי ולכך מני ארבעה סימנין וקשה על רבינו למה הניח דרך הגמרא:

כג מי שָׁאִין לוֹ עֶכְשׁוֹ כְּנָפִים אוֹ כְּרַעֲיִם אוֹ שָׁאִין לוֹ כְּנָפִים הַחוּפִין אֶת רֶבּוֹ וְעֵתִיד לְגַדֵּל אוֹתָן אַחַר זְמַן כְּשֵׁיגְדִיל הָרִי זֶה מִתָּר מֵעֵתָה:

מגיד משנה מי שאין לו עכשיו וכו'. ברייתא מפורש שם:

כד ובדגים שְׁנֵי סִמְנֵי. סְנִפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת. וְסִנְפִיר הוּא שְׁפוֹרֶחַ בּוֹ. וְקִשְׁקֶשֶׁת הִיא הַדְּבוּקָה בְּכָל גּוּפוֹ. וְכָל שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר. אִין לוֹ עֶכְשׁוֹ וְכֵשִׁיגְדִיל יִהְיֶה לוֹ אוֹ שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת כְּשֶׁהוּא בֵּים וְכֵשִׁיעֵלָה יִשִּׁיר קִשְׁקֶשֶׁיוֹ הָרִי זֶה מִתָּר. וּמִי שָׁאִין לוֹ קִשְׁקֶשֶׁים הַחוּפִין אֶת כָּלּוֹ מִתָּר. אֶפְלוֹ אִין בּוֹ אֶלָּא סִנְפִיר אַחַת וְקִשְׁקֶשֶׁת אַחַת הָרִי זֶה מִתָּר:

מגיד משנה ובדגים ב' סימנין וכו'. במשנה ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת ר' יהודה אומר שני קשקשים וסנפיר אחד ואלו הן הקשקשים הקבועים בו וסנפירים הפורח בהן ע"כ. ודע שאף על פי שאמר הקשקשים הקבועין הקשקשים הן אותן הקליפות הנקלפות ממנו ביד או בכלי אבל הקבועה ואינה נקלפת מעור הדג אינה קשקשת וזה ברור כתבו הרמב"ן ז"ל, ולהודיענו זה שנה רבינו לשון המשנה וכתב הדבוקה בכל גופו: **וכל שיש לו וכו'.** משנה בנדה פרק בא סימן (דף נ"א:) הובא שם בגמרא ושאלו שם בגמרא (א"כ) סנפיר דכתב רחמנא למה לי אחר שהכל תלוי בקשקשת והשיבו יגדיל תורה ויאדיר. וכתב הרשב"א ז"ל יש מיני דגים שקשקשתן דקה הרבה ואינה נכרת לפיכך אם נסתפק בהן וחפו אותן בבגד או שמו בכלי חרס ונמצאו בו קשקשת בידוע שהיו להם קשקשים ומותרין עכ"ד. ומעשים פשוטים הם בגמרא בע"ז פרק אין מעמידין ולרוב פשיטות זה לא כתבו רבינו: **אין לו עכשיו.** שם ובפרק אלו טרפות (דף ס"ו): **ומי שאין לו קשקשים וכו'.** כבר כתבתי שתם המשנה דלא בעי ת"ק ב' קשקשים ובת"כ תניא אין לי אלא המרבה בקשקשים ובסנפירין כגון כנופת זו שבים מנין אין לו אלא סנפיר וקשקשת אחת ת"ל סנפיר

וקשקשת ר' יהודה אומר שני קשקשים וקי"ל ודאי כתי"ק. ונראה שעיקר הנוסחא בספרי רבינו כך ומי שאין לו קשקשים החופין את כולו מותר אפילו אין בו אלא סנפיר אחד x או קשקשת אחת מותר. ובספרים אין כתוב בהן אפילו ואין הלשון מדוקדק. ודע שאע"פ שכתב רבינו או קשקשת אחת אין הכונה שבסנפיר בלא קשקשת יספיק שהרי יש שיש להן סנפיר ואין להן קשקשת כדאיתא התם ומתבאר ממה שהזכיר רבינו למעלה. וכתב הרמב"ן ז"ל תמה אני במה שמצאתי בתוספתא וכמה קשקשים יהיו לו אחד תחת זנבו ואחד תחת לחיו ואחד תחת סנפיר שלו ר"י אומר שנים ומתוך הדוחק יש לי לומר דאו או קתני. ומה שפירש מקומות הללו מפני שבמקומות אחרים יש לחוש שמא עם דגים טהורים נתערב ונשרה קשקשת מהן ונדבקה בזה אבל באותן מקומות ידוע דשלו הוא. ושמעתי שיש מינין שאין להן קשקשים אלא אחד בזנבן עכ"ל. והרשב"א ז"ל כתב סמך על דבריו וכתב כן בספרו. עוד כתב ויש מן הגאונים שהורו לאסור עד שיהו ג' קשקשים אי תחת לחיו ואחת תחת זנבו ואחת תחת סנפיר שלו וראוי לחוש לדבריהם עכ"ל. והוא מפני שפירש התוספתא כפשטה ופסקה. ונראין דברי רבינו וההלכות שלא הזכירו זה כלל שאם היו דברי התוספתא הלכה לא היו שותקין בגמרתנו שלא לבאר זה ובת"כ תניא קשקשת אחת (מי) נימא דג' הן אחת בכל מקום ומתני' נמי שתמא מיתניא והיכי נימא דת"ק בעי ג' ור"י ו' וכדברי אלו הגאונים. גם מה שפ"י הרמב"ן ז"ל בתוספתא דאו או קתני דחוק הוא דהא וכמה קשקשים קתני. והעיקר דתוספתא אתיא דלא כהלכתא אבל דינו של הרמב"ן ז"ל אמת דודאי כל מין שאינו נודע אם יש לחוש שנדבקו בו קשקשים אסור מספק והולכים בשל תורה להחמיר. ומ"מ אפילו בשאר מקומות יהיה ניכר אם הן מגופו וכן משמע באותן מעשים שבפרק אין מעמידין שכתבתי למעלה שלא הזכירו מקום ידוע ואע"פ שהיו דומין מינים לדגים טמאים כמו שמבואר שם והיה ראוי לחוש להם לכל מה שאפשר לחוש. וי"ל שכל שנמצאו בו הרבה קשקשים אין חוששין שמא באו מאחרים וכך היו אותן מעשים. והראשון נ"ל עיקר:

הלכות מאכלות אסורות - פרק שני

א מְכַלְל שְׁנֵאמַר (דברים יד-ו) 'וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַת פְּרֻסָּה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת שְׁתֵּי פְּרֻסוֹת מַעֲלַת גְּרָה' שׁוֹמֵעַ אֲנִי שְׂכָל שְׂאִינָה מַעֲלַת גְּרָה וּמִפְּרֻסַת פְּרֻסָּה אֲסוּרָה. וְלֹאֹ הִבָּא מְכַלְל עֲשֵׂה עֲשֵׂה הוּא. וּבְגִמְלָה וּבְחִזְיָר וּבְאַרְנַבֶּת וּבְשִׁפּוֹן נֶאמַר (ויקרא יא-ד) (דברים יד-ז) 'אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגְּרָה וּמִמִּפְּרֻסֵי הַפְּרֻסָּה' וְגו' הִרִי לְמַדְתָּ שֶׁהוּן בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְאַף עַל פִּי שֵׁישׁ בָּהֶן סִימָן אֶחָד. וְכָל שִׁפּוֹן שְׂאֵר בְּהֵמָה טְמֵאָה וְחִיָּה טְמֵאָה שְׂאִין בָּהּ סִימָן כָּלֵל שְׂאִסוּר אֲכִילְתָם בְּלֹא תַעֲשֶׂה יִתֵּר עַל עֲשֵׂה הִבָּא מְכַלְל אוֹתָהּ תֹאכְלוּ :

מגיד משנה **מכלל שנאמר וכל בהמה וכו'.** בבא זו מפורשת בספרא בביאור. ודע שאין לתמוה על מה שאמרו שלא מניי בהמה וחיה טמאין בא ק"ו מחזיר שפן וארנבת ממ"ש אין מזהירין מדין ק"ו לפי שאלו כבר נאסרו בלאו הבא מכלל עשה מן התורה בביאור וכיון שכן אפשר ללאו שלהן לבא מק"ו :

לחם משנה **ולאו הכא מכלל עשה וכו'.** קשה למה לא מנה ג"כ העשה שכתב למטה גבי אדם זאת החיה אשר תאכלו והיה לו לומר שעובר בב' עשין :

ב לְפִיכֹךְ כָּל הָאוֹכֵל מִבֶּשֶׂר בְּהֵמָה וְחִיָּה טְמֵאָה כְּזֵית לֹקֶה מִן הַתּוֹרָה. בֵּין שְׂאֵכֵל מִן הַבֶּשֶׂר בֵּין שְׂאֵכֵל מִן הַחֵלֶב. לֹא חֵלֶק הַכֶּתוּב בְּטֵמְאִים בֵּין בְּשָׂרָם לְחֵלֶבָם :

מגיד משנה **לפיכך כל האוכל וכו'.** שיעור הכזית מבואר בהרבה מקומות ומהם פרק גיד הנשה (חולין דף ק"ב). ומ"ש **לא חלק הכתוב בטמאה בין בשרם לחלבם.** ר"ל שאין בחלב הטמאים כרת אלא הרי הוא כבשר בלבד ומשנה היא פרק כל הבשר (דף קי"ז) חומר בדם (מבחלב) שהדם נוהג בבהמה וחיה ועוף בין טמאים ובין טהורים וחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד ע"כ. וכן מפורש בכתוב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה וגו' הא למדת שאין כרת אלא בחלב מן הבהמה שמקריבין ממנה :

ג הָאָדָם אֵף עַל פִּי שְׁנֵאמַר בּוֹ (בראשית ב-ז) 'וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה' אֵינּוּ מְכַלְל מִיַּי חַיָּה בַעֲלַת פְּרֻסָּה לְפִיכֹךְ אֵינּוּ בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְהָאוֹכֵל מִבֶּשֶׂר הָאָדָם אוֹ מִחֵלְבוֹ בֵּין מִן הַחַי בֵּין מִן הַמֵּת אֵינּוּ

לוקה. אָבֵל אָסוּר הוּא בַּעֲשֵׂה שְׁהָרִי מָנָה הַכְּתוּב שְׁבַעַת מִיָּנִי
חַיָּה וְאָמַר בְּהוֹ (ויקרא יא-ב) 'זאת החַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ, הִיא כָּל שֶׁהוּא
חוּץ מִהוֹן לֹא תֹאכְלוּ וְלֹא הִבָּא מִכָּלֵל עֲשֵׂה עֲשֵׂה :

מגיד משנה האדם אע"פ שנאמר בו וכו'. מפורש בתו"כ שאין בשר מהלכי
שתיים בלא תעשה: אבל אסור הוא בעשה שהרי מנה וכו'. זה יצא לרבינו
ממ"ש שם יכול יהא אף בשר מהלכי שתיים וחלב מהלכי שתיים בלא תעשה על
אכילתן ת"ל זה לא תאכלו זה בלא תעשה על אכילתו ואין בשר מהלכי שתיים
וחלב מהלכי שתיים בל"ת על אכילתן. וסובר רבינו שאם היה מותר לא היו
אומרים כן אלא ודאי ל"ת הוא שאינו אבל בעשה ישנו והוצרך הכתוב למעטו
מפני שכתוב ויהי האדם לנפש חיה ואע"פ שהדם והחלב של אדם מותרין
לגמרי מן התורה כמו שנתבאר בחלב פ"ג ובדם פ"ו ושנינו כל היוצא מן הטמא
טמא אין אותו כלל אלא לטמאין בלאו אבל האדם אינו אלא בעשה והתורה
התירה חלבו ודמו בפירוש כדאיתא בברייתא הנזכרת בכתובות פ' אע"פ (דף
ס"ו) יכול יהא חלב מהלכי שתיים טמא ודין הוא ומה בהמה שהקלת במגעה
החמרת בחלבה אדם שהחמרת במגעו אינו דין שתחמיר בחלבו ת"ל ואת
הגמל כי מעלה גרה הוא הוא טמא ואין חלב מהלכי שתיים טמא אלא טהור
יכול אוציא את החלב שאינו שוה בכל ולא אוציא את הדם שהוא שוה בכל
ת"ל אזה זה דם טמא ואין דם מהלכי שתיים טמא אלא טהור עכ"ל הברייתא.
הרי שהותרו בפירוש מן הכתוב ואע"פ שאין לנו טעם במצות זה היה בדין
שהרי הדם נהפך לחלב ומזון התינוק הוא החלב ולא היה ראוי שיהיה מזונו
וגדולו מדבר אסור והברייתא הזו כפשטה מסייעת לדברי רבינו שאם היה
בשר מהלכי שתיים מותר גמור מן התורה מה צורך היה להשמיענו דמו וחלבו
והיאך יהיה טהור והיוצא ממנו טמא. ועוד כשהיה דורש ק"ו מבהמה לימא
ליה בשרו יוכיח. ועוד שאם היה בשרו מותר לא היו גוזרין חכמים על תינוק
היונק מחלבו יותר משתי שנים להיותו כיונק שקץ כמו שיתבאר פ"ג ויהיה
כחלב בהמה טהורה, ועוד שבבשרו וחלבו אמרינן בספרא שאינן בלא תעשה
על אכילתן וכאן אמרו בחלבו ודמו שהן טהורין ומשינוי הלשונות נראה שאינן
שוין זה דעת רבינו. והר"א ז"ל כתב בהשגות א"א ואם כן למה אמרו בדמו
שאפילו מצות פרוש אין בו ע"כ. וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל שאין
בבשר האדם איסור כלל מן התורה אלא שהרמב"ן ז"ל כתב שהישראל שמת
בשרו אסור אף בהנאה מן התורה וכבר נתבאר דין איסור ההנאה של מת
בדברי רבינו פ"ד מהלכות אבל. ואפשר לומר לדבריהם שכיון שבא הכתוב
להתיר דמו וחלבו אף בשרו וחלבו מותר ושני כתובין אחד למעטו מלא תעשה
ואחד למעטו מעשה וכולן שוין הבשר והחלב והדם והחלב ואע"פ שהן דרשות
חלוקות. כך יש לתרץ לדעתם ז"ל. ומה שגזרו חכמים שלא לינק יותר מכ"ד

חדש הוא אחר שפירש מפני שהחלב מזיק ליונקים יותר מדאי. וה"ר אהרן הלוי הסכים לדעת מי שאמר הבשר והחלב הוא בלאו ואמר שהנוסחא המדוקדקת בספרי היא יכול יהא דם מהלכי שתיים בלא תעשה ודברי רבינו נראין עיקר:

כסף משנה והאוכל מבשר האדם וכו' אבל אסור הוא בעשה. הר"ן בפרק אע"פ האריך להוכיח מהברייתות כדברי רבינו:

לחם משנה והאוכל מבשר אדם או מחלבו וכו'. כתב ה"ה והוצרך הכתוב למעטו מפני שכתוב ויהי האדם לנפש חיה. קשה דבלאו הכי צריך הכתוב למעטו מהק"ו שאמר שם בספרי בהמה שהקלת במגעה החמרתה בחלבה וכו' וכמו שביאר הברייתא בארוכה בדברי הר"ן בפרק אע"פ שהאריך שם, ע"ק על הרמב"ן שהקשה על רבינו דהיוצא מן הטמא טמא ואיך אפשר שיהיה בשר האדם אסור והחלב והדם היוצא ממנו מותר וכמ"ש שם הר"ן בשמו תיקשי ליה ברייתא גופא דת"כ דאמרה אוציא את החלב שאינו שוה בכל ולא אוציא את הבשר ששוה בכל דאיך אפשר דהחלב יהיה מותר ולא אוציא הבשר ויהא הבשר אסור והלא כל היוצא מן הטמא טמא ואפילו למה שתירץ ה"ה לדעת רבינו דאין אותו כלל אלא לטמאין בלאו קשה דהברייתא כשאמרה ולא אוציא את הבשר הכוונה שיהיה לאו בבשר דהא כשמיעטה הברייתא לבסוף לא מיעטה הבשר אלא מלאו לחודיה משמע דלא אוציא דקאמר מעיקרא הוי שיהיה בלאו וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דאיך אפשר לומר כן והלא היוצא מן הטמא טמא. ואפשר לתרץ דלא נאמר כלל זה אלא לפי האמת אבל לפי מאי דסי"ד מעיקרא בברייתא אפשר היה להכחיש כלל זה ומש"ה אצטריך קרא. אבל קושיית הרמב"ן על רבינו היא דלפי האמת סובר הוא דבשר אדם אסור וחלב ודם מותרין וזה סותר הכלל אשר לנו דהיוצא מן הטמא טמא. אבל א"א לפי דברי ה"ה דהוא הכריח דעת רבינו ואמר דהברייתא כפשטה מסייעת לדבריו שאם היה בשר מהלכי שתיים מותר מן התורה מה צורך היה להשמיענו דמו וחלבו והיאך יהיה טהור והיוצא ממנו טמא משמע דאפילו לפי מאי דסי"ד בברייתא קשה ליה ולא ניחא למימר כדכתיבנא דהברייתא לפי מאי דסי"ד היא מכחשת כלל זה אלא הוא סובר דכלל זה א"א להכחישו לא לתנא לפי מאי דסליק אדעתין ולא לפי האמת ואם כן קשה מה שהקשיתני. עוד קשה מה שכתב הרב המגיד בשרו יוכיח דאיך אפשר לומר כן דנימא דבשר גופיה ליתי בק"ו מבהמה וכיון דאיכא למימר היא גופא תיתי בק"ו איך תוכל לומר יוכיח. ועוד קשה דהק"ו הוא מנושאים איך תוכל לומר יוכיח ממקום שהוא בשר. מיהו אין זו קושיא דהאי יוכיח ר"ל מה וה"ק נימא מה לבהמה שכן החמרת בבשרה שבשרה אסור תאמר באדם שהקלת בבשרו שבשרו מותר לא אבל שאר הקושיות צריך עיון. עוד כתב הרב המגיד דדין הוא דהדם

מותר מפני שהוא נהפך לחלב ואיך אפשר שיהא מזון התינוק וגידולו מדבר איסור, קשה על זה דבבכורות (דף ו') אמרו סד"א הואיל דבבהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא בבהמה לישתרי קמ"ל הניחא למ"ד דם נעכר ונעשה חלב אלא למ"ד איבריה מתפרקין וכו'. וא"כ קשה על הרב המגיד דמה יתרץ למאן דאמר איברים מתפרקין דלית ליה דם נעכר ונעשה חלב. ועוד אפי' למ"ד דם נעכר ונעשה חלב מאי קושיא כי היכי דבבהמה הוי חידוש ושרי הכי נמי גבי אדם. וי"ל דאע"ג דהוי חידוש גבי בהמה אינו כל כך חידוש דהתם חלב של בהמה מותר אבל אין כל מזונו של אדם בחלב בהמה אבל הכא הוי חידוש טפי שכל מזון התינוק ועיקר גדולו הוי מן האיסור. וזהו שדקדק ה"ה בלשונו באומרו וגידולו מן האיסור ואם כן ע"כ ודאי דלמאן דאמר דם נעכר ונעשה חלב דם האדם מותר דלא אמרינן חידוש גדול כזה שהוא יותר מדם בהמה כדכתיבנא וכיון דלמ"ד דם נעכר ונעשה חלב דם מותר ה"ה לאידך דאית ליה טעמא משום דאיבריה מתפרקין דלא פליג בהא כלל ובודאי לכולהו הדם מותר, ואפשר לומר לדבריהם שכיון שבא הכתוב להתיר דמו וחלבו כו' לפי זה צריך לומר ע"כ דמה שאמר הברייתא יכול אוציא החלב ולא אוציא הדם וכו' לאו דוקא דודאי חלב ודם שוים אלא חד קרא למעט מעשה וחד מלא תעשה וברייתא דריש להו הכי דאתא קרא לדם וחלב כלומר דאחר שנאמרו למעט עשה ולא תעשה נוכל לומר ג"כ דאתא חד למעט דם וחד חלב ולא בדוקא. ומי"ש ה"ה ז"ל ופי' ה"ר אהרן הלוי ז"ל עיין בהריב"ש סימן שע"א :

ד האוכל כְּזֵית מִבֶּשֶׂר עוֹף טָמֵא לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-ג\)](#) 'וְאֵת אֵלֶּה תִּשְׁקְצוּ מִן הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ. וְהָרִי עֶבֶר עַל עֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-יא\)](#) 'כָּל צֶפֶר טְהָרָה תֹאכְלוּ, הָא טְמֵאָה לֹא תֹאכְלוּ. וְכֵן הָאוֹכֵל כְּזֵית מִדָּג טָמֵא לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-יא\)](#) 'וְשִׁקֹּץ יִהְיוּ לָכֶם' [\(ויקרא יא-יא\)](#) 'מִבֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ. וְעֶבֶר עַל עֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-ט\)](#) 'כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֹאכְלוּ, מִכֹּל שְׂמִי שְׂאִין לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא יֵאָכֵל. הָא לְמַדְתָּ שְׁכָל הָאוֹכֵל דָּג טָמֵא אוֹ בְּהֵמָה וְחִיָּה טְמֵאָה אוֹ עוֹף טָמֵא בְּטֵל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעֶבֶר עַל לֹא תַעֲשֶׂה :

מגיד משנה **האוכל כזית מבשר וכו'.** בספרי מבואר העשה שהזכיר רבינו ולא הבא מכלל עשה : **וכן האוכל כזית מדג וכו'.** ברייתא הובאה פרק אלו טריפות

(דף ס"ו): שהוא בעשה ולא תעשה: **הא למדת וכו'.** זה נכלל במה שנתבאר
כבר:

ה חָגַב טָמֵא הָרִי הוּא בְּכָל־ל שֶׁרֶץ הָעוֹף וְהָאוֹכֵל כְּזֵית מִשֶּׁרֶץ
הָעוֹף לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד-יט) 'כָּל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא
יֵאָכְלוּ. וְאִי זֶהוּ שֶׁרֶץ הָעוֹף כְּגוֹן זָבוּב אוֹ יִתּוּשׁ וְצִרְעָה וְדַבּוּרָה
וְכִיּוֹצֵא בָהֶן:

מגיד משנה **חגב טמא הרי הוא וכו'.** בספרי כל שרץ העוף אלו חגבים טמאים
ואי זהו שרץ העוף כגון זבובים יתושים וצרעים וכו':

לחם משנה **חגב טמא הרי הוא בכלל שרץ העוף כו'.** תימה אמאי לא מנה ג"כ
עשה מקרא דאשר לו כרעים כמו שמנה אותו במנין המצות והרב מוהר"ר לוי
בן חביב בפסקיו עמד על זה ע"ש:

ו הָאוֹכֵל כְּזֵית מִשֶּׁרֶץ הָאָרֶץ לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-מא) 'וְכָל
הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכְלִי. וְאִי זֶהוּ שֶׁרֶץ הָאָרֶץ
כְּגוֹן נְחָשִׁים וְעֶקְרָבִים וְחִפְשִׁית וְנָדָל וְכִיּוֹצֵא בָהֶן:

מגיד משנה **האוכל כזית משרץ הארץ וכו'.** בויהי ביום השמיני וכל השרץ
השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד
כל מרבה רגלים לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם ופרק
א"ט (דף ס"ו): ת"ר הולך על גחון זה נחש כל לרבות (את) השלשול ואת
הדומה לשלשול על ארבע זה עקרב כל הולך לרבות את החפושית ואת הדומה
לחפושית מרבה רגלים זה נדל עד כל לרבות את הדומה ואת הדומה לדומה
ע"כ. ומבואר בכתוב שהשמונה שרצים הם נקראים שרץ הארץ כמו שנאמר
וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ החולד והעכבר כו'. ודע שדעת רבינו
שאע"פ שבאו שני לאוין ויותר בשרץ הארץ אינו לוקה אלא אחת ויתבאר
דעתו ודעת החולקים עליו בסוף פרק זה:

ז וְשִׁמוֹנָה שְׂרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה שֶׁהֵן (ויקרא יא-כט) 'הַחֹלֵד
וְהָעֶכְבֵר וְהַצָּב' (ויקרא יא-ל) 'וְהָאֲנָקָה וְהַכַּחַם וְהַלְטָאָה וְהַחֲמָט

וְהִתְנַשְּׁמְתִי הָאוֹכֵל מִבְּשָׂרָם כַּעֲדָשָׁה לֹקֵה. שְׁעוֹר אֲכִילָתוֹ
כְּשְׁעוֹר טַמְאָתוֹ. וְכֹלָם מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה בְּכַעֲדָשָׁה :

מגיד משנה **ושמנה שרצים האמורים בתורה וכו'.** במס' מעילה פרק קדשי
מזבח (דף ט"ז:) אמר רב יהודה אמר רב אכילת שרצים לוקה עליו בכזית מ"ט
אכילה כתיבא בהו והקשו מדתני רבי יוסי וכו' קמיה דר' יוחנן וכו' מה
טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה ותירצו ל"ק כאן במיתתן כאן בחייהן
שבמיתתן הן מטמאין :

ח בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁאֵכֵל מֵהֶן אַחַר מִיתָתָן. אֲבָל הַחוּתָּד
אֵיבָר מִן הַחֵי מִן אֶחָד מֵהֶן וְאֶכְלוּ אֵינוֹ לֹקֵה עָלָיו עַד שְׁיִהְיֶה
בּוֹ כְּזֵית בְּשָׂר. וְכֵלָן מִצְטָרְפִין לְכֹזֵית. אֲכָל אֵיבָר שְׁלֵם מִן הַשָּׂרֵץ
אַחַר שְׁמֵת אֵינוֹ לֹקֵה עַד שְׁיִהְיֶה בּוֹ כַּעֲדָשָׁה :

מגיד משנה **וכולן מצטרפין לכזית.** משנה ומתבאר שם : **אכל אבר שלם וכו'.**
פ"ק דכריתות אע"פ שאבר שלם מן השרצים מטמא ואפילו הוא פחות
מכעדשה כמבואר בגמרא שם ונזכר פ"ד מהלכות שאר הטומאות אינו לוקה
עליו באכילה עד שיאכל בכעדשה וזה נלמד ממ"ש שם (מעילה דף ט"ז:)
מיתבי האיברים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית נבלה ופחות מכעדשה
מן השרץ מטמאין וא"ר יוחנן אין לוקין עליהן אלא בכזית אמר רבא
במובדלים דבר הכתוב. פירוש שהם למדו שיעור האכילה מטומאה מהכתוב
שאמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא
תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי
לכם לטמא ואמרו שם פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה מה טומאה
בכעדשה אף אכילה בכעדשה ולא השוה אותן הכתוב אלא באותן ששיעור
טומאתן מובדלת מכל השאר והיינו אשר הבדלתי לכם לטמא בשרצים שהם
מובדלי השיעור מכל שאר הטומאות שהן מטמאין בכעדשה ורבי יוחנן
אנבלות קאי וה"ה לשרצים שאין חיוב אכילתן באיבריהן כשיעור טומאתן
שהוא בכל שהוא. והטעם מפני שטומאת האיברים אינה חלוקה בשרצים
משאר הטומאות שכל הטומאות איבריהן מטמאין ג"כ בכל שהן ור' יוחנן
משום נבלות נקט כזית אבל משום שרצים ודאי בכעדשה חייב שכבר נתבאר
שאכילתן בכעדשה כטומאתן ולא גרע מפני שהוא אבר שלם שלא יהיה חייב
בכעדשה אבל ר' יוחנן בא להשמיענו שאין למדין חיוב אכילה מטומאת
איברים ונקט כזית משום נבלה והקשו אלא מעתה גבי בהמה נמי ליפלגי בין
מובדלת לשאינה מובדלת פירוש אלא מעתה דמובדל לטומאה מן השאר

מובדל לאכילה גבי בהמה נמי לימא שהאיברין שהן מובדלין לטומאה יהו מובדלין לאכילה ולילקי עליהן בכל שהן ותירצו הא אקשינהו רחמנא לבל תשקצו x כולן שווין ואין הפרש בין אכילת האיברים לאכילת דבר אחד מהן וכיון שטומאתן בכזית כל אכילתן בכזית אף האוכל איבריהם וגם האוכל בשרצים אין חלוק בהן לאיבריהן אלא כשם שצריך להן כעדשה כן לאיבריהן, כנ"ל פירוש סוגיא זו לדעת רבינו :

לחם משנה בד"א כשאכל מהן אחר מיתתן וכו'. נראה דהיינו דוקא בשמונה שרצים דלאחר מיתה מטמאין בכעדשה משום הכי אכילתן בכעדשה אבל בשאר שרצים דלא מטמאין כלל אפילו לאחר מיתה אכילתן בכזית ומה שלא תירצו בגמרא אידי ואידי במיתתן כאן במובדלין פירוש בחי שרצים וכאן בשאינן מובדלין פירוש בשאר שרצים כבר תירצו שם התוספות בפרק קדשי מעילה (דף ט"ו) בדבור המתחיל וקלסיה ר' יוחנן: **אכל אבר שלם מן השרץ אחר שמת אינו לוקה עד שיהיה בו בכעדשה וכו'.** קשה לפי מה שכתב ה"ה לדברי רבינו דר' יוחנן דאמר אין לוקין עליהן אלא בכזית לא קאי אלא אנבלות מה הוצרך רבא לתרץ בפרק קדשי מזבח (דף ט"ז): במובדלין דבר הכתוב אמאי לא תירץ כי אמר רבי יוחנן כזית אנבלות אבל בשרצים לעולם כשיעור טומאתן כן אכילתן הברש בכעדשה והאיברים אפילו פחות מכעדשה וכ"ת עדיין קשה דבהמה נמי ליהוי שיעור אכילת האיברים כטומאתן דהוי במשהו ולכך הוצרך רבא לתרץ כן, מכל מקום קשה מ"ש אלא מעתה בהמה נמי ליפלגו וכו' דקושיא זו גם כן מעיקרא הוה ואיך נמשכה זאת הקושיא עתה דקאמר אלא מעתה ועוד קשה אדמקשה מבהמה דליפלגו בין מובדלות וכו' אמאי לא מקשה משרצים גופייהו דליחייב באכילת האיברים אפילו בפחות מכעדשה כטומאתן. ויש לומר לזה דלדעתו ז"ל לא הקשה לו כן משום דהיה לו יכולת לדחות המתרץ ולומר אה"נ דבאבר על אכילתו במשהו מיחייב והא דנקט אין לוקין עליו אלא בכזית משום בהמה דנקט ליה להכי פריך ליה בבהמה דאינו יכול לתרץ לו. ותו קשיא אם גירסת הרב המגיד כגירסת ספרינו איך יתיישב תירוץ לשון הגמרא אמרו שם כי קא מקיש רחמנא לבל תשקצו אבל לשיעורין לא מאן דכר שמייהו דשיעורין. ונראה לתרץ דכח הקושיא הוא מדאמר ר' יוחנן בכזית גבי נבלות וגבי שרצים ולא פירש השיעור משמע דהשיעור הוי בכעדשה ולכך לא הוצרך לפרש דממילא משמע דכיון דיהבינן לנבלות שיעור כזית לשרצים יהבינן שיעור כעדשה דידוע הוא דכעדשה גבי שרצים הוי כמו כזית גבי נבלות אבל אי גבי שרצים הוי השיעור פחות מכעדשה היה צריך ר' יוחנן לפרש לכך מקשה דכיון דבשרצים צריך שיהא השיעור כעדשה באיברים כיון דשיעור טומאת האיברים במשהו אי"כ גבי שיעור דאכילה ליהוי במשהו כשרצים כיון דאת אמרת דבשרצים האכילה כטומאה. ותירץ דלא אמרינן דליהוי האכילה כטומאה אלא כטומאה שהיא

מובדלת מן השאר אבל טומאת האיברים אינה מובדלת מן השאר דנבילות ג"כ באיברים טומאתן במשהו, והקשה כיון דאת אמרת דהטעם דלא אמר במשהו משום דאין חלוקה מן הבהמה בשיעור טומאת האיברים אבהמה נמי תקשי לך ליהוי האכילה כאיברים במשהו ומינה דליהוי בשרצים כן כיון דאת אמרת דטעם השרצים הוי משום דהכי איתא בבהמה ותירץ כי אקיש רחמנא לבל תשקצו כלומר דרחמנא אקשינהו האיברים לבשר בלאו דאל תשקצו אבל לא אקשינהו לשיעורין כלומר דנימא דכי היכי דבשר כטומאתו כך אכילתו גם כן האיברים יהיו אכילתן כטומאתן אלא כלם שויים לבל תשקצו. ואם נאמר שגירסת הרב המגיד בגמרא לא הוי אלא הא דאקשינהו רחמנא לבל תשקצו לבד כדמשמע מלשונו אתי שפיר טפי. ומה שאמר הרב המגיד ז"ל דתירץ במובדלים דבר הכתוב ה"ה לשרצים שאין חיוב באכילתן וכו' כתב כן לפי האמת דאית לן הקש אבל הדוחה היה יכול לדחות וזה נ"ל פשוט :

ט דם שמונה שרצים ובשרו מצטרף לכעדשה והוא שיהיה הדם מחבר לבשר. וכן דם הנחש מצטרף לבשרו לכזית ולוקה עליו לפי שאין בשרו חלוק מדמו. [א] ואף על פי שאינו מטמא. וכן כל פיוצא בו משאר שרצים שאינן מטמאין :

מגיד משנה דם הח' שרצים וכו'. משנה (מעילה דף י"ז) דם השרץ והבשר מצטרפין (זה עם זה) לכעדשה ובגמרא אמר רבי חנין אמר רב זעירא פירש xx ועודה בו. פירוש עוד הדם מחובר בו ומבואר בכריתות פירקא קמא. ודם שפירש מהן יתבאר בסמוך ששיעורו בכזית ואינו מצטרף הקל עם החמור: **וכן דם הנחש וכו'.** בכריתות פירקא קמא (דף ד') אמר רבינא הילכך דם הנחש ובשרו מצטרפין זה עם זה ואף ע"ג דלא אתרבי לטומאה משרץ הארץ שאין מטמאין אלא שמונה שרצים כיון שאין דמו חלוק מבשרו לחייב האוכלו מצטרפין כדאיתא התם. **וכתב רבינו וכן כל פיוצא בהן משאר שרצים וכו' ופשוט הוא :**

לחם משנה לפי (שאין) בשרו חלוק מדמו וכו'. בגמרא חילקו מכולו למקצתו ולא ידעתי למה לא ביארו רבינו או כאן או בהלכות שאר אבות הטומאות :

ז דם שרצים שפרש וכנסו ואכלו לוקה עליו בכזית. והוא שיתרו בו משום אוכל שרץ. אבל אם התרו בו משום אוכל דם פטור. שאין חיבין אלא על דם בהמה חיה ועוף :

מגיד משנה דם שרצים וכו'. בכריתות פרק דם שחיטה (דף כ"א:): אר"י אמר רב דם שרצים לוקין עליו בכזית והקשו עליו ומסקנא התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה:

יא כל השעורין ומחלקותם הלכה למשה מסיני:

מגיד משנה כל השעורין ומחלקותם וכו'. בהרבה מקומות אמרו שיעורין הלכה למשה מסיני. ומהם פ"ק דעירובין (דף ד'):

יב האוכל כזית משרץ המים לוקה מן התורה שפאמר ויקרא יא-מג) 'אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם'. הרי כלל בלאו זה שרץ הארץ ושרץ העוף ושרץ המים. אי זהו שרץ המים אלו הבריות הקטנות כמו התולעים והעלוקה שבמים והבריות הגדולות ביותר שהן חיות הים. כָּלֹּ שֶׁל דָּבָר כָּל שְׂאִינוּ בְּצוּרַת הַדָּגִים לֹא דָּג טָמֵא וְלֹא דָּג טָהוֹר כְּגוֹן כָּלֵב הַמַּיִם וְהַדְּלָפוֹן וְהַצְּפַרְדֵּעַ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן:

מגיד משנה האוכל כזית משרץ וכו'. לפי מה שכתב רבינו מלאו דאל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם במ נלמוד איסור שרץ המים והוא כולל כל מין גדול או קטן שאינו כצורת דג. יש לתמוה שהרי בספרי דרשו במים האמורין בדגים ואחרי כן אמרו אתה אומר לכך נאמר במים במים או אינו אלא מין שהתרתיו אותו המין אסרתי אי זה מין התרתי בעל עצמות פרה ורבה אף אין לי לאסור אלא בעל עצמות פרה ורבה מנין לבעל עצמות ואינו פרה ורבה אינו בעל עצמות ופרה ורבה עד שתהא מרבה להביא את הגלים ואת הצפרדעים הגדלים בים וגדלים ביבשה ת"ל כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים וגו' לא תאכלו ע"כ. ושם אמרו גם בפסוק כל אשר אין לו וגו' ומכל נפש חיה אשר במים חיה זו חית הים נפש להביא את הסירני פירוש בריה שהיא כצורת אדם יכול יהא מטמא באהל כדברי בן חכנאי ת"ל שקץ הוא לכם. הנה שלמדו אלו מכל אשר ומכל נפש החיה ולא מלאו דאל תשקצו. וכבר השיגו הרמב"ן ז"ל בזה בהשגות שחבר על ס"ה ובודאי שאף הם נכללים בלאו שהזכיר רבינו אבל א"צ להביא משם שהרי נלמדו מכאן. ואולי שרבינו רצה להביא מלקות שלהן מהפסוק הזה הכולל ולא להביאם מן הרבויים וזו יהיה נמשך אחר שיטתו בענין המצות והמלקיות שלא להביאם מן הרבוי וכ"כ בס"ה שלא בא לאו גמור בשרץ המים אלא פסוק זה דאל

תשקצו את נפשותיכם ר"ל שהוא לאו שאין בו צורך לרבו, ודעתו בזה דברים ארוכים שם :

יג אלו המינין שנבראין באשפות ובגופי הנבלות כגון רמה ותולעת וכיוצא בהן שאינן נבראין מזכר ונקבה אלא מן הגללים שהסריחו וכיוצא בהן הן הנקראין רומש על הארץ. והאוכל מהן כזית לוקה שנאמר [\(ויקרא יא-מד\)](#) 'ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרמש על הארץ ואף על פי שאין פרין ורבין. אבל [\(ויקרא יא-מא-מב\)](#) 'השרץ השורץ על הארץ הוא שפחה ורבה מזכר ונקבה :

מגיד משנה אלו המינין שנבראים באשפות וכו'. בתורת כהנים ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ אע"פ שאין פרה ורבה ודעת רבינו שהפסוק הזה לא בא לדבר אחר אלא לרמשים שאין פרין ורבין, אבל הרמב"ן ז"ל כתב שהוא כולל כל שרץ הארץ ואף הפרים ורבים ונתוסף בהן כאן לאו מחדש ומריבוי בכל דרשו שאינן פרים ורבים ורבינו מיוחד לאו לפרים ורבים ולא זה לשאינן פרין ורבין ואף על פי שלשון רמש כולל הכל כמבואר בכתוב בכמה מקומות ולמעלה הזכרתי שדרשו בכל אשר תרמוש האדמה בחי שרצים סבור רבינו שבכאן בא הפירוש המקובל שזה לאו מיוחד לשאין פרים ורבים בלבד :

לחם משנה אבל השרץ השורץ על הארץ הוא שפחה ורבה מזכר ונקבה וכו'. (אלו המינין הנבראין בפירות וכו'). לכאורה יש לתמוה דכיון דשרץ הארץ אינו אלא מה שפחה ורבה מזכר ונקבה לא היה לן לרבות האי מהשורץ דהרי הוה כאלו הנראין בגוף הנבלות דהוה הרומש :

יד אלו המינין הנבראין בפירות ^[ב] ובמאכלות אם פרשו ויצאו לארץ אף על פי שחזרו לתוך האכל מי שאכל מהן כזית לוקה שנאמר [\(ויקרא יא-מב\)](#) 'לקל השרץ הרמש על הארץ לאסור אלו שפרשו לארץ. אבל אם לא פרשו מתר לאכל הפרי והתולעת שבתוכו :

לחם משנה אלו המינין הנבראין בפירות ובמאכלות וכו'. קשה דקרא כתיב בפרשת שמיני כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם וכו' ובפרק א"ט (דף ס"ז:): מרבינן מהולך על גחון נחש ומכל הולך על ארבע מרבינן שלשול ועקרב וחפושית וכו' ומכל השרץ מרבה תולעת הפירות שפירשו וכיון דכל הני בחד קרא הם מאי שנא דכל אינך כייל רבינו להו לעיל בלאו דכל השרץ השורץ והך דתולעת הפירות קאמר דהוי לאו באנפי נפשיה דהיינו לכל השרץ השורץ כדכתב בפתיחת ההלכה וכן כאן וכן לקמן בסוף הפרק הא כיון דכולהו בחד קרא נימא דקרא דלא תאכלום כי שקץ הם אכולהו קאי ולהוי הלאו המיוחד דהוי כפירות ככל אינך שהוזכרו בכתוב:

טו בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים שֶׁהַתְּלִיעַ הָאֶכֶל אַחַר שֶׁנֶּעְקַר מִן הָאָרֶץ. אָבֵל אִם הַתְּלִיעַ וְהוּא ^[א] מְחַבֵּר. אוֹתָהּ הַתּוֹלְעַת אֲסוּרָה כְּאֵלוֹ פְּרִשָׁה לְאָרֶץ שֶׁעַל הָאָרֶץ נִבְרָאת וְלוֹקִין עָלֶיהָ. וְאִם סָפַק אֲסוּרָה. לְפִיכֵךְ כָּל מִינֵי פְרוֹת שֶׁדָּרְכָן ^[ב] לְהַתְּלִיעַ כְּשֶׁהֵן מְחַבְּרִין לֹא יֵאָכֵל עַד שֶׁיִּבְדֹּק הַפְּרִי מִתּוֹכוֹ שֶׁמָּא יֵשׁ בּוֹ תּוֹלְעַת. וְאִם שָׁהָה הַפְּרִי אַחַר שֶׁנֶּעְקַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ אוֹכֵל בְּלֹא בְּדִיקָה שְׂאִין תּוֹלְעַת שֶׁבּוֹ מְתַקְּיָמַת שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ:

מגיד משנה (יד-טו) אלו המינין הנבראין וכו'. בחולין פרק אלו טרפות (דף ס"ז) וכל השרץ השורץ על הארץ לרבות יבחושין שסיננן ועוד מבואר שם שכל זמן שפרשו אסורין. עוד שם אמר שמואל קישות שהתליעה באיביה אסורה משום השרץ השורץ על הארץ לימא מסייע ליה דתני חדא על הארץ להוציא את הזיזין שבעדשים ואת היתושין שבכליסין ותולעת שבתמרים ושברוגרות ותניא אידך כל השרץ השורץ על הארץ לרבות תולעת שבעיקרי זיתים ועיקרי גפנים מאי לאו אידי ואידי בפירא הא באיביה הא שלא באיביה ודחו לא אידי ואידי באיביה ולא קשיא הא בפירא והא באילנות גופייהו דיקא נמי דקתני תולעת שבעיקרי זיתים ושבעקרי גפנים ש"מ, ודעת רבינו כדעת הגאונים ז"ל שפסקו הלכה כשמואל ואע"ג דדחו סייעתיה בגמרא ואמרו בדחיה דיקא נמי סייעתיה הוא דאדחי אבל מימרא הלכתא היא דהא משמע בההוא פרקא דרב פפא ס"ל כוותיה וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ועיקר והסכימו הם שאע"פ שהחור קטן ואין השרץ יכול להלך בו אסור וזה דעת רבינו. ומ"ש רבינו ואם ספק אסורה. פשוט הוא:

טז פָּרְשׁוּ לְאֹוִיר וְלֹא נִגְעוּ לְאֶרֶץ. או שְׁפָרְשׁוּ מִקְצָתוֹ לְאֶרֶץ. או שְׁפָרְשׁוּ אַחַר שְׁמִתּוֹ. או שְׁנַמְצָאת תּוֹלַעַת עַל הַגְּרַעֲיָנָה מִבְּפָנָיִם. או שְׁיִצְאוּ מִתּוֹךְ הָאֶכָל לְתוֹךְ אֶכָל אַחֵר. כָּל אֵלוֹ אֲסוּרִין מִסַּפֵּק וְאִין לֹקִין עֲלֵיהֶן:

מגיד משנה פרשו לאויר ולא נגעו לארץ וכו'. בעיא שם (דף ס"ז): דלא אפשריטא והויא לה תיקו דאורייתא ולחומרא. ויש מי שהיה גורס פירשה ומתה והיא גירסת רש"י ז"ל ופירוש פירשה מתוך הפרי לארץ ולא רחשה שמתה מיד בנפילתה עכ"ל. ולפי גירסא זו אם x פרשה (ואח"כ) מתה מותרת. אבל גירסת רבינו פירשה מתה מהו והיא גרסת ההלכות ור"ח ז"ל וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכתב הוא ז"ל נמצא בתוך הפרי אע"פ שחורו נקוב לחוץ אין חוששין שמא יצא וחזר לחורו שכל היוצא מחורו אין חוששין שמא חזר בו עכ"ל. ולמטה יתבאר כיוצא בזה במים שבכלים שאין חוששין לתולעים שבתוכן שמא פירשו וחזרו:

יז תּוֹלַעַת הַנְּמַצָּאת בְּמַעֵי ^(ה) הַדָּגִים וּבְמַחַ שְׁבִרְאֵשׁ הַבְּהֵמָה וְהַנְּמַצָּאת בְּבֶשֶׂר אֲסוּרָה. * אֲבָל דָּג מְלִיחַ שֶׁהִתְלַיַּע הָרִי הַתּוֹלַעַת שָׁבוּ מִתְּרַת. שֶׁהֵן כְּפִרוֹת שֶׁהִתְלַיַּעוּ אַחֵר שֶׁנֶּעְקְרוּ מִן הָאֶרֶץ שֶׁמִּתֵּר לְאֶכְלוֹ כִּלְוֹן כְּאַחַת בְּתוֹלַעַת שְׁבִתוֹכָן. וְכֵן הַמֵּיִם שֶׁבְּכֵלִים שֶׁהִשְׂרִיצוּ הָרִי אוֹתָן שֶׁרְצִים מִתֵּר לְשִׁתוֹתָן עִם הַמֵּיִם שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-ט) 'וְכָל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמֵיִם בְּיַמִּים וּבְנַחְלִים אֲתֵם תֹּאכְלוּ'. כְּלוּמַר בְּמֵיִם וּבְיַמִּים וּבְנַחְלִים הוּא שְׁאֵתָה אוֹכֵל אֶת שְׂיֵשׁ לוֹ וְאִין אֵתָה אוֹכֵל אֶת שְׂאִין לוֹ. אֲבָל בְּכֵלִים בֵּין שְׂיֵשׁ לוֹ בֵּין שְׂאִין לוֹ מִתֵּר:

ההראב"ד אבל דג מליח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל שבוש הוא זה שאף בשר מליח תולעתו מותרת אבל מה שאמרו מורנא דבשרא אסירי דכוורי שריין תולעים שהיו בו מחיים קאמר ודכוורי שרי דחיי הדגים כמיתתן דמו עכ"ל:

מגיד משנה תולעת הנמצאת במעי דגים וכו'. שם קוקאני אסירי מ"ט מינס ניים x (כוורא) ועייל ליה באוסייהו, עוד שם בגמרא תולעים דרני דבשרא אסירי דכוורי שריין והקשו מאי שנא מהא דתניא ואת נבלתם תשקצו לרבות את הדרנין שבבהמה ותירצו בהמה בשחיטה הוא דמשתרי והני מדלא קא

מהני להו שחיטה באיסורייהו קיימן אבל דגים באסיפה בעלמא (הוא) דמשתרו והני כי קא גבלן בהיתרא קא גבלן. ונראה שרבינו סבור שכל התולעים הנמצאים בדג מחיים אסורין וזהו קוקאני דאסירי והטעם מפני שאינן מתהוים ממנו אלא נכנסים לו דרך נחיריו ושאמרו דכוורי שריין הוא כשהתליעו אחר מיתה ודכותה בבשרא אסירי. וז"ש דרני דבשרא ולא אמרו דבהמה משמע דאפילו לאחר מיתה אסירי ונתנו טעם לדבר לפי שבשר הבהמה אינה מותרת אלא בשחיטה וכל דבר חי שיצא ממנה אפילו לאחר מיתה אסור כיון שאי אפשר לו בשחיטה אבל הדגים אינם צריכים שחיטה וכל דבר הגדל ממנו בהתר הוא גדל וכמו תולעת הפירות ואף בדגים אם פירשו אסורין כמו כל פירות. זה נראה דעתו ז"ל: **ובהשגות** א"א זה שבוש שאף בשר המליח כו'. וזו היא שיטת האחרונים ז"ל והם מפרשים קוקאני אסירי והם הנמצאים במעי הדגים דבהנהו איכא למימר דמעלמא אתו אבל הנמצאים בדגים אפילו מחיים בין עור לבשר שרו דליכא למימר מעלמא אתו אלא ממנו הם גדלים ודכוותה בבהמה שנעשו מחיים אסירי אבל אותן שגדלו אחר מיתה אפילו דבשרא שרו וזה דעת הרשב"א ז"ל. וכתב הוא ז"ל ודוקא בשלא פירשו ע"ג החתיכה אבל פירשו אפילו על גבי החתיכה אסירי ואפי' פירשו לאחר מיתה אסירי מספק עכ"ד ז"ל: **וכן המים שבכלים וכו'.** ברייתא שם:

לחם משנה **תולעת הנמצאת במעי הדגים וכו'.** כפמ"ש ה"ה דמיחייב בין בדג בין בבהמה אסירי בכל מקום אבל לאחר מיתה בבהמה אסירי ובדגים שרי. יש לתמוה בדברי רבינו אמאי נקט דנמצאת במעי הדגים דאפשר דאתו ליה דרך בית הרעי לישמעין רבותא דאפילו שהם בכל מקום אסור ואמאי נקיט במוח שבבהמה דיש לטעות שמא הכניסם לו דרך נחיריו לישמעין רבותא שנמצאו בכל מקום. אלא שי"ל שדבר הרב ז"ל בהווה שכן הדרך:

ח שְׂרָץ הַמַּיִם הַנִּבְרָא בְּבוֹרוֹת וּבְשִׁיחִין וּבְמַעְרוֹת הַזְּאִיל וְאֵינָן מֵיִם נוֹבְעִין וְהָרִי הֵן עֲצוּרִים הָרִי הֵן כְּמַיִם שֶׁבְּכֵלִים וּמְתָר. וְשׁוֹחָה וְשׁוֹתָה וְאֵינָן נִמְנָע וְאֵף עַל פִּי נִי שֶׁבּוֹלַע בְּשַׁעַת שְׁתִּיָּה מֵאוֹתָן הַשְּׂרָצִים הַדְּקִים:

מגיד משנה **שרץ המים הנברא בבורות וכו'.** נראה מדברי רבינו שחריצין ונעיצין המושכין אע"פ שאינן נובעין אסורין ולא הותר בלא סנפיר וקשקשת אלא בורות שיחין ומערות שהן עצורין בכלים וכתנא דבי רבי ישמעאל דמשמע התם דפליג את"ק בחריצין המושכין ואינן נובעין וכן פירשו בעלי התוספות ז"ל וכדתני מתיא בן יהודה מרבה אני בורות שיחין ומערות שהם עצורין

בכלים ומוציא אני חריצין ונעיצין שאין עצורין בכלים וכן משמע בספרא דקתני לאיסורא עד שתהא מרבה את המים שבביברין ומשמע אף על פי שאינן נובעין ולזה הסכים הרשב"א ז"ל:

יט בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים שְׁלֹא פָּרְשׁוּ מִמְּקוֹם בְּרִיתָן. אֲבָל אִם פָּרַשׁ הַשָּׂרֵץ אֶף עַל פִּי שְׁחִזַר לְתוֹךְ הַכְּלִי אוֹ לְתוֹךְ הַבּוֹר אֲסוּר. פָּרַשׁ לְדַפְּנֵי הַחֲבִית וְחִזַר וְנָפַל לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הַשֶּׁכֶר מִתֵּר. וְכֵן אִם פָּרַשׁ לְדַפְּנֵי הַבּוֹר אוֹ הַמַּעְרָה וְחִזַר לַמַּיִם מִתֵּר:

מגיד משנה במה דברים אמורים בשלא פירשו ממקום ברייתן כו'. מבואר שם: פֶּרַשׁ לְדַפְּנֵי הַחֲבִית וְכוּ'. שם שאלו במנא נמי ניחוש דילמא פריש לדופנא דמנא והדר נפיל ואמרו התם היינו רביתיה דתניא בורות שיחין ומערות שוחה ושותה ואינו נמנע ואמאי ניחוש דילמא פריש לדופנא דבירא והדר נפיל אלא היינו רביתיה פירוש ואע"פ שפירש שם אין בכך כלום. וכתב הרשב"א ז"ל שאם פירשו לאחורי הכלי או על שפת הבור בחוץ אסורין דלאו היינו מקום ברייתן ופשוט הוא:

כ הַמְּסִנֵּן אֶת הַיַּיִן אוֹ אֶת הַחֹמֶץ אוֹ אֶת הַשֶּׁכֶר וְאָכַל אֶת הַיִּבְחוּשִׁים אוֹ אֶת הַיִּתּוּשִׁין וְהִתּוֹלְעוֹת שֶׁסִּנֵּן לּוֹקָה מִשׁוּם שָׂרֵץ הַמַּיִם אוֹ מִשׁוּם שָׂרֵץ הָעוֹף (וְשָׂרֵץ הַמַּיִם) אֶפְלוּ חִזַר לְכָלִי אַחַר שֶׁסִּנֵּן שְׁהָרִי פָּרְשׁוּ מִמְּקוֹם בְּרִיתָן. אֲבָל אִם לֹא סִנֵּן שׁוֹתָהּ וְאִינוּ נִמְנָע כְּמוֹ שֶׁפָּרְשְׁנוּ:

מגיד משנה המסנן את היין או את החומץ כו'. ברייתא שם כל השרץ השורץ לרבות יבחושין שסננן (וקודם זה איתא התם) אמר רב הונא לא לישפי איניש שכרא בצבייתא באורתא דילמא פריש לעיל מצבייתא והדר נפיל לכסא. פירוש בשכר מצויין תולעין וקאמר דלא יסנן אותו בקסמין וקשין דקין שמשים על הכלי בלילה שאם תפול תולעת על הקשין לא יראנה ומשם תפול לכלי ולמחר כשיראנה יהי סבור שלא יצאת מן השכר לקשין. ורבינו לא הוצרך לכתוב זה מאחר שכתב למעלה שאם פירשו אע"פ שחזרו לכלי אסורין וכתב כאן שהאוכלן אחר סנון לוקה עליהן ממילא שכל שסננן ויש לחוש שמא פירשו על ידי סנון אסורים אבל אם לא סננן אין חוששין שמא מאליהן פירשו וחזרו, וז"ש רבינו אבל אם לא סנן שותה ואינו נמנע כמו שביארנו:

כא זֶה שְׁאֲמַרְנוּ בְּפֶרֶק זֶה הָאוֹכֵל כְּזֵית. כְּשֶׁאֲכַל כְּזֵית מִבְּרִיָּה גְדוֹלָה אוֹ שְׂצֶרֶף מְעַט מִבְּרִיָּה זוֹ וּמְעַט מִבְּרִיָּה זוֹ שְׁבִמְיֵנָה עַד שְׂיֵאֲכַל כְּזֵית. אֲבָל הָאוֹכֵל בְּרִיָּה טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה כְּלָה הָרִי זֶה [נ] לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה. וְאֶפְלוּ הִיָּתָה פְּחוּתָה מִן הַחֲרָדָל. בֵּין שְׂאֲכָלָה מֵתָה בֵּין שְׂאֲכָלָה חַיָּה. וְאֶפְלוּ סְרַחָה הַבְּרִיָּה וְנִשְׁתַּנִּית צוּרְתָה הוֹאִיל וְאֲכָלָה כְּלָה לֹקֵה :

מגיד משנה זה שאמרנו בפרק זה האוכל כזית וכו'. מבואר בהרבה מקומות ומהם במשנה במכות פרק אלו הן הלוקין (דף י"ז) דבברייתא נשמה כל שהוא יש מלקות. ומה שכתב רבינו אפילו סרחה הבריה וכו'. הוא בשלא סרחה והבאישה עד כדי שלא תהא ראויה לאדם אבל אם סרחה כל כך כבר ביאר רבינו פרק ארבעה עשר שמי שאכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור וכן הוא דהלכה כרבן שמעון דאמר נבלה שאינה ראויה לגר לא שמה נבלה וכמו שיתבאר שם :

כב נִמְלָה שְׁחִסְרָה אֶפְלוּ אַחַת מִרְגְּלֶיהָ אֵינוּ לֹקֵה עָלֶיהָ אֶלָּא בְּכְזֵית. לְפִיכֵךְ הָאוֹכֵל זָבוּב שְׁלֵם אוֹ יִתּוּשׁ שְׁלֵם בֵּין חַי וּבֵין מֵת לֹקֵה מִשּׁוּם שְׂרָץ הָעוֹף :

מגיד משנה נמלה שחסרה אפילו וכו'. בעיא דלא איפשיטא בנזיר פרק כהן גדול (דף נ"א) וידוע שאין להלקות מספק. ולכך כתב רבינו אינו לוקה עליה אלא בכזית : לפיכך האוכל זבוב וכו'. כבר נתבאר זה :

כג הָרִי שֶׁהִיָּתָה הַבְּרִיָּה מִשְׂרָץ הָעוֹף וּמִשְׂרָץ הַמַּיִם וּמִשְׂרָץ הָאֶרֶץ כְּגוֹן שֶׁהָיוּ לָהּ כְּנַפִּים וְהָיָא מְהַלְכָת עַל הָאֶרֶץ כְּשֶׁאָר שְׂרָצִים וְהִיָּתָה רַבָּה בַּמַּיִם וְאֲכָלָה לֹקֵה שְׁלֵשׁ מְלָקִיּוֹת. וְאִם הִיָּתָה יָתֵר עַל זֶה מִן הַמַּיִן שֶׁנִּבְרָאוּ בְּפִרְוֹת לֹקֵה עָלֶיהָ אַרְבַּע מְלָקִיּוֹת. וְאִם הִיָּתָה מִן הַמַּיִן שֶׁפָּרִיו וְרָבִין לֹקֵה חֲמִשׁ. וְאִם הִיָּתָה מְכַלָּל עוֹף טְמֵא יָתֵר עַל הַיּוֹתָה מִשְׂרָץ הָעוֹף לֹקֵה עָלֶיהָ שֵׁשׁ מְלָקִיּוֹת. מִשּׁוּם עוֹף טְמֵא. וּמִשּׁוּם שְׂרָץ הָעוֹף. וּמִשּׁוּם שְׂרָץ הָאֶרֶץ. וּמִשּׁוּם שְׂרָץ הַמַּיִם. וּמִשּׁוּם רוּמֵשׁ עַל הָאֶרֶץ. וּמִשּׁוּם

תולעת הפרות. בין שאכלה כלה בין שאכל ממנה כזית. לפיכך
האוכל נמלה הפורחת הגדלה במים * לוקה חמש מלקיות :

ההראב"ד לוקה חמש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל המאסף הזה אסף דברים שאינם בעולם שלא שמענו מימינו נמלה גדלה במים ולא שרץ העוף גדל במים. ואם בשביל ששולין דגים ואוכלין טעות הוא בידו ואילו מצאו חכמים מין זה לא היו משנים מפוטיתא לנמלה ומנמלה לצרעה. עכ"ל :

מגיד משנה הרי שהיתה הבריה משרץ העוף וכו'. דברי רבינו בזאת הבבא הם פירוש למה שאמרו בפרק אלו הן הלוקין (דף ט"ז:) אכל פוטיתא לוקה ד' אכל נמלה לוקה ה' (משום שרץ השורץ על הארץ) (אכל) צרעה לוקה ו' (משום שרץ העוף) וכבר ביאר רבינו שיטתו זאת בס"ה במצוה ק"פ בארוכה ופירש הוא הפך מפירוש הגאונים ז"ל שהם סבורים שאם באו שני לאוין בדבר אחד לוקין עליהן שתים ורבינו ז"ל אינו סבור כן וע"כ אמר שרבו המלקיות הוא מפני שיש בבריות אלו פעולות ותכונות שונות ונכללות באחד מהן מינין חלוקין לפיכך לוקה עליהן על כל הלאוין האלו וכבר חלקו עליו ג"כ האחרונים ז"ל: **ובהשגות** א"א המאסף הזה אסף דברים וכו'. ואינם דברים מוכרעים כלל. אבל הרמב"ן ז"ל הקשה בזה קושיות חזקות ודחה פירוש רבינו והעמיד פירוש הגאונים ז"ל שפירש שהפוטיתא הוא דג טמא קטן ולוקה עליו ארבע שתים מלא תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ואלו השני לאוין כוללין כל שרץ והדגים הטמאים הם קרויין ג"כ שרץ ושני לאוין אחד בויקרא ואחד במשנה תורה בכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת נמלה לוקה חמש שתים מלא תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם שהם כוללין כל השרצים והנמלה היא שרץ הארץ ואחד מוכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ואחד מכל הולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום ואחד מלא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ צרעה לוקה חמש דשרצים ואידך כל שרץ העוף לפי שהיא מעופפת, ומה שהזכירו מינין אלו בגמרא הוא לרבותא שאע"פ שהם קטנים ביותר לוקין עליהם כל אלו המלקיות אלו דבריהם ז"ל :

לחם משנה ואם היתה מן המינין שפרין ורבין לוקה חמש. ע"כ צ"ל שהיא אינה פרה ורבה אלא שהוא מן המינין שפרה ורבה שאם היא ג"כ פרה ורבה למה ילקה על לאו דרומש על הארץ הא לאו ההוא אלא באינו פרה ורבה אלא כדכתיבנא. ועיין בס"ה ששם ביאר רבינו הענין באורך :

כד רִסְק נְמָלִים וְהִבִּיא אַחַת שְׁלֵמָה וְצִרְפָּה לְאֵלוּ שְׁנַתְרִסְקוּ
וְנִעְשָׂה הַכֹּל כְּזֵית וְאָכְלוּ לֹקֶה שֵׁשׁ מְלָקִיּוֹת. חֲמִשׁ מְשׁוּם
הַנְּמָלָה הָאֶחָת וְאַחַת מְשׁוּם כְּזֵית מִנְּבֵלַת הַטְּמָאִים :

מגיד משנה **ריסק נמלים והביא אחת שלימה וצרפה וכו'.** בפרק אלו הן
הלוקין מימרא מפורשת :

כסף משנה **ריסק נמלים וכו' ואחת משום כזית מנבלת הטמאים.** פירוש לאו
משום שמא דנבילה אלא משום בשר שרץ טמא והחמש משום בריה ואפי'
פחותה מכחרדל. ודע שלשון הגמ' בפ' אלו הן הלוקין ריסק ט' נמלים וא' חי
והשלימו לכזית לוקה שש, ה' משום בריה (דשרץ) וא' משום נבילה. וכתבו
התוס' בפ' גיד הנשה (צ"ו): וא"ת ל"ל שיהא חד חי דהוי בריה בלאו ה"נ כיון
שיש בהם כזית לוקה ה' משום שרץ כיון דאכילה כתיב ביה וא' משום נבילה.
וי"ל דודאי אלאו דשרצים דכתיב בלשון אכילה לקי משום כזית שרץ אלא יש
לאו דשרץ דלא כתוב ביה אכילה כגון אל תשקצו וההיא לא לקי אלא בחי
משום בריה. וא"ת ואכתי ול"ל חי אפילו מת נמי חשיב בריה כדאמרי' בס"פ
גיד הנשה (ק"ב): (טמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא) וי"ל דלא נקט
חי לאפוקי מת אלא פירוש חי שלם לאפוקי ריסק כדאמרי' גבי כלים שבירתן
זו היא מיתתן :

לחם משנה **ריסק נמלים והביא וכו'.** בתוספות הקשו דלמה לו אחת שלמה
אפילו שלא תהיה כאן אחת שלימה כיון דאיכא כזית סגי. והאי קושיא ודאי
ליתא לפירוש רבינו דרבינו מפרש דהנמלה השלמה היא מורכבת מהפעולות
האמורות לעיל והנמלים האחרים שריסק אינם נמלים מורכבים אלא כשאר
הנמלים שאין בהם אלא לאו דשורץ על הארץ ואם הנמלה המורכבת אינה
שלמה אלא חסרה ויש בה פחות מכזית איך יצטרף עם שאר הנמלים שאינם
מורכבים ללקות על חמשה לאוין הא בשאר הנמלים שנצטרפו עם הנמלה
הראשונה אין בהם אלא לאו אחד דשורץ על הארץ ולכך הוצרכו לומר דהיא
שלמה ולוקה עליה חמש מלקיות דהיא מורכבת מתכונות ופעולות האמורות
והלאו האחד משום כזית מנבלת הטמאים. והתוספות מפני שהם מפרשים
דכל הנמלים שוים וה"ה בלאוין כדפרישית תפול על אותו הפירוש הקושיא
והוצרכו לתרץ והרב בעל כ"מ הביא על רבינו דברי התוספות. גם כתוב כזית
מנבילה דהוא לאו מבשר שרץ טמא ולא הבינותי זה דכיון דלוקה משום שרץ
המים והעוף ושרץ הארץ ושאר השרצים שהזכיר רבינו מה לאו דשרץ טמא
תו איכא. אבל באמת דברי רבינו תמוהים דבטמאים ליכא לאו דנבילה וכ"ש
רבינו בפרק ד' מהלכות אלו וכבר תמה על זה ה"ה שם והניח הדבר בצ"ע :

הלכות מאכלות אסורות - פרק שלישי

א כָּל מֵאֲכָל הַיּוֹצֵא מִמִּין מִן הַמִּינִין הָאֲסוּרִין שְׁלֹקִין עַל אֲכִילָתוֹ הָרִי אֹתוֹ הַמֵּאֲכָל אֲסוּר בְּאֲכִילָה מִן הַתּוֹרָה. כְּגוֹן חֵלֶב בְּהֶמְהָ וְחֵיָה הַטְּמֵאִים וּבִיצי עוֹף וְדָג הַטְּמֵאִים שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-טז) (דברים יד-טו) 'וְיָאת בֵּת הַיַּעֲנָה' זוּ בִיצָתָהּ. וְהוּא הַדִּין לְכֹל הָאֲסוּר כִּי־עֵנָה וּלְכֹל הַדְּבָרִים הַדּוֹמִין לְבִיצָה :

מגיד משנה כל מאכל היוצא ממין מן המינין האסורין שלוקין על אכילתו הרי אותו וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם פ"ק דבכורות (דף ה') משנה וגמרא ופרק אי"ט (דף ס"ד): אמר חזקיה מנין לביצה טמאה שהיא מן התורה שנאמר ואת בת היענה וכי בת יש לה ליענה אלא x (זו ביצתה):

ב חֵלֶב הָאָדָם מִתֵּר בְּאֲכִילָה אֵף עַל פִּי שֶׁבֶשֶׂר הָאָדָם אֲסוּר בְּאֲכִילָה. וְכִבֵּר בְּאֲרָנוֹ שֶׁהוּא בַעֲשָׂה :

מגיד משנה חלב אדם מותר באכילה אף על פי שבשר האדם אסור באכילה וכו'. כבר נתבאר זה פרק שני ועוד יתבאר לפנינו:

ג דְּבִשׁ [א] דְּבוֹרִים וְדְבִשׁ צְרָעִים מִתֵּר מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מִתְמַצִּית גּוֹפֵן אֶלָּא כּוֹנֵסִין אֹתוֹ מִן הָעֲשָׂבִים בְּתוֹךְ פִּיָּהוּן וּמְקִיאִין אֹתוֹ בְּכַוְנָתָהּ כִּדִּי שֶׁיִּמְצְאוּ אֹתוֹ לְאָכֹל מִמֶּנּוּ בִּימּוֹת הַגִּשְׁמִים :

מגיד משנה דבש דבורים ודבש צרעים וכו'. דבש דבורים שהוא מותר מוסכם מכל התנאים אבל דבש צרעים הוא מחלוקת תנאים בברייתא פ"ק דבכורות (דף ז'): ורי יעקב אסר ליה וס"ל דדבש דבורים הוא שמותר משום דרחמנא שריא דכתיב אך את זה תאכלו אבל דבש צרעים שיש לו שם לווי לא כדאיתא

התם וסתמא דמתניי במסכת מכשירין דלא כוותיה שאמרו שם דבש צרעים טהור ומותר באכילה וכההוא תנא דברייתא דאמרו מפני מה אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסות אותן לגופן ואינם ממצות אותן מגופן וה"ה לד"צ וה"ל ד"צ סתם במתניי ומחלוקת בברייתא וקי"ל הלכה כסתם. ואע"ג דמשמע פ"ק דבכורות דרב ששת דאמר מי רגלים של חמור אסור ס"ל כר' יעקב ודייק לה ממתניי דקתני היוצא מן הטמא טמא ולא קאמר היוצא מטמא ע"כ ההוא דיוקא לאו דיוקא הוא דא"כ קשיא סתמא אסתמא אלא היוצא מן הטמא אורחא דלישנא הוא ותו דמשמע התם דמסקנא דגמי דלא כר"י דאמר בשלהי שמעתתא כמאן אזלא הא דתניא דבש הגזין והצרעים טהור ומותר באכילה כמאן דלא כר"י. ועוד יש לי לומר דרב ששת לא ס"ל כר"י אלא בטעמיה דדבש רחמנא שרייה ולא טעמא משום שאינו תמצית גופן דא"כ הו"ל מי רגלים מותרין ומתניי קתני היוצא מן הטמא טמא אבל מה שחלק ר"י במדרש הכתוב בין דבש שיש לו שם לזבוב שאין לו שם לזבוב לא ס"ל כוותיה אלא כיון דכתיב קרא אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף זה אתה אוכל ואי אתה אוכל כו' אבל אתה אוכל מה ששרץ העוף משריץ לא מפלגינן במדרש הכתוב בין דבש שיש לו שם לזבוב שאין לו שם לזבוב וזהו שלא הקשו סתמא אסתמא דסתמא דהכא דבכורות לא אתי למיסר מאי דרחמנא שרייה דאי לא בלא"ה תקשי ליה סתמא אליבא דר"ש דבש דבורים אבל אי אמרינן דכל מאן דאית ליה דרשא דקרא אית ליה דדבש צרעין אסור ומתניי דמכשירין משום דדבש צרעין אינו מגופן הוא ליקשי סתמא אסתמא אליבא דרב ששת דדייק ממתניתין היוצא מן הטמא כל דאתי מיניה דטמא ולפי זה מתניי דדבש צרעין אפילו רב ששת מודה בה לענין דינא וטעמא דברייתא הוא דפליג כנ"ל. ורבינו פסק כסתם מתניי דמכשיר וכתעמא דברייתא ודחי לה לדרב ששת וסבירא ליה דמי רגלים של חמור מותרין כנזכר פ' ד' והרמב"ן ז"ל פסק בהלכותיו להחמיר ואסר דבש צרעים וכתב שיש מי שפסק כן:

לחם משנה **דבש דבורים ודבש צרעים וכו'.** משמע מדברי רבינו דגבי דבש צרעים נמי איכא כוורת. וקשה דבפרק קמא דבכורות (דף ז'): אמרו גבי מה שאמרו דבש צרעים בעי מחשבה תנ"ה דבש בכורתו וכו' שלא במחשבה ומשמע מדברי רש"י דהראיה היא דמדנקט דבש בכורתו משמע דוקא דבש דבורים אבל דבש צרעים לא בעי מחשבה דאין כוורת אלא לדבורים. ולפירוש רבינו דקאמר דכוורת איכא ג"כ בצרעים ליכא ראייה כלל. וי"ל דרבינו מפרש דגבי דבש דבורים איכא לחלק היכא דהוא בכורת משום דאית ביה שיעור ואפשר לומר דהתם סתמיה לאכילה אבל אינו בכורת לא אבל דבש צרעים דליכא שיעור מה לי בכורת מה לי שלא בכורת אבל לעולם דכוורת איכא ג"כ לצרעים. או אפשר דרבינו נקט כוורת משום דבורים:

ד אף על פי שחלב אדם מתר אסרו חכמים לגדול לינק אותו מן השדים אלא חולבת אשה לתוך הכלי ושותה. וגדול שינק מן השד כיונק שרץ ומכין אותו * מפת מרדות :

ההראב"ד **מכת מרדות.** כתב הראב"ד ז"ל הא למדת שאין בבשר האדם אפילו איסור עשה. ומה שאמר כיונק שקץ (לפי שאינו עומד לאכילה שאינו בר שחיטה לפיכך לא אמרו שהוא יונק שקץ אלא כיונק שקץ) בין תבין עכ"ל :

מגיד משנה **אע"פ שחלב אדם מותר וכו'.** בכתובות פי' אע"פ (דף ס') מפורש בגמרא דחלב שפירש אפילו מצות פרוש אין בו. ובהשגות א"א הא למדת שאין בבשר האדם אפילו איסור עשה ומה שאמר כיונק שקץ בין תבין ע"כ. וכבר הארכתי בדין בשר האדם פ"ב : **וגדול שינק מן השד וכו'.** שם :

ה ^[ב] יונק תינוק והולך אפלו ארבע או חמש ^[ג] שנים. ואם גמלוהו ופרש שלשה ^[ד] ימים או יתר מחמת בקריו לא מחמת חליו אינו חוזר ויונק. והוא שגמלוהו אחר כ"ד חדש. אבל בתוך זמן זה אפלו גמלוהו חדש או שנים מתר לחזור ולינק עד סוף כ"ד חדש :

מגיד משנה **יונק תינוק והולך וכו'.** שם נפסקה הלכה כרבי יהודה דאמר יונק אפי' די' והי' שנים פירש לאחר כ"ד חדש הרי הוא כיונק שקץ ובגמרא (פרש) כמה וכו' אמר שמואל ג' ימים. ובירושלמי נזכר בהלכות בד"א שפרש מתוך בוריו אבל מחליו מחזירין אותו ע"כ :

לחם משנה **מותר לחזור ולינק עד סוף כ"ד חדש וכו'.** כתב הרב"י בטור יו"ד סימן פ"א וז"ל ומשמע מדקדוק לשונו דהא דאמרינן דיונק והולך די' והי' שנים היינו דוקא כשלא פירש כלל אבל אם פירש תוך כ"ד חדש אע"פ שהוא מותר לחזור ולינק אינו מותר לינק אלא עד סוף כ"ד חדש ומילתא דסברא הוא אבל איני יודע מהיכן למד הרב כן ע"כ. ויש מי שרצה לפרש דמאי דאמר עד סוף כ"ד חדש קאמר הכי אפילו גמלוהו חדש או שנים או אפילו עשרה חדשים עד סוף כ"ד חדש יש לו זמן לחזור ולינק עד די' או הי' שנים ולא קאי עד סוף כ"ד חדש להיכא דחזר וינק דיונק עד כ"ד חדש אלא לענין החזרה לינק יש לו זמן לחזור עד הכ"ד חדש. ומפני שהרב"י נשמר מפירוש זה כתב ומשמע מדקדוק לשונו דפירושו שפירש בדברי רבינו מדוקדק אבל זה הפירוש אינו מדוקדק דא"כ עד סוף כ"ד חדש הוא מיותר דכיון שאמר לעיל אבל בתוך זמן זה אפילו

גמלוהו או חדש או שנים כו' סגי דממילא דכל זמן כ"ד חדש יש לו זמן לחזור
ולינק :

1 אף על פי שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מן
התורה אין לוקין עליהם שְׁנֵאמֶר (ויקרא יא-ח) (דברים יד-ח) 'מִבְּשָׂרָם
לֹא תֹאכְלוּ עַל הַבָּשָׂר הוּא לֹקֵה וְאִינוּ לֹקֵה. עַל הַבֵּיצָה וְעַל
הַחֵלֶב. וְהָרִי הָאוֹכֵל אוֹתָן כָּאוֹכֵל חֲצִי שְׂעוֹר שֶׁהוּא אָסוּר מִן
הַתּוֹרָה וְאִינוּ לֹקֵה אֲבָל מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

מגיד משנה אף על פי שחלב בהמה טמאה וכו'. זה יצא לרבינו ממ"ש בפי' אלו
טריפות (דף ס"ד) בביצת השרץ מלמד שאם רקמה ואכלה לוקה עליה משום
(שנאי) השרץ השורץ על הארץ משמע הא לא רקמה לא אלמא אע"פ שכל
היוצא מן הטמא אסור אין לוקין עליו שאל"כ בלא רקום היה לוקה. ויש מן
המפרשים שהודו בדינים של רבינו אבל חלקו בביצת עוף משום דנפקא לן
מבת היענה כמו שנזכר למעלה ואמרו דלמילקי עליה הוא דאיצטריך דאי
למיכלה גופא תיפוק לי דכל היוצא מן הטמא טמא. ויש דוחין זה ואמרו
דלמיסר גופא איצטריך סד"א ביצה טהורה דשרא רחמנא חדוש הוא דה"ל
למיסר משום אבר מן החי וביצה טמאה נמי תשתרי קמ"ל ודכוותא אמרו
פ"ק דבכורות גבי חלב. ואם תשאל היכא גלי רחמנא דביצה טהורה יש להשיב
מדכתיב ואת הבנים תקח לך שהוא כולל אפרוחים או ביצים ודרשינן פרק
שלוח הקן תקח לך ולא לכלביך אלו דבריהם ז"ל. וזהו דעת רבינו דודאי עיקר
קרא דבת היענה לאסור עצמה הוא ומדכתיב בת ילפינן לביצה לאיסורא והוא
בנין אב לכל ביצים טמאין אבל אין לוקין עליהם מן הרבוי הזה דומה לחצי
שיעור דנפקא לן פ' אחרון דיומא (דף ע"ד) מכל חלב ואינו לוקה עליו ורבינו
סמך דין זה למה שכתוב מבשרם לא תאכלו וסוף הפסוק ובנבלתם לא תגעו.
ובפירוש אמרו בטומאה בהרבה מקומות שאין אלו מטמאין ונזכר בהלכות
שאר אבות הטומאה ולקח המדרש הזה להורות שאע"פ שהיוצא מן הטמא
טמא אין לוקין עליו ואע"פ שבעוף לא נזכר מבשרם כיון שאינו למד אלא מן
המדרש של בת היענה אין לוקין עליו דומיא דביצת השרץ שאין כתוב בשרצים
מבשרם וכל היוצאין מהטמאין דין אחד להם :

2 יראה לי ששהאוכל ביצי דגים טמאים הנמצאים במעייהם
כאוכל קרבי דגים טמאים ולוקה מן התורה. וכן ביצי העוף

הַטְּמָא הַתְּלוּיֹת בְּאֶשְׁכּוֹל שְׁעֵדִין לֹא פָּרְשׁוּ וְנִגְמְרוּ. הָאוֹכֵל אוֹתָן לוֹקֵה כְּאוֹכֵל בְּנֵי מַעֲיִם שְׁלֵהֵן :

מגיד משנה **יראה לי שהאוכל וכו'.** סברת רבינו זו פשוטה היא בטעמא דכל שהן בגוף בדגים דליכא בהו קליפה ובעופות כל שתלויות באשכול הן בשר גמור. וראיה לזה דין הטומאה בנבלת עוף שהאוכל מן האשכול של ביצים טמא כדאיתא פ"ק דיי"ט (דף ז') ונתבאר בדברי רבינו מהלכות שאר אבות הטומאות ועוד ראה שאסור לאכלן בחלב כדאיתא התם אע"פ שבשר עוף בחלב אינו אלא מדבריהם כמו שיתבאר פ"ט :

לחם משנה **יראה לי שהאוכל ביצי דגים טמאים וכו'.** כתב ה"ה וראה לזה דין הטומאה בנבלת עוף וכו'. קשה מה ראה מייתי מן האוכל מן האשכול של ביצים הא התם הוי מבשר אשכול גופיה ולא מן הביצים התלויים באשכול דאי מן הביצים התלויים באשכול הא אמרינן בפ"ק דביצה (דף ז') דדוקא לר' יעקב טמא משום דאית ליה דאם היו מעורות בגידין אסורות לאוכלן בחלב אבל אנן קי"ל כתי"ק וכמ"ש רבינו לקמן בפרק ט' א"כ ודאי דהאוכל מן האשכול דטמא אינו אלא בשר אשכול גופיה ולא הביצים התלויים באשכול והיכי מייתי ה"ה ראה מבשר אשכול לביצים התלויים באשכול. וע"ק מ"ש ראה מפ"ט שכתב רבינו שאסור לאכלן בחלב והא בפ"ט כתב דמצא ביצים גמורות מותרות לאכלן ואפילו מעורות בגידים כדכתב שם ה"ה. מיהו לזה י"ל דרבינו איירי כאן בביצים שאינם גמורות שכן כתב שעדיין לא פירשו ונגמרו ר"ל לא פירשו ולא נגמרו (כלו' שעדיין לא נגמרו) א"כ שפיר מייתי ראה מהתם דהתם אי שרי לאכול בחלב משום דהם גמורות אע"פ שהם מעורות בגידים אבל שאינן מעורות כי היכי דכתב רבינו כאן לא. ולקושיא ראשונה י"ל דסובר ה"ה דבלישנא קמא בגמרא אין פירוש אשכול בשר אשכול אלא פירוש דתליא באשכול והם ביצים התלויים באשכול ועדיין לא נגמרו ולכך אפילו לרבנן האוכל מהם טמא אבל של ביצים הוו ביצים המעורות בגידים ונגמרו ולכך אמר בגמ' דלא כר' יעקב דלר' יעקב אפילו בגמורות כיון דמעורות בגידים אסורות אבל לרבנן דמותרות לא הוו כבשר ולכך האוכל מהם טהור ואין הפרש בפירוש מן האשכול בין לישנא קמא לבתרא אלא דלקמא הוו ביצים מעורות בגידין ולא נגמרו ולבתרא הוו ביצים מעורות בגידים ונגמרו :

ח בִּיצַת עוֹף טָמֵא שֶׁהִתְחִיל הָאֶפְרוֹחַ לְהִתְרַקֵּם בָּהּ וְאָכְלוּ לֹקֵה מִשּׁוּם אוֹכֵל שְׂרָץ הָעוֹף. אֲבָל בִּיצַת הָעוֹף טָהוֹר שֶׁהִתְחִיל הָאֶפְרוֹחַ לְהִתְרַקֵּם בָּהּ וְאָכְלָהּ מִכֵּן אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

מגיד משנה ביצת עוף טמא. בפרק אי"ט (דף ס"ד) מבואר גבי ביצת השרץ שאם רקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ הארץ כמש"ל ורבינו סבור דה"ה לביצת עוף טמא משום שרץ העוף. אבל הרשב"א ז"ל הקשה עליו מהשרצים הגדלים בפירות במחובר שאינן קרויין שרץ העוף אע"פ שעתידין לצאת ולפרוח ואמר דכל שלא יצא לאויר העולם אינו שרץ העוף ולא שרץ הארץ שהרי אין הביצה גדולי קרקע ולפיכך אע"פ שבביצת השרץ לוקה מדין שרץ הארץ מפני שהן עצמן שרץ הארץ בביצת עוף טמא אינו לוקה והניח הדבר בצ"ע. ובאמת שאין דבריו מוכרחים דאיכא למימר שאני שרצים הגדלים בפירות דכיון שהן גדלים בקרקע לאלתר הוי שרץ ואינן קרויין שרץ העוף עד שיעופו אבל זה שמינו כבר הוא עוף והביצה היא מעוף טמא לאלתר שרקם הוה ליה כשרץ העוף דומיא דביצת השרץ אע"פ שלא שרץ על הארץ: **אבל ביצת עוף טהור וכו'.** שם מבואר דאע"ג דפליגי רבנן עליה דרבי אליעזר ב"י ושרו באפרוחים שלא נתפתחו עיניהם ה"מ כשיצאו לאויר העולם אבל אם לא יצאו לאויר העולם כ"ע מודו דכיון דאיכא ריקום אסור מדרבנן ולזה כתב רבינו מכת מרדות:

לחם משנה ביצת עוף טמא וכו'. כתב ה"ה אבל הרשב"א ז"ל הקשה עליו מהשרצים הגדלים בפירות וכו'. לכאורה נראה דדבריו קשים להולמם ביצת השרץ אמאי לוקה הא לא שרץ על הארץ אלא מפני שהיא גופה שרץ הארץ א"כ גם זו שמינו היא עוף ודאי הביצה גופה היא שרץ העוף. וי"ל דאיכא לאקשו"י בדברי רבינו דהיה לו ללקות משום אוכל עוף טמא דכיון דכשיצא לאויר העולם לוקה משום עוף טמא היה ראוי נמי ללקות משום עוף טמא ומכח זה הקשה עליו הרשב"א דכיון דאתה נותן לו לאו חדש משרץ העוף כיון שעדיין לא יצא ופרח מניין לך לתת לו לאו חדש בשלמא בביצת השרץ אתה נותן בביצה הלאו שיש לאמה שהיא שורץ על הארץ אבל זה הוא לאו חדש. ורבינו סובר דכל זמן שלא יצא לאויר העולם הרי זה כזבובים ויתושים ועובר משום שרץ העוף מכיון דמינו הוי עוף והלאו הוא שרץ העוף אין זה לאו חדש:

ט נִמְצָא עָלֶיהָ קֶרֶט דָּם. אִם עַל הַחֲלָבוֹן זֹרֵק ^[ה] אֶת הַדָּם וְאוֹכֵל אֶת הַשָּׂאֵר. וְאִם עַל הַחֲלָמוֹן ^[ו] אֶסְוֶרָה כְּלָהּ. בִּיצָה ^[ז] הַמוֹזֶרֶת הַנֶּפֶשׁ הַיְפָה תֵּאכְלָנָה :

מגיד משנה נמצא עליה קורט דם וכו'. שם ברייתא (דף ס"ו): נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל השאר אמר ר' ירמיה והוא שנמצא על קשר שלה תני דוסתאי אבוה דרבי אפטוריקי לא שנו אלא שנמצא על חלבון שלה אבל נמצא על חלמון שלה (אפילו) ביצה אסורה מ"ט דשדיא תכלא בכולא. ודעת רבינו דהא דתני דוסתאי פליגא אדרבי ירמיה דאסר בחלבון שנמצא בקשר וחוף לקשר והלכה כדוסתאי להקל בשל דבריהם ועוד דמשמע התם דרב אשי ואביי ס"ל הכי וזה דעת ההלכות שלא הזכירו הא דר' ירמיה וכן דעת הגאונים ז"ל ועיקר. אבל הרשב"א ז"ל כתב פ"א בשם חכמי הצרפתים ז"ל דלא פליגי דוסתאי ור' ירמיה ואמר שיש לחוש לדבריהם ולאסור אף בשנמצא בחלבון כל שנמצא בקשר ונתפשט חוף לקשר ואין מורין להיתר אלא בנמצא בחלבון על הקשר לבד או חוף לקשר ולא נתפשט בקשר והקשר הוא בראש הכד והוא הדבר הנתפש מזרע הזכר וניכר לעין ע"כ דבריו. ודעת רבינו והגאונים עיקר ואין לחוש באיסור של דבריהם אחר קבלת הגאונים ז"ל: **ביצה המוזרת וכו'.** ברייתא שם ביצים מוזרות נפש היפה תאכלם ופירש"י ז"ל ביצים שאינם של זכר (אלא דספני מארעא) אע"פ שישבה עליהן תרנגולת כמה ימים מותרת דלעולם לא יהא בה אפרוח ולזה הסכים הרשב"א ז"ל וכתב דכל ביצה דספנא מארעא אע"פ שנמצא עליה דם בחלמון זורק את הדם ואוכל את השאר ע"כ. ובתחלת ברייתא זו יש במקצת הנוסחאות גיעולי ביצים מותרות ולא נזכר בהלכות ולא בדברי רבינו וכתב הרשב"א ז"ל שהוא לפי שלא היה בגרסאות ספריהם והרבה ספרים יש שאינו בהם ומכל מקום הדבר אמת שכן נמצא במסכת תרומות ובירושלמי ובתוספתא. x ופירושה ביצה שהגעילה אותה התרנגולת מכח הכאה ואינה מעורה בגידין כלל וקמ"ל שאע"פ שלא נגמרה לגמרי מותרת ואין בה משום אבר מן החי:

לחם משנה נמצא עליה קורט דם וכו'. כתב הרב המגיד בסוף דבריו ואין לחוש באיסור של דבריהם אחר קבלת הגאונים ז"ל, כלומר אע"ג דהרשב"א כתב דמחמירים כשני הפירושים מכל מקום אין לחוש לפירוש התוספות כלומר לחומרא של אותו הפירוש דמחמיר בחלבון אלא לפירוש הגאונים לחוד דמחמיר בחלמון יותר מפירוש התוספות ואין לחוש לפירוש התוספות כלל. אבל אין פירוש ה"ה דהתוס' מחמירין יותר מהגאונים דלפירוש התוס' יש קולא בחלמון וחומרא בחלבון ולפירוש הגאונים בהפך:

2 אַפְרוּחַ שְׁנוּלָד אֶף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְּפַתְחוּ עֵינָיו מִתֵּר לְאָכְלוֹ.
בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּטְרָפָה [ח] חֲלָבָה אָסוּר כְּחֵלֵב בְּהֵמָה טְמֵאָה.
וְכֵן בֵּיצַת עוֹף טְהוֹר [ט] שֶׁנִּטְרָף כְּבֵיצַת עוֹף טְמֵא וְאָסוּר:

מגיד משנה אפרוח שנולד וכו'. כבר כתבתי למעלה דפלוגתא דראב"י ורבנן היא ופסקו הגאונים ז"ל כרבנן דשרו כל שיצא לאויר העולם וכן מוכח פ"ק דיו"ט ועיקר: **בהמה טהורה שנטרפה וכו'.** בפרק כל הבשר (דף קט"ז): במשנה גבי כשרה שינקה מן הטריפה מתבאר בפירוש ומבואר ג"כ בגמרא בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב) בדין הוציא העובר את ידו ונשחטה אמו כמו שיתבאר פרק חמישי: **וכן ביצת עוף שנטרף וכו'.** משנה במסכת עדיות (דף ו') דשויין בית שמאי ובית הלל בביצת טריפה שאסורה והובאה פרק אלו טרפות (חולין דף נ"ח) ותחלת המשנה ביצת הנבלה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק מותרת ואם לאו אסורה כדברי בית שמאי ובית הלל אוסרין. ולא הזכיר רבינו איסור זה ונראה שסמך לו על מ"ש בפרק זה בדין לוקחין ביצים מן העכו"ם ואין חוששין להם שמא הם ביצת טריפה או ביצת נבלה וזה מבואר שהוא סבור שביצת נבלה אסורה. ויש מיעוט ספרים כתוב בהן כאן אם נתנבל העוף ונמצא בה ביצה גמורה הנמכרת בשוק הרי זו מותרת וט"ס הוא:

לחם משנה בהמה טהורה שנטרפה וכו'. כתב ה"ה כמו שיתבאר בפרק חמישי. היינו כדין עובר שהוציא אבר ונאסר האבר ואח"כ נולד וכו':

יא אפרוח שנולד מביצת טרפה מתר שאין מינו טמא. הנה העוף ספק טרפה כל הביצים שתלד בערמה ראשונה משהיו אותן. אם טענה ערמה שניה והתחילה לילד התרו הראשונות שאם היתה טרפה לא היתה יולדת עוד. ואם לא ילדה הרי הן אסורות:

ההראב"ד אפרוח שנולד וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מה ראה לשנות הטעמים שפירשו בו חכמים שהם מתוקנין יותר מכולם כי ביצת טרפה אינה ממין טמא ואסורה והטעם שפירשו בו לאימת קא גביל לכי קא מסרחא וכי מסרח עפרא בעלמא הוא. עכ"ל:

מגיד משנה אפרוח שנולד מביצת וכו'. מסקנא דגמרא בתמורה פרק כל האסורין (דף ל"א) ונזכר כאן בהלכות מאי טעמא דכמה דלא מסרח לא גביל ובעידנא דקא גביל עפרא בעלמא הוא. ועל מה שכתב רבינו שאין מינו טמא. כתוב בהשגות א"א מה ראה לשנות הטעמים וכו'. ואין זו השגה כלל שרבינו כתב זה להוציא אפרוח של ביצת עוף טמא שישב עליו עוף טהור שאסור ודאי ולוקין עליו ואין אומרים בו לאימת מסרח לכי גביל דכיון דמינו טמא אסור הוא ולא רצה רבינו לתת טעם לחלק בין ביצת טריפה לאפרוח שלה אלא

לחלק בין אפרוח ביצת טריפה לאפרוח ביצת טמאה ויפה כיון: **היה העוף ספק וכו'.** מסקנא דגמי בפי' אלו טרפות (דף נ"ז נ"ח) ונוכר בהלכות. ועוד יתבאר דין זה פרק י"א מה' שחיטה:

יב חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵינוֹ נִקְפָּה וְעוֹמֵד כְּחֵלֶב הַטְּהוֹרָה. וְאִם נִתְעַרַב חֵלֶב טְמֵאָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה כְּשֶׁתַּעֲמִיד אוֹתוֹ יַעֲמוֹד חֵלֶב הַטְּהוֹרָה וַיֵּצֵא חֵלֶב הַטְּמֵאָה עִם הַקּוֹם שֶׁל גְּבִינָה:

מגיד משנה **חלב בהמה טמאה אינו נקפה וכו'.** בע"ז פרק אין מעמידין (דף ל"ה) כמו שיתבאר משנה ואלו דברים של עכו"ם אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו והקשו למאי נוחש לה אי משום איחלופי טהור חיוור טמא ירוק ואי משום אערובי (ניקום דאמר מר חלב) טהור עומד טמא אינו עומד ותירצו אי דקא בעי ליה לגבינה הכי נמי פירוש שמן הדין יהיה מותר והבי"ע דבעי ליה לכמכא פי' לכותח שאינו רוצה החלב להעמידו והקשו ונישקול מיניה קלי וניקום (פי' יקח מעט ויבדוק אם הוא עומד) ותירצו כיון דבטהורה נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה השתא דאתית להכי גבינה נמי x (אפי' תימא דקא בעי ליה לגבינה) איכא דקאי ביני אטפי פי' בין הגומות. ורבינו לא חשש לטעם זה בגבינה כמו שיתבאר:

יג וּמִפְּנֵי זֶה יִתֵּן הַדִּין שְׁכָל חֵלֶב הַנִּמְצָא בְּיַד עֲכוּ"ם אָסוּר שְׁמָא עָרַב בּוֹ חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה. וּגְבִינַת הָעֲכוּ"ם מְתַרְתֵּת שְׁאִין חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה מִתְגַּבֵּן. אָבֵל בִּימֵי חֲכָמֵי מִשְׁנָה גָזְרוּ עַל גְּבִינַת הָעֲכוּ"ם וְאָסְרוּם מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּעוֹר קִבָּה [ג] שֶׁל שְׁחִיטָתוֹ שֶׁהִיא נְבֵלָה. וְאִם תִּיאַמַּר וְהֲלֹא עוֹר הַקִּבָּה דָּבָר קָטָן הוּא עַד מְאֹד בְּחֵלֶב שֶׁעֲמַד בּוֹ וְלָמָּה לֹא יִבָּטֵל בְּמַעוֹטוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַמַּעֲמִיד הַגְּבִינָה. וְהוֹאִיל וְדָבָר הָאָסוּר הוּא שֶׁהַעֲמִיד הָרִי הַכֹּל אָסוּר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

מגיד משנה **אבל בימי חכמי משנה וכו'.** שם במשנה (דף כ"ט): שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע וכו' מפני מה אסרו גבינת העכו"ם א"ל שמעמידין אותה בקיבה של נבלה וכו'. ובגמרא (דף ל"ה) נתנו בה האמוראים טעמים הרבה ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה וטעם הזה נזכר

בהלכות ולא חשש רבינו לטעמים אחרים שהאחד הוא לפי שא"א בלא צחצוחי חלב. פירוש ואפשר שהוא טמא. והאחד הוא לפי שמחליקין פניה בשומן חזיר לפי שלשני טעמים אלו יש להקשות יבטל במיעוטו וכן הקשה הרב רבינו יוסף הלוי ז"ל לטעמיה דשמואל ותירץ דכיון דאוקמי קא מוקים אינו בטל וכיוצא בזה נזכר בגמ' שם למעלה מזה. וז"ש רבינו וא"ת והלא עור הקיבה וכו'. ומ"מ יש מן המפרשים ז"ל שפירשו שאין הולכין באיסורין אלו של עכו"ם אחר נתינת טעם שחכמים רצו להרחיק מאכליהם ולא אמרו שיהיה חשש בנותן טעם בדוקא והביאו ראיה לזה וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ולדבריהם הטעמים האחרים קיימים הם זהו דעת הראב"ד ז"ל בהשגות:

יד גְּבִינָה שְׁמַעְמִידִין אוֹתָהּ הָעֶכוּ"ם בְּעֶשְׂבִים אוֹ בְּמֵי פִרוֹת כְּגוֹן שֶׁרֶף הַתְּאֵנִים וְהָרִי הֵן נִכְרִין בְּגְבִינָה הוֹרוּ מִקְצַת הַגְּאוּנִים שֶׁהִיא אֲסוּרָה. שְׂכָבֵר גָּזְרוּ עַל כָּל גְּבִינַת הָעֶכוּ"ם בֵּין שֶׁהַעֲמִידוֹהָ בְּדָבָר אֲסוּר בֵּין שֶׁהַעֲמִידוֹהָ בְּדָבָר הַמְּתָר גְּזָרָה [כ] מְשׁוּם שְׁמַעְמִידִין אוֹתָהּ בְּדָבָר הָאֲסוּר:

מגיד משנה גבינה שמעמידין אותה הנכרים וכו'. דעת הגאונים ז"ל הוא דעת נכון כיון שהגבינה נאסרת במנין אע"פ שבטל טעם לא בטלה גזירה שכל דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו כדאיתא פ"ק דיו"ט (דף ה') וכ"כ האחרונים ז"ל שאפי' במקומות שידוע שמאוס להם חלב טמא ולא יערבוהו וידוע שאין מחליקין פניה בשומן חזיר לפי שאוכלין אותם בימים שהבשר אסור להם וידוע שמעמידין אותה בצייצי הפרחים אעפ"כ גבינה שלהם אסורה מפני דבר שנאסר במנין:

כסף משנה גבינה שמעמידים אותה העכו"ם בעשבים וכו' הורו מקצת הגאונים שהיא אסורה וכו'. משמע שכך היא דעת רבינו שאל"כ הי"ל להביא דברי החולקים עליהם:

לחם משנה גבינה שמעמידין אותה העכו"ם בעשבים או במי פירות וכו' והרי הן ניכרין בגבינה הורו מקצת הגאונים שהיא אסורה וכו'. כתב ה"ה שכל דבר שנאסר במנין וכו'. וא"ת למה ליה הך טעמא תיפוק לי דעדיין לא נתבטל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא גזרו כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא

מי שיעמיד בדבר איסור שידוע שמאוס להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר
במנין צריך מנין אחר להתירו :

טו האוכל גבינת העכו"ם או חלב שחלבבו עכו"ם ואין ישראל
רואהו מפין אותו מפת מרדות. החמאה של עכו"ם מקצת
הגאונים התירוה שהרי לא גזרו על החמאה וחלב הטמאה
אינו עומד. ומקצת הגאונים ^{טז} אסרוה מפני צחצוחי חלב
שישאר בה. שהרי הקום שבחמאה אינו מערב עם החמאה כדי
שיבטל במעוטו. וכל חלב שלהן חוששין לו שפא ערבו בו חלב
בהמה טמאה :

מגיד משנה האוכל גבינת העכו"ם וכו'. זה ידוע שבכל איסור של דבריהם יש
מכת מרדות וכבר הזכרתי זה בכמה מקומות : החמאה של עכו"ם וכו'. מכאן
אתה למד שדעת הגאונים ז"ל הוא שאומרים באיסורי מאכלי עכו"ם בטול
שלא החמירו בהם יותר מדם וחלב והוצרכו לאסור החמאה מפני שהקום
שבחמאה אינו מעורב עם החמאה שיבטל עמו כלום וכיון שאפשר להפרישו
מן החמאה הרי כל החמאה אסורה שאין מתירין החמאה ואוסרים הקום
שלא תהיה גזירת חכמים מתקיימת וזהו לדבריהם הטעם שאמרו בגמרא
דקאי ביני אטפי והוא עומד לבדו ולפיכך אינו בטל במיעוטו ומפני כך אסרו
כל הגבינה. אבל לפי שיטת האחרונים ז"ל אין צורך לזה אלא הרי החמאה
אסורה מפני שאפשר שיש בה מיעוט חלב טמא וכבר אמרנו שאף בלא נתינת
טעם אסור :

כסף משנה החמאה של עכו"ם וכו'. כתב הרשב"א בת"ה על דברי רבינו
הטעם שכתב באיסור החמאה מפני שהקום שבחמאה אינו מעורב עם החמאה
שיבטל במיעוטו אינו מחוור כלל שהביטול ברוב בעלמא אינו מצד שהמיעוט
מתערב ברוב שהרי חטים של תרומה שנפלו לתוך החולין או גרוגרות של
תרומה שנפלו לתוך החולין אע"פ שזה עומד בפני עצמו וזה עומד בפני עצמו
בטלי בשיעורן שכל שאין אתה יכול לברור דבר מתוך דבר אילו היית אוסר
הרוב מפני המיעוט נמצא שאין המיעוט בטל אלא לח בלח כגון יין או שמן או
כיוצא בזה וגדולה מזה אמרו בשתי קופות בשתי עיירות שמצטרפות ומעלות
את האיסור כל שכן בקום דחמאה שאי אתה יכול לברור אותו מתוך החמאה
ולסלקו ורוב כל האיסורים המתפשטים והמתבטלים ברוב בטלים בכיוצא
בזה אלא שלא הלכו בדברים אלו אחר הרוב או אחר נ"ט כמו שכתבנו עכ"ל.
ול"נ דלדעת רבינו ז"ל דלא דמי לחטים או גרוגרות של תרומה שנתערבו

בחולין אע"פ שזה עומד בפני עצמו וזה עומד בפני עצמו מ"מ אין האיסור ניכר כלל אבל בחמאה הוי האיסור ניכר דהיינו הקום אלא שא"א לברור אותו ולסלקו מן החמאה ולפיכך אינו בטל: כתב הרב המגיד ראיתי מי שהקשה לדעת רבינו א"כ חלב שלהם יהא מותר לגבן ממנו גבינה וכו' ואני תמה על קושיא זו דלפי דעת רבינו ודאי אה"נ וכ"ש הוא וכו' אבל אם לקח חלב שלהם ועשה ממנו גבינה ואח"כ בישל אפשר לדעת רבינו שהוא מותר וכו'. ואני תמה על דבריו שבא ליישב על דברי רבינו בדבר שהוא מוקצה מן הדעת מחמת איסורו להתיר גבינה שנעשית מחלב שחלבו עכו"ם ע"י בישול. ועוד ק"ל בלשונו שתחלה אמר דלפי דעת רבינו ודאי אה"נ וכ"ש הוא ואח"כ כתב אפשר לדעת רבינו שהוא מותר. מיהו בהא אפשר לומר שבתחלת דבריו מיירי לענין חמאה ובסוף מיירי לענין גבינה מ"מ קושיא קמייתא קשיא. לכן נ"ל דכשם שנגזרה גזירה על גבינת העכו"ם ומש"ה אין לה שום תקנה דלמ"ד משום צחצוחי חלב כשנתיישנה ה"ל למישרי שכבר כלו צחצוחי חלב ובגמרא משמע דישנה נמי אסורה וטעמא משום דכיון דגזרו בה רבנן לא פלוג במילתייהו שסתם גזרו על גבינת העכו"ם בין שיש בה צחצוחי חלב בין שאין בה והילכך אם בישלה עד שהלכו צחצוחי חלב שבה עדיין באיסורה עומדת ותוספתא דקתני דשלוקה נלקחת מכל מקום לא מן העכו"ם קאמר אלא מישראל שאינו מומחה דומיא דרישא דמיירי בישראל אלא דהתם במומחה וסיפא בשאינו מומחה דכיון דישראל הוא אע"פ שאינו מומחה לא גזרו על גבינותיו אלא דכל היכא דאיכא למיחש לצחצוחי חלב אין לוקחין ממנו דחיישינן דילמא מחלב טמאה ניהו וכי כלו להו דתו ליכא למיחש למידי לוקחין ממנו דאינו בכלל גזירה אבל גבינת העכו"ם אע"פ שנודע שכלו כל צחצוחי חלב שבה אסור לפי שסתם גזרו על גבינות העכו"ם בכל גוונא כמו שכתבתי ה"נ חלב של עכו"ם גזרו עליו ואסרוהו סתם משום חשש תערובת חלב טמא בכל גוונא אסרוהו ללקחו מהם ולאכלו בשום ענין אפילו לעשות ממנו גבינה או חמאה ולבשלן עד שיכלו צחצוחי חלב שבהם דלא פלוג רבנן בגזירתם מיהו היינו בלוקח החלב עצמו שבו נגזרה גזירה אבל חמאת עכו"ם שלא מצינו שגזרו עליה למה תאסר אם אין בה צחצוחי חלב ותדע דחמאת עכו"ם עדיפא מחלב עכו"ם שהרי סמ"ק התיר חמאת עכו"ם אפילו בלא בישול ולא התיר ליקח חלב עכו"ם כדי לעשות ממנה חמאה דא"כ לא הוה שתיק מיניה א"ו כדאמרן דחלב עכו"ם בכל גוונא גזרו שלא יקחנו מהם אפילו לעשות ממנו חמאה אבל על החמאה שלהם לא גזרו:

לחם משנה **החמאה של עכו"ם מקצת הגאוניס התיירוה וכו' ומקצת הגאוניס אסרוה וכו'.** כתב ה"ה והוצרכו לאסור החמאה משום הקום שבחמאה. נראה דדעתו לתרץ הפך ממה שתירץ הרב כ"מ לקושיית הרשב"א שהקשה מגרורות או חטים שנתערבו בחולין דלתרץ זה כתב דשאני התם דבטלים

מפני שהם מעורבים אבל שאין מעורב אין ראוי שיתבטל וכי תימא נתיר החמאה ונאסור הקום לא ישמעו לנו ולא תהיה גזירת חכמים מתקיימת, והרב כ"מ תירץ בהפך :

טז יראה לי שאם לקח חמאה מן העכו"ם ובשלה עד שהלכו להן צחצוחי חלב הרי זו מתקרת. שאם תאמר נתערבו עמון ונתבשלו כן בטלו במעוטים. אבל החמאה שבשלו אותה עכו"ם אסורה משום געולי עכו"ם כמו שיתבאר :

מגיד משנה יראה לי שאם לקח חמאה מן הנכרי וכו'. זה נמשך אחר מה שנתבאר למעלה שרבינו סבור שכל שאין בו נתינת טעם מותר והגבינה האסורה א"א לה בשום תיקון מפני שהדבר האוסרה הוא המעמיד ואינו בטל במיעוטו וכמו שנתבאר למעלה. וראיתי מי שהקשה לדעת רבינו א"כ חלב שלהם יהא מותר לגבן ממנו גבינה או לעשות ממנו חמאה ויבשל עד שילכו ממנו צחצוחי חלב. ואני תמה בקושיא זו דלפי דעת רבינו ודאי אה"נ וכ"ש הוא ממ"ש ז"ל שאע"פ שנעשית החמאה בידי נכרים מחלב שלהם מותרת בבישול כ"ש חמאה או גבינה שעשה ישראל מחלב שלהם שמותר בבישול לדעתו ז"ל, וכבר הזכרתי למעלה הסוגיא שאמרו אי דקא בעי ליה לגבינה ה"נ ואע"פ שבמסקנא אמרו גבינה נמי איכא דקאי ביני אטפי כבר ביארתינו לפי שיטת הגאונים ז"ל שאינו בטל מפני שעומד בעינו בגבינה אבל אם לקח חלב שלהם ועשה ממנו גבינה ואח"כ בשל אפשר לדעת רבינו שמותר א (והוא דעת רבי') ונמצא בתוספתא פ' אין לוקחין גבינה אלא מן המומחה ושלוקה נלקחת בכל מקום ע"כ. וזה נראה סיוע לדעתו ז"ל. ובהשגות א"א הכל הבל ורעות רוח שכל האיסורין הנוהגין בגבינה נוהגין בחמאה ומ"ש שהלך האסור ונתמעט ונתבטל כמה מכוער הדבר שנסתלק מהם חשש איסור מפני בטולו ברוב עכ"ל. וזה כפי שיטת האחרונים ז"ל שאמרו שאין הולכין בהן אחר הרוב ואין איסורין אלו בטלין ואע"פ שאינו אלא חשש של דבריהם דמדאורייתא חד בתרי בטיל וכ"ש שהוא ספק אם יש שם חלב טמא כלל והיה אפשר לומר דבדרבנן מבטלין איסור לכתחלה וכ"ש בבשול החמאה שצחצוחי החלב שבה כלין אעפ"כ הם ז"ל סבורין דבכל גוונא אסור וכ"כ הרשב"א ז"ל :

כסף משנה מ"ש רבינו שאם לקח חמאה מן העכו"ם ובישלה עד שהלכו צחצוחי חלב הרי זה מותרת. משמע לכאורה דנקט לישנא דדיעבד לומר דלכתחלה אסור לעשות כן וק"ל שאין מבטלין איסור לכתחלה. ויותר נראה לומר דלישנא דדיעבד דנקט לאו דוקא דלכתחלה נמי שרי וטעמא משום דאין

ידוע שיהא מבטל איסור בכך דהא איכא ספיקי טובא חדא דילמא לא היה כאן תערובת חלב טמא כלל ואת"ל שנתערב שמא לא נשאר ממנו בחמאה זו כלום ואת"ל שנשאר שמא כשנתבשל ניתך ע"י אש הילכך אין לאסור משום מבטל איסור: **ומ"ש שאם תאמר נתערבו בה ונתבשל הכל בטלו במיעוטן** ה"ק אם בשלה עד שהלכו צחצוחי חלב כלומר שניתכו ע"י האש מותרת. וא"ת מי מודיענו שהלכו שמא עדיין ישנם שם ומה שאינם נראים הוא מפני שנתבשלו ונתערבו עם החמאה. תשובתך דאפילו את"ל כן מותרת היא שהרי כיון שמעורבין בה ואינם ניכרים בטלו במיעוטן. והשתא אי"ש מ"ש דלכתחלה נמי שרי לבשלה כיון שכל עיקר כוונתו בבישולה אינו אלא כדי שיותכו הצחצוחים באש ולא ישארו בה כלל ובהכי ניחא מה שהשיגו הראב"ד וכתב ומ"ש שהלך האיסור ונתמעט ונתבטל כמה מכווער הדבר שנסתלק מהם חשש איסור מפני ביטולו ברוב עכ"ל. שאין הכוונה בבישול אלא להתיך ולכלות האיסור אלא שבא לומר שאם במקרה לא יכלו וישאר איזה דבר מהם בטיל ברוב ואין זה לוקח חשש איסור לבטלו ברוב כדברי הראב"ד: **ומ"ש אבל החמאה שבשלו אותה עכו"ם אסורה משום גיעולי עכו"ם**. לטעמיה אזיל דסבר דסתם כלי עכו"ם הם בני יומן כמו שיתבאר בסוף הלכות אלו אבל לדעת כל שאר הפוסקים שסוברים דסתם כלי עכו"ם אינם בני יומן אינה נאסרת משום גיעולי עכו"ם דאין כאן גיעול דכיון שאין הכלים בני יומן נ"ט לפגם הוא:

לחם משנה יראה לי שאם לקח חמאה וכו'. נראה דהך יראה לי לא הוי אלא לפי דברי הגאונים שחששו לטעם צחצוחי חלב ורבינו לא חשש לסברתם וכבר כתב ה"ה לעיל דסברתו דאינו חושש לטעם זה משום דבטל במיעוטו: **יראה לי שאם לקח חמאה וכו'.** כתב ה"ה וראיתי מי שהקשה לדעת רבינו אי"כ חלב שלהם וכו'. הקשו משום דמה שכתב רבינו יראה שאם הכוונה הוא כפירוש בתרא דהרב כ"מ דאפילו לכתחלה מותר לעשות כן ומפני כן הקשו דאם כן חלב שלהם יהא מותר לגבן ממנו וכו'. עוד כתב ה"ה ז"ל דלפי דעתו ודאי אה"נ וכ"ש הוא, הקשה הרב כ"מ דדברי ה"ה סותרים דבתחלה כתב דהוא כ"ש ואחר כן כתב אפשר לדעת רבינו שהוא מותר ותירץ שבתחילה איירי לענין חמאה ולבסוף לענין גבינה. ול"נ שא"א לומר כן שהרי לעיל כתב כ"ש חמאה או גבינה שעשה ישראל וכו' משמע דכ"ש קאי נמי אגבינה. ולעיקר קושייתו נ"ל לתרץ דמה שכתב לעיל כ"ש הוא ודאי שסובר רבינו כן מכ"ש דדין של חמאה שכתב שכיון שבחמאה שנעשית בידי עכו"ם סובר רבינו כן כל שכן דסבר כן בחמאה וגבינה שעשה ישראל מחלב שלהם. אבל מ"ש למטה אפשר הוא בערך סוגיות הגמרא וכן הוא תחלת דבריו ואע"פ שבמסקנא אמרו גבינה נמי וכו' וה"ק אע"פ שבמסקנא חששו לטעם דביני אטפי כבר ביארתינו לפי שיטת הגאונים אבל אם לקח וכו' אפשר לפי סוגית ההלכה לפי מה שסובר

רבינו שהוא מותר כלומר אין כאן קושיא מסוגית הגמרא, ומ"ש אפשר לדעת רבינו ר"ל אפשר להיות כן מן הסוגיא לפי מה שסבור רבינו ומה שאמר ה"ה ז"ל אפשר לדעת רבינו שמותר והוא דעת רבינו נראה דט"ס הוא וצריך להגיה אפשר לדעתם שמותר והוא דעת רבינו, והלשון משמע כן דהזכיר רבינו תרי זימני והרב מהר"י קארו רצה לישב הגירסא. עוד כתב הרב כ"מ ותוספתא דקתני בשלוקה נלקחת מ"מ לא מן העכו"ם קאמר. משמע דסובר דהרב המגיד אית ליה דהך תוספתא איירי בנלקחת מן העכו"ם וא"א לומר כן דאם כן קשה לרבינו אמאי שלוקה נלקחת מן העכו"ם ניחוש שמא העמיד אותה בעור קיבת נבלה אלא ודאי סובר ה"ה דאיירי בישראל שאינו מומחה וראיה דמייתי הוא דהוה לנו לחוש דילמא לקח חלב מן העכו"ם ועשה ממנו גבינה אלא ודאי דכיון דהיא שלוקה וכבר נתבשלה הרי היא נלקחת. ומ"מ קשה דאין זו ראיה מכרחת לענין שיהא מותר לעשות כן לכתחילה דהתוספתא לא אמרה אלא שהיא כבר שלוקה אבל ליקח חלב לכתחילה או גבינה ולשלוקה ישראל מכאן אין ראיה אלא שהרב המגיד לא חשש להביא אלא סיוע קצת לדעת רבינו ז"ל. וזה כפי שיטת האחרונים ז"ל והרב המגיד הביא השגת הר"א ז"ל שכתוב בה שנסתלק מהם חשש אסורו מפני ביטולו ברוב ומפני כן הבין בדבריו שהשיג שאין הולכים בביטולים אלו אחר הרוב וכן בפרק ט' מהלכות אלו גבי חשש זה אסרו גבינת העכו"ם כתב דברי רבינו אבן מיגש ז"ל הם אבל אנו אין צריכין לכך שאין הקושיא צריכה תירוץ ע"כ. משמע דאית ליה כשיטת האחרונים שאין הולכים באיסורים אלו אחר הרוב. אבל הרב כסף משנה הביא בלי השגת הר"א ז"ל וז"ל ומ"ש שהלך האיסור ונתמעט ונתבטל כמה מכוער הדבר (שנקנה) [שנסתלק] מהם חשש איסור מפני ביטולו ברוב ע"כ. ולפי זה משמע דכוונתו להשיג דאיך מבטלין איסור לכתחילה וכן הבין הרב בעל כסף משנה לשון ההשגה, ואפשר שזהו מה שהזכיר ה"ה ז"ל בסוף דבריו והיה אפשר לומר דבדרבנן מבטלין איסור לכתחילה וכי' לרמז שאין זה קשה לו להר"א ז"ל:

י **ישראל שישב בצד העדר של נכרי ובא הנכרי והביא לו חלב**
מן העדר אף על פי שיש בעדר בהמה טמאה הרי זו מתר. ואף
על פי שלא ראה אותו חולב. והוא שיקול לראותו כשהוא חולב
כשיעמד. שהנכרי מתירא לחלב מן הטמאה שפא יעמד ויראה
אותו:

מגיד משנה **ישראל שישב בצד וכו'.** משנה וגמרא שם (דף ל"ט:) ומתבאר מדברי רבינו דדוקא כשהנכרי חולב לצורך ישראל ויודע שחלב טמא אסור לנו

ולפיכך מתיירא לחלוב מן הטמאה שמא יעמוד ויראה אותו הא לאו הכי ודאי
חיישינן כל שיש טמאה בעדרו ופשוט הוא :

יח בַּיְצָה שְׁשָׁנֵי רְאֵשֶׁיָהּ כַּדִּין או שְׁשָׁנֵי רְאֵשֶׁיָהּ חֲדָיִן. או שְׁהָיָה
חֲלָמוֹן מִבְּחוּץ וְחֲלָבוֹן מִבְּפָנִים בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַּיְצָת עוֹף טָמֵא.
רְאֵשֶׁה אֶחָד כֹּד וְרְאֵשֶׁה אֶחָד חֵד וְחֲלָבוֹן מִבְּחוּץ וְחֲלָמוֹן
מִבְּפָנִים. אֶפְשָׁר שֶׁהִיא בַּיְצָת עוֹף טָמֵא וְאֶפְשָׁר שֶׁהִיא בַּיְצָת עוֹף
טָהוֹר. לְפִיכָךְ שׂוֹאֵל לְצִיד יִשְׂרָאֵל שְׂמוֹכְרָהּ. אִם אָמַר לוֹ שֶׁל עוֹף
פְּלוֹנִי הוּא [מ] וְעוֹף טָהוֹר הוּא סוֹמֵךְ עָלָיו. וְאִם אָמַר שֶׁל עוֹף
טָהוֹר וְלֹא אָמַר לוֹ שְׂמוֹ * אֵינּוּ סוֹמֵךְ עָלָיו :

ההראב"ד **אינו סומך עליו.** כתב הראב"ד ז"ל דבריו אינם אלא בישראל
שאינו מוחזק בנאמנות אבל מוחזק בנאמנות שאינו מכניס עצמו על הספק
לוקחין ממנו בסתם. עכ"ל :

מגיד משנה **ביצה ששני ראשיה כדין וכו'.** ברייתא פרק אלו טריפות (חולין
דף ס"ד) ומסקנא דגמרא דסימני ביצים טהורים אינן ידועים וברייתא הכי
קתני שני ראשיה כדין או שני ראשיה חדין או חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים
ודאי טמאה רישיה חד חד ורישיה חד כד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואמר
לך של עוף פלוני וטהור הוא סמוך עילויה בסתמא לא תסמוך עילויה. **וכתב**
רבינו שואל לצייד הישראל וכו'. ובהשגות א"א דבריו אינם אלא בישראל
וכו'. ודברים פשוטים הם לא היה צריך לכתבם שכבר ביאר רבינו כן בסמוך
בביצי דגים שאם היה אדם שהוחזק בכשרות נאמן ולוקחין ממנו כל דבר :

יט לְפִיכָךְ אֵין לּוֹקְחִים בַּיְצִים מִן הָעֶכּוֹ"ם אֶלָּא אִם הָיָה מִכִּיר
אוֹתוֹן וַיֵּשׁ לוֹ בְּהוֹן טְבִיעוֹת עֵין שֶׁהוֹן בַּיְצִי עוֹף פְּלוֹנִי הַטָּהוֹר. וְאֵין
חוֹשְׁשִׁין לָהּוֹן שְׂמָא הוֹן בַּיְצִי טְרַפָּה או בַּיְצִי נְבִלָה. וְאֵין [מ] לּוֹקְחִין
מִן הָעֶכּוֹ"ם בַּיְצָה טְרוּפָה כָּלָל :

מגיד משנה **לפיכך אין לוקחין וכו'.** נראה מדברי רבינו בביאור שאע"פ שא"ל
הנכרי מעוף פלוני וטהור הוא אינו סומך עליו א"כ הוא עצמו מכירה ומה
ששנינו בברייתא לוקחין ביצים בכ"מ ואין חוששין לא משום נבילות ולא
משום טריפות ואוקימנא לה באומר של עוף פלוני וטהור הוא דוקא בישראל
שאינו מוחזק בכשרות אבל בעכו"ם לא סגי אלא במכירן לפי שאין עדות כלל

לעכו"ם ואפי' מסיח לפי תומו אלא בעדות אשה. ומ"מ במכירן אין לחוש לנבלות ולטריפות כמו ששנינו בברייתא וטעמא משום דהוה להו מיעוטא דמיעוטא. אבל הרמב"ן ז"ל כתב דכל שאמר של עוף פלוני וטהור הוא אפי' עכו"ם נאמן דלא מרע נפשיה כל היכא דלא מצי לאישתמוטי וז"ש אין לוקחין מהן ביצים טרופות הא שלימות לוקחין והיינו בכה"ג דאמר של עוף פלוני וטהור הוא. ולדעת רבינו מה שהוצרכו לומר שאין לוקחין ביצים טרופות מהן הוא במכיר שהן ממין עוף טהור והטעם מפני שחוששין שמא טריפה היתה וישראל מכרה לו כדאיתא התם בהדיא וז"ש רבינו אין לוקחין מהן ביצים טרופות כלל וזהו דעתו ז"ל. וכתב הרשב"א ז"ל ועכשיו נהגו ליקח ביצים מן הנכרים בסתם לפי שאין המינין הטמאין מצויין אצלנו ואין רגילות שום אדם למכרם, עכ"ל. וטעם אחר יש לי לומר לפי שאין לוקחין אלא ביצי תרנגולת ואווז והן ניכרין בטביעות העין וכדברי רבינו. עוד כתב בדין ביצה טרופה דוקא כשהיא בפני עצמה שחזותה מוכיח עליה שמטריפה היתה וישראל טרפה ומכרה לו אבל מצא פת ביד פלטר נכרי שטחו פניו בביצים מותר ללוקחו ממנו שרובן מן השלמים הן ואין חוששין למיעוט מן הנותרים ע"כ דבריו ז"ל:

לחם משנה לפיכך אין לוקחין ביצים וכו'. רבינו גורס בברייתא (דף ס"ג): לוקחין ביצים בכל מקום ולא גריס מן העכו"ם ולהכי מפרשה בישראל שאינו מוחזק בכשרות אבל מן העכו"ם אין לוקחין. וקשה על זה מאי דפריך בגמרא (דף ס"ד) וכה"ג מי זבינן מינייהו והתניא אין מוכרין וכו' דמאי פריך מאי דאמר בברייתא דלוקחין היינו מישראל שאינו מוחזק בכשרות אבל מן העכו"ם אין לוקחין וברייתא דמייתי איירי בעכו"ם. ואולי יש לתרץ לדעת רבינו דברייתא דאין לוקחין מן העכו"ם ביצים טרופות משמע ליה אפי' במכיר שהוא ממני עוף טהור וכדפירש ה"ה משום החששא דנבילה וטריפה וברייתא דלוקחין בכ"מ משמע ליה אפילו אם אינו יודע אם מהעוף טמא או טהור ודי כשיאמר של עוף פלוני וטהור ולהכי פריך דלא מעלינן דרגא כולי האי מישראל שאינו מוחזק בכשרות לעכו"ם דישראל אפילו שאינו יודע זה ממין טמא או טהור וכן איכא חששא אחרת דאפילו הוא מעוף טהור דילמא הוה מנבילות וטריפות לא חיישינן להני תרי חששי ולוקחין ממנו טרופות ובעכו"ם אפילו חדא חששא חיישינן דאף על פי שידענו שהוא ממני טהור חיישינן דילמא הוה נבילה או טריפה והיינו פירכא דפריך גמרא:

ב בְּיַצִּי דָּגִים סִימְנֵיהֶם [ס] כְּסִימְנֵי בְּיַצִּי הָעוֹף. אִם הָיוּ שְׁנֵי רְאשֵׁיהָ כְּדִין אוֹ חֲדָין טְמֵאָה. אֶחָד כֹּד וְאֶחָד חֵד שׁוֹאֵל

לְיִשְׂרָאֵלִי הַמּוֹכֵר. אִם אָמַר לוֹ אֲנִי מְלַחֲתִים וְהוֹצֵאתִים מִדָּג
טְהוֹר אוֹכֵל עַל פִּיו. וְאִם אָמַר לוֹ טְהוֹרִין הֵם אֵינוֹ נֶאֱמָן אֱלֹא
אִם כֵּן הָיָה אָדָם שֶׁהִחֲזִק בְּכִשְׁרוֹת :

מגיד משנה ביצי דגים סימניהם וכו'. דעת רבינו שאע"פ שבסוגיא שבפי אין מעמידין (דף מ') נראה שסימני ביצי דגים דאורייתא מן הברייתא שהביאו שם כסימני ביצים כך סימני קרבי דגים כיון דבא"ט אסיקו (דף ס"ד) דסימני ביצים לאו דאורייתא ה"ה לסימני קרבי דגים וכן דעת ההלכות שכתבו ההיא דאמרי' פ' אין מעמידין קרבי דגים ועוברים אין נקחין אלא מן המומחה ולא העמידוה דוקא בשנמוחו אלא אפי' לא נימוחו אין סומכין אסימנין ואמרו שם אין שם מומחה מאי א"ר יהודה כיון דאמר אני מלחתים מותרין וזה דעת קצת מן האחרונים ז"ל ועיקר להחמיר בשל תורה. ואמרו בגמ' שם גבי הא דעוברין אין נקחין אלא מן המומחה דהיינו בביצים מכלל דדג טמא אית ליה עובר ורמינהו דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים (ואמרו ר' דוסתאי) סמי מכאן עוברין אמר ליה ר' זירא לא תסמי תרוייהו מטילי ביצים נינהו אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים ואח"כ הקשו למה לי מומחה ליבדוק בסימנין דתניא כסימני ביצים כך סימני קרבי דגים ותמהו סימני דגים סנפיר וקשקשת כתיב בהו אלא (אימא) כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים וכו' ולר' דוסתאי דאמר סמי מכאן עוברים וכו' כך סימני קרבי דגים היכא משכחת לה בשלפוחא פ"י היכא משכחת לה שיהיה סימן לקרבי דגים בראשו אחד חד וראשו אחד כד בשלפוחא באותן שיש להן שלפוחית שהיא האם שקורין וישיגי"א ושלפוחית זו של דג טהור הוא כך וכל הקרבים דבוקים בה ונכרין על ידה. והנה רבינו פסק כר' זירא דאמר דדג טמא יש לו ביצים אלא שמטילין מבפנים ומתהוין במעיו לדגים גמורים וברייתא הכי קתני כך סימני עוברי דגים וכבר נתבאר שסימנין אלו אינן דאורייתא. ובקרבי דגים לא כתב רבינו דבר דאליבא דר' זירא לא מיתני בהו שום סימן בגמרא כלל. והרשב"א ז"ל פסק כר' דוסתאי דאמר דדג טמא לית ליה ביצים כלל וביצי הדג נקחים מכל אדם ותמה הוא היאך פסק להקל בשל תורה בלא טענה מוכרחת ועוד שהגירסא ברוב הספרים בחולין כך סימני עוברי דגים וכו' זירא ודברי רבינו עיקר. ומצאתי מפורש כן בירושלמי בפי' אין מעמידין שהעלו כר' זירא בביאור. ומה שהצריכו לומר בדגים אני מלחתים ובעוף די באומר של עוף פלוני וטהור הוא מסתברא משום שהדגים המלוחין באין מארץ מרחק מצי לאשתמוטי טפי מביצים צריך שיאמר אני מלחתים וז"ש שם בגמ' שצריך שיאמר אלו דגים ואלו קרביהם. וכבר ביארתי למעלה בביצים שדעת רבינו דבעכו"ם לא סגי במידי וכן דעתו כאן בודאי. ויש מי שכתב שישראל החשוד למכור טמא בטהור הרי הוא כעכו"ם לענין זה שהחשוד בדבר לא מעידו לעצמו וכמו

שמתבאר פרק י"ב מהלכות מעשרות ופ"י מהלכות מטמאי משכב ומושב ולא אמרו כאן אלא במי שאינו חשוד ולא מוחזק בכשרות:

לחם משנה **ביצי דגים סימניהם כסימני ביצי העוף וכו'.** נראה ודאי מדברי ה"ה דתרי פלוגתי איכא בהאי עניינא. האחת מחלוקת ר"ת עם שאר המפרשים דסובר דוקא סימני ביצים לאו דאורייתא משום דאיכא דעורבא דדמי לדיונה אבל סימני עוברי דגים דאורייתא. ותו איכא פלוגתא אחרית דר' דוסתאי מן בירי ור' זירא דלר' דוסתאי לא הזכירו הסימנים אלא מקרבי דגים אבל אביצים אין לדג טמא עוברים ור' זירא סובר דלא הוזכרו הסימנים אלא לעוברי דגים אבל לקרבי דגים אין בהם סימנים ורבינו פסק כר"ז וסובר דסימני עוברי דגים לאו דאורייתא וכ"נ מדברי ה"ה שהבין כן בדברי ההלכות דמסכים לדברי רבינו בתרתי. דההלכות ג"כ פסקו כר"ז ולא כר' דוסתאי דאם היה מבין דההלכות פסקו כר' דוסתאי ודלא כר' זירא אדתמה ה"ה על הרשב"א ז"ל איך פסק להקל היה לו לתמוה על ההלכות שסובר כן כיון דכבר הזכיר קודם דעת ההלכות אלא ודאי דסובר דההלכות מסכימים עם רבינו בתרתי ודלא כהר"ן שכתב בפ' אין מעמידין דההלכות פליגי על רבינו דהם פסקו כר' דוסתאי ורבינו פסק כר"ז אבל בהא דפליג רבינו על ר"ת מודו ליה ההלכות והראיות שהביא הר"ן לפרש דעת ההלכות הפך דברי הרב המגיד ז"ל יש לתרצם, ואחר אשר נתבאר שהם דברים חלוקים יש לתמוה על הרב"י שכתב בטור י"ד סימן פ"ג על מה שהקשה הטור על הרשב"א כמו שהקשה ה"ה דהיה לו לפסוק כר"ז כתב ואע"פ שהרשב"א בת"ה נתן טעם משום דרבינא אוקמה בשנימוחו ולא אמר סימני עוברי דגים לאו דאורייתא וכו' דמה ענין זה לזה אע"ג דסבר דסימני עוברי דגים דאורייתא מ"מ יכול היה לפסוק כר"ז ולא כר' דוסתאי דלאו הא בהא תליא כלל כדכתיבנא. גם דברי הטור באותו הסימן תמוהים במה שכתב שם וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה ולעיל כתב בשמו בהפך שכתב ובירושלמי משמע שאינו סימן מובהק וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל וכבר תמה עליו הרב בית יוסף ז"ל אלא שהקשה עליו מלשון הרא"ש בפסקיו ואני תמה עליו למה לא הקשה דברי הטור מדידיה אדידיה שכתב בשם אביו דברים סותרים וכדכתיבנא: **ביצי דגים סימניהם וכו'.** כתב הרב המגיד ומה שהצריכו לומר בדגים שאני מלחתים וכו', בגמרא איכא סברא אחת דאמרינן כדי שיאמר אני מלחתים ועוד סברא אחרת שמחמיר שצריך שיאמר אלו דגים ואלו קרביהם לא הצריך אלא כסברת המקל, והחילוק שיש בין כאן לביצים הוא מפני שבאים מארץ מרחק וכמ"ש ה"ה ומפני זה רצו להחמיר יותר בגמרא כסברא האחרת ואמר שצריך שיאמר אלו דגים ואלו קרביהם אע"ג דאין כן הלכה וזהו דגים שכתב ה"ה וז"ש בגמרא וכו' שצריך שיאמר להודיע החילוק הגדול שבין כאן לשם: **ואם אמר לו טהורים וכו'.** קשה דמנ"ל לרבינו דאף על פי שיהיה סימן דכד

וחד חד לא סגי שיאמר טהור הוא דאף על פי דבפרק אין מעמידין (עבודה זרה דף מ') הצריכו לומר אני מלחתים הוא משום דאיירי בשאין שם סימנים דההיא סוגיא סוברת דסימנים דאורייתא ואם כן ע"כ מה שהצריך לומר אני מלחתים הוי בשנימוחו ואף על גב דדחי לההיא סוגיא מקמי סוגיא דאלו טרפות אין ראוי להחמיר יותר ממה שנאמר באותה סוגיא דשם אמרו דבסימנים שיאמר עוף טהור הוא סגי וה"ה בביצי דגים כשיאמר סימניהם ושל דג טהור סגי אבל להצריך שיאמר אני מלחתים אפילו בשיש בהם סימנים זה לא נאמר בסוגיא מן הסוגיות הנזכרות וצ"ע:

כא וְכֹן אֵין לִוְקַחִין גְּבִינָה וְחֲתִיכַת דָּג שְׁאֵין בָּהּ סִימָן אֶלָּא מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהַחֲזֵק בְּכַשְׁרוֹת. אֲבָל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהִיְתָה רְבֵּה יִשְׂרָאֵל לִוְקַחִין מִכָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּהּ. וְהַחֲלָב לִוְקַחִין אוֹתוֹ מִכָּל יִשְׂרָאֵל מִכָּל מְקוֹם:

מגיד משנה וכן אין לוקחין וכו'. דעת רבינו שמה שאמרו שם בגמרא שאין לוקחין דברים אלו בסוריא אלא מן המומחה דלא אמרו סוריא אלא להוציא ארץ ישראל אבל ודאי כ"ש הוא בח"ל ואף א"י בזמן הזה הרי היא כח"ל וכמו שביאר רבינו פרק י"א וכן נראה מן ההלכות שלא הזכירו סוריא וכן נראה קצת מן התוספתא ומן הירושלמי: **והחלב לוקחין אותו וכו'.** זה למד רבינו ממה שלא נזכר שם עם אלו ומן הסוגיא שלמעלה מזה נראה כן והטעם מפני שקרוב לעמוד עליו:

כספ משנה **וכן אין לוקחין גבינה וכו' אבל בארץ ישראל כשהיתה רובה ישראל וכו'.** כתב הרשב"א בתשובה שהטעם שמחלק בין ארץ ישראל לח"ל מההיא דגרסינן בפרק אין מעמידין (ע"ז דף ל"ט): אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא וכו' אלא מן המומחה וסוריא לאו דוקא אלא כל ח"ל:

כב הַכּוֹבֵשׁ דָּגִים טְמֵאִים * צִרְוֹן אֶסוּר. אֲבָל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים מִתֵּר מִפְּנֵי שְׁאֵין בָּהֶם לְחִלוּחִית. לְפִיכֵן אֵין לִוְקַחִין צִיר מִן הָעֵכוּוֹיִם אֶלָּא אִם כֹּן הָיָה בּוֹ דָּג טָהוֹר מְשׁוּטֵט בּוֹ אֶפְלוֹ דָּג אֶחָד:

ההראב"ד **צירן אסור וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל ציר חגבים טהור בירושלמי שאינו מכשיר. עכ"ל:

לחם משנה לפיכך אין לוקחין ציר מן העכו"ם וכו'. דקדק ה"ה ממ"ש רבינו דגים מרוצצין מלוחין דמשמע הא שלמים מלוחין ש"ד דאין חוששין בדג טהור מליח שמלח עם דג טמא ואפשר היה לו לדקדק כן מחלוקה קמא דאמר אם יש בציר דג טהור סגי ואמאי ניחוש שמא נמלח עם דג טמא וכ"ת לא איירי אלא להכשיר הציר מ"מ ניחוש שמא בציר זה נמלח דג זה טהור עם דג טמא אבל מפני שמה שדקדק מכאן הוא יותר ברור מפני כן רצה לדקדק מכאן :

בג עכו"ם שֶהֵבִיא עֲרֵבָה מְלֵאָה חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת שֶׁל צִיר וְדָג אֶחָד טָהוֹר בְּאַחַת מֵהֶם כִּלְכֵן מְתָרוֹת. הָיוּ סְתוּמוֹת פְּתַח אַחַת וְנִמְצָא בָּהּ דָּג טָהוֹר שְׁנֵיָהּ וְנִמְצָא בָּהּ טָהוֹר כִּלְכֵן מְתָרוֹת. וְהוּא שְׁיֵהֵיָהּ רֵאשׁוֹ שֶׁל דָּג וְשִׁדְרוּ קָיָם כְּדִי שְׁיֵהֵא נֶכֶר שֶׁהוּא דָּג טָהוֹר. לְפִיכֵךְ אֵין לּוֹקְחִין דָּגִים מְרוֹצְצִין מְלוּחִין מִן הָעֶכּוּ"ם וְהֵם הִנְקָרְאִים טְרִית טְרוּפָה. וְאִם הָיָה רֵאשׁ הַדָּג וְשִׁדְרוּ נֶכֶר אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מְרוֹצֵץ מְתָר לְקַח אוֹתוֹ מִן הָעֶכּוּ"ם :

כסף משנה עכו"ם שהביא עריבה מליאה חביות פתוחות של ציר וכו'. רבינו מפרש דכילכית דג טהור הוא וכדברי ר"ח ומפרש מ"ש כאן בפתוחות כאן בסתומות היינו לומר דפתוחות סגי בדג אחד בחבית אחת שכל חביות פתוחות כחבית אחת חשיבו דאדם עשוי ליטול מזו וליתן בזו הילכך כמעורבות דמו ולפיכך אם נמצאת כילכית באחת מהן כולן מותרות אבל בסתומות אין כל החביות מותרות עד שימצא שם שתי חביות כל אחד בכילכית אחת דכיון דשתים מותרות מוכחא מילתא דכולן מותרות וכתב הר"ן ולפי זה הא דאמרינן לקמן בגמרא עכו"ם שהביא עריבה מליאה חביות ונמצאת כילכית באחת מהן פתוחות כולן מותרות דכמאן דמתערבין בהדי הדדי דמיין סתומות היא מותרת וכולן אסורות היינו דוקא כשלא נמצאת כילכית אלא באחת מהן שאילו נמצא בשתים היו כלן מותרות עכ"ל: והוא שיהיה ראש הדג ושדרו קיים כדי שיהא ניכר וכו'. בספ"ב דע"ז (דף ל"ה) תנן (דטרית טרופה אסורה) ושאינה טרופה מותרת ובגמרא (דף ל"ט:) ת"ר איזה היא טרית שאינה טרופה כל שראש ושדרה ניכר. ופירש"י כל שראש ושדרה ניכרין של כל דג ודג שהדגים ניכרין בראשן בין טמא לטהור שהטמאים ראשיהם חדים ואין להם חוט השדרה ע"כ. איתמר רב הונא אמר עד שיהא ראש ושדרה ניכר רב נחמן אמר או ראש או שדרה מתיב רב עוקבא בר חמא ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת אמר אביי כי תניא ההיא באדא ופלמודא דדמו רישיהו לטמאים וכו' אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה של כל אחד

ואחד ניכר. ופירש"י ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת משנה היא בפרק אלו טריפות אלמא אין סימן לדגים בדבר אחר וקשיא לתרוייהו. וכתב הטור שיש מהגדולים שכתבו שיש לסמוך על שני סימנים אלו (בראש ושדרה) להתיר (כל דג). ורבינו שלא הזכיר בפ"א סימנים אלו יש לתמוה היאך סמך כאן על היכר ראש ושדרה. וצ"ל שרבינו סובר דהיכר ראש ושדרה שאמרו גבי טרית שאינה טרופה לא בראש חד או אינו חד כדפירש"י אלא היינו לומר שהוא מכיר בטביעות עין בראש ושדרה שהוא ממין דג פלוני שהוא טהור וכמ"ש הראב"ד וכ"נ מדברי רבינו בפירוש המשנה ואע"פ שהר"ן דחה פירוש זה דא"כ מאי מותיב בגמרא מדתנן ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת י"ל דהכי מותיב דמשמע דלא משכחת שיהא דג נאכל אלא כשימצא בו סימנים אלו דוקא והא לדידך משכחת לה שאע"פ שאין בו אחד מסימנים אלו נאכל דהיינו אם הוא מכיר בטביעות עין דראש ושדרה שהוא מין דג פלוני שהוא טהור תלינן שהשירו או נשרו קשקשיו וסנפיריו אחר שעלה מן הים :

כד עכו"ם שְהִבִּיא גָרֵב שֶׁל חֲתִיכוֹת דָּג שְׁחִתּוּכוֹן שְׁוֹה וְהוּן נִפְרִין שְׁכָלוֹן מִדָּג אֶחָד וּמָצָא בְּחֲתִיכָה אַחַת מֵהוּן קִשְׁקִשׁוֹן הָרִי כָלוֹן מִתְרוֹת :

מגיד משנה (כב-כד) הכובש דגים טמאים וכו'. איסור ציר של דגים מפורש בגמרא בפרק אין מעמידין (דף מ') ובהרבה מקומות וציר חגבים שהוא מותר מפורש בספרא ופרק שביעי דעדיות (דף י"ב): **לפיכך אין לוקחין ציר מן העכו"ם וכו'.** במשנה בפרק אין מעמידין (דף ל"ה): אמרו (דציר שאין בו דגה אסור) ושיש בו דגה מותר ובגמרא (דף ל"ט) ת"ר וכו' אי זהו ציר שיש בו דגה כל שכלכית אחת או שתי כלכיות שוטטות בו השתא כלכית אחת אמרת שרי שתי כלכיות מבעיא לא קשיא כאן בפתוחות כאן בסתומות. איתמר רב הונא אמר עד שיהא ראש ושדרה ניכר רב נחמן אמר או ראש או שדרה וכו' אמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן ד"ה אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר (לכל אחת ואחת) אמר רבי זירא מריש הוה מטבילנא בצירן כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת וכו' בצירן נמי לא מטבילנא אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר לכל אחת ואחת מתיבי חתיכות דג שיש בהן סימן וכו' ואפילו באחד ממאה שבהן מותר ומעשה בעכו"ם שהביא גרב מלא חתיכות ונמצא סימן באחד מהן והתיר ר"ג את הגרב כולו ותירצו התם בשחתיכות שוות. והקשו א"ה מאי למימרא ותירצו מהו דתימא דילמא (אתרמויי) אתרמי קמ"ל. עוד אמרו שם בשם רב ושמואל ור' יוחנן עכו"ם שהביא ערבה מליאה חביות ונמצאת כלכית באחת

מהן פתוחות כולן מותרות סתומות היא מותרת וכולן אסורות. עוד שם במשנה טרית טרופה אסורה ושאינה טרופה מותרת ובגמרא אי זו היא טרית שאינה טרופה כל שראשה ושדרה ניכר ע"כ. ועתה אבאר סוגיא זו לדעת רבינו כלכית הוא דג טהור קטן לרבותא אמרו כלכית אע"פ שקטן ביותר והוא מפרש כאן בפתוחות כלומר אם החביות כולן פתוחות בדג אחד טהור שיהא באחת מהן כולן מותרות בסתומות אם החביות סתומות צריך שנים בשתי חביות וכשאמרו בסוף הסוגיא סתומות היא מותרת וכולן אסורות דוקא בשלא נמצאה אלא לאחת. ומצאתי בזה בהלכות נוסחא בפתוחות אחת בסתומות שתיים ולא כתב הא דרב ושמואל ור' יוחנן וזה כדעת רבינו איתמר רב הונא אמר כלכית זה עד שיהא ניכר פי' שהוא מן דג טהור בראש ושדרה אבל באחד מהן אע"פ שנראה כן אינו היכר גמור. ורב נחמן אמר או ראש או שדרה דבחד מינייהו סגי והעלו שמחלוקת זה אינו אלא בצירן. וי"מ שנתנו טעם מפני שהציר אינו אסור אלא מדבריהם דזיעה בעלמא הוא. ואמר ר' זירא מריש הוה מטבילנא וכו' פירש"י ז"ל הוה מטבילנא בציר בחד סימן או בראש או בשדרה דהוה ס"ד דכי פליגי רב הונא ורב נחמן בגופן פליגי אבל בצירן אפי' רב הונא מודה בצירן נמי לא מטבילנא דס"ל כרב הונא עכ"ל. ורב פפא פסק גם כן כרב הונא, ולזה כתב רבינו והוא שיהיה ראשו של דג ושדרו קיים ויתר הסוגיא פשוטה היא ונתבאר דברי רבינו. ויש מן המפרשים שפירשו כאן בפתוחות בעינן שתי כלכיות בחבית אחת דאי בחד אמרי' מעלמא אתא בסתומות סגי ובדג אחד ולהתיר האחרות לא דברו כאן ודין האחרות הוא שאם פתוחות הן מותרות ע"י אחת שנמצאו בה שתי כלכיות ואם סתומות אין מקצתן מתירות מקצתן אלא אותן שנמצא בהן אפילו אחת מותרות והשאר אסורות וזה דעת הרשב"א ז"ל. ולשון כאן בפתוחות כאן בסתומות ולא אמרו בפתוחה וסתומה נאות יותר לפירוש רבינו. וראיתי לרשב"א ז"ל שלמד מההיא דר' זירא דכל שיש בציר חתיכות שאין בהן סימן ואין מותרות כל זמן שאין חיתוכן שוה עם אותן שיש בהן סימן כמו שנתבאר שאף הציר אסור גזירה צירן אטו גופן וכ"פ בספרו ואין דבריו מוכרחין. וממ"ש רבינו אין לוקחים דגים מרוצצין מלוחים יש ללמוד שאין לחוש בדג טהור מליח שמא נמלח עם הטמא וכך העלה הרמב"ן ז"ל וכתב שאפשר שהטעם מפני שהטמאים בטהורים לא ממלחו דצריכי לאפושעי עליהו מלח טפי מטמאים אי"נ משום ספיקא בדרבנן היא ולקולא ע"כ דבריו וכן כתב הרשב"א

הלכות מאכלות אסורות - פרק רביעי

א האוכל כְּזֵית מִבֶּשֶׂר בְּהֶמָּה שְׁמֵתָה או חֲזֵה שְׁמֵתָה או עוֹף שְׁמֵת לֹקֵה שְׁנֶאֱמַר (דברים יד-כא) 'לא תאכלו כל נבלה'. וְכֹל שֶׁלֹּא נִשְׁחָטָה כְּרֵאוּי הָרִי זֶה מֵתָה. וּבְהִלְכוֹת הַשְּׁחִיטָה יִתְבָּאֵר הַשְּׁחִיטָה שֶׁהִיא כְּרֵאוּי וְשֶׁאִינָה כְּרֵאוּי :

מגיד משנה האוכל כזית מבשר בהמה וכו'. מלקות הנבילה מפורש בהרבה מקומות. ומ"ש רבינו וכל שלא נשחט כראוי וכו'. מפורש במשנה בהשוחט :

ב אין אֲסוּר מְשׁוּם נְבִילָה אֶלָּא מֵינִים טְהוֹרִים בְּלֶבֶד מִפְּנֵי שֶׁהוּא רֵאוּיִן לְשְׁחִיטָה וְאִם נִשְׁחָטוּ שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה יִהְיוּ מִתְּרִין בְּאֶכִילָה. אֲבָל מֵינִין טְמֵאִין שֶׁאִין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן בֵּין שְׁנִשְׁחָטָה כְּרֵאוּי בֵּין שְׁמֵתָה כְּדַרְכָּהּ בֵּין שְׁחִיטָה בְּשֶׁר מִן הַחַי מִמְּנָה וְאֶכְלוּ אֵינֶנּוּ לֹקֵה מְשׁוּם נְבִילָה וְטִרְפָּה אֶלָּא מְשׁוּם אוֹכֵל בְּשֶׁר טְמֵאָה :

מגיד משנה אין אסור משום נבילה וכו'. מפורש בספרא חלב נבלה וחלב טריפה בנבלת בהמה טהורה הכתוב מדבר יכול אף נבלת בהמה טמאה במשמע ודין הוא טהר מכלל חלב וטהר מכלל נבילה מה מצינו כשטהר מכלל שחיטה בטהורה כך לא טהר מכלל חלב אלא לטהורה או כלך לדרך זו טהר מכלל חלב וטהר מכלל נבילה מה מצינו שטהר מכלל נבילה בטמאה כך לא טהר מכלל חלב אלא בטמאה ת"ל טריפה יצתה בהמה טמאה שאין לה טריפה ע"כ שם. ומתבאר במשנה בפרק כל הבשר (דף קי"ג) במ"ש ר"י הגלילי את שאסור משום נבילה אסור לבשל בחלב ואין בהמה טמאה וחיה טמאה בכלל זה. ובגמרא בפרק גיד הנשה (דף ק') : ברייתא רבי יהודה אומר יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים בבית הבליעה ת"ל נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום כל תאכל נבלה יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל נבלה אלא משום כל תאכל טמאה והוכיחו ממנה בגמ' דר' יהודה סבר דאין איסור חל על איסור ומפני כך אין איסור נבלה חל על איסור טמא וכבר פ"י רבינו שדעתו שאין איסור חל על איסור אלא באיסור בת אחת או

כולל או מוסיף כנזכר פי"ז מהל' א"ב ואין כאן אחד מג' דרכים אלו ולפיכך אין איסור נבלה חל על איסור טמא וזה מבואר. אלא שקשה לי המימרא שבפרק אלו הן הלוקין (מכות דף י"ז) וכתבה רבינו סוף פ"ב רסק נמלים והביא אחת שלימה וצרפה לאלו שנתרסקו ונעשה הכל כזית ואכלו לוקה שש מלקיות חמש משום הנמלה האחת ואחת משום כזית מנבלת הטמאים וצריך לעיין:

כסף משנה אין אסור משום נבלה וכו'. כתב הרב המגיד מפורש בספרא חלב נבילה וחלב טריפה וכו' ברייתא זו היא ג"כ בזבחים פרק חטאת העוף:

לחם משנה אין אסור משום נבילה אלא מינים טהורים בלבד מפני שהן ראויין לשחיטה ואם נשחטו שחיטה כשרה יהיו מותרין באכילה. ה"ה הביא סיוע לרבינו מהברייתא משמע דכוונתו להביא ראיה ממ"ש שם טהר מכלל נבילה בטמאה משמע דאין איסור נבילה בטמאה. וקשה על זה דבס"פ חטאת העוף (דף ע') אוקמוה להא בנבילת עוף טהור אבל שאר נבילת בהמה טמאה מטמא כטהורה וא"כ היכי מייתי ראיה לנבילת בהמה טמאה שלא יהא בה איסור נבילה הא בהא לא איירי ברייתא ותו קשיא מאי מייתי מטמאה לנבילה אע"ג דברייתא קאמרה דטהר הטמאה היינו לענין טמאה אבל לענין אכילה אפשר דיהיה בו לאו דנבילה דומיא דחלב דנבילה דאע"ג דאינו מטמאה באכילתו יש בו איסור נבילה. וכמדומה לי ודאי שלא ראה ה"ה ברייתא זו מקומה בגמרא אלא בספרי ראה אותה ולכך הביא ראיה ממנה דסבור דטהר מכלל נבילה בטמאה שאמר שם הוי לענין אכילה, אבל תימה על הרב בעל כ"מ שמצא מקומה בגמרא איך לא סתר ראיית ה"ה וכדכתבנא. ומה שהביא ה"ה בלשון הברייתא יכול אף נבילת בהמה טמאה וכו' האי אף הוי ט"ס כדמוכח שם בברייתא ובספרי דכשאנו אומרים טמאה הוי דוקא ולא טהורה:

ג האוכל עוף טהור חי כֹּל שֶׁהוּא לֹקֵה מְשֻׁם אֹכֵל נְבֵלָה וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ כְּזֵית הַזַּיִת וְאֹכְלוּ כָּלוּ. וְאִם אֶכְלוּ אַחַר שְׂמֵת עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּזֵית. וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין בְּכָלוּ בְּשָׂר כְּזֵית הַזַּיִת וַיֵּשׁ בְּכָלוּ כְּזֵית חֵיב עָלָיו מְשֻׁם נְבֵלָה:

מגיד משנה האוכל עוף טהור חי וכו'. בפרק גיד הנשה (דף ק"ב) אמר רב אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא במיתתה בכזית וכתב רבינו שאפילו בחייה הוא משום נבלה. אבל רש"י ז"ל פי' משום אבר מן החי וכן נראה מן הסוגיא:

לחם משנה **האוכל עוף טהור חי וכו'.** כתב ה"ה אבל רש"י ז"ל פירש משום אבר מן החי וכן נראה מן הסוגיא ע"כ. טעמו דשם (דף ק"ב) אמרו אמר רב אמ"ה צריך כזית מאי טעמא אכילה כתיבה ביה והקשו שם מהא דאמר רב אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא משמע דטעמא דרב משום אמ"ה דאי משום נבילה אין כאן קושיא וכ"ת דמקשה דהא בנבילה כתיב נמי אכילה ולא בעינן כזית אם כן ה"ה באמ"ה אע"ג דכתיב ביה אכילה לא בעינן כזית. זו אינה קושיא דודאי ע"כ צ"ל כיון שהיא שלימה אע"ג דלית בה כזית חייב דאם לא כן היכי מתיישבה ההיא מימרא גופה דאמרה דבמיתתה בכזית וטעמא הוי משום נבילה דאכילה כתיבא בה כדפרישית הא בחייה נמי אכילה כתיבא בה א"ו כיון שהיא שלימה לא בעינן כזית וא"כ לא קשה לרב האי דאמר גבי אמ"ה דבעינן כזית דלא איירי בשלימה. ותו קשיא אפילו דאמרינן דחייב משום נבילה הא מוקמינן בגמרא משהו בשר ועצמות וא"כ לפי המסקנא בעינן כזית ואמאי כתב רבינו דכל שהוא חייב. ותו קשיא במאי דכתב רבינו הואיל ויש בכלולו כזית חייב עליו משום נבילה דהרי כתב רבינו לקמן בפרק זה דהעצמות והגידין כיון שאינן ראויים לאכילה אינם מצטרפין לכזית לחייבו משום נבילה וכ"ת שאני הכא דכיון דכולו שלם עדיף טפי ומצטרף לכזית מכל מקום קשה לזה מסוגיא דגמרא דמוקי ברייתא דפלוגתא דרבי ור"ש כעין קלניתא דבכוליה ליכא כזית בשר ובחד מאיבריו יש בו כזית בשר וקאמר בגמרא דאם אכל ממנה כזית חייב משמע דעל אבר שיש בו בשר גידים ועצמות מצטרפים מיהו הא ודאי לא קשה כלל דבגמרא איירי לענין איסור אמ"ה דודאי מצטרפין הגידין והעצמות אם לא הפריד הבשר מהגידים והעצמות וכדכתב רבינו בפרק שלאחר זה אבל הכא מיירי לענין נבילה דאמר קרא בנבלתה ולא בעור כמו שממעטין בריש פרק העור והרוטב לענין טומאה וה"ה לענין אכילה וכדכתב ה"ה לקמן דרבינו למד שאין מצטרפין באכילה מהטומאה. ולקושיות הראשונות היה אפשר לתרץ דרבינו פשטה דשמעתא מפרש כפירוש רש"י ז"ל והא דלא כתב דאכל צפור שאין בו כזית בשר אלא במשהו בשר גידין ועצמות דחייב משום אמ"ה דהוא פוסק כרבי דפוטר בברייתא משום דהלכה כרבי מחבירו ועוד דרבי סבר בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ורבינו פוסק כן לקמן בפ"ה ואזיל לטעמיה אלא שמ"מ קשה טובא דחייב משום נבילה היכן מצא כן ודבריו תמוהים וצ"ע:

ד **האוכל כזית מבשר נפל בהמה טהורה לוקה משום אוכל**
נבלה. **ואסור לאכל מן הבהמה שנולדה עד ליל** ^[א] **שמני שפך**
שלא שקה שמונה ימים בבהמה הרי זה כנפל. **ואין לוקין עליו.**

וְאִם נֹדַע לוֹ שְׁכָלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו בְּבֶטֶן וְאַחַר כֵּן נִוְלַד שֶׁהוּא תִשְׁעָה חֲדָשִׁים לְבִהְמָה גָּסָה וְחֲמִשָּׁה לְדָקָה הֲרִי זֶה מֵתָר בַּיּוֹם שֶׁנִּוְלַד :

מגיד משנה האוכל כזית וכו'. זה מתבאר בפי' בהמה המקשה (דף ע"ה) דלא בעי' חדשים אלא בחלב וכן משמע התם: **ואסור לאכול מן הבהמה וכו'.** מפורש בשבת פרק ר"א דמילה (דף קל"ה). וכתב רבינו עד ליל ח' לומר שכיון שנכנס לליל ח' מיד מותר שאין צריך לשהות ח' ימים גמורים, וכן מבואר שם, וידוע שאיסור זה מספק הוא לפיכך כתב רבינו אין לוקין עליו: **ואם נודע לו שכלו לו וכו'.** שם מבואר:

ה השליא שיצאת עם הנולד אסורה באכילה והאוכלה פטור שאינה בשר:

מגיד משנה השליא שיצאה עם הולד וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ז). ומה שכתב והאוכלה פטור שאינה בשר מתבאר שם ובמשנה שאינה קרויה בשר:

ו האוכל כזית מבשר בהמה או חיה או עוף טהורים שנטרפו לוקה שנתאמר (שמות כב-ל) 'ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לקבל תשלכון אתו'. טרפה האמורה בתורה זו שטרפה אותה חיה היער כגון ארי ונמר וכיוצא בהן. וכן עוף שטרף אותו עוף הדורס כגון נץ וכיוצא בו. ואין אתה יכול לומר שטרפה אותה והמיתה אותה שאם מתה הרי היא נבלה. ומה לי מתה מחמת עצמה או הכה בסוף והמיתה או שברה ארי והמיתה. הא אינו מדבר אלא בשנטרפה ולא מתה:

כסף משנה טריפה האמורה בתורה וכו'. כתב ה"ה וכבר יצא לו לרבינו מזה דבר חדש כתבו פ"ה מהלכות שחיטה יתבאר שם עכ"ל. לא זכינו לפירוש ה"ה להלכות שחיטה x וחפשתי למצוא הדבר החדש ההוא ומצאתי שהדבר החדש הוא מ"ש בפרק הנזכר אע"פ שכולם הל"מ הן הואיל ואין לך בפירוש בתורה אלא דרוסה החמירו בה וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור ושאר ז' מיני טרפיות יש בהם ספיקן מותרים כמו שיתבאר עכ"ל:

ז ואם הטֵרֶפֶה שְׁלֹא מֵתָה אֲסוּרָה יְכוּל אִם בָּא זָאב וְגֵרֵר הַגָּדִי בְּרִגְלוֹ אוֹ בְּזַנְבוֹ אוֹ בְּאֲזָנוֹ וְרִדְף אָדָם וְהִצִּילוֹ מִפְּיּוֹ יִהְיֶה אֲסוּר שְׁהָרִי נִטְרָף תִּלְמוּד לֹמֵר [\(שמות כב-ל\)](#) 'וּבֶשֶׁר בַּשָּׂדֶה טֵרֶפֶה' וְגו' [\(שמות כב-ל\)](#) 'לִכְלָב תִּשְׁלִיכּוֹן אֹתוֹ'. עַד שְׂיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ בֶּשֶׁר הָרְאוּיָה לִכְלָב. הֵיא לְמִדַּת שְׁהֵטְרֶפֶה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הִיא שְׁטֵרֶפֶה אוֹתוֹ חַיִּית הַיַּעַר וְשִׁבְרָה אוֹתָהּ וְנָטָה לְמוֹת וְעֵדִין לֹא מֵתָה. אֵף עַל פִּי שְׂקָדָם וְשִׁחְטָה קָדָם שְׁתַּמּוּת הָרִי זֶה אֲסוּרָה מִשּׁוּם טֵרֶפֶה הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר שְׁתַּחֲיָה מִמֶּכָּה זֶה הַבָּאָה עָלֶיָּה :

ח נִמְצְאָתָ לְמַד שֶׁהַתּוֹרָה אֲסָרָה הַמֵּתָה וְהִיא הַנִּבְלָה. וְאֲסָרָה הַנוֹטָה לְמוֹת מִחַמַּת מְכוּתֶיהָ וְאֵף עַל פִּי שְׂעֵדִין לֹא מֵתָה וְהִיא הַטֵּרֶפֶה. וְכַשֵּׁם שֶׁלֹּא תִחַלֵּק בְּמִיתָה בֵּין מֵתָה מִחַמַּת עֲצָמָה בֵּין שְׁנִפְלָה וְמֵתָה בֵּין שְׁחִנְקָה עַד שְׁמֵתָה בֵּין שְׂדַרְסַתָּה חַיָּה וְהִרְגַתָּהּ. כִּד לֹא תִחַלֵּק בְּנוֹטָה לְמוֹת בֵּין שְׁטֵרֶפֶתָה חַיָּה וְשִׁבְרַתָּה בֵּין שְׁנִפְלָה מִן הַגַּג וְנִשְׁתַּבְּרוּ רַב צִלְעוֹתֶיהָ בֵּין שְׁנִפְלָה וְנִתְרַסְקוּ אִיבָרֶיהָ בֵּין שְׁזָרַק בָּהּ חֵץ וְנִקַּב לְבָהּ אוֹ רֵאֶתָהּ בֵּין שְׂבָא לָהּ חֲלִי מִחַמַּת עֲצָמָה וְנִקַּב לְבָהּ אוֹ רֵאֶתָהּ אוֹ שִׁבַּר רַב צִלְעוֹתֶיהָ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. הוֹאִיל וְהִיא נוֹטָה לְמוֹת מִכָּל מְקוֹם הָרִי זֶה טֵרֶפֶה. בֵּין שְׁהִיָּה הַגּוֹרֵם בְּיַדִּי בֶּשֶׁר וְדָם בֵּין שְׁהִיָּה בְּיַדִּי שְׂמִים. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה [\(שמות כב-ל\)](#) 'טֵרֶפֶה'. דְּבַר הַכָּתוּב בַּהוֹנָה. שְׂאִם לֹא תֵאֱמַר כֵּן לֹא תֵאֱסַר אֶלָּא אוֹתָהּ שְׁנִטְרֶפֶה בַּשָּׂדֶה אֲבָל אִם נִטְרֶפֶה בְּחִצֵּר לֹא תֵאֱסַר. הֵיא לְמִדַּת שְׂאִין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בַּהוֹנָה :

ט וְעַנְיָן הַכָּתוּב שֶׁהַנוֹטָה לְמוֹת מִחַמַּת מְכוּתֶיהָ וְאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְחַיּוֹת מִחַמַּת מֶכָּה זֶה אֲסוּרָה. מִכָּאֵן אֶמְרוּ חֲכָמִים זֶה הַכָּלָל כֹּל שְׂאִין כְּמוֹהָ חַיָּה טֵרֶפֶה. וּבַהֲלָכוֹת שְׁחִיטָה יִתְבָּאֵר אִי זֶה חֲלִי עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טֵרֶפֶה וְאִי זֶה חֲלִי אֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טֵרֶפֶה :

מגיד משנה (ו-ט) האוכל כזית מבשר בהמה חיה ועוף וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם פרק גיד הנשה (דף ק"ב): **טרפה האמורה בתורה זו שטרפה וכו'.** דברי רבינו שכתב עד וכן החותך בשר מן החי וכו' הם דברים אמתיים בנויים על המדרש האמור במכילתא ובשר בשדה טרפה אין לי אלא בשדה בבית מנין אמרת נבלה וטרפה הקישן הכתוב מה נבלה לא חלק בין בבית בין בשדה אף טרפה כן הא מה ת"ל ובשר בשדה טרפה דבר הכתוב בהוה. ועל המשנה שבפרק א"ט (דף מ"ב) שאמרו זה הכלל כל שאין כמוה חיה טריפה והעלו בגמי' סימן לטריפה י"ב חדש ומ"ש שם ובהרבה מקומות שהטריפות הל"מ הענין כך הוא שמן התורה למדנו שהטריפה אינה חיה לפי שענין הכתוב הוא בשר שנטרף ועדיין הוא חי אלא שסופו למות מחמת טרפותו ולהיות נשלך לכלב כמו שהוכיח רבינו אבל לא נתבארו בכתוב הדברים הטורפים ומביאים לידי מיתה ונאמרו למשה מסיני ומקובלות בידינו. נמצא שעיקר הדבר מפורש בתורה ופירוש פרטיו הלכה למשה מסיני וזה ברור ופשוט. וכבר יצא לנו לרבינו מזה דבר חדש כתבו פ"ה מהלכות שחיטות יתבאר שם:

וְכֵן הַחוֹתֵךְ בְּשָׂר מִן הַחַי מִן הַטְּהוֹרִים הָרִי אוֹתוֹ הַבְּשָׂר טְרֵפָה וְהָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ כְּזֵית לֹקֵה מִשּׁוּם אוֹכֵל טְרֵפָה. שֶׁהָרִי בְּשָׂר זֶה מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא נִשְׁחַטָּה וְלֹא מִתָּה. מֵה לִי טְרֵפָה אוֹתָהּ חֲזָה מֵה לִי חֲתָכָה בְּסַכִּין מֵה לִי בְּכֶלֶה מֵה לִי בְּמִקְצָתָהּ. הָרִי הוּא אוֹמֵר (שמות כב-ל) 'וּבְשָׂר בִּשְׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ כִּינּוֹן שֶׁנַּעֲשִׂית הַבְּהֵמָה בְּשָׂר בִּשְׂדֵה הָרִי הִיא טְרֵפָה:

מגיד משנה וכן החותך בשר מן החי וכו'. פרק גיד הנשה (דף ק"ב): מבואר בדברי רבי יוחנן ולא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר מן החי ובשר מן הטריפה ונתן רבינו בדבריו טעם לזה: **יֵא בַהֲמָה חִ'שֶׁהִיא חוֹלָה וכו'.** משנה בהשוחט (דף ל"ז) ויתבאר בסמוך שצריכה פרכוס:

יֵא בְּהֵמָה שֶׁהִיא חוֹלָה מְחַמֵּת שֶׁתִּשָּׂש כְּחָה וְנִטְתָּה לָמוֹת הוֹאִיל וְלֹא אֲרָעָה מְכָה בְּאִיבָר מֵאִיבָרֶיהָ הַמְּמִיתִים אוֹתָהּ הָרִי

זו מתקרת. שלא אסרה תורה אלא כעין טרפת חית היער שהרי עשה בה מכה הממיתה אותה :

יב אף על פי שהיא מתקרת גדולי החכמים לא היו אוכלין מבהמה שממהרין ושוחטין אותה כדי שלא תמות ואף על פי שפרקסה בסוף שחיטה. ודבר זה אין בו אסור אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה הרי זה משבח :

מגיד משנה אע"פ שהיא מותרת וכו'. שם בגמ' (ע"ב) דרשו הכתוב שאמר נבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם ופירוש כוס שחוט. וכתב הרמב"ן ז"ל מצאתי כתוב שהגאונים אומרים כשהותרה בשל ישראל הותרה משום הפסד ממונו הא בשל עכו"ם טבח אסור וגם זו ממדת החסידות עכ"ל. וכ"כ הרשב"א ז"ל שאינו אלא מדת חסידות :

יג השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם הרי אלו מתרין ואין אומרין שפא מתים היו. וכן השוחט את הבריאה ולא פרקסה הרי זו מתקרת. אבל המסכנת והיא כל שמעמידין אותה ואינה עומדת אף על פי שהיא אוכלת מאכל בריאות אם שחטה ולא פרקסה כלל הרי זו נבלה ולוקין עליה. ואם פרקסה הרי זו מתקרת. וצריך שיהיה הפרכוס בסוף השחיטה. אבל בתחלתה אינו מועיל :

מגיד משנה השוחט בהמה חיה ועוף וכו'. משנה שם (דף ל"ג) : אבל המסוכנת וכו'. בגמ' (דף ל"ז) : היכי דמי מסוכנת וכו' כל שמעמידין אותה ואינה עומדת וכו' אפי' אוכלת קורות. וכתב רבינו שאם לא פרכסה כלל הרי זו נבלה. וכ"נ שם דכל שלא פרכסה אין שחיתה כלום ואינה בת שחיטה ומסוכנת תחלת נבלה היא וכל שלא פרכסה ונשחטה הרי היא כאלו גמרו מיתתה בכוס. ובסמוך אכתוב מה שאמרו בידוע שנשמתה נטולה קודם לכן וזה ברור : וצריך שיהיה הפרכוס וכו'. שם אמר רב חסדא פרכוס שאמרו בסוף שחיטה וכו' שאני אומר כל שאינה עושה כן בסוף שחיטה בידוע שנשמתה נטולה ממנה קודם לכן. ומבואר שם לרבא דאמצע שחיטה לא סגי ופסקו כן בהלכות וכן דעת הפוסקים ז"ל :

יד כיצד הוא הפרכוס בבהמה דקה ובחיה גסה ודקה. בין שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אף על פי שלא החזירה או שכפפה רגלה בלבד הרי זה פרכוס ומת. אבל אם שפשטה ידה ולא החזירה הרי זה אסורה שאין זו אלא הוצאת נפש בלבד. ובבהמה גסה אחד היד ואחד הרגל בין שפשטה ולא כפפה בין כפפה ולא שפשטה הרי זה פרכוס ומת. ואם לא שפשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל הרי זה נבלה. ובעוף אפלו לא רפרף אלא בעינו ולא כשפשט אלא בזנבו הרי זה פרכוס:

מגיד משנה כיצד הפרכוס וכו'. מפורש שם (דף ל"ח:) אמר רבא הלכתא כי הא מתניתא בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה בד"א ביד אבל ברגל בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה אבל בגסה בין ביד בין ברגל בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה כשרה ועוף אפי' לא רפרף אלא x בעינו ולא כשכש אלא זנבו הרי זה פרכוס ומפורש פרק קמא דע"ז (דף ט"ז:) שחיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפרכוס ונזכר כאן בהלכות ובגמרא (דף ל"ח) אמר שמואל שאפי' בבהמה דקה אם היתה ידה פשוטה וכפפתה הרי זה פרכוס ופסק כן הרשב"א ז"ל ולא נזכר בהלכות. ואפשר שהם סבורים דרב פליג עליה. עוד נראה מן המשנה שכל בהמה שכשכשה בזנבה הרי זה פרכוס. ויש שם מחלוקת בברייתא וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דהלכה כסתם משנה דמתניתא דקתני ולא כשכש אלא זנבו לאו למימרא דוקא עוף אלא אפי' בהמה כן ולרבותא נקט עוף שהייתי סבור דכשכוש זנב בעוף דבר קל הוא ולא הוי פרכוס קמ"ל וכ"ש בבהמה עכ"ד. עוד בגמ' אמר רב גועה והטילה רעי וכישכשה באזנה הרי זה פרכוס והקשו עליו מן הברייתא ותירצו גועה אגועה לא קשיא הא דעבי קלא פי' הוי פרכוס הא דעמי קלא. רעי ארעי נמי ל"ק כאן בשותתת פי' לא הוי פרכוס כאן במתרות ופסק כן הרשב"א ז"ל וגם זה לא נזכר בהלכות:

כסף משנה כיצד הפרכוס וכו'. כתב ה"ה ובגמ' אמר שמואל שאפילו בבהמה דקה אם היתה ידה פשוטה וכו' ולא נזכר בהלכות ואפשר שהם סבורים דרב פליג עליה. ואני אומר דמפשטא דגמרא לא משמע דפליג עליה רב, ויותר נראה לומר דדחי לה מדאיתא התם בגמרא אמר רבא הלכתא כי הא מתניתא בהמה דקה שפשטה ידה וכו' ומשמע להר"ף ולרבינו דרבא לאפוקי ההוא דשמואל מהלכתא אתא כיון דלא אידכר בהיא מתניתא בהדיא להיתרא ומטעם זה

השמיטו הא דאמר רב שאם הטילה רעי ומתרזת כשרה ואם כן צועקת וקולה חזק כשרה משום דלא אידכרו בה היא מתניתא להדיא להיתרא :

טו השוחט את המסכנת בליקה ולא ידע אם פרקסה או לא פרקסה הרי זו ספק נבלה ואסורה :

מגיד משנה השוחט את המסוכנת וכו'. זה מתבאר מן המשנה דמספק הרי זו אסורה ופשוט הוא :

טז כל אסורין שבתורה אין מצטרפין זה עם זה חוץ מאסורי נזיר כמו שיתבאר שם. לפיכך הלוקח מעט חלב ומעט דם ומעט בשר בהמה טמאה ומעט בשר נבלה ומעט בשר דג טמא ומעט בשר עוף טמא וכיוצא באלו משאר האסורין וצירף מן הכל כזית ואכלו אינו לוקה ודינו כדין אוכל חצי שעור :

מגיד משנה כל איסורין שבתורה וכו'. מה שכתב רבינו שהאסורין בשני לאוין אין מצטרפין מתבאר במסכת מעילה פרק קדשי מזבח. ובביאור אמרו בספרא בריש אחרי מות שאין החלב והדם מצטרפין. ודין איסורי נזיר מבואר במסכת נזיר פרק שלשה מינין :

לחם משנה וצירף מן הכל כזית ואכלו אינו לוקה וכו'. הי"ה תמה על הר"א ז"ל. ול"נ דדעת הר"א ז"ל בהשגות כפירוש התוספות שפירשו בפרק קדשי מזבח (דף י"ז) דרב ולוי כולי עלמא מודו דאין איסור חל על איסור וכמו שהקשו שם וא"ת וכי פליג רב ולוי וכו' אלא טעמא דלוי דהכא מודה אחע"א דגלי קרא בנבילה דכתיב ואכול לא תאכלוהו התורה אמרה יבא איסור אכילה ויחול על איסור חלב וה"ה נמי דחייל אאיסור טמאה ולהכי השיג על רבינו דהיה לו לפסוק כלוי דברייתא מסייע ליה מפני דהוא סובר דכי פריך בגמרא לרב אסי ולרב פריך וכמו שפירשו התוספות ודלא כרש"י ז"ל שמפרש דלרב אסי פליג ולא לרב ומפני כן הקשה לרבינו דהיה לו לפסוק כלוי דברייתא מסייע ליה. אבל רבינו אפשר שסובר כפירוש רש"י ז"ל ופסק כרב משום דברייתא לא הוי תיובתא אלא לרב אסי כי אמרינן דפליג אדרב אבל לרב אתי שפיר :

ז כָּל הַנְּבִלוֹת מְצַטְרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ. וַיִּנְבְּלָה מְצַטְרַפֶּת עִם טְרֵפָה. וְכֵן כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה הַטְּמֵאִים מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל בֶּשֶׁר נִבְּלָה עִם בֶּשֶׁר בְּהֵמָה טְמֵאָה אִין מְצַטְרְפִין. כִּיצַד. הַלּוֹקֵחַ מִנְּבֵלַת הַשּׁוֹר וְנִבְּלַת הַצֶּבִי וְנִבְּלַת הַתְּרַנְגוֹל וְקִבֵּץ מִן הַכֹּל כְּזֵית בֶּשֶׁר וְאָכְלוּ לוֹקָה. וְכֵן אִם קִבֵּץ חֲצִי זֵית מִנְּבֵלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה וְחֲצִי זֵית מִן הַטְּרֵפָה אוֹ חֲצִי זֵית מִבֶּשֶׁר נִבְּלָה וְחֲצִי זֵית מִבֶּשֶׁר מִן הַחַי מִן הַטְּהוֹרָה וְאָכְלוּ לוֹקָה. וְכֵן בֶּשֶׁר הַגָּמֵל וְהַחֲזִיר וְהָאֲרֵנֶבֶת שֶׁקִּבֵּץ מִכֻּלָּם כְּזֵית וְאָכְלוּ לוֹקָה. אֲבָל אִם צִרְף חֲצִי זֵית מִנְּבֵלַת הַשּׁוֹר וְחֲצִי זֵית מִבֶּשֶׁר הַגָּמֵל אִין מְצַטְרְפִין. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְכֵן בְּהֵמָה טְמֵאָה וְעוֹף טְמֵא אוֹ דָג טְמֵא אִין בֶּשֶׁר שְׁנִיָּהּ מְצַטְרֵף. לְפִי שֶׁהֵן שְׁנֵי שְׁמוֹת. שֶׁהָרִי כָּל אֶחָד מֵהֵן בְּלָאוּ בְּפָנָי עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֲבָל כָּל הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִין מְצַטְרְפִין כְּמוֹ שֶׁמְצַטְרְפִין כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה הַטְּמֵאִין. זֶה הַכֹּלָל כָּל שֶׁאִסוּרוֹ בְּלָאוּ אֶחָד מְצַטְרְפִין. בְּשְׁנֵי לְאוֹין אִין מְצַטְרְפִין. חוּץ מִנְּבִלָה וְטְרֵפָה הַזֵּאת וְהַטְּרֵפָה תַּחֲלַת נִבְּלָה הִיא :

ההראב"ד כל הנבלות וכו'. כתב הראב"ד ז"ל פלוגתא היא במעילה ורב רב אסי הוא דאמרי הכי ולוי פליג עלייהו וברייתא מסייעא ללוי דמצטרפי. עכ"ל:

מגיד משנה כל הנבלות וכו'. משנה פרק קדשי מזבח (דף ט"ו) ובגמ' נחלקו אמוראים נבלת טהורה ונבלת טמאה אם מצטרפין ורב רב אסי אמרו דאין מצטרפין ולוי אמר מצטרפין והקשו מן הברייתא לרב רב אסי ואמרו דאתיא כמ"ד איסור חל על איסור ואתי איסור נבלה וחל על איסור טומאה והווי להו נבלות הטהורים והטמאים משם אחד דהיינו נבלה ומצטרפין. וכבר נתבאר שדעת רבינו לפסוק כמ"ד אין איסור נבלה חל על איסור טומאה כנזכר בראש פ' זה לפי שאין איסור חל על איסור אלא בבת אחת או בכולל או במוסיף: **ובהשגות** א"א פלוגתא היא במעילה וכו'. נראה שדעתו לפסוק כלוי ואם הוא סבור שאיסור חל על איסור היה לו להשיג על רבינו בכמה מקומות שכתב שאינו חל ובודאי הסוגיות שבגמ' מורות שאין הלכה כדברי האומר איסור חל על איסור ומשמע דרבי מאיר ורבי יהודה הוא דפליגי וקי"ל כר' יהודה דאמר אינו חל כנזכר בראש פרק זה. ואם הר"א ז"ל סבור שאע"פ שאין איסור חל ע"א נבלות הטהורים והטמאים מצטרפים ולוי לאו מה"ט הוא דאמר דמצטרפים ודאי לא משמע הכי דהא הווי להו שני לאוין חלוקין. ועוד דא"כ

לא הוּיָא סייעתא מן הברייתא ללוי דהא אפשר לאוקומה כמ"ד איסור חע"א אלא ודאי לדידן דאין אחע"א ה"ל לוי חד לגבי תרי ויחיד ורבים הלכה כרבים. כנ"ל להעמיד דברי רבינו. ומ"ש ונבלה מצטרפת עם הטרפה וכו' וכן בשר הגמל וכו'. שם מתבאר שהם אמרו טהורין בפני עצמן וטמאין בפני עצמן וחלוק הלאוין שכתב רבינו מתבאר שם שאמרו בגמ' שהפגול והנותר מצטרפין זה עם זה לענין אכילה לפי שבאו בלאו אחד דתניא (שם דף י"ז:) לא יאכל כי קדש הם כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו ע"כ:

לחם משנה או חצי זית מבשר נבילה וחצי זית מבשר מן החי וכו'. טעמו משום דבשר מן החי כתב לעיל דהוי בכלל לאו דובשר בשדה טריפה וטריפה תחלת נבילה היא:

יח האוכל מנבלה וטרפה או מבהמה וחייה הטמאים מן העור ומן העצמות ומן הגידים ומן הקרניים ומן הטלפים ומן הצפרניים של עוף ממקומות שמבצבץ משם הדם כשיחתכו ומן השליא שלהן אף על פי שהוא אסור הרי זה פטור מפני שאילו אינן ראויין לאכילה ואין מצטרפין עם הבשר לכזית:

מגיד משנה האוכל מנבלה וטרפה וכו'. זה מתבאר בספרא בבאור ובחולין תחלת פ' העור והרוטב (דף ק"ז:) העצמות והגידין והקרניים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות. והטעם מפני שאין בהן לאו של נבלה. ודין השליא כבר נתבאר בפרק זה למעלה. ומ"ש רבינו ממקום שמבצבץ שם הדם וכו'. הוציאו ממ"ש שם בגמרא:

יט קיבת הנבלה וקיבת הטמאה מתרת מפני שהיא כשאר [ב] טנפת שבגוף. ולפיכך מתרת להעמיד הגבינה בקיבת שחיטת העכורים ובקיבת בהמה וחייה טמאה. אבל עור הקבה הרי הוא כשאר המעים ואסור:

מגיד משנה קיבת הנבלה וקיבת הטמאה וכו'. מסקנא דגמרא בפרק כל הבשר (חולין דף קט"ז:) גירסת הגאונים וההלכות והלכתא אין מעמידין בעור קיבת נבלה אבל מעמידין בקיבת נבלה ובקיבת שחיטת עכורים ובקיבת כשירה שינקה מן הטרפה וכו' מאי טעמא חלב המכונס לה פרשא בעלמא הוא ע"כ. וכלל רבינו עם זה קיבת הטמאה מפני שכל שהוא פרש מותר שאי לא כן אף

של נבלה היה אסור. ולדעת הגאונים ז"ל אע"פ שחלב זה צלול אינו אלא פרש בעלמא וקיבה שבשלה בחלב שבה מותרת כמו שיתבאר פי' תשיעי :

כסף משנה **קִיבַת הַנְּבִילָה וְכו'.** כתב ה"ה ולדעת הגאונים אע"פ שחלב זה צלול אינו אלא פרש בעלמא. וכ"נ מדברי רבינו בפ"ט :

ב * עוֹר הַבָּא כְּנֶגֶד פְּנֵיו שֶׁל חֲמוֹר מִתֵּר בְּאֲכִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹ הַפֶּרֶשׁ וּמִי רְגָלִים שֶׁהוּן מִתְרִין. יֵשׁ עוֹרוֹת שֶׁהוּן כְּבָשָׂר וְהָאוֹכֵל מֵהוּן כְּזֵית כְּאוֹכֵל מִן הַבָּשָׂר. וְהוּא כְּשִׂיאֲכֵל אוֹתוֹן כְּשֶׁהוּן רְכִים :

ההראב"ד **עוֹר הַבָּא כְּנֶגֶד פְּנֵיו.** כתב הראב"ד ז"ל רב ששת פשט להו לאיסורא במסכת בכורות ממתני'. עכ"ל :

לחם משנה **כְּשִׂיאֲכֵל אוֹתֶם כְּשֶׁהֵם רְכִים וְכו'.** כתב הרב המגיד למעוטי עבדן או הלך בהן כדי עבודה אע"ג דבכלל זה הוי עור האדם. במשנה שם (חולין דף קכ"ב) אמרו דעור האדם אפילו הלך כדי עבודה טמא היינו לענין טומאה כלישנא בתרא דלעולא משום גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו שטיחין אבל לענין אכילה אם הלך כדי עבודה ודאי דאינו חייב משום איסור עשה דבבשר האדם. ומיהו לענין טומאת מת היה לו לרבינו לחלק בהלכות טומאת מת בעור האדם בין היכא דהלך כדי עבודה ללא הלך :

כא וְאֵלוֹ שְׁעוֹרוֹתֵיהֶן כְּבָשָׂרָן. עוֹר הָאָדָם וְעוֹר הַחֲזִיר שֶׁל יֵשׁוּב וְעוֹר חֲטוּטָרֶת שֶׁל גָּמֶל שֶׁלֹּא טָעְנוּ עָלָיו מִשָּׂא מַעוֹלָם וְלֹא הִגִּיעַ לְמִשָּׂא שְׁעֵדִין הִיא רְכָה וְעוֹר בֵּית הַבְּשֵׁת וְעוֹר שְׁתַּחַת הָאֱלִיָּה וְעוֹר הַשְּׁלִיל וְעוֹר הָאֲנָקָה וְהַכַּחַם וְהַלְטָאָה וְהַחֲמָט. כָּל אֵלוֹ הָעוֹרוֹת כְּשֶׁהוּן רְכוֹת הָרִי הֵן כְּבָשָׂר לְכֹל דָּבָר בֵּין לְאִסוּר אֲכִילָה בֵּין לְטִמְאָה :

מגיד משנה **(כ-כא) עוֹר הַבָּא כְּנֶגֶד פְּנֵיו שֶׁל חֲמוֹר וְכו'.** מימרא דרב הונא פ"ק דבכורות (דף ז' :) וסייעיה רב חסדא ממתני'. ועל מ"ש רבינו כמו הפרש ומי רגלים שהם מותרין כתוב בהשגות א"א רב ששת פשיט להו לאיסורא במסכת בכורות ממתני' ע"כ. וכבר כתבתי בזה פ"ג ונתתי טעם לדברי רבינו שסבור דההיא דרב ששת לאו הלכתא שהיוצא מן הטמא טמא מגופיה דטמא

הוא דוקא וכן דעת קצת מן המפרשים ז"ל. ויש ראייה לדבריהם מחלב הקיבה הנזכר בסמוך שהוא מותר שאינו אלא כפרשא בעלמא וכן מפרש שור הנסקל שהוא מותר למטה כנזכר בפי זה. וי"ל דשאני התם שמינן טהור ולפי זה קיבת הטמאה תהיה אסורה ומכל מקום הא דעור הבא כנגד פניו של חמור שהוא מותר משמע דדיוקיה דרב ששת אמתני' דאמר דאתי מיניה דטמא טמא לאו הלכתא היא. ואני תמה מהרמב"ן ז"ל שפסק בהלכות בכורות כרב ששת דמי רגלים אסורין ופסק דעור הבא כנגד פניו של חמור מותר משום דפרש בעלמא הוא ולא אוכלא הוא כלל משא"כ במי רגלים: **יש עורות שהן כבשר וכו'.** בפי העור והרוטב (דף קכ"ב) משנה אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור חזיר של יישוב וכו' ועור חטוטרת של גמל הרכה ועור הראש של עגל הרך ועור הפרסות ועור (של) בית הבשת ועור השליל ועור של תחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט. ומתבאר בגמ' שזה כולל אכילה וטומאה כנזכר שם בדין פגול ונותר ובגמרא אמרו עור חטוטרת של גמל וכמה וכו' כל זמן שלא טענה ובעו ר' ירמיה ואביי הגיע זמן לטעון ולא טענה [לא הגיע זמנה לטעון וטענה] מהו תיקו, ואין לחוב (אלא) על הספק x. ולזה כתב רבינו ולא הגיע למשא. וכבר נתבאר למעלה דבכל עור יש איסור אבל אין בו איסור חיוב. ולא כתב רבינו עור הראש של עגל הרך לפי שאמרו בגמ' בשם רבי יוחנן דמתניתין בזה יחידאה היא ואינה הלכה. ומן הטעם הזה לא כתב בית הפרסות לפי שאמר ר' יוחנן בפרק אלו טריפות (דף נ"ה:): דמתני' בזה אתיא כיחידאה ואינה הלכה. ומ"ש **כל אלו העורות כשהן רכין**, לפי שאם עבדן או הלך בהן כדי עבודה שהן מתקשין אינן קרוין אוכל, כנזכר שם:

לחם משנה **ועור בית הבושת וכו'.** משמע מדברי רש"י ז"ל בפרק העור והרוטב (דף קכ"ב: בד"ה להביא עור) דתנא קמא לית ליה אלא עור שתחת האליה לחודיה ופליג אעור בית הבושת וא"כ רבינו דפסיק כת"ק לא היה לו לפסוק בעור בית הבושת דהוי כבשרו, אלא שי"ל דעור פרסות ועור עגל הרך דמצינו דאמר רבי יוחנן דמתניתין בזה אתיא כיחידאה דפרק העור והרוטב ובפרק אלו טריפות לא פסקינן כסתם מתניתין בהני אבל בעור בית הבושת פסקינן כסתם מתני' כיון דלא מצינו לרבי יוחנן דדחי ליה:

כב **נאמר בשור הנסקל** [\(שמות כא-כח\)](#) **ולא יאכל את בשרו.** והיאך הָיָה אֲפֹשֶׁר לְאָכְלוֹ אַחַר שֶׁנִּסְקַל וְהָרִי הוּא נִבְלָה. אֲלֵא לֹא בָּא הַפְּתוּב אֲלֵא לְהוֹדִיעַד שֶׁכִּיּוֹן שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ לְסַקִּילָהּ נֶאֱסַר וְנִעְשָׂה כְּבִהְמָה טְמֵאָה. וְאִם קָדַם וְשִׁחְטוֹ שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה הָרִי זֶה אֲסוּר בְּהִנְיָה. וְאִם אָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית לֹקָה. וְכֹן כְּשִׁיִּסְקַל

לא ימכר ולא יתננו לכלבים ולא לעכו"ם לכך נאמר לא יאכל את בשרו. ופרש של שור הנסקל מתר בהנאה. נודע שהוא פטור מסקילה אחר שנגמר דינו כגון שהוזמו העדים יצא וירעה בעדר. ואם נודע אחר שנסקל הרי זה מתר בהנאה:

מגיד משנה נאמר בשור הנסקל וכו'. בהרבה מקומות ומהם בקדושין פרק האיש מקדש (דף נ"ו:) ובפסחים פרק כ"ש ושם מתבאר שאינו כנבלה שמותרת ליתנה לעכו"ם או לכלבים אלא אסור הוא בהנאה. ודין הפרש מבואר בע"ז פרק אין מעמידין מימרא שם:

הלכות מאכלות אסורות - פרק חמישי

א מפּי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה (דברים יב-כג) 'לא תאכל הנפש עם הבשר' לאסור איבר שנחתך מן החי. ועל איבר מן החי הוא אומר לנח (בראשית ט-ד) 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו'. ואסור איבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בטהורים אכל לא בטמאים:

מגיד משנה מפּי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה לא תאכל הנפש וכו'. ברייתא בפי גיד הנשה (דף ק"ב): ואיסור אבר מן החי וכו'. ברייתא שם מחלוקת תנאים ופסק רבינו כחכמים:

ב אחד איבר שיש בו בשר וגידים ועצמות כגון היד והרגל. ואחד איבר שאין בו עצם כגון הלשון והביצים והטחול והכליות וחלב וכיוצא בהן. אלא שהאיבר שאין בו עצם בין שחתך פלו בין שחתך מקצתו הרי זה אסור משום איבר מן החי. והאיבר שיש בו עצם אינו חב עליו משום איבר מן החי

עַד שֶׁיִּפְרֹשׁ כְּבָרִיתוֹ בְּשָׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת. אָבֵל אִם פָּרַשׁ מִן הַחֵי
הַבֶּשֶׂר בְּלֶבֶד חָיִב עָלָיו מְשׁוּם טְרֵפָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ לֹא מְשׁוּם
אֵיבָר מִן הַחֵי :

ההראב"ד **בשר גידים ועצמות וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל תימא הוא זה ומאי
שנא זה מן הבשר החי שאין בו אלא משום טריפה. עכ"ל:

מגיד משנה **אחד אבר שיש בו בשר וכו'.** מ"ש רבינו כאן שאבר מן החי הוא
אפילו אבר שאין בו עצם מתבאר בסוגיא שם ומוסכם מן המפרשים ז"ל. אבל
מ"ש שהאבר שאין בו עצם אם נחתך מקצתו הרי זה אסור משום אמ"ה
וכשאמר רבי יוחנן שם (דף ק"ב:) דבשר מן החי הוא משום בשר בשדה טרפה
כנזכר פ"ד דוקא בבשר הפורש מאבר שיש בו עצם וכיון שלא פירש כברייתו
אין בו משום אמ"ה אלא משום טריפה אבל באבר שאין בו עצם אפי" במקצתו
יש בו משום אבר מן החי, נראה שיצא לו ממה שאמרו שם אמר רבי יוחנן ולא
תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר
מן החי ובשר מן הטריפה ואמרו שם לר"י אכל אבר מן החי ובשר מן החי
חייב שתים פירוש משום דתרי לאוי ניהו אכל בשר מן החי ובשר מן הטריפה
אינו חייב אלא אחת, פירוש דחד לאו הוא, אכל אבר מן החי ובשר מן הטריפה
לד"ה חייב שתים. עוד שם (דף ק"ג) (אמר ר' חייא) בר אבא אר"י אכל חלב
מן החי ומן הטריפה חייב שתים אמר ליה ר' אמי פירוש לר' חייא לימא מר
שלש שאני אומר (דרי יוחנן אמר) שלש איתמר נמי אמר ר' אבהו אר"י אכל
חלב מן החי מן הטריפה חייב שלש. והנה זה מוכיח בביאור דאף לר"י התולש
את החלב מן החי שהוא קרוי אבר מן החי ולא בשר מן החי ויצא לנו מכאן
ג"כ שהחלב קרוי אבר ובודאי לא מיירי בתלש כל החלב אלא מקצתו דהא
אכל חלב סתמא קאמר אלמא מקצת מאבר מן החי שאין בו גידים ועצמות
עובר ג"כ משום אבר מן החי ונתבאר דברי רבינו. ויש חולקין בזה ואומרים
דהא דאכל חלב כגון שתלש כוליא בחלבה ואכלה דהוא אבר מן החי בפני
עצמו. וזה נראה דעת הר"א ז"ל בהשגות, וכתב הרשב"א ז"ל ולא מיחוור
דאכל חלב בלבד משמע וכלהו שלש מלקיות משום חלב לבדו קאמר עכ"ל:

לחם משנה **אחד אבר שיש בו בשר וכו'.** כתב ה"ה נראה שיצא לו ממה שאמרו
שם רבי יוחנן (דף ק"ב) ולא תאכל הנפש וכו'. נראה דהוצרך להביא הך
מימרא ראשונה דרבי יוחנן משום דמימרא בתרייתא דר"י דאמר דחייב שלש
אין ראייה דהוי אבר מן החי דדילמא לוקה משום בשר מן החי לזה הביא דר"י
אית ליה דבשר מן החי נפקא מקרא דטריפה וכיון דחד מהני לאוי הוי טריפה
ודאי דלא הוי משום בשר מן החי דאם כן היינו לאו דטריפה ואמאי לוקה

שלש א"ו דהוי אבר מן החי. עוד כתב ויצא לנו מכאן ג"כ שהחלב קרוי אבר אע"ג דכבר כתב שהוא קרוי אבר מן החי הכוונה במ"ש ראשונה דאבר שאין בו עצם קרוי אבר וז"ש שהוא קרוי אבר כלומר אע"פ שאין בו עצם וזהו ודאי לכל פירושים דאפילו דתפרש כוליא בחלבה הוי אבר שאין בו עצם, ועוד יצא לנו מכאן שהחלב כלומר דמשמע חלב לבדו בלא כוליא הוי אבר מן החי וכיון שכן אפילו מקצת מאבר שאין בו עצם חייב משום אמ"ה:

ג האוכל מאיבר מן החי כזית לוקה ואפלו אכל איבר שלם אם יש בו כזית חלב פחות מן כזית פטור. חתך מן האיבר כבירתו בשר וגידים ועצמות כזית ואכלו לוקה אף על פי שאין בו בשר אלא כל שהוא. אבל אם הפריד האיבר אחר שתלשו מן החי והפריד הבשר מן הגידים ומן העצמות אינו לוקה עד שיאכל כזית מן הבשר לבדו. * ואין העצמות והגידים מצטרפין בו לכזית מאחר ששנה בירתו:

ההראב"ד ואין העצמות וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ולמה ליה למכתב הכי ואפילו חלקו לאבר כמות שהוא לשנים מבחוץ פטור אם אין עליו כזית בשר. עכ"ל:

מגיד משנה האוכל מאבר מן החי וכו'. שם אמר רב אמ"ה צריך כזית מ"ט אכילה כתיבא ביה והקשו עליו והעלו דאבר שיש בו כזית בין בשר גידין ועצמות שאכלו חייב. ומה שכתב אבל אם הפריד האבר וכו', מתבאר שם במה שאמרו בשם ר' יוחנן חלקו מבחוץ פטור וכך הוא פירושו לדעת רבינו שאינו חייב עליו כיון שאין בו כזית בשר ועיקר:

לחם משנה אבל אם הפריד האבר אחר שתלשו וכו' ואין העצמות והגידים וכו'. כתב הר"א ז"ל ולמה ליה למכתב הכי ואפילו חלקו לאבר וכו'. קשה על הר"א ז"ל דרבינו איירי כשאכלו בבת אחת ואע"ג דאמרו בגמרא (דף קנ"ב) נחלקו מבחוץ היינו שאכל זה לבדו ואח"כ חציו השני כדפרישית אבל אם אכלו בבת אחת חייב ולכך כתב דהיכא דאין האבר כמות שהוא אפילו אכלו בבת אחת פטור עד שיהא עליו כזית בשר. ויש לומר דהר"א ז"ל מפרש כפירוש התוס' שפירשו דחלקו מבחוץ פטור ואפילו אכלו בבת אחת דבעינן שיהא מחובר בפיו ויהא עליו שם אבר וכו' והא דהפריד הבשר מן האבר נראה מדברי הרב המגיד שרבינו מפרש כן מאי דקאמר חלקו מבחוץ שר"ל הפריד הבשר מן האבר. ולפיכך מה שכתב רבינו לקמן אע"פ שנחלק בפיו בפנים ר"ל שנחלק הבשר מן האבר. וסובר רבינו דלא כפירש"י שפירש דההיא שאכל חצי זית

והקיאנו וכו' פליג אהא דחלקו מבחוץ אלא דלא פליג משום דההיא דאכל חצי זית אכל כזית בשר וכי אמרינן לעיל דחלקו מבחוץ פטור היינו דלא אכל כזית בשר זהו פירוש ה"ה ז"ל. ובאמת אין לשון רבינו משמע כן שכתב לקמן חלקו לאבר זה ואכלו מעט מעט ואח"כ כתב לקח כזית מן האבר וכו' אע"פ שנחלק בפנים משמע מרהוט לשונו דהיינו השני חלוקות המוזכרות בגמ' חלקו בחוץ וחלקו בפנים ורישא חלקו מבחוץ ומפרש כפירוש רש"י ז"ל בהא דחלקו דהוי בשעת האכילה שאכל זה אחר זה ולכך פטור מ"מ אינו סובר כפירוש"י דפליג הא דאכל חצי זית אההיא דלעיל דחלקו ולכך מחלק דהיכא דאכל כזית בשר חייב אע"פ דחלקו והיינו ההיא דאכל חצי זית וכו' וההיא דלעיל דפטור דלא אכל כזית בשר. ומ"ש רבינו דהיכא דהפריד הבשר מן האבר שצריך שיאכל כזית בשר לא נפקא ליה מההיא דחלקו כדכתב ה"ה דרבינו מפרש חלקו כפירוש רש"י ז"ל כדפרישית אלא מסברא נפקא ליה דכיון דהפריד האבר מן הבשר לא עדיף מהיכא דחלק אבר וכי היכי דהתם בעינן שיאכל כזית בשר הי"נ בעינן הכי שיאכל כזית בשר דאין האבר כמות שהוא שהפריד הבשר מעל האבר, והיותו מתיישב פירוש זה בדברי רבינו ממה שפירש ה"ה ז"ל ולא ידעתי מי דחקו לפרש כן:

ד חֲלָקוּ לְאִיבָר זֶה וְאָכְלוּ מְעַט מְעַט. אִם יֵשׁ בְּמָה שֶׁאָכַל כְּזֵית בְּשֵׁר חֵיב וְאִם לֹא פְטוּר. לְקַח כְּזֵית מִן הָאִיבָר כְּבָרִיתוֹ בְּשֵׁר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת וְאָכְלוּ אֵף עַל פִּי שֶׁנֶּחֱלַק בְּפִיו בְּפָנִים קֹדָם שֶׁיִּבְלָעֵנוּ חֵיב:

מגיד משנה **חלקו לאבר זה ואכלו וכו'.** זה מתבאר ממ"ש שם בשם ר' יוחנן אכל חצי זית והקיאנו וחזר ואכל חצי זית אחר חייב מ"ט הרי נהנה גרונו בכזית ולא פליג אההיא דלעיל דכל שיש כזית בשר באכילתו חייב בכל גוונא. ויש פירושים אחרים וזה עיקר. וכבר כתב רבינו מימרא זו פי"ד: **לקח כזית מן האבר וכו'.** שם חלקו מבפנים ר' יוחנן אמר חייב ריש לקיש אמר פטור וקי"ל כר' יוחנן:

ה תֵּלֵשׁ אִיבָר מִן הַחֵי וְנִטְרָפָה בְּנִטְיָלְתוֹ וְאָכְלוּ חֵיב שְׁתֵּימִים. מְשׁוּם אִיבָר מִן הַחֵי וּמְשׁוּם טְרָפָה שֶׁהָרִי שְׁנֵי הָאֲסוּרִין בְּאִין כְּאַחַת. וְכֵן הִתּוּלֵשׁ חֶלֶב מִן הַחֵי וְאָכְלוּ לוֹקָה שְׁתֵּימִים. מְשׁוּם אִיבָר מִן הַחֵי וּמְשׁוּם חֶלֶב. תֵּלֵשׁ חֶלֶב מִן הַטְּרָפָה וְאָכְלוּ לוֹקָה שְׁלֹשׁ:

מגיד משנה **תלש אבר מן החי וכו'.** שם אוקימתא דרבנן בפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש וקיימא לן כר' יוחנן: **וכן התולש חלב וכו'.** כבר הזכרתי למעלה דאכל חלב מן החי מן הטריפה חייב שלש וכרבי אמי ורבי אבהו בשם רבי יוחנן וממימרא זו מתבאר מ"ש רבינו כאן:

לחם משנה **תלש אבר מן החי ונטרפה בנטילתו ואכלו חייב שתיים.** הרב מהור"ר לוי נ' חביב ז"ל בפסקיו ס"י פ"ב הקשה בלשון זה קושיות חזקות דכיון דרבינו סובר דבהמה בחייה לאו לאיברים עומדת מדכתב ונטרפה בנטילתו דמשמע דאם היתה טריפה מקודם אינו חייב שתיים משום דלא אתי איסור אמ"ה דחייל בשעת תלישה וחייל איסור טריפה דקדים דאין איסור חל על איסור ולכך הוצרך לומר דנטרפה בנטילתו וכדכתב כדי שיהיו שני איסורין באים כאחת א"כ משמע דלאו לאיברים עומדת א"כ בתלש חלב מן החי אמאי כתב דחייב שתיים היכי אתי איסור אבר מן החי דחייל בשעת תלישה וחייל איסור חלב. וכן קשה במה שכתב תלש חלב מן הטריפה ואכלו לוקה שלש דהיכי אתי איסור אבר מן החי וחייל איסור טריפה ואיסור חלב והך קושיא בתרייתא הקשו שם התוס' בפרק גיד הנשה לרבא דאמר דבהמה בחייה לאו לאיברים עומדת היכי משכחת לה שלש לר' יוחנן דהיכי אתי איסור אבר וחייל איסור טריפה ותירצו כגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו דמיגו דאתי איסור טריפה וחייל איסור חלב חייב נמי איסור אבר עליו. ואם נאמר דרבינו אית ליה הך תירוצא ונדחוק דבריו ונפרש דמאי דקאמר תלש חלב מן הטריפה היינו שנטרפה בנטילתו עדיין קשה קושיא קמייתא דהיכא דתלש חלב אמאי חייב שתיים וכבר כתב כל זה הרב הנזכר שם והאריך בדבר לתרץ דברי רבינו יעו"ש. ולי אני הצעיר נראה לתרץ דלרבינו הוקשה לו קושית התוס' דלרבא לא משכחת לה לר' יוחנן שלש. ודחיקא ליה לתרץ דמאי דאמר אכל חלב מן החי מן הטריפה הוי דנטרפה בנטילתו דלישנא דמן הטריפה משמע שנטרפה כבר ולכך הוא מפרש לתרץ קושיא זאת דכיון דאמר רחמנא דאתי איסור טריפה וחייל אחלב ה"ה דחייל איסור אבר מן החי אחלב דטעמא מאי אמרינן דחייל איסור טריפה איסור חלב משום דחלב הותר מכללו אצל חיה אחלב דהותר מכללו אצל חיה וכי היכי דיליף בגמי דניחול טרפה אאבר כיון דחייל אחלב כדאמר שם מידי דהוה אחלב כי האי גוונא אית ליה לרבא דילפינן דליחול איסור אבר מן החי אחלב כי היכי דחל איסור טריפה כיון דתרוייהו לא הותרו מכללן וחלב הותר מכללו, ועוד סובר רבינו כיון דאיסור אבר מן החי חייב אחלב היכי דתליש חלב מן מיגו דחייל איסור אבר מן החי אחלב דהותר מכללו חייב נמי איסור טריפה אע"ג דלא הותר מכללו כי היכי דכתבו התוס' דמיגו דזה חייב חבירו הבא עמו חייב יכול סובר רבינו מיגו בגוונא אחרינא וכי היכי דזה חל על זה חל נמי על חבירו, ולפי זה הוי מן

הטריפה כפשטו שנטרפה כבר ולכך חייב שלש ובתלש חלב מן החי חייב שתים משום דאתי איסור אבר וחייל אאיסור חלב דהותר מכללו כי היכי דחייל עליה טריפה כדכתיבנא. זה נ"ל לתרץ דברי רבינו ובאו דבריו כפשטן: **תלש אבר מן החי בנטילתו ונטרפה וכו'.** נראה דפסק כאוקימתא דרבא בפי גיד הנשה (דף ק"ג) דאמר דמאי דקאמר ר"י אכל אמ"ה מן הטריפה ר' יוחנן חייב שתים ר"ל שתלש אבר ונטרפה בנטילתו דהשתא איסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קא אתו דבהמה לאו לאיברים עומדת וכ"כ ה"ה ז"ל. ובתוסי' הקשו על הא דאמר רבא דסבירא ליה לר' יוחנן דבהמה בחייה לאו לאיברים עומדת וחייב שתים משום דבהדי הדדי קא אתו איסור אבר ואיסור טריפה א"כ היכי קאמר ר' יוחנן אכל חלב מן החי מן הטריפה חייב שלש דהיכי משכחת לה שלש דהא לא אתי איסור אבר וחייל על איסור טריפה ובשלמא איסור טריפה חייל על איסור חלב משום דכתיב ואכול לא תאכלוהו אבל אבר מן החי אע"ג דהוא איסור מוסיף דנוהג בבני נח רבא לית ליה אליבא דר"י איסור מוסיף דאי אית ליה איסור מוסיף אמאי לא מפרש מילתיה כר"י כפשטה ולימא שהיה מקודם טריפה וחייב שתים משום דאתי איסור אבר וחייל אאיסור טריפה דאיסור אבר מוסיף ובהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ור"ל סבר בהמה בחייה לאיברים עומדת ולא אתי איסור טרפה וחייל אאיסור אבר ומדלא קאמר כן משמע בהדיא דר"י לית ליה איסור מוסיף. ותירצו בתוסי' דמילתיה דר"י דאמר תלש חלב מן הטריפה לוקה שלש משמע ליה לרבא דה"נ קאמר תלש חלב ונטרפה בנטילתו דהשתא אתי איסור טריפה ואיסור אבר בהדי הדדי ומיגו דחייל איסור טריפה חייל איסור אבר אבל לעולם דאיסור אבר לבד לא חייל על איסור חלב דלית ליה לר' יוחנן איסור מוסיף אלו דבריהם ז"ל. אבל אין תירוץ זה מתיישב בדעת רבינו דהוא משמע דסבירא ליה איסור מוסיף שכתב התולש חלב מן החי לוקה שתים משמע דאיסור אבר מן החי מוסיף חייל על איסור חלב. וז"ש ר"י חייב שלש דאיסור אמ"ה הוא מוסיף ואע"פ שהיה טריפה קודם חייל איסור אבר. אבל קשה לפי דעתו ז"ל שפסק כרבא דהא לרבא לית ליה איסור מוסיף אליבא דר' יוחנן שהיה טריפה מקודם כמו שכתבתי, ומלשון שכתב תלש אבר ונטרפה בנטילתו משמע דפסק כאוקימתא דרבא וכדברי ה"ה דא"כ לישמענין שהיה טריפה מקודם. וי"ל שרבינו (לתרץ קושית התוסי' ז"ל שהקשו דאיך אמר ר' יוחנן חייב שלש דהא לית ליה איסור מוסיף) מפרש דברי רבא דס"ל דבין לר"ל בין לר"י אית להו איסור מוסיף וכי אתי אבר מן החי אחר טריפה ודאי דחייל אבל כי אתי טריפה אחר אמ"ה פשוט הוא דלא חייל וס"ל לרבא דכיון דיש פנים לומר דבהמה בחייה לאיברים עומדת וכן נמי יש פנים להפך דלאו לאיברים עומדת די לנו לומר שבאיסור אבר בא בהדי איסור טריפה משום הך סברא דלאיברים עומדת אמרינן דהוה ליה כאילו קדים איסור אבר משום

דמשעת לידתה עומדת לכך אבל כשאיסור אבר בא אחר איסור טריפה אין כח בהך סברא דלאברים עומדת להפך הדבר מן הקצה אל הקצה ולומר דמה שנראה לנו דאבר אתי אחר טריפה שהוא בהפך דטריפה אתי אחר אבר דבהמה בחייה לאיברים עומדת דאין סברא זו כל כך חזקה כדי שיהפך הדבר כיון שנוכל לומר ולהכחישה דלאו לאיברים עומדת ומפני כן ס"ל לר"ל דכיון דבהדי הדדי קא אתו משום הך סברא דלאיברים עומדת הוי כאילו אבר בא קודם אבל אם הוה אתי אבר בתר טריפה ודאי דחייל אפילו אליבא דר"ל דאיסור מוסיף וחייל אליבא דכ"ע ור' יוחנן ס"ל דלאו לאיברים עומדת והך סברא דלאיברים לא אהני לך כלל ובהדי הדדי קא אתו. ובכי הא מתרצא מילתא אחריתא דר' יוחנן דאמר חייב שלש דכיון דאיסור אבר אתו לבסוף ודאי דחייל דאיסור מוסיף וחייל אליבא דכ"ע ואין בזה מחלוקת דהמחלוקת הוא היכא דנטרפה בנטילתו משום הסברא שהזכרתי. וזהו שכתב רבינו דין זה ופסק כר' יוחנן ואמר שהרי שני האיסורין באים כאחד, כלומר לאפוקי דר"ל דאמר לאברים עומדת ואיסור אבר קדים אלא שניהם באים כאחד וחייב שתים ולא הוצרך רבינו לפרש דאיסור אבר כשבא לבסוף חייל על איסור טריפה דאין כאן מחלוקת כלל ואליבא דכ"ע חייל ולא הזכיר אלא החלוקה אשר בה המחלוקת. ועוד דכ"ש הוא מחלוקת שכתב אחר זה דאמר דאיסור אבר חייל דאיסור חלב והשתא דאיסור חלב דהוא איסור חמור וחייב כרת חייל דאיסור טריפה מבעיא וזה פשוט, כנ"ל ליישב דעת רבינו והרב מהר"י ו' חביב בפסקיו עמד על זה (דף ק"ב):

1 בְּשֵׁר הַמְדֻלְדָּל בְּבִהְמָה וְאִיבָר הַמְדֻלְדָּל בָּהּ אִם אֵינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר וְלַחְיֹת אָף עַל פִּי שְׁלֹא פָּרַשׁ אֶלָּא אַחַר שֶׁנִּשְׁחַטָּה אִסּוּר וְאֵין לֹקֵין עָלָיו. וְאִם מֵתָה הַבֵּהמָה רוֹאֵין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ נֶפֶל מַחִיִּים. לְפִיכֵךְ לֹקֵין עָלָיו מְשׁוּם אִיבָר מִן הַחֵי. אֲבָל הַיָּכוֹל לְחַזֵּר וְלַחְיֹת אִם נִשְׁחַטָּה הַבֵּהמָה הָרִי זֶה מִתָּר:

מגיד משנה **בשר המדולדל וכו'.** בפ' בהמה המקשה (ע"ג): ובשר בשדה טרפה להביא האבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ובעוף ושחטן ואמר רבב"ח אר"י אין בהן אלא מצות פרוש בלבד וכו' אמר רב אכלו לזה לוקה ואמרו שם דלא פליגי דההיא דר"י כשנשחטה וההיא דרב כשמתה דמיתה עושה ניפול פירוש כבר מחיים והוה ליה אמ"ה ושחיטה אינה עושה ניפול, וכתב רבינו אבל היכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה הרי זה מותר. פי' ואם מתה אינו חייב עליו משום אמ"ה אלא משום נבלה ופשוט הוא דהא דאבר ובשר המדולדלין באינו יכול לחזור ולחיות הוא ומתבאר מהדינים שיבאו בסמוך:

ז שְׁמַט אֵיבָר אוּ מְעָכוּ אוּ דָּכוּ כְּגוֹן הַבְּיָצִים שְׁמַעַד אוֹתָן אוּ
נִתְקַן הָרִי זֶה אֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה שֶׁהָרִי יֵשׁ בּוֹ מִקְצַת חַיִּים.
וּלְפִיכֵן אֵין מְסֻרִית. וְאִף עַל פִּי כֵן אָסוּר לְאָכְלוּ מִמֶּנְהֶג שֶׁנֶּהְגּוּ
כָּל יִשְׂרָאֵל מִקֶּדֶם שֶׁהָרִי הוּא דוֹמָה לְאֵיבָר מִן הַחַי :

מגיד משנה **שמט אבר וכו'.** בפרק גיד הנשה (דף צ"ג) (הני) ביעי חשילתא רב
אמי ורב אסי חד אסר וחד שרי מאן דאסר מדלא קא בריין אמ"ה נינהו מאן
דשרי מדלא קא מסרחן הני חיותא אית בהו וכו' אמר ליה ר"י לרב שמן הני
ביעי חשילתא שריין ואת לא תיכול משום אל תטוש תורת אמך. ודעת רבינו
שבכ"מ אסורין שמנהג הוא שנהגו ישראל מקדם. אבל רש"י ז"ל פירש אל
תטוש תורת אמך מנהג מקומך שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסור עכ"ל. וזה
דעת הרשב"א ז"ל שאין אסורין אלא במקום שנהגו בהן איסור. ולשון ואת
לא תיכול נראה כדבריהם :

ח עֶצֶם שֶׁנִּשְׁבַּר אִם הָיָה הַבָּשָׂר ^[א] אוּ הָעוֹר חוֹפָה רַב עֲבִיו שֶׁל
עֶצֶם הַנִּשְׁבָּר וְרַב הֶקֶף הַשָּׁבֵר הָרִי זֶה מִתֵּר. וְאִם יָצָא הָעֶצֶם
לְחוּץ הָרִי הָאֵיבָר אָסוּר. וְכִשְׂיִשְׁחַט הַבְּהֵמָה אוּ הָעוֹף יִחְתָּדוּ
מִמָּקוֹם הַשָּׁבֵר וַיִּשְׁלִיכוּ וְהִשְׁאָר מִתֵּר. נִשְׁבַּר הָעֶצֶם וְהַבָּשָׂר
חוֹפָה אֶת רַבּוֹ אֲבָל הָיָה אוֹתוֹ בָּשָׂר מְרֻסָּס אוּ נִתְאַכַּל כְּבָשָׂר ^[ב]
שֶׁהָרוּפָא גוֹרְרוּ. אוּ שֶׁהָיָה מִתְלַקֵּט הָרַב מִמָּקוֹמוֹת הַרְבֵּה. אוּ
שֶׁהָיָה הַבָּשָׂר שֶׁעָלְיוֹ נִקְבִים נִקְבִים. אוּ שֶׁנִּסְדַּק הַבָּשָׂר. אוּ
שֶׁנִּקְדָּר כְּמִין טִבְעַת. אוּ שֶׁנִּגְרַר הַבָּשָׂר מִלְּמַעְלָה עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר
מִן הַבָּשָׂר אֲלָא כְּקְלִיפָה. אוּ שֶׁנִּתְאַכַּל הַבָּשָׂר מִלְּמַטָּה מֵעַל
הָעֶצֶם שֶׁנִּשְׁבַּר עַד שֶׁנִּמְצָא הַבָּשָׂר הַחוֹפָה אֵינוֹ נוֹגַע בְּעֶצֶם. בְּכָל
אֵלוֹ מוֹרִין לְאָסוּר עַד שֶׁיִּתְרַפָּא הַבָּשָׂר. וְאִם אָכַל מִכָּל אֵלוֹ מִכֵּין
אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

מגיד משנה **עצם שנשבר אם היה הבשר וכו'.** יש אבר ששבירתו טורפת
הבהמה ויתבאר פרק ט' מהלכות שחיטה וכאן נזכר מה שהוא באבר לבד
באיברים שאינן טורפין והדין הוא בפרק בהמה המקשה (דף ע"ו): ת"ר נשבר
העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את רובו מותר אם לאו אסור וכמה רובו
ומסקנא בעינן רוב עביו ורוב הקפו. ויש במקצת ספרי רבינו או רוב הקף

ובמקצתן ורוב הקף והיא הנוסחא האמיתית. וכתב רבינו אם היה הבשר או העור ובגמי' אמר עולא אמר רבי יוחנן עור הרי הוא כבשר א"ל רב נחמן לעולא ולימא מר עוף מצטרף לבשר דהא עור ובשר קתני אבל עור לבדו לא יציל אמר ליה אנן עור או בשר תנן א"ד (אמר עולא) אמר רבי יוחנן עור מצטרף לבשר אמר ליה ר"נ לעולא ולימא מר עור משלים לבשר לחומרא. פירוש דדוקא כשרוב החופה הוא בשר. אמר ליה אנא עובדא ידענא דההוא בר גוזלא דהוה בי ר' יצחק נפחא דעור מצטרף לבשר הוה ואתא לקמיה דרבי יוחנן ואכשריה א"ל בר גוזלא קאמרת בר גוזלא דרכיך שאני ע"כ. ורבינו פסק כלישנא קמא דעולא דאמר עור הרי הוא כבשר משום דמיייתנן מיניה ראייה שם (דף ע"ז) ת"ש דאמר עולא עור הרי הוא כבשר אלמא כן הלכה. ויש מי שדחה זה ופסק כלישנא בתרא לחומרא וכר"נ ועור משלים לבשר דוקא משלים שהרוב הוא בשר ובעוף מצטרף שאפילו מחצה עור ומחצה בשר כשר זה דעת הרשב"א ז"ל. וכתב ויראה לי שעור לבדו אינו מציל אפילו בעוף. עוד כתב מקום יש שהעור לבדו מציל והיכן במקום הסמוך ממש לארכובה הנמכרת עם הראש לפי שאין שם לעולם אלא עור לבדו דבוק לעצם עכ"ל. עוד כתב היו רירין בין העור לעצם יש אומרים שהוא מציל אע"פ שאין שם בשר עד כאן. ואין מקום לכל זה לדעת רבינו ונתבאר בגמי' שגידין הרכין אינן מצילין כיון שסופן להקשות ולזה לא הזכירן רבינו: **נשבר העצם והבשר וכו'.** שם בעיא דלא איפשיטא חוץ ממ"ש רבינו או שנקדר כמין טבעת שאמרו שם נקדר כמין טבעת מהו ופשטוה מהא דאמר רב דבר זה שאלתי לחכמים ולרופאים ואמרו מסרטו בעצם ומעלה ארוכה אר"פ והוא דקנה גרמא דידיה ע"כ בגמי'. ורש"י ז"ל פירש הא דרב פפא שאנו רואים שהעצם מחזיק בשלו סביבות הקדרה מידבק העצם לבשר וסימן התחלת עליית ארוכה היא עכ"ל. וכן פסק הרשב"א ז"ל ואולי היה לרבינו גירסא אחרת או פירוש אחר בזה. ואין מכל זה בהלכות כלום לפי שהן דברים שאינן מצויין:

לחם משנה **עצם שנשבר וכו'.** בגמרא בפרק בהמה המקשה (דף ע"ו) אמרו בעינן רוב עביו ורוב היקפו, ופי' התוספות דה"ק העצם אינו עגול אלא מצד אחד רחב ומצד אחד הוא צר מפני שאינו עגול לגמרי שאם היה עגול לגמרי היה שוה מכל הצדדים וכיון שכן אם בשר החופה מצד הרחב ההקף הוא גדול שם ואע"פ שיהיה צד הרחב מכוסה וצד הקצר מגולה אפשר דיהיה שם רוב היקפו ועדיין לא הגיע לרוב עוביו מפני שאע"פ שאינו מכוסה רוב עוביו יש שם רוב ההקף מפני שהכסוי הוא בצד הרחב ששם רוב ההקף וכשכסוי של בשר הוא בצד הקצר צד הרחב מגולה יהיה בהפך דאפשר שיהיה שם מכוסה רוב העובי ועדיין רוב ההקף מגולה מפני דכיון דצד הרחב מגולה הרי שם רוב ההקף ואע"פ שרוב העובי מכוסה עדיין לא הגיע לרוב ההקף זהו פירוש דברי התוספות ז"ל. ועם זה נבין דברי הטור שכתב ביו"ד סימן נ"ה וז"ל ובשר

החופה בצד הרחב אז רוב עוביו יותר מרוב היקפו כלומר אז יהיה תחילה רוב ההקף ועדיין לא הגיע לרוב העובי כדכתיבנא ואז ודאי כיון שהגיע לרוב העובי כל שכן שהגיע לרוב ההקף כדכתיבנא והוי שיעורא טפי רוב עביו מרוב היקפו ואם הוא במקום שמיצר והולך אז רוב היקפו יותר מרוב עוביו כלומר דלכתחילה יגיע לרוב עוביו ועדיין לא יגיע לרוב הקיפו אבל כיון שהגיע לרוב היקפו כ"ש שהגיע לרוב עוביו והוי שיעורא טפי או רוב היקפו וכדכתיבנא. זה נ"ל פשוט בהבנת דברי הטור. והרב"י ז"ל פירש לשון הטור על דרך אחר המובן משפט דבריו והפך מה שכתבתי מפני שנמשך אחר לשון הרא"ש שהביא קודם. ולענ"ד נושא הטור אינו כנושא הרא"ש ז"ל דהטור איירי בעצם אחד רחב מצד אחד וקצר מצד אחד ומחלק בין כסוי הבשר היכן הוא אם בצד הרחב או בצד הצר והרא"ש איירי בשני עצמות מחולקים כמו שאמר וכשהוא מצר הרבה וכו' ואח"כ כתב וכשהוא מצר מעט וכו'. וכד מעיינת בהו יסכימו ודאי דבריו עם דברי הטור אלא שהנושאים מחולקים ודברי הטור פשוטים הם בעיני כמו שכתבתי, זהו פירוש התוספות שהסכימו בו רוב הפוסקים ורש"י פירש בענין אחר ובדברי רבינו אין הכרח. **ומ"ש רבינו ואם יצא העצם לחוץ הרי האבר אסור וכו'** קשה קצת דמדברי רבינו משמע דאם יצא העצם לחוץ אפילו היה העצם חפוי רוב עוביו ורוב היקפו אסור ובאמת משמע אפילו יצא לחוץ אם עור ובשר חופין רוב עוביו מותר. ונראה שמה שאמר רבינו ואם יצא העצם היינו שאין הבשר חופה רוב עוביו ורוב היקפו: **או העור וכו'.** יש תימה בדברי רבינו דכיון דהוא סובר דעור לבדו מציל א"כ איך פסק גבי בעיא שנטל שליש התחתון דהוי ספיקא הא כיון דעור מציל אע"פ שלא יהא בשר תחתיו א"כ הרי ניטל יותר משליש התחתון וכ"ת הרי תירצו בגמ' דלא איירי הא דעור מציל אלא בקנה משכא דידיה דהיינו סמוך לארכובה דאין שם בשר תחתיו. ורבינו מאי דכתב העור מציל היינו במקום שאין בשר תחתיו דהיינו סמוך לארכובה באמת דוחק גדול הוא זה בדברי רבינו דא"כ היה לו לפרש ולמה סתם כאן ובהלכות שחיטה פ"ח שכתב שם גם כן סתם דעור מציל משמע דבכל מקום מציל העור. וע"ק דאם כונת רבינו כן א"כ היכן ראה הרב המגיד פלוגתא בין רבינו להרשב"א ז"ל הא רבינו לא איירי אלא בקנה משכא דידיה דהיינו סמוך לארכובה ובהא הרשב"א עצמו מודה. וכן מ"ש דאין מקום לכל הדינים שכתב הרשב"א לדעת רבינו כלומר דבלאו הכי מציל משום דרבינו סובר דעור לבדו מציל הא יש מקום לכל אותם הדינים אפי' לדעת רבינו דהא מודה להרשב"א דאין העור מציל היכא דלא הוי סמוך לארכובה. עוד קשה מה שהקשה הרב"י ב"י"ד סימן נ"ה על דברי הרשב"א ז"ל דכיון דהוא פסק כלישנא בתרא איך כתב דהיכא דהוי סמוך לארכובה דהעור מציל הא בגמרא אמרו כן לתרץ לישנא קמא דקאמר דהעור לבדו מציל ול"ב פליג עליה והיה לו לפסוק דאינו מציל כל"ב. ונראה לי לתרץ לדעת רבינו דהוא

מפרש מאי דקאמר בגמרא (דף ע"ז) דקנה משכא דידיה אינו ר"ל דהוא סמוך לארכובה אלא בכל מקום מציל העור ומאי דקאמר קנה משכא רוצה לומר שאין העור עומד באויר אלא העור שניטל הבשר תחתיו נדבק בעצם ואין העור עומד באויר והבעיא דניטל שליש התחתון היינו השני שליש העליונים עומדים באויר כדפירש"י שניטל שליש התחתון שתחתיהם ולפי זה אתי שפיר דדמי פירוש דקנה משכא דידיה לפירוש דקנה גרמא דידיה האמור למטה שם בגמרא וא"כ כל מה שכתב רבינו בכל מקום שהעור מציל היינו היכא שאין העור עומד באויר ואע"פ שלא פירש סמך על המבין במה שכתב דהעור חופה דהכי משמע דאינו עומד באויר. והרשב"א ז"ל משום דהוא פסק כל"ב הוא סובר דאין העור מציל אפילו אין העור עומד באויר דמה שתירצו דקנה משכא דידיה לא הוי אלא לל"ק אבל ל"ב פליג ולכך הוא סובר דבכ"מ אין העור מציל אפילו שאינו עומד באויר. ומה שכתב הרשב"א ז"ל דהיכא דהעור סמוך לארכובה מציל לא נפקא ליה ממאי דאמרו דקנה משכא דידיה דהתם ר"ל דאין העור עומד באויר דהרשב"א מפרש כפירוש רבינו אלא מסברא נפקא ליה דכיון דאין כאן בשר ודאי העור מציל. והרב המגיד כתב דאין מקום לדין זה לדעת רבינו כלומר דפשיטא דמציל דאפי' היכא דיש שם בשר מציל היכא שאינו עומד באויר כ"ש הכא דאין כאן בשר ואינו עומד באויר. גם מה שכתב שהיו רירין בין עור לעצם כתב דאינו צריך לדעת רבינו דפשיטא הוא דכיון דכשאינו עומד באויר מציל כ"ש היכא דיש בו רירין שמדביקין העור לעצם. זה נ"ל לתרץ דברי רבינו והרשב"א ז"ל. עוד כתב ה"ה דגידין הרכין לא נתבאר בדברי רבינו. קשה דהרי כבר ביאר בהלכות שחיטה (דהם) [שאינם] כבשר כלומר דאינם מצילים כלל. ומ"ש בהלכות שחיטה שאינם כבשר אינו ר"ל דהוה כעור דאם היו כעור מצילים היו לדעת רבינו דהעור מציל אלא אפילו כעור לא הוה ומשום דהוה ס"ד דליהו בשר כיון שהם רכיכים לכך קאמר דלא הוה בשר. עוד כתב ה"ה ז"ל אולי היה לו לרבינו גירסא אחרת וכו'. הרב מוהר"י בן חביב בפסקיו סימן פ"ג כתב על זה והרגיש שם קושיא אחרת בדברי רבינו למה לא כתב דינים אלו בהלכות שחיטה יעויין שם. ול"נ לתרץ דאולי רבינו מפרש דלא איפשיטא בעיין ומאי דקאמר רב פפא והוא דקנה גרמא דידיה דחייה דפשיטותא הוא כי היכי דמאי דאמר דילמא דקנה משכא וכו' הוי דחייה דפשיטותא הכי נמי הכא וה"ק שאני התם דכבר התחיל להתרפאות התחיל העצם להתחזק והוי תחילת רפואה ולכך אמרו שם דמסרטו בעצם כו' אבל היכא דלא התחיל להתרפאות עדיין הבעיא במקומה ולכך כתב רבינו שמורין לאיסור עד שיתרפא הבשר והגם כי פירוש זה דחוק נאמר כן ליישב דעתו ז"ל:

ט המושיט ידו למעי הבהמה וחתך מן הטחול ומן הכליות וכיוצא בהן והניח החתיכות בתוך מעיה ואחר כך שחטה. הרי אותן החתיכות אסורות משום איבר מן החי. ואף על פי שהוא בתוך מעיה. אבל אם חתך מן העבר שבמעיה ולא הוציאו ואחר כך שחטה הרי חתיכת העבר או איברו מתר הואיל ולא יצא. עבר שהוציא ידו או רגלו נאסר אותו איבר לעולם בין שחתכו קדם שתשחט אמו בין שחתכו אחר שנשחטה אמו. ואפלו החזיר אותו איבר למעי אמו ואחר כך נשחט או נולד הנולד וקיה כמה שנים הרי אותו האיבר ^[א] אסור משום טרפה. שכל בשר שיצא חוץ למחצתו נאסר כבשר שפרש מן החי שנאמר [\(שמות כב-ל\)](#) 'ובשר בשדה טרפה' כיון שיצא למקום שהוא לו כשדה נעשה טרפה כמו שבארנו:

מגיד משנה המושיט ידו למעי בהמה וכו'. שם (דף ס"ח) משנה חתך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה זה הכלל דבר שגופה אסור ושאינו גופה מותר. ופירש רבינו דבר שגופה אסור משום אבר מן החי, ופשוט הוא שכיון שנחתך מחיים ואין שחיטה מטהרתו הרי הוא אבר מן החי: **עובר שהוציא ידו או רגלו וכו'.** תחלת הפרק (דף ס"ח) בהמה המקשה לילד והוציא העובר את ידו והחזירה מותר באכילה. ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב ואבר עצמו אסור מאי טעמא דאמר קרא ובשר בשדה טרפה כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר ורבי יוחנן פליג עליה ואתותב וקי"ל כרב. ומ"ש רבינו שאפילו נולד הולד אחר שחיטת אמו שהאבר אסור לעולם. מבואר:

כסף משנה עובר שהוציא ידו או רגלו נאסר אותו אבר לעולם וכו'. לכאורה נראה שדין זה כולל לכל עובר שהוציא ידו גם למי שלא נשחטה אמו קודם לידתו. אבל לפי האמת זה טעות שא"כ ברוב הבהמות ימצא איסור בהרבה איברים שיוצאים קודם הלידה. ולכן צ"ל שלא נאמרו דברים הללו אלא בעובר הניתר בשחיטת אמו וקודם שחיטת האם הוציא האבר. וכן משמע מדברי סמ"ג ומדברי הרשב"א בת"ה ואע"פ שהכלבו כתב ויש חולקים על הרמב"ם ואומרים שאם נולדה קודם שנשחטה אמו שנמצא שהוא טעון שחיטה בשביל עצמו שחיטת עצמו מהני להתיר הכל אפילו אותו אבר עכ"ל. שנראה מזה שהבין בדברי הרמב"ם דאף בנוולד קודם שנשחטה אמו מיירי,

האמת יורה דרכו שמ"ש הרמב"ם או נולד וחייה כמה שנים וכו' תיבת או נולד לא קאי לתיבת נשחטה אמו דסמיך ליה לומר או לא נשחטה אמו אלא נולד וחייה כמה שנים דליתא אלא האי סיפא נמי בשנשחטה אמו קודם לידתו היא אלא דברי שא מיירי שאחר שחיתת אמו לא הוציאוהו לאויר העולם חי ובסיפא שאחר שחיתת אמו הוציאוהו חי לאויר העולם כ"כ הרב מוהר"י בן חביב ז"ל והכריח הדבר בראיות מהגמרא ומסברא דכל שנולד קודם שחיתת אמו לא שייך לאסור האבר משום בשר שיצא חוץ למחיצתו:

לחם משנה הרי אותן חתיכות אסורות וכו'. אבל הבהמה מותרת. אע"ג דבפרק א"ט (דף נ"ה) מוקי רב עזירא הך מתניתין דאפילו בהמה אסירא משום דניקב הטחול הא אמר שם דלית הלכתא כוותיה והיכא דאינקיב בקולשיה כשרה ומתניתין איירי דאינקיב בקולשיה ולכך כתב רבינו דהחתיכות אסורות דמשמע דהבהמה מותרת:

➤ הוציא מקצת האיבר ונשאר מקצתו בפנים אפלו לא נשאר אלא מעוטו היוצא אסור ושבפנים מתר. ואם חתך היוצא מן האיבר אחר שהחזירו ונשחטה. אותו שיצא בלבד אסור ונשאר האיבר מתר. ואם לא החזירו וחתכו והוא בחוץ. בין שחתכו קדם שחיתה או אחר שחיתה. מקום החתך אסור. והוא המקום שנגד האויר. אחר שיחתך היוצא חוזר וחותך מקום החתך:

מגיד משנה הוציא מקצת האבר וכו'. שם מחלוקת רב ור"י וק"ל כר"י כדאיתא בהלכות ואין לידה לאיברים ואע"פ שיצא הרוב מה שנשאר מבפנים מותר, ובגמ' אמרו לדברי האומר אין לידה לאיברים הוציא העובר את ידו והחזירה וחזר והוציא את ידו והחזירה עד שהשלימו לרוב מהו. פירוש לאסור המעט הנשאר, את"ל כיון דהדר הדר הוציא העובר את ידו וחתכה וחזר והוציא ידו וחתכו עד שהשלימו לרובו מהו. פירוש לאסור הנשאר מי אמרינן הא נפיק ליה רובו או דילמא רובא בבת אחת בעינן ולא איפשיטא. ופסק הרשב"א ז"ל בראשונה להקל כאת"ל ובשניה להחמיר ולא נזכר זה בהלכות. ולא ידעתי רבינו למה לא הזכירו ואולי שהוא היה גורס למ"ד יש לידה לאיברים ואתיא דלא כהלכתא דאי למ"ד דאין לידה פשיטא דכשם שאין רוב אבר אוסר מיעוט הנשאר בפנים כך אין רוב איברים אוסרין מה שנשאר בפנים אא"כ יצא הרוב בבת אחת שהוא כילוד. אבל בכל הספרים יש לדברי האומר אין לידה לאיברים וצ"ע. ומ"ש שאם החזירה האבר לפנינו שאינו

אסור אלא מה שיצא ואם לא החזירו שאסור אפילו מקום חתך. מבואר שם בגמ' ובהלכות :

כסף משנה **הוציא מקצת האבר וכו'.** כתב הרב המגיד ובגמרא אמרו לדברי האומר אין לידה לאיברים וכו' עד ולא אפשיטא. ולא ידעתי רבינו למה לא הזכירו ואולי שהוא היה גורס למי"ד יש לידה לאיברים וכו' עד וצ"ע. ואפשר לומר שסמך על מ"ש למעלה לוקה משום אבר מן החי וכי קאמר אינו לוקה משום אבר מן החי ועלה קאי. ומ"ש הר"א דמאי נפקא לה מינה הא לקי משום טריפה י"ל דטובא נפקא דאם התרו בו משום אבר מן החי ולא משום טריפה פטור אבל פשיטא דלקי אם התרו בו משום טריפה לדעת רבינו שכתב למעלה באיסור האבר כיון שיצא למקום שהוא לו כשדה נעשה טריפה כמו שביארנו משמע דאפילו בבשר שפירש מן החי דמהתם ילפינן לה ובשר מן החי לקי :

לחם משנה **הוציא מקצת האבר כו'.** רבינו מפרש כפירוש ההלכות בפלוגתא דר' יוחנן ורב גבי יש לידה לאיברים ומה שאמרו בגמרא (דף ס"ח:) מאי בינייהו קאי לרב ולרבי יוחנן ודלא כפירוש רש"י דפירש דר"ל מאי בינייהו בין ללישנא קמא ובתרא ופלוגתא דרב ור"י הוי לענין מיעוט הנשאר דלרב דקאמר יש לידה מיעוט הנשאר אסור ולר"י מותר אבל מה שיצא לחוץ אליבא דכ"ע אסור והבעיא דבעי לדברי האומר אין לידה וכו' הוי לאיסור מיעוט הנשאר דליוצא פשיטא דאסור אליבא דכ"ע ודלא כרש"י דמפרש דהבעיא היא לענין מה שיצא ולכך כתב ה"ה פירוש לאסור המעט הנשאר לאפוקי מפירוש רש"י ז"ל. וקשה לפי מאי דכתב ה"ה דרבינו גורס לדברי האומר יש לידה מאי בעי דהשתא היכי דנפק רוב האבר קאמר דאסור הנשאר כ"ש היכא דנפק רוב העובר דאסור הנשאר. וי"ל דשאני התם דנפק רוב האבר בבת אחת ואחר כך החזיר אבל הכא היה יוצא והיה חוזר ולכך בעי כיון דהרוב לא יוצא בבת אחת דהרי בין זה לזה היה חוזר אף על פי דגבי אבר אחד לא חשבינן החזרה כלל דמכל מקום נאסר מכל מקום כאן דהוי חזרה בין זה לזה ולא יצא בבת אחת אמרינן כיון דהדר הדר וז"ש שם או דילמא כיון דהדר הדר. ומי"מ קשה בדברי רבינו למה לא חילק בענין החזרה של אבר שאם החזיר האבר קודם ששחט את אמו אז ודאי מקום החתך מותר אבל אם החזיר אחר ששחט את אמו מקום החתך אסור שכן אמרו שם בברייתא בהמה המקשה וכו' והחזירה ואחר כך שחט וכו' מותר שחט את אמו וכו' אסור באכילה וכן בהלכות חילקו בכך שכתבו שם וז"ל שאם הוציא העובר ידו וחתכה ואחר כך שחט את אמו האבר היוצא אסור ומקום החתך מותר ואם שחט אמו ואחר כך חתכה האבר היוצא ומקום החתך אסור והשאר מותר ע"כ. אלא שלשון ההלכות קשה דאין חילוק בין חתיכה קודם שחיטה לאחר שחיטה אלא היכא

דהחזירה אבל היכא דלא החזירה אפילו חתכה קודם שחיטה מקום החתך אסור ואיך לא הזכירו בדבריהם חזרה כלל. ואולי כוונתם לומר שהחזירה קודם שחיטה ולא חשו לפרש משום דסמכו על הברייתא שהביאו קודם שלא הזכירה חזרה כלל. ומ"מ על רבינו קשה למה לא חילק כדכתיבנא ומה גם על דברי ה"ה שכתב שדעת רבינו כהלכות ולא נתעורר בזה :

יא כָּל אֵיבָר עֵבֶר שְׂיָצָא וְחִתְּכוּ קֶדֶם שְׁחִיטָה וְהוּא בַחוּץ הָרִי זֶה אֵיבָר מִן הַחִי וְלוֹקִין עָלָיו. וְאֶפְלוּ מִתְּהַעֲבֵר קֶדֶם שְׁחִיטָה. וְאִם נִחְתְּדָ אַחַר שְׁחִיטָה * הָאוֹכְלוּ אֵינּוּ לוֹקֵה וְאֶפְלוּ מִתְּ. וְאִם מִתְּהַתְּהַמָּה וְאַחַר כֵּן חִתְּכוּ הָאוֹכְלוּ לוֹקֵה מִשּׁוּם אֵיבָר מִן הַחִי :

ההראב"ד **האוכלו אינו לוקה.** כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש שהרי אמר למעלה אפילו החזירה וחתכה אחר שחיטה לוקה משום ובשר בשדה טרפה ובמשנה אמרו שחט את אמו ואח"כ חתכו חכמים אומרים מגע טריפה שחוטה אלמא אית ביה איסור טריפה והל"ל אינו לוקה משום אבר מן החי דאין שחיטה עושה ניפול ועם כל זה מה צורך הואיל ויש בו לאו דטריפה. עכ"ל:

מגיד משנה **כל אבר עובר וכו'.** זה ברור שכיון שחתכו והוציאו מן הגוף הרי הוא אבר מן החי וכן מתבאר שם שמ"ש חתך מן העובר שבמעיה מותר דוקא כשהניחו שם עד אחר שחיטה וזהו ששנינו שם (דף ע"ב) הוציא (העובר את) ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו x הבשר טהור לומר שאע"פ שהאבר מטמא משום אמי"ה הבשר הנשאר טהור ואע"פ שנגע בו בשעת חיתוך לפי שאינו מקבל טומאה מחיים. ומ"ש אפי' מת העובר כו'. אפשר שיצא לו ממ"ש שם על המשנה במחלוקת רבי מאיר וחכמים שמחלוקתן שוה בעובר מת או חי ואע"פ שאין זה הכרח פשוט הוא : **ואם נחתך אחר שחיטה וכו'.** רבינו השוה אבר זה שיצא חוץ למחיצתו לאבר ובשר המדולדלין בבהמה שנתבאר למעלה שאם נחתכו אחר שחיטה אינו לוקה עליהן ואם מתה הבהמה שלוקה עליהן משום אמי"ה דמיתה עושה ניפול ככתוב למעלה והדין עמו חדא דמריבויא דקרא חד נפקי דהיינו ובשר בשדה טרפה וכיון דגלו לן בחד דכל שנחתך אחר שחיטה אינו לוקה עליו דה"ה לאידך. ועוד דבהדיא תניא בברייתא גבי פלוגתא דר"מ ורבנן גבי טומאה ששנינו שם שחט את אמו ואח"כ חתכה הבשר מגע נבלה דברי ר"מ וחכמים אומרים מגע טריפה שחוטה מה מצינו בטרפה ששחיטתה מטהרתה אף שחיטת בהמה תטהר את האבר. ואמרו בברייתא (דף ע"ג) שאמר להם (ר' מאיר לחכמים לא) אם טהרו שחיטת

טריפה אותה ואת אבר המדולדל בה דבר שגופה תטהר את העובר דבר שאינו גופה. אמרו לו הרבה מצלת על שאינו גופה יתר מגופה שהרי שנינו חתך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה ע"כ. הנה שהשוו האבר שיצא לאבר המדולדל וכן הדין דמריבוי דחד קרא נפקי. ודע שדעת רבינו שאע"פ שאין בהן מלקות כשנחתכו אחר שחיטה הרי הן אסורין מן התורה ואין איסורן מדבריהם בלבד אלא הרי הן כחצי שיעור דאתו מריבוי ואין לוקין עליו. ומש"ל דאמר רבי יוחנן אין בהן אלא מצות פרישה פירוש שהן אסורין מן התורה ואין בהן מלקות אבל הוא מצוה לפרוש מאכילתו. וכבר פסק רבינו למעלה בדין האבר המדולדל באותן בעיות שלא נפשטו בגמ' לחומרא כדין תיקו דאיסורין דאורייתא וכן היא כוונתו ונראית לי עיקר ששם אמרו בגמ' גבי האבר המדולדל שנחתך אחר שחיטה אכלו לזה אינו לוקה ואין לשון זה נאמר באיסורין של דבריהם. ועוד מתבאר יותר בגמרא בדין אבר העובר שנחתך אחר שחיטה שהוא אסור מן התורה. אבל יש מן המפרשים שפירשו אין בהן אלא מצות פרישה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וחלקו בין אבר המדולדל לאבר העובר שהוא אסור מן התורה. ובהשגות כתב כאן בדין אבר העובר שנחתך אחר שחיטה שכתב רבינו אינו לוקה א"א זה שבוש שהרי אמר למעלה אפי' החזירה וכו'. ומה שכתב שרבינו אמר למעלה אפילו החזירה וחתכו אחר שחיטה לוקה לא עיין בדבריו שלא כתב רבינו למעלה לוקה אלא נאסר וכבר ביארתי כוונתו שהוא סבור שאסור מן התורה ואין בו מלקות והבאתי ראיה לדעתו ז"ל:

כסף משנה **כל אבר עובר שיצא וחתכו קודם שחיטה וכו'.** ברייתא בפרק בהמה המקשה הוציא העובר את ידו וחתכה ואחר כך שחט את אמו שבחוץ טמא ואסור והאי איסור הוי מטעם אבר מן החי ופשיטא דלוקין עליו כיון דטמא ונקט אסור משום דקתני ושבפנים טהור ומותר. ואיכא למידק דהכא כתב רבינו דלוקה משום אבר מן החי וקודם לכן כתב שאסור משום בשר בשדה טריפה וצ"ל דתרי איסורי אית ביה: **ומה שכתב מתה הבהמה ואחר כך חתכו האוכלו לוקה משום אבר מן החי.** משום דמיתה עושה ניפול והוה ליה כאילו נחתך קודם מיתה והתם מפרש מאי נפקא לן מינה. ופרק שני מהלכות שאר אבות הטומאה מתבאר זה:

לחם משנה **כל אבר עובר שיצא וחתכו וכו'.** אם כוונת רבינו לומר שחתכו כשהוא בחוץ כדמשמע מלשונו שכתב כל עובר שיצא וחתכו קשה דלמה כתב אחר כך והוא בחוץ. וע"ק דמנא ליה לה"ה שכוונת רבינו לומר שאע"פ שבשעה שחתכו היה בפנים כיון דאחי"כ הוציאו הוי אמ"ה שכן כתב וכן מתבאר שם שמה שאמרו חתך וכו' דוקא כשהניחו שם עד אחר שחיטה. לכך נ"ל לומר דה"ה הוציאו ממש והוא בחוץ דמשמע כונת רבינו דזו אף זו קתני (ולמה)

[נל"מ] חתכו כשהוא בחוץ אלא אפילו חתכו בפנים ואח"כ היה בחוץ הוי אבר מן החי. ומ"מ הראיה האחרת שהביא וכתב וזהו ששנינו שם הוציא העובר את ידו וכו' לא הוי ראייה על כך דאין מפורש שם אלא דחתכה אחר שהוציאו אבל לא שחתכה בפנים ואחר כך הוציאה אלא הראיה אחרונה היא לומר דאיכא ביה איסור אמ"ה. ומ"ש ה"ה שמתבאר שם דדוקא הניחו שם עד אחר שחיטה הוא משום דשם אמרו בגמ' דכתיב וכל בהמה וכו' בהמה בבהמה כלומר דדבר הנמצא בבהמה מותר א"כ משמע דדוקא כשנמצא בתוך הבהמה: **כל אבר שיצא וחתכו וכו'**. קצת תימה דלעיל אמר עובר שהוציא את ידו וכו' נאסר אותו אבר וכו' בין שחתכו קודם שתשחט וכו' עד אומרו אסור משום טריפה כלומר איסור מיהא איכא אבל לא מלקות. וכמו שפירש ה"ה משמע דאפילו חתכו קודם שתשחט אמו אין שם מלקות וצ"ע: **ואפילו מת העובר וכו'**. אם כוונת רבינו שאחר שחתכו מת העובר. קשה דמאי אפילו הוא מאי נפקא לן דמת העובר אחר כך דכיון דכשחתך האבר ממנו היה חי א"כ יש בו איסור אבר מן החי. ועוד דה"ה כתב דנפקא ליה משום דבפרק בהמה המקשה (דף ע"ד) אמר רבא על פלוגתא דרבי מאיר ורבנן כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה כלומר דרבנן אית להו דשחיטה מפיק ליה מידי נבילה אף על גב דהעובר היה מת בשעת שחיטת אמו ואם כן הרי אין העובר במינו שחיטה וס"ד אמינא לא מהני ליה שחיטה לאפוקי מידי נבילה וכסברת רב חסדא קמ"ל דמועיל להוציאו מידי נבילה אם כן משמע דעובר מת הוי כמו חי. ומכאן כתב הרב המגיד דיצא לו לרבינו כאן דאפילו העובר מת ואם כוונת רבינו כאן הוי דכשחתכו היה חי אין זה דמוי הנושאים דהתם בשעת שחיטה העובר מת ופשיטא דהכא הוי אבר מן החי כיון דבשעת חתיכה היה חי. לכך נראה כוונת רבינו דכשחתכו היה מת. וכתב הרב המגיד דיצא לו ממ"ש שם דהעובר מת יש במינו שחיטה והוי כחי ומכל מקום כתב שאין זה הכרח דהתם לא חשיב ליה כחי אלא שיש במינו שחיטה כשהוא חי ואגב אמו מהניא ליה שחיטה אבל לא שיהיה חשוב [כחי] גמור. ומ"ש ואף על פי שנגע בו בשעת חיתוך ר"ל דבשעה שחותכו קודם שחיטת אמו נעשה אבר מן החי דאם לא היה חותכו עד אחר שחיטה לא היה בו איסור אבר מן החי לכך כתב בשעת חיתוך: **ואם נחתך אחר שחיטה וכו'**. לדברי המפרשים שאמרו דאבר העובר אסור מן התורה אחר שחיטה ואבר המדולדל הוא מדרבנן אחר שחיטה קשה אם כן היכי קאמרי דהרבה מצלת על שאינו גופה כו' והרי אבר המדולדל הוי גופה ואין בו אלא איסור מדרבנן אחר שחיטה ואבר עובר אינו מגופה יש בו איסור תורה אלא שזה בכלל הראיה שהביא הרב המגיד לדברי רבינו מהך ברייתא ומינה דהוי תיובתא לשאר המפרשים ז"ל: **ואם נחתך אחר שחיטה וכו'**. מ"ש הראב"ד והיה לו לומר אינו לוקה משום אבר מן החי וכו' ר"ל היה לו לרבינו לומר שאינו לוקה משום אבר מן החי ואפילו שנאמר אינו לוקה משום אבר

מן החי עם כל זה מה צורך ר"ל הא איכא מלקות מצד אחר שהוא משום טריפה. זה נראה כונתו וקשה על זה תרתי, חדא דאם הוה אמר כן הוה אמינא דאיצטריך לאשמועינן דלא נילקי תרתי משום אמ"ה ומשום טריפה לכך אמר שאינו לוקה משום אמ"ה. ועוד דאיצטריך לאשמועינן דאינו לוקה משום אמ"ה לענין ההתראה דאם התרו בו משום אמ"ה אינו לוקה אא"כ התרו בו משום טריפה ואיך כתב ועם כל זה מה צורך וצ"ע:

יב עֶבֶר שֶׁהוֹצִיא אֵיבֵר וְנֶאֱסַר הָאֵיבֵר וְאַחַר כֵּן נוֹלַד וְהָרִי הִיא נִקְבָּה. הַחֲלָב שֶׁלָּהּ אָסוּר לְשִׁתּוֹתוֹ מִסַּפֵּק. הוּאֵיל וְהוּא בָּא מִכָּלֵל הָאֵיבֵרִין וְיֵשׁ בָּהּ אֵיבֵר אֶחָד אָסוּר. וְהָרִי זֶה כְּחֲלָב טְרֵפָה שֶׁנִּתְעַרַב בְּחֲלָב טְהוֹרָה:

מגיד משנה עובר שהוציא אבר ונאסר האבר ואחר כן נולד וכו'. פי' שנולד אחר שחיטת האם כנזכר למעלה והדין בעיא שם (דף ס"ט) מהו לגמע חלבו חלב דעלמא לאו כאמ"ה דמי ושרי האי נמי ל"ש או דילמא התם אית ליה תקנתא לאיסורו בשחיטה הכא לית ליה תקנה לאיסורו בשחיטה תיקו. ופסק בה רבינו לחומרא כדין תיקו דאיסורא דאורייתא וכמ"ש בסמוך:

יג הַשּׁוּחַט בְּהֵמָה מְעַבְרֵת * וּמִצָּא בָּהּ שְׁלִיל בֵּין חֵי בֵּין מֵת הָרִי זֶה מִתֵּר בְּאֹכִילָה. וְאֶפְלוּ שְׁלִיא מִתְּרַת בְּאֹכִילָה. וְשְׁלִיא שֶׁיִּצְאָת מִקְצָתָהּ וְשָׁחַט אֶת הַבְּהֵמָה. אִם הִיְתָה שְׁלִיא זֹו קְשׁוּרָה בְּוֹלַד מֵה שֶׁיִּצְאָת מִמֶּנָּה אָסוּר וְהַשְּׂאֵר מִתֵּר. וְאִם לֹא הִיְתָה קְשׁוּרָה בּוֹ כִּלְה אָסוּרָה. שְׂמָא שְׁלִיא זֹו שֶׁיִּצְאָת מִקְצָתָהּ הֲלֵךְ לוֹ וְלֹא שֶׁהִיָּה בָּהּ וְוֹלַד זֶה שֶׁנִּמְצָא בְּבֶטֶן הֲלֵכָה שְׁלִיא שְׁלוֹ. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂאִם לֹא נִמְצָא בְּבֶטֶן וְלֹא כָּלֵל שֶׁהַשְּׁלִיא כִּלְה אָסוּרָה:

ההראב"ד ומצא בה שליל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מכדי קי"ל דשליא אינו אוכל דפרשא בעלמא היא וכי יש עמה ולד קשור דליכא בה חשש ולד נימוח אמאי אסורה לא כולה ולא מקצתה. עכ"ל:

מגיד משנה השוחט בהמה מעוברת וכו'. משנה שם (דף ע"ד): ואפילו שליא וכו'. שם (דף ע"ז) במשנה השוחט את הבהמה ומצא בה שליא נפש היפה תאכלנה וכו' שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה סימן ולד באשה וסימן ולד בבהמה. ופירש"י ז"ל ואע"ג דלא נפק אלא פורתא (אסור באכילה) שמא

באותו מקצת יצא ראש הולד והרי הוא כילוד. ובגמרא אמר רבי אלעזר לא שנו אלא שאינה קשורה בולד פירוש בולד שהוא בפנים אבל קשורה בולד אין חוששין לולד אחר ותניא כותיה. ופירוש רבינו אין חוששין לולד אחר ומה שיצא ממנה אסור והשאר מותר והטעם לדבריו דמה שיצא ודאי הרי הוא כאבר שיצא מן העובר שאסור. ובהשגות א"א מכדי קי"ל דשליא וכו'. ומ"י. ש דשליא אינו אוכל דפרש בעלמא הוא, נראה שיצא לו ממ"ש שם שאינה מטמאה אפילו טומאת אוכלין ומ"מ אין זה ראייה להתירה כשיצאת לחוץ וכבר סמכו היתרה כשנמצאת בבהמה למקרא שכתוב כל בהמה תאכלו לרבות את השליא ואמרו שאם חשב עליה מטמא טומאת אוכלין ואין זה במה שהוא כפרש גמור:

יד מִצָּא בָּהּ עֶבֶר חַי אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא בֶן תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים גְּמוּרִין וְאֶפְשָׁר שְׂחִיטָה אִינוֹ צָרִיךְ שְׂחִיטָה אֶלָּא שְׂחִיטַת אִמּוֹ מְטַהְרֵתּוֹ. וְאִם הִפְרִיס עַל גְּבִי קֶרֶקַע ^[יד] צָרִיךְ שְׂחִיטָה:

מגיד משנה מצא בה עובר חי וכו'. מחלוקת במשנה (דף ע"ד) ופסק כחכמים: **ואם הפריס על גבי קרקע וכו'.** מסקנא דגמרא דרב אשי ס"ל דאין הלכה כר' שמעון שזורי דאמר וחורש בשדה אפילו בן חמש שנים שחיטת אמו מכשירתו ושחיטה זו אינה אלא מדבריהם משום מראית העין. וכתב רבינו בפירוש המשנה ודע שאינו צריך בדיקה ר"ל שאין הטריפה מפסידתו לפי שהוא אצלנו כשחוט אע"פ שהוא חי עכ"ל. וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכתב וכן הורו מגדולי המורים ומתוך דבריהם נראה שאף אם נמצאת סכין פגומה אין בכך כלום ע"כ לשונו:

טו קָרַע אֶת הַבְּהֵמָה אוֹ שָׁחַט בְּהֵמָה טְרֵפָה וּמִצָּא בָּהּ בֶּן תִּשְׁעָה חַי צָרִיךְ שְׂחִיטָה לְהַתִּירוֹ וְאִין שְׂחִיטַת אִמּוֹ מוֹעֶלֶת לוֹ. וְאִם לֹא גָּמְרוּ לוֹ חֳדָשִׁיו אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא חַי בְּמַעֲי הַטְּרֵפָה הָרִי זֶה ^[ה] אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּאִיבָר מֵאִמּוֹ. כָּל עֶבֶר שֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ וְהִחְזִירוֹ וְאַחַר כֵּן שָׁחַט אֶת אִמּוֹ אִין שְׂחִיטַת אִמּוֹ מוֹעֶלֶת לוֹ וְהָרִי הוּא כְּיִלּוּד וְצָרִיךְ שְׂחִיטָה:

מגיד משנה קרע את הבהמה וכו'. משנה וגמרא שם. ושחיטה זו היא שחיטה גמורה מן התורה שהרי לא ניתרת אמו בשחיטתה ואתיא כרבא דהוא בתרא: **ואם לא גמרו חדשיו וכו'.** זה פשוט ומתבאר שם. ודע שכל שנפסלה בשחיטת

האם הרי הוא כאילו קרעה ופשוט הוא : כל עובר שהוציא ראשו והחזירו וכו'. משנה שם הוציא את ראשו אע"פ שהחזירו ה"ז כילוד. וכתב רבינו וצריך שחיטה, וממילא שאם הוא בן שמונה חי או בן תשעה מת שהוא אסור שהרי אינו בן שחיטה. ודע דה"ה ליצא רובו ביחד שהוא כילוד וכ"ש הוא מראשו
וכן מתבאר בגמרא :

הלכות מאכלות אסורות - פרק ששי

א האוכל כזית מן הדם במזיד חיב כרת בשוגג מביא חטאת קבועה. ודבר מפרש בתורה שאינו חיב אלא על דם בהמה חיה ועוף בלבד בין טמאין בין טהורין שנקאמר [\(ויקרא ז-כז\)](#) 'וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה'. וְחֵיָה בְּכָל בְּהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-ד\)](#) 'זאת הבהמה אשר תאכלו שור' וגו' [\(דברים יד-ה\)](#) 'אֵיל וְצִבִי וְגו'. אַבְל דָּם * דָּגִים וְחֲגָבִים וְשִׁקְצִים וְרִמְשִׁים וְדָם הָאָדָם אֵין חֵיבִין עָלָיו מְשוּם דָּם. לְפִיכָךְ דָּם דָּגִים וְחֲגָבִים טְהוֹרִים מִתֵּר לְאָכְלוֹ וְאֶפְלוּ כְּנִסוּ בְּכָלִי וְשִׁתְּהוּ מִתֵּר. וְדָם חֲגָבִים וְדָגִים טְמֵאִים אֶסוּר מְשוּם שֶׁהוּא תְּמַצִּית גּוֹפֶן כְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה. וְדָם שִׁקְצִים כְּבִשְׂרֹן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

ההראב"ד דגים וחגבים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אלא שאסרוהו במכונס מפני מראית העין אא"כ יש בו קשקשים עכ"ל :

מגיד משנה האוכל כזית מן הדם וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות שיש על הדם חיוב כרת במזיד וחטאת קבועה בשוגג ומהם פ"ק דכריתות (ד' ב') במשנה : אבל דם דגים וכו'. מפורש בספרא ובכריתות פרק דם שחיטה (דף צ"ג) שהוא [כ"א] ברייתא אוציא דם מהלכי שתיים וכו' אוציא דם שרצים וכו' אוציא דם ביצים שאינן מין בשר אוציא דם דגים דם חגבים שכולו היתר. עוד שם ונזכר בהלכות פרק כל הבשר אמר רב דם דגים שכנס אסור מיתבי דם דגים וחגבים מותר לכתחלה ותירצו ההיא בשלא כנסו כי קאמר רב בשכנסו

והקשו דכוותה גבי מהלכי שתיים בשלא כנסו מי אסור והתניא דם שעל גבי הככר גורדו ואוכלו ושל בין השיניים מוצצו ובולעו ואינו חושש. פירוש ובודאי ברייתא מאי דאסור במהלכי שתיים קא שריא בדגים דאי לא ה"ל למכלל מהלכי שתיים עמהן. וכן נמי משמע בברייתא דקתני דם דגים וחגבים שכולו היתר אלמא משמע דליכא באינך חד דדמי ליה ותירצו אלא כי תניא מתניתא דאית ביה קשקשין וכי קאמר רב אסור דלית ביה קשקשים ונראה פירוש לדעת רבינו ההיא מתניתא בדגים טהורים דאית בהו קשקשים ודרב בדגים טמאים דלית בהו קשקשים ואף על פי שאין בו חיוב דם אסור הוא והרי הוא כחלב בהמה טמאה ואין לוקין עליו כנזכר פ"ב. ובאמת שאין הלשון נאות לזה דה"ל למימר מתניתא בטהורים ודרב בטמאים. ושאר המפרשים פירשו בתרווייהו בטהורים ומתניתא בשיש קשקשין בכלי המוכיחין שהוא דם דגים הא לאו הכי אסור משום מראית העין וההיא דרב היא בשאין קשקשין בכלי ואסורין משום מראית העין וזה דעת הר"א ז"ל שכתב בהשגות א"א אלא שאסרוהו במכונס וכו'. וכן פסק הרשב"א ז"ל בספרו וכתב יראה לו שמכאן אנו למידין שאין דמי אלו אוסרין תערובתן שהרי הן עצמן מותרין כשיש בהן הוכחה כל שכן תערובתן ופשוט הוא: **ודם שקצים וכו'.** כבר נתבאר זה פרק שני:

לחם משנה לפיכך דם דגים וחגבים טהורים וכו'. קשה לפי מה שפירש ה"ה בדברי רבינו א"כ דם חגבים טמאים אינו אסור אלא בכנסו דהא בגמרא (דף צ"ג) שהוא [כ"א ב'] אוקמוה מילתיה דרב בדם דגים טמאים ורב כנסו קאמר דמשמע דוקא כנסו. וי"ל דכד מוקמינן מילתא דרב בדגים טמאים ודאי דכנסו לאו דוקא דכיון דטעמא הוי משום דהוי תמצית שבגופן מה לי כנסו מה לי לא כנסו א"ו מאי דנקט כנסו אורחא דמילתא נקט דדרך לכנסו כדי לשתותו ותדע לך דלאו דווקא דבפ"ב מהלכות אלו כתב רבינו דם שרצים שפירש וכנסו ואכלו לוקה עליו בכזית והתם ודאי כיון דטעמא משום שרץ ודאי דלא איכפת לן כנסו ואם כן אמאי קאמר הרב שם כנסו א"ו דכנסו לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט. וגלה לנו הרב לפי זה דמאי דנקט בגמרא כנסו גבי דם חגבים טמאים לא הוי אלא אורחא דמילתא כמו ששנה הוא בלשונו כנסו משום אורחא דמילתא. ומ"מ קשה למה לא פירש בדם האדם דהיכא דלא כנסו מותר דהכי משמע בגמ' בפ' דם שחיטה דתמהו ואמרו דכוותיה גבי מהלכי שתיים כשלא כנסו מי אסור משמע דפשיטא ליה דמותר וכ"ת דסמך על מ"ש הרי שנשך בפת וכו' גורד את הדם דמכאן הוא דהכריחו בגמרא דהיכא דלא כנסו מותר וכיון שכתב דין זה ממילא ידעינן דבר הלמד שלמדו בגמרא מכאן זה אינו כלומר דלפי פירוש רש"י ז"ל אדרבא משם נראה דאסור דאמר גורדו ואוכלו והרי התם לא כנסו ואעפ"כ אסור אלא שכתב רש"י ז"ל שכן הקושיא משום דבברייתא לא קאמרה אלא דאיכא ביה מצות פרוש לבד בדם שעל גבי

ככר דהוי לא כנסו אבל איסורא ודאי ליכא וקשיא לרב דאמר אסור בדם מהלכי שתים היכא דלא כנסו וא"כ היה לו לרבינו לפרש זה ואולי לא הוצרך לפרש דכיון דמ"מ איכא איסורא משום מצות פרוש היכא דלא כנסו כדאמר דם שעל גבי ככר גורדו מאי איכפת לן שלא יהא איסורא מן הדין סוף סוף איכא איסורא דרבנן. או אפשר דמפרש כפירוש רבינו ברוך שפירש שם התוספות דלא פריך אלא מסיפא דדם שבין השינים מוצצו וכו' וה"ק כשלא כנסו מי אסור כלומר ליכא שום צד היתר והא איכא שום צד היתר היכא דלא פירש שהוא בין השינים ואם כן אמאי לא שנאו בברייתא וכבר הצריכו שם התוספות לישב פירוש זה, ולפי שכיון ששנה רבינו הצד של היתר דם השינים בולע ואינו נמנע אין עליו תפיסה כלל. ומ"מ קשה לי בלשון ה"ה שכתב וכן נמי משמע בברייתא דקתני דם דגים וחגבים שכולו היתר דמה ראייה היא זאת הא פירוש שכולו היתר אמרו בגמ' דלא הוי פירושו אלא דלא בעי שחיטה ולא דברה הברייתא כלל לענין הדם דאם הכונה היתה לומר שהדם כולו היתר הוה קשה טובא דהיינו דבעינן למילף שיהא הדם מותר דס"ד אמינא דהדם אסור וכמ"ש בברייתא ברישא הכל בכלל ואם כן היכי אפשר לפרש שהדם כולו היתר ולכך הוה ממועט עדיין נאמר לו מי אמר לנו דבר זה אלא ודאי שכולו היתר ר"ל דלא בעי שחיטה וכמו שפירשו בהדיא בגמרא וא"כ אין כאן מקום להכרח ה"ה כלל וצ"ע. וא"ת לדעת רבינו דם דגים אין חייבין עליו דקתני במתניתין במאי איירי אי בטהורים היכי קתני אין חייבין דמשמע דאיסורא מיהא איכא הא לדעת רבינו מותר בכל גוונא בין כנסו בין לא כנסו. ויש לומר דאיירי בטמאים ומאי דקאמר אין חייבין עליו משום דם אבל משום לאו דטמאים חייב דהוי תמצית שבגופן :

ב דם האדם אסור מדברי סופרים אם פרש. ומכין עליו מכת מרדות. אבל דם השנים בולעו ואינו נמנע. הרי שנשד בפת ומצא עליה דם גורר את הדם ואחר כך אוכל שהרי פרש :

מגיד משנה דם האדם אסור וכו'. כבר נתבאר זה במה שהזכרתי בסמוך וידוע מכת מרדות בכל איסור של דבריהם :

ג אין חיבין כרת אלא על דם היוצא בשעת שחיטה ונחירה או התזת הראש כל זמן שיש בו אדמומית. ועל הדם הפנוס בתוך הלב. ועל דם הקזה כל זמן שהוא מקלח ויוצא. אבל הדם השותת בתחלת הקזה קדם שיתחיל לקלח ודם השותת

בְּסוּף הַקֶּזֶה כְּשֵׁיִתְחִיל הַדָּם לִפְסֹק אֵין חֵיבִין עָלָיו וְהָרִי הוּא
כְּדָם הָאֵיבָרִים. שְׁדָם הַקְּלוּחַ הוּא הַדָּם שֶׁהִנָּפֵשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ :

מגיד משנה **אין חייבים כרת וכו'.** שם משנה (דף כ') דם שחיטה בבהמה בחיה ובעוף בין טמאה בין טהורין דם נחירה דם עיקור דם הקזה שהנשמה יוצאה בו חייבים עליו ובגמרא (דף כ"ב) אי זהו דם הקזה שהנשמה תלויה בו רבי יוחנן אמר כל זמן שמקלח לאפוקי דם ראשון ואחרון שהוא שותת ודם הלב אמר רב בגמרא שחייבין עליו כרת והקשו מדתני דם הטחול דם הלב (דם הכבד) דם כליות דם האיברים הרי אלו בלא תעשה ואין חייבין עליו ותירצו התם בדם דאתי מעלמא כי קאמר רב בדם דיליה והיכי אתיא מעלמא בשעה שהנשמה יוצאה בו וכך היא הנוסחא בהלכות בפי' כל הבשר ומצאתי בקצת ספרים בגמ' נוסחא מוחלפת לחייב בדם הבא מעלמא כרת ובדם שלו לאו וכן דעת קצת מפרשים ז"ל :

לחם משנה **אין חייבין כרת אלא על דם היוצא בשעת שחיטה.** במשנה (דף צ"ב:) שהוא [דף כ'] אמר דם נחירה דם העיקור דם הקזה שהנשמה יוצאה בו כתבו התוספות וה"ה דבדם נחירה ושחיטה ועיקור בעינן דהנשמה יוצאה בו אלא לא איצטריך למימר רק גבי דם הקזה דאין רגילות שיקיז דם לבהמתו עד שיצא לה דם הנפש ע"כ. ורבינו לא משמע דאית ליה הכי שכתב שבכל דם שחיטה והקזה חייב כל זמן שיש בו אדמימות דסובר דכיון שהוא ממקום שהנשמה יוצאת שהוא הסימנים דתלי בהו חיותא כל דם היוצא הוי דם הנפש : **או התזת הראש כל זמן שיש בו אדמימות וכו'.** אע"ג שלא הוזכר במשנה פשוט הוא :

ד דָם הַתְּמַצִּית וְדָם הָאֵיבָרִין כְּגוֹן דָם הַטְּחוּל וְדָם הַכְּלִיּוֹת
וְדָם בִּיצִים וְדָם הַמְתַּכְּנֵס לֵלֵב בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְדָם הַנִּמְצָא
בְּכַבֵּד אֵין חֵיבִין עָלָיו כְּרַת. אָבֵל הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ כְּזֵית לֹקֵה
שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא ג-יז\)](#) [\(ויקרא ז-כו\)](#) 'וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ'. וּבְחִיּוֹב כְּרַת הוּא
אוֹמֵר [\(ויקרא יז-יא\)](#) 'כִּי נִפְשׁ הַבֶּשֶׂר בַּדָּם הִיא' אֵינוֹ חֵיב כְּרַת אֶלָּא
עַל הַדָּם שֶׁהִנָּפֵשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ :

מגיד משנה **דם התמצית ודם האיברים וכו'.** דם ביצים שהזכיר כאן רבינו הוא דם ביצי זכר שהרי כתב דם האיברים כגון דם הטחול ודם הכליות ודם הביצים ודם שמתכנס ללב וכו'. ואילו היתה כוונתו בביצי נקבה של עוף טהור

אין זה דם האיברים. ופשוט הוא והדין מבואר שם בגמרא דכל דם האיברים הוא בלא תעשה :

לחם משנה **דם ביצים וכו' אין חייבין עליהן כרת וכו'.** כתב ה"ה דם ביצים שהזכיר כאן רבינו הוא דם ביצי זכר וכו'. אפשר לומר דדעת ה"ה היא דרבינו מפרש דדם ביצים דמתניתין דפרק דם שחיטה הוי ביצי נקבה ולא ביצי זכר משום דאם נפרש דהם ביצי זכר יקשה מה שהקשו היכי קאמר בגמרא אוציא דם ביצים שאין מין בשר הא ביצי זכר מין בשר הם א"ו פירושה דמתניתין הוי ביצי נקבה והא ודאי הוי מדרבנן בעלמא ולא כתבו רבינו כאן משום דסמך על מ"ש לעיל בפרק ג' נמצא עליה קורט דם וכו' אבל מ"ש בכאן לא נפקא ליה אלא מדם האיברים דקאמר בגמרא דעובר בלא תעשה מהכא נפקא ליה. זה נראה כוונת ה"ה ז"ל דאם כוונתו לומר דרבינו מפרש ביצים דמתניתין דהם ביצי זכר היה לו לומר כן דרבינו מפרש מתניתין כן :

ה השליל הנמצא במעי הבהמה הרי דמו כדם הילוד. לפיכך הדם הנמצא פנוס בתוך לבו חייבין עליו כרת אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים :

מגיד משנה **השליל הנמצא במעי בהמה וכו'.** במשנה בפי' בהמה המקשה (דף ע"ד) קורעו ומוציא את דמו ובגמרא א"ר יוחנן שאף לדברי המתיר בחלבו אוסר בדמו ור"ל אמר שהמתיר בחלבו מתיר בדמו ופירשו שם מאי מתיר לומר שאין עליו עונש כרת אלמא לרבי יוחנן דפליג עליה ענוש הוא כרת. ופירש רבינו דדוקא בדם הלב הוא שענוש כרת אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים שהרי אינו טעון שחיטה ומסתמא הוא כאחד מאיברי אמו. ובהשגות א"א אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים. וכן הדם היוצא מבית שחיטתו שהוא מן הריאה ומן הכבד עכ"ל. ודבריו סתומים ואפשר שהוא סובר שבדם היוצא מבית השחיטה חייב עליו כרת אע"פ שהוא מן הריאה ומן הכבד ויהיה כדין דם שחיטה של בהמה אחרת. או אפשר שבא לבאר שאפילו דם שחיטתו הוא כדם איברים שהרי בא מן הריאה ומן הכבד וכל איבריו הם כשחוטין וכדעת רבינו :

לחם משנה **השליל הנמצא במעי בהמה וכו'.** כתב ה"ה אלמא לרבי יוחנן דפליג עליה ענוש הוא כרת. וא"ת ל"ל הכי הא אפילו ר"ל מודה דלדברי האוסר בחלבו אוסר בדמו וחייב כרת עליו וכיון דרבינו לקמן בפ"ז פסק אסור חלבו שכן כתב דבן ט' חי חלבו אסור א"כ אפילו לר"ל על דמו חייב כרת. וי"ל דהוצרך ה"ה לומר משום דרבינו איירי כאן אפילו בבן שמונה וקאמר דחייב

כרת על דם הכנוס בלב והתם כ"ע מודו דחלבו מותר וכדכתב רבינו לקמן ולר"ל לא היה ראוי לחייבו כרת אלא לר"י דאית ליה חיובא דכרת אפילו היכא שחלבו מותר. וכן הקשה לר"ל ממתני' (דף ע"ד) דקורעו ומוציא את דמו ופירש"י אלמא אפילו בן שמונה דלכ"ע חלבו מותר קתני מתני' קורעו וכו' א"כ משמע דלר"י אפילו בבן ח' בדמו חייב כרת וא"ת מאי מקשה ר"י בגמרא לר"ל נימא דמאי דהתיר ר"ל הוי דם האיברים ומאי דקאמרה מתניתין קורעו ומוציא את דמו הוי משום דם הכנוס בלב. וי"ל דדמו כל דמו במשמע. ועוד מה לי דם האיברים לענין חיוב לאו מדם לב לענין חיוב כרת דאי מקרי דם בלב לחיוב כרת ודאי דמקרי דם באיברים לחיוב לאו אבל השתא דתריץ דלא הוי דם לענין חיוב כרת אפילו בלב לר"ל א"ש דיש בו טעם נכון לפוטרו משום דכיון דאין בו שחיטה אין בו דם הנפש ואינו חייב כרת אלא על דם הנפש. ומצאתי כתוב בתשובת הר"ש בר צמח תשובת מהר"ר יוסף ז"ל ששפורט"ש ששאלו ממנו למה בדם השליל כתב רבינו דאפילו לא שלמו לו חדשיו אסור ובחלב כתב דאם לא שלמו לו חדשיו מותר. והשיב דשאני איסור דם מאיסור חלב דבחלב פרט לך הכתוב חלב שור או כשב או עז וחלב השליל אינו חלב שור וכשב ועז אלא חלב אבר שהתירתו תורה מכל דבהמה ופטרתו התורה בשחיטת אמו אפילו בן ט' חי כו' והאריך בזה מאד ומחסרון השואל בסוגית הגמרא שאל על זה דשם בפרק בהמה מבואר דיש חילוק בין חלב לדם מטעמא דקראי: **השליל הנמצא במעי הבהמה וכו'.** כתב ה"ה ובהשגות א"א אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים וכו' אם הגירסא בדברי הראב"ד כמו שהביאה ה"ה אין כאן מקום לספק במה שנסתפק בדברי הר"א ז"ל אם בא לסייע לרבינו או לחלוק עליו דודאי לבאר דבריו בא כיון שכתב לשון אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים ואח"כ כתב וכן דם היוצא וכו' משמע דהוא כדם האיברים. אבל נ"ל שהגירסא הנכונה בדברי הראב"ד הוא כמו שהביאה בעל מ"ע וכן דם היוצא מבית שחיטתו שהוא מן הריאה ומן הכבד ע"כ. ולא הוזכר בדברי הראב"ד לשון אבל שאר דמו הרי הוא כדם האיברים כמ"ש בספרים והשתא א"ש שנסתפק ה"ה אם הראב"ד תופס עליו במ"ש אבל שאר דמו כדם האיברים וכו' ורצה לבאר דבריו והשיג עליו דהיה לו לפרש, או אם תופס במ"ש חייבין עליו כרת ועל זה כתב וכן דם היוצא וכו' וכונתו לחלוק עליו ולומר דבדם השחיטה חייב כרת. ועל מ"ש הרב או אפשר שבא לבאר וכו' יש לדקדק שגם כן דם שחיטה של כל בהמה אמאי חייב כרת כיון דהוא בא מן הריאה ומן הכבד, אלא שיי"ל דאע"פ כן הוא חייב מפני שיוצא מבית השחיטה אבל בשליל אין לפוסלו מטעם שחיטה דאין צריך שחיטה דכל איבריו הם כשחוטים מאי אמרת משום דאתי מן הלב ליתא דאינו בא אלא מן הריאה ומן הכבד וז"ש שהרי בא מן הריאה וכו' :

ו הלב בין לצלי בין לקדרה קורעו ומוציא את דמו ואחר כך מולחו. ואם בשל הלב ולא קרעו [א] קורעו אחר שבשלו ומתרו. ואם לא קרעו ואכלו אינו חיב עליו כרת. במה דברים אמורים בלב העוף שאין בו כזית דם. אבל אם היה לב בהמה חיב כרת שהרי יש בו כזית מדם שבתוך הלב שחיבין עליו כרת:

ההראב"ד הלב בין לצלי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא נאמר אלא בצלי דכבולעו כך פולטו. עכ"ל:

מגיד משנה הלב בין לצלי וכו'. משנה בפי כל הבשר (דף ק"ט) הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו ובגמרא לא קרעו קורעו אחר בשולו ומותר. ופירש רבינו שזהו בין לצלי בין לקדרה דהא סתם בשול בקדרה משמע ואע"פ כן קתני קורעו לאחר בשולו ומותר. ובהשגות א"א (זה) לא נאמר אלא בצלי דכבולעו כך פולטו. וכן דעת קצת מפרשים ז"ל. ויש מהן סבורים כדעת רבינו וטעמא משום דלב שיע ומתוך חלקותו אינו בולע הדם דדם משרק שריק. וכן הכריע הרשב"א ז"ל וכתב דדוקא הוא עצמו אינו נאסר אבל מה שנתבשל עמו נאסר שהדם יוצא ממנו ואוסר ומשערין בכל הלב שמה שיצא ממנו אין אנו יודעים כמה הוא עכ"ד. ומ"ש רבינו ואח"כ מולחו. משמע דלקדירה הוא דקאמר דוקא ואפשר שהוא סבור שהצלי צריך מליחה ויתבאר לפנינו: אבל אם היה לב בהמה וכו'. בפרק דם שחיטה כריתות (דף צ"ה) שהוא [כ"ב] הובא בהלכות ויש מי שכתב שכשאמרו שבלב בהמה חיב כרת דוקא אכלו קודם בשול אבל אחר בשול לא דם שבשלו אינו חיב עליו כדאיתא במנחות בפרק הקומץ רבה (דף כ"א) ולא נתבאר זה בדברי רבינו:

לחם משנה הלב בין לצלי בין לקדרה וכו'. מ"ש רבינו אינו חיב עליו כרת הי"ה דאפילו מלקות ליכא כיון דאין בו כזית אלא משום דבבהמה צריך לומר שחיב כרת נקט נמי הכא הכי. והרב מהר"ר לוי נ' חביב בתשובותיו דף קפ"א תירץ כן וכתב עוד או שנאמר והוא הנכון דמשום דבלב יש שני מיני דם שבתוך הלב עצמו ועל זה חיב כרת לדעת הרב ודם שמתכנס אליו בשעת שחיטה ועל זה אינו חיב כרת אלא מלקות לדעתו כאשר אמר הוא למעלה שלא כדברי האומרים בהפך ובודאי שבלב העוף אין בו כזית דם אבל אפשר שיהיה בו כזית דם מדם שבתוכו ומהמתכנס אליו בשעת שחיטה ולכך פסק הרב דאינו חיב כרת עליו לעולם ודוקא כרת אינו חיב אבל מלקות אפשר שיהיה חיב איזה פעם אם יהיה כזית בין הכל ע"כ דפח"ח. עוד כתב שם במ"ש הי"ה בדין דם מבושל שלא נתבאר בדברי רבינו. דלשון רבינו משמע הפך

יש מי שכתב דאפילו על דם בישול חייב מדלא כתב רבינו אבל אם היה לב בהמה חייב כרת אם אכלו קודם בישול והעד שלא כתב בשום מקום בספרו המימרא של פרק הקומץ רבה דם שבישלו שאינו חייב כרת משמע דסייל דאינה הלכה. ותמה על ה"ה איך כתב שלא נתבאר בדברי רבינו:

ז **הַכֶּבֶד אִם חֲתָכָה וְהִשְׁלִיכָה לְתוֹךְ הַחֹמֶץ אוּ לְתוֹךְ מַיִם רוֹתְחִין עַד שֶׁתִּתְלַבֵּן הָרִי זוּ מִתְּרַת לְבִשֵׁל אוֹתָהּ אַחַר כֵּן. וְכָבֵר נִהְיָו כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִבְהִיבָה עַל הָאוֹר וְאַחַר כֵּן ^[ב] מִבְּשָׁלִין אוֹתָהּ בֵּין שְׁבִשְׁלָה לְבִדָּה בֵּין שְׁבִשְׁלָה עִם בָּשָׂר אַחַר. וְכֵן מְנַהֵג פְּשׁוּט שְׂאִין מִבְּשָׁלִין הַמֵּחַ שֶׁל רֹאשׁ וְלֹא קוֹלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁמִּהִבְהִיבִין אוֹתוֹ בְּאוֹר:**

מגיד משנה הכבד אם חתכה וכו'. נראה מדברי רבינו שהוא סבור דלצלי הרי דין הכבד כדין בשר וזה דעת הרבה מן המפרשים ז"ל שכל מה שזכר בגמרא הוא לקדרה ויש מי שכתב שאפילו לצלי צריך חתיכה. וכתב הרשב"א ז"ל וראוי לחוש לדבריו וכ"נ מדברי רבינו ולקדרה לא סגי בחתיכה ומליחה אלא צריך חתיכה וחליטה וכי אמרינן בגמרא (חולין דף קי"א) דאמר להו רבה בר רב הונא קרעיה שתי וערב וחתוכיה לתחת היא דוקא כשחולטין אותו אחר כך דאי בחתיכה ומליחה סגי רב הונא דחליט ליה בחלא ורב נחמן דחליט ליה ברותחין אמאי לחתכיה ולמלחיה ויש הרבה מן המפרשים ז"ל סבורים דבדין הגמרא אם קרעו שתי וערב וחתוכו למטה ומלחו הרי הוא מותר בקדרה. ואין נראה כן דעת הגאונים ז"ל שאם היה הדין כן לא היו מתקנים שלא לאוכלו בקדרה אלא אחר צליה מטעם שאין אנו בקיאים בחליטה שהרי כבר היתה לו תקנה אחרת שהכל בקיאים בה: **וכבר נהגו כל ישראל כו'.** בהלכות וסוגיא דשמעתא דאי חלטיה בחלא או ברותחין שרי ואפילו קופיה לבר אלא מיהו שדרו ממתיתבא דהאידנא לא בקיאינן בחליטה וספק איסורא לחומרא ולא שרי למיכל כבדא שליכא אלא היכא דטוי ליה מעיקרא ושלקי ליה בתר הכי אבל אי שלקי ליה מעיקרא אסור וכן המנהג בכל ישראל עכ"ל: **וכן מנהג פשוט שאין מבשלין וכו'.** המנהג הזה לא פשט בכל ישראל ובמקומותינו מוציאים המוח מקדרת הראש שהוא נתון בו ואח"כ קורע הקרום שעליו ומולחו והרי הוא מותר אפילו לקדרה וזהו דין הגמרא:

כסף משנה הכבד אם חתכה והשליכה לתוך החומץ וכו' וכבר נהגו כל ישראל
וכו' הכבד שבשלה ולא הבהבה על האור וכו'. הר"ן תמה על דברי הר"י נהי דלא בקיאינן בחליטה בקריעה ומליחה ודאי בקיאינן דהא אומצא דאסמיק

בחתיכה ומליחה שרי ולא מצינו שאסרוהו הגאונים ואף בכבד נמי לא שדרו ממתבתא אלא דלא בקיאינן בחליטה וא"כ למה כתב הרי"ף דלא למיכל כבידא שליקא אלא היכא דטוו ליה מעיקרא וכו'. לפיכך נ"ל דמעיקרא הכי קא מיבעיא ליה כבדא מה אתון ביה וכו' ועדיין אין דעתי מתיישבת וכו' ועוד שהרמב"ם כתב בפ"ו מהמ"א כלשון הזה הכבד אם חתכה והשליכה לתוך החומץ וכו' הכבד שבשלה ולא הבהבה על האור וכו'. והרי אתה רואה מפורש שהוא אוסר לבשל כבד בפני עצמו מן הדין ולא מן התקנה ולא החמירו הראשונים בכבד אלא שלא לסמוך על חליטתו אבל שלא לבשלו בפני עצמו מן הדין הוא אסור ועיינתי בפירוש המשנה לרבינו ז"ל על משנה זו דהכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת וכו' אבל רבנן פליגי עליה התם וסברי דכבד נאסרת ולפיכך לרבנן אין הכבד מותרת בבישול אפילו בפני עצמה אלא בחליטה ולדין דלא בקיאינן בחליטה לית להו תקנתא אלא בצלי. ונראה ג"כ שהם סוברים דהא דאמר ליה קרעיה שתי וערב וחיתוכיה לתחת היינו בשעת מליחה ולהתירה בקדרה ואליבא דר"י בן נורי וכו' אבל לדין דלא קי"ל כוותיה דלא שריא אלא לצלי אינה צריכה קרעיה שתי וערב דהא באומצא ביעי ומוזריקי אמרי' לעיל תליא בשיפודא מידב דייב אלמא לצלי לא בעי חתיכה כלל. זה נ"ל בדרכם אבל פליאה דעתם ממני מה ראו לדחות דריב"נ כיון דרבי זריקא אמר אנא שליקי ליה לרבי אמי ואכל ואביי נמי אהדר לרב ספרא למיסר נפשה לא קמיבעיא ליה ורב נחמן נמי אמר אפילו בשלוקה גמורה שרייה ורבה בר רב הונא נמי אמר קרעיה שתי וערב וחיתוכיה לתחת והיאך אפשר לדחות כל האמוראים הללו דמינייהו נמי עבדו עובדא עכ"ל. ול"נ שרבינו סובר דהא דא"ל רבה בר רב הונא קרעיה וחיתוכיה לתחת לא לקדרה ולא לצלי היא דלקדרה לא מהניא ליה חתיכה ולצלי אינו צריך חתיכה כמו שיתבאר דנורא מישאב שייב אפילו דם שבסמפונות אלא לחליטה קאמר וכו'. וכ"נ ממ"ש הכבד שחתכה והשליכה לתוך החומץ (או לתוך מים רותחים) וכן פירש ה"ה וטעמא משום דהחליטה אינה מועלת אלא להצמית דם שבכבד עצמה דלהוי כדם האיברים שלא פירש אבל לדם שבסמפונות דהוי ככנוס בכלי לא מהני מידי ולפיכך צריך לחתוך הכבד כדי שיצא אותו הדם. ומשמע ליה דחתיכה שתי וערב לאו דוקא דהוא הדין דסגי בשתי בלא ערב או בערב בלא שתי דבאי זה מהם יוצא כל דם שבסמפונות אלא דבעי למימר שהחתך יהיה בכל האורך או בכל הרוחב כעין חתך שתי וערב שהוא מעבר לעבר שאם אין החתך בענין זה ישארו קצת סמפונות בלא חתך. ומפני כך כתב סתם אם חתכה ולא כתב אם חתכה שתי וערב. ולא הוצרך לפרש שיהא החתך בכל האורך או בכל הרוחב דכיון דאין צריך לחתכה אלא מפני דם שבסמפונות ממילא משמע שצריך שיהיה על פני כל האורך או על פני כל הרוחב דא"כ איכא למיחש שישארו קצת סמפונות ומטעם זה לא הוצרך שיהא חיתוכיה

לתחת שמאחר שאין צריך לחתכה אלא מפני דם הכנוס בסמפונות פשיטא
שבעת חיתוכה ישים החתך לצד מטה עד שיזוב הדם דאל"כ מה הועיל
בחיתוכו ולקדרה ס"ל דלא קי"ל כריב"נ אלא כרבי ישמעאל בנו של ר"י בן
ברוקא דאמר שלוקה אוסרת ונאסרת וכדאמרינן בגמרא וטעמא משום
דמשמע ליה ז"ל דנהי דאביי כי איבעיא ליה מה אתון ביה היינו לומר אי סגי
ליה לקדרה בקריעה ומליחה או לא מ"מ בהא דאמר ר' זריקא אנא שלקי
לרבי אמי ואכל איכא לספוקי דילמא ע"י חליטה קאמר ורב ספרא הוא דלא
דק במילתא כדאשכחן דבמאי דאהדר וא"ל דאנא וינאי בריה דר' אמי
אינקלען לבי יהודה דר"ש בן פזי קריבו ליה קניא בקופא ואכלנא למאי
דאתקיף רב אשי דילמא פי קנה חוץ לקדרה הוה א"נ מיחלט הוה חלטי ליה
מעיקרא כדאיתא בגמרא ע"כ רב ספרא לא דק במילתא או מספקא לן דילמא
לא דק במילתא וכיון שכן ליכא למפשט מדרב ספרא מידי וכיון דאשכחן דרב
הונא ורב נחמן חלטי להו משמע דלא מהניא ליה קריעה ומליחה לקדרה כלל
דכל שלא חלטו אפילו בשלו לבדו אסור כר"י בנו של ריב"ב דאמר שלוקה
אוסרת ונאסרת לפי שאחר פליטתה חוזרת ובולעת והא דאמר בגמרא רב בר
שבא איקלע לבי רב נחמן אייתו ליה כבדא שליכא ולא אכל חלוט היה ור"נ
לטעמיה דחלטי ליה ואכל ורב בר שבא סבר דלא מהניא ביה חליטה משום
דמרובה בדמים הוא ותרוייהו סברי דהלכה כר"י בנו של ריב"ב דהא כבידא
שליכא לחודיה משמע ואפ"ה אסר ליה רב בר שבא ור"נ נמי לא שרייה אלא
משום דחלוט הוה אבל אם לא היה חלוט הוה אסר ליה משום דס"ל כבד
אוסרת ונאסרת והא דקאמר בגמ' כתנאי ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת
ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת ר"י בנו של ריב"ב אומר מתובלת
אוסרת ונאסרת שלוקה אוסרת ונאסרת לא ארב נחמן ורב בר שבא קאי כמו
שפירשו המפרשים דלדידיה תרוייהו ס"ל כר"י בנו של ריב"ב אלא אאביי ורב
הונא ורב נחמן קאי דאביי שרי כבדא שליכא לחודיה ואפ"ה עם בשרא שרי
לכבדא גופיה ולא איבעיא ליה אלא בבישרא דאישליק עם כבדא אי איתסר
אי לא דפשיטא ליה דכבד אינה נאסרת ומספקא ליה אי אוסרת משום דמא
דנפיק מיניה או לא דכיון דחזינן דכוליה דמא ורחמנא שרייה איכא למימר
דאפילו דמא דפריש מיניה שרי ורב הונא ור"נ דהוה חלטי ליה אפילו לבשוליה
בלחודיה ע"כ סברי כר"י בנו של ריב"ב דאמר אוסרת ונאסרת כלומר דאם
בשלה עם דברים אחרים אוסרתן והיא עצמה אסורה בין שבשלה עם דברים
אחרים בין שבשלה בפני עצמה משום דבתר דגמרה לפלוט הדרא ובלעה מדם
שפלטה ואביי הא קאמר דסבר כמ"ד אינה נאסרת אלא במאי דאמר אוסרת
מספקא ליה אי דוקא בכבדא דאיסורא אבל לא בכבדא דהיתרא או דילמא
אפילו בכבדא דהיתרא קאמר דאוסרת והשתא כיון דרב הונא ורב נחמן חלטי
ליה כוותייהו קי"ל ולא כאביי דמספקא ליה דלא שבקינן מאי דפשיטא להו

לרב הונא ורב נחמן משום מאי דמספקא לאביי. ועוד דה"ל חד לגבי תרי ומה"ט לא קי"ל כרב בר שבא דאסר ליה בחליטה דה"ל חד לגבי תרי הילכך נקטינן דכבד לקדרה אסור ואם בשלו עם בשר אחר אוסר אא"כ חלטו אבל מליחה לא מהניא ביה מידי ולצליה לא צריך קריעה דנורא מישאב שייב דלחליטה הוא דאמרינן בגמרא דבעי קריעה כדפרישית ובזה נתיישבו דברי רבינו שאסור לבשל כבד בפני עצמו מן הדין דכרב הונא ורב נחמן קי"ל דס"ל דאסור לבשל כבד אפי' בפני עצמו אלא ע"י חליטה. וכ"נ שהוא דעת הרי"ף שכתב וסוגיא דשמעתא דאי חלטי ליה בחלא או ברותחין שרי דמשמע דאי לא חלטי ליה אסור בכל גוונא ואפילו לבשלו בפני עצמו ובאו הגאונים ותיקנו דלא מהני חליטה. וא"ש נמי שהרי"ף ורבינו לא הזכירו דלצליה בעי קריעה שתי וערב וחיתוכיה לתתא דלאו לענין צליה אתמר אלא לענין חליטה. ורבינו כבר הזכיר חתיכה לענין חליטה וכמו שכתבתי והרי"ף שלא הזכירו איכא למימר שסמך על מ"ש בפרק גיד הנשה גבי אומצא דאסמיק חתיכה ומלחיה ש"ד דאלמא חתיכה בעי להוציא דם שבו וכ"ש בכבד שהדם כנוס בסמפונות דהוי ככנוס בכלי ופשיטא דצריך להוציאו: **וכן מנהג פשוט שאין מבשלין המוח של ראש וכו'.** כתב ה"ה המנהג הזה לא פשט בכל ישראל וכו' והרשב"ץ תמה על דברי רבינו בזה:

לחם משנה הכבד אם חתכה וכו'. מה שכתב ה"ה וכ"נ מדברי רבינו ולקדרה לא סגי וכו'. נראה דיש ט"ס וצ"ל דלקדרה בדלי"ת. ושיעור לשונו כן תחלה כתב שנראה מדברי רבינו דלצלי דין הכבד כדין הבשר ואח"כ כתב שנראה עוד דין אחר מדברי רבינו דלקדרה לא סגי בחתיכה ומליחה. דאין לומר דקאי אדברי הרשב"א שכתב וראוי לחוש לדבריו דדברי הרשב"א הם הפך מדברי רבינו. ויש מי שרצה להעמיד גירסת הספרים ופירש הוא וכ"נ מדברי רבינו הם דברי הרשב"א ז"ל שכ"כ על רבו הרמב"ן ז"ל ודוחק והראשון עיקר. עוד קי"ק דלפי הנראה מכאן מה"ה ז"ל דחליטה עדיפא ממליחה ולקמן אמרינן השובר מפרקתה של בהמה דבחליטה לא סגי אלא במליחה משמע דמליחה עדיף מחליטה. וי"ל דהתם כיון ששבר המפרקת ופרש דם האברים שהיה הדם יוצא ולא הניחוהו וחזר להיות נבלע מפני כן בחליטה לא סגי דהחליטה מכניס ואינו מוציא והוי דם האברים שפירש ואסור ולהכי בעי התם מליחה אבל הכא לא פירש עדיין הדם ובחליטה מהני דמכניס ולא במליחה. ועל מה שתמה הרי"ן על דברי רבינו ראיתי מה שרצה הרב בעל כסף משנה לישב דברי רבינו וקשה לי על דבריו במה שכתב להביא ראיה ממאי דאתקיף רב אשי דילמא פי קנה חוץ לקדרה הוה דודאי רב ספרא לא דק התם במילתיה ה"נ אית ליה לומר דכשאמר רבי זריקא אנא שלקי ליה ואכיל דילמא על ידי חליטה קאמר ורב ספרא לא דק במלתיה. ול"נ דאין הנדון דומה לראיה דודאי רב ספרא שאל לרבי זריקא מה שאמר לו אביי שישאל דהיינו אי מהני לקדרה בקריעה

ומליחה בלא חליטה וכיון שעל זה השיב לו רבי זריקא אנא שלקי ליה ואכיל ודאי דאיהו דהוה מאריה דעובדא דהוא בעצמו שלקו ודאי דידע דהוה בלא חליטה דאם לא כן לא היה משיב כלל לרב ספרא לשאלתו. אבל מאי דמקשה רב אשי ודילמא פי קנה וכו' לאו לרב ספרא מקשה הגמרא אלא לר' זריקא גופיה מקשה מה היא הראיה שהביא דקריבו לן קניא מקיפיה הא איהו לא ידע היאך נתבשל דלא היה הוא מריה דעובדא שבשלו נמי אמר דלא הוה פי קנה חוץ לקדרה או דילמא חלטוהו ועל דא שייך הך קושיא שפיר כיון דרבי זריקה לא הוה התם בעל הבישול. וכן קשה לי על מ"ש הרב בעל כ"מ דק"ל כרב נחמן ורב הונא ולא כאביי דמספקא ליה דלא שבקינן מאי דפשיטא וכו' דזה אינו דהוא ר"ל לרבינו אמאי פסק רבינו דאוסרת ונאסרת ונתן טעם משום דרצה לפסוק כרב נחמן ורב הונא ובהא דאינה נאסרת לא מספקא ליה לאביי כלל דפשיטא לאביי דאינה נאסרת וא"כ איך כתב דלמה שבק פשיטותא דרב נחמן ורב הונא משום ספיקא דאביי הא בהא לא נסתפק וכדאמר למיסר נפשה לא קא מבעיא לי :

ח הכָּבֵד שֶׁבִּשְׁלָה וְלֹא הִבְהֵבָה עַל הָאוּר וְלֹא חִלְטָה ^[ג] בְּחֻמֵּץ אוּ בְרוֹתְחִין הָרִי הַקְּדָרָה כִּלְהָ אֲסוּרָה הַכָּבֵד וְכָל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ. וּמִתֵּר לְצִלוֹת כָּבֵד עִם הַבָּשָׂר בְּשִׁפּוּד ^[ד] אֶחָד וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה הַכָּבֵד לְמִטָּה. וְאִם עָבַר וַצְלָאָה לְמַעְלָה מִבָּשָׂר הָרִי זֶה אוֹכְלוֹ :

מגיד משנה **הכבד שבשלה וכו'.** מדברי רבינו אתה לומד שהוא ז"ל סבור שמה שתקנו הגאונים והמנהג הנהוג שלא לבשל כבד אלא אחר צליה אינו אלא דוקא לכתחלה אבל דיעבד כל שהוכשר לפי דין הגמרא אינו אוסר ואינו נאסר וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכבר כתבתי למעלה מחלוקת המפרשים ז"ל בדין הגמרא אם חיתוך ומליחה מכשירו אם לאו ודעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל שהוא נכשר בכך. ומ"ש רבינו שאם לא הוכשר לפי דין הגמרא שאוסרת ונאסרת אפשר שהוא סבור כההוא תנא דאמר התם שליקה אוסרת ונאסרת. ופשוט הוא שאינה אוסרת ביתר מששים לא יהא חמור מדם עצמו ואם יש בו ששים ודאי שכל השאר מותר. והרשב"א ז"ל נחלק על רבינו באיסור הכבד עצמו ופסק כדברי האומר אוסרת ואינה נאסרת : **ומותר לצלות כבד וכו'.** שם בגמ' (דף ק"א) ופירוש והוא שתהיה הכבד למטה שדרכן היה שהיו מניחין השפוד בתנור ראשו למטה וזנבו למעלה אבל אם מניח השפוד כולו על גב האש אין כאן מעלה ומטה ובכל גוונא אסור לכתחלה ומותר דיעבד. וכתב הרשב"א ז"ל שיראה לו שהוא הדין שאסור למולחו לכתחלה על הבשר. ויש חולקין :

ט הַטְּחוּל מִתֵּר [ח] לְבַשְׁלוֹ אֶפְלוֹ עִם הַבֶּשֶׂר שְׂאִינוֹ דָם אֲלֵא בְּשָׂר הַדּוֹמָה לְדָם. הַשׁוֹבֵר מִפְּרֻקָּת בְּהֵמָה קֹדֶם שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁה הָרִי הַדָּם נִבְלַע בְּאֵיבָרִים וְאֶסוּר לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה בְּשָׂר [ח] חִי וְאֶפְלוֹ חֲלָטוֹ. אֲלֵא כִּיצַד יַעֲשֶׂה. יַחְתּוּךְ הַחֲתִיכָה וְיִמְלַח יָפָה יָפָה וְאַחַר כֵּן יִבְשֵׁל אוֹ יִצְלָה. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ שֶׁהַשׁוֹחֵט בְּהֵמָה חֲיָה וְעוֹף וְלֹא יִצָּא מֵהוֹן דָּם שֶׁהוֹן מִתְּרִין :

מגיד משנה **הטחול מותר לבשלו וכו'.** שם מפורש בגמרא וה"מ כבדא אבל טחלא שומנא בעלמא הוא ומכל מקום צריך מליחה כשאר בשר וכן דעת המפרשים וכן מורה לשון רבינו ובפירוש אמר למעלה בדם האיברים כגון הטחול: **השובר מפרקת בהמה וכו'.** שם (דף קי"ג) השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע דם באיברים x ואיבעיא להו הואיל ואיבלע דם באיברים אי שרי למיכל מיניה באומצא או לא וסלקא להו בתיקו. ובהלכות וקי"ל דתיקו דאיסורא לחומרא ע"כ. ויש מן המפרשים ז"ל שדקדקו מכאן דדם האיברים שלא פירש מותר דהא הכא דוקא מפני ששבר מפרקתה קודם יציאת נפש הא לאו הכי מותר לאכול ממנה באומצא דהיינו בשר חי והביאו ראיות לזה ועיקר. ורבינו כתב ואפי' חלטו לפי שהוא אינו סובר כן אלא כל בשר חי אסור מדבריהם בלא חליטה או מליחה כמ"ש למטה וזה ששבר מפרקתה קודם יציאת נפש אפילו בחליטה אסור. והרשב"א ס"ל כדעת הראשונים וכתב שאם היו חוטי דם בבשר צריך ליטלן שדם העומד בחוטין הרי הוא כפירש ועומד בכלי ע"כ: **אלא כיצד יעשה.** זה מבואר לפי הגירסא שכתבתי למעלה שלא שאלו אלא לאכול באומצא אבל במליחה אפילו לקדירה מותר. ויש גירסא אחרת וזו עיקר. ומתבאר בכיוצא בזה בפי השוחט (דף ל"ג) גבי החותך בשר מן הבהמה קודם יציאת נשמה: **וכבר ביארנו שהשוחט וכו'.** פ"ד נתבאר זה:

כסף משנה **השובר מפרקת בהמה וכו'.** בפרק כל הבשר (חולין דף קי"ג) השובר מפרקת של בהמה קודם שתצא נפשה מכביד את הבשר ומבליע דם באיברים איבעיא להו מי שרי למיכל מיניה באומצא או לא תיקו. ומדאיבעיא לן בשובר מפרקתה אי שרי למיכל מיניה באומצא למדו המפרשים דכל שלא שיבר מפרקתה שרי למיכל מיניה באומצא בלא מליחה. ורבינו אינו סובר היתר זה כמו שיתבאר ולפיכך פירש דהא דאיבעיא לן אי שרי למיכל מיניה באומצא ע"י חליטה בחומץ הוא דאיבעיא לן דכל שלא שיבר מפרקתה מישראל שרי ע"י חליטה אבל שלא ע"י חליטה לא איבעיא לן כלל דאפי' לא שיבר מפרקתה אסור בלא מליחה:

לחם משנה | **השובר מפרקת בהמה קודם שתצא נפשה וכו'.** נראה מדברי ה"ה דסובר דכאן במליחה לחודיה סגי אבל בחליטה קאמר רבינו דלא מהני משום דבחליטה מכניס הדם בפנים וזה הדם הוי כאילו פירש ואם יכניסוהו בפנים אסור אבל במליחה יוצא ולכך מותר והביא ראייה מפרק השוחט דאמר דחותך בשר בהמה קודם יציאת נשמה ומולחו ואוכלו כשהוא חי והרי שם דכיון דלא יצא נפשה הוי כאילו דם הוא רוצה לצאת לחוץ ומחמת הצער שחותך ממנה מבליע לדם בפנים ומ"מ קאמר יוצא ע"י מליחה אע"פ שיש לחלק דשאני שבירת מפרקת דהיא מתאנחת טפי ומכח האנחה גדולה מכניס בפנים הדם לכך כתב ה"ה ויתבאר בכיוצא בזה כלומר אע"פ שאינה ראויה ברורה הוא דמיון לה. ול"נ לומר דמדהזכיר רבינו יחתוך החתיכה וימלח יפה יפה נראה דסובר דבעינן כאן חתיכה ומליחה כמו אומצא דאסמיק וכמ"ש רבינו לקמן ובשר שהאדים וכו' אם חתכן ומלחן כדת וכו' דבעי התם חתיכה ומליחה. ורבינו דימה הא לההיא דהתם ולכך קאמר דבעי חתיכה וחליטה וא"ש לפי זה שהזכיר כאן חתיכה דלפירוש ה"ה חתיכה דנקט כאן כדי נסבה דלא תלי מילתא אלא במליחה ולפי זה שכתבתי האי או יצלה דקאמר רבינו הוי בלא חתיכה ומליחה וה"ק יחתוך וימלח ויבשל או אם לא ירצה לעשות כן יצלה דבאומצא דאסמיק כתב לקמן דבלא חתיכה ומליחה בצליה לחוד סגי: **השובר מפרקתה של בהמה וכו'.** מ"ש ה"ה בשם המפרשים דסבירא להו דבשר חי מותר לאוכלו וכתב רבינו שכתב וכו'. נראה מריהוט הלשון דמשום דלרבינו בבשר חי בעינן חליטה הכא בעי מדרגה אחרת כיון ששבר מפרקתה וצריכה מליחה אבל למפרשים דס"ל דבבשר חי לא בעי כלל הכא סגי בחליטה. ובאמת שאין זה ודאי הכונה דכיון דבשובר מפרקתה איקרי דם האיברים שפירש שהיה הדם יוצא לחוץ בדין הוא דאפילו למפרשים לא סגי בחליטה כיון שהחליטה מכניס. ומ"ש הרב ורבינו כתב ואפילו חילטו לפי שהוא אינו סובר כן וכו' ר"ל דצריך להזכיר כאן ואפילו חלטו משום דאי לאו הכי אפילו אומצא צריך חליטה ולא אשמעינן רבותא אבל למפרשים אין צורך לזה דבלא חליטה אשמעינן רבותא דבחי אפילו בלא חליטה סגי אבל מ"מ אפילו למפרשים לא סגי כאן בחליטה: **וכבר ביארנו שהשוחט בהמה וחיה ולא יצא מהן דם מותרים וכו'.** כלומר ואע"פ שתאמר שע"י כל זה כיון ששבר מפרקתו לא יצא הדם יפה ונשאר שם מכל מקום כיון שאין שם הדם עתיד לפרוש לא איכפת לן דכבר ביארנו היכא דלא יצא דם מותר משום דהוי דם האיברים שלא פירש וכי אית ליה לרבינו דדם האיברים שלא פירש אסור היינו דם שעתיד לפרוש וכמו שתירץ הכ"מ ולא כמו שתירץ מהר"י ן' חביב ז"ל דלפי הנראה מדברי ה"ה סובר רבינו דדם האיברים שלא פירש נמי אסור מדכתב ויש מן המפרשים שדקדקו מכאן דדם האיברים וכו' וכתב שרבינו

אינו סבור כן משמע שאית ליה דדם האיברים שלא פירוש אסור אלא שצריך לחלק דדוקא בשעתיד לפרוש וכמו שכתב הרב בעל כסף משנה:

אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן [ח] מולחו יפה יפה ומדיחו [ח] יפה יפה. כיצד עושה. מדיח הבשר תחלה ואחר כך מולחו יפה [ט] יפה ומניחו במלחו כדי הלוח מיל. ואחר כך מדיחו יפה יפה עד שייצאו המים זכים ומשליכו מיד לתוך מים רותחין אבל לא לפושרין **כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם:**

ההראב"ד **כדי שיתלבן וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל (זה) לא שמענו ולא ראינו מימינו וכל האדמימות שיצא אחר מליחה ממנו אינו אלא חמר בשר והמחמיר יותר מכך עליו להביא ראיה עכ"ל:

מגיד משנה **אין הבשר יוצא מידי דמו וכו'.** שם אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא הא דלא חלליה בי טבחא ע"כ. **ומה שכתב רבינו ומניחו במלחו כדי הילוך מיל** ובה"ג כתבו ושיעור מליחה כשיעור צליה. ונראה שיש סמך לשיעורו של רבינו ממ"ש גבי עיבוד העור וכמה כדי עבוד כדי הילוך מיל ופרק כלל גדול יש מי שסבור שהמולח את הבשר בשבת חייב משום מעבד ואע"ג דק"ל דאין עיבוד באוכלין לחיוב שבת מ"מ ילפינן מהתם דמליחה היינו עבוד וכיון שלא פירשו לנו חכמים שיעורה נראה שהוא שיעור עיבוד, אח"כ מצאתי לרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור צליה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל. **ומ"ש רבינו ומשליכו מיד לתוך המים הרותחין,** נחלקו עליו ז"ל ואמרו שאחר מליחה א"צ דבר אחר. וכן כתוב בהשגות א"א זה לא שמענו וכו' וזה דעת כל האחרונים ז"ל ואיני מוצא בזה סמך ברור לדברי רבינו:

לחם משנה **אין הבשר יוצא מידי דמו וכו'.** כתב ה"ה ובפרק כלל גדול יש מי שסובר שהמולח את הבשר בשבת וכו' ואע"ג דק"ל דאין עיבוד באוכלין לחיוב שבת מ"מ ילפינן מהתם דמליחה היינו עיבוד. ויש מי שהקשה דהא בפרק כלל גדול (דף ע"ה): אמרו אמר רב אשי ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משוי איניש מכליה עץ ע"כ. משמע דמליחה דאמרינן התם הוי במלח הרבה דהוא דקא בעי ליה לאורחא ועל הא הוא דאמר דאין עיבוד באוכלין והא הוא דמקריא עיבוד אבל מליחה דביתא לא מיקרי עיבוד וא"כ איך למד ה"ה דמליחה כי האי הוי עיבוד. ול"נ

דאין כאן קושיא כלל דמאי דקאמר התם הוא דעל דא אמר רבה דיש עיבוד באוכלין אבל מליחה דביתא לא הוה אמר רבה דהוי עיבוד בהא דהוי אוכל אבל במידי דלא הוי אוכל ודאי דהוי עיבוד דאי לא מיקרי הא עיבוד אפילו במידי דלאו אוכל מאי אשמעינן רב אשי דבהא לא אמר רבה יש עיבוד דפשיטא אי אפילו דשאינו אוכל לא הוי עיבוד כל שכן באוכל אינו מאי דאשמעינן רב אשי הוא דמליחה דלבייתא אע"ג דבשאינו אוכל הוי עיבוד לא תימא דמליחה כי האי אית ליה לרבה דבאוכל הוי עיבוד דאינו כן אבל מכל מקום למדנו דמיקרי עיבוד במידי דלאו אוכל וכיון שכן הרי למדנו השיעור דכיון דמיקרי עיבוד הרי ידענו דשיעור עיבוד הוי מיל. ועוד י"ל דלא אמרו שם דלא הוי מליחה לביתא אלא משום דבביתא אינם מולחים במלח הרבה ולאורחא מולחים במלח הרבה אבל לענין השיעור אחת הן המליחות וכיון דלאורחא מקרי עיבוד הוי שיעור מיל אם כן הך נמי דלבייתא הוי שיעור מיל:

יא כְּשִׂמוּלְחִין הַבֶּשֶׂר אֵין מוֹלְחִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּכֹלֵי מְנוּקָב [א].
וְאֵין מוֹלְחִין אֶלָּא בְּמִלַּח עֶבֶה כְּחוֹל הַגֶּס. [ב] שְׁהַמְלַח דִּקְ כְּקִמַּח
יְבַלַּע בְּבֶשֶׂר וְלֹא יוֹצִיא דָם. [ג] וְצָרִיד לְנַפֵּץ הַבֶּשֶׂר מִן הַמְלַח
וְאַחַר כֵּן יְדִיחֵנוּ:

מגיד משנה כשמולחין הבשר אין מולחין אלא וכו'. שם אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב. ופירוש בעוד שהוא מלוח אין מניחין אותו בכלי שאינו מנוקב, ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר שיעור מליחה המלח הראשון וחזר ומלחו שמניחו באי זה כלי שירצה וכי קאמר אין מניחין בשר מליח בעודו במלחו הראשון קאמר. ולזה כתב רבינו כשמולחין וכו' ונתבאר בגמרא שאם עבר ומלח הבשר בכלי שאינו מנוקב שהוא נאסר ע"י כן גבי ההיא דדגים ועופות שמלחן זה עם זה שאזכיר למטה. והרשב"א ז"ל כתב מלח בכלי שאינו מנוקב אם נמלח במלח כ"כ שפוגם את הבשר מלאכול עמו הרי זה כרותח והדם מתקבץ בכלי והבשר נכבש בתוכו והכבוש הוא כמבושל ואסור אפילו בצלי ודוקא כל מה שנכנס בתוך הדם והציר אבל השאר שאינו עומד בתוך הציר מותר בנטילת מקום ואפילו היה מה שבתוך הציר שמן לפי שאינו מפעפע הדם ואין השומן מוליך את הדם במקום שאינו יכול לילך מחמת עצמו ע"כ דבריו ז"ל: ואין מולחין אלא במלח עבה וכו'. שם רב דימי מלח במלח גללניתא ומנפיץ ליה פירוש מלח גסה. ודעת רבינו שהכל צריכין לעשות כן ורב דימי להורות וללמד בא וזה דעת קצת מפרשים ז"ל. ואפשר שהוא סבור שמן הדין הכל צריכים מלח גס כחול גס ומן הטעם שכתב שהמלח הדקה נבלעת ואינה מוציאה דם ורב דימי היה מולח ביותר גסה

ובערוך פירוש גלגלנית חזק כאבן. ומ"ש רבינו וצריך לנפץ הבשר וכו'. זה פשוט. ומ"ש ומנפיץ ליה. וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו נאסר לפי שהוא נבלע מהדם וכן עיקר. ובדין באי זה מלח מולחין יש מי שפירש שבכל מלח יכול למלוח אלא שאם מלח במלח דקה צריך לשפשף היטב הבשר קודם שישים אותו בכלי כדי להדיחו שאם ישימהו עם קצת מן המלח בכלי שאינו מנוקב להדיחו נמצאו המים שוברין פליטת כח הבשר ונמצא הדם שעל פני הבשר ושעם (הבשר) [המלח] חוזר ונבלע בתוכו לפיכך תקנה גדולה היא למלוח במלח גסה שבמעט שהוא מנפץ אותו ננערת ורשאי להדיח הבשר באי זה כלי שירצה וזהו שהיה רב דימי עושה כן, אלו הן דברי הראב"ד ז"ל. וכן הסכים הרשב"א ז"ל ואינם דברים מוכרחים. ומ"ש רבינו ואח"כ ידיחנו. כן הוא דעת הרבה מפרשים ז"ל דרב דימי אחר נפוץ היה מדיח וכן עיקר. וכתב הרשב"א ז"ל שמצות מליחה היא משני צדדין ואם לא מלח אלא מצד אחד הכשיר בדיעבד עכ"ד :

לחם משנה כשמולחין הבשר אין מולחין וכו'. פירש הרב המגיד דהיינו המליחה ראשונה אבל אם העביר המלח ראשון אין חשש בזה ואף על גב דלדעת רבינו אחר מליחה צריך להשליכו במים רותחין משום דעדיין נשאר בו הדם מכל מקום כבר יצא רוב הדם ואין כאן חשש להניחו בכלי מנוקב אבל במליחה ראשונה נתבשל בדם ואיקרי מבושל. ומה שכתב רבינו להשליכו אחר המליחה במים רותחים אף על גב דעכשיו אין אנו בקיאים בחליטה וכמ"ש הוא ז"ל לעיל וכבר נהגו כל ישראל וכו' אלא כיון שמלחוהו בכל דהו סגי דלא נשאר אלא מעט דם ואף על גב דאין אנו בקיאים בחליטה אין חשש בזה :

יב כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ לְבָשָׂר שְׁצָרִיד לְבָשָׂלוּ אֲבָל לְצָלֵי מוֹלַח וְצוֹלָה מִיָּד. * וְהָרוּצָה לְאָכַל בְּשָׂר חֵי מוֹלָחוּ יָפָה יָפָה וּמְדִיחוּ יָפָה יָפָה וְאַחַר כֵּן יֹאכְלוּ. וְאִם חָלְטוּ בְּחֹמֶץ מִתֵּר לְאָכְלוּ כִּשְׁהוּא חֵי. וּמִתֵּר לְשִׁתוֹת חֹמֶץ שְׁחָלְטוּ בוֹ שְׂאִין חֹמֶץ מוֹצִיא הַדָּם :

ההראב"ד והרוצה לאכול בשר חי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לבשר חי אינו צריך מליחה דדם האברים דלא פירש מותר וכן כתב רב אחאי ז"ל. עכ"ל :

מגיד משנה כל הדברים האלו וכו'. נראה מדברי רבינו שאף הצלי צריך מליחה אלא שא"צ לשהות במלחו והביאו לזה מה שאמרו במנחות פרק הקומץ רבה (דף צ"א) גבי קדשים שאין צריך שיתן בו טעם הרבה כיצד עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזרו והופכו ונותן עליו ומעלהו אמר אביי וכן לצלי פירוש וכן לצלי מולחו וצולוהו מיד, וזה דעת הראב"ד ז"ל. אבל יש

מי שגורס וכן לקדרה אינו צריך מלח הרבה ואף לגירסא אחרת פירשו הרבה מפרשים ז"ל דהכי קתני וכן לצלי אם רצה למלוח ולאכול בצלי בלא הדחה רשאי, והרשב"א ז"ל כתב בספרו הקצר במה דברים אמורים במולחו ומעלהו לצלי אבל אם שהה במלחו המלח בולע הדם ונאסר לפיכך מדיחו יפה וצולה ואוכל ע"כ. ודברי תימה הם שאם דוקא בשמעלהו מיד הוא שמותר ואם לאו נאסר היה להם לחכמים לגזור בזה אלא נראה שאפילו אם בלע המלח מן הדם הכל יוצא על ידי העור, עוד חלק בזה בין נשחטו הוורידין ללא נשחטו ויתבאר פרק ז': **והרוצה לאכול וכו'.** כבר כתבתי למעלה שיש מן המפרשים ז"ל חלוקים בזה ואומרים שדם האברים כל שלא פירש מותר וזה דעת הר"א ז"ל שכתב בהשגות א"א לבשר חי אין צריך מליחה וכו'. וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל שכל שלא שבר מפרקת הבהמה קודם יציאת נפש שאם חתך ממנה אחר כך מותר לאכלו חי בלא מליחה כנזכר למעלה: **ואם חלטו בחומץ וכו'.** בפרק כיצד צולין (פסחים דף ע"ד:) נזכר, ובהלכות פרק גיד הנשה האי אומצא דאסמיק x הוא וחליה אסור לא אסמיק הוא וחליה שרי, ונראה שרבינו מפרש אומצא בשר חי וצריך לחלטו בחומץ אם רוצה לאכלו בעינו ובדלא אסמיק הוא וחומצו מותרין ומכאן הוציא זה ויתבאר לפנינו פירוש אסמיק:

כסף משנה כל הדברים האלו לבשר שצריך לבשלו אבל לצלי מולח וצולה מיד. כתב ה"ה נראה מדברי רבינו שאף הצלי צריך מליחה וכו'. והרשב"א כתב בספרו הקצר וכו' ודברי תימה הם שאם דוקא כשמעלהו מיד הוא מותר ואם לאו הוא נאסר ה"ל לחכמים לגזור בזה עכ"ל. ואני אומר שאין כאן מקום תימה דכיון דדם שמלחו אינו עובר עליו לא חשו לגזור בו: **והרוצה לאכול בשר חי מולחו יפה יפה וכו' ואם חלטו בחומץ מותר לאכלו כשהוא חי.** כתב הרב מהר"י נ' חביב ז"ל שנראה שדברי רבינו סותרים זה את זה דמשמע דטעמא דכשחלטו בחומץ לאוכלו כשהוא חי הוא משום דסבר דדם האיברים שלא פירש מותר וזה הפך ממ"ש תחלה הרוצה לאכול בשר חי מולחו יפה יפה והאריך בישוב הדבר. והעולה מדבריו הוא שסובר רבינו דם האיברים שלא פירש מותר כדמוכח ההיא דחליטה ואפ"ה הצריך בבשר (חי) מליחה משום דבכל בשר שיחתך יש לחוש שמא התחיל להתפרד קצת דם מהאיברים ולכך צריך מליחה ומיהו א"צ לשהות במלחו כמו לקדרה אלא מליחה דרך עראי כמו לצלי אלא שבבשר החי צריך הדחה יפה אח"כ ולצלי א"צ הדחה משום דנורא מישאב שייב ע"כ. וק"ל על דבריו שרבינו כתב מולחו יפה יפה ופשט לשון זה משמע דמליחה יפה בעיא כמו לקדרה ולא סגי במליחה דרך עראי כמו לצלי. וליישב דברי רבינו נ"ל שהוא סובר שדם האברים אע"פ שלא פירש אסור אם הוא ראוי לפרוש אבל כשחלטו בחומץ מיצמת צמית ושוב אינו ראוי לפרוש ומש"ה שרי:

לחם משנה אבל לצלי מולח וצולה מיד וכו'. (כתב ה"ה נראה) מדברי רבינו דאף הצלי צריך מליחה כו' אלא שאין צריך להשהות השיעור דלקדרה אבל מ"מ אין זה מוכרח דאפשר דמאי דקאמר רבינו ר"ל דאם רצה למלוח ולצלוח מיד בלא הדחה הרשות בידו. וכמו שפירשו המפרשים שכתב ה"ה בגמרא גבי וכן לקדרה אבל אם ירצה לאכול צלי בלא מליחה הרשות בידו ומפני שאין הדבר מוכרח בלשון רבינו כתב ה"ה לעיל בראש הפרק ז"ל ואפשר שהצלי צריך מליחה, כלומר אין הדבר מוכרח כדבריו ליש לדחות כדכתיבנא: **ואם חלטו בחומץ מותר לאכול כשהוא חי וכו'.** ממ"ש רבינו כשהוא חי משמע דדוקא חי יכול לאוכלו בחליטה אבל לא מבושל ונראה טעמו משום דאפי' בחליטת בשר לא בקיאינן כי היכי דלא בקיאינן בחליטת כבד ולא נימא דבחליטת בשר בקיאינן ובחליטת כבד לא וכדכתב הרב ב"י בטור י"ד סי' ע"ג יע"ש. כתב הרב"י בטי"ד סימן ס"ז על לשון זה של רבינו דסובר דמאי דאמרינן דכי אסמיק אסור היינו לומר דאסור לקדרה ואע"פ שמלחו אבל לצלי מותר והוא שימלחנו מליחה יפה כמו לקדרה וידיחנו ע"כ. וקשה לי מניין לו לרבינו דצריך מליחה גמורה כיון דבגמרא אמרו דתליא בשפודא ש"ד א"כ נימא דהוי מליחה ככל צלי בעלמא ומניין לו לרבינו שתהיה כצלי זה מעולה שצריך שתהיה במליחה לקדרה. לכך נ"ל לומר דהאי מולחו יפה יפה דקאמר רבינו כאן לא הוי מליחה דקדרה אלא כדרך כל מליחה דצלי ואע"ג דכתב יפה יפה מ"מ למליחה דצלי קרי יפה יפה משום שצריך מליחה מכל הצדדים וכמ"ש רבינו פרק ה' מהלכות איסורי מזבח ומצוה למלוח הבשר יפה יפה כמולח בשר לצלי שהוא מהפך את האבר ומולח ע"כ. הרי מיקרי יפה יפה לצלי בערך שמהפך מכל צד. ובכי האי ניחא דלא שני הך מליחה דצלי משאר מליחות דצלי. גם עם זה נוכל להליץ בעד הרב מוהר"י ן' חביב ז"ל לעיל גבי הרוצה לאכול בשר חי שכתב דאותה מליחה לא הוי כמו לקדרה והוקשה עליו מלשון יפה יפה. ואפשר לומר לדעתו ז"ל דרבינו קורא יפה יפה משום דצריך להפך מכל הצדדין. ויש הוכחה לפירוש זה שפירשתי בדברי רבינו שכתב למטה אם חתכן ומלחן כדת מותר לבשלן ושם כתב להורות שאין אותה המליחה היא הראשונה שהזכיר שהמליחה הראשונה הוי מליחה דצלי ומ"מ אע"פ שפירשתי כן ראוי להחמיר כפירוש הרב כ"מ הואיל ונפק מפומיה דמר:

ג חֲמֵץ שֶׁחֲלַט בּוֹ בֶּשֶׂר לֹא יִחְלַט בּוֹ פַּעַם שְׁנֵייהָ. וְחֲתִיכָה שֶׁהֶאֱדִימָה בְּתוֹךְ הַחֲמֵץ הִיא וְהַחֲמֵץ אֲסוּרִין עַד שְׁיִמְלַח אוֹתָהּ יָפָה יָפָה וְיִצְלָה. בֶּשֶׂר שֶׁהֶאֱדִים וְכֵן בֵּיצֵי בְּהֵמָה וְחִיָּה בְּקִלְיָה שְׁעָלֶיהֶן. וְכֵן הָעֶרְף שֶׁבּוֹ הַמְזַרְקִים שֶׁהֵן מְלֵאִים דָּם. אִם חֲתָכוֹ

וּמְלַחֵן כַּדָּת מִתֵּר לְבִשְׁלֹן. וְאִם לֹא חֲתָכוֹ וְצָלְאוֹ בְּשִׁפּוֹד וְצָלָה
הָעֶרֶף וּפְיוֹ לְמִטָּה אוֹ שֶׁצָּלְאוֹ כִּלְוֹן עַל הַגְּחָלִים הָרִי אֵלוֹ מִתְרִין :

מגיד משנה **חומץ שחלט בו בשר וכו'.** שם בכיצד צולין : **וחתיכה שהאדימה בתוך החומץ וכו'.** זהו מ"ש אסמיק הוא וחליה אסור ופירוש האדים ותרגום אדום סמוק ופרק גיד הנשה (דף צ"ג) אמרו האי אומצא דאסמיק חתכה ומלחה ואפילו לקדרה נמי שפיר דמי תלייה בשפודא מידב דייב דמא ושרי אותביה אגומרי פליגי בה וכו' x והלכתא מישב שיבא ליה וכן ביעי וכן מוזריקי. ונתבארו דברי רבינו לפי מה שהוא מפרש אומצא דאסמיק חתיכה שהאדימה בתוך החומץ וכ"כ בה"ג אומצא מטמשיה בחלא ואסוקי ומיכליה לאלתר שרי ושרוייה עד דסמיק הוא וחליה אסור דכיון דסמיק פריש ליה דם מאבראי מאי תקנתיה תלייה בשפודא שרי מדיב דייב חתכה ומלחה אפילו לקדרה שפיר דמי אותביה אגומרי פליגי בה וכו' וזהו פירוש רבינו. אבל רובי המפרשים ז"ל פירשו אומצא דאסמיק חתיכה שנצרר בה הדם מחמת מכה ואותו דם מובלע ואינו יוצא אלא על ידי חיתוך ומליחה. וכן כתב הר"א ז"ל בהשגות וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל: **וכן ביצי בהמה וכו'.** זהו וכן ביעי ומוזריקי שהזכרתי בסמוך :

כסף משנה **בשר שהאדים וכו'.** דברי רבינו מבוארים שהם כדברי המפרשים ודלא כדסבר ה"ה דלענין חלטו בחומץ מפרש לה רבינו וזה אינו שאף על פי שכתב קודם לכן בסמוך לזה בין חתיכה שהאדימה בתוך החומץ הא דבשר שהאדים אינו ענין לו אלא מילתא באנפי נפשה היא וכדברי המפרשים :

לחם משנה **בשר שהאדים וכו'.** גם זה שהאדים בתוך החומץ ואע"פ שכבר כתבו למעלה כייל ליה בהדי תרי אחריני לאשמועין דבחתיכה ומליחה או צליה על גבי גחלים סגי. ומ"ש וצלאן בשפוד אפשר שהוא במליחה מעלייתא אם נפרש דיפה יפה שכתב קודם הוא מליחה מעלייתא. ואם נפרש דמליחה גרועה היא כשאר צלי הכא נמי אמרינן דמליחה גרועה היא :

יד **ראש** [ט] **הבהמה שצלהו בתנור או בכבשן אם תלהו וביית שחיטתו למטה מתר שהדם יוצא ושותת.** ואם קנה בית השחיטה מן הצד מחו אסור. שהדם מתקבץ לתוכו. ושאר הבשר שעל העצמות מבחוץ מתר. הנ"מ חטמו למטה אם הנ"מ בו גמי או קנה כדי שישאר פתוח ויצא דמו דרך חטמו מתר ואם לאו מחו אסור :

מגיד משנה ראש הבהמה וכו'. שם בפרק גיד הנשה (דף צ"ג): רישא בכבשא
אותביה אבית השחיטה מידב דייב דמא ושרי (אבית) אצדדים מקפא (הוי)
דמא ואסיר אותביה אנחיריה דץ ביה מידי (ובזעה) מידב דייב ושרי ואי לא
אסיר. ויש שם לשון אחר וקיי"ל כי האי לי שנא וכן פסקו ז"ל ובה"ג פירשו
אסור הנזכר על המוח בלבד אבל הראש עצמו מותר וזה דעת רבינו. וכתב
הרמב"ן ז"ל ה"מ לצלי אבל לקדרה אם לא הוציא מוחו אוסר בששים שאי
אפשר שלא יפלוט אע"פ שמונח בקדרתו וצריך לשער בששים בכל המוח ע"כ.
ואף רבינו מודה בזה. וכתב הרשב"א ז"ל שכשם שהתירוהו בצלי אם תלאו
ובית שחיטתו למטה כך אם נקב העצם שהמוח נתון בו והניחו על הנקב מותר.
עוד כתב שהרוצה למלוח את הראש לקדרה חותך אותו לשנים ומולח יפה
יפה הראש מצד פנים והופכו ומולח על השער שאין השער מעכב ע"י המלח
להפליט דם שבבשר הראש. עוד כתב וכן הדין לטלפים מחתך אותן מעט
ומולח והדם יוצא דרך חיתוך וצריך שיהא חיתוכן למטה עכ"ל. וכבר נתבאר
למעלה דין הכשר המוח לקדרה:

טו אין מניחין כלי תחת הצלי לקבל מימיו עד שתכלה כל
מראה אדמומית שבו. וכיצד עושין. משליכין לתוך הכלי מעט
מלח ומניחין הכלי עד שיצלה ולוקח השמנונית של מעלה
והמים של מטה שתחת השמנונית אסורה:

מגיד משנה אין מניחין כלי תחת הצלי וכו'. בפרק כל הבשר (דף ק"יב) אמר
רב נחמן אמר שמואל אין מניחין כלי תחת בשר עד שיכלה כל מראה
אדמומית שבו מנא ידעינן מר זוטרא משמיה דרב פפא אמר משתעלה תמרתו
פ"י שהאש מעלה תמרות עשן מחמת השומן הנוטף עליו מתקיף לה רב אשי
ודילמא תתאה מטא עילאה לא מטא אלא אמר רב אשי לעולם לית לה
תקנתא אלא משדא ביה תרי (תלת) גללי מילחא (ושדי להו ובתר הכי) שפו
להו. ובהלכות כתבו הא דשמואל ורב אשי ולא כתבו הא דרב פפא נראה מזה
דהא דרב אשי אפ"י קודם שתעלה תמרתו היא וכן נראה מדברי רבינו. אבל
הרשב"א ז"ל כתב שיראה לו דהא דרב אשי לאחר שתעלה תמרתו היא בדוקא
ועוד בשם בעל ההלכות דדוקא מעט מלח אבל מלח הרבה אסור חוששים
שמה ישבור כח הדם ויתערב עם השומן. וי"מ שכתבו שכיון שכן עכשיו אין
אנו בקיאים בשיעור המלח ולפיכך אסור ליתן כלי תחת הבשר לעולם. והוא
ז"ל כתב שאם עבר ועשה ואפ"י נתן בו מלח הרבה מותר דה"ל ספק בשל
דבריהם ולקולא ע"כ. והכבד נתבאר שם בגמ' שאסור מפני שדמו צף שלא
כדם הבשר ואם הבשר היה מלוח ומוכשר אף לקדירה דעת קצת המפרשים

ז"ל שמותר לתת תחתיו כלי מיד וא"צ שום דבר. וזה דעת הרשב"א ז"ל ואין כן דעת רבינו ויתבאר לפנינו בדין בני מעיין שמלאן:

לחם משנה **אין מניחין כלי תחת הצלי וכו'.** כתב ה"ה דדעת רבינו וההלכות הוא דהא דרב אשי (דף קי"ב) קודם שתעלה תמרתו היא וכיון דההלכות הביאו דברי שמואל ורב אשי וכן רבינו הביא לשון שהזכיר שמואל עד שתכלה כל מראה אדמימות וכו' וכתב תקנתא דרב אשי משמע דאית ליה דלא פליגי ואע"ג דלשון עד שתכלה אדמימות משמע דפליג רב אשי עליה וכדהקשה הרב"י ביו"ד ס"י ע"ו דאי רב אשי איירי קודם שתעלה תמרתו כדפירש ה"ה מאי אהני לן כילוי אדמומית אי יהיב תרי גללי דמלחא לאלתר שרי ולמה לי למנטר עד שתכלה אדמומית א"ו אי אמרינן דרב אשי איירי קודם שתעלה תמרתו ע"כ פליג אדשמואל. מדברי ה"ה אינו נראה כן אלא דרב אשי לא פליג עליה דשמואל אלא מפרש דבריו וכילוי האדמומית הוא בענין זה דיהיב תרתי גללי דמלחא וכו'. וקשה על זה דא"כ מאי פריך גמרא התם מדשמואל אדשמואל דאמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה הא הכא מאי דקאמר שמואל הוא דיהיב תרתי גללי דמלחא והדם יהא למטה והשומן למעלה וישליך הדם וא"כ אין מקום לקושיא כלל. ולתרץ זה ועוד מה שהקשה הרב"י דהיכי אפשר דלא פליגי לדעת ה"ה דלרב אשי מאי איכפת לן מדאדמומית נראה דרבינו וההלכות סוברים דודאי דלשמואל מילתא תלי בכילוי האדמומית דהיינו שתעלה תמרתו אבל משום דהבשר שלמעלה לא נצלה יפה וכמו שהקשה ודילמא תתאה למטה וכו' הצריכו להשליך תרתי גללי דמלחא אבל לעולם הבשר אשר הוא אצל האש וידענו שהעלה תמרתו כיון שכלה אדמומית מותר. ומ"ש רבינו כיצד יעשה כו' הכי קאמר כיצד יעשה דלפעמים יהיה האחד אצל האש ושלמעלה הימנו לא נצלה ויטעה עצמו בכך כדי שלא יטעה עצמו ישים תיכף תרתי גללי דמלחא ובזה יסתלק עצמו מחשש זה דהדם יהיה למטה והשומן צף למעלה מ"מ למדנו מדברי שמואל דהצד אשר אצל האש משתעלה תמרתו סגי והשתא א"ש קושיא דגמרא דפריך קשיא דשמואל אדשמואל דהא התם נצלה הבשר ועדיף מתעלה תמרתו ומ"מ קאמר שמואל דאסור לאכלה לככר שחתך עליה בשר. ומ"ש ה"ה ז"ל והוא ז"ל כתב שאם עבר ועשה וכו' דהוה ליה ספק של דבריהם וכו' הטעם הוא משום דהוי מבושל דדם מבושל אינו חייב עליו אלא מדרבנן וכן מבואר בדברי הטור ז"ל:

טז פת שחתך עליה בשר צלי מתר לאכלה ^[ט] שאינה אלא שמנונית דגים ועופות שמלחן זה עם זה אפלו בכלי מנקב

הַדָּגִים אֲסוּרִין שֶׁהֵדָג [ט] רָפָה וּבֹלֵעַ דָּם הַיּוֹצֵא מִן הָעוֹף. וְאִין צָרִיךְ לֹמַר אִם מְלַח דָּג עִם בֶּשֶׂר בְּהֶמָּה אוֹ חֵיָה :

מגיד משנה פת שחתך עליו וכו'. שם ככר שחתך עליה בשר צלי אסור לאוכלה ואמרו שם דרבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר. ובהלכות פסקו כן כרבא וכתב הרשב"א ז"ל שהגיע הצלי לכדי שיעור צלייה עד שיהא ראוי לאכילה. ויש מי שכתב דכל שהגיע למאכל בן דרוסאי שהוא שליש בשול מותר ואם הבשר היה מוכשר לקדירה כבר כתבתי שיש מתירין אפי' נתינת הכלי מיד : **דגים ועופות שמלחן וכו'.** שם (דף קי"ב :) אמר א' רב נחמן דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורים והקשו היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי אסירי אי בכלי מנוקב אפי' דגים ועופות נמי שרי ותירצו לעולם בכלי מנוקב דגים משום דרפי קרמייהו קדמי ופלטי ועופות קמיטי ובתר דניחי דגים פלטי עופות והדר בלעי מינייהו ע"כ. ופירש רבינו שהדגים בלבד אסורין וכן פירש רש"י ז"ל וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכן עיקר. וכתב רבינו ואין צריך לומר אם מלח דג עם בשר בהמה או חיה ופשוט הוא וכ"כ ז"ל ומכאן אתה למד שעופות עם בהמה וחיה מותר למולחן ביחד והטעם מפני שהעופות פולטין ציר כל זמן שבשר בהמה פולט דם אבל הדגים ממהרין לפלוט אפילו ציר וגם זה פשוט. ויש מן המפרשים ז"ל שלמדו מדין איסור הדגים שאם יש בשר שנמלח ושהה במלחו עד כדי שיגמור כל פליטת צירו שהוא שתים עשרה שעות שאסור למלוח בשר אחר על גביו שהרי בשר זה כדגים. ומ"מ נראה מדברי רבינו שהוא אינו גורס אלא דגים רפו קרמייהו ושואבין וכן מצאתי בקצת נוסחי ההלכות ועם כל זה דין המפרשים אמת. וגדולה מזו כתב הרשב"א ז"ל בשם אחד מרבנותיו שאפילו בשר שנמלח מעצמו אסור לשהותו במלחו הראשון יותר מכדי פליטת ציר ואם עבר ושהה צריך קליפה עכ"ל ז"ל. עוד כתבו מן המפרשים שהבשר שלא נמלח כלל אסור ליתנו עם הבשר המלוח תוך שיעור מליחה לפי שזה הטפל בולע מדמו של זה שהרי אין לומר מתוך שטרוד לפלוט אינו בולע ואם עבר ושהה הרי הוא מוכשר עם מליחתו שכשם שפולט דם שלו כך פולט דם הבא חוצה לו אבל הבשר שנמלח והודח ונתנוהו עם בשר מלוח תוך שיעור מליחתו אין לו תקנה אם יחזור וימלחנו שכיון שאין לו לבלוע דם של עצמו אינו פולט ע"י מליחת דם הבא מחוצה לו וצריך קליפה. כך העלה הרשב"א ז"ל דינן אלו ואין להם ראייה ברורה :

עופות שנהניחו שלמים ומלא חלקן בשר וביצים ובשולן אסורות שהרי דם יוצא לתוכן ואף על פי שמלחן יפה יפה.

וְאִפְלוּ הָיָה הַבֶּשֶׂר שֶׁבְּתוֹכָן שְׁלוּק אוֹ צְלוּי. וְאִם צָלְאוּ הָרִי אֵלוֹ
מִתְרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהַבֶּשֶׂר שֶׁבְּתוֹכָן חֵי וְאִפְלוּ פִּיהֶן לְמַעְלָה:

ההראב"ד עופות שהניחם שלמים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה אין לו טעם אם הוא מלוח כל צרכו והבשר שבתוכו צלוי איזה דם יאסור אותו. עכ"ל:

מגיד משנה עופות שהניחן שלמים ומלא חללן בשר וביצים וכו'. בפסחים בפי כיצד צולין (דף ע"ד) אמר רבא האי מולייתא שריא א"ל אביי והא קא בלעא דמא א"ל כבולעה כך פולטה נימא מסייע ליה (לרבא) נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מ"ט לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו ודחו לא שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל (מידב דייבי) עוד הביאו סייעתא לרבא מדרבין סבא טפליה ההוא בר גוזלא לרב ואמר לן אי מעלי טפליה הב לי דאיכול פירוש טפליה בבצק ודחו ההיא בסמידא פירוש עסה של סלת ואינה נדבקת כ"כ שהיא גסה ומלחלח והדם זב ויוצא ממנו וכבולעו כך פולטו והקשו והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אווזא ואמר אי לאו דחזיתיה דזיג כזוזא חיוורא לא אכלי מיניה. פ"י שהיה לבן הבצק אלמא לא אמרינן כבולעו כך פולטו ותירצו ההיא בחיורתא דשריר. ופ"י רבינו קמח חטים שלתתן, ויש מי שכתב קמח מנופה והכל אחד שהטעם הוא מפני שכשהקמח דק הבצק נדבק הרבה ואינו פולט מה שבולע ומסקנא דגמי הילכתא דסמידא בין אסמיק בין לא אסמיק שריא דחיורתא אי זיג כזוזא חיוורא שריא ואי לא אסיר דשאר קמחיא אסמיק אסיר לא אסמיק שרי והלכתא מולייתא שריא ואפילו פומה לעיל וכתבו בהלכות בפרק גיד הנשה ודוקא לצלי כעין הפסח שהוא צלי אבל לקדרה לא ע"כ. והנה דעת רבינו שמה שכתוב בהלכות אבל לקדרה לא אע"פ שהוא מלוח ומוכשר לקדרה דאי לא מאי איריא מולייתא ותו דפשיטא הוא דכל בשר שלא הוכשר כדינו אסור בקדרה ואוסר תערובתו א"ו דעת ההלכות הוא שאע"פ שהיה לעיל הכל מלוח אסור והוסיף רבינו לבאר שאפילו הבשר שבתוכו מבושל וכן בדין לפי שיטה זו שהרי הטעם הוא מפני שהעופות פולטים ובולע מה שבתוכן וא"כ מה לי מבושל מה לי שאינו מבושל. וה"ר משה כהן כתב זה תימה גדול ולא ידעתי מאין הוציא זה ומ"מ בתשובות הגאונים מצאתי כדבריו וצ"ע עכ"ל. וכן אתה למד שדעת הגאונים כן הוא מדין בני מעים שהזכיר רבינו בסמוך בשם הגאונים נראה שהן סבורין שכל הסוגיא הזו אפ"י בבשר מלוח היא ואעפ"כ הוה פליג אביי וטעמא מפני שאין המלח בשעור מליחה מפליט כל הדם וזהו שהצריך רבינו למעלה להשליך הבשר לתוך מים רותחין אחר מליחה כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם וכשחללן מלא מבשר אין המים הרותחין נכנסין לתוכן יפה ועד כאן לא פליג עליה רבא (אלא) בצלי דכבולעו כך פולטו ע"י

האור ואפי' אינו מלוח כלומר שלא שהה במלחו לדעת רבינו שמצריך מליחה לצלי אבל לקדרה אפי' רבא מודה וזהו שלא הזכירו כאן מליחה כלל. ועוד דאם איתא דבמלוח ומוכשר לקדרה מודה אביי מאי קא מייתי ראייה מההוא גוזלא דטפלו לרב דילמא מלוח כדינו לקדרה היה. זהו דעתם ז"ל אבל כל האחרונים חלוקים בזה חוץ מה"ר אהרן הלוי ז"ל שהוא סבור כן והם מפרשים דכולא סוגיא בבשר שלא נמלח כדינו לקדרה שלא היה דרכן למלוח כן לא לצלי ולא לטפול בבצק אבל במלוח ומוכשר לקדרה בכל גוונא מותר שאינו פולט דם אח"כ. וזה דעת הר"א ז"ל שכתב בהשגות א"א דבר זה אין לו טעם אם הוא מלוח כל צורכו והבשר שבתוכו צלוי אי זה דם יאסור אותו ע"כ. ועל פיהם נוהגין בזה היתר בכל מקומותינו שאין חוששין אחר מליחה לקדרה כלום :

לחם משנה עופות שהניחן שלמים וכו'. כתב ה"ה וכן אתה למד שדעת הגאונים וכו' קשה דבני מעים דלקמן אין צריכין לחליטה ואפילו מליחה וכמו שנתבאר בפ"ז ומפני כן אמרו שם דהיכא דמלאן בשר שלוק או צלוי מותרים משום דאין מחזיקים דם בבני מעים אבל אם היה בשר שמלחו שהבשר שמבחוץ צריך שישליכנו לתוך מים רותחים ודאי דאפילו הבשר שבמפנים מלוח לחוד סגי דהחליטה דמבחוץ מועיל למה שבפנים ואפי' שלא תאמר כן לפחות נאמר שאם הבשר שבתוכו צלוי ושלוק סגי דלא חיישינן שמא בלע מהבשר שבחוץ שכיון שחלטוהו לבשר שבחוץ סגי דהחליטה שעושינן לבשר במים רותחין מועיל לבשר עצמו כדי שלא יפלט לאחר אע"ג דרבינו סובר שאפילו לעופות עצמם אינו מועיל מפני שאין (הדם) [המים] נכנסים מצד הבשר שבפנים מפני שהחלל מלא ואינם נכנסים המים בפנים ומן הצד שבפנים יפליטו העופות לבשר שבתוכו אפילו שיהא צלוי או שלוק מ"מ מנין לה"ה שהגאונים יסברו כן דאין הוכחה מדבריהם כדכתיבנא. וי"ל דמ"מ למד ה"ה כן דלא אמרו הגאונים דינם בבשר שמלאו דאם הבשר שבתוכו צלוי או שלוק מהני דבני מעים אין זה חידוש דפשיטא דאין מחזיקים דם בבני מעים וכ"ת הכא קאמר דבעי צלוי ושלוק אבל בבשר שמחליטין אותו אפילו שהבשר שבתוכו מלוח סגי כמ"ש למעלה אכתי קשה דכי ה"ג היו צריכין הגאונים לאודועי א"ו דאין להם היתר אלא בבני מעים לחוד ולא בבשר. ועוד דאם איתא דבמלוח ומוכשר מודה אביי מאי מייתי ראייה וכו' אע"ג דלדעת רבינו נמי קשה דלוקמה שמלחו הבשר והשליכו במים רותחים דהיינו חליטה י"ל דלא היו מורגלים בימי הגמרא לחלוט אלא כבדא לחוד כדאמרין בגמרא דחלטיה ברותחין וכחל אבל בשר לא היו חולטין אותו אלא בשעת בישול היו משליכין אותו במים רותחין אבל קודם שעת בישול לא היו חולטין אותו אבל מליחה לקדרה כבר נהוג הוא ולכך קשיא ליה להרב המגיד :

יח בְּנֵי מַעֲיִם שְׁמֵלֶאֱן עַל דָּרָדְךָ זֶה בְּבֶשֶׁר צְלוּי אֹו שְׁלוּק אֹו שְׁמֵלֶאֱן בְּבִיזַיִם [פ] וְשִׁלְקוֹן אֹו קִלְאֹן הָרִי אֱלוֹ מִתְרִין שְׁאִין מִחִזִּיקִין [צ] דָּם בְּבִנֵי מַעֲיִם. וְכֵן הוֹרוּ הַגְּאוּנִים :

מגיד משנה בני מעים וכו'. זו הוראה נכונה ופירש שאין מחזיקין דם בבני מעים כדאיתא פ' כל הבשר ויתבאר פ"ז מה הן בני מעים אלו וכיון שהבשר שבתוכו שלוק או צלי אין כאן שום חשש אבל אם היה מלוח בלבד אע"פ שמוכשר לקדירה עדיין יש לחוש לפי שיטת רבינו והגאונים שהם חוששין אחר מליחה לקדירה כנזכר למעלה :

יט עוֹפוֹת שְׁטַפְלָן בְּבִצֵק וְצִלְאֹן בֵּין שְׁלָמִים בֵּין מְחַתְּכִין אִם טְפָלָן בְּסֵלֶת גָּסָה אֶפְלוֹ הַסְּמִיקָה הַטְּפֵלָה אֹו כֵל אֶת הַטְּפֵלָה מִפְּנֵי שְׁסֵלֶת גָּסָה מִתְפַּרְרֶת וְיוֹצֵא הַדָּם. וְאִם טְפָלָן בְּקִמַח חֲטִיִּם שְׁלֵתָתָן אִם הִיתָה הַטְּפֵלָה לְבִנָּה כְּמוֹ הַכֶּסֶף מִתֵּר לְאֹכֵל מִמֶּנָּה וְאִם לָאוֹ אֲסוּרָה. טְפָלָן בְּשֶׁאֵר קִמַּחִין אִם הָאֲדִימוֹ אֲסוּרִין וְאִם לֹא הָאֲדִימוֹ מִתְרִין :

מגיד משנה עופות שטפלן בבצק וכו'. כבר נתבאר זה בסוגיא שהזכרתי בסמוך ולפי שיטת רבינו והגאונים דינין אלו הן אע"פ שהעופות מלוחין ומוכשרין לקדירה ומ"מ אין לחוש אלא בטפלה בלבד. וז"ש ואם לאו אסורה. ואפשר שהוא סבור כן במולייתא שאינו נאסר העוף אלא שיש לחלק דמולייתא כל שהיא בקדירה הרוטב מוליך הכל ונאסר וכן עיקר בדעתו ז"ל. ולפי שיטת האחרונים ז"ל כל זמן שהעופות מוכשרין לקדירה בכל גוונא אף טפילתן מותרת :

כ סַפִּין שְׁשַׁחַט בָּהּ אֲסוּר [ק] לְחֻתְּדָּךְ בָּהּ רוּתַחַ עַד שְׁיִלְבֹּן הַסַּפִּין בְּאוּר אֹו יִשְׁחִיזְנָה בְּמִשְׁחָזָת אֹו יִנְעֶצְנָה בְּקִרְקַע קֶשֶׁה עֶשֶׂר פְּעָמִים. וְאִם חֻתְּדָּךְ בָּהּ רוּתַחַ מִתֵּר. וְכֵן אֵינֹו חוּתְּדָּךְ בָּהּ צָנוּן וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִדְּבָרִים הַחֲרִיפִּים לְכַתְּחֵלָה. וְאִם הַדִּיחַ [ח] הַסַּפִּין אֹו שְׁקִנְחָה בְּכֹלִי מִתֵּר לְחֻתְּדָּךְ בּוֹ צָנוּן וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֲבָל לֹא רוּתַחַ :

מגיד משנה **סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח וכו'.** בפ' כל הבשר (דף קי"א:) אמר רב נחמן אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח צונן אמרי לה בעי הדחה ואמרי לה לא בעי הדחה ע"כ. וכתב רבינו ואם חתך בה רותח מותר. ונראה שהוא מפרש האי אסור לחתוך בו לכתחלה אבל דיעבד מותר והטעם משום דקיי"ל כמ"ד בית השחיטה צונן כדאיתא פ"ק ויתבאר פי"ז. עוד הקל רבינו והכשיר לכתחלה בנעיצה עשר פעמים ואף על פי שבסכין של נכרים אינו מספיק נעיצה בקרקע אלא בצונן כנזכר פרק י"ז כאן כבר נתבאר שבית השחיטה צונן והרי היא לחתוך בה רותח לכתחלה כסכין של נכרים שבלעה בחמין לחתוך בה צונן זה נראה לדעת רבינו. **ומה שכתב רבינו וכן אינו חותך בה צונן וכיוצא בו וכו',** הוציאו ממה שאמרו שם גבי בשר בחלב שהצונן בולע מן הסכין מתוך חריפותו כמו שיתבאר פרק ט' ולפי הנמצא בקצת ספרי רבינו כל דבר צונן שאינו חריף מותר לחתכו בסכין ששחט בו והוא פוסק כמאן דאמר לא בעי הדחה להקל בשל דבריהם. ולפי הנמצא במקצת ספרים לכל צונן צריך לכתחילה קינוח או הדחה וכן עיקר. ויש לקצת המפרשים בזה שיטה אחרת שהם מפרשים דאע"ג דבית השחיטה צונן ה"מ שאינו בולע אבל הסכין ששוחטין בו בולע הוא מתוך דחקו וחוזר ופולט ע"י רותח גמור ואפי' דיעבד אסור אא"כ הוכשר הכשר גמור כדין סכין של נכרים ויתבאר דינו פי"ז ולחתוך בו צונן מקנחו או מדיחו ודיו וכההוא לישנא דאמר בעי הדחה, ויש מי שפירש לא בעי הדחה אלא קינוח דודאי לכולהו לישני לא בעי קינוח [והדחה] וכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל:

לחם משנה **סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח עד וכו'.** כתב ה"ה והרי הוא (ראוי) לחתוך בה רותח וכו'. קשה דא"כ אמאי בפי"ו כתב רבינו דסכין של נכרים לשחוט בה לא סגי בנעיצה עשר פעמים שכן השוה אותו שם לענין הכשר כמו לחתוך בה רותח שצריך ליבון או השחזה שכן כתב ואם היו בה פגימות וכו' ורצה לאכול בה חמין או לשחוט מלבנה וכו' הא כיון דבית השחיטה הוי צונן אע"פ שהוא בלע רותח לדעת ה"ה ז"ל בליעה של רותח לחתיכת צונן סגי בנעיצה עשר פעמים ועוד למה התם היכא דשחט דהוי כחתיכת צונן קאמר דמדיח וכאן כשחתך רותח לא קאמר דמדיח אף על גב דהכא בלע צונן מכל מקום מי שבלע צונן לחתוך בו רותח הוי כמו מי שבלע חמין לחתוך צונן לדעת הרב המגיד. ויש לומר דצונן דבית השחיטה לאו צונן גמור הוא דמכל מקום הוא חם קצת וכן סכין של נכרים [לא] דמי לסכין ששחט בה דסכין של נכרים בלוע טובא שחתכו בו פעמים הרבה אבל זה אינו אלא אקראי וכמו שחילקו התוספות בפ"ק דחולין וא"כ ה"ה דימה הנושאים דבכל חד מינייהו איכא חדא לטיבותא וחדא לריעותא אבל נושא שיהיה בו תרתי לריעותא לא דמי להני דסכין של נכרים לחתוך בו צונן דאיכא ביה חדא לריעותא דהסכין בלוע טובא ואיכא ביה חדא לטיבותא דהוא חותך צונן גמור

ולא דמי לצונן בית השחיטה דחם קצת וסכין ששחט בה לחתוך בו רותח איכא ביה חדא לטיבותא וחדא לריעותא ג"כ דהסכין אינו בלוע הרבה אלא באקראי היינו חדא לטיבותא וחדא לריעותא דהך צונן לא דמי לצונן דהתם דהך צונן דהכא הוי חם קצת וכיון שכן דימה אותם אבל סכין של נכרים לשחוט איכא ביה תרתי לריעותא דהסכין הוא בלוע טובא והצונן אע"פ שמה שחותך אינו צונן גמור דהיינו צונן בית השחיטה דחם קצת ולכך לא סגי בנעיצה יי פעמים כי הני דלא דמי להנך : **וכן אינו חותך בה צונן וכו'.** כתב ה"ה ויש מי שפירש וכו' דודאי לכולהו לישני לא בעי קינוח ע"כ. ונ"ל דט"ס הוא והכי צריך לומר דלכלהו לישני בעי קינוח כלומר לאו כפירוש קמא דסבר דל"ק בעי הדחה או קינוח ול"ב לא בעי כלל דאינו כן אלא ל"ב נמי בעי קינוח ולא פליגי אלא דל"ק בעי נמי הדחה ולפי זה הלכה כל"ב. ויש נוסחאות שכתוב בהם דלכלהו לישני לא בעי קינוח והדחה וה"פ דלא תימא דל"ק בעי תרתי קינוח והדחה ובתר קאמר בקינוח לחוד דודאי אפילו לל"ק לא בעי תרוייהו אלא לל"ק בעי הדחה ולא סגי בקינוח דגרע מהדחה ול"ב סגי אפילו בקינוח. ומ"מ מה שהגהתי נ"ל עיקר דהך לישנא דודאי לכלהו לישני משמע דבא לדחות פירוש קמא שפירש ה"ה ולפי זה אפילו פירוש קמא לא סבר דל"ק דבעי תרוייהו עד שהוצרך לדחותו בפירוש בתרא :

כא קַעֲרָה שְׁמַלַח [ש] בָּהּ בֶּשֶׂר אֶפְלוּ הִיְתָה שׁוֹעָה בְּאַבְרָ אָסוּר לְאָכַל בָּהּ רוֹתַח לְעוֹלָם שְׁכָבָר נְבֻלַע הָדָם בְּתַרְסִיָּה :

מגיד משנה קערה שמלח בה בשר וכו'. שם אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח וכו' ההיא פינכא דהוה בי רב אמי דמלח בה בשרא ותברה. וכתב רבינו של חרס לפי שאם היתה מכלי שטף היתה נכשרת בהגעלה אבל כלי חרס אפילו משועין באבר אין להם תקנה כמו שיתבאר פרק י"ז. ונחלקו המפרשים ז"ל בדין זה יש מי שכתב דדוקא כשאין הקערה מנוקבת אבל אם היתה מנוקבת לא נאסרה ויש מי שכתב אפילו מנוקבת וכן הכריע הרשב"א וכתב כיצד נתן בה רותח נגוב צריך קליפה נתן בה רותח לח כבשר רותח שאי אפשר בלא רטיבות קצת צריך נטילת מקום נתן בה צונן לח מתירין אותו שהקערה אחר שהודחה צוננת היא. עוד כתב שיראה לו דלצונן כל שנתקנחה יפה אפילו לכתחלה מותר להשתמש בה ע"כ. ויש מן המפרשים שכתבו שכלי של חרס שאסור להשתמש בו בחמין לעולם אף בצונן אסור להשתמש בו לכתחלה דילמא אתי לאישתמושי בחמין והיינו דתברה ר' אמי להיא פינכא וכבר כתבתי כן פרק חמישי מהלכות חמץ ומצה ועיקר, ודינו של הרשב"א ז"ל אפשר בכלים שיש להם הכשר :

לחם משנה קערה שמלח בה בשר וכו'. כתב ה"ה ודינו של הרשב"א ז"ל אפשר בכלים שיש להם הכשר ע"כ. כלומר ומפני כן אמר כל שנתקנה יפה מותר להשתמש בצונן משום דכיון דיכול לתקנה להשתמש בה חמין אין כאן מקום לגזור אבל בכלי חרס דאין לו הכשר יש לגזור ולא פליג הרשב"א על המפרשים :

הלכות מאכלות אסורות - פרק שביעי

א האוכל כזית חלב במזיד חֵיב כֶּרֶת. בְּשׁוּגֵג מְבִיא חֲטָאת קְבוּעָה. וּבְפִרוּשׁ אֲמָרָה תּוֹרָה שְׁאִינוּ חֵיב אֶלָּא עַל שְׁלֹשָׁה מִיְנֵי בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּלֶבֶד שְׁנָאֲמַר [\(ויקרא ז-כג\)](#) 'כָּל חֶלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכְלוּ בֵּין שְׁאֲכָל מִחֶלֶב שְׁחוּטָה בֵּין שְׁאֲכָל מִחֶלֶב נְבֵלָה וְיִטְרָפָה שְׁלֶהֶן. אֲבָל שְׂאֵר בְּהֵמָה וְחֵיהָ בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה חֶלְבָּהּ כְּבִשְׂרָה. וְכֵן נֶפֶל שֶׁל שְׁלֹשָׁה מִיְנֵי בְּהֵמָה טְהוֹרָה חֶלְבוֹ כְּבִשְׂרוֹ וְהָאוֹכֵל מִחֶלְבוֹ כְּזֵית לֹקֵה מְשׁוּם אוֹכֵל נְבֵלָה :

מגיד משנה האוכל כזית חלב וכו'. מפורש בהרבה מקומות ומהם במשנה בתחלת כריתות (דף ב' ד'): ובפירוש אמרה תורה שאינו חייב כרת וכו'. כבר נתבאר זה פרק שני: **וכן נפל של שלשה מיני בהמה וכו'.** בפרק בהמה המקשה (דף ע"ה) [בהמה] שהטילה נפל וכו' רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גרים ריש לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי. א"ד כל היכא דלא כלו לו חדשיו לאו כלום הוא כי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן תשע חי ואכלו ר"י אמר חלבו כחלב בהמה חדשים גרמי ר"ל אמר חלבו כחלב חיה חדשים ואוירא גרמי וק"ל כלישנא בתרא שלא לענוש אלא בראיה ברורה כל שלא כלו לו חדשיו לכ"ע אין כאן חיוב כרת ופשוט הוא שיש בו משום נבלה :

לחם משנה בין טמאה בין טהורה. אחיה קאי דבבהמה ליכא טהורה אלא גי מיניים בלבד וכן מבואר הלשון בדברי הטור יו"ד סימן ס"ד שכתב אבל בהמה

טמאה וחיה בין טמאה בין טהורה : **וכן נפל של ג' מיני בהמה טהורה וכו'.** כתב הרב המגיד וקיי"ל כלישנא בתרא (דף ע"ה) שלא לענוש אלא בראיה ברורה פ"י דאף ע"ג דלישנא קמא לחומרא דכי לא כלו לו חדשיו לר' יוחנן דקיי"ל כוותיה אית ליה דכחלב בהמה אוירא הוי גרים והו"ל למפסק כל"ק לחומרא כמו שפסק לקמן גבי חלב שעל הקיבה דאקשתא אסור כל"ק מ"מ ראוי לפסוק כל"ב דהיכא דלא כלו פטור מכרת שלא לענוש אלא בראיה ברורה כלומר דלענוש כרת צריך ראיה וכל זמן שיש ספק אם חייב כרת או לא קיי"ל כמאן דמקיל ופטור מכרת. ואי"ת הא לל"ק דאית ליה דבתר אוירא אזלינן היכא דהושיט ותלש חלב מבן ט' פטור דאוירא קא גרים והתם אע"ג דאיכא חדשים ליכא אוירא וא"כ אי ל"ק מחמיר מצד הרי מקיל מצד. וי"ל דל"ק לר' יוחנן כיון דאוירא לחוד מהני ה"ה חדשים לחוד מהני דסברא הוא דעדיף חדשים טפי מאוירא וז"ש איכא דאמרי כל היכא דלא כלו לו חדשיו לאו כלום הוא כלומר דל"ק מחמיר בהא ואינו דבהא מקלינן משמע בהא לחוד איכא בין ל"ק לבתרא. וראיתי מי שפ"י לשון זה של ה"ה דמאי דקאמר שלא לענוש ר"ל דקיי"ל כל"ב דאמר דצריך כדי לענוש כרת שנביא ראיה ברורה שכלו לו חדשיו אבל ספק אי כלו אי לא כלו אינו חייב כרת. ואין נ"ל לפרש זה דל"ב וקמא לאו בהא שקלו וטרו היכא דהוי ספק כלו חדשיו ולא פליגי אלא היכא דודאי לא כלו חדשיו דללישנא קמא חייב לר' יוחנן ולבתרא לכ"ע פטור וא"כ היכי תלי ה"ה בפלוגתא דל"ק ובתרא מה שלא הוזכר בדבריהם ועוד דרבינו לא הזכיר כלל מזה שהוצרך ה"ה לכך ולא כתב אלא נפל דהיינו שלא כלו לו חדשיו בודאי :

ב **האוכל מחלב נבלה וטרפה תיב משום אוכל חלב ומשום אוכל נבלה וטרפה מתוך שנוסף האסור בבשרה שהיה מתר נוסף על החלב ולפיכך לוקה שתיים :**

מגיד משנה **האוכל מחלב נבלה וכו'.** בהרבה מקומות ומהם פרק השוחט (דף ל"ז) ופרק גיד הנשה התורה אמרה יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב וכן בטרפה. וביאר רבינו שהטעם מפני שאיסור חל על איסור במוסיף, ומ"מ נראה דבר זה אפילו למאן דלית ליה איסור מוסיף מודה בזה מדכתיב בקרא וחלב נבלה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו :

לחם משנה **האוכל מחלב נבילה וטריפה חייב משום אוכל חלב וכו' מתוך שנוסף האיסור בבשרה וכו'.** נראה מדברי רבינו שהטעם דס"ל כאן דאיסור טריפה חייל על איסור חלב משום דהוא איסור מוסיף ובפרק שמיני כתב האוכל גיד הנשה של נבילה או של טריפה וכו' חייב שתיים מתוך שנכלל

באיסור שאר גופה שהיה מותר נכלל גם הגיד ונוסף עליו איסור אחר ע"כ. הרי דשם קראו איסור כולל וכן הוא האמת דאיסור מוסיף הוא מאותו דבר עצמו כמו אלמנה שנשאת ונתגרשה ונשאת לכהן גדול חייב עליה שתיים אחת משום אלמנה ואחת משום גרושה דאיסור גרושה מוסיף על איסור אלמנה דעד עתה היתה מותרת לכהן הדיוט ועתה אסורה וכמו שכתב הרב בפרק י"ז דהלכות איסורי ביאה אבל איסור כולל הוא כמו הך דחלב טריפה וגיד הנשה של נבילה דמתוך דחייל על שאר הבשר חייב על החלב או על הגיד. וכבר היה אפשר ליישב כאן לשון רבינו ולומר דהך שכתב כאן הוא איסור כולל וה"ק מתוך שכולל האיסור בבשרה נוסף על החלב. אבל מה אעשה שה"ה כתב שהוא איסור מוסיף והוא תימה. והרב מוהר"ר לוי בן חביב ז"ל כתב בפסקיו (דף קכ"ה) על לשון תלש אבר מן החי וכו' שכתב רבינו בפרק ה' וז"ל שם בתוך דבריו או שנטרפה אחר כך ואתי חייל איסור טריפה אאיסור חלב כאשר כתב הרב בראש פ"ז מטעם איסור כולל והרב קראו שם איסור מוסיף והכל שוה עכ"ל. וצ"ע בדבריו במאי דכתב הכל שוה ואולי רצה לומר דיש ליישב בדעת רבינו מה שכתבתי דכוונתו כאן הוא איסור כולל:

השוחט בהמה וּמָצָא בָּהּ שְׁלִיל כָּל חֲלָבוֹ מִתֵּר וְאָפְלוּ מִצָּאוֹ חֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּאִיבָר מִמֶּנָּה. וְאִם שָׁלְמוּ לוֹ חֲדָשָׁיו וּמִצָּאוֹ חֵי אֶף עַל פִּי שֶׁלֹא הִפְרִיס עַל הַקֶּרֶקַע וְאִינוֹ צָרִיךְ שְׁחִיטָה חֲלָבוֹ אֲסוּר וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כָּל הַחוּטִין וְהַקְרוּמוֹת הָאֲסוּרִין כְּשֶׁאֵר הַבְּהֵמוֹת:

ההראב"ד ומצא בה שליל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין זה כדברי הרב ז"ל אלא כדברי הרב רבינו אפרים ז"ל. עכ"ל:

מגיד משנה השוחט בהמה ומצא בה שליל וכו'. זה מוסכם דכל היכא [נדלא] כלו לו חדשיו לאו כלום הוא: ואם שלמו לו חדשיו וכו'. דעת רבינו לפסוק בבן ט' שנמצא חי במעי בהמה כסתם מתני' דפרק בהמה המקשה (דף ע"ד) לענין שחיטה שהוא נותר בשחיטת אמו כנזכר פ"ה ולענין גידו כסתם מתני' דפרק גיד הנשה (דף צ"ב:) דקתני ונוהג בשליל וה"ה לחלבו דחדא פלוגתא היא בברייתא דתניא (גיד הנשה) נוהג בשליל וחלבו אסור דברי ר"מ ור"י אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואע"ג דאמר ר' אושעיא מחלוקת בבן ט' חי והלך ר"מ לשיטתו פירוש שהוא מחייבו שחיטה ור"י לשיטתו פירוש שמכשירו בשחיטת אמו לאו למימרא דלהוי הכרח דכל מאן דאית ליה שאינו טעון שחיטה אית ליה דחלבו וגידו מותרין דא"כ תקשי לן סתמא אסתמא

ועוד דהוה ליה למפסק כסתמא דפי גיד הנשה דהוא בתרא דבחדא מסכתא יש סדר. אלא ר' אושעיא ה"ק דהני תנאי השוו מדותיהן בשליל ולא למימרא דהא בהא תליא ולא בא להודיענו אלא דפלוגתא היא בבן תשע הא לאו הכי כ"ע מודו דשרי ולאשמועינן דמאי דקתני בברייתא חלבו דשליל קאמר ולא חלבו דגיד ולכך הביאווה בגמ' להא דר' אושעיא. אי נמי י"ל דר' אושעיא משום דה"ל ור"י הלך לשיטתו משום דאי הוה ס"ל לר"י טעון שחיטה כר"מ כ"ש דהוה אסר חלבו וגידו אמר נמי דר"מ הלך לשיטתו אבל אפשר שאין הלכה כר"מ בשחיטה אבל הלכה כמותו בגידו וחלבו ולא הא בהא תליין וסתמי דמתניתין מכרען הכא ותו דקאמר ר' יוחנן דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב מבן תשע חי ואכלו חייב דחדשים גרמי ואם איתא שהיה חלבו נכשר אם נשחטה אמו לא משמע דחדשים גרמי, זה דעת רבינו והרב בעל העיטור ז"ל. ויש בדינין אלו דעות חלוקות למפרשים ז"ל יש מי שפסק דחלבו וגידו מותרין וההיא דר' יוחנן משום דלא נשחטה אמו אבל נשחטה ועודו במעיה הכל מותר דכל שבבהמה תאכלו אמר רחמנא וזה דעת הרמב"ן ז"ל. והרשב"א זל פסק דחלבו מותר וגידו אסור. ודע שלדברי הכל בן תשע מת הנמצא במעי בהמה חלבו מותר שאין חדשים גורמין בלא חיות: **ובהשגות** כתוב על מה שכתב רבינו חלבו אסור אמר אברהם אין זה כדברי הרב ז"ל וכו'. ונראה שאין דעתו כן אלא חלבו מותר ולדברי כל המפרשים נראה שאם הפריס על גבי קרקע כיון שטעון שחיטה משום מראית העין אף חלבו אסור:

לחם משנה ואם שלמו לו חדשיו וכו'. כתב ה"ה דעת רבינו וכו'. ביאור דברי ה"ה ז"ל מפני שרבינו הוא ראה סתם משנה דפסק דחלבו אסור כלומר שראה במשנה (דף פ"ט:) ונוהג בשליל וכדאמרו דנוהג בשליל ה"ה לחלבו שאסור כמו ששנה אותו בבריתא. ואע"ג דבגמרא משמע דמאן דאית ליה שאינו טעון שחיטה חלבו וגידו מותרין כבר יישב זה ה"ה והביא הכרח לדברי רבינו דא"כ תיקשי לן סתמא אסתמא כלומר אם לא כדעת רבינו דלא הא בהא תליא הא סתים לן תנא בפי בהמה המקשה (דף ע"ד) דהוא נותר בשחיטת אמו ואיך סתים לן כאן דנוהג בשליל וה"ה לחלבו שאסור. ועוד מלבד זה קשה לדברי המפרשים ז"ל דהוה להו למיפסק כסתמא בתרא והוה להו למימר דאינו נותר בשחיטת אמו כסתמא בתרא דנוהג בשליל כיון דהא בהא תליא. וז"ש ה"ה ועוד דהוה ליה, צ"ל דכוונתו הוא דהוה לן כלומר אנן אי לא ס"ל כדברי רבינו. לכן יש לומר דמאי דקאמר ר' אושעיא (דף ע"ד:) הוא דהשוו מדותיהן ולא למימרא דהא בהא תליא א"י לר' אושעיא קאמר דכיון דהוא קאמר לא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה בלבד ומפרש מילתייהו דרבנן משמע דרבנן אית ליה וכיון דהוא סבור הא בהא תליא הוה ליה למפסק כסתמא דגיד הנשה אלא ודאי דכוונת ר' אושעיא לאו למימרא דהא בהא תליא לגמרי. וא"ת בשלמא אי כדברי המפרשים אשמעינן חידוש ר' אושעיא דהא בהא תליא דאי

פסקת כר' מאיר בשליל פסקת דאינו נותר בשחיטת אמו ואי פסקת דניתר פסקת כר' יהודה אבל לדברי רבינו מאי קמ"ל דהא שווי המדות הא קא חזינא ליה. וי"ל דאשמעינן דחלבו דברייתא לא קאי אלא אשליל ולא אגיד. ואין זה דחוק דע"כ אתה צריך לומר כן דאלי"כ תיקשי לך אמאי הביא בגמרא הך מימרא דר' אושעיא למפרך אלא משמע דאי לאו ר' אושעיא הוה אמינא דחלבו קאי אגיד ולא הוה פריך מידי לכך הביא ההיא הא דרבי אושעיא. וא"ת איך אשמעינן ר' אושעיא דחלבו לא קאי אגיד השתא נמי נימא הכא ומאי דקאמר הלך לשיטתו לא קאי אלא אשליל כבר תירצו על זה בתוספות ע"ש. א"נ יש לתרץ לדעת רבינו דאע"ג דלדבריו מאי דקאמר ר' אושעיא הלך ר' מאיר לשיטתו אינו מדוייק דלאו הא בהא תליא נקט ליה משום הלך ר' יהודה לשיטתו דהווא ע"כ מדוייק ולעולם צריכים אנו לומר דרבי אושעיא אשמעינן דחלבו לא קאי אגיד משום דאי לא תיקשי אמאי הביאו בגמרא בקושיא. כל זה נראה כוונת ה"ה ז"ל. ומ"ש א"נ י"ל דר' אושעיא משום וכו' כל זה תירוץ אחד עד לבסוף וכ"כ בספר דפוס ויניציא"ה קדמון ודלא ככתוב בספרי כ"מ אי נמי דרבי מאיר הלך וכו' דמשמע דהוא תירוץ שלישי ואע"פ שאפשר ליישבו בדוחק ועיקר הגירסא כדפוס ויניציא"ה הקדמון דכולא חדא תירוצא היא. ומ"ש ויש מי שפסק וכו' עיין בחדושי הרשב"א ז"ל בחולין :

ד הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי בְּהֵמָה וְחֹתֵךְ מִחֶלֶב הָעֹבֵר שְׁפָלוּ לוֹ חֻדְשָׁיו וְהוֹצִיאוּ הָרִי זֶה חִיב עָלָיו כְּאֵלוֹ חֹתְכוֹ מִחֶלֶב הָאֵם עֲצָמָה. שֶׁהַחֻדְשִׁים הֵן הַגּוֹרְמִין לְאִסוּר הַחֶלֶב :

מגיד משנה הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי וכו'. זו היא מימרא דר' יוחנן שהזכרתי למעלה :

כסף משנה הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי בְּהֵמָה וְחֹתֵךְ מִחֶלֶב הָעֹבֵר וכו'. מדכתב רבינו והוציאו משמע דדוקא בשהוציאו לחוץ ואכלו אבל אם תלשו והניחו במעי בהמה מותר וכן כתבו הרא"ש והרשב"א והר"ן. ואף על פי שרבינו פוסק כרבי מאיר דחלבו של שליל אינו נותר בשחיטת האם איכא למימר דשאני התם שהשליל חשוב אבר בפני עצמו לענין זה לדעת רבי מאיר אבל חלב שנחתך ממנו ונשאר במעי בהמה הרי הוא בכלל מה שדרשו כל בבהמה תאכלו :

ה שְׁלֵשָׁה חֻלְבִּים הֵן ^[א] שְׁחִיבִין עֲלֵיהֶן כְּרֵת. חֶלֶב שְׁעַל הַקָּרֵב וְשְׁעַל שְׁתֵּי הַכְּלִיּוֹת וְשְׁעַל הַכְּסָלִים. אָבֵל הָאֵלֶּיָּה מִתְּרַת בְּאֲכִילָה. לא נקראת חלב אלא לענין קרבן בלבד כמו שנקראו

חֲלָבִים כְּלִיֹּת וַיִּוְתַרְתְּ הַכֶּבֶד לְעֵנִין קֶרֶבן. כְּמוֹ שְׁאַתָּה אוֹמֵר
(בראשית מה-ית) 'חֲלָב הָאָרֶץ' וְ(דברים לב-יד) 'חֲלָב כְּלִיֹּת חֲטָה' שֶׁהוּא
טוֹבָם. וּלְפִי שְׁמֵרִימִין דְּבָרִים אֱלוֹ מִן הַקֶּרֶבן לְשִׁרְפָה לְשֵׁם
נִקְרָאוּ חֲלָב. שְׁאִין שֵׁם דְּבָר טוֹב אֶלָּא הַמּוֹרָם לְשֵׁם. וּלְכֹד נֶאֱמַר
בְּתַרוּמַת מַעֲשֵׂר (במדבר יח-לב) 'בְּהִרְיָמְכֶם אֶת חֲלָבוֹ מִמֶּנּוּ':

מגיד משנה **שלשה חלבים הם.** זה מבואר בכתוב שאלו הן חלבים הקרבים
לגבוה ובהם יש עונש כרת בלבד כמו שמתבאר בגמ' בפ' גיד הנשה (דף צ"ג)
שהביאו ראיה לאסור החלב מהפסוקים שהם גבי קרבן ויתבאר מהות חלבים
אלו בפרק זה. ומ"ש רבינו אבל האליה וכו'. מבואר פ"ק דכריתות (דף ד')
אלא מעתה אליה דחולין תתסר אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה
בשלשתן. וביאר רבינו שמה שכתוב חלבו האליה תמימה הוא לענין קרבן
וחלבו ר"ל טובו אבל בשלשה אלו נזכר בהן חלב המכסה וכו'.

לחם משנה **שלשה חלבים הן שחייבין עליהן כרת וכו' לא נקראת חלב אלא**
לענין קרבן בלבד וכו'. קשה דבפרק כל הבשר (דף קי"ז) אמרו דצריכי תרי
קראי לרבות החלב למעילה חד קרא דכאשר יורם משור וכו' וחד קרא דכל
חלב לה' ואמרינן התם אי כתב רחמנא חלב הוה אמינא חלב אין יותרת ושתי
הכליות לא ופירש"י דלא חלב איקרו כתב רחמנא כאשר יורם וכו' וא"כ היכי
כתב רבינו דנקראו כליות ויותרת הכבד חלבים לענין קרבן. ואולי י"ל
דבפרשת ויקרא כד מפרש להו ודאי דלא מיקרי חלב אלא לחלב ממש מדפריש
בתר הכי הכליות ויותרת משמע דלאו בכל חלב הוו אבל בפסוקים אחרים
בתורה כשמזכיר הקטרת חלבים אינו מזכיר יותרת הכבד והכליות משום
דהם בכלל חלבים וגמרא דדייק מדבפרשת ויקרא לא כללם בהדי החלב אלא
פרטם לחוד משמע דלאו בכלל חלב הם אע"ג די ש מקום בתורה דמזכיר
הקטרת חלבים ולא חש לפרש הכליות והיותרת משום דסמך על פרשת ויקרא
דשם ביאר. ורבינו מדייק דמ"מ כיון דנקראים חלבים סתם משמע דהכוונה
הוא מפני שהוא לשון טובה אבל ודאי דלא חלב ממש הוו כיון דבפרשת ויקרא
פריט להו. עוד אמרו שם אמר ליה רב מרי לרב זביד אי אליה איקרי חלב
תתסר באכילה א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכו' רב אשי אמר חלבו
האליה איקרי חלב סתמא לא איקרי אלא מעתה לא ימעלו בה אלא מחוורתא
כדרב זביד ע"כ. ועם זה קשה על דברי ה"ה שכתב דמדקאמר לשון חלבו ולא
קאמר חלב האליה משמע דר"ל טובו שהיא האליה ולא שהאליה נקראת חלב
א"כ קשה עליו מה שהקשה בגמרא דהיכי איתרבי למעילה האליה מקרא דכל
חלב הא לא מיקרי האליה חלב סתמא אלא חלבו האליה והיינו כדמקשו
בגמרא לרב אשי אלא מעתה לא ימעלו בה ולמה דחק ה"ה בכך אחר אשר

נתנו טעם בגמרא אמר קרא שור וכשב וכו' דבר השוה בשלשתן דהיה די לטעם זה לבד. וי"ל דמוי"ו דחלבו ודאי דלא דרשינן האי דרשא בהחלט דכבר אפשר למידחי ולומר דהיינו חלבו בוי"ו כמו בלא וי"ו אלא בתר דגלי קרא חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן דייקנן לוי"ו דחלבו הכי אבל אה"נ דאיכרי חלב ואיתרבי מקרא דכל חלב:

1 חֶלֶב שֶׁעַל הַמָּסַס וְשֶׁעַל בֵּית הַפּוֹסוֹת הוּא הַחֶלֶב שֶׁעַל [ג]
הַקָּרֶב. וְחֶלֶב שֶׁבְּעֵקְרֵי הַיְרֻכּוֹת מִבְּפָנִים חִיָּבִין עָלָיו כְּרַת וְהוּא
הַחֶלֶב שֶׁעַל [ג] הַכֶּסְלִים. וַיֵּשׁ שֵׁם חֶלֶב עַל הַקֶּבֶה עָקֹם כְּמוֹ קִשְׁת
וְהוּא הָאִסוּר וְחוּט מְשׁוּךְ כְּמוֹ יָתֵר וְהוּא [ד] מְתֵר. חוּטִין שֶׁבְּחֶלֶב
אִסוּרִין וְאִין חִיָּבִין עָלֵיהֶן כְּרַת:

מגיד משנה **חלב שעל המסס וכו'.** מימרא פי גיד הנשה: **וחלב שבעקרי הירכות וכו'.** שם האי תרבא דקליבוסתא אסורה וזהו חלב שעל הכסלים: **ויש שם חלב וכו'.** בפי א"ט (דף מ"ט:) אר"י בר נחמני אמר ר' אושעיא חלב שעל הקיבה כהנים נהגו בו היתר כר' ישמעאל שאמר משום אבותיו ויש שם שתי לשונות וקיי"ל כלישנא קמא לחומרא דאמר דאקשתא כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי דאייתרא ואמרו שם דבני בבל נהגו בו איסור שלא מן הדין. ודעת ההלכות ורבינו שאין אנו נגררין אחר בני בבל במנהגות שלהם שלא מן הדין ולזה כתב רבינו והוא מותר וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכל שאין שם מנהג מותר וכ"נ דעת הרשב"א ז"ל וכתב ואנו בגלילות הללו נהגו בו איסור כבבל: **חוטין שבחלב וכו'.** מימרא פרק גיד הנשה (דף צ"ב):

לחם משנה **ויש שם חלב על הקיבה עקום וכו'.** כתב ה"ה ואמרו שם (דף מ"ט:) דבני בבל נהגו בו איסור שלא מן הדין היינו משום דאמרו שם אינהו מיכל אכלי לדידן מיסתם נמי לא סתם משמע דאם נהגו בו איסור היינו האכילה בדרך חומרא שלא מן הדין הא ודאי חלב טמא אינו סותם והא דלא קאמר ה"ה דפסקינן כלישנא בתרא ודאייתרא שרי לכ"ע ודאקשתא איסור לבני בבל ואנן בתר בני בבל נגררין משום דטפי מסתבר ליה למימר דפסק כלישנא קמא לחומרא משום מ"ש הוא שאמר בגמרא דבני בבל נהגו איסור שלא כדין א"כ ראוי לפסוק הפך בני בבל ובפ"א מהלכות מעשה הקרבנות כתב רבינו חלב שעל גבי הקיבה ותמה שם הרב כ"מ ז"ל דפסק רבינו דלא כר"ע. ול"נ דהוי כר"ע ואיירי התם בחלב דאקשתא דלכ"ע אסור ומ"ש שם ואפשר שטעמו משום דבפרק א"ט וכו' וכתב בסוף דבריו אלמא לכ"ע יש חלב אסור בקיבה היינו ללי"ק דאפילו לבני מערבא איכא חלב דאקשתא דאסיר

אבל לל"ב אין לומר (דלהכי ללישנא דבני) [הכי דלבני] מערבא הכל מותר אלא דכתב כן לל"ק משום שהוא לחומרא וראוי שרבינו יפסוק כן כדכתב ה"ה כאן :

ז חֶלֶב שֶׁהַבֶּשֶׂר חוֹפֵה אוֹתוֹ מִתֵּר. שְׁעַל הַכֶּסְלִים אָסֵר הַכֶּתוּב לֹא שֶׁבִתּוֹךְ [ה] הַכֶּסְלִים. וְכֵן חֶלֶב שְׁעַל הַכֶּלִיּוֹת נֶאֱסָר וְלֹא שֶׁבִתּוֹךְ הַכֶּלִיּוֹת. וְאַף עַל פִּי כֵן נוֹטֵל אָדָם לִבֵּן שֶׁבִתּוֹךְ הַכּוֹלֵיָא וְאַחַר כֵּךְ אוֹכֵל אוֹתָהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְחַטֵּט אַחֲרָיו :

מגיד משנה **חלב שהבשר וכו'.** מימרא שם ויתבאר למטה ביאור זה : **וכן חלב וכו'.** שם לובן כוליא רב ור' חייא חד אסר וחד שרי רבה ממרטט ליה ור"י ממרטט ליה רב אסי גאים ליה. ובהלכות כלומר לא היה מדקדק בנטילתו. עוד שם אמר אב"י כוותיה דר' אסי מסתברא דאמר וכו' אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים ה"נ שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים ה"נ שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות ע"כ. ופסק רבינו כרבי אסי דגאים ליה ולא הוה מחטט אחריו. וכן דעת ההלכות ומה שהיו רבי יוחנן ורבה מחטטין אחריו מדת חסידות היה וי"ח בזה. והרשב"א ז"ל כתב שנראין דברי ההלכות ורבינו אלא שנהגו במקומותינו איסור וממרטטין אותו מעיקרו עכ"ל :

לחם משנה **ואע"פ כן נוטל אדם לובן שבתוך הכוליא וכו'.** קשה דכיון דרבינו פסק כרב אסי דגאים מאי אע"פ כן הא בגמרא (דף צ"ג :) סייעו לרב אסי ממאי דאמר חלב שהבשר חופה אותו מותר וכו' ואמר שם ה"נ שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות וא"כ היכי קאמר רבינו אע"פ כן הא מדבריו הראשונים סייעו בגמרא לדין זה. ונראה דרבינו מפרש דגאים דלא כרש"י דקאמר שלא היה נוטל החפוי אלא שאפ"י החפוי היה נוטל ולא היה מדקדק בנטילתו מדרך חומרא ומ"ש בגמרא כוותיה דרב אסי מסתברא הכי קאמר מאי דעביד רב אסי דאינו משרש אחריו אלא נוטל קצת מהחפוי והוא אמת דהא בהא אמר שמואל דהחפוי מותר ואם כן מן הדין מותר היה החפוי בכסלים וה"ה בכליות וכיון שכן די לנו מדרך החומרא ליטול קצת מהחפוי ולא כולו :

ח יֵשׁ כְּמוֹ שְׁתֵּי פְתִילוֹת שֶׁל חֶלֶב בְּעֶקְרֵי הַמִּתְנַיִם סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַיָּרֵךְ. כְּשֶׁהִבְהִמָּה חִיָּה חֶלֶב זֶה נִרְאֶה בַּמַּעֲיָם. וְכִשְׁתַּמּוֹת יִדְבֵּק בְּשֶׂר בְּבֶשֶׂר וְיִתְכַסֶּה חֶלֶב זֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה עַד שְׂיִתְפָּרֵק הַבֶּשֶׂר מִן

הַבֶּשֶׁר. וְאֵף עַל פִּי כֹן הָרִי זֶה אֲסוּר. שְׂאִין זֶה חֶלֶב שֶׁהַבֶּשֶׁר חוֹפֵה אוֹתוֹ. וְכָל מְקוֹם שֶׁתִּמְצָא בּוֹ הַחֶלֶב תַּחַת הַבֶּשֶׁר וְהַבֶּשֶׁר מְקִיף אוֹתוֹ מְכַל סְבִיבָיו וְלֹא יֵרָאֶה עַד שֶׁיִּקְרַע הַבֶּשֶׁר הָרִי זֶה מִתֵּר:

מגיד משנה יש כמו שתי פתילות וכו'. שם חלב שהבשר חופה אותו מותר והקשו והאמר שמואל האי תרבא דתותי מתני אסור ותירץ אביי בהמה בחייה אפרוקי מיפרקא:

ט חֶלֶב הַלֵּב וְחֶלֶב הַמַּעֲיִם וְהוּן הַדִּקְיִן הַמְּלַפְּפִין כֵּלָן מִתְּרִין וְהָרִי הֵם כְּשֵׁמֶן שֶׁהוּא מִתֵּר. חוּץ מֵרֹאשׁ הַמַּעֲיִ שֶׁסְּמוּךְ לַקֶּבֶה שֶׁהוּא תַּחֲלַת [1] בְּנֵי מַעֲיִם שֶׁצָּרִיךְ לְגַרֵר הַחֶלֶב שֶׁעָלָיו וְזֶהוּ חֶלֶב שֶׁעַל הַדִּקְיִן שֶׁאֲסוּר. * וַיֵּשׁ מִן הַגְּאוּנִים שְׂאוּמֵר שֶׁרֹאשׁ הַמַּעֲיִ שֶׁצָּרִיךְ לְגַרְרוֹ הוּא הַמַּעֲיִ שֶׁיֵּצֵא בּוֹ הָרְעִי שֶׁהוּא סוּף הַמַּעֲיִם:

ההראב"ד ויש מן הגאונים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל וזה עיקר. עכ"ל:

מגיד משנה חלב הלב וכו'. חלב הלב פשוט הוא שהוא מותר ומתבאר פי אלו טריפות (דף נ"ו) בדין חלב טהור שסותם. וחלב המעים מתבאר ממ"ש פי גיד הנשה אמר רב יהודה אמר שמואל ריש מעיא באמתא בעיא גרירה וזהו חלב שעל הדקין מכלל שהשאר מותר ומתבאר במקומות אחרים. ופירש רבינו ריש מעיא ראש המעים הסמוך לקיבה וכו' וכן פירש רש"י ואף ר"ח ז"ל כן פירש והוא ז"ל כתב בשם אחרים הפירוש האחר שהזכיר רבינו. והר"א ז"ל כתב בהשגות שהפירוש ההוא עיקר וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כפירוש רבינו ואמר שהפירוש האחר אינו מחוור דכרכשא לא מיקרי מעים אלא הדקין, ומ"מ נראה שרבינו כתב שני הפירושים כדי לחוש לשניהם:

כסף משנה חלב הלב וכו' חוץ מראשי המעי הסמוך לקיבה וכו'. ויש מן הגאונים שאמרו שראש המעי שצריך לגררו וכו'. הרא"ש דקדק על דברי רבינו שלא כתב בארץ אמה כדאמר ר"י ריש מעיא באמתא. ונראה דמפרש דלבני מעים קרי אמתא ע"ש אמת המים ע"כ:

לחם משנה חלב הלב וחלב המעים והם הדקין וכו'. כתב ה"ה דמתבאר פרק אלו טרפות (דף מ"ט:) משום דחלב העשוי ככובע אינו סותם ואמרו שם טרפשא דליבא ואי איתא דהוא טמא ל"ל טעמא משום דעשוי ככובע תיפוק ליה דאינו סותם משום דהוא טמא דודאי לא פליג אדרב דקאמר טמא אינו

סותם אע"ג דרב ששת פליג עליה מ"מ כרב קי"ל ודוחק לומר דפליג עליה
דרב:

יֵשׁ בְּגוֹף הַבְּהֵמָה חוּטִין וּקְרוּמוֹת שֶׁהֵן אֶסוּרִין. מֵהֶם מְשׁוּם
חֶלֶב וּמֵהֶן מְשׁוּם דָּם. וְכָל חוּט אוֹ קְרוֹם שֶׁאֶסוּר מְשׁוּם [\(ויקרא ג-
יז\)](#) [\(ויקרא ז-כו\)](#) 'כָּל דָּם לֹא תֹאכְלוּ' צָרִיד לְנִטְלוֹ וְאַחַר כֵּן יִמְלַח
וַיִּבְשֵׁל הַבָּשָׂר כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וְאִם חֲתַכּוּ וּמְלָחוּ ^[ז] אֵינּוּ צָרִיד
לְנִטְלוֹ. וְכֵן לְצָלֵי (אֵינּוּ צָרִיד לְנִטְלוֹ). וְכָל חוּט אוֹ קְרוֹם שֶׁהוּא
אֶסוּר מְשׁוּם כָּל חֶלֶב בֵּין לְצָלֵי בֵּין לְבָשׂוּל ^[ח] צָרִיד לְנִטְלוֹ מִן
הַבְּהֵמָה:

מגיד משנה יש בגוף הבהמה וכו'. שם מפורש שהחוטין האסורין משום דם
אם חתכן ומלחן מותרין לקדרה. ויש מי שכתב שצריך שיניח חיתוכה למטה.
ומ"ש רבינו ואם לצלי אינו צריך לנוטלו. הוא ממה שנתבאר וכו' בדין העורף
שבו המזרקים שהם מלאים דם. וכן נראה בפי הזרוע גבי חוטי לחי וכן דעת
הרבה מפרשים ז"ל. ויש מצריכים לצלי חתיכה לחוטין ולא מליחה וזה דעת
הרשב"א ז"ל ולא כתב רבינו בשום מקום שחיתת הוורידין ולא חלק רבינו
בדין חוטי דם ובדין המליחה והצלייה בין נשחטו הוורידין ללא נשחטו
והחוטין הצריכין חתיכה ומליחה הן אותן שהזכיר למטה חוטי הלב וחוטי
היד וכו' ושאר החוטין הרי הן כבשר ואינן צריכין חתיכה ומליחה והביאו לזה
משום דסתם מתני' הוא דלא בעינן שחיתת ורידין כדאיתא פרק השוחט (דף
כ"ז) דתנן אחד בעוף ושנים בבהמה שחיתתו כשירה ורובו של אחד כמוהו ר'
יהודה אומר עד שישחוט הוורידין וקי"ל הלכה כסתם משנה וכ"כ רבינו
בפירוש המשנה שאין הלכה כר"י. ובגמרא (דף כ"ח:) אמר רב חסדא לא (לכל)
א"ר יהודה אלא בעוף הואיל וצולחו כולו כאחד אבל בהמה כיון דמנתחה
אבר אבר לא צריך ואמרו שם דלר' יהודה אין צריך אלא שינקבם בקוץ בשעת
שחיטה שהדם חס ויצא בשעת שחיטה משמע דלרבנן לא שנא עוף ולא שנא
בהמה אינן צריכין אפילו נקיבה בשעת שחיטה ואע"ג דאמרינן בפ"ק דברכות
(דף ח') דאמר ליה ר' יהושע לבניה הזהרו בוורידין כרבי יהודה מדת חסידות
היא דאי מדינא ה"ל לר' יהושע למימר הלכה כר' יהודה ולא דחינן סתמא
דלא איתמר עלה מידי בדוכתא משום מימרא כי האי דלא ברירא. זהו דעת
רבינו ולפי שיטתו יבאו הסוגיות שבפי גיד הנשה דלא מדכרי זה הדין כלל
כפשטן משום דלענין הלכתא לא מהני לן מידי. אבל בהלכות הביאו ההיא
דרב חסדא ומשמע דס"ל דהלכתא כר' יהודה וכ"כ הרבה מן המפרשים ז"ל

וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכתב הוא שאם לא חתך הוורידין בשעת שחיטה או סמוך לה שאסור לאכול ממנה בצלי עד שיחתוך אבר אבר ויצלה רצה לאכול ממנו בשר חי אסור עד שיחתוך וימלח. עוד כתב שנראה לו שאם נקר הבשר מחוטי דם אוכל בלא מליחה חי או צלי ואפילו העוף כולו כאחד שלא הצריכו חתיכת ורידין אלא מפני דם החוטין שבבשר ויש חולקין ואומרים שצריך חתיכה אבר אבר כיון שלא נחתכו ורידין עכ"ד: **וכל חוט או קרום וכו'.** שם מפורש בגמרא דתרבא לית להו תקנתא:

לחם משנה יש בגוף הבהמה חוטין וכו'. כתב ה"ה ז"ל ואם לצלי אין צריך לנטלן וכו' הוא ממה שנתבאר בדין העור שבו המזרקים וכו' אע"ג דשם גבי עורף כשצלאן בשפוד בעי פיו למטה הכא אפילו בשפוד לא בעי למטה דהתם בית השחיטה שאני דיש שם רבוי דם ולכך בעינן הכי. עוד יש לדקדק בדברי ה"ה למה הוצרך לומר והחוטין הצריכין חתיכה ומליחה וכו' דאם להכריח דלא ס"ל לרבינו שחיטת הוורידין מוכרח הוא מדבריו מדלא חילק בענין הצלי דא"כ הוה ליה לחלק בין נשחטו הוורידין ללא נשחטו דאי לא נשחטו אפילו בענין הצליה יש לחלק שכן אמרו בגמרא לא לכל אמר ר' יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כלו כאחד משמע דבענין הצליה ג"כ יש לחלק וא"כ מה לו לה"ה להאריך בלשון הזה וצ"ע:

יא [ט] חֲמִשָּׁה חוֹטִין יֵשׁ בְּכֶסְלִים. שְׁלֹשָׁה מִן הַיָּמִין וּשְׁנַיִם מִן הַשְּׂמֹאל. הַשְּׁלֹשָׁה שְׂמֹן הַיָּמִין מִתְפַּצֵּל כָּל אֶחָד מֵהֶם לְשְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁנַיִם שְׂמֹן הַשְּׂמֹאל מִתְפַּצֵּלִין לְשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. וְכֵן מְשֻׁם חֶלֶב. וְחוּטֵי הַטְּחוּל וְחוּטֵי הַכְּלִיּוֹת מְשֻׁם חֶלֶב. וְכֵן קְרוֹם שְׁעַל הַטְּחוּל וְקְרוֹם שְׁעַל הַכְּסָלִים וְקְרוֹם שְׁעַל הַכְּלִיּוֹת אֲסוּרִין מְשֻׁם חֶלֶב. וְקְרוֹם שְׁעַל דָּד הַטְּחוּל חִיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְשָׂר הַקְּרוֹם אֲסוּר וְאֵין חִיָּבִין עָלָיו:

מגיד משנה חמשה חוטין וכו'. שם (דף צ"ג) בגמרא ואמרו שם שהודיעו תכונתם משום דאי שליף להו עד דחמימי משתלפי ואי לא בעי לחטוטי בתרייהו פירוש עד שימצא המספר הזה: **וחוטי הטחול וכו'.** שם: **וכן קרום שעל הטחול וכו'.** שם מבואר. **ושעל הדד פירש"י** ז"ל שעל מקום עביו וכן כתב הרשב"א ז"ל:

יב וּשְׁנֵי קְרוֹמוֹת יֵשׁ לְכוֹלֵיאָ. הָעֲלִיּוֹן חֲיָבִין עָלָיו כָּרַת כַּחֲלָב שְׁעַל הַכוֹלֵיאָ. וְהַתְּחִתּוֹן הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר קְרוֹמוֹת. וְחוּטִין שְׁפָהוּ אֲסוּרִין וְאִין בָּהוּ כָּרַת :

מגיד משנה ושני קרומות וכו'. שם. ומ"ש וחוטין שבהן אסורין וכו'. שם חוטין שבהן אסורין ואין חייבין עליהן כרת :

יג חוטי הלב וחוטי היד וחוטי העקץ וחוטי הלחי התחתון שְׁבֻצָד הַלְשׁוֹן מִיָּכֹן וּמִיָּכֹן. וְכֵן הַחוּטִין הַדְּקִין שֶׁהוּן בְּתוֹךְ הַחֶלֶב הַדְּקִין כְּמוֹ בַּיִת עֶכְבִּישׁ מְסַבְּכִין זֶה בְּזֶה. וְקָרוֹם שְׁעַל הַמֶּלֶח שְׁבִבְדָקָד. וְקָרוֹם שְׁעַל הַבִּיצִים. הַכֹּל אֲסוּרִין מִשׁוּם דָּם :

מגיד משנה חוטי הלב וכו'. בגמרא חמשה חוטי הווי וכו' תלתא משום תרבא ותרי משום דמא וכו' ודידא ודלועא משום דמא. ומ"ש רבינו שאר חוטין הוא מפני שהוא סבור דלאו דוקא הני אלא אפילו הני דסמיכי לבית השחיטה צריכי חתיכה ומליחה וכ"כ מקצת המפרשים ז"ל. ומ"ש וחוטי העוקץ. הוא ממ"ש שם חוטין שבעוקץ אסורין ופירש רבינו משום דם ויש מי שפירש כן אבל רש"י ז"ל פי' חוטין דבעוקץ היינו חמשה חוטי דכפלי. עוקץ אנק"א עכ"ל. ואין לשון הגמרא מתיישב לזה והרשב"א ז"ל כתב אסורין משום חלב. ויש מפרשין כן. ומ"ש רבינו חוטין הדקין שהן בתוך חלב הדקין. כ"כ הגאונים ז"ל עד שיש מהן מי שאסר חלב הדקין דהיינו כנתן לקדרה מפני ריבוי המוטין הדקין שיש בהן דם. וכתב הרשב"א ז"ל ועכשיו נהגו בהן היתר והבקי בחוטין אלו שולפן היטב עד שלא ישאר אחד מהן וזה דעת רבינו : וקרום שעל המוח וכו'. שם קרמי דביעי ודמוקרא משום דמא : וקרום שעל הביצים וכו'. שם (צ"ג :) הני ביעי דגדיא עד תלתין יומין שריין וכו' פירש"י ז"ל גדיא לאו דוקא וכ"כ רבינו גדי או טלה ואיני יודע אם הזכירו בגמרא גדי למעט בהמה גסה דאפילו תוך שלשים יהו אסורין. ומתבאר מדברי רבינו שביצי גדי או טלה אפילו נראין בהן חוטין אדומין כל תוך שלשים יום מותרין וכ"כ הרשב"א ז"ל שאין אודם זה אלא שומן ופשוט הוא :

לחם משנה חוטי הלב וכו' הכל אסורים משום דם וכו'. כפי' רש"י שפי' חוטין שבעוקץ דהיינו דכפלי מ"ש בגמרא (דף צ"ג) אחר כך חמשה חוטי אית ביה בכפלא משמע דכפלא לא הוי עוקץ דאם הכל דבר אחד למה אמר בכפלא היינו עוקץ דאמר מעיקרא ומפני כן כתב ה"ה שאין לשון הגמרא מתיישב לפירוש רש"י אבל ניחא ליה לרש"י מה שאמר בגמרא תרין משום דמא דטחלי

ודכפלי. ולפירוש רבינו קשה דאמאי לא חשיב נמי בעוקץ דהוי משום דמא ולפירוש הרשב"א שכתב דעוקץ דהוי טעמא משום חלב קשה נמי היכי קאמר תלתא משום תרבא ליחשב נמי עוקץ דהוי משום תרבא אבל לרש"י דעוקץ וכפלא הכל דבר אחד ניחא:

יד בַּיַּצִּי גְדִי או טָלָה שְׁלֹא הַשְּׁלִים שְׁלֹשִׁים יוֹם מִתֵּר לְבִשְׁלוֹ בְּלֹא קְלִיפָה. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם נִרְאָה בְּהֵן חוּטִין דִּקְוִין אֲדָמִים בְּיָדוּעַ שְׁהֵלֶךְ בְּהֵם הָדָם וְלֹא יִבְשֵׁל עַד שְׂיִקְלֶף או עַד שְׂיִחַתְדֵךְ וְיִמְלַח כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְאִם עֲדִין לֹא נִרְאוּ בְּהֵן חוּטִין הָאֲדָמִים מִתְרִין:

לחם משנה אם נראו בהן וכו'. מדכתב רבינו אם נראו דקדק הרב המגיד דבתוך שלשים אפ"י נראו לית לן בה. אבל מלשון הגמרא ליכא למידק הכי אלא דשריין תוך תלתין יומין ולא בעינן בדיקה אי אית בהו שוריין סומקי אבל לאחר שלשים בעינן בדיקה להתיר אבל לעולם אי בדק וראה חוטין אדומים אפילו תוך שלשים אסורים ולכך כתב ה"ה דלמד כן מדברי רבינו:

טו וְכֹל בְּנֵי מַעִים שֶׁהִמְאָכַל סוּבָב בְּחֻלְלוֹ אֵין מְחֻזְקִין בְּהֵן דָּם:

מגיד משנה וכל בני מעים שהמאכל וכו'. בפי כל הבשר (דף קי"ג) אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעים תרגמא אכרכשא ומעייא והדרא דכנתא ע"כ. פירוש וא"צ מליחה אבל הכרס ושאר המעים צריכין מליחה. וז"ש רבינו שהמאכל סובב בחללן, וכבר הסכימו רובי המפרשים ז"ל שאע"פ שאין מחזיקין דם באלו הרי הוא יכול למולחם עם בשר אם ירצה. וכתב הרשב"א ז"ל טעם לדבר מפני שיש בהן ציר וכל שהן פולטין ציר אין בולעים דם. עוד כתב לא אמרו אלא בהן עצמן אבל בשמן מחזיקין דם והעין מעידה כן וכשמולחין הכרכשא אין מולחין אותה מן הצד הפנימי אלא מן הצד החיצון ששם השומן שמחזיקין בו דם ע"כ:

טז יִרְאָה לִי שְׂכָל אֵלוֹ הַחוּטִין וְהַקְרוּמוֹת אֲסוּרָן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֵן אֲסוּרִין מִן הַתּוֹרָה בְּכָלֵל (ויקרא ג-יז) יָכֹל

חֶלֶב וְכֹל דָּם אֵין לֹקִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכַּת מְרֻדוֹת וַיְהִיו כְּחֻצֵי
שְׁעוֹר שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְאֵין לֹקִין עֲלָיו :

מגיד משנה **יראה לי שכל אלו וכו'.** הטעם לדברי רבינו לפי שאין אלו דם גמור היוצא צלול ואע"פ שדם האיברים האוכל ממנו כזית לוקה כנזכר פ"ו הוא מפני שהדם צלול וקרוי דם אבל אלו דם אסרה תורה ולא חוטין וקרומות. ובפירוש אמרו בגמרא בפי' גיד הנשה (דף צ"ב:) חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן חלב אמר רחמנא ולא חוטין וסבור רבינו דאסורין מדבריהם וכן פירש"י ז"ל אסורין מדרבנן וכן דעת הרשב"א ז"ל וכ"כ עיקר. וכתב רבינו שאף אם תאמר שאסורין מה"ת אין חייבין עליהן מלקות שאפי' ת"ל שנתרבו לאזהרה מכל חלב וכל דם לא נתרבו לעונש ואין בהן מלקות וכמ"ש ואין חייבין עליהן והרי הן כחצי שיעור וזה ברור :

יז **אין מולחין חלבנים עם הבשר ולא מדיחין חלבנים עם בשר.**
וסכין שחתך בה חלבנים לא יחתך בה בשר. וכלי שהדיח בו
חלבנים לא ידיח בו בשר. לפיכך צריך הטבח להתקין שלש
סכין. אחת ששוחט בה. ואחת שמתך בה בשר. ואחת
שמתך בה חלבנים :

מגיד משנה **אין מולחין וכו'.** איסור המליחה פשוט ומתבאר בפי' גיד הנשה (דף צ"ז:) בדין הנהו אטמהתא דאמלחו בי ריש גלותא בגידא דנשיא דאמרינן רבינא אסר ורב (אחא בר רב) אשי שרי ואסיקו כרב אחא אלמא משמע דלכ"ע לכתחלה אסירי. ואם עבר ומלח נראה דעת רבינו שאין הבשר נאסר בכך שכתב למטה וכל הדברים האלו וכו' ואם נעשו לא נאסר הבשר ויש מי שסובר כך שאפי' חלב שמן אינו מפעפע ע"י מליחה וי"ח בזה (ויתבאר בפי' ט"ו): **ולא מדיחין חלבנים וכו'.** בפ"ק (דף ח'): מבואר: **לפיכך צריך הטבח וכו'.** שם מימרא. וכבר ביאר רבינו שאם חתך בשר בסכין שחתך בה חלבנים שאינו נאסר הבשר בכך. וכתב הרשב"א ז"ל שצריך שפשוף יפה עד שיוסר החלב שנדבק עליו ופשוט הוא. עוד כתב שעכשיו נהגו מנקרי גידים ושמונים לנקר בסכין אחת לפי שלא אמרו אלא לחלבנים שנדבקין בסכין. ומ"מ צריך לשפשף הבשר יפה כדי לצאת ידי כל ספק וכן מנקר הבשר צריך לקנח מיד הסכין בסמרטוט וכן נהגו רוב המנקרים עכ"ד :

לחם משנה **אין מולחין חלבנים עם הבשר וכו'.** כתב ה"ה ואם עבר ומלח נראה דעת רבינו שאין הבשר נאסר בכך וכו'. דמשמע דאית ליה לה"ה דמ"ש רבינו

לקמיה וכל הדברים האלו אסור לעשותם וכו' אהא נמי קאי ולכך אם עבר ומלח בדיעבד לא נאסר הבשר. ואע"ג דרבינו כתב בפרק ט"ו מהלכות אלו דגדי שצלאו בחלבו אסור היינו בצלי אבל במליחה מותר ואע"ג דבגמרא אמרו דמליח הרי הוא כרותח דצלי היינו לאפוקי רותח דמבושל אבל מ"מ מצלי גריע וכיוצא בזה כתב הר"ן בשם הרמב"ן בפ' גיד הנשה והרב כ"מ בסוף הפרק הנזכר עמד שם על לשון זה של ה"ה וביארו היטב יע"ש :

יח וְאִם דָּרַךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂיָדִיתַּח הַטֶּבַח הַבָּשָׂר בְּחִנּוּת. צָרִיךְ לְהִתְקִין לוֹ שְׁנֵי כְּלִים שֶׁל מִים אֶחָד שְׂמִדִיתַּח בּוֹ בָּשָׂר וְאֶחָד שְׂמִדִיתַּח בּוֹ חֲלָבִים :

מגיד משנה **ואם דרך אותו המקום וכו'.** שם הטבח צריך (שיתקינו לו) שני כלים של מים וכו' והקשו וניתקין ליה חדא ונדיח בו בשר והדר נדיח בו חלבים ותירצו גזירה שמא ידח חלבים ואח"כ ידח בשר והשתא וכו' דאצרכיניה תרתי אית לן הכרה :

יט וְאִסוּר לְטֶבַח לְפָרֵשׁ חֲלָב הַכֶּסְלִים עַל ^[כ] הַבָּשָׂר כְּדִי לְנֹאוֹתוֹ. שֶׁהַקְרוּם שֶׁעַל הַחֲלָב דָּק וְיִתְמַעֵד בְּיַד הַטֶּבַח וְיִזוּב הַחֲלָב וְיִבְלַע בְּבָשָׂר. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אֶסוּר לַעֲשׂוֹתָן. וְאִם נַעֲשׂוּ לֹא נֶאֱסַר הַבָּשָׂר. וְאִין מִכִּין אֶת הָעוֹשֶׂה אֶלָּא מִלְמַדִּין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה :

מגיד משנה **ואסור לטבח לפרוש חלב הכסלים וכו'.** שם לא ליסחוף איניש כפלי עילוי בשרא וכו' ומבואר שם הטבח שהזכיר רבינו. ויש מן המפרשים שכתבו דדוקא בעוד שהן חמין אבל אחר שנצטננו מותר וקרא כתיב וישימו החלבים על החזות וכ"כ הרשב"א ז"ל וזה דעת רבינו : **וכל הדברים האלו וכו'.** יש מי שחולק בזה על דעתו בדין חלב הכסלים על הבשר שאמרו שהבשר בולע ונאסר. וכתב הרשב"א ז"ל שאפ"י לדבריהם נראה שדי לו בקליפה. ודעת רבינו שלא חששו בזה אלא לכתחילה אבל דיעבד מותר ולא יהא זה גדול מן ירך שנמלחה עם גידה ואפ"י ת"ל שבלע בשר אין בליעה זו אלא מועטת ובטלה לפיכך אין צריך אלא הדחה כדין בשר למליחה וזה דעת קצת מן המפרשים ז"ל ועיקר :

לחם משנה **ואסור לטבח לפרוש חלב על הכסלים וכו'.** אע"ג דבגמ' (דף ח') אמרו לא ליסחוף איניש וכו' כתב רבינו טבח לומר דדוקא בעוד שהן חמין דהיינו הטבח אחר ששחטו אבל אחר שנצטננו לא וכדברי המפרשים ז"ל וז"ש ה"ה ז"ל וזהו דעת רבינו ז"ל:

ב וְכֹן אֵין מוֹלְחִין אֶת הַבֶּשֶׂר קִדָּם שְׂיִסִיר מִמֶּנּוּ אֶת הַקְרוּמוֹת וְאֶת הַחוּטִין הָאֲסוּרִין. וְאִם מָלַח מְסִירָם אַחַר שֶׁנִּמְלְחוּ. וְאֶפְלוּ הָיָה בָּהֶן גִּיד הַנֶּשֶׁה מְסִירוֹ אַחַר שֶׁנִּמְלַח וּמִבְּשֵׁל:

מגיד משנה **וכן אין מולחין את הבשר קודם וכו'.** זה נתבאר בדין הנהו אטמתא דאימלחן בגידא דנשיא שכתבתי למעלה שהעלו בגמרא שמותרות וכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל שאין החוטין והקרומות ולא גיד ושמן אוסרין תערובתן לא במליחה ולא בצלי לפי שאינן מפעפעין וכן ביאר רבינו פט"ו ועיקר. ומ"מ דעת הרשב"א ז"ל שאוסרין כדי קליפה והוא שצריך להסיר משהו מן הבשר כנגד כל החוטין והקרומות ויתבאר פט"ו:

כא וְטָבַח שְׂדֵרְכּוֹ לְנִקּוֹת הַבֶּשֶׂר וְנִמְצָא אַחֲרָיו חוּט אוֹ קְרוֹם מְלֻמָּדִין אוֹתוֹ וּמִזְהִירִין אוֹתוֹ שְׁלֵא יִזְלַזַל בְּאֲסוּרִין. אָבַל אִם נִמְצָא אַחֲרָיו חֶלֶב אִם הָיָה כְּשֶׁעוֹרָה מְעִבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם נִמְצָא אַחֲרָיו כְּזֵית חֶלֶב אֶפְלוּ בְּמִקּוֹמוֹת הַרְבֵּה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת וּמְעִבִירִין אוֹתוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהַטָּבַח נֶאֱמָן עַל הַחֶלֶב:

מגיד משנה **וטבח שדרכו לנקות וכו'.** שם (דף צ"ג:) אתמר טבח שנמצא חלב אחריו רב יהודה אמר כשעורה ורבי יוחנן אמר בכזית וכו' ולא פליגי כאן להלקותו כאן להעבירו פי' להעבירו בכשעורה. וכתב רבינו דדוקא חלב גמור אבל חוטין וקרומות לא והטעם לפי שבחלב אמרו ולא חוטין וכבר נתבאר למעלה שאין אסורין מן התורה ואם היו החוטין בכלל זה היו אומרים בגמרא כן לרבותא וכ"נ שלמדה מההיא (דף צ"ו) דבר פיולי דלא הוה מחטט בגיד הנשה ולא העבירו שמואל כדאיתא התם ומשמע מפני שאין החטיטה מן התורה כמו שיתבאר פ"ח ואע"פ שאין זו ראייה גמורה דשאני התם דדין החטיטה פלוגתא דתנאי היא ובר פיולי הוה טעי בפסק הלכה כדאיתא התם ומ"מ דברי רבינו עיקר. **ומ"ש שהטבח נאמן על החלב.** מפורש שם (דף פ"ט:) במשנה ובגמ' ומפני זה מעבירין אותו כשנמצא אחריו חלב:

לחם משנה ואם נמצא אחריו כזית וכו'. קשה דמדכתב רבינו בלשון מר זוטרא שכתב כזית אפילו במקומות הרבה משמע דאית ליה דמר זוטרא לא פליג ארב פפא דאי פליג לית הלכתא כוותיה דהא פסקו בגמרא (דף צ"ג:) והלכתא להלקותו בכזית להעבירו בכשעורה א"ו דאית ליה דלא פליג וכן כתב הרב"י בטיו"ד סי' ס"ד שהוא דעת הרי"ף והרא"ש ז"ל. אבל קשה מה שהקשה הרשב"א דאי לא פליג היכי קאמר גמרא והלכתא. ולכך נ"ל בדעת רבינו דפליג ואית ליה למר זוטרא דרב יהודה ור' יוחנן איירו להלקותו ומאי דאמר רב יהודה כשעורה היינו במקום אחד ומ"ד כזית אפילו בשנים ושלושה מקומות ולא פליגי ור"פ פליג על מ"ז במאי דקאמר דלקי על כשעורה במקום אחד נהי דמודה ליה אמאי דקאמר דלקי על כזית אפילו בשנים או שלושה מקומות אבל במאי דקאמר דלקי במקום אחד על כשעורה פליג עליה. ובגמרא פסקו כרב וכר"פ ולכך כתב רבינו דכזית בשנים ושלושה מקומות מכין אותו מכת מרדות דבהא מודה ר"פ. אי נמי אפשר דמר זוטרא אית ליה דרב יהודה ור' יוחנן איירו להעבירו ופליג ר"פ אמר זוטרא במאי דאמר דבשנים ושלושה מקומות בעינן כזית אלא בכל גוונא הוי להעבירו כשעורה ולא שני לן בין מקום אחד לשני מקומות וה"ה להלקותו דלא שני לן בהכי. ולכך רבינו כתב במלקות דלקי כזית בשנים או ג' מקומות וה"ה להעבירו והראשון עיקר בדעת רבינו:

הלכות מאכלות אסורות - פרק שמיני

א גיד הנשה נוהג בבהמה וחיה הטהורין ואפלו בנבלות וטרפות שלהן. ונוהג בשליל ובמקדשין בין קדשים הנאכלים בין קדשים שאינן נאכלין. ונוהג בירד של ימין ובירד של שמאל. ואין אסור מן התורה אלא שעל כף [א] הירד בלבד שנקאמר [\(בראשית לב-לג\)](#) 'אשר על כף הירד'. אבל שאר הגיד שלמעה מן הכף ושלמטה עד סופו וכן חלב שעל הגיד אינו אסור אלא מדברי סופרים. ושני גידין הן. [ב] הפנימי הסמוך לעצם אסור מן התורה. [ג] והעליון פלו אסור מדבריהם:

מגיד משנה **גיד הנשה נוהג בבהמה ובחיה וכו'.** תחלת פי' (דף פ"ט) גיד הנשה נוהג בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין ונוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל ונוהג בשליל. ולא הוצרך רבינו לכתוב דין ח"ל ושלא בפני הבית שידוע שכל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בח"ל ושלא בפני הבית וסתמו כפירושו. עוד במשנה (דף ק'): נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה ר' יהודה אומר אף בטמאה והלכה כתי"ק ולזה כתב רבינו הטהורין ופסק כר' יוחנן דאמר בגמ' אחד קדשים הנאכלין ואחד שאין נאכלין. ומ"ש ואפי' בנבלות וטרופות. מבואר בגמ' כמו שאזכיר למטה וכבר כתבתי פ"ז בדין גידו של שליל: ואין אסור מן וכו'. בגמרא (דף צ"ז) אמר שמואל לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד שנא' אשר על כף הירך. ומתבאר שם שצריך לחטט מדבריהם וקנוקנות שבו ושמנו של גיד אסור הכל מדבריהם דקי"ל כר"מ (דף צ"ב): דאמר הכין וכשמואל דקאי התם כוותיה: ושני גידין הן וכו'. שם (דף צ"ג): מימרא דשמואל:

לחם משנה **גיד הנשה נוהג בבהמה וחיה הטהורין וכו'.** כתב הרב המגיד ופסק כרבי יוחנן דאמר בגמרא אחד קדשים וכו'. כבר כתבתי על זה בפרק עשירי מהלכות מעשה הקרבנות יעו"ש. עוד כתב הרב המגיד ולא הוצרך רבינו לכתוב דין ח"ל וכו' אף על גב דבזרוע ולחיים בהלכות בכורים וכן באותו ואת בנו פרק י"ב מהלכות שחיטה הזכיר שנוהג בכל המקומות אף על גב דשם פירש כאן לא חשש דסתמו כפירושו וכיון דבמקצת מקומן פירש די לו בכך ומ"מ אין טעמו של הרב המגיד ברור:

ב האוכל מגיד הנשה הפנימי ממקום שעל הכף לוקה. ואם אכל מחלב או משאר הגיד הפנימי או מכל החיצון מכין אותו מפת מרדות. וכמה שעור אכילה. כזית. ואם אכל הגיד שעל הכף כלו אף על פי שאין בו כזית לוקה מפני שהוא ^[ד] כבירה בפני עצמה:

מגיד משנה **האוכל מגיד הנשה וכו'.** חיוב המלקות שם (דף צ"ו) במשנה ובגמ' וחיוב המכת מרדות באיסור של דבריהם ידוע: וכמה שיעור אכילה וכו'. משנה שם האוכל מגיד הנשה כזית סופג ארבעים ואכלו ואין בו כזית חייב ואמרו בגמרא מפני שהוא בריה:

ג אָכַל כְּזִית מִגִּיד שֶׁל יָמִין וְכְזִית מִגִּיד שֶׁל שְׂמָאל. או שְׂאָכַל שְׁנֵי גִידִים כֶּלֶן. אֵף עַל פִּי שְׂאִין בְּהֶן כְּזִית לֹקָה שְׂמוֹנִים. (וְכֵן הוּא לֹקָה עַל כָּל גִּיד וְגִיד) :

מגיד משנה **אכל כזית מגיד וכו'.** שם אכל מזה כזית ומזה כזית סופג שמונים ר"י אומר אינו סופג אלא ארבעים וק"ל כסתם. **ומ"ש רבינו או שאכל ב' גידין וכו'.** הכל מתבאר בגמ' בבבאור דת"ק דמתני'. ויש מי שכתב דדוקא שאכלן בשתי התראות אבל אכלן בהתראה אחת אינו לוקה אלא אחת וכן מבואר בגמרא בפ' אותו ואת בנו (דף פ"ב:) דלרבנן דפליגי עליה דסומכוס בדין אותו ואת בנו מתניתין דוקא בשתי אכילות ושתי התראות והלכה כרבנן כמו שיתבאר פ"ב מהלכות שחיטה, ומה שסתם רבינו כאן לפי שסמך על מ"ש בזה פרק י"ד בדין האוכל אכילה גדולה מדבר האסור :

ד הַעוֹף אֵין בּוֹ מְשׁוּם גִּיד הַנְּשָׂה מִפְּנֵי שְׂאִין לוֹ כֶּף יֶרֶךְ אֶלָּא יֵרְכוּ אֶרֶךְ. וְאִם נִמְצָא עוֹף שְׂיָרְכוּ כְּיֶרֶךְ הַבְּהֵמָה שְׂיֵשׁ לוֹ כֶּף גִּיד הַנְּשָׂה שְׁלוֹ אֶסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו. וְכֵן בְּהֵמָה שְׂפָף יֵרְכָה אֶרֶךְ כְּשֶׁל עוֹף גִּיד הַנְּשָׂה שְׁלָה אֶסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו :

מגיד משנה **העוף אין בו משום** (דף פ"ט:) ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף ופירשו בגמרא שאין לו כף עגול בעי ר' ירמיה אית ליה לעוף ועגיל אית ליה לבהמה ולא עגיל מאי בתר דידיה אזלינן או בתר מיניה אזלינן תיקו וידוע שספיקא דאורייתא לחומרא ואין מלקין על הספיקות :

כסף משנה **העוף אין בו משום גיד הנשה וכו'.** שאלו מהנגיד ר' יהושע מבני בניו של רבינו מכיון שהמכוון על הכף מה הועיל באמרו אלא ירכו ארוך ועוד שחזר ואמר וכן בהמה שכף ירכה ארוך כשל עוף והלא כבר אמר אין לו כף. והשיב פירוש אמרו אין לו כף לא ירצה שאין לו כלל אלא כוונתו שאין לו כף עגול עכ"ל ופשוט הוא :

לחם משנה **מפני שאין לו כף ירך וכו'.** מ"ש בגמרא (דעוף) [דכף] עגול ר"ל הכף שהוא הפולפי"א בלעז ופשוט הוא :

ה הָאוֹכֵל גִּיד הַנְּשָׂה מִבְּהֵמָה וְחִיָּה הַטְּמְאִים פָּטוּר לְפִי שְׂאִינוֹ נוֹהֵג בְּטִמְאָה אֶלָּא בְּבֵהמָה שְׂפָלָה מִתְּרַת. וְאֵינוֹ כְּאוֹכֵל מִשְׂאֵר

גופה שאין הגידים מכלל הבשר כמו שבארנו. ואם אכל מחלב שעל הגיד הרי זה כאוכל מבשרה :

מגיד משנה האוכל גיד הנשה מבהמה וכו'. כבר כתבתי המשנה שאמרה ואינו נוהג בטמאה. וכבר נתבאר פ"ד שאין מלקות באוכל גידי נבלת טמאה כנוזר שם. ומ"ש שהחלב שעל הגיד הרי הוא כאוכל מבשרם. פשוט הוא :

1 האוכל גיד הנשה של נבלה או של טרפה או של עולה חביב שתים. מתוך שנכלל באסור שאר גופה שהיה מתר נכלל גם הגיד ונוסף עליו אסור אחר :

מגיד משנה האוכל גיד הנשה של נבילה וכו'. בגמרא (דף ק"ג) אמרו שהוא מחלוקת תנאים ומאן דאית ליה איסור כולל מחייב שתים ודעת רבינו לפסוק כן כמו שכתב בהרבה מקומות :

כסף משנה האוכל גיד הנשה של נבילה וכו' או של עולה חייב שתים וכו'. כתוב בתשובות הרשב"א הקושיא דמוכח בפרק גיד הנשה (דף פ"ט): דלמאן דאמר אין בגידין בנותן טעם אין איסור מוקדשין נוהג בו ושכן פסק הרמב"ם ובאוכל גיד הנשה דעולה פסק דחייב שתים ומאן דמחייב שתים ע"כ אית ליה יש בגידין בנותן טעם וקשיא דידיה אדידיה גם איני יודע דרכו בזה :

2 הנוטל גיד הנשה צריך לחטט אחריו עד שלא ישאיר ממנו כלום. ונאמן הטבח על גיד הנשה פשם שנאמן על החלב. ואין לוקחין בשר מכל טבח אלא אם היה אדם פשר ומחזק בכשרות הוא ששוחט לעצמו ומוכר ונאמן :

מגיד משנה הנוטל גיד הנשה וכו'. כבר כתבתי זה למעלה דהלכה כר"מ דאמר צריך לחטט אחריו מדרבנן שמן התורה אינו אסור אלא שעל כף הירך בלבד כנוזר למעלה : ונאמן הטבח וכו'. שם (דף צ"ג) מסקנא דגמרא : ואין לוקחין וכו'. כבר נתבאר כיוצא בזה בחתיכת דג פ"ג וה"ה לבשר וכן נראה מן הגמרא שאמרו בפ' אין מעמידין (דף ל"ט) בדין החותם חתיכת דג היינו בשר ועוד יתבאר פ"א :

לחם משנה אלא אם היה אדם כשר וכו' הוא ששוחט לעצמו וכו'. כלומר דוקא אם היה אדם כשר אז הוא שוחט לעצמו ומוכר אבל אם לא היה הטבח מוחזק באדם כשר אחר ישחוט (לעצמו) והוא ימכור:

ח בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּחוּצָה לְאֶרֶץ. אָבֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנוֹ שֶׁכֶּלֶה לְיִשְׂרָאֵל לֹקְחִין מִכָּל אָדָם:

ט טֵבַח הַנֶּאֱמָן לְמִכְרַת בֶּשֶׂר וְנִמְצָא בֶּשֶׂר נִבְלָה אוֹ בֶּשֶׂר טְרֵפָה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ. מִחֲזִיר אֶת הַדָּמִים לְבָעָלִים וּמִשְׂמֵתִין אוֹתוֹ וּמַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִין לוֹ תִּקְנָה לְעוֹלָם לְקַח מִמֶּנּוּ בֶּשֶׂר עַד שְׂיִלְדָּה לְמִקּוֹם שָׂאִין מִכִּירִין אוֹתוֹ וְיִחֲזִיר אֶבְדָּה בְּדָבָר חָשׁוּב אוֹ יִשְׁחַט לְעֶצְמוֹ וְיוֹצֵא טְרֵפָה לְעֶצְמוֹ בְּמִמּוֹן חָשׁוּב שְׂוִדָּאֵי עֲשָׂה תִּשׁוּבָה בְּלֹא הַעֲרָמָה:

מגיד משנה טבח הנאמן למכור וכו'. דין חזרת הדמים מבואר בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ז) והוא אע"פ שאכלו הבשר כנזכר פרק ו' מהלכות מכירה. ומ"ש משמתין אותו וכו'. מבואר בסנהדרין x פ' זה בורר (דף כ"ה):

כסף משנה טבח הנאמן למכור בשר וכו'. עיין בסוף פרק עשירי מהלכות שחיטה ובסוף פרק י"ב מהלכות עדות:

לחם משנה ומשמתין אותו. רב אלפס גריס בפרק זה בורר (סנהדרין דף כ"ה) בעובדא דההוא טבחא שמתיה רב נחמן ועבריה ולא כגירסתנו שהיא פסליה ועבריה וזו היא גירסת רבינו ולכך כתבו משמתין אותו וכו':

ג הַלּוֹקַח בֶּשֶׂר וּשְׁלָחוֹ בְּיַד אֶחָד מֵעַמֵּי הָאֶרֶץ הֲרִי זֶה נֶאֱמָן עָלָיו. וְאִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מִחֲזֵק בְּכִשְׁרוֹת אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׂמָא יַחֲלִיף. וְאֶפְלוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְהוּתֵיהֶן נֶאֱמָנִין בְּדָבָר זֶה. אָבֵל לֹא עֲכוּ"ם שְׂמָא יַחֲלִיף:

מגיד משנה הלוקח בשר ושלחו וכו'. כך היא מסקנא דגמרא בפ"ק דחולין (דף ו') דלחלופי לא חיישינן ומפקדין תבואה מתוקנת ואפילו אצל עם הארץ ואין חוששין שמא יחליף והוא שלא הוחזק על הגזל וכן מתבאר בדברי רבינו. וכתב

הרשב"א ז"ל ונראה ג"כ שמותר לתת לחייט ישראל חוטי קנבוס אע"פ שחשוד לתפור בגדיו בפשתים אלא שיש בו כדי להחמיר מפני שיש בו טורח בתפירת הקנבוס יותר משל פשתים ואפשר שמפני טרחו הוא מחליף ובודאי אסור לומר לו לתפור בחוטי קנבוס שלו עכ"ד. וראיתי עכשיו שנהגו בהרבה מקומות לסמוך בזה אף על חייט נכרי שקונה חוטי קנבוס לתפור בינו לבין עצמו, ואפשר שכיון שיש היכר בין של קנבוס לשל פשתן מרתת ולא אתי לאחלופי דהא מרע אומנותיה ונתפס עליו ולא אמרו לחוש אלא בדבר שא"א לעמוד עליו אבל בדבר שיש לעמוד עליו ע"י בדיקת האש דשל פשתן כבה מיד ושל קנבוס הולך ונשרף מתירא הוא להחליף ובעל נפש יחוש בדבר כנ"ל. ומ"ש ואפילו עבדי ישראל וכו'. הוא בעבדים כנעניים שמלו וטבלו לשם עבדות וכבר נתבאר ענינם פ"ב מהלכות א"ב והרי הן כנשים. וראיתי לרשב"א ז"ל שכתב בספרו הארוך שמי שהוא חשוד לאכול דברים שאין הרבים רגילין להקל בהן שאף הוא חשוד להחליף ולא אמרו אין חשודין להחליף אלא במי שחשוד לאכול אחד מן הדברים האסורין שהרבים רגילין בהן כדמאי לעם הארץ וכגבינה של עכו"ם אבל אם הוא חשוד לאיסורין שאין הרבים רגילין להקל בהם הרי הוא כעכו"ם ואין מפקידין אצלו דבר האסור מן התורה אלא בשני חותמות ועל הדרך שיתבאר פ"ג בדין העכו"ם בדברי רבינו והביאו לזה מה שאמרו בפ' אין מעמידין (דף ל"א) בדבר של תורה שאסור בחותם אחד ומפרשי לה רבוותא ז"ל בישראל החשוד ע"כ דבריו ז"ל. ואין נראה כן דעת רבינו כמו שיתבאר פ"ג אלא בעכו"ם דוקא וז"ש כאן אבל לא לעכו"ם שמא יחליף:

כסף משנה הלוקח בשר ושלחו ביד אחד מעמי הארץ וכו'. כתב הרב המגיד בשם הרשב"א שמותר לתת לחייט ישראל חוטי קנבוס אף על פי שחשוד וכו'. בתשובה כתב שאפשר שאין אומרים לסמוך על העכו"ם לכתחלה מטעם שהקנבוס בזול שאין אומרים אלא בדיעבד וכעובדא דההיא ארבא דמורייסא:

לחם משנה הלוקח בשר ושלחו ביד אחד מעמי הארץ הרי זה נאמן עליו. מה שכתב הרב המגיד שאם היה מוחזק על הגזל שמתבאר בדברי רבינו שהוא פסול פשוט הוא שכן כתב אינו מוחזק בכשרות משמע לא בכשרות ולא בפיסול אבל אם בפיסול לא אבל אף על פי שיהיה מוחזק לאכול דברים שאין הרבים רגילים לאכול לא מפני זה יקרא מוחזק בפיסול אלא מכל מקום יקרא אינו מוחזק בכשרות. וז"ש הרב המגיד למטה שדעת הרשב"א שלא כדברי רבינו בענין דחשוד על הדברים שאינם רגילים לאכול שכן דקדק משום דכתב אבל לעכו"ם וכו' אבל מרישא דאינו מוחזק בכשרות ליכא למידק איפכא כדדייקנן גבי גזל דשאני הא מהא כדפרישית. ומ"ש הרב המגיד ז"ל בשם

הרשב"א שמותר לתת לחייט ישראל חוטי קנבוס אף על פי שחשוד לתפור בגדיו בפשתים קשה דהוא ז"ל כתב שמי שהוא חשוד לאכול דברים שאין הרבים רגילים להקל בו שאף הוא חשוד להחליף כדכתב הרב המגיד ז"ל לקמן בשמו ואם כן תפירת בגדים בפשתים אין רגילים להקל בו. ואולי יש לומר דהתם שאני שהוא אוכל אותם דברים וכיון שהוא אוכל וניזון מהם חשיד טפי מה שאין כן כאן דאין זה דבר אכילה. ומ"ש אבל אם הוא חשוד לאיסורים שאין הרבים וכו' איירי בענין אכילה כדפתח ברישא דלישניה. ועל ראיית הרשב"א שהביא מהא דפרק אין מעמידין דדבר תורה שאסור בחותם אחד ומפרשי ליה דכוותא בישראל חשוד וכו' איכא למידק דמי אמר לו דאותו ישראל חשוד להקל על דברים שאין הרבים רגילים להקל דילמא הוא חשוד על הגזל דבהא אפילו רבינו מודה דנחשד על שום עבירה מפורסמת וצ"ע. ומ"ש הרב המגיד בתחילת הלשון וראיתי עכשיו שנהגו וכו' ר"ל שנותנים מעות לנכרי שיקנה חוטי קנבוס וכן מבואר מן הטעם שנתן דאפשר לעמוד עליו ומירתת ואין הכוונה לומר דנותנין לו חוטי קנבוס דזה אין לו שחר ומ"ש לאיחלופי אינו מדוייק והכוונה לאיחלופי ממה שאמר לו הישראל:

יא עֶשֶׂר חֲנוּיֹת תִּשַׁע מוֹכְרוֹת בְּשֵׁר שְׁחוּטָה וְאַחַת מוֹכְרַת נְבִלוֹת וְלֶקַח בְּשֵׁר מֵאַחַת מֵהֵן וְאִינוּ יוֹדֵעַ מֵאֵיזָה מֵהֵן לֶקַח הָרִי זֶה אֲסוּר שְׁכָל קְבוּעַ כְּמַחְצָה עַל מְחָצָה דְּמִי. אֲבָל בְּשֵׁר הַנִּמְצָא מִשְׁלָךְ בְּשׁוּק הַלֶּךְ אַחַר הָרֵב דְּכָל [ה] דְּפָרִישׁ מֵרַבָּא פְּרִישׁ. אִם הָיוּ רֵב הַמוֹכְרִים עֲכוּוֹ"ם אֲסוּר. וְאִם הָיוּ רֵב הַמוֹכְרִים יִשְׂרָאֵל מִתָּר:

מגיד משנה עשר חנויות וכו'. ברייתא הובאה בהרבה מקומות ומהם פרק גיד הנשה (דף צ"ה) תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב. עוד שם מבואר שבשר הנמצא ביד עכו"ם אם רוב טבחים ישראל מותר וכתבו מן המפרשים ז"ל שמה שאמרו כן הוא בשלא ראו אותו פורש מן הקבוע אבל ראה העכו"ם פורש מן הקבוע הרי נולד הספק בקבוע ואסור וברור הוא. וכתב הרשב"א ז"ל ויראה לי שהלוקח מן הקבוע שלא אסרו אלא בזמן שהיא בפני עצמה אבל אם נתערבה באחרות ואינה ניכרת בטלה היא ברוב משום ספק ספיקא עכ"ל. וכוונתו אע"פ שהיא חתיכה הראויה להתכבד בפני האורחים שאם היא ודאי מן האיסור אינה בטלה כמו שיתבאר פי"ו. ועוד כתב שמי שלקח בשר מן המקולין ואפילו חתיכה חשובה

ונמצאת טריפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטריפה ואינו יודע מאי זו לקח כל מה שלקחו מן המקולין קודם שנמצאת טריפה מותר שלא נפל שם הספק בקבוע אלא לאחר שפירשו וכיון שהרוב כשירה מותר אבל ליקח מכאן ואילך אסור ואפילו חתיכה שאינה חשובה לפי שאין הכל בקיאין בזה ויטעו בין חשובה לשאינה חשובה עכ"ל ז"ל:

לחם משנה עשר חנויות תשע מוכרות בשר שחוטתה וכו'. כתב ה"ה עוד כתב שמי שלקח בשר מן המקולין וכו'. מה שהקשה על זה הקשה בעל הטורים ועיין בב"י שהוא תירץ יפה מה שתירץ דאם אינה חתיכה ראויה להתכבד מתבטלת דאפילו בחנות שיש בה אותה טרפה יש בה כשרות הרבה והיא מתבטלת ולא מיקרי קבוע והוא פשוט:

יב וכן בְּשֵׁר הַנִּמְצָא בְּיַד עֲכוּוֹיִם וְאִינוּ יְדוּעֵי מַמֵּי לֶקַח אִם הָיוּ מוֹכְרֵי הַבֶּשֶׂר יִשְׂרָאֵל מִתֵּר. זֶה הוּא דִּין תּוֹרָה. וְכִבֵּר אָסְרוּ חֲכָמִים כָּל הַבֶּשֶׂר הַנִּמְצָא בֵּין בְּשׁוֹק בֵּין בְּיַד עֲכוּוֹיִם אֶף עַל פִּי שֶׁכָּל הַשּׁוֹחֲטִין וְכָל הַמוֹכְרִין יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד אֶלָּא הַלּוֹקֵחַ בֶּשֶׂר וְהִנִּיחוֹ בְּבֵיתוֹ וְנִעְלַם מִן הָעֵין [ו] אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ בּוֹ סִימָן אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ בּוֹ טְבִיעַת עֵין וְהוּא מְכִירוֹ וְדָאֵי שֶׁהוּא זֶה אוֹ שֶׁהָיָה צָרוּר וְחָתוּם:

מגיד משנה זה הוא דין תורה וכבר אסרו חכמים וכו'. שם אמר רב בשר כיון שנתעלם מן העין אסור ופסקו הגאונים ז"ל כרב וכן דעת קצת האחרונים ז"ל והקשו עליו מהא דתשע חנויות דקתני ובנמצא הלך אחר הרוב ותירץ בנמצא ביד עכו"ם וכן הזכירו עוד זה שם ולפי סוגיא זו אע"ג דרב אסר בשר שנתעלם בנמצא ביד עכו"ם כיון שהוא בחזקת משתמר ורוב המוכרים שבעיר מוכרין בשר כשירה מותר וזה דעת רובי המפרשים ז"ל. ורבינו שכתב דכשנמצא ביד עכו"ם שאסור נראה שסמך על מ"ש בירושלמי במס' שקלים (פ"ז הל' ד') ובנמצא הולכין אחר הרוב אמר רבי יוחנן (בשר) הנמצא ביד עכו"ם כנמצא בפלטיא וכו' והוא שראו אותו יוצא ממקולין של ישראל וכו' רב נחת לתמן חמיתון מקילין וחמר עליהון אלמא משמע דטפי אסור נמצא ביד עכו"ם מנמצא בפלטיא ואין צ"ל מבשר שהניח בביתו ומצאו במקום שהניחו שאסור לדעת רב שהרי יש לחוש כשנמצא ביד עכו"ם שמא תחלתו מן האיסור הוא ואע"ג דלמיעוט לא חיישינן וסוגיין היא לעיקר דינא אבל כיון דחזינן בירושלמי דרב משום חומרא אמרה ודאי בכל גוונא היא ונמצא ביד עכו"ם נמי אסור זהו דעת רבינו ואינו מתחוור לפי גמרתנו. וכבר כתבתי שדעת הרבה

מן המפרשים לומר דבנמצא ביד עכו"ם במקום שרוב טבחי ישראל מותר ומכל מקום ראוי להחמיר בדבר: **ולא עוד וכו'.** זו היא הא דרב ואמרו בגמרא ורב היכי אכיל בשרא ואמרו (איבעית אימא) בשעתיה דלא איעלם עינא מיניה ואיבעית אימא בצירא וחתימא ואב"א דאית להו סימנא (בי פסקי). ויש מן המפרשים ז"ל שכתבו דהא דרב דוקא שהניחה במקום שעופות או שרצים יכולין להביא אחרת במקומה אבל תלאו במסמר וכיוצא בו שאי אפשר לשרץ ליטול ולהניח בכיוצא בזה מותר וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. ואפשר שאף דעת רבינו כן ממ"ש תלה כלי מלא וכו' ונשבר הכלי וכו' נראה שאם מצאו כמות שהוא אע"פ שאין לו בחתיכות סימן ולא טביעות עין מותרות. **ומ"ש רבינו שבטביעות עין מותר בכל גוונא.** מפורש בגמרא שם וכבר העלה הרמב"ן ז"ל שכל אדם נאמן לומר טביעות עין יש לי בו ואין צריך ת"ח בדוקא וזהו דעת רבינו ומ"מ צריך שידקדק יפה בדבר. ודע שיש מן האחרונים ז"ל מי שפסק כלוי דפליג אדרב ושרי בשר שנתעלם וכן דעת הרשב"א ז"ל וכתב והוא שמצאה במקום שהניחה ואם הוא בביתו אפ"י רוב טבחים נכרים ואפ"י הניחה בשוק והוא שהיו רוב טבחים ישראל אבל אם לא מצאה במקום שהניחה כיון שאינו מכירה בדין הוא לחוש ואפ"י הניח עשר ומצא ט' כיון שאין לו בהן סימן או טביעות עין עכ"ד. ודברי רבינו והגאונים עיקר להחמיר:

כסף משנה **וכן בשר הנמצא ביד עכו"ם וכו'.** ולא עוד אלא הלוקח בשר והניחו בביתו ונעלם מן העין אסור. וא"ת נראה מדברי רבינו שיותר ראוי [לאסור] בשר הנמצא ביד עכו"ם מבשר המונח בביתו כשנעלם מן העין ובגמרא משמע איפכא דכי אקשי עליה דרב דאמר בשר שנעלם אסור מדתניא רבי אומר מקולין וטבחי ישראל בשר הנמצא ביד עכו"ם מותר תירץ נמצא ביד עכו"ם שאני. וי"ל דהא דשרי נמצא ביד עכו"ם דוקא דמכרזי כי איכא טריפה והילכך ביומא דלא אכריזו בשר הנמצא ביד עכו"ם מותר. אבל רבינו מיירי באתרא דלא מכרזי דהתם ראוי להקל יותר בבשר המונח בבית ישראל שנעלם מן העין מבשר הנמצא ביד עכו"ם:

לחם משנה **זהו דין תורה.** וכבר אמרו בגמרא (דף צ"ה) אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור והקשו עליו ובנמצא הלך אחר הרוב ותירצו התם דנמצא ביד עכו"ם משמע מכאן דבנמצא ביד עכו"ם הלך אחר הרוב ובמושלך בשוק אפילו ברוב לא סגי. רבינו כתב הפך גמרא דידן בתרתי בבשר הנמצא ביד עכו"ם שהוא אסור ועוד בבשר הנמצא מושלך בשוק אלא שסמך על הירושלמי כדברי ה"ה. ומה שלא הוקשה לה"ה בדברי רבינו אלא בנמצא ביד עכו"ם יש לומר דכתב זה וה"ה למושלך בשוק שהוקשה לו אלא דבתירוץ אי מתרץ שתיהם: **ולא עוד אלא הלוקח וכו'.** כתב ה"ה ודע שיש מן האחרונים ז"ל דפסק כלוי וכו' וכתב שמצאה במקום שהניחה וכו' נראה דסובר דפלוגתא דלוי לא הוי

אלא כשמצאה במקום שהניחה אבל לא מצאה במקום שהניחה מודה לו. וק"ק דא"כ מאי האי דאמרינן בפרק גיד הנשה (דף צ"ה) דרב הוה יתיב אמברא וכו' חזיא לההוא גברא דקא מחוור רישא נפל מיניה אזל אייתי סילתא וכו' ומשם הוציאו בגמרא דרב פליג אלוי הא בהא אפילו לוי מודה דהא לא מקרי מצאה במקום שהניחה:

יג תָּלָה כָּלִי מִלֵּא חֲתִיכוֹת בְּשָׂר וְנִשְׁבֵּר הַכְּלִי וְנִפְּלוּ הַחֲתִיכוֹת לְאַרְצָא וּבָא וּמָצָא חֲתִיכוֹת וְאִין לוֹ בְּהֵן סִימָן וְלֹא טְבִיעַת עֵין הָרִי זֶה אָסוּר שְׂיֵשׁ לוֹמַר אוֹתוֹ בְּשָׂר שְׁהִיָּה בְּכָלִי גְרַרְתּוּ חִיָּה אוֹ שְׂרָץ וְזֶה בְּשָׂר אַחַר הוּא:

יד גִּיד הַנְּשָׂה מִתֵּר [א] בְּהִנָּאָה. לְפִיכָךְ מִתֵּר לְאָדָם לְשַׁלַּח לְעַכּוּ"ם יָרֵךְ שְׁגִיד הַנְּשָׂה בְּתוֹכָהּ. וְנוֹתֵן לוֹ הַיָּרֵךְ שְׁלֵמָה בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יֹאכֵל מִמֶּנָּה יִשְׂרָאֵל זֶה קָדָם שְׂיִנְטֵל הַגִּיד שְׁהָרִי מְקוֹמוֹ נִכְר. לְפִיכָךְ אִם הִיָּתָה הַיָּרֵךְ חֲתוּכָה לֹא יִתְּנָה לְעַכּוּ"ם בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל עַד שְׂיִטֵּל הַגִּיד שְׁמָא יֹאכֵל מִמֶּנָּה יִשְׂרָאֵל:

מגיד משנה **גיד הנשה מותר בהנאה וכו'.** מחלוקת תנאים הוא בפסחים פ' כל שעה (דף כ"ב) דתניא גיד הנשה מותר בהנאה דברי ר' יהודה ור' שמעון אוסר וסתם מתניי דגיד הנשה כר' יהודה דתנן שולח אדם ירך לעכו"ם שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר וידוע דר"ש ור"י הלכה כר"י וכ"ש דסתם מתניי כן ואע"ג דהתם בפרק כ"ש אמר"י בריש סוגיין מאן דאית ליה אין בגידין בנותן טעם אסר בהנאה ואנן קי"ל כמ"ד אין בגידין בנותן טעם כדאיפסיקא הלכתא בגמ' כבר תירץ הרמב"ן ז"ל דלרווחא דמילתא איתמר ההיא סוגיא אבל למסקנא גיד הנשה מותר בהנאה אפי' ת"ל אין בגידין בנותן טעם דלאו הא בהא תליא וזה דעת רבינו ועיקר: **לפיכך מותר וכו'.** במשנה שהזכרתי בסמוך ובגמ' שולח אדם לעכו"ם ירך וכו' שלמה אין חתוכה לא במאי עסקינן אילימא במקום שאין מכריזין וכו' פירוש שאין מכריזין כשנפלה טריפה במקולין לפי שכל הטבחין ישראלים ונשאו ונתנו בזה ואמרו אב"א במקום שאין מכריזין (וחתוכה לא) גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל (ויחזור וימכרנה x לישראל אחר) ואב"א משום דקא גניב ליה לדעתיה דאמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפי' דעתו של עכו"ם ע"כ נזכר בהלכות מן הגמרא. עוד יש שם ברייתא ואוקמתות בגמרא ולא נזכרו בהלכות ויש בזה דעות

למפרשים ז"ל והנראה אלי בדעת רבינו שהוא סבור דהכא במפרש שהירך מבשר כשירה הוא וכן הוא ובכה"ג יש לחוש שמא ישראל הרואה שהוא נותנו לו בחזקת כשירה והיא חתוכה סבור דודאי כשרה היא דאי לא לא הוה גניב ישראל דעתיה דאסור הוא כנזכר פ"ג מה' דעות וסבור ג"כ שגידה ניטל מפני שהיא חתוכה ואתי למזבן מיניה ואוכלה עם גידה וכבר ביאר רבינו למעלה דבשר הנמצא ביד עכו"ם אסור בכל מקום וכפי שיטתו הילכך השתא ודאי ליכא למיחש אלא בכה"ג ובכ"מ ג"כ מותר למכור להם נבלות וטריפות ואומר להן שהן נבלות או טריפות. ויש מתירין אפי' בסתם ואפי' בפני ישראל כיון שאינו אומר לו שהיא כשירה וזה דעת הרשב"א ז"ל ואפשר שאף הוא דעת רבינו שאין גניבת דעת אלא במפרש לו שהיא כשירה וכמ"ש למעלה. ודקדקו קצת מן המפרשים ז"ל מכאן שרוב המצויין אצל ניקור מומחין הן וישראל ששלח ירך חתוכה לחבירו כדרך שמחתכין אותה מנקרי בשר הרי הוא סומך עליו ואינו נמנע דאלת"ה היאך נחוש כאן שמא יקחנה ויאכלנה עם גידה והלא אפי' שלחה לו ישראל צריך לבדוק אם נטל גידה ועוד הביאו ראיות לזה ועיקר. וכתב הרשב"א ז"ל הצנועין מושכין ידיהם עד שיודע שנקר אותה בקי במלאכה עכ"ל:

כסף משנה גיד הנשה מותר בהנאה. כתב הרא"ש חכמי לוניל השיבו על דבריו ואומרים דאסור בהנאה ופלוגתא דתנאי היא וכו' דבפי' כל שעה (דף כ"א:): פריך לר' אבהו דאמר לא יאכלו איסור הנאה משמע והרי גיד הנשה דרחמנא אמר על כן לא יאכלו בני ישראל וכו' ותנן שולח אדם לעכו"ם ירך שגיד הנשה בתוכה ומשני קסבר רבי אבהו וכו' ואין הלכה כר' אבהו (וכו' ונראה שסובר הלכה כר' אבהו) ולכאורה נראה דהלכה כחזקיה דאמר לא יאכלו דוקא איסור אכילה משמע ע"כ. ואני אומר דאי אפשר לומר שטעמו של רבינו משום דלית הלכתא כר"א שהרי כתב רבינו דברי ר"א בפרק זה לקמן ואם כן ה"ל לפסוק בגיד הנשה אסור בהנאה כדאמרינן לר"א אליבא דמ"ד אין בגידין בני"ט ולפיכך צ"ל שטעמו כמ"ש הרב המגיד בשם הרמב"ן דלרווחא דמילתא איתמרא ההיא סוגיא אבל למסקנא גיד הנשה מותר בהנאה אפי' ת"ל אין בגידין בני"ט דלאו הא בהא תליא:

לחם משנה לפיכך אם היתה הירך חתוכה וכו'. דברי רבינו פשוטים בטעמם שהם כדברי הטור ביו"ד סימן ס"ה וטעם אחד לשניהם דפסקו כשנויא קמא כדכתב הרא"ש בפסקיו דלית ליה גזרה משום שיתננה וכו' אלא טעמא משום דחתיכה דעכו"ם מידע ידיע ולית טעמא דגניבת דעת במתנה דגיד ושלא בפני ישראל שולח לעכו"ם בין חתוכה בין שלמה משום דלית ליה טעמא דגזרה שמא יתננה וכו' אבל בפני ישראל שלימה ישלח מפני שמקומו ניכר אבל לא חתוכה מפני שישראל יאכל ממנה וז"ש לא יתננה בפני הישראל וכו' ולא אסר

שלא בפניו גזרה אטו בפניו ובכך דברי הטור נכונים. אבל לפי מה שנראה מדברי ה"ה דרבינו הולך בשיטת ההלכות דפוסק כלישנא בתרא קשה טובא היכי קאמר שלא יתננה בפני ישראל ואפילו שלא בפני ישראל אסור גזירה שמא יתננה ועוד למה לא נתן טעם גם כן מפני גניבת דעת וכתב טעמא שמא יאכל ממנה הישראל לבד, מיהו זה אינו קשה כל כך דנקט עיקר הטעם. גם מ"ש הנראה לי בדעת רבינו וכו' נראה דהכריחו לפרש כן מפני שרבינו כתב למעלה שכל בשר הנמצא ביד עכו"ם אסור כפי חומרת הירושלמי אע"פ שנטלה ממקולין של ישראל ואע"פ שכל השוחטין ומוכרין ישראל ולכך הוקשה דאפילו יתננה בפני ישראל אין כאן חששא כלל דודאי הישראל לא יקח כפי חומרת הירושלמי שכתב למעלה לכך הוצרך לפרש שהוא מפרש כשנתנה לו שהיא כשרה ולכך יבא הישראל ליקח, זאת ודאי כוונת הרב המגיד ז"ל אבל קשה קצת דאיך מפרש רבינו דברי הגמרא כן כיון שהגמרא לית ליה חומרת הירושלמי וכמו שאמרו למעלה ואע"ג דלא פליג עלה מ"מ לא הוזכר בגמרא ההיא חומרא ואילו היה הרב המגיד אומר דדינו של רבינו דאית ליה חומרת הירושלמי לא משכחת ליה אלא בהאי גוונא ניחא אבל אין לשונו מורה כן אלא שדבריו הם פירוש שמפרש רבינו בדברי הגמרא ובדברי הגמרא לא הוזכרה אותה חומרא כלל:

טו כָּל מְקוּם שֶׁנֶּאֱמַר בְּתוֹרָה לֹא תֹאכַל לֹא תֹאכְלוּ לֹא יֹאכְלוּ לֹא יֹאכַל אֶחָד אִסוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִסוּר הִנָּאָה בְּמִשְׁמַע עַד שִׁפְרֹט לֶךְ הַכְּתוּב כְּדָרְךָ שִׁפְרֹט לֶךְ בְּנִבְלָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-כא\)](#) 'לְגַר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאֲכָלָהּ' וְכַחֲלָב שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ [\(ויקרא ז-כד\)](#) 'יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֹאכָה'. או עד שִׁיתְּפָרֵשׁ בְּתוֹרָה שֶׁבַעל פָּה שֶׁהוּא מִתֵּר בְּהִנָּאָה. כְּגוֹן שֶׁקְצִים וְרִמְשִׁים וְדָם וְאֵיבָר מִן הַחַי וְגִיד הַנֶּשֶׁה. שֶׁכָּל אֵלוֹ מִתְּרִין בְּהִנָּאָה מִפִּי הַקְּבָלָה אֶף עַל פִּי שֶׁהוּ אִסוּרִין בְּאֲכִילָה:

מגיד משנה כל מקום וכו'. בפסחים פ' כל שעה (כ"א:): א"ר אבהו א"ר א אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה. והחלב ושאר הדברים שהזכיר רבינו מפורשים שם:

לחם משנה כל מקום שנאמר בתורה וכו'. בפרק כל שעה (דף כ"א:): אמרינן דר' אבהו אית ליה דמדפרט קרא בנבלה שמוותרת בהנאה מינה שמעינן דבכל

מקום שנאמר לא תאכל אחד איסור אכילה וכו' והיינו לר"מ אבל לרבינו יהודה דאמר דקרא דנבלה אתא לדברים ככתבם לומר דלגר בנתינה ולעכו"ם במכירה נפקא ליה מדאיצטריך קרא לומר בטרפה אותו לך אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה ואמרו שם דלר"מ איצטריך אותו להתיר בהנאה חולין שנשחטו בעזרה ור' יהודה אית ליה דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ולדידיה אתיא לדרשא דלעיל. וא"כ קשה על רבינו תרתי חדא דהוא פסק כאן כרבי אבהו ובפרק יי מהל' ע"ז כתב ואסור ליתן להם מתנת חנם וכו' או מכור לנכרי במכירה ולא בנתינה והיינו כר"י וא"כ ע"כ דרשא דאותו דריש ליה לומר דכל איסורין שבתורה (מותרין) [אסורין] בהנאה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ובפ"ב מהל' שחיטה כתב שם הרב כ"מ דאית ליה לרבינו דחולין שנשחטו בעזרה הו דאורייתא וא"כ לדבריו קשה מדידיה אדידיה. ותו קשיא למה כתב כאן לשון ר' אבהו דאמר כדרך שפרט לך הכתוב בנבלה וכו' משמע דמדהתיר קרא נבלה נפקא ליה והיינו ודאי לר"מ דלר"י לא נפקא ליה מנבלה אלא מאותו וכיון שהוא פסק כר' יהודה לא היה לו לכתוב טעמא דנבלה דהיינו לר"מ. מיהו לזה י"ל דלא כתב כן רבינו לומר דמהא נפקא ליה אלא לומר לך דאם לא פרט הכתוב היתר כמו שפרט שם אינו מותר בהנאה תדע לך דהא כתב ובחלב שנאמר בו יעשה לכל מלאכה והתם ודאי אין הכונה מדהוצרך קרא להתיר חלב דא"כ אמאי לא נפקא לן מהיתר חלב בהנאה ולמאי איצטריך בגמרא נבלה לרבי מאיר ואותו לרבי יהודה א"ו דקרא דחלב איצטריך כדכתב רש"י ז"ל בפירוש החומש בפרשת צו יעשה לכל מלאכה בא ולמד על החלב שאינו מטמא טומאת נבלות א"ו דמאי דקאמר רבינו ובחלב וכו' הכונה לומר דאם לא פרט הכתוב בהיתר הוה אסור אבל ה"ה דלא נפקא ליה מהתם ה"ה גבי נבלה דכוונתו כן. ולמה שהקשיתי ראשונה נראה ודאי דלא כהרב כ"מ דסובר רבינו חולין שנשחטו בעזרה הו דבריהם ולכך כתב שם שהם דברי קבלה בהלכות שחיטה וכן בפ"ו מהלכות אלו כתב או חולין שנשחטו בעזרה כמו שיתבאר בהלכות שחיטה ומה שהקשה הרב בעל כ"מ בפ"ב מהל' שחיטה דבפרק כסוי הדם משמע דהו דאורייתא וכו' י"ל דרבינו פסק דהוא דרבנן משום דכיון דהלכה כר"י לגבי ר"מ כדכתיבנא הא לדידיה ע"כ הו דרבנן דאותו דריש ליה (להיתר) [לאיסור] הנאה לשאר איסורין ולמה שהקשה עוד שם דרבינו כתב שם בפרק ה' מהל' אישות דהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת ולא חילק בין שאר איסורי הנאה לחולין שנשחטו בעזרה גם זו אינו קושיא בעיני דשם כתב ואפילו היא אסור בהנאה מדבריהם כגון חמץ בשעה ששית וכו' אינה מקודשת וא"כ כיון שכתב דאיסור הנאה מדבריהם אינה מקודשת דהיינו חמץ בפסח ה"ה שאר איסורין מדבריהם ואפילו חולין שנשחטו בעזרה ואע"ג דהסוגיא שבפרק האיש מקדש קשה לזה כבר כתב שם ה"ה דתירצו

המפרשים אותה הסוגיא ואם לפירוש הרב כ"מ דפליג שם על ה"ה וכן הוא דעת הר"ן שסוברין כדברי רבינו ז"ל דדוקא איסור דרבנן כי האי דחמץ הוי דאורייתא ושעות דרבנן אתי שפיר טפי דלהכי כתב רבינו שם כגון חמץ בשעה ששית לומר דשאר איסורין דרבנן היא מקודשת וא"כ קדש בחולין שנשחטו בעזרה מקודשת:

טז כָּל מֵאֵכָל שֶׁהוּא אִסוּר בַּהֲנָאָה אִם נֶהְנֶה וְלֹא אָכַל כְּגוֹן שְׂמֵכָר אוֹ נִתֵן לְעִפּוּיִם אוֹ לְכֻלָּבִים אֵינוֹ לוֹקָה. וּמִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת וְהַדְמִים מְתָרִין. וְכָל דָּבָר שֶׁאִסוּר בְּאַכִּילָה וּמְתָר בַּהֲנָאָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתָר בַּהֲנָאָה אִסוּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ סְחוּרָה וּלְכַוֵּן מְלֹאכְתּוֹ בְּדַבָּרִים אִסוּרִים חוּץ מִן הַחֵלֶב שֶׁהָרִי נֶאֱמָר בּוֹ (ויקרא ז-כד) 'יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה'. לְפִיכֵן אֵין עוֹשִׂין סְחוּרָה לֹא בְּנִבְלוֹת וְלֹא בְּטִרְפוֹת וְלֹא בְּשִׁקְצִים וְלֹא בְּרִמְשִׁים:

מגיד משנה **כל מאכל שהוא אסור בהנאה וכו'.** פרק כל שעה (פסחים דף כ"ד): כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן וכל דבר הראוי באכילה אין דרך הנאתו אלא דרך אכילה כתקנו. ועוד יתבאר פרק י"ד. ואפילו סיכה שהיא קרובה לשתייה אמרו בגמרא גבי רבינא שהיה סך בתו בפרי של ערלה במקום חולי שאין בו סכנה דלאו דרך הנאתן הוא ולפי זה הרי איסור הנאה כדין חצי שיעור שאסור מן התורה ואין לוקין עליו. **ומה שכתב רבינו והדמים מותרין.** הוא ממה שאמרו פרק האיש מקדש (דף נ"ו): המקדש בערלה ובכלאי הכרם וכו' אינה מקודשת מכרן וקדש בדמיהן (הרי זו) מקודשת וכבר נזכר זה פרק ראשון מהלכות אישות ואמרו בגמרא (דף נ"ח) מנא לן (דדמיהן מותרין) מדגלי רחמנא והיית חרם כמוהו כל שאתה מהייה הימנו הרי הוא כמוהו מכלל דכל איסורין שבתורה שרו. וכבר נזכר דין זה פרק שביעי מהלכות עכו"ם ויתבאר פרק עשירי. ויש מן המפרשים ז"ל מי שסובר שהמוכרן עצמו אסור ליהנות לו מדמיהן אבל לאחרים הוא שמותר. אבל דעת הרמב"ן ז"ל כדעת רבינו שאפילו הוא עצמו מותר בהן ואיסורא דעבד עבד וכן עיקר: **וכל דבר שאסור וכו'.** משנה במס' שביעית פ' כלל גדול (משנה ג'): **אין עושין סחורה וכו'.** דע שאין זה אלא דוקא במה שהוא אסור באכילה ואינו עומד למלאכה אבל מה שעומד למלאכה כגון חמור וגמל מותר לעשות בהן סחורה שהרי אין לחוש בהן מחמת אכילה. וכן מפורש בירושלמי בפרק מרובה:

לחם משנה כל מאכל שהוא אסור בהנאה וכו' אינו לוקה ומכין אותו מכת מרדות והדמים מותרין. כתב ה"ה ואפילו סיכה שהיא קרובה לשתיה וכו' קשה דהתם (דף כה:) גבי סך בתו בפרי של ערלה אמרינן דאפילו חולי שאין בו סכנה מותר משום דמידי דרך הנאתו קא עבידנא כלומר ואינו אסור אלא מדרבנן ובמקום חולי לא גזרו רבנן וכן פירש הרב בעל כ"מ על דברי רבינו בפ"ה מהל' יסודי התורה דאם היה איסור דאורייתא לא היה להם בגמרא להתיר במקום חולי שאין בו סכנה והכא קא מייתי ראייה דשלא בדרך הנאה דהיינו אם נהנה מדבר של אכילה שהוא איסור מן התורה ואין בו מלקות ואי דמי להתם אפילו איסור מן התורה לא ליהוי הכא. וי"ל דמה שמביא ה"ה אינו אלא דמיון קצת דודאי לא הוי כי התם דהוי שלא כדרך הנאה ממש אהני להתיר אפילו מן התורה הכא דהוי ג"כ כי האי גוונא דאין הנאתו אלא כדרך אכילתו לא ליהוי אלא מלקות אבל איסורא מיהא איכא דלא תאכלו אפילו איסור הנאה במשמע אבל לא הוי שלא כדרך הנאה ממש כי התם דמכל מקום הנאתו הנאה גמורה היא אלא שאין דרך הנאה כתקנו: **וכל דבר שאסור באכילה וכו' הצייד שנזדמנו לו וכו'.** כתב ה"ה שם בשביעית צייד חיה וכו'. נראה דאינו מפרש כפירוש הרב רבינו שמשון דסובר דפליגי ר' יהודה וחכמים בצייד דחכמים אית להו צייד דוקא ולא מי שאינו צייד ור"י אית ליה אפילו מי שאינו צייד. ופירוש זה הבין הרב"י בטי"ד בדברי הפוסקים וכתב שלכך הזכירו צייד דוקא והוקשה לו דבמקום שאין לוקחין מס מן הציידים הוי הצייד כאינש אחרינא והוצרך לתרץ דלא פליגי רבנן במילתייהו. אבל לפי דברי ה"ה א"ש טפי דנראה דהוא מפרש דפלוגתא הוי דר' יהודה אית ליה דאם אין אומנותו בכך לוקח ומוכר לכתחלה והיינו שאמר שנתמנה לפי דרכו ורבנן אוסרין ואומרין דבכל גוונא הוא אסור וכתב ה"ה דקי"ל כחכמים דבכל גוונא אינו לוקח ומוכר לכתחילה כלומר ואפילו אין דרכו בכך אסור ולכך לא חילק רבינו. ומ"ש בספר כ"מ וקי"ל כחכמים דבכל גוונא לוקח ומוכר וכו' ט"ס הוא וצ"ל אינו לוקח ומוכר:

הצייד שנזדמנו לו חיה או עוף ודג טמאים וצדן או שנצודו לו טמאים וטהורים מתר [ח] למכרו. אבל לא יכון מלאכתו [ט] לטמאים. ומתר לעשות סחורה בחלב שחלבו עפויים ואין ישראל רואהו ובגבינות העפויים וכיוצא בהן:

מגיד משנה הצייד שנזדמנו לו חיה וכו'. שם בשביעית צייד חיה עופות ודגים שנזדמנו להן מינים טמאין מותר למכרן רבי יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר ובלבד שלא תהא אומנותו בכך וחכמים אוסרין וקי"ל

כחכמים דבכל גוונא אסור ליקח לכתחלה. ומכאן אתה למד שבהמה וחיה ועופות ודגים טמאין כולם מותרין בהנאה ומה שלא הזכירו רבינו למעלה סמך לו על מ"ש כאן: **ומותר לעשות סחורה וכו'.** בתוס' בשביעית פרק פירות שביעית:

יח זה הפלל כל שאסורו מן התורה אסור לעשות בו סחורה וכל שאסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספקו בין בודאו:

מגיד משנה זה הכלל כל שאיסורו וכו'. בירושלמי בפרק מרובה:

הלכות מאכלות אסורות - פרק תשיעי

א בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאכלו מן התורה. ואסור ^[א] בהנאה. וקוברין אותו. ואפרו אסור כאפר כל הנקברין. ומי שביבשל משניהם כזית כאחד לוקה שפאמר (שמות כג-יט) (שמות לד-כו) (דברים יד-כא) 'לא תבשל גדי בחלב אמו'. וכן האוכל כזית משניהם מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד לוקה ואף על פי שלא בשל:

מגיד משנה **בשר בחלב אסור לבשלו וכו'.** זה מבואר בהרבה מקומות ומהם פרק כל הבשר (דף קט"ו) וכולהו תנאי סבירא להו כן ונחלקו שם מנא לן איסורין אלו: **וקוברין אותו וכו'.** בתמורה פ' אחרון: **ומשיבשל משניהם וכו'.** בפי' כל הבשר (דף ק"ח) חצי זית בשר וחצי זית חלב (שבשלו זה עם זה) אמר רב לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בישולו וכו' ולוי אמר אף לוקה על בישולו ופסק רבינו כלוי לגבי רב דרב ולוי הלכה כלוי: **וכן האוכל כזית וכו'.** דוקא נתבשלו כאחד אבל לא נתבשלו לא שלא אסרה תורה אלא דרך בישול. **ומ"ש רבינו שעל כזית משניהם לוקה.** כבר נתבאר בסמוך דאפילו רב מודה באכילה:

לחם משנה במקום אחר פירשתי דקדוקים בפרק זה. ועתה אני בא לכתוב הנוסף לי כעת פה: **בשר בחלב אסור לבשלו וכו' ומי שיבשל משניהם כזית כאחד לוקה שנאמר לא תבשל**. נראה שפסק כלוי לגבי רב. וא"ת לימא דפסק כרב ומאי דקאמר מי שיבשל ר"ל כזית מכל אחד ואחד דבהא מודה רב דאסור. וי"ל דמשמע ליה משום דאמר בסיפא וכן האוכל כזית משניהם כו' שנתבשלו כאחד ומשמע דאותו הכזית לבד חצי מבשר וחצי מחלב נתבשל כאחד ואפ"ה קאמר דלוקה. ויש ספרים שכתוב בדברי רבינו ומי שיבשל משניהם כזית כאחד לוקה ולפי זאת הנוסחא ברור הוא דפסק כלוי אבל לפי מקצת הנוסחאות שכתוב ומי שיבשל משניהם כאחד צ"ל כמו שכתבתי. עוד כתב ה"ה ומ"ש רבינו שעל כזית משניהם וכו' כבר נתבאר וכו'. קשה דהא בגמרא בפרק כל הבשר (דף כ"ח:) הקשו על מימרא דרב דאמר חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשולן וכו' מה נפשך אי מצטרפין אבישול נמי לילקי אי לא מצטרפין אאכילה נמי לא לילקי ותירצו לעולם לא מצטרפים ובבא מיורה גדולה ע"כ. משמע דרב לא מודה בלוקה באכילה אלא כשנתבשל ביורה גדולה הרבה חלב והרבה בשר ואח"כ לקחו ממנו חצי זית חלב וחצי זית בשר אבל אם מתחלה נתבשל חצי זית חלב וחצי זית בשר אפילו באכילה לא לקי וא"כ איך כתב דמודה רב באכילה הא רבינו איירי בכאן אפילו בכזית לבד חצי מחלב וחצי מבשר שנתבשל דפסק כלוי כדפרישית לפי הנוסחא הא' לדעת רבינו וא"כ היכי קאמר דאפי' רב מודה באכילה. וי"ל דהוא לא רצה להביא ראייה אלא דמצטרף חצי זית בשר עם חצי זית חלב ולזה קאמר דאפילו רב המיקל מודה באכילה דמצטרף וא"כ הוא הדין ללוי אפי' דאינו בא מיורה גדולה ודוחק. ולפי הנוסחא השנייה שהזכרתי בדברי רבינו י"ל דמשמע ליה להרב המגיד מלשון שנתבשלו כאחד דאיירי (בתוך) [בבא] מיורה גדולה:

ב לא שתק הכתוב מלאסור האכילה אלא מפני שאסור הבשול כלומר ואפלו בשולו אסור ואין צריך לומר אכילתו. כמו ששתק מלאסור הבת מאחר שאסור בת הבת:

מגיד משנה לא שתק הכתוב. במדרש ויקרא רבה בשני מקומות עשתה התורה וכו' שתק הכתוב מאכילת בשר וכתב בשול שתק מאיסור הבת וכתב בת הבת וכו':

לחם משנה לא שתק הכתוב וכו'. לכאורה נראה דרבינו לא פסק כשום אחד מהני תנאי ואמוראי דפרק כל הבשר (דף קט"ו) דחד מפיק אסור החלב באכילה מלא תאכל כו' וחד מלא תאכלו ואחרינא אמר לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בשול

והוא ז"ל לא כתב כאן אלא כמו שאמר בוי"ר דשתק הכתוב וכו' דהוי כמו בת
הבת ובאיסור הנאה לא כתב מלקות כלל נראה דס"ל כמאן דמפיק בפרק כל
הבשר איסור הנאה מק"ו ולכך לא לקי וכל זה ודאי הוא דבר תימה דאיך
שביק גמרא דידן ופסק כמדרש רבה. ועוד יש תימה דבמנין המצות נראה
דפסק רבינו כמ"ד לא תבשל גדי ג"פ אחד לאיסור אכילה וכו' שכתב שם
(מצוה קפ"ו) שלא לבשל בשר בחלב שנאמר לא תבשל גדי וכו' (קפ"ז) שלא
לאכול בשר בחלב וכו' שנאמר לא תבשל גדי פעם שניה מפי השמועה למדו
שהאחד לאיסור בישול והאחד לאיסור אכילה ע"כ. הרי מבואר שם כתנא
דחד לאיסור אכילה וחד לאיסור בישול וכו' והכא משמע דלא בעי קרא דלא
תבשל להכי דמפיק ליה מבישול כמו בת הבת. ועוד קשה שם למה לא מנה לא
תבשל דאיסור הנאה כיון דפסק כתנא גם כאן למה לא כתב דלוקה על איסור
הנאה. לכך נראה לי ודאי דהוא פסק כמ"ד ג"פ אחד לאיסור אכילה וכו'
כנראה ממנין המצות ומ"מ קשיא ליה לרבינו כיון דלא תבשל משמע לכאורה
דמוקמינן ליה באם אינו ענין לאיסור אכילה א"כ ודאי דלא לקי כיון דמוקי
לה באם אינו ענין כנראה מדברי x התוס' בריש פ' איזהו נשך (דף ס"א) ולכך
תירץ דמן הדין יש לאסור אכילה מכל שכן דבישול וכיון שכן בגילוי מילתא
דלא תבשל דהוי קרא יתירא סגי והוי כמו בת הבת דהכי כתב רבינו במנין
המצות (סימן של"ז) שכתב שם ולמה לא נתפרשה בתורה מפני שאסר בת הבת
שתק מן הבת ומפי השמועה למדו שאיסור הבת מגופי תורה כשאר עריות
שנאמר ערוותך היא לא תגלה ערותה ע"כ. הרי מבואר שם דכיון דאית לן
יתורא דערוותך היא אהני לן לגלויי כדי לחייב מלקות על הבת כיון דהוי כ"ש
מבת הבת הכא נמי אמרינן הכי כיון דאית לן גילויא דקרא יתירא דלא תבשל
דאתי לאסור אכילה והוי כ"ש דבישול א"כ הוי כאילו כתוב בהדיא ולכך חייב
מלקות אבל אם לא היה כתוב לא תבשל יתירא לאיסור אכילה לא הוה
מפקינן ליה מק"ו לבד דהא גבי בת הבת נמי אי לא הוה כתיב ערוותך היא
קרא יתירא לא מפקינן ליה מק"ו אבל השתא דאית לן קרא אהני לן ק"ו אבל
באיסור הנאה דלית לן ק"ו (כלומר) לא אהניא לן קרא דלא תבשל דאתא
לאיסור הנאה אלא לאיסור לבד אבל לא מלקות כיון דאתי באם אינו ענין
ולכך לא מנה איסור הנאה במנין המצות וגם כאן לא כתב דלקי. וא"ת הא
איכא ק"ו גם כאן באיסור הנאה דהשתא בישול אסירא הנאה לא כל שכן י"ל
דודאי הך הוי ק"ו ולא הוי דומיא דבת הבת דהוי אותו הענין ממש והוא יותר
מק"ו והך ק"ו דבישול לאכילה הוי דומה לבת הבת ולא הך דהנאה. זה נ"ל
לדעת רבינו:

ג אין אָסור מן התורה אֶלָּא בְּשׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׁנֵאמֹר (שמות כג-ט) (שמות לד-כו) (דברים יד-כא) 'לֹא תִבְשֵׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אֲמוֹי'. וְגַדִּי הוּא כּוֹלֵל וְלֹד הַשּׁוֹר וְלֹד הַשֶּׁה וְלֹד הָעֶז עַד שְׂיִפְרֹט וַיֹּאמֶר גְּדֵי עֲזִים וְלֹא נֶאמַר גְּדֵי בְּחֵלֶב אֲמוֹ אֶלָּא שְׂדֵבֶר הַקְּתוּב בַּהוֹנֶה. אֲבָל בְּשׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה (שְׁבִשְׁלוֹ) בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה. אוֹ בְּשׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה (שְׁבִשְׁלוֹ) בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה מִתֵּר לְבִשֵׁל וּמִתֵּרֶת בְּהִנְיָה וְאִין חִיבִין עַל אֲכִילָתוֹ מְשׁוּם בְּשׂר בְּחֵלֶב:

מגיד משנה אין אסור מן התורה וכו'. במשנה (ק"ג) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה (או) בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה מותר לבשל ומותר בהנאה ובגמ' כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע ושם (דף ק"ד) אמרו אין לי אלא בחלב אמו בחלב פרה ורחל מנין וכו' :

לחם משנה אבל בשר בהמה טהורה (שבשלו) בחלב בהמה טמאה וכו' וכן בשר חיה ועוף בין בחלב חיה וכו'. יש בכאן קושיא גדולה וחזקה עד מאד שהרי בהל' ממרים פ"ב כתב הפך זה בפירוש שכ"כ שם מהו זה שהזהירה תורה לא תוסף עליו וכו' כיצד הרי כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו וכו' שזה הכתוב אסור לבשל ולאכול בשר בחלב בין בשר בהמה בין בשר חיה וכו'. הרי ממש הפך ממ"ש כאן. ושמעתי בשם רב גדול שתירץ שמה שכתב כאן הרמב"ם וכן בשר חיה קאי לעיל וה"פ אין אסור מן התורה וכו' אבל בשר בהמה טהורה (שבשלו) בחלב טמאה ה"ז מותר לבשל. וכן בשר חיה הוא בכלל דין בשר בהמה הנזכרת לעיל שאסור לבשלו מן התורה בחלב חיה טהורה וטמאה בטהורה מותר והא דלא כייל ליה הרב בהדי בשר בהמה וכתב אין אסור מן התורה אלא בשר בהמה או בשר חיה וכו' היינו משום דבשר בהמה הוא ממשמעות הכתוב ממש שגדי משמע כל בשר בהמה עד שיפרוט ויאמר גדי עזים כמ"ש הרב אבל בשר חיה לא משמע מלשון הכתוב אלא נלמד מפי השמועה כמ"ש הרב ז"ל בהלכות ממרים ואע"ג שהכל מן התורה לא ראי זה כראי זה דזה מפשט הכתוב וזה מפי השמועה ואחריו כתב הרב דין אחר ואמר ועוף בין בחלב חיה בין בחלב בהמה אינו אסור באכילה ודייק בלישנא במ"ש מותר לבשלו ומותר בהנייה דאם כמשמעות פשט דבריו דוכן חיה קאי למטה היל"ל מותר לבשלם. וזה הדרך נראה נכון מפני שיתורצו בזה דבריו אבל מ"מ צריך ליישב משמעות דבריו כפי הנראה דוכן חיה קאי למטה מפני שראינו

שה"ה הבין כן בדבריו שכתב שפסק כר"ע וכן ראינו שהבין הרב בעל הטור ז"ל והרא"ש ז"ל כולם הבינו בדבריו כן וכן ראינו להרמב"ם עצמו שפסק בפירוש המשנה והוא דוחק. ע"כ צריך ליישב דבריו כפי מה שהבינו בו גדולי עולם והרב מהר"ר לוי בן חביב ז"ל בפסקיו סימן פ"ז (דף ק"ח) תירץ על זה תירוץ קצת דחוק יע"ש. ולי הצעיר נראה לתרץ ולומר דלעולם פסק הרב כר"ע דחיה ועוף אינו מן התורה ומ"ש בהלכות ממרים פירושו כן מפני שראינו בגמרא אליבא דר"ע דמפיק מתלתא גדי דכתיבי בקרא חד לבהמה טמאה וחד לחיה וחד לעוף על כן צ"ל דאי הוה כתיב חד גדי לחוד הוה אמינא דאתא להתיר הדבר יותר קרוב אל הסברא והוא עוף כמבואר כאן בדברי הרב המגיד שראוי להתירו יותר מבהמה טמאה שכן כתב ולא יפו כחם מבשר בהמה כו' ובודאי שהעוף גרוע מחיה שהרי ר"י הגלילי דפליג בחיה מודה בעוף ולכן היינו אומרים דאתא לעוף ותשאר חיה באיסור וכן חלב בהמה טהורה עם טמאה דלא שרינן להו אלא משום תרי גדי אחריני דכתיבי בקרא וכיון דלר"ע אי הוה כתיב חד גדי לחוד היינו מתירים עוף לבד לכן כתב בהלי' ממרים לשום משל על הגריעות ועל ההוספה ואמר כיצד הרי כתוב בתורה כלומר כשנאמר שאינו כתוב בתורה אלא חד קרא לחוד שהוא לא תבשל גדי בחלב אמו מפני השמועה למדו שזה הכתוב לחוד אסר לבשל בשר בהמה ובשר חיה דהרי לא התיר הכתוב בשר חיה אלא בגדי אחרינא ואי לא הוה כתיב אלא חד גדי נשאר חיה באיסור אם יבאו ב"ד ויאמרו להתיר החיה אין שומעין להם מפני שאינו כתוב בתורה אלא חד גדי לחוד והם מתירים מסברתם לכך אין שומעין להם וזהו שכיון הרב בלשונו במ"ש מפי השמועה למדו שזה הכתוב בלשון שזה הכתוב משמע כדפרישית וכיון דכוונת הרמב"ם איננה לומר כאן דין בשר בחלב דכבר נתפרש בהלכות מאכלות אסורות מפני זה לא חש אלא לשום משל לבאר הגריעות וההוספה דהמשל הוא אפילו לפי סברת ר"ע ואשמעין הרב בשומו משל זה דאע"פ שאינו מפורש בתורה הפך דבריהם ולא דבר שנראה מפשט הכתוב כמו אם היו אומרים דדוקא גדי אבל שום בהמה אחרת לא דזה ודאי הפך הנראה מפשט הכתוב הוא דפשט הכתוב הוא דכל מקום שנאמר גדי הכל במשמע עד שיפרוט ויאמר גדי עזים אלא אפי' כאן שאומרים הפך השמועה אין שומעין להם כלל מפני שהוא גריעות בתורה שבעל פה והרב כתב לעיל דאין לגרוע לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבע"פ:

ד וְכֵן בְּשֵׁר חֲזָה וְעוֹף בֵּין בְּחֵלֵב חֲזָה בֵּין בְּחֵלֵב בְּהֵמָה אֵינוֹ אֲסוּר בְּאֲכִילָה מִן הַתּוֹרָה לְפִיכֹד מִתֵּר לְבַשְׁלוֹ וּמִתֵּר בְּהִנְיָה. וְאֲסוּר בְּאֲכִילָה מִדְּבָרֵי סוּפְרִים כְּדִי שְׁלֵא יִפְשְׁעוּ הָעַם וְיָבוֹאוּ לִיְדֵי אֲסוּר בְּשֵׁר בְּחֵלֵב שֶׁל תּוֹרָה וְיֵאָכְלוּ בְּשֵׁר בְּהֵמָה טְהוֹרָה

בַּחֲלֵב בְּהֶמָּה טְהוֹרָה. שְׁהָרִי אֵין מִשְׁמַע הַכָּתוּב אֶלָּא גְּדִי בַּחֲלֵב
אִמּוֹ מִמֶּשׁ. לְפִיכֶן אֶסְרוּ כָּל בֶּשֶׂר בַּחֲלֵב :

מגיד משנה **וכן בשר וכו'.** במשנה תחלת הפרק (דף ק"ג): כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ובגמי' כמאן דלא כר' עקיבא דאי ר' עקיבא הא אמר חיה ועוף אינו מן התורה ותירץ רב אשי ה"ק כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים חוץ מבשר דגים וחגבים שאינן לא מדברי תורה ולא מד"ס ומפרש רבינו דהאי לבשל לאכול הוא ולישנא דקרא דנקט דאי בבישול בלא אכילה לא נאסרו חיה ועוף אפי' מדבריהם שלא אסרו אותם אלא באכילה בלבד מפני אכילת בשר בהמה המצוי אבל בבישול והנאה לא נאסרו ולא יפו כחם מבשר בהמה טהורה עם חלב טמאה שמוותרין בבישול ובהנאה כנזכר למעלה אלמא לא גזרו בישול והנאה אטו בישול והנאה ואין הגזירה אלא על אכילה בלבד ואע"פ שיש לדחות דשאני התם שיש אחד מהם כבר אסור באכילה ואין לחוש שמא יאכלם אבל בחיה ועוף בחלב שכל אחד בפני עצמו היתר גזרו על הבישול ועל ההנאה שמא יבא לידי איסור אכילה וכשם שגזרו באיסור העלאה על השלחן כמו שיתבאר בפ' זה וכאלה חדא גזירה היא זהו דעת רבינו שלא נאסרו אלא באכילה בלבד :

כסף משנה **וכן בשר חיה ועוף אינו אסור באכילה מן התורה.** בפ"ב מהלכות ממרים כתב דבשר חיה הוא מן התורה ושם אכתוב בזה :

לחם משנה **וכן בשר חיה ועוף וכו'.** כתב ה"ה וכשם שגזרו באיסור העלאה על השלחן. קשה דמשמע מדברי ה"ה דגזרו איסור העלאה על השלחן דחיה ועוף עם גבינה אטו אכילה ואכילה דחיה ועוף עם גבינה אטו אכילה דבהמה ובר"פ כל הבשר לא משמע הכי דגזרינן העלאה אטו אכילה אלא העלאה דבשר עוף עם גבינה אטו העלאה דבשר בהמה עם גבינה ואותה העלאה גזרו אטו אכילה. וי"ל דמ"מ הרי הוי גזירה לגזירה ומשום הכי מייתי ראייה שפיר אע"פ שאפשר לדחות העלאה אטו העלאה איכא למיגזר טפי להא דאדרבא נימא בשול והנאה בעוף וגבינה אטו אכילה דעוף וגבינה אית לן למיגזר טפי דהוי כולה בעוף : **וכן בשר חיה ועוף וכו'.** הוא פסק כתירוצא דרב אשי דאמר בריש כל הבשר (דף ק"ד) כולה ר"ע היא וכו' וא"ת הא לא איצטריך תירוצא דרב אשי אלא לפרוקי קושיא דכמאן דלא כר"ע והך קושיא ליתא אלא אי אית לן סברת רב יוסף דקאמר לקמן דלא גזרינן גזירה לגזירה וכדכתבו שם התוס' משום דסמך אסיפא וכו' וא"כ רבינו דלית ליה סברא דרב יוסף דגזרינן העלאה אטו אכילה א"כ איך פסק כהך תירוצא דליתיה אלא אליבא דרב יוסף. מיהו לזה יש לומר דרבינו ס"ל כאין לומר שכתבו שם התוס' דדייק

מדקתני כל הבשר דמשמע כל הבשר שוה ואע"ג דדחו הנודר מן הבשר אין כל הבשר שוה. י"ל לדעת רבנו דשאני הכא דקאמר כל וכיון דאמר כל משמע דהכלל הוי בענין אחד אבל התם לא אמר אלא הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וכו' ור"ל בדגים וחגבים הוא היתר גמור אבל בשאר בשר יש מדאורייתא ויש מדרבנן כגון בשר עוף. אבל מ"מ קשה לפירוש התוס' דאיך קאמרי דהך קושיא הוי משום דסמך אדרב יוסף דא"כ כשתירץ רב אשי אמר כולה ר"ע וכו' הא הוא לא תירץ אלא לשון כל ואיך תירץ קושיא דרב יוסף דהא קאמר אסור להעלות ואכל בשר קאי ואי ס"ד כרבנן אכילה גופה וכו' כדפירש רב יוסף. ולכן נ"ל כוונת התוס' דלא פריך גמ' אלא משום דאית ליה תרתי חדא לישנא דכל וחדא קושיא דרב יוסף וז"ש דסמך כלומר סמך אהא אבל הקושיא היא ג"כ מלישנא דכל וכדתירץ לישנא דכל נשאר לבד קושיא דרב יוסף ולא הוי כלל משום דמכחישין ליה דאמרינן דגזרינן גזירה לגזירה דהשתא לא מסייע ליה לישנא דכל וכד הוא מסייע ליה הוא דהוה מקשינן ובזה פירוש רבינו והתוס' הם שוים. כתב ה"ה ולא יפו כחם וכו' ואין הגזירה על אכילה וכו' נראה דהטעם הוא דבאכילה הוא שהוא תאוה לאכול גזרו שלא יבוא לעשות אבל לא גזרו בישול דאין זה דבר תאוה כלל וכן הנאה אינו נראה תאוה כמו אכילה ויורה היתר לעצמו באכילה כיון שהוא תאב לאכול. זה מצאתי בקונטרס אחד:

ה דגים וחגבים מתר לאכלן בְּחֵלֶב. וְהַשּׁוֹחֵט עוֹף וְנִמְצָא בּוֹ בַּיּוֹצִים ^[ב] גְּמוּרוֹת מִתֵּר לְאָכְלוֹ בְּחֵלֶב:

מגיד משנה דגים וחגבים וכו'. כבר נתבאר זה בסמוך: והשוחט עוף וכו'. ברייתא פ"ק דיו"ט (דף ז') נזכרת כאן בהלכות השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב רבי יעקב אומר אם היו מעורות בגידים אסורות וק"ל כתי"ק ומשמע דתי"ק אפי' מעורות בגידים שרי כיון שנגמרה. וכתב הרשב"א ז"ל איזו היא ביצה גמורה כל שיש לה חלבון וחלמון אע"פ שמעורות בגידין אין לה אלא חלמון עדיין היא בשר וכגוף העוף ואסור לאכלה בחלב. עוד כתב שכל שאין לה חלבון הרי היא טעונה מליחה לקדרה כדן בשר:

ו הַמְעֵשֶׂן וְהַמְבַשֵּׁל בְּחֵמֵי טְבֵרְיָא וְכִיּוֹצֵא בְּהוֹן אֵין לֹקִין עֲלָיו. וְכֵן הַמְבַשֵּׁל בְּשֵׁר בְּמֵי חֵלֶב אוֹ בְּחֵלֶב מִתָּה אוֹ בְּחֵלֶב זָכָר אוֹ שְׂבִשֵּׁל דָּם בְּחֵלֶב פְּטוּר וְאֵינוֹ לֹקֵה עַל אֲכִילָתוֹ מְשׁוּם בְּשֵׁר

בְּחֶלֶב. אֲבָל הַמִּבְשֵׁל בְּשֵׁר מֵתָה אוֹ חֶלֶב וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן בְּחֶלֶב לֹקֵה
עַל בְּשׂוּלוֹ וְאֵינּוּ לֹקֵה עַל אֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם בְּשֵׁר בְּחֶלֶב. שְׂאִין
אִסּוּר בְּשֵׁר בְּחֶלֶב חָל עַל אִסּוּר נְבִלָה אוֹ אִסּוּר חֶלֶב. שְׂאִין כָּאֵן
לֹא אִסּוּר כּוֹלֵל וְלֹא אִסּוּר מוֹסִיף וְלֹא אִסּוּר בֵּת אַחַת :

מגיד משנה **המעושן והמבושל וכו'.** המעושן בעיא דלא איפשיטא בירושלמי
בנדרים פרק הנודר מן המבושל וידוע שספק תורה להחמיר ואין לוקין עליו.
והמבושל בחמי טבריא וכו' ג"כ נראה שם שהוא שוה למעושן ולגבי שבת
שהמבשל בחמי טבריא פטור כנזכר בה' שבת: **וכן המבשל בשר במי חלב**
וכו'. בפרק כל הבשר (דף קי"ד) ברייתא המבשל במי חלב פטור דם שבשלו
בחלב פטור ואמרו שם (דף קי"ג): אמר שמואל וכו' גדי להוציא את הדם וכו'
בחלב אמו ולא בחלב זכר בחלב אמו ולא בחלב שחוטה ובכל אלו נראה שסבור
רבינו שהוא פטור אבל אסור וכן עיקר. ויתבאר דין חלב שחוטה מדין הכחל:
אבל המבשל בשר מתה וכו'. שם איתמר המבשל חלב בחלב (ואכלו) רב אמי
ורב אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה. פירוש משום בשר בחלב ואמרו
שם לימא באיסור חל על איסור קמיפלגי ודחו דכ"ע אין איסור חל על איסור
ואאכילה כ"ע לא פליגי דלא לקי כ"פ בבשול מ"ד לוקה חד איסורא הוא ומ"ד
אינו לוקה להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בשול כיון דאאכילה לא לקי
אבשול נמי לא לקי ואב"ע אבשול כ"ע לא פליגי דלקי כי פליגי אאכילה מ"ד
אינו לוקה דהא אין אחע"א ומ"ד לקי להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון
בשול כיון דעל בישול לקי על אכילה נמי לקי ואב"א מר אמר חדא פי' מ"ד
לוקה בבישול ומר אמר חדא אאכילה לא לקי ולא פליגי. ופסק רבינו כן
שלוקה בבישול ולא באכילה משום בשר בחלב דאין אחע"א כל שאינו כולל
או מוסיף או בת אחת וכבר נזכר ענינן פרק י"ז מהלכות איסורי ביאה וה"ה
למתה שאין לוקה באכילה משום בשר בחלב דלא חייל איסור נבלה ודלא
כשמואל דאמר גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה דס"ל לפום לישנא
בתרא בגמרא דבכל דוכתא אחע"א ולא קי"ל הכי:

לחם משנה **המעושן והמבושל בחמי טבריא וכו'.** בטור יורה דעה סימן פ"ז
כתב הטור כתב הרמב"ם המבשל בחמי טבריא וכו' וכתב שם הרב"י ז"ל
ורבינו ז"ל איתר החלוקה וכו' ובאותה חלוקה שכתב הרמב"ם קאי למבשל
בשר מתה בחלב ולדם שבשלו בחלב דלוקה על זה משום דם וכו'. מ"ש דקאי
למבשל בשר מתה כו' לא הבנתי זה דהך חלוקה לא הזכירה רבינו אלא חלב
מתה ודם שבשל בחלב ובהני הוא דאמר דפטור על הבישול ועל האכילה לא
לקי משום בשר בחלב אבל בבשר מתה חייב על הבישול והענינים חלוקים
והטור מ"ש דפטור היינו דמבשל בחלב מתה. ואם נאמר דהוא ט"ס וצ"ל

בדברי הרב"י ז"ל חלב מתה ועל זה קאמר דקאי אין לוקה משום בשר בחלב משמע דמשום נבלה לקי לא היא דהא רבינו ז"ל בפ"ג כתב דחלב הטמאים אינו לוקה עליהם אם לא שנאמר דיש חילוק בין חלב הטמאים לחלב הנבלה דחלב נבלה לקי עלה משום נבלה אבל בחלב הטמאים לא דכתיב מבשרם לא תאכלו כדכתב רבינו שם דמשמע הבשר דוקא. ומה שכתב כאן הרב המגיד ז"ל ולגבי שבת שהמבשל וכו' נראה דהוקשה לו למה המבשל בחמי טבריא אינו לוקה כיון דהוא מבשל ותירץ דכיון דגבי שבת פטור אי"כ אין לנו לומר כאן דלקי: **וכן המבשל בשר במי חלב וכו' או שבשל דם בחלב פטור ואינו לוקה.** נראה דכיון דרבינו פסק כר"ע דאייתרו תלתא גדי חד למעוטי חיה וחד למעוטי עוף וחד למעוטי בהמה טמאה ודרשות דדריש שמואל דהיינו גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה גדי לרבות את השליל גדי להוציא את הדם גדי להוציא את הטמאה גדי להוציא את השליא דרבינו דפסק כר' עקיבא ופסק דאין איסור חל על איסור אית לן לומר דרבי עקיבא סבירא ליה דלא דרשינן הני דרשות דדריש שמואל כי היכי דלייתרו ליה תלתא קראי לעוף וחיה ובהמה טמאה ואית ליה דחלב ומתה לא מרבינן דאדרבה אית לן לומר דאין איסור חל על איסור וא"כ ודאי לא אתא קרא להכי ומהאי טעמא נמי לא אתא למעוטי דם דפשיטא דאין איסור חל על איסור ולהוציא את השליא נמי לא צריך קרא דפירשא בעלמא הוא ולרבות את השליל נמי לא צריך קרא דגדי מעליא הוא אייתרו להו תלתא לדרשא דר"ע. וא"ת והיכי אמרת דאתי חד לבהמה טמאה הא ודאי להא לא צריך קרא דפשיטא דאין איסור חל על איסור וכדכתב רש"י ז"ל בפ' כל הבשר (דף קי"ג) וז"ל דאילו למעוטי דם וטמאה לא איצטריך קרא דכיון דאין איסור חע"א מה"ת לן דליתסרו דבעי קרא למעוטינהו. וז"ל דסובר רבינו דאתי למעוטי איסור בישול בחלב עם בשר טמאה דלא תימא איכא איסורא בבישול דהתם ליכא למימר אין איסור חע"א דאין איסור בבשר טמאה אלא באכילתה בלבד וכיון שכן הוה אמינא דעבר אאיסור בישול קמ"ל. וא"ת אי"כ נימא דאתא קרא למעט חלב מתה שאסור לבשל בחלב ואתא קרא למעוטי איסור בישול דליכא למימר אין אחע"א דאין איסור בבישול בחלב מתה אלא באכילה בלבד ואשמעינן קרא דאין איסור בבישול בחלב מתה. וז"ל דטפי אית לן לאוקומי למעוטי איסור בישול חלב בבשר טמאה אבל בבשר מתה בחלב מסתברא ליה דלקי על בישולו ולא לקי על אכילתו וכדכתב רבינו לקמן (ליכא) אי"כ למדנו מכל מ"ש דכל מ"ש כאן ה"ה גדי להוציא את הדם וכן מ"ש גדי לרבות את השליל וכן מ"ש גדי להוציא את השליא כולהו לאו דוקא דלדעת רבינו מפיק להו מגדי דזה א"א כדכתיבנא דע"כ צריך אתה לומר דאייתרו להו תלתא גדי לדרשא דר"ע אלא דה"ה לי שנא דשמואל נקט וכי היכי דשמואל עצמו לא דייק בכולהו דהא אע"ג דאמר גדי להוציא את השליא לאו דוקא מגדי מפיק ליה דשליא פירשא

בעלמא כו' וכן חלב ומתה מחד קרא נפקי ודס לא צריך קרא וכמ"ש שם ה"ינ אמרינן דה"ה לא דק למנקט הדרשות לפי דעת רבינו אלא כלישנא דקאמר שמואל נקיט ואתי. וא"ת כיון דליכא קרא לא למעט דס ולא להוציא את השליא כדכתיבנא מנא ליה לרבינו דבדס ושליא הוי פטור דמשמע פטור אבל אסור וכדכתב ה"ה ובכל אלו נראה שסבר רבינו פטור אבל אסור בשלמא בחלב זכר וחלב שחוטה אית ליה פטור דמדאיצטריך קרא למעט בחלב אמו ולא בחלב זכר בחלב אמו ולא בחלב שחוטה משמע דהוה ס"ד דנכנס באיסור הלאו וכי מעטינהו קרא לא מעטינהו אלא מאיסור לאו אבל איסורא מיהא איכא אבל הני דהם דס ושליא דלא אתא קרא להכי מנא ליה לרבינו דפטור אבל אסור. ועוד אם כוונת ה"ה באומרו ובכל אלו נראה שסבור רבינו פטור אבל אסור וכו' הוי כדמשמע לכאורה מדבריו דהוי מדהוצרך קרא למעוטינהו כדכתיבנא א"כ לעיל גבי בישול חלב טמאה ובשר טהורה למה כתב מותר לבשל דמשמע אפילו לכתחילה הא נמי מיעט קרא התם בחלב אמו ולא בחלב טמאה דהא תלתא חלב אמו איכא מיותרים וחד אתא למעט חלב טמאה א"כ היה לו לרבינו לכתוב שם דהוי פטור אבל אסור כמ"ש גבי חלב זכר וחלב שחוטה: **שאינ כאן לא איסור כולל וכו'.** וא"ת הא איכא איסור מוסיף דנתוסף בו איסור הנאה דכיון דבשלו בחלב איתסר אפילו בהנאה. והתוס' בפרק גיד הנשה (דף ק"ה) הרגישו קושיא זו במאי דפריך בגמרא וסבר שמואל אחע"א דמאי פריך נימא דשאני הכא דהוי איסור מוסיף דאיכא איסור הנאה דבשר בחלב וכדכתיבנא ותירצו דאיסור הנאה לא הוי איסור מוסיף אלא איסור חמור בעלמא. אבל רבינו לא ס"ל הכי דהא כתב בסוף פ"ד מהלכות אלו ולמה חל כאן איסור וכו' הקדישה נאסר חלבה בהנאה ומתוך שנוסף בה איסור הנאה נוסף בה איסור קדשים הרי דקרי ליה מוסיף. וי"ל דהכא באיסור הנאה ליכא לאו כדכתיבנא לעיל ולא לקי עליה אלא איסורא בעלמא כיון דאפקיה רחמנא באם אינו ענין וא"כ לא אמרינן מיגו דאיתוסף ביה איסור הנאה נוסף עליו איסור אכילה דבשר בחלב דהוי לאו גמור ואיכא מלקות. וסובר רבינו דאין לנו להביא באיסור מוסיף אלא איסור אחר דומיא דאיסור הנוסף אבל הכא שהוא חמור הרבה ממנו לא וכיון דבאיסור הנוסף ליכא מלקות והוא קל לא מייתנין לאיסור אכילה דבשר בחלב. ודוחק:

א הַמְבִשֵׁל שְׁלִיל בְּחֶלֶב חֵיב וְכֵן הָאוֹכֵלוֹ. אֲבָל הַמְבִשֵׁל שְׁלִיא אוֹ עוֹר וְגִידִין וְעֶצְמוֹת וְעֶקְרֵי קַרְנִים וְטַלְפִּים הֶרְפִּים בְּחֶלֶב פֶּטוּר. וְכֵן הָאוֹכֵלֶן פֶּטוּר:

מגיד משנה **המבשל שליל בחלב חייב וכו'.** שם גדי לרבות את השליל: **אבל המבשל שליא וכו'.** שם גדי להוציא את השליא. ובברייתא העצמות והגידים והקרנים והטלפים והצפרנים שבשלן בחלב פטור וה"ה ודאי לעור:

ח בָּשָׂר שֶׁנֶּפֶל לְתוֹךְ הַחֵלֶב או חֵלֶב שֶׁנֶּפֶל לְתוֹךְ הַבָּשָׂר וְנִתְבַּשַׁל עִמּוֹ שְׁעוּרוֹ בְּנוֹתָן טַעַם. כִּי צָד. חֲתִיכָה שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנֶּפְלָה ^[ג] לְקִדְרָה רוֹתַחַת שֶׁל חֵלֶב. טוֹעֵם הַנְּכָרִי אֶת הַקִּדְרָה. אִם אָמַר שְׂיֵשׁ בָּהּ טַעַם בָּשָׂר אָסוּרָה. וְאִם לֹא מִתְּרַת. וְאוֹתָהּ חֲתִיכָה אָסוּרָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים שֶׁקָּדַם וְהוֹצִיא אֶת הַחֲתִיכָה קָדַם שֶׁתְּפֹלֵט חֵלֶב שֶׁבִּלְעָה. אָבֵל אִם לֹא סִלַּק מְשַׁעְרִים אוֹתָהּ בְּשָׂשִׁים מִפְּנֵי שֶׁהַחֵלֶב שֶׁנִּבְּלָע בָּהּ וְנִאָסַר יֵצֵא וְנִתְעָרַב עִם שְׂאֵר הַחֵלֶב:

מגיד משנה **בשר שנפל וכו'.** שם (דף ק"ח) טפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה אסור ניער את הקדרה אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה אסורה ובגמ' אמר רב כיון שנתנה טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה ואוקמוה כר"י דאמר מין במינו לא בטיל וקסבר אפשר לסוחטו אסור דאיתמר רב ור' חנינא ור' יוחנן דאמרי אפשר לסוחטו אסור והקשו וסבר רב אפשר לסוחטו אסור והא איתמר כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב אמר רב בשר אסור וחלב מותר ואי ס"ד אפשר לסוחטו אסור חלב אמאי מותר ותירצו במסקנא הבי"ע כגון שנפל לתוך יורה רותחת דמבלע בלע מפלט לא פליט והקשו סוף סוף כי ניח הדר פליט ותירצו בשקדם וסילקו. עוד שם ואפשר לסוחטו עצמו תנאי היא דתניא טפת חלב שנפלה על החתיכה כיון שנתנה טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה (דברי ר"י) וחכמים אומרים עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות אמר רבי נראין דברי ר"י בשלא ניער ולא כסה ודברי חכמים בשניער וכסה ואמרו מאי לא ניער ולא כסה אילימא (לא ניער כלל ולא כסה כלל) מבלע בלע מפלט לא פלט ואלא לא ניער תחלה אלא בסוף ולא כסה בתחלה אלא בסוף אמאי הא בלע והא פליט ותירצו קסבר רבי אפשר לסוחטו אסור ואמרו מכלל דר"י סבר כי ניער מתחלה ועד סוף (וכסה מתחילה ועד סוף) אסור אמאי (הא לא בלע כלל) ותירצו אימא לא ניער יפה יפה (ולא כסה יפה יפה) ודברי חכמים בשניער וכסה (מאי ניער ומאי כסה אילימא ניער בסוף ולא ניער בתחלה וכסה בסוף ולא כסה בתחילה האמרת נראין דברי ר"י בהא אלא) ניער מתחילה ועד סוף

(וכסה מתחילה ועד סוף) מכלל דרבנן סברי (אפילו) ניער בסוף ולא ניער בתחילה (כסה בסוף ולא כסה בתחלה) מותר אלמא קסברי (רבנן) אפשר לסוחטו מותר ע"כ בגמרא. ודע שדעת רבינו והרבה מן הפוסקים ז"ל שאין הלכה כרב במאי דס"ל כר"י דאמר מין במינו לא בטיל אלא כרבנן דאמרי מין במינו בסי'. וכל מה שנזכר בסוגיא שהוא אוסר לדעת רב אפי' בכמה אוסר לדין בששים וקי"ל אפשר לסוחטו אסור וכרבי דס"ל הכין וכרב ור"י ור' חנינא. ופירוש אפשר לסוחטו הוא דאפי' אפשר (לך) לסחוט כל האיסור שבו לגמרי ע"י פליטה שבסוף אסור מפני שהחתיכה עצמה נעשית נבילה כיון שלא ניער תחלה ולא כסה ולדברי רב אוסרת כל השאר אפי' הן כמה ולדין צריך ששים כנגד כולה ומ"ד אפשר לסוחטו מותר דס"ל דאין צריך אלא ששים כנגד החלב שהרי הוא נסחט ומתפשט בכל ולא אמרינן חתיכה נעשית נבילה. ועתה אבאר דברי רבינו. **מ"ש בשר שנפל לתוך וכו' כיצד חתיכה של בשר וכו'.** זהו מימרא דרב דאמר כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב בשר אסור וחלב מותר פי' בשאין בו נותן טעם וה"ל מין בשאינו מינו ואיכא למיקם אטעמא ע"י נכרי וכמו שיתבאר פט"ו ושם הזכיר אם צריך קפילא או סומכין על כל נכרי בזה. **ומ"ש בד"א שקדם והוציא את החתיכה וכו'.** הוא מן הסוגיא שהזכרתי ואי אמרת אפשר לסוחטו אסור חלב אמאי שרי פירוש לרב לעולם אפי' בכמה ליתסר ולדין בששים ותירצו בשקדם וסלקו הא לא סלקו הרי הוא פולט מה שבלע וחוזר ואוסר לרב בכמה ולדין בששים וא"א למיקם אטעמא דהא מין במינו הוא שהחלב הנפלט הוא שחוזר ואוסר שנעשה כנבלה מה שבלע בבשר ולא נתבאר בדברי רבינו באיזה שיעור שישהא שם נאמר שחוזר ופולט. ויש מן המפרשים ז"ל שפירשו כי ניח הדר פליט כי ניח מרתיחתו וכל זמן שהוא רותח אינו פולט מה שבלע אע"פ שפולט של עצמו קודם לכן. וי"מ כי ניח מבליעתו הדר פליט. ולפי פירוש זה לא נתבאר בגמרא שיעור זה ואפשר שכן הוא דעת רבינו ואין זה תלוי אלא באומד הדעת:

כסף משנה **בשר שנפל לתוך החלב וכו'.** יש לדקדק למה הוצרך ליתן טעם לבשלא סילק שמשערים אותם בששים מפני שהחלב שנבלע בה ונאסר יצא ונתערב עם השאר דטעם זה לא איצטריך אלא למאן דאסר לה אפילו באלף משום דמין במינו לא בטיל אבל לרבינו שפסק כמ"ד מין במינו בטיל לא הוה צריך להאי טעמא אלא לסתום ולכתוב משערין אותה בששים, ואפשר שהוצרך לטעם זה משום דאי לאו הכי אפילו לא קדם וסילקו ה"ל למשרייה ע"י טעימת קפילא ארמאה שיאמר שאין בו טעם בשר אבל השתא שאנו אוסרים אותו מפני שהחלב שנבלע בבשר ונאסר יצא ונתערב עם שאר החלב ה"ל מין במינו וא"א למיקם אטעמא:

ט נִפְל חֶלֶב לְתוֹךְ קִדְרָה שֶׁל בֶּשֶׂר טוֹעֵמִין אֶת הַחֲתִיכָה שֶׁנִּפְּל עֲלֶיהָ חֶלֶב. אִם אֵין בָּהּ טַעַם חֶלֶב [ד] הַכֹּל מֵתָר. וְאִם יֵשׁ בַּחֲתִיכָה טַעַם חֶלֶב אֵף עַל פִּי שְׂאֵם תִּסְחַט הַחֲתִיכָה לֹא יִשָּׂאָר בָּהּ טַעַם. הוֹאִיל [ה] וַיֵּשׁ בָּהּ עֵתָה טַעַם חֶלֶב נֶאֱסָרָה אוֹתָהּ חֲתִיכָה. וּמִשְׁעָרִין [ו] בְּכֻלָּהּ אִם הָיָה בְּכֹל שְׂיֵשׁ בְּקִדְרָה מִן הַחֲתִיכוֹת וְהִיָּרַק וְהִמְרַק וְהִתְבָּלִין כְּדִי שְׂתִהְיֶה חֲתִיכָה זֶה אֶחָד מִשְׂשִׂיִם מִן הַכֹּל הַחֲתִיכָה אֲסוּרָה וְהִשָּׂאָר מֵתָר :

מגיד משנה ומ"ש נפל חלב לתוך הקדרה וכו'. זהו דין המשנה דקתני אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה הא אין בה נותן טעם בחתיכה הכל מותר ופשוט הוא וחלב בבשר אפשר למיקם אטעמא. ומ"ש ואם יש בחתיכה טעם חלב וכו'. זו היא מימרא דרב דאמר כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות מפני שהן מינה ולדידן צריך ששים בכל החתיכה כנזכר למעלה דחתיכה עצמה נעשית נבילה ואם יש ששים כנגד כולה היא אסורה והשאר מותר ואם לאו הכל אסור :

לחם משנה אבל אם ניער מתחלה ועד סוף. לתרץ קושית הטור שהקשה על רבינו דדי בניעור של תחלה ולמה לי ניעור דבסוף נ"ל לומר דרבינו נקטיה לרבנותא דהיכא דאיכא ניעור לבסוף איכא למימר דהניעור שעשה ראשונה לא ניער יפה ובלעה ובניעור שעשה לבסוף פלטה וכדכתב רש"י ז"ל בגמרא גבי אימור לא ניער יפה יפה שמא לא ניער תחלה יפה ובלעה ואח"כ פלטה כשניער בסוף אבל אם לא היה ניעור לבסוף היינו יכולים לומר דודאי דבטל הוא דאם הניעור היה ניעור יפה פשטה בכולה ואם לא ניער יפה ואין הניעור ניעור לא פשטה בכל הקדרה ולא פלטה והשאר מותרת קמ"ל דאע"ג דניער לבסוף דאיכא למימר לחומרא דהניעור ראשון לא היה טוב והאחרון היה טוב ותיאסר קמ"ל דמותר והרי זה בנותן טעם. ועל מ"ש ה"ה ז"ל וזה דעת הראב"ד ז"ל ונדחק הרבה בפירוש הסוגיא וכו' קשה שהוא כתב בשם הראב"ד ז"ל לעיל דלדברי הכל אם לא ניער כלל אין שאר החתיכות נאסרות ולכך יש להגיה וכן דעת הר"א ז"ל והוא רבינו אהרן הלוי : **בשר שנפל לתוך החלב וכו'.** בד"א בשלא ניער וכו'. לכאורה נראה דלהתירה בנותן טעם בעינן שניער בתחילה לבד וכבר השיג עליו הרב בעל הטורים ואפשר דטעמו משום דבגמרא אמרו מתחילה ועד סוף משמע ליה לרבינו דהכי הוא דוקא וכדכתב הרב"י ז"ל. ומה שאמר בשלא ניער הקדרה מתחילה אלא בסוף אינו ר"ל דאי ניער בתחילה סגי אלא ה"ק אם ניער בסוף ולא בתחלה דעבד חד מינייהו וה"ה ניער בתחילה ולא בסוף לא מהני אלא בעינן תרתני וכן הוא מפרש מ"ש

בגמרא לא ניער בתחילה אלא בסוף כדי שיסכים עם מ"ש מתחלה ועד סוף. והרב מהר"ר ׳ חביב לא פירש כן כמו שנראה מדברי הרב"י: **ועל מ"ש רבינו נוער את הקדרה וכו'** אין להקשות דהא הוא מבטל איסור לכתחילה דכבר תירץ ה"ה שכיון שאינו יודע איזו חתיכה אין לומר נעשית נבלה וכו', והרב מהר"ר בן חביב ז"ל תירץ בע"א. כתב ה"ה ואפשר שרבינו סבור וכו'. כלומר אפשר דס"ל לרבינו דאפילו לא ניער כלל אוסרת הקדרה ומ"ש בגמרא לא ניער בתחילה אלא בסוף לרבות נקטיה דאפילו דניער לבסוף מ"מ בעינן ששים ולא סגי בני"ט אבל ה"ה דאפי" לא ניער כלל לא סגי בלא ששים ומ"ש בגמרא מיבלע בלע מפלט לא פלט דמשמע דאינו נאסר כשלא ניער כלל היינו משום דהוה ס"ד אפשר לסוחטו מותר אבל אחר דקי"ל דאפשר לסוחטו אסור ודאי דפולט דהא החתיכה אע"פ שאינה פולטת היינו מה שבלע עתה אבל מעצמותה פולטת כמ"ש ה"ה וכל זמן שהוא רותח אינו פולט כו' ואע"פ שפולט של עצמו קודם לכן כלומר קודם שנח מרתיחתו פולט מעצמותה אע"פ שאינו פולט מה שבלע וכ"כ התוספות וכיון דאת אמרת חתיכה עצמה נעשית נבילה הרי היא פולטת מעצמותה והיא נבילה:

בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשֵׁלָא נֵיעַר אֶת הַקְּדָרָה בְּתַחֲלָה כְּשֶׁנֶּפֶל הַחֶלֶב אֶלָּא לְבִסּוּף וְלֹא כְּפָה. אָבֵל אִם נֵיעַר מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף או שְׂכֶפֶסָה מְשַׁעֵת נִפְיָלָה עַד סוּף הָרִי זֶה בְּנוֹתָן טַעַם. וְכֵן אִם נֶפֶל חֶלֶב לְתוֹךְ הַמָּרְק או לְכָל הַחֲתִיכוֹת וְלֹא נוֹדַע לְאִי זֶה חֲתִיכָה נֶפֶל. נוֹעַר אֶת הַקְּדָרָה כִּלְהַ עַד שֶׁתָּשׁוּב וַיִּתְעַרֵּב הַכֹּל. אִם יֵשׁ בְּקְדָרָה כִּלְהַ טַעַם חֶלֶב אֶסוּרָה וְאִם לָאוּ מִתְּרַת. אִם לֹא נִמְצָא נִכְרִי שְׂיִטְעַם וְנִסְמַךְ עָלָיו מְשַׁעֵרִים ^נ בְּשֵׁשִׁים בֵּין בֶּשֶׂר לְתוֹךְ חֶלֶב בֵּין חֶלֶב לְתוֹךְ בֶּשֶׂר אֶחָד מְשַׁשִׁים מִתָּר פְּחוֹת מְשַׁשִׁים אֶסוּר:

ההראב"ד לתוך המרק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אנו אומרים שלא שמענו כל החתיכה נעשית נבלה אלא לדעת ר' יהודה דמחמיר מין במינו אבל לרבנן לא ולדברי הכל אם לא ניער כלל אין שאר החתיכות נאסרות ומתניתין הכי משמע טיפת חלב שנפלה ע"ג חתיכה ויש בה בני"ט באותה חתיכה אסור ניער את הקדרה אם יש בני"ט בכל הקדרה כל הקדרה אסורה למה לי ניער את הקדרה והלא החתיכה קבלה טעם חלב ונעשית נבלה בלא ניעור הרי יוצאת מאותה חתיכה רוטב לשאר חתיכות והוא רוטב נבילה אלא ש"מ דבעינן שיצא מן החלב האסור לחתיכות והוא חלב נבילה שקיבל טעם הבשר ואם יש באותו

חלב כדי ליתן טעם בכל החתיכות אסורות לרבנן ולר"י נמי אע"ג דאמר חתיכה עצמה נעשית נבלה הא אמרינן בגמרא נראין דברי ר"י בשלא ניער והוינן בה מאי לא ניער אי לימא לא ניער כלל מיבלע בלע ולא פליט אלמא אע"ג דאמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל שאר החתיכות במשהו לא אמרו אלא בשניער והוא תימה שהרי יוצא מן החתיכה רוטב בלא שום ניעור ואם היא נבלה מה צורך לניעור שיצא משם חלב. עכ"ל:

מגיד משנה ומ"ש בד"א בשלא נער וכו'. הוא כרבי דאמר נראין דברי ר' יהודה בשלא ניער ולא כסה ופירשוה שלא נער בתחלה אלא בסוף ואפשר דלדעת רבינו אפי' לא ניער כלל נאסרת הקדרה ולמטה אבאר זה. ומ"ש אבל אם ניער מתחלה ועד סוף. הוא כדברי רבי שאמר נראין דברי חכמים בשניער וכסה ולא חיישינן לר"י דאמר אימא לא ניער יפה ומתבאר בדברי רבינו שבניעור או בכסוי די ופשוט הוא. ומ"ש וכן אם נפל חלב לתוך המרק וכו'. הוא מפני שכיון שאינו נודע אי זו חתיכה היא אין לומר בה נעשית נבלה וא"א לאסור הכל שהרי אין בחלב בנותן טעם וכיון שכן מנער את הקדרה וטועם נכרי אם יש בה טעם חלב וברור הוא. ומ"ש אם אין שם נכרי וכו' שהוא בששים. פשוט הוא ומבואר בפרק גיד הנשה בכיוצא בזה ונתבאר דברי רבינו. והר"א האריך כאן בהשגות וכתב שלא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא לר"י דמחמיר מין במינו אבל לרבנן לא ע"כ. ואין טעמו מחוור וכבר הסכימו רובי המפרשים ז"ל כדעת רבינו דאפי' לרבנן חתיכה עצמה נ"נ לאסור בס' כנגדה וכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. עוד כתב ולדברי הכל לא ניער כלל אין שאר החתיכות נאסרות אע"פ שאין בהם ס' כנגדה והאריך בזה. ואפשר שאף כן דעת רבינו שהרי כתב בד"א בשלא ניער הקדרה בתחלה כשנפל החלב אלא בסוף הנה שהזכיר ניעור בסוף וכפשט הסוגיא דאמרינן מאי לא ניער ולא כסה אילימא לא ניער כלל מיבלע בלע מפלט לא פליט. וזה דעת קצת מפרשים ז"ל וכ"ש לכל שאר איסורין שחתיכה שנאסרה מחמת שקבלה טעם ממקום אחר אינה אוסרת חברותיה בנגיעה אפילו כולן חמות ואפילו נצלו כאחד ונגעו זו בזו בשעת צלייה שהבלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה אלא על ידי רוטב וזה דעת הרשב"א ז"ל והוא כתב שאם בלעה חלב או שומן אסור המפעפע שאף היא פולטתו חס בחם בלא רוטב אבל בשר בחלב אינו מפעפע. ואפשר שרבינו סבור דהך סוגיא מעיקרא איתמרה מקמי דליקום לן דחתיכה עצמה נעשית נבלה אבל בתר הכי כיון שהיא נעשית נבלה הרי היא אוסרת חברותיה כדרך שחתיכת נבלה אוסרת של שחוטה ויתבאר פט"ו וזה דעת הר"א ז"ל ונדחק הרבה בפירוש הסוגיא והראשון עיקר. ודעת קצת מפרשים ז"ל שלא אמרו חתיכה עצמה נ"נ אלא בבשר בחלב והטעם מפני שכל אחד בפני עצמו היתר ותערובתן אוסרן ונמצא כשנתערבו בחתיכה אחת נעשית כולה איסור שזהו האיסור שאמרה תורה עירוב בשר בחלב אבל בשאר האיסורין א"צ

לשער בכולה אלא בדבר שאסרה וכל שיש בקדרה שנפלה בה חתיכה הבלוע מן האיסור ונאסרה ששים כנגד הדבר שאסרה הרי החתיכה אסורה והקדרה מותרת שאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון כנזכר פרק י"ב מהלכות תרומות וה"ה לכל האיסורין וה"ה לניער בסוף ולא ניער בתחלה ומלח שנאסר מחמת דם או ציר של נבלה שנפל לקדרה ויש בה ששים כנגד המלח אע"פ שטעמו נרגש ואינו בטל כיון שאין איסורו מחמת עצמו הרי הקדרה מותרת ובכ"מ חתיכה האסורה אינה חוזרת להיתרה כל זמן שמכירה ואם אינו מכירה הכל מותר וכנ"ל לדעת רבינו שאין חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבשר וחלב בלבד שהרי לא הזכיר כן בשאר איסורין. ושם בהלכות תרומות כתב דין זה שאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ולא חלק בין המדומע לשאר איסורים מחמת בלע כדרך שקצת מפרשים ז"ל מחלקים וכן הסכים הרשב"א ז"ל והביא ראיות לזה וכן עיקר :

כסף משנה בד"א בשלא ניער את הקדרה בתחלה וכו' אבל אם ניער מתחלה ועד סוף וכו'. וכתב הטור על זה ונראה שא"צ רק שינער או יכסה מיד בשעת נטילה ואפי' פסק מלנער מיד מתערב הטעם בכל מה שבקדרה ומצטרף כולו לבטל עכ"ל. וי"ל שטעמו של רבינו מדאמרינן בגמרא מכלל דר"י סבר כי ניער מתחלה ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף אסור אמאי הא לא בלע כלל אימור לא ניער יפה יפה ולא כסה יפה יפה ומדאמרינן מתחלה ועד סוף בין בניער בין בכסה משמע לרבינו דדוקא בהכי שרו רבנן (אבל בניער וכסה בתחילה ולא בסוף לא) והרב מוהר"י חביב כתב וז"ל כאשר נעמוד על כוונת הרמב"ם אין מקום לקושית רבינו יעקב וכאשר נביט אל התחלת לשונו כוונתו מבוארת וז"ל נפל חלב לתוך חתיכה של בשר טועמין את החתיכה וכו' עד ה"ז בני"ט וכל מעיין בלשון זה ישפוט בצדק שאם מיד בעת הנפילה ניער או כסה הקדרה שמצטרף בכולה והרי היא בני"ט ר"ל אם הטפה הזאת נותנת טעם בכל הקדרה אוסרת ואם אין בה כדי ליתן טעם בכולה מותרת אע"פ שיש בה כדי ליתן טעם בחתיכה לבדה שכיון שניער מיד בעת נפילה באותה שעה נעשה כל מה שבקדרה דבר אחד מחובר. ומה שהזכיר הרמב"ם ניער מתחלה ועד סוף היה מוכרח להמשיך הלשון שאמר בתחלת דבריו בד"א בשלא ניער בתחלה אלא לבסוף כי בזאת החלוקה (מן ההכרח) להזכיר נייעור לבסוף כפי סוגית הגמרא וכפי פירוש המפרשים אשר הרמב"ם הלך בדרכם והוא זה טפת חלב שנפלה על חתיכה שבקדרה ולא ניער ולא כסה מיד בשעת נפילה הרי זאת החתיכה כדבר נפרד בפני עצמו ובה לבדה משערים ואם אין בחתיכה ששים כנגד הטפה נעשית כל החתיכה כנבלה והיא חוזרת ואוסרת כל הקדרה אם אין בכולה ששים כנגד כל החתיכה וזה יצדק בתנאי שאחר שכבר נאסרה זאת החתיכה נייער או כסה כדי לחבר את כל הקדרה להיות אחת שאם לא נייער למה יאסר כל מה שבקדרה הלא כמו שחשבנוה לזאת החתיכה כדבר נפרד לאסרה ולא

סייעה שאר החתיכות לבטל את הטפה כן ראוי לחשבה כדבר נפרד משאר החתיכות ולא יהא בה כח לאסור את כולן ודי אם נאסור כדי קליפה או נטילה בחתיכה הנוגעת בה משא"כ אם ניער הקדרה או כסה אחר שנאסרה החתיכה כי אז זה הניעור או הכיסוי הוא סבת הצטרפות כל הקדרה וכל החתיכות ומרק שבה קבלו טעמה וצריך שיהא בכל הקדרה ששים לבטל את החתיכה ולזה הוצרך הרמב"ם לומר בתחלת דבריו בד"א בשלא ניער את הקדרה בתחלה אלא לבסוף ועל יסוד זה סיים לשונו וכשבא לחדש חלוקת היתר הוצרך להניח ניעור בתחלה ולזה אמר אבל אם ניער מתחלה ועד סוף וכוונתו מבוארת שאינו מחייב ניעור בתחלה ובסוף אלא ניעור בתחלה בלבד ואם הזכיר ועד סוף היה מהמשך לשון החלוקה הראשונה שבה הוכרח להזכיר ניעור לבסוף מהטעם שפירשתי. כנ"ל להשיב בעד הרמב"ם תשובה אמיתית ובסמ"ג תמצא סיוע לדברי, וגם אשיב בעדו שדבריו מובנים ביושר ובתמים במה שאמר רבינו יעקב כנגדו ואיני מבין דבריו וכו' והוא פשוט גם כן כשנעיין המשך לשונו והוא זה סמוך למ"ש הרי זה בני"ט אמר וכן אם נפל חלב לתוך המרק או לכל החתיכות ניער וכו' ואין כוונתו לומר בזה שאם יש שהות קצת אחר הנפילה שינער אחר כך כי זה לא יועיל בודאי אבל כוונתו שמיד כשראה נפילת הטפה לקדרה ולא השגיח על אי זו חתיכה נפלה ימהר לנער או לכסות מיד ובזה תצטרף כל מה שבקדרה כיון שלא ידע מקום הטפה איו וזה הכרח כפי דקדוק לשון וכן אם נפל חלב וכו' (שיורה שהיא חלוקה שוה בקירוב למה שכבר הזכיר אבל אם ניער מתחלה וכו') ובזה נשיב קושיא אחרת שיקשה לכאורה נגד לשון הרמב"ם במ"ש נוער את הקדרה והלא אין מבטלין איסור לכתחלה ובמה שכתבתי נסתלקה קושיא זו עכ"ל: **כתב** עוד הטור וז"ל כתב עוד הרמב"ם נפל חלב בתוך המרק או לתוך החתיכות ולא נודע לאיזו חתיכה נפל נוער את הקדרה כולה עד שיתערב הכל אם יש בקדרה טעם חלב אסורה ואם לא מותרת ואיני מבין דבריו שאם החתיכות כולן תוך הרוטב מה צריך לנער ואם אינה ברוטב מה מועיל ניעור שמנער אחר כך עכ"ל. ואני אומר דלפי דברי הטור דעדיפא מינה הוה ליה לאתמוהי על רבינו כשנפלה לתוך המרק עצמו מה צורך לנער אלא משום דבנפל לחתיכות איכא לאתמוהי עליה בתרי גווני נקטה וממילא משמע דכי היכי דאתמה דאם החתיכות תוך הרוטב מה צורך לניעור הכי נמי איכא לאתמוהי בנפלה לתוך המרק. וטעמא דרבינו נ"ל שאע"פ שנפל לתוך המרק צריך לנער כדי שיתערב יפה וכ"ש כשנפל לחתיכות שבתוך המרק שהוא צריך לנער דהא חזינן דאפילו בניער מתחילה ועד סוף חייש ר' יהודה שמא לא עירב יפה יפה ואע"ג דרבנן פליגי עליה מ"מ מודו דצריך לעשות בענין שיתערב יפה יפה:

לחם משנה (ח-י) בשר שנפל לתוך החלב וכו'. על מה שהשיג הראב"ד ז"ל

על רבינו דלא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא לר' יהודה דמחמיר מין במינו ולא לרבנן קשה דהא בגמרא בפי' כל הבשר (דף ק"ט) לא משמע הכי דפריך רב אחא לרבינא דדילמא כ"ע סברי דאפשר לסוחטו אסור דהיינו חתיכה עצמה נ"נ ופליגי אי מין במינו בטיל או לא משמע דאע"ג דמין במינו בטיל אמרינן חתיכה עצמה נ"נ ואע"ג דדחי ליה רבינא לא דחי ליה אלא מכח לישנא דברייתא דהיה לו לומר נראין דברי ר' יהודה ואין נראין אבל לא מכח הסברא דנכונה היא. ועל מ"ש ה"ה דדעת רבינו בלע דאפי' לא נייער כלל נאסר וסוגיא דקאמרה מבלע בלע מפלט לא פלט לא אתאמרה אלא למאי דסי"ד דאין חתיכה עצמה נ"נ אבל למסקנא דקאמר אפשר לסוחטו אסור דהיינו חתיכה עצמה נ"נ אמר ר"י דאסור אפילו לא נייער כלל קשה על זה דא"כ מאי אמרו בתר הכי מכלל דר' יהודה כי נייער בסוף ולא בתחלה הא אמרת נראין דברי ר' יהודה בהא וכו' דפירכא דמכלל לאו פירכא דנימא דנייער מתחלה ועד סוף מודה ר"י דהא לא בלע כלל ופליגי בתרתי בנייער בסוף ולא בתחלה ובלא נייער כלל לא בתחלה ולא בסוף וקאמר נראין דברי ר"י בשלא נייער כלל ודברי חכמים בשנייער לבסוף דהא לפי המסקנא בשלא נייער כלל ולא כסה כלל קאמר ר"י דאסור והא ודאי לאו קושיא ולא מילתא היא דכיון דאמרת נראין דברי ר"י בשלא נייער ולא כסה כלל ודאי דאית ליה דאפשר לסוחטו אסור דמשום הכי אמרינן היכא דלא נייער כלל דאסור לפי המסקנא וא"כ כ"ש בשנייער לבסוף ולא בתחלה שיהא אסור כיון דאפשר לסוחטו אסור ונייער לבסוף וכיון שאומר נראין דברי ר"י בשלא נייער משמע דאיכא חלוקה דנייער דאין נראין דבריו ולא משכחת לה אלא בנייער מתחלה עד סוף דבנייער לבסוף ולא בתחלה כ"ש דאסור א"ו דפליגי ר"י בנייער מתחלה ועד סוף ובזה אין נראין דבריו דבנייער לבסוף או לא נער כלל ודאי דנראין דבריו כיון דאפשר לסוחטו אסור. ועל מ"ש ה"ה דרבינו אפשר דמפרש דכי תנוח הדר פליט דאמרו בגמרא היינו דנייח מבליעתו ומ"ש שהוציא קודם שתפלוט היינו שהוציא כי נייח מבליעתו קשה קצת דא"כ אמאי טועם את הקדרה שיש בה חלב אם יש בה טעם בשר הא כיון דהבשר בולע ולא נח מבליעתו ודאי דלא תפלוט מעצמו לתוך החלב דבליעה ופליטה אינו עושה יחד :

יא קְדָרָה שְׁבִשְׁל בָּהּ בֶּשֶׂר לֹא יִבְשֵׁל בָּהּ חֶלֶב. וְאִם בִּשְׁל בְּנוֹתָן טַעַם :

מגיד משנה קדרה שבשל בה בשר וכו'. ברייתא פי' גיד הנשה (דף צ"ו) כלשונה ויתבאר פי"ז שאפילו בשל בה בשר נבלה וביום שני בשל בה בשר שחוטה

שמותר בדיעבד שלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא וכן הדין כאן והרי דין הכלים הבלועים מבשר אצל בשול חלב כדין כלים הבלועים מאיסור אצל בשול היתר ויתבאר דינן פ"ז. וי"מ שהיו מקילין בבשר בחלב מפני שכל אחד היתר בפ"ע וכשבלע היתר בלע והראשון עיקר וכדעת רבינו :

לחם משנה **קדרה שבשלו בה וכו'.** פ' גיד הנשה (דף צ"ו) ובפ' כל הבשר (דף קי"א:). וכתב ה"ה שיי"מ שמקילים בבשר וחלב שכל אחד מהם היתר וכו'. ואי"ת הא שם בפ' כל הבשר משמע דלא שני לן דאמרו שם קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח וצנון שחתכו בסכין וכו' אמר אביי האי היתרא בלע והאי איסורא בלע ואמר ליה רבא אי בלע היתרא מאי הוי סוף סוף האי היתרא דאתי לידי איסורא הוא דאיסורא קא אכיל וכו' וא"כ משמע דאין לחלק כלל אליבא דרבא דהכי הלכתא. וי"ל דשאני גבי צנון דודאי אתי לידי איסורא כיון שהוא חריף ובלוע נמי איסור אבל שאר הכלים בלועים לא :

יב **הכחל אסור מדברי סופרים.** שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטף אסור מן התורה כמו שבארנו. לפיכך אם קרעו ומרק החלב שבו מתר לצלותו ולאכלו. ואם קרעו שתי וערב וטחו בכתל עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב מתר [ח] לבשלו עם הבשר. וכחל שלא קרעו בין של קטנה שלא היניקה בין של גדולה אסור לבשלו. ואם עבר ובשלו בפני עצמו מתר לאכלו. ואם בשלו עם בשר אחר משערין אותו בששים וכחל מן המנין :

מגיד משנה **הכחל אסור מדברי סופרים וכו'.** זה מבואר בפרק כל הבשר (דף ק"ט) שאין איסורו אלא מד"ס : **אם קרע וכו'.** דעת רבינו הוא דאפי' לצלי בפני עצמו בעי לכתחלה קריעה ולמרק החלב שבו ובדיעבד אם בשלו בפ"ע אפי' בקדרה בלא קריעה כלל מותר ולקדרה עם בשר צריך קריעה שתי וערב וטיחה בכותל ואם לא עשה כן הרי הוא אוסר בס' והוא מן המנין. **ומ"ש בין של קטנה וכו'.** מתבאר שם ולא נתבאר בדברי רבינו בביאור לקדרה בפ"ע אם צריך לכתחלה קריעה ש"ו וטיחה בכותל או די בקריעה ומירוק. ודעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל דלכתחלה צריך קריעה שתי וערב וטיחה בכותל. ואפשר שכן היא דעת רבינו שכתב אם קרעו וכו' מותר לצלותו משמע הא לבשלו בקדרה אינו מותר לכתחלה בקריעה לבד ורבו בדברים אלו השיטות וכבר הסכים הרשב"א ז"ל למעשה כשיטת רבינו ופי' הסוגיא לדעתו :

לחם משנה **הכחל אסור וכו'.** בפרק כל הבשר (דף ק"ט) משנה הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו ובגמרא אמר ר' זירא אמר רב אינו עובר עליו ומותר וכו' וא"ד אמר ר' זירא אינו עובר עליו ואסור וכו' כיצד קורעו אמר ר' יהודה קורעו שתי וערב וטחו בכותל אמר ליה ר' אליעזר לשמעיה קרע לי וכו' הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב עוד שם אמר להו רב נחמן לטבחי זויקו לה כחלי (לילתא) והאנן תנן קורעו ההוא לקדרה והא קתני שבשלו בדיעבד אין לכתחילה לא ה"ה דאפילו לכתחלה וכו'. ויש שם בסוגיא שני פירושים האחד פירש"י ז"ל דס"ל דכל שבשלו בקדרה ודאי דאסור דיצא החלב איסור ונבלע וזו סברא פשוטה בכל הסוגיא ואין עליה מחלוקת כלל לדעתו ז"ל ומי שאמר אינו עובר עליו ומותר ר"ל דמתניתין איירי בבשלו כמו שמבואר שם פירוש זה בארוכה וקאמר דרב נחמן דסבירא ליה דמתניתין איירי בבשלו לקדרה ע"כ סבירא כמ"ד אינו עובר עליו ואסור לקדרה ודאי א"א לומר דמותר כדפירש"י ובפירוש האחר שפירשו שם התוספות בשם ר"ת דמחלק בבישולו בקדרה עם בשר להיכא דמבשלו לבדו ורב נחמן דמוקי לקדרה ר"ל לקדרה עם בשר ולכך צריך קריעה ש"ו וטיחה בכותל דקורעו דמתניתין הכי הוי פירושו ואמר לא קרעו ר"ל לא עשה לו דין קריעה אלא קרע שתי או ערב אינו עובר עליו ומותר כלישנא קמא לדידיה בבישול עם הבשר צריך קריעה שתי וערב וטיחה בכותל ואם לא קרע אלא קצת שהוא שתי או ערב בלא טיחה בדיעבד מותר לא קרעו כלל אפי' בדיעבד אסור. ולבשלו לבדו לכתחילה צריך קריעה קצת ואם לא קרעו כלל בדיעבד מותר וכן הדין לצלי דדין צלי ובישול לבדו שוים וזויקו דאמר ר"נ הוא קריעה קצת ובישול לבדו זהו תורף פירוש. והתוס' האריכו שם לישבו בסוגית הגמרא. וברבינו פירש ה"ה ב' פירושים. הא' דלבישול לבדו צריך קריעה ש"ו וטיחה בכותל לכתחלה ובדיעבד מותר וז"ש ואפשר שכן הוא דעת רבינו וכו' והאחר אשר היה נראה לו לפרש בדבריו עם שלא תפסו לעיקר ה"ה בישול לבדו וצלי שוים. ויש כאן מקום עיון דודאי רבינו א"א שיפרש כפירוש רש"י ז"ל לשום אחד מהפירושים שפירש בו ה"ה ז"ל דהא לרש"י ז"ל כל לקדרה אינו עובר עליו אסור וזה מוסכם ולדבריו אין חילוק בין בישול לבדו ובישול לקדרה ורבינו כתב שבישול לבדו מותר בדיעבד בלא קריעה ואם הוא מפרש כפירוש ר"ת אם נפרש בדבריו דדין בישול לבדו וצלי שוים ניחא דאתי כר"ת ואע"ג דהוא קאמר דהיכא דלא קרעו ובישלו עם בשר אחר אסור ומתניתין קאמרה בבישול לקדרה ר"ל עם בשר דהיכא דלא קרעו אינו עובר עליו ומותר דהכי ס"ל לרב נחמן לפירוש ר"ת ז"ל מ"מ יש ליישב דברי רבינו דאם לא קרעו דקאמר ר"ל דלא קרעו כלל ולכך היכא דבשלו עם בשר אחר אסור ולא קרעו דמתניתין דקאמר דמותר ר"ל דלא קרעו כדין קריעה אלא קצת ולכך אינו עובר עליו ומותר אבל לא קרעו כלל ובישלו עם בשר אחר אסור והכי דייק

לשון רבינו דלא קרעו כלל איירי מדלא קאמר לא קרעו ש"ו וטחו בכותל אלא כתב לא קרעו סתם משמע לישניה לא קרעו כלל אבל קרעו מקצת מותר בדיעבד ולכתחילה צריך קריעה ש"ו וטיחה בכותל בבישול עם הבשר כמו שהזכיר קודם ואע"ג דמתניתין קרי לא קרעו ללא עשה דין קריעה אלא קריעה מקצת ורבינו קרא לא קרעו כלל לשון המשנה לחוד ולשון פוסק לחוד ויותר מבואר בלשון לא קרעו שהוא לא קרעו כלל ועוד דמתניתין משום דהזכיר קודם קרעו וכלל לה הוא קריעה ש"ו וטיחה בכותל ג"כ כשכתב אח"כ דלא קרעו הוא שלילה מדין הקריעה שהזכיר קודם אבל רבינו לא כלל בלשון הקריעה ש"ו וטיחה אלא הזכיר בפירוש קורעו ש"ו וטחו משמע דתפס לשון הפשוט דקריעה לא משתמע אלא קריעה לחוד ולכך כשכתב לא קרעו הוא דומה מל' הקריעה שהזכיר שהוא קריעה לבד בלי ש"ו. אבל אם רבינו מפרש כפירוש ואפשר שכתב ה"ה א"א לישובו כפירוש ר"ת כלל דלפירוש ר"ת ע"כ דין בישול לבדו ודין עלי שוים דהוא מוקי מתניתין דקאמר קורעו שהוא קריעה שתי וערב שר"ל לקדרה עם בשר משמע דלבדו לא בעינן קריעה שתי וערב וכי פריך והא קתני שבישלו וכו' ע"כ הוי בישול לבדו ועל דא תירץ דאפילו לכתחלה נמי משמע דע"כ לפירושו בבישול לבדו לא בעינן קריעה שתי וערב. ואם נפרש פירוש שלישי בדעת רבינו ונאמר דהוא סובר כרב דקאמר לעיל אינו עובר עליו ומותר והוא מחלק בין בישול לבדו ובישול עם בשר אבל מ"ד אינו עובר עליו אסור אינו מחלק בכך אלא בכל גוונא אסור והוצרך לומר כן משום דבפרק גיד הנשה (דף צ"ח) אמרו וכחל עצמו אסור היכא דלא קרעיה ובשליה בהדי בשר והיא גירסת מקצת ספרים משמע דמ"ד מותר ס"ל דמתניתין בבישול לבדו ואלבא דידיה קאמר התם דהיכא דבשליה בהדי בשרא אסור דאי למאן דאמר אסור למה לי היכא דבשליה בהדי בשרא כדהקשו שם התוס' ז"ל ולפי זה רב נחמן דקאמר זויקו לה כחלי ס"ל כמ"ד אסור וזויקו ר"ל עלי וקריעה קצת והקשו והאנן תנן קורעו דמשמע שתי וערב ותירצו דהיינו לקדרה כלומר בין עם בשר בין לבדו דאינו מחלק בכך והקשו והא קתני שבישלו וע"כ האי בשלו רוצה לומר עלי דלקדרה בין לבדו בין עם בשר אסור ותירץ ה"ה דלכתחלה וכו' ולפי זה רבינו פסק דלא כרב נחמן משום דאתי כמ"ד אינו עובר עליו ואסור ותניא כוותיה דמ"ד עובר עליו ומותר ולכך פסק כוותיה ואינו עובר עליו ומותר ר"ל בבישול לבדו וכן פירש הרא"ש ז"ל משם הרי"ף ז"ל וכבר עלה בדעתי לקיים פשט זה בדעת רבינו. אבל שבת וראיתי כי אי אפשר לומר כן מפני דמה ראה בעל הגמרא ברב נחמן דהקשה לו והא קתני שבישלו וכו' דקושיא זו לא שייכא אלא אם נאמר דס"ל כמ"ד אינו עובר עליו ואסור ומי אמר לו דלא ס"ל כמ"ד אינו עובר עליו ומותר ומאי דקאמרה ברייתא שבישלו הוא בישול דקדרה ממש קאמר דבדיעבד מותר אבל לא לכתחילה אבל עלי אפילו לכתחילה ומניין לו דרב נחמן לא ס"ל כמ"ד

מותר בשלמא לרש"י ע"כ סבירא ליה כמ"ד אסור משום דס"ל דלקדרה אי אפשר לומר דמותר דזו סברא פשוטה אבל לדעת רבינו אי אפשר לומר כן דהא מאן דאמר שאינו עובר עליו ומותר אפילו כשהוא לקדרה לבדו קאמר. והר"ן בפירוש ההלכות פירש הסוגיא בדרך אחרת לדעת רבינו ויתיישב הדרך ההוא אפי' למאי דפירש ה"ה ואפשר וכו' אבל מ"מ הוא דחוק בעיני. אח"כ ראיתי בחידושי הרשב"א ז"ל בחולין שפירש הסוגיא כדברי הר"ן לדעת הר"ן ורבינו וכדעת ה"ה במה שפירש ואפשר וכו' ומ"מ יותר נאות בעיני לדעת רבינו כפירוש ר"ת וכמו שכתבתי תחילה:

יג פִּיצַד. אִם הָיָה הַכֹּל עִם הַכָּחַל כְּמוֹ שְׂשִׁים בְּכָחַל הַכָּחַל אָסוּר וְהִשָּׁאֵר מִתֵּר. וְאִם הָיָה בְּפָחוֹת מִשְׂשִׁים הַכֹּל אָסוּר. בֵּין כֶּדֶּ וּבֵין כֶּדֶּ אִם נָפַל [ט] לְקַדְרָה אַחֲרַת אוֹסֵר אוֹתָהּ וּמִשְׁעָרִין בּוֹ בְּשִׂשִׁים כְּבָרְאִשׁוֹנָה. שֶׁהַכָּחַל עֲצָמוֹ שְׁנֵתִבֶּשֶׁל נַעֲשֶׂה כְּחִתִּיכָה הָאָסוּרָה וְאִין מִשְׁעָרִין בּוֹ אֶלָּא כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּעֵת שְׁנֵתִבֶּשֶׁל לֹא כְּמוֹת שֶׁהָיָה בְּשַׁעָה שְׁנַפֵּל:

מגיד משנה כיצד אם היה הכל עם הכחל וכו'. בפרק גיד הנשה (חולין דף צ"ז:) כחל בששים וכחל מן המנין אמר רב יצחק וכו' וכחל עצמו אסור אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן כי משערין בדידיה משערין או במאי דנפיק מיניה משערין פשיטא דבדידיה משערין דאי במאי דנפיק מיניה משערין מנא ידעינן והקשו אלא מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסר ותירצו כיון דאמר ר' יצחק וכו' כחל עצמו אסור שויוה רבנן כחתיכה דנבלה ע"כ בגמרא. וכתב רבינו פרק ט"ו שמה שהקלו בכחל ולהצטרף הוא עצמו למנין ששים הוא מפני שהוא של דבריהם. וי"ח עליו בזה הטעם שמפרש דטעמא הכא משום שהוא עצמו בשר הוא וי"א מפני שהוא מותר בפ"ע. ודע שאם נתבשל ביורה של חלב צריך ששים חוץ ממנו שהרי הוא כשאר האיסורין דהא ודאי בדין תורה בשר גמור וזהו דעת רבינו וכן כתב הרשב"א ז"ל. **ומה שכתב רבינו בין כד ובין כד.** ר"ל בין נפל לפחות מששים שהכל אסור בין לששים שהכל מותר אם נפל לקדרה אחרת של בשר אוסרה וצריך ששים כדין הראשונה. אבל הרשב"א ז"ל כתב יראה לי שאם נפל ראשונה בפחות מששים עמו חזר כחתיכת נבלה כדרך שביארנו בבשר בחלב לפיכך אם נפל לקדרה אחרת צריך ששים חוץ ממנו. והרא"ה הסכים לדעת רבינו דבכל גוונא כחל מן המנין. **ומה שכתב רבינו ואין משערין בו אלא כמות שהוא וכו'.** נראה שהוא פירוש למ"ש בגמרא בדידיה משערין או במאי דנפק מיניה. ויפרש

רבינו או אף במאי דנפק מיניה : לא נמצא מגיד משנה יותר מזה. ומכאן ואילך מפירוש הרדב"ז מכתב יד.

לחם משנה כיצד אם היה וכו' משערין אותו וכו'. כתב ה"ה שהוא פירוש למה שאמר בגמ' בדידיה וכו' והקשה עליו הרב"י ז"ל בסימן צ' תרתי, חדא דאיך יתיישב על זה מ"ש בגמרא (דף צ"ו) מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסור, שנית דאם פירש במאי דנפק מיניה ר"ל אף במאי דנפק מאי ק"ל מנא ידע הא אנו יכולים לידע כמה היה בשעה שנפל ע"כ. ולקושיא ראשונה יש ליישב דודאי בגמרא לא מקשה על מאי דאמר פשיטא דבדידיה משערין דאדרבא טפי הוה קשה ליה על מאי דאמר אף במאי דנפק מיניה כו' והוא לא מפרש כפירוש רש"י ז"ל אלא כפירוש התוספות שפירשו דפריך אמאי דאמר וכחל מן המנין אלמא לא חשבינן ליה חתיכה דאיסורא ולא אסור אלא משום חלב הכנוס בגומות שבתוכו. ולקושיא שניה לדידי לא קשיא ואי קשיא אם כן תיקשי ליה אפילו לפירוש רש"י ז"ל כיון שראינו בעת שנפל אם כן יכול הוא לשער מאי דנפק מיניה דאם מתחילה היה כשני זיתים ואחר כך כזית אחד אמרינן ודאי דנפק מיניה זית אחד. והתימה מהרב הנזכר איך הקשה הקושיא לסברת רבינו וכבר י"ל דהשתא קאי על ר' ע"כ הקשה עליו וקשה אף לרש"י אלא וי"ל דאי אפשר לעמוד על הדבר בצמצום אלא באומד הדעת דפעמים רבים יטעו ולכך מקשה מנא ידעינן אבל אי קשיא לי הא קשיא לי דלקמן בפרק ט"ו כתב משערין במרק ובתבלין וכו' ובמה שבלעה הקדרה מאחר שנפל האיסור לפי אומדן הדעת שהרי אי אפשר לעמוד על הדבר בצמצום ע"כ. וא"כ כיון שאנו משערים הכל מה שבלעה הקדרה אחר שנפל האיסור באומד הדעת גם אנו יכולים לשער באומד הדעת מה שנתמעט ואפילו שאינו בצמצום. וי"ל דמה שבלע הקדרה יותר נקל יש לשער שהרי נשים קדרה מלאה מים על האור ונראה בשעה מועטת כזו כמה בלעה אף על פי שאין אנו יכולים לשער בצמצום מכל מקום קרוב הדבר אבל הכא אי אפשר לנו באומד הדעת לשער כיון שאינו עתה בפנינו ואולי עתה נראה שהיה גדול כבי' זיתים ואינן כל כך ולכך קאמר מנא ידעינן. והרב בית יוסף ז"ל כתב שהוציא זה מההוא כזיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבישרא וכו' וקשה דהא ודאי הוא פסק לקמן דלא כוותיה דהא קאמר במה שבלעה קדרה דמשערין והוא דלא כוותיה כמו שנתבאר לקמן בהלכות והוא מבואר בעצמו. אלא ע"כ דברי ה"ה הם עיקר :

יד אין צולין את הפחל שחתכו ^[למעלה] מן הבשר בשפוד. ואם צלהו ^[ז] ^[כ] הפל מתר :

כסף משנה **אין צולין את הכחל.** הוא בפי כל הבשר (דף קי"א) דרש מרימר הלכתא בין כבדא בין כחלא תותי בישרא שרי עילוי בישרא דיעבד אין לכתחלה לא. וכתבו התוספות והרא"ש וא"ת כחל היאך שרי תותי בישרא והלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל ואי בקרעו שתי וערב וטחו בכותל א"כ עילוי בישרא נמי לישתרי דהא מותר לבשלו עם הבשר בקדרה. וי"ל דהכא גרע טפי דאע"פ שקרעו עדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר וניכר שהוא בעין. אבל הרשב"א בחידושו סובר דבלא קרעו מיירי שאילו קרעו כהלכתו עילוי בישרא נמי שרי. ורבינו שכתב הכחל שחתכו משמע שחתכו בלבד כדין חתיכתו לצלי בלבד שאילו חתכו ש"ו וטחו בכותל עילוי בישרא נמי שריא וכדעת הרשב"א. ודע דהא דמרימר דוקא כשחודו של שפוד למטה בתנור וזנבו למעלה אבל שפודים שאינם תלויים אלא שוכבים ופעמים שמרים זנב השפוד ונמצא התחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חבירו עליון הלכך בכל גוונא אסור לכתחלה כן דעת רש"י והרא"ש והרשב"א והר"ן:

לחם משנה **אין צולין את הכחל וכו'.** פי כל הבשר (דף קי"א) דרש מרימר בין כחלא בין כבדא תותי בשרא שרי עילוי בשרא דיעבד אין לכתחילה לא ע"כ. ורבינו הוסיף ואמר כחל שחתכו ואולי שכיון בזה למ"ש התוספות דהכא איירי דקרעו שתי וערב וטחי בכותל ומ"מ עילוי בשרא אסיר דהחלב נוטף מן הכחל על הבשר וניכר שהיה בעין ועיין בכ"מ:

טו **קָבָה שְׁבִשְׁלָה בְּחֶלֶב שֶׁבָה מְתַרְת שְׁאִינו חֶלֶב אֶלָּא הָרִי הוּא**
בְּטַנְפֵּת שְׁהָרִי יִשְׁתַּנָּה בַּמַּעֲסִים :

כסף משנה **קיבה שבשלה בחלב שבה מותרת וכו'.** בסוף פרק כל הבשר לקפילא אלא כיון דשכיח בהו טעמא אוסרין אותם לעולם כדי שלא יפרוצו כ"כ הר"ן בפ"ב דע"ז בשמו. ואני אומר שאע"פ שאפשר לומר כטעמו של הראב"ד מ"מ האי טעמא דהר"ן י' מיגש איתיה בגבינה אפילו אי לא הוה ההוא טעמא דהראב"ד:

לחם משנה **קיבה שבשלה בחלב וכו'.** לגירסת הר"ף ורבינו קשה דכיון דלדידהו ההיא דכשירה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה הוי קודם חזרה וסיפא דקאמר טריפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת איירי אחר חזרה א"כ אמאי אמר אחר חזרה טריפה שינקה מן הכשירה לישמעין רבותא דאפילו כשירה שינקה מן הטרפה קיבתה מותרת דהכא הוי לאחר חזרה ואפשר דקושיא זו היא נכללת במה שתמהו עליו הרא"ש והרשב"א והר"ן ז"ל דמשמע דהנהו תרי בבי דמתניתין משמע שנשנו כאחת והטעם משום דסמיכי

להדדי ועוד דבסיפא לא קאמר אלא טריפה שינקה מן הכשירה ולא הזכירו יותר דאפילו כשירה שינקה מן הטריפה מותרת:

טז אָסוּר לְהַעֲמִיד הַגְּבִינָה בְּעוֹר הַקֶּבֶה שֶׁל [ט] שְׁחוּטָה. וְאִם הַעֲמִיד טוֹעֵם אֶת הַגְּבִינָה אִם יֵשׁ בָּהּ טֵעַם בְּשָׂר אֲסוּרָה וְאִם לֹא מִתְּרַת. מִפְּנֵי שֶׁהַמַּעֲמִיד דָּבָר הַמִּתֵּר הוּא. שֶׁקִּיבַת שְׁחוּטָה הִיא. וְאִין כָּאן אֶלָּא אֲסוּר בְּשָׂר בְּחֻלָּב שֶׁשְּׁעוּרוֹ בְּנוֹתָן טֵעַם [מ]. אֲבָל הַמַּעֲמִיד בְּעוֹר קִיבַת נִבְלָה וּטְרֵפָה וּבְהֵמָה טְמֵאָה הוֹאֵל וְהַמַּעֲמִיד דָּבָר הָאֲסוּר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ נֶאֱסָרָה הַגְּבִינָה מִשּׁוּם נִבְלָה לֹא מִשּׁוּם בְּשָׂר בְּחֻלָּב. * וּמִפְּנֵי חֲשָׁשׁ זֶה אֲסָרוּ גְּבִינַת עֲכוּ"ם כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

ההראב"ד ומפני חשש זה אסרו גבינת עכו"ם כמו שביארנו. א"א דברי רבינו אבן מגש ז"ל הם אבל אנו אין צריכין לכך שאין הקושיא צריכה תירוץ:

לחם משנה אסור להעמיד הגבינה בעור וכו'. שם במשנה (דף קט"ז) המעמיד בעור של קיבה כשירה אם יש בו בנותן טעם הרי זו אסורה ע"כ. והוקשה ליה לרבינו אפי' ליכא נ"ט נמי ליתסר משום דדבר המעמיד לא בטיל כדכתב הוא למעלה בפי' שלישי גבי גבינות העכו"ם דאסור משום דמעמידין אותן בעור קיבת נבילה פירשו שם דטעמא דלא בטיל משום דהוי דבר המעמיד ותירץ דהכא גבי בשר וחלב אין האיסור אלא עירוב הבשר והחלב וכל זמן שלא נתן טעם אין כאן איסור ובשר באנפיה קאי וחלב באנפיה קאי ולא נתערב אבל גבי גבינות העכו"ם דהאיסור הוא דהוא קיבת נבלה דבר המעמיד לא בטיל. ובהכי מתרצא קושיא אחרת שהקשו התוספות דלמה לא אמרו שם הטעם מפני שמעמידין אותה בעור קיבת שחוטה ולמה לי נבילה אפילו כשרה נמי תיפוק ליה משום בבי"ח, דלהכי לא אמר משום בשר בחלב דאי משום הא נטעמיה את הגבינה ואם אין בו טעם בשר כשרה ולכך אמרו הטעם משום דבר המעמיד דאפילו דאין שם טעם בשר אסורה. ובהשגות כתב א"א דברי רבינו אבן מגש ז"ל הם אבל אנו אין צריכין לכך שאין הקושיא תירוץ ע"כ. וביאור דבריו דהוא ז"ל תירץ למעלה בפרק שלישי בהשגות על קושיא שהקשה שם רבינו דלמא לא בטיל דאין הולכין באיסורין של עכו"ם אחר הביטולים ובאיסורין של עכו"ם החמירו דלא מהניא בהו ביטול כלל כדי שנרחיק ממאכליהם. ולתירוץ זה אין קושיא ממעמיד בעור קיבה של שחוטה דדין זה לא נאמר אלא בישראל המעמיד בעור קיבת שחוטה אבל גבינות

העכו"ם אע"פ שמן הדין היה בנותן טעם ראוי להרחיק ממאכליהם ולא בטלו כלל וכ"ת אי"כ אמאי לא אמרו הטעם משום שמעמידין בעור קיבת שחוטה ולא בטיל משום שהם איסורי עכו"ם ותירץ הר"א ז"ל כתירוץ התוספות דקיבת נבילה הוי איסור מן התורה ולכך אסרי מספק אבל משום בשר בחלב שאין איסור אלא מדרבנן דדרך בישול אסרה תורה אין לנו לאסור מספק זהו דעת הר"א ז"ל במ"ש אנו [אין] צריכים לכך כלומר במה שאמרנו למעלה. ואמר עוד שאין הקושיא תירוץ כלומר שלדעתו עשה מהתירוץ שתירץ למעלה דדבר המעמיד לא בטיל קושיא גבי מעמיד בשר בחלב אבל לדידי ליכא למיעבד קושיא מהתירוץ שתירצתי למעלה כן נראה ליישב לשונו, ואם הנוסחא בדברי הר"א ז"ל שאין הקושיא צריכה תירוץ אתי שפיר טפי שר"ל שאין הקושיא שהקשה למעלה דתיבטל צריכה התירוץ שתירץ הוא דדבר המעמיד לא בטיל:

ו **הַבֶּשֶׂר לְבַדּוֹ מִתֵּר וְהַחֶלֶב לְבַדּוֹ מִתֵּר וּבְהִתְעַרְבֵי שְׁנֵיהֶן עַל יְדֵי בִשּׁוּל יֵאָסְרוּ שְׁנֵיהֶם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים שְׁנִתְבַּשְׁלוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד אוֹ שֶׁנֶּפֶל חֵם לְתוֹךְ חֵם אוֹ צוּנָן לְתוֹךְ חֵם. אָבֵל אִם נָפֵל אַחַד מִשְׁנֵיהֶם וְהוּא חֵם לְתוֹךְ הַשְּׂנִי וְהוּא צוּנָן ^[ג] קוֹלֵף הַבֶּשֶׂר כִּלּוֹ שֶׁנֶּגַע בּוֹ הַחֶלֶב וְאוֹכֵל הַשָּׂאֵר. וְאִם נָפֵל צוּנָן לְתוֹךְ צוּנָן מִדִּים הִתְתִּיכָה וְאוֹכְלָהּ. לְפִיכֵךְ מִתֵּר לְצָרֵר בֶּשֶׂר וּגְבִינָה בְּמִטְפַּחַת אַחַת וְהוּא שְׁלֵא יִגְעוּ זֶה בְּזֶה. וְאִם נִגְעוּ מִדִּים הַבֶּשֶׂר וּמִדִּים הַגְּבִינָה וְאוֹכֵל:**

כסף משנה **הבשר לבדו מותר וכו'.** פשוט הוא דלא אסרה תורה בשר בחלב אלא ע"י בישול. ומ"ש במה דברים אמורים שנתבשלו שניהם ביחד או שנפל חם לתוך חם וכו'. בפי' כיצד צולין (פסחים דף ע"ה ע"ו) אתמר חם לתוך חם דברי הכל אסור צונן לתוך צונן ד"ה מותר חם לתוך צונן וצונן לתוך חם רב אמר עילאה גבר ושמואל אמר תתאה גבר וכו' תניא כוותיה דשמואל חם לתוך חם אסור וכן צונן שנתן לתוך חם אסור חם לתוך צונן [וצונן לתוך צונן מדיח חם לתוך צונן מדיח כיון דחם הוא וכו' אלא אימא חם לתוך צונן] קולף (משום דאדמיקר ליה בלע) צונן לתוך צונן מדיח. ומ"ש לפיכך מותר לצרור בשר וגבינה במטפחת אחת והוא שלא יגעו זה בזה. משנה פרק כל הבשר (דף ק"ז:). וטעם תיבת לפיכך קשה בעיני דאין לומר דקאי ארישא דקתני הבשר לבדו מותר וכו' דהא אפי' איסור והיתר לא מצינו שיהא אסור לצררן במטפחת אחת אם אינם נוגעים זה בזה. ואפשר שטעמו לומר דכיון דצונן בצונן מדיח לפיכך היכא

דקשרן במטפחת אחת אם נגעו זה בזה מדיח הבשר ומדיח הגבינה ואוכל ואינו מיושב דמאי לפיכך היא היא:

לחם משנה **הבשר לבדו מותר וכו'.** כל זה מבואר בפי' כיצד צולין (דף ע"ה ע"ו) ופסק כשמואל דתניא כוותיה: **בד"א שנתבשלו שניהם יחד וכו'.** קשה על רבינו דפסק כשמואל דאמר בפי' כיצד צולין (דף ע"ו) דתתאה גבר דהא אמרינן לדידיה דמתניתין דהתם דתני גבי פסח נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו איירי בחרס רותח וכן מ"ש שם נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו איירי בסולת רותחת. ורבינו בפרק ח' מהלכות קרבן פסח כתב חרס סתם גבי דינים אלו וסולת סתם וכיון דכאן פסק כשמואל הי"ל לבאר שם דהוי חרס רותח וסולת רותח כדאוקים הגמרא אליביה וצ"ע: **לפיכך מותר לצרור בשר וגבינה וכו' ואוכל.** נ"ל ליישב תיבת לפיכך שהוקשה בעיני הרב כ"מ בכי האי גוונא כיון דצונן בצונן בהדחה סגי לפיכך מותר לאדם לצרור בשר וגבינה במטפחת משום דאפילו אם יגעו בהדחה סגי להו אבל אם הוה צריך קליפה כמו ברותח כשיגע זה בזה אז ודאי לא היינו מתירים לצרור במטפחת דחיישינן דילמא יגעו זה בזה ויבלעו זה מזה. והא נפקא ליה לרבינו ממאי דקאמר צורר אדם בשר וגבינה דהיינו צונן בצונן כמו שאמר שם בגמרא דמשמע דדוקא צונן צורר אבל לא רותח. לפיכך מותר לצרור וכו'. כלומר דכיון דבעי הדחה צריך שיזהר בצרור שלא יגעו שאם יגעו זה בזה צריך הדחה, והדין מבואר במשנה פי' כל הבשר (דף ק"ט):

יח מְלִיחַ שְׂאִינוֹ נֶאֱכָל מִחֲמַת מְלָחוֹ הֵרִי הוּא [ס] כְּרוֹתַחַ. וְאִם נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא כְּמוֹ הַכּוֹתַח אִינוֹ [ע] כְּרוֹתַחַ:

ההראב"ד **ואם נאכל כמות שהוא כמו הכותח אינו כרותח.** א"א לא כיון יפה שלא נאמר בגמרא נאכל מחמת מלחו על הכותח אלא בר יונה שנפל לתוך הכותח ואף לא ירד לפרש אינו נאכל מחמת מלחו. וכך אנו מפרשים הבשר מליח כל כך שאינו נאכל בעינו מחמת מלחו אלא עם לפתן והרי לפירושו אין כותח נאכל בעינו כדאיתא בפסחים:

כסף משנה **מליח שאינו נאכל מחמת מלחו הרי הוא כרותח וכו'.** בפרק כל הבשר (חולין דף ק"ג) ובפרק כיצד צולין (פסחים דף ע"ו) אמרינן דכי אמר שמואל הרי הוא כרותח ה"מ בשאינו נאכל מחמת מלחו אבל נאכל מחמת מלחו לא:

לחם משנה מליח שאינו נאכל מחמת מלחו הרי הוא כרותח. מה שאמר הרב כ"מ ואני אומר שא"א שרבינו יפרש כן דא"כ כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח איירי במליח שאינו נאכל מחמת מלחו וכו'. אני תמיה עליו דהרי כתב הטור בסימן א' בשם רש"י דלא מיקרי הכי אלא מליחת בשר להצניע שאינו נאכל עד שישרוהו במים וי"א דלא מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו אלא כגון עיבוד שמולחין אותו לקדרה וכו' וא"כ למה לא נאמר דרבינו יפרש כאחד מהני: **מליח שאינו נאכל וכו'.** שם (דף קי"ב) ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא שרייה רב חיננא בריה דרבא מפשרוניה וכו' קסבר כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח ה"מ מליח דאינו נאכל מחמת מלחו אבל האי כותחא נאכל מחמת מלחו והני מילי וכו' ע"כ. ומפרש רבינו דנאכל מחמת מלחו אכותח קאי שמחמת מלחו הוא נאכל ואין בו כל כך מלח וכן מוכיח הלשון דקאמר אבל האי כותחא נאכל וכו' והר"א ז"ל בהשגות סבר דכותח אינו נאכל מחמת מלחו הוא מפני שאין דרך לאכול בעינו אלא עם דבר אחר ומ"ש בגמרא אבל האי כותחא ר"ל האי גוזלא דנפל בכותחא נאכל מחמת מלחו הוא ולדידיה צ"ל דגירסא בגמרא הכי אבל האי גוזלא נאכל מחמת מלחו הוא או דדוחק הלשון ומפרש אבל האי כותחא שר"ל אבל האי גוזלא שנפל בו כותחא הך כותחא שעליו נאכל הגוזל מחמת מלחו ועיקר הדבר משום גוזל הוא והוא הבין בדברי רבינו שמפרש אינו נאכל מחמת מלחו שר"ל אינו אוכל בשום צד לא לבדו ולא עם דבר אחר ולכך הוא מפרש דכותח הוא נאכל מחמת מלחו שהכותח אע"פ שאינו נאכל בעינו ר"ל לבדו מ"מ נאכל עם דבר אחר והוא ז"ל השיג עליו שאין פירוש אינו נאכל מחמת מלחו כך אלא ר"ל שאינו נאכל לבדו מחמת מלחו אע"פ שהוא נאכל בצירוף דבר אחר ולכך הכותח כיון שאינו נאכל לבדו אינו נאכל מחמת מלחו מקרי ולא אמרו בגמרא נאכל אלא הגוזל כדפרישית, זהו כלל דבריו בהשגות. ואפילו נאמר שרבינו מפרש אינו נאכל מחמת מלחו כמו שמפרש הוא שר"ל אינו נאכל לבדו מחמת מלחו מ"מ אין כאן השגה דהכותח נאכל מחמת מלחו מיקרי ואע"פ שאינו נאכל בעינו היינו משום דאין דרך בני אדם לאכול כדאמרו בפסחים (דף מ"ד) אי משטר קא שטר ואכיל ליה בטלה דעתו אצל כל אדם אבל מ"מ האדם יכול לאכול ואין המלח מונעו מלאכול:

יט עוף שחוט שֶׁנֶפֶל לְחֶלֶב או לְכוֹתֵחַ שְׂיֵשׁ בּוֹ חֶלֶב. אִם חֵי הוּא מְדִיחוֹ וּמְתָר. וְאִם צָלִי קוֹלְפוֹ. וְאִם הָיוּ בּוֹ פְּלָחִים פְּלָחִים או שְׁהָיָה מְתַבֵּל בְּתַבְלִין וְנֶפֶל לְחֶלֶב או לְכוֹתֵחַ הָרִי זֶה אָסוּר:

כסף משנה ומ"ש עוף שחוט שנפל לחלב וכו'. שם ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא שרייה רב חנינא בריה דרבא מפשרוניה אמר רבא מאן חכים למישרי כי הא אי לאו רב חנינא וכו' דגברא רבה הוא אמר לך כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח (ה"מ מליח) דאינו נאכל מחמת מלחו (אבל) האי (הרי) הוא נאכל מחמת מלחו וה"מ חי אבל צלי בעי קליפה ולא אמרן אלא דלית ביה פילי אבל אית ביה פילי (כוליה) אסור ואי מתבל בתבלין (כוליה) אסור. וכתב הראב"ד ואם נאכל כמות שהוא כמו הכותח אינו כרותח א"א לא כיון יפה וכו'. וי"ל לדעת רבינו דבלשון הגמרא אין הכרח במאי דאמר האי הרי נאכל מחמת מלחו דקאי אבר יונה דהא אפשר דקאי אכותח. ומ"ש עוד הראב"ד ואף לא ירד לפרש אינו נאכל מחמת מלחו כו' טעמו שמאחר שרבינו מפרש דכותח הוא נאכל מחמת מלחו וכותח אינו נאכל בעינו וכדאמרין בר"פ אלו עוברין (דף מ"ד) כותח הבבלי אי אכל ליה בעיניה בטלה דעתו אצל כל אדם, על כרחנו לומר שהוא מפרש דאינו נאכל מחמת מלחו היינו לומר דאפילו ע"י ליפתן אינו נאכל מחמת מלחו: ואני אומר שא"א לומר שרבינו יפרש כן דא"כ כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח איירי במליח שאינו נאכל מחמת מלחו אפי' עם ליפתן וזה דבר שאינו ראוי לאכילה ולא עלה על דעת שמואל איירי בדבר שאינו נמצא אלא ודאי שרבינו מפרש דאינו נאכל מחמת מלחו דאמר שמואל היינו שאינו נאכל בעינו מחמת מלחו וכותח נאכל בעינו מחמת מלחו. ומה שאמרו בריש פרק אלו עוברין דכותח אי אכיל ליה בעיניה בטלה דעתו אצל כל אדם אפשר שאינו מחמת מלחו אלא מחמת עיפוש הפת שבו:

ב אָסוּר לְהַעֲלוֹת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֶּׁלֶחַן שֶׁהוּא אוֹכֵל עָלָיו גִּזְרָה [פ] מִשּׁוֹם הַרְגֵל עֲבֵרָה שְׂמָא יֹאכֵל זֶה עִם זֶה. אָף עַל פִּי שְׁהַעוֹף בְּחֵלֶב אָסוּר מִדְּבָרֵי סוּפְרִים:

כסף משנה אסור להעלות העוף עם הגבינה וכו'. משנה (דף ק"ג): ר"פ כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ואסור להעלותו עם הגבינה על השלחן וכו' ובאיזה שולחן אמרו בשולחן שהוא אוכל עליו אבל בשולחן שהוא סודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש:

לחם משנה אסור להעלות העוף על השלחן עם הגבינה וכו' משום הרגל עבירה שמא יאכל זה עם זה וכו'. ק"ק דבפי' כל הבשר (דף ק"ד): אמרו אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא ופירש"י אבל הכא אע"ג דלא איבעי לן למיגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למיגזר העלאתו אטו העלאה ואכילת בשר בהמה דכי מסיק להו היינו אכילה דאתי למיכלינהו בהדי הדדי ע"כ, משמע דאין לגזור העלאה

דעוף אטו אכילתו אלא אטו העלאה ואכילה דבהמה, ודוחק לומר דמ"ש רבינו שמא יאכל זה עם זה קאי אאכילת בשר בהמה בגבינה ורבינו לא חש לפרש אלא סוף הגזירה דלשון זה עם זה משמע דקאי אעוף וגבינה שהזכיר. לכך נראה דרבינו אינו מפרש כפירוש רש"י ז"ל אלא תירוץ הגמרא הוא דלא דמי לחלה דהתם לא גזרינן ח"ל אטו בארץ דהם שני מקומות אבל בחד מקום גזרינן דהיינו עוף וגבינה אטו העלאה דבשר בהמה, וה"ה דהוה מצי גמרא למימר העלאה דעוף אטו אכילתו ואכילתו אטו אכילת בהמה אלא דחדא מנייהו נקט ולהכי רבינו נקט גזרה דשמא יאכל זה עם זה להודיענו דלאו דוקא נקט גמרא העלאה אטו העלאה דבהמה דהוא הדין העלאה אטו אכילה דעוף ועוף אטו בהמה כדכתיבנא :

כא שְׁנֵי אַכְסֵנָאִין שְׂאִינָם מִפִּירִין זֶה אֶת זֶה אוֹכְלִין עַל שְׁלַחַן אֶחָד זֶה בְּשֵׁר בְּהֶמָה וְזֶה גְבִינָה מִפְּנֵי שְׂאִין זֶה גַּם לְבוֹ בְּזֶה כְּדִי שְׂיֵאכֵל עִמוֹ :

כסף משנה שני אכסנאין וכו'. שם (דף ק"ז): במשנה רבן שמעון בן גמליאל אומר (אף) שני אכסנאין אוכלין על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה ואינם חוששין. ובגמרא לא שאנו אלא שאינם מכירים זה את זה אבל מכירים זה את זה אסור. וכתב הטור אורח חיים סימן קע"ג ובירורה דעה סימן פ"ח שאפילו מכירין זה את זה מותרים עד שיפסיקו ביניהם בקנקן או בלחם או שיאכל כל אחד על מפה שלו לבדו ושם כתבתי מאי זה טעם והרי"ף ורבינו חלוקים בזה :

לחם משנה שני אכסנאים כו'. שם (דף ק"ז): ואמרו שם ולא אסרו אלא בתפיסה אחת תפיסה אחת ס"ד אלא אימא כעין תפיסה אחת, ופירשו שם התוס' ב' פירושים ולפירוש קמא בהפסק מפה סגי לשני אכסנאין, ולפירוש בתרא לא הוזכר בגמרא הפסק מפה כלל דתפיסה אחת ר"ל הוצאה אחת ופריך מה לי בהוצאה אחת מה לי בשתי הוצאות כיון שהם מכירים זה את זה, ותירץ כעין תפיסה כלומר שמכירים וכו', ונראה שזה הוא דעת רבינו שלא הזכיר הפסק מפה כלל. עוד אמרו שם שני אחין ומקפידין זה על זה מהו ופשטוה לאיסורא משום דיאמרו כל הסריקין כו' ורבינו סתם ולא הביאו משום דממילא שמעת מינה וכיון שכתב ב' אכסנאין שאינן מכירין משמע דהאחין שמכירין זה את זה אע"פ שמקפידין אסורין :

כב אין לִשְׁיִן הָעֶסָה בְּחֶלֶב וְאִם לֹשׁ כָּל הַפֶּת אֲסוּרָה מִפְּנֵי הַרְגֵּל עֲבָרָה. שְׂמָא יֹאכֵל בָּהּ בֶּשֶׂר. וְאִין טָשִׁין אֶת הַתְּנֹור בְּאַלְיָה. וְאִם טָשׁ כָּל הַפֶּת אֲסוּרָה עַד שְׂיִסִּיק אֶת הַתְּנֹור שְׂמָא יֹאכֵל בָּהּ חֶלֶב. וְאִם שְׁנָה בְּצוּרַת הַפֶּת עַד שְׂתִתְּהִיָּה [צ] נִכְרַת כְּדִי שְׂלֹא יֹאכֵל בָּהּ לֹא בֶּשֶׂר וְלֹא חֶלֶב הָרִי זֶה מִתֵּר :

כסף משנה אין לשין את העיסה בחלב וכו' עד אסורה עד שיסיק התנור. ברייתא פרק כל שעה (דף ל"ו) ואסיקנא ואי עבדינהו כעין תורא שפיר דמי. וכתב הרי"ף בפרק כל הבשר ומסקנא דאי שני בהו ועבדינהו כעין תורא שרי וכך הם דברי רבינו וכ"כ הרשב"א וז"ל ואם שינה בצורת הפת ועשאה כעכין קטנים כעין השור מותר שהרואה יודע שלא שינו צורתן אלא להיכר בעלמא וישאל ויאמרו לו :

לחם משנה שלא יאכל בה לא בשר ולא חלב וכו'. כלומר לא בשר קאי אחלוקה דלש את העיסה בחלב ולא חלב קאי אחלוקה דאין טשין את התנור באליה, ואם שנה בצורת הפת וכו' זהו פירוש למ"ש אי עבדינהו כעין תורא ורש"י ז"ל לא פירש כן :

כג פֶּת שְׂאֵפָאָה עִם הַצְּלִי [ק] וְדָגִים שְׂצֻלָּאָן עִם הַבֶּשֶׂר אֲסוּר לְאָכְלוֹ בְּחֶלֶב. קַעְרָה שְׂאֵכְלוּ בָּהּ בֶּשֶׂר וּבִשְׁלוּ בָּהּ דָּגִים אוֹתָן הַדָּגִים מִתֵּר [ר] לְאָכְלוֹ בְּכוּתָח :

כסף משנה פת שאפאה עם הצלי ודגים שצלאן עם הבשר אסור לאכלן בכותח. בפרק כיצד צולין (דף ע"ו) תני רב כהנא בריה דרב חיננא סבא פת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאכלה בכותחא ההיא ביניתא דאיטויא בהדי בישרא אסרה רבא מפרזיקיא למיכלה בכותחא וכתב הרי"ף דאפילו למ"ד ריחא לאו מילתא היא אסור ופרש"י בהדי בישרא בתנור אחד. ודבר פשוט הוא שכן פירוש דברי רבינו ולא כדברי ט"ד סימן צ"ה שעלה על דעתו שפירוש דברי רבינו שצלאן עם הבשר מחוברין לו ממש ומפני כך כתב עליו שאינו מבין דבריו : קערה שאכלו בה בשר ובשלו בה דגים וכו'. מסקנא דגמרא פ' כל הבשר (דף קי"א :) דגים שעלו בקערה מותר לאכלם בכותח משום דהוי נ"ט בר נ"ט הבשר בקערה והקערה בדגים ואיכא תרי נותני טעם קודם שיבא לכלל איסור :

לחם משנה **פת שאפאה עם הצלי ודגים שצלאן עם הבשר אסור לאכלן בחלב**

וכו'. אע"ג דרבינו פסק בפי ט"ו דריחא לאו מילתא היא מ"מ כתב דין זה דאפילו למ"ד הכי איתיה להאי דינא כדכתב הרי"ף ז"ל, וא"ת כיון דרבינו פסק כן איך פסק בפט"ו מהלכות תרומות גבי רודה פת חמה ונתנה על פי חבית יין של תרומה כר' יוסי דמתיר בחיטין ואוסר בשל שעורים הא ר' יוסי אית ליה דריחא מילתא דכן פירש רש"י בפרק כיצד צולין וז"ל ללוי דאמר ריחא לאו מילתא היא ודאי מילתיה כתנאי אמרה דעל כרחין ר"מ אית ליה ריחא מילתא היא וכן ר"י ואי איכא דקאי כוותיה רבי יהודה הוא דקאי כוותיה ע"כ. וי"ל דרבינו אינו מפרש כן אלא דרבי יוסי מצי סבר ריחא לאו מילתא וטעמא דשעורים הוי משום דשואבות הרבה והוי טפי מריחא, וז"ש מפני שהם שואבות כלומר הא ודאי אפילו דבעלמא ריחא לאו מילתא היא הכא שואבות טפי ולכך אסור: **קערה שאכלו בה בשר וכו'.** פרק כל הבשר (דף קי"א): אמר חזקיה משום אביי (הלכתא) דגים שעלו בקערה (של בשר) מותר לאוכלן בכותח צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח וה"מ צנון וכו' ורש"י ז"ל פירש דדוקא עלו בקערה כלומר ששמו אותם בקדרת רותחים אבל לא נתבשלו ולכך כתב רבינו דאפילו בשלו וכ"ש עלו וכתב קערה שאכלו בה בשר כלומר אף על פי שלא בישלו בה בשר אלא אכלו לבד משום דסתם קערה כך היא שאוכלים בה בשר. עוד שם קלחי דליפתא כו' ותמה הרשב"א למה לא הוזכר בדברי רבינו ובדברי הרי"ף, והרבי"ז ז"ל מיישבו עיין שם:

כז סכין שחתך בה בשר צלי וחתך בה צנון וכיוצא בו מדברים [ש] חריפין אסור לאכלן בכותח. אבל אם חתך בה בשר וחתך וחתך בה קישות או אבטיח גורד מקום החתך ואוכל השאר בחלב:

כסף משנה **סכין שחתך בה בשר צלי וכו'.** בפרק כל הבשר (דף קי"ב) אמר

חזקיה משום אביי וכו' צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאכלו בכותח וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע אבל קישות גריר לבי פיסקיה ואכיל קילחי דליפתא שרי דסילקא אסירי ואי פתך בהו דליפתא שפיר דמי. ופירש"י x ואע"ג דקי"ל דני"ט בר נ"ט מותר שאני סכין דפעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך הצנון הוי נ"ט הבא מן הממש. ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנון. וכתב הרשב"א הרי"ף לא כתב בהלכות הא דקילחי דליפתא ולא הא דסילקא ולא הא דאמריי ואי פתיך בהו ליפתא שרי וגם הרמב"ם השמיטה ולא ידעתי למה

השמיטום עכ"ל. ואני אומר שרבינו אע"פ שלא כתבם בהדיא מ"מ בכלל דבריו הם לפי פירושו בגמרא שהרי כתב סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון וכיוצא בו מדברים חריפים אסור לאוכלם בכותח אבל אם חתך בה קישות או אבטיח גורד מקום החתך ואוכל השאר בחלב עכ"ל. נראה שהוא ז"ל מפרש דצנון לאו דוקא אלא דה"ה לכל הדברים החריפים וגם נראה שהוא מפרש דפתוך בהו ליפתא לאו דוקא אלא דה"ה לחתך בו לחם או ירק או פרי אחר שהטעם שאסור לחתוך בו צנון אינו אלא מפני השומן הנקשר על פניו שהוא נדבק ביותר בדבר החריף וכשהוא חותך בו לחם או איזה דבר הרי הסכין מתקנח בו ולא נשאר שום שומן על פניו ולפיכך מותר לחתוך בו צנון. והשתא הכל מבואר בדבריו ז"ל דמדכתב סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון משמע אחר שחתך בה הבשר חזר וחתך בה הצנון בלי הפסק חתיכת דבר אחר בינתים ומש"ה הוא דאסור הא אם הפסיק חתיכת שום דבר אחר בינתים שרי ולא הוצרך שוב לכתוב דאי פתיך בהו ליפתא ש"ד. **ומ"ש שחתך בשר צלי** לאו דוקא צלי דה"ה למבושל והוא רותח והא דלא נקט בשר סתם לאשמועינן דבחתך בשר רותח הוא דאמרינן הכי אבל בבשר צונן אין השומן נקשר על פניו כ"כ שיאסור לחתוך בו צנון ולא הוצרך לכתוב הא דסילקא דבכלל מ"ש וכיוצא בו מדברים החריפים הוא ומטעם זה לא הוצרך לכתוב דקילחי ליפתא שרי דדבר ברור הוא דלפת לאו מדברים החריפים הוא. ועל דרך זו יש ליישב דברי הרי"ף. כך נ"ל לדחוק ליישב דבריהם אם היתה גירסתם בגמרא כגירסא דידן אבל כבר אפשר שלא היו כתובים דברים הללו בגירסתם בגמרא:

לחם משנה **סכין שחתך בה בשר צלי וכו'.** הטור כתב דבצנון אם יטעמנו וליכא ביה טעמא סגי. וכדאמרינן התם (דף קי"א:) גבי צנון שחתכו בסכין מותר לאכלן בכותח ופירש התם אביי משום דהיתרא בלע ואמר רבא במסקנא דאפשר למטעמיה ורבינו סובר כדכתבו התוספות שם דאביי אליבא דרב כהנא אמר כן וליה לא ס"ל אלא דאסור בצנון לאכלו בכותח:

כה אין מניחין כד של מלח בצד כד של כמך מפני [ת] ששואב מפניו ונמצא מבשל הבשר במלח זה שיש בו טעם החלב. * אכל מניח כד החמץ בצד כד הכמך שאין החמץ שואב מפניו:

ההראב"ד אבל מניח כד החומץ בצד כד הכמך. א"א גירסא אחרת יש אצלנו:

כסף משנה אין מניחין כד של מלח וכו'. בפרק כל הבשר (חולין דף קי"ב) בעא מיניה רב דימי מרב נחמן מהו לאנוחי כדא דמילחא גבי כדא דכמכא א"ל

אסור דחלא מאי א"ל שרי ומ"ש וכו' האי איתיה לאיסוריה בעיניה והאי ליתיה לאיסוריה בעיניה ופירש רש"י דמבעיא ליה מי חיישינן שמא יפול מן הכותח במלח והוא לא ידע וימלח ממנו בשר (או יתן ממנו לתוך הקדרה) האי כותח הנופל במלח נראה וניכר מפני שהוא עב ולא בטיל אבל כותח הנופל בחומץ ליתיה בעיניה ובטל בששים. אבל רבינו מפרש דלאנוחי כדא דכמכא גבי כדא דמילחא בסמוך ממש קאמר משום דמשאב שאיב ליה מילחא לכותחא אבל חלא שרי משום דלא שאיב. וכתב הר"ן שכן פי' ר"ח ולהאי פירושא לא שייך מאי דאמרינן האי איתיה לאיסוריה בעיניה וצריך לומר שגירסא אחרת היתה להם ולכך נתכוון הראב"ד שכתב על דברי רבינו א"א גירסא אחרת יש אצלנו:

לחם משנה אין מניחין כד של מלח וכו'. שם (דף ק"יב) מהו לאנוחי כדא דמלחא גבי כדא דכמכא א"ל אסור דחלא מאי א"ל שרי וכו' מ"ט האי איתא לאיסורא בעיניה והאי ליתיה לאיסורא בעיניה ע"כ, ופרש"י דכמכא (כותח) מי חיישינן שמא יפול מן הכותח במלח והוא לא ידע וימלחו ממנו קדרת בשר ע"כ, ובזה נתיישב מ"ש בגמרא האי איתיה איסורא כדפרש"י שם, ורבינו שמפרש דהטעם הוא מפני ששואב צ"ל דגירסתו בגמ' האי שאיב והאי לא שאיב ולכך כתוב בהשגות א"א גירסא אחרת יש אצלנו ע"כ. כלומר שהוא מפרש כפירוש רש"י ז"ל וגירסתו:

כו מי שְאָכַל גְבִינָה או חֵלֶב תְּחִלָּה מִתֵּר [א] לְאָכַל אַחֲרָיו בְּשֵׁר מִיָּד. וְצָרִיךְ שְׂיָדִיחַ יָדָיו [ב] וְיִקְנֵחַ פִּיּו בֵּין הַגְּבִינָה וּבֵין הַבְּשָׂר. וּבִמָּה מְקַנֵּחַ פִּיּו בְּפֶת אוּ בְּפָרוֹת שְׁלוּעָסוֹן וּבּוֹלְעָן אוּ פּוֹלְטָן. וּבְכָל מְקַנְחִין אֶת הַפֶּה חוּץ מִתְמָרִים אוּ קֶמַח אוּ יִרְקוֹת שְׂאִין אֵלוּ מְקַנְחִין יָפָה:

כסף משנה מי שאכל גבינה או חלב וכו'. בר"פ כל הבשר (דף ק"ה) בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה א"ל ולא כלום איני והאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה מותר לאכול בשר אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר א"ל ולא כלום. ומ"ש צריך שידיח ידיו תחלה ויקנח פיו. שם (דף ק"ד ק"ה) תניא ב"ש אומרים מקנח וב"ה אומרים מדיח ואסיקנא דב"ש אומר מקנח וה"ה למדיח וב"ה אומרים מדיח וה"ה למקנח מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. ופירש"י דתרווייהו בעינן וכן כתב הר"י וכתבו התוס' שכן פר"ח ואסיקנא דבכל מידי הוי קנוח לבר מקימחא תמרי וירקא. ופירש"י דמדיח דקתני היינו הדחת פה וכ"נ מדברי התוס' והרא"ש. אבל רבינו מפרש

דמדיח דקתני היינו הדחת ידיו ויש סמך לפירוש זה מדאמרינן גבי עוף שנאכל בלא נט"י ובלא קינוח הפה ולא הזכירו הדחת פה ועוד דגרסינן בגמרא (דף ק"ד:) רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בישראל אכל ולא משא ידיה אמרי ליה והא תני אגרא חמוה (בריה) דר' אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אי"ל הי"מ בליליא אבל ביממא הא חזינא. והעולם נהגו כדברי כלם להדיח הפה וגם הידים:

לחם משנה מי שאכל גבינה וכו'. התוס' כתבו בפרק כל הבשר (דף ק"ה) דר"ת והה"ג אית להו שיטה אחרת ולדידהו אכל גבינה תחלה מותר לאכול בשר אחריו בלא נטילה וקינוח אבל אכל בשר תחלה צריך נטילה וקינוח לאכול אחריו גבינה ובהא סגי ומר עוקבא דלא אכיל עד סעודה אחריתי אפשר דמחמיר על עצמו היה וברייתא דב"ש וב"ה דמדיח ומקנח ומפרשים בגמרא דלא פליגי אלא תרוייהו בעינן קינוח והדחה מיפרשה אליבא דידהו היכא דאכל בשר תחלה ואחריו גבינה, ולרבינו מיפרשה ההיא ברייתא באכל גבינה תחלה ואח"כ אכל בשר אבל באכל בשר תחלה לא סגי בנטילה וקינוח אלא בשש שעות כמר עוקבא דלא אכיל אלא עד סעודה אחריתי וס"ל לרבינו דהוי מדינא ולא מחומרא. וא"ת לדעת ר"ת מי דחקו לגמרא לאוקומי ברייתא דב"ש וב"ה באוכל בשר תחלה ואחריו גבינה עד שהוצרך לדחוק ולומר דב"ש וב"ה לא פליגי אהדדי נימא דברייתא איירי באכל גבינה תחלה ולהכי קאמרי חד דסגי בהדחה וחד בקינוח ופליגי אהדדי אבל באכל בשר תחלה לכ"ע בעינן הדחה וקינוח. וכן לרבינו קשה דלוקמא ברייתא דאכל גבינה תחלה ופליגי אבל באכל בשר כ"ע מודו דבעינן הדחה וקינוח ובהא סגי. וי"ל לדעת ר"ת לא מסתבר ליה לגמרא לומר דבאכל גבינה תחלה צריך הדחה או קינוח דמשמע דאפילו בלא קינוח ולא הדחה סגי, ולדעת רבינו גם כן לא משמע ליה לגמרא לומר דבאוכל בשר תחלה סגי בהדחה וקינוח דודאי לא סגי בהכי, וא"ת לדעת רבינו רב יצחק בריה דרב משרשיא ודאי דעבד קינוח דאי לא הא לדעת רבינו בעי דאכל גבינה תחלה וקינוח והדחה ואע"ג דהוי יממא וסגי ליה בלא הדחה מ"מ קינוח בעי אלא ודאי דעבד קינוח וכיון שכן מה הקשו לו מההיא דעוף נאכל באפיקורן בלא נטילה וקינוח דמשמע הא בשר וגבינה לא נימא דהתם בעינן קינוח לחוד, וי"ל דמ"מ כיון דאמר דהכא לא בעי לא נטילה ולא קינוח משמע דהתם בעי תרוייהו דאי לא בעי התם נטילה למה הזכירם כאן. כתב הרב כ"מ ועוד דגרסינן בגמ' וכו'. קשה מה ראיה היא זאת לומר דפירוש הדחה הוי נט"י הא אפילו מ"ד דפירוש הדחה הוי הדחת פה מ"מ נט"י ג"כ בעי דקאמר עוף מאכל בלא נט"י ובלא קינוח אבל בשר וגבינה בעי קינוח ונט"י. וגם קשה לשונו מ"ש והעולם נהגו כדברי כולם להדיח הפה וגם הידים והלא לא נהגו אלא כדברי המפרשים דפירוש הדחה הוי הדחת פה ולדידהו

בעינין ג"כ נט"י ומדברי הרב כ"מ משמע דאית ליה דמ"ד הדחת פה לית ליה נט"י ולכך כתב דהעולם נהגו כדברי כולם ואינו כן דמ"ד הדחת פה אית ליה נט"י כדכתיבנא אע"ג דרבינו דאית ליה הדחת ידים לית ליה הדחת פה : **מי שאכל גבינה או חלב וכו'.** שם ריש פרק כל הבשר אמרו עוף וגבינה נאכלין באפיקורן כלומר בלא קינוח הפה ובלא נט"י עוד שם רב יצחק בריה דרב משרשיא אילקע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא אכל כי לא משא ידיה אמר ליה והא תני אגרא חמוה דר' אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא א"ל הי"מ בליליא אבל ביממא לא הא חזינא ע"כ. ויש לתמוה על רבינו למה כתב דעוף אחר גבינה הוי בלא קינוח הפה ובלא נטילת ידים הא בגמרא משמע דאפילו גבינה אחר עוף שכן אמרו עוף וגבינה נאכלין באפיקורן דמשמע עוף תחלה וכדכתבו שם התוס'. וי"ל דמשמע ליה דמאי דאמר בגמרא עוף וגבינה לאו דוקא אלא ר"ל עוף אחר גבינה דאם לא תימא הכי מאי מקשה ליה לרב יצחק דאכל בשרא אחר גבינה בלא קינוח הפה ובלא נט"י מדיוקא דעוף וגבינה אין בשרא וגבינה לא הא הכא הוי בשר אחר גבינה והתם הוי בשרא ואח"כ גבינה כדהקשו התוספות אלא ודאי דמשמע ליה לגמרא דעוף וגבינה דקאמר ר"ל גבינה קודם והטעם דקאמר בגמרא הכי משום דשם אמרו אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר ומשמע ליה לבעל הגמרא דבשר סתמא הוי בין של עוף בין של בהמה ולכך ודאי מאי דקאמר אסור לאכול אחריו גבינה בכל בשר איירי וכן מ"ש אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר בכל בשר איירי ובשר עוף מותר בלא קינוח ובשר בהמה מותר בקינוח ונט"י. וא"ת למה לא הזכיר רבינו דביממא מותר בלא נטילה. וי"ל דחייש לסברת ר' פרץ שכתב הטור בסימן פ"ט דאמר יש לרחוצי אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בלחלוחית הידים ולא אדעתיה. ובברייתא אמרו שם בית הלל אומרים מדיח ופירשו שם דה"ה למקנח ופירשו המפרשים הדחת פה וקינוח הפה ורבינו לא כתב הדחת פה ונראה שהוא מפרש הדחת ידים דהיינו נט"י וכ"נ מלשונו שכתב שידח ידיו ויקנח פיו : **ובכל מקנחין.** שם והלכתא בכל מילי וכו' :

כז בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּבֶשֶׁר בְּהֵמָה או חֲתָה. אָבֵל אִם אָכַל בְּשַׁר עוֹף אַחַר שֶׁאָכַל הַגְּבִינָה או הַחֶלֶב אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא קְנוֹת הַפֶּה וְלֹא נְטִילַת יָדַים :

כסף משנה ומה שכתב במה דברים אמורים בבשר בהמה וכו' אבל אם אכל בשר עוף וכו'. שם תני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה בלא נטילת ידים ובלא קינוח פה. וכתב הר"ן

דמשמע ליה דהוא הדין לחיה וגבינה דקיי"ל חיה נמי אינה מן התורה ורבינו כתב דחיה כבהמה לענין זה אף על פי שהוא עצמו פסק דחיה נמי אינה מן התורה ואפשר שטעמו לומר לפי שבשר החיה דומה לבהמה ע"כ. ודעת רבינו דהא דתני אגרא עוף וגבינה היינו דוקא גבינה ואחר כך עוף אבל עוף ואחר כך גבינה דינו כבהמה וגבינה וכן דעת הרשב"א וגם הר"ן כתב דהכי מוכח עובדא דרב יצחק בריה דרב משרשיא. ואיני יודע למה השמיט רבינו הא דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיא דביממא אין צריך להדיח ידיו בין גבינה אפילו לבשר בהמה:

לחם משנה **במה דברים אמורים בבשר בהמה או חיה וכו'.** וא"ת מאי שנא חיה מעוף דהא חיה נמי מדרבנן כדכתב רבינו למעלה. כבר תירץ הר"ן ז"ל משום דבשרה דמי לבשר בהמה:

כת **מִי שֶׁאָכַל בְּשָׂר בְּתַחֲלָה בֵּין בְּשָׂר בְּהֵמָה בֵּין בְּשָׂר עוֹף לֹא יֵאָכַל אַחֲרָיו חֶלֶב עַד שֶׁיְהִיָּה בֵּינֵיהֶן כְּדֵי שְׂעוֹר** ^[ג] **סְעֵדָה אַחֲרֵת וְהוּא כְּמוֹ שֶׁשׁ שְׂעוֹת מִפְּנֵי הַבְּשָׂר שֶׁל בֵּין הַשְּׂנַיִם שְׂאִינֹו סָר בְּקִנּוּיָם:**

כסף משנה **מי שאכל בשר בתחלה וכו'.** שם (דף ק"ה) אמר מר עוקבא אנא בהא מלתא חלא בר חמרא (לגבי אבא) דאילו אבא כד הוה אכיל בישראל האידינא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא ואנא בהא סעודתא לא אכילנא בסעודתא אחריתי אכילנא. וכתב הר"ף ושמעינן מהא דהא דאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה דלא שרי למיכל גבינה בתר בישראל בפחות מהאי שיעורא דהא מר עוקבא אף על גב דשהי ליה כי האי שיעורא קרי אנפשיה חלא בר חמרא. ודעת רבינו ששיעור זה צריך להמתין אפילו לאחר בשר עוף וכן דעת הרשב"א: **ומה שכתב רבינו מפני הבשר שבין השיניים וכו',** כתב טור יורה דעה סימן פ"ט דלפי טעם זה לאחר ששהא כשיעור זה מותר אפילו נשאר בשר בין השיניים ואפילו לא אכל הבשר אלא שלעסו לתינוק צריך להמתין. וי"א שטעם שהיית שיעור זה מפני שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא לעסו לתינוק אין צריך להמתין ואפי' שהה כשיעור אם יש בשר בין השיניים צריך להסירו ובתוך הזמן אפילו אין בשר בין השיניים אסור וטוב לאחוז בחומרי שני הטעמים עכ"ל:

לחם משנה **כדי שיעור סעודה אחרת וכו'.** שם (דף ק"ה) ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא וכו' ומפרש רבינו שבין סעודה לסעודה ו' שעות

שכן סעודת תלמידי חכמים בשעה ששית ומר עוקבא תלמיד חכם הוה ואם
כן משם עד שש שעות הוי סעודה אחרת:

הלכות מאכלות אסורות - פרק עשירי

א כָּל אֲסוּרִין שְׁאִמְרָנוּ הֵן בְּמִינֵי נֶפֶשׁ חַיָּה. וַיֵּשׁ אֲסוּרִין אַחֲרֵים
שֶׁל תּוֹרָה בְּזֶרַע הָאָרֶץ וְהוּן הַחֲדָשׁ וְכֵלָאֵי הַכָּרֶם וְהַטָּבֵל
וְהַעֲרָלָה:

כסף משנה כל איסורים שאמרנו הם במיני נפש חיה ויש איסורין אחרים
של תורה בזרע הארץ וכו'. פירקא קמא דקידושין (דף ל"ז):

ב הַחֲדָשׁ כִּי־צַד. כָּל אֶחָד מִחֲמִשָּׁה מִינֵי תְבוּאָה בְּלֶבֶד אֲסוּר
לֵאכֹל מִהַחֲדָשׁ שְׁלוֹ קֶדֶם שְׂיִקְרַב הָעֹמֵר בְּט"ז בְּנִיסוֹן שְׁנֵי־עָמֵר
(ויקרא כג-יד) וְלֶחֶם וְקֵלִי וְכֶרֶם לֹא תֹאכְלוּ. וְכֹל הָאוֹכֵל כְּזֵית חֲדָשׁ
קֶדֶם הַקֶּרֶבֶת הָעֹמֵר לוֹקֵה מִן הַתּוֹרָה בְּכֹל מְקוֹם וּבְכֹל זְמַן בֵּין
בְּאֶרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לְאֶרֶץ בֵּין בְּפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שְׁלֹא בְּפְנֵי הַבַּיִת.
אֵלָּא שְׁבִזְמַן שֵׁשׁ מְקַדָּשׁ מִשְׂיִקְרַב הָעֹמֵר הֵתֵר הַחֲדָשׁ
בִּירוּשָׁלַיִם. וְהַמְּקוֹמוֹת הֶרְחֹקִין מִתְּרִין אַחַר חֲצוֹת שְׁאִין בֵּית
דִּין מִתְּעַצְלִין בּוֹ עַד אַחַר חֲצוֹת. וּבִזְמַן שְׁאִין בֵּית הַמְּקַדָּשׁ כָּל
הַיּוֹם [א] כָּלֹ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה. וּבִזְמַן הַזֶּה בְּמְקוֹמוֹת שְׁעוֹשִׁין [ב]
שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים הַחֲדָשׁ אֲסוּר כָּל יוֹם י"ז בְּנִיסוֹן עַד לְעָרֵב
מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים:

כסף משנה החדש כיצד כל אחד מחמשת מיני תבואה בלבד אסור לאכול
מהחדש שלו קודם שיקרב העומר. בריש חלה (פ"א מ"א) ובמנחות פרק ר'
ישמעאל (דף ע"ג) החיטין והשעורים והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון הרי

אלו חייבים בחלה ומצטרפים זה עם זה ואסורים בחדש מלפני הפסח. ומ"ש שנוהג בכל מקום. בסוף ערלה (פ"ג מ"ט) החדש אסור מן התורה בכל מקום ואע"ג דבספ"ק דקידושין (דף ל"ט) אמרינן דפלוגתא דתנאי היא פסק כסתם משנה. ובמנחות פרק ר' ישמעאל (דף ס"ח): אמרינן דרבנן דבי רב אשי סברי חדש בח"ל דאורייתא. ומ"ש בין בפני הבית בין שלא בפני הבית אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים וכו' עד שאין ב"ד מתעצלין בו עד אחר חצות. משנה שם (דף ס"ח). ומ"ש ובזמן שאין ב"ה כל היום כולו אסור. משנה וגמרא שם פלוגתא ופסק כרבינא דבתרא טובא הוא. ומ"ש ובזמן הזה במקומות שעושים שני ימים טובים וכו'. גם זה שם פלוגתא ופסק כרבינא דבתרא טובא הוא וכך הם דברי הרי"ף בסוף פסחים:

ג האוכל לחם וקלי וקרמל כזית מכל אחד ואחד לוקה שלש מלקיות שנקאמר (ויקרא כג-יד) 'ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו'. מפי השמועה למדו ששלשתן בלאוין חלוקין זה מזה:

כסף משנה האוכל לחם וקלי וקרמל וכו'. בפרק קמא דכריתות (דף ה') ומקשה בגמרא והא אין לוקין על לאו שבכללות ומשני שאני הכא דמייתר קראי ומפרש בגמרא היכי מייתר קראי:

ד כל תבואה שהשרישה ^[ג] קודם הקרבת העומר אף על פי שלא נגמרה אלא אחר שקרב מתרת באכילה משקרב העומר. ותבואה שהשרישה אחר שקרב העומר אף על פי שהיתה זרועה קודם שקרב העומר הרי זו אסורה עד שיקרב העומר של שנה הבאה. ודין זה בכל מקום ובכל זמן מן התורה:

כסף משנה כל תבואה שהשרישה קודם הקרבת העומר וכו'. משנה בריש חלה (פ"א מ"א) ובמנחות פ' ר' ישמעאל (דף ע"י) אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורים עד שיבא העומר הבא ובגמ' (דף ע"א) מנין לעומר שמתיר בהשרשה וכו' (דכתיב) אשר תזרע משעת זריעה וכו' א"ה אע"ג דלא השרישה נמי א"ל סודני בשדה כתיב ואמרינן תו בגמרא (דף ע"י): מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם הבאת העומר רבי יוסי בר זבדא אמר קודם קצירת העומר ופסק רבינו כרבי יונה. ומ"ש ודין זה בכ"מ ובכל זמן מן התורה. כר' אליעזר בספ"ק דקידושין (דף ל"ט) דסתם לן תנא כוותיה בסוף ערלה. ומתבאר בפרק ר' ישמעאל. ומ"ש ובכל זמן. מתבאר פרק הנזכר:

לחם משנה **ותבואה שהשרישה אחר שקרב העומר וכו'.** למ"ש הר"א ז"ל בהשגות שהשרישה קודם לעומר וחזר וזרע יש לפרש לשון הגמרא כך לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר כלומר אחר שעבר העומר הראשון שהשרישו קודם אותו העומר קצרו אותם ונטעום קודם שיעבור העומר השני ומאי דקאמר ואתא עומר חליף עלייהו ר"ל שהעומר שעבר דהיינו עומר הראשון כבר עבר עליהם ופירוש ואתא עומר רוצה לומר שכבר בא העומר הראשון שעבר עליהם והבעיא היא אם אותו העומר מתירן ואע"ג דכבר נעקרו וזרעם בקרקע מ"מ יש לומר לדעת הר"א ז"ל דאיכא צד א' לומר דהעומר מתירן כיון דתבואה הרי התירה העומר הראשון שהשרישה קודם לו אע"פ שנעקרה אחר כך וזרעה מ"מ איכא בעיא לומר דהעומר הראשון התירה אבל לרבינו הקשה הר"א ז"ל דכיון דהשרישה אחר העומר הראשון ולא התירה שום עומר ובעומר השני היא זרועה בקרקע בלא השרשה איך תהיה מותרת ואיזה עומר הוא שיתירנה. ורבינו מפרש כרש"י ז"ל דמ"ש במשנה דאם לא השרישה קודם העומר דאין העומר מתירה היינו לענין הגידולים אבל לא הדבר הזרוע בעצמו יע"ש בפרק ר' ישמעאל (דף ס"ט):

ה **תבואה שהשרישה אחר העמר וקצרה וזרע מן החטים**
בקרקע. ואחר כך קרב העמר הבא ועדין החטים בקרקע. הרי אלו ספק אם התירן העמר כאלו היו מנחין בכד. או לא יתיר אותן מפני שבטלו בקרקע. לפיכך אם לקט מהם ואכל אינו לוקה. ומכין אותו מכת מרדות. וכן שבטל שהביאה שלישי מלפני העמר ועקרה ושתלה אחר שקרב העמר והוסיפה הרי זו ספק אם תהיה אסורה מפני התוספת עד שיבוא העמר הבא או לא תהיה אסורה שהרי השרישה קדם העמר:

ההראב"ד **תבואה שהשרישה אחר העומר.** א"א זה שיבוש ומי יתירם לאלו אלא שהשרישו קודם לעומר וחזר וזרע היתה השאלה אם התירן העומר שעבר אם לאו. עכ"ל:

כסף משנה **תבואה שהשרישה אחר העומר וקצרה וזרע מן החטים בקרקע**
וכו'. בפרק הזהב (דף נ"ז): ובמנחות פרק רבי ישמעאל (דף ס"ט) בעי רבא בר רב חנן חטים שזרען בקרקע עומר מתירן או אין מתירן ה"ד אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורים עד שיבא העומר הבא לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר

ואתא עומר וחליף עלייהו וקא מבעיא ליה מהו לנקוטי ומיכל מינייהו כמאן דשדו בכדא דמו ושרנהו עומר או דילמא בטיל להו לגבי ארעא וכו' תיקו. ופירש"י דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר דלא שרנהו עומר דאשתקד ולא בשעת עומר זה. מהו לנקוטי ללקוט מהם קודם השרשתן. כמאן דשדו בכדא דמיין ושרנהו עומר דהא דאמרן ואם לאו אסורים עד שיבא עומר הבא בגידוליהן מיירי. או דילמא בטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגדולין דמו עכ"ל. וכך הם דברי רבינו ולרמוז שעדיין לא השרישו כתב ועדיין החטים בקרקע כלומר ועודם חטים כמות שהם בלא השרשה: **והראב"ד** כתב א"א זה שבוש ומי יתירם לאלו וכו'. ואיני רואה לא שיבוש ולא השגה שמ"ש ומי יתירם לאלו מבואר הוא בדברי רבינו שהעומר הבא יתירם אם הם כמונחים בכד. ופירוש הראב"ד איני יודע ליישבו על לשון הגמרא אלא אם כן היתה לו גירסא אחרת: **וכן שבולת שלא הביאה שלישי וכו'.** פרק רבי ישמעאל (דף ס"ט):

1 **כְּלָאֵי הַכֶּרֶם כִּיצַד. מִן מְמִינֵי תְּבוּאָה אוּ מִיַּיִן יִרְקוֹת שְׁנִזְרְעוּ עִם הַגֶּפֶן (דף).** בֵּין שְׁזָרַע יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁזָרַע נְכָרִי. בֵּין שְׁעָלוּ מֵאֲלֵיהֶן. בֵּין שְׁנִטְעַה הַגֶּפֶן בְּתוֹךְ הַיֶּרֶק. שְׁנִיָּהֶם אֲסוּרִין בְּאֲכִילָהּ וּבִהֲנִיָּה שְׁנֶאֱמַר **(דברים כב-ט)** 'פֶּן תִּקְדָּשׁ הַמְּלָאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הַכֶּרֶם'. כְּלוּמַר פֶּן תִּתְרַחֵק וּתִאָּסֵר שְׁנִיָּהֶם:

לחם משנה **כלאי הכרם כיצד מין ממיני תבואה וכו' שניהם אסורים באכילה ובהנאה.** מדברי רבינו נראה דהוא סבור דמאי דאמר ר' יאשיה בפ"ק דקידושין (דף ל"ט) ובכמה מקומות דאינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היינו לענין מלקות אבל לענין איסור זריעה מן התורה ולענין איסור אכילה והנאה אפילו מין אחד בין הגפנים אסור וכן נראה מדברי הטור ביו"ד סימן רצ"ז דדעת רבינו כן הוא וכ"נ בפרק ה' מהלכות כלאים שבתחלת הפרק פסק כר' יאשיה דבעי חטה ושעורה וחרצן במפולת יד ואח"כ כתב אסור לזרוע ירקות או תבואה בצד הגפנים וכו' ואם עשה כן אע"פ שאינו לוקה הרי זה קדש ונאסרו שניהם בהנאה משמע דאסור מן התורה בזריעה אע"פ שאין בו מלקות וכן ביאר הרב כסף משנה בסוף פ"ח מהלכות כלאים וקשה (דאי) [דודאי] אית ליה לרבינו דזריעה לחוד ואיסור אכילה והנאה לחוד וקרא דלא תזרע כרמך כלאים פסקינן ליה בתרתי דבענין הזריעה בעינן תלתא חטה ושעורה וחרצן במפולת יד וזהו שאמר כרמך כלאים דהיינו כלאים דהוו תרי זרעים לבד מכרמך וכדפירשו התוס' בבכורות פ' מעשר בהמה (דף נ"ד) ופן תקדש המלאה הוי לאו אחר דהשמר פן ואל אינו אלא לא תעשה וכדכתב

רש"י ז"ל בפרק כל שעה והאי לאו דאכילה הוי למ"ד דאפילו מין א' בין הגפנים אסור בהנאה ואכילה ומפרש רבינו כן כי היכי דלא ניפלוג ר' יאשיה אכמה משניות שהביא ר"י וכדכתב הרא"ש בהלכות כלאים דמשמע מינייהו דקדש אע"פ שלא יהיה אלא מין אחד בגפן, ואם כוונת רבינו כך קשה דאיסור הזריעה בשני מינים מן התורה מנא ליה כיון דאיסור הזריעה לא הוזכר בכתוב אלא כרמך לא תזרע כלאים משמע דהיינו דוקא תלתא חטה ושעורה וחרצן אבל תרי לא ואי אית ליה לרבינו דזריעה ואכילה שוים ומאי דאסור באכילה אסור בזריעה א"כ אמאי לא לקי בזריעה במין אחד בין הגפנים וכי תימא לא לקי במין אחד בין הגפנים באכילה אלא בשלשה מינים לבד דהיינו חטה ושעורה וחרצן ומאי דכתב רבינו כאן דאסור היינו איסורא בעלמא מן התורה ולא מלקות קשה דא"כ איך כתב אח"כ והאוכל כזית מכלאי הכרם בין מן הירק וכו' לוקה דמשמע דקאי אמאי דאמר לעיל דזרע מין אחד בין הגפנים דלוקה. ועוד יש מי שהקשה על דברי רבינו דבבכורות פרק מעשר בהמה (דף נ"ג נ"ד) גבי אין תורמין ממין על שאינו מינו אמרו בגמרא מה"מ אמר ר' אמי וכו' כל חלב יצהר וכל חלב תירוש כו' ואמרו שם אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן דגן ודגן מניין ק"ו והקשו שם ולר' יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה וכו' והשתא לדברי רבינו קשה דהא אפילו במין אחד בין הגפנים הוא דאסור בזריעה לדעת רבינו וכן בהנאה ובאכילה הם אסורים והווי כלאים ואם כן הרי איכא שפיר ק"ו בדגן ותירוש דהווי כלאים לדעתו. ויש לתרץ לזה דרבינו סובר דדגן ודגן לא הוי איסור מן התורה לרבי יאשיה אלא הוי איסור מדרבנן כדפרישית התם וטעמא דכי היכי דלרבי יאשיה כלאי הכרם בעינן ג' משום דכתיב כרמך לא תזרע כלאים דמשמע כלאים לבד מכרמך וכדפירשו התוס' הכי נמי שדך לא תזרע כלאים משמע דהוי כלאים לבד משדך דהוי שלשה והיינו כסברת רבי יהודה דאמר במסכת כלאים עד שיזרע חטה ושעורה וכוסמין וכו' דמשמע ליה לר' יהודה דשדך לא תזרע כלאים הוי כלאים לבד משדך דהם שלשה אע"ג דהתוספות כתבו בפרק מעשר בהמה דרבי יאשיה מודה בכלאי זרעים דבתרי סגי והווי כלאים ודוקא בכלאי הכרם הוא דאית ליה דבעינן תלתא וכדכתבו שם התוספות מ"מ רבינו לא משמע ליה הכי אלא דלרבי יאשיה הא בהא תליא וכי מקשה לדידיה בגמרא מר' יאשיה היינו מחלוקה דדגן ודגן ולא מחלוקה דדגן ותירוש הפך ממה שכתבו התוס' דפריך מחלוקה דדגן ותירוש ולא מדגן ודגן אבל לרבינו הוי בהפך דבדגן ותירוש איכא ק"ו דהא אית ביה איסור כלאים באכילה ובהנאה מקרא דפן תקדש המלאה אלא מדגן ודגן דפריך דהווי כלאי זרעים דלא הוי כלאים בתרתי משום דקרא קאמר שדך לא תזרע כלאים דמשמע כלאים לבד משדך. וא"ת כיון דבגמרא דידן אית ליה דלר' יאשיה בכלאי זרעים גם כן בעינן תלתא וכלאי הכרם וכלאי זרעים תלו הא בהא א"כ

רבינו דפסק בריש פ"ח מהלכות כלאים כרבי יאשיה למה פסק שם דבכלאי זרעים בתרתי סגי. י"ל דהא דקיי"ל כר' יאשיה היינו משום דאמרי' בפרק ראשית הגז (דף קל"ו) נהוג עלמא כתלתא סבי דמן הדין היה לנו לפסוק כרבנן וא"כ היכא דנהוג נהוג היכא דלא נהוג לא נהוג ולא נהוג אלא בכרם דבעינן חטה ושעורה וחרצן במפולת יד וכי תימא הא בהא תליא כד משמע בגמרא דידן י"ל דכיון דבירושלמי קאמר דלאו הא בהא תליא וכדכתבו התוס' בפרק מעשר בהמה פסק רבינו כר' יאשיה דוקא בכלאי הכרם ולא בכלאי זרעים דכיון דהדין היה לפסוק כרבנן מסתייא דהיכא דנהוג עלמא בהדיא כר' יאשיה פסקינן כוותיה. כנ"ל לתרץ לדעת רבינו והקושיא הראשונה עדיין צ"ע: **כלומר פן תתרחק ותאסור שניהם וכו'.** בפ' האיש מקדש (דף נ"ז) אמרו בכלאי הכרם מנלן אמר ר' חזקיה אמר קרא פן תקדש תוקד אש וקשה לרבינו אמאי לא כתב כן וכתב דהוי מלשון פן תתרחק:

ז וְהָאוֹכֵל כְּזֵית מִכֶּלְאֵי הַכֶּרֶם בֵּין מִן הַיָּרֵק בֵּין מִן הָעֲנָבִים לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה. וְשִׁנְיָהֶם מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה:

כסף משנה (ז-ז) כלאי הכרם כיצד וכו' בין שזרע ישראל בין שזרע נכרי בין שעלו מאליהן וכו': ומה שכתב והאוכל כזית מכלאי הכרם בין מן הירק בין מן הענבים לוקה מן התורה. בפרק כל שעה עלה כ"ה. ומה שכתב ושניהם מצטרפין זה עם זה:

ח בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים שְׁנִזְרְעוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כְּלָאֵי הַכֶּרֶם מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וּבְהִלְכוֹת כְּלָאִים יִתְבָּאֵר אִי זֶה מִין אָסוּר בְּכֶלְאֵי הַכֶּרֶם וְאִי זֶה מִין אֵינוֹ אָסוּר וְהֵיאֵד יֵאָסֵר וּמִתִּי יֵאָסֵר וְאִי זֶה דְּבָר מְקַדֵּשׁ וְאִי זֶה אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ:

כסף משנה ומה שכתב במה דברים אמורים שנזרעו בארץ ישראל וכו'. בסוף פרק קמא דקידושין (דף ל"ט) ובסוף ערלה:

ט הָעֵרְלָה כִּיצַד. כָּל הַנוֹטֵעַ אֵילָן מֵאֲכָל כָּל פְּרוֹת שְׁעוֹשָׂה אוֹתוֹ אֵילָן שְׁלֵשׁ שָׁנִים מִשְׁנַטֵּעַ הָרִי הוּא אָסוּרִין בְּאֲכִילָה וּבְהִנָּאָה שְׁנָאֵמַר [\(ויקרא יט-כג\)](#) 'שְׁלֵשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֵרְלִים לֹא יֵאָכְלִי. וְכָל הָאוֹכֵל מֵהֶם כְּזֵית לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה:

כסף משנה הערלה כיצד כל הנוטע אילן מאכל וכו'. מ"ש שמונים לו משעת נטיעתו פשוט בירושלמי פ"ק דערלה (הלכה ב'). ומ"ש שאסורים בהנאה. פ"ב דקידושין (דף נ"ו:) יליף מקראי דערלה אסורה בהנאה ואין לה פדיון:

ב בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּנוֹטֵעַ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאמַר (ויקרא יט-כג) 'כִּי תֵבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְגו'. אָבֵל אֲסוּר עֲרֵלָה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ הַלְכָה לְמִשְׁהַ מְסִינֵי שְׂוֵדָאֵי הָעֲרֵלָה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אֲסוּרָה וְסִפְקָה מִתָּר. וּבַהֲלָכוֹת מְעַשֵׂר שְׁנֵי יִתְבָּאֵר דְּבָרִים הָאֲסוּרִין מִשּׁוּם עֲרֵלָה וְדְבָרִים הַמִּתְרִין:

כסף משנה במה דברים אמורים בנוטע בארץ ישראל שנאמר כי תבואו אל הארץ וכו' אבל איסור ערלה בח"ל הל"מ וכו'. בספ"ק דקידושין (דף ל"ט) אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן ערלה בח"ל הל"מ א"ל ר' זירא לר' אסי והא תנן ספק ערלה בא"י אסור ובסוריא מותר בח"ל יורד ולוקט וכו' א"ל אימא כד נאמרה ספיקה מותר ודאה אסור ואע"ג דשמואל פליג התם ואמר דלא מיתסרא אלא מהלכות מדינה הלכה כרבי יוחנן וכן פסק הרא"ש וכן נראה שהוא דעת הר"י:

לחם משנה שנאמר כי תבואו אל הארץ וכו'. אע"ג דבפ"ה האשה נקנית (דף ל"ז) אמר דלאו בהא תליא דהקשו שם והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהן ביאה ונוהגין בין בארץ בין בח"ל ואמר הטעם משום שהיא חובת קרקע מ"מ כתב רבינו הטעם דכתיב כי תבואו וכו' דמשמע ליה דהיא דרשא פשוטה יותר אע"פ שנדחית בגמרא וכן דרכו של רבינו לכתוב הדרשה הפשוטה בכתוב אע"פ שאינה עיקר:

יא סִפְקַ עֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲסוּר. בְּסוּרְיָא וְהִיא אֲרָצוֹת שְׁכַבְשׁ דְּוֹד מִתָּר. כִּיצַד. הָיָה כָּרֶם וְעֲרֵלָה וְעֵנְבִים נְמַכְרוֹת חוּצָה לוֹ. הָיָה יָרֵק זָרוּעַ בְּתוֹכוֹ וְיָרֵק נְמַכָּר חוּצָה לוֹ. שְׁמָא מְמַנּוּ הוּא זֶה שְׁמָא מְאַחַר. בְּסוּרְיָא מִתָּר. וּבְחוּץ לְאֶרֶץ אֲפִלוּ רָאָה הָעֵנְבִים יוֹצְאוֹת מְכָרֶם עֲרֵלָה אוּ יָרֵק יוֹצֵא מִן הַכֶּרֶם לוֹקֵחַ מֵהוּן. וְהוּא שְׁלֵא יִרְאֶה אוֹתוֹ בּוֹצֵר מִן הָעֲרֵלָה אוּ לוֹקֵט הַיָּרֵק בְּיָדוֹ:

כסף משנה ספק ערלה וכלאי הכרם וכו'. בספ"ק דקידושין (דף ל"ח) תנן התם החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והכלאים מד"ס מאי הלכה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא מדינה עולא אמר ר' יוחנן הל"מ א"ל עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא הל"מ היינו דשאני לן בין ספק ערלה לספק כלאים דתנן ספק ערלה בא"י אסור בסוריא מותר בח"ל יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ואילו גבי כלאים תנן כרם הנטוע ירק וירק נמכר חוצה לו בא"י אסור בסוריא מותר בח"ל יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד אלא לדידך ניתני או זה וזה יורד ולוקח או זה וזה יורד ולוקט הא א"ל שמואל לרב ענן תני או זה וזה יורד ולוקח או זה וזה יורד ולוקט וכו' א"ל לוי לשמואל אריוך ספק לי ואנא איכול רב אויא ורבה בר בר חנה מספקי ספוקי להדדי. ופרש"י ספק ערלה ספק עברו עליה שלש שנים א"נ פרדס שיש בו נטיעות ערלה ושאר נטיעות ולקט נכרי מהפירות ואין ידוע מהיכן וכו' בח"ל יורד ישראל ולוקח מהנכרי הלוקט מפרדס שיש בו נטיעות ילדות וזקנות וישראל יודע שהוא נכנס שם ולוקט לכתחלה ובלבד שלא יראנו ישראל כשהוא לוקט מהערלה והא דתנן לעיל בסוריא מותר כשנלקט כבר אבל לכתחלה אינו אומר לו רד ולקוט. כרם הנטוע ירק וכו' יורד הנכרי ולוקט מהכלאים ממש ומוכר לחבר ובלבד שלא ילקוט החבר עצמו ביד. ספק לי לקוט שלא בפני שיהיה ספק אצלי ובערלה קאי עכ"ל. ומשמע דגבי ערלה נקטינן יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט דלא אמר או זה וזה יורד ולוקח או זה וזה יורד ולוקט אלא שמואל דאמר דערלה לא מתסרא אלא מהלכת מדינה אבל לר' יוחנן דאמר הל"מ היא וקי"ל כוותיה לא שרי אלא ביורד ולוקח ולא ביורד ולוקט וכך הם דברי טיו"ד. ועל דברי רבינו יש לתמוה דכיון דקי"ל כר' יוחנן דאמר ערלה הל"מ וכלאים מד"ס למה השוה דין שניהם. וכתב הר"ן שהרמ"כ השיגו כן והוא ז"ל כתב דל"ק דכיון דמר בריה דרבינא מתני לקולא נקטינן כוותיה ולא משום דס"ל כשמואל דאמר הלכת מדינה אלא משום דס"ל שכך נאמרה הלכה שכל שלא יראנו לוקט מותר וכתב עוד על דברי רבינו הרי שהוא מסכים לפירש"י שאע"פ שהם ערלה או כלאים ודאי כל שאינו לוקט או אינו רואה את הנכרי לוקט מותר והשוה את הרואה ללוקט וכן בדין עכ"ל. נראה מדבריו שהוא מפרש דברי רבינו שהם כמ"ד זה וזה יורד ולוקט. ואני בעניי לא ירדתי לעומק דעתו שדברי רבינו נראים פשוטים בעיני שהם כההיא דקתני יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט שהרי לשונו כלשון המשנה ממש אלא שכתב בוצר במקום לוקט ואח"כ כתב לוקט הירק ולענין ערלה שפיר פסק כר"י דאמר הל"מ היא ומה שהשוה כלאים לערלה להחמיר אפשר דהיינו מדחזינן דמר בריה דרבינא דהוא בתרא משוה ערלה לכלאים וכעין שכתב הר"ן ואע"ג דאיהו משוה לקולא אגן כיון דלא אפשר לאקושינהו לקולא מדר"י דאמר הל"מ מקשינן להו לחומרא. ויותר היה נראה לומר שלא השוה רבינו אותם

כמו שעלה על דעת הרמ"ך והר"ן אלא שבערלה פסק יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ובכלאים פסק דיורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד וז"ש והוא שלא יראה אותו בוצר מן הערלה או לוקט ירק בידו כלומר גבי ערלה צריך שלא יראה אותו בוצר וגבי כלאים אפי"י ראהו לוקט אין בכך כלום רק שלא ילקוט הוא עצמו הירק בידו אלא שבפ"ה מהלכות כלאים כתב אע"פ שמותר לזרוע ירק בצד הכרם בח"ל הרי אותו הירק הזרוע שם אסור באכילה ואפי"י בח"ל והוא שיראה אותו לוקט ומוכר אבל ספיקו מותר כמו שביארנו בהמ"א עכ"ל. הרי שכתב גבי כלאים שצריך שלא יראנו לוקט ומ"מ דבריו מבוארים שם שהוא פוסק יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט וכמו שכתבתי: **ועדיין** יש לדקדק בדברי רבינו שכתב בודאי ערלה וכלאי הכרם בח"ל מותר ליקח מהם ובלבד שלא יראנו בוצר מהיכא יליף הכי דהא כי תנן בח"ל יורד ולוקח וכו' אספק ערלה הוא דאמרן אבל בודאי ערלה מנא לן ועוד שכתב בסוף דבריו כרם שהוא ספק ערלה וכו' ובסוריא מותר ואין צ"ל בח"ל דמשמע דמותר בכל גוונא והא מתניתין לא שריא אפילו בח"ל אלא בשלא ראהו לוקט איכא למימר דכיון דההיא דכרם הנטוע ירק ודאי כלאים ושרי בח"ל ה"ה לודאי ערלה דשרי בח"ל ואפילו למאן דמפליג בין ערלה לכלאים היינו לומר דבזה יורד ולוקח ובזה יורד ולוקט ומיהו תרוייהו בחד גוונא מיירו והיינו דאקשי ליה עולא לרב יהודה מההיא דספק ערלה לההיא דכרם הנטוע ירק וכו' דליתני או זה וזה יורד ולוקח וכו' והא עדיפא מיניה ה"ל לאקשוויי דגבי ספק ערלה קתני יורד ולוקח וגבי ודאי כלאים קתני יורד ולוקט ויציבא בארעא וכו' ותו היכי אמר רב יהודה אמר שמואל תני או זה וזה יורד ולוקח וכו' [ורבינא נמי היכי מתני זה וזה יורד ולוקט הא כיון שזה ודאי] וזה ספק היאך אפשר להיות דין שניהם שוה אלא ע"כ דתרווייהו בחד גוונא מיתנו וכיון דההיא דכרם הנטוע ירק מיירי בודאי כלאים ההיא דערלה דשרי בח"ל מיירי בודאי ערלה והי"פ דמתניתין ספק ערלה דהיינו [כרם שהוא] ספק אם עברו עליו ג' שנים או כרם שהוא ערלה ודאי ופירות נמכרים חוצה לו ספק ממנו הם ספק מכרם אחר בא"י אסור ובסוריא מותר ואין צ"ל בח"ל ואם הוא ודאי ערלה בח"ל יורד ולוקח וכו'. וע"כ צ"ל כן דאי לא תימא הכי כיון דקתני בסוריא מותר דמשמע דמותר ליקח מכרם שהוא ספק ערלה וכ"ש בח"ל מאי האי דקתני ובח"ל יורד ולוקח וכו'. ומה שפירש"י דהא דקתני בסוריא מותר כשנלקט כבר אבל אינו אומר לו לכתחלה רד ולקוט אינו נראה לרבינו משום דלישנא דמותר סתמא לגמרי משמע דאי כפירוש רש"י לא הוה שתיק תנא מלמיתני הכי בהדיא הילכך משמע ליה לפרושי מתניתין כדפרישית וכתב תחלה חד גוונא דספק ערלה דשריא בסוריא דהיינו כרם שכולו ערלה ודאי וענבים נמכרים חוצה לו ואינו יודע אם ממנו אם מאחר מותר ובח"ל אפילו ודאי מותר והוא שלא יראנו בוצר והדר כתב גוונא אחריתי דספק ערלה דהיינו

שכולו ספק אם עברו עליו ג' שנים או שיש בו נטיעות ערלה וזקנות דבסוריא מותר ואין צ"ל בח"ל ומשמע דבשכל הכרם ספק אם עברו עליו ג' שנים מותר ללקוט ביד. כנ"ל לפרש דברי רבינו: **ואיכא** למידק למה לא כתב רבינו דאפילו מי שיודע בפירוש שהם ערלה מותר לספק לחבירו ולהאכילו וכדא"ל לוי לשמואל וכדעבדי רב אויא ורבה בר בר חנה. וי"ל שרבינו סובר דהנך רבנן סברי כשמואל דאמר ערלה בח"ל הלכת מדינה היא אבל לר"י דסבר הל"מ היא אסור:

לחם משנה **כיצד היה כרם וערלה וכו'.** לפמ"ש הר"ן בפירוש ההלכות דרבינו מפרש כפירוש רש"י ז"ל ופוסק כמאן דאמר זה וזה יורד ולוקט ומשוה רבינו רואה ללוקט קשה דאם כן מ"ש במשנה (דף ל"ח:) גבי כרם בח"ל יורד ולוקט הוי בלבד שלא יראה אותו א"כ בערלה נמי קאמר הכי בח"ל יורד ולוקט ובלבד שלא יראהו א"כ מאי פריך בגמרא דאיכא חילוק בין ערלה לכלאי הכרם הא הכל דבר אחד הוא. ועוד דהיכי קאמר דרבינו אתי כפירוש רש"י ז"ל דבערלה ודאי כשאינו רואה שלוקט מותר הא לפירוש רש"י ז"ל בערלה לא הוי אלא ספק ערלה והיכי כתבה רבינו גבי ערלה ודאי. ונ"ל פירוש דברי הר"ן דהוא סובר דרבינו מפרש כפירוש רש"י דהערלה הוי ספק דיש בו נטיעות אסורות ונטיעות מותרות והרואה לוקט מן האסורות אינו יכול ליקח מהם אבל בסיפא גבי כלאי הכרם הוי כל הכרם איסורא ואמרו דיורד ולוקט רוצה לומר שיאמר לנכרי שילקוט משם דהוי איסור ומ"מ לא יראה אותו בעיניו לוקט שרואה שלוקט הוי כלוקט הוא עצמו והכי מיפרשא ברייתא דערלה למאן דאמר דבערלה מתניתין יורד ולוקט ובכלאי הכרם יורד ולוקט אבל למאן דאמר דבזה וזה אמרינן יורד ולוקט בין ערלה וכרם שויס וספק ערלה דקאמר בברייתא הוי כמו מתניי דכלאי הכרם דהכרם הוא ודאי איסור והספק הוא שנמכרות חוצה לו ואינו יודע אם הוא מן הכרם אם לאו וברייתא דספק ערלה הוי פירושה נמי הכי דהכרם הוא ודאי ערלה והספק הוא שנמכרות חוצה לו ולא ידענו אם היה מאותו הכרם אם לאו ואמרו דבח"ל יורד ולוקט כלומר יאמר לנכרי שילקוט משם אבל לא יראנו דהוי כלוקט בידו ממש והוי פירוש יורד ולוקט הערלה כמו בכרם דהכל דבר אחד וכיון דרבינו פוסק כמ"ד יורד ולוקט פסק בשניהם הדין שוה וכתב בערלה ודאי דומיא דכרם דלמ"ד יורד ולוקט ברייתא דערלה הכי מיפרשא כדכתיבנא. זה נ"ל מה שהבין הר"ן ז"ל בדברי רבינו והוא נכון. וראיתי לטור בסימן רצ"ו בטור יורה דעה שכתב גבי כלאי הכרם כיצד ירק העומד בין הגפנים ואין ידוע אם נזרע וכו' משמע דמפרש מתניי דכלאי הכרם דהוי ספק איסור כדפירש"י דאפשר שטעמו מדמדמה ליה גמרא לערלה בגוונא דערלה הוא וכמו שהכריח הרב כסף משנה לדעת רבינו. ועל מה שהקשה עוד הרב כסף משנה דלמה לא הזכיר רבינו דאפילו מי שיודע בפירוש שהם ערלה מותר לספק לחבירו ולהאכילו

כדאמר ליה לוי לשמואל בגמרא אפשר דבגמרא לא היה יודע שמואל עצמו דהיה איסור אלא אצלו ג"כ היה ספק ולוי היה יודע דהיה איסור ולכך היה אומר לשמואל אתה שאינך יודע מה הוא איסור או מה הוא היתר אתה תלקוט ותן לי אבל אם היה יודע שמואל עצמו האיסור ודאי לא היה מותר לומר ליתן ללוי והשתא לא הוצרך רבינו להזכירו דהוא דבר פשוט. ותירץ הכ"מ עיקר ע"ש :

יב כָּרַם שֶׁהוּא סֶפֶק עֲרָלָה או סֶפֶק כְּלָאִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר וּבִסוּרְיָא מִתָּר. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ :

יג חֲבִית יֵין הַנִּמְצָאת טְמוּנָה בְּפִרְדֵּס שֶׁל עֲרָלָה אָסוּרָה בְּשִׁתְיָה וּמִתְתַּרְת בְּהִנְיָה שְׂאִין הַגָּנֵב גּוֹנֵב מִמְּקוֹם וְטוֹמֵן בּוֹ. אָבֵל עֲנָבִים הַנִּמְצָאִין טְמוּנִים שָׁם אָסוּרִים שְׂמָא מִשָּׁם נִלְקָטוּ וְהִצְנִיעַן שָׁם :

כסף משנה חבית של יין הנמצאת טמונה בפרדס של ערלה וכו' עד והצניעם שם. בפ"ב דבתרא (דף כ"ד) :

לחם משנה חבית יין הנמצאת טמונה וכו'. בפ' לא יחפור (דף כ"ד) אמרו ההוא חצבא דחמרא דאשתכח בפרדסא דערלה שרייה רבינא לימא משום דסבר לה כר' חנינא שאני התם דאי מיגניב מינה אצנועי בגוה לא מצנע וה"מ חמרא אבל עינבי מצנעי ע"כ. ומשמע מסוגיא דגמרא דלר' חנינא דרוב וקרוב אזלינן בתר רוב ולא צריכינן להאי טעמא דאי מיגניב מינה אצנועי בגוה וכו' דבלאו הכי מותר דאזלינן בתר רוב כרמים שאינם של ערלה ולא אזלינן בתר כרם זה של ערלה אע"פ שהוא קרוב ומינה דאפי' ענבים שרו דאע"ג דדילמא מצנעי מ"מ אזלינן בתר רובא ואמרי' דאלו הענבים מרוב כרמים של היתר הם וכ"כ בהגהות אשירי נ"ל דלדידן דלא אזלינן בתר קורבא אלא בתר רובא אפי' ענבים שרו, וא"כ קשה על רבינו בתרתי חדא במה שנתן הטעם שאין הגנב גונב ממקום וטומן בו ועוד במ"ש דענבים אסורין דכיון דקי"ל דרוב וקרוב אזלינן בתר הרוב וכ"פ רבינו בסוף פ' ט"ו מה' גזילה שכתב שם אבל אם היו יוני רבים הלך אחר הרוב אע"פ שהוא רחוק וכן כתב בפרק ט' מהל' רוצח אע"פ שהולכין אחר הרוב מן התורה והולכין אחר הקרוב הרוב עדיף ע"כ. א"כ לא היה לו ליתן טעם בהיתר היין אלא משום שהרוב עדיף ואזלינן בתר רובא דהיתרא וכן היה לו לפסוק בענבים דשרו מהאי טעמא. וקושיא זו איתא נמי בדברי הטור ביו"ד סימן רצ"ד שפסק כדברי רבינו ובהל' יין נסך

סיי קכ"ט גבי חבית של יין שנמצאת בכרמו של ישראל פסק כרבי חנינא. וני"ל לתרץ שהם סוברים דכיון דקאמר בגמרא וה"מ חמרא אבל עינבי לא מצנעי משמע דקושטא דמילתא הכי הוא ואפילו ר' חנינא דקי"ל כוותיה דקאמר דאזלינן בתר רובא מודה בהא דאסור דדוחק לומר דהא דקאמר בגמרא הוי דלא כהלכתא דהיינו ר' חנינא דקי"ל כוותיה לכך פירש דמאן דדחי שאני התם דאי מיגניב וכו' ה"ק מי סברת דטעמיה דר' חנינא דאזיל בתר רובא סגי בהא ודאי לא סגי ברוב זה אין זה רוב ברור דהא איכא רוב אחר כנגדו דרובא דעלמא עכו"ם נינהו והוי כיון נסך וכדהקשו התוס' שם ואע"ג דאיכא למימר דרוב גנבי ישראל כדתירצו התוס' התם מ"מ אין זה רוב ברור ג"כ דנימא דאזלינן בתריה היכא דאיכא טעמא דקורבא אלא טעמא אחרינא איכא הכא משום דאי מיגניב מינה אצנועי לא הוו מצנעי בגוה ומשום הכי שרי אפילו לר' חנינא ולא מטעמא דרוב ומש"ה בענבים אסירי דלא מהני טעמא דרוב כדכתיבנא. ומ"מ קשה קצת דע"כ צ"ל כאן כדתירצו התוס' דרוב גנבי ישראל וא"כ היה לו לרבינו להתנות בכאן על כך כמו שהתנה לקמן בסוף פ"י"ב שכתב חבית שפתחיה גנבים אם רוב גנבי ישראל וכו' הכי היה לו לומר כאן אלא שי"ל דכיון דזה שייך לדין יין נסך סמך על מה שכתב שם דהשתא לאו בדין יי"נ קא עסיק:

ד * נְכָרֵי וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ שֹׁתֵפִין בְּנִטְיָעָה אִם הִתְנוּ מִתְחֵלֶת הַשְּׁתַּפּוֹת שֶׁיְהִיָּה הַנְּכָרֵי אוֹכֵל שְׁנֵי עֶרְלָה וְיִשְׂרָאֵל אוֹכֵל שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִשְׁנֵי הַתֵּר כְּנֶגֶד שְׁנֵי הָעֶרְלָה הָרִי זֶה מִתֵּר. וְאִם לֹא הִתְנוּ מִתְחֵלָה אָסוּר וּבְלִבְדָּ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְחֻשְׁבוֹן. כִּיצַד. כְּגוֹן שֶׁיִּחְשַׁב כְּמֵה פְרוֹת אֶכֶל הַנְּכָרֵי בְּשְׁנֵי עֶרְלָה עַד שֶׁיֵּאָכֵל יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד אוֹתָן הַפְּרוֹת. אִם הִתְנוּ כְּזֶה אָסוּר שֶׁהָרִי זֶה כְּמִחְלִיף פְרוֹת עֶרְלָה:

ההראב"ד נכרי וישראל שהיו שותפין וכו'. א"א אנו מפרשים באותו מעשה שלא היו צריכין להתנות בתחלה לפי שאין בשני ערלה אכילת איסור אלא שזמר העצים וזרע תחתיהן ירק ואכל שהיו האילנות קטנים והיה השדה ראוי לזרוע שם ולפיכך ישראל שאכל אחריו שני היתרא לא אכל דמי איסורא:

כסף משנה נכרי וישראל שהיו שותפים וכו'. בסוף פרק קמא דע"ז (דף כ"ב) הנהו מוריקאי דנכרי נקיט בשבתא וכו': והראב"ד כתב על דברי רבינו א"א אנו מפרשים באותו מעשה וכו'. ואיני יודע היאך יתיישב לפירוש זה הא דאמר והא אותביה רבינא לרבא לא סיועי סיייעיה דכיון דבעובדא דשני ערלה לא היו

צריכין להתנות לפי שלא היה שם אכילת איסור היכי מסייע ליה מברייתא
דשבת דצריך להתנות:

לחם משנה נכרי וישראל שהיו שותפים בנטיעה אם התנו מתחילת השותפות שיהיה הנכרי אוכל שני ערלה וישראל אוכל שלש שנים משני היתר כנגד שני הערלה הרי זה מותר וכו'. פירוש הסוגיא לדעת רבינו עיין בהר"ן בפירוש ההלכות כי האריך לפרש הסוגיא לדעתו ז"ל. ומ"מ קשה בדברי רבינו במה שכתב ובלבד שלא יבאו לחשבון וכו' דמשמע דנפקא ליה ממה שאמרו בברייתא (דף כ"ב) ואם התנו מתחלה מותר ואם באו לחשבון אסור ומפרש רבינו דבאו לחשבון קאי אסיפא דאע"ג דהתנו מתחלה בעינן שלא יבאו לחשבון דכה"ג כתב רבינו ואם כונתו כך קשה דבה"ל שבת פרק ו' לא חלק רבינו ואם הוא מפרש כך הברייתא היה לו לכתוב שם כן דברייתא גבי שבת מיתניא ועוד דה"ה ז"ל כתב שם דרבינו ז"ל מפרש דאם באו לחשבון כפירש"י ז"ל דמילתא באנפי נפשה היא ולא קאי ארישא ונתן טעם למה לא הזכיר רבינו דין באו לחשבון והוא הפך ממה שנראה כאן. לכך נראה ודאי דרבינו מפרש דמילתא באנפי נפשה היא וכדכתב ה"ה ז"ל ומ"ש כאן ובלבד שלא יבאו לחשבון הוא מסברא מהטעם שכתב דהוי כמחליף פירות ערלה דלפי פירושו בסוגיא כתב הר"ן שם דס"ל דבשתילי ערלה אפילו לא היה שומע הברייתא יודע הכא שפירות ערלה אסורים בהנאה וא"א להתיר ולהחליף אותם וכו' ומשום הך טעמא נפקא ליה הך דינא דאם יבאו לחשבון הוי כמחליף פירות ערלה. והראב"ד ז"ל כתב בהשגות אנו מפרשים באותו מעשה שלא היו צריכים להתנות וכו'. אפשר לתרץ לקושית הרב כ"מ ז"ל על פירוש הראב"ד ז"ל ומ"מ כיון שנתן לו הישראל שיזרע העכו"ם בשנים ההם פירות של ערלה אע"פ שהוא מעצמו לא זרע מכל מקום אפשר דהוי כמחליף בפירות של ערלה דאם הוא לא היה נותן רשות לעכו"ם לזרוע באותן הג' שנים פירות של ערלה העכו"ם לא היה [נותן] לו רשות בשנים האחרות לזרוע פירות וא"כ נראה כמחליף והראיה שהביא משבת אפשר לומר דדמי לפי רש"י ז"ל וה"ק התם כיון דאיכא תנאי אהני אע"ג דמטאי הנאה לישראל ה"נ אע"ג דמהאי רשות שנתן לו מטי הנאה לישראל לא איכפת לן כיון דלא עבד איסורא בשליחותו דסוף סוף לא יזרע דבר של איסור ולא היה שם אכילת איסור ודוחק:

טו יִרְאֶה לִּי שְׂאִין דִּין ^[ה] נָטַע רְבָעִי נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אֵלָא
אוֹכֵל פְּרוֹת שְׁנָה רְבִיעִית בְּלֹא ^[ו] פְּדִיוֹן כָּלֵל שְׁלֹא אָמְרוּ אֵלָא
הָעֶרְלָה. וְקָל וְחֹמֶר הַדְּבָרִים וּמָה סוּרְיָא שְׁהִיא חִיָּבֵת בְּמַעֲשָׂרוֹת

וּבְשִׁבְעֵיט מִדְּבָרֵיהֶם אֵינָה חֵיבַת בְּנֹטֵע רְבָעֵי כָמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר
בְּהִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי. חוּצָה לְאֶרֶץ לֹא כָּל שָׁכֵן שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֹטֵע
רְבָעֵי נוֹהֵג בָּהּ. אֲבָל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹהֵג בָּהּ בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת בֵּין
שֶׁלֹּא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וְהוֹרוּ מִקְצַת גְּאוּנִים שְׁפָרָם רְבָעֵי לְבָדוֹ פּוֹדִין
אוֹתוֹ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה מִתֵּר בְּאַכִּילָהּ. וְאִין לְדָבָר
זֶה עֶקֶר :

כסף משנה יראה לי שאין דין נטע רבעי נוהג בחוצה לארץ וכו'. כתב הר"ן
בפ"ק דר"ה ובסוף פרק קמא דקידושין דסוגית הירושלמי בפרק ה' דמעשר
שני מוכחת כדבריו. והרשב"א כתב בתשובה שטעמו של רבינו מפני שלמדו
בקידושין רבעי ממעשר שני בג"ש דקדש קדש. וסבור הרב ז"ל דמה מעשר שני
אינו נוהג בחוצה לארץ אף הרבעי אינו נוהג בה. והתוספות וה"ר יונה
והרשב"א והרא"ש בר"פ כיצד מברכין חולקים על דברי רבינו וסוברים דאף
בח"ל נוהג נטע רבעי אלא שכתבו שאינו נוהג אלא בכרם ולא בשאר אילנות.
וכן דעת רב אחא גאון וכסברת מקצת הגאונים שדחה רבינו. ומ"ש שנוהג
בארץ ישראל אף שלא בפני הבית, כן משמע בפ"ה דמעשר שני :

טז פירות שנה רביעית כלה אסור לאכול מהו בארץ ישראל עד
שיפדו. ובהלכות מעשר שני יתבאר משפטי פדיונו ודין אכילתו
ומאימתי מונין לערלה ולרבעי :

כסף משנה פירות שנה רביעית כולה אסור לאכול מהם בארץ ישראל עד
שיפדו. בריש פרק כיצד מברכין (דף ל"ה) ובפרק ה' דמעשר שני (משנה א') :

יז כיצד פודין פירות נטע רבעי בזמן הזה. אחר שאוסף אותן
מברך. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו
וצונו על פדיון נטע רבעי. ואחר כך פודה את כלן ואפלו
בפרוטה אחת ואומר הרי אלו פדויין בפרוטה זו ומשליך אותה
פרוטה לים המלח או מחללן על שנה פרוטה מפרות אחרות. *
ואומר הרי כל הפרות האלו מחללן על חטים אלו או על
שעורים אלו וכיוצא בהן. ושורף אותן כדי שלא יהיו תקלה
לאחרים. ואוכל כל הפרות :

ההראב"ד ואומר הרי כל הפירות וכו'. א"א זהו תימה דהא ילפינן קדש קדש ממעשר שני ומה להלן כסף אף כאן כסף:

כסף משנה כיצד פודין פירות נטע רבעי בזמן הזה. כלומר דאילו בזמן הבית אין פודין אותן בפחות משוויין כדאיתא בפרק חמישי דמעשר שני ומוסיף עוד חומש כדאיתא שם בפרק שני דמעשר שני: ומה שכתב אחר שאוסף אותם. כלומר דאילו במחובר לקרקע אינו נפדה כדאיתא בתוספתא מיהו נראה שאפשר לפדותם במחובר לקרקע והוא שיתנה שלא יחול הפדיון עד שיתלשו מהקרקע: כתב הראב"ד מחוללין על חטים אלו וכו' א"א זה הוא תימה וכו'. וי"ל לדעת רבינו דה"מ בזמן הבית דוקא:

לחם משנה ואומר הרי כל הפירות האלו מחוללין על חטים אלו וכו'. מה שהקשה הראב"ד ז"ל דבעינן כסף משום דילפינן ממעשר אין זו קושיא דרבינו אזיל לטעמיה שכתב בפרק ג' מה' מעשר שני וכן אם רצה לחלל פירות על פירות יעלו הפירות וכו' דאפילו מעשר יכול לחלל על פירות וכבר השיגו שם הראב"ד ז"ל ג"כ ועל פי סברתו השיגו כאן וא"כ בלי מה כתב הרב בכ"מ משום דה"מ בזמן שבית המקדש קיים דרבינו אפילו בזמן ב"ה אית ליה האי דינא הכי ואזיל לטעמיה כדכתיבנא. אבל אי קשיא על רבינו הא קשיא שכתב שם שלא יחלל ממין על שאינו מינו וא"כ איך כתב כאן במחלל ענבים של כרם רבעי על חטים דהוי מין בשאינו מינו ולזה צ"ל כעין מה שתירץ הרב כ"מ ז"ל להשגות הראב"ד ז"ל במה שהיה מותר אז בדיעבד שרינן השתא אפי' לכתחלה תדע לך דבזמן דב"ה קיים אין פודין לכתחלה אלא בשוויו ובזמן הזה אפילו בפרוטה וכן במעשר שני וכדכתב רבינו בפרק ב' מהלכות מעשר שני וא"כ הא דמין על שאינו מינו כיון דבדיעבד שרי עבדינן ליה השתא לכתחלה. אך ק"ק מ"ש שם בפרק ב' מהלכות מע"ש והורו הגאונים שאם רצה לפדות לכתחלה וכו' פודה וכן אם חלל מעשר שוה מנה על שוה פרוטה מפירות אחרות הרי זה מחולל ושורף את הפירות כו' בפדיון נטע רבעי בזמן הזה כמו שביארנו בהלכות מאכלות אסורות ע"כ. משמע דמדמה מעשר שני בזמן הזה לנטע רבעי בזמן הזה וכיון שכן איך כתב דבדיעבד הוא מחולל על שוה פרוטה מפירות אחרות שכתב וכן אם חלל דמשמע דהוי בדיעבד ולא כתב לכתחלה כמו בחלוקה הראשונה וכאן כתב דלכתחלה מחללין, אלא שאפשר דלא מדמי ליה לכרם רבעי לגמרי אלא לענין ששורף הפירות כדי שלא יהא תקלה וכו' אבל בענין חלול על שוה פרוטה מפירות אחרות החמיר יותר במעשר שני או שסמך שם על מ"ש כאן והוי אפי' לכתחילה:

יח הורו מקצת הגאונים שָאָף על פי שְפָדָה פְרוֹת שָנָה רְבִיעִית או חֲלָן אָסוּר לְאָכְלוֹ עַד שֶׁתִּכְנַס שָנָה חֲמִישִׁית. וְדָבָר זֶה אִין לוֹ עֵקֶר. וַיִּרְאֶה לִי שֶׁזֶזוּ שְׂגִגַת הוֹרָאָה וְהִטְעַם לְפִי שְׁכָתוּב [\(ויקרא יט-כה\)](#) 'וּבְשָׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת פְּרִי' וְאִין עֲנִין הַכָּתוּב אֶלָּא שֶׁבְשָׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ פְרִי בְלֹא פְדִיוֹן כְּכֹל חֲלִין שֶׁבְעוֹלָם. וְאִין רְאוּי לְחוּשׁ לְהוֹרָאָה זֶה :

כסף משנה הורו מקצת הגאונים וכו'. גם הרא"ש כתב בסוף הלכות ערלה שאותה הוראה נמצאת בקצת הי"ג ושהיא שיבוש :

יט הַטֶּבֶל כִּיצַד. כָּל אֲכָל שֶׁהוּא חֵיב לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת קֹדֶם שֶׁיִּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ נִקְרָא טֶבֶל וְאָסוּר לְאָכַל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא כב-טו\)](#) 'וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לָהֶם'. כְּלוּמַר לֹא יִנְהַגוּ בָהֶן מִנְהַג חֲלִין וְעַדִּין קִדְשִׁים שֶׁעֲתִידִין לְהִתְרַם לֹא הוֹרְמוּ. וְהָאוֹכֵל כְּזֵית מִן הַטֶּבֶל קֹדֶם שֶׁיִּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמָה גְדוֹלָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר חֵיב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' וְהַשִּׂיאוּ אוֹתָם עוֹן אֲשֶׁמָּה :

כ אָבֵל הָאוֹכֵל מִדָּבָר שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ תְרוּמָה גְדוֹלָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְעַדִּין לֹא הַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ מַעֲשְׂרוֹת * וְאֶפְלוּ לֹא נִשְׂאָר בּוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂר עָנִי הָרִי זֶה לוֹקָה מִשּׁוּם אוֹכֵל טֶבֶל. וְאִין בּוֹ מִיתָה שֶׁאִין עוֹן מִיתָה אֶלָּא בְתְרוּמָה גְדוֹלָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר :

ההראב"ד ואפילו לא נשאר בו אלא מעשר עני וכו' עד ואין בו מיתה. א"א סברא היא זו והיא יפה בעיני משום דכתיב בהנך קראי קדש :

כסף משנה (יט-כ) הטבל כיצד וכו' שנאמר ולא יחללו וכו' והאוכל כזית מן הטבל חייב מיתה בידי שמים. בסוף הנשרפין (דף פ"ג). ומ"ש ששיעורו בכזית. משנה בפרק אלו הן הלוקין (דף י"ג) כחכמים דפליגי אר"ש. ומ"ש אבל האוכל מדבר שניטלה ממנו תרומה גדולה וכו', בפרק אלו הן הלוקין (דף

ט"ז) אמר רב אכל טבל של מעשר [ענין] לוקה כמאן כי האי תנא דתניא אמר רבי יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא [הורם ממנו כל עיקר] הורם ממנו תרומה גדולה ולא [הורם ממנו מעשר ראשון] מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר עני מנין ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך וכו' ולהלן הוא אומר ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני [אף כאן מעשר עני] ואמר רחמנא לא תוכל: **וכתב** הראב"ד ואפילו לא נשאר בו אלא מעשר עני וכו' עד ואין בו מיתה א"א סברא היא זו וכו'. ובעל מ"ע תמה עליו איך תלה בסברא דבר שהוא גמרא ערוכה. ואין כאן תמיהא שממ"ש כאן בגמרא לא נשמע אלא שהוא חייב על טבל שהורם ממנו תרומה ותרומת מעשר אבל חיוב זה אם יהיה מיתה או לאו לא שמענו. ואע"פ שאמר רב דטבל (הטבול) למעשר עני לוקה אפשר היה לומר דאחי"נ x דחייב מיתה אם לא לקה ואיצטריך לאשמועין דאינו חייב מיתה משום דקראי דכתיב בהו חיוב מיתה קדש כתיב בהו. ומיהו אי קשיא הא קשיא דמעשר שני הא איקרי קדש. וצריך עיון:

לחם משנה **ואפילו לא נשאר בו אלא מעשר עני וכו'.** מה שהקשה הרב בעל כסף משנה דהרי מעשר שני איקרי קדש, אינה קושיא בעיני דכונת הראב"ד ז"ל לומר דמעשר שני ועני נפקא לן אזהרתו מלא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וכו' דבשעריך הוי מעשר עני ומעשר דגנך וכו' הוי מעשר שני דביה כתיב עיקר קרא וכיון דבההוא קרא דכתיב אזהרה דידיה לא כתיב קדש אין בו מיתה אבל הכא דהיכא דכתיב אזהרה דאכילה דידיה כתיב קדש כמו שאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל וכן בפסוק דלקמיה דוהשיאו אותם עון אשמה וכתיב את קדשיהם וא"כ כיון דבאזהרת האכילה קראם הכתוב קדש הוא להחמיר בענין האזהרה שיהיה חייב מיתה משא"כ במעשר שני דבענין אזהרת האכילה לא קראם הכתוב קדש עד שתאמר דהחמיר הכתוב בענין אזהרת אכילתו ואע"פ דבמקום אחר קראם קדש לא איכפת לן והכי דייק לשון הר"א ז"ל שכתב דכתיב בהנך קראי קדש משמע דטעמו משום דכתיב בהני קראי בדוקא:

כא אַזְהָרָה לְאוֹכֵל טָבֵל שְׁלֹא הוֹרְמוּ מִמֶּנּוּ מַעֲשָׂרוֹת בְּכָל־ל שְׁנָאֲמַר [\(דברים יב-יז\)](#) 'לֹא תוֹכֵל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֶיךָ מַעֲשֵׂר דְּגַנְךָ וְגו' . וּבְהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת יִתְבָּאֵר אֵיזָה דְּבָר חֲטִיב בְּתְרוּמָה וּבְמַעֲשָׂרוֹת וְאֵי זֶה דְּבָר פְּטוּר . וְאֵי זֶה דְּבָר חֲטִיב מִן הַתּוֹרָה וְאֵי זֶה הַחֲטִיב מִדְּבָרֵי סוּפְרִים . וְהָאוֹכֵל כְּזֹאת מְטָבֵל שֶׁל

דְּבָרֵיהֶם אֹ מִכְּלָאֵי הַכֶּרֶם וְעֶרְלָה שֶׁל חוּצָה לְאֶרֶץ מִכִּין אֹתוֹ
מִכַּת מְרֻדוֹת :

כב הַטֶּבֶל וְהַחֲדָשׁ וְהַקֹּדֶשׁ וְסִפִּיחֵי שְׂבִיעִית וְהַכְּלָאִים
וְהָעֶרְלָה מִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִפְּרוֹתֵיהֶן אֲסוּרִים כְּמוֹתָן וְאִין לֹקִין
עֲלֵיהֶן. חוּץ מִיֵּין וְשִׁמּוֹן שֶׁל עֶרְלָה וְיֵין שֶׁל כְּלָאֵי הַכֶּרֶם שְׁלֹקִין
עֲלֵיהֶן כְּדָרְךְ שְׁלֹקִין עַל הַזֵּיתִים וְעַל הָעֲנָבִים שְׁלָהֶן :

כסף משנה **הטבל והחדש וכו' אסורים כמותן.** ברייתא בפרק העור והרוטב
(דף ק"כ:) ואע"ג דיליף להו התם מקראי משמע לרבינו דאסמכתא בעלמא
וכדתנן בסוף תרומות (פ"א מ"ג) אין סופגים ארבעים משום ערלה אלא על
היוצא מן הזיתים ומן הענבים וה"ה לאינד דמאי שנא :

לחם משנה **הטבל והחדש וההקדש וספיחי שביעית וכו'.** בפי' העור והרוטב
(דף ק"כ:) אמרו והא דתניא הטבל והחדש וההקדש והשביעית והכלאים כלם
משקין היוצאים מהם כמותם מנלן וכ"ת לגמר מהנך מה להנך שכן איסור
הבא מאליו ואיכא פלוגתא בין תוספות לרש"י ז"ל דלרש"י מאי דבעי בגמרא
הוי להקדש ולתוספות הוי לכלאים ואסיקו במסקנא דאתי מתרומה וחד
מהנך או מבכורים וחד מהנך ואמרו שם במסקנא לר' יהושע דאמר דון מינה
ואוקי באתרא לא אמרינן גבי ביכורים ותרומה דמשקין היוצאין מהם
כמותם אלא בזיתים וענבים דוקא ולא בשאר משקין ועוד אמרו שם
דמתניתין דאין מביאין ביכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים
אתי כר' יהושע ודלא כר' אליעזר ופסקה בהל' בכורים פ"ב וכן אמרו שם
דדבש תמרים ויין תפוחים ושאר מיני פירות של תרומה לר' יהושע פטור
האוכלן ופסק כן רבינו בפרק י"א מהל' תרומות וכן אמר דהא דאין לוקין
בערלה אלא בזיתים וענבים הוי כרבי יהושע וכדפסק כאן רבינו. ואחרי הציעי
את כל זה קשה על רבינו דבכלאים אי מפרש כפירוש התוספות או הקדש אי
מפרש כפירוש רש"י ז"ל מנלן דמשקין היוצאים מהם כמותם אפילו בשאר
מינים הא לא גמרינן כלאים או הקדש אלא מבכורים ותרומה וכיון דהנהו
לר' יהושע דפסק רבינו כוותיה כדכתיבנא לא הוו משקין היוצאים מהם
כמותם אלא בזיתים וענבים דוקא היכי ילפינן בכלאים או הקדש דאפילו
בשאר מינים משקים היוצאים מהם כמותם. ותו קשיא במ"ש חוץ מיין ושמן
של ערלה ויין של כלאי הכרם דמנא ליה דביין של כלאי הכרם לוקה הא
בגמרא לא אמרו אלא בערלה דוקא לר' יהושע משום דגמר מבכורים אבל
בכלאי הכרם ליכא האי טעמא. ותו קשיא דאדרבא היה לנו לומר דבערלה

דוקא הוא דאין לוקה אלא של זיתים וענבים אבל בשאר אפילו בשאר מינים לוקה הכי משמע פשטה דסוגיא דקאמר והא דתנן אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים וכו' מני ר' יהושע היא כלומר דלדידה אמרי' דלא הוי אלא זיתים וענבים דוקא אבל לר' אליעזר לוקה בכל כיון דליכא ג"ש. מיהו לזה י"ל דרבינו מפרש כפירוש התוס' שם ובפ' כל שעה (דף כ"ד:) שפירש דאי לאו ג"ש הוה אמינא דזיעה בעלמא הוא דלא לקי. ולקושיא ראשונה י"ל דרבינו דחי הך סוגיא דבפ' העור והרוטב מקמי ההיא דבפ' כל שעה דשם א"ר יוחנן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן ור' זירא מסייע ליה ממתניתין דאין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים וכו' אבל משאר מינים לא א"ו משום דהוי שלא כדרך הנאתן ודחי אביי הסייעתא דדילמא משום דהוי זיעה בעלמא הוא וכיון דקי"ל כר' יוחנן וכדפסק רבינו לקמן אית לן לומר דהסייעתא הוי סייעתא ופירושה דמתני' קמא דתותים ורמונים לא משום דהוי שלא כדרך הנאתן אבל מ"מ אסורין מן התורה שכל איסור שאוכל שלא כדרך הנאתן איסורא איכא וברייתא דהטבל והחדש וכו' משקין היוצאים מהם כמותם דהווי שלא כדרך הנאתם איכא בהו איסורא מיהא ומאי דקאמר כמותם הוי לענין איסורא מיהא דאית בהו ולא לקי וג"ש דגמר ערלה מבכורים איצטריך דלא נימא דלקי בכל האיסורין במשקין היוצאים מן הזיתים והענבים דהווי כדרך הנאתן אלא דוקא גבי ערלה לקי גבי זיתים וענבים ולא באינך אע"ג דהיוצא מן הזיתים והענבים הוי כדרך הנאתן הכי הוי פירושא דברייתא דמשקין היוצאים כמותם לפי סוגיא דפרק כל שעה אבל לפום דפ' העור והרוטב דסבירא לה דזיעה בעלמא כדסבר אביי דדחי שם הסייעתא לא הוי הכי ומש"ה בעי בגמרא דמנלן דמשקין היוצאים מהם כמותם בכלאים או בהקדש נימא דזיעה בעלמא הוא ואפי' איסורא ליכא ואיצטריך למילף מביכורים או תרומה ומאי דגמר ערלה מבכורים הוא לומר דלקי על זיתים וענבים דלא נימא דהוי זיעה בעלמא ורבינו דחה סוגיא דבפרק העור והרוטב מטעמא דכתיבנא. זה נ"ל לדעת רבינו הגם כי הוא דחוק קצת. ומ"ש הרב כ"מ דלמד רבינו מערלה לאינך לעני' דמדברי רבינו משמע דלא לקי על זיתים וענבים אלא גבי ערלה דווקא ולא באינך שכן כתב חוץ מיין ושמן של ערלה וכו'. ולקושיא שניה י"ל דכיון דקי"ל דכלאי הכרם לוקה עליהן אפילו שאכל שלא כדרך הנאתן וכדפסק רבינו בפ' ט"ו מהלכות אלו לכך כתב דלוקה על כלאי הכרם אבל קשה דאם כן על משקה היוצא מן הירק של כלאי הכרם ג"כ הוה ליה ללקות כיון דכלאי הכרם משקה היוצא ממנו כמותו אפילו שלא כדרך הנאתו אם כן מה לי הכרם מה לי הירק הנזרע עמו ונאסר עמו ואולי דרבינו אית ליה נמי דירק של כרם ג"כ משקה היוצא ממנו כמותו ולא בדוקא נקט רבינו יין אבל קשה דמה שכתב תחילה והכלאים דמשקה היוצא ממנו כמותו

ואין לוקין עליו דכלאי הכרם הא בין בירק בין ביין לוקה ואי כלאי זרעים הא קי"ל דשרו באכילה וכדכתב רבינו בפי' א' מהל' כלאים וצ"ע:

כג ויש בקדשים אסורין אחרים במאכלות וכלן של תורה הן. כגון אסורין שיש באכילת תרומות ובכורים וחלה ומעשר שני. ואסורין שיש בקדשי מזבח כגון פגול ונותר וטמא. וכל אחד מהן יתבאר במקומו:

כד ושעור כל אכילה מהן כזית בין למלקות בין לקרת. וכבר בארנו אסור חמץ בפסח ודיניו בהלכות חמץ ומצה. אבל אסור אכילה ביום הכפורים אסור מין בפני עצמו. וכן אסור יוצא מגפו על הנזיר אינו שוה בכל. ולפיכך יתבאר אסור כל אחד מהן ושעורו ודיניו במקומו הראוי לו:

כסף משנה ומ"ש ושיעור כל אכילה מהם כזית. בפ"ג דטהרות (משנה ד'). ומ"ש אבל אסור אכילה ביוה"כ וכו'. כלומר מה שהוצרכתי לומר שיש איסורים אחרים שיתבארו במקומם הם אותם שהם במינים מיוחדים אבל איסור אכילה ביוה"כ שהם בכל האוכלים ודאי שאינם מסוג הלכות אלו וכן איסורי נזיר כיון שאינם שוה בכל גם הוא אינו מסוג הלכות אלו ולפיכך דין הוא שיתבארו כל אחד במקומו ולא הייתי צריך להוציא מהכלל:

הלכות מאכלות אסורות - פרק אחד עשר

א יין שנתנסף לעכו"ם אסור בהנאה. והשוטה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה. וכן האוכל כל שהוא מתקרבת עכו"ם מבשר או מפרות אפלו מים ומלח האוכל מהן כל שהוא לוקה שנתאמר

(דברים לב-לח) 'אֲשֶׁר חֵלֵב זְבַחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יְקוֹמוּ וְגו':

כסף משנה **יין שנתנסך לעכו"ם אסור בהנאה.** בפ"ב דע"ז מייתי לה מדכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מקיש י"נ לזבח ובזבח כתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה. ומ"ש שהשותה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה (ששיעורו בכ"ש). משנה בפרק בתרא דע"ז (דף ע"ג) מני יין נסך בהדי דברים שאסורים ואוסרין בכ"ש ומייתי לה רבינו בסמוך מדכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרס. ומ"ש שלוקה איני יודע מנין לו לרבינו ומצאתי להרמב"ן בהשגותיו על סה"מ של רבינו שהוקשה לו זה וכתב וז"ל אנכי לא ידעתי מקום המלקות הזה ולא ראיתיו עד הנה בגמרא בבלי או הירושלמי אבל יתכן שילקה מדכתיב וקרא לך ואכלת מזבחו שענינו פן תכרות ברית ליושב הארץ וכו' וקרא לך ואכלת מזבחו והוא לשון מניעה ממה שמפורסם השמר פן ואל לא תעשה והזבח והיין המתנסך לעכו"ם אחד הן כמ"ש בכל מקום בתלמוד המזבח והמקטר והמנסך וכו' עכ"ל: ומ"ש וכן האוכל כ"ש מתקרובת עכו"ם וכו'. נתבאר בדברי רבינו בסמוך:

לחם משנה **יין שנתנסך לעכו"ם וכו'.** מה שקשה על רבינו ממ"ש רבינו פי' ז' מהלי ע"ז דכל הנהנה באחד מכל הדברים הנעשים בשביל ע"ז לוקה שתים אחת משום לא תביא ואחד משום לא ידבק בידך מאומה מן החרס וכאן לא כתב אלא לוקה דהיינו מלקות אחת דמשמע משום לא ידבק לבד, וכן קשה עוד על רבינו דלמה מנה בפתיחת ההלכות שתיית יין נסך לאו בפני עצמו כיון שהוא נכלל בכלל ולא ידבק בידך מאומה וכבר מנה הלאו בהלכות ע"ז. על כל זה עמד הרמב"ן בהשגותיו על רבינו בס"מ והרמב"ן ז"ל דסובר שהוא מקרא דואכלת וכו' משום דאע"ג דאמרו בפ' אלו הן הלוקין (דף כ"ב) דבעצי אשרה לוקה משום לא ידבק בידך ומשום לא תביא לא אמרי כן אלא בעצי אשרה דוקא שהוא ע"ז גופה אבל תקרובת שלה לא. ועל מ"ש הרמב"ן והזבח והיין המתנסך לע"ז אחד הן כמו שאמר בכ"מ המזבח והמנסך קשה דהל"ל דהוי אחד משום היקשא דחלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם דהקיש היין לזבח ואולי דמ"ש דאמר כן בכ"מ הוא מטעם היקש זה: **יין שנתנסך לעכו"ם כו'.** כתב הרב כ"מ והשותה ממנו כל שהוא לוקה בפ' ב' דע"ז מני יין נסך בהדי דברים שאסורים ואוסרין בכל שהן. ונראה כוונתו ממתני' (דף ע"ד) דואלו אסורין ואוסרין כל שהן ומהא לא איריא אלא לפי הר"ן דפירש כל שהו ממש כפירוש ההלכות אבל לפירוש רש"י ז"ל שפירש דהוה חבית בין החביות משום דמתני' בכולה חשיב דבר שבמנין ואין ראייה מכאן אלא ממתני' לעיל מינה

דאמר שם יי"נ אסור ואוסר בכ"ש היה לו א"כ להרב כ"מ להביא ההיא מתנ"י
דהיא ראייה פשוטה אליבא דכ"ע: **יין שנתנסך לעכו"ם כו' שנא' אשר חלב
זבחימו כו'.** פ' אין מעמידין (דף כ"ט:) על מתנ"י דאלו דברים של עכו"ם
אסורים וכו' אמר יין מנלן אמר רבא מקרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין
נסיכס מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה זבח גופיה מנלן דכתיב
ויצמדו לבעל פעור וכו' מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה ע"כ.
וראייתו במנין מצות ל"ת שמנה רבינו מצוה כ"ה שלא ליהנות בע"ז ובכל
משמשיה ובתקרובת שלה וביין שנתנסך לה שנאמר ולא תביא תועבה אל
ביתך, ומצוה קס"ד מנה שלא לשתות יי"נ שנאמר אשר חלב זבחימו יאכלו
ישתו יין נסיכס ע"כ. ובאמת הוא דבר תמוה בעיני שהרי המלקות שכתב כאן
שלוקה ביי"נ אינו אלא מקרא דלא תביא תועבה אל ביתך וקרא דלא ידבק
בידך מאומה מן החרס כמ"ש בהל' ע"ז פ"ז וא"כ ליכא שום קרא כלל דלא
תעשה אלא הני תרי של לא תביא ושל לא ידבק וכבר מנאם רבינו שם במצוה
כ"ד ומצוה כ"ה וא"כ איך מנה יין נסך הנכלל בלא תביא וכו' במצות לא
תעשה בפני עצמה והביא ראייה מקרא דאשר חלב זבחימו וכו' דהך קרא אינו
לא תעשה אלא גילוי הוא להורות שיין נסך בכלל לא תביא דאיתקש לזבח
וגדולה מזו מנה רבינו בחדא כמבואר בריש פ"ק בהלכות תעניות שכתב שם
ה"ה דמנה שם תרועת תעניות ותרועת הקרבנות באחת אע"ג דהם שתי מצות
כמ"ש ה"ה משום דשם תרועה אחת היא וא"כ כ"ש כאן דהיה לו למנותם
בחדא דאין כאן אלא מצוה אחת של ל"ת כדפרישית. וע"ק אם מנה יי"נ מצוה
בפ"ע משום דאיצטריך קרא לגלויי דאסור בהנאה א"כ היה לו למנות ג"כ
התקרובת דאיצטריך קרא לגלויי כדאמרו בגמרא מויצמדו לבעל פעור ויאכלו
זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה, מיהו לזה י"ל דהיכא
דהמגלה הוא דבר תורה שהוא קרא דישתו יין נסיכס וכו' ראוי למנותם
בתרתי משום דכיון דגלה לנו הכתוב עצמו שלא היה נכנס בקרא דלא תביא
אם לא שהוא עצמו חזר לפרש ישתו יין נסיכס אע"ג דאחר הגילוי נכנס הוא
וז"ש במצוה כ"ה דקרא דלא תביא תועבה הוא מרבה יי"נ כלומר אחר הריבוי
של ישתו יין וכו' מ"מ כיון שהכתוב הודיענו שלא היה נכנס במשמעות דלא
תביא אלא בתר דרבייה א"כ ראוי למנותם בתרתי אבל בזבח ל"ת לן שום
קרא לרבות שהודיענו שלא היה נכנס במשמעות לא תביא ואע"ג דקרא
דויצמדו לבעל פעור וכו' הודיענו כן אין זה דבר תורה אלא דבר קבלה ואין
לחייב מלקות בשביל גילוי הנביאים שכיון שהכתוב של תורה לא הוצרך
לגלות דנכנס בקרא דלא תביא ואע"ג דדברי קבלה גלה לן לא איכפת לן מידי
וא"כ בודאי הוא נכנס במשמעות הכתוב דולא תביא והכל חדא מילתא ומ"מ
צ"ע: **ומ"ש רבינו לוקה מן התורה ר"ל לוקה תרתי כמו שכתבתי שהוא מקרא**
דלא תביא תועבה וקרא דלא ידבק והגילוי הוא ישתו יין נסיכס וז"ש שנאמר

אשר חלב זבחימו וכו' כלומר זהו הגילוי אבל הלאוין כבר ביארם רבינו פרק ז' מהלכות ע"ז, וא"ת לפי דעת רבינו שהוא סובר שאין ללקות תרתי מפני רבוי הלאוין אלא מפני הענינים החלוקים כמו שהניח בשרש המצות למה כאן לוקה תרתי משום שני לאוין של לא תביא ושל לא ידבק כיון שהכל ענין אחד. וי"ל דהם שני ענינים, האחד משום הע"ז עצמה והלאו לא תביא תועבה שהוא משמשיה ותקרובותיה, והשני מפני שהוא ממון עובדיה לא ידבק בידך מאומה מן החרם שפירש רבינו בממון עיר הנדחת וא"כ הם שני ענינים חלוקים לכך לקי תרתי. ומ"ש רבינו והשותה אסור, נראה ה"ה הנהנה כמ"ש בפרק ז' מהלכות ע"ז וסמך כאן על מ"ש שם:

ב יין שנתנסך לה קרבן שקרב לה וכיון שאסור זה משום עכו"ם הוא אין לו שעור שנתאמר בעבודת כוכבים ומזלות [\(דברים ג-יח\)](#) ו'לא ידבק בידך מאומה מן החרם':

ג יין העכו"ם שאין אנו יודעין אם נתנסך או לא נתנסך והוא הנקרא סתם יינם אסור ^[א] בהנאה כמו יין שנתנסך. ודבר זה מגזרות סופרים הוא. והשותה מסתם יינם רביעית מכין אותו מפת מרדות:

כסף משנה יין העכו"ם שאין אנו יודעים אם נתנסך וכו'. בפרק ב' דע"ז (דף ל"ב) גזרו על יינם משום (יחוד) בנותיהן ושנינו בפרק הנזכר (דף כ"ט): אלו דברים של עכו"ם אסורים ואיסורן איסור הנאה. ומ"ש והשותה מסתם יינם רביעית מכין אותו מפת מרדות. אע"פ שביי"נ כתב ששיעורו בכ"ש משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם בסתם יינם שאינו אלא מגזירת סופרים שיעורו כשאר משקין שהן אסורין ברביעית:

לחם משנה (ב-ג) וכיון שאיסור זה משום עכו"ם וכו' סתם יינם וכו'. שם (דף ל'): אמר ר' אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא ג' יינות הן וכו' סתם יינן אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית וכו'. ומ"ש שהשותה רביעית מסתם יינם מכין אותו מפת מרדות קשה דמאין הוציא זה אם מפני שאמרו מטמא ברביעית זו אין ראייה דרביעית קאי אטומאה אבל איסוריה חמיר טפי ולא קאי רביעית אלא אטומאה כמו שהזכירו שם יין אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית וכי היכי דכזית דיין נסך לא קאי אלא אטומאה אבל איסורו בכל שהו ה"נ נימא בסתם יינם ונימא דחכמים תקנו דאסור בכל

שהוא משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וכי היכי דבדאורייתא אפילו כ"ש הוא הדין בסתם יינם אפילו כל שהוא, ויש להביא ראיה לזה מריש פ' השוכר את הפועל (דף ס"ב): שאמרו איבעיא להו שכרו לסתם יינם מהו מי אמרינן כיון דאיסוריה חמיר כביין נסך שכרו נמי אסור או דילמא הואיל וטומאתו קיל אף שכרו נמי קיל. ואי איתא כדברי רבינו אמאי לא עביד הב' צדדים באיסור ולימא כיון דאיסוריה קיל שאינו אלא ברביעית ואינו כמו י"ג שאיסורו בכ"ש אף שכרו נמי קיל. וי"ל לזה שלא ר"ל הקולא לענין השיעור לבד אלא רצה לומר הקולא אחרת יותר גדולה שהם שתי קולות הא' בענין השיעור והשנית בענין הטומאה של י"ג שהיא בכזית והיא טומאה חמורה שהוא משא ואהל אבל הטומאה של סתם יינם היא קלה בשיעור שהוא ברביעית ובענין שהוא מטמא טומאת משקין היא קלה ולא חמורה. אבל מ"מ יש לתת טעם מאין הוציא רבינו זה אם לא שנאמר שרצה להקל בסתם יינם שהוא דרבנן וכיון שלא מצא לו שיעור מפורש בגמרא רצה לתת לו כשיעור הכולל בכל השתיות מהדברים האסורים שהחויב הוא ברביעית או שנאמר שלענין מכת מרדות ס"ל לרבינו ז"ל דבעי רביעית אבל איסורא מיהא איכא אפי' בכל שהוא וזה מוכרח ממ"ש רבינו ז"ל בפי ט"ז מהלכות אלו נתערב סתם יינם ביין הרי זה אסור בכל שהוא בשתיה הרי דהחמירו בסתם יינם בכל שהוא. ועדיין צ"ע מני"ל לחלק בכך:

ד וְכֹל יַיִן שְׁיִגַע בּוֹ הָעֲכוּ"ם הָרִי זֶה אָסוּר שְׂמָא נְסֻךְ אוֹתוֹ שְׂמִחְשֶׁבֶת הָעֲכוּ"ם לְעִבּוּדַת כּוֹכָבִים. הָא לְמִדַּת שְׂיִין יִשְׂרָאֵל שְׁנִיגַע בּוֹ הָעֲכוּ"ם [ב] דִּינוֹ כְּסִתָּם יַיִנָּם שֶׁהוּא אָסוּר בְּהִנְיָה :

כסף משנה ומ"ש וכל יין שיגע בו העכו"ם ה"ז אסור וכו'. בפרק ב' דעבודה זרה (דף ל') ופרק רבי ישמעאל (שם דף נ"ח):

לחם משנה וכל יין שיגע וכו'. זהו מחלוקת דרבנן ורבי יהודה בן בתירה הובא בפי ר' ישמעאל (דף נ"ט ע"ב) דריב"ב סבר אחד שאין מנסכין יין אלא בפני ע"ז ואחד שאומר לו לא כל הימנך שתאסור וכו' והוא פסק כרבנן ודלא כריב"ב. וא"ת אי"כ למה פסק לקמן פרק י"ג דהמפקיד יינו ביד עכו"ם בחותם אחד אסור בשתיה ומותר בהנאה דהא כתבו התוס' בפי אין מעמידין דריב"ב דקאמר כן הוא דאזיל לטעמיה דס"ל דיין של ישראל שנגע בו העכו"ם מותר בהנאה אבל לרבנן ודאי דאסור אפי' בהנאה. ולכאורה נראה דרבינו א"א שיכחיש זה דהא מוכרח הוא מחמת הקושיא שהקשו שם דכמאן קא סבר אי כרבי אליעזר דהיכא שהפקידו בחותם אחד לא חייש לזיוף אי"כ אפילו בשתיה מותר ואי כרבנן דחייש לזיוף אפילו בהנאה תאסר. וי"ל דרבינו יתרץ הקושיא

באופן אחר ויאמר דהך דינא דהמפקיד יינו אצל עכו"ם הוי אפילו לרבנן דסבירא להו דיי"נ אסור בהנאה וס"ל לרבינו כרבנן דחייש לזיופא אפילו בחותם אחד ומי"מ שרינן ליה בהנאה דלענין ההנאה הוי ספק ספיקא ספק אם זייף ונגע ספק אם לא זייף ואת"ל שזייף ספק אם נגע בכוונה ואסור בהנאה כלומר בכוונת ניסוך או נגע שלא בכוונת ניסוך ומותר בהנאה ואע"ג דכל שאינו בכוונת ניסוך אסור אפילו בהנאה כמו שנבאר מי"מ התם היינו משום דאפילו שהוא שלא בכוונת ניסוך חייש דדילמא מנסך הוא ואנן לא ידעינן ליה אבל אי בודאי אינו מנסך פשיטא דמותר בהנאה תדע לך שכ"כ רבינו וכל יין שנגע בו העכו"ם הרי זה אסור שמא נסך אותו ואי איתא למה אמר שמא נסך בלא ניסוך נמי אסור בהנאה אלא טעמא ודאי דגזרינן שמא נסך ואנן לא ידעינן אי"נ אטו דהיכא דנגע וניסך אבל מן הדין הוא מותר בהנאה היכא דלא נסך וא"כ חזר הדבר להיות ספק ספיקא ולכך שרינן ליה בהנאה אבל לענין השתיה שהוא חד ספיקא דבכל נגיעה הוא אסור בשתייה הוי אסור והיכא דליכא חותם כלל ונגע אסרינן ליה אפילו בהנאה משום דליכא אלא חדא ספיקא אם הוא בכוונה או אינו בכוונה. זה נ"ל לתרץ לדעת רבינו ולכך פסק כאן כרבנן ושם פסק דין המפקיד יינו וכו' כדפרישית :

ה עכו"ם שְׁנָגַע בַּיִין שְׁלֵא ^[ג] בְּכֹנָה וְכֹן תִּינוּק עֲכוּ"ם שְׁנָגַע בַּיִין אֲסוּר בְּשִׁתְיָה וּמִתֵּר בְּהִנְיָה ^[ד]. הַלּוּקַח עֲבָדִים מִן הָעֲכוּ"ם וּמְלוּ וְטָבְלוּ מִיַּד אֵין מְנַסְכִּין וַיִּין שְׁנָגְעוּ בוּ מִתֵּר בְּשִׁתְיָה וְאַף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא נִהְגוּ בְּדַתִּי יִשְׂרָאֵל ^[ה] וְלֹא פָּסְקָה עֲכוּ"ם מִפִּיהֶם :

כסף משנה עכו"ם שנגע ביין שלא בכוונה. יתבאר בפ"ב. ומ"ש וכן תינוק עכו"ם שנגע ביין וכו'. פ' ר' ישמעאל (דף נ"ז) אמר רב תינוק בן יומו עושה יי"נ ומפורש התם בעובדא דהוה בבי רב דאמרו ליה והא מר הוא דאמר תינוק בן יומו עושה יי"נ א"ל אימור דאמרי אנא בשתיה בהנאה מי אמרי ושמואל פליג ואמר דקטנים אינם עושים יי"נ ופסק רבינו כרב דהלכתא כוותיה באיסורי וכן פסקו ר"ת והרא"ש והרמב"ן והרשב"א ז"ל אע"פ שיש פוסקים כשמואל ומפרש התם בברייתא אלו הם גדולים ואלו הם קטנים גדולים שיודעים בטיב עכו"ם ומשמשיה קטנים שאינם יודעים בטיב עכו"ם ומשמשיה ומשמע דבן יומו דאמר רב לאו דוקא אלא כל שאינו יודע בטיב עכו"ם ומשמשיה בכלל קטן בן יומו הוא. וכתב הרשב"א שיודע בטיב עכו"ם ומשמשיה כל שהוא נודר ומזכיר בפיו עכו"ם ומשמשיה וכתב דהכי איתא בתוספתא איזהו גדול כל הנודר ומזכיר שם עכו"ם ומשמשיה עכ"ל. וכ"כ הטור ואיני יודע למה השמיט זה רבינו : **הלוקח עבדים מן העכו"ם וכו'.** שם

אמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העכו"ם אע"פ שמלו וטבלו עושים יין נסך עד שתשקע עכו"ם מפיהם וכמה אריב"ל עד י"ב חדש ורב פליג עליה וסבר שהלוקח עבדים מן העכו"ם מלו וטבלו לאלתר אינם עושים יין נסך ופסק רבינו כרב דהלכתא כוותיה באיסורי וכן פסקו התוספות והרשב"א והרא"ש. וכתב שכן נהגו כל גדולי אשכנז אף על פי שיש פוסקים כשמואל:

לחם משנה עכו"ם שנגע ביין וכו'. פ' ר' ישמעאל (דף נ"ז) ההוא עובדא דהוה בבי רב וכו' בהדי דקא נחית נגע ברישא דלולבא בחמרא שלא בכוונה שרייה רב לזבוני לעכו"ם ע"כ. ורבינו נראה שגורס גירסת התוספות דלא גריס ברישא דלולבא אלא נגע בחמרא ולכך כתב כאן עכו"ם שנגע ביין כלומר בידו ממש ולא ע"י דבר אחר דע"י ד"א שלא בכוונת מגע מותר אפילו בשתיה וכי אסרינן לקמן בפרק ב' מדדו בקנה שהוא ע"י ד"א אסור בשתייה היינו טעמא משום דהתם נתכוון ליגע ולא נתכוון לנסך אבל היכא דלא נתכוון אפילו ליגע והוא ע"י דבר אחר מותר אפילו בשתיה והך דשלא בכוונה שכתב כאן הוא שלא בכוונת מגע דאי שלא בכוונת ניסוך כיון שיודע שהוא יין אסור בהנאה כדכתב בפ"ב עכו"ם שנגע ביין ולא נתכוון לזה הרי זה מותר וכו' משמע דאם יודע שהוא יין אסור אפילו בהנאה אע"ג דלא נתכוון לנסך: **הלוקח עבדים וכו'.** שם פסק כרב דאמר תינוק בן יומו עושה י"ינ כלומר לאסור בשתייה ומוקי ברייתא דקטנים אין עושים י"ינ בבני השפחות וכן קאי ארוקן ומדרסן כדאיתא שם ופסק כרב משום דהלכתא כוותיה באיסורי לגבי שמואל דפליג עליה שם:

בני השפחות העכו"ם שנולדו בְּרְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וּמְלוּ וְעָדִין לֹא טָבְלוּ הַגְּדוּלִים אוֹסְרִין הֵיִן כְּשֶׁיִּגְעוּ בוֹ וְהַקְטָנִים אֵינָן אוֹסְרִין:

כסף משנה בני השפחות העכו"ם וכו'. שם אותיבנא לרב דאמר תינוק בן יומו עושה י"ינ מדתניא הלוקח עבדים מן העכו"ם שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו וכו' גדולים עושים י"ינ קטנים אין עושים י"ינ וכו' קתני מיהא גדולים אין קטנים לא תרגמה אבני שפחות הא וכן קאמר וכו' הא קמ"ל עבדים דומיא דבני השפחות מה בני השפחות מלו ולא טבלו הוא דעושים י"ינ מלו וטבלו לא אף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל ומשמע דקטנים דקתני דאין עושים י"ינ אין עושים כלל קאמר אפילו לאסרו בשתיה דאי לאו הכי לישני ליה מאי אין עושים י"ינ ליאסר בהנאה אבל בשתיה אסור. ומשמע לרבינו דהא דקטנים אינם עושין י"ינ במלו ולא טבלו היא אבל לא מלו ולא טבלו עושין י"ינ לאוסרו בשתיה כדן שאר עכו"ם קטן דאין הפרש בין בני השפחות לשאר עכו"ם בין בגדלן בין בקטנן אלא קטנים

שמלו ולא טבלו דאע"ג דבשאר עכו"ם עושים יי"נ בני השפחות אינם עושים וכדשני תרגמה אבני השפחות כלומר שמוחלקים בני השפחות קטנים משאר עבדים קטנים והחילוק שביניהם הוא כשמלו ולא טבלו כדקתני בברייתא וכתב הטור שכן דעת הרמ"ה אבל הרשב"א כתב בת"ה בני השפחות והם שנולדו מן השפחה עכו"ם ברשות ישראל לכ"ע קטנים אין עושים יי"נ ומותר אפילו בשתיה עד שידעו בטיב ע"ז ומשמשיה ואע"פ שלא מלו ולא טבלו והא דקתני בברייתא שמלו ולא טבלו לאו משום קטנים נקט לה אלא משום גדולים ולומר שאע"פ שמלו וקבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז כיון שלא טבלו עדיין עכו"ם הם ואף בהם גזרו לאסור סתם יינם ומגעם אבל קטנים אע"פ שלא מלו אין עושים יי"נ דמילה לא מעלה ולא מוריד לגבי קטנים דהא כל שמל ולא טבל אינו גר א"כ מילה מה מהניא בלא טבילה ותדע לך מדאקשי מינה לרב דאמר קטנים בני עכו"ם עושים יי"נ לאסור אותו בשתיה ואם איתא מאי קושיא לימא התם כשמלו ולא טבלו וכי קא אמינא אנא בקטנים בני עכו"ם שלא מלו וזה ברור (אלא שהוצרכתי לכתוב מפני שמצאתי בקצת חיבורי הראשונים ז"ל דברים לא נתכנו בעיני) וכן שנינו בתוספתא בהדיא וכן בני השפחות שלא טבלו בין מולים בין ערלים הרי אלו עכו"ם מדרסן טמא יינם בגדולים אסור בקטנים מותר ואיזהו גדול כל הנודר ומזכיר שם עכו"ם ומשמשיה ע"כ בתוספתא. וזה מבואר כדברי עכ"ל. ואני אומר שלא נראה לרבינו ולהרמ"ה לפרש כן משום דדוחק לומר דשמלו ולא טבלו לאו משום קטנים נקט לה. ומ"ש דמילה בלא טבילה לא מהניא דהא כל שמל ולא טבל אינו גר. י"ל דשאני הכא דכיון שנולדו ברשות ישראל מהניא מילה לחודה לאפוקינהו מאיסור שתיה. ומ"ש ותדע מדאקשי מינה לרב וכי י"ל דהא ודאי לשאר קטנים עכו"ם מילה בלא טבילה לא מהניא ולא אמרינן דמהניא בבני השפחות אלא מפני שנולד ברשות ישראל וא"כ לא הוה אפשר ליה לשנויי הכי והתוספתא אינה מכרעת מאחר שלא הוזכרה בגמרא:

לחם משנה והקטנים אינם אוסרין וכו'. כתב הרב כ"מ דהיינו דמלו דוקא ועדיין לא טבלו אבל לא מלו אפילו קטנים עושים יי"נ דמשמע ליה לרבינו דמלו דנקט גבי בני השפחות משום גדולים וקטנים ולא משום גדולים בלחוד כשאר המפרשים. וקשה דלרב נחמן דמפרש ברייתא עבדים דומיא דבני השפחות מה בני השפחות גדולים הוא דעושינן יי"נ קטנים אין עושינן יי"נ אף עבדים נמי גדולים עושים יי"נ קטנים אין עושינן יי"נ ואי איירי בקטנים דמלו דוקא גבי בני השפחות א"כ גבי עבדים נמי דמלו דוקא הוא דאין עושינן יי"נ דלא מסתבר דעדיפי בני עבדים מבני השפחות דבבני השפחות לא מלו עושינן יי"נ ובעבדים אפילו לא מלו אין עושינן יי"נ ואי איירי בעבדים דמלו דוקא קשה דגבי עכו"ם אין לחלק בין מלו ללא מלו דמילה בלא טבילה לא מהניא וכדכתב הרב כ"מ עצמו לכך ודאי דלר"נ ע"כ צ"ל דנקט מלו גבי בני השפחות

משום גדולים אבל קטנים אין עושין יי"נ אפילו לא מלו והשתא הוי דומיא עבדים דבני השפחות דבין מלו בין לא מלו אין עושין יי"נ ואע"ג דרבינו מפרש אליביה דמלו דנקט בבני השפחות משום גדולים וקטנים נקטיה היינו משום דמצינן לפרושי אליביה ברייתא כפשטה אבל לר"נ על כרחיך משום גדולים נקטיה ובקטנים בין מלו בין לא מלו אין עושין יי"נ:

ג גר תושב והוא שקבל עליו שבע מצות כמו שבארנו יינו אסור בשתייה ומתן בהנהגה. ומיחדין אצלו יין ואין מפקידין אצלו יין. וכן כל עכו"ם שאינו עובד עכו"ם כגון אלו הישמעאלים יינן אסור בשתייה ומתן בהנהגה. וכן הורו כל הגאונים. אבל אותם העובדים עכו"ם סתם יינם אסור בהנהגה:

כסף משנה גר תושב והוא שקיבל עליו שבע מצות וכו'. בפרק ר' ישמעאל (דף ס"ד:) איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים שלא לעבוד ע"ז דברי ר"מ וחכמים אומרים כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח אחרים אומרים אלו (ואלו) [לא באו] לכלל גר תושב אלא איזהו ג"ת זה גר אוכל נבילות שקיבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות מיחדין אצלו יין ואין מפקידין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה ישראל אבל מיחדין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה עכו"ם וכו' יינו כשמנו וכו' רשב"ג אומר יינו יי"נ ואמרי לה מותר בשתייה וידוע דהלכה כחכמים והא דקתני בסיפא מיחדין אצלו יין וכו' מסקנא דכולהו תנאי דלעיל היא ופירש"י אין מפקידין אצלו יין בביתו לזמן מרובה דאיכא למיחש לאיחלופי ביין שלו שהוא אסור כדקתני סיפא יינן כשמנן, אבל מיחדין אצלו יין ישראל מניחו בחנותו עד שילך כדי מיל או יותר משא"כ בעכו"ם דהאי כיון דלא פלח לא נגע ולא מנסך ולמגע עכו"ם דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן דכיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו ליגע ולאחלופי בזמן מועט ליכא למיחש וכו' יינו מותר בהנאה כשמנו וקודם שהותר השמן באכילה [קא] אבל בשתייה אסור עכ"ל. ולמד רבינו מגר תושב לכל עכו"ם שאינו עובד ע"ז וכתב הרשב"א דטעמא משום דגזירה ראשונה לאסור שתייה בלבד היתה ומשום בנותיהן אבל איסור הנאה שגזרו ב"ד שלאחריהם ומשום חשש ניסוך לא גזרו אלא בעכו"ם עובד ע"ז אבל בשאינו עובד לע"ז לא היתה גזירה ואע"פ שהישמעאלים הללו לא קבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז וכן לא קבלו עליהם בפני ג' ז' מצות בני נח וברייתא קתני איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז דברי ר"מ וחכ"א כל שקיבל עליו שבע מצות בני נח ההיא לא לענין יי"נ ושאר

גזירות שגזרו בעכו"ם היא שנויה אלא להחיותו בלבד וכדגרסינן התם עלה דההיא רב יהודה שדר קרבנא לאבידרנא ביום אידם אמר ידענא ביה דלא פלח לעי"ז והתניא איזהו גר תושב כל שקבל עליו בפני ג' חבירים שלא לעבוד עי"ז אי"ל כי תניא ההיא להחיותו [והאמר רבבי"ח ארי"י גר תושב שעברו עליו י"ב חדש ולא מל הרי הוא כמין שבאומות התם כגון שקיבל עליו למול ולא מל] אלמא כל שידענוהו שאינו עובד עכו"ם אינו בכלל גזירות הללו ולא הצריכו לקבל בפני ג' חבירים אלא להחיותו בלבד ומי"מ כל שאסרו משום חתנות אף הוא אסור בו שהרי הוא בכלל איסור חתנות ולפיכך יינו אסור בשתייה כשמנו עכ"ל: **ואיכא** למידק על דברי רבינו שמאחר שהוא סובר שכל עכו"ם שאינו עובד עכו"ם אינו אוסר בהנאה היאך כתב גר תושב שקבל עליו שבע מצות כמו שביארנו יינו אסור בשתייה ומותר [בהנייה] דמשמע דאם חיסר מלקבל אחת מהשבע אוסר בהנאה ומי גרע גר תושב שקבל עליו בפירוש שש מצות ועי"ז מכללם מעכו"ם דקים לן דלא פלח עכו"ם ולא קיבל עליו שאר מצות. וי"ל דעי"כ לא קאמר רבינו שאינו אוסר בהנאה אלא בעכו"ם שהוא מבני דת דלא פלחי עי"ז אבל אם הוא מבני דת דפלחי עי"ז אעי"פ שזה קבל עליו שלא לעבוד עי"ז לא יצא מכלל אומתו עד שיקבל עליו שבע מצות דאז נעשה גר תושב גמור והכי דייק לישנא דרבינו שכתב וכל עכו"ם שאינו עובד עי"ז כגון אלו הישמעאלים דמשמע דוקא בכה"ג שהוא מאומה שמוחזקים שאינם עובדים עי"ז הוא דיינו מותר בהנאה אעי"פ שלא קבל עליו בפירוש שלא לעובדה אבל אם הוא מאומה דפלחי לה צריך לקבל עליו שבע מצות ואם חיסר אחת מהן אוסר בהנאה דעדיין בכלל אומתו הוא ולפי זה הא דאמר רבא אבר ששך ידענא ביה דלא פלח עי"ז ה"ק ידענא ביה שהוא מאומה דלא פלחי עי"ז. ועי"ל דכל עכו"ם שאנו מוחזקים בו שאינו עובד עי"ז אעי"פ שבני אומתו עובדים אותה והוא לא קבל בפירוש שלא לעובדה וגם אינו מקיים שאר מצות ולא קבלם עליו יינו מותר ובכה"ג הוה ההיא דבר ששך. **ומי"ש רבינו גר תושב שקבל עליו שבע מצות** להשמיענו שאעפ"כ יינו אסור בשתייה אבל [לא] כתב כן לומר דמותר בהנאה דלא איצטריך דבלא"ה נמי כיון שקבל עליו שלא לעבוד עכו"ם מותר וכמי"ש בסמוך. **ומי"ש רבינו אבל אותם העובדים עכו"ם וכו'.** פשוט הוא:

לחם משנה **גר תושב והוא שקבל עליו שבע מצות וכו'.** על מה שתירץ הרב כסף משנה לדעת רבינו דעכו"ם שהוא מאומה שאינו עובד עי"ז אינו אוסר בהנאה אבל אם הוא מאומה שעובד עי"ז בעינן שיקבל שבע מצות ובבר ששך דאמר רבא התם בפי השוכר את הפועל (דף ס"ה) ידענא ביה דלא פלח היינו שהוא מאומה שאינו עובד וה"ה גם ההיא דאבדרנא, קשה דאי"כ מאי פריך ליה גמרא מההיא דגר תושב כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים הא התם איירי על כרחיך מאומה שהוא עובד עי"ז דהתם קאמרי רבנן קבלת שבע מצות ובעכו"ם שאינו מאומה שעובד עי"ז לא בעינן קבלת שבע מצות והא דאבדרנא

הוי מאומה שאינו עובד ע"ז. ואולי י"ל לדעתי דהכי פריך דמשמע ליה דההיא ברייתא לענין שלא תעשה יין נסך אתאמרה וכיון שכן כי היכי דאמרו דגר תושב לענין שאינו עושה נסך הוי בקבלת שבע מצות היה לו לבעל הברייתא לומר דאם הוא מאומה שאינו עובד ע"ז דינו כן הוא גם כן דאינו עושה י"ינ ותירץ המתרץ דההיא להחיותו איתמר ולהחיותו לא הוי אלא בקבלת שבע מצות לרבנן או לחד מהני תנאי כסברתיה מר כדאית ליה ומר כדאית ליה. ולי אני הצעיר נראה לומר דמאי דנקט רבינו ז"ל כאן שבע מצות משום דס"ל דדוקא בכי האי מיחדין אצלו יין דלמגע עכו"ם דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן כיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו ליגע כדכתב רש"י ז"ל לרבינו ז"ל דכוותה בגר תושב מקילין בכי האי דלא מתכוון להעביר ישראל אבל בעכו"ם אינו עובד ע"ז חיישינן ליה למגע עכו"ם דמתכוון להעביר ישראל ולכך נקטיה בברייתא דין דמיחדין גבי גר תושב אבל לענין הניסוך באינו עובד ע"ז לחוד סגי דאינו מנסך :

ח כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֵינָיו זֶה שֶׁהֵינָן אָסוּר אִם הָיָה עִבּוּיִם שֶׁנֶּאֱסָר הֵינָן בְּגִלְלוֹ עוֹבֵד עִבּוּיִם הָרִי הוּא אָסוּר בְּהִנָּיָה. וְאִם אֵינוֹ עוֹבֵד עִבּוּיִם הָרִי הוּא אָסוּר בְּשִׁתְּיָהּ בְּלִבָּד. וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עִבּוּיִם סִתָּם הָרִי זֶה עוֹבֵד עִבּוּיִם :

ט אֵין מִתְנַסֵּךְ לְעִבּוּיִם אֶלָּא יֵין שְׂרָאוּי לְהַקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וּמִפְּנֵי זֶה כְּשֶׁגָּזְרוּ עַל סִתָּם יֵינָם וְגָזְרוּ עַל כָּל יֵין שֶׁיִּגַּע בּוֹ שִׂיְהִיָּה אָסוּר בְּהִנָּיָה לֹא גָזְרוּ אֶלָּא עַל הֵינָן הָרָאוּי לְהִתְנַסֵּךְ. לְפִיכָךְ יֵין מִבֶּשֶׁל שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּע בּוֹ הָעִבּוּיִם אֵינוֹ ^[נ] אָסוּר וּמִתָּר לְשִׁתּוֹת עִם הָעִבּוּיִם ^[נ] בְּכוֹס אֶחָד. אֲבָל יֵין מְזוּג וְיֵין שֶׁהִתְחִיל לְהַחְמִיץ וְאֶפְשָׁר שִׂיִּשְׁתֶּה ^[ח] אִם נִגַּע בּוֹ נֶאֱסָר :

כסף משנה אין מתנסך לע"ז אלא יין שראוי להקריב ע"ג המזבח וכו'. לפיכך יין מבושל של ישראל שנגע בו העכו"ם אינו אסור וכו'. מימרא בפי אין מעמידין (דף ל') וקאמר התם דשמואל הוה שתי ליה עם אבלט וכתב הרא"ש הדבר תמוה מאד כיון שגזרו על יינם משום בנותיהם וכי משום שהרתיחו לא שייכא הך גזירה ואי משום דלאו בר ניסוך הוא והלא יין מזוג נמי לאו בר ניסוך הוא ואפשר שלפי שהמבושל אינו מצוי כ"כ ומילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן עכ"ל. וכתב הטור ומאימתי נקרא מבושל משהרתיח על גבי האש והם דברי הרא"ש וספר התרומה והראב"ד והרשב"א בשם הגאונים :

ומ"ש רבינו אבל יין מזוג וכו'. בפרק אין מעמידין אמר רבא הלכתא יין מזוג וכו' יש בו משום יי"נ. וכתב הר"ן איכא מ"ד דה"מ כגון דליכא טפי מגי חלקי מים אבל איכא טפי לאו חמרא הוא ואין בו משום יי"נ והביא ראיה מפלוגתא דת"ק ואחרים בפרק המוכר פירות (בבא בתרא צ"ו:) גבי שמרי יין לענין ברכה ואינה ראיה דה"מ בשמרים דכי איכא טפי מעל חד תלתא מיא קיוהא בעלמא הוא אבל יין גמור דאיכא טעם יין ומראה יין יש בו משום יי"נ וכ"כ הרא"ש דשמרים שאני שאינו אלא קיוהא בעלמא אע"פ שיש בו טעם יין אבל יין מזוג אדם מוזגו לפי טבעו ומנהגו הילכך כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יי"נ. ומ"ש רבינו ויין שהתחיל להחמיץ, שם אמר רבא האי חמרא דאיקרין עד תלתא יומי יש בו וכו' ומשום יי"נ מכאן ואילך וכו' ואין בו משום יי"נ וכתבו הרשב"א והר"ן דרבא לטעמיה דאמר ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא ודעת המפרשים להחמיר בחומץ שלנו שנגע בו העכו"ם אלא א"כ הוא כ"כ חזק שכשמשליכין ממנו על הקרקע מבעבע:

לחם משנה **אין מתנסך לעכו"ם וכו'.** המפרשים הקשו על רבינו דהרי יין מזוג דהוא פסול לגבי המזבח ויש בו משום נסך. ואני לא ראיתי בדברי רבינו בפ"ו מה' איסורי מזבח שהזכיר בכלל יינות הפסולין יין מזוג, לכן אני אומר דרבינו סובר דיין מזוג כשר לגבי מזבח משום דבפי המוכר פירות (דף צ"ז:) אמרו אי למעוטי מזוג עלויי עלייה ומפרש רבינו כך אי למעוטי מזוג דכיון דאינו קרב אין מקדשין עליו עלויי עלייה ואמאי אינו קרב כיון שהוא עילויא לו דכיון שהוא מעולה ראוי להכשירו לגבי המזבח ודלא כפירוש המפרשים שפירשו עלויי עלייה לענין קידוש אבל לענין מזבח לא דברייתא היא בספרי חי אתה מנסך ולא המזוג דרבינו משמע ליה דכיון דהוא מעולה לגבי מזבח נמי מעלי וברייתא דספרי דחינן לה מקמי גמרא דידן דלשון מעולה משמע חשוב לכל: **אבל יין מזוג וכו'.** הר"ן כתב בשם אחרים דאפילו מזוג יותר משלשה חלקים מים אית ביה משום יין נסך ואע"ג דגבי שמרים אמרו דכשהוא יותר משלשה חלקי מים מברכין עליהם שהכל שאני שמרים דאינו אלא קיוהא בעלמא אבל יין לא, וקשה עלייהו דא"כ איך אמרו בפי המוכר פירות (דף צ"ו:) דכולי עלמא רמא תלתא ואתא ארבעה חמרא הוא רבא לטעמיה דאמר רבא כל חמרא דלא דארי על חד כו' היכי אזיל לטעמיה הא התם הוי יין ולכך אפילו באחד מדי מקרי יין אבל שמרים לא. וי"ל דלא אמר לטעמיה אלא בענין דשלשה חלקי מים דמשוי רבא השיעורים בשמרים וביין אבל לעולם דיש חילוק בין זה לזה אלא שרבא משהו התם לכך קאמר לטעמיה: **ויין שהתחיל להחמיץ וכו'.** קשה על רבינו למה לא כתב שלשה ימים כמ"ש בגמ' (דף ל') (האי חמרא דאקרין עד תלתא יומי וכו') דרבא אזיל לטעמיה דריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא וכו' וכן כתב הר"ן. וע"ק למה כאן כתב ואפשר שישתה ובהלכות רוצח פי"א כתב ואפי' התחיל טעמו להשתנות לחומץ ולא כתב כמ"ש כאן. מיהו

אין זו קושיא דדא ודא אחת היא אלא שכאן פירש יותר וסמך על מ"ש כאן. ולקושיא ראשונה י"ל דאית ליה כדעת המפרשים שכתבו שאין אנו בקיאיין בחומץ בזמן הזה מה הוא ולכך לא תלה הדבר אלא בענין השתיה דאפשר שישתה:

ז הוּרוּ גְאוּנֵי הַמְעָרָב שְׁאִם נִתְעָרַב בֵּינָן יִשְׂרָאֵל מְעַט דְּבִשׁ אוּ מְעַט שְׁאֹר הוּאִיל וְאִינוּ רְאוּי לְמִזְבַּח הָרִי הוּא כְּמִבְשָׁל אוּ כְּשֹׁכַר וְאִינוּ מִתְנַסְּךְ וּמִתָּר לְשִׁתוֹתוֹ עִם הָעֲכוּ"ם:

כסף משנה הוּרוּ גְאוּנֵי הַמְעָרָב שְׁאִם נִתְעָרַב בֵּינָן יִשְׂרָאֵל מְעַט דְּבִשׁ וּכו'. טעמם מפני שכיון שאינו ראוי למזבח הרי הוא כמבושל או כשוכר שאין בהם משום יי"נ והרמב"ן והרא"ש והרשב"א והר"ן כתבו שאין לסמוך על הוראה זו דמאן לימא לן דאינהו לא מנסכי יין המעורב בו שאור ודבש הלא הם מקריבין בנות שוח ופירות לע"ז שאסרה אותם תורה למזבח ויין מזוג פסול למזבח ואפ"ה אסיקנא דיש בו משום יי"נ וכן דעת ה"ר יונה וכתבו הריב"ש והרשב"ץ שאין לסמוך על הוראה זו שהוּרוּ גְאוּנֵי הַמְעָרָב שכבר דחאוה כל האחרונים בשתי ידים:

יא מֵאִימַתִּי יֵאָסֵר יִין הָעֲכוּ"ם מִשְׁיִדְרֹךְ [ט] וְיִמְשֹׁךְ הַיִּין אֶף עַל פִּי שְׁלֹא יֵרָד לְבוֹר אֶלָּא עֲדִין הוּא בְּגַת הָרִי זֶה אָסוּר. לְפִיכָךְ אִין דוֹרְכִין עִם הָעֲכוּ"ם [י] בְּגַת שְׁמָא יִגַּע בְּיָדוֹ וְיִנְסֹךְ. וְאֶפְלוּ הָיָה כְּפוֹת. וְאִין לֹקְחִין מִמֶּנּוּ גַת דְּרוּכָה וְאֶף עַל פִּי שְׁעֲדִין הַיִּין מְעָרַב עִם הַחֲרָצִימִים וְזָגִין וְלֹא יֵרָד לְבוֹר:

כסף משנה מֵאִימַתִּי יֵאָסֵר יִין עֲכוּ"ם וּכו'. בפרק ר' ישמעאל (דף נ"ה) תנן לוקחין גת בעוטה מן העכו"ם אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן (לתוך) התפוח ואינו נעשה יין עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר ובגמרא אמר רב הונא יין כיון שהתחיל לימשך עושה יי"נ תנן לוקחין גת בעוטה מן הנכרי אע"פ שהוא נוטל בידו ונותן לתוך התפוח אמר רב הונא בגת פקוקה ומליאה ת"ש ואינו נעשה יי"נ עד שירד לבור ה"נ בגת פקוקה ומליאה ת"ש ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אמר רב הונא ל"ק כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה דתניא בראשונה היו אומרים וכו' אבל דורכין עם הנכרי בגת ולא חיישינן לדרב הונא וחזרו לומר וכו' אין דורכין עם הנכרי בגת משום דרב הונא ופירש"י על דברי רב הונא כיון שהתחיל לימשך שהגת

עשויה כמדרון ומשעה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי יין והסכימו הרשב"א והרא"ש והר"ן שפירוש זה עיקר וכך הם דברי רבינו: **ומ"ש לפיכך אין דורכין עם העכו"ם בגת וכו'.** היינו במשנה אחרונה וכדבר הונא וכן פסקו הפוסקים: **ומ"ש ואפי' היה כפות.** שם (דף נ"ו): ההוא ינוקא דתנא ע"ז בשית שני בעו מיניה מהו לדרוך עם העכו"ם בגת א"ל דורכין עם העכו"ם בגת והא קא מנסך בידיה דציירנא להו לידיה והא קא מנסך ברגל ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך ההוא עובדא דהוה בנהרדעא דדשו ישראל ועכו"ם לההוא חמרא ושהייה שמואל תלתא ריגלי מ"ט אילימא משום דקא סבר דאי משכחנא תנא דאסר כר' נתן אסריניה בהנאה דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר אימור דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחנא תנא דשרי כר"ש אישרייה אפילו בשתייה. והר"ף השמיט עובדא דינוקא ועובדא דנהרדעא וברייתא דמדדו בין ביד בין ברגל וכתב (הר"ן) שראה בדברי הראשונים שהוא דוחה אותם מההוא עובדא דהוה במחוזא דעל עכו"ם לחנותא ואמר האי לאו חמרא הוא וכו' ואסיקנא דמיתסר בהנאה ממתניתא דאגרדמים וכו' ולמד ממנה שני דברים חדא דמגעו מחמת ד"א שלא לכוונת ניסוך מיתסר בהנאה ובהכי מידחיא ההיא דמדדו בין ביד בין ברגל ימכר ולמד ממנה ג"כ דניסוך דרגל שמיה ניסוך לפי שהם משוים רגל לפיו והוא ז"ל תמה עליהם דמי השוה להם המדה דכיון דבגמי מסיק דניסוך דרגל לא שמיה ניסוך אע"ג דחזינן דבפיו שמיה ניסוך ברגל אין לנו ואע"ג דינוקא אמר לה לא מידחי בגילא דחיתתא דהא גמרא סבר לה כוותיה דאמרין אימור דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר ועוד אם כדבריהם כי אמרי' אילימא משום דקסבר דאי משכחנא תנא דאסר כר"נ וכו' ודחינן לה [משום דאימר דאמר ר"נ ביד ברגל מי אמר] לימא דאי משכחנא תנא דאסר כתנא דאגרדמים אסרנא ליה אפי' בהנאה עכ"ל. ורבינו נראה שהוא סובר כדעת הר"ף במה שסובר דמגעו מחמת ד"א שלא לכוונת ניסוך מיתסר בהנאה שהרי לא הביא ברייתא דמדדו בין ביד וכו' והביא דין ברייתא דאגרדמים ומשמע דסבר רבינו דליתא לההיא דינוקא דשרי לדרוך עם העכו"ם בגת בדציירניה לידיה מדאמרין חזרו לומר אין דורכין עם העכו"ם בגת סתם דאם איתא ה"ל לסיומי אפי' היה כפות ועוד דבההוא עובדא דנהרדעא דדרכו ישראל ועכו"ם משמע ודאי שהישראל היה משמרו שלא יגע ביד דאל"כ מאי מספקא ליה לשמואל א"ו הישראל משמרו שלא יגע וכיון דבהא אסרינן ה"ה דאסרינן בכפות דבכל גוונא אסרו דריכת העכו"ם ומ"מ משמע ליה דבישראל משמרו לא נאסר אלא בשתיה מדאמרין בעובדא דנהרדעא דדרכו ישראל ועכו"ם אי משכחנא דשרי כר"ש אישרייה אפי' בשתיה וכיון דלא אשכחנא תנא דשרי כר"ש איתסר בשתיה מיהא אבל בכפות דלא אשכחן מאן דאדכר ביה צד שריותא כלל אסרינן ליה אפי' בהנאה

דגזרינן כפות אטו שאינו כפות ומיהו בניסוך דרגל משמע דס"ל לרבינו דלא שמיה ניסוך ומטעמא דכתב הר"ן. וכתב הרשב"א בתשובה שמה שכתב בתורת הבית שנראה מדברי הרמב"ם שהנגיעה ביין ברגל אינו אוסר בהנאה סמך על מ"ש בפי"ב כיצד היא הנגיעה שאוסר בה העכו"ם היין הוא שיגע ביין עצמו בין בידו בין בשאר איבריו שדרך לנסך עכ"ל. ומשמע שטעמו של הרשב"א שדייק מלשון רבינו שכתב בשאר אבריו שדרך לנסך בהם משמע שיש אבר שאין דרך לנסך בו והיינו רגל ומשום דדרך ביזוי הוא וקשיא ליה לישנא דבשאר אבריו דנקט דמשמע שהרגל הוא מכללם דאין לומר דלא אתא לאיתויי אלא פיו אבל לא רגל דא"כ לא ה"ל למינקט לשון רבים וצ"ל דיש איברים אחרים בגוף זולת הרגל שדרכם לנסך בהם. ולי"נ דמלשון רבינו כאן יש ללמוד שהוא ז"ל סובר דניסוך דרגל לא שמיה ניסוך ליאסר בהנאה שהרי כתב אין דורכין עם העכו"ם בגת שמא יגע בידו וינסך ואם איתא מאי איריא משום שמא בידו יגע תיפוק ליה מפני שהוא נוגע בו ברגלו כשהוא דורך ועוד שכתב בסמוך עכו"ם שדרך היין ולא נגע בו והרי ישראל עומד על גביו וכו' ה"ז אסור בשתיה משמע שאע"פ שדרכו ברגליו לא נאסר בהנאה ואין לדחות דכל הני מיירי שלא נגע בענבים שבגת כגון ששם דפים על ענבים שבגת ודרך עליהם דא"כ לא ה"ל למיסתם סתומי: **ומ"ש רבינו ואין לוקחים ממנו גת דרוכה וכו'.** היינו כמשנה אחרונה וכדרב הונא ומ"מ יש לתמוה שה"ל לכתוב בגת פקוקה ומליאה שרי וכדאוקי רב הונא למתניי. וי"ל שסובר רבינו דמעיקרא לא דחקי למימר דבגת פקוקה ומליאה שרי רב הונא אלא כי היכי דלא תיקשי ליה מתניי אבל בתר דאסיקנא דמתניי כמשנה ראשונה ורב הונא כמשנה אחרונה תו לא צריכינן לדחוקי בהכי אלא מתניי אפי' בשאינה פקוקה שרי ורב הונא אפי' בפקוקה ומליאה אסר אטו שאינה פקוקה ומליאה וכתב הר"ן שכן דעת הרמב"ן ושכן נראה מדברי רבינו וכן דעת ר"ת ואל תשיבני מדגרסינן אמר רב הונא בגת פקוקה ומליאה דמשמע דרב הונא גופיה אמרה דאיכא למימר דגמי הוא דאמרה אליבא דרב הונא והוי כאומר אמר לך רב הונא בגת פקוקה ומליאה ואפי' את"ל דרב הונא גופיה אמרה איכא למימר דה"ק אי לא הוה סיפא דקתני אינו נעשה יי"נ עד שירד לבור הייתי מוכרח לומר דבגת פקוקה ומליאה לא אסרתי כי היכי דלא תיקשי לי מתניי אבל השתא דקתני סיפא אינו עושה יי"נ עד שירד לבור ומתניי פליגא ואנא דאמרי כמשנה אחרונה אפי' בפקוקה ומליאה נמי אסרתי. כנ"ל לדעת רבינו אע"פ שהרשב"א והר"ן סוברים דאף למסקנא שרי רב הונא בגת פקוקה ומליאה ושכך מטיס דברי הר"ן:

לחם משנה מאימתי יאסר יין העכו"ם. פי' ר' ישמעאל (דף נ"ה) אמר רב הונא יין כיון שהתחיל להמשך עושה יי"נ תנן לוקחין גת בעוטה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש"י התחיל להמשך שהגת עשויה כמדרון ומשעה שהוא נמשך מצד

העליון לצד התחתון קרוי יין והתוס' פירשו שם בשם ר"ת שהתחיל להמשך שהתחיל לקלח מן הגת ורבינו נראה שמפרש כפירוש רש"י ז"ל שכתב אע"פ שלא ירד לבור אלא עדיין הוא בגת ומדקאמר עדיין בגת משמע שהוא נוטה לפירוש רש"י ז"ל: **לפיכך אין דורכין עם העכו"ם כו'.** שם במשנה ובגמ' (דף נ"ו:): ההוא ינוקא דתנא ע"ז בשית שני וכו' (ע"ין בכ"מ) וא"כ יש לתמוה על רבינו איך כתב דאפילו אם הוא כפות אין דורכין עמו הא אמרו בגמרא דציירנא להו לידיה דמשמע דהיכא דכפות דורכין וההגהות מיימוניות כתבו שמדברי רבינו נראה שטעה אותו התינוק ואין זה מספיק כלל דאע"פ שהוא ינוקא מנא ליה לרבינו דטעה כיון דגמ' שקיל וטרי במילתיה ועוד דבניסוך דרגל לא שמיה ניסוך פסק כוותיה שכ"כ שמא נגע בידו משמע דברגליו אין ניסוך כלל והרב"י ס"י קכ"ד כתב שהרא"ש דחה דברי הינוקא מפני דמדמה ליה למדדו בין ביד בין ברגל דמותר בהנאה וכי היכי דמדדו ביד אמרינן דבעבידתיה טריד ה"נ אמרינן בעבידתיה טריד ואע"ג דלא צייר לידיה אבל לפי דעת רבינו א"א לומר כן שהוא סובר דמדדו ביד אסור וכמו שביאר שם הרב"י. ונ"ל לתרץ שרבינו הוקשה לו מה שהוקשה לבעלי התוספות שאם שאלה זו של ינוקא הוא כפי המשנה אחרונה כדפרש"י ז"ל א"כ היה לו לתרץ אין דורכין עם העכו"ם בגת דכפי משנה אחרונה דינא הכי הוי והם תירצו דעל ידי מעשה שאלו ורבינו לא רצה לפרש כן ולכך תירץ דכפי משנה ראשונה שאלו לו ולכך השיב להם דורכין והקשו לו דהא קא מנסך בידיה כלומר דאפילו לפי משנה ראשונה סובר רבינו שהטעם שאינו נעשה יין נסך עד שירד לבור משום דהיין והענבים הם מעורבים אבל אם הוא הבדיל היין מן הענבים ולקח כוס מלא ודאי דשייך ביה ניסוך וכמ"ש התוס' לפי משנה אחרונה בדבור אמר רב הונא דאם שולה יין מן החבית וכו' והכי דייק לישנא דמתנני דקאמרה אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח כלומר שנוטל הענבים ומש"ה לא הוי י"נ ר"ל דאינו נוטל יין מופרש ומובדל בלי ענבים דאלת"ה לישמעין רבותא אפילו שנוטל היין בידו ומה הקשו בגמרא והא מנסך בידיה כלומר שיטול היין בידו וינסך שכיון שהיין מובדל ומופרש בין הענבים בידו שייך נסוך וא"כ אפשר שיטול מעט בידו לשתות לזה אמר דציירנא ליה לידיה וכל זה הוא לפי משנה ראשונה ועל דא קאמר דדורכין והברייתא קאמרה על זה דבראשונה היו אומרים שדורכין ואח"כ אמרו שאין דורכין וא"כ אפילו על דצייר ליה לידיה דקאמרה מעיקרא דדורכין קאמרי לבסוף דאין דורכין דאי לא צייר אפילו כפי משנה ראשונה אין דורכין אלא ודאי אפילו דצייר והטעם משום דיגע בידו ואע"פ שהיין מעורב עם הענבים הרי כיון שהתחיל לימשך נעשה י"נ ולכך כתב רבינו שאפילו שהוא כפות אין דורכין. זה היה נראה ליישב דבריו אבל א"א לומר כן ממה שהקשו והא מנסך ברגל ולפי משנה ראשונה לית נסוך ברגל כלל וצ"ע: **ואין לוקחין ממנו גת דרוכה כו'.** שם ואע"ג דאוקמוה בגמ' דמתנני בגת

פקוקה וא"כ הי"ל לרבינו לבאר דהיכא שהיא מלאה מותר ליקח, תירץ הרב"י בסי' קכ"ג בשם הר"מ דכשתירצו בגמי לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן וכו' הדר ביה משינויא קמא דגת פקוקה ומלאה וה"ק אלא מתני' היא כמשנה ראשונה ולכך קאמר לוקחין וכו' וזה אפשר שהוא דעת רבינו. או אפשר שטעמו משום מ"ש בירושלמי הובא בתוספתא דהיכא שהעלים ישראל עיניו ממנו אסור משום דגזרינן שמא התחיל לימשך ולכך סתם רבינו אין לוקחין דסתמא דמילתא דישראל לא ראהו דאסור וחיישינן שמא התחיל לימשך ביד העכו"ם ואח"כ מלאהו ענבים והראשון עיקר:

יב עכו"ם שְׁדָרְךָ הֵיִן וְלֹא נָגַע בּוֹ וְהָרִי יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ וְיִשְׂרָאֵל הוּא שְׁכָנְסוּ בְּחֻבֵּית הָרִי זֶה אָסוּר בְּשִׁתְיָהּ :

לחם משנה עכו"ם שדרך היין ולא נגע בו וכו'. זה הוציא רבינו ממ"ש שם בעובדא דינוקא נסוך דרגל לא שמיה נסוך ואע"ג דאוקימנא ההוא במשנה ראשונה בהא קי"ל כוותיה דלא אשכחן פלוגתא בהא למשנה אחרונה וכתב רבינו שאסור משום דבגמי לא שאלו אלא אם הוא מותר בהנאה אבל בשתיה פשיטא ליה דאסור משום דא"כ הוה ליה למיבעי בגת של ישראל ולימא מהו לדרוך עכו"ם עם ישראל בגת וכמבואר שם בתוס' א"ו דפשיטא ליה מטעמא דניסוך ברגל דאסור בשתיה:

יג החמץ של עכו"ם אסור בהנזה מפני שנעשה יין נסך קדם שְׁיַחְמִיץ. עכו"ם שְׁהָיָה דוֹרֵס עֲנָבִים בְּחֻבֵּית אָף עַל פִּי שְׁהֵיִן צָף עַל גְּבִי יָדָיו אֵין חוֹשְׁשִׁין מְשׁוּם יֵין נָסָךְ. הָיָה אוֹכֵל מִן הַסְּלִים וְהוֹתִיר כְּסָאָה וְכִסְאֵתִים וְזָרְקוֹן בְּגַת אָף עַל פִּי שְׁהֵיִן מְגַתוֹ עַל הָעֲנָבִים אֵין עוֹשֶׂה יֵין נָסָךְ :

כסף משנה החומץ של עכו"ם אסור בהנאה וכו'. משנה פרק שני דע"ז (דף כ"ט): עכו"ם שהיה דורס ענבים וכו'. תוספתא פרק שמיני דע"ז הדורס ענבים בחבית אף על פי שהיין צף ע"ג ידיו מותר שאין דרכן מנסכין כן וכו' עכו"ם שהיה מעלה ענבים בסלים ובדרדורים לגת אע"פ שניפצן לגת והיין מנתז על גבי ענבים מותר שאין דרכן מנסכין כן:

לחם משנה החומץ של עכו"ם אסור וכו'. פ' אין מעמידין (דף כ"ט): עכו"ם שהיה דורס ענבים וכו'. ברייתא פ' ר' ישמעאל (דף נ"ט) עכו"ם שהביא ענבים

לגת בסלין ובדרדורין אעי"פ שהיין מזליף עליהם מותר ופירש רבינו היה אוכל
וכו' עיין בבית יוסף ס"י קכ"ד :

יד החרצנים והזגין של עכו"ם אסורים כל י"ב חדש. ולאחר
י"ב חדש כָּבַר יָבֵשׁוּ וְלֹא נִשְׁאַרָה בָּהֶן לְחִלּוּחִית וּמִתְרִין
בְּאֲכִילָה. וְכֵן שְׁמָרִים שֶׁל יֵין ^[כ] שְׂיָבֵשׁוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ
מִתְרִין שֶׁהָרִי לֹא נִשְׁאַר בָּהֶן רִיחַ יֵין וְהָרִי הֵן כְּעֶפֶר וְכֹאדָמָה :

כסף משנה החרצנים והזגים של עכו"ם וכו'. משנה פ"ב דע"ז (דף כ"ט):
החרצנים והזגים של עכו"ם אסורים ואיסורם איסור הנאה דר"מ וחכ"א
לחים אסורים ויבשים מותרים. ובגמרא (דף ל"ד) מפרש דלחים כל י"ב חדש
יבשים לאחר י"ב חדש אמר רבי יוחנן כשהם אסורים אסורים אפי' בהנאה
כשהם מותרים מותרים אפילו באכילה: ומ"ש וכן שמרים של יין וכו'. שם
אמר רב זביד האי דורדיא דחמרא דארמאי לבתר תריסר ירחי שתא שרי:

לחם משנה החרצנים והזגין של עכו"ם וכו'. בגמ' פ' אין מעמידין (דף ל"ג)
ת"ר נודות העכו"ם גרודים חדשים מותרים ישנים ומזופפים אסורים וכו' עוד
שם ת"ר קנקנים של עכו"ם חדשים גרודים מותרים ישנים ומזופפים אסורים
וכו' עכו"ם נותן לתוכן וכו'. ויש שם באלו הברייתות ג' פירושים. האחד פירוש
רש"י ז"ל דנודות הוי אין מכניסין לקיום וקנקנים הוי מכניסין לקיום ובנודות
של עור כשהם גרודים וחדשים שיש בהם תרתי כלומר שהם נגרדים מהזפת
והם חדשים דאז ודאי מותרים אבל חסר אחד מהם שהם ישנים אעי"פ שאין
מזופפים או מזופפים אעי"פ שהם חדשים אסורים וברייתא דקאמרה ישנים
ומזופפים אסורים ר"ל או מזופפים וכן פירש בברייתא שניה אלא שפירש שיש
הפרש בין חדשים דנודות לחדשים דקנקנים דחדשים שאמרו בנודות הוא
אעי"פ שכבר נתן בהם יין כיון שאין מכניסין לקיום מותרים וחדשים דקנקנים
ר"ל חדשים ממש שהם שלא נתן בהם יין מעולם דאי נתן בהם יין אסורים
מאחר שהם מכניסין לקיום. והתוס' הקשו על פירוש זה ופירשו עוד הפירוש
השני בשם רבינו אליהו דקנקנים ונודות הוו מכניסין לקיום וחדשים בשתי
הברייתות ר"ל חדשים שלא נתן בהן יין מעולם ותרתי בעינן להתיר גרודים
וחדשים אבל חסר אחד מהם שהם ישנים או מזופפים אסורים. וגם הקשו על
פירוש זה ופירשו עוד פירוש שלישי ושינו הגירסא אשר בגמרא והכי גריס ר"ת
נודות העכו"ם גרודים מותרים חדשים זפותים אסורים ופירשו כשהם גרודים
בכל אופן הם מותרים בין ישנים בין חדשים מפני שנודות אין מכניסין לקיום
וחדשים זפותים אסורים וכ"ש ישנים באופן שהכל תלוי בענין הזפיתה

ובברייתא השניה גריס כגירסתנו ופירשו דקנקנים מכניסן לקיום חדשים ממש וגרודים דאית בהו תרתני מותרים אבל חסר אחד מהן ישנים או מזופתים אסורים משום דמכניסן לקיום. זהו כלל הפירושים הנאמרים שם בתוס' בכללות. **והשתא** יש לתמוה על רבינו דכמאן מפרש להנהו ברייתות אי כרש"י ז"ל א"א דהוא ז"ל מפרש דבין בנודות בין בקנקנים מזופפים אסורים וצריכים עירווי אפילו הם חדשים משום דהוא מפרש ישנים או מזופפים ורבינו ז"ל כתב דחדשים ואינם מזופפים בהדחה בעלמא סגי להו א"כ הוא דלא כרש"י ז"ל וכ"ת לעולם כפירש"י ז"ל דישנים ומזופפים דברייתא ר"ל ישנים או מזופפים אבל הוא מפרש אסורים ר"ל דבהדחה סגי להו גם זה אי אפשר דהא בקנקנים אי אתה יכול לומר כן דע"כ קנקנים מכניסים לקיום דהכי אמרו בגמרא פרק השוכר את הפועל (דף ע"ד:): תנו רבנן הגת והמחץ וכו' רבי מתיר בניגוב וחכמים אסורים ומודה רבי בקנקנים של עכו"ם שהן אסורים ומה הפרש בין זה לזה זה מכניסו לקיום וזה אין מכניסו לקיום של עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפים אסורות ע"כ. הרי שם דקנקנים מכניסים לקיום ואי אמרת דישנים או מזופפים אסורים דקאמר בברייתא בקנקנים ר"ל הדחה היכי בישנים ומכניסים לקיום סגי הדחה הא בברייתא בהשוכר קאמר דמודה רבי בקנקנים שהם אסורים ובעי עירווי וע"כ איירי בדאין מזופפין מדקאמרה סיפא ואם היו מזופפין וכו' כדכתב שם רש"י ז"ל וכן הוכיחו התוספות ז"ל בפרק אין מעמידין וכ"נ מדברי רבינו שכתב לקמן גבי כלי חרס ירוקים וכו' ונ"ל שאין הדבר אלא כשנכנסו וכו' משמע דכשנכנסו לקיום אסורים וא"כ ודאי דאסורים ע"כ צ"ל דבעי עירווי. **וכ"ת** עדיין אנו יכולים לדחוק ולומר דאסורים דברייתא קמייתא אין פירושו כמו אסורים דברייתא כמו שאנו דוחקים לפירש"י ז"ל דחדשים דברייתא קמייתא אין פירושו כחדשים דבתרייתא וא"כ נפרש ונאמר דאסורים דברייתא קמייתא ר"ל הדחה משום דאיירי בנודות שאין מכניסים לקיום ולהכי ישנים ומזופפים בהדחה בעלמא סגי ואסורין דבתרייתא ר"ל עירווי ומשום דהוי מכניסים לקיום בישנים או מזופפים צריך עירווי גם זה א"א שהרי סתם רבינו וכתב הלוקח כלים חדשים וכו' דמשמע בין נודות שאין מכניסן לקיום בין קנקנים שמכניסים לקיום וקאמר דאם היו מזופפין מדיחן משמע דמפרש ברייתא דקנקנים דישנים או מזופפים בהדחה בעלמא סגי להו דאי מפרש אסורים ובעי עירווי א"כ ישנים או מזופפים בעי עירווי כקנקנים וא"כ אמאי קאמר דבהדחה סגי א"ו דמפרש אסורים דר"ל הדחה וזה א"א לפרש כפירש"י א"כ קשיא. ואי מפרש כפירוש רבינו אליהו דנודות וקנקנים כולם מכניסים לקיום כ"ש שקשה יותר דמאי דהוה קשיא לן מקנקנים כד הוה אמרינן דמפרש כפירוש רש"י השתא קשה לו מתרתי שהוא מנודות וקנקנים וברור הוא. **וכ"ת** למה לא נעמיד דבריו בלוקח כלים חדשים דאיירי בנודות והוא מפרש

כפירש"י ואסורים דברייתא חדא לא הוי כאסורים דברייתא אחריתי כדפירשתי, גם זה א"א לומר חדא דרבינו סתם דבריו כדפירש"י ולא חלק בין מכניס לקיום לאין מכניס והיל"ל דלוקח כלים חדשים שאין מכניסם וכו'. ועוד דבתר הכי קאמר וכן כלי שנתנו בו יי"נ ואין מכניסם לקיום משמע דעד השתא אפילו במכניסו לקיום עסקינן ולכך הוצרך כאן היכא דאין מכניסו לקיום דאי באין מכניסו לקיום דוקא איירי עד השתא א"כ למה הוצרך לפרש עתה שאין מכניסו לקיום הא בדידיה עסקינן א"ו דעד השתא בכל גוונא איירי בין מכניסו בין אינו מכניסו. ואי מפרש כפירוש ר"ת וגריס כגירסתו גם זה א"א דלר"ת ז"ל בנודות בין חדשים בין ישנים גרודים מותרים מזופפים אסורים והוא ז"ל כתב דמזופפים בלוקח כלים חדשים בהדחה בעלמא סגי להו וע"ק דבקנקנים שהם מכניסם לקיום קאמר ר"ת בפירוש הברייתא דמזופפים אסורים ובעי עירווי והוא ז"ל כתב סתם בכל כלים חדשים דמזופפים בהדחה סגי להו. **והרב"י** בסי' קל"ד כתב שהוא גריס כגירסת ר"ת אבל אינו מפרש כפירושו אלא הוא מפרש ברייתא דנודות גרודים מותרים ולא בעי שום הכשר ואפילו הדחה כיון דנודות אין מכניסן לקיום חדשים זופפים כלומר כשהם זפותים אע"פ שאסרו חדשים אסורים ר"ל דבעי הדחה ומ"מ קשה דברייתא דקנקנים א"א ליישב אסורים דרוצה לומר הדחה כדפרישית ואם נפרש דאסורים דחדא ברייתא לאו כאסורים דברייתא אחריתי כדפרישית לעיל גם זה אי אפשר לה שיאמר שמ"ש רבינו כלים חדשים איירי דווקא בנודות שאין מכניסם לקיום וזה א"א כדפרישית ועוד שמלשונו נראה שם שהוא מיישב דברי רבינו בין במכניסן לקיום בין שאין מכניסן לקיום וא"כ קשה עליו טובא מקנקנים כדפרישית. ואם נאמר דרבינו מפרש פירוש רביעי דחדשים וגרודים מותרים ר"ל חדשים או גרודים מותרים אבל ישנים ומזופפים כלומר היכא דליכא חד מינייהו דוקא אז ודאי אסורים כלומר בעינן עירווי אבל היכא דאית חד מינייהו לא בעינן עירווי אלא הדחה גם זה אי אפשר דבישנים בקנקנים ע"כ עירווי בעינן אפילו כשאין מזופפים כדהוכחתי למעלה. על כן נ"ל לפרש דברי רבינו דהוא סובר כרבינו אליהו בנודות וקנקנים דכולהו הוו מכניסן לקיום והכי משמע לישניה דעריב להו בחדא וקאמר נודות העכו"ם וקנקניהם וכו' והוקשה לו בברייתא דקשיא דיוקא אדיוקא דברישא משמע דתרתני בעינן להתרה גרודים וחדשים אבל בחדא לא מהני אלא גרודים וישנים או מזופפים וחדשים אסורים ובסיפא משמע איפכא ישנים ומזופפים אסורים הא בחד מינייהו שהם ישנים וגרודים או מזופפים וחדשים מותרים ולא רצה לפרש דרישא דברייתא דקאמרה גרודים וחדשים ר"ל תרתני וסיפא דקאמרה ישנים ומזופפים ר"ל או מזופפים כשאר כל הפירושים דהא סיפא דומיא דרישא הוי וכי היכי דרישא וחדשים אינו ר"ל או חדשים אלא ר"ל זו עם זו ה"נ פירוש דסיפא ע"כ הכי הוי. על כן

מפרש הוא ז"ל ליישב זה דיש בין ישנים לחדשים חלוקה אמצעית שהוא שאינם חדשים ממש ולא ישנים ממש אלא שנתן בו פעם אחת או שנים יין וכדכתב רש"י שיש שני מיני חדשים הא' חדשים ממש והשני שאינם חדשים כל כך וכיון שיש זו החלוקה האמצעית ניישב הברייתא כך גרודים וחדשים כלומר חדשים ממש שלא נתן בהם יין כלל דהכי משמע חדשים דרוצה לומר חדשים ממש והשני גרודים שאינן מזופתין אע"פ שאינן חדשים ממש אבל הם מקצת [חדשים] שנתן עליו פעם אחת ובי' או חדשים ממש אע"פ שהם מזופתין מותרין ורישא הוי גרודים או חדשים וסיפא נמי הכי פירושה ישנים אע"פ שאינם מזופתין אלא ישנים לבד או מזופתין אע"פ שאינן ישנים אבל הם מקצת חדשים שר"ל שנתן עליו פעם אחת או שנים אז ודאי אסורים ובעינן עירו ולפי זה רישא וסיפא הוו וכי אמרינן גרודים ולא חדשים אינו ר"ל אבל הם ישנים שהוא הקצה האחר אלא אבל הם מקצת חדשים שהיא החלוקה האמצעית וכן כדאמרינן ישנים ולא מזופתים או מזופתים ולא ישנים אינו ר"ל אבל הם חדשים ממש שהוא הקצה האחר שהוזכר לעיל בברייתא אלא ר"ל אבל הם מקצת חדשים אז ודאי אסורין וכן בברייתא דקנקנים נפרש כי האי גוונא דכולהו מכניסין לקיום. **והשתא** נתיישבו דברי רבינו מה שכתב נודות העכו"ם וקנקניהם שהכניסו אפילו פעם אחת או שנים ולכך לא הזכיר רבינו נודות העכו"ם וקנקניהם ישנים כמו שהוזכר בברייתא דכוונתו לומר דאע"פ שאינם ישנים אלא מקצת חדשים כיון שהם מזופתים ומכניסין לקיום אסור והיינו דאמרי' בברייתא מזופתים אע"פ שאינם ישנים כלומר אבל חדשים קצת. ומ"ש כלים חדשים שהם מזופתין הם מותרין היינו מפני שהם חדשים ממש והיינו דאמרינן ברישא חדשים כלומר אע"פ שאינם גרודים מותרין כיון שהם חדשים ממש ומ"מ אע"פ דברייתא קאמרה מותרים קאמר רבינו דבעי הדחה מסברא דלא גרע מנודות דבעי הדחה כשאין מכניסין לקיום וסברא טובה היא ודאי דבכל איסורין אמרינן לפחות הדחה בעי והשתא דברי רבינו מ"ש כלים חדשים בכל גוונא איירי בין נודות בין קנקנים דהכל הוא מכניסו לקיום ונתיישבו דברי הברייתא רישא דומיא דסיפא דכולהו מילתא או או קתני. זה נראה בדעתו ז"ל אלא שקשה דהיה לו לרבינו להזכיר דין גרודים ומקצת חדשים שמותרים ודין מזופתין ומקצת חדשים שאסורים שהוזכרו בברייתא מיהו דין מקצת חדשים במזופתין דאסורים אפשר דשמעינן ליה מדלא התיר במזופתין אלא חדשים גמורים וגם לשון שהכניסו דמשמע אפילו פעם אחת כדכתיבנא אבל דינא דגרודין ומקצת חדשים דמותרים לא שמעינן מדבריו :

טו נאדות העכו"ם וקנקניהו שהכניסו בהן העכו"ם יינם אסור לתן לתוכן יין עד שישישן שנים עשר חדש או עד שיחזירן לאור עד [ט] שיתרפה הזפת שעליהן או שיחמו או עד שיתן לתוכן מים שלשה ימים מעת לעת ומערה המים ומחליף מים אחרים כל מעת לעת שלש פעמים [מ] בשלשת הימים. בין שהיו הכלים שלהן בין שהיו של ישראל ושלאלו אותן והכניסו בהן יינם. ואם נתן לתוכם יין קודם שיטהר אותן הרי זה אסור בשתיקה:

כסף משנה נאדות העכו"ם וקנקניהם וכו' עד שישנים י"ב חדש. שם הלכתא קנקנים של עכו"ם לאחר י"ב חדש מותרים (עוד שם) אמר רב חביבא בריה דרבא הני גולפי בתר י"ב חדש שרי וכן אבטא דטייעי וכן גולפי שחימי ואוכמי: **ומ"ש או עד שיחזירם לאור וכו'.** שם (דף ל"ג ע"ב) א"ר יוחנן וכו' קנקנים של עכו"ם שהחזירן לכבשן האש כיון שנשר זיפתן מהם מותרים אמר רב אשי לא תימא עד דנתר אלא אפילו רפאי מירפא קינסא (מאי) פליגי בה רב אחאי ורבינא [חד אסר וחד שרי] והלכתא כמאן דאסר ופרש"י קינסא הכניס קיסמין דולקין לתוך הקנקן עד שנשרה זיפתו והלכתא כמאן דאסר ולא דמי להחזירן לכבשן (האש) דהתם כיון שהסיקם מבחוץ עד שנשר זיפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שהכניס האור מיד זיפתו נושר: **ומ"ש רבינו או עד שיחמו.** נ"ל דהיינו לומר שאם לא היו מזופתים אם הוחמו כדי שאילו היו מזופתים היה מתרפה הזפת: **ומ"ש רבינו או שיתן לתוכן מים וכו'.** שם (דף ל"ג) בר טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמרא [ואדרינהו ניהליה] אתא שאיל בי מדרשא א"ל רבי ירמיה כן הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן מים ג' ימים ומערן ואמר רבא צריך לערן מעת לעת ואסיקנא דאחד שלנו ואחד שלהן ל"ש נודות ל"ש קנקנים: **ומ"ש ואם נתן לתוכם יין קודם שיטהר אותם וכו'.** משנה שם (דף כ"ט): נאדות של עכו"ם וקנקניהם ויין של ישראל כנוס בהם אסורים ואיסורם איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורם איסור הנאה וידוע דהלכה כחכמים:

לחם משנה עד שיתרפה הזפת שעליהן וכו'. שם (דף ל"ג): קנקנים של עכו"ם שהחזירן לכבשן האש כיון דנשרו זיפתן מהן מותרין אמר רב אשי לא תימא עד דנתרן אלא אפילו רפאי מירפא ולמעלה מזה החזירן לכבשן האש ונתלבנו מהו אמר ליה ציר שורף אור לא כ"ש אתמר נמי וכו'. **ומ"ש רבינו או שיחמו** הוא שנתלבנו שאמרו בגמרא וע"כ ירפה הזפת ויתלבנו חד שיעורא הוא שכך

אמרו בגמרא איתמר נמי אמר רבי יוחנן וכו' משמע דכולהו חד שיעורא אלא דמאי דאמר דנשרו זיפתן ר"ל דכיון דנשרו זיפתן ודאי שנודע שנתלבנו ולזה דקדק רבינו בלשונו ולא כתב או עד שיחמו כמ"ש אח"כ או עד שיתן אלא דלג כאן מלת עד ואמר עד שיתרפה הזפת שעליהן או שיחמו כלומר כולא חדא מילתא היא אלא הכוונה לומר דבנשירת הזפת ניכר שנתלבן או אם ראית בפירוש שנתלבן אי אתה צריך לראות נשירת הזפת: **או עד שיתן לתוכו וכו'.** שם (דף ל"ג): **ומערה המים וכו'.** שם צריך לערן מעת לעת: **ואם נתן לתוכו יין וכו' אסור בשתיה.** פסק כרבנן דמתניתין (דף כ"ט) שאמרו שם נודות העכו"ם וכו' וחכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה:

טז ומתן לתן לתוכו שכר או ציר או מוריס מיד ואין צריך לכלום. ומתן לתן היין לתוכו אחר שנותן הציר או המוריס שהמלח שורפן:

כסף משנה ומ"ש ומותר ליתן לתוכו שכר. מסקנא שם (דף ל"ג) ופירש"י משום דשיכרא מבטל טעמא דחמרא: **ומ"ש או ציר ומוריס מיד וכו' מותר ליתן היין לתוכו וכו'.** שם קנקנים של עכו"ם וכו' עכו"ם נותן לתוכו יין ישראל נותן לתוכו ציר ומוריס ואינו חושש ופירש"י עכו"ם נותן לתוכו יין ישראל נותן לתוכו ציר או מוריס מיד אע"פ שלא מילאהו מים לפי שהציר והמוריס שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו. וכתב הרשב"א שאין צריך להשהות בו הציר אלא קצת והרמ"ה והרא"ש כתב שצריך להשהותו בו מעת לעת:

לחם משנה ומותר ליתן לתוכו שכר או ציר וכו'. שם פסק כרב דאמר ואינו צריך לכלום כלומר אין צריך שום הכשר קודם כדי לתת בתוכה שכר אבל אחרי כן עדיין צריך הכשר בשכר אבל במוריס וציר אין צריך עוד הכשר כדאמרו שם בבב"א וז"ל ומותר ליתן היין וכו':

יז הלוקח פלים ^[ט] חדשים שאינם מזפתים מן העכו"ם נותן לתוכו יין מיד ואינו חושש שפמא נתנו בהן יין נסד. ואם היו מזפתין ^[ס] מדיחן ואף על פי שהן חדשים. וכן פלי שנתנו בו יין נסד ואין מכניסו לקיום כגון פלי שחושף בו או המשפד וכיוצא בה משכשכו במים ודיו:

כסף משנה הלוקח כלים חדשים וכו'. שם (דף ל"ג) ת"ר נאדות של עכו"ם גרודים מותרים חדשים מזופתין אסורים כך היא גירסת ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עכו"ם רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים וכו' של עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורים ופירש"י מחץ כלי שדולים מן הבור [לחבית הגת]. וז"ש רבינו כלי שחושף בו והוא מלשון לחשוף מים מגבא. ויש לתמוה על רבינו שכתב דכלי שחושף בו או המשפך משכשכו במים ודיו והא אפי' רבי דמיקל מצריך ניגוב מיהא. וצ"ל דהכא מיירי בכלי של ישראל שנתנו בו לפי שעה יין של עכו"ם ולפיכך סגי ליה בשכשוך וההיא ברייתא איירי בכלים של עכו"ם שנשתמשו בהם העכו"ם הרבה ולפיכך אין מספיק בהם שכשוך:

לחם משנה הלוקח כלים חדשים וכו'. כבר נתבאר: **וכן כלי שנתנו בו יי"נ וכו'.** פ' השוכר את הפועל (דף ע"ד): ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עכו"ם רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים ע"כ. וא"כ יש תימה בדברי רבינו איך כתב וכן כלי שנתנו בו יין נסך ואין מכניסו לקיום כגון כלי שחושף בו או המשפך וכיוצא בו משכשכו במים ודיו הא אמרו בגמרא בברייתא דשוחה מחץ ומשפך לגת ולרבנן דפסק לקמן כוותייהו בעי עירווי ואפילו לרבי ניגוב בעינן. וכ"ת דהכא איירי במחץ ומשפך של ישראל שמודד העכו"ם וברייתא איירי בשל עכו"ם דבליע טובא וכמו שחילקו התוספות, זה א"א חדא דהכא בכלים הנלקחים מן העכו"ם עסקינן ועוד דא"כ גבי גת למה הצריך הכשר גדול הא בגמרא הושוה למשפך ואי גבי גת איירי רבינו לקמן בגת של עכו"ם א"כ אפילו משפך נמי גם כן וזה החילוק מגת למשפך מאין יצא לו. וי"ל דרבינו הוקשה לו דבפרק אין מעמידין (דף ל"ג): אמרו גבי פרזק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא וכו' אתו שיילוה לרב יהודה אמר דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והם מותרין ע"כ. הרי דכל דבר שאין מכניסו לקיום בשכשוך סגי וה"ה למשפך ולמחץ. ולכך נ"ל לומר ודאי דאידחיא לה הך ברייתא גבי מחץ ומשפך משום דשם (דף ע"ה) בפרק השוכר אמרו בעו מיניה מרבי אבהו הני גורני דארמאי וכו' אמר להו רבי אבהו תניתוה הרי שהיו גיתיו וכו' הדפין והעדשין והלולבין מדיחן וכו' והביאה רבינו לקמן בפרק זה וסבור רבינו דמכח הך ברייתא דקאמר דכלי הגת בהדחה סגי אידחיה לה ההיא דקאמרה דמחץ ומשפך בעי ניגוב דהא כלי הגת הם ובשלמא גבי גת לא אידחיה לה דכיון דמצינו דמתניתין אמרה נמי בגת של אבן וכו' ושל חרס שהוא אסור אע"פ שקילף לית לן למידחיה לברייתא ולמתניתין מקמי הך דהכא וכמ"ש רש"י ז"ל דקמו רבנן בתראי ופשטו הלכתא כותיה דזה אין נראה לו לרבינו אלא נראה לו דגבי גת יש לחלק כמו שחילק הרא"ש ז"ל דכיון שהוא דורך בו נכנס היין הרבה מפני כובד הדריכה ולכך ודאי אסור משא"כ בשאר כלי הגת ומפרש עדשים כפ"י ר"ת ולא כפ"י רש"י ז"ל שפירש שהוא הגת ובכי הא הך ברייתא ומתניתין דגת של אבן אי"ש

אבל ברייתא גבי מחץ ומשפך אידחיה לו זה הכריחו לרבינו מפני הך ברייתא ועוד שראה דברי רב יהודה דאמר התם בפרק אין מעמידין שהבאתי. זה נ"ל לדעתו ז"ל:

יח וכן כוס של חרס ששתה בו העכו"ם אסור לשתות בו. הדיחו פעם ראשונה ושניה ושלישית [ע] מתר שכבר הלכו צחצוחי היין שבו. והוא שהיה מצפה באבר כדרך שהיו צרין עושין או שהיה מזפת. אבל של חרס צריך הדחה:

ההראב"ד וכן כוס של חרס וכו'. א"א אין זאת הגירסא אצלנו ולא בהלכות הרב ז"ל אלא על השתיה ולא על ההדחה. ומה שאמר בסוף אבל של חרס צריך הדחה שבוש גדול הוא זה אטו מעיקרא לא בהדחה קאמר. עכ"ל:

כסף משנה ומ"ש וכן כוס של חרס וכו' הדיחו פעם ראשונה ושניה ושלישית מותר וכו'. שם (דף ל"ג): כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אי שתי בהו עכו"ם פעם ראשון כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בפעם שני ואסיקנא והלכתא פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר ופירש"י כסי כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותים בהם. אי שתי בהו עכו"ם פעם ראשונה דכ"ע אסירי דאידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים שלשה ימים. וכתבו התוס' שר"ת הקשה על פירוש זה ולפיכך פירש דמיירי הכא בכסי בין חדשים בין ישנים ושתה בהם העכו"ם יין כמה פעמים פעם ראשונה כ"ע ל"פ דאסור פירוש אם לא הדיחה במים אחר שתית העכו"ם אלא פעם ראשונה כ"ע ל"פ דאסור דאינו נפלט היטב בהדחה אחת והלכתא פעם ראשון ושני בשתי הדחות אסור פעם שלישית מותר דאז ודאי בפעם שלישית נפלט הכל והביא ראיות לפירוש זה, ודברי רבינו כפירוש ר"ת. והראב"ד כתב על דברי רבינו א"א אין זאת הגירסא אצלנו וכו'. טעמו דלפי מ"ש בגירסאות שלנו בגמרא וכדברי הרי"ף אי שתי בהו עכו"ם משמע דאשתיה קאי כפירוש רש"י והראב"ד ז"ל נראה שהוא סבור דא"א לפרש פירוש ר"ת על גירסא זו אי שתי בהו עכו"ם אלא על גירסת כסי דשתי בהו עכו"ם ואני אומר שעל גירסא זו יש לפרש פירוש ר"ת וה"פ כסי אי שתי בהו עכו"ם אפילו הם ישנים מה תקנתם ומהדר ואמר תקנתם ג"פ. ומ"ש רבינו הדיחו פעם ראשונה ושניה ושלישית מותר אע"פ שכפי לשון הגמרא ה"ל לכתוב הדיחו פעם ראשונה ושניה אסור שלישית מותר יש ליישב דה"ק הדיחו פעם ראשונה ושניה ושלישית מותר אחר שלש הדחות וממילא משמע דקודם לכן אסור. ומצאתי נוסחא שאין כתוב בה הדיחו ואינה נוסחא מחוורת שאין לה משמעות. ומ"מ מ"ש אבל של חרס צריך הדחה

תמוה מאד דעד השתא נמי לא שרי ליה אלא ע"י הדחה וכבר השיגו הראב"ד וכתב ומ"ש בסוף אבל של חרס וכו'. ונ"ל דה"ק אבל של חרס שאינו מצופה באבר ולא מזופת צריך הדחה בעלמא כדין הדחת שאר כלים כלומר א"צ אלא הדחה אחת בלבד וכתב כן כדי לחלק בין כסי לחצבי שחימי ופתוותא דמיכסי דבהנך אמור בגמרא משכשכן במים ודיו ובכסי הצריכו הדחה ג"פ ולפיכך פירש דכסי הם מצופים או מזופתים ומפני הציפוי או הזפת הם בולעים הרבה ולפיכך צריכין הדחה ג"פ אבל חצבי שחימי ופתוותא דמיכסי שאינם מצופים ולא מזופתים אינם בולעים כ"כ ולפיכך בשיכשוך בעלמא סגי להו. ומיהו יש לדקדק על זה מדין כלים השועין באבר שכתב בסמוך שאם הם לבנים או אדומים או שחורים מותרים ואם היו ירוקים אסורים מפני שהם בולעים ואם יש בהם מקום מגולה של חרס בין לבנים בין ירוקים אסורים מפני שהם בולעים [דמשמע] דטפי בלע חרס שאינו שוע מחרס שוע והכא משמע איפכא דבשוע בעי ג' הדחות ובשאינו שוע סגי בהדחה אחת. וי"ל דהתם מיירי בכלים השועים באבר כלומר שהוא חלק ביותר דאז לא בלע אלא פורתא והכא מיירי בשאינו חלק אלא שהוא חופה הכלי כעין חיפוי הזפת שאינו חלק ומש"ה בלע טפי מכשאינו מחופה דיקא נמי דהתם נקט השועים באבר דשוע לשון חלקות בלשון גמרא והכא נקט מצופה באבר כדרך שהיוצרים עושים דלשון מצופה אינו מורה על חלקות כמו שמורה לשון שוע ועוד דכדרך שהיוצרים עושים (דנקט) אתא לגלויי שאינם חלקים שדרך היוצרים שלא להקפיד שיהיו שועים אלא שיהיו מחופים בלבד ועוד מדנקט בהדיה או שהיה מזופת משמע דהאי ציפוי דאבר כעין ציפוי דזפת הוא שאינו חלק. ואכתי איכא למידק דהכא קאמר דשל חרס שאינם מצופים כלל בהדחה בעלמא סגי וגבי כלים השועים כתב שאם יש בהם מקום מגולה אסורים כלומר דהדחה לא מהניא בהו ואפילו כמה הדחות. וי"ל שכבר כתב שם רבינו שיראה לו שאין הדבר אמור אלא בשכנסו בהם לקיום אבל לא כנסו בהם לקיום מדיחן ומותרים והכא מיירי בשלא כנסו בהם לקיום ומש"ה בהדחה בעלמא סגי להו. והריב"ש כתב בתשובה מ"ש רבינו משה אבל של חרס צריך הדחה וכתב עליו הראב"ד אין זו הגירסא אצלנו וכו' נראה שהבין מדבריו דבחדשים מיירי דכיון שתחלת תשמישן ביד עכו"ם צריכים הדחה וניגוב ככלי הגת דאי בישנים א"א לומר שיהיו צריכים ניגוב ולזה אמר שאין שומעים לו אלא צריכים מילוי ועירווי ככלי שמכניסו לקיום. אומר אני שאם היתה כוונת הרמב"ם להדחה וניגוב כמו שהבין הראב"ד מדבריו ה"ל לברר ולומר מנגבן כמ"ש בכלי הגת אבל נ"ל דבישנים מיירי ובכלים מזופתין או מצופים באבר מדיחן ג"פ בלי שפשוף דבשכשוך המים ילכו צחצוחי היין אבל אם אין מצופין צריכים הדחה ר"ל עם שפשוף שישפשוף בהם בידי דסתם הדחה כך היא כדאמרינן דלוקח כלי תשמיש מן העכו"ם מדיחן ומטבילן וביארו המפרשים דמדיחם בשפשוף

קאמר (זה נ"ל בכוונת הר"מ ז"ל) עכ"ל. ונראה שלא היה גורס בדברי רבינו גבי ראשונה ושניה ושלישית הדיחו וכנוסחת הספרים שכתבתי לעיל דא"כ לא היה אפשר לו לפרש דברי שא מיירי בלא שפשוף דהא הדיחו קתני ואיהו ז"ל קאמר דכל היכא דנאמרה הדחה ע"י שפשוף היא א"ו לא היה גורס הדיחו ולפי זה יקשה עליו מה שהקשיתי לעיל שאין לגירסא זו משמעות ולפי פירושו אפשר דאמשכשכו במים שכתב רבינו לעיל מינה בסמוך סמ"ך. ומיהו ק"ל על דבריו שאחר שכתב רבינו דין זה סתם דמשמע דדינא דגמרא הוא היאך חזר וכתבו בלשון יראה לי שהרי כתב בסמוך כלי חרס השועים באבר וכו' ואם יש בהם מקום מגולה של חרס וכו' ויראה לי שאין הדבר אלא בשכנסו בהם לקיום אבל לא כנסו בהם לקיום מדיחן ומותרים ואפילו הם של חרס x (וזה לשונו הראב"ד השיג וכתב א"א אין הגירסא הזאת אצלנו וכו' נראה שהבין מדברי הר"מ ז"ל דבחדשים מיירי וכו' עד זה נ"ל בכוונת הר"מ ז"ל) אלא נוסחא משובשת נזדמנה להריב"ש בדברי הראב"ד שכתוב בה וכל הדחה וניגוב קאמר ובזה אין לסמוך עליו דהלכה רווחת בישראל דכלי חרס אין חילוק בין מכניסו לקיום לשאין מכניסו לקיום דאי שתה בו עכו"ם פעם ראשונה ושניה צריך ליישן ולמלאם שלשה ימים מעת לעת עכ"ל. שכל זה תוספת מאי זה תלמיד טועה הוא והעיקר כמו שכתוב בנוסחתנו וכבר נתבאר דברי הראב"ד ודברי רבינו: **וחכמי** לוניל שאלו מרבינו בדבר כוסות של חרס קבלנו מכל הגאונים והרב אלפסי שאין להם תקנה אי שתי בהו עכו"ם פעם ראשון ושני כי אם בהתישנם י"ב חדש על כן לא הבננו כלל מכל אשר כתוב בספר. והשיב ודאי כך אמרו מקצת הגאונים כמו שקבלתם אבל אין הדברים נראים שא"ת כך נמצאו הדברים סותרים זה את זה שכבר נפסקה הלכה שאין מכניסין לקיום בשכשוך סגי להו אפילו נשתהא בהם י"ג יום או יומים כמו כוס וכן אם היה יין עובר עליו תמיד ולא ישתה כגון המשפך וכיצד יהיה הכוס ששתה בו העכו"ם ג"פ צריך יישון ועוד שבענין דבר שאין מכניסו לקיום נחלקו בכוסות של עכו"ם רב אסי אסר ורב אשי שרי ולא ידענו במה נחלקו ונפסקה הלכה פעם ראשון ושני אסור ג' מותר ש"מ שאין ענין הדברים ששתה בהם העכו"ם שתי פעמים כ"ש אם שתה בהם פעם שלישית אלא פירוש הדברים כמו שביארנו בחיבורנו עכ"ל:

לחם משנה **כוס של חרס ששתה בו העכו"ם וכו'.** פרק אין מעמידין (דף ל"ג:): כסי רב אסי אסר וכו' (עיין בכ"מ) איכא דאמרי פעם ראשון ושני כ"ע ל"פ דאסיר וכו' והלכתא פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר ע"כ. ופרש"י ז"ל פעם ראשון דכ"ע לא פליגי דאסיר דאידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאה מים שלשה ימים וכדאמרן ע"כ. וזהו פירוש הראב"ד ז"ל בהשגות וכבר דחו התוס' פירוש זה וכן רבינו ז"ל דחאו בתשובתו לחכמי לונייל ופירש הוא כך אי שתי בהו עכו"ם כמה פעמים והדיחו פעם ראשונה כ"ע לא פליגי דאסיר

כ"פ בפעם וכו' ופסק כדפסקו בגמרא דתלתא זימני בעינן ובאמת שלשון אי שתי עכו"ם פעם ראשונה משמע דפעם ראשונה דבק עם השתים שהזכיר קודם והוא מחוור יותר לפי רש"י ז"ל אבל רבינו אפשר דמפרידו ולא קאי אלא אהדחה שהיא בכח כדפרישית והראב"ד ז"ל בהשגות לא נראה לו שרבינו גורס כגירסתנו דכפי גירסתנו משמע ליה הפירוש פשוט כפרש"י אלא משמע ליה דגריס הכי אם הדיחו פעם אחת כ"ע ל"פ וכו' ולא גריס אי שתי עכו"ם והוזכרה ההדחה בגמרא בפירוש ומפני זה כתב אין זו הגירסא אצלנו וכו' וכבר יישבתי דעת רבינו וכן פירשו התוס' בשם ר"ת: **והוא שהיה מצופה באבר וכו' אבל של חרס צריך הדחה וכו'.** כתב הראב"ד ז"ל בהשגות שבוש גדול הוא זה אטו מעיקרא לאו בהדחה קאמר ע"כ. ויש ליישב דברי רבינו דה"ק אבל של חרש א"צ אלא הדחה אחת דטפי בלע מצופה באבר יותר מהיכא שאינו מצופה. וא"ת הא רבינו כתב לקמן בהפך שהרי כתב כלי חרס השועים באבר וכו' ואם יש בהם מקום מגולה של חרס וכו' אסורים מפני שהם בולעים משמע דכשהוא של חרס הוא בולע יותר וכבר הוקשה זה בעיני הרב"י ותירץ דהתם מיירי כשהם מצופים באבר והוא חלק וז"ש שוע ולהכי בלע טפי כשהוא של חרס בלא אבר אבל הכא לא קאמר שוע אלא קאמר מצופה שר"ל שאינו חלק והיינו כעין מזופת שאמר אח"כ שהיא חפוי שאינו חלק. ולענ"ד בהא ודאי האבר הוא בולע פחות מהחרס דהוא דומה למתכת כדאמרו בגמרא דרצו להתיר מאני דקוניא בפסחא אע"פ שכלי חרס אסורים וא"כ ודאי שהאבר בולע פחות ממה שבולע החרס וא"כ מה לי שיהיה חלק או יהיה מחופה כעין הזפת. לכנ"ל לתרץ דשוע לא מיקרי אלא כשאין בו סדקים ובקעים כלומר מקום מגולה קצת שאינו מחופה דאז ודאי לא מיקרי שוע. וראיה לדבר דבגמרא שם אמר כי אית בהו קרטופני לא תיבעי לך דודאי בלעי ואסירי כי תבעי לך דשיעי. ורבינו נראה שמפרש קרטופני שר"ל מקום מגולה שיש בו בקעים שהם קצת מגולים ואינם מחופים ומדקאמר בגמרא כי תבעי לך דשועי משמע דהיכא דאית בהו קרטופני לא מיקרי שיעי ולכן כשכתב רבינו השועים ר"ל שאין בהם סדקים ובקעים ואין בהם מקום מגולה וכשיש בהם מקום מגולה לא מיקרי שיעי. וז"ש רבינו **ואם היה בהם מקום מגולה וכו'.** והשתא א"ש מ"ש רבינו למעלה מצופה באבר ר"ל בלא שיע אלא הם מצופים ואית בהו סדקים ולכך ודאי הני בלעי טפי מחרס מפני שכיון שיש בהם סדקים מחמת הסדקים אשר בהם נכנס היין שם וקשה לצאת מהם ולכך ודאי בעי שלש הדחות. זה נ"ל ליישב דבריו ז"ל:

ט כְּלֵי חָרֵס הַשְּׁוֹעִים בְּאֶבֶר שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּיַיִן נֶסֶד אִם הָיוּ
לְבָנִים אוֹ אֲדָמִים אוֹ שְׁחוּרִים מִתְּרִין. וְאִם הָיוּ יִרְקִין אֲסוּרִין

מִפְּנֵי שֶׁהוּ בּוֹלְעִים. וְאִם יֵשׁ בָּהֶם מְקוֹם מְגֻלָּה שֶׁל חֶרֶס בֵּין לְבָנִים בֵּין יְרֻקִים אֲסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם בּוֹלְעִין. וַיִּרְאֶה לִי שְׂאִין הַדָּבָר אֲלֵא בְּשִׁכְנָסוֹ בָּהֶם לְקִיּוּם. אֲבָל לֹא כָּנְסוּ בָּהֶם לְקִיּוּם מְדִיחֵן וּמְתָרִין וְאֶפְלוּ הֵם שֶׁל חֶרֶס :

כסף משנה **כלי חרס השועים באבר וכו'.** שם (דף ל"ג:) אמר רב זביד הני מאני דקוניא חיורא ואוכמא שרי ירוקא אסיר משום דמיצריף ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי דרש מרימר קוניא בין אוכמא בין חיורא בין ירוקא שרי ופירש"י דמצריף יש בו קרקע מחפורת של צריף ובלעי טפי, קרטופני בקעין וסדקים. ובפי' שני דיני גזירות (כתובות ק"ז): איפסיקא הלכתא כרב זביד: **ומ"ש ויראה לי שאין הדבר אלא בשכנסו בהם לקיום וכו' ואפילו הם של חרס.** יש לדקדק דכיון דבתחלת דבריו פתח בכלי חרס השועים באבר מאי ואפילו הם של חרס דקאמר הא בשל חרס עסיק ואתי. ונ"ל דהוי כאילו אמר ואע"פ שהם של חרס והיה ראוי להחמיר אפילו הכי שרי בהדחה. וכתב הרשב"א בתורת הבית על דברי רבינו אם כדבריו חיורי ואוכמי כשמכניסין לקיום מותרים בשיכשוך בעלמא דכלי מתכות הן ומכלל דבריו דכלי מתכות אפילו במכניסין לקיום א"צ מילוי ועירווי אלא בהדחה בעלמא סגי וכן דעת הראב"ד ז"ל עכ"ל:

לחם משנה **אם היו לבנים וכו'.** שם אמר רב זביד הני מאני דקוניא וכו' (עיין בכ"מ) ופי' רבינו קרטופני מקום מגולה ופסק כרב זביד לחומרא: **כלי נתר** אמרו בגמ' דאין בהם טהרה עולמית ונראה שרבינו סובר כהראב"ד דלא מהני יישנן י"ב חדש ולכך כיון שהזכיר ירוקין שיש בהן נתר כדאמרינן בגמרא דהן אסורין כ"ש היכא שכולן נתר דאסורין: **ויראה לי שאין הדבר אלא כשכנסו וכו'.** כלומר בכלים העשויים להכניס בהם לקיום וכו'. ועיין בב"י ז"ל שפירש שם פירוש אחר:

ב **גַּת שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל עֵץ שֶׁדָּרַךְ בָּהֶן הָעֲכוּוֹיִם אוֹ גַּת שֶׁל אֶבֶן** [פ] שֶׁזָּפְתָה הָעֲכוּוֹיִם אֶף עַל פִּי שְׁלֵא דָּרַךְ בָּהּ מְדִיחֵן בְּמִים וּבְאֶפֶר [צ] אֲרֻבַּע פְּעָמִים וְדוֹרַךְ בָּהֶן. וְאִם הִיְתָה בָּהֶם לְחִלּוּחִית מְקַדִּים הָאֶפֶר לְמִים. וְאִם לָאוּ מְקַדִּים הֵמִים :

לחם משנה **גת של אבן ושל עץ וכו'.** פי' השוכר את הפועל (דף ע"ד:) במשנה גת של אבן שזפתה עכו"ם וכו' (עיין בכ"מ) ובגמרא ת"ר וכו' עד אומרו ואם היו מזופתין אסורין והבאתיו למעלה והקשו והא תנן גת של אבן שזפתה

עכו"ם מנגבה והיא טהורה ותירצו מתני' דלא דרך בה ברייתא דדרך בה ע"כ. והשתא מ"ש גת של אבן ושל עץ שדרך בה היינו ברייתא דשל אבן ושל עץ ינגב דאוקמוה דדרך בה או גת של אבן שזפתה היינו מתני' אבל בשל עץ שזפתה הלכה כחכמים דיקלוף את הזפת ובגת של אבן שזיפתה ודרך בה אסורה היינו ברייתא דקאמרה ואם היו מזופפין כו' אוקמוה דדרך בה וז"ש גת של אבן מזופפת וכו' או גת של עץ זפותה וכו': ומ"ש ארבע פעמים. שם בגמרא אמרו בפומבדיתא מתנו בי רב אמרו משמיה דרב תלת ארבע ושמואל אמר ארבע חמש ולא פליגי כלומר רב ושמואל מר קא חשיב וכו' וז"ש רבינו ארבע פעמים כלומר ברטיבתא אבל ביבשתא כיון שכתב שהקדים מים תחלה ע"כ הם חמש ולא הוצרך להזכיר שהרי אם יטיל מים ואפר ואח"כ מים לבד הרי ג' א"ו צריך להטיל מים ואפר ומים ואפר וכיון שכן ע"כ לנקות האפר צריך להטיל מים אח"כ שהם מים ואפר ומים ואפר ומים ולכך בכתבו מקדים המים תחלה הרי הוזכר החמש פעמים. ודע שזה האיסור של הזפת כלומר גת שזפתה אין אנו יכולים לפרש בדברי רבינו שהוא כמו שפירש רש"י ז"ל שהוא משום דאורחא למיהב ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזיפתא דאם כן איך כתב רבינו למעלה דבכלים חדשים מזופתים דבהדחה בעלמא סגי להו הא אורחא למירמא בהו פורתא דחמרא ואם כן אמאי מותרים בהדחה הא הכי בעי ניגוב בגת של אבן ובשל עץ קליפה. לכך נראה דטעמא לא הוי אלא דילמא אחר שזפתה נשתמש בה והזפת בולע טובא וכיון שאינה חדשה לא מינכרא ולכך אסורה אבל כשהיא חדשה מינכרא שלא הטיל בה היין כלל ואי משום חמרא דזרק בזפת הא אמרי רב הונא דהוי כזורק מים לטיט. וא"ת אי חיישת משום דנשתמש בה אם כן מה לי של אבן מה לי של עץ בשלמא אי חיישת לחמרא דזיפתא הא יש חילוק שבשל עץ בעי זיפתא טובא ושדי חמרא טובא אבל אי אמרת משום דנשתמש אח"כ מאי שנא. וי"ל דשל עץ כיון דאיכא בה זפת טובא דהזפת הוא הבולע אבל של אבן כיון דליכא כ"כ זפת לא בלע כל כך ורש"י ז"ל שמפרש משום חמרא דזיפתא לא פליג אדרב הונא דאמר כזורק מים לטיט דאפשר דרב הונא נמי מודה הכא משום דאין ישראל עומד על גביו וכי קאמר הכי הוא בישראל עומד על גביו כדאמר התם אבל היכא דאין ישראל עומד יש לחוש דרמי חמרא טובא יותר ממה שצריך הזפת ולכך אסור. אי"נ י"ל כמו שתירץ הר"ן בפי' אין מעמידין דאע"ג דדבר שאין מכניסו לקיום בשכשוך סגי מ"מ גת וכלי גת החמירו בהם שתשמישן בשפע וכמו שהאריך שם מיהו מחץ ומשפך כתב רבינו לעיל דבהדחה סגי מכח ההיא ברייתא שכתבתי לעיל אבל בגת לא מצינו שיחלוק הברייתא דעדשים אינו מפרש גת כפי' רש"י וכמ"ש לעיל:

כא גַּת שֶׁל אֶבֶן מְזוּפֶפֶת שֶׁדָּרַךְ בָּהּ הָעֶכוּ"ם. אוֹ גַּת שֶׁל עֵץ זְפוּתָהּ אֶף עַל פִּי שְׁלֹא דָּרַךְ בָּהּ צָרִיךְ לְקַלֵּף אֶת הַזֹּפֶת. וְאִם יִשְׁנֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ אוֹ נָתַן בָּהּ מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים מְעַת לְעַת אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַלֵּף. לֹא תִהְיֶה הַגַּת חֲמוּרָה יִתֵּר מִן הַקְּנֻקְנִים. לֹא נֶאֱמַר יְקַלֵּף אֶלָּא לְהַתִּירָה מִיָּד :

ההראב"ד גַּת שֶׁל אֶבֶן מְזוּפֶפֶת וְכו' וְאִם יִשְׁנֶה י"ב חֲדָשׁ וְכו'. א"א אומר אני לשלשה ימים צריך קליפה לפי שאין המים נכנסין שם אלא לאחר כמה ונמצאו לשלשה ימים חוזרין ויש אומר אף לשנים עשר חדש מידי דהוה אקיטרי דאמרינן אי אית בהו קיטרי שרי להו :

כסוף משנה (כ-כא) גַּת שֶׁל אֶבֶן אוֹ שֶׁל עֵץ וְכו'. בסוף ע"ז תנן גת של אבן שזפתה עכו"ם מנגבה והיא טהורה ושל עץ רבי אומר ינגב וחכ"א יקלוף את הזפת ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת הרי זו אסורה ובגמרא אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא כלומר לא בעיא בניגוב אלא הדחה א"ד [אמר רבא] דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב וכו' כי ההוא דאתא לקמיה דר' חייא א"ל הב לי גברא דדכי לי מעצרתאי א"ל לרב זיל בהדיה וכו' אזל חזייה דהוה שיעא טפי אמר הא ודאי בניגוב סגי לה בהדי (דהוה) קא אזיל ואתי חזא פילא מתותיה וחזא דהוה מלא חמרא אמר הא לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף וכו' ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עכו"ם רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים וכו' של עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורין והא תנן גת שזפתה עכו"ם מנגבה והיא טהורה מתניתין דלא דרך בה ברייתא דדרך בה. ופירש"י גת של אבן שזפתה עכו"ם ואורחא למירמי ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזיפתא. של עץ דבעיא זפת טובא ובלעא חמרא טפי. אבל דרך בה בגת מזופפת לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף משום דעייל חמרא בפילי זיפתא. הגת והמחץ וכו' בשל חרס עסקינן וכו' מדקתני סיפא ואם היו מזופפין מכלל דכולה רישא בשאינם מזופפין. ושל עץ ושל אבן מנגבן והם טהורים ד"ה כל זמן שאינם מזופפין ואם היו מזופפין אסורים עד שיקלוף. מתני' דלא דרך בה הילכך בשל אבן דברי הכל בניגוב סגי לה ובשל עץ לרבי ינגב. ברייתא דדרך בה הילכך אפילו בשל אבן בעי קילוף וכ"ש בשל עץ עכ"ל : **והשתא** מ"ש רבינו גת של אבן ושל עץ שדרך בהן העכו"ם. כלומר ואינם זפותין מדיחן במים ובאפר היינו ברייתא דגת ומחץ דקתני של עץ ושל אבן ינגב בדדרך בה. **ומ"ש דשל אבן שזפתם העכו"ם אע"פ שלא דרך בה מדיחן במים ובאפר** היינו מתני' דקתני גת של אבן שזפתה עכו"ם ינגב ואוקימנא בדלא דרך בה דוקא ולשון אע"פ שלא דרך בה אינו נוח לי ויש ליישב דה"ק אע"פ שלא דרך בה ומפני כך היה

ראוי שלא להצריכה שום תיקון אע"פ כן מאחר שזפתה עכו"ם צריכה ניגוב: **ומ"ש מדיחן במים ובאפר וכו'.** בסוף ע"ז (דף ע"ד:) במה מנגבן פיי כל היכא דאמרינן בהכשר כלים ינגב כיצד הוא הניגוב הזה רב אמר במים רבב"ח אמר באפר ואסיקנא רב אמר במים וה"ה לאפר רבב"ח אמר באפר וה"ה למים ולא פליגי הא ברטיבתא הא ביבשתא. ופירש"י רב אמר מים תחלה וה"ה שצריך אפר אחריהם ורבב"ח אמר באפר תחלה וה"ה שצריך מים אחריהם ברטיבתא שיש בה לחלוחית יין נותן אפר תחלה (לשפשף עד שתהא נגובה ואח"כ מים ביבשתא מים תחילה) ואח"כ אפר ומשפשף אתמר בי רב אמרי משמיה דרב תרתי תלת ושמואל אמר תלת ארבע בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו בי רב אמרי משמיה דרב תלת ארבע ושמואל אמר ארבע (חמש) ולא פליגי מר קא חשיב מייא בתראי ומר לא קא חשיב מייא בתראי. ופירש"י תרתי תלת ברטיבתא תרתי אפר ומים ביבשתא תלת מים ואפר ומים תלת וארבע תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ואע"פ שחוזר ונותן מים להעביר האפר הנהו מים לא קא חשיב דלא לשום נגיבה אלא לנקותו מן האפר וארבע ביבשתא מים ואפר ומים ואפר ומים בתרא לא קא חשיב. ורב לא בעי אפר אלא חדא זימנא ושמואל בעי אפר תרי זימני בין ברטיבתא בין ביבשתא. בפומבדיתא מתנו לרב תלת וארבע כדפרישית ולשמואל ארבע ברטיבתא וחמש ביבשתא דקא חשיב מייא בתראי. ול"פ רב ושמואל להאי לישנא דפומבדיתא אלא לרב לא חשיב מיא בתראי ושמואל חשיב מיא בתראי. ואית דמפרשי ול"פ הנך דסורא ודפומבדיתא (אלא דסורא לא חשבי מיא בתראי דפומבדיתא חשבי להו וכו') אבל רב ושמואל פליגי ביבשתא בין בדסורא בין דפומבדיתא דרב לא בעי בה אפר אלא חדא זמנא ושמואל בעי תרי זימני והסכים רש"י לפירוש האחרון והר"ן כתב פירוש ראשון בלבד וכתב עליו וקי"ל כלישנא בתרא הילכך ברטיבתא אפר ומים ואפר ומים וביבשתא מים ואפר ומים ואפר ומים וכן נראה שהוא דעת רבינו וכו"נ שהוא דעת הרמ"ה שכתב הטור. **ומ"ש גת של אבן מזופפת שדרך בה העכו"ם היינו כלישנא בתרא דאמרינן דגת של אבן שזפתה עכו"ם אם דרך בה עכו"ם צריכה קליפה.** **ומ"ש או גת של עץ זפותה אע"פ שלא דרך בה היינו מתניתין דקתני של עץ לחכמים יקלוף את הזפת ואוקימנא מתניתין בדלא דרך בה.** **ומ"ש ואם יישנה י"ב חדש או נתן בה מים ג' ימים מעת לעת אינו צריך לקלוף וכו'.** כתב הראב"ד א"א אומר אני לגי ימים וכו'. ודע שלא בגת בלבד סבור הראב"ד כן אלא גם בקנקנים מזופפים סובר שאין מועיל להם העירווי אא"כ יקלוף הזפת. ויש ליישב לדעת רבינו שכל ששהו המים מעת לעת הרי הם נכנסים בכ"מ שנבלע היין ומתערב כל יין הבלוע במים וכן דעת הרא"ש והרשב"א והר"ן וכתב הר"ן בסוף ע"ז שכן דעת התוס' ורש"י והוא ז"ל שם דחה דברי הראב"ד. **ומ"ש וי"א אף לי"ב חדש וכו'.** כלומר דאף ביישון י"ב חדש צריך לקלוף הזפת והביא ראיה

מדאמרינן בסוף ע"ז הני רווקי דארמאי וכו' דכיתנא מיישנן ואי איכא קיטרי שרי להו אלמא ביישון אינו מועיל למה שהוא בלוע בגו קיטרי והוא הדין למה שבלוע בזפת. ואני אומר שאין משם השגה לדברי רבינו מכמה טעמי חדא שהרי פי' רש"י דאי אית ביה קוטרי לא קאי אלא להכשיר בניגוב בלבד וכן דעת הרשב"א ואפילו את"ל דקאי נמי איישון אפשר לומר שאע"פ שאינו מועיל למה שבגו קיטרי מועיל למה שבלוע בזפת דא"כ לא הוה שתקי בגמי' מלומר שצריך לקלוף הקנקנים אם הם מזופתים כשאמרו שהכשרם בעירו וכן דעת הרשב"א בת"ה :

לחם משנה **ואם יישנה י"ב חדש וכו' או נתן בה מים שלשה ימים מעת לעת וכו' לא נאמר יקלוף וכו'.** בהשגות א"א אומר אני לגי' ימים וכו'. ונראה שכוונתו להשיג על רבינו במ"ש דלא בעינן קליפה דאין הדין הוא כך אלא היכא דאיכא גי' ימים בעינן נמי קליפה קודם. וא"ת אי איכא קליפה למה בעינן גי' ימים הא אמרו במתני' יקלוף את הזפת דבהא לחוד סגי ולא היה לו להר"א ז"ל לומר אלא אומר שאין גי' ימים מועיל אלא קליפה ומדקאמר אומר אני לשלשה ימים וכו' משמע מלשונו דעם הקליפה בעינן גי' ימים. י"ל דאה"נ וטעמא משום דאיהו מפרש דמאי דקאמרי רבנן יקלוף את הזפת ר"ל ואח"כ ינגב כדפירש הרא"ש ז"ל ולכך כיון שצריך לעשות עכ"פ תיקון אחר הקליפה קאמר דעם הגי' ימים בעינן קליפה כלומר אם רצה לעשות במקום הניגוב גי' ימים אינו מועיל לו אלא צריך עמו קליפה וה"ה אם עושה עמו נגוב דסגי. וביאור דבריו במ"ש שאין המים נכנסים ר"ל שטעם העירווי הוא שהמים נכנסים שם בכלי ומבטלים טעם היין אבל בשיש זפת אין נכנסין שם ואחר גי' ימים המים חוזרים כמו שהיו ולא נשאר בכלי מים כלל. ובספר אחר מצאתי בהשגת הראב"ד ז"ל שאין המים נכנסים ונבלעים שם אלא לאחר כמה ימים נמצאו גי' ימים חסרים. וביאור דבריו לפי זאת הנסחא הוא דכשלא יש זפת מיד נכנסים המים תוך הכלי והם גי' ימים שם ומפליטם אבל עתה אין נכנסים שם אלא אחר יום או חצי יום ונמצא שלא היו כל הגי' ימים המים תוך הכלי אלא הם חסרים דהוי כהם שני ימים וחצי שהמים נבלעים בכלי וי"א אף לשנים עשר דהוי קטרי כלומר דהזפת הוא כמו קיטרי ולכך צריך להסירו :

כב * **גַּת שֶׁל חֶרֶס אֶף עַל פִּי שְׁקֵלְךָ אֶת הַזֶּפֶת אֲסוּר לְדַרְךָ בָּהּ מִיָּד עַד [ק] שְׁיַחֵם אוֹתָהּ בְּאֵשׁ עַד שְׁיִרְפָּה הַזֶּפֶת. וְאִם יִשְׁנָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ אוֹ נָתַן בָּהּ מֵיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים מִתְּרַת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :**

ההראב"ד גת של חרס אע"פ שקלף את הזפת אסור לדרוך בה מיד עד שירפה את הזפת. א"א זה שבוש אלא עד שיכניס בו גחלים ויתלבן כדי שיתרפה הזפת אם היה שם :

כסף משנה גת של חרס אע"פ שנקלף הזפת וכו'. משנה כתבתיה בסמוך. וכתב הראב"ד א"א זה שיבוש אלא עד שיכניס בו גחלים וכו'. כוונתו להשיג על מ"ש רבינו שאם יישנה י"ב חדש או נתן בה שלשה ימים מים מותרת כלומר ואינו צריך לקלוף הזפת והראב"ד סבור שאע"פ שנתן בה ג' ימים מים צריך לקלוף הזפת כמו שקדם ויש לתמוה למה כתב על זה שהוא שיבוש כיון שיש מקום לסברת רבינו כ"ש שכבר נתבאר כי דעת המפרשים והפוסקים כדעת רבינו :

לחם משנה גת של חרס וכו'. בהשגות א"א זה שבוש כו'. דוק מה שהבין כ"מ הוא מחוור דאין לומר שבוש על מ"ש תחלה בהשגה ראשונה אומר אני וכו' דמשמע דאינו אלא סברא בעלמא. אבל נראה כוונתו להשיג על רבינו מ"ש אע"פ שקלף את הזפת וכו' עד שיחם דמשמע דאיירי אחר שנקלף הזפת דצריך שיחם עד שירפה הזפת דכן משמע מרהוט לשונו ועל זה השיג דכיון דכבר נקלף הזפת איך אמר עד שירפה הזפת הלא אין כאן זפת לכך אמר הר"א ז"ל דצריך לומר שיתרפה הזפת אם היה שם כלומר דאע"ג דאין שם זפת שכבר נקלף צריך שיכניס בו גחלים עד שאם היה שם הזפת היה מתרפה ומ"ש שיכניס בו גחלים רבותא אשמעינן דאע"ג דלעיל בפרק י"א משמע דלא סגי אלא שיחזיר לכבשן האש ולא סגי קינסא בגמרא הכא סגי בקינסא כיון שכבר נקלף הזפת. ועדיין קשה אמאי לא פריש הר"א ז"ל דברי רבינו דעד שירפה הזפת ר"ל קודם שיקלוף הזפת ונראה משום דמשמע שיחם האש שכתב רבינו דהיינו קינסא ולא הוי חזרה לכבשן האש מדלא קאמר שיחזור לכבשן האש וכיון דקינסא קאמר רבינו דשרי ודאי דאיירי אחר שנקלף הזפת :

כג מְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן שֶׁל עֲכוּ"ם אִם הִיְתָה שֶׁל שַׁעַר מְדִיחָה וּמְשַׁמֵּר בָּהּ. וְאִם הִיְתָה שֶׁל צָמֵר מְדִיחָה בְּמִים וּבְאֶפֶר אֲרִבַּע פְּעָמִים וּמְדִיחָה עַד שֶׁתִּנָּגַב וּמְשַׁמֵּר בָּהּ. וְאִם הִיְתָה שֶׁל נֶשֶׁךְ מִיִּשְׁנָה י"ב חֲדָשׁ. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן קִשְׁרִים מִתִּירָן. וְכֹן כָּלִי חֲלָף וְהוֹצִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִכְּפִיפּוֹת שֶׁדוֹרְכִין בָּהֶן יַיִן אִם הָיוּ תְּפוּרִין בְּחֻבְלִים מְדִיחָן. וְאִם הָיוּ אֲחוּזוֹת זֶה בְּסִבּוֹךְ קִשָּׁה מְדִיחָן בְּאֶפֶר

וּבְמִים אַרְבַּע פְּעָמִים וּמִנְגָבָן וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. וְאִם הָיוּ תְּפֹרוֹת
בְּפִשְׁתָּן מִיִּשְׁנֵן שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן קִשְׁרִים מִתִּירָן:

כסף משנה משמרת של יין של עכו"ם וכו'. מימרא בסוף ע"ז (דף ע"ה): **וכן כלי חלף והוצים וכו'.** שם הני דיקולי וחלאתא דארמאי דחייטי בחבלי דצורי מדיחן דצבתא מנגבן דכיתנא מיישנן ואי אית בהו קיטרי שרי להו:

לחם משנה משמרת של יין וכו'. פי השוכר את הפועל (דף ע"ה) הני רווקי דארמאי וכו': **ואם היו אחוזות וכו'.** זהו פירוש למה שאמרו שם בצבתא וכו' ורש"י ז"ל פירש מין גמי וכו':

כז כלי הגת שְׁדָרָךְ בָּהֶן הָעֲכוּ"ם יִין נֶסֶךְ פִּיצַד מְטַהְרִין אוֹתָן כְּדִי שְׁיִדְרָךְ בָּהֶן הַיִּשְׂרָאֵל. הַדְּפִין ^{נח} וְהַעֲדָשִׁים וְהַלּוּלָבִין מְדִיחָן. הָעֶקְלִין. שֶׁל נֶסֶרִין וְשֶׁל בְּצַבוּץ מְנַגְבָן. שֶׁל שִׁיפָה וְשֶׁל גָּמִי מִיִּשְׁנֵן שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ. וְאִם רָצָה לְטַהֲרוֹן מִיָּד מְגַעִילָן בְּרוֹתְחִין אוֹ חוֹלְטָן בְּמִי זֵיתִים אוֹ מְנִיחָן תַּחַת צְנוּר שְׁמִימִיו מְקַלְחִין אוֹ בְּמַעַין שְׁמִימִיו רוֹדְפִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת וְאַחַר כֶּךָ יִתְרוּ:

כסף משנה כלי הגת וכו' הדפים והעדשים וכו' עד של שיפא ושל גמי מיישנן י"ב חדש. שם ומסיים בה ר' יוסי אומר הרוצה לטהרם מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים רשב"ג משום ר' יוסי אומר מניחן תחת צנור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין (עונה) וכמה עונה וכו' או יום או לילה וכו' אמר רבי יוחנן חצי יום וחצי לילה וכו' ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי והא בתקופת תמוז וטבת ופירש"י בתקופת ניסן ותשרי שהיום והלילה שוים או יום או לילה בתקופת תמוז שאין היום והלילה שוים חצי יום וחצי לילה דייב שעות שלימות בעינן. ע"כ ומשמע לרבינו דר"י ורשב"ג לא לחלוק על דברי ת"ק באו דת"ק מיירי בהכשר דלאחר זמן ואינהו מיירו בהכשר דמיד:

לחם משנה כלי הגת וכו'. שם ברייתא הרי שהיו גיתיו וכו' ופסק כרבנן דלא כרשב"ג דאמר מגת לגת וכן פסק כר"י וכרשב"ג בשם ר"י משום דמשמע ליה דלא פליג את"ק:

כח בְּזִמְנוֹ שֶׁהִיְתָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּלָה לְיִשְׂרָאֵל הָיוּ לוֹקְחִין ^[ש] הָיִין מִכָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל וְאִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ לֹא

היו לוקחין אֶלָּא מֵאָדָם שֶׁהֲחִזֵּק בְּכַשְׁרוֹת. וּבְזֶמַן הַזֶּה אֵין לוקחין יין בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא מֵאָדָם שֶׁהֲחִזֵּק בְּכַשְׁרוֹת. * וְכֵן הַבָּשָׂר וְהַגְּבִינָה וְחֲתִיכַת דָּג שְׂאִין בָּהּ סִימָן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

ההראב"ד **וכן הבשר והגבינה וכו'.** א"א זו אינה משנה שאין עמי הארץ חשודים להחליף ולא למכור דבר האסור א"כ נחשד:

כסף משנה **בזמן שהיתה ארץ ישראל כולה לישראל וכו'.** כתב הרשב"א בתשובה שמה שמחלק רבינו בין א"י לח"ל בכמה מקומות מהלכות אלו למדה מדגרסינן בפי' אין מעמידין (דף ל"ט): אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא אלא מן המומחה וסוריא לאו דוקא אלא הוא הדין לכל ח"ל וכ"ש הוא אף א"י בזמן הזה היה כח"ל וכ"כ ה"ה בפרק ג' מהלכות אלו ובזה נסתלקה השגת הראב"ד שכתב א"א זו אינה משנה וכו':

לחם משנה **בזמן שהיתה א"י וכו' בזה"ל אין לוקחין יין וכו'.** פי' אין מעמידין (דף ל"ט) ת"ר אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא וכו' וכולן אם נתארח אצל בעה"ב מותר וסובר רבינו דלא אמרו אלא למעוטי א"י אבל כ"ש ח"ל. אבל הראב"ד ז"ל בהשגות נראה שסובר דלא אמר סוריא אלא מפני שהיו חשודים אבל שאר המקומות שאינם חשודים לא ולכך כתב בהשגות א"א זו אינה משנה וכו':

כו **המתארח אצל בעל הבית בכל מקום ובכל זמן והביא לו יין או בשר או גבינה וחתרכת דג** [ת] הרי זה מתר ואינו צריך לשאל עליו אף על פי שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי בלבד. ואם החזק שאינו כשר ולא מדקדק בדברים אלו אסור להתארח אצלו. ואם עבר ונתארח אצלו אינו אוכל בשר ולא שותה יין על פיו עד שייעיד לו אדם כשר עליהם:

כסף משנה **המתארח אצל בעה"ב וכו'.** בפ"ב דע"ז. ומ"ש ואם הוחזק שאינו כשר וכו'. דבר פשוט הוא ונלמד הוא מדין דמאי:

הלכות מאכלות אסורות - פרק שנים עשר

א כיצד היא הנגיעה שאוסר בה העכו"ם היין. הוא שיגע בין עצמו בין בידו בין בשאר איבריו שדרך לנסך בהן וישכשך. אבל אם פשט ידו לחבית ותפסו את ידו קדם שיוציאה ולא ינידה ופתחו החבית מלמטה עד שיצא היין וירד למטה מידו לא נאסר היין. וכן אם אחז כלי פתוח של יין ושכשכו * אף על פי שלא הגביה הכלי ולא נגע בין נאסר היין:

ההראב"ד כיצד יהיה הנגיעה וכו' אבל אם פשט ידו לחבית ותפשו את ידו א"א זה המחבר לא בא לפרש אלא לסתום וכשפשט ידו לחבית ותפשו את ידו מי לא נגע ביין אלא כך אמרו תפשו את ידו שלא ישכשך שאינו אוסר בהנאה אלא אם כן ישכשך: **אע"פ שלא הגביה הכלי ולא נגע ביין נאסר היין.** א"א והוא שנתז מן היין:

כסף משנה כיצד היה הנגיעה שאוסר בה עכו"ם היין הוא שיגע בין עצמו. כתב כן לאפוקי נוגע בנוד שיש בו יין ופי הנוד סתום וכמ"ש הטור בשם הרא"ש שאם נגע עכו"ם בנוד שיש בו יין ואפי' הוא חסר והגיע דפנותיו זו לזו מותר. ומ"ש בין בידו בין בשאר איבריו שדרך לנסך נתבאר בפ' שקודם זה אצל מ"ש אין דורכין עם העכו"ם בגת. ומ"ש וישכשך אבל אם פשט ידו לחבית וכו'. בפ' ר' ישמעאל (דף נ"ט): ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא אידרי עכו"ם ושקליה אמר להו רב אשי נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשך ביה וברצוה עד דשייפא. ופירש"י אידרי עכו"ם קפץ ואחזה בתוך היין שלא תשתקע. כי היכי דלא לשכשך ויאסר בהנאה שאין מנסכין אלא ע"י שכשוך. וברצוה לחביתא עד דשייפא כפו החבית לצד אחד עד שישפך יינה לתוך כלי אחר שימשך היין מן העכו"ם ואח"כ יוציאנה ותהא מותרת בהנאה החבית דכל זמן שידו תחובה ביין אם יוציאנה א"א לשמור שלא ישכשך ואע"פ שאנו אוחזים את ידו. ברצוה לשון מטה על צד וכו'. דשייפא שתזרק לכלי אחר כמו השופה יין לחמרים עכ"ל. דבריו כדברי רבינו שאם נגע ולא שכשך לא נאסר וכ"כ גבי דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר דטעמא דמילתא משום דניסוך לא הוי אלא ע"י שכשוך וכ"כ גבי חביתא דאיסתדיק לארכה והתוס' והר"ן חולקים. ומשמע לי דשכשוך זה אינו נענוע כל דהו שהרי כתב בסמוך נטל כלי של יין והגביהו ויצק היין אע"פ שלא שכשך נאסר ואם איתא דנענוע כל שהו הוי שכשוך כיון שיצק הרי שכשך שע"כ הוא מנענע היין בשעה שיוצק והיאך

כתב אע"פ שלא שכשך. וכן משמע מדאמריי גבי אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא דאמר רב אשי נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשך משמע דאהכנסה לא קפדינן אע"פ שהוא מנענע היין מחמת הכנסת ידו וכ"נ מפיי רש"י. ומדברי רבינו נראה לכאורה דלא נאסר היין כלל ואף בשתיה מותר וכך היא סברת הראב"ד אבל הרשב"א והר"ן דחו סברא זו והעלו דלא משתרי אלא בהנאה וכדברי רש"י וגם בהשגות סובר הראב"ד כפיי רש"י וכתבו התוס' נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשך צריך לומר שבהכנסת ידו אע"פ שהיה יודע שהוא יין אינו חשוב שכשוך לאוסרו בהנאה מפני שהיה טרוד ליקח אתרוגו וכי' עד שמא יתן דעתו וישכשך: **וכתב** הראב"ד על דברי רבינו א"א זה המחבר לא בא לפרש וכו'. נראה שכוונתו לתפוס על רבינו שפתח בכיצד היא הנגיעה וסיים באבל אם פשט ידו לחבית וכו' שהוא נגיעה אלא שלא שכשך וכך ה"ל לכתוב אין נגיעת העכו"ם ביין אוסרת א"כ שכשך, ונראה שעוד רצה לתפוס עליו שסתם דבריו וכתב לא נאסר היין דמשמע שלא נאסר כלל אפיי בשתיה ואינו כן דלא שרי אלא בהנאה והיה לו לפרש ולומר לא נאסר בהנאה. ויש ליישב דברי רבינו שאע"פ שפתח בכיצד היא הנגיעה הרי גמר לומר בה וישכשך וא"כ שפיר סיים באבל אם פשט ידו וכו' ולא ינידה דהיינו שלא שכשך, ולשנית י"ל דשלא נאסר היין שכתב שפיר משמע דלא נאסר בהנאה קאמר דאלי"כ ה"ל לכתוב מותר: **וכן אם אחז כלי פתוח של יין וכו'.** נראה שלמד כן מדגרסינן בפ' ר' ישמעאל (דף ס') אמר רב פפא האי עכו"ם דדרי זיקא ואזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא מקרקש חסירא אסיר דילמא מקרקש וכו' רב אשי אמר זיקא בין מליא בין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך ומפרש רבינו אין דרך ניסוך לפי שהנוד פיו סתום משמע שאם היה פיו פתוח היה נאסר מפני הקרקוש שמתקרקש היין בהילוכו של זה וז"ש לקמן בסמוך העביר נוד של יין ממקום למקום והוא אוחז פי הנוד בידו בין שהיה הנוד מלא או חסר מותר ואע"פ שהיין מתנדנד ע"כ. הרי שהצריך לאחוז פי הנוד כלומר שיהיה סתום ומשמע שאם לא היה סתום היה נאסר מפני הקרקוש וכתב הר"ן שגם הרמב"ן מפרש אין דרך ניסוך בכך כיון שהוא קשור דלא מקרקש מאי דלא חזי ע"כ. ואע"ג דרב אשי מיירי בדרי זיקא משמע לרבינו דה"ה אפיי לא דרי נמי אסור אי קרקיש ביה כשהוא פתוח דהגבהה זו אינה מעלה ולא מורדת דהא כשפיו סתום אע"ג דדרי ליה לא מיתסר וא"כ כי אסרי ליה מפני הקרקוש לא שאני לן בין הגביהו ללא הגביהו וכן יש להוכיח מדגרסינן תו התם ישראל אדנא ועכו"ם אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר ופירש"י בחד לישנא דחסרא נמי (אסיר) כיון דמקרקש בכוונה ה"ל כחו בכוונה ואסור בשתיה וכתבו בתוס' שכן נראה לריב"ם והרשב"א כתב בת"ה שאין פיי הרמב"ם מחוור בעיניו שאין דרך ניסוך בכך לנסך בקרקוש כלי בין פתוח בין סתום א"כ מכניס ידו ומשכשך בתוך גופו של יין באחד מאיבריו

או עיי ד"א אבל כלי או מוליכו או מקרקשו לא שאין כך דרך המנסכים כלל וכ"כ הראב"ד ונ"ל שזה מוכרח מברייתא דקתני המערה מחבית לבור קילוח היורד משפת חבית למטה אסור ואוקמה רב ששת בפי השוכר (דף ע"ב:): בעכו"ם המערה דאתי מכחו וההוא דנפק גזרו ביה רבנן דלא נפק לא גזרו ביה רבנן וע"כ א"א לעכו"ם לערות שלא ישכשך מה שבפנים ואפ"ה שרי אלמא שכשוך בלא שפיכה אין עושה יי"נ כלל עכ"ל. ולפמ"ש דנענוע כל שהוא לא שמיה שכשוך לא קשיא מההיא ברייתא. ובהשגות כתב אע"פ שלא הגביה הכלי ולא נגע ביין נאסר היין א"א והוא שנתז מן היין, כלומר דכשניתז מן היין הוי כחו דנפק אבראי:

לחם משנה **כיצד היא הנגיעה וכו'.** הך שאוסר ודאי הוא אפילו בהנאה שהרי רבינו כתב למעלה בריש פ"א דבכ"מ שהזכיר אסור אם היה אותו עכו"ם עובד ע"ז הוא אסור בהנאה ואמר שכ"מ שהזכיר עכו"ם סתם ה"ז עובד ע"ז וא"כ כיון דהך עכו"ם על הסתם הוא עובד ע"ז ודאי דהוי אסור בהנאה וא"כ קשה דאיך כתב בשאר איבריו דבשלמא פ"ו א"ש מההיא דקדח במנקת אבל אבר אחר שמרבה מהו אם הוא רגל הא הרגל אינו אוסר אלא בשתיה והרב"י הניח דבריו בצ"ע ואולי רבינו מרבה אצבעות היד אפילו אצבע אחת וקרי איבריו לכל האצבעות: **בין בשאר איבריו שדרכן לנסך בהן וישכשך וכו'.** בהשגות א"א זה המחבר לא בא לפרש אלא לסתום וכו'. ולכאורה נראה שהם דברי רבינו אבל נ"ל דכוונתו להשיגו במ"ש לא נאסר היין דמשמע לא נאסר כלל לא בהנאה ואפילו בשתיה לא נאסר לזה אמר דדבר זה לשון סתום שהיה לו לפרש דבשתיה אסור דא"א לומר דבשתיה מותר דאטו כשפשט ידו מי לא נגע ביין וכיון שנגע ביין א"כ ודאי שראוי לאוסרו בשתיה אלא אין פ"י המעשה כשאמר נקטוה לידיה להתירו בשתיה אלא שלא ישכשך ויאסור אותו בהנאה אבל לעולם בשתיה אסור וא"כ היה לו לפרש שבשתיה אסור. ויש ספר אחר שאין כתוב בדברי רבינו וישכשך אלא לשונו הוא כך כיצד היא הנגיעה שאוסר בה העכו"ם וכו' בין בשאר איבריו שדרכו לנסך בהן אבל אם פשט ידו וכו', ואם נוסחא זו נזדמנה לו להראב"ד ז"ל בדברי רבינו אפשר לפרש השגתו דלמה לא הזכיר השכשוך בדבריו דאטו התם כשפשט ידו לא נגע ואפילו הכי לא אסרוהו ולא כך אמר תפשו את ידו כדי שלא ישכשך ואסור בהנאה א"כ משמע דהשכשוך הוא האוסר ולא הנגיעה ולמה לא פירש אע"פ שכבר רמזו בדבריו במ"ש ולא ינידה מ"מ הרבה סתם שבענין הנגיעה כשהזכיר כיצד היה הנגיעה שם היה לו להזכיר. כך יש לפרש דברי השגתו אבל נ"ל שהספר הכתוב בו וישכשך הוא העיקר ופ"י השגת הראב"ד ז"ל כמ"ש: **וכן אם אחז כלי פתוח של יין וכו'.** זה יצא לו לרבינו ממ"ש בגמרא פ' ר' ישמעאל (דף ס') אמר רב פפא עכו"ם אדנא וישראל אכובא חמרא אסור מ"ט כי קאתי מכח עכו"ם קאתי ישראל אדנא ועכו"ם אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסור ופ"י

רש"י ז"ל בלישנא אחרינא אפילו חסרה נמי דכיון דמקרקש בכוונה ה"ל כחו בכוונה ואסור [בשתייה] ע"כ. וכי תימא מנא ליה לרבינו ז"ל שלא הגביהו דילמא דהגביהו ושכשך וי"ל דמשמע ליה לרבינו שאפילו אינו מגביהו וכ"כ לקמיה עכו"ם שהיה אוחו הכלי בקרקע וכו' והזכיר בקרקע כלומר אפילו שאינו גבוה מן הארץ. ויש לתת הכרח לדבריו דקשיא ליה למה הזכיר בגמרא ישראל אכובא חמרא אסור כדהקשה הרשב"א ז"ל דהאי ישראל אינו עושה כלום ולא היל"ל אלא עכו"ם אדנא. לכך נ"ל לרבינו שהזכיר ישראל אכובא לומר דעכו"ם אכובא שהזכיר אח"כ הוא דומה לזה וכי היכי דהך ישראל אכובא הוא בין שהוא הכלי בקרקע בין שאוחז הכלי בידו הי"נ עכו"ם אכובא דבסמוך הוי כה"ג ולכך הזכירו לדמות לנו עכו"ם אכובא. ובהשגות א"א והוא שנתז מן היין ע"כ. כלומר שהשכשוך יהיה גדול שנראה שניתז מן היין לצד חוץ ואפשר שרבינו יודה בזה ולא סגי בשכשוך כל דהו:

ב נָטַל כָּלִי שֶׁל יַיִן וְהִגְבִּיהוּ וַיִּצַק הַיַּיִן אֶף עַל פִּי שְׁכָשֶׁךְ נֶאֱסַר שְׁהַרִי [א] בָּא הַיַּיִן מִכַּחוֹ. הַגְבִּיחָהּ וְלֹא שְׁכָשֶׁךְ וְלֹא נָגַע מִתֵּר:

כסף משנה **נטל כלי של יין והגביהו.** שם אמר רב פפא עכו"ם אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי אתי מכח עכו"ם קאתי. ובפי' בתרא דע"ז ת"ש המערה מחבית לבור קילוח היורד משפת חבית למטה אסור תרגמה רב ששת בעכו"ם המערה דאתי מכחו אי עכו"ם המערה אפי' גו דחביתא נמי מיתסר כח דעכו"ם מדרבנן הוא דאסיר ההוא דנפק לבראי גזרו ביה רבנן ההוא דלגואי לא גזרו ביה רבנן וכתב רש"י דהלכה כרב ששת שאין אדם חולק עליו וכן פסקו התוס' והרא"ש ובפי' ר' ישמעאל כתבו הרא"ש והר"ן שכן דעת רש"י ור"ת ושבעל התרומה כתב בשם ר"י דבהנאה נמי מיתסר ושכן נראה מדברי הראב"ד ושכן דעת הרשב"א וגם מדברי רבינו נראה כן שסתם וכתב נאסר וכבר הקדים בפ"א שכל מקום שכתוב אסור ר"ל איסור הנאה אם אותו עכו"ם עובד עכו"ם. ולענין היין הנשאר בכלי הרא"ש והמרדכי התירוהו בשתיה וכ"כ הר"ן לדעת רש"י והתוס' אבל הראב"ד והרשב"א אסרוהו משום ניצוק וכ"נ שהוא דעת הר"ף וכתב רבינו ירוחם שכן דעת רבינו וטעמו מדלא כתב בפירוש והיין שנשאר בכלי מותר משמע שדינו כדין ניצוק שכתב לקמן בפרק זה: **ומ"ש רבינו הגביה ולא שכשך ולא נגע מותר.** נלמד מדאמריי' בפי' הנזקין (דף נ"ב) משעת הגבהה הוא דקנה מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך:

ג עכו"ם שְהִיָּה אוֹחוֹז הַכְּלִי בְּקֶרֶקַע וַיִּשְׂרָאֵל יִצְק לְתוֹכוֹ יֵיִן
הֵיִיִן מִתֵּר. וְאִם נִדְּנָד הָעֶכּוּ"ם הַכְּלִי ^[ב] נֶאֱסַר הֵיִיִן :

כסף משנה עכו"ם שהיה אוֹחוֹז הַכְּלִי בְּקֶרֶקַע וכו'. בפי ר' ישמעאל (דף ס"י) אמר רב פפא עכו"ם אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי אתי מכח עכו"ם קא אתי ישראל אדנא ועכו"ם אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר ופירש"י עכו"ם אדנא [עכו"ם] מערה יין מדנא לכובא וישראל אוֹחוֹז הַכּוּבָא בידו וכו'. ואי מצדד צדודי לכובא חמרא אסיר משום דמקרקש ליה לחמרא ובכובא מליאה עסיקינן דלמא נגע ל"א אפילו חסרה נמי כיון דמקרקש בכוונה הוה ליה כחו בכוונה ואסור בשתיה, וכתבו התוס' נראה לריב"ם כאותו לשון שפירש בקונטרס אפי' בכובא חסירה דכיון דמקרקש ליה בכוונה הוה ליה כחו בכוונה ואסור בשתיה ומדמי ליה לנוגע בקנה דמה לי נוגע בקנה או נוגע בשולי הכובא והרא"ש כתב בשם ריב"ם דבהנאה נמי אסורה וכן נראה מדברי רבינו :

ד כְּלִי סְתוּם מִתֵּר לְטִלְטְלוֹ הָעֶכּוּ"ם ^[ג] מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְאַף עַל
פִּי שְהֵיִן מִתְנַדְּנָד שְׂאִין זֶה דֶּרֶךְ הַנְּסוּךְ. הָעֶבֶיר נוֹד שֶׁל יֵיִן
מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהוּא אוֹחוֹז פִּי הַנוֹד בְּיָדוֹ. בֵּין שְהִיָּה הַנוֹד מְלֵא
אוֹ חֶסֶר מִתֵּר. וְאַף עַל פִּי שְהֵיִן מִתְנַדְּנָד. הָעֶבֶיר כְּלִי חָרָס פְּתוּחַ
מְלֵא יֵיִן ^[ד] אֶסוּר שְׂמָא נָגַע בּוֹ. וְאִם הָיָה חֶסֶר מִתֵּר אֶלָּא אִם כֵּן
שְׁכַשְׁכוֹ :

כסף משנה ומ"ש רבינו כלי סתום מותר לטלטלו העכו"ם וכו'. זה נלמד מדין נאד שיבא בסמוך. ומ"ש העביר נאד של יין ממקום למקום וכו'. בפי ר' ישמעאל אמר רב פפא עכו"ם דדרי זיקא וכו' חסרא אסור דילמא מקרקש ורב אשי אסיק דבין מלא בין חסר אסור משום דאין דרך ניסוך בכך וידוע דהלכה כרב אשי דבתרא הוא וכתב הר"ן אין דרך ניסוך בכך ואפילו מקרקש ביה טובא שרי והכי איתא בירושלמי הדין דמרגיל זיקא מעיל לרע אין בו משום מערה מכלי אל כלי. ובקצת ההלכות כתוב והוא דקטיר פומיה עכ"ל וכן דעת רבינו ודוקא כשאוחז פי הנוד בידו או שהוא קשור הוא דשרי אבל אם פי הנאד פתוח ואינו אוֹחוֹז בידו אסור וכמ"ש לעיל בסמוך שאם אתז כלי פתוח של יין ושכשכו שהוא אסור: **העביר כלי חרס פתוח וכו'.** פרק ר' ישמעאל עכו"ם דרי (זיקא) וקא אזיל ישראל אחוריה כובא מליא אסור דילמא נגע חסרא שרי דלא נגע. **וכתב רבינו אלא אם כן שכשכו,** לטעמיה אזיל

שכתב לעיל בסמוך שאם אחז כלי פתוח של יין ושכשכו אף על פי שלא הגביה הכלי ולא נגע ביין נאסר היין :

לחם משנה **כלי סתום מותר לטלטלו העכו"ם וכו'.** שם האי עכו"ם דדרי זיקא וקא אזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא מקרקש חסירה אסיר דילמא מקרקש כובא מליא אסור דילמא נגע חסירה שרי דלא נגע רב אשי אמר זיקא בין מליא בין חסירה שרי מאי טעמא אין דרך ניסוך בכך ע"כ. וכתב הרב"י ז"ל שרבינו מפרש דרב אשי קאמר אין דרך ניסוך בכך כלומר בסתום אבל בפתוח יש דרך ניסוך וזה הוא דבר תימה דא"כ סברות רב אשי ורב פפא הם הפוכות דר"פ קאמר דפתוח אין שכשוך משום דלא ניחא ליה בקרקושיה כדפירש"י ז"ל ובסתום יש קרקוש ורב אשי קאמר איפכא דבפתוח יש קרקוש ובסתום אין קרקוש ועוד דאי בפתוח יש קרקוש למה כתוב בפתוח ואם היה סתום מותר הא א"א בלא קרקוש מעט כדפירש"י ז"ל וא"כ היל"ל אסור. אח"כ ראיתי מ"ש ס"י קכ"ה ורצה להמלט מכל זה שמפרש דרב אשי מודה לר"פ במאי דקאמר כובא חסירה שריא אבל הוא סובר דטעמא דשרי בכובא חסירה משום דאין קרקושו רב אבל נוד חסר קרקושו רב ולכך אסור ולכך כתב דכובא חסירה שרי שקרקושו מעט ואמר א"כ שכשכו כלומר שאם הקרקוש הוא רב ודאי דאסיר :

ה עכו"ם שנגע ביין ולא נתפון לזה הרי היין מותר בהנקה בלבד. כיצד. כגון שנפל על נוד של יין או שהושיט ידו לחבית על מנת שהיא ^[ה] שמן ונמצאת יין :

כסף משנה **עכו"ם שנגע ביין וכו' כיצד כגון שנפל על נוד של יין.** נראה דהיינו שנפל על נוד של יין שהוא פתוח ונגע ביין אלא שלא נתכוון כמו שיבא בסמוך. ומ"ש או שהושיט ידו לחבית וכו'. ברייתא פרק ר' ישמעאל (דף נ"ח) עכו"ם שהושיט ידו לחבית וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר :

ב בא היין מכחו של עכו"ם בלא כוונה הואיל ולא נגע ביין הרי זה מותר בשתייה. כיצד. כגון שהגביה כלי של יין ויצק לכלי אחר והוא מידמה שהוא שָכר או שָמן הרי זה מותר :

כסף משנה **בא היין מכחו של עכו"ם וכו' כיצד כגון שהגביה כלי של יין וכו'.** שם ר"י בן ארזא ור' יוסי בן נהוראי הוו יתבי וקא שתו חמרא אתא ההוא

גברא א"ל תא אשקיין לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא דעכו"ם הוא חד אסר אפ"י בהנאה וחד שרי אפ"י בשתיה ומפרש התם טעמא דמאן דאסר משום דמימר אמר ס"ד דרבנן כי הני שיכרא קא שתו א"ו האי חמרא הוא ונסכיה וטעמיה דמאן דשרי (משום) דמימר אמר ס"ד דרבנן כי הני חמרא שתו ואמרו לי תא אשקיין א"ו שיכרא הוא דקא שתו ולא נסכיה וכו' והא קא נגע ביה בנטלא [וה"ל מגע עכו"ם שלא בכוונה ואסור] לא צריכא דמוריק אורוקי וה"ל כחו שלא בכוונה ולא גזרו ביה רבנן משמע דמאן דאסר לא אסר אלא משום דמימר אמר הא ודאי חמרא הוא אבל היכא דליכא האי טעמא אלא דסבר דודאי שיכרא מודה דשרי במוריק אורוקי דלא גזרו רבנן בכחו שלא בכוונה וכן פסקו הרי"ף והרא"ש והרשב"א וסה"ת:

לחם משנה בא היין מכחו של עכו"ם וכו'. עובדא דר' יוחנן בן ארזא (דף נ"ח) ואמר לא צריכא דקא מוריק אורוקי והוה ליה כחו שלא בכוונה ואפילו מאן דאסר מודה בהא דע"כ לא פליג משום דסבר דנסכיה בכוונה דאמר רבנן כי הני שיכרא קא שתו אבל אי הוי שלא בכוונה מותר:

נְכַנְס הָעֶכוּ"ם לְבֵית או לְחֲנוּת לְבִקְשׁ יַיִן וּפְשִׁט יָדוֹ כְּשֶׁהוּא מְחַפֵּשׁ [1] וְנִגַּע בַּיַּיִן אֶסוּר שְׁהָרִי לַיַּיִן נִתְכַּוֵּן וְאִין זֶה נֹגַע בְּלֹא כְּוִנָּה:

ההראב"ד נכנס העכו"ם לבית וכו'. א"א זה המעשה של עכו"ם שנכנס לחנות ואמר איכא חמרא לזבוני וכו' ושדא ידיה לכובא ושכשך ביה ואמר האי לאו חמרא הוא ואסרוהו בהנאה מפני השכשוך:

כסף משנה נכנס העכו"ם לבית או לחנות וכו'. עובדא שם (דף נ"ו): ואסיקנא דהלכה כמאן דאסר בהנאה. וכתב הראב"ד א"א זה המעשה של עכו"ם וכו' נראה שכוונתו להשיג על רבינו שלא כתב ששכשך בו כמו שאמרו בגמ' ואני אומר דבמשמע ונגע בו שכתב רבינו הוא ששכשך בו שכבר הקדים בר"פ זה שאין נגיעה אוסרת א"כ שכשך:

לחם משנה נכנס העכו"ם לבית או לחנות וכו'. שם (דף נ"ז): ההוא עובדא דהוה במחוזא אתא עכו"ם עייל לחנותא וכו'. ובהשגות א"א זה המעשה של עכו"ם וכו'. ואם כוונתו להשיג על רבינו למה הזכיר כאן נגיעה ולא הזכיר שכשוך כבגמרא שכשך ביה אין זו השגה כלל דהא כבר הזכיר רבינו בתחילת הפרק שהנגיעה שיגע וישכשך וא"כ לא הוצרך לבארו כל פעם ואם היינו אומרים שנזדמנה הנוסחא למעלה להרי"א ז"ל שלא היה כתוב בה וישכשך

כמו שכתבתי הוה אתי שפיר השגה זו ג"כ שהשיג עליו שהיה לו להזכיר השכשוך אבל כבר כתבתי שהעיקר הוא כספרינו שכתוב בדברי רבינו וישכשך. ולכך נ"ל לפרש לשון השגה זו כך דכוונתו להשיג לטעם רבינו שאמר שהרי ליין נתכוון משמע דטעמו הוא שכיון שהיה מכיון לבקש יין א"כ נוגע בכוונה איקרי ולזה השיג עליו שבגמרא אמרו ששכשך ואמר האי לאו חמרא הוא כלומר שעם שהכיר בו שהוא יין שכשך וא"כ ל"ל הך טעמא דהרי נתכוין ליין הא אעי"פ שהכירו שהוא יין שכשך ולמה לי הך טעמא:

ח חֲבִית שְׁנִסְדָּקָה לְאַרְכָּה וְקֹדֶם הָעֲכוּיִים [ח] וְחִבְקָה כְּדֵי שְׁלֹא יִתְפָּרְדּוּ הַחֲרָסִים הָרִי זֶה מִתָּר בְּהֶנְיָה. אָבֵל אִם נִסְדָּקָה לְרַחֲבָה וְתַפֵּס בְּסָדֵק הָעֲלִיּוֹן כְּדֵי שְׁלֹא יִפֹּל הָרִי זֶה מִתָּר בְּשִׁתְיָה שְׁהָרִי אֵין הֵיִין עַל כַּחוֹ שֶׁל עֲכוּיִים:

כסף משנה חבית שנסדקה לארכה וכו'. שם (דף ס"י) ההיא חביתא דפקעה לאורכה אידרי ההוא עכו"ם חבקה שרייה רפרם וכו' לזבוני לעכו"ם וה"מ דפקעה לאורכה אבל אפותייה אפיי בשתיה שרי מ"ט מעשה לבניה קעביד ופירש"י חבקה בין זרועותיו וחברה עד שהביאו כלי. לזבוני לעכו"ם דהא לא שכשך ואפיי שקירב החצאין זו לזו והוי נוגע ביין על ידי חצאי החבית לא הוי כנוגע בקנה דהתם משכשך בקנה אבל הכא ליכא שכשוך מידי ע"כ. כלומר וה"ל מגעו ע"י דבר אחר שלא בכוונת ניסוך שהרי להציל היין נתכוין:

ט עֲכוּיִים שְׁנַפְּל לְבוֹר שֶׁל יֵין וְהַעֲלוּהוּ מִשֵּׁם מֵת. או שְׁמַדְד הַבוֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ הֵיִין בְּקָנָה. או שְׁהַתִּיז אֶת הַזְּבוּב וְהַצְרָעָה מֵעֲלֵיו בְּקָנָה. או שְׁהָיָה מְטַפֵּחַ עַל פִּי הַחֲבִית הַרוֹתַחַת כְּדֵי שְׁתַּנּוּחַ הַרְתִּיחָה. * או שְׁנִטַּל חֲבִית וְזָרְקָה [ח] בְּחֻמָּתוֹ לְבוֹר. הָרִי זֶה מִתָּר [ט] בְּהֶנְיָה בְּלִבָּד. וְאִם עָלָה הָעֲכוּיִים חִי הֵיִין אָסוּר בְּהֶנְיָה:

ההראב"ד או שנטל חבית וזרקה בחמתו לבור. א"א זה שבוש שהרי אם זרקה בחמתו אפילו אזיל מיניה מותר בשתיה ואם זרקה ממש אפילו שלא בחמתו מותר בשתיה מיד:

כסף משנה עכו"ם שנפל לבור של יין והעלוהו משם מת. משנה שם נפל לבור ועלה וכו' ימכר ובגמ' אמר רב פפא ל"ש אלא שעלה מת אבל עלה חי אסור מ"ט וכו' דדמי עליה כיום אידם ופירש"י דדמי עליה כיום אידם ואזיל ומודה

על שניצל ומסתמא נסכיה בעלייתו ואסור בהנאה. ומ"ש או שמדד הבור שיש בו היין בקנה וכו' עד על פי החבית הרותחת. משנה שם. ומ"ש או שנטל חבית וזרקה בחמתו לבור וכו'. ג"ז שם במשנה נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה והכשירו ונראה שרבינו מפרש הכשירו התירו בהנאה דאי למשרייה אפ"י בשתיה הל"ל והתירו: וכתב הראב"ד א"א זה שבוש שהרי אם זרקה בחמתו וכו'. טעמו דאמרינן התם בגמ' אמר רב אשי וכו' כל שבזב טהור בעכו"ם אינו עושה יי"נ ופירש"י דלא אתא למעוטי אלא זריקה שטהור בזב ועכו"ם אינו עושה יי"נ וכתבו התוס' שכן הלכה שאם זרק אבן או כל דבר ליין ואפ"י בכוונה שהוא מותר בשתיה ומתיב לרב אשי מדתנן נטל את החבית וזרקה לבור בחמתו זה היה מעשה והכשירו בחמתו אין שלא בחמתו לא ומשני התם דקא אזיל מיניה ומיניה. ופירש"י דקא אזיל מיניה ומיניה שהולך ומגלגל הכלי כל שעה על ידי שהוא מגלגלו ומורידו לבור הילכך שלא בחמתו לא דחיישינן דילמא נגע עכ"ל. ומשיג על רבינו שכתב וזרקה סתם דמשמע שזרקה ממש וא"כ למה לא התיר אלא בחמתו הא אפ"י שלא בחמתו שרי כל שהוא ע"י זריקה ממש ולדברי רבינו צריך לומר דבשיטת הר"ף רביה אמרה שהשמיטה להא דרב אשי מפני שסובר דלית הלכתא כוותיה וכמו שכתבו הרשב"א והר"ן בשם הרמב"ן וא"כ קמה לה מתנ"י כפשטה דזריקה ממש בחמתו מותר שלא בחמתו אסור ודעת התוס' והרשב"א כהראב"ד:

לחם משנה עכו"ם שנפל לבור של יין וכו' הרי זה מותר בהנאה. כל אלו שהזכיר רבינו משנה שם (דף ס' :) ומדדו ביד לא הזכיר דס"ל דאסור מאחר דלא הוזכר במשנה ועיין בב"י ז"ל דשם ביאר טעמו: או שנטל חבית וזרקה בחמתו וכו' הרי זה מותר בהנאה בלבד וכו'. שם במשנה נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה והכשירו ובגמרא אמר רב אשי כל שבזב טמא בעכו"ם עושה יי"נ וכל שבזב טהור בעכו"ם אינו עושה יי"נ איתיביה רב הונא לרב אשי נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה בבית שאן והכשירו בחמתו אין שלא בחמתו לא התם דקא אזיל מיניה ומיניה ע"כ. ומפרש רבינו דמאי דקאמר במשנה הכשירו ר"ל בהנאה אבל בשתיה אסור ויש לו הכרח מן הגמרא דאי ס"ד דהך הכשירו הוי אפילו בשתיה א"כ מאי מקשה גמרא לרב אשי נימא דשלא בחמתו ודאי דאסור בשתיה ומותר בהנאה. ומ"מ לק"מ דבמאי דקאמר רב אשי דמה שבזב טהור אינו עושה יי"נ הכא נמי הזריקה שבזב טהור אינו עושה יי"נ לאוסרו בהנאה דהא מותר בהנאה ואינו אסור אלא בשתיה וסתם יי"נ אינו אלא אפילו איסור הנאה ובשלמא אם היינו מפרשים הכשירו בהנאה אבל בשתיה אסור דייקינן שפיר הא שלא בחמתו אסור אפילו בהנאה דאי בשתיה אפילו בחמתו נמי אסור א"ו דהוא אסור אפילו בהנאה ולהכי פריך שפיר דהא קאמר אינו עושה יי"נ והא הכא דאסור אפילו בהנאה. וכ"ת לדחות זה דאע"ג דאנו מפרשים הכשירו

אפילו בשתיה מ"מ פריך שפיר דאינו עושה י"ינ משמע כלל אפילו בשתיה וראיה לדבר דלעיל גבי מימרא דרב דאמר תינוק בן יומו עושה י"ינ כלומר לאסור בשתיה בלבד הקשו מברייתא דקטנים אינן עושין י"ינ ואמאי לא שני התם דאינו עושה י"ינ לאוסרו בהנאה אלא ע"כ אית לך למימר כדתירצו שם התוס' דאינו עושה י"ינ משמע אפילו בשתיה א"כ ה"יני נימא הכי. י"ל דאין זו ראייה דהתם פרכינן לרב דהוא קרא לאיסור שתיה י"ינ וא"כ כיון דהוא קאמר דלשון י"ינ משתמע על שתיה להכי פריך ליה דה"ק ברייתא דאינו עושה י"ינ דמשמע דאינו עושה אפילו בשתיה אבל לרב אשי אין פירכא כלל דר"א אמר לך דהוא אינו קורא י"ינ אלא אפילו איסור הנאה, זה טעמו של רבינו ז"ל והוא הגון. ומ"מ יש לתמוה עליו למה לא הזכיר דקא אזיל מיניה ומיניה דר"ל כשזרק החבית לבור מלא יין והוא זורקה סמוך לבור דאז נוגע בחבית ליין שבבור אבל אם זורקה מרחוק ודאי דאינו נוגע כלל ואפילו שלא בחמתו מותר ומדתם רבינו זרקה בחמתו יש לטעות בדבריו דבשלא בחמתו כל זריקה אסורה והא ליתה דמותרת היא בשלא קא אזיל מיניה ומיניה. ונראה דהוא ז"ל דחה דברי רב אשי כמו שדחוהו בהלכות שלא הביאו דבריו וכן כתב הרב כ"מ. וא"ת לדעת רבינו שמפרש הכשירו שהוא בהנאה א"כ תימה אמאי לא אמר ימכר כמ"ש ברישא דהא מכח קושיא כי הך איתותב רבא לעיל גבי אגרדמים (דף נ"ח) שאמרו שם מאי לאו דהך אסרו הוי בהנאה ודחו לא בשתיה והקשו אי הכי ליתני ימכר כדקתני סיפא חרס עכו"ם וכו' זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא דרבא תיובתא ע"כ, הרי דלא איתותב רבא אלא משום דשאני סיפא מרישא ה"יני לימא ימכר. וי"ל דאי מאי דמקשה גמרא התם הוא למה הזכיר לנו ב' חלוקות בא' אמר ימכר ובא' אסרו ליערבינהו וליתנינהו ומדפליגינהו בתרי בבי משמע דשינוי הלשון בדיוק הוא אבל הכא לא מצית למיפרך ליערבינהו משום דברישא פליג ר"ש והכא מודה דלא אשכחינן דפליג הוא בהא כלל ואפשר דיודה בה ולכך לא עירבם התנא. ובהשגות א"א זה שבוש שהרי אם זרקה בחמתו וכו'. ביאור דבריו שהוא מפרש הכשירו אפילו בשתיה והוא תופס כללא דרב אשי להלכתא ולכך השיגו דהיכי קאמר דבחמתו אסור בשתיה דאפילו מיניה ומיניה מותר בשתיה ואם זרקה ממש כלומר השיגו שהיה לו לפרש שאם זרקה ממש אפילו שלא בחמתו מותר וכבר ביארתי דעת רבינו :

2 חֲבִית שְׁהָיָה נֶקֶב בְּצִדָּה וְנִשְׁמַט הַפֶּקֶק מִן הַנֶּקֶב וְהַנִּיחַ הָעֶפְרוֹיִם אֶצְבְּעוּ בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב כְּדִי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַיַּיִן כָּל הַיַּיִן שְׁמֵרָאשׁ הַחֲבִית עַד הַנֶּקֶב אָסוּר. * וְשִׁתַּחַת הַנֶּקֶב [א] מִתָּר בְּשִׁתְיָה :

ההראב"ד **ושתחת הנקב וכו'.** א"א אין בעלי הוראה מודין לו שיהא מותר בשתייה לא יהא אלא מערב ותניא בתוספתא דדמאי קרא שם לשולי חבית לא ישתה מפיה לפיה לא ישתה משוליה מפני שהמשקים מעורבים:

כסף משנה **חבית שהיה נקב בצדה וכו'.** שם (דף נ"ט): ההיא חביתא דחמרא דאשתקיל לברזא אתא עכו"ם אידרי אנח ידיה עילויה א"ר פפא כל דלהדי ברזא אסיר ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא עד הברזא חמרא אסור ואידך שרי וכתב הרא"ש רב אלפס פסק הלכה כר"פ וכלישנא בתרא וכן פסק הרשב"א. **ומ"ש רבינו שכל היין שמראש החבית עד הנקב אסור.** נ"ל דהיינו לומר שהוא אסור בהנאה שהרי כתב בפי"א כ"מ שנאמר בענין זה שהיין אסור אם היה העכו"ם שנאסר היין בגללו עובד עכו"ם הרי הוא אסור בהנאה ואם אינו עובד עכו"ם הרי אסור בשתיה בלבד וכ"מ שנאמר עכו"ם סתם הרי זה עובד עכו"ם עכ"ל. ויש לתמוה על הר"ן שכתב שדעת רבינו שמ"ש אסור היינו בשתיה. וכתב הראב"ד בהשגות ושתחת הנקב מותר בשתיה א"א אין בעלי הוראה מודים לו וכו'. והר"ן ג"כ הקשה על דברי רבינו שמ"ש רבינו שמה שתחת הנקב מותר בשתיה אינו מחוור שכבר הסכימו הגאונים לפסוק הלכה בניצוק שהוא חיבור וכ"ש מה שהוא בחבית עצמה שהוא חיבור זה לזה ואסור גם הרשב"א בת"ה הקשה על מי שמתיר מן הנקב ולמטה אפי' בשתיה דאפי' למאן דשרי בניצוק משמע ודאי דבכל כי הא מודה דהוי חיבור והיאך אפשר שיהא מה שלמעלה אסור ומה שלמטה ממנו השוכב תחתיו מותר בשתיה וכתבו הרשב"א והר"ן שעוד הביא ראיה הראב"ד מדתנן פ"ב דמס' טבול יום חבית שניקבה בין מפיה בין משוליה וכו'. וי"ל שדעת רבינו דלא דמו דע"כ לא אמרינן ניצוק חיבור אלא בניצוק לין שנאסר מחמת מגע ממש אבל הכא דלא נאסר יין זה שלמעלה מן הנקב מחמת מגע ממש אלא שמפני שאילו לא הניח אצבעו היה יוצא כולו ונמצא כולו כבא מכחו ועוד דבעבידתיה טריד להציל את היין אע"ג דאסרינן ליה משום חומרא דיי"נ מ"מ לא החמירו בניצוק דידיה דהא ניצוק דמגע הוי כהלכתא בלא טעמא אלא דמשום חומרא דיי"נ אסרוהו ובכה"ג דאיהו גופיה לא מיתסר אלא משום חומרא לא רצה להחמיר בניצוק דידיה ואע"פ שזה עדיף מניצוק שהרי הוא חיבור לו ממש מ"מ כיון שהחמירו בו לאוסרו אפי' בהנאה לא רצו להחמיר במה שלמטה ממנו לאוסרו אפי' בשתיה וראוי להשוות מדותיהם בזה לאסור מה שאוסרים אפי' בהנאה ולהתיר מה שמתירים אפי' בשתיה ומשמע לרבינו הכי מדסתם רב פפא ואמר עד ברזא אסור ואידך שרי משמע דאסיר אסיר לגמרי קאמר ואפי' בהנאה וכן שרי שרי לגמרי קאמר ואפי' בשתיה ואע"פ שהר"ן לפי שיטתו דאסור בשתיה מן הנקב ולמטה נתן טעם למה שאמר שרי סתם מ"מ פשטא דלישנא משמע דשרי לגמרי קאמר ואפי' בשתיה. **ובמ"ש רבינו שמה שתחת הנקב הותר בשתיה,** רש"י ג"כ סובר כן ובין מה שתמהו הרשב"א והר"ן על דברי רבינו

בין מה שהקשה עליו הראב"ד מתיישב במה שכתבתי שמה שלמעלה מן הנקב מדינא לא מיתסר אלא משום חומרא דיי"נ ונמצא דקיל טפי מטבול יום ומדמאי :

לחם משנה חבית שהיה נקב בצדה וכו'. בפי ר' ישמעאל (דף נ"ט:) ההיא חביתא דחמרא דאשתקיל לברזא וכו' (עיין בכ"מ) אמר רב יימר כתנאי חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה וכו' ומוקי רב פפא כרבי יהודה דאמר מפיה ומשוליה טמאה מצדיה טהורה מכאן ומכאן ע"כ. וכתב רש"י ז"ל דלית הלכתא כר"פ משום דקים ליה כיחידאה ורבינו סובר דהלכתא כר"פ ואע"ג דקי"ל כרבנן ור"פ קים ליה כר' יהודה סובר רבינו שלא אמר כן רב יימר אלא ללישנא קמא דר"פ דקאמר כל דלהדי ברזא חמרא אסור וכו' דהיינו ממש כסברת ר' יהודה אבל ללישנא בתרא דאמר עד הברזא חמרא אסיר אי אפשר לומר כן דא"כ אפילו כר' יהודה לא אתיא דהא ר' יהודה אמר מצדיה טהורה מכאן ומכאן ור"פ מחמיר יותר וכדהקשו התוס' אלא סובר רבינו שע"כ ללישנא בתרא אין לדמות יי"נ לתרומה ור"פ אתי אפי' כרבנן דע"כ לא קא אמרי רבנן התם דאסור אלא בתרומה אבל הכא אין להחמיר כ"כ דודאי זה לא נתכוון לניסוך וכדכתב הרא"ש ז"ל וא"כ די לנו שנאמר עד הברזא משום דאתי מכחו שעד שם הוא יוצא לולי ידו. וא"ת אמאי לא נאסר כאן שאר החבית כלומר מה שלמטה מפני התערובת שהרי נתערב מה שלמטה עם מה שלמעלה ולקמן כתב רבינו גבי כלי שיש בו ב' חוטמין וכו' משיפסוק העכו"ם יחזור היין שישאר בחוטם לכלי ויאסר כל מה שישאר בו שהרי בא היין מכחו הרי מבואר שם שנאסר הנשאר בכלי מחמת שנתערב היין שנפל מן החוטם שנאסר מפני שבא מכחו שבפיו לתוך הקנישקנין. וי"ל שודאי כיון שאין החבית מתנדנד לא נתערב מה שלמטה עם מה שלמעלה ולכך לא אסיר מה שלמטה אבל גבי קנישקנין כיון שמה שהיה בחוטם עלה שם דרך עליה א"כ כשנפל מפיו לקנישקנין הוי כזורק לתוכו יי"נ דאז ודאי מתערב בכולו כיון שלא נפל שם בנחת. והר"א ז"ל בהשגות השיג על רבינו מהתוספתא דאמרו מי שקרא שם לשולי החבית לא ישתה ואע"ג דאין מתנדנד שם החבית וכל אחד במקומו עומד כמו הכא ואפ"ה אסור. וי"ל לדעת רבינו דשאני גבי תרומה דהכא יש להקל יותר מפני שלא נתכוון לניסוך וכמו שאמרנו למעלה :

יא מִיִּנְקַת כְּפוּפָה שְׁעוֹשִׁין אוֹתָהּ מִמִּתְּכַת אוּ מִזְכוּכִית וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. שְׁהֵנִיחַ רֵאשֶׁה לְתוֹךְ הַיַּיִן שֶׁבְּחֻבֵּית וְהָרֵאשׁ הָאֲחֵר חוּץ לְחֻבֵּית וּמֵצֵץ הַיַּיִן וְהִתְחִיל הַיַּיִן לִירֹד כְּדָרְךְ שְׁעוֹשִׁין תְּמִיד. וּבֵא הַעֲפוּיִם וְהֵנִיחַ אֶצְבְּעוֹ עַל פִּי הַמִּיִּנְקַת וּמָנַע הַיַּיִן מִלִּירֹד [כ] נֶאֱסַר

כָּל הַיּוֹן שֶׁבְּחֻבֵּית. שֶׁהַכֹּל הָיָה יוֹצֵא וְנִגָּרַר לוֹיֵל יָדוֹ וְנִמְצָא הַכֹּל
כְּבָא מִכְחוֹ:

כסף משנה מינקת כפופה שעושים אותה ממתכת וכו'. בפ' בתרא דע"ז (דף ע"ב:) ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא עכו"ם ואנח ידיה אגישתא אסריי רבא לכולי חמרא ומסיק בגמי דאפי' למאן דאמר נצוק אינו חבר מודה הכא דאסור משום דכוליה חמרא אגישתא ובת גישתא גריר ופירש"י לכוליה חמרא אפי' מה שבכלי הראשון, אגישתא ובת גישתא גריר שהרי מאליו עולה והוא ליה כנוגע בחבית ממש דהוה ליה כחבית אריכתא:

לחם משנה מינקת כפופה שעושין אותה ממתכת וכו' ובא העכו"ם והניח אצבעו ע"פ המינקת וכו'. פ' השוכר (דף ע"ב:) ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא עכו"ם אנח ידיה (אגישתא אסריה רבא לכולי חמרא) א"ל ר"פ לרבא וכו' במאי בניצוק שמעת מינה נצוק הוי חיבור שאני התם דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא גריר ע"כ. ויש לתמוה על רבינו כיון שהוא פסק דניצוק הוי חיבור למה כתב הטעם מפני דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא וכמו שאמר שהכל היה יוצא וכו' לימא טעמא משום ניצוק דאי אמר הך טעמא מגישתא ובת גישתא וכו' לא אמרו כן אלא לדחויי דניצוק לא הוי חיבור אבל לדידן לא צריך. וכן יש להקשות גבי קנישקנין שכתב רבינו כלי שיש בו שני חוטמין וכו' דאמאי שרי וכיון דהוא ז"ל פסק דניצוק הוי חיבור תיתסר משום ניצוק ואפילו יקדים הישראל ויפסוק תיתסר והתוס' ז"ל פירשו דההיא דקאמר דקנישקנין שרי סבר דניצוק לא הוי חיבור אבל לרבינו דפסק דניצוק הוי חיבור קשה. מיהו בההיא דקנישקנין יש לתרץ דרבינו סבור דאין ניסוך בפה ולא נאסר שם מטעם ניסוך כמו שנבאר בהלכות ולכך התם לא אסור אלא עד שהשליך היין שבחוטם לכלי שאז נאסר מפני שבא מכחו ולכך כל זמן שלא השליכו אין כאן ניסוך כלל ואין כאן איסור אבל בהך דמינקת קשה. וכן יש להקשות לעיל גבי חבית שהיה נקב וכו' שכתב שם שתחת הנקב מותר בשתיה דתיתסר מטעם ניצוק דאדרבה עדיף מניצוק שהוא חיבור וכמו שהקשה הר"ן, ואין לתרץ דע"כ לא אמרינן ניצוק הוי חיבור אלא כשהיין נאסר מחמת מגע אבל הכא גבי מינקת וגבי חבית שהיה נקב בצדה דלא נאסר מחמת מגע שהרי אין כאן שכשוך ולא נאסר אלא מפני שבא מכחו לא אמרינן ניצוק חיבור וכן תירץ הרב"י ז"ל בסי' קכ"ד, דזה א"א דהרי רבינו פסק בעכו"ם המערה היין מן הכלי דאע"ג דלא נאסר מה שבכלי מטעם כחו שהרי במאי דנפיק לברא גזרו רבנן ובמאי דלא נפיק לא גזרו מ"מ מטעם ניצוק נאסר וכמ"ש הרב"י ז"ל בסי' קכ"ה הרי שאפילו בכחו אסרינן ליה מטעם ניצוק. ונ"ל דיש לחלק בין כחו לכחו דהך כחו דהכא לא הוי ממש

בא מכחו אלא נקרא בא מכחו שאם זה לא היה משים ידו היה יוצא הכל אבל עכו"ם המערה הוא בא מכחו ממש שהוא מערה מן הכלי לתוך כלי אחר ולכך יש להחמיר בהוא כחו אפילו בניצוק דידיה אבל בהך כחו דגרוע לא מחמירין בניצוק דידיה וכן דקדק רבינו בדבריו שכתב ונמצא הכל כבא מכחו משמע אין זה בא מכחו ממש אלא כבא מכחו. והוצרך רבינו לחלק חילוק זה מפני דקשיא ליה דאלת"ה היכי אמרינן דעד ברזא אסיר ואידך שרי דמשמע ליה לרבינו דהך שרי ר"ל לגמרי אפילו בשתיה וא"כ אמאי לא נאסר מטעם ניצוק אלא ודאי יש לחלק כמו שכתבתי ולפי זה יש ליישב מה שאמרו בגמרא גבי גישתא ובת גישתא שמעת מינה ניצוק חיבור אין הכוונה לומר דאי ניצוק חיבור א"ש אלא ה"ק משמע מינה שאפילו בהאי גוונא דנאסר משום כחו אמרי' ניצוק חיבור והוא דבר תימה דאיך נחמיר כל כך בכחו כי הך דאמרינן ניצוק הוי חיבור לזה תירץ לו המתיר דודאי בכה"ג לא אמרי' ניצוק הוי חיבור אפילו למ"ד ניצוק הוי חיבור ושאני הכא דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא וכו'. עוד יש לתרץ תירוץ השווה למינקת כפופה וקנישקנין ונאמר דרבינו סבר כסברת התוספות דדחו התוספות דכאן כיון שאינו עולה אלא ע"י מציצה אין לומר ניצוק הוי חיבור דאין לומר ניצוק הוי חיבור אלא כשהניצוק יורד למטה משום דכל מה שלמעלה עתיד לירד למטה מאליו ולכך נחשבהו כאילו כבר ירד והוי חיבור אבל כאן מה שלמטה אינו עתיד לעלות למעלה מאליו אלא ע"י מציצה ולכך לא נאמר כאן ניצוק הוי חיבור ובהכי מתרצה הך דמינקת וקנישקנין ומ"ש בגמרא ש"מ ניצוק הוי חיבור ר"ל ש"מ שאפילו כה"ג דעתיד לעלות ע"י מציצה נאמר דניצוק הוי חיבור וזהו דבר תימה ותירץ דאפילו למ"ד ניצוק הוי חיבור לא אמרינן כה"ג ניצוק הוי חיבור אלא שאני הכא דכולי חמרא וכו' וז"ש רבינו שהכל נגרר וכו' :

ב **המערה יין לתוך כלי שיש בו יין עכו"ם נאסר כל היין שבכלי העליון. שהרי העמוד [ט] הנצק [מ] מחבר בין היין שבכלי העליון ובין היין שבכלי התחתון. לפיכך המודד לעכו"ם לתוך כלי שבגדו ינפץ נפיצה [ט] או יזרק זריקה כדי שלא יהיה נצק חבור ונאסר עליו מה שישאר בכלי העליון :**

ההראב"ד **המערה יין לתוך כלי שיש בו יין עכו"ם נאסר כל היין שבכלי.**
א"א אני אומר בשתיה :

כסף משנה **המערה יין לתוך כלי שיש בו יין עכו"ם וכו'. שם אמר רב הונא דניצוק חבור ליי"נ ושקלי וטרו בה בגמי' וכתבו התוס' שרש"י פסק כרב הונא**

דנצוק חיבור ור"ת פסק דאינו חיבור והביא כמה ראיות לדבר והרא"ש כתב שאין ראיותיו נכוחות ושהגאונים פסקו כרש"י וכן דעת הרי"ף והרשב"א והר"ן וכן דעת רבינו וכן נהגו. וכתב הראב"ד נאסר כל היין שבכלי אומר אני בשתיה עכ"ל. כלומר חולק על רבינו שסתם וכתב נאסר היין דמשמע בהנאה כמבואר בדבריו רפ"א. ומ"ש לפיכך המודד לעכו"ם תוך כלי שבידו וכו'. שם (דף ע"ב.) א"ל רב חסדא להנהו סביתא כי כייליתו חמרא לעכו"ם קטפי קטופי א"נ נפצי נפוצי ופירש"י קטופי שיפסוק ראש העליון של ניצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי העכו"ם וכו' נפצי נפוצי יעמדו מרחוק ויזרקו היין לכליו של עכו"ם כי היכי דלא להוי ניצוק:

לחם משנה לפיכך המודד לעכו"ם וכו'. פרק השוכר (דף ע"ב:) אמרו כי כייליתו חמרא לעכו"ם קטפי קטופי אי נמי נפצי נפוצי ופרש"י קטופי קטופי קודם שירד הקילוח לתוך כלי העכו"ם יפסיק ראש הניצוק מכלי העליון וכו', נפצי נפוצי יעמדו מרחוק ויזרקו היין לתוך כליו של עכו"ם ע"כ. ורבינו שכתב ינפץ נפיצה או יזרוק זריקה נראה שמפרש בהפך שמקטף קטופי הוא יזרוק זריקה ונפוצי הוא פסיק הקילוח. ובהשגות א"א אני אומר בשתיה ע"כ. ביאור דבריו דכי אמרי' ניצוק הוי חבור לסתם יינם הוי דוקא לאסור בשתיה אבל בהנאה מותר דלא עדיף ניצוק מחבור ובחבור קי"ל ככ"ע דסתם יינם היין ימכר כלו חוץ מדמי יי"נ שבו ועוד אבאר דעתו ודעת רבינו בפירוש בהלכות:

יג מִשְׁפָּךְ שְׂמֵדָד בּוֹ לְעֹכוּ"ם אִם יֵשׁ בְּקִצָּה הַמִּשְׁפָּךְ עֹכֶבֶת יֵינן לֹא יִמָּדָד בּוֹ לְיִשְׂרָאֵל עַד שְׂיִדְיָחֲנוּ וַיִּנְגַב. וְאִם לֹא הָדִיחַ הָרִי זֶה אָסוּר:

כסף משנה משפך שמדד בו לעכו"ם אם יש בקצה המשפך עכבת יין וכו'. משנה שם נטל את המשפך (ומדד לתוך צלוחיתו של עכו"ם וחזר) ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור פי' אם יש בו מקום שמתעכב שם טפת יין אסור לפי שנשאר שם מן היין שמדד לתוך צלוחיתו של עכו"ם: ומה שכתב עד שידיחנו וכו'. בסוף ע"ז (דף ע"ד:) ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עכו"ם רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים וכו' של עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורים ודברי רבינו א"א לומר דמיירי בשל חרס דהא חכמים לא שרו בניגוב אלא על כרחך לומר דמיירי בשל עץ ואבן. ומי"מ קשה לי מי"ש עד שידיחנו וינגב למה לו לכתוב ידיחנו הא בניגוב סגי ועוד דבסיפא כתב ואם לא הדיח הרי זה אסור דמשמע דבהדחה בלחוד סגי ליה והא ליתא דניגוב בעי ועוד למה לי שיהיה בו עכבת יין אפי' בלא עכבת יין נמי ניגוב בעי כדמשמע פשטא דברייתא דקתני סתמא ינגב דמשמע אפי' לית בה עכבת יין. ונ"ל

שסובר רבינו דאע"ג דמשפך צריך ניגוב כדקתני בברייתא היינו לכתחלה אבל בדיעבד כיון שאין היין שוהא במשפך שהרי מכניס בזו ומוציא בזו אינו אוסר אא"כ יש בו עכבת יין וכדתנן במתניי ומשום דאיכא תרי גווני משפך חד שנשתמש בו הנכרי הרבה ובהוא קתני בברייתא ינגב אבל אותו שנשתמש בו ישראל הרבה אלא שמדד בו לעכו"ם פעם אחת בהדחה סגי ליה ולפי זה מ"ש עד שידיחנו וינגב לצדדין קתני עד שידיחנו אם הוא של ישראל שנשתמש אלא שמדד בו לעכו"ם פעם אחת או ינגב אם הוא משפך של עכו"ם שנשתמש בו הרבה ובין זה ובין זה אינו אוסר יין של ישראל שנמדד בו אלא כשלא הדיחו אבל אם הדיחו אינו אוסר אפי' במשפך של עכו"ם שנשתמש בו הרבה א"נ ה"ק אפי' אותו שאינו צריך אלא הדחה אוסר אם לא הדיחו וכ"ש שאותו שצריך ניגוב אוסר אם לא נגבו :

לחם משנה משפך שמדד בו לעכו"ם וכו'. מה שהצריך רבינו הדחה וניגוב משום דאפילו בלא עכבת יין בעי הדחה השתא דאיכא עכבת יין מחמרינן לה טפי ובעי ניגוב :

יד כְּלֵי שֵׁישׁ לוֹ כַּמִּין שְׁנֵי חֲטָמִין יוֹצְאִין מִמֶּנּוּ כָּמוֹ הַכֵּלִים שְׁנוּטְלִין בָּהֶם לַיָּדִים שְׁהֵיָה מְלֵא יַיִן בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְהֵיָה יִשְׂרָאֵל מוֹצֵץ וְשׁוֹתֶה מֵחֻטָּם זֶה וְהַעֲכוּ"ם מוֹצֵץ וְשׁוֹתֶה מִן הַחֻטָּם הַשְּׁנֵי הָרִי זֶה מִתֵּר. וְהוּא שְׁיִקְדִים הַיִּשְׂרָאֵלִי וַיִּפְסַק וְעַדִּין הַעֲכוּ"ם שׁוֹתֶה. שְׁמִשְׁיִפְסַק הַעֲכוּ"ם יַחֲזֹר הַיַּיִן שְׁיִשְׂאֵר בְּחֻטָּם לְכֵלִי * וַיִּאָסֵר כָּל מֵה שְׁיִשְׂאֵר בּוֹ שְׁהָרִי בָּא הַיַּיִן מִכָּחוּ :

ההראב"ד ויאסור כל מה שישאר בו שהרי בא היין מכחו. א"א אני אומר והוא שהתחיל למשוך :

כסף משנה כלי שיש לו כמין שני חוטמין וכו'. זה הוא קנישקנין דאיתא בפי בתרא דע"ז (דף ע"ב:) אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן קנישקנין שרי וה"מ דקדים פסק ישראל אבל קדם פסק עכו"ם לא ומשמע לי דטעמא קדם פסק עכו"ם לא לפי שהיין הנוגע בפי העכו"ם חוזר ומתערב עם היין שבכלי ואיני יודע למה נתן רבינו טעם מפני שהיין בא מכחו הא עדיפא מינה הל"ל שהיין שנגע בפי העכו"ם יורד ומתערב עם היין שבכלי. וכן יש לתמוה על הראב"ד שכתב ויאסור כל מה שישאר בו שהרי בא היין מכחו אמר אברהם אני אומר והוא שהתחיל למשוך עכ"ל. שמאחר שכתב רבינו והעכו"ם מוצץ ושותה מן החוטם השני הא פשיטא שנמשך היין ועוד מאי התחיל למשוך כיון שהוא

שונה היא ודאי שנמשך הרבה. ואפשר דאשמעינן רבינו בנתינת טעם זה שנתן דאפי' לא נגע היין לפיו של עכו"ם אלא שהתחיל למצוץ הרי אותו היין בא מכחו ואוסר מה שנשאר בכלי וזו בעצמה היתה כוונת הראב"ד שמכיון שהתחיל למשוך העכו"ם היין נאסר מפני שבא מכחו וכשיחזור אוסר היין הנשאר בכלי. ומ"ש והוא שהתחיל למשוך הוא כאילו כתב כיון שהתחיל למשוך ופסק רבינו כהא דמר זוטרא וכן פסקו הר"י והרא"ש ודלא כתוספות שפסקו אהא דקאמר התם דרבה בר רב הונא גופיה שתי בקנישקנין תימה היאך היה שותה (בקנישקנין נהי דלא הוי חבור מ"מ) הוה ליה לחוש דילמא קדים פסיק עכו"ם ברישא ופי' ר"ח דלא מיירי עם העכו"ם אלא עם ישראל וקמ"ל דלא מיתסר בזמן הזה משום שמחה (לאפוקי ממאן דאסר במסכת שבת לשתות בקנישקנין בזמן הזה פי' במה אשה) (דף ס"ב:) עכ"ל. ומה שהקשו שהיה לו לחוש דילמא קדים פסיק עכו"ם יש לומר שהיה מסתכל בעכו"ם וכשהיה מרגיש שהעכו"ם רוצה לפסוק היה מקדים ופוסק הוא. וא"ת כיון דק"ל דניצוק חיבור היכי שרי למשתי בקנישקנין דודאי חיבורו של כלי לא גרע מניצוק, תירץ הר"ן בשם הראב"ד דכי אמרי' ניצוק חיבור הני מילי מאי דאתי בההוא פתחא או בההיא ברזא אבל בקנישקנין מאי דאתי בברזא דישראל לא אתי בברזא דעכו"ם ומשום הכי לא הוי חיבור :

לחם משנה כלי שיש לו כמין שני חוטמין וכו' הרי זה מותר והוא שיקדים הישראל ויפסוק. שם קנישקנין שרי והני מילי דקדם ופסק ישראל אבל קדם ופסק העכו"ם לא ע"כ. ומ"ש ויאסור בו שהרי בא היין מכחו קשה דלמה לי טעמא דבא מכחו תיפוק ליה משום ניסוך דהא נסכו בפיו. לכך נ"ל דרבינו סובר דאין ניסוך בפה דקדח במינקת וטעם מן הניסוך לאו משום ניסוך הוא אלא משום כחו. והשתא יש לתמוה טובא למה שכתב למעלה בריש פרק זה בשאר איבריו דעד השתא לא הוה קשה לן אלא דלמה נקט לשון רבים כיון דאינו אלא הפה לבד אבל השתא דאמרינן דאפילו בפה אין ניסוך לדעתו קשה יותר ושמא יש לדחוק לשונו ולפרשו כאשר ביארתי למעלה. ובהשגות א"א אני אומר והוא שהתחיל למשוך ע"כ. ודבריו צריכין ביאור ונראה לי ביאורם דלהראב"ד ז"ל קשיא ליה בהך דקנישקנין דליתסר מטעם ניצוק ותירץ הוא ז"ל דכי אמרינן ניצוק הוי חיבור ה"מ מאי דאתי בההוא פתחא או בההוא ברזא אבל בהאי קנישקנין מאי דאתי בברזא דישראל לא אתי בברזא דעכו"ם ומש"ה לא הוי חיבור ע"כ תירץ הר"ן ובשמו הובא בב"י סימן קכ"ו. ולפי זה כיון שהוא סובר דטעמא דלא נאסר משום ניצוק הוא משום דאתי בההיא ברזא אבל הכא לא אתי בברזא דישראל מאי דאתי בעכו"ם והם שני דברים חלוקים א"כ צריך להתנות ודאי שיתחיל הישראל למצוץ קודם שיתחיל העכו"ם למצוץ כמו שאנו מתנים שיפסוק קודם והטעם משום דאי עכו"ם מתחיל למצוץ הרי נאסר כל היין שבכלי מטעם ניצוק ואין לומר דלא אתי

בברזא דישראל מאי דאתי בברזא דעכו"ם דכיון דאין הישראל שותה הכל הוא עומד לצאת בברזא דעכו"ם וא"כ ודאי שנאסר הכל משום ניצוק ואיך יוכל הישראל למצוץ אחרי כן א"ו צריך לדעתו שיתחיל הישראל למצוץ תחלה. זה ביאור דבריו ז"ל אבל אין כאן תפיסה על רבינו כלל שהוא ז"ל אמר דאין איסור כאן מטעם ניצוק וכמו שביארתי:

טו עכו"ם שְׁמַצֵץ הַיֵּין מִן הַחֲבִית בְּמִינְקַת אָסֵר כָּל הַיֵּין שְׁפָה.
שְׁכַשְׁפִּסְק יַחְזֵר הַיֵּין שְׁעֵלָה בְּמִינְקַת בְּמִצִּיצָתוֹ וְיִפֵּל לַחֲבִית וְיִאָסֵר הַכֹּל:

כסף משנה עכו"ם שמצץ היין מן החבית במינקת וכו'. בפי ר' ישמעאל (דף נ"ח) אגודמים עכו"ם שקדח במינקת והעלה וכו' זה היה מעשה ואסרוהו ומפשט דברי רבינו נראה שאפ"י לא נגע היין לפיו מאחר שעלה היין מכח מציצתו נאסר ואוסר שאר יין שבחבית ודלא כדפירש"י והר"ן שמעלה היין לפיו ומ"מ יש לדחוק ולפרש דברי רש"י בענין שלא יחלוק על רבינו:

טז עכו"ם שְׁהִיָּה מַעְבִּיר עִם יִשְׂרָאֵל כְּדֵי יֵין מִמְּקוֹם לְמְקוֹם
וְהוּא הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶן לְשִׁמְרוֹן אֶפְלוֹ הַפְּלִיגוּ מִמֶּנּוּ כְּדֵי לֵאמֹר מִיֵּל הָרִי
אֵלוֹ מִתְּרוֹת. שְׁאִימָתוֹ עָלֵיהֶן וְאוֹמֵר עֲתָה יֵצֵא לְפָנֵינוּ וְיִרְאֶה
אוֹתָנוּ. וְאִם אָמַר לָהֶם לָכוּ וְאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֵיכֶם אִם נִתְעַלְמוּ
מֵעֵינֵינוּ כְּדֵי שְׁיִפְתְּחוּ פִי הַכֹּד וְיַחְזְרוּ וְיִגִּיפוּ אוֹתָהּ וְתִיגֹב הָרִי
הַיֵּין כָּלוֹ אָסוּר בְּשִׁתְּיָהּ. אִם פָּחוֹת מִכֵּן מִתֵּר:

לחם משנה עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל וכו'. כתב הרב כ"מ דרבינו גורס כדי מיל ואינו נראה כן דבהלכות מטמאי משכב ומושב פי"ג כתב היו חמריו ופועליו וכו' אע"פ שהפליגו יותר ממיל משמע דגריס יותר ממיל ומ"ש כדי מיל לאו בדוקא נקטיה גם מה שכתב דרבינו השמיט אוקימתא דדרך עקלתון סובר דלא נאמר זה בגמרא אלא לענין טהרות קשה דאם כן היה לו להזכיר האי אוקימתא דדרך עקלתון גבי טהרות שם בהלכות מטמאי משכב ומושב וכבר הקשה שם הרב כסף משנה כן ותיירץ שבכלל מה שאמר והם מפחדים ליגע הוא נכלל זה דסובר רבינו דבא להם דרך עקלתון דאמר רבא לאו דוקא אלא כל שבא אחריהם כדרך עקלתון כיון שהם אינם רואים אותו והוא רואה אותם וא"כ התירוץ הזה עצמו נוכל לומר כאן. ועוד מבואר הדבר כאן שכתב עתה יצא לפנינו ויראה אותנו כלומר לא יבא מאחוריו אלא יבא בדרך עקלתון

ויצא לפנינו. גם מה שכתב ועוד דהכא מיירי בחביות סתומות קשה דאין חילוק בין פתוחות לסתומות אלא היכא דהודיעו כדכתב הוא עצמו לקמן דבסתומות בעינן כדי שיפתח וכו' ובפתוחות אפי' לא שהא חיישינן דילמא נגע אבל כל זמן שלא הודיעו שניהם שוים וא"כ הכא דאיירי שלא הודיעו דלא אמר להם לכו ואני אבא אחריכם כמו בסיפא א"כ פתוחות וסתומות שוים ובכולהו בעינן דרך עקלתון. גם מ"ש דרבינו פליג על הר"ן שכתב דמניח יינו בקרון ומניח עכו"ם בחנותו דשריותא דידהו איירי אפילו בפתוחות ושרבינו חולק עליו דסבירא ליה דלא הוי אלא בסתומות, תמהני עליו דהר"ן לא כתב אלא רישא דבבא דאיירי בלא הודיעו ואית בהו שריותא דקאמר דפתוחות וסתומות שוין אבל סיפא דמתני' דאיירי בהודיעו ודאי דיש חילוק בין פתוחות לסתומות וכמ"ש רבינו אבל בפתוחות אפילו לא שהה מאחר שהודיעו וכו' וא"כ אין חילוק כלל בין הר"ן לרבינו וכל זה הטורח שטרח להעמיד דברי רבינו מצאתי דהר"ן בהדיא כתב שם כדברי רבינו דהיכא דהודיעו יש חילוק בין פתוחות לסתומות ובלא הודיעו הוא דכתב דשוים. ומ"מ יש לדקדק בדבריו דכיון דבבא ראשונה איירי בסתומות ואינך בבי איירו בפתוחות א"כ למא עביד בגמרא צריכות כיון דלא דמו להדדי דחדא לא איירי בגוונא דחברתה א"כ לא איצטריך צריכותא: **הרי היין כלו אסור בשתיה וכו'.** כתב רבינו אסור בשתיה מפני שהוא סובר דכל יין דמופקד בחותם אחד הוא מותר בהנאה וכמ"ש לקמן בפרק י"ב המפקיד בחותם אחד הרי זה מותר בהנאה וכאן חתימת החבית היא סימן אחד. וא"ת והרי לקמן כתב והוא שיחד לו קרן זוית כלומר דאם לא ייחד לו קרן זוית אע"פ שיש בו חותם אחד אסור וכאן במעביר כדי יין בכל הני ליכא קרן זוית וא"כ אפילו בהנאה ליתסר. וי"ל דשאני התם דהוא מפקיד בביתו ולכך בעינן קרן זוית אבל הכא דאינו מפקידו בביתו בלאו קרן זוית סגי:

יז וְכֹן הַמְּנִיחַ עֲכוּ"ם בְּחֻנּוֹתָו אָף עַל פִּי שְׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ הַיּוֹם מִתֵּר. וְאִם מוֹדִיעוֹ ^[פ] שְׁהוּא מִפְּלִיג וְשָׁהָה כְּדִי שְׁיִפְתַּח וְיִגַּף וְתִיגּוֹב הַיּוֹם אָסוּר בְּשִׁתְּיָהּ. וְכֹן הַמְּנִיחַ יֵינוּ בְּקָרוֹן אוֹ בְּסַפִּינָה עִם הָעֲכוּ"ם וְנִכְנָס לָעִיר לַעֲשׂוֹת צְרָכָיו הַיּוֹם מִתֵּר. וְאִם הוֹדִיעָן שְׁהוּא מִפְּלִיג וְשָׁהָה כְּדִי שְׁיִפְתַּח וְיִגַּף וְתִיגּוֹב הַיּוֹם אָסוּר בְּשִׁתְּיָהּ. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ בְּחַבִּיאוֹת סְתוּמוֹת. אֲבָל בְּפִתּוּחוֹת אֲפִלוּ לֹא שָׁהָה מֵאַחַר שְׁהוֹדִיעָן שְׁהוּא מִפְּלִיג הַיּוֹם אָסוּר:

כסף משנה (טז-יז) עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום

וכו'. משנה בפי בתרא דע"ז (דף ס"ט) עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת משתמר מותר ואם מודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח (את החבית) ויגוף ותיגוב ופירש"י אם הודיע שמפליג שמתרחק וחביות סתומות היו שיעורו בכדי שישתום וכו' אם (הוא) שהה כדי שיקוב העכו"ם נקב במגופת החבית ויחזור ויסתום הנקב ותיבש הסתימה אסור. רשב"ג אומר אינו נאסר אלא עד שישהה כדי שיפתח את כל מגופת החבית וא"א לנוטלה שלא תשבר (את) כולה. ויגוף ויעשה מגופה אחרת חדשה ותיגוב תיבש אבל לסתימת חור לא חששו משום דמינכרא ע"כ, ואיפסיקא בגמי הלכתא כרשב"ג. ואמרי בגמי ה"ד בחזקת המשתמר כדתניא הרי שהיו חמריו ופועליו טעונים טהרות אפי' הפליג מהם יותר ממיל טהרותיו טהורות ואם אמר להם לכו ואני בא אחריכם כיון שנתעלמה עינו מהם טהרותיו טמאות. וקשיא לי מאי האי דקתני יותר ממיל דאפי' כמה פרסאות הוי בכלל יותר ממיל ואפשר דמעט יותר ממיל קאמר ומדברי רבינו נראה שהיה גורס כדי מיל והיא הגירסא הנכונה וכן גירסת הר"ף והרא"ש. ואיכא למידק מאי בעי ה"ד בחזקת המשתמר הא כל שאינו מודיעו שהוא מפליג הוי בחזקת משתמר ואפשר דגמי מתני' קשיתיה אמאי קתני אם היה בחזקת משתמר הוה ליה למיתני עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום אם לא הודיעו שהוא מפליג מותר ואם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום וכו' : **ודע** דבגמי בעי אברייתא מ"ש רישא ומ"ש סיפא ואוקי רבא רישא בבא להם דרך עקלתון כלומר שבעה"ב יכול לבוא דרך עקלתון דמירתת השתא אתי א"ה סיפא נמי כיון דאמר להם לכו ואני בא אחריכם סמכא דעתייהו ופסקה הרא"ש שכתב וז"ל ומוקי רישא בבא להם דרך עקלתון וכ"נ מדברי הר"ן אבל הר"ף ורבינו השמיטו זאת האוקימתא ונ"ל שטעמם מפני שהם מפרשים דלא קאי האי אוקימתא אלא לענין טהרות דבנגיעה בלבד הן מטמאות אבל לא לענין י"נ שאינו נאסר בנגיעה בלבד אם לא שכשך ועוד דהכא מיירי בחביות סתומות כמ"ש רבינו לקמן בסמוך. **ומ"ש רבינו וכן המניח עכו"ם בחנותו וכו' וכן המניח יינו בקרון או בספינה וכו'**, גם זה משנה שם ומשמע לרבינו דכי קתני בכל הני אסור כיון שהם סתומות ואינו אלא משום חששא שמא טרח ופתח וגף לא מיתסר אלא בשתיה. **ומ"ש רבינו וכל הדברים האלו בחביות סתומות אבל בפתוחות אפי' לא שהה וכו'**, פשוט הוא דמתני' לא מיירי אלא בסתומות מדקתני ואם מודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום וכו' אבל בפתוחות כיון שנעלמו מעיניו איכא למיחש שנגע בהם ואסור בהנאה ומשמע לרבינו דדוקא כשמודיעו שהוא מפליג אבל אם לא הודיעו לא חיישינן שמא נגע משום דכל שעה מירתת דילמא השתא אתי וחזי לי. וכתב הר"ן דאע"ג דבבא דעכו"ם

שהיה מעביר מיירי בסתומות הנך בבי דמניח יינו בקרון ומניח עכו"ם בחנותא שריותא דידהו אפי' בפתוחות היא כיון שאין העכו"ם נושא אותם והביא ראייה מדין היה אוכל עמו על השלחן דקתני אם א"ל הוי מוזג ושותה אף מה שעל הדולפקי אסור חביות פתוחות אסורות מכלל דברי שא אפי' פתוחות מותרות עכ"ל. ורבינו סבר דמניח יינו בקרון ומניח עכו"ם בחנותו לא שרי אלא בסתומות דוקא דומיא דרישא והא דקתני בהיה אוכל עמו על השולחן חביות פתוחות אסור לאו לדיוקי מינה דבבבי דרישא פתוחות מותרות אלא לגופה אצטריך דסד"א כיון שהוא טרוד באכילה אעי"פ שא"ל הוי מוזג ושותה לא חיישינן שיגע אלא ביין שעל השלחן ושעל הדולפקי אבל שאר חביות אפי' פתוחות שרי שאינם בכלל הוי מוזג ושותה קמ"ל דאף הן בכלל הוי מוזג ושותה ואעי"פ שהר"ן הביא ראייה מהתוספתא דקתני פרואר שישראל ועכו"ם כונסין לתוכו יין אעי"פ שחביות פתוחות והעכו"ם יושב מותר מפני שהן בחזקת המשתמר. י"ל דלא מכרעא מאחר דלא מיתניא בגמ'. ועי"ל דההיא דפרואר מיירי כשאין לעכו"ם שום שייכות ביין הישראל משא"כ במניח יינו בקרון ובספינה שהעכו"ם הוא בעל הקרון או הספינה וכן מניח עכו"ם בחנותו יש לו שייכות ביין שבחנות א"נ פרואר שאני שהוא כמו פונדק שתמיד נכנסין שם ישראלים ועכו"ם והיינו דקתני מפני שהן בחזקת המשתמר כלומר שחזקה שישראל נכנס ויוצא בו. ומ"ש ישראל שהיה אוכל עם העכו"ם וכו'.

משנה שם :

לחם משנה **וכן המניח עכו"ם בחנות וכו'.** כאן כתב הר"ן דלא בעינן דרך עקלתון דכי בעינן דרך עקלתון היינו כשהעכו"ם אוחד החבית בידו על כתפו אבל במניח עכו"ם בחנותו וישראל וכו' לא וכן נראה מלשון רבינו שלא הזכירו. וקשה דא"כ למה הוצרכו בגמרא (דף ס"ט:) לומר אי תנא בקרון ובספינה משום דסבר וכו' אבל עכו"ם בחנותו וכו' לימא דצריכי תרתי שהדינים הם חלוקים דבעכו"ם בחנותו לא בעינן דרך עקלתון ובשאר בעינן עקלתון. ויש לומר דהיינו הצריכותא דקאמרה בגמרא משום דסבר דילמא אתי וכו' כלומר דבקרון בעינן דרך עקלתון אבל עכו"ם בחנותו דליכא למימר אתי דרך עקלתון אדרבא דאיכא למימר אחיד לה אבבא ועביד כל דבעי לא תשתרי קמ"ל:

יח **ישראל שְהִיָּה אוֹכֵל עִם הָעֲכוּ"ם וְהַיִּינִים יֵינן פְּתוּחַ עַל הַשְּׁלַחַן וְיֵינן פְּתוּחַ עַל הַדִּלְפָּקִי וְיֵצֵא. שְׁעַל הַשְּׁלַחַן אָסוּר וְשְׁעַל הַדִּלְפָּקִי מִתֵּר. וְאִם אָמַר לוֹ מִזֵּג וְשִׁתָּה כָּל הַיַּיִן הַפְּתוּחַ שְׁבִיבִית אָסוּר :**

ט הָיָה שׁוֹתֶה עִם הָעֲכוּוֹיִם וְשָׁמַע קוֹל [צ] תִּפְלָה בְּבֵית הַכְּנֻסֹת
וַיֵּצֵא אֶף הַיַּיִן הַפְּתוּחַ מִתֵּר. שֶׁהִנְכָרִי אוֹמֵר עֲתָה יִזְכָּר הַיַּיִן
וַיָּבֹא בְּמִהְרָה וַיִּמְצָא אוֹתִי נוֹגֵעַ בְּיַיְנוּ וּלְפִי זֶה אֵינּוּ זֶז מִמְקוֹמוֹ
וַאִין נֶאֱסָר אֲלֵא מֵה שְׁלִפְנָיו בְּלִבָּד :

כסף משנה **היה שותה עם העכו"ם וכו'.** עובדא בפי' בתרא דע"ז (דף ע') ואמר
רבא חמרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי ומשום
דאיכא לאקשווי מאי שנא ממתני' דהיה אוכל עמו על השולחן ויצא מה שעל
השלחן אסור לפיכך כתב ואינו נאסר אלא מה שלפניו בלבד כלומר שאף כאן
מה שלפניו אסור :

לחם משנה **היה שותה עם העכו"ם מותר וכו' ואינו נאסר אלא מה שלפניו.**
כתב כן לתרץ קושיית התוס' שהקשו ממתני' דהיה אוכל עמו על השולחן
כדכתב הרב כ"מ וז"ל בפי' השוכר (דף ע') על הא עובדא ודוקא היינו שעל
הדולבקי שרי כדתנן במתני' ורבא קמ"ל דקל צלויי דלא הודיעו כמפליג דמי
אי נמי שאפילו על השלחן מותר ובדלא אמר לו הוי מוזג ושותה ע"כ. והאי
לישנא דאי נמי קשה טובא דמשמע דתירוצא קמא הוי כדא"ל מזוג ושתה ואי
הכי אפילו שעל הדולבקי אסור והיכי קאמר בתירוצא קמא דעל הדולבקי שרי
כדתנן במתני' ותירוצא בתרא ג"כ קשה דאפילו דלא אמר לו מזוג ושתה
קאמר במתני' דעל השלחן אסור וא"כ היכי תריץ דאיירי דלא אמר לו מזוג
ושתה ולהכי על השלחן מותר :

כ עֲכוּוֹיִם וַיִּשְׂרְאֵל שֶׁהָיוּ דָרִין בְּחָצֵר אַחַת וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם בְּבִהְלָה
לְרֵאוֹת חֶתָן אוֹ הַסֵּפֶד. וְחִזַּר הָעֲכוּוֹיִם וְסָגַר [ק] הַפְּתִיחַ וְאַחַר כֵּן
יִשְׂרְאֵל הָרִי הַיַּיִן הַפְּתוּחַ שֶׁבְּבֵית יִשְׂרְאֵל בְּהִתְרוֹ. שֶׁלֹּא סָגַר
הָעֲכוּוֹיִם אֲלֵא עַל דַּעַת שֶׁכָּבֵר נִכְנָס הַיִּשְׂרְאֵלִי לְבֵיתוֹ וְלֹא נִשְׁאַר
אָדָם בַּחוּץ וְכַמְדָּמָה לוֹ שֶׁהוּא קִדְמוֹ :

כסף משנה **עכו"ם וישראל שהיו וכו'.** שם ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב
בביתא דהוה דייר ישראל בעליונה ועכו"ם בתחתונה שמעו קל תיגרא נפקו
קדים אתא עכו"ם אחדיה לדשא באפיה אמר רבא חמרא שרי מימר אמר כי
היכי דקדים אתאי אנא קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי.
ומפרש רבינו דשמעו קל תיגרא היינו ששמעו קול הברה של חתן או של הספד
ויצאו בבהלה ובמקום עליונה ותחתונה כתב שהיו דרים בחצר אחת וחזר

העכו"ם וסגר פתח החצר לומר דעליונה ותחתונה לאו דוקא ומדקדוק דברי רבינו נראה דדוקא בשיצאו בבהלה הוא דתלינן בהכי אבל אם יצאו שלא בדרך בהלה לא דאיכא למיחש שמא ראה את ישראל בשוק והניחו שם ובא לבית לנסך ואינו מתירא שיראנו מן העליה שהרי הניחו בשוק אבל כשיוצאים בבהלה לפעמים מניח אדם את חבירו בשוק וכשבא לבית מוצא שקדמו ובא לבית שמתוך הבהלה עובר לפניו ואינו מרגיש בו ומש"ה איכא למימר שמתירא העכו"ם שקדמו:

לחם משנה עכו"ם וישראל שהיו דרים בחצר אחת וכו' ישראל בהיתרו.
נראה דההיא עובדא דגמרא (דף ע"י) לא מפרש לה רבינו כרש"י ז"ל דאילו לפירוש רש"י ז"ל כשאמר בגמרא דהוה דייר ישראל בעליונה ועכו"ם בתחתונה ויין היה בתחתונה הבית שהיה דר שם העכו"ם והא דשרי חמרא משום דישראל הוא עומד למעלה וראהו בארובה שלמעלה למטה ולכך נקט עליונה ותחתונה אבל לפי רבינו איירי שהיין בעליונה היכא דישראל היה דר שם והעכו"ם סגר דלת החצר וז"ש אחדיה לדשא באפה ר"ל פתח החצר ואמר רבא דחמרא שרי משום דכשהעכו"ם עייל פתח החצר אינו עולה בעליונה לנסך דסבור הוא דבא ישראל לביתו ולכך אינו עולה שם לנסך ולפי זה לאו דוקא עליונה ותחתונה אלא הוא הדין שני בתים סמוכים זה לזה בחצר אחת ונעל פתחה דחצר העכו"ם לא בא לנסך דירא הוא שמא יבא הישראל בביתו. ודבר זה הוא פשוט והוצרכתי לכתוב זה מפני שהרב כ"מ כתב בלשונו ואינו מתיירא שיראנו מן העליה וכו' משמע דאית ליה דפי רבינו כפי רש"י ז"ל ואינו כן אלא הם רחוקים זה מזה: **עכו"ם וישראל שהיו דרין בחצר אחת וכו' וחזר העכו"ם וסגר הפתח וכו'.** שם (דף ע"י) ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב בביתא דהוה דייר ישראל בעליונה ועכו"ם בתחתונה וכו' אמר רבא חמרא שרי מימר אמר וכו' ופירש"י ישראל בעליונה ועכו"ם בתחתונה והיין בתחתונה וישראל רואהו מלמעלה ע"כ. ולפי זה ק"ק דהיה לו לבעל הגמרא לפרש דדוקא החביות שכנגד הארובה מלמעלה הם מותרות אבל דהאי גיסא והאי גיסא אסור כי היכי דאמרו למעלה כל להדי ברזא שרי דהאי גיסא ודהאי גיסא אסור. ולכך נראה יותר פי רבינו שהוא נראה שמפרש שהיו דרים בחצר אחת והישראל היה בעליונה ועכו"ם היה בתחתונה והיין היה בבית הישראל שהוא בעליונה ויצאו מפתח החצר וחזרו לא חיישינן שמא עלה עכו"ם לבית הישראלי ונסכו משום דאמר כי היכי דקדים וכו'. וא"ת בלאו האי טעמא אמאי לא שרי משום דודאי לא יגע כיון שהוא נתפס כגנב בבית הישראלי מה לו שם כיון שאין לו חלק באותו היין דהא במעשה דלעיל מיניה דההוא ביתא דהוה יתיב חמרא וכו' הרגיש רש"י ז"ל קושיא זו ותירץ שיש לעכו"ם חלק באותו היין וכן כתב רבינו לקמן גבי ההוא מעשה ואמר יין של ישראל ושל עכו"ם בבית אחד וכו', וא"כ הכא דאין לו חלק באותו היין כלל אמאי לא שרי

מטעם שנתפס כגנב. וי"ל דכיון דהם דרים בחצר אחת אית ליה לאשתמוטי ולומר באתי לביתך לבקש אותך שכן דרך השכנים ליכנס זה בבית זה ולכך לא שרי מהאי טעמא אם לאו מטעמא אחרינא דכי היכי דקדים וכו'. זה נראה פ"י רבינו ולמדתי אותו מדבריו שכתב הכי היין הפתוח שבבית הישראלי בהיתרו שלא סגר וכו' משמע דהיין למעלה הוא :

כא יין של ישראל ושל עכו"ם בבית אחד והיו חביות פתוחות ונכנס העכו"ם לבית ונעל הדלת בעדו נאסר כל היין. ואם יש חלון בדלת שמסתכל ממנו העומד אחורי הפתח ורואה כנגדו כל החביות שכנגד [ה] החלון מתרות. ושמן הצדדין אסורות שהרי מפחד מן הרואה אותו :

כסף משנה יין של ישראל ועכו"ם וכו'. עובדא שם וגירסת רבינו ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל ועכו"ם וכך היא גירסת הרי"ף והרשב"א ומשמע לרבינו דמייירי שהחביות פתוחות מדלא הצריכו שישהא כדי שיפתח ויגוף ותיבש. ומ"ש וכן אם שאג ארי וכיוצא בו וכו', ג"ז עובדא שם. ומה שכתב רבינו שהרי מפחד מן הרואה אותו. דבר פשוט הוא דאשריותא דכל החביות שכנגד החלון קאי ועלה קאי וכן אם שאג ארי :

לחם משנה יין של ישראל ועכו"ם וכו'. שם ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל וכו' וכתב רבינו יין של ישראל ושל עכו"ם וכו' משום דאי לאו הכי נתפס כגנב ושרי וכן פירש רש"י ז"ל כמ"ש :

כב וכן אם [ש] שאג ארי וכיוצא בו וברח העכו"ם ונחבא בין החביות הפתוחות היין מתר שהוא אומר שפא ישראל אחר נחבא כאן והוא רואה אותי כשאגע :

כג אוצר של יין שהיו חביותיו פתוחות ויש לעכו"ם חביות אחרות באותו הפנדק. ונמצא העכו"ם עומד בין חביות ישראל הפתוחות. אם נבהל כשנמצא ונתפש עליו [ת] כגנב היין מתר בשתייה שמפחדו ויראתו אין לו פנאי לנסד. ואם לא נתפש

כְּגַנֵּב אֶלְאָ הָרִי הוּא בּוֹטַח שֶׁם הַיַּיִן אֲסוּר. * וְתִינּוֹק הַנִּמְצָא בֵּין הַחֲבִיּוֹת בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ כֹּל הַיַּיִן מִתֵּר:

ההראב"ד ותינוק הנמצא בין החביות וכו'. א"א זה כתב בשביל שראה ההיא רביתא דאשתכחא ביני דני והוה נקיטא אופיא בידה נדמה לו אף על פי שלא היתה נתפסת כגנב התירו את היין מפני שהיתה תינוקת. ולא היא נתפסת כגנב היתה ואף על פי שהיתה אופיא בידה התירוהו:

כסף משנה אוצר של יין וכו'. ג"ז שם ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אישתכח עכו"ם דהוה יתיב ביני דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב שרי ואי לא אסור ופירש"י בס"פ ר' ישמעאל (דף ס"א:) אם נתפס עליו כגנב אם עכו"ם חלש הוא ויש אימת שופטי העיר עליו ואם ימצאוהו נוגע נתפס עליו כגנב חמרא שרי בשתיה ואי לא אסור אף בהנאה דודאי נגע. ורבינו גורס דהוה יתיב ביה חמרא דישראל ועכו"ם ומפרש שהיו החביות פתוחות ונראה לומר כדפרש"י בס"פ ר' ישמעאל שאע"פ שאינו נתפס כגנב על הכניסה כיון שיש לו יין באותו פונדק מאחר שהוא נתפס כגנב על הנגיעה שרי. ומ"מ קשיא לי דפתח באוצר וסיים בפונדק ומשמע שהפונדק יש בו אוצרות וכיון שהאוצר של הישראל מיוחד לו אע"פ שהעכו"ם יש לו חביות באמצע הפונדק או באוצר אחר שבפונדק למה לא יהא נתפס על כניסתו באוצר המיוחד לישראל. ולכן נראה שרבינו מפרש אם נתפס כגנב על הכניסה כדפירש"י פ' השוכר את הפועל (דף ע') והכי דייק מ"ש אם נבהל כשנמצא. ואפשר לפרש בדברי רבינו שהוא מפרש פירוש מחודש בנתפס עליו כגנב דהיינו לומר שאם כשנמצא העכו"ם בין חביות ישראל נבהל ונשתנו פניו כאילו הוא גנב מותר שהדברים מוכיחים שמחמת אימתו לא נגע ואם לא נבהל כשמצאוהו אלא היה בוטח כגוי אשר צדקה עשה חיישינן שמא נגע: ומ"ש ותינוק הנמצא בין וכו'. כתב הראב"ד א"א זה כתב בשביל שראה וכו'. הא איתא בפ' בתרא דע"ז (דף ע'): ההיא רביתא דאתשכח דהוי בי דני והות נקיטא אופיא בידה אמר רבא חמרא שרי אימור מגבה דחביתא שקלתה ואע"ג דליכא תו אימור איתרמויי איתרמו לה ופירש"י ודוקא רביתא שאינה יודעת מטיב ניסוך ולא מסרה נפשה למינגע אבל גדולה מכי חזינן דנקיטא אופיא לא תלינן לקולא. אבל התוס' כתבו לא מצינו חילוק זה בכל מקום לכן נראה דלאו דוקא רביתא דה"ה גדולה אלא דעובדא הכי הוה וכ"כ הרשב"א וכן דעת הראב"ד וקשיא לי לדעתם למה לא חילקו בה בין נתפסת כגנב לאינה נתפסת ונ"ל דאה"נ דמפלגינן בה בהכי ולא חשה הגמרא לפלוגי בהכי משום דבעובדי אחריני אשמעינן הכי ולא איצטריך לאשמועינן בהאי עובדא אלא אע"ג דנקיטא אופיא בידה לא אמרינן ודאי נגעה. וז"ש הראב"ד נדמה לו אע"פ שלא היתה נתפסת כגנב התירו היין כלומר

נדמה לו ואינו כן שגם בה חילקו בין נתפסת כגנב לאינה נתפסת. ומה שסיים וכתב ואע"פ שהיתה אופיא בידה התירוה היינו לומר דלדברי רבינו איכא תרי חידושי בהאי עובדא אבל לדידיה ליכא אלא חד חידושא. ואין זו השגה דכיון דמטעם שהיא רביתא שרינן בכל גוונא שרי, וידיים מוכיחות לפירוש רבינו מדלא חילקו בה בין נתפסת כגנב לאינה נתפסת. וכבר כתבתי שגם רש"י פירש כדברי רבינו דדוקא רביתא :

לחם משנה **אוצר של יין שהיו חביותיו פתוחות וכו' ונתפס עליו כגנב וכו'.**
כתב הרב כ"מ נראה לומר כדפירש"י ז"ל בפי' ר' ישמעאל וכו' ולמטה כתב ולכך נראה שרבינו מפרש וכו' וכדפירש"י בפי' השוכר את הפועל, לכאורה נראה דס"ל דפליגי פירושי דרש"י אהדדי ואין האמת כן דרש"י פירש פי' ר' ישמעאל הכי משום דקאמר כרבא שהיה היין מונח ברחוב דאינו נתפס כגנב על הביאה וכדפירשו שם התוס' אבל בפי' השוכר דאיירי בבית פירש נתפס כגנב על הביאה וכדפירשו שם התוס' וכן היא כוונת רש"י ולא פליג דידיה אדידיה. אלא שיש לומר דמה שכתב הרב כ"מ הוא דאע"ג דרש"י ז"ל מחלק בין זה לזה וכדכתבו התוס' רבינו מפרש כדפי' רש"י ז"ל בפי' השוכר דנתפס כגנב הוי על הכניסה בפי' ר' ישמעאל נמי הוי פירושו כך ואינו מחלק כרבא בין רחוב לבית: **אוצר של יין שהיו חביותיו פתוחות וכו'.** שם (דף ע"י) ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל וכו' (עיין בכ"מ) ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא אשתכח עכו"ם דהוה קאי ביני דני אמר רבא אי אית ליה לאשתמוטי חמרא אסור ואי לא חמרא שרי ופירש"י x ז"ל דנתפס עליו כגנב הוא על הכניסה אבל אם אין נתפס כגנב על הכניסה אע"ג דנתפס כגנב על הנגיעה חמרא אסור. אבל רבינו מפרש דהך דנתפס כגנב הוא על הנגיעה דאי נתפס כגנב על הנגיעה אע"ג דאינו נתפס על הכניסה חמרא שרי שכן כתב אוצר של יין שהיו חביותיו וכו' ויש לעכו"ם חביות אחרות באותו הפונדק כלומר דבזה ודאי אינו נתפס כגנב על הביאה ומ"מ כתב שאם נתפס כגנב ר"ל על הנגיעה היין מותר. ובגמרא הקשו על זה מההיא דננעל הפונדק ותירצו דהתם דאית ליה לאישתמוטי ופירושו לדעת רבינו דאית ליה לאישתמוטי על הנגיעה הא לאו הכי אע"ג דננעל הפונדק מותר וקשה על רבינו מי הכריחו לפרש כן ולמה לא פירש כפירוש רש"י ז"ל. ועוד קשה אם כשננעל הפונדק מותר היכא דלית ליה לאישתמוטי על הנגיעה למעלה שכתב היין של ישראל ושל עכו"ם בבית אחד שבזה ודאי הוא נשמט מהכניסה מ"מ היה לו לרבינו לומר שם שאם אינו נשמט על הנגיעה דאע"ג דסגר הדלת מותר. לכך נראה לומר דרבינו הכריחו לפרש כך מפני שראה מעשה דסוף פי' ר' ישמעאל (דף ס"א): דההוא כרבא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח עכו"ם דהוה קאי ביני דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב חמרא שרי ופירשו התוספות שם דההוא כרבא ר"ל רחוב ובודאי דלא היה נתפס שם כגנב על הכניסה אלא על הנגיעה ומכל מקום אע"ג

דאינו נתפס כגנב [אלא] על הנגיעה חמרא שרי ותו קשיא ליה הני תרי עובדי בגמי דההוא ביתא וההוא אושפיזא למה לי הא לפי פירוש רש"י ז"ל תרווייהו חד מילתא הוו ובחדא מינייהו סגי לכך מפרש הוא ז"ל דההוא אושפיזא הוא פונדק שדרך הפונדק להיות שם מושכר לכל ויש יין לישראל ולעכו"ם ושם לא נתפס כגנב על הכניסה אבל נתפס הוא על הנגיעה ולכך ודאי (אסיר) [שרי] והיינו דומיא דההוא כרבא ועובדא דההוא ביתא שם מפרש רבינו דאם נתפס כגנב על הכניסה שרי ואי לא אסיר משום דהוי ביתא שמשמעות ביתא הוא בית המיוחד לישראל שאין לעכו"ם חלק באותו היין והוא נתפס כגנב על הכניסה אבל אם לא נתפס כגנב על הכניסה אע"ג דהוא נתפס על הנגיעה ודאי דחמרא אסיר משום דאיירי דסגר הדלת אע"ג שנתפס על הנגיעה אסור ולהכי מקשה עלה מההיא דננעל הפונדק ולהכי כתב רבינו לעיל יין של ישראל ושל עכו"ם וכו' כלומר שאינו נתפס על הכניסה והתם ודאי שאסור משום שסגר הדלת ולכך אע"ג דלית ליה לאישתמוטי על הנגיעה אסור כנ"ל לדעת רבינו. ועוד היה נ"ל לתרץ דרבינו לא חילק למעלה גבי יין של הישראל שאם נתפס כגנב על הנגיעה דשרי משום דסבירא ליה דבכניסה תליא מילתא ודין זה שכתב כאן נתפס על הכניסה מיקרי משום דמצי אמר ליה אע"פ שבכאן יש לך חביות למה באת בין החביות אשר הם שלי וא"כ זו נתפס על הכניסה מיקרי והכי דייק קצת לישנא דקאמר ונמצא עכו"ם עומד בין חביות ישראל הפתוחות וכן מפרש רבינו ההוא כרבא שהוא נתפס כגנב על הכניסה כלומר למה באת בין חביותי וכן מפרש ההוא אושפיזא דקאמר בגמרא ועובדא דההוא ביתא מפרש כפירש"י ז"ל ותרי עובדי צריכי והראשון נ"ל עיקר: **ותינוק הנמצא בין החביות וכו'.** פ' השוכר (דף ע'): ההיא רביתא דאשתכחא דהות ביני דני והות נקיטא אופיא בידה אמר רבא חמרא שרי אימר מגבה דחביתא שקלתה וכו' ופירש"י ז"ל ודוקא רביתא דאינה יודעת בטיב ניסוך ולא מסרה נפשה למינגע אבל גדולה מכי חזינן דנקיטא אופיא לא תלינן לקולא ע"כ. וכן פירש רבינו ואיירי אפילו שלא נתפסה כגנב. והתוס' ז"ל פירשו דלא שני לן בין גדולה לקטנה אלא דעובדא הוה בקטנה והחידוש הוא שאפילו שנקט אופייה מותר ואיירי בנתפסת כגנב וכן דעת הראב"ד בהשגות ולכך כתב א"א זה כתב בשביל שראה ההיא רביתא דאשתכחא והוה נקיטא אופיא בידה נדמה לו אע"פ שלא היתה נתפסת כגנב התירו את היין מפני שהיתה תינוקת ולא היא דנתפסה כגנב היתה ואע"פ שהיתה אופייה בידה התירוהו ע"כ. וכבר ביארנו דעת רבינו. ומ"מ קשה קצת למה לא השמיענו דאע"ג דנקיטא אופייה דמותר כמו שאמרו בגמרא דהיא רבותא טפי:

כז גָּדוּד שְׁנַכְנַס לְמַדִּינָה דָּרָךְ שְׁלוֹם כָּל הַחֲבִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת
שֶׁבְּחֲנוּיֹת אֲסוּרוֹת וְסִתּוּמוֹת מִתְּרוֹת. וּבְשַׁעַת מְלַחְמָה אִם
פָּשַׁט הַגָּדוּד בְּמַדִּינָה וְעָבַר אֵלָיו וְאֵלֹו מִתְּרוֹת שָׂאִין [א] פְּנָאִי
לְנִסְךְ :

כסף משנה **גדוד שנכנס למדינה וכו'.** משנה פ' בתרא דע"ז (דף ע' :) בולשת
שנכנסה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת
מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך. ופירש"י בולשת חיל. ובגמ'
ורמינהי עיר שכבשה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות אמר רב מרי לנסך
אין פנאי לבעול יש פנאי. וכתב הר"ן בשעת שלום סתומות מותרות שכיון שהן
סתומות ה"ז ראייה שלא פתחום שאם פתחום לא חזרו לסתמם שאין אימת
אדם עליהם וכ"ש דשרו לר' אליעזר דלא חייש לזיופא וסגי ליה בחותם אחד
ומיהו בין לדידיה בין לרבנן דוקא סתומות במגופה של טיט אבל בפקוק של
עץ כפתוחות דמו וכי מהדר ליה לפקק לאו משום אימתא אלא אורחא
דמילתא. בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות (לפי שאין פנאי לנסך) בין בכרקום
של אותה מלכות בין של מלכות אחרת וכן מוכח בפ' האשה שנתארמלה.
ומיהו דוקא בפתוחות מתחלתן אבל סתומות שנפתחו חיישינן להו עכ"ל.
ועיין במ"ש המגיד משנה בפרק י"ח מהלכות איסורי ביאה :

לחם משנה **אם פשט הגדוד ועבר.** כלומר דאם לא עבר דילמא אחר המלחמה
נסכו וכן נראה מדברי התוספות :

כח עֲכוּ"ם שְׁנַמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן אִם יֵשׁ לוֹ מְלֹוּה
עַל אוֹתוֹ הַיַּיִן הָרִי זֶה אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁלְבוֹ גָּס בּוֹ שׁוֹלַח יָדוֹ וּמְנַסְךְ.
וְאִם אֵין לוֹ עָלָיו מְלֹוּה הַיַּיִן מִתָּר בְּשִׁתְּיָה :

כסף משנה **עכו"ם שנמצא עומד וכו'.** משנה וגמרא פרק רבי ישמעאל (דף
ס' :) . וא"ת אמאי לא מפליג הכא בין נתפס כגנב לאינו נתפס. וי"ל דה"פ אם
יש לו עליו מלוה פשיטא שאינו נתפס כגנב ואסור ואם אין לו עליו מלוה מותר
והוא שיהא נתפס כגנב :

לחם משנה **עכו"ם שנמצא עומד בצד הבור של יין וכו'.** משנה פ' ר' ישמעאל
(דף ס' :) (עכו"ם שנמצא עומד וכו' ובגמרא אמר שמואל והוא שיש לו מלוה על
אותו יין :

כו זֹנָה עֲכוּ"ם בְּמִסְבָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ מֵתָר שְׂאִימָתָן עָלֶיהָ
וְלֹא תִגַּע. אָבֵל זֹנָה יִשְׂרָאֵלִית בְּמִסְבַּת עֲכוּ"ם יֵינָה שְׂלִפְנֵיהָ
בְּכֻלֶּיהָ אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֹגְעִין בּוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתָּהּ :

כסף משנה **זונה עכו"ם וכו'.** בפירקא בתרא דעבודה זרה (דף ס"ט ע"י) אמר
רבא זונה עכו"ם וישראל מסובים אצלה חמרא שרי נהי דתקיף להו יצרא
דעבירה יצרא דיי"נ לא תקיף להו זונה ישראלית ועכו"ם מסובין חמרא אסיר
מ"ט הואיל וזילא עליהו בתרייהו גרירא כלומר ושבקה להו לנסוכי :

לחם משנה **זונה עכו"ם במסיבה של ישראל.** פ' השוכר (דף ס"ט:) אמר רבא
זונה עכו"ם וישראל וכו' זונה ישראלית ועכו"ם מסובין חמרא אסיר מאי
טעמא הואיל וזילא עליהו בתרייהו גרירא ע"כ. ופירש"י דשבקא להו לנסוכי
ע"כ. ורבינו כתב מפני שהן נוגעין בו שלא מדעתה כלומר בעל כרחו ולכאורה
נראה שאין פיי של רש"י כך אלא שהיה מניחה להם מדעתה לעשות כך ואפשר
שפירושו של רש"י ז"ל הוא כך דר"ל דשבקה מפני שאינה יכולה למחות והוי
שלא מדעתה :

כז עֲכוּ"ם הַנְּמָצָא בְּבֵית הַגֶּת אִם יֵשׁ שָׁם לְחֻלוּחִית יִין כְּדִי [ג]
לְבַלֵּל הַכֶּף עַד שֶׁתְּבַלֵּל הַכֶּף לְכֶף שְׁנֵיהָ צָרִיךְ לְהִדִּיחַ כָּל בֵּית הַגֶּת
וַיִּנְגַב. וְאִם לָאוּ מִדִּיחַ בְּלִבָּד וְזוֹ הִרְחָקָה יִתְרָה :

כסף משנה **עכו"ם הנמצא בבית וכו'.** עובדא פ' ר' ישמעאל (דף ס'): וכתב
רבינו שזו הרחקה יתירה :

לחם משנה **עכו"ם הנמצא בבית הגת וכו'.** מה שאמר רבינו זו הרחקה יתירה
הוא לתרץ קושית התוס' (דף ס') כיון דמשמע דלא חשיב ליה יין מדלא בעי
ניגוב א"כ הדחה נמי לא ליבעי לזה תירץ הרחקה יתירה היא :

כח חֲבִית שְׂצָפָה בְּנֶהָר אִם נִמְצְאָת כְּנֶגֶד עִיר [ג] שְׂרָפָה יִשְׂרָאֵל
מִתְּרַת בְּהִנְיָהּ. כְּנֶגֶד עִיר שְׂרָפָה [ד] עֲכוּ"ם אָסוּרָה :

כסף משנה **חבית שצפה בנהר וכו'.** בפי לא יחפור (בי"ב כ"ד) אתמר חבית
שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה

עכו"ם אסור ושמואל אמר אפילו נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל אסור וידוע
דהלכתא כרב באיסורי :

לחם משנה **חבית שצפה בנהר וכו'.** יצא לו ממה שאמרו בפי לא יחפור (דף
כ"ד) איתמר חבית שצפה בנהר רב אמר נמצאה כנגד עיר שרובה ישראל מותר
כנגד עיר שרובה עכו"ם אסורה ושמואל אמר וכו' ופסק כרב באיסורי ושם
נתבאר דדוקא בחבית משום דהחביות מצויות ביד בעלי בתים ולכך אזלינן
בתר רוב אנשי העיר אבל בנודות שהם כלים של המוכרים לבדם לא אזלינן
אלא בתר רוב מוכרים וכדברי רבינו. ויש לתמוה על רבינו למה לא ביאר בהא
דנמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר היינו היכא דאיכא עקולי ופשורי
כלומר שהם מעמידים הספינה ולכך אין לתלות ברוב הסביבות שהם עכו"ם
אלא בעיר הזאת שהיא קרובה לה אבל אי ליכא עקולי ופשורי הא קי"ל כר'
חנינא דאמר רוב וקרוב הלך אחר הרוב ותלינן ברוב הסביבות שהם עכו"ם
וכל זה מבואר שם וכן קשה למה לא הזכיר בנודות דזוטרי ורברבי מותרים
שהגדולים מוכיחים על הקטנים והטור כתבו בסימן קכ"ט וצ"ע :

כט **מְקוֹם שֶׁהָיוּ רַב מוֹכְרֵי הַיַּיִן בּוֹ יִשְׂרָאֵלִים וְנִמְצְאוּ בּוֹ כְּלִים**
גְּדוֹלִים מְלֵאִים יַיִן וְהֵם כְּלִים שְׂדֵרְךָ הַמוֹכְרִין לְבָדִם לְכַנֵּס בָּהֶם
הַיַּיִן הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין בְּהִנְיָהּ. חֲבִית שֶׁפְּתַחוּהָ גְּנָבִים אִם רַב [ה]
גְּנָבֵי הָעִיר יִשְׂרָאֵל הַיַּיִן מִתֵּר בְּשִׁתְיָהּ וְאִם לָאוּ אָסוּר :

כסף משנה **מקום שהיו רוב מוכרי היין בו וכו'.** בפרק לא יחפור הנהו זיקי
דחמרא דאשתכחו בי קופאי שרנהו רבא לימא לא סבר לה לדרבי חנינא
(דאמר רוב וקרוב הולכים אחר הרוב) שאני התם דרובא דשפוכאי ישראל
נינהו וה"מ רברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול ואי איכא רברבי
בהדיהו אימור באברורי הוו מנחי. ופירש"י בי קופאי טמונים בין הגפנים
שבכרם (והיא של ישראל וכו') באברורי (הוו מנחי) להשוות משא החמור.
ונראה שרבינו מפרש בי קופאי שם מקום וכ"כ התוס' בשם הערוך ויש לתמוה
על מ"ש רבינו מותרים בהנאה דכיון דרוב שפוכאי ישראל הוו אפילו בשתיה
ה"ל למשרי והכי משמע לישנא דשריותא סתם. וי"ל דמשמע לרבינו דכיון
דאמרינן לימא לא סבר לדרבי חנינא אלמא רוב העיר עכו"ם הוו ואמרינן בפי'
אלו מציאות מצא חבית של יין בעיר שרובה עכו"ם מותרת משום מציאה
ואסורה בהנאה וכי מאחר דאסירא בהנאה מותרת משום מציאה למאי
הלכתא אמר רב אשי לקנקנה, ומפני כך פירש רבינו דהא דשרא רבא לא התיר
אלא הכלים ליהנות מהן אבל היין עצמו אסור כיון שרוב העיר היו עכו"ם

ואע"ג דרובא דשפוכאי הוו ישראל מסתיין דשרי הכלים וז"ש הרי אלו מותרין דמשמע דקאי אקנקנים דאי אף איין קאי הי"ל למימר מותר ואפשר דמשום הכי לא אמר שרא רבא דמשמע שהתיר היין אלא שרנהו רבא כלומר התיר הכלים אבל לא היין אבל קשה דאי לא שרא רבא אלא הכלים מאי מתמה לימא לא סבר לה לדרי' חנינא דאמר הלך אחר הרוב כלומר וכיון דרוב העיר עכו"ם היכי שרא והא דינא הכי הוא דמצא חבית של יין בעיר שרובה עכו"ם הקנקן מותר לפיכך צ"ל דשרנהו רבא וכן מותרים שכתב רבינו איין נמי קאי אלא דמשמע ליה לרבינו דאע"ג דרוב שפוכאי הוו ישראל כיון דרוב העיר עכו"ם מסתיין דנישרי יין וקנקנים בהנאה: **חבית שפתחיה גנבים וכו'.** בפי' בתרא דע"ז (דף ע"ז):

לחם משנה **חבית שפתחיה גנבים וכו'.** פרק השוכר (דף ע"ז) הנהו גנבי דסלקי לפומבדיתא וכו' אמר רבא חמרא שרי מאי טעמא רוב גנבי ישראל נינהו עוד שם הוה עובדא בנהרדעא ואמר שמואל חמרא שרי וכו' ואמרו שם דכיון דאיכא דפתחי לשם ממונא הוה ליה ספק ספיקא ע"כ, כלומר ספק ישראל ספק עכו"ם ואת"ל עכו"ם ספק נגע ספק לא נגע וא"כ יש לתמוה על רבינו למה כתב דאי רוב גנבי העיר ישראל הא אפילו דהוי מחצה על מחצה גנבי ישראל שרי משום ספיקא. וראיתי להרא"ש ז"ל שכתב שאין דין זה מצוי בינינו משום טעמא דשרי בגמרא משום דס"ס הוא משום דכיון דדרכם היה לשום ממון בחביות היו באים גנבים אדעתא דממונא ולכך כיון דחזו חמרא הוי פרשי ולכך יש ספק כאן אם נגע אבל לדין דאין אנו נוהגים לשום ממון בחביות אמרינן דודאי נגע ואין להתיר אלא ברוב גנבי ישראל ואולי יש לומר דלזה לא כתבו רבינו ואין טעם זה מספיק שהרי דרכו של רבינו לכתוב כל דינים האמורים בגמ' בין נהוג עתה בין אינו נהוג וא"כ הוא קשה למה לא כתב דין זה כלל:

הלכות מאכלות אסורות - פרק שלשה עשר

א הלוקח בית או ששכר בית בחצרו של עכו"ם ומלאהו יין אם היתה הישראלית דר באותה חצר אף על פי שהפתח פתוח

הֵיִן מִתֵּר. מִפְּנֵי שֶׁהַעֲכוּ"ם מִפְּחַד תְּמִיד וְאוֹמֵר עֲתָה יִכָּנַס לְבֵיתוֹ פְּתָאם וְיִמָּצָא אוֹתִי בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאִם הָיָה דָר בְּחֶצֶר אַחֲרֵת לֹא יֵצֵא עַד שֶׁיִּסָּגֵר הַבַּיִת וְיִהְיֶה הַמִּפְתָּח וְהַחוֹתֶם בְּיָדוֹ. וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִזְיַף הָעֲכוּ"ם מִפְּתַח הַבַּיִת :

כסף משנה הלוקח בית או ששכר בית בחצרו של עכו"ם וכו'. בסוף פרק רבי ישמעאל (דף ס"א) תנו רבנן אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצרו של עכו"ם ומילאהו יין וישראל דר באותה חצר מותר אף על פי שאין מפתח וחותרם בידו בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותרם בידו :

לחם משנה הלוקח בית או ששכר בית בחצרו של עכו"ם וכו'. ברייתא פ' ר' ישמעאל (דף ס"א) אחד הלוקח ואחד השוכר וכו' וחכמים פליגי התם והך סיפא דאמר דבחצר אחרת אפילו שמפתח וחותרם בידו אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר ופסק רבינו דלא כחכמים מפני דבברייתא פרק אין מעמידין משמע דהתם אפ"י לרבנן דבמפתח וחותרם סגי. ומה שהצריך רבינו מפתח וחותרם נראה לכאורה דפסק כרבנן באיסורין כדפרישית ולקמן אבאר בהלכות :

ב יֵצֵא וְלֹא סָגַר הַפְּתָח או שֶׁסָּגַר וְהִנִּיחַ [א] הַמִּפְתָּח בְּיַד עֲכוּ"ם הָרִי הֵיִן אָסוּר בְּשִׁתְּיָהּ. שֶׁמָּא נִכָּנַס הָעֲכוּ"ם וְנִסְדָּךְ. שֶׁהָרִי אֵין הַיִּשְׂרָאֵלִי שָׁם. * וְאִם אָמַר לוֹ אַחֲזוּ לִי מִפְתָּח זֶה עַד שֶׁאָבוֹא הֵיִן מִתֵּר שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ שְׁמִירַת הַבַּיִת אֶלָּא שְׁמִירַת הַמִּפְתָּח :

ההראב"ד ואם אמר לו אחוז לי מפתח זה עד שאביא היין מותר. א"א זה שבוש שלא אמרו כך אלא כשהיין והבית של ישראל אבל כשהבית של עכו"ם וישראל דר בחצר אחרת אפ"י לא הפקיד לו את המפתח אלא שהניחה בדלת היין אסור משום שיש לו שייכות בבית :

כסף משנה ומ"ש יצא ולא סגר הפתח וכו' ואם א"ל אחוז לי מפתח זה עד שאבא וכו'. בפ' בתרא דע"ז ההוא מסוביתא פ"י מוכרת יין דמסר איקלידה מפתחה לעכו"ם אר"י א"ר אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו לא מסר לה אלא שמירת מפתח בלבד ופרש"י ולא סמכה דעתה ליכנס ונתפסה כגנב ומשמע מדברי הפוסקים דאפ"י במסר לה המפתח סתם אמרינן לא מסר לה אלא שמירת המפתח אבל מדברי רבינו נראה דדוקא בדפריש ואמר שאינו מוסר לה אלא שמירת המפתח: **וכתב** הראב"ד א"א זה שיבוש שלא אמרו

וכו'. וי"ל שרבינו סובר דכשהיין והבית של ישראל אפי' לא סגר הפתח או שסגר והניח ביד העכו"ם סתם מותר דליכא למיחש שיכנס העכו"ם בבית שהרי הוא נתפס כגנב על הכניסה ולא איצטריך הגמ' לאשמועינן הכא דהא אשמעינן בכמה דוכתי אלא הכא ב"ע כשהבית של עכו"ם שאם מסר לו המפתח סתם או שיצא ולא סגר הפתח אסור בשתיה מיהא משום דכיון שיש לעכו"ם שייכות בבית אינו נתפס כגנב על הכניסה וכשא"ל אחוז לי מפתח זה עד שאבא הוי כמפרש שאינו מוסר לו אלא שמירת מפתח בלבד ומותר :

לחם משנה יצא ולא סגר וכו' אסור בשתיה וכו'. כלומר אבל בהנאה מותר ואע"ג דלמטה כתב דלהתירו בהנאה בעינן יחוד קרן זוית היינו היכא דהפקיד בביתו של עכו"ם אבל הכא שהוא ביתו של ישראל אין לך יחוד קרן זוית גדול מזה : **ואם אמר לו אחוז לי מפתח זה וכו'.** קשה דבהלכות מטמאי משכב פרק י"ב כתב המוסר מפתח ביתו לעם הארץ כל שבבית טהור שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד ע"כ, ולמה לא חילק שם בין אומר אחוז לי מפתח זה עד שאביא וכו' כמו שחילק כאן ואולי סמך שם על מה שכתב כאן. ובהשגות א"א זה שבוש שלא אמרו כך אלא כשהיין והבית של ישראל וכו'. כוונתו לומר דזה שלקח בית מהעכו"ם או שכר הרי יש לעכו"ם שייכות בבית כיון שהוא שלו אע"פ ששכרו ואפילו במוכרו יש לו קצת שייכות כדכתב הטור ורבינו אינו מחלק בכך. ולמה שתירץ הרב כסף משנה דסובר רבינו דאיירי דיש לעכו"ם שייכות בבית קשה דאם כן מאי סייעתא מביא מההיא דמוסר מפתחות לעם הארץ נימא דהתם הבית הוי של חבר ולכך העם הארץ נתפס כגנב על הכניסה אבל אם היה הבית של עם הארץ שהיה לו שייכות בה כמו הכא לעולם דטהרותיו טמאות ואולי יש לומר דמשמע ליה דמתניתין דטהרות סתמא מתניא ומשמע אפילו יש לעם הארץ חלק ושייכות בה. ומה שהכריח לדעת רבינו דאיירי בבית של עכו"ם דאי בבית של ישראל מאי אתא לאשמועינן אינו מוכרח דנוכל לומר דאשמעינן דלא נימא דשמירת המפתח הוי כשמירת הבית והי"ל כהודיעו שהוא מפליג דמימר אמר כיון דהימניה לישראל לא אתי לעיוני וכדפירש הר"ן קמ"ל :

ג עכו"ם ששכר ישראל לדרך לו יינו בטהרה כדי שיהיה מתר לישאל ויקחוהו ממונו והיה היין בביתו של עכו"ם. אם היה ישראל זה ששומר היין * דר באותה חצר היין מתר. ואף על פי שהפתח פתוח והשומר נכנס ויוצא. ואם היה השומר דר בחצר אחרת היין [ב] אסור. * ואף על פי שהמפתח והחוקים ביד

יִשְׂרָאֵל. שְׁפִינּוֹן שְׁהֵינּוּן שֶׁל עֲכוּוֹיִם וּבְרָשׁוּתוֹ אֵינּוּ מְפָחֵד לְזַיֵּף
וּלְהַכְנִס לְבַיִת וַיֹּאמֶר וַיְהִי מָה אִם יִדְעוּ בּוֹ לֹא יִקְחוּ מִמֶּנִּי :

ההראב"ד דר באותה חצר וכו'. א"א זה שבוש שאין הבית צריך לכך : ואף על
פי שהמפתח והחותם ביד ישראל. א"א עד שיהיה שם שומר נכנס ויוצא :

כסף משנה עכו"ם ששכר ישראל לדרוך וכו'. משנה סוף פרק ר' ישמעאל (דף
ס"א) המטהר יינו של עכו"ם ונתנו ברשותו ובבית הפתוח לר"ה בעיר שיש בה
עכו"ם וישראלים מותר בעיר שכולה עכו"ם אסור עד שיושיב x שומר ואין
השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר רשב"א אומר
(כל) רשות עכו"ם אחת המטהר יינו של עכו"ם ונתנו ברשותו והלה כותב לו
התקבלתי ממך מעות מותר אבל אם רצה ישראל להוציאו ואינו מניחו עד
שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו. בגמ' תניא המטהר יינו
של עכו"ם ברשותו וישראל דר באותו חצר וכו' ואע"פ שאין מפתח וחותם
בידו מותר בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותם בידו עד שיושיב שומר
ואיפליגו אמוראי בפירוש דברי רשב"א ותניא כמ"ד דה"ק ת"ק בד"א ברשותו
אבל ברשות עכו"ם אחר מותר ולא חיישינן לגומלין רשב"א אומר כל רשות
עכו"ם אחת היא. והשתא מ"ש רבינו אם היה ישראל זה ששומר אותו היין
דר באותה חצר היין מותר ואם היה השומר דר בחצר אחרת היין אסור ואע"פ
שהמפתח והחותם ביד ישראל, פשוט דהיינו ברייתא דבסמוך : וכתב הראב"ד
אף על פי שהמפתח והחותם ביד ישראל א"א עד שיהיה שם שומר נכנס ויוצא
עכ"ל. משיג על רבינו שהיה לו לסיים כן כמו שמסיים בברייתא ואין זו השגה
שכבר נתבאר בדברי רבינו דבשומר נכנס ויוצא מותר : ומ"ש היין מותר אע"פ
שהפתח פתוח והשומר נכנס ויוצא. פשוט במשנה וכתב הראב"ד דר באותה
חצר וכו' א"א זה שבוש שאין הבית צריך לכך עכ"ל. נראה שטעמו (חסר כאן)

לחם משנה עכו"ם ששכר ישראל לדרוך לו יינו בטהרה וכו' אם היה השומר
דר בחצר אחרת היין אסור וכו'. פרק רבי ישמעאל (דף ס"א) משנה המטהר
יינו של עכו"ם ונותנו ברשותו ובבית הפתוח לרשות הרבים וכו' ובגמרא
ברייתא המטהר יינו של עכו"ם ברשותו וישראל דר באותה החצר מותר והוא
שמפתח וחותם בידו א"ל ר' יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותם בידו
ע"כ. וסובר רבינו דהדר באותה החצר בעינן תרתי חדא שיהא דר באותה חצר
ב' שיהא יוצא ונכנס וטעמו חשוב דבראשונה אמר גבי בית הפתוח לרשות
הרבים בעיר שכולה עכו"ם דביוצא ונכנס סגי ובודאי דפתוח לעיר שכולה
עכו"ם לא מהני כלל והוי כאילו אינו פתוח וקאמרה מתני' דביוצא ונכנס סגי
ובברייתא קאמרה דבעינן דר באותה חצר לכך מקיימינן תרתי דר ויוצא
ונכנס אבל הר"א ז"ל בהשגות סבר דמתני' קאמרה חדא תקנתא וברייתא

קאמרה אחריתי ובחדא מינייהו סגי. ויש להקשות על רבינו למה פירש דברייתא בעי דר עם יוצא ונכנס הא טפי עדיף סיפא דומיא דרישא וכי היכי דברישא דקאמרה אחד הלוקח ואחד השוכר וכו' וישראל דר וכו' ע"כ אותו דר הוא דאינו יוצא ונכנס דאי עם יוצא ונכנס אם כן היכי קאמר בגמרא דחכמים קאי אסיפא דקאמר בחצר אחרת מותר וקאמר דלא סגי מפתח וחותרם אלא יושב ומשמר או עד שיבא וכו' דהיינו יוצא ונכנס ואם נאמר דברי רבי מאיר הוא עם יוצא ונכנס אם כן הא מחמיר טפי רבי מאיר מרבנן דלרבי מאיר לא סגי יוצא ונכנס אלא עם מפתח וחותרם ולרבנן סגי ביוצא ונכנס ולישנא דרבנן לא משמע הכי אלא דמחמיר טפי אלא ע"כ אית לך למימר דלרבי מאיר דר או יוצא ונכנס סגי ואפילו מפתח וחותרם ורבנן מחמירים דלא סגי מפתח וחותרם אלא יוצא ונכנס ומה שלא הזכיר רבינו גבי לוקח בית דסגי ביוצא ונכנס סמך על מה שכתב למעלה המניח עכו"ם בחנותו אף על פי שיצא ונכנס וכו' וא"כ כיון דרישא ע"כ הוא דר בלא יוצא ונכנס נימא דסיפא נמי הוי הכי ומתניי תני תקנתא אחריתי. וי"ל דהוכרח לפרש כן מפני דר"י אמר לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותרם בידו ומה שהוצרך לומר תני וכו' הוא משום דמתניי קשיתיה דקאמרה דביוצא ונכנס סגי ולא הזכיר מפתח וחותרם כלל ואי אמרת דברייתא לא קאי על מתניי אלא תקנתא אחריתי קאמרה א"כ מי הכריחו לרבי יוחנן לשבש ברייתא נימא דמתניי דקאמרה אפילו בלא מפתח וחותרם סגי הוא ביוצא ונכנס אבל הכא הוי בדר דלא עדיף מיוצא ונכנס ולכך בעי מפתח וחותרם אלא ודאי דס"ל לר' יוחנן דברייתא קאמרה דצריך עוד תיקון אחר נוסף על דמתניי ולכך קשיא ליה על מתניי דלא הצריך שם למפתח וחותרם וא"כ גם בברייתא נמי הוי הכי דברייתא איירי אם יוצא ונכנס. וא"ת כיון דדר דברייתא דקאמר פירוש לר"מ דר עם יוצא ונכנס היכי הוה ס"ד דחכמים קאי ארישא דסיפא דא"כ רבנן מקילי טפי דלרבי מאיר דר ויוצא ונכנס ולרבנן ביוצא ונכנס סגי דהיינו ממונה הבא לקיצין וכו'. וי"ל דהכי קאמר אילימא ארישא דסיפא ודר דקאמר רבי מאיר הוא דלא יוצא ונכנס זה אי אפשר דהא קאמר לתנא וכו' וא"כ אי אפשר לומר דדר דרבי מאיר הוא בלא יוצא ונכנס ועוד דפשיטא ליה לר' יוחנן דכי האי גוונא לקולא הוא. ובהשגות כתב על מ"ש ואע"פ שהפתח פתוח וכו' א"א זה שבוש שאין הבית צריך לכך ע"כ. כלומר השיג על רבינו שכתב שאע"פ שהפתח של הבית פתוח והעכו"ם דר בחצר ויש לחוש שנכנס שם וכן השומר שאינו יושב ומשמר אלא נכנס ויוצא דמשמע דבעינן דר ויוצא ונכנס שאין הדבר כן שאין צריך לכך כלומר שיהא יוצא ונכנס. וכן על מה שאמר ואע"פ שהמפתח וחותרם ביד ישראל וכו' כתב א"א עד שיהא שם שומר יוצא ונכנס, כלומר דס"ל דביוצא ונכנס סגי וכבר ביארתי דעתו ודעת רבינו. וא"כ תימה על הרב כ"מ שכתב

דאין זו השגה דכבר נתבאר בדברי רבינו דאדרבה בדברי רבינו נתבאר בהפך
דתרתי בעינן דר ויוצא ונכנס :

ד אֶפְלוּ כָּתַב הָעֲכוּ"ם לְיִשְׂרָאֵל שְׁנֵת־קָבֵל מִמֶּנּוּ הַמַּעוֹת לְמִכָּר לוֹ
בְּהוּ יֵין הוֹאִיל וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵלִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָו מִרְשׁוֹת הָעֲכוּ"ם
עַד שְׂיִתֵּן לוֹ הַמַּעוֹת הָרִי הוּא שֶׁל עֲכוּ"ם וְאָסוּר. אֶלָּא אִם הָיָה
הַשׁוֹמֵר דָּר שָׁם בְּחֶצֶר. וְאֵין הַשׁוֹמֵר צָרִיךְ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר
תְּמִיד אֶלָּא נִכְנָס וְיוֹצֵא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. בֵּין בְּרִשׁוֹת בַּעַל הַיֵּין בֵּין
בְּרִשׁוֹת עֲכוּ"ם אַחֵר :

כסף משנה ומ"ש אפי' כתב לעכו"ם שנתקבל ממנו המעות. פשוט בסיפא
דמתניתין : ומ"ש בין ברשות בעל יין בין ברשות עכו"ם אחר. היינו כרשב"א
דמתני' וכן פסק רבינו בפירוש המשנה כמותו ונראה שטעמו מדאמרו בפי
הנזכר (דף ס"א :) גבי עובדא דפרזק רופילא סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי
חיישינן לגומלין ה"מ היכא דקא מותיב האי גבי האי וכו' א"ל רבא אדרבה
אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מיניה וכו' ומדקאמר
גבי דידיהו כי חיישינן לגומלין וגבי דידיה קאמר אפילו למ"ד לא חיישינן
לגומלין משמע דלדברי כלם הלכה כמ"ד חיישינן לגומלין דהיינו רשב"א :

לחם משנה בין ברשות בעל היין וכו'. פסק כר"ש דאמר רשות עכו"ם אחת
היא וכזעירא דאמר להחמיר וכבר ביאר הטעם הרב בית יוסף :

ה הָיָה יֵין זֶה הַטְּהוֹר שֶׁל עֲכוּ"ם מִנַּח בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים אוֹ בְּבֵית
הַפְּתוּחַ לְרִשׁוֹת הָרַבִּים וְיִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים מִתָּר. שְׂעָדִין
לֹא נִכְנָס בְּרִשׁוֹת הָעֲכוּ"ם :

כסף משנה ומ"ש היה זה היין הטהור וכו'. היינו רישא דמתניתין דקתני
ונתנו ברשותו בבית שהוא פתוח לר"ה בעיר שיש בה עכו"ם וישראל מותר :

לחם משנה היה יין זה טהור וכו'. משנה שם המטהר יינו של עכו"ם וכו'.
ורש"י מפרש מתניתין בלא מפתח וחותרם וכדכתב ליה התקבלתי והתוס' דחו
פירושו ופירשו בלא התקבלתי ובמפתח וחותרם ורבינו מפרש פירוש שלישי
שהוא מתני' בלא מפתח וחותרם ובלא התקבלתי. וא"ת מאי שנא דעכו"ם
שנמצא עומד בצד הבור דאם יש לו מלוה על אותו יין אסור והיכא דלא כתב

התקבלתי דמי להתם דהכי משמע בגמרא דמרעי ליה וכמו שהקשו התוס'.
וי"ל לדעת רבינו דהתם דכיון דאינו ירא אלא מבעל הבית לבד מנסך דאמר
מי יימר דאתי ואת"ל דאתי אמינא דנקיטנא ליה בחובי אבל הכא כיון שפתחו
פתוח לר"ה ועוברים שם רבים אומר אם לא יראני זה ויראני זה ולכך מירתת
טפי :

**וְאִשְׁפָּה וְחִלּוֹן וְדָקֵל אֶף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ פְּרוֹת הָרִי אֵלוֹ כְּרִשׁוֹת
הַרְבִּים. וְחִבִּית יֵין שָׁם וְעִכּוּ"ם הַנְּמָצָא שָׁם אֵינוֹ אוֹסְרָהּ. וּבֵית
הַפְּתוּחַ לְשָׁם הָרִי הוּא כְּפְתוּחַ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים :**

כסף משנה ומ"ש ואשפה וחלון ודקל וכו'. שם בגמ' וטעמא משום דמתירא
שמא יבא ישראל לישב על האשפה ויראנו. וחלון פירש"י חלון של ישראל
פתוח כנגד פתח הבית ע"כ. ודקל טעמא משום דמתירא העכו"ם שמא יעלה
הישראל ללקוט פירותיו ויראנו נוגע. ובשאין בו פירות איפליגו רב אחא
ורבינא וקי"ל דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל וטעמא
דשרי מפני שהוא מתירא שמא יעלה עליו לצורך תשמיש אחר ויראנו משם :

**חצר החלוקה במסיפיים ועכו"ם בצד זה וישראל בצד אחר.
וכן שני גגין שהיה גג ישראל למעלה וגג העכו"ם למטה. או
שהיו זה בצד זה ויש ביניהן מסיפיים. אף על פי שייד העכו"ם
מגעת לחלק ישראל אינו חושש משום יין נסך ולא משום
טהרות [ג] :**

כסף משנה חצר החלוקה וכו'. בפי בתרא דע"ז (דף ע' :) חצר שחלקו במסיפס
אמר רב טהרותיו טמאות ובעכו"ם אינו עושה יי"נ כלומר אע"פ שידו של
עכו"ם מגעת שם. ור"י אמר אף טהרותיו טהורות וידוע דהלכה כר"י לגבי
דרב. ומ"ש וכן שני גגין שהיה גג ישראל למעלה וכו' או שהיה זה בצד זה
וכו' אף על פי שייד העכו"ם מגעת לחלק ישראל וכו', ברייתא שם וכרבנן
דפליגי אדרשב"ג ומפרש רבינו בשיש ביניהם מסיפס מדמקשי מינה לרב
דאיירי בחצר החלוקה במסיפס. ופירש"י מסיפס מחיצה נמוכה. והערוך
פירש בשם גאון מסיפס כותל חלול שיש בו חלונות :

לחם משנה חצר החלוקה במסיפיים וכו' אע"פ שייד העכו"ם מגעת וכו'. הרב
כ"מ כתב רבינו מפרש דחלוקה במסיפיים ברייתא דגגו של חבר זה בצד זה

משום דאי לא מאי פריך לרב. וזה אינו כלום דאדרבה יותר קשה לרב דאע"ג דליכא מסיפס טהרותיו טהורות כ"ש דאיכא מסיפס אלא טעמו של רבינו שסובר דאפושאי במחלוקת לא מפשינן וכיוצא דרב אפילו במסיפס אמר דטהרותיו טמאות א"כ מסתייא דלר' יוחנן במסיפס דוקא טהרותיו טהורות דאין סברא לומר דרבי יוחנן שרי אפילו שלא במסיפס ולכך מוקי ברייתא אליביה ע"כ במסיפס כי היכי דלא תיקשי לרבי יוחנן אבל קשה ממה שכתב בפרק י"ד מה' מטמאי משכב דהיו הגגות שוים טהרות טמאות מפני שעם הארץ יכול לפשוט ידו ואזיל דהא קי"ל כרבי יוחנן אלא דיש לומר דהתם איירי בלא מסיפס והכא לא שרי רבינו אלא במסיפס וכן ביאר שם רבינו לקמן באותו הפרק דכשיש מסיפס טהרותיו טהורות אבל מ"מ קשה דרישא דסבר שהיה גגו למעלה מגגו של עם הארץ דכתב שם רבינו הוי דומיא דסיפא שכתב דהוי בלא מסיפס דתרי בני בחד גוונא מתני לה התם רבינו וכיון דרבינו מוקי בהאי דשרי בגגו שלו ושל חברו שוים איירי במסיפס א"כ הא בגגו של חבר למעלה מגגו של עם הארץ ע"כ איירי במסיפס דהא טפי איכא למיסר בגגו של חבר למעלה מגגו של עם הארץ כדאיתא בגמרא טעמא דאית ליה לאשתמוטי מימר אמר וכו' ואם כן כיון דבשוים לא שרי אלא במסיפס א"כ כל שכן בגגו של חברו למעלה משל עם הארץ דלא איירי אלא במסיפס וא"כ איך כתב שם רבינו דטהרותיו טהורות כיון דאיירי התם בלא מסיפס אפילו בחלוקה דזו למעלה מזו אסור וכל שכן הוא כדכתיבנא: **חצר החלוקה וכו'.** בפרק השוכר (דף ע':) חצר שחלקה במסיפס כלומר מחיצה נמוכה אמר רב טהרותיו טמאות ועכו"ם אינו עושה יין נסך ור"י אמר אף טהרותיו טהורות ופסק רבינו כותיה והכי הלכתא לגבי ר' יוחנן והקשו על ר' יוחנן מברייתא דגגו של חברו למעלה מגגו של עם הארץ וכו' ובלבד שלא תהא ידו מגעת ותירץ דהתם בדין הוא דבידו מגעת אסור משום דאית ליה לאשתמוטי מימר אמר אמצורי קא ממצרי כו' ורבינו פסק אפ"ה דאפילו במקום שידו מגעת וגגו למעלה מגגו טהרותיו טהורות משום דלא תירץ הכי ר' יוחנן אלא אליבא דרשב"ג ורבנן פליגי עליה וכן כתב הרב ב"י:

ח מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיד יֵינוּ בְּכָלִי סְתוּם בְּיַד עֲפוּיִם וְהוּא שְׂיֵהָיָה לוֹ בּוֹ שְׁנֵי סִימָנִין. וְזֶה הוּא הַנְּקָרָא [ד] חוֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם. כִּיצַד. סְתֵם הַחֲבִית בְּכָלִי שְׂאִינוּ מְהַדֵּק כְּדָרְךָ שְׂסוֹתָמִין כָּל אָדָם וְטַח בְּטִיט הָרִי זֶה חוֹתֶם אָחָד. הָיָה כָּלִי מְהַדֵּק וְטַח עָלָיו מְלֻמְעָלָה הָרִי זֶה חוֹתֶם [ה] בְּתוֹךְ חוֹתֶם. וְכֵן אִם צָר פִּי הַנּוֹד הָרִי זֶה חוֹתֶם אָחָד. הִפְךָ פִּי הַנּוֹד לְתוֹכוֹ וְצָר עָלָיו הָרִי זֶה חוֹתֶם

בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְכֵן כָּל שְׁנוֵי שְׁמִשְׁנָה מְדַבְּרִים שְׂאִין דָּרָךְ כָּל אָדָם
הָרִי הֵן כְּחוֹתָם אֶחָד וְהִטְיָחָה אוֹ הַקְּשִׁיחָה חוֹתָם שְׁנֵי :

לחם משנה מותר לישראל להפקיד וכו'. פ' אין מעמידין (דף ל"א) אמרו ה"ד
חותם בתוך חותם אמר רבא אגנא אפומא דחביתא שריקא וחתימא הוי
חותם בתוך חותם ואי לא דיקולא ומהדק הוי חותם בתוך חותם לא מהדק
לא הוי חותם בתוך חותם ע"כ. ופירש"י ז"ל דיקולא ומהדק כפה סל על פי
החבית וכו'. היינו שני חותמות מגופת החבית שדבוקה בחבית וכו' וסל כפוי
עליה. ורבינו נראה שמפרש כך אגנא אפומא דחביתא וכו' כלומר כלי שאינו
מהודק שהוא דרך שחותמים בו והוא שריקא ועוד חותם אחר שיעשו עליו
הוי חותם בתוך חותם ופירוש וחתימא כלומר ועוד חותם אחר, דיקולא
ומהדק כלומר כפה סל ומהדק וטח עליו מלמעלה ולא הוצרך בגמרא להזכיר
משום דקאי עם השריקא שהזכיר קודם זה הוי חותם בתוך חותם ואי לא
מהדק לא הוי חותם בתוך חותם ונתבארו דברי רבינו היכי הזכיר בדבריו
אגנא אפומא דחביתא כפי הפירוש הזה :

ט וְאִם הִפְקִיד בְּיַד עֲכוּ"ם בְּחוֹתָם אֶחָד הָרִי זֶה אָסוּר בְּשִׁתְיָה
וּמִתֵּר בְּהִנְיָה * וְהוּא שְׂיִיחַד לוֹ קָרָן זָוִית :

ההראב"ד והוא שייחד לו קרן זוית. א"א זה שבוש אלא או שייחד לו קרן
זוית והמפתח בידו :

כסף משנה (ח-ט) מותר לישראל להפקיד יינו וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"א)
אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו (של עכו"ם) ומילאהו יין ומפתח או
חותם ביד ישראל ר' אליעזר מתיר (בשתיה) וחכמים אוסרים. זו היא גירסת
בה"ג והר"י ורבינו וכתב הרשב"א שהיא הגירסא הנכונה ואפסיקא הלכתא
בגמ' פרק ר' אליעזר. ומ"ש כיצד סתם החבית בכלי שאינו מהודק וכו'. שם
בגמרא : ומ"ש ואם הפקיד ביד עכו"ם בחותם אחד ה"ז אסור בשתיה וכו',
בפ"ב דע"ז (דף ל'): א"ר יוחנן משום ר"י בן בתירא המפקיד יינו אצל עכו"ם
אסור בשתיה ומותר בהנאה והא תנן המפקיד פירותיו אצל עכו"ם הרי הן
כפירותיו של עכו"ם לשביעית ולמעשר כגון שייחד לו קרן זוית א"ה בשתיה
נמי לישתרי דהא ר' יוחנן איקלע לפרוד וכו' תנא ליה ר' תנחום דמן פרוד
המפקיד יינו אצל עכו"ם מותר בשתיה וכו' ל"ק הא ר"א הא רבנן דתניא אחד
הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עכו"ם ומילאהו יין ומפתח וחותם ביד
ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרים ופירש"י שייחד לו קרן זוית ומסר לו

מפתח או עשה חותם ומשמע דה"פ הא דקתני המפקיד יינו אצל עכו"ם מותר בשתיה היינו ע"י מפתח או חותם ביד ישראל וכר"א והא דקתני ר"י בן בתירא אומר המפקיד יינו אצל עכו"ם אסור בשתיה ומותר בהנאה היינו במפתח וחותם כחכמים דאסרי בשתיה והשתא הדרינן ממאי דאוקימנא בשייחד לו קרן זוית. ולפי זה יש לתמוה על רבינו שכתב והוא שייחד לו קרן זוית דהא למסקנא הדרינן מהאי אוקימתא וכן יש לתמוה על הראב"ד שכתב והוא שייחד לו קרן זוית א"א זה שיבוש וכו'. ועוד יש לתמוה על רבינו שפסק כהיא דר"י בן בתירא דהמפקיד יינו אסור בשתיה ומותר בהנאה דאתיא כחכמים דפליגי אר' אליעזר ובגמ' איפסיק הלכתא כר"א והוא עצמו פסק לעיל בסמוך כמותו ולכן צ"ל שרבינו מפרש (חסר כאן)

לחם משנה ואם הפקיד וכו'. שם אמר ר' יוחנן משום ר"י בן בתירא וכו' המפקיד יינו אצל עכו"ם וכו' (עיין בכ"מ). ולכאורה נראה דרבינו פסק כרבנן וא"א דפסק כר"א מתלתא טעמי. חדא דהוא ז"ל כתב דבעינן מפתח וחותם ולר' אליעזר במפתח או חותם סגי, ותו דהוא פסק דהמפקיד יינו אצל עכו"ם אסור בשתיה והא אוקמוה בגמרא כרבנן דבעינן מפתח וחותם דלר"א מותר אפילו בשתיה, ותו דהוא כתב למעלה בפ"ב גבי עכו"ם שהיה מעביר וכו' דאם הודיעו שהוא מפליג ושהה כדי שיפתח ויגוף ותיגוב וכו' והא ודאי דלא כרבי אליעזר דלדידיה לא חיישינן לזיופא בחותם אחד דהיינו סתימת החביות ובגמרא (דף ס"ט:) וכי מאחר דקי"ל כותיה דרשב"ג דלא חייש לשתומא והלכתא כותיה דר"א דלא חייש לזיופא האידנא מאי טעמא לא מותבינן חמרא בידא דעכו"ם ותירצו משום שייכא כלומר דלר"א ליכא למיחש לזיופא כזיופא דשתומא דיפתח ויגוב וכו' וא"כ ודאי דפסק דלא כר' אליעזר ואע"ג דבגמרא פסק רב הלכה כר"א ובפרק השוכר אמרו וכי מאחר דקי"ל וכו' והלכה כותיה מ"מ י"ל לדעת רבינו שדחה כל אלו משום דשם פ' אין מעמידין אמר איכא דאמרי אמר ר"א הכל משתמר חותם בתוך חותם וכו' ור' יוחנן אמר כו' ותרוייהו כרבנן וכיון דאוקי לר' יוחנן ור"א בתרווייהו [כרבנן] משמע דהכי קי"ל ועוד דרב אמר שם דחבי"ת אסור בחותם אחד וכן שמואל מודה דאסרינן בחותם אחד על כן דחה רבינו מ"ש בגמרא הלכה כר"א זה נראה בדעתו ז"ל. אבל ראיתי להר"ן ז"ל שכתב פ' אין מעמידין שהגירסא הנכונה היא מפתח וחותם כלומר דגרסינן בברייתא אחד הלוקח וכו' ומלאהו יין ומפתח וחותם ביד ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרין ופליגי דר"א חשיב מפתח וחותם שני חותמות אבל רבנן לא חשיב להו מפתח וחותם משום דחיישינן לזיופא דמפתח ובכי הא אתי שפיר מ"ש רב חבי"ת אסור בחותם אחד דלא פליג אמאי דקאמר הלכה כר"א דר' אליעזר הכי ס"ל דלא סגי בחותם אחד אלא בעינן מפתח וחותם וכתב הר"ן ז"ל שכן נוטין דברי הרמב"ם ז"ל כלומר שכתב ויהיה המפתח וחותם ואינו חושש שמא יזייף

המפתח כלומר דרבנן אמרי הכא דחיישינן לזיופא דמפתח לית לן הכי אלא כר"א דלא חייש לזיופא דמפתח. וי"ל לפי זה דמ"ש בגמרא האידינא אמאי לא מותבינן חמרא בידא דעכו"ם כלומר במפתח וחותם כיון דקיי"ל כר"א דלא חיישינן לזיופא דמפתח לא חיישינן לשתומא דמגופא דקיי"ל כר"ש דלא חייש לשתומא אם כן אמאי לא מותבינן במפתח וחותם ותירצו משום שייכא אבל ודאי בלא מפתח חיישינן לזיופא דחותם אחד ולכך כתב רבינו למעלה כדי שיפתח ויגוף ותיגב דאפילו לר' אליעזר חיישינן להכי היכא דליכא מפתח. ומה שפסק רבינו דיין המופקד אצל עכו"ם אסור בשתיה בחותם אחד אע"ג דהך אוקמוה בגמ' כרבנן נראה דרבנן מפרש דכשאמר בגמרא לא קשיא הא ר"א הא רבנן הדר ממאי דשני מעיקרא כגון שייחד לו קרן זוית אלא השתא מוקי תרווייהו במפתח וחותם וברייתא דמתיר אפילו בשתיה הוא כר"א דשרי אפילו במפתח וחותם וברייתא דקאמר אסור בשתיה ומותר בהנאה כרבנן דאסרי במפתח וחותם ופסק רבינו דלא כרבנן. וא"ת אי"כ איך למד רבינו דבחותם אחד היכא דייחד לו קרן זוית דאסור בשתיה ומותר בהנאה כיון דלבסוף נייד מהך אוקימתא. וי"ל דאע"ג דנייד מהך אוקימתא מ"מ הדין דין אמת דהא בגמרא קאמרה ליה מעיקרא הך דינא לכ"ע ולא הוכחש זה הדין כלל אלא הניד מהך אוקימתא מכח קושיא אחרינא ולכך הדין דין אמת. וא"ת לכולהו פירושי כשהקשו בגמרא אי הכי בשתיה נמי לישתרי וכו' דמשמע דה"ק אי אמרת בשלמא מעיקרא הוה אוקימנא ברייתא דמתיר בשתייה בייחד וברייתא דלעיל בלא ייחד אבל השתא דמוקמת ברייתא דלעיל בייחד קשיא דמ"מ השתא לוקמה ברייתא דלעיל בחותם אחד וברייתא אחרת בשני חותמות. וי"ל דהמקשה לא אסיק אדעתיה חילוק דחותם אחד ושני חותמות דלא ידע פלוגתא דר"א ורבנן עד שהמתרץ חידש לו והמתרץ בא להעמיד הברייתות תרווייהו בחד גוונא: **והוא שייחד לו קרן זוית וכו'.** בהשגות א"א זה שבוש אלא או שייחד לו קרן זוית והמפתח בידו ע"כ. נראה שהר"א ז"ל מפרש מה שאמרו בגמ' (דף ל"א) כגון שייחד וכו' כלומר והיינו דחותם אחד שעשה המפתח וה"ה בלא ייחד קרן זוית ומפתח אם עשה חותם אחד סגי אבל רבינו מפרש דייחד לו קרן זוית הוא מלבד חותם אחד דבגמרא כי פריך מעיקרא ודאי דמשמע ליה דהמפקיד הוא בחותם אחד דסתם מפקיד חביותיו סתומות והיינו חותם אחד ויש קצת סיוע לרבינו דאי כדברי הר"א ז"ל דבחותם אחד סגי מה תירצו בגמרא הא ר"א הא רבנן נימא דע"כ לא קאמר ר"א אלא בשוכר בית או בלוקח ולהכי סגי בחותם אחד אבל המפקיד אצל עכו"ם לא סגי בחותם אחד בשלמא לרבינו אתי שפיר דכיון דייחד קרן זוית הוי ודאי כשוכר בית כיון שכבר ייחד לו קרן זוית הוי כאילו זה ביתו:

2 יין מבושל והשכר או יין שעברו עם דברים אחרים כגון דבש ושמן וכן החמץ [1] והגבינה והחלב וכל שאסורו מדברי סופרים שהפקידו ביד עכו"ם אינו צריך שני חותמות אלא חותם אחד בלבד דיו. אבל [2] היין והבשר וחתרכת דג שאין בה סימן שהפקידו ביד עכו"ם צריך שני חותמות:

כסף משנה יין מבושל וכו'. בפרק אין מעמידין (דף ל"ט): אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ מבושל שלנו ביד עכו"ם וכן יין שלנו ביד עכו"ם אי"צ חותם בתוך חותם מ"ט אי משום אינסוכי לא מנסכי אי משום איחלופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף ומשמע דאפילו יש בכלי שום נקב שיוכל לשתות ממנו אם אינו גדול שיוכל להריק בו יין לתוך הכלי שרי דלמאי ניוחש לה אם מפני שהוא יכול לשתות ממנו הא לא מינסיד ואי משום איחלופי כיון שהנקב צר כל כך ליכא למיחש להכי. ומה שכתב רבינו דה"ה לשכר. פשוט שהוא נלמד מדין יין מבושל. ומ"ש או יין שעירב בו דברים אחרים וכו', שם אמרינן דאלונתית אין בה משום י"ינ ואלונתית הוא יין שיש בו תערובת שמן ויינומלין הוא יין שיש בו תערובת דבש ופלפלין ומאחר שאין בהם משום י"ינ דינם כיון מבושל. ומ"ש והגבינה והחלב מותרים בחותם אחד, מימרא בפרק אין מעמידין (דף ל"ט): וסובר רבינו שהטעם מפני שאיסורם מד"ס וכן דעת הרשב"א וכתב ואע"פ שסתם יינם אינו אלא מדרבנן החמירו בו כשל תורה משום דחביב ניסוך עליהם וטרחי ומזייפי חותם אחד. והר"ן כתב בשם הירושלמי דטעמא משום דכל דבר שאיסורו מגופו אסור בחותם אחד משום תערובת מותר בחותם אחד:

לחם משנה יין מבושל והשכר וכו'. בפי' אין מעמידין (דף נ"ט) אמר רב אשי וכו' יין מבושל שלנו ביד עכו"ם אין צריך חותם בתוך חותם ושם (דף ל"ט) אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד, פירוש חמפ"ג חילתית מורי"ס פת גבינה, ופירש רבינו טעם אלו כמו שפירש הרשב"א ז"ל הביאו הטור דכל דבר שאם הוחלף יש בו איסור תורה כמו בשר דאם הוחלף הוי בשר נבלה וכן דג שאם הוחלף הוא כדג טמא אז ודאי צריך שני חותמות אבל דבר שאם הוחלף אין בו אלא איסור דרבנן כגון גבינה שאם הוחלפה בגבינה של עכו"ם אינה אסורה מה"ת אלא מדרבנן וכן חלב שאם הוחלף אין בו איסור מה"ת שודאי כולו טמא אי אפשר שהרי אמרינן בפרק אין מעמידין (דף ל"ה): דטהור חיור טמא ירוק וליכא למיחש אלא לתערובת ומדאורייתא בטיל אלא דרבנן החמירו וכן יין אם הוחלף לא חיישינן שיחליפנו אלא בסתם יינם שהוא אסור מדרבנן לבד וכן חומץ אם יחליפנו יחליף אותו בחומץ של

עכו"ם שתחילתו יין שאין בו איסור אלא מדרבנן שהוא סתם יינם אבל ביין ממש אע"ג דאם יגע בו אין בו איסור אלא מדרבנן דמגע עכו"ם ביין שלנו אינו אסור אלא מדרבנן מ"מ חיישינן דחיישינן שמא נגע וינסכנו דליכא טרחא כולי האי וקרוב הדבר לעשותו אבל אחלופי דאיכא טירחא יתירא לא חיישינן בחותם אחד אלא דאם הוחלף איסורו איסור תורה ולכך יין מבושל שאין חשש אם יגע בו כלל ואין חשש אלא איחלופי לכך לא חיישינן משום דטירחא יתירא כי האי לא חיישינן בדבר שאיסורו מדרבנן וז"א וכל שאיסורו מד"ס כו' כלומר דבר שאם הוחלף ויש בו איסור מד"ס אבל דבר שאם יגע בו נאסר אפילו אין איסורו אלא מד"ס חיישינן ובזה מתורץ דברי רבינו למה אנו חוששים שמא יגע ביין דמגע עכו"ם ביין אין איסורו אלא מדרבנן והוא מבואר במה שכתבתי :

יא יִרְאֶה לִי שְׂכָל מְקוֹם שְׂאֲמָרְנוּ בְּעֵינֵינוּ זֶה בְּיַיִן שְׂלָנוּ שֶׁהוּא אֲסוּר בְּשִׁתְּיָהּ וּמִתֵּר בְּהִנָּיָה מִפְּנֵי צַד נְגִיעָה שְׁנִיגָע בּוֹ הָעֶכּוּ"ם כְּשֶׁהָיָה הָעֶכּוּ"ם עוֹבֵד עִפּוּ"ם. אָבָל אִם הָיָה אֲסוּרוֹ בְּגִלְל עֶכּוּ"ם שְׂאִינוֹ עוֹבֵד עִפּוּ"ם כְּגוֹן יִשְׁמַעְאֵלִי שְׁנִיגָע בְּיַיִן שְׂלָנוּ שֶׁלֹּא בְּכֹנָה אוֹ שֶׁטֶפַח עַל פִּי הַחֲבִית הָרִי זֶה מִתֵּר בְּשִׁתְּיָהּ. וְכֵן כָּל פְּיוֹצָא בְּזֶה :

יב אָבָל הַמִּפְקִיד יֵינן בְּיַד גֵּר תּוֹשֵׁב אוֹ שְׂשֻׁלְחוֹ עִמּוֹ וְהַפְּלִיג אוֹ שֶׁהִנִּיחַ בֵּיתוֹ פְּתוּחַ בְּחֶצֶר גֵּר תּוֹשֵׁב הָרִי זֶה אֲסוּר בְּשִׁתְּיָהּ. שְׂכָל חֶשֶׁשׁ שֶׁל חֲלוּף וְזִיוֹף יִרְאֶה לִי שְׂכָל הָעֶכּוּ"ם שְׂוִים בּוֹ הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה הֵינָן בְּרִשׁוֹתָן נֶאֱסָר בְּשִׁתְּיָהּ עַל כָּל פְּנִים :

לחם משנה אבל המפקיד יין וכו'. כבר הקשה הרב"י דמה השמיענו רבינו ואמר הדבר דנראה לו ברייתא היא דביד גר תושב אין מפקידין ושם תירץ ע"ש :

יג יש דברים שאין בהם אסור נסוד כָּלֵל וְאֲסָרוּ אוֹתָם חֲכָמִים כְּדִי לְהַרְחִיק מִן הַנְּסוּד. וְאֵלוֹ הֵן. לֹא יִמְזַג [ח] הָעֶכּוּ"ם הַמִּים לְתוֹדֵי הַיַּיִן שֶׁבִּיד יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא יָבוֹא לְצַק הַיַּיִן לְתוֹדֵי הַמִּים. וְלֹא יוֹלִיד הָעֶכּוּ"ם עֲנָבִים לְגַת שֶׁמָּא יָבוֹא לְדָרְדֵר אוֹ לְגַע. וְלֹא יִסְיַע

[ט] לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שְׁמִרְיָק מְכָלִי לְכָלִי שְׁמָא יְנִיחַ הַכָּלִי בְיַד הָעֲכוּוֹיִם וְנִמְצָא הֵינּוּ בָּא מִכְחוֹ. וְאִם סִיַּע אוֹ [י] מְזַג הַמַּיִם אוֹ הִבִּיא עֲנָבִים מִתֶּר :

לחם משנה יש דברים שאין בהם וכו'. בפרק רבי ישמעאל (דף נ"ח:) אמרו יין שמזגו עכו"ם אסור משום לך לך אמרין וכו' וסבור רבינו שאע"פ שאמרו אסור אינו אלא לכתחילה אבל בדיעבד מותר כיון דתלי טעמא משום לך לך אמרין וכו' ושם אמרו גבי מוליך ענבים לגת דטעמא משום לך לך וכו' דבדיעבד מותר משמע דכל מאי דנאסר משום האי טעמא שרי בדיעבד :

יד וְכֹן מִתֶּר שְׁיָרִיחַ הָעֲכוּוֹיִם בְּחֻבֵּית שֶׁל יַיִן שְׁלָנוּ. וּמִתֶּר לְיִשְׂרָאֵל לְהָרִיחַ בְּחֻבֵּית שֶׁל יַיִן נֶסֶד וְאִין בְּזָה שֵׁם אֲסוּר שְׁאִין [כ] הָרִיחַ כְּלוּם לְפִי שְׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ :

כסף משנה (יג-יד) יש דברים שאין בהם איסור ניסוך כלל וכו' ואלו הם לא ימזגו העכו"ם המים וכו'. בפ' ר' ישמעאל (דף נ"ח:) א"ר יוחנן יין שמזגו עכו"ם אסור משום לך לך אמרין נזירא וכו' ומשמע לרבינו דכיון דאינו אלא משום לך לך אמרין נזירא אין לאסור אלא לכתחלה כמ"ש במוליך ענבים לגת ולישנא דשמזגו לאו דוקא וחלקו עליו המפרשים וכתבו דבשתיה מיהא אסור. ומ"ש ולא יוליך העכו"ם ענבים לגת וכו', שם (דף נ"ט) בעו מיניה מרב כהנא עכו"ם מהו שיוליך ענבים לגת א"ל אסור משום לך לך אמרין נזירא וכו' איתביה רב יימר לרב כהנא עכו"ם שהביא ענבים לגת בסלים ובדרדורים אע"פ שהיין מזלף עליהם מותר א"ל הביא קאמרת אנא לכתחלה קאמינא. ומ"ש ולא יסייע לישראל בשעה שמריק מכלי אל כלי, בפרק בתרא דע"ז (דף ע"ב:) אמר להו רבא להנך שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עכו"ם לסייע בהדייכו דילמא מישתליתו ושדיתו ליה עליה וקא אתי מכחו ואסור ופירש"י שפוכאי פועלים ישראל הרגילים לערות יין מכלי אל כלי. ושדיתו ליה עליה שמא תניחו כל הכלי שמערים ממנו ביד העכו"ם והוא יערה לבדו ומיתסר התחתון. ומדיהב טעמא דילמא משתליתו ושדיתו עליה משמע דכל היכא דלא שדו עליה דעכו"ם מותר בדיעבד וכן פסקו סמ"ג ורשב"א והר"ן. ומ"ש וכן מותר שיריח העכו"ם וכו'. שם (דף ס"ו:) האי בת תיהא עכו"ם בדישראל שפיר דמי ישראל בדעכו"ם אביי אמר אסור רבא אמר מותר. ופירש"י בת תיהא נקב נוקבין במגופת החבית להריח את היין לבודקו אם יכול להתקיים וידוע דהלכה כרבא :

לחם משנה **וכן מותר שיריח העכו"ם וכו'.** בפי השוכר (דף ס"ו:) האי בת תיהא עכו"ם בדישראל שפיר דמי ישראל בדעכו"ם אביי אמר אסור רבא אמר מותר וכו' דריחא לאו מילתא היא והלכתא כוותיה לגבי דאביי וגבי בשר שמן שצלו עם בשר נבילה בפי כיצד צולין (דף ע"ו) רב אסר ולוי שרי וכתבו התוס' דשם יש לפסוק כמאן דאסר ואע"ג דקי"ל כרבא שאני הכא דריח היין מזיק לו לגוף ורבינו בהלכות אלו פי' תשיעי פסק כההיא דרב דאסר גבי פת שאפאה עם הצלי וא"כ קשה איך כתב כאן שמפני שאין הריח הזה יש בו ממש שרי הא אפילו שאין בו ממש אסור אם לא היה מזיק לגוף דע"כ סבירא ליה כחילוק התוס' כי היכי דלא תיקשי הלכתא אהלכתא. וי"ל דהכי קאמר אם היה בו ממש אע"ג שהיה מזיק אסור אבל השתא שאין בו ממש מותר. א"נ י"ל דריחא דהתם סבירא ליה לרבינו דהוי יש בו ממש משום דהוי ריחא דפטומא כמו שכתבו שם ההגהות בשם ר"ת :

טו **כָּבֵר בְּאֲרָנוֹ שְׁכָל דְּבַר שֶׁהוּא אָסוּר בְּהִנְיָה אִם עֶבֶר וּמְכָרוּ**
דָּמְיוֹ מִתְרִין חוּץ מֵעֲכוּ"ם וּמִשְׁמִשְׁיָהּ וְתִקְרַבְתָּ שְׁלָהּ וַיֵּן
שְׁנֵתְנִסְדָּ לָּהּ. וְהִחְמִירוּ חֻכְמִים בְּסִתְּם יֵינָם לְהִיּוֹת דָּמְיוֹ אָסוּרִין
כְּדָמֵי יֵין שְׁנֵתְנִסְדָּ לְעֲכוּ"ם. לְפִיכָךְ עֲכוּ"ם שֶׁשָּׁכַר אֶת יִשְׂרָאֵל
לְעֲשׂוֹת עֲמוֹ בֵּינָן שְׁכָרוּ אָסוּר :

כסף משנה **כבר ביארנו שכל דבר שהוא אסור בהנאה וכו' לפיכך עכו"ם**
ששכר את ישראל וכו' וכן השוכר את החמור להביא עליו יין וכו'. משנה בפי' בתרא דע"ז (דף ס"ב) השוכר את הפועל לעשות עמו ביי"נ שכרו אסור וכו' השואל את החמור להביא עליו יין נסך שכרו אסור ובגמ' (שם ע"ב) איבעיא להו שכרו לסתם יינם מהו וכו' עד איניש גנב ואייתי קבר הכא. ומה שכתב אם מעות נתנו לו יוליכם לים המלח x :

לחם משנה **כבר ביארנו שכל דבר שהוא אסור בהנייה וכו'.** לכאורה נראה דרבינו תולה איסור השכר בתפיסת הדמים מפני שדמיו אסורים לכך אסור שכ"כ כבר ביארנו וכו' לפיכך עכו"ם ששכר את ישראל לעשות ביין עמו שכרו אסור. וקשה על זה דהא בגמ' ר"פ השוכר את הפועל (דף ס"ב) דחו זה דאמרו אלא הואיל ותופס דמיו וכו' והרי שביעית וכו' ומסיק דקנס הוא ולא משום האי טעמא. ונראה דפי' רבינו כך הוא מפני שהחמירו בסתם יינם שאסור דמיו כדמי יין נסך לכך אסור אף שכרו ותפס לשון הגמ' שאמר מי אמרינן כיון דאיסוריה חמור כיון נסך שכרו נמי אסור וכו' ופשיט בגמרא כרב חסדא לאיסורא ולכך תפס לשון זה ואמר דכיון דאיסוריה חמור כיי"נ דאפילו

הדמים אסורים דמדאיבעיא לן בגמי' דשכרו אסור משמע דבדמים פשיטא ליה דאסורין ביי"נ לכך החמירו אף בשכרו :

טז וְכֹן הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהַבִּיאַ עֲלָיו יַיִן אוֹ שֶׁשָּׂכַר סְפִינָה לְהַבִּיא בָּהּ יַיִן שֶׁכָּרוּן אָסוּר. אִם מְעוֹת נָתַנוּ לוֹ יוֹלִיכֵן לָיִם הַמֶּלֶח. וְאִם נָתַנוּ לוֹ בְּשֶׁכְרוּ כָּסוֹת אוֹ פְּלִים אוֹ פְּרוֹת הָרִי זֶה יְשׁוּרְף אוֹתוֹן וְיִקְבֹּר הָאֶפֶר כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ :

לחם משנה הרי זה ישרוף וכו'. שם בגמרא ההוא גברא דאגר ארבא לסתם יינם יהבו ליה חיטי באגריה אמר ליה זיל קלינהו וקברינהו בקברי. והקשו שם וליקלינהו וליבדרינהו ותירצו דילמא מזבלי בהו ע"כ. והקשו בתוס' גבי הא דקאמר מזבלי בהו וא"ת ומה בכך הא פסקינן לעיל כר' יוסי דאמר זה וזה גורם מותר ותירצו דלכתחלה יש לחוש לדברי רבנן שחולקין עליו דאמרו אף הוא נעשה זבל. ועל רבינו יש לתמוה דהוא פסק בהלכות עכו"ם פרק שמיני כיצד מאבד עכו"ם שוחק וזורה לרוח או שורף ומטיל לים המלח וכיון דהוא פסק שם דעבדינן לכתחלה כר' יוסי דשוחק וזורה לרוח למה כתב כאן שיקבור אותן בזורה לרוח סגי. עוד הקשה שם הרב ב"י בהלכות ע"ז (סי' קמ"ו) קושיא חזקה והוא דכיון דרבינו פסק כרב יוסף דבע"ז דלא ממאיס בעינן שחיקה ולא יטיל לים בעיניה וכמו שכתב הרב המגיד למה בים המלח החליף השחיקה בשריפה. ונראה לי לתרץ תירוץ השוה לשניהם דרבינו קשיא ליה היכי קאמר בגמרא דילמא מזבלי בהו הא פסקינן כר' יוסי דזה וזה גורם מותר לכך מתרץ הוא ז"ל דאפילו ר' יוסי ודאי דמודה דהיכא דמזבלי ודאי דאסור וכמו שכתבו שם דאסור לעשותה לכתחלה אפילו לרבי יוסי אלא דר' יוסי כיון דהוא ספק אם יזבל לכך מתיר דכיון דהוי ספק דאפי' יזבל מותר ולכך לא חייש אבל היכא דודאי מזבלי מודה ר' יוסי ולכך היכא דהוא שריף ודאי מזבלי דאינשי טעו ואמרו אפילו דהיא ע"ז הרי נעשה אפר ומותר לזבל ולכך כיון דטעו אינשי ודאי דמזבלי ולכך בעי קבורה ולא סגי זרייה לרוח אבל בשוחק סגי זורה לרוח דלא מזבלי בהו דאמרי אינשי דילמא ע"ז הוא ואסור לזבל כיון דאינו נעשה אפר ולכך ודאי שרי בזורה לרוח אבל בהטלה לים המלח דליכא למיחש לזבל אפילו שריפה סגי דלא הוי כמו זרייה לרוח דבעינן שחיקה ולא מהני שריפה דאינשי טעו כדפרישנא ובים המלח אפילו שריפה סגי לכך כתב רבינו או שורף ומטיל לים המלח כלומר דאפילו שריפה סגי :

יז שָׁכַר לְעֶבְרִיִּים חֲמוֹר לְרֶכֶב עָלָיו וְהֵנִיחַ עָלָיו לֹוֹגִין שָׁל יַיִן
שָׁכְרוּ מִתֵּר. שָׁכְרוּ לְשֵׁבֶר כַּדֵּי יַיִן נֶסֶךְ שָׁכְרוּ מִתֵּר וְתָבוֹא עָלָיו
בְּרָכָה מִפְּנֵי שְׂמִמְעַט בְּתַפְלָה :

כסף משנה שכר לעכו"ם חמור לרכוב עליו וכו'. שם במשנה: שכרו לשבר כדי
יין נסך וכו'. שם (דף ס"ג): בעיא דאיפשיטא:

יח השוכר את הפועל וְאָמַר לוֹ הֶעֱבֵר לִי מֵאָה חֲבִיּוֹת שָׁל שָׁכַר
בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת * וְנִמְצָא אַחַת מֵהֶן יַיִן שָׁכְרוּ כֶּלֹו אָסוּר :

ההראב"ד ונמצא אחת מהן יין שכרו כולו אסור. א"א ומאחר דקיי"ל כר'
אליעזר דאמר יין ביין בסתם יינם יוליך הנאה לים המלח והשאר מותר
בהנאה אמאי כולן אסורות א"ו יוליך אחד מהם לים המלח והשאר מותר
עכ"ל:

כסף משנה השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות וכו'. שם במשנה
שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יי"נ
ממקום למקום שכרו מותר ובגמרא (דף ס"ה) אוקמה רבא דאמר ליה העבר
לי חבית חבית בפרוטה דתניא השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה
חביות במאה פרוטות ונמצאת חבית של יי"נ ביניהם שכרו אסור חבית חבית
בפרוטה ונמצאת חבית של יין ביניהם שכרו מותר ופירש"י העבר לי חבית
חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יי"נ ביניהם שדי פרוטה לנהרא א"נ לא
שקיל מיד עכו"ם ואינך מישתרו דהא לא שייך שכר ההוא חבית בהדי אינך
דכל חדא קנין אגרא באפי נפשה. העבר מאה חביות במאה פרוטות דכל כמה
דלא אעברינהו לכולהו לא יהיב ליה מידי [הילכך כוליה אגרא שייך ביה]: **וכתב**
הראב"ד א"א ומאחר דקיי"ל כר"א וכו'. ויש לומר שהטור כתב שדעת הרמ"ה
והרמב"ן כדעת רבינו משום דכיון דקבלנות היא כוליה אגרא אכל חדא וחדא
יהיב ואין לו תקנה על ידי הולכת הנאה לים המלח והרשב"א והר"ן נתנו טעם
אחר שאילו הודיעו מתחלה שאינו מעביר לו אותה חבית שמא לא היה שוכרו
כלל וכ"נ שהוא דעת הר"ף שכתב סתם דשכרו אסור ולא חילק בדבר וכ"נ
מדברי רש"י:

לחם משנה השוכר את הפועל וכו'. שם (דף ס"ה) הקשו אמתניתין דקאמר
שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת וכו' ואע"ג דלא אמר ליה לעתותי ערב
ורמינהי השוכר את הפועל ולעתותי ערב אמר לו העבר (לי) חבית של יין נסך

ממקום למקום וכו' ותירץ רבא הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות והא דאמר ליה העבר חבית חבית בפרוטה ע"כ. וא"ת אמאי לא כתב רבינו דלעתותי ערב אפילו מאה חביות במאה פרוטות מותר. וי"ל דרבינו מפרש דלעתותי ערב אחר שהשלים קבלנותו אמר לו כך ולכך נראה לו לרבינו שאין זה שום חידוש ולא אמרה הברייתא לעתותי ערב אלא לאשמועינן דיוקא דאי לא לעתותי ערב אסור: **ונמצא אחת מהן כו'.** ובהשגות א"א ומאחר דקי"ל כר"א וכו' אמאי כולן אסורות וכו'. ויש לתרץ דשאני הכא דכולי אגרא יהיב ליה בהאי חדא וכן תירץ הטור בשם הרמב"ן ז"ל:

ט אָמַר לו הֶעֱבַר לִי חֲבִית בְּפְרוּטָה חֲבִית בְּפְרוּטָה וְהֶעֱבִיר וְנִמְצָא בִּינֵיהֶן חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן. שָׁכַר חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן אָסוּר וְשָׁאָר שָׁכָרוֹ מִתֵּר:

כ אָמַנִי יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁלַח לָהֶם עֲכוּ"ם חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן בְּשָׁכָרוֹ מִתֵּר שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ תֵּן לָנוּ אֶת דְּמִיָּהּ. וְאִם מִשְׁנַכְנְסָה לְרִשׁוּתָן אָסוּר:

כסף משנה **אומני ישראל ששלח להם עכו"ם וכו'.** משנה פרק בתרא דע"ז (דף ע"א) ותיבת ובלבד הכתוב בספרי רבינו נ"ל שהוא ט"ס וכן מצאתי תיבת ובלבד בספר מוגה שנמחק:

כא יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בְּעֲכוּ"ם מְנָה. הִלָּךְ הָעֲכוּ"ם וּמָכַר עֲבוּדָה זָרָה וַיֵּין נֶסֶף וְהִבִּיא לוֹ דְּמִיָּהּ הָרִי זֶה מִתֵּר. וְאִם אָמַר לוֹ קִדָּם שְׁיִמְכֹר הַמֵּתֵן לִי עַד שֶׁאֶמְכֹר עֲבוּדָה זָרָה אוֹ יַיִן נֶסֶף שְׂיֵשׁ לִי וְאָבִיא לָךְ. אָף עַל פִּי שֶׁהוּא סָתֵם יֵינוּ. וּמָכַר וְהִבִּיא לוֹ הָרִי זֶה אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהִישְׂרָאֵלִי רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ כִּדִּי שֶׁיִּפְרַע מִמֶּנּוּ חוּבוֹ:

כסף משנה **ישראל שהיה נושה בעכו"ם מנה וכו'.** ברייתא רפ"ג דע"ז (דף ס"ד):

לחם משנה **ישראל שהיה נושה בעכו"ם וכו'.** פ' השוכר (דף ס"ד) ושם אמרו דירושת הגר שאני שמא יחזור לקלקולו:

כב וְכֵן גַּר וְעִבּוּיִם שֶׁהָיוּ שֶׁתַּפִּין וּבָאוּ לְחֶלֶק. אִין הַגֵּר יָכוֹל לֹמַר לְעִבּוּיִם טַל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאֲנִי מְעוֹת. אֶתָּה יֵין וְאֲנִי פְרוֹת שֶׁהָרִי רוּצָה בְּקִיּוּמָן כְּדִי שְׂיִטַּל כְּנֶגְדָן. אֲבָל גַּר וְעִבּוּיִם שֶׁיִּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עִבּוּיִם יָכוֹל לֹמַר לוֹ טַל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאֲנִי מְעוֹת. אֶתָּה יֵין וְאֲנִי שְׂמָן. קַל הוּא שֶׁהִקְלוּ בִּירֵשֶׁת הַגֵּר כְּדִי שֶׁלֹּא יַחְזֹר לְסוּרוֹ. וְאִם מִשְׁבָּאוּ לְרֵשׁוֹת הַגֵּר אֲסוּר :

כסף משנה וכן גר ועבוי'ם שהיו שותפין ובאו לחלוק וכו'. שם וכי רוצה בקיומו כה"ג מי אסיר והא תנן גר ועבוי'ם שירשו את אביהם עבוי'ם יכול לומר לו טול אתה עבוי'ם ואני מעות טול אתה יי"נ ואני פירות אם משבאו לרשות הגר אסור וכו' אמר רב פפא וכו' שאני ירושת הגר דאקילו בה רבנן גזירה שמא יחזור לקילקולו תניא נמי הכי בד"א שירשו אבל נשתתפו אסור :

כג יִשְׂרָאֵל שֶׁמָכַר יֵינוּ לְעִבּוּיִם פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד לוֹ דָּמָיו מִתְרִין. שֶׁמִּשְׁפָּסַק סְמִכָה דִּעְתּוֹ וּמִשְׁמֵשֵׁד קָנָה וַיֵּין נֶסֶד אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה עַד שֶׁיִּגַּע בּוֹ. נִמְצָא בְּשַׁעַת מְכִירָה הָיָה מִתֵּר. מָדַד לוֹ עַד שֶׁלֹּא פָּסַק הַדָּמִים דָּמָיו אֲסוּרִין. שֶׁהָרִי לֹא סְמִכָה דִּעְתּוֹ אֶף עַל פִּי שְׂמֵשֵׁד וְנִמְצָא כְּשֶׁנִּגַּע עֲדִין לֹא סְמִכָה דִּעְתּוֹ לְקַח וְנֶאֱסַר הַיֵּין בְּנִגְיַעְתּוֹ וְהָרִי זֶה כְּמוֹכַר סֵתֵם יֵינָם :

כסף משנה (כג-כד) ישראל שמכר יינו לעבוי'ם פסק עד שלא מדד דמיו מותרים וכו'. משנה שם (דף ע"א) המוכר יינו לעבוי'ם פסק עד שלא מדד דמיו מותרים מדד עד שלא פסק דמיו אסורים ובגמ' אמר אמימר משיכה בעבוי'ם קונה וכו' ורב אשי אמר וכו' אינה קונה וכו' אמר רב אשי מנא אמינא לה מדא"ל רב להנהו סבוי'תא כי כיליתו חמרא לעבוי'ם שיקלו זוזי מינייהו והדר כיללו להו ואי לא נקטו בהדייהו זוזי אוזיפונהו והדר שיקלו מינייהו כי היכי דתהוי הלואה גבייהו דאי לא עבידתו הכי כי קא הוי יי"נ ברשותיכו קא הוי וכי שקליתו דמי יי"נ קא שקליתו ואי ס"ד משיכה בעבוי'ם קונה מדמשכה עבוי'ם קנייה יי"נ לא הוי עד דנגע ביה אי דקא כילל ורמי למנא דישראל הי"נ לא צריכא דקא כילל ורמי למנא דעבוי'ם סוף סוף כי מטא לאוירה דמנא קנייה יי"נ לא הוי עד דמטי לארעיתיה דמנא ש"מ ניצוק חבור (לא) אי דנקיט עבוי'ם לכלי בידים הי"נ לא צריכא דמנח אארעא ותיקני ליה כליו ש"מ כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח לא לעולם אימא לך קנה לוקח והבי"ע

כגון דאיכא עכבת יין אפומא דכזונתא דקמא קמא אינסיך ליה וכמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג הא אמר ימכר כולו לעכו"ם חוץ מדמי יי"נ שבו מידי הוא טעמא אלא לרב הא אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין ע"כ בגמרא. ונראה מדברי רבינו שהוא סובר דעכו"ם קונה בין במשיכה בין בכסף וכ"כ המגיד בפרק א' מהלכות זכייה שהוא דעתו ז"ל ומפרש דמתני' בשמדד הישראל לכליו וכך נתנו לעכו"ם וכך משכו מידו בכליו של ישראל ואח"כ נגע בו וקתני דאם פסק עד שלא מדד דמיו מותרים משום דמדמשכיה על דעת הפסק שפסק עמו קנייה וזוזי הלואה נינהו גביה יי"נ לא הוי עד דנגע ביה אבל אם מדד עד שלא פסק ונתנו לעכו"ם ונגע בו דמיו אסורים שמאחר שלא פסק לא סמכה דעתו כשמשך דשמא יתבע ממנו דמים מרובים הילכך אע"ג דמשך לא קנה ונמצא דכשנגע בו עדיין יינו של ישראל היה וכי שקיל מיניה דמי הוי כמוכרו לו ומשמע לי דמדד דקתני מתני' ודנקט רבינו לאו דוקא אלא היינו לומר דמדד ונתן לעכו"ם ומשכו דאל"כ קשה אמאי מדד עד שלא פסק דמיו אסורים אע"פ שלא פסק עמו עד אחר שמדדו כיון שעדיין לא משכו דמיו מותרים דכל שקדם פסק למשיכה סמכא דעתיה וקנה במשיכה וטעמא דנקטו מדידה במקום משיכה נראה דהיינו משום דאין דרך לפסוק בין מדידה למשיכה אלא או קודם מדידה או אחר משיכה מש"ה נקטו מדידה במקום משיכה ונכלל עוד במלת מדד שאחר שמשכו נגע בו כדלעיל. **ומ"ש אבל אם מדד לכלי העכו"ם או לכלי ישראל שביד העכו"ם צריך ליקח הדמים ואח"כ ימדוד וכו'.** היינו מדא"ל רב שיקלו זוזי מינייהו והדר כיללו להו ואוקימנא בדכילל ורמי למנא דעכו"ם כלומר דמדנפל למנא נאסר קודם שקנה העכו"ם כלל שהרי עדיין לא משך ולא נתן דמים וכיון שעד שלא חל הקנין נאסר ברשותו של ישראל כי יהיב ליה בתר הכי הוי מוכר לו יין אסור ואם לקח ממנו דמים קודם שמדד שרי משום דעכו"ם דכיון דיהיב דמי קני אע"פ שלא משך הילכך כי מדד לכליו של עכו"ם ונאסר חמרא דעכו"ם הוא שנאסר שכבר היה קנוי לו. **ומ"ש דה"ה אם מדד לכלי של ישראל שביד העכו"ם דמיו קשה דאדרבה בכה"ג אמרינן בגמרא דאפי' מודד לכלי של עכו"ם שרי דפרכינן סוף סוף מכי מטא לאורא דמנא קנייה יי"נ לא הוי עד דמטי לארעיתא דמנא ואהדרינן אי דנקיט ליה עכו"ם לכלי בידיה הכי נמי לא צריכא דמנח אארעא י"ל דהיינו למאן דאמר ניצוק אינו חבור אבל למאן דאמר ניצוק חיבור מכי שדי לקלח בתוך יין שבכלי העכו"ם נאסר כל היין שבכלי העליון משום ניצוק והוא הדין למודד לתוך כלי של ישראל ונאסרה מפני שנפלה לכלי שביד עכו"ם כל יין שבכלי העליון נאסר משום ניצוק. **ולפי זה מ"ש שמשגיגע לכלי נאסר בסתם יינם** פירוש משהתחיל להגיע בכלי נאסר הכל כלומר אף מה שבכלי העליון כסתם יינם. ומיהו הא דאסר במודד לכלי ישראל שביד העכו"ם היינו דוקא כשהיה העכו"ם מנדנד הכלי אם היה מונח בקרקע או שהיה אוחזו בידו**

באוויר דאז על כרחו הוא מנדנד אבל אם היה מונח הכלי של ישראל ע"ג קרקע והעכו"ם אוחזו ולא נדנדו לא נאסר היין כמו שנתבאר בפרק י"ב. וא"ת במדד עד שלא פסק דאמרינן שהדמים אסורים אמאי כיון דאינו מוכרו אלא לאותו עכו"ם שנסכו שרי. וי"ל דרבינו לטעמיה דסבר שאינו מותר למכרו אלא דוקא כשנתכוון להזיקו והכא לא נתכוון להזיקו שהרי אפי' הישראל טעה בדין וחשב שאין המעות נאסרים וברשותו של ישראל נגע הילכך אינו חייב לשלם לו: וכתב הראב"ד ואם מדד ולא לקח הדמים וכו'. א"א הא נמי דלא כהלכתא וכו':

לחם משנה ישראל שמכר וכו'. עיין בבית יוסף (סימן קל"ב) כי שם ביאר כל זה יפה. ובהשגות א"א הא נמי דלא כהלכתא שהלכה כר' אליעזר וכרשב"ג. והסוגיא בפרק השוכר (דף ע"א) כך היא רב אשי הביא ראייה דמשיכה דעכו"ם אינה קונה מדאמר רב להנהו סבויתא וכו' ודחו ליה אי דקא כייל וכו' לא צריכא דקא כייל ורמי למנא דעכו"ם והקשו סוף סוף כי מטי לאוירא כו' שמע מינה ניצוק חיבור לא אי דנקיט וכו' ורבינו מאחר שפסק דניצוק הוי חיבור לא הוצרך לומר עכבת יין בפומא דכזונתא הוי דכיון דניצוק הוי חיבור הרי נאסר מה שלמעלה קודם שקנאו העכו"ם דלא אמרו דקאי עכבת יין וכו' אלא לדחות דברי מי שאמר ניצוק הוי חיבור וכן אע"פ שפסק רבינו לקמן פרק ט"ז דבסתם יינם הלכה כרשב"ג דיינ ימכר כולו חוץ מדמי יי"נ ס"ל לרבינו בניצוק חיבור מחמרינן טפי דאפילו הוי ניצוק לסתם יינם אסור בהנאה וכמו שכתב הטור ז"ל בשם וי"א ויש לו הכרח מן המשנה (דף ע"ב) דאמר נטל את המשפך וכו' אם יש בו עכבת יין אסור. ופירושו בגמרא דהך עכבת יין מתסרא בניצוק והאי אסור בהנאה קאמר דאי בשתיה בלאו עכבת יין אסור וכמו שכתב הר"ן לכך הוצרך לומר דניצוק הוי אפילו לסתם יינם אסור בהנאה ולדעתו יש להחמיר יותר בניצוק מבתערובת וטעמו של דבר דכשהטיפה נופלת במקום היין אין די לה לאסור כל היין שהרי היא שם כמו מבוטלת בכל היין אבל הניצוק אין לו כח לבטל אותה הטיפה של יין ומכל מקום מה שלמעלה נאסר מפני שהניצוק מחברו נמצא שהוא מחברו לענין האיסור אבל אינו חיבור לענין הביטול כיון שאינו שם. זהו טעם קצת לסברת רבינו. והר"א ז"ל בהשגות סבור דלא עדיף ניצוק מתערובת יין ביין ומ"ש בגמרא ש"מ ניצוק הוי חיבור רוצה לומר ודלא כר"ש כמו שאמר לקמן ודלא כר"ש ואינו ר"ל ואתי אפילו כר"ש כמו שהוא פירושו לדעת רבינו ומפני כן השיג עליו דזה הוא דלא כהלכתא דאנן קיימא לן כר"ש. וכן למעלה בפרק י"ב גבי המערה לכלי של עכו"ם וכו' השיג עליו ואני אומר בשתיה משום דסבר דניצוק לסתם יינם לא עדיף מחיבור דהלכה כר"ש וכבר נתבאר דעת רבינו:

כז בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשִׁמְדַּד הַיִּשְׂרָאֵלִי לְכָלִּיו. אָבֵל אִם מְדַד לְכָלִּי הָעֶכְוִיִּים אוֹ לְכָלִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁבִּיַד הָעֶכְוִיִּים צָרִיךְ לְקַח אֶת הַדָּמִים וְאַחַר כֵּן יִמְדֹד. * וְאִם מְדַד וְלֹא לְקַח דָּמִים אָף עַל פִּי שִׁפְסֵק דָּמָיו אָסוּרִים שֶׁמִּשְׂיַגִּיעַ לְכָלִּי נֶאֱסָר כְּסִתָּם יֵינָם :

ההראב"ד ואם מדד ולא לקח דמים וכו'. א"א הא נמי דלאו כהלכתא שהלכה כרבי אליעזר וכרשב"ג:

כח הַנּוֹתֵן דִּינָר [טז] לְחֲנוּנֵי עֶכְוִיִּים וְאָמַר לְפֹעֵלוֹ הָעֶכְוִיִּים לֵךְ וּשְׂתֵה וְאָכַל מִן הַחֲנוּנֵי וְאֲנִי מְחַשֵּׁב לוֹ הֲרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִשְׂתֵּה יַיִן. שְׂזָה כְּמִי שֶׁקָּנָה לוֹ יַיִן נֶסֶךְ וְהִשְׁקָהוּ. וְכַנְגֵּד זֶה בְּשִׁבְעֵית אָסוּר כְּגוֹן שֶׁנֶּתַן דִּינָר לְחֲנוּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם הָאָרֶץ וְאָמַר לְפֹעֵלוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִי לֵךְ וְאָכַל וְאֲנִי מְחַשֵּׁב לוֹ. וְאִם אָכַל הַפּוֹעֵל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר אָסוּר :

כסף משנה הַנּוֹתֵן דִּינָר לְחֲנוּנֵי וכו'. בפרק בתרא דע"ז (דף ס"ג) תניא אומר אדם לחמריה ולפועליו לכו ואכלו בדינר זה (צאו ושתו בדינר זה) ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יי"ג ואם אמר צאו אכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע חושש משום שביעית ומשום מעשר ומשום יי"ג ואוקמה רב חסדא בחנוני המקיפו דכיון דאורחיה לאוקופיה קני ליה דינר גביה ואותיבנן עליה ואסיקנא אלא אמר רבא לייש מקיפו לייש שאין מקיפו אע"ג דמשעבד ליה כיון דלא מייחד שיעבודיה לא מיתסר אלא הכא אמאי חושש וכו' אמר רב פפא כגון שהקדים לו דינר כלומר שהקדים בעה"ב דינר לחנוני קודם ששלח אצלו דהשתא מדבעה"ב אכלי רב אשי אמר כגון שנטל ונתן ביד כלומר שנשא מיד החנוני ונתן להם דהשתא איהו ספי להו איסורא וכתב הרשב"א מסתברא דרב אשי לא פליג אדרי"פ אלא דניחא ליה טפי לאוקומה בהכין משום דלישנא דברייתא לא ניחא לאוקימתא דרי"פ ואיתא דרי"פ ואיתא לדרב אשי עכ"ל:

לחם משנה הַנּוֹתֵן דִּינָר לְחֲנוּנֵי וכו'. בפרק השוכר (דף ס"ג) אמר אומר אדם לחביריו ולפועליו וכו' ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך ובגמרא אוקמוה כגון שהקדים לו דינר ורב אשי מוקי לה כגון שנושא ונותן ביד ולא פליגי כדכתב הרשב"א ז"ל ולא הזכיר רבינו נשא ונתן דכל שכן הוא דאסיר בהקדים לו דינר ופירש רבינו אינו חושש משום שביעית

כלומר שמאכילו לפועל דמי שביעית וכן פירשו התוספות. ורש"י ז"ל פירש שהפועל מוסר דמים לחנוני עם הארץ ואין מוסרין לעם הארץ יותר ממזון שלש סעודות ולדברי רבינו דמפרש כפירוש התוספות קשה למה הזכיר חנוני עם הארץ שכתב כגון שנתן דינר לחנוני ישראל עם הארץ דאפילו הוא חבר אין האיסור אלא מפני הבעל הבית שמאכילו שביעית ולא משום שמוסר הדמים לעם הארץ ונראה דהזכיר עם הארץ משום אם אכל הפועל דבר שאינו מעושר שהזכיר אחר כך דאם אין החנוני עם הארץ אין מאכילו דבר שאינו מעושר :

כו אָבֵל אִם אָמַר לָהֶם אֲכָלוּ וְשָׂתוּ בְּדִינָר זֶה. או שְׂאֵמַר לָהֶם אֲכָלוּ וְשָׂתוּ עָלַי מִן הַחֲנוּנִי וְאֲנִי פּוֹרֵעַ אֵף עַל פִּי שְׁנִשְׁתַּעֲבַד הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחַד שְׁעִבּוּדוֹ הָרִי זֶה מִתֵּר וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם יֵין נֶסֶד וְלֹא מְשׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מְשׁוּם מַעֲשֵׂר :

כז מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מְחַלֵּק יֵינוּ לָעַם וְלוֹקַח מֵהוֹן דָּמָיו כְּפִי מַה שְּׁיִרְצֶה. אֵל יֹאמֶר אָדָם לְעֶכּוֹ"ם הֵא לָךְ מְאֵתִים זֹז וְהִכְנִס תַּחְתֵּי בְּאוֹצַר הַמֶּלֶךְ כְּדֵי שְׁיִקַּח עֶכּוֹ"ם הַיֵּינן שְׁכַתְּבוּ בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּ הָעֶכּוֹ"ם הַדָּמִים לְמֶלֶךְ. אָבֵל אוֹמֵר לוֹ הֵא לָךְ מְאֵתִים זֹז וּמִלְטָנִי מִן הָאוֹצָר :

ההראב"ד מלך שהיה מחלק יינו לעם. א"א דבריו מבולבלים וסתומים אלא מלך שיש לו מס על העם לתת לו יין כל אחד לפי מה שהוא ויש על זה הישראל בור אחד יין ששואה מאה דינרים ופרעהו לעכו"ם לא יאמר אליו טול מאה דינרים ועול תחתי לאוצר המלך שהוא כאילו אמר לו קנה לי בור יין ופרעהו למלך בשבילי אבל אמר לו מלטני מן האוצר דמשמע סלקני במעות האלו כלומר קבל אתה עליך חוב המלך ויהיו אלו המעות שלך :

כסף משנה מלך שהיה מחלק יינו לעם וכו'. שם (דף ע"א) אמר ר"י אמר רב מותר לאדם לומר לעכו"ם צא והפס עלי מנת המלך מיתבי אל יאמר אדם לעכו"ם עול תחתי לאוצר א"ל רב עול תחתי לאוצר קא אמרת הא לא דמיא אלא להא אבל אומר לו מלטני מן האוצר ופירש רש"י צא והפס עלי מנת המלך ארנונא שהיו נותנים מתבואותיהם וכו' איתא בבית יוסף סימן קל"ב עד ונמצא פורע חובו מיין נסך: **וכתב** הראב"ד א"א דבריו מבולבלים וסתומים וכו'. ואני אומר שהדבר ידוע שדברי הראב"ד על דרך פירוש רש"י

ודברי רבינו כמו שכתב הרשב"א בתורת הבית שפירשו מקצת הגאונים ואיני רואה כאן לא בלבול ולא סתימה:

לחם משנה **מלך שהיה מחלק וכו'.** זה פירוש למה שנאמר הפס עלי מנת המלך והראב"ד ז"ל פירש בהשגות כפירוש רש"י:

כת עכו"ם שנגע ביינו של ישראל לאנסו מתר למכר אותו יין לאותו העכו"ם [מ] שאסרו לבדו. שכיון שנתפון זה העכו"ם להזיקו ולקסר יינו הרי זה כמו ששברו או שרפו שחייב לשלם. ונמצאו הדמים שלוקח ממנו דמי ההזק ולא דמי המכירה:

כסף משנה **עכו"ם שנגע ביינו של ישראל לאונסו וכו'.** בפרק ר' ישמעאל (דף נ"ט:) אמר רב אשי האי עכו"ם דנסכיה לחמריה דישראל [בכוונה אע"ג דלזבוניה לעכו"ם אחרינא אסור שרי ליה למישקל דמי מההוא עכו"ם וכתב הר"ן דטעמא משום דלאו מכר הוא ואינו נהנה מדמי יי"נ אלא אומר לו שפכת ייני ואבדתו ממני ודמי יין כשר קא שקיל ואע"ג דעכו"ם לא יהיב דמי אא"כ יהיב ליה ישראל חמרא לא מיתסר מש"ה דמ"מ הרי מחוייב לו דמי נזקו ומשום תשלומי נזק שקיל להו לדמים ולא מתורת מכר וכך הם דברי רבינו. ומשמע עוד מדבריו דדוקא בעכו"ם שנתכוון להזיקו ולאסור יינו הוא דשרי למישקל דמי מיניה אבל אם לא נתכוון לכך אסור למישקל דמי מיניה ונראה שטעמו משום דאם לא נתכוון להזיקו ולאסרו עליו אינו חייב לשלם לו וכיון שאינו חייב לשלם לו כי שקיל דמי יי"נ קא שקיל וא"ת כי לא נתכוון נמי אמאי לא מחייב לשלומי הא תנן אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד י"ל דה"מ בדברים שהם ידועים לכל העולם שהם נזקים בהנהו אמרינן שאין טענת שוגג או אינו מתכוון פוטרנו אבל נגיעה בעלמא (בין) כיון דלכ"ע לית ביה נזקא כלל אלא לישראל או ליודעים בטיבם כל שלא נתכוון להזיק אין לחייבו לשלם:

לחם משנה **עכו"ם שנגע וכו' שכיון שנתכוין וכו'.** הקשה הרב בית יוסף ז"ל לשאר הפוסקים דסוברים דאפילו לא נתכוון העכו"ם מותר למשקל מיניה דמים אם כן למה מדד עד שלא פסק אסורים הדמים. וי"ל דהכא ברשות הישראל נוגע ואינו דומה להיזק כוונה מדעת הישראלי דאז ודאי אינו אלא דמי ההיזק וברור הוא:

הלכות מאכלות אסורות - פרק ארבעה עשר

א כָּל אֲסוּרֵי מֵאֲכָלוֹת שֶׁבַתּוֹרָה שְׁעוֹרָן בְּכִזְיַת בִּינוּנֵי בֵּין לְמִלְקוֹת בֵּין לְכָרֶת בֵּין לְמִיתָה בְּיַד שְׁמַיִם. וְכָבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁכָּל הַמְּחַיֵּב כָּרֶת אוֹ מִיתָה בְּיַד שְׁמַיִם עַל מֵאֲכָל לֹקָה:

כסף משנה כל איסורי מאכלות שבתורה שיעורן בכזית. פרק בתרא דיומא (דף פ'). ומ"ש בינוני. בפ"ז דכלים (מ"ח) כזית שאמרו [לא גדול ולא קטן אלא] בינוני. תניא רבי אומר כל השיעורין כלם בכזית ופירש"י כל השיעורין האמורים באוכלים: **וכבר ביארנו וכו'.** בפ' שביעי מהלכות אלו:

ב וְשֵׁעוֹר זֶה עִם כָּל הַשְּׁעוֹרִין הֶלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי הֵם. וְאֲסוּר מִן הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל כָּל שֶׁהוּא מְדַבֵּר הָאֲסוּר. אֲבָל אֵינּוּ לֹקָה אֶלָּא עַל כְּזִיַּת. וְאִם אֶכֶל כָּל שֶׁהוּא פְּחוֹת מִכִּשְׁעוֹר ^[א] מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת:

כסף משנה ושיעור זה עם כל השיעורים הל"מ. בריש עירובין (דף ד') ובפרק בתרא דיומא (דף פ'): **ואסור מן התורה לאכול כל שהוא וכו'.** בפרק בתרא דיומא (דף ע"ב): פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש והלכה כרבי יוחנן דאמר הכי:

ג כְּזִיַּת שֶׁאֲמַרְנוּ חוּץ מִשָּׁל בֵּין הַשְּׁנַיִם. אֲבָל מָה שֶׁל בֵּין הַחֲנִיכִים מְצַטְרֵף לְמָה שֶׁבִּלַּע שְׁהָרִי נִהְיָה גְרוֹנוֹ מִכְּזִיַּת. אֲפֹלוּ אֶכֶל כְּחִצֵי זִית וְהִקִּיאוּ וְחָזַר וְאֶכֶל אוֹתוֹ חִצֵי זִית עֲצָמוֹ שֶׁהִקִּיֵּא חִיב. שְׂאִין הַחִיּוֹב אֶלָּא עַל הַנְּאִת הַגְּרוֹן בְּכִזְיַת מְדַבֵּר הָאֲסוּר:

כסף משנה כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים. בס"פ גיד הנשה (דף ק"ג): פלוגתא דרבי יוחנן ור"ל והלכה x כרבי יוחנן דאמר הכי. **ומ"ש אבל מה שבין החניכים מצטרף למה שבלע וכו'.** שם לדברי הכל. **ומ"ש אפילו אכל כחצי זית והקיא וחזר ואכל אותו חצי זית עצמו חייב וכו'.** שם:

ד כְּזִית חֶלֶב או נְבֵלָה או פָּגוּל או נוֹתֵר וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהֵנִיחוּ בַחֲמָה וְנִתְמַעַט. הָאוֹכְלוּ פֶטוּר. חָזַר וְהֵנִיחוּ בְּגִשְׁמִים וְנִתְפַּח חֲזִיבִין עָלָיו כָּרֵת או מְלָקוֹת. הָיָה פְחוֹת מְכֻזֵּית מִבִּתְחִלָּה וְנִתְפַּח וְעָמַד עַל כְּזִית אָסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו :

כסף משנה **כזית חלב וכו' שהניחו בחמה וכו' חזר והניחו בגשמים ונתפח וכו'.** בפ"ג דטהרות (מ"ד). **ומה שכתב היה פחות מכזית מבתחלה וכו'.** בר"פ כל המנחות באות מצה (דף נ"ג) :

ה כָּבֵר בְּאֲרָנוֹ שֶׁכָּל אֲסוּרֵין שֶׁבִּתּוֹרָה אֵין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְכֻזֵּית. חוּץ מִבֶּשֶׂר נְבֵלָה עִם בֶּשֶׂר טְרֵפָה וְאֲסוּרֵי נְזִיר שֶׁיִּתְבְּאָרוּ בְּמִקּוֹמָן. וְחִמְשֵׁת מֵיֵי תְבוּאָה וְקִמְחִין שֶׁלָּהוּ וְהַבְּצֻקוֹת שֶׁלָּהוּ הַכֹּל מְצַטְרְפִים לְכֻזֵּית בֵּין לְאֲסוּר חֲמֵץ בְּפִסַּח. בֵּין לְאֲסוּר חֶדֶשׁ מִלִּפְנֵי הַעֶמֶר. בֵּין לְאֲסוּרֵי מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וּתְרוּמוֹת :

כסף משנה **כבר ביארנו.** בפ"ד מהלכות אלו : **ומ"ש וחמשה מיני תבואה וכו' הכל מצטרפין לכזית וכו'.** פ"ק דחלה (מ"א) ובמנחות פ' ר' ישמעאל (דף ע') משנה וגמרא :

ו **יִרְאֶה לִי שֶׁכָּל הַחֵיִב בְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת מְצַטְרֵף לְכֻזֵּית בְּטָבֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֵׁם אֶחָד. הָא לָמָּה זֶה דוּמָה לְנִבְלַת הַשּׁוֹר וְנִבְלַת הַשֶּׁה וְנִבְלַת הַצִּבִי שֶׁהֵן מְצַטְרְפִין לְכֻזֵּית כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ :**

ההראב"ד **יראה לי שכל החייב בתרומה ובמעשרות וכו'.** א"א בעינן טעמן שוה כדאמרינן בעלמא ג' שמות והם מין אחד שלשה מינין והם שם אחד אסור ומצטרפין ובירושלמי ניחא ג' שמות והן מין אחד שלשה מינין והם שם אחד אמר חזקיה במיני מתיקה אלמא אפילו באיסור אחד דהיינו שם אחד בעינן טעם אחד והני שבעה מיני טבל לאו חד טעמא נינהו :

כסף משנה **יראה לי שכל החייב בתרומה ומעשרות וכו'.** צירוף הנבילות נתבאר בפרק ד' מהלכות אלו. ולענין צירוף הטבל כתב הראב"ד בעינן טעמן שוה כדאמרינן בעלמא וכו' :

ז האוכל אכילה גדולה מדבר אסור אין מחיבין אותו מלקות או פרת על כל פזית וכזית אלא חיוב אחד לכל האכילה. ואם היו העדים מתרים בו בשעת אכילה על כל פזית וכזית חיב על כל התראה והתראה ואף על פי שהיא אכילה אחת ולא הפסיק:

כסף משנה האוכל אכילה גדולה מדבר אסור וכו'. משנה פרק שלשה מינים (נזיר מ"ב) אלו הן הלוקין (מכות כ"א) נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת:

ח האוכל כשעורה או כחרדל מאחד מכל מאכלות האסורים ושקה מעט וחזר ואכל כחרדל. וכן עד שהשלים פזית. בין בשוגג בין במזיד. אם שקה מתחלה ועד סוף כדי אכילת שלש ביצים וצטרף הכל והרי הוא חיב פרת או מלקות או קרבן כמו שאכל פזית בבת אחת. ואם שקה יותר מזה מתחלה ועד סוף אף על פי שלא שקה ביניהן אלא אכל כחרדל אחר כחרדל הואיל ולא השלים פזית אלא ביותר מדי אכילת פרס אין מצטרפין ופטור:

ט וכן השותה רביעית של סתם יינם מעט מעט. או שהמחה את החמץ בפסח או את החלב וגמעו מעט מעט. או ששתה מן הדם מעט מעט. אם שקה מתחלה ועד סוף כדי שתית רביעית מצטרפין. ואם לאו אין מצטרפין:

כסף משנה (ח-ט) האוכל כשעורה או כחרדל וכו'. במשנה פ"ג דכריתות (דף י"ב): כמה ישהא האוכלן x כאילו אוכלן קליות דברי ר"מ וחכ"א עד שישהא מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס וידוע דהלכה כחכמים ובפי' כיצד משתתפין (דף פ"ב) נתבאר דאכילת פרס הוי לרבי יוחנן בן ברוקא כדי אכילת שלש ביצים ולרבי שמעון כדי אכילת ארבע ביצים ופסק רבינו כרבי יוחנן בן ברוקא ולזה הסכים הרשב"א בתורת הבית. ומ"ש וכן השותה רביעית וכו'. יש לתמוה על רבינו שהרי שם בברייתא (כריתות י"ג) אמרו דשיעור צירוף משקין

הוי נמי בכדי אכילת פרס ובפ"ב משביתת עשור כתב רבינו בשותה ביוה"כ ששיעור משקין ברביעית וכתב הרב המגיד שכ"כ בתוספתא וה"ה לכל איסורין שבתורה וההיא דכריתות לא נאמרה אלא לענין לפסול את הגויה שהחמירו בה יותר מבאיסורים מפני שהיא מדבריהם :

י כָּל הָאֹכְלִין הָאִסוּרִין אֵינוּ חַיִּב עֲלֵיהֶם עַד שְׂיֹאכַל אוֹתוֹן דָּרָךְ הַנָּאָה חוּץ מִבֶּשֶׂר בְּחֶלֶב וְכֵלָאֵי הַכָּרֶם לְפִי שְׁלֹא נֶאֱמַר בְּהוֹ אֲכִילָה אֶלָּא הוֹצִיא אִסוּר אֲכִילָתוֹ בְּלִשׁוֹן אַחֲרֵת בְּלִשׁוֹן בְּשׁוּל וּבְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לְאִסוּר אוֹתוֹן וְאֶפְלוּ שְׁלֹא כְּדָרָךְ הַנָּיָה :

כסף משנה כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותם דרך הנאה וכו'. בפ' כל שעה (פסחים כ"ד) מימרא דר' יוחנן וכלישנא בתרא :

יא כִּיצַד. הֲרִי שְׁהִמְחָה אֶת הַחֶלֶב וּגְמָעוּ כְּשֶׁהוּא חֵם עַד שֶׁנִּכְוָה גְרוֹנוֹ מִמְּנוֹ אוֹ שְׂאֶכַל חֶלֶב חֵי. אוֹ שְׁעָרַב דְּבָרִים מְרִים כְּגוֹן רֹאשׁ וְלַעֲנָה לְתוֹךְ יַיִן נֶסֶךְ אוֹ לְתוֹךְ קִדְרָה שֶׁל נְבֵלָה וְאֶכְלֶן כְּשֶׁהוֹ מְרִין. אוֹ שְׂאֶכַל אֶכַל הָאִסוּר אַחַר שֶׁהִסְרִית וְהִבְאִישׁ וּבִטַל מֵאֶכַל אָדָם הֲרִי זֶה פְּטוּר. וְאִם עָרַב דְּבָר מֵר בְּתוֹךְ קִדְרָה שֶׁל בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב אוֹ בַּיִן כֵּלָאֵי הַכָּרֶם וְאֶכְלוּ חַיִּב :

יב הָאוֹכֵל מֵאֶכַל מִמְּאֲכָלוֹת הָאִסוּרוֹת דָּרָךְ שְׁחוּק אוֹ כְּמִתְעַסֵּק. אִף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְפָּוֵן לְגוֹף הָאֲכִילָה. הוֹאִיל וְנִהְיָה חַיִּב כְּמִי שֶׁמִּתְפָּוֵן לְעֶצְמָה שֶׁל אֲכִילָה. וְהִנָּיָה הִבָּאָה לוֹ לְאָדָם בְּעַל כְּרָחוּ בְּאִסוּר מִכָּל הָאִסוּרִין אִם נִתְפָּוֵן אִסוּר וְאִם לֹא נִתְפָּוֵן מִתָּר :

כסף משנה האוכל מאכל ממאכלות האסורות דרך שחוק או כמתעסק וכו'. בפרק ארבע מיתות (דף ס"ב:) המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה: והנייה הבאה לו לאדם בעל כרחו וכו'. שם (פסחים כ"ה:) אתמר הנאה הבאה לו לאדם בע"כ אביי אמר מותרת ורבא אמר אסורה אפשר וקא מיכוון x נלא אפשר וקא מיכוון] כ"ע לא פליגי דאסור לא אפשר ולא קא מיכוון כ"ע ל"פ דשרי כ"פ דאפשר ולא קא מיכוון xx א"ד אפשר ולא קא מיכוון היינו פלוגתייהו

דר"ש ור' יהודה לר"י דאמר דבר שאין מתכוין אסור אסור לר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר מותר כ"פ דלא אפשר וקא מיכוון אביי אמר מותר ורבא אמר אסור וידוע דהלכה כרבא וכלישנא בתרא ואע"פ שרש"י מפרש לה באיסורי הנאה כגון ריח של עכו"ם רבינו מפרש לה בכל איסורי:

יג הַאֹכֵל מֵאֶכֶל אֲסוּר לְתַאֲבוֹן אוּ מִפְּנֵי הֶרְעָב חָיָב. וְאִם הָיָה תוֹעָה בַּמִּדְבָּר וְאֵין לוֹ מֵהַיָּאֵכֶל אֶלָּא דְבַר אֲסוּר הָרִי זֶה מִתָּר מִפְּנֵי סַכְּנַת נַפְשׁוֹת:

כסף משנה האוכל מאכל אסור לתיאבון וכו':

יד עֵבֶרָה שֶׁהֲרִיחָהּ מֵאֶכֶל אֲסוּר כְּגוֹן בֶּשֶׂר קֹדֶשׁ אוּ בֶּשֶׂר חֲזִיר. מֵאֲכִילִין אוֹתָהּ מִן הַמָּרְק. אִם נִתְיַשְׁבָּה דְעֵתָהּ מוּטָב. וְאִם לֹא מֵאֲכִילִין אוֹתָהּ פְּחוֹת מִכְשִׁיעוֹר. וְאִם לֹא נִתְיַשְׁבָּה דְעֵתָהּ מֵאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּתְיַשֵּׁב דְעֵתָהּ:

כסף משנה עוברה שהריחה וכו'. בפרק בתרא דיומא (דף פ"ב) תנו רבנן עוברה שהריחה בשר קדש או בשר חזיר תוחבים לה כוש ברוטב ומניחים לה על פיה אם נתיישבה דעתה מותר ואם לאו מאכילין אותה רוטב עצמו אם נתיישבה דעתה מותר ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו ובפרק ג' דכריתות (דף י"ג) תניא התירו לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה ופריך מפני הסכנה אפילו טובא נמי תיכול אמר רב פפא ה"ק התירו לעוברה לאכול פחות x מכשיעור כדי שיצטרף לכזית בכדי אכילת פרס:

טו וְכֵן הַחוּלָה ^[ב] שֶׁהֲרִיחַ דְבַר שֵׁישׁ בּוֹ חֹמֶץ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִדְּבָרִים שֶׁמְעַרְעְרִין אֶת הַנֶּפֶשׁ דִּינוֹ כְּעֵבֶרָה:

כסף משנה וכן החולה שהריח דבר שיש בו חומץ וכו'. בפ' אע"פ (ס"א) אמר רב אשי הוה קאימנא קמיה דרב כהנא ואייתו ליה גרגלידי דליפתא בחלא ואי לאו דיהב לי איסתכני רב פפא אמר אפילו תמרא דהנוניתא כללא דמילתא כל דאית ליה ריחא ואית ליה קיוהא:

טז מי שְׁאַחְזוּ בְּלִמּוֹס מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִיָּד
עַד שְׂיֵאוּרוֹ עֵינָיו. וְאִין מְחֻזְרִין עַל דְּבַר הַמִּתֵּר אֶלָּא מִמְּחֻזְרִין
בְּנִמְצָא. וּמֵאַכִּילִין אוֹתוֹ הַקָּל הַקָּל תִּתְחַלֶּה. אִם הָאִירוּ עֵינָיו דִּיּוֹ.
וְאִם לָאוּ מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ הֶחֱמוּר :

יז כִּיצַד. הָיוּ לְפָנֵינוּ טָבֵל וּנְבִילָה מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ נְבִילָה תִּתְחַלֶּה
שֶׁהֵטְבֵל בְּמִיתָה. נְבִילָה וְסָפִיחֵי שְׂבִיעִית מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ סָפִיחֵי
שְׂבִיעִית שְׁאֲסוּרִין מִדְּבָרֵי סוּפְרִים כְּמוֹ שְׂשֵׁית־בָּאֵר בְּהִלְכוֹת
שְׂמֻטָּה. טָבֵל וְשְׂבִיעִית מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ שְׂבִיעִית. טָבֵל וְתֵרוּמָה
אִם אֵי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן הֵטְבֵל מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ טָבֵל שְׂאִינוֹ קְדוּשׁ
כְּתֵרוּמָה. וְכֵן כָּל כְּפִיּוּצָא בְּזָה :

כסוף משנה (טז-יז) מי שאחזו בולמוס וכו'. משנה בפי' בתרא דיומא (דף פ"ג)
מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאין עד שיאורו עיניו
ומשמע לרבינו דלא אמרו תוחבין לה כוש ברוטב וכו' אלא בעוברא דוקא שאין
לנו אומד ביישוב דעתה פעמים מתיישב ברוטב ופעמים שצריכה לשומן עצמו
אבל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו מיד השומן עצמו לפי שאין חולי זה
סובל מיתון מלהאכיל ודיקא נמי דקתני מאכילין אותו אפילו דברים טמאים
והא כיון דביוה"כ היה עסיק הוה סגי דליתני מי שאחזו בולמוס מאכילין
אותו עד שיאורו עיניו א"ו משמע דלא תנא אפילו דברים טמאים אלא לומר
דמיד מאכילין אותו הדברים הטמאים עצמם וכן משמע נמי מיניה דאין
מחזרין על דבר המותר אלא ממהרים לתת לו הנמצא אפי' הוא דבר האסור.
ומה שכתב ומאכילין אותו הקל הקל תחלה וכו' כיצד היו לפניו טבל ונבילה
וכו'. שם : **ומה שכתב טבל ותרומה אם א"א לתקן הטבל וכו',** שם מאכילין
אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל אמר
רבה היכא דאפשר בחולין כ"ע ל"פ דמתקנינן ליה ומספינן ליה כי פליגי בדלא
אפשר בחולין מ"ס טבל חמור ומ"ס תרומה חמורה מ"ס טבל חמור אבל
תרומה חזיא לכהן ומ"ס תרומה חמורה אבל טבל אפשר לתקוניה ופסק
כת"ק :

יח כְּבָר בְּאַרְנוֹ שְׂאִין אֲסוּר חָל עַל אֲסוּר אֶלָּא אִם הָיוּ שְׁנֵי
הָאֲסוּרִין בְּאִין כְּאַחַת אוֹ שְׁהִיָּה אֲסוּר מוֹסִיף אוֹ אֲסוּר כּוֹלֵל.

לְפִיכֶם יֵשׁ אוֹכֵל כְּזֵית אֶחָד וְלוֹקֵה עָלָיו חֲמֵשׁ מִלְּקִיּוֹת. וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בוֹ בַחֲמִשָּׁה אֲסוּרִין שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בוֹ. כִּיצַד. כְּגוֹן טָמֵא שֶׁאֵכֵל כְּזֵית חֵלֶב שְׁנוֹתֵר מִן הַמְּקַדְּשִׁים בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים לּוֹקֵה מְשׁוּם אוֹכֵל חֵלֶב. וּמְשׁוּם אוֹכֵל נוֹתֵר. וּמְשׁוּם אוֹכֵל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. וּמְשׁוּם טָמֵא שֶׁאֵכֵל קֹדֶשׁ. וּמְשׁוּם שֶׁנִּהְנֶה מִן הַקֹּדֶשׁ וּמַעַל:

כסף משנה כבר ביארנו שאין איסור חל על איסור וכו'. בפרק י"ז מהלכות א"ב. ומ"ש כגון טמא שאכל כזית חלב שנותר מן המוקדשין ביוה"כ וכו', משנה בפ"ג דכריתות (דף י"ג:) לענין שוגג שחייב ד' חטאות ואשם אחד והעתיקה רבינו פה לענין שיתחייב חמש מלקיות:

ט וְלָמָּה חָל כָּאֵן אֲסוּר עַל אֲסוּר. שְׁבִהֲמָה זֶה הָיָה חֵלְבָה אֲסוּר בְּאֲכִילָה וּמִתֵּר בְּהִנָּה. הַקֹּדֶשׁ נֶאֱסָר חֵלְבָה בְּהִנָּה וּמִתּוֹךְ שְׁנוֹסֵף בוֹ אֲסוּר הִנָּה נוֹסֵף עָלָיו אֲסוּר קֹדֶשִׁים. וְעַדִּין הָיָה חֵלֶב זֶה מִתֵּר לְגִבּוֹהַ וְאֲסוּר לְהִדְיוֹט. נַעֲשֶׂה נוֹתֵר מִתּוֹךְ שְׁנוֹסֵף בוֹ אֲסוּר לְגִבּוֹהַ נֶאֱסָר לְהִדְיוֹט. וְהָאוֹכֵל הִזָּה הָיָה מִתֵּר בְּבִשָּׁר הַבְּהֵמָה וְאֲסוּר בְּחֵלְבָה. נְטֵמָא נֶאֱסָר אֵף בְּבִשָּׁרָה נוֹסֵף לוֹ אֲסוּר עַל הַחֵלֶב. בָּא יוֹם הַכַּפּוּרִים כָּלֵל כָּל הָאֲכָלִין. וּמִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱסָר אֵף בְּחֵלִין נוֹסֵף אֲסוּרוֹ בְּחֵלֶב זֶה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה:

הלכות מאכלות אסורות - פרק חמשה עשר

א דָּבָר אֲסוּר שֶׁנִּתְעַרַב בְּדָבָר מִתֵּר מִין בְּשֵׁאִינוּ מִיֵּנוּ בְּנוֹתָן [א] טַעַם. וּמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל טַעְמוֹ וּבִטֵּל בְּרַב:

כסף משנה **דבר אסור שנתערב בדבר מותר וכו'.** פרק התערובות (זבחים דף ע"ט) אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברובא ואמור רבנן בחזותא מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא וכו' :

לחם משנה **דבר אסור שנתערב בדבר מותר.** ע"ז פרק השוכר (דף ס"ז) אמר רבי אבהו אמר ר"י כל שטעמו וממשו אסור לוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר ולימא אם נתן טעם לפגם מותר הא קמ"ל דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיא והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש ע"כ. ופירש"י ז"ל טעמו ולא ממשו כגון חלב שנפלה לקדרה או חלב שנפל נמוח שאין ממשו בעין ע"כ. נראה דקרי טעמו וממשו היכא דלא נימוח גוף האיסור ואז כזית בכדי אכילת פרס אסור אבל כשנמחה גוף האיסור אפילו כזית בכדי אכילת פרס מותר. ונראה דפסק דטעם כעיקר לאו דאורייתא והתוספות הקשו על זה ופירשו בשם רבינו תם פירוש אחר וכתבו עוד בשם ה"ר אליהו דפירש טעמו ולא ממשו כגון שאין כזית איסור בכדי אכילת פרס אין לוקין עליו וטעמו וממשו דלוקין עליו מיירי דאיכא כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס מן ההיתר ע"כ. ונראה שכוונתו לומר שאפילו נמחה האיסור ואין ממשו בעין קרי טעמו וממשו היכא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס וזהו שאמרו כזית וכו' אבל כשאין כזית בכדי אכילת פרס לא שלא כדברי רש"י ז"ל דמפרש טעמו וממשו שגוף האיסור קיים אבל אם אינו קיים אפילו כזית בכדי אכילת פרס מותר מדפירש טעמו ולא ממשו כגון שנמחה משמע דלעיל איירי דלא נמחה כדפרישית. ורבינו נראה שמפרש כפירוש ה"ר אליהו וכן הוזכר פירוש זה בדברי הרא"ש ז"ל אלא שלפי מה שהובא בדברי הרא"ש ובדברי בעל הטורים יש שינוי קצת והוא פירוש שלישי שלדעת רבינו צריך שיאכל שלש ביצים כדי שילקה ועוד דביותר מכזית בכדי אכילת פרס אין שם איסור אלא מדרבנן ולפירוש ה"ר אליהו חייב על כל כזית וכזית וביותר מכדי א"פ איכא איסור מן התורה אבל אין לוקין עליו. ואני תמיה מהרב ב"י ז"ל שכתב שרבינו מפרש כפירש"י ז"ל שהרי רבינו כתב ונימוח הכל טועמין את הגריסין וכו' אם נמצא בהן וכו' היה בהן ממשו וכו' הרי דקרי ממשו אפילו לנימוח מפני שיש כזית בכדי אכילת פרס ומרש"י ז"ל לא משמע כן כדפרישית :

ב **פ"ד.** חֶלֶב הַכִּלְיֹת שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ הַגְּרִיסִין וְנִמּוֹחַ הַכֹּל. טוֹעֵמִין אֶת הַגְּרִיסִין. אִם לֹא נִמְצָא בָּהֶן טַעַם חֶלֶב הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין. וְאִם נִמְצָא בָּהֶם טַעַם חֶלֶב וְהָיָה בָּהֶן מִמֶּשׁוּ הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִין

מִן הַתּוֹרָה. נִמְצָא בָּהֶן טַעְמוֹ וְלֹא הָיָה בָּהֶן מִמָּשׁוֹ הָרִי אֵלּוֹ
אֲסוּרִין מִדְּבָרֵי סוּפְרִים :

כסף משנה ומ"ש כיצד חלב הכליות שנפל לתוך הגריסין ונמוח הכל וכו'.
בפרק בתרא דעבודה זרה עלה סי"ז אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו
וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי א"פ טעמו ולא ממשו אסור ואין
לוקין עליו וכתבו התוס' שם ובפ' גיד הנשה (דף צ"ח:) שרש"י סובר שטעמו
ולא ממשו לא מיתסר אלא מדרבנן ור"ת סובר דמדאורייתא מיתסר והאריכו
בראיות כל אחד מהם ודעת רבינו כרש"י :

ג כיצד הוא ממשו. כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים
מן התערבת. אם אכל מן הגריסין האלו ^[ב] כשלש ביצים הואיל
ויש בהן כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האסור וממשו קיים.
אבל פחות משלש ביצים מכין אותו מפת מרדות מדברייהם.
וכן אם לא היה בתערבת כזית בכל שלש ביצים אף על פי שיש
בהן טעם חלב ואכל כל הקדרה אינו לוקה אלא מפת מרדות :

ד נפל חלב פליות לחלב האליה ונמוח הכל. אם היה חלב
האליה כשנים בחלב הפליות הרי הכל מתר מן התורה. אפלו
חתיכת נבלה שנתערבה בשתי חתיכות של שחוטקה הכל מתר
מן התורה. אבל מדברי סופרים הכל אסור עד שיאבד דבר
האסור מעצם מעוטו ולא יהיה דבר חשוב שעינו עומדת כמו
שיתבאר :

כסף משנה ומה שכתב נפל חלב כליות לחלב האליה וכו'. בפרק גיד הנשה
(חולין דף צ"ו:) אהא דתנן גיד הנשה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו (בנותן
טעם ואם לאו) כולם אסורין וכן חתיכה של נבילה וכן חתיכה של דג טמא
שנתבשלו עם החתיכות שבזמן שמכירין בנותן טעם ואם לאו כולם אסורות
ומקשינן בגמרא (דף צ"ט:) וליבטיל ברובא ומשני אגיד בריה שאני ואחתיכה
משני בחתיכה הראויה להתכבד משמע דאי לאו טעמא דבריה וחתיכה
הראויה להתכבד הווי בטלי ברוב והכי נמי משמע בריש פרק התערובות ובריש
ביצה כתבו התוספות והרשב"א והרא"ש והר"ן דאפילו איסורא דרבנן ליכא
כדמשמע הכא והראב"ד פירש דהא דמקשה וליבטיל ברובא לאו ברובא ממש

קאמר דהיינו חד בתרי דהא מדרבנן ששים בעינן אלא ברוביה קאמר דהיינו ששים וכן נראה מדברי רש"י ודעת רבינו כדעת הראב"ד ורש"י. **ומה שכתב ובכמה יתערב דבר האסור ויאבד בעוצם מיעוטו כשיעור שנתנו בו חכמים יש דבר ששיעורו בששים וכו'.** מתבאר לקמן בפרק זה :

לחם משנה **נפל חלב וכו'.** היינו מין במינו דאמרי' בגמ' פ' התערובת (דף ע"ט) אמור רבנן ברובא אמור רבנן וכו' : **אבל מדברי סופרים וכו'.** כלומר אפילו חתיכת נבלה שנתערבה דהוי יבש ביבש מד"ס צריך ששים וכדכתב הרב ב"י : **ולא יהיה דבר חשוב וכו'.** כלומר כמו רמוני בדן שיתבאר לקמן. שעינו עומדת כלומר שאם נתפצעו ואינם עומדים בעינם בטלה חשיבותם :

ה **וּבְכֶמָה יִתְעָרֵב דְּבַר הָאֲסוּר וַיֵּאָבֵד בְּעֶצֶם מְעוּטוֹ. כְּשֵׁעוֹר שְׁנֵתָנוּ בּוֹ חֲכָמִים. יֵשׁ דְּבַר שֶׁשְׁעוֹרוֹ ^[ג] בְּשֵׁשִׁים. וַיֵּשׁ שֶׁשְׁעוֹרוֹ בְּמֵאָה. וַיֵּשׁ שֶׁשְׁעוֹרוֹ בְּמֵאָתַיִם :**

ו **נִמְצְאָתָ לָמַד שְׁכָל אֲסוּרִין שְׁבִתוּרָה. בֵּין אֲסוּרֵי מְלָקוֹת. בֵּין אֲסוּרֵי כָרֵת. בֵּין אֲסוּרֵי הֶנְיָה. שְׁנֵתְעָרְבוּ בְּמֵאֶכֶל הַמֵּתָר מִין בְּשֵׁאִינוֹ ^[ד] מִינוֹ בְּנוֹתָן טַעַם. מִין בְּמִינוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעַמֵּד עַל הַטַּעַם שְׁעוֹרוֹ בְּשֵׁשִׁים אוֹ בְּמֵאָה אוֹ בְּמֵאָתַיִם. חוּץ מִיֵּין נֶסֶדֶּ מִפְּנֵי חֲמִרַת עֲבוּדָה זָרָה. וְחוּץ מִטָּבֵל שְׁהָרֵי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ. וּמִפְּנֵי זֶה אוֹסְרִין בְּמִיָּן בְּכָל שְׁהוֹ. וְשֵׁלֵא בְּמִיָּן בְּנוֹתָן טַעַם כְּשֵׁאֵר כָּל הָאֲסוּרִין :**

לחם משנה **נמצאת למד דכל איסורין שבתורה וכו' שנתערבו במאכל המותר וכו' שיעורו בששים או במאה או במאתים.** בפ' השוכר את הפועל (דף ע"ג): אמרו ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתורה וכו' במינם במשהו שלא במינם בנותן טעם וכו' תניא כוותיה דר"י ורשב"ל כל איסורין וכו' חוץ כו' בשלמא י"נ משום חומרא דע"ז אלא טבל מאי טעמא כהיתרו כד איסורו דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי ותנ"י במה אמרו טבל אוסר בכל שהוא במינו שלא במינו בני"ט ע"כ. ורבינו כתב טעם הטבל מפני שיש לו מתירין וקשה למה הניח הטעם האמור בגמרא שאמרה כהיתרו כד איסורו ועוד מה ראייה הביא לקמן שאמר יראה שאפילו דבר שיש לו מתירין כו' לא יהיה זה שיש לו מתירין חמור מטבל כו' דילמא טעמא דטבל לאו משום דבר שיש לו מתירין הוא. ועוד קשה למה הוצרך רבינו לומר פירות שאינן בכלל

אלו וכן חמץ בפסח וכל השאר שהזכיר אחר כך ומה לנו אם יהיה בכלל אלו או לא ונראה דהתוס' כתבו בשם הירושלמי שאמרו שם טעמא דטבל משום דהוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל כגון טבל ושביעית ומעשר והקדש כשהן במינן אבל שלא במינן בני"ט ע"כ. וסובר רבינו דגמרא דידן והירושלמי לא פליגי אלא דהירושלמי אמר האי טעמא וגמי' דידן אמר טעמא אחרינא עדיף מיניה ולפי שקשה לו לרבינו ע"כ פליג גמרא דידן לירושלמי דאלי"כ אמאי לא קאמר ר' יוחנן חוץ מטבל וי"ינ ושביעית והקדש ומעשר וכל הני לזה תירץ רבינו לכלם דאינם בכלל כל איסורין שבתורה ותירץ לשביעית דאינו נקרא איסור אלא שהוא אוכלו בקדושת שביעית. ותפס עליו הר"א בהשגות במ"ש במינו במשהו ושלא במינו בני"ט שאין הדין הזה כולל בכל זמן דאחר הביעור בין במינו בין שלא במינו בני"ט כלומר אחר שכלה המין במין האחרון שבאותה הארץ וכיון שכן אין תירוצו של רבינו מספיק דהיכי קאמר כל איסורין שבתורה במינו במשהו שלא במינו בני"ט הא איכא איסור שביעית לאחר הביעור שבין במינו בין שלא במינו בני"ט ונראה דמ"מ כיון דשביעית לא הוי מילתא פסיקתא לא דבר בו ר' יוחנן דלא קאמר אלא באיסור שהוא איסור כולל בכל זמן אבל איסור שביעית שבזמן השביעית אינו אלא לאוכלו בקדושת שביעית לא ולחמץ בפסח תירץ שאין איסורו לעולם. וא"ת להקדש ומעשר שני מה תירץ וא"ת שיש להם פדיון א"כ טבל נמי הרי יכול להפריש עליו והוי כמו פדיון וי"ל דטבל אע"ג דיכול להפריש עליו הוא בדיעבד דלכתחלה אין תורמין אלא מן המוקף ולכך הוי איסורא טפי. אח"כ ראיתי מ"ש רבינו בפ"י המשנה בפי' השוכר את הפועל על מתניתין דאלו אסורין וכו' ונראה משם שכוון למה שכתבתי. ומ"ש רבינו טעם הירושלמי מפני שהוא טעם שוה לכולם כלומר לשביעית ולהקדש ולכל השאר ומ"ש בגמ' תניא אין פירושו כדפירש"י ז"ל שהוא לסיוע דטעמא הוי הכי דמאי סייעתא הוא מהך ברייתא טפי מברייתא קמא אלא לסיוע לסברתם הביא ברייתא אחרת. ועל טעם החמץ דהוי דבר שיל"מ אין להקשות דא"כ מאי מקשה בגמרא פי' השוכר (דף ע"ד) על מתניתין דאלו אסורין וליתני חמץ בפסח דילמא לא תני ליה משום דהוי דבר שיל"מ ולא רצה לשנותו אלא דבר שאין לו מתירין. וי"ל דפטר חמור נמי דבר שיל"מ הוא ועוד מדקאמר אלו אסורין משמע דליתנהו אלא הני ותירץ דחמץ בפסח ס"ל דאינו אוסר וכפירש"י ז"ל וכן נראה מדברי הרי"ף ז"ל שפירש כן דכתב דלא קי"ל כי הא מתניי וכמו שהוזכר בדברי הרא"ש ז"ל:

ז פִּיצַד. טַפַּת יַיִן נֶסֶדְ שֶׁנִּפְלוּ עָלֶיהָ פְּמָה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן הַכֵּל
אֶסוּר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְכֵן כּוֹס שֶׁל יַיִן טָבֵל שֶׁנִּתְעָרַב בְּחֲבִיַּת הַכֵּל

טָבַל עַד שְׁיִפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת הָרְאוּיִן לְתַעֲרֹבֶת כְּמוֹ
שְׂתֵי תַבָּאֵר בְּמִקְוָמוֹ :

כסף משנה (ו-ז) ומ"ש נמצאת למד שכל איסורים שבתורה וכו'. בפרק גיד
הנשה (דף צ"ז) אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילא ואמור רבנן
בששים הילכך מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא דאיסורא בקפילא ומין
במינו דליכא למיקם אטעמא אי"נ מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא
בששים. ובסוף ע"ז (דף ע"ג ע"ב) רב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורים
שבתורה במינן במשהו שלא במינן בני"ט וכו' ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו
כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך
במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם וידוע דהלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל
ואמרי' בשלמא יי"נ משום חומרא דעכו"ם אלא טבל מ"ט כהיתרו כד איסורו
דאמר שמואל חטה אחת פוטר את הכרי. ובירושלמי יהיב טעמא לטבל
משום דהוי דבר שיש לו מתירין ורבינו תפס טעם הירושלמי שהוא כולל יותר :

ח פְּרוֹת שְׁבִיעִית אֶף עַל פִּי שְׂאֵם נִתְעָרְבוּ בְּמִינָן בְּכֹל שֶׁהוּא
וְשֵׁלָא בְּמִינָן בְּנוֹתָן טַעַם אֵינָן בְּכֹלֵל אִסוּרֵי תוֹרָה שְׂאִין אוֹתָהּ
הַתַּעֲרֹבֶת אִסוּרָה. * אֶלָּא חֵיב לְאָכַל כָּל הַתַּעֲרֹבֶת בְּקַדְשֵׁת
שְׁבִיעִית כְּמוֹ שְׂתֵי תַבָּאֵר בְּמִקְוָמוֹ :

ההראב"ד אלא חייב לאכול התערובת וכו'. אי"א ויש ביעור אחר בפירות
שביעית שהוא לשריפה או לקבורה והוא שיכלה המין האחרון שבאותה הארץ
משלש ארצות החלוקות לביעור ואותו זמן בין במינו בין שלא במינו בנותן
טעם :

כסף משנה ומ"ש פירות שביעית אע"פ שאם נתערבו במינן בכל שהוא וכו'.
בספ"ז דשביעית תנן שביעית אוסרת כל שהוא במינה ושלא במינה בני"ט ובא
רבינו לתרץ קושיא אחת והיא למה לא הוציאו ר"י ור"ל שביעית מכלל כל
איסורים שבתורה כשם שהוציאו טבל וי"י"נ ונתן טעם מפני שאין אותה
התערובת אסורה וכו' ונמצא שאין שם איסורי תורה נופל בה : וכתב הראב"ד
אי"א ויש ביעור אחר בפירות שביעית וכו' :

ט חֶמֶץ בְּפִסַּח אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מְאִסוּרֵי תוֹרָה אֵינּוּ בְּכֹלְלוֹת
אֵלוֹ. לְפִי שְׂאִין הַתַּעֲרֹבֶת אִסוּרָה לְעוֹלָם שְׁהָרִי לְאַחַר הַפִּסַּח

תְּהִיָּה כָּל הַתְּעַרְבֶת מִתְּתָרַת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. לְפִיכָךְ אוֹסֵר בְּכָל
שֶׁהוּא בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שְׁלֹא בְּמִינוֹ :

כסף משנה ומה שכתב רבינו חמץ בפסח אף על פי שהוא מאיסורי תורה אינו בכללות אלו וכו'. בא לתרץ למה לא אמרו ר"י ור"ל וח"ץ מחמץ בפסח שבין במינו בין שלא במינו בכל שהוא ונתן טעם מפני שהוא דבר שיל"מ ולא איירי ר"י ור"ל אלא באיסורי תורה שאין להם מתירין :

ז והוא הדין לתבואה חדשה שנתערבה בישנה מלפני העמר אוסרת בכל שהוא. שהרי יש לה מתירין שלאחר העמר יתר הכל. וכן כל דבר שיש לו מתירין ואפלו הנה אסורו מדבריהם כגון אסור מקצה ונולד ביום טוב לא נתנו בו חכמים שעור אלא אפלו אחד בכמה אלפים אינו בטל. שהרי יש דרך שייתר בה כגון הקדש ומעשר שני וכיוצא בהן :

כסף משנה ומ"ש והוא הדין לתבואה חדשה וכו'. ירושלמי פ"ו דנדרים. ומ"ש וכן כל דבר שיש לו מתירין ואפילו היה איסורו מדבריהם וכו', בריש ביצה (דף ד') גבי ביצה שנולדה ביו"ט אמרו כל דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל :

יא אבל הערלה וכלאי הכרם וחלב ודם וכיוצא בהן וכן תרומות נתנו חכמים בהן שעור שאין בהן דרך היתר לכל אדם :

כסף משנה ומ"ש אבל הערלה וכלאי הכרם וכו'. נראה שכתב כן משום דאיכא לאקשוויי כיון דאפ"י באיסורים דרבנן מפני שיש להם מתירין אמרו שאסרו בכל שהן ק"ו שהיה ראוי באכילה וכלאי הכרם שהם איסורי הנאה וכן בחלב ודם שחייבים עליהם כרת וניחא ליה משום דהוה דבר שאין לו מתירין אע"ג דחמירי לא ראו חכמים שיאסרו בכל שהן ונתנו חכמים שיעור. ומה שכתב וכן תרומות, נראה שכתב כן משום דאיכא לאקשוויי דהוה כדבר שיש לו מתירין כיון דמותרים לכהנים ואפ"י נתנו בהם שיעור וניחא ליה דלא מיקרי דבר שיש לו מתירין אלא כשיש לו מתירים לכל אדם. ואפשר עוד לומר שכתב כן משום דאיכא לאקשוויי הרי תרומה יש לה מתירין דהא אי בעי מיתשיל עלה וניחא ליה דלא מיקרי דבר שיל"מ אלא בדבר שיש לו דרך היתר לכל אדם משא"כ בתרומה שאין לה דרך היתר אלא כשקרה מקרה שרצה

להשאל עליה וזה פירוש מ"ש לכל אדם כלומר שמאחר שאין כל האנשים נשאלים עליה לא הוי דבר שיל"מ:

לחם משנה **וכן תרומות וכו'.** שאע"פ שהוא מותר לכהנים לא נקרא דשיל"מ כיון שאין לו דרך שיותר לכל אדם וכו':

יב * יראה לי שפאפלו דבר שיש לו מתירין אם נתערב בשאינו מינו ולא נתן טעם מתר. לא יהיה זה שיש לו מתירין חמור מטבל שהרי אפטר לתקנו ואף על פי כן שלא במינו בנותן טעם כמו שבארנו. ואל תתמה על חמץ בפסח שהתורה אמרה **שמות** **יב-ב** 'כל מחמץ לא תאכלו' לפיכך החמירו בו כמו שבארנו:

ההראב"ד **יראה לי שאפילו דבר שיש לו מתירין וכו'.** א"א משנה שלימה היא:

כסף משנה **יראה לי שאפילו דשיל"מ וכו'.** ירושלמי פ"ו דנדרים וכתב הרשב"א שנשאל למה תלה רבינו הדבר בסברתו והשיב לפי שמצא להרי"ף שאמרה אפילו בשאינו מינו בפי גיד הנשה שכתב שם פלוגתא דרב ולוי בריחא מילתא היא ואמר דהא דאמר רב כהנא פת שאפאה עם הצלי אסור לאכלה בכותח אפילו ללוי היא ויש לרי"ף ראייה בפרק משילין (דף ל"ט) דאקשינן וליבטיל מים ומלח לגבי עיסה ופרקה רב אשי משום דהוי דבר שיל"מ אלמא אפילו בשאינו מינו לא בטיל ומפני שמצא להרי"ף שסובר כן ויש סעד לדבריו מהא דרב אשי ולא ראה שיהא ההיא דהירושלמי ראייה מוכרחת כשראה הוא להכריח תלה אותה בהכרעת הדעת. וא"ת היאך הניח הרב הא דרב אשי. וי"ל דמים ומלח לגבי עיסה כמין אחד שאין עיסה בלא מים ומלח וכן הדין בתבלין בקדרה א"נ טעמא דתבלין משום דעבידי לטעמא וכל דעביד לטעמא לא בטיל עכ"ל. והראב"ד כתב וז"ל יראה לי שאפי' דבר שיש לו מתירין וכו' א"א משנה שלימה היא עכ"ל. ונראה לי שטעמו מההיא דפי' משילין (שם דף ל"ז) שכתבתי בסמוך דתנן האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן ומקשינן וליבטיל מים ומלח בעיסה ופרקה רב אשי משום דהוי דשיל"מ ולדעת רבינו י"ל כמ"ש בסמוך בשם הרשב"א דמים ומלח לגבי עיסה כמין אחד הן ואפשר לומר עוד שטעמו מדאמרינן בירושלמי פ"ו דנדרים אילן נדרים מה את עביד להון כדבר שיל"מ או כדבר שאין לו מתירין וכו' ודא מתניתא עבד לון כדבר שיל"מ דתנינן תמן שהנודר (מן הדבר) ונתערב באחד אם יש בני"ט הרי זה אסור תיפתר מין בשאינו מינו בדבר שיל"מ, ומאחר

שבירושלמי אמרו על משנה זו כן כתב שהיא משנה שלימה. ואני אומר שאע"פ שהירושלמי אומר כן אינו מוכרח במשנה דאפשר לומר דמה ששנינו במשנה שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אינו אוסר אלא בני"ט מין בשאינו מינו היינו משום דחשיב לנדריים דבר שאין לו מתירין אבל דבר שיל"מ אפי' בשאינו מינו לא בטיל ואע"פ ששם אמרו שאם הזקן עוקר הנדר מעיקרו הווי נדריים דבר שיל"מ ומאחר דאנן קי"ל שהזקן עוקר הנדר מעיקרו הווי ליה נדריים דבר שיל"מ וקתני דמין בשאינו מינו בני"ט יש לדחות ולומר דלא מיקרי דבר שיל"מ אלא כשהיתר בא ממילא ולא כשהוא בא ע"י טורח וכמ"ש הטור בי"ד סימן קכ"ב וק"ל והוא מדברי התוס' שילהי ע"ז והרשב"א בת"ה והר"ן בפרק הזהב ונדריים כיון שאין ההיתר בא אלא על ידי שאלת חכם לא חשיב דבר שיל"מ ועוד שבירושלמי עצמו אמרו שם על משנה אחרת ודא מתניתא עבד לון לנדריים כדבר שאין לו מתירין וכיון שכן לא שייך למימר משנה שלימה היא: **ומ"ש רבינו ואל תתמה על חמץ בפסח וכו'.** הוקשה לו למ"ש שיראה לו שדבר שיל"מ אינו אוסר בשאינו מינו אלא בני"ט והרי חמץ בפסח שאוסר אפי' בשאינו מינו בכל שהוא וניחא ליה שהחמירו בו משום דכתיב ביה כל מחמצת:

לחם משנה יראה לי שאפי' וכו'. כתב הר"א ז"ל בהשגות משנה שלימה היא ע"כ. כלומר ולא היה לו לתלות הדבר בסברתו ואני לא מצאתי זה: **ואל תתמה על חמץ וכו'.** קשה לימא דשאני חמץ דהוא אסור אפילו בהנאה כמו שאמר למטה גבי נפילת שיעור הערלה. וי"ל דהוא ר"ל דאפילו באיסור הנאה כגון הקדש דבר שיש לו מתירין שלא במינו בנותן טעם ולכך רצה לחלק ממנו לחמץ דהתם כל מחמצת ריבה תערובת וחמץ:

ג ואלו הן השעורין שנתנו חכמים. התרומה ותרומת מעשר והחלה והבפורים עולין באחד ומאה וצריך לה לקרית והפנים של לחם פרוסה של לחם פרוסה לתוך פרוסות של חלה עולין באחד ומאה. כיצד. סאה קמח מאחד מאלו. או סאה מכלם שנפלה למאה סאה קמח של חלה ונתערב הכל. מרים מן הכל סאה אחת כנגד סאה שנפלה והשאר מתר לכל אדם. נפלה לפחות ממאה נעשה הכל מדמע:

כסף משנה ואלו הם השיעורים וכו' עולים באחד ומאה וכו'. רפ"ב דערלה. ומ"ש וכן פרוסה של לחם הפנים וכו', ירושלמי ברפ"ב דערלה תני פרוסה של לחם הפנים שנתערבה במאה פרוסות של (לחם) חולין וכו' לא יעלו ר' יודא

אומר יעלו ואיני יודע למה פסק כרבי יודא ואיכא למידק שרבינו כתב בפ"ו מהלכות פסולי המוקדשין וכן פרוסה של לחם הפנים הטהור במאה פרוסות של חולין הרי אלו לא יעלו וזה סותר למה שכתב כאן. וי"ל דהכא מייירי בפרוסה של לחם הפנים הטמא ולזה עולה בק"א x מפני שאילו אמרו אינו עולה היה מתחייב שריפת הכל לפי שא"א ליאכל אפי' לכהנים אבל כשהיתה פרוסה של לחם הפנים טהורה לא תעלה שאין שם הפסד שהכל יאכל לכהנים והשתא איכא למימר שהירושלמי מייירי בפרוסה של לחם הפנים טהור ופוסק כת"ק:

יד הָעֶרְלָה וְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם עוֹלִין בְּאַחַד וּמְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָרִים. כִּי צַד. רְבִיעִית שֶׁל יַיִן עֶרְלָה אוֹ כֻלָּאֵי הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁהִיְתָה הַרְבִּיעִית מְצַטְרֶפֶת מְשַׁנֶּיהֶם שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מְאֲתָיִם רְבִיעִיּוֹת שֶׁל יַיִן הַכֹּל מִתֵּר וְאֵינוֹ ^[ח] צָרִיךְ לְהָרִים כָּלוּם. ***** נִפְלָה לְפָחוֹת מִמְאֲתָיִם הַכֹּל אָסוּר בְּהִנְיָה :

ההראב"ד נפלה לפחות ממאתים הכל אסור בהנייה. א"א אינו כן שאין לך דבר שאוסר עירובו בהנאה אלא אם כן הוא דבר שבמנין חוץ מאיסורי עכו"ם וי"י"נ דוק ותשכח:

כסף משנה הערלה וכלאי הכרם וכו'. בריש פרק ב' דערלה. ומ"ש נפלה לפחות ממאתים הכל אסור בהנאה, כתב הראב"ד אינו כן וכו' :

טו וְלָמָּה צָרִיךְ לְהָרִים הַתְּרוּמָה וְלֹא יָרִים עֶרְלָה וְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם. שֶׁהַתְּרוּמָה ^[ז] מִמּוֹן כְּהֻנִּים. לְפִיכָךְ כָּל תְּרוּמָה שֶׁאֵין הַכְּהֻנִּים מְקַפִּידִין עָלֶיהָ כְּגוֹן תְּרוּמַת הַכֶּלִּיסִין וְהַתְּרוּבִין וְשְׁעוֹרִין שֶׁבְּאֲדוֹם אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָרִים :

כסף משנה ולמה צריך להרים התרומה וכו'. בירושלמי. ומה שכתב לפיכך כל תרומה שאין הכהנים מקפידים עליה וכו', גם זה שם בירושלמי:

לחם משנה ולמה צריך להרים תרומה ולא ירים וכו'. בירושלמי פרק ב' דערלה (הלכה א') הכא את אמר צריך להרים והכא את אמר אינו צריך להרים רבי יעקב בר זבדי ורבי אבהו בשם רבי יוחנן מפני גזל השבט ותני כן כל

תרומה שאין הכהנים מקפידים עליה כגון תרומת הכליסין והחרובין ושעורין שבאדום אינו צריך להרים ע"כ. ונתבארו דברי רבינו :

טז וְלֶמָּה כָּפְלוּ שְׁעוֹר עֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּן אֲסוּרִין בְּהִנָּה. וְלֶמָּה סָמְכוּ עַל שְׁעוֹר מֵאָה בְּתְרוּמוֹת שְׁהָרֵי תְרוּמוֹת מְעַשֵׂר אֶחָד מִמֵּאָה וּמְקַדָּשׁ הַכֹּל שֶׁנֶּאֱמַר **(במדבר יח-כט)** 'אֶת מְקַדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ אָמְרוּ חֲכָמִים דָּבָר שֶׁאַתָּה מְרִים מִמֶּנּוּ אִם חָזַר לְתוֹכוֹ מְקַדָּשׁוֹ :

כסף משנה ולמה כפלו שיעור ערלה וכלאי הכרם. כלומר ששיעורם כפל משיעור תרומה שהתרומה עולה בק"א והם אינם עולים אלא במאתים מפני שהם אסורים בהנאה וגם זה שם בירושלמי: ולמה סמכו על שיעור מאה בתרומות וכו'. שם בירושלמי מנין שהם עולים אמר רבי יונה כתיב מכל חלבו את מקדשו ממנו דבר שאתה מרים ממנו שאם יפול לתוכו הוא מקדשו וכמה הוא אחד ממאה :

לחם משנה ולמה כפלו שיעורי ערלה וכלאי הכרם מפני שאסורין בהנאה. ירושלמי פ"ב דערלה (הלכה א') אמרו הערלה וכלאי הכרם עולים באחד ומאתים מניין שהם עולים כתיב מלאה מלאה מה מלאה שנאמר להלן עולה אף כאן עולה אי מה כאן מאה אף כאן מאה לפי שכפל הכתוב איסורו שינו חכמים חיובו עד כדון כלאי הכרם ערלה מניין מה זו איסור הנאה אף זו איסור הנאה מה זו עולה אף זו עולה ע"כ. ונתבארו דברי רבינו ז"ל. וא"ת א"כ בשר בחלב שאסור בהנאה היה להם לכפול שיעורו שיהיה ק"כ. וי"ל דתרומה מצינו ששנה הכתוב שיעורו וערלה וכלאי הכרם ילפינן לה מג"ש דתקדש המלאה וכיון שראינו ששנה הכתוב שיעורו ראו חכמים להחמיר אבל בבשר בחלב לא ראינו ששנה הכתוב שיעורו. על מ"ש נפל לפחות ממאתים אסור בהנאה השיגו הר"א ז"ל שאין לך דבר שאסור עירובו בהנאה :

יז שְׁאָר אֲסוּרִין שֶׁבַתּוֹרָה כֶּלֶן כְּגוֹן בֶּשֶׂר שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים וְחֵלֶב וְדָם וְכִיּוֹצָא בָּהֶן שְׁעוֹרָן בְּשִׁשִּׁים. כִּי־צַד. כְּזֵית חֵלֶב כְּלִיּוֹת שֶׁנֶּפֶל לְתוֹךְ שִׁשִּׁים כְּזֵית מִחֵלֶב הָאֵלֶּיָּה הַכֹּל מִתֵּר. נֶפֶל לְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים הַכֹּל אֲסוּר. וְכֵן אִם נֶפֶל כְּשֶׁעוֹרָה חֵלֶב צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה שָׁם כְּמוֹ שִׁשִּׁים שְׁעוֹרָה. וְכֵן בְּשֶׁאֵר אֲסוּרִין. וְכֵן שֶׁמֶן ^[ח] שֶׁל גִּיד הַנֶּשֶׁה

שֶׁנֶפֶל לְקַדְרָה שֶׁל בָּשָׂר מְשַׁעְרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁשִׁים. וְאִין שְׁמוֹ הַגִּיד מִן הַמִּנְיָן. וְאָף עַל פִּי שְׁשִׁמּוֹן גִּיד הַנֶּשֶׂה מְדַבְּרִיהֶם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. הוֹאִיל וְגִיד הַנֶּשֶׂה בְּרִיָּה בְּפָנָי עֲצָמָה הֶחְמִירוּ בּוֹ בְּאַסוּרֵי תוֹרָה. וְהִגִּיד עֲצָמוֹ אִין מְשַׁעְרִין בּוֹ וְאִינוֹ אוֹסֵר שְׂאִין בְּגִידִים בְּנוֹתָן טַעַם :

כסף משנה שאר איסורים שבתורה כולם וכו' שיעורם בששים. בפ' גיד הנשה (דף צ"ח) איפליגו אמוראי אליבא דבר קפרא חד אמר כל איסורים שבתורה בששים וחד אמר כל איסורים שבתורה במאה ומשמע דהלכתא כמאן דאמר בס' מדאיתא בההוא פירקא (דף צ"ז) אמר רבא אמור רבנן בס'. ומ"ש וכן אם נפל כשעורה חלב וכו', בפ' גיד הנשה (שם צ"ח) ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבשרא סבר מר בר רב אשי לשעורי בתלתין פלגי דזיתא א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורי דרבנן ועוד הא א"ר יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה. ומ"ש וכן שומן של גיד הנשה שנפל לקדירה של בשר וכו', שם (דף צ"ו) אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילא ואמור רבנן בס' הילכך מין [בשאינו] מינו דהיתרא בטעמא דאיסורא בקפילא ומין במינו דליכא למיקם אטעמא א"נ מין בשאינו מינו דאיסורא וליכא קפילא בס'. וכתב הר"י מין במינו דליכא למיקם אטעמא כגון שמנינותו של גיד אמר רב נחמן גיד בס' ואין גיד מן המנין והיינו דוקא בשומן גיד כמו שכתב הר"י דאילו גיד עצמו הא אסיקנא בההוא פירקא והלכתא אין בגידין בני"ט :

לחם משנה ואע"פ ששומן גיד וכו'. וא"כ היה להם להקל כמו בכחל מ"מ הגיד בריה ומ"מ לא הצריכו ששים ואחד כמו בביצת אפרוח שהוא בריה דשאני התם דהיא גופה בריה אבל הכא הגיד הוא שהוא בריה וזה הוא שמנו של גיד :

יח אָבֵל כֶּחֵל שֶׁנֶתְבַּשֵּׁל עִם הַבָּשָׂר בְּשֵׁשִׁים וְכֶחֵל מִן הַמִּנְיָן. הוֹאִיל וְהֶכְחֵל מְדַבְּרִיהֶם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ הִקְלוּ בְּשַׁעוֹרוֹ :

ההראב"ד וכחל מן המנין הואיל והכחל מדבריהם. א"א ויש נותן טעם טוב מזה מפני שהוא היתר כשהוא בעצמו :

כסף משנה ומ"ש אבל כחל שנתבשל עם הבשר בס' וכחל מן המנין. שם (דף צ"ז ע"ב) במימרא הנזכרת ונתן רבינו טעם הואיל שהכחל מדבריהם, וכתב הראב"ד ויש טעם טוב מזה וכו'. והרשב"א דחה טעם רבינו שהרי איסורי

סופרים צריכים ס' ואינה דחיה דאיכא למימר דסבר רבינו דבאיסורי סופרים האיסורים מן המנין דילפינן מכחל. והתוספות והרא"ש נתנו טעם אחר שאיסורו של כחל אינו מפני טעם חלב שיש בו יותר משאר בשר אלא לפי שיש בו גומות שהחלב כנוס לתוכו ויש באותו חלב טעם בשר וא"א להפרישו מן הבשר דלא מהני קריעה לאחר בישול ואע"ג דבגמר בישולו יוצא כל החלב מ"מ קודם גמר בישולו נאסר בשביל חלב שבגומא ותו לא מישתרי דחיישינן שמא יאכלנו קודם גמר בישולו ולפי שאין הכחל נאסר מחמת עצמו אלא מחמת חלב הכנוס בגומות לכך הוי כמו שאר בשר לבטלו ע"כ :

לחם משנה **הואיל והכחל מדבריהם וכו'.** וא"ת למה אמר בגמרא כחל היל"ל כל איסורים של דבריהם י"ל דאשמעינן כחל אע"ג דבבשר וחלב חתיכה עצמה נעשה נבלה וא"כ האי בשר וחלב הוא והוי נבלה ולא ליהוי מן המנין וכמו שהקשו בתוספות קמ"ל דהאי אסור משום שיש בו גומות וכמו שתירצו התוספות ולכך הוא מן המנין והר"א ז"ל כתב טעם אחר בהשגות :

ט **בִּיצָה שְׁנִמְצָא בָּהּ אֶפְרוּחַ שְׁנִשְׁלָקָה עִם בִּיצִים הַמְּתָרוֹת**
אִם הִיְתָה עִם שְׂשִׁים וְאַחַת וְהִיא הָרִי הֵן מְתָרוֹת. הִיְתָה עִם
שְׂשִׁים בְּלֶבֶד נֶאֱסְרוּ הַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה עָשׂוּ הַכֹּר
בָּהּ וְהוֹסִיפוּ בְּשַׁעוֹרָה :

לחם משנה **ביצה שנמצא בה אפרוח וכו'.** דעת רבינו דביצה בטלה משום דבריש פרקא קמא דביצה (דף ג') משמע דלמ"ד את שדרכו לימנות שנינו ביצה בטלה דאמרו שם וכ"ת ביצה חשיבא ולא בטלה הניחא למ"ד כל שדרכו וכו' אלא למ"ד את מאי א"ל ואם כן אגן דמקלינן טפי דאפילו את בטיל דהלכה כחכמים דאמר אינו מקדש אלא שבעה דברים בלבד וכדפסק רבינו בפרק ט"ז ודאי הביצה בטלה. וא"ת א"כ כשהקשה בגמרא למאן דאמר ביצה בששים וכו' למימרא דיהבא טעמא וכו' אמאי לא שני דלעולם בביצה טמאה ולבטולי היא גופה וכדהקשה הראב"ד ז"ל הובא בב"י. וי"ל דמשמע ליה לגמרא דע"כ לא בנתערבה באחרות איירי ולבטולי היא גופא דדומיא דאינך קתני וכי היכי דקאמר בכחל בששים וגיד בששים דאמר ברישא איירי לענין הפליטה הי"נ בביצה בששים איירי לענין הפליטה ועוד הוקשה לרבינו למה אמרו לבטולי הפליטה דבעינן ששים ואחת לכך תירץ דהך משום דאית בה אפרוח נקראת בריה וצריך היכר והוא לענין לבטל הפליטה בלבד אבל היא גופה לא מבטלה והרמב"ן ז"ל נתן טעם אחר כמו שכתב הטור :

ב אָבֵל בְּיַצַת עוֹף טָמֵא שֶׁנִּשְׁלָקָה עִם בְּיַצֵּי עוֹף טָהוֹר לֹא [ט] אֶסְרָה אוֹתָם. וְאִם טָרַף אֵלוֹ עִם אֵלוֹ. אוֹ שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּיַצַת עוֹף טָמֵא אוֹ בְּיַצַת טָרֶפֶה עִם בְּיַצֵּים אַחֲרוֹת [י] שְׁעוֹרָן בְּשִׁשִּׁים :

כסף משנה (יט-כ) ביצה שנמצא בה אפרוח וכו'. שם אסיקנא בס' והיא אסורה בס' ואחת והיא מותרת ומקשי בגמרא למימרא דיהבא טעמא והא אמרי אינשי כמיא דביעי בעלמא ומשני הבי"ע בביצת אפרוח אבל טמאה לא ופירש"י בביצת אפרוח שהבשר נותן טעם ולי"ש טמאה ל"ש טהורה דנבילה היא אבל טמאה בלא אפרוח לא וכתבו התוס' והרא"ש והר"ן בביצת אפרוח ה"ה לנמצא בה קורט דם דשדא תיכלא בכולה וחשיב כאילו יש בה אפרוח וכן פסק הרשב"א בת"ה וכתב עוד אהא דאמרינן כמיא דביעי בעלמא דלא יהבי טעמא בירושלמי דמס' תרומות קאמר דוקא באינם קלופות אבל בקלופות יהבי טעמא והא דלא מפליג הכא משום דסתם ביצים בקליפות מבשלי להו אבל ראיתי להרמב"ם שלא חילק בין קלופות לשאינן קלופות ולכאורה ודאי הכי משמע מהכא דלא מפליג אלא שיש לחוש לדברי הירושלמי וכן הם דברי הר"ן. ומ"ש רבינו מפני שהיא בריה בפני עצמה עשו היכר בה וכו', היינו לומר שיש בה אפרוח שהוא בריה בפ"ע ולפיכך כתב דביצת עוף טמא או של טריפה אינם צריכים ס"א. וכתב הרשב"א על טעמו של רבינו שאינו מחוור בעיניו כי לא באנו כאן לבטל הביצה בעצמה אלא פליטתה דכולה שמעתין בהכי מיירי והרמב"ן כתב שהטעם לפי שיש בביצים גדולות וקטנות והבא לבטל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש לפיכך הוסיפו אחת ולא הצריכו לשער על כל אחת ואחת וטעם זה כתבו הרא"ש והר"ן והטור. ולענין מ"ש הרשב"א על דברי רבינו שאינו מחוור שלא באנו לבטל הביצה אלא פליטתה וכו', נ"ל שטעם רבינו שעשו בה היכר כדי שלא יבואו לבטל אותה עצמה שכשנראה שינוי זה בביטול פליטתה נדע שהיא עצמה אינה מתבטלת כלל מפני שהיא בריה כנ"ל: ועל מ"ש רבינו או שנתערבה ביצת עוף טמא או ביצה טריפה עם ביצים אחרות שיעורם בס', יש לדקדק האי שנתערבה ה"ד אי בשלא נשלקה ונתערבה עם אחרות כיון דלא חשיבא בריה דלית בה אפרוח תיבטיל חד בתרי כדין יבש ביבש ואפשר שסובר דהיינו מדאורייתא אבל מדרבנן בעי ס' וכדעת רש"י והראב"ד שכתבתי בר"פ זה. כתב הרשב"א וז"ל הרמב"ם כתב מפני שהיא כבריה בפ"ע עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה וכן כתב אבל אם נתערבה ביצת עוף טמא או ביצת טריפה עם ביצים אחרות שיעורם בס' כלומר בשטרפן אלו עם אלו עכ"ל. ואני תמה על זה שהרי א"א לפרש כן בדברי רבינו דמדכתב או שנתערבה ביצת עוף טמא וכו' אחר שכתב אם טרף אלו עם אלו משמע דבלא

טרף מיירי. ואפשר לדחוק ולומר דטרפן שכתב הרשב"א לא טרפן ממש קאמר אלא היינו לומר שנשתברו בקערה ולאפוקי נתערבו כשהם שלימים בקליפתם דכל כה"ג לא בעינן ששים דברובא בטיל דקי"ל יבש ביבש חד בתרי בטיל אבל משנשתברו בקערה שוב אין תורת יבש עליהם ומיהו כבר כתבתי בר"פ זה שדעת רבינו דלא אמרו יבש ביבש חד בתרי בטיל אלא מדאורייתא:

לחם משנה או שנתערבה וכו'. ולבטולי היא גופה שיעורן בששים כדפרישית דהיא גופה בטלה כשאין בה אפרוח דאינה בריה:

כא ומנין סמכו חכמים על שיעור ששים. שהרי המורם מאיל נזיר והיא הזרוע אהד מששים משאר האיל והיא מתבשלת עמו ואינה אוסרת אותו שנאמר [\(במדבר ו-יט\)](#) 'ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל':

כסף משנה ומנין סמכו חכמים על שיעור ס' וכו'. בפ' גיד הנשה (דף צ"ח):

כב מין במינו ודבר אחר שנתערבו כגון קדרה שהיה בה חלב אלה וגריסין ונפל לתוכה חלב הכליות ונמחה הכל ונעשה גוף אחד. רואין את חלב האלה ואת הגריסין כאלו הן גוף אחד ומשערין חלב הכליות כגריסין וכאלה. אם היה אחד מששים מתר. שהרי אי אפשר כאן לעמד על הטעם:

כסף משנה מין במינו ודבר אחר שנתערבו וכו'. זה נמשך ממה שכתב בר"פ זה דמין במינו ברובא בטיל מדאורייתא ובששים מדרבנן משום דליכא למיקם ביה אטעמא ומין בשאינו מינו בני"ט והכא כיון דמינו ושאינו מינו מעורבין א"א למיקם אטעמא והילכך הוי בס':

כג והוא הדין לתרומות שנתערבו לשערן במאה. וכלאי הכפרם או ערלה לשער אותן במאתים:

כד כשמשערין בכל האסורין בין בששים בין במאה בין במאתים. משערין במרק ובתבלין ובכל שיש בקדרה ובמה

שְׁבֻלָּעָה קְדָרָה מֵאַחַר שְׁנֵפֶל הָאִסוּר לְפִי אִמְדַּת. שְׁהָרִי אִי
אֶפְשֶׁר לְעִמֵּד עַל מָה שְׁבֻלָּעָה בְּצִמְצוּם :

כסף משנה כשמשערין בכל האיסורים וכו'. בפי גיד הנשה (דף צ"ז): א"ר חנינא כשהם משערין משערים ברוטב ובקיפה ובחתיכות ובקדרה וא"ד בקדרה עצמה וא"ד במאי דבלעה קדרה ופסק רבינו כלישנא בתרא וכתב הרשב"א פי' במאי דבלעה קדרה ועומד בדופני הקדרה ומשערים זה באומד יפה ורואין אותו כאילו הוא בעין אבל מה שנצטמק ונתמעט כלומר מה שכלה ואבד מחמת האור אין מצטרפין לחשבון שזה כלה לגמרי ורש"י כתב שעיקר הדבר כמו שהוא לפנינו משערין ליה ולא משערין במאי דבלעה קדרה מן ההיתר לפי שאף מן האיסור נבלע ונתמעט (מכמות שהיה) וכדאמר' לקמן אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע והעתיק דבריו הרא"ש וכ"נ שהוא דעת הר"י' שהשמיט שתי לשונות אלו והטור כתב בשם הרשב"א דמין במינו דמדאורייתא בטל ברוב וחכמים הצריכו ס' תולין להקל אבל מין בשאינו מינו דכזית בכדי אכילת פרס הוי דאורייתא לכ"ע ואפי' פחות מכדי אכילת פרס עד ס' איכא למ"ד דהוי דאורייתא אין משערין אלא כמו שבא לפנינו :

לחם משנה כשמשערין וכו'. שם בגמרא (דף צ"ז): אמר ר' חנינא כשהן משערין וכו' איכא דאמרי בקדרה עצמה ואיכא דאמרי במאי דבלעה קדרה ופירש"י ז"ל במאי דבלעה קדרה אם ראינוהו כשנפל שם קודם שנתמעט ואנן משערין אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם ע"כ. ונראה שזו היא כוונת רבינו שצריך לשער האיסור כמו שנפל כשראוהו שנפל וכן מה שבלעה הקדרה ולא פליג זה למאי דאמר לקמן (דף צ"ח) ההוא כזיתא דתרבא וכו' סבר רב אשי לשעוריה וכו' אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע דהתם היינו טעמא מפני שלא ראה האיסור כשנפל ולא היה יודע לשער האיסור אבל היכא דמשער האיסור ודאי דמשערין מאי דבלעה אי נמי י"ל דהך דקאמר דבלעה הקדרה פליג אדרב אשי לקמן ופסק רבינו כי הך דהכא דמשערין האיסור כמות שהוא ומה שבלע הקדרה דכיון דהשיעורים הם מדרבנן הקילו :

כה אָסוּר לְבַטֵּל אִסוּרִין שֶׁל תּוֹרָה לְכַתְּחֻלָּה. וְאִם בִּטַּל הָרִי
זֶה מִתֵּר. וְאִף עַל פִּי כֹן קִנְסוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים וְאָסְרוּ הַכֹּל. וְיִרְאֶה
לִי שְׁכִינֹן שֶׁהוּא קִנֵּס אֵין אוֹסְרִין תַּעֲרֻבַת זֹו אֶלָּא עַל זֶה הָעוֹבֵר
שֶׁבִּטַּל הָאִסוּר. אֲבָל לְאַחֲרִים הַכֹּל מִתֵּר :

כסף משנה **אסור לבטל איסורין של תורה לכתחלה וכו'.** בפ"ה דמס' תרומות (מ"ו) סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ואח"כ נפלו שם חולין אם שוגג מותר ואם מזיד אסור ואמרין בריש ביצה (דף ד':) דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה ה"מ בדאורייתא אבל בדרבנן מבטלין ויתבאר לקמן בסמוך. ובפ' הנזקין (גיטין נ"ד) תניא נפלו ונתפצעו אחד שוגג ואחד מזיד לא יעלו דברי ר"מ ור' יהודה ר' יוסי ור"ש אומרים בשוגג יעלו במזיד לא יעלו וידוע דהלכה כר' יוסי ור"ש לגבי ר"מ ורבי יהודה ועוד דסתם משנה כוותייהו ולפיכך יש לתמוה על רבינו שלא חילק בין שוגג למזיד. וי"ל שאע"פ שלא חילק בכך בפירוש יש ללמוד כן מדבריו שכתב שאסרו אותו חכמים משום קנסא והדבר ברור דלא שייך קנס לעושה בשוגג. **ומ"ש רבינו שני"ל שאין אוסרים תערובת זו אלא על זה העובר שביטל האיסור וכו',** נראה שלמד כן מדין מבשל בשבת. והטור כתב בשם רבינו כלשון הזה דוקא למבטל עצמו אם הוא שלו קנסינן לאוסרו עליו או למי שכיון לבטלו בשבילו (אבל לאחרני שרי) ויש לתמוה עליו שהרי רבינו לא כתב שאסור למי שנתבטל בשבילו והרא"ש בפרק גיד הנשה כתב דברי רבינו ולא הזכיר כן ונראה לי שלא כתב כן אלא לפי שמצא להרשב"א שכתב וז"ל וכי אסרינן ליה למבטלו לכתחלה דוקא למי שעבר וביטל וכן למי שנתבטל בעבורו כדי שלא יהנו לו מעשיו הרעים אבל לשאר כל אדם מותר כיון דקנסא בלחוד הוא דקנסינן וכ"כ הרמב"ם וכ"כ הראב"ד עכ"ל. ואע"פ שרבינו לא כתב שאסור למי שנתבטל בשבילו סובר הרשב"א דממילא משמע דכיון דטעמא דקנסא כדי שלא יהנו לו מעשיו הרעים ויבא לעשות כן פעם אחרת ואע"ג דק"ל אין אדם חוטא ולא לו וא"כ לא הוה לן למיחש להכי איכא למימר דשאני הכא דלא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא במילתא הילכך חיישינן א"נ דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דילמא אתי למימר לעכו"ם או לעבד שיבטלנו הילכך קנסינן ליה :

כו **כיצד.** הרי שנפלה סאה של ערלה לתוך מאה סאה שהרי נאסר הכל. לא יביא מאה סאה אחרות ויצרף כדי שתעלה באחד ומאתים. ואם עבר ועשה כן הכל מתר. אבל באסור של דבריהם מבטלין האסור לכתחלה :

כסף משנה **ומה שכתב רבינו אבל באיסור של דבריהם מבטלין האיסור לכתחלה וכו'.** בריש ביצה (דף ד':) גבי עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן וכו' והא קא מבטל איסורא לכתחלה וכו' ה"מ בדאורייתא אבל בדרבנן מבטלין. וכתוב בהגהות מיימוניות x וכן הורה רבינו שמחה על מי חלב שנפלו לתבשיל של בשר וצוה להוסיף מים עד שיתבטלו מי

חלב בששים דמי חלב מדרבנן מיהו בפרק כל שעה פרי"י גבי קדרות בפסח דהא דמבטלין לכתחלה איסור דרבנן ה"מ בדבר שאין לו שורש מן התורה כגון מוקצה וכן פ"י ראבי"ה וכתוב בהגהות מרדכי פרק כל הבשר מלשון הרמב"ם יש לדקדק דס"ל כדברי התוס' מדנקט בשר עוף בחלב ולא נקט חצי שיעור דבשניהם איכא פלוגתא וה"ל הא רבותא טפי דנשמע מינה דאפילו באיסור דרבנן שיש לו שורש דאורייתא מבטלין לכתחלה עכ"ל. ול"נ דאפילו נפרש כן בדברי רבינו מכל מקום אינו כדעת התוס' ממש דהא בשר עוף בחלב לדברי התוס' חשיב יש לו שורש מן התורה כיון דאיכא בשר דאסור בחלב מדאורייתא ולא דמי למוקצה שאין לו עיקר בדאורייתא כלל וכ"כ בהדיא בפירקא קמא דביצה דתרומה כיון דאיכא שום דבר דאורייתא כגון דגן ותירוש ויצהר אפילו במקום שאינו אלא דרבנן כגון בשאר פירות אין מבטלין וכתבו הגהות מיימון בפרק שאחר זה דיין נסך שלא נאסר אלא על ידי כח העכו"ם אינו אוסר אלא בששים ואין מבטלין אותו לכתחלה דהוי כאילו יש עיקר בתורה כיון דכתיב ישתו יין נסיכם ומיהו לפי האמת מפשט דברי רבינו נראה שכל שאינם איסורי תורה ממש מותר לבטל איסור לכתחלה:

לחם משנה **כיצד הרי שנפלה סאה וכו'.** יש לדקדק בזה למה שינה המשל דכאן אמר סאה של ערלה לתוך מאה סאה ואח"כ אמר חלב שנפל לקדרה שיש בה בשר עוף גם בראשונה היה לו לומר כיצד כגון חלב שנפל לתוך בשר בהמה. וי"ל דרבותא אשמעינן מעיקרא דאפילו סאה של ערלה דהוא איסור מעיקרו אם עבר ועשה מותר וכל שכן בבשר בחלב שאין האיסור אלא מפני הטעם וכל זמן שיש בו ששים אין בו איסור כלל:

בז **כיצד.** חלב שֶׁנֶפֶל לְקִדְרָה שְׁיֵשׁ בָּהּ בָּשָׂר עוֹף וְנָתַן טַעַם בְּקִדְרָה מְרַבָּה עָלָיו [כ] בָּשָׂר עוֹף אַחֵר עַד שְׂיִבְטֵל הַטַּעַם. וְכֵן כָּל פְּיוֹצָא בְּזָה:

כת **כָּבֵד בְּאַרְנוֹ שְׂאֵם נָתַן דְּבַר הָאִסוּר טַעְמוֹ בְּדָבָר הַמְּתָר נֶאֱסָר הַכֹּל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִשְׁבִּיחוּ. אֲבָל אִם פָּגַם זֶה הָאִסוּר לְמִתָּר וְהִפְסִיד טַעְמוֹ הָרִי זֶה מְתָר. וְהוּא שְׂיִהְיָה פּוֹגֵם מִתְחֵלָה וְעַד סוֹף. אֲבָל אִם פָּגַם בְּתַחֲלָה וְסוֹפוֹ לְהִשְׁבִּיחַ. אוֹ הִשְׁבִּיחַ בְּתַחֲלָה אֶף עַל פִּי שְׂסוּפוֹ לְפָגַם הָרִי זֶה אִסוּר:**

כסף משנה **כבר ביארנו שאם נתן דבר האסור וכו'.** בפרק בתרא דעבודה זרה (דף ס"ז:) אסיקינן דנותן טעם לפגם מותר ומפרש התם דילפינן לה מדכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה ואמרינן התם דהשביח ולבסוף פגם אסור וכתב רבינו דפגם ולבסוף השביח נמי אסור וכן כתב הרשב"א ונראה שטעמם משום דאתי במכ"ש ומה פגם לבסוף אסור מפני שהשביח מתחלה אף על פי שאותו שבח על מנת לפגום הוא פגם תחלה לא כ"ש דאסור דהא פגם זה אינו פגם כיון שהוא על מנת להשביח:

לחם משנה **בד"א בשהשביחו כו'.** בפרק השוכר (דף ס"ח:) אמרו השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור אבל מ"ש פגם וסופו להשביח לא הוזכר שם ונראה שלמדו רבינו ממה שאמר שם נפל שאור של חולין ואחר כך נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור ופסקה רבינו בפרק ט"ז והטעם שאע"פ שנותן טעם לפגם מותר וכאן טעם פגום הוא שכיון שנתחמצה מחמת השאור של חולין כשנפל השאור של תרומה פגמו מ"מ כיון דראוי לחמץ בה עיסות אחרות כדאמר ר' זירא שם שבח מיקרי ואם כן יש ללמוד משם דאע"פ שבעת הזאת אינו אלא פגם מאחר שאחר כך עתיד להשביח אסור דהא התם אע"פ שבמה שהוא היה רוצה עיסה זו שהוא לאכילה פגמו זה השאור ולא יתוקן עוד לאכילה ואע"פ כן כיון שיחמץ בה עיסות אחרות אסור והשבח בא לאחר הזמן כ"ש היכא שיתוקן אח"כ הפגם הזה בעצמו ותתוקן לאכילה דעדיף טפי: **והרב** בית יוסף כתב שיצא לו מן הסברא דהשתא השביח ולבסוף פגם אסור כנזכר פגם ולבסוף השביח לא כ"ש. ואחרי כתבי ראיתי מ"ש רבינו בפרק השוכר את הפועל בפירוש המשנה על מתניתין דין נסך שנפל על גבי ענבים וכו' שכתב שם ארבעה חילוקים בענין הפגם והשבח וכתב בשני חלקים האחרונים והחלק השלישי שישביח טעמו לשעתו ולאחר זמן מפסידו בעירוב שמנונית הבשר והחלב עם החמאה לפי שהיא מיטיב טעמו וריחו ובאושו ואח"כ מפסידו וזה הנקרא משביח ולבסוף פוגם והחלק הרביעי שמפסידו לפי שעה וברוב הימים משביחו כגון עירוב הדבש כיון שהוא מקלקלו מיד ולבסוף יתחזק עליו האויר וכח היין ואז יהיה הדבש ממה שנוסף לו עליו ריח טוב וכו' זה נקרא פוגם מעיקרו ע"כ. ומדקרא דזה פוגם מעיקרו למדתי מדבריו שמפרש פירוש אחר בדברי עולא שאמר בפרק השוכר (דף ס"ח) דאמר שם אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל מותר דהוקשה לו דלמה אמר פגם מעיקרא היה לו לומר פגם מתחלה ועד סוף לכך הוא מפרש דהכי קאמר עולא מחלוקת של ר' מאיר ור"ש בהשביח ולבסוף פגם אבל בפגם מעיקרו אע"פ שהשביח לבסוף דברי הכל מותר וזהו שאמר פוגם מעיקרו כלומר מעיקרא פגם ולבסוף השביח וכ"ש פגם מתחילה ועד סוף דסבירא להו דמותר וס"ל לעולא דלא פליגי ר"מ ור"ש בקראי דלעיל דגיעולי

עכו"ם וכדכתבו שם התוספות דאם כן לא היה מסתבר לחלק והקשה רב חגא לעולא מההיא דיין שנפל לתוך עדשים דההיא פגם מעיקרא הוא דאין לומר דהוי פגם מתחלה ועד סוף דכ"ש דקשה טפי דהיכי פליגי אלא לפחות הוי פגם מעיקרו ואפ"ה פליגי ותירץ לו דהוי השביח ולבסוף פגם ור' יוחנן פליג עליה דעולא ואמר בפוגם מעיקרו מחלוקת כלומר פוגם מעיקרו ואח"כ השביח אבל פגם מתחלה ועד סוף אפילו ר' יוחנן מודה דלא פליגי אלא דכ"ע אית להו מותר והוכיחו שם בגמרא מכח ההיא דיין שנפל לתוך עדשים דבפגם מעיקרו מחלוקת ורבנן סברי אסור דהיינו ר' מאיר ור"ש מתיר. ולענין הלכה פסק רבינו דבין השביח ולבסוף פגם בין פגם ולבסוף השביח דאסור וטעמו דכשהשביח ולבסוף פגם אפילו עולא סבר דר' מאיר סבר דאסור והיינו מתניתין דיין שנפל לתוך גריסין לסברתו וכיון שכן ראוי לפסוק כסתם מתניתין דיין אל תוך גריסין כיון דרבי תני ליה בסתמא אע"ג דאתיא כרבי מאיר מ"מ מסתבר למיפסק הכי ובפגם ולבסוף השביח הא רבי יוחנן אמר דפליגי בהכי ורבי מאיר סבר דאסור והיינו יין שנפל על גבי עדשים דמתניתין וכיון דסתם לן כוותיה יש לנו לפסוק כן אע"ג דאתי כיחידאה כדפרישית יש לתפסו עיקר. ואע"פ שכתבתי כל זה מדבריו בפירוש המשנה נראה שאין נראה לו זה טעם מספיק לפסוק כסתם מתניתין דהוא כרבי מאיר דלית הלכתא כוותיה לגבי ר"ש ומ"מ פסק כוותיה מפני שנפל לו ספק אי עבדינן כר"ש או כרבי מאיר משום דסתם מתניתין כוותיה ולכך החמיר ואמר דאסורים וזהו שכתב שם בפ"י המשנה ושני חלקים הנשארים לא נתבאר בגמרא איזה מהן אסור ואיזה מהן מותר ולפיכך שניהן אסורין ע"כ. וכוונתו לומר דלא נתבאר בגמרא מפני שיש צדדין לכאן ולכאן כדכתיבנא, זה נראה לי בדעתו ז"ל והוא הנכון. ואחרי כתבי כל זה מצאתי לפ"י זה ראייה ברורה מהירושל' במס' ערלה פ"ב (ה"ד) אמרו שם כל נותני טעמים בין לפגם בין לשבת אסור דברי ר"מ ר"ש אומר לשבת אסור לפגם מותר רשב"ל אמר מה פליגין כשהשביח ואח"כ פגם אבל פגם ואח"כ השביח אף ר"מ מודה ר' יוחנן אמר לא שניא היא השביח היא פגם היא פגם היא השביח ע"כ. הרי נתבאר שם סברת רשב"ל דהוא דומה לסברת עולא האמורה בגמרא דידן דפגם ולבסוף השביח לא פליגי וזו היא שקרא עולא פגם מעיקרא כמו שביארתי:

כט ומי יטעם את התערבת. אם הָיָה הַמְעַרְבֵּת תְּרוּמוֹת עִם הַחֲלִין טוֹעֵם אוֹתָן הַלֵּהן. אם הָיָה טַעַם הַתְּרוּמָה נֶכֶר [ט] הַכֹּל מְדַמֵּעַ. וּבַהֲלָכוֹת תְּרוּמוֹת יִתְבָּאֵר דִּין הַמְדַמֵּעַ:

כסף משנה ומי יטעום התערובת וכו'. בפרק גיד הנשה (דף צ"ז): אמר רבא וכו' מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא דאיסורא בקפילא ופירש"י דהיתרא כגון תרומה וחולין יטעמנו הכהן:

ל ואם הִזָּה בְּשָׂר בְּחֶלֶב או יין נִסְדָּ וְיִין עֶרְלָה וְכֵלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְּלוּ לְדָבֵשׁ. או בְּשָׂר שֶׁקָּצִים וּרְמָשִׁים שֶׁנִּתְּבַשֵּׁל עִם הַיָּרֵק וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. טוֹעֵם אוֹתָן הֶעֱכוּ"ם וְסוּמְכִין עַל פִּיו. אִם אָמַר אֵין בּו טַעַם או שֶׁאָמַר יֵשׁ בּו טַעַם וּמְטַעַם רַע הוּא וְהָרִי פָּגְמוּ הַכֹּל מִתָּר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה סוּפוּ לְהַשְׁבִּיחַ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְאִם אֵין שָׁם עֶכוּ"ם לְטַעַם מְשַׁעְרִין אוֹתוֹ בְּשַׁעוּרוֹ בְּשִׁשִּׁים או בְּמֵאָה או בְּמֵאֵתַיִם:

כסף משנה ומ"ש ואם אין שם עכו"ם לטעום וכו', שם:

לחם משנה ומטעם רע וכו'. מה שלא הזכיר קפילא עיין בב"י. ומ"ש והרי פגמו רמז בזה מה שאמרו בגמרא ואם יש בה טעם לפגם מותר שהבאתי למעלה דאע"פ שהפגם בא מחמת אחר כיון שזה הוסיף לפגמו מותר:

לא עֶכְבֵּר ^[מ] שֶׁנִּפְּל לְשֶׁכֶר או לְחֹמֶץ מְשַׁעְרִין אוֹתוֹ ^[נ] בְּשִׁשִּׁים. שֶׁאֵנּוּ חוֹשְׁשִׁין שָׁמָּה טַעְמוֹ בְּשֶׁכֶר וּבְחֹמֶץ מְשֻׁבֵּחַ. אֲבָל אִם נָפַל לְיַיִן או לְשֶׁמֶן או לְדָבֵשׁ מִתָּר וְאֶפְלוּ נִתָּן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁטַעְמוֹ פּוֹגֵם. שֶׁכֹּל אֵלוֹ צְרִיכִין לְהִיּוֹתָן מְבֻשְׁמִים וְזֶה מְסַרְיָחַן וּמִפְסִיד טַעְמוֹ:

כסף משנה עכבר שנפל לשכר או לחומץ וכו'. בפרק בתרא דע"ז (דף ס"ח): ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא אסריה רב להאי שיכרא וכו' אמר רבא הלכתא נטלי"פ מותר ועכברא בשיכרא לא ידענא מ"ט דרב אי משום דקסבר נטלי"פ אסור ולית הלכתא כוותיה אי משום דקסבר נטלי"פ מותר ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח איבעיא להו נפל לגו חלא מאי ואסיקנא והלכתא אידי ואידי בשיתין פירוש בין בשיכרא בין בחלא בשיתין וכתבו הרי"ף והרא"ש דחיישינן דילמא אשבוחי משבח בחלא ובשיכרא. ומ"ש אבל אם נפל ליינ או לשמן או לדבש מותר וכו', כתב הר"ן שכן הורו רבותינו הצרפתים הלכה למעשה וכן פסק הרשב"א:

לחם משנה **עכבר שנפל לשכר או לשמן וכו'.** שם ועכברא בשיכרא לא ידענא מאי טעמא וכו'. וא"ת כיון דהוא בריה ליבעי ששים ואחת כמו הביצה שיש בה אפרוח שכתב רבינו דבעינן ששים ואחת. וי"ל דשאני התם שהוא ודאי איסור לכך עשו לו חכמים היכר אבל הכא שהוא ספק די שנאסור אותו ואין צריך היכר. ודע ששם בתוספות הקשו על הא דנפל בשיכרא תימה דהא צונן בצונן הוא ולישתרי ותירצו דמיירי ששהה שם יום או יומים והיה כבוש בתוך השכר וכבוש הרי הוא כמבושל ע"כ. אבל רבינו סתם וכתב שנפל ולא ביאר ששהה שם כלל. ונראה לי דרבינו יתרוץ לקושיית התוס' שאני חומץ ושכר דמתוך חריפותם מבליע טפי: **אבל אם נפל לין [וכו'] או לשמן וכו'.** בגמרא לא הוזכר איסור אלא בשיכרא וחלא ולכך כתב רבינו דבשאר משקין שרי:

לב גְּדִי שֶׁצָלָאוּ בְּחֻלְבוֹ [ס] אָסוּר לֶאֱכַל אֶפְלוֹ מִקְצֵה אֲזָנוֹ. שֶׁחֲחֹלֵב נִבְלַע בְּאֵיבָרָיו וְהוּא מְשֻׁבְּחוֹ וְנוֹתֵן בּוֹ טַעַם. לְפִיכֹךְ אִם הָיָה כָּחוּשׁ וְלֹא הָיָה בּוֹ חֵלֵב כְּלִיּוֹת וְלֹא חֵלֵב קָרֵב אֶלָּא מְעַט כְּאֶחָד מִשְּׁשִׁים קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְחֵלֵב. וְכֵן יֵרֵד שֶׁצָּלָאָהּ בְּגִיד הַנֶּשֶׂה שֶׁבָּהּ קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁהוּא מִגִּיעַ לְגִיד וּמְשֻׁלִּיכוֹ. וְכֵן בְּהֶמָּה שֶׁצָּלָאָהּ שְׁלֵמָה וְלֹא הִסִּיר לֹא חוּטִין וְלֹא קְרוֹמוֹת הָאֲסוּרוֹת קוֹלֵף וְאוֹכֵל. וְכִיּוֹן שֶׁיִּגִּיעַ לְדָבָר אָסוּר חוֹתְכוֹ וּמְשֻׁלִּיכוֹ שְׂאִין בְּגִידִים בְּנוֹתֵן טַעַם כְּדִי לְשַׁעַר בְּהֵן:

כסף משנה **גדי שצלאו בחלבו וכו'.** בפי' גיד הנשה משנה ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בני"ט הרי זו אסורה ובגמ' אמר שמואל לא שאנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד איני והא א"ר הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפי' מראש אזנו שאני חלב דמפעפע ובחלב אסור והאמר רבב"ח עובדא הוה קמיה דר' יוחנן וכו' בגדי שצלאו בחלבו ואתו ושיילוה לר' יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו ההוא כחוש הוה. ומפרש רבינו דשמן היינו שאין בו סי' כנגד חלב הכליות והקרב וכחוש היינו שיש בו סי' כנגד חלב הכליות והקרב. וכתבו התוס' והרא"ש לאו דוקא עד שמגיע לגיד ממש דהא צריך להניח כדי קליפה סמוך לגיד הנשה ואפי' כדי נטילה דהיינו כעובי אצבע צריך להניח וכן כתבו הרשב"א והר"ן ומדברי רבינו נראה שאין כאן נטילת מקום ולא קליפה שאם הוא גדי שמן שאין בו סי' כנגד החלב כלו אסור ואם יש בו סי' כנגד החלב כלו מותר שנתבטל החלב בכלו הילכך אם נשאר שום חלב משליכו ואוכל הגדי וה"מ בחלב הכליות והקרב אבל שומן הגיד והחוטים וקרומות האסורים משום חלב אינם מפעפעים

הילכך אוכל עד שמגיע לדבר האסור ומשליכו וכ"כ מ"מ בפרק שביעי מהלכות אלו שזהו דעת רבינו שלא להצריך קליפה לבהמה שנצלית עם חוטיו וגידו ושמנו ואע"ג דק"ל דשומן גיד בס' ואינו מן המנין כמו שכתב בפ' זה ה"מ בנתבשל וז"ש רבינו שם שנפל לקדירה אבל בצלי אינו מפעפע ואפילו את"ל שמפעפע קצת הוא דבר מועט ונתבטל. ומ"מ מ"ש בסוף **דבריו שאין בגידים בנותן טעם וכו'** קשה שלא נאמר כן אלא על הגיד עצמו אבל שומן הגיד יש בו בנותן טעם וכן החוטין והקרומות. ונ"ל שז"ש רבינו כאן שאין בגידין בנותן טעם אינו על דרך שאמרו בגיד עצמו אין בגידים בנותן טעם דהתם לומר שאין טעם כלל אבל מ"ש כאן שאין בו כדי לשער בו בנותן טעם מפני שהוא בטל במיעוטו. ומכל מקום עדיין קשה לי שכתב שאין בגידין ולא ה"ל לכתוב אלא שאין בהם בנותן טעם: **כתב** הרשב"א שאלת לברר לך מה שפסק הרמב"ם בענין גדי שצלאו בחלבו ובהמה שצלאה. תשובה חשבת שהרב ז"ל חילק בדין זה בין בהמה גדולה לגדי ואינו אלא שהרב בפסק הראשון ביאר ענין גדי וה"ה לבהמה שצלאה בחלב הכליות או בחלב הקרב שהוא מפעפע והולך ומתפשט בבשר ואין בבשר ס' לבטל שיעור של חלב שהוא כולו אסור ואם יש בבשר ס' כנגד שיעורו של חלב כגון שאינו שמן וכמות חלבו מועט הכל מותר וקולף הבשר ואוכל עד שמגיע לחלב וזורק את החלב והשאר מותר ואח"כ ביאר אם אין שם חלב אלא גיד הנשה או שמנו שאינו מסתרך ומתפשט בבשר בצלי מפני שאינו חלב שמן אלא חלב כחוש ורזה ושאר גידים אסורים מחמת חלב כגון חוטי הכליות וחוטי הכסלים או קרומות אסורים כגון קרום שעל הכסלים שאע"פ שאין בבשר כמות גדול שיהא ס' בהיתר כנגד האיסור אין בכך כלום אלא חותך האיסור ומשליכו ואוכל השאר בין בבהמה בין בגדי וזהו מ"ש הרב ז"ל וכן מבואר מדיני הגמ', ודע שאין הענין הזה אלא בצלי אבל בקדירה צריך ס' של היתר בין בחלב בין בשומן של גיד בין בחוטין וקרומות האסורים חוץ מגופו של גיד שהוא ראש העבה וכמו שאז"ל אין בגידין בני"ט אבל בשאר הגידים והקרומות לא שמענו אע"פ שאין נראה כן מדברי הרמב"ם ז"ל עכ"ל:

לחם משנה **גדי שצלאו בחלבו וכו'.** פרק גיד הנשה (דף צ"ו:): מתניתין ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בני"ט הרי זו אסורה כיצד משערין אותה כבשר בלפת. גיד הנשה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בני"ט ואם לאו כולן אסורין וכו' וכן חתיכה של נבילה וכן חתיכה של דג טמא וכו'. ובגמרא אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ע"כ. ופירש"י אבל נצלה עמו נצמת בתוכו ואינו מפעפע ויוצא בבשר, קולף ואוכל כלומר חותך עליון ואוכל עד שמגיע לגיד. והקשו איני והאמר רב הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו שאני חלב דמפעפע ובחלב אסור והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דר' יוחנן וכו' ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו ותירצו ההוא כחוש הוה ע"כ. וכתבו שם התוספות

שני פירושים. האחד דחלב כחוש אינו מפעפע, השני דכיון דהיה הגדי כחוש לא היה בו חלב רב אלא מעט והיה בטל בששים וזהו פירוש רבינו ועוד שם בגמרא תירוצים אחרים ולא הזכיר כלל רבינו מהם משום דהך הוי תירוצא דסתמא דגמרא ולכך תפסו רבינו עיקר: **וכן ירך שצלאה וכו'.** קשה דהא בגמרא אוקימו הך מתניתין דאסרה בירך בישול כמ"ד יש בגידין בני"ט אבל לדין דקי"ל אין בגידין בני"ט כדכתב רבינו א"כ אפילו בישול שרי ואמאי נקט צליה. וי"ל דמה שכתב רבינו שצלאה ואסר בישול משום שמנו של גיד שאוסר כדכתב שם רש"י ז"ל ודוקא בו אבל שמנו יש בו בני"ט ולכך בישול אסור אבל צליה מותר כדאמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל אבל צלאה קולף ואוכל. ואי"ת התינח בירך שנתבשלה בגידה דאיכא שמנו של גיד אבל בבהמה שכתב וכן בהמה שצלאה שלמה ולא הסיר לא חוטיין וכו' שאין בגידין בני"ט הא התם ליכא למימר שמנס של אותם הגידים אסור כדאמרינן בגיד הנשה דלא מצינו כך. ועוד קשה איך נתן טעם להתיר הצליה מפני שאין בגידין בני"ט הא אע"ג דיש בגידין בני"ט הותרה הצליה דהא מתניתין סברה כמאן דאמר יש בגידין בני"ט כמבואר בגמרא ומ"מ קאמר עלה שמואל דכשצלאה שריא. וי"ל דרבינו הזכיר כאן צליה ולא בישול מפני שכתב קולף ואוכל עד והיינו עד שמגיע לגיד ממש דהכי משמע לישנא דעד שמגיע לגיד וכן ביאר דבריו הרב המגיד בפ"ז מהל' אלו ולכך כתב דדוקא בצליה הוא דאמרינן דקולף ואוכל ולא בעינן קליפה אבל בבישול נהי דלא נאסר משום שאין בגידין בני"ט אבל מ"מ קליפה בעי ואפי' צליה לא הותרה בהא קליפה אלא משום שאין בגידין בני"ט אבל אם היה בגידין בני"ט קליפה מיהא בעי אבל שמנו של גיד אע"פ שהוא נ"ט מ"מ כתב רבינו דבצליה לא בעי קליפה משום דאיסורו מדרבנן אבל בקרומות וחוטיין שאיסורן מן התורה כמו שנתבאר בהלכות אלו הוצרך לתת טעם להיתר הצליה כדי שתהא בלא קליפה משום דאין בגידין בני"ט ובזה תירץ רבינו קושית התוספות שהקשו דאי הכי קליפה נמי ואפילו כדי נטילה מההיא דנטף מרוטבו על החרס וכו' דשאני הכא דכיון דאין בגידין בני"ט לכך אינו אוסר הצליה אפי' כדי קליפה ומ"מ הבישול אוסר כדי קליפה וכשאמר בגמרא קולף ואוכל עד שמגיע וכו' על מתניי דקסברה יש בגידין בני"ט יפרש רבינו דעד שמגיע לגיד דקאמר שמואל לאו דוקא אלא קליפה בעי וכדכתבו שם התוספות אבל קולף ואוכל שכתב רבינו ר"ל עד שמגיע לגיד ממש בלא קליפה דהכי משמע הלשון ואי לא היתה כך כוונתו היה לו לפרש. אלא טעמו הוא דלא בעי קליפה משום דאין בגידין בני"ט כדכתבתי:

לג אין צולין בְּשֵׁר שְׁחוּטָה עִם בְּשֵׁר נִבְלָה אוּ בְּהֶמָּה טְמֵאָה
בְּתַנּוּר אֶחָד. וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין נוֹגְעִין זֶה בְּזֶה. וְאִם נֵאָו צָלָאן הָרִי

זֶה מִתֵּר. וְאֶפְלוּ הֵיטָה הָאֲסוּרָה שְׁמִנָּה הַרְבֵּה וְהַמִּתְּרָת רַזָּה
שֶׁהָרִיחַ אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא טַעְמוֹ שֶׁל אֲסוּר:

כסף משנה אין צולין בשר שחוטה עם בשר נבילה וכו'. בפי כיצד צולין (דף ע"ו): אמר רב בשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבלה כחוש אסור מ"ט מפטמי מהדדי ולוי אמר אפי' בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבלה שמן מותר מ"ט ריחא בעלמא הוא וריחא לאו מילתא היא ופסק רבינו כלוי דשרי וכן פסק בה"ג והתוס' כתבו דהלכה כרב וטענות שתי הסברות כתובות באורך בדברי הר"י והר"ן בפרק גיד הנשה ובפרק בתרא דע"ז כדברי התוס' והר"י בפי' גיד הנשה פסק כלוי דאמר ריחא [לאו] מילתא היא מיהו כתב דע"כ לא שרי לוי אלא בדיעבד וכו': **וכתב** הטור בסימן ק"ח וז"ל כתב הרשב"א הסכמת רוב המורים להתיר מ"מ לכתחלה אסור לצלותה בתנור צר ואם בא לבשלם בקדרה כל אחד לעצמו (אפי' בתנור צר) ופי הקדרה מגולה מותר אפילו לכתחלה שאין ריח המתבשל כ"כ (אוסר) וכתב עוד ודוקא בתנורים שלהם שהם מכוסים לכך נכנס הריח של זה בזה אבל בתנורים גדולים שלנו ופיהם פתוחים אין לחוש:

לחם משנה אין צולין בשר שחוטה וכו'. בפרק כיצד צולין (דף צ"ו) מחלוקת רב ולוי ופסק כלוי וכבר ביארתי למעלה בפרק ט' וכן ביארו הרב"י ז"ל:

לד בְּשֵׁר נְבִילָה מְלִיחַ שֶׁנִּבְלַל עִמּוֹ בְּשֵׁר שְׁחוּטָה הָרִי זֶה נֶאֱסָר.
מִפְּנֵי שֶׁתְּמַצִּית הַנְּבִילָה נִבְלַעַת בְּגוּף בְּשֵׁר הַשְּׁחוּטָה וְאִי אֶפְשָׁר
לְעַמֵּד כָּאֵן לֹא עַל הַטַּעַם וְלֹא עַל הַשְּׁעוּר. וְכֵן בְּשֵׁר דָּג טָמֵא מְלִיחַ
שֶׁנִּבְלַל עִמּוֹ דָּג תְּפִל טְהוֹר נֶאֱסָר מִפְּנֵי צִירוֹ. אֲבָל אִם הָיָה
הַמְּלִיחַ טְהוֹר וְהַתְּפִל דָּג טָמֵא [צ] לֹא נֶאֱסָר הַמְּלִיחַ [אף על פי
שֶׁהַתְּפִל בּוֹלַע מִן הַמְּלִיחַ [ק]] אֵינוֹ בּוֹלַע כָּל כֶּד שֶׁיִּחְזֹר וְיִפְלֹט]. דָּג טָמֵא
שֶׁכִּבְשׂוֹ עִם דָּג טְהוֹר הַכֹּל אֲסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה הַטָּמֵא אֶחָד
מִמָּאתִים מִן הַטְּהוֹר:

כסף משנה בשר נבלה מליח וכו'. בפרק כל הבשר (דף קי"ב): רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טריפה אתא לקמיה דרבא א"ל הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן ופירש"י אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה ובכלי מנוקב [כמשפט המולחים בשר] וקא מיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישינן לדילמא פלט עליון ובלע תחתון דאמרינן כל זמן

שטרודים בפליטה אינם בולעים ושניהם נחים יחד מפליטתן הכא נמי ל"ש או לא וכו' לאסור צירן ורוטבן וכו' וכיון דצירן אסור מיתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטריפה שהוא נוח ליבלע מן הדם. ובגמרא (דף קי"ג) מתיב אהא דרבא מדתניא דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר מאי לאו שהיו שניהם מלוחים לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל והא מדקתני סיפא אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל מכלל דרישא כששניהם מלוחים עסקינן פרושי קא מפרש טהור שמלחו עם דג טמא מותר כיצד שהיה טהור מליח וטמא תפל ופירש"י תפל מבלי מלח דהשתא לא פליט טמא מידי אבל שניהם מלוחים דטמא נמי פליט אסור וכ"ש טמא מליח וטהור תפל. וכתב הרשב"א בת"ה מוקי בגמרא רישא דוקא בשהיה טהור מליח וטמא תפל דכל שהוא מליח פולט ומבליע חבירו ואינו מחממו כ"כ שיהא פולט אלא מעט ואידי דטריד לפלוט אינו בולע אותה פליטה מועטת שחבירו פולט. וי"ל נמי שחבירו אינו חם כ"כ שיהא פולט כלל וסיפא דסיפא כשהיה טמא מליח וטהור תפל ולפיכך אסור שהטמא שהוא מליח פולט ומבליע את הטהור וה"ה כשהיו שניהם מלוחים ולא אמרי' אידי דטריד טהור למפלט לא בלע שלא אמרו אלא גבי דם דשריק אבל גבי ציר ורוטב אסורים דמסרך סריכי אא"כ במקום פליטה מרובה כפליטת דם הכבד שאמרו הכבד אוסרת ואינה נאסרת עכ"ל. וכתבו התוס' והרא"ש טהור מליח וטמא תפל מותר גבי מליח כרותח לא שייך לא עילאה גבר ולא תתאה גבר ואפי' קליפה לא בעי והא דאמרינן גבי תתאה גבר או עילאה אדמיקר ליה בלע היינו כחום של צלי עכ"ל. וגבי דג טמא שמלחו עם דג טהור כתב הר"ן משמע דבקליפה סגי דבכל איסור שעל ידי מליחה סגי ליה בקליפה וכן דעת הרא"ה אבל הרמב"ן מחמיר ואומר דהכא כוליה חיים מרוב טיפות מלוחות שהן חמות בעצמן ומדברי רבינו נראה שהוא סובר שהכל נאסר כדברי הרמב"ן ואינו נותר לא בקליפה ולא בנטילת מקום ואינו מתבטל בס' ואע"פ שכתב בפרק שביעי אין מולחין חלבים עם הבשר ולא מדיחין חלבים עם הבשר וכתב ה"ה שנראה מדבריו שאם עבר ומלח לא נאסר הבשר י"ל דהתם מיירי בחלבים שאין חייבים עליהם כרת וכמ"ש קודם לכן בסמוך יראה לי שכל אלו החוטין והקרומות וכו' ואע"פ שחזר וכתב וכן אין מולחין את הבשר קודם שיסיר ממנו את הקרומות איכא למימר דתרי גווני מליחת החלבים עם הבשר איכא אחת שהוסרו ובהיא מיירי רישא ואחרת קודם שהוסרו ובהכי מיירי בסיפא א"נ דהתם מיירי במליחת החלבים שהיא כל דהו והכא במליח שאינו נאכל מחמת מלחו א"נ דבפרק שביעי לא במולח החלבים בלולים עם הבשר מיירי אלא במולחם בפני עצמם אלא שהם קרובים לבשר וחייש דילמא אתי למיגע ולא אדעתיה ומהאי טעמא בפרק זה כתב בשר נבלה מליח שנבלל עמו בשר שחוטה ובפרק שביעי כתב אין מולחים חלבים עם בשר ולא הזכיר לשון בלילה. ועל פי הדברים האלה לדעת הרמב"ם

דגים ועופות שמלחם זה עם זה דגים כלם אסורים ואע"פ שלא כתב כן בפירוש כשכתב דין זה בפי' ו' ממ"ש בפרק זה גבי בשר שחוטתה שנמלח עם בשר נבלה נלמוד מדין זה שדבר הנאסר על ידי מליחה נבלע בכל גופו ומיהו יש לדחות שלא אמר רבינו כן אלא בנבלה ודג טמא ודכוותיהו אבל בדם לא משום דמישרק שריק ואינו מפעפע ואינו אוסר אלא כדי קליפה ודעת הרא"ש בפרק ג"ה כדעת הרשב"א והר"ן דאין להחמיר ברותח דמליחה וסגי בקליפה :

לחם משנה **בשר נבילה מליח וכו'.** בפרק כל הבשר (דף ק"יב:) עובדא דמרי בר רחל דקא מלח בשר שחוטתה עם בשר נבילה דנאסר מפני צירן ושם נתבאר דאם הוה טהור תפל וטמא מליח אסור וכ"ש שניהם מלוחים אבל טהור מליח וטמא תפל שרי: **דג טמא שכבשו עם דג וכו'.** פ"י ממס' תרומות (מ"ח) דג טמא שכבשו עם דג טהור כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשרה זוז ביהודה שהם חמש סלעים בגליל דג טמא צירו אסור ר' יהודה אומר רביעית בסאתים ור' יוסי אומר אחד מי"ו בו ע"כ. ומפרש רבינו מתניתין דאיירי לענין איסור הציר היוצא מן הדג הטמא שהוא נ"ט אבל לא לענין הדג עצמו דודאי אם הדג עצמו נתערב לא בטיל דבריה לא בטיל והכי דייקא מתני' דקאמרה שכבשו דאי איירי באיסור הדג שנתערב למה לי כבישה לימא שנתערב א"ו לענין איסור הציר איירי מתני' ות"ק סבר דאם יש בו משקל עשרה זוז שהוא חלק א' מתתק"ס דג טמא כלומר מן הדג טמא אז ודאי צירו אסור כמ"ש רבינו בפירוש המשנה אבל פחות מזה לא וטעמו של ת"ק דאע"ג דכל שאר איסורין בששים שאני ציר שהוא חריף וקשה ושיערו חכמים שיעור אחד מתתק"ס נ"ט מפני שטעמו נרגש ור' יהודה אומר דלא בעינן כולי האי אלא רביעית בסאתים ושיעור זה היינו אחד מקרוב למאתים וכמ"ש הרב רבי עובדיה ז"ל ור' יוסי מיקל טפי ואומר אחד מששה עשר בו ופסק רבינו כסברא אמצעית והיינו רבי יהודה ולכך כתב אחד ממאתים, כנ"ל לישב דעתו ז"ל. והרב רבינו שמשון בפירוש המשנה שם אינו סבור כן אלא דמתניתין איירי בענין ביטול הדג עצמו שנתערב ומאי דקאמר מתני' שכבשו אורחא דמילתא נקט והברייתות שאמרו בירושלמי על הדא דמתניתין דאמרו שם תני רבי יהודה רבי עזאי וכו' ודתני ר' חייא מדיחו וכו' דאיירי באיסור הציר כתב הוא ז"ל שאינה ענין למשנתנו דמשנתנו איירי בענין ביטול הדג עצמו ולפירוש רבינו אתו ברייתות דירושלמי שפיר דהם ענין למשנתנו אבל ה"ר שמשון נדחק בכל זה מפני שהוא סבור דבכל האיסורין לא משערינן בענין הנתנית טעם אלא בששים ולכך קאמר דמתני' איירי בענין איסור הדג עצמו שנתערב. ועוד נראה מדבריו ז"ל דמתני' הם שני חלוקות מפני שהוא גורס וכל גרב שהוא מחזיק וכו' בוי"ו ולכך קאמר דרישא היא משנה חסירה והכי קאמרה דג טמא שכבשו עם דג טהור כלומר שנתערב ולא פירש מתני' הדין כלל אבל ודאי שהכוונה היא שאסור דמסיפא ידעינן לה ואח"כ אמר דין אחר וכל גרב

שהוא מחזיק כלומר אע"פ שאוסר בעירובו מ"מ אם הגרב מחזיק סאתים אם יש בו וכו' דג טמא וכו' דבריה בטלה בתתק"ס וכו' ועוד מבואר שם פירושו בפירוש המשנה, אבל רבינו גורס כל גרב בלא וי"ו והכל הוא חלוקה אחת ושיעור המשנה כן דג טמא שכבשו עם דג טהור אם היה גרב המחזיק סאתים והוא אי מתתק"ס אסור פחות מכאן מותר ופירוש רבינו וגירסתו נראית עיקר מפני שהרב רבינו שמשון דחק הרבה בפירוש המשנה ובירושלמי:

הלכות מאכלות אסורות - פרק ששה עשר

א כָּל הַשְּׁעוּרִים הָאֵלוּ שְׁנַתְנוּ חֲכָמִים לְדַבֵּר הָאָסוּר שְׁנַתְעָרַב בְּמֵינוּ הַמֵּתָר בְּשֵׁלֵא הָיָה הַדָּבָר הָאָסוּר מְחַמֵּץ אוֹ מְתַבֵּל. אוֹ דָבָר חָשׁוּב שֶׁהוּא עוֹמֵד כְּמוֹת שֶׁהוּא וְלֹא נִתְעָרַב וְנִדְמָע בְּדָבָר הַמֵּתָר. אֲבָל אִם הָיָה מְחַמֵּץ אוֹ מְתַבֵּל אוֹ דָבָר חָשׁוּב אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא :

לחם משנה כל השיעורים וכו'. ערלה פ"ב (מ"ד) כל המחמץ והמתבל והמדמע וכו' אסור. ומה שאמר שאוסר במין במינו אפילו באלף אבל בשאינו מינו צריך שיעור לבטלו נתבאר שם במשנה ולמה אמרו כל המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר מין במינו כלומר דמה שאמרו שהם חמורים היינו דוקא במין במינו ובמה שאמרו שהן להקל ולהחמיר במין בשאינו מינו ופירשו במין במינו כיצד שאור של חטין וכו' ויש בו כדי לחמץ בין שיש בו לעלות ובין שאין בו לעלות וכו' אסור מין בשאינו מינו כיצד כגון גריסין שנתבשלו עם עדשים ויש בהם בני"ט בין שיש בהם לעלות בק"א ובין שאין בהם לעלות בק"א אסור אין בהם בני"ט בין שיש בהם לעלות בק"א ובין שאין בהם לעלות בק"א מותר :

ב כִּיצַד. שְׂאֹר שֶׁל חֲטִין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנֶּפֶל לְתוֹךְ עֵסֶת חֲטִין שֶׁל חֲלִין וְיֵשׁ בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ הָרִי הָעֵסָה כְּלָה מְדַמָּע. וְכֵן תִּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנֶּפְלוּ לְקִדְרַת חֲלִין וְיֵשׁ בָּהֶן כְּדֵי לְתַבֵּל וְהֵן מִמִּין הַחֲלִין

הכל מדמם. ואף על פי שהשאור או התבלין אחד מאלף. וכן שאור של כלאי הכפרם לתוך העסה או תבלין של ערלה לתוך הקדרה הכל אסור בהנאה:

כסף משנה (א-ב) כל השיעורים האלו שנתנו חכמים וכו'. אבל אם היה מחמץ או מתבל וכו' כיצד שאור של חטים של תרומה וכו'. פיב דערלה:

ג דבר חשוב שהוא אוסר במינו בכל שהוא שבעה דברים ואלו הן. אגוזי פרך. ורמוני בידן. וחקביות סתומות. וכלפות תרדין. וקלחי כרוב. ודלעת יונית. וכפרות של בעל הבית:

כסף משנה דבר חשוב שהוא אוסר במינו בכל שהוא ז' דברים ואלו הם אגוזי פרך וכו'. בפ"ג דערלה (משנה ו' ז') תנן מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו באחרים כלם ידלקו דברי ר"מ וכו' וחכ"א אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ר"ע אומר שבעה ואלו הן אגוזי פרך רמוני בידן וחביות סתומות וחולפות תרדים וקולסי כרוב ודלעת יונית ר"ע אומר אף ככרות של בעל הבית. ואתמר עלה (ביצה ג'): ר' יוחנן אמר את שדרכו לימנות שנינו ור"ל אמר כל שדרכו לימנות שנינו פירוש אליבא דר"מ פליגי ר"י ור"ל דר"י סבר דר"מ את שדרכו לימנות קאמר כלומר דדוקא מה שאינו נמכר לעולם אלא במנין קאמר ר"מ דלא בטיל אבל מה שנמכר לפעמים באומד אע"פ שלפעמים נמכר במנין בטיל ור"ל פליג ואמר כל שדרכו לימנות אפי' לפעמים לא בטיל לר"מ ומייתי גמרא להאי מתניתין ומאי דאתמר עלה בפ"ק דביצה ובפי הערל (דף ע"ג) ובפרק התערובות ובדוכתי אחריני ולכאורה משמע דכיון דפליגי ר"י ור"ל אליבא דר"מ הלכתא כותיה וכדברי ר' יוחנן דאמר את שדרכו לימנות שנינו וכן פסק סמ"ג אבל דעת רבינו דלא קי"ל כר"מ במקום חכמים ור"ע ואע"ג דפליגי ר"י ור"ל בפירוש דברי ר"מ אינו הכרח לומר דס"ל דהלכתא כוותיה נגד חכמים ור"ע ובפלוגתא דחכמים ור"ע פסק כר"ע דשבעה דברים בלבד הן שאוסרים בכל שהן מפני שהן דבר חשוב וכתב דה"ה לחתיכה הראויה להתכבד שהיא אוסרת בכל שהוא מפני שהיא חשובה וכן גיד הנשה מפני שהוא בריה בפ"ע חשיב ולא בטיל וכן כל בע"ח חשובים הם ואינם בטלים. וכתב עוד יראה לי דכל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מן המקומות וכו'. ובהכי ניחא לדעתו ז"ל למה לא מנו חכמים במשנה חתיכה הראויה להתכבד ובריה דקי"ל דלא בטלי דהנך מילי שמנו לא מנאום אלא לדוגמא לומר דכל דחשיב כעין הנך לא בטלי ואע"פ שאמרו אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד לא להוציא שאר דברים נתכוונו אלא להוציא מדר"מ דאמר את

שדרכו לימנות מקדש ואתו אינהו ואמרו דליתא אלא אע"פ שדרכו לימנות לא הוי חשוב בהכי עד שיהיה כ"כ חשוב כמו ששה או שבעה דברים הללו. וא"ת א"כ מאי אתא ר"ע להוסיף ככרות של בעל הבית הא כיון דחשיבי ודאי לרבנן נמי לא בטלי דהא אמרת דששה דברים לאו דוקא אלא אינהו וכל דחשיבי כוותייהו ועוד דלישנא דאינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ששה דברים דוקא משמע ועוד מאי שנא דכל הנך ששה דברים או שבעה דנקטי רבנן ור"ע כולוהו בזרע הארץ ופירי נינהו. לכן נ"ל משום דר"מ איירי בחבילי תלתן שהם מזרע הארץ וקאמר דמקדשין בכל שהן אינהו וכל דכוותייהו אתו רבנן לאיפלוגי ואמרי דלא משכחת בזרע הארץ ופרי העץ שיקדש בכל שהוא אלא הנך ששה דברים בלבד דחשיבי טובא אבל כל שאר דברים שבזרע הארץ ופרי העץ בטלים ואפילו ככרות של בעל הבית דחשיבי כיון דלא חשיבי כי הנך ששה דברים ממש ור"ע מוסיף ככרות של בעה"ב משום דס"ל דחשיבי כי הנך ששה דברים ממש או שהוא סובר דאע"ג דלא חשיבי כי הנך ששה דברים ממש כיון דחשיבי טובא טפי מכל שאר מינים שבזרע הארץ ופרי העץ מקדש בכל שהו וסובר רבינו דאע"ג דנקטו בדוקא הנך ששה דברים היינו משום דהנך חשיבי בכל דוכתא אבל אין הכי נמי שאם בשום מקום חשיב להו אי זה מין שהוא מזרע הארץ ופרי העץ כל כך כמו חשיבותן של אלו דמקדש ולא בטיל ומינה נשמע לחתיכה הראויה להתכבד ולבריה דחשיבי כי הנך ששה דברים דלא בטלי והא דלא מנו להו רבנן אע"פ שבכ"מ ובכל זמן הם חשובים משום דרבנן לא איירו אלא בדבר שגידולו מן הארץ דומיא דחבילי תלתן דאיירי ביה ר"מ כנ"ל לדעת רבינו :

לחם משנה **דבר חשוב וכו'.** פ"ג דערלה (מ"ו) מי שהיו לו חבילי תלתן וכו' ופסק כר"ע דאמר שבעה דברים דהלכתא כוותיה מחבירו וסבור רבינו דה"ה חתיכה וגיד מדמנאן בפרק גיד הנשה שהבאתיה למעלה בפרק ט"ו וכי תימא האי חתיכה הוי כל שדרכו הא כבר הקשו בגמרא בפרק גיד הנשה (דף ק') ותבטל ברובה הניחא למ"ד כל שדרכו לימנות אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר ותירצו שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים ע"כ. וסובר רבינו דהך טעמא מהני אפילו לר"ע דאמר אינו מקדש אלא ז' דברים בלבד וכן גיד טעמו הוי משום בריה. וא"ת א"כ אמאי פסק רבינו בהלכות פסולי המוקדשין פרק ששי דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאות טהורות עולה. כבר תירצו התוספות דכל דבר הראוי להתכבד אם יהיה מתבטל חשיב ולא בטיל אבל בערלה אפילו תתבטל בחטאות טהורות התם אינה ראויה אלא לכהנים ולא חשיבא דכהנים אינם מחזיקים טובה זה לזה. והוקשה להרב ב"י בדברי רבינו בסימן ק"י דלדבריו למה לא מנה ר"ע חתיכה וגיד ולא ידעתי מקום לקושיא זו דהתם לא איירי אלא בדברים דשייכי בערלה ובכלאי הכרם שכן אמרו שם הראוי לערלה ערלה הראוי

לכלאי הכרם כלאי הכרם וחתיכה וגיד לא שייכי בערלה ולהכי לא מנינהו. אבל איכא טובא דלא בטילי ולא מנינהו כגון שור הנסקל וכל הני דמתניי ואין להקשות בכלם אמאי לא מנינהו מטעמא דפרישית דלא שייכי בערלה וזה נראה לי דבר פשוט:

ד כיצד. רמון אחד מרמוני בידן שהיה ערלה ונתערב בכמה אלפים רמונים הכל אסור בהנאה. וכן חבית סתומה של יין ערלה או של כלאי הכרם שנתערבה בכמה אלפים חביות סתומות הכל אסורים בהנאה. וכן שאר השבועה דברים:

ה וכן חתיכה של [א] נבלה או של בשר בהמה או חיה או עוף או דג הטמאין שנתערבה בכמה אלפים חתיכות הכל אסור עד שיגביה אותה חתיכה. ואחר כך ישער השאר בששים. שאם לא הגביהה הרי הדבר האסור עומד ולא נשתנה והחתיכה חשובה אצלו שהרי מתכבד בה לפני האורחין:

ו והוא הדין בחתיכה של בשר בחלב או של חלין שנשחטו בעזרה שהרי הן אסורים מדבריהן בהנאה כמו שיתבאר בהלכות שחיטה אוסרין בכל שהן עד שיגביה אותן. וכן גיד הנשה שנתבשל עם הגידין או עם הבשר בזמן שמכירו מגביהו והשאר מתר שאין בגידים בנותן טעם. ואם אינו מכירו הכל אסור מפני שהוא [ב] ברירה בפני עצמו הרי הוא חשוב [ג] ואוסר בכל שהוא:

כסף משנה (ה-ו) ומה שכתב וכן חתיכה של נבלה וכו'. משנה בפרק גיד הנשה (דף צ"ו) חתיכה של נבלה וכן חתיכה של דג טמא שנתבשלו עם החתיכות (בזמן שמכירן בנותן טעם ואם לאו) כלם אסורות ומקשה בגמרא (דף צ"ט:) וליבטלו ברובא ומשני אגיד בריה שאני ואחתיכה משני בחתיכה הראויה להתכבד. ומ"ש וה"ה בחתיכה של בשר בחלב כלומר שאע"פ שחתיכה זו לא היתה אסורה מצד עצמו כי אם מצד חיבור החלב בה אינה בטלה. ומ"ש או של חולין שנשחטו בעזרה וכו'. כלומר אע"פ שאינם אסורים

אלא מדבריהם אינה בטלה חתיכה הראויה להתכבד. ומ"ש וכן גיד הנשה וכו', כבר נתבאר :

לחם משנה **וכן גיד הנשה וכו'.** מ"ש דהגיד מגביהו והשאר מותר אל יקשה עליך דהגיד שומנו נאסר דכאן איירי רבינו בגיד בלבד בלא שומן ואע"ג דלעיל כתב ירך שנתבשל בגידה דאסורה שכן כתב למעלה דקא צלי כאשר כתבתי לעיל י"ל דהתם ודאי סתמא דמילתא כיון דצלאה לירך כלה בלי נקור כלל ודאי דהשומן של גיד ג"כ יש בה אבל הכא שהוא הגיד לבד איכא למימר דבהוא לבדו בלא שומנו איירי :

ז וכן כל בעלי חיים חשובין הן ואינם בטליון. לפיכך שור הנסקל שנתערב באלף שורים ועגלה ערופה באלף עגלות. או צפור מצרע השחוטה באלף צפרים * או פטר חמור באלף חמורים כלן אסורין בהנחה. אבל שאר הדברים אף על פי שדרכן למנות [ד] הרי אלו עולין בשעורן :

ההראב"ד או פטר חמור באלף חמורים כולן אסורין בהנייה. א"א כיון דקי"ל כרי אליעזר וכו' שמעון בן גמליאל יולד הנאה לים המלח והשאר מותר בהנאה שהרי הלך חשיבותו :

כסף משנה ומ"ש וכן כל בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים וכו'. בר"פ התערובת (דף ע' :) תנן כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחד ברבוא ימותו כלם ומקשה בגמ' (דף ע"ב) וניבטלו ברובא ואסיק רב אשי (דף ע"ג) בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. וכתב הראב"ד או פטר חמור וכו' א"א כיון דקי"ל כרבי אליעזר וכו'. ואני אומר שזו אינה השגה דרבינו העתיק לישנא דמתני' וגמרא ומאחר שכתב לקמן בפרק זה גבי נתערב יין ביין תקנתא דר"א ורשב"ג ממילא משמע דה"ה להני דמאי שנא :

ח פיצד. אגדה של ירק מפלאי הפרס שנתערבה במאתים אגדות. או אתרוג של ערלה שנתערב במאתים אתרוגים. הכל מותר. וכן כל פיוצא בזה :

ט יראה לי שכל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מן המקומות. כגון אגוזי פרך ורמוני בדן בארץ ישראל באותן

הַזְּמַנִּים. שֶׁהוּא אוֹסֵר בְּכָל שָׁהוּא לְפִי חֲשִׁיבוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
וּבְאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹא הַזְּכָרוֹ אֵלּוּ אֶלָּא לְפִי שֶׁהוּ אוֹסְרִין כָּל שֶׁהוּ בְּכָל
מְקוֹם. וְהוּא הַדִּין לְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בְּשֶׁאֵר מְקוֹמוֹת. וְדָבָר בְּרוּר
הוּא שֶׁכָּל אֲסוּרִין הָאֵלּוּ מִדְּבָרֵיהֶם :

ב נֶפֶל רֵמוֹן אֶחָד מִן הַתְּעַרְבֵת הַזֹּאת לְשָׁנֵי רֵמוֹנִים אַחֲרֵים
מֵרֵמוֹנֵי בְּדָן. וְנֶפֶל מִן הַשְּׁלֶשָׁה רֵמוֹן אֶחָד לְרֵמוֹנִים אַחֲרֵים. הֵרִי
אֵלּוּ הָאֲחֵרִים ^[ה] מִתְּרִין שֶׁהֵרִי הָרֵמוֹן שֶׁל תְּעַרְבֵת הָרֵאוֹנוֹה
בְּטֵל בְּרַב. וְאִם נֶפֶל מִן הַתְּעַרְבֵת הָרֵאוֹנוֹה רֵמוֹן לְאֶלֶף כֶּלֶן
אֲסוּרִין. לֹא נֶאֱמַר בְּטֵל בְּרַב אֶלָּא לְהַתִּיר סֶפֶק סֶפֶקוֹן שֶׁאִם יִפֹּל
מִן הַתְּעַרְבֵת הַשְּׁנֵייה לְמְקוֹם אַחֵר אֵינוֹ אוֹסֵר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא
בְּזֶה :

כסף משנה **נפל רמון אחד מן התערובת הזאת וכו'.** בפרק התערובת (דף ע"ד)
תניא רמוני בדן אסורין בכל שהן כיצד נפל אחד מהן וכו' לרבוא אסור מרבוא
לשלשה ומשלשה למקום אחר מותר כך היא גירסת רש"י והתוס' וני"ל שהיא
גירסת רבינו אלא שהוא ז"ל מפרש דמרבוא לשלשה היינו שנפל מהתערובת
אחד לשנים שנמצא שהם שלשה ומאותם השלשה נפל אחד לשנים אחרים
הותר. ולא נראה לרבינו לפרש שנפל לשלשה שנמצא שהם ארבעה כפשטא
דלישנא משום דמטעם ביטול חד בתרי סגי ושלשה למה לי :

לחם משנה **נפל רמון וכו'.** כל זה בפרק התערובת (דף ע"ד) וכבר ביארתינו
הלכות עכו"ם :

יא נִתְּפָצְעוּ אֶגּוּזִים אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱסְרוּ כֶּלֶן מִפְּנֵי אֶגּוּז עֶרְלָה
שֶׁבִינֵיהֶן אוֹ נִתְּפָרְרוּ הָרֵמוֹנִים וְנִתְּפָתְחוּ הַחֲבִיּוֹת וְנִתְּחַתְּכוּ
הַדְּלוּעִין וְנִתְּפָרְסוּ הַכֶּפְרוֹת אַחֵר שֶׁנֶּאֱסְרוּ הֵרִי אֵלּוּ יַעֲלוּ בְּאֶחָד
וּמֵאֲתַיִם. וְהוּא הַדִּין לְחַתִּיכַת נְבִלָה שֶׁנִּדְּוָכָה בְּכָל הַחֲתִיכוֹת
וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹלָה בְּשֵׁשִׁים :

כסף משנה **נתפצעו אגוזים אלו וכו'.** בפרק בתרא דערלה (מ"ח). ומ"ש והוא
הדין לחתיכת נבלה שנדוכה וכו', תוספתא פרק קמא דתרומות חתיכה
שנתערבה בחתיכות אפילו באלף כלן אסורות ואם נימוח הרי זה בנותן טעם

ואיני יודע למה הצריך שיעשה נימוח והלא כשתחתך החתיכה בענין שלא תהיה ראויה להתכבד סגי דומיא דנתפתחו החביות וצריך לומר שכל שנתחתכה בענין שאינה ראויה להתכבד נימוח קרי ליה :

לחם משנה **נתפצעו אגוזים אלו וכו'.** פ"ג דערלה (מ"ח) במשנה וכתב רבינו שנתפצעו כלן וכן בחתיכת נבלה כל החתיכות כלן דאם לא כן כיון שנשארה אחת יש להחמיר ולומר זו היא של איסור ואין לה בטול ולכך צריך שיתפצעו כלן וידוכו כלן : וה"ה לחתיכת וכו'. כל אלו שמנה כאן רבינו הם משנה בפרק השוכר את הפועל (דף ע"ד) אלו אסורין ואוסרין בכל שהן. וכתב הר"א ז"ל בהשגות על מה שאמר רבינו פטר חמור באלף חמורים כלם אסורים בהנייה דכיון דאנן קי"ל כר"א וכרשב"ג דיוליד הנאה לים המלח (וכדפסק רבינו בפרק זה) השאר מותר בהנאה שהרי הלך חשיבותו ע"כ. ובאמת הדין כן הוא שהרי חביות סתומות היא אחד ממה שמנו במתניתין וכתב רבינו לקמן דבהולכת הנאה לים המלח סגי אע"ג דהוי דבר חשוב ואם כן הוא הדין לאינד. ויש לדחוק מה שאמר רבינו כולן אסורין בהנאה ר"ל כל זמן שלא הוליד הנאה לים המלח ומכל מקום צ"ע :

יב וְאִסּוּר לְפָצֵעַ הָאֶגּוּזִים וּלְפָרֵר הָרְמוּנִים וּלְפִתּוֹת הַחֲבִיּוֹת אַחַר שֶׁנֶּאֱסְרוּ כְּדֵי שְׂיַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאֵתֵיךְ שְׂאִין מִבְּטָלִין אִסּוּר לְכַתְּחֵלָה. וְאִם עָשָׂה כֵּן קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְאוֹסְרִין עָלָיו כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרְנוּ :

כסף משנה **ואסור לפצוע האגוזים וכו' שאין מבטלין איסור לכתחלה וכו' כמו שביארנו.** בפרק שקודם זה :

יג שְׂאוֹר שֶׁל כֶּלְאֵי הַכֶּרֶם וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הָעֵסָה לֹא בָּזָה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזָה כְּדֵי לְחַמֵּץ וּבִשְׂנִיָּהֶם כְּשִׂיֶצְטָרְפוּ יֵשׁ בָּהֶם כְּדֵי לְחַמֵּץ. אוֹתָהּ עֵסָה אִסּוּרָה לְיִשְׂרָאֵל וּמִתְּרַת לְכֹהֲנִים. וְכֵן תִּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל כֶּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַקִּדְרָה. וְלֹא בְּאֶחָד מֵהֶן כְּדֵי לְתַבֵּל וּבִשְׂנִיָּהֶם כְּדֵי לְתַבֵּל. אוֹתָהּ קִדְרָה אִסּוּרָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָרִי דָּבָר הָאִסּוּר לָהֶם תִּבְּלָה. וּמִתְּרַת לְכֹהֲנִים :

כסף משנה שאור של כלאי הכרם וכו' וכן תבלין של תרומה וכו'. פרק שני דערלה (משנה י"ד ט"ו) וכתנא קמא:

לחם משנה שאור של כלאי הכרם וכו'. משנה שם (ערלה פ"ב מ"ד) ופסק כחכמים דאמרי אסור לזרים ומותר לכהנים:

יד תבלין שהם שנים או שלשה שמות ממין אחד או שלשה מינין משם אחד מצטרפין לתביל ולאסור וכן לחמץ. פיצד. שאור של חטין ושאור של שעורים הואיל וישם שאור אחד הוא אינו כמין ושאינו מינו. אלא הרי הן כמין אחד ומצטרף לשער בהן כדי לחמץ בעסה של חטין אם היתה טעם שניהם טעם חטין. או כדי לחמץ בעסה של שעורין אם היתה טעם שניהם טעם שעורים:

טו שלשה שמות ממין אחד פיצד. כגון כרפס של נהרות וכרפס של אפר וכרפס של גנה **א** אף על פי שכל אחד מהן ישם בפני עצמו הואיל והם מין אחד מצטרפין לתביל:

ההראב"ד אע"פ שכל אחד מהם וכו'. א"א זה אינו כלום שהרי כל אלה שם אחד הוא שהרי חמירא דחיטי וחמירא דשערי וחלא דחמרא וחלא דשכרא חד שמא חשיב להו בע"ז ועוד השמות הללו איסורין הן:

כסף משנה (יד-טו) תבלין שהם שנים או שלשה שמות וכו'. שם (מ"י) תבלין שנים ושלשה שמות ממין אחד או ממין שלשה אסור ומצטרפין ר"ש אומר שנים ושלשה שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אינם מצטרפין ופירש שם רבינו שיעור זו המשנה כן תבלין שנים שלשה שמות ממין אחד או שלשה מינים משם אחד מצטרפין לאסור ואין הלכה כר"ש: **וכתב** הראב"ד א"א זה אינו כלום וכו' טעמו דגרסינן פרק בתרא דע"ז (דף ס"ו) חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בני"ט בטר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד (והאי טעמא לחוד) וה"ל מין בשאינו מינו (ומין בשאינו מינו) בני"ט ורבא אמר במשהו בטר שמא אזלינן (והאי חלא איקרי והאי חלא איקרי) והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו (וכל מין במינו) במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבטר טעמא אזלינן דתניא תבלין שנים ושלשה שמות והם מין אחד או מין שלשה אסורים ומצטרפין

ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראויים למתק בהם קדרה אי אמרת בשלמא בטר טעמא אזלינן כוליה חד טעמא הוא אלא א"א בטר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא ר' יהודה אומר משום ר"מ מנין לכל איסורים שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ופירש"י חמירא דחיטי וחמירא דשערי חד דחולין וחד דתרומה ונפלו זה לתוך זה תבלין שנים ושלושה שמות והם מין אחד או מין שלישי (אסורין) ומצטרפין הי"ג במסכת ערלה שלשה שמות והם מין אחד כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך או מין שלישי ושלוש שמות יש להם אסורין ומצטרפין אם נפלו בקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו והם של איסור מצטרפין לאסרה ואמר חזקיה הכא דקאמר מין שלישי ושלושה שמות להם מצטרפין אע"ג דתלתא מיני נינהו ובשמא נמי לא שוו במיני מתיקה עסקינן שכולן טעמן מתוק ומש"ה מצטרפין דטעמן שוה למתק בהם את הקדרה ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא ואע"ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין ודחזקיה ליתא עכ"ל. הרי מבואר דלדברי הכל חמירא דחיטי וחמירא דשערי חשיבי שם אחד וא"כ ה"ה לכרפס של נהרות וכרפס של אפר וכרפס של גנה דחשיבי שם אחד ורבינו כתב שהם שלשה שמות. ומ"ש ועוד השמות הללו אסורים הם כלומר שרבינו מפרש דהא דתנן במתני' שנים ושלושה שמות היינו שמות ממש והראב"ד משיג עליו לומר דשמות פירושו איסורים וכמו שהכריחו שם התוס'. ואני קשה לי עוד בדברי רבינו שהרי רבא דהלכתא כוותיה לגבי אביי אמר דבטר שמא אזלינן ומתני' דפ"ב דערלה מוקי לה כר"מ ומשמע דסבר רבא דלית הלכתא כר"מ והיאך פסק רבינו כוותיה ועוד שרבינו לקמן אצל י"ג שנפל ע"ג ענבים פסק כרבא דאמר בטר טעמא אזלינן והיאך פסק כאן במתני' דתבלין דלרבא אתיא כר"מ ולית הלכתא כוותיה ונמצא רבינו כמזכי שטרא לבי תרי וצ"ע:

לחם משנה (יד-טו) תבלין שהם שנים או שלשה שמות וכו'. משנה שם (פ"ב מ"י) תבלין שנים ושלושה שמות ממין אחד וכו' (עיין בכ"מ) ובגמ' דע"ז פ' השוכר את הפועל (דף ס"ו) איפליגו רבא ואביי גבי חמרא חדתא בעינבי דאביי אמר במשהו בטר טעמא אזלינן ואידי ואידי חד טעמא הוא דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בני"ט בטר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד (והוה ליה מין בשאינו מינו וכו') וגבי חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי נמי איפליגו אביי אמר בני"ט בטר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בני"ט ורבא אמר במשהו בטר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי והוה ליה

מין במינו וכל מין במינו במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא תבלין שנים ושלשה שמות והן מין אחד או מין שלשה אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראויין למתק בהן את הקדרה אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן כוליה חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא ר' יהודה אומר משום ר' מאיר מניין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר לא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ע"כ. ופירש"י שנים או שלשה שמות (והן מין אחד) כגון פלפל לבן פלפל שחור ופלפל ארוך או מינים שלשה ושלשה שמות אסורין ומצטרפין אם נפלו לקדרה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותבלו והן של איסור מצטרפין לאוסרה, והתוס' הקשו על פירוש זה דבמס' ערלה קתני ר"ש אומר בין שלשה מינין והם שם אחד ולדבריו היכי משכחת לה ולכך פירשו ששמות ר"ל איסורין כל אחד שהוא מג' איסורים כלומר שזה ערלה וזה כלאי הכרם וזה תרומה או מינים שלשה והם שם אחד כלומר הכל ערלה או כלאי הכרם או תרומה. רבינו נראה שמפרש כפירוש רש"י ז"ל דשם ר"ל פלפל לבן שחור ארוך אבל הוא מפרש שמה שאמר או ממין ג' ר"ל מינים שלשה ושם אחד ולא כדמפרש רש"י ז"ל שר"ל או שלשה מינים ושלושה שמות וכ"נ מדבריו בפירוש המשנה וקשה טובא דכיון דהוא פסק כרבא כדכתב לקמן גבי חמרא חדתא בעינבי בני"ט כרבא שכ"כ לקמן בין שהיה היין ישן בין שהיה היין חדש אם נותן טעם הרי אלו אסורות בהנאה וכן גבי חלא דחמרא וחלא דשכרא פסק כרבא דאמר יי"נ שהחמיץ נפל לתוכו חומץ וכו' אוסר בכל שהו ששניהן חומץ הן א"כ משמע דס"ל דבתר שמא אזלינן ולא בתר טעמא כרבא וא"כ כיון דלרבא מוקמינן בגמ' הא מתני' דקאמרה דג' שמות מצטרפין כר"מ דהוי דלא כהלכתא שכן הוא ז"ל פסק דלא כר"מ בפרק שני מהלכות אלו אם כן איך פסק כאן דשלשה שמות מצטרפין והוא דלא כרבא. וע"ק מ"ש גבי שאור של חטין ושל שעורין כו' אם היה טעם שניהם וכו' דלמה לי טעמא הא זה אינו אלא לאביי אבל לרבא בתר שמא אזלינן ולא בתר טעמא. וע"ק מ"ש אע"פ שכל אחד מהן שם בפ"ע הואיל והן מין אחד דהא לרבא לא איכפת לן מין אחד דהא חמרא חדתא בעינבי משמע מין אחד ולא אזלינן אלא בתר שמא א"כ דבריו נראים כסותרים והם דלא כאביי ודלא כרבא. וע"ק לי בסוגית ההלכה לפי פירוש רבינו ורש"י ז"ל דלדבריהם דשמות ר"ל פלפל לבן וארוך ואינו ר"ל איסורין א"כ רבא דמוקי מתניתין כר"מ דכל איסורין שבתורה מצטרפין אתיא דלא כמאן דהא כר"מ ודאי לא אתי וכר"ש נמי דאמר בין מין אחד ושלושה שמות בין שם אחד ושלושה מינין אינן מצטרפין א"כ לדידיה לא אזלינן בתר שמא ור"ש ודאי כרבנן ס"ל דאין מצטרפין כל איסורין שבתורה דהא לקמן גבי שאור של תרומה ושל כלאי הכרם ס"ל

דמותר אפילו לזרים משום דכיון שהם משני איסורים אחד מערלה ואחד מכלאי הכרם אין מצטרפין ואפילו תאמר דס"ל כר"מ ולסברתו של ר"מ אומר כן כ"ש דקשה לן טפי דאפילו לסברת ר"מ דמתמיר בהצטרפות קאמר ר"ש דלא מצטרף בשם אחד כ"ש לרבנן וא"כ מניין לו לרבא לומר דבשם אחד מצטרפין כיון דלא מצינו סברתו בהני תרי תנאי מי הורה לו סברא שלישית דבשם אחד מצטרפין שאינה מפורשת בשום תנא בשלמא לאביי ניחא דאתא כת"ק וכחזקיה דאמר הכא במיני מתיקה אלא לרבא קשיא וקושיא זו נראית חזקה בעיני. **ולקושית** הראשונות היה אפשר לומר בתחלת הדעת דהוא ז"ל היה פוסק כרבא והוא סובר דרבא ס"ל דבהני שלשה שמות ומין אחד הם מצטרפין מפני דלא דמי לחמרא חדתא בעינבי דהתם השמות הם מחולקים לגמרי שזה נקרא ענבים וזה נקרא יין אבל הכא הכל נקרא כרפס אלא שהשם לוי הוא שמחלקם שזה כרפס של נהר וזה של אפר וזה של גנה וכיון דשם כרפס כולל לכלם והוא מין אחד א"כ י"ל ודאי דמצטרפין אפילו לרבא בהני שלשה שמות והם מין אחד ומה שהקשו לרבא בגמ' הוא מן החלוקה האחרת שאמרו במשנה או מין שלשה אסורין ומפרש רבינו כפירוש רש"י ז"ל שר"ל מין שלשה ושלשה שמות ולהכי תיקשי לרבא דכיון דהוי שלשה שמות ושלשה מינים קשה ליה והך הוא דמוקי כר"מ אבל רישא דשנים ושלשה שמות והן מין אחד אתי כרבנן ורבינו ז"ל לכך לא הזכיר דין שלשה מינים ושלשה שמות ובזה הוה א"ש כל הקושיות שהקשינו חוץ מקושיא דמ"ש אם היה טעם שניהם שוים וכן הקושיא דרבא אתי דלא כמאן אבל מ"מ קשה לי על זה הפירוש דכיון דהגמרא מוקי הך מתניי אליבא דרבא כר"מ נימא דרישא דקאמרה שנים ושלשה שמות מצטרפין הוא אליבא דר"מ דס"ל דמצטרפין ומנין לו לרבינו ז"ל לפרש דבשנים ושלשה שמות מודו רבנן ולחלק בהני חלוקים ללא דבר. **לכך** נ"ל דרבינו מפרש או מין שלשה דמתניתין שר"ל או מינים שלשה ושם אחד ודלא כרש"י ז"ל כמ"ש למעלה וכן פירש הוא ז"ל בפירוש המשנה והוקשה לו בסוגית הגמרא דרבא אתי דלא כמאן וכמו שהקשיתי למעלה לכך מפרש הוא ז"ל דרבא ודאי יתרץ מתניי כותיה והוא מחלק בין שלשה שמות דהכא לחמרא חדתא בעינבי כדפרישית דכאן אין השם מחולק לגמרי וכיון שהם מין אחד ואין השם מחלקם בדין הוא שמצטרפין ומ"ש בגמרא הא מני ר"מ הכי פירושו המקשה הקשה דתיקשי מחזקיה לרבא דהא מדהוצרך חזקיה לאוקומי מתניתין כשהוא טעמם שוה משמע דס"ל דהך מין שלשה דקאמרה מתניתין ר"ל מין שלשה ושלשה שמות דאי שם אחד למה לי טעמא דלרבא ודאי לא בעי אלא שמא לחוד אלא ודאי דס"ל דמתניתין איירי בשלשה מינים ושלשה שמות ומש"ה קאמר דבמיני מתיקה עסקינן דבתר טעמא אזלינן ולדידך רבא דאמרת דבתר שמא אזלינן מאי אהני לן טעמא הא הך שמא לחוד והך שמא לחוד ותירץ רבא ואמר מאי

דאמרי אנא הוא לרבנן ושפיר מתוקמא מתניתין כרבנן וכדכתב רבינו די ש לחלק בין שם זה לשם דלעיל ומאי דקאמר חזקיה הכא במיני מתיקה דאזיל בתר טעמא וס"ל דמתני' איירי במינים שלשה ושלשה שמות הוא משום דס"ל לחזקיה כר"מ ובעינן לאוקומי מתניתין כותיה לכך מוקי לה הכי דאפילו דליכא שמא בטעמא לחוד סגי אבל אליבא דרבנן ס"ל לחזקיה כותיה דבתר שמא אזלינן ואנא דס"ל כרבנן שפיר מתוקמא מתניתין כוותיה וכדכתב רבינו וחזקיה אי מוקים לה הכי משום דס"ל כר"מ ובעו לאוקומה כר"מ אבל אם הוא ס"ל כרבנן ה"ה דהוה מוקים לה כרבנן והשתא אי"ש דרבא אי"ש כרבנן ומ"ש רבינו אם היה טעם שניהם שוה אינו ענין כלל למחלוקת אביי ורבא אלא ענין אחר דהוקשה לו דשאור המחמיץ אינו אוסר אלא כשהוא מין במינו אבל בשאינו מינו הוא בני"ט וכמו שנתבאר למעלה בראש פרק זה ולכך הוקשה לו כשנפל חמרא דחיטי ודשערי תוך עיסה של חיטין אפילו שתאמר שהם מצטרפין ונעשה השאור של חיטין ושל שעורין אחד מכל מקום מאי חזית דשדית ליה אחיטין ותאמר דהוי מין במינו ולא בטיל ואמאי לא שדינן ליה אשעורים או לפחות נאמר דזה וזה גורם וכיון דמינו ושאינו מינו גורם מותר ועולה בק"א כדקיי"ל בשאור של חולין ושל תרומה ואין בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ דמשום דמותר דזוזי"ג דאע"ג דחד שאור לגבי שאור חבריה הוי מין אחד שהם מצטרפים מ"מ לגבי העיסה לא הוו מין אחד שאין שם השאור של שעורים מצרפו לעיסה כלל ונאמר דהוי מין בשאינו מינו ובטיל באחד ומאה לזה אמר רבינו ז"ל לתרץ הקושיא הזאת דהטעם יברר זה דאם היה טעם השעורים כחיטים בעיסה של חטים נעשה הכל שאור של חיטים כיון שהשם אחד והטעם מכריע לצד החיטים וכן איפכא ולזה כתב רבינו ומצטרף לשער בהן כדי לחמץ בעיסה של חטין וכו' ואם היה ענין זה למחלוקת אביי ורבא למה לי שתהיה העיסה של חיטין היה די שיאמר שיהיה טעמם שוה דבתר טעמא אזלינן ומש"ה מצטרף א"ו אינו ענין כלל ועיקר אל הדבר כמו שפירשתי ובחלא דחמרא וחלא דשכרא לקמן לא הזכיר רבינו טעם שוה מפני דהתם איירי דנפל זה לתוך זה וכן חמרא דחיטי וחמרא דשערי דאמרי בגמרא איירי דנפל זה לתוך זה ולהכי כיון שהשם מצרפם נאסר דחד לגבי חבריה מין במינו מיקרי ואין גורם לאסור לדבר שאינו מינו. וזה נ"ל נכון וברור בדעתו ז"ל. **ובהשגות** שכתוב על מה שאמר רבינו אע"פ שכל אחד שם בפני עצמו וכו' זה אינו כלום וכו'. בתחלה השיג על רבינו כפי הנחתו שמפרש השם ר"ל שם ממש כפירוש רש"י ז"ל דאיך קרא לזה שם בפני עצמו דהרי זה דומה לחמירא דחיטי וחמירא דשערי דהכל שם אחד ורבינו יתרץ דהתם בין לדחיטי בין לדשערי מיקרי שאור סתמא אבל הכא לא מיקרי כרפס סתמא אלא בשם לזו של נהר ולזה של אפר וכיון דמיקרי בלזו לכך לא הוי הכל שם אחד. ועוד השיג על רבינו וביטל הנחתו ואמר דהך שמות רוצה לומר

איסורין כפירוש התוס' ז"ל ואינו ר"ל שם ממש כפירוש רש"י ז"ל. ומה שאמר רבינו כיצד שאור של חיטין וכו' הוא פירוש למה שאמרו וכן לחמץ ואע"ג דהזכיר תחלה תבלין לא הזכיר הא כיצד בתבלין משום דלא משכחת לה שם שלשה מינין בשם אחד אלא בדוחק וכדהקשו התוס' לרש"י ז"ל וכאן הוי יותר מרויח:

טז עֵסָה מְחֻמָּצֵת שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָהּ שְׂאֹר שֶׁל תְּרוּמָה או שְׂאֹר שֶׁל כֶּלָּאִי הַכֶּרֶם. וְכֵן קִדְרָה מְתַבְּלֵת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָהּ תְּבַלִּין שֶׁל תְּרוּמָה או שֶׁל עֲרָלָה וְשֶׁל כֶּלָּאִי הַכֶּרֶם. אִם יֵשׁ בְּשְׂאֹר כְּדֵי לְחַמֵּץ אֵלוֹ הִיָּתְהָה הָעֵסָה מְצָה. וּבְתַבְּלִין כְּדֵי לְתַבֵּל הַקִּדְרָה אֵלוֹ הִיָּתְהָה תִּפְּלָה הָרִי הַכֹּל אֲסוּר. וְאִם אֵין בָּהֶם כְּדֵי לְתַבֵּל וּלְחַמֵּץ יַעֲלוּ בְּשַׁעוֹרָן. תְּרוּמָה בְּאֶחָד וּמְאָה וְעֲרָלָה וְכֶלָּאִי הַכֶּרֶם בְּאֶחָד וּמְאֵתִים:

כסף משנה עיסה מחומצת שנפל לתוכה שאור של תרומה וכו'. בפ"ב דערלה (מ"א) וכת"ק:

לחם משנה עיסה מחומצת שנפל לתוכה שאור וכו'. בפרק שני דערלה שאור של חולין שנפל לתוך עיסה והחמיצה וכו' ונתבאר בפרק השוכר את הפועל (ע"ז דף ס"ח) דאע"ג דנותן טעם לפגם מותר הכא שאני שראוי לחמע בה עיסות אחרות וכן יש לומר בתבלין שראוי לתבל בה קדרות אחרות:

יז הַתְּרוּמָה מְעֵלָה אֶת הָעֲרָלָה וְאֶת כֶּלָּאִי הַכֶּרֶם. כִּיצַד. סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלָה לְתַשְׁעָה וְתַשְׁעִים חֲלִין וְאַחַר כֵּן נֶפֶל לְכֹל חֲצִי סָאָה שֶׁל עֲרָלָה או שֶׁל כֶּלָּאִי הַכֶּרֶם אֵין כָּאֵן אֲסוּר עֲרָלָה וְלֹא אֲסוּר כֶּלָּאִי הַכֶּרֶם. שְׁהָרִי עָלָה בְּאֶחָד וּמְאֵתִים. וְאֵף עַל פִּי שְׂמֻקָּצֵת הַמְּאֵתִים תְּרוּמָה:

לחם משנה התרומה מעלה את הערלה וכו'. שם בפרק שני דערלה התרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה כיצד סאה תרומה שנפלה למאה ואח"כ נפלו ג' קבין ערלה וג' קבין כלאי הכרם זו היא שהתרומה מעלה את הערלה והערלה מעלה את התרומה ע"כ. ואמרו שם בירושלמי אר"א לית כאן לתוך ק' אלא לתוך צ"ט ע"כ. ומפרש רבינו ז"ל שם בפירוש המשנה דה"ק

כיצד כגון סאה של תרומה שנפלה לתוך צ"ט ואח"כ נפלה שם חצי סאה של ערלה והתרומה נצטרפה עם החולין לבטל את הערלה כלומר החצי סאה ונראה שיהיה הכל מותר לכהנים אבל לזרים אסור מחמת התרומה שנפלה כולה נאסר וכמו שכתב הרב רבינו שמשון ז"ל ולפי דברי רבינו הדמיון שהביאו במשנה כיצד סאה תרומה שנפלה וכו' אינו אלא דמיון לתרומה מעלה את הערלה אבל לערלה מעלה את התרומה צריך אתה להקיש מכאן ולעשות דמיון אחר והדמיון א"א להיות דומה לדמיון שנעשה בתרומה כלומר צ"ט סאה חולין ואח"כ של ערלה ואחר כך נפלה סאה של תרומה שהסאה של ערלה מצטרפת לבטל את התרומה דזה אי אפשר דכיון דנאסר הצ"ט מחמת הסאה של ערלה שנתערב בהם ונאסרו בהנאה איך יבטלו התרומה וכמו שכתב ה"ר שמשון ז"ל ובשלמא בתרומה אמרינן שסאה של תרומה מצטרפת מפני שלא נאסר מפני התרומה אלא לזרים אבל לא לכהנים ולהכי מצטרפת לבטל הערלה להתירה לכהנים אבל בערלה אי אפשר לומר לכך שנה רבינו המשל בערלה מעלה את התרומה ושם משל אחר ואמר כיצד סאה של ערלה וכו' דהשתא אתי שפיר דכיון דהערלה נתבטלה ולא אסרה בהנאה לתערובתה תוכל להצטרף לבטל הסאה של תרומה. והיה יכול רבינו לשום משל אחר יותר קטן במספר והוא חצי סאה של ערלה שנפל לתוך מאה סאה של חולין ואח"כ נפלו שם סאה ועוד של תרומה דהשתא החצי סאה של ערלה שנתבטלה במאה של חולין מבטלת אותו ועוד של תרומה שיש שם באותה חצי סאה מאה חלקים של אותו ועוד אותו הוא ממאה שבהם והיה המשל הזה דומה למשל ששמו במשנה האחרת הערלה מעלה את הכלאים וכו' כיצד סאה של ערלה שנפלה למאתים ואחר כך נפלה סאה ועוד וכבר השיגו הראב"ד ז"ל בהשגות על רבינו בזה אלא שרבינו דרך דרך סלולה ולקח חשבון יותר ברור אע"פ שהוא גדול יותר והטעם שאין הדבר פשוט שבאותן שלשה קבין של ערלה יהיו שם מאה ועוד שכבר אפשר שיהיו שם חמשים ועוד או מאתים ועוד וכפי אשר נשער הועוד כך יהיה משוער השלשה קבין אבל כאשר הניח סאה של תרומה והעירוב מאה סאה של ערלה הנה שם חשבון ברור שהוא מאה חלקים, וכן עשה רבינו בדין המשנה האחרת של הערלה מעלה את הכלאים וכו' דרך בחשבון זה מפני שהוא יותר נכון וברור כאמור. ונסתלקה מכאן השגתו של הראב"ד ז"ל. ומה שאמר כאן רבינו סאה של תרומה שנפלה לצ"ט אע"פ שבמשנה אמרה למאה מפני שבירושלמי אמרו לית כאן מאה כאשר הבאתי למעלה והוא מוכרח ודאי שאם היה שם מאה למה ליצטרף הערלה לבטל את התרומה הרי היא מבוטלת במאה של חולין. זה נראה נכון ביישוב דעת רבינו ז"ל. וראיתי להרב רבינו עובדיה שפירש בפירוש המשנה שדמיון סאה של תרומה שנפלה וכו' הוא דמיון לשני הענינים ר"ל לתרומה מעלה את הערלה ולערלה מעלה את התרומה ודחק עצמו דאתי מתני' כמאן דאמר

תרומה מתבטלת במאה ועוד ולכך בהצטרף הערלה עם החולין תתבטל התרומה שיש שם מאה ועוד. ועוד פירש פירוש אחר שמה שאמר מתני' למאה ר"ל לצ"ט וחצי והחצי של ערלה משלים למאה והשתא בהצטרפות הערלה תתבטל התרומה, וכל זה הוא דוחק והעיקר כפי רבינו ז"ל:

יח וְכוּ הָעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מֵעֲלִין אֶת הַתְּרוּמָה. כִּיצַד. מֵאָה סָאָה שֶׁל עֶרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ עֲשָׂרִים אֶלֶף שֶׁל חֲלִין נַעֲשִׂית כָּל הַתְּעַרְבֵת עֲשָׂרִים אֶלֶף וּמֵאָה. וְאַחַר כֵּן נִפְל לְכָל מֵאָה סָאָה סָאָה שֶׁל תְּרוּמָה הָרִי הַכֹּל מִתֵּר וְתֵעָלָה הַתְּרוּמָה בְּאַחַד וּמֵאָה. וְאִם עַל פִּי שֶׁמִּקְצַת הַמֵּאָה הַמֵּעֲלִין אוֹתָהּ עֶרְלָה אוֹ כִּלְאֵי הַכֶּרֶם:

יט וְכוּ הָעֶרְלָה מֵעָלָה אֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֶת הָעֶרְלָה. וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה. כִּיצַד. מֵאֲתִים סָאָה שֶׁל עֶרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְלוּ לְאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלִין. וְאַחַר כֵּן נִפְל לְכָל מֵאֲתִים סָאָה וּסָאָה שֶׁל עֶרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם הַכֹּל מִתֵּר. * שְׁכִינּוֹן שֶׁבִטֵּל הָאִסוּר שֶׁנִּפְל תִּתְחַלָּה נַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּחֲלִין הַמִּתְרִין:

ההראב"ד שכיון שבטל האיסור שנפל תחלה נעשה הכל כחולין המותרין. א"א כמה אוהב זה המחבר חשבונות גדולות עד שהניח חשבון המשנה שלשה קבין ערלה שנפלו למאה סאה של חולין ואח"כ נפלו שם סאה ועוד של תרומה הרי הערלה מעלה את התרומה פ"י שאותו ועוד אחד באותן שלשה קבין של ערלה שנפלו שם והם עצמם מבטלין אותן:

כסף משנה (יז-יט) התרומה מעלה את הערלה ואת כלאי הכרם וכו'. גם זה שם: וכתב הראב"ד א"א כמה אוהב זה המחבר חשבונות גדולות וכו'. ולי נראה שרבינו כיון ללמדנו חשבון אחר שאינו של המשנה אף על פי שהכל עולה לחשבון אחד:

לחם משנה וכן הערלה מעלה את הכלאים וכו'. שם במשנה הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה כיצד סאה של ערלה שנפלה למאתים ואח"כ נפלה סאה ועוד ערלה או סאה ועוד כלאי הכרם זו

היא שהערלה וכו'. וגם בפירוש המשנה פירש הרב ר"ע שדמיון כיצד סאה ערלה וכו' הוא לשני הענינים ר"ל לערלה מעלה את הכלאים וכלאים מעלה את הערלה ופ"י שמאתים שאמרו רוצה לומר קצ"ט וכפשט לשון הירושלמי שאמרו כאן אמר ר' אלעזר לא לתוך מאתים אלא לתוך מאה וצ"ט ופירש שמה שאמרו כאן והערלה את הערלה ר"ל שאחד נטע רבעי ואחד ערלה כדי שיהא שני איסורים שאין איסור אחד מעלה לאיסורו אפילו דהך מתני' אתא כמ"ד דתרומה עולה בק"א ועוד כאשר מבואר שם בפירושו וכל זה הוא דוחק גדול דמוקי מתני' דלא כהלכתא ועוד דמוקי שני מיני ערלה. על כן מה נכבד פירוש רבינו שהוא מפרש שהך כיצד שאמרו סאת ערלה שנפלה למאתים ואח"כ נפלה סאה ועוד של כלאי הכרם אינו אלא דמיון לערלה מעלה את הכלאים אבל לא לכלאים מעלה את הערלה אלא שאם תרצה לשום משל על זה תשים המשל בהפך שנפל סאה של כלאי הכרם ואח"כ סאה של ערלה ופירוש המשנה כך סאה ערלה שנפלה למאתים ממש ונתבטלה ואח"כ נפלה שם ועוד של ערלה דוגמתה ולא נטע רבעי כמו שפירש הרב ר' עובדיה או של כלאי הכרם אותה הסאה של ערלה שנתבטלה מבטל הועוד שהם מאתים חלקים ממנו ורבינו לקח החשבון יותר גדול מפני שזה החשבון יותר ברור כדפירשנו ואע"פ שבירושלמי אמרו דהך מאתים דמתניתין ר"ל קצ"ט סובר רבינו שאין פירוש הירושלמי כך דזה אי אפשר דהא בהתערבות הסאה של ערלה נאסר הכל בהנאה ואם כן איך יבטל אחר כך התרומה וכמו שהקשה הרב רבינו שמשון עד שמכח קושיא זאת כתב שיש טעות בירושלמי ורבינו מיישב שם בפירוש המשנה ואומר דה"ק דלעולם דנפל למאתים ממש ופ"י היה כך לולי הסאה של ערלה שחשבנו אותה ואמרנו שהיה מעלה לכלאי הכרם לא היה אפשר שתעלה סאה ועוד של כלאי הכרם במאתים של חולין לפי שמה שיחלק ממנה הוא חלק ממאה ותשעים וכמבואר שם בפירוש המשנה זהו פירוש רבינו והוא הנכון בפירוש המשנה ואע"פ שהוא קצת דוחק בפירוש הירושלמי:

ב בַּגְד שֶׁצָבְעוּ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה יִשְׂרָף. נִתְעַרְבַּ בְּאַחֲרִים יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמְאֲתַיִם. וְכֵן תִּבְשִׁיל שֶׁבְּשָׁלוֹ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה וּפֶת שֶׁאֶפְאָה בְּקִלְפֵי עֵרְלָה אוֹ בְּכֵלָאֵי הַכֶּרֶם יִשְׂרָף הַתִּבְשִׁיל וְהַפֶּת. שֶׁהָרִי הִנִּיתוּ נִכְרֵת בְּהוֹן. נִתְעַרְבוּ בְּאַחֲרִים יַעֲלוּ בְּאַחַד וּמְאֲתַיִם:

כסף משנה בגד שצבעו בקליפי ערלה ישרף וכו' וכן תבשיל וכו' וכן בגד וכו'. ריש פרק שלישי דערלה וכחכמים:

לחם משנה **בגד שצבעו בקליפי ערלה וכו'.** פי' שלישי דמסי ערלה מחלוקת ר"מ וחכמים ופסק כחכמים. וא"ת והא בגד שצבעו בקליפי ערלה זה וזה גורם הוא שהצבע הבא אינו אלא ע"י הסמנים של ערלה והאור של היתר דהסמנים בלא אור לא עבדי כלום. וי"ל דאינו נקרא זה וזה גורם שאינו עושה האור מה שעושים הסמנים שזה עושה פועל החמימות כדי שיקבל הצבע והסמנים עושים פועל הצביעה ולכך כיון דאינם גורמים לדבר אחד אינו נקרא זה וזה גורם ולא הוי כמו עצי איסור ועצי היתר דכתב רבינו לקמן דהוי זה וזה גורם מפני ששניהם עושים פועל ההבערה והחמימות זבל דאיסור וקרקע דהיתר שניהם עושים דבר אחד וכן חלקו התוספות בפרק כל הצלמים בשם רבינו שמואל:

כא וְכֵן בְּגָד שֶׁאֲרָג בּוֹ מְלֵא הַסֵּיט שֶׁצָּבְעוּ בְּעֶרְלָה וְאִין יָדוּעַ אִי זֶה הוּא יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאֲתַיִם. נִתְעַרְבוּ סִמְנֵי עֶרְלָה בְּסִמְנֵי הַיֵּתֵר יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאֲתַיִם. מִי צָבַע בְּמֵי צָבַע יִבְטַל בְּרֹב:

כסף משנה **נתערבו סימני ערלה וכו'.** ירושלמי בפרק ג' דערלה אמר רבי יוחנן סממנין בסממנין בטילין במאתים מי צבעים במי צבעים בטילין ברוב:

לחם משנה **וכן בגד שארג בו וכו'.** שם מחלוקת רבי וחכמים ופסק כחכמים:

כב תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקִלְפֵי עֶרְלָה וּבְכִלְאֵי הַכָּרֶם בֵּין חֲדָשׁ בֵּין יָשׁוּן יוּצֵן. וְאַחַר כֵּן נִחַם אוֹתוֹ בְּעֵצֵי הַיֵּתֵר. וְאִם בִּשְׁלַל בּוֹ קִדְּם שְׁיוּצֵן בֵּין פֶּת בֵּין תְּבַשְׁלֵל הָרִי זֶה נִחַם אֶסוּר בְּהִנָּה. יֵשׁ שֶׁבַח עֵצֵי אֶסוּר בְּפֶת אוֹ בְּתַבְשִׁיל. גֵּרַף אֶת כָּל הָאֵשׁ וְאַחַר כֵּן בִּשְׁלַל אוֹ אָפָה בְּחֵמוֹ שֶׁל תַּנּוּר הָרִי זֶה מֵתֵר שֶׁהָרִי עֵצֵי אֶסוּר הִלְכוּ לָהֶן:

לחם משנה **תנור וכו'.** שם ועיין בב"י בהלכות ע"ז כי שם ביאר כל זה יפה עד מה שאמר נטיעה של ערלה וכו' ולכך איני מאריך:

כג קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וּקְדָרוֹת וְצְלוּחִיּוֹת שֶׁבִשְׁלֵן הַיּוּצֵר בְּקִלְפֵי עֶרְלָה הָרִי אֵלוֹ אֶסוּרִין בְּהִנָּה. שֶׁהָרִי דָּבַר הָאֶסוּר בְּהִנָּה עָשָׂה אוֹתוֹ חֲדָשׁ:

כד פת שבשלה על גבי גחלים של עצי ערלה מתרת. כיון שנעשו גחלים הלך אסורן אף על פי שהן בוערות. קדרה שבשל אותה בקלפי ערלה או בכלאי הפךם ובעצי התר הרי התבשיל אסור. ואף על פי שזה וזה גורם. שבשעה שנתבשלה מחמת עצי אסור עדין לא באו עצי התר ונמצא מקצת הבשול בעצי התר ומקצתו באסור:

כסף משנה (כב-כד) תנור שהסיקו בקליפי ערלה ובכלאי הכרם וכו'. פרק כל שעה (דף כ"ו): תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה וחכמים אומרים הפת מותרת בישלה על גבי גחלים ד"ה מותר והתניא בין חדש ובין ישן יוצן ל"ק הא דתני יותץ ר' אליעזר היא דאמר זה וזה גורם אסור והא דתניא יוצן רבנן היא דאמרי זה וזה גורם מותר וידוע דהלכה כרבנן ובהדיא איפסיקא הלכתא בפי כל הצלמים (דף מ"ט) כמ"ד זה וזה גורם מותר. וכתב הרא"ש הילכך חדש יוצן ומסיקין אותו בעצים והוה ליה זה וזה גורם ואע"ג דלכתחלה אסור לעשות זה וזה גורם כדמוכח בפרק כל הצלמים יש לומר דהתם דין שלא יהנה לכתחלה מן האיסור עצמו אבל הכא התנור אינו האיסור בעצמו אלא שהתנור נגמר בעצי איסור ואי אמרינן יותץ נמצא התנור מופסד והוי כדיעבד וכ"כ התוס' והר"ן ואסיקנא בגמרא דלענין אפה בו את הפת הלכה כרבי דאסר וגרסינן בגמרא (דף כ"ז) אמר אביי את"ל זה וזה גורם אסור רבי היינו ר' אליעזר ואת"ל זה וזה גורם מותר והכא משום דיש שבח עצים בפת הוא הני קערות וכוסות וצלוחיות אסירי כ"פ בתנור וקדרה למ"ד זה וזה גורם אסור אסור למ"ד זה וז"ג מותר שרי א"ד אפי' למ"ד זו"ג מותר קדרה אסורה דהא קבלא תבשילא מקמי דניתו עצים דהיתרא וידוע דהלכה כלישנא בתרא. ובבישלה על גבי גחלים פליגי שמואל ור' יוחנן חד אמר לא שנו אלא עוממות אבל לוחשות אסורות וחד אמר אפילו לוחשות מותרות ואמרינן בגמ' למאן דאמר אפי' לוחשות מותרות פת דאסר דיש שבח עצים בפת לרבי היכי משכחת לה אמר רב פפא בשאבוקה כנגדו כלומר שכל זמן שהיה הפת בתנור היתה אבוקה דולקת כנגדו ונמצא נהנה מן האיסור בשעה שהאיסור בעין ופירש"י אמר אביי את"ל ברייתא מפורשת הכי דכי היכי דאסר רבי בפת ה"נ אסר בתנור וכו' היינו רבי אליעזר בניחותא וליכא למיבעי מידי ואת"ל דס"ל זו"ג מותר ורישא דההיא לאו רבי היא אלא ר"א היא והתם בפת הוא דאסר רבי משום דיש שבח עצים בפת גופה ונמצא כשאוכלה גופה הוא הנהנה מן האיסור בגורם אחד אבל בתנור חדש וציננו שרי: **והשתא** מ"ש רבינו בין חדש

בין ישן יוצן ואח"כ יחס אותו בעצי היתר היינו כרבנן דאמרי זוז"ג מותר והכא בחדש שציננו הוי תנור דאיסורא ועצים דהיתרא גורמים לאפיית הפת ושרי ואם לא ציננו ואפה בו הפת אסור כרבי דאמר יש שבח עצים בפת ואפילו בישן דהוי זוז"ג תנור דהיתרא ועצים דאיסורא אפי"ה אסור דכיון דיש שבח עצים בפת חמיר טובא ואפילו בזוז"ג אסור. **ומ"ש גרף את כל האש ואח"כ בישל או אפה בחומו של תנור הרי זה מותר**, יש לתמוה על לשון זה דמשמע שאם לא גרף כל האש לגמרי ובישל או אפה אסור וליתא דהא תני בישלה על גבי גחלים ד"ה מותר וכתבו רבינו לקמן בסמוך. ונראה שצריך לידחק בפירוש זה לומר דהיינו שהסיר העצים הדולקים כדי שלא תהא אבוקה כנגדו אבל כיון שהסיר העצים הדולקים אע"פ שנשארו גחלים מותר כמ"ש לקמן בסמוך: **ומצאתי דאיתא ר"פ כיצד צולין (דף ע"ה) בעא רב חיננא בר אידי מרב אדא בר אהבה תנור שהסיקו בקליפי ערלה וגרפו ואפה בו את הפת לדברי האוסר מהו א"ל הפת מותרת. וכתבו התוס' תימה לריב"א מאי קא בעי הא קתני סיפא בישלה ע"ג גחלים ד"ה מותרת ואפילו למאן דמוקי התם בגחלים עוממות לא גרע חומו מחוס חרס התנור שגרפו. ותירץ ר"י שאני גחלים שאין חומו בא מחמת השלהבת אלא מחמת עצמו ועפרא בעלמא הן אבל חוס התנור שגרפו מחמת חוס שלהבת האבוקה בא שהוא איסור גמור הילכך מיבעי ליה ותימה לר"י כיון דפת אסורה כשהאבוקה כנגדו וחוס אבוקה אסור א"כ כשגרפו ואפה בו את הפת נמי יהא הפת אסור ופר"י דאפי' כשאבוקה כנגדו לא אסור אלא מדרבנן ע"כ. ואע"פ שאין תירוץ זה של תוס' נוח לי מ"מ רבינו העתיק לשון הגמ': **ויש לדקדק בדברי רבינו שכתב תנור שהסיקו בקליפי ערלה וכו' בין חדש בין ישן יוצן וכו' ואם בישל בו קודם שיוצן בין פת בין תבשיל הרי זה אסור בהנאה וכו' גרף את כל האש וכו' הרי זה מותר וכו' ויש לתמוה למה לא חילק בין חדש לישן בהא דגרף כל האש וכו' וכן בישל על גבי גחלים משמע דליתנהו אלא בישן שלא ציננו דכיון דאין אבוקה כנגדו מותר בדיעבד אבל בחדש שלא ציננו אע"פ שאין אבוקה כנגדו משמע דאסור כיון דהוי כוליה גורם דאיסורא. ואפשר לומר שרבינו סובר שכל שאין אבוקה כנגדו מותר בדיעבד אפי' בחדש שלא ציננו לד"ה מאחר שכלו עצי איסור והכי דייק לישניה שכתב גבי גרף כל האש שהרי עצי האיסור הלכו להם וגבי בישלה על גבי גחלים כתב שכיון שנעשה גחלים הלך איסורן ויש הוכחה לדבר מדבעי בגמ' לאוקומי הא דתניא חדש יותץ כרבי למימרא דרבי סבר זוז"ג אסור ואע"ג דקתני אפלוגתא דרבי ורבנן בישלה על גבי גחלים ד"ה מותר אלמא דאע"ג דהוה ס"ל לרבי זוז"ג אסור אפילו בדיעבד ה"מ כשעדיין עצי האיסור קיימים אבל כשכלו עצי האיסור ולא נשאר אלא גחלים אין כאן גורם של איסור ובדיעבד שרי. וא"ת בחדש שלא ציננו אע"פ שכלו עצי האיסור מ"מ הא איכא תנור דאיסור וליכא שום גורם דהיתרא ומי גרע****

מזוזי"ג דאסור למ"ד ואפילו בדיעבד אסור מדאיכא מאן דפליג עליה דאילו לכתחלה ליכא מאן דשרי כמו שנתבאר. וי"ל דכיון דתנור גופיה אינו איסור עצמו אלא שנגמר בעצי איסור ועצי האיסור הלכו להם נמצא שאין כאן איסור כלל ועדיף מזוזי"ג ולפי זה צ"ל דהא דקתני אפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה וכו' קאי לחדש וישן שלא ציננס ואבוקת עצי איסור כנגדם הא לאו הכי הפת מותרת אפילו בחדש שלא נתצו ולא ציננו ואפילו מ"ד זוזי"ג אסור מודה בהא דשרי והיינו דקתני סיפא בישלה ע"ג גחלים ד"ה מותר. כנ"ל לדעת רבינו אע"פ שאין נראה כן מדברי המפרשים. **ומ"ש קערות וכוסות וקדרות וצלוחיות.** כבר נתבאר דקערות כוסות וצלוחיות לכ"ע אסור משום דאין כאן אלא גורם דאיסורא וללישנא בתרא הוא הדין לקדרות וכן פסקו הרי"ף והרא"ש. **ומ"ש פת שבישלה על גבי גחלים וכו'.** מבואר בברייתא ופסק רבינו כמאן דשרי אפילו בלוחשות וכ"נ שהוא דעת הרי"ף שסתם וכתב כלישנא דברייתא בישלה ע"ג גחלים ד"ה מותר ולא חלק בין עוממות ללוחשות ומשמע דטעמא משום דספיקא בדרבנן הוא דהא זוזי"ג הוא אלא דמשום שיש שבח עצים בפת החמירו בו הלכך כיון דאיפליגו אמוראי בלוחשות נקיטינן לקולא וטעם זה לישן שלא ציננו אבל לחדש שלא ציננו דאין כאן אלא גורם דאיסורא צריך טעמא למה פסקו לקולא וצ"ל דסברי הרי"ף ורבינו דאף זה אינו אלא מדרבנן: **ומ"ש קדרה שבישל אותה בקליפי ערלה.** היה נראה לומר שזה מפרש רבינו כמאי דאמרינן בלישנא בתרא אפילו למ"ד זוזי"ג מותר קדרה אסורה דהא קיבלה בישולא מקמי דניתו עצים דהיתר וה"ק אם בישל תבשיל בקדרה ונתן תחתיה עצי איסור תחלה ואחר שנתבשל קצת בעצי איסור נתן תחתיה עצי היתר ונגמר בישול התבשיל אסור. ויש לתמוה דהא אפי' מדלית מהכא עצי ההיתר הוה ליה למישרי משום דהוי זוזי"ג קדרה דהיתרא ועצים דאיסורא דומיא דתנור חדש שציננו ועוד דלפי דרכו הוה ליה לפלוגי בין נתבשלה כמאכל בן דרוסאי בעצי האיסור קודם שיבואו עצי ההיתר ללא נתבשלה כמאכל בן דרוסאי בעצי האיסור קודם שיבאו עצי ההיתר. ומיהו בזו היה אפשר לומר דבמידי דאיסור הנאה אפי' לא נתבשל כמב"ד הרי כבר נהנה מן האיסור מ"מ תמיהא קמייתא איתא ועוד דהא בלישנא קמא קדרה דנקט לענין אם נצרפה היא בעצי איסור מיירי ודומיא דתנור דנקט בהדה ובהווא גוונא גופיה משמע דנקיט לה בלישנא בתרא ואינו ענין לפירוש רבינו ואפשר לידחק ולומר דה"ק קדרה שבישל אותה בקליפי ערלה כלומר שנצרפה בעצי איסור ואחר שהתחילה ליצרף הביא עצי היתר וגמר צירופה הרי התבשיל אסור כלומר הרי הקדרה אסורה דלצירוף הקדרה קרי תבשיל וזה מפרש רבינו במ"ש דהא קיבלה בישולא מקמי דניתו עצים דהיתרא ומלבד שפירוש זה בלשון רבינו x דחוק מאד עוד קשה שלא נזכר בגמ' דין זה שנצרפה בעצי איסור ובעצי היתר ומנין לו לרבינו. וע"ק שהרי רבינו כתב דקדרה

אסורה כמו קערות וכוסות וצלוחיות והוא מ"ש בלישנא בתרא דהא קיבלה
בישולא מקמי דניתו עצים דאיסורא ולמה לו לחזור לשנותה בלעגי שפה
ובלשון אחרת וצ"ע:

כה נְטִיעָה שֶׁל עֶרְלָה שְׁנֵתְעַרְבָה בְּנְטִיעוֹת. וְכֵן עֲרוּגָה שֶׁל כְּלָאִי
הַכָּרִם בְּעֲרוּגוֹת. הֲרִי זֶה לּוֹקֵט לְכַתְחֻלָּה מִן הַכֹּל. וְאִם הִיְתָה
נְטִיעָה בְּמֵאתִים נְטִיעוֹת וְעֲרוּגָה בְּמֵאתִים עֲרוּגוֹת הֲרִי כָּל
הַנְּלָקֵט מִתֵּר. וְאִם הָיוּ בְּפָחוֹת מִזֶּה כָּל הַנְּלָקֵט אָסוּר. וְלָמָּה
הִתִּירוּ לוֹ לְלָקֵט לְכַתְחֻלָּה וְהָיָה מִן הַדִּין שְׁאוּסְרִין לוֹ הַכֹּל עַד
שְׁיִטְרַח וְיּוֹצִיא הַנְּטִיעָה וְהָעֲרוּגָה הָאָסוּרָה. שֶׁהַדָּבָר חֲזָקָה
שְׁאִין אָדָם אוֹסֵר כְּרָמוֹ בְּנְטִיעָה אַחַת וְאֵלּוּ הָיָה יוֹדְעָה הָיָה
מוֹצִיאָה:

כסף משנה נטיעה של ערלה שנתערבה בנטיעות וכו'. בפ"ק דערלה נטיעה
של ערלה ושל כלאי הכרם שנתערבו בנטיעות ה"ז לא ילקוט ואם ליקט יעלה
באחד ומאתים ובלבד שלא יתכוין ללקוט ר' יוסי אומר אף יתכוין ללקוט
יעלה באחד ומאתים וקאמר עלה בירושלמי דה"ק נטיעה של ערלה שנתערבה
בנטיעות כלומר דאיכא חדא ערלה ולא ידיע אי זו היא או ערוגה של כלאי
הכרם שנתערבה בערוגות כלומר דאיכא חדא ערוגה כלאי הכרם ולא ידיע אי
זו היא ובפרק הניזקין (גיטין נ"ד): גבי מבטל איסור דסבר ר' יוסי דבשווג
יעלה במזיד לא יעלה רמי מהאי דקתני ר' יוסי אומר אף המתכוין ללקוט
יעלה באחד ומאתים ומשני הא אתמר עלה אמר רבא חזקה אין אדם אוסר
את כרמו בנטיעה אחת ופירש"י אין אדם אוסר כרמו אין לך אדם נוטע ערלה
בין שאר נטיעות בלא סימן ואוסר כרמו בשביל נטיעה אחת וכיון דלא שכיחא
לא אחמור בה רבנן אבל נפילת איסור בהיתר שכיחא ורבינו מפרש דה"ק אין
אדם אוסר כרמו בנטיעה אחת ואילו היה יודעה היה מוציאה. ואני שמעתי
ולא אבין דבאגוזי ערלה שנפלו לאגוזי היתר ופצען שייך למימר הכי דאילו
היה יודען היה מוציאן ופסק רבינו כר"י משום דמפרשי אמוראי מיליה משמע
דהלכתא כוותיה:

לחם משנה נטיעה של ערלה וכו'. במס' ערלה פ"א ופסק כר' יוסי דנמוקו
עמו: שהדבר חזקה וכו'. כך פירשו טעמו בגמ' בהנזקין (דף נ"ד):

כו המעמיד גבינה בשרף פגי ערלה. או בקיבת תקרבת עכו"ם. או בחמץ יין של עכו"ם. הרי זו אסורה בהנקה אף על פי שהוא מין בשאינו מינו ואף על פי שהוא כל שהוא. שהרי הדבר האסור הוא הנכר והוא שעשה אותה גבינה:

כסף משנה המעמיד גבינה בשרף פגי ערלה וכו'. בפרק שני דעבודה זרה (דף ל"ה) אהא דתנן שאסרו גבינות העכו"ם מפני שמעמידן אותן בקיבת עגלי עכו"ם ומקשה אם כן למה לא אסרוה בהנאה אמרינן בגמרא ולהדר ליה משום דליתא לאיסורא בעיניה וכו' אמרי כיון דאוקומי קא מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה:

לחם משנה המעמיד גבינה וכו'. פי אין מעמידן (דף כ"ט): אמרו במשנה מפני שמעמיד אותה בקיבת עגלי עכו"ם וקאמר בגמרא (דף ל"ה) דאף על גב דהוי פירשא בעלמא גבי עכו"ם אסירא דניחא ליה בניפחיה:

כז הערלה וכלאי הכרם דין הפרות שלהן שישרפו. והמשקין שלהן יקברו מפני שאי אפשר לשרף המשקין:

כסף משנה הערלה וכלאי הכרם וכו'. משנה בסוף תמורה (דף ל"ג): אלו הם הנשרפים חמץ בפסח ישרף ותרומה טמאה וערלה וכלאי הכרם את שדרכו לשרוף ישרוף ואת שדרכו לקבור יקבר ופירש"י את שדרכו וכו' אערלה וכלאי הכרם קאי אוכלין ישרפו ומשקין יקברו:

כח [ט] יין שנתנסד לעכו"ם שנתערב עם היין הכל אסור בהנקה [י] בכל שהוא כמו שאמרנו. במה דברים אמורים בשחורק היין המתר על טפה של יין נסד. * אבל אם ערה יין נסד מצלצול קטן לתוך הבור של יין. אפלו ערה כל היום פלו ראשון ראשון בטל. ערה מן החבית בין שערה מן המתר לאסור או מן האסור למתר הכל אסור מפני שהעמוד היורד מפי החבית גדול:

ההראב"ד אבל אם ערה יין נסד מצלצול קטן לתוך וכו'. א"א הא דלא כהלכתא ממתניתא דאגרדמין:

כסף משנה **יין שנתנסך לע"ז שנתערב עם היין וכו' בד"א בשהורק היין המותר וכו'.** בפרק בתרא דע"ז (דף ע"ג) כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן המערה יי"נ מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל. תנן יי"נ אסור ואוסר בכל שהוא מאי לאו דקא נפיל איסורא לגו היתרא לא דקא נפיל היתרא לגו איסורא וכו' כי אתא רב יצחק בר יוסף אר"י המערה יי"נ מצרצור קטן לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ודוקא צרצור קטן דלא נפיש עמודיה אבל חבית דנפיש עמודה לא. ופסק רבינו כרב יצחק בר יוסף דמחמיר וכבר האריך הר"ן לתת טעם לדברי רב יצחק למה חילק בין צרצור לחבית: **וכתב** הראב"ד אפי' עירה כל היום כולו וכו' אמר אברהם הא דלא כהלכתא ממתניתא דאגרדמין, כלומר שהוא מפרש כרש"י שפירש דרבין התם בגמרא פליג ארב יצחק בר יוסף והלכה כרבין ורבינו סובר דרבין לא פליג ארב יצחק וכמ"ש הרא"ש ונקטינן כרב יצחק:

לחם משנה **יין שנתנסך וכו'.** פ' השוכר את הפועל (דף ע"ג) יין נסך אסור ואוסר בכל שהו וכו' ובגמרא המערה יין נסך מצרצור קטן לבור כו' (עיין בכ"מ) והקשו בתוס' דבכמה מקומות בגמ' דלא אמרינן קמא קמא בטיל גבי הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור וכו' וגם בגידולין של תרומה ורבו גידוליו על עיקרו וכו' והם תירצו שם דמאי דאמר ראשון ראשון היינו עד א שיפול שם כל כך מן היי"נ בין הכל שלא יהא ההיתר ששים. אבל הראב"ד ז"ל בהשגות נראה שלא רצה לתרץ כתירוץ התוס' אלא שדחה הא דרב דימי דהכי קאמר קמא קמא בטיל מכח הנהו דהתם ומפני כן כתב הר"א ז"ל בהשגות א"א הא דלא כהלכתא ע"כ. אבל רבינו תפסו עיקר אע"פ שאינו מתרץ כתירוץ התוס' מדלא פירש שצריך שלא יהיה האיסור יותר מששים מן ההיתר ונראה שיתרץ בהך דהכא דקאמר ראשון ראשון בטיל היינו להתירו בהנאה אבל בשתיה אסור ואע"פ שהרא"ש ז"ל כתב בפסקיו שאין לחלק כאן בכך מ"מ אפשר דעתו של רבינו היה כך:

כט ^[כ] **נתערב סתם יינם ביין הרי זה אסור בכל שהוא בשתייה** וימכר פלו לעכו"ם. ולוקח דמי היין האסור שבו ומשליכו לים המלח ויהנה בשאר המעות. וכן אם נתערבה חבית של יין נסך בין החביות הכל אסורין בשתייה ומתירין בהנאה. ויוליך דמי אותה חבית לים המלח כשימכר הכל לעכו"ם. וכן בחבית של סתם יינם:

כסף משנה **נתערב סתם יינם ביין וכו'.** בפרק בתרא דע"ז (דף ע"ד) תנן יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכר כולו לעכו"ם חוץ מדמי יי"נ שבו ובגמרא אמר רב נחמן הלכה למעשה יי"נ יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יינם אפילו יין ביין מותר ופירש"י יי"נ ממש חבית בחבית מותר בהנאה חוץ מדמי אותה חבית אבל יין ביין כולו אסור בהנאה, סתם יינם אפילו יין ביין מותר בהנאה חוץ מדמי אותו יין. ובפרק כל הצלמים תנן הסיק בהן את התנור וכו' אפה בו פת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כלן אסורות בהנאה רבי אליעזר אומר יוליד הנאה לים המלח ואיפסיקא בגמרא הלכתא כרבי אליעזר ואתמר עלה אמר רב אדא בר אהבה ל"ש אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת ההוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דיין נסך בחמריה אתא לקמיה דרב [חסדא] אמר שקיל ד' זוזי דמי חביתא ושדי בנהרא ונשתרי לך כלומר בהנאה. ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש דתקנת רשב"ג ותקנת ר' אליעזר כולה חדא היא אלא דמר נקט רישא דמילתא ומר נקט סיפא דכי אמר רשב"ג ימכר כולו לעכו"ם חוץ מדמי יי"נ שבו היינו לומר שאחר שימכור כולו לעכו"ם יקח דמי אותה חבית וישליך ליה"מ וכדרי"א. ומ"ש רבינו **נתערב סתם יינם ביין וכו' ויהנה בשאר המעות.** כלומר אבל יי"נ שנתערב ביין אסור ואין לו תקנה וכדאמר ר"נ. ואיכא למידק על מ"ש רבינו וכן בחבית של סתם יינם מאי וכן השתא חבית של יי"נ מותר ע"י הולכת דמי אותה חבית לים המלח כ"ש סתם יינם. ויש לומר דלאו לגופיה אצטריך אלא לגלויי ארישא דבחבית של יי"נ ממש מיירי א"י אתא לאשמועינן דאפילו בסתם יינם צריך להוליד דמי אותה חבית לים המלח:

ל מִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּיַיִן אוֹ יַיִן בְּמִים בְּנוֹתָן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁהוּן מִין בְּשֵׂאִינוֹ מִינוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֶׁנֶּפֶל הַמְּשֻׁקָה הַמְּתָר לְתוֹךְ הַמְּשֻׁקָה הָאֶסוּר. אֲבָל אִם נָפֵל הַמְּשֻׁקָה הָאֶסוּר לְתוֹךְ הַמְּשֻׁקָה הַמְּתָר רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטַל. וְהוּא שְׂיֹרֵק מְצַלְצוֹל קָטָן שֶׁהָיָה מְרִיק וְיֹרֵד מְעַט מְעַט. וְהֵיאָךְ יִהְיוּ הַמִּים אֶסוּרִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ נֶעְבְּדִין אוֹ תִקְרָבֶת עֲכוּ"ם:

כסף משנה **מים שנתערבו ביין וכו'.** משנה בפרק בתרא דעבודה זרה (דף ע"ג) יין ביין ומים במים בכל שהוא יין במים ומים ביין בני"ט זה הכלל מין במינו במשהו ושלא במינו בני"ט ומוקי לה בגמרא בנפל היתרא לגו איסורא אבל נפל איסורא לגו היתרא ראשון ראשון בטיל: ומ"ש **והוא שיורק מצלצול קטן וכו'.** כבר כתבתי בסמוך שפסק כרב יצחק בר יוסף:

לחם משנה מים שנתערבו וכו'. שם במשנה (דף ע"ג). ומ"ש בד"א וכו'. כבר נתבאר שהוא מימרא דרב דימי שם :

לא בור של יין שנפל לתוכו קיתון של מים [ט] תחלה ואחר כך נפל לתוכו יין נסך. רואים את יין ההתרפא אלו אינו והמים שנפלו משערין בהן עם יין נסך. אם ראויון לבטל טעם אותו יין נסך הרי המים רבין עליו ומבטלין אותו ויהיה הכל מתר :

כסף משנה בור של יין שנפל לתוכו קיתון של מים תחלה וכו'. שם כי אתא רבין אמר ר' יוחנן יי"נ שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבים עליו ומבטלים אותו כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר ר' יוחנן ל"ש אלא שנפל קיתון של מים תחלה אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה מצא מין את מינו ונייעור ופירש"י נתחזק איכא דמתני לה אמתניתין יין ביין כל שהוא אמר ר"ש בר יהודה ל"ש אלא שלא נפל שם קיתון של מים אבל נפל שם קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבים עליו ומבטלין אותו ומפרש דאיכא בינייהו דמאן דמתני לה אמתניתין לא בעי תחלה ומאן דמתני לה אדרבין בעי תחלה ודעת הפוסקים לפסוק כלישנא בתרא ורבינו פסק כלישנא קמא וצריך טעם למה :

לחם משנה בור של יין שנפל לתוכו וכו'. שם אתמר יי"נ שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים אמר חזקיה הגדילו באיסור אסור הגדילו בהיתר מותר ור' יוחנן אמר אפילו הגדילו באיסור מותר ושם אמרו דטעמא דר' יוחנן דאית ליה רואין כלומר שני כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו ע"כ. ורבינו פסק בפרק ט"ו מהלכות תרומות כר' יוחנן ולכך צריך לומר דמפרש הוא כפירש"י ז"ל דחזקה מצריך שיפול יי"נ קודם שיפול היין של היתר ור' יוחנן אמר דלא צריך אלא שיפלו המים תחלה ולכך פסק כר' יוחנן אבל אין לומר דמפרש כפירוש התוס' דחזקה מצריך שיפלו המים תחלה ור' יוחנן אמר בין שיפול בתחלה בין שיפול בסוף דא"כ לא היה לו לפסוק אלא כר' יוחנן מאחר שבהל' תרומות פסק כטעמו דשני כוסות וכו' לכך נראה ודאי דכפירש"י ז"ל הוא מפרש :

לב יין נסך [מ] שנפל על הענבים ודיחם והן מתרות באכילה. ואם היו [נ] מבקעות בין שהיה היין ישן בין שהיה חדש אם

נותן טעם בְּעֵנְבִים הָרִי אֱלוֹ אֲסוּרוֹת בְּהִנָּהּ. וְאִם לָאוּ הָרִי אֱלוֹ
מִתְרוֹת בְּאֲכִילָה :

כסף משנה יין נסך שנפל על הענבים וכו'. משנה שם (דף ס"ה): יי"נ שנפל
ע"ג הענבים ידיחם והם מותרות ואם היו מבוקעות אסורות. ומ"ש בין שהיה
היין ישן בין שהיה חדש. שם (דף ס"ו) חמרא עתיקא בעינבי ד"ה בני"ט חמרא
חדתא בעינבי אביי אמר במשהו ורבא אמר בני"ט אביי אמר במשהו בתר
טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא ה"ל מין במינו ומין במינו במשהו
ורבא אמר בני"ט בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי לחוד וה"ל מין
בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בני"ט וידוע דהלכה כרבא:

לחם משנה יין נסך שנפל וכו'. פי' השוכר (דף ס"ה): בין שיהיה חדש וכו'.
פסק כרבא דאמר התם דחמרא חדתא בעינבי הוי מין בשאינו מינו דבתר שמא
אזלינן:

לב נפל על גבי תאנים הרי אלו מתרות מפני שהיין פוגם בטעם
התאנים:

כסף משנה ומה שכתב נפל על גבי תאנים וכו'. שם במשנה והרשב"א נזדמן
לו גירסא מוטעת בספרי רבינו ותמה עליו בספר תורת הבית וגירסת ספרינו
נכונה ואין בה שום תמיהא:

לחם משנה נפל על גבי תאנים וכו'. הוא גורס במשנה יין נסך שנפל וכו' ואם
היו מבוקעות אסורות מעשה בבייתוס בן זונין וכו' אבל אינו גורס נפל על גבי
תאנים או על גבי תמרים אם יש בהן בנותן טעם אסור ומעשה בבייתוס וכו'
דא"כ היה לו לחלק בענין התאנים אם הוא נ"ט או לא ומדסתם ואמר על גבי
תאנים דפוגם ודאי משמע דסבר דסתם הכי הוי וכמעשה דבייתוס וכבר
הוזכרה גירסא זו בדברי התוספות ז"ל:

לד יין נסך שנפל על החטים הרי אלו אסורות באכילה
ומתרות בהנחה. ולא ימכרם לעכו"ם שקמא יחזר וימכרם
לישראל. אלא כיצד עושה. טוחן אותן ועושה מהן פת ומוכרה
לעכו"ם שלא בפני ישראל כדי שלא יקחו אותה ישראל מן
העכו"ם שהרי פת עכו"ם אסורה כמו שיתבאר. * ולמה אין

בּוֹדֵקִין אֶת הַחֲטִיּוֹת בְּנוֹתָן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁהֵן שׂוֹאֵבוֹת וְהֵינּוּ נִבְלָע
בָּהֶן :

ההראב"ד ולמה אין בודקין החטים וכו'. א"א משום דאית בהו ציריא
כמבוקעות דמיין :

כסף משנה יין נסך שנפל על החיטין וכו'. עובדא שם. ומ"ש ולמה אין בודקין
את החיטין בנ"ט וכו'. כתב הראב"ד א"א משום דאית בהו ציריא כמבוקעות
דמיין עכ"ל. ובאמת שבגמרא כשהקשו על רבא מדתנן גבי ענבים ידיחם והם
מותרות שני רב פפא שאני חיטי הואיל ואגב צירייהו כמבוקעות דמיין ורבינו
לא חשש לפרש מאי זה טעם הם שואבות :

לחם משנה יי"נ שנפל ע"ג חטים וכו'. שם ההוא כרי דחיטי דנפל עליה
חביתא וכו' ואמר דשרא למיטחניה ולמיפנהו ולזבוינהו לעכו"ם שלא בפני
ישראל והקשו עליו תנן יי"נ שנפל על גבי ענבים ידיחן והן מותרות ואם היו
מבוקעות אסורות מבוקעות אין שאין מבוקעות לא כלומר וכיון דאין החטין
מבוקעות אמאי אסיר היה לנו לבודקם אם היו מבוקעות אסורות ואם לאו
מותרות ותירצו שאני חיטי הואיל ואגב צירייהו כמבוקעות דמיין כלומר כיון
דאית בהו סדקים הם שואבות והני הוו מבוקעות ואסירי ואע"ג דמבוקעות
בדקינן להו אם נותן טעם אסירי ואי לאו מותרים הכא בכל גוונא אסיר ולא
בדקינן להו אם נותן טעם כיון שהם שואבות שאע"פ שלא יתן טעם מ"מ ידענו
בודאי שהיין נבלע בהם כך יש לפרש לדעת רבינו. ועל מה שאמר שהן שואבות
השיג הראב"ד ז"ל דלא אמר טעם זה בגמרא אלא מפני שיש בו סדקים ונראה
דמשום שיש בו סדקים זהו טעם השאיבה והכל דבר אחד :

לה יין נסך שֶׁהַחֲמִיץ וְנִפְּל לְתוֹךְ חֲמֵץ שְׁכָר אוֹסֵר [ס] בְּכֹל שֶׁהוּא
מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּמִינוֹ שֶׁשְׁנִיָּהוּן חֲמֵץ הוּן. וְיֵינן שֶׁנִּתְעַרְבַּ עִם הַחֲמֵץ בֵּין
שֶׁנִּפְּל חֲמֵץ לֵינן בֵּין שֶׁנִּפְּל יֵין לַחֲמֵץ מְשַׁעְרִין [ע] אוֹתוֹ בְּנוֹתָן
טַעַם :

כסף משנה יין נסך שהחמיץ וכו'. שם פלוגתא דאביי ורבא ופסק כרבא דאמר
חלא דחמרא וחלא דשיכרא במשהו דבתר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והוה
ליה כמין במינו ובמשהו. ומ"ש ויין שנתערב עם החומץ וכו'. פשוט שם :

לחם משנה יין נסך שהחמיץ וכו'. שם ופסק כרבא דאמר חמרא לגו חלא
בנותן טעם :

הלכות מאכלות אסורות - פרק שבעה עשר

א קְדָרָה שֶׁל חֶרֶס שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ בֶּשֶׂר נִבְלָה אוֹ בֶּשֶׂר שֶׁקָּצִים וְרִמְשִׁים לֹא יִבָּשֵׁל בָּהּ בֶּשֶׂר שֶׁחֹטָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. וְאִם יִבָּשֵׁל בָּהּ מִיַּן בֶּשֶׂר הַתְּבַשִּׁיל אָסוּר. בִּשְׁל בָּהּ מִיַּן אַחַר בְּנוֹתָן טַעַם :

כסף משנה קדרה של חרס שנתבשל בה בשר נבלה וכו'. בשלהי ע"ז (דף ע"ה:) אמרינן למאן דאמר נ"ט לפגם מותר גיעולי עכו"ם דאסר רחמנא במדין היכי משכחת לה אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה דלאו נ"ט לפגם מכאן ואילך לישתרי גזירה שאינה בת יומה אטו בת יומה ודברי רבינו סתומים בפ"י בת יומה ומנהג העולם כר"י שפירש שכל שלא שהה מעת לעת הוי בת יומה ודין זה נוהג בכל הכלים. ויש לתמוה למה כתב רבינו של חרס ושמא משום דבעא לסיומי שאין לוקחין מן העכו"ם לעולם כלים שנשתמשו בהן חמין וזה לא שייך אלא בכלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם :

ב וְלֹא אָסְרָה תוֹרָה אֶלָּא קְדָרָה [א] בֵּת יוֹמָה בְּלֶבֶד הוֹאִיל וְעַדִּין לֹא נִפְגַּם הַשָּׁמֶן שֶׁנִּבְלָע בְּקְדָרָה. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים לֹא יִבָּשֵׁל בָּהּ לְעוֹלָם. לְפִיכָּד אֵין לוֹקָחִין כְּלֵי חֶרֶס יְשָׁנִים מִן הָעֶכּוּ"ם שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּחַמִּין כְּגוֹן קְדָרוֹת וּקְעָרוֹת לְעוֹלָם. וְאֶפְלוּ הָיוּ שׁוֹעִין בְּאַבָּר. וְאִם לָקַח וּבִשֵּׁל בָּהֶן מִיּוֹם שְׁנֵי וְהִלָּאָה הַתְּבַשִּׁיל מִתָּר :

לחם משנה ולא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה וכו'. שם (דף ע"ה:) אמרו לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה והקשה שם מכאן ואילך לישתרי ותירצו גזירה קדרה שאינה בת יומה משום קדרה בת יומה ע"כ. ופירוש בת יומה שלא עבר עליה לילה אחד והתוספות פירשו שלא עבר עליה כ"ד שעות ורבינו סתם דבריו אבל מטין יותר לפירש"י ז"ל: **ואם לקח ובישל בהן וכו'.** מדכתב

רבינו מיוס שני והלאה משמע דס"ל דסתם כלים של עכו"ם הם בני יומן ולכך הצריך מיוס שני והלאה אבל הרשב"א ז"ל לא הבין כן ועיין בבית יוסף כי ביאר שם כל זה יפה:

ג הלוקח כלי תשמיש סעדה מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית. דברים שלא נשתמש בהן כל עקר [ב] מטבילן במי מקוה ואחר כך יהיו מתרין [ג] לאכל בהן ולשתות. ודברים שנשתמש בהן על ידי צוין כגון כוסות וצלוחיות וקיתונות מדיחו ומטבילן והן מתרות. ודברים שנשתמש בהן על ידי חמין כגון יורות וקמקמוסין ומחממי חמין [ד] מגעילן ומטבילן והן מתרין. ודברים שנשתמש בהן על ידי האור כגון שפודין ואסקלאות מלבנן [ה] באור עד שתנשר קלפתן [ו] ומטבילן והן מתרין:

לחם משנה הלוקח כלי תשמיש וכו'. שם מבואר כל זה בברייתא קרוב ללשון רבינו: מלבנן באור וכו'. שם עד כמה מלבנן אמר ר' מני עד שתנשר קליפתן:

ד כיצד מגעילן. נותן יורה קטנה לתוך יורה גדולה וממלא עליה מים עד שיצופו על הקטנה ומרתיחה יפה יפה. ואם היתה יורה גדולה מקיף על שפתה בצק או טיט וממלא מים עד שיצופו המים על שפתה ומרתיח. וכלן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח או עד שלא הדיח ועד שלא הלבין ועד שלא הטביל מתר. שכל השמן שבהן נותן טעם לפגם הוא כמו שבארנו:

כסף משנה (ג-ד) הלוקח כלי תשמיש סעודה מן העכו"ם וכו'. משנה וברייתא בסוף ע"ז: ומה שכתב כיצד מגעילן וכו'. שם, ומה שכתב וכלן שנשתמש בהן וכו', גם זה שם:

לחם משנה כיצד מגעילן וכו'. ומה שאמר שעושה לה שפה מבואר שם בדודא דמר עוקבא: וכולן שנשתמש וכו'. שם מבואר בברייתא דמותר למ"ד נ"ט לפגם מותר:

ה טבילה זו שְׁמִטְבִּילִין כְּלֵי הַסְּעָדָה הַנִּלְקָחִים מִן הָעֲכוּ"ם וְאַחַר כֵּן יִתְרוּ לְאֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֵינָן לְעִנְיָן טַמְאָה וְטְהָרָה אֲלֵא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְרַמְזוּ לָהּ במדבר לא-כג 'כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תִּעְבְּרוּ בְּאֵשׁ וְטְהַר' וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שְׂאִינוּ מִדְּבַר אֲלֵא בְּטְהָרְתָן מִיַּדֵּי גְעוּלֵי עֲכוּ"ם לֹא מִיַּדֵּי טַמְאָה. שְׂאִין לָךְ טַמְאָה עוֹלָה עַל יַדֵּי הָאֵשׁ וְכָל הַטַּמְאִים בְּטְבִילָה עוֹלִין מִטַּמְאָתָן. וְטַמְאָת מֵת בְּהִזָּאָה וְטְבִילָה וְאֵין שָׁם אֵשׁ כָּלָל. אֲלֵא לְעִנְיָן גְּעוּלֵי עֲכוּ"ם. וְכִיּוֹן שְׂפָתוֹב וְטְהַר אָמְרוּ חֲכָמִים הוֹסִיף לוֹ טְהָרָה אַחַר עֲבִירָתוֹ בְּאֵשׁ לְהַתִּירוֹ מִגְּעוּלֵי עֲכוּ"ם :

כסף משנה **טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה וכו' ורמז לה כל דבר אשר יבא באש וכו'.** שם וכלן צריכים טבילה בארבעים סאה מה"מ אמר רבא דאמר קרא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת ומדברי רבינו נראה שהוא סובר שטבילה זו מדרבנן וכ"כ הר"ן שם גבי משכנתא שזה דעת רבינו : **ובתשובות** הרשב"א כתוב בלשון הזה מה שכתבת שהטבלת כלים מדרבנן לא כלם מודים בו ומדברי הרמב"ם יראה שהוא סבור שהיא מדאורייתא ופשטא דשמעתא בשלהי עבודה זרה הכי משמע טפי עכ"ל. ונראה שטעמו מפני שראה שכתב רבינו ומפי השמועה למדו :

לחם משנה **טבילה זו שמטבילין וכו'.** מפשט דבריו משמע דטבילת כלים הוי דרבנן וכן נראה שהבין [הר"ן] ז"ל אבל הרשב"א לא הבין כן כמבואר בב"י ונראה לי שהטעם מפני שקראו דברי סופרים וכל דברי סופרים הוא הל"מ שהוא מה"ת כמו שכלל לנו רבינו בה"ל סנהדרין ומפשט דבריו משמע שכוונתו לומר שאין הטבילה הזו מפני שהם טמאים מטומאת מת וכדי לטהרם צריך טבילה עד שתאמר שטבילה זו מן התורה אבל טעם טבילה זו לא כך היא אלא שחכמים תקנוה כדי לטהרם מידי גיעולי עכו"ם שנראה להם שעדיין לא נטהר מידי גיעולי עכו"ם בהגעלה אלא צריך עוד הכשר אחר העברתו באש להתירו מידי גיעולי עכו"ם משמע דהטבילה היא באה להתיר מידי גיעולי עכו"ם ואם כוונתו היה כך קשה טובא דא"כ חדשים ממש למה צריך טבילה הא אין כאן גיעולי עכו"ם ואיך הביא ראיה רב נחמן בגמרא דחדשים בעו טבילה מדמלובנים בעו דילמא התם דיש גיעולי עכו"ם צריך הכשר אחר אבל הכא לא ועוד דא"כ שאולים למה אין צריך טבילה. אלא ודאי נראה שכוונת רבינו היא לומר דאין הטבילה הזאת להתירו מידי טומאה עד שתאמר שהיא מן התורה מפורשת אבל היא מחכמים שתקנוה מהטעם האמור בירושלמי שהוא

יוצא מידי טומאת העכו"ם לקדושה דישראל ואמר שיצא להם סמך ממה שאמר הכתוב וטהר ובשלמא אי פשטיה דקרא היה מדבר בטומאה מה שאמר תעבירו באש היינו אומרים ודאי שמ"ש וטהר הוא טהרה אחרת נוספת להעבירה טומאה אבל מאחר דע"כ קרא לא איירי לטהר מידי טומאה אלא לטהר מידי גיעולי עכו"ם כדהכריח הוא ז"ל דלא מצינו טהרה בטומאה שהיא באש א"כ ודאי דקרא לא איירי בטהרת טומאה וכיון שכן לא נאמר שהטהרה הנוספת במלת וטהר היא להעביר מידי טומאה כיון שלא נזכרה בכתוב אלא ודאי היא טהרה אחרת וטעמא כדאמרו בירושלמי. ושיעור לשונו של רבינו כך הוא אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש שאותה העברה באש היא כדי להתירו מידי גיעולי עכו"ם אבל לא קאי האי להתירו מידי גיעולי עכו"ם לטהרה אחרת שהזכיר דאין הטהרה באה להתירו מידי גיעולי עכו"ם אבל היא באה מן הטעם האמור בירושלמי. כן נראה לי לפרש לשונו :

1 לא חיבו בטבילה זו אלא כלי מתכות של סעודה [ח] הנלקחין מן העכו"ם. אבל השואל מן העכו"ם. או שמשפך [ח] העכו"ם אצלו כלי מתכות. מדיח או מרתיח או מלבן ואינו צריך להטביל. וכן אם לקח כלי עץ או כלי אבנים מדיח או מרתיח ואינו צריך להטביל. וכן כלי חרשים אינו צריך להטביל. אבל השועין באבר הרי הן ככלי מתכות וצריכין טבילה :

כסף משנה לא חיבו בטבילה זו אלא כלי מתכות. שם וטעמא משום דכלי מתכות אמורים לענין טבילה דכלי מדין אך את הזהב וגוי. ומ"ש של סעודה. גם זה שם ומפרש טעמא משום דכלי סעודה אמורים בפרשת כלי מדין דכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש באש אלא כלים של צורכי סעודה. ומ"ש הנלקחים מן העכו"ם. שם (דף ע"ה:) אמר ר"נ אמר רבה בר אבוב לא שנו אלא בלקוחים וכמעשה שהיה פי' בכלי מדין אבל שאולין לא ומשמע דשכורים שוים לשאולין וכ"כ הרשב"א בת"ה. ומ"ש רבינו או שמשכן העכו"ם אצלו, שם איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה עכו"ם כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעכו"ם דדעתיה לשקועיה כלומר שלא לפדותו עוד. משמע בהדיא דהיכא דדעתיה לשקועיה פשיטא לן דבעי טבילה ובדלא דעתיה לשקועיה הוא דאיבעיא לן ולא איפשיטא. ויש לתמוה על רבינו שכתב סתם דמשכן לו עכו"ם אינו צריך להטביל וכתב הר"ן שמה שפסק לקולא לטעמיה אזיל שסובר דטבילת כלים אינה אלא מד"ס: ואני אומר שאין טעמו של הר"ן מספיק אלא להיכא דלא חזינן דדעתיה לשקועיה

כדאבעיא לן אבל היכא דחזינן דדעתיה לשקועיה דפשיטא לן דכזביני דמיא הוה ליה לפסוק שצריך להטביל. ואפשר לומר דאע"ג דמר בר רב אשי פשיטא ליה דכי חזינן דדעתיה לשקועיה צריך להטביל כיון דרב נחמן אמר לא שנו אלא בלקוחים וכמעשה שהיה משמע דסבירא ליה דמשכון לא אפי' חזינן דדעתיה לשקועיה דמ"מ אינו כמעשה שהיה וכיון דפלוגתא דאמוראי היא פסק לקולא מהטעם שכתב הר"ן אי נמי דאי חזינן דדעתיה לשקועיה זביני מעליא נינהו ולא איצטריך ליה לאשמועינן: **והרשב"א** כתב בשם הראב"ד דמשכנתא צריכה טבילה והטור כתב דבדעתיה לשקועיה צריך טבילה ואי לא י"א שאין צריך וטוב להטבילו בלא ברכה. **ומ"ש אבל השועים באבר וכו'.** שם ואמרינן תו התם דכלי זכוכית צריך להטביל ולא ידעתי למה השמיטו רבינו:

לחם משנה **אבל השואל וכו'.** שם לא שנו אלא לקוחין אבל שאולין לא ושם איבעיא להו משכנתא מאי ושם משמע דהוי ספיקא ופסק רבינו לקולא כיון דאין דין טבילת כלים מפורש בתורה אלא מפי השמועה: **אבל השועין באבר וכו'.** שם אמרו קוניה וכו' והילכתא כסופו:

הלוקח סכין מן העכו"ם מלבנה באש או [ט] **משחיתה ברחים** **שלה.** ואם היתה סכין יפה שאין בה פגיונות די לו אם נעצה בקרקע קשה עשר פעמים ואוכל בה צונן. ואם היו בה פגיונות או שהיתה יפה ורצה לאכול בה חמין או לשחט בה [י] **מלבנה** או [כ] **משחיתה פלה.** שחט בה קדם שיטהרנה [טז] **מדיח מקום השחיטה.** ואם קלף הרי זה משבח:

כסף משנה **הלוקח סכין מן העכו"ם וכו'.** בפ"ק (דף ח') דקאמר גבי סכין של עכו"ם מלבנה באור והכי תניא בתוספתא ובסוף ע"ז (דף ע"ה): תנן הסכין שפה והיא טהורה ופירש"י שפה לוטשה באבן של נפחים מול"א בלע"ז. ובגמרא (דף ע"ו): אמר רב עוקבא בר חמא ונועצה עשר פעמים בקרקע וכו' אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן. ומשמע מדברי הפוסקים והמפרשים דשיפה דמתניתין לחתוך בה צונן היא וכן מבואר בדברי הרשב"א. ורבינו שכתב דשיפא מהני אפילו לחתוך בה רותח נ"ל שטעמו משום דמתניתין קתני שיפה ולא קתני נעיצה ואמאי א"ו משום דמתניתין לא קתני אלא הכשר גמור לחתוך בה רותח דומיא דאינך דמיתנו בהדה ובגמרא אתי לפרושי הכשירו לחתוך בה צונן וכ"נ מדברי הר"ן לדעת רבינו וכתב שיש לזה הוכחה מהירושלמי. **ומ"ש רבינו דלשחוט צריך הכשר כמו לאכול בה חמין.** אע"ג דבריש חולין (דף ח'): אמרינן בלישנא בתרא דלכ"ע בית השחיטה צונן

כיון דבלישנא קמא אמרינן דלכ"ע בית השחיטה רותח ראה רבינו להצריך לכתחילה הכשר כמו לחמין. ומ"ש שחט בה קודם שיטהרנה וכו'. שם איתמר השוחט בסכין של עכו"ם רב אמר קולף ורבב"ח אמר מדיח ופסקו ר"ח ורש"י והרשב"א והרא"ש כרב ור"ף פסק כרבב"ח וכן פסק רבינו. ועל מ"ש רבינו ואם קלף הרי זה משובח כתב הר"ן בפ' כל הבשר לא ידעתי למה ואפשר דרפויי מירפא בידיה עכ"ל:

לחם משנה הלוקח סכין וכו'. שם במשנה אמרו הסכין שפה והיא טהורה ובגמרא (דף ע"ו:) אמר רב עוקבא בר חמא ונועצה עשר פעמים בקרקע ולכאורה נראה דהוא מפרש שפה שהוא משחיזה בריחיים ומה שאמר ונועצה עשר פעמים וכו' הוא ענין אחר והוא תיקון אחר להתיר לצונן. אבל מדבריו בפירוש המשנה לא משמע כן אלא שהוא מפרש ששפה ר"ל נעיצה עשר פעמים בקרקע. ומ"ש או משחיזה הוא מסברתו שאין לך תיקון יפה ממנו ועיין בב"י ז"ל כי שם עמד על כל זה: שחט בה קודם וכו'. פ"ק דחולין (דף ח'): השוחט בסכין של עכו"ם רב אמר קולף ורבה בר בר חנא אמר מדיח ופסק כרבב"ח ומ"מ כתב שהמחמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש לדבריהם:

ח סכין ששחט בה טרפה לא ישחט בה עד שידיחה [מ] אפלו בצונן או מקנחה בבליות של בגדים:

כסף משנה סכין ששחט בה טריפה וכו'. הכי אסיקנא בריש חולין (דף ח')::

לחם משנה סכין ששחט בה טרפה וכו'. שם סכין טרפה וכו' והילכתא אפילו בצונן ואי איכא בליתא דפרסא למיכפריה לא צריכא תו ע"כ:

ט ויש שם דברים אחרים אסרו אותן חכמים ואף על פי שאין לאסורן עקר מן התורה גזרו עליהן כדי להתרחק מן העכו"ם עד שלא יתערבו בהן ישראל ויבואו לידי חתנות. ואלו הן. אסרו לשתות עמקן ואפלו במקום שאין לחוש ליין נסד. ואסרו לאכל פתן או בשויליהן ואפלו במקום שאין לחוש לגעויליהן:

י כיצד. לא ישתה אדם במסבה של עכו"ם. ואף על פי שהוא יין מבשל שאינו נאסר. או שהיה שותה מפלו לבדו. ואם היה

רַב הַמְסַבֵּה יִשְׂרָאֵל מִתָּר. [נ] וְאִין שׁוֹתִין שְׂכָר שְׂלָהֶן שְׁעוֹשִׁין מִן
הַתְּמָרִים וְהַתְּאֲנִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. וְאִינוּ אָסוּר אֶלָּא בְּמִקּוֹם
מְכִירָתוֹ. אֲבָל אִם [ס] הֵבִיא הַשְּׂכָר לְבֵיתוֹ וְשָׁתָהוּ שָׁם מִתָּר
שְׁעָקָר הַגְּזֵרָה שְׁמָא יִסְעֵד אֶצְלוֹ :

כסף משנה (ט-י) ויש שם דברים אחרים אסרו אותם חכמים וכו' ואלו הן
אסרו לשתות עמהן וכו' ואסרו לאכול פתן או בישוליהן וכו'. בפ"ב דע"ז (דף
ל"א:). ומ"ש לא ישתה במסיבה של עכו"ם וכו'. בע"ז פ"ק (דף ח'). ומ"ש
ואין שותין שכר שלהן וכו' בפ"ב דע"ז (דף ל"א:). מפני מה אסרו שכר של
עכו"ם רמי בר חמא אמר רבי יצחק משום חתנות רב נחמן אמר משום גילויא
וכו' רב פפא מפקין ליה לאבבא דחנותא ושתי רב אחאי מייתו ליה לביתיה
ושתי ותרואייהו משום חתנות מיהו רב אחאי עביד הרחקה יתירתא פירוש
תרואייהו משום חתנות דאי משום גילוי בכל ענין היה אסור אבל משום חתנות
ליכא דכיון דלא שתי בבתייהו תו ליכא קירוב דעת: **וכתבו** התוס' איסור שכר
לא מצינו לא במשנה ולא בברייתא ושמא בימי האמוראים אסרוה וכתבו עוד
ותרואייהו משום חתנות רב אחאי עביד הרחקה יתירא ומכל מקום שניהם לא
היו שותים בבית העכו"ם וא"כ צריך לזהר שלא לשתות שום שכר בבית
העכו"ם ורבינו תפס דברי רב אחאי ודלא כרב פפא אע"ג דבתרא הוא ומאריה
דגמרא טפי מרב אחאי ועוד דבדרבנן הלך אחר המיקל כדי להתרחק מדברים
של עכו"ם וכך הם דברי הרשב"א בת"ה:

לחם משנה ואם היה רוב המסיבה כו'. הרב"י כתב שיצא לו זה ממה שאמרו
פי' אין מעמידין (דף ל') שמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבשלא
משכיה לדידיה א"ל שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יי"נ ע"כ. דאי
אמרת דבכל גוונא אסור לשתות במסיבה של עכו"ם אם כן היכי הוה שתי
שמואל ואין זו ראייה דדילמא שמואל לא הוה שתי עם אבלט אלא אייתו
חמרא לשתות שמואל לבדו ואבלט לא היה רוצה ליגע לכך אמר לו שמואל
דאין חשש אם יגע דיין מבושל אין בו משום יי"נ, ולכך צ"ע מאין יצא לו זה
לרבינו: **ואינו אסור אלא במקום מכירתו וכו'.** פי' אין מעמידין (דף ל"א) ופסק
כרב אחאי דמייתי ליה לביתיה ושתי ודלא כרב פפא דמפקין ליה לאבבא
דחנותא ושתי:

יא יין תפוחים ויין רמונים וכיוצא בהן מתר לשותתן בכל מקום. דבר שאינו מצוי לא גזרו עליו. יין צמוקים הרי הוא כגין ומתנסד:

כסף משנה יין תפוחים ויין רמונים מותר לשתותן בכל מקום וכו'. נראה שלמד כן מדלא הזכיר איסור משקין של עכו"ם אלא שכר בלבד: יין צמוקים הרי הוא כגין ומתנסד. ונראה שאינו חשוב יין עד שישליך ממנו הצמוקים או שיתחיל להמשך היין כדרך שאמרו ביין ענבים שכתב רבינו בפי"א:

לחם משנה יין תפוחים וכו'. בברייתא בס"פ אין מעמידין (דף מ'): יין תפוחים של עכו"ם הבאים מן האוצר וכו' מותרין הנמכר בקטלוצא אסור מפני שמערבין בו יין ע"כ. ואין משם הכרח שמותר לשתותו אפילו בבית העכו"ם דדילמא לא קאמרה הברייתא אלא שמותר לשתותו בביתו ולא בבית העכו"ם ומ"מ כתב רבינו בכ"מ כלומר אפילו בבית העכו"ם מפני שלא מצא איסור בגמרא אלא בענין השכר לבדו:

יב אף על פי שאסרו פת עכו"ם. [ט] יש מקומות שמקלין בדבר ולוקחין פת הנחתום העכו"ם במקום שאין שם נחתום ישראל ובשדה מפני שהוא שעת הדחק. אבל פת בעלי בתים אין שם מי שמורה בה להקל [טז] שעקר הגזרה משום חתנות ואם יאכל פת בעלי בתים יבוא לסעד אצלן:

כסף משנה אף על פי שאסרו פת עכו"ם יש מקומות שמקלין בדבר ולוקחים פת הנחתום העכו"ם וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"ח): א"ר כהנא אמר ר' יוחנן פת לא הותר בבית דין מכלל דאיכא מאן דשרי אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עכו"ם לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו וכו' מה ראו חכמים לאוסרה בשדה כסבורים העם התיר רבי את הפת ולא היא וכו' רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך הוה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורים העם לומר פלטר עכו"ם והוא לא אמר אלא פלטר ישראל אמר רבי חלבו אפילו למ"ד פלטר עכו"ם לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא ור' יוחנן אמר אפילו למ"ד פלטר עכו"ם ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות ומפרש רבינו דר' יוחנן אדרבי חלבו סמוך ותרתי בעינן ולחומרא שדה וליכא פלטר ישראל ופסק כר'

יוחנן לחומרא שכתב יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת הנחתום העכו"ם במקום שאין שם נחתום ישראל ובשדה x מפני שעת הדחק זו היא הנוסחא האמיתית בספרי רבינו והר"ן שכתב שרבינו לא הזכיר שדה כלל נוסחא משובשת נזדמנה לו בספרי רבינו:

לחם משנה **אע"פ שאסרו פת (של) עכו"ם וכו'.** בפי אין מעמידין (דף ל"ה:). ומ"ש יש מקומות וכו' ר"ל שהם פוסקין כר' יוחנן דאמר ה"מ בשדה ור' יוחנן מוסיף על הראשון דסובר דתרתוי בעינן דליכא פלטר ישראל ובשדה והכל מבואר יפה בב"י:

יג **הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל.** או שהדליק ישראל ואפה עכו"ם. או שהדליק העכו"ם ואפה העכו"ם ובא ישראל ונער האש מעט או כבשו לאש הואיל ונשתתף במלאכת הפת הרי זו מתרת. ואפלו לא זרק אלא עץ [ק] לתוך התנור התיר כל הפת שבו. שאין הדבר אלא להיות הכר שהפת שלהן אסורה:

כסף משנה **הדליק העכו"ם את התנור וכו'.** מימרא דרבינא שם (דף ל"ח:):

לחם משנה **הדליק העכו"ם את התנור וכו'.** שם (דף ל"ח:): מימרא דרבינא הילכתא הא ריפתא דשגר עכו"ם ואפה ישראל וכו':

יד **עכו"ם שבשל לנו יין או חלב או דבש או פרישין וכיוצא באלו (מפל) דבר הנאכל כמות שהוא חי הרי אלו מתרין. ולא גזרו אלא על דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי. כגון בשר ודג תפל וביצה וירקות. אם בשלן העכו"ם מתחלה ועד סוף ולא נשתתף ישראל עמו בבשולן הרי אלו אסורין משום בשולי עכו"ם:**

לחם משנה **עכו"ם שבישל וכו'.** שם (דף ל"ח) ובפרק רבי ישמעאל (עבודה זרה דף נ"ט) איכא תרי לישני חד אמר כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי עכו"ם ולישנא אחרינא אמר כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עכו"ם ומפרש רבנו תם ז"ל דלישנא בתרא מוסיף להקל דאפילו אינו נאכל כמות שהוא חי וכיון שאינו עולה על שלחן

מלכים לית ביה משום בישולי עכו"ם ופסק כלישנא בתרא וכן הוא דעת רבינו:

טו בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּדָבָר שֶׁהוּא עוֹלָה עַל שְׁלַחַן מַלְכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפֶּת. כְּגוֹן בְּשָׂר וּבֵיצִים וְדָגִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. אֲבָל דְּבָר שְׂאִינוֹ עוֹלָה ^[ר] עַל שְׁלַחַן מַלְכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפֶּת כְּגוֹן תְּרֵמוּסִין שֶׁשָּׁלְקוֹ אוֹתָן עֲכוּ"ם אֵף עַל פִּי שְׂאִינָן נֶאֱכָלִין חֵיִן הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָהֶן. שֶׁעֵקֶר הַגְּזֵרָה מְשׁוּם חֲתָנוּת שְׂלֵא יִזְמְנוּ הָעֲכוּ"ם אֶצְלוֹ בְּסַעֲדָה. וְדָבָר שְׂאִינוֹ עוֹלָה עַל שְׁלַחַן מַלְכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפֶּת אֵין אָדָם מִזְמֵן אֶת חֲבֵרוֹ עֲלָיו:

כסף משנה (יד-טו) עכו"ם שבישל לנו יין או חלב או דבש וכו'. שם (דף ל"ח) אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכו"ם בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו וכו' כל שאינו נאכל על שלחן מלכים ללפת בו הפת אין בו משום בישולי עכו"ם מאי בינייהו איכא בינייהו דגים קטנים וכו': **וכתבו** התוס' שפסק רבינו תם כתרי לישני לקולא ואין אסור משום בישולי עכו"ם אלא אם עולה על שלחן מלכים ואינו נאכל כמות שהוא חי ודקדק כן מדברי הגמרא וכן דעת ר"ח והרא"ש והרשב"א והר"ן וכך הם דברי רבינו:

טז וְדָגִים קִטְנִים שֶׁמְלַחַן יִשְׂרָאֵל אוֹ עֲכוּ"ם הָרִי הֵן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ מִקְצַת בְּשׂוּל. וְאִם צָלְאָן עֲכוּ"ם אַחֵר כֵּן מִתְרִין ^[ש]. וְכָל שֶׁבִשְׁלוֹ יִשְׂרָאֵל ^[ת] מְעַט בְּשׂוּלוֹ בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוּף מִתֵּר. לְפִיכֵךְ אִם הִנִּיחַ הָעֲכוּ"ם בְּשָׂר אוֹ קִדְרָה עַל גְּבִי הָאֵשׁ וְהִפִּד יִשְׂרָאֵל בְּבֶשֶׂר וְהִגִּיס בְּקִדְרָה אוֹ שֶׁהִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל וְגָמַר הָעֲכוּ"ם הָרִי זֶה מִתֵּר:

כסף משנה ומ"ש ודגים קטנים שמלחן וכו'. שם אמר רב אחי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עכו"ם אמר רב יוסף אם צלאן עכו"ם סומך עליהם משום עירובי תבשילין. **ומה שכתב וכל שבישלו ישראל מעט בישול וכו'.** מסקנא דגמרא שם בין שהניח עכו"ם והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עכו"ם מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עכו"ם ומשמע דהיפך דקאמר אבשר קאי דומיא דמגיס את הקדרה דתני לה בהדה

בברייתא בגמרא וכך הם דברי רבינו. ונ"ל דהאי היפוך בבשר לא להפכו מצד שהוא מונח על גבי גחלים ולהניחו מצד אחר קאמר דהיינו מסלקו ממש וכל שסילקו העכו"ם קודם שיתבשל כמאכל בן דרוסאי והחזירו לאור אסור אלא כשמנענעו והוא מונח על האש מיירי ועיי"כ הובערו הלפידיים ונתקרב בישולו אבל היפוך ישראל הגחלים אינו מועיל להוציאו מידי בישול עכו"ם כמו שמועיל בפת וכ"כ הר"י והרשב"א והר"ן והריב"ש וכ"נ מדברי רבינו שכתב היפך בבשר ולא כתב היפך בגחלים: **ודע** דאמרינן בגמרא הא דשרינן בהניח ישראל והיפך עכו"ם דוקא בדלא עבד עכו"ם אלא קירוב דבישול אבל היכא דאי לא הפיך ביה עכו"ם לא הוה בשיל אסור ולא חשש רבינו לכתבו משום דמילתא דפשיטא הוא:

לחם משנה **ודגים קטנים וכו'.** בפרק אין מעמידין (דף ל"ח) דגים קטנים אין בהן משום בישולי עכו"ם: **ואם צלאן עכו"ם אח"כ מותרין.** כלומר דכיון שנתבשלו אין לאסור עתה משום בישולי עכו"ם והמליחה על ידי עכו"ם אין לאוסרה מפני שאינה בישול גמור ולכך מלחו עכו"ם ואח"כ צלאו עכו"ם מותר: **וכל שבישלו וכו'.** שם (דף ל"ח): אמרו כיון שהניח עכו"ם והפך ישראל מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עכו"ם:

דג שְׂמֵלְחוּ עֲכוּ"ם וּפְרוּת שְׂעֵשְׁנוּ עַד שֶׁהִכְשִׁירוּ לְאֲכִילָה הֲרִי אֵלוּ מְתָרִין. מְלִיחַ אֵינוּ פְּרוּתָהּ בְּגִזְרָה זו וְהִמְעֵשְׁנוּ אֵינוּ כְּמִבְשָׁל. וְכֵן קְלִיּוֹת שֶׁל עֲכוּ"ם מְתָרִין וְלֹא גִזְרוּ עֲלֵיהֶם שְׂאִין אָדָם מִזַּמַּן חִבְרוּ עַל [א] הַקְלִיּוֹת:

כסף משנה **דג שמלחו עכו"ם וכו'.** בפ"ב דע"ז (דף ל"ח): דג מליח וכו' חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ופירש"י דלאוכלו כמות שהוא אפליגו וכן נראה מדברי רבינו ופסק כחזקיה ובר קפרא משום דרבים נינהו ועוד דחזקיה רביה דר' יוחנן הוה וכן פסקו הר"ף והרא"ש והרשב"א ז"ל: **ודע** דאמרינן בגמרא דרבי חייא פרוואה אמר אין דבריו של אחד במקום שנים ואמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דר' יוחנן וכיון דאביי דבתרא הוא פסק כר"י הוה לן למפסק כוותיה וזה היה טעמו של הרב רבינו יונה שפסק כר"י ואיני יודע למה תמה עליו הרשב"א בתורת הבית ואדרבה יש לתמוה על הפוסקים כחזקיה ובר קפרא למה לא חשו לאביי דבתרא הוא ואפשר שהטעם הוא משום דכיון דהא דאביי לא אשכחן מאן דאמר לה אלא רב זביד והוי מילתא פלוגתא בין ר' חייא פרוואה ורב זביד וכיון דטעמיה דר' חייא מסתבר נקטינן כוותיה והר"ף תירץ בענין אחר דהאי פלוגתא בגמ' לא

בדג מליח בלחוד הוא אלא אף בביצה צלויה וקאמר גאון דלא אמר אביי הלכתא כר"י אלא בביצה צלויה בלבד. ומ"ש **ופירות שעישן וכו'**. ירושלמי פ' הנודר מן המבושל אין במעושן משום בישולי עכו"ם: **ואיכא** למידק בדברי רבינו דהא דדג שמלח עכו"ם הוה ליה לאקדומי לההיא דדגים קטנים דלעיל ועוד קשה למה הפסיק ביניהם בדין הניח עכו"ם והפך ישראל או הניח ישראל והפך עכו"ם. ונראה דמשום דדג מליח אם צלאו עכו"ם לא הוה מצי לאקדומי לדין דגים קטנים דא"כ הוה משמע דאם צלאו עכו"ם אחר כך מותרים קאי גם לדג מליח והא ליתא דדגים קטנים מתוך רכותן על ידי מליחתן הם ראויין לאכילת כל אדם ומש"ה צליה דבתר מליחה לא חשיבא בישול אבל דג מליח אינו ראוי ע"י מליחתו אלא לאכילה ע"י הדחק הלכך צליה דבתר מליחה חשיבא בישול וכ"כ הרשב"א בת"ה וז"ל דגים גדולים מלוחים אע"פ שיש מקצת אנשים אוכלים אותם חיים מחמת מלחן אכילה זו ע"י הדחק היא הרבה ואינה אכילה לפיכך אם בישלן עכו"ם הרי אלו אסורים ויש מן החכמים שהתירום והראשון נ"ל עיקר עכ"ל. ולישניה דרבינו דייק הכי דגבי דגים קטנים שמלחן כתב הרי הם כמו שנתבשלו קצת ומדנקט בהו לשון בישול משמע דראוי לאכילה הם כמו דבר שהוא מבושל קצת שהוא נאכל שלא ע"י הדחק אבל גבי דג מליח לא הזכיר לשון בישול מפני שאינו נאכל אלא ע"י הדחק גדול. ומ"ש **עד שהכשירן לאכילה** אפשר דאפירות שעישן קאי ולא אדג מליח ואת"ל דאדג מליח נמי קאי ע"כ לומר דהכשר כל דהוא קאמר להיות נאכל ע"י הדחק מיהא: **וכן קליות של עכו"ם מותרים**. ג"ז שם (דף ל"ז:) חטים ועשאן עכו"ם קליות מותרין וכתב רבינו שהטעם שלא גזרו עליהם מפני שאין אדם מזמן חבירו על הקליות והר"ן כתב שהטעם מפני שלא נשתנו מברייתן וכן פירש"י וע"פ דברים אלו נהגו היתר באפונים קלויין שקולים העכו"ם ולא פקפק אדם עליהם אם לא במקום שנוהגים למשוח המחבת בשמן בשעת קליה והוא מקום שיש לחוש שמא ישימו חלב במקום שמן:

לחם משנה **דג שמלחו עכו"ם וכו'**. שם דג מליח וכו' ופסק כחזקיה דשרי ועיין בב"י ז"ל: **קליות וכו'**. שם (דף ל"ז:) חטים ועשאן קליות מותרים פ"י רבינו הטעם שאין אדם מזמן חבירו על הקליות וכן הוא הטעם בודאי לפי המסקנא שאמרו שם אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא:

ח פולין וְאֶפּוֹנִין וְעֵדְשִׁים וְכִיּוֹצָא בְּהֶן שְׂשׂוֹלְקִין אוֹתָן הָעֶכוּ"ם וּמוֹכְרִין אוֹתָן אֶסּוּרִין מְשׁוּם בְּשׂוּלֵי עֶכוּ"ם בְּמָקוֹם שְׂעוֹלִין עַל שְׂלַחַן מְלָכִים מְשׁוּם פְּרָפְרַת. וּמְשׁוּם גְּעוּלֵי עֶכוּ"ם בְּכָל מָקוֹם

שְׁמָא יִבְשְׁלוּ אוֹתָן עִם הַבָּשָׂר אוּ בְקִדְרָה שְׁבִשְׁלוּ בָּהּ בָּשָׂר. וְכֵן
הַסְפְּגָנִין שְׁקוֹלִין אוֹתָן הָעֲכוּ"ם בְּשֶׁמֶן אֲסוּרִין אֲף מְשׁוּם גְּעוּלֵי
עֲכוּ"ם :

כסף משנה פולים ואפונין ועדשים וכיוצא בהם ששולקין העכו"ם וכו'. דעת
הפוסקים דסתם כליהם של עכו"ם אינן בני יומן ומדברי רבינו נראה שאינו
סובר כן שכתב בפ"ג החמאה שבישלו אותה עכו"ם אסורה משום געולי עכו"ם
כמו שיתבאר ואילו לדברי האומרים סתם כליהם של עכו"ם אינם ב"י לית
בה משום גיעולי עכו"ם ועוד שכתב בפרק זה דשמן ודבש שבישלו עכו"ם
אין בהם משום בישולי עכו"ם ומפני שהבשר פוגמן ומסריחן וזהו פירוש
למ"ש בגמרא (דף ל"ח:) אי משום געולי עכו"ם נ"ט לפגם הוא ומותר ואם
היה סובר דסתם כליהם של עכו"ם אינם ב"י ה"ל דמההוא טעמא הוּו נ"ט
לפגם ולפ"ז מ"ש כוספן של עכו"ם שהוחמו מותר מפני שני"ט לפגם לא משום
דסתם כליהם של עכו"ם אינן ב"י קאמר אלא מפני שהבשר פוגם את הכוספן
ומסריחו וכדרך שכתב בשמן ודבש ועוד שכתב פולים ועדשים וכיוצא בהם
ששולקין אותם העכו"ם ומוכרים אותם אסורים וכו' משום געולי עכו"ם
בכ"מ שמא יבשלו עם הבשר או בקדרה שבישלו בה בשר וכן הסופגנים
שקולים אותם העכו"ם בשמן אסורים אף משום געולי עכו"ם הרי בהדיא
שהוא חושש לסתם כלי עכו"ם משום גיעול ולפ"ז מ"ש גבי לוקח כלים מן
העכו"ם וכלם שנשתמש בהן עד שלא הרתיח ועד שלא הדיח ועד שלא הלבין
מותר שכל השומן שבהם נ"ט לפגם הוא כמו שביארנו צ"ל דכששיהן עד שאינן
ב"י מיירי וכן צ"ל ע"כ לדעת האומרים דסתם כליהם של עכו"ם חיישינן להו
לבני יומן דהא דתניא בסוף ע"ז (דף ע"ה:) וכלן שנשתמש בהם [עד שלא יטביל
עד] שלא יגעיל [עד] שלא ילבין מותר דכששיהן מיירי הא לאו הכי אסור ודייק
לישנא דרבינו דלכך נתכוון ממ"ש שכל השומן שבהם נותן טעם לפגם הוא
כמו שביארנו ולא כתב לא לפניו ולא לאחריו דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י
וא"כ צ"ל דכמו שביארנו דלא קאי אלא למ"ש שלא אסרה תורה אלא קדרה
בת יומה הואיל ועדיין לא נפגם השומן ומד"ס לא יבשל בה לעולם לפיכך אין
לוקחים כלי חרס ישנים מן העכו"ם וכו' ואם לקח ובישל מיום שני והלאה
התבשיל מותר והיינו ודאי כשיודע שאינה בת יומה כנ"ל אבל מצאתי שכתב
הרשב"א שטעמו של רבינו בכוספן של עכו"ם הוא משום דסתם כליהם של
עכו"ם אינם ב"י. ויש הוכחה לדברי הרשב"א מלשון רבינו שכתב שמן של
עכו"ם מותר וכו' ואפילו נתבשל וכו' ואינו נאסר משום גיעולי עכו"ם מפני
שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן דבש של עכו"ם שנתבשל מותר מטעם
זה כוספן של עכו"ם שהוחמו וכו' מותר מפני שנטל"פ הוא ואם לא היה סובר
דסתם כלי עכו"ם אינן ב"י ה"ל וכן כוספן של עכו"ם שהוחמו מותר מטעם

זה כמ"ש בדבש ומדלא כתב כן משמע דכוספן אין הבשר פוגמו ואפי"ה שרי דסתם כלים אינן ב"י וה"ל נ"ט לפגם ובשמן ודבש לא איצטריך להאי טעמא דטעמא דעדיף מיניה נקט דאפילו אם היה ב"י ממש מותר לה"ט ולפי זה אתי ההיא דוכלן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח ועד שלא הלבין כפשטה ולא נצטרך לומר דבששיהן מיירי ולפי זה יש ליישב שמ"ש גבי פולים ואפונים ועדשים וכיוצא עיקר הטעם שמא יבשל אותם עם הבשר. **ומ"ש או בקדרה שבישלו בה בשר** כדי נסבה א"י דמשום דמינים הללו אינם ראויים ליאכל אלא עם שומן לכן אנו חוששין שמא יבשל אותם בקדרה שבישלו בה בשר תיכף אחר בישול הבשר כדי שתפלוט בהם מה משומן שבה וכן הסופגנין אנו חוששין שמא קלו אותן בשומן נבילה אבל ההיא דחמאה שבישלו אותה העכו"ם אסורה משום גיעולי עכו"ם איני יודע ליישבה לפי דרך זו דדוחק לומר דחייש שמא יערב בה שומן ויבשלם יחד דאין זה במשמע דבריו ועוד שכתב כמו שיתבאר ולא אשכחן ליה חששא זו ולכך נראה כמו שכתבתי תחלה שדעת רבינו דלא קי"ל כמ"ד סתם כלים אינן ב"י :

לחם משנה פולים וכו'. מתבאר ממה שלמעלה :

יט עכו"ם שְׁבִישַׁל וְלֹא נִתְכַּוֵּן לְבִשּׁוֹל הָרִי זֶה מִתֵּר. פִּיצֵד. עכו"ם שְׁהֲצִית אור בַּאֲגָם כְּדִי לְהַעֲבִיר הַחֲצִיר וְנִתְבַּשְׁלוּ בָּהּ חֲגָבִים הָרִי אֵלוּ מִתֵּרִין. וְאֶפְלוּ בְּמִקּוֹם שֶׁהֵן עוֹלִין עַל שְׁלַחַן מְלָכִים מְשׁוּם פְּרָפְרֶת. וְכֵן אִם חָרַד הָרֹאשׁ לְהַעֲבִיר הַשְּׁעָר מִתֵּר לְאָכַל מִן הַדְּלִדוּלִין וּמִן רֹאשׁ אֲזַנִּים שֶׁנֶּצְלוּ בְּשַׁעַת חֲרִיכָה :

כסף משנה עכו"ם שבישל ולא וכו' וכן אם חרד הראש להעביר השיער וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"ח) :

לחם משנה עכו"ם שבישל וכו'. שם (דף ל"ח) עכו"ם שהצית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורים והקשו כי האי גוונא מי אסור והא אמר רב חנן וכו' האי עכו"ם דחריד רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה וכו' ותירצו לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא וכו' ונתבארו דברי רבינו :

כ תִּמְרִים שֶׁשְׁלָקוּ אוֹתָן עֲכוּ"ם אִם הָיוּ מִתּוֹקִין מִתְחַלְתָּן הָרִי אֵלוּ מִתֵּרִין. וְאִם הָיוּ מְרִין וּמִתְקַנִּין הַבִּשּׁוֹל הָרִי אֵלוּ אֲסוּרִין. הָיוּ בֵּינוֹנִים הָרִי אֵלוּ אֲסוּרִין :

כסף משנה **תמרים ששלקו אותם וכו'.** שם (ל"ח): וטעמא משום דמתוקים נאכלים כשהם חיים ומרים אינן נאכלים ובינוניים נאכלים חיים ע"י הדחק:

לחם משנה **תמרים ששלקו וכו'.** שם (ע"ב) הני אהיני שליקי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי אמר להו מאי תבעי לכו דרבי אסר ומנו לוי ע"כ ונתבארו דבריו:

כא קלי של עֲדָשִׁים שֶׁלְשׁוּ בֵּין בְּמִים בֵּין בְּחֻמֶץ הָרִי זֶה אָסוּר. אֲבָל קְלֵי שֶׁל [ג] חֲטִים וּשְׁעוּרִים שֶׁלְשִׁין אוֹתָן בְּמִים הָרִי זֶה מִתָּר:

כסף משנה **קלי של עדשים וכו'.** שם וכל"ב וטעמא דשל עדשים לפעמים עושין אותם בחומץ ולפיכך אסרו כשעושין אותם במים אטו כשעושים אותם בחומץ אבל של חטים אין דרך לעשותם אלא במים ולפיכך לא גזרו בהם:

לחם משנה **קלי של עדשים וכו'.** שם שתיתאה רב שרי אבוה דשמואל ולוי אסרי ואמרו שם איכא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע ל"פ דאסיר כ"פ בחיטי ושערי כלומר שלשין אותו במים ואמרו שם דלית הלכתא כמאן דאסר:

כב שֶׁמֶן שֶׁל עֲכוּ"ם [ג] מִתָּר. וּמִי שֶׁאוֹסְרוֹ הָרִי זֶה עוֹמֵד בְּחֻטְא גְדוֹל. מִפְּנֵי שֶׁמֶמְרָה עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁהִתִּירוּהוּ. וְאֶפְלוּ נִתְּבַשֵּׁל הַשֶּׁמֶן הָרִי זֶה מִתָּר. וְאִינוּ נֶאֱסָר לֹא מִפְּנֵי בְּשׂוּלֵי עֲכוּ"ם מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חֵי. וְלֹא מִפְּנֵי גְעוּלֵי עֲכוּ"ם מִפְּנֵי שֶׁהִבְשָׁר פּוֹגֵם אֶת הַשֶּׁמֶן וּמִסְרִיחוֹ:

כסף משנה **שמן של עכו"ם מותר.** שם (דף ל"ה): במשנה רבי ובית דינו התירו בשמן. ומ"ש ומי שאוסרו ה"ז עומד בחטא גדול וכו' כתב כן משום דאמרינן בירושלמי רב יצחק בר שמואל בר מרתא נחת לנציבין אשכח לר' שמלאי הדרומי יתיב ודריש רבי ובית דינו התירו את השמן שמואל עלה ואכל רב לא אכל א"ל שמואל לרב אכול או אנא כתיב עלך זקן ממרא אטרח עליה ואכל. ומ"ש רבינו ואפילו נתבשל השמן ה"ז מותר בגמרא דידן אמרינן דלשמואל מעיקרא אסרוהו משום זליפתן של כלים טמאים אוסרתן ואח"כ התירוהו משום דני"ט לפגם מותר ואמרינן תו בגמרא (דף ל"ח): אמר רב ששת האי מישחא שליכא דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי נחוש לה אי משום

איערובי מסרא סרי אם משום בישולי עכו"ם נאכל הוא כמות שהוא חי אי משום געולי עכו"ם נ"ט לפגם הוא ומותר :

לחם משנה **ואפילו נתבשל וכו'.** שם (דף ל"ח:) אמר רב ששת האי משחא שלי קא דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי נחוש אי משום איערובי מסרא סרי אי משום בישולי עכו"ם נאכל הוא כמות שהוא חי הוא אי משום גיעולי עכו"ם נטל"פ הוא ומותר ע"כ. ונראה מדברי רבינו שאינו מפרש נטל"פ ומותר משום דסתם כלי עכו"ם אינן ב"י כרש"י ז"ל אלא משום דהבשר פוגם את השמן ולכך לא הוצרך להזכיר החלוקה האחרת דאמר כי מסרא סרי דבכלל זו היא אבל לדברי הרשב"א שהבין בדברי רבינו דסתם כלי עכו"ם אינן ב"י יש ליישב דברי בע"ה ועיין בב"י :

בג **וכן** [ד] **דבש של עכו"ם שנתבשל ועשו ממנו מיני מתיקה מתר מטעם זה :**

כסף משנה **ומ"ש רבינו וכן דבש של עכו"ם שנתבשל וכו'.** שם (דף ל"ט:) במשנה מני דבש בהדי דברים המותרים. ובגמרא דבש למאי נחוש לה אי משום איערובי מסרא סרי אי משום בישולי עכו"ם נאכל כמות שהוא חי אי משום געולי עכו"ם נ"ט לפגם הוא ומותר :

לחם משנה **דבש של עכו"ם וכו'.** שם (דף ל"ט:) אמרו גבי דבש הלשון שאמרו גבי משחא שלי קא :

בד **כוספן של עכו"ם שהוחמו חמין בין ב"ורה גדולה בין ב"ורה קטנה מתר מפני שנותן [ה] טעם לפגם הוא. וכן כבשין שאין דרךן לתת לתוכן חמץ או יין או זיתים הכבושין וחקגבים הכבושין שבאין מן האוצר מתרין. אבל חקגבים וכבשין שמזלפין עליהן יין אסורין. וכן אם היו מזלפין עליהן חמץ ואפלו חמץ שכר אסורין :**

כסף משנה **כוספן של עכו"ם וכו'.** שם (דף ל"ח:) ת"ר הכוספן של עכו"ם שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואי זו היא יורה קטנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה וכו'. והתניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר ל"ק הא כמ"ד נ"ט לפגם אסור והא כמאן דאמר נ"ט לפגם מותר. ופירש"י הכוספן פסולת של תמרים שעשו מהן שכר

וחולטין אותו. כל שאין צפור דרור וכו' שפיה קצר דבהאי ודאי לא איבשיל דבר טמא דניחוש לגעולי עכו"ם: **וכן כבשים שאין דרכן לתת לתוכן חומץ או יין.** שם (דף ל"ט:): במשנה. **ומ"ש או זיתים הכבושים.** שם במשנה. **ומ"ש וחגבים הכבושים שבאים מן האוצר מותרים,** שם במשנה חגבים הבאים מן הסלולה אסורים מן ההפתק מותרים ופירש"י מן הסלולה הנמכרים בסל לפני חנוני אסורים וכו' מפני שמזלף עליהם יין, מן ההפתק מקום כנוסן של חגבים מלוחים מותרים דאין מזלף עליהם עד שנותנו לפניו למכור:

לחם משנה **וכן כבשים וכו'.** שם (דף ל"ח:): אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן אבל בידוע אסור אפילו בהנאה: **וחגבים הכבושין שבאין וכו'.** ברייתא בסוף הפרק (דף מ') ת"ר החגבים והקפריסין וכו':

כה **ומפני מה אסרו חמץ שכר של עכו"ם מפני שמשליכין לתוכו שמרי יין.** לפיכך הנלקח מן האוצר מתר:

כסף משנה **ומ"ש ומפני מה אסרו חומץ שכר של עכו"ם וכו'.** מימרא דרב יוסף (דף ל"ב) האי חלא דשיכרא דארמאה אסור דמערבי ביה דורדא דיי"נ:

כו **המוריס במקום שדרכן לתת לתוכו יין אסור.** ואם הנה היין ^[נ] יקר מן המוריס מתר. וכזה מורין בכל דבר שחוששין לו שפא ערבו בו העכו"ם דבר אסור. שאין אדם מערב דבר היקר בזול שהרי מפסיד. אבל מערב הזול ביקר כדי להשתפר:

כסף משנה **המורייס במקום שדרכן לתת לתוכו יין אסור וכו'.** בפרק ב' דעבודה זרה (דף ל"ד:):

לחם משנה **המורייס וכו'.** שם (דף ל"ד:): ת"ר מורייס אומן מותר ופירשו בגמרא כי האומן לא רמי ביה חמרא פעם ראשון ושני איידי דנפיש שמניה לא רמי ביה חמרא. ורבינו כתב סתם מורייס ר"ל של בעלי בתים ולכך לא חילק בין פעם ראשון לשני לשאר אלא בכל גוונא אסור ולא הזכיר דין מורייס אומן מפני שכבר כ"ל לנו שבכל דבר שדרכו לתת יין אסור: **ואם היה היין יקר וכו'.** שם נתבאר מן המעשה דאמר אי משום דמערבי ביה חמרא קיסתא דמורייס בלומא קיסתא דחמרא בארבעה לומי:

כז קָטָן שֶׁאֵכֵל אֶחָד מִמְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת. או שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת. אִין בֵּית דִּין מְצֻיִן עָלָיו לְהַפְרִישׁוֹ לְפִי שְׁאִינוּ בֶן דְּעַת. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּשֶׁעָשָׂה מֵעֲצָמוֹ. אָבֵל לְהֶאֱכִילוֹ בְּיָדַיִם אֲסוּר וְאֶפְלוֹ דְבָרִים שֶׁאֲסוּרָן מְדַבְּרֵי סוּפְרִים. וְכֵן אֲסוּר לְהַרְגִילוֹ בְּחִלּוֹל שַׁבָּת וּמוֹעֵד וְאֶפְלוֹ בְּדַבְּרֵים שֶׁהֵן מְשׁוּם שְׁבוֹת:

לחם משנה **קטן שאכל וכו'.** ביבמות פ' חרש (דף קי"ג:) נתבאר שם דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ואמרו שם ת"ש לא תאכלום כי שקץ הם לא תאכלום להזהיר הגדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תאכלו לא דלא ליספו ליה בידיים ע"כ. וסובר רבינו שאפילו בדבר דרבנן לא ליספו ליה בידיים וכבר ביאר שם הר"ן ז"ל דעתו:

כח אָף עַל פִּי שְׁאִין בֵּית דִּין מְצֻיִן לְהַפְרִישׁ אֶת הַקָּטָן. מְצוּהָ עַל אָבִיו לְגַעַר בּוֹ וּלְהַפְרִישׁוֹ כְּדִי לְחַנְכוֹ בְּקִדְשָׁה. שְׁנֵאמַר [\(משלי כב-ו\)](#) חֲנֹךְ לַנֶּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ וְגוֹ':

כסוף משנה **(כז-כח) קטן שאכל אחד ממאכלות אסורות וכו'.** בפרק חרש (דף קי"ג:) רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא בר"ה בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת אמר ליה זיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי להו מייתו להו אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווים להפרישו. ואע"ג דאמרינן התם בגמ' (דף קי"ד) דר' יוחנן ספוקי מספקא ליה לא שבקינן מאי דפשיטא לר' פדת ועבד בה עובדא משום ספיקא דר' יוחנן. ומ"ש במד"א בשעשה מעצמו וכו', שם ת"ש לא תאכלום כי שקץ הם לא תאכלום להזהיר גדולים על הקטנים מאי לאו דאמרינן להו לא תאכלו לא דלא ליספו ליה בידיים. ומ"ש ואפילו דברים שאיסורם מד"ס וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד ואפילו בדברים שהם משום שבות. ומ"ש אע"פ שאין ב"ד מצווין להפריש הקטן מצוה על אביו לגעור בו ולהפרישו וכו'. זה נלמד ממ"ש בכמה מקומות שהאב חייב לחנך את בנו: ודע שרבינו כתב בפרק כ"ד מהל' שבת וז"ל קטן שעשה בשבת דבר שהוא משום שבות כגון שתלש מעציץ שאינו נקוב או טלטל בכרמלית אין ב"ד מצווין להפרישו וכן אם הניחו אביו אין ממחין בידו ומשמע מדבריו שאם היה הקטן עושה מלאכה דאורייתא ב"ד מצווין להפרישו וזה הפך מ"ש כאן ובפ"י מהלכות שבת וממאי דמשמע בפרק כל כתבי ובפרק חרש וה"ה בפ' כ"ד מהל' שבת הניח הדבר בצריך תלמוד ויש מתרצים שמ"ש רבינו בפרק כ"ד דדוקא בשבות לא

משום רישא נקטיה דההיא אפילו באיסורי תורה נמי היא אלא משום סיפא נקטיה דקתני ואם הניחו אביו אין ממחין בידו דהיינו דוקא באיסורי דרבנן אבל באיסור תורה ממחין ביד אביו שלא יניחנו לעשות איסור. ובטא"ח סי' שמ"ג תמה על דברי רבינו ושם הארכתי :

לחם משנה ומ"ש אף על פי שאין בית דין וכו'. זו היא סברת רבינו ראויה אליו : סליקו להו הלכות מאכלות אסורות בס"ד

כט אָסְרוּ חֲכָמִים מֵאֲכָלוֹת וּמִשְׁקִין שֶׁנֶּפֶשׁ רֹב בְּנֵי אָדָם קָהָה מֵהוֹן כְּגוֹן מֵאֲכָלוֹת וּמִשְׁקִין שֶׁנֶּתְעָרַב בָּהֶן קִיא אוֹ צוֹאָה וְלַחָה סְרוּחָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן אָסְרוּ חֲכָמִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בְּכָלִים הַצּוֹאִים שֶׁנֶּפֶשׁוֹ שֶׁל אָדָם מְתְאוּנָנֶת מֵהֶם. כְּגוֹן כְּלֵי בַּיִת הַכֶּסֶּא וְכֵלֵי זְכוּכִית שֶׁל סִפְרִין שְׁגוֹרְעִין בָּהֶם אֶת הַדָּם וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן :

כסוף משנה אסרו חכמים מאכלות ומשקין שנפש רוב בני אדם קיהה מהם וכו' וכלי זכוכית של ספרים שגורעים בהם את הדם. בפי אלו הן הלוקין (דף ט"ז:) אמר רב ביבי בר אביי האי מאן דשתא בקרנא דאומנא עבר משום לא תשקצו. ומ"ש וכן אסור לאדם שישהה את נקביו כלל וכו' שם המשהה את נקביו עובר משום לא תשקצו : סליק הלכות מאכלות אסורות

ל וְכֵן אָסְרוּ לֶאֱכֹל בְּיָדַיִם מְסֻאָבוֹת מְזֻהָמוֹת. וְעַל גְּבֵי כְּלָיִם מְלֻכְלָכִים. שֶׁכָּל דְּבָרִים אֵלוֹ בְּכָלֵל (ויקרא יא-מג) 'אַל תִּשְׁקָצוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם'. וְהָאוֹכֵל מֵאֲכָלוֹת אֵלוֹ מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

לא וְכֵן אָסוּר לֶאֱדָם שֶׁיִּשְׁהָה אֶת נִקְבּוֹ כָּלֵל בֵּין גְּדוּלִים בֵּין קִטְנִים. וְכֹל הַמִּשְׁהָה נִקְבּוֹ הָרִי זֶה בְּכָלֵל מִשְׁקָץ נִפְשׁוֹ. יִתֵּר עַל חֲלָאִים רָעִים שֶׁיָּבִיא עַל עֲצָמוֹ וְיִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ. אֶלָּא רְאוּי לֹא לְהִרְגִיל עֲצָמוֹ בְּעֵתִים מְזֻמָּנִים כִּדִּי שֶׁלֹּא יִתְרַחֵק בְּפָנָיו בְּנֵי אָדָם וְלֹא יִשְׁקָץ נִפְשׁוֹ :

לב וְכָל הַנִּזְהָר בַּדְּבָרִים אֱלוֹ מִבֵּיא קִדְשָׁה וְטָהָרָה יִתְרָה לְנַפְשׁוֹ.
וּמִמָּרָק נִפְשׁוֹ לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-מד\)](#)
וְהִתְקַדְּשִׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי:

בְּרִידֶךָ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן מְרִישׁ וְעַד כְּעוֹן:

הלכות שחיטה

יש בכללן חמש מצוות. שלש מצוות עשה. ושתיים מצוות לא תעשה. וזוה הוא פְּרָטוֹן:

א) לְשַׁחֵט וְאַחַר כֵּן יֹאכַל. (ב) שֶׁלֹּא לְשַׁחֵט אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ בְּיוֹם
אֶחָד. (ג) לְכַסּוֹת דָּם חַיָּה וְעוֹף. (ד) שֶׁלֹּא לְקַח הָאֵם עַל הַבְּנִים.
ה) לְשַׁלַּח הָאֵם אִם לְקַחָהּ עַל הַבְּנִים:

וּבְאוֹר מִצְוֹת אֱלוֹ בְּפָרְקִים אֱלוֹ:

הלכות שחיטה - פרק ראשון

א מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁיִּשְׁחַט מִי שֶׁיִּרְצֶה לֶאֱכֹל בֶּשֶׂר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף
וְאַחַר כֵּן יֹאכַל שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יב-כא\)](#) 'וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנָדְךָ.
וְנֶאֱמַר בְּבִכּוֹר בַּעַל מוֹם [\(דברים יב-כב\)](#) 'אֵךְ כֹּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת הַצִּבִּי

וְאֵת הָאֵילִי. הָא לְמִדַּת שְׁחִיָּה כְּבִהְמָה לְעֵנִין שְׁחִיטָה. וּבְעוֹף הוּא
אוֹמֵר (ויקרא יז-ג) 'אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חֲיָה אוֹ עוֹף וְגו' (ויקרא יז-ג) 'וְשָׁפַד
אֶת דָּמוֹ מִלְּמַד שְׁשֻׁפִּיכַת דָּם הָעוֹף כְּשֻׁפִּיכַת דָּם הַחֲיָה :

מגיד משנה מצות עשה וכו'. פשוט בפי השוחט (דף כ"ח) ר' אלעזר הקפר ברבי
אומר מה ת"ל אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וכי מה מלמדנו מצבי ואיל
מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין מה
פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה. וזהו שכתב רבינו ונאמר
בבכור בעל מום וגו' כי בכור בע"מ מפסולי המוקדשין הוא. ופי' בא ללמד
ונמצא למד נמצא אף למד קאמר דבא צבי ואיל ללמד לבכור בע"מ שיאכל
בכל השערים ושיאכל בטומאה דהא בצבי ואיל לא שייך בהו קדושה כלל
דפסול לגבי מזבח אף בכור אע"פ שבעודו תמים אסור לאכלו בכל השערים
ואסור לאכלו בטומאה משנפל בו מום הותר בכל אלו דאיתקש לצבי ואיל.
ונמצא אף צבי ואיל למד ממנו שחיטה דאי לאו להכי הוא דאתא לימא קרא
הטמא והטהור והיינו למדין שהבכור נאכל בכל השערים ובטומאה ומדקאמר
כצבי וכאיל לא אתא אלא לאקושי נמי צבי ואיל לבכור בע"מ לשחיטה מה
בכור בע"מ אינו נותר אלא בשחיטה דהא כתיב וזבחת מבקרך וגו' ובכור
בע"מ מכלל בקר וצאן הוא אף צבי ואיל אינן נותרין אלא בשחיטה. ואע"ג
דקיי"ל דחיה בכלל בהמה היא דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו ואמר איל
וצבי ולא הוה צריך להיקשא שאני הכא דכתיב וזבחת מבקרך ולא כתיב
מבהמתך: **הא למדת וכו'.** דייק רבינו לענין שחיטה דלא איתקש צבי ואיל
לבכור בע"מ לכל מיילי אלא לענין שחיטה בלבד הוא דאיתקש אבל לשאר מיילי
לא, וכן דייקו רז"ל (בכורות ט"ו) אך כאשר יאכל אי מה צבי ואיל חלבם מותר
אף [פסוה"מ] חלבם מותר ת"ל אך: **ובעוף הוא אומר וכו'.** דעד השתא בהמה
וחיה למדנו עוף מנלן דכתיב אשר יצוד וגו' הקיש עוף לחיה מה חיה בשחיטה
שהרי הוקשה לבהמה אף עוף בשחיטה. ואיצטריך למילף בהאי היקשא
לאפוקי ממ"ד בגמרא אין שחיטה לעוף מה"ת דגרסינן בפי השוחט (חולין
כ"ז:): **א"ר יצחק בר פינחס אין שחיטה לעוף מה"ת שנאמר ושפך את דמו**
שפיכה בעלמא וכו'. הרי אתה רואה שהפסוק לחודיה אינו מספיק לזה הוצרך
ללמוד שחיטה לעוף מהיקשא דחיה ואף דחיה גופה מהיקשא ילפינן לה הא
קיי"ל כר' יוחנן דאמר כל התורה כולה הלמד מהיקש חוזר ומלמד חוץ
מקדשים:

כסף משנה מצות עשה שישחוט מי שירצה לאכול וכו'. כתב מי שירצה, לומר
שאינה מצוה שחייב האדם לעשותה עכ"פ כמו תפילין וציצית שופר סוכה
ולולב. ומ"ש רבינו ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי ואת

האיל הא למדת שחיה כבהמה לענין שחיטה. יש להקשות דהא בחולין כתיב האי קרא שנאמר כי ירחיב וכו' בכל אות נפשך תאכל בשר וכו' כי ירחק ממך המקום וכו' אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וכו' ופירש"י בפירוש החומש על בכל אות נפשך תאכל בשר אבל במדבר נאסר להם בשר חולין אלא א"כ מקדישה ומקריבה שלמים משמע דהאי קרא בחולין משתעי ועוד דכתיב לעיל רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת וכו' ופירש"י במה הכתוב מדבר אם בבשר תאוה להתירה להם בלא הקרבת אימורין הרי אמור במקום אחר כי ירחיב וכו' בכל אות נפשך תאכל בשר במה זה מדבר בקדשים שנפל בהם מום שיפדו ויאכלו בכל מקום יכול יפדו על מום עובר תלמוד לומר רק, משמע נמי מהכא דקרא דכי ירחיב וכו' בחולין משתעי וא"כ היאך אמר רבינו ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי וכו' דלאו בבכור בעל מום משתעי קרא אלא בחולין. ולתרץ זה נאמר שיש להקשות על רש"י ממאי דגרסינן בריש השוחט (דף כ"ח) רבי אלעזר הקפר ברבי אומר מה ת"ל אך כאשר יאכל את הצבי וכו' וכי מה למדנו מצבי ואיל מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשים מהפסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה ופירש"י אך כאשר יאכל וגו' בפסולי המוקדשין שנפדו במומן קאי. מה למדנו מצבי ואיל הכי ליכתוב אך הטמא והטהור יחדיו יאכלנו. מה פסולי המוקדשין בשחיטה דלעיל מההוא קרא כתיב וזבחת מבקרך וכו' בספרי גרסינן מק ש צב וא ל לבהמה מה בהמה בשח טה וכו ולא מוק להא קרא דכי ירחיב בפסולי המוקדשין אלא בבשר תאוה של חולין ע"כ. הרי שהגמרא אמרה דכי ירחיב מיירי בפסולי המוקדשין ורש"י פירש בפירוש החומש דמיירי בחולין כמו שהוכחנו למעלה. וי"ל שמה שפירש רש"י בפירוש החומש נמשך לדעת ספרי דמוקי קרא דכי ירחיב בחולין אבל הגמרא חולק עליו ומוקי ליה בפסולי המוקדשין וא"כ אין מקום תפיסה על רבינו ממה שפירש רש"י בחומש דההיא אתיא כספרי ואיהו דאמר כגמי דפי השוחט. אבל לעולם קשה למה לא תפיס רבינו לשון הגמרא שאומר מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין וכתב ונאמר בבכור בעל מום הל"ל ונאמר בפסולי המוקדשין ועוד שא"א לומר כן דהא תניא בכסוי הדם (דף פ"ד) ת"ר כי ירחיב ה' את גבולך וכו' לימדה תורה ד"א שלא יאכל אדם בשר וכו' כמו שכתובה להלן הרי מפורש דס"ל לגמרא דבחולין משתעי קרא. וי"ל שפירוש פסולי המוקדשין שנאמר בגמרא ר"ל בכור בעל מום לפי שכתוב אחד אומר רק בכל אות נפשך וכו' הטמא והטהור יאכלנו וכו' וכתוב אחר אומר גבי כי ירחיב אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וכו' ובשלמא לדעת ספרי מוקי ההיא דכי ירחיב בחולין וההיא דרק בכל אות נפשך וכו' בפסולי המוקדשין אבל בגמרא דידן דמוקי כי ירחיב בפסולי המוקדשין רק בכל אות נפשך במאי מוקי לה. ועוד קשה שא"א לומר דס"ל לגמי דכי ירחיב משתעי בפסולי המוקדשין דהא גרסי

בריש כסוי הדם ת"ר כי ירחיב ה' את גבולך למדה תורה ד"א שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל וזבחת מבקרך וכו' יכול יזבח כל בקרו ויאכל (יזבח) כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך ולא כל בקרך מצאנך ולא כל צאנך נראה שבפירוש נראה מהגמרא שסובר שבבשר תאווה שיהא חולין מיירי קרא דכי ירחיב. ובריש השוחט אמרו דבפסולי המוקדשין מיירי ע"כ צריכין אנו לומר דתרי פסולי המוקדשין איכא דכל פסולי המוקדשין צריכין ליפדות אחר שנפסלו חוץ מבכור בעל מום שבמומו הוא נפדה ואינו צריך פדיון אחר וכ"כ רבינו בהלכות בכורות פ"א וז"ל הבכור אין פודין אותו אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה עכ"ל. וא"כ קרא דרק בכל אות נפשך וכו' משתעי בשאר פסולי המוקדשין הנפדין במעות וקרא דכי ירחיב מיירי ודאי בבשר תאווה כההיא דכסוי הדם ומיירי נמי בפסולי המוקדשין שנפדו במומן דהיינו בשר בכור בעל מום מיתורא דקרא דכתיב וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך מאי אשר נתן ה' לך אטו אנא לא ידענא דמתנת ה' הוא אלא לומר בכור בעל מום דיהביה לך רחמנא כלומר דהוה דידיה ובההוא מומא יהביה ניהלך שתהא מותר לאוכלו בלא שום פדיון וכב"ה שאמרו ר"פ פסולי המוקדשין שמותר לישראל להמנות על הבכור ואך כאשר יאכל את הצבי וכו' קאי אבשר תאווה ואבכור בעל מום ולכך כתב רבינו ונאמר בבכור בעל מום ולא כתב ונאמר בפסולי המוקדשים לפי שאם היה כותב פסולי המוקדשים קשו הקושיות שהקשיתי ובאומרו בכור בעל מום יסתלקו: ויש לתמוה אמאי נקט רבינו ראייה לעוף מדאיתקש לחיה ולא מפיק לה מדתני בר קפרא בראש פרק השוחט (דף כ"ז:): זאת תורת הבהמה והעוף וכו' הטיל הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנים א"א שכבר הוקש לדגים לפוטרו בלא כלום א"א שכבר הוקש לבהמה הא כיצד הכשרו בסימן אחד וי"ל משום דלבר קפרא בסימן אחד סגי ליה לכתחלה ורבינו סובר שגם בעוף צריך לכתחלה שני סימנים כמ"ש להלן השחיטה המעולה שיחתכו שניהם בין בבהמה בין בעוף ולזה יתכווין השוחט, וטעם סברת רבינו לפי שבריש השוחט (דף כ"ז) שאלו השוחט דיעבד אין לכתחלה לא וכו' אב"א אאחד בעוף ואב"א ארוב שנים בבהמה ורבינו ז"ל תפס חומרא דתרי לישני להצריך לכתחלה שני סימנים משום דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא. אבל קשה דהאי ילפותא דיליף רבינו שחיטה לעוף מדאיתקש לחיה ליתא בגמרא אדרבא מהאי קרא יליף בגמרא דאין שחיטה לעוף מן התורה מדכתיב ושפך בשפיכה בעלמא סגי ואקשינן עליה א"ה חיה נמי ומשני איתקש לפסולי המוקדשין עוף נמי איתקש לבהמה דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף הא כתיב ושפך את דמו ומאי חזית דשדית ליה על עוף שדייה על חיה מסתברא משום דסליק מיניה. וי"ל דבגמרא מותבינן עליה ושני הוא דאמר כרבי אלעזר הקפר דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה ואמרינן מאן תנא דפליג עליה דר"א הקפר

רבי הוא וידוע דהלכה כרבי מחבירו ומאחר דקי"ל כרבי דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה ממילא משמע דושפך את דמו היינו ע"י שחיטה ואיתקש עוף לחיה:

לחם משנה מצות עשה שישחוט וכו'. בריש פרק השוחט (דף כ"ח) אמרו הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר"א הקפר ברבי אומר מה ת"ל אך כאשר יאכל את הצבי וגו' וכי מה למדנו מצבי ואיל (עיין בכ"מ עד הרי שהגמרא אמר כו'). ולכאורה איכא למידק על רבינו דכמאן פסק אי כגירסת גמרתנו דמוקי קרא בפסולי המוקדשין היל"ל הא למדת שחיה כפסולי המוקדשין ולא היל"ל חיה כבהמה שהוא לשון הגירסא של ספרי ואי פסק כגירסת ספרי דמוקי קרא בבשר תאווה היכי קאמר רבינו ונאמר בבכור בעל מום דלגירסת ספרי לא איירי בפסולי המוקדשין כלל. והא לאו מילתא הוא כלל דודאי הוא פסק כגירסת הגמרא ואע"פ שכתב חיה כבהמה לענין שחיטה אין חשש שכבר ביאר הוא בפירוש שכוונתו ללמוד מפסולי המוקדשין ובפירוש החומש מוקי רש"י ז"ל הך קרא דאך כאשר יאכל והאי קרא דכי ירחיב וכו' בבשר תאווה וקרא דלעיל מיניה בפסולי המוקדשין והוא כגירסת ספרי. וראיתי בהגהות לא ידעתי מי חיברם על רבינו שרצה להסכים דברי רבינו עם רש"י בפירוש החומש ואין דבריו נכונים כלל שהוא אומר שם דע"כ לא פירש"י שם דאיירי בבשר תאווה אלא קרא דכי ירחיב וכו' אבל קרא דאך כאשר יאכל כולי עלמא מודו דאיירי בפסולי המוקדשין וזה א"א דבלשון רש"י ז"ל שהבאתי נאמר שם דלגירסא דספרי מוקי קרא דכי ירחיב בבשר תאווה משמע דלגירסת הגמ' כלהו קראי איירי בפה"מ אפי' הך דכי ירחיב אם כדבריו נוכל לומר דקרא דכי ירחיב איירי בבשר תאווה וקרא דאך כאשר יאכל לבד איירי בפסולי המוקדשין וה"ק רש"י דלגירסת הגמרא איירי כלהו קראי בפה"מ: **ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף וכו'.** תימה דאמאי לא קאמר רבינו מהיקשא דבר קפרא שהוזכר בגמרא (דף כ"ז): דאמרו שם זאת תורת הבהמה והעוף הטיל הכתוב וכו' (עיין בכ"מ) והיקש שהזכיר רבינו לא הוזכר כלל ולמ"ד שחיטה לעוף מן התורה מהך היקשא יליף לה בגמרא כדמוכח שם. וההגהות הנזכרות תירצו דאי מהיקשא דזאת תורת למד כיון דלא הוזכר שחיטה בהיא קרא ה"א למילתא אחריתי הוא דאתא לכך איצטריך נמי הך היקש דיצוד ציד חיה או עוף. ומ"מ קשה דמניין לו לרבינו לומר כך מאחר שלא ראה בגמרא שהוזכר היקש דיצוד ציד כלל אלא היקשא דזאת תורת משמע דבגמרא משמע ליה מוכרח הכי ומאין חידש מה שחידש. עוד הקשו שם ההגהות קושיא אחרת ותירוצו מבואר בכתוב שם ואני אתרץ הכל ואומר דרבינו פסק כבר קפרא משום דברייתא שהביאו שם בגמרא למעלה מזה שאמר שם וזאת תורת השוה הבהמה לעוף ועוף לבהמה וכו' ומבואר דברייתא פליג עליה דבר קפרא וכ"כ התוספות דלבר קפרא איצטריך זאת לשום דרשא

דלברייתא דלעיל מפיק בעוף בסימן אחד מקרא דזאת וראה רבינו לפסוק כברייתא דלעיל וכר' אליעזר דילפינן בהמה ממליקה דעוף שהוא מן הצואר ואיצטריך זאת לומר דבהמה בשני סימנין ולא כעוף וא"כ לדידיה לית לן קרא למילף שחיטה בעוף דלא הוזכר בו אלא מליקה אבל לא הוזכר בו שחיטה כלל דמהיקשא דבר קפרא א"א דלבר קפרא לא איצטריך זאת כלל א"ו מפיק ליה מהך היקשא דכי יצוד ציד חיה או עוף וכו' ולכך כתב רבינו הך היקשא וכרבי אליעזר וזה נכון :

ב וְהִלְכוֹת שְׁחִיטָה בְּכֶלֶן אַחַת הֵן. לְפִיכָךְ הַשּׁוֹחֵט בְּהֶמָּה או חֵיָה או עוֹף מְבָרֵךְ תְּחִלָּה אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַשְּׁחִיטָה. וְאִם לֹא בִירֵךְ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמִזִּיד הַבָּשָׂר מִתֵּר [א]. וְאִסּוּר לֶאֱכֹל מִן הַשְּׁחוּטָה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְפֹרָפֶסֶת. וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה קֹדֵם שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשָׂה. וְהָרִי הוּא בְּכֹלל (ויקרא יט-כו) 'לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם' וְאֵינּוּ לוֹקָה. וּמִתֵּר לְחֹתֵךְ מִמֶּנָּה אַחַר שְׁחִיטָה קֹדֵם שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁה וּמוֹלְחוֹ יָפָה יָפָה וּמְדִיחוֹ יָפָה יָפָה וּמְנִיחוֹ עַד שֶׁתָּמוּת וְאַחַר כֵּן יֹאכְלֵנוּ :

מגיד משנה והלכות שחיטה בכולן וכו'. פ"י אף על גב דילפינן להו כולהו בהיקשא לאו לכל מילי שהרי בהמה וחיה בשני סימנין ועוף בסימן אחד. לזה אמר והלכות שחיטה בכולן אחת היא ר"ל ההלכות של השחיטה באמת שוה היא לכולן כגון בדיקת סכין וה' דברים ושאר כל הדינין הנכנסים תחת סוג הלכות שחיטה אבל תואר השחיטה בכמותה ושיעורה אינה שוה כמו שבארנו : **לפיכך השוחט וכו'.** דברי רבינו מבוארים ופשוטים בכמה מקומות. ולענין אם שח בין שחיטה לשחיטה מה דינו, בזה איכא פלוגתא דרבוותא. יש מי שפסק שצריך לחזור ולברך והאריכו בראיות אבל הרמב"ן ורבינו יונה פסקו שאינו חוזר לברך ולאותן שפסקו שצריך לחזור ולברך צריך תחלה לכסות מה ששחט כבר ואחר כך ישחוט האחרים ויברך. וכבר כתבנו דכל כיוצא בזה במקום דאיכא פלוגתא דרבוותא כל הממעט בברכות הרי זה משובח. ומה שנחלקו בענין שח אם צריך לחזור ולברך דוקא אם שח בענין שאינו מענין שחיטה אבל אם שח בדברים שהם מענין שחיטה לכולי עלמא לא הוי הפסק ואינו צריך לחזור ולברך. אבל אם כששחט היה דעתו על קצת בהמה או חיה או עוף ואחר כך נמלך על אחרים או נזדמנו לפניו לכולי עלמא צריך לברך. ואם בתחלה קודם ששחט שם דעתו שבברכה שמברך פוטר כל מה שיזדמן לפניו קודם כסוי אין צריך לחזור ולברך. ואין שוחטין הרבה בני

אדם במקום אחד ואחד מברך לכולם : **הבשר מותר וכו'.** לאפוקי ממאן דאמר שנמצא כתוב בקצת שאלות לגאונים שאם שחט והזיד ולא בירך שהבשר אסור קמ"ל דליתא כלל להאי דעתא ואם שחט ולא בירך קודם שחיטה יברך אחר שחיטה : **והרי הוא בכלל וכו'.** פשוט בכמה מקומות ולא זו נדרש בו כמה דרשות בסנהדרין (דף ס"ג): **ומותר לחתוך וכו'.** פשוט בפי' השוחט (דף ל"ג): דתניא הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית וכו' מסייע ליה לרב אידי דאמר הרוצה שיבריא חותך כזית בשר מבית שחיטתה : **ומולחו יפה וכו'.** כך פשוט בגמרא שם. וכתבו רבותינו בעלי התוס' הא דלא הזכיר הדחה בקמייתא כגון דחללי דבי טבחי פי' שהטבח הוא מדיח בית השחיטה מיד אחר גמר שחיטה [וכו']. ויש מי שפירש דנהי דהדחה קודמת אבל הכא משום שהוא חס אם ידיחו יהיה דמו נקרש בתוכו וחישינן שמא לא יצא ע"י מליחה. ואין זה נראה דהא לא חישי להכי לחללי דבי טבחי. לכן נראה עיקר דברי התוספות :

כסף משנה והלכות שחיטה בכולן אחת היא לפיכך השוחט בהמה או חיה או עוף מברך תחלה אקב"ו על השחיטה. כלומר אם היו מוחלקין בדיניהם היה צריך לברך על החיה על שחיטת חיה ובעוף על שחיטת עוף וכן בבהמה אבל לפי שהלכות שחיטה בכלן אחת הן ואין ביניהם חילוק לפיכך נוסח ברכה אחת לכלן. וא"ת אינו כן שהרי בבהמה וחיה צריך שנים או רוב שנים ובעוף באחד או רובו סגי וא"כ איך הלכות שחיטה בכלן אחת הן. י"ל שכיון שבשאר הדינין כלם הם שוים וגם בזה הדין השחיטה המעולה שיתכוין לה השוחט שיחתכו שני הסימנין אע"פ שאם עבר ולא חתכם סגי ברוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שפיר שייך לומר שהלכות שחיטה בכלן אחת הן ולא תתחלף הברכה בעד זה ועוד שגם בזה שוים הן דבכלהו בעינן דניפוק חיותיה וכך יוצא בעוף בסימן אחד כמו בבהמה בשני סימנין : **ואם לא בירך וכו'.** זה פשוט דברכות אינן מעכבות וכ"כ הרא"ש והמרדכי בריש חולין ודלא כהלכות אלדד הדני ודלא כדכתב המרדכי בפי' כסוי הדם בשם ראבי"ה. **ומ"ש ואסור לאכול וכו' כלומר דלא תימא כיון ששחטה הותרה מיד קמ"ל : ומ"ש ואינו לוקה פי' משום דאמרינן בפי' ד' מיתות (דף ס"ג) דהוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו וכן דקדק ז"ל בלשונו וכתב הרי הוא בכלל לא תאכלו על הדם לרמוז שהוא לאו שבכללות : **ומותר לחתוך ממנה וכו' ומולחו יפה יפה ומניחו עד שתמות ואחר כך יאכלנו.** פרק השוחט (דף ל"ג) גמרא שחט את הושט וכו' תניא הרוצה שיאכל מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית השחיטה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו. וא"ת האי כזית בשר למאי בעי ליה אי לקדרה דבעי מליחה מאי ומניחו עד שתמות הא ודאי בשיעור מליחה ובישול כבר יצתה נשמתה ואי לאומצא או לצלי מאי מולחו יפה יפה דקאמר והא לא בעי מליחה י"ל לעולם לאומצא ולצלי ואע"ג**

דבעלמא לא בעי מליחה הכא בעי כיון דמבית שחיטה קא חתיך ועד שלא תצא נפשה שהדם נעקר ממקומו ומתמצה דרך שם ומש"ה קאמר נמי ומולחו יפה יפה אח"כ. וא"ת אמאי לא קאמר הגמי' מדיחו קודם מליחה. וי"ל שדרכם היה לרחוץ הבהמה קודם שימכרו הבשר כ"ש בית השחיטה שהוא מלוכלך הרבה בדם דודאי רחצוהו קודם שימכרוהו. וא"ת רבינו למה לא הזכיר הדחה לא בתחלה ולא בסוף. וי"ל משום דסתם מליחה להדחה קיימא. ומצאתי ספר מוגה שכתוב בו ומדיחו יפה יפה :

לחם משנה לפיכך השוחט וכו'. כלומר כיון שאמרנו שהשחיטה היא מצות עשה ואינה רשות לכך צריך לברך וכו' : **ואסור לאכול מן השחטה וכו'.** בריש פ' העור והרוטב (דף קי"ז:) תנן השוחט בהמה טמאה לעכו"ם ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות ע"כ. וכתב רש"י ז"ל אע"ג דלא חזי לעכו"ם דבמיתה תליא לבני נח ולא שריא להו שחיטה עד שתמות אפילו הכי הואיל וישראל שחט שחיטה מעלייתא היא ואשכחן לגבי ישראל דשחיטה שריא לגביה בטהורה הילכך משוינן ליה אוכלא בשחיטה אף בטמאה לעכו"ם ע"כ. וכיוצא בזה פירש בפיסקא שם (דף קכ"א) וכתב שם והא דאמרינן אסור לאכול מבהמה עד שתצא נפשה מדרבנן הוא ע"כ. וכן כתב לקמן וממתין לה עד שתצא נפשה כדתניא בפ' ד' מיתות מניין לאוכל מבהמה וכו' שעובר בל"ת ואסמכתא דרבנן בעלמא היא משמע דסבירא ליה ז"ל דמפרכסת מותרת לישראל ומדרבנן בעלמא אסור אבל אין כן דעת רבינו שכתב עובר בלא תעשה משמע דסבירא ליה דמדאורייתא אסיר אלא שאין לוקין עליו משום דהוי לאו שבכללות כדאמרו בפרק ד' מיתות וצריך לפרש המשנה לדעתו ז"ל דמטמאה טומאת אוכלין אע"ג דלישראל לא משתריא לגמרי כשמפרכסת מ"מ הא נפיק מאיסור אבר מן החי ומשום הכי כיון דאהני שחיטה לישראל לאפוקי מתורת אבר מן החי ולהכי מטמא טומאת אוכלין אבל ודאי דאיסורא דלא תאכלו על הדם אינה דהוא כחיה ולהכי אינו מטמא טומאת נבלות. ויש לי ראיה גמורה לדעתו ז"ל וקושיא לפירוש רש"י ז"ל דבפרק השוחט (דף ל') אמרו שם נהי דאידיחי ליה מפסח מדמי פסח מי אידיחי וכי תימא בעי העמדה והערכה כלומר אפילו מדמי פסח אידיחי משום דבעינן שיהיה חי כשפודה אותו דאמר קרא והעמיד אותה לפני הכהן והעריך הכהן והתנן שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה וכתבו שם התוספות דאינה משנה בשום מקום אלא מפיק מהך מתניתין דהכא דאמר אבל לא מטמאה טומאת נבלות משמע דהך מתניתין ס"ל דאיסורא מדאורייתא איכא במפרכסת כדברי רבינו דאי במפרכסת מותרת לגמרי מן התורה ומדרבנן בעלמא אסור אם כן אכתי קשיא הא בעינן העמדה מן התורה דכתיב והעמיד הכהן ודאי דהוא כדברי רבינו דהוא אסור מן התורה בלא תעשה. וראיתי ההגהות שפירשו דברי רבינו שמפרכסת

וקודם שתצא נפשה הוּו תרי מילי ומפרכסת הוּי שיצאה נפשה אלא ששייר בו מקצת נפש ולהכי קאמר אסור לאכול מן השחוטה אבל אוכל ממנה קודם שתצא נפשה עובר בלי"ת, ולא משמע לי כלל זה דמפרכסת וקודם שתצא נפשה חדא מילתא וכן משמע מדברי רש"י ז"ל שהוצרך להעמיד ההיא דארבע מיתות מדרבנן בעלמא: **ומותר לחתוך וכו' ומולחו יפה יפה**. בפרק השוחט (דף ל"ג) ובפי' העור והרוטב (דף קכ"א): אמרינן מולחו יפה ומדיחו יפה יפה ורבינו לא הזכיר הדחה וסמך על מה שהזכירה בהלי' מאכלות אסורות פ"ו ע"ש:

ג דָּגִים ^[ב] וְחֲגָבִים אֵינָן צְרִיכִים שְׁחִיטָה אֶלָּא אֲסִיפְתָּן הִיא הַמִּתְּרַת אוֹתָן. הָרִי הוּא אוֹמֵר (במדבר יא-כב) 'הֲצֹאן וּבָקֵר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֵת כָּל דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֹף לָהֶם', אֲסִיפְתָּ דָּגִים כְּשִׁחִיטַת בָּקֵר וְצֹאן. וּבְחֲגָבִים נֶאֱמַר (ישעיה לג-ד) 'אֲסֹף הַחֲסִיל', בְּאֲסִיפָה לְבַדָּה. לְפִיכָךְ אִם מֵתוּ מֵאֲלִיָּהוּן בְּתוֹךְ הַמַּיִם מִתְּרִין. וּמִתְּרַ לְאֶכְלָן ^[ג] חַיִּים:

מגיד משנה דגים וחגבים וכו'. פשוט שם (דף כ"ז): דגים דלאו בני שחיטה נינהו מנלן אילימא משום דכתיב הצאן ובקר וגוי את כל דגי הים וגוי אלא מעתה גבי שלו דכתיב ויאספו את השלו הכי נמי דלאו בשחיטה ומשני התם לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני. ופירש"י ז"ל הכא כתיבא אסיפה דידהו אצל שחיטת בהמה ומדשני בדבוריה וכתב אסיפה ש"מ דוקא הוא: **ובחגבים הרי הוא אומר וכו'.** הקשו על הרמב"ם ז"ל שהביא ראיה להתיר חגבים בלא שחיטה מפסוק ואוסף שללכם וגוי שהרי לדגים אע"ג דכתיב בהו אסיפה אילו לא כתיבא אסיפה גבי שחיטה לא הוה ילפינן לה כמו שכתבנו. וכבר דחה הרשב"א ראיה זו ומצד קושיא זו אומר שלחגבים אין ראיה ברורה. ואפשר דדברי רבינו אסמכתא בעלמא. אבל לגאונים יש ראיה אחרת כתבה רש"י משמם בפי' (השוחט) [אלו טרפות] (חולין סו). דוק ותשכח. ובתלמוד נתבאר היתרן בכמה מקומות ובפרט בברייתות בפי' דם שחיטה (כריתות כ"א) דתניא בשילהי ברייתא דכל דם לא תאכלו דתני אוציא דם דגים דם חגבים שכולו היתר ואסיקנא מאי שכולו היתר דלא בעי שחיטה: **ומותר לאכלן חיים.** ברייתא כלשון רבינו (תוספתא פ"ק דתמורה) אוכל אדם חגבים בין חיים בין מתים. וא"ת הא איכא משום בל תשקצו דהכי איתא בס"פ ר"ע (שבת צ'): רב (הונא) [כהנא] הוה יתיב קמיה דרב והוה מעבר שושיבא אפומיה א"ל רב שקליה דלא לימרו מיכל קא אכיל ליה ועבר משום בל תשקצו, ופירש רבינו יונה דהיתה חיה, יש לתרץ דאין להוכיח משושיבא דהא פלוגתא היא אי הו

טהור או טמא ושמא משום טומאה א"ל. או שמא י"ל דרבינו לא אתא לאשמועינן אלא שאין בהם משום אבר מן החי ולזה משום האי איסורא הוא דפ"י רבינו שהם מותרין:

כסף משנה **דגים וחגבים אינם וכו' אם את כל דגי הים יאסף להם.** בהשוחט (דף כ"ז:): מקשה הגמרא גבי עוף נמי הא כתיב ויאספו את השליו ומשני התם לא כתיב אסיפה במקום שחיטה דאחריני הכא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני ופירש"י הכא כתיבא אסיפה דידהו אצל שחיטת בהמה ומדשני בדבוריה וכתב בהו אסיפה ש"מ דוקא הוא. וא"ת דחגבים דלא איתמר אסיפה דידהו גבי שחיטה דאחריני נימא דבעו שחיטה. וי"ל דהיכא דכתב אסיפה אע"ג דלא הוי במקום שחיטה דאחריני משמע דבאסיפה סגי ולא אצטריך בדגים למימר אסיפה דידהו בהדי שחיטה דאחריני אלא משום דכתיב זאת תורת הבהמה וכו' וכל החיה הרומשת במים והוה ס"ד דעופות ודגים איתקשו לבהמה לענין שחיטה אלא משום דכתיב אסיפה דידהו גבי שחיטה דאחריני. ויש מי שאומר דמדכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכו' סמך עוף לבהמה לחייבו שחיטה וסמך חגבים לדגים לפוטרו משחיטה כדגים דוכל הנפש השורצת על הארץ היינו חגבים. וא"ת מעיקרא מבעי ליה קראי לשחיטת חיה ועוף וא"כ היכי הדר מבעי ליה קראי למעוטי דגים וחגבים. וי"ל דמעיקרא הוה ס"ל דדוקא בקר וצאן דמפורש בהו זביחה בעו שחיטה ובתר דגלי לן קרא דבקר וצאן לאו דוקא קשה לן נימא דה"ה לכל בע"ח ואיצטריך לן קרא למעוטי דגים וחגבים: **לפיכך אם מתו מאליהן וכו'.** דדוקא היכא דאמר רחמנא דליפוק חיותא בשחיטה הוא דאי לא נפקא בשחיטה אלא במיתה הו"א נבילה וכן אם אכל ממנה בעודה חיה חייב עליה משום אבר מן החי אבל הני כיון דלא בעי דליפוק חיותיה בשחיטה אם מתו מאליהם בתוך המים מותרים ומותר לאוכלם חיים. וא"ת סוף סוף נימא דבעו אסיפה בעודם חיים. וי"ל שאילו היה אפשר לומר כן אין הכי נמי אבל כיון דאי אפשר לאכלם בלא אסיפה שאפילו קלטן בפיו ולא אספם בידו מכל מקום בעת שהם בפיו נאספים הם אם כן אינו דבר מיוחד דמזהר עליה קרא וכדברי רבינו כתב בעל העיטור ודלא כרבינו סעדיה דאמר מתים אסורים x ורבינו האי השיב עליו ור"נ אייתי סיעתא דגרסינן בתוספתא דתרומה אוכל אדם דגים וחגבים בין חיים בין מתים ואינו חושש:

לחם משנה **דגים וחגבים אינם צריכים שחיטה וכו'.** בפרק השוחט (דף כ"ז:): אמרינן דגים דלאו בני שחיטה נינהו מנלן אילימא משום דכתיב הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי להו אלא מעתה גבי שליו דכתיב ויאספו את השליו הכי נמי דלאו בשחיטה והא אמרת לפוטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקש לבהמה התם לא כתיבא אסיפה

במקום שחיטה דאחריני הכא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני ע"כ. והשתא קשה על רבינו היאך הביא ראייה בחגבים שנאמר שם אוסף החסיל הא התם לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני. וההגהות הנזכרות תירצו דרבינו סמך אהיקשא שהביא בברייתא דהביאו בהגהות שאמרו שם וכל הרומשת במים אלו דגים וכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים ומדאיתקש חגבים לדגים משמע דלאו בני שחיטה נינהו כדגים. ואין זה במשמע דברי רבינו דא"כ העיקר חסר בדבריו דהוא לא הזכיר כלל מההיקש. ונראה לי דרבינו הוקשה לו בגמרא דמה הקשה בגמרא מההיא דויאספו את השליו דשאני התם דאיכא היקשא דהוקש לבהמה והיקשא גלי לן דלא נימא דאסיפה לבדה מותרת אבל גבי דגים דליכא היקשא מוקמינן לקרא כפשטיה דבאסיפה לבד מותרת. ולתרץ קושיא זאת מפרש דהכי פריך נהי דמשום היקשא דבהמה דגלי גבי שליו אמרת הכי הא גבי דגים נמי איכא היקשא דהא עוף ודגים ובהמה כולהו בחד קרא ונימא דתרווייהו בהדי הדדי איתקשו לבהמה אבל ודאי אי לאו היקשא מוקמינן לקרא כפשטיה דבאסיפה לבדה מותרת ותירץ בגמרא דאע"ג דאיכא היקשא כיון דכתיב אסיפה במקום שחיטה דאחריני גלי לן דלא עבדינן היקשא להכי ולמדנו לפי פירוש זה דהיכא דליכא היקשא כמו גבי חגבים באסיפה לבדה מותרת ומוקמינן לקרא כפשטיה :

ד זְבִיחָהּ זֹו הָאִמּוּרָה בְּתוֹרָה סֵתָם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אוֹתָהּ וְלִידַע בְּאֵי זֶה מְקוֹם מִן הַבְּהֵמָה שׁוֹחֲטִין. וְכִמָּה שְׁעוֹר הַשְּׁחִיטָה. וּבְאֵי זֶה דָּבָר שׁוֹחֲטִין. וּמִתִּי שׁוֹחֲטִין. וְהֵיכָן שׁוֹחֲטִין. וְכִיצַד שׁוֹחֲטִין. וּמָה הֵן הַדְּבָרִים הַמְּפֹסְדִין אֶת הַשְּׁחִיטָה. וּמִי הוּא הַשׁוֹחֵט. וְעַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ צִוְּנוּ בְּתוֹרָה וְאָמַר [\(דברים יב-כא\)](#) 'וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְדִּי וְגו' [\(דברים יב-כא\)](#) 'כִּפְאֶשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בְּשַׁעֲרֵיךָ' וְגו' שְׁכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ עַל פֶּה צִוָּה בְּהֵן כְּשֶׁאָר תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה שְׁהִיא הַנִּקְרָאת [\(שמות כד-יב\)](#) 'מִצְוָה' כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּתַחֲלַת חֲבוּרָה זֶה :

כסף משנה זביחה זו האמורה בתורה סתם וכו' שכל הדברים האלו ע"פ צוה בהם כשאר תורה שבע"פ שהיא הנקראת מצוה. בר"פ השוחט (דף כ"ז) בעי מנין לשחיטה שהיא מן הצואר ואסיקנא שהייה דרסה וכו' מנא לן אלא גמרא שחיטה מן הצואר נמי גמרא ואמרינן תו התם (דף כ"ח) מאן תנא דפליג עליה דר"א הקפר (דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה) רבי היא דתניא רבי אומר

וזבחת כאשר צויתך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה:

לחם משנה זביחה זו האמורה בתורה וכו'. בפרק השוחט (דף כ"ח) מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר וכו' (עיין בכ"מ). ורבינו פסק כרבי אלעזר הקפר בחדא דהיינו ההיא דרישא דצבי ואיל ובההיא דשחיטה לעוף מן התורה פסק כרבי. וא"ת למאי איצטריך לרבינו לעיל להביא קרא לעוף אמאי לא מפיק ליה מקרא דאשר צויתך כדקאמר רבי. וי"ל דרבי לא קאמר אלא שנצטוה משה בשחיטה באיזה מקום היא שהיא בצואר וקנה ורוב אחד ורוב שנים אבל עיקר שחיטה בחיה ובעוף ודאי מקרא מפקינן:

ה מקום השחיטה מן החי הוא הצואר. וכל הצואר פשוט לשחיטה. כיצד. ביושט מתחלת המקום שפשוטתכין אותו מתפוצ עד מקום שישעיר ויתחיל להיות פראין פראין כפרס. זה הוא מקום השחיטה ביושט:

מגיד משנה מקום השחיטה וכו'. בפי השוחט (כ"ז): אמר רב (הונא) [כהנא] מנין לשחיטה שהיא מן הצואר שנאמר ושחט את בן הבקר ממקום ששח חטהו. ופירש"י ששח שכופף. חטהו הכשירהו לאכילה וטהרהו. ואקשו להאי לישנא ואוקמוה דשחיטה מן הצואר הללמ"מ. ורב יימר נפק ליה שחיטה מן הצואר מדכתוב וזבחת ממקום שזב [חתכהו] [חתהו] ופירש"י ז"ל מקום שזב דמו. חתהו שברהו כלומר חתכהו. ואקשו נמי להאי לישנא ואוקמוה אהללמ"מ. ותנא דבי ר' ישמעאל יליף לה מושחט אל תיקרי ושחט אלא ושח חט ממקום ששח חטהו, ופירש"י ז"ל ששח שמוציא קול, ואקשו נמי להאי לישנא ואוקמוה אהללמ"מ. ועוד איכא לישני אחריני בגמ' דילפינן שחיטה מן הצואר מקראי אחריני. ונקט מן החי לאפוקי שש נבילות מחיים דלא מהניא בהו שחיטה משום דלא חשיבי חיים: **וכל הצואר כשר וכו'.** משנה בפ"ק (דף י"ט): שכל העורף כשר למליקה וכל הצואר כשר לשחיטה: **כיצד בושט וכו'.** פ' אלו טרפות (דף מ"ג): אמר מרי בר מר (אמר מר) עוקבא אמר שמואל כל שחותכו ועומד במקומו זהו ושט עצמו וכל שחותכו ומרחיב זהו תרביץ הושט אמר להו רב פפי מר לא אמר הכי ומנו רב ביבי בר אבבי אלא כל שחותכו ועומד במקומו זהו תרביץ הושט אלא איזהו ושט עצמו כל שחותכו וכוץ. ותפס רבינו לשון רב פפי דהוא עיקר: **עד מקום שישעיר וכו'.** שם (דף מ"ד): למטה עד כמה א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה עד כדי שישעיר ופירש"י שיש שם שער שגורדין בסכין מכרס הפנימי:

כסף משנה **מקום השחיטה מן החי**. נקט לישנא דמן החי לכלול בהמה וחיה בעוף וי"א דנקט הכי לאפוקי שש נבילות מחיים שהיא חשובה מתה. ומ"ש וכל הצואר כשר לשחיטה. משנה בפ"ק דחולין (דף י"ט). ומ"ש כיצד בושט מתחלת המקום שכשחותכין אותו מתכווץ עד המקום שישעיר, בר"פ אלו טריפות (דף מ"ג): וכתבו הרי"ף והרא"ש פירש ישעיר דקאי פרצי פרצי דדמיא לכריסא ולפי זה ישעיר הוא מלשון איש שעיר:

לחם משנה **כיצד בושט**. פרק אלו טרפות (חולין דף מ"ג): אמר תרבץ הושט רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו ואמרו שם למסקנא דלרב הוי במשהו אף על גב דלא הוי מקום שחיטה וכן פסק רבינו כאן דלאו מקום שחיטה ובריש פרק ששי פסק דהוי במשהו. עוד אמרו שם (דף מ"ד) למעלה עד כמה אמר רב נחמן עד כדי תפיסת יד ופירש רבינו שתי אצבעות ולמטה עד כמה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא עד כדי שישעיר ופירש רש"י שיש שם שער שגורדין בסכין מכרס הפנימי והקשו בגמרא על זה ופסק רבינו כתירוצא קמא דגמרא דליכא חילוק בין תורא לשאר בהמות ולכך סתם ולא חילק:

1 שְׁחַט לְמַעַל מִמָּקוֹם זֶה וְהוּא הַנִּקְרָא תְּרַבֵּץ הַיּוֹשֵׁט אוֹ לְמַטָּה מִמָּקוֹם זֶה וְהוּא מִתְחַלֵּת בְּגִי מַעֲיִם שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְשַׁעוֹר תְּרַבֵּץ הַיּוֹשֵׁט שְׂאִינוֹ רְאוּי לְשְׁחִיטָה לְמַעַל בְּבִהְמָה וְחִיָּה כְּדִי שְׂאִיחוֹ ^[ד] בְּשֵׁתֵי אֶצְבָּעוֹתָיו וּבְעוֹף הַכֹּל לְפִי גְדֻלּוֹ וְקִטְנוֹ. וּלְמַטָּה עַד הַזֶּפֶק:

מגיד משנה **שחט למעלה ממקום זה וכו'.** פשוט שם אחר מחלוקת רב ושמואל דרב סבירא ליה דתרבץ הושט מקום שחיטה ושמואל ס"ל דלאו מקום שחיטה הוא בתר הכי אתא רמי בר יחזקאל ואמר לא תציתו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דרב הכי אמר רב ושט נתנו בו שיעור מכלל דתרבץ בושט לאו מקום שחיטה הוא ע"כ: **ושיעור תרבץ וכו'.** שם למעלה עד כמה א"ר נחמן עד כדי תפיסת יד. ורבו הפירושים בשמועה זו. שרש"י ז"ל כתב שדעת רבותיו שצריך להניח לצד הראש כשלוש אצבעות וארבע וחומרא יתירה היא זו אלא שיש לומר דאיירי בשור הגדול כן פירשו התוס' ושאר כל המינים הכל לפי גדלם וקטנם. והריא"ף פירש כדי תפיסת יד דהיינו שתי אצבעות וכן פירש בה"ג וזהו השיעור כולל לחיה ולבהמה. ורבינו תפס שיטתם דהיינו שתי אצבעות אלא שראיתי מי שפירש בדברי רבינו דשתי אצבעות היינו אצבע ואמה מצד אחד וגודל מצד אחד כנגדם דהיינו דרך השוחט: **ובעוף הכל לפי גדלו וכו'.** לאפוקי ממקצת גאונים שכתבו דלא שייך בעוף הגרמה כלל

והוכיחו דבריהם בקצת ראיות. ולפי שאין הרב מסכים עמהם וראיותיהם אינם עיקר לא הארכתי בהם. וכתב הריא"ה דקבלה בידו מאחיו דשיעור דושט בעוף מלמעלה כנגדו בקנה משיפוי כובע:

כסף משנה שחט למעלה ממקום זה והוא הנקרא תרבץ הושט. שם כל שחותכו ועומד במקומו זהו תרבץ הושט וכו' אי זהו ושוט עצמו כל שחותכו וכו'. ומ"ש רבינו שחיטתו פסולה משמע דנבילה היא שהרי כתב בפרק ג' כל מקום שאמרנו בשחיטה פסולה נבילה ואם אכל ממנה כזית לוקה משום אוכל נבילה וקשה דתרבץ הושט וכרס שניקבו לא היא אלא טריפה ולא נבילה. וי"ל דמשי"ה לא אמר רבינו בפ"ג הרי זה נבלה ומטמאה במשא אלא אם אכל ממנה כזית לוקה אבל לענין טומאה לא נחת ומשום דרוב הנזכרות באלו הפרקים הוו נבלות נקט לשון נבילה: ושיעור תרבץ הושט וכו'. בר"פ אלו טריפות (דף מ"ד) למעלה עד כמה אמר רב נחמן עד כדי תפיסת יד והתוס' כתבו פירש בה"ג כדי תפיסת יד כדנקיט איניש בשתי אצבעותיו ודבריהם דברי קבלה ויש לסמוך עליהם עכ"ל. וכן כתב הרי"ף ופרשי לה רבנן כדי שיתפוס בשתי אצבעות ורש"י פירש בענין אחר:

וְאִי זֶה הוּא מְקוֹם שְׁחִיטָה בְּקֶנֶה. מְשֻׁפּוּי כּוֹבֵעַ וּלְמִטָּה עַד רֹאשׁ כְּנָף הַרְאָה כְּשֶׁתְּמַשְׁךְ הַבְּהֵמָה צְוֹאֲרָה לְרַעוֹת. זֶה הוּא מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה בְּקֶנֶה. וְכָל שֶׁכִּנְגַד הַמְּקוֹם הַזֶּה מִבְּחוּץ נִקְרָא צְוֹאֵר:

מגיד משנה ואיזהו מקום וכו'. בפ"ק (דף י"ט) והלכתא משפוי כובע ולמטה כשרה דהיינו שייר בחיטי: עד ראש וכו'. בפ' אלו טריפות תני ר' חייא בר יוסף כל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי הריאה תחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנוס. ופירש"י מטבעת הגדולה כר' יוסי בר' יהודה ומחלוקתו בפ"ק נקט לה ומיהו אנן קיי"ל כר' חנינא בר אנטיגנוס דמשפוי כובע ולמטה כשירה דהיינו למעלה מהטבעת. ובהלכות הריא"ף ז"ל ובקנה דקיי"ל מקום השחיטה משפוי כובע ולמטה עד כנפי הריאה התחתונה שהיא העליונה כשמעמידה הטבח ובלבד שלא יאנוס אותה אחר ולא תאנוס היא את עצמה כלומר שלא תאנוס עצמה באנוס אלא כשהיא מושכת צוארה כדרכה ותרעה זהו מקום השחיטה ע"כ. ופירש"י התחתונה כשהבהמה תלויה ברגליה דהיינו עליונה כשיאחז הטבח הקנה:

כסף משנה ואיזהו מקום השחיטה בקנה משיפוע כובע ולמטה. פ' הכל שוחטין (דף י"ח) תנן השוחט מתוך הטבעת ושייר בה מלא החוט על פני כולה שחיטתו כשירה ר' יוסי בר יהודה אומר מלא החוט על פני רובה ומסקנא דגמרא (דף י"ט) והלכתא משיפוע כובע ולמטה כשרה והיינו שייר בחיטי וכן הוא דעת רבינו שכתב כאן משפוי כובע ולמטה ובפ"ג כתב הגרמה וכיצד וכו' וכמו שני חיטין יש בסוף הקנה וכו' שחט בתוך החיטין אם שייר מהן כל שהוא למעלה הרי זו כשרה שהרי שחט משפוי כובע ולמטה ובפירוש המשנה כתב בתוך הטבעת הגדולה יש כמו שני גרגרים מגוף שחוסין וקורין אותם חכמים חיטי. וכתב הטור משיפוע כובע ולמטה והוא קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות. ומ"ש ולמטה עד ראש כנף הריאה וכו'. באלו טריפות (דף מ"ה) תני ר' חייא בר יוסף קמיה דר' יוחנן כל הצואר כלו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תיאנס ופירש"י מטבעת הגדולה כרבי יוסי בר יהודה ומחלוקתו בפ"ק נקט לה ומיהו אנן קי"ל כר"ח בן אנטיגנוס דמשפוי כובע ולמטה כשרה דהיינו למעלה מן הטבעת התחתונה כדמפרש רבא תחתונה כשהבהמה תלויה [ברגליה] דהיינו אונות קטנות שהיא עליונה כשאוחזין בקנה והריאה תלויה למטה. כנפי כמה שהם נמתחים ופורשים כנפים למעלה אע"פ שהקנה יורד ביניהם עד מקום חיבורן. וכתב רבינו וכל שכנגד המקום הזה מבחוץ נקרא צואר, ממה ששנינו שכל הצואר כשר לשחיטה נראה שכל הכשר לשחיטה נקרא צואר:

לחם משנה עד ראש כנף הריאה וכו'. בפרק אלו טרפות (דף מ"ה) אמרו כל הצואר כלו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה וכו' (עיין בכ"מ) בעי רב חנינא ואיתמא רב חנינא וכו' (עיין בכ"מ בד"ה אנסה הבהמה וכו'). ומשמע בדברי הגמרא דבאנס הוא את הסימנין פשיטא ליה שהיא פסולה ועל דא קאמר רבא ובלבד שלא תאנס וכן ר"י ור"ל אמרו אנס בסימנין וכו' פסולה וא"כ יש לתמוה על רבינו שכתב ששניהם ספק דהא לא איבעיא לן בגמ' אלא אנסה עצמה אבל אנס הוא פשיטא לן כדפרישית. וי"ל דרבינו מפרש דלא שאני לן בין אנסוה לאנסה עצמה ומ"ש רבא ובלבד שלא תאנס ר"ל בין אנסה הבהמה עצמה בין אנס הוא ולא כדפרש"י ז"ל שר"ל דוקא אנס הוא דהא לא תאנס סתמא קאמר ומשמע כל אונס ולפי זה הכי בעי רב חנינא נהי דאמר רבא לא תאנס לכתחלה מיהו אי עבר ועבד שאנסה עצמה וה"ה שאנס הוא מאי ואסיק בתיקו וכיון דאסיק בתיקו מפרש רבינו דמאי דקאמרי ר"י ור"ל אנס בסימנין ושחט פסולה ר"ל פסולה מספק דאסיקו בתיקו:

ח אָנְסָה הִבְהֵמָה עֲצָמָה וּמְשָׁכָה צְוֹאֲרָה הֶרְבֵּה אוֹ שְׂאֲנִס הַשּׁוֹחֵט אֶת הַסִּימָנִין וּמְשַׁכֵּן לְמַעַלָּה וְשָׁחַט בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה בְּצִוְאָר וְנִמְצְאוּת הַשְּׁחִיטָה בְּקִנָּה אוֹ בְּיוֹשֵׁט שְׁלֵא בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה הֵרִי זֶה סֵפֶק נְבִילָה :

מגיד משנה **אנסה הבהמה וכו'.** בעיא שם בלשון רבינו ועלתה בתיקו. ופירשו התוס' אנסה הבהמה עצמה שפשטה ראשה יותר מדאי ליטול ירק בבור וכיוצא: **או שאנס וכו'.** שם יתיב ר' יוחנן ורשב"ל נפק מלתא מבינייהו אנס בסימנין ושחט פסולה. וצ"ע למה פסק רבינו בזו ספק נבילה כפי הכלל שמסר לנו בפרק ג' שבכל מקום שכתב פסולה דהיא פסולה ודאית דהיא נבילה. ושמא סבירא ליה לרבינו דכל צדדי ספיקי דשייכי בבעיא שייכי בהאי מימרא ולמה נחלוק בבעיא לומר לך (בא) [בזו] ספק נבילה ובזו נבילה אלא ודאי ספוקי תרוייהו ספיקי ניהו. ואם תאמר תלמודא אמאי נסתפק בבעיא ובמימרא פשיטא ליה י"ל דמאי דמספקא ליה לר' חנניה פשיטא ליה לר' יוחנן ולריש לקיש דלר' חנינא מספקא ליה בתרוייהו וחדא מינייהו נקט ולר' יוחנן וריש לקיש פשיטא להו בתרוייהו וחדא מינייהו נקטי. ורבינו ס"ל כר' חנינא דבתרוייהו מספקא ליה ולזה שיתף אותם ביחד. ואפשר נמי לומר דס"ל לרבינו דפסולה דקאמרי ר' יוחנן ור"ל מספק קאמרי שכן יש הרבה בתלמוד ואף בדברי רבינו שנתן כלל בדבריו אנו צריכין לפרש כן בדבריו כמו שנכתוב בפ"ג בס"ד כל שכן בדברי התלמוד. ובמקצת נוסחאות כתוב בהם וניקב במשהו מטרפא שם דקיי"ל שגרגרת שניקבה כשירה היינו דוקא במוקם שחיטה אבל שלא במקום שחיטה אפילו במשהו טריפה:

כסף משנה **אנסה הבהמה עצמה.** שם בעי רב חנינא ואי תימא רב חנינא אנסה עצמה מהו תיקו יתיב ר' יוחנן ור"ש בן לקיש נפק מילתא מבינייהו אנס בסימנין ושחט פסולה. ופסק רבינו בשניהם ספק נבילה לפי שענין שניהם אחד וכיון שחלוקה ראשונה נשארה בתיקו גם השניה כמוה ור"י ור"ל שפסקו בחלוקה השנייה פסולה נאמר דס"ל כל תיקו דאיסורא לחומרא ולכן אמרו פסולה כלומר מספק אסורה באכילה וכן כשאמר רב ובלבד שלא תאנס משום ה"ט הוא דכל תיקו דאיסורא לחומרא ואע"פ שנכתבו בגמרא דברי רבא קודם לבעיא זו הנשארת בתיקו לא היה סדרם כך דקודם נשאלה הבעיא ואח"כ אמר רבא ובלבד שלא תאנס או נאמר שחולקין על סתם גמרא שנשארה אצלו הבעיא בתיקו וה"ה לדין השני ולכן פסק רבינו כסתם גמרא אי"נ דה"פ ובלבד שלא תאנס זהו מקום השחיטה בעי רבי חנינא האי שלא תאנס דוקא קאמרת דאם נאנסה פסולה או כשירה היא אלא לכתחלה בעי

שלא תאנס וסלקא בתיקו ולא שאני לן בין אנסה עצמה לאנס השוחט בכלהו הוּו ספק נבלה כסתם גמרא וטעם דין זה דכיון שאנסה הבהמה עצמה ומתחה הסימנין או שאנס השוחט את הסימנין ובשעת שחיטה במקום שחיטה שחט בסימנין אילו היו נשאים כן מתוחים אבל לפי שאחר השחיטה נתכווצו כמנהגן נמצאת השחיטה שלא במקומה לכך הוּו ספק דבבחינת שעת השחיטה הוּו כשרה ובבחינת אחר השחיטה וקודם לה הוּו פסולה ולכן ה"ז ספק נבלה :

ט וְצָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט שְׂיִשְׁחַט בְּאֲמָצַע הַצְּוָאר. וְאִם שָׁחַט מִן הַצְּדָדִין שְׁחִיטָתוֹ כְּשָׂרָה. וְכַמָּה הוּו שְׁעוֹר הַשְּׁחִיטָה. שְׁנֵי הַסִּימָנִין שֶׁהֵן הַקֶּנֶה וְהַנֶּשֶׁט הַשְּׁחִיטָה הַמְעֵלָה שְׂיִחְתְּכוּ שְׁנֵיהֶן בֵּין בְּבִהְמָה בֵּין בְּעוֹף. וְלָזֶה יִתְכַוֵּן הַשּׁוֹחֵט. וְאִם שָׁחַט רֵב אֶחָד מֵהֶן בְּעוֹף וְרֵב הַשְּׁנַיִם בְּבִהְמָה וּבְחִיָּה שְׁחִיטָתוֹ כְּשָׂרָה :

מגיד משנה וצריך השוחט וכו'. משנה בפי הכל שוחטין (דף י"ט) השוחט מן הצדדין שחיטתו כשירה. ופירוש המשנה לדעת רבינו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה צריך לשחוט באמצע הצואר וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שפירש שחיטתו כשירה ואפי' לכתחלה ואידי דבעי למיתני המולק מן הצדדין תנא נמי השוחט בדיעבד. והתוס' ורבים מהאחרונים הכריעו כדברי רבינו ז"ל ובלבד דלא מספקא ליה אי פגע במפרקת תחלה דאי מספקא ליה הוּו ספק נבלה וכך הורו גדולי המורים. ורבינו ז"ל השמיט דין השוחט מן העורף שחיטתו פסולה ואוקמוה בגמרא בשלא החזיר הסימנין אלא חתך המפרקת עד שהגיע לסימנים דקודם שהגיע לסימנים נטרפה בשבירת המפרקת וכדין השמיטה משום דס"ל כדעת התוס' דהשוחט מן הצדדין דוקא בדיעבד ואפילו החזיר הסימנים גזירה אטו לא החזיר וזה ג"כ שלא כדעת רש"י דס"ל דאפילו בלא החזיר שוחטין מן הצדדין ומאחר דהשוחט מן הצדדין לדעת רבינו הוּו בדיעבד ואפילו החזיר שוב לא היה צריך להודיענו דין העורף דפשיטא לן דלא מכשרינן בעורף אלא בהחזיר והרי הוּו דומה לשוחט מן הצדדין : **וכמה הוּו שיעור וכו'.** פשוט במשנה בפי השוחט (דף כ"ז) דתנן השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשירה ורובו של אחד כמוהו ואקשינן בגמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא עד כמה לישחוט וליזיל אי בעית אימא אחד בעוף ואי בעית אימא ארובו של אחד כמוהו. והוּו יודע שיש מן האחרונים שכתבו בעוף סגי ליה לכתחלה בסימן אחד ונסתייעו מההוּו עובדא דההוּו עוף דהוּו ממסמס קועיה דמא דקא אמרי נבדקיה לקנה ולשחטיה, ולאן סייעתא היא דהתם נמי כדיעבד דמי כיון דאין לו היתר אלא בשחיטת סימן אחד. אבל מדברי הריא"ף

נראה דבסימן אחד סגי לכתחלה דכתב ורובו של אחד כמוהו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה מיבעי ליה למישחטיה כוליה סימן. נראה שהוא ז"ל מפרש דהני תרי לישני דאיבעית אימא פליגי אהדדי דללישנא קמא דוקיא דהשוחט אאחד בעוף קאי אבל לכתחלה שנים בעוף נמי בעינן, וללישנא בתרא לא קיימא דוקיא דהשוחט אלא ארובו של אחד כמוהו קאי דלכתחלה שוחט אחד שלם בעוף ושנים שלמים בבהמה ובחיה ודכולי עלמא מדאורייתא ברוב אחד סגי בעוף הילכך כיון דלהלין תרי לישני בתקנתא דרבנן קמפלגי וקיי"ל בשל סופרים הלך אחר המקיל עבדינן כלישנא בתרא דבעוף סגי ליה בסימן אחד לכתחילה זהו דעתו של הרי"ף. אבל דעת רבינו דהני תרי לישני תרוייהו איתנהו דלתרוייהו ודאי בעינן לכתחלה בין בעוף בין בבהמה שני הסימנים מדרבנן ומדאורייתא רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה סגי אלא שהאחד מפרש דוקיא דהשוחט אאחד בעוף ואידך מפרש ליה ארוב אחד כמוהו כדי ליישב לישנא דהשוחט אבל בעיקר דינא לא פליגי דלתרוייהו בעינן לכתחילה שני הסימנים בין בבהמה בין בעוף וכ"כ הרשב"א ז"ל בחידושו: **ולזה יתכוין השוחט וכו'.** מוכח לה רבינו מההוא עובדא דמייתי בירושלמי בההוא דשחט רובא דתרי סימני ואתי למשאל קמי ההוא צורבא מרבנן ואמר ליה למה אתכוונת א"ל לתרוייהו ולא יכילית א"ל שחיטה מיהו כשירה הואי ואת לא תכוין מכאן ואילך משום שצריכה אימון ידים: **ואם שחט וכו'.** פשוט במשנה פרק השוחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשירה ובגמרא יהיב טעמא למלתא בברייתא דתאני בר קפרא זאת תורת הבהמה והעוף וגוי הטיל הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לחייב בשני סימנים אי אפשר שהרי הוקש לדגים לפטרו בלא כלום אי אפשר שהרי הוקש לבהמה הא כיצד הכשרו בסימן אחד. ועוד איתא התם דבהמה שנבראת מן היבשה הכשרה בשני סימנים ועוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד ומנלן שנברא מן הרקק כתוב אחד אומר ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף וגוי אלמא ממאי איברו וכתוב ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים אלמא מארעא א"ל מן הרקק נבראו, ופירש"י רקק גרביל"א שיש בה מים ויבשה. ומה שאמור כאן הכשרו בסימן אחד לא לכתחלה נאמר לפי דעת רבינו אלא הכשרו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה צריך שני סימנים. וא"ת והרי לגבי בהמה תאני הכשרה בשני סימנים והיינו על כרחך לכתחלה. יש לומר דנקט הכשרה בבהמה אגב רישא דנקט הכשרה בעוף אבל האי כדיניה והאי כדיניה ובגמרא איכא מאן דס"ל דהאי חד דמכשירין דוקא ושט ולא קנה ואידחי וקיי"ל או זה או זה. ובמתני' קתני ר' יהודה אומר עד שישחוט את הורידין ולפי שאין הלכה כר' יהודה לא כתבה רבינו. וכתב הרא"ש דכר' יהודה קיי"ל מדקא אמרינן הזהרו בורידין כר' יהודה ומיהו ר' יהודה דוקא לכתחלה קאמר ורבינו בפירוש המשניות כתב דאין הלכה כר' יהודה ואפשר משום

דס"ל דר' יהודה לעיכובא קאמר אבל לכתחלה אפשר דרבינו כר' יהודה ס"ל ומה שלא כתבו כאן משום דלענין שחיטה לא מעכב אלא לענין חששא דלמא אתי בעוף לצלותו שלם. תדע דהרי לר' יהודה אם נקבץ בקוץ בשעת שחיטה שפיר דמי:

לחם משנה **וצריך השוחט שישחוט וכו'.** בפי הכל שוחטין (דף י"ט): אמרו במשנה השוחט מן הצדדין שחיטתו כשרה וכו' ורש"י ז"ל פירש דה"ה לכתחלה ואידי דבעי למיתני המולק מן הצדדין תנא נמי השוחט והתוס' פירשו דדוקא בדיעבד וכן דעת רבינו: **וכמה הוא שיעור כו'.** בריש פרק השוחט (דף כ"ז) תנן השוחט אחד בעוף וכו' (עיין בכ"מ בד"ה וכמה הוא שיעור וכו' עד ורבינו פסק כו') וכיון דבאיבעית אימא קמא אמרו בפירוש דבעוף בעינן לכתחלה תרתי לכך פסק רבינו כן דאב"א בתרא לא פליג אקמא בדינא אלא דבעי לאוקמי לכתחלה לא אפילו בבהמה:

שַׁחַט הָאֶחָד כֻּלּוֹ וְחֻצְיָהּ הַשְּׁנַי בְּבִהְמָה שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. רַבּוֹ שֶׁל זֶה וְרַבּוֹ שֶׁל זֶה אֵף עַל פִּי שְׁלֹא שְׁחַט מְכַל אֶחָד מֵהֶן אֲלֵא יִתֵּר עַל חֻצְיוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה הָרִי זֶה כְּשָׂרָה. כִּיּוֹן שְׁשַׁחַט יִתֵּר עַל חֻצְיוֹ כֹּל שֶׁהוּא רַבּוֹ הוּא:

מגיד משנה **שחט האחד כולו וכו'.** כלשון המשנה דתנן ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה. וכתבו בתוס' דקתני האי בד"א משום דאע"ג דאחד וחצי טפי מרוב שנים אעפ"כ שחיטתו פסולה: **רובו של זה וכו'.** יש כאן מקום עיון בדברי רבינו שנראה שדין זה כבר ביאר אותו למעלה באמרו אם שחט רוב אחד בעוף ואם בא להודיענו דהאי רוב סגי כחוט השערה שם במקומו היה ראוי לסיים ולומר ואפילו כחוט השערה יתר על חציו רובו הוא. ועוד נראה לכאורה שבדבריו שכתב כאן יש בהן יתור שמאחר שכתב אע"פ שלא שחט מכל אחד יתר על חציו אלא כחוט השערה כשירה פשיטא דהוי רובו וא"כ למה חזר ופירש כיון ששחט יתר על חציו רובו הוא. וכעין קושיא ראשונה שהקשיתי על רבינו הקשו בגמרא על משנה דהשוחט שהקשו שם רוב אחד בעוף וכו' תנינא חדא זימנא רובו של אחד כמוהו ותירצו חדא בחולין וחדא במוקדשין ונתנו שם בגמרא צריכות לשניהם. ותימה הוא אם רבינו נקט זה בדבריו. דבשלמא במתני' שייך למימר דדרך התנא לאשמועין במתני' כל מה דאפשר אבל בדברי רבינו עדיין צ"ע. וליתור דבריו י"ל דאתא לאשמועין משום דפליגי בגמרא רב ורב כהנא דרב אמר מחצה על מחצה כרוב ורב כהנא אמר דמחצה על מחצה לא הוי כרוב. ובתר הכי אמרינן דכ"ע מחצה על מחצה

אינו כרוב וכי אתמר דרב ורב כהנא לענין פסח אתמר. ואוקימנא דבעינן רובא ורובא דמינכר ולפי שהיה עולה על דעתי דרובא דמינכר הוי רוב גדול לזה כתב רבינו דכחוט השערה סגי והכי איתא בת"כ להבדיל בין הטמא ובין הטהור וגוי אין צ"ל בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין שנשחט רובו של סימן לנשחט חציו וכמה בין חציו לרובו כמלא חוט השערה :

כסף משנה (ט-י) וצריך השוחט וכו' ואם שחט מן הצדדין שחיטתו כשרה. משנה פרק הכל שוחטין (דף י"ט): השוחט מן הצדדין שחיטתו כשרה וס"ל לרבינו כמו שפירשו התוס' והר"ן דדיעבד אין לכתחלה לא ואפילו החזיר הסימנין גזירה אטו לא החזיר ואע"ג דתנן השוחט מן הצואר שחיטתו כשרה התם ע"כ אית לן למימר דאגב דקתני המולק דיעבד קתני נמי השוחט: **וכמה הוא שיעור השחיטה וכו'.** משנה ריש השוחט (דף כ"ז) השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה ורובו של אחד כמוהו וכו' חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה ובגמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא שנים בבהמה לכתחלה לא עד כמה לשחוט וליזיל איבעית אימא אחד בעוף ואי בעית אימא ארובו של אחד כמוהו ורבינו פסק כחומרי דתרי לישני כמש"ל וכן דעת הרשב"א והרא"ש. **ומ"ש רבינו רובו של זה ורובו של זה וכו'.** מסקנא דגמרא התם (דף כ"ט) דכ"ע מחצה על מחצה אינו כרוב ותניא בת"כ להבדיל בין הטמא ובין הטהור אין צ"ל בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין נשחט רובו של סימן לנשחט חציו וכמה בין חציו לרובו כמלא חוט השערה :

יא שְחַט חֶצְיוֹ שֶׁל זֶה וְחֶצְיוֹ שֶׁל זֶה אֶפְלוּ בְּעוֹף שְחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. קָנָה שְׁהִיָּה חֶצְיוֹ פְּסוּק וְשַׁחַט עַל מְקוֹם הַחֲתוּךְ מְעַט וְהַשְּׁלִימוֹ לְרֹב בֵּין שְׁהֲתַחִיל לְשַׁחַט בְּמְקוֹם הַשְּׁלֵם וּפָגַע בְּחֲתוּךְ בֵּין שְׁהַכְנִיס אֶת הַסֶּכֶן בְּחֲתוּךְ וְהַשְּׁלִימוֹ לְרֹב שְחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה שחט חציו של זה וכו'. משום דאכשרינן בעוף ברובו הוה ס"ד דשני חצאין נפישי מרובו של אחד קמ"ל דרוב אחד בעוף בעינן דוקא. והכי איתא בברייתא (כ"ח): תניא כוותיה דרב חסדא ב' חצאין בעוף פסול ואין צ"ל בבהמה. ואע"ג דבמתניתין תנן חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה דנראה דוקא חצי אחד בעוף אבל תרי חצאי לא. כבר תירצו התוס' ואמרו ה"ה חצי כל אחד ואגב רוב אחד נקט חצי אחד: **קנה שהיה וכו'.** פשוט שם כלשון רבינו ת"ש הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו לרוב שחיטתו כשירה. ומה שהאריך רבינו **בלשונו בין שהתחיל,**

דבריו בנויים על ההיא דגרסינן בפ"ק (י"ט): שחט במקום נקב מהו א"ל שחיטתו כשרה שחט ופגע בנקב מהו א"ל שחיטתו פסולה אזל ר' אבא אמרה קמיה דר' אלעזר אזל ר' אלעזר אמרה קמיה דר' יוחנן א"ל מאי שנא א"ל שחט במקום נקב נעשה כמי ששחט עכו"ם וגמר ישראל שחט ופגע בנקב נעשה כמי ששחט ישראל וגמר עכו"ם קארי עליה עכו"ם עכו"ם ופירש"י כל דבריך אתה תולה בעכו"ם ולא דמי בשלמא התם מדהוה ליה לישראל למשחט כולה ולא שחט כי נפקא חיותא בידא דעכו"ם קא נפקא אלא הכא מכדי משחט שחיט מה לי במקום נקב מה לי פגע בנקב:

כסף משנה **שחט חציו של וכו'.** ברייתא שם (דף כ"ח): שחט שני חצאי סימנין בעוף פסולה ואין צ"ל בבהמה: **קנה שהיה וכו'.** גם זה ברייתא שם הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה. **ומ"ש רבינו בין שהתחיל לשחוט במקום השלם וכו'.** דבר פשוט הוא שהכל אחד:

לחם משנה **קנה שהיה חציו פסוק וכו'.** שם (דף כ"ט) אמרו הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה עוד אמרו שם (דף כ"ח) ת"ש דההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי קא ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דלמא במקום נקב קא שחיט נבדקיה והדר נשחטיה והא אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים א"ל רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר נהפכיה לושט ולבדקיה ע"כ. מכאן דצריך לשחוט הקנה לבד ואח"כ בודק הושט והיינו דוקא בעוף ורבינו לא ביאר כאן זה מפני שסמך על מ"ש בפ"ג שחט העוף ואינו יודע אם ניקב הושט או לא ניקב חוזר ושוחט הקנה וכו' אם לא נמצא בו טיפת דם וכו' ואותו הדין נלמד מההוא דממסמס קועיה ודין זה א"א אלא בחציו פגום דאי רובו פגום נתבאר לקמן בפ"ג דהיכא דנפסק רוב הקנה פסולה. ומה שכתב רבינו שנשחט על מקום החתוך מעט כתבו ההגהות הנזכרות דכתב כן מפני שאחר השחיטה צריך לבדוק הבהמה משום ספק דרוסה ולכך בעינן שיהא השחיטה על מקום החתוך כדי שאח"כ יבדוק כל הסימנים. ולי נראה דא"א לומר כן דהא גבי ההיא דממסמס קועיה כתב רש"י ז"ל ומשום ספק דרוסה לא בעינן למבדקיה דתלינן בכלבא או בקנה דאמרי' התם ספק כלבא ספק שונרא אימור כלבא ע"כ. וגמרא ערוכה היא זו בפ' אלו טרפות (דף נ"ג) ולא מצי פליג רבינו עלה ואפילו נאמר דמפרש רבינו בההיא דממסמס קועיה כדברי ריב"א ז"ל שפירשו התוס' שם דטעמא משום ספק דרוסה ולא משום דתלינן בקניא דאי תלינן בקניא בדיקה כלל לא בעי אי אפשר לומר כן דהריב"א ז"ל לא קאמר הכי אלא דמוקי ההיא דממסמס קועיה שראינו חתול שנכנס אחריו כדפירש שם הרא"ש וזה לא הוזכר כאן בדברי רבינו כלל ועוד דלהריב"א מה שאמרו בגמרא ושט אין לו בדיקה מבחוץ היינו לענין דרוסה

אבל לא לענין נקובה ורבינו כתב לקמן בפ"ג דאין לו בדיקה לענין נקב שכתב ושט אין לו בדיקה נראה דיודע שהיה נקוב. לכנ"ל ודאי דרבינו מפרש כפירוש רש"י ז"ל ולא חיישינן כאן כלל לספק דרוסה ובחצי קנה פגום לא בעינן למיבדקה משום ספק דרוסה כלל אלא אי ניקב הושט כדפרישית למעלה וכ"ת א"כ אמאי כתב רבינו על מקום החתך י"ל דלרבותא נקטיה לא מיבעיא היכא דחתך במקום אחר דאז שחט שחיטה גמורה אלא אפילו במקום החתך שהרי הוא לא שחט הרוב אלא הקנה הוא ששחטו והוא לא עשה אלא השלמת הרוב אפ"ה כשר. זה נ"ל ברור ונכון והכי משמע בפ"ק (דף י"ט) דאמרינן התם שחט במקום נקב מהו עוד שם שחט ופגע בו נקב מהו משמע דמיבעיא הכי משום דגריעי:

יב כָּל הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לְבַדֵּק הַסִּימָנִין לְאַחַר שְׁחִיטָהּ. וְאִם לֹא בְּדַק וְנִחַתְךָ הָרֹאשׁ קִדְּם שְׁיִבְדֹּק הָרִי זֹו נְבִלָה. וְאִפְלוּ הָיָה הַשּׁוֹחֵט זָרִיז וּמְהִיר:

מגיד משנה כל השוחט וכו'. פשוט שם בפ"ק דחולין (דף ט') גמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה. ונחלקו הראשונים בבדיקה זו דלדעת בה"ג שצריך לבדוק ג"כ בסימנים עקורים ורוב המורים חלקו עליו דבהמה בחייה לאו בחזקת שנעקרו הסימנים קיימא ולפי זה כל שנתברר לו בודאי שנחתכו רוב הסימנים או רוב אחד בעוף הרי זו כשירה. וכתבו מגדולי המורים וזה לשונם הבדוק בנוצה תפת רוחו ונשמתו מפני שמאכיל נבלות לישראל דאפי' שחט מיעוט לחוד הנוצה קורעת ויוצאה: **שאם לא בדק וכו'.** פשוט שם לא בדק מאי ר' אלעזר בן אנטיגנוס משום ר' אלעזר בר ינאי אמר טריפה ואסורה באכילה במתניתא תנא נבלה ומטמאה במשא. ונחלקו המפרשים לענין פסק הלכה שהרשב"א כתב דהלכה כר' אלעזר בן אנטיגנוס דטריפה והריא"ף ז"ל פסק כמתניתא דנבילה. וכן פסק ה"ר אפרים תלמידו וכן היא הנוסחא המדוייקת בדברי רבינו. וממה שכתב **רבינו ונחתך הראש קודם שבדק** ולא כתב אם לא בדק הרי זו נבלה יש ללמוד מדבריו שכל זמן שלא נחתך הראש יש לבדוק ואפי' לאחר זמן מרובה ואין לחוש שמא משהשליכה מידו נתרחב החתך. ויש הוכחה לזה מההיא דגרסינן בפ"ב (דף ל'): רבא הוה בדיק להו גירא לר' יונה בר תחליפא ושחט בה עופא בהדי דפרח. הרי נראה דאין לחוש שמא כשהשליכה מידו פירכסה ונתרחב מקום החתך דאם איתא דחיישינן להכי לא היה ר' יונה שוחט באויר שהיה לו לחוש שמא יפול העוף ברחוק ממנו ובעוד שהולך אליו יהיה מפרכס ויתרחב מקום החתך אלא בודאי מדלא חיישינן להכי נראה דכל זמן שלא נחתך הראש

יש לה בדיקה: **ואפילו היה השוחט וכו'.** נראה שלמדה רבינו מהאי מימרא דאמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה וכו' ואקשינן מאי קמ"ל כולהי תננהי ומפרקינן לא צריכא ששחט לפנינו:

כסף משנה כל השוחט וכו'. פירקא קמא דחולין (דף ט"ו) אמר רב יהודה אמר שמואל הטבח צריך שיבדוק בסימנין לאחר שחיטה ומדנקט הטבח סתם משמע שאפילו היה השוחט זריז ומהיר. ואמרינן תו בגמרא לא בדק מאי רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר ברבי ינאי טריפה ואסורה באכילה במתניתא תנא נבילה ומטמאה במשא במאי קא מיפלגי בדרב הונא דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא ומר סבר בחזקת איסור אמרינן בחזקת טומאה לא אמרינן ורבינו פסק דנבלה ולחומרא ועוד דמסתבר טעמא דמתני' דבחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא ולפיכך סמך לזה כל בהמה בחייה וכו' לפי שהוא טעם הדין:

ג כל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע בודאי שנסחטה שחיטה כשרה:

מגיד משנה שכל בהמה בחייה וכו'. בהאי איסורא פליגי רבוותא. דלדעת רש"י ז"ל האי איסור הוי משום אבר מן החי ובתוס' חלקו עליו במס' ביצה (דף ח') וז"ל פירש בקונטרס בחזקת איסור אבר מן החי ולא נהירא דאם כן למה לי שיודע במה נשחטה כיון דחזינן דמתה אם כן לא שייך בה איסור אבר מן החי דאיסור אבר מן החי לא שייך אלא מחיים. לכן נראה לפרש דבחזקת דלא נשחטה ומשום איסור שאינה זבוחה. וכן כתב הרשב"א ז"ל וז"ל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת כלומר בחזקת איסור שאינה זבוחה עומדת דרחמנא אמר וזבחת ואכלת שלא תאכל בשר אלא אם כן נשחטה פה בשנים או ברוב שנים ובעוף באחד או ברובו ועד שלא נודע לך שיצאת מיד איסורה בשחיטה מעלייתא באיסורה עומדת הילכך אם לא בדק בסימנין אסורה. ואי אפשר לפרש בחזקת איסור אבר מן החי דכיון שנשחטה בין שחיטה מעלייתא בין שחיטת מיעוט הסימנים הרי יצאה לך מאיסור אבר מן החי: **עד שיודע וכו'.** בזה הלשון איכא לספוקי אם כוונת רבינו דוקא בענין שחיטה קאמר דהיינו שיעור השחיטה רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה כדעת רוב המורים או שמא דעתו לכלול נמי עיקור ושאר דיני השחיטה כדעת בעל הלכות גדולות. והמתנהגים על דברי רבינו ראוי לחוש להחמיר:

לחם משנה כל בהמה בחייה וכו'. אפשר דיהא טעם למ"ש למעלה ושיעור הלשון כך ואפילו השוחט זהיר ומהיר נבלה משום שכל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' ולפי זה אינו נותן טעם אמאי הוי נבלה ולא טרפה דהא אפילו למ"ד בגמרא טרפה סבירא ליה דבחזקת איסור עומדת אלא טעמא הוא משום דבחזקת איסור קיימת ולא בחזקת טומאה ולכך נראה דאינו נותן טעם אלא מפני מה אינה מותרת לגמרי ואמר שמפני שכל בהמה בחייה וכו' ואפשר דדין באנפי נפשיה הוא:

יד ובאי זה דבר שוחטין. בכל דבר בין בסכין של מתכת בין בצור או בזכוכית או בקרומית של קנה האגס וכיוצא בהן מדברים החותכין. והוא שיהיה פיה חד ולא יהיה בה פגם. אבל אם היה כמו תלם בחדו של דבר ששוחטין בו ואפלו היה התלם קטן ביותר שחיתתו פסולה:

מגיד משנה באיזה דבר שוחטין וכו'. פשוט בפרק קמא בכל שוחטין בין בצור וכו' בין בקרומית של קנה האגס. פי' עשב הגדל באגמי מים וכשהוא יבש הוא חד וחודך ואין קסמין נבדלין ממנו אבל שאר קנים כשדוחקין אותם קסמין ניתזין מהם וחיישינן דלמא נקבי להו לסימנים: וכיוצא בהם מדברים החותכים. לאפוקי בדיל ועופרת ומאי דדמי להו: ולא יהיה בה פגם כלל וכו'. וטעם איסור הפגימה מפני שהיא נוקבת את הסימנים, וראיה לזה ממה שאמרו בפרק קמא (דף י"ז): אמר רב חסדא מנין לבדיקת סכין מה"ת שנאמר ושחטתם בזה והקשו שם פשיטא דכי ניקבה טריפה בעיא בדיקה וכן אמרו אין שוחטין במגל קציר ובמגירה מפני שהם חונקים ופירוש חונקים נוקבים: ואפילו היה התלם וכו'. זה מסכים לדעת הריא"ף ז"ל דבפגימה כל דהו טרפינן ליה ואפילו אין הצפורן חוגרת בו והבינו זה מדבריו משום דבגמרא אמרינן רב הונא בר קטינא ארשב"ל ג' פגימות הן פגימת עצם בפסח פגימת און בבכור פגימת מום בקדשים. ורב חסדא אמר אף פגימת סכין. ואידך בחולין לא קא מיירי. וכולן פגימתן כמו פגימת מזבח וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן. וריא"ף ז"ל השמיט הא דרב חסדא משום דס"ל דהנך דבדקי בשמשא או במיא ורב פפא דבדיק אבשרא ואטופרא פליגי אדרב חסדא דסבירא להו דפגימה כל דהו טרפינן ואפילו אין הצפורן חוגרת בו וכן דעת הרמב"ן ז"ל דפירש דאמוראי נינהו דלמאן דאמר אבשרא ואטופרא בכל פגימה אסרי ואפילו קטנה שבקטנות והוא שתחגור כל שהוא טופרא או בשרא או אפילו חוט השערה הא בלא חגירה כל שהוא כשירה דאין זו אלא דמיא לסאסא ודמיא לסאסא פירש"י שאין בה פגימה אלא שאין פיה חלק. וכן כתב

הרשב"א ז"ל ולענין פסק ההלכה קי"ל ככל הנך אמוראי דלעיל דמשמע דפסלי אפילו בפגימה כל שהו ולא מכשרין אלא דמיא לסאסא בלחוד ודרב חסדא ליתא ואף הריא"ף לא הביא הא דרב חסדא בהלכותיו עכ"ל. ונראה שלזה נתכוין רבינו באמרו ואפי"ה היה התלם הזה קטן ביותר. אבל מגדולי האחרונים ומכללם הרא"ש ז"ל ס"ל דכל פגימה שתרגיש הצפורן היינו שתחגור בה הצפורן ואיתא להא דאבשרא ואיתא להא דרב חסדא וכלא חדא היא ולפי"ז הא דלא כתבה הריא"ף בהלכותיו לדרב חסדא לאו משום דלא ס"ל כוותיה אלא כיון דפסק דבעינן לבדוק אבשרא ואטופרא דהיינו חגירת צפורן לא הוצרך לכתוב דרב חסדא דהיא היא, זו היא שיטתו של הרא"ש וכן כתבו מגדולי האחרונים דהני אמוראי בדדקי בשמשא ובמיא לאו משום דלא סבירא להו דר"ח אלא שכל אחד היה בודק לפי מה שהיה סבור שהיא בדיקה יותר יפה אבל אין הכי נמי ששיעור פגימה כדי שתחגור בה צפורן. ולפי זה הדרך אפשר ג"כ לפרש בדברי רבינו שתלם קטן ביותר היינו שתחגור בה צפורן:

כסף משנה ובאיזה דבר שוחטין וכו'. פרק קמא דחולין (דף ט"ז) גמרא השוחט במגל ובצור וכו'. א"ר חסדא אר"י ואמרי לה במתניתא תנא ה' דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה וכו' ופריך הגמרא אין שוחטין בה והתניא בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה אמר רב פפא בסימונא דאגמא ופירש"י עשב הגדל באגמי מים וכו' וכשהוא יבש חדוד וחותר ואין קיסמין נבדלין הימנו ע"כ. ולזה כיון רבינו באומרו קנה האגם לאפוקי סתם קנה שקיסמין נבדלין הימנו ונוקבין הושט: **אבל אם היה כמו תלם בחודו וכו'.** מדברי רבינו ז"ל משמע שאין צריך שתחגור בה הצפורן אלא אפילו כל שהוא פסולה שכ"כ ואפי"ה היה התלם קטן ביותר ולא הזכיר חגירת הצפורן ומפיק לה מדאמרינן פ"ק דחולין (דף י"ז): גמרא הכל שוחטין ולעולם שוחטין במערבא בדקי לה בשמשא בנהרדעא בדקי לה במיא רב ששת בדיק לה בריש לישניה רב אחא בר יעקב בדיק לה בחוט השערה בסורא אמרי בישרא אכלה בישרא לבדקה ואם איתא דלא מיפסל אלא בחגירת הצפורן למה להו למבדק בשמשא ובמיא ואמאי אמרינן בשרא אכלה וכו' הא כל שאין הצפורן נחגר בה כשירה ועוד דאמרינן לעיל בגמרא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אסי דמיא לסאסא מאי דמיא לסאסא אינה חוגרת בה הצפורן ואפילו חוט השערה אינה חוגרת. וכתב הרשב"א שכ"נ שהוא דעת הרי"ף ומיהו לאו דוקא כל שהוא דהא אוגרת קרינן לה ואוגרת כשמה שאוגרת שום דבר ואפי"ה חוט השערה אבל כשאינה אוגרת שום דבר כשרה והיינו דמיא לסאסא וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן. והרא"ש פסק כדי שתחגור בה הצפורן מדאמרינן שם בגמ' אמר רב הונא בר רב קטינא אמר ר"ל ג' פגימות הן וכו' ורב חסדא אמר אף פגימת סכין ואידך בחולין לא קא מיירי וכולן פגימתן כדי

פגימת המזבח וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן ומדקא מתמה הגמי אדר"ל מ"ט לא מני איהו נמי פגימות סכין בהדי הנך ומהדרינן דבחולין לא קא מיירי הא לאו הכי הוה מני לה אלמא כולהו כר"ח ס"ל דאי לא מאי קא מתמהינן עליה דר"ל כי לא מני לה והנך אמוראי דהוו בדקי במיא ובשמשא אפשר שכל אחד היד נוהג מה שהיה סבור שהיה בדיקה יותר יפה אבל אה"נ ששיעור פגימת הסכין כדי שתחגור בה הצפורן הא לאו הכי כשירה. וכתב עוד הרי"ף לא הביא הא דרב חסדא י"מ דעתו שהוא סובר דהנך דבדקי בשמשא ובמיא וכו' פליגי אדר"ח וסברי דפגימה כל שהוא טרפה ואפילו אין הצפורן חוגרת בה ולי"נ כיון דפסק דבעינן לבדוק אבישרא ואטופרא היינו כדי שתחגור בה הצפורן וכל פגימה שהוא מרגיש בה בצפורן היינו כדי שתחגור בה הצפורן הילכך לא הוצרך להזכיר ההיא דר"ח עכ"ל:

טו הָיָה הַתֵּלֶם הַזֶּה מְרוּחַ אַחַת לֹא יִשְׁחַט בָּהּ. וְאִם שְׁחַט דָּרָךְ הָרוּחַ שְׂאִין הַפְּגִימָה נִכְרַת בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה **היה התלם וכו'.** בפ"ק (דף י"ז): אמר רבא שלש מדות יש בסכין אוגרת לא ישחוט בה ואם שחט שחיתתו פסולה. מסוכסכת לא ישחוט בה לכתחלה ואם שחט שחיתתו כשרה. עולה ויורדת כנחש שוחט בה לכתחלה. ורבינו פירש בתחלה אוגרת והוא אמרו אבל אם היה התלם בחודו של דבר וכו' כמו שפירש והוא אמרם שם סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה כו'. ופירש"י ז"ל סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ואין בה חלוק בין אוגרת ומסוכסכת שאפילו כולה מסוכסכת פסולה דמסוכסכת היינו שאין לפגימה אלא עוקץ אחד ועוקץ השני הוחלק במשחזת ומכשרינן לה לקמן. ואמרינן התם היכי דמי אוגרת היכי דמי מסוכסכת א"ר אלעזר אוגרת משתי רוחות מסוכסכת מרוח אחת:

לחם משנה **היה התלם הזה מרוח אחת וכו'.** שם פסק (דף י"ז): ת"ר סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכת כשרה היכי דמי אוגרת היכי דמי מסוכסכת אר"א אוגרת משתי רוחות מסוכסכת מרוח אחת והקשו מאי שנא משתי רוחות וכו' ותירצו דקיימא מורשא ארישא דסכינא והקשו סוף סוף כי אזלא מחלשא כי אתא בזע ותירצו כגון שהוליד ולא הביא ע"כ. ורבינו לא הזכיר כלל דקיימא מורשא ארישא דסכינא וכן לא הזכירוהו בהלכות ונ"ל שהם מפרשים דכשתירץ דקיימא מורשא ארישא דסכינא הוא משום דבעי לתרוצי ליה בהוליד והביא וכן אמר דכיון דקיימא מורשא ארישא דסכינא לא בזע וכיון דהקשה לו סוף סוף כי אתא בזע ותירץ בהוליד ולא הביא הדר ביה ממאי דקאמר דקיימא

מורשא וכו' והוי אלא ולא חש הגמרא לומר אלא כמו שכתבו התוס' כמה פעמים דכשהוי סתמא דגמרא אינו אומר אלא בכמה מקומות. ונ"ל שהכריחם לזה הסברא ודאי שכיון שהם מפרשים שמרוח אחת שאינו מרגיש באותו הרוח כלל ודאי שאם שחט בו מותרת אטו גרע ממגל קציר דאמרו שם במשנה (דף י"ח) דכששחט בדרך הליכתה ב"ה מכשירין. זה נראה לי לדעתם ז"ל אבל מצאתי בפסקי הרא"ש ז"ל שהרגיש הקושיא ותירץ דבהלכות כך הוא מפרש מרוח אחת נמי חורפא דסכינא מחליש ומורשא בזע דקאי ארישא דסכינא כלומר שהעוקץ עומד כלפי הראש ואז אינו קורע בירידתו לתוכו סוף סוף וכו' כגון שהוליד ולא הביא ואפילו עומדת באמצע כגון שהעוקץ לצד הראש והוליד ולא הביא כשר וכו' ע"כ. וצריך פירוש לפירושו ונראה דהוא מפרש כך דהמקשה היה סבור דאוגרת משתי רוחות כלומר שיש לפגימה שני עוקצים אחד לצד הקתא ואחד לצד הראש ומסוכסכת ר"ל שיש לפגימה עוקץ אחד ומרגישין אותו בהולכה ובהובאה והקשו על זה חורפא דסכינא מחליש ומורשא בזע ותירצו כגון דקיימא מורשא ארישא דסכינא וכו' כלומר לא כמו שאתה סובר שיש לה עוקץ אחד ואינו כפוף לא לצד הראש ולא לצד הקתא אלא הוא עומד באמצע כנגד אויר העולם וא"כ קורע דרך עלייתו וירידתו אלא הפגימה יש לה עוקץ אחד כלפי הראש כלומר שהעוקץ הוא יוצא מצד הראש וכפוף לצד הקתא ומה שאמר ארישא דסכינא ר"ל שהיא יוצאה מצד הראש והיא כפופה לצד הקתא ולא דוקא ארישא אלא ר"ל כלפי הראש ולכך לא הזכירה בהלכות דקיימא מורשא ארישא דסכינא ולדברי רבינו ז"ל ג"כ מה שתירצו בגמרא דקיימא מורשא ארישא דסכינא ר"ל שהיא יוצאה מצד הראש ונוטה לצד הקתא כפירוש הר"י ז"ל אלא שהוא מפרש שאינו נרגש בהולכה כלל ואפשר ג"כ שזה דעת הר"י רבו ז"ל שהוא לא ביאר זה, כנ"ל לפרש דברי הרא"ש ז"ל. וכן מ"ש שם הרא"ש ז"ל לעיל לפירוש רש"י עוקציהן מצד אחד לצד ראש הסכין ר"ל שהעוקץ יוצא מצד הראש וכפוף לצד הקתא ומש"ה בהולכה כשר דאם נאמר דלצד הראש ר"ל כפוף לצד הראש א"כ אדרבא בהולכה פסול טפי ובמה שפירש נ"ל שמובן כל לשונו ומ"מ כתב שעדיין יש לתמוה על הר"י ז"ל איך לא הביא הך דקיימא מורשא ארישא דסכינא ולא הועיל החכם בתקנתו ולפי מה שפירשתי בדעת ההלכות ורבינו אתי שפיר הכל:

טז כִּיצַד. סָפִין שֶׁתִּבְדֹּק בְּהוֹלְכָהּ וְלֹא תִרְגֵּישׁ שְׂיֵשׁ בָּהּ פָּגָם וְכִשְׁתַּחֲזִיר אוֹתָהּ בְּהִבָּאָהּ תִּרְגֵּישׁ שְׂיֵשׁ בָּהּ פָּגָם. אִם שָׁחַט בָּהּ דָּרָךְ ^[ה] הוֹלְכָהּ וְלֹא הִבִּיא שְׁחִיטָתוֹ כְּשָׂרָה. וְאִם הִבִּיא שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה:

מגיד משנה כיצד סכין שתבדק וכו'. זה ביאור פשוט בגמרא דאמרינן התם מ"ש משתי רוחות דמורשא קמא מחליש ומורשא בתרא בזע מרוח אחת נמי חורפא דסכינא מחליש מורשא בזע דקאים ארישא דסכינא סוף סוף כי אזלא מחלשא כי אתא בזע כגון שהוליד ולא הביא. ואמרינן נמי התם א"ל רב הונא בריה דרב נחמיה לרב אשי אמרת לן משמיה דרבא מסוכסכת פסולה והאמר רבא מסוכסכת כשירה ל"ק כאן שהוליד והביא כאן שהוליד ולא הביא. ולענין פסק הלכה נחלקו המפרשים בפירוש שמועה זו. כי לדעת רש"י ז"ל וקצת מן המפרשים סבירא להו דלא מכשרינן מסוכסכת ואפילו בדיעבד אלא בשני תנאים שישחוט אותו דרך שאין פגימה ניכרת בו ותנאי ב' שישחוט דרך הולכה צריך שתהיה הפגימה סמוך לראש הסכין ואם ישחוט דרך הובאה שתהיה הפגימה סמוך לקתא לפי שהן סוברין דכל עוקצי הפגימה קורעין הן ואין חותכין בין בפגעו בו בין שהוא יורד ממנו ולפי"ז לעולם היא פסולה אפילו שישחוט דרך הולכה לבד או דרך הובאה לבד מאותו צד שאינה נרגשת כי קורעת נמי בירידה מן העוקץ ולזה אין לה הכשר אלא דקאי ברישא דסכינא והוליד ולא הביא או דקאי סמוך לקתא והביא ולא הוליד לפי שאין לה כח כל כך לקרוע אבל אם היה בדרך הרוח שהפגימה ניכרת בו אפילו שהיה בראש הסכין או לצד קתא טריפה דיש לה כח גדול לקרוע עור ובשר וסימנן בבת אחת אבל כששחט ברוח שאין הפגימה ניכרת בו שאז הפגימה תחליש העור והבשר לבד והחד יחתוך הסימנן. אבל אם הפגימה באמצע הסכין הפגימה לעולם אסורה אפילו שחט באותו רוח שאינה ניכרת בו וזהו פירוש דקיימא ארישא דסכינא. ורבא נמי דאמר כשרה כשהוליד ולא הביא דקיימא נמי פגימא ארישא דסכינא ופגימה זו לדעת אלו היא כגון שאין לפגימה אלא עוקץ אחד והשני הוחלק במשחזת ואותו העוקץ שלא הוחלק נשאר זקוף וכשבדק דרך הולכה או הובאה יורד הצפורן על מה שהושחז ואינו פוגע בעוקץ ואינו מרגיש אבל כשחוזר לבדוק בהפך פוגע בעוקץ הזקוף ומרגיש. אבל הגאונים לא חילקו כלל אלא בין עומדת הפגימה בראש או בסוף או באמצע כל ששחט באותו רוח שאין הפגימה ניכרת בו בהובאה או בהולכה כשירה לפי דסבירא להו דלעולם אין הפגימה קורעת אלא בפגעה בסימנן דרך הובאה אם נרגשת בהובאה או דרך הולכה אם נרגשת בהולכה אבל דרך ירידה לעולם חותך ולא קורע ומפרשים דמאי דאמרו בגמרא דקאי ארישא דסכינא רצה לומר שהעוקץ עומד לצד הראש ולפי זה כשהוליד והביא פסולה אבל אם הוליד ולא הביא כשרה והוא הדין לדעתם שאם העוקץ לצד קתא אפי' שתהיה הפגימה באמצע אם הביא ולא הוליד כשרה: **והריא"ף** נמי הלך בשיטה זו ולפיכך השמיט ההיא דקיימא ברישא דסכינא ולא כתב אלא ומסוכסכת דקאמר רבא שחיטתו כשירה בשהוליד ולא הביא נראה דלא שנא אי קיימא פגימה ברישא דסכינא או באמצעיתה. ותמה עליו הרא"ש שעכ"פ היה לו לכתוב דקיימא

ברישא דסכינא דאף דלא שנא ליה לענין הפגימה אם עומדת בראש הסכין או באמצעיתה עכ"פ היה צריך לכתוב בהלכותיו דקיימא ארישא דסכינא ר"ל שהעוקץ לצד הראש דבזה דוקא הוא דמכשרינן הוליך ולא הביא שאם העוקץ לצד הקתא בכה"ג פסולה ולא מכשרינן אלא בהביא ולא הוליך. ולכאורה נראה שזו היא דעת רבינו אבל הרא"ש כתב והרמב"ן כתב סכין שתבדק בהולכה ולא תרגיש שיש בה פגם וכשתחזור ותבדוק אותה בהובאה תרגיש שיש בה פגם אם שחט דרך הולכה ולא הביא שחיתתו כשירה ואם הביא שחיתתו פסולה. ודבריו נכוחים שאם עוקץ הפגימה היא לצד הראש וכשהוליך אצבעו עליה לא הרגיש בפגימה כלל דבר ידוע הוא כמו שלא הרגיש בה באצבעו כך לא תקרע בסימנין אבל דעת רחוקה היא כיון שזקופה היא מצד אחד היאך לא ירגיש באצבעו כשהוא יורד לתוכה. נראה מדבריו דדעת רבינו דאינו כשר אלא בשלא הרגיש כלל אפילו בשעת ירידה כגון שהעוקץ שלא הושחז אינו גבוה כל כך שכשירד ממנו האצבע לא ירגישנו ולזה אין חשש כלל אפי' שתהיה באמצע ואפי' למאן דס"ל דפגימה קורעת בדרך ירידה בכה"ג מודה דכל עוד שלא הרגיש באצבעו בשעת בדיקה כן לא תקרע בשעת שחיטה אבל אם העוקץ כל כך גבוה כי כשירד ממנו האצבע ירגישנו ודאי בשעת שחיטה יקרע בירידה ואם היא באמצע ודאי פסולה. זהו דעת הרא"ש בפירוש דברי רבינו אלא שתמה עליו שהיאך יתכן שיהא זה במציאות שכיון שהיא זקופה מצד אחד היאך לא ירגיש באצבעו כשהוא יורד לתוכה ונסתייע הרא"ש להקשות על דברי רבינו דמסוכסכת היא מצד אחד כמו אוגרת משתי רוחות ואוגרת דאמרינן דמורשא קמא מחליש ומורשא בתרא בזע אלמא באוגרת בין בירידתה בין בעלייתה לעולם הוא מרגיש בשני חודי הפגימה וכן במסוכסכת נמי הוא מרגיש בחודה של הפגימה בין בירידתה בין בעלייתה. וקושיא זו אינה עיקר בעיני דהתם דאיכא תרי מורשי על כרחין מעמידין האצבע ביניהם ואז נרגשת הפגימה בהולכה ובהובאה אבל הכא דליכא אלא חד מורשא אפשר הוא שתהיה הפגימה כל כך נמוכה שלא ירגיש בה כשירד האצבע ממנה ולפי"ז אף כשתרד בשעת שחיטה לא תקרע. ודע שאין אנו מכשירין מסוכסכת אלא דוקא בשהרגיש בה השוחט קודם שחיטה ונמצאת פגומה מרוח אחת אז בדיעבד כשירה אבל אם בדק הסכין קודם שחיטה ונמצאת יפה ולאחר שחיטה נמצאת בה פגימה מסוכסכת פסולה בין דקיימא פגימה ארישא דסכינא בין דקיימא אקתא ואפילו אמר ברי לי שלא שחטתי אלא בדרך שאין הפגימה ניכרת בו אין שומעין לו דמלתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה וכן הורו גדולי המורים עכ"ל:

לחם משנה כיצד סכין שתבדק בהולכה וכו'. זהו פירש רבינו במסוכסכת כמ"ש שאינו מרגיש בהולכה כלל אבל רש"י ז"ל לא פירש כן אלא שמרגיש בין בהולכה ובין בהובאה אלא שעוקץ הפגימה הוא כפוף לצד הקתא

וכדפירשתי ולפי לשון רבינו שכתב שתבדק בהולכה משמע שמוליד האצבע על הסכין ובהוליכו האצבע על הסכין בהתחילו מן הקתא אינו מרגיש ובהביאו האצבע כשמתחיל מצד הראש מרגיש, ואם כוונתו כן קשה טובא דא"כ כששוחט דרך הולכה היכי קאמר שאינו מרגיש הא ודאי כשמוליד הסכין על צואר העוף שהוא מתחיל מן הראש מרגיש. לכך נראה ודאי שהוא בהפך שכשמוליד האצבע על הסכין מרגיש ובהביאו אינו מרגיש ומ"ש שתבדק בהולכה ואינו מרגיש ר"ל שהוא הולכה בשמוליד הסכין על הצואר א"נ אפשר דרבינו מיירי שבדק הסכין בהפך מה שאנו בודקין שהאצבע הוא מונח ומוליד הסכין עליו והשתא א"ש והכי דייק לשון רבינו לקמן שכתב וכיצד בודקה מוליכה ומביאה על בשר אצבעו ומדקאמר על בשר כו' וכן על צפורנו נראה מדבריו שהאצבע מונח ומוליד ומביא הסכין עליו וסכין מלא מסוכסכות נתבאר בברייתא שהבאתי שתידון כמגירה ושחיתתו פסולה וא"כ קשה על רבינו שסתם הדברים דמסוכסכת שבכל אופן כשרה והיה לו לחלק בין אחת להרבה. ונ"ל שטעמו הוא שמאחר שמפרש שמסוכסכת אינו מרגיש מצד ההולכה כלל א"כ הוא כמגל קציר שב"ה מכשירין דרך הליכתה ולא תירץ רש"י ההיא דב"ה אלא מפני שמגל קציר עוקצי הפגימה כפופים מאד ואין קורעים דרך הליכתה כלל ולפי דעת רבינו שאין זה מרגיש דרך הליכתה כלל ודאי דהוי דומיא דההיא דב"ה דהתם מכשירין ורבינו ס"ל דההוא הכשר דהתם הוי אפילו לאכילה ודלא כרבי יוחנן דאמר שם דכשהכשירו ב"ה לא הכשירו באכילה דסתמא דגמרא דחי דקאמרו ולטעמיה ליתני וכו' אע"ג דרש"י ז"ל כתב דלא דחי אלא סייעתא ומ"מ הא דרבי יוחנן איתא ורבינו לא סבירא ליה הכי אלא דלא קי"ל הכי ולהכי לא הזכיר רבינו ההיא דמגל קציר כלל ולדידיה ההיא דתידון כמגירה מתוקמא כב"ש ולית הלכתא כותיה ולכך לא הזכירו רבינו זה נ"ל לדעתו ז"ל:

ז סכין שְׁהִיא עוֹלָה וְיִוְרְדָת כְּנֶחֱשׁ וְאִין בָּהּ פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ לְכַתְּחֻלָּהּ. וְסַכִּין שְׁפִיחָה חֶלֶק וְאִינָה חֲדָה הוֹאִיל וְאִין בָּהּ פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ. וְאִף עַל פִּי שְׁהוֹלִיד וְהִבִּיא בָּהּ כָּל הַיּוֹם עַד שְׁשֻׁחָטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה:

מגיד משנה סכין שפיה חלק וכו'. פשוט בפי השוחט (דף ל"ב) אמר רבא השוחט בסכין רעה אפי' כל היום כולו כשירה. ופירש"י ז"ל סכין רעה שאין חדודה חותך יפה. והיינו חלקה דנקט רבינו. ומדפירש"י שאין חדודה חותך יפה אנו יכולין ללמוד דחותך הוא אבל אינו יפה ומ"מ בכל פעם הוא חותך מעט כשמוליד או מביא שאל"כ אין לך שהייה גדולה מזו ואפי' שהוא מתעסק

בשחיטה מה לי שיגביה ידו וישהה מה לי שיוליך ויביא ואינו חותך כלל וקרוב הבהמה שתחנק ביני ביני. וכ"כ בפירוש גדולי המורים במימרא זו ועוד כתבו שאם אינו חותך אלא לפעמים היו כל השהיות מצטרפות ושחיטתו פסולה ואפשר שלזה נתכוין רבינו דכתב סכין שפיה חלק והרי אינה חדה. ומה רוצה לומר אינה חדה דאינה חדה כלל לא אפשר דזו היא עץ בעלמא אלא ודאי דאינה חדה יפה קאמר דאין חדודה חותך יפה כמו שפירש"י אבל חותכת היא קצת בכל פעם :

כסף משנה (טו-יז) היה התלם מרוח אחת וכו'. שם אמר רבא ג' מדות בסכין אוגרת לא ישחוט בה ואם שחט שחיטתו פסולה מסוכסכת לא ישחוט בה לכתחילה ואם שחט שחיטתו כשרה עולה ויורד x בסכין שוחט בה לכתחלה ואמרינן התם היכי דמיא אוגרת וה"ד מסוכסכת אמר ר' אלעזר אוגרת משתי רוחות מסוכסכת מרוח אחת מאי שנא משתי רוחות וכו' דקאים ארישא דסכינא והדר פריך סוף סוף וכו' ומשני כגון שהוליד ולא הביא וכו' א"ל רב הונא בריה דר' נחמיה לרב אשי אמרת לן משמיה דרבא מסוכסכת פסולה והא אמר רבא מסוכסכת כשרה ל"ק כאן שהוליד והביא כאן שהוליד ולא הביא ע"כ. וי"א דכי מכשרינן מסוכסכת ה"מ היכא דקיימא ברישא דסכינא דההיא אוקימתא דקיימא ארישא דסכינא לא אידחיא לה אלא תרווייהו בעינן קיימא ארישא דסכינא והוליד ולא הביא. אבל רבינו והרי"ף סוברים דבין קיימא ארישא דסכינא בין באמצע אם הוליד ולא הביא כשרה דאע"ג דאוקימנא לה דקיימא ארישא דסכינא ה"מ מקמי דאוקימנא בהוליד ולא הביא אבל כיון דאוקימנא לה בהוליד ולא הביא תו לא צריכין לקיימא ברישא דסכינא וראיה לדבר מדאמרינן התם א"ל רב הונא לרב אשי וכו' כדכתבינן לעיל ל"ק כאן שהוליד והביא כאן שהוליד ולא הביא ומדלא קאמר כאן שהוליד ולא הביא וקיימא ארישא דסכינא ממילא שמעינן דבהוליד ולא הביא סגי אע"ג דלא קיימא ארישא דסכינא : **וכתבו** המרדכי והגהות מיימון דכי מכשרינן במסוכסכת דוקא בשהשוחט הרגיש בה קודם שחיטה ואומר שנוהר בה והוליד ולא הביא אבל אם מצא סכינו יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסכת ואומר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה בלבד שחיטתו פסולה דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה. ופי' עולה ויורדת כגון שנפגמה פגם גדול והוחלקו העוקצים במשחזת והוי הסכין נמוך שם : **ומ"ש כנחש**, שכשהנחש הולך על גחונו מגביה ראשו מלפניו ושדרתו היא משוקעת וזנבו גבוה וביניהם כמו גומא כך היא הסכין מצד מה שהושחזה והואיל ואין בה פגם מותר לשחוט בה : **וסכין שפיה וכו'.** פרק השוחט (דף ל"ב) גמרא דנפלה סכין והגביהה וכו', אמר רבא השוחט

בסכין רעה אפילו כל היום כלו כשרה כלומר כיון דלא אפסיק לא שייכא ביה שהייה ולא אמרינן יצטרפו שהיות דליכא למיחש כלל לשהייה :

יח סכין חדה שהשחזה וְהָרִי אֵינָה חֲלָקָה אֶלָּא מִגְעָתָה כְּמִגְעַ רֹאשׁ [1] הַשְּׁבֵלֶת שֶׁהוּא מְסַתֵּבֵד בְּאַצְבָּע. הוֹאִיל וְאִין בָּהּ פָּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ :

מגיד משנה סכין חדה שהושחזה וכו'. פשוט בפרק קמא (דף י"ז): א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי דמיא לסאסא מאי א"ל מאן יהיב לן מבשרא ואכלינן. ופירש"י סאסא זקן השבלים שאינו חלק כך סכין שאין פיה חלק אבל פגם אין בה כלל. ובאשכנז נוהגין שלא לשחוט בסכין [הדומה] לסאסא מפני שאין אנו בקיאים בדבר :

כסף משנה סכין חדה וכו'. פרק הכל שוחטין (דף י"ז): א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי דמיא לסאסא מאי א"ל מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן ופירש"י דמיא לסאסא אריסט"א זקן השבלים שאינו חלק כך סכין שאין פיה חלק אבל פגם אין לה אשפרי"א בלע"ז :

יט התולש קנה או שן או שקצץ צור או צפרן וְהָרִי הוּן חֲדָיִן וְאִין בְּהוּן פָּגָם שׁוֹחֲטִין בְּהוּן. וְאִם נִעְצָן בְּקַרְקַע לֹא יִשְׁחַט בְּהוּן כְּשֶׁהוּן נִעוּצִין. וְאִם שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה התולש קנה וכו'. שם יתיב רב אחוריה דר' חייא ור' חייא קמיה דרבי ויתיב רבי וקאמר מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת וכו'. ואע"ג דדחי ליה ר' חייא ואמר זריזותיה דאברהם קמ"ל לית הלכתא כוותיה. והקשו בתוס' דהאי קרא בקדשים כתיב ותירצו דדייק מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה. ונקט רבינו בתולש קנה משום דמהאי ברייתא ילפינן בהדיא דשוחטין לכתחלה בתלוש דתניא בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה וכן הוכיח הריא"ף מזו הברייתא דשוחטין בתלוש לכתחלה: **ואם נעצן וכו'**. פשוט שם על ההיא מתני' דהשוחט במגל יד דרמינן השוחט דיעבד אין לכתחלה לא בשלמא במגל יד דילמא אתי למיעבד בהך גיסא אלא צור וקנה לכתחלה לא ורמינהי בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית וכו' ואוקימנא מתני' אליביה דרבי דמתני' איירי בתלוש ולבסוף חברו ולפיכך קתני השוחט בדיעבד. ובהלכות הריא"ף בצור ובקנה לכתחלה לא. בתלוש ולבסוף חברו. ולכן הוי יודע דאיכא פלוגתא

בין רבוותא אם ביטלו להאי תלוש כשחברו כלומר ששם בדעתו שלא ליטלו משם לעולם מה דינו. איכא מאן דאסר אפילו בדיעבד משום דחשבינן ליה כמחובר מעיקרו וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל. אבל הריא"ף ורבינו מכשירין אפי' כשביטלו היכא דשחט בדיעבד משום שהן סוברין דלעולם אין השחיטה פסולה אלא דומיא דקנה העולה מאליו או אפי' לנטוע כיון שהשריש וכל שאר תלוש ולבסוף חברו כשר בדיעבד וכן פסק הרשב"א ז"ל:

כסף משנה התולש קנה או שן וכו'. כבר נתבאר למעלה כשאמר בין בצור וכו'. וכפלו רבינו הנה ג"כ להודיענו אם חברם לקרקע או אם היו מחוברין מעיקרון מה דינן. ומ"ש ואם נעצן בקרקע וכו', בהכל שוחטין (דף ט"ו): תנן השוחט במגל ובצור ובקנה שחיטתו כשרה ומקשה הגמ' השוחט בדיעבד אין לכתחלה לא וכו' ורמינהו בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית וכו'. ומסקנא דמתניתין דמכשר דיעבד בתלוש ולבסוף חברו רבי היא ופסל במחובר מעיקרו ומשמע דתלוש ולבסוף חברו אפילו בטליה כשר וכן נראה מדברי הרי"ף ורבינו וכן דעת בעל העיטור והרשב"א ודלא כהרא"ש דפסל בתלוש ולבסוף חיברו אם ביטלו:

לחם משנה התולש קנה או שן וכו'. פ"ק (דף ט"ו): תנן השוחט במגל יד בצור כו' חוץ ממגל קציר והשיניים והמגירה והצפורן מפני שהם חונקין והקשו בגמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא בשלמא במגל יד דילמא אתי למעבד באידך גיסא אלא צור וקנה לכתחלה לא ורמינהו בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית כו' ותירצו דמתניתין רבי היא ובתלוש ולבסוף חיברו ולהכי דיעבד אין לכתחלה לא אבל במחובר מעיקרו אפילו דיעבד נמי לא והכי פסק רבינו ואע"ג דלקמן בעי לן רבא תלוש ולבסוף חיברו מאי מ"מ הך סוגיא עדיפא והכי נקטינן. עוד שם בגמרא (דף י"ח) אמר רבה בר רב הונא שן תלושה וכו' (עיין בכ"מ בד"ה לקח לחי וכו') ופי' בשן מוקי לה אידי ואידי בתלוש כלומר תלושה מן הבהמה אע"פ שקבוע בלחי וחד שרי תרי אסור אבל במחוברת בבהמה אפילו חד נמי אסיר ונתבארו כל דברי רבינו:

ב שחט בָּהֶן כְּשֶׁהוּן מְחַבְּרִין מִתְחַלֵּת בְּרִיָּתָן קִדָּם שְׂיַעֲקֹר אוֹתָן שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְאִף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֶם פְּגָם:

מגיד משנה שחט בהן כשהן מחוברין וכו'. שם היה צור יוצא מן הכותל או קנה עולה מאליו ושחט בו שחיטתו פסולה:

כא לָקַח לְחַי בְּהֵמָה שְׁיֵשׁ בּוֹ שְׁנַיִם חֲדָוֹת וְשָׁחַט בָּהֶן שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמַגֵּל. אֲבָל בְּשֵׁן אַחַת הַקְּבוּעָה בְּלַחֵי שׁוֹחֵט בָּהּ לְכַתְּחֵלָה וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא קְבוּעָה בּוֹ :

מגיד משנה לקח לחי וכו'. שם (דף י"ח) אמר רבה בר רב הונא שן תלושה וצפורן תלושה מותר לשחוט בהן לכתחלה והא אגן תנן חוץ ממגל קציר והמגירה ושיניים והצפורן מפני שהן חונקין ומפרקין ל"ק הא בחדא הא בתרתי. צפורן אצפורן ל"ק הא בתלושה הא במחוברת. ופירש"י ז"ל שן תלושה שנתלש הלחי מן האדם או מן הבהמה לאפוקי מחוברת בבעלי חיים. ובתרתי אפ"י תלושות מן החי וקבועות בלחי הוו כסכין פגומה שיש הפרש בין זו לזו אבל בחדא כשירה. ואע"ג דאין בה רוחב הא קי"ל היכא דהוליד והביא אפ"י בסכין כל שהוא כשירה עכ"ל. ולזה תמצא בקצת נוסחאות אבל בשן אחת הקבועה בלחי שוחטין בה לכתחלה אע"פ שהיא קבועה בו, לאשמועין דאע"ג דהיא קבועה בו ודמיה קצת למחוברת דכשרה דתלושה ודאי היא כי הלחי דמי לקתא והשן לסכין. וזה שלא כדברי קצת המחברים שכתבו דבשן הקבועה בלחי אפ"י אחת אין שוחטין בה לכתחלה ורוב המפרשים ביטלו דבריהם והסכימו לדברי רבינו :

כספ משנה לקח לחי של בהמה וכו'. שם גמרא (דף י"ח) הכל שוחטין ולעולם שוחטין וכו', אמר רבה בר רב הונא שן תלושה וצפורן תלושה מותר לשחוט בה לכתחלה והא אגן תנן חוץ ממגל קציר והמגירה ושיניים והצפורן מפני שהם חונקים שן אשן לא קשיא הא בחדא הא בתרתי צפורן אצפורן ל"ק הא בתלושה הא במחוברת. ומ"ש רבינו אבל בשן אחת הקבועה בלחי וכו' ואע"פ שהיא קבועה בו, הוא משום דס"ל לרבינו דלא מיקרי מחובר אלא כשהוא מחובר לגוף אבל אם אינו מחובר לגוף אע"פ שהוא מחובר ללחי לא מקרי מחובר דה"ל לחי כבית יד ונראה דלפי זה ה"ה לצפורן המחוברת ליד והיד תלושה מן הגוף דלא מקרי מחובר :

כב לִבָּן הַסַּכִּין בְּאוֹר וְשָׁחַט בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ [ח] כְּשֶׁרָה. סַכִּין שְׁצָדָה אַחַד מִגֵּל וְצָדָה הַשְּׁנַי יָפָה לֹא יִשְׁחַט בְּצַד הַיָּפָה לְכַתְּחֵלָה גְּזָרָה שְׁמָא יִשְׁחַט בְּצַד הָאַחֵר. וְאִם שָׁחַט הוֹאִיל וּבְצַד הַיָּפָה שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה ליבן הסכין באור וכו'. ראיתי אריות שואגים בנוסחת רבינו. קצתם מצאו בדבריו שחיתתו פסולה וכן כתבה הרא"ש משמו וכ"כ הרבה

מגדולי המורים משם רבינו. והרבה ג"כ כתבו משמו שחיטתו כשירה וכן כתבה השר מקוצי משמו וזולתו. ולא יכולתי להכריע איזו היא הנוסחא המדוייקת שבדבריו. אבל הריא"ף ז"ל השמיטה מכל וכל ולא כתבה בהלכותיו משום דהאי מימרא איתא בגמ' ברפ"ק דאמרינן התם א"ר זירא אמר שמואל ליבן סכין באור ושחט בה שחיטתו כשרה שחידודה קודם לליבונה ופרכינן והא איכא צדדין ומפרקינן בית השחיטה מרווח רווח. והשמיטה הריא"ף משום דאמרינן לקמן בפרקין רב יימר אמר אבשרא ואטופרא צריכא ואתלת רוחתא לא צריכא מי לא אמר ר"ז ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשרה שחידודה קודם לליבונה. ואקשינן והא איכא צדדין ומפרקינן בית השחיטה מרווח רווח. ואנן דקי"ל כרב אסי דמצריך אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא א"כ לית לן בית השחיטה מרווח רווח ועל כרחין איכא צדדין וטריפה. ולזה השמיט הריא"ף הא דר"ז. ובשיטה זו עמדו הרשב"א והרא"ה. ואם נוסחת רבינו פסולה זו היא ודאי שיטתו וכן תמצא בפירוש במקצת נוסחאות שכתוב בהן ליבן סכין ושחט בה שחיטתו פסולה צדדין שורפין ונוקבין: **אבל** ה"ר יונה פסק כר"ז דאמר כשרה מדקאמר מי לא אמר ר"ז ולא קאמר דאמר ר"ז אלמא הלכה פסוקה היתה ביניהם ומקשו מינה כמו ממשנה וברייתא. ויש לקיים דר"ז ולקיים דר' אסי דלענין סכין מלובנת מרווח רווח להנצל מכוית הליבון שאין מתפשטת לצדדין אבל מורשא דסכין יוצאה ומתפשטת בצדדי השחיטה וקורעתם. ומה שלא השיבו כן משום שנראה להם דבר פשוט וקל להבין חילוק זה ולא חשו להשיבו. עוד יש לחלק דשאני התם שיודע שהסכין מלובן ומכוין שלא יטנו לצדדין אבל פגימה שבצדדין אם לא יבדוק תחלה פעמים שיש פגימה ואינו יודע ולא יזהר מלהטות וכ"כ הראב"ד דעד כאן לא שרי ר"ז אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא לפיכך צריך בדיקה אתלת רוחתא שאין סומכין על זהירותו אפי' הוא אומר אני אשחוט ולא אטה כדרך שאמרו ובמוקדשים לא ישחוט שמא נגע בבשר וכל שכן כאן שאין יודע שיש שם פגימה שאינו נזהר מלהטות ואפי' בדיעבד אם לא בדק אתלת רוחתא פוסלין אותה שמא הטה א"כ נמצא לפ"ז שהלכה כר"ז דאיתא לדר"ז ואיתא נמי לדרב אסי. וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל ואם נוסחת רבינו כשרה ודאי זהו טעמו. ורבותינו בעלי התוס' למדו מדר"ז דין אחד והוא שאם בשעת שחיטה אתרמי נקב בושט כנגד מה ששחט טריפה מדאמרינן והא איכא צדדין משמע דבעי למיסר משום צדדין דכאן י"ל דצדי הסכין כשנכנס תוך החתך קודם שתשחוט רוב הסימנין היא שורפת מה שכנגדם אי לאו דבית השחיטה מרווח רווח וה"ה דאם אתרמי שום נקב אפילו כנגד מה שנחתך כבר ר"ל מהחיתוך ולמעלה דודאי היא טריפה. ודוקא בושט שייך הא דבקנה לא שייך כלל דאי קודם רובו לא גרע מחצי קנה פגום ואי אחר רובו כשר ועוד דקנה לאו נקיבתו במשהו: **סכין שצדה וכו'.** בפ"ק

במתנני' (דף ט"ו) דתנן השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשרה ופי' מגל יד הוא שפירש רבינו שצדה האחד מגל וצדה האחד יפה. ואמרינן בגמ' השוחט דיעבד אין לכתחלה לא בשלמא במגל יד דילמא אתי למיעבד באידך גיסא. ודקדקו המפרשים מסוגיא זו דסכין דיש בה פגימה אסור לשחוט בה לכתחלה ואע"פ שנוהר ממנה שהרי כאן אנו גוזרין רוח אחת משום חבירתה כ"ש שיש לגזור באותו רוח עצמו אבל אם עשה בה היכר כגון שכרך עליה מטלית או שעוה או משיחא (פי' חוט) מותר לשחוט בה דהא עביד היכר וכן היא מסקנת הרשב"א והרא"ה דאינו דומה למגל יד לפי שמגל יד כלי שצורתו כך לעולם ואפשר שיבא לטעות בו אם נתיר לכתחלה אבל כאן שהוא לפי שעה ויש בה היכר לא אתי למיטעי. ויש אוסרין לכתחלה אפי' ע"י היכר זה כגון מטלית או שעוה או משיחא דלעולם חיישינן. ומיהו אפי' לדעת האוסרין התיירו ביו"ט משום דלא אפשר וכן למדו מכאן שסכין שיש לה שתי פיות לא ישחוט בה עד שיבדקנה משתי צדדיה :

כסף משנה ליבן סכין באור ושחט בה שחיטתו כשרה. פ"ק דחולין (דף ח') א"ר זירא אמר שמואל ליבן סכין (באור) ושחט בה שחיטתו כשרה חידודה קודם לליבונה והא איכא צדדין בית השחיטה מרווח רווח. והרי"ף השמיט הא דר' זירא וכתב הר"ן דטעמא משום דאמרינן לקמן בפרקין (דף י"ז): על בדיקת הסכין צריכה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא ואמר רב יימר אתלת רוחתא לא צריכה מדרי' זירא דבית השחיטה מרווח רווח ה"נ מרווח רווח ובודאי לא קי"ל כרב יימר וא"כ לא קי"ל כר' זירא. וה"ר יונה תירץ דל"ק דגבי דר"ז בית השחיטה רווח עד שאין הסימנים נכוין מחמת חוס הסכין אפשר דלא רווח כל כך שלא תהא מורשא של סכין שיוצאה ומתפשטת חוץ לסכין נאחזת בצידי בית השחיטה וקורעתן אע"פ שכותלי בית השחיטה מתרחקין לכאן ולכאן. והראב"ד ז"ל תירץ דע"כ לא קאמר ר"ז אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא ומש"ה אסיקנא דלכתחלה צריכה בדיקה אתלת רוחתא ורב יימר הוא שהיה לומד לכתחלה מדיעבד דר"ז ואנן לא ס"ל כוותיה: **והטור** כתב סכין מלובנת לא ישחוט ואם שחט בה כתב הרמב"ם פסולה, וכבר ראיתי נוסחא אחת מספרי רבינו שכתב בה טרפה אבל נוסחת הר"ן כרבינו כשרה: **סכין שצדה אחת וכו'.** פי' הכל שוחטין (דף ט"ו): תנן השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשרה ופירש"י מגל יד יש לה שתי פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגימות ובגמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא דילמא אתי למעבד באידך גיסא :

לחם משנה ליבן הסכין באור וכו'. שם (דף ח') מימרא דר' זירא ויש נוסחאות בדברי רבינו שחיטתו פסולה ולא קי"ל כר' זירא וכך היה גורס הרא"ש בדברי רבינו ונתן טעם לדבריו וכן נתן טעם לסברא אחרת:

כג השוחט צריך שִׁבְדֹק הסכין בְּחֻדָּה וּמִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. וְכִיצַד בּוֹדְקָה. מוֹלִיכָה וּמְבִיָּאָה עַל בָּשָׂר אֲצַבְעוֹ וּמוֹלִיכָה וּמְבִיָּאָה עַל צַפְרָנוֹ מְשַׁלֵּשׁ רוּחוֹתֶיהָ שֶׁהֵן פִּיָּה וּשְׁנֵי צַדָּדָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ פְּגָם כָּלֵל וְאַחַר כֵּן יִשְׁחַט בָּהּ :

מגיד משנה השוחט צריך לבדוק וכו'. שם (דף י"ז:) א"ר חסדא מנין לבדיקת הסכין מן התורה שנאמר ושחטתם בזה שמע מינה שאול בדק להם סכין. ואמרינן התם במערבא בדקי לה בשמשא פי' נותנין את הסכין בשמש ורואין בחודה. פירוש אחר מעמיד חודה בשמש למעלה ומסתכל בצלה של סכין ואם יש פגם בסכין ניכר הוא בצל שהחמה נכנסה בפגם. בנהרדעא בדקי לה במיא פי' הופך חודה למטה ומוליכה על פני המים ונוגעה מעט ואם יש פגם בה עוקץ הפגימה עושה כמין חריץ במים בהליכתה. פירוש אחר הופך חודה למעלה ואוחזה בידו משופעת ומטיף על חודה באצבעו אם יש פגם נופלין שם. ושם הוזכרו שאר בדיקות. ואמרינן תמן א"ר פפא צריכה בדיקה אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא, ורב יימר פליג על ר"פ ואמר אבשרא ואטופרא צריכא ואתלת רוחתא לא צריכא וקי"ל כר"פ דצריכא אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא. וכתב הרא"ש והלכתא צריכא אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא, אבשרא בשביל הושט שהוא רך, ואטופרא בשביל הקנה שהוא קשה, ואתלת רוחתא לפי שאפשר שיש בצד הסכין דבר שבולט ממנה ואינו מרגיש בו כשבדקה על חודה ואותה בליטה קורעת הסימנין מן הצדדין ולא אמרינן בעת השחיטה מרווח רווח לענין פגימה שהיא בצדי הסכין הילכך צריך לבדוק בהולכה ובהובאה על חודה בבשר ואחר כך בהולכה והובאה בצפורן דאינו מרגיש יפה ביחד בבשר ובצפורן וכן משני צדי הסכין והם שנים עשר בין הכל ואסמכתא ושחטתם בז"ה עכ"ל. ודקדק רבינו במש"כ מוליכה ומביאה דקאי אסכין דצריך להביאה ולהוליכה על האצבע ולא האצבע על הסכין והטעם מפני שהבדיקה צריכה להרגש גדול ואם האצבע הולך ובא אפשר שתבטל קצת מהרגשתו בהיותו עסוק בתנועה ולכן צריך שהאצבע יהיה נח עומד במקומו בלתי מתנועע ואז תהיה הרגשתו שלימה בלי שיצטרף עליה שום מעיק ולכן צריך ישוב גדול וזריזות גדולה ויראת חטא לבדיקת הסכין ושלא יסיח דעתו לדברים אחרים בעודו בודק. וראיתי כתוב שזקן שהפליג בזקנה או חולה שנחלשו קצת הרגשותיו וכן אם הוא מרתת בידו שאסור לבדוק הסכין שמא חסר לו כח ההרגש וכ"ש מי שהוא מטורף הדעת דכל אלו אין הרגשתם שלימה. וכתב הראב"ד שצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקות שמא נפגמה הצפורן בחודו של סכין ואולי יש פגימה בצדדין ולא ירגיש בה מפני שעוברת בתוך פגימות הצפורן :

כסף משנה השוחט צריך וכו'. פרק הכל שוחטין (דף י"ז): צריכה בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא מימרא דרב פפא ורב אשי, ורב אחא נמי בדקה הכי וא"ל רב אשי יישר וכן אמר רב כהנא וטעמא דצריכה בדיקה אבשרא משום דושט הוא רך ואטופרא משום דקנה הוא קשה: **וכתב** הטור בודק בהולכה ובהובאה על חודו בבשר לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים בטלים ואח"כ בהולכה ובהובאה בצפורן שאינו יכול להרגיש יפה אם יבדוק בבשר ובצפורן ביחד וכן יעשה בשני הצדדין עכ"ל. והם דברי הרא"ש וכיוצא בזה כתב ה"ר יונה וז"ל צריך לכוין לבו במאד מאד הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים ושלוש ולא ירגיש בפגימה דקה ולאחר כן ימצאנה כי הכין לבו לאחרונה ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב עכ"ל: **כתב** הראב"ד שצריך לשנות הצפורן אחר קצת הבדיקות שמא נפגם הצפורן בחודו של סכין ואילו יש פגימה בצדדין לא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימות הצפורן:

לחם משנה כיצד בודקה וכו'. שם (דף י"ז) אמר שם אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא והכי קיי"ל והכי פסק רש"י:

כז וְצָרִיךְ לְבַדֵּק כֵּן אַחַר הַשְּׁחִיטָה שֶׁאִם מָצָא בָּהּ פְּגָם אַחַר הַשְּׁחִיטָה הֵרִי זֹו סִפֵּק נְבִלָה שְׁמָא בְּעוֹר נְפִגְמָה וְכִשְׁשַׁחַט הַסִּימָנִים בְּסִכִּין פְּגוּמָה שְׁחַט. לְפִיכֵךְ הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמוֹת רַבּוֹת אוֹ עוֹפוֹת רַבִּים צָרִיךְ לְבַדֵּק בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת. שֶׁאִם לֹא בְּדַק וּבְדַק בְּאַחֲרוֹנָה וְנִמְצְאָת סִכִּין פְּגוּמָה הֵרִי הַכֹּל סִפֵּק [ח] נְבִלוֹת וְאַפְלוּ [ט] הָרְאשׁוֹנָה:

הראב"ד וצריך לבדוק כן אחר השחיטה וכו'. א"א כבר הסכימו חכמינו שאינו צריך אא"כ רוצה לשחוט אחריה שלא אמרו בגמרא צריך לבדוק אלא השוחט ונמצאת פגומה ואילו היה צריך היו אומרים כן כמו שאמרו השוחט צריך שיבדוק בסימנין אחר ששחט:

מגיד משנה וצריך לבדוק כן וכו'. בפ"ק (דף י') איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שבר בה עצמות כל היום כולו פסולה דחיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כשרה אימור בעצם דמפרקת נפגמה ואמרינן התם והלכתא כר"ה בשלא שבר בה עצמות. וטעמיה דר"ה דאעי"ג דבדק הסכין קודם שחיטה והיתה יפה ולא בדקה אחר שחיטה מיד אפילו שבר בה עצמות בין שחיטה לבדיקה אחרונה דאיכא למתלי בעצמות אפי"ה פסולה דחיישינן שמא בעור נפגמה ונמצא שלא נשחטו הסימנין אלא נקרעו

שהפגם קורע ורחמנא אמר וזבחת, ומוקמינן בהמה בחזקתה דאיהי בחזקת איסור קיימא ולעולם לא נפקא מהאי איסורא עד שיודע לך שנשחטו הסימנים בסכין בדוקה ולפיכך אליביה דרב הונא כל שנמצאת פגומה אע"פ ששבר בה עצמות אי נמי שנאבדה הסכין קודם שבדק פסולה. ופסק התלמוד והלכתא כוותיה דר"ה בשלא שבר בה עצמות דכיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואתיליד ריעותא בסכין הרי היא בחזקת איסור דכמאן דאתיליד ריעותא בבהמה דמי ואע"ג דאיכא למתלי במפרקת תלינן בעור משום שאינו חותך בכח במפרקת אלא לפעמים אחר שחיטת הסימנים והורידין נוגע בסכין במפרקת אבל בעור דהוא מוליך ומביא תלינן ביה ול"ש עור בהמה ול"ש עור עוף בכולהו איכא למתלי דבהו איפגים סכין. ויש מגדולי המורים שכתבו בהאי דפסלינן משום פגם דאשתכח בתר שחיטה דוקא אי אשתכח האי פגם בחודו של סכין אבל אי אשתכח האי פגם בצדי הסכין לא מיפסלא שחיטה בהכי וסמכינן אמאי דאמר רבי בית השחיטה מרווח רוח. וסברא זו דחוויה היא לא (קא) מיבעיא למאן דפסק דאי דחיא ההיא דבית השחיטה כו' מההיא דרב אסי דבדיק אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא אלא אפילו למאן דפסק דביה"ש מרווח רוח כבר כתבנו שזה דוקא בסכין מלובנת אבל לענין מורשא דסכינא לא רוח וכמו שביררנו למעלה א"כ אין הפרש בין נמצאת הפגימה בחודו של סכין או בצדדין בכל ענין טרפה וכן הוא דעת רבינו שכתב וצריך לבדוק כן אחר שחיטה, מדאמר כן, ש"מ דכל דמעכב קודם שחיטה פוסל אחר שחיטה. ובהשגות א"א כבר הסכימו חז"ל שא"צ אא"כ שוחט אחריה וכו' עד אחר ששחט עכ"ל ז"ל. ודברי רבינו עיקר דכל עוד דאמרינן טעמא דר"ה משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ופסק תלמודא כוותיה בשלא שיבר בה עצם דכל דאתיליד ריעותא בסכין כמאן דאתיליד ריעותא בבהמה דמי עדיין היא אסורה כל זמן שהסכין לפנינו עד שיודע לנו במה נשחטה. אבל אם נאבדה סומכין על בדיקה ראשונה א ומוקמינן סכין בחזקתה וכן יש הרבה דברים שכשהם לפנינו לא מוקמינן אחזקה וכשאינם לפנינו מוקמינן אחזקה וכן היא מסקנת הרשב"א שכתב בדק הסכין ושחט צריך לבדוק אחר שחיטה אע"פ שהסכין בחזקתה עד שיודע בודאי שנפגמה אין סומכין על חזקה זו כל שהוא לפנינו פעמים שהוא נפגם בעור והוא לא ידע, וכן היא מסקנת רש"י ורבותינו בעלי התוס' כדעת רבינו. ומה שהקשה עליו שלא אמרו בתלמוד כו' אלא השוחט ונמצאת וכו', לא קשיא מידי, כי מה שלא הזכירו בעלי התלמוד צריכות לבדיקת הסכין כמו לסימנין דכל שכן הוא אם בסימנין דרוב בני אדם נזהרין ונוזכרים לשחוט (ולבדוק) [כראוי] ומילתא דעבידא לאיגלויי אצריכו לבדוק כ"ש (בדיקת) [פגימת] סכין דאינו ברשותו של אדם ולא עביד לאיגלויי כ"א ע"י בדיקה וחפוש שצריך לבדוק ולהוציא [הבהמה] מחזקתה הראשונה: **לפיכך השוחט בהמות רבות**

וכו'. שם הוה עובדא וטרף רב יוסף תליסר חיותא ואוקימנא תמן דרב יוסף ס"ל כר"ה ופסיל אפילו בקמייתא וכן רב כהנא מצריך בדיקותא בין כל חדא וחדא דס"ל כר"ה ולמפסל בקמייתא, וכ"כ רש"י דאע"ג דמשנינן לאוקמה אליבא דר"ח ולאכשורי בתרייתא ר"ל כדי שיתקננה להכשיר האחרונות וגם הראשונה כשירה ההוא שינויא דחייה בעלמא הוא אבל ר"כ כר"ה קאמר למפסל בקמייתא כדאוקימנא לעיל דהלכתא כוותיה והשוחט אפילו בהמה אחת צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה, ואם שחט הרבה ולא בדק בינתים ואח"כ נמצאת פגומה אף הראשונה אסורה עכ"ל. ודקדק רבינו **במ"ש שאם לא בדק (בראשונה) וכו'** ולא כתב ואם לא בדק לאשמועינן שאם אדם רוצה להעמיד סכין על חזקתה ולומר איני בודק עד שאשחוט כולם ואח"כ אבדוק ואם נמצאת פגומה אפסול כולם הרשות בידו שלא הצריכוהו לבדוק הסכין בין כל אחת ואחת אלא משום עצה טובה שלא יבא לידי הפסד ואם לא חס על ממונו ולא קפיד לעצמו לא קפדינן ליה, וזה דקדק רבינו באמרו שאם לא בדק (כלום) [נלומר] אע"פ שאמרתי צריך לאו מן הדין אלא עצה טובה היא דקאמינא שאם לא בדק כו', שאם לא כן היה לו לרבינו לכתוב צריך לבדוק ואח"כ יאמר ואם לא בדק אבל מדקאמר שאם, עצה טובה הוא דאשמעינן, וכן כתבו בפירוש הרבה מגדולי המורים שהרשות בידו להניח הבדיקה עד שישחוט כולם דלא דמי לתחילת שחיטה דאינו יכול לשחוט על סמך שיבדקנו דהתם אין הסכין בדוקה ואם נאבדה קודם בדיקה או התרשל ולא בדקה ששחיטתו פסולה ונמצא אוכל נבילה משא"כ כאן דהסכין בדוקה כבר דאפילו נאבדה ולא בדקה אחר שחיטה כשרה ואפילו שחט הרבה וכמו שאכתוב לקמן בס"ד. ומיהו כתב הרשב"א דאין ראוי לעשות כן דשמא תמצא פגומה ויבא לעבור על לאו דבל תשחית:

כסף משנה **וצריך לבדוק כן אחר וכו'.** פרק הכל שוחטין (דף י') השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שבר בה עצמות כל היום פסולה חיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כשרה שמא בעצם נפגמה ומסקנא והלכתא כוותיה דרב הונא בשלא שבר בה עצם והלכתא כוותיה דרב חסדא כששבר בה עצם. והנה על מ"ש רבינו וצריך לבדוק כן אחר שחיטה השיגו הראב"ד ז"ל וז"ל כבר הסכימו חכמים וכו'. מ"ש שהסכימו חכמים איני יודע היכן הסכימו כן שהרי רש"י והרשב"א כתבו כדברי רבינו. ומה שהקשה עליו שא"כ היו אומרים צריך כמ"ש צריך שיבדוק בסימנין, י"ל דלא דמו אהדדי דאילו סימנין כי לא בדק להו הוי נבלה או טרפה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ולכך שייך לומר צריך דמשמע ואם לא בדק פסולה וזהו ששאל לא בדק מאי כלומר נבלה הוי או טרפה הוי דליכא למימר דאיהו הוה שאיל אי כשרה אי טרפה ותנא במתניתין נבלה ומטמאה שאין לשום הסברות כל כך מחולקות א"ו מספקא ליה אי טרפה הוי אי נבלה הוי הרי שלשון צריך משמע שאם לא

בדק אסורה ולהכי לא שייך למיתני גבי סכין צריך שיבדוק דמשמע ואם לא בדק אסורה וליתא דלא מיתסרא אלא היכא דנמצאת פגומה אבל היכא דלא נמצאת כגון שפשע או שכח ולא בדק ואבדה כשרה ומדלא אמרינן צריך שיבדוק ילפינן הכי ועוד דמדפסקינן כר"ח דהיכא דשבר בה אפילו נמצאת פגומה כשרה משום דס"ל דכה"ג לא מקריא ריעותא כ"ש היכא דנאבד דליכא ריעותא כלל ולא דמי לבדיקת הסימנין דהכא סכין אתרעאי בהמה לא אתרעאי. ומ"ש רבינו הרי זו ספק נבלה ולא כתב נבלה כדאמר רב הונא פסולה י"ל דמשום דסכין אתרעאי בהמה לא אתרעאי יש לנו לומר שאפילו רב הונא לא פסל אלא מספק והראיה שאמר חיישינן שמא בעור נפגמה משמע שמן הספק הוא פוסל אותה ולכך כתב ז"ל הרי זו ספק נבלה. ומ"ש לפיכך השוחט בהמות רבות וכו'. שם ג"כ הוה עובדא וטרף רבי יוסף תליסר חיותא. ומ"ש או עופות רכים שלא תאמר בעור הבהמה שהוא קשה הוא דחיישינן שמא בעור נפגמה אבל בעור עוף דרכיך ליכא למיחש הכי קמ"ל דלא שנא:

לחם משנה **וצריך לבדוק כן אחר השחיטה.** פירקא קמא (דף י') אמר איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה וכו' (עיין בכסף משנה) וס"ל לרבינו שלכתחילה צריך לבדוקה אחר שחיטה. אבל הר"א ז"ל כתב בהשגות כבר הסכימו חכמים וכו'. ואם כוונתו להשיג על רבינו שבאותו מחלוקת של רב חסדא ורב הונא אמאי לא אמר שם שצריך לבדוק לכתחלה, אין זו השגה כלל שאין להם עסק בזה הדין כלל והם לא באו אלא לחלוק היכא דנמצאת פגומה אם כשרה או לאו, אבל נ"ל שהשגתו הוא שכשאמר ר"י למעלה הטבח צריך שיבדוק הסימנין שם היל"ל ולבדוק הסכין דהוי רבותא טפי בסכין דריעותא דסכין לא הוי כל כך ריעותא דהא אמרו בגמרא פירקא קמא (דף י') התם אתייליד בה ריעותא בבהמה הכא סכין אתרעאי כו'. ועוד דאם לא בדק סימנין פסולה ואם לא בדק סכין כשרה משמע דלא הוי כל כך ריעותא בסכין ולאשמועינן רבותא בסכין כיון דאיהו נחית להאי דינא. זו היא השגתו. ורבינו יתרו דר"י ה"ק צריך שיבדוק ואם לא בדק טרפה מה שאין כן בסכין דאם לא בדק כשרה: **לפיכך השוחט וכו' צריך לבדוק.** כלומר כיון דאמרינן דשמא בעור של ראשונה נפגמה צריך לבדוק בין כל אחת ואחת אבל אי לאו הכי אפילו הראשונה ספק נבלה. אבל אם לא אמרינן שמא בעור נפגמה הראשונה כשרה והשאר נבלות. אבל אין קשר לפיכך לענין הבדיקה בין כל אחת ואחת דאפילו לרב חסדא דס"ל דלא אמרינן שמא בעור נפגמה צריך בדיקה בין כל אחת ואחת אלא כדפרישית עיקר:

כה בַּדֵּק הַסִּכִּין וְשַׁחַט בָּהּ וְלֹא בִּדְקָהּ אַחַר שְׁחִיטָהּ וְשֶׁבֶר בָּהּ עֶצֶם אֹךְ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן וְאַחַר כֵּן בִּדֵּק וּמְצָאָהּ פְּגוּמָה [1]

שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. שְׁחִזְקַת הַסִּכִּין שֶׁנִּפְגְּמָה בַּדָּבָר הַקָּשָׁה שֶׁשָּׁבַר
בָּהּ. וְכֵן אִם פָּשַׁע וְלֹא בָּדַק הַסִּכִּין אוֹ שֶׁאֲבָדָה הַסִּכִּין עַד שֶׁלֹּא
יְבַדֵּק שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה **בדק הסכין ושחט בה וכו'.** שם והלכתא כר"ח בששבר בה עצמות משום דאמרינן בגמרא דלר"ח אפילו בשלא שבר בה עצמות ונמצאת פגומה כשרה דילמא בעצם דמפרקת איפגים לאחר שנגמרה שחיטתו משום דס"ל דכיון דהאי ריעותא בסכין הוא דאתיליד ולא בבהמה וסכין היתה בחזקת בדוקה מוקמינן לה בחזקתה ותלינן להקל דלבתר שחיטה איפגים במפרקת ופסק תלמודא דהלכתא כוותיה בששבר בה עצמות דבכה"ג כי נמצאת פגומה לאו ריעותא היא כלל דעצם ודאי פוגם, ומדפסק תלמודא כוותיה דר"ח בששבר בה עצמות שמעינן מינה דהיכא דנאבדה הסכין קודם שחיטה נמי כשירה. ובפסק זה נחלקו חכמי ישראל, י"א דה"ה נמי בשנגע ודאי בעצם המפרקת דדמי לשבר בה עצמות וכן (הוא) הורה הלכה למעשה ר' יהודה בר קלונימוס ז"ל להדיח הדם מן המפרקת ונמצא חתך בעצם המפרקת שהסכין נכנס שם והתיר, וכן כתבו משמיה דרבינו שמריה דהתיר, ואע"פ שנראה שדין זה קולא גדולה נפק מיניה חומרא שאם שחט בהמות הרבה ולא בדק הסכין בין כל אחת ואחת ונמצאת מפרקת של אחת מהן חתוכה בסכין ואח"כ נאבדה הסכין או ששבר בה עצמות כל מה שנשחטו אחריה פסולין דכל עוד דס"ל דעצם דמפרקת פוגם כמו [שאר] עצם או עצים ודאי כולן פסולות בר מקמייתא, אבל אם היינו אומרים דעצם דמפרקת לאו פוגם הוא וכשנמצאת הסכין פגומה היינו פוסלין אותה היינו מקילין בשנאבדה קודם בדיקה או בששבר בה עצים אע"ג דנמצאת המפרקת חתוכה ואע"פ ששחט אחריה הרבה. אבל מגדולי המורים הרמב"ן והרשב"א ס"ל דלעולם בעצם דמפרקת לא אזלינן בה לקולא אלא לחומרא לעולם שכל שנגעה ודאי בעצם דמפרקת אסורה דלא פסקינן הלכתא כר"ח אלא בששבר בה עצמות דוקא ואין להקל אלא בעצמות דוקא ולא בעצם דמפרקת ואם שחט בהמות הרבה ונמצאת עצם דמפרקת של אחת מהן חתוכה ונאבדה הסכין או ששבר בה עצמות כל מה ששחט משם ואילך פסולות שכשנגע הסכין במפרקת נאבדה חזקתה של סכין וזה תלוי בדקדוקי הסוגיא שנאמרה שם. ונראה דדעת רבינו במ"ש ושבר בה עצם או עץ וכיוצא בהם ואח"כ מצאה פגומה, דדוקא עצם או עץ שהם קשים לאפוקי עצם דמפרקת שהוא רך דאפילו ידענא בודאי שנגעה ונמצאת פגומה שחיטתו פסולה דאמרינן בעור נפגמה דמפרקת לאו עצם קשה הוא, וכ"כ ה"ר יונה דכי מכשרינן כששבר בה דבר קשה מאד כגון עצים ועצמות וכיוצא בהם דישראל לתלות בהם אבל אם שבר בה דברים רכים אם נמצאת פגומה אח"כ יש לחוש כי בזה לא נפגם אלא בעור הבהמה והשחיטה פסולה מספק עכ"ל ז"ל, ולזה

נתכוין רבינו ז"ל. ובמה שסיים שחזקת הסכין שנפגמה בדבר הקשה ששבר בה שנראה מיותר בדברי רבינו, לזה אני אומר דלא ס"ל לרבינו מה שאמרו המחמירים שאם שחט בהמות הרבה ונמצאת דנגעה בעצם של מפרקת של אחת מהן ונאבדה הסכין או ששבר בה עצמות דאבדה חזקתה וכולן פסולות מההיא ואילך, אלא דעת רבינו היא דלעולם מוקמינן לה אחזקתה קמייתא ולא יצאה מחזקתה ראשונה עד שיודע לנו בודאי שנפגמה בשעת שחיטה שיותר חזקה היא שתפגם בשבירת העצמות ולא במפרקת ולזה נתכוין רבינו באמרו שחזקת הסכין שנפגמה בדבר הקשה ששבר בה וה"ה לנאבדה כמו שכתבנו וכ"כ הרא"ש וז"ל ויש מגדולי המורים שהחמירו ואמרו שאם נגע במפרקת הראשונה ולא בדק הסכין ונאבדה אחר שחיתת השניה דחיישינן שמא בעצם דמפרקת הראשונה איפגים ולא מסתברא דבנגיעה כל שהו שנגעה במפרקת איפגים דלא שכיח דפגים ולא מחזקינן ריעותא. ואע"ג דרש"י ז"ל כתב השוחט אפילו בהמה אחת צריך לבדוק אחר שחיטה היינו לכתחלה אי איתא קמן דליבדקה אבל אם נאבדה לא תלינן ריעותא עכ"ל ז"ל. ולזה הסכים ה"ר זרחיה הלוי ובעל העיטור וכן נראה דעת רבינו ז"ל. ודע דלאו דוקא שבר בה עצמות דה"ה דאם נפלה הסכין על חודה לארץ ונמצאת פגומה דתלינן דפגמה בההיא נפילה, וכתב רבינו יונה מעשה בטבח שנפלה הסכין מיזו אחר שחיטה קודם שתבדק ונמצאת פגומה ולא היו יודעין אם נפלה מחודה או מהצדדין ואסר הבהמה כי שמא מן הצדדין נפלה ולא נפגמה מחמת נפילה אלא בעור נפגמה ומאחר שאין לנו במה שנתלה והסכין לפנינו ונולד בה ריעותא בחזקת איסור עומדת עד שיודע וכו' עכ"ל ז"ל. ונראה דה"ה בשכסה בסכין בחודה ונמצאת פגימה בראש הסכין דתלינן להכשיר. ויש מי שכתב דהא דתלינן דנפגמה הסכין בעצם דוקא אם יש באורך הסכין חוץ לפגימה שיעור שחיטה דהא בהמה לא איתרעאי אלא הסכין. אבל אם אין שם שיעור שחיטה אין תולין אלא בעור הבהמה והרי היא בחזקת ספק נבלה, וחומר איתירא היא זו דבכל ענין התיר התלמוד בששבר בה עצם וכן היא דעת רבינו: **וכן אם פשע וכו'.** כבר כתבתי למעלה דמדאיפסקא הלכתא כר"ח בששבר בה עצמות שמעינן מינה דאם נאבדה הסכין אחר ששחט קודם שבדקה דכשרה דכיון דאפילו בנמצאת פגומה מכשרינן לה בששבר בה עצמות משום דס"ל דכה"ג לא מקריא ריעותא כ"ש בשנאבדה או פשע ולא בדק דליכא ריעותא כלל. ומיהו כל דאיתא לסכין לקמן בדקינן לה וכמו שאמרו הגאונים במי ששחט ואין ידוע מה טיבו דאע"ג דק"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אפ"ה כל דאיתיה קמן כיון דאיכא למיקם עלה דמלתא בדקינן ליה ובדיקת סכין דכוותה אבל שבר בה א"נ נאבדה דליכא למיקם עלה מעמידין אותה בחזקת בדוקה, וזו היא דעת רבינו ז"ל שאע"פ שמצריך לבדוק הסכין, בנאבדה או שבר בה עצמות מכשיר. וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל דכתב וז"ל

והיכא דבדק הסכין תחלה ונאבדה הסכין קודם שבדקה אחר שחיטה שחיטתו כשירה ולא חיישינן שמא בעור נפגמה ולא שייך הכא למימר בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה דכיון דלא חזינן ריעותא בסכין ודאי נודע לנו במה נשחטה ואפילו שחט כמה בהמות זו אחר זו כולן כשירות דלא תלינן לא בעור ולא במפרקת כל עוד דלא חזינן ריעותא בסכין, תדע לך דקי"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאין מומחין לבהמה בחייה בחזקת איסור וכו' כיון דמיעוטא דאין מומחין לא שכיח ודאי נודע לנו שנשחטה כראוי ויצאה מכלל איסור הכא נמי כיון ששחט בסכין בדוקה לא שכיח שתפגם בעור או במפרקת ובודאי נשחטה יפה ויצאה מכלל איסור עכ"ל. ודע שכל זה אינו אלא כשבדק הסכין מתחלה ונמצאת יפה ואח"כ נאבדה או שבר בה עצמות אבל בשלא בדק קודם שחיטה ונאבדה או שבר בה עצמות אחר שחיטה פסולה. וזהו שכתב רבינו וכן אם פשע וכו' דקאי אמאי דקאמר בתחלת דבריו בדק הסכין דבבדק דוקא עסקינן. והוכיח זה הרשב"א ז"ל מדאמרינן גבי ישראל מומר אוכל נבלות לתאבון אי בדק סכין ונתן לו אפילו לכתחלה שחיט ואי דלא בדק סכין ונתן לו אי איתה לסכין ליבדקה ואי דליתה לסכין מנא ידעינן וכי אחרים רואין אותו מאי הוי דילמא בסכין פגומה שחט ואע"ג דלא שביק היתרא ואכיל איסורא מכיון דאינו מחזר אחר סכין בדוקה אלא ששחט בכל סכין הבא לידו חיישינן לסתם סכינין שמא היא פגומה. ומיהו כתב הרא"ש ז"ל ויראה טבח שיש לו סכין מיוחדת לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעה שם תמיד בחזקת בדוקה עומדת ואם שחט בלא בדיקה ונאבדה שחיטתו כשרה עכ"ל. וה"ה לששבר בה עצמות. ועוד כתבו מגדולי המורים וז"ל והיכא שבדק הסכין והניחה יום או יומים ושחט בה אח"כ אפילו מאה בהמות ושוב שבר בה עצמות ונמצאת פגומה נראה דכולן מותרות דתלינן בעצמות ע"כ לשונם :

כו כָּל טָבַח שֶׁלֹּא בָּדַק הַסֶּכֶּין שְׁלוֹ שֶׁשׁוּחֵט בָּהּ לְפָנָי חֲכָם וְשָׁחַט בָּהּ לְעֶצְמוֹ בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. אִם נִמְצְאת יָפָה וּבְדוּקָה [כ] מְנַדִּין אוֹתוֹ לְפִי שְׂיִסְמֹךְ עַל עֶצְמוֹ פְּעַם אַחֲרַת וְתִהְיֶה פְּגוּמָה וְיִשְׁחַט בָּהּ. וְאִם נִמְצְאת פְּגוּמָה מֵעֲבִירִין אוֹתוֹ וּמְנַדִּין אוֹתוֹ וּמְכַרְיָזִין עַל כָּל בֶּשֶׂר שֶׁשָּׁחַט שֶׁהוּא טָרְפָה :

מגיד משנה כל טבח וכו'. בגמרא (דף י"ז): אמרו א"ר חסדא מנין לבדיקת הסכין מה"ת שנאמר ושחטתם בזה ואקשינן פשיטא דכי ניקבה טריפה דבעיא בדיקה ומהדרינן בדיקה לחכם קאמרינן כלומר ממה שאנו רואין שהוצרך שאול לתת להם סכין בדוקה למדנו שצריך החכם לבדוק. וכתב הראב"ד ז"ל

שהטעם שהצריכו בזאת המצוה לחכם יותר ממצות אחרות כגון עשיית ציצית ותפילין מפני שצריך לפנות המחשבה היטב בשעת הבדיקה כדי שירגיש בפגימה שהרי אנו רואין שפעמים יבדוק האדם הסכין ולא ימצאנה פגומה ויחזור אח"כ ויבדוק וימצאנה פגומה אין זה כי אם רוע לב שפנה לדברים אחרים ומפני שצריך עיון גדול והוי כמו הוראה חששו לזה משום כבודו של חכם. נמצא עתה לפי דבריו דתרתני אית בה משום כבודו של חכם כמו שאמרו בגמ' לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם. ועוד משום שיש בו תועלת גדולה בדבר שירגיש החכם הפגימה כי אין כמוהו מי שיוכל להזהר בדבר. ויראה שלזה נתכוין רבינו באמרו לפי שסומך על עצמו וכו'. וכל זה היה בזמנם אבל עתה אין בדיקת סכין לחכם וכ"כ הרא"ש ז"ל והאידינא שאין מראין סכין לחכם כי בימיהם היו הקצבים שוחטין בעצמם כדאמרין האי טבחא דלא סר סכיניה וכו' והשתא נהגו בכל גלות ישראל שאין מאמינין לקצבים וממנים אנשים ידועים על השחיטה ועל הבדיקה ולהם מחלו חז"ל את כבודם כי הם זריזים וזהירים ומתוך כך נתבטלה בדיקת החכם לגמרי אף לאדם השוחט בביתו עכ"ל. ואע"פ שנתבטלה לגמרי עדיין קצת לחלוחית נשארה והוא כשהחכם עובר והטבח בודק הסכין נותנה לחכם לבדקה. ורבינו שכתב כל טבח שלא בדק וכו' לפי דין התלמוד כתב כן: **ומ"ש אם נמצאת יפה ובדוקה מנדין אותו וכו'.** כך פשוט בפ"ק (דף י"ח) א"ר הונא האי טבחא דלא סר סכיניה קמי חכם משמתנין ליה רבא אמר מעברינן ליה ומכריזין אבשריה דטריפה ואמרין ל"ק כאן בשנמצאת סכינו יפה כאן בשלא נמצאת סכינו יפה. **ומ"ש רבינו אם נמצאת פגומה מעבירין ומכריזין על כל בשר ששחט שהוא טריפה.** כלשון התלמוד אמרה אבל שם וכאן צריך לפרש דהאי טריפה לאו בדקדוק אתמר אלא הכוונה בו אסורה דהרי כשנמצאת הסכין פגומה נבלה היא דקי"ל כר' ישבב דאמר כל שנפסלה בשחיטה נבלה היא אלא ודאי אסור קאמר ודכוותה גבי נקובת הושט ופסוקת הגרגרת דהוו נבלות ומני להו במתניי בטריות ופריש בגמרא מאי טריות אסורות. אבל צ"ע למה לא פסק רבינו כרבינא דאמר היכא דלא נמצאת סכינו יפה ממסמסין ליה בפרתא ר"ל שמלכלכין אותו בשר בפרש כדי להמאיסו שלא ימכר אפילו לנכרים. ונראה דקי"ל כוותיה דהוא בתרא וכן הביאוהו לפסק הלכה הרבה מגדולי המורים:

כסף משנה כל טבח שלא בדק הסכין שלו וכו'. פרק הכל שוחטין (דף י"ח) גמרא חוץ ממגל קציר וכו' א"ר הונא האי טבחא דלא סר סכינא קמי חכם משמתנין ליה ורבא אמר מעברינן ליה ומכריזין אבשריה דטרפה הוא ול"פ כאן בשנמצאה סכינו יפה כאן בשלא נמצאה סכינו יפה: **וכתב** הטור בשם הרא"ש והאידינא נהגו שממנים אנשים ידועים על השחיטה ולהם מחלו חכמים כבודם כי הם זריזים וזהירים ומתוך כך נתבטלה בדיקת החכם לגמרי

גם למי ששוחט לביתו אף כי אינו נכון כי הרבה צריך יישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין עכ"ל:

לחם משנה (כה-כו) **וכן אם פשע וכו' כל טבח שלא בדק וכו'.** פ"ק (דף י"ח) ההוא טבחא דלא סר סכינא קמי חכם (עיין בכסף משנה בד"ה כל טבח וכו') וסובר רבינו שרבא שאמר מעברינן ליה מוסיף ארב דאמר משמתינן ליה כלומר על הנדוי נוסף מעברינן ליה ולכך כשלא נמצאת פגומה מנדין אותו. עוד שם רבינא אמר ממסמס ליה בפרתא דאפי' לנכרי לא מזדבן ולא הובא בהלכות ורבינו. וכבר תמה הרא"ש ז"ל דהוה להו למפסק כרבינא דהוא בתראה. ונראה דפסקו להקל לנתבע בממון. ומה שנתן טעם לפי שסומך על עצמו פעם אחרת וכו' קשה דלמה נתן הטעם שלא הוזכר בגמרא דהא שם בגמרא (דף י': י"ז): אמרו בשם רבי יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם וא"כ מה שמנדין אותו הוא מפני שזלזל בכבוד החכם דמנדין על כבודו וכן פירש"י ז"ל. ונראה דס"ל דמשום הך טעמא לחודיה לא מנדין אותו דכי אמרו שם מנדין לכבוד הרב הוא היכא דביזוהו בדברים ואינו מפני שלא הראה סכיניו לחכם כיון שנמצאת יפה אין זה זלזול שראוי לנדוהו על כך לכך נתן טעם שמא יסמוך על עצמו פעם אחרת וכו' והשתא מנדין ליה מהנדך תרי טעמי. וכ"ת דתינח למאן דלא גמיר אלא למאן דגמיר מאי איכפת לן דיסמוך על עצמו י"ל דמ"מ לא חילקו בכך משום דלפעמים לא גמיר וסומך על עצמו אי"נ י"ל דס"ל לרבינו דהך מנדין אינו אלא למאן דלא גמיר אבל למאן דגמיר אין מנדין אותו על כך דאין זה זלזול כל כך כדפרישית ור' יוחנן רצה לתת טעם שאפילו מאן דגמיר יראנו לכתחלה מפני כבודו של חכם:

כז כַּמָּה הוּא אַרְךְּ הַסִּכִּין שְׁשׁוּחֵט. כָּל שְׁהוּא. וְהוּא שְׁלֵא יְהִיָּה דְבָר דִּק שְׁנוּקָב וְאִינוּ שׁוּחֵט כְּמוֹ רֵאשׁ הָאֲזַמֵּל הַקָּטָן וְכִיוּצָא בּוֹ:

מגיד משנה **כמה הוא אורך הסכין וכו'.** פשוט במשנה בפי השוחט (דף ל') דתנן היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת וכו' בד"א בזמן שהוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד אבל אם הוליד והביא אפי' כל שהוא. ולקמן נבאר דעת רבינו דמה שהצריכו במתני' הולכה והובאה דוקא להתיז את הראש ממש אבל בלא התזת הראש אפילו כל שהוא שוחטין, ולזה לא כתב כאן רבינו בד"א בשהוליד והביא נראה דדעתו לפסוק היכא דשחט בלא התזה דאפילו בכל שהוא לא בעינן הולכה והובאה וכמו שנבאר דעתו בס"ד. ויליף לה רבינו מהאי מתני' מדבעינן בהתיז את הראש הולכה והובאה לכל שהוא מכלל דבלא התזה

לא בעינן הולכה והובאה ואפילו בכל שהוא ואפי' באיזמל וכו' ופריש בגמרא רב מנשה באיזמל שאין לו קרנים. ומה שאמר רבינו וכיוצא בו, לאסור מחט דמבזע בזע דהוה ליה כאיזמל שיש לו קרנים. וה"ה למחטא דאושכפי דאסירא. ויש מי שרצה ליתן חילוק בין עוף לבהמה ואמר דלא אמרינן כל שהוא אלא בעוף אבל בבהמה לא, ואין כן דעת רבינו ז"ל:

כסף משנה כמה הוא אורך הסכין וכו'. משנה בהשוחט (דף ל') אפילו כל שהוא אפילו באיזמל כשר ובגמרא אמר רב מנשיא באיזמל שאין לו קרנים ומשמע שרבינו מפרש דשאין לו קרנים דקאמר היינו שלא יהיה עוקץ בראש האיזמל. וכתב הר"ן דכיון דלא ידעינן שיעורה השוחט בסכין צריך ליזהר ולשער לפי אומד דעתו שכשיוליך ויביא בה שלא ידרוס אבל בקטנה יותר מדאי לא ישחוט דהא במחטא דאושכפי מספקא לן בגמרא ואזלינן לחומרא:

לחם משנה כמה הוא אורך הסכין וכו'. פרק השוחט (דף ל') אפילו כל שהיא אפי' באיזמל כשרה ופירשו בגמרא דהיינו דוקא שאין לו קרנים כלומר דאם יש לו קרנים נוקב וזה שהזכיר רבינו כמו ראש האיזמל הקטן שנוקב ר"ל דיש לו קרנים:

כת ומתי שוחטין. בכל זמן. בין ביום בין בלילה. והוא שתהיה אבוקה עמו כדי שיראה מה יעשה. ואם שחט באפלה שחיתתו בשירה:

מגיד משנה ומתי שוחטין וכו'. מתני' (דף י"ג) כלשון רבינו דתנן השוחט בלילה וכן הסומא ששחט שחיתתו כשרה. ופרכינן בגמרא השוחט דאיעבד אין לכתחלה לא ורמינהי לעולם שוחטין בין ביום בין בלילה א"ר פפא כשאבוקה עמו וה"ה לסומא ששוחט לכתחלה כשאחרים עומדים עליו ואם שחט לבדו בדיעבד שחיתתו כשרה ובתנאי שיבדקו אחריו הסימנין:

כסף משנה ומתי שוחטין וכו'. משנה פ' הכל שוחטין (דף י"ג) השוחט בלילה וכן הסומא ששחט שחיתתו כשרה ובגמ' השוחט דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהי לעולם שוחטין בין ביום בין בלילה וכו' אמר ר"פ כשאבוקה כנגדו. וכך הם דברי רבינו שאם אבוקה כנגדו שוחטין לכתחלה ואם שחט באפלה שחיתתו כשרה:

כט השוחט ביום הכפורים או בשבת בשוגג אף על פי שאלו
היה מזיד היה מתחייב בנפשו או מתחייב מלקות על יום
הכפורים שחיתתו כשרה :

מגיד משנה השוחט בשבת או ביוה"כ וכו'. מתני' בפ"ק (דף י"ד) השוחט
בשבת או ביוה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו שחיתתו כשירה ואוקמוה בגמרא
דמתני' ר' יהודה כלומר דמתני' דקתני שבת ויוה"כ לאקושינהו אתא שבת
דומיא דיוה"כ מה יוה"כ אסור באכילה דהא יום עינוי הוא אף ביום השבת
כמו כן אסור באכילה באותו יום עצמו וזה ודאי לא אתיא אלא אליבא דרבי
יהודה דמבשל דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי ר"מ ר'
יהודה אומר בשוגג יאכל למוצ"ש במזיד לא יאכל לעולם ר' יוחנן הסנדלר
אומר בשוגג יאכל למוצ"ש לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית. ופירושא
דמלתא הכי הוא המבשל בשבת בשוגג יאכל אפילו המבשל עצמו ואפילו בו
ביום, במזיד לא יאכל בו ביום לא הוא ולא אחרים ולמוצ"ש בין הוא בין
אחרים אוכלין דברי ר"מ ור' יהודה אומר בשוגג יאכל במוצ"ש בין לו בין
לאחרים ובשבת בין לו בין לאחרים אסור כמזיד דר"מ, במזיד לא יאכל
עולמית ר"ל לא יאכל הוא עולמית אבל אחרים אוכלין למוצ"ש כשוגג דר"י
הסנדלר. זהו פירוש השמועה לאפוקי ממאן דפריש בדרי יהודה שאם בישל
בשבת בשוגג יאכל למוצ"ש למבשל אבל לאחרים אפילו בו ביום מותר לאכול.
ולפי שסברתם תלויה בדקדוקי סוגיות ההלכות דקמא וכתובות ודוכתי
אחריני לא הארכתי, וגם כפי ההלכה דמכלתין דעת זו בטלה דקא דרש ר'
חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומה ועלה אוקימנא דכר' יהודה
דמבשל היא ואסורה ליומה משמע לכ"ע לא שנא ליה ול"ש לאחרני
כדפרישנא. ועוד דומיא דיוה"כ קתני ויוה"כ ל"ש ליה ול"ש לאחרני א"כ
נראה דר' יהודה ה"ק דבשוגג יאכל למוצ"ש בין לו בין לאחרים אבל בו ביום
אסורה לו ולאחרים וכן פירשנה הריא"ף ורש"י ובטלו דברי המפרשים
שפירשו בדרי יהודה דבשוגג מותר בו ביום לאחרים והאריכו בראיות אין כאן
מקומם. ואקשינן בגמרא והא מתחייב בנפשו קתני ופרקינן ה"ק אע"ג
דבמזיד מתחייב בנפשו הוא בשוגג שחיתתו כשירה. וזהו שכתב **רבינו ואע"פ**
שאלו היה במזיד וכו'. ולענין מזיד נחלקו המפרשים. דיש מי שכתב דוקא
כששחט בשוגג אבל אם שחט במזיד בפרהסיא שחיתתו פסולה דהא פסקינן
דמחלל שבתות בפרהסיא שחיתתו פסולה. אבל בתוס' כתבו דאפילו במזיד
ובפרהסיא שחיתתו כשרה שלא נעשה מומר אלא משחיטה ראשונה ואילך
והאריכו בראיות: **וראיתי** מי שתפס על רבינו בשביל שלא פירש דבריו בענין
אכילה זו שהתיר לאכלה אם הוא לו או לאחרים או מיד בו ביום או במוצ"ש

או אם צריך להמתין בכדי שיעשו או לא ולפי האמת זו אינה תפיסה כלל דרבינו לא פסק כאן אלא לענין הכשר שחיטה כגופה דמתניי דמכלתין אבל שאר החלוקין כבר פירשם רבינו בהל' שבת בפי' ששי אחד אחד ופסק שם כר' יהודה על הדרך שפירש וז"ל בפי' הנזכר ישראל שעשה מלאכה בזדון אסור לו ליהנות מאותה מלאכה לעולם ושאר ישראל מותרין ליהנות בה למוצי"ש מיד שנאמר ושמרתם את השבת כי קדש היא וגו' היא קדש ואין מעשיה קדש כיצד ישראל שבישל בשבת במזיד במוצי"ש יאכל לאחרים אבל הוא לא יאכל ממנו לעולם ואם בישל בשגגה למוצי"ש יאכל לו ולאחרים מיד וכן כל כיוצא בזה. ובענין הפסק שפסק כר' יהודה ופירש דבריו כן פסקו הגאונים והרמב"ן והראב"ד ורבינו יונה והריא"ף ושאר כל בעלי הוראה. זולת קצת מהמורים שרצו לפסוק כר"מ אלא שביטלו הנזכרים סברתם. ובמה שפסק רבינו מותר מיד במוצי"ש כן היא מסקנת רבותינו בעלי התוס' והראב"ד ורבינו יונה אבל רש"י ובה"ג חלקו בזה ופסקו שצריך להמתין בכדי שיעשו ונתנו טעם לדבריהם דכיון דאסרינן ליה ליומיה כדי שלא יהנה ממעשיו הרעים אם אתה מתירה לו לערב מיד הרי הועילו לו מעשיו, אבל רבינו והסוברים כמותו ס"ל דלא אמרו בכדי שיעשו אלא בדבר הנעשה ע"י נכרי דאי שרית ליה למוצי"ש אתי למימר ליה הֲבֵא בשבת לפי שאמירה לנכרי קלה היא בעיניו אבל במבשל ליכא למגזר דחילול שבת חמיר הוא לאינשי ואפילו אי שרית להו למוצי"ש מיד לא אתו למיעבד בידיים לכתחלה:

כסף משנה השוחט ביוה"כ וכו'. משנה פ' הכל שוחטין (דף י"ד) השוחט בשבת וביוה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה ואוקמוה בגמרא (דף ט"ו) דה"ק אע"ג דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ומשום דלשון מתחייב בנפשו דהיינו מיתת ב"ד לא שייך ביוה"כ ומתניי אגב שבת תניא תיקן רבינו וכתב היה מתחייב בנפשו או מלקות על יוה"כ שחיטתו כשרה:

לחם משנה השוחט ביום הכפורים וכו'. משנה פ"ק (דף י"ד) השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה ובגמרא (דף ט"ו) אוקמוה כר' יהודה דאמר בשוגג יאכל במוציא שבת במזיד לא יאכל עולמית ומתניי איירי בשוגג וה"ק אע"ג דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ורבינו פסק כר' יהודה בהל' שבת פ"ו וכן כתב כאן לשון המשנה כדאוקמוה בגמ' אליביה:

הלכות שחיטה - פרק שני

א בכל מקום מתר לשחט חוץ מן העזרה. שאין שוחטין בעזרה אלא קדשי מזבח בלבד. אבל החלין אסור לשחטן בעזרה בין בהמה בין חיה בין עוף. וכן הוא אומר בבשר תאונה [\(דברים יב-כא\)](#) 'כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' וגו' [\(דברים יב-כא\)](#) 'וזבחת מבקרך ומצאנדך וגו' [\(דברים יב-כא\)](#) 'ואכלת בשעריך'. הא למדת שאין שוחטין בשר תאונה אלא חוץ למקום [\(דברים יב-כא\)](#) 'אשר בחר ה' :

כסף משנה בכל מקום מותר לשחוט חוץ מן העזרה וכו'. עד בבשר וחלב וכיוצא בו. בס"פ האיש מקדש (דף נ"א):

לחם משנה בכל מקום וכו'. בסוף פרק האיש מקדש (דף נ"ז): אמרו לפי שנאמר כי ירחק ממך המקום וזבחת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח במקום קרוב פרט לחולין שלא ישחוט בעזרה וכו' עוד שם יכול לא ישחוט ואם שחט ישליכנו לכלבים ת"ל לכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה ע"כ. ובפרק כסוי הדם (דף פ"ה): הביאו ברייתא שאמרו השוחט את הטרפה וכו' (עיין בכסף משנה בד"ה וכל השוחט כו') ואמרו שם א"ל רב פפא לאביי וסבר ר"ש חולין בעזרה דאורייתא היא אמר ליה אין והתניא ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו באש וכן חיה שנשחטה בעזרה אא"ב דאורייתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה אלא אי אמרת דרבנן בהמה מאי טעמא דילמא אתי למיכל קדשים בחוץ היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה וכו' ע"כ. והשתא יש לתמוה על רבינו כמאן פסק אי כמ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא כדקאמר ודברים אלו דברי קבלה הן וכ"נ ממ"ש פרק ט"ז מהלכות מאכלות אסורות שכתב שם וה"ה בחתיכה של בשר בחלב או של חולין שנשחטו בעזרה שהרי הן אסורין מדבריהם בהנאה כמו שיתבאר בהלכות שחיטה ע"כ. משמע שהם מדבריהם ואם נאמר כן קשה חדא דהיכי מייתי קרא דכי ירחק ממך המקום וכו' דדריש ליה מ"ד חולין שנביע דאורייתא וכ"ת אפילו למ"ד לאו דאורייתא דריש הני קראי והוא אסמכתא בעלמא אכתי קשה חדא דאי מדרבנן הא אמר שם בגמרא שהבאתי דלא גזרינן חיה אטו בהמה ורבינו כתב דבחיה ובהמה הכל

אסור בהנאה. ועוד ר"ש דאמר השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טרפה וכו' משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה קאמר בגמרא דס"ל חשבי"ע דאורייתא דהכי פריך אביי וסבר ר"ש דחשבי"ע דאורייתא כלומר דאי דרבנן מה לי ראויה מה לי אינה ראויה ואיהו ז"ל פסק דהשוחט ונמצאת טרפה מותרת בהנאה משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה א"כ ודאי הוי דאורייתא ועוד דחשבי"ע גבי כסוי הדם לקמן פי"ד אמר רבינו דפטור לכסות ואי לאו דאורייתא איך פוטר הכסוי שהוא מה"ת כדכתבו התוס' ואם נאמר דפסק כמ"ד חשבי"ע דאורייתא ומ"ש דברי קבלה וכן במאכלות אסורות שאמר מדבריהם ר"ל שכיון שאינו מפורש בתורה דברי קבלה הוא וכמ"ש בריש הלכות אישות דכסף הוי מד"ס אע"ג דכתיב ביה כי יקח וילפינן קיחה קיחה משדה עפרון וזה נקרא ד"ס ואין זה גזירה או תקנה דלא קורא תקנת חכמים דברי קבלה אבל זה הוא הל"מ מ"מ קשה טובא דבפסחים פרק כל שעה (דף כ"א:) א"ר אבהו כ"מ שנאמר לא תאכל לא תאכלו וכו' אחד איסור הנאה וכו' עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט בנבלה וכו' והקשו שם דהניחא לר"מ אלא לר"י דאתא קרא לדברים ככתבם מאי א"ל ותירץ דמפיק לה מלכלב תשליכון אותו אותה משליך לכלב ואי אתה משליך כל איסורין שבתורה והקשו ור"מ האי אותו מאי עביד ליה ותירץ אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חשבי"ע ור"י ס"ל חשבי"ע לאו דאורייתא והשתא קשה על רבינו כיון שהוא פסק כר"י בפ"י מהל' עכו"ם דאתא קרא לדברים ככתבם שכ"כ שם אבל נותן הוא לגר תושב שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי במכירה ולא בנתינה א"כ ודאי דמפיק ליה כל איסורין שבתורה מאותו וחשבי"ע ע"כ לאו דאורייתא וא"כ איהו דסבר עד דחשבי"ע דאורייתא מהיכא מפיק להו מאותו א"א דאיהו פסק כר"י כדפרישית וכ"ת איהו סבר דלחולין שנשחטו בעזרה לא צריך קרא דמקבלה מפקינן ליה זה א"א דהא בגמ' מוכח דר"י ס"ל דחשבי"ע לאו דאורייתא הא אי סבר דאורייתא מפקינן קרא להכי ואפילו שתדחוק בלשון ותאמר דמאי דאמר לאו דאורייתא ר"ל לא צריך קרא להכי דאינו מפורש בתורה אלא מדברי קבלה והיינו כמאן דאמר הכא בכסוי הדם דהוי דאורייתא דזה א"א מצד הלשון דאיך יאמר כוונה אחת בדברים מקבילין זה לזה, ומלבד זה קשה דמי דחקו לרבינו לפרש כך ומוציא דברי הגמ' מפשטן דהא חזינן בפ' כסוי הדם דמאן דאית ליה דאורייתא מפיק ליה מאותו. לכך נ"ל לתרץ לדעת רבינו ולומר דהוקשה לו ז"ל דמה הקשו בגמ' בפרק כל שעה דלרבי יהודה חשבי"ע מני"ל דהא אותו מיעוטא הוא וממעט כמה דברים וכמ"ש התוס' ז"ל בריש פרק הערל דבו ממעט כמה דברים הכא נמי נימא הכי לכך מפרש הוא דבגמרא ה"ה דהו"מ לתרץ הכי אלא משום דהגמרא אשכחה לר' יהודה דס"ל בפירוש דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא שני הכי

והמקשה שהקשה היה סבור דלית לן למעוטי אלא חשב"ע לבד דלית בהו לא תאכלו אבל היכא דכתיב לא תאכלו לעולם דמותרים בהנאה דאכילה לחודה כתיבא דהכי משמע פשטיה דקרא ואף על גב דבחשב"ע נמי כתיב כי ירחק בריחוק מקום אתה אוכל אבל בקירוב מקום אי אתה אוכל דנפיק מכללא דמ"מ לא כתיב לא תאכלו בפירוש זה היה דעת המקשה והמתרץ היה יכול לתרץ דאפ"ה אותו ממעט כמה דברים חלוקים כדפרישית ולהכי רבינו ס"ל דמאותו ממעטינן כמה דברים ופסק כר' יהודה וממעט מאותו כל איסורין שבתורה וחשב"ע. אי"נ סבר רבינו כההוא מדרבנן דפרק כל שעה דמפיק ליה מאותו שאר איסורין ע"ש:

ב וְזֶה שֶׁנִּשְׁחַט חוּץ לְמָקוֹם הוּא שְׂמֵתָר לְאָכְלוֹ בְּכָל הַשְּׁעָרִים. אֲבָל הַשּׁוֹחֵט חָלִין בְּעֶזְרָה אוֹתוֹ הַבָּשָׂר טְהוֹר וְאָסוּר בְּהִנָּיָה כְּבָשָׂר בְּחֶלֶב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ. וְקוֹבְרִים אוֹתוֹ וְאֶפְרוּ אָסוּר אֲפִלוּ שְׂחַט לְרְפוּאָה אוֹ לְאֲכִילַת עֶכּוּ"ם אוֹ לְהֶאֱכִיל לְכֻלָּבִים. אֲבָל הַנוֹחַר בְּעֶזְרָה. וְהַמְעַקֵּר. וְעֶכּוּ"ם שְׂשֻׁחַט. וְהַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה. וְהַשּׁוֹחֵט בְּהֶמָּה חֵיָה וְעוֹף הַטְּמָאִים בְּעֶזְרָה. הֲרִי אֵלוֹ בְּלֵן מִתְרִין בְּהִנָּיָה:

מגיד משנה אבל השוחט חולין וכו' וקוברים וכו'. פסק כתנא קמא דמתניתין דמסכת תמורה (ל"ג) דתנן ואלו הן הנקברים וכו' ומסיים וחולין שנשחטו בעזרה ור"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו: אפילו שחט לרפואה וכו'. בתוספתא דחולין פ' שני כלשון רבינו השוחט לרפואה לאכילת עכו"ם לאכילת כלבים אסור בהנאה: אבל הנוחר וכו'. פשוט שם השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר ושחיתת כותי מותרין בהנאה: והשוחט ונמצאת וכו'. פליגי בה התם ר"מ ור"ש ר"מ אוסר בהנאה ור"ש מתיר ופסק רבינו כר"ש. ועוד תלויים דינים אלו בפלוגתא דר"מ ור"ש בפרק כיסוי הדם בשחיטה שאינה ראויה לאכילה אי שמה שחיטה או לא: והשוחט בהמה חיה וכו'. כלשון התוספתא השוחט בעזרה חיה ועופות טהורים אסורים בהנאה ואין צ"ל באכילה, חיה או עופות טמאים מותרים בהנאה:

כסף משנה ומ"ש אותו הבשר טהור. נראה דהיינו לומר דלא תימא דהוי כשחיטה שאינה ראויה והוי כאילו מתה מעצמה ומטמאה. ומ"ש וקוברין אותו, משנה בסוף תמורה (דף ל"ג:). ומ"ש ואפרו אסור. שם בגמרא (דף ל"ד). ומ"ש אפילו שחט לרפואה. ומ"ש אבל הנוחר בעזרה וכו'. בפ' האיש מקדש (דף נ"ז:). משמע דלא מיתסר בהנאה אלא בשוחט דומיא דזבחת וכל הני לאו

שחיטה נינהו. **ומ"ש דה"ה לשוחט ונמצאת טריפה.** בס"פ האיש מקדש (דף נ"ח) ובפי' כסוי הדם (דף פ"ה:) תניא השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טריפה זה וזה חולין בעזרה ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרים ופסק כר"ש וצריך טעם למה:

ג וְלֹא בְהֵמָּה וְחֵיהָ בְּלֶבֶד אֶלָּא כָּל הַחֲלִין אֲסוּר לְהַכְנִיסוֹ לְעֶזְרָה. אֶפְלוּ בְּשֵׁר שְׁחוּטָה אוּ פְרוֹת וּפְת. אִם עָבַר וְהַכְנִיסוֹ מִתְרִין בְּאֲכִילָה כְּשֶׁהָיוּ. וְדַבָּרִים אֵלּוּ כִּלְוֹן דְּבָרֵי קִבְלָה הֵן. וְכָל הַשּׁוֹחֵט חֲלִין בְּעֶזְרָה אוּ הָאוֹכֵל כְּזֵית מִבְּשֵׁר חֲלִין שְׁנִשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכֶּת מְרֻדוֹת:

מגיד משנה ולא בהמה וכו'. פשוט בכמה מקומות במסכת חולין פרק הזרוע גבי חזה ושוק דאקשינן התם טעמא דכתב רחמנא וזה הא לאו הכי הוה אמינא חולין חייבין בחזה ושוק והא בעי תנופה היכא לינופינהו אי אבראי לפני ה' כתיב אי אגוואי קא מעייל חולין לעזרה. ובמנחות פרק התודה גבי תודה שנתערבה בתמורות דקאמר ולייתי לחם ומקשי וכי מכניסין חולין לעזרה. ובבתרא פי' המוכר את הספינה גבי בכורים דמקשינן וליחוש דילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה ופירש רשב"ם וקדרשי בספרי כי ירחק ממך המקום וזבחת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקירוב מקום חולין שלך וה"ה לכל הבאת חולין בעזרה שאסור א"נ מדרבנן דילמא איכא מאן דחזי ליה דנהיג מנהג חולין כדינן וסבור קדשים הם הואיל ואיתנהו בעזרה ואתי לזולתי בקדשים: **ודברים אלו וכו'.** פסק כר"ש דאמר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא נינהו:

כסף משנה ומ"ש ולא בהמה וחיה בלבד וכו'. הכי משמע בפרק הספינה (ב"ב פ"א:) דאמרינן גבי ספק בכורים וקא מעייל חולין בעזרה והרשב"א כתב בפי' הזרוע על דברי רבינו ולא נראו דבריו אא"כ דעתו לומר לחם כלחמי תודה או פירות כפירות בכורים: **ומ"ש ואם עבר והכניסן מותרים באכילה: וכל השוחט חולין בעזרה וכו'.** משמע מדברי רבינו דלא מיתסר אלא מדרבנן מאחר שלא ענש אלא מכת מרדות ויש לתמוה דבסוף פרק האיש מקדש (דף נ"ה) ובפרק כיסוי הדם (דף פ"ה:) מסיק דלר"ש חולין שנשחטו בעזרה מדאורייתא מיתסר ומשמע בס"פ האיש מקדש (דף נ"ו:) דכ"ש לחכמים דאמרי דהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת וא"כ הא דמשמע מדברי רבינו דלא מיתסר אלא מדרבנן אתי דלא כמאן ועוד שהוא ז"ל פסק

בפי"ד מהלי אישות שהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת ולא חילק בין שאר איסורי הנאה לחולין שנשחטו בעזרה ומאחר שכתב כאן שחשבי"ע אסורים בהנאה א"כ אם קידש בהם אינה מקודשת ומדמשמע מדבריו כאן דלא מיתסר אלא מדרבנן אם קידש בהם מקודשת. וי"ל דלעולם אימא לך דחולין שנשחטו בעזרה מיתסרי מדאורייתא וז"ש ודברים אלו כלם דברי קבלה הם דהיינו שנאמרו מסיני. ומ"ש שאינו ענוש אלא מכת מרדות היינו מפני שלא נאמר בהם לאו:

ד האומר בהמה זו שלמים וולדה חלין. אם נשחטה בעזרה וולדה מתר באכילה. לפי שאינו יכול לשחט אותו ברחוק מקום:

מגיד משנה האומר בהמה זו שלמים וכו'. בעיא דאביי בפרק קמא דתמורה (דף י"א): דבעי אביי מרב יוסף היא שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים מהו. ופירשו התוס' דלענין ולד קא מיבעיא ליה אם אסור באכילה משום חולין בעזרה או לא ופשיט ליה אביי מי קרינא ביה כי ירחק ממך המקום וזבחת דודאי מותר הוא הולד שהרי אינה יכולה להשחט (אמר) ברחוק מקום:

כסף משנה האומר בהמה זו שלמים. בסוף פירקא קמא דתמורה (דף י"א) בעיא דאיפשיטא:

ה אין שוחטין לתוך ימים ונהרות שפא יאמרו עובד מים הוא זה ונראה כמקריב למים. ולא ישחט לכלי מלא מים שפא יאמרו לצורה שתראה במים שחט. ולא ישחט בתוך כלים ולא לתוך הגמא שפן דרך עובדי עכו"ם. ואם שחט שחיתותו כשרה:

מגיד משנה אין שוחטין לתוך ימים וכו'. משנה פ' השוחט (דף מ"א) כלשון רבינו אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות ופירשו בגמרא דילמא לשרא דימא קא שחית: ולא ישחוט לכלי מלא מים וכו'. שם מדקאמרינן מ"ש לתוך ימים דלא דאמרי לשרא דימא קא שחית לתוך אוגן של מים נמי אמרי לבבואה קא שחית ותירץ רבא בעכורין שנו, מכלל דבצולין אסור. וגירסת רבינו היא אבל שוחט הוא לתוך אוגן של מים. ואוגן הוא כלי, וכן פירשה ה"ר יהונתן בפירוש המשנה אוגן של מים דכיון שיש בכלי מעט מים וכו': ולא

ישחוט לתוך הכלים וכו'. כלשון המשנה ולא לתוך הכלים : **ולא לתוך הגומא וכו'.** שם במשנה אין שוחטין לגומא כל עיקר. **ומה שאמר רבינו שכן דרך עובדי ע"ז,** נראה שכוון למה שפסק רבינו תם דלא אסרינן אלא לתוך הגומא הנקיה דנראה כמקבל הדם לע"ז אבל בגומא שיש בה עפר מותר דאין דרך עובדי ע"ז בכך : **ואם שחט שחיטתו כשרה וכו'.** דייק לה מדקתני אין שוחטין דלכתחלה משמע :

1 **שוחטין לכלי מים עכורין שאין הצורה נראית בהן. וכן שוחט חוץ [א] לגמא והדם שותת ויורד לגמא. ובשוק לא יעשה כן שגמא יחקה את המינים. ואם שחט לגמא בשוק אסור לאכל משחיטתו עד שיבדקו אחריו שגמא מין הוא. ומתן לשחט על דפן הספינה והדם שותת על הדפן ויורד למים. ומתן לשחט על גבי הכלים :**

מגיד משנה שוחטין לכלי מלא מים עכורין וכו'. כבר נתפרש זו למעלה והוא תירוץ רבא דאוקי מתניי דקתני אבל שוחט הוא לתוך אוגן של מים בעכורין : **וכן שוחטין חוץ לגומא וכו'.** שם בתר דאקשינן רישא לסיפא דרישא קתני אין שוחטין לגומא כל עיקר והדר תני אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה ותרצה רבא ה"ק אין שוחטין לגומא כל עיקר והרוצה לנקות את חצרו כיצד הוא עושה עושה מקום חוץ לגומא ושוחט והדם שותת ויורד לגומא : **ובשוק לא יעשה כן וכו'.** ואע"ג דקי"ל כ"מ שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור שאני הכא דהרואה אומר לנקות חצרו הוא עושה : **ואם שחט בגומא וכו'.** שם בברייתא ואם עשה כן צריך בדיקה אחריו. ויש מי שפירש צריך בדיקה אחריו לכתחלה וכגון אם איתיה קמן אבל אם שחט והלך לו שחיטתו כשרה שלא נחשדו ישראל על ע"ז. ודעת רבינו אינו כן אלא שהשחיטה אסורה עד שיבדקו. וכן היא דעת רש"י שפירש צריך בדיקה אחריו שמאמין הוא לע"ז ויבדלו מפתו ומיינו : **ומותר לשחוט על דופן וכו'.** שם היה מהלך בספינה ואין לו מקום בספינה לשחוט מוציא ידיו חוץ לספינה ושוחט והדם שותת ויורד על דופני הספינה : **ומותר לשחוט על גבי וכו'.** במתניי ובספינה ועל גבי הכלים וה"ה בכל מקום אלא שדבר בהווה ומרישא נמי דייקינן לה דקתני ולא לתוך הכלים משמע דע"ג הכלים מותר :

כסף משנה (ה-ו) אין שוחטין וכו'. דברי רבינו מבוארים סוף השוחט (דף מ"א) דתנן אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות ולא לתוך כלים אבל שוחט הוא לתוך האוגן של מים ובספינה על גבי כלים. אין שוחטין לגומא (כל

עיקר) אבל עושה (אדם) גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם בתוכה ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינים. ובגמרא מ"ש לתוך ימים דלא דאמרינן לשרא דימא קא שחיט לתוך אוגן של מים נמי אמרינן לבבואה קא שחיט אמר רבא בעכורין שאנו. ותו בגמרא אין שוחטין לגומא וכו' אבל עושה אדם וכו' והא אמר (רישא) אין שוחטין לגומא כלל ואוקמה רבא דה"ק אין שוחטין לגומא כל עיקר והרוצה לנקר חצרו כיצד הוא עושה עושה מקום חוץ לגומא ושוחט ודם שותת ויורד לגומא ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינים. תניא כוותיה דרבא היה מהלך בספינה ואין לו מקום בספינה לשחוט מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דפני הספינה ואין שוחטין לגומא וכו' והרוצה לנקר חצרו וכו' ובשוק לא יעשה כן משום שנאמר ובחוקותיהם לא תלכו ואם עשה כן צריך בדיקה אחריו פי' מפני שאין אדם חש לנקר את השוק ויחקה את המינים פירוש לשון חק כמו שאמר בברייתא ובחוקותיהם לא תלכו והטעם שכששוחט לתוך כלי מים עכורין מותר משא"כ בימים ונהרות שאע"פ שאין הצורה נראית בהם אסור לפי שבימים ונהרות החששא היא שמא יאמרו לשר הים או הנהר שוחט וא"כ ל"ש צלולין ל"ש עכורין איכא למיחש אבל לתוך כלי מלא מים החששא היא שמא יאמרו לצורה הנראית במים שוחט וכשהן עכורין ליכא למיחש למידי. ומ"ש רבינו ונראה כמקריב למים פי' לשר של ים או נהר: ומה שכתב רבינו שאם שחט בגומא בשוק אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו, טעמו מדמסיים בברייתא אשוחט בגומא ואם עשה כן צריך בדיקה אחריו ומדברי בעל הטור נראה שבה"ג סובר כן:

כיצד שוחטין. מותח את הצואר ומוליך הסכין ומביאה עד ששוחט. בין שהיתה הבהמה רבוצה בין שהיתה עומדת ואחז בערפה והסכין בידו מלמטה ושחט הרי זו כשרה:

מגיד משנה כיצד שוחטין וכו'. בתוספתא מצות שחיטה מוליך ומביא ובגמרא פי' השוחט בעינן מה"מ אמר שמואל דא"ק חץ שחוט לשונם ופירש"י מה חץ הולכתו במשיכה אף שחיטה במשיכה. תאנא דבי ר' ישמעאל אין ושחט אלא ומשך וכן הוא אומר זהב שחוט ואומר חץ שחוט ופירש"י שחוט משוך שהוא רך ומושכין אותו. ומה שכתב בין שהיתה רבוצה וכו'. פשוט בתוספתא בין שהעביר סכין על גבי צואר בין שהעביר צואר ע"ג סכין ושחט שחיטתו כשרה:

כסף משנה כיצד שוחטין מותח את הצואר וכו'. פרק הכל שוחטין (חולין דף י"ו): גמרא הכל שוחטין ולעולם שוחטין וכו' אמר מר נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה א"ר ענן אמר שמואל לא שאנו אלא שהסכין למעלה וצואר

בהמה למטה אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס והא קתני בין שהסכין למטה וצואר (בהמה) למעלה בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה אמר רב זביד לצדדין קתני סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלושה סכין למעלה וצואר בהמה למטה במחוברת. רב פפא אמר (כי תניא ההיא) בעופא דקליל ומשמע דהני תרי אוקימתי לא פליגי אלא ביישוב הברייתא אבל לא בענין דינא וכן משמע מדברי רש"י ולפיכך פסק רבינו כשתי האוקימתות וכן פסק הרי"ף והרא"ש והרשב"א:

ח נַעַץ אֶת הַסַּכִּין בְּכַתֵּל וְהֶעֱבִיר הַצֹּאֵר עָלֶיהָ עַד שֶׁנִּשְׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. וְהוּא שְׂיֵהָה צֹאֵר הַבְּהֵמָה לְמִטָּה וְסַכִּין לְמַעְלָה. שְׂאֵם הָיָה צֹאֵר בְּהֵמָה לְמַעְלָה מִן הַסַּכִּין שְׂמָא תִּרְד הַבְּהֵמָה בְּכַבֵּד גּוּפָה וְתִתְחַדֵּךְ בְּלֹא הוֹלְכָה וְהַבָּאָה וְאִין זֹו שְׁחִיטָה כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר. לְפִיכֵךְ אִם הָיָה עוֹף בֵּין שְׂהָיָה צֹאֵרוֹ לְמַעְלָה מִן הַסַּכִּין הִנְעוּצָה אוֹ לְמִטָּה מִמֶּנּוּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה:

מגיד משנה נַעַץ אֶת הַסַּכִּין וכו'. בפ"ק נַעַץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו אלא שהסכין למעלה וצואר הבהמה למטה אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס, וזה שאמר חיישינן שמא ידרוס אפילו בדיעבד שחיטתו פסולה מדאמר מעיקרא דסכין למעלה וצואר בהמה למטה שאין השחיטה כשרה אלא בדיעבד מכלל דסיפא פוסל אפילו בדיעבד והא דנקט שמא ידרוס ולא נקט שמא דרס לאשמועינן דאפילו אמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה. ודוקא במחוברת הוא דפסלינן לה דחיישינן שמא תרד הבהמה בכובד גופה אבל אם היתה תלושה בענין שאם תכביד הבהמה יפול הסכין ולא ישחוט אפילו צואר למעלה כשרה שאם היה דורס היתה הסכין נופלת ולא ישחוט ומדשחט ודאי לא דרס והיינו הך תוספתא שכתבתי למעלה בין שהעביר צואר ע"ג סכין וכו': **לפיכך אם היה עוף וכו'.** שם בתר דאקשינן על רב ענן מברייתא דקתני בין הסכין למטה וצואר בהמה למעלה וכו'. ותירצה רב זביד לצדדין קתני כלומר ברייתא זו שאמרה כשרה אפילו בסכין למטה וצואר למעלה לא מיירי כולה בסכין מחוברת אלא לשני צדדין היא שנויה דמאי דקתני שהסכין למעלה וכו' במחוברת דכיון שהסכין למעלה אפילו במחוברת שחיטתו כשרה ומאי דקתני שאם הסכין למטה וצואר בהמה למעלה כשרה מיירי בסכין תלושה ותירצה רב פפא באנפי אחריני בעופא דקליל דלא שני לן בין סכין למעלה או למטה וברייתא קמייתא דשאני לן בבהמה דאיכא למיחש לדרסה. והריא"ף ז"ל כתב להני תרי תירוצי לאשמועינן דתרוייהו הלכתא נינהו וכל חד מודה

לחבריה בעיקר דינא אלא דלרב פפא ניחא ליה לאוקמה בתירוץ מרווח שיהיה כולל ולא לצדדין ורב זביד ניחא ליה לאוקמה לצדדין ולא בעוף משום דקתני בהדיא בהמה ורש"י ז"ל תירצה אליבא דר"פ הא דקתני בהמה לאו דוקא ורבינו יונה ז"ל תירץ דר"פ לא היה גורס בברייתא וצואר הבהמה אלא צואר סתם ומפרש אותה בעופא דקליל שיכול לנענעו כרצונו שלא חיישינן לדרסה ואפ"ה לכתחלה לא יעשה כן. ודע שיש מי שהורה דוקא עופא דקליל כגון תרנגולין ויונים דאינהו קלילין אבל אווזין וכיוצא בהם שהם כבדין דינם כבהמה ואם נעץ סכין והעביר הצואר מלמעלה ושחט שחיטתו פסולה אפילו בדיעבד דאיכא למיחש לדרסה כמו בבהמה. אבל מגדולי המורים הורו דלא שנא דכל עוף אין בו חילוק כלל והאי דקאמר בעופא דקליל ר"ל קל הטבע וכל עוד שהוא קל בטבעו אפילו גדול בגוף קל יהיה וכן היא מסקנת רבינו שהרי לא חילק. וכן יש מי שהורה דה"ה גדיים וטלאים קטנים דהם קלים כמו עוף דדינם כעוף וגם זה אינו כן דעת רבינו דבהמה סתם כתב ואע"פ שהיא קטנה בגוף היא כבידה בטבע:

לחם משנה **נעץ את הסכין וכו'.** שם פ"ק (דף י"ז): אמר מר נעץ סכין בכותל ושחט בו שחיטתו כשרה וכו' (עיין בכ"מ בד"ה כיצד שוחטין כו') וכי מכשרינן בסכין למעלה וצואר למטה היינו בדיעבד אבל לכתחלה לא דהוי תלוש ולבסוף חיברו. וכבר כתב רבינו בפרק ראשון דלכתחלה לא דפסק כרבי ומש"ה כתב כאן אלו הדברים בלשון בדיעבד שאמר נעץ את הסכין וכו'. ואם תאמר אם כן היכי מוקמינן בגמרא ההיא דבכל שוחטין וכו' בין שהסכין למטה וכו' לצדדין דסכין למעלה נמי לא מכשרינן במחוברת אלא בדיעבד ובברייתא תנא שוחטין לכתחלה. ויש לפרש דכבר אוקמיה לעיל ההיא ברייתא כרבי חייא דאמר אפילו לכתחלה שוחטין והך ברייתא דנעץ כרבי וכי תימא א"כ מאי פריך לרב ענן דקאמר לא שנו אלא שהסכין וכו' מההיא ברייתא דקתני בין שהסכין כו' הא ההיא אתיא כו' חייא והך כרבי י"ל דהכי פריך ע"כ לא פליג רבי חייא ורבי אלא במחובר אבל אסכין למעלה לא פליגי כלל והוא פשוט: **לפיכך אם היה עוף וכו'.** רבינו פסק כשני התירוצים דרב פפא לא פליג אדינא קמא ולדידיה ברייתא איירי בעוף דבכל ענין מותר ושמואל איירי בבהמה ויש חילוק בין סכין למטה וסכין למעלה ובתלוש שאחז הסכין בידו אפילו הסכין למטה בבהמה כשרה כתירוצא קמא דאמר סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש ואע"ג דבעוף אמרו בברייתא בכל שוחטין דהיינו לכתחלה כבר כתבתי דהיינו כרבי חייא אבל רבי סבירא ליה דתלוש ולבסוף חיברו לכתחלה לא והכי פסק רבינו. **ומ"ש רבינו בין שהיתה הבהמה רבוצה וכו' ואחז בערפה והסכין בידו וכו' אע"פ שכתב לשון ושחט אפילו לכתחלה מותר דבה לא אשכחינן פלוגתא דרבי ור' חייא כלל:**

ט השוחט והוליד את הסכין ולא הביא או הביא ולא הולכה ושחט שחיתתו כשרה. הוליד והביא עד שחתך הראש והתיזו שחיתתו כשרה. הוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד והתיז את הראש בהולכה בלבד או בהבאה בלבד. אם יש בסכין כמלא שני צנארים מצנארי הנשחט שחיתתו כשרה ואם לאו שחיתתו פסולה. שחט שני ראשים כאחד שחיתתו כשרה:

מגיד משנה השוחט והוליד את הסכין וכו'. רבינו אתא לאפוקי ממה שכתוב בתוספתא דמכילתין דאיתא התם מצות שחיטה מוליד ומביא הוליד ולא הביא הביא ולא הוליד כשרה ובלבד שיהא בסכין כדי הולכה והובאה נראה לדעת התוספתא דבעינן לאכשורי חדא מתרתי לעולם או הובאה והולכה ואפילו כל שהוא או הובאה לבד או הולכה לבד ובלבד שיהא שיעור דהיינו מלא צואר חוץ לצואר הנזכר במשנתנו דהיינו שיעור הולכה והובאה דתוספתא. ורבינו ז"ל לא נראה לו לפסוק כתוספתא משום דס"ל דתוספתא פליגא אמתני' דמתני' דהצריכה מלא צואר חוץ לצואר כשהוליד לבד או הביא לבד והתיז את הראש באותה הולכה ולא הובאה דאז הוא דחיישינן לדרסה אבל אם לא התיז את הראש אלא כששחט כדרכו דהיינו רובם של סימנים או כולם לא בעינן חוץ לצואר כמלוא צואר אלא בהוליד לבד או הביא לבד כשרה ואפילו בכל שהוא משום דבהתזת הראש הוא דחיישינן דאי אפשר להתזה כמו זה בלא דריסה היכא שאין בסכין כמלא שני צוארי הנשחט אבל בשחיטת שני הסימנים לבד לא בעינן כולי האי שיפה הם נחתכין בכל שהוא ואפילו בהובאה לבד או בהולכה לבד. וזהו שיטת הרמב"ן ז"ל. אבל יש מהאחרונים שפסקו כתוספתא דאפילו לשחיטת הסימנים לבד בעינן הולכה והובאה תרווייהו היכא דאין בסכין כמלא שני צוארי הנשחט או בהולכה לבד או הובאה לבד בשיש בסכין כשני צוארי הנשחט. ואמרי דתוספתא לא פליגא אמתני' דהתזה דתנן במתני' היינו התזת הסימנים כדאמרינן בגמ' בפ"ק השוחט מנין לרבות את הראש שכבר הותז והתם על כרחין התזת הסימנים בלחוד הוא וכן פירשה רש"י ז"ל. ועוד הכריחו דבריהם מדרישא דמתני' דקתני התיז את הראש בבת אחת פסולה על כרחין בהתיז את הסימנים מתפרשת וכן פירשה רבינו בפ"ג וא"כ הרי דלהתזת הסימנים קארי בבא דרישא התזת הראש וה"ה לאמצעיתא דקתני היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת דעל התזת הסימנים קאמרה ומתני' לא פליגא אתוספתא דמכילתין דלתרווייהו בעינן או הולכה והובאה או כדי הולכה והובאה דהיינו

כמלא צואר חוץ לצואר וכן היא מסקנת הרשב"א והרא"ש. ומיהו אפשר לדחות ראיות אלו ולקיים דעת רבינו ז"ל דאע"ג דבר"פ השוחט קתני מנין לרבות את הראש שכבר הותז (חסר מכאן): **הוליד והביא וכו'**. הוליד לשחיטה דלא בעינן הולכה והובאה אלא בשהתיז את הראש דוקא אבל בשלא התיז את הראש שחיטתו כשרה אפילו שהוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד אבל הוליד והביא אפילו התיז את הראש וכשרה ודייק לה ממתניי דקתני היה שוחט והתיז את הראש ופירש"י ז"ל היה שוחט במשיכה והתיז את הראש בהובאה ראשונה עד שלא הספיק להוליד או הוליד תחלה והותז הראש עד שלא הספיק להביא בכה"ג בעינן שיהא בסכין כמלא צואר דהיינו מלא צואר חוץ לצואר כמו שפירשו בגמרא אבל אם הספיק להוליד ולהביא או להביא ולהוליד לא בעינן כמלא צואר חוץ לצואר ובסיפא דמתניי נמי קתני בד"א בזמן שהוליד ולא הביא. ודע שיש מי שפירש משנה זו בהתזת הסימנים כמו שכתבנו והוסיפו להחמיר עוד שלא התרנו בהוליד והביא במתניי אלא דוקא בהתזת הראש דהיינו התזת הסימנים כפי שיטתם אבל התזת הראש ממש פסול. ודקדקו זה מדברי רש"י ז"ל מדקאמר רש"י בריש פירקא דהשוחט חטאו עד שיזוב דמו ותו לא דמשמע ותו לא דוקא ואם שחט יותר פסול ודחו כל המפרשים סברא זו דמאי דאמר רש"י ותו לא לא לעיכובא קאמר אלא דתו לא צריך יותר וסגי בהכי לחודיה ואפילו למאן דאסר אם התיז את הראש ואפילו הוליד והביא דוקא בכל שהוא אבל אם יש בסכין שיעור הולכה והובאה דהיינו כשני צוארי הנשחט אפילו נחתך הראש ממש כשרה: **הוליד ולא הביא וכו'**. שם היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת אם יש בסכין כמלא צואר וכו'. וכבר פירשנו למעלה. **ומ"ש רבינו והתיז את הראש בהולכה בלבד או בהובאה בלבד אם יש בסכין כמלא שני צוארים וכו'**, לא שיצטרך להוליד רוב הסכין קודם שישחוט הרוב דאין אדם יכול להזהר בזה כי פעמים שהסכין חד וחרוף וחותר רוב הסימנים קודם שיוליד או יביא כשיעור שני צוארין אלא לא אמרו חז"ל שיעור זה אלא דקים להו שאז יכול לשחוט בריוח בלא דרסה. וזהו שכתב רבינו בהולכה לבד וכו' לא הולכת כל הסכין או הובאת כל הסכין אלא הולכה דשוחט והובאה דשוחט קאמר וכן פסק הרא"ש ז"ל: **ומה שאמר אם יש בסכין כמלא שני צוארים וכו'**. לאפוקי ממ"ד דלא בעינן דוקא כשני צוארי הנשחט אלא כמלא צואר חוץ לצואר אפי' צואר כל שהוא כגון אם שחט בהמה דלא בעינן לשער אותו הצואר האחר בצואר בהמה אלא אפי' בצואר עוף ולאפוקי מהאי דעתא כתב רבינו מצוארי הנשחט דבצואר הנשחט משערין וטעם נכון הוא דהאי דמצריכין כמלא צואר חוץ לצואר משום דבהאי שיעורא יש כדי הולכה והובאה ואם הוא בשור הגדול מה יועיל אם יהיה חוץ לצוארו כצואר עוף הא ודאי בהכי לא יש שיעור להוליד בצוארו ולהביא אלא ודאי בעינן כשני צוארי הנשחט. אלא שראיתי להראב"ד

ז"ל דרך אחר במשנתנו והוא דלא הכשירו המשנה בכל שהוא בשהוליד והביא אלא בכל שהוא חוץ לצואר והכי פירושא דמתני' בד"א דבעינן מלא צואר חוץ לצואר בשהוליד ולא הביא אבל אם הוליד והביא אפי' כל שהוא חוץ לצואר סגי ומ"מ כל שהוא חוץ לצואר בעינן. ולא ראיתי בכל המפרשים שתפס שיטה זו. ובמתני' תנן היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת אם יש בסכין כמלא צואר אחד כשר ורבינו ז"ל לא כתבה משום דפשיטא לן דלעולם בעינן שיהיה חוץ לצואר כמלא צואר מה לי בבהמה אחת מה לי בשתי בהמות דזיל בתר טעמא דמשום מה הצריכוהו רבנן כמלא צואר חוץ לצואר משום דבהאי שיעורא יכול לעשות הולכה והובאה ה"ה בשתי בהמות. תדע דבגמ' נסתפקו בהאי אם יש בסכין מלא צואר דרישא דאמר ר' זירא מלא צואר וחוף לצואר אי וחוף לצואר כל שהוא די או חוף לצואר כמלא צואר דהיינו שני צוארין ופשטוה מסיפא דקתני היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת אם יש בסכין מלא צואר אחד כשרה דע"כ לית לן למימר בהאי מלא צואר מלא צואר דוקא דהשתא בבהמה אחת בעינן מלא צואר חוץ לצואר בשתי בהמות סגי להו בצואר אחד אלא פשיטא מלא צואר חוץ לשני צוארים וה"ה ברישא מלא צואר חוץ לצואר הרי דדין אחד להם ולזה לא כתבה רבינו. אבל שאר המפרשים הביאוה לפסק הלכה משום דנפקא להו מינה דין שאם שחט שני ראשים כאחת ואין בסכין אלא מלא שני צוארים אם ברי לו שהוליד ולא הביא הפנימית כשרה דבהלכות שחיטה הוו שני צוארים ואם נשחטה לבדה היתה כשרה ולא נפסלה עתה ששחטה עם חברתה ה"ה דכשרה ואם בהובאה שחט החיצונה כשרה מהאי טעמא וזו היא סברת הרא"ש. והרשב"א ז"ל פסל את שניהם דחיישינן דילמא דרס בתרוייהו וכן נראה דעת רבינו ז"ל דאילו היה סובר דשום אחד מהם כשר היה כותבו לפסק הלכה לאשמועינן חדוש זה אבל כל עוד דס"ל דשניהם אסורין אין בדין זה חדוש כלל על מה שכתב בתחלה הוליד ולא הביא וכו' לפי שטעם אחד לשניהם כמו שכתבנו: **שחט שני ראשים וכו'.** כלשון המשנה דפרק השוחט. ומיהו צ"ע למה כתבה רבינו בלישנא דדיעבד דהא בגמ' אוקימנא להא מתני' בקדשים ובקדשים הוא דדיעבד כשרה ולכתחלה לא אבל בחולין אפי' לכתחלה שוחט שני ראשים כאחד וילפינן לה מדכתיב תזבחהו ואמרינן דיש אם למסורת תזבחהו משמע דלשוחט יחידי קאמר ולא שנים מדלא כתיב תזבחהו ומדכתיב הוא משמע נמי אזבח שאף הוא יחידי וכל זה בקדשים ולמצוה אבל בחולין אפילו לכתחלה:

כסף משנה **השוחט והוליד את הסכין ולא הביאה וכו'.** מתני' פרק השוחט (דף ל'): השוחט שני ראשים כאחת שחיטתו כשרה וכו' התיז את הראש בבת אחת פסולה היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת אם יש בסכין כמלא צואר כשרה היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת אם יש בסכין מלא צואר אחד

כשרה ואסיקנא בגמרא (דף ל"א) מלא צואר חוץ לצואר בד"א בזמן שהוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד אבל אם הוליד והביא אפילו כל שהוא אפילו באיזמל כשרה. ומ"ש רבינו כמלא שני צוארים מצוארי הנשחט זה הוא כשלא היה אלא ראש אחד שכך כתב והתיו את הראש אבל בשני ראשים צריך שיעור ג' צוארים וכן לכמה ראשים צריך שיעור צואר א' מצוארי הנשחט יותר ממנין הראשים ודעת רבינו כדעת הרמב"ן דדוקא בהתיו את הראש הוא דבעינן מלא צואר חוץ לצואר לפי שא"א להתיו הראש כולו אלא בדרסה כל היכא דליכא סכין כי האי שיעורא אבל בחתיכת הסימנין לא בעינן כולי האי דבכל שהוא הן נחתכין שכן כתב השוחט והוליד את הסכין וכו' כשרה ולא חילק בין יש בסכין מלא שני צוארים או לא :

לחם משנה השוחט והוליד את הסכין ולא הביאה וכו'. מלשון רבינו נראה שהוא מחלק בין שוחט למתיו דכששוחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לבד אז בהוליד אפילו לא הביא סגי אבל במתיו כל הראש אז בעינן הולכה והובאה או שיהיה בסכין מלא שני צוארים וכ"נ מלשונו שבשוחט לא חילק בין צואר אחד לשני צוארים ובהתיו חילק ואמר הוליד וכו' והתיו את הראש בהולכה משמע דכשהתיו את הראש אז בעינן מלא שני צוארים וכן שחט שני ראשים כאחד שחיתתו כשרה ולא הצריך שם מלא שלשה צוארים היכא שהוליד ולא הביא משמע דכשהוא בשחיטה בכל דהו סגי ובאמת שלשון המשנה היה מורה כן לכאורה בפי השוחט (דף ל':) שבתחלה אמרו שם השוחט שני ראשים כאחד שחיתתו כשרה ולא חילק שם בין שני צוארים לצואר אחד ואח"כ בדין התיו חילק בין מלא שני צוארים לצואר אחד. זה היה נראה לכאורה בפ"י המשנה ודברי רבינו והוא דלא כרש"י ז"ל אבל אי אפשר לומר כן דבפרק קמא (דף י"ב) הקשו גבי זרק סכין לנועצה בכותל והא בעינן מוליד ומביא ואי בשחיטה רוב א' או רוב שנים לא בעינן הולכה והובאה מאי פריך הא התם לא התיו הראש בבת אחת אלא שחט רוב א' או רוב שנים לבד. לכך נראה ודאי לפרש כפי רש"י ז"ל ושאר המפרשים דלא שני לן בין התיו לשוחט כלל ומאי דנקט התיו רבותא אשמעינן דאפילו התיו כל הראש כשר כשיש כמלא שני צוארים ולפי זה צ"ל מה שחילק במשנה בין מלא ב' צוארים אפילו ארישא דמתניתין דשוחט קאי וכן רבינו נמשך אחר אותו הלשון ומאי דקאמר רבינו שחט שני ראשים וכו' אם הוא בהולכה או הובאה לבד בעינן ג' צוארים ואם הוא בהולכה ובהובאה בכל דהו סגי ולא הוצרך לבאר שכבר נתבאר ממ"ש לעיל מיניה :

2 שְׁנַיִם שְׁאֲחָזוּ בְּסַכִּין אֶפְלוּ אֶחָד מֵצַד זֶה וְשֵׁנִי מֵצַד אֲחֵר כְּנֶגְדּוֹ וְשִׁחְטוּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. וְכֵן שְׁנַיִם שְׁאֲחָזוּ שְׁנֵי סַכִּינִין וְשִׁחְטוּ

כְּאַחַד [ב] בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת בְּצִנְאָר שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. וְאַפְלוּ שְׁחַט זֶה הַיּוֹשֵׁט בְּלֶבֶד אוֹ רְבוֹ וְהַשְּׁנֵי שְׁחַט בְּמְקוֹם אַחֵר הַקֶּנֶה אוֹ רְבוֹ הָרִי שְׁחִיטָה זוֹ כְּשֶׁרָה וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַשְּׁחִיטָה כְּלָה בְּמְקוֹם אַחַד. וְכֵן שְׁחִיטָה הֶעֱשׂוּיָה כְּקִלְמוֹס וְשְׁחִיטָה הֶעֱשׂוּיָה כְּמִסְרָק כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה שנים שאחזו בסכין וכו'. קרוב ללשון המשנה דתנן שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפי' אחד מלמעלה ואחד למטה שחיטתו כשרה ואוקימנא בגמ' בסכין אחד ושני בני אדם אחד מחזיק בראש הסכין והשני מחזיק בקתו ואע"ג דלכאורה נראה מלשון המשנה דלכתחלה שנים אוחזין לא נהירא ליה לרבינו לפרשה בלכתחלה אלא בדיעבד ומש"ה כתב שנים שאחזו ולא כלשון המשנה שנים אוחזין משום דס"ל דמשנתנו בדיעבד x מתפרשת והכי פירושה דמתני' שנים שאחזו וכן פירשה הרב רבינו יהונתן בפירוש המשנה ועוד מסיפא דמתני' מוכח דרישא דיעבד דקתני שחיטתו כשרה אלמא רישא דמתני' בדיעבד היא וקמ"ל דלא חיישינן שמא דרסו דילמא האחד עיכב הסכין לחבירו כשרצה האחד להביאה אצלו ומש"ה הוא דבדיעבד שרי אבל לכתחלה איכא למיחש להכי דאע"ג דמוכחי בגמ' דחולין שרי לכתחלה לזבוח שנים זבח אחד ה"מ כשהשנים אוחזין במקום אחד בקתו של סכין דאז שניהם מוליכין הסכין בשוה אבל אחד בראש הסכין ואחד בסופה צריך לחוש לכתחלה שמא ידרסו. ומ"ש רבינו אפי' אחד מצד זה ואחד מצד זה כנגדו. הוא פירושא דמתני' דאמרה אפי' אחד למעלה ואחד למטה דקאי אסכין אבל רש"י פירש דקאי אצואר דבהמה דפירש ומאי אחד למעלה ואחד למטה דנקטי סכינא באלכסון. נראה מדבריו דקאי אצואר דבהמה ורבינו ס"ל דקאי אסכין וכן פירשה רבינו בפירוש המשנה וז"ל אחד למעלה ואחד למטה שיהיה זה אוחז בקצה הסכין והשני אוחז בקצה השני : וכן שנים שאחזו וכו'. הוציא רבינו דין זה מההיא דגרסינן בגמ' ההוא תורא דאישחיט בשנים או שלשה מקומות עאל ר' יצחק בר שמואל בר מרתא שקל משופרי שופרי א"ל ר' זירא למדתנו רבינו שמשנתנו בשני סכינין ושני בני אדם ופירש"י ז"ל למדתנו רבינו בלקיחה זו משנתנו דקתני שנים אוחזין בסכין אפילו בשני סכינין קא מכשר. וכן נראה מגרסת רבינו שהיא כגירסת רש"י ז"ל ואפי' לגרסת בה"ג דגריס משנתנו בסכין אחד ושני בני אדם ואתמוהי קא מתמה עליה היאך היה אוכל ממנו אפי' הכי כיון דלא חש ר' יצחק להשיבו למדנו לפי דרכנו שחזר ממה ששנה להם ומפרש משנתנו אפי' בשני סכינין. וזהו שכתב רבינו וכן, דמתני' מתפרשת בתרי אנפי בין בשנים בסכין אחד דהיינו בבא קמייתא שהתחיל שנים שאחזו בסכין אחד וכו' ומתפרשת נמי בשנים שאחזו בשני סכינין וזהו

וכן שנים שאחזו בשני סכינין וכו': **ואפי' שחט זה הושט לבדו וכו'**. פסק כרב דגרסינן התם אמר ר"י אמר רב השוחט בשנים או בשלשה מקומות שחיתו כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי בעינן שחיטה מפורעת וליכא. וכן פסקו כל הפוסקים כרב זולת רבינו האי ורבינו שרירא ורבינו שמואל בן חפני שפסקו כשמואל ואין להם בזה טעם ברור. חדא דקי"ל הלכה כרב באיסורי וכן הכריע הריא"ף ז"ל ועוד דקי"ל בכל דוכתא מעשה רב והכא ר' יצחק בר מרתא עבד עובדא ואכל משופרי שופריה ש"מ דהכי הלכתא. ובפירוש המימרא רבו הפירושים דלדעת רש"י ז"ל ר"ל ששחט כאן וחזר וחתך למטה או למעלה ודבריו סתומים כי לדעת התוס' שפוסקין שצריך להיות רוב הקנה או הושט במקום אחד צריך בהכרח לפרש דברי רש"י דבמקום אחד יש רוב דאל"כ פסולה. וא"ת כיון דבמקום אחד יש רוב א"כ שחיטה מפורעת היא ואיך אמר שמואל בעינן שחיטה מפורעת וליכא ותירצו כיון דחתך המיעוט תחלה ואח"כ חתך הרוב לא הויא שחיטה מפורעת דלא מרווח קא רווח פירוש דאינו מתפשט החתך לכאן ולכאן. אבל לפי דעת בעל התרומות דפסק דאפילו מעט כאן ומעט כאן ואפילו בסימן אחד מצטרף לרוב אפשר דרש"י כוון לזה. ורב אחאי משבחא פירש בשנים או בשלשה מקומות כגון שכל אותם מקומות בהקפות של סימן בטבעת אחת בקנה וכיוצא בו בושט כגון בשעה ששחט ונהפך הסימן נחתך כאן מעט וכאן מעט סביב סביב ובין כולו איכא רובא. ועוד כתב בשאלתות דאפילו חתך מעט הסימן למעלה מצד העור וחזר וחתך מיעוטו למטה מצד אחר זה שלא כנגד זה דכשרה דבין הכל יש רוב. ורבינו חננאל פירש שנים או שלשה מקומות כגון רוב הקנה למעלה ורוב הושט למטה וזהו פירוש רבינו שכתב ואפילו שחט זה הושט לבדו או רובו והשני שחט במקום אחר הקנה או רובו. ומיהו אפשר דרבינו ז"ל לענין דינא ככולהו פירושי ס"ל מייתור לשונו דכתב אע"פ שאין השחיטה כולה במקום אחד. תדע דנקט לה בלשון ואפילו דנראה דס"ל דהיכא דשחט אחד סימן האחר או רובו דהוי רבותא טפי משחטו שניהם רוב הסימן במקומות מפוזרין והוי נמי רבותא טפי משחט אחד בשני מקומות רוב הסימנים: **וכן שחיטה העשויה כקולמוס וכו'**. שם גבי תיובתא דר' אבין הוא מותיב לה והוא מפרק לה בשחיטה העשויה כקולמוס, ופירש"י ז"ל באלכסון דכוליה חד מקום הוא ומפורעת קרינן ביה והתחיל בקנה למעלה וחתך ושיפע כלפי מטה ובמקום שנגמרה שחיתת קנה התחילה שחיתת ושת וכן מלמטה למעלה: **וכן שחיטה העשויה כמסרק**. בפ"ק א"ר אלעזר בר מניומי שחיטה העשויה כמסרק כשרה ופירש רבינו אפרים שחיטה שיש לה שינים וארכן לאורך הקנה הואיל ובין עיקר השינים יש רוב סימן שחוט כשרה ויש מי שפירש שבעוד שחתך הסימן הכניס הסכין אילך ואילך בחתך ונראה כעין שינים כשרה:

כסף משנה **שנים שאחזו וכו'.** פרק השוחט (דף ל'): שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפילו א' למעלה וא' למטה שחיטתו כשרה. ואמרין בגמרא (דף ל') אמר רב יהודה אמר רב השוחט בשנים ושלושה מקומות שחיטתו כשרה וכו' שמואל אמר וכו' בעינן שחיטה מפורעת וליכא וכו'. (דף ל'): ההוא תורא דאישחט בשנים ושלושה מקומות עאל ר' יצחק בר שמואל בר מרתא שקל משופרי שופרי א"ל רבי זירא למדתנו רבינו משנתנו בשני סכינין ושני בני אדם ופירש"י למדתנו רבינו בלקיחה זו משנתנו (דקתני שנים אוחזין בסכין) אפילו בשני סכינים קמכשר ע"כ. כלומר וכ"ש שנים אוחזין בסכין אחד. ובהכל שוחטין (דף י"ט): גמרא השוחט מתוך הטבעת אמר ר' אלעזר בר מניומי שחיטה העשויה כמסרק כשרה ואפשר שרבינו לא כתב דין השוחט בשנים ושלושה מקומות מפני שסמך על בבא דשנים אוחזין בשני סכינין ושחט בשני מקומות או מפני שסמך על מ"ש דין שחיטה העשויה כמסרק: **וכתבו התוס'** והרא"ש והר"ן בשם רב אחאי דשחט בשנים ושלושה מקומות היינו ששחט בשנים ושלושה מקומות בהיקפו של סימן בין שאותן שחיטות הן זו כנגד זו בין שאחת למעלה ואחת למטה כיון שכלם בהיקפו של סימן ואילו תצרפם במקום אחד יהא בהם רוב בהיקפו של סימן כשרה. ושחיטה העשויה כקולמוס פ"י באלכסון. ומה שתפס רבינו שנים אוחזים בסכין תחלה ואח"כ כתב וכן שנים שאחזו שני סכינין כלומר לא מיבעיא כששנים אוחזים בסכין אחד כשרה דהא איכא שחיטה מפורעת ואפילו שמואל מודה בה אלא אפילו שנים שאחזו שני סכינין דליכא שחיטה מפורעת דהא פליג שמואל עלה בגמרא אפ"ה כשרה ולא זו בלבד דהא נשחט רוב היקף הסימן והיא ביושר אלא אפילו כקולמוס שהיא באלכסון או כמסרק שהיא שחתך כאן מעט וכאן מעט אפילו הכי כשרה:

לחם משנה **שנים שאחזו בסכין וכו'.** פרק כל השוחט (חולין דף ל') אמר רב יהודה אמר רב השוחט בשנים ושלושה מקומות שחיטתו כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי בעינן שחיטה מפורעת וליכא והקשו מתני' בשנים אוחזין בסכין וכו' ואוקמוה בסכין אחד ושני בני אדם אבל שני סכינים ושני בני אדם פסול ובתר הכי אמרו במסקנא דמתניתין בשני סכינים ושני בני אדם שאמרו שרבי יצחק שקל מההוא תורא דאישחט בשנים ושלושה מקומות ואמר ליה רבי זירא למדתנו רבינו כלומר בלקיחה זו דמתניתין בשני סכינים ושני בני אדם ואם כן כל שכן סכין אחד ושני בני אדם וכך פסק רבינו והוא מפרש בשנים ושלושה מקומות כפירוש רבינו חננאל שכתבו התוס' שהוא רוב הקנה למעלה ורוב הושט למטה ונתבארו דבריו:

יא אין שחיטת החלין צריכה פּוּנָה אָלָא אָפּלוּ שְחַט כְּמַתְעַסְק
אוּ דְרָךְ שְחוק אוּ שְזַרְק סְכִין לְנַעֲצָה בְפִתְל וְשְחָטָה בְהַלִיכְתָהּ
הוֹאִיל וְהַשְחִיטָה כְּרָאוּי בְמִקוּמָה וְשַעוּרָה הָרִי זוּ כְּשָרָה :

מגיד משנה אין שחיטת חולין צריכה כוונה וכו'. פשוט בפ"ק גבי מתניי דקתני
וכולן ששחטו ואחרים רואין אותם ואמרינן עלה בגמ' מאן תנא דלא בעינן
כוונה לשחיטה אמר רבא ר' נתן היא דתני ר' אושעיא זעירא דמן חברייא זרק
סכין לנעצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה ר' נתן מכשיר וחכמים פוסלים הוא
תאני לה והוא אמר לה הלכה כר' נתן. וכתב הרשב"א ז"ל דלר' נתן אפיי כוונת
חתיכת בשר לא בעינן כדאמרינן בפרק השוחט טעמא דנפלה הא הפילה כשרה
וקמ"ל דאפיי דלא מכוין לחתיכה כלל כשרה ורבנן נמי לא בעו כוונת שחיטה
דמדגלי רחמנא מתעסק בקדשים דפסול מכלל דחולין שרו אלא כוונת חתיכת
סימנים בעי וחש"ו לאו בני חתיכת סימנים נינהו אלא לחתיכת בשר בעלמא
מכווני כדאמר בהשוחט עכ"ל ז"ל. ורבינו פסק כר' נתן דאפיי כוונת חתיכת
בשר לא בעי וזהו שכתב ואפיי שחט במתעסק או דרך שחוק וכו'. **ומה שכתב**
ושחטה בהליכתה נראה דכוון למה שפירשו המפרשים שצריך לראות שלא
החליד הסכין בין סימן לסימן או תחת העור ואם לא נסתכל בזה אם מצא
הנוצה חתוכה ודאי לא החליד כדאמרינן בגמרא רבא הוה בדיק להו גירא (פיי
חץ) לר' יונה בר תחליפא ושחט בה עופא בהדי דפרת. ואקשינן ודילמא עביד
חלדה ומשנינן חזינן גדפי דפרמי ופירש"י ז"ל רואין נוצה שסביב הצואר
כרותות. ובגמ' מקשו והא בעינן מוליך ומביא ומשנינן שהלכה ובאה כדרכה
ופירש"י שהלכה וחתכה בהליכתה והכה בכותל וחזרה וחתכה. וה"ה נמי
דמצי לתרוצי בסכין שיש בו חוץ לצואר כמלא צואר דסגי ליה בהליכתו
לחודה אלא בכל דהו מהדר לאוקמיה. ורבינו השמיט כל זה משום דהולך
לשיטתו דאפיי בכל דהו סגי ואפיי לא הולך והביא אלא הובאה לבד או הולכה
סגי כמו שנתבאר דעתו לעיל ומה שהקשה התלמוד והא בעינן הולך והביא
לרווחא דמילתא קא מקשי אבל לפום דינא לא בעינן הולכה והובאה אלא
חדא מינייהו ואפיי בסכין כל דהו :

כסף משנה אין שחיטת החולין צריכה כוונה וכו' לפיכך חש"ו וכו'. פרק הכל
שוחטין (דף י"ב:) גמרא וכלם ששחטו כלומר חש"ו ואחרים רואים אותן
שחיטתן כשרה מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה אמר רבא רבי נתן היא
דתני אושעיא זעירא דמן חברייא זרק סכין לנעצה בכותל והלכה ושחטה
כדרכה רבי נתן מכשיר וחכמים פוסלין הוא תני לה והוא אמר לה הלכה כר'
נתן והא בעינן מוליך ומביא שהלכה ובאה כדרכה ופירש"י שהלכה ובאה
כדרכה שחתכה בהליכתו והכתה בכותל וחזרה וחתכה וה"ה נמי דמצי

לתרוצי בסכין שיש בה חוץ לצואר כמלא צואר דסגי ליה בהליכתו לחודה כדלקמן אלא בכל דהו מהדר לאוקמי אפילו באיזמל ע"כ. ופשוט הוא ששיכור ומי שאחזתו רוח רעה דינם שוה לחש"ו כדברי רבינו :

לחם משנה **אין שחיטת חולין צריכה כוונה וכו'.** פרק השוחט (דף ל"א) משנה נפלה סכין ושחטה וכו' ואמרו שם טעמא דנפלה וכו' (עיין בכ"מ) ואם תאמר אם כן היכי קאמר רבינו לפיכך כו' דמשמע דמהדין הראשון נמשך השני והא בגמ' עבדינן צריכותא ואמרו דאע"ג דדין ראשון ליתיה משום דלא מתכוין לשום חתיכה אפילו הכי אפשר דכשמתכוון לשם חתיכה דהוי כדינא דחרש שוטה וקטן דמותר וי"ל דמאי דקאמר לפיכך אינו ר"ל דמהדין הראשון נמשך השני אלא הכי קאמר כיון שאני אמרתי ששחיטת חולין אינה צריכה כוונה דמשמע שום כוונה כלל מאלו הדברים יוצא גם הדין השני : **הואיל והשחיטה כראוי במקומה וכו'.** אמר כן מפני שבגמרא הקשו הא בעינן מוליד ומביא ותירצו שהלכה ובאה כדרכה וכו' לכן כתב רבינו הואיל וכו' :

יב **לפיכך חרש או שוטה או קטן או שפור שנתבלבלה דעתו ומי שאחזתו רוח רעה ששחטו ואחרים רואין אותם שהשחיטה כותקנה הרי זו כשרה. אבל סכין שנתפלה ושחטה אף על פי ששחטה כדרכה הרי זו פסולה שנאמר (דברים יב-כא) 'וּזְבַחְתָּ עַד שְׂיִהְיֶה הַזֹּבֵחַ אֲדָם וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינֹו מִתְכַּוֵּן לְשַׁחֲטָה :**

מגיד משנה **לפיכך חש"ו וכו'.** משום דבגמ' אמרינן מאן תנא דלא בעינן כוונה כו' ופירש"י ז"ל מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה דהא חש"ו אין בהם דעת להתכוין לשחיטה וקתני כולן ששחטו וכו' דקאי נמי אחש"ו אי"כ הא בהא תליא דכל עוד דשחיטת חולין לא בעיא כוונה שחיטת שוטה וקטן וכל הנזכרים דאין להם כוונה אם אחרים רואין אותן שלא קלקלו שחיטתן כשרה. ודקדק רבינו ששחטו ואחרים רואין אותן דוקא ששחטו בדיעבד אבל לכתחלה אין מוסרין להן לשחוט ואפילו אחרים רואין אותן ועומדין עליהם. וזהו שדייקו בגמ' שמא קלקלו לא קתני אלא שמא יקלקלו זאת אומרת אין מוסרין להן חולין לכתחלה. ופירש"י ואחרים רואין אותן עומדין על גבן. והוסיף ר"ת לומר דאין מוסרין להם חולין אפי' להשליכן לכלבים דילמא אתי למיכל משחיטתן ולקמן בס"ד יתבאר פרטי דינין אלו במקומן : **אבל סכין שנפלה וכו'.** כלשון המשנה דפי' השוחט דתנן נפלה סכין ושחטה אע"פ ששחטה כדרכה פסולה שנאמר וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל ודייקנן בגמ' טעמא דנפלה אבל הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מכוון וזהו

שכתב רבינו ואפי' שאינו מתכוין לשחיטה. וכתבו המפרשים דאם נפלה מידו שלא במתכוין דפסולה. וכ"כ הרא"ש ז"ל וז"ל טעמא דנפלה אבל הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מיכוין לשום חתיכה אלא נתכוין להפילה קרי ביה וזבחת ואכלת כיון שכוון להפילה וע"י אותה נפילה שחטה אבל אם נפלה סכין מידו בלא כוונה הוי כמו שהיתה מונחת על הקורה והפילתה הרוח דלא קרי ביה וזבחת ואכלת כיון דלא נתכוין לשום דבר דטעמא דר' נתן דלא בעינן כונה כלל בחולין דמדגלי רחמנא דמתעסק בקדשים פסולה ואף לחתיכה לא בעי כוונה דהא לא כתיב וחתכת אלא וזבחת. ומיהו בלא כוונת שום דבר אי אפשר מדכתיב וזבחת דהוי לכל הפחות כמו ועשית וצריך להתכוון לשום דבר מעשה ובענין אחר לא מקרי כח גברא עכ"ל ז"ל. ולפי זה אין צ"ל אם היתה בחיקו ונפלה ושחטה כדרכה דפסולה :

כסף משנה אבל סכין שנפלה ושחטה וכו'. מתניתין פרק השוחט (דף ל"א) נפלה סכין ושחטה אף על פי ששחטה כדרכה פסולה שנאמר וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל ובגמרא טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מיכוין לה מאן תנא וכו' אמר רבא ר' נתן הוא וכו' והא אמר רבא חדא זמנא דתנן וכלן ששחטו ואחרים רואין אותן וכו' כדלעיל צריכי דאי אשמעינן התם משום דקא מיכוין לשום חתיכה בעולם אבל הכא דלא קא מיכוין אימא לא ואי אשמעינן הכא משום דקא אתי מכח בן דעת אבל התם דלא אתי מכח בן דעת אימא לא צריכא :

לחם משנה ואע"פ שאינו מתכוין לשחיטה וכו'. לאו דוקא לשחיטה דמשמע דלחתיכה מיהא בעינן כוונה דבהדיא אמרו שם כרבי נתן אפילו לחתיכה נמי לא בעי דאמרו אי לא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה נמי לא בעי וכו' :

יג גִּלְגַּל שֶׁל אֶבֶן או שֶׁל יַעַץ שֶׁהִיְתָה הַסֶּכֶן קְבוּעָה בּוֹ וְסָבַב אָדָם אֶת הַגִּלְגָּל וְשָׁם צִוְּאָר הָעוֹף או הַבְּהֵמָה כְּנִגְדּוֹ עַד שֶׁנִּשְׁחַט בְּסָבִיבַת הַגִּלְגָּל הָרִי זֶה כְּשֶׁרָה. וְאִם הַמַּיִם הֵן הַמְּסַבְּבִין אֶת הַגִּלְגָּל וְשָׁם אֶת הַצִּוְּאָר כְּנִגְדּוֹ בְּשַׁעַה שֶׁסָּבַב וְנִשְׁחַט הָרִי זֶה פְּסוּלָה. וְאִם פֶּטֶר אָדָם אֶת הַמַּיִם עַד שֶׁבָּאוּ וְסָבְבוּ אֶת הַגִּלְגָּל וְנִשְׁחַט בְּסָבִיבְתוֹ הָרִי זֶה כְּשֶׁרָה שֶׁהָרִי מִלֶּחַ אָדָם בָּא. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּסָבִיבָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיא מִלֶּחַ הָאָדָם אֲבָל מְסָבִיבָה שְׁנִיָּה וּלְאַחֲרֶיהָ אֵינָה מִלֶּחַ הָאָדָם אֲלָא מִלֶּחַ הַמַּיִם בְּהַלּוּכָן :

מגיד משנה גלגל של אבן וכו'. ברייתא בפ' השוחט דקתני השוחט במוכני שחיטתו כשרה ורמינן עלה והא תניא שחיטתו פסולה ומשני לא קשיא הא בסרנא דפחרא הא בסרנא דמיא ואב"א הא והא בסרנא דמיא ול"ק הא בכח ראשון הא בכח שני ופירוש בסרנא דפחרא גלגל של יוצרים של חרס ויש להם מוכני שמגלגלין בו כשחוקקין את הכלי. פחרא חרס כמו חסף די פחר האמור בדניאל (ב' מ"א). סרנא דפחרא שחיטתו כשרה שאדם מגלגלה. סרנא דמיא פסולה שהמים מגלגלין אותו ואין זו מכח אדם. בכח ראשון מיד כשנטל הדף המעכב את המים והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שחט דהוה ליה מכח אדם. בכח שני לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה. ודברי רבינו פשוטים ומבוארים :

כסף משנה גלגל של אבן או של עץ וכו'. פ' הכל שוחטין (ט"ו): גמרא השוחט במגל יד וכו' (דף י"ו) אמר מר השוחט במוכני פ"י גלגל שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה לא קשיא הא בסרנא דפחרא פ"י גלגל של יוצרים הא בסרנא דמיא כלומר שהמים מגלגלים אותו ואב"א הא והא בסרנא דמיא ול"ק הא בכח ראשון הא בכח שני ופירש"י בכח ראשון מיד כשנטל הדף המעכב את המים והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שחט הוי מכח אדם שנטל הדף. בכח שני לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה ומשמע לרבינו לענין דינא פירוקא בתרא נמי קושטא הוא וכן כתב הרא"ש ז"ל :

יד השוחט לשם הרים לשם גבעות לשם ימים לשם נהרות לשם מדברות אף על פי שלא נתפון לעבדון אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרין העכו"ם הרי שחיטתו פסולה. אבל אם שחט לשם מזל הים או מזל החר או לכוכבים ומזלות וכיוצא בהן הרי זו אסורה בהנחה ככל תקרבת עכו"ם :

מגיד משנה השוחט לשם הרים וכו'. משנה בפרק השוחט שנויה שם בלשון זה השוחט לשם הרים לשם גבעות לשם ימים לשם נהרות לשם מדברות שחיטתו פסולה ואקשינן עלה פסולה אין זבחי מתים [לא] ורמינהי השוחט לשם הרים לשם חמה ולבנה לשם כוכבים ומזלות לשם מיכאל השר הגדול לשם שילשול קטן (שרו של ים) הרי אלו זבחי מתים אמר אביי לא קשיא הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר. ופירש"י ז"ל דמתני' דאסרה באכילה ולא בהנאה דאמר להר משום דהר איהו מחובר ומחובר אינו נעשה ע"ז דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם הילכך לשמן לא מיקריא בהו זבחי מתים ומיהו פסולה מלאכול משום דדמיא לשחיטת ע"ז מחלפא בה וכדתנן

לקמן השוחט לשם נידר ונידב שחיטתו פסולה משום דדמי לשוחט קדשים בחוץ. לגדא דהר למלאך הממונה על ההרים. והקשו עליו דהא אמרינן בעיז גוים העובדים את ההרים הן מותרין ועובדיהן בסייף. לפיכך נתחוויר בעיני המפרשים פירוש רבינו דמתני' דאסרה באכילה ולא בהנאה דאמר להר פירוש שלא נתכוין לעיז כלל אלא בשוחט לשם רפואה או לשם כשפים ודברי הבאי ומשום מראית העין הוא דנאסרה באכילה משום שנראה כמתכוין לעיז אלא לפי שאין דרכן של גוים לעבוד הרים וגבעות ומדבריות לא החמירו לאסרה בהנאה וברייתא דקתני הרי אלו זבחי מתים דמשמע דאפי' בהנאה מיתסרא מיתוקמא בדאמר לגדא להר כלומר לשרו של הר שאפילו בשחט לשמו לשם רפואה כיון שדרך הגוים לעובדו עשאוהו מדבריהם כתקובת עיז ממש. זהו פירוש רבינו בשמועה זו והם הם דבריו שכתב כאן. נמצא שפירוש דבריו כאן שאפי' לשם המזל אם שחטו לרפואה או לכשפים הוא אסור בהנאה כתקובת עיז מדבריהם ולשם המזל עצמו הוא אסור מדאורייתא :

כסף משנה | השוחט לשם הרים לשם גבעות וכו'. משנה פרק השוחט (דף ל"ט מ"ו) השוחט לשם הרים לשם גבעות לשם ימים לשם נהרות לשם מדברות שחיטתו פסולה ובגמרא פסולה אין זבחי מתים לא ורמינהי השוחט לשם הרים וכו' לשום חמה ולבנה לשם כוכבים ומזלות לשום מיכאל השר הגדול לשום שלשול קטן הרי אלו זבחי מתים אמר אביי לא קשיא הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דיקא נמי דקתני דומיא דמיכאל השר הגדול ש"מ ופירש רש"י מתניתין דאמר לשם הר הר אינו עושה עבודה זרה דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם במסכת עבודה זרה הילכך לשמן לא מקריא זבחי מתים ומיהו פסולה לאכול משום דדמיה לשחיטת עבודה זרה ומיחלפא בה וכו'. לגדא דהר למלאך הממונה על ההרים : **וכתב** הר"ן דלדעת רבינו ה"פ דמתני' בשוחט לשם הר ומשום הכי לא מיתסרא בהנאה ולא במתכוין לעבודה זרה דא"ה אפילו בהנאה מיתסרא אלא בשוחט לשם רפואה או כשפים ודברי הבאי ומשום מראית העין בלחוד הוא דמיתסרא באכילה מפני שנראה כמתכוין לעבודה זרה אלא לפי שאין דרכן של עכו"ם לעבוד הרים וגבעות ומדברות לא החמירו לאוסרה בהנאה וברייתא דקתני הרי אלו ז"מ דמשמע דאפילו בהנאה מיתסרא מיתוקמא בדאמר לגדא דהר כלומר לשרו של הר שאפילו כשחט לשמו לשם רפואה כיון דדרך העכו"ם לעובדו עשוהו מדבריהם כתקובת עבודה זרה ממש עכ"ל :

לחם משנה | השוחט לשם הרים וכו'. משנה שם (דף ל"ט :) והקשו פסולה אין זבחי מתים לא וכו' (עיין בכ"מ). וא"ת אמאי לא תירצו הא במתכוין לעובדה הא במתכוין לרפואה שיותר יש להקל במתכוין לרפואה כנראה מדברי רבינו

שכתב אע"פ שלא נתכוון לעובדה אלא לרפואה. וי"ל דלהאי תירוצא דתירץ
השתא איכא דייקא נמי דמיכאל שר הגדול וכו' :

טו השוחט את הבהמה לזרק דמה לעכו"ם או להקטיר
חלבה לעכו"ם הרי זו אסורה. שְלִמְדִין מַחְשָׁבָה בַחוּץ בְּחֵלִין
מִמַּחְשֶׁבֶת הַקִּדְּשִׁים בְּפָנִים. שְׁמַחְשָׁבָה כְּזוֹ פּוֹסְלֵת בְּהֵן כְּמוֹ
שְׂיִתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין :

מגיד משנה השוחט את הבהמה לזרוק דמה וכו'. פלוגתא שם דר' יוחנן ור"ל
דר"י יליף חוץ מבפנים ור"ל לא יליף חוץ מבפנים ורבינו פסק כר"י דקי"ל
ר"ל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכן פסקו כל המפרשים. וכתבו המפרשים דוקא
בשחשב לזרוק את דמה או להקטיר את חלבה אבל חשב בשחיטתה לקבל
דמה או להוליך דמה לא מיפסלה בהולכה או בקבלה דהולכה וקבלה לע"ז
לאו כלום נינהו דבקדשים היינו טעמא דפסלה מחשבת קבלה והולכה משום
דכיון דמצות הזבח נינהו חשיבי מעשה אבל בע"ז לאו כלום הוא. וכתב
הרא"ה ז"ל ומ"מ אם קבל להוליך לשם ע"ז באכילה אסור וגם מה שישחוט
מכאן ואילך אפילו לשם דבר כשר אסור כשחיתת מומר לע"ז :

כסף משנה השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעכו"ם וכו'. פרק השוחט (חולין
דף ל"ט) גמרא השוחט לנכרי שחיתתו כשרה. אתמר השוחט את הבהמה
לזרוק דמה לעכו"ם ולהקטיר חלבה לעכו"ם ר' יוחנן אמר פסולה ור"ל אמר
מותרת. ר"י אמר פסולה מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן חוץ מבפנים. ופירש
רש"י מחשבין מעבודה לעבודה כשחישב בשעת עבודה זו על עבודה אחרת כגון
שחישב בשחיטה על הזריקה הויא מחשבה לגבי עכו"ם דגמרינן חוץ איסור
עכו"ם מבפנים ממחשבת פגול של פנים שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או
להקטיר אימורין למחר זהו עיקר פגול ע"כ. ור"ל אמר מותרת אין מחשבין
מעבודה לעבודה ולא גמרינן חוץ מפנים. ות"כ דר"י השוחט את הבהמה
לזרוק דמה לעכו"ם ולהקטיר חלבה לעכו"ם הרי אלו זבחי מתים שחטה
ואחר כך חשב עליה זה היה מעשה בקסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר
ואסיקנא דלא אמרו בה היתר משום כבודו דרבן שמעון בן גמליאל דס"ל
אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ופסק רבינו כר"י דת"כ ובשחטה ואחר כך חשב
עליה פסק דאסורה מספק כיון דלא אמרו בה לא איסור ולא היתר :

טז שְׁחָטָה וְאַחַר כֶּךָ חָשַׁב לְזָרוֹק דָּמָה לְעִבּוּיִם אוֹ לְהִקְטִיר
חֲלָבָה לְעִבּוּיִם הֲרִי זוֹ אֲסוּרָה מְסַפֵּק. שְׁמָא סוּפוֹ הוֹכִיחַ עַל
תְּחִלָּתוֹ וּבְמַחְשָׁבָה כְּזוֹ שְׁחָט :

מגיד משנה שחטה ואח"כ חשב לזרוק דמה וכו'. שם שחטה ואח"כ חשב עליה זה היה מעשה בקסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר ופירש רב חסדא לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן ופירש"י ז"ל דאמרי רבנן לא אמרינן סתם מחשבת נכרי לע"ז והאי נמי אע"ג דאיגלאי מילתא דמומר הוא ולא אמרינן מסתמא כי שחטה ברישא להכי שחטה דסתם מחשבתו לע"ז לא אמרינן ובסיפא דמסקנא אסיקו דלא אמרו בה היתר משום כבודו דרשב"ג דסבר הוכיח סופו על תחלתו וכיון דלא אמרו בה לא איסור ולא היתר נשאר הדבר בספק ואסורה מספיקא :

יז הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם קְדָשִׁים שְׁמֵתִנְדָּבִין וְנִדְרִים כְּמוֹתָן שְׁחִיטָתוֹ
פְּסוּלָה שְׁזָה כְּשׁוֹחֵט קְדָשִׁים בְּחוּץ. שְׁחָט לְשֵׁם קְדָשִׁים שְׁאִינָן
בְּאֵין בְּנִדָּר וְנִדְּבָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה השוחט לשם קדשים וכו'. רבינו כלל כאן הכלל שכלל התנא במשנה אחרונה דפי' השוחט דתנן זה הכלל כל דבר שנידר ונידב השוחט לשמו אסור ושאינו נידר ונידב השוחט לשמו מותר. והוי יודע שזה אינו אוסר אלא משום גזרה דהרואה אומר עכשו הוא מקדישה אבל מן הדין מותרת דהא משנתנו לאו במקדישה מקודם עסקינן אלא כששוחטה לשם קרבן שאין בלשון הזה לשון הקדש ואינה אסורה אלא מפני מראית העין לבד. וזהו שכתב **רבינו שזה כשוחט קדשים בחוץ**. ואע"פ שלפי הדין אינם קדשים. ובגמ' אמרינן א"ר ינאי לא שנו אלא תמימין אבל בעלי מומין מידע ידיע ור' יוחנן אמר אף בעלי מומין זימנין דרמי ליה מידי אמומא ולא ידיע. ופסקו המפרשים כר' יוחנן וכתב הרשב"א ז"ל שאם שחט תרנגולין ואווזין וכיוצא בהם מן המינין שאינם ראויין למזבח הרי אלו מותרין שהכל יודעין שאין אלו קדשים. שחט תורים ובני יונה הרי אלו אסורים. ואם היו תורים קטנים או בני יונה גדולים מותרים שהכל יודעים שאינם ראויין להקרבה עכ"ל ז"ל. וני"ל שה"ה חיה דהכל יודעין דאסורה למזבח :

כסף משנה השוחט לשם קדשים שמתנדבים ונידרין כמותם וכו'. פרק השוחט (דף מ"א :) משנה השוחט לשם עולה לשם זבחים לשם אשם תלוי לשם פסח לשם תודה שחיטתו פסולה וכו' השוחט לשם חטאת לשם אשם ודאי

לשם בכור לשם מעשר לשם תמורה שחיטתו כשרה זה הכלל כל דבר שנידר ונידב השוחט לשמו פסול ושאינו נידר ונידב השוחט לשמו כשר. ופריך בגמרא פסח בר נידר ונידב הוא זמנא קביעא ליה אמר ר' אושעיא שאני פסח הואיל והפרשתו כל השנה כולה פ"י שבכל יום מהשנה ראוי להפרישו ולהניחו עד זמנו. ואמרינן בגמרא על הא דאמר לשם חטאת אמר ר"י לא שאנו אלא שאינו מחוייב חטאת אבל מחוייב חטאת אימא לשום חטאתו הוא עושה ואוקמה ר' אבהו באומר לשם חטאתי ואמר על לשום תמורה אמר ר' אלעזר ל"ש אלא שאין לו זבח בתוך ביתו אבל יש לו זבח בתוך ביתו אימא אמורי אמיר ביה ואוקמה ר' אבהו באומר לשום תמורת זבחי ואמרינן תו ושאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת מהו דתימא ילודי יליד קמ"ל דאם איתא דאוליד קלא אית ליה, זאת עיקר הגירסא וכן הסכים רש"י ורבינו שכתב שכל המפלת קול יש לה אפשר שגירסא אחרת היתה לו ז"ל או אפשר שפירש אם איתא דאוליד פירוש מפלת שאם הוא לידה ממש פשיטא דאית ליה קלא והיכי תיסק אדעתין למימר הכי א"ו פירוש מפלת ואמרי' זה הכלל לאתויי מאי לאתויי עולת נזיר דמהו דתימא הא לא נדר אימור נדר בצנעה ופירש"י אימור נדר בצנעה זה שלשים יום שהוא סתם נזירות ובשלשים יום לא מינכרא מילתיה לשכיניו וז"ש רבינו שעיקר הנזירות נדר מן הנדרים כלומר ואפשר ליעשות בצנעה ותנן על רישא דמתניתין שנים אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה ובודאי שיותר היה ראוי להכשיר כשהאחד מתכוין לדבר כשר שהיא הפך כוונת חבירו ממה שראוי כשלא היתה לו כוונה כלל שנראה שחלה כוונת חבירו משלם ואם כשנתכוון לדבר כשר פסלה המשנה כ"ש כשלא נתכוון כלל. וז"ש רבינו והשני לא היתה לו כוונה כלל ואפי' נתכוין לשם דבר המותר וכו' :

ח פיצד. השוחט לשם עולה לשם שְלָמִים לשם תּוֹדָה לשם פֶּסַח שְחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. הוֹאִיל וְהֶפְסַח מִפְּרִישׁ אוֹתוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה בְּכָל יַעַת שְׁפִירְצָה הָרִי הוּא דוֹמָה לְדָבָר הַנִּדְרָ וְהַנִּדָּב. שְחַט לְשֵׁם חֲטָאת לְשֵׁם אֲשֶׁם וְדָאִי לְשֵׁם אֲשֶׁם תְּלוֹי לְשֵׁם בְּכוֹר לְשֵׁם מַעֲשֵׂר לְשֵׁם תְּמוּרָה שְחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה כיצד השוחט לשם עולה וכו'. כלשון המשנה ובכולן פסק רבינו כת"ק דפוסל ולא כר"ש דמכשיר. ומה שאמר הואיל והפסח מפריש אותו וכו', הוא מה שא"ר אושעיא שאני פסח הואיל והפרשתו בכל השנה כולה משום דאקשינן פסח בר נידב ובר נידר הוא בתמיה והא זימנא קביע ליה ותירצה ר' אושעיא כיון שאדם יכול להפרישו כל זמן שירצה חשוב בר נידב

ונידר והן דברי רבינו שכתב כאן. ודוקא פסולה ליאסר באכילה אבל מותרת בהנאה דהא מן הדין אפי' באכילה מותרת כמו שכתבנו אלא רבנן הוא דגזור משום מראית העין והבו דלא נוסיף עלה: **שחט לשם חטאת לשם אשם וכו'.** כלשון המשנה ופירש"י ז"ל אשם ודאי היינו אשם גזלות דנשבע לשקר לכפירת ממון ואשם מעילות ואשם שפחה חרופה ועל שם שאשם תלוי בא על ספיקן קרי להו להני אשם ודאי: **לשם אשם תלוי וכו'.** אשם תלוי הוא הבא על הספק דחיוב כרת כגון דאיכא שתי חתיכות לפניו ואכל אחת מהן ואמרו לו עדים שאחת מהן היתה של חלב ואין ידוע איזו מהן אכל וכן כל כיוצא בזה ומביא אשם להגן עליו מן הייסורין עד שיודע לו אם חטא ודאי ויביא חטאת. ודע כי במשנתנו מנה בכלל הפסולים בבא קמייתא אשם תלוי ורבינו מנאו כאן בכלל הכשרים ונראה משום דבגמ' אמר' אשם תלוי בר נידב ובר נידר הוא בתמיה ומשני א"ר יוחנן הא מני ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום פי' אע"פ שלא נודע לו בודאי שחטא בכל יום הוא עומד בספק חטא זה שלבו נוקפו שמא חטא ומצינו שהכשיר הכתוב אשם תלוי ליקרב וליאכל היכא דהוחזק ספק חטא בעדים וכל עוד שהוא עומד בספק חטא יראה הרואה ויחשוב שמתכוין להקדישו לשם אשם תלוי ולפיכך פסלוהו. וכל זה אתיא אליבא דר' אליעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום אבל רבינו לא ס"ל לפסוק כר' אליעזר ולפיכך מנאו עם הכשרים דהוה ליה בכלל שאינו נידר ונידב דתנן (במתני' י' דהשוחט) שאינו נידר ונידב השוחט לשמו כשר: **לשם בכור.** כלשון המשנה. וטעמא דמלתא משום דבכור הוא קדוש מרחם ואינו תלוי בהקדש אדם וידעי כולי עלמא דשקורי משקר: **לשם מעשר וכו'.** וטעמא דמעשר נמי דידעי דמשקר משום דמעשר השבט מקדישו ולא הוא. **לשם תמורה וכו'.** כלשון המשנה:

ט הָיָה מְחַיֵּב חֲטָאת וְשָׁחַט וְאָמַר לְחֲטָאתִי שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. הָיָה לוֹ קֶרֶבֶן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְשָׁחַט וְאָמַר לְשֵׁם תְּמוּרַת זְבָחִי שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה שְׁהָרִי הִמְיֵר בּוֹ:

מגיד משנה **היה מחוייב חטאת וכו'.** בגמ' א"ר יוחנן לא שנו אלא שאינו מחוייב חטאת אבל מחוייב חטאת אימא לשם חטאתו הוא עושה והא לא קאמר לשם חטאתי א"ר אבהו באומר לשם חטאתי והן דברי רבינו. וטעמא דמלתא דכל מחוייב חטאת קלא אית ליה דמי שבא לידו דבר עבירה בשוגג אינו מחפה עליה כדי שיתבייש עליה ויתכפר לו לפיכך כל שאינו חייב ידעי דמשקר אבל מחוייב חטאת ואמר לשם חטאתי הרואה אומר עתה הוא מפרישה לשם חטאתו ודוקא באומר לשם חטאתי אבל אם לא אמר לשם

חטאתי אין חשש כלל דחטאת אינו בא בנדר ונדבה : היה לו קרבן בתוך ביתו וכו'. בגמרא א"ר אלעזר לא שנו אלא שאין לו זבח בתוך ביתו אבל יש לו זבח בתוך ביתו אימא אמורי אמיר ביה והא לא קאמר לשם תמורת זבחי א"ר אבהו באומר לשם תמורת זבחי והם דברי רבינו שכתב כאן. וטעמא דמילתא דכשאין לו זבח בביתו אין בדבריו ממשות דהא לא חיילא תמורה ולשמא יש לו זבח במקום אחר לא חיישינן דקלא אית ליה אבל כשיש לו זבח בביתו הרואה אומר עכשיו הוא ממירה באותו זבח שהרי א"צ שיהיו שניהם ביחד בשעת המרה דהא תנן בתמורה תחת חטאת תחת עולה שיש לי בבית היו לו דבריו קיימין ודוקא באומר לשם תמורת זבחי דאי לא אמר הכי אין בדבריו ממשות דהא תנן בתמורה תחת חטאת תחת עולה לא אמר כלום :

ב הַאִשָּׁה שֶׁשָּׁחֲטָה לְשֵׁם עוֹלָת יוֹלֶדֶת וְאָמְרָה זֹו לְעוֹלָתִי שְׁחִיטָתָה כְּשֶׁרָה. שְׂאִין עוֹלָת יוֹלֶדֶת בְּאָה בְּנֶדֶר וּבְנֶדְבָה וְהָרִי אֵינָה יוֹלֶדֶת שְׁנֵתְחִיבָה בְּעוֹלָה. וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׂמָא הַפִּילָה. שְׂכָל הַמִּפְלֵת קוֹל יֵשׁ לָהּ. אֲבָל הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם עוֹלָת נְזִיר אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ נְזִיר שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה שְׁעֵקֶר הַנְּזִירוֹת נֶדֶר מִן הַנְּדָרִים :

מגיד משנה **האשה ששחטה וכו'.** הוציא רבינו דין זה מההיא דאמרינן בגמי ושאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת. ודע שיש בגמרא גרסאות מחולפות ופירושים שונים וכדי לברר דעת רבינו אכתוב מה שצריך מהם. איכא מאן דגריס בגמרא א"ר אלעזר לא שנו אלא שאין לו אשה אבל יש לו אשה אימא לשמה הוא עושה והא לא קאמר לשם עולת אשתי א"ר אבהו באומר לשם עולת אשתי פשיטא מהו דתימא אם איתה דילדה קלא הוה לה קמי"ל אימא אפולי אפילא. ופירוש ההלכה לפי גרסא זו כך הוא. לאתויי עולת יולדת שאם אמר לשם עולת יולדת כשר משום דמידע ידעי דמשקר שהרי אינו בא בנדר ונדבה ובא ר' אלעזר ופירש שאין הדברים אמורים אלא בשאין לו אשה אבל יש לו אשה פסולה. וא"ת מה חידוש אשמעינן בהא ר' אליעזר שהרי לעיל גבי תמורה אשמעינן בכה"ג ומתרץ מהו דתימא וכו' וכל עוד שלא נודע שילדה משקר קמי"ל ר' אלעזר שיש לחוש שמא הפילה והמפלת אין לה קול ולפיכך אם יש לו אשה פסולה דאמרינן לשם עולת אשתו קא שחית. זו היא גרסת הראשונים ופירושה. והנך רואה שאין גרסא זו ופירושה מכוון עם דברי רבינו כי לפי הגירסא שכתבנו כשאמר התלמוד קמי"ל אפולי אפיל פירושה קמי"ל ר' אלעזר דבשיש לו אשה פסולה משום דזימנין דהיא מפלת ואין לה קול והרואה אומר שמא הפילה אשתו ומקריב עולתה ורבינו סבר כאן בהפך שהמפלת קול יש לה ומטעם זה כשרה. ויש גירסא אחרת שגורסין ושאינו נידר

ונידב לאתויי עולת יולדת פשיטא מהו דתימא אימר ילדה קמ"ל ולא גרסי לא דר' אלעזר ולא דר' אבהו ומהו דתימא קאי אמתניי ובשיש לו אשה ואצטריך לתנא למיתני בזה הכלל דמהו דתימא ניוחש לה למאן דחזי סבר בצנינעא אוליד קמ"ל דלא חיישינן להכי דכל היולדת קול יש לה. וגם זו אינה גירסת רבינו דהא רבינו כתב אין חוששין לה שמא הפילה. ונראה דגירסת רבינו היא כמו שגורסין קצת הגאונים מהו דתימא אפולי אפילא קמ"ל ולא גרסי לא ר' אלעזר ולא ר' אבהו. והכי פירושא ושאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת דהאשה בעצמה ששחטה לשם עולתה וזהו לאתויי עולת יולדת והקשה התלמוד פשיטא דכל עוד שלא ילדה ידעי דמשקרא ומשני מהו דתימא אפולי אפילא כלומר משום שהיה עולה על דעתו שמא הפילה והיא חייבת עולה ולשם עולתה שחטה והרואה סבור ששוחטין קדשים בחוץ קמ"ל תנא דמתניתין כשרה ולא אמרינן הכי משום דכל המפלת קול יש לה וכל עוד שלא נודע שהפילה לא טעו דידיעי דשקורי משקרא. וכן פירשה ה"ר יונתן בפירוש המשנה אלא שהוא פירשה שהשוחט הוא הבעל לשם עולת אשתו ורבינו פירש בשחטה האשה לשם עולתה: **אבל השוחט לשם עולת נזיר וכו'.** בגמרא זה הכלל לאתויי מאי לאתויי עולת נזיר מהו דתימא הא לא נדר [קמ"ל] אימר נדר בצנינעא ופירש"י ז"ל דלמא נדר בצנינעא זה שלשים יום שהוא סתם נזירות ובשלשים יום לא מינכרא מילתא לשכיניו. והוי יודע שיש מי שכתב שאין כל אלו הדינין אמורים אלא בזמן שיש מקדש וקרבנות נוהגין אבל בזמן הזה שאין מקדש ואין קרבנות נוהגין אפילו שחט לאחד מכל אלו הנזכרים שחיתתו כשרה דליכא למיחש לרואים. והראב"ד הכריע לאסור אפילו בזה"ז והודו לו רוב הפוסקין וכן נראה דעת רבינו ז"ל:

לחם משנה **האשה ששחטה וכו'.** שם אמרו זה הכלל לאתויי מאי לאתויי עולת נזיר דמהו דתימא הא לא נדר אימור נדר בצנינעא ואמרינן תו שאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת מהו דתימא אימור אפולי מפילה קמ"ל דאי איתא דמפיל קלא אית לה. זו היא הגירסא הנראית מדברי רבינו שגורס בגמ' והוזכרה בדברי רש"י ז"ל ותפסה עיקר ופירש בה רבינו שהאשה עצמה היא שנדרה ואומרת לשם עולתי ורש"י ז"ל פירש שהבעל הוא הנודר לשם עולת אשתו. ויש שם גירסא אחרת דפריך פשיטא לר"א דאמר דהיכא דיש לו אשה פסולה ומתניתין בדאין לו אשה ותירצו מהו דתימא אי איתא דילדה קלא הוה לה וכו' ודחאה רש"י דא"כ אמאי לא אמר מהו דתימא אכל הני לא שנו דלעיל כדאמר הכא. ויש להקשות על דבריו דנימא דמאי דפריך הכא הוא דהא שמעינן ליה לרבי אלעזר עצמו גבי תמורה הכי כדכתב רש"י לעיל ואיצטריך לר' אלעזר וכו' אע"ג דאמר לעיל גבי תמורה וכו'. וי"ל דמאי דהקשה פשיטא משמע דר"ל פשוט מצד עצמו דאלי"כ היל"ל הא אמרו רבי אליעזר חדא זמנא ולכך מקשה רש"י ז"ל דא"כ אמאי לא מקשה לעיל הכי. ועוד הקשה רש"י

ז"ל דאי מתניי בשאין לו אשה למה ליה למיתני זה הכלל פשיטא למאי ניוחוש לה וקשה דא"כ דאין לו זבח נמי דאשמעינן מתניי לעיל וי"ל דזבח אפשר דאית ליה בצנעה אבל אשה אי אית ליה קלא אית לה ועל כן נדחית הגירסא אשר בספרינו וגירסת רבינו עיקר: **שעיקר הנזירות נדר מן הנדרים וכו'.** וא"ת אמאי לא קאמר דאימור נדר בצנעא כדאמרו בגמרא ויש לומר דהוקשה לו לרבינו דלמה בזבח אמרינן דהיכא דאין לו זבח מותר ואמאי לא אמרינן אימור אית ליה זבח בתוך ביתו בצנעא ורש"י ז"ל תירץ דבזבח קלא אית ליה אבל הכא אימור נדר זה שלשים יום ובשלשים יום לא מנכרא מילתא לשכניו והתוס' תירצו בענין אחר ורבינו בא לתרץ זה ואמר דשאני נזירות שעיקרו נדר מן הנדרים ולכך החמירו בו ואמרינן דסבר דילמא נדר בצנעה:

כא שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין. אֶחָד מִתְּכַפֵּן לְשֵׁם דְּבָר שֶׁשׁוֹחֵט לוֹ שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה. וְהַשְּׁנִי לֹא הֵיטָה לוֹ פְּנֵה פְּלֵל וְאִפְלוּ נִתְּכַפֵּן לְשֵׁם דְּבָר הַמִּתֵּר לְהִתְכַפֵּן לוֹ הָרִי זֶה פְּסוּלָה. וְכֵן אִם שָׁחַט זֶה אַחַר זֶה וְהִתְכַפֵּן הָאֶחָד מֵהֶן לְשֵׁם דְּבָר הַפְּסוּל פּוֹסֵל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה לוֹ בָּהּ שְׂתַפּוֹת אֲבָל אִם אֵין לוֹ בָּהּ שְׂתַפּוֹת אֵינָה אֲסוּרָה. שְׂאִין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ שְׂאִין כְּוָנָתוֹ אֶלָּא לְצַעְרוֹ:

מגיד משנה שנים שאחזו בסכין וכו'. בשני מקומות נאמר דין זה במשנה חדא גבי השוחט לשם הרים וכו' וזימנא אחריתי גבי השוחט לשם עולה וכו'. ורבינו אחר שכתב הדינן כולם השוחט לשם הרים וכו' השוחט לשם עולה וכו' כתב שנים אוחזין דקאי אכולהו. ומה שאמר בד"א בשהיה לו בה שותפות וכו' הולך לשיטת רש"י בפירוש ההלכה אבל כפי שיטת התוס' אין ישראל אוסר דבר שאינו שלו ואפי' שיש לו בה שותפות דלעולם אמרינן דלצעוריה קא מכוון. ואכתוב בקצרה במה תלוי מחלוקתם. משום דבגמ' אמרינן אמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז כיון ששחט בה סימן אחד אסרה סבר לה כי הא דאמר עולא א"ר יוחנן אע"פ שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה ובתר הכי אמרינן רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק דאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואנן קי"ל כר"נ ורב עמרם ורב יצחק משום דבגמרא בעי לאוקמי פלוגתייהו כתנאי ומסיק תלמודא דמלתייהו דר"ה ועולא כתנאי ודלא כר' יהודה בן בתירא ור' יהודה בן בבא אבל מלתייהו דרב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אתיא אפי' כת"ק בר פלוגתא דר"י בן בתירא ור"י בן בבא. וקי"ל כפירש"י ז"ל דרב נחמן ורב עמרם ורב

יצחק אפי' במעשה רבה אמרי ודלא כפירוש ר"ח דפירש דדוקא במעשה כל שהוא סבירא להו דאינו אוסר אבל במעשה רבה מודו משום דפשטא דשמעתא רהטא אליבא דרש"י וזה תלוי בדקדוק ההלכה שם. הילכך השוחט בהמת חבירו לעכו"ם לא מיתסרא ומשום דבגמ' אקשינן לר"נ ורב עמרם ורב יצחק ממתני' דילן דתנן שנים אוחזין בסכין וכו' אלמא אדם אוסר דבר שאינו שלו ותירצו הכא במאי עסקינן דאית ליה שותפות בגווה. ובתר הכי אקשינן להו זימנא אחריתי ממתני' דילן ותירצו הכא במאי עסקינן בישראל מומר ולפי דעת רש"י שני התירוצים קיימין. התירוץ הא' שתירצו הבי"ע דאית ליה שותפות בגווה. והתירוץ שתירצו בישראל מומר אלא שפעם תירצו כך ופעם כך לאשמועינן דתרי תירוצי הלכתא נינהו וכן פירש"י וז"ל בישראל מומר והי"ה דמצי לאוקמיה בדאית ליה שותפות בגווה כדאוקימנא לעיל ע"כ. ונמצאת למד דבחדא מתרתי יכול לאסור דבר שאינו שלו או בישראל מומר או בשיש לו שותפות בה, זו היא שיטת רש"י ז"ל. אבל לפי שיטת התוס' בתירוץ שני שתירצו בישראל מומר הדרו מתירוצא קמא שתירצו באית ליה שותפות בגווה וא"כ לפי שיטה זו לעולם אין ישראל יכול לאסור דבר שאינו שלו ואפילו בשיש לו בה שותפות דלעולם לצעוריה קא מכוון אבל ישראל מומר אוסר בהמת חבירו אפי' אין לו בה שותפות. ורבינו ז"ל תפס שיטת רש"י וההכרח לרבינו תלוי בדקדוק הסוגיא במקומה ואין כאן מקום להאריך. ודע שיש מי שכתב שזה שאמור בגמרא דהשוחט בהמה חבירו לע"ז אינה אסורה משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא לצעוריה קמכוין, דוקא בהנאה הוא דאינה אסורה אבל באכילה אסורה ולא עוד אלא אפילו שוחט בהמת חבירו לשם הרים ונתכוין לרפואה וכיוצא אסורה באכילה שכל שיש בו סרך לע"ז מיתסרא באכילה וליכא למימר לענין איסור אכילה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דהא לאו איהו אוסר לה אלא דלא שריא לה והוה לה כאילו לא נשחטה אלא שמתה מאליה. ואין כן דעת רבינו אלא ודאי כל שאין לו שותפות בה כשרה לגמרי קאמר ומותרת באכילה. ולדעת התוספות אפילו יש לו בה שותפות כשרה כל שאינו ישראל מומר ולא פליגי בגמרא אלא באיסור אכילה וכן הורו רוב הפוסקים :

כסף משנה **וכן אם שחט זה אחר זה וכו'.** פרק השוחט (דף מ') גמרא השוחט לשם הרים וכו' אמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עכו"ם כלומר וכ"ש עומדת דכשהגביהה להרביצה קנאה כיון ששחט בה סימן אחד אסרה כלומר ואע"פ שגמר חבירו השחיטה בהכשר (דף מ'): רב נחמן ור' עמרם ורב יצחק אמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ופסק רבינו כמותם משום דסוגיין דגמרא כוותייהו ואותבינן עליה משנים אוחזין בסכין ושחט אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר פסול ומשני התם בדאית ליה שותפות בגווה משמע דמודו דאע"ג דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו היכא דאית ליה שותפות

אוסר ולכן פסק רבינו שאם שחט זה אחר זה ונתכוין אחד מהם וכו' פוסל כשהיתה לו בה שותפות:

לחם משנה שנים אוחזין בסכין ושוחטין וכו'. מדכתב כן רבינו משמע מלשון דאפילו אחד מתכוין לשם ע"ז ואחד לשם דבר היתר פסולה הוי אבל אינה אסורה בהנאה ונראה לתת לו טעם מפני שכיון דיש אחד שמתכוין להיתר מסתייא דאסרינן לה באכילה ולא בהנאה אבל לא ידעתי מניין לו כן שהרי במשנה סוף השוחט (דף מ"א): גבי השוחט לשם עולה אמרו זה וכן גבי שוחט לשם הר אמרו דשחיטתו פסולה ואינה אסורה בהנאה אבל בדבר שאסור בהנאה אפילו אחד מתכוין לדבר אסור ואחר מתכוין לדבר מותר אסורה בהנאה. לכך נראה דרבינו מ"ש לשם דבר שהשוחט לו וכו' אינו ר"ל ע"ז אלא לשם עולה ולשם הר שהזכיר למעלה השוחט לשם עולה וכו' שחיטתו פסולה אבל אסורה בהנאה לא הוי אע"ג דהוי קדשים משום דאין הדבר אלא מדרבנן שגזרו שהוא נראה כשוחט קדשים בחוץ: שאין אדם מישראל אוסר וכו'. אבל עכו"ם אוסר כמבואר שם דאוקימו ברייתא בשנים אוחזין בישראל ומומר:

כב יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט לְעֶכּוּ"ם אֶף עַל פִּי שְׁהֶעֱכוּ"ם מִתְּכַוֵּן לְכָל מֵה שְׂיִרְצָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לְמַחְשֶׁבֶת הַזֹּבֵחַ לֹא לְמַחְשֶׁבֶת בַּעַל הַבְּהֵמָה. לְפִיכָךְ עֶכּוּ"ם שֶׁשָּׁחַט לְיִשְׂרָאֵל אֶפְלוּ הָיָה קָטָן שְׁחִיטָתוֹ נְבִלָה כְּמוֹ שְׂחִיטַתְבָּאָר:

מגיד משנה ישראל ששחט לנכרי וכו'. מתניתין פרק השוחט (דף ל"ט) דתנן השוחט לנכרי שחיטתו כשרה ורבי אליעזר פוסל אמר ר"א אפילו שחטה לאכול לנכרי מחצר כבד שלה פסולה שסתם מחשבת הנכרי לעבודה זרה אמר רבי יוסי קל וחומר הדברים ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין אין הכל הולך אלא אחר העובד מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט ע"כ לשון המשנה. ופירושא דמתניתין הכי הוא השוחט לנכרי אף על פי ששמענו שחשב הנכרי על השחיטה לשם עבודה זרה כשרה כיון שהשוחט לא חשב בזה מחשב וזה עובד לא אמרינן וזהו דעת רבינו שכתב אף על פי שהנכרי מתכוין לכל דבר שירצה שחיטתו כשרה ורבי אליעזר פוסל בין ששמענו מחשבת הנכרי בפירוש בין שלא שמענו דסתם מחשבת הנכרי לעבודה זרה ומה ששנה תנא קמא השוחט לנכרי בדיעבד הוא הדין דאפילו לכתחלה שוחטין לנכרי אלא משום דלא מצי למיתני שוחטין לנכרי דאי הכי הוה משמע דלמישרי למשחט לנכרי הוא דאתא דלית ביה משום ולפני עור לא תתן מכשול אבל לא שתהיה שחיטתו כשרה לכך הוצרך

לשנות שחיטתו כשרה אבל אין הכי נמי דאפילו לכתחלה שוחטין לנכרי וזה נראה דעת רבינו שכתב שאין חוששין אלא למחשבת הזובח ואף על פי שרבינו נקט לישנא דדיעבד תפס בלשון המשנה אבל לענין דינא סבירא ליה דשוחטין לכתחלה. **ומה שכתב רבינו שאין חוששין אלא למחשבת השוחט היינו** דעתיה דרבי יוסי דעביד קל וחומר ומה במקום שהמחשבה וכו' ומקשו בגמרא היכי קאמר אין מחשבה פוסלת בחולין והרי מחשבת עבודה זרה פוסלת בחולין ותירצו דהכי קאמר רבי יוסי ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה בארבע עבודות כגון שוחט על מנת לקבל או להוליך או לזרוק או לקטר בפיסול הרי זה פסול אפילו הכי אין הכל הולך אלא אחר העובד שאין הבעלים פוסלים את הקרבן במחשבתן אלא כהן כדכתיב המקריב אותו לא יחשב וקרי ביה לא יחשוב מקום שאין המחשבה פוסלת בחולין ר"ל שאין המחשבה פוסלת בחולין בכל ארבע עבודות אלא בשתיים מהם שהם חשב עליה לזרוק דמה או להקטיר חלבה אבל מחשבת הולכה וקבלה לא שאם חשב בחולין להוליך דמה או לקבל דמה לעבודה זרה לא מיפסלא כמו שכתבנו וביררנו טעם הדבר למעלה וכיון דבחמור שהם קדשים אנו אומרים שהכל הולך אחר כוונת הזובח כל שכן בחולין הקלים שראוי לומר כן ואמרינן בגמרא הלכה כרבי יוסי והם דברי רבינו כאן. וכתב הרשב"א ז"ל שאם ישראל חושב בשעת שחיטה שהנכרי יזרוק דמה לעבודה זרה שפסולה ועוד כתב בתשובת שאלה שאסור לבר ישראל לשחוט להם לישמעאלים אותו הכבש ששוחטין לשם פסחם דהוי מין ממניי עבודה זרה ואם שחטו לשם פסחם שאסור לבר ישראל לאכול ממנו וכן כתב בתשובה זה לשונו ישראל השוחט לישמעאלי והישמעאלי מקפיד שישחטנו לו לאותו צד שהם שוחטין שאסור לו לשחוט לאותו צד וישראל שראינוהו שהוא מתכוון בכל פעם לשחוט לאותו צד לפני הישמעאלים כדי למצוא חן בעיניהם אסור לאכול משחיטתו עד שיקבל עליו שלא לשחוט להם לאותו צד לעולם ואם קבל וחזר לקלוקלו חזר לפסלותו: **לפיכך נכרי וכו'.** הביא דין זה כאן אגב גררא אף על פי שבמקומו בארו בארוכה לפי שכתב שאין חוששין אלא למחשבת הזובח אבל למחשבת בעלים לא ואוקימנא לרבי אליעזר שחושש למחשבת בעלים אפילו לא שמענו מהנכרי דחשש לעבודה זרה דיינינן ליה כמפרש דסתם מחשבת נכרי לעבודה זרה אם כן כשחט הוא אמרינן דאפילו סתם הוה ליה כמפרש. **ומה שכתב אפילו היה קטן ביותר יתבאר במקומו בעזרת האל:**

כסף משנה **ישראל ששחט לעכו"ם וכו'.** פ' השוחט (דף ל"ט): משנה השוחט לעכו"ם שחיטתו כשרה ור' אליעזר פוסל וכו' א"ר יוסי ק"ו הדברים ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין אין הכל הולך אלא אחר העובד מקום

שאינ מחשבה פוסלת בחולין אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.
וידוע דלית הלכתא כר"א דיחידאה הוא:

לחם משנה **ישראל ששחט לעכו"ם וכו'.** פרק השוחט (דף ל"ח:). משנה אמר רבי יוסי דאזלינן בתר השוחט ופסקו שם בגמרא כר"י: **לפיכך עכו"ם וכו'.** לכאורה משמע דהכי קאמר דבעכו"ם נבלה דאזלינן בתר מחשבתו שהיה לע"ז ואי אפשר לומר כן דרבינו פסק דלא כרבי אליעזר דאמר סתם שחיטת עכו"ם לע"ז דלדידיה אסורה בהנאה הוי כדאמרו בפרק הכל שוחטין (דף י"ג) דהך מתניי דשחיטת עכו"ם נבלה איתא דלא כרבי אליעזר אבל לרבנן הטעם דנבילה הוא משום דאמר קרא וקרא לך ואכלת מזבחו הא למדת שזבחו אסור כדכתב רבינו בפרק רביעי ולכך נראה דה"פ אם היינו אומרים דאזלינן בתר מחשבת בעל הבהמה היינו אומרים דמאי דקאמר קרא זבחו ר"ל בהמתו ונקרא זבחו כי היכי דבפגול אמרו בגמרא דאע"ג דאמר קרא והקריב המקריב ר"ל בעל הבהמה וא"כ עכו"ם ששחט לא מיקרי זבחו אבל השתא דאמרינן דאזלינן בתר הזובח א"כ נקרא זבחו העכו"ם הזובח אע"פ שהוא של ישראל:

הלכות שחיטה - פרק שלישי

א חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מִפְּסִידֵיךָ אֶת הַשְּׁחִיטָה. וְעִקַּר הַלְכוֹת שְׁחִיטָה לְהַזְהִיר בְּכָל אַחַת מֵהֶן. וְאֵלוֹ הֵן. שְׁהִיָּה. דְּרָסָה. חֲלָדָה. הַגְרָמָה. וְעִקּוֹר:

מגיד משנה **חמשה דברים וכו'.** פשוט בפירקא קמא (דף ט') אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור:

כסף משנה **חמשה דברים מפסידים את השחיטה וכו'.** בפרק השוחט (דף ל"ט) תנן לכלהו ובהכל שוחטין אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הם הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור:

לחם משנה **חמשה דברים מפסידים וכו'.** פירקא קמא (דף ט') אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה וכו' והקשו מאי קמ"ל וכו' ותירצו לא צריכא ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים וכו' :

ב שְׁהִיָּה פִּיצָד. הָרִי שְׁהִתְחִיל לְשַׁחַט וְהִגְבִּיָּה יָדוֹ קִדְּם שְׁיִגְמֹר הַשְּׁחִיטָה וְשָׁהָה בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּאַנְס וְחִזַּר הוּא אוֹ אַחַר וְגַמַּר אֶת הַשְּׁחִיטָה. אִם שָׁהָה כְּדִי שְׁיִגְבִּיָּה אֶת הַבְּהֵמָה וַיִּרְבִּיצָנָה וַיִּשְׁחַט שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְאִם שָׁהָה פְּחוֹת מִכְּדִי זֶה שְׁחִיטָתוֹ כְּשָׂרָה :

מגיד משנה **שהייה כיצד וכו'.** משנה פרק השוחט (דף ל"ב) נפלה סכין והגביהה נפלו כליו והגביהן השחיז את הסכין ועף ובא חבירו ושחט אם שהה כדי שחיטה פסולה ר"ש אומר אם שהה כדי ביקור וקיימא לן כת"ק דהיינו כדי שחיטה. **ומה שכתב רבינו אם שהה כדי שיגביה את הבהמה וירביצנה וישחוט,** פסק כר' יוסי בר חנינא דאמרינן בגמרא אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר חנינא כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט. וכן פסק הריא"ף ורוב הפוסקים ויש מי שכתב דשיעור שהייה כדי שחיטה ולא יותר לא כדי הגבהה והרבצה ושחיטה ומחלוקתם תלוי במה שאמרו בגמרא רב אמר כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ושמואל אמר אפילו בהמה לעוף וכן כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אפי' בהמה לעוף ור' חנינא אמר כדי שיביא בהמה אחרת וישחוט ואקשינן יביא ואפי' מעלמא א"כ נתת דבריך לשיעורין אמר רב פפא עומדת להטיל איכא בינייהו זו היא גרסת רש"י ופירש דאיכא בין רבי יוחנן ורבי חנינא דר' יוחנן לא מצריך אלא כדי שחיטה ור' חנינא מצריך כדי הטלה ושחיטה ונמצא עתה דלכולהו אמוראי דלעיל ואינהו רב ושמואל ור' יוחנן דוקא כדי שחיטה לבד משערינן ופליגי עליה דר' חנינא דמצריך כדי הטלה ושחיטה ועל מה דאמרו במערבא משמיה דר' יוסי בר חנינא כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט ולפי זה פסקו דלא משערינן אלא כדי שחיטה לחוד ואע"פ שרש"י ז"ל פסק כרב משום דקאי ר' יוסי בר חנינא כשיטתיה כמו שיכתוב בס"ד אפשר דלא פסק כר' יוסי בר חנינא אלא במה שנחלקו רב ורבי יוחנן והכריע הוא ביניהם דהיינו אם משערינן לעוף כבהמה או כעוף דוקא ואמר ר' יוסי בר חנינא כפי דעת רש"י דמשערינן עוף לעוף בזה פסק רש"י כר' יוסי בר חנינא אבל במה שהושוו רב ורבי יוחנן ושמואל דלא בעינן שיעור הגבהה והרבצה הלכה כמותם וכן הוא סברת הרא"ש ז"ל כפי דברי רש"י ז"ל אבל גרסא זו לא נתחווה בעיני הראשונים כלל משום דרב פפא לא בא לתרץ אלא

מה שהוקשה על ר' חנינא שאמר א"כ נתת דבריך לשיעורין לזה גורסין אמר רב פפא בעומדת להטיל ואין גורסין איכא בינייהו והכי פירושא הא דאמר ר' חנינא יביא בהמה אחרת היינו בעומדת כאן ואינה מחוסרת אלא הטלה בלבד ונמצא עתה שרב ושמואל ורבי יוחנן לא דברו כלום בשיעור הגבהה והרבצה ולא באו לפרש אלא שחיטה דמתני' אי משערין בהמה לעוף או דוקא בהמה לבהמה עוף לעוף אבל כדי שחיטה לא באו לפרש אם נאמר שיעור שהייה כדי שחיטה לבד או כדי הגבהה והרבצה ומה שלא פירשו הם בא ר' חנינא ופירש ואמתניתין קאי ולא אדברי רב ור' יוחנן ואין שום אמורא חולק על ר' חנינא וזהו שיטתו של רבינו וגרסתו ולזה הסכים הרא"ש ורוב הפוסקים:

כסף משנה **שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט וכו'.** משנה פרק השוחט (דף ל"ב) נפלה סכין והגביהה נפלו כליו והגביהן השחיז את הסכין ועף בא חבירו ושחט אם שהה כדי שחיטה פסולה ופירש"י נפלה סכין והגביהה ושהה בהגבבה זו וכו' או שהשחיז את הסכין קודם שחיטה ועף נתיגע וכשהתחיל לשחוט לא היה בו כח ופסק שחיטתו ובא חבירו ושחט ע"כ. וברור הוא דלאו דוקא בא חבירו ושחט אלא דה"ה כשחזר הוא עצמו ושחט אלא אורחא דמילתא נקט דכשהוא מתיגע בא חבירו ושחט. ובגמרא מאי כדי שחיטה אמר רב כדי שחיטת בהמה אחרת וכו' אתמר אמר רב כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ושמואל אמר אפילו בהמה לעוף וכן כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אפילו בהמה לעוף וכו' אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר חנינא כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט דקה לדקה וגסה לגסה. ונראה שרבינו מפרש כמו שפירש הר"ן לדעת הרי"ף דר"י בר חנינא לא פליג אדר"י ושמואל דאינהו נמי כי אמור אפילו בהמה לעוף בהמה דקה לעוף אמרו אבל בבהמה גסה לא דברו ובא ר"י בר חנינא ואמר דבעוף הקלו לשער בו כדי שחיטת בהמה דקה אבל בבהמה דקה לא הקלו לשער ביותר מכיוצא בה ומדלא אדכר ר"י בר חנינא עוף משמע דליכא אלא הני תרי שיעורי דקה וגסה ובכלל דקה הוי שיעור עוף והרא"ש פ"י דברי הרי"ף בענין אחר וכתב על דברי רבינו שהם כמו פשרה וכתב שאין דבריו נראין דכיון דמקילנן לפי דבריו לשער בהרבצת בהמה לעוף למה לא נשער בהרבצת בהמה גסה לעוף ועוד שכתב דמשערין בהרבצת דקה לדקה ולא בהרבצת גסה לדקה וא"כ למה נקל בעוף לשער בהרבצת בהמה עכ"ל. והפירוש שפירש הר"ן בדברי הרי"ף הוא נכון ונמצאו דברי רבינו שאינן פשרה אלא שורת הדין ובשיטת הרי"ף רביה אמרה והכי מסתבר שדוחק גדול הוא לפרש כמו שפירש הרא"ש שהביא הרי"ף דברי ר"י בר חנינא דאמר כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט לפסוק כמותו בהגבהה והרבצה ולא בשחיטה. ומה שהקשה הרא"ש כיון דמקילנן לפי דבריו לשער בהרבצת בהמה לעוף למה לא נשער בהרבצת בהמה גסה לעוף דברים תמוהים הם דאטו לומר דמשערין בבהמה דקה לעוף אנו מצטערים והבו דלא לוסף עלה הוא ועוד

שאינ דבר זה תלוי בנו להקל או להחמיר שזה מכלל שעורים שהם הל"מ. ומה שהקשה עוד למה הקלו בעוף יותר ממה שהקלו בבהמה דקה יש לומר דהכי גמירי הלמ"מ וכמ"ש הרשב"א. ופסק רבינו כשמואל ור' יוחנן חדא דרב ור' יוחנן הלכה כר"י ועוד דהוה להו שמואל ור"י תרי ואין דבריו של אחד במקום שנים:

לחם משנה שהייה וכו'. פרק השוחט (דף ל"ב) משנה נפלה סכין והגביהה וכו' (עיין בכ"מ) ואמרה הגמרא מאי כדי שחיטה אמר רב כדי שחיטת בהמה אחרת אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף וכו' ואמר שם במסקנא אמרי במערבא וכו' (עיין בכ"מ) וכתב רש"י ממילא שמעינן ועוף לעוף ועבדינן לחומרא ורבינו ז"ל מפרש דלא פליג אמאי דקאמר בהמה לעוף וכתב בהמה דקה לעוף משום דאפילו בדקה משער בדקה ולא בגסה כ"ש בעוף: **ואם שהה כדי שיגביה את הבהמה וירביצנה וישחוט שחיטתו פסולה ואם שהה פחות מכדי זה שחיטתו כשרה.** כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו. **ומה שאמר וירביצנה וישחוט** נסתפק לנו אם האי ישחוט היא שחיטה גמורה או מיעוט סימנין ולזה כתב כאן רבינו לשון סתום ולא אמר כאן וישחוט שחיטה גמורה וכתב לקמן שכששהה במיעוט סימנין הרי זו ספק:

א הִיְתָה בְּהֵמָה דְּקָה שְׁעוֹר שְׁהִיְתָה כְּדִי שְׁיִגְבֶּיהָ בְּהֵמָה דְּקָה [א] וְיִרְבִּיצָנָה וְיִשְׁחֹט. וְאִם הִיְתָה גְּסָה כְּדִי שְׁיִגְבֶּיהָ וְיִרְבִּיצָנָה וְיִשְׁחֹט. וּבְעוֹף כְּדִי שְׁיִגְבֶּיהָ בְּהֵמָה דְּקָה וְיִרְבִּיצָנָה וְיִשְׁחֹט:

מגיד משנה היתה בהמה דקה וכו'. פסק כשמואל ורבי יוחנן דאמרי תרווייהו אפילו בהמה לעוף וכן כתוב בהלכות והלכתא כשמואל ורבי יוחנן דהוה להו תרי ואין דבריו של אחד במקום שנים. ודע שיש ג' מחלוקות בדבר. יש מי שכתב דלא משערינן אלא דוקא דקה לדקה גסה לגסה ועוף לעוף וזו היא דעת רש"י ז"ל דס"ל דהלכה כרב דאמר כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף משום דקם ר' יוסי בר חנינא כשיטתיה דאמר דקה לדקה וממילא שמעינן דהוא הדין עוף לעוף וראוי להחמיר אבל הריא"ף ור"ח פסקו כרבינו משום דס"ל כרבי יוחנן ושמואל דהוה להו תרי לגבי דרב אבל ר' יוסי בר חנינא לא דיבר בשיעור עוף כלל והאי דכתב רש"י לא סבירא להו ולא עוד אלא שיש מי שכתב דר' יוסי ס"ל כוותייהו דמשערינן בהמה לעוף ומה שלא הזכיר אלא שני שיעורין דקה וגסה משום דבכלל שיעור דקה הויה שיעור עוף דהכי אגמריה רחמנא למשה בשהייה דקה לדקה ועוף כדי שחיטת דקה וגסה לגסה, זהו דעתן של מקצת גאונים. ויש דעת שלישית דס"ל דלעולם משערינן

בשיעורא חדא לכולהו והוא כשיעור גסה בין לגסה ולדקה ולעוף כולהו בשיעור גסה משערינן להו משום דס"ל דלעולם פסקינן כר' יוחנן ושמואל דאמרי אפילו בהמה לעוף והאי בהמה פירושה גסה דאי לאו הכי לא הוה להו למסתם ולמימר בהמה סתם אלא משום דס"ל סתם בהמה היינו גסה והלכתא כוותייהו משום דהוה להו תרי לגביה דרב דאמר כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ודר' יוסי בר חנינא דאמר גסה לגסה ודקה לדקה לא אתיא כחד מינייהו לא כרב ולא כר' יוחנן ושמואל כרב לא אתיא משום דרב אמר כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ורבי יוסי בר חנינא לא אדכר עוף במילתיה וכשמואל ור' יוחנן לא אתיא משום דשמואל ור' יוחנן אמרי אפי' בהמה לעוף דהיינו גסה לעוף וכל שכן גסה לדקה דמשערינן הילכך פסקי כשמואל ור' יוחנן דאמרי אפילו בהמה לעוף והאי בהמה גסה משמע ומיהו אפי' לדעתם לא מקילי כולי האי בשיעור שהיית העוף כדי הגבהת בהמה גסה והרבצתה ושחיטתה אלא דוקא כדי שחיטת גסה לבד, זהו דעתם של מקצת הגאונים. וההכרח בכל פירוש ופירוש תלוי בדקדוקי הלכה ואין כאן מקום להאריך. וזה שאנו משערין כדי שחיטה ודאי שחיטה של סימנין עם חתיכת העור קאמרינן ולא ידעתי במה נסתפקו הראשונים אי שחיטה לחוד קאמר או עם חתיכת העור קאמר לא מיבעיא למאן דס"ל כדי הגבהה והרבצה דלא גרע חתיכת העור מהגבהה והרבצה אלא אפילו למאן דס"ל כדי שחיטה לחודה ליכא לספוקי דחתיכת העור בכלל דהרי בכלל צורך שחיטה איהו. וכמו כן ודאי למאן דס"ל דשיעור עוף כדי שיעור עוף כמוהו הוא הדין דמשערינן בשהיית מריטת הנוצה דצורך שחיטה הוא אע"פ שראיתי מי שלא כתב כן זה נ"ל ברור:

ד שְׁחַט מְעַט וְשָׁהָה מְעַט וְחָזַר וְשָׁחַט מְעַט וְשָׁהָה מְעַט עַד שֶׁגָּמַר הַשְּׁחִיטָה וְלֹא שָׁהָה בְּפַעַם אַחַת שְׁעוֹר הַשְּׁהִיָּה אֲבָל כְּשֶׁתְּחַשֵּׁב כָּל זְמַן הַשְּׁהִיָּוֹת יִצְטָרֵף מִכֻּלָּן שְׁעוֹר שְׁהִיָּה הָרִי זו [ב] סִפֵּק נִבְלָה. * וְכֵן אִם שָׁהָה כְּדִי שִׁיגְבִיהֶנָּה וְיִרְבִּיצָנָה וְכִדִי שִׁיִּשְׁחֹט כְּמוֹ מְעוֹט הַסִּימָנִין בְּלִבָּד לֹא כְּדִי שִׁיִּשְׁחֹט שְׁחִיטָה גְמוּרָה הָרִי זו סִפֵּק נִבְלָה:

ההראב"ד וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכו'. א"א זו הסברא לא טובה היא ולא נכונה ומפירוש משובש הביאה והלא אמרו במשנה אם שהה כדי שחיטה אחרת ומיעוט שחיטה לא נכנסה בזה הספק ועוד היה לו לומר כדי מיעוט שחיטה ועוד שאין זה הפירוש מתנהג בהחליד במיעוט סימנים אבל הפירוש השוה לשניהם ששחט הרוב ושהה וגמר מי אמרינן כיון דגמר

שהייה בשחיטה היא מאן מוכח או דילמא לא חיישינן להכי ובחצי קנה דעוף ליכא למיחש כלל וכל שכן לרוב ונראה לי באותן שתי הבעיות תיקו ולקולא:

מגיד משנה שחט מעט ושהה וכו'. בעיא שם בגמ' דבעי רבא שהיות מהו שיצטרפו ולא איפשיטא ולחומרא עבדינן וזהו שכי רבינו הי"ז ספק נבלה: **וכן אם שהה כדי שיגביהנה וכו'.** קודם [שאבאר] דעת רבינו ומהיכן הוציא דין זה אכתוב הגירסא הנכונה שבדבריו לפי שראיתי שתמה הרא"ש על רבינו כפי הגירסא שנזדמנה לו וכדין תמה עליו כפי אותה גירסא כי הרא"ש מצא בדברי רבינו כלשון זה וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכו' ולכן תמה עליו שלמה לו להכניס דבריו בספק שודאי נבלה גמורה היא. ועוד מתוך דבריו שאמר שחיטה גמורה משמע כל הסימנין ואינו כן אלא ודאי כדי שחיטת רוב הסימנין פסולה דנהי דמקילי לשער כדי הגבהה והרבצה היינו כל צורך שחיטה דא"א לו לשחטה עד שיגביהנה אבל אם שהה רוב הסימנין כבר נסתלקה תורת שחיטה ולמה נשער בדבר שאינו לצורך שחיטה אלא ודאי מכי שהה כדי שחיטת רוב סימנין נבלה ודאית הויא. ולפי הגירסא הנזכרת שנזדמנה להרא"ש בספרי רבינו צדקו דבריו בכל מה שהקשה. אלא שעיקר הגירסא אינה מתיישבת כלל עם מה שכתב רבינו בתחלת דבריו דכתב אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט שחיטתו פסולה האי וישחוט מאי דעתך לפרש בו אם ר"ל וישחוט שחיטה גמורה אי אפשר דהרי כתב כאן לפי גרסא זו דבשחיטה גמורה הויא ספק נבלה ולמעלה כתב פסולה ודאית. וא"ת וישחוט רוב הסימנין א"א השתא ברוב הסימנין פסולה ודאי בשחיטה גמורה לא כ"ש ואיך נאמר דבשחיטה גמורה ספק נבלה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וכ"ש אם נאמר וישחוט ר"ל מיעוט הסימנין דקשה טובא. א"כ אין לגירסא זו שום מציאות כלל אלא אם היינו דוחקים לפרש דשחיטה גמורה ר"ל רוב הסימנין ובזה הוא דאמר ספק נבלה ומה שאמר למעלה וישחוט ר"ל שני הסימנין בשלימות דאז הויא נבלה ודאית. ובזה הפירוש היינו מרויחין ישוב הגירסא ומתרצין קושיא אחת ממה שהקשה עליו הרא"ש ועדיין קשה דלמה בשיעור שחיטת רוב הסימנין תהיה ספק נבלה דמן הדין נבלה היא וזה דוחק גדול שפירש בוישחוט ר"ל שחיטה גמורה דהיינו שני הסימנין ובשחיטה גמורה נאמר שפירושה שחיטת רוב הסימנין מה שאין הלשון סובל כן אלא ודאי שחיטה שחיטה גמורה ר"ל כל הסימנין והדרן כל הקושיות שהקשה עליו הרא"ש ז"ל לדוכתייהו ונוסף עליהם שאין לגרסא זו שום מציאות כמו שכתבתי ואף דנסבול קושיות הרא"ש ונדחוק עצמנו לומר דשחיטה גמורה משמע רוב הסימנין עדיין אין לגירסא זו שום מציאות כלל דאם וישחוט ר"ל שחיטת שני הסימנין כשחזר לומר ואם שהה פחות מכדי זה שחיטה כשרה ע"כ פחות מכדי זה היינו רוב הסימנין ואמר כשרה ואח"כ אמר ספק נבלה ואין לומר פחות מכדי זה שר"ל דהיינו הגבהה והרבצה ומיעוט הסימנין ולפי

זה אמר כשרה דאין פחות משחיתת שני הסימנין אלא רובן. לכן אני אומר שח"ו לרבינו לכתוב גירסא זו בספרו אלא ודאי הסופרים שבשוה וכתבוה כן ונזדמנה לפני הראשונים והקשו עליו ז"ל מה שהקשו. אבל אנחנו בדקנו בכל ספרי הרמב"ם שבאו לידינו ואין בהם גירסא זו כלל אלא הגירסא הנמצאת בספרים שלנו היא זאת. וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט מיעוט הסימנין בלבד לא כדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה. ונמצאו עתה לפי גרסא זו הדברים הפוכים מאותה הגירסא דלפי גירסא זו אם שהה כדי שחיתת מיעוט הסימנין בלבד הויה ספק נבלה וזו היא הגירסא הנכונה בדברי רבינו. ודע דרבינו כתב דין זה משום דס"ל דהיה בעיא דבעי רב הונא בגמרא דבעי ר"ה בר נתן שהה במיעוט הסימנין מהו ועלתה בתיקו. ולפי דעת רבינו הבעיא מתפרשת כך זה ששיערו חכמים בשיעור השהייה כדי הגבהה והרבצה ושחיטה ר"ל כדי שיעור שיוכל לשחוט בבהמה אחרת שחיטה גמורה דהיינו כל הסימנין או רובן אבל שחט פחות מכדי זה דהיינו שיוכל לשחוט בבהמה אחרת מיעוט הסימנין או חציין אין כאן שיעור שהייה וכשרה או דלמא שזה שאמרו וישחוט אינו ר"ל שישחוט הכשר שחיטה בבהמה אחרת אלא כדי שישחוט כל שהו דהיינו מיעוט הסימנין ומי ששהה כשיעור שחיתת מיעוט הסימנין בבהמה אחרת שחיתתו פסולה ועלתה בתיקו. ולפיכך כתב כאן ספק נבלה ולפי"ז צריך לגרוס בבעיא שהה כמיעוט הסימנין בכ"ף ולא בבי"ת ואף שנגרוס במיעוט הסימנין בבי"ת מתפרשת יפה שר"ל שהה כשיעור שיכול להתעכב במיעוט הסימנין של בהמה אחרת. וכך הם מתפרשים דברי רבינו לפי שבתחלה כתב ואם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט שחיתתו פסולה והוא כלשון התלמוד דהאי וישחוט סתום ולפי זה הלשון נסתפקו בו בגמרא אם ר"ל וישחוט כדי צורך שחיטה דהיינו הסימנין כולן או רובן או ר"ל וישחוט תחלת שחיטה דהיינו מיעוט הסימנין לבד ועלתה להם בתיקו לכן חזר רבינו לפסוק בזה ספק נבלה כדין כל תיקו דאיסורא. ורבינו תפס בסידור דבריו כסידור הגמרא שבתחלה כתב דין השהייה והוא הקודם במשנה ואח"כ שיעור גסה לגסה ודקה לדקה ולעוף והוא פלוגתא דאמוראי בגמרא ואח"כ בעיא דרבא שהיות מהו שיצטרפו ועלתה בתיקו ואח"כ בעיא דרב הונא בר נתן דשהה במיעוט הסימנין כמו שהם מסודרין בגמ' כן סדרם רבינו. ונמצא לפי זה במה שכתב בתחלת דבריו ואם שהה פחות מכדי זה שחיתתו כשרה היינו כדי הגבהה והרבצה לחוד דכל מאי דסליק אדעתין מעיקרא דהאי וישחוט הוי בפשיטות כדי צורך שחיטה הוי פחות מכדי זה הגבהה והרבצה ושחיתת מיעוט סימנים אבל עכשיו דנסתפקו בתלמוד בהאי וישחוט אי הוי שחיטה גמורה או מיעוט סימנין לחוד ועלתה בתיקו הוי פחות מכדי זה שיעור הגבהה והרבצה לחוד. ונמצא ג' דינין חלוקין לדעת רבינו. הדין הא' אם שהה כדי הגבהה והרבצה וכדי שחיתת רוב הסימנין ואין צ"ל

כולם שחיטה נבלה ודאית. הדין הב' אם שהה כדי הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט הסימנין נבלה מספק. הדין הג' אם שהה כדי הגבהה והרבצה לחוד שחיטתו כשרה. ואלה הדינים לא שנא בהמה ול"ש חיה ול"ש עוף כל אחד ואחד כפי שיעורו גסה לגסה דקה לדקה ולעוף. כל זה דוקא לדעת רבינו דפירש פירוש דס"ל כבעיא דרב הונא בר נתן. אבל לפי דעת המפרשים אין שיעור השהייה אלא כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט רוב הסימנין ואם שהה כשיעור זה נבלה ופחות מכדי זה דהיינו כדי הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט סימנין דהיינו חציין כשירה ואין כאן ספק נבלה כלל משום דס"ל אליבא דרב הונא בר נתן שמתפרשת בפנים אחרים משום [שהוקשה] להם על פי רבינו שני דברים, הא' שהם גורסין שהה במיעוט הסימנין בבי"ת דנראה דבאותה בהמה ממש שהה במיעוט סימניה, וכבר תירצנו זה למעלה אליביה דרבינו דגרסתו היתה שהה כמיעוט בכ"ף ואפילו שנגרוס בבי"ת כבר ישבנו אותה אליביה. ועוד הקשו לו שא"א שישתפקו בו ישחוט אי הויא שחיטה גמורה או מיעוט דפשיטא דוישחוט דאמרו חז"ל שחיטה גמורה היא, וגם זו אפשר שאינה קושיא על דברי רבינו שהרי נסתפקו במקום אחר אם ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף או אם לא וכמו שנסתפקו שם נסתפקו כאן, ועם היות ששם פשוט מה שפשוט אין כל הנושאים שוים, שם נראה להם פשיטות וכאן עלתה להם בתיקו, כפי חומר הדבר ונושאו. ומצד מה שהוקשה להם בדברי רבינו תפס כל אחד בפירוש הבעיא שיטה לעצמו. רש"י ז"ל פירש כגון ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה והגביה ידו ושהה שיעור שהייה וחזר ושחט אותו המיעוט שנשאר מהו מי אמרינן כיון דעבד ליה רובא אתכשר ומה שחזר לשחוט הוי כמחתך בשר בעלמא וכשר או דילמא כיון שחזר לשחוט ואיגלאי דעתיה שעדיין עוסק הוא בהלכות שחיטה והוי כמי ששוהה בעיקר שחיטה ופסולה וסלקא בתיקו ואזלינן לחומרא ולפיכך פסק הוא ז"ל במי ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וראה שהם שוהים למות שאסור לחתוך מה שנשאר בתורת שחיטה אלא מוטב שיכה אותה על הצואר באבן או במקל או שימתין עד שתמות ולא יחתוך בדרך שחיטה ואם עשה כן הוי ספק נבלה. ופירוש זה לא נתחוור כלל בעיני המפרשים שאיך יעלה על הדעת שאחר ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה דחיישינן לשהייה דבודאי כמחתך בבשר בעלמא הוא דכיון דאגמריה רחמנא למשה רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה מאי איכפת לן בנשאר והכי איתא בפירוש בתוספתא שחט אחד או רוב אחד בעוף אע"פ ששהה זמן מרובה וגמרה שחיטתו כשרה, הרי התוספתא היפך דברי רש"י ז"ל. ומפני זה נתחוור לרוב המפרשים פירוש רבינו אושעיא ז"ל דפירשה דשהה במיעוט הסימנין ר"ל ששהה במיעוט בתרא דסימן קמא ולא ששהה ממש דא"כ פשיטא דאסורה דהיינו עיקר שהייה אלא מיירי ששחט בסכין רעה ואדרבא סמך והכי קא מבעיא ליה מי אמרינן האי

דאמרינן השוחט בסכין רעה אפילו הוליד והביא כל היום שחיטתו כשירה ה"ה נמי בכה"ג כגון ששחט רוב הסימן הראשון והוא מוליד ומביא במיעוט הנשאר דשחיטתו כשירה אפילו שהה בחתיכת אותו המיעוט יותר משיעור שהייה דאף מיעוט הסימן איתיה בשחיטה או נאמר דמה שהכשירו בשוחט בסכין רעה אפילו הוליד והביא כל היום כולו היינו דוקא כשמתעסק בתורת שחיטה ר"ל בדבר ההכרחי לשחיטה דהיינו קודם שחיטת רוב הסימן אבל הכא מאחר ששחט רוב הסימן דהיינו הכשר שחיטה היה לו לילך מיד לסימן השני וכל עוד ששהה שיעור שהייה בחתיכת אותו המיעוט הנשאר דאינו מעכב לשחיטה הוה ליה כמחתך בבשר בעלמא והרי שהה בין סימן לסימן ועלתה בתיקו. וגם לזה הפירוש הקשו דהא קי"ל כרבא דאמר השוחט בסכין רעה אפילו הוליד והביא כל היום כולו שחיטתו כשרה ודברי רבא בודאי הם כוללים בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא, ולדברי רבינו אושעיא לא משכחת דהלכתא כוותיה דרבא אלא בעוף לבד או בבהמה במיעוט בתרא וזה דוחק גדול. ועוד דצ"ל לפי פירושו במיעוט הסימנין אחד מן הסימנין דוקא דהיינו קמא ולא משמע כן. ועוד דדין זה לא משכחת ליה אלא בבהמה דוקא ולא בעוף ובעיא דרב הונא בר נתן לפי פשטה כוללת היא בין בבהמה בין בעוף. ורבינו תם פירש כגון ששחט המיעוט הראשון של הושט ושהה שיעור שהייה וחזר ושחט הרוב הנשאר מי אמרינן דשהייה אינה פוסלת אלא בדבר שנעשית בו הבהמה נבלה כגון ברוב הנשאר שאם לא היה שוחט כלל זה המיעוט הראשון והיה מהפך הסימן לצדדין והיה שוחט זה הסימן הנשאר היתה שחיטתו כשרה א"כ עתה כששהה במיעוט הראשון אותו מיעוט אינו מעלה ולא מוריד וכשרה. או נאמר מאחר שזה המיעוט נקיבתו במשהו בודאי השהייה פוסלת בו כמו ברוב הנשאר ופסול ועלתה בתיקו. ולפי פירוש זה אין הפרש בין בהמה לעוף. ופירוש זה מלבד שהוא זר יש להקשות עליו דאיך יסתפקו בזה דפשיטא נקב כל שהוא בכל מקום שיהיה בושט פוסל בו דהא קי"ל ושוט נקיבתו במשהו וליכא לספוקי ביה כלל וכן כתוב בפירוש בתוספתא שחט מיעוט בושט ושהה בו כדי שחיטה פסולה ועוד דלפירוש זה נמי צריך לפרש במיעוט הסימנין אחד מן הסימנין דוקא דהיינו הושט. ויש מי שפירש דהכי קא מבעיא ליה לאחר ששחט בשחיטה ראויה חצי הסימן ורצה לגמור לרוב ושהה באותו המיעוט המשלים לרוב שהוא כחוט השערה מהו מי אמרינן כיון דשחט פלגא שפיר מחצה ליהוי כרובא וכי שהי תו לא חיישינן וא"ת דהא אסיקנא דמחצה על מחצה אינו כרוב זהו כשלא חתך אלא מחצה מצומצם דקי"ל דחיותא בפלגא לא נפיק או דלמא אמרינן דלעולם מחצה לא הוי כרובא ואפילו שחתך אח"כ והשלימו לרובא וכל עוד ששהה קודם שיגמור רובה דהוי פסול וסלקא בתיקו. וגם זה דבריו תמוהים דמאי ספיקא איכא בהאי דכל עוד דאסיקנא דמחצה אינו כרוב דבר פשוט הוא דכל מה שעשה

מדבר שתפסד בו השחיטה קודם שישחוט הרוב דהויא פסולה ומה יועיל מה שחתך אחרי כן : **לכן** חשבתי דרכי ואשיבה דעתי אל פירוש רבינו שהוא היותר מחזור שבכולן ומתיישב וניצול מכל תפיסה וקושיא. ומה שדקדקו עליו כבר תירצנו אליביה באופן שלא נשאר עליו קושיא כלל ולא כתבתי פירושים אלו כ"א לקצת פירושים שרוצים לקבל עליהם ככל חומרי השחיטה ולאכול הבשר הכשר לכולי עלמא ובדלין מבהמה שהורה בה חכם לכן יבין בכל אלו הפירושים אבל מי שירצה לילך על פי הדין יסמוך על רבינו ואין לו לחוש לחומרות שאר המפרשים :

כסף משנה **שחט מעט ושהה מעט וכו'.** שם בעי רבא שהיות מהו שיצטרפו ופירש רש"י מהו שיצטרפו הפסיק שתים ושלוש פעמים בשחיטה אחת ושהה בין שלשתן כדי שיעור שלם ע"כ, ולא איפשיטא ולחומרא ולכך פסק הרי זו ספק נבלה : **וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכו'.** הרא"ש כתב שרבינו כתב אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה והקשה על זה כמה קושיות וגירסא משובשת נזדמנה לו בדברי רבינו אבל הגירסא שכתוב בנוסחי דידן כך היא אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין בלבד לא כדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה. ואף גם זאת הגירסא צריכה יישוב שמאחר שלא שהה כדי שחיטת רוב הסימנין שהוא הכשר שחיטה כשרה היא דאין כאן שיעור שהייה ולמה כתב שהיא ספק. ורבינו ירוחם כתב שרבינו מפרש בעיא דשהה במיעוט הסימנין מהו בענין זה ועלתה בתיקו וכ"כ הרשב"א שדעת רבינו לפרש הבעיא בענין זה וקשיא לי על דבריהם שרבינו עצמו כתב בראש הפרק שהייה כיצד וכו' אם שהה כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט פסולה ואם שהה פחות מכדי זה שחיטתו כשרה ולשון וישחוט ודאי משמע שחיטת רוב הסימנין דהיינו סתם שחיטה דבציר מהכי לא מקרי שחיטה סתם ואם שהה פחות מכדי זה ר"ל ששהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט כמו מיעוט הסימנין שחיטתו כשרה ובכאן אמר וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין לא כדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה ואם כן קשיא דידיה אדידיה : **ויש מי שפירש שכתב רבינו כאן וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכו' חוזר על מה שאמר למעלה שחט מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט וכו' והכי פי' וכן מי שעשה שהייה שיש בה הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט הסימנין וחזר ושחט מיעוט סימנין ושהה שהייה אחרת כמותה גם זו הוי ספק נבלה שלא תאמר כיון שהשהיות הקטנות מצטרפות לעשותה ספק נבלה אלו השהיות הגדולות ישימוה נבלה גמורה. ואין פי' זה נכון שאע"פ שאמרנו שהשהיות הקצרות מצטרפות לעשותה ספק נבלה לא היינו אומרים בעד זה שהשהיות הגדולות ישימוה נבלה גמורה שהטעם שהיא ספק נבלה בשהיות הקצרות הוא משום דמספקא**

לן אם מצטרפות השהיות אם לאו ואם כן הספק בעצמו יפול בשהיות הגדולות. ועוד שלפי זה כך היה לרבינו לכתוב וכן אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט הסימנין הרי זו ספק נבלה למה לו לכתוב וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין וכתב עוד לא כדי שישחוט שחיטה גמורה אטו עד השתא לא ידענא דשחיטת מיעוט הסימנין אינה שחיטה גמורה ועוד שאינו נראה מלשון רבינו שחוזר להצטרפות השהיות. והטור כתב דבעיא דשהה במיעוט הסימנין שעלתה בתיקו מפרשה רבינו ששהה במיעוט קמא ואני אני רואה בדברי רבינו שום גילוי לפירוש הזה: **לכן** נראה לי לפרש שכוונת רבינו כך היא שאם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט רוב הסימנין דהיינו שחיטה גמורה ה"ז נבלה ודאית ואם שהה פחות מכדי זה כלומר כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט הסימנין ה"ז כשרה ולמטה אמר שאם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה ועוד שהה כדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין כלומר ששהה כדי שישחוט פחות מעט קטן מהשחיטה הכשרה אלא שחסר דבר מעט ביותר שכמעט אינו נרגש וז"ש וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין לא כדי שישחוט כדי שחיטה גמורה כלומר לא חסר דבר אחר מהשיעור רק שלא היתה שחיטה גמורה שבחוט השערה יותר שהיה שוהה היה שוהה שיעור שחיטה גמורה והיתה ודאי נבלה ולכן ה"ז ספק נבלה וכתב רבינו וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין לפי שההגבהה וההרבה שוות בכל ענין אבל השחיטה אנו מחלקים בה אם שהה כמו מיעוט או כרוב לזה תפסה רבינו בפני עצמה כאן וכתב וכדי שישחוט וכו' ולא כתב כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט וכו'. ודין זה יצא לרבינו ממאי דאמרינן בגמרא (דף ל"ב) בעי רב הונא בריה דרב נתן שהה במיעוט הסימנין מהו תיקו ונראה שרבינו גורס שהה כמיעוט הסימנין בכ"ף ומשמע פירושא לרבינו שאם שהה כדי שחיטת מיעוט הסימנין ודאי שהיא כשרה שכיון שאמרה המשנה כדי שחיטה משמע כדי שחיטה כשרה ואם שהה פחות מכאן כשרה אלא הבעיא היא אם שהה פחות מהכשר שחיטה דבר מועט מי אמרינן אפשר לצמצם וכשרה או דילמא כיון שהשיעור הזה אינו במציאות שאחר מגביה ומרביץ ושוחט אלא בשיעור זמן כזה אנו משערין א"א לצמצם והוי נבלה ועלה בתיקו ולחומר: **והראב"ד** כתב וכן אם שהה כדי שיגביהנה א"א זו הסברא לא טובה היא ולא נכונה וכו'. ולענין מה שהשיג על דברי רבינו כבר כתבתי. ומ"ש שבאותן שתי בעיות תיקו ולקולא יש לתמוה למה כתב כן דהא ספיקא דאורייתא היא ולחומר:

לחם משנה **וכן אם שהה כדי שיגביהנה.** הגירסא הנכונה בדברי רבינו אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנין בלבד לא כדי שישחוט שחיטה גמורה הרי זו ספק נבלה. ולהרא"ש ז"ל נודמנה לו נוסחא משובשת בדברי רבינו ולכך הקשה מה שהקשה בפסקיו. ושם בעי רב הונא שהה במיעוט הסימנין מהו תיקו ופירש"י ז"ל שחט הרוב ושהה במיעוט

האחרון וגמר שחיטתו מהו מי אמרינן כיון דעבד ליה רובא איתכשר או דילמא כיון דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה היא ע"כ. ורבינו ז"ל לא נראה לו לפרש כן כמ"ש שאחר ששחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה מאחר שנשחט בה כשיעור הרי זה כמחתך בשר השחווטה לכך מפרש הוא ז"ל דה"ק שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט הסימנין מהו. והראב"ד ז"ל בהשגות הקשה על רבינו דהיכי נסתפק לו לבעיין בהכי דבמתניתין אמרו כדי שחיטה וסתם שחיטה משמע שחיטה גמורה ועוד הקשה לו מלשון הבעיין שאמר שהה במיעוט הסימנין היה לו לומר שהה כדי מיעוט שחיטה מהו. ונראה לתרץ דהבעיין נסתפק לו במתניי דאמרה שזה היה שוחט ועף כלומר שאחר שהתחיל לשחוט המיעוט יגע ולא יכול לגמור השחיטה ובא חבירו ושחט כלומר גמר השחיטה ומש"ה נפרש אם שהה כדי שחיטה כלומר כדי הגמר ששחט חבירו שהוא המיעוט ודאי שלא היה אלא השלמת הרוב א"ד כדי שחיטה משמע כדי שחיטה אחרת גמורה ולשון הבעיין באמת שהוא דחוק קצת לרבינו אבל הסברא דחקתו לפרש מה שפירש. והר"א פירש כפירוש רש"י והכריח עוד הדבר שלפירושו החליד במיעוט הסימנין ג"כ הוא פירוש שוה לפירוש שהה משא"כ לפירוש רבינו ונתן סברא לבעיין לפירושו כיון דאמר שהייה בשחיטה היא כלומר כיון דגמר השחיטה אם כן כולה חדא שחיטה ומאן מוכח כלומר והרואה אומר ששהה במיעוט דמאן מוכח ששחט כבר הרוב, וכתב ובחצי קנה העוף ליכא למיחש כלום כל שכן לרוב כלומר דליכא למימר התם מאן מוכח דבין ששחט הרוב ובין ששחט החצי כשרה, וכתב ונראה לי באותן וכו' תיקו ולקולא כלומר דהוא נמשך לפי פירוש שמפרש שאחר ששחט שחיטה גמורה שהוא הרוב אם כן הבעיא לא הוי אלא באיסור דרבנן דכבר הותר מן התורה כיון שנשחט הרוב אבל הבעיא היא משום מאן מוכח שהוא איסור דרבנן ולכך אזלינן לקולא אבל לפי דברי רבינו הבעיא היא באיסור של תורה ולכך אזלינן לחומרא ורש"י ז"ל אע"פ שמפרש כפירוש הר"א ז"ל פסק בהני שתי בעיות לחומרא כדעת רבינו: **לא כדי שישחוט שחיטה גמורה וכו'.** זה הלשון נראה לכאורה מיותר שדי שיאמר כדי מיעוט הסימנין. ונראה דה"ק מ"ש בגמרא שהה במיעוט הסימנין אין הכוונה לומר דוקא מיעוט אבל אם שהה כדי שישחוט מחצה פסולה ודאי אלא כל שאינו שחיטה גמורה קרי ליה מיעוט סימנין:

ה שְׁחַט רֹב אֶחָד בְּעוֹף או רֹב שְׁנַיִם בְּבְהֵמָה אֶף עַל פִּי שְׁשָׁהָה חֲצִי הַיּוֹם וְחֲזַר וְגָמַר חֲתִיכַת הַסִּימָנִין הֲרִי זוּ [ג] מִתְּפָרֵת. מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁחַט בָּהּ כְּשֶׁעוֹר הֲרִי זֶה כְּמִחְתֵּךְ בְּשֶׁר הַשְּׁחוּטָה:

מגיד משנה שחט רוב אחד בעוף וכו'. פשוט בתוספתא שכתבתי למעלה דהיינו שחט אחד או רוב אחד בעוף אע"פ ששהה לזמן מרובה וגמרה שחיטתו כשרה וזהו לאפוקי מפירש"י כמו שכתבנו. וראיתי מי שרצה לדחות זאת התוספתא ולומר שאין הלכה כמותה ולפסוק כרש"י משום דאי האי תוספתא הויא אמתית איך נעלמה מעיני מסדרי התלמוד ולמה לא פשטו ממנה בעיא דרב הונא בר נתן אלא מדאסיקו יתה בתיקו משמע דהדין תוספתא לא ברירא להו. ואיני רואה לתוספתא זו שום דחיה דאילו היה פירוש הבעיא מוסכם כפי דעת רש"י ז"ל היינו יכולין לומר שהתוספתא אינה עיקר מדלא פשטו ממנה אבל רוב המפרשים לא הסכימו לפירש"י וא"כ התוספתא תשאר קיימת ומוסכמת וזהו דעת רבינו :

כסף משנה שחט רוב אחד בעוף או רוב שנים בבהמה אע"פ ששהה וכו'. תוספתא שחט סימן א' או רובו בעוף ושהה בה כדי שחיטה וגמרו כשרה ובריש השוחט (דף כ"ח) שחט חצי גרגרת ושהה בה וגמרה בעוף כשרה x וברור הוא דה"ה לרוב שנים בבהמה :

1 שְׁחַט בַּקְנָה לְבָדוּ חֲצִיו או מעוטו וְשָׁהָה זְמַן מְרֻבָּה הָרִי זֶה חוֹזֵר וְגוֹמֵר הַשְּׁחִיטָה וְאִין בְּכֶךָ כְּלוּם. אֲבָל אִם שְׁחַט רֹב [ד] הַקְּנָה או שְׁנִקֵּב בְּיוֹשֵׁט כֹּל שֶׁהוּא וְשָׁהָה כְּשֶׁעוֹר בֵּין שְׁחִיטָה וְגִמְרָה הַשְּׁחִיטָה שֶׁהִתְחִיל בֵּין שְׁשַׁחַט שְׁחִיטָה גְמוּרָה בְּמָקוֹם אַחֵר הָרִי זֶה פְּסוּלָה. מִפְּנֵי שֶׁהִבְהִמָּה או הָעוֹף שֶׁנִּפְסַק רֹב הַקְּנָה שְׁלָה או שְׁנִקֵּב הַיּוֹשֵׁט בְּמִשְׁהוּ נִבְלָה וְאִין הַשְּׁחִיטָה מוֹעֵלֶת בָּהּ כְּמוֹ שְׂחִיטָה אַחֵר :

מגיד משנה שחט בקנה לבדו חציו וכו'. פשוט בברייתא בראש פרק השוחט ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה כדי שחיטה אחרת וגמר שחיטתו כשירה ואוקימנא בגמרא דאפילו בבהמה איירי : אבל אם שחט רוב הקנה וכו'. אם שחט רוב קנה איירי בבהמה או שניקב הושט איירי בין בבהמה בין בעוף ושאר כל דברי רבינו פשוטים והם תוספת ביאור למה שכתב ולמה שיכתוב :

כסף משנה שחט בקנה לבדו חציו וכו'. ריש אלו טריפות (דף מ"ד) פסוקת הגרגרת ברובה ופחות (מכאן כשרה) ודייק רבינו לכתוב לבדו לומר דהבי"ע בשיודע בודאי שלא נגע בושט כגון שתפס בידו הקנה לבדו ושחט בו ובזאת ההקדמה הוא מ"ש שאין לעוף שהייה בקנה שאל"כ הוי דינא כמ"ש לקמן בסמוך חוזר ושוחט הקנה במקום אחר וכו' :

לחם משנה שחט בקנה לבדו חציו וכו'. האי דינא איירי בין בעוף בין בבהמה מדכתב אחר כך אבל אם שחט רוב הקנה וכו' והאי ודאי בבהמה הוי דבעוף ברוב הקנה כשר וכיון שכן קשה לכאורה איך אמר הרי זה חוזר וגומר השחיטה דהא בבהמה נסתפק לו אם נגע בושט או לא ובשלמא בעוף שוחט בקנה ואח"כ בודק הושט וכמו שכתב לקמן שחט העוף ושהה וכו' אבל בבהמה אי אפשר דאין לו בדיקה לושט מבחוץ וצריך לגמור השני סימנים דאימור במקום נקב שחט. ויש לומר דמה שכתב רבינו לקמן דבודק הושט היכא שנפל ספק אם נגע כמו שתפס שני הסימנין בידו בבת אחת והתחיל לשחוט דיש מקום ספק אם נגע בושט דהכי דייק לשונו שכתב ואינו יודע אם ניקב הושט וכו' שר"ל שנפל ספק אבל כאן שאומר גומר השחיטה הוא שתפס הקנה לבד ולא נפל ספק כלל והוצרך רבינו לחלק בין היכא דנפל ספק להיכא דלא נפל משום דקשיא ליה דבפרק השוחט (דף כ"ח) הקשו למ"ד ושט ולא קנה דהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהו שחיתתו כשרה מאי לאו בעוף ומאי גמרו גמרו לקנה לא בבהמה ומאי גמרו לושט ע"כ. וקשה דהא בבהמה איכא ספק אם נגע בושט או לא ואין אנו יכולין לבודקו דאין בדיקה לושט מבחוץ כי ההיא דממסמס קועיה א"ו דבההיא דחצי קנה פגום לא נפל ספק כלל שראינו שלא נפגם בפנינו אלא הקנה לבד ולהכי מצי איירי בבהמה והשתא א"ש שכשכתב רבינו דין זה של חצי קנה פגום בפ"ק לא חילק בין עוף לבהמה משום דהוא איירי כשידענו שלא נגע בושט כלל כדאיירי בגמרא אבל ההיא דממסמס קועיה נפל לנו ספק דלא נפגם בפנינו וזהו הדין שכתב לקמן שחט העוף ואינו יודע וכו' ולעיל בפ"ק כתבנו שרבינו סמך ההיא דחצי קנה פגום על מאי דכתב כאן ואיירי דוקא בעוף אבל לפי זה שפירשנו א"ש טפי והוא הנכון:

ז הנה נתבאר לך שאין שהיה בקנה בעוף כלל. שאם שחט רב הקנה ושהה כבר נגמרה שחיתתו כשחזר וגמר מתינתך בשר הוא. ואם שחט במעוט הקנה ושהה הרי זה חוזר ושוחט כל זמן שירצה שאינה נאסרת משום נבלה עד שיפסק רב הקנה:

ח שחט העוף ושהה בו ואינו יודע אם נקב הושט או לא נקב חוזר ושוחט הקנה לבדו במקום אחר ומניחו עד שימיות ובודק הושט מבפנים. אם לא נמצאת בו טפת דם בידוע שלא נקב וכשרה:

שחט העוף ושהה בו וכו'. נראה דלמדה מההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד ליה נשחטיה והדר נבדקיה דילמא במקום נקב קא שחית נבדקיה והדר נשחטיה האמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים א"ל רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר נפכיה לושט ונבדקיה אמר רבא חכים יוסף ברי בטרפות כר' יוחנן ופירש רש"י ז"ל ממסמס קועיה מלוכלך צוארו שנקרע צוארו וצריך לבדוק בסימנין שמא נפסק הקנה או ניקב הושט ומשום ספק דרוסה לא בעינן למבדקיה דתלינן בכלבא או בקניא דאמרינן התם ספק כלבא ספק שונרא אימא כלבא. והדר נבדקיה למעלה מבית השחיטה או למטה. אין לו בדיקה מבחוץ לפי שהוא טריפה בנקב במשהו ואינו ניכר אבל טיפת דם נכנסת מבפנים וקרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו אבל החיצון אדום. ונבדקיה לקנה שהקנה נבדק מבחוץ לפי שאינו נטרף אלא ברוב והדר נשחטיה לקנה והשחיטה בסימן אחד כשרה ואח"כ יטלו הושט כולו ויעקרוהו מן הלחי והופכין אותו ובודקין אותו עכ"ל. ולפי דעת רבינו דין זה דוקא בעוף אתמר ולא בבהמה כי בבהמה לא היה יכול לשחוט הושט במקום אחר דילמא במקום נקב שחט ומה עוף שהכשרו בסימן אחד יכול לבדוק כמו שכתב רש"י. ומה שכתב רבינו שחט העוף ושהה בו הכי פירושא לפי שלמעלה כתב שאין שהייה בקנה העוף כלל לכן כתב שחט העוף ושהה בו ר"ל בקנה הנזכר ושהייה זו שיעור שהייה קאמר דאם פחות מכדי שהייה אין חשש כלל דאפילו ניקב הושט ודאי כשר כל שלא שהה שיעור שהייה דעדיין עוסק בשחיטה הוא אלא מיירי שהתחיל לשחוט בקנה ובחציו הראשון שהה וחושש שמא ניקב הושט ולצאת מידי ספק עושין לו בדיקה זו. ומיהו כתב ה"ר פרץ ז"ל שיש לו לאדם ליזהר כשיתחיל לשחוט עוף וחתך מעט ויצאו טיפי דם והגביה ידו דשמא נחתך מעט מן הושט ושהה כדי שיעור ולא הרגיש ואפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי אלא מן העור אין סומכין עליו כיון שיצא הדם ואע"ג דקנה סמוך לעור הוא ובקנה אין לחוש במיעוט קמא מכל מקום לפעמים שהושט יהיה סמוך לעור על ידי אחיזת סימנין שתופס בהם כשבא לשחוט ואם בא לישאל אחר שהגביה סכינו כיצד יעשה אומרים לו שחוט הקנה לבדו ואחר השחיטה יהפכו את הושט ויבדקוהו דושט אין לו בדיקה מבחוץ ואם אין בקיאים בבדיקה לא יגמור שחיטתו כלל אלא ימכרנו לנכרי ובלבד שימיתנו הנכרי בפניו דאם לא כן חיישינן שמא יחזור הנכרי וימכרנו לישראל אחר שיתרפא דהא קי"ל טרפה חיה י"ב חדש ומזה הטעם אסור להשהותו בביתו שמא יבוא לידי תקלה כיון שאין טרפותו ניכרת. וטעם איסור השהייה יש מי שאומר משום נקב וי"א משום צער בעלי חיים ואחרים כתבו דאם שהה שיעור שהייה הדם מתקבץ באיברים ואינו יוצא לא על ידי מליחה ולא על ידי הדחה אבל כששוחט בפעם אחת הקילוח יוצא בחוזק ואין נשאר שם דם מכונס :

כסף משנה שחט העוף ושהה בו וכו'. בפרק השוחט (דף כ"ח) ההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דילמא במקום נקב קא שחית נבדקיה והדר נשחטיה הא אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים פ"י שהוא נטרף בנקב משהו ואינה ניכרת טיפת הדם בעור החיצון שהוא אדום אבל בפנימי שהוא לבן ניכרת אמר ליה רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר לפכוה לושט ולבדקיה אמר רבא חכים יוסף ברי בטרפות כרבי יוחנן וסובר רבינו כרש"י שפירש וצריך לבדוק בסימנין שמא נפסק הקנה או ניקב הושט ומשום ספק דרוסה לא בעי למבדקיה דתלינן לקולא כדאמרינן התם וזה התיקון דוקא בעוף שהכשרו בסימן אחד אבל בבהמה דבעיא שנים לא. וא"ת ובבהמה אמאי לא ישחוט במקום אחר השני סימנין ואח"כ יהפוך הושט ויבדקנו. וי"ל דאיכא למיחש שמא יפגע במקום הנקב ולא יוכר וכדאמרי' נשחטיה והדר נבדקיה דילמא במקום נקב קא שחית ומשמע אפי' ישחוט במקום אחר איכא האי חששא אי"נ דילמא יתלכלך הושט מבפנים בדם השחיטה ואתי למתלי ביה ואפשר שמקודם היה בו טיפת דם. וא"ת ובעוף מה צריך לשחוט במקום אחר ישחוט באותו מקום הקנה לבד שאם נשחט רובו הרי מותרת היתה ואם לא נשחט רובו הוה ליה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו. וי"ל דאיכא למיחש שמא מתוך שכבר התחיל לשחוט באותו מקום יהיה נקל יותר לפגוע בושט ויבא לומר עתה נשחט ומקודם לא נגעתי בו ואפשר שכבר היה נקוב מקודם ואתי לאכשורי שלא כדין אי"נ עצה טובה קמ"ל שמא מקודם לא נגע בו ועתה מתוך שהיה נקל לפגוע בו פגע בו ויפסלנה שלא כדין:

ט חֲלָדָה כִּיצַד. פְּגוֹן שֶׁהַכְּנִיס [ה] הַסַּכִּין בֵּין סִימָן לְסִימָן. בֵּין שְׁפֶסֶק הַסִּימָן הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה בֵּין שְׁשַׁחַט הַתְּחִתּוֹן לְמַטָּה שֶׁהוּא דָרָךְ שְׁחִיטָה הָרִי זוּ פְּסוּלָה:

מגיד משנה חלדה כיצד וכו'. פשוט במשנה או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו כר' ישבב שאומר נבלה והודה לו ר' עקיבא וקי"ל כוותיה. ומה שכתב רבינו בין שפסק הסימן העליון וכו'. דגרסינן בגמרא אמר רב יהודה אמר רב החליד את הסכין בין סימן לסימן ופסקו פסולה תחת העור כשרה. ואקשינן מאי קמ"ל תנינא או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו ר' ישבב אומר פסול וכו' ומשני אי ממתניתין הוה אמינא הני מילי מלמטה למעלה דלא קא עביד דרך שחיטה אבל מלמעלה למטה דקעביד דרך שחיטה אימא שפיר דמי קמ"ל:

כסף משנה חלדה כיצד כגון שהכניס הסכין בין סימן לסימן וכו'. פרק השוחט (דף ל') אר"י אמר רב החליד את הסכין בין סימן לסימן ופסקו פסולה (תחת העור כשרה) מאי קמ"ל תנינא או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו רבי ישבב אומר נבלה ר"ע אומר טרפה אי ממתניתין הוה אמינא ה"מ מלמטה למעלה דלא קעביד כדרך שחיטה אבל מלמעלה למטה דקא עביד כדרך שחיטה אימא שפיר דמי קמ"ל:

2 הַכְּנִיס אֶת הַסָּכִין תַּחַת [ו] הָעוֹר וְשַׁחַט שְׁנֵי הַסִּימָנִים כְּדָרְכָן. או שֶׁהֶחְלִיד אֶת הַסָּכִין תַּחַת צֶמֶר מְסַבֵּךְ. או שֶׁפָּרַס מְטָלִית עַל הַסָּכִין וְעַל הַצָּוָאר וְשַׁחַט תַּחַת הַמְטָלִית הוֹאִיל וְאִין הַסָּכִין גְּלוּיָה הָרִי זֶה סִפֵּק נְבֵלָה. וְכֵן אִם שַׁחַט מְעוֹט הַסִּימָנִים בְּהַחֲלָדָה וְגַמֵּר הַשְּׁחִיטָה שְׁלֵא בְּהַחֲלָדָה הָרִי זֶה סִפֵּק נְבֵלָה:

מגיד משנה הכניס את הסכין וכו'. שם תחת העור כשרה בי רב אמרי תחת העור איני יודע אבעיא להו לבי רב דאמרי תחת העור איני יודע תחת מטלית מהו תחת צמר מסובך מהו תיקו. וסבירא ליה לרבינו כבי רב דאמרי תחת העור איני יודע ונסתפקו בי רב בדבר משום דעור אינו בכלל שחיטה וכל עוד דאינו בכלל שחיטה אינו מעכב או דילמא הואיל ומגופה הוא פסול ואת"ל בעור דפסולה משום דהוי ממש מגופה צמר הואיל ועומד ליגוז מהו דלאו מגופה הוא ואת"ל השתא הואיל והוא דבק עם גופה כגופה דמי תחת מטלית דאינו מגופה כלל מהו וסליקו כולהו בתיקו ואזלינן בהו לחומרא. ובפירוש תחת מטלית נחלקו בו הראשונים די שמי שפירש כגון מטלית הפרוסה על הצואר וזהו דעת רבינו אבל רוב המפרשים פירשו במטלית הדבוק תמיד בצוארה ע"י שעה או זפת או דבק דומיא דצמר אבל אם היה שוחט ונפל טליתו על הסכין ושחט שחיטתו כשירה וכן כתב הרשב"א והרא"ה והרא"ש ובה"ג. ודע שהראב"ד ז"ל פסק בכל אלו הבעיות לקולא ולא ירדתי לסוף דעתו ושמא משום דס"ל דאין הלכה כבי רב אלא כסתם דאמר רב יהודה משמיה דרב תחת העור כשירה וכולהו בעיי לא שייכי אלא אליביה דבי רב אבל לסתם מימרא פשוטים הם לקולא ורבינו ז"ל ס"ל דראוי להחמיר כבי רב שהרי נשאו ונתנו בדבריהם דשמע מינה שהם עיקר ולפיכך אזלינן בהו לחומרא ככל תיקו דאיסורא וכן פסקו כל הפוסקים: **וכן אם שחט מיעוט הסימנין וכו'.** שם בעיא דרב פפא החליד במיעוט הסימנין מהו תיקו. והוי יודע דרש"י ז"ל גם בזאת הבעיא הולך לשיטתו שפירשה דומה למה שפירש בבעיא דשהה במיעוט הסימנין והוא במיעוט האחרון של סימן האחרון, ורבינו אושעיא גם בזו הולך לשיטתו שפירשה דומיא למה שפירש בבעיא דשהה במיעוט הסימנין והוא

במיעוט בתרא דסימן קמא ודוקא בבהמה כמו שפירשתי, ור"ת נמי הולך לשיטתו ופירש במיעוט קמא ע"ד מה שפירש בשהה במיעוט הסימנין אלא ששם צריך לפרש דוקא ושט וכאן ל"ש ושט ול"ש קנה. אבל דברי רבינו בבעיא זו סתומים וחתומים שאם בושט הדברים אמורים מאי שנא משניקב הושט במשהו דהויא נבלה ודאי ואם בקנה מאי שנא מחצי קנה פגום ושחט במקום חתך והשלימו לרוב דכשירה. וראיתי בהיתר ספק זה כוונות מתחלפות ופירושים שונים ואריכות דברים. והיותר מובחר שבכולם בדרך קצרה הוא דאפשר לומר דמה שכתב רבינו וכן אם שחט במיעוט הסימנין בחלדה, במיעוט ראשון של סימן ראשון קאמר ואפילו דעוף או במיעוט ראשון של סימן שני ודוקא בבהמה ועל כרחין בושט הדברים אמורים דאי קנה לא גרע מחצי קנה פגום דמצטרף לשחיטה. וא"ת א"כ נבלה ודאי היא דלא גרע מנקב י"ל דודאי גרע וגרע והיינו בעיא דרב פפא החליד במיעוט הסימנין מהו הכי קא מבעיא ליה דכיון דכדרך שחיטה הוא לאו כנקב דמי והכי אגמריה רחמנא למשה דכל היכא דלא נפקא חיותא בחלדה דכשרה דהכי נמי אמרינן בהגרמה אליבא דרב הונא דאמרינן בגמרא אליביה דהיכא דאגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים השליש האחרון דכשירה ומצטרף השליש המוגרם לשחיטה אע"פ שאינו במקום שחיטה דאית לן דהכי אגמריה רחמנא למשה דלא בעיא מקום שחיטה בכולא שחיטה אלא בכי נפקא חיותא במקום שחיטה סגי או דילמא שאני הגרמה מחלדה בושט דהתם לא נעשה דבר שתטרף בה אבל בחלדה נעשה בה דבר שכיוצא בו טריפה ומשום הכי סלקא בתיקו. ואל תטעה לומר דבמיעוט ושט נפקא חיותא משום דקיי"ל דניקב הושט במשהו טריפה. אין לומר כן דאי הכי למה הצריכו לשחוט כולו או רובו. וניקב הושט במשהו טריפה אמרו ולא מתה דהא איכא מ"ד טריפה חיה י"ב חדש ואפי' למ"ד אינה חיה ר"ל אינה חיה י"ב חדש אבל ע"כ קצת (סימן) [נימס] חיה היא. ואע"פ שלענין הגרמה לא פסק רבינו כרב הונא קצת גילוי יש ללמוד ממנו לנדון שלפנינו. או אפשר לפרש דדברי רבינו הם בפירוש בעיא זו דהחליד במיעוט הסימן דהיינו דהחליד במיעוט בתרא דסימן קמא בין בקנה בין בושט ודוקא בבהמה ולעולם היכא דהחליד במיעוט ראשון של הושט הויא נבלה ודאי ובמיעוט ראשון של קנה אם הוא סימן ראשון ששחט כשירה לגמרי מידי דהוה אחצי קנה פגום. ואע"פ שיש קצת דוחק במה שכתב וגמר את השחיטה שלא בחלדה י"ל דה"ק וכן אם שחט מיעוט של אחד מהסימנים בחלדה דהיינו מיעוט בתרא דסימן קמא וגמר את השחיטה ר"ל וגמר מה שהוא מוצרך ומוכרח לצורך שחיטה:

כסף משנה **הכניס הסימנין תחת העור וכו'.** שם תחת העור כשרה בי רב אמרי תחת העור איני יודע איבעיא להו לבי רב דאמרי תחת העור איני יודע תחת מטלית מהו תחת צמר מסובך מהו תיקו ולחומרא, וכתב הר"ן אמרי רבוותא

דוקא שכרוך המטלית על צואר הבהמה אבל מטלית וצמר בעלמא לא וכ"כ הרא"ש תחת המטלית הקשורה סביב הצואר מהו תיקו ועבדין לחומרא אבל אם נפל טליתו על מקום שחיטה פשיטא דלא הוא חלדה דלא בעינן אלא בבגד הקשור תמיד בצואר הבהמה דומיא דצמר וכ"כ בה"ג דמיירי שיש מכה בצואר הבהמה ודבק עליה מטלית בשעוה ודלא כמ"ש הרמב"ם אם פירש מטלית על הסכין ועל הצואר ושחט תחת המטלית הואיל ואין הסכין גלויה הרי זה ספק נבלה ודעת הרשב"א כדעת הרא"ש וכ"נ מדברי רש"י ורבינו סובר דלישנא דתחת המטלית סתמא אפילו פירש טליתו נמי על הסכין ועל המטלית משמע ויש לחוש לדבריו: **וכן אם שחט מיעוט הסימנין בהחלדה וכו'.** פרק השוחט (דף ל'): בעי רב פפא החליד במיעוט הסימנין מהו תיקו ופירשה רבינו כפשטה החליד במיעוט הסימנין כלומר שחט מיעוט הסימנין בהחלדה וגמר השחיטה בכשרות מהו מי אמרינן שיעור הכשר שחיטה דהיינו רוב הסימנין בעינן בהחלדה או דילמא אפילו במיעוט פסלה חלדה מהו תיקו ולחומרא והוי נבלה מספק:

לחם משנה הכניס את הסכין וכו'. שם תחת העור כשרה בי רב אמרי וכו' (עיין בכסף משנה). וקשה קצת למה פסק רבינו במטלית וצמר ספק נבלה הא הוי ספק ספיקא ספק אי הוי כתחת העור או לא ואם תמצי לומר דהוי כתחת העור היא גופא ספיקא הוי דאמר איני יודע וצ"ע. ומה שכתב רבינו או שפרס מטלית וכו' השיג עליו הרא"ש בפסקיו ע"ש: **וכן אם שחט מיעוט הסימנין וכו'.** שם בעי רב פפא החליד במיעוט סימנין מהו ופירש רש"י ז"ל כעין הבעיא של מעלה שהה במיעוט וכו' דאיירי לאחר ששחט הרוב וכן הר"א ז"ל בהשגות ורבינו ז"ל לא רצה לפרשה כך מפני הטעם שלמעלה דכמתך בשר בעלמא היא אפילו ששחט מיעוט הסימנין בחלדה וגמר שלא בחלדה. וא"ת מפני מה לא פירש כך בשהה במיעוט הסימנין שר"ל שחט מיעוט סימנין ושהה וי"ל דאי אפשר לפרש כן כמ"ש בהגהות דאם כן מאי קא מבעיא ליה פשיטא דהוי שהייה דאם תמצי לומר כשרה לא משכחת לה שהייה בעוף כלל ועוד דבהדיא תניא בתוספתא שחט מיעוט ושט ושהה כדי שחיטה פסולה על כן פירש רבינו מה שפירש. וא"ת מאי שנא כששחט מיעוט הסימנין דהיינו שחט מיעוט הקנה ומיעוט הושט ושהה אמרינן דהוי נבלה וכששחט מיעוט קנה ומיעוט החליד אמרינן דהוי ספק נבלה וי"ל דבשהייה הוי ודאי נבלה דכיון דאין השחיטה נמשכת והיה הפסק בינתים הוי כאילו מה ששחט ראשונה אינה שחיטה אלא קוץ בעלמא הוא דאינקיב ואם כן הוי נקובת הושט ופסולה אבל כשהחליד מיעוט הסימנין כיון שהשחיטה נמשכת אית לן צד למימר דכשרה ולהכי הוי ספק נבלה ולא ודאי:

יא ^[נ] דְרָסָה כִּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִכָּה בְּסַכִּין עַל הַצָּוָאר כְּדָרָךְ שְׂמַכִּין בְּסִיף וְחַתְךָ הַסִּימָנִין בְּבֵת אַחַת בְּלֹא הוֹלְכָה ^[ח] וְלֹא הוֹבְאָה. או שֶׁהִנִּיחַ הַסַּכִּין עַל הַצָּוָאר וְדָחַק וְחַתְךָ לְמַטָּה כְּחוֹתְךָ צָנוֹן או קִישוּת עַד שֶׁחַתְךָ הַסִּימָנִין הָרִי זֶה פְּסוּלָה :

מגיד משנה **דרסה כיצד וכו'.** פשוט שם במשנה התיז את הראש בבת אחת פסולה ופירש"י ז"ל כאדם המתז קנה או דלעת דוחק את הסכין בכח ופוסק והיא דרסה ובגמ' ילפינן דבעיא הולכה והובאה דכתיב (ירמיה ט') חץ שחוט לשונם דהיינו הולכה כמו חץ המהלכת במשיכה אף שחיטה במשיכה ולהובאה ילפינן מזהב שחוט כעין שמושכין חוט של זהב הצורפים דהיינו הובאה :

כסף משנה **דרסה כיצד וכו'.** משנה פרק השוחט התיז את הראש בבת אחת פסולה היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת אם בסכין מלא צואר כשרה מכלל שאם אין בסכין מלא צואר פסולה ומסיים בה בד"א בזמן שהוליד ולא הביא וכו' אבל אם הוליד והביא אפילו כל שהוא אפילו באיזמל כשרה. ופירש"י התיז את הראש בבת אחת כאדם המתז קנה או דלעת דוחק הסכין בכח ופוסק והיא דרסה וכ"כ הרשב"א בתשובה דלחיתוך הסימנין בלבד בלא הולכה והובאה קרי התיז הראש :

יב ^[ט] הַגְרָמָה כִּיצַד. זֶה הַשּׁוֹחֵט בְּקִנְיָה לְמַעְלָה בְּמָקוֹם שְׂאִינוּ רְאוּי לְשַׁחֲטָהּ. וְכֵמוֹ שְׁנֵי חֲטָיִים יֵשׁ בְּסוֹף הַקִּנְיָה לְמַעְלָה בְּטַבַּעַת גְּדוֹלָה. שְׁחַט בְּתוֹךְ הַחֲטָיִים ^[ז] אִם שָׁיַר מֶהֶן כָּל שֶׁהוּא לְמַעְלָה הָרִי זֶה כְּשָׂרָה. שֶׁהָרִי שְׁחַט מְשֻׁפּוּי כּוֹבֵעַ וְלְמַטָּה. וְהוּא מִן הַמָּקוֹם הָרְאוּי לְשַׁחֲטָהּ. וְאִם לֹא שָׁיַר מֶהֶן כָּלוּם אֶלָּא שְׁחַט לְמַעְלָה מֶהֶן הָרִי זֶה מְגַרְמָת וּפְסוּלָה :

מגיד משנה **הגרמה וכו'.** הגרמה יש מפרשים מלשון המקרא דכתיב גרם המעלות (מלכים ב' ט') כלומר שהגביה הסכין ושחט במקום שאינו ראוי לשחיטה. ויש שפירשו מלשון רבותינו דאמרינן התם (ב"ב פ"ח:) שוקל עין בעין נותן לו גירומין שר"ל שנותן לו הכרעתו להטות כף מאזנים וכן זה ששחט הטה הסכין לשחוט שלא במקום שחיטה. וקודם שאפרש בבא זו אכתוב תוכן הסימנין וצורתם: **דע** שהקנה הוא טבעות טבעות והטבעת העליונה היא שלימה אבל האחרות אינן שלמות שיש רצועה של בשר שמסבבת אותם

ובראש הקנה על הטבעת העליונה יש כמין כובע של בשר והוא משופע ומחודד ומשם הקול יוצא ובסוף שיפוי כובע זה יש כמין שני גרעינין של בשר והם נקראין חטים. ותנן במתניי פ"ק השוחט בתוך הטבעת ושייר בה מלא החוט על פני כולה שחיטתו כשירה ר' יוסי בר יהודה אומר על פני רובה. ופלוגתייהו כדפרשיי בטבעת גדולה דלרבנן צריך להניח מלא החוט על פני כולה לצד הראש ולר' יוסי בר יהודה מלא החוט על פני רובה לצד הראש. ודלא כדפרשי קצת המפרשים דבכל הטבעת חשיב הגרמה לרבנן ולר' יוסי בר יהודה דכיון שהתחיל לשחוט בתוך הטבעת צריך שיגמור כל השחיטה לתוכה או רובה לר' יוסי ובתוספתא תניא כרשיי דאין חילוק מקום בתוך הקנה בין תוך הטבעת לאויר שבין טבעת לטבעת ולא קי"ל לא כרבנן ולא כרשיי אלא כעדוותו של ר' חנינא בין אנטיגנוס שהעיד ר"ח בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשירה ופירשיי ז"ל ואפי' כולה למעלה מטבעת גדולה וכי אגמריה רחמנא הגרמה הללממ"ס משפוי כובע ולמטה אגמריה והכי הלכתא דכל עדות הלכה היא. וכתב הרב רבינו יונתן דאע"ג דנדחית משנה זו מ"מ יש ללמוד ממנה אם יארע במקרה זה בשפוי כובע ששחט רוב והגרים כלפי הראש אי ס"ל כרבנן פסולה ואי ס"ל כרשיי בר יהודה כשרה ואם שחט רוב בשאר טבעות שרצועת בשר מחברתן והגרים לצד הראש עד שהגיע למעלה משפוי כובע אמרינן בגמ' דפסולה היא השחיטה שאין רוב שאר הטבעות ככולו מחמת אותו הבשר שמחברן יחד שאותו בשר אינו משלים לרוב הקנה. וכן כתב ה"ר יונה ז"ל ור' יוסי אומר אע"פ שלא נשתייר מלא החוט על פני כל ההיקף כיון ששייר על פני רובה כשרה וכתב מורי הר"ב וה"מ בטבעת גדולה הואיל ומקפת כל הקנה הילכך כיון ששחט רוב הטבעת כשרה דהא שחט רוב קנה אבל בשאר טבעות לא מתכשרא ברוב טבעת וצריך שישחוט רוב חללה אבל רוב עוביה לא מתכשרא עכ"ל: **וכמו שני חטין וכו'.** שם והלכתא משפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחטי ודעת רבינו כפירשיי שפירש שייר בחטי הניח מקצת לצד הראש ומקצת לצד הקנה לאפוקי ממי שפירש דשייר בחטי ר"ל ששייר כל החטין אבל אם נגע בהן פסול וכן דעת הרמ"ה ופירש ששייר בחטי שייר חטי והבי"ת נוספת כבי"ת והוא באחד (איוב כ"ג) שפירושו והוא אחד אבל רבינו ז"ל ורוב המפרשים פירשו כמו רשיי דפירש דאפילו שייר מהן כל שהוא לצד הראש דכשרה. ויש בשמועה זו גרסאות מחולפות ופירושים שונים ולא ראיתי להאריך וכתבו המפרשים כי ההגרמה לא שייכא אלא בקנה לבד כי בושט כל ההגרמות פסולות שאם נגע למעלה בתרבץ הושט אפילו כל שהוא פסול דהרי נקיבתו במשהו ואם למטה מקום שישעיר שהוא חוץ ממקום השחיטה נקיבתו שם נמי במשהו וזהו דעת רבינו שדייק הגרמה כיצד זה השוחט בקנה, בקנה דוקא:

כסף משנה הגרמה כיצד. מסקנא דגמרא בהכל שוחטין (דף י"ט) גמרא השוחט מתוך הטבעת והלכתא משפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחיטי. וכתב רבינו זה השוחט בקנה למעלה לפי שעתיד לחלק בין הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי להפכו או הגרים שלישי ושחט שני שלישים ואילו בושט או למטה ממקום שחיטה בקנה נקיבתן במשהו לכך כתב בקנה למעלה משפוי כובע, בקנה למעוטי בושט דבין למעלה בין למטה הוי נקיבתו במשהו, וכתב למעלה לאפוקי למטה דלמטה גם בקנה נקיבתו במשהו דבין כנפי הריאה נידון כריאה:

לחם משנה (יא-יב) דרסה כיצד וכו' הגרמה כיצד וכו'. בפרק הכל שוחטין (דף י"ט) אפסיקא הלכתא משפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחיטי כלומר כמאן דאמר שייר בחיטי כשרה:

ג שחט רב האחד או רב השנים והשלים השחיטה בדרסה או בהגרמה הרי זו כשרה שהרי נשחט השעור כראוי. הגרים בתחלה שלישי ושחט שני שלישים הרי זו כשרה. שחט שלישי והגרים שלישי וחרז ושחט שלישי [כ] האחרון כשרה. הגרים שלישי ושחט שלישי וחרז והגרים שלישי האחרון הרי זו פסולה. ואם דרס או החליד בין בשלישי הראשון בין בשלישי האמצעי הרי זו פסולה:

מגיד משנה שחט רוב אחד וכו'. תפס לישנא דרב חסדא דגרסינן התם אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת בששחט שני שלישים והגרים שלישי דרבנן סברי כולה שחיטה בעיא בטבעת הגדולה ור' יוסי בר יהודה סבר רובה ככולה אבל הגרים שלישי ושחט שני שלישים דברי הכל פסולה דכי נפקא חיותא בעינן כולה בשחיטה וליכא אמר ליה רב חסדא אדרבא לימא מר איפכא מחלוקת בשהגרים שלישי ושחט שני שלישים דר' יוסי בר יהודה סבר מידי דהוה אחצי קנה פגום ורבנן התם מקום שחיטה הכא מקום שחיטה אבל שחט שני שלישים והגרים שלישי דברי הכל כשרה דהא תנן רובו של אחד כמוהו. **ומה שכתב רבינו והשלים בדרסה או בהגרמה,** הוא הדין לחלדה ונקט דרסה לרבותא אי נמי יש לומר דדין חלדה כבר פירשה למעלה במה שכתב וכן אם שחט מיעוט הסימנין בחלדה וגמר שלא בחלדה וכו' מכלל זה אתה מבין שאם היה איפכא שאם שחט רוב הסימנין שלא בחלדה וגמר בחלדה דהיא כשרה. ודע שאף על פי שיש מקצת בעלי הוראה שנטו לדעת רש"י בשהייה ובדרסה

וחלדה דסבר דאפילו שחט רובה בהכשר ושהה או דרס או החליד במיעוט בתרא דהויא ספק נבלה אבל בהגרמה כולהו ס"ל כדעת רבינו דאם שחט רובה והגרים במיעוט בתרא דכשרה והיינו טעמא דשאני להו בין שהייה דרסה וחלדה להגרמה משום דשהייה ודרסה וחלדה הויא במקום שחיטה וראוי להחמיר אבל במיעוט בתרא דהגרמה ודאי כשרה דהא לאו במקום שחיטה הוא והוה ליה כאילו נעשה בידה או ברגלה, זהו דעת מקצת בעלי הוראה ורבינו מהאי טעמא התיר כולם דלא שאני ליה מקום שחיטה ממקום שאינו ראוי לשחיטה וכולהו כשרי נינהו אחר שנשחט רובה בהכשר ובהגרמה ליכא מאן דפליג עליה חוץ מרש"י ותמהו עליו דאף לישנא קמא דרב הונא דמוקי פלוגתייהו בששחט שני שלישים והגרים שליש הא פסקי רב ושמואל כר' יוסי בר יהודה וליכא מאן דפליג עלייהו: **הגרים בתחלה וכו'.** נראה דרבינו ז"ל תפס גם בזה לפי שיטתו והוא לישנא דרב חסדא שכתבתי לעיל דאמר מחלוקת בשהגרים שליש ושחט שני שלישים ופסק כר' יוסי בר יהודה משום דרב ושמואל פסקי כותיה וליכא מאן דפליג עלייהו: **הגרים שליש וכו'.** קודם שאפרש כוונת רבינו אכתוב הגירסא הנכונה שבדבריו מפני שראיתי בדבריו גרסאות מחולפות ומשובשות. וזו היא גירסתו הנכונה הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים השליש האחרון שחיטתו פסולה שחט שליש והגרים שליש וחזר ושחט השליש האחרון שחיטתו כשירה. ורבינו תפס בשניהם דעת רב יהודה דגרסינן בפירקא קמא הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש רב הונא אמר רב כשירה רב יהודה אמר רב טריפה ר"ה אמר רב כשירה כי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא ר"י אמר רב טריפה בעינן רובה בשחיטה וליכא. שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש ר"י אמר רב כשרה אתו שיילוה לרב הונא א"ל טרפה. אבל הר"ז הלוי והרמב"ן אמרו דלא מכרעא מלתא ופסקו כחומרי דתרוייהו ולעולם אינה כשירה לדעתם עד שיהיה רוב שחוט בבת אחת בין בתחלה בין בסוף דבכהאי גוונא בין לרב יהודה בין לרב הונא כשירה דהא איכא רובא בשחיטה וכי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא. ולדעת הרשב"א גם בהגרים שליש ושחט שני שלישים פסולה והוכיח דבריו מסוגית ההלכה ולפי שתלוי בדקדוקי ההלכה לא כתבתיו כאן. ואינו מכשיר הרשב"א אלא בשחט שני שלישים והגרים שליש. והרא"ה מתיר בהגרים שליש ושחט שליש ואוסר בשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש משום דס"ל כרב הונא והוכיח בראיות ולפי שתלויים בדקדוקי הסוגיא לא כתבתים כאן: **ואם דרס וכו'.** דברי רבינו תוספת ביאור על מה שקדם והוצרך עתה לבאר משום שהיקל בהגרמה למעלה שכתב שאם הגרים שליש ושחט שני שלישים דכשרה וכתב נמי שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשרה לפיכך אתא לאשמועינן דדוקא בהגרמה הוא דמקילינן בכהאי גוונא אבל בדרסה או בחלדה בכהאי גוונא מפסלה. וזהו **שכתב ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון, לאפוקי**

מהגרים שליש ושחט שני שלישים. **בין בשליש האמצעי**, לאפוקי משחט שליש והגרים שליש ושחט שליש. וראיתי מי שהוקשה לו בדברי רבינו שקשו דבריו אהדדי שלמעלה כתיב ואם שחט מיעוט הסימנים בחלדה וגמר שלא בחלדה הרי זו ספק נבלה, וכאן כתב ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי הרי זו פסולה ומשמע פסולה ודאית. ותירצו בזה כמה תירוצים שאינם מתיישבים על לב. והיותר נכון שנראה בזה הוא אחד משני דברים. או שנאמר דהאי פסולה שכתב כאן מספק קאמר אלא שלא חש לפרש כיון שפירש למעלה שהיא נבלה מספק, או נקט פסולה משום שליש האמצעי דהיא פסולה ודאי וגדר הפיסול שייך בתרוייהו אלא שזה בדינו וזה בדינו, פסולה דמשליש ראשון מספק פסולה דשליש אמצעי מודאי. ולפי הפירוש השני שפירשתי למעלה בדברי רבינו שייך לפרש כאן דבשליש האמצעי מיירי בין בושט בין בקנה בין בסימן ראשון בין בסימן שני ופסולה דקאמר ביה פסולה ודאי ובשליש הראשון בושט מיירי בין אם הוא סימן ראשון בין אם סימן שני ופסולה דקאמר ביה פסולה מספק כמו שפירשתי, ובקנה בסימן ראשון לא אפשר דהו"ל כחצי קנה פגום דכשר. אבל אם הוא סימן שני כגון ששחט הושט תחלה על כרחין אית לן למימר דפסולה ודאית כיון דבאמצע שחיטה הוא שוחט פסולה ודאי. דאם נסתפק השואל לפי דעת קצת המפרשים בבעיא דהחליד במיעוט הסימנים דהיינו במיעוט בתרא דסימן קמא היינו משום שכבר נשחט רוב הסימן ההוא והיה יכול להניח המיעוט ההוא מלשחטו ולהתעסק מיד בסימן השני ואותו מיעוט לא מעלה ולא מוריד והו"ל כהחליד בחתיכת ידה או רגלה אבל בשליש הראשון של סימן שני בין בקנה בין בושט כיון שהוא מעיקר השחיטה ובתורת שחיטה הוא עוסק ודאי ליכא לספוקי כלל דפסולה היא ולא דמי לחצי קנה פגום דאפי' שחט הושט תחלה ואחר כך הקנה הפגום דהוא כשר דהתם לא איפסיל מידי בתורת שחיטה וכולו נשחט בהכשר אבל הכא עיקר שחיטתו בפיסול דהא אם היה חצי קנה פגום טעמא דהיא כשרה משום דיכולה לחיות ואם כן לא שנא לן שחט ושט תחלה או קנה דהא אם לא שחטה כלל כשרה היא אבל הכא דכבר נשחט סימן אחד דאינה יכולה לחיות בעינן כולה שחיטה בהכשר ומהאי טעמא אם החליד או דרס במיעוט קמא דקנה אם הוא סימן קמא כשירה :

כסף משנה שחט רוב האחד או רוב השנים וכו'. תוספתא הבאתי למעלה שחט רוב הגרגרת בעוף אפילו אם גמרו לזמן מרובה שחיטתו כשרה ולמד רבינו דרסה והגרמה מדין השהייה וה"ה לחלדה שטעם אחד לכלם ומה שלא כתבו רבינו גבי חלדה ג"כ לפי שהוא פשוט שכיון שבדרסה והגרמה שאינו שוחט כדרך שחיטה אפי"ה כשר כשהחליד שהשחיטה כדרך ששוחטין היא אלא שהיא בהחלדה לא כ"ש. והוצרך לכתבו בדרסה ובהגרמה ג"כ שלא תאמר דוקא גבי שהייה שהשחיטה כדרך השחיטות היא אלא ששהה בינתים

לכן לא נחשיב המיעוט לפסול השחיטה בשבילו אבל באידך פסולה קמ"ל דלאו דוקא שהטעם אחד הוא שכיון שכבר נשחט השיעור הראוי לא נחוש למיעוט: **הגרים בתחלה שליש וכו'.** פרק הכל שוחטין (חולין דף י"ט) גמרא השוחט מתוך הטבעת אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת פי' דר' יוסי ורבנן בששחט שני שלישים והגרים שליש דרבנן סברי כולה שחיטה בעינן בטבעת הגדולה ורבי יוסי ב"ר יהודה יהודה סבר רובו ככולו אבל הגרים שליש ושחט שני שלישים דברי הכל פסולה דכי נפקא חיותא בעינן רובא בשחיטה וליכא א"ל רב חסדא אדרבא לימא מר איפכא וכו' לישנא אחרינא וכו' אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת שהגרים שליש ושחט שני שלישים דרבי יוסי ב"ר יהודה סבר מידי דהוה אחצי קנה פגום ורבנן התם מקום שחיטה הכא לאו מקום שחיטה אבל שחט שני שלישים והגרים שליש דברי הכל כשרה דהא תנן רובו של אחד כמוהו. מתקיף לה רב חסדא מאן לימא לן דההוא רובא דהתם לאו רבי יוסי ברבי יהודה קתני לה וכו' א"ל רב יוסף וכו' א"ל אנא רובא דשחיטה קאמינא וכו'. ופסק רבינו כלישנא בתרא מפני כמה טעמים חדא משום דהוא לישנא בתרא ועוד משום דמסתבר טעמיה דמכשיר משום דתנן ורובו של אחד כמוהו ועוד שכשהקשה רב חסדא ללישנא בתרא אמר מתקיף לה רב חסדא מאן לימא לן דההוא רובא דהתם לאו רבי יוסי ברבי יהודה היא כלומר האמת שהסברא נותנת כדבריך אבל אני שואל לך הכרע דמאן לימא לן וכו' אבל ללישנא קמא א"ל ר"ח לימא מר איפכא כלומר ראוי שתאמר הפך כי הסברא נותנת הפך ממה שאמרת משום דתנן רובו של אחד כמוהו ועוד מפני שזה הלשון מוסכם עם התוספתא שהבאנו למעלה שחט רוב הגרגרת בעוף אפילו אם גמרו לזמן מרובה שחיטתו כשרה אלמא שחיטת רוב הרי הוא כשחיטת כל הסימן הכא נמי לא שנא ולכן ודאי שחט שני שלישים והגרים שליש דברי הכל כשרה דתוספתא סתם מיתניא ולא כתב רבינו שחט שני שלישים והגרים שליש לפי שכבר כתב דאפילו גבי שהייה כשרה והוא הדין לגבי שאר דברים הפוסלים וכל שכן גבי הגרמה ובהגרים שליש ושחט שני שלישים דפליגי ר' יוסי ורבנן פסק כר"י דרב ושמואל פסקו התם כוותיה דהכי אמרינן התם (דף י"ח) רב ושמואל דאמרי תרווייהו הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה ופירש רש"י כרבי יוסי ברבי יהודה (דאמר) רובה ככולה: **שחט שליש וכו' הגרים שליש וכו'.** שם (דף י"ט) הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש וכו' רב הונא אמר כשרה כי נפק חיותא בשחיטה קא נפקא רב יהודה אמר רב טרפה בעינן רובא בשחיטה וליכא שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש רב יהודה אמר רב כשרה אתו שיילוה לרב הונא אמר להו טרפה שמע רב יהודה איקפד אמר טריפנא ומכשר מכשרנא וטריף אמר רב הונא שפיר קא מיקפד חדא דאיהו שמיע ליה מיניה דרב ואנא לא שמיע לי ועוד הא איכא רובא בשחיטה א"ל רב חסדא לא תהדר בך דא"כ מפסדת לה לקמייתא וכו' ופסק

רבינו בשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי כרב יהודה משום דרב הונא גופיה משמע דהדר ביה מדאמר שפיר איקפד ועוד דאמרינן לקמן בעו מרב נחמן שחט שלישי וכו' מהו אמר להו ולאוינו דרבי אליעזר בר מניומי דאמר וכו' שחיטה העשויה כמסרק כשרה ואף על גב דדחי ודילמא במקום שחיטה מכל מקום משמע דרב נחמן כרב יהודה סבירא ליה ובהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי פסק נמי כרב יהודה משום דכיון דרב הונא גופיה אמר שפיר קא מיקפד ומשמע דמודה ליה בשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי ממילא שמעינן דהלכתא נמי כר"י בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי דהכי אמר ליה רב חסדא לא תהדר בך דמפסדת לקמייתא התם מאי טעמא קא מכשרת דכי נפקא חיותא בהכשירא קא נפקא הכא נמי כי נפקא חיותא בהגרמה קא נפקא וכיון שר"ה מוכרח להודות לרב יהודה בההיא משום דמשמיה דרב קאמר לה ואיהו לא שמיע ליה ודאי הלכתא כרב יהודה בההיא וכיון דהלכתא כוותיה בההיא ממילא שמעינן דהלכתא כוותיה נמי באידך וכן כתב בעל העיטור: **ואם דרס או החליד בין בשלישי הראשון בין בשלישי האמצעי הרי זו פסולה**. וא"ת שרבינו כתב להלן שכל מקום שאומר פסולה ר"ל נבלה ודאית ואם כן איך אמר בכאן בהחליד בשלישי ראשון הרי זו פסולה והלא כבר אמר למעלה וכן אם שחט מיעוט הסימנין בהחלדה וגמר השחיטה שלא בהחלדה הרי זו ספק נבלה, ועוד מה ענין אם דרס או החליד בשלישי ראשון או אמצעי לכותבו כאן אצל דיני הגרמה. וי"ל שמ"ש רבינו שאם דרס או החליד בשלישי ראשון פסולה כך פירושו אם דרס או החליד שלישי ראשון ושחט יפה שלישי שני ודרס או החליד שלישי שלישי וכן אם שחט שלישי ראשון ודרס או החליד שלישי אמצעי ושחט יפה שלישי אחרון הרי זו פסולה כלומר נבלה ודאית שלא יעלה על דעתנו לומר כשם שבהגרמה שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי כשרה כן הדין בדרסה וחלדה לזה אמר דל"ש החליד שלישי ושחט שלישי והחליד שלישי דכה"ג אפילו בהגרמה פסולה ל"ש שחט שלישי והחליד שלישי ושחט שלישי הכל פסול בדרסה והחלדה וכן הדין נותן כיון שלא ראינו שחלקו בין שחט שלישי ושחט בפסול שלישי ושחט שלישי להיכא דעבד איפכא אלא בהגרמה לחודה שמעינן דדוקא בהגרמה הוא דמפלגינן הכי אבל בשאר פיסולים בכל ענין פסול והטעם מפני שהגרמה אינה במקום שחיטה ולכן כששחט שלישי ראשון ואחרון במקום שחיטה הרי שחט שני שלישים במקום שחיטה ומה לנו באמצעי שהגרים כיון ששחט שני שלישים במקום אבל החלדה והדרסה שהם במקום שחיטה באמצע גם כן פוסלות אבל כששחט מיעוט הסימנין בהחלדה וגמר בכשרות מספקא לן דכיון דאיכא רוב שחיטה בהכשר ועוד דבעידן מיפק חיותא היה בכשרות מכשירין או דילמא בעינן רובא קמא בשחיטה וליכא ולכן פסק ה"ז ספק נבלה: **וראיתי** מי שכתב וז"ל ואם דרס או החליד וכו' זה הדין אמת דקיי"ל ישנה לשחיטה מתחלה ועד

סוף ומוכח התם דפסולה אפילו דלאו טריפה היא ומיעוט סימנין היו בקנה עד חציו כיון דלא מיטרפה ובושט נמי עד שינקב בחלל של עור שני עכ"ל. וקשה לזה הפירוש מה שהקשיתי בתחלה דכשאומר פסולה היינו נבלה ודאית. והנה מצאתי תשובת הריב"ש בפירוש לשון זה ולשון הקודם לו ודברי ה"ר יהודה ן' שושאן על תשובתו והעתקתי דבריהם פה: **תשובת** הריב"ש ז"ל. לדון שלמה הלוי. בדיק לן מר במאי דאיבעיא לן בפרק השוחט החליד במיעוט סימנין מהו וסלקא בתיקו. ונראה שהרמב"ם ז"ל פירש שר"ל שחט מיעוט הסימנין בחלדה וגמר השחיטה שלא בחלדה לפיכך פסק בזה בפ' ג' מהלכות שחיטה ה"ז ספק נבלה והקשית במאי עסקינן אי בושט מ"ש (מושט) שניקב דהוי ודאי נבלה x ואי בקנה מאי שנא מחצי קנה פגום ושחט על מקום החתוך (מעט) והשלימו לרוב דכשרה. ועוד הקשית דידיה אדידיה ממה שכתב הוא בעצמו בפרק הנזכר ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי הרי זו פסולה xx (הרי שאמר הרב פסולה ודאית על שלישי הראשון והיינו מיעוט הסימנין). ועוד הוספת אומץ בקושיא זו דכיון שהוא בא לחלק בין דרס או החליד להגרים משמע דבקנה איירי דאי בושט אין חילוק ואם כן מ"ש מחצי קנה פגום עכ"ד: **ובאמת** שקושיותיך על הרב עצמות הן וצריכות נגר והולם להולמה. ומה שני"ל בזה דאם נאמר שמ"ש הרב שחט מיעוט הסימנין בחלדה ר"ל במיעוט הראשון של סימן ראשון על כרחנו יש לנו לומר שבושט הדברים אמורים דאי בקנה ודאי לא גרע מחצי קנה פגום דמצטרף לשחיטה לכ"ע כיון דהוי במקום שחיטה. ומאי דקשה ליה למר (נמי) דאי בושט מ"ש מניקב דהוי ודאי פסולה י"ל דשאני ושאני התם משום דכיון דבדרך שחיטה הוא ובשעת שחיטה הוא לאו כקנה הוא דהכי אגמריה רחמנא למשה לא תשחוט רובא בחלדה אבל מיעוטא ש"ד כל היכא דלא נפקא חיותא בחלדה דהכי אמרינן נמי בהגרמה הגרים שלישי ושחט כשרה לרב הונא ומצטרף השלישי המוגרם לשחיטה אע"פ שאינו במקום שחיטה עד שאם הגרים רובא פסולה ואית לן למימר דהכי אגמריה רחמנא למשה דלא בעינן מקום שחיטה בכולה שחיטה אלא בכי נפקא חיותא במקום שחיטה סגי. ואע"ג דאיכא לאיפלוגי בין הגרמה לחלדה בושט דהתם לא נעשה בה דבר שתטרף בו אבל בחלדה נעשה בה דבר שכיוצא בה טרפה היינו בעיין דהחליד במיעוט סימנין: **ומאי** דק"ל נמי למר ממ"ש הוא בעצמו ואם דרס או החליד וכו' הרי זו פסולה דמשמע פסולה ודאית אפשר לומר דפסולה מספק קאמר אלא שלא חשש לפרש כיון שכבר ביאר זה למעלה. ועוד שכבר כלל בפיסול זה החליד בשליש האמצעי דהוי ודאי פסולה: **ומאי** דק"ל נמי למר דמשמע מדבריו דבקנה הדברים אמורים מדמפליג בין דרס או החליד להגרים י"ל מידי איריא האי כדיניה והאי כדיניה דבהגרמה ע"כ בקנה היא כמ"ש הוא ז"ל בראש דבריו הגרמה כיצד וכו' דרס והחליד בשליש ראשון מיירי בושט

ובשליש האמצעי אף בקנה: עוד אפשר לפרש דברי הר"ם ז"ל בדרך אחרת דודאי החליד בושט בשליש הראשון נבלה ודאית ובקנה כשרה לגמרי מידי דהוה אחצי קנה פגום כדכתב מר אבל בעיין דהחליד במיעוט סימנים מפרש אותה הרב ז"ל כגון שהחליד בבהמה במיעוט בתרא דסימן קמא בין בושט בין בקנה דומיא דבעיא דשהה במיעוט הסימנין לפי פירוש המפרשים והספק הוא אם נאמר שכיון שכבר התחיל בשחיטה עד שאם הניח עתה מלשחוט נטרפת בכך אין לו להפסיק בכך באמצע השחיטה בשחיטה פסולה דהיינו דרסה או חלדה ואף על פי שאם היה רוצה להניח זה המיעוט האחרון מלשחוט והיה שוחט הסימן השני בהכשר שחיטתו כשרה בדיעבד האי גרע טפי שמפסיק באמצע שחיטה בשחיטה פסולה במה שהוא בשחיטה לכתחלה או שמא כיון שאם היה רוצה להניח המיעוט ההוא מלשחוטו כשרה בדיעבד דלא איכפת לן אם שחטו בפיסול ועלתה בתיקו. וזהו שהביא הרמב"ם ז"ל החליד במיעוט סימנין כלומר שכבר שחט רוב הסימן הראשון והחליד במיעוט בין בושט בין בקנה ואחר כך גמר השחיטה דהיינו ששחט הסימן השני. ומאי דכתב הרב ז"ל שחט רוב אחד או רוב שנים והשלים בדרסה או בהגרמה הרי זו כשרה שהרי נשחט השיעור הראוי היינו רוב א' בעוף ורוב שנים בבהמה שכבר נכשרה השחיטה לגמרי דומיא דמאי דכתב ז"ל גבי שהייה שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה אף על פי ששהה חצי היום וכו' ומ"ש ז"ל ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי הרי זו פסולה בשליש האמצעי מיירי בין בושט בין בקנה בין בסימן א' בין בסימן ב' ובשליש הראשון בושט מיירי בין בסימן ראשון בין בסימן שני ובקנה בסימן א' לא אפשר דהוה ליה כחצי קנה פגום אבל בסי' ב' פסולה ודאית כיון דבאמצע שחיטה הוא שוחט בשחיטה פסולה דע"כ לא מספקא לן לאכשורי במיעוט בתרא של סימן קמא אלא משום שכבר נשחט רוב הסימן ההוא והיה יכול להניח המיעוט מלשחוט אבל בשליש הראשון שהוא מעיקר השחיטה פסולה ודאית: וא"ת החליד בשליש (ראשון) של קנה מאי שנא בין סימן א' לסימן ב' והלא מצא חצי קנה פגום אפילו שחט הושט א' והוסיף על הקנה הפגום כל שהוא וגמרה כשרה וא"כ בשוחט את הושט והחליד בשליש הראשון של קנה וגמר שחיטתו הוה לן לאכשורי כדמכשרינן מה"ט בשחט קנה ראשון והחליד בשליש הראשון, לא דמי דמצא חצי קנה פגום הוא עושה שלישי שחיטה בהכשר אבל כשהחליד בשליש ראשון של קנה אחר שחיטת הושט הוא שוחט באמצע שחיטה (ובאה) (במה) שהוא מעיקר שחיטה פסולה אבל כששוחט הקנה ראשון ומחליד בשליש הא' כיון שאם מניח עתה מלשחוט לא היתה הבהמה נטרפת בכך והיה יכול לחזור ולשחוט הנשאר כראוי והיתה שחיטתו כשרה גם עתה ששוחט סמוך לחלדת השליש הא' אין לפסול שחיטתו בכך: ואם תאמר אם הרב ז"ל מפרש החליד במיעוט סימנין במיעוט בתרא דסימן

קמא למה לא פירש כן בשהה במיעוט סימנין ודחק לפרש שהיא בעיא על שיעור שהייה אם היא כדי שיעור שחיטה שלימה או כדי שיעור שחיטת מיעוט סימנין. זה אינו קשה שני"ל דלשון שהה הוא שאינו שוחט כלל כגון שנפלה סכין מידו או עף דומיא דמתניתין ולא ששוחט המיעוט בסכין רעה ושוהה בשחיטה (במיעוט) שיעור שהייה כמו שפירשו המפרשים ולזה הוצרך לידחק הרב בפ"י הבעיא או שלא שם אל לבו הענין ההוא. זהו הנ"ל בדברי הר"ם ז"ל ומ"מ אין נראין דבריו נכונים. והפירוש הנכון בהחליד במיעוט סימנין הוא מה שפירשו בו המפרשים שאחר ששחט רוב הסימן האי' החליד הסכין תחת המיעוט הנשאר ושחט הסימן הב' כמו שהביא הר"ן ז"ל בפ"י ההלכות. נאם דורש שלומך וטובתך לעולם ואם תדרשנו ימצא לך סתר פנים לא ישים ואין כל דבר נעלם יצחק בר ששת ז"ל: ואני יהודה בר יצחק ז"ל ן' שושאן נתתי אל לבי זה ימים לעיין בפרקו של הרב ז"ל ומצאתי בו עקומות ועקושות, גם עתה בתירוצו של הריב"ש ז"ל לא שקטתי ולא נחתי. והנה הרב ז"ל מלמדנו בפרקו כי בכל מקום שאומר פסולה היא פסולה ודאית ולוקה ומעתה פירוקו ותירוצו אין ידים לו והסניפין שעשה לו ואמר ועוד שכבר כלל וכו' מי ישמע לו לדבר הזה אטו משום דבשליש האמצעי פסולה ודאית יכתוב עמה דין שלישי הראשון לשבש דינו ולפוסלו בודאי אחר שאין פיסולו רק מספק והוא בעצמו מלמדנו כי בודאי לוקה ובספקו אינו לוקה. גם ביאורו השני אין לי פה ליישבו ולהקימו ולא חך לטועמו כי דברי הרמב"ם ז"ל בזה מפורשים ומבוררים הם שתחלתו בחלדה. ובדברי האיש הלוי השואל גם בבעיא דשהה מיעוט סימנין עם בעיא דהחליד מיעוט סימנין עמעומים וגמגומים לפי דרכו. ובכלל כבוד הרב מחול בזה המקום. כי לא זה דרך הר"ם מיישר כל עקום: והט' אזנך ושמע דברי וישובן כפי אמתתן מבלי שנוציאם מנרתקן ואל תסתכל בקנקן אם יינו ושמנו אחור לא ישוב ריקם. והנני מתחיל בראש דברי הרמב"ם ז"ל על פי פרקו: **כתב** הרב ז"ל בראש דבריו שהייה כיצד התחיל לשחוט והגביה ידו ושהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט פסולה. ופירוש וישחוט היינו שיעור שחיטה. שהה פחות מכדי זה כלומר ששהה כדי הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט הסימנין כשרה, הרי שהעלה הרב בידו הכשרה לגמרי והפסולה לגמרי. ואחרי זה כתב אותן שהם ספקות נבלה ואמר כי מי ששחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט ואין בכל אחד מאלו שיעור שהייה כי אם בצירוף כלם הרי זו ספק פסולה וכן מי שעשה שהייה שיש בה בהגבהה והרבצה ומיעוט סימנין וחזר ושחט מיעוט סימנין ושהה שהייה אחרת כמותה גם זו הוי ספק נבלה שלא תאמר כיון שהשהיות הקטנות והקצרות מצטרפות לעשותה ספק נבלה אלו השהיות הגדולות ישימוה נבלה גמורה ומה שקיצר הרב בלשונו האחרונה לפי שסמך לו על שלמעלה ממנה. וההכרח הגמור מכריחנו לומר כן שאם לא כן דבריו הראשונים שכתב ואם

שהה פחות מכדי זה שחיתתו כשרה סותרין דבריו האחרונים שכתב וכן אם שהה וכו' וכמו שישחוט מיעוט הסימנין הרי זו ספק נבלה כי הוא הכשירה בלשון הראשון והוא הכשר שכל הפוסקים מודים בו ואומרים שיעור שהייה כהגבהה והרבצה ושחיטה ואיך ישיב אחור דבריו לדון בה שהוא ספק נבלה. ועוד תשוב ותראה כי זה דרכו גם כן למטה בדרס או החליד כמו שארחיב בביאורו. והאמת עד לעצמו דבגמרא אמר שהיות מהו שיצטרפו ובתר הכי אמרינן שהה במיעוט סימנין מהו תיקו ולחומרא ופיי שהה במיעוט סימנין היינו שהה בשהיות שאין בהם רק הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט סימנים וגם בזה אינו אלא ספק נבלה וזה יותר מדוקדק ומחוויר ממ"ש רבינו ירוחם ז"ל בשם רבותיו בשהה במיעוט סימנין לפרש דברי הרב שאמר שבשהייה הוי כשיעור רוב הסימנין פסול ואם הוא כשיעור מיעוט הסימנים כלומר שאחר ששהה כדי הגבהה הרבצה ושחיטת מיעוט מיד גמר שחיתתו בזה אמר הרב ספק נבלה כי איך יסתור ויאסור כאן מה שהתיר למעלה פחות מכדי זה שחיתתו כשרה אלא שהם ידחקו עצמם במה שכתב פחות מכדי זה שחיתתו כשרה דהיינו פחות מכדי הגבהה והרבצה ושחיטה באחד מאלה כגון כדי הגבהה והרבצה כשרה. ואם הוא פחות מכדי הגבהה והרבצה ושחיטת מיעוט אז תהיה ספק נבלה ויעלה בידם לפי זה כי שהיות כדי שלש אלו פסולה ושהייה כדי שתיים אלו כשרה ושהיית ב' אלו ומיעוט שחיטה ספק נבלה היינו שהה במיעוט סימנין שהיא ספק מה שאינו במשמע לשונו וגם דינו כמו זר יחשב לכל הפוסקים המפרשים דבריו אבל מה שאנו מפרשים דבריו משהיות קטנות לגדולות יהיה לשונו ודינו מכוון והרב בעל העיטור סבר דדעת הרב בבעיא דשהה היינו ששחט מעט הושט בבהמה והגביה ידו כשיעור שהייה וכן אחר ששחט רוב הקנה בבהמה שהה כשיעור דאילו בעוף אין שהייה בקנה כלל וכמ"ש כאן או שנקב בושט כ"ש וכו' הרי זו פסולה וגם כתב זה דרכו בפיי הבעיא. והנה אם זה דעת הרב היל"ל בה ספק נבלה דהא בתיקו סלקא אלא שיש לי להשיב ולומר לפי דרכם כי הרב סמך לו על התוספתא שכ"כ בתוספתא שחט מיעוט ושט ושהה בה כדי שחיטה פסולה הרי שמה שהעלו בגמ' בתיקו וספק פסולה העלו בתוספתא בפסולה לגמרי גם הרשב"א בת"ה (כתב) שדעת הרב לפרש דבעיא דשהה במיעוט סימנין קאי ארישא דסיפא דבעי מאי כדי שחיטה אחרת כדי שחיטת בהמה אחרת מי בעינן כדי שחיטה גמורה או אפילו כדי מיעוט והוא ז"ל הקשה עליו שהיה לו לומר במיעוט בבי"ת ועוד שהיה לו להקדימו בגמרא ולא הקשה לו שהוא עצמו סותר את דבריו כי יאחז הדרך שקדם בלשון פחות מכדי זה כשירה ואם לא האריך בישובו לפי שאמר שאין דבריו מחוורים כלל אמנם הדרך שביררתי לעצמי בלשונו הוא משופה מקושיות הרשב"א ז"ל אמיתי ומחוויר ומוסמך מסדור בעיי דגמרא ומשופה ומנוקה מבוקי סריקי: ואחר שפירש שהייה בא לפרש

חלדה וכתב בהתחלה הפסולות לגמרי והוא שאמר חלדה כיצד וכו' ואח"כ פירש הספקות והוא אומרו הכניס הסכין וכו' או שהחליד וכו' או שפירש וכו' ה"ז ספק נבלה ואמר עוד וכן אם שחט מיעוט הסימנים וכו' כלומר שאילו היה מחליד אחר ששחט רובן כשרה ואילו החליד ברובן היתה נבלה ודאית אבל החליד מיעוט וגמר רובן בשחיטה סלקא בתיקו ולפיכך הוי ספק נבלה דהיינו בעיא דהחליד במיעוט סימן וכמ"ש למעלה. ואחר שפירש חלדה בא לפרש דרסה כיצד ואין בה חלוקי הכשר ופיסול כראשונות. ואחר ג' אלה בא לפרש הגרמה במינין הנכשרים בה לגמרי ובנפסלים לגמרי ואח"כ פירש הפסולות בדרסה וחלדה והוא אמרו אם דרס או החליד בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי ה"ז פסולה: **ועתה** הט אזנך ושמע פירוש דבריו אלה. הרב קורא לנבלה פסולה וקורא לספק ספק נבלה ולכן יש לנו לפרש שמ"ש ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי אין ענינו שדרס או החליד בשליש אחד ולשחט ב' שלישים בשחיטה יפה שזו ספק נבלה היא וכמ"ש בחלדה אלא כך הוא הפ"י שהחליד שלישי ושחט שלישי והחליד שלישי ומ"ש בין באמצעי ששחט שלישי והחליד שלישי ושחט שלישי באלו פסול לגמרי. ויעיד על זה מ"ש למעלה מזה בהגרים מפני שלא נשוח חלוקי החלדה עם חלוקי ההגרמה הוצרך לומר כן כי בהגרמה שחט והגרים ושחט כשרה וכמו שקדם אך בחלדה וכן בדרסה שחט והחליד או דרס ושחט פסולים לגמרי וההבדל הולך ואור עד נכון כי החלדה שהיא בראש או באמצע שהם במקום שחיטה פוסלת אבל הגרים באמצע הנה שחט במקומו שני שלישים ומה לנו באמצעי שהגרים כיון ששחט שני שלישים במקומם אבל הגרים בתחלה ובסוף ושחט באמצע שאין כאן רק מיעוט בשחיטה פסל לגמרי והדברים מתרחבין ורווחין עד שיהיו דבריו ודיניו משפטים צדיקים ומדוקדקים לא דברים שאין בהם טעם כחקים, כי מעתה לא יחלוק מ"ש כאן פסול עם מ"ש בשחט מיעוט סימנין בחלדה ספק נבלה דודאי שלישי היינו מיעוט סימנין וקצר בלשונו שאמר בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי מפני שכבר הרחיב הדברים בהגרים של מעלה ממנו וכמו שיקצר בשהייה אחר שכתב ואמר שחט ושהה וחזר ושחט ושהה וכו' וסמך לו וכן וכו' מבלי שכתב שם וחזר ושהה וכו' ודבר הלמד מעניינו הוא והוא אמת ונכון מבלי קושי וגמגום ואיני רואה שיקשה על המעיין אם ישר הולך בזה רק מה שנתחבטו בו האחרונים ולא מצאו ידיהם ליישר דבריו ומקום הניחו האריות לגדיים הבאים אחריהם וכל מן דין וכל מן דין סמוכו לנא בדברי רבנא ומרנא לא הביאורים הזרים הנזכרים בדברי הריב"ש ז"ל כי גם הוא העלה בידו ואמר ומ"מ אין דבריו נכונים שאע"פ שבא להלמס הוא דחאם והממם. אמנם לפי דרכנו דבריו דברי אלהים חיים וישרים למוצאי דעת עכ"ל. ואחר כל אלה הדברים אני אומר שלפי דעתי מה שכתבתי תחלה הוא הנכון:

לחם משנה שחט רוב האחד כו' הגרים בתחילה שליש וכו'. שם לישנא אחרינא מחלוקת כלומר דרבי יוסי בר יהודה ורבנן שהגרים שליש ושחט שני שלישים דרבנן סוברים טרפה ורבי יוסי ברבי יהודה סבר דכשרה אבל שחט שני שלישים והגרים שליש דברי הכל כשרה ושם (בדף י"ח) אמרו רב ושמואל דאמרי תרווייהו הלכה כרבי יוסי בר יהודה ולכך פסק רבינו דאפילו הגרים שליש ושחט שני שלישים דכשרה שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשרה: **הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים שליש**. שם רב הונא אמר כשרה ורב יהודה אמר טרפה. וא"ת כיון דאמרו טריפה איך כתב רבינו פסולה שר"ל נבלה ודאית שכן כתב לקמן כל מקום שאמרנו בשחיטה פסולה הרי זו נבלה. וי"ל דסבר רבינו דמ"ש רבי יהודה טרפה הוא לאפוקי מדרב הונא דאמר כשרה אבל ודאי דהוי נבלה דבפרק השוחט (דף ל"ב) אמרו במשנה כלל אמר ר' ישבב וכו' כל שנפסלה בשחיטתה נבלה וכו' והודה לו רבי עקיבא והכי הלכתא: **ואם דרס או החליד וכו' הרי זו פסולה וכו'**. וקשה דלעיל אמר דבהחליד מיעוט הסימנין הוי בעיא דהוי ספק נבלה והכא אמר פסולה שהיא נבלה ודאית כמ"ש לקמן כ"מ שאמרנו וכו' ועוד קשה מ"ש דבהגרים שליש ושחט שני שלישים כשרה ובהחליד או דרס שליש ושחט שני שלישים טרפה. ונ"ל לקושיא ראשונה דמ"ש רבינו פסולה ר"ל ספק נבלה כמו שביאר למעלה ומ"ש רבינו לקמן כ"מ שאמרנו וכו' הוא היכא דלא ביאר לך הדבר אבל כאן כבר ביארו ואידי דנקט למעלה פסולה גבי הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש נקט כאן פסולה. ולקושיא שניה י"ל דרבנו ראה דבהחליד מיעוט הסימנין סלקא בתיקו ובהגרים שליש ושחט שני שלישים קי"ל דכשרה כר' יוסי בר' יהודה דהכי פסיקא הלכתא כדפרישית. לכך נ"ל לחלק דכשהגרים שליש ושחט שני שלישים כשרה משום דהפיסול היה שלא במקום שחיטה וכיון שכן הוי כאילו השתא התחיל השחיטה וכשרה אבל כשהפיסול הוא במקום השחיטה יש לפסול טפי דהרי השחיטה במקומה נפסלה וכדמות זה חילק ר"י בר מאיר פרק השוחט (דף ל':) בד"ה החליד במיעוט הסימנין מהו וכו' :

יד עיקור פיצד. כְּגוֹן שֶׁנֶּעְקְרָה ^[ט] הַגְּרָגֶרֶת וְהִיא הַקֶּנֶה או הַיֹּשֵׁט וְנִשְׁמַט אֶחָד ^[מ] מֵהֶן או שְׁנֵיהֶן קִדְּם גִּמְר שְׁחִיטָה. אֲבָל אִם שְׁחַט אֶחָד בְּעוֹף או רֶבּוּ וְאַחַר כֵּן נִשְׁמַט הַסִּימָן הַשְּׁנִי שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָח :

מגיד משנה עיקור כיצד כגון וכו'. איכא פלוגתא בין רבוותא עיקור היכן נשנה. כי לדעת רש"י ז"ל היינו פסוקת הגרגרת ותנין לה במתני' דהשוחט

דתנן התם שחט את הושט ופסק את הגרגרת ר' ישבב אומר נבלה רבי עקיבא אומר טריפה והקשו עליו דהא אמרינן בההוא פירקא תני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין לעוף ואם איתא דעיקור היינו פסוקת הגרגרת ודאי איתיה בעוף דהכי תנן במתני' ואלו טרפות בעוף נקובת הושט ופסוקת הגרגרת. לפיכך פירשוה מקצת המפרשים דעיקור היינו סימנים שנתדלדלו ברובן בדבר שעושה אותו טריפה כדאיתא בפרק אלו טרפות והלכה למשה מסיני שאם אירע לו כן בשעת שחיטה פסולה לפי שכיון שנשמטה באותה שעה אי אפשר שתשחט בהכשר שמחמת העיקור מתנדנדין הסימנין וסבירא ליה לרמי בר יחזקאל שדבר זה לא שייך בעוף כלל ולא הו"ל טריפה ולא נבלה ומאי דקא אמרינן לקמן בסמוך מאי קמ"ל כולהו תנינא פירש רבי שמעון בעל הלכות גדולות דנפקא לן מדתנן הנוחר והמעקר פטור מלכסות ואילו השוחט את הטריפה חייב לכסות דשחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה כדאמרינן התם אלמא עיקור לאו שחיטה כלל הוא וזהו דעת רבינו שכתב עיקור כיצד וכו': **אבל אם שחט רוב וכו'.** אן קיימא לן די ש עיקור סימנים לעוף כרבינא דאמר רבינא א"ל רבא בר קיסנא הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין לעוף לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור סימנין בעוף וקיימא לן כוותיה ודברי רבינו פשוטים בפרק השוחט בההיא ברייתא דתני שחט את הושט ואחר כך נשמטה הגרגרת כשרה נשמטה הגרגרת ואחר כך שחט את הושט פסולה ואוקימנא דהוא הדין אם שחט את הגרגרת ונשמט הושט דכשרה והא דקתני שחיטה בושט והשמטה בגרגרת משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי :

כסף משנה **עיקור כיצד וכו'.** רש"י פירש על מימרא דרב יהודה שכתבתי בתחלת פרק זה דעיקור היינו פסוקת הגרגרת ופירשו התוס' דבריו כגון ששחט בסכין פגומה שהפגימה קורעת והוי כמו פסוקה. ובה"ג פירש דהיינו שנעקר הסימן או נשמט ממקומו. וא"ת פשיטא דלא מהניא שחיטה כיון דנשמט ונעשה טרפה. וי"ל דשמוטה לאו טריפה היא אלא שכך הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת כשנשמט סימן אחד ממקום חבורו ואפילו עוף אם נשמט האחד אין השחיטה מועלת לשני וכן כתב הרא"ש וכן כתב הרשב"א בתורת הבית וכתב עוד וא"ת וכיון דלאו טרפה ממש היא אלא אסורה ומשום דאין שחיטה בסימנין עקורים כשנעקר סימן אחד בעוף ושחט את השני אף הוא יהא כשר דאילו משום עקירת סימנין אינה טרפה כדאמרן ואילו משום שחיטה הא נשחט בסימן השני שאינו עיקור וכ"ת ה"נ הא תניא נשמטה הגרגרת ואחר כך שחט את הושט שחיטתו פסולה י"ל דאף על גב דהכשרו של עוף בסימן אחד בעינן שיהיו הסימנין ראויים לשחיטה עכ"ל. והר"ן כתב בשם הרמב"ן דעיקור היינו סימנין שנעקרו כלם או רובן בדבר שעושה אותה טרפה והלכה למשה מסיני שאם אירע לו כן בשעת השחיטה משהתחיל בסימנין

שתהא נבלה לפי שכיון שנשמטה אי אפשר שתשחט בהכשר שמחמת העיקור מתנדנדין הסימנין עכ"ל. ודברי רבינו כדברי בה"ג: **ומה שכתב אבל אם שחט אחד בעוף וכו'.** ריש השוחט (דף כ"ט) שחט את הושט פ"י בעוף ואח"כ נשמטה הגרגרת כשרה נשמט גרגרת ואח"כ שחט את הושט פסולה. כלומר דלא תימא דלא מפסיל אלא בששוחט הסימן השמוט אבל כשאינו שוחט הסימן השמוט לא. שחט את הושט ונמצאת גרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה אם לאחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה:

לחם משנה עיקור כיצד וכו'. מימרא פרק קמא וכתבתיה בריש פרק זה ופירש"י ז"ל שוחט בסכין פגום ורבינו ז"ל מפרש כפי ההלכות גדולות שר"ל נשמט הסימן מעיקרו. וא"ת לרבינו אמאי לא מנה סכין פגום, כבר תירצו שם התוס' דהתם אין שחיטה שחונק הוא ע"ש. ובפ"ק (דף כ') אמרו הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין בעוף לא אמר אלא למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אבל למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה יש עיקור א"ל אדרבא איפכא מסתברא וכו' עוד שם אמר רבינא אמר ליה רבא בר קיסי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור וכו' לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור והאמר ר' ירמיה אמר שמואל כל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר במליקה הא פסול פסול ותירצו ההוא פליגא ע"כ. ורבינו דפסק דיש עיקור בעוף אפשר דפסק כרבא בר קיסי דלא אמרן הא דרמי בר יחזקאל אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור א"נ פסק כשמואל והא דרמי בר יחזקאל אפילו בשחיטה ופסק כרב אחא בריה דרבא דהיינו למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אבל למ"ד יש שחיטה לעוף מה"ת יש עיקור ורבינו דפסק יש שחיטה לעוף מן התורה למעלה פסק כאן דיש עיקור ומתניתין דשחט את הושט ואח"כ נשמטה הגרגרת וכו' הוא כמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה כי היכי דלא תיקשי מתניתין אהדדי כדפרישית:

טו נְשַׁמֵּט אֶחָד מֵהֶן וְאַחַר כֵּן שָׁחַט אֶת הַשְּׂנִי שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. שָׁחַט אֶחָד מֵהֶן וְנִמְצָא הַשְּׂנִי שְׂמוּט וְאֵין יָדוּעַ אִם קִדְּם שְׁחִיטָה נְשַׁמֵּט אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה הָרִי זוֹ סֵפֶק נְבִילָה:

מגיד משנה שחט אחד מהם וכו'. פשוט שם סיפא דברייתא שחט את הושט ונמצאת הגרגרת שמוטה ואיני יודע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק שיסתפק בשחיטה פסולה והאי פסולה דקאמרינן ע"כ פסולה מספק קאמרינן:

טז נמצא הסימן השחוט שמוט הרי זו כְּשֶׁרָה [נ]. שְׁוֹדַאי אַחַר שְׁחִיטָה נֶעְקָר. שְׁאֵלוּ נֶעְקָר קֹדֶם שְׁחִיטָה הָיָה מִתְדַלְדֵּל וְלֹא נִשְׁחַט :

כסף משנה נמצא הסימן השחוט שמוט וכו'. פי' אי"ט (דף נ"ד) אמרו בשם רב שמוטה ושחטה כשרה שא"א לשמוטה שתיעשה שחטה פירוש שהגרגרת עצמה נמצאת שמוטה ושחטה ור' יוחנן אמר יביא x (בהמה אחרת) ויקיף אר"נ לא שנו אלא שלא תפס בסימנין ושחט אבל תפס בסימנין ושחט טריפה אפשר לשמוטה שתיעשה שחטה ורבינו נראה שמפרש דרב נחמן קאי אדרב וכל שלא תפס כשר בלא הקפה דאילו לרבי יוחנן אע"פ שתפס בסימנין הא אפשר להקיף. ויש הוכחה לזה שאם היה חוזר אדרבי יוחנן הו"ל לומר אמר ר"נ xx ומדקאמר ר"נ אמר ש"מ אדרב קאי ופליג אדרבי יוחנן ומש"ה אמר ר"נ אמר והווי להו רב ור"נ תרי ואין דבריו של אחד במקום שנים וכתב שכן דעת הרז"ה ושאר מחברי הלכות ומ"מ יש סברות אחרות בזה. והנס כתובות על ספר ב"י :

לחם משנה נמצא הסימן השחוט שמוט. פי' אי"ט (דף נ"ד) רב אמר אי אפשר לשמוטה שתעשה שחטה ופסק כוותיה דר"נ קאי כוותיה דפירש דבריו ואמר לא שנו אלא שלא תפס וכו' אבל תפס בסימנין אפשר לה לשמוטה שתהיה שחטה :

יז בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים שְׁלֹא תִפֹּס הַסִּימָנִין בְּיָדוֹ כְּשֶׁשְׁחַט. אֲבָל אִם תִּפְסֹן וְשַׁחַט אֶפְשָׁר שְׁתִּשְׁחַט אַחַר הָעֵקוּר וּלְפִיכֹךְ אִם נִמְצְאת שְׁמוּטָה וְשְׁחִיטָה הָרִי זוֹ סִפֵּק נִבְלָה :

מגיד משנה (טז-יז) נמצא הסימן השחוט שמוט וכו'. פשוט בפרק אלו טרפות (דף נ"ד) דגרסינן התם פתח ריש לקיש ואמר ברם זכור אותו האיש לטוב שאמרו שמועה מפיו שחטה ושמוטה כשרה שא"א לשמוטה שתעשה שחטה ור' יוחנן אמר יביא ויקיף א"ר נחמן ל"ש אלא שלא תפס בסימנין אבל תפס בסימנין ושחט אפשר לשמוטה שתעשה שחטה. ויש מחלוקת בין חכמי ישראל בפירוש שמועה זו דיש מפרשים דרב נחמן פליג אדר' יוחנן וסבר דהקפה אינה מוציאה מידי ספק אלא בשלא תפס בסימנין אבל תפס בסימנין אפשר לשמוטה שתעשה שחטה ולא סמכינן אבדיקת הקפה נמצא לפי דבריהם דתרוייהו צריכי שלא תפס בסימנין והקפה וכן דעת הרמב"ם ובה"ג אבל הרז"ה ואחרים סברי דרב נחמן אדרב קאי וכל שלא תפס כשרה בלא

הקפה אבל תפס פסולה לעולם ולא מהניא לה הקפה כלל והווי להו רב ורב נחמן רבים לגביה דר' יוחנן והלכתא כוותייהו וזהו דעת רבינו וא"כ אין להקפה צורך כלל דאם לא תפס לא בעינן הקפה ולפיכך לא הארכתי בפירוש ההקפה ואם היא באותו עוף או בעוף אחר ובפירושים וגרסאות שנאמרו בענין זה. ובתפיסה זו נחלקו המפרשים יש מפרשים דוקא תפיסה שיתפוס הסימן בין שתי אצבעותיו ממש דאז אפשר לשמוטה שתעשה שחוטה אבל אם משך העור מאחורי בית השחיטה ונדחקו הסימנין מעצמן לא אקרי בכה"ג תפיסה ואפילו תפס בכה"ג ונמצאת שמוטה ושחוטה כשרה דבכה"ג נמי אמרי' שא"א לשמוטה שתעשה שחוטה כי עדיין הסימנין מתנדנדין ואינן נשחטין. ואחרים פירשו דאפילו דחק העור מאחורי בית השחיטה אקרי תפיסה ואפשר בכה"ג לשמוטה שתעשה שחוטה דלא אקרי לא תפס בסימנין אלא כגון שאחר מושך לו הראש והוא שוחט ולא דחק העור כלל ורבינו סתם דבריו ולא פירש ולזה עבדינן לחומרא דכל תפיסה ואפילו דחק העור אקרי תפיסה ואפשר לשמוטה שתעשה שחוטה ופסולה ומה שכתב רבינו דהיכא שתפס הסימן דפסולה לא שנא אם בדק מיד אחר שחיטה ומצא הסימן עקור דיש לתלות שמא קודם שחיטה נעקר אלא אפילו לא בדק מיד כגון שזרק העוף מידו ונחבט על גבי קרקע ופרכס דיש לתלות דשמא ע"י פרכוס ונחבט נעקר הסימן אפילו הכי לא תלינן אלא פסלינן ולזה נתכוון רבינו במה שכתב לפיכך אם נמצאת שמוטה ושחוטה הרי זו ספק נבלה, מדקאמר נמצאת משמע דאפי' נמצאת לאחר זמן והי"ה לכל החלוקות הנזכרות לעיל. ויש לזה הוכחה מגופה דברייתא דכתיבנא לעיל דקתני זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה ובודאי ספקא כה"ג נמי כייל תנא דברייתא ועוד יש הוכחות הרבה בגמ' על זה ולפי שהם תלויים בדקדוקי הסוגיות לא כתבתים כאן. ובגמרת שבת בפי' מפנין (דף קכ"ח:) גרסינן אמר אביי האי מאן דשחיט תרנגולא ליכבשינהו לכרעיה בארעא א"נ לידלינהו דילמא מקהה הוא לטופריה בארעא ועקר להו לסימנים :

יח כָּל מְקוּם שְׂאֵמְרָנוּ בְּשַׁחֲיטָה פְּסוּלָה הָרִי זוּ נִבְלָה. וְאִם אָכַל מִמֶּנָּה כְּזֵית לֹקֶה מְשׁוּם אוֹכֵל נִבְלָה שְׂאֵין מוֹצִיא מִיַּד נִבְלָה אֶלָּא שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה כְּאֶשֶׁר צָנָה מִשָּׁה רִבְנוּ עָלָיו הַשְּׁלוּם כְּמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ. וְכָל סֶפֶק בְּשַׁחֲיטָה הָרִי הוּא סֶפֶק נִבְלָה וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכֶּת מְרָדוֹת :

מגיד משנה כל מקום שאמרנו וכו'. פסק כר' ישבב דתנן בפרק השוחט כלל אמר רבי ישבב משום רבי יהושע כל שנפסלה בשחיטה נבלה וכו' והודה לו

רבי עקיבא: **וכל ספק וכו'.** פשוט במתניי שכתבנו כל שנפסלה וכו' ואמרינן בגמרא כל שנפסלה בשחיטה וכו' לאתויי מאי לאתויי ספק דרס או שהה דלא אמרינן הלך אחר הרוב שרוב שוחטין אין שוהין ואין דורסין וכתב רבינו יונה ז"ל דמהא שמעינן דהיכא דנשמט אגף העוף ונשברה רגלו מן הארכובה ולמעלה ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה אזלינן לחומרא וה"ה לשאר כל הטריפות והביא ראייה לדבריו:

כסף משנה שאין מוציא מידי נבלה אלא שחיטה כשרה כאשר צוה פירוש כמו שצוה מרע"ה. וא"ת נראה מדברי הרב שכל שאינה כשרה הרי היא נבלה ודאית דאנבלה ודאית קאי והלא ספק נבלה אע"פ שאינה כשרה אינה נבלה ודאית וי"ל שכונת רבינו כך היא לפי שנבלה יקרא הדבר המת מעצמו אבל הבהמה השחוטה לא תקרא נבלה וא"כ כשלא נשחטה כראוי לא יתחייב האוכל אותה משום נבלה לזה אמר שכל שלא נשחטה בשחיטה כשרה תקרא נבלה כאילו מתה מעצמה ולא נשחטה כלל וז"ש שאין מוציא מידי נבלה כלומר מידי שם נבלה כי ספק נבלה שם נבלה עליה ואם הוא משותף עם ספק: **אלא שחיטה כשרה (וכו' כמו שביארנו וכו'. ר"ל בפ"א):**

ט בהמה שניטל ירך שלה ונחלקה עמה עד שתראה חסרה כשתרבוץ הרי זו נבלה כמו שנתתך חצייה ונחלקה לשני גופות ואין השחיטה מועלת בה. וכן אם נשברה מפרקת ורב בשר עמה או שנקרעה מגבה כדג או שפסס רב הקנה או שנקב הנישט בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה הרי זו נבלה מחיים ואין השחיטה מועלת בה. ואחד הבהמה ואחד העוף בכל הדברים האלה:

מגיד משנה בהמה שניטל ירך שלה וכו'. פשוט בפ"ק א"ר אלעזר ניטל הירך וחלל שלה נבלה הי"ד חלל שלה אמר רבא כל שרבוצה ונראית חסרה ופירש"י ז"ל ניטל הירך ממקום חבורו בבוקא דאטמא וחלל שלה כלומר לא שניטל העצם עם קצת הבשר הפנימי ונשאר בשר העליון והעור עד חצי הירך או שלישייתו וחופה את המכה דהתם טרפה הוא דהויא דתנן בהמה שנחתכו רגליה דהיינו האחרונים מן הארכובה ולמעלה טרפה אבל כשניטל כל הבשר עד שנראית גומא שכל מקום החתך כעין חלל נבילה ואפילו בחייה מטמאה. כל שרבוצה ונראית חסרה דרך הבהמה לרבוץ על ירכה ומתכסה יריכה ברביצתה ואם נראית חסרה כשהיא רבוצה נבילה: **וכן בהמה שנחתך וכו'.** פשוט שם אמר שמואל עשאה גסטרא נבילה ופירש"י ז"ל שחתכה לרחבה או

בצוארה כולו או בשדרה עד החלק כל דבר החלוק לשנים קרי גסטרא : **וכן אם נשברה מפרקתה וכו'.** פשוט שם א"ר יהודה אמר שמואל נשברה מפרקת ורוב בשר עמה מטמא באוהל פירוש שנשברה מפרקת ונפסק עמה רוב בשר שמאחורי הצואר הרי זו נבילה ואע"פ שהיא מפרקת לפי שמתה ממש היא אבל בלא רוב בשר טריפה היא ואין מטמאה במשא כל זמן שהיא מפרקת : **או שנקרעה וכו'.** פשוט שם אמר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן קרעו כדג מטמא באהל א"ר שמואל בר יצחק ומגבו :

כסף משנה **בהמה שניטל ירך שלה וכו'.** פי הכל שוחטין (דף כ'): גמרא השוחט מן הצדדין אמר זעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה ותו אמרינן (דף כ"א) אמר שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן קרעו כדג מטמא באהל אמר רב שמואל בר יצחק ומגבו אמר שמואל עשאה גיסטרא נבלה ופירש"י עשאה גיסטרא שחתכה לרחבה או בצוארה כולו או בשדרה עד החלל כל דבר החלוק לשנים קרי גיסטרא, אמר ר' אליעזר ניטל הירך וחלל שלה נבלה היכי דמי חלל שלה אמר רבא כל שרבוצה ונראית חסרה ובפי' השוחט (דף ל"ב) תנן שחט את הושט ופסק את הגרגרת או פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הושט וכו' ר' ישבב אומר נבלה (ר"ע אומר טרפה וכו') והודה לו ר"ע ובגמרא ורמינהי אלו טרפות בבהמה נקובת הושט ופסוקת הגרגרת ומסקנא אלא אמר רבא אלו אסורות קתני ויש מהם נבלות ויש מהם טרפות ור' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מסיק דלא קשיא כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה פירוש ההיא דאלו טריפות מקמי דהודה לו ר' עקיבא לר' ישבב נשנית ומשנה לא זה ממקומה אבל בתר דהודה לו ר"ע נקובת הושט ופסוקת הגרגרת נבלות הוו ופשוט הוא דנקובת הושט במשהו דהכי קאמר בריש אלו טריפות ובכמה דוכתי :

ב שְׁנֵי עוֹרוֹת יֵשׁ לוֹ לְוֹשֵׁט. הַחִיצוֹן אָדָם וְהַפְּנִימִי לָבָן. נִקְבַּ הָאֶחָד מֵהֶן בְּלֶבֶד כְּשֶׁרָה. נִקְבוּ שְׁנֵיהֶן בְּכָל שְׁהוּא בְּמָקוֹם הָרְאוּי לְשַׁחֲטָה הָרִי זוֹ נִבְלָה. וּבֵין שְׁנֵשְׁחָטָה בְּמָקוֹם הַנִּקְבַּ בֵּין שְׁנֵשְׁחָטָה בְּמָקוֹם אַחַר אֵין הַשְּׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בָּהּ. נִקְבוּ שְׁנֵיהֶם זֶה שְׁלֹא כִּנְגַד זֶה נִבְלָה :

מגיד משנה **שני עורות יש לו לושט וכו'.** פשוט בפי' אלו טרפות (דף מ"ג) אמר רבה שני עורות יש לו לושט החיצון אדום והפנימי לבן ניקב זה בלא זה כשירה : **ניקבו שניהם זה וכו'.** פשוט שם אבעיא להו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא בושט כשר בקרקבן פסול

מתקיף לה רב אשי אדרבה ושט דאכלה ביה ופעיא ביה רווחא גמדא ליה ופשטא ליה זמנין דמהנדזין בהדי הדדי קרקבן דמנח נייח כדקאי קאי אי"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הכי אמר משמיה דמר זוטרא דאמר משמיה דרב פפא כוותיך ופרש"י ופעיא ביה צועקת שאע"פ שהקנה מוציא קול אי"א שלא יהא הושט מתפשט ואני שמעתי פעיא מנשמת גמדא כווצת מהנדזי מתרמן דמכווני אהדדי ופסקו כל הפוסקים כרב אשי ואין חולק בדבר ודע ששיעור הנקב הנזכר בכל שהו :

כסף משנה שני עורות יש לו לושט וכו'. ריש אלו טריפות (דף מ"ג) אמר רבה שני עורות יש לו לושט חיצון אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר. ומ"ש רבינו ניקבו שניהן בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה הרי זו נבלה כלומר דאילו שלא במקום השחיטה טריפה היא ולא נבלה : ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה נבלה. שם אבעיא להו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו ומסקנא ושט כיון דאכלה ביה ופעיא ביה וכו' גמדא ליה ופשטא ליה זמנין דמהנדזין בהדי הדדי פירש"י מתרמן דמכוונין אהדדי :

לחם משנה שני עורות וכו'. פרק אלו טרפות (דף מ"ג) מימרא דרבא ואמרו שם למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן דאי חליף טרפה : ניקבו שניהם וכו'. שם בעיא ואסיקו דבושט פסול ובקרקבן כשר :

כא [ס] נקב הושט ועלה בו קרום וסתמו אין הקרום פלום ונהרי הוא נקוב כשהיה. נמצא קוץ עומד בושט הרי זו ספק נבלה שפא נקב הושט ועלה קרום במקום הנקב ואינו נראה. אבל אם נמצא הקוץ לארכו בושט אין חוששין [ט] לו שרב הבהמות המדבריות אוכלות הקוצים תמיד :

מגיד משנה ניקב הושט ועלה וכו'. פשוט שם אמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בושט אינו קרום ופירש"י אינו קרום אם ניקב ונסתם אפילו עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת דאמרינן ביבמות בכרות שפכה ניקב פסול נסתם כשר וזהו פסול שחוזר להכשרו זהו למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאינו קרום דכל נקובי דטרפות לא מהניא להו סתימה דסלקא בהו לאחר זמן ולא דמי לריאה שניקבה ודופן סותמתה ולסתימת כבד במרה ולסתימה דיריכים בחלוחלת דהיא סתימה מעיקרא היא : נמצא קוץ עומד וכו'. שם אמר עולא ישב לו קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא ואקשינן לעולא מ"ש מספק דרוסה ומפרקינן קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה ופירש"י ז"ל

ישב לו קוץ כגון שאכלה קוץ ונתחב לתוך הושט ואינו נראה נקיבתו מבחוץ וקורט דם אין בה מבפנים והתוס' כתבו דאין לחוש אפילו יש מבפנים אם אין מבחוץ כיון דלא חיישינן אין חוששין שמא הבריא פירוש שמא היה נקוב והבריא והוה קרום שעלה מחמת מכה בושט ואינו קרום ויש מפרשים שמא הבריא שמא ניקב מלשון וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כ"ג) והריא"ף פירש והבריא מלשון חוץ דמתרגמינן ברא ורבינו מפרש לה כרש"י שכתב שמא ניקב הושט ועלה בו קרום. ויש מחלוקת בין המפרשים איכא מאן דפסק דלא כעולא מדאמרינן בגמרא קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה א"כ לית הלכתא כעולא וכן היא דעת הריא"ף וקצת מהמחברים וזו היא דעת רבינו ז"ל ומיהו לדעתם נמי דוקא ע"י קוץ הוא דחיישינן שמא הבריא אבל ניקב פנימי ע"י חולי לא חיישינן שמא ניקב חיצון דא"כ ניקב אחד מהם דאמרינן כשירה היכי משכחת לה א"ו כדאמרן דע"י חולי לא חיישינן ויש מי שפסק כפי מה שפירש"י דכתבינן לעיל דעולא כשהתיר דוקא כשאין נראה בו קורט דם מבפנים אבל כשנראה בו קורט דם מבפנים התיר עולא ובכי האי גוונא דוקא הוא דלא קי"ל כעולא הלכך אינו פסול עד שיהיה בו קורט דם דומיא דמחט שנמצאת בעובי בית הכוסות ולא נתחווור פסק זה בעיני המפרשים אלא דבכל ענין לא פסקינן כעולא אלא כל קוץ שנמצא תחוב חיישינן ופסלינן בין איכא קורט דם בין ליכא וזהו דעת רבינו ואיכא מאן דפסק כעולא ומסייע למלתיה מההיא דאמרינן מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה ולא חיישינן שמא הבריא והאי דחיישינן לספק דרוסה משום דיש רגלים לדבר כמו שנכתוב בס"ד ומה שאמר בגמרא קסבר עולא אין חוששין לדרוסה לא חשש להאריך ליתן חילוק זה ומ"מ דברי רבינו עיקר דלא דמי כלל לעובי בית הכוסות דהתם העור הוא עב ולהכי לא חיישינן שמא הבריא אבל הכא שהעור דק יש לחוש בין קוץ בין לספק דרוסה וגם התלמוד כשתירץ קסבר עולא וכו' בפשיטות תירץ דאילו אשכח חילוק לא הוה מתרץ לשוויה אליבא דלא כהלכתא: **אבל אם נמצא וכו'.** פשוט שם יתיב ההוא מדרבנן קמיה דרב כהנא ויתיב וקאמר נמצאת אתמר אבל ישב חיישינן אמר להו רב כהנא לא תציתו ליה ישב איתמר אבל נמצאת לא אצטריך ליה לעולא דכל חיוי ברא קוצי אכלן והן הן דברי רבינו:

כסף משנה **ניקב הושט ועלה בו קרום וסתמו אין הקרום וכו'.** שם אמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בושט אינו קרום: **נמצא קוץ עומד בושט וכו'.** שם אמר עולא ישב לו קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא פ"י שמא נקוב היה והבריא והוה קרום שעלה מחמת מכה בושט ואינו קרום ומקשינן עלה מ"ש מספק דרוסה ומפרקינן קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה ומדאיצטרכינן לקסבר עולא אין חוששין ואנן קי"ל דחוששין לספק דרוסה ש"מ דליתא לדעולא ומיהו דוקא על ידי קוץ הוא דחיישינן שמא הבריא אבל ניקב פנימי

ע"י חולי לא חיישינן שמא ניקב חיצון דאם כן ניקב זה בלא זה דאמרי לעיל דמשמע אפי' פנימי בלא חיצון היכי משכחת לה ואמרי בתר הכי תיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא יתיב וקאמר נמצאת אתמר אבל ישב חיישינן כלומר דדוקא נמצאת בלא תחיבה הוא דאמר עולא דאין חוששין אבל ישב כלומר שנתחב שם חיישינן ואמר רב כהנא לא תציתו ליה ישב אתמר אבל נמצאת לא אצטריכא ליה לעולא (מאי טעמא) דכלהו חיוי ברייתא קוצי אכלן. ונמצאת היינו שנמצא הקוץ לאורכו דהוי דרך אכילה אבל לרחבו היינו ישב. וכתב רש"י דעולא בשאין לו קורט דם ובכי הא הוא דשרינן הילכך לדידן דלא קי"ל כעולא אפילו כשאין בו קורט דם אסור וכן דעת הרשב"א ז"ל וכ"נ שהוא דעת רבינו :

לחם משנה [נקב הושט וכו'. שם : נמצא קוץ עומד בושט וכו'. מימרא דעולא שם]. **ישב לו קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא וכו'.** פסק רבינו כמ"ד שם ישב איתמר אבל נמצאת לא איצטריך ליה לעולא דכולהו חיוי ברייתא קוצי אכלן ובישב לא פסק כעולא משום דהקשו שם ולעולא מאי שנא מספק דרוסה ותירצו קסבר אין חוששין לספק דרוסה והוא ז"ל בפ"ה פסק דחוששין לספק דרוסה כמו שיתבאר :

כב וְשֵׁט אֵין לוּ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ אֶלָּא מִבְּפְּנִים. פִּיצְד. הוֹפְכוּ וּבּוֹדֵק. אִם נִמְצָא עָלָיו טֶפֶת דָּם בְּיָדוֹעַ שְׁהֵיָה נְקוּב :

מגיד משנה **ושט אין לו בדיקה וכו'.** פשוט שם אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים למאי נפקא מינה לספק דרוסה ההיא ספק דרוסה דאתאי לקמיה דרבה הוה בדיק לה רבה לושט מאבראי א"ל אביי והאמר הוא דאמר ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים אפכיה רבה ובדיקה ואשתכח עליה תרי קורטי דמא וטרפיה ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דעבד והכי פירושה דשמעתתא ושט אין לו בדיקה מבחוץ לפי שהחיצון אדום ואין טיפת דם ניכרת בו לספק דרוסה כגון אותם ששחטו להם חכמים והצריכו בדיקה ואמרו בהם עד שיאדים בשר שכנגד החלל ובסימנין עד שיאדימו סימנין עצמם ובושט אין ניכר האדמימות מבחוץ אלא מבפנים שמבחוץ העור אדום ומבפנים לבן הילכך אין לו בדיקה אלא מבפנים. ויש מקשים כאן כל עוד דאוקימנא דאין לו לושט בדיקה מבחוץ היאך מכשירין אותו ע"י בדיקה מבפנים שהיה לנו לחוש שמא העור החיצון האדום אדום מחמת הארס וסופו לירד ולנקוב עד עור פנימי וע"כ מאי דקאמרינן עד שיאדימו סימנין עצמן היינו מבחוץ מדקאמרינן עד שיאדים בשר שכנגד החלל משמע דהאי דקאמר סימנין אתא לאפוקי שאם האדים העור והבשר כנגד הסימנין אין לחוש אבל

מ"מ אם האדימו הסימנין עצמן אפילו מבחוץ טרפה ועוד שאם אין אתה אומר כן אלא שאין הסימנין נטרפין עד שיאדימו מבפנים מאי שייך לומר ושט אין לו בדיקה מבחוץ וכו' ואפילו יש לו בדיקה מבחוץ למה יבדקנו הואיל ואינו טרפה בכך אלא ודאי נטרף הוא מבחוץ ואם כן היה לנו לחוש שמא נתקלקל החיצון מהארס ואינו נראה לא מבחוץ מפני שהארס אדום והעור אדום ולא מבפנים שעדיין לא נתחלחל לשם אבל סופו לקלקל גם מבפנים ותירצו בזה כמה תירוצים והמחזור שכולם הוא דכיון שהם שני עורות אפילו האדים החיצון אין סופו לירד לעור הפנימי שסימנים קשים הם אצל דריסה תדע שהרי הקלו בהם שאמרו עד שיאדימו סימנין עצמן ולא החמירו בהם לומר עד שיאדים הבשר שכנגדם כמו שאמרו בבני מעים עד שיאדים הבשר שכנגדן ה"ה נמי הכא כיון שלא האדים הפנימי אין לחוש לאדמימותו של חיצון ולא לעור הפנימי הדבוק לחיצון שמתוך לבנינותו אם האדים היה ניכר בצד הפנימי. ויש מי שהוכיח משמועה זו מדקאמרינן נפקא מינה לספק דרוסה ולא קאמרינן לספק נקובה ש"מ דדוקא דספק דרוסה הוא דלית לה בדיקה לפי שהארס אדום והעור אדום ואינו ניכר אבל נקב אפילו בעור החיצון ניכר ואין כן דעת רבינו אלא בין ארס ובין נקב דינם שוה וכולם אינן ניכרין בעור החיצון וכן דעת רש"י שכתב גבי ההיא פירכא דאקשינן לעולא מ"ש מספק דרוסה וז"ל מ"ש מספק דרוסה דמשום דעל אריה בינייהו אמרינן שמא דרס ומצרכי ליה בדיקה והכא לא אפשר לבדקיה דנקב במשהו בעור חיצון של ושט אינו ניכר ויש הוכחה לדבריהם מדאמרינן בפי' השוחט (דף כ"ח) ההוא בר אווזא דהוה ממסמס קועיה דמא דאמרינן ליבדקיה ולישחטיה ושט אין לו בדיקה מבחוץ הרי בפירוש דבספק נקב אין לו בדיקה מבחוץ וכי תימא דההוא בר אווזא ספק דרוסה הוה הא לא אפשר דהא קי"ל דתלינן בקניא או בכלבא ולא צריך בדיקה אלא ודאי משום ספק נקב הוה בדיק ליה ואפילו הכי בדיק ליה ומה שאמרו בגמ' נפקא מינה לספק דרוסה ולא אמרו לספק נקובה יש לומר דרבותא אשמעינן דלא מיבעיא נקב במשהו שאינו ניכר בעור החיצון אלא אפילו ארס של דריסה שהוא מתפשט הרבה ועכ"ז אינו ניכר בו ואין לנו לומר שנבדוק אותו במחט או במסמר כמו שאמרו גבי קרום של מוח שיש מי שבודק במסמר או במחט דשאני עור ושט דרכיך והוא מסתבך הרבה במחט מה שאין כן בעור המוח תדע דהא שלח ליה מאן דבדיק בידא למאן דבדיק במחטא עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואם זה במוח כ"ש וכ"ש בעור הושט שהוא רך. וכתב ה"ר יונה שלא אמרו אין לו בדיקה מבחוץ אלא כשיש להסתפק בכל הושט באיזה מקום ניקב דומיא דההוא בר אווזא לפי שהעין אינו מבחין לפי שהוא משוטט ומתפשט בכולו ובנקב במשהו נעכר ההרגש ואין מרגיש בו כיון שהוא אדום ואין ניכר בו אלא בדקדוק גדול אבל אם ניקב מבפנים שהוא ניכר מיד ואין לנו לחפש אלא מבחוץ כנגד נקב פנימי הרי הוא

יכול לכוון עליו אם הוא שם ומה שאמרו בגמ' ההוא ספק דרוסה דאתאי לקמיה דרבא וכו' יש מפרשים דוקא בעוף שיכולין לשחוט הקנה במקום אחד ולבדוק הושט כההוא בר אווזא אבל בהמה לית בה דוכתא לתקנתא כלל דדילמא במקום דריסה קא שחיט. ובמקצת פירושי רש"י כתוב אם עוף היה בדק הקנה תחלה כדאמרינן בפי' שני ושחט הקנה והכשירו ואח"כ בדק הושט ואם בהמה נמי אית לה תקנתא דבשלמא גבי נקב איכא למימר דבמקום נקב שחט אבל גבי דרוסה כיון דמקומו מאדים אפילו שחט בו יש היכר במשהו ולקמן בס"ד נבאר מה היא דעת רבינו ז"ל בזה. ויש מי שפסק דהאידינא אין אנו בקיאים בבדיקת הושט וכל עוף דאתי לקמן ממסמס קועיה ראוי לאוסרו ובודאי חומרא גדולה היא זאת ואין כן דעת רבינו. וכתב הרשב"א שאם אדם תולש נוצה מצואר העוף פעמים מתבוססים בדם או נקרע העור אין לחוש לנקיבת הושט בכך ולא להפסק הגרגרת. הורה גאון טבח שהתחיל לשחוט בהמה ונשמטה מידו ושהה שיעור שהייה ולא ידע אם ניקב הושט אם לא דיש לו תקנה שיתרחק מאותו מקום שחתך וישחוט למעלה או למטה ויהפוך הושט אם נמצאת עליו טפת דם טריפה ואם לאו כשרה ולא דמי לבר אווזא דלא מכשרינן אלא דוקא בעוף משום דהתם כל צוארו היה מלוכלך וחיישינן דשמא במקום נקב שחט ולפיכך אין תקנה אלא לעוף שבודק הקנה תחלה ושוחטו ואח"כ יבדוק הושט אבל בהמה דצריכא שני סימנין ליכא תקנתא אבל בנדון שלפנינו שהנקב במקום ידוע יתרחק ממנו וישחוט ואח"כ יבדקנו וגדולה מזו פירשו מקצת המפרשים במאי דאמרינן הכא למאי נפקא מינה לספק דרוסה לאפוקי ספק נקב שהוא במקום ידוע שיש לו בדיקה אפילו מבחוץ:

כסף משנה **ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים.** שם (דף מ"ד) אמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים וכתבה רבינו לפי שכבר כתב למעלה שבודק הושט מבפנים ולא פירש למה מבפנים ולא מבחוץ וכאן כתב ששני עורות יש לושט פנימי לבן וחיצון אדום והשלים דין נקיבתו וסמך להם איך ושט אין לו בדיקה מבחוץ לפי שהעור אדום כמ"ש ואין הדם ניכר בו אלא הופכו לפי שהעור לבן ניכר בו א"נ כתבו כאן לפי שאמר למעלה נמצא קוץ בושט הרי זו ספק נבלה וסמך לו שושט אין בדיקתו אלא מבפנים ואם הפכו ונמצא עליו קורט דם בידוע שהיה נקוב כלומר והוי ודאי נבלה:

כג **גְּרִגְרֵת שְׁנַפְסָק רַב חֲלָלָה בְּמָקוֹם הָרְאוּי לְשַׁחֲטָה הֵרִי זֹו נְבֵלָה. וְכֵן אִם נִקְבָּה פְּאִיֶּסֶר. נִקְבָּה נִקְבִּים קִטְנִים אִם נִקְבִּים שְׂאִין בְּהוֹ חֶסְרוֹן הֵם מְצֻטְרְפִין לְרֵבָה וְאִם נִקְבִּים שְׂיֵשׁ בְּהֵם**

חֲסָרוֹן מְצַטְרֵפִין לְכֹאִיסָר. וְכֵן אִם נִטְלָה מִמֶּנָּה רְצוּעָה
מְצַטְרֵפֶת לְכֹאִיסָר. וּבְעוֹף כָּל שְׂאֵלוֹ מְקַפֵּל הָרְצוּעָה אוֹ הַנְּקָבִים
שֵׁישׁ בָּהֶן חֲסָרוֹן וּמִיָּתֵן עַל פִּי הַקְּנָה אִם חוֹפָה אֶת רֵבּוֹ נְבִלָה
וְאִם לֹאוֹ כְּשָׂרָה :

מגיד משנה **גרגרת שנפסק וכו'.** פ' א"ט (דף מ"ד) דתנן במתניי ופסוקת
הגרגרת ואמרינן בגמ' תאנא כמה פסוקת הגרגרת ברובה וכמה רובה רב אמר
רוב עוביה ואמרי לה רוב חללה. וכתוב בהלכות והלכתא רוב חללה. וההפרש
שיש בין רוב עוביה לרוב חללה הוא כפי מה שביררנו כי הקנה עשוי טבעות
טבעות מעצם רך וכל הטבעות כולן חוץ מהטבעת הגדולה שהיא העליונה
הסמוכה לשיפוי כובע אינם מקיפות כל הגרגרת מאותו העצם הרך אבל יש
כעין רצועה של בשר שהיא מחברת כל טבעת וטבעת ואותה רצועה היא למטה
סמוכה לצואר והעצם רך למעלה סמוך לעור ונמצא הקנה עב מלמעלה ורך
מלמטה וכשנפסק הקנה מצד העובי עם שלישי החלל נמצא רוב מפני שמצטרף
העובי עם החלל ולדעת רב דאמר רוב עביה שמכניס במדידתו עובי הכתלים
נמצא שאינו מודד בהיקפה מבחוץ ולפיכך ברוב עביה הויא טרפה ולדעת
דאמרי לה רוב חללה הוא מודד אויר החלל ולפיכך ברוב עוביה לא הויא
טריפה שהרי נשאר שני שלישי חלל הקנה שלמים שהרי עובי התנוך אינו
מצטרף לרוב והיכא שהתחיל הפיסוק בשטח התחתון שהוא הדק הויא
איפכא דלדעת רב אע"פ שנפסק אויר החלל בכל שהו יתר על חציו הויא כשרה
דהא צריך להצטרף רובא דעובי התנוך ועדיין הוא שלם ובאותו כל שהו הנוסף
על חציו לא הוי רובא ואליבא דאמרי לה רוב חללה הויא טריפה שהרי נפסק
רוב אויר החלל ופסק ההלכה אליבא דכ"ע כדעת רבינו שאין מודדין כי אם
ברוב חללה בין שנפסקה מלמעלה מצד העובי בין שנפסקה מלמטה מצד הרך
בין לקולא בין לחומרא ומ"מ לפי פסק הלכה דפסקינן ברוב חללה לקולא
פסקינן דמסתמא דרך הקנה להפסק מלמעלה למטה : **וכן אם ניקבה נקבים**
קטנים וכו'. בעיא שם בעא מיניה ר' יצחק בר נחמני מרי יהושע בן לוי ניקבה
כנפה מהו א"ל הרי אמרו נקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין
בהם חסרון מצטרפין לרובה ופירש רבינו בפירוש המשנה שניקבה נקבים
דקים כמי שנוקב במחט. ודע כי דכותייהו כנפה נינהו אלא שאותם שאין בהם
חסרון הם כעין מי שנוקב במחט שאינו מחסר ושיש בהם חסרון שניטל משם
קצת כשר וקמ"ל דאע"ג דאין הנקבים כולם במקום אחד דמצטרפי להדדי
ומשערינן לה ברוב כדין פסוקת הגרגרת והיינו טעמא דמלתא משום דאע"ג
שאינם עכשיו במקום אחד סופן להצטרף ולהפסק כשתמשוך הבהמה צוארה
לרעות כי כובד הריאה יורד ומושך למטה בבני מעים ומתפרק הכל והיכא דיש
בהם חסרון דיינינן בהו בכאיסר כדין חסרה דתנן עד כמה תחסר עד כאיסר

האיטלקי. וכתב רבינו יונה דדוקא נקבים שניקבה בהיקף רחבה הוא שמצטרפין לרובה אבל נקבים שניקבה לאורך אינם מצטרפים לענין הרחב אבל אותם שבאלכסון שהם זה כנגד זה מצטרפין לרחבה וזהו דוקא לענין נקבים שאין בהם חסרון משום דפסוקת הגרגרת ברוב חללה הוא דהויא טריפה ונקבים שאין בהם חסרון משום פסוקה דיינינן להו כמו שכתבנו אבל נקבים שיש בהם חסרון מצטרפין כולהו בין מה שברוחב בין מה שבאורך דהרי בניטלה ממנה רצועה מצטרפת לכאיסר אע"פ שהוא באורך. ויש מי שכתב שאם הנקבים סמוכים זה לזה שאין בין נקב לנקב כמלא נקב בנקבים שאין בהם חסרון משערינן בכולהו ר"ל בין בנקבים עצמן בין בשלם שביניהם דחשבינן ליה לאותו השלם כאילו אינו ומצטרף הכל לרובה וכן נמי בנקבים שיש בהם חסרון אם אין בין נקב לנקב כמלא נקב מצטרף הכל בין השלם והחסר לכאיסר אבל אם יש בין נקב לנקב כמלא נקב אינו מצטרף לא לרובה ולא לכאיסר אלא דוקא נקבים הוא דמצטרפי להדדי לרובה או לכאיסר ואין כן דעת רבינו אלא בכלהו גווני השלם שבין נקב לנקב אינו מצטרף בין רחוק בין קרוב וכן משמע מלשונו כאן ונתבאר בפ"י המשנה שכתב וז"ל אבל אם לא חסר מגופה שום דבר כמי שנוקב במחט בעור כל אותם נקבים מצטרפים אם יש בכולם שיעור רוב הגרגרת טריפה ואם יש באותם הנקבים חסרון רואין אם עולה בכלל התשבורת מכל מה שחסר מגופה כאיסר טריפה. והרי לך מבואר דעת רבינו דלא משערינן אלא בנקבים עצמן ובמה שחסר דוקא: **וכן אם ניטלה ממנה וכו'.** פשוט שם אמר רבה בר בר חנה אריב"ל ניטלה ממנה רצועה מצטרפת לכאיסר ופירש"י ז"ל ניטלה הימנה רצועה לארכה דאיכא חסרון מצטרפת לכאיסר אי כי מעגלת לה הויא בכאיסר טריפה: **ובעוף כל שאילו וכו'.** שם בעופא מאי א"ר יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דר' אלעזר מקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה טריפה ואם לאו כשירה וכתב הרא"ש ז"ל שמתוך דברי הריא"ף משמע דהא דקאמר בעופא מאי לא קאי אניקבה כנפה אלא קאי אשיעור חסרון הגרגרת ומיבעיא ליה בעוף שאין בגרגרת שלו [כאיסר] מה שיעור חסרונו ומהדר ליה דשיעור חסרונו בחפיית רוב הקנה והכריע פירוש זה מתוך דברי הריא"ף משום דנקט הריא"ף דין זה בתר אם ניטלה ממנו רצועה שהרי בגמ' אינו כן דמימרא דניטלה הימנה רצועה היא קודמת ובתר הכי איתא בעיא דניקבה כנפה ובתר דפשטוה אתמר בסמוך בעופא מאי ומאחר ששינה הריא"ף ז"ל ונקט בתחלה דין ניקבה כנפה ונקט ניטלה רצועה בתר הכי ובתר הכי נקט בעופא מאי משמע דסבירא ליה דלא קאי אניקבה כנפה אלא אניטלה ממנה רצועה אבל רש"י ז"ל פירש דקאי אנקבים שיש בהם חסרון דשרינן בכאיסר ובעוף דליכא בגרגרת דיליה בכאיסר מיבעיא לן כמה שיעוריה ומהדרינן דחותך מקום המנוקב ומקפל. וכתבו המפרשים שיש חילוק בין פירוש רש"י לפירוש הריא"ף לענין דינא

דלפירש"י כל מקום שאמרנו בכאיסר בבהמה כמו כן בעוף לפי גדלו וקטנו זולתי כשהנקבים קרובים זה לזה כנפה דבהא איפסקא בגמי' בהדיא שמקפלין הרצועה ומניחין אותה על פי הקנה אבל בניטלה ממנה רצועה וחסרה הכל לפי גדלו וקטנו של הנשחט ולפי פירוש הריא"ף נראה דבעוף לעולם לא משערינן בין יש חסרון בין אין חסרון בין שהנקבים סמוכים זה לזה כנפה בין שהם רחוקים אלא בחופה רוב הקנה כי כל עוד שאין בקנה שלו בכאיסר אין לך שיעור אלא זה וכתבו שהרשב"א ז"ל וקצת מהמורים הסכימו לפירוש רש"י ז"ל וכתבו עוד דאיכא מאן דס"ל דלדעת רש"י דאם הוא עוף גס ויש בקנה שלו בכאיסר ששיעורו כאיסר כדין בהמה לכל דבריה ויש לעיין מה היא דעת רבינו ז"ל. וי"ל כפי מה שנראה בדברי רבינו ששתף בדבריו השני חלוקות שכתב ובעוף כל שאילו מקפל הרצועה או הנקבים שיש בהם חסרון נראה שהבעיא כוללת לכולם וכשניטלה ממנה רצועה שיעורה ג"כ כל שאילו מקפל הרצועה וזה כדברי הריא"ף דס"ל דיש בעוף חילוק מבהמה דבהמה דינה בכאיסר ובעוף כל שאילו מקפל ולא כדברי רש"י דאילו לדברי רש"י גם בעוף משערינן כפי גדלו וקטנו ובנקבים שיש בהם חסרון ס"ל כרש"י דזהו שיעור כל עוד שהם כל כך סמוכים דיינינן להו בהאי שיעורא אלא שלרש"י גם השלם שבין הנקבים מצטרף עם הנקבים לשיעור זה ולדעת רבינו דוקא החסרון לבד כמו שכתבנו ובנקבים שאין בהם חסרון הניח הדבר על פי הדין דהיינו ברוב חללה והיינו כרש"י ונראין דברי רבינו דכל עוד דקנה העוף אין בו כאיסר לא נתנו דבריהם לשיעורין ולפיכך נתנו בו שיעור כולל ואפילו אם יהיה העוף גס דחיותו של עוף קליל הוא ולפיכך לא הקילו בו לשערו בכאיסר ואין לך שיעור אחר אלא בחופה את רובו ועוד דהיינו לפי גדלו וקטנו ולא שנא ניטלה רצועה או נקבים שיש בהם חסרון אבל בבהמה דיש בקנה שלה בכאיסר וחיותא טפי מעוף שיערו אותה בכאיסר לכל ענין דחסרון ובנקבים שאין בהם חסרון ס"ל כרש"י דבין בעוף בין בבהמה היא שיעורא ברוב חללה דבעיא לא היא אלא לכל גוונא דחסרון משום דעופא לא שייך בה כאיסר אבל ברוב חללה דלא שנא עוף ולי"ש בהמה לא עלה על הדעת לשאול דמה לי בהמה מה לי עוף :

כסף משנה **גרגרת שנפסק רוב חללה וכו'.** ריש אלו טריפות (דף מ"ד) ופסוקת הגרגרת תנא (כמה) פסוקת הגרגרת ברובה וכמה רובה רב אמר רוב עביה ואמרי לה רוב חללה פי' הקנה עב מלמעלה ודק מלמטה ומסתמא כשנפסק הקנה מלמעלה למטה הוא נפסק ולמ"ד רוב עביה מהני עובי התנוך לאשלומי לרובה אע"פ שיש במיעוט התחתון חצי חלל או רובו ולמ"ד רוב חללה אינה טרפה עד שיפסק רוב החלל ועובי התנוך אינו משלים לרוב ומייתי התם בגמי' ההיא פסוקת הגרגרת דאתאי לקמיה דרב יתיב וקא בדיק לה ברוב עביה אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב למדתנו רבינו ברוב חללה שדרה לקמיה דרבה בר בר חנה בדקה ברוב חללה ואכשרה וכיון דחזינן דרבב"ח עבד עובדא

ברוב חללה ורב דהוה ס"ד למבדקה ברוב עביה אמרו לו תלמידיו רבינו ברוב חללה ואיהו גופיה שדרה לקמיה דרבב"ח דבדקה ברוב חללה משמע דהלכתא ברוב חללה וכתב רבינו גרגרת שנפסק רוב חללה במקום הראוי לשחיטה הרי זו נבלה דאילו שלא במקום שחיטה נפסק רוב למעלה או ניקב למטה טרפה הויא דהכי תנן בהשוחט (דף ל"ב) כלל אמר ר' ישבב משום ר' יהושע כל שנפסלה שחיטתה נבלה וכל ששחיטתה כראוי ודבר אחר גורם לה ליפסל טרפה והודה לו ר"ע וכיון דשלא במקום שחיטה נפסלה טריפה הויא קשה על זה למה לא מנה בשבעים טרפות נפסק רוב הקנה שלא במקום שחיטה למעלה. ועוד שהרי כתב בפרק זה גבי הגרמה שאם לא שייר בחיטי פסולה דהיינו נבלה וצ"ע: **וכן אם ניקבה כאיסור**. משנה פ' אלו טרפות (דף נ"ד) (ואלו כשרות) בבהמה ניקבה הגרגרת או שנסדקה עד כמה תחסר רשב"ג אומר עד כאיסור האיטלקי וליכא מאן דפליג עליה: **ניקבה נקבים קטנים וכו'**. פ' אלו טרפות (דף מ"ה) אמר ר' חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב נקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסור ושאין בהם חסרון מצטרפין לרובה פיי נקבים שיש בהם חסרון כל שיש כאיסור בין השלם והנקוב רואין אותו כאילו חסר כולו וטרפה כדתנן עד כמה תחסר עד כאיסור האיטלקי ושאין בהם חסרון מצטרפין לרובה דשיעור פסיקת הגרגרת שאין בה חסרון ברובה ובתנאי שיהיו הנקבים סביב היקפו דאילו לאורכו לא גרע מנסדקה: **וכן אם ניטלה ממנה רצועה**. שם אמר רבב"ח אריב"ל ניטלה הימנה רצועה מצטרפת לכאיסור פיי נטלה ממנה רצועה לאורכה דאיכא חסרון: **ובעוף כל שאילו מקפל וכו'**. שם בעופא מאי אמר ר' יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דר' אלעזר מקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה טרפה ואם לאו כשרה פיי בעופא נקבים דחסרון בעוף דליכא למימר בגרגרת דידיה כאיסור שכל היקף הקנה אינו כאיסור כמה שיעוריה וכתב הר"ן ז"ל ומהא משמע דאפילו מה שיש בין נקב לנקב הרי הוא כאילו אינו ומשלים לשיעור טרפה דאי לא הוה ליה למימר משערין החסרון של נקבים אם הוא כדי רוב הקנה ומדלא קאמר האי לישנא ואמר אם חופה רוב הקנה משמע ודאי דמאי דבין הנקבים קאמר ולא שני לן עוף מבהמה אלא שזה שיעורו ברוב הקנה וזה שיעורו בכאיסור אבל בשניהם ודאי מצטרף מה שבין הנקבים ומיהו כי אמרינן דמה שבין הנקבים מצטרף והוי כאילו אינו דוקא כשהנקבים סמוכים כ"כ שאין בין נקב לנקב כמלא נקב אבל כל שיש בו יותר משיעור זה אין מה שביניהם מצטרף אלא הנקבים בלבד הוא שמצטרפין לכשיעור ומה שצריך לקפלו ולהניחו על פי הקנה על שורש הדין שפירשנו למעלה דמשערין ברוב חללה:

לחם משנה גרגרת שנפסק רוב חללה. שם (דף מ"ד) מחלק אי ברוב עביו אי ברוב חללו ופסק רבינו ברוב חללו כרבב"ח ושאר אמוראי אשר שם ופירוש

דרוב חללו מפורש שם בדברי רש"י ז"ל: **ובעוף כל שאילו מקפל וכו'.** שם בעופא מאי וכו' (עיי' בכ"מ) ופירש"י שם אם חופה בין הנקבים והשלם שבין נקב לנקב. ומרבינו לא משמע הכי אלא שמיקל יותר שהוא די לו שהנקבים לבד יהיה בהם שיעור לחפות שכן כתב בו הנקבים שיש בהם וכו':

כז * נְקִיבָה הַגְרָגֶרֶת נֶקֶב מִפּוֹלֵשׁ מִשְׁנֵי צְדָדֶיהָ כְּדִי שְׂיִכְנַס אִיסָר לְרַחְבוֹ נְבִלָה. נְסִדְקָה לְאַרְכָּה אֶפְלוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר מִן הַמָּקוֹם הָרְאוּי בָּהּ לְשַׁחֲיטָה אֶלָּא [9] מִשְׁהוּ לְמַעְלָה וּמִשְׁהוּ לְמַטָּה כְּשֶׁרָה:

ההראב"ד ניקבה הגרגרת נקב מפולש משני צדדיה. א"א זה פירוש משובש ופירש אותו על נפחתה:

מגיד משנה ניקבה הגרגרת נקב וכו'. בהשגות א"א זה פירוש משובש ופירש אותו על נפחתה. והריא"ף ג"כ פירש כרבינו ז"ל אבל רש"י ז"ל פירש שנפחת ולא ניטל מקום הפחת אלא תלוי ועומד שם זקוף כמין דלת ולפיכך אם רוחב הפחת כדי שיוכל איסר ליכנס לרחבו דזהו טפי מן האיסר עצמו טריפה ור"ח גריס נפחתה כדלת ופירשה נמי כרש"י ובודאי שהשגה שהשיג עליו הראב"ד אינה קשה בעיני כל כך כי לא הכריח מה שיבושים יש בפירוש רבינו כי אולי לא היתה לרבינו בגרסתו כדלת ואע"פ שתהיה אפשר שנפחת פחת גדול בריבוע ואין בהכרח שיהיה עומד וזקוף כעין דלת ממש אלא לענין פילוש קאמר שהוא מפולש כעין דלת. ומה שנתקשה לי בדברי רבינו הוא זה דכיון דרבינו כייל חד כללא דכל גווני חסרון דעוף דמשערין להו כל שאילו מקפלן ומניחן על פי הקנה מה לי שיהיה מפולש או לא נשער אותו בחופה את רובו דהא בעוף לא שייך ביה כאיסר כלל ואם נאמר שדעת רבינו שדין זה דוקא לא נאמר אלא בבהמה כמו שכתבו קצת המפרשים ולעולם בעוף לא אזלינן בשיעור איסר דברי רבינו מתישבים קצת אבל לעולם דברי הריא"ף צריכין עיון דהא הריא"ף נראה מדבריו דכל שמעתתא אעוף קאי דהכי אמר בהלכותיו אמר רב נחמן אין אומרים אם חופה אלא כדי שיכנס איסר לרחבו ובמאי אמרו אם חופה בודאי בעוף אתמר ואם כן כל עוד שבעוף נאמר מנין לנו לחלק בשיעורי העוף דבכל שיעורי החסרון לא משערין ליה בכאיסר ובנפחתה פחת מפולש דמשערין ליה בכאיסר וגם דברי רבינו צ"ע שלפי הפירוש שפירש נראה דס"ל כהריא"ף ואם ס"ל דהאי מימרא בעוף אתמר יקשה עליו מה שהוקשה על הריא"ף: **נסדקה לארכה וכו'.** פשוט שם נסדקה אמר רב אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה וחוליא אחת למטה

כשירה אמרוה קמיה דר' יוחנן אמר מה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשירה וכתוב בהלכות וכן הלכתא ופירש רש"י דהאי קילא מכולהו דהיכא דנפסק לרחבה ברובה מתוך שהריאה מושכת למטה והצואר מושך למעלה ניתק והולך לגמרי ולא הדר חלים אבל לארכה כל כמה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הילכך הדר חלים :

כסף משנה ניקבה הגרגרת נקב מפולש משני צדדיה וכו'. שם נפחתה x כדלת אמר רב נחמן כדי שיכנס איסר לרחבו ופירש"י נפחתה כמין דלת ולא ניטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת במזוזתו כדי שיכנס איסר לרחבו ושיעור גדול הוא זה מאיסר דהכא בעינן נכנס ויוצא משום דאין כאן חסרון והדלת סותם הנקב עכ"ל רש"י. אבל מדברי רבינו נראה שהוא מפרש פי' אחר וכו"נ מהרי"ף ז"ל שכתב ואם נפחתה הגרגרת כגון שניקבה נקב מפולש שיש בו חסרון אמר רב נחמן אין אומרים אם חופה כדי שיכנס איסר לרחבו וכתב הר"ן ז"ל ודברי הרי"ף ז"ל בכאן בהלכות סתומים הרבה ולא נתבררו והרמב"ם ז"ל כתב כדבריו בפ"ג מהלכות שחיטה וכבר השיגו הראב"ד עכ"ל. וז"ל הראב"ד א"א זה פי' משובש ופירש אותו על נפחתה עכ"ל. ויש לדקדק בלשון הרי"ף ורבינו האי נפחתה במאי איירי אם בעוף והלא למעלה שאלנו בעופא מאי לפי שאין בכל קנה שלו כאיסר וא"כ איך יתכן בעוף שיעור איסר כ"ש לרחבו כפי פי' רש"י שרי"ל נכנס ויוצא ואם בבהמה הרי אמרנו למעלה נקבים שיש בהם חסרון מצטרפים בכאיסר ואיך יתכן שנאמר שכשניקב נקב מפולש משני צדדין שצריך שיכנס איסר לרחבו דמשמע שבכל נקב מהם יכנס האיסר וא"כ הוא שיעור שני איסרים כ"ש כפירש"י שהוא יותר משני איסרים והלא באיסר אחד לחוד סגי ואם נדחוק ונאמר כדי שיכנס איסר לרחבו כך פי' שיש בין שני הנקבים כדי שיכנס איסר לרחבו עדיין יקשה שנקבים שיש בהם חסרון בכאיסר ומה שבין הנקבים מצטרף לפסול כמו שכתבנו למעלה בשם הר"ן ולמה בכאן לא נחשוב הנקבים לבדם לפסולם בכאיסר עד שיהיה בהם כדי שיכנס איסר לרחבו ועוד למה לא פי' דין העוף כמו ששאל למעלה בעופא מאי כ"ש שמלשון הרי"ף נראה שאינו מדבר בבהמה שכתב אין אומרים אם חופה אלא כדי שיכנס איסר לרחבו ולא נאמר שיעור דאם חופה אלא בעוף. ולכן נראה שודאי לדעת הרי"ף ורבינו מדבר בעוף כמו שהוכחנו גם רבינו כתב דין זה אחר שכתב ובעוף שנראה דאעוף קאי וכן בגמרא נכתב אחר שאמר בעופא מאי וה"פ בבהמה אין ספק שכיון שאמרנו נקבים שיש בהם חסרון וכו' שם נכללו כל משפטי הבהמה ושאלנו בעופא מאי והשיב אם חופה וחזר ושאל מה שאמרת בעוף אם חופה שהוא שיעור מועט ביותר אם כן נאמר שמה שאמרנו בעוף אם חופה דוקא כשניקב בעגול דהוי כאילו נפסק ולכן משערין בחופה רובו אבל ניקב נקב מפולש לא יפסל בחופה או דילמא

לא שנא ואמר רב נחמן שלא יפסל בחופה אלא כדי שיכנס איסר לרחבו ולרחבו לא כמו שפירש"י אלא כך פירושו כדי שיכנס איסר לרחבו דהיינו שיעור עובי דינר ושיעור עובי דינר בכל נקב דהיינו שיעור שני עביי דינר הוי טפי מחופה רוב קנה בעוף. וכ"כ הטור שפי' לרחבו לדעת הרי"ף והרמב"ם כשיעור עובי דינר. ומה שפירשתי דכדי שיכנס איסר לרחבו שיעורו טפי מאם חופה הכי דייק לשון הרי"ף שכתב אין אומרים אם חופה אלא כדי שיכנס איסר לרחבו דמשמע אין אומרים אם חופה כלומר שאינו נפסל בכך אלא שיעורו כדי שיכנס איסר לרחבו דהוי טפי דאלי"כ הל"ל אלא מכיון שנפחת כדי שיכנס איסר לרחבו. ומדברי הטור נראה שהוא מפרש לדעת הרי"ף ורבינו שמדבר בבהמה שהרי כתב והרמב"ם כתב נפחתה נקב מפולש משני צדדיה כדי שיכנס איסר לרחבה טרפה וכ"כ הרי"ף כיון שניקבה משני צדדיה נטרף בשיעור קטן פי' בעובי דינר עכ"ל. ומאחר שהוא כותב סתם והרמב"ם כתב על מ"ש למעלה פירש"י ובודאי פירש"י בבהמה מיירי וכיון שכן יקשה עליו מה שהקשיתי למעלה למה לא שאל בעופא מאי גם בכאן כיון שנשתנה דינו בבהמה לחומרא כ"ש שישתנה בעוף שחיותו קל וא"כ ה"ל לשאול בעופא מאי. ועוד שהרי אמר הרי"ף אין אומרים אם חופה ואם חופה בעוף הוא דאתמר ולכן כמו שכתבתי עיקר: **נסדקה לארכה וכו'.** שם (דף מ"ה) נסדקה לארכה x אמר רב אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה וחוליא אחת למטה כשרה אמרוה קמיה דר' יוחנן אמר מה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשרה ופרש"י נסדקה לארכה וקילא מכלהו דהיכא דנפסק רחבה ברובה מתוך שהריאה מושכת למטה והצואר מושך למעלה ניתק והולך לגמרי ולא הדר חלים וכו' אבל לארכה כל כמה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הילכך הדר חלים. וידוע דרב ור' יוחנן הלכה כר"י:

לחם משנה **ניקבה הגרגרת נקב מפולש וכו'.** שם נפחתה כדלת ופירש"י ז"ל כמין דלת ולא ניטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת במזוזתו ע"כ. וכן פי' שמפרש הרי"א ז"ל בהשגות ורבינו מפרש שר"ל שעובר משני צדדים כמו הדלת אשר על הפתח שעוברים בפתח מהשני צדדים ולדבריו היה ראוי לומר נפחתה כפתח ולשון כדלת אי"ש לפירש"י: **נסדקה לארכה וכו'.** שם ניקבה נקבים קטנים וכו'. שם (דף נ') אביי ורבא דאמרי תרווייהו מקיפין בקנה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש רבינו שבין חוליא וחוליא יש חוליא קטנה ורש"י ז"ל לא פירש כן:

כה גרגרת שנקבה ואין ידוע אם קדם שחיטה נקבה או אחר שחיטה נקבה. נוקבין אותה עתה במקום אחר ומדמין הנקב

לְנֶקֶב אִם נִדְמָה לוֹ מִתְּרַת. וְאִין מְדַמִּין אֶלָּא מִחֻלְיָא גְדוּלָּה
לְחֻלְיָא גְדוּלָּה אוֹ מִקְטָנָה לְקְטָנָה. אֲבָל לֹא מִקְטָנָה לְגְדוּלָּה
שְׂכָל הַקְּנָה חֻלְיֹת חֻלְיֹת הוּא וּבִין כָּל חֻלְיָא וְחֻלְיָא חֻלְיָא אַחַת
קְטָנָה מִשְׁתִּיהֶן וְרַכָּה :

מגיד משנה גרגרת שניקבה וכו'. פשוט בפי אלו טריפות (דף נ"א) אביי ורבה
דאמרי תרווייהו מקיפין בקנה ופירש"י אם נמצאת פסוקה לאחר זמן או
קדורה כאיסור ופירש מקיפין מדמין שנוקבין במקום אחר אם נדמו הנקבים
זה לזה בודאי אחר שחיטה נעשה וכשירה ואם לאו קודם שחיטה נעשה
וטריפה: ואין מדמין וכו'. פשוט שם אמר רב פפא לא אמרן אלא באותה
חוליא אבל מחוליא לחוליא לא והלכתא אפילו מחוליא לחוליא ומבר חוליא
לבר חוליא אבל לא מבר חוליא לחוליא ולא מחוליא לבר חוליא ופירש"י
חוליא שלש טבעות כדאמרינן גבי ציצית דקרי חוליא לשלש כריכות ובר
חוליא היינו מחציין של הטבעות ולמטה כשמתחילין להיות דקין. ולפי פירושו
כל שלש חוליות חדא הוו ומדמין מתוכן לתוך שלש חוליות שלמעלה מהם או
למטה. ורבינו פירש חוליא היא הטבעת עצמה ובר חוליא היא העור שבין
הטבעות. וכתבו המפרשים ז"ל דצריך למשמש בידיים בנקב השני כמו
שמשמשו בנקב הראשון אע"פ שלא נזכר משמוש אלא בבני מעים ה"ה לכל
נקב דזיל בתר טעמא ועוד כתבו דדוקא שנקדרה או שנפסקה במקום שאי
אפשר שנגע בו סכין בשעת שחיטה או אם יש היכר בדבר שלא נעשה בסכין
אלא בדבר אחר שאם לא כן תולין בסכין ולקולא ואומרים בשנים או שלשה
מקומות נשחטה וכשירה:

כסף משנה גרגרת שניקבה ואין ידוע וכו'. פרק אלו טריפות (דף נ"א) אביי ורבה
דאמרי תרווייהו מקיפין בקנה אמר רב פפא לא אמרן אלא באותה חוליא אבל
מחוליא לחוליא לא והלכתא אפי" מחוליא לחוליא ומבר חוליא לבר חוליא
אבל לא מחוליא לבר חוליא ולא מבר חוליא לחוליא. ורבינו מפרש חוליא
טבעת ובר חוליא מה שבין טבעת לטבעת. ורש"י פירש בענין אחר: **וכתב**
הרשב"א הא דאמרינן מקיפין בקנה נראה שהוא במקום שא"א שנגע בו סכין
בשעת שחיטה שאפילו מותחין הקנה לא מתרמי כנגד חתך העור. אי"נ שיש
היכר בדבר שלא נעשה בסכין אלא בחתך עץ או קנה שאל"כ הא תלינן בסכין
דדילמא בשנים ושלשה מקומות אשתחיט דכשרה בלא הקפה כלל אי"נ
בנקדרה הקנה עכ"ל:

הלכות שחיטה - פרק רביעי

א יִשְׂרָאֵל שְׂאִינוּ יוֹדַע חֲמֹשֶׁה דְּבָרִים שְׂמִפְסִידִין אֶת הַשְּׁחִיטָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן מֵהַלְכוֹת שְׁחִיטָה שְׂבָאֲרָנוּ וְשַׁחַט בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ אֲסוּר לֶאֱכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ. לֹא הוּא וְלֹא אַחֲרָיו. וְהָרִי זֶה קְרוּבָה לְסַפֵּק נִבְלָה וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה כְּזֵית מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת :

מגיד משנה **ישראל שאינו יודע וכו'.** פשוט בפרקא קמא אמר רב יהודה אמר רב כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הם הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מאי קמ"ל כולהי תננהי לא צריכא אלא כגון ששחט שתיים או שלש פעמים ושחט שפיר מהו דתימא מדאיך שחט שפיר האי נמי שחט שפיר קמ"ל. **ומה שכתב רבינו חמשה דברים המפסידין את השחיטה וכיוצא בהם,** הוא מה שכתבו המפרשים ז"ל שצריך לידע ג"כ בדיקת הסכין אבשרא ואטופרא כדי שלא ישחוט בסכין פגומה ומה שלא נזכר בתלמוד אלא חמשה דברים דוקא הוא הדין לשאר הפרטים דמעכבי. ומיהו נראה לר"ת שאם ידועים לו חמשה דברים ובמקצת דינים הוא מסופק ויודע לשאול לחכם כשיבואו לידו ואם לא ימצא חכם בכל מה שישתפק לו יחמיר שיכול לשחוט. וה"ר אליעזר ממיץ כתב שאם יודע פשוטן של הלכות שחיטה אע"פ שאינו יודע דקדוקי שחיטה כשרה דהא חכמים מספקא להו בכמה מילתי בשחיטה הלכך א"צ לידע כל דקדוקי שחיטה אך צריך לידע ולתת לב בשינוי שחיטה ולשאול על ספיקו. וכתב הרשב"א ז"ל ואפי' למדנו אותו השחיטה אח"כ ואמר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי שחיטתו פסולה כיון שלא היה בקי באותה שעה ששחט אמרינן כל מלתא דלא רמיא אדעתיה דאינש לא מזדהר ולא עוד אלא אפי' שחט לפנינו סימן אחד שפיר לא אמרינן כיון ששחט הך שפיר האיך נמי שחט שפיר דזמנין דדרס או החליד ולא ידעי. ומיהו כתב ז"ל דמותר למסור לו לכתחלה לשחוט כשחכם עומד ע"ג דלא אמרינן לחש"ו דאסור למסור להם לכתחלה. ויש מי שאוסר להניחו לשחוט לכתחלה ואע"פ שחכם עומד ע"ג והביא ראיה לדבריו ומיהו עלמא נהוג כהרשב"א ז"ל:

כסף משנה **ישראל שאינו יודע ה' דברים וכו'.** פרק הכל שוחטין (דף ט"ו) אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה. דרסה. חלדה. הגרמה. ועיקור. מאי

קמ"ל כלהו תנינהו לא צריכא ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים ושחט שפיר מהו דתימא מדאיך שחט שפיר האי נמי שחט שפיר קמ"ל כיון דלא גמר זמנין דשהי ודריס ולא ידע ופשוט הוא שכיון דחיישינן דילמא שהי ודריס ולא ידע שאפילו הוא עצמו אסור לאכול משחיתתו ואפילו אם אחר שלמדוהו הלכות שחיטה אמר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי אפי"ה אסור דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה וכ"כ הפוסקים וכ"נ מדברי רבינו ממ"ש רבינו שאינו יודע ה' דברים המפסידים את השחיטה וכיוצא בהם מהלכות שחיטה שביארנו משמע דס"ל מ"ש קצת הפוסקים שאין צריך שידע כל חלוקי השחיטה רק שידע ה' דברים ובדיקת הסכין ודברים כאלו שהם מצויין וכשיסתפק לו יחמיר עד שישאל פי חכם אבל צריך שידע דשהיות מצטרפות שהוא דבר הווה ורגיל. וכ"נ עוד ממ"ש להלן מי שאינו ידוע אצלנו ששחט בינו לבין עצמו שואלין אותו אם נמצא יודע עיקרי הלכות שחיטה שחיטתו כשרה דמשמע דכשידע עיקרי הלכות שחיטה סגי. ומלישנא דשמואל איכא למשמע הכי שאמר ואלו הן הלכות שחיטה וכו' והא סגי דלימא כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיתתו ולמה לו לומר הכא ואלו הן הלכות שחיטה אלא לומר לנו דדוקא אלו צריך שידע או כיוצא באלו כמו שכתבתי. ומה שכתב רבינו והרי זו קרובה לספק נבלה, טעמו לפי שספק נבלה היא כשנולד דבר מה ואין אנו יודעים אם הדבר ההוא פוסל בה אם לאו אבל כאן לא נולד בה דבר שכבר שחט לפנינו פעמים שלש ושחט שפיר אלא שאנו חוששין דילמא שהי ודריס ולא ידע כלומר פעם אחרת ישהה או ידרוס ולא ידע כלומר אינו יודע שאסור לעשות כן ומאכילה לנו לזה כתב הרי זו קרובה לספק נבלה:

ב וְאֶפְלוּ שְׁחַט בְּפָנֵינוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ פְּעָמִים שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה וְהָרִי שְׁחִיטָה זו שְׁשַׁחַט בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ שְׁחִיטָה נְכוֹנָה וְגִמּוּרָה אָסוּר [א] לְאָכֹל מִמֶּנָּה. הוֹאִיל וְאִינוּ יוֹדְעֵ דְבָרִים הַמַּפְסִידִים אֶפְשָׁר שְׁיַפְסִיד הַשְּׁחִיטָה וְהוּא אִינוּ יוֹדְעֵ כְּגוֹן שְׁיִשְׁהָה אוּ יְדָרַס אוּ יִשְׁחַט בְּסַכִּין פְּגוּמָה וְכִיוּצָא בְּאֵלוֹ בְּלֹא כְּוָנָתוֹ:

ג יִשְׂרָאֵל שְׁיֹדְעֵ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה הָרִי זֶה לֹא יִשְׁחַט בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ לְכַתְחָלָה עַד שְׁיִשְׁחַט בְּפָנֵי חָכֵם פְּעָמִים רַבּוֹת עַד שְׁיִהְיֶה רְגִיל וְזָרִיז. וְאִם שְׁחַט תְּחִלָּה בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה:

מגיד משנה **ישראל היודע וכו'.** תנן במתניי קמייתא דמכלתין הכל שוחטין ושחיטתן כשרה. ואקשינן בגמ' הכל שוחטין לכתחלה ושחיטתן כשרה בדיעבד. ואיפרקא האי קושיא בגמ' באנפי טובא. אליבא דרבינא איפרקא בתרתי לישנא. בלישנא קמא אמרינן הכי קתני הכל מומחין שוחטין מומחין ואע"פ שאינם מוחזקים כלומר שנתברר לנו שיודעים הלכות שחיטה אבל לא נתברר לנו אם הם מוחזקין שלא שחטו לפנינו ב' או ג' פעמים להבחין אם יש בהם כח שלא יתעלפו או אם יש בהם אימון ידים עכ"ז כל עוד שנתברר לנו שהם יודעים הלכות שחיטה מוסרין להם לשחוט לכתחלה בין לבין עצמן דלעלופי לא חיישינן ואמרינן והוא שיודעים בו שיודע הלכות שחיטה אבל אם אין יודעין בו אם יודע הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו אם יודע הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו, ולהאי לישנא אי ליתיה קמן דלישייליה אסור לאכול משחיטתו דלית ליה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. ואיכא לישנא בתרא אליבא דרבינא דאמר הכל מוחזקין שוחטין מוחזקין ואע"פ שאינן מומחין כגון ששחט לפנינו ב' או ג' פעמים ולא נתעלפה אבל אם לא שחט לפנינו ב' או ג' פעמים לא ישחוט שמא יתעלפה ואם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיטתו כשרה. ולהאי לישנא נמי אי ליתיה קמן דלישייליה אם נתעלפה אם לא אסור לאכול משחיטתו. ודע דאמוראי בגמ' נאדו מהני תרי תירוצי ותרצו לה למתניתין באנפי אחריני, נאדו מלישנא קמא משום דס"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ונאדו מלישנא בתרא משום דס"ל לעלופי לא חיישינן ואנן קי"ל הכי דלא חיישינן לעלופי ולא לשאינם מומחין וכמו שנכתוב בס"ד. ומה שכתב רבינו דכשאינו ידוע אצלנו אם הוא מוחזק דלא ישחוט לכתחלה דנראה דחיישינן לעלופי כלישנא בתרא לאו מדינא אמר הכי לפסול השחיטה בדיעבד אם הלך לו אלא לכתחלה שלא נמסור לו שישחוט לכתחלה עד שנדע שהוא מוחזק שאינו מתעלפה ושהוא זריז ויודע לאמן ידיו. וכתב הרא"ש ז"ל דאפשר שלא כתב כן לענין הלכה דהא אסקינן דלעלופי לא חיישינן אלא חומרא שהחמיר למי שרוצה לדקדק על עצמו. ואני אומר שבודאי כן הוא ולא בדרך אפשרות תדע שהרי הקל הרבה בחלוקה זאת כלומר במי ששחט ואינו ידוע אם מתעלפה או לא דאפילו אם יהיה לפנינו שאין אנו צריכין לשאול לו אם נתעלפה כלל ואילו בחלוקה דמי שאינו ידוע אצלנו אם בקי בהלכות שחיטה אם לא פסק דאם איתיה קמן דלישייליה אם בקי בהן ולקמן בס"ד נבאר ההפרש שביניהם הרי נראה דמאי דחיישינן לעלוף לאו מדינא הוא כלל אלא משום חומרא:

כסף משנה **ישראל שיודע הלכות שחיטה וכו'.** בריש הכל שוחטין מקשה אמתניי דקתני הכל שוחטין ושחיטתן כשרה הכל שוחטין לכתחלה ושחיטתן כשרה דיעבד ומתצינן בה תירוצי טובא ואמר התם (דף ג' :) רבינא תרי לישני

בלישנא קמא אמר דכל שאין אנו יודעים בו שיודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ובלישנא בתרא אמר דכל שאין אנו יודעים בו שאינו מתעלף מתוך רכות לבו בשעת שחיטה אסור לאכול משחיטתו ויהבי בגמרא טעמא אמאי נאדו אמוראי כל חד וחד מטעמא דחבריה ואמרינן דהנך אמוראי נאדו מהני תרתי לישני נאדו מלישנא קמא משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ונאדו מלייב משום דלעלפויי לא חיישינן. ורבינו ז"ל פסק כתרי לישני דרבינא דבתרא הוא מיהו כיון דחזינן דלא אמר לשאין מצויין לא חיישינן כי היכי דאמר לעלפויי לא חיישינן ש"מ דלאו כי הדדי נינהו אלא דלעלפויי לא חיישינן אם עבר ושחט אין אנו צריכין לבדוקו אם נתעלף אם לאו אפילו איתיה קמן אע"פ שלכתחלה לא ישחוט אבל לשאינן מומחין נהי נמי דכל היכא דליתיה קמן שרינן ואמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כל כמה דאיתיה קמן חיישינן ובדקינן ליה וז"ש רבינו להלן מי שאינו ידוע אצלנו ששחט בינו לבין עצמו שואלין אותו אם נמצא יודע עיקרי הלכות שחיטה שחיטתו כשרה הרי שראינו ישראל מרחוק והלך לו ולא ידענו אם יודע אם אינו יודע הרי זו מותרת ע"כ, הרי שפסק ברוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דהיכא דאיתיה קמן בדקינן ליה כל"ב דרבינא והיכא דליתיה קמן שחיטתו כשרה שכך אמר רבינא בעצמו דליתיה קמן דנשייליה ובלעלפויי לא חיישינן פסק דלכתחלה לא ישחוט כל"ק דרבינא אבל אם שחט אפילו איתיה קמן לא בדקינן ליה כיון דאמרינן לעלפויי לא חיישינן ולא אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מוחזקים הם כדאמריי גבי מומחין משמע דטפי איכא למיחש למומחין ממוחזקין:

ד היוֹדֵעַ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה וְשָׁחַט בְּפְנֵי חָכָם עַד שֶׁנֶּעְשָׂה רָגִיל הוּא הַנִּקְרָא מְמַחֵה. וְכָל הַמְּמַחֵן שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחֻלָּה בֵּינָן לְבֵין עֲצָמוֹן. [ב] וְאַפְלוּ נָשִׁים וְעַבְדִּים אִם הָיוּ מְמַחֵן הָרִי אֵלוּ שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחֻלָּה:

מגיד משנה **ישראל היוֹדֵעַ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה וכו'.** כבר כתבנו דמומחה זה שכתב רבינו כאן הוא הנקרא בתלמוד מוחזק והוא השוחט לכתחלה וכל המומחין שוחטין לכתחלה בינם לבין עצמם: **ואפילו נשים וכו'.** כן היא מסקנת כל הפוסקין דנשים שוחטות לכתחלה והכי מוכח ברפ"ג דזבחים (דף ל"א): דתנן כל הפסולין וכו' ותנן שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים והא דתנן במתניתין לישנא דיעבד לאו משום נשים נקט לה אלא משום טמאים דאין שוחטין לכתחלה אבל נשים אפילו לכתחלה שוחטות ודלא כהלכות א"י שאסרו נשים

לשחוט משום דדעתן קלה ותלמוד דידן עיקר דשוחטין אפי' במוקדשין
לכתחלה: **ועבדים** דקאמר רבינו היינו עבד כנעני שמל וטבל לשם עבדות:

כסף משנה **וכל המומחין שוחטין לכתחלה וכו' ואפילו נשים וכו'.** רפ"ג
דזבחים (דף ל"א:): כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה שהשחיטה כשרה
בזרים ובנשים ובעבדים ובטמאים ובגמ' כל הפסולין ששחטו דיעבד אין
לכתחלה לא ורמינהי ושחט וכו' לימד על השחיטה וכו' ומשני ה"ה דאפילו
לכתחלה נמי ומשום דקא בעי למתני טמא (במוקדשין) דלכתחלה לא וכו' תנא
(נמי) ששחטו ולא קאמר משום דבעי למתני נשים דתנא להו ברישא א"ו
משום דנשים שוחטות לכתחלה אפילו במוקדשים ועבדים כיון דחייבין
במצות שהנשים חייבות דינם כנשים:

לחם משנה **(ג-ד) ישראל שיודע הלכות שחיטה כו'.** בריש פ"ק משנה הכל
שוחטין ושחיטתן כשרה והקשו בגמרא דקשיא רישא לסיפא דהכל שוחטין
משמע לכתחלה ושחיטתן כשרה משמע בדיעבד ואמרו שם (דף ג'): במסקנא
רבינא אמר הכי קתני הכל מומחין שוחטין וכו' מומחין אע"פ שאין מוחזקין
בד"א שיודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה אבל אין יודעין בו שיודע לומר
הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו וכו' עוד שם ואיכא דאמרי
רבינא אמר הכי קתני הכל שוחטין הכל מוחזקין שוחטין מוחזקין אע"פ
שאינן מומחין בד"א ששחט לפנינו שתים ושלש פעמים ולא נתעלף אבל לא
שחט וכו' לא ישחוט שמא יתעלף. ורבינו נראה שמפרש מומחה שר"ל ששחט
פעמים (רבות) לפנינו ואין זה מתיישב בגמרא כלל דהא אמרו מומחין אע"פ
שאינן מוחזקין שפירושו מומחה ששחט לפנינו שתים או שלש פעמים כדאמר
לקמן מוחזקין ואע"פ שאינן מומחים ואמרו שם בד"א ששחט לפנינו שתים
ושלש פעמים ואם לדבריו היכי משכחת לה מומחה שאינו מוחזק וכן לקמן
מוחזק אע"פ שאינו מומחה היכי משכחת לה דמומחה ומוחזק חדא מילתא
היא ועוד קשה כיון דיודע אע"פ שאינו מומחה לא ישחוט לכתחלה ואם שחט
שחיטתו כשרה אמאי לא מוקי רבינא מתני' בהכי ולימא הכל שוחטין מומחין
אבל יודע שאינו מומחה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה ואמאי מוקי לה
באינו יודע ובעי בדיקה בלא בדיקה נמי מצי לאוקומי שחיטתו כשרה. מיהו
לזה י"ל דלא מצי לשנויי הכי דא"כ קשה וכולן ששחטו אהייא דליכא למימר
אחרש שוטה וקטן דאם שחט מיבעי ליה וליכא למימר איודע דא"כ למה לי
אחרים רואים אותם וליכא לשנויי דליתיה קמן דליבדקיה דהא לא בעי
בדיקה והשתא דמוקמינן ליה דאינו יודע ובעי בדיקה א"ש וכולן היכא
דליתיה קמן דליבדקיה. וע"ק אם רבינו פסק כלישנא קמא דרבינא כדמשמע
מדבריו וכ"נ מדבריו בפירוש המשנה דתפס תירוץ זה עיקר א"כ היכא דליתיה
קמן דליבדקיה באינו יודע אמאי כתב שחיטתו כשרה אפי' אין אחרים רואים

אותם דהא בעי מתניי אחרים רואים אותם. וני"ל דרבינו מפרש דברי רבינא כד הכל מומחין כלומר מומחין ששחטו פעמים רבות לפני חכם ואע"פ שאין מוחזקין כלומר אע"פ שלא ראינו בעינינו ששחט פעמים הרבה אלא על הסתם ודאי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ואמרינן בד"א שיודע אבל אינו יודע לא אמרינן בזה רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הן ובעי בדיקה ולישנא בתרא דרבינא אמר הכי מוחזקין כלומר שראינו בעינינו ששחט שתיים או שלש פעמים אע"פ שאינו מומחה כלומר די ש הפרש בין מומחה למוחזק דמומחה צריך שיהיה ששחט לפני חכם פעמים רבות שהוא זריז ומהיר וז"ש רבינו פעמים רבות אבל מוחזק כיון שאינו אלא להסיר העילוף בתרי ותלתא זימנא סגי וה"ק כיון שראינו שהוא מוחזק ששחט ג' פעמים שאינו מומחה כלומר אע"פ שידענו בודאי שאינו מומחה שוחט לכתחלה כיון שהוא יודע ומוחזק שלא יתעלף אבל לא שחט וכו' לא ישחוט שמא יתעלף וכו' ופסק רבינו כלי"ק דרבינא וקאמר דכיון שהוא יודע אמרינן ודאי שהוא מומחה וחזקה ששחט לפני חכמים פעמים רבות אבל אם ידענו שאינו מומחה וזהו שכתב ישראל שיודע הלכות שחיטה וכו' כלומר שידענו שהוא יודע וגם ידענו שאינו מומחה לא ישחוט אבל אם שחט שחיטתו כשרה אבל בההיא דאינו יודע היכא דליתיה קמן דבעינן אחרים רואים אותם לא פסק רבינו הכי דאפילו נאמר כרבינא דמתניתין דקאמר וכולן אכולא מילתא קאי לית הלכתא כמתניתין דהא איפליגו לקמן (דף י"ב) תנאי היכא שאבדו גדייו ומצאן שחוטין וכ"ע מודו שאם מצאן שחוטין בבית מותרין אע"ג דליתיה קמן דליבדקיה ואין אחרים רואין אותם וכן אמרו שם לעיל אלא דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר לימא ליה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן מי לא תניא וכו' משמע דהוא פשוט דאע"ג דאינו יודע אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא בעינן אחרים רואים אותם אבל היכא דאיתיה קמן בעי בדיקה ואע"ג דבגמרא אמרינן כוליהו ס"ל דרבינא לא אמר רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אפשר דמפרש רבינו דה"ק ודיעבד הוי שחיטתו כשרה אע"פ שאין אחרים רואים אותם כאין לפרש שכתבו התוספות אבל ודאי דהיכא דאיתיה קמן צריך בדיקה ואפילו נאמר שמפרש שמי שאינו יודע שוחט אף לכתחלה מ"מ לא פסק רבינו כן דלא אמרו בגמ' רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלא בדיעבד כגון שאבדו גדייו ומצאן שחוטין אבל לכתחלה לא כני"ל לפרש דברי רבינו :

ה תירש שוטה וקטן ושכור שנתבלבלה דעתו ששחטו שחיטתו פסולה מפני שאין בהן דעת שפא וקלקלו. לפיכך אם שחטו בפני היודע וראה אותן ששחטו כהגון שחיטתו ^[ג] כשרה :

מגיד משנה **חרש שוטה וקטן וכו'.** פשוט במתניתין דריש מכילתין הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחש"ו שמא יקלקלו בשחיטתן וכו' ודייקינן בגמרא שמא קלקלו לא קתני אלא שמא יקלקלו זאת אומרת שאין מוסרין להם חולין לכתחלה ופירש"י ואפי' אחרים רואין אותם וזהו דעת רבינו שכתב לפיכך אם שחטו דמשמע בדיעבד וכתב הרמב"ן ז"ל על פירוש רש"י פירוש לפירושו משום דקא עבר על בל תשחית והוא ז"ל פירש מתוך שהם מועדים לקלקל חיישינן שמא ידרסו או ישהו ולא אדעתיהו דהנך אחרים דקיימי עליהו ומיהו אם שחטו בדיעבד ואחרים רואין אותם שחיטתן כשרה אבל לכתחלה לא ור"ת פירש דאין מוסרין להם חולין אפילו להשליכו לכלבים בשאין אחרים עומדין על גבן דילמא אתי למיכל משחיטתן דטעו בהו למימר כשרה היא מתוך שמוסרין להם לכתחלה לשחוט כדפטרין שחיטתן מכסוי דילמא אתי למימר שחיטה מעליא היא. וחרש שכתב רבינו הוא חרש הנזכר בתלמוד בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר לא ישחוט לכתחלה ואפילו אחרים עומדין על גבו לפי שדומה לשוטה וקטן שאין להם דעת ומיהו בדיעבד אם שחט ואחרים רואין אותו שחיטתו כשרה אבל בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה. ושוטה שכתב רבינו מפרש בחגיגה (דף ג' ד') היוצא יחידי בלילה ולן בבית הקברות ומקרע כסותו ותנינא נמי איזהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנין לו וקאמר ר' יוחנן ואפי' באחת מהם והוא דקעביד דרך שטות. וקטן שכתב רבינו שאין שוחט לכתחלה ואפילו גדול עומד על גביו היינו שלא הגיע לחינוך וחינוך לשחיטה היינו שיודע לאמן את ידיו אבל קטן מומחה שיודע לאמן את ידיו שוחט לכתחלה כשגדול עומד על גביו דהכי גרסינן בסוכה (דף מ"ב) קטן היודע לשמור תפיליו אביו לוקח לו תפילין היודע לשחוט מותר לאכול משחיטתו אמר רב הונא והוא שעומד גדול על גביו ולשון מותר משמע אף לכתחלה כן כתב הרא"ש ז"ל: **ושכור** כתב הרא"ש ז"ל דמיירי כשהגיע לשכרותו של לוט וכן כתב בעל העיטור ז"ל:

כסף משנה **חרש שוטה וקטן ושכור וכו'.** ריש פרק קמא דחולין תנן הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן וכלן ששחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה ובפרק כיסוי הדם (דף פ"ז) מסיק גמרא דהלכה כר"מ שהיה מחייב על שחיטתן משום נבלה אם אין אחרים רואים אותם. והשוה דין השכור שנתבלבלה דעתו לחרש שוטה וקטן שטעמם אחד הוא. ואיכא למידק למה לא כתב רבינו שאם יודע לאמן את ידיו שוחט אפילו לכתחלה כשגדול עומד על גבו כדמשמע ס"פ לולב הגזול (דף מ"ב:) ונראה שרבינו מפרשה לההיא בדיעבד ולפי זה כי אינו יודע לאמן ידיו אפילו אחרים רואין אותו אסור כמ"ש התוס':

1 מִי שְׁאִינוּ יְדוּעַ אֶצְלָנוּ שְׁשַׁחַט בְּיָנוּ לְבִין עֲצָמוּ שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ.
אִם נִמְצָא יוֹדֵעַ עֶקְרֵי הַלְכוֹת שְׁחִיטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה מי שאינו יודע וכו'. כבר כתבנו למעלה דאנן קי"ל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן וכבר האריך הריא"ף בהלכותיו בזה ודחה דעת הראשונים דס"ל כלישנא קמא דרבינא דלא אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן והכריח מההיא דמצא תרנגולת שחוטה או שאמר לשלוחו צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט דאמרינן חזקתו שחוט אלמא אמרינן רוב מצויין וכו' וליכא לאקשוויי מהא דקי"ל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה דהתם אתילידא ריעותא בסכין אבל הכא כיון דקי"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן מאי ריעותא אתיליד וכמאן דנודע לך במה נשחטה הוא דמי ואע"ג דקיימא לן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דוקא אם אינו לפנינו לשאול לו דבזה נחלקו אי אמרינן רוב מצויין אי לא וקי"ל רוב מצויין ומכשרינן לה היכא דאזל ליה לעלמא וזהו ג"כ דעת הריא"ף דכתב והיכא דראה אחד ששחט ואזיל ליה לעלמא ולא ידע אי גמיר וכו' משמע מתוך דבריו דהיכא דאזיל ליה לעלמא וא"א למבדקיה הוא דסמכינן ארוב מצויין אבל כל היכא דאיתיה קמן בדקינן ליה וטעמא דמלתא דנהי דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן מ"מ מיעוט דאין מומחין שכיח וה"ל כטרופות דריאה דאסיקנא דכל היכא דאיתיה קמן בדקינן ליה וכי ליתיה קמן סמכינן ארוב בהמות דכשרות נינהו ואיכא טובא דכוותה בכמה דוכתינן. אבל יש מי שכותב דכי מסקינן דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן לכל מילי מסקינן ואפילו אם איתיה קמן לא שיילינן ליה כלל ולדברי רבינו הסכימו רוב הפוסקין אבל נסתפקו המפרשים בדעת הריא"ף היכא דאיתיה קמן אי בעי לשיליה נמי אם נתעלפה דומיא דבעינן לשיליה למי שאינו יודע אם היה מומחה היכא דאיתיה קמן ויש מי שסובר דלדעתנו דיש הפרש ביניהם דלאו כהדדי נינהו דלעלופי לא חיישינן כלל ואפילו אם איתיה קמן לא שיילינן ליה כלל אבל מי שאינו יודע אצלנו אם הוא מומחה נהי דכל דליתיה קמן שרי ואמרינן רוב מצויין וכו' וכל היכא דאיתיה קמן בדקינן ליה ודייקינן האי דעתא משום דבגמ' אמרינן דהנהו אמוראי דלא מוקמי מתניתין כרבינא לא כלישנא קמא ולא כלישנא בתרא משום דנאדו מלישנא קמא דסברי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ונאדו מלישנא בתרא משום דסברי דלעלופי לא חיישינן ומדלא נקט להו בחד לישנא לתרווייהו דאילו לגבי מוחזקים אמרינן דלעלופי לא חיישינן ולגבי מומחין אמרינן רוב מצויין וכו' ולא אמרינן ולשאינם מצויין לא חיישינן שמע מינה דלאו כהדדי נינהו אלא לעלופי לא חיישינן כלל ואפי' איתיה קמן לא חיישינן לשיליה אם נתעלפה ואילו לשאינם מצויים חיישינן כי איתיה קמן ושיילינן ליה ובדליתיה קמן סמכינן ארוב מצויין מומחין וזו

היא דעת רבינו שהרי לגבי מוחזקים אע"פ שהחמיר דלכתחלה לא יהבינן ליה לשחוט בששחט פסק דשחיטתו כשרה ולא חילק בין אם הוא לפנינו או לא דאע"פ שהוא לפנינו אין צריך לשואלו אם נתעלפה דלעלופי לא חיישינן היכא דשחט ואילו גבי מי שאינו ידוע אם הוא מומחה כתב בעינן לשיווליה הלכות שחיטה אם הוא לפנינו. אבל הרא"ש ז"ל ס"ל כדעת הרי"ף דדין אחד לשניהם למומחה ולמוחזק דהיכא דאיתנהו קמן צריכין בדיקה כל חד כדחזי ליה האי אם בקי והאי אם נתעלפה והיכא דליתנהו קמן שחיטתן כשרה מההיא דמצא תרנגולת וכתבו הגאונים דלמסקנא דאוקימנא רוב מצויין וכו' דמוסרין להם לכתחלה לשחוט אע"פ שאין ידוע אם מומחין אם לאו על סמך שיבדקנו לאחר שחיטה משום דאי ליתיה קמן סמכינן ארוב מצויין ושרינן ליה וג"כ אי אשתלי ואכליה בלא בדיקה לאו איסורא עבד וסמכינן ארובא הילכך לא חיישינן דלמא אשתלי ומיהו אי איתיה קמן לא סמכינן ארובא ואסור לאכול עד שיבדקנו וכיוצא בזה יש דברים דסמכינן ארובא בדיעבד אבל לא לכתחלה כגון בדיקת סכין שלאחר שחיטה והריאה שנטולה זאבים:

כסף משנה מי שאינו ידוע אצלנו וכו'. כבר פירשתיו למעלה:

ז הרי שראינו ישראל מרחוק ששחט והלך לו ולא ידענו אם יודע אם אינו יודע הרי זו מתרת. וכן האומר לשלוחו צא ושחט לי ומצא הבקמה שחוטתה ואין ידוע אם שלוחו שחטה או אחר הרי זו מתרת. שרב המצויין אצל שחיטה ממחין הן

[ד]:

מגיד משנה וכן האומר לשלוחו וכו'. פשוט בפ"ק (דף י"ב) בעא מיניה רב דימי בר יוסף מרב נחמן האומר לשליח צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט מהו א"ל חזקתו שחוט וכן הלכה וכמו שפירש רבינו הטעם דקי"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן:

כסף משנה וכן האומר לשלוחו וכו'. פרק הכל שוחטין (דף י"ב) בעא מיניה רב דימי בר יוסף מרב נחמן האומר לשלוחו צא ושחוט והלך ומצא שחוט מהו אמר לו חזקתו שחוט:

ח אָבֵד לוֹ גְדִי אוֹ תִרְנָגוֹל וּמִצָּאוֹ שְׁחוּט בְּבַיִת מִתֵּר. שְׂרֵב
הַמִּצְוִיִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מְמַחִים הֵן [ה]. מִצָּאוֹ בְּשׁוּק אָסוּר שְׂמָא
נִתְנַבֵּל וּלְפִיכָךְ הִשְׁלַךְ. וְכֵן אִם מִצָּאוֹ בְּאֶשְׁפָּה שְׂבִיבֵית אָסוּר :

מגיד משנה **אבד לו גדי וכו'.** פשוט שם דתניא הרי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו
והלך ומצאן שחוטין ר' יהודה אוסר ר' חנינא בנו של ר' יוסי הגלילי מתיר
אמר רבי נראין דבריו של ר' יהודה שמצאן באשפה ודברי ר' חנינא בנו של ר'
יוסי הגלילי שמצאן בבית ואסקינן דבבית כ"ע ל"פ דשרי באשפה שבשוק כ"ע
ל"פ דאסור כ"פ באשפה שבבית מר סבר אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה
שבבית ומר סבר אין אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שבבית. **ומה שכתב**
רבינו ז"ל מצאו בשוק ולא הזכיר באשפה שבשוק רבותא אשמעינן דאפילו
אם מצאו בשוק אסור וכ"ש באשפה שבשוק וכן כתבו רבותינו בעלי התוס'
ז"ל הוא הדין דפליגי בשוק בלא אשפה כדמוכח באלו מציאות (דף כ"ד) גבי
ר' חנינא שמצא גדי שחוט בין טבריא לצפורי וכתבו עוד דה"ה נגנבו דמשום
דחשיד אגנבה לא חשיד אנבלה ובתוספתא קתני בהדיא נגנבה לו תרנגולת
ומצאה :

כסף משנה **אבד לו גדי או תרנגול וכו'.** ברייתא שם הרי שאבדו לו גדייו
ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטין ר' יהודה אוסר ר' חנינא בנו של ר"י הגלילי
מתיר אמר רבי נראין דבריו של ר' יהודה שמצאן באשפה ודברי ר"י בנו של
ריה"ג שמצאן בבית ומקשינן עלה בגמרא ואסיקנא דה"ק נראין דברי רבי
יהודה לר' חנינא בנו של ריה"ג באשפה שבשוק שאף ר"י בנו של ריה"ג לא
נחלק עליו אלא באשפה שבבית אבל באשפה שבשוק מודה ליה. ויש פוסקים
כר' חנינא מדאמרינן בפ' אלו מציאות (ב"מ דף כ"ד) ר' חנינא מצא גדי שחוט
בין טבריה לצפורי והתירוהו לו אמר רבי אמי התירוהו לו משום מציאה
כרשב"א משום שחיטה כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי דתניא הרי שאבדו
לו גדייו וכו' אמר רבי נראין דברי רבי יהודה כשמצאן באשפה ודברי רבי
חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי כשמצאן בבית ואוקימנא לה התם ברוב טבחי
ישראל וכיון דעבדו התם עובדא כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי משמע
דהלכתא כוותיה : **וכתבו** הרשב"א והר"ן ז"ל ויש לתמוה על הרמב"ם שכתב
בפרק רביעי מהלכות שחיטה דמצאן באשפה שבבית וכן בשוק אסורין הרי
שפסק כר' יהודה וצריך טעם למה כיון דעבדו עובדא כרבי חנינא בנו של רבי
יוסי הגלילי ע"כ. ואפשר לומר שרבינו סובר דלפום פלוגתא דהכא הלכה כר'
יהודה חדא דר' יהודה מאריה דגמרא טפי מרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי
ועוד דרבי יהודה לחומרא ורבי חנינא לקולא וההוא עובדא לא מכרעא ששם
הביאו הברייתא כצורתה והכא אקשינן עלה ותריצנא לה נראין דברי ר"י

לר"י וכו' שאף ר"י לא נחלק עליו אלא באשפה שבבית דמשמע דמודה שבכל החלוקות אסור חוץ מאשפה שבבית וכן פירש"י ודברי ר"י וכו' כלומר שאף ר"י המתיר אינו אלא כשמצאן באשפה שבבית ובה חולקין אבל באשפה שבשוק מודה ר"י וממילא שמעינן מדאוקי פלוגתייהו באשפה שבבית מכלל שבבית ממש לכלהו שרי עכ"ל. נראה מדבריו שבבית כ"ע לא פליגי דשרי ובשאר כל החלוקות חוץ מאשפה שבבית כ"ע ל"פ דאסיר כ"פ באשפה שבבית שר"י אסר ור"י שרי ובההוא עובדא דלא נמצא בבית ולא באשפה שבבית דשריוה כמאן אלא ע"כ הבינו הברייתא כמו שתירצנו אותה בכאן וכיון דלא הבינו הברייתא לפי האמת א"כ ההוא עובדא לאו דסמכא הוא והדרין לכללין דהלכה כר"י לגבי ר"י כדאמרן ותו דר' יהודה מחמיר טפי ובעיטור פסק כר"י וכדברי רבינו :

ט מְמַחָה שְׁנִשְׁתַּתֵּק וְהָרִי הוּא מִבֵּין וְשׁוֹמֵעַ וְדַעְתּוֹ נְכוֹנָה הָרִי זֶה שׁוֹחֵט לְכַתְחֵלָה. וְכֵן מִי שְׁאִינוֹ שׁוֹמֵעַ הָרִי זֶה שׁוֹחֵט :

מגיד משנה מומחה שנשתתק וכו' וכן מי שאינו וכו'. כתב הרא"ש על דברי רבינו בנשתתק כתב שוחט לכתחלה ובאין שומע כתב הרי זה שוחט ולא כתב לכתחלה שלפי שאינו שומע הברכה אין לו לשחוט לכתחלה כדתנן בריש תרומות (משנה ב') חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרום תרומתו תרומה אלא שקשה לו לישנא דוכן וצריך עיון. ולפי זה ערום לא ישחוט לכתחלה משום שאינו יכול לברך ואפי' שיעמדו אחרים על גביו ויברכו לו לא מהניא אע"ג דקיי"ל ששנים ששוחטים אחד מברך שאני התם שגם הוא היה יכול לברך מה שאין כן בערום אינו יכול לברך. נמצאו כאן ג' דינים חלוקים בענין החרש. הדין הראשון חרש שאינו מדבר ואינו שומע לא ישחוט לכתחלה ואפילו אחרים עומדין על גביו ואם שחט ואחרים רואין אותו שחיטתו כשרה. הדין הב' מי ששומע ונשתתק והוא מומחה שוחט לכתחלה ואפילו אין אחרים עומדים על גביו. הדין הג' אם הוא מדבר ואינו שומע ואע"פ שהוא מומחה לא ישחוט לכתחלה משום שאינו שומע הברכה ואם שחט שחיטתו כשרה ובה אין צריך לאחרים כלל :

כסף משנה מומחה שנשתתק וכו'. פ"א דתרומות (מ"ב) תנן חרש שדברו בו חכמים בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר וא"כ כששנינו חוץ מחרש וכו' היינו כשאינו שומע ואינו מדבר כדאמרן אבל כל שיש בו אחת מאלו שוחט לכתחלה :

ז הסומא לא ישחט לכתחלה אלא אם כן אחרים רואים אותו
ואם שחט שחיתתו כשרה :

מגיד משנה הסומא לא ישחט וכו'. פשוט בפ"ק (דף י"ג): דתנן השוחט בלילה
וכן הסומא ששחט שחיתתו כשרה ואקשינן בגמ' בדיעבד אין לכתחלה לא
ורמינהו לעולם שוחטין בין ביום בין בלילה וכו' ותירץ רב פפא כשאבוקה
כנגדו וה"ה לסומא אם אחרים עומדים עליו דשוחט לכתחלה :

כסף משנה הסומא. משנה פ' הכל שוחטין (דף י"ג): השוחט בלילה וכן הסומא
ששחט שחיתתו כשרה :

יא עכו"ם ששחט אף על פי ששחט בפני ישראל בסכין יפה
ואפלו היה קטן שחיתתו נבלה ולוקה על אכילתה מן התורה.
שנאמר (שמות לד-טו) 'וקרא לך ואכלת מזבחו'. מאחר שהזהיר
שפא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור ואינו דומה
לישראל שאינו יודע הלכות שחיתה :

מגיד משנה עכו"ם ששחט אע"פ וכו'. פשוט במתני' בפ"ק (דף י"ג) שחיתת
נכרי נבילה ומטמאה במשא ודייקין בגמ' נבילה אין איסור הנאה לא משום
דלא אמרינן סתם מחשבת נכרי לע"ז. ומה שכתב רבינו שלוקין על אכילתה,
מקרא דכתיב וקרא לך וכו', וכתב הרא"ש ז"ל שאין טעמו מחזור שהתורה
הזהירה כשיקרא לך שלא תאכל מזבחו ר"ל ממה שזבח בתוך ביתו ופירש
הוא שטעם הדבר כמו שכתב ר"י משום דכתיב וזבחת ואכלת מי שהוא בר
זביחה אתה אוכל משחיתתו :

כסף משנה עכו"ם אע"פ ששחט וכו'. משנה שם (דף י"ג) שחיתת עכו"ם נבלה
ומטמאה במשא ומדנקט סתם נבלה משמע דאפי' אחרים רואים אותו וכן
פירש"י וכ"כ בעל העיטור :

לחם משנה עכו"ם ששחט כו'. שם (דף י"ג) משנה שחיתת עכו"ם נבילה
ופירש רבינו הטעם משום דקאמר קרא ואכלת מזבחו וכו' :

יב וגדר גדול גדרו בדבר שאפלו עכו"ם שאינו עובד עבודה
זרה שחיתתו נבלה :

כסף משנה ומ"ש רבינו וגדר גדול גדרו בדבר. נראה שרבינו סובר שכל שאינו עובד ע"ז אינו אלא מדרבנן והרא"ש כתב בשם ר"י דטעמא משום דכתוב וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו: [ומ"ש שאפילו נכרי שאינו עובד וכו' הוציא ממ"ש שחיתת עכו"ם סתם ולא אמרו שחיתת עובד ע"ז וגם לא מצינו שחילקו בין קטן לגדול וכ"כ הרשב"א בת"ה]:

לחם משנה וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיתתו נבילה. כלומר אע"פ שאמרנו שבקטן הוי שחיתתו מן התורה משום דאתי לכלל גדול ויעבוד ע"ז אבל זה אינו עובד ע"ז כלל ולכך מדרבנן לבד הוא דאסור:

יג התחיל העכו"ם לשחט מעוט סימנין וגמר ישראל או התחיל ישראל וגמר העכו"ם פסולה. ישנה לשחיתתו מתחלה ועד סוף. אבל אם שחט העכו"ם דבר שאינו עושה אותו נבלה כגון ששחט חצי הגרגרת בלבד וגמר ישראל הרי זו פשרה:

מגיד משנה התחיל הנכרי לשחוט וכו'. פשוט בהעור והרוטב (דף ל"ג) שחט נכרי במקום שאין עושה אותה טריפה ובא ישראל וגמרה כשרה שחט ישראל בין במקום שעושה אותה טריפה בין במקום שאין עושה אותה טריפה ובא נכרי וגמר שחיתתו פסולה והם דברי רבינו שכתב כאן ומשום שכתב התחיל הנכרי לשחוט וגמר ישראל פירש אח"כ דהתחלה דנכרי לא הויא עד דשחט דבר דאיהו התחלה לשחיטה דאיהו מחצי קנה ואילך אבל בבציר מהאי שיעור לא הויא התחלה וכשרה וכן פירש רש"י ז"ל במקום שאין עושה אותה טריפה כגון חצי קנה ותניא בתוספתא שחיתת נכרי הרי זו פסולה ושחיתת קוף הרי זו פסולה שנאמר זבחת ואכלת ולא שזבח נכרי ולא שזבח קוף ולא שנזבחה מאליה ישראל ששחט ומירק נכרי שחיטה על ידו שחיתתו פסולה שחט בה שנים או רוב שנים שחיתתו כשרה עכו"ם ששחט ומירק ישראל שחיטה על ידו שחיתתו פסולה שחט בה דבר שאינו עושה אותה טריפה ובא ישראל וגמרה מותרת באכילה. ודע דהיינו דוקא בדיעבד דהא בגמ' ובתוספתא בלישנא דדיעבד נקטי לה אבל לכתחלה אסור לעשות כן ומה שכתוב באותה תוספתא ישראל ועכו"ם שהיו שוחטין ואוחזין בסכין אחד אפילו אחד מלמטה ואחד מלמעלה שחיתתן כשרה אינה הלכה דפליגא אמתניתין דידן דהא תנן שנים אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר שחיתתן פסולה ועכו"ם סתם מחשבתו לע"ז וכן כתבו הגאונים וז"ל היה הישראל והפסול אוחזין בסכין אחד ושוחטין פסולה ואין צריך לומר אם

כל אחד סכינו בידו דלא מיבעיא אם אין שחיתת ישראל כשרה אלא עיי צירוף הפסול אלא אפילו אם שחט כל אחד רובו של סימן פסולה :

כסף משנה התחיל העכו"ם לשחוט וכו'. פי' השוחט (דף כ"ט :) גמרא מתניתין קמייתא אמר ר"ל משום לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אמר רבא הכל מודים היכא דשחט סימן אחד עכו"ם וסימן אחד ישראל שהיא פסולה שהרי נעשה בה מעשה טריפה ביד עכו"ם. ופירש"י פסולה ואפילו למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ולא מקריא שחיתת עכו"ם מיהו שחיתת ישראל נמי לא הויא והויא לה כקוץ בעלמא ואיטרפא לה. מעשה טריפה מעשה שהיה כדי וכשיעור לטורפה בו נעשה בה ביד עכו"ם. וז"ש רבינו שבין התחיל ישראל וגמר עכו"ם או איפכא פסולה אבל אם לא נעשה ביד עכו"ם מעשה טריפה דהיינו שחט חצי הגרגרת דבר ברור דכשרה :

לחם משנה התחיל העכו"ם לשחוט מיעוט הסימנין וכו'. בפי' השוחט (דף כ"ט :) אמר רשב"ל משום לוי סבא וכו' (עיין בכ"מ). ופירש"י מעשה שהיה כדי וכשיעור לטורפה בו נעשה ביד עכו"ם ע"כ. וא"כ תימה על רבינו איך תלה הדבר מפני שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואינה לשחיטה מתחילה ועד סוף אלא לבסוף הא כששחט העכו"ם מיעוט הקנה והושט הרי עושה אותה טרפה ובודאי דפסולה אפילו למ"ד אינה אלא לבסוף. ונ"ל דרבינו אינו מפרש שהרי עושה אותה מעשה טרפה כפירש"י ז"ל שרש"י ז"ל הוקשה לו למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף הא אזלין בתר גמרה ותירץ דמ"מ שחיתת ישראל לא הויא וא"כ הוי כקוץ בעלמא אבל רבינו ז"ל מתרץ באופן אחר שכשאמרו אינה לשחיטה אלא לבסוף ר"ל שכשמשלים הישראל הקנה אע"ג שהעכו"ם שחט חציו בהשלמת רובו הוי כאילו שחט הוא הכל וכן בששחט העכו"ם חצי הושט והשלימו הישראל דהשלמת הרוב הוי כאילו שחט הכל אבל כשזה שחט כל הקנה או רובו הרי הישראל לא השלים הרוב לומר שהוי כאילו שחט כל הקנה ולא אמרינן אינה לשחיטה אלא לבסוף לומר שכשהשלים הושט הוי כאילו שחט הקנה דאין סימן אחד משלים לסימן האחר דכל סימן הוא בפני עצמו וז"ש שהרי עושה אותה טרפה כלומר בשחיתת הקנה הרי נעשה טרפה ואין זה יכול להכשירה א"כ לפי פירוש זה בששחט העכו"ם מיעוט הקנה ומיעוט הושט והישראל השלימן למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף הוי כשרה וכשאמר רב יוסף בגמרא לא נחלקו אלא כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ ה"ה דבשחיטה מצי למימר הכי דהיכא דשחט עכו"ם מיעוט קנה או ושט וישראל גמון פליגי אלא משום ההוא דלעיל דנקט שוחט בחוץ ובפנים נקט נמי הכי :

יד יִשְׂרָאֵל מוֹמֵר לַעֲבֹרָה מִן הָעֲבֵרוֹת שֶׁהָיָה מִמָּחָה הָרִי זֶה שׁוֹחֵט לְכַתְחֻלָּה. וְצָרִיךְ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר לְבַדֵּק אֶת הַסִּכּוּן וְאַחֵר כִּדְּ יִתְנַנֵּה לְמוֹמֵר זֶה לְשַׁחֵט בָּהּ מִפְּנֵי שְׁחִזְקָתוֹ שְׂאִינוֹ טוֹרֵחַ לְבַדֵּק. וְאִם הָיָה מוֹמֵר לַעֲבֹדָה זָרָה אוֹ מְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפְרָה־סִּיָּא אוֹ אֶפִּיקוֹרוֹס וְהוּא הַכּוֹפֵר בַּתּוֹרָה וּבְמִשְׁה רַבֵּנוּ כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה הָרִי הוּא כְּעֻכּוּיִם וְשְׁחִיטָתוֹ נִבְלָה :

מגיד משנה **ישראל מומר וכו'.** דברי רבינו סתומים מכמה פנים. אחת שדין זה לא נזכר בגמ' אלא במומר אוכל נבילות לתאבון וכדבא דאמר רבא ישראל מומר אוכל נבלות לתיאבון בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו אבל לא בדק ונתן לו לא ישחוט ואם שחט בודק סכינו אחריו נמצאת יפה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו הרי נראה דדין בודק סכין לא אתמר אלא אאוכל נבלות לתיאבון דוקא ורבינו כתבה אפילו למומר לעבירה מן העבירות ולא ידענא מנא ליה. ועוד דלא כתב רבינו דין אוכל נבלות להכעיס מה יהא דינו אם יהא סגי ליה בבדיקת סכין או לא. והיותר קשה שבדברי רבינו שכתב ישראל מומר לעבירה מן העבירות שהיה מומחה שהרי לא הוזכרה בבדיקת סכין כה"ג אלא באוקימתא דרב אשי ורב אשי וחביריו לא הזכירו מומחה כלל ורבינא לבדו הוא שהזכירו כדכתיבנא וכולהו לא ס"ל כרבינא כדאמרינן בגמ' כולהו כרבינא לא אמרי להך לישנא דאמרן מומחין אין שאין מומחין לא קסברי רוב מצויין מומחין הן אלמא אפי' לרב אשי דמוקי מתניתין בישראל מומר אוכל נבלות לתיאבון ס"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ואין צריך בדיקה תחלה כשאר כל בני אדם דסתמן בחזקת יודעין הם. וראיתי שהרא"ש ז"ל חשש לקצת קושיות האלו ותירץ שאפשר דסבר רבינו דכיון דחזינן שלתאותו עובר על עבירה מן העבירות שבתורה חיישינן דפקר שלא לטרוח לקיים שום מצוה כהלכתה ונקט רבא מומר אוכל נבילות לתיאבון לאשמועינן דשרי לאכול משחיטתו ע"י בדיקת סכין ולא אמרינן דדש ביה כהיתרא דמי ליה. ואחרים כתבו דדין זה שכתב רבינו לאו מאוכל נבילות לתיאבון למד כן אלא דין מומר לאחד משאר עבירות אתא לאשמועינן ולמדה מאותה הברייתא שהביאו בתלמוד לסיועי לרבא דקתני בה הכל שוחטין ואפילו כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר ואסקינן בה וקסבר מומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה ואע"ג דלא קם ההוא סיועא מהאי ברייתא לרבא בזמנא קמא בתר הכי כדאתותב רב ענן אוקמוה כרבא ומ"מ בין שתהיה סיוע לרבא או לא הדין אמת הוא דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה ושוחט ומה שהצריכו רבינו לבדוק לו סכין משום דסבירא ליה לרבינו שברייתא זו בישראל בודק סכין

ונותן לו איירי דומיא דישראל מומר דהא מינה אתינא לסיועי לרבא אבל במומר אוכל נבילות לתיאבון לא סבירא ליה כרבא כלל דאמר בודק סכין ונותן לו וכ"ש במומר אוכל נבילות להכעיס דלעולם לאלו לא מהני בדיקת סכין דכיון דפקרי למידש בהאי עבירה עצמה לא מהניא ליה בדיקת סכין כלל ולא שיעמדו אחרים על גבן דחיישינן דלמא דרסי או עבדי חלדה ולא אדעתיהו דאחרים ולא מהניא בדיקת סכין אלא למי שהוא מומר לעבירה אחת מן העבירות חוץ משחיטה ובהכי ניחא דלא הביא רבינו תשלום דברי רבא שאמר אבל אם לא בדק לא ישחוט וכ"ו. זהו דעת מקצת הראשונים בדברי רבינו וכתבו דכן דעת הריא"ף ז"ל שהרי השמיט דין אוכל נבילות לתיאבון ודין אוכל נבילות להכעיס משום דס"ל דלאו הלכתא נינהו. זהו דעת רבינו אבל אחרים כתבו שיש ארבעה דינים חלוקים בענין המומר. הדין הראשון מומר לעבירה אחת מן העבירות חוץ מע"ז ומחלל שבת בפרהסיא שוחט לכתחלה בינו לבין עצמו ואפילו בלא בדיקת סכין וסומכין עליו בבדיקת סכין ובשחיטה לגמרי וכדתניא הכל שוחטין ואפילו ערל ואוקימנא מאי ערל מומר לערלות ובכאן לא הוזכרה בדיקת סכין כלל וזה שלא כדעת רבינו כמו שכתבנו. הדין הב' אוכל נבילות לתיאבון וזה בודק סכין ונותן לו משום דהוא לא טרח לתקן אבל אינו חשוד שיניח דבר ההיתר ואוכל האיסור ולזה אין צריך שיהיה ישראל עומד על גביו ולא יוצא ונכנס ולא להאכילו ממנה כזית דאלפני עור לא תתן מכשול לא חשיד ודוקא בודק סכין ונותן לו אבל אין ליתן לו בלא בדיקה לשחוט על סמך שיבדוק הסכין אחר השחיטה דחיישינן דילמא משתלי ולא בדיק וקאכיל איסורא דהרי אם היה סכינא פגום לא טרח לתקן ואסקינן דכל הסכינין בחזקת פגומות הן ואם שחט ולא בדק לו סכין קודם שחיטה בודק סכינא לאחר שחיטה אם נמצאת יפה שחיטתו כשרה ואם לאו שחיטתו פסולה הלכך אם נאבד הסכין קודם בדיקה שחיטתו פסולה ומיהו נראה אם שחט בסכין של טבח שהיא מוצנעת אצלו תדיר לשחיטה דהיא כשרה דסכין של טבח בחזקת בדוק הוא וכשם שהאמינוהו על השחיטה ולא הצריכו לעמוד אחרים על גביו הכי נמי איהו נאמן היכא דשחט בינו לבין עצמו ונמצאו שני סכינין חד בדוק וחד לא בדוק לומר שבבדוק שחט והוא הדין היכא דנמצא בשר בידו ונמצא בעיר מקולין וטבחי ישראל דנאמן לומר כשר הוא וטעמא חד לכולהו דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ולא חשיד אלפני עור לא תתן מכשול ודייקינן האי מדאמרינן בגמרא האי ישראל מומר היכי דמי אי דאיתיה לסכין לבדוק ואי דליתיה לסכין מאי הוי דלמא בסכין פגומה הוא שחט מדקאמרינן אי איתיה לסכין אי ליתיה ולא קאמרינן אי ידעינן באיזה סכין שחט משמע דכל אימת דהא נפיק סכין מתותי ידיה אין חוששין דבסכין אחר שחט ונאבד וזה אחר. ויש אומרים דוקא בשהו שעה או שתים שלא היה לו פנאי ללכת לדרכו ולמצוא אחרת בשוק אבל אם היה לו

פנאי בהאי ודאי לא סמכינן אדיבוריה ולפי דעת זה נראה שאין להקל באותה שכתבנו למעלה היכא דיש בידו שני סכינין וראשון נראה עיקר מטעמא דאתמר דלא שביק היתרא ואכיל איסורא. וראיתי לעמודי עולם שנחלקו בשבדק סכין בתחלה אי צריך נמי לבדוק לו סכין לבסוף וכן נמי אם צריך לבדוק לו סימנין אחר שחיטה וכן נמי אם שוחט בהמות רבות אם צריך לבדוק לו סכין בין כל אחת ואחת, יש מהם שכתבו דצריך בכולהו לבדוק אחריו ויש מהם שאמרו דכל עוד דלא הזכיר רבא אלא בדיקת סכין דלכתחלה היינו דוקא דבעינן למבדק ולא מילתא אחרינא. ותמיה לי דבריהם דהרי ודאי אין מקום כאן למחלוקת זו כלל דהני כולהו כבר נחלקו בהם חכמי ישראל לענין ישראל הכשר כמו שכתבנו כל פרטי דין ודין מדינים אלו במקומו. ולדעת המצריכין בישראל הכשר אין ספק שצריך ג"כ במומר זה דלא טפי מישראל הכשר ומה שלא הזכירם רבא משום דסמך בזה דדינו כדין ישראל הכשר ואין ביניהם שום הפרש אלא בבדיקת סכין דבתחלה משום דלא טרח לתקן ולדעת המקילין בישראל הכשר דלא צריך למבדק בחדא מהנך ה"ה במומר זה דלא מתמירין עילויה אלא בדיקת סכין בתחלה לחוד דאינו טורח דאם תאמר דבישראל הכשר אינו צריך לבדוק ובמומר זה צריך הוה ליה לרבא לפרש. הדין הג' באוכל נבילות להכעיס בהאי איכא פלוגתא בין רבוותא איכא מ"ד דודאי לכתחלה לא ישחוט ואפילו בבודק סכין ונותן לו ואפילו בישראל עומד על גביו מתחלה ועד סוף אבל בדיעבד ובדק סכין ונתן לו ואחרים עומדין על גביו או אם נמצאת סכינין יפה אחר שחיטה שחיטתו כשירה בדיעבד דלא דמי לנכרי אלא דמורד במצוה זו וכל שראו אותו שנעשית כהוגן שחיטתו כשירה בדיעבד וזהו דעת הרשב"א והרא"ה אבל אחרים כתבו דאוכל נבלות להכעיס הוי דינו כעכו"ם גמור לענין שחיטה ואפילו אחרים עומדים על גביו ובודקין לו סכין לא מהני ואפילו בדיעבד שחיטתו נבלה וזהו דעת הרא"ש והר"י ז"ל. הדין הד' מומר לע"ז או לחלל שבתות בפרהסיא או לנסך לע"ז יין בזה ליכא פלוגתא דלכ"ע שחיטתו נבילה ולא מהני בדיקת סכין ולא אחרים עומדין על גביו אלא דינו כעכו"ם גמור לכל דבריו וכבר כתבתי למעלה אי מקרי מומר בשחיטה ראשונה אי לאו. ורבינו כתב דין חמישי והוא :

כסף משנה **ישראל מומר וכו'.** בפ' הכל שוחטין (דף ד') אמר רבא ישראל מומר אוכל נבלות לתיאבון בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו ויהבי טעמא דכיון דאיכא היתרא ואיסורא קמיה לא שביק היתרא ואכיל איסורא אבל כי לא בדק לא טרח. וסובר רבינו דלרבנותא נקט רבא אוכל נבלות שאפי' שהוא חשוד על אותו דבר די בבדיקת הסכין וה"ה לעבירה אחרת שצריך בדיקת הסכין. ומצאתי ראיה לדברי רבינו מדאמרינן בגמ' (שם ע"ב) אהא דאמר רבא מומר אוכל נבלות בודק סכין ונותן לו לימא מסייעא ליה הכל שוחטין ואפי' כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר ומפרש דערל היינו מומר

לערלות ומומר היינו אוכל נבלות לתיאבון ודחי דדילמא מומר לאכול נבלות לתיאבון אין שחיטתו כשרה וההוא מומר היינו מומר לעכו"ם וכדרב ענן דאמר דמותר לאכול משחיטתו ואסיקנא התם לרב ענן בתיובתא וממילא קם לה פירושא דברייתא דערל היינו מומר לערלות כלומר שאינו רוצה להצטער ודמי לאוכל נבלות לתיאבון ולא כמו שפירש"י מבעט במצוה זו דאם כן היינו אפיקורוס ושחיטתו נבלה קתני מיהת מומר לערלות בהדי מומר לאכול נבילות לתיאבון מה זה בעי בדיקת סכין גם זה כן. ודעת רבינו שכל שאינו עושה להכעיס כלומר כמי שאינו מאמין במצוה זו מיקרי אוכל נבלות לתיאבון ואפילו ראינוהו דשביק היתרא ואכיל איסורא יש לנו לתלות שאי זה נחת רוח יש לו באכילת נבילה מבאכילת כשרה שאל"כ לא הוה שביק היתרא ואכיל איסורא. אבל הר"ן כתב חלוקה שלישית והיא אוכל נבלות שלא לתיאבון מ"מ אינו להכעיס וכתב שצריך בזה לבדוק לו סכין ולעמוד על גביו מתחלה ועד סוף ורבינו ירוחם כתב שדעת הפוסקים דכל היכא דשביק היתרא ואכיל איסורא מקרי מומר להכעיס: **ואם היה מומר לעכו"ם וכו'.** בריש חולין אסיקנא דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה כולה חוץ ממומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא:

לחם משנה **ישראל מומר לעבירה מן העבירות וכו'.** שם בפרק קמא (דף ד') מימרא דרבא ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון וכו' (עיין בכ"מ) והלכתא כרבא כדכתב הרא"ש ז"ל טעמא דברייתא מסייע ליה והוא מבואר. וא"ת אמאי לא קאמר רבינו דאפילו מומר אוכל נבילות לתיאבון דהוי רבותא טפי דהוה אמינא דאסור לאכול משום דדש ביה כהיתרא דמי ליה כדאמרו בגמרא. וי"ל דנקט לשאר עבירות לאשמועינן דאפ"ה בעינן בדיקת סכין שיבדקו ויתנו דלא כהרא"ש ז"ל ודינא דמומר נבילות לתיאבון בבדיקת סכין סגי משתמע מלשון רבינו שהרי סתם תני לעבירה מן העבירות ובזה נכלל אוכל נבילות לתיאבון: **או אפיקורוס והוא הכופר בתורת ה' וכו'.** קשה דבהלכות תשובה לא מנה האפיקורוס הכופר בתורת ה' שמנה חמשה מינים וכופר בתורה מנאו מפני עצמו שאמר שלשה הם הכופרים וכו' ואיך כתב כאן או אפיקורוס והוא הכופר בתורה. ע"ק שנראה מלשונו דדוקא כופר בתורה שבכתב הרי הוא כעכו"ם ושחיטתו נבילה אפילו אחרים עומדים על גביו שכ"כ הרי הוא כעכו"ם אבל כופר בתורה שבעל פה כצדוק ובייתוס אם אחרים עומדים על גביו מותר ואמאי הא מנה בהלכות תשובה הכופרים שלשה כופר בתורה שבכתב וכופר בתורה שבע"פ, ואע"פ שיש חילוק מ"מ מאין מצא חילוק זה לענין שחיטה וצ"ע:

טו מי שְׁהוּא פְּסוּל לְעֵדוּת בְּעֵבְרָה מִן הָעֵבְרוֹת שֶׁל תּוֹרַה הָרִי זֶה שׁוֹחֵט בֵּינוֹ לְבֵין עֲצָמוֹ אִם הָיָה מִמְּחָה. שְׂאִינוֹ מִנִּיחַ דָּבָר מִתֵּר וְאוֹכֵל דָּבָר אֲסוּר. שְׂזוֹ חֲזָקָה הִיא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֶפְלוֹ הֶרְשָׁעִים מִהֶן :

מגיד משנה מי שהוא פסול לעדות וכו'. בזה כתב ששוחט בינו לבין עצמו וגם לא הצריך בזה לבדוק לו סכין ודבריו צריכין עיון דנראין כסותרין זה את זה דלמעלה כתב ישראל מומר לעבירה מן העבירות וכו' שצריך לבדוק לו סכין וכאן כתב שמי שהוא פסול לעדות בעבירה מן העבירות ששוחט בלי בדיקת סכין. וי"ל דלמעלה איירי במומר לעבירה שהוא מומר לאותה עבירה וכאן איירי שעובר על קצת עבירות אבל לא דרך המרה ובזה מותר לשחוט בלא בדיקת סכין משום דלא שביק היתרא ואכיל איסורא. ועדיין דבריו צריכין עיון כי טעם זה לא נאמר בתלמוד אלא גבי מומר אוכל נבלות לתיאבון ובבדיקת סכין. כתב ה"ר דוד כהן ז"ל בתשובת שאלה שאם הטילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר שיש מי שכתב ששחיטתו נבילה דדמי לחשוד לאותו דבר דעבר על החרם ויכולין הצבור לאסור המותר ואסור לכל בני העיר לאכול מה שאוסרין עכ"ד :

כסף משנה מי שהוא פסול לעדות וכו'. סברת רבינו היא דע"כ לא קאמר רבא ההיא דבודק סכין ונותן לו אלא בישראל מומר שפירוש מומר שהוא מועד לעבור על המצוה ההיא ופרק עולה מעל צוארו אבל מי שהוא פסול לעדות בשביל שפעם אחת עבר על אחת מהמצוות הרי זה שוחט לעצמו ובודק לעצמו :

טז אֱלוֹ הַצְּדוּקִין וְהַבֵּיתוֹסִין וְתַלְמֵידֵיהֶן וְכָל הַטּוֹעִים אַחֲרֵיהֶן שְׂאִינָן מֵאֲמִינִים בְּתוֹרַה שְׂבָעַל פֶּה שְׁחִיטָתוֹן אֲסוּרָה. וְאִם שְׁחָטוּ בְּפָנֵינוּ הָרִי זֶה מִתְּרַת. שְׂאִין אֲסוּר שְׁחִיטָתוֹן אֶלָּא שְׂמָא יְקַלְקְלוּ וְהִם אֵינָן מֵאֲמִינִין בְּתוֹרַת הַשְּׁחִיטָה לְפִיכָד אֵינָן נְאֻמְנִין לוֹמַר לֹא קַלְקְלָנוּ :

מגיד משנה אלו הצדוקים והביתוסים וכו'. נראה דלמדה מאוקימתא דאביי דפירש מתניתין הכל שוחטין ואפילו כותי במה דברים אמורים בשישראל עומד על גביו אבל יוצא ונכנס לא יוציא וכו' ועם היות דאסיקו בגמ' דכותיים עכו"ם גמורים הם היינו שמצאו להם דמות יונה דמהאי טעמא עשאום עכו"ם גמורים אבל צדוק ובייתוס דלא אשכחו להון עבודה זרה הרי הם בחזקתן

ואין להם איסור אלא שמא יקלקלו והם אינם נאמנים לומר לא קלקלנו ולפיכך אם אחרים עומדים על גבן וראו את השחיטה מתחלה ועד סוף שחיטתן כשרה. וא"ת למה לא כתב רבינו דאם לא ראה אותם דחותך בשר כזית דהכי אוקמה רבא בתר הכי ואפילו לאביי מוקי הכי ביוצא ונכנס דס"ל דלא ישחוט לכתחלה. וי"ל דכל עוד דאינם נאמנים משום שאינם מאמינים בתורה שבעל פה ויש בשחיטה כמה דקדוקים אפשר שהם טועים בהם ואפילו שיאכלו הם איך ראוי לאכול על סמך קבלתם ומה שהתירו התלמוד דבימיהם היו בקיאים בדקדוקי מצות כישראל בכל מצוה שהחזיקו בה ובדורות האחרונים פרקו עול כשם שהשחיתו הכותיים דרכם וזהו שדייק רבינו בדבריו שכתב אלו הצדוקים ר"ל אלו של דורות הללו ולפיכך אין להם תקנה אלא בישראל עומד על גביהם וכדומה לזה אמרו בירושלמי דפסחים פרק קמא לגבי כותיים אפילו בדברים שהם נאמנים בהם דאמרין התם תני רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שהכותיים נוהגין בה מדקדקים בה יותר מישראל אמר רבי שמעון הדא דתימא בראשונה שהיו מושקעין בכופרנהון אבל עכשיו שאין להם לא מצוה ולא שיירי דמצוה חשודים הם ומקולקלים הם ע"כ. נמצא עתה דכותי דינו כעכו"ם לכל דבריו לפיכך לא הוצרך רבינו לכתבו וצדוקי ובייתוסי בשישראל עומד על גביו שחיטתן כשרה. וראיתי לרבינו בפירוש המשנה שאוסר הצדוקים והבייתוסים שכתב שם וז"ל ומתנאי המומר הזה גם כן שמותר לאכול משחיטתו שלא יהיה צדוקי ובייתוסי, ואם נאמר שדברי רבינו שם בשאין ישראל עומד על גביו הם הם דבריו שכתב כאן ואם דברי רבינו שם כוללין אפילו בשישראל עומד על גביו אפשר שחזר בו. וכלל גדול יהיה בידך שבהרבה דברים חזר בו בחיבורו זה ממה שכתב בפירוש המשנה וכתב ה"ר אברהם חסיד בנו דעל מה שכתוב בחיבור ראוי לסמוך דנעשה בזקנותו וכן כתב הרשב"א בתשובת שאלה :

כסף משנה אלו הצדוקים והבייתוסים וכו'. למדה רבינו ממאי דאוקי אביי מתניתין דהכל שוחטין ואפילו כותי ובישראל עומד על גביו ואף על גב דלא נפקא לן מידי לגבי כותיים דהא אסיקנא שעשאו כעכו"ם גמורים לכל דבריהם מכל מקום נפקא לן לגבי צדוקים ובייתוסים דצדוקים ובייתוסים לדין ככותיים קודם שעשאו כעכו"ם דמו :

לחם משנה שאין איסור שחיטתן וכו'. כלומר כיון שאין האיסור מצד שהם עכו"ם אלא שמא יקלקלו לכך כשאחרים עומדים וראו שלא קלקלו מותר : **והם אינם מאמינים וכו'.** עתה הוקשה לו כיון שכן א"כ אפילו אין אחרים עומדים ע"ג הא לא חשידי דעברי אלפני עור וא"כ לא יתנו לישראל דבר אסור לזה אמר שלהם נראה להם שאינו אסור כלל לפיכך אינם נאמנים :

יז כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא נִצְטוּוּ בְּשַׁחֲטוֹת הַחֲלִין אֲלֵא הָיוּ נוֹחֲרִין אוֹ שׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִין כְּשֶׁאֵר הָאֲמוֹת. וְנִצְטוּוּ בְּמִדְבָּר שְׁכָל הָרוֹצָה לְשַׁחַט לֹא יִשְׁחַט אֲלֵא שְׁלָמִים שְׁנֶאֱמַר [\(ויקרא יז-ג\)](#) 'אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר' וְגו' [\(ויקרא יז-ד\)](#) 'וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד' וְגו' [\(ויקרא יז-ה\)](#) 'לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ' וְגו' [\(ויקרא יז-ה\)](#) 'וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַה' וְגו'. אֲבָל הָרוֹצָה לְנַחֵר וּלְאָכַל בְּמִדְבָּר הָיָה נוֹחֵר:

מגיד משנה **כשהיו ישראל במדבר וכו'.** תפס דברי ר"ע דגרסינן בפ"ק (דף כ"ד) תניא כי ירחק ממך המקום וכו' וזבחת מבקרך וכו' ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה שבתחלה הותר להם בשר נחירה ועכשיו שגלו יכול שיחזרו להיתרם הראשון לכך שנינו לעולם שוחטין. ואף על גב דרבי ישמעאל פליג עליה דר' עקיבא דסבר דבשר נחירה לא אשתרי כלל הא קיימא לן הלכה כר"ע מחבירו:

כסף משנה **כשהיו ישראל במדבר וכו'.** פרק הכל שוחטין (חולין דף ט"ז): גמרא הכל שוחטין ולעולם שוחטין מאן תנא וכו' אמר רב יוסף רבי עקיבא היא דתניא כי ירחק וכו' וזבחת וכו' רבי עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה שבתחלה הותר להם בשר נחירה משנכנסו לארץ נאסר להם בשר נחירה ועכשיו שגלו יכול יחזרו להיתרן הראשון לכך שנינו לעולם שוחטין ואף על גב דדחי לה רבא דלא אתיא מתניתין כרבי עקיבא מכל מקום קושטא דמילתא הכי הוא דרבי עקיבא הכי ס"ל:

לחם משנה **כשהיו ישראל במדבר וכו'.** שם פ"ק (דף י"ז) מחלוקת ר"ע ורבי ישמעאל ור"ע סבר לא בא הכתוב וכו'. וקרא דאל פתח אהל מועד לא הביאו וכו' מפרש רבינו שר"ע יתרץ אותו בכי האי גוונא שלא יוכל לשחוט אלא קדשים בלבד אבל שאר חולין אין שוחטין ורש"י ז"ל לא תירץ כן אלא אמר דהוא בקדשים כתוב ר"ל שהקדשים לא הביאום לפתח אוהל מועד אבל חולין מותר לאוכלם:

יח וּמִצְוָה זו אֵינָה נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת אֲלֵא בְּמִדְבָּר בְּלֶבֶד בְּעֵת הַתֵּר הַנְּחִירָה. וְנִצְטוּוּ שָׁם שְׁכַשְׁיִכְנִסוּ לְאֶרֶץ תַּאֲסֵר הַנְּחִירָה וְלֹא יֵאָכְלוּ חֲלִין אֲלֵא בְּשַׁחֲטוּהָ. וְיִשְׁחַטוּ בְּכָל מְקוֹם לְעוֹלָם חוּץ לְעִזְרָה שְׁנֶאֱמַר [\(דברים יב-כ\)](#) 'כִּי יִרְחִיב ה' אֶלְהֵיךָ אֶת גְּבוּלְךָ' וְגו'.

(דברים יב-כא) 'וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'. וְזוּ
היא המצוה הנוהגת לדורות לשחט ואחר כך יאכל:

הלכות שחיטה - פרק חמישי

א כָּבֵר בְּאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי מֵאֲכָלוֹת שֶׁהִטְרַפָּה הָאֲמוּרָה
בְּתוֹרָה הִיא הַנוֹטָה לָמוֹת. וְלֹא נֶאֱמַר (שמות כב-ל) 'טְרַפָּה' אֶלָּא
שֶׁדָּבָר הַכָּתוּב בְּהוֹנָה כְּגוֹן שֶׁטְרַפָּה אָרִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְשִׁבְרָה וְעֵדִין
לֹא מֵתָה:

מגיד משנה **כבר ביארנו בהלכות וכו'.** כבר הרחיב הרב ז"ל בפ"ד מהל' איסורי
מאכלות הדיבור בזה ולפיכך סמך כאן על מה שכתב שם. וכבר נתבאר שם
פירוש דבריו שהם בנויים על המדרש האמור במכילתא ובשר בשדה טרפה
אין לי אלא בשדה בבית מנין אמרת נבלה וטריפה הקישן הכתוב מה נבלה לא
חלק בין בבית בין בשדה אף טרפה כן הא מה ת"ל ובשר בשדה טרפה דבר
הכתוב בהווה. ובמשנה פ' אלו טרפות אמרו כל שאין כמוה חיה טריפה.
ואסיקו בגמרא סימן לטריפה י"ב חודש. ודע כי מה שהוזכר בהרבה מקומות
שהטריפה הללמ"מ אמת הוא שמה"ת למדנו שהטריפה אינה חיה אבל פרטי
הטריפות לידע איזו היא הממיתה ואיזו היא שאינה ממיתה לא נתבאר
בפירוש בתורה אלא נאמרו למשה על פה כשאר תורה שבע"פ שהיא נקראת
קבלה. והוי יודע שכל מה שהיא הללמ"מ אין הפרש בו לשאר הדברים הבאים
בתורה בפירוש לענין להלוך בספקו להחמיר בשל תורה:

כסף משנה **כבר ביארנו בהלכות איסורי מאכלות.** בפרק רביעי:

ב וַיֵּשׁ שֵׁם חֲלָאִים אַחֲרֵים אִם יֶאֱרְעוּ לָהּ תִּחְשַׁב טְרַפָּה וְהוּ
הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי. וְשִׁמוּנָה מִיַּי טְרַפּוֹת נֶאֱמָרוּ לוֹ לְמִשָּׁה
בְּסִינֵי וְאֵלוּ הֵן. דְּרוּסָה. נְקוּבָה. חֲסִרָה. נְטוּלָה. פְּסוּקָה. קְרוּעָה.
נְפוּלָה. וְשִׁבוּרָה:

מגיד משנה ואלו הן דרוסה וכו'. בפי א"ט (דף ס"ג) אמר עולא שמונה מיני טריפות נאמרו למשה בסיני נקובה פסוקה נטולה וחסורה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה. ובגמי תפס אותם עולא כל המצוי מצוי קודם כי הנקובה היא נקובת הריאה והיא מצויה תדיר יותר מכולם כמו שנבאר ולפיכך החמירו בה יותר משאר טריפות ואח"כ פסוקה וכל הבאים אחריה כל המצוי מצוי קודם. ורבינו נקט אותם כפי מדרגתם כי הדרוסה החמירו בה מפני שבאה בפירוש בתורה וכן נקובה החמירו בה הרבה דוק ותשכח כי הקודמת בדברי רבינו תמצא בה חומרא יתירה על חברתה ואלו השמונה הם סוגים ותחתיהם כל ענפי הטרפיות ופרטיהם:

כסף משנה ומה שכתב ויש שם חלאים אחרים וכו' ושמנה טריפות נאמרו למשה מסיני ואלו הן וכו'. מימרא דעולא ריש פרק אלו טרפות (דף מ"ג):

לחם משנה ושמונה מיני טריפות וכו'. פרק אלו טרפות (דף מ"ג) אמר עולא ח' מיני טריפות נאמרו לו למשה בסיני נקובה ופסוקה נטולה וחסורה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא ע"כ. ויש תימה בדברי רבינו דמן הגמרא נראה דלפי דברי רכיש הם תשעה שהוא מוסיף על השמונה לקותא ומאן דמני ח' לית ליה דרכיש וא"כ איך פסק כאן רבינו שהם ח' ולבסוף פרק ח' פסק כרכיש דלקותא בכוליא טרפה. ונראה לי שהוא מפרש שמה שאמר לאפוקי לקותא דרכיש אינם דברי הגמרא אלא דברי עולא הם ועולא הוא דקאמר דהשמונה שאמר למשה בסיני הם לאפוקי לקותא דרכיש שאינו נכנס בכלל הח' כלל ורכיש סובר רבינו שיתרץ שלעולם שנאמרו למשה בסיני השמונה אבל לקותא בכוליא הוא בכלל נטולה שכיון שנמסה בשרה כבשר המת הוה ליה כמאן דליתיה ולכך רבינו דפסק כרכיש משום דהלכתא כוותיה פסק דלקתה בכלל נטולה. וכ"ת מנא ליה לרבינו שרכיש יתרץ שהוא בכלל נטולה לימא דלא יסבור שהם שמונה י"ל דלא מסתבר ליה לרבינו למימר דפליגי בענין הקבלה ועדיף ליה טפי לומר דבענין הקבלה הם שוים ולא פליגי אלא אם הוא בכלל נטולה או לא:

ג אף על פי שפלו הלקה למשה מסיני הן. הואיל ואין לה בפרוש בתורה אלא דרוסה החמירו בה. וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור. ושאר שבעה מיני טרפות יש בהן ספקין מתרים כמו שיתבאר:

מגיד משנה אע"פ שכולן הלמ"מ וכו' x. דברי רבינו כאן סתומים וכמעט שהם סותרים דבריו שכתב בפ"ד מהלכות איסורי מאכלות ששם כתב שכולם

הם בכלל ובשר בשדה טרפה ונראה שדין אחד לכולם. וכאן כתב שיש הפרש ביניהם להחמיר בספק דרוסה משאר טרפיות. וכבר השיגו הרמ"ך השגה זו. ונראה שאינה השגה כל כך דעם היות שרבינו סובר שכולם הם בכלל ובשר בשדה וגו', לענין ללקות עליהם מלקות דאורייתא הוא דסבר כן אבל אעפ"כ אפשר שנחמיר בדרוסה והוא שנלך בספקה להחמיר. אבל עדיין דברי רבינו אינם נוחין לי כפי הכלל המסור בידינו שמסרתי לעיל שכל מה שבא למשה מסיני אע"פ שאינו כתוב בפירוש בתורה שראוי לילך בספיקו להחמיר וא"כ מה נשתנה דין דרוסה משאר טרפיות לילך בספקה להחמיר היה לנו לילך בכולן בספיקו להחמיר שהרי רבינו מודה בכלל זה שכן כתב רבינו שקדושי כסף הם מדרבנן וכשתחפש בכל דבריו תמצא שאין בהם כלל לקדושי ביאה שבאו בפירוש בתורה ודוק ותשכח בהרבה מקומות בפירושו למשנה דכל מה שבא מקובל ממה שהיה כשל תורה לכל דבר. ועוד בשאר שבעה מיני טרפיות מה נשתנו קצתם מקצתם בספקם לילך בקצתם בספקן להחמיר ובקצתם בספקן להקל. ועוד שהרי רבינו מודה בדרוסה בקצת דינין שנסתפקנו בה דאזלינן לקולא כמו שאמר ספק קניא ספק שונא אימא קניא: **לכן** אני אומר כדי ליישב דברי רבינו שאין הכי נמי שכל דבר המקובל ממרע"ה הוא כשל תורה והולכין בספקו להחמיר. אבל שם ספק הוא סוג יפלו תחתיו ארבעה מיני הספק: **הראשון**, בדבר שהוא שקול ואין הדעת יכולה להכריע בו לא לצד איסור ולא לצד היתר בזה ודאי אנו אומרים דכל מה שהוא הללמ"מ הולכין בו להחמיר ולא שנא בזה דרוסה משאר כל הטרפיות שדין אחד להם: **השני**, דבר שדינו ידוע ולא נפל בו שיקול הדעת אבל נסתפק בו לפי ראות העין שלא יכלה העין לשלוט על אמתת הענין לידע מהותו. כגון שהיה נוטה לצד אסור ומותר בזה נמי כל הטרפיות שוות ואזלינן בהו לחומרא: **השלישי**, ספק דבר שנעשה מחיים או לאחר מיתה וכיוצא בו בזה ודאי לא החמירו בשאר טרפיות ולזה תלינן בנקיבת הריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא או בא זאב ונטל בני מעים והחזירן כשהן נקובין וכל דדמי להו דתלינן דנעשו לאחר מיתה. אבל בספק דרוסה מחמירין בכה"ג כגון שנכנס הטורף לבין השוורים ונמצאת רושם הדריסה בגב השור דתלינן בטורף ולא אמרינן בכותל נתחכך ובשאר טריפות לא מחמירין כולי האי. וזהו שכתב **רבינו וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסורה** ר"ל כל ספק שיסתפק בדרוסה אסורה כשהיא דרוסה לפנינו ונסתפקנו אם דריסה זו מחמת הדורס או לא אז מחמירין בה ובתנאי שיכנס הדורס בפנינו כמו שנכתוב בס"ד לאפוקי ספק כלבא ספק שונא. וחומרא זו שהחמירו בדרוסה לא מן הדין היא אלא שהחמירו בה חז"ל. וזהו שדייק רבינו בדבריו שכתב לפיכך החמירו בה וכו' ולא כתב דין הוא להחמיר וכו' דודאי מדינא לא מחמירין בה יותר משאר טרפיות אלא חומרא שהחמירו בדרוסה לפי שבאה מן התורה בפירוש. וא"ת טעמא שהקלנו בה בספק נקובה

משום דק"ל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה אבל הכא דאיהי חיה יש לאסור. לאו מילתא הוא דכל בהמה בחזקת שלימה ובריאה היא והוה לן למימר בהמה בחזקת בריאה היא עד שיודע לך במה נדרסה דהאי בחזקת איסור דאמרינן איסור אבר מן החי הוא או שאינה שחוטה כמו שפירשנו אבל לשאר מילי בחזקת היתר היא לכל דבר אלא ודאי כמו שכתבנו: **הרביעי**, ספק אם היה במציאות או לאו כגון ספק קניא ספק שונרא בזה אפילו בספק דרוסה מקילינן דאינו דומה לארי שנכנס לבין השוורים דהתם ודאי אתחזק הטורף ואין ספק כי אם במכה לבד אם היא מהטורף או לאו אבל בספק קניא יש שני ספקות אם היה הטורף במציאות ואף את"ל במציאות היה שמא בקנים נטרפה והוה להו תרי ספיקי דבשל תורה ספק ספקא לקולא וכפי מיני הספקות תמצא שינוי בדרוסה עצמה ובשאר שבעה מיני טרפיות. זהו מה שנראה לי ליישב דברי רבינו ויש לזה הוכחה בגמ':

כסף משנה ומ"ש אע"פ שכלן הל"מ הואיל ואין לך בפירוש בתורה אלא דרוסה החמירו בה וכו'. ומ"ש ושאר שבעה מיני טרפיות יש בהם ספיקות מותרים כמו שיתבאר:

ד הדרוּסָה הוּא שְׂיִטְרֹף הָאָרִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ הַבְּהֵמָה וְיִדְרֹס עָלֶיהָ בְּיָדוֹ. אוֹ יִדְרֹס הַנֶּץ וְהַנְּשֹׁר וְכִיּוֹצֵא בָהֶן עַל הָעוֹף. וְאִין דְּרִיסָה בְּבֵהמָה גִּסָּה וּבְחִיָּה גִּסָּה אֶלָּא לְאָרִי בְּלִבָּד. וּבְבֵהמָה דְּקָה מִן [א] הַזָּאב וּלְמַעַלָּה. וּבְגִדְיִים וּטְלָאִים אֶפְלוּ חֲתוּל וְשׁוּעָל וּנְמִיָּה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן יֵשׁ לָהֶן דְּרִיסָה וְכָל שְׂכָן בְּעוֹפּוֹת:

מגיד משנה הדרוסה וכו'. פשוט בכמה מקומות: ואין דריסה בבהמה וכו'. תנן במתני' ר"פ א"ט ודרוסת הזאב ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה ודרוסת הארי בגסה ואמרינן עלה בגמרא אמר ר"י אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה למעוטי מאי אילימא למעוטי חתול תנינא ודרוסת הזאב וכי תימא הא קמ"ל דזאב בגסה נמי דריס והא תנן ר' יהודה אומר דרוסת זאב בדקה ודרוסת ארי בגסה וכי תימא ר' יהודה מפלג קא פליג והא אמר ר' בנימין בן יפת א"ר אלעא לא בא רבי יהודה אלא לפרש דברי חכמים גברא אגברא קא רמית ואי בעית אימא למעוטי חתול מהו דתימא אורחא דמלתא קתני קמ"ל ע"כ בגמרא. ופירושא דשמעתא הכי הוא דלשינא קמא אמרינן דרב לא אתא למעוטי חתול דמתני' שמעינן ליה מדתנן ודרוסת הזאב דמשמע זאב אין חתול לא אלא אתא לאשמועינן דאפילו

בגסה זאב נמי דריס ומילתיה דרב להאי לישנא ע"כ הכי הם מתפרשים
בבהמה מן הזאב ולמעלה כלומר דזאב כלמעלה ממנו דהיינו ארי ואפילו
בגסה נמי דריס ולא בא למעט למטה ממנו אלא אתא לאשמועינן דדינו
כלמעלה ממנו ופליג אדר' בנימין בן יפת שפירש דר' יהודה דמתני' אתא
לאשמועינן פי' דברי חכמים אלא ר' יהודה פליג אחכמים ת"ק דידיה דאלו
ת"ק זאב אפי' בגסה דריס שדינו כלמעלה ממנו כדאמרינן מן הזאב ולמעלה
שר"ל זאב כלמעלה ממנו דהיינו ארי. וללישנא בתרא דאיבעית אימא לא
אתא לאשמועינן שהזאב דורס בגסה דלעולם זאב אין לו דריסה בגסה כלל
ולא אתא לאשמועינן אלא שאין לחתול דריסה בדקה ואע"ג דמתני' הוה
שמעינן לה דתנן ודרוסת הזאב אי לאו דרב הוה אמינא דה"ה חתול והאי דתנן
במתני' הזאב משום דאורחיה דזאב למטרף קמ"ל רב דדוקא זאב הוא דלית
ליה דריסה ולעולם ר' יהודה דמתני' לפרושי מלתייהו דחכמים אתא כדר'
בנימין בן יפת. וכתב בעל ספר התרומות כיון דאיכא תרי שינויי לשינויא קמא
פליגא ולשינויא בתרא לא פליגא אזלינן לחומרא כלישנא קמא והלכה כרב
דאמר פליגי והלכה כחכמים דסברי דורס בגסה. אבל רבינו ס"ל כיון דאיכא
תרי לישני דשינויי שבקינן ההוא שינויא קמא דפליגי אמוראי ותנאי ונקטינן
כשינויא בתרא דלא פליגי תנאי ואמוראי וזהו דעת הריא"ף ז"ל והרבה
מגדולי האחרונים. ויש מן המפרשים דסברי דגסה לא איקרי אלא דוקא שור
גדול וכיוצא בו אבל אם הוא קטן כגון עגל וכיוצא בו אע"פ שיש במינס גסה
דינס כדקה. ואחרים כתבו דסתם שנינו במשנה ואין לחלק ביניהם וכן היא
סברת רבינו וסברא נכונה היא שהרי טעמא דדרוסה לאו משום שסופה לינקב
הוא דא"כ דרוסה בכלל נקובה הויה דהא קי"ל דכל (עוד) [שעומד] לינקב כנקוב
דמי אלא ודאי טעמא דדרוסה הוא משום שהארס שורף וסופה למות ולפי זה
חלקו חכמים הדורסים והנדרסים כפי הפועל והמתפעל שיש בריה גדולה
שטבעה חזק ואינה מתפעלת מכל חיה ויש אחרת פחותה ממנה ומתפעלת.
ולפי גודל חכמת בעלי התלמוד חלקו הדברים ולפיכך אין לנו להוסיף על מה
שנזכר בפירוש בתלמוד: **והוי יודע שיש לארי דריסה בכל מיני בעלי חיים**
ואפי' שיהיו גדולים ממנו דהרי לא חלקו בו כלל וה"ה לחיה שהיא גדולה
ממנו שיש לה דריסה בכל. ובדוב ובנמר איכא פלוגתא בין רבוותא דיש מהם
שכתבו שאין להם דריסה ואע"פ שהדוב שכול והנמר עז אינם דורסים. ויש
מי שכתב דכל חיה טמאה שאינה גסה מן הזאב אין לה דריסה בגדולה שבדקה
כגון כבשים ועזים ואפי' היא כזאב אבל יש לה דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש
בעופות. ואם היתה גסה מן הזאב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה אבל לא
בבהמה גסה אפי' היא גדולה כארי. ואם היתה גדולה מן הארי הרי היא כארי
ויש לה דריסה בכל וכן מטין דברי רבינו: **ובגדיים וטלאים וכו'. פשוט שם בפי'**
אלו טרפות (דף נ"ב): אמר רב עמרם אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה

בגדיים וטלאים. ובגמ' איכא תרי לישני בלישנא קמא מחלק בין מצילין לשאינן מצילין פ"י דכשמצילין הנדרס מיד הדורס מתוך כך הדורס כועס וארס שלו חזק וממית אבל כל שאין מצילין אין חוזק בארס שלו. ולהאי לישנא אם יש לה מצילין או שהיא מצלת את עצמה יש דריסה לחתול ונמייה בגדיים וטלאים וכ"ש בעופות ואם אין מצילין אין להם דריסה ואפי' בעופות. וללישנא בתרא אין חילוק בין מצילין לשאינן מצילין דבכל ענין יש להם דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש בעופות. ויש שפסקו כלישנא קמא. ורבינו פסק כלישנא בתרא דהרי לא חלק וכן בהלכות כלשון רבינו ולזה הסכים הרשב"א ז"ל. וכתבו המפרשים ז"ל שעכשיו נוהגים היתר באלו החתולים שנכנסין ללול של תרנגולין ואע"פ שהיה ראוי לחוש בדבר והם סומכים בכך מפני שהחתולין שלנו בני תרבות הם וכל שלא הכהו אין חוששין לו אבל הכהו ודאי חיישינן: **ושועל** שכתב רבינו איכא תרי לישני בגמ' אליבא דרב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי ללישנא קמא אין דריסה לשועל וללישנא בתרא אית דריסה לשועל ורבינו פסק כלישנא בתרא וכן כתוב בהלכות רי"ף. ודקדקו המפרשים ז"ל דדוקא בחתול דהיינו בגדיים וטלאים אבל באימרי רבירבי לא דהא דרוסת הזאב בדקה תנן וכי היכי דממעטינן מינה חתול הי"ה דממעטינן שועל דתרוייהו למטה מן הזאב נינהו וכן מוכחא סוגיא דשמעתתין וכן פסקו רבותינו בעלי התוס' וכתבו דההוא עובדא דהיני דמייתי בגמ' מההיא רחל דרחל קטנה הוות וזהו דעת רבינו ונוסחתו המדוייקת:

כסף משנה הדרוסה הוא שיטרוף הארי וכו'. משמע דס"ל לרבינו שאם היתה גסה מן הזאב דינה כזאב ומשמע דס"ל נמי שאם היא גסה מהארי דינה כארי דכיון דקאמר וכיוצא בו אם כן ארי לאו דוקא. **ומ"ש אח"כ ואין דריסה אלא בבהמה גסה וחיה גסה אלא לארי בלבד** לאו למעוטי מינים שהם כארי אתא אלא למעוטי מינים שהם למטה מהארי אתא. ומיהו אפשר לדחות דארי דוקא ומ"ש וכיוצא בו היינו לרבות זאב בדקה אבל בגסה ארי דוקא ולא מין אחר אפילו גדול ממנו ובדקה מן הזאב ולמעלה. **ומ"ש ואין דריסה בבהמה גסה ובחיה גסה אלא לארי בלבד.** בר"פ אלו טרפות (דף מ"ב) תנן ודרוסת הזאב ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה ודרוסת הארי בגסה ובגמ' (דף נ"ב): אמר רב יהודה אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעי בגמרא למעוטי מאי ואיכא תרי לישני בגמרא בלישנא קמא אמרינן דרב אתא לאשמועינן דזאב אפילו בגסה נמי דריס ואב"א למעוטי חתול כלומר דלא אתא רב לאשמועינן דזאב אפילו בגסה נמי דריס דליתא דזאב אין לו דריסה אלא בדקה דלא בא ר' יהודה אלא לפרש דברי חכמים וכתבו הר"ן והרשב"א שדעת התוס' דכיון דספיקא דאורייתא הוא נקטינן לחומרא כל"ק אבל הרי"ף פסק כל"ב וכך הם דברי רבינו וכן פסקו הרשב"א והרא"ש והר"ן. **ומ"ש דחיה גסה דינה כבהמה גסה לענין זה.** ומ"ש **ובבהמה דקה וחיה דקה מן הזאב ולמעלה.** מפורש כל"ב

שכתבתי. ומ"ש ובגדיים אפילו חתול ושועל ונמייה. שם אמר רב עמרם אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים עוד שם (דף נ"ג) אמר רב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי אין דריסה לשועל וכו' ואיכא דאמרי אמר רב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי יש דריסה לשועל. וכתב הר"י דהוה ליה ספיקא דאיסורא ולחומרא וכ"כ הרא"ש. וכתב עוד ודוקא בטלאים וגדיים דלא עדיף מחתול וגם למטה מהזאב הוא ואין לו דריסה בדקה וכן כתבו הרשב"א והר"ן וכן דעת רבינו :

לחם משנה **הדרוסה הוא שיטרוף וכו'.** בפרק א"ט (דף נ"ב:) דרוסת הזאב אמר ר"י אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה ואמרו שם מן הזאב ולמעלה למעוטי מאי ואמרו שם בגמרא אי בעית אימא לעולם למעוטי חתול ולהך שינויא ר' יהודה דמתניתין מפרש דברי ת"ק ופסק רבינו הכי: **ואין דריסה בבהמה גסה וכו'.** שם ר"פ א"ט (דף מ"ב) במשנה דברי ר' יהודה ולא פליג ת"ק עליה כדפרישית: **ושועל ונמייה וכו'.** שם (דף נ"ב:) אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים ודרוסת חולדה בעופות והקשו מברייתא דאמרו דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתינקב לחלל וכו' ואמרו שם דקשיא לרב חסדא דהא בגדיים וטלאים איירי דומיא דנץ כדכתבו התוס' ואוקמוה בגמרא כלי"ב דא"ד הא מני ברבי היא דתניא ברבי אומר כו' ור"ח ס"ל כרבנן דבין במקום שמצילין בין במקום שאין מצילין יש דרוסה. ופסק רבינו כי הך שינויא ולכך כתב סתם דיש לו דריסה בגדיים וטלאים. ומ"ש שתנקב לבית חללו משמע דאין דעתו כפירש"י ז"ל שמפרש שתנקב לבית חלל ר"ל בקוץ בעלמא וטרפה משום דחיישינן שמא ניקבו הדקין ואי אפשר להם בדיקה כמו שפירש"י ז"ל גבי קוץ עד שתנקב לחלל אבל רבינו ז"ל סבור דכשניקב לבית החלל מטעמא דארס טרפה ואע"ג דבדקו יפה ולא מצאו נקב בדקין כלל מ"מ מטעמא דארס נאסר אבל בקוץ שנקב לחלל בבדיקת הדקין סגי וכן הוא דעת ההלכות וכתב הרא"ש ז"ל ומדקדקין מדקתני דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתנקב לחלל אלמא כשניקב לחלל מקרי דרוסה ומטעם דרוסה נאסר ולכך לא הצריך כאן רבינו בדיקה ולמטה גבי קוץ הצריך בדיקה: **ושועל וכו'.** שם (דף נ"ג) אמר רב כהנא וכו' אין דרוסה לשועל איני והא כי אתא רב דימי אמר מעשה ודרס שועל רחל במרחץ של בית היני ובא מעשה לפני חכמים ואמרו יש דרוסה אמר רב ספרא ההיא חתול הוה איכא דאמרי אמר רב כהנא וכו' יש דרוסה לשועל איני והא כי אתא וכו' ההוא כלב הוה וכו' ע"כ. ורבינו פסק כלישנא בתרא וא"ת אמאי קאמר דלשועל יש דרוסה בגדיים וטלאים דמשמע דבאימרי רברבי לא והא רחל גדולה היא כדפירש"י גבי גדיים וטלאים ומודה רב חסדא באילים ורחלים דמתניתין וכו' וא"כ דכלישנא בתרא אמרו דמה שאמרו אין דרוסה לרחל הוא כלב אבל שועל יש דרוסה לרחל א"כ אמאי לא פסק דיש לשועל דרוסה ברחל. ונראה דהוא סבור ודאי

דשועל גריע מחתול והראיה דבלישנא קמא אמרו דמה שאמרו שם יש דרוסה ההוא חתול הוה משמע דעדיף חתול משועל וא"כ להך לישנא בתרא לא ס"ל דגריע חתול משועל ולכל הפחות שוים הם והך לישנא דקאמר ההוא כלב הוה דמשמע דשועל אפילו לרחל יש דרוסה ס"ל דלא כר"ח דקאמר דחתול בגדיים דוקא אית ליה דרוסה ולא ברחלים וה"ה שועל דמשמע ליה יש דרוסה לשועל כולל בכל בהמה דקה אבל לדידן דקי"ל כר"ח דאפילו חתול בגדיים דוקא כ"ש שועל. אי נמי י"ל מדלא משני גמרא דההיא ברחל בגדולה והך דיש דרוסה הוא בקטנה ש"מ דההוא ברחל איירי בקטנה דהוא דומיא דגדיים וטלאים והטעם כמו שכתבו התוס' וא"כ לא הוה רב דימי משמעין חדוש בהאי מעשה :

ה והנץ יש לו דריסה ואפילו בעוף גדול ממנו. אבל שאר עופות הדורסים יש להן דריסה בעוף שפמותן. ואין להן דריסה בעוף שהוא גדול מהן :

מגיד משנה והנץ יש לו דריסה ואפי' בעוף וכו'. בפ' א"ט (דף נ"ג) בעי רב אשי שאר עופות טמאים יש להם דריסה או אין להם דריסה א"ל רב הלל לרב אשי כי הוינא בי רב כהנא אמר שאר עופות טמאין יש להם דריסה והא אנן תנן ודרוסת הנץ בעוף הדק דרוסת הנץ בדכוותיה ואינך בדזוטרי מינייהו ואיכא דאמרי דרוסת הנץ ברברבי מיניה ואינך בזוטרי מינייהו. ורבינו פסק כלישנא בתרא וכן פסק הריא"ף ז"ל: **ודע** שדעתם ז"ל שיש דריסה לנץ ואפי' בעופות הגסים כגון אווזים ותרנגולים וכיוצא בהן דבעוף אין חילוק כלל. ויש הוכחה לדבריהם מדאמרינן בגמרא ודרוסת הנץ בגדיים וטלאים אי אינקיב לבית חללו פסולה ואי איתא דאין דריסה לנץ בעופות הגסים כגון אווזים אמאי נקט בגדיים וטלאים ליפלוג בדידה ולימא אווזים ותרנגולים אלא ודאי יש לנץ דריסה באווזים ותרנגולים וכן פירש ר"י דברי ריא"ף ז"ל: **ומ"ש רבינו אבל שאר עופות וכו'.** משום דס"ל דכולהו עופות טמאים חוץ מן הנץ והגס השנויים במשנה מסתפקא ליה וכן דעת הראשונים ורש"י ז"ל. ויש לאחרונים דרך אחר בשמועה זו ולא כתבתיה כאן משום שאין רבינו מסכים לדעתם :

כסף משנה ומ"ש והנץ יש לו דריסה ואפילו בעוף גדול ממנו אבל שאר עופות הדורסים יש להם דריסה בעוף שכמותן וכו'. שם (דף מ"ב) במשנה דרוסת הנץ בעוף הדק ודרוסת הגס בעוף הגס ובגמרא (דף נ"ג) בעי רב אשי שאר עופות טמאים יש להם דריסה (או אין להם דריסה) אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הוינא בי רב כהנא אמר שאר עופות טמאים יש להם דריסה והא אנן תנן ודרוסת הנץ בעוף הדק ומשני דרוסת הנץ בדכוותיה ואידך בדזוטר מיניה

וא"ד דרוסת הנץ בדרב מיניה ואינך בדכוותייהו ופסק כל"ב ולחומרא וכן פסקו הרי"ף והרשב"א ויש לתמוה למה לא הזכיר רבינו דין עוף הגס השנוי במשנתנו ואפשר שמפרש דכי אמרינן וא"ד דרוסת הנץ בדרב מיניה ואידך בדכוותייהו ה"ק דוקא נץ דורס בדרב מיניה ובלבד שיהא מן הדק אבל כל שאר מינין לא שנא שלמטה מן הנץ ל"ש שלמעלה הימנו ואפילו גס לית להו דריסה בדרב מיניה ולפי זה מתנני ה"פ דרוסת הנץ בעוף הדק ואפילו בדרב מיניה ודרוסת הגס אפילו בעוף הגס ובלבד שיהא דכוותיה :

לחם משנה והנץ יש לו דריסה וכו'. שם גבי בעיא דרב (אשי) בעופות טמאים (דף נ"ג) :

וַיֵּשׁ לְחַלְדָּה דְרִיסָה בְּעוֹפוֹת. וְכָלֵב אֵין לוֹ דְרִיסָה כָּל עֶקֶר לֹא בְּעוֹף וְלֹא בְּבַהֲמָה וְחִיָּה. וְהַנֶּץ יֵשׁ לוֹ דְרִיסָה בְּגִדִים וּטְלָאִים וְהוּא שְׂיָקֵב בְּצַפְרָנָיו לְבֵית הַחֶלֶל :

מגיד משנה ויש לחולדה דריסה וכו'. פשוט שם במילתיה דרב עמרם שכתבנו לעיל שמסיים בה ודרוסת חולדה בעופות. ומדקאמר בעופות סתם משמע דבכולהו עופות יש לחולדה דריסה. ואמרינן תמן בעא מיניה רב כהנא מרב יש דריסה לחתול או אין דריסה לחתול א"ל אף לחולדה יש דריסה. יש לחולדה דריסה או אין דריסה לחולדה א"ל אף לחתול אין דריסה. לחתול ולחולדה יש להם דריסה או אין להם דריסה א"ל לחתול יש דריסה לחולדה אין דריסה. ולא קשיא הא דא"ל אף לחולדה יש דריסה בעופות הא דא"ל אף לחתול אין דריסה באימרי רברבי. הא דא"ל לחתול יש דריסה לחולדה אין דריסה בגדיים וטלאים. וריב"ם ז"ל פירש דכל הני בעיי הוו בכמה זימנין דפעם ראשונה היה עוסק בעופות ושאלו אם יש דריסה לחתול והשיבו אף לחולדה יש דריסה. ופעם אחרת היה עוסק באימרי רברבי ושאלו אם יש דריסה לחולדה והשיבו רב אף לחתול אין דריסה. ופעם אחרת היה עוסק בגדיים וטלאים ושאלו אם יש לחולדה וחתול דריסה בהם או לא והשיבו לחתול יש לחולדה לא : **וכלב אין לו דריסה וכו'.** פשוט שם כלשון רבינו אמר רב יוסף נקטינן אין דריסה לכלב והטעם שאין לכלב ארס כלל. והוי יודע דכל הני דאמרינן אין להם דריסה מ"מ אם נקב בצפרניו עד שהגיע לבית החלל טריפה ואפי' הנץ בשור הגדול שמא ניקב אחד מן האיברים הפנימיים ואין בדיקה לנקב מה שהוא כל שאין מקומו ידוע : **והנץ יש לו דריסה וכו'.** שם הקשו על רב עמרם שאמר משום רב חסדא דיש דריסה לחתול ולנמיה בגדיים וטלאים מברייתא דקתני דרוסת חתול נץ ונמיה עד שתנקב לחלל אבל דרוסה לית להו ואקשינן ותיסברא נץ לא דריס והא תנן ודרוסת הנץ ומפרקינן לא קשיא כאן

בעופות כאן בגדיים וטלאים. וה"פ דמתני' ומתנייתא לא קשו אהדדי דמתני' דתנן ונץ יש לו דריסה איירי בעופות ובהו אית ליה דריסה וברייתא דקתני אין דריסה לנץ עד שיקוב לחלל איירי בגדיים וטלאים. ולפירש"י ז"ל משום נקב נגעו בה דלא גרע מקוץ אם ניקבה לחלל פסולה דחיישינן שמא ניקבו בני מעיים אבל אי לא אינקבה לחלל כשרה לפי שאין ארס שלו מזיק אפי' בגדיים וטלאים. אבל הריא"ף ורבינו סברי דנקיבת חלל בנץ משום דרוסה נגעו בה. ויש סיוע לדבריהם דהרי בברייתא דרוסה קרינן לה דומיא דחתול אלא דבעינן ליהוי עד בית החלל. וכתב הרשב"א ז"ל דנפקא בין פירוש רש"י ז"ל לפירוש רבינו דאילו בקוץ אע"ג דניקב לחלל אית ליה בדיקה אבל בנקיבת נץ כיון שניקב החלל והאדים הבשר טריפה ואין לו בדיקה. ולמאן דמפרש דקוץ נמי לית ליה בדיקה איכא לפרושי איפכא דאילו בקוץ אין לו בדיקה כלל דנקב כל שהוא אינו ניכר אבל בנץ בודקין אותו אם ניקב לחללו והאדים הבשר מבפנים טרפה ואם לאו כשרה:

כסף משנה ויש לחולדה דריסה בעופות. שם בעיא דאיפשיטא ומימרא דרב חסדא: וכלב אין לו דריסה כל עיקר וכו'. מימרא שם: והנץ יש לו דריסה בגדיים וטלאים וכו'. ברייתא שם (נ"ב): דרוסת הנץ ונמייה עד שתנקב לחלל ואוקימנא בגדיים וטלאים ומדברי רבינו והרי"ף משמע דמשום דריסה נגעו בה דזיהרא דידיה מיקלא קלי כשהוא מטילו בפנים דוקא ונ"ל שטעמם מדאוקימנא לה בגדיים וטלאים ואי משום ניקב לחלל הוא ולא משום דריסה מאי אירייה גדיים וטלאים אפילו שור הגדול נמי אלא ע"כ משום דריסה הוא ומש"ה דוקא גדיים וטלאים: ודע דברייתא הכי מיתנייה דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתנקב לחלל וכיון דפסקינן כוותיה בנץ קשה אמאי לא פסקינן כוותיה בחתול ונמייה דלא הויא דריסה עד שתינקב לחלל. ונראה שהטעם דכיון דרב חסדא אמר דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים ולא הזכיר נקובת חלל הכי קי"ל ודחינן ברייתא מקמי דברי רב חסדא דהוה קים ליה כברייתא וידע דלאו דסמכא היא מיהו בנץ שלא נחלק בו רב חסדא בהדיא נקטינן כברייתא:

לחם משנה והנץ וכו' והוא שתנקב לבית החלל. פסק כרבי דאית ליה הכי דע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא גבי חתול ונמייה דאית להו כרב חסדא אבל נץ מודו:

אין דריסה אלא ביד הטורף אבל ברגליו אין חוששין לה. ואין דריסה אלא בצפרן אבל [ב] בישן אין חוששין לה אלא אם כן נקב עד בית החלל בודקין שפמא נקב אחד מן האיברים

שְׁנֵטְרֶפֶת בְּנִקִּיבְתָן. וְאִין דְּרִיסָה אֶלָּא בְּכֹנֶנֶת הַטּוֹרָף. אֶבֶל אִם נָפַל הַדּוֹרֶס וְנִשְׁתַּקְעוּ צַפְרָנָיו בְּנֵטְרָף אִין זֹו דְּרִיסָה. וְאִין דְּרִיסָה אֶלָּא מְחִיִּים. אֶבֶל אִם דְּרֶס וְנִהְרַג וְעֵדִין יָדוּ בְּדְרוּסָה וְלֹא שְׁמַט צַפְרָנָיו מִמָּנָה אֶלָּא אַחַר מוֹתוֹ אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ :

מגיד משנה ואין דריסה אלא ביד הטורף וכו'. שם אמר אביי נקטינן אין דריסה אלא ביד הטורף לאפוקי רגל דלא. וטעמא דמילתא דאין הארס של הדורס אלא בידו אבל לא ברגלו וטעם הענין נתברר בספר בעלי חיים : ואין דריסה אלא בצפורן וכו'. שם כלשון רבינו אין דרוסה אלא בצפורן לאפוקי שן דלא ופירש"י ז"ל דאין ארס חיה בשיניה : ואין דריסה אלא בכונה וכו'. שם אין דריסה אלא מדעת לאפוקי שלא מדעת דלא. ופירש"י ז"ל דכיון שלא מדעת נפל על הבהמה כגון שנפל מן הגג אע"פ שנשתקעו צפרניו בגבו אין משליך בה ארס : ואין דריסה אלא מחיים וכו'. שם לאפוקי אחר מיתה דלא. אמרי השתא שלא מדעת אמרת לא לאחר שמתה מיבעיא לא צריכא דדריס ופסקוה לידיה מהו דתימא בהדי דדריס שדי זיהריה קמ"ל בהדי דשליף שדי זיהריה. ולפי זה כתבו המפרשים ז"ל דאפי' האדים הבשר כנגד בני מעיים לא חיישינן כי היכי דלא חיישינן בעלמא בדלא מספקא לן בדרוסה כלל ולפי זה למדו קצת מן המפרשים ז"ל דהיכא דשחטו לנדרס מקמי דלישקליה דורס לסיחופיה כשרה דכיון דאינה לדריסה אלא בסוף ההיא שעתא כבר נשחטה ובתנאי שיתברר לו שלא השמיט ידו הדורס מגבו עד שנהרג אבל כגון העופות שנשמטין מיד הדורס אחר שהוכו פעם ושתים אין להתיר. וכתבו רבותינו בעלי התוס' כי המחפין צפרני הדורס בכסף וכיוצא בו ואח"כ צדין בו שהוא מותר גמור לפי שאינו יכול להטיל ארס :

כסף משנה אין דריסה אלא ביד הטורף וכו' עד אין חוששין לה. מימרא דאביי שם :

לחם משנה אבל בשן אין חוששין וכו'. שם (דף נ"ג :) מימרא דרב נחמן בקוץ עד שתנקב לחלל ופירש"י ז"ל אבל הגיע לחלל יש לחוש שמא ניקבו הדקין ובבדיקה אי אפשר שאין נקב דק ניכר בהם ע"כ. ורבינו אינו סבור כן אלא שמהני בדיקת דקין והר"י ז"ל בפי' ז' גבי אם היה ספק ניקב ספק אם אינו ניקב וכו' שכתב תבדק כל אחד מבני מעיים וכו' השיג עליו קשה בדיקת הדקין ע"כ. דעתו ז"ל כפירש"י ואני תמה עליו איך לא השיגו כאן גבי קוץ אלא ש"י שהוא סבור שאין בדיקה בשן אלא כנגד הנקב ולכך אפשר לקיים דברי רבינו בכאן כשהנקב אינו כנגד הדקין אלא כנגד שאר איברים שנקיבתן במשהו ולכך כתב שתבדק אבל בדקין לא שייך בדיקה ולכך אין מקום השגה כאן

אלא בפרק ששי שכתב ששייך בדיקה לדקין: **אבל אם דרס ונהרג כו'.** שם אמרו לא צריכא דדריס ופסקוה לידיה מהו דתימא בהדי דדריס שדי זיהריה קמ"ל זו היא גירסתנו ולפי זה מ"ש לאחר מיתה ר"ל מיתת אבר וכדפירש"י ז"ל אבל רבינו כתב ונהרג משמע דגירסתו היתה ופסקוה לרישיה ולפי זה א"ש מיתה שהיא מיתה ממש:

ח וכיצד דין הדרוסה. כל מקום שאמרנו חוששין לה שוחטין את הנטרף ובודקין כל החלל שלו מכף הירך עד הקדקד. אם נמצאת בלה שלמה מכל מיני טרפות ולא נמצא בה רשם הדריסה הרי זו מתרת. ואם נמצא בה רשם הדריסה הרי זו טרפה ואסורה מן התורה:

מגיד משנה וכיצד דין הדרוסה וכו'. פשוט שם יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן וקאמר דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים רב נחמן אמר האלהים מורי בה רב מכפא ועד אטמא מאי כפא אילימא כפא דידיא היינו כנגד בני מעיים אלא מכפא דמוחא ועד אטמא. ובענין תואר הבדיקה לא נחלקו דכולהו מודו דהכי היא ודאי כמו שכתב רבינו. אבל למי מועלת הבדיקה נחלקו בה המפרשים. שיש מי שכתב דאין בדיקה זו מועלת אלא דוקא לספק דרוסה אבל דרוסה ודאית לא מהניא לה בדיקה שפעמים שמאדים הבשר ואין יכול האדם לכונן כראוי. ואחרים כתבו דבדיקה לעולם מהניא בין לספק דרוסה בין לדרוסה ודאית והכריחו דבריהם מההיא דאמרינן בדרוסה עד שיאדים הבשר כנגד בני מעיים ובסימנין עד שיאדימו הסימנין עצמן אבל אם האדים הבשר שכנגד הסימנין לא. הרי נראה דבדרוסה ודאית עסיקינן דיש לה בדיקה שהרי האדים הבשר ועוד הכריחו רבותינו בעלי התוס' מכמה ראיות דדרוסה ודאית יש לה בדיקה וכן היא דעת הרשב"א ז"ל והרא"ש וכמה מגדולי המורים ורבינו נמי הכי ס"ל דיש בדיקה לדרוסה ודאית שכן התחיל וכיצד דין הדרוסה ולהלן כתב ספק דרוסה אסורה עד שתבדק כדרוסה ודאית משמע דדרוסה ודאית יש לה בדיקה. וזה שכתב רבינו מכף הירך ועד הקדקוד ולא כף בכלל קאמר דמהכף ולמטה וכף בכלל ודאי א"צ בדיקה ואפי' האדים שם הבשר ואפי' נתמסמס מכח הארס כשרה דרואין אותו כאילו אינו ואם אין בו טרפות רואין אותו כאילו ניטל וכשרה אבל אם היה במקום צומת הגידין חיישינן משום צומת הגידין ומדקאמר עד הקדקד משמע שצריך לבדוק כנגד הסימנין. ולפי זה כתבו קצת מן המפרשים שדוקא לעוף יש בדיקה לדרוסה אבל לא בבהמה כי אין הפרש בין ארס לספק נקב דכולהו חיישינן שמא במקום נקב שחט ולעוף דאית ליה

תקנה בבדיקתו שישחוט הקנה לבדו כמו שכתוב למעלה מהניא בדיקה אבל בבהמה אין לה תקנה אבל אחרים כתבו דלא שנא עוף ול"ש בהמה כולהו אית להו תקנתא בבדיקה דאפילו נימא דבספק נקב אין בדיקה לושט אחר שחיטה דשמא במקום נקב אפילו הכי לספק דרוסה יש לו בדיקה מפני שהארס מתפשט וניכר אפילו לאחר שחיטה אע"פ ששחט במקום הארס וכן היא דעת רבינו ז"ל וכתב הרשב"א דצריך לבדוק סמוך לדריסה ואם לא האדים בשר אפילו מבחוץ כשירה דבידוע שלא דרס שאם דרס היה מאדים ואם לא בדק סמוך לדריסה חוששין לה שמא שינו מראיו מבחוץ והבריא וחלקו עליו קצת מהמורים דנראה להם דזו חומרא יתירה היא ואין לנו להחמיר יותר ממה שכתוב בתלמוד וכן נראה דעת רבינו ז"ל. ודע שיש מקצת הראשונים שכתבו שבדיקה שהוזכרה בתלמוד דוקא באותם דורות שהיו חכמים ובקיאים בבדיקה אבל בדורות הללו שאינם בקיאין בבדיקה כל ספק דרוסה אסורה ואחרים כתבו שבכל זמן וזמן אין לך אלא ב"ד שבימך ואין לדיין אלא מה שענינו רואות וכן היא דעת רבינו ז"ל. ויש מי שהוסיף להחמיר דנהי דבשאר דורסים אפשר לבדוק אבל בדרוסת הנץ שדריסתו דקה א"א לבדוק וטרפינן ליה לאלתר בלא שום בדיקה ומייתו ראייה מהא דאמרינן בגמ' (דף נ"ג:) דאייתו לקמיה דשמואל שרקפא דעופות פירוש קן ושדינהו במיא ואם איתא דיש בדיקה בדרוסת הנץ אמאי לא בדיק להו. ויש מי שפסק דאפילו לנץ אית ליה בדיקה ואמרי דלית הלכתא כשמואל דבגמ' מקשינן עליה דשמואל אמאי שדינהו במיא ולישהי להו י"ב חדש ותריצנא ושמואל חייש לתקלה וכיון דטעמיה משום חשש לית הלכתא כוותיה דהא אמרינן בגמ' הני ביעי דספק טריפה שיחלא קמא משהינן להו ואם איתא דחיישינן לתקלה היכי קאמר דמשהינן להו עד שחלא אחרינא דשמא בינתים יארע תקלה שיאכלם בטעות א"ו לא חיישינן לתקלה:

כסף משנה וכיצד דין הדרוסה וכו'. שם (דף נ"ד) אמר רב נחמן האלהים מורה בה רב בדרוסה לבדוק מכפא דמוחא ועד אטמא:

ט אי זה הוא רשם הדריסה. שְׂיֵאָדִים הַבָּשָׂר כְּנָגְד בְּנֵי מַעִים. וְאִם נִמְק הַבָּשָׂר כְּנָגְד בְּנֵי מַעִים עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּבָשָׂר שְׁהַרֹּפֵא גֹרְרוּ מִן הַתְּבוּרָה רֹאֵין אוֹתוֹ הַבָּשָׂר כְּאֵלוֹ חֶסֶר וְטִרְפָּה:

מגיד משנה איזהו רשם הדריסה וכו'. פשוט שם (דף נ"ג:) רב נחמן אמר בקוץ עד שתנקב לחלל בדרוסה משיאדים הבשר כנגד בני מעים: **ואם נימוק הבשר וכו'.** פשוט שם בעי רב אמי הומסס מהו אמר רבי זירא הא דבעי רב אמי כבר פירשה רב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב בדרוסה עד שיאדים בשר

כנגד בני מעים נתמסמס הבשר רואין אותו כאילו חסר הי"ד נתמסמס א"ר הונא בריה דר' יהושע כל שהרופא גורדו ומעמידו על בשר חי. ויש מי שהורה גם בזה דבזמן הזה אין אנו בקיאים בגרידה כלל וכבר כתבתי למעלה כי אין לדיין אלא מה שענינו רואות ומיהו צריך להביא כל הבקיאין בדבר:

כסף משנה ומ"ש אי זהו רושם הדריסה שיאדים הבשר כנגד בני מעים. שם (דף נ"ג:) ר' נחמן אמר וכו' בדרוסה משיאדים הבשר כנגד בני מעים רב זביד מתני הכי בדרוסה משיאדים בשר כנגד בני מעים בסימנים עד שיאדימו סימנין עצמן ומשמע דקיי"ל כרב זביד דהא לא פליג אדר"נ ומשמע דדוקא בסימנין לא סגי בהאדים בשר כנגדן לפי שקשים הם אצל דריסה אבל כל שאר אברים שהבהמה נטרפת בהאדים בשר כנגדן טרפה ואע"ג דלא אמרינן הכא אלא האדים בשר כנגד בני מעים היינו משום דהשתא ס"ל דלא בעינן בדיקה אלא כנגד בני מעים ובסימנין אבל הי"ה דלמאי דאסקינן דבעיא בדיקה מכפא דמוחא ועד אטמא שכל שהאדים בשר כנגד אבר שהבהמה נטרפת בו טריפה דסוף הארס לחלחל ולנקוב האבר הנטרף וכן משמע מדברי הטור אבל רבינו שלא כתב אלא עד שיאדים בשר כנגד בני מעים משמע דסבר דדוקא כנגד בני מעים אמרו אבל כנגד שאר אברים שהבהמה נטרפת בהם לא ומיהו אפשר דמשום דרוב הטריפות הם בבני מעים נקט האי לישנא דהוא הדין לשאר אברים שהבהמה נטרפת בהם: ומ"ש ואם נימוק הבשר כנגד וכו'. שם אמר ר"י אמר רב וכו' נתמסמס הבשר רואים אותו כאילו אינו הי"ד נתמסמס וכו' כל שהרופא גורדו ומעמידו בו על בשר חי ומפרש רבינו דהיינו לומר שרואין אותו בשר כאילו הוא חסר מצד הארס ששרפו ואסור לפי שסופו ליקוב בני מעים וכן דעת הרשב"א ז"ל:

לחם משנה איזהו רושם הדריסה וכו'. שם (דף נ"ג:) בדרוסה עד שיאדים בשר כנגד בני מעים נתמסמס הבשר רואין אותו כאילו אינו ע"כ. ופירש"י נתמסמס הבשר במקום אחר ורבינו מפרש שנתמסמס הבשר כנגד בני מעים אע"פ שלא האדים:

וְאִם דָּרַס בְּסִימָנֵינוּ מְשִׁיאָדִימוּ טְרֵפָה וְדָרִיסָתָן בְּמִשְׁהוּ כִּיּוֹן שֶׁהָאָדִים בָּהֶן כָּל שֶׁהוּא מְחַמַּת דָּרִיסָה טְרֵפָה:

מגיד משנה ואם דרס בסימנין וכו'. שם (דף נ"ג:) רב זביד מתני הכי בדרוסה משיאדים בשר כנגד בני מעים בסימנין עד שיאדימו סימנין עצמן וטעמא דמלתא משום דסימנין קשים הם אצל דריסה ולא חיישינן שמא נתחלחל הארס ולפיכך אינה אסורה משיאדים הבשר עד שיאדימו הם עצמם:

ודריסתו במשהו וכו'. שם (דף נ"ד) בעי רב ביבי בר אביי ושט נקיבתו במשהו דריסתו במשהו קנה נקיבתו בכאיסר דרוסתו בכמה בתר דבעייה הדר פשטה אחד זה ואחד זה במשהו מאי טעמא זיהרא מיקלא קלי :

יא ספק דרוסה אסורה עד שתבדק פדרוסה ודאית. כיצד. ארי שנכנס לבין שורים ונמצא צפרן בגבו של אחד מהן חוששין שמא ארי דרסו. ואין אומרים שמא בפתל נתחכך. וכן שועל או ^[א] נמיה שנכנס לבין העופות והוא שותק והו מקרקרין חוששין שמא דרס. אבל אם היה הוא נוהם והם מקרקרין מיראתו ומנהימתו הו מקרקרין. וכן אם קטע ראש אחד מהו הנה ^[ב] נח רגזו. וכן אם שותק הוא והם אין חוששין שאלו הזיק היו מקרקרין :

מגיד משנה ספק דרוסה אסורה וכו'. פלוגתא שם (דף נ"ג) בין רב ושמואל דרב אמר אין חוששין לספק דרוסה ושמואל אמר חוששין לספק דרוסה ואע"ג דקי"ל דהלכתא כרב באיסורי הכא איפסיקא הלכתא כשמואל משום דאמימר פסק הלכתא כוותיה ולא חש לדברי רב דהכי אתמר בגמרא אמר אמימר חוששין לספק דרוסה א"ל רב אשי לאמימר האי דרב מאי א"ל לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי וכן פסקו כל הפוסקים : **כיצד ארי שנכנס וכו'.** שם (דף נ"ג) אמר רב (אשי) ארי שנכנס לבין השורים ונמצא צפרן בגבו של אחד מהן אין חוששין שמא ארי דרסו מאי טעמא רוב אריות דורסין ומיעוט אין דורסין פירוש אע"ג דרוב אריות דורסין ומיעוט אין דורסין כל הדורס אין צפורנו נשמטת וזאת הואיל וצפורן יושבת לו בגבו אימא בכותל נתחכך ואקשינן אדרבה רוב שורים מתחככין ומיעוט אין מתחככין וכל המתחכך אין צפורן יושבת לו בגבו וזאת הואיל וצפורן יושבת לו בגבו אימא ארי דרסו ומפרקינן איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי מלתא אחזקיה והוה ליה ספק דרוסה ורב לטעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה ע"כ. ואנן קי"ל כשמואל דאמר חוששין לספק דרוסה הילכך חוששין לארי שנכנס ואומרים ארי דרסו ולא שנתחכך בכותל והוא מה שפסק כאן רבינו. וכתבו המפרשים ז"ל כיון דקי"ל כשמואל ל"ש אם נמצאת צפורן לחה או יבשה ול"ש אחת או חמש וכש"כ מקום צפורן כלומר שלא נשמטה הצפורן ממקומה אלא מקומה ומכתה ניכרת בשור דבכולהו צריך בדיקה. ומה שלא כתב רבינו כלל אלו החלוקות משום דבגמ' הוזכרו כל אלו שאפילו לרב דאמר אין חוששין לספק דרוסה באלו מודה דחיישינן כמו שפירש שם. והוי יודע דאיכא פלוגתא בין

רבוותא בענין השוורים האחרים שלא נמצאת הצפורן תחובה בגביהן שיש מי שהצריך להם בדיקה דכיון דנמצאת על גב אחד מהם ראייה היא שדרס וכיון שדרס חוששין לכולם ולא אמרו בקטע ראש אחד מהם דנח רוגזו אלא בשהרגו אבל בדרס אחד מהם כ"ש שכועס ומכה ודורס וזהו דעת הרשב"א ז"ל ונראה שאין כן דעת רבינו ז"ל שהרי לא הזכיר דין זה: **וכן שועל וכו'.** שם בפי' אלו טריפות (דף נ"ג) אתמר רב אמר אין חוששין לספק דרוסה ושמואל אמר חוששין לספק דרוסה דכ"ע ספק עאל ספק לא עאל אימא לא עאל ספק כלבא ספק שונרא אימא כלבא עאל שתיק ויתיב בינייהו אימא שלמא שוי קטע רישיה דחד מנייהו נח מרתחיה איהו קא מעוואי ואינהו קא מקרקרין בעותי קא מבעתי אהדדי כי פליגי דאיהו קא שתיק ואינהו קא מקרקרין מ"ס מעשה קא עביד בהו ומ"ס מחמת בעתותיה קא עבדן ופסק רבינו כשמואל מהטעם שכתבתי למעלה הילכך כל דאיהו שתיק ואינהו מקרקרין מעשה קא עביד וצריכין בדיקה ואע"ג דדין זה לא הוזכר בתלמוד אלא לענין ארי למדנו מדברי רבינו שה"ה לכל הדורסים. וכתב ה"ר ברוך בעל סה"ת דוקא כשהם במקום צר שאין להם יכולת לברוח מפניו אז אמרין דאי איהו שתיק והם מקרקרין דחיישינן ובדקינן אבל היכא דעל בינייהו והם רועות במקום רחב שיכולות לברוח אע"ג דמקרקרין מחמת בעתותיה יש לתלות שרדף אחריהם ולא השיג אחד מהם וכ"כ הרשב"א ז"ל:

לחם משנה **ונמצא צפורן בגבו וכו'.** שם אמר רב אין חוששין בצפורן בגבו ומבואר שם דרב לטעמיה דס"ל אין חוששין לספק דרוסה ואנן קי"ל דחוששין ולכך חוששין בצפורן: **וכן שועל ונמייה וכו'.** שם על ושתיק ואיתיב בינייהו וכו'. וכתב שועל ונמייה ונראה דהוא הדין גבי בין השוורים אלא דריהטא דגמרא בעופות דקאמר לעיל מיניה ספק כלבא ספק שונרא וכו' והיינו עופות או גדיים וטלאים או שונרא אין לו דריסה בשוורים גדולים. וכל הדינים עד סוף הפרק מבוארים שם:

יב [ה] ספק שְנַכְנַס לְכָאן טוּרְף או לא נְכַנַס. או שְרָאִינוּ וְלֹא נוֹדַע אִם זֶה מִן הַטוּרְפִין או אינו מן הַטוּרְפִין אין חוֹשְׁשִׁין. וְכֵן עוֹף שְנַכְנַס לְבֵין [ו] הָעֵצִים או לְבֵין הַקְּנִים וְיָצָא וְרָאֵשׁוּ מְנִטְף דָם או צָוָארוּ אין חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׂמָא נְטָרְף אֶלָּא אוֹמְרִים שְׂמָא בְּעֵצִים נָזַק:

מגיד משנה **ספק שנכנס לכאן וכו'.** כבר כתבתי למעלה: **וכן עוף שנכנס לבין העצים וכו'.** מוכח לה מההוא בר אווזא דהוי בי רב אשי עאל לבי קניא ונפק

אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רב אשי לאו אמרת ספק כלבא ספק שונרא אימא כלבא הכא נמי ספק קניא ספק שונרא אימא קניא מחייה. וכתב הרשב"א ז"ל דהא דאמרינן ספק קניא ספק שונרא דתלינן בקניא וכן נמי ספק כלבא וספק שונרא דתלינן בכלבא דוקא שמצוי לפנינו כלב או קנה דאיכא למתלי בהו אבל אם באו לפנינו כך ולא ידענו במה אין לתלות אלא במצוי :

כסף משנה (יא-יב) ספק דרוסה אסורה עד שתבדק וכו'. שם פלוגתא דרב ושמואל ואסיקנא דחוששין לספק דרוסה. ומ"ש כיצד ארי שנכנס לבין שוורים וכו'. שם. ומ"ש וכן שועל או נמייה שנכנס לבין העופות וכו' עד או אינו מן הטורפין אין חוששין, שם : ומה שכתב וכן עוף שנכנס לבין העצים וכו'. מעשה שם (דף נ"ג):

הלכות שחיטה - פרק ששי

א נְקוּבָה כִּיצַד. אֶחָד עֶשֶׂר אֵיבָרִים הֵן שָׁאִם נִקֵּב אֶחָד מֵהֶן לְחַלְלוֹ בְּמִשְׁהוֹ טְרֵפָה. וְאֵלוֹ הֵן. תְּרַבֵּץ הַוֶּשֶׁט. וְקָרוֹם שֶׁל מֶחֱרָאשׁ. וְהֵלֵב עִם הַקֶּנֶה שְׁלוֹ. וְהַמְרָה. וְקִנָּה הַכֶּבֶד. וְהַקֶּבֶה. וְהַפָּרֶס. וְהַמָּסֶס. וְבֵית הַכּוֹסוֹת. וְהַדְּקִין. וְהַרְאָה עִם הַקֶּנֶה שְׁלָה :

מגיד משנה נקובה כיצד וכו' תרבץ הושט וכו'. פרק אלו טריפות (חולין דף מ"ד) הכי אמר רב ושט נתנו בו חכמים שיעור וכו' מכלל דתרבץ הושט לאו מקום שחיטה הוא וקאמר במשהו, וכן היא בהלכות תרבץ הושט שניקב לחללו טריפה אף על גב דלאו מקום שחיטה הוא. ומה שכתב רבינו לחללו אף על פי שלא הוזכר בגמרא חלל אלא בלב דתנן במתניי ניקב הלב לבית חללו כתבו התוס' וז"ל בשאר נקובי לא אצטריך למיתניי לבית חללו שהם דקים ופשיטא שאין נקב חשוב בהם כלל אם לא ניקב לבית חללו אבל לב שהוא עב ס"ד שאם ניקב בעומק חשוב נקב להכי תנא ביה לבית חללו ולפי זה למדנו שאם התחיל לשחוט בתרבץ הושט אפילו במשהו וגמרה בושט עצמו שחיטתו פסולה דכי אסקינן הגרים שליש ושחט שני שלישים כשירה דוקא בקנה הוא

דקאמרינן הכי משום דטריפותו ברובו אבל בושט שטריפותו במשהו כל שהתחיל בו למעלה ממקום שחיטה שחיטתו פסולה וכבר הארכנו בדין זה למעלה:

לחם משנה וקרום של מוח. משנה ר"פ א"ט (דף מ"ב) ניקב קרום של מוח ובפסקא רב ושמואל דאמרי תרווייהו וכו' (עיין בכ"מ). ומפרש רבינו דאמרי לה עד דאינקיב תתאה ר"ל דבתתאה לחוד סגי וראיה לדבריו דאמר שמואל וסימניך וכו' וכיון דנתן הסימן בתחתון משמע דבדידיה לחוד תליא מילתא והרא"ש ז"ל בפסקיו כתב סברא אחרת: **וקנה הכבד.** שם (דף מ"ה:) תלתא קני הוי וכו' (עיין בכ"מ הל' ח'). מר בר חייא מתני איפכא דריאה ככבדא דכבדא כריאה ע"כ. וי"ל דרבינו פוסק כל"ק ומש"ה כתב למטה ואם נמצאת בסמפון הגדול וכו' הרי זו מותרת משום דקנה הגדול של כבדא הוא ככבדא ולא איכפת לן כלל אם ניקב וכן כתב כאן ובפרק שביעי דקנה דריאה כריאה דמשמע דהוא כל"ק וכל זה איירי בקנה הכבד הגדול דהכי משמע דקאמר תלתא קני הוו וכו' דהם גדולים אבל בקני הכבד הקטנים ודאי שהם במשהו וכמ"ש לקמן וטעמו אבאר בהלכות וזה שכתב בקני הכבד הם המזרקים שכתב לקמן. וגמרא דתלתא קני הוו וכו' ולא איירי בהו כלל. זה נ"ל בדעתו ז"ל אבל הראב"ד ז"ל הבין בדברי רבינו שפסק דריאה כריאה ודכבדא כריאה בתרווייהו לחומרא משום דמספקא לן אי הלכתא כמר בר רב אשי או כדאמרינן וכדכתבו התוס' שם לכך פסק לחומרא וכדפסק רבינו חננאל ולהכי נראה לומר שמה שפסק לקמן קני הכבד והם המזרקים יצא לו לרבינו משום דפסק לחומרא דכבדא כריאה ומשמע ליה דבכל קני הכבד קאמר בין קנה גדול בין הקטנים ולדעתו ז"ל בכל קני הכבד בין גדולים בין קטנים פסק רבינו במשהו ומה שכתב לקמן דאם נמצא מחט בסמפון הגדול מותרת היינו משום דלא חיישינן דניקב דכיון שהוא רחב ודאי שהמחט שבא דרך שם לא נקבו אבל אם נקבו ודאי דאסור ומה שאמר כאן קנה הכבד ר"ל בין גדולים בין קטנים אבל דעתו נראה לי כמו שביארתי ואיסור קני הכבד הקטנים מטעם אחר יצא לו כאשר נתבאר בהלכות: **והקיבה.** שם (דף מ"ב) במשנה דריש פרקין: **והמסס ובית הכוסות וכרס ודקין.** שם במשנה:

ב תְּרַבֵּץ הַיֹּשֵׁט כְּבָר בְּאֶרְנוּ שְׁעוּרוֹ וְשֶׁהוּא הַמְּקוֹם מִן הַיֹּשֵׁט שְׂאִינוֹ רְאוּי לְשַׁחֲיטָה לְמַעְלָה מִן הַיֹּשֵׁט. אִם נִקְבַּ לְחֻלְלוֹ בְּמָה שֶׁהוּא טְרֵפָה:

כסף משנה (א-ב) נקובה כיצד י"א אנרים הם וכו' תרבץ הושט כבר ביארנו

שיעורו אם ניקב לחללו במשהו טרפה. בר"פ אלו טרפות (דף מ"ג): תרבץ הושט רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו וידוע דהלכה כרב באיסורי והכי עבד רבא עובדא. וכתבו התוס' והרשב"א והר"ן שכל הפסולין בנקיבה ויש להם חלל לא מיפסלו עד שינקב לחלל וזה דעת רבינו שכתב אם ניקב לחללו:

א שְׁנֵי קְרוּמוֹת יֵשׁ לַמֶּחֱ שֶׁבְּרֵאשׁ. אִם נִקְבַּ הָעֲלִיּוֹן הַסָּמוּךְ לְעֵצִים בְּלֶבֶד הָרִי זֶה מִתְּתָר. וְאִם נִקְבַּ הַתַּחְתּוֹן הַסָּמוּךְ לַמֶּחֱ טְרֵפָה. וּמִשְׁיִתְחִיל הַמֶּחֱ לְהִמָּשֵׁךְ לְשִׁדְרָה וְהוּא מְחוּץ לַפּוֹלִין שֶׁהוּן תַּחֲלַת הָעֶרְףִי יִהְיֶה לְקְרוּמוֹ דִּין אַחֵר. וְאִם נִקְבַּ חוּץ [א] לַפּוֹלִין מִתְּתָר:

מגיד משנה שני קרומות יש וכו'. תנן במתני' בפי א"ט ניקב קרום של מוח

וגרסינן עלה בגמרא (דף מ"ה) רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה עד דאינקיב תתאה וכו', זו היא גרסתנו ויש גרסאות אחרות ולפי שנוי הגרסאות נחלקו הפוסקים וגם נחלקו בדברי הריא"ף ז"ל והרמב"ם כי לפי דעת רש"י נראה דאינה טריפה עד שינקבו שניהם נראה שגרסתו היא כפי גרסתנו וא"כ ניקב תחתון בלא עליון או עליון בלא תחתון כשירה וכן דעת הראב"ן ורבותינו בעלי התוס', ולפי ר"ת ורבינו שמשון משמע דהיכא דניקב העליון אפי' לא ניקב התחתון טריפה והיכא דאינקיב תחתון ולא אינקיב עליון כשירה. ונחלקו המפרשים בדברי הריא"ף שהרמב"ן סובר על דעת הריא"ף אינה טריפה עד שינקבו שניהם והרא"ש סובר שלדעת הריא"ף אין תלוי הטרפות אלא בתחתון לבד וכל שניקב התחתון אע"פ שלא ניקב העליון טריפה וכל שניקב העליון אם התחתון קיים כשירה ואחרים כתבו דלדעת הריא"ף באיזה שינקב טריפה בין עליון או תחתון ואין כאן מקום להאריך ולברר טעם כל אחד וראייתו. ונחזור לברר דעת רבינו. יש מי שכתב שדעת רבינו היא כדברי רש"י ובעלי התוס' דאינה טריפה עד שינקבו שניהם ואיני יכול להלום דעתם כפי דברי רבינו כפי הגרסא הנמצאת בידינו שכתוב בה שני קרומות יש למוח שבראש אם ניקב העליון הסמוך לעצם בלבד הרי זו מותרת ואם ניקב התחתון הסמוך למוח טריפה, נראה בפירוש דאין הטרפות תלוי אלא בתחתון בלבד וכל שניקב תחתון בלא עליון טריפה זולתי אם היתה להם גירסא אחרת בדברי רבינו או אם הם מפרשים בדברי רבינו שדעתו היא אם ניקב העליון הסמוך לעצם בלבד כשירה ואם ניקב התחתון הסמוך למוח ר"ל עם העליון אז הויא טריפה ויש הוכחה לפירוש זה שכתב אם ניקב העליון הסמוך לעצם לבד הרי זו כשירה דנראה

דדוקא אם ניקב העליון בלבד היא כשירה הא ניקבו שניהם טריפה וראיה לזה שלא כתב בתחתון לבד. אבל אחרים כתבו בדברי רבינו דדעתו היא דאין הטרפות תלוי אלא בתחתון וכל היכא דאינקיב תחתון ולא עליון טריפה וכך מראין דברי רבינו ואין לסמוך על אותם הדיוקין להוציא דברי רבינו ממשמעותם. וכן היא דעתו בפיהמ"ש וז"ל ויש למוח שני קרומות אחד מהם דבוק לעצם הגלגולת אם ניקב אותו קרום והשני הסמוך למוח קיים כשירה ואם ניקב התחתון הסמוך למוח ואפי' העליון קיים טריפה עכ"ל ז"ל. אח"כ חפשי ובדקתי בספרי רבינו ומצאתי נוסחא ישנה שכתוב בה שני קרומות יש למוח שבראש אם ניקב העליון הסמוך לעצם בלבד הרי זו מותרת ואם ניקב גם התחתון הסמוך למוח טריפה, ולפי גירסא זו ניחא הפירוש הראשון שפירשו המפרשים לדעת רבינו ואע"פ שפירוש המשנה שכתבנו אינו נראה כן בהרבה דברים פסק רבינו בחיבור הפך ממה שפסק בפיהמ"ש: **ומשיתחיל המוח וכו'.** שם (דף מ"ה) א"ר שמעון בן פזי אריב"ל משום בר קפרא מוח כל מה שבקדרה נידון כמוח התחיל לימשך נידון כחוט השדרה ומהיכן מתחיל לימשך א"ר יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דריב"ל כמין שני פולין יש מונחים על פי הקדרה מן הפולים ולפנים כלפנים ולחוץ כלחוץ ופולים עצמם איני יודע ומסתברא כלפנים ופירש"י הפולין עצמן מוח שכנגד הפולין. וכתבו המפרשים דאם נמצאת תולעת בקרום של מוח והמוח קיים ובקרום אין בו רושם ולא קורט דם כשירה. ועוד כתבו היכא שנמצא בתוך הקרום מים וחסר המוח במקום המים כשיעור המקום שמונחין בו המים והיה המוח מקיף את המים מכל צד כשר אבל אם היו מקצת המים מגולים שאין המוח מכסה אותם מכל צד טריפה וכן נמי אם היו המים מונחים בתוך שלפוחית קטנה והמוח מקיף אותה מכל צד כשירה ואם היתה מגולה מאיזה צד שיהיה או שמונחת בין הקרום והגלגולת טריפה:

כסף משנה שני קרומות יש למוח שבראש וכו'. בר"פ א"יט (דף מ"ב) במשנה מני בהדי טרפות ניקב קרום של מוח ובגמרא (דף מ"ה) רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה עד דאינקיב תתאה אמר רב שמואל בר נחמני וסימניך חייתא דמתנח ביה מוחא אמר רבה בר בר חנא אמר ריב"ל כנגדו בביצים ניכר כך הוא הגירסא שלנו והרא"ש גורס רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה ואמרי לה קרמא תתאה וכתב על זה פירש"י קרמא עילאה ואע"ג דלא אינקיב תתאה ועל דאמרי לה קרמא תתאה לא פי' כלום ויש ספרים שכתוב בהם ואמרי לה עד דאינקיב תתאה ונראה שכך היתה גי' רש"י ולכך לא הוצרך לפרש. ורב אלפס כתב ניקב קרום של מוח קרמא תתאה טרפה קרמא עילאה כשרה וסימניך חייתא דמתנח ביה מוחא ונראה שהוא מפרש דהני תרי לישני פליגי דלישנא קמא סבר שהטרפות תלוי בעילאה ולא בתתאה ולישנא בתרא סבר שהטרפות

תלוי בתתאה ולא בעילאה ופוסק כלשון שני לפי שר"ש בר נחמני וריב"ל מהדרי למיתב סימנא בקרום התחתון משמע שצריך להכירו לפי שבו תלוי הטרפות. והטור כתב וז"ל רב אלפס אוסר בתחתון ומתיר בעליון וראב"ן כתב שמותר עד שינקבו שניהם עכ"ל. ואע"פ שלשון רב אלפס ולשון רבינו כמעט שוים חילק הטור ביניהם מפני שרב אלפס כתב ניקב קרמא תתאה טריפה קודם שכתב קרמא עילאה כשרה מבואר בהדיא דבקרמא תתאה לחוד טריפה אבל רבינו כתב ניקב התחתון טרפה אחר שכתב ניקב העליון ומשמע דכי קתני ניקב התחתון אניקב העליון דכתב ברישא סמך כלומר ניקב גם התחתון ועוד דמדכתב בניקב העליון בלבד ובניקב התחתון לא כתב בלבד משמע דבניקב אף התחתון קאמר דטרפה. והר"ן כתב מדברי הרי"ף נראה דאע"ג דלא אינקיב אלא תתאה בלחוד טרפה וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' שחיטה. אבל בחי' הרמב"ן כתוב שלדברי הרי"ף לא מיטרפה עד דמינקבי תרווייהו ואינו נראה ומיהו יש נוסחאות בגמרא דגרסינן עד דמינקיב קרמא תתאה עכ"ל. וטעמא דמשמע להר"ן דלדעת רבינו באינקיב תתאה בלחוד טרפה משום דאם איתא שסובר דלא מיטרפא עד דמינקבי תרווייהו ה"ל למכתב הכי בהדיא והטור סובר דבדין הוא דאיבעי ליה למכתב הכי אלא שרצה לתפוס לישנא דגמ' כמנהגו: **ומשיתחיל המוח להמשך וכו'.** שם (מ"ה): מימרא דר' יצחק בר נחמני בשם ריב"ל מן הפולין ולפנים כלפנים מן הפולין ולחוץ כלחוץ ופולין עצמם איני יודע ומסתברא כלפנים וביאור הענין שהעצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדירה ויש על פיה כלפי הצואר כמו שני פולין ומחוץ לפולין ואילך ניקב מותר ואינו אסור עד שיפסק רובו כמו שיתבאר רפ"ט:

לחם משנה **ומשיתחיל המוח לימשך וכו'.** שם (דף מ"ה) כל מה שבקדרה נדון כמוח התחיל לימשך נדון כחוט השדרה ומהיכן וכו' כמין שני פולים וכו' ופולין עצמן איני יודע ומסתברא כלפנים ולכך סתם רבינו וכתב ניקב חוץ לפולין מותר אבל פולין עצמן ולפני הפולין אסור:

ד **המח עצמו שנקב או נתמעד והקרום קים כשרה. ואם נשפך**
כמים או נמס כדונג טרפה:

כסף משנה **המוח עצמו שנרקב או נתמעד.** כך היא הגירסא הנכונה בדברי רבינו ולא כספרים דידן דגרסי שניקב במקום שנרקב והדין שם גבי חוט השדרה נתמרך פסול נתמסמס פסול אי זו המרכה ואיזוהי המסמסה המרכה כל שנשפך כקיתון המסמסה כל שאינו יכול לעמוד ופירש"י המרכה לשון מורך שנתרכך ונעשה המוח שבתוך הקרום כמים ונשפך מראשו לסופו ומסופו

לראשו ואם היו נוקבין אותו היה יוצא דרך הנקב. אינו יכול לעמוד מפני שנעשה צלול אבל לא כ"כ שיהא נשפך כתיקון של מים אבל כשאוחזין בו ומניח קצתו למעלה מידו הוא נכפף ונופל. ולשון נתמסמס פירש הרי"ף שנמס כדונג מפני אש וכך הם דברי רבינו. ואמרי" תו בגמרא בי רב אמרי נתמסמס [פסול נתמזמז] כשר ופירש"י נתרוקן מהמוח מקצתו מאליו ומשמע בגמרא דדינין אלו איתנהו נמי במוח הראש מדמקשה מדתניא בהמה שנתמזמז מוחה טרפה ומשני ההוא נתמסמס אתמר וכ"כ הרשב"א והרא"ש והר"ן. וכתב הרשב"א דטעמא דנתמסמס טריפה מפני שכל שהגיע להפסד זה עתיד הקרום לינקב וכ"נ מדברי רש"י:

לחם משנה **המוח עצמו וכו'.** שם (ע"ב) גבי מוח שבחוט השדרה אמרו נתמרך פסול נתמסמס פסול וכו' המרכה כל שנשפך כקיתון מסמסה כל שאינו יכול לעמוד בעי ר' ירמיה אינו יכול וכו' וכתבם רבינו ריש פרק תשיעי וכאן כתב דין נתמרך ונתמסמס במוח שבראש שלמד מדין מוח שבחוט מכל שכן ודין אינו יכול לעמוד מפני כובדו לא שייך אלא במוח שבחוט ולכך לא כתבו כאן אלא שם: **או נתמעך.** זהו פירוש למה שאמרו שם נתמזמז כשר:

ה הַלֵּב שֶׁנֶקֶב לְבַיִת חֲלָלוּ. [ב] בֵּין לְחֲלָל גְּדוֹל שֶׁבְּשִׂמְאֵל בֵּין לְחֲלָל קָטָן שֶׁבְּיָמִין טְרֵפָה. אֲבָל אִם נֶקֶב בְּיָשָׁר הַלֵּב וְלֹא הִגִּיעַ לְחֲלָלוֹ מִתֵּר. וּקְנֵה הַלֵּב וְהוּא הַמְזַרְק הַגְּדוֹל שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְרָאָה הֲרִי הוּא כָּלֵב וְאִם נֶקֶב לְחֲלָלוֹ בְּמִשְׁהוֹ טְרֵפָה:

מגיד משנה **הלב שניקב וכו'.** תנן במתניי ניקב הלב לבית חללו ואמרינן עלה בגמ' בעי ר' זירא לבית חלל קטן או לבית חלל גדול ואיפשיטא לבית חללו קתני מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן. וכתבו המפרשים דה"מ טריפה עד שינקבו לבית חלל דוקא מחמת חולי אבל בקוץ ובמחט וכיוצא בו אפילו לא הגיע לחלל טריפה דחיישינן דדרך ושט נכנס וניקבו הדקין ונתחב כאן. ומיהו כתב הרשב"א ז"ל שאם ניקב הקוץ לפנינו ונשחטה בהמה זו ונמצא הקוץ תחוב מדופן הבהמה ללב כשירה היכא דלא נגע לחלל. כתב בה"ג מחטא דאשתכח בליבא אע"ג דלא ניקבה טריפה וה"מ כי משתכחא בסמפונא דלבא מגוואי דלית ליה דוכתא למיפק וכי רישיה לתתא דכמה דאתא נקובי מינקבא וטריפה אבל קופא לתתאי הוא לא עייל אלא בסמפונא רבה תלינן דילמא בהדי דשעלא פלטא ליה ואחזוקי באיסורא לאו מילתא היא דנפקא מהתם ונקבה בדוכתא אחריתי ע"כ: **וקנה הלב וכו'.** בפרק אלו טריפות (דף מ"ה): קנה הלב רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו ופסק כרב משום דהלכתא

כוותיה באיסורי ויש מי שפסק כשמואל משום דר' יוחנן קאי כוותיה והריא"ף והתוס' ורוב הפוסקים פסקו כרבינו ובענין קנה הלב וקנה הכבד וקנה הריאה בכולם פסק במשהו וכן היא דעת הרבה מהמורים הריא"ף ור"ח משום דבגמרא איכא תרי לישני ללישנא קמא דכבדא וכבדא ודריאה כריאה ובדליבא פליגי וללישנא בתרא דריאה ככבדא וכבדא כריאה ובדליבא פליגי ואע"ג דאמר שמואל על לישנא בתרא אי אמר הכי אבא לא ידע בטריפות ולא כלום אזלינן לחומרא בכולהו ונקיבת כל אחד מהם במשהו כמו שיתבאר דין כל אחד ואחד מהם במקומו :

כסף משנה **הלב שניקב לבית חללו וכו'.** ר"פ א"ט (דף מ"ב) ניקב הלב לבית חללו ומפרש בגמרא (דף מ"ה): ל"ש לחלל גדול ל"ש לחלל קטן טרפה. ומ"ש **וקנה הלב והוא המזרק הגדול וכו'.** שם קנה הלב רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו וידוע דהלכתא כרב באיסורי :

לחם משנה **הלב שניקב וכו'.** שם בפסקא בעי ר' זירא לבית חלל קטן או לבית חלל גדול א"ל אביי מאי תבעי לך מי לא תנן רבי שמעון אומר עד שתנקב לבית הסמפונות וכו' הכי השתא התם לבית הסמפונות וכו' הכא לבית חללו מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן ע"כ. ולכאורה נראה דליכא פשיטותא כלל דר' זירא דחי פשיטותא דאביי ונשאר הדבר בספק. וא"כ יש לתמוה על רבינו איך כתב שהיא טרפה ודאית ולא כתב ספק ואדרבא לכאורה נראה פשט הגמרא דעדיין לא איפשטא הבעיא. וי"ל דנראה לו לרבינו דמדקאמר גמרא בתירוץ מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן לשון דפשיטותא הוא וה"ק ליה ר' זירא לאביי השתא דאמרת לי דרבה מפרש דלבית הסמפונות ר"ל לסמפון גדול א"כ בעיא שלי היא פשוטה דמדלא נקט כאן לבית חלליה כמו דנקט שם לבית הסמפונות משמע דס"ל מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן וכן הרא"ש ז"ל סובר דפשיטותא הוא וכדברי רבינו :

מְרָה שְׁנִיקְבָה וְכִבֵּד סוֹתְמָה מְתָרְתָּ. וְאִם לֹא נִסְתָּם הַנְּקָב אֶף עַל פִּי שְׁהוּא סָמוּךְ לְכִבֵּד טְרַפָּה :

מגיד משנה **מרה שניקבה וכו'.** פשוט שם (דף מ"ח). מימרא דר' יצחק בר יוסף א"ר יוחנן מרה שניקבה וכבד סותמתה כשירה. נמצא כתוב משמם של ראשונים שאם לא נמצאת המרה שקורעין הכבד שתי וערב וטועמים אותו ואם נמצא בו מרירות כשר ואם אין בו טעם מרירות בודקין אותו ע"י צלייה ויש מי שמכשיר אפילו לא נמצאת מרה כלל משום דדייק מהאי דאמרינן אם נשתייר מן הכבד כזית במקום מרה וכזית במקום חיותה אע"פ שניטל כל

השאר כשירה משמע אפילו אין שם מרה ותו דייק מדקאמרינן כזית במקום מרה ולא קאמר אצל מרה משמע דבליכא מרה עסקינן ואין כן דעת רבינו דהא כייל ואמר כל נקב שאמרנו שאם ניקב במשהו טריפה כך אם ניטל כולו טריפה בין ע"י חולי או ביד או שנברא חסר ומיהו מינים שאין בהם מרה כגון תורים ובני יונה וכל מאי דדמי להו אין ספק דכשרים אע"פ שאין בהם מרה. וכתוב בספר בעלי חיים דצבאים ואיילים המרה שלהם אצל זנבם ומינים אחרים מתפשטת במעוקם לכן צריך לבדוק כל אחד ואחד כפי תכונתו ואם נמצאת נקובה במקום שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה בסכין או במשמוש הטבח כשירה ואם נמצאו שתים טריפה ואם אחת שופכת לחברתה כשרה כגון שנוקבין אחת מהם ואם נשפכת אחת לחברתה כשרה :

כסף משנה **מרה שניקבה וכבד וכו'.** בר"פ אלו טרפות ניקבה המרה טריפה ובגמ' (דף מ"ח) אמר רבי יוחנן מרה שניקבה וכבד סותמתה כשרה :

לחם משנה **מרה שניקבה וכו'.** שם (דף מ"ג) :

ז נְזִיָּה שְׁנִמְצָאת בַּמָּרָה אִם הָיְתָה כְּמוֹ גְרָעִינָה שֶׁל תְּמָרָה שְׂאִין רֵאשָׁה חַד מְתַרְתֵּת. וְאִם רֵאשָׁה חַד כְּגְרָעִינַת הַזֵּית אֲסוּרָה. שְׁהָרִי נִקְבָּה אוֹתָהּ כְּשֶׁנִּכְנְסָה. וְזֶה שֶׁלֹּא יֵרָאֶה הַנֶּקֶב מִפְּנֵי שְׁהַגְלֵד פִּי הַמַּכָּה :

מגיד משנה **גרעינה שנמצאת וכו'.** פשוט שם (דף מ"ט). ההיא קשייתא דאשתכח במרה אמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא אמרי' הא ודאי סימפונא נקט ואתאי אע"ג דלא נפקא מירבל הוא דרביל ליה וה"מ דדיקלא אבל דזיתא מבזע בזע :

כסף משנה **נזייה שנמצאת במרה וכו'.** שם (דף מ"ט) ההיא קשייתא דאשתכח במרה א"ר אשי כי הוינא בי רב כהנא אמרינן הא ודאי סימפונא נקט ואתאי ואע"ג דלא קא נפקא מירבל הוא דרביל ליה וה"מ דדיקלא אבל דזיתא מבזע בזע. ופירש"י מירבל הוא דרביל ע"י נענוע שנענעה הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה תמיד מעט מעט במקום דחוק שאינה יכולה עכשיו לצאת ומפרש רבינו דמבזע בזע היינו שניקבה עור המרה כשנכנסה ואע"ג דק"ל במחט שנמצא בריאה כשהיא שלמה כשרה קשייתא דזיתא שאני דכיון דשני ראשיה חדים והיא נכנסת למקום דחוק ביותר חוששין שמא ניקבה דרך כניסתה :

לחם משנה **נזייה שנמצאת במרה וכו'.** שם (דף מ"ט) ההיא קשיתא דאשתכח במרה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש"י אע"ג דלא נפקא שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצים להוציאה לפי שהסמפון דחוק. מרבל הוא דרביל ליה על ידי ענווע וכו'. ורבינו כתב לשון סתם ומשמע בכל גוונא אע"ג דלא נפקא ולא הוצרך לבאר:

ח * קני הכבד והו המזרקין שבו שפֿהו הדם מתבשיל. אם נקב אחד מהו במשהו טרפה. לפיכך מחט שנמצאת בפתוץ הכבד אם היתה מחט גדולה * והיה הקצה החד שלה לפנים בידוע שנקבה כשנכנסה. ואם היה הראש העגל לפנים אומרין דרך סמפונות הלכה ומתרת:

ההראב"ד **קני הכבד והו המזרקין שבו שבהן הדם.** א"א כמדומה לי שהוא סובר על הנקבים [ס"א הקנים] דכבדא כריאה שאפילו על מה שיש מהם בתוך הכבד נאמר שאם ניקב במשהו טריפה ואינו כן ואין חכם שיסבור כן אלא מה שנתפשט ממנו לריאה והוא חוץ לכבד ועל כן אינו חשש נקב בכבד בשביל נקב עצמו אלא שמא דרך הושט בא לו לכבד: והיה הקצה החד שלה בפנים בידוע שניקבה. א"א אין בכאן תבלין ולא מלח והמבין יבין ואין כאן ודאי נקובה:

מגיד משנה **קני הכבד והם וכו'.** כבר נתבאר דין זה למעלה דרבינו ס"ל כיון דלא איפסקא בהדיא בהני לישני דכתיבנא לעיל אזלינן בתרווייהו לחומרא ולפיכך פסק בכולן במשהו: **לפיכך מחט שנמצאת וכו'.** שם (דף מ"ח): ההיא מחטא דאשתכח בחיתוכא דכבדא וכו' ומסיק אלא אמר רב אשי חזינן אי קופא לבר נקובי נקב ואתאי אי קופא לגאו סמפונא נקט ואתאי. ובקופא לבר או לגאו רבו הפירושים שרש"י והעומדים בשיטתו פירשוה דקופא לבר הוא חוץ מן הכבד ולפיכך טריפה דחיישינן דדרך ושט נכנסה והיא נוקבת ואחר כך נתחבה בבשר הכבד דרך חודה ואי קופא לגאו דרך סמפון נכנסה ונקבה החוד שלה הכבד ויצאה לחוץ וכשרה ורבינו ס"ל לבר ר"ל לצד חוץ שהוא כנגד ראש הבהמה ולגאו ר"ל לצד פנים שהוא גוף הבהמה ויש לרבותי בשיטת הלכה זו פירושים שונים ושיטות מחולפות ולא ראיתי להאריך שדברי רבינו עיקר ואין לזוז מהם:

כסף משנה **קני הכבד והם המזרקין שבו וכו'.** שם (דף מ"ה): קנה הלב רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו וכו' אמר אמימר משמיה דרב נחמן תלתא קני הוו (חד פריש לליבא) וחד פריש לריאה וחד פריש לכבדא דריאה כריאה

דכבדא דליבא פליגי ופסקו הפוסקים לחומרא דשלשתן נקיבתן במשהו וכן דעת רבינו והוא ז"ל סובר דקנה הכבד כולל גם לסמפוני הכבד כשם שקנה הריאה כולל גם לסמפוני הריאה: **והראב"ד** כתב א"א כמדומה לי שהוא סובר על הקנים דכבדא כריאה וכו' ובאמת שהרשב"א ג"כ הקשה על דברי רבינו והעלה בסוף דבריו ובלי ספק סמפון הכבד שניקב כשרה ואפילו נקב לחבירו ואין בזה בית מיחוש עכ"ל. והריב"ש ג"כ הקשה על רבינו שלא אמרו סימפונא דאינקיב לחבריה טריפה אלא בריאה ולא בכבד אלא אפילו ניטל כל הכבד ולא נשתייר בה אלא כזית כשרה ומ"ש תלתא קני הוו וכו' ואיכא מ"ד התם דכבדא כריאה קודם שיכנס בבשר הכבד דהוי בכלל ניקב הקנה למטה מן החזה אבל כשיכנס לכבד לכ"ע הוי ככבד עכ"ל. וי"ל לדעת רבינו דאע"ג דר"נ אמר סימפונא דריאה דאינקיב טרפה היינו משום דהוה סבר כלישנא קמא דריאה כריאה דכבדא אבל לדין דפסקינן דכבדא נמי כריאה ה"ה לסמפונא דכבדא דאינקיב טרפה ומה ששנינו שאם ניטל כל הכבד ולא נשתייר אלא כזית כשרה היינו בדקיימא סימפונא כמ"ש בריאה שנשפכה כקיתון. **ומ"ש לפיכך מחט שנמצאת בחיתוך הכבד וכו'.** שם (דף מ"ח:) ההוא מחטא דאשתכח בחיתוכא דכבדא וכו' אמר רב אשי חזינן אי קופא לבר נקובי נקיב ואתאי אי קופא לגיו סמפונא נקט ואתאי וה"מ באלימתא אבל בקלישתא x ל"ש קופא לגיו ל"ש קופא לבר נקובי נקיב ואתאי ופירש"י אי קופא לגיו אם ראשה העב שהיא נקובה בו נחבא בתוך הכבד וחודה יוצא לתוך חלל הבהמה ודאי סימפונא נקט ואח"כ ניקב חודה את הסימפון ויצא לכבד וממנו ולחוץ ואי קופא לבר לחלל הבהמה ופיה לתוך הכבד ודאי דרך הושט נכנס תחלה וניקבה הדקין ויצתה ונכנס פיה לכבד. באלימתא מחט עבה שאינה יכולה לנקוב דרך קופא שלה אבל בקטינתא כגון מחטין שלנו שמנקבין אפילו דרך קופא שלהם. והתוס' הקשו על פירש"י וכתבו אין לפרש כשהמחט מקצתה חוץ לכבד ומקצתה בתוכו אבל כולו בתוך הכבד כשרה בכל ענין דסימפונא נקט ואתא וכו' אלא אי קופא לבר היינו שקופא לצד חוץ ואפילו כלה לתוך הכבד טרפה דנקובי נקיב ועי"ל וקופא לגיו היינו שהקופא לצד סימפון הכבד וכך הם דברי המפרשים והטור. ולפי פירוש זה כשהקופא פונה לצד חלל הבהמה קורא אותה לבר מפני שפונה לצאת מהכבד וכשהקופא פונה לצד הקנה קורא לגיו לפי שפונה לצד פנימי של כבד: **והשתא** איכא למידק בדברי רבינו שאם הוא מפרש כפירוש הזה דבקופא לבר חיישינן שדרך הושט נכנסה ונקבה הדקים ויצתה ונתחבה בכבד היאך כתב בידוע שניקבה כשנכנסה שזו לא ניקבה כשנכנסה בכבד אלא קודם שנכנסה בו נקבה הדקין. וא"ת דה"ק בידוע שניקבה כבר הדקין כשנכנסה בכבד אכתי קשה היאך כתב קני הכבד וכו' אם ניקב אחד במשהו טריפה לפיכך מחט שנמצאת בחיתוך הכבד וכו' בידוע שניקבה כשנכנסה דאין טרפות קני הכבד

ענין למ"ש בידוע שניקבה כשנכנסה ומאי לפיכך. וא"ת שרבינו מפרש שאין החשש בקופה לבר מפני שנכנסה דרך הושט ונקבה הדקין ויצתה ונתחבה בכבד שזו חששא רחוקה היא אלא משום דחיישינן כשנכנסה בקנה והלכה דרך סימפון הכבד ונכנסה בו שמא ניקבה אחד מקני הכבד וז"ש בידוע שניקבה כשנכנסה כלומר כשנכנסה בכבד נקבה אחד מקני הכבד לא יצדק בזה לשון בידוע דמשמע שהוא ודאי שניקבה קני הכבד והלא אינו אלא ספק וכבר השיג עליו הראב"ד וכתב א"א אין בכאן תבלין ולא מלח וכו'. ונראה שרבינו מפרש בקופא לבר וקופא לגיו הפך ממה שפירש"י דקופא לגיו היינו שהקופא כנגד חלל הבהמה וגיו קרי לפנימי הבהמה וקופא לבר כשהיא נגד פי הקנה וקרי ליה בר שהוא חוץ לפנימי הבהמה וסובר שאין חוששין שמא דרך ושט נכנס ונקבה הדקין ויצתה ונכנסה בכבד שחששא רחוקה היא כמו שכתבתי אלא אנו אומרים שדרך הקנה נכנס ודחק ובא הילכך כשנמצא בחיתוכא דכבדא ועדיין לא יצא לחוץ אי קופא לגיו דהיינו לצד חלל הבהמה כשרה מפני שאינה יכולה לנקוב בקופא ואע"פ שנכנסה ע"כ בדוחק אבל אי קופא לבר דהיינו לצד פי הקנה וחודה כלפי חלל הבהמה מסתמא נקבה דרך כניסתה קני הכבד ואע"פ שלא היה עליו נקב א"א שלא נקב וקרום הוא שעלה וז"ש רבינו בידוע שניקבה כשנכנסה: **וכתב** הרשב"א בחדושי שמדברי רבינו נראה שהוא מפרש בחיתוכא דכבדא שהיא בסמפונות הדקים שבכבד ומ"מ עדיין לא ניקב אחד מהסמפונות או הוא בענין שתוכל המחט לצאת לבשר הכבד בלא נקיבת אחד מהסמפונות טרפה:

לחם משנה **קנה הכבד וכו'.** שם (דף מ"ח:) ההיא מחטא דאשתכח בחתוכא דכבדא סבר מר בריה דרב יוסף למטרפה א"ל רב אשי אילו אשתכח בבשרה כהאי גוונא הוה טריף מר אלא אמר רב אשי חזינן אי קופא לבר וכו' (עיין בכ"מ) ע"כ. ופירש"י ז"ל שאין אסור בכבד מצד עצמו כלל לא בבשר ולא במזרקים אלא כשקופא לבר ר"ל לחלל הגוף אמרינן שנקב הושט משום דאי אפשר שנכנס דרך הקנה דבאיזה צד נכנס אי קופא למטה ובא לסמפונות הכבד ונקב ויצא הקופא לבר זה אי אפשר שאין הקופא מנקבת ויצאה לחוץ ואי נכנס החודא לצד מטה ונכנס ונקב א"כ לא הוה ליה למיפק לבר אלא החודא לא הקופא אלא על כרחין ודאי שנכנס דרך החודא למטה וכיון שהושט רך נקב ונקבו הדקין ויצא לחלל הגוף ובהיותו בחלל הגוף נכנס דרך חודו לכבד ונשאר הקופא לבר ולהכי טרפה דודאי נקבו הדקין אבל אי קופא לגיו כלומר לתוך הכבד וחודו לצד חוץ נאמר ודאי שנכנס בקנה וחודו למטה ונכנס לסמפונות הכבד ויצא בחודו לחוץ. זהו פירש"י ז"ל. אבל רבינו אינו חושש כלל לביאת המחט דרך הושט ולכך פירש ודאי שהאיסור בא מצד מזרקי הכבד עצמו ופירש הוא כך אי קופא לבר כלומר הקופא שהוא הראש הוא לצד חוץ מהכבד שהוא לצד הקנה אז ודאי נקובי נקוב שזה נכנס דרך

הקנה וחודו למטה ונכנס בסמפונות הכבד ונקב המזרקים כיון שחודו לצד הכבד אבל הראש העגול לגיו ר"ל לצד הכבד וחודו לצד הקנה אז ודאי הקנה בלע זה המחט וקופא למטה וכיון שחודו למעלה וקופא לצד מטה אי אפשר ודאי לינקב המזרקים כלל ואמרינן ודאי שדרך הסמפון בא לכאן ולא נקב הסמפון כלל. זה נראה פירושו ז"ל ויש לי קושיות על דבריו דאין סוגית הגמרא מתיישב כלל לפירושו. חדא דמה מקשה רב אשי אילו אשתכח בבשרא כי האי גוונא היה מטריף מר דמאי קושיא היא זו שאני ושאני דהיכא דאשתכח בבשרא ליכא למיחש כלל אבל הכא איכא למיחש לסמפונות שהן מזרקי הכבד בשלמא לפירוש רש"י שאין איסור כלל בכבד אפילו במזרקי פריך שפיר דמאי שנא הכא מהיכא דאשתכח בבשרא אבל לפירוש רבינו קשה. עוד קשה מאי מקשה בגמרא ומאי שנא ממחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה ולא אמרינן ליחזי אי קופא לבר אי קופא לגיו דאיך יתיישב זה לפי פירושו שאינו חושש לכניסת המחט דרך הושט כלל ואם יתיישב כך דר"ל ליחזי אי קופא לבר כשהוא מצד אחד אי קופא לצד הכרס וחודו לצד בית הכוסות אז ודאי נאמר שנכנס ונקב משני צדדין ואע"פ שלא ראינו שנקב אלא מצד אחד אימור עבר משני צדדים ולא ראינו אותו או שהוגלד כמו שאנו אומרים שנקב המזרק אע"פ שאין אנו רואים אותו ואפילו ניישב כן הקושיא אין מובן לתשובה כלל דהתם שנינו הכי אמרי' התם כיון דאיכא אוכלין ומשקין דחקה וא"כ אדרבא כיון דאוכלים ומשקין דחקה יותר יש לחוש כשנכנס דרך חודו דכיון דחודו למטה נוקב דאוכלין ומשקין דחקה ונ"ל לומר דה"פ כיון שאתה לא חילקת בין קופא לבר או קופא לגיו משמע דסבירא לך דלא בעיא נקיבת סמפון דנקיבת סמפון שהוא המזרק שהוא קשה קצת ודאי שאינו נקב בשקופא לגיו ובשלמא בשר הכבד ודאי שהוא ינקב אע"פ שקופא לגיו ונכנס דרך הקופא לצד מטה מ"מ הקופא מנקב הבשר הרך ובכי הא אתי שפיר גבי ריאה דאם נמצאת חתוכה פסולה כשנמצא בה מחט כדכתב רבינו לקמן פ' שביעי ולא חילק בין קופא לבר או קופא לגיו כמו שחילק כאן אלא ע"כ צ"ל דאפילו קופא לגיו כיון (דאין) דאיסור הריאה מטעם הבשר לבד הוא ודאי דאפילו הקופא מנקב הבשר אבל המזרק ודאי שאם הקופא למטה אינו מנקב אותו ולכך הקשה דמאי שנא הא מבשר בעלמא דאין איסור הכבד משום בשרו כלל וכיון דלא אינקיב מזרק אמאי אסרה ליה לכך תירץ רב אשי דודאי משום איסור מזרק הוא ונחזי אי קופא לבר או לגיו וכו' כדפירש"י והקשה מאי שנא ממחט שנמצאת דמצד אחד כשרה וניחזי אי נכנס דרך חודו אימור שנקב משני צדדים כדפרישית ותירץ כשנמצא מצד אחד אימור אע"פ שהיה רוצה המחט לצאת מהצד השני אוכלין ומשקין דחקה ולא הניחוחה לצאת ולא יצאה אלא הצד הזה ולכך כשרה כשלא ראינו שנקב משני צדדין והתירוץ הוא בהפך מתירוץ של רש"י ז"ל.

כך נראה לי לבאר דבריו. ובהשגות השיג על רבינו פירוש שהוא מפרש שהאיסור לא בא אלא מצד קני הכבד. ונראה שהבין דמה שאמרו בגמרא דכבדא כריאה היא אפילו על קני הכבד הקטנים ומזה יצא לו מ"ש ואין דעת רבינו כן כמו שביארתי. עוד השיג על מה שכתב והיה הקצה החד לפניו וכן כתוב שם אין בכאן תבלין וכו' כוונתו לומר דבשלמא לפירושו שהוא כפירוש רש"י ז"ל ע"כ כשקופא לבר ודאי שנקב הושט והדקין משום דא"א שנכנס מחט זה דרך הקנה כדפרישית אבל לפירוש רבינו אפילו שנאמר שנכנס בקנה וחודו למטה אי אתה יכול לומר דודאי בידוע שניקבה כמו שכתב רבינו דכבר אפשר דאע"פ שנכנס וחודו למטה בא דרך הסמפונות ולא נקב כלל. ויש ליישב לרבינו דמה שכתב בידוע שניקבה ר"ל קרוב לודאי דכיון דנכנס בקנה וחודו למטה ודאי דחודו הוא נכנס ונוקב הסמפונות דהוא חד מאד :

ט הִיְתָה מַחֲטָה ^[ג] קֶטְנָה הָרִי זֶה טְרַפָּה מִפְּנֵי שְׁשָׁנֵי רְאֲשֵׁיהָ חֲדָיו וְדָאֵי נִקְבָּהּ. וְאִם נִמְצְאָת בְּסַמְפוֹן הַגְּדוֹל שְׁבַכְבָּד וְהוּא הַקְּנָה הַרְחֵב שְׁבָאֲמָצַע שְׁבוּ נִכְנָס הַמְּאָכֵל לְכַבֵּד הָרִי זֶה מִתְּרַת ^[ד]. וּבִשְׂרָ כְּבֵד שְׁהִתְלִיעַ מִתְּרַת :

מגיד משנה היתה מחט קטנה וכו'. שם וה"מ באלימתא אבל קטינתא ל"ש קופא לבר ול"ש קופא לגאו נקובי נקיב ואתאי. ויש מי שכתב דהשתא לא ידעינן הי אלימתא והי קטינתא ובכולהו טרפינן ואין כן דעת רבינו ומיהו אפילו לדעת האוסרין כל מיני מחטין אם היתה המחט מאלה המחטים שהנשים נותנות בראשיהן שיש בקצה האחד ראש עגול לדעת כ"ע דיינינן ליה כאלימתא: **ואם נמצאת בסמפון וכו'.** שם (מ"ט.) ההוא מחטא דאשתכח בסמפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשר אתו שיילוה לרבינא א"ל שקולו גלימא דטרופאי ונמצא דבסמפונא רבה דכבדא ל"ש קופא לבר או לגאו כשרה: **ובשר כבד וכו'.** שם (דף מ"ח.) התליע כבד שלה זה היה מעשה ועלו עליה בני עסיא ג' רגלים ליבנה רגל ג' התירוה להם ול"ש התליעה כולה או מקצתה:

כסף משנה ומ"ש רבינו ואם נמצאת בסמפון הגדול שבכבד וכו' הרי זה מותרת. שם בגמרא: **ומ"ש ובשר הכבד שהתליע מותרת.** שם (דף מ"ח) התליע כבד שלה זה היה מעשה ועלו עליה בני עסיא ג' רגלים ליבנה וברגל השלישי התירוה להם ורבינו אזיל לטעמיה דסבר שאם ניקבו סמפונות שבתוך הכבד טרפה ולפיכך דקדק לכתוב בשר הכבד:

לחם משנה ואם נמצאת בסמפון גדול וכו'. שם ההוא מחטא דאשתכח בסמפונא רבא דכבדא וכו' וכבר נתבאר :

קָבָה שֶׁנִּקְבָּה וְחֵלֵב טְהוֹר סוּתָם אֶת הַנֶּקֶב מִתְּרַת. וְכֵן כָּל נֶקֶב שֶׁהֵבֶשֶׁר אוֹ הַחֵלֵב הַמִּתְּרָה נִתְּנָה בְּאֲכִילָה סוּתָם אוֹתוֹ הָרִי זֶה מִתְּרָה. חוּץ מִחֵלֵב הַלֵּב וְהַקְרוּם שֶׁעַל הַלֵּב כָּלוּ. וְהַמְחֻצָּה שֶׁבְּאֲמֻצֵּעַ הַבֶּטֶן הַמְבֻדָּלֶת בֵּין אֵיבָרֵי הַמֵּאֲכָל וְאֵיבָרֵי הַנְּשִׁימָה. וְהִיא שֶׁקוֹרְעִין אוֹתָהּ וְאַחַר כֵּן תִּרְאֶה הִרְאָה. וְהִיא הַנִּקְרָאת טְרַפֶּשׁ הַכְּבֵד. וְהַמְקוּם הַלָּבָן שֶׁבְּאֲמֻצָּעָהּ. וְחֵלֵב הַמְעֵי הָאֲחֵרוֹן שֶׁבְּאֵיבָרִים אֵלוּ. אֵין מְגִנִּין לָפִי שֶׁהוּן קָשִׁין. וְנֶקֶב שֶׁנִּסְתָּם בְּאֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ כְּסֻתוּם. וְחֵלֵב חִיָּה שֶׁכִּנְגְדוֹ בְּבִהְמָה אָסוּר אֵינוֹ סוּתָם אֲף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְּרָה בְּאֲכִילָה :

מגיד משנה קיבה שניקבה וכו'. פשוט שם (דף מ"ח) דתנן ניקבה בקיבה ואמרינן בגמי' אמר רב חלב טהור סותם טמא אינו סותם ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה סותם וקי"ל כרב. והוי יודע דשני מיני חלב יש על הקיבה יש חלב שעשוי כקשת וזהו מבחוץ וזהו חלב טמא שאינו סותם וחלב מבפנים לעוגל שעשוי כמין יתר הוא חלב טהור וסותם : **וכן כל נקב וכו'**. פשוט שם (דף מ"ט) אמר רב נחמן חלב העשוי ככובע אינו סותם היכא אמרי לה חיטי דכרכשא ואמרי לה דטרפשא דלבא ומהם למד רבינו כל כיוצא בהם שאינם מגינים : **וחלב חיה וכו'**. שם (דף מ"ט) בעי ר' זירא חלב חיה מאי ופשיט אביי מאי תיבעי לך נהי דשרי באכילה אהדוקי לא מהדק. וכתבו התוס' שנשאל רבינו יצחק על מחט שנמצאת בקרקבן ונקבה הכיס שלו וגם הבשר רק שהיה שומן סותם למעלה והתיר דלא מבעיא לן הכא אלא חלב חיה שכנגדו בבהמה טמא אבל בחלב טהור דעוף שלא מצינו כנגדו טמא פשיטא דסתים דמהדק שפיר :

כסף משנה קיבה שניקבה וחלב טהור סותם את הנקב מותרת. שם (דף מ"ט) אמר רב חלב טהור סותם טמא אינו סותם ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה סותם ומשמע התם דהלכה כרב וכתב רבינו שהבשר סותם וטעמו דהדרא דכנתא דאינקיב חד לחבריה כשרה וכן סימפון דריאה שניקב שלא במקום פיצול כשרה. ואמרינן תו התם בר חימצא סתים חימצא לא סתים וכו' הי חימצא והי בר חימצא ת"ש דאמר רב נחמן אינהו מיכל אכלי לדידן מסתם נמי לא סתים דאקשתא כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי דאיתרא א"ד דאיתרא כ"ע לא פליגי דשרי כ"פ דאקשתא. ופירש"י חימצא ובר

חימצא שניהם בחלב שעל הקיבה ולקמן מפרש להו. סתים אם ניקבה הקיבה וכו'. אינהו בני ארץ ישראל. מיכל אכלי ליה דקא סברי חלב טהור הוא. ולדידן אפילו למסתם נמי לא סתים בתמיה לדידן בני בבל נהי דלא אכלי ליה להכי מיהא מחזיקין ליה בחלב טהור להיות סותם. ש"מ ההוא דפליגי ביה בני א"י ובני בבל קרי (ליה ר"נ) בר חימצא והיינו דאייתרא חלב שבמקום היתר שהקיבה עשויה כקשת ומבחוץ קרי דאקשתא ומפנים לעוגל קרי דאייתרא חבל. ופירש"י עוד (דר"נ כלישנא קמא) דאילו ללישנא בתרא (לא מיתוקמא מילתיה דר"נ) כיון דבאקשתא דפליגי בה אמר ר"נ דסתים כ"ש דאייתרא דלכולהו שרי וא"כ הי ניהו דלא סתים. ורבינו בפ"ז מהל' מ"א פסק כל"ק דאקשתא אסיר ולפיכך כתב כאן קיבה שניקבה וחלב טהור סותם את הנקב מותרת ואתא למעוטי דאקשתא דאסיר דלא סתים וכן דעת הר"י שכתב לאסור בדאקשתא וכתב חלב טהור סותם טמא אינו סותם. **ומ"ש רבינו חוץ מחלב הלב וכו'.** שם אמר ר"נ חלב העשוי ככובע אינו סותם היכא אמרי לה חיטי דכרכשתא ואמרי לה טרפשא דליבא ופירש"י חיטי דכרכשתא חלב שעל חלחולת המוציאה רעי שקורין טבחיא עשוי קרטים קרטים כעין חיטים ואם ניקבה ואותו חלב סותמה לא מהני וטרפה וקרטים עגולים הם כמו כובע. טרפשא דליבא שומן הלב עשוי ככובע והלב נחבא בו. ורבינו נראה שהיה גורס ודטרפשא ודליבא. ומפשטא דלישנא משמע לי דטעמא דלא סתים הוא מפני שמאחר שהוא עשוי ככובע הוא משופע ואינו מתדבק יפה על הנקב אבל רבינו מפרש שמה שאמר העשוי ככובע אינו אלא סימן אבל הטעם מפני שהם קשים ואינן מתדבקים יפה בנקב. **ומ"ש רבינו והמקום הלבן שבאמצעה** טעמו לומר שאע"פ שהוא חלב טהור אינו סותם מהטעם שהזכיר: **ומ"ש וחלב חיה שכנגדו בבהמה אסור אינו סותם וכו'.** שם בעיא דאיפשיטא:

לחם משנה **וחלב חיה וכו'.** שם בעי רבי זירא חלב חיה מאי ופשט אביי נהי דשרי באכילה אהדוקי לא מהדק ע"כ. ופירש רבינו שזה דוקא בחלב שכנגדו בבהמה אסור אבל מה שכנגדו בבהמה מותר מהדק והאי לא הוה מיבעי לן כלל וכן פירשו המפרשים ז"ל: **וחלב המעי האחרון וכו'.** היינו חיטי דכרכשא:

יא **כָּרֶס שְׁנֵקֵב טְרֵפָה. וְאִין לוֹ דְּבַר שְׁיִסְתָּם אוֹתוֹ. שְׁהָרִי הַחֵלֶב שְׁעָלָיו אָסוּר. וְכֵן הַמָּסֶס וּבֵית [ח] הַכּוֹסוֹת שְׁנֵקֵב אֶחָד מֵהֶן לַחוּץ טְרֵפָה. וְאִם נֵקֵב אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ חָלַל חֵבְרוֹ מִתְּרַת :**

מגיד משנה **כרס שניקב טריפה וכו'.** תנן במתניתין (דף מ"ב) כרס הפנימי שניקבה ובגמ' איפליגו איזו היא כרס פנימי ואיזו היא חיצונית דרבה בר רב הונא ס"ל דכרס פנימי תקרא כל אותו המקום שקורעין כנגדו הטבחין מבחוץ

והוא כל שרואה פני הקרקע אבל מה שהוא לצד הצלעות נקרא כרס חיצוני ובמערבא אמרי משמיה דר' יוסי בר חנינא כל הכרס כולו כרס פנימי ואיזו היא כרס חיצונה בשר החופה את רוב הכרס. וכתוב בהלכות איכא מאן דאמר הלכה כרבה בר רב הונא ואיכא מ"ד הלכה כר"י בר חנינא ולא פסק הוא הלכה כמאן ורש"י פסק דאזלינן לחומרא דכל הכרס כולו אקרי כרס הפנימי ובכל מקום שינקב נקיבתו במשהו וכן הסכימו בעלי התוס' וכן כתב ה"ר אפרים ז"ל וכן נראה דעת רבינו דסתם וכתב כרס שניקב נראה דעתו דכל הכרס כולו וכן נראה דרב אשי דהוא בתרא ס"ל כר' יוסי בר חנינא אבל הרב בעל העיטור ורבינו יונה פסקו כרבה בר רב הונא ולפי דבריהם אם ניקב הכרס הרואה את הקרע שקורעין הטבחים בשעת הפשטת העור אז הוי נקיבתו במשהו ובכל מקום שינקב בכרס זולת מקום זה כגון הכרס שכנגד הצלעות והשדרה נקיבתו ברובו וסברתם תלויה בדקדוקי הסוגיא ואין כאן מקום להאריך ומ"מ דברי רבינו תפסו עיקר רוב הפוסקים: **וכן המסס ובית הכוסות וכו'.** תנן במתניתין (דף מ"ב) המסס ובית הכוסות שנקבו לחוץ ולפי פירש"י בהמסס אפילו אין הנקב מפולש אלא שניקב חצי עור החיצון טריפה דחיישינן שמא ניקב לחלל והבריא או שמא לא בדק יפה ולפירוש ר"ת ל"ש המסס ול"ש בית הכוסות לא מיטרפי עד שימצא הנקב מפולש משני צדדין ותפסו רוב המפרשים דברי ר"ת עיקר וכן נראה דעת רבינו ומ"מ אפילו לדברי רש"י בהמסס כל שניקב הפנימי ולא החיצון כשירה:

כסף משנה **כרס שניקב וכו'.** משנה בראש פרק אי"ט (דף מ"ב) הכרס הפנימי שניקבה: **ומ"ש והמסס ובית הכוסות שניקב אחד מהם לחוץ טריפה וכו'.** גם זה שם במשנה:

לחם משנה **וכן המסס ובית הכוסות שניקב מהן לחוץ וכו'.** שם במשנה (דף מ"ב) המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ ע"כ. ואינו ר"ל שניקב נקב מפולש אלא כפירש"י ז"ל דה"ק שניקבו זה או זה שלא במקום חבורם לאפוקי ניקבו במקום חיבורם דהוי אחד לתוך חלל חבירו וכך הם דברי רבינו:

יב * **מַחֲט שֶׁנִּמְצְאָת בְּעֵבֵי בַּיִת הַכּוֹסוֹת מֵצֵד אֶחָד כְּשֶׁרָהּ. וְאִם נִקְבָּה נִקְבָּה מִפְּלֶשׁ לְתוֹךְ חֲלָל בַּיִת הַכּוֹסוֹת * וְנִמְצְאָת טֶפֶת דָּם בְּמִקוֹם הַנִּקְבָּה [ח] טֶרְפָּה שְׁוֹדָאֵי קִדְּם שְׁחִיטָה נִקְבָּה. אֲבָל אִם אֵין דָּם בְּמִקוֹם הַנִּקְבָּה הָרִי זֶה מִתֵּר שְׁוֹדָאֵי אַחַר שְׁחִיטָה דְחִקָּה הַמַּחֲט וְנִקְבָּה:**

ההראב"ד מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כשרה ואם ניקבה נקב מפולש. א"א אין זה מיושר: ונמצאת טיפת דם במקום הנקב. כתב הראב"ד ז"ל הטיפה צריכה שתמצא מבחוץ:

מגיד משנה מחט שנמצאת וכו'. פשוט שם (דף נ') ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשירה משני צדדין טריפה נמצא עליה קורט דם בידוע שלפני שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה. ידוע כי בית הכוסות יש בו צד שהוא עב ויש בו שני עורות דבוקים זה בזה ויש בו צד דק שאינו כפול ואין בו אלא עור אחד ולפי זה כתב רבינו שאם נמצא בעובי בית הכוסות כשירה אפילו עברה עור אחד מעבר אל עבר ואם עברה השני עורות אז בודקים טפת דם וכבר ביארנו למעלה דדעת רבינו כל שניקב המסס או בית הכוסות שלא במקום העובי אם היה הנקב מפולש טריפה ונראה שדעת רבינו שמה שאמרו בברייתא נמצאת עליה קורט דם לא קאי אלא אשני צדדין דאז בדקינן אם נמצאת בה טפת דם אבל מצד אחד אינה צריכה בדיקה כלל אלא בכל ענין כשירה וכך הוא פירוש דבריו מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כשירה וע"כ כשאינו מפולש ובכל ענין כשירה ואם נקבה נקב מפולש בדקינן ע"י טיפת דם ואין כן דעת שאר המפרשים אלא דקאי בין אמצד אחד או אשני צדדין אלא שחלקו שמצד אחד בעינן שיהיה הדם כנגד חודו של מחט אבל משני צדדין אפילו דם סביב הנקב טריפה ועוד נתנו חלוקים אחרים ואמרו דהא דאמרינן מצד אחד כשירה היינו דוקא כשניקב העור הפנימי אבל אם ניקב החיצון אע"פ שהפנימי שלם טריפה דאי מיגו עייל ודאי הפנימי נקוב אלא שעלה בו קרום וסתמו ואי מאבראי אתא הא ודאי טריפה היא דהא קי"ל בקוץ עד שתנקב לחלל כלומר דחיישינן שמא ניקב אחד מהאברים הפנימיים דנקיבתן במשהו. ועוד יש מי שכתב שאפילו מצד אחד דמכשרינן או משני צדדין נמי דמכשרינן היכא דלא נמצאת טיפת דם דצריך לראות אם קופא לבר או לגאו ואין נראה כן דעת רבינו אלא שבכל ענין כשירה. וכתבו המפרשים דדוקא בבית הכוסות הוא דמועיל היכא דליכא קורט דם אבל בושט אפילו אין שם קורט דם טריפה דאפשר שקודם שחיטה ניקב אלא שאוכלין ומשקין שעוברים שם תדיר בשטיפה העבירוהו והיכא ששטפו הכרס במים או הודח והומלח קודם שנמצאת המחט אין לה תקנה ע"י בדיקה דחיישינן דילמא הוה שם טיפת דם והעבירוהו במים או המלח ואין לדמותו לריאה דתלינן בזאב אע"ג דאתיליד בה ריעותא דשאני התם דרוב בהמות בריאות הם אבל הכא ודאי טריפה:

כסף משנה מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות וכו'. שם (דף נ'): ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה נמצא עליה קורט דם בידוע שלפני שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע שלאחר

השחיטה ופשטא דברייתא משמע דמצד אחד כשרה בלא בדיקה ומשני צדדין טריפה ולא בהחלט אלא דבעינן בדיקה אם נמצא עליה קורט דם טריפה ואם לאו כשרה אלא דאמרינן בגמרא מעשה וכו' ובא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד והפכה ומצא עליה קורט דם ואמר אם אין שם מכה קורט דם מנין מהאי עובדא משמע דמצד אחד נמי אינו כשר בלא בדיקה וכן כתבו הרשב"א והר"ן וקשה על זה למה חילקה הברייתא בין מצד אחד למשני צדדין לא היה לה לחלק אלא בין נמצא עליה קורט דם ללא נמצא ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש דמצד אחד כשרה בלא שום בדיקה וקשה על זה מההיא עובדא דרבי שהפכה ואפשר לומר שסובר רבינו שמה שהפכה רבי לא משום דצריך לבדוקה אלא שקרה מקרה שהפכה ומצא עליה קורט דם ופסלה וכו"נ שהוא דעת הרא"ש. וכתבו התוס' והמפרשים דכי אמרינן מצד אחד כשרה היינו מבפנים כלפי הרעי דאי צד שבחוץ כלפי חלל הגוף אפילו לא ניקב כלל אלא שנמצא מחט בחלל הגוף טריפה דאי מגואי עייל ודאי הפנימי נקוב אלא שעלה בו קרום ואי מבראי אתא הא ודאי טריפה דחיישינן שמא ניקב א' מהאברים הפנימיים שנקובתן במשהו וא"א לעמוד על ספיקן בבדיקה אבל מדברי רבינו נראה דמצד אחד היינו מצד חוץ שהרי במשני צדדין כתב ואם ניקבה נקב מפולש לתוך בית הכוסות ואילו היה סובר כדברי המפרשים הכי הל"ל ואם ניקבה נקב מפולש לתוך חלל הבהמה. ונראה שהראב"ד סובר כדברי המפרשים ולפיכך כתב על דברי רבינו אין זה מיושר. וטעמו של רבינו אפשר שהוא משום דס"ל במחט הנמצא בגוף כשר ע"י בדיקת החלל לראות אם ניקב אחד מהאברים שנקיבתן במשהו כמ"ש בפ"א וא"כ ה"נ בעינן בדיקה כנגד כל החלל ולא חשש רבינו לכותבו כאן מפני שסמך על מ"ש בפ"א ואמרינן בגמרא (דף מ"ח:) מ"ט מכשרינן במחט שנמצא בעובי בית הכוסות מצד אחד ולא מפלגינן בה בין קופא לבר לקופא לגיו כדמפלגינן במחט דאשתכח בכבדא ומשני דהכא אימור אוכלין ומשקין דחקה. ופירש"י ומתוך הדחק נכנסה הקופא בבשר הילכך אע"ג דקופא לבר כשרה: **כתב** הראב"ד ונמצאת טיפת דם במקום הנקב א"א הטיפה צריכה שתמצא מבחוץ עכ"ל:

לחם משנה מחט שנמצאת בעובי וכו'. שם (דף נ'): ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות וכו' (עיין בכ"מ) עוד שם מעשה וכו' ובא לפני רבינו מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות וכו' (עיין בכ"מ). א"כ נראה מן הגמרא דכשיש קורט דם אע"פ שאין הנקב מצד אחד אמרינן ודאי דמשני צדדין הוא אע"פ שלא ראינו וא"כ יש לתמוה על רבינו שבעינן שנראה שהמחט אשר הוא בחוץ בעובי בית הכוסות שיהיה הנקב עובר מעבר אל עבר וגם צריך שנראה טיפת דם ולמה לי תרתי בטיפת דם לחוד סגי דודאי היכא דאיכא טיפת דם ניקב משני צדדים ולכך כתב בהשגות א"א אין זה מיושר ע"כ. אבל יש לתרץ דאין

הכי נמי דבטיפת דם לחוד טרפה אבל כתב כן רבינו להודיענו דאפילו דהוא מפולש משני צדדין לא מהני אלא אם כן איכא טיפת דם אבל טיפת דם לחוד סגי ומפרש דברייתא נמי דקאמרה נמצא עליה קורט דם הכי קאמרה דאפילו משני צדדין בעינן קורט דם. עוד נראה מדברי רבינו דמחט זה נמצא בחלל הגוף ומ"מ מצד אחד כשרה שכן כתב ואם נמצא נקב מפולש לתוך חלל בית הכוסות משמע דהמחט בחלל הגוף על בית הכוסות ומ"מ צריך שתהא מפולש. אבל מדברי הגהות אשירי ומדברי רש"י ז"ל לא משמע כן דרש"י ז"ל גבי מעשה המחט שבא לפני רבי שנמצאת בעובי בית הכוסות בפנים משמע דהצריך שיהיה בפנים שאם המחט בחוץ אפילו שהוא מצד אחד ואינו מפולש פסול משום דדילמא עייל בושט ונקב הושט והדקין אבל רבינו אזיל לטעמיה דלא חייש למעלה גבי כבד דילמא עייל דרך הושט ולכך מפרש שאפילו שנמצא מבחוץ בחלל הגוף מצד אחד כשר דלא מחזקינן ריעותא דנכנס דרך הושט. והנה נראה מלשון רש"י שצריך שיהיה על המחט אבל רבינו פירש שיהיה במקום הנקב. ובהשגות א"א הטיפה צריכה שתמצא בחוץ ע"כ. דכיון דאמרינן דטעמא הוא דידוע דקודם שחיטה הוא מפני שהמחט נקב ואותו הדם נסרך במחט א"כ צריך שנמצאת הדם מבחוץ כדי שנאמר שאותו הדם שיצא במחט נסרך מבחוץ למחט ומפני שהמחט שם הוא נסרך. אבל אם לא נמצא כנגד פי המחט איך נאמר שהדם מיסרך סריך אם הוה סריך כנגד פיו הוה ליה למסרך :

יג בְּהֵמָה שֶׁהִלְעִיטָה דָּבָר שֶׁנֹּקֵב בְּגֵי מַעֲיָה כְּגוֹן קֶרֶט שֶׁל חֲלִתִית וְכִיּוֹצֵא בּוֹ טְרֵפָה שֶׁנִּדְּאִי נֹקֵב. * וְאִם הָיָה סֶפֶק נֹקֵב סֶפֶק אֵינּוּ נֹקֵב תִּבְדֹּק. כֹּל אֶחָד מִן בְּגֵי הַמַּעֲיִם שֶׁפִּסְלָת הַמֶּאֱכָל סוֹבֶבֶת בָּהֶן וְהוּן הַנִּקְרָאִים דִּקְיִן שֶׁנֹּקֵב טְרֵפָה. וַיֵּשׁ מִהֶן מְלַפְּפִין וּמְקַפְּפִין זֶה לְפָנָיִם מִזֶּה בְּעִגּוּל כְּמוֹ נַחֵשׁ שֶׁנִּכְרָד וְאֵלוֹ הֵן הַנִּקְרָאִים הַדָּרָא דִּכְנֻתָהּ. אִם נֹקֵב אֶחָד מִהֶן לַחֲבֵרוֹ כְּשֶׁרָה. שְׁהָרִי חֲבֵרוֹ מִגֵּן עָלָיו :

ההראב"ד ואם היה ספק נוקב ספק לא נוקב. א"א קשה בדיקת הדקין :

מגיד משנה בהמה שהלעיטה וכו'. שם (דף נ"ח:) אמר שמואל הלעיטה חלתית טריפה משום דמנקיב למעיה ואותבינן ליה מברייתא דקתני בה או שהלעיטה חלתית כשירה ופרקינן חלתית אחלתית ל"ק בעלין כשירה ודאמר שמואל טריפה בקרטין. והוסיף רבינו ואם היה תוך ג' ימים נראה שלמדה מההיא דאמרינן הוגלד פי המכה בידוע שהוא קודם שחיטה ג' ימים ולפי זה

אם היה בתוך ג' ימים אפשר שתוכר ע"י בדיקה: **כל אחד מבני מעים וכו'.** פשוט שם ניקבו הדקין וכו': **ויש מהם מלופפים.** פשוט שם מימרא דר"נ האי הדרא דכנתא דאינקיב להדי חבריה חבריה מגין עליה וכתבו המפרשים שמה שהוזכר בתלמוד שחבירו מגין עליו לרבותא נקטיה וכ"ש שיגינו עליו שאר המקומות דהא קי"ל דחלב טהור סותם ולא גרע חלב טהור דכנתא מבר חימצא דסתים אלא נקט חבירו אפילו חבירו דאינו חלב וכן כתב הרשב"א בחידושיו וקצת מהמפרשים ואני חוכך אם מסכים רבינו בזה שהרי כתב שהרי חבירו מגין עליו:

כסף משנה בהמה שהלעיטה דבר שנוקב בני מעיה וכו'. שם (דף נ"ח): אמר שמואל הלעיטה x (קורט של) חלתית טרפה משום דמנקבה להו למעיה: **כתב הטור וז"ל.** כתב הרמב"ם הלעיטה חלתית תוך ג' ימים ספק ניקב ספק לא ניקב ותבדק ולא נהירא מדאמר שמואל הלעיטה חלתית טריפה אלמא אין לה בדיקה עכ"ל. ונוסחת ספרי רבינו שבידנו אינה כן אלא ה"ג בהמה שהלעיטה דבר שנוקב בני מעיה כגון קורט של חלתית וכיוצא בה טריפה שודאי נוקב ואם היה ספק נוקב ספק אינו נוקב תבדק, ולפי נוסחא זו לא קשיא מה שהקשה הטור דרבינו נמי בקורט של חלתית אמר דטריפה משום דודאי ניקב ולא אמר תבדק אלא בדבר שהוא ספק ניקב. ובלאו הכי נוסחת הטור משמע שהיא משובשת שהרי לא הוזכר בגמרא חילוק בין תוך ג' לאחר ג' ועוד שאין דברי אותה נוסחא מובנים דקאמר תוך ג' ימים ספק ניקב ותבדק משמע דאחר ג' משפט אחר יש לה ואין לומר דכשרה בלא בדיקה משום דאם היה נוקב בני מעיה לא היתה מתקיימת ג' ימים וכיון שנתקיימה ג' ימים ודאי לא ניקבה שזו מנין לנו ועוד דא"כ לא הוה שתיק מלומר כן בפירוש. ואין לומר דאחר ג' ימים היא טריפה ולא מהני בה בדיקה שאם בדקונה ולא מצינו נקב למה נטריפנה ואין לומר דה"ק אחר ג' ימים א"א שלא ניקבה ומש"ה מחזקינן לה בטריפה דגם לזה יקשה דלא ה"ל למשתק מלומר כן בפירוש הילכך נראה דליתא לההיא נוסחא: **כתב הראב"ד א"א קשה בדיקת הדקין עכ"ל.** וזו אינה השגה דרבינו כתב מה שהוא כפי הדין: **כל אחד מן בני המעים.** ברייתא פרק א"ט (דף מ"ג): **אם ניקב אחד מהם לחבירו כשרה.** מימרא שם (דף מ"ח):

לחם משנה בהמה שהלעיטה וכו'. שם (דף נ"ח): הלעיטה חלתית מותרת ואוקמוה שם בקרטין טרפה וז"ש קורט של חלתית: **ואם ספק נוקב וכו'.** כתב הר"א ז"ל בדיקת הדקין קשה ע"כ. וכבר ביארתינו למעלה: **הדרא דכנתא וכו'.** שם (דף מ"ח) האי הדרא דכנתא דאינקיב להדי חבריה חבריה מגין עליה:

יד ומעים שנקבו ולחה סותמתן טרפה שאין זו סתימה עומדת. בני מעים שבא זאב או כלב וכיוצא בהן ונטלן והרי הן נקובין אחר שהניחן תולין בו ומתרת ואין אומרין שפא במקום נקב נקב. נמצאו נקובין ולא נודע אם קדם שחיטה נקבו אם אחר שחיטה נוקבין בהן נקב אחר ומדמין לו. אם היה הנקב הראשון כמותו כשרה. ואם היה ביניהן שנוי קדם שחיטה נקב וטרפה. ואם משמשו הידים בנקב הספק כד צריך למשמש בנקב שמדמין לו ואחר כד עורכין זה לזה :

מגיד משנה ומעים שניקבו ולחה וכו'. פשוט שם (דף נ') תניא רשב"ג אומר בני מעים שניקבו ולחה סותמתם כשירה ואסקינן בגמי שאין הלכה כרשב"ג : **בני מעים שבא זאב וכו'.** פשוט בפ"ק (דף ט') בבעיא דרבי אבא דבעא מיניה מרב הונא בא זאב ונטל בני מעים מהו ואקשינן נטל הא ליתנהו אלא נקב בני מעים ואקשינן תו נקב הא חזינן דהוא נקבינהו אלא נטלן והחזירן כשהם נקובין מהו חיישינן שמא במקום נקב ניקב או לא ופשטינן דאין חוששין שמא במקום נקב ניקב. וכתבו המפרשים דה"ה אם נמצאת נקובה שלא במקום שינוי ויש מי שכתב דדוקא בני מעים ולא ריאה ואין כן דעת רבינו ז"ל וכמו שנכתוב בס"ד : **נמצאו נקובין וכו'.** פשוט בפ' א"ט (דף נ') אמר רב שימי בר חייא מקיפין בבני מעים : **ואם משמשו הידים וכו'.** שם הנהו בני מעים דאיתו לקמיה דרבא אקפינהו ולא אידמו אתא רב משרשיא בריה ממשמש בהו ואדמו א"ל מנלך הא א"ל כמה ידי משמשו בהני מקמי דליתו לקמיה דמר א"ל חכים ברי בטרפות כרבי יוחנן :

כסף משנה ומעים שניקבו וליחה סותמתן טריפה וכו'. שם (דף נ') אסיקנא דלית הלכתא כרשב"ג דמכשר : **בני מעים שבא זאב או כלב וכו'.** פ"ק דחולין (דף ט') : **נמצאו נקובין וכו' ואם משמשו הידים בנקב הספק וכו'.** בפרק א"ט (דף נ') :

לחם משנה ומעיים שנקבו וכו'. (דף נ') תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר מעיים שניקבו וכו' : **בני מעיים וכו'.** בפ"ק (דף ט') בעיא דרבי אבא :

טו בני מעים שיצאו לחוץ ולא נקבו מתרת. ואם נתהפכו אף על פי שלא נקבו טרפה. שאי אפשר שיחזרו כמות שהיו אחר שנהפכו ואינה חיה :

מגיד משנה בני מעים שיצאו וכו'. פשוט שם (נ"ו). במתניתין יצאו בני מעיה ולא ניקבו ואמרינן בגמ' אמר שמואל בר יצחק לא שנו אלא שלא היפך בהם אבל היפך בהם טריפה דכתיב הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הקב"ה כונניות באדם שאם נהפך אחד מהם אינו יכול לחיות:

כסף משנה בני מעים שיצאו לחוץ וכו'. משנה וגמרא שם (דף נ"ו): מתניתין דאלו כשרות בעוף:

לחם משנה בני מעים. משנה פרק אלו טרפות (דף נ"ו): יצאו בני מעים ולא ניקבו ובגמרא לא שנו אלא שלא הפך וכו':

טז **המעיי האחרון שהוא שונה ואין בו עקום והוא שהרעי יוצא בו מן הערנה והוא דבוק בין עקרי הירכיים הוא הנקרא חלחלת. אם נקב במשהו טרפה כשאר המעים. במה דברים אמורים שנקב לחלל הבטן. אבל אם נקב במקום הדבוק בירכיים מתרת. ואפילו נטל ממנו מקום הדבק פלו מתרת. והוא שישתיר מארכו בשור כמו ארבע אצבעות:**

מגיד משנה המעי האחרון שהוא וכו'. פשוט שם (דף נ"ו) אמר זעירי חלחלת שניקבה כשרה הואיל וירכים מעמידות אותה וכמה א"ר אילעא א"ר יוחנן מקום הדבק ברובו שלא במקום הדבק במשהו אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דרב נחמן אמר לאו מי אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי הכי אמר רב נחמן מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר והוא שישתייר בו מקום תפיסה וכמה אמר אביי כמלא בטדא בתורא. ובטדא נחלקו בה המפרשים הריא"ף פירש ארבע אצבעות ולזה הפירוש נמשך רבינו ורש"י פירש כמלא אצבע. ובשאר הבהמות הכל לפי גדלה וקטנה. נמצא פסקן של דברים ששלשה דינים חלוקים יש בחלחלת. כל מקום שניקבה למעלה מהירכים נקיבתו במשהו כשאר בני מעים. ניקבה במקום הדבוק לירכים אפילו ניטלה כולה כשרה ובלבד שישתייר כדי תפיסה לרבינו ז"ל ארבע אצבעות ולרש"י אצבע. ניקבה במקום תפיסה עצמו איכא פלוגתא בין רבוותא איכא מאן דאמר במשהו ואיכא מאן דאמר ברובו ורבינו ז"ל לא פירש בזה כלל ואין הוכחה מדבריו כלל:

כסף משנה המעי האחרון וכו'. שם (דף נ"ו) אמר זעירי חלחלת שניקבה כשרה הואיל וירכים מעמידות אותה וכמה אמר ר' אלעא אמר ר' יוחנן מקום הדבק

ברובו שלא במקום הדבק במשהו אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דרב נחמן אמר להו ולא אמנא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי הכי אמר ר"נ מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר והוא שנשתייר בו כדי תפיסה וכמה אמר אביי כמלא בטדא בתורא ופסק הרי"ף כר"נ דהא אביי ורבא קיימי כוותיה. ומלא בטדא כתב הרי"ף איכא מ"ד ארבע אצבעות וכן פי' התוספות והרשב"א :

לחם משנה **המעיי האחרון כו'.** שם (דף נ') אמר זעירי חלחולת שניקבה כשרה וכו' (עיינ בכ"מ) וכמה אמר אביי כמלא בטדא בתורא ופירש רבינו ד' אצבעות ורש"י פירש אצבע א' :

יז **העוף אין לו כרס ולא המסס ולא בית הכוסות.** אַבְּל יֵשׁ לוֹ כְּנַגְדּוֹ זֶפֶק וְקַרְקָבוֹ. וְכָל הַטְּרֵפוֹת שְׁוֹת הֵן בְּבִהְמָה חַיָּה וְעוֹף. וְזֶפֶק שְׁנִקְבַּ גִּגּוֹ בְּמִשְׁהוֹ טְרֵפָה. וְאִי זֶהוּ גִּגּוֹ שֶׁל זֶפֶק זֶה שְׁיִמְתַּח עִם הַיּוֹשֵׁט כְּשִׁיאָרִיךְ הָעוֹף צְנֵאוֹרוֹ. אַבְּל שְׁאָר הַזֶּפֶק שְׁנִקְבַּ מִתָּר :

מגיד משנה **העוף אין לו כרס וכו'.** פשוט שם (דף נ"ו) טריפות שמנו חכמים בבהמות כנגדן בעוף : **זפק שניקב וכו'.** תנן במתניי ניקב הזפק ואמרינן בגמ' ואמר רבא ואיתימא ריב"ל גגו של זפק נידון כושט היכא אמר רב ביבי בר אמי כל שנמתח עמו :

כסף משנה **העוף אין לו כרס וכו' וכל הטרפיות שוות הן בבהמה חיה ועוף וכו'.** שם (דף נ"ו) תני לוי (כל) הטרפיות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף. ומ"ש **זפק שניקב גגו וכו'.** שם במשנה אלו כשרות בעוף ניקב הזפק רבי אומר אפילו ניטל ופסק הרשב"א כת"ק וכ"נ מדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל ובגמרא גגו של זפק נידון כושט היכא אמר רב ביבי בר אביי כל שנמתח עמו ופירש"י נידון כושט בנקב משהו. כל שנמתח עמו ממקום שהוא מתחיל לימשך לצד הושט להיות מיצר והולך :

לחם משנה **העוף אין לו וכו' אבל שאר הזפק שניקב וכו'.** שם (דף נ"ו) במשנה ניקב הזפק רבי אומר אפילו ניטל ואמרו שם איבעיא להו הורו בטרפחת להיתרא וכו' בזפק להיתרא או דילמא הורו בטרפחת וכו' להיתרא כרבי בזפק אבל כרבי בזפק לא ס"ל זו היא גירסת רבינו וההלכות וגירסת התוספות ולהכי פסק רבינו בטרפחת להיתרא ובזפק לחומרא לאיסורא אבל לפי גירסת רש"י דעל הספק בטרפחת כמו בזפק ואם רבינו היה גורס כך היה פוסק לחומרא בטרפחת גם כן ואפשר שאפילו לגירסת רש"י ז"ל פסק בטרפחת להיתרא משום דבפ"ק דסנהדרין חשיב ליה טועה בדבר משנה :

יח שְׁנֵי כִּיסִין יֵשׁ [ט] בְּקֶרֶקֶבָן. הַחִיצוֹן אָדָם כָּמוֹ בְּשָׂר. וְהַפְּנִימִי לָבָן כָּמוֹ עוֹר. נִקְבַּ זֶה בְּלֹא זֶה מִתְּתָרַת עַד שְׁיִנְקָבוּ שְׁנֵיהֶן בְּמִשְׁהוֹ. וְאִם נִקְבוּ שְׁנֵיהֶן זֶה שְׁלֹא כְּנֶגֶד זֶה מִתְּתָר :

מגיד משנה שני כיסין וכו'. פשוט שם (דף מ"ב) אי"ר יצחק בר יוסף אי"ר יוחנן ניקב הקרקבן וכיס שלו קיים כשרה איבעיא להו ניקב הכיס וקרקבן קיים מאי ת"ש דאמר רב נחמן ניקב זה בלא זה כשר ואם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשרה ומפרש טעמא בגמ' דמאי שנא ושט דאפילו ניקב זה שלא כנגד זה טריפה משום דושט אכלא ביה ופעיא ביה זמנין דמהנדזי בהדי הדדי פירוש זמנין דמתרמי דמכווני אהדדי קרקבן דמינח נייח כדקאי קאי. ויש מי שכתב דדוקא שניקב מעצמו ע"י חולי אבל ניקב ע"י קוץ וכדומה טריפה דהא אמרינן בקוץ עד שתנקב לחלל דחיישינן שמא ניקב אחד מן האיברים שנקיבתן במשהו ויש מי שהכשיר אם נמצאת מחט בתוך הקרקבן דאמרינן דרך הושט בא ואוכלין ומשקין דחקוהו וכן כתב הרא"ש ז"ל אבל איברא שאם ניקב הקורקבן והשומן סותמתן כשר דהא כתיבנא לעיל דבשומן דעוף ליכא פלוגתא דסתים דודאי מיהדק וסתים. נמצא כתוב משמן של ראשונים היכא דניקב קרקבן העוף והוסר ממנה ובתר הכי נתערב אותו עוף בהדי אחריני דמדמין שומן דבקורקבן לשומן העוף דאינקיב ואי דמו להדדי מכשרינן לאחרינא ומיירי דהאי שומן לא הוה סתים להווא נקב דאי הוה סתים הא קי"ל דכשר :

כסף משנה שני כיסים יש בקרקבן וכו' עד מותר. פשוט שם (דף מ"ג) : וכתבו הרשב"א והר"ן דכי ניקב עור חיצון לבד דכשר דוקא בניקב מעצמו מחמת חולי דאי מחמת קוץ וכיוצא בו טרפה היא דהאי קוץ מהיכא אתא אי דרך חוץ הרי ניקבה לחלל וטריפה דחיישינן שמא ניקב אחד מהאברים הפנימיים שנקובתן במשהו ואי דרך וושט אתא כיון דעור חיצון אינקב ע"כ פנימי נמי אינקב אלא דלא מינכר או קרום עלה בו ואינו כלום :

יט [ט] הַטְּחוּל אֵינוֹ מִן הָאֵיבָרִין שְׁנִקְיָבְתָן בְּמִשְׁהוֹ וּלְפִיכָּךְ לֹא מְנוֹ אוֹתוֹ חֲכָמִים בְּכָלָן אֶלָּא יֵשׁ לְנִקְבַּ שְׁלוֹ שְׁעוֹר שְׁאִינוֹ שְׁוֹה בְּכָלוֹ. כִּי־צַד. הַטְּחוּל רֵאשׁוֹ הָאֶחָד עָבָה וְהַשְּׁנַי דִּק כְּבָרִית הִלְשׁוֹן. אִם נִקְבַּ בְּרֵאשׁ הָעָבָה נִקְבַּ מִפְּלֵשׁ טְרִפָּה. וְאִם נִקְבַּ נִקְבַּ שְׁאִינוֹ מִפְּלֵשׁ אִם נִשְׁאָר תַּחְתָּיו כְּעָבִי דִּינָר שֶׁל זָהָב מִתְּתָר. פְּחוֹת מִפְּאֵן הָרִי הוּא כְּמִפְּלֵשׁ וְטְרִפָּה. אֲבָל אִם נִקְבַּ הַדִּק כְּשִׂרָה :

מגיד משנה **הטחול אינו מן וכו'.** תנן (דף נ"ה:): דאלו כשירות ניטל הטחול ואמרינן בגמ' אמר רב עזרא משמיה דרבא ל"ש אלא ניטל אבל ניקב טריפה ובתר הכי אמרינן דלית הלכתא כרב עזרא ודרב עזרא נמי לא אמרן אלא בקולשיה אבל בסומכיה טריפה ובסומכיה נמי לא אמרן אלא דלא אשתייר מיניה כעובי דינר זהב אבל אשתייר מיניה כעובי דינר זהב כשרה פירוש ודרב עזרא נמי לא אמרן דלית הלכתא כוותיה אלא בקולשיה במקום הדק אבל בסומכיה פירוש מקום העבה טריפה. ויש מחלוקת בין המפרשים לענין נחתך מה יהא דינו איכא מ"ד ל"ש ניקב מנחתך דכי היכי דבניקב בקולשיה כשרה בסומכיה טריפה ה"ה בנחתך ואיכא מ"ד דאפילו בסומכיה כשר אם נחתך דלא מטרפינן אלא דוקא ניקב אבל נחתך לא וראשון תפסו עיקר. וכתב הרשב"א עובי דינר זהב לא ידענו שיעורו ויראה לי שהוא פחות מחצי עביו ע"כ. ועוד כתבו דכל מה שהוא דבוק לבטן נקרא סומכיה. ויש מי שכתב דאין נקב פוסל בטחול העוף כלל לפי שטחול העוף עגול הוא ודומה לעינב וא"א לחלק בו בין קולשיה לסומכיה הילכך אינו בכלל מה שאמרו כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף שאילו היה אפשר לחלק בו בין קולשיה לסומכיה ולדמותו לבהמה פסלינן בעוף אבל כיון דא"א לחלק בו אלא כולו בקולשיה או בסומכיה אינו בכלל טרפות שמנו כנגדן בעוף וכיון שלא הוזכר אלא בבהמה בעוף כשר. ואם נמצא בטחול מקום נפוח כשר בין אם נמצאו בו מים זכים או סרוחים. והוי יודע שכל מקום שאמרו חז"ל אם ניקב טריפה ה"ה אם נמצא בשר רע תחתיו שהרופא גורדו חשבינן ליה כנקוב:

כסף משנה **הטחול אינו מן האברים שנקיבתן במשהו וכו' עד אבל אם ניקב הדק כשרה.** מסקנא דגמ' שם (דף נ"ה): **וכתב הטור** בשם הרשב"א עובי דינר זהב זה לא ידענו שיעורו ויראה לי שהוא פחות מחצי עוביו ולא הזכיר רבינו דין נחתך הטחול ומשמע דסבר שהיא טריפה במכ"ש דניקב:

לחם משנה **הטחול וכו'.** שם (דף נ"ה:): **ולית הלכתא כרב עזרא ודרב עזרא נמי לא אמרן וכו'.**

ב כָּל אֵיבָר שֶאֱמָרוּ חֲכָמִים בּוֹ שֶאִם נִקְבַּב בְּמִשְׁהוֹ טְרִפָּה כָּךְ אִם נִטַּל כְּלוֹ טְרִפָּה. בֵּין שֶנִּטַּל בְּחֲלִי אוֹ בִּיד בֵּין שֶנִּבְרָא חֲסֵר. וְכֵן אִם נִבְרָא בְּשָׁנֵי אֵיבָרִים מֵאוֹתוֹ אֵיבָר טְרִפָּה שֶכָּל הִיתָר כְּנִטוּל הוּא חֲשׂוּב. כִּיצַד. נִטַּל אֶחָד מִן הַמַּעֲיִם אוֹ הַמָּרָה וְכִיוֹצֵא בָהֶן בֵּין בְּעוֹף בֵּין בְּבִהֵמָה טְרִפָּה. וְכֵן אִם נִמְצָא בָהֶן שְׁתֵּי ^[כ] מְרָרוֹת

או שְׁנֵי מַעֲיִם טְרָפָה. וְכֵן כָּל פְּיּוּצָא בְּהוֹן. אֲבָל אִם נָטַל הַטְּחוּל
או שְׁנַמְצָאוּ שְׁנַיִם מִתְּרַת שְׁאִינוּ בְּכֻלָּל הַמְּנוּיִין :

כסף משנה כל אבר שאמרו חכמים וכו'. כ"כ התוס' והרא"ש והר"ן במשנת
אלו טרפות: וכתוב בהגהות אשירי בשם ר"ת דכל מקום דטריפה ע"י נקב
אפילו לא ניקב והבשר רע סביביו כמו מוגלא טריפה וכ"כ הרשב"א שכל אבר
שנקיבתו או נטילתו או חסרונו פוסל בו כשנתמסמס פסול וכתבו הג"מ בפ"ה
מהל' מ"א דאנן לא בקיאנן בשיעור נתמסמס הילכך בכל שהוא שיהא הבשר
רע מטרפינן לה וגם המרדכי כתב שאין אנו בקיאין בגרידה שהרופאים
גורדים לכך ראוי להחמיר כשנשתנה מראית הבשר הכל לפי הענין וכך שמעתי
ממורינו ממיץ שאמר לו רבינו תם מפה אל פה עכ"ל. ומשמע בגמרא (דף מ"ג)
דהא דאמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בושט אינו קרום לאו דוקא ושט
אלא ה"ה בכל הנקובים וכ"כ רש"י. ומ"ש וכן אם נברא בשני אברים מאותו
אבר טרפה וכו'. שם (דף נ"ח): תני התם בעלת חמש רגלים או שאין לה אלא
שלש ה"ז בעלת מום אמר רב הונא לא שנו אלא שחסר ויתר ביד אבל חסר
ויתר ברגל טריפה נמי הויא מ"ט כל יתר כנטול דמי ומשמע דלדעת רבינו
נמצאו לה שני כבדים כשרה דאע"ג דכניטל דמי אין בכך כלום דכנטול דמי
היינו לומר דכחסר מתחלת ברייתו דמי וחסר הכבד כשרה שלא אמרו דטרפה
אלא בניטל כולו ויש לדחות ולומר דא"א להבראות חסרת הכבד. והרשב"א
הביא בת"ה לשון רבינו וכתב עליו ולא יראה לי כן שהרי הכבד אחד מהמנויים
בניטלים וכל עצמנו לא אסרנו נטולת הכבד אלא מפני המרה ואם נבראת בלא
כבד טריפה שגם היא חסרת המרה היא ולא מנו נטולה וחסרה אלא ללמדנו
שאחד ניטל ביד ואחד שחסר מן התולדה טריפה שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק
ולומר דדוקא שחסרה מתולדתה אבל היה לה וניטל כשרה או בהפך עכ"ל.
ומ"ש רבינו בטחול שאם נמצאו שנים מותרת מדסתים לה סתומי משמע
דאפילו דבוקים זה לזה בסומכיהו כשרה וכן דעת רש"י והרא"ש ודלא כדעת
הרמב"ן שחילק בכך:

לחם משנה כל אבר וכו'. דין זה הוא מחלוקת בין הפוסקים ועיין בפסקי
הרא"ש:

כא המעי היתר שתטרף בו הבהמה הוא היתר מתחלתו ועד
סופו עד שנמצאו שני מעים זה בצד זה מתחלה ועד סוף כמעי
העוף או שהיה המעי יוצא כענף מן הבד והרי הוא מבדל בין
בעוף בין בהמה. אבל אם חזר ונתערב עם המעי ונעשה אחד

מְשֵׁנֵי רְאָשֵׁי וְהָרִי שְׁנֵיהֶם מְבַדְּלִין בְּאִמְצַע הָרִי זֶה מִתְּרַת וְאִין כְּאֵן יֵתֵר :

מגיד משנה **המעני היתר וכו'.** גרסינן בפי' א"ט העיד נתן בר שילא רב טבחיא דציפורי לפני רבי על שני מעים היוצאים מן הבהמה כאחד שהיא טריפה וכנגדן בעוף כשרה בד"א שיוצאין בשני מקומות אבל יוצאין במקום אחד וכלין עד כאצבע כשרה וכו'. ודע שבשמועה זו רבו הגרסאות והפירושים. לדעת רש"י כל פצול שיוצא מבני מעים יתר טריפה אלא א"כ חוזר ומתערב תוך רוחב אצבע לפצולו ר"ל שאע"פ שהם מובדלים בראשם אם אין הפצול מתפשט עד בכדי רוחב אצבע אלא שחוזרין ומתערבין בפחות מזה כשרה ואם לאו טריפה. ולדעת בה"ג צריך שיתערב באצבע מלמעלה בראש הקיבה ובכאצבע מלמטה במקום החבור שלו עם החלוחלת ר"ל שצריך שיהיו מחוברים במקום יציאתם בכדי רוחב אצבע ואע"פ שמתפצל פצלים אח"כ אין לחוש ובלבד שיחזרו להתחבר בכדי רוחב אצבע מלמטה במקום שפיכתם אבל כל שהתחילו להתפצל קודם רוחב אצבע ממקום חבורם או אם התחילו להתחבר בפחות מרוחב אצבע מלמטה טריפה. ורבינו יש לו פירוש אחר בשמועה זו והוא הנכון וכך הוא פירושו שכל שהוא כענף היוצא מן הבד אע"פ שהם נשפכים כאחת טריפה אבל כל שהמעני אחד משני ראשיו אלא מתפצל וחוזר ומתערב אפילו שהוא נבדל באצבע ברוחב כמה כשרה וכך נראה שהוא סברת הריא"ף ז"ל. נמצא לפי דעת רבינו שכל שהם מובדלים מתחלה ועד סוף טריפה וזה כנגדו בעוף כשר וכל שהוא כענף היוצא מן הבד אע"פ שיש לו שפיכה למקום אחד טריפה ולא שנא בין בעוף בין בבהמה ואינו כשר עד שיעשה אחד משני ראשיו ולא קפדינן להאי פירושא בשיעור רוחב אצבע למטה אלא כל שהוא נעשה כאחד מלמטה אפילו בפחות מכאן כשרה. וטעם כל אחד תלוי בדקדוקי הגרסאות וראיותיהם ואין כאן מקום להאריך. ומיהו לדעת כל הפירושים היכא דנמצא בהדרא דכנתא מעי יוצא לבדו ואין לו פה מלמטה ודאי שהיא כשרה לפי דלכולהו פירושי עסיקין שהמעני יש לו שני ראשים אחד מלמעלה ואחד מלמטה באחד מכניס ובאחד מוציא ופליגי לענין פצולו בכמה אבל בכה"ג שאין לו אלא פה אחד מלמעלה ומאותו פה עצמו כשנתמלא חוזר ונשפך הרעי עם שאר בני מעים ודאי לכולהו פירושי כשר ואפילו לדעת רבינו המחמיר שבכולם דאוסר כל ענף היוצא מן המעים אע"פ ששופכים כאחד היינו משום שיש לו שני פיות באחד מכניס ובאחד מוציא כמו שכתבנו אבל בכה"ג שאין לו אלא פה אחד ממנו מכניס ומוציא כשר והאי עדיף ממה שכתב רבינו דכשר כגון שנתערב משני ראשין והפיצול באמצע דהאי אין לו ראשים כלל ואינו נידון כיתר אלא מן הדקין עצמן וממותרי

הטבע יתהוה כן ולפיכך כשר וכן כתבו הגאונים ז"ל וכן כתב הרא"ש בתשובת שאלה:

כסף משנה המעי היתר שתטרף בו הבהמה וכו'. שם העיד נתן בר שילא רב טבחייא דצפורי לפני רבי על שני בני מעים היוצאים מן הבהמה כאחד שהיא טרפה וכנגדן בעוף כשרה בד"א שיוצאים בשני מקומות אבל יוצאים במקום אחד וכלים עד כאצבע כשרה פליגי בה רב אמי ורב אסי חד אמר הוא דהדרי וערבי וח"א אע"ג דלא הדרי וערבי בשלמא למ"ד הוא דהדרי וערבי היינו דקתני עד כאצבע אלא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי מאי עד כאצבע עד כאצבע מלמטה. ובה"ג גורס בשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי ערבי היינו דקתני וכלין עד כאצבע מלמעלה אלא למ"ד והוא דהדרי ערבי מאי כלין עד כאצבע מאי כלין מלמטה וה"פ יוצאים ממקום אחר ביציאתו מן הקיבה הם מעי אחד וכלין עד כאצבע פירוש כלה חיבורם עד סוף אצבע ר"ל שהם מעי אחד ברוחב אצבע והל"ל כלה עד כאצבע אלא משום דנקט יוצאים בלשון רבים נקט נמי כלים בשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי ערבי וכו' אלא למ"ד והוא דהדרי ערבי מאי וכלים עד כאצבע והלא צריכין להתחבר יחד ומשני מאי כלין כלין מלמטה פירוש דהדרי ערבי ברוחב אצבע סמוך לבית הרעי ולמעלה אפילו אין ברוחב חיבורן אלא משהו כשרה. וז"ל הרי"ף העיד יונתן בן שילא ריש טבחייא דצפורי לפני רבי על שני בני מעים שיוצאין מן הבהמה כאחד טריפה וכנגדן בעוף כשרה פירוש כל הבהמה הדקים שלה חוט אחד הוא ומשוך עכשיו אם יצא ממנו מעי אחר כמו שיצא ענף בתוך הבד של עץ טריפה בד"א בשיוצאים בשני מקומות אבל יוצאים במקום אחד וכלין עד כאצבע כשרה והוא דהדרי וערבי ונעשו שניהם חוט אחד אבל לא הדרי וערבי הרי יתר בבהמה וכל יתר כנטול דמי עכ"ל. וכתב הר"ן נ"ל דבמעו שהוא יוצא מהבני מעים כענף מן הבד ואינו חוזר ומתערב ואין לו אלא פה אחד פליגי דלמ"ד והוא דהדרי ערבי כל כה"ג טריפה כיון דאין אותו מעי חוזר ומתערב ומ"ד אע"ג דלא הדרי ערבי ס"ל שאע"ג שאין פיסול זה חוזר ומתערב כיון שאין לו אלא פה אחד ולבני מעים הוא נשפך כשרה דמאי כלין עד כאצבע לא שמתערבין דוקא אלא שתהא שפיכתן כאחד וכל כה"ג הוי שפיכתן כאחד ונקטינן להאי פירושא דכיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר כל שהוא כענף היוצא מן הבד אע"פ שהם נשפכים כאחד טרפה אבל כל שהמעו אחד משני ראשיו כלומר שמתפצל וחוזר ומתערב אע"פ שהוא נבדל באמצע ואפילו כמה כשרה ומדברי הרמב"ם למדתיו ואף דברי הרי"ף מוכיחין כן ונראה עוד מדברי הרב ז"ל דעד כאצבע לאו דוקא אלא שחוזר ונתערב עם המעי ונעשה אחד משני ראשיו כשרה עכ"ל. ובאמת כי דבריו נכונים מאד ליישב דברי הרי"ף ורבינו אלא שלא יישב לדעתם מה שאמרו בגמרא בשלמא למ"ד והוא דהדרי וערבי וכו' אלא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי מאי עד כאצבע עד כאצבע

מלמטה ונ"ל דהכי פ"י בשלמא למ"ד והוא דהדרי וערבי היינו דקתני עד כאצבע כלומר שיחזרו ויתערבו ויהיו שניהם כאצבע אחת ולא לענין שיעור העירוב תני כאצבע דאפילו במשהו סגי אלא לענין שיתיחדו שני המעים ויהיו כאצבע אחת אלא למ"ד אע"ג דלא הדרי מאי עד כאצבע ומשני עד כאצבע מלמטה כלומר שיהיו שניהם כאילו הם מעורבים והם אצבע אחת והיינו שלא תשפוך כל אחת לעצמו ואלו כיון ששתיהן שופכות למקום אחד הרי למטה במקום יציאת הרעי הם כאילו היו אצבע אחת וכיון דמספקא לן כמאן מהני אמוראי הויא הלכתא בעינן דהדרי וערבי מיהו בכל דהו סגי כנ"ל. ועל מ"ש בגמרא וכנגדן בעוף כשרה פרש"י דעוף זמנין דהוי הכי וכו' וי"מ שכל עוף דרכו כן משום דמן הזפק ועד הקרקבן קנה של מעים אחד וההוא קרי בני מעים ובראש הקרקבן יוצאים בני מעים גמורים עכ"ל. ודברי רבינו כדברי הפירוש השני :

לחם משנה המעי היתר שתטרף וכו'. שם (דף נ"ח:) העיד נתן בר שילא כו' (עיין בכ"מ). ויש לתמוה על רבינו חדא דבגמרא נראה דבעוף כשר בכל ענין דמה שאמר במה דברים אמורים וכו' היינו בבהמה אבל בעוף כשר בכל ענין ועוד כיון דהוא ז"ל פסק והוא דהדרי וערבי אמאי לא הזכיר עד כאצבע כלומר שלא יהיו מתפרדין אלא עד רוחב אצבע ואח"כ יתחברו. ולכן נ"ל שהוא גורס כגירסת ההלכות והיא גירסת ה"ג הביאה הרא"ש ז"ל בפסקיו וה"ג בשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי היינו דקתני עד כאצבע מלמעלה אלא למ"ד הוא דהדרי וערבי מאי עד כאצבע עד כאצבע מלמטה ע"כ. ונראה שהוא מפרש בד"א דקאי בין אעוף ובין אבהמה כלומר בד"א דאמרינן דבבהמה פסולה ובעוף כשרה שכן דרכו היכא דיוצאין בשני מקומות אבל יוצאין במקום אחד אם כלין עד כאצבע בין בעוף בין בבהמה כשרה אבל אם לאו הכי פסולה בין בעוף בין בבהמה והוא מפרש עד כאצבע ר"ל שמתחברים שניהם והם נעשים כאצבע אחת כלומר כחוט אחד שהוא דבר אחד ודמיון האצבע לענין החבור שהם גוף אחד כאצבע אחת והשתא קאמר דבשלמא למ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי ר"ל כאצבע מלמעלה היינו עד כאצבע כלומר שהם יוצאים ממקום אחד והם מחוברים כאצבע אחד ביציאתם ובהכי סגי אע"פ שאח"כ יתפרדו אלא למ"ד והוא דהדרי וערבי מאי עד כאצבע דמשמע דכשיתחברו למעלה במקום יציאתם ויהיו עד כאצבע אחת סגי אע"פ שאחר כך יתפרדו ותירץ דלמ"ד דהדרי וערבי כלומר עד כאצבע מלמטה כלומר שלמטה יתחברו ויעשו כאצבע מחובר והשתא רבינו פסק לחומרא כמ"ד דהדרי וערבי וא"ש. זה נ"ל נכון דאי אפשר ליישב גירסתנו לפי דברי רבינו אפילו נפרש שדמיון האצבע הוא לענין החבור משום דכשתירץ למאן דאמר אע"ג דלא הדרי דהיינו כאצבע מלמטה כלומר יתחברו ויהיו אצבע אחת קשה א"כ היינו מ"ד הדרי וערבי ואין בין זה לזה כלום לכך נראה דגירסתו כגירסת הרי"ף ז"ל ובהרי"ף נפרש ג"כ פירוש

זה אע"פ שהרא"ש ז"ל לא פירש כן בדבריו אבל בדברי רבינו נ"ל מוכרח מ"ש :

הלכות שחיטה - פרק שביעי

א שְׁנֵי קְרוּמוֹת יֵשׁ עַל הָרֶאָה. אִם נִקְבַּזָּה בְּלֹא זֶה מִתְּרַת. וְאִם נִקְבּוּ שְׁנֵיהֶן טְרֵפָה. אֶפְלוּ נִגְלַד הַקְּרוֹם הָעֲלִיוֹן כְּלוּ וְהִלֵּךְ לוֹ מִתְּרַת. וְהִקְנָה שְׁנִקְבַּ מִן הַחֲזָה וּלְמִטָּה בְּמִשְׁהוּ טְרֵפָה. וְהוּא הַמְּקוֹם שְׁאִינוֹ רְאוּי לְשְׁחִיטָה בְּקִנְיָה לְמִטָּה :

מגיד משנה **שני קרומות וכו'.** תנן במתניתין דאלו טריפות (דף מ"ב) הריאה שניקבה ר"ש אומר עד שתנקב לבית הסמפונות ובהדיא אפסק בגמי דלית הלכתא כר"ש ואמרינן בגמי רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה ואמרי לה קרמא תתאה ובתר הכי איפשיטא להו אי אנקיב עילאה ולא אנקיב תתאה תתאה מגין ומבעיא להו אי אינקיב תתאה ולא אנקיב עילאה מאי עילאה מגין או אינו מגין ומסיק תלמודא דמגין. ונחלקו המפרשים ז"ל אם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מה יהא דינם, הרשב"א ז"ל כתב כשרה ואפילו בלא בדיקה ואחרים הכשירוה דוקא בבדיקה. ונראה דרבינו סובר דאם ניקבו זה שלא כנגד זה בכל ענין טריפה וטעמא דמילתא משום דריאה שואבת כל מיני משקה ומשמעת קול גמדא לה ופשטא לה ואיכא לדמוייה לושט ולא לקרקבן: **אפילו נגלד הקרום וכו'.** פשוט שם אמר רבא האי ריאה דאגליד כאהינא סומקא כשרה ויש מי שכתב דדוקא בנפיחה כשרה דכיון דאיגליד עילאה איכא למיחש דילמא תתאה אינקיב ואין כן דעת רבינו אלא דכשרה בכל ענין ואפילו בלא נפיחה: **והקנה שניקב וכו'.** פשוט שם (דף מ"ה). ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה ופירש רש"י ז"ל למטה מן החזה למקום שאינו ראוי לשחיטה נידון כריאה בניקב במשהו ולא ברוב כגרגרת:

כסף משנה **שני קרומות יש על הריאה וכו'.** פרק א"ט (דף מ"ו) גמרא הריאה שניקבה פשיטא אי אינקיב עילאה ולא אינקיב תתאה תתאה מגין כדרבה דאמר רבה האי ריאה דאיגליד כאהינא סומקא כשרה אינקיב תתאה ולא אינקיב עילאי מגין או לא מגין פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לא מגין

וחד אמר מגין והלכתא מגין וכיון דנקט לה סתמא י"ל דאפילו זה שלא כנגד זה טריפה שהרוח נכנסת בזה ויוצאה בזה וכ"כ רבינו ירוחם: **והקנה שניקב מן החזה ולמטה וכו'.** שם (דף מ"ה) גמרא ופסוקת הגרגרת יתיב ר' יוחנן ור"ל נפק מילתא מבינייהו אנס בסימנים ושחט פסולה ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה ופירש"י למטה מן החזה למקום שאין ראוי לשחיטה נידון כריאה בנקב משהו ולא ברוב כגרגרת:

ב הַתְּחִיל בַּשְּׁחִיטָה וְשָׁחַט כָּל הַקֶּנֶה וְאַחַר כֶּן נִקְבָה הָרֵאָה וְאַחַר כֶּן גָּמַר הַשְּׁחִיטָה הֵרִי זוּ טִרְפָּה הוֹאִיל וְנִקְבָה קִדָּם גָּמַר שְׁחִיטָה. וְכֵן כָּל פְּיּוּצָא בְּזָה:

מגיד משנה התחיל בשחיטה וכו'. גרסינן בפ' השוחט (דף ל"ב): ארשב"ל שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה אמר רבא לא אמר רשב"ל אלא בריאה הואיל וחיי ריאה תלויין בקנה אבל בבני מעים לא מתקיף לה ר' זירא מאחר שנולדו בה סימני טרפות התרת מה לי בריאה מה לי בבני מעים והדר ביה ר"ז דבעי ר"ז ניקבו בני מעים בין סימן לסימן וכו'. ודע שנחלקו הפוסקים בפסק הלכה זאת יש מי שפסק כרבי ויש פוסקין איפכא ואמרי דאם נשחט הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה וה"ה אם אתרע דנשחט הושט בתחלה ואח"כ ניקבו בני מעים דכשרה וטעם מחלוקתם תלוי בדקדוקי השמועה שכתבתי וגם כפי חילוף הגרסאות כי לגרסת רש"י והנמשכים אחריו דגרסי והדר ביה ר"ז ממאי מדבעי ר"ז וכו' ופירש"י והדר ביה ר"ז מהאי טעמא ואודי דטעמא משום דכמנחא בדיקולא דמיא בריאה אבל בבני מעים מטרפא שהושט עדיין הוא קיים ומנלן דהדר ביה מדבעי ר"ז ניקבו בני מעים בין סימן וכו'. ודאמרינן בסוף המסקנא ודילמא לעולם לא הדר ביה ור"ז לדברי רבא קאמר וליה לא ס"ל הכי פירושא דילמא לעולם לא הדר ביה מההיא אתקפתא דאתקיף מאחר שנולדו בה סימני טריפה התרת ולעולם ס"ל לר"ז דבאכילה שריא והא דבעי ר"ז לדבריו דרבא דאמר לא ארשב"ל אלא בריאה אבל בבני מעים טריפה מיבעיא לר"ז אם טהורה מיהא מידי נבילה וליה לא ס"ל דלדידה אפילו באכילה שרי נמצא כפי גרסא זו ופירושה דר"ז לא פליגא אריש לקיש כלל לענין אם שחט הקנה ואח"כ ניקבה הריאה אלא פליג על רבא שנתן חילוק אליביה דרשב"ל ובתר הכי דהדר מההיא אתקפתא ואודי דטעמא דמשום דכמנחא בדיקולא דמיא ס"ל דרשב"ל ודרבא ואע"ג דבתר הכי אמרינן דלעולם לא הדר ביה מההיא אתקפתא אלא ס"ל דאף באכילה שריא דאין טריפה לחצי חיות לא נקטינן דעתיה דר"ז בהאי חדא משום דבדרך דילמא אתמר ועוד דטעמיה דרשב"ל הוא אמיתי דחיי ריאה תלויין

בקנה וכיון דשחיט ליה כמאן דמנחא בדיקולא דמיא וחיי בני מעים תלויים בושט וכיון דלא שחיט ליה אם ניקבו טריפה ודרשב"ל הלכה היא. אבל רבינו והרבה מהאחרונים גרסי והדר ביה ר"ז מדבעי וכו' שר"ז הדר ביה מבעייתו דכיון שהקשה כאן לרבא מאחר שנולדו בה סימני טריפה התרת מה לי בריאה מה לי בבני מעים אין מציאות לאותה בעיא דאותה בעיא לא איבעיא ליה אלא לטהרה מידי נבילה אבל באכילה אסורה והא דאמר רב אחא דילמא לעולם לא הדר ביה ור"ז לדבריו דרבא קאמר וליה לא ס"ל הכי פירושא דילמא ר"ז לא הדר מבעייתו והא דקאמר ליה לרבא מאחר שנולדו בה סימני טריפה התרת מה לי בריאה מה לי בבני מעים לדבריו דרבא קאמר לה וליה לא ס"ל. זו היא הצעה של שמועה זו לדעת רבינו אבל איכא למידק דכל עוד להאי פירושא אמרינן דר"ז הדר ביה מבעייתו אי"כ נמצא דר"ז ודרשב"ל דקיימי בחדא מחתא דיש טריפה לחצי חיות ולמה לא פסקינן כוותייהו. וא"ת דבדרך דילמא אתמר ולא סמכינן עליה אי"כ נשאר קיים דר"ז קמייתא דמתיר בשניהם דאין טריפה לחצי חיות בזה י"ל דבעיא דר"ז לא מתפרשא כרשיי דפירש ניקבו בני מעים בין סימן לסימן דהיינו לאחר שחיטת הקנה ניקבו המעים אלא בעיא דר"ז ה"פ כמו שפירשו התוס' דאיבעיא ליה היכא דנשחט הושט תחלה וניקבו בני מעים אח"כ אי מועיל שחיטת קנה של אחרי כן לטהרה מידי נבילה או לא אבל לענין אכילה פשיטא דטריפה וה"ה היכא דנשחט הקנה וניקבה הריאה אח"כ דלא יועיל להכשירה כלל לאכילה משום דלא ס"ל כמאן דמנחא בדיקולא דמיא והשתא הא דאמר ליה רב אחא לרבינא לעולם לא הדר ביה ור"ז לדברי רבא קאמר וליה לא ס"ל לא בריאה ולא בשאר בני מעים להכשירם באכילה דלית ליה דרשב"ל כלל אלא בתרווייהו אסורה ומטעם זה לא פסקו כרשב"ל משום דרשב"ל סתרי מיליה אהדדי ולא ידעינן הי מינייהו בתרייתא למסמך עלה דאיהו סבר לשנויי תרתי מתניתין דאקשינן בגמ' וקאמר שאם שחט במקום חתך נפסלה בשחיטה היא שלא במקום חתך כדבר אחר גרם ליפסל דמיא ואקשינן ומי אמר רשב"ל הכי והאמר רשב"ל שחט את הקנה וכו' פירוש היכי אמר שלא במקום חתך כדבר אחר גרם לה וכו' שר"ל שאם היה רוב הקנה פסוק ושחט שלא במקום חתך דהויא טריפה ולא נבילה והאמר רשב"ל שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה וכו' דמשמע דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא הכא נמי כיון שנפסק רוב הקנה הויא ליה כמנחא בדיקולא ושוב אין לבהמה זו בשעת שחיטה אלא סימן אחד ובה אינה יוצאה מידי נבלה ומדסתרי הני תרי לישני דר"ל אהדדי ולא איתרצו בגמ' ולא ידעינן הי מינייהו בתרא לא סמכינן עלייהו כלל:

כסף משנה **התחיל בשחיטה ושחט וכו'.** פ' השוחט (דף ל"ב:). גמרא שחט את הושט אמר רשב"ל שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה והרי"ף ז"ל לא הביאה בהלכות וגם רבינו פסק דלא כוותיה וכתב הר"ן ז"ל שדחו אותה

מדרי' זירא דפליג עליה לפי דעת קצת המפרשים וביאור דבריו דגרסינן בגמרא אמר רבא לא אמר ר"ל אלא בריאה הואיל וחיי ריאה תלויים בקנה אבל בבני מעים לא כלומר אם ניקבו בני מעים אחר שחיטת הקנה מתקיף לה ר' זירא מאחר שנולדו בה סימני טרפות התרתה מה לי בריאה מה לי בבני מעים והדר ביה ר"ז דבעי ר"ז ניקבו בני מעים וכו' בין סימן לסימן מהו (מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני) לטהרה מידי נבלה או לא ע"כ לא מבעיא ליה אלא לטהרה מידי נבלה אבל באכילה אסורה א"ל רב אחא בר רב לרבינא וכו' ופירש"י וכו' וכתבו התוס' וכו' ולפי דעת רש"י הלכה כר"ל ולפי דעת התוס' לית הלכתא כוותיה ודעת הרא"ש כדעת התוס' :

לחם משנה **התחיל בשחיטה וכו'.** פרק השוחט (חולין דף ל"ב:) אמר רבי שמעון בן לקיש שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה. אמר רבא לא אמר רשב"ל וכו' מתקיף לה ר' זירא וכו' והדר ביה ר"ז מדבעי וכו' אמר ליה רב אחא בר רב וכו'. ונ"ל שרבינו מפרשה כפירוש התוס' דמאי דהדר ביה הוא מהבעיא וה"ק הדר ממאי דבעי כו' והקשה רב אחא ממאי דהדר ביה דילמא לעולם הבעיא עומדת ומאי דמתקיף מאחר שנולדו בה סימני טהרה לדבריו דרבא קאמר וליה לא ס"ל אלא אית ליה דיש טרפות לחצי חיות ולכך פסק רבינו כרבי זירא וכן פסק הרא"ש בפסקיו וביאר עוד טעם אחר :

א אַחַד מְסַמְפוּנֵי רֵאָה שֶׁנִּקְבּוּ אֶפְלוּ נִקְבּוּ לְחִבְרוֹ טְרָפָה. וְרֵאָה שֶׁנִּקְבָּה וְעָלָה קְרוּם בְּמִכָּה וְנִסְתַּם הַנִּקְבּוֹ אֵינוֹ פְּלוּם. נִקְבָּה הָאוֹם שֶׁל רֵאָה אֵף עַל פִּי שְׂדֵפָן סוֹתְמָתָה טְרָפָה. וְאִם נִקְבָּה בְּמָקוֹם חֲתוּךְ הָאֲנוֹת שְׁלָה וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁרוֹבְצָת עָלָיו כְּשֶׁרָה :

מגיד משנה **אחד מסמפוני וכו'.** בפי' א"ט (דף מ"ח:) מימרא דר"נ האי סמפונא דריאה דאינקיב טריפה. וכבר נתבאר למעלה שנקיבתו במשהו. ובהשגות של ה"ר משה הכהן ז"ל כתב וז"ל לא הבנתי מאי אפילו דבגמי ניקבו לחבירו טריפה אבל אם ניקב לבשר כשרה, ואם מדבר הוא מסמפון הריאה קודם שיכנס בבשר ובזה שייך למימר אפילו, היה לו לפרש עכ"ל ז"ל. ובאמת שהשגתו השגה נכונה היא אלא שיכולין אנו לדחוק שמדבר בסמפונות שהן בתוך הריאה כשאינן שם בשר כגון ריאה שנשפכה כקיתון דבעיא שיהיו סמפונותיה קיימין או כשנמצאו בה אבעבועות המלאות לחה דחיישינן דלמא ניקב הסמפון שתחתיהן וצריך בדיקה ובהאי שייך שפיר דאין בשר תחתיו ולפיכך כתב אפי' לחבירו דהוה סליק אדעתין דחבירו מגין עליו קמ"ל דלא : **וראה שניקבה וכו'.** פשוט שם אמר ר' יוסי קרום שעלה מחמת מכה בריאה

אינו קרום וכו': **ניקבה האום של ריאה וכו'**. בפי אלו טריפות (דף מ"ח) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה ואוקמוה בגמרא דדוקא במקום רביתא הוא דלא חיישינן לה כלל אפילו ידעינן בה שניקבה אבל שלא במקום רביתא היכא דהעלתה צמחין חוששין לה ופירש בתלמוד דבמקום רביתא היינו חיתוכי דאוני. ודע שנחלקו המפרשים בפירוש שמועה זו משום דבגמ' אמרי' בתר הכי אמר רבינא והוא דסביך בבשרא. יש מי שפירש דרבינא פליג אדר"י ורבינא סברא דנפשיה קאמר דבעינן דסביך בבשרא. אבל לר"י ס"ל דאפי' לא סביך בבשרא ופסקינן כר"י דבכל ענין כשר. והוכיחו פירוש זה משום דפריך תלמודא על ההיא דהעלתה צמחין וקאמר ר"י חוששין לה ומי אמר ר"י הכי והאמר ר"י ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה ולא משני הא דסביך הא דלא סביך. ועוד הכריחו פירוש זה מדקדוקי הסוגיא וכתבו לענין פסק הלכה דהלכתא כר"י ולא כרבינא והוצרכו לומר דרבינא זה אינו חבירו של רב אשי שהוא בתרא אלא רבינא אחר. זהו דעת מקצת הגאונים. ולפי סברא זו כל שניקבה הריאה במקום חיתוכי דאוני באיזה ענין שתהיה בין סרוכה או סבוכה כשרה. אבל אחרים כתבו דרבינא לא פליג אדר"י אלא מפרש דברי ר"י הוא ולפי' פסקו כרבינא שאינו כשר אלא בדסביך בבשרא ופירוש סביך נאחז ומסובך היטב בבשר כמו צמר מסובך וזהו סביך לאפוקי סריך. ויש לידע מה היא דעת רבינו בשמועה זו שודאי דעתו קשה היא להולמה. כי כפי הנראה שדעת רבינו היא לפסוק כרבינא דס"ל דרבינא לא פליג אדר"י אלא מפרש דבריו ונראה דהוא מפרש סביך כמו שפירשתי שהוא מסובך בבשר שכן כתב בד"א בשנסתם מקום הנקב בבשר א"כ סביך ר"ל מסובך ונפקא מינה דדוקא סביך ולא סריך וזה היפך ממה שכתב בפ"א וז"ל יש מקומות שמנהגם אם מצאו סירכא מהאזן ולבשר ולעצם וכו'. ונראה דלא שנא ליה בין סביך לסריך וחזרתי על כל צדדי העיון ולא מצאתי לדברי רבינו ישוב אלא אם נפרש השמועה לדעתו כמו שפירשו מקצת הגאונים שכתבנו וז"ל האי דבעינן דסביך בבשרא ה"מ היכא דניקבה ממש דלא סתמא ליה דופן לנקב אלא בדסביך בשר הריאה בבשר הדופן אבל היכא דלא אשתכח נקב בריאה אלא דסריכא לדופן מחיתוכי דאוני ולעיל כיון דקרי ליה תלמודא מקום רביתא לא תלינן ליה בנקב אלא אמרינן האי סירכא מחמת ליחה היא ועלתה שם מתוך שהאונות רובצות על הדופן וכדאמרי' גבי אונות כסדרן דהיינו רביתיהו אלמא היכא דרביצא ליחה יוצאה שם ונעשית סירכא. ומה שאנו רואים שהסירכות מצויות במקום חיתוכי דאונות יותר משהן מצויות למטה באומה זו מוכיח דהיינו אורחיה ותולדתה להעלות סירכות במקום חיתוכי דאונות לדופן עכ"ל ז"ל. הרי נראה דפסקי כרבינא ומיהו דוקא כשניקבה הריאה ממש דאז ודאי

צריך שתהיה האונה סבוכה לדופן אבל ע"י סירכא לא וכן הם נוטים דברי רבינו דלא איירי אלא בנקובה ממש ובזה אין נוחין דבריו :

כסף משנה אחד מסימפוני ריאה שניקב וכו'. בפרק אי"ט (דף מ"ח) גמרא ריאה שניקבה והא א"ר נחמן האי סימפונא דריאה דאינקיב טריפה ההוא לחבירו אתמר ופירש"י לחבירו אתמר אצל פיצולו כשמתפצל מחבירו ניקב אצל דופן של חבירו דכיון דדופן חבירו קשה הוא עומד כנגדו ואינו סותם הנקב ולא מגין עליה אבל ניקב לאחר פיצולו ברחוק בשר הריאה שהוא רך נכנס לנקב ומגין עליו וכפירש"י משמע בגמרא דדוקא לחבירו טריפה אבל שלא לחבירו כשרה וכ"כ הרשב"א והתימה על רבינו שכתב אפילו לחבירו וכבר תמה עליו בעל הטורים והראב"ד בפ"א השיגו : והריב"ש כתב ליישב דברי רבינו נראה שהוא מדבר בסמפונות שבתוך הריאה אלא שמדבר בשאין בשר מגין כגון ריאה שנשפכה כקיתון דבעינן דקיימי סימפונהא וכן כשנמצא בה אבעבוע מלא ליחה שכתב הוא ז"ל פ"ח ופ"א חוששין שמא ניקב הסימפון שתחתיו וצריך בדיקה וזה הוא לפי שאין בשר מגין או אינו ראוי להגין ולזה כתב אפילו לחבירו כלומר אצ"ל כשניקב ואין שם דבר מגין אלא אפילו ניקב לחבירו אין חבירו מגין זה הוא מה שאפשר לדחוק לדברי הרמב"ם ז"ל עכ"ל. ול"נ ליישב דברי רבינו בענין אחר ע"פ דברי בה"ג שכתב ההוא מחטא דאשתכח בחתיכא בסימפונא דריאה וכו' והא אמר רב נחמן האי סימפונא דאינקיב טריפה דרב נחמן ניקב סימפון לחבירו אתמר אבל דיצא לסימפון ולא ניקב לחבירו לא עכ"ל, דלפי זה כי אמרינן ההוא לחבירו אתמר לא באו למעט אלא כשלא ניקב כלל אבל ניקב אפילו לחבירו דסד"א תרווייהו כחד דמו וה"ל כאילו לא ניקב קמ"ל דלא אלא טרפה הויא : ריאה שניקבה ועלה קרום וכו'. שם (דף מ"ז:) א"ר יוסף קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום ופירש"י אינו קרום שסופו ליסתר וכל סירכי דריאה קרום העולה מחמת מכה הן הילכך אע"ג דלא נפיק זיקא טריפה :

לחם משנה אחד מסמפוני הריאה וכו'. פרק אי"ט (דף מ"ח:) הקשו שם גבי מחט שנמצאת בריאה ואמרו טעמא דליתא הא איתא ולא מנקבה כשרה והאמר רב נחמן האי סמפונא דריאה דאנקיב טרפה ההיא לחבירו איתמר ע"כ. משמע דדוקא לחבירו טרפה מפני שאינו מגין אבל ניקב לבשר דמגין כשרה והשתא יש לתמוה על רבינו איך כתב אפילו לחבירו דמשמע דכ"ש לבשר וכבר הוקשה זה בעיני הריב"ש והרב מהרי"ק ז"ל. ונ"ל דמאי דקאמר אפילו ר"ל לא מבעיא דהיכא דאין לו דבר מגין כלל שאין לו בשר מגין ולא סמפון כלומר שניקב הסמפון הגדול למעלה דזה אפילו בהדרא דכנתא אסור כדאמרו שם בגמרא דהדרא דכנתא דאינקיב להדי חבריה כשר אבל ניקב חיצון שבכלן ודאי דפסול וא"כ כ"ש בסמפונות הריאה אלא אפילו דאינקיב

לחבריה דבהדרא דכנתא מגין כאן אינו מגין כדאמרו שם מפני שסמפון הריאה קשה: **ניקבה האוס כו'.** שם (דף מ"ח) (א"ר בר מניומי א"ר נחמן) ריאה שנקבה וכו' (עיין בכ"מ) ופירשו הגאונים דרבינא פליג אר"נ דר"נ לא בעי לא סביך בבשרא כלל ורבינא פליג עליה ופסקו כר"נ וטעמם ביארו התוס' שם ולדבריהם בין סביך בין לא סביך כשרה ושאר המפרשים פירשו דמפרש הוא ופסקו כרבינא דדוקא היכי דסביך בבשרה אבל לא בגרמא וכו"נ מדברי רבינו שהביא דברי רבינא שאמר אבל אם נסבך הנקב וכו' דמשמע דבעינן סביך בבשרא וכרבינא והראב"ד ז"ל הטיל פשרה בין שני הדעות ואמר דהיכא דאיכא נקב בפירוש בעינן סביך בבשרא אבל לא בגמרא אבל כשאין שם נקב אלא סירכא אפילו דסריך בעצם כשרה והטעם מפני דרבינא לא אמר זה בגמרא על מה שאמר ר"נ ריאה שניקבה ודופן סותמתה דמשמע היכא דהוי נקב בפועל ולהכי בעינן בשרא ולשון הגמרא מורה שמ"ש ריאה שניקבה ר"ל בסירכא לבד שאמרו שם אי לא סביך מאי טרפה אלמא אמרינן נקובה היא ואי איירי בסירכא לבד י"ל דה"ק ואי לא סביך בבשרא אלא בגמרא מאי טרפה אלמא דאמרינן דהסירכא הוי נקיבה אם כן אפילו סביך נמי אבל לפי דברי הראב"ד ז"ל דהיא נקובה ודאית לא שייך לומר אלמא אמרינן נקובה היא דהא ראינו אותה שהיא כך בין דסביך בין דלא סביך אלא שיש ליישב הלשון דר"ל אלמא דהאי נקובה הוי דאחשבת ליה כנקובה דאסור דאין סתימת הדופן מועיל א"כ אפילו סביך נמי ובשלמא אי אמרת דסתימת הדופן מועיל אע"פ שהיא נקובה ודאית שפיר אבל אי אין מועיל אלא אסירכא אם כן אפילו סביך נמי דלא הוי קרום:

ד בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים כְּשֶׁסֶתֶם מְקוֹם הַנֶּקֶב שְׁבָאֲנוֹת [א] בְּשָׂרָה. אָבֵל אִם נִסְמַךְ הַנֶּקֶב לְעֶצֶם אֵינוֹ מִגֵּן. וְאִם הָיָה נֶקֶב הָאֲנוֹת דְּבוֹק בְּעֶצֶם וּבְבֶשֶׂר מִתְּתָרַת:

ההראב"ד במה דברים אמורים כשסתם מקום הנקב שבאונות בשר. א"א הנה הוא סובר דוקא סריך אבל לא סריך לאו ודוקא בבשרא אבל בגמרא לחודיה לא ויש מן הגאונים שאמרו בין סריך בין לא סריך בין בבשרא בין בגמרא ואני אומר בשניקבה ודאי בעינן סריך דוקא ובבשרא דוקא שאין סירכא סותמת ואין עצם סותם ועל שמעתיה דרב נחמן הוא דאתמר דקאמר ניקבה אבל כל סירכא מאונא לדופן כשרה מפני דוחק רביצתה עליו נעשו הסרכות ולא משום נקב וכן עיקר. עכ"ל:

כסף משנה (ג-ד) ניקבה האום של ריאה וכו'. שם (דף מ"ח) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה אמר רבינא והוא דסביך בבשרא מקמי הכי מקשה מינה ומי אמר ר"נ הכי והאמר רב יוסף בר מניומי וכו' ואוקימנא הא דאמר ר"נ ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה דוקא במקום רביתא והיכא מקום רביתא חיתוכא דאוני ופירש"י במקום רביתא במקום שהריאה והדופן גדלים כאחד וסמוכים תמיד דלא מיפרקא ההוא סירכא הילכך כשרה כי אמר ר"נ חוששין לה למעלה ברוחב החלל כנגד האומה הגדולה דכיון דרחוקה הריאה מן הדופן מיפרקא ההיא סתימא וכו' מקום חיתוכא דאוני שהם סמוך לצואר במצר החזה. ורבינו סובר שאם נסבך לעצם ולבשר כשר וטעמא דמילתא שהבשר נסבך יפה ומונע העצם מלהתפרק אבל יש מי שאוסר ורבינו גרשום ור"ת מתירין אפילו סבך בגרמא בלחוד וכבר כתב רבינו בפי"א אלו החילוקים וכתב הר"ן ואמרינן דבמקום רביתא היינו מקום חיתוכא דאוני מסתברא דהיכא דסריכא אונא לדופן מגבה כלפי פנים כלומר לצד חלל הגוף דלאו היינו מקום חתוכא טריפה דלאו היינו רביתא והרב הנשיא אלברגילוני ז"ל כתב שאפי"ן בין חיתוך ולדופן טריפה לא הכשירו אלא מגבן כלפי דופן: **כתב הרשב"ד בד"א בשסתם מקום שבאונות בשר א"א הנה הוא סובר וכו' :**

ה האום של ראה שנמצאת סמוכה לדופן. בין שהעלת צמחים בין שלא העלת חוששין [ב] לה שפמא נקבה. וכיצד עושין בה. מפרקין אותה מן הדופן ונזקקין בה שלא תנקב. * אם נמצאת נקובה ונמצא בדופן מכה במקום הנקב תולין במכה ואומרים אחר שחיטה נקבה כשנפרק מן המכה. ואם אין מכה בדופן ביצוע שנקב זה בראה הנה קדם השחיטה וטרפה :

ההראב"ד אם נמצאת נקובה ונמצאת בדופן מכה במקום הנקב תולין. א"א זה העיקר טעות גדולה שאם נמצאת נקובה אין להכשיר במכת הדופן באומד אלא כך אמרו שאם יש מכה בדופן ונפחו את הריאה ועלתה בנפיחה תולין את הדיבוק במכת הדופן ואם אין שם מכה אפי"ן שעלתה בנפיחה לא כלום הוא שאני אומר שהדיבוק מחמת נקב היה וקרום עלה עליו :

מגיד משנה האום של ריאה וכו'. בפי"א א"ט (דף מ"ח) א"ר יוסף אר"נ ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלת צמחין חוששין לה מר יהודה משמיה דאבימי אמר אחד זה ואחד זה חוששין לה היכי עבדינן לה אמר רבא רבין בר שבא אסברא ליה מייתנין סכינא דחליש פומא ומפרקין ליה אי איכא ריעותא

בדופן תלינן בתר דופן ואי לא מחמת ריאה היא וטריפה. והוי יודע שמה שכתב רבינו סמוכה ה"ה סרוכה אלא לישנא דגמי נקט אבל לענין הדין ל"ש סמוכה ול"ש סרוכה לאפוקי ממקצת מפרשים שפירשו דדוקא סמוכה ולא סרוכה וראיה לזה מדאמרינן הני תרתי אוני דסמיכן אהדדי דודאי בין סמוכין או סרוכין במשמע וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל. ונחלקו המפרשים בפירוש שמועה זו דלדעת ר"י הא דאמרינן בגמי היכי עבדינן לה קאי אלא העלת צמחים דוקא ובהאי הוא דאמרינן דאית לה בדיקותא אבל העלת צמחים אפילו איכא ריעותא בדופן לא תלינן בדופן אלא בריאה ונמצא פסקן של דברים לפי פירוש זה שאם יש מכה בדופן ולא העלת הריאה צמחים דאינה כשרה אלא ע"י בדיקה והיא שנופחין אותה אם עלתה בנפיחה כשרה ואם לאו טריפה ואם נמצאת מכה בדופן וצמחים בריאה אפילו נפיחה לא מהניא לה ולפי זה ניחא הא דאמרינן מייתינן סכינא דחלש פומיה וכו' דנראה דמפרקינן לה מן הדופן בנחת כי היכי דלא תינקיב הריאה כדי שאם תמצא ריעותא בדופן מכשרינן לה ע"י נפיחה. אבל אחרים פירשו דהא דאמרינן בגמרא היכי עבדינן לה קאי אדמר יהודה דאמר אחד זה ואחד זה חוששין לה ולרב נחמן היכא דהעלת צמחים חוששין לה ונמצא פסקן של דברים לפי פירוש זה שכל ריאה שכשנמצאת סמוכה או סרוכה לדופן דחיישינן לה ומפרקינן אותה מן הדופן אם נמצאת מכה בדופן כשרה בין העלת צמחין בין לא העלת צמחין דלא תלינן אלא בדופן אבל שלא נמצא מכה בדופן נמי טריפה בין העלת צמחין בין לא העלת צמחין ומיהו הא דמכשרינן אם נמצאת מכה בדופן לגמרי מכשרינן שאינה צריכה שום בדיקה ע"י נפיחה כלל. וא"ת לפי פירוש זה אמאי קאמר מייתינן סכינא דחליש פומה ומה חשש יש אף אם ננתק את הריאה בכח מן הדופן ותינקב הריאה אם איכא מכה בדופן תלינן בדופן וכשרה ואם לאו טריפה י"ל דמ"מ בעינן סכין דחליש פומה דאלו היתה סכין רעה או אם היינו מנתקין אותה בכח היה נראה שהיתה נקובה קודם לכן ויפרשו ממנה לזה צריך ליזהר להיות הסכין חד כדי שאם תמצא נקובה תלינן דלאחר כן ניקבה. ומיהא לדעת המפרשים שפירשו דהא דאתמר בגמ' רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק ליה בפושרי דקאי אדליכא מכה בדופן ניחא הא דמייתינן סכינא חריפא שאם אין מכה בדופן תבדק ע"י נפיחה ודברי רבינו בכאן סתומים שאע"פ שדעת רבינו היא כאותם המפרשים שפירשו דהא דאתמר בגמ' היכי עבדינן לה קאי אדמר יהודה ודעתו לפסוק שאם נמצאת מכה בדופן בין העלתה צמחים בין לא העלתה צמחים כשרה ואינה צריכה בדיקה בפושרי ואם לא נמצאת מכה בדופן טריפה בין העלתה בין לא העלתה צמחים הנה הוא ז"ל פסק בפי"א כרב נחמיה דבדיק לה בפושרי ולקולא אדליכא מכה בדופן כמו שנכתוב שם בס"ד וא"כ לפי זה בין העלתה צמחין בין לא העלתה צמחין אי ליכא מכה בדופן כל שעלתה בנפיחה כשרה וכאן סתם הדברים

וכתב דבין העלת צמחים בין לא העלת טריפה אם אין מכה בדופן ומפני זה תפסו עליו שחשבוהו כחוזר שם ממה שכתב שם שהיה לו לפרש כאן ולומר ואם לא נמצאת מכה בדופן בודקין אותה ולא להחליט הדבר ולכתוב טריפה סתם וקצת מהמפרשים תירצו דבריו ואמרו שמה שכתב טריפה ר"ל טריפה עד שתבדק ומיהו כל שנבדקה ועלתה בנפיחה כשרה. וי"ל שאם תדקדק בדברי רבינו תמצא שהוא ז"ל נזהר בדבריו מזה שכתב אם נמצאת נקובה ונמצאת מכה בדופן במקום הנקב תולין במכה נראה דהאי דכתב אם נמצאת נקובה לרבותא נקטיה דאפילו נמצאת נקובה ממש מותרת דתלין דלאחר שחיטה ניקבה ואם אין מכה בדופן בידוע שנקב זה בריאה היה קודם שחיטה וטריפה. והנה לפי זה אין עסק לנפיחה כאן כלל שאם נמצאת נקובה ויש מכה בדופן כשרה לגמרי ואם נמצאת נקובה ואין ריעותא בדופן לא שייך כאן נפיחה דהרי היא נקובה אבל איברא כל שלא נמצאת נקובה ממש ולא נמצא מכה בדופן כשרה ע"י נפיחה לפום דינא וזהו שהיה בודק רב נחמיה בפושרי ולא שנא העלת צמחין או לא כפי הכלל שמסר לנו רבינו שכל ריאה שנופחין אותה וכו'. או נאמר דמאי דקאמר רבינו ונמצאת נקובה ע"י נפיחה קאמר כגון שנפחיה אע"פ שמן הדין אינה צריכה והיינו דקאמר ונמצאת נקובה ורבותא אשמעינן דאע"פ שנפחיה ונמצאת נקובה כשרה דתלין דלאחר שחיטה ניקבה ואם אין מכה בדופן ונפחיה ונמצאת נקובה טריפה דתלין דמחיים ניקבה אבל אם לא נמצאת נקובה שעדיין לא נפחיה יש לה תקנה ע"י בדיקה. אבל הריא"ף ז"ל גריס ואי ליכא מכה בדופן אע"ג דלא מפקא זיקא טריפה והשמיט דרב נחמיה ואין כן דעת רבינו כמו שנכתוב בס"ד. ומדברי רבינו אתה למד שכל מכה אינה מועלת אלא כנגד הסירכא דוקא אבל אם היתה סירכא במכה וחוץ למכה טריפה שכן כתב ונמצאת מכה בדופן במקום הנקב דנראה דוקא במקום הנקב והדין עמו דאי סירכא חשבינן לה מה תועיל המכה לאותו המעט שאין כנגדו המכה הרי כנקוב חשבינן ליה וכן השיב הרשב"א בתשובת שאלה. ומיהו כבר פשוט המנהג ברוב המקומות להתיר כדעת בעל העיטור דאזלין בה בתר רובא שאם רוב הסירכא במקום המכה והמיעוט שלא במקום המכה דמכשירין אותה וה"ה בכל סירכא שיוצאה למקום האסור והמותר דאזלין בתר רובא. וגם נמצינו למדים דדוקא מכה הוא דמועיל אבל בהרות שחורות או עקמימות העצם ודאי אינו מועיל אלא מכה ממש או כל שניכר שהיתה שם מכה וחיתה וה"ה אם נמצא בשר רעוע או מוגלא בבשר שבין שתי הצלעות דתלין בדופן להכשירה. ומה שכתב רבינו דמכה מועלת לתלות בה דוקא בדופן אבל לא במקום אחר לפי שהדופן רחב וליחותו מרובה נלקטת הריאה אליו אבל בשאר אברים לא תלין בהו במכה כלל אלא בריאה תלין ואע"ג דאית בהו מכה :

כסף משנה האום של ריאה שנמצאת וכו'. שם (דף מ"ח) אמר רב יוסף בר מניומי אמר ר"נ ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה צמחים חוששין לה מר יהודה משמיה דאבימי אמר אחד זה ואחד זה חוששין לה היכי עבדינן אמר רבא רבין בר שבא אסברא לי מייתינן סכינא דחליש פומיה ומפרקינן לה אי איכא ריעותא בדופן תלינן בתר דופן ואי לא מחמת ריאה הוא וטרפה וכו' רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי וכו' ומי אר"נ הכי והאמר ר"י בר מניומי אמר ר"נ ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה לא קשיא התם במקום רביתא הכא שלא במקום רביתא והיכא מקום רביתא חיתוכא דאוני: **וכתב** ה"ר דוד יחיא שנראה מדברי רבינו שהוא מפרש כדברי הרבה מפרשים שפירשו הא דאמר ר"נ ריאה הסמוכה לדופן והעלתה צמחים חוששין לה היינו שחוששין לראות אם יש בריאה נקב בפועל להיות טריפה ובא אבימי ואמר שכיון שהיא סמוכה לדופן לא שנא העלתה צמחים ול"ש לא העלתה ראוי לחוש ולבדוק אם יש נקב טרפה ואם לאו כשרה ובא רבין והודיענו דמייתינן סכינא דחליש פומיה ואי איכא מכה בדופן אפילו שימצא נקב בריאה כשרה דתלינן שלאחר שחיטה כשנקרע מהדופן נעשה הנקב ואי ליכא מכה בדופן תלינן שזה הנקב קודם שחיטה נעשה וטרפה ובא ר' נחמיה ואמר שכאשר לא יהיה מכה ואיכא צמחים בריאה כשרה ע"י בדיקה ולא כמאמר רבין שכאשר לא יהיה מכה ואיכא צמחים טריפה עכ"ל. ולפי זה צ"ל שכשכתב בדברי רבין ואי ליכא מכה בדופן תלינן שזה הנקב קודם שחיטה נעשה וטריפה לאו דוקא נקב דה"ה לאיכא צמחים וכתב עוד ה"ר דוד יחיא ולפי דעת אלו כשהיה מכה בדופן ואפילו איכא צמחים ונקב בפועל בריאה כשרה שתולין הנקב לאחר שחיטה וכאשר אין מכה ואיכא צמחים כשרה ע"י בדיקה ובזה הדעת נאספו רבינו והרמב"ם כפי פסקיו דרך בו שכתב בפ"ז האום של ריאה שנמצאת סמוכה לדופן וכו' נראה מדבריו שחוששין לחזור לראות אם יש נקב לא לטרפיה בהחלט וכאשר יהיה שם מכה בדופן ונקב בריאה כשרה נקב ולא מכה טרפה וכאשר לא יהיה שם נקב בפועל ולא מכה בדופן ואיכא סירכא וצמחים בריאה מהו לדעת הרב שלא הזכיר תעיין בפ"א שכתב ריאה שהעלתה צמחים או שנמצאו סירכות כמו חוטין תלויים ממנה ולדופן ולטרפשא חוששין לה שמא ניקבה וצריכה בדיקה ומן הדין היה על זה הדרך שאם נמצאת הריאה תלויה בסירכות כמו חוטין אם היו מן האום של ריאה ולדופן או לטרפשא או ללב שחותכים את הסירכות ומוציאין אותה ונופחין אותה אם נמצאת נקובה טריפה ואם לא תבצבץ הרי היא שלימה מכל נקב ומותרת. נראה מדברי הרב שכאשר יהיה מכה בכל החלוקות כשרה וכאשר אין מכה ואיכא נקב טריפה אבל לא מכה ולא נקב אפילו באיכא צמחים בריאה כשרה וכ"כ ה"ר יונה דעת רוב המפרשים דרב נחמיה קאי אליכא מכה בדופן ואיכא צמחים בריאה והרמב"ם נוטה אחר רוב המפרשים

ולכן כתב (בפרק י"א) מן הדין היה אבל המנהג שכתב שהוא פשוט בישראל והוא שאם נמצא חוט יוצא מן האום של ריאה לאי זה מקום שימשך ואפילו היה כחוט השערה אוסרים אותה נקט דרך המחמירים בכי ליכא מכה אע"ג דלא מפקא זיקא טריפה והמנהג בנוי ע"פ ההלכה ולא כמו שחושבין ההמון שהוא מנהג בעלמא בלא טעמא בגמרא עכ"ל: **וקשה** לי על שיטה זו דכיון דרב נחמיה פליג אדרבין היאך פסק רבינו כדברי שניהם ואפשר לומר (שהוא מפרש) דרב נחמיה מודה במה שמיקל רבין ולא נחלק עליו אלא במה שמחמיר. ול"נ לפרש עוד שרבינו מפרש דרב נחמיה בדיק לה בפושרין קאי אמר יהודה דאמר בין העלתה צמחים בין לא העלתה חוששין לה ורבין פירש דהאי חששא היינו לפורקה מהדופן לראות אם יש נקב בריאה ומכה בדופן ואם אין נקב בריאה אע"פ שיש בה צמחים כשרה בלא בדיקה ורב נחמיה מפרש דחוששין היינו לבודקה בפושרין מיהו משמע דהא דבעי בדיקה דוקא בדליכא מכה בדופן אבל אי איכא מכה בדופן לא בעיא בדיקה דתלינן בדופן ומשמע ליה דלא פליגי רב נחמיה ורבין אלא בפירוש דברי מר יהודה אבל לענין הדין מודים זה לזה ולפיכך פסק כדברי שניהם וכתב דברי רבין בפרק זה דברי רב נחמיה בפי' י"א שאותה בדיקה שכתב שם היינו בדיקה דפשוירי: **ויש** לתמוה על הטור שכתב בשם רבינו אי איכא מכה בדופן אפילו יש ריעותא בריאה כגון שהעלתה צמחים כשרה דמשמע דוקא בהעלתה צמחים אבל אם יש בה ריעותא יותר מהעלתה צמחים טריפה והא ליתא דאפילו ביש בה נקב ממש מכשיר שהרי כתב אם נמצאת נקובה ונמצא בדופן מכה במקום הנקב תולין במכה: **והראב"ד** כתב על זה א"א זה העיקר טעות גדולה וכו'. ויש לומר שאף רבינו לא התיר אלא בנקב דק שאפשר שנעשה כשנפרקה מהמכה ולא הרגיש אבל בנקב גדול קצת לא: **ויש** לדקדק בדברי רבינו שכתב בפי' י"א הריאה שהעלתה צמחים או שנמצאו סירכות (כמו חוטין) תלויין ממנה לדופן או ללב או לטרפש הכבד חוששין לה שמא ניקבה וצריכה בדיקה דמשמע לכאורה שהעלתה צמחים אע"פ שאינה סמוכה לדופן חוששין לה וצריכה בדיקה כאילו נמצאת סרוכה לדופן וא"א לומר כן שהרי בעיא דאיפשיטא היא העלתה צמחים כשרה ומשמע דלכ"ע הכי הוי דינא דאפילו ר' יוחנן דאמר התם דלא ס"ל הכי אמרינן התם דכי אתו קמיה משדר להו קמי מאן דמורה בה להיתרא וכן פסקו כל הפוסקים ולא הצריכו שום בדיקה ורבינו עצמו פסק כן בפרק זה גבי ריאה שנמצאו בה אבעבועות. ולכן נראה לפרש שתיבת ממנה קאי נמי אהעלתה צמחים והוי כאילו אמר ריאה שהעלתה צמחים ממנה ולדופן או ללב או לטרפש או שנמצאו סירכות תלויין ממנה ולמקומות הנזכרים חוששין לה כלומר שאם היתה סמוכה לדופן על ידי צמחים או בלי צמחים חוששין לה וצריכה בדיקת פשוירי וכן מ"ש פי' י"א בא העכו"ם או הישראל והוציא הריאה קודם שתבדק (והרי היא קיימת) נופחים אותה אע"פ

שאיננו יודעים אם היו שם צמחים או לא היו היינו לומר שאין ידוע שהיו בה צמחים ממנה ולדופן. והריב"ש בתשובה תפס דברי רבינו כפשוטן דריאה שהעלתה צמחים אפילו היא נפרדת מהדופן חוששין לה וכתב עליו נראה שהוא מפרש העלתה צמחים האמור בהלכה זו דלא קאי אריאה הסמוכה לדופן לבד אלא הוא דבר בפני עצמו לומר דריאה שיש בה צמחים חוששין לה לנקב אף אם אינה סמוכה לדופן וצריכה בדיקה (וכ"נ עוד ממ"ש בפ' זה בפסקא המתחלת בא העכו"ם או הישראל והוציא הריאה וכו') ואין הפירוש הזה מתיישב כלל בסוגיית הגמ' אלא העלתה צמחים קאי אריאה הסמוכה לדופן עכ"ל. ואני אומר דחס ליה לרבינו מלפרש כן בהעלתה צמחים האמור אצל ריאה הסמוכה לדופן ומ"ש הריב"ש שכן נראה עוד ממ"ש בפרק זה בפסקא המתחלת בא העכו"ם או הישראל והוציא הריאה וכו' כלומר דמסיים בה נופחים אותה אע"פ שאין לנו יודעים אם היו בה צמחים ומשמע להריב"ש למידק מדבריו שאם היו בה צמחים אע"פ שאינה סמוכה לדופן צריכה בדיקה ואני אומר שאין משם ראייה כלל דה"ק אע"פ שאין לנו יודעים אם היו בה צמחים ממנה ולדופן וא"א לפרש כפירוש הריב"ש בשום פנים שאם צמחים שאינם סמוכין לדופן קאמר הרי נראה אם יש בה צמחים אם לאו והיאך כתב שאין לנו יודעים אם היו בה צמחים ולפי שיטת הריב"ש בסברת רבינו מוטב הוה ליה למימר דרבינו פסק כר' יוחנן דסבר דריאה שהעלתה צמחים אסורה ומפרש דאסורה עד שתבדק אבל א"א לומר כן מפני מה שכתב בפרק ז' ריאה שנמצא בה אבעבועות כשרה ומה שפירשתי בדברי רבינו הוא הנכון :

לחם משנה **האום של ריאה שנמצאת וכו'.** שם אמר ר"נ ריאה הסמוכה לדופן וכו' (עיין בכ"מ) ואי לא מחמת ריאה הוא וטרפה ואע"ג דלא מפקא זיקא. רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי ע"כ. והרא"ש ז"ל בפסקיו פירש הרבה פירושים והפירוש שמפרש רבינו הוא דהיכי עבדין קאי אבין עלתה צמחים בין לא עלתה וקאמר ומייתין לה סכינא ומפרקינן לה ואם איכא מכה בדופן אע"ג דראינו שהיא נקובה כשרה ואי ליכא מכה אע"ג דלא מפקא זיקא טרפה דודאי אמרינן די שם נקב וקרום הוא שעלה וכו' רב נחמיה בדיק ליה בפשורי כלומר דאפילו בהיכא דליכא ריעותא בדופן בדיק לה בפשורי ואי לא מבצבצה כשרה והוא פוסק כרב נחמיה ולקולא שכן כתב למטה זה עיקר גדול יהיה בידך וכו' הרי היא שלימה מכל נקב ולדברי רבא לא הוי הכי ודאי דהא אע"ג דלא מפקא זיקא היכא דליכא ריעותא בדופן טרפה משמע אע"ג דלא מבצבצה אפשר דאית בה נקב וקרום הוא שעלה ולהכי לא מבצבצה ומדכתב שהיא שלמה מכל נקב משמע דפסק כרבי נחמיה זה נראה לכאורה דמפרש רבינו בדברי הגמ' והר"א ז"ל מפרש דמייתין סכינא דחליש פומיה והיכא דאיכא ריעותא בדופן עבדין נפיחה שמימים קש או תבן ואם אינו מנדנד ודאי דליכא נקב והסירכא בא מחמת הדופן וכשרה ואי ליכא מכה בדופן

טרפה אע"ג דעבדינן נפיחה ולא מפקא זיקא כלל ורב נחמיה מחמיר לעשות הנפיחה היכא דאיכא ריעותא בדופן בפושרין כלומר שהנפיחה בפושרין היא עדיפא טפי מנפיחה בקש ותבן. זו דעת הר"א ז"ל ומפני שהבין בדברי רבינו שהוא מפרש דברי הגמרא כמ"ש למעלה השיג עליו במ"ש אם נמצאת נקובה וכו' ואמר א"א זה העיקר טעות גדולה וכו', ובמה שאמר זה עיקר גדול וכו' השיג עליו א"א וכו' זה המחבר שונה רב נחמיה וכו'. אבל אם דעת רבינו היה כך יש לי לתמוה על דבריו טובא דא"כ סכינא חריפא כדי דלא למעבד נקב למה לי ולמה אמר ונזהרין בה שלא תנקב דאי איכא מכה בין דליכא נקב בין דאיכא נקב כשרה ואי ליכא מכה אפילו לית בה נקב טרפה ואולי מפני קושיא זו כתב עליו הר"א ז"ל זו העיקר טעות גדולה אבל כנ"ל דעת רבינו ז"ל שהוא אינו גורס בגמרא ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה ואע"ג דלא מפקא זיקא אלא הכי גריס ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה ולא יותר וכבר הוזכרה גירסא זו בדברי הר"ן ז"ל והוא מפרש השמועה כך ריאה הסמוכה לדופן כדפרש"י ז"ל שהיא כולה דבוקה בצלעות היכי עבדינן וקאמר דמייתין סכינא חריפא כדי שלא תינקב הריאה והטעם מפני שאם לא תמצא שם נקב אפילו לא יהיה שם מכה בדופן כשרה ולכך אנו נזהרים שלא תהיה שם נקב כדי להכשירה בדליכא מכה וקאמר דאי איכא מכה בדופן אפילו היכא דמצאנו אותה נקובה ודאי כשרה דודאי מחמת מכה הוא כלומר דכיון דהריאה דבוקה במכה כשאנו באים להפריד הריאה מהמכה א"א להפרידה לגמרי שעכ"פ כיון שהמכה היא דבוקה בריאה הרבה כשאנו באים להפרידה לריאה מן המכה נשאר במכה שום סרך בשר מהריאה ולכך נקבה. ולא רצה לפרש רבינו כשאר המפרשים שהמכה קלטה לריאה ולכך היא דבוקה מפני שאין זה דבר כל כך קרוב אל הסברא אבל זה הוא קרוב אל הדעת הרבה ולכך ודאי כשרה אפילו ראינו שנקבה אבל היכא דליכא מכה וראינו שניקבה טרפה ואי ליכא נקב ודאי דכשרה ובא רב נחמיה להחמיר דאפילו דליכא מכה בעינן נפיחה בפושרין א"נ שהראשון אמר דבעינן היכא דליכא מכה בלא פושרין ובא רב נחמיה להחמיר דבעינן בפושרין ופסק רבינו כרב נחמיה וז"ש למטה זה עיקר גדול וכו' ולכך בדקינן לה בפושרין היכא דליכא מכה ואי איכא נקב טרפה דאין כאן מקום לתלות ולומר כשנפרד מן המכה נעשה הנקב דאין כאן מכה וכיון דהריאה היתה דבוקה במקום שאין שם מכה ויש נקב ודאי דמן הריאה היא וטרפה, זה נ"ל ברור בדעתו ז"ל. ומספקא לי לדעתו ז"ל היכא דהריאה סרוכה לדופן במקום מכה ונמצא שם נקב בריאה אחר שנפרד הריאה מן הסירכא אי אמרינן דהנקב בא מחמת הפרדת הסירכא מהריאה וכיון שיש מקום לתלות הסירכא שהיא במכה בדופן, אבל היותר נכון בעיני בדעתו ז"ל דהיכא דאיכא סירכא במקום מכה ומצאנו נקב אחר הפרדה דהיא טרפה דאע"ג די שפוסקים שכתבו דמאי דכתב בגמרא ריאה הסמוכה הוי ה"ה

סרוכה כדכתב הרא"ש ז"ל מ"מ לפי טעמו של רבינו לא נראה כן מפני שבשלמא כשנפרד מן המכה יש לתלות שנעשה לה הנקב כדפרישית דהמכה נסרכת בבשר ובפרידה משם יצא מעט בשר אבל הסירכא אפשר להפרידה מהריאה באופן שלא תנקב ולכך נראה לי להטריף אע"פ שאפשר לתלות במכה לפי דעת רבינו :

1 הַרְאָה שְׁנִמְצָא בָּהּ מְקוֹם אָטוּם כָּל שֶׁהוּא שְׂאִין הָרוּחַ נִכְנָסָת בּוֹ וְאֵינוֹ נִתְפָּח הֵרִי זֹו כְּנִקְוּבָה וְטִרְפָּה. וְכִיצַד בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ. קוֹרְעִין הַמְּקוֹם שֶׁלֹּא נִתְפָּח בְּשַׁעַת נְפִיחָה. אִם נִמְצָאת בּוֹ לִחָה מִתְּתָרַת שְׂמִחְמַת הַלִּחָה לֹא נִכְנָסָה שָׁם הָרוּחַ. וְאִם לֹא נִמְצָאת בּוֹ לִחָה נוֹתְנִין עָלָיו מְעַט רֶק אוֹ תֵבֶן אוֹ כֶּנֶף וְכִיּוֹצָא בָּהֶן וְנוֹפְחִין אוֹתָהּ אִם נִתְנַדְּנָד כְּשָׂרָה וְאִם לֹא טִרְפָּה שְׂאִין הָרוּחַ נִכְנָסָת לְשָׁם :

מגיד משנה **הריאה שנמצא בה וכו'.** פשוט שם (דף מ"ז:) אמר רב אטום בריאה מייתנין סכינא וקרעינן לה אי אית בה מוגלא מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עלה גדפא או רוקא אי מבצבצא כשרה ואם לאו טריפה :

כסף משנה **הריאה שנמצא בה מקום אטום וכו'.** שם (דף ל"ז:) אמר רבינא אטום בריאה מייתנין סכינא וקרעינן ליה אי אית ביה מוגלא ודאי מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עלה גדפא או רוקא אי מבצבצא כשרה ואם לאו טריפה :

לחם משנה **הריאה שנמצא בה מקום אטום וכו'.** שם (דף מ"ז) אמר רבינא אטום בריאה וכו' והיכא דיש במקום אטום סירכא לדופן נהגו להפריד הסירכא מעל המקום האטום ובודקין אותו במים אי מבצבצא טרפה ואי לא מבצבצא קורעין אותו המקום שלא נתפח אם נמצא שם ליחה היא טרפה שמחמת הליחה ודאי לא בצבצה והרי יש שם סירכא והיא נקובה ואם אין שם ליחה אז בודקין אותה במים פעם אחרת אי מבצבצא כשרה ואי לאו טרפה כדין מקום אטום וראיתי להרב מורי שקרא תגר על המנהג :

2 רָאָה שֶׁתִּשְׁמַע בָּהּ הַבְּרָה כְּשִׁנוֹפְחִין אוֹתָהּ אִם נִכָּר הַמְּקוֹם שְׂמִמְנוֹ תִּשְׁמַע הַהֲבָרָה מוֹשִׁיבִין עָלָיו רֶק אוֹ תֵבֶן וְכִיּוֹצָא בּוֹ. אִם

נְתַנְדִּד בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא נְקוּבָה וְטָרְפָה. וְאִם לֹא נָפַר הַמָּקוֹם מוֹשִׁיבֵינוּ אוֹתָהּ בְּמִים פּוֹשְׁרִין וְנוֹפְחִין אוֹתָהּ. אִם בְּקִבְקֵב הַמִּים טָרְפָה. וְאִם לֹא בְּיָדוֹעַ שֶׁקְרוּם הַתַּחְתּוֹן בְּלֶבֶד נִקְבַּ וְהָרוּחַ תִּנְהַג בֵּין שְׁנֵי הַקְרוּמוֹת וּמִפְּנֵי זֶה יִשְׁמַע בָּהּ קוֹל דְּמָמָה בְּשַׁעַת נִפְיָחָה :

מגיד משנה **ריאה שתשמע וכו'.** פשוט שם אי"ר יוסף האי ריאה דאוושא אי ידעינן היכא אוושא וכו' וסיום המימרא כלשון רבינו :

ח זֶה עֵיקַר גְּדוֹל יְהִיָּה בְּיָדָךְ שֶׁכָּל רֵאָה שֶׁנוֹפְחִין אוֹתָהּ בְּפוֹשְׁרִין וְלֹא יִבְקֶבֶק הַמִּים הָרִי הִיא שְׁלֵמָה מְכָל נִקְבַ :

ההראב"ד **זה עיקר גדול יהיה בידך וכו'.** אי"א זה המתבר שונה רב נחמיה דבדיק לה בפושרין לקולא ורוב המפרשים אומרים לחומרא דאע"ג דאיכא מכה בדופן בדיק לה. עכ"ל:

מגיד משנה **זה עיקר גדול וכו'.** יתפרש להלן בסייעתא דשמיא בפרק י"א :

כסף משנה (ז-ח) ריאה שתשמע בה הברה וכו'. שם אמר רב יוסף האי ריאה דאוושא אי ידעינן היכא אוושא מנחינן עלה גדפא או גילא או רוקא אי מבצבצא טרפה ואי לא כשרה ואי לא ידעינן לה מייתינן משיכותא דמיא פשוירי ומתבינן לה בגווה בחמימי לא דכווצי בקרירי לא דמטרשי אלא בדקינן לה בפשוירי אי מבצבצא טריפה ואי לאו כשרה תתאה אינקיב עילאה לא אינקיב והאי דאוושא זיקא דביני וביני הוא: **כתב** הראב"ד זה עיקר גדול יהיה בידך וכו' אי"א זה המתבר שונה וכו'. והרשב"א והר"ן והמרדכי כתבו שר"ת מפרש כפירוש רבינו. וכתב הרשב"א שכן סובר הרז"ה :

ט רֵאָה שֶׁנִּשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן וְקְרוּם הָעֲלִיוֹן שְׁלָה קָיָם שְׁלָם בְּלֹא נִקְבַ. אִם הַסְּמָפוֹנוֹת עוֹמְדִים בְּמָקוֹמָם וְלֹא נִמוּחוּ כְּשָׂרָה. וְאִם נִמוּחַ אֶפְלוּ סְמָפוֹן אָחַד טָרְפָה. כִּיצַד עוֹשִׂין. נוֹקְבִין אוֹתָהּ וְשׁוֹפְכִין אוֹתָהּ בְּכָלִי שֶׁהוּא שׁוֹעַ בְּאַבְרַ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ. אִם נִרְאָה בָּהּ חוּטִין לְבָנִין בְּיָדוֹעַ שֶׁנִּמְקוּ הַסְּמָפוֹנוֹת וְטָרְפָה. וְאִם לֹא בְּשַׁר הָרֵאָה בְּלֶבֶד הוּא שֶׁנִּמּוֹק וְכִשְׂרָה :

מגיד משנה **ריאה שנשפכה וכו'.** פשוט שם ר' חנינא חלש על לגבי ר' נתן וכל גדולי הדור אייתו קמיה ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרה. אמר רבא והוא דקיימי סמפונהא אי"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי מנא ידעינן אי"ל מייתנין צעא דקוניא וכו' וסיום במימרא כדברי רבינו. והקשה הרשב"א ז"ל אמאי לא חיישינן דילמא ניקב חד סמפון דהא מוגלא לא סתמא ותירץ שכל עוד שהגיעה להפסד גדול כזה אי אפשר שאם נימוק הסמפון או ניקב שלא יהיה ניכר :

כסף משנה **ריאה שנשפכה כקיתון וכו'.** שם רבי חנינא חלש עול לגביה רבי נתן וכל גדולי הדור אייתו קמיה ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרה אמר רבא והוא דקיימי סימפונא אי"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי מנא ידעינן אי"ל מייתנין צעא דקוניא ושפכינן לה בגויה אי אית ביה שוריקי חיוורי טריפה ואי לא כשרה :

לחם משנה **ריאה שנשפכה.** שם ריאה שנשפכה כקיתון וכו' כשרה ע"כ. ופירש רבינו וקרום שלה קיים ופשוט הוא דאלי"כ ניקב הקרום של ריאה נתבאר דפסולה. עוד אמרו שם ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה ולא הוזכר בדברי רבינו ולא ידעתי למה :

רָאָה שְׁנִמְצְאוּ בָּהּ אֲבַעְבוּעוֹת אִם הָיוּ מְלֵאִים רוּחַ אוּ מִיַּם זָכִים אוּ לְחָה הִנְמַשְׁכָּת כְּדָבֶשׁ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אוּ לְחָה יִבְשָׁה וְקִשָּׁה אֶפְלוּ כְּאֶבֶן הָרִי זוּ מִתְּרַת. וְאִם נִמְצְאוּ בָּהּ לְחָה סְרוּחָה ^[ג] אוּ מִיַּם סְרוּחִין אוּ עֲכוּרִין הָרִי זוּ טְרֵפָה. וְכִשְׁמוּצֵיָה הִלְחָה וּבּוֹדֵק אוֹתָהּ צָרִיד לְבַדֵּק הַסְּמִפּוֹן שֶׁתְּחַתֶּיהָ. אִם נִמְצָא נְקוּב טְרֵפָה :

מגיד משנה **ריאה שנמצאו בה וכו'.** בפי אי"ט (דף מ"ח:) בעי מיניה רבבי"ח משמואל העלת צמחין מהו אי"ל אף אני אומר כן אלא שהתלמידים מהנדזין בדבר דאמר רב מתנא מליא מוגלא טריפה מים זכים כשרה אי"ל ההוא בכוליא אתמרא. ודע שמה שפסק רבינו **שאם נמצא בה ליחה סרוחה או מים סרוחים או עכורים שהיא טריפה**, זו היא כגרסת הריא"ף ז"ל דגריס בגמ' גבי כוליא כשרה בזה ובזה מים זכים ומים זכים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי טריפה ובצילי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טריפה נמצא לפי גרסא זו דכוליא וריאה דין אחד להם דתרווייהו בעינן מים זכים ולא עכורים ולא סרוחין. אבל ר"ז הלוי ז"ל ורבים מהאחרונים לא גרסי מים זכים כשרים כאן וכאן אלא מים זכים כשרים דוקא בכוליא אתמר ועלה אתמר בגמ' ומים דזכים לא אתמר אלא בדצילי וכו' אבל בריאה לא שנא עכורים או

סרוחים כולהו כשרים נינהו ונסתייעו מהנהו עובדי דאתמר בגמ' דהנהו אמוראי דהו אזלי בשוקא דטבחי והו חזיין להנהו ריאה דקיימי צמחים צמחים וכנדי כנדי וטנרי טנרי ולא הו אמרי להו ולא מידי ותמן לא הו מפלגי אי סרוח אי לאו. ומיהו לפי גירסת רבינו אין מכאן ריאה שי"ל שהיו ניכרים להם שלא היו עכורים או סרוחים. ועוד אני אומר שכפי גירסת רבינו יסבור דריאה שנמצאו בה אבעבועות אין ראוי להטריף אותה אלא אי"כ נודע בודאי שהיו מלאים מים סרוחים או עכורים אבל כל שנמצאו בה אבעבועות סתם אין לנו לחפש אחריהם ולקרוע אותם אם ימצאו בה מים סרוחים או עכורים וזהו שדייק רבינו בדבריו ריאה שנמצאו וכו' ר"ל אם נודע לנו שהיו מלאים אז טריפה ולא כתב קורעין אותה וכו' וריאה לזה מהנהו עובדי דמכשרי ולא בדקי כלל ועוד יש הוכחה לזה מסוגיית הגמ' דהרי הבעיא אינה בהעלת צמחין ורבב"ח השואל דימה אותה לכוליא היכא דמליא מוגלא דטרפינן לה והשיב לו דההיא בכוליא דוקא הו דאתמר אי"כ בכוליא הו שפוסלת המוגלא אבל לא בריאה ועלה קא מייתי הנהו עובדי אבל סרוחים ועכורים לא הוזכרו אלא גבי כוליא ולפי אותה גירסא דגרסי כאן וכאן יש להקישא לכוליא דמה כוליא אי אפשר להבחין אלא אחר שנחתכה אף בריאה נמי כן אבל כל שלא נקרעה מקום המוגלא אין צריך לחפש. וא"ת הרי למעלה כתב רבינו דחוששין לה אם העלת צמחין י"ל דשאני התם דמשום שהיא סרוכה לדופן חששנו לה שמא ניקבה אלא ע"י מכה. **ומה שכתב רבינו וכשמוציא הליחה וכו'** נראה שלמדה מההיא שכתבנו לעיל ריאה שנשפכה כקיתון וכו' שצריך לבדוק הסמפון ותמהו עליו בעלי הוראה ואמרו דלא דמי דבשלמא התם צריך לבדוק הסמפון לפי שנמש כל בשר הריאה מבפנים והגיע הקלקול לזה מתוך שלקותה והפסדה מרובה חוששין לקלקול הסמפונות אבל אבעבועות הגדלות בין עור לבשר אין חוששין בכך לנקיבת הסמפון ועוד מהני עובדי דכתבינן לעיל נראה דלא חיישינן לסמפון. ודברי רבינו נכוחים ואיני רואה הפרש כלל בין זו לריאה שנשפכה כקיתון אלא דהתם הקלקול מרובה ולפיכך צריך לבדוק כל הסמפונות וכאן הקלקול [מועט] ולפיכך אין צריך לבדוק אלא סמפון שתחתיה לבד ולא ימנע אם הקלקול רב שהגיע עד הסמפון ודאי ראוי לחוש לסמפון ואם לא הסמפון ודאי קיים וזהו שדייק **רבינו צריך לבדוק הסמפון וכו'** שתחתיה ר"ל שתחת הליחה אבל אם יש בשר בריא מפריש בין הסמפון לליחה ודאי אין צריך לבדוק הסמפון. ומהנהו עובדי כבר כתבתי שגם דברי רבינו כזה אלא כשמוציא הליחה וזהו שכתב וכשמוציא הליחה וכו' ולא כתב ובודק הליחה שנראה דליחה לא בעינן בדיקה אלא אחר מציאתה במקרה ולא במתכוין :

כסף משנה ריאה שנמצאו בה אבעבועות וכו'. שם (דף מ"ח) בעא מיניה רבה בר בר חנא משמואל העלתה (ריאה) צמחים מהו אמר ליה כשרה ואמרינן

בתר הכי אמר רבא כי הוה מסגינן בתריה דר״נ בשוקא דגלדאי ואמרי לה בשוקא דרבנן חזי הנך דקיימן כנדי כנדי ולא אמר להו ולא מידי ר' אמי ור' אסי כי הוה חלפי בשוקא דטבריא חזו הנך דקיימי טינרי טינרי ולא אמרו להו ולא מידי ופירש״י כנדי כנדי צמחים גדולים כבדים בריאה. טינרי צמחים גדולים מכנדי וכבר הוקשו כסלע ואלו הן אותן המצויים בבהמות שלנו בריאה ואין מראיהם דומה לריאה אלא דומים למראה מוגלא ולא היינו אטום בריאה דאטום אין שם צמח ואינו משתנה מן הריאה אלא שאין עולה בנפיחה ע״כ. **ומ״ש רבינו או ליחה הנמשכת כדבש** דאמרינן בגמרא דמאי דאמר רב מתנא מליא מוגלא טריפה הני מילי בכוליא אבל בריאה כשרה. **ומ״ש ואם נמצאת בהם ליחה סרוחה וכו׳** למדה ממאי דאמרינן (דף נ״ה:) גבי כליות ומים זכים כשרים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי טרפה וכי צילי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טריפה וסובר שה״ה לריאה וכן דעת הר״ף אבל הרא״ש והרשב״א והר״ן מכשירין. **ומ״ש דצריך לבדוק הסימפון** למדה מריאה שנשפכה כקיתון והר״ן חילק ביניהם וכ״כ הרשב״א וכ״נ שהוא דעת הר״ף והרא״ש שלא הזכירו בדיקת הסימפון:

לחם משנה **ואם נמצאת בהן וכו׳ מים סרוחים וכו׳**. שם (דף נ״ה:) גבי מוגלא אמרו מים זכים כשרים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי וכו׳ ורבינו סובר דקאי בין אכוליא בין אריאה מפני שהוא גורס ומים זכים וכאן לא אמרן אלא דצילי וכו׳ והרא״ש ז״ל סובר דלא קאי אלא אכוליא כמ״ש שם בפסקיו ואפילו לגירסא כאן וכאן: **וכשמוציא וכו׳ צריך לבדוק הסימפון אם נמצא נקוב וכו׳**. כלומר אם נמצא נקוב ובצדו מים או אבעבוע אחר באופן שאינו מגין אבל אם יש בצדו בשר שמגין ודאי דכשרה כמו שנתבאר למעלה. והר״א ז״ל בהשגות הבין שהוא בכל ענין טרפה ומפני כן השיג עליו שם בפ״א שכתב דין זה בעצמו עיין שם:

יא **ראַה שְׁנִמְצְאוּ בָּהּ שְׁתֵּי אַבְעֻבוּעוֹת סְמוּכוֹת זו לְזוּ [ד] טְרֵפָה.**
שֶׁהַדָּבָר קָרוֹב הַרְבֵּה שְׁיֵשׁ נֶקֶב בְּיַנְיָהּ וְאִין לָהּ דָּרָד בְּדִיקָה.
הִיָּתָה אַחַת וְנִרְאָה כְּשֵׁתִים נוֹקְבִין הָאֶחָת. אִם שְׁפָכָה לָּהּ
הָאֶחָת אַחַת הִיא וּמְתָרֵת וְאִם לָאוּ טְרֵפָה:

מגיד משנה **ריאה שנמצאו בה וכו׳**. פשוט שם (דף מ״ז) אמר רבא הני תרתי בועי דסמוכין להדדי לית להו בדיקותא חדא ומתחזיא כתרתי מייתין סילוא ובזעין לה אי שפכי להדדי חדא היא וכשרה ואם לאו תרתי נניהו וטריפה. **ומה שכתב רבינו שהדבר קרוב מצד וכו׳ ואין להם בדיקה**. הוא דעת קצת

הגאונים בטעם איסור זה ולפי זה אפי' כחוט השערה שהיה בשר מפסיק ביניהם כשרה אבל רש"י ז"ל פירש דקים ליה לרבא דאינם סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה הנקב את הבועות הללו סביביו. ולפי פירוש זה לא ידעינן במה הוא סמיכות זה שתטרף בו. ובוּעא בשיפולי ריאה לא הוזכרה בגמ' וגם רבינו לא כתבה ונראה דדעתו להתיר כדעת המתירין הה"ר יצחק הלוי וזולתו אבל בה"ג אסרה משום דהוה ליה יתר וקי"ל כל היתר כנטול דמי ואע"פ שתמהו רבותינו בעלי התוס' על סברא זו דמה ענין זה ליתור ועוד מה לי בשיפולי או באמצע עכ"ז כתבו שטוב ליזהר שכל דבריו דברי קבלה הם ומיהו אפי' לדבריו בועא בשיפולי ורדא מותרת דהא קי"ל דאם היו שתי ורדות כשרות. אבל האוסרים מטעם דחיישינן דכל עוד שהבועא בשיפולי קרוב הדבר לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי אפילו בועא בשיפולי ורדא אסורה דהא מטרפינן לה בנקב מיהו לדעתם בועא בשיפולי אונא כשרה דהא במיצר החזה היא והוא מקום רביתא וקי"ל ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה ואוקימנא במקום רביתא דהיינו חיתוכי דאוני. ולדעת כולם אינה אסורה אלא לאחר נפיחה ולא נמצא מקיף אותה כחוט השערה של בשר אבל אם נפחו אותה ונמצא אפילו כחוט השערה של בשר מקיף אותה כשרה. ודע שמה שכתב רבינו בענין ריאה שנמצאו בה שני אבעבועות סמוכות דטריפה ל"ש מלאים מוגלא או מים זכים או סרוחין בכל ענין טריפה ודוקא אבעבועות שהם נפוחים ועומדים אבל צמחים קשים כאבן אפילו סמוכים אהדדי כשרה:

כסף משנה **ריאה שנמצאו בה שתי אבעבועות וכו'.** שם (דף מ"ז) אמר רבא הני תרתי בועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקותא חדא ומתחזיא כתרתי מייתנין סלוא ובזעינן לה אי שפכן להדדי חדא היא וכשרה ואי לא תרתי נינהו וטריפה ורבינו פירש הטעם לפי שהדבר קרוב הרבה שיש נקב ביניהם ואין להם דרך בדיקה וזה קרוב לפירוש רש"י שכתב דקים ליה לרבא שאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה את הבועות הללו סביביו והר"ן פירש דכיון דסמוכות זו לזו מתוך שכל אחת דוחקת את חברתה סופו של עור הריאה לינקב והרי הוא כאילו ניקב מעכשיו וחדא ומתחזיא כתרתי פירש"י אם אחת היא ונראה כמין סדק באמצעיתה ודומה לשנים:

לחם משנה **ואין להם דרך בדיקה.** כלומר שאע"פ שלא יבצבץ מפני שהאבעבועות מכסים אותו:

יב הַרְאָה שְׁנֵתִּמְסָה טְרֵפָה. כִּיצַד. כְּגוֹן שְׁנִמְצָאת שְׁלֵמָה וְכִשְׁתּוֹלִין אוֹתָהּ תִּתְחַדֵּךְ וְתִפְלֵ תְּחִיכּוֹת תְּחִיכּוֹת. רֵאָה שְׁנִמְצָאת נְקוּבָה בְּמִקּוֹם שֶׁיֵּד הַטֶּבַח מְמַשְׁמֵשׁ מִתְּרַת וְתוֹלִין בְּיָדוֹ

וְאוֹמְרִין מִיַּד הַטֵּבַח נִקְבָּה אַחַר הַשְּׁחִיטָה. נִמְצָא הַנֶּקֶב בְּמִקּוֹם
אַחַר וְאִין יָדוּעַ אִם קִדְּם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה נּוֹקְבִין בָּהּ
נֶקֶב אַחַר וּמְדַמִּין כְּשֵׁם שְׁעוֹשִׂים בְּבָנֵי מַעַיִם :

מגיד משנה הריאה שנתמססה וכו'. פשוט שם (דף נ"ג): אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אייתו ההיא ריאה דכי הוו מותבי לה יתבה לה שפיר וכי הוו מדלו לה הוה תלחא ונפלה תלחי תלחי וטריפנא לה: **ריאה שנמצאת נקובה וכו'.** פשוט שם (דף מ"ט) אינקבא ריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא תלינן או לא תלינן רב אדא בר נתן אמר תלינן מר זוטרא בריה דרב מארי אמר לא תלינן והלכתא תלינן. ודע שאין תולין ביד הטבח אלא כשנמצא הנקב במקומות שידוע שיד הטבח ממשמש שם או כשיש רגלים לדבר שנעשה שם נקב והנקב ניכר אבל ריאה שהוצרכה לנפיחה ונפחו אותה ולא בקבוק המים ממקום החשש ובקבוק המים ממקום אחר בודאי בכה"ג לא תלינן בידא דטבחא ויש הוכחה לזה בגמ' מכמה דוכתי וראיה לזה דהרי לדעת המצריכין בדיקה לכל ריאה אפילו שאין בה חשש כלל ואינם מכשירים אותה אלא ע"י בדיקה כשנמצאת שלימה בטלה בדיקתם דאם איתא דתלינן בידא דטבחא בכה"ג נמי ליתלי בידא דטבחא אלא ודאי לא תלינן בידא דטבחא. ואע"פ שאין הדין עמהם להצריכה נפיחה כשהיא שלימה מכל חשש מיהו הדין עמהם אם בקבוק המים שהיא טריפה אע"פ שלא הרגשנו בחשש מקודם לכן ואין לתלות ביד הטבח וכן נראה מדברי רש"י ז"ל שכתב היכא דמשמשא ידא דטבחא אני שמעתי במיצר החזה שחיתוך הדחק היד קורעת בצפרניו וכדומה אני כל מקום שהוא ידוע שיכול לתלות כגון נקב העשוי בסכין או שתלשה מלמעלה בחזקה ואח"כ נמצא נקב וכן פירש דבריו ה"ר יעקב מקינון בשם ה"ר יעקב מאורליניש שר"ל במקום שנודע בודאי שמשמשה יד הטבח וי"ל בו נקרא דוגמא דבא זאב שזהו בודאי שמשמש שם הזאב: **נמצא הנקב במקום אחר וכו'.** בפי א"ט (דף נ') ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו מקיפין בריאה אמר רבא לא אמרן אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה לא והלכתא אפילו מערוגה לערוגה מדקה לדקה ומגסה לגסה אבל לא מדקה לגסה ולא מגסה לדקה ופירש רבינו בשמועה זו כהרשב"א והרא"ה והגאונים שפירשו מערוגה לערוגה מריאה זו לריאה אחרת דכל ריאה בכללה נקראת ערוגה ופירש דקה וגסה בהמה דקה ובהמה גסה אבל רש"י פירש דערוגה נקראת כל דופן הריאה של ימין או של שמאל ובהא מדמינן משל ימין לשל שמאל ומשמאל לימין כפי המסקנא אבל לא מדקה לגסה פירוש אפילו באותה ערוגה אין מקיפין מאונה שהיא דקה לאומה שהיא גסה ולא מאומה לאונה. ותפשו המפרשים פירוש רבינו עיקר משום דלישנא דדקה וגסה שייך שפיר בבהמה דאילו לפירוש רש"י ז"ל היה לו לומר קטנה או גדולה:

כסף משנה הריאה שנתמסמסה וכו'. פ' א"ט (דף נ"ג): גמרא ודרוסת הזאב נתמסמס הבשר רואין אותו כאילו אינו ה"ד נתמסמס אמר רב הונא בריה דרב יהושע כל שהרופא גורדו ומעמידו על בשר חי אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אייתו קמן ההוא ריאה דכי הוו מותבי לה יתבה שפיר וכי הוו מוקמי x לה הוה תלחא ונפלה תלחי תלחי וטריפנא לה מדרב הונא בריה דר"י: **ריאה שנמצאת נקובה במקום שיד טבח וכו'.** שם (דף מ"ט) גמרא הריאה שניקבה אינקבה ריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא תלינן או לא תלינן ומסקנא והלכתא תלינן: **נמצא הנקב במקום אחר ואין ידוע אם קודם וכו'.** שם (דף נ') גמרא ניקבה הקיבה רבי יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו מקיפין בריאה אמר רבא לא אמרן אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה לא והלכתא אפילו מערוגה לערוגה מדקה לדקה ומגסה לגסה אבל לא מגסה לדקה ולא מדקה לגסה ופירש הר"י אלפס מערוגה לערוגה מריאה של בהמה זו לריאה של בהמה אחרת ומדקה לדקה היינו מבהמה דקה לבהמה דקה וכך הם דברי רבינו והסכים הרשב"א לפירוש זה וכתב שכן פירש רבינו חננאל ורש"י פירש בענין אחר:

לחם משנה נמצא הנקב במקום וכו'. שם (דף נ') מקיפין בריאה וכו' וכבר נתבאר למעלה פ' ו':

יג ואין מדמין מראה של בהמה [ה] דקה לראיה של בהמה גסה אלא מדקה לדקה ומגסה לגסה. נמצא הנקב באחד מן האבעבועות הרי זו טרפה ואין אומרין נקוב אבעבוע אחר ונערך שאין הדבר נפר:

מגיד משנה נמצא הנקב באחד וכו'. פשוט שם (מ"ו): אמר אמימר משמיה דרבא אין מקיפין בבועי ופירש"י ז"ל בועא שניקבה בריאה היכא דלא ממשמשא ידא דטבחא דליכא למתלי בידא דטבחא ואין ידוע אם קודם שחיטה ניקבה או אחר שחיטה אין מביאין בועא אחרת להקיף ולקרב אצלה ולנקוב אותה ולראות אם מראה הנקבים שוים כדאמרינן מקיפים בריאה דה"מ ריאה אבל בועא שעשויה להשתנות בכל שעה ושעה יש לחוש שמא מראה אחר היה בה ונשתנה נמצאנו למדין מדבריו שאם יש לתלות ביד הטבח דאפילו בבועי תלינן בידא דטבחא. נמצא כתוב משמן של גאונים דבועא בקנה כשרה דאין מוסיפין על הטרפות דלא אשכחנא בועא וסירכא אלא בריאה:

כסף משנה נמצא הנקב באחד מן האבעבועות הרי זו טרפה וכו'. שם (דף מ"ו:) אמר רבא אין מקיפין בבועי ולשון מקיפין מקרבין זו לזו כמו אין מקיפין שתי תביות:

יד * מחט שנמצאת בראה [ו] נופחין אותה. אם לא יצא ממנה רוח בידוע שזאת המחט דרך סמפונות נכנסה ולא נקבה. ואם נתחתכה הראה קדם נפיחה ונמצאת בה המחט הרי זו אסורה [ו] שהדבר קרוב שנקבה כשנכנסה:

ההראב"ד מחט שנמצאת בריאה נופחין אותה. א"א וכיון שנמצא המחט הרי נחתכה הריאה ואין נופחין אותה עוד אלא שאם נפחו אותה קודם שנחתכה הריאה ועלתה בנפיחה כשרה:

מגיד משנה מחט שנמצאת וכו'. פלוגתא דאמוראי פרק אי"ט (דף מ"ח) ר' יוחנן ור' אלעזר מכשרי ריש לקיש ור' מני בר פטיש ור"ש בן אליקים טרפי ופסקו כל הפוסקים כרבנן דמכשרי. ומה שכתב רבינו מחט שנמצאת היינו דנמצאת ע"י משמוש הידים ועדיין הריאה שלימה לפנינו וכן פירש"י ז"ל ומסקנא דשמעתתא הכי היא דאם הריאה שלימה לפנינו נופחין אותה ואם לא יצא ממנה רוח כשרה ולא שאני לן בהא אי קופא לבר או לגאו אלא בכל ענין כשרה ובלבד שלא תצא המחט חוץ לבשר הריאה אלא שכולה לפנינו וגם דלא אשתכח קורט דם מבחוץ כנגדה דלעולם תלינן בקנה ואע"פ שאין דרך קנה לבלוע כיון שהובאה הריאה שלימה ונפחנו אותה ולא חזינן בה ריעותא תלינן ודאי דמסמפונא נקט ואתאי והשתא אין אנו צריכין לחלק בין קופא לבר או לגאו כמו שחלקנו גבי כבד לפי שהריאה קרובה לקנה וסמפוני הריאה רחבים ואפילו קופא לבר נכנסת לתוך הסמפון ומשם דוחקת ונכנסת לתוך הבשר של ריאה שהוא רך אבל אם נתחתכה הריאה טריפה דחיישינן שאילו היתה הריאה לפנינו היתה נקובה ובזה ג"כ אין לחלק בין קופא לבר או לגאו בכל ענין טריפה דחיישינן שמא יצא המחט לחוץ ונקב. נמצא כתוב משמן של ראשונים מעשה במחט שנמצאת בריאה תוך הבשר לאחר שנחתכה ואסרו את הבהמה ומה שנמכר וקבל המעות נמנו וגמרו שלא יחזיר מפני שהאיסור אינו ודאי אלא מפני הספק אסרו הבהמה מפני שא"א לבדקה בנפיחה ולענין ממון קי"ל המוציא מחבירו עליו הראיה:

כסף משנה מחט שנמצאת בריאה נופחין אותה אם לא יצא וכו'. שם (דף מ"ח:) ההוא מחטא דאשתכח בחיתוכא דריאה אתיוה לקמיה דר' אמי סבר לאכשורה איתביה ר' ירמיה וכו' שדרוה לקמיה דר"י נפחא וכו' הדר שדרוה

לקמיה דרבי אמי וטרפה אמרי ליה והא רבנן מכשרי אמר להו הם הכשירו שיודעים מאי זה טעם הכשירו אנן מאי זה טעם נכשיר דילמא אי הוה ריאה קמן מינקבא טעמא דליתא הא איתא ולא מינקבא כשרה ופירש"י שיודעים מאי זה טעם הכשירו שהרי באה כל הריאה לפנייהם וראוה שלימה הילכך על כרחך דרך הקנה נכנסה עכ"ל. ופשוט הוא דכי מכשרינן לה על ידי נפיחה הוא וכ"כ הר"י אלפס והרא"ש והרשב"א והר"ן והטור. וכתב הרא"ש ולא מפלגינן השתא בין קופא לבר לקופא לגיו כדמפלגינן גבי כבד לפי שהריאה קרובה לקנה וסמפוני הריאה רחבים ואפילו קופא לבר נכנסה לתוך הסימפון ומשם דוחקת ונכנסת לתוך בשר הריאה שהוא דק וכי ליתא לריאה שלימתא קמן טרפה ולא מפלגינן בין קופא לבר לקופא לגיו משום דחיישינן שמא ניקבה הריאה לחוץ וחזרה לאחוריה וכ"כ הרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ק. וא"ת איך ידעינן שיש בה מחט בעודה שלימה י"ל כגון שהרגיש בה במשמוש היד א"נ שבדקוה בנפיחה ואח"כ נמצאת בתוך הריאה ובזה נסתלקה השגת הראב"ד שכתב מחט שנמצאת בריאה נופחין אותה א"א וכיון שנמצא המחט וכו' :

לחם משנה מחט שנמצאת בריאה וכו'. שם (דף מ"ח:) מחלוקת ר"י ור"ל ופסק כר' יוחנן ופירש רבינו שטעם האיסור אינו מפני שנכנס דרך הושט כדפירש"י ז"ל דאזיל לטעמיה כמ"ש למעלה דלא חייש לכי הא אלא מפני שודאי נקב ניקב מבחוץ כלומר שנקב הקרום של הריאה והלכה כמאן דמכשיר ולכך כשהיא שלמה אמרינן דרך הסמפונות נכנסת ולא נקב כלומר נקב שיש בו חסרון דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון דהכי פסק הוא גבי ריאה שנשפכה כקיתון דכשרה ופירשו שם בגמרא הטעם דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון וגירסתו בגמרא גבי האי פלוגתא הוא כגירסת רש"י ז"ל דלכ"ע חסרון מבפנים לא שמיה חסרון ואם אפילו נקב מבפנים לא הוי חסרון כלל וז"א לא ניקב ר"ל נקב של חסרון: **נופחין אותה**. צ"ל דהאי נמצאת הוא במשמוש היד לא חתכוה דאם חתכוה מאי אהני נפיחה הא אע"ג דלא יבצבץ כלל אימור במקום חתוכא ניקב הוי ולכך השיג עליו הר"א ז"ל בהשגות א"א וכיון שנמצא המחט הרי נחתכה הריאה וכו' וכמו שביארתי הוא מיושב: **אם לא יצא ממנה רוח וכו'**. וא"ת אמאי לא אמרינן דודאי ניקב ואם לא יצא הרוח הוא מפני שעלה קרום מחמת מכה כמו שאמר ז"ל בפרק ששי גבי נזייה שנמצאת במרה. וי"ל דהתם לא שייך נפיחה ולכך טרפה אבל הכא דעבדינן לה נפיחה ולא חיישינן להכי דקרום הוא שעלה אלא תלינן לקולא :

טו תולעת שהיתה בראה ונקבה ויצאה והרי הראה נקובה בתולעת הרי זו מתרת. חזקתה שאחר שחיטה תקוב ותיצא.

יש שם מראות שאם נשתנה מראה האיבר לאותו המראה הרע הרי הוא כנקוב שאותו הבשר שנשתנו מראיו למראה זה כמת הוא חשוב וכאלו הוא הבשר שנהפך עינו אינו מצוי. וכן הוא אומר [\(ויקרא יג-ט\)](#) 'ומחית בשר חי בשאת' [\(ויקרא יג-יד\)](#) 'וביום הראות בו בשר חי מכלל ששאר הבשר שנשתנה אינו חי :

מגיד משנה **תולעת שנמצאת וכו'.** פשוט שם (דף מ"ט) מרנא פליגי בה אבא יוסף בר ביסנא ורבנן חד אמר קודם שחיטה פריש וחד אמר לאחר שחיטה פריש והלכתא אחר שחיטה פריש : **יש שם מראות וכו'.** דברי רבינו פשוטים והם ביאור אבל כתבו המפרשים דהא דאסרינן דוקא בגוף הריאה עצמה אבל אם העלת צמחים ובועות אע"פ שהבועות הם ממראות הפוסלות כשרה הואיל ואין אותו המראה בגוף הריאה ממש אלא בצמחים כי כן הוא דרך להעלות כך על קרום הריאה והקרום קיים למטה וכן כתב רבינו יונה ז"ל וכתב דמזה הטעם אנו מתירין בכל יום אבנים הנמצאים בגוף הריאה :

כסף משנה **תולעת שהיתה בריאה ונקבה ויצאה והרי הריאה נקובה בתולעת וכו'.** שם (דף מ"ט) מורנא פליגי בה וכו' פירוש תולעת ומסקנא והלכתא לאחר שחיטה פריש :

לחם משנה **יש שם מראות וכו'.** פסול אלו המראות פי' א"ט (דף מ"ז) ורבינו סובר דאפילו במקצת נמי טרפה משום המראה הפסול וביאר טעמו מפני שהוא בשר המת והר"א ז"ל בהשגות כתב שבכל מקום שהזכירו פסול ריאה הוא בכולה דוקא ולא במקצתה וכתב הרא"ש בפסקיו שהביא ראייה מדקאמר ריאה שיבשה מקצתה ומדהזכיר שם מקצתה משמע דבכ"מ שלא הזכיר מקצתה כולה דוקא הוי ודחה שם הרא"ש ז"ל ראייתו וכך כתוב בהשגות א"א אומר אני כל מקום שהזכירו פסול בריאה וכו' ע"כ. וכבר רמז בלשונו הראיה שהביא הרא"ש משמו שכן כתב ולא הזכירו מקצתה וכו' שכיון שהזכירו במקצת דוקא הוא כלומר היכא דהזכיר מקצת כגון ריאה שיבשה מקצתה דוקא הוא. ועל מה שכתב והרי האדימה שהיו מחולקין וכו' יש לתמוה דאדרבא כפא דחטט נגרא בגויה נשרוף ליה חרדלא דמשם ראייה בהפך ששם (דף מ"ו) : אמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה כולה טרפה אמר ליה רבינא לרבא מקצתה מאי טעמא דהדרא בריא כולה נמי הדרא ובריא ואמרו שם במסקנא אלא לא שנא וכפי הנראה מדברי הראב"ד ז"ל שמפרש לא שנא וכשרה וא"כ קשה כיון דבמסקנא אמרו דלא שנא בין מקצתה לכולה אם כן זה משמע הפך דבריו דרצה לחלק בין מקצתה לכולה וראיה לדבר שהרא"ש ז"ל מכאן הקשה לו להר"א ז"ל ואפילו מדברי רבא שחולק בין מקצתה לכולה

יש להקשות עליו דמדמחלק בהאדימה משמע דבכל השאר כולה ומקצתה שוים. ולכך נראה דהר"א רצה לסתור טעם רבינו דיש לאסור המקצת מפני שטעם איסור המראה אינו אלא מפני שהוא בשר מת ואם כן מה לי מקצתה מה לי כולה וסתר טעמו ואמר דאם כדבריו איך רבא היה מתיר מקצת כשהאדימה הא כיון דטעם איסור המראות הוא מפני בשר המת אם כן אפילו מקצתה ואילו היה רבינא סותר טעמו מצד זה לא היה קשה לו אלא שהוצרך ראייה לסתור דעתו עד שלבסוף סתר דעתו וז"א ולבסוף הכשירה כולה. וכ"ת מכל מקום כיון דגבי האדימה רצו להשוות מקצתה לכולה ה"ה לכל השאר. וי"ל דשאני התם דכיון דקאמר טעמא דמדמה לשמונה שרצים דכיון דנצרר הדם הוי מכה לכך קאמר כיון דטעמא הוי משום מכה אפילו מקצתה אבל בשאר פיסול מראה י"ל דאינו נאסר אלא מטעם חולי וכשהוא כולה ודאי שהוא חולי אבל כשאינו כולה אפשר דמפני שנוי הטבעים הוא כמ"ש הרא"ש ז"ל גבי הוריק הכבד כנגד בני מעיים. ומ"ש הילכך חזותא שהכשירו אפשר לומר דאפילו כל הריאה מראשה ועד סוף מלאה מראות הרעות כיון שאין מראה אחת פסול שוה בכולה יש להכשירה לפי דעתו של הר"א ז"ל:

טז רָאָה שְׁנִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהָ. בֵּין מִרְאֵה כְּלָה בֵּין מִרְאֵה מִקְצָתָהּ. אִם נִשְׁתַּנִּית לְמִרְאֵה הַמִּתֵּר אֶפְלוּ נִשְׁתַּנִּית כְּלָה מִתֵּרָת. וְאִם נִשְׁתַּנָּה לְמִרְאֵה הָאֲסוּר אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא טְרֵפָה. שֶׁהַמִּרְאֵה הָאֲסוּר כְּנֻקָב הוּא חָשׁוּב כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

ההראב"ד נשתנה למראה האסור אפילו כל שהוא טרפה. א"א אומר אני כל מקום שהזכירו פסול בריאה ולא הזכירו בה מקצתה עד דהויא בכולה שכיון שהזכירו במקצת דוקא הוא והרי האדימה שהיו מחולקין בה בפירוש ולבסוף הכשירוהו כולה הילכך חזותא שהכשירו אפילו היו בה מראות הרעות כשרה. עכ"ל:

כסף משנה ריאה שנשתנו מראיה וכו'. שם (דף מ"ו:) אמר רבא האי ריאה דקיימא גילדי גילדי אוכמי אוכמי חזותא חזותא כשרה ופירש"י גילדי גילדי קליפות קליפות קרושטא"ש בלעז כעין מכות. אוכמי אוכמי טייש"א בלעז שחורות. חזותא חזותא גוונים ודוקא הנך גוונים דלא מטרפא בהו כגון אדומה ירוקה והנך דלקמן: כתב הראב"ד נשתנה למראה אסור אפילו כל שהוא טרפה א"א אומר אני כל מקום שהזכירו פסול בריאה וכו'. והתוס' והרא"ש והר"ן דחו סברא זו משום דכיון דאמרינן שחזר אדום הוא אלא שלקה מה לי הרבה מה לי מעט כיון דכל לקותא חשיבא כאילו ניקבה הילכך

מראות הפוסלות אפילו בכל שהוא פסלין וכן דעת הר"י ורש"י ובעל הי"ג ובעל העיטור והרשב"א :

יז וְחָמֵשׁ מְרָאוֹת אֲסוּרוֹת יֵשׁ בְּרָאָה וְאֵלוֹ הֵן. שְׁחוּרָה כְּדִיו. או יִרְקָה כְּעֵין כְּשׁוֹת. או כְּעֵין חֶלְמוֹן בְּיָצָה. או כְּעֵין חֲרִיעַ. או כְּמְרָאָה הַבָּשָׂר. וְחֲרִיעַ הוּא הַצָּבֵעַ שְׁצוּבָעִים בּוֹ הַבְּגָדִים וְהוּא דוֹמָה לְשַׁעֲרוֹת אֲדָמוֹת מְעֵט וְנוֹטוֹת לְיִרְקָה :

מגיד משנה **חמש מראות וכו'.** פשוט שם כדיותא טריפא אמר רב חמא בריה דרבא האי ריאה דדמיא וכשותא וכמוריקא וכעין ביעתא טריפה כבשר טריפה וסימנך ובשר בשדה טריפה :

יח נִמְצְאוֹת כְּעֵין חֲרִיּוֹת שֶׁל דָּקָל אוֹסְרִין אוֹתָהּ מִסַּפֵּק שְׁזָה קְרוֹב לְמְרָאָה הָאֲסוּרָה. וְכָל הַמְרָאוֹת הָאֵלוֹ אֵין אוֹסְרִין בָּהֶם עַד שְׁנוֹפְחִים אוֹתָהּ וּמְמַרְסֵהָ בִּידוֹ. אִם נִשְׁתַּנֵּית לְמְרָאָה הַמְתַּר מִתַּרְתָּהּ. וְאִם עֲמָדָה בְּעֵינָהּ אֲסוּרָה :

מגיד משנה **נמצאת כעין וכו'.** בפ' אי"ט (דף מ"ז:) האי ריאה דדמיא לאופתא טריפה א"ד בחזותא ופסק רבינו כלשון הזה ואופתא לדעת רבינו חריות של דקל כדאמרינן בפרק לולב ואימא אופתא : **וכל המראות וכו'.** צ"ע מהיכן למד רבינו כן מהתלמוד אבל נמצא כן בשאלות הגאונים וכן השיב רבינו האי ז"ל בתשובה ופירש טעם הדבר כי הריאה בחיי הבהמה נפוחה ועומדת להקיף האויר על הלב וכמו שנראית נפוחה עושין :

כסף משנה **(יז-יח) וחמש מראות אסורות וכו'.** שם (דף מ"ז:) אמר רבא ככוחלא כשרה כדיותא טרפה וכו' אדומה כשרה וכו' אמר רב כהנא ככבדא כשרה כבשר טרפה וכו' אמר רב סמא בריה דרבא האי ריאה דדמיא ככשותא וכמוריקא וכגון ביעתא טרפה אלא ירוקא דכשרה היכי דמיא ככרת. **ומה שכתב רבינו וכל המראות האלו וכו' עד שנופחין אותה וכו'.** כ"כ הר"ן בשם רבינו האי ושאלתם ומראות אסורות בריאה כשנופחין אותה מתהפכת למראה בשר באי זה מראה עושין במראה ראשון או במראה שני פשיטא כי הריאה בחיי הבהמה נפוחה להניף אויר על הלב וכמו שנראית כשהיא נפוחה עושין וכ"כ העיטור והרא"ש והרשב"א בשם הגאונים : **ומ"ש וממרס בה בידו וכו'.** נראה שטעמו משום דשמא שום ליחה היה על הריאה שמשנה מראיתה

וכשימרס בידו עליה תעבור ותשאר הריאה בגוונה הטבעי x. ומ"ש נמצאת כעין חריות של דקל וכו'. אפשר שהוא פירוש למאי דאמר רבא דמיא לאופתא טריפה ואיכא דמפרשי לה בחזותא ומ"ש שאינה טריפה אלא מספק הוא משום דאיכא פירושי אחריני בגמ' שיש אומרים כגישתא וי"א דשיעא ומ"מ יש לתמוה דכעין חריות של דקל הוא וירד"י בלע"ז והיינו ככרתי דמכשרינן בגמ' וצ"ל דכעין חריות אינו כ"כ וירד"י כמו הכרתי אלא הוא נוטה קצת לאמארייליי"ו וז"ש שזהו קרוב למראה האיסור:

לחם משנה נמצאת כעין חריות וכו'. שם (דף מ"ז): אמרו האי ריאה דדמי לאופתא טרפה איכא דאמרי בחזותא ואיכא דאמרי בגישתא א"ד בנפיחה וא"ד בפחיזא וא"ד דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני ע"כ. ומפרש רבינו אופתא חריות של דקל ומ"ש כאן נמצאת כעין חריות וכו' היינו מה שאמר כחזותא ולקמן בפי' ח' כתב ריאה שנמצאת נפוחה כעין חריות של דקל וכו' והיינו מה שאמרו שם בנפיחה וכתב רבינו שהוא ספק מפני שבגמרא איתא א"ד וא"ד וכיון דמר אמר הכי ומר אמר הכי הוי ספק. וא"ת אם כן גבי שיעא דלית לה חיתוכא דאוני למה כתב בפרק ח' שהיא טרפה ודאית הוה ליה למימר שם גם הכי כן ספק כיון דהוי א"ד. וי"ל דאמר הכי משום דרבא אמר דאי חסיר או יתיר וכו' טרפה וכיון דלית חיתוכא דאוני היינו חסור דהכל הוי אונה אחת ולכך כתב שם טרפה ודאית דרבא אמר טרפה בחסור שהיא ודאית:

ט אַרְבַּע מְרֵאוֹת מִתְרוֹת יֵשׁ בָּהּ וְאֵלוֹ הֵן. שְׁחוּרָה כְּחוּל. או יִרְקָה כְּחֶצִיר. [ח] או אֲדָמָה. או כְּמֵרְאָה הַכְּבֵד. וְאֵפְלוֹ הֵיְתָה הֵרְאָה כְּלָה טְלָאִים טְלָאִים נְקֻדוֹת נְקֻדוֹת מְאַרְבַּע מְרֵאוֹת אֵלוֹ הֵרִי זֹ מִתְּרֵת:

מגיד משנה וארבע מראות וכו'. פשוט שם (דף מ"ט) אמר רבינא ככוחלא כשרה ירוקה כשרה ופירש בתלמוד דהיינו דוקא ככרתי אמר ר"כ ככבדא אדומה כשרה מדר' נתן והוי יודע דבאדומה איכא פלוגתא משום דבגמ' אתמר אמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה כולה טריפה ואותביה רבינא וסיים התלמוד אלא ל"ש. ופירש רש"י ז"ל אלא ל"ש דבין כולה או מקצתה כשרה כדאמרינן לקמן אדומה כשרה מדר' נתן. אבל רבינו חננאל פירש ל"ש וטריפה וא"כ צריך לחלק בין זה לדר' נתן דקי"ל הלכתא כוותיה דכשרה ותירצו התוס' דהא דר"נ איירי שנתלבנה ע"י נפיחה ורבינו אפרים תירץ דשאני אדומה מהאדימה דהאדימה משמע מחמת חולי שיש בריאה האדימה יותר מדאי ומשום הכי טריפה אבל אדומה משמע מעצמה והריא"ף ורבינו ורוב

הפוסקים תפסו דברי רש"י עיקר ונמצא שאין הפרש באדומה כלל בין כולה בין למקצתה בין האדימה מעצמה או ע"י חולי כשרה:

ב עוף שֶׁנֶפֶל לָאוּר וְהוֹרִיק לְבוֹ אוֹ כְּבִדּוֹ אוֹ קֶרְקָבְנוֹ אוֹ שֶׁהָאֲדִימוֹ הִמְעִים שְׁלוֹ בְּכָל שֶׁהוּא הָרִי זוֹ טְרֵפָה. שֶׁכָּל הַיִּרְקִים שֶׁהָאֲדִימוֹ אוֹ הָאֲדָמִים שֶׁהוֹרִיקוּ מִחֲמַת הָאוּר בְּעוֹף הָרִי הֵן כְּמִי שֶׁנִּטְלוּ וְטְרֵפָה. וְהוּא שֶׁיַּעֲמְדוּ בְּמִרְאָה זֶה אַחַר שֶׁשָּׁלְקוּ אוֹתָן מְעַט וּמְמַרְסִין בָּהֶן:

מגיד משנה **עוף שנפל וכו'.** תנן במתניתן דאלו טרפות בעוף (נ"ו) נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקים פסולים אם אדומים כשרים ואוקימנא בגמי דלא אמרינן ירוקים פסולים אלא בלב וקרקבן וכבד הואיל ומתילדן אדומים אבל דקים שהם ירוקים אם האדימו טריפה. והוי יודע דשיעור ירקותם כשיעור נקיבתם והכי אתמר בגמי אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בר יהושע שיעור ירקותם כשיעור נקיבתם מה נקיבתן במשהו אף ירקותם במשהו וטעמא דמלתא משום דירקותן מחמת נקב הוא דעומד לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי וזהו שכתב רבינו שכל הירוקים שהאדימו והאדומים שהוריקו מחמת האור בעוף הרי הם כמו שניקבו וטריפה. מיהו נסתפקו הראשונים אי בעינן שתעבור ירקותם לחלל כעין נקב דהא תנן בלב עד שינקב לבית חללו וכן הקרקבן אם ניקב וכיסו קיים כשרה או דילמא אפילו לא הוריקו לחלל טריפה ונשאו ונתנו בדבר ואיני רואה צד להסתפק כלל דודאי מילתא פסיקתא היא דאין הירקות דומה לנקב דבשלמא נקב בעינן שיהא עובר לחלל דאם לא עבר לחלל יכול להתרפאות או לחיות כך אבל בהוריקו מסתמא בכולהו נפל תיכלא אלא שהוא מתחלחל מעט מעט ואע"פ שלא הגיע לחלל עתה מכות האש עשויה לרדת למטה ולנקוב אלא שעתה אינו ניכר וכן היא דעת רבינו. ונחלקו המפרשים ז"ל אם טרפות זה נוהג גם בבהמה כמו בעוף ויש שפירשו דה"ה נמי בבהמה והאי דנקט עוף במתניתין משום דשכיח טפי לישרף שהוא דר בבית והוא מתכפש באפר ולכך נקט עוף אבל ה"ה בהמה וחיה ומה שנאמר בגמי דאין לעוף ריאה לא ליכפל ולא ליחמר אינו ר"ל שאם ראינוה שנפלה לאור ונחמרה ריאתה דכשרה אלא שאין הריאה שלה צריכה בדיקה אבל כל שראינוה שנפלה לאור ודאי צריכה בדיקה וה"ה דטרפות זה בבהמה פוסל ואחרים כתבו דהאי דינא דוקא בעוף אתמר ולא בבהמה והאי נמי דאמרינן בגמי דאין ריאה לעוף לא לינפל ולא ליחמר כלל קאמר דאפילו נפלה לאור ונחמרה תולין בחולי אחר ולא באש דא"א ליחמר באש דהא צלעות מגינים עליהם כמו שנאמר וזו היא דעת רבינו דודאי האי טרפות לא שייך אלא בעוף

ובבני מעיו דוקא וכן היא דעת הרמב"ן ז"ל ורבינו פירש דעתו בבירור בפ' עשירי. ומה שכתב רבינו ז"ל והוא שיעמדו במראה זה אחר ששולקים אותם. פשוט שם אמר רב שמואל בר חייא א"ר מני ירוקין שהאדימו ושלקן והוריקו כשרה מ"ט קוטרא עייל בהו. ויש מי שרוצה לדייק ולומר שדוקא לירוקין שהאדימו ושלקן והוריקו הוא דמהניא שליקה מפני שהעשן עושה לירוקים אדומים וכשנשלקו יצא העשן מהם וחזרו לירקותם אבל אדומים שהוריקו ונשלקו וחזרו לאדמימותם לא מהניא להו שליקה שאין העשן עושה לאדומים ירוקים אלא בודאי מחמת לקות הוא שיחזרו ירוקים ואע"פ שאם חזרו לאדמימותם ע"י בישול לא מהניא להו אבל אחרים כתבו דה"ה אדומים ושלקם וחזרו והאדימו דכשרה והא דנקט ירוקים שהאדימו משום שאין דרך שלוק להאדים ומלתא דשכיחא נקט אבל אם אירע כך דחזרו והאדימו ע"י שליקה יש מקום להכשיר דאין דרך שלוק להאדים וזה חזר והאדים כ"ש דאיכא למימר קוטרא עייל בהו דאי מחמת לקותא לא יאדימו ע"י שליקה לעולם וכן היא דעת רבינו שכל הירוקים שהאדימו והאדומים שהוריקו וכו' והוא שיעמדו במראה זה שניהם אחר שליקה הא לא עמדו שניהם במראה זה אחר שליקה כשרים. ויש גרסאות מחולפות ודקדוקים בסוגיא זאת ולא הארכתי לכתבם. וירוק זה שפוסל דוקא ירוק ככרתי אבל ככרום כשר דרוב עופות הכי יש להם וכתבו המפרשים דאין ירקות פוסל בעוף בייתי שיש במינו מדברי שכל המדבריים כבדם ירוק ככרתי וכל שיש במינו מדברי ירוק אפשר שימצא בבייתי ירוק:

כסף משנה עוף שנפל לאור וכו'. פא"ט (דף נ"ו) ואלו טרפות בעוף נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקים פסולה ואם אדומים כשירה ובגמרא רב יצחק בר יוסף הויא ליה ההיא תרנגולתא שדרה לקמיה דר' אבהו א"ל אדומים הוו וטריפה והא אנן תנן אדומים כשרים א"ל אדומים שהוריקו וירוקין שהאדימו (טריפה). ועל מ"ש רבינו שאם הוריק כבדו בכל שהוא טרפה כתב הרשב"א בת"ה שאינו מחזור שלא אמרו במשהו אלא במקום שהנקב פוסל בו וכמו שאמרו שיעור ירקותן כשיעור נקיבתן. אבל כבד שאין הנקב פוסל בה אין ירקותה במשהו אלא א"כ הוריקה כנגד מרה אבל שלא כנגד מרה ושלא כנגד בני מעים אלא כנגד מקום חיותה לא עד שהוריקה כנגד כל מקום חיותה שאם ינטל כל מקום ירקותה תהא תלושה ממקומה ואפשר שלזה נתכוון הרב ז"ל אלא שהיה לו לפרש עכ"ל. ומ"ש והוא שיעמדו במראה זה וכו'. שם אמר שמואל בר חייא א"ר מני אדומים שהוריקו ושלקן וחזרו והאדימו כשרים מ"ט קוטרא עייל בהו ורבינו סובר שה"ה לירוקין שהאדימו וכן דעת הרא"ש ומפרש רבינו שליקה זו היינו בישול מועט. ומ"ש וממריסין בהם נראה שלמד כן מדאמרינן בפ' אלו טרפות עלה נ' הנהו בני מעים דאתו לקמיה דרבא אקפינהו ולא אידמו אתא רב משרשיא בריה ממשמש בהו ואידמו א"ל מנא

לך הא א"ל כמה ידי משמשו בהו מקמי דליתי קמיה דמר. וכתבו הרשב"א והר"ן אהא דאמרינן בגמרא אין ריאה לעוף ליחמר י"מ דהיינו לומר שאפילו נפלו לאור ונחמרה ריאה שלה כשרה וריאה מדאמרינן לא אמרו ירוקין פסולה אלא בלב וקרקבן וכבד ולא מני ריאה בהדיהו ולא מיחוור דכיון שנחמר הא חזינן שלא הגינו צלעות עליה וכן פירש"י ודעת הרא"ש כדעת י"מ:

לחם משנה **עוף שנפל לאור וכו'.** שם (דף נ"ו): במשנה נפלה לאור ונחמרו בני מעיה וכו' ובגמרא בעי מיניה רב יוסף וכו' הוריקה כבד כנגד בני מעיין מהו וכו' (עיין בכ"מ בד"ה כל עוף וכו') עוד שם לא אמרו ירוקין פסולין אלא בקרקבן בלב ובכבד וכו' לא אמרו אדומין כשרין אלא בלב ובקרקבן ובכבד ע"כ. ויש לתמוה על מה שנתן רבינו טעם ואמר שכל הירוקין וכו' הרי הן כמי שניטלו אי האי טעמא הוי אפילו לכבד שהוריק בכל שהו שכתב טרפה אם כן קשה דאפילו תאמר שהוא כניטל הא כבד שניטל ממנו כל שהוא כשר ואפילו תאמר דהוי כאילו ניטל הכל דמאחר שהוריק קצתו הוי ודאי כולו מעופש דאיגלאי בהתייהו ולכך הוי כאילו ניטל כולו מ"מ קשה כשאמרו בגמרא כיון שהוריקה כבד כנגד וכו' בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיין למה אמר שנחמרו בני מעיין לימא דהוי כנחמר וכיון דהוריק במקצתו הוי טרפה. לכך נראה ודאי דהך טעם דהוי כמי שנטלו לא הוי אלא לכל השאר אבל טעם הכבד לא הוי אלא מפני שבידוע שנחמרו בני מעיין אבל מפני הכבד עצמו אין בו איסור ולהכי שני הגמרא בידוע שנחמרו בני מעיין. ומה שאמר והוא שיעמדו וכו' שם אדומין שלא הוריקו ושלקו וכו':

כא **כל עוף שנמצאת הכבד שלו כמראה בני מעים.** או שנשתנו שאר בני מעים ועמדו בשנוין אחר שליקה ומריסה כמו שבארנו. בידוע שנפל לאור ונחמרו בני מעיו וטרפה. ולא עוד אלא בני מעים של עוף שלא נמצא בהם שנוי וכשנשלקו נשתנו והאדימו הירקים והוריקו האדמים. בידוע שנפל לאור ונחמרו בני מעיו וטרפה. וכן הושט שנמצא העור החיצון שלו לבן והפנימי אדם בין בעוף בין בבמה הרי הוא כאלו אינו וטרפה:

ההראב"ד **כל עוף שנמצאת הכבד שלו כמראה בני מעים.** א"א זה כתב במקום הוריקה כנגד בני מעים וטעה בפירושו אלא כך שאל הוריקו סמוך

לבני מעים מהו תלינן ליה דבצד בני מעים אתיא לה ירקות או לא ופשט לה דאפילו לבני מעיים גופייהו איכא למיחש אלא שאינו ניכר בהם. עכ"ל:

מגיד משנה **כל עוף שנמצא הכבד וכו'.** רבינו תפס לו בפירוש שמועה זו שיטה לעצמו ויצא מדרך המפרשים כולם משום דבגמ' אתמר בעא מיניה רב יוסף בריה דריב"ל מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעים מהו א"ל טריפה והמפרשים פירשוהו כמו רש"י ז"ל שפירש ראשה אחד של כבד תלוי כנגד בני מעים וראשה אחד מלמעלה וכנגד בני מעים ר"ל כנגדן ממש ורבינו כפי הנראה פירש הוריקה כבד כנגד בני מעים ר"ל הוריקה כבד והגיעה ירקותה כירקות בני מעים וזהו כנגד לפי דעתו דמעמידין המראה כנגד המראה והם דומים זה לזה כשנראים שניהם זה כנגד זה ופירוש זה ודאי לא מצאתיו לשום מפרש וכבר השיגו הראב"ד ז"ל וחשבו כטועה ואפשר דפירוש זה קיבל מרבנותיו בפירוש ההלכה ויש לו סעד מדקאמר הוריקה כבד כנגד בני מעים דלפירוש רש"י הל"ל סמוך לבני מעים ומדקאמר כנגד משמע כגירסתו ועוד דכנגד משמע כנגד ממש וכנגד ממש דבני מעים הוא צד החיצון כלפי הצלעות ואם כך הוא נראה שנסתפק השואל אם מחמת האור אם לאו ואם כפי זה אין מקום להסתפק דודאי מחמת האור הוריקה כי הסמוך לאש נכוה תחלה לכן פירש רבינו מה שפירש. והנה לפי דעת רבינו בכל מקום שיוריק הכבד טריפה וא"ת ומה שאל בזה רב יוסף בריה דריב"ל והרי שנינו שאם הוריקו האדומים טריפה וה"ה דאם האדימו הירוקים דפסולה, זו אינה קושיא לפי גירסתו שהוא גורס כיון שהוריקה [כבד כנגד] בני מעים בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה דמשמע מתוך גירסתו דמתניתין איירי בנפלה לאור לפנינו ובעיא דבעא ר"י בריה דריב"ל הוא בשלא נפלה לאור לפנינו ונמצא הכבד שלה ירוק כבני מעיה אי חיישינן לה ופשטינן דודאי חיישינן לה דאיכא למימר נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אבל לפירוש רש"י ז"ל יש הפרש בכבד ולא בכל מקום בכבד אמרו אלא דוקא כנגד בני מעים והוא המקום הדק שהוא שוכב על בני מעים אבל כל שנמצא במקום מרה או במקום תליותה אין חוששין לו שלא אמרו אלא כנגד בני מעים. ויש גורסין כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעים בידוע שנחמרו מעיה וכפי גירסא זו דוקא שראינוה שנפלה לאור כמתניתין אבל כל שלא ראינוה שנפלה לאור אע"פ שהוריקו כבד וקרקבן אנו תולין שמחמת חולי הוא ולא מטרפינן לה וסמכו גירסא זו מכמה ראיות. ומיהו לענין לעשות הלכה למעשה פסקו כרבינו רוב המפרשים דאפילו לא ידעין אם נפלה שלא בפנינו חיישינן לה דילמא נפלה וזהו שכתב רבינו בידוע שנפלה לאור וכו': **ולא עוד וכו'.** תמה הרשב"א על רבינו מאין לו דין זה שהרי רב יוסף סתמא דמילתא כשנפלה לאור בעא מיניה מריב"ל דעל מתניתין הוא דבעא מיניה והיכי אהדר בשלא נודע ותירץ דאפשר דחדא דאית בה תרתי קאמר ליה. ואני תמה על תמיהתו שהרי פירשנו דלדעת רבינו וגירסתו בעיא

דרב יוסף אינה על מתניתין כמו שכתבנו ובר מן דין וכי רבינו מבעייתו של רב הוציא דין זה והלא דבריו פשוטים בגמ' דאמר רב נחמן בר יצחק אף אנו נאמר אדומים שלא הוריקו ושלקם והוריקו טריפה מ"ט איגלאי בהתייהו ואין חולק על מימרא זו והם הם דברי רבינו ואע"פ שבגמ' לא הוזכר אלא אדומים שהוריקו ה"ה ירוקים שהאדימו ואע"ג דרב אשי רצה ללמוד מדברי רב נחמן שלא יאכל אדם בני מעים אלא שלוקים כדי לראות אם ישתנו מראיתם כבר ביטל התלמוד דבריו שאין ראוי לאחזוקי ריעותא אבל ודאי כל שנשלקו ונשתנה מראיתם ממראה המותר למראה האסור אין ספק שהם אסורים כדברי רבינו: **וכן הושט שנמצא וכו'.** פשוט שם (דף מ"ג) אמר רבה שני עורות יש לו לושט חיצון אדום ופנימי לבן ואקשינן למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן ופרקינן דאי חליף טריפה. ויש מי שפירש דאי חליף פנימי באדמימות אבל חיצון א"א שיהיה לבן דאדום אינו חוזר לבן ואין לשון חליף מדוייק לפירוש זה אלא ודאי כפירוש רבינו שנחלפו ממש שהלבן חזר אדום והאדום לבן ורבינו שהוא בקי בטבע וברפואה נראה לו שאפשר הוא שהאדום יחזור ג"כ לבן מחמת חולי. ואם נשתנו שהיו שניהם אדומים או לבנים יש מי שכתב דכשרה דהוה ליה כניקב אחד מהם שחבירו מגין עליו וכן נראה דעת רבינו דלא פסול אלא היכא דלקו שניהם אבל אחרים כתבו דאם שניהם לבנים או שניהם אדומים טריפה דלא דמי זה לנקב דנקב הוא קטן ואמרינן חבריה מגין עליה אבל כאן שכולו לקוי אינו מתקיים ע"י השני:

כסף משנה כל עוף שנמצאת הכבד שלו וכו'. שם (דף נ"ו): בעא מיניה רב יוסף בריה דריב"ל מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעים מהו א"ל טריפה ולא יהא אלא ניטלה אמר רבא כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעים בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה וטריפה ומפרש רבינו הוריקה כבד כנגד בני מעים כלומר הכבד נשתנה למראה בני מעים או בני מעים נשתנו והאדימו או אפשר שאינו גורס כנגד בני מעים וס"ל דפשטיה כבד וה"ה לבני מעים: **וכתב** הראב"ד זה כתב במקום הוריקה כנגד בני מעים וכו'. **ומה שכתב רבינו בידוע שנפל לאור וכו'.** כך היא גירסת הגאונים והרי"ף דמשמע דאפי' לא נודע שנפלה לאור ולא נראה בבני מעיה שינוי מראה כלל ושלקן והוריקו טריפה דכיון שהוריקו בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה והשתא הוא דאיגלי בהתייהו ותמה עליו הרשב"א וגם הרא"ש והר"ן חלוקים עליו ומכל מקום כתב הרשב"א שכיון שיש הפרש בנוסחאות נקטינן לחומרא כגירסת הרי"ף ורבינו: **כתב** הטור בשם הרשב"א שני מיני ירקות הן יש ירוק ככרתי ויש ירוק כביצה ויראה לי שהירקות הפוסל בכבד של עוף הוא הירוק ככרתי שהכבד הוא ירוק כביצה (אם הוא שמן) וכן יראה לי שאין ירקות פוסל בעוף בייתי שיש במינו מדברי שכל המדברים כבדן ירוק ככרתי וכל שיש במינו מדברי ירוק אפשר שימצא לעתים גם בייתי ירוק כענין שהתירו יתרה שבריאה מפני שיש לעזים

מדבריות כן עכ"ל: **ולא עוד אלא בני מעים וכו'.** שם (נ"ו): אמר רב אשי הילכך לא ליכול איניש עוף אלא בשלקא ולא היא אחזוקי ריעותא לא מחזקינן וסובר רבינו דנהי דלא מחזקינן ריעותא מיהו אי מתרמי דשליק להו וחזי ריעותא אסורין: **וכן הושט שנמצא וכו'.** ריש א"ט (דף מ"ג) אמר רבה שני עורות יש לו לושט חיצון אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן דאי חליף טריפה:

לחם משנה כל עוף שנמצאת וכו'. שם בעיא שהזכרתי וא"ת למה הזכיר הגמרא שנהפך הירקות כירקות של בני מעיין נימא הוריק הכבד מהו ונראה דהכי קא מבעיא ליה ודאי אם ראינו שנפל לאור שפסול כשהוריק הכבד בכל הירוקים שתהיה משום דאמרינן דנחמרו בני מעיים הוריק הכבד ולא ראינו שנפל לאור אבל נעשה כל כך ירוק כבני מעים מי אמרינן כיון שנעשה ירוק כל כך ודאי שנפל לאור ונחמרו בני מעיים או דילמא אי ראינו שנפל אין אבל אם לא ראינו שנפל לא ולהכי הצריך ירוק כבני מעים מפני שלא ראינו נפילתו לאור אבל ודאי אם ראינו נפילתו אע"פ שלא הוריק כל כך סגי לאסור ולהכי במתניתין לא נקט אלא ירוקין סתם ואמר לה דטרפה והקשה ולא יהא אלא ניטלה וכו' הך קושיא לא מקשה אותה הבעיין דהוא כבר ידע טעמא דבידוע וכו' אלא גמרא הוא דמקשה לגלות לן ואמר היכי קאמר טרפה סתמא דמשמע אפילו הוריק הכבד במקצת לא יהא אלא ניטלה וכיון דלא ניטל כולו כשר ותירץ בגמרא דבידוע שנפלה לאור וכו'. וא"ת מה מקשה בגמרא לא יהא אלא ניטלה הא לדעת רבינו כשניקבו מזרקי הכבד הוא פסול כאשר ביארנו למעלה וכשניטל כל הכבד ולא נשאר כי אם כזית במקום מרה וכזית במקום חיותא כשר ולכל הפירושים קשה דהא ניטלו הכליות כשרה ולקתה הכוליא טרפה וא"כ למה אין אנו מקשים באלו לא יהא אלא ניטלה. ונראה לתרץ דה"ק בשלמא אי הוה נקב בפועל דאיכא לפלוגי בין ניקבה לניטלה אבל זה השינוי אפשר שהוא מחמת הטבעים כמ"ש הרא"ש ז"ל בפסקיו וא"כ לא עדיף שינוי כי האי יותר מניטלה ושני גמי דעדיף טפי דבידוע שנפלו לאור ונחמרו בני מעיין: **או שנשתנו וכו'.** הוציא זה רבינו מדבעי בגמרא גבי כבד ולא בעי גבי בני מעיין עצמן היכא שהאדימו ולא ידעינן שנפלו לאור משמע דבבני מעיין עצמן אפילו שהאדימו מקצת ולא ידעינן אי נפל לאור ודאי דאמרינן דנפלו כיון דראינו הריעותא בהו דהם האיסור אבל בכבד שאין האיסור בא לו אלא מחמת שנחמרו בני מעיין צריך שהכבד יהיה ירוק כ"כ כבני מעיין כדי שנאמר שנפל לאור אע"פ שלא ראינו שנפל דאז ודאי כשהוריקו כ"כ אמרינן דנפל והר"א ז"ל בהשגות מפרש כנגד בני מעיים כפירוש רש"י ז"ל וכתב על דעת רבינו שהוא טעות: **ולא עוד וכו'.** שם אף אנן נאמר אדומין שלא הוריקו ושלקו וכו': **וכן הושט וכו'.** למעלה פרק חמישי נתבאר:

הלכות שחיטה - פרק שמיני

א חסרה כיצד. שני איברים הן שאם חסר ממנינם טרפה. ואלו הן. הראה והרגלים. וחמש אנות יש לראה כשיתלה אותה אדם בידו ופני ראה כנגד פניו. שלש מן הימין. ושתיים מן השמאל. ובצד ימין ממנה כמו און קטנה ואינה בצד האנות ויש לה כמו כיס בפני עצמה והיא בתוך הכיס. ואון זו קטנה היא הנקרא ורדא מפני שהיא דומה לורד ואינה מן המנין. לפיכך אם לא נמצאת הורדא מתרת. [א] שפך היא דרפה יש בהמות תמצא בהם ויש בהמות לא תמצא בהם. ואם נמצאת נקובה אף על פי שהכיס שלה סותם את הנקב הרי זו טרפה :

מגיד משנה חסירה כיצד וכו' וחמש אונות יש לריאה וכו'. פשוט פ' אי"ט (דף מ"ז) אמר רבא חמש אוני אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלת מימינא ותרת מישמאלא: **ובצד הימין וכו'.** פשוט שם ההוא ביני ביני דאתיא לקמיה דרב אשי סבר רב אשי למטרפא א"ל רב הונא מר בר אויבא כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו וקארו לה עינוניתא דורדא. ונראה דהיכא דנמצאו תרתי עינונייתא כשרה כדעת הגאונים ז"ל וכן כתב ה"ר אפרים דההוא ביני ביני דאתא לקמיה דרב אשי תרתי הוו דעל אחת לא היה אומר כל הני עיזי ברייתא הכי אית להו ורב אשי לא היה סבור למיטרפא דהא כולהו אית להו אלא ודאי אפי' על שניהם קאמר דכשרה משום דהני עיזי ברייתא הכי אית להו. ולדעת רש"י ז"ל אם נמצאו שנים טריפה משום דס"ל דחדא גופא לא אכשרא אלא משום דהנך ברייתא הכי אית להו אבל זאת יתירה דביני ביני היא וטריפה ונמצא בדבר להקל ולהחמיר שלדעת רבינו אפרים שמכשיר בשתיים משום דסבר דההוא ביני ביני דאתא לקמיה דרב אשי תרתי הוו ובהאי הוא דאמר כל הני עיזי ברייתא הכי אית להו בודאי אם לא נמצאת כלל טריפה ולדעת רש"י ז"ל שמטריף בשנים היכא שלא נמצאת כלל כשרה. וראיתי ברוב המקומות או קרוב לכולן שתפסו קוליהון דתרויהון להכשיר אם לא נמצאת

כלל, ולהכשיר ג"כ אם נמצאו שנים, ולא שייד כאן או כקוליהון או כחומריוהון. וכלל גדול אמסור לך בטריפות שאין לומר בהם או כחומרותיו של פלוני בכל דיניו או כקוליו כי אין לך בהם אלא מה שנהגו ומה שקבלו עליהם. וכן כתב ה"ר שלמה ז"ל וז"ל חפשתי בכל גלילות ישראל שאולי יהיו מתנהגים על פי פוסק אחד בענין הטריפות ולא מצאתי. הלכך אני אומר כי אין לחפש אלא אחר המנהג והוא הכלל שאין לילך בטריפות אחר רוב החכמים במקום שיש להם מנהג כי ישראל נתפזרו בכל קצוי היישוב וראו במה שהיו יכולין לעמוד ונהגו על פי פוסק אחד בקולא אחת או בחומרא כפי ראות עיניהם באותה שעה או להתקיים לפי השעה או לגדור פרצה וקבלו עליהם סברת אותו הרב אע"פ שידעו שרוב חכמי ישראל חולקים עליו ובלבד שיהיה רב מפורסם ודבריו כתובים בספרים מפורסמים והסכימו עמהם חכמים שבאותו הדור ונשאר מנהג קבוע להם ולבניהם ועל אותו מנהג ראוי לדון בכל מקום ומקום כפי מנהגו וכתבתי זה מפני שראיתי רבים טועים בזה עכ"ל ז"ל ודבריו נכוחים הם: **ואם נמצאת נקובה וכו'.** זו היא דעת הגאונים ז"ל דכולהו לגבי דידה לאו היינו רביתא ואפילו לכיסה ואפילו דבוקה כולה לכיסה טריפה כמו שכתב רבינו ז"ל בפרק י"א ולזה הסכימו רוב המפרשים אלא שיש מי שהקל להכשיר בדבוקה כולה לכיסה בלי פילוש ולא נתחוור בעיני רוב המפרשים:

כסף משנה **חסירה כיצד וכו' וחמש אונות יש לריאה וכו'.** בפי א"ט (דף מ"ז) אמר רבא חמש אונות אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלת מימינא ותרתית משמאלא חסיר או יתיר או חליף טריפה ואסיקנא דלית הלכתא כרבא ביתרת וה"מ דקיימא בדרא דאונות אבל ביני ביני טריפה ההוא ביני ביני דאתא לקמיה דרב אשי סבר רב אשי למטרפה אמר ליה ר' הונא מר בר איויא כל הני חיווי ברייתא הכי אית להו וקרו לה טבחי עינוניתא דורדא והני מילי מגואי אבל אגבה אפילו כטרפא דאסא טריפה וסובר רבינו דכיון דלא מפליג אלא בין מגואי למגבה משמע דמאי דאמרין אבל ביני ביני טריפה אידחי ליה ולא מטרפינן אלא מגבה דוקא וכן פסק הרשב"א וכתב הר"ן שכן נראה מדברי הר"ף שכתב וה"מ מקמה אלמא כל מקמה כשרה וי"ח. **ומ"ש ואם נמצאת נקובה אף על פי שהכיס שלה סותם הנקב הרי זו טריפה.**

לחם משנה **חסירה כיצד וכו'.** מנה רבינו בחסרה מה שחסר מקצת הדבר ולא כולו כלומר המנין אבל חסר כולו כמו חסרון כל המסס או בית הכוסות וכדומה זה אינו בכלל חסרה אלא בכלל ניקב שכבר אמר לנו כלל בפי ו' שכל אבר שאמרו חכמים בו ואם ניקב וכו' כך אם ניטל וכו' בין שנברא חסר וכו' לכך לא מנה כאן אלא חסרון המנין לבדו: **וחמש אונות וכו'.** שם (דף מ"ז) מימרא דרבא ה' אונות אית לריאה וכו': **כשיתלה אותה וכו' שלש מן הימין.**

ר"ל ימין דבהמה אבל כשהבהמה תלויה ברגליה שהקנה למטה הם לימין הטבח: לפיכך. כלומר כיון שאינה ממנין האונות לא הוי זה בכלל אי חסיר דטרפה לכך אם לא נמצא כשרה: שכך היא דרכה וכו'. שם כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו:

ב חסר מנין האנות ונמצאת אחת מן השמאל או שתים מן הימין טרפה. ואם נמצאו שתים בימין וזאת הורדא [ב] הרי זו מתרת:

מגיד משנה חסר מנין וכו'. פשוט שם במימרא דרבא דאי חסיר טריפה: ואם נמצאו וכו'. זו היא סברת הגאונים וכן נמצא כתוב בתשובותיהם ורש"י ז"ל דחה סברא זו וכתב הואיל ולא קיימא בכיסא דידהו יתרה היא ואותה הראויה להיות היא חסרה והויא לה כחליף ובעינינו פשוט המנהג:

לחם משנה חסר וכו'. שם חסיר או יתיר או חליף טרפה (עיין בכ"מ בד"ה חסרה וכו') וכתבו שם התוס' דהיכא דנמצאת ורדא בצד שמאל טרפה והא דממעט אגבה ולא ממעט לצד שמאל נקט גבה למעוטי אפילו ימין ע"כ. ורבינו סובר דמדלא חילק הכל בגואי בין ימין לשמאל משמע דבגואי בכל גוונא כשר דכל דמקמה כשר ואינו פסול אלא מגבה לבד כמו שאמור וכל אגבה אפילו כטרפא דאסא וכו' ועוד סובר הוא ז"ל שאין חילוק בין אונה לורדא כלל דה"ה לאונה שהיא גדולה אם נמצאת מקמה כשרה ומה שאמר לעיל אבל ביני ביני טרפה ר"ל מגבה והאי דקאמר וה"מ מגואי וכו' ביאר לנו ביני ביני דלעיל שפירשו כך אבל דעת התוספות דיש לחלק בין אונה וכו'. ומ"ש לעיל ביני ביני איירי באונה וכו' לכך בעינן דלהוי בדרא דאוני אבל הכא דהיא ורדא לא בעינן דרא דאוני:

ג נתחלפו האנות ונמצאו שלש מן שמאל ושתים מן הימין בלא ורד. או שהיה [ג] הורד עם השלש בצד שמאל. הרי זו טרפה שהיא חסרה מצד הימין:

מגיד משנה נתחלפו האונות וכו'. פשוט במימרא דרבא אי חליף טריפה ונראה דדעת רבינו שאם נמצאו שלש מהשמאל ושתים מהימין והורדא בצד ימין כשרה וגם פשוט בדבריו שאין חילוף הורדא פוסלת אלא כשנמצאו שלש בצד שמאל אבל אם נמצאו כתקנן שלש בצד ימין ושתים בצד שמאל ונמצאת הורדא בצד שמאל כשרה:

כסף משנה (ב-ג) ומ"ש ואם נמצאו שתיים בימין וזאת הורדא הרי זו מותרת
לטעמיה אזיל רבינו שהכשיר ביתרת מצד פנים אלמא צד פנים ודרא דאוני
חדא מילתא היא וכתב הרשב"א והר"ן שכן נמצא בתשובת הגאונים להתיר
וכתב הר"ן שדעת הגאונים ורבינו דדוקא בימין משלמת אבל אם חסרה אונה
מהשמאל אין הורדא משלמת שאין דרכה לעמוד בשמאל ומשמע ודאי דלדעת
הרי"ף ורבינו דמכשרי ביתרת מצד פנים אי אית לה תרתי עינוניתא או תלת
כשרה ולאפוקי ממ"ש המרדכי שהמימוני פסק כרש"י דתרי עינוניתא טרפה.

ד נְתוּסָפוּ הָאֲנוֹת בְּמִנְיָנָם אִם הָיְתָה הָאֶזְוֹן ^[ד] הַיְתָרָה בְּצַד
הָאֲנוֹת אוּ מְלִפְנֵי הָרְאָה שֶׁהוּא לְעַמַּת הַלֵּב מְתַרְתָּ. וְאִם הָיְתָה
עַל ^[ה] גְּבִיהַ שֶׁהוּא לְעַמַּת הַצְּלָעוֹת הָרִי זוּ טְרֵפָה שֶׁהַיְתָר כְּחֶסֶר.
וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה כְּמוֹ עֲלָה שֶׁל הַדָּס. אֲבָל פְּחוֹת מְזָה אֵינָה אֶזְוֹן
וּמְתַרְתָּ:

מגיד משנה נתוספו האונות וכו'. שם במימרא דרבא אי יתיר טריפה ואמר
בגמי לית הלכתא כותיה דרבא ביתרת וה"מ דקיימא בדרא דאוני אבל ביני
ביני טריפה: **ואם היתה וכו'.** פשוט שם וה"מ מגואי אבל על גבה אפילו
כטרפא דאסא טריפה:

כסף משנה ומ"ש והוא שתהיה כמו עלה של הדס וכו' נתבאר בסמוך וכתבו
התוספות דאפילו לא הויא כטרפא דאסא אלא ע"י נפיחה טרפה:

ה אֶזְוֹן שֶׁנִּמְצְאָת דְּבוּקָה בְּחִבְרָתָהּ הַסְּמוּכָה לָהּ מְתַרְתָּ. וְאִם
נִסְמְכוּ שְׁלֵא עַל הַסֵּדֶר כְּגוֹן שֶׁנִּסְמְכָה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁלְשִׁית טְרֵפָה:

מגיד משנה און שנמצאת דבוקה וכו'. פשוט שם פ' אי"ט (דף מ"ו): אמר רבא
הני תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקותא ולא אמרן אלא שלא כסדרן
אבל כסדרן היינו רביתיהו. וכסדרן יש פירושם שונים דיש מי שפירש דלא
איקרי שלא כסדרן אלא מהראשונה לשלישית אבל מהראשונה לחברתה בכל
אופן שתהיה כשרה בין מגב לגב או מחיתוך לגב ולפיכך כתבו דדין זה לא
שייך אלא באונות של ימין שהם שלש אבל בשל שמאל שהם שתיים לא זולתי
אם נסרכה האונה הראשונה לאומה. ויש מי שפירש דלא איקרי כסדרן אלא
מחיתוך לחיתוך אבל מגב לגב או מחיתוך לגב טריפה וזו היא דעת רבינו. ודע
שנחלקו המפרשים בסברת רש"י ז"ל מה היא דעתו משום דרש"י כתב שלא

כסדרן כגון שתים החיצונות נדבקו בסירכא ממעל לאמצעית או מתחתיה. ופירשו דבריו כמשמען שדעת רש"י הוא דאינו נקרא שלא כסדרן אלא מהראשונה לשלישית בדילוג וכן פירש הרשב"א ז"ל דבריו, ואחרים פירשו דאין כן דעתו אלא כדעת רבינו לאסור אפי' מגב לגב ופירשו דבריו דה"ק כגון שתים החיצונות שנדבקה כל אחת מהם בסירכא ממעל לאמצעית או מתחתיה דהיינו מגב לגב או מלפנים ולפנים שכלפי הלב ועם היות שהפירוש בעצמו דחוק כאן שאין משמעות הלשון סובל כן הפירוש בעצמו בדבריו אינו אמיתי שהרי כתב בסוף דבריו אבל זו מזו דשלא כסדרן מתפרקות הם שהרי האמצעית מפרקתם א"כ נראה שהפירוש האמיתי בדברי רש"י הוא מה שפירש הרשב"א ז"ל ומיהו כדעת רבינו הסכימו רוב המפרשים וכן נוהגים ברוב המקומות. **ומה שכתב רבינו או מגב לגב שלא במקום החיתוך טריפה** דנראה לשון מיותר בדבריו דאנא ידענא דמגב לגב הוא שלא במקום החיתוך נראה דדעתו לאסור מחידוד לחידוד דאינו מתיר אלא דוקא מחיתוך לחיתוך אבל מחידוד לחידוד שהוא ספק גב ספק חיתוך טריפה. וכן ממה שכתב בתחלת דבריו אוון שנמצאת דבוקה בחיתוך הסמוכה לחברתה מותרת נראה דדעתו לפסוק כרבו של רש"י ה"ר יעקב בר יקר ורש"י והרמב"ן והרשב"א והרא"ה ז"ל שאמרו דה"ה אונה הסמוכה לאומה שאצלה דכולהו סבירי דמאמר דרבא דאמר תרתי אוני דסריכן להדדי ה"ה אונה ואומה שהרי לא מצינו אומה בתלמוד ורבא דנקט אונא משום רבותא דשלא כסדרן נקטיה משום דלא תימא דכיון שהחלל צר הן שוכבות תמיד על הדופן ואינן מתפרקות קמ"ל דכיון שהם שלא כסדרן טריפה אבל באונה ואומה שלא כסדרן לא איצטריכא לן לאורויי דכיון דברוחב החלל הם עומדות מי יחזיק לנו שאינן מתפרקות וזהו שכתב רבינו און שנמצאת דבוקה בחיתוך הסמוכה לחברתה ל"ש אונא ול"ש אומא וזה שלא כדברי ר"ת דאסר אונא לאומא אפילו כסדרן משם דס"ל דרבא לא התיר אלא אוני לאוני דוקא אבל אונא לאומא לא ותדע דהא רבא אמר ה' אוני אית לריאה ואם איתא דאומא בכלל אונא ז' אוני ה"ל וכבר דחו סברתו רוב המפרשים ורבותינו בעלי התוס' ותירצו דהא דלא אמר שבע אוני משום דהוה בעי למימר אי חליף אי יתיר טריפה והא ודאי לא שייך באומא כלל דאומא אינה חסרה לעולם ולא שייך בה חילוף ומה דנקט רבא תרתי אוני דסריכי ה"ה אונא ואומא אלא משום רבותא דשלא כסדרן אפילו באוני נקט לה כמו שכתבנו. וכבר הסכימו כל הגאונים ז"ל והתירו אונא לאומא בכנופיא. ודע שלדעת רבינו כל שהיא מחיתוך לחיתוך ל"ש סמוכה או סרוכה או דבוקה כולה ל"ש מיושר ל"ש באלכסון כולהו כשרה:

כסף משנה **אזן שנמצאת דבוקה וכו'.** פ' אי"ט (דף מ"ו): אמר רבא הני תרתי אוני דסריכי להדדי לית להו בדיקה ולא אמרן אלא שלא כסדרן אבל כסדרן

היינו רבתייהו ומפשט דברי רבינו נראה דלא מקרי שלא כסדרן אלא כשנסרכה ראשונה לשלישית אבל כשנסרכה לסמוכה לה בכל ענין היא כשרה וכן פירש דבריו רבינו ירוחם והגהות מימוניות אבל מדברי הכל בו נראה שהוא מפרש דברי רבינו דאף מאונא לאונא שאצלה טרפה כל שאינה מחיתוך לחיתוך וכיוצא בזה כתב המרדכי שהוא דעת רבינו וכ"נ שסובר הטור שכתב פירש"י דלא מקרי שלא כסדרן אלא כשנסרכו שתים החיצונות ממעל אבל כל שאר פוסקים פסקו דלא מקרי כסדרן אלא בשתים זו אצל זו מחיתוך של זה לחיתוך של זה. והמנהג הפשוט לאסור אפילו כשנסרכה לאונא שאצלה בין מגב לגב בין מחידוד לגב או מחידוד לחידוד ואפילו מחיתוך לגב או מחיתוך לחידוד או משפולי לשפולי (או משפולי) לחיתוך ולא מכשרין אלא במחיתוך לחיתוך :

לחם משנה **ואם נסמכו שלא על הסדר וכו'.** שם (דף מ"ו): תרתי אוני דסריכון להדדי לית להו בדיקה וכו' אבל כסדרן היינו רבתייהו ופירש רבינו כגון שנסמכה ראשונה לחבירתה כסדרן ולשלישית שלא כסדרן וכך פירש רש"י ז"ל אבל שאר מפרשים פירשו דבעינן שתהא סמוכה לחברתה מחתוך לחתוך אבל מחתוך לחידוד או לגב טרפה וכן אנו נוהגים: **נסמכו שתי אונות וכו'.** שם אי חסיר טריפה:

1 **נמצאו שתי האנות כאנה אחת ואינן נראות כשתים דבוקות**
אם היתה ביניהן כמו עלה ההדס בין בעקרו בין באמצעו בין
בסופו כדי שיכפר שהן שתיים דבוקות מתרת ואם לאו הרי זו
חסרה וטרפה:

מגיד משנה **נמצאו שתי אונות וכו'.** נראה דלמדה רבינו מההיא ביני ביני דאתא לקמיה דרב אשי וסיים בה התלמוד ה"מ מגואי אבל מגבה אפילו כטרפא דאסא טריפה וידיעת ההפכים אחת היא כשם שלענין תוספת אינו אלא כטרפא דאסא ה"ה לגבי חסרון דלא פסל אלא פחות מכעלה של הדס ודע שהבחנה זו אחר נפיחה היא דבהמה בחייה ריאתה היא נפוחה:

כסף משנה **נמצאו שתי האונות כאונה אחת וכו'.** שם (דף מ"ז) אמר רפרם האי ריאה דדמיא לאופתא כלומר בקעת של עץ טרפה ומפרש בגמרא דהיינו דשיעא דלית לה חתוכא דאוני ופירש"י דהיכא דלא מחתכא בחיתוך גמור אלא כמין מראה הפרש ניכר בו כשרה דלא שיעא כאופתא היא וכן כתבו התוס' וכ"כ המרדכי בשם הגאונים והכי דייק לשון רבינו שכתב ואינן נראות כשתים דבוקות משמע בהדיא שאם היו נראות כשתים דבוקות כשרה וכתב

הרי"ן שהטעם משום דהני אוני נינהו אלא דסריכי כסדרן. ומ"ש רבינו שאם היה ביניהם כמו עלה הדס מותרת, הטעם מבואר דכיון דמיפסלא כה"ג ביתרת ש"מ כל כי האי שיעורא אונה הויא:

ז נמצאת כלה שתי ערוגות ואין לה חתוך אֲזַנִּים טְרָפָה. וְכֵן אִם חָסֵר גּוֹף הִרְאָה אֶף עַל פִּי שְׁלֵא נִקְבָּה הָרִי זֶה כְּמִי שְׁחָסֵר מִנֵּן הָאֲנוֹת וְטְרָפָה. לְפִיכָךְ אִם נִמְצָא מִמֶּנָּה מְקוֹם יָבֵשׁ עַד שְׁיִפְרָךְ בְּצִפְרוֹן הָרִי זֶה כְּחָסֵר וְטְרָפָה וְאֶפְלוּ הִיא כָּל שֶׁהוּא:

מגיד משנה נמצאת כולה שתי ערוגות וכו'. משום דבגמרא אמרינן האי ריאה דדמיא לאופתא טריפה א"ד בחזותא וא"ד בגישתא וא"ד דנפיחא וא"ד דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני. ורבינו פסק ככולהו לישני לחומרא. בדיני המראות פסק כא"ד בחזותא כמו שכתב לעיל ובכאן פסק כא"ד דשיעא דלית לה חיתוכי דאוני ופירש"י שאם יש סדק כמין מראה הפרש כשרה דלא שיעא כאופתא היא: **וכן אם חסר גוף הריאה וכו'.** (חסר מכאן): **לפיכך אם נמצא בה מקום יבש וכו'.** פשוט שם אמר רבא ריאה שיבשה מקצתה טריפה וכמה אמר רב פפי משמיה כדי שתפרך בצפורן ושיעור יבשות זה בכל שהוא:

כסף משנה נמצאת כולה שתי ערוגות וכו'. היינו שיעא כאופתא שכתבתי בסמוך ואני תמה למה כתב זה רבינו אחר שכתב דין נמצאו שתי האונות כאונה אחת וכו' עד ה"ז חסרה וטרפה דבמכ"ש אתיא והיה ראוי להקדים הא דנמצא כולה ב' ערוגות ואחר כך נמצאו שתי האונות כאונה אחת: **וכן אם חסר גוף וכו'.** כלומר שמתחלת ברייתה נבראת חסרה קצת ממנה והקרום קיים אלא שנראה בה כמין פגם וחסרון וטעמו מדתנן במתני' דאלו טרפות (דף מ"ב) הריאה שניקבה או שחסרה ואע"ג דבגמרא אותיבנא מינה לר' יוחנן דאמר חסרון מבפנים לא שמיה חסרון דהאי חסרון ה"ד אילימא מבחוץ היינו ניקבה אלא לאו מבפנים (וש"מ חסרון מבפנים שמיה חסרון) ושני לעולם מבחוץ ודקא אמרת היינו ניקבה לא צריכה לר"ש דאמר עד שתנקב לבית הסימפונות ה"מ נקב דלית ביה חסרון אבל נקב דאית ביה חסרון אפילו ר"ש מודה וכתבו התוס' וז"ל יש שרצו לאסור כשנראית הריאה חסרה שיש קמט וסדק וחסרון על הריאה אפילו עולה בנפיחה והעור והבשר קיים והשיב להם ריב"א דטעות הוא בידם דא"כ ה"ל לשנויי הכא הכי וכדברי הכל ולא הוה ליה לאוקומי כר"ש אלא ודאי כיון דעולה בנפיחה כשר וכן פסק רבינו קלונימוס הזקן ע"כ. וכן כתבו המרדכי והגהות אשירי. אפשר לומר לדעת רבינו דאה"נ דהוה מצי לשנויי הכי אלא דלפום מאי דס"ד דמקשה דחסרון

מבחוץ לא הוי אלא ע"י נקב אהדר ליה דאיכא לאוקמה כר"ש אבל לפום קושטא אית לן לאוקומי ככ"ע והיינו כמין פגם וחסרון נראה בה מבחוץ ואין בה נקב ויש הוכחה לדברי רבינו מדאמרין בריש פ' א"ט (דף מ"ב) דבמתני' חשיב י"ח טרפות ומשמע דהכי הלכתא ואי מדלית ריאה שחסרה משום דלא אצטריך אלא לר' שמעון דלית הלכתא כוותיה לא פשו להו אלא י"ז ורש"י כתב שם שהאונות שנתחלפו בכלל חסרה הוא שחסרו ממקום שראויות להיות שם ויש להקשות עליו דא"כ אמאי דחק בגמ' לאוקומה כר"ש לוקמה באונות שנתחלפו וד"ה. והתוס' כתבו שם דלמ"ד חסרון מבפנים לא שמיה חסרון וחסרון דמתני' לר"ש דלרבנן הוי בכלל נקובה צ"ל דהך סוגיא כר"ש דלרבנן ליכא אלא י"ז ורבינו נראה לו ליישב שאותה סוגיא תהא אליבא דהלכתא ומיישב בענין שכתבתי. ויש לתמוה על רבינו היאך פסל בחסרה אע"פ שלא ניקבה והא בנימוקה מכשרינן אפי' החסרון מחזיק רביעית י"ל דנימוקה שאני והכא בשלא נימוקה דכיון שלא נימוקה ואפ"ה יש בה סדק וקמט וחסרון קים להו לרבנן דסופה לינקב אבל בנימוקה כיון שנתפשט בה ההפסד כל כך אם איתא דסופה לינקב כבר היתה נקובה וכעין זה תירץ הרשב"א גבי ריאה שנשפכה כקיתון דבדקינן אי קיימא סימפונהא. ומ"ש לפיכך אם נמצא ממנה מקום יבש עד שיפרך בצפורן וכו'. שם (דף מ"ו): אמר רבא ריאה שיבשה מקצתה טרפה וכמה אמר רב פפי משמיה דרבא כדי שתיפרך בצפורן ומפרש רבינו שהטעם מפני שחסרה ויש מקום לבעל דין לחלוק ולומר שאין הטעם אלא מפני שהיא כנקובה:

לחם משנה נמצאת כולו שתי ערוגות וכו'. שם (דף מ"ז ע"ב) אמרו דשיעא דלית לה חיתוכי דאוני וק"ק למה הוצרך לכתוב רבינו דין זה כיון שכבר כתבו בשתי אונות נראות כאחת כ"ש בכל הריאה שאין בה חיתוך כלל ולקמן בפרק עשירי אבאר:

ח רָאָה שְׁנִמְצָאת נְפוּחָה כְּמוֹ עֵקֶר חֲרִיּוֹת שֶׁל דָּקֵל אוֹסְרִין אוֹתָהּ מִסֵּפֶק. שְׁזוֹ תוֹסְפֶת מְשֻׁנָּה בְּגוּפָהּ וְשָׂמָּה הַתּוֹסְפֶת בְּגוּף כְּחִסְרוֹן כְּמוֹ שְׂאֵמֶר בְּמִנְיָן:

מגיד משנה ריאה שנמצאת נפוחה. זהו כא"ד דנפיחה. נמצא דרבינו פסק ככולהו לישני וכן פסקו כל הפוסקים. וראיתי מי שהשיג על רבינו דלמה השמיט דין דא"ד כגישתא ופירש רש"י שקשה מישושה כעץ. וי"ל שגם דין זה רמז רבינו בדבריו שכתב למעלה נמצאת כעין חריות של דקל ונמצאת משמע בין במראה בין במשוש תדע שלא כללו עם המראות אלא כתבו דין זה לעצמו כלישנא דנמצאת לכלול נמי היכא דנמצאת במישוש:

כסף משנה **ריאה שנמצאת נפוחה וכו'.** שם (דף מ"ו): אמר רפרם ריאה דדמיא לאופתא כלומר דומה לבקעת עץ טריפה איכא דאמרי בחזותא ואיכא דאמרי בגישתא וכו' וא"ד דפחזא וא"ד דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני. ופירש"י כגישתא שקשה מישושה כעץ. דפחזא קשה והיינו נמי כגישתא. דנפיחה נעשית לבנה כבקעת והיינו נמי כחזותא עכ"ל. אבל מדברי רבינו נראה שהוא מפרש דנפיחא וכגישתא ודפחזא אחת הן וכתב שהיא ספק לפי שאפשר שרפרם לא כיון בדבריו לדברי איכא דאמרי כגישתא אלא לאיכא דאמרי כחזותא או דשיעא ובגישתא אפשר דס"ל שהיא כשרה ומזה הטעם כתב בפ"ז נמצאת כעין חריות של דקל אוסרין אותה מספק דהיינו כחזותא ושמא רפרם בחזותא מכשר ולא אסר אלא בשיעא או בגישתא אבל בשיעא דלית לה חתוכא דאוני כתב בפ' זה שהיא ודאי טרפה משום דאף אם דברי רפרם יתפרשו בגישתא או בחזותא אפילו הכי שיעא פסולה מדאמר רבא חמש אוני אית לה לריאה אי חסור טרפה:

לחם משנה **ריאה שנמצאת וכו'.** כבר ביארתינו למעלה ושמא התוספת בגוף הוי כחסרון כמו שאמרנו למעלה שכל היתר כחסר:

ט הִבְהִמָּה שֶׁפָּחְדָה וְיָרְאָה עַד שֶׁצָּמְקָה הָרְאָה שְׁלָה וְקָרְבָּה לְהִיּוֹת יְבֵשָׁה. אִם פָּחְדָה בְּיַד שָׁמַיִם כְּגוֹן שֶׁשָּׁמְעָה קוֹל רַעַם או רְאֵתָה זְקִים וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה מִתְּרַת. וְאִם פָּחְדָה בְּיַד אָדָם כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַטוּ לְפָנֶיהָ בְּהִמָּה אַחֲרַת וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה הָרִי זו כְּחִסְרָה וְטִרְפָּה:

מגיד משנה **הבהמה שפחדה ויראה וכו'.** תנן במתניתין (דף נ"ד) דאלו כשרות בבהמה וכו' וחרותה בידי שמים וגרסינן בגמ' איזו היא חרותה כל שצמקה ריאה שלה בייש כשרה בידי אדם טריפה ואוקי בגמ' דה"ה בידי שאר כל בריות שהיא טריפה:

כסף משנה **הבהמה שפחדה ויראה וכו'.** משנה שם (דף נ"ד) חרותה בידי שמים (כשרה) ובגמרא (דף נ"ה): ת"ר אי זו היא חרותה כל שצמקה ריאה שלה בידי שמים כשרה בידי אדם טרפה רשב"א אומר אף ביד כל הבריות ומפרש בגמרא דה"ק אף בידי כל הבריות דינה כבידי אדם וכתב הרשב"א מכלל דת"ק סבר שהיא כבידי שמים והכי קי"ל וכ"כ הטור וכ"כ מדברי הר"י ורבינו והרא"ש שסתמו דבריהם כת"ק: **ומ"ש כיצד בודקין אותה וכו'.** שם רבה בר בר חנה הוה קאזיל במדברא אשכח הנהו דיכרי דצמיק ריאה דידהו

אתא שאיל בי מדרשא א"ל בקייטא אייתי משכלי חיוורי ומלינהו מיא קרירי ואנחינהו מעת לעת אי הדרן בריין בידי שמים היא וכשרה ואי לא טרפה בסיתוא אייתי משכלי שחימי ומלינהו מיא פשורי ואנחינהו מעת לעת אי הדרא בריא כשר ואי לא טרפה. ומפרש רבינו משיכלי חיוורי היינו שהם עשויים מטיט לבן שעושין ממנו קיתונות ששותים בהם בימות החמה שהמים מתמצים מגבן וע"י כן הם קרים :

לחם משנה הבהמה שפחדה וכו'. שם (דף נ"ה:) איזו היא חרותה וכו' (עיין בכ"מ) איבעיא להו רשב"א ארישא קאי ולקולא וכו' ואסיקו שם דלחומרא פליג ורבנן סברי דבין בידי שמים בין בידי כל הבריות כשרה ורבינו לא ביאר דעתו בדין בידי כל הבריות ונראה דכיון דהזכיר הבדיקה שאמרו בגמרא שהוא דמייתנין משכלי חיוורי וכו' הא ודאי אי בידי כל הבריות לא הדרא ואפשר דמשום דרבינו הוא מסופק בענין הבדיקה אי בידי כל הבריות הדרא ופסק הגמ' כתי"ק או לא הדרא ופסק הגמ' כר"ש לכך לא הזכיר אלא סתם ענין הבדיקה :

ב כיצד בודקין אותה. מושיבין אותה בראיה במים מעת לעת. ואם היתה זמן הקור מושיבין אותה במים פושרין ובכלי שאין המים מתמצין מגבן ונזלים כדי שלא יצנו במהרה. ואם היתה זמן החם מושיבין אותה במים צונן בכלי שהמים מתמצין מגבן כדי שישארו קרים. אם חזרה לבריתה הרי זו בידי שמים ומתרת. ואם לא חזרה בידי אדם היא וטרפה :

מגיד משנה וכיצד בודקין אותה וכו'. פשוט שם רבה בר חנה הוה קא אזיל במדברא אשכח הנהו דיכרי דצמיק ריאה דידהו וסיים במימרא כלשון רבינו :

יא בהמה שהיתה חסרה רגל בתחלת בריתה טרפה. וכן אם היתה יתרה רגל. שכל היתר כחסר הוא. אבל אם היו לה שלש ידים או יד אחת מתרת. לפיכך אם נחתך היד [ו] שלה מתרת. נחתך הרגל מן הארבעה ולמעלה טרפה. מן הארבעה ולמטה מתרת. באי זו ארבעה אמרו בארבעה שהוא סוף הירך הסמוך לגוף :

מגיד משנה **בהמה שהיתה חסרת רגל וכו'.** פשוט שם (דף נ"ח:): דאמר תנן התם בעלת חמש רגלים או שאין לה אלא שלש הרי זה מום אמר רב הונא לא שנו אלא שחסר ויתיר ביד אבל חסר ברגל או יתיר ברגל טריפה נמי הויה מ"ט כל דיתיר כנטול דמי: **נחתך הרגל וכו'.** בפ' בהמה המקשה (דף ע"ו) בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה טריפה ואיכא תרי לישני לישנא קמא אמר רב יהודה אמר רב למטה למטה מן הארכובה למעלה למעלה מן הארכובה ובאיזו ארכובה אמרו בארכובה הנמכרת עם השוק ולישנא בתרא רב פפי מתני הכי אמר רב למטה למטה מן הארכובה וצומת הגידין למעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידין וארכובה גופה כנגדו בגמל ניכר. ודע ששלש עצמות הן. תחתון נקרא רגל וארכובה שלו היא הנמכרת עם הראש, למעלה מאותה ארכובה עצם שני נקרא שוק ובראשו התחתון של העצם השני סמוך לארכובה הם צומת הגידין ובראשו העליון של אותו העצם היא ארכובה שכנגדו בגמל ניכר ששם בולט עצם בירך הגמל, למעלה מאותה ארכובה היא עצם הקולית. ועתה נבין בנקל מאי איכא בין לישנא קמא ללישנא בתרא דלישנא קמא נחתכו רגליה בעצם האמצעי בכל מקום טריפה וללישנא בתרא למעלה מצומת הגידין כשרה. וא"ת א"כ נחתכו רגליה במקום צומת הגידין שהיא טריפה יחתוך למעלה מצומת הגידין ותכשר, זה בודאי אינו דנהי שאם נחתכו רגליה מתחלה למעלה מצומת הגידין דכשרה כל שנחתכו במקום צומת הגידין מחמת שהחתך מכאיב לה באותו מקום היא נטרפת ושוב אין לה היתר כיוצא בו בטחול וכליות ואע"פ שאם נחתכו בתחלה כשרים ניקב הטחול בסומכיה טריפה. וכן לקתה בכוליא. ורבינו פסק כאן כלישנא בתרא וכן פסק הריא"ף שלא הביא לישנא קמא כלל דבגמרא מקשינן למאן דמתני לישנא קמא ואשתיק. אבל רש"י ז"ל וקצת מן הפוסקים פסקו כלישנא קמא ולדעתם כל שנחתך בעצם האמצעי טריפה בכל מקום שיחתך. ועוד נסתפק הרא"ש בארכובה עצמה ר"ל היכא דנחתך הרגל בארכובה מן הפרקים והכריע לאיסור משום דקשיא ליה דיוקא דרישא לדיוקא דסיפא דברישא קתני מן הארכובה ולמטה כשרה הא בארכובה עצמה טריפה ובסיפא קתני מן הארכובה ולמעלה טריפה הא בארכובה עצמה כשרה וע"כ חדא מינייהו דוקא ואידך לאו דוקא ואזלינן לחומרא. וכל זה אינו אלא בנחתך ממש או יצא העצם לחוץ אבל כל שנתפרק לבד והעור או הבשר מכסין אותו כשרה דלא גרע מעצם האמצעי דאם רוב בשר או עור חופין אותו כשרה וכן השיב הרב רבינו אשר ז"ל בתשובה:

כסף משנה **בהמה שהיא חסרת רגל וכו'.** שם (דף נ"ח:): תנן התם בעלת חמש רגלים או שאין לה אלא שלש הרי זו בעלת מום אמר רב הונא לא שנו אלא שחסר ויתר ביד אבל חסר ויתר ברגל טריפה נמי הויה מאי טעמא כל יתר כנטול דמי ופירש רש"י לא שנו דקתני הרי זה מום לגבוה הא להדיוט שרי

אלא שחיסור זה דבעלת שלש או יתור זה דבעלת חמש ביד שאין לה אלא יד אחת או שיש לה שלש ידים. כנטול דמי יתר אחת כחסר אחת והויא כבעלת רגל אחת וטרפה דהויא כשמוטת ירך בבהמה: **נחתך הרגל מן הארכובה ולמעלה טריפה וכו'.** משנה פ' בהמה המקשה (דף ע"ו) נחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה טריפה וכן שניטל צומת הגידים ובגמ' אמר רב יהודה וכו' למטה למטה מן הארכובה למעלה למעלה מן הארכובה באי זו ארכובה אמרו בארכובה הנמכרת עם הראש עולא אמר ר' אושעיא כנגדו בגמל ניכר ופירש"י למטה דקתני מתניי (כשרה) למטה מן הארכובה סמוך לה מיד קאמר וכו' כדמסיים מילתיה ואזיל דארכובה הנמכרת עם הראש קאמר. למעלה למעלה מן הארכובה מיד קאמר טרפה דהיינו בצומת הגידים שהוא סמוך לה וכל שכן בגבהו וכו'. כנגדו בגמל ניכר כנגדו של אותו מקום דמתניי בגמל ניכר דקא סבר ר' אושעיא ארכובה דמתניי היא ארכובה העליונה ושם בולט עצם בירך הגמל וכו' ומשום דתנא למטה מארכובה עליונה כשרה דהיינו נחתך עצם האמצעי אצטריכא ליה למתני וכן (שניטל) דאע"ג דאם נחתך בגבהו כשרה היכא דנחתך בשיפולו במקום צומת הגידים טריפה x (שאיין אומרין בטרפיות זו דומה לזו) שהרי חותכה מכאן ומתה וחותכה מכאן וחיה ע"כ. ובתר הכי אמרינן רב פפא מתני לדרב יהודה הכי למטה למטה מן הארכובה ומצומת הגידים למעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידים וכן בשניטל צומת הגידים וארכובה גופא כדעולא אמר ר' אושעיא ופירש"י למטה דמתניי לא למטה מיד קאמר דרכובה דמתניי ברכובה עליונה מיירי הילכך למטה דידיה דהיינו עצם האמצעי זמנין דטרפה כגון בצומת הגידין אלא ה"ק למטה מאותה רכובה ומעצם האמצעי כולו דהיינו בעצם התחתון ודאי כשרה למעלה למעלה מן הארכובה דהיינו בקולית ודאי טרפה כל מקום שיחתך. וכן שניטל צומת הגידים ובעצם האמצעי יש מקום שהיא טרפה כגון בצומת הגידין ויש מקום שהיא כשרה כגון למעלה מן הצומת. ורכובה גופה אי זו היא כדעולא דהיינו עליונה ע"כ. נמצא השתא דבארכובה הנמכרת עם הראש כל מקום שיחתך כשרה לכ"ע ובעצם הנקרא קולית והוא עצם הסמוך לגוף כל מקום שיחתך טרפה לכ"ע לא נחלקו אלא בעצם האמצעי הנקרא שוק אם נחתך מצומת הגידים ומעלה ללישנא קמא טרפה וללישנא בתרא וכן לעולא כשרה וצ"מ דל"ק אם נחתך בתוך הפרק שבין ארכובה הנמכרת עם הראש טרפה וללישנא בתרא כשרה ועוד נ"מ אם נשבר הרגל במקום צומת הגידים ואין עור ובשר חופים את רובו ובדק בצומת הגידים ונמצאו קיימים דל"ק טרפה ול"ב וכן לעולא כשרה לדעת רבינו והרשב"א ופסק רש"י כל"ק וכן פסקו סה"ת והרשב"א והרא"ש אבל רבינו והר"י פסקו כל"ב וכן דעת ריב"א והרמב"ן:

לחם משנה **נחתך הרגל וכו'.** משנה פ' בהמה המקשה (דף ע"ו) בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה למטה כשרה וכו' ויש אוקימתות בגמ' ופסק רבינו כאוקימתא בתרא דעולא ורב פפא דמתני הכי למטה למטה מן הארכובה ומצומת הגידים ולמעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידים ר"ל הארכובה העליונה ואם נחתך בעצם האמצעי למעלה מצומת הגידין כשרה וכן פסק הרא"ש בהאי אוקימתא ורש"י ז"ל פסק כאוקימתא קמא ודחה הר"א סברתו בפסקיו. וכל אלו הדינים עד אומרו ובעוף אפי' נחתך וכו' הכל מבואר שם :

יב **נְשֵׁבֵר הָעֵצִים לְמַעַלָּה מִן הָאֲרָכְבָּה אִם [ח] יֵצֵא כִּלּוֹ אוֹ רַבּוֹ לְחוּץ הָרִי זֶה כִּמָּה שֶׁנִּחְתָּךְ וְנִפְל וּטְרָפָה. וְאִם הָיָה הַבָּשָׂר אוֹ הָעוֹר [ח] חוֹפָה רֹב עֲבִיו וְרֹב הַקֶּפּוֹ שֶׁל עֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר הָרִי זֶה מִתְּתָרַת וְאִפְלוּ נִפְל מִקְצַת הָעֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר וְהִלֵּךְ לוֹ. וְגִידִים הֲרָפִים אֵינָן חֲשׂוּבִין כְּבָשָׂר :**

מגיד משנה **נשבר העצם וכו'.** פשוט שם (דף ע"ו) ת"ר נשבר העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את רובו מותר ואם לאו אסור וכמה רובו כי אתא רב דימי א"ר יוחנן רוב עוביו ואמרי לה רוב היקפו אמר רב פפא הלכך בעינן רוב עוביו ורוב היקפו. ורבינו ז"ל לא פירש מהו רוב עביו ומהו רוב היקפו. ונחלקו בפירושו המפרשים. רש"י ז"ל פירש דרוב עביו היינו שלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ אלא מיעוט רוב העצם נגלה ורובו נכסה. ולמאן דאמר רוב היקפו עוביו של עצם לא מעלה ולא מוריד שאם רוב היקף הבשר שסביב העצם על השבר קיים אפילו נהפך העצם ויצא דרך נקב קטן כשרה ואם רוב היקף הבשר שסביב השבירה אינו קיים אפילו כל בליטת רוב השבירה לצד הבשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה אפ"ה טריפה. ואנן דבעינן רוב עוביו ורוב היקפו בעינן רוב עוביו נכסה שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל היקף השבר קיים ע"כ. ופירש הר"י רוב עוביו ורוב היקפו כעין רוב עוביה ורוב חללה האמור בגררת שהעצם במקום אחד [נדק] ובמקום אחר גס ופעמים יצא רוב עוביו לחוץ ולא רוב חללו הלכך בעינן רוב עוביו ורוב היקפו. כתב הר"י ז"ל ומה שנמצא כתוב בספרי הרמב"ם דעור ובשר מחופה תימה הוא שאותו הלשון כבר נדחה בגמ' ואפשר דטעות סופר הוא עכ"ל: **ואפילו נפל מקצת וכו'.** פשוט שם מההוא עובדא דההוא נשבר העצם ויצא לחוץ דאישתקיל קורטיתא מיניה אתא לקמיה דאביי שהייה תלתא ריגלי א"ל רב אדא בר מתנא זיל לקמיה דרבא וכו' מכדי נשבר העצם ויצא לחוץ תנן מה לי נפל מה לי איתיה: **וגידין הרכים וכו'.** פשוט שם הנהו

גידין רכים דאתו לקמיה דרבא וכו' ומסיק תלמודא דכל מידי דסופו להקשות
בטר סוף אזלינן כדפירש רשיי ז"ל:

כסף משנה **נשבר העצם למעלה מן הארכובה וכו'.** משנה שם (דף ע"ו) נשבר
העצם אם רוב הבשר קיים שחיטתו מטהרתו ואם לאו אין שחיטתו מטהרתו
ובגמרא אמר רבי למעלה מן הארכובה אם רוב הבשר קיים זה וזה מותר
כלומר בין אבר בין בהמה ואם לאו זה וזה אסור למטה מן הארכובה אם רוב
בשר קיים זה וזה מותר ואם לאו אבר אסור ובהמה מותרת ופירש"י למעלה
מן הארכובה אם נשבר העצם שם ורוב בשר שעל השבירה קיים עור ובשר
חופין את רוב העצם וכו' ואם לאו זה וזה אסור ומתני' דקתני אם לאו אין
שחיטתו מטהרתו דמשמע אבר אסור ובהמה מותרת אלמטה מן הארכובה
קאמר וגרסינן תו בגמרא ת"ר נשבר העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את
רובו מותר ואם לאו אסור וכמה רובו כי אתא רב דימי א"ר יוחנן רוב עוביו
ואמרי לה רוב היקפו א"ר פפא הילכך בעינן רוב עביו ורוב היקפו ופירש"י רוב
עביו שלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ אלא מיעוט העצם נגלה ורובו נכסה.
רוב היקפו עביו של עצם זה לא מעלה ולא מוריד אם רוב היקף הבשר שסביב
העצם על השבר קיים אפילו נהפך חלל העצם ויצא דרך נקב קטן כשר ואם
רוב היקף העצם סביב השבירה מגולה אפילו כיוונה בליטת ראש השבירה
לצד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה אפ"ה טריפה בעינן רוב עוביו נכסה
שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל השבר קיים.
וכתב הרא"ש ולדבריו אין הדבר תלוי ברוב בשר כלל כי לפעמים יצא רוב
העצם הנשבר דרך נקב קטן ועוד אין אדם יכול לעמוד על טרפות זו כי העצם
לפי משמושו יצא ויחזור והטרפות תלוי במה שהוא בחיי הבהמה הילכך נראה
שאין הדבר תלוי ביציאת העצם אלא ברוב בשר קיים החופה את רוב העצם
אלא דפליגי אי משערינן ברוב עוביו או ברוב היקפו דלפעמים אין העצם עגול
ממש אלא רחב מצד אחד והולך ומיצר מצד אחר וכשהוא מיצר הרבה אז הוי
רוב היקפו טפי מרוב עוביו ואז משערים ברוב היקפו וכשהוא מיצר מעט אז
הוי רוב עביו טפי מרוב היקפו ואז משערים ברוב עביו וכן פירשו התוס'. וכתב
רבינו אם היה הבשר או העור חופה וכו' וטעמו מדגרסינן התם אמר עולא
א"ר יוחנן עור הרי הוא כבשר א"ל ר"נ לעולא ולימא מר מצטרף לבשר דהא
עור ובשר קתני א"ל אנן עור או בשר תנינן א"ד א"ר יוחנן עור מצטרף לבשר
א"ל ר"נ לעולא ולימא מר עור משלים לבשר לחומרא א"ל אנא עובדא ידענא
דההוא בר גוזלא דהוה בי ר' יצחק דעור מצטרף לבשר הוה ואתא לקמיה דר'
יוחנן ואכשריה א"ל בר גוזלא קאמרת בר גוזלא דרכיך שאני ופירש"י עור הרי
הוא כבשר אם ניטל הבשר מתחת העור והעור חופה את עביו והיקפו כשר.
ולימא מר עור מצטרף לבשר לחומרא דלבעי חציו עור וחציו בשר. אנן עור או
בשר תנינן בהך ברייתא דלעיל. ולימא מר עור משלים לבשר דלבעי רוב הכסוי

בבשר ומיעוטו עור להצטרף בין שניהם לכסוי רוב העצם ע"כ. ופסק רבינו כלי"ק דעור או בשר תנינן והרשב"א והרא"ש והר"ן פסקו כל"ב וכן דעת סה"ת וסמ"ג וסמ"ק: **ומ"ש רבינו ואפילו נפל מקצת העצם שנשבר והלך לו.** שם (דף ע"ז) ההוא נשבר העצם ויצא לחוץ דאישתקיל קורטיתא מיניה וכו' אמר (רבא) מכדי נשבר העצם ויצא לחוץ תנן מה לי נפל מה לי איתיה. וכתב הרא"ש פי' נפל קצת מן העצם והיו עור ובשר חופים את כל רוב העצם אף כשהיה שלם ופשט רבא דמה לי איתיה מה לי נפל כיון שעור ובשר חופין את רובו מעלה ארוכה אע"פ שחסר העצם וכך הם דברי הרשב"א בתורת הבית וכן הם דברי רבינו: **ומ"ש וגידים הרכים אינם חשובים כבשר.** שם (דף ע"ו): הנהו גידים רכים דאתו לקמיה דרבה אמר רבה למאי ניחוש להו חדא דא"ר יוחנן גידין שסופן להקשות נמנין עליהם בפסח ועוד וכו' א"ל רב פפא לרבה ריש לקיש (דאמר אין נמנין עליהם) ואיסורא דאורייתא ואת אמר למאי ניחוש להו אישתיק ואסיקנא דטעמא דאישתיק משום דהדר ביה ר"י לגבי דר"ל ומשמע דדוקא בשסופן להקשות איירי אבל אין סופן להקשות נידונין כבשר ורבינו לא חילק בין סופן להקשות לאין סופן להקשות ואפשר דמשום דפשיטא היא שאם אין סופו להקשות הרי הן כבשר לא חש לפרש א"י כל גידין סופן להקשות הן. ומ"ש בהן שסופן להקשות לא להבדיל בין גידים לגידין אמרו כן אלא לר"י לרבותא נקט שאע"פ שסופן להקשות נימנין עליהם ולר"ל טעמא יהיה דמשום דסופן להקשות אין נימנין עליהם:

לחם משנה **נשבר העצם וכו'.** אם רוב הבשר קיים וכו' מותר ואם לאו אבר אסור ובהמה מותרת. וכתבו רבינו פ"ה מהלכות שחיטה: **ואם היה הבשר או העור וכו'.** פסק כעולא דאמר עור הרי הוא כבשר וכתב הרא"ש טעמו וסתת אותו. **ורוב עוביו ורוב היקפו יש שני פירושים תוס' ורש"י ז"ל עיי' שם:**

ג צִמַּת הַגִּידִין הֵן בְּבִהְמָה וּבְחֵיהָ לְמַעַלָּה מִן הָעֶקֶב בְּמָקוֹם שֶׁתּוֹלֵין בּוֹ הַטְּבָחִים הַבְּהֵמָה. וְהֵן שֶׁלְּשָׁה גִידִין לְבָנִים. אֶחָד עֶבֶה וּשְׁנַיִם דְּקִים. וּמִמָּקוֹם שֶׁיִּתְחִיל וְהֵן קָשִׁים וּלְבָנִים ^[ט] עַד שֶׁיִּסּוֹר הַלֶּבֶן מֵהֵן וַיִּתְחִילוּ לְהִתְאַדָּם וּלְהִתְרַפֵּךְ הוּא צִמַּת הַגִּידִים. וְהוּא כְּאֶרֶךְ שֶׁשׁ עֶשְׂרֵה אֶצְבָּעוֹת בְּשׂוֹר:

מגיד משנה **צומת הגידין וכו'.** פשוט שם ואלו הם צומת הגידין רבה אמר רב אשי דאגרמא ולבר וכו' ואמרינן תמן הכי א"ר יהודה היכא דפרעי טבחי. ודע שדעת רבינו היא דעת רוב המפרשים שלא נחלקו בתלמוד בענין צומת הגידין באיזה מקום הם אם הוא כלפי הבטן או כלפי הזנב שלדעת כ"ע כלפי הזנב

הם ומה שאמר בגמ' רבה אמר רב אשי דאגרמא ולבר וכו' ואמרי' תמן הכי אמר רב יהודה וכו' ולרבה בר רב הונא אמר רב אשי דאגרמא ולגאו וכו' לא נחלקו כי הם כלפי חוץ או כלפי פנים אלא עיקר מחלוקתם הוא בהתחלתם ובסיומם מהיכן מתחיל כח חיותם ועד היכן מסיים כדפירש רש"י ז"ל. אבל הראב"ד חשב העולם כולו כטועים ומתוך פלפולו סמך על מראות עיניו ומשמוש ידיו וחלק על פירוש רש"י ז"ל וכל הנמשכים אחריו ופירש שרבא ורבה בר רב הונא נחלקו בידיעת צומת הגידין היכן הם דרבא דאמר דאגרמא ולבר סבר שהם מחוץ לעצם. ורבה דאמר דאגרמא ולגאו סבר דהם לפנים מהעצם ופסק כמ"ד דאגרמא ולגאו. וכתבו עליו קצת מהמפרשים ז"ל שאין ראוי לכתוב ראיותיו וסברותיו כי הוא למראה עיניו ישפוט ואין לסמוך על חכמתו ולהניח קבלת עמודי עולם עם היות שהרשב"א נטה לדבריו, כדברי רבינו פסקו רוב המפרשים: **והם שלשה גידין וכו'.** פשוט שם אמר אמימר משמיה דרב זביד תלתא חוטי הוו חד אלימא ותרי קטיני: **וממקום שיתחילו וכו'.** פשוט שם רכיכי לא הוו צומת הגידין אלימי הוו צומת הגידין חוורי הוו צומת הגידין לא חוורי לא הוו צומת הגידין: **והם באורך שש וכו'.** פשוט שם וכמה אמר אביי ארבעא בטדי בתורא ופירש רש"י ארבעת אצבעות נמצא שהם ששה עשר:

כסף משנה **צומת הגידין הן בבהמה ובחיה וכו'.** שם (רבה אמר רב אשי דאגרמא ולבר) רבה בר רב הונא אמר רב אשי דאגרמא ולגאו רבה בריה דרבא בר רב הונא אמר רב אסי דעילוי ערקומא יתיב ההוא מדרבנן קמיה דר' אבא וקאמר דערקומא גופא א"ל ר' אבא לא תציתו ליה הכי אמר רב יהודה היכי דפרעי טבחי והיינו דרבא בריה דרבה בר רב הונא אמר רב אסי אמר רב יהודה אמר שמואל צומת הגידין שאמרו מקום שהגידים צומתין ועד כמה א"ל ההוא מדרבנן ור' יעקב שמיה וכו' אמר ומנו שמואל צומת הגידים שאמרו מקום שהגידים צומתים בו וממקום שצומתים עד מקום שמתפשטים וכמה אמר אביי ארבעה בטדי בתורא בדקה מאי אמר אביי בליטי הוו צומת הגידים בליעי לא הוו צומת הגידים אשוני הוו צומת הגידים רכיכי לא הוו צומת הגידים אלימי הוו צומת הגידים קטיני לא הוו צומת הגידים חוורי הוו צומת הגידים (לא חוורי לא הוו צומת הגידים) מר בר רב אשי אמר כיון דזיגי אעי"ג דלא חוורי. ופירש"י אלו הן צומת הגידים מהיכן מתחיל והיכן כלה כח חיות הגידים. דאגרמא ולבר משיוצאין צומת הגידים מן העצם ומהלכין בבשר שהעצם למעלה מן הפרק ערום בלא בשר כשתים ושלש אצבעות והגידין אדוקים בו וממקום שמתפרשים ממנו ולמעלה מתחיל וכל זמן שהם צמותין וקשורים השלשה יחד קרי צומת עד מקום שמתפשטים ומתפצלין זה מזה כדמפרש לקמן. דאגרמא ולגאו אין נקרא צומת הגידים אלא מקום אדיקתם בעצם ממקום שנאדקים בו עד הפרק. דעילוי ערקומא עצם קטן הוא המחבר

את הפרקים ומה שיש מן הגידים למעלה ממנו עד מקום שמתפשטים קרי צומת הגידין וכל מקום שיחתכו שם טריפה והאי שעורא נפיש מכלהו שמתחיל מיד מן הערקום ולמעלה והוא למטה מסוף העצם ואם נחתך בין עצם האמצעי לאותו ערקום טריפה. דערקומא גופיה נחתכו גידין כנגד הערקום עצמו. לא תציתו ליה דמחמיר טפי. דפרעי טבחי במקום שפותחים הטבחים להפריש הבשר מהעצם כשמנקרים אותו צינקארו"ן ורוצים ליטול אותם גידים והיינו מעילוי ערקומא ל"א כשמפשיטין הבהמה משם מתחילין לפתוח ולהפשיט העור של רגלים אחרונים. צומתים מחוברין יחד ונראים כגיד אחד. ועד כמה ארכו של צומת. ארבעה בטדי ד' אצבעות. בליטי קודם שיבלעו בתוך הבשר. אשוני קשים. רכיכי לאחר שנכנסים לבשר נעשים רכים. דזיגי צלולים קלריש"א לבנים קצת. וכתב רש"י לקמן כיון דלא איתפרש הלכה כמאן נקטינן כדברי המחמיר שבכלן שאמר מעילוי ערקומא וכן פסק הרי"ף וכתב רבינו ירוחם שערקום הוא עצם ששוחקים בו התינוקות. ומ"ש רבינו שצומת הגידים למעלה מן העקב משמע לי שהוא כדברי רש"י והרי"ף כי הוא ז"ל מפרש היכא דפרעי טבחי במקום שתולים בו הטבחים הבהמה ועקב קורא לארכובה הנמכרת עם הראש ושינה לקרותה בשם עקב כדי לכלול מקום עילוי ערקומא לצד צומת הגידים. ופסק רבינו דלא כמר בר רב אשי דאמר כיון דזיגי וכו' וכן פסקו ר"ח והרי"ף. ומ"ש רבינו שהם ג' גידים לבנים אחד עבה ושנים דקים, שם: ומ"ש וממקום שיתחיל והם קשים ולבנים וכו' כבר נתבאר. ומ"ש והוא באורך ט"ז אצבעות בשור, רבינו מפרש ד' בטדי שאמרו ט"ז אצבעות שכל בטדא היא ארבע אצבעות כמו שפירשו הרי"ף והרשב"א גבי חלחולת שניקבה והתוס' גבי שיעור תרבץ הושט וכתב הרשב"א בתשובה שנראין דברי רבינו שאילו כפירש"י הלא נראה לעין שהם מתפשטים אפילו בדקה יותר מארבע אצבעות ואע"פ ששיעור י"ו אצבעות בשור נראה כשיעור ארוך אינו מוחש לעין כשיעור ארבע אצבעות ועוד שקבלת הגאונים תכריע ור"ח כן כתב כי כך קבל מרבותיו דבטדא היא ד' אצבעות וראוי לסמוך עליהם עכ"ל:

לחם משנה והן קשין ולבנים וכו'. שם הזכיר בגמ' ד' סימנים בליטי אשוני אלימי חוורי ורבינו כתב השנים מהם ולא חש להזכיר השנים האחרים דדי באלו ומה שאמר לבנים אפשר דפסק דלא כמר בר רב אשי דאמר התם כיון דזיגי אע"ג דלא חוורי וכו' כלומר דלבנים קצת סגי וטעמא כדכתבו התוס' ור"ח פסק דאית לן כוותיה בכולי גמרא בר ממיפך שבועה וחיורי וחיורי היינו הך דהכא ואפשר דפסק רבינו כמר בר רב אשי וכדעת רש"י ז"ל וז"ש אח"כ ויתחילו להתאדם דמשמע בכל זמן שהם לבנים קצת סגי:

יד ומנין גידים אלו בעוף ששה עשר גידין. תחלתן מן העצם של מטה מאצבע יתרה עד סוף הרגל שהוא עשוי קשקשים קשקשים :

הראב"ד ומנין גידים אלו בעוף ששה עשר גידין תחלתן מן העצם של מטה. א"א זה חדוש גדול שלא שמעתי כמותו ומעולם לא בדקתי צומת הגידים אלא מן הארכובה ולמעלה כנגד צומת הגידין של בהמה ואמת הוא שהם יורדים עד למטה עד שהם מתקשרים ומתחזקים בארכובה משם הם חיים ומפרנסים את הגוף :

מגיד משנה ומנין הגידין וכו'. פשוט שם בעופי שתסר חוטי הוו וכו'. והוי יודע שמה שנמצא בקצת נוסחאות בדברי רבינו שצומת הגידים בעוף הם ברגל במקום הקשקשים שהוא ט"ס וכן שלח רבינו בתשובה לחכמי פרובינצא וכתב שמעולם לא עלה על דעתו כן אלא צומת הגידין במקום שהם בבהמה הגידים הם בעוף :

כסף משנה ומ"ש ומנין גידים אלו בעוף י"ו גידין. שם בגמרא. ומ"ש תחלתן מן העצם של מטה מאצבע יתרה עד סוף הרגל שהוא עשוי קשקשים. כתב הראב"ד א"א זה חידוש גדול שלא שמעתי כמותו וכו'. ורבינו ירוחם ואורחות חיים כתבו שטעות הוא שנפל בספרים שכל טריפות שמנו בבהמה כנגדן בעוף וכן שלח הוא ז"ל לחכמי פרובינצא מעולם לא כתבתי זה טעות בספרים הוא. והרשב"א כתב בתשובה ששמע שרבינו חזר בו והסכים דמקום צומת הגידים בעוף כמו בבהמה וכתב עוד הרשב"א שיעור צומת הגידין בעוף מסתברא שהסימן בהן כאותם סימנים האמורים בדקה לפי שבדקה לא נתן קצבה לשיעורין אלא נתן סימנים בגופן בעוביין ובמראיתן והם הם הסימנים בשל עוף ג"כ :

לחם משנה תחילתן מן העצם וכו'. הר"א ז"ל כתב בהשגות דצומת הגידים הוו בעוף במקום שהם בבהמה וכתב ואמת הוא שהם יורדים למטה וכו' כלומר אע"פ שהם יורדים ומתחזקים בארכובה משא"כ בבהמה מ"מ מהמקום אשר למעלה בארכובה הם חיים ומשם מפרנסים לגוף :

טו בהמה שנתתכו רגליה במקום צמת הגידין טרפה. ואל תתמה ותאמר כיצד תחתך למעלה מצמת הגידים והיא מתרת עד שתחתך למעלה מן הארכובה העליונה כמו שבארנו

וְאִם נִחְתָּךְ לְמִטָּה מְצַמֵּת הַגִּידִים אֲסוּרָה. שְׁבִטְרָפוֹת תִּנְחַתְךָ
מִכָּאן וְתִחְיֶה וּמִכָּאן וְתָמוּת. וְלֹא נֶאֱסָרָה בְּהֶמָּה זֶה מִפְּנֵי שֶׁהִיא
חֲתוּכָת רֶגֶל מִמְּקוֹם זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁנִּחְתָּכּוּ הַגִּידִין שֶׁחֲתִיכָתּוּ
מִכָּלֵל הַטְּרָפוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר :

מגיד משנה **בהמה שנחתכו וכו'.** פשוט שם ומי איכא מידי דאילו מדלי פסיק
ליה וחיה מתתי פסיק ליה ומיתה אמר רב אשי טרפות קא מדמית להדדי אין
אומרים בטרפיות זו דומה לזו שהרי חותכה מכאן ומתה וחותרה מכאן וחיה :

כסף משנה **בהמה שנחתכו רגליה במקום צומת הגידים טרפה.** מבואר
בגמרא שם. ומ"ש ואל תתמה ותאמר וכו' עד ומכאן ותמות, שם בגמרא.
ומ"ש ולא נאסרה בהמה זו מפני שהיא חתוכת רגל ממקום זה וכו' נראה שזו
טענה אחרת לומר שאין טרפיות אלו ממין אחד עד שיקשה לך היאך אפשר
שאם תחתך למעלה מותרת ואם תחתך למטה אסורה שזו לא נאסרה מפני
שהיא חתוכת רגל ממקום זה אלא מפני שנחתכו הגידים :

טז **נטולה כיצד.** שְׁלֵשָׁה אֵיבָרִים הֵן שְׂאֵם נְטָלוּ טְרָפָה וְאֵף עַל
פִּי שְׂאִין בְּהֵן דִּין נֶקֶב וְלֹא דִין חֶסְרוֹן. וְאֵלוּ הֵן. צִמַּת הַגִּידִים.
וְהַכָּבֵד. וְלַחֵי הָעֶלְיוֹן :

מגיד משנה **נטולה כיצד וכו'.** פשוט שם וכן שניטל צומת הגידים :

לחם משנה **נטולה כיצד שלשה איברים וכו'.** כתב רבינו אלו השלשה בכלל
נטולה מפני שאין בהם דין נקב ולא דין חסרון וכל מה שיש בהן דין נקב בכלל
נקובה הוי הכל, אם ניקב פסול ה"ה ניטל כמו שכתב רבינו למעלה. ומ"ש
אע"פ שאין בהם דין נקב קשה דהא בכבד יש בו דין נקב במזרקים כמ"ש
רבינו לעיל שהם במשהו ובשלמא בלחי ובצומת הגידין לא הוי במשהו וי"ל
דמ"מ אין בו דין נקב דבשר שהוא במשהו כמו בריאה: **נטולה כיצד וכו'.**
הרי"א ז"ל בהשגות השיג שלא היה לו למנות נחתכו הגידין בכלל נטולה אלא
בכלל פסוקה דמה דין חתוכה לפסוקה ולא היה לו למנות אלא ניטלו הגידין
כלומר שניטלו כל צומת הגידין שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל מקומם עד
למעלה וזה נקרא ניטל ועל זה אמרו במשנה ניטלו צומת הגידין אבל נחתכו
לא הוי בכלל נטולה ע"כ. ורבינו בכאן הוא סבור ומנה כאן נחתך ומשם יוצא
ניטל שכן כתב למטה אין צ"ל שנחתכו כולן או ניטלו כולן. ונראה דהרי"א ז"ל
אינו מכחיש הדין כלל דהיכא דנחתכו אע"פ שלא ניטלו טרפה דהא אמרו שם

איפסיק אלימא הא איכא רוב מניין וכו' איפסיק קטיני וכו' משמע דאי איפסיק כולהו טרפה והיינו נחתך וא"כ קשה לדברי הר"א ז"ל למה אמרו במתניי וכן שניטלו לישמענין רבותא דאפ"י נחתך וע"ק לפי סברתו מה הקשה בגמי עולא לרב יהודה דאמר ארכובה הנמכרת עם הראש אלא לדידך מאי וכן שניטל צומת הגידין נימא דלמעלה קתני ארכובה וצומת הגידין וכיון דאיכא תרוייהו בנחתך לבד סגי אבל בצומת הגידין לחודייהו בעינן ניטל ובנחתך לא סגי וצ"ע:

יז * וְכָבֵר בְּאַרְנוּ שְׁהִבְהַמָּה שְׁנַחְתְּךָ רַגְלָהּ וְכֵן הָעוֹף בְּמָקוֹם צִמַּת הַגִּידִים לֹא נַעֲשׂוּ טְרֵפָה אֶלָּא מִפְּנֵי שְׁנַחְתְּכֵי הַגִּידִין. לְפִיכָךְ אִם נַחְתְּכֵי הַגִּידִים לְבַדִּים וְהַרְגָל קִיָּמַת ^נ טְרֵפָה שְׁהָרִי נְטֻלָּה צִמַּת הַגִּידִים:

ההראב"ד וכבר ביארנו שהבהמה וכו'. א"א זאת האומנות לא עלתה לו כהוגן בכאן שיחשב חתוכת הגידים כנטולה ומה בין חתוכה לפסוקה והוא סבור שניטל צומת הגידין הוא שנחתכו ולפיכך מנה אותן בנטולה ולא דקדק יפה אלא אם רצה למנותה בנטולין יאמר שאם לא נחתכו אלא שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה טריפה ולפיכך אמר וכן שניטל צומת הגידין ולא אמר שנחתך. שמעה עמי בינה זאת. עכ"ל:

כסף משנה (טז-יז) נטולה כיצד וכו' וכבר ביארנו שהבהמה שנחתך רגלה וכו' שהרי ניטלה צומת הגידין. בפ' בהמה המקשה שנינו שאם ניטל צומת הגידין טריפה ובגמרא אמרו שאם נחתך צומת הגידים טריפה ואע"פ שהיה ראוי לכוללו אצל פסוקה סובר רבינו שמאחר שבמשנה לא שנו אלא שניטל משמע דכי נחתך לא נאסר אלא מטעם שניטל דכשנחתך הוי כניטל ולפיכך כללו בדיני נטולה: **וכתב** הראב"ד א"א זאת האומנות לא עלתה בידו כהוגן בכאן וכו'. כלומר הוא משיג על רבינו שהיה לו לכלול נחתכו צומת הגידים בדיני פסוקה ואומר שרבינו סבור שכששנינו שניטל צומת הגידים היינו שנחתך ומדאפקוה בלשון ניטל משמע דמטעם נטולה אסרוהו ומשיג עליו שלא דקדק יפה שאם רצה למנותה בנטולין היה לו לומר דניטל היינו שלא נחתכו אלא שנעקרו מן הארכובה וכו' ומשמע לי שאע"פ שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה אם עדיין הם יונקים מהגוף כשרה לכ"ע ולא אמר הראב"ד דטריפה אלא לדברי רבינו שסובר שניטל היינו נחתך מוטב היה לפרש דניטל היינו שנעקרו מן הארכובה וכו':

יח נְחַתֵּךְ בְּבִהְמָה הָאֶחָד הָעֶבֶה לְבַדּוֹ מִתְּתָרַת. שְׁהָרִי נִשְׁאַרוּ שְׁנַיִם. נְחַתְּכוּ הַשְּׁנַיִם הַדִּקְיָן מִתְּתָרַת שְׁהָרִי הָאֶחָד הָעֶבֶה גְּדוֹל שְׁנִיָּהוּ וְהָרִי לֹא נָטַל כָּל הַצִּמָּת ^[ב] אֶלָּא מְעוּטָה. נְחַתֵּךְ רַבּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶן טְרִפָּה. וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר שֶׁנְּחַתְּכוּ כֻּלָּן אוֹ נִטְלוּ כֻּלָּן :

מגיד משנה **נחתך בבהמה וכו'.** איכא תרי לישני לישנא קמא איפסיק אלימא הא אזלא רוב בנין אפסיקו קטיני הא אזלא רוב מנין ולישנא בתרא לקולא איפסיק אלימא הא איכא רוב בנין איפסיקו קטיני הא איכא רוב מנין ופסק רבינו כלישנא בתרא וכן פסק הריא"ף ובעל התרומות פסק בשם רש"י כלישנא קמא לחומרא ולא נתחוויר בעיני המפרשים : **נחתך רובו של כל אחד וכו'.** פשוט שם אמר רב יהודה אמר רב צומת הגידים שאמרו ברובו מאי רובו רוב אחד מהם כי אמריתה קמי שמואל א"ל מכדי ג' הוו וכו' ואיכא תרי לישני ללישנא קמא אפילו בחד דאיפסיק טריפה ואתא שמואל למימר דהא קיימי תרי וללישנא בתרא מאי רובו רוב כל אחד ואחד ושמואל פליג דאפילו רוב כל אחד ואחד כשר. ללישנא קמא ודאי ליתה דהא אוקימנא דאפילו נפסק אלימא כשר. וללישנא בתרא הריא"ף פסק כשמואל משום דרבינא אמר הכי משמיה דשמואל צומת הגידין אפילו לא נשתייר בה אלא כחוט הסרבל כשרה. ואין כן דעת רבינו אלא לפסוק כרב דאם נפסק רוב כל אחד ואחד טריפה. והדין עמו דהאי רבנאי משמיה דשמואל ורב אמרה והויא לה פלוגתא דרב ושמואל ונהדר לכלל דמסרי בידנא היכא דפליג רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי. וא"כ כל שנפסק רוב כל אחד טריפה דהא אזיל רוב בנין ורוב מנין. וה"ה דנפסק אלימא ורובא דחד קטינא דטריפה :

לחם משנה **נחתך רובו של כל אחד מהן וכו'.** שם פסק כלישנא בתרא דרב וצ"ל דהכי קאמר רוב של כל אחד מהחוטין שנטרף בהן ד"מ אם נפסק העב ונחתך רוב אחד מהקטיני או נפסקו הקטיני ונחתך רוב העב אבל אין לפרש שצריך שיפסקו רוב השלשה דהא בשנפסקו רוב הב' והוא הא' גדול והאחד קטן לא נשאר שם לא רוב מנין ולא רוב בנין וכן נראה שם מדברי הרא"ש ז"ל שמפרש כך עם היות שלשונו שם מגומגם וצ"ע :

יט וּבְעוּף אֶפְלוּ נְחַתֵּךְ רַבּוֹ שֶׁל (כָּל) אֶחָד מִן הַשְּׁשָׁה עֶשֶׂר טְרִפָּה :

מגיד משנה **ובעוף אפילו לא נחתך וכו'.** פשוט שם בעופא שיתסר הוו איפסיק חד מינייהו טריפה :

כסף משנה (יח-יט) נחתך בבהמה האחד העבה לבדו וכו'. שם (דף ע"ו): אמר אמימר משמיה דרב זביד תלתא חוטי הוו חד אלימא ותרי קטיני איפסיק אלימא אזדא רוב בנין איפסיקו קטיני אזדא רוב מנין מר בר רב אשי מתני לקולא איפסיק אלימא הא איכא רוב מנין איפסיקו קטיני הא איכא רוב בנין ופסקו הרי"ף והרא"ש והרשב"א הלכה כמר בר רב אשי דהא קי"ל כמר בר רב אשי בכולי גמרא בר ממיפך שבועה ואודיתא. ומ"ש נחתך רובו של כל אחד מהם וכו'. שם א"ר יהודה אמר רב צומת הגידים שאמרו ברובו מאי רובו רוב אחד מהם וכו' ופירש"י אם נפסק רובו של אחד מהם טריפה ואיכא דאמרי מאי רובו רוב של כל אחד ואחד כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי תלתא הוו הא איכא תלתא דכל חד וחד מסייע ליה לרבנאי דאמר רבנאי אמר שמואל צומת הגידין שאמרו אפי' לא נשתייר אלא כחוט הסרבל (כשרה). ופסק רבינו כרב באיסורי וכלישנא בתרא ואע"ג דפסק כמר בר רב אשי דמכשר אפי' בנחתך לגמרי רוב בנין או רוב מנין י"ל דהא גריע שלא נשתייר שום אחד מהם שלם. ומ"ש ובעוף אפי' נחתך אחד מהששה עשר טריפה, שם בעופות שיתסר חוטי הוו אי פסיק חד מינייהו טריפה וכתב רבינו דאפי' ברובו מיטרפא דכיון דבעופא מתמרינן ולא מכשרינן אפי' ברוב מנין ורוב בנין אלא אפי' בחד טרפינן הדרינן לכללין דרובו ככולו וכתב הר"ן שכן נראה לו:

ב ועוף שנשתברו אגפיו מתר [ט] כבהמה שנחתכו ידיה:

מגיד משנה ועוף שנשתברו וכו'. פשוט במתניתין דפי' א"ט (דף נ"ו): גבי אלו כשרות בעוף שנשתברו גפיה. וממה שכתב רבינו כבהמה שנחתכו ידיה אנו לומדין דדעתו להתיר בכל ענין שיהיה ובכל מקום כיד הבהמה שהיא כשרה לגמרי:

כסף משנה ועוף שנשתברו אגפיו מותר וכו'. משנה פ' אלו טרפות (דף נ"ו):

כא כבד שננטלה כלה טרפה. ואם נשתיר ממנה כזית במקום שהיא תלויה בו וכזית במקום מרה הרי זו מתרת. נדלדלה הכבד והרי היא מערה בטרפא שכלה מתרת. נטל ממנה מקום שהיא תלויה בו ומקום המרה ואף על פי שהשאר קיים כמו שהיא טרפה:

מגיד משנה **כבד שניטלה וכו'.** פשוט שם במתניתין דא"ט (דף מ"ב) ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום ותנן נמי במתניתין דאלו כשרות (דף נ"ד) ניטלה הכבד ונשתייר ממנה כזית ואמרו בגמ' דא"ר זירא כזית שאמרו במקום מרה רב אדא בר אהבה אמר במקום שהיא חיה אמר רב פפא הלכך בעינן כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה: **נדלדלה הכבד וכו'.** בעיא דר' זריקא ופסקו דמותרת: **ניטל ממנה מקום שהיא תלויה בו וכו'.** דקדק זה מההיא בעיא דר' זריקא מר' אמי ומעורה בטרפשא מהו א"ל דלדול זה איני יודע מהו אי למ"ד במקום מרה הא איכא אי למ"ד במקום שהיא חיה הא איכא נראה מכאן שאם נדלדלה במקום מרה ובמקום חיותה דכשרה:

כסף משנה **כבד שניטלה כולה טריפה ואם נשתייר ממנה כזית וכו'.** ריש פ' א"ט (דף מ"ב) שנינו ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום ובגמ' (דף מ"ו) הא נשתייר הימנה כלום כשרה אע"ג דלא הוי כזית והא תנן ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית כשרה אמר רב יוסף הא ר' חייא הא ר"ש בר רבי וכו' אמר (רבי זירא) וכו' כזית שאמרו במקום מרה רב אדא בר אהבה אמר במקום שהיא חיה אמר רב פפא הלכך בעינן כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה ופירש"י דמקום שהיא חיה שהכבד חיה משם דהיינו מקום תלייתה כשהיא מעורה ודבוקה תחת הכליות: **נידלדלה הכבד והרי היא וכו'.** שם בעיא דאיפשיטא ופירש"י נדלדלה נעקרה במקומות הרבה ומעורה בטרפשין כאן מעט וכאן מעט וכולה קיימת: **ניטל ממנה מקום שהיא תלויה בו וכו'.** הכי משמע ודאי דכיון דהני תרי זיתי עיקר חיותה אם ניטלו הרי ניטל חיותה ואע"פ שנשתייר כל שאר הכבד לאו כלום הוא:

לחם משנה **כבד שניטלה כולה וכו'.** שם (דף מ"ו) אמרי' דבעינן כזית במקום מרה וכזית במקום חיותה עוד שם בעי ר' ירמיה מתלקט מהו כרצועה מהו בעי רב אשי כזית מרודד מהו תיקו בעי מיניה רבי זריקא מרבי אמי נדלדלה הכבד ומעורה בטרפשין מהו אמר ליה דלדול איני יודע מהו אי למ"ד במקום מרה הא איכא אי למ"ד במקום שהיא חיה הא איכא ע"כ. וכתב כאן רבינו שנראה לו שהיא אסורה. ויש לדקדק דכל ספק דאורייתא הוא לחומרא ולמה לו לומר כאן נראה לומר דאסורה ועוד קשה שראיתי בדברי רבינו שינוי בספקות אלו דגבי גלודה לקמן בפי ט' גבי אם ניטל ברוחב סלע וכו' כתב נ"ל שמתירין אותה וגבי גלגולת שנחבס רוב גובהו ורוב היקפו בפ"י כתב ויראה לי שאוסרין אותה וגבי הומרך המוח ונשפך וכו' ואם אינו יכול לעמוד מפני כבדו כתב הרי זו ספק ולא בירר שם אם להיתר אם לאיסור והרא"ש ז"ל השיג על רבינו גבי גלודה שהיה לו לפסוק לחומרא ובספקות שפסק לחומרא גם כן קשה שלא היה צריך לפסוק כן דפשיטא הוא כדפרישית. ולבאר כל זה נ"ל שרבינו השריש לנו שרש אחד בריש הלכות אלו שכתב שם שמאחר שאין

לך בפירוש בתורה אלא דרוסה לפיכך יש להחמיר בספיקה ושאר שבעה מיני ספקות שהן הללמ"מ יש בהן מיני ספקות מותרין כלומר שיש קצתם שראוי להחמיר בהם וקצתם ראוי להקל בהן ונראה טעמו דבאלו השבעה אין ראוי להחמיר בהם כשל תורה ממש עד שנאמר שכל בעיא שנשארה בתיקו בגמרא דיינין לה לחומרא כיון שאינם מפורשים בתורה כדרוסה וגם אין ראוי להקל בהם כשל דבריהם ולומר דכל ספק שיסתפק דיינין לקולא כיון שהם הלכה למשה מסיני והם נכללים בתורה שהרי הטרפה האמורה בתורה היא נוטה למות ודבר הכתוב בהווה ולכך עשה רבינו כעין פשרה ביניהם ואמר כשהספק יש סברא לאחד מן הצדדים מן הבעיא לנטותו לחומרא דיינין ליה לחומרא אע"ג דבגמ' נשארה בתיקו הבעיא מ"מ כיון דהוי במקצת דומה לשל תורה ויש סברא לנטות לחומרא דיינין לחומרא וכשיש סברא לנטות לקולא אע"ג דהיא נשארה בתיקו דיינין לה לקולא כיון דדומה במקצת לדרבנן שאינם מפורשים בתורה וכשאינן שום צד לנטות לא לקולא ולא לחומרא לא ידע רבינו מה ידון ביה וכתב הרי זה ספק ולא בירר הדברים כלל. זהו כלל הענין ועתה אבאר הדברים על פרטן בפי' ז' גבי נמצאת כחירות של דקל שזה הוא ספק בגמרא כדפרישית לעיל כתב רבינו אוסרין אותה מספק וביאר טעמו שיש סברא לצד הא' לנטות לחומרא וזהו שכתב שזה קרוב למראה האיסור ובפי' ח' גבי ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל שגם זו ספק בגמרא כמו שביארתי למעלה כתב שם רבינו שאוסרין אותה מספק וביאר שם גם כן טעמו ואמר שזה תוספת משונה בגופה ושמא התוספת בגוף וכו' הרי שיש שם סברא לנטות לחומרא וכאן כתב ויראה לי שאוסרין וכו' אע"פ שלא מצא שם סברא לצד מן הצדדין כתב שיראה לו שאוסרין ונראה טעמו מפני דשם בעי ר' זריקא נדלדלה כבד והיא מעורה בטרפישין וכו' ומדאיבעיא ליה הא ולא איבעיא ליה היכא דניטל כל הכבד ולא נשאר כי אם כזית במקום מרה וכזית במקום חיותה ואותו הכזית הוא מדולדל שהוא מתלקט דבעי ר' ירמיה משמע דפשיטא ליה ודאי דהתם אסור ולא איבעיא ליה בכאן אלא מפני שכל הכבד קיים והוא מדולדל ולכך כיון דפשיטא ליה לר' זריקא פסק רבינו לאיסורא דמתלקט וה"ה ברצועה ובמרודד דדמו להדדי קצת ובפי' ט' גבי חוט השדרה שאינו יכול לעמוד מפני כבדו לא מצא שם שום צד ושום ראייה לאחד מן הצדדין לכך כתב הרי זה ספק ולא ביאר כלל וכיון דנסתפק לו לכך לא מנה אותה בעי' טרפיות אבל ההיא דנפוחה ועומדת כתבה בשבעים טרפיות אע"פ שהיא ספק כיון שנראה לו טעם לאסור וגבי גלודה כתב שיראה לו שמתירין אותה מפני שראה רב ור' יוחנן דאמרו שם דכל העור מציל בגלודה דהא הרא"ש ז"ל השיג עליו דהיה לו לפסוק דמותר וכיון שראה אלו רב ור' יוחנן שמקילים לכך הקל בספק אף ע"פ שלא מצא סברא לנטות לקולא ולכך כתב שמתירין אותה וגבי גלגולת בפ"י כתב שאוסרין אותה אע"פ שלא מצא סברא

לחומרא מפני שאמרו גלגולת שנחבסה ברובה דמשמע דבחד רובא סגי ולא בעינן תרי רובי גם הכח הכולל משמע רובא שהוא אפי' רוב אחד ולכך כתב שאוסרין אותה. ובזה עלו דברי רבינו כהוגן ונתבאר מ"ש בפ"ה ושאר שבעה מיני ספיקות יש בהן ספיקות מותרין כמו שיתבאר כלומר הספיקות שיש בהן שום סברא או רא"י לנטותה לקולא: **ניטל ממנה מקום שהיא תלויה וכו'** ואע"פ שהשאר קיים **טרפה**. זה לא נתבאר בגמ' אבל ראיתי גבי גלודה שם (דף נ"ה) דבעי התם ניטל ראשי פרקים וכולו קיים וכו' ואסיק בתיקו ומשמע דהיכא דניטלו כולהו ראשי פרקים ומקום טיבורו ורוחב סלע על פני כל השדרה דפשיטא דטרפה ולכך הוא הדין היכא דניטל מקום מרה ומקום חיותה טרפה אבל היכא דניטל מקום מרה לבד או מקום חיותה לבד אפשר דהוי ספק ומתירין אותה כגלודה ואפשר דהוי טרפה ונראה הטעם מדאיבעיא לן בגלודה הכי שיש להקל יותר מכזית במקום מרה כדפרישית דהכא יש סברא להקל שהרי רב ור' יוחנן מקילים כדפרישית ולא איבעיא לן בכי האי גוונא גבי כזית במקום מרה וכו' כלומר ניטל כל הכבד וכזית במקום מרה וכזית במקום חיותה קיים מהו משמע דדוקא הכא גבי גלודה איכא למיבעי הכי אבל גבי כבד דאיכא סברא טפי לאסור כדפרישית פשיטא ליה דאסורה ולכך כתב רבינו שהיא אסורה בכל גוונא אפי' שלא ניטל אלא כזית במקום מרה לבד זה נ"ל טעמו ז"ל:

כב נְשָׂאֵר בָּהּ כְּזֵית [מ] בְּמִקוֹם מָרָה וּכְזֵית בְּמִקוֹם שֶׁהִיא תְּלוּיָהּ בּוֹ כְּשָׂרָה. אֲבָל הָיָה מְפֹזָר מְעַט בְּכָאן וּמְעַט בְּכָאן או שְׁהָיָה מְרֻדָּד או שְׁהָיָה אֶרֶץ כְּרֻצוּעָה הָרִי זוֹ סָפֵק וַיִּרְאֶה לִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה:

מגיד משנה אבל אם היה מפוזר וכו'. בעיות דרבי ירמיה מתלקט מהו כרצועה מהו ועלו בתיקו וכל תיקו דאיסורא לחומרא:

כסף משנה נשאר בה כזית במקום מרה וכו' אבל היה מפוזר וכו'. שם בעיי דלא איפשיטו ויש לתמוה על רבינו למה הוצרך לומר שהיא אסורה אטו עד השתא לא ידעינן דספיקא דאורייתא לחומרא ועוד למה תלה הדבר ביראה לי כאילו הוא דבר שאינו מוסכם אלא למראה עיניו ישפוט והלא אין חולק בדבר דספיקא דאורייתא לחומרא. ונ"ל משום דמדינא לא בעינן שישתייר אלא כזית אחד ומשום דמספקא לן אי בעינן דלהוי במקום חיותא אמר רב פפא דבעינן תרווייהו וכיון שכן איכא למימר דהני בעיי לא הוו אלא כששני הזיתים מתלקטים וכו' אבל כשזית אחד קיים שלם והאחר מתלקט וכו'

כשרה היא משום דהוי ספק ספיקא ספק אם הזית שצריך שישתייר הוא אותו שהוא קיים שלם ואת"ל שאינו זה אלא האחר שמא מתלקט וכו' דינו כשלם או שמא אף שאחד מהזיתים שלם והשני מתלקט וכו' איבעיא להו ולכך כתב מפוזר מעט בכאן ומעט בכאן וכו' ה"ז ספק כלומר עלה בתיקו. ויראה לי שהיא אסורה כלומר אפי' אחד מהזיתים שלם והאחר הוא מתלקט וכו' וטעמו משום דא"כ לא הוה שתקי בגמ' מלפרושי דהנך בעיי לא הוה אלא כששני הזיתים מתלקטים וכו' :

כג לחי העליון שניטל טרפה. אבל אם נטל התחתון כגון שנגמם עד מקום הסימנין ולא נפקרו הרי זו מתפרת :

מגיד משנה לחי העליון שניטל וכו'. תנן במתניתין דאלו כשרות (דף נ"ד) ניטל לחי התחתון כשרה ודייק רבינו הא ניטל העליון טריפה ותפסו עליו קצת מהמורים דאיך יעלה על הדעת להוסיף על הטריפות שלא נזכר טריפות זה בתלמוד. וא"ת מדיוקא דמתניתין שמעינן לה אדרבה דייקנן לא מיבעיא בניטל העליון דכשרה אלא אפילו תחתון דהוה סליק אדעתין למטרפיה משום דסימנין מחוברין בו קמ"ל דכשרה אבל עליון לא איצטריך לאשמועינן דמהיכא תיסק אדעתין דטריפה זהו דעת התופסים על רבינו וכבר שאלו לרבינו בחייו דלשון הזה לא שמענו עד היום הזה ולא מצינו כתוב בשום חיבור דין זה כי כששנינו במשנה ניטל לחי התחתון כשר רבותא אשמעינן אע"פ שנראה כעיקור וכ"ש לחי העליון והשיב כי הסימנים אינם תלויים בלחי התחתון כי הם בין עיקר החיך והלשון אבל לחי העליון החוטם קבוע בו והוא עיקר נשמת רוח חיים הנכנסת ללב דרך הריאה עם הנשימה שתכנס מן הפה ואותו לחי העליון כמו גג לכסות הקנה על ידו סוף דבריו שמה ששנינו במשנה ניטל התחתון דכשרה דוקא קתני אבל העליון שחיי הבהמה תלויין בו אם ניטל טריפה : **אבל אם ניטל וכו'**. פשוט שם דאוקמו מתניי דניטל לחי התחתון דכשרה דאיגום איגומי מעילוי סימנין :

כסף משנה לחי העליון שניטל טרפה. הטור תמה על רבינו שכ"כ וכי להוסיף על הטרפיות יש ואין לדקדק מדהכשיר בתחתון מכלל דבעליון טריפה דלגופיה איצטריך לאשמועינן אע"פ שהסימנים מחוברים בו וכ"ש בעליון וחכמי לונ"ל הוקשה להם כך ושאלו לרבינו בהמה שניטל לחי העליון טריפה ואנו בעניותנו לא שמענו עד היום הזה והיה נראה בעינינו כשאומר ניטל לחי התחתון כשר רבותא אשמעינן אע"פ שנראה כעיקור וכ"ש לחי העליון. והשיב להם מי תלה הסימנים בלחי התחתון עד שתחוש לעיקור דע שהסימנים תלויים הם בין עיקר החיך ובין הלשון אבל המתפצל של לחי התחתון רחוק

הרבה מתוך הצואר שבתוכו הסימנין וזה הלחי התחתון הוא המנדנד ברוב בעלי חיים בשעת אכילה ולפיכך המפצל של לחי התחתון רפה הרבה כדי שיהיה נע במהרה בשעת אכילה ומפני זה נשמט פעמים הרבה מרוב בני אדם לא בשעת אכילה בלבד אלא בשעת הפיהוק ואם החזירוהו במהרה יחזור ואם לאו לא יחזור אפילו ניטל המפצל ולא ימות החי אבל לחי העליון קבוע הוא והחוטם הקבוע בו הוא נשמת רוח החיים הנכנסת ללב דרך הריאה עם הנשימה שתכנס מן הפה ואותו הלחי העליון כמו גג הוא לכסות הקנה עד שלא תכנס נשמת הרוח והיא קרה לריאה וימות החי גם שני לחיים שהם כמו שני ענבים אדומים תלויים בסוף החיך מלמעלה כנגד פי הקנה מפני זה נבראו כדי שיהא הרוח שתכנס מן הפה בעת הכנסת הרוח לריאה תפגע בבשר זה תחלה ואע"פ שנשתנית בתוך הפה ואח"כ תכנס לריאה ואם ינטל לחי העליון יאבד הכל ונמצא פי הקנה מגולה לאויר ומיד תכנס הרוח בכל נשימה ונשימה כמו שתכנס לתוך פי האשישה והחלון וביומה תקרר הריאה ותמות הבהמה ואין לך מי שאין כמוה חיה יותר מזו ומפני זה מנו נטילת לחי התחתון דוקא בכשרות ולא העליון עכ"ל. וכתב הרשב"א בת"ה שדברי רבינו נראים אלא שיש להתיישב בדבר מפני שא"כ מפני מה לא נשנית טרפותו במשנתנו ולא נזכר בגמ' ג"כ עכ"ל. ורבינו בתשובתו נזהר מקושיא זו וכתב שטרפות זה בכלל מה ששנינו זה הכלל כל שאין כמוה חיה טריפה. **ומ"ש רבינו אבל אם ניטל התחתון**. בפ' א"ט (דף נ"ד) במשנה מני גבי אלו כשרות ניטל לחי התחתון ופירש"י ניטל התחתון מעל הבשר והסימנים מחוברים בבשר עכ"ל. ובגמרא (דף נ"ה:) א"ר זירא לא שנו אלא שיכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה אבל אינה יכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה טריפה ונראה שאינו מעיקר הגמרא אלא הגהה היתה בחוץ וטעה הסופר וכתבו בפנים ובשם ר' זירא שהרי אינו כדברי רבינו ולא כדברי הרי"ף, והרא"ש והטור כתבוה בשם הגאונים :

לחם משנה לחי העליון וכו' אבל אם ניטל וכו'. שם (דף נ"ד) במשנה ניטל לחי התחתון כשרה אמרו בגמ' לא שנו אלא שיכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה כלומר שהבהמה הזאת אע"פ שאין לה לחי תוכל לחיות על ידי שמלעיטין לה המאכל אבל אם אינה יכולה לחיות ע"י כך טרפה ותימה על רבינו איך לא חילק בכך וגם איך לא מנה בשבעים טרפיות עוד אחת היכא דניטל לחי התחתון ואינה יכולה לחיות ע"י לעיטה והמראה אבל נראה שלא היה לו כן בגמ' וכ"נ מדברי הרא"ש שהביא דין זה שיכולה לחיות וכו' משם הגאונים משמע דלא היה לו גירסא זו בגמ' כגירסתנו : **כגון שנגמם וכו'**. שם (דף מ"ד) אמרו דמתני' דאיגום איגומי מעילוי סימנים :

כז כָּל אֵיבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שֶׁאִם הָיָה חָסֵר טְרָפָה כֶּךָ אִם נִטְלָה טְרָפָה. אָבָל אֵיבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אִם נִטְלָה טְרָפָה אֵינָה נֶאֱסָרֶת אֶלָּא אִם נִחְתָּךְ אוֹתוֹ אֵיבָר. אָבָל אִם נִבְרָאת חֲסָרָה אוֹתוֹ אֵיבָר הָרִי זוֹ מִתְּתָרֵת. שֶׁאִם לֹא תֵאמַר כֵּן נִמְצָאת הַחֲסָרָה וְהַנְּטוּלָה אַחַת. וְכָל אֵיבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שֶׁאִם נִטְלָה מִתְּתָרֵת קָל וְחֹמֶר אִם חָסֵר מִתְּחִלָּתָה בְּרִיתָהּ וְלֹא נִבְרָא שֶׁהִיא מִתְּתָרֵת :

מגיד משנה **כל אבר וכו'.** זהו תוספת ביאור ופשוט עם היות שהרשב"א ז"ל מפקפק בדבר דברי רבינו עיקר :

כסוף משנה **כל אבר שנאמר בו שאם חסר טריפה וכו' שאם לא תאמר כן נמצאת החסרה והנטולה אחת.** כלומר ואי אפשר לומר שהן אחת שהרי מנו החסרה והנטולה בשתיים כשמנו חמש טרפיות שנאמרו למשה בסיני :

כה בְּהֵמָה שֶׁנֶּטְלָה הָאֵם שָׁלָה וְהוּא בֵּית הָרְחִים אוֹ שֶׁנֶּטְלוּ הַכְּלִיּוֹת הָרִי זוֹ מִתְּתָרֵת. לְפִיכֶךָ אִם ^נ נִבְרָאת בְּכוֹלֵיָא אַחַת אוֹ בְּשֵׁלֶשׁ כְּלִיּוֹת מִתְּתָרֵת. וְכֵן אִם נִקְבָּה הַכוֹלֵיָא מִתְּתָרֵת :

מגיד משנה **בהמה שניטלה האום וכו'.** פשוט מתנ"י דאלו כשרות (דף נ"ד) ניטלה האום שלה ואמרינן בבכורות מעשה בפרה של בית מנחם שניטלה האום שלה והאכילה ר' טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים והתירו אמר תודוס הרופא אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא של מצרים עד שחותכין האום שלה בשביל שלא תלד : או שניטלו וכו'. פשוט במתנ"י דאלו כשרות ניטלו הכליות : ולפיכך אם נבראת וכו'. בהלכות הריא"ף והיכא דמשתכחן תלת כוליותא כשרה דאמרינן כל דיתיר כנטול דמי ותניא נמי הכי ואת שתי הכליות ולא בעלת כוליא אחת ולא בעלת שלש ומדפסל גבי גבוה מכלל דלהדיוט שרי : וכן אם ניקבה וכו'. פשוט בגמ' שהרי נקב פוסל בריאה וכשר בכוליא :

כסוף משנה **בהמה שניטל האם שלה וכו'.** משנה פ' אלו טרפות (דף נ"ד). ומ"ש או שניטלו הכליות וכו'. גם זה שם במשנה. ומ"ש לפיכך אם נבראת בכוליא אחת או בשלש כוליות מותרת. כ"כ הרי"ף שם מדתניא ואת שתי הכליות ולא בעלת כוליא אחת ולא בעלת שלש ומדפסל רחמנא לגבוה מכלל דלהדיוט שרי. ומ"ש וכן אם ניקבה הכוליא מותרת, שם והוא מדברי הגמרא

בפי א"ט (דף נ"ה): נקב פסול בריאה וכשר בכוליא וכתבו הרא"ש והר"ן דאפילו ניקב או נחתך עד מקום חריץ כשרה:

כו אף על פי שהכוליא שנטלה או חסרה מתרת אם נמצאת קטנה ביותר. והקטנה בדקה עד כפול ובגסה עד כענב. טרפה. וכן אם לקתה הכוליא והוא שיעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים שאם תאחז במקצתו יתמסמס ויפל והגיע חלי זה [ס] עד הלבן שבתוך הכוליא הרי זו טרפה. וכן אם נמצאת בכוליא לחה אף על פי שאינה סרוחה או שנמצא בה מים עכורין או סרוחים הרי זו טרפה. אבל אם נמצאו בה מים זכים הרי זו מתרת:

מגיד משנה **אע"פ שכוליא שניטלה וכו'.** פשוט שם הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כעניבא בינונית. וכתב בה"ג דכפול וכעניבא פחות מכאן הוא טריפה. ותמהו עליו המפרשים דבגמי אמרינן שכל שיעורי חכמים להחמיר פירוש בכל מקום דאמרו עד ועד בכלל אתמר בכל דהוי מדאורייתא הלכך כאן אית לן למיזל לחומרא להטריף בכפול וכעניב וכן נראה דעת רבינו ז"ל. וכתבו המפרשים דוקא הקטינה לאחר ברייתה מחמת חולי אבל קטנה בתולדתה אפילו פחות מכפול כשרה והיכי ידעינן אם מחמת חולי אם לא כי חזינן שהקרום שלה כוץ בידוע שמחמת חולי הוא ואם אינו כוץ אלא שהוא עשוי כמדת הכוליא מוכחא מילתא שמתחלת ברייתה היתה כך וכשרה. והוי יודע דלא שייך פסול זה אלא בכוליא של בהמה אבל בעוף י"א שאין לו כוליא וי"א שהיא בין העצמות השפלים הסמוכים לשדרה שיש שם כמין בשר ואותו הבשר הוא הכליות: **וכן אם לקתה הכוליא וכו'.** פשוט שם אמר רכיש בר פפא משמיה דרב לקתה בכוליא אחת טריפה אמרי במערבא והוא דמטי לקותא למקום חריץ וכו' ודעת רבינו דהא לקות הוא דהבאיש בשרה ונתמסמס וזה שלא כדברי רש"י שפירש לקתה מליאה מוגלא וחילוף הגירסאות גרם להם לפרש כל אחד פירושו שרש"י ז"ל לא גריס כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא אלא לקתה הכוליא טריפה ולפי זה אין לקות בכוליא אלא מוגלא ולפי גירסת הגאונים והרי"ף דגרסי כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא א"כ מה שנאמר בגמי לקתה הכוליא אינו מוגלא אלא לקות אחר והוא מה שפירש רבינו. ודע שמה שכתב רבינו **אם הגיע חולי זה עד הלובן** צ"ל דעד ולא עד בכלל משום הכלל המסור בדינו דכל שיעורין שנתנו חז"ל בדאורייתא אזלינן בהו לחומרא כמ"ש לעיל ונראה משום דבגרסתו היה כתוב והוא דמטי לקותא עד

מקום חריץ אבל אחרים כתבו שאינו פסול עד שיגיע למקום חריץ וחריץ בכלל משום דגרסינן בגמ' והוא דמטי לקותא למקום חריץ. והוי יודע דדוקא בלקות הוא דפסלינן אם הגיעה לחריץ אבל נקב אפילו הגיעה לחריץ כשרה דהכי אמרינן נקב פוסל בריאה כשר בכוליא ולא מחלקינן כלל. ועוד דאמרינן בגמ' דבי יוסף רישבא מחו בכולייתא וקטלי והתירה להם ר' אבא ולא חיישינן שמא הגיעה המכה למקום חריץ וכן דעת רבינו דהא לגבי נקב לא חלק: **וכן אם נמצאת וכו'.** פשוט שם והרי מוגלא דכשר בריאה ופסול בכוליא: **או שנמצאו וכו'.** פשוט שם ומים זכים כשרים לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי טריפה ודצילי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טריפה:

כסף משנה **אע"פ שהכוליא שניטלה או חסרה מותרת אם נמצאת קטנה ביותר וכו'.** שם כוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענבה בינונית. וכתב הר"ן כתב בה"ג דכפול וכענבה כשר פחות מכאן טריפה והוא תימה דבגמרא אמרינן שכל שיעורי חכמים להחמיר כלומר דכי הוּו חומרא עד ועד בכלל אמרינן ליה וכי הוי חומרא עד ולא עד בכלל אמרינן ליה בכל דהוי מדאורייתא הילכך אית לן למיזל לחומרא ולדון בטריפה כפול וכענבה וכ"כ הרשב"א בשם הרמב"ן. וכתב הטור ודוקא שהקטינה מחמת חולי אבל אם קטנה בתולדתה כשרה ומראיתה מוכחת עליה ע"כ. וכ"כ הרשב"א והרא"ש וכן כתב הר"ן בשם הראב"ד וכן משמע מדברי רש"י. וכתב הר"ן והיכי ידעינן אי הוי מחמת חולי או לא כי חזינן שהקרום שלה כוּץ בידוע שמחמת חולי הוא ואם אינו כוּץ אלא שהוא עשוי כמדת כוליא מוכחא מילתא שמתחלת ברייתה היתה כך וכשרה. וכתב הכלבו דלפי דעת הראב"ד הוצרכנו לבאר ניטלו הכליות דכשרה ר"ל שנבראת כך חסרת הכליות שאם ניטלה ע"י חולי כיון שהקטינה לפחות מכשיעור כבר נאסרה ואיך תחזור להכשרה כשגמרו לכלות ולהמק ולפי זה צריך לבדוק מקומן ולבדוק אם הכיס שלהם מלא חלב ואין שם כי אם החוטים בלבד אז ניכר שזה תחלת ברייתו וכשרה ואם נמצא שם חלל ומקום ריק ניכר שהיו לה כליות אלא שנימוחו וטריפה עכ"ל: **ומ"ש וכן אם לקתה הכוליא וכו'.** שם (דף נ"ה) אמר רכיש בר פפא משמיה דרב לקתה בכוליא אחת טריפה אמרי במערבא והוא דמטא לקותא למקום חריץ והיכא מקום חריץ לחיורא דתותי מתני ופירש"י למקום חריץ שהגידיים מעורים שם והוא אמצעית הכוליא ובדברי הרשב"א מפורש יותר שכתב ומקום חריץ היכן לובן שתחת המתנים שנכנס בתוך הכוליא. **ומ"ש שלקתה הוא שיעשה בשרה כבשר המת וכו',** כ"כ הרא"ש והרשב"א והר"ן לפי גירסת הר"י שגורס כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא פסול בזה ובזה לקותא והביאו הטור. **ומ"ש רבינו וכן אם נמצאת בכוליא ליחה אע"פ שאינה סרוחה וכו',** שם מים זכים כשרים בכוליא ובריאה ולא אמרן אלא דצילי אבל עכירי טריפה וכי צילי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טריפה. **ומ"ש רבינו**

דליחה אע"פ שאינה סרוחה טריפה מדאמרינן שם מוגלא כשר בריאה ופסול בכוליא ועל כרחין בדלא סריח איצטריך לאשמועינן דאי סריח מאי איריא מוגלא אפילו מים זכים נמי אסר ומשמע מדברי רבינו דבמוגלא לא בעינן שיגיע למקום חריץ אבל הרשב"א כתב בת"ה שאין שום דבר פוסל בכוליא אא"כ הגיע למקום חריץ:

לחם משנה אם נמצאת קטנה ביותר וכו'. שם (דף נ"ה ע"ב) אמרו הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענב בינונית ודקדק הרא"ש ז"ל מדקאמר שהקטינה דמשמע מתחילה ראינוה גדולה ואח"כ ראינוה שהקטינה אבל אם מתחילת ברייתה היא קטנה אין בכך כלום אבל אין נראה כן מלשון רבינו שכתב אם נמצאת קטנה משמע דאפי' מצאוה כך מתחילה טרפה: **וכן אם לקתה וכו'.** הוא גורס שם כגירסת רב אלפס שהוזכר בדברי הרא"ש ז"ל והכי איתא אלא אי איתמר הכי איתמר יש כשר בריאה וכשר בכוליא ויש פסול בריאה וכשר בכוליא ויש פסול בזה ובזה ויש כשר בריאה ופסול בכוליא פסול בריאה וכשר בכוליא נקב כשר בזה ובזה מים זכים פסול בזה ובזה לקותא כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא ולפי זה מוגלא ולקותא תרתי מילי נינהו דמוגלא הוא ליחה שאינה סרוחה ולקותא הוא שיעשה בשרה כבשר המת וכו':

הלכות שחיטה - פרק תשיעי

א פְּסוּקָה כִּיצַד. חוּט הַשְּׂדֵרָה שֶׁנִּפְסַק הָעוֹר הַחוּפָּה אֶת הַמֶּחַ טְרֵפָה. וּבִלְבַד שֶׁיִּפְסַק רֹב הַקֶּפֶו. אֲבָל אִם נִסְדַּק הָעוֹר לְאַרְכּוֹ אוֹ נִקַּב מִתְּפֵרֶת. וְכֵן אִם נִשְׁבְּרָה הַשְּׂדֵרָה וְלֹא נִפְסַק הַחוּט שְׁלָה אוֹ שֶׁנִּתְמַעַד הַמֶּחַ שְׁבֵתוֹדָה חוּט וְנִתְנַדְּדָה הוֹאֵיל וְעוֹרוֹ קָיָם הָיָה זֶה מִתְּפֵרֶת:

מגיד משנה פסוקה כיצד וכו'. פשוט בפי א"ט (דף מ"ה): ת"ר חוט השדרה שנפסק ברובו דברי רבי ר' יעקב אומר אפילו ניקב ואמרינן בגמי אין הלכה כר' יעקב ואמרינן כמה רובו ופשטינן ת"ש דאמר ניולי אמר רב הונא רובו

שאמרו רוב עורו מוח זה אינו מעלה ואינו מוריד: **וכן אם נשברה השדרה וכו'.** משום דבמתני' תנן נשברה השדרה ונפסק החוט שלה נראה דלא הויא טריפה עד שתשבר השדרה עם החוט שלה: **או שנתמעך וכו'.** פשוט שם בי רב אמרי נתמזמוז כשר נתמסמס פסול ופירש נתמזמוז נתנדנד וכן פירש בהלכות:

לחם משנה חוט השדרה וכו'. שם (דף מ"ה:): חוט השדרה שנפסק ברובו ואמרו שם רוב עוביו:

ב הַמְרֵךְ הַמוֹחַ וְנִשְׁפָּךְ כַּמִּים או כְּדוֹנֵג שְׁנֵמֵס עַד שְׁיִמָּצָא הַחוּט כְּשִׁמְעִידוֹ אֵינוֹ עוֹמֵד הָרִי זֶה טְרֵפָה. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְעֵמֵד מִפְּנֵי כְּבֵדוֹ הָרִי זֶה סָפֵק:

מגיד משנה הומרך המוח וכו'. פשוט שם אמר רבב"ח א"ר יהושע בן לוי נתמרך פסול נתמסמס פסול ופירשו שם המרכה והמססה כלשון רבינו: **ואם אינו יכול וכו'.** בעיא דרבי ירמיה ועלתה בתיקו:

כסף משנה (א-ב) פסוקה כיצד חוט השדרה שנפסק וכו'. פי' א"ט (דף מ"ה:): ת"ר חוט השדרה שנפסק ברובו דברי רבי ואסיקנא דהלכתא כוותיה ואסיקנא דרובו שאמרו רוב עורו אבל מוח זה לא מעלה ולא מוריד כלומר שאע"פ שנפסק המוח שבפנים כיון שלא נפסק רוב עורו כשרה: **ומ"ש אבל אם נסדק העור לארכו מותר.** כ"כ ג"כ הרשב"א בת"ה ונראה לי דילפי לה מגרירת דמיטרפא בפסיקת רוב וכשרה בנסדקה לארכה אלא שקשה לי למה לא הצריכו כאן שישתייר משהו למעלה ומשהו למטה. **ומ"ש או ניקב מותרת.** פשוט הוא דהא אמרן דלא מיטרפא עד שיפסק רובו. **ומ"ש וכן אם נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה.** שם במשנה (דף מ"ב). **ומ"ש שנתמעך המוח שבתוך החוט וכו'.** שם (דף מ"ה:): גבי חוט השדרה נתמרך פסול נתמסמס פסול נתמזמוז כשר איזו היא המרכה כל שנשפך כקיתון מסמסה כל שאינו יכול לעמוד ופירש"י המרכה לשון מורך שנתרכך ונעשה המוח בתוך הקרום כמים ונשפך מראשו לסופו ומסופו לראשו ואם היו נוקבין אותו היה יוצא דרך הנקב אינו יכול לעמוד מפני שנעשה צלול אבל לא כ"כ שיהא נשפך כקיתון של מים אבל כשאוחזין אותו ומניח קצתו למעלה מידו הוא נכפף ונופל. ולשון נתמסמס פירש הרי"ף שנמס כדונג מפני אש ואמרינן תו בגמרא בי רב וכו' אמרי נתמזמוז כשר ופירש"י נתרוקן מהמוח מקצתו מאליו ורבינו מפרש דנתמזמוז היינו שנתמעך המוח שבתוך החוט ונתנדנד. **ומ"ש ואם אינו יכול לעמוד מפני כבדו הרי זה ספק,** שם בעיא ופירש"י מפני כבדו שהוא עב

וכבד אבל לא נתרכך מבפנים מהו חולי הוא זה שמכבידו או לא ולא איפשיטא:

ג עד היכן חוט השדרה. תחלתו מבחוץ [א] לפולין שבתחלת הערף עד סוף פרשה שניה שלא ישאר אחריה אלא פרשה שלישית הסמוכה לתחלת האליה:

מגיד משנה עד היכן חוט. בגמי (מ"ה): ואמרינן עד היכן חוט השדרה אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשיות ואמרינן בתר הכי אמר שמואל עד אחת טריפה שלישית כשרה שנייה איני יודע ואיכא תמן בעיות אחריני דבעי רב הונא עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל בעי רב פפא את"ל עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו. בעי רב אשי את"ל עד ועד בכלל פרשה עצמה מהו. ובפירוש הבעיות יש פירושים שונים ולפי שלדעת רבינו אין מעלה ומוריד לידע פירושם דכולהו אסורים לדעתיה משום דלא איפשיטו ואין כשר לדעתו אלא מתחלת פרשה שלישית לא הארכתי לכתוב כל החילוקים כולם ומי יודע דדעת רבינו דפי פרשה שלישית היא נידונית כחוט השדרה. וזה שכתב שלא ישאר אחריה אלא פרשה שלישית שנראה מיותר בדבריו שמאחר שכתב עד סוף פרשה שניה איני יודע שאין נשאר אחריה אלא פרשה שלישית אלא בא להודיענו שמא תאמר עד סוף פרשה שניה ופי פרשה שלישית כשרה הוסיף לבאר שלא ישאר אחריה אלא פרשה שלישית לאפוקי פי פרשה שלישית. ודע שבפירוש הפרשיות עצמן נחלקו המפרשים. דעת רבינו שכתב ושלש פרשיות אלו וכו' דבוקות זו לזו למטה מחליות של שדרה זהו כפירוש הגאון שכתב רש"י בפירושו אבל רש"י ז"ל פירש שהוא מקום ששם מתפצל ומתפשט פיצולים כנגד הירכים והפיצולים נקראים פרשיות על שם שפורשים לכאן ולכאן ולזה הסכימו התוס' והרא"ה אלא שרש"י פירש שהפיצולים מתפרדין לכאן ולכאן לימין ולשמאל וכשמתפרדין הם מתפרדין זה כנגד זה. ולדעת התוס' זה למטה מזה. ולפי שראיתי שאם באתי לכתוב כל הסוגיא לדעת כל אחד מהפירושים יאריך הענין כתבתי כאן הפירושים בקנצי מלין למי שירצה לעמוד עליהם במקומם:

כסף משנה עד היכן חוט השדרה תחלתו מבחוץ לפולין שבתחלת העורף. נתבאר ריש פ"ו. ומ"ש עד סוף פרשה שניה וכו', שם עד היכן הוא חוט השדרה אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשות כלומר ומשם ואילך בין נפסק בין הומרך כשרה לפי שמשם ואילך כבר תשש כח השדרה והירכים מעמידים שדרתו ואינה מתה בכך ובתר הכי אמרינן בגמי דא"ל רב יהודה לרב דימי תא אגמרך גמרא הכי אמר שמואל עד אחת טריפה שלישית כשרה שנייה

איני יודע בעי רב הונא בריה דרב יהושע עד ועד בכלל או דילמא עד ולא עד בכלל בעי רב פפא את"ל עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו בעי ר' ירמיהו וכו' את"ל עד ועד בכלל פרשה מהו הפרשה תידון כבשר מאי לאו פרשה ראשונה ושניה לא שלישית. וכתב רבינו ירוחם שהחוט היתר בשדרה שבין פיצול לפיצול נקרא בין הפרשות והחוט שבין שני הפיצולים בהתחלתן כשמושכים אילך ואילך נקרא פי פרשה וחוטין שבפיצולין עצמן נקראות פרשות. וכתב הרא"ש וכיון דלא איפשיטו הנך בעיות כתב הר"י דכולהו טריפות אבל פרשה שלישית כשרה וכ"כ הר"ן וז"ל מוכח בגמרא דחוטין שבפרשות הללו עצמן של ראשונה ושנייה מספקא לן ומספיקא נידון כחוט השדרה וכן פי פרשה של שלישית (וכן כתב הרשב"א בת"ה הארוך דמדאמרינן הפרשה עצמה תידון כבשר מאי לאו ראשונה ושניה ודחינן לא שלישית) מדאוקימנא בשלישית ש"מ דאפילו בשלישית הפרשה עצמה תידון כבשר אבל פי הפרשה אפילו של שלישית באיני יודע ואסורה אבל הרמב"ם ז"ל לא אסר אלא עד סוף השניה עכ"ל. ויש לתמוה על רבינו למה פסק להקל ואפשר לומר דלטעמיה קא אזיל שכתב בפרק ה' דשאר מיני טרפיות חוץ מן הדרוסה יש בהם ספיקות מותרין אבל קשה דא"כ לא הוה ליה לאסור אלא ראשונה לבד דהא אמרינן שניה איני יודע וכיון דספיקא היא הוה ליה למיפסק בה לקולא ואפשר דכיון דשמואל דהוא מרא דשמעתא דעד בין הפרשות קאמר שלישית כשרה שניה איני יודע אמרינן ודאי הלכה למעשה לאשמועינן שלא להקל בשניה. וא"ת כיון דאיבעיא לן אי עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל הוה ליה למפסק להקל דעד ולא עד בכלל. וי"ל דהנך בעיי ליתנהו אלא על מאי דאמרינן רב יהודה אמר עד בין הפרשות אבל בתר דאמר ר"י לרב דימי תא אגמרך הכי אמר שמואל וכו' תו ליכא למיבעי מידי דהא אמר שניה איני יודע ומשמע דבפרשה שניה קאמר איני יודע מדלא קאמר עד שניה איני יודע. כל זה נ"ל לדחוק כדי ליישב דברי רבינו :

לחם משנה **עד היכן חוט השדרה וכו'.** שם עד היכן וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשות עוד שם אמר שמואל עד אחת טרפה שלישית כשרה וכו' (עיין בכ"מ) ופירש שם רש"י ז"ל בשם גאון דפרשות הבשר שמפריש בין צלע לצלע מהגי' צלעות קטנות אשר בסוף השדרה וכן הפרשות הצלעות הקטנות עצמן ויישב שם רש"י ז"ל בשמו כל אותו הפי' ולכאורה היה נראה שרבינו מפרש כך אבל א"א לומר כן שהרי קרא רבינו לעצמות דבוקין פרשות שכן כתב וגי' פרשיות הן ואלו הן שלשה עצמות וכו' ולדברי הגאון הבשר המפריש נקרא פרשה והצלע נקרא בין הפרשות לכך נראה דרבינו מפרש כדברי הגאון האחר שהביא שם רש"י ז"ל והוא ז"ל הביא דבריו סתומים ואני אפרש שם לעי"ד ונ"ל שזה הוא דעת רבינו. כתב שם ומפי גאון אחר שמעתי פרשה עצמה נשבר הצלע עצמו הרי שקורא פרשה לצלע עצמו והוא דעת רבינו

אבל קשה איך יתיישב דברי הגמ' אליביה ונראה לפרשם כך עד היכן חוט השדרה עד בין הפרשות ר"ל בין העצמות הדבוקים האלה ואמרו שם עד אחת טרפה וכו' בעי רב הונא עד ולא עד בכלל ור"ל שעד העצם הראשון אבל ממנו ואילך והוא בכלל הוא בכלל הספק של איני יודע וכ"כ אמאי קאמר שמואל בין הפרשות עד הפרשות מיבעי ליה שר"ל עד העצם הראשונה י"ל דשמואל קאמר בין מפני שנסתפק לו אם העצם הראשון והשני בכלל ולכך קאמר בין ולא אמר עד הפרשות כלומר בין הפרשות הוא והספק נפל בהם מי הוא אבל ודאי שביניהם הוא או דילמא עד ועד בכלל והחוט שכנגד העצם הראשון ודאי טרפה ולכך קאמר בין הפרשיות שי"ל בין העצמות כלומר בין עצם ראשון לשני שהראשון בכלל האיסור בעי רב פפא את"ל עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו ר"ל תחלת העצם הראשון מהו הוי כעצם עצמו וכשרה א"ד בתחלת העצם טרפה בעי ר' ירמיה את"ל עד ועד בכלל פרשה עצמה מהו ר"ל אם ת"ל שהחוט שכנגד עצם הראשון אם נשבר טרפה נשבר העצם הראשון עצמו מהו מי אמרינן הוי כנפסק החוט וטרפה או דילמא לא ת"ש הפרשה תידון כבשר כלומר שאם נשברה הפרשה כשרה מאי לאו אם נשברה הפרשה אפי' ראשונה ושניה דהפרשה כולל קאמר ותירץ לא שלישית כלומר הפרשה שלישית דוקא אבל הראשונה אפשר דטרפה ורבינו פוסק דעד ולא עד בכלל כרב פפא דאמר הכי ולפיכך אם נשברו הפרשות שהם הצלעות עצמן מותרות והחוט עצמו כשר כנגד הפרשות ראשונה ושניה הוא בכלל איני יודע וכיון שהחוט בכלל איני יודע ודאי דהפרשות עצמן נחתין דרגא והן מותרות לגמרי ופשטא דברייתא דהפרשה תידון כבשר מסייע לרב פפא דמשמע כל הפרשות ולכך פסק רבינו הכי. ואין להקשות דהיה לו לפסוק לחומרא דכבר ביארנו דכיון דדומה במקצת לדרבנן היכא דיש סברא לצד קולא או שום ראייה פוסק לקולא ולכך לא הזכיר רבינו ז"ל איסור בשבירת הצלעות כלל. אבל אכתי קשיא לי בדברי רבינו דמדכתב למעלה חוט השדרה שנפסק העור החופה טרפה וכתב אח"כ שחוט השדרה עד סוף פרשה שניה משמע דעד שם היא ודאי טריפה ואינו כן דאפי' אם היינו אומרים דרבינו פוסק עד ועד בכלל מ"מ הפרשה שניה הוא איני יודע ומספק אנו אוסרים אותה כ"ש שרבינו פוסק עד ולא עד בכלל כדפרישית אלא נראה לומר שכיון שכל חוט השדרה ודאי טרפה אע"ג דבאלו שתי הפרשות ספק לא חש רבינו לחלק בהזכירו חוט השדרה עד היכן הוא ורצה לתת השיעור בלשון סתמי:

ד וְשֵׁלֶשׁ פְּרָשִׁיּוֹת הֵן וְאֵלוֹ הֵן. שְׁלֹשָׁה עֲצָמוֹת דְּבוֹקִין זֶה בְּזֶה לְמַטָּה מִחֲלִיּוֹת שֶׁל שְׁדָרָה. וְחוֹט הַשְּׁדָרָה בְּעוֹף עַד בֵּין אֲגַפְיִים

[ב]. אָבֵל לְמִטָּה מִמְקוֹמוֹת אֵלוּ אֵין מְשֻׁגָּחִין עַל הַחוּט הַנִּמְשָׁךְ
לְשֵׁם בֵּין שְׁנַפְסֵק עוֹרוֹ בֵּין שְׁנַמְרָךְ הַמַּחַ:

מגיד משנה **וחוט השדרה וכו'.** מחלוקת דר' ינאי וריש לקיש. ודע שהגירסא האמתית בגמ' בעוף ר' ינאי אומר עד בין האגפים. והריא"ף הביא מחלוקת זה ולא פסק הלכה כמאן ונראה דלא הוצרך לפסוק משום דפשיטא ליה דכר' ינאי פסקינן משום דר' ינאי רבו של ר' יוחנן ור' יוחנן רבו של ריש לקיש ואין הלכה כתלמיד במקום הרב ועל זה סמך רבינו לפסוק כר' ינאי ואחרים כתבו דנסתפקו בדבר משום דבגמ' איתא ההוא עובדא דבן פזי דאייתו לקמיה עופא ובדק עד בין האגפים ושלח ליה נשיאה וקם ואזל ואמר התלמוד ולא ידענא אי משום דלא צריך למבדק טפי אי משום כבוד נשיאה ואם איתא דהלכה כר' ינאי נפשט מדר' ינאי. וזו אינה קושיא לי דהרי בכמה מקומות מצינו בתלמוד שאינו רוצה לפשוט אלא ממשנה או מברייתא ולא מדברי תנא ואמורא. ומיהו בדין עצמו נסתפקו המפרשים אי בעו למימר בין עד חיבור אגפיה לגוף או בעו למימר בין שכיבת אגפים על הגוף יש מי שפסק לחומרא והוא שר' ינאי דאמר עד עד ולא עד בכלל קאמר והוא התחלת המקום שהם מתחברים לגוף והרשב"א פסק לקולא עד מקום כלות חבורים לגוף:

כסף משנה **ומה שכתב ווחוט השדרה בעוף עד בין אגפיים.** שם (דף מ"ו) בעופא ר' ינאי אמר בין אגפים x ר"ל אמר למטה מאגפים וכתב הרשב"א ולא איפסיקא הלכתא כמאן והוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא והרמב"ם פסק עד בין אגפים ולא ידעתי טעם לדבריו גם בהרבה מספק הטריפות פסק לקולא ובמקצתן לחומרא ודרכו נסתרה מעיני עכ"ל. ואיני יודע ממה תמה על רבינו בזו דהא נימוקו עמו דר' ינאי רביה דר' יוחנן הוא דהוא רביה דר"ל וקי"ל אין הלכה כתלמיד במקום הרב וכן נראה דעת הרי"ף והרא"ש שכתבו המחלוקת סתם ולא הכריעו משום דמסתמא אין הלכה כתלמיד במקום הרב ובשאר ספקות שפסק במקצתן לקולא ובמקצתן לחומרא אתן בהם טעם לשבח בס"ד:

לחם משנה **וחוט השדרה בעוף וכו'.** שם (דף מ"ו) גירסת הרא"ש היא ריש לקיש אמר למטה מן האגפיים ור' ינאי אמר עד בין אגפיים וכך היא גירסת רבינו ופסק כר' ינאי דרביה דר' יוחנן הוא והלכתא כותיה לגביה דר' יוחנן כ"ש לגבי דר"ל וגירסתנו בגמ' היא מתחלפת:

ה קְרוּעָה פִּיצֵד. בְּשֵׁר הַחוּפָּה אֶת רֵב הַפָּרֶס וְהוּא הַמְּקוֹם מִן הַבֵּטוֹן שֶׁאִם יִקְרַע יֵצֵא הַפָּרֶס [ג] אִם נִקְרַע בְּשֵׁר זֶה טְרַפָּה. אָף

על פי שלא הגיע הקרע לכרס עד שנראית. אלא כיון שנקרע רב עבי הבשר הזה או נטל טרפה. וכמה שעור הקרע בארכו ארד טפח. ואם היתה בהמה קטנה ונקרע רב ארד הבשר החופה את הכרס אף על פי שאין בארד הקרע טפח טרפה הואיל ונקרע רבה :

מגיד משנה קרועה כיצד וכו'. בפי א"ט (דף מ"ב) תנן הכרס הפנימית שניקבה או שנקרעה רוב החיצונה ואמרינן בגמ' איזו היא כרס הפנימית אמר רבה בר רב הונא מפרעתא מאי מפרעתא היכא דפרעי טבחי במערבא אמרי משמיה דר' יוסי בר חנינא כל הכרס כולו כרס הפנימית ואיזהו כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס. והריא"ף לא פסק הלכה כמאן אלא כתב איכא מ"ד הלכה כרבה בר רב הונא ואיכא מ"ד הלכה כר"י בר חנינא. ונחלקו המפרשים בפסק ההלכה בעל העיטור ור"י פסקו כרבה בר רב הונא ורש"י ובעלי התוס' ורבינו אפרים פסקו כר"ב"ח וכן נראה עיקר דהא רב אשי דאיהו בתראה ס"ל כותיה נמצא פסקן של דברים דלדעת בעל העיטור ור"י בכרס עצמו יש חילוק שאם ניקב הכרס הרואה את הקרע שקורעין הטבחים בשעת הפשטת העור שהוא כנגד מפרעתא נקיבתו במשהו והוא נקרא כרס פנימי ושאר הכרס שהוא כנגד הצלעות והשדרה הוא כרס חיצון ולדעת רבינו כל הכרס נקרא כרס פנימי ובשר החופה את רוב הכרס נקרא כרס חיצון. **ומה שכתב רבינו או שניטל** לאו דוקא ניטל אלא אפילו נתמסמס הבשר כדי שהרופא גוררו מן החבורה טריפה: **וכמה שיעור הקרע וכו'.** פשוט שם במתני' ר' יהודה אומר הגדולה טפח ובקטנה ברובה ואמרינן בגמ' א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר לא גדולה גדולה ממש ולא קטנה קטנה ממש אלא כל שנקרע בה טפח ולא הוי רובה זו היא ששנינו בגדולה טפח רובה ולא הוי טפח זו היא ששנינו ובקטנה רובה. ודע שדעת רבינו שלא בא ר' יהודה לחלוק על חכמים אלא לפרש דברי חכמים וכאידך מתני' דדרוסת הזאב דא"ר יהודה דרוסת ארי בגסה וא"ר בנימין בר יפת עלה בגמ' דר' יהודה לא בא לחלוק אלא לפרש ורבי בנימין מפרש מילתיה דרב יהודה :

כסף משנה קרועה כיצד בשר החופה את רוב הכרס וכו'. במשנת א"ט (דף מ"ב) שנינו הכרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה ובגמ' (דף נ':) אמרי במערבא משמיה דר"י בר חנינא כל הכרס כולו כרס הפנימית ואיזהו כרס החיצון בשר החופה את רוב הכרס רבה בר רב הונא אמר מפרעתא מאי מפרעתא אמר רב אויא היכא דפרעי טבחי ופירש"י בשר החופה את רוב הכרס קרום עב העובר על כל החלל וישנו מן החזה ועד הירכיים והכרס קרוי פנצ"א מיעוטו נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום ורוב החיצון דקאמר

מתני' רואים כמה יש מן הקרום כנגד (אותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד) הכרס טריפה ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה וכ"כ התוס' והרשב"א דבשר החופה את רוב הכרס אינו רוב הבשר אלא רוב ממה שכנגד הכרס ופסק רש"י כר"י בר חנינא וכן דעת הרשב"א בת"ה וכתב המרדכי שכן פסק ר"ח ובתשובת הגאון וכתב הרא"ש שכן עמא דבר וכתב רבינו ירוחם ונראה שזה הקרע שאמרנו שנקרע אותו בשר עד שנגלה הכרס שבפנים ר"ל שנקרע הבשר משני עבריו וכתב שלא ירד לסוף דעת רבינו ואם נקרע אותו בשר עד שיראה הכרס כמה יהיה שיעורו לפי סברתו והרשב"א כתב בת"ה שהזקיקו רבינו לפרש שכיון שנקרע רוב עובי אותו בשר טריפה לפי שזה מן הקרועים ואם נקרע עד שנפסק ועבר מעבר אל עבר מה בין קרועים לפסוקים ומ"מ כתב שלא נראו בעיניו דברי רבינו אלא לא מיטרפא עד שיקרע קרע מפולש ולי נראה שהטעם שפירש רבינו כן משום דסתמא תנן או שנקרע רוב החיצונה ולא חילק בין נקרע בסכין לנקרע מחמת חולי וכשנקרע בסכין אם נקרע לגמרי אפילו בכל שהוא טריפה דחיישינן דילמא ניקב כרס הפנימי ואינו ניכר וא"כ צ"ל על כרחנו דכי תנן שנקרע רוב החיצונה כשאין הקרע מפולש הוא שאם היה הנקב מפולש אם נקרע בסכין אפילו בכל שהוא טריפה: **וכמה שיעור הקרע בארכו וכו'.** במשנת א"ט (דף מ"ב) הכרס הפנימי שניקבה או שנקרע רוב החיצונה ר' יהודה אומר בגדולה טפח והקטנה ברובה. ובגמ' (דף נ':) א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר וכו' כל שנקרע בה טפח ולא הוי רובה זו היא ששנינו הגדולה טפח רובה ולא הוי טפח זו היא ששנינו ובקטנה ברובה וכתב הר"ן דכל היכא דמשכחין או טפח או רובה טריפה וקי"ל הכי דכיון דשקלינן וטרינן אמילתיה דר' יהודה הלכתא כוותיה ועוד שלא בא ר' יהודה אלא לפרש דברי חכמים וזהו דעת הרי"ף ורבינו: **ומ"ש רבינו אם היתה בהמה קטנה ונקרע רוב אורך הבשר.** נ"ל דה"ה לרוב רחבו דהא סתמא תנן ובקטנה רובה ומשמע דלא שאני לן בין רוב אורכה לרוב רחבה:

לחם משנה **קרועה כיצד וכו'.** שם (דף נ':) אמרי במערבא משמיה דר"י בר חנינא כל הכרס כולו וכו' (עיין בכ"מ) ופסק רבינו כוותיה: **ואם היתה בהמה קטנה וכו'.** שם ר' יהודה אומר הגדולה טפח והקטנה ברובה ולא פליגי רבנן עליה כלל והכי משמע בגמ':

1 נְקִדָּר הַבָּשָׂר הַזֶּה בְּעֵגוּל אוּ בְּאֶרְךָ אִם הָיָה יָתֵר מִכֶּסֶלַע וְהוּא כְּדִי שְׂיִכְנֹס בּוֹ שְׁלֹשׁ גְּרָעִינֵי תְּמָרָה זוּ בְּצַד זוּ בְּדַחֲק הָרִי זוּ טְרִפָּה. שְׂאֵם יִמְתַּח קָרַע זֶה יַעֲמֹד עַל טַפַּח:

מגיד משנה **נקדר הבשר וכו'.** פשוט שם אמר גניבא א"ר אסי נקדרה כסלע טריפה שאם תמתח תעמוד על הטפח ופירש שם התלמוד דכמה הוא יתיר על הסלע כלשון רבינו אלא שלא חשש לדקדק בציפא בדוחקא בלא ציפא ברווחא ששיעור מועט יש ביניהם :

כסף משנה **נקדר הבשר הזה וכו'.** שם אמר גניבא אמר רב אסי נקדרה כסלע טריפה שאם תמתח תעמוד על טפח א"ר חייא בר אבא לדידי מיפרשא לי מיניה דגניבא וכו' כסלע כשרה יותר מכסלע טריפה וכמה יותר מכסלע אמר רב יוסף כגון דעיילן תלת קשייתא בציפא בדוחקא בלא ציפא ברווחא ופירש"י נקדרה כמין ארובה עגולה ורוחב הקדירה כסלע (מטבע רחב הוא). שאם תמתח אי הוה מושכו לכאן ולכאן שיכנס העוגל לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדירה. תלת קשייתא גרעיני תמרה. בציפא עם אוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלים אותה יכנסו שלש בנקב בדוחק או בלא ציפא בהרווחה. ויש לתמוה על רבינו למה לא חילק בין בציפא לבלא ציפא ואפשר דמשום דחילוק מועט הוא סתם דבריו להחמיר. ואהא דאמרינן שאם תמתח תעמוד על טפח כתב הרא"ש חוט המקיף את הקדירה לכשימתח יהיה טפח נמצא רוחב הסלע שליש טפח. ודע שהרב רבינו יעקב ׳ חביב בפירושו לטור על מה שכתב נקדר הבשר בעיגול או באורך כתב לא ידעתי כוונתו כי אם הוא באורך אין זה קדירה ושיעורו טפח עכ"ל, ול"נ שהדבר פשוט שכשאמרו ששיעורו טפח הוא כשנקרע ולא חסר ונקדר היינו שחסר ולפיכך שיעורו כבסלע שהוא שליש טפח :

לחם משנה **כדי שיכנס וכו'.** שם וכמה יתר מסלע וכו' (עיין בכ"מ בד"ה נקדר וכו' עד ויש לתמוה וכו') ורבינו לא הזכיר בציפא כלל ואולי שהוא מפרש בציפא זו בצד זו בלא ציפא זו ע"ג זו : **שאם ימתח קרע זה וכו'.** שם אמרו שאם תמתח תעמוד על טפח ופירשו התוס' כשתקיף הסלע בחוט וימתח החוט ויהיה באורכו טפח ורש"י ז"ל פירש שיכנס העוגל לאורך או לרוחב כלומר כשתמשוך קרע זה וישקו שני שפתי הקרע יהיה טפח וזה נ"ל דעת רבינו שכתב שאם ימתח קרע זה וכו' ומשמע שהקרע עצמו נמתח :

בְּהֵמָה שֶׁנִּפְשֵׁט הָעוֹר שֶׁעָלְיָהּ כָּלוּ בֵּין שְׁנֵי קְרָע בֵּינָד אוּ בְּחָלִי וְנִמְצָא בְּשָׂר בְּלֹא עוֹר הָרִי זוּ טְרֵפָה. וְזוּ הִיא שְׁנֵי קְרָאֵת גְּלוּדָה. וְאִם נִשְׁאַר מִן הָעוֹר רֹחַב סָלַע עַל פְּנֵי כָּל הַשְּׁדָרָה וְרֹחַב סָלַע עַל הַטְּבוֹר וְרֹחַב סָלַע עַל רְאֲשֵׁי אֵיבָרֶיהָ הָרִי זוּ מִתְּרַת. וְאִם נָטַל כְּרֹחַב סָלַע מֵעַל כָּל פְּנֵי הַשְּׁדָרָה אוּ מֵעַל הַטְּבוֹר אוּ מֵעַל רְאֲשֵׁי

אִיבָרִיהַ וְשָׂאֵר כָּל הָעוֹר קָיָם הָרִי זֶה סִפְקָא. וַיִּרְאֶה לִּי שְׂמֵתִירִין אוֹתָהּ:

מגיד משנה בהמה שנפשט וכו'. שנינו במשנה (דף נ"ד) הגלודה ר' מאיר מכשיר וחכמים פוסלין ואוקימנא בגמי' דחזר בו ר' מאיר וז"ש במסקנא לא עמד ר' מאיר במחלוקתו: **ואם נשאר וכו'.** גרסינן בגמי' (דף נ"ה) ואם נשתייר בו כסלע כשרה היכא אמר רב יהודה אמר שמואל על פני השדרה כולה ואוקימנא בגמי' דהכי קאמר ברוחב כסלע על פני השדרה כולה רבה בב"ח אמר ראשי פרקים ר' אליעזר בן אנטיגנוס משום ר' אלעזר בר ינאי מקום טיבורו רב אמר כל העור כולו מציל בגלודה חוץ מעור בית הפרסות ור' יוחנן אמר אפילו עור בית הפרסות מציל. כבר נתברר מה שכתב הריא"ף בהלכות שהביא דעת בה"ג שירצה לפסוק כרב ודחה אותו והכריח שראוי לפסוק כשמואל והרא"ש דחה כל ראיות הריא"ף והכריח לפסוק כר' יוחנן כמו שהוא כתוב בארוכה במקומו אין צורך להאריך אלא לברר דעת רבינו שרצה הריא"ף לדחותו משום שהקשה דלא ימנע, אי גריס ר' ינאי ומכח זה דוחה דברי רב ור' יוחנן א"כ יפסוק כר' ינאי, ואם לא גריס ר' ינאי א"כ נדחה הכל חוץ מרב ור' יוחנן ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. ואני אומר שרבינו לא כן יחשוב ולבו לא כן ידמה אלא שודאי השקיפה דעתו על כל הדעות כולם ולא נעלם ממנו כלל מהכללים ולא גירסא אלא מפני שדבר זה ומחלוקת זה אינו תלוי בבקיאות ולא במשנה ולא בברייתא אלא חלקו בחכמת הטבע שאין ספק שהעור הוא מהדברים ההכרחיים לבעלי חיים וכשנפשט כולו א"א לבע"ח להתקיים אבל היה מקובל בידם כפי חכמת הטבע שאם ישאר כסלע במקום אחד שמשם יעלה העור ארוכה ויחזור להתפשט מעט מעט עד שיתכסה כולה ובעוד אותו המעט שם אע"פ שלא נתכסית יכולה לחיות דחשבינן ליה לאותו סלע כגזע וכשרש האילן שחיות כל האילן תלוי בו ולפי שלא בא בפירוש אותו הסלע באיזה מקום ישאר עד שאפשר שתעלה משם ארוכה נחלקו בו האמוראים כל אחד גזר כפי חכמתו וידיעתו בטבע שסובר שצריך שישאר באותו המקום המיוחד כפי בקיאותו בטבע נמצא עתה שכל מחלקותם תלויה בטבע ולפי זה כל עוד שלא ביררו בתלמוד הלכה כמי ראה רבינו לחוש לחומרות כולם שמא אחד מהם בקי מחברו בחכמת הטבע ונמצאו דבריו אמיתיים או שמא הטבע מסכים לכולם וכל עוד שספק זה אינו תלוי בסברא ולא בדיוק ממשנה וברייתא אלא בחכמת ידיעת הטבע על מכונתה ראוי לחוש לכולם ואין ראוי לבקש כללים כי הכלל לא נאמר אלא למה שתלוי בסברא או בבקיאות אבל זה שראוי לתלותו בחכמת הטבע ולא הוברר בתלמוד ראוי לחוש לכולם. זהו שני"ל בדעת רבינו ועוד משום דר' ינאי בר ישמעאל בעי אליבא דידיהו תלתא משמע דדכוותייהו סבירא ליה: **ואם ניטל וכו'.** בעיא דר'

ינאי בר ישמעאל ועלתה בתיקו ופסקו רוב המפרשים לחומרא משום דכל תיקו דאיסורא לחומרא ורבינו פסק לקולא ותמה עליו הרשב"א ורבינו יונה הכריח דברי רבינו מדחזינן דרב ור' יוחנן מכשרי אפילו שנשאר בכסלע בלבד באיזה מקום שישאר ואע"פ שנדחו דבריהם דוקא במה שנחלקו בפירוש וגם שמואל ור' ינאי ורבה מ"מ במה שנסתפק לדעתם כיון שפשוט היה ההיתר לדעת רב ור' יוחנן ראוי לפסוק כמותם עכ"ל ז"ל וטעם נכון וברור הוא. ודע שאפילו לדעת האוסרים דדוקא כעין הבעיא שנשאלה בתלמוד והוא כשניטל מקום טיבורו ומקום ראשי פרקים וניטל העור של השדרה שר"ל שניטל לגמרי מכל אחד מהמקומות הללו אבל אם ניטל העור של קצת השדרה או מעל מקצת ראשי פרקים וכל העור קיים שהיא מותרת דלא בעינן שישתייר רוחב סלע על פני כל השדרה וכן על ראשי פרקים ומקום טיבורו אלא היכא דניטל כל העור כולו שאין שם עור אחר שיציל זולת זה אבל בשיעור אחר מצטרף להציל כגון זה שכל שאר עור הגוף קיים. וכתבו הגאונים דדוקא בבהמה אנו אומרים זה אבל בעוף אפילו נמרטו אגפיו הגסים או אפילו הנוצה הגסה כשרה ולא אמרינן גלודה אלא בבהמה דוקא דהתם לא נשאר עור שיגן עליה אבל הכא אע"ג שניטלה הנוצה עורה קיים ומגין עליה ואע"ג דכחשא אינה מתה מפני זה וכשרה :

כסף משנה בהמה שנפשט העור שעליה כולו וכו'. משנה פ' אי"ט (דף נ"ד) הגלודה ר"מ מכשיר וחכמים פוסלין וידוע דהלכה כחכמים ופירש"י גלודה שניטל עורה או מחמת (שחין או מחמת) מלאכה ואיתא בברייתא בגמ' (דף נ"ה:) דאם נשתייר בו כסלע כשירה כלומר דע"י אותו שיור מעלה ארוכה ובעי בגמרא שיור זה היכא בעינן שישתייר וכו' פריש ר' נהוראי משמיה דשמואל כרוחב סלע על פני כל השדרה כולה רבה בב"ח אמר ראשי פרקים ופירש"י בכל פירקי חוליותיה ועצמות השוק והירך בעינן שיור כסלע ר' אלעזר בן אנטיגנוס משום ר' אליעזר ברבי ינאי אמר מקום טיבורו בעי ר' ינאי בר' ישמעאל (ניטל מקום כל השדרה וכולו קיים x) ניטל מקום טיבורו וכולו קיים ניטלו ראשי פרקים וכולו קיים מאי תיקו וסובר רבינו שמאחר שכל אחד תופס מקום מיוחד הרי הדבר ספק ואין להכשיר עד שיתקיימו דברי כלם דהיינו שישאר כסלע במקום טיבורו ועל פני כל השדרה ובראשי פרקים וכן דעת הרשב"א והר"ן. ועל מ"ש רבינו ואם ניטל כרוחב סלע מעל פני כל השדרה וכו' הרי זה ספק ויראה לי שמתירין אותה, כתב הרשב"א לא ידעתי טעם ההיתר דהא ספיקא דאורייתא היא ולחומרא וכ"כ הרא"ש וי"ל דרבינו לטעמיה אזיל שכתב בפ"ה שבספיקי טרפות זולת הדרוסה יש בהן שהולכין להקל מפני שאינן בפירוש בתורה. ועוד י"ל שטעם רבינו שמאחר שבניטל עור מאחד מג' מקומות הללו עלה בתיקו הוה ליה ספק ספיקא אם הלכה כאותו אמורא שפוסל כשלא נשתייר במקום ההוא המיוחד ואת"ל דהלכה

כמותו דילמא איהו מודה היכא דניטל העור מהמקום ההוא בלבד כיון שנשתייר כל שאר העור קיים וכיון דספק ספיקא הוא לקולא:

לחם משנה בהמה שנפשט העור שלה וכו'. שם (דף נ"ה:) ת"ש דפריש ר' נהוראי משמיה דשמואל וכו' (עיין בכ"מ) ורב אלפס ז"ל גורס רבי ינאי אמר עד מקום טיבורו ויש לתמוה על רבינו מה שתמה עליו הרא"ש ז"ל או היה לו לפסוק כר' ינאי משום דרביה דר' יוחנן הוא או כרב ור' יוחנן דאמרו כל העור מציל וכ"ת לא פסק כרב ור"י משום דהוה תלתא לגבייהו דבעי מקום מיוחד ופסק בכל הני תלתא לחומרא זה אי אפשר גבי גלודה דיש לפסוק לקולא כמו שאמר ויראה לי שמתירין אותה ומהטעם דפרישית למעלה. לכך נ"ל שרבינו מפרש דהנהו תלתא לא פליגי אלא כל אחד מוסיף על חבירו וראיתו מדבעי ר' ינאי ניטל מקום טיבורו וכולו קיים ניטלו ראשי פרקים וכו' משמע דמדינא בעינן כולהו ובעי אם ניטל חד מינייהו מהו דאי אמרת דר' ינאי אתא לומר דתיבעי לרבה בר בר חנה דאמר ראשי פרקים ותיבעי למ"ד מקום טבורו למה לי הא כיון דבעי למאן דאמר ראשי פרקים ודאי דתיבעי נמי למ"ד מקום טיבורו אבל אם נאמר דתלתא בעינן וכל חד מוסיף אחבריה היא גופיה אשמעינן הבעיין דתלתא בעינן ולכך בעי אם ניטל ראשי פרקים או מקום טבורו מהו:

ח נפולה פיצד. הרי שנפלה הבהמה ממקום גבוה שנגבהו עשרה טפחים או יתר ונתרסק איבר מאיבריה הרי זו טרפה. וכיצד הוא הרסוק. שיתרוצץ האיבר ויחלה מחמת הנפילה עד שתפסד צורתו [ד] ותארו. אף על פי שלא נקב ולא נסדק ולא נשבר הרי זו טרפה. וכן אם הפכה אותה באבן או במטה ורצץ איבר מאיבריה טרפה. באי זה איברים אמרו באיברים שבחלל הגוף:

ההראב"ד באי זה איברים אמרו באיברים שבחלל הגוף. א"א אומר אני בכל אבר שאם נשבר תהיה בו טרפה אפילו נתרסק אבר מן האיברים שאם ניטלו כשרין. עכ"ל:

מגיד משנה נפולה כיצד וכו'. תנן במתני' (דף מ"ב) נפלה מן הגג ואסקינן בבבא קמא פ' שור שנגח את הפרה (דף נ'): דאין חיבוט פחות מעשרה טפחים כדאמרינן התם ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי שחטיה מאריה וטרפיה רב נחמן ואקשינן אלמא קסבר ר"נ יש חיבוט פחות מעשרה טפחים אותביה רבא

לר"נ תנן היו פחותים מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור מ"ט לאו משום דלית ביה חבטה ומשני לא משום דלית בה הבלא ושקלינן וטרינן ביה התם ואסקינן אלא לעולם אין חבט פחות מעשרה טפחים והיינו טעמיה דרב נחמן קסבר מכריסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה אשתכח דכי מחבט מעשרה מחבט: **באיזה איברים אמרו וכו'.** פשוט שם (חולין נ"א:) אמר ליה מר זוטרא הכי אמרינן משמיה דרב פפא צריכה בדיקה כנגד החלל כולו:

כסף משנה **נפולה כיצד הרי שנפלה הבהמה וכו'.** במשנת א"ט (דף מ"ב) נפלה מן הגג ובב"ק פ' הפרה (דף נ'): גבי ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי דשחטיה מריה וטרפיה רב נחמן אסיקנא דאין חבט בפחות מעשרה ור"נ דטרפיה משום דאריתא דדלאי הויא שיתא מכריסא דתורא עד ארעא ארבעה הוה ליה עשרה וכ"כ התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן וסמ"ג וכן דעת הה"ג וכן פסק רבינו שאין חבט פחות מעשרה אבל יש לתמוה למה לא כתב דמשחינן מאי דאיכא מכריסא עד ארעא ואפשר שמאחר שכתב שנפלה הבהמה ממקום גבוה שגבוה י' טפחים ממילא משמע וכתבו המפרשים דהא דבעינן שתפול ממקום גבוה י' טפחים היינו דוקא בנפלה מעצמה אבל הפילוה אחרים שלא מדעתה או אפי' ידעה בכך אלא שהפילוה בבת אחת אפי' בפחות מעשרה טפחים חוששין לו וכ"כ המפרשים וכתבו הטור. **ומ"ש וכיצד הוא הריסוק וכו'.** יתבאר בסמוך: **ומ"ש וכן אם הכה אותה באבן או במטה וכו'.** הכי משמע ודאי דכך מתרסקת בהכאת אבן או מטה כמו בנפילה והכי אמרינן (דף נ"א) דאי שלים חוטרא אפלגיה דגבה חיישינן ואי אית ביה קיטרי חיישינן ואי מחייה אפסקיה חיישינן. **ומ"ש באיזה אברים אמרו באברים שבחלל הגוף,** יתבאר בפ' זה: **כתב הראב"ד באיזה איברים אמרו באברים שבחלל הגוף א"א בכל אבר שאם נשבר תהיה בו טריפה.** וכתב עוד לקמן אפילו נתרסק אבר מן האברים שאם ניטלו כשרים כגון טחול וכליות א"א זה ספק עכ"ל. ויתבארו דברים אלו בפרק זה:

לחם משנה **נפולה כיצד וכו'.** במשנה שם נפלה מן הגג וכו' ומדהזכירו שם בגמ' ריסוק איברים משמע ליה דרסוק ר"ל שנתרוצץ האבר מחמת הנפילה: **באיזה איברים אמרו וכו'.** רבינו מפרש שמה שאמרו בגמ' אמר רב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים ר"ל דאם נתרסק בית הרחם הרי זו מותרת כמו שמבואר בהלכות ומכאן יצא לו דכל איברים שבחלל הגוף ואפי' האיברים שאם ניטלו כשרה ואם נתרסקו טרפה דהא בית הרחם מאיברים שאם ניטלו כשרה הוא ומדקאמר דוקא בית הרחם משמע דכל אחריני דכוותיה שאם ניטלו כשרה שנתרסקו שהם אסורים וכ"ש שאר איברים שבחלל הגוף שאפי' אם ניטלו טרפה ולכך כתב שבאיברים שבחלל הגוף טרפה

אבל אין כן דעת הר"א ז"ל בהשגות אלא שלא אמרו שאם נתרסקו אסורים אלא גבי איברים שאם נשברו טרפה אבל איברים שאם נשברו כשרה או אם ניטלו כשרה יש לספק בהם אי הריסוק עדיף טפי לאסור משבירה או נטילה וכ"כ כאן בהשגות א"א אומר אני בכל אבר שאם נשבר בו תהיה טרפה. וגבי מה שכתב לקמן אפי"אם נתרסק וכו' כתב א"א זה ספק ע"כ. וה"ה גבי אבר שאם נשבר בו כשרה שהוא ספק:

ט בְּהֵמָה שֶׁנִּפְלָה מִן הַגָּג אִם הִלְכָה ^[ה] אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְאִם עֲמָדָה וְלֹא הִלְכָה חוֹשְׁשִׁין לָהּ. קִפְצָה מִחֲמַת עֲצָמָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. הַנִּיחָה לְמַעַלָּה וּמִצָּאָה לְמַטָּה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׁמָא נִפְלָה:

מגיד משנה בהמה שנפלה מן הגג וכו'. שם (דף נ"א:): א"ר יהודה אמר רב עמדה אינה צריכה מעת לעת בדיקה ודאי בעיא הלכה אינה צריכה רב חייא בר אשי אמר אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה ופסק רבינו כרב יהודה וכן פסק הריא"ף ודחו דברי רב חייא בר אשי אע"ג דמחמיר משום דאיתא בפי התערובות אמר ריש לקיש עמדה צריכה מעת לעת הלכה צריכה בדיקה ואמרינן עלה כולהו כריש לקיש לא אמרו עמדה אינה צריכה מעת לעת הלכה צריכה בדיקה ורי' ינאי ורי' ירמיה הוא דפליגי עליה דריש לקיש התם וקי"ל כוותייהו דרביס נינהו ועוד דר' ינאי רביה דר' יוחנן ור"י רביה דריש לקיש הלכך ליתא לדריש לקיש ובגמ' גרסינן (אמר רב הונא בר ר' יהודה אמר רב ששת) אמר ר' ירמיה בר אבא אמר רב עקרה יד לעמוד אע"פ שלא עמדה עקרה רגל להלוך אע"פ שלא הלכה ננערה לעמוד אע"פ שלא עמדה ורבינו והריא"ף לא כתבו דין זה משמע דס"ל דעמדה עמדה ממש הלכה הלכה ממש וטעם דבריהם משום דסמכו על הלשון הכתוב במקצת נוסחאות והלכתא עמדה צריכה בדיקה הלכה אפילו בדיקה אינה צריכה וזה ודאי כרב יהודה אתיא דהא לא סיימו בה ננערה לעמוד ועקרה רגל. ויש מי שדחה ראיה זו משום שלשון זה אינו מעיקר הגמ' אלא מפוסקי הלכות שפסקו כן במקצת מקומות אבל יש להוכיח דעת רבינו מעובדא דאימרתא דבי רב חביבא דאע"ג דאשתכח דהוה פסיק חוט השדרה היתה מהלכת ועוקרת יד ודוקא התם משום דלא נפלה הוא דלא חיישינן לחוט השדרה אבל הכא שיש לחוש לא וצריכה בדיקה מחמת שנפלה אין הילוכה ראיה שהיא כשרה עד שתלך כדרכה דבשלמא מהלכת כדרכה אע"פ שאפשר שנקרעו דקין וכרס וכיוצא בהן כיון שכדרכה מהלכת בחזקת בריאה היא אבל מהלכת שלא כדרכה אי נמי עוקרת רגל להלוך מאי ראיה היא שלא תאסר אם תבדק וא"א לומר דההיא אימרתא נפולה היתה ואפילו הכי כיון דהות מהלכא כלל לא חששו לה דא"כ היכי

מסיימי דחוט השדרה לא שכיח: **קפצה מחמת עצמה וכו'.** פשוט שם מההוא עובדא דההוא גדיא דהוה ליה לרבינא ומסיימי ביה משום דאמדה נפשה וכל שקופצת אומדת עצמה היא: **הניחה למעלה וכו'.** פשוט שם אמר רב הונא אמר רב הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין לה משום ריסוק אברים וזהו טעם הדבר אע"ג דבנפולה חיישינן שאני התם שאנחנו יודעין שנפלה שלא כרצונה והכא מיירי בהפילה היא עצמה ומשום הכי אין חוששין משום דאמדה נפשה. והוי יודע דאי מספקא לך אי נפלה שלא לרצונה או הפילה עצמה דמסתמא מכשרינן לה ואמרינן דהפילה עצמה דיותר מצוי הוא נפילה לדעת מנפילה שלא מדעת ואת"ל נפלה שלא מדעת ספק נתרסקו אבריה ספק לא נתרסקו ולפי זה בין עמדה בין לא עמדה אינה צריכה בדיקה ולא שהייה מעת לעת:

כסף משנה בהמה שנפלה מן הגג וכו'. שם (דף נ"א:) בגמ' א"ר יהודה אמר רב עמדה אינה צריכה מעת לעת בדיקה ודאי בעיא הלכה אינה צריכה בדיקה וכתב הר"ן ואע"פ שהטריפות חיות י"ב חדש מהלכת שאני הכא דאם איתא דמחמת החבט נטרפה לא היתה יכולה לילך וכתב עוד דעמדה דוקא אבל העמידוה אחרים לא מהני וכתבו הרשב"א והר"ן בד"א כשהלכה הילוך יפה כדרכה אבל הלכה והיא צולעה צריכה בדיקה ובתר הכי אמרינן בגמרא רב חייא בר אשי אמר אחד זו ואחד זו צריכה בדיקה והר"ן לא כתב אלא דברי רב יהודה וכתבו הרשב"א והרא"ש והר"ן דהא דלא פסק לחומרא כרב חייא בר אשי משום דבפי התערובות (זבחים דף ע"ד:) קאמר קסבר (ריש לקיש) עמדה צריכה מעת לעת הלכה צריכה בדיקה ור' ינאי ור' ירמיה כר"ל לא אמרי קסברי עמדה אינה צריכה מעת לעת הלכה אינה צריכה בדיקה ור' ינאי ור' ירמיה רבים נינהו והלכתא כוותיהו ועוד דר' ינאי רבו של ר' יוחנן הוי והלכתא כוותיה לגבי ר"י וכ"ש לגבי ר"ל: **קפצה מחמת עצמה וכו'.** שם גבי ההוא גדיא וכו' דחזא חושלא באיפומא דאיגרא נפל מאיגרא לארעא ושרייה רב אשי משום דכל שהוא לדעתה מסתמא קודם שתרד אמדה נפשה שלא תתרסק מאותו גובה וכתב הר"ן ואפילו אנו רואים שאינה יכולה לילך אפילו הכי כל לדעת עצמה אינה מתרסקת כ"כ שתטרף. **ומה שכתב הניחה למעלה ובא ומצאה למטה וכו'.** מימרא דרב הונא שם:

לחם משנה בהמה שנפלה וכו'. שם אמרו והלכתא היכא דנפלה מן הגג בדלא ידעה ועמדה ולא הלכה צריכה בדיקה ואינה צריכה מעת לעת ואם הלכה בדיקה נמי אינה צריכה ע"כ. וכתבו בתוספות דהא דלא קאמר הלכה כרבי יהודה בריסוק אברים משום דבעי לאשמועינן דדוקא עמדה למעוטי פשטה ידה לעמוד וננערה לעמוד ע"כ. וכן הוא דעת רבינו ולכך לא כתב אלא עמדה

והלכה לבד : הניחה למעלה וכו'. שם הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה
אין חוששין משום רסוק אברים :

ז זְכָרִים הַמְּנַגְּחִין זֶה אֶת זֶה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶן. נִפְלוּ לְאֶרֶץ ^[1]
חוֹשְׁשִׁין לָהֶן. וְכֵן בְּהֵמָה שֶׁהִיָּתָה מְגֵרֶרֶת רְגְלֶיהָ אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ
שְׂמָא נִתְרַסְקוּ אֵיבְרֶיהָ אוֹ שְׂמָא נִפְסַק הַחוּט שֶׁל שְׂדֵרָה :

מגיד משנה זכרים המנגחים וכו'. פשוט שם אמר רב הונא זכרים המנגחים
זה את זה אין חוששין משום רסוק אברים אע"ג דמדדו וקיימי צימרא בעלמא
הוא דנקט להו אם נפול לארעא ודאי חיישינן וכתבו רבותינו בעלי התוס'
שאע"פ שאין בגובה האויר עשרה טפחים דהא דבעינן עשרה טפחים דוקא
כשנפלה היא מעצמה אבל כשאחרים מפילים אותה יש לחוש משום רסוק
אברים מפני שכח מפלתה מרסקתה א"כ הרגיש הנופל שמפילין אותו כמו
שנכתוב בס"ד : **וכן בהמה שהיתה וכו'.** פשוט שם מההיא אימרתא דהוה בי
רב חביבא וכו'. ופסיק תלמודא הלכתא כרב יימר שגרונא שכיח חוט השדרה
לא שכיח וכבר כתבנו למעלה דלא עסקינן בנפולה וכן היא דעת רבינו אבל
בה"ג גורס בהאי עובדא ההיא אימרתא דנפלה מאגרא ומסיים בה ואע"ג
דאשתכח כרב יימר הלכתא כרבינא חוט השדרה שכיח שגרונא לא שכיח ולא
נתחווה גירסא זו בעיני רוב המורים :

כסף משנה זכרים המנגחים זה את זה וכו'. גם זה מימרא דרב הונא וכתב
הר"ן נפול לארץ חיישינן ולא משום הכאתם אלא משום החבט : **וכן בהמה
שהיתה מגררת רגליה וכו'.** שם ההוא אימרתא דהות בי רב חביבא דהוי שדרן
כרעה בתרייתא אמר רב יימר האי שיגרונא נקטה ואסיקנא דהכי הלכתא ולא
חיישינן דילמא איפסיק חוט השדרה משום דשיגרונא שכיח חוט השדרה לא
שכיח. וכתב הטור בשם הרשב"א במה דברים אמורים שלא נודע שנפלה אבל
אם נודע חוששין שמא עם נפילתה נפסק חוט השדרה ולכן גוררת רגליה
שפסיקת חוט השדרה מצוי עם נפילתה וכן כתבו התוס' והר"ן :

לחם משנה זכרים המנגחים זה את זה וכו'. שם וכתבו התוס' אע"ג דמכרסא
דתורא ועד ארעא ליכא אלא ד' טפחים מ"מ חיישינן הכא משום דנפל מחמת
ההכאה שמנגחין זה את זה :

יא גְּנָבִים שֶׁגוֹנְבִין הַטְּלָאִים וּמְשַׁלְּיָכִין אוֹתָן לְאַחוּרֵי הַדִּיר אֵין
חוֹשְׁשִׁין לָהֶן מִשּׁוּם רְסוּק אֵיבְרִים. מִפְּנֵי שְׂאֵין מְשַׁלְּיָכִין אוֹתָן

אֶלָּא בְּכֹנֶה שְׁלֹא יִשְׁתַּבְּרוּ. וְאִם הִתְזַירוּם וְהִשְׁלִיכוּם לְדִיר
מִחֲמַת יְרָאָה חוֹשְׁשִׁין לָהֶן. מִחֲמַת תְּשׁוּבָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶן.
מִפְּנֵי שְׁמִתְכּוֹן לְהִתְזַיֵּרם שְׁלָמִים וַיִּזְהָרוּ בְּהִשְׁלָכְתָּן :

מגיד משנה **גנבים שגונבים וכו'.** פשוט שם אמר רב מנשי הני דכרי דגנבי גנבי
וסיום המימרא כדברי רבינו :

כסף משנה **גנבים שגונבים הטלאים וכו'.** שם מימרא דרב מנשה :

יב שׁוֹר שֶׁהִרְבִּיצוּהוּ לְשַׁחֲטָה אֶף עַל פִּי שְׁנַפֵּל נְפִילָה גְדוֹלָה
שְׁיֵשׁ לָהּ קוֹל בְּעֵת שְׁמִפִּילִין אוֹתוֹ אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ מִפְּנֵי שְׁנוּעֵץ
צִפְרָנָיו וּמִתְחַזֵּק עַד שְׁמַגִּיעַ לָאָרֶץ :

מגיד משנה **שור שהרביצוהו וכו'.** פשוט שם אמר רב נחמן בית המטבחים
אין בו משום ריסוק אברים וכו' וסיום המימרא כלשון רבינו וכתב הרשב"א
ז"ל אע"פ שגבוה עשרה טפחים ואע"פ שאחרים מפילים אותו בכח וכדיהיב
רב יצחק טעמא משמיה דרב דמימד אמיד נפשיה ונעיץ צפרניה לקרקע
כשמגיע לארץ וגרסינן בירושלמי אינו דומה נופל בדעת לנופל שלא מדעת :

כסף משנה **שור שהרביצוהו וכו'.** שם (דף נ"א ע"ב) אמר רב נחמן בית
המטבחים אין בו משום ריסוק איברים ההוא תורא דנפל ואשתמע קל
גניחותיה ואסיקנא דלא חיישינן לה משום ריסוק אברים דאמר רב צפרניו
נועץ עד שמגיע לארץ ופירש"י דנפל בבית המטבחים. קל גניחותיה וכו' קול
ילתו כשנפל. צפרניו נועץ כשהוא שוהה ליפול כל שעה הוא מתחזק בצפרניו
עד שאינו נופל מגובה. וכתבו הרשב"א והר"ן אע"פ שגבוה עשרה טפחים
ואע"פ שמפילים אותו בכח וכדיהיב טעמא דמימד אמיד נפשיה ונועץ צפרניו
עד שמגיע לארץ. וא"ת מה בין זה לזכרים המנגחים זה את זה ונפול לארץ
דחוששין להם י"ל דזכרים אינם חושבין שתבריהם יפילום אדרבא כל אחד
מהם מתחזק להפיל את חברו לפיכך כשחבירו מפילו פתאום הוא מפילו ואין
לו שהות אבל שוורים שמפילים בבית המטבחים כשמרגישים שבנ"א רוצים
להפילם כבר יודעים שסופם להפילם ולכן משעה ראשונה אמיד נפשיה ונועץ
צפרניו עד שמגיע לארץ :

לחם משנה **שור שהרביצוהו וכו'.** שם ההוא תורא דנפל ואשתמע קל
גניחותיה על רב יצחק ברי' שמואל בר' מרתא שקיל משופרי שופרי ופירש"י קל

גניחותיה שנשמע קול יללתו כשנפל אבל רבינו אמר שהנפילה מאחר שהיתה גדולה הוה לה קול וז"א אף על פי שנפל :

יג הָכָה הַבְּהֵמָה עַל רֹאשָׁהּ וְהִלְכָה לָהּ הַמֶּכֶה כְּלָפִי זָנְבָהּ אוֹ עַל זָנְבָהּ וְהִלְכָה לָהּ כְּלָפִי רֹאשָׁהּ וְאַפְלוּ הָכָה אוֹתָהּ בַּמָּטָה עַל כָּל הַשְּׂדֵרָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְאִם יֵשׁ בַּמָּטָה חֲלִיּוֹת חֲלִיּוֹת חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְאִם הִגִּיעַ רֹאשׁ הַמָּטָה לְמִקְצַת הַשְּׂדֵרָה חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְכֵן אִם הָכָה לְרֹחַב הַשְּׂדֵרָה חוֹשְׁשִׁין לָהּ :

מגיד משנה **הכה הבהמה על ראשה וכו'.** פשוט שם אמר רב יהודה אמר רב הכה על ראשה וכו'. וכל חלוקי רבינו מבוארים שם במימרא :

כסף משנה **הכה הבהמה על ראשה וכו'.** מימרא דרב יהודה א"ר. ולשון ואפי' שכתב רבינו אינו נוח לי דאדרבה עיקר שריותא אינו אלא מפני שהכה אותה במטה על כל השדרה דהא בהגיע ראש המטה למקצת השדרה חוששין לה ואפשר דה"ק הכה על ראשה והלכה כלפי זנבה לא מיבעיא אם היתה המכה על הצלעות דכשרה אלא אפילו היתה על השדרה אין חוששין לה אם היתה על פני כולה :

לחם משנה **הכה הבהמה וכו'.** שם אמר רב יהודה אמר רב הכה על ראשה והלכה לה כלפי זנבה (על זנבה) והלכה כלפי ראשה כנגד כל השדרה כולה אין חוששין משום ריסוק אברים ורבינו נראה שגורס אפי' על כל השדרה כולה אין חוששין משום רסוק איברים אבל דעת רש"י ז"ל דלא גרסינן אפי' ודוקא בשכה על המתנים ולא על הצלעות כשרה : **ואם יש במטה חליות וכו'.** שם : **ואם הגיע וכו'.** שם :

יד עוֹף שֶׁנֶחֱבֵט עַל ^[א] דָּבָר קָשֶׁה כְּגוֹן כָּרִי שֶׁל חֲטִים אוֹ קָפָה שֶׁל שְׂקָדִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן חוֹשְׁשִׁין לְרִסּוּק אֵיבָרִים. וְאִם נֶחֱבֵט עַל דָּבָר רַךְ כְּגוֹן כְּסוּת כְּפוּלָה וְהִתְבֵּן וְהֶאֱפֵר וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ :

מגיד משנה **עוף שנחבט וכו'.** פשוט שם גלימא מתיח חיישינן וכל חילוקי רבינו פשוטים שם ולא חש רבינו להצריך לפרט כל החילוקים שנאמרו שם

אלא עשה סוגים אשר תחתיהם יפלו כל מה שנזכר שם כי באמרו וכיוצא בהם כלל הכל :

לחם משנה **עוף שנחבט וכו'.** שם אמר עוף ומעפף לא חיישינן וכו' חיטי וכל דמינייהו חיישינן ואמרו שם כללא דמילתא כל מידי דמשריק אין בו משום ריסוק אברים לא משריק יש בו משום ריסוק איברים ע"כ. ויש להקשות על רבינו שלמה סתם ואמר שנחבט על דבר קשה ולמה לא הזכיר שאע"פ שיהיה דבר קשה כגון כיתנא דעביד ביטוני דאמרינן התם שהוא תבילות של פשתן דבהאי גיסא ובהאי גיסא לא חיישינן כלומר אם נפל על צדי החבילה מכאן ומכאן בהשמטה אע"פ שהוא דבר קשה לא חיישינן ולמה לא הזכיר כמו שהזכיר הרא"ש ז"ל משריק או רך. וי"ל דכיון דכתב דנחבט לשון חבטה משמע דלא משריק דאי משריק לאו נחבט הוא ועי"ל דסובר דמשריק על דבר קשה כמו נחבט על דבר רך הוא כיון דמשריק וזהו שלא הזכירו בגמרא בכללא דמילתא אלא משריק ולא רך משום דהכל דבר אחד וחד טעמא הוא :

טו **נדבִּקוּ כְּנָפֵי בְּדָבָק בְּשַׁעַת צִידָה וְנִתְחַבֵּט.** אִם בְּכָנֶף אַחַת נֶאֱחָזוּ אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. וְאִם נֶאֱחָזוּ בְּשְׁתֵּי כְּנָפָיו וְנִתְחַבֵּט בְּגוּפוֹ חוֹשְׁשִׁין לוֹ :

מגיד משנה **נדבִּקוּ וכו'.** פשוט שם דבק רב אשי אסר אמימר שרי ופסק התלמוד והלכתא בתרי גפי אסיר בחד גפא שרי :

לחם משנה **נדבִּקוּ כְּנָפֵי וכו'.** שם וכתב בשעת הצידה שכן המנהג שמשימים סם שקורין ביצק"ו לצוד עופות ושם אמרו דתרי גפי אסיר בחד גפא שרי :

טז **נְחַבֵּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם אִם שָׁט מְלֵא קוֹמְתוֹ מִמַּטָּה לְמַעְלָה לְעֵמֶת הַמַּיִם אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. אֲבָל אִם שָׁט מִמַּעְלָה לְמַטָּה עִם הַלֹּדֶז הַמַּיִם חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׁמָא הַמַּיִם הֵם הַמּוֹלִיכִין אוֹתוֹ. וְאִם קָדַם לְתֵבָן אוֹ קֵשׁ שְׁמֵהֶלְכִין עַל גְּבֵי הַמַּיִם הֲרִי זוֹ שָׁט מִחַמַּת עֲצָמוֹ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ :**

מגיד משנה **נחבט על פני המים וכו'.** פשוט שם אמר שמואל עוף ששט על פני המים כיון ששט מלא קומתו דיו ושאר החילוקים פשוטים שם כלשון רבינו אלא שיש לתמוה כי בתלמוד נתן חילוק אחר והוא ואי מיא קיימי לית לן בה כלומר אם המים נחים ואינם זוחלים כגון אגמים וכיוצא בהם אפילו

מלמעלה למטה שפיר דמי ובוזה החילוק אין חולק והריא"ף כתבו לפסק הלכה ורבינו השמיטו ונראה שרמזו בדבריו אבל אם שט מלמעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו שמא המים הם המוליכין אותו נראה מכלל דבריו דחשש זה אינו אלא משום דחיישינן שמא המים מוליכין אותו הא במקום שאין לחוש לזה כגון שהם נחים אפי' מלמעלה למטה אין חוששין לו :

כסף משנה (יד-טז) עוף שנחבט על דבר קשה וכו' עד ה"ז שט מחמת עצמו ואין חוששין לו. שם בגמרא:

לחם משנה נחבט על פני המים וכו'. שם מימרא דשמואל:

יז כָּל מְקוֹם שֶׁאֲמַרְנוּ אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִתֵּר לְשַׁחַט מִיָּד. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְבַדֵּק שְׁמָא נִתְרַסַּק אֵיבָר. וְכֹל מְקוֹם שֶׁאֲמַרְנוּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ אִם שְׁחָטָהּ צָרִיךְ לְבַדֵּק כְּנֶגֶד כָּל הַחֲלָל כְּלוֹ מְקַדְקַד הָרֵאשׁ עַד הִירָךְ. אִם מְצָא בָּהּ טְרֵפָה מִן הַטְּרֵפוֹת שְׁמַנִּינוּ אוֹ שֶׁנִּתְרַסַּק אֵיבָר מִן הָאֵיבָרִים שֶׁבְּפָנִים וְנִפְסְדָה צוּרְתוֹ הֲרִי זֹ טְרֵפָה. אֶפְלוֹ נִתְרַסַּק אֵיבָר מִן הָאֵיבָרִים שֶׁאִם נָטְלוּ כְּשֶׁרָה * כְּגוֹן טְחוּל וְכִלְיוֹת הֲרִי זֹ טְרֵפָה חוּץ מִבֵּית הָרֶחֶם שֶׁאִם נִתְרַסַּק הֲרִי זֹ מִתְּרַת :

ההראב"ד כגון טחול וכליות. א"א זה ספק:

מגיד משנה כל מקום שאמרנו וכו'. דברי רבינו פשוטים בכמה מקומות באותה סוגיא אבל יש מי שחולק בקצת דבריו לענין מה שאמר אין חוששין לה כ"ע לא פליגי דאין חוששין לה כלל כמו שכתב רבינו. **ובמה שכתב וכל מקום שאמרנו חוששין לה אם שחטה צריכה בדיקה,** יש מי שכתב דתירתי בעיא שהייה מעת לעת ובדיקה כעין נופלת ודאית ואין נראין דבריו דודאי רבינו דייק לישנא דחוששין וחוששין ודאי חששא בעלמא משמע ודי שנחמיר עליה להצריכה בדיקה אבל שהייה ודאי לא דאי לא תימא הכי מאי בין נפולה ודאית לספק נפולה אלא ודאי דנפולה ודאית בעינן למבדקה ושהייה וספק נפולה בבדיקה לחוד סגי כמו שכתב רבינו ז"ל: **ובודק כנגד וכו'.** פשוט כמו שכתבנו למעלה. וא"ת כבר כתב רבינו דין זה למעלה י"ל שבא להשמיענו שצריך ג"כ לבדוק מקום המוח שאילו ממה שכתב למעלה באיזה אברים אמרו באברים שבחלל הגוף אין מקום המוח בכלל ועתה בא להשמיענו שגם מקום המוח צריך בדיקה וזה שלא כדברי האומרים דאין מקום המוח צריך

בדיקה כי יש עצם קשה ואין לחוש שמא יתרסק ונסתייעו משום דחזינן גבי דרוסה שפירשו מכפא דמוחא עד אטמא דאלמא כשחששו למוח בפירוש אמרוה ובכאן שלא הזכירוהו נראה דבנפולה לא חששו למוח וזו אינה ראייה דרבינו ודאי משם למדה ותדע דהרי לא הוציאו בתלמוד אלא סימנים ובית הרחם לפי פירוש רבינו ואילו היה מוח בכלל אברים שאין בהם ריסוק היה מן הדין להוציאו התלמוד בפירוש אלא ודאי דכמו דבדרוסת המוח בכלל בדיקה גם לענין בדיקת נפולה מוח בכלל וילמוד סתום מן המפורש: **אפילו נתרסק אבר וכו'.** הראב"ד ז"ל נסתפק בדבר וכתב על הטחול ועל הכליות הרי הם ספק. ונראה דאין כאן מקום להסתפק מהטעם שכתבנו למעלה דלא הוציאו בתלמוד אלא בית הרחם וסימנים מכלל דטחול וכליות ישנן בכלל חלל: **חוץ מבית הרחם וכו'.** מימרא דרב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים ולפי דעת רבינו פירוש הדבר על בית הרחם ממש שאם נפלה הבהמה אין חוששין לבית הרחם ומדכתב גבי בית הרחם שאם נתרסקה הרי זו מותרת וגבי סימנים אינם צריכים בדיקה משמע שבית הרחם אפילו נתרסקה ממש אין חוששין לה כלל אבל סימנים בדיקה הוא דאינם צריכים אבל אם ראינו שנתרסקו ודאי חוששין להם. ושאר המפרשים פירשו מימרא דרב נחמן בנולד עצמו כגון בהמה שהיתה מקשה לילד ויצא ולדה בקושי אין חוששין שמא מחמת אותו דוחק נתרסקו אבריו וצריך להמתין לו מעת לעת אלא מותר לאלתר ואף על פי שלא הפריס על גבי קרקע ואינו יכול לעמוד והוא שמוחזק שכלו לו חדשיו. ואיברא שהשתדלתי להעמיד פירוש רבינו על סוגית הגמ' ולא יכולתי משום דבגמ' מייתי סייעתא לרב נחמן מההיא ברייתא דתניא תינוק בן יום אחד מיומא וכו' ופשיטא דההיא סוגיא לא רהטא כלל אליביה דרבינו אלא כפירוש שאר המפרשים אלא שראיתי לרמ"ך ז"ל שפירש שמה שכתב רבינו חוץ מבית הרחם לא מדברי רב נחמן למדה וצריכין דבריו ישוב. ואם יש לי שבדברי רבינו (חסר מכאן):

כסף משנה כל מקום שאמרנו אין חוששין לה מותר לשחוט מיד וכו'. זה פשוט דאין חוששין משמע דלא חיישין לה כלל ולא בעיא ולא מידי וכן כתב הר"ן. ומ"ש וכל מקום שאמרנו חוששין לה אם שחטה צריך לבדוק וכו'. שם אמר אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים א"ל מר זוטרא הכי אמרינן משמיה דרב פפא (צריכה בדיקה) כנגד בית חלל כולו א"ל הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי סימנים מאי א"ל סימנים קשים הם אצל נפילה ומשמע לרבינו דגם המוח בכלל בית חלל שהרי לא הוציאו מן הכלל אלא סימנים בלבד. ומ"ש רבינו או שנתרסק אבר מהאברים שבפנים וכו' אפילו נתרסק אבר מהאברים שאם ניטלו כשרה וכו', נראה שלמד כן ממה שאמרו בית הרחם אין בו ריסוק אברים לפי פירושו כמו שיתבאר בסמוך ואם איתא דבנתרסק אבר מהאברים שאם ניטלו כשרה

למה להם לייחד בית הרחם מבין שאר האברים שאם ניטלו כשרים אלא ודאי אף בהם פוסל הריסוק ולכך הוצרכו להוציא בית הרחם מכללם: **כתבו** התוס' והרשב"א והר"ן דתרתני בעינן שהייה מעת לעת ובדיקה והטעם שאינו מספיק בדיקה בתוך מעת לעת כתב הר"ן משום דבנפילה חיישינן לתרתני חדא לריסוק אברים ודבר זה אינו ניכר בבדיקה כלל שאע"פ שלא נשתנו אבריה ולא נפסד מראיתה חוששין שמא מחמת הנפילה נתרסק אע"פ שאינו ניכר ותו איכא למיחש בה שמא נקרעו אברים או נפסקו ודבר זה אפשר לעמוד עליו בבדיקה וכל ששהתה מעת לעת או שעמדה יצאנו מידי חשש ריסוק אברים דקים להו לרבנן דכל שנתרסקו אבריה אינה עומדת ואינה שוהה מיהו אכתי איכא למיחש שמא נקרעו אבריה או נפסקו ומשום הכי בעיא בדיקה ולפי שיטה זו אין צריך לבדוק א"כ נפסקו אבריה או נקרעו אבל ריסוק אברים אין לו ענין בבדיקה כלל אבל הרמב"ם כתב בפ"ט שצריך לבדוק ג"כ אם נתרסקו אבריה כלומר אם נשתנית מראיתן פי' באותם אברים שאם ניקבו או ניטלו כשרה אם נשתנית מראיתן טריפה לפי שריסוקן מכאיב אותה יותר מנטילתן ונקיבתן ולפי זה בשני דרכים בודקין אותה אם נקרע או נפסק אחד מהאברים שהיא נטרפת בהן ואם נשתנה אחד מהאברים הפנימיים מפני חשש ריסוק אברים. וכ"ת וכיון שהריסוק הוא דבר שאפשר לעמוד עליו בבדיקה כי לא שהתה נמי אמאי לא סגי בבדיקה, י"ל לפי שאין הריסוק ניכר לאלתר עד שתשהה מעת לעת שאז כל אבר שיש בה מרוסק תפסד צורתו ויתגלה בהתתיה והראב"ד מסתפק בהשגות באותם אברים שאם ניטלו או ניקבו כשרה אם ריסוקן כלומר שינוי מראיהן פוסל בהם עכ"ל. והרשב"א בת"ה כתב כדברי רבינו וכתב הרב ר"ן וא"ת היכי מהניא בדיקה ליחוש שמא ניקב משהו דלא מינכר בבדיקה כיון שאין מקומו ידוע דמה"ט אמרינן דקוץ שניקב לחלל טריפה י"ל דאם איתא שמחמת נפילתה ניקבו אברים קרע גדול וניכר היה. **ומ"ש רבינו חוץ מבית הרחם וכו'.** שם אר"נ בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים ופירשה רבינו שאם נפלה אף אם נתרסק בית הרחם מותרת והמפרשים פירשוה לענין עובר שנולד אע"פ שבית הרחם הוא מקום צר אין חוששין לו לריסוק אברים וכתב הרשב"א על דברי רבינו ואיני יודע לפי פירושו היאך יתיישב ענין שמועתנו בה ומה ענין תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ועגל שנולד ביו"ט לזה הענין עכ"ל. והריב"ש כתב ודאי שאף לפי שיטתו שחושש לריסוק בכל האברים הפנימיים דינו כבית הרחם מוכרח שאם היינו חוששין בבית הרחם משום ריסוק בנפילה א"כ כל הבהמות היולדות הן צריכות שהייה מעת לעת ובדיקה בבית הרחם שהרי הלידה כמו דרסה בכותל או שרצתה בהמה דאמרינן בה אם שהתה מעת לעת כשרה וצריכה בדיקה ואולי מה שחשש לריסוק בכל האברים הפנימיים יצא לו ממה שאמרו בגמרא צריכה בדיקה כנגד כל החלל כולו וגם הראב"ד נסתפק בזה

ולזה פירש הרמב"ם שבית הרחם אין חוששין לו משום ריסוק בנפילה והטעם לדבריו הוא מפני רכותו וספגיותו אינו מתרסק לא בנפילה ולא בלידה מפני טעם זה כמו שאינו מתרסק כך אינו מרסק כמו שאמרו גבי גלימא עף מיעף אין בו משום ריסוק אברים ובהנהו אחריני דאתמר בגמרא מפני רכותן אינם מרסקים לזה הביא לו רבא סיוע מהא דתינוק בן יומו ומההיא דעגל שנולד ביו"ט כנ"ל לפי שיטת הרמב"ם. והר"ם כהן דלונל תירץ דבריו בדרך אחרת קרוב לזה וז"ל ויש שסוברים לומר שמ"ש בכאן הוא פירוש מ"ש בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים וטעות הוא בידם שהוא פירש כמו שאנו רגילים לפרש ולא היה צריך להביא בכאן שהרי הביא בהלכות יו"ט עגל שנולד ביו"ט שוחטין אותו ביו"ט והביא נמי במקומו בתינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומה שהביא בכאן הלך לשיטתו שפירש שאם נתרסק אבר מן האברים טריפה ועל זה אמרו צריכה בדיקה מכפא דמוחא ועד אטמא והוסיף הוא לפי סברתו שאם נתרסק בית הרחם לא יהיה טרפה שהרי כשהבהמה יולדת מתרסק בית הרחם ולא מיטרפא בהכי ה"ה בנפילה וצ"ע עכ"ל:

לחם משנה **חוץ מבית הרחם וכו'.** שם מימרא דרב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים ומפרש רבינו שאם נתרסק בית הרחם ה"ז מותרת ורש"י ז"ל פירש עגל שנולד היום שיצא מבית הרחם צר אין חוששין שמא נדחק ונתרסקו איבריו ע"כ. ובאמת שכל הסייעות שהביאו שם הם מורים כפ"י רש"י ז"ל שכפי פ"י רבינו אי אפשר ליישב הסייעות כלל ולא ידענא מה אידון ביה והתימה מהר"א ז"ל שלא השיגו בזה וצ"ע:

יח והסימניו אינו צריכין בדיקה בכאן שאין הנפילה ממעקת אותן :

יט נפלה מן הגג ולא עמדה אסור לשחט אותה עד שתשחא מעת לעת. ואם שחט בתוך זמן זה הרי זו טרפה. וכששוחט אותה אחר מעת לעת צריכה בדיקה כמו שבארנו [ח] :

מגיד משנה **נפלה מן הגג וכו'.** דברי רבינו מבוארים בכמה מקומות והם תוספת ביאור על מה שקדם. ודע שדעת רבינו שכל שנפלה ודאי ולא שהתה מעת לעת ולא עמדה ולא הלכה אם שחטה בתוך הזמן אפילו בבדיקה לא מתכשרא וראיה לזה מדאמרינן בגמרא עמדה אינה צריכה מעת לעת אבל בדיקה ודאי בעיא מכלל דכי לא עמדה אפילו בבדיקה לא מתכשרא וכי שהתה מעת לעת ושחטה כשרה ומיהו דוקא בבדיקה. וא"ת שהייה זו למה שהרי אנו

מכשירין אותה על ידי בדיקה בלא שהייה ויש לתרץ לפי שהריסוק אינו ניכר לאלתר עד שתשהא מעת לעת שאז כל אבר שיהיה בו ריסוק והפסד תגלה רעתו מה שאין כן קודם שהייה:

כסף משנה **נפלה מן הגג ולא עמדה וכו'.** במשנת א"ט בעוף (דף נ"ו) שנינו דרסה וטרפה לכותל או שרצתה הבהמה (והיא) מפרכסת ושהתה מעת לעת כשרה ובגמרא (שם ע"ב) אמר ר' אלעזר בן אנטיגנוס צריכה בדיקה ובפסקת נפלה מן הגג כתבו התוס' והרשב"א והר"ן שהייה מעת לעת ובדיקה והטעם שאינו מספיק בדיקה [מקודם] מעת לעת כתב הר"ן שהטעם על פי דעת רבינו לפי שאין הריסוק ניכר לאלתר עד שתשהא מעת לעת שאז כל אבר שיש בה מרוסק תפסד צורתו ויתגלה בהתתיה. וכתב עוד הר"ן כתב הרמב"ם דבהני דאמרינן חוששין לאו למימרא דיהבינן להו דיני נפולה ודאית דמתניי וליבעי שהייה ובדיקה אלא בודקין אותה מיד בלא עמידה ושהייה כלל ולא מחוור דכי אמרינן חוששין משמע שדינה כדין נפולה גמורה ואע"ג דאמרינן לישנא דחוששין היינו טעמא משום דכולא מילתא דריסוק אינה אלא חששא בעלמא עכ"ל. והרשב"א כתב על דברי רבינו נראה שחילק בין הנפולה דמתניי ובין אותן שנאמר עליהם בגמרא חוששין לה שהנפולה אם שחטה קודם ששהתה או שעמדה טריפה ואין לה בדיקה וכל הני דאמרינן עליהו בגמרא חוששין לה חששא הוא דאמרינן הא טריפה ליתנהו והילכך לכתחלה צריך להשהותן אבל אם עבר ושחטן בבדיקה סגי להו ומשמע דלא מקילינן כולי האי דהא לא מפלגינן בהו בגמרא ועל נפלה דמתניי מייתנין כל הני בגמרא דאלמא ליכא חילוק בינייהו דבין בזו ובין בזו אם לא שהתה מעת לעת טרפה. ועוד דכיון דחיישינן לריסוק אברים לא ידיע ביומיה א"כ עמדה ידי חששא מאין נפקא לה דהא בבדיקה לא מינכר עכ"ל. ורבינו סובר שאם כדברי הרשב"א והר"ן הוה ליה לגמרא למימר בהנהו הרי היא כנפולה ומדקאמר בהו חוששין לה משמע חששא בעלמא לכתחלה קאמר:

לחם משנה **נפלה מן הגג וכו'.** שם במשנה (דף נ"ז) דרסה וטרפה בכותל וכו' (עין בכסף משנה) ואמרו בגמ' אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה ע"כ. הרי מבואר דהיכא דלא עמדה תרתני בעינן שהייה ובדיקה:

ב וְכֵן מִי שֶׁדָּרַס בְּרִגְלוֹ עַל הָעוֹף או שֶׁדָּרְסוּתוֹ בְּהֶמָּה או שֶׁטָּרְפוּ לְפֶתַל וְהָרִי הוּא מְפָרְס מִשְׁהִין אוֹתוֹ מֵעַת לְעַת וְאַחַר כֵּן שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ כְּדָרְךָ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

מגיד משנה **וכן מי שדרס וכו'.** פשוט במשנה דא"ט בעוף (דף נ"ו) דרסה וטרפה בכותל או שרצתה בהמה ומפרכסת אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה ואוקימנא בגמרא דבעיא בדיקה אחר שהייה דאיכא למיחש בהני תלתא משום ריסוק אברים ולפיכך לא מתכשרא אלא בבדיקה :

כא **סימנים** [ט] **שְׁנַדְלְדְלוּ רַבֵּן טְרִפָּה וְאַפְלוּ שְׁלֵא מִחֲמַת נְפִילָה.**
וְכֵן אִם נִתְקַפְּלוּ שְׁהָרִי אֵינָן רְאוּיִין לְשַׁחֲיָטָה. אָבֵל אִם נִתְפָּרַק
רֵב תִּרְבֵּץ הַנֶּשֶׁט מִן הַלְּחֵי הָרִי זֶה מִתְּרַת שְׁאִין הַתִּרְבֵּץ רְאוּי
לְשַׁחֲיָטָה כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ :

מגיד משנה **סימנים שנדלדלו וכו'.** מימרא דשמואל שם סימנין שנדלדלו ברובן טריפה וכתוב בהלכות אמר רב נחמן אמר שמואל תרביץ הושט שניטל ברובו מלחי כשר ודוקא דאיפרוק איפרוקי אבל אדלדל אדלדולי או איקפול איקפולי לא דאמר שמואל סימנין שנדלדלו ברובן טריפה. בשמועה זו רבו הפירושים ונתחלפו הדעות לפי חילוף הגרסאות ולפיכך אני צריך להרחיב ביאורן שמתוך כך תתבאר דעת רבינו. גירסת רש"י והא אמר רבה בר אבוח אמר שמואל סימנין שנדלדלו הא דאיקפול איקפולי הא דאיפרוק איפרוקי ולפי גרסתו כך הוא פירוש ההלכה שמה שאמר שמואל תרביץ הושט שניטל רובו כשרה דוקא כשהמיעוט ההוא מחובר במקום אחד וזה דאיקפול איקפולי כל שנקלף רוב הסימן ממקום חיבורו בנחת ומיעוטו מחובר ואותו המיעוט המחובר הוא במקום אחד לא מפוזר ומפורד שמאחר שהוא במקום אחד הדר בריא אבל איפרוק איפרוקי שנפרק בכח רוב הסימן ממקום חיבורו כאן מעט וכאן מעט והמיעוט המחובר הוא מפוזר ומפורד שאינו במקום אחד לעולם לא הדרא בריא וטריפה ועל זה אמר שמואל סימנין שנדלדלו ברובן טריפה זהו פירוש רש"י כפי גרסתו והריא"ף ז"ל גריס אמר רב שישא בריה דרב אידי התם דאיפרוק איפרוקי ודעתו לומר כפי גרסתו דרב שישא ביטל כל התירוצים שנאמרו קודם לכן וקיים שדברי שמואל שאמר תרביץ הושט שניטל ברובו כשר דאיפרוק איפרוקי וזהו ישוב ההלכה לפי גרסתו דדברי שמואל דהכשיר דוקא איפרוק איפרוקי שר"ל שנתפרק מן הלחי בנחת הרוב במקום אחד אבל אדלדל אדלדולי שר"ל שנפרדו הסימנין זה מזה ברובן או איקפול איקפולי הושט בכח מן הלחי הרוב ממנו והמעט המחובר אינו במקום אחד אלא מעט כאן ומעט כאן טריפה וזהו דעת רבינו וגירסתו אלא שראיתי מי שפירש כדעת הריא"ף באיקפול איקפולי שנקלף רוב עובי תרביץ הושט סביבו דלא הדר בריא :

כסף משנה סימנים שנדלדלו רובן וכו'. בריש פרק א"ט (דף מ"ד) אמר רב נחמן אמר שמואל תרבץ הושט שניטל כולו מלחי כשר ותנא תונא ניטל לחי התחתון כשר מתקיף לה רב פפא והא איכא עיקור סימנים ולר"פ קשיא מתניתין ניטל לחי התחתון כשר בשלמא מתניי לר"פ לא קשיא הא דאיעקר איעקורי הא דאיגם איגומי מעילוי סימנים אלא לשמואל קשיא לא תימא כולו אלא אימא רובו והא אמר רבה בר בר חנא אמר שמואל סימנים שנדלדלו ברובן טריפה אמר רב שישא בריה דרב אידי הא דאיכפל איקפולי הא דאיפרק איפרוקי כך היא גירסת רש"י ופירש"י דאיכפל איקפולי שנקלף מעל הבשר איכפל כמו נקלף וכו' דאיפרק איפרוקי כדבר הנעקר בכח שנעקר מכאן מעט ומכאן מעט עד רובו דאותו מיעוט המחובר אינו מחובר ביחד הילכך לאו חיבור הוא דלא הדר בריא עד כאן לשונו. וכתב הרשב"א ויש לדקדק קצת כיון דאפי' נקלף רובו שרי אע"פ שלא נשתייר אלא מיעוט ומיעוט זה לא אמרו בו שיעור היאך אפשר שתפסל יותר כשנשתייר בו מיעוט כאן ומיעוט כאן מכשנשתייר מיעוט אחד במקום אחד. ונ"ל דכשהוא מתפרק במקומות רבים הדבר ניכר שנתפרק בכח מה שנשאר מחובר מדולדל הוא אבל כשנתפרק במקום אחד אותו המיעוט נשאר בחיבורו בחוזק כשהיה הילכך הוי חיבור והדר בריא וכן כתב הר"ן וכן משמע מלשון הרא"ש. והרי"ף כתב תרבץ הושט שניטל רובו מלחי כשר ודוקא דאיפרק איפרוקי אבל אידלדל אידלדולי או איכפל איקפולי לא דאמר שמואל סימנין שנדלדלו ברובן טריפה וכתב הר"ן שדבריו סתומים הרבה והרא"ש פירש דברי הר"ף שאם נפרקו מן הלחי בנחת הרוב במקום אחד כשר אבל אידלדל אידלדולי הושט מן הקנה או איכפל איקפולי הושט מן הלחי הנה והנה טריפה עכ"ל. ולפי שיטה זו אין חילוק בין רש"י והרי"ף לענין דינא אלא שהרי"ף חידש טריפות דנתפרקו סימנים זה מזה שלדברי רש"י לא הוזכר בגמרא והר"ן כתב הטרפות הנזכר בשם ר"ח דהיינו סימנים שנדלדלו ברובן שאמרו בגמ' והטור ג"כ כתבו בשם ר"ח. והנה רבינו כתב בפ"ג עיקור כיצד כגון שנעקרה הגרגרת והיא הקנה או הושט ונשמט אחד מהם או שניהם קודם גמר שחיטה עכ"ל. ובפ"ח כתב לחי העליון שניטל טריפה אבל אם ניטל התחתון כגון שנגמם עד מקום הסימנים ולא נעקרו ה"ז מותרת עכ"ל. והרשב"א כתב בת"ה אהא דקאמר בגמ' לא קשיא הא דאיעקר איעקורי הא דאיגם איגומי מעילוי סימנים פירוש שעיקור סימנים הוי כשנעקר הושט מן הלחי ומן הבשר ומתניי דקתני כשר דאיגם איגומי הלחי מן הסימן ומן הבשר המוטל על הסימנים דאין עיקור כל זמן שהסימנים מעורים בבשר כן פירש"י אבל הרמב"ם נראה שהוא מפרש שנגמם הלחי עד מקום הסימנים אבל כנגד מקום חיבורן נשאר מן הלחי ולא נעקרו הסימנים ממנו שכ"כ הרב ז"ל ניטל הלחי התחתון כל שנגמם עד מקום הסימנים ולא נעקרו ה"ז מותרת ואינו מחוור דהא מתניי

ניטל לחי התחתון כשר דמשמע כל הלחי ועוד דאינו מעילוי סימנים שנגמם מעליהם ממש משמע עכ"ל. ול"נ שרבינו מפרש דסימנים שנדלדלו היינו שנפרדו זה מזה וכפי ר"ח שכתב הר"ן וקאמר דטריפה ממש היא וכן אם נתקפלו כלומר שנעקרו שניהם או רובו של אחד מהם ממקום חבורו באורך הצואר והיינו עיקור הסימנים שכתב בפ"ג ואינה טריפה ממש אלא שמתוך שאינה ראויה לשחיטה נאסרה וכדברי בה"ג אבל אם נתפרק רוב תרבץ הושט מן הלחי אבל הסימנים מחוברים באורך הצואר וגם מחוברים הם זה לזה כשרה שכיון שאין התרבץ ראוי לשחיטה אין כאן עיקור סימנין ומיהו בנתפרק כולו היינו עיקור דכיון דתרבץ כולו נעקר מלחי א"א שלא נעקרו הסימנים ממקום חיבורן באורך הצואר והיינו דוקא בשאחז הסימנים ועקרם מהלחי אבל אחז בלחי ועקרו אפילו כולו כשרה וזה הוא שכתב בפ"ח ניטל הלחי התחתון כגון שנגמם עד מקום הסימנים ולא נעקרו כלומר שניטל הלחי מהסימנים לא שנעקרו הסימנים מהלחי כשרה. ויש ידים מוכיחות לזה שכשמנה השבעים טרפיות מנה נדלדלו הסימנים ולא מנה נתקפלו משמע דנתקפלו אינה טריפה אלא שאינה ראויה לשחיטה כמו שכתבתי וכ"נ ממ"ש שהרי אינם ראויים לשחיטה ואנתקפלו קאי ולא אנדלדלו דאי אנדלדלו מאי איריא מפני שאינם ראויים לשחיטה תיפוק לי שהיא טריפה א"ו אינה טריפה בנתקפלו ואין בה אלא שאינה ראויה לשחיטה ולפי שיטה זו סוגיא דגמ' הכי פירושא מתקיף לה ר"פ והא איכא עיקור סימנים כלומר דלישנא דשמואל קשיתיה דאמר תרבץ הושט שניטל כולו מלחי דהיינו שאחז בתרבץ ועקור מהלחי וכל כה"ג א"א שלא נעקרו הסימנים ממקום חיבורן בצואר והיינו עיקור סימנים בשלמא מתני' לר"פ לא קשיא הא דאיעקר איעקורי הא דאיגם איגומי מעילוי סימנים כלומר מתני' דוקא בניטל הלחי מהסימנים הוא דמכשר דכיון דאינו אוחז בסימנים אפשר לנטלו מהם ולא יעקרו ממקום חבורן בצואר והיינו איגום איגומי מעילוי סימנים אלא לשמואל קשיא דאי אפשר לאחוז בתרבץ ולעקרו כולו מהלחי א"כ יעקרו הם ממקום חיבורן ומשנינן לא תימא כולו אלא רובו כלומר אע"פ שהוא אוחז בתרבץ לעקרו מהלחי כיון שלא עקרו כולו אפשר שלא יעקרו הסימנים ממקום חיבורן והא אמר רבב"ח סימנים שנדלדלו ברובן טריפה וקס"ד דנדלדלו היינו שנעקרו ממקום חיבורן בלחי ומשני הא דאיכפל איקפולי הא דאיפרק איפרוקי כלומר ההיא דרבב"ח בדאיכפל איקפולי דהיינו שנתקפלו ונפרדו הסימנים ממקום חיבורן באורך הצואר והא דשמואל בדאיפרק איפרוקי כלומר שנפרקו ממקום חבורן בלחי בכלל ומה שאמר דאיכפל איקפולי הוא שנפרדו ונתקפלו הסימנים זה מזה אלא שזו אינה טריפה אלא שאינה ראויה לשחיטה וזהו עיקור הסימנים המנוי בהלכות שחיטה ונמצא דברי רבינו עולים כהוגן

בסוגית הגמרא וע"פ הדברים האלה דברי הרי"ף אשר לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם יהיו מבוארים לפניך דרבינו בשיטת הרי"ף רביה אמרה:

לחם משנה סימנים שנדלדלו וכו'. שם (דף מ"ד) אמר רב נחמן אמר שמואל תרבץ הושט שניטל כולו מן הלחי כשר וכו' (עיין בכסף משנה עד וכתב הרשב"א וכו') ורבינו ז"ל נראה שמפרש בהפך דאיקפול איקפולי ר"ל מעט כאן ומעט כאן ואיפרק איפרוקי ר"ל שנפרק בנחת מעל הברש לכך נראה שגירסתו בגמרא היא כך הא דאיקפל איקפולי הא דאידלדל אדלדולי וזו היא גירסת מקצת ספרים כמו שכתבו התוספות והקשו והאמר רבה בר בר חנא וכו' וגורס רבינו בתירוצא דרב שישא הכי אמר רב שישא הכא דאיפרק איפרוקי ע"כ, ופי' כך אקפל אקפולי קאמר שמואל תרבץ הושט ברובו ואדלדל אדלדולי קאמר כשר והקשו והאמר רבה דנדלדלו טרפה ותירצו דההוא דלדול דקאמר רבה טרפה שנפרד הקנה מן הושט זה מזה והך דלדול דכשרה הוא שנפרד בנחת התרבץ מן הלחי וכו"נ שהיא גירסת ההלכות וכמו שנראה מדברי הרא"ש ז"ל ומה שאמר וכן אם נתקפלו משמע דבנתקפלו ג"כ בעינן שיתקפלו רובן דכיון דהוא גורס כדפרישית ואוקי ההיא דשמואל תרבץ הושט ברובו דאיירי בדאיקפל איקפולי א"כ עלה קאמר רב במשהו והוא ז"ל פסק בריש פי' ששי וא"כ דאיקפול למה לי רובא לכך נ"ל לומר דוכן אם נתקפלו אינו ר"ל דבעינן בקיפול רובא אלא במשהו לבד אסור ולא קאמר וכן אלא לענין דמיון האיסור שכמו הדלדול אסור כך הקיפול אבל זה ברובא וזה במשהו ובנתפרק פסק כשמואל דלא פליג עליה רב כלל בהא:

הלכות שחיטה - פרק עשירי

א שְׁבוּרָה כִּיצַד הוּא שְׁנִשְׁתַּבְּרוּ רַב צְלָעוֹתֶיהָ. וְצְלָעוֹת הַבְּהֵמָה הֵן אַחַת עֶשְׂרֵה מֵיָפוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה מֵיָפוֹ. נִשְׁתַּבְּרוּ שֵׁשׁ מֵיָפוֹ וְשֵׁשׁ מֵיָפוֹ אוֹ אַחַת עֶשְׂרֵה מֵיָפוֹ וְאַחַת מֵיָפוֹ טְרֵפָה. וְהוּא שְׁנִשְׁתַּבְּרוּ מִחֲצֵי שָׁל מוֹל הַשְּׂדֵרָה:

מגיד משנה **שבורה כיצד וכו'.** שנינו במשנה פ' אי"ט (דף מ"ב) נשתברו רוב צלעותיה ובברייתא (דף נ"ב) ת"ר אלו הן רוב צלעותיה וכו' וכלשון רבינו: **והוא שנשתברו וכו'.** פשוט שם אמר זעירי ומחציין כלפי שדרה:

כסף משנה **שבורה כיצד הוא וכו'.** במשנת אלו טרפות (חולין דף מ"ב) נשתברו רוב צלעותיה ובגמרא (דף נ"ב) תנו רבנן אלו הן רוב צלעותיה שש מכאן ושש מכאן או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן אמר זעירי ומחציין כלפי שדרה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ובצלעות גדולות שיש בהם מוח:

ב נִשְׁבְּרוּ שֵׁשׁ מִכָּאן וְשֵׁשׁ מִכָּאן אִם הָיוּ צְלָעוֹת גְּדוֹלוֹת שְׁיֵשׁ בָּהֶן מִחַ טְרֵפָה. וְאִם לָאוּ אַף עַל פִּי שֶׁהֵן רַב וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁבְּרוּ כָּלפִּי הַשְּׁדָרָה מִתְּרַת. וְכֵן אִם נֶעְקְרוּ רַב צְלָעוֹתֶיהָ טְרֵפָה. וְאִם נֶעְקְרָה אֶפְלוֹ צָלַע אַחַת וְחֲצִי חֲלִיטָה עִמָּה שֶׁהַצָּלַע תִּקְוָעָה בָּהּ הָרִי זֶה טְרֵפָה. וְכֵן אִם נֶעְקְרָה מִן הַשְּׁדָרָה חֲלִיאָה אַחַת אֶפְלוֹ הִיטָה מִן הַחֲלִיּוֹת שֶׁלְמִטָּה מִן הַכֶּסְלִים שְׂאִין בָּהֶן צְלָעוֹת הָרִי זֶה טְרֵפָה:

מגיד משנה **נשברו שש מכאן וכו'.** פשוט שם אמר רבה בר רב הונא ובצלעות שיש בהן מוח: **וכן אם נעקרו רוב וכו'.** פלוגתא דעולא אמר בן זכאי ור' יוחנן דעולא אמר ב"ז נעקרה ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין ור"י אמר בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדין. ופסק כר' יוחנן בין נעקרו ובין נשתברו ברוב שני צדדין. וכתב הריא"ף וסוגיין כר' יוחנן משום דבגמ' פרכינן עליה דרב מדר"י ולא מהדרינן רב דאמר כבן זכאי ש"מ ליתא דב"ז: **ואם נעקרה וכו'.** פשוט שם הכא בוכנא ואסיתא פירש"י ז"ל כלומר צלע וקצת חוליא. ובהלכות ואם נעקרה צלע וחצי חוליא עמה שהוא בוכנא ואסיתא טריפה: **וכן אם נעקרה וכו'.** פשוט שם כמה חסרון בשדרה ב"ש אומרים שתי חוליות וב"ה אומרים חוליא אחת ואוקימנא תמן בשלהי כפלי ופירש"י בשלהי כפלי יש שם חוליות הרבה שאין להם צלעות. וכפלי הם הכסלים והלכה כב"ה:

כסף משנה **ומ"ש וכן אם נעקרו רוב צלעותיה.** שם אמר עולא בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין ר"י אמר בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדין ופסקו הרי"ף והרא"ש כר"י. וכתב הר"ן בשם הרשב"א דאע"ג דאמרינן בגמרא דקוץ שניקב לחלל חושבין שמא ניקב אחד מהאברים שנקיבתן במשהו בשנשתברו מיעוט צלעותיה בין שהשבר כלפי פנים או כלפי חוץ כשרה ולא חיישינן שמא ניקבו ראשי הצלעות הדקין או הכרס או הריאה וטעמא דדוקא גבי קוץ חיישינן להכי כיון שנוקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק

אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישי למידי הילכך בין שהשברים נוטים כלפי חוץ בין שנוטים לחלל בין שקרום ובשר שעליהם קיים בין שאינו קיים כיון שלא נשתברו אלא מיעוט צלעותיה כשרה עכ"ל. ומ"ש ואם נעקרה אפי' צלע אחת וחצי חוליתה עמה וכו'. שם מימרא דרב. ומ"ש וכן אם נעקר מן השדרה חוליא א' וכו'. שם בגמ' כמה חסרון בשדרה ב"ש אומרים ב' חוליות וב"ה אומרים חוליא א' וא"ר יהודה אמר שמואל וכן לטריפה ומפרש בגמרא דהיינו חוליא בלא צלע ומשכחת לה בשילהי כפלי:

לחם משנה **וכן אם נעקרו וכו'.** פסק כרבי יוחנן דבין נעקר בין נשתברו בעינן שני צדדים והטעם ביאר הרא"ש ז"ל בפסקיו: **וכן אם נעקרה וכו'.** שם אוקימו ההיא דבית הלל חוליא אחת חוליא בלא צלע היכי משכחת לה בשלהי כפלי עוד אמרו שם בנעקרה צלע וקצת חוליא מכאן וצלע וקצת חוליא מכאן ואמצעיתה של חוליא קיימת שהיא נבילה ולא ראיתי שהזכירה רבינו בהלכות שחיטה ששם ביאר דין הנבלות ולא ידעתי טעמו:

ג **בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁמַט הַיָּרֵךְ שָׁלָה מֵעֶקְרוֹ וַיִּצָּא מִן הַכֶּף שְׁלוֹ אִם נִתְאַכְלוּ נִיבָיו וְהָיוּ הַיְתָדוֹת שֶׁבְּעֵצָם הַכֶּף שְׂיוֹצָאֵת עַל הָעֵצִים הַזָּכָר וְאוֹחֶזֶת אוֹתוֹ הָרִי זֶה טְרֵפָה. וְאִם לֹא נִתְאַכְלוּ מִתְּרַת:**

ההראב"ד **בהמה שנשמט הירך שלה וכו'.** א"א דומה שהוא סובר היינו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ולא כלום הוא אלא שבעצם נאמרו שניהם והוא הכף עצמו שנשמט ראשו העליון מן השדרה וזהו שמוטת ירך אבל בוקא דאטמא הוא הראש התחתון שנשמט מן הקולית הוא כעין בוקא ונכנס למכתשת שבכף וזהו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה והוא דאיעכול ניביה אבל השמוטה שאמרנו אין צורך עכול עכ"ל:

מגיד משנה **בהמה שנשמט וכו'.** בפ' א"ט (דף נ"ד:) אמר רב מתנה בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טריפה. וגירסת הריא"ף ורבינו הכי היא א"ר מתנה בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טריפה וה"מ דאיעכול ניביה אבל לא איעכול ניביה כשרה. והרשב"א ז"ל הקשה על גירסא זו כמה קושיות וגורס כגירסת הספרים שלנו א"ר מתנה בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טריפה ורבה אמר כשרה ואי איפסיק ניביה טריפה והלכתא אפילו איפסיק כשרה עד דמתעכל איתעכולי. ולפי שלענין הדין אין הפרש בין שתי הגרסאות שכולם עולין למקום אחד לא הארכתי לפרש. אבל בהשגות כתוב דומה שהוא סובר היינו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ולא כלום הוא אלא בעצם אחד נאמרו שניהם והוא הכף עצמו שנשמט ראשו מן השדרה זהו שמוטת הירך אבל בוקא

דאטמא הוא הראש התחתון שנשמט מן הקולית וראש הקולית הוא כעין בוקא ונכנס למכתשת שבכף וזהו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה והוא דאיעכול ניביה אבל השמוטה שאמרו אין צורך עיכול עכ"ל השגה זו. וכדי לעמוד על עיקרן של דברים צריכין אנו לפרש צורת העצם: דע ששלש עצמות הן בעוף ובבהמה. העצם התחתון בעוף קרוי רגל וכנגדו בבהמה ארכובה הנמכרת עם השוק. למעלה ממנה עצם אחר הנקרא פאל"א וכנגדו בבהמה אשכולא"ר. ולפי דעת רבינו שמוטת ירך ובוקא דאטמא שוות הן ובמקום אחד הן ושניהם בדאיעכול ניביה והן שנשמט עצם שלישי ממקום חיבורו בגוף וכן הוא דעת רש"י והתוס' וכן הכריע הרשב"א. וא"ת אמאי קרי ליה במקום אחד בוקא דאטמא ובמקום אחר שמוטת ירך. ועוד אמאי בבוקא דאטמא פריש והוא דאיעכול ניביה ובשמוטת ירך לא פירש. וי"ל דגבי שמוטת ירך קרי ליה הכי משום דבעי למיתני שמוטת יד תני שמוטת ירך והאי דלא פריש בשמוטת ירך בדאיעכול ניביה כדפריש גבי בוקא דאטמא י"ל משום דהאי דאמרינן בשמעתין גבי שמוטת ירך לא בא כל עצמו להודיענו דין שמוטת ירך של בהמה שכבר ידענו ממה שפסקו למעלה שהיא טריפה אם איעכול ניביה וכל עצמו לא בא להודיענו גבי שמוטת ירך אלא משום עוף לבד שהרי לגבי מתניי דאלו כשרות בעוף מייתנין לה תדע שהרי בבהמה בסוגיא זו אין חולק בדבר ולא נחלקו אלא בעוף שיש מי שסובר נהי דבהמה טריפה בעוף היה לנו להכשיר משום דבהמה עיקר סמיכתה על רגליה כשנשמטה ירכה טריפה אבל עוף שיש לו כנפים היה לנו להכשיר. זו היא שיטת רבינו ורש"י ורבותינו בעלי התוס'. אבל הראב"ד סובר שדינים חלוקים הן דשאני בוקא דאטמא משמוטת ירך דשמוטת ירך אין אנו צריכין שיתעכלו ניביו ובבוקא דאטמא הוא שנזכר עיכול ניביה ושם דוקא הוא שצריך שיתעכלו ניביו. ולכן פירש דבוקא דאטמא דשף מדוכתיה היינו שנשמט עצם שלישי זה ממקום חיבורו בגוף והתם הוא דבעי עיכול ניביה. ושמוטת ירך שנשמט העצם השני שנקרא שוק ממקום חיבורו בעצם השלישי וזה אע"ג דלא איעכול ניביה טריפה דהרי בשמוטת ירך לא הוזכר עיכול כלל. וא"ת לפי פירוש זה קשה אמאי קרי ליה שמוטת ירך והלא שמוטת שוק הוא שהרי הירך במקומו עומד והשוק המחובר לו הוא שנשמט ממנו. י"ל אין הכי נמי אלא דאי הוה אמר שמוטת שוק הוה אמינא דהיינו שנשמט השוק ממקום חיבורו ברגל וטריפה משום צומת הגידין שמתחילין באותו פרק מש"ה קרי ליה שמוטת ירך אע"פ שלפי האמת שמוטת שוק היא. זו היא שיטת הראב"ד ז"ל. ודברי רבינו עיקר הוא משום דבגמ' גבי שמוטת ירך אמרי' שמוטת יד בבהמה כשרה ושמוטת יד ודאי בעצם המחובר לגוף הוא דהא דומיא דגף בעוף נקיט יד בבהמה והתם ודאי בעצם המחובר לגוף קאמר מדקאמר חיישינן שמא ניקבה הריאה דבעצם שאינו מחובר לגוף ליכא למיחש לנקיבת ריאה וכיון דגף בעוף היינו עצם המחובר לגוף הי"נ יד

בבהמה וכנגד מה שהכשיר ביד דהיינו במקום דיבוקו בגוף פסל ברגל הרי נראה דשמוטת ירך היא כדפירש רבינו שנשמטה הירך ממקום חיבורה בגוף. ועוד דבגמי אמרי' שב שמעתתא ואי הוה שמוטת הירך ובוקא דאטמא תרי מילי תמניא הוה הילכך אין הפרש ביניהם. נמצא פסקן של דברים דלדעת רבינו היכא שנשמט העצם השלישי ממקום חיבורו בגוף היכא דנתעכלו ניביו טריפה ואם לאו כשרה אבל עצם השני שנקרא שוק אם נשמט ממקום חיבורו בעצם השלישי כשרה ואעי'ג דאיעכול ניביה. והוי יודע דזה שהתרנו בדלא איעכול ניביה דוקא כשנשמטה אבל אם ניטלה הירך אעי'ג דלא איעכול ניביה טריפה משום דכי מכשרינן כי לא איעכול היינו משום דהדרא ובריא והיכא דניטלה לא הדרא ובריא:

כסף משנה בהמה שנשמט הירך וכו'. שם (דף נ"ד): אמר רב מתנא בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טריפה ורבא אמר כשרה ואי איפסיק ניביה טרפה והלכתא (אפי') איפסיק נמי כשרה עד דמתעכלא איתעכולי ופירשיי מתעכל נרקב: כתב הראב"ד בהמה שנשמט ירך שלה וכו' א"א דומה שהוא סובר וכו'. ודעת רש"י והרי"ף והרא"ש והרשב"א והר"ן כדעת רבינו:

לחם משנה בהמה שנשמט וכו'. שם (דף נ"ז) שמוטת ירך בבהמה טרפה שמוטת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמואל אמר תבדק ע"כ. ופירש רבינו דשמוטת ירך היינו בוקא דאטמא שהזכירו שם (דף נ"ד) ואיירי בדאיעכלו ניביה וכן פירש רש"י ז"ל אבל הרי"א ז"ל בהשגות סובר ששני המימרות האלה הם שני דינים חלוקים ובדיוק שנו הלשון בחד אמרו בוקא דאטמא ובאחרינא אמר שמוטת ירך דבוקא דאטמא ר"ל הראש התחתון שנשמט מן הקולית ושמוטת ירך המכתשת אשר בו נכנס הראש התחתון שנשמט מן השדרה ולפיכך קצת קשה כשאמרו שם בגמרא (דף נ"ד) דרבי יוחנן וריש לקיש פליגי בדרב מתנה אמאי לא קאמר דפליגי בדרב יהודה בשמוטת ירך ומנא ליה לגמרא דפליגי בהא טפי מבהא וי"ל דמשמע ליה לגמרא דטפי יש לאסור בשמוטת ירך מבוקא דאטמא. ולכך נראה לי דשמוטת ירך ודאי דטריפה לכולי עלמא ובהא דרב מתנה הוא דפליגי:

ד וְכֵן בְּעוֹף אִם נִשְׁמַט יָרְכוֹ טְרֵפָה. נִשְׁמַט כְּנָפוֹ מֵעֶקְרוֹ חוֹשֵׁשׁוּן [א] שְׂמָא נִקְבָּה הָרְאָה שָׁלוֹ וּלְפִיכָךְ בּוֹדְקִין אוֹתָהּ וְאַחַר כֵּן יֵאָכֵל. וּבַהֲמָה שֶׁנִּשְׁמְטָה יָדָהּ מֵעֶקְרָהּ מִתְּרַתּוֹ וְאִין חוֹשֵׁשׁוּן לָהּ:

מגיד משנה **וכן בעוף וכו'.** פסק כרב דאמר שמוטת ירך טריפה בעוף ומדקאמר רבינו וכן בעוף ש"מ דבעוף נמי בעיא דאיעכול ניביה אבל בדלא איעכול כשרה נמי כבהמה וזה שלא כדברי רבינו ברוך בעל התרומות דאיהו מוקי דרב מתנא בבהמה דרב חיותה ודרב בעוף ולא גריס בה בהמה ולפי זה נותן חילוק בדבר בדרב מתנא דאיירי בבהמה הוא דמצריכין דאיעכול ניבה משום דבהמה נפיש חיותה ואי לא איעכול ניבה הדר בריא אבל עוף דזוטר חיותיה אע"ג דלא איעכול ניביה טריפה ולפי זה גבי דרב דאיירי בעוף לא הוזכר בדאיעכול ניביה ודברי רבינו עיקר משום דבכולהו נוסחי איתא כדרב שמוטת ירך בבהמה: **נשמט כנפו מעיקרו וכו'.** שם שמוטת גף בעוף טריפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמאל אמר תבדק וכן אמר ר' יוחנן תבדק ופירש"י בדיקה זו שמכניס קנה דק בגרגרת ונופח בה ואם יוצא ממנה הרוח טריפה ואם לאו כשרה ולפי גירסתו פסק כן משום דגריס וכן אמר ר"י תבדק דאע"ג דס"ל לרב דשמוטת גף בעוף טריפה ואין לה תקנה כלל בבדיקה ושמאל פליג עליה שיש לה תקנה בבדיקה וקי"ל דרב ושמאל הלכתא כרב באיסורי הכא דר' יוחנן מסייע לשמואל הלכתא כותיה דהא קי"ל רב ור"י הלכה כר"י אבל בעל העיטור פסק שאין לה בדיקה מפני שהוא גורס ושמאל אמר תבדק ולא גריס וכן אמר ר"י תבדק והדרן לכללין דרב ושמאל הלכה כרב באיסורי וגירסת רבינו עיקר ולפיכך יש לה בדיקה. ודע שחשש זה דוקא בנשמט אבל בנשבר הגף אפילו בעצם השלישי כשרה והיינו מתני' דקתני סתמא נשתברו גפיה כשרה ובכל מקום משמע אע"פ שיש מי שהחמיר בדבר היכא דנשבר סמוך ממש לגוף שיש לחוש שמא ניקב קיסם לפנים. הרא"ה ורבים מגדולי המורים הסכימו שאין לחוש כלל להחמיר אלא להעמיד הדבר על מה שנראה מדין המשנה והתלמוד דבכל מקום שנשברה הכנף כשרה. ומיהו דוקא להתיר העוף אבל היכא דנשבר הגף ואין עור ובשר חופין אותו אבר עצמו אסור. וכן צ"ל היכא דנשבר העצם למטה מן הארכובה לפי כל אחד מהפירושים דבהמה מותרת אבל עצמו אסור ומקום חתך נמי אסור: **בהמה שנשמט ידה וכו'.** פשוט שם שמוטת יד בבהמה כשרה:

כסף משנה **ומ"ש וכן בעוף אם נשמט יריכו טריפה.** שם (נ"ז): אסיקנא שמוטת ירך בעוף טריפה ופירש"י והתוס' והרשב"א דהיינו באיעכול ניביה דוקא וכ"נ מדברי רבינו שכתב וכן בעוף משמע דעוף ובהמה שוים בזה ולא תיקשי לך א"כ ליערבינהו וליתנינהו דמשום דגמי' נקט עוף באפי נפשיה נקטיה נמי איהו: **נשמט כנפו מעיקרו וכו'.** שם (דף נ"ז) אמר רב יהודה אמר וכו' שמוטת גף בעוף טריפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמאל אמר תיבדק וכן א"ר יוחנן תיבדק ופסקו הרי"ף והרא"ש והרשב"א כשמאל ור' יוחנן. **ומ"ש ובהמה שנשמטה ידה וכו'.** שם אמר רב יהודה אמר רב שמוטת יד בבהמה כשרה והטעם שמתוך עובי הכתף ליכא למיחש לנקיבת הריאה. וכתב

בהגהות אשירי פרק בהמה המקשה דהא דמכשרינן בנשתברו ידי הבהמה היינו דוקא בשלא עברה מעבר לצלעות שאם עברה אז יש לחוש לריאה שלא תינקב ובהגהות מימון כתוב בהמה שנשמט ידה מעיקרא מותרת מיהו כתב סמ"ג דאם נשמט היד אצל חיבור בגוף טריפה עכ"ל:

ה גְּלֻגְלוּת בְּהֵמָה או חֵיָה שְׁנֵטַל מִמֶּנָּה כְּסָלַע אֶף עַל פִּי שְׁלֵא נִקְבַּ הַקְרוּם טְרִפָּה. וְאִם נִקְבּוּ נִקְבִּים שְׁיֵשׁ בָּהֶן חֲסָרוֹן כֶּלֶן מִצְטָרְפִין לְכֶסְלַע:

מגיד משנה גולגולת בהמה או חיה וכו'. תנן במתניי דאלו כשרות בבהמה נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מוח וגרסינן בגמ' אמר ר' נחמן כסלע כיתר מן הסלע כאיסר כיתר מן האיסר. ודע שנחלקו המפרשים בפירוש שמועה זו דלדעת רש"י הא דתנן במתניי דאם נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מוח דוקא כשנפחתה פחות מכסלע אבל נפחתה כסלע אע"פ שלא ניקב קרום של מוח טריפה משום דרש"י ז"ל פירש בההיא דר' נחמן דאמר כסלע כיתר מסלע דקאי אפלוגתא דשדרה וגולגולת דתנן כמה חסרון בשדרה וכו' ובגולגולת ב"ש אומרים כמלא מקדח וב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל לעיל בפרקין וכן לטריפה ואמרינן בבכורות בפי' על אלו מומים כמה שינטל מן החי וימות ואמר שמואל כסלע ואשמעינן רב נחמן דכי שערו רבנן כסלע היינו סלע מצומצם דכי הוי סלע מצומצם דיניה כיותר מן סלע וטריפה. א"כ נראה מתוך פירוש דכי אמר שמואל וכן לטריפה עלה דההיא דכמה חסרון בשדרה לאו אחסרון דשדרה בלחוד קאי אלא אחסרון דגולגולת נמי וא"כ הא דקתני במתניי נפחתה הגולגולת כשרה דוקא בשלא נפחתה כסלע וכמו שכתבתי. וא"ת אמאי קתני לה תנא בסתמא נפחתה הגולגולת כשרה ולא יהיבנא שיעורא י"ל שלפי ששנה במשנה ניקב קרום של מוח טריפה אשמעינן שאין נקב פוסל בגולגולת כמו שפוסל בקרום של מוח ומיהו לפחת גולגולת שיעור יש לו אע"פ שלא הוזכר במשנה. תדע שהרי בנסדקה הגרגרת קתני נמי כשרה ולא יהיב שיעורא ובגמ' נסתפקו בה אליבא דהלכתא חוליא מכאן וחוליא מכאן או משהו מכאן ומשהו מכאן זו היא שיטת רש"י ז"ל וכן היא דעת רבינו. אבל ה"ר יונה ורבינו יצחק בעל התוס' דעתם דכי קאמר שמואל וכן לטריפה אשדרה בלחוד קאי ולא אגולגולת דגולגולת אפילו חסרה כמה כשרה וכסתמא דמתניי דקתני נפחתה הגולגולת כשרה ולא יהיב שיעורא כלל וש"מ דחסרון דגולגולת אפילו ברוב לא מיטרפא מדקאמר ולא ניקב קרום של מוח משמע דכל היכא שלא ניקב הקרום לא חיישינן לפחת הגולגולת כלל ואפילו ברוב ודברי רש"י ורבינו

עיקר שהרי לענין טומאה קתני כדי שינטל מן החי וימות הרי נראה דכשיעור זה נעשית טריפה. ועוד יש ראיות הרבה לחזק דבריהם אלא שתלויין בדקדוקי הסוגיות במקומם: **ואם ניקבה נקבים וכו'.** בגמ' אמרינן ובגולגולת עד שיש בה נקב אחד ארוך או אפילו נקבים הרבה מצטרפים למלא מקדח ומשום דהאי ברייתא אתיא אליבא דב"ה דאמרי כדי שינטל מן החי וימות ואמרינן בבכורות כמה שינטל מן החי וימות כסלע ואזל רבינו לשיטתו דהאי דאמר שמואל וכן לטריפה קאי נמי אחסרון דגולגולת כמו שכתבנו א"כ כשמצטרף נמי החסרון לכסלע מצטרף:

כסף משנה **גולגולת בהמה או חיה וכו'.** שם (דף נ"ד:): אמר רב נחמן כסלע כיתר מסלע ופירש"י היכא דשעור רבנן בסלע כגון גבי פלוגתא דשדרה וגולגולת דתנן כמה חסרון בשדרה וכו' ובגולגולת ב"ש אומרים כמלא מקדח וב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל בפרקין וכן לטריפה ואמרינן פ"ו דבכורות כמה כדי שינטל מן החי וימות כסלע וכו' ואשמעינן ר"נ דכי שעור רבנן כסלע סלע מצומצם קאמר דכי הוי סלע מצומצם דינו כיתר מכסלע וטריפה ולפירוש זה הסכימו הרמב"ן והרשב"א והר"ן. **ומ"ש ואם ניקבו נקבים שיש בהן חסרון וכו'.** שם (דף מ"ה) תניא ובגולגולת וכו' אפילו יש בה נקבים הרבה מצטרפין למלא מקדח והיינו לבית שמאי ומדב"ש נשמע לב"ה (דכי היכי דלב"ש נקבים הרבה מצטרפין לשיעורא דידהו דהיינו כמלא מקדח ה"נ לבית הלל נקבים הרבה מצטרפים) לשיעורא דידהו דהיינו כסלע ומה שהתנה שיהיו בנקבים חסרון היינו מדמדמי בגמ' צירוף נקבים דגרגרת לשיעורא דידהו דהיינו כאיסר לנקבים דגולגולת לשיעורא דידהו דהיינו כמלא מקדח לב"ש וכסלע לב"ה ובגרגרת אמרינן דנקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהם חסרון מצטרפין לרובה א"כ בגולגולת נמי כי מצטרפין לשיעורא דידהו דוקא נקבים שיש בהם חסרון הוא דמצטרפין. ואם תאמר נימא נמי בגולגולת דנקבים שאין בהם חסרון מצטרפין לרובה דומיא דגרגרת י"ל דכיון שלא הוזכר פיסול זה בשום מקום יש לנו לומר דקים להו לרבנן שאין להשוות גולגולת לגרגרת לענין זה ומיהו היכא דאית בהו חסרון נראה דכי היכי דבגרגרת כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב השלם שביניהם נידון כנקוב ה"ה נמי בגולגולת:

לחם משנה **גולגולת וכו'.** שם (דף נ"ב:): וגולגולת שנחבסה ברובה וכו' (עיין בכ"מ). ומפרש רבינו דהכי קאמר רוב גובהה לבד בעינן או דילמא ג"כ רוב היקפה ולכך כתב דבשיש שניהם היא ודאי טרפה אבל רש"י ז"ל נראה מלשונו שאין פירושו כך אלא שהוא ז"ל סובר דרוב היקפה הוי טפי מרוב גובהה דרוב גובהה הוא מן העינים ולמעלה והבעינן ודאי דידע דהאי ברובא ר"ל חד רוב אבל מספקא ליה אי האי רוב הוי רוב גובהה או דילמא לא סגי בהאי אלא

רוב היקפה דהוי טפי בעינן אבל ודאי דברוב היקפה לחוד סגי ולדידיה ודאי
דברוב היקפה לחוד טריפה :

1 וְכֹן גִּלְגֵּלַת שְׁנַחֲבִס רַב גְּבָהָה וְרַב הֶקְפָּה טְרַפָּה. אֵף עַל פִּי
שְׁהַקְרוּם שְׁלָם וְלֹא חָסַר מִמְּנָה פְּלוּם. נְחַבֵּס רַב גְּבָהָה וְהָרִי רַב
הֶקְפָּה קָיָם אוֹ שְׁנַחֲבִס רַב הֶקְפָּה וְהָרִי רַב גְּבָהָה קָיָם הָרִי זֶה
סִפֵּק טְרַפָּה. וַיִּרְאֶה לִי שְׁאוּסְרִין אוֹתָהּ :

מגיד משנה **וכן גולגולת וכו'.** פשוט שם (דף נ"ב:) וגולגולת שנחבסה ברובה
טריפה: **נחבס רוב גבהה וכו'.** בעיא דר' זירא ועלתה בתיקו וכל תיקו
דאיסורא לחומרא ופירשיי ז"ל רוב גבהה מן העינים ולמעלה רוב היקפה גדול
מרוב גבהה :

כסף משנה **וכן גולגולת שנחבס רוב גבהה ורוב היקפה טריפה וכו'.** שם (דף
נ"ב:) אמר שמואל וכו' גולגולת שנחבסה ברובה בעי ר' ירמיה רוב גבהה או
רוב היקפה תיקו וכתב הר"י והרא"ש והרשב"א דכיון דאסיקנא בתיקו בין
ברוב גבהה בין ברוב היקפה טריפה ויש לתמוה על רבינו שכתב ויראה לי
שאוסרין אותה דהא קי"ל ספיקא דאיסורא לחומרא ולמה תלה הדבר ביראה
לי. ונ"ל שזה ע"פ מה שהקדים בפ"ה אע"פ שכל ח' מיני טרפיות הל"מ הואיל
ואין לך בפירוש אלא דרוסה החמירו בה וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור
ושאר שבעה מיני טרפיות יש בהם ספקות מותרים ולפי זה הוה ליה לפסוק
כאן לקולא ומ"מ כתב שיראה לו לאסור מדסתם לה שמואל ואומר ברובה
משמע באיזה רוב שיהיה. ועי"ל שהטעם שהיה נראה להקל הוא משום דהוי
ספק ספיקא דהא איכא למימר דשמואל לא אסר עד שיחבס רוב גבהה ורוב
היקפה ואיכא למימר דבחד מינייהו אסר ואת"ל דבחד מינייהו אסר מספקא
לן אי ברוב גבהה אי ברוב היקפה ומ"מ כתב שאוסרין משום דכיון דלא
איסתפק לר' ירמיה אלא אי ברוב גבהה או ברוב היקפה משמע דפשיטא לן
דבחד גובה אסר שמואל וא"כ ליכא אלא חד ספיקא ולחומרא :

2 עוֹף שֶׁל מַיִם כְּגוֹן אֲנָזִים אִם נִקְבַּ עֶצֶם גִּלְגֵּלַתוֹ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא
נִקְבַּ קְרוּם שֶׁל מַח טְרַפָּה מִפְּנֵי שְׁקָרוּמוֹ רָד. עוֹף הַיִּבְשָׁה שְׁהַכְּתוֹ
חֲלָדָה עַל רֹאשׁוֹ אוֹ שְׁנַנְף בְּאָבָן אוֹ בְּעֵץ מִנִּיחַ יָדוֹ בְּצַד הַנִּקְבַּ
וְנוֹעֵץ אוֹ מִכְנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּיו וְדוֹחֵק לְמַעְלָה. אִם יֵצֵא הַמַּח מִן
הַנִּקְבַּ בְּיָדוֹעַ שְׁנִקְבַּ הַקְרוּם וְטְרַפָּה. וְאִם לֹא מִתָּר :

מגיד משנה **עוף של מים וכו'.** פשוט שם נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח אמר ליה ההוא בעוף של מים הואיל ואין לו קרום אין לו קרום ס"ד אלא הואיל וקרומו רך. **ומה שכתב רבינו כגון אווזים.** פשוט שם אמר רב שיזבי הני אווזי דידן כעוף של מים דמיין: **עוף היבשה וכו'.** תנן במתני' דא"ט בעוף (דף נ"ו) הכתה חולדה על ראשה מקום שעושה אותה טריפה ואמרינן בגמ' רב ושמואל ולוי דאמרי מכניס ידו וכו' וסיום במימרא כלשון רבינו:

כסף משנה **עוף של מים כגון אווזים וכו'.** שם (דף נ"ו) גבי אלו טריפות בעוף תניא נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ומוקי לה בעוף של מים דוקא הואיל וקרומו רך ומדקתני סתם נשבר העצם משמע דבניקב כל שהוא אסור ותו מדתלי לה בקרומו רך לומר דנשבר העצם הרי הוא כניקב הקרום דהוי בכל שהוא אמר רב שיזבי הני אווזי דידן כעוף של מים דמיין. וכתב הרא"ש בתשובה שאווזים שלנו כאווזי דרב שיזבי וכן משמע מדברי רבינו שכתב כגון אווזים וכתב הרשב"א הני אווזי דידן וכן האווזים הקטנים שקורין אנ"ד: **עוף היבשה שהכתו וכו'.** שם במשנה הכתה חולדה על ראשה מקום (שהוא) עושה אותה טריפה. ופירש"י דחיישינן לנקיבת קרום הכתה נשכתה בשיניה דאילו ביד אמרינן לעיל יש דריסה לחולדה בעופות ובגמ' רב ושמואל ולוי דאמרי מכניס ידו לפניו ובודק אם מבצבץ ועולה טריפה ואם לאו כשרה ופי' הרי"ף שמניח אצבעו בצד הנקב ונועץ אצבעו שם אם ניקב קרום של מוח המוח עולה ומבצבץ מן הנקב ואם לאו מבצבץ המוח ולא יצא מהנקב בידוע שלא ניקב קרום של מוח. פ"א מכניס ידו לתוך פיה ובודק אם מבצבץ ועולה טריפה (ואם לאו כשרה) ורבינו כתב שני הפירושים שבאיזה מציאות מהם נכון לבדוק:

לחם משנה **עוף של מים וכו'.** שם (דף נ"ו) הקשו על מ"ש בדיק בידא ומכשיר והתני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה וכו' נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ותירצו ההיא בעוף של מים וכו': **עוף היבשה וכו'.** שם כמ"ד דבדקינן בידא:

ח בְּהֵמָה שְׁאַחֲזָה דָם או שְׁהִיְתָה מְעֻשָּׂנָת או מְצַנְנָת או שְׁאַכְלָה סם שְׁהוֹרֵג הַבְּהֵמָה או שְׁתֵּתָה מִים הָרְעִים הָרִי זוּ מִתְּרַת. אֲכָלָה סם שְׁהוֹרֵג אֶת הָאָדָם או שְׁנִשְׁכָּה נְחֹשׁ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִתְּרַת מְשׁוּם טְרִפָּה וְאַסוּרָה מִפְּנֵי סִפְּנַת נִפְשׁוֹת:

מגיד משנה בהמה שאחזה דם וכו'. הכל שנויים במשנה אחוזת הדם והמעושנת וכו' ושאכלה הרדופני וצואת תרנגולין הם סם שהורגין הבהמות והכל כלשון רבינו: אכלה סם שהורג וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו:

כסף משנה בהמה שאחזה וכו' עד ואסורה משום סכנת נפשות. משנה וגמ' שם (דף נ"ח):

לחם משנה בהמה שאחזה דם וכו'. שם (דף נ"ח): במשנה אחוזת הדם והמעושנת וכו' והקשו מברייתא דסם המות אסם המות ותירצו כאן סם המות לבהמה כאן סם המות לאדם:

ט נִמְצְאוּ כָּל הַטְּרֵפוֹת הַמְּנוּיוֹת כְּשִׁיפְרָטוֹ וְאֶפְשָׁר שְׂיִמְצְאוּ בְּבִהְמָה וְחִיָּה שְׂבָעִים. וְאֵלוֹ הֵן עַל הַסֵּדֶר שֶׁנִּתְבָּאָרוּ בְּחִבּוּר זֶה. (א) דְּרוֹסָה. (ב) נֶקֶב תַּרְבִּיץ הַיּוֹשֵׁט. (ג) נֶקֶב קְרוּם שֶׁל מַח. (ד) נִתְמַסְּמִס הַמַּח עֲצָמוֹ. (ה) נֶקֶב הַלֵּב עֲצָמוֹ לְבֵית חָלְלוֹ. (ו) נֶקֶב קִנְיָה הַלֵּב. (ז) נֶקֶבָה הַמְּרָה. (ח) נֶקֶבוֹ קִנְיָה הַכֶּבֶד. (ט) נֶקֶבָה הַקֶּבֶה. (י) נֶקֶב הַפֶּרֶס. (יא) נֶקֶב הַמְּסִס. (יב) נֶקֶב בֵּית הַכּוֹסוֹת. (יג) נֶקֶבוֹ מֵעִיָּה. (יד) יֵצְאוּ הַמַּעֲעִים לַחוּץ וְנִהְפְּכוּ. (טו) נֶקֶב הַטְּחוּל בְּעֵבְיוֹ. (טז) חֲסֵרָה הַמְּרָה. (יז) נִמְצְאוּ שְׁתֵּי מְרָרוֹת. (יח) חֲסֵרָה הַקֶּבֶה. (יט) נִמְצְאוּ שְׁתֵּי קִבּוֹת. (כ) חֲסֵר הַפֶּרֶס. (כא) נִמְצְאוּ שְׁנֵי כְּרָסִים. (כב) חֲסֵר הַמְּסִס. (כג) נִמְצְאוּ שְׁנֵי מְסָסִים. (כד) חֲסֵר בֵּית הַכּוֹסוֹת. (כה) נִמְצְאוּ שְׁנֵי בְּתֵי הַכּוֹסוֹת. (כו) חֲסֵר אֶחָד מִן הַמַּעֲעִים. (כז) נִמְצְאוּ שְׁנֵי מַעֲעִים. (כח) נֶקֶבָה הַרְּאָה. (כט) נֶקֶב הַקִּנְיָה לְמִטָּה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְשַׁחֲיטָה. (ל) נֶקֶב סִמְפוֹן מִסְמְפוֹנֵי רְאָה אֶפְלוֹ לַחֲבֵרוֹ. (לא) נֶאֱטָט מְקוֹם מִן הַרְּאָה. (לב) נִמְק סִמְפוֹן מִסְמְפוֹנֵי הַרְּאָה. (לג) נִמְצְאָה לְחָה סְרוּחָה בְּרְאָה. (לד) נִמְצְאוּ בָּהּ מִים סְרוּחִים. (לה) נִמְצְאוּ בָּהּ מִים עֲכוּרִין אֶף עַל פִּי שְׂלֵא הַסְּרִיחוֹ. (לו) נִתְמַסְּמָה הַרְּאָה. (לז) נִשְׁתַּנּוּ מְרָאֵיָּה. (לח) נִהְפְּדָ הַיּוֹשֵׁט בְּמְרָאֵיו. (לט) חֲסֵרָה הַרְּאָה מִמְּנִין הָאֵנוֹת. (מ) נִתְחַלְּפוּ הָאֵנוֹת. (מא) הוֹתִירוּ הָאֵנוֹת מִגְּבָהּ. (מב) נִסְרְכָה אֵנָה לְאֵנָה שְׂלֵא כְּסִדְרוֹ. (מג) נִמְצְאָה הַרְּאָה בְּלֵא חֲתוּדָ אֲזַנִּים. (מד)

חֶסֶר מְקַצֵּת הָרְאָה. **מה**) יָבֵשׁ מְקַצֵּת גּוֹפָה. **מו**) נִמְצְאָה הָרְאָה
 נְפוּחָה וְעוֹמֶדֶת. **מז**) צְמָקָה הָרְאָה מִפֶּחַד אָדָם. **מח**) חֶסֶר הָרֶגֶל
 בֵּין מִתְחַלֵּת בְּרִיתוֹ בֵּין שְׁנֵי חֲתָנָיו. **מט**) אוֹ שֶׁהִיָּתָה יִתְרָה רֶגֶל. **נ**)
 נִטְלָה צְמֶת הַגִּידִים. **נא**) נִטְלָה הַכֶּבֶד. **נב**) נִטְלָה לְחֵי הָעֲלִיוֹן. **נג**)
 כּוֹלֵיָא שֶׁהִקְטִינָה בְּיוֹתֵר. **נד**) כּוֹלֵיָא שֶׁלְקָתָה. **נה**) כּוֹלֵיָא
 שֶׁנִּמְצְאָת בָּהּ לֶחֶה. **נו**) כּוֹלֵיָא שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ מֵיִם עֶכוּרִין אֶף עַל
 פִּי שְׂאִינֹן סְרוּחִין. **נז**) כּוֹלֵיָא שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ מֵיִם סְרוּחִין. **נח**)
 נִפְסַק חוּט הַשְּׂדֵרָה. **נט**) נִמְרָד מִחַ חוּט הַשְּׂדֵרָה וְנִתְמַסְּמֵס. **ס**)
 נִקְרַע רֵב הַבָּשָׂר הַחוּפָּה אֶת הַכָּרֶס. **סא**) נִגְלַד הָעוֹר שֶׁעָלְיָה. **סב**)
 נִתְרַסְּקוּ אֵיבָרֵיהָ מִנְפִּילָה. **סג**) נִדְלַדְלוּ הַסִּימָנִין. **סד**) נִשְׁתַּבְּרוּ
 רֵב צְלֵעוֹתֶיהָ. **סה**) נִעְקְרוּ רֵב צְלֵעוֹתֶיהָ. **סו**) נִעְקְרָה צְלַע אַחַת
 בְּחֵלְיָתָה. **סז**) נִעְקְרָה חֵלְיָה אַחַת. **סח**) נִשְׁמַט הַיָּרֵךְ מֵעֶקְרוֹ.
סט) חִסְרָה הַגְּלָגֶלֶת כְּסָלַע. **ע**) נֶחֱבֵס רֵב הַגְּלָגֶלֶת וְנִתְרוֹצֵץ :

מגיד משנה **נמצאו כל הטריפות וכו'.** אחר שכתבן דרך כלל כל אחת במקום
 הראוי לה חזר ופרטן אחת אחת :

כסף משנה **נמצאו כל הטריפות וכו'.** הנה רבינו כתב בפ"ה שמיני הטרפיות
 הם שמנה והם סוגים כוללים ותחת כל סוג כתב המינים הראויים תחתיו :

תחת סוג נקובה פרט כ"ו טרפיות : **א** ניקב קרום של מוח : **ב** נתמסמס המוח
 עצמו : **ג** ניקב תרבץ הושט : **ד** נהפך הושט במראיו : **ה** ניקב הלב לבית חללו :
ו ניקב קנה הלב : **ז** ניקבה המרה : **ח** ניקבו קני הכבד : **ט** ניקבה הקיבה : **י** ניקב
 הכרס : **יא** ניקב המסס : **יב** ניקב בית הכוסות : **יג** ניקבו בני מעים : **יד** יצאו
 מעיה לחוץ ונהפכו : **טו** ניקב הטחול בעביו : **טז** ניקב הקנה למטה במקום
 שאינו ראוי לשחיטה : **יז** ניקבה הריאה : **יח** ניקב סמפון מסמפוני הריאה : **יט**
 נאטם מקום מהריאה : **כ** נימוק סמפון מסמפוני הריאה : **כא** נמצא ליחה
 סרוחה בריאה : **כב** נמצאו בה מים סרוחים : **כג** נמצאו בה מים עכורים אע"פ
 שלא הסריחו : **כד** נתמסמסה הריאה : **כה** נשתנו מראיה : **כו** נסרכה אונה
 לאונה שלא כסדרן. ומנה נתמסמס המוח עצמו תחת סוג נקובה משום דס"ל
 ז"ל שטעם טרפותו מפני שסוף קרום של מוח לינקב. ונמרך מוח חוט השדרה
 ונתמסמס מנאם תחת סוג פסוקה מפני שטעם טרפותה הוא מפני שסוף החוט
 ליפסק שהוא הטרפות הפוסל בחוט השדרה : **ותחת** סוג חסרה פרט כ"ג

טרפיות : א חסרה המרה : ב חסרה הקיבה : ג חסר הכרס : ד חסר המסס : ה חסר בית הכוסות : ו חסר אחד (מהמסס) [מהמעיס] : ז חסרה הריאה ממנין האונות : ח נתחלפו האונות : ט נמצאת הריאה בלא חיתוך אזנים : י חסר מקצת הריאה : יא יבש מקצת גופה : יב צמקה הריאה מפתד אדם : יג חסר הרגל או ניטל : יד חסרה הגולגולת כסלע : טו נמצאו שתי מרות : טז נמצאו שתי קיבות : יז נמצאו שני כרסים : יח נמצאו שני מססים : יט נמצאו שני בתי כוסות : כ נמצאו שני מעים : כא הותירו האונות מגבה : כב נמצאה הריאה נפוחה ועומדת : כג היתה יתירה רגל :

ותחת סוג פסוקה פרט שתי טרפיות : א נפסק חוט השדרה : ב נמרך מוח חוט השדרה ונתמסמס : **ותחת** סוג נטולה פרט ח' טרפיות : א ניטל צומת הגידים : ב ניטל הכבד : ג ניטל לחי העליון : ד כוליא שהקטינה ביותר : ה כוליא שלקתה : ו כוליא שנמצאת בה ליחה : ז כוליא שנמצאו בה מים עכורים אע"פ שאינם סרוחים : ח כוליא שנמצאו בה מים סרוחים. ומנה נחתכו צומת הגידים תחת סוג נטולה לפי שנשנה במשנה בלשון ניטל והטעם ששנאו בלשון ניטל משום דקתני מתניי בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה וכן שניטל צומת הגידים ומפרש רבינו דמן הארכובה ולמטה היינו מארכובה עליונה ולמטה כשרה וכן אפילו מארכובה ולמטה אפשר להיות פסולה אם ניטל צומת הגידים כלומר אם נחתך הרגל במקום צומת הגידים, ונתבאר בגמרא דה"ה לנחתכו צומת הגידים לבדם והרגל קיימת טריפה מ"מ מאחר שבמשנה תני לה בלשון ניטל תני לה איהו נמי בלשון ניטל :

ותחת סוג שבורה פרט שש טרפיות : א נשתברו רוב צלעותיה : ב נעקרו רוב צלעותיה : ג נעקרה צלע אחת בחוליתה : ד נעקרה חוליא אחת : ה נשמט הירך מעיקרו : ו נחבס רוב הגולגולת ונתרוצץ :

ותחת סוג קרועה פרט שתי טרפיות : א נקרע רוב הבשר החופה את הכרס : ב נגלד העור שעליה :

ותחת סוג נפולה פרט שתי טרפיות : א נתרסקו האברים מנפילה : ב נדלדלו הסימנין. והטעם שמנה סימנים שנדלדלו תחת סוג זה מפני שהם עשויים לידלדל על ידי נפילה :

ותחת סוג דרוסה אין דבר ולכן אינה נמנית אלא אחת והיא הדרוסה ואין טעם איסורה מפני שסופה לינקב דא"כ בכלל נקובה היא דמה"ט לא תני

במתנני דאלו טרפות דמיא לדיותא ולבישרא אלא טעמא דדרוסה מפני שהארס שורף וסופה למות וכ"כ התוספות בפי' אלו טריפות. ויש להקשות על מנין שבעים טרפיות אלו שמנה רבינו כמה קושיות ובמה שאכתוב יתיישבו כלם בלי תוספת ומגרעת. והוא שיש לך לדעת ששיטת רבינו במנין טרפיות אלו שכל מה שנמנה בגמרא בפני עצמו למנותו בפני עצמו אע"פ שאחד בכלל חבירו כגון נימוק סמפון מסמפוני הריאה שהוא בכלל ניקב סמפון מסמפוני הריאה וכגון נמצאת הריאה בלא חיתוך אזנים שהיא בכלל חסרה הריאה ממנין האונות ולפיכך כתב ניקבו קני הכבד ונכלל בזה גם ניקב קנה גדול של כבד מפני שבגמרא לא הוזכר כי אם ניקב קנה הכבד אבל ניקב הקנה למטה במקום שאינו ראוי לשחיטה דהיינו ניקב קנה הריאה וניקב סמפון מסמפוני הריאה מנאם בשתים מפני שבגמרא הוזכרו בשתים. ומנה נסרכה אונה לאונה שלא כסדרן ולא מנה נסרכה האומה לדופן משום דלטעמיה אזיל דלא מיטרפא באומה הסרוכה לדופן אא"כ יש נקב בפועל וא"כ היינו ניקבה הריאה וכבר מנאו ולמה לו לחזור ולשנותו ואע"פ שהזכירוהו בגמרא לא לפסלו הזכירוהו דבכלל הריאה שניקבה הוא אלא להכשירו כשיש מכה בדופן אע"פ שיש בריאה נקב בפועל. ומה שמנה נסרכה אונא לאונא שלא כסדרן אע"פ דמטעם נקב מיפסלא משום דלטעמיה אזיל דס"ל דיש סירכא בלא נקב כמו שכתב בפ"א וכיון שכן לא מיפסלא מטעם שניקבה כבר אלא מטעם שעתידה להתפרק ולינקב לפיכך מנאה: **ואע"פ** שדעת רבינו שכל אבר שאם ניקב טריפה הוא הדין אם ניטל או חסר או נמצא יתר מכל מקום לא מנה בחסרים ונטולים ויתרים אלא אברים שאפשר לינטל או ליחסר ותחיה הבהמה קצת זמן אבל אברים שאם ינטלו א"א לה להתקיים אפילו שעה אחת לא מנאם לפי שזו לא תקרא טריפה אלא נבילה וכן אבר שא"א לה להבראות חסרה ממנו כגון מוח ולב וושט וקנה לא מנאם מפני שהם דברים שנמנע מציאותם: **ואע"פ** שדעת רבינו שכל אבר שאילו חסר מתחלת ברייתו טריפה ה"ה ניטל מאחר שלא הוזכרו בגמ' בפירוש החסרים לא חזר למנותם בנטולים דבמכ"ש אתו: **וגבי** רגל כתב חסר או נחתך מה שלא כתב כן באחד מהחסרים שלא כתב בו כי אם חסר בלבד מפני שברגל דין החתך נשנה בפי' בהמה המקשה (דף ע"ו) בהמה שנחתכו רגליה וכו' (מן הארכובה ולמעלה) פסולה ודין החסר אתמר לפרושי מתנני דבכורות וכיון שהוזכרו שני הפיסולים בגמרא ראה רבינו להזכירם ולא ראה למנותם בשנים כיון דנחתך אתי במכ"ש דחסר: **ומנה** קצת חסרים ויתרים אע"פ שלא נמנו בגמ' בפירוש מפני שהחסרים נלמדו מדברי הגמרא במכל שכן דניקבו ועל היתרים אמרו דרך כלל כל יתר כנטול דמי וה"ל כאילו הוזכרו בפירוש בפרטיות: **ואכתי** איכא למידק דשמנה מיני טריפות מימרא דעולא היא בר"פ א"ט (דף מ"ג) והא אמרינן בגמרא דעולא מפיק לקתה הכוליא שאינו בכלל שום אחד

משמנה מינים הללו ולדידיה כשרה היא ובגמרא אסיקנא דלקתה הכוליא טריפה אם הגיע לקות למקום חריץ וכ"פ רבינו בפ"ח וא"כ היאך כתב דשמנה טרפיות הא ט' הו'. וי"ל דלקתה הכוליא או הקטינה בכלל חסרה או נטולה הם ואע"ג דעולא מפיק לקתה הכוליא מכלל ח' מיני טרפיות כיון דקי"ל דטריפה היא ויכולים אנו להכניס טרפות זה וטרפות דהקטינה הכוליא בחשבון זה בח' מיני טרפיות נקטינן כעולא לענין שח' מיני טרפיות הן ומכניסין בכללם שתי טרפיות אלו: **ודע** שאין מנין ע' טרפיות אלו מוסכם לדעת כל הפוסקים דבניקבו קני הכבד חלוקים עליו הראב"ד והרשב"א ולדעתם כך ראוי לכתוב ניקב קנה הכבד. ובנמצא ליחה סרוחה בריאה וכן בנמצאו בה מים סרוחים וכן בנמצאו בה מים עכורים אע"פ שלא הסריחו, בשלש אלה חלוקים עליו הרשב"א והרא"ש והר"ן וס"ל שכולם כשרים. ובניטל לחי העליון חלוקים עליו הטור והרשב"א אלא שכתב שיש לחוש לדבריו. ובחסרה הגולגולת חלוקים עליו ר"ת וה"ר יונה והרא"ש. ובחסר מקצת הריאה חלוק עליו בעל העיטור וגם הפוסקים האחרים לא הזכירוהו: **והנה** רבינו לא מנה בשבעים טרפיות אלו כי אם טרפיות של בהמה וחיה בלבד. וה' טרפיות הם בעוף: **א** ניקב גג הזפק: **ב** ניקב הקרקבן וכיסיו: **ג** עוף של מים שניקב עצם גולגלתו: **ד** נפלה לאור ונחמרו בני מעיה: **ה** ניטל הזפק. ואע"פ שרבינו כתב שהעוף יתר על הבהמה שתי טרפיות עוף של מים שניקב עצם גולגלתו. ונפלה לאור ונחמרו בני מעים. ולא מנה אותם ג' טרפיות שיתר העוף משום דס"ל דכיון דאברי המזון בעוף זפק וקרקבן הם במקום המסס ובית הכוסות בבהמה לא מיקרו יתרים. ודע שלא נמנו כאן אלא הטרפיות אבל שש נבילות מחיים כתבם רבינו בפרק ג':

לחם משנה **נמצאו כל הטרפות וכו' דרוסה וכו'.** וא"ת למה לא מנה האדים הבשר כנגד בני מעיים א' ונימוק הבשר כנגד בני מעיים ב', וכי תימא דתרווייהו מטעמא דדרוסה א"כ היכי מנה כמה נקובים דכולהו מטעמא דנקובה. וי"ל דנקובה אע"ג דהוא מחד טעמא מ"מ הם ענינים חלוקים ולב וקנה הלב ומרה וקיבה וכו' שהדברים הם חלוקים אבל גבי דרוסה הכל הוא בענין אחד שהוא בבני מעיים והכל הוא מטעם אחד שהוא דרוסה: **ניקב תרבץ הושט.** אבל נקב הושט נבילה כדכתב לעיל פרק רביעי: **ניקבה הריאה וכו'.** בכלל זה ניקבה הורדא וגם כל סירכות הריאה מטעם ניקב הוא ומחט שנמצאה בסמפוני הריאה הכל בכלל זה: **נמצאה הריאה בלא חתוך אזנים וכו'.** וא"ת היינו חסרה הריאה ממנין האונות וכ"ש הוא דהתם לא חסרה אלא אונה אחת ואפ"ה טרפה כ"ש היכא דליכא חתוכי דאוני כלל. וי"ל דיש לחלק דכשנמצאת אונות וחסר אחת הרי נראה החסרון בעין כיון שיש שם אונות אבל כשאין שם אונות כלל אינו נראה החסרון אלא דמתחילת ברייתה הוא כך ולכך הוצרך רבינו לכתוב השני דינים למעלה בפ' שמיני וכאן. ומ"מ

בדלית לה חיתוכי דאוני כלל פסק רבינו דטרפה אע"ג דבגמרא נראה שהוא ספק כדכתיבנא לעיל מפני שדומה לחסרון אונא אחת אע"פ דלא דמי לגמרי כדפרישית מ"מ כיון דדמי קצת ושם בחסרון היא טרפה ודאית הכא נמי אמרינן הכי: **חסר הרגל וכו'.** וא"ת כי היכי דמנה נשתברו רוב הצלעות ונעקרו בתרתי ג"כ היה לו למנות חסר הרגל ונשבר העצם ואין עור ובשר חופה את רובו בתרתי. ואולי מפני ששם בפרק שמיני כתב הרי זה כמו שנחתך ונפל להכי מנה אותו כאן בכלל נחתך: **ניטלה צומת הגידין וכו'.** גם כאן קשה למה לא מנה תרתי נחתכו צומת הגידין ונטלו כמו שמנה בצלעות נעקרו ונשתברו. וי"ל דכאן ראה חילק בגמרא בין נעקרו לנשתברו אבל בין נחתכו צומת הגידין לאם ניטלו לא ראה ובגמרא מנה אותם בחד: **נדלדלו וכו'.** וא"ת ואמאי לא מנה נתקפלו. ויש לומר דשבקיה בכלל נדלדלו:

אלו השבעים חללים שאוסרין את הבהמה ואת החיה משום טרפה כבר נתבאר כל אחד מהן ומשפטיו. וכל שאפשר מהן שימצא בעוף באיברין המצויין לעוף ולבהמה דינו בבהמה ובעוף אחד הוא. חוץ מטטרפות שבכוליא ושבטחול ושבאנות הראה. מפני שהעוף אין לו חתוך אנות בבהמה. ואם ימצא אין לו מנין ידוע. וטחול העוף עגל כמו ענב ואינו כטחול בהמה. וטטרפות שבכוליא ושבטחול לא מנו אותן בבהמה כדי שיהיה כנגדן בעוף ולפיכך לא נתנו לכוליא שהקטינה שיעור בעוף. וכן כל פיוצא בזה:

כסף משנה אלו השבעים חללים שאוסרין את הבהמה ואת החיה וכו'. שם (דף נ"ז) תני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף. ומ"ש חוץ מטריפות שבכוליא. נראה שלמד כן מדלא נתנו שיעור בעוף לכוליא שהקטינה ומשמע לרבינו שכיון שקטנות הכוליא אינו אוסר בעוף ה"ה לשאר דברים האוסרים כגון מים עכורים או סרוחים או ליקוי, ואין זה מוכרח שאע"פ שקטנות לא יאסור אפשר דשאר פיסולים אוסרים ועוד דאפי' הקטנות אינו מוכרח שלא יפסול בעוף מפני שלא הזכירו שיעורו שאפשר שהכל לפי גדלו וקטנו ונראה שלזה נתכוון הרשב"א בת"ה שכתב אע"פ שיש לדון ולאסור כבר הורה זקן. וכתב האגור בשם הר"י מולין שטעם רבינו מפני שכוליות העוף הם סגורים בעצם ואין מגיעים שם בני מעים. ולא נהירא לי שהרי טרפיות הכליות [איינם] מפני המעים אלא מצד עצמם. ומ"ש חוץ מטריפות שבטחול. כתב הר"ן שטעמו משום דכיון דא"א לחלק בו בין סומכיה לקולשיה אינו בכלל מה

שאמרו כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף כיון שא"א להשוותו לבהמה ובודאי שזה מן התימה דכיון דמ"מ עוף טחול יש בו ואע"פ שא"א לחלק בו נעשה הכל כסומכיה ויהא טריפה בכ"מ אלא שאפשר לומר דכיון שטריפות ניקב הטחול חידוש הוא כיון דבניטל כשר אין לך בו אלא חידושו בלבד. והרשב"א כתב על דברי רבינו דאדרבא ה"ל למימר דבכל מקום שניקב טריפה דלית ביה קולשא אבל מה נעשה וכבר הורה זקן עכ"ל. **ומ"ש רבינו וטרפות שבכוליא ושבטחול וכו'**, אע"פ שנזכרו טרפיות אלו בגמ' מדייק רבינו מדלא מנו אותם במשנה ולוי כי תני טרפיות שמנו חכמים בבהמה וכו' אטריפות שמנו חכמים במשנה קאי לא אטריפות שאמרו האמוראים: **ומ"ש שטריפות אונות הריאה וכו'**, ואם ימצא אין לו מנין. מסברא כתב כן:

לחם משנה **וטחול העוף עגול וכו'.** כלומר ואין לחלק בו בין סומכיה לקולשיה כדמפלגינן בבהמה:

יא **ושתי טרפות יש בעוף יתר על הבהמה ואף על פי שיש לה אותן האיברים.** * ואלו הן. עוף שנשתנו מראה בני מעיו מחמת האור. ועוף המים שנקב עצם ראשו:

ההראב"ד **ואלו הן עוף שנשתנו מראה בני מעיו.** א"א אין זה מחוור שי"ל לא מנו אותה בבהמה משום דלא שכיחא שכשיגיע החום לבני מעיה לחמם אותם כבר היא מתה מפני שחמימותה מרובה משל עוף ויש מקצת ראייה בגמרא:

כסף משנה **ושתי טריפות יש בעוף וכו'.** כלומר דיש אברים בעוף שאינם בבהמה דהיינו זפק וקרקבן והם במקום כרס והמסס ובית הכוסות בבהמה אבל הכא האברים עצמם שהם בבהמה הם בעוף ואוסרין בעוף ולא בבהמה: **ומ"ש עוף שנשתנו מראיו מחמת האור,** טעמו משום דבפי א"ט מני במתניי דאלו טריפות בעוף נפלה לאור ונחמרו בני מעיה ומשמע לרבינו דכיון שלא נזכר טריפות זה אלא בעוף ליתיה אלא בעוף ומשמע מדבריו דבהמה אפילו נפלה לאור ונשתנו בני מעיה אין חוששין לה ונראה שהטעם כמ"ש הרא"ש לפי שעורה קשה וגם עובי הצלעות מגינים עליה וגם בני מעיה קשים ליחמר כי בטרם יחמרו מנפילת האש ישרפו עורה ובשרה. והר"ן כתב שדעת הרמב"ן ג"כ לומר שאין דין זה נוהג אלא בעוף ולא מחוור דא"כ כי היכי דאמריי כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהם העוף נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ה"נ הל"ל נפלה לאור ונחמרו בני מעיה עכ"ל. ונראה שאין זו קושיא דכיון דבמתניי לא הוזכר טרפות זה אלא בעוף לא איצטריכא ליה ועוד שאין טרפות זה נוסף בעוף מבבהמה שאם היה אפשר לבהמה ליחמר

בני מעיה ג"כ היתה נטרפת בכך ואין חילוק בין בהמה לעוף אלא שזו יש לה מגינים שלא תבא לידי טרפות זו וזה אין לו מגינים: **והראב"ד** כתב ואלו הן עוף שנשתנו מראה בני מעיו א"א אין זה מחוור שיש לומר וכו', וכבר כתבתי שדעת הרמב"ן והרא"ש כדעת רבינו:

לחם משנה **ושתי טריפות וכו' אע"פ שיש להם אותם איברים וכו'.** כלומר דבאיברים שאין בבהמה כמו הזפק וקרקבן יש הרבה יותר: **ואלו הן עוף שנשתנו מראה וכו'.** טעם רבינו הוא שבמשנה שם (דף נ"ו) לא אמרה נפלה לאור וכו' אלא גבי עוף וכל השאר שמנה מתני' בעוף כבר מנה אותם למעלה גבי בהמה והך דנפלה לאור לא מנה א"כ משמע דהך בעוף דוקא הוי. אבל דעת הר"א ז"ל בהשגות שה"ה בבהמה אלא שלא אמרו אותה בעוף אלא משום דלא שכיחא בבהמה שכשיגיע החום לבני מעיה וכו' וכתב שיש לזה מקצת ראייה בגמרא ע"כ. ונראה ראייתו ששם תני לוי טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהן עוף שנשבר העצם ואי איתא כדברי רבינו היה לו למנות גם כן עוף שנשתנו מראה בני מעיו. ויש לתרץ לדעת רבינו דלא הוצרך לוי למנות זאת מפני שהרי היא מפורשת במתני' ולא מנה אלא דבר שהוא חידוש ודוקא כל דבר חידוש אם לא מנאו לוי ליתיה ולכך פירש רבינו למעלה בסוף פ' ששי גבי המעי היתר שכתב שם או שהיה המעי יוצא כענף מן הבד והרי הוא מובדל בין בעוף בין בבהמה והשוה עוף לבהמה מה שאינו נראה מדברי רש"י ז"ל כמו שכתבתי למעלה אלא דבעוף בכל גוונא מותר אבל אם היה כן היה לו ללוי למנותו ולומר ויתר הבהמה על העוף דבר אחד שהמעי שיצא כענף מן הבד שבבהמה פסולה ובעוף כשר דזה דבר חידוש הוא שלא הוזכר במשנה ועוד שאפי' בברייתא אינו מפורש כל כך ולכך פי' רבינו שם דעוף ובהמה שוים אבל כאן שאינו דבר חידוש לא הוצרך לוי למנותו ולכך חילק בין עוף לבהמה כפשטה דמתני'. וא"ת קשה ללוי ולרבינו אמאי לא מנה היכא דנפסק חוט אי מצומת הגידין שבעוף פסולה ובבהמה כשרה דרוב מנין או רוב בנין סגי כדכתב רבינו לעיל בפ' שמיני. וי"ל דלא מנו רבינו ולוי אלא דבר שהוא טרפות חדש נוסף אבל זה אינו טרפות חדש נוסף שטרפות צומת הגידים בבהמה איתיה אלא שכאן בעוף הוא חמור יותר אבל נשבר העצם ולא ניקב הקרום הוא טרפות חדש נוסף על הבהמה וכן נשתנו מראה בני מעיו:

יב **ואין להוסיף על טרפות אלו כָּלֵל. שְׁפָל שְׁאָרַע לְבִהְמָה או לְחִיָּה או לְעוֹף חוץ מֵאלו שְׁמֵנו חֲכָמֵי דוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים וְהַסְּפִימוּ עֲלֵיהֶן בְּבִתֵּי דִינֵי יִשְׂרָאֵל אֶפְשָׁר שְׁתַּחֲיָה. וְאֶפְלוּ נוֹדַע לָנוּ מִדֶּרֶךְ הָרְפוּאָה שְׂאִין סוּפָה לְחִיּוֹת:**

כסף משנה ומ"ש ואין להוסיף על טריפות אלו כלל וכו', למד כן רבינו ממאי דאיתא בפי' אי"ט (דף נ"ד) דבי יוסף רישבא מחו בגידא דנשיא וקטלי אתו לקמיה דר' יהודה בן בתירא אמר וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים דבי פפא בר אבא רישבא מחו בכולייתא וקטלו אתו לקמיה דרבי אבא אמר להו וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים והא קא חזינן דקא מתה גמירי דאי בדרי לה סמא חיי. ונראה שמפרש רבינו גמירי הל"מ דאי בדרי לה סמא חיי, ואע"פ שבספרי רפואה שבידינו כתוב שרפואות תעלה אין לה:

לחם משנה ואין להוסיף וכו'. שם (דף נ"ד) אמרו וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים:

ג וכן אלו שפמנו ואמרו שהן טרפה אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממיתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שפמנו חכמים שפאמר [\(דברים יז-יא\)](#) 'על פי התורה אשר יורוד':

כסף משנה ומ"ש וכן אלו שמנו ואמרו טריפה וכו', כן כתב הרשב"א בתשובה:

ד כל טבח שהוא יודע הטרפות האלו והרי הוא בחזקת פשרות מתר לו לשחט ולבדק לעצמו ולמכר ואין בזה חשש. שעד אחד נאמן באסורין בין יש לו הנגה בעדותו בין אין לו הנגה בעדותו. וכבר בארנו שאין לוקחין בשר מטבח ששוחט ובודק לעצמו בחוצה לארץ או בארץ ישראל בזמן הזה. אלא אם כן היה ממחה. ואם יצאת טרפה מתחת ידו מנדין אותו ומעבירין אותו ואינו חוזר לכשרותו עד שילך למקום שאין מפירים אותו ויחזיר אבדה בדבר חשוב או יוציא טרפה לעצמו בדבר חשוב:

מגיד משנה כל טבח היודע וכו'. כבר נתבאר דין זה בכמה מקומות: ואם יצאת טריפה מתחת ידו וכו'. פשוט בסנהדרין בפי' זה בורר שהוא טבחא דאשתכח דנפקא טריפה וכו' ומסיים אלא מאי תקנתיה כדרב אידי בר אבין

דאמר רב אידי בר אבין החשוד על הטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו וכו' כלשון רבינו. והוי יודע מדקאמר אין לו תקנה וכו' דקדקו קצת מהמורים ששום תקנה בעולם אין לו ואפילו ע"י חותם או ע"י שומר דגרע טפי מנכרי דנכרי ידע דקפדי עליה ולא מזלזלי בשמירתו וזה שעדיין לא נתפרסם לכל אדם עשוי להקל בו דאם איתא דיש לו תקנה למכור ע"י שומר לא הוה תני תלמודא מלתא פסיקתא אין לו תקנה דהא יש לו תקנה ע"י שומר אלא ש"מ שום תקנה אין לו. אבל מלשון רבינו כשתדקדק בדבריו אינו נראה כן שהרי כתב ואין חוזר לכשרותו שנראה דלכשרותו הוא דאינו חוזר להיות נאמן כבתחלה אבל ע"י שומר יכול לחזור מדלא קאמר ואינו חוזר לאומנותו, ומה שאמרו בתלמוד אין לו תקנה לחזור למה שהיה בתחלה. ועם היות שבתלמוד לא הזכירו אלא כפי מה שהיו נוהגין בימיהם שהטבח בעצמו הוא השוחט ה"ה נמי לזמננו זה שהקצבים בודקים להם החכמים והם מוכרים באטליו דשייך בהו דין זה שאם יצאת טריפה ע"פ הבודק והכשיל הקצב את הרבים ומכרה בחזקת כשרה שמנדין אותו. ועוד אני אומר שדין זה חמור יותר מבטבח הנאמר בתלמוד דאילו בטבח אפשר לתלותו בשכחה או בשגיאה אבל בקצב שא"ל הבודק שהיא טריפה והזיד להכשיל את הרבים דינו מסור לקהל ליסרו ככל אשר יראה להם. ומיהו בתשובה הנזכרת בתלמוד סגי נמי להאי דחמדת ממון גרים לו וכשהחזיר אבדה בדבר חשוב בודאי הדר ביה מחמדת ממון. ולמכור ע"י שומר שהתרנו לדעת רבינו בטבח הנזכר בתלמוד ה"ה בקצב זה ובלבד שיהיה שומר קבוע שלא יעלים ממנו עיניו אפילו רגע דגרע מנכרי ומטעם זה אין נעשה לו שומר לא שותפו ולא קרובו משום דגייס לביה בהו ואינהו לא מקפדי אשמירתו אלא צריך שיוודיעו לשומר שזה אסור למכור ושעל ידי כן שמוהו שומר עליו כדי שיזדרז בשמירתו. ואם נידוהו והעבירוהו והזיד ומכר נראה דראוי לקנסו בכל מיני קנס והבשר ספק טריפה והלוקח ממנו ראוי לנדוהו אם ידע והזיד ואם לקח ולא ידע לכשיוודיעוהו מחזיר לו הבשר וכופין הקצב להחזיר לו הדמים ואפילו נתבשל הבשר אבל הכלים אין ראוי לאסרם מספק אלא לבא לצאת י"ש. וכל זה אפילו בדקה לו הבודק והכשירה ומכרה הוא דהוי דיניה כדין חשוב שמוכר דברים בלי חותם דכל עוד שהוא להוט אחר חמדת הממון יש לחוש שמא יחליף בשל איסור בדבר שישתכר בו או יוסיף עליו מדבר שהוא טריפה דחמדת ממון גרם לו לזלזל באיסורין ואין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבידה בדבר חשוב דאז לא חיישינן לאערומי אבל במקום שמכירין אותו אפילו יחזיר אבידה לא מהניא ליה דחיישינן לאערומי:

כסף משנה כל טבח שהוא יודע הטריפות האלו וכו' שעד אחד נאמן באיסורין בין יש לו הנייה בעדותו וכו': וכבר ביארנו שאין לוקחין בשר מטבח ששוחט וכו', בפ"א ממ"א: ומה שכתב ואם יצאה טריפה מתחת ידו וכו', פרק זה

בורר ההוא טבחא דנפקא טריפה מתותי ידיה פסליה רב נחמן ועבריה אזל רבי מושיה וטופריה סבר רב נחמן לאכשוריה אייל רבא האי איערומי קא מערים ולית ליה תקנתא עד שילבש שחורים ויתכסה שחורים וילך למקום שאין מכירים אותו ויחזיר אבידה בדבר חשוב או יוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו:

לחם משנה כל טבח שהוא יודע כו' ואם יצתה טריפה כו'. בהלכות סנהדרין פרק עשירי אבאר זה:

הלכות שחיטה - פרק אחד עשר

א כל בהמה או עוף שנולד בהן ספק טרפות מטרפות אלו. כגון בהמה שנפלה ולא הלכה. או שנדרסה בידי חיה ואין ידוע אם האדים בשר כנגד בני מעים או לא האדים. או שנחבסה גלגלתה ואין ידוע אם רבה או מעוטה וכיוצא בדברים אלו. אם היה זכר ושהה שנים עשר חדש הרי זו בחזקת שלמה כשאר כל הבהמות. ואם היתה נקבה עד שתלד. ובעוף בזכר שנים עשר חדש. ובנקבה עד שתלד כל הביצים של טעינה הראשונה ותטען טעינה שנייה ותלד:

מגיד משנה כל בהמה וכו'. פשוט שם והלכתא בזכר י"ב חדש ובנקבה כל שאינה יולדת: **ובנקבה עד שתלד וכו'.** פשוט שם (ני"ח) אמר אמימר הני ביעי דספק טריפה דשיחלא קמא משהינן להו אי הדרה וטענה שריין ואי לא אסירי:

כסף משנה כל בהמה או וכו' אם היה זכר ושהה י"ב חדש וכו' ואם היתה נקבה עד שתלד ובעוף בזכר י"ב חדש וכו'. פ' א"ט (דף נ"ז): גמי נשתברו רגליה אמר רב הונא סימן לטריפה י"ב חדש ואמרי' נמי סימן לטריפה כל שאינה יולדת ומשמע לן דההיא די"ב חדש מיתוקמא בזכר וההיא דאינה

יולדת בנקבה, וגבי עוף נקבה אמרי' (דף נ"ח) אמר אמימר הני ביעי דספק טריפה דשיחלא קמא משהינן להו אי הדרה וטענה שריין ואי לא אסירן :

לחם משנה כל בהמה או עוף וכו'. פרק אלו טרפות (דף נ"ח) אמרו והלכתא בזכר כל י"ב חדש בנקבה כל שאינה יולדת כלומר שאם עברה אחר שנעשה טרפה וילדה כשרה :

ב וְאֶסוּר לְמַכּוֹר סֶפֶק טְרֵפָה זֶה לְנֹכְרֵי בְּתוּךְ זְמַן זֶה שְׁמָא
יִמְכְרֶנָּה לְיִשְׂרָאֵל :

מגיד משנה ואסור למכור ספק וכו'. פשוט שם מההוא שרקפא דאתי לקמיה דרב וכו' ומקשה שם התלמוד וליזבינינהו לנכרי ומפרקינן אתי לזיבוינהו לישראל ש"מ שאסור למכרם לנכרי שמא יחזור וימכרם לישראל. ועם היות דמההוא עובדא נראה דאסור לשהות ספק טריפה דאקשינן תמן ולישהינהו י"ב חדש ומפרקינן אתי בהו לידי תקלה דשמעינן מינה דאסור להשהותם ומהאי מימרא שכתבתי לעיל נראה דמותר להשהותם, רש"י ז"ל תקן זה שכתב איידי דהוּוּ בהו טובא לא מצי לאזדהורי בהו נראה מתוך דבריו שאם היה אחד יכול להזהר בו ומשהינן ליה :

כסף משנה ומ"ש ואסור למכור ספק טריפה זו (וביציה) לנכרי תוך זמן זה וכו'. שם (דף נ"ג:) ההוא שרקפא כלומר סל מלא עופות ספק דרוסות דאתא לקמיה דרב שדרינהו לקמיה דשמואל חנקינהו ושדינהו בנהרא ופריך וליזבנינהו לנכרי ומשני אתי לזבוינהו לישראל :

א כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף בְּחִזְקָתָא [א] בְּרִיאִים הֵם וְאִין חוֹשְׁשִׁין
לָהֶם שְׁמָא יֵשׁ בְּהוֹן טְרֵפָה. לְפִיכָךְ כְּשִׁשְׁחֲטוּ שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה אֵינָן
צְרִיכִין בְּדִיקָה שְׁמָא יֵשׁ בְּהוֹן אַחַת מִן הַטְּרֵפוֹת. אֶלָּא הָרִי הוּ
בְּחִזְקָתָהּ עַד שֶׁיִּנְלַד לָהּ דְּבַר שְׁחוֹשְׁשִׁין לוֹ וְאַחַר כֵּן [ב]
בוֹדְקִין עַל אוֹתוֹ דְּבַר בְּלִבְד :

מגיד משנה כל בהמה וכו'. דעת רבינו כדעת רש"י ז"ל דבתר דשקלי וטרי בהאי מלתא דאמרי התם (י"א) מנא הא מלתא דאמור רבנן זיל בתר רובא ואסיקו לבסוף הכא נמי היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ופסק רש"י ז"ל כי כל התירוצים האלו שמתרץ התלמוד תירוצים דחוקים הם ואין עומדין עליהם א"ו סומכין על הרוב מטעם הלמ"מ אפי' היכא דאפשר

או מפשט הכתוב אחרי רבים להטות דמשמע בין רובא דאיתיה קמן בין רובא דליתיה קמן דמאי שנא האי מהאי ואהא מלתא סמכינן ולא בדקינן כל י"ח טריפות ונקובת הריאה משום דשכיח בה ריעותא בדקינן והיכא דאתרמי דאיפרק ריאה ולא בדק מתאכלה דסמכינן אהא ואדרב הונא דאמר נשחטה בחזקת היתר היא עומדת ואין מפרסמין הדבר וזהו דעת רבינו וכמו שנכתוב בס"ד :

כסף משנה כל בהמה חיה וכו'. פ' א"ט (דף נ"א) גמ' נפלה מן הגג ההיא אימרתא דהואי בי רב חביבא דהוו שדיין כרעא בתרייתא אמר רב יימר הא ודאי שגרונא נקטה מתקיף לה רבינא ודילמא חוט השדרה איפסיק בדקוה ואשכחוה כרבינא ואפי' הכי הילכתא כרב יימר מאי טעמא שגרונא שכיח חוט השדרה לא שכיח הרי דאפי' היכא דאיכא ריעותא קצת כיון דפיסולא לא שכיח לא בעי בדיקה כ"ש היכא דליכא ריעותא כלל ובריש חולין אמר רב הונא נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה :

ד כפיצד. כגון שנשמט הגף של עוף בודקין את הראה שפא נקבה. נפלה הבהמה בודקין אותה שפא נתרסקו איברייה. נתרצץ עצם הראש בודקין קרום של מח שפא נקב. הכה אותה קוץ או נזרק בה חץ או רמח וכיוצא בהן ונכנס לחללה חוששין לה וצריכה בדיקה כנגד כל החלל שפא נקב אחד מן האיברין שתטרף בנקיבתו. וכן כל כיוצא בזה :

ה לפיכך ראה שהעלתה צמחין או שנמצאו סרכות כמו חוטין תלויין ממנה ולדפן או ללב או לטרפש הכבד חוששין לה שפא נקבה וצריכה בדיקה. * וכן אם נמצא בה אבעבוע מלא לחה חוששין שפא נקב סמפון שתחתיו וצריכה בדיקה :

ההראב"ד וכן אם נמצא בה אבעבוע כו'. א"א ברוב דברים לא יחדל פשע ואם ניקב סימפון שתחתיו מה בכך והלא לא אמרו אלא סמפון שניקב לחבירו טרפה :

מגיד משנה לפיכך ריאה שהעלתה וכו'. דעת רבינו בפירוש ההלכה כדעת ר"ת וה"ר זרחיה וקצת מהגאונים דסברי באותה סוגיא דריאה הסמוכה לדופן וכו' ואמרינן היכי עבדינן לה אמר רבא רבין בר שבה אסברא לי מייתנין סכינא

וכו' רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק בפושרי שדעתם לומר שרב נחמיה להקל בא להכשירה ע"י בדיקה אע"ג דליכא מכה בדופן ופסקו הלכה כמותו משום דמעשה רב ועוד דשקלין וטרינן ואמרינן אתון אהא מתנייתו לה אנן אהא מתנינן לה ומדשקלי וטרו בה בגמ' אהיכא אתמר ש"מ דהלכתא כרב נחמיה בריה דרב יוסף וכן עושין מעשה בכל סירכא דריאה חוץ מתרתי אוני דסריכין להדדי שלא כסדרן כדמפרש בגמ' ודבר ברור הוא ואין לחוש. אלו הם דברי ר"ת. ויש ללמוד מתוך דבריו דאפי' כשהיא סרוכה עינוניתא דורדא לכיסא דיש לה היתר ע"י בדיקה שהרי לא הוציא מהכלל אלא תרתי אוני דסריכין להדדי אבל שאר כל המקומות עושין מעשה להכשירה ע"י בדיקה ואע"ג דקיי"ל דאין למדין מהכללים אפי' במקום שנאמר חוץ כתבו התוס' דה"מ במשנה או בברייתא אבל בדברי האמוראים ואין צ"ל בדברי הפוסקים למדין מהם במקום שנאמר חוץ וכן הדין נותן לדעת אלו אע"פ שיש מקצת מהמורים [שמדמין] אותה לתרתי אוני דסריכין להדדי שאין בדיקה מועלת להן אינו נראה כן מתוך דברי רבינו זרחיה הלוי. ועוד כתב בעל העיטור וז"ל ולפי הספרים רואה אני לבדוק בפושרין ריאה הסרוכה לדופן אע"ג דליכא ריעותא וה"ה לכל סירכא דאיכא למיתלי במידי דלא מטרפא כגון לחזה או לשמנונית הלב ולשמנוניתא דחזה וזולתן דכולהו איתנהו בכלל ריאה הסרוכה לדופן שלא במקום רביתה לבר מאונא לאומא ואונא לאונא שלא כסדרן משום דאי אינקיב האי וכו'. ויש לנו להעמיד הספרים ולהוציא מלבן של צדוקים המפקקים ואומרים שהרי יש בינינו בהמות שלא ימצא אחת מהן כשרה והן יולדות וחיות ומסתברא לן דכשרות הן בבדיקה בפושרין וכשהן טריפה מפני שאין בודק הוא עכ"ל ז"ל. הרי נראה בפירוש דבכ"מ שתסתרך חשבינן לה כדופן דמכשרינן לה ע"י נפיחה חוץ מאונא לאומא או לאונא כשהם שלא כסדרן כמו שפירשנו. ובס' העיטור כתובה שאלת ר"ת ותשובתו ובסוף דבריו כתב ולהתיר בבדיקה דרב נחמיה ריאה הסרוכה לדופן אני עושה מעשה בבהמה של ישראל אבל לא בשל עכו"ם דאין כאן חסרון דהא רבא גופיה דקאמר רבין בר שבא אסברא לי ורב נחמן בר יוסף בדק לה בפושרין ומעשה רב ובלשון מעשה קאמר לה ולא קאמר ר"נ בריה דרב יוסף אמר בדיק ליה בפושרי. ורבינו שמואל אבן גמע כתב דמפרקינן לה לסירכא ונפחינן לה אי מפיך זיקא טריפה אי לא אימא עילאה אינקיב תתאה לא אינקיב וכשרה. אח"כ כתב בעל העיטור וז"ל אחר שראיתי דעת ר"ת אם הייתי בכנופיא עם רבותי הייתי נוטה לצד היתר משום תרי ספיקי. משום ספיקא דדופן וספיקא דאימא עילאה אינקיב תתאה לא אינקיב אלא באונא לאומא או לאונא שלא כסדרן לחוד דאע"ג דלא מפקא זיקא טריפה. ומדבריו דקאמר לחוד אתה למד דאפי' עינוניתא דורדא דעתו להתיר ע"י נפיחה כשהיא דבוקה לכיסה :

כסף משנה ומה שכתב רבינו לפיכך ריאה שעלתה צמחים או שנמצאו סירכות וכו', הכל ביארתי יפה בפרק שביעי: ומה שכתב וכן אם נמצא בה אבעבוע מלא ליחה חוששין שמא ניקב הסמפון תחתיו וצריכה בדיקה. כתב הראב"ד ברוב דברים לא יחדל פשע וכו'. וכבר כתבתי בפרק שביעי שרבינו למדה מריאה שנשפכה כקיתון ושהמפרשים חולקין עליו. וכתב רבינו שמן הדין היה שאם הריאה תלויה בסירכות וכו' שבודקין אותה בפורשים אלא שלא נהגו כן, והראב"ד ז"ל כתב בהשגות על מה שכתב רבינו ואף על פי שאלו הן הדברים הנראים מדברי חכמי הגמרא א"א אין נראין וכו'. מה שכתב שאינן נראים הוא מפני שסובר כהרי"ף שהשמיט ההיא (דף מ"ח) דרב נחמיה בדיק לה בפשורי דמשמע ליה דלאיפלוגי אתא ולא קיימא לן כוותיה ורבינו סובר כשיטת ר"ת שכתבו הרשב"א והר"ן והמרדכי שמפרש דרב נחמיה קאי אליכא ריעותא בדופן ואפי' העלתה צמחים ואפילו הכי מכשיר לה על ידי בדיקת פשורי והלכתא כוותיה מדקאמר בדיק ליה בפשורי משמע שהיה עושה מעשה ועוד מדשקלינן וטרינן בגמרא אהיכא אתמר משמע דהלכתא כוותיה. ומ"ש והרי הוא חוזר ממ"ש למעלה טעמו לומר שבפרק ז' כתב שריאה הסמוכה לדופן בין שהעלתה צמחים בין שלא העלתה צמחים חוששין לה שמא ניקבה וכיצד עושין בה מפרקין אותה וכו' וחילק בין יש מכה בדופן לאין בה מכה ולא הזכיר בדיקת פושרין וכאן לא חילק בין יש מכה בדופן לאין בה והזכיר בדיקת פושרין ובמה שכתבתי בפ"ז לפרש דברי רבינו נתיישב זה:

לחם משנה לפיכך ריאה שהעלתה צמחין וכו'. שם (דף מ"ח) אמרו ריאה שהעלתה צמחין מהו א"ל כשרה א"ל אף אני אומר כן אלא שהתלמידים מזדנזין בדבר דאמר רב מתנא מליא מוגלא טרפה מים זכים כשרה אמר ליה ההיא בכוליא איתמר ע"כ. וכתבו התוס' ז"ל כשרה הא דאמרינן לעיל דחוששין לה היינו בסרוכה לדופן דמוכחא מילתא שהסירכא מחמת נקב אבל רבינו נראה שאינו מחלק בהאי חילוקא דסרוכה ומפרש דמאי דאמר כשרה הוא בענין האמור למעלה דבודקין אותה. וא"ת כאן כתב דבעינן בדיקה ולמעלה בפ' ז' כתב הריאה שנמצאו בה אבעבועות וכו' או ליחה הנמשכת וכו' או ליחה יבשה וכו' דהיינו מוגלא דמותרת דמשמע בלא בדיקה וכאן כתב גבי צמחין דבעיא בדיקה ובגמ' מוכח דצמחין ומוגלא חדא מילתא היא דהא הקשו ממוגלא לצמחים ואם נאמר דמותרת דקאמר התם איירי בבדיקה כמו שיפרש כאן לא מסתבר דבמים זכים ליבעי נמי בדיקה אלא שנאמר דכתב לשון מותרת שהוא לשון סתמי כלומר למים זכים ודאי דיהא מותרת לגמרי אבל בליחה בעינן בדיקה כמו שאבאר אבל מחמת המוגלא היא מותרת אם לא יהיה שם נקב ואם היינו מפרשים דמה שאמר שם רבינו וכשמוציאה הליחה ובודק אותה דקאי אותה בדיקה לריאה הא א"ש דהוזכר כבר שם הבדיקה בפירוש ואפי' אם נפרש דהבדיקה קאי לליחה לראות אם היא

סרוחה או לא מ"מ יש ליישבו כדפרישית: **וכן אם נמצא אבעבוע כו'.** כאן השיגו הר"א ז"ל דאם ניקב סמפון שתחתיו מה בכך הא ניקב לחבירו לבד הוא דאמרינן דטרפה אבל ניקב לבשר המגין אותו ודאי כשרה ולא השיגו בפ"ז כלל שכתב וכשמוציא הלחה וכו' צריך לבדוק הסמפון שתחתיה, ונראה שטעמו משום דשם כתב שנמצאו בה אבעבועות אם היו מלאים וכו' כיון שיש אבעבועות הרבה אפשר שהסמפון שניקב יש אבעבוע אחר כנגדו ואינו נקרא בשר מגין אבל הכא שכתב נמצא אבעבוע אחד כיון שאין שם אלא אבעבוע אחד הרי יש שם בשר מגין וא"כ אמאי אמר דבודק הסמפון, ורבינו אפשר שדעתו שם וכאן אחת היא וכאן אע"פ שסתם סמך על מה שכתב שם וראיתי בספר אחד כאן בדברי רבינו שנמצא בה אבעבועות כמו שכתב שם:

ו מן הדין ה"ה על דרך זו שאם נמצאת ה"ה תלויה בסרכות כמו חוטין. אם היו מן האום של ר"ה ולדפן או שהיו ללב או לטרפ"ש הכבד שחוטתכים את הסרכא ומוציאין את ה"ה ונופחין אותה בפושטין. אם נמצאת נקובה טרפה. ואם לא נתבעבוע המים הרי היא שלמה מכל נקב ומתרת וסרכא זו לא היתה במקום [ג] נקב או שפ"ה נקב קרום העליון בלבד. ומעולם לא ראינו מי שהורה כך ולא שמענו מקום שעושין בו כך:

לחם משנה **סירכא זו לא היתה במקום נקב כו'.** שם (דף מ"ו) גבי כסדרן כשרה פירש שם רש"י ז"ל שטעם איסור הסירכא מפני שאין סירכא בלא נקב והתוס' כתבו שם שהטעם מפני שעתידה להתפרק ולהעשות נקב וחזרו ודחו טעם זה מפני היתר הנפיחה דמה איכפת לן כשנפחו אותה ולא נמצאת נקב הא טעמא לא הוי אלא מפני שעתיד להעשות נקב, ורבינו שכתב שמדין הגמי הותרה הנפיחה משמע דלית ליה אלא טעמא דאין סירכא בלא נקב ועדיין קשה דאי טעמא הוי דשסרוכה ללב אמאי כתב דכשרה בנפיחה הא ודאי דאין סירכא בלא נקב ודילמא הלב אינקיב לבית חללו וטרפה לכך נראה דהוא ז"ל סובר שאין אנו תולים הנקב אלא בריאה שהסירכא שבאה משם היא מחמת רוב המאכל ונעשה חוט עב ויצא משם והיה נקב אבל בלב או בשאר מקומות לא תלינן נקב כלל אלא ריר בעלמא וראיה לדבר דאל"כ כשתסרך הלב לדופן או לשום מקום אחר אמאי לא מטרפינן לה דילמא ניקב הלב וכן כשתסרך המסס או שום אחד מהאיברים שתטריף בנקיבה הוה לן למיסר משום דודאי אית שם נקב ואנן לא חזינן בגמי איסור סירכא אלא בריאה בלבד א"ו דלא תלינן נקב אלא בריאה בלבד ולא בשאר המקומות. זה נ"ל בדעת רבינו:

וַאֲפִי עַל פִּי שְׁאֵלוֹ הֵן הַדְּבָרִים הַנִּרְאִין מִדְּבַרֵי חֲכָמֵי הַגְּמָרָא.
הַמְנַהֵג הַפְּשׁוּט בְּיִשְׂרָאֵל כִּדְּ הוּא. כְּשִׁשׁוּחֲטִין אֶת הַבְּהֵמָה או
אֶת הַחֲזִיה קוֹרְעִין אֶת הַטְּרַפֵּשׁ שֶׁל כְּבֵד וּבּוֹדְקִין אֶת הָרֶאָה
בְּמִקּוֹמָה. אִם לֹא נִמְצְאָה תְּלוּיָהּ בְּסִרְכָּא. או שְׁנִמְצְאָה סִרְכָּא
בֵּין אֲזֵן מֵאֲזֵנֵי הָרֶאָה וְלַבָּשָׂר שֶׁבְּמִקּוֹם רְבִיצָתָהּ בֵּין בָּשָׂר שְׁבִין
הַצְּלָעוֹת בֵּין בָּשָׂר שֶׁבְּחֲזָה. או שְׁנִמְצְאָה סִרְכָּא מֵאֲזֵן [ח] לְאֲזֵן עַל
הַסֵּדֶר או מִן הָאוֹם [ה] לְאֲזֵן הַסְּמוּכָה לָהּ. הֵרִי אֵלוֹ מִתִּירִין
אוֹתָהּ:

ההראב"ד ואע"פ שאלו הן הדברים וכו'. א"א אינן נראין והרי הוא חוזר
ממה שאמר למעלה:

מגיד משנה המנהג הפשוט בישראל וכו'. כתב ה"ר יונה ז"ל וז"ל ודעת רבינו
משה היתה נוטה כדברי המפרשים מילתא דרב נחמיה להקל ופוסקין כמותו
ומתוך כך כתב מן הדין היה וכו' המנהג הפשוט וכו'. וכוונת הרב ז"ל היתה
אע"פ שהוא היה סובר זה הפירוש שהוא לקולא כבר נהגו העולם על דרך
הפירוש האחר שהוא לחומרא כמו שכתבנו והוא מה שפירש"י ז"ל וכמה
עמודי עולם אבל לא כמו שחושבין קצת ההמון שהוא אומר שאינו אלא מנהג
בעלמא עכ"ל ז"ל. ודע שיש בדבר להקל ולהחמיר. כיצד אם היינו מפרשים
דברי רבינו שהוא מנהג בעלמא ר"ל שהמקומות שנהגו שלא להכשיר ע"י
נפיחה הוא משום חומרא שהחמירו עליהם אחר שידעו וסברו דאפי' ההלכה
כדברי המתירין ר"ת וזולתו אלא שרצו להחמיר על עצמן שלא מן הדין יש
בדבר קולא שההולך ממקום המחמירין למקום המקילין ודעתו לחזור
למקומו והזמינוהו לסעוד מאותו הבשר הנכשר ע"י נפיחה ואינו יכול להשמט
מהם שלא לאכול ממנו אלא אם יבא לידי מחלוקת וקטטה יש לו לאכול ממנו
כפי דעת הרא"ש שכתב בהיא דפסחים פ' מקום שנהגו אפי' ממקום
המחמירין למקום המקילין בדבר יש לו לשנות ולהקל מפני המחלוקת
כמבואר בדבריו ואע"פ שיש חולקין בדבר ואומרים דאפי' במידי דתלוי במנהג
לא ישנה ההולך ממקום המחמירין למקום המקילין כי מה שאמרה המשנה
ואל ישנה מפני המחלוקת לא קאי אלא אהולך ממקום המקילין למקום
המחמירין דבזה שייך שינוי ומחלוקת אם ישנה בפניהם וכמו שכתבתי ענין
מחלוקתם בארוכה אעפ"כ היינו סומכין על דברי הרא"ש להתיר. אבל אם
נפרש דברי רבינו ע"ד מה שפירשם ה"ר יונה והוא הפירוש האמיתי
שהמקומות שאוסרין לבדוק ע"י נפיחה הוא משום דס"ל כדעת האוסרין יש

חומרא בדבר שההולך ממקום המחמירין למקום המקילין אפי' בפרהסיא אם הזמינוהו לאכול מהבשר הנכשר ע"י נפיחה אסור לאכול ממנו ואפי' לדעת הרא"ש שלא התיר הרא"ש ז"ל לעבור על מנהג מקומו להקל אלא במידי דתלי במנהג דומיא דמלאכה בערבי פסחים קודם חצות דתלי במנהג אבל בדבר שנמנעים ממנו מפני שסוברין שהוא אסור אין לו היתר לאכול ממנו דומיא דהאי בשר שהוא אסור לדעתנו דזה דומה לההיא דיבמות דב"ש מתירין את הצרות וכל אותה סוגיא שנראה ממנה שכל דבר שתלוי בסברא שאסור לאוסר לאכול ממנה וכ"כ הרמ"ה ז"ל בפרטי דיבמות וז"ל היכא דתרי גברי פליגי במידי דאיסורא חד שרי ויהיב טעמא למילתיה וחד אסר ויהיב טעמא למילתיה אסיר ליה לההוא דקא שרי למספא איסורא לההוא דקא אסר אלא מיבעי ליה לאודועיה דהאי מידי אית ביה איסור לטעמיה דידיה, ושרי ליה לההוא דקא אסר למסמך עליה דאיך להימניה היכא דמודע ליה (דאיתא) דלית ביה איסורא לדידיה ואי ידע ביה דמודע ליה כל זימנא וזימנא היכא דאית ביה איסורא שרי למסמך עליה מסתמא עכ"ל ז"ל. וכן נראה דעת רבינו שכתב בפירוש המשנה במס' יבמות על ההיא דב"ש מתירין את הצרות וז"ל ומה שחייב שלא נמנעו אחת מהכתות האלו מאלו הענינים הנזכרים לפי שלא היו חושדין אלו לאלו שיכניסו עליהם חשש בשום דבר שסברתם לאיסור אף על פי שאחרים סברתם להתיר אחר שהסברא הביאתם להקל ולהחמיר עכ"ד ז"ל. וכן נראה דעת הרא"ש ז"ל שכתב בתוס' שחיבר ליבמות גבי ההיא אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין וכו' לא נמנעו וכו' ללמדך שאהבה וריעות נוהגין זה בזה וכו', וכתב ז"ל לא שייך אהבה וריעות אם חזרו בית שמאי לעשות כדברי בית הלל דבזה לא שייך אהבה וריעות כלל אלא אהבה וריעות שייך היכא שעמד כל אחד בשמועתו עכ"ז הם נוהגין ביניהם אהבה וריעות במה שמודיעין כל כת מהם לאחרת הדברים שאסורים להם כפי דעתם ומזהירין אותן מהם לפיכך לא נמנעו ובזה שייך אהבה וריעות עכ"ד ז"ל. וביארו המפרשים ז"ל באותה סוגיא דלא שנא בין שני חכמים שדרים במקום אחד או שהיו שני מקומות אלו אוסרין ואלו מתירין והלך ממקום האוסרין למקום המתירין וכן כתבו המפרשים באותה סוגיא וז"ל סוגיא דשמעתין משמע דמיירי בשני חכמים הדרין בעיר אחת או בשני מקומות אלו אוסרין ואלו מתירין שצריכין האוסרין להודיע להמתירין דבר זה אנו אוסרין הילכך בני מגנצ"א שנוהגין איסור בבועא בשפולי ריאה ואוסרים מחובר לקרקע בשני ימים טובים של גליות עד ערב מוצאי יום טוב שני בכדי שיעשו וגם אוסרין ריחא מלתא היא ובגרמיש"א מתירין אלו הדברים וכשבאין בני מגנצ"א לגרמיש"א צריכין להודיע להם ע"כ. עלה בידינו מכל מה שכתבנו דכל עוד דדברי רבינו מתפרשים כרבינו יונה דההולך ממקום שאוסרין להכשיר על ידי נפיחה אסור לו לאכול מהבשר הנכשר על ידי נפיחה בשום מקום שילך

לא שנא בצנעא ולא שנא בפרהסיא וכל זה כשדעתו לחזור למקומו ואם אין דעתו לחזור מסתמא ס"ל כאנשי מקום שהולך לשם והרשות בידו לאכול אם ירצה. ולענין הכלים בשדעתו לחזור מותר לו לאכול בכלים של אוכלי הנפיחה שכן נמצא כתוב בתשובת הגאונים על קצת חלב שאוסרין בקצת מקומות ועונשין עליו כרת ובקצת מקומות אוכלים אותו שמותר לנזהרים מאותו חלב לאכול בכלים של אוכלי החלב ההוא והטעם דאמרינן סתם כלי נכרים אינן בני יומן והוא הדין כלי ישראל נמי. ומתוך שהחמרנו עליו בענין זה הקלנו לענין אחר והוא דאילו היינו מפרשים דברי רבינו כפשטן דמה שנהגו שלא להכשיר על ידי נפיחה הוא מנהג בעלמא מקומות שנהגו כן אינן יכולים לחזור בשום זמן כשירצו לחזור. אבל אם נפרש דברי רבינו ע"ד מה שפירש ר"י מקומות שנהגו שלא להכשיר על ידי נפיחה משום דדעתם כדעת האוסרים ואחר כך רצו לחזור ולסבור כדעת המתירין יכולין לחזור. וכן כתב הרב הגדול בעל הכללים ז"ל וז"ל דינים חלוקים יש בעניני המנהגות יש מקומות שנוהגין איסור בדברים המותרים להם ובזה יש דרכים הרבה שיש מהם שנוהגין איסור ויודעים בהם שהם מותרים אלא שקבלו עליהם אבותיהם לגדר ויש שנוהגין בו איסור מפני שמצאו שני תנאים או שני אמוראין חולקין בדבר ולקחו לעצמם דברי האוסר ולא שקבלוהו לגדר ובכל אלו הענינים יש לחלק כל אחד ואחד כפי דינו. ונאמר תחלה בדבר שיודעין שהוא מותר אלא שקבלו אבותיהם עליהם כך לגדר דבר זה אין לו צד היתר בעולם ואפילו באו לישאל עליו. מנהג שלקחו לעצמם כדברי האוסר בדבר שיש בו מחלוקת אינו חמור כל כך שאם רצו לחזור בהם חוזרין. מנהג שנהגו בטעות לפי שאינם יודעין בו היתר זה הקל שבהם שאם באו לישאל עליו מתירין להם עכ"ד ז"ל. אם כן נמצינו למדים כפי זה דבמקומות דנהגו שלא להכשיר על ידי נפיחה ואחר כך רצו לחזור בהם שחוזרין מאחר שלא נהגו כן מצד גדר אלא שסברו כדעת האוסרין כל עת שירצו לחזור ולסבור כדעת המתירין הרשות בידם ובלבד שיהיה בהסכמת החכמים הנמצאים בזמן ההוא בעיר על פי רובם. ודברים אלו יש להם סמך ועיקר מהתלמוד והגאונים ז"ל:

כסף משנה **המנהג הפשוט בישראל וכו'.** כלומר דאילו מן הדין אינה צריכה בדיקה דנשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה: **ומ"ש רבינו או שנמצאה סירכא מאזן לאזן על הסדר וכו',** נתבאר בפרק שמיני:

לחם משנה **ואע"פ שאלו הן הדברים וכו'.** כתב הר"א ז"ל בהשגות א"א אינן נראין וכו'. ונראה דהלשון מוטעה וצ"ל חוזר למה שאמר למעלה וכוונתו לומר דהר"א ז"ל לעיל בפ"ז פירש דנפיחה דר' נחמיה לא הוי אלא בדאית מכה בדופן אבל בדלית מכה בדופן לא מהני נפיחה כלל ולכך לדבריו אין היתר נפיחה בגמרא אבל רבינו ז"ל פירש למעלה שהיתר הנפיחה הוא בדלית מכה

בדופן ולכך יצא לו היתר בנפיחה ושם כתב הר"א ז"ל עליו שהוא שבוש גדול וכאן כתב שחוזר לשבוש שאמר למעלה, ואני כבר ביארתי דעתו ז"ל למעלה: **או מן האום לאזן וכו'.** הר"א ז"ל כתב בהשגות דלגאוניס שמתירין סרוכה מאונא לאומא אנו שומעין (עי' כ"מ):

ח וְאִם נִמְצָא חוּט יוֹצֵא מִן הָאוּם שֶׁל רֵאָה לְאִיזָה מְקוּם שְׂיִמְשֵׁד וְאֶפְלוּ הָיָה כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אוֹסְרִין אוֹתָהּ:

ט וְכֵן אִם הָיָה מִן הַרְאָה חוּט מְשוּדָּ לְלֵב אוֹ לְטֶרְפֵּשׁ הַכָּבֵד אוֹ לְכִיס הַלֵּב אוֹ לְוֶרְדָּא. בֵּין שְׁהָיָה הַחוּט מִן הָאוּם שֶׁל רֵאָה בֵּין שְׁהָיָה מִן הָאֶזֶן וְאֶפְלוּ הָיָה כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אוֹסְרִין אוֹתָהּ. ^{נח} וְכֵן וְרָדָא שְׁנִמְצָאת דְּבוּקָה בְּכִיסָה אוֹ חוּט יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְכִיסָה אוֹסְרִין אוֹתָהּ. וְחוּט הַיּוֹצֵא מֵאֶזֶן לְאֶזֶן שְׁלֵא * עַל הַסְּדֵר אוֹסְרִין אוֹתָהּ:

ההראב"ד אפילו במקום רביצתה או על הסדר שלא במקום רביצתה אוסרין אותה. א"א זהו אומא לאונא ואין שומעין לו שהגדולים מהגאוניס התירוה:

כסף משנה ומ"ש רבינו וחוט היוצא מאזן לאזן שלא על הסדר אפי' במקום רביצתה אוסרים אותה. הראב"ד היה גורס בדברי רבינו או על הסדר שלא במקום רביצתה אוסרין אותה וכתב עליו א"א זהו אומא לאונא וכו'. ובספרי רבינו שבידינו אין כתוב או על הסדר שלא במקום רביצתה:

י יֵשׁ מְקוּמוֹת שְׂמִנְהֶגֶן אִם מְצָאוּ סֶרְכָא מִן הָאֶזֶן לְבֶשֶׂר וְלַעֲצָם שְׁבִצְלָעוֹת וְהַסֶּרְכָא דְּבוּקָה בְּשִׁתִּיהֶן אוֹסְרִין אוֹתָהּ. וְאֶבָּא מְרִי מִן הָאוֹסְרִין וְאֲנִי מִן הַמְּתִירִין. * וּמַעוּט מְקוּמוֹת מְתִירִין אֶפְלוּ נְדָבְקָה בְּעֶצֶם לְבָדוּ וְאֲנִי אוֹסֵר:

ההראב"ד ומיעוט מקומות מתירין אותה וכו'. א"א אני מתיר וכבר כתבתי למעלה מה שראוי לסמוך עליו:

מגיד משנה יש מקומות שמנהגן וכו'. כבר נתפרש זה למעלה:

כסף משנה יש מקומות שמנהגן אם מצאו סירכא מן האזן וכו'. טעם האוסרים משום דאהא (דף מ"ח) דאמר רב נחמן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה ואוקימנא דוקא במקום רביתא דהיינו חיתוכא דאוני אמר רבינא והוא דסביך בבישרא ומשמע להו דבעינן שכל הסיבוך יהיה בבשר שבין הצלעות שמתוך שהוא רך הויא סתימא שרירא דלא מיפרקא משא"כ בשקצת הסיבוך הוא בעצם וכתב הרא"ש רואה אני את דברי האוסרים כיון דבגרמא לחודיה לא חשיב סתימה ה"ה בגרמא ובבישרא דנהי שהבשר סותם כנגדו לא מהני אותה סתימה כיון שכנגד העצם אינו סותם עכ"ל. ולדעת רבינו י"ל דכי סביך בעצם לבד אפשר שיתפרק דעצם קשה הוא ואין הריאה נאחזת בו יפה בענין שלא תתפרק ממנו אבל בנסרכת גם בבשר אינה עתידה להתפרק ואפי" מה שכנגד העצם סופו להעלות ארוכה ומשמע דמהאי טעמא אפי" בשרוב הסירכא בעצם כשרה. ומהר"י נ' חביב כתב סתימת הדופן הצד שכנגדה היא סתימה חזקה מהודקת וגדול כחה כי אפילו אם ניקבה ודאי ר"ל שראינו בעינינו נקב באונא ודופן סותמתה היא כשרה שהרי יש על הנקב תחבושת חזק שיגין על הנקב והדרא בריא ויש חילוק גדול בין ניקבה ודופן סותמתה לנסרכה בלבד כי בניקבה ר"ל שנראה הנקב בעין צריך שתהיה סרוכה ואחוזה מסתבכת לבשר ואם נסרכה לעצם ולבשר יש מתירים ויש אוסרים אמנם בנסרכה לבד לפי דעתי כשרה אפילו לדעת הרא"ש כיון שאין הנקב נראה לעין ובתנאי שתהיה רוב הסירכא כנגד הבשר ומיעוטה כנגד העצם עכ"ל. ומ"ש רבינו ומיעוט מקומות יש שמתירים אפי' נדבקה בעצם לבדו. כן דעת הראב"ד בהשגות ונראה שטעמם משום דמשמע להו דסביך בבישרא דאמר רבינא לאו לאפוקי סביך בגרמא דהא על הצלעות יש קצת בשר ולא אתא לאפוקי אלא כי לא סביך כלל:

לחם משנה אפילו נדבקה בעצם לבדו וכו'. הר"א ז"ל כתב למעלה בפי' שביעי שבסירכא מותר ואינו אסור אלא בנקב וכאן חזר והשיגו:

יא ויש מקומות שנופחין הראה שפמא יש בה נקב. ורוב המקומות אין נופחין שהרי לא נולד דבר שגורם לחשש. ומעולם לא נפחנו ראה בספרד ובמערב אלא אם נולד לנו דבר שחוששים לו:

מגיד משנה ויש מקומות וכו'. אותם המקומות הוכיחו זה ממימרא דרבינא דאמר אטום בריאה מייתנין וכו' ואם אין כל ריאה צריכה נפיחה מהיכן ירדנו לחשש זה ומי הגיד לנו שיש שם מקום אטום אלא נראה מכאן שכל ריאה

צריכה נפיחה. אבל הפוסקים כולם דחו סברא זו והוכיחו שאין משם ראייה דרבינא הכי קאמר ריאה שהוצרכה נפיחה מפני חשש שנולד בה ונמצא בה מקום אטום אבל לנפח הריאה בלי צורך אינו דין וזהו שכתב רבינו ומעולם לא נפחנו ריאה וכו' אלא אי"כ נולד בה חשש :

כסף משנה ויש מקומות שנופחים הריאה וכו' ודברים אלו אינם על פי הדין. כלומר אותם שנהגו לנפוח הריאה אינו מן הדין שמן הדין אין צריכים לחוש שמא יש בה נקב כמ"ש בראש פרק זה כשישחטו שחיטה כשרה אינן צריכים בדיקה שמא יש בהן אחת מן הטריפות :

יב וידברים האלו כִּלְוֵן אֵינָן עַל פִּי הַדִּין אֶלָּא עַל פִּי הַמְּנַהֵג כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וּמַעֲוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ בְּמִי שֶׁבִּדֵּק עוֹף אֶלָּא אִם נוֹלַד לוֹ חֲשֵׁשׁ :

יג מִי שֶׁשָּׁחַט אֶת הַבְּהֵמָה וְקָרַע אֶת הַבֶּטֶן. וְקָדַם שֶׁיִּבְדֹּק אֶת הָרֶאָה בָּא כְּלָב אוֹ עֶכוּ"ם וְנָטַל אֶת הָרֶאָה וְהִלְךְ לוֹ. הָרִי זוֹ מִתְּרַת. * וְאִין אוֹמְרִים שֶׁמָּא נְקוּבָה [נ] הִיתָה אוֹ שֶׁמָּא דְּבוּקָה הִיתָה. שְׂאִין מַחְזִיקִין אֲסוּר. אֶלָּא הָרִי זוֹ בְּחִזְקַת הַתֵּר עַד שֶׁיִּוָּדַע בְּמָה נִטְרָפָה. וְכִשֶּׁם שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לְקָרוֹם מִחַ וְלִשְׁדָּרָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן כֶּדֶּ לֹא נְחוּשׁ לְרֶאָה שֶׁאֲבָדָה. וְאִין בְּזָה מְנַהֵג שֶׁדָּבָר שְׂאִינוֹ מְצוּי אִין בּוֹ מְנַהֵג :

ההראב"ד ואין אומרים שמא נקובה היתה או שמא דבוקה. אי"א יש שחולקין על הריאה :

מגיד משנה מי ששחט וכו'. בגמ' גרסינן (דף מ"ח) בעא מיניה ר' אבא מרב הונא בא זאב ונטל בני מעים מהו ואקשינן מהו ואקשינן נטל הא ליתנהו אלא נקב בני מעים מהו ואקשי תו נקב הא קחזינן דהוא נקבינהו אלא נטלן והחזירן כשהם נקובים מהו מי חיישינן שמא במקום נקב נקב או לא אמר אין חוששין שמא במקום נקב נקב. ודעת רבינו כאן דדין אחד להם לריאה ובני מעים משום דסמכינן ארוב בהמות בריאין הם ואכללא דכלול בידינו כל בהמה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך וכו' והכי מוכח בירושלמי בפי' אין צדין דגרסינן התם באו זאבים ונטלו בני מעים ואכלום כשרה ומקשינן וחש לומר שמא ניקבה הריאה ומפרקינן חזקת בני מעים כשרים הרי נראה דבכלל בני מעים

ריאה. ובתלמוד שלנו כן משמע דאמרי' בפא"ט אינקבה ריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא תלינן או לא תלינן והלכתא תלינן דהא תלינן בזאב. ומעשה בא לפני רש"י ז"ל והתיר והשיב לפני רבותיו שהיו מחמירים בדבר אתמול אכלנו מחלבה והיום נחזיקנה בטריפה וכן פסקו רוב הפוסקים. ומן הדין היה כפי זה דאפילו כשהיתה הריאה לפנינו שנסמוך על רוב בהמות בחזקת בריאות הן אלא מפני שהריאה עלולה וסרכות מצויים בה חוששין לה חכמים ולשאינו מצוי לא חששו דהרי בשאר טריפות אין אנו מחפשינן אחריהן אלא אם באו לידינו :

כסף משנה מי ששחט את הבהמה וקרע את הבטן וכו'. בריש חולין (דף ט"ו) נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה : וכתב הראב"ד ואין אומרים שמא נקובה היתה א"א יש שחולקין על הריאה עכ"ל, ואני אומר גברה יד המסכימים עם רבינו הלא הם רש"י ובעל העיטור והרא"ש והרשב"א והר"ן וכן משמע בירושלמי. ומ"ש רבינו ואין בזה מנהג כלומר דאין לומר במקום זה נהגו איסור בדבר זה משום דבדבר שאינו מצוי לא שייך לומר מנהג הילכך בכל מקום יעמוד הדבר על הדין שהיא מותרת :

לחם משנה מי ששחט את הבהמה וכו'. דין זה יצא לו לרבינו מן הדין שאמרו בפרק הכל שוחטין (חולין דף ט"ו) וכתבו רבינו בפרק ששי בני מעים שבא זאב או כלב וכו' וכתב הר"א ז"ל בהשגות שיש חולקין בענין הריאה מפני שדרכה להיות מלאה סירכות והורע חזקתה ולא אמרו בגמרא כן אלא בבני מעים לבד ורבינו ז"ל אינו מחלק : ואין בזה מנהג. כלומר אפילו הנוהגים דהיכא דלית בהו ריעותא בודקין בכאן אין חשש דהוא דבר שאינו מצוי :

יד בא העכו"ם או הישראלי והוציא הראה קדם שתבדק והרי היא קיימת נופחין אותה ואף על פי שאין אנו יודעין אם היו שם צמחין או לא היו. מפני פשוט המנהג :

מגיד משנה בא הנכרי וכו'. דוקא נכרי וישראל דלא עבידי לנקובי הוא דמצריך לה בדיקה להחמיר אבל כלב וזאב אפילו היא לפנינו אין נופחין אותה משום דעביד לנקובי וחיישינן שמא נקבוה :

כסף משנה ומ"ש בא העכו"ם או הישראלי והוציא הריאה וכו' מפני פשוט המנהג. כלומר שנהגו לבדוק הריאה אם יש בה סירכא עכשיו שהוציאוה בלא בדיקה יבדקוה בנפיחה מאחר שהיא לפנינו :

לחם משנה בא העכו"ם או ישראל וכו' קודם שתבדק. דאם אחר שתבדק במקומה אין נופחין אותה כלל דזה איירי כפי המנהג הפשוט שכתב למעלה שבודקין אותה במקומה ואין נופחין אותה אלא היכא דאיכא ריעותא ולכך דוקא בשניטלה קודם שתבדק אז נופחין אותה ולא מן הדין אלא מפני שהמנהג נתפשט דהיכא דאיכא ריעותא נופחין אותה :

טו יש מקומות שאם נמצאו סרכות מדלדלות מן הראה אף על פי שאינן דבוקות לא לדפן ולא למקום אחר אוסרין אותה. ודבר זה הפסד גדול הוא ואבוד ממון לישראל. ומעולם לא נהגו זה לא בצרפת ולא בספרד ולא נשמע זה במערב. ואין ראוי לנהג במנהג זה. אלא נופחין אותה בלבד. אם נמצאת שלמה מן הנקב הרי זו מתרת :

מגיד משנה יש מקומות וכו'. זהו דעת הרבה מן הראשונים שהם מצריכין בדיקה בפושרין לסרכות תלויות וכן כתב בעל העיטור בשם חכמי לוניל אבל הרבה מן האחרונים התירו אפי' בלא בדיקה כלל משום דס"ל דסירכא כשמה כן היא שנסרכת לשני מקומות משני ראשיה אבל כל שהיא תלויה כשרה ואין צריך לומר לדעת רבינו יצחק בעל התוס' שאמר שיש סרכא בלא נקב ואינה אסורה אלא משום שעתידה להתפרק ולינקב דהא ודאי אינה מתפרקת אלא אפי' לדברי רש"י ז"ל שכתב שאין סירכא בלא נקב בכי האי גוונא מכשרין לה דאינה סירכא בנקב אלא כשמסרכת לשני ראשיה וכל שאינה נאחזת בשני ראשיה ריר בעלמא הוא ואין שם נקב כלל ולפיכך כשרה בלא בדיקה וכן פשט המנהג :

כסף משנה יש מקומות שאם נמצאו סרכות מדולדלות וכו'. כתב הרא"ש דאפילו לדברי האומרים אין סירכא בלא נקב שריא לפי שסירכא הבאה מחמת נקב היא נסרכת למקום הסמוך לה לפי שדרך הנקב יוצא המשקה ונעשה חוט עבה וחזק ונסרך אל מקום אשר יפגע בו אבל סירכא תלויה אינה אלא הפשטת לחות הריאה ולא בא ממקום נקב ורבינו הצריך לבדקה בנפיחה ודעת הרשב"א להתירה בלא בדיקה וכתב הר"ן שכן המנהג הפשוט :

הלכות שחיטה - פרק שנים עשר

א השוחט אותו ואת בנו ביום אחד הבשר מתר באכילה והשוחט לוקה שְׁנָאֲמַר (ויקרא כב-כח) 'אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד'. ואינו לוקה אלא על שחיטת האחרון. לפיכך אם שחט אחד משניהן ובא חברו ושחט את השני חברו לוקה:

מגיד משנה השוחט אותו וכו'. פשוט במשנה (דף ע"ח) השוחט אותו ואת בנו חולין בחוץ שניהם כשרים והשני סופג את הארבעים ובגמרא ילפינן דלא שנא שחט את האם תחלה ואחר כך את הבן לא שנא שחטינהו חד גברא ולא שנא תרי גברי, וכתבו בתוספות דהוצרך להודיענו שהבשר מותר משום דסלקא דעתך אמינא דהוה בכלל לא תאכל כל תועבה דדרשינן בפי' כל הבשר כל שתעבתי לך הרי הוא בכלל לא תאכל סד"א אותו ואת בנו נמי תעבתי לך ואיתסר קמ"ל דלא כדאמרינן טעמא התם מדאיצטריך רחמנא למיסר מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי וכתב בה"ג דקמא שרי לאכילה לאלתר ובתרא אסור באכילה ליומיה משום קנס שלא יהנה ממעשה עבירה:

כסף משנה השוחט אותו ואת בנו ביום אחד וכו'. טעמו מדתנן (דף ע"ח) השוחט אותו ואת בנו חולין בחוץ שניהם כשרים ואע"ג דכתיב לא תאכל כל תועבה ודרשינן כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל הא אמרינן בפרק כל הבשר (דף קט"ו) אותו ואת בנו ליתסר ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי: ומ"ש ואינו לוקה אלא על שחיטת האחרון, פשוט במשנה פרק אותו ואת בנו ופשוט הוא דקמא לאו מידי עביד: ומה שכתב לפיכך אם שחט אחד משניהם וכו'. קשיא מאי לפיכך דהיא היא ואפשר דאתא לאשמועינן דאפילו נשחטו על ידי שנים חייב האחרון כדיליף בגמרא מדכתיב לא תשחטו:

לחם משנה ואינו לוקה וכו'. שם ר"פ אותו ואת בנו (דף ע"ח) מפורש שהשני סופג את הארבעים ושם מבואר דמ"מ הם כשרים כלומר דהבשר כשר:

ב אסור אותו ואת בנו נוהג בכל זמן ובכל מקום. בחליו ובמקדשיו. בין קדשים הנאכלין בין קדשים שאינן נאכלין. לפיכך הראשון ששחט בעזרה והשני בחוץ. או הראשון בחוץ והשני בעזרה. בין שהיו שניהן חליו או שניהן קדשים. בין

שְׁהִיָּה אֶחָד מֵהוּ חֲלִין וְאֶחָד קִדְשִׁים. זֶה שְׁשַׁחַט אַחֲרוֹן לֹקֵה
מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ :

מגיד משנה איסור אותו ואת בנו וכו'. פשוט שם במשנה כלשון רבינו. ומה שכתב רבינו בין קדשים הנאכלים בין שאינם נאכלים כגון שלמים עולה והכי מתפרש בגמ' ומתני' כולה דלא כר"ש דאילו לר"ש שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה והכא קתני קדשים בחוץ הראשון חייב כרת ושניהם סופגים את הארבעים וקדשים בחוץ שחיטה שאינה ראויה ואעפ"כ שניהם סופגין את הארבעים :

כסף משנה איסור אותו ואת בנו נוהג וכו'. משנה ר"פ אותו ואת בנו (דף פ"ח). ומ"ש בין קדשים הנאכלים בין קדשים שאינם נאכלין. מתבאר ממה שיבא בסמוך. ומ"ש לפיכך הראשון ששחט בעזרה והשני בחוץ וכו'. משנה בפ' אותו ואת בנו (שם) :

לחם משנה לפיכך הראשון ששחט וכו'. שם במשנה נזכרו כמה חלוקות ולא הזכיר רבינו אלא הדי' האחרונות שהם חולין בחוץ ובפנים קדשים בחוץ ובפנים חולין בפנים ובחוץ קדשים בפנים ובחוץ והשאר לא הזכיר ובודאי שכיון שכוונתו הוא לומר כאן דהאחרון הוא שסופג את הארבעים משום אותו ואת בנו הראשונות נלמוד מאלו ולא הוזכרו במשנה אלא לחלק בדין הראשון אם חייב כרת או לא ואין זה ענין לכאן ולכך לא כתב רבינו :

א אין אסור אותו ואת בנו נוהג אלא בשחיטה בלבד שְׁנֵאמַר (ויקרא כב-כח) 'לא תשחטו' בשחיטת שְׁנִיָּהוּ הוּא הָאֲסוּר. אֲבָל אִם נָחַר הָרֵאשׁוֹן אוֹ נִתְנַבֵּל בְּיָדוֹ מִתֵּר לְשַׁחַט. וְכֵן אִם שְׁחַט הָרֵאשׁוֹן וְנָחַר הַשְּׁנִי אוֹ נִתְנַבֵּל בְּיָדוֹ פְּטוּר :

מגיד משנה אין איסור אותו ואת בנו וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו :

כסף משנה אין איסור אותו ואת בנו נוהג אלא בשחיטה בלבד וכו'. משנה שם (דף פ"א:) השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר פטור משום אותו ואת בנו. ומ"ש וכן אם שחט הראשון ונחר השני וכו', פשוט הוא דבין בראשון בין בשני בעינן שחיטה דלא תשחטו אתרווייהו קאי :

לחם משנה אין איסור וכו'. שם (דף פ"א:) השוחט ונמצאה טרפה וכו' ר"ש פוטר וחכמים מחייבין השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר פטור משום

אותו ואת בנו ופיי רש"י ואפ"י לרבנן וכו' ולא דמי לשחיטה דלעיל דהתם שחיטה מעלייתא איכא ודבר אחר גורם לה ליפסל:

ד חרש שוטה וקטן ששחטו בינם לבין עצמן את הראשון מתר לשחט שני אחריהם. לפי שאין שחיתתו שחיטה (כלל):

מגיד משנה חש"ו וכו'. פשוט במשנה פ' כסוי הדם (דף פ"ו) דתנן וכן לענין אוא"ב ששחטו ואחרים רואין אותם אסור לשחוט אחריהם בינם לבין עצמם ר"מ מתיר לשחוט אחריהם וחכמים אוסרין ומודים שאם שחט אינו סופג את הארבעים ופסק רבינו כר"מ נגד חכמים משום דאמרין בגמ' ת"ש דשלח ר' אלעזר לגולה הורה רבי כר"מ ומוכח תמן דאע"ג דהוה נמי כרבנן סמכינן אהאי הוראה דהורה כר"מ משום דהיא אחרונה ועלה ראוי למסמך דהא הדר מקמייתא ולא חיישינן לאחמורי כלל משום דרוב מעשיהם של חרש שוטה וקטן מקולקלין הם:

כסף משנה חש"ו ששחטו בינם לבין עצמם את הראשון וכו'. משנה פרק כיסוי הדם (דף פ"ו) וחש"ו (וכו' וכן לענין אותו ואת בנו) ששחטו ואחרים רואים אותם אסור לשחוט אחריהם בינם לבין עצמם ר"מ מתיר לשחוט אחריהם וחכמים אוסרים ובגמרא מאי טעמא דר"מ הואיל ורוב מעשיהם מקולקלים ומסיק בגמ' דהלכתא כר"מ:

לחם משנה חרש שוטה וקטן וכו'. בפרק כיסוי הדם (דף פ"ו) במשנה מחלוקת ר"מ וחכמים היכא דשחטו בינן לבין עצמם ואמרו שם בגמרא דשלח ר' אלעזר לגולה הורה רבי כר"מ והא כרבנן אורי אלא לאו ש"מ הא נמי דאורייתא ש"מ ע"כ:

ה השוחט את הראשון והרי הוא ספק נבלה אסור לשחט השני. ואם שחטו אינו לוקה:

מגיד משנה השוחט את הראשון וכו'. טעמא דאינו לוקה משום דהוה ליה התראת ספק ולא לקי על התראת ספק:

כסף משנה השוחט את הראשון והרי הוא ספק נבלה וכו'. שם גבי חש"ו ששחטו בינם לבין עצמן שחכמים אוסרים לשחוט אחריהם מסיים בה ומודים שאם שחטו שאינם סופגים את הארבעים וטעמא משום דספק נבילה הוא הילכך מספיקא לא ישחוט אחריהם אבל לענין מלקות לא לקי מספיקא.

ואע"ג דפסקינן כר"מ דמתיר לשחוט אחריהם התם טעמא משום דכיון דרוב מעשיהם מקולקלים הוי בודאי נבילה. אבל קשה לי מ"ש רבינו גבי שוחט אחר חש"ו שמותר לשחוט אחריהם לפי שאין שחיטתן כשרה דמשמע דאינה בודאי פסולה וא"כ היה לנו לאסור לשחוט אחריהם כשם שאנו אוסרים לשחוט אחר ספק נבילה וצריך לדחוק ולפרש דה"ק לפי שהוא בודאי שאין שחיטתן כשרה:

לחם משנה השוחט את הראשון וכו'. נלמד ממה שאמרו במשנה ומודים שאם שחט שאינו סופג את הארבעים:

1 שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לְאֲכִילָה שְׂמָה שְׁחִיטָה. לְפִיכֵךְ הָרֵאשׁוֹן שְׁשַׁחַט חֲלִין בְּעֶזְרָה או טְרַפָּה או שׁוֹר הַנִּסְקָל וְעִגְלָה עֲרוּפָה וּפְרָה אֲדָמָה או שְׁשַׁחַט לְעִכּוּיִים וּבָא הָאֲחֵרוֹן וְשַׁחַט אֶת הַשְּׂנִי לוֹקָה. וְכֵן אִם שַׁחַט הָרֵאשׁוֹן אֶת הָאֶחָד וּבָא הָאֲחֵרוֹן וְשַׁחַט אֶת הַשְּׂנִי וְהָרִי הוּא חֲלִין בְּעֶזְרָה או שׁוֹר הַנִּסְקָל או עִגְלָה עֲרוּפָה וּפְרָה אֲדָמָה הָרִי זֶה לוֹקָה:

מגיד משנה שחיטה שאינה ראויה וכו'. פסק כרבנן דאמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ושאר דברי רבינו פשוטים במשנה ואע"ג דאמרינן בגמ' פרת חטאת דהיינו פרה אדומה אינה משנה ועגלה ערופה אינה משנה היינו אליבא דר"ש דסבר דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ולפיכך פטר בכל אלו ואקשינן אליביה דהרי פרה אדומה שייכא בה שחיטה ראויה הואיל והיא נפדית על גבי מערכתה כלומר אם מצא נאה ממנה אפילו היא שחוטה ומונחת על גבי מערכתה פודין אותה אבל אליבא דרבנן דהיינו הלכתא לא איצטריכין להכי דמשנה היא פרה אדומה דסתם קתני שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית ונמצאת דמשנה היא וכן עגלה ערופה אליביה דר' ינאי משנה כדמוכח בההיא סוגיא ובר מן דין כל עצמנו לא באנו לתרץ אלא לר"ש דפטר במתני' בכל אלו משום דס"ל דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ואשכחנא בפרה אדומה ובעגלה ערופה אליביה דשחיטה ראויה היא ודחקינן אליביה דלא נשנית במשנה פרה אדומה ועגלה ערופה. אבל אליבא דרבנן דסברי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה מאי דוחקיה דלא נתנייה במתניתא פרה אדומה ועגלה ערופה אי ראויה ניחא ואי לא ראויה ניחא ואי תימא אי שחיטה ראויה היא מאי קמ"ל הרי ביררנו דלדעת רבנן פרה לאו ראויה היא ועגלה ג"כ לאו ראויה כדכתבינן אבל שלא לשנותם במשנה לא ס"ד אליבא דרבנן:

כסף משנה **שחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה וכו'.** משנה פרק אותו ואת בנו (דף פ"א): השוחט ונמצאת טריפה השוחט לע"ז השוחט פרת חטאת ושור הנסקל ועגלה ערופה ר"ש פוטר וחכמים מחייבים ואמרינן בפי' כיסוי הדם (דף פ"ה) ראה רבי דבריו של ר"מ באותו ואת בנו ושנאו בלשון חכמים, ובמשנה פרק אותו ואת בנו דשוחט חולין בעזרה חייב משום אותו ואת בנו:

לחם משנה **שחיטה שאינה ראויה וכו'.** כבר הבאתי המשנה שהוא מחלוקת ר"ש וחכמים שר"ש פוטר דסבר לא שמה שחיטה וחכמים מחייבים ובפרק כסוי הדם (דף פ"ה) איפליגו בכי האי גוונא ואמרו שם במשנה ר"מ מחייב וחכמים פוטרם ואמרו בגמרא ראה רבי דבריו של ר"מ באו"ב ושנאו בלשון חכמים ודברי ר"ש בכסוי הדם ושנאו בלשון חכמים ע"כ. וכן פסק רבינו כאן באו"ב כר"מ דשמה שחיטה ובכסוי הדם פסק דלא שמה שחיטה כר"ש וגבי חולין שנשחטו בעזרה ג"כ איפליגו בכי האי גוונא שם בברייתא (דף פ"ה): השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טרפה וזה חולין בעזרה ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרין. ורבינו פסק לעיל בפרק שני כר"ש דמתיר שכתב והשוחט ונמצאת טרפה וכו' הרי אלו מותרין וכו' ויש לתמוה עליו כיון דבברייתא שנה לר"מ בלשון חכמים הוה ליה למיפסק בחולין שנשחטו בעזרה כוותיה כמו דפסקינן הכי כוותיה משום דהמשנה שנאו בלשון חכמים אע"ג דהך ברייתא מ"מ לא מצינו משנה חולקת עליה דתאמר דהלכה כר"ש בהא. ונראה דרבינו רצה לסמוך על הכלל שההלכה כר"ש לגבי דר"מ ודוקא היכא דמתניתין שנאו בלשון חכמים דחינן לכללין והלכתא כוותיה אבל ברישא דלאו כל כך אלימתא היא לא דחינן לכללין מקמה והדרינן ליה ואמרינן דהלכה כר"ש: **ועגלה ערופה ופרה אדומה וכו'.** שם בפי' אותו ואת בנו (דף פ"א): הקשו ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה היא והתניא ר"ש אומר כו' אמר רב שמן כו' פרת חטאת אינה משנה עוד הקשו ועגלה ערופה לאו שחיטה ראויה היא והתנן וכו' ותירצו אמר רשב"ל עגלה ערופה אינה משנה ע"כ. ולכאורה יש לתמוה על רבינו דכיון דאסיקו בגמרא דמקרי תרווייהו שחיטה ראויה איך כתבם הוא דמשמע דס"ל דהוה שחיטה שאינה ראויה. ונראה דפרת חטאת אע"ג דתירצו בגמרא דאינה משנה היינו משום דפריך מדר"ש אדר"ש דר"ש קאמר במתניתין דפטור משום שחיטה שאינה ראויה ושם בפרת חטאת נפדית על גבי מערכתה וכאן ס"ל דכל העומד ליפדות כפדוי דמי אבל רבנן דלא ס"ל דכל העומד ליפדות כפדוי דמי וגם לא ס"ל שפרת חטאת נפדית על גבי מערכתה פרת חטאת אינה ראויה לאכילה מיקרי. ועגלה ערופה אע"פ שבכאן תירצו דאינה משנה הא כבר כתב רש"י ז"ל דבפי"ב דכריתות אוקימו ההיא משנה דתצא ותרעה בעדר כתנא אחר ומתניי לא ס"ל הכי ולא ראויה לאכילה מקרי ולכך פסקה רבינו:

שְׁחָטוּ לְעֶכְבוֹיִם פְּטוֹר מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ שְׁהָרִי נִתְחַיֵּב
בְּנִפְשׁוֹ. וְאִם הִתְרוּ בוֹ מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְלֹא הִתְרוּ בוֹ מְשׁוּם
עֶכְבוֹיִם לוֹקָה :

מגיד משנה שחטו לעכו"ם פטור וכו'. פשוט שם (דף פ"א :) ארשב"ל לייש אלא ששחט ראשון לע"ז ושני לשולחנו אבל ראשון לשולחנו ושני לע"ז פטור דקים ליה בדרבה מיניה ופירש"י ז"ל לא שנו דשוחט לע"ז חייב אלא ששחט ראשון לע"ז וחזר ושחט את השני לשולחנו לאכול דדיינינן ליה ברישא אהתראה דשני דאוא"ב ומלקינן ליה והדר דיינינן ליה אהתראה דשחיטה קמייתא לע"ז וקטלינן ליה א"נ בשני בני אדם אבל שני לע"ז דבהך שחיטה בתרייתא דמחייב עלה משום אוא"ב אתי נמי דין קטלא עילויה ופטור ממלקות :

כסף משנה ומ"ש שחטו לע"ז פטור משום אותו ואת בנו וכו'. בפי אותו ואת בנו (דף פ"א :) אהא דתנן דהשוחט לע"ז חכמים מחייבים משום אותו ואת בנו אמר ר"ל לייש אלא ששחט ראשון לע"ז ושני לשולחנו אבל ראשון לשולחנו ושני לע"ז פטור דקם ליה בדרבה מיניה. א"ל ר' יוחנן זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותה אלא פעמים שאפילו שחט ראשון לשולחנו ושני לע"ז חייב כגון דאתרו ביה משום אותו ואת בנו ולא אתרו ביה משום ע"ז :

ח אין אסור אותו ואת בנו נוהג אלא בבְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּלֶבֶד
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב-כח) 'וְשׂוֹר אוֹ שֶׁה אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בַיּוֹם
אֶחָד'. וְנוֹהֵג בְּכֻלָּאִים. כִּיצַד. צְבִי שֶׁבֵּא עַל הָעֵז וְשָׁחַט הָעֵז וְאֵת
בְּנָהּ לוֹקָה. אֲבָל הָעֵז שֶׁבֵּא עַל הַצְּבִיָּה אָסוּר לְשַׁחֵט אוֹתָהּ וְאֵת
בְּנָהּ. וְאִם שָׁחַט אֵינּוּ לוֹקָה. פָּרָה וּבְנָהּ אָסְרָה תוֹרָה לֹא צְבִיָּה
וּבְנָהּ :

מגיד משנה אין איסור אותו וכו'. פשוט בברייתא ת"ר ושה שור ולא חיה שה ולא עוף : ונוהג בכלאים. פשוט בברייתא ת"ר אוא"ב נוהג בכלאים : כיצד צבי וכו'. אמרינן בגמ' (דף ע"ט :) אמר ר"ח איזהו כוי שנחלקו בו ר' אליעזר וחכמים ואמרינן התם דהכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור ובהיא תיישה ובנה צבי שחייב ובתר הכי אוקימנא דפליגי בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן וקשחית לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה ור' אליעזר סבר אין חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן ובתר דשקלי וטרו בההיא סוגיא אמרינן לענין אוא"ב משכחת

לה בין בתיש הבא על הצביה ובין בצבי הבא על התיישה בתיש הבא על הצביה ולאיסורא דרבנן סברי דילמא חוששין לזרע האב שה ואפילו מקצת שה אמרינן ואסור ור' אליעזר סבר נהי נמי דחוששין לזרע האב שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן בצבי הבא על התיישה ולמלקות רבנן סברי נהי נמי דחוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה אמרינן ולקי ור' אליעזר סבר איסורא איכא מלקות ליכא. ודעת רבינו היא דאע"ג דאמרינן בריש סוגיין דהכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור ובהיא תיישה ובנה צבי דחייב והוצרכנו להעמיד מחלוקתם בתיש הבא על הצביה וילדה בת והבת ילדה בן השתא בתר שקלא וטריא לא אתוקם הכי אלא דפליגי בין בתיש הבא על הצביה ובין בצבי הבא על התיישה וכדאוקימנא פלוגתייהו. ונמצא לפי זה דבתיש הבא על הצביה דרבנן אוסרין לכתחלה ור' אליעזר מתיר לכתחלה ובצבי הבא על התיישה ר' אליעזר אוסר לכתחלה ופוטרי ממלקות ורבנן מחייבי מלקות ופסק רבינו כרבנן בתרווייהו. אבל אחרים פירשו דלעולם בתיש הבא על הצביה פטור ומותר לדעת כ"ע כאוקימתא קמייתא דהכל מודים בהיא צביה ובנה תיש פטור ופטור משמע ואפי' לכתחלה מטעמא דאמרינן שה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו והאי דקאמר פטור משום דקא בעי למתני בצבי הבא על התיישה חייב קתני ברישא פטור. ובצבי הבא על התיישה לדעת כ"ע חייב וליכא מאן דפליגי והאי דאוקימנא בתר הכי לענין אוא"ב בין בתיש הבא על הצביה ובין בצבי הבא על התיישה וכו' לאו דהדרנא מאוקימתא קמייתא אלא דסמכינן אמאי דאוקימנא בתיש הבא על הצביה וילדה בת והבת ילדה בן וכה"ג הוא דפליגי ר"א ורבנן. ורבינו מפרש לה לאוקימתא בתרייתא כמשמעה בתיש הבא על הצביה ובצבי הבא על התיישה כדכתבינן. וטעם רבינו משום דס"ל דהא דמותבינן בגמ' במאי עסקינן אלימא בתיש הבא על הצביה וילדה בן ושחיט לה ולברה והאמר ר"ח הכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור משום דהוה קס"ד דמחלוקתם דרבנן ור' אליעזר במלקות הוא דפליגי ומשום הכי מותבינן מדר"ח דאמר הכל מודים שהוא פטור דמשמע פטור ממלקות אבל השתא דמוקימנן פלוגתייהו באיסורא אפילו בצביה ובנה תיש אסרי רבנן:

כסף משנה אין איסור אותו ואת בנו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד וכו'. ברייתא בפ' אותו ואת בנו שור ולא חיה שה ולא עופות: ונוהג בכלאים כיצד צבי שבא על העז וכו'. שם (דף ע"ט): ת"ר אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי ר' אליעזר אומר כלאים הבא מן העז ומן הרחל אותו ואת בנו נוהג בו כוי אין אותו ואת בנו נוהג בו אמר רב חסדא אי זהו כוי שנחלקו בו ר' אליעזר וחכמים זה הבא מן התיש ומן הצביה [ה"ד אילימא בתיש הבא על הצביה] וילדה וקא שחיט לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור שה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו אלא בצבי הבא על התיישה וילדה וקא שחיט לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בהיא תיישה ובנה צבי שחייב שה אמר

רחמנא ובנו כל דהו לעולם בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן וקא שחיט לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה ור' אליעזר סבר אין חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן וכו' והא דתנן כוי אין שוחטין אותו ביו"ט וכו' במאי עסקינן אילימא בתיש הבא על הצביה וילדה וכו' לעולם בצבי הבא על התיישה ורבנן ספוקי מספקא להו אי חוששין לזרע האב אי אין חוששין וכו' והא דתניא הזרוע והלחיים והקיבה נוהג בכוי ובכלאים ר' אליעזר אומר וכו' כוי פטור מן המתנות במאי עסקינן אילימא בתיש הבא על הצביה וילדה וכו' לעולם בצבי הבא על התיישה וילדה ור' אליעזר נמי ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא וכיון דלרבנן מספקא להו ולר"א מספקא ליה במאי פליגי בשה ואפילו מקצת שה רבנן סברי שה ואפילו מקצת שה ור"א סבר שה ולא מקצת שה אר"פ הילכך וכו' לענין או"ב משכחת לה בין בתיש הבא על הצביה בין בצבי הבא על התיישה בתיש הבא על הצביה ולאיסורא דרבנן סברי דילמא חוששין לזרע האב שה ואפילו מקצת שה אמרינן ואסור ור' אליעזר סבר נהי נמי דחוששין לזרע האב שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן בצבי הבא על התיישה ולמלקות רבנן סברי נהי נמי דחוששין לזרע האב שה ואפי' מקצת שה אמרינן ומלקינן ליה ור' אליעזר סבר איסורא איכא מלקות ליכא איסורא איכא דילמא אין חוששין לזרע האב והאי שה מעליא הוא מלקות ליכא דילמא חוששין לזרע האב ושה ואפי' מקצת שה לא אמרינן. וכתב הרשב"א בחידושו בתיש הבא על הצביה לאיסורא רבנן סברי כיון דאיכא למיחש דחוששין לזרע האב ואפילו מקצת שה אמרינן וכו' על כרחך צריכין אנו לפרש בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן כדאוקימנא ברישא דשמעתין דאי בתיש הבא על הצביה וילדה בן ושחט לה ולברה אפי' איסורא ליכא וכדאמר רב חסדא הכל מודים בצביה ובנה תיש שהוא פטור מאי טעמא שה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו וצבי הבא על התיישה למלקות בכה"ג מיירי בצבי הבא על התיישה וילדה בת והבת ילדה בן ושחיט לה ולברה ובכה"ג קאמר רבי אליעזר דלא לקי דדילמא חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן והוה ליה צבי ובנו אבל בצבי הבא על התיישה וילדה בן ושחיט לה ולברה בהא ליכא מאן דפליג וכ"ע מילקא לקי וכדאמר רב חסדא הכל מודים בתיישה ובנה צבי שחייב מ"ט שה אמר רחמנא ובנה כל דהו ואע"ג דאמרינן סתמא בתיש הבא על הצביה ובצבי הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה בן משום דסמיך ליה אשקלא וטריא דשקלינן וטרינן עלה בריש שמעתין ופרקינן ומוקמינן לה הכי ותמיהא לי מה שנראה מדברי הרמב"ם שמפרש לה כצורתה בתיש הבא על הצביה ושחיט לה ולברה לאיסורא שכך כתב ונוהג בכלאים כיצד צבי שבא על העז ושחט את העז ובנה לוקה אבל עז שבא על הצביה אסור לשחוט אותה ואת בנה ואם שחט אינו לוקה פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה ושמא הוא ז"ל מפרש

דהא דמותבינן לעיל במאי עסקינן אילימא בתיש הבא על הצביה וילדה בן ושחיט לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בצביה ובנה תיש שהוא פטור משום דהוה ס"ד דמחלוקתן דרבנן ור' אליעזר לענין מלקות הוא דפליגי הוא דמותבינן הכי והיינו דפריך מדרב חסדא דאמר הכל מודים שהוא פטור דמשמע פטור ממלקות אבל השתא דמוקמינן פלוגתייהו באיסורא אפילו בצביה ובנה תיש אסרי רבנן ואינו מחוור דכיון דאמרינן דשה אמר רחמנא ולא צבי והכא ליכא לא שה ולא מקצת שה מ"ט מפלגינן בין איסורא למלקות אי שה ואפי' צבי אמר רחמנא מילקא נמי לא לקי ואי שה אמר רחמנא ולא צבי איסורא מנ"ל וצ"ע עכ"ל בחדושו ובת"ה :

לחם משנה **אין איסור אותו ואת בנו כו'.** פי אותו ואת בנו (דף ע"ט :) ת"ר אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי וכו' (עיין בכ"מ בד"ה ונוהג בכלאים כו' עד וכתב הרשב"א וכו'). ולכאורה נראה כפי פשט השמועה דרב פפא פליג ארב חסדא דהא איהו קאמר בתיש הבא על הצביה לאיסורא משום דדילמא אין חוששין לזרע האב אבל אי חיישינן לזרע האב ודאי דלקי ולרב חסדא דאמר פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה אפילו דהבן הוי שה מ"מ בעינן שהאם שה דבה תליא מילתא ואע"ג דחיישינן לזרע האב פטור. ובצבי הבא על התיישה קאמר דרבנן סברי שה ואפילו מקצת שה אמרינן ור' אליעזר סבר מלקות ליכא דילמא חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן ואי ס"ל כר"ח דקאמר שה אמר רחמנא ובנו כל דהו למה להו לרבנן טעמא דשה ואפילו מקצת שה ור' אליעזר למה פטר משום דשה ואפי' מקצת שה לא אמרינן הא בנו כל דהו סגי כיון שהאם שה ולכך כתב הרשב"א בחידושו דהך אוקימתא דרב פפא היא בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן כדאוקימנא ברישא וכן בצבי הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה בן ושחט לה ולברה והשתא אי'ש כר"ח משום דמאי דשקלינן וטרינן אי חוששין לזרע האב או אמרינן שה ואפילו מקצת שה הוא לענין האם אי הוי שה או לא אבל כתב הרשב"א ז"ל שם והובא בב"י סימן ט"ז דנראה מדברי הרמב"ם ז"ל דמפרש השמועה כפשטה דהוה בתיש הבא על הצביה ממש וטעמו משום דאי הוה מפרש בילדה בת לא הוה ליה לרבינו לאתויי דינא בצביה הבא על העז ועז בא על הצביה אלא היה לו להזכיר ילדה בת ובת ילדה בן ויישב שם דברי רבינו ואחר כך דחאן ואני בעניי באתי להקשות בו כל הקושיות הנופלות על דבריו ואתרצם כפי הנראה לע"ד. ואיכא לאקשוויי טובא. חדא דאם מפרש ההלכה כפשטה אם כן הא פליג רב פפא עליה דרב חסדא כדפרישית והוא ז"ל ע"כ פוסק כרב פפא חדא דמסקנא הכי הוי ועוד שהוא ז"ל כתב לקמן דהוה ספק אי נוהג בזכרים או לא והיינו כר"פ דמספקא ליה לרבנן ולר' אליעזר אי חוששין לזרע האב או לא וא"כ קשה דאיך הזכיר סברת ר"ח שכתב פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה. ותו דרבינו כתב כאן וז"ל היתה בת הצביה הזאת

נקבה וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצביה ואת בנה לוקה ואי הוא ז"ל פסק דמספקא ליה אי חוששין לזרע האב אם כן בתיש הבא על הצביה וילדה בת למה פסק דאותה הבת היא ודאי שה ולוקה הא אי לא חיישינן לזרע האב לא הוי שה כלל וא"כ למה לוקה מספק. ותו דלקמן בפי"ד כתב דכלאים הבא מבהמה וחיה צריך לכסות ואינו מברך וגם כתב שם דאין מכסין את דמו ביו"ט ולמה סתם בכל כלאים הבא מבהמה וחיה היה לו לפרש דאי הוא תיש הבא על הצביה דחוששין לזרע האם ושה מקצת שה אמרינן כרבנן דודאי שוחטין לכתחילה ומכסין ביו"ט וכדהקשו בגמרא לשחוט ולכסי צבי ואפילו מקצת צבי. ותו דבהלכות כלאים כתב רבינו הנולדים מן הכלאים אם היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן זה עם זה ואם הרכיבן לוקה אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו לוקה ע"כ, ומדקאמר אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו דלוקה משמע לוקה ע"כ, ומדקאמר אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו דלוקה משמע דחוששין לזרע האב סבירא ליה והוי מין אחר ודאי ולכך לקי והוא ז"ל פסק כאן דמספקא ליה אי חוששין או אין חוששין ולא היה לו ללקות מספק. ותו דאותו הלשון עצמו קשה מדידיה לדידיה שבתחלה אמר היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן כו' דמשמע דס"ל דאין חוששין לזרע האב דלמאן דחייש לזרע האב דהיינו חנניא הא אמרו בגמ' שם (דף ע"ט) דהנולדים מן החמור עם הנולדים מן הסוס מותרין וכבר הוקשה להרא"ש ז"ל לשון זה בהלכות כלאים והרב ב"י בטור יו"ד סימן רצ"ז כתב שעכ"פ הלשון משובש. ותו דכתב רבינו בפ"ט מהל' בכורים דכוי אע"פ שהוא ספק מפרישין ממנו כל המתנות צבי הבא על העז חייב בחצי מתנות אם שה ואפילו מקצת שה אבל תיש הבא על הצביה הולד פטור מכל המתנות ע"כ, משמע משם דספוקי מספקא ליה אי חוששין או אין חוששין והוא דומה למה שכתב כאן אבל שאר הלשונות סותרים לשתי מקומות אלו. **ונראה** לי לומר דודאי רבינו מפרש דר"פ לא פליג עליה דר"ח כלל והוא מפרש בילדה בת ובת ילדה בן וכהרשב"א ז"ל וכן פירש"י ז"ל שכתב ואסור לשוחטה לנקבה הבאה מן התיש והצביה עם בנה וע"כ ודאי מוכרח לפרש כן דהסוגיא באה לתרץ הקושיא שהקשה והאמר ר"ח וכו' משמע דאותן המימרות אין לחלוק עליהם בשום פנים ומ"מ רבינו פסק כאוקימתא דאוקימנא מעיקרא לעולם דתיש הבא על הצביה וילדה בת והבת ילדה בן וקא שחיט לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה אמרינן ור' אליעזר סבר אין חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן וטעמו משום דאמרו שם בגמרא אמר רב יהודה כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם מין בהמה או מין חיה היא וכו' וע"כ ר' יהודה בא לפרש מתניתין דכסוי הדם דקאמר ונוהג בכוי מפני שהוא ספק ואין שוחטין אותו ביו"ט וכמו שכתבו שם התוס' דאי אפשר שבא לפרש מחלוקת ר' אליעזר ורבנן דודאי אי אינהו הוו סברי הכי אין מקום למחלוקת

כלל דודאי דדיינינן ביה לחומרא כיון דלא ידענו אי זכר אי נקבה אלא ודאי מתניתין דכסוי בא רבי יהודה לפרש וכיון שכן קמה לה אוקימתא קמייתא דאוקימתא בתיש הבא על הצביה וילדה בת וכו' דטעמא מאי ניידינן מההיא אוקימתא לאו משום קושיא דאקשינן והא דתנן כוי אין שוחטין אותו וכו' כדהקשו בגמ' במאי עסקינן אילימא בתיש כוי השתא דאוקימתא ההיא מתני' כרבי יוסי דאמר כוי בריה בפני עצמה ורבנן ור' אליעזר לא סבירא להו הכי א"כ ליכא קושיא כלל ואתי שפיר אוקימתא קמייתא ולכך פסק רבינו כוותה ויש לזה דברים מוכיחים שבפרק כסוי הדם בפירוש משנה ראשונה פירש רבינו שם וכבר ביארנו שהאנדרוגינוס בריה בפני עצמה וכו' כלומר ולכך אין מכסין אותו ביו"ט א"כ מוכח דס"ל דמתני' אתיא כר' יוסי וכרב יהודה דאמר הכין וכן בפ' כסוי הדם (דף פ"ד:) הביאו ברייתא דאמרה ר' יוסי אומר כוי אין שוחטין אותו ביו"ט וכו' משמע דאלו דברי רבי יוסי הן וא"כ מתניתין נמי אמרינן כוותיה אתיא והשתא לפי אוקימתא זו פסק רבינו כרבנן דחוששין לזרע האב ודאי וכדר"ח דקאמר פרה ובנה אסרה תורה וכו' ונתיישב בזה הלשון שכתב כאן פרה ובנה וכו' וכן מ"ש היתה בת הצביה וכו' ובהל' כלאים נמי מ"ש אם הרכיב זה הנולד עם מין אמו לוקה אתי שפיר דהוא פסק דחוששין לזרע האב ומה שכתב בראשונה הנולדים משני מינים אסור להרכיבן זה עם זה וכו' אע"ג דאית ליה חוששין לזרע האב טעמו משום דבגמרא לא אמרו דחנניא דאית ליה דחוששין לזרע האב אית ליה דהנולדין מן החמור עם הנולדין מן הסוס מותרין אלא שאמרו שזה חמור ואביו סוס והאחר בהפך אמו סוס ואביו חמור דכיון דחוששין לזרע האב הם (אסורין) דלכל אחד יש לו שני צדדין והכי אמרו שם בגמ' מאן חכמים חנניא וכו' והאי בר סוסיא וחמרא והאי בר חמרא וסוסיא כלומר דלכל אחד יש שני צדדים אבל האמהות שוות והאב אחד כלומר דזה אמו חמור ואביו חמור וזה אמו סוס ואביו חמור ודאי דהוי כלאים אפילו דתימא חוששין לזרע האב משום דהאי יש לו משני צדדיו חמור והוא כלו חמור אבל זה הוא מקצת חמור ומקצת סוס שמן הצד אחד חמור ומן הצד האחר סוס דלכ"ע חיישינן לזרע האב ואם כן שה ואפילו מקצת שה אמרינן והוי סוס בחמור דהם כלאים ולכך כתב רבינו ואם היו אמותיהן משני מינין אסור להרכיבן כלומר דסתמא דמילתא דהאב הוא אחד דהכי נראה שהאמהות לבד אינם שוות ולכך לקי כדפרישית. ומ"ש כאן אבל העז שבא על הצביה אסור לשחוט וכו' אע"ג דפסק כר"ח דאמר פרה ובנה אסרה תורה ולא צביה ובנה טעמו משום דסבירא ליה דאפילו לר"ח איסורא מיהא איכא משום דלשונו משמע דקאמר הכל מודים בהיא צביה ובנה תיש שפטור ומדלא קאמר מותר משמע דאיסורא דרבנן איכא משום דמיחזי כאותו ואת בנו ואתו למיטעי ובפ"ט מהל' בכורים שכתב שם כוי אע"פ שהוא ספק וכו' דמשמע דמספקא ליה כדפרישית יש לי לפרש

הלשון כעין שפירש הרב בעל הטורים סימן ס"א ביורה דעה שהבין שמפרישין ממנו מפני שהוא ספק אם חייב או לא ולכך מפרישין כדי לקיים המצוה של ההפרשה אבל הנתינה שהיא ממון המע"ה וטעם הספק נפל לו משום דבפי הזרוע והלחיים (דף קל"ב) אמרו שם דלרבנן כוי חייב בחצי מתנות ואחר כך אמר כי אתא רבין אמר ר' יוחנן כוי לרבנן חייב בכולהו מתנות דתניא שור מה ת"ל אם שור לרבות את הכלאים שה מה ת"ל אם שה לרבות את הכוי ור' אליעזר האי אם למה ליה וכו' הוקשה לו לרבינו למ"ד חייב בחצי מתנות הך ברייתא דקאמרה אם שה לרבות את הכוי איך יישב אותה דלמה לי קרא דאם שה הא בלאו הכי ידענו דשה מקצת שה לכך מפרש הוא ז"ל דלמאן דאמר חייב בחצי מתנות איצטריך קרא לומר כאן דכוי חייב בחצי מתנות לאשמועינן דדוקא צבי הבא על התיישה אבל תיש הבא על הצביה אע"ג דבעלמא חיישין לזרע האב הכא לא חיישין וא"כ לפי זה צבי הבא על התיישה פטור ולר' יוחנן דאמר כוי לרבנן חייב נראה שהוא כל כוי בין תיש הבא על הצביה בין צבי הבא על התיישה מריבויא דקרא וכיון שכן מספקא ליה דילמא הלכתא כר"י או דילמא הלכתא כתירוצא קמא דהא בפי או"ב (דף ע"ט:) אמרה בשלמא לרבנן מאי חייב בחצי מתנות משמע דכתירוצא קמא עיקר ולכך עשה פשרה ואמר לענין ההפרשה שהיא מצוה עבדינן לחומרא ומפרישין הכל אבל לענין הדין צבי הבא על העז חייב בחצי מתנות ותיש הבא על הצביה הולד פטור מכל המתנות ולפי זה דברי רבינו שם מפרשים סופם לראשיתם שבתחילה כתב כוי שהוא ספק וכו' ואח"כ כתב אם זה הספק הוא צבי הבא על העז וכו' וא"כ תיש הבא על הצביה פטור וכו' והוא מפרש כוי לרבנן דחייב דאר"י כוי הבא מבהמה וחיה ולא כמו שהבין הר"ן בדברי רבינו כמבואר שם בדבריו. ומ"ש רבינו כאן שהדבר ספק אם נוהג בזכרים וכו' אין הכוונה משום דספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אי לא אלא אע"ג דאית ליה חוששין לזרע האב מ"מ אפשר דאינו נוהג בזכרים מטעמא דקרא דקאמר בנו מי שכרוך אחריו כדאמרו שם בברייתא דשפיר מצו סברי רבנן דחוששין לזרע האב ומכל מקום מגזרת הכתוב הוא דבנו אינו נוהג בזכרים ואמרו שם בגמרא דהלכתא כחנניא דקאמר דנוהג בזכרים ועוד אמרו ואזדא שמואל לטעמיה דתנן ר' יהודה אומר וכו' אבל חכמים אומרים וכו' והוקשה לו לרבינו איך אמרו ואזדא שמואל לטעמיה דהא אע"ג דסבר שמואל התם דהלכתא כמאן דאמר חוששין לזרע האב הא מכל מקום מצי סבר כאן דאינו בזכרים משום דגלי קרא בנו אבל בעלמא לעולם דחוששין ולכך מפרש הוא כך דשמואל ס"ל דטעמייהו דרבנן משום דאין חוששין ולא משום בנו ולכך קאמר דהלכה כחנניא דאית ליה דחוששין אבל אי הוה שמיע ליה לשמואל הך ברייתא דטעמא דרבנן משום בנו אפשר דהלכתא כוותייהו דרבנן וזהו שאמר ואזדא שמואל וכו' כלומר אי שמואל אמר הלכתא כחנניא הוא משום

דסבירא ליה התם דהלכתא דחוששין לזרע האב וסבירא ליה דרבנן אית להו אין חוששין אבל אי הוה שמיע ליה ברייתא אפשר דהלכתא כרבנן ולכך פסק רבינו דהרי זה ספק אבל ודאי חוששין לזרע האב משום דאנן שמיע לן ברייתא וטעמייהו לא הוי משום דאין חוששין וא"כ אפשר דהלכתא כוותייהו אבל בהא דחוששין לזרע האב מודה הגמרא דהכא דהכין הלכתא ודלא כההיא סוגיא דכתובות דקאמר הלכתא כר' יהודה בפרדות ופסק רבינו כי סוגיין ובכסוי הדם שכתב שם שאינו מכסה ביו"ט ולפי מאי דפרישית בכל גוונא הוה ליה למימר דחוששין דהא תיש הבא על הצביה כולי עלמא מודו דחוששין לזרע האם ואי צבי הבא על התיישה הא קיי"ל דחוששין לזרע האב ולישחוט וליכסי דקיי"ל צבי ואפילו מקצת צבי י"ל דבתוס' הקשו בשם ר' שמואל מוורידין דהא לא הוי כולו דם צבי אלא חציו ובפרק קמא דביצה אמרו דלא בזו בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם זה בזה אסור לכסות ביו"ט ולכך מכח קושיא זו נ"ל שסובר רבינו דהך סוגיא דהכא דחווה היא מהלכה ופליגא אסוגיא דהתם דקאמר נתערבו דמם וכו' ואנן נקטינן כסוגיא דביצה דסוגיא במקומה עדיפא ולכך סתם רבינו ואמר דבכל אופן אין מכסין אותו ביו"ט משום דהוי כנתערב דמם. וא"ת בהל' מאכלות אסורות פ"ק כתב רבינו וז"ל כלאים הבא מבהמה טהורה עם חיה טהורה הוא הנקרא כוי וחלבו אסור ואין לוקין עליו ולפי מה שפירש' קשה דבמאי עסקינן אי תיש הבא על הצביה הא קיי"ל דחוששין לזרע האב וא"כ שה מקצת שה וראוי ללקות עליו ואי צבי הבא על התיישה כ"ש דקשה דלכ"ע חוששין לזרע האם ואפילו נאמר דרבינו סבר דספוקי מספקא ליה אי חוששין אי אין חוששין מ"מ הוא קשה דהיה לו לחלק ולומר דאם צבי הבא על התיישה חוששין דלכ"ע חוששין לזרע האם דלוקין עליו. וי"ל דגם בעינן שיהא ראוי ליקרב לגבי המזבח לאוסרו וכדכתיב רבינו פ"ז מהל' מאכלות אסורות שלשה חלבים הם שחייבים עליהם וכו' וכתב עליו הרב המגיד זה מבואר וכו' שאלו הם קרבים לגבוה וכו' כמו שמתבאר מן הגמ' שהביאו ראיה לאסור החלב מהפסוקים שהם גבי קרבן וכו' משמע דאינו נאסר אלא חלב הקרב ע"ג המזבח וכו' אינו קרב לגבי המזבח ועוד דמדאיצטריך בגמרא בריש פרק בתרא דיומא (דף ע"ד) כל לרבות כוי וחצי שיעור משמע דאינו נאסר בלאו אלא איסורא בעלמא ס"ל לגמרא דמרבינן. זהו מה שנראה לי לבאר דברי רבינו והארכתיו בו מפני שדבריו הם קשים עד מאד. וראיתי להרב ב"י ביו"ד סימן ס"ה אשר דרך בדרך מתוק עד מאד ואמר דרבינו ס"ל דכוי בריה בפני עצמה היא וכתב כי הלשון שבמאכלות אסורות אשר כתוב שם שהוא הבא מבהמה וחיה הוא משובש וכתב שבאותה סוגיא דבפרק אותו ואת בנו אמר רב חסדא איזהו כוי וזה דבר מתוק עד מאד דכל הסוגיא מוכח שם דכוי הוא הבא מבהמה וחיה שהקשו ממתניתין דכוי אין שוחטין אותו ביו"ט וכן בפי

הזרוע והלחיים הקשה ר' זירא מההיא דכוי יש בו דרכים וכו' משמע דס"ל דהבא מבהמה וחיה נקרא כוי. על כן באמת דבריו הם מתוקנים עד מאד אלא שלא נמלט בקצת מן הקושיות שהקשיתי למעלה. ולכך נראה לע"ד דהעיקר הוא דס"ל לרבינו דכוי הוא הבא מבהמה וחיה וכל לשונותיו יתפרשו כמו שפירשתי ומה שכתב הרב בית יוסף דבכסוי הדם משמע דסבירא ליה לרבינו דכוי הוא בריה בפני עצמה לא ידעתי למה דאע"פ שכתב דין הכלאים ודין הספק אין כוונתו לומר דספק הוא הנקרא כוי דאינו נקרא כוי אלא הכלאים כמו שביאר בהלכות מאכלות אסורות אלא כוונתו לומר דכל דבר שיוולד לנו ספק אם בהמה או חיה הדין כן והוא פשוט אבל לא הזכיר שם שהכוי הוא הספק אלא כוונתו שהכוי הוא כלאים כמו שביאר בהל' מאכלות אסורות וכבר הארכתני :

ט הִיְתָה בֵּת הַצְּבִיָּה הַזֹּאת נִקְבָּה וַיִּלְדָּה בֶּן וְשָׁחַט אֶת הַנִּקְבָּה בֵּת הַצְּבִיָּה וְאֶת בְּנָהּ לֹקָה. וְכֵן כָּלֵאִים הִבָּא מִמֵּין כְּבֶשׂ וּמִמֵּין עֵז בֵּין מִכְּבֶשׂ עִם הָעֵז בֵּין מֵעֵז עִם הַכְּבֶשֶׂה לֹקָה מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ :

מגיד משנה היתה בת הצביה וכו'. פשוט שם לעולם בתיש הבא על הצביה וילדה בת והבת ילדה בן וקשחית לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה ור' אליעזר סבר אין חוששין לזרע האב ושה ואפי' מקצת שה לא אמרינן ופסק כרבנן : **וכן הכלאים וכו'.** פשוט בתוספתא אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי ר' אליעזר אומר כלאים מן הרחל ומן הגדי נוהגין בו ומן הכוי אין נוהגין בו ואין חולק על ר' אליעזר בכלאים הבא מן הרחל ומן הגדי והריא"ף ז"ל לא כתב זה בהלכותיו משום דס"ל כמ"ד שטמאה אינה מתעברת מטהורה וטהורה אינה מתעברת מטמאה ולא דקה מגסה ולא גסה מדקה ולא חיה מבהמה ולא בהמה מחיה ואחרים חלקו בדבר ואמרו דנהי דבהמה טהורה מטמאה הוא דקיימא הלכה דאין מתעברת זו מזו אבל דקה מגסה וגסה מדקה וחיה מבהמה ובהמה מחיה מתעברין זו מזו וכן הוא דעת רבינו ז"ל :

י מִתֵּר לְשַׁחֵט אֶת הַמְּעַבְרֶת. עֶבֶר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא. וְאִם יָצָא הָעֶבֶר מִי אַחַר שְׁחִיטָה וְהִפְרִיט עַל גְּבִי קֶרְקַע אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בַּיּוֹם אַחָד. וְאִם שָׁחַט אֵינוֹ לֹקָה :

מגיד משנה מותר לשחוט את וכו'. (חסר מכאן) :

כסף משנה מותר לשחוט את המעוברת וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך. ומ"ש ואם יצא העובר חי אחר שחיטה וכו'. בתוספתא פ' בהמה המקשה השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי אסור משום או"ב דברי ר"מ וחכ"א אין אסור משום או"ב שנאמר אותו ואת בנו לא תשחטו את שטעון שחיטה אסור משום או"ב ואת שאינו טעון שחיטה מותר משום אותו ואת בנו :

לחם משנה מותר לשחוט וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ד) אמרו במשנה מצא בן ט' חי טעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו דברי ר"מ וחכ"א שחיטת אמו פוטרתו ובגמרא (דף ע"ה): אמרו ר' שמעון שזורי היינו ת"ק ואמרו הפריס על גבי קרקע איכא בינייהו כלומר דלרבנן בעי שחיטה והיינו מדרבנן והכי פסק רבינו ולכך כתב דלא ישחוט לכתחלה אבל אם שחט אינו לוקה :

יא אסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שְׁזָה [o] בְּנָה וְדָאִי. וְאִם נוֹדַע וְדָאִי שְׁזָה הוּא אָבִיו אֵין שׁוֹחֲטִין שְׁנִיָּהוּן בְּיוֹם אֶחָד. וְאִם שְׁחַט אֵינוֹ לֹקֵה. שְׁהַדָּבָר סָפֵק אִם [א] נוֹהֵג בְּזָכָרִים אוֹ אֵינוֹ נוֹהֵג :

מגיד משנה אין איסור או"ב נוהג אלא וכו'. פלוגתא דרבנותא היא אם נוהג בזכרים אם לא משום דבגמי מייתין ברייתא דתניא או"ב נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים בין בנקבות ויש מי שפסק כחנניה משום דשמואל אמר הלכה כחנניה ויש מי שפסק כת"ק בר פלוגתיה דחנניה וכן פסק הריא"ף והאריך כל אחד בראיות ודעת רבינו היא דנהי דהלכה כת"ק דחנניה זהו לענין דינא דאינו לוקה אבל לחומרא שלא לשחוט אותו לכתחלה הלכה כחנניה וכן היא דעת מקצת המורים וכן הם דברי רבינו אין איסור ואו"ב נוהג בודאי אלא בנקבות אבל מספק נוהג גם בזכרים ומשום ספק לא לקי :

כסף משנה איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות וכו'. בפרק אותו ואת בנו (חולין דף ע"ח): תניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניא אומר נוהג בין בזכרים בין בנקבות ואמרינן בגמרא (דף ע"ט) דרבי יהודה סבר [אין] חוששין לזרע האב ובסוף כתובות (דף קי"א): פסקינן הלכה כר' יהודה ובפרק אותו ואת בנו אסיקנא דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב ולפיכך פסק רבינו בה כדין הספיקות דאין שוחטין ואם שחט אינו לוקה :

לחם משנה איסור אותו ואת בנו וכו' שזה בנה ודאי. אין הכוונה דמשום הכי נוהג דאם כן כשנודע ודאי שהוא אביו אמאי מספקא לן אי נוהג אי לא אלא הכי קאמר הטעם שאנו אומרים שאותו ואת בנו נוהג יותר בנקבות מבזכרים משום דקרא קאמר בנו והיינו מי שכרוך אחריו כדקאמרו בגמ' רבנן ודרך הבן ללכת כרוך אחר הנקבה שהוא בנה ודאי ולכך משתמע קרא דוקא באם ולפי זה מה שאמר שזה בנה ודאי הוא טעם למשמעות הכתוב בנו דאם יותר מבאב:

יב השוחט את הפרה ואחר כך שחט שני בניה לוקה שתי מלקיות. שחט את בניה ואחר כך שחט היא לוקה אחת. שחטה ואת בתה ואת בן בתה לוקה שתיים. שחטה ואת בן בתה ואחר כך שחט את הבת לוקה אחת בין הוא בין אחר:

מגיד משנה השוחט את הפרה וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו וטעמא דמלתא שהרי על כל אחד ואחד עובר משום אוא"ב: שחט שני בניה וכו'. פשוט במשנה וטעמא דמילתא דלא נשחט באיסור אלא היא ובגמ' ילפינן דבנו ואותו נמי חייב: שחטה ואת בתה וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו וטעמא דמילתא דהרי כאן תרי איסורי דאותו ואת בנו: שחטה ואת בן בתה וכו'. פלוגתא דרבנן וסומכוס דרבנן מחייבי מלקות ור"מ משום סומכוס מחייב שמונים והכי פירושה דמתני' דכששחטה ואת בתה עדיין לא עבד איסורא כלל וכששחט בתה הרי בשחיטה זו שני איסורים דאוא"ב חד משום האם הראשונה וחד משום הבת של זו ואעפ"כ אינו לוקה אלא אחת משום דחד מעשה הוא וסומכוס מחייב אליביה דר"מ משום שני שמות אע"ג דמעשה אחד הוא שהרי מפני אמה שנשחטה מתחייב משום אוא"ב ומשום בתה מתחייב משום בנה ואותו ובהאי דלעיל גבי שחט שני בניה ואח"כ שחטה מודה ר"מ דלא לקי אלא חד משום דהתם חד מעשה הוא וחד שם הוא דאין מתחייב על שניהם אלא משום בנו ואותו אבל הכא חד מעשה ושני שמות ואין הלכה כר"מ:

כסף משנה השוחט את הפרה ואח"כ שחט שני בניה וכו'. משנה שם (דף פ"ב) וכתב רש"י דטעמא דשחט שני בניה ואחר כך שחטה אינו לוקה אלא אחת משום דאין כאן שחיטת איסור אלא אחת. ומ"ש שחטה ואת בתה ואת בן בתה וכו'. שם במשנה. (ומ"ש שחטה ואת בן בתה ואח"כ שחט את הבת וכו'. ג"ז משנה שם) וכת"ק ופירש"י דטעמא דאינו לוקה אלא אחת משום דחד לאו וחדא התראה וחד מעשה:

יג שְׁנַיִם שְׁלֶקְחוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת זֶה הָאֵם וְזֶה הַבֵּת וּבָאוּ לְדִין. זֶה שְׁלֶקַח רֵאשׁוֹן וְשַׁחַט רֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי יִמְתִּין לְמַחֵר. וְאִם קָדַם הַשְּׁנִי וְשַׁחַט זָכָה וַיִּמְתִּין הָרֵאשׁוֹן עַד לְמַחֵר:

מגיד משנה שנים שלקחו וכו'. פשוט במשנה שנים שלקחו פרה ובנה זה שלקח ראשון ישחוט ראשון ואם קדם השני ושחט זכה השוחט. **ומה שכתב רבינו ובאו לדין.** הוא מה שפירש בגמרא אמר רב יוסף לענין דינא תנן והכי פירושא דהא דתנן במתניי זה שלקח ראשון ישחוט ראשון לא לענין איסור והיתר שאם רצה השני לשחוט והראשון להמתין עד למחר שיש איסור בדבר אלא לענין דינא קאמר שאם באו לב"ד מקדימין לראשון:

יד-טו בד" פרקים וכו'. בהשגות מעולם לא הפליג בריוח אותו היום אלא בערב יוה"כ שיש מי שמקדים שני ימים ושוחט ובא ר' יהודה לומר אע"פ שיש מקדימין אינו צריך להודיעו וכן מוכח בתוספתא. ואין זו השגה על רבינו משום דלא שבקינן תלמוד ערוך שבידינו ונפסוק על פי ברייתא משום דרהטא דסוגיין רהטא כדברי רבינו דר"י דאמר במתניי אמתני בזמן שיש לו ריוח קאי אכולהו פרקים דמתניי וכן נראה מדברי רש"י ז"ל וכן נראה מדברי רבותינו בעלי התוס' וכן פירשה השר מקוצי וכולם לאותה תוספתא. אלא שרבינו פירש האי דאמרינן בגמ' אר"י בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אינו צריך להודיעו דהאי הרוחה ביום עצמו נאמר ולפיכך **כתב והיה בסוף היום וכו' אבל אם היה ריוח וכו'.** וכתב עליו הרשב"א דמתניי ודאי כדידיה משמע דהא ר' יהודה לפרש דברי חכמים בא דאימתי אינו אלא לפרש ות"ק בלוקח ערב יו"ט קאי ועלה קאמר ר"י אימתי בזמן שאין לו ריוח אלמא ודאי משמע שיש חילוק בלוקח בו ביום בין שיש לו ריוח כגון שלקחו יום או יומים קודם יו"ט א"צ להודיעו דדלמא ראשונה אתמול נשחטה לא עסקינן כלל בריוח דההוא יומא וערב דקתני לפי זה לאו בלוקח ערב ממש. וכתב הרמב"ן דהא דקתני צריך להודיעו קודם המכירה קאמר ואם לא הודיעו הוי מקח טעות דע"מ לשחוט היום הוא לוקח דמסתמא יכול לשחוט כדקתני ואם לא הודיעו הולך ושוחט ואינו נמנע ונסתפקו הראשונים באותם ימים דאמרינן אינו צריך להודיעו אם צריך הלוקח לשאול אם לא. ופסק הרשב"א דודאי אינו צריך לשאול והאריך בראיות. ואחרים כתבו דבשאר ימים המוכר אינו צריך להודיעו אבל הלוקח צריך לשאול ולא נתחוורו דבריהם אלא כדברי הרשב"א עיקר. ולפי זה כל הלוקח מן הנכרי בכל זמן ואפי' בארבעה פרקים אלו אינו צריך לשאול אלא שוחט סתם עד שיודע לו הדבר. ומיהו נראה דהיכא דהעיד נכרי במסל"ת שמכר האם לישראל אסור לשחוט הבן בו ביום בד' פרקים

הנזכרים כשאין ריוח. וכתבו רבותינו בעלי התוס' דלא חשיב במתני' ערב יו"ט ראשון של חג משם דכ"ע טרידי בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך :

כסף משנה שנים שלקחו שתי בהמות וכו'. משנה שם :

יד בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחברו צריך להודיעו ולומר לו כבר מכרתי אמה או בתה לאחר לשחט כדי שימתין זה האחרון ולא ישחט עד למחר. ואלו הן. ערב יום טוב האחרון של חג. וערב יום טוב הראשון של פסח. וערב עֶצְרֵת. וערב [ב] ראש השנה :

כסף משנה בארבעה פרקים בשנה וכו'. גם זה משנה שם (דף פ"ג ע"א) :

טו במה דברים אמורים כשראה זה שלקח באחרונה נחפו לקנות והיה בסוף היום שחזקתו שהוא שוחט עתה. * אבל אם היה רוח ביום אינו צריך להודיעו שפא לא ישחט אלא למחר :

ההראב"ד אבל אם היה ריוח ביום אינו צריך להודיעו. א"א מעולם לא הפליג בריוח אותו היום אלא בערב הערב יש מי שמקדים שני ימים ושוחט ובא רבי יהודה לומר אף על פי שיש מקדימין אינו צריך להודיעו וכן מוכח בתוספתא :

כסף משנה ומה שכתב במה דברים אמורים כשראה זה שלקח באחרונה נחפו לקנות וכו'. זה פירוש רבינו על מה ששנינו שם במשנה אר"י אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל בזמן שיש לו ריוח אינו צריך להודיע וידוע שכל מקום שאמר רבי יהודה אימתי אינו אלא לפרש : וכתב הראב"ד מעולם לא הפליג בריוח וכו'. פירושו כפירוש רש"י שכתב בזמן שאין לו ריוח שמכר האם היום אבל בזמן שיש ריוח כגון שמכר הראשונה אתמול והשניה היום אני אומר שמאתמול שחט את הראשונה :

לחם משנה (יד-טו) בארבעה פרקים וכו'. משנה שם (דף פ"ג) בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו וכו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אין צריך להודיעו ע"כ. ופירש"י ז"ל שאין לו ריוח הפסק בינתיים שתמכר האם היום אבל יש לו ריוח שמכר את הראשונה אתמול והשניה היום ע"כ. ורבינו נראה שמפרש אין לו ריוח שראה זה שלקח

באחרונה וכו' ותמה עליו הרא"ש ז"ל בפסקיו דאם היה נחפז לקנות בסוף למה נאמר שישחוט היום יותר ממה שקנה בבוקר אדרבה איפכא מסתברא הקונה בערב אין לו זמן לשחוט ולהפשיטו ולצורך מחר הוא קונה ומה שהוא נחפז לקנות לפי שביו"ט לא יוכל לקנות ע"כ. ובאמת שתמיהא גדולה היא ולכך נראה לי לפרש דברי רבינו שהוא בערב הערב כלומר דר' יהודה בא לפרש דכשקונה בערב הערב אם הוא בסוף היום ודאי שדעתו לשחוט עכשיו וצריך להודיעו שלראשון מכר לשחוט היום וטעמו דאם לא היתה כוונתו של האחרון לשחוט היום כבר היה לו שהות לקנות למחר שהוא הערב אלא ודאי שכוונתו לשחוט וזה מכר לאחר לשחוט היום ולכך צריך להודיעו אבל כשהוא בתחילת היום בערב הערב ודאי שנאמר שאולי זה האחרון ישחוט למחר שהוא הערב ולפי זה לא דבר כלל רבי יהודה בערב יום טוב עצמו וכשמכר בערב ודאי שצריך להודיעו. זה נראה לי לדעתו ז"ל. ובהשגות כתב א"א מעולם לא הפליג בריוח וכו'. נראה שדעתו לפרש כך במה דברים אמורים שצריך להודיעו בזמן שאין לו ריוח כלומר שזה האחרון קנה בערב ממש וכן הראשון אז ודאי אמרינן שזה הראשון שקנה היום ישחוט היום וזה האחרון גם כן ודאי ישחוט היום אבל כשקנה האחרון בערב הערב שהוא שני ימים קודם יום טוב אף על פי שקנה ג"כ הראשון אותו היום מ"מ לא אמרינן שזה האחרון ישחוט ג"כ היום דדילמא ישחוט למחר ולא אמרינן הראשון ישחוט למחר ודאי דיש מקדימים לשחוט שני ימים קודם ואם כן ישחוט היום. ואע"פ שיש מקדימים ושוחטים שני ימים קודם מ"מ לא תלינן בהכי לומר ג"כ שהאחרון ישחוט היום אלא אמרינן שזה האחרון ישחוט למחר והראשון ישחוט היום או האחרון ישחוט היום והראשון למחר:

טז והמוכר את האם לחתן והבת לכלה צריך להודיעו. שו"ת דאי ביום אַחַד שוֹחֲטִין. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה:

מגיד משנה המוכר את האם לחתן וכו'. פשוט שם ומודה ר' יהודה במוכר את האם לחתן ובתה לכלה שצריך להודיע שבידוע ששניהם שוחטין ביום אחד ופירשו בתלמוד דלאו דוקא את האם לחתן ואת הבת לכלה דה"ה איפכא אלא מילתא אגב אורחיה קמ"ל דאורח ארעא למטרח טפי בי חתנא מבי כלתא פי' שדרך העולם לטרוח בבית החתן יותר מבבית הכלה ולפי זה קתני האם לחתן שהיא גדולה מן הבת:

כסף משנה ומה שכתב והמוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה וכו'. גם זה שם במשנה:

יז יום אחד האמור באתו ואת בנו היום הולך אחר הלילה. כיצד. הרי ששחט ראשון בתחלת ליל רביעי לא ישחט השני עד תחלת ליל חמישי. וכן אם שחט הראשון בסוף יום רביעי קדם בין השמשות שוחט השני בתחלת ליל חמישי. שחט ראשון בין השמשות של ליל חמישי לא ישחט השני עד ליל ששי. ואם שחט ביום חמישי אינו לוקה:

מגיד משנה יום אחד וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו ואמרינן בגמ' לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים ובקדשים הלילה הולך אחר היום יכול אף זה כן נאמר כאן יום אחד ונאמר במעשה בראשית יום אחד מה יום הנאמר במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום האמור באו"ב היום הולך אחר הלילה ופריש"י ז"ל היום הולך אחר הלילה שאם שחט האם ביום שוחט הבת בלילה דאין הלילה הולך אחר היום. אבל בקדשים לילה הולך אחר היום דכתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר אלמא לילה של אחריו קארי יום קרבנו עד בקר ומשום דקא סלקא דעתין דכל ענין הפרשה הזאת סמוכה לקדשים דכתיב ירצה לקרבן אשה וסמך ליה אותו ואת בנו דילפינן מקדשים קמ"ל דלא ילפינן אלא ממעשה בראשית:

כסף משנה יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה וכו'. גם זה משנה שם: ומ"ש שחט ראשון בין השמשות של ליל חמישי וכו' אינו לוקה, פשוט הוא דכיון דבין השמשות הוא ספק מן הלילה אין מלקין מספק:

הלכות שחיטה - פרק שלשה עשר

א הלוקח אם על הבנים ושחטה. הבשר מתר באכילה ולוקה על שחיטת האם שנאמר [\(דברים כב-ו\)](#) 'לא תקח האם על הבנים'. וכן אם מתה קדם שישלחנה לוקה. ואם שלחה אחר שלקחה פטור:

מגיד משנה הלוקח האם וכו'. דברי רבינו פשוטים. ומה שכתב רבינו ולוקח על שחיטת האם דמשמע אינו לוקח עד שישחטנה משום דס"ל לרבינו כרבנן דכל מצות ל"ת שיש בה קום עשה אין חייבין עליה ולפיכך כל זמן שהוא יכול לקיים העשה אינו לוקח :

כסף משנה הלוקח אם על הבנים ושחטה הבשר מותר. בפי כל הבשר (דף קט"ו) אהא דאמרינן כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל פריך שילוח הקן ליתסר ומשני לא אמרה תורה שלח לתקלה. ומ"ש ולוקח על שחיטת האם וכו'. פשוט הוא. ומ"ש ואם שלחה אחר שלקחה פטור וכן כל מצות ל"ת שניתקה לעשה וכו'. משנה בסוף חולין (דף קמ"א) הנוטל אם מעל הבנים ר' יהודה אומר לוקח ואינו משלח וחכ"א משלח ואינו לוקח זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבים עליה. ובפי אלו הן הלוקין (דף ט"ו) א"ר יוחנן על לאו שניתק לעשה ביטלו חייב לא ביטלו פטור ר"ל אמר קיימו ולא קיימו ואיכא למידק על דברי רבינו למה כתב אם לא קיימו לוקח דאתי כר"ל, ועיין במה שכתבתי בפ"א מהל' נערה בתולה :

לחם משנה וכן אם מתה וכו'. פרק שלוח הקן (דף קמ"א) הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו ומפרש רבינו קיימו שהחזירה קודם שמתה לא קיימו שמתה ולא החזירה, אבל רש"י פירש קיימו שהחזירה תוך כדי דיבור אבל החזירה אחר כדי דיבור הוי לא קיימו ולקמן אדקדק בפירוש רבינו :

ב וכן כל מצות לא תעשה שניתקה לעשה ח"ב לקיים עשה שבה.
ואם לא קיימו לוקח :

ג בא אחד וחסף האם מידו ושלחה או שברחה מתחת ידו
שלא מדעתו לוקח שנתאמר [\(דברים כב-ז\)](#) 'שלח תשלח' עד שישלח מעצמו והרי לא קיים עשה שבה :

כסף משנה בא אחד וחסף האם מידו וכו' :

ד נטל אם על הבנים וקצץ אגפיה כדי שלא תענוף ושלחה מכין
אותו מכת מרדות. ומשקה אותה אצלו עד שנגדלו כנפיה ומשלחה. ואם מתה קדם לזה או ברהה ואבדה לוקח שהרי לא קיים עשה שבה :

מגיד משנה נטל האם על הבנים וכו'. פשוט בפי שלוח הקן מההוא דגזינהו לגפה ושלחה ואח"כ תפסה ונגדיה רב יהודה וא"ל זיל רבי ליה גדפהא ושלחה ואוקמו דהאי דנגדיה לאו מלקות ארבעים אלא מכת מרדות הוא דאלקייא וכו': **ואם מתה קודם לכן וכו'.** משום דגרסי' בפי אלו הן הלוקין (ט"ו): תני תנא קמיה דר' יוחנן כל מצות ל"ת שיש בה קום עשה קיים עשה שבה פטור ביטל עשה שבה חייב ואמרינן א"ל מאי קאמרת דברישא אמרת קיים עשה שבה פטור דדייקינן מינה הא לא קיימו חייב כגון שברחה או מתה ובתת הכי אמרת ביטל עשה שבה חייב עד שיבטלנה בידים ממש כגון ששחטה הא לא ביטלו שלא שחטו ולא קיימו כגון שמתה או ברחא פטור ומהדרינן תני קיימו ולא קיימו ורשב"ל אמר ביטלו ולא ביטלו ופירש"י ז"ל קיימו ולא קיימו ה"ק שאם התרו בו אל תקח האם ולקחה ושלחה כדי דבור פטור שאע"פ שעבר על לאו דלא תקח נתקו הכתוב לעשה שאם עבר על האזהרה וקיימה אח"כ למצוה נפטור ואם לא קיים העשה שבה תוך כדי דיבור אפי' שלחה לאחר זמן חייב. ולמאן דתני ביטלו ולא ביטלו ה"פ ביטלו חייב כגון ששחטה דהיינו ביטול ממש לא ביטלו פטור כגון שלא שחטה ואפי' ברחא ומתה. זהו סוגיית ההלכה ופירושה לדעת קצת מהמפרשים. אבל אחרים פירשו דלמאן דתני קיימו ולא קיימו ה"פ קיימו בכל זמן ובכל עת פטור לא קיימו ממש בידים כגון שברחה או מתה מאליה חייב ואצ"ל היכא דביטלו בידים דחייב כגון ששחטה. ולמאן דתני ביטלו ולא ביטלו ה"פ ביטלו כגון ששחטה חייב לא ביטלו בידים ממש כגון שברחה או מתה פטור וקיי"ל כמאן דתני קיימו ולא קיימו ולפי פירוש זה כל זמן שברחה או מתה מאליה חייב ואצ"ל שאם שחטה אבל אם לקחה ועדיין היא ברשותו חיה אינו לוקה דהרי יכול לשלחה וזה דעת רבינו בהלכה ולפי זה כתב למעלה דאינו לוקה עד שישחטנה וכתב כאן דאם ברחא או מתה לוקה אבל כל זמן שלא שחטה ועדיין היא חיה ברשותו ולא ברחא ולא מתה אינו לוקה דהרי יכול לקיים העשה:

כסף משנה נטל אם על הבנים וקצץ אגפיה וכו'. בסוף חולין (דף קמ"א): ההוא דגזינהו לגפה ושלחה ואח"כ תפסה נגדיה רב יהודה אמר ליה זיל רבי לה לגדפה ושלחה כמאן אי כר' יהודה לוקה ואינו משלח אי כרבנן משלח ואינו לוקה לעולם כרבנן ומכת מרדות מדרבנן. ואיני יודע למה x השמיט רבינו שמכין אותו מכת מרדות. **ומ"ש ואם מתה קודם לזה או ברחא ואבדה לוקה וכו'.** פשוט הוא:

ה וְכִיצַד מְשַׁלַּח הָאִם. אוֹחֵז [א] בְּכַנְפֶיהָ וּמְפָרִיחָהּ. שְׁלַחָהּ וְחֲזָרָה וְשַׁלַּחָהּ וְחֲזָרָה אֶפְלוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ פְּעָמִים חֲזָב לְשַׁלַּח שְׁנָאֲמַר (דברים כב-ז) 'שַׁלַּח תְּשַׁלַּח':

מגיד משנה **כיצד משלח וכו'.** פלוגתא שם דרב יהודה ורב הונא דרב הונא אמר משלחה ברגליה ור"י אמר משלחה בכנפיה ופסק רבינו כר"י וכן פסק הרמב"ם ור"ל ואיכא בין רב הונא לר"י דאילו לרב הונא כל ששלחה ברגליה אע"פ שלא פרחתה יצא ידי חובתו ואם הלכה שתי פסיעות או שלש ואח"כ לקחה פטור ולר"י אינו פטור עד שיאחזנה בכנפיה וישלחנה והלכה כר"י דהא עבד כשמעתיה ונגדיה לההוא גברא: **שלחה וחזרה וכו'.** פשוט במשנה כלשון רבינו:

כסף משנה **וכיצד משלח האם אוחז בכנפיה ומפריחה.** שם במה משלחה רב הונא אמר ברגליה רב יהודה אמר בכנפיה ופסק כרב יהודה דגדול מרב הונא הוה ועוד דמסתבר טעמיה: **שלחה וחזרה וכו' עד פטור מלשלח.** משנה שם:

לחם משנה **וכיצד משלחה כו'.** שם במה משלחה וכו' רב יהודה אמר באגפיה ופ"י רבינו שאוחזה בכנפיה ורש"י ז"ל פירש באגפיה שתוכל לעוף כדרכו ולא יקוץ כנפיה והביא ראיה לדבריו מדמייתי עובדא דההוא דתלשינהו לגפה ושלחה דחייביה רב יהודה למשלחה דאזיל לטעמיה דאמר אין שילוח עוף ברגל ע"כ. ורבינו ג"כ יתיר כפי פירושו דר"י אזיל לטעמיה דמשום דקצץ כנפיה ולא אחזה בכנפיה כדי לשלחה מש"ה אינו שילוח: **שלחה וחזרה וכו'.** שם במשנה שנאמר שלח תשלח לאו מכפל הכתוב מייתי דהא אמרינן בגמ' דא"כ נימא תרי זימני שלח אלא משלח לחוד משמע כמה זימני ותשלח אתיא לרבות דבר מצוה ורבינו הביא שלח תשלח שהוא לשון הכתוב:

ו הָאוֹמֵר הֲרִינִי נוֹטֵל אֶת הָאִם וּמְשַׁלַּח אֶת הַבְּנִים אֶת הַחֲזָרָה וְשַׁלַּח אֶת הָאִם שְׁנָאֲמַר (דברים כב-ז) 'שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאִם':

מגיד משנה **האומר הריני וכו'.** פשוט שם במשנה כלשון רבינו:

ז לָקַח אֶת הַבְּנִים וְהִחְזִירוֹ לָקוּן וְאָמַר כֹּדֵךְ חֲזָרָה הָאִם עָלֶיךָ פְּטוֹר מִלְשַׁלַּח. שַׁלַּח אֶת הָאִם וְחֲזָר וְצַד אוֹתָהּ הֲרִי זֶה מִתֵּר. לֹא אֶסְרָה תוֹרָה אֶלָּא לְצוּד אוֹתָהּ וְהִיא אֵינָה יְכוּלָה לְפָרֵחַ

בְּשֵׁבִיל הַבְּנִים שֶׁהֵיא מְרַחֶפֶת עָלֵיהֶן שֶׁלֹּא יִלְקָחוּ שְׁנֵאָמֶר (דברים כב-ו) 'וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרָחִים'. אָבֵל אִם הוֹצִיָּאָה מִתַּחַת יָדוֹ וְחָזַר וְצָד אוֹתָהּ מִתָּר: :

מגיד משנה לקח הבנים וכו'. פשוט שם במשנה כלשון רבינו:

כסף משנה שלח את האם וחזר וצד אותה וכו'. שם עד כמה משלחה אמר רב יהודה כדי שתצא מתחת ידו ופירש"י שתצא מתחת ידו ואם יכול לחזור ולתפסה מותר ואמרינן תו התם ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה תימה x מהו וכו' שלחה ואהדר ליה רבא פרסתקי ותפסה ומשמע לרבינו דלא שאני לן בין תפסה הוא לתפסה אחר:

לחם משנה שלח את האם וכו'. שם (דף קמ"א:) עד כמה משלחה כו' (עיין בכ"מ) ואהדר רבא פרסתקי ותפסה כלומר שלח מצודות לתופסה:

ח שְׁלוּחַ הָאֵם אֵינּוּ נוֹהֵג אֶלָּא בְּעוֹף טְהוֹר שְׂאִינּוּ מִזְּמַן כְּגוֹן יוֹנֵי שׁוֹבֵד וְעֲלִיָּה וְעוֹפוֹת שְׂקִנְנוּ בַּפְּרָדִס שְׁנֵאָמֶר (דברים כב-ו) 'כִּי יִקְרָא'. אָבֵל הַמְּזַמֵּן כְּגוֹן אֲזוּזִין וְתַרְנֻגּוּלִין וְיוֹנִים שְׂקִנְנוּ בַּבַּיִת אֵינּוּ חֲבִיב לְשֵׁלַח:

מגיד משנה שלוח האם וכו'. פשוט שם במשנה חומר בכסוי הדם כדברי רבינו:

כסף משנה שילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף טהור שאינו מזומן כו'. משנה (דף קל"ח ע"ב) וברייתא שם (דף קל"ט ע"ב): ומה שכתב היו האפרוחים מפריחים וכו'. משנה שם (דף ק"מ ע"ב) ויליף לה מדכתיב והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים מה אפרוחים בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מוזרות ומה ביצים צריכים לאמן אף אפרוחים צריכין לאמן יצאו מפריחים: ומ"ש היו האפרוחין טריפות וכו'. ברייתא שם (דף ק"מ) ומפרש רב כהנא טעמא משום דכתיב תקח לך ולא לכלביך:

לחם משנה שלוח הקן וכו'. במשנה ר"פ שלוח הקן (דף קל"ח) ושם בברייתא אמר כי יקרא במאורע לפניך:

ט הַיּוֹ הָאֶפְרוּחִין מִפְּרִיחִין שְׂאִינָן צָרִיכִין לְאֶמֶן אוֹ בִּיצִים מוֹזְרוֹת אֵינּוּ חַיֵּב לְשַׁלַּח. הַיּוֹ אֶפְרוּחִין טְרֵפוֹת הָרִי אֵלּוּ כְּבִיצִים מוֹזְרוֹת וּפְטוֹר מִלְּשַׁלַּח :

מגיד משנה **היו האפרוחים וכו'.** פשוט במשנה כלשון רבינו אלא שבמשנה ילפינן מדכתיב והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים מה האפרוחים בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מוזרות ומה הביצים צריכין לאמם אף האפרוחים צריכין לאמם יצאו מפריחים : **היו האפרוחים טריפה וכו'.** פשוט בברייתא כמו שנכתוב בס"ד :

לחם משנה **האפרוחין וכו'.** שם אם טרפה חייב בשלוח אפרוחין טרפות פטור משלוח :

ז זָכָר שֶׁמָּצָאוּ רוֹבֵץ עַל הַקֶּן פְּטוֹר מִלְּשַׁלַּח. עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בִּיצֵי עוֹף טָהוֹר אוֹ עוֹף טָהוֹר רוֹבֵץ עַל בִּיצֵי עוֹף טָמֵא פְּטוֹר מִלְּשַׁלַּח :

מגיד משנה **זכר שנמצא וכו'.** פשוט שם (דף קל"ח:) א"ר אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר בעלמא ד"ה פטור והכי נמי תניא בברייתא : **עוף טמא וכו'.** פשוט במשנה כלשון רבינו ובגמ' יליף דעוף טמא לא איקרי צפור וה"ה דעוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא דפטור מהאי טעמא דקן צפור בעינן :

כסף משנה **זכר שמצאו רובץ וכו'.** שם (דף קל"ח:) במשנה קורא זכר ר' אליעזר מחייב וחכמים פוטרים פירוש קורא עוף טהור xx הוא ודרכו לרבוץ על ביצי אחרים ובגמ' (דף ק"מ:) אמר ר' אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בקורא נקבה ד"ה חייב וכו' ואמר ר' אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר דעלמא ד"ה פטור ופ"י רש"י אבל בקורא נקבה אפילו אין הביצים שלה חייב לשלח דהאם קרינן ביה הואיל ומנהגו בכך. אבל זכר דעלמא ד"ה פטור דהאם רובצת כתיב ולא האב רובץ תנ"ה זכר דעלמא פטור קורא זכר ר' אליעזר מחייב וחכמים פוטרים וידוע דהלכה כחכמים : **עוף טמא וכו'.** משנה שם (דף קל"ח):

לחם משנה **זכר שמצאו וכו'.** שם (דף קל"ח:) קורא זכר ר' אליעזר מחייב וחכמים פוטרים ובגמ' (דף ק"מ:) גריס רבינו א"ד א"ר אליעזר מחלוקת זכר

אבל בזכר דעלמא ד"ה פטור ופסק רבינו כלישנא בתרא. ומה שיש לדקדק בדברי רבינו מבואר יפה בב"י י"ד סימן רצ"ב:

יא הִיתָה רוֹבֶצֶת עַל בֵּיצִים שְׁאִינָן מִיָּנָה וְהוּן טְהוֹרִין הָרִי זֶה מְשֻׁלַּח. וְאִם לֹא שֻׁלַּח אֵינוֹ לוֹקָה. הִיתָה הָאִם טְרַפָּה חֲבִיב לְשֻׁלְחָה:

מגיד משנה **היתה רובצת וכו'.** (דף ק"מ:) בעיא דר' זירא דבעי יונה על גבי ביצי תסיל או תסיל על גבי ביצי יונה מהו פירוש תסיל עוף טהור הוא שדומה ליונה וה"ה דמספקא ליה בכל עוף טהור שרובץ על ביצי עוף טהור אחר שאינם ממינם ובעינן למפשטה מדתנן טהור שרובץ על ביצי עוף טמא פטור מלשלח והא התם ביצים לאו ממינו ואפ"ה טעמא דטמא נינהו הא טהור משמע דחייב לשלח אע"פ שאינם ממינם ודחינן דילמא בקורא כלומר דהאי עוף טהור דמתנני היינו קורא דדרכו לרבוץ על ביצים של מין אחר ומשום הכי טעמא דטמא הא טהור חייב דכיון דאורחיה למרבץ רביצה מעליא היא אבל בעוף טהור אחר חוץ מקורא דלאו אורחיה אכתי לא איפשטא ומשום הכי פסק רבינו להחמיר ואם לקח אינו לוקה משום דהויא התראת ספק והתראת ספק לאו שמה התראה, והאי קורא דהכא ע"כ אית לן למימר דקורא נקבה היא דאי קורא זכר הא חכמים פוטרין אלא בקורא נקבה וכן פירש"י ז"ל: **היתה האם טריפה וכו'.** פשוט בברייתא אם טריפה חייב בשלוח האפרוחים טריפות פטור משלוח וטעמא דמילתא משום דכתיב ואת הבנים תקח לך לך ולא לכלביך:

כסף משנה **היתה רובצת על ביצים שאינם מינה וכו'.** שם (דף ק"מ:) בעי ר' זירא יונה על ביצי תסיל מהו תסיל על ביצי יונה מהו אמר אביי ת"ש עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור וטהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור משלוח הא טהור וטהור חייב דילמא בקורא. ופירש"י תסיל עוף טהור ודומה ליונה. דילמא הא דתני בטהור וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגה בכך ומודו בקורא נקבה אפילו אין הביצים שלה הואיל ודרכה הוא לגדלן והאם רובצת קרינן בה וכו' אבל עוף אחר בטלה דעתו ואינו בשלוח וכיון דבעינן לא איפשטא נקטינן בה לענין חיוב לשלח לחומרא דספיקא דאורייתא היא ולענין מלקות נקטינן לקולא: **ואיכא** למידק דה"ל לחיובי בקורא נקבה דהא למאי דבעי למיפשט על כל המינים הוא חייב וקורא בכלל ולמאי דדחי בקורא מיהא חייב. וי"ל דאפשר לפרש דדילמא בקורא לאו בקורא אליבא דחכמים קאמר כדפירש"י אלא בקורא אליבא דר"א קאמר אבל לחכמים תבעי בכל המינים אפי' בקורא: **היתה האם טריפה חייב לשלחה.** ברייתא שם:

יב שְׁחַט מְקַצֵּת סִימָנִין בְּתוֹךְ הַקֶּן קֹדֶם שְׂיִקְחָנָה חֵיב לְשַׁלַּח
וְאִם לֹא שֶׁלַח אֵינוֹ לוֹקֵה :

מגיד משנה שחט מקצת וכו'. בעיא דר' אושעיא דבעי הושיט ידו לקן ושחט מיעוט הסימנין מהו מי אמרינן כיון דאילו שביק להו מיטרפי בעינן לך ולא לכלביך או דילמא כיון דבידו למיגמרה לשחיטה תקח לך קארי בהו תיקו. ודברי רבינו כאן סתומים דלא ידענו מה היא כוונתו בפירוש שחט מקצת אי קאי אאם או אאפרוחים דלפום רהטא דשמעתא אאפרוחים קאי דאי אאם קאי לא שייך בה לך ולא לכלביך דהא אם טריפה חייב לשלח ואם דעת רבינו דקאי אאפרוחים כפום פשטא דשמעתא לא היה לו לכתוב דין זה כאן אלא למעלה כשכתב היו האפרוחים טריפה שם היה ראוי לכתוב שחט מקצת וכו' אבל כאן בדיני האם מה שייכות יש לדין זה והדבר צ"ע. ולפי שהבעיא סלקא בתיקו לפיכך כתב רבינו חייב לשלח ואם לא שלח אינו לוקה כדרך כל בעיא דסלקא בתיקו :

כסף משנה שחט מקצת סימנין בתוך הקן וכו'. בסוף חולין בעי רב הושעיא הושיט ידו לקן ושחט מיעוט סימנים מהו מי אמרינן כיון דאילו שביק להו מיטרפי בעינן לך ולא לכלביך או דילמא כיון דבידו למגמר שחיטה תקח לך קרינן ביה וחייב בשילוח תיקו ופירש"י מיעוט סימנין של אפרוחים תחת האם מהו לחייבו בשילוח האם כיון שבידו לגמור השחיטה תקח לך קרינן ביה וחייב לשלח. א"ד השתא מיהת כל זמן שלא גמר בהם סימנין פטור מלשלח ונוטל את האם בהיתר ואח"כ גומר השחיטה. והטור היה גורס בדברי רבינו שחט קצת סימניה משמע דאאם קאי והר"ן ג"כ כתב שנראה מדברי רבינו דאאם קאי. וא"א לומר כן דא"כ אמאי אינו לוקה מ"ש מאם טריפה אלא ודאי שהגירסא האמיתית שחט מקצת x סימנים ואאפרוחים קאי וכפירוש רש"י :

לחם משנה שחט מקצת סימנין וכו'. שם (דף ק"מ) פירוש מקצת סימנין של האפרוחין דהשתא הוי אפרוחין טרפות ובעיין לא איפשיטה ולכך כתב רבינו שאם לא שלח אינו לוקה :

יג הִיָּתָה מְעוֹפֶפֶת. אִם כְּנָפֶיהָ נִוְגְעוֹת בְּקֶן חֵיב לְשַׁלַּח. וְאִם לֹאוּ פְטוֹר מִלְשַׁלַּח. הִיָּתָה מְטֹלִית אוּ כְּנָפֶיהָ חוֹצְצוֹת בֵּין כְּנָפֶיהָ וּבֵין הַקֶּן הָרִי זֶה מְשַׁלַּח. וְאִם לֹא שֶׁלַח אֵינוֹ לוֹקֵה :

כסף משנה **היתה מעופפת וכו'.** משנה שם ויליף ליה בגמרא מדלא כתיב יושבת משמע אפילו מעופפת ומיהו כיון דכתיב רובצת בעינן שיהו כנפים נוגעות בקן. כתב הטור היתה מעופפת על הקן וכו' והרמב"ם כתב שחייב אם נוגעות מן הצד עכ"ל. וספר מוטעה נזדמן לו בדברי רבינו שהרי בגמ' רמי אמתני' מדתניא היתה מעופפת אפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח ומשני אמר רבי ירמיה כי קתני מתניתא בנוגע מן הצד, ובפירוש כתב רבינו לקמן בסמוך שאם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו פטור מלשלח: **היתה מטלית או כנפים חוצצות וכו'.** שם בעי רבי ירמיה מטלית מהו שתחוץ כנפים מהו שיחוצו ביצים מוזרות מהו שני סדרי ביצים זה ע"ג זה מהו זכר ע"ג ביצים ונקבה ע"ג זכר מהו תיקו. ופירש רש"י מטלית פרוסה על הביצים והאם רובצת עליה מי הוי חציצה דלא ליבעי שילוח דלא קרינן ביה רובצת או לא. כנפים נוצה תלושה. ביצים מוזרות (שאין אפרוח בא מהן כדאמרינן במתני') דלא מחייבי בשילוח. מהו שיחוצו את"ל ביצים מוזרות חוצצים שני סדרי ביצים בני קיימא זה ע"ג זה מהו אם נתכוון ליטול התחתונים מי הוו אמצעיים חציצה (ופטור מלשלח) או לא עכ"ל. ואיני יודע למה חלקן רבינו בתרי בבי ולמה שינה לשונו בזו מבזו:

לחם משנה **היתה מעופפת וכו'.** שם (דף ק"מ:) במשנה היתה מעופפת בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אין כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב היתה יושבת בין שני רובדי אילן רואין כל שאילו תשמט נופלת עליהם חייב לשלח ואם לאו פטור מתיבי היתה יושבת ביניהן פטור מלשלח על גביהן חייב לשלח היתה מעופפת אפי' כנפים נוגעות בקן פטור מלשלח מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דנגעה בהו אף על גביהן דנגעה בהו אבל בין רובדי אילן פטור לא על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו והיינו רובדי אילן ע"כ. ולקמן אבאר: **היתה מטלית וכו'.** שם בעי ר' ירמיה מטלית מהו שתחוץ וכו' (עיין בכ"מ). ויש לדקדק בדברי רבינו למה חלקן בתרי בבות ולמה בראשונה כתב הרי זה משלח ואם לא שלח אינו לוקה ובשניה שינה לשונו ואמר הרי זו לא יקח ואם לקח ישלח ואם לא שלח אינו לוקה והרב"י הרגיש בענין ואמר כי הוא ז"ל דקדק בגמ' שבשתי הבעיות הראשונות נזכרו חציצת מטלית מהו שתחוץ כנפים מהו שיחוצו ובאחרונות לא נזכרה על כן נראה שהוא מפרש שמטלית וכנפים הויא חציצה יתירתא ולהכי מבעי לן אי הוי חציצה כדי שיוכל לקחת האם והבנים דהוי כאילו האם במקום אחד והבנים במקום אחר ולהכי הוזכר בהם חציצה כלומר כדי ליקח שניהם אבל בשאר לא הוי חציצה כל כך וכי מבעיא ליי לא בעי אי הוי חציצה כדי ליקח שניהם דודאי לא הוי חציצה כולי האי ולהכי לא הוזכר בהם חציצה ולא בעי אלא אם יוכל לקחת הבנים ולהניח האם דהא אמרינן לקמן דאסור לזכות בבנים כל זמן שהאם

עליהם מדכתיב שלח תשלח את האם ואח"כ ואת הבנים תקח לך ולהכי בעי אי מהני האי חציצה פורתא כדי שתוכל לזכות בבנים בזמן שהאם עליהם ואח"כ ישלח האם או לא אבל ליקח האם עמהם ודאי דלא סגי והשתא אתי שפיר דדמו כולהו לשני סדרי ביצים וכו' דעכ"פ פירושו של שני סדרי ביצים הוא כך כדכתבו התוספות דעל כל פנים חייב בשלוח מחמת הביצים העליונים אלא שהשאלה היא אם יוכל ליקח התחתונים בזמן שהאם עליהם ולהכי בשתי בעיות דלעיל כתב רבינו הרי זו משלח כלומר דהבעיא היתה כך אבל ליקח הבנים תחת האם לא היתה הבעיא. ובבעיות אחרונות כתב לא יקח כלומר לא אם ולא בנים כלל דהבעיא היא כך ואם לקח האם או הבנים ישלח האם ונקט הענין ששאלו עליו שהוא הקיחה של הבנים בעוד האם עליהם, זה נראה לי ליישב הלשון:

יד הִיוּ שְׁנֵי סְדְרֵי בִיציִים וְכִנְפֵיהָ נוֹגְעוֹת בְּסֶדֶר הָעֲלִיוֹן. או שְׁהִיתָה רוֹבֶצֶת עַל בִּיציִים מוֹזְרוֹת וְתַחְתִּיָהוּ בִיציִים יְפוֹת. או שְׁהִיתָה אִם עַל גְּבֵי אִם. או שְׁהִיָה הַזָּכָר עַל הַקֶּן וְהָאִם עַל הַזָּכָר. הֲרִי זֶה לֹא יִקַּח. וְאִם לָקַח יִשְׁלַח וְאִם לֹא שְׁלַח אֵינוֹ לוֹקָה:

מגיד משנה (יג-יד) היתה מעופפת וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו וילפינן לה בגמ' מדכתיב רובצת ולא מעופפת ולא יושבת: **היתה מטלית וכו'.** כל אלו בעיות בגמ' וסליקו בתיקו: **ומה שצירף רבינו כאן או שהיתה אם על גבי אם** אע"פ שלא הוזכרה בתלמוד למדה משני סדרי ביצים זה על גבי זה דכיון דמספקא לן בשני סדרי ביצים אע"ג דתרווייהו בני שלוח הכי נמי אית לן לספוקי באם על אם דמאי שנא דתרווייהו נמי בני שלוח נינהו:

טו הִיתָה יוֹשֶׁבֶת בֵּין הָאֶפְרוֹחִים או בֵּין הַבֵּיציִים וְאֵינָה נוֹגְעַת בָּהֶן פְּטוֹר מִלְשַׁלַּח. וְכֵן אִם הִיתָה בְּצַד הַקֶּן וְכִנְפֵיהָ נוֹגְעוֹת בְּקֶן מְצַדוֹ פְּטוֹר מִלְשַׁלַּח:

מגיד משנה היתה יושבת בין האפרוחים וכו'. פשוט שם בברייתא היתה יושבת ביניהם פטור מלשלח היתה מעופפת אפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח. ודברי רבינו צריכים עיון שכתב היתה יושבת ביניהם אם אינה נוגעת בהם פטור מלשלח דהא בגמ' מוכח דאף על פי שנוגעת בהם מן הצד פטור דהכי קאמר התם אמר רבי ירמיה כי קתני מתניי בנוגע מן הצד. **ומה שכתב**

וכן אם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו פטור מלשלה, אמעופפת קאי כדאוקימנא לה בגמי ולא איושבת :

לחם משנה **היתה יושבת וכו'.** כל זה נתבאר בגמי שהבאתי למעלה. והקשה הר"ן ז"ל על רבינו תרתי, חדא דאיך כתב היתה יושבת ואינה נוגעת בהן דהא בגמרא משמע אפילו נוגעת בהן דהכי אמרינן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו משמע דעלייהו לא נגעה אבל מצדיהן נוגעת, ותו במה שכתב וכן אם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו דהא בגמרא לא הוזכר זה אלא במעופפת לבד שהקשו שם אברייתא דמעופפת אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור ואוקמוה בגמרא בנוגע מן הצד וא"כ לא הוזכר מן הצד דפטור אלא במעופפת אבל ביושבת חייב. ואני אתרץ דרבינו הוקשה לו בגמרא מה שהוקשה לבעלי התוס' דמדקאמר מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן וכו' משמע דעל גביהן עלייהו ולא נגעה אבל מן הצד נגעה וא"כ היכי קאמר לעיל דהיתה יושבת בין שני רובדי האילן רואין וכו' אפילו בדלא נגעה דאי בדנגעה א"כ מאי קאמר בסמוך מעופפת וכו' דאפילו כנפיה נוגעות בקן הא רובדי האילן נמי נוגעים מן הצד אלא ודאי דלא נגעה וא"כ היכי בעי הכא נגעה ולזה מפרש דהכי קאמר מה ביניהן דלא נגעה עלייהו כלומר אפילו שתאמר שהיא נוגעת מן הצד מ"מ כשהיא נוגעת אינה היא עליהם אף צריך אתה לומר בעל גביהן שתהיה נגיעה באופן שכשהיא נוגעת לא תהיה עליהם וזה אי אפשר דהא היא נוגעת ודאי שהיא נגיעה באופן שהיא עליהם וא"כ על גביהן אין כאן נגיעה כלל וכיון דאין נגיעה בעל גביהן השתא אמרינן דמיון אחר מה על גביהן דלא נגעה כלל אף ביניהן דלא נגעה כלל אבל בנוגעת מן הצד ודאי דחייב בשילוח ולהכי כתב רבינו ואינן נוגעות מן הצד וכנפיה נוגעות בצד הקן וכתב וכן אם היתה בצד הקן וכו' כלומר דדין מעופפת נוגעת בצד הקן כבר הזכירו רבינו באומרו היתה מעופפת אם כנפיה נוגעות בקן דסתמא דמילתא משמע על הקן ולא מצדו דאי הוה מצדו היה לו לפרש. אבל דין זה של היתה בצד הקן הוא דין חדש שיצא לו לרבינו משום דכיון דאמרינן דביושבת ברובדי האילן אע"ג דאינו נוגע חייב משום דעל קרינן ביה משמע דעיקרא דמילתא הוא שתהיה על הבנים וא"כ מינה שאפילו היא יושבת והיא נוגעת בצד הקן דפטור דלא הוי על הבנים :

טז **היתה על שני בדי אילן והקן ביניהן רואין כּל שאלו ינטלו**
הבדין תפל על הקן חייב לשלח :

מגיד משנה **היתה על שני בדי וכו'.** פשוט שם במימרא דרב יהודה אמר רב כלשון רבינו :

כסף משנה (טו-טז) היתה יושבת בין האפרוחים וכו' וכן אם היתה בצד

הקן וכו' היתה על שני בדי אילן וכו'. שם א"ר יהודה אמר רב היתה יושבת בין שני רובדי אילן רואין כל שאילו תשמט נופלת עליהם חייב לשלח ואם לאו פטור. מיתבי היתה יושבת ביניהם פטור מלשלח על גביהן חייב לשלח היתה מעופפת אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח מאי לאו על גביהן דומיא דביניהם מה ביניהם דנגעה בהו אף על גביהן דנגעה בהו אבל רובדי אילן פטור לא על גביהן דומיא דביניהם מה ביניהם דלא נגעה עלייהו אף על גביהם דלא נגעה עלייהו והיינו רובדי אילן הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רובדי אילן פטור אדתני היתה מעופפת אפילו כנפיה נוגעת בקן פטור מלשלח ליתני רובדי אילן וכל שכן מעופפת מעופפת איצטריך ליה דאפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח והא אן תנן בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אמר רבי ירמיה כי קתני מתני' בנוגע מן הצד ופירש"י היתה יושבת בין שני רובדי אילן והביצים תחתיה אבל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר כל שאילו ידחו זה מזה תשמט האם ותפול עליהן חייב ואם נופלת לצדדין פטור. מה ביניהם אפילו נגעה בהם אשמעינן דפטור דעל בעינן אף על גביהן דקתני חייב בדנגעה בהו וממתני' ליכא לאותובי לרב דבעי נוגעים משום דמתניתין במעופפת הא בין שני רובדי אילן רובצת קרינן ביה. מה ביניהם דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו מלעיל ושוב אין כאן נגיעה דאי נמי נגעה מן הצדדין אינה נגיעה דעל בעינן ואפילו הכי קתני חייב הואיל ועליהן רובצת. ליתני רובדי אילן ואע"ג דיושבת במקומה תחתיה וכל שכן מעופפת דאינה רובצת מן הצד שנוגעת בצדיהן ולא על גביהן. וכתב הר"ן וסוגיין מוכחא שאע"פ שנוגעת בהן מן הצד פטור ולפיכך לא נתכוונו לו דברי הרמב"ם שכתב היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים ואינה נוגעת בהם פטור מלשלח וכו' ולא ידעתי מהו דכי אמרינן בגמרא כי קתני מתניתין בנוגעת בקן מן הצד אמעופפת קאי דוק ותשכח עכ"ל. טעמו לתמוה על רבינו במ"ש ביושבת ביניהם ואינה נוגעת בהם פטור דמשמע הא אם נוגעת חייב והא ליתא דאפילו בנוגעת בהם אמרינן בגמרא דפטור כיון שאינה על גביהן. ועל מ"ש רבינו פטור דנוגעת מצדו גבי היתה בצד הקן לא ידעתי מהו דהא אמעופפת הוא דאיתמר ולא גבי היתה בצד הקן ולמה השמיטה ולא כתבה גבי מעופפת וכתבה גבי היתה בצד הקן זה הוא מה שהוקשה להר"ן על דברי רבינו וצ"ע:

י היתה רובצת על אפרוח אחד או על ביצה אחת חייב לשלח. המוצא קן על פני המים או על גבי בעלי חיים חייב לשלח. לא נאמר (דברים כב-ו) 'אפרוחים או ביצים' ולא נאמר (דברים כב-ו) 'בכל עץ או על הארץ' אלא שדבר הכתוב בהוזה:

מגיד משנה היתה רובצת וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו: **המוצא קן וכו'.** פשוט שם (דף קל"ט ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב המוצא קן בים חייב בשלוח שנאמר (ישעיה נ"ו) הנותן בים דרך ופירש"י ז"ל קן בים ששטף הים את האילן והיה קן בראשו: **או על גבי בעלי חיים וכו'.** פשוט שם מצא קן בראשו של אדם מהו א"ל הא כתיב ואדמה על ראשו וה"ה בראש כל בעלי חיים:

כסף משנה היתה רובצת על אפרוח אחד וכו'. משנה שם (דף ק"מ): **המוצא קן על פני המים וכו'.** שם (דף קל"ט): בדרך כדרב יהודה אמר רב דא"ר יהודה אמר רב מצא קן בים חייב בשילוח שנאמר כה אמר ה' הנותן בים דרך ומשמע לרבינו דלאו דוקא ים דה"ה לשאר מים. **ומ"ש או על גבי בעלי חיים.** שם אמרו ליה פפונאי לרב כהנא מצא קן בראשו של אדם מהו אמר להו ואדמה על ראשו ופירש"י ואדמה על ראשו אע"פ שיהיה בראשו לא איבדה את שמה (ש"מ אדם גופיה אדמה הוא מדלא איבדה את שמה) דלא קרייה עפר והשתא נמי על הארץ קרינן ביה. ומשמע דה"ה אם מצא קן על גבי שאר בעלי חיים חייב דמאי שנא. **ומ"ש רבינו לא נאמר אפרוחים או ביצים** איני יודע לו טעם : X

לחם משנה **המוצא קן על פני המים וכו'.** שם (דף קל"ט): מצא קן בים חייב לשלח שנאמר כה אמר ה' הנותן בים דרך וכו' אלא מעתה מצא קן בשמים וכו' דכתיב דרך הנשר בשמים וכו' דרך נשר איקרי דרך סתמא לא איקרי א"ל וכו' מצא קן בראשו של אדם מהו א"ל ואדמה על ראשו ע"כ. וא"כ קשה ג"כ בדברי רבינו דעל פני המים הוי בקרא במה שאמר בדרך ועל בעלי חיים הוא דמ"ש על הארץ דמקרי אדמה א"כ למה נתן טעם ואמר דבר הכתוב בהווה לימא דכוליה משתמע מקרא. ונראה דהוקשה לו מה שהוקשה לבעלי התוס' לימא בדרך ולישתוק מעל הארץ לזה תירץ דדיבר הכתוב בהווה ולהכי כתב על הארץ כלומר בדבר המצוי אמרו שם בברייתא לפניך לאתויי שהיו לפניך ומרדו ורבינו כבר הזכירו במה שכתב בהקדש המקדיש עוף לבדק הבית ופרח מידו דהיינו מרדו:

ח אָסוּר לְזָכוֹת בְּבִיצִים כָּל זְמַן שֶׁהָאִם רוֹבֶצֶת עָלֶיהֶן. לְפִיכָךְ אֶפְלוּ הָיְתָה רוֹבֶצֶת עַל הַבִּיצִים אוֹ עַל הָאֶפְרוּחִים בְּעֻלְיָתוֹ וּשׁוֹבְכוֹ אֵינָן מְזַמְּנִין. וְלֹא קָנָה לוֹ חֲצֵרוֹ. כְּשֶׁם שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְזָכוֹת בְּהֶן לְאַחֲרִים כִּי לֹא תִזְכֶּה לוֹ חֲצֵרוֹ בְּהֶן. וּלְפִיכָךְ חָבֵב לְשַׁלַּח:

מגיד משנה **אסור לזכות בביצים וכו'.** פשוט שם (דף קמ"א:) ת"ר יוני עליה חייבות בשלוח ואסורים משום גזל מפני דרכי שלום. ומכל אותה שמועה נתברר מה שכתב רבינו דמסיק התם כל היכא דאיהו מצי זכי חצרו נמי זכי וכל היכא דאיהו לא מצי זכי חצרו נמי לא זכי ליה:

כסף משנה **אסור לזכות בביצים וכו'.** שם (דף קמ"א:) ת"ר יוני שובך ויוני עלייה חייבין בשילוח ומקשינן עלה ואם איתא להא דאמר ר"י בר חנינא דאמר חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קרי כאן כי יקרא פרט למזומן ואסיקנא השתא דאר"י אמר רב אסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהם שנאמר שלח תשלח את האם והדר הבנים תקח לך (אפי' תימא אע"ג דנפל מחצרו כל היכא דאיהו מצי זכי חצרו נמי זכיא) וכל היכא דאיהו לא מצי זכי חצרו נמי לא זכיא ליה. וכתב הר"ן ומיהו אי טריף אקן עד שהוגבהה האם קניא ליה חצרו לביצים והוי מזומן ופטור וכי קאמרינן דיוני שובך חייבים בשילוח היינו כגון שלא הוגבהה האם מעל הבנים כלל משהטיל הביצים דבכה"ג לא קניא ליה חצרו עכ"ל וכך מפורש בגמרא. ובנוסחא דידן בספרי רבינו כתוב כשם שאינו יכול לזכות בהם לאחרים ונ"ל דהאי לאחרים ט"ס הוא וצריך למוחקו:

לחם משנה **אסור לזכות וכו'.** שם (דף קמ"א:) והשתא דאר"י אמר רב אסור לזכות בביצים וכו' (עיין בכ"מ). ורבינו כתב שאינו יכול לזכות בהן לאחרים, וקשה למה לא אמר כשם שאינו יכול לזכות בהן כמו שאמרו בגמ'. וי"ל דלעצמו זכי דאין אדם יכול ליקחם מחצרו כלל כמו שנראה מן הגמ' דאין יקחם אם לא ישלח האם אין יכול ליקח הבנים כדבר יהודה וכדהקשו שם בגמ' שלוחי בעי ואי דשלח האם גזל מעליא הוא כדאמרו שם בגמרא דכבר קנה חצירו לז"א שנהי דאין אחר יכול ליקחם מ"מ אין יכול לזכותם לאחרים כדמשמע דלוי ברבי סימון רצה להקנותם לרב יהודה אמר לו זיל טרוף דכל זמן שהאם עליהם א"א להקנותם לו:

יט **אָסוּר לְטַל אִם עַל הַבָּנִים וְאֶפְלוּ לְטֹהַר בְּהֵן אֶת הַמְצָרֶע שְׁהִיא מְצֹנָה. וְאִם לְקַח חֵיב לְשִׁלַּח. וְאִם לֹא שְׁלַח לֹקָה. שְׁאִין עֲשֵׂה דוֹחָה לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה. (וְעֲשֵׂה) וְלֹא עֲשֵׂה דוֹחָה עֲשֵׂה:**

מגיד משנה **אסור ליטול וכו'.** פשוט במשנה שלהי פרקין. והטעם שכתב רבינו שאם לא שלחה לוקה כך מפורש בגמ' גבי מתני' דשלחה וחזרה:

כסף משנה אסור ליטול אם על הבנים ואפילו לטהר בהם את המצורע וכו'. משנה שם (דף קמ"ב). ומ"ש שאין עשה דוחה ל"ת ועשה וכו'. יש לתמוה דהא מעיקרא אין כאן אלא ל"ת לבד דלא תקח ואם לקחה אין כאן אלא עשה לבד. וי"ל דקרא הכי משמע תשלח את האם ולא תקחנה על הבנים והכי משמע מדאמרינן בגמ' (דף קמ"א) אמר ליה ההוא מרבנן לרבא ואימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זימנין וכו' עד קמ"ל הרי שאמרו דשילוח עשה ול"ת הוא ופירש"י והא שילוח עשה ול"ת תשלח ולא תקח. אבל אכתי קשיא דהיינו לרי יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע ומש"ה סבר דנוטל אם מעל הבנים לוקה ואינו משלח אבל לרבנן דסברי דמשלח ואינו לוקה קרא הכי משמע לא תקח האם ואם לקחת שלח וא"כ מעיקרא אין כאן אלא ל"ת וצ"ע:

לחם משנה אסור ליטול וכו'. שם במשנה וגמ' (דף קמ"א) אמרו לדבר מצוה מניין ת"ל תשלח והקשו שם טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ל"צ דעבר ושקלה לאם דלאו עבריה עשה הוא דאיכא ליתי עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו וכו' ותירץ בגמרא תירווצים ולא כתבם רבינו מפני שהוא פוסק כמאן דאמר קיימו ולא קיימו כמו שנתבאר למעלה ולהכי נתן טעם שאין עשה דוחה ל"ת ועשה ולא עשה דוחה עשה, כלומר היכא דלא לקח ודאי שלא יקחנו משום דאין עשה דוחה ל"ת ועשה והיכא דלקח דעבריה ללאו יחזיר משום דאין עשה דמצורע דוחה עשה ואע"ג דהכא ס"ד דדחי משום שלום בית מ"מ מריבויא דתשלח רבינן ליה דלא דחי ודמי לכל עשה דעלמא דאין דוחה עשה. וא"ת כיון שרבינו מפרש ולא (קיימו) שר"ל כל זמן שלא מתה (והחזירה קיימו) ולא קיימו אחר שמתה כמו שנתבאר לעיל ג"כ היכי קאמר גמ' הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו הא לדידיה נמי תיקשי דכל זמן שלא מתה לא עבריה ללאו. וי"ל דלמ"ד קיימו מעיקרא עבריה ללאו אלא שאם אח"כ משלחו מתקן הלאו ולהכי היכא דלא קיימו לקי משום הלאו שעבר דלא לקי ודאי משום שלא קיים שאין זה מעשה אבל למ"ד ביטלו אינו לוקה אלא על שמבטל העשה ששוחט בידים ז"א הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו משום דמתחילה עבר על הלאו אלא למ"ד ביטלו מאי איכא למימר:

ב המקדיש עוף לבדק הבית ופרח מידו והרי הוא מפירו ומצאו רובץ על האפרוחים או על הביצים לוקח הכל ומביאו לידי גזבר. שאין שלוח האם נוהג במקדשין שנאמר [\(דברים כב-ז\)](#) ואת הבנים תקח לך ואלו אינן שלד:

מגיד משנה המקדיש לבדק הבית וכו'. פשוט במשנה (דף קל"ח:) בחולין אבל לא במוקדשין אמרינן בגמי משום דאמר קרא שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאין אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לידי גזבר. ומ"ש רבינו המקדיש עוף לבדק הבית וברח מיזו והרי הוא מכירו. משום דבגמי שקלי וטרו בהאי הקדש הי"ד ולא אשכחו לה מציאות אלא אליבא דרב במקדיש פירות שובכו ומרדו ואליבא דשמואל ורי יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה:

כסף משנה המקדיש עוף לבדק הבית וכו'. שם (דף קל"ח:) במשנה שילוח הקן נוהג בחולין אבל לא במוקדשין ומפרש טעמא בגמרא דא"ק שלח תשלח במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לידי גזבר וכו' הני מוקדשין היכי דמי אילימא דהוה ליה קן בתוך ביתו ואקדשיה מי מחייב וכו' רב אמר במקדיש פירות שובכו ומרדו ושמואל אמר במקדיש תרנגולתו לבדק הבית וכו' וכן א"ר יוחנן במקדיש תרנגולת לבדק הבית ומרדה ופסק רבינו כשמואל ורי יוחנן:

לחם משנה המקדיש עוף לבדק הבית וכו'. שם (דף קל"ח:) בריש פרקין אמרו דבמוקדשים מ"ט לא משום דא"ק שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו וכו' (עיין בכ"מ) אמר רבינא הילכך עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח וכו'. עוד שם (דף קל"ט) הני מוקדשין הי"ד וכו' ופליגי רב ושמואל דשמואל אית ליה במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ופסק רבינו כוותיה א (דהילכתא כוותיה באיסורי). ויש להקשות על רבינו למה הניח הטעם האמור בגמי שפטרו את המוקדשין משום רישיה דקרא דקאמר שלח תשלח וכו' יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו וכו' ונקט טעמיה משום סיפיה דקרא דזאת הבנים תקח לך וכו' וי"ל דהתוס' כתבו דמסיפיה דקרא דהבנים תקח לך לא מצי לאתויי דהא ביצי תורים לא מועלין ולא נהנין כלומר לא מועלין מדאורייתא ולא נהנין מדרבנן וא"כ היכי מצינן למימר ואלו אינן שלך דהא מן התורה אין מועלין וכתבו ואע"ג דבקדשי בדק הבית מועלין מתניתין איירי בקדשי מזבח לכולי עלמא וכו' ולהכי לא מצי ממעט מתקח לך ע"כ. ורבינו ודאי שהוא סבור כן וכיון שהוא כתב דין של בדק הבית שכן כתב המקדיש עוף לבדק הבית וכו' שפיר נקט טעמיה משום ואת הבנים תקח לך שהוא פשוט יותר וכי תימא אמאי לא כתב דין קדשי מזבח דשמואל דאמר קדשי בדק הבית אף קדשי בדק הבית קאמר וא"כ היה לו לכתוב קדשי מזבח או לפחות ליתן טעם שלח תשלח במי שאתה מצווה וכו' שהוא טעם השוה לקדשי מזבח ולקדשי בדק הבית. וי"ל דקדשי מזבח מפקינן ליה מעוף שהרג את הנפש דפטור מלשלח וכו' דזה מפקינן ליה מקרא דשלח תשלח יצא זה שאי אתה מצווה וכו' כדאמרו בגמי הילכך עוף טהור וכו' פטור מאי טעמא דאמר קרא

שלח תשלח וכו' וכיון שכתב דין עוף שהרג וכו' מכאן נלמוד דין קדשי מזבח
דחד טעמא הוא:

כא עוף שֶהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ פֶּטוּר מִלְשַׁלַּח מִפְּנֵי שֶהוּא מְצֻנָה
לְהַבְיֵאוֹ לְבֵית דִּין לְדוֹן אוֹתוֹ:

מגיד משנה ועוף שהרג את הנפש וכו'. פשוט שם אמר רבינא הילכך עוף טהור
שהרג את הנפש פטור מלשלח מ"ט דאמר קרא שלח תשלח במי שאתה מצווה
לשלחו יצא זה שאין אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין:

כסף משנה עוף שהרג את הנפש פטור מלשלח וכו'. שם (דף קל"ח:) ומפרש
טעמא משום דכתיב שלח תשלח במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה
מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין:

הלכות שחיטה - פרק ארבעה עשר

א מְצוֹת עֲשֵׂה לְכֶסוֹת דָם שְחִיטַת חֲיָה טְהוֹרָה אוֹ עוֹף טְהוֹר
שֶנֶאָמַר (ויקרא יז-ג) 'אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חֲיָה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפְדָּ
אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְעֶפְרָי'. לְפִיכֵן חֲיָב לְבָרֵךְ קֹדֶם שְיִכְסֶה בְרוּךְ
אֶתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלֶּדֶת הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָנוּ בְמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ עַל
כֶּסוּי הַדָּם:

מגיד משנה מ"ע וכו'. פשוט בכמה מקומות: לפיכך חייב לברך וכו'. פשוט
בכמה מקומות כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן וזו מכללם לאפוקי
מבעל הלכות גדולות שכתב שיכסה ואח"כ יברך דאע"ג דקיימא לן כל המצות
כולם מברך עובר לעשייתם הני מילי בתחלת מצוה אבל זו סיוס מצוה היא
ובאמצע מצוה אין ראוי להפסיק וברבינו עלמא דבר:

כסף משנה מצות עשה לכסות וכו':

לחם משנה מ"ע וכו' דם שחיטת חיה וכו'. כלומר דדם נחירה פטור דהנוחר והמעקר פטור מלכסות: לפיכך וכו'. כלומר מאחר שהיא מצות עשה ולא רשות לכך מברך אבל אין ר"ל מאחר שהיא מצוה מן התורה דאפילו מדרבנן מברכין על מצות דרבנן:

ב כסוי הדם נוהג במזמן ובשאינו מזמן. לא נאמר (ויקרא יז-יג) 'אֲשֶׁר יִצוּד' אֶלָּא בַּהוֹנָה. וְנוֹהֵג בְּחֻלִּין וְלֹא בְּמִקְדָּשִׁין. בֵּין קִדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ בֵּין קִדְשֵׁי בֵּדֶק הַבַּיִת. וְאִם עָבַר וְשִׁחֲטוּן אֵינוֹ חַיֵּב לְכַסּוֹת אֶת דָּמּוֹ:

מגיד משנה כיסוי הדם נוהג וכו'. פשוט במשנה (דף פ"ג): כדברי רבינו ובברייתא מפורש מה שכתב רבינו ולא נאמר אשר יצוד וכו': ונוהג בחולין וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו:

כסף משנה כיסוי הדם נוהג במזומן ובשאינו מזומן. משנה בר"פ כיסוי הדם (דף פ"ג):. ומ"ש ונוהג בחולין ולא במקדשין. שם במשנה: ומ"ש בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית, הכי אסיקנא בגמי' (דף פ"ד). ומ"ש ואם עבר ושחטן, אקדשי בדק הבית קאי שאין דינם לשחטם אלא לפדותם. וני"ל שהגירסא הנכונה שאם עבר ושחטן:

לחם משנה כסוי הדם נוהג במזומן וכו' לא נאמר אשר יצוד אלא בהווה. נראה דזה כפ"י התוס' שפירשו במשנה (פ"ג): דמאי דאיצטריך לומר כאן במזומן ובשאינו מזומן הוא משום דכתיב אשר יצוד. וא"ת דשם אמרו בברייתא ת"ר אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד נצודין ועומדין מאליהן מניין כגון אווזין ותרגולין ת"ל ציד מכל מקום א"כ מה ת"ל אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת וא"כ קשה למה לא כתב רבינו דנאמר אשר יצוד לענין זה כדאמרו בברייתא, וי"ל דבברייתא אמרו דהיה לו לומר ציד חיה ועוף יצוד למה לי ורבינו רצה לתת טעם דאפילו ציד למה לי לימא חיה ועוף לבד ומדקאמר ציד משמע שאינו מזומן לכך קאמר דודאי חד מינייהו איצטריך דכן דרך הכתוב לבאר בהווה: בין קדשי מזבח וכו'. שם בגמרא (דף פ"ד) והשתא דאתית להכי אפילו תימא קדשי מזבח מי שאינו מחוסר וכו': ואם עבר ושחטן וכו'. כתב עבר משום דקדשי בדק הבית אסור לשוחטן אא"כ נפדו וקדשי מזבח לא שייך בעוף אלא מליקה אבל לא שחיטה לכך קאמר דאם עבר ועשה פטור מלכסות:

ג שְׁחַט חֲזֵה וְעוֹף וְאַחַר כֶּךָ הִקְדִּישׁוּן אוֹ הִקְדִּישׁ אֶת הַדָּם חֲזֵב לְכִסּוֹת :

מגיד משנה שחט חיה או עוף וכו'. פשוט בתוספתא כלשון רבינו :

כסף משנה שחט חיה ועוף ואח"כ הקדישן וכו'. בתוספתא השוחט והקדיש את הדם חייב לכסות מפני שקדמה מצות כיסוי להקדש :

ד כְּלָאִים הֵבֵא מִבְּהֵמָה וְחֲזֵה וְכֵן בְּרִיָּה שֶׁהִיא סֶפֶק בְּהֵמָה אוֹ חֲזֵה צָרִיד לְכִסּוֹת וְאִינוּ מְבֻרָד. הַשּׁוֹחֵט לְחוֹלָה בְּשַׁבַּת חֲזֵב לְכִסּוֹת לְאַחַר שַׁבַּת. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט סֶפֶק אוֹ כְּלָאִים בְּיוֹם טוֹב מִכֶּסֶה דָּמוֹ לְאַחַר יוֹם טוֹב :

מגיד משנה כלאים הבא וכו'. פשוט במשנה ונוהג בכוי ובתוספתא כסוי הדם נוהג בכלאים ובכוי. ומה שכתב רבינו שאינו מברך, פשוט בכמה מקומות דכל שהוא ספק אין מברכין עליו : השוחט לחולה וכו'. פשוט בתוספתא כלשון רבינו ובגמ' בפרקין וכן כתוב בהלכות : וכן השוחט כלאים וכו'. פשוט במשנה כלשון רבינו :

כסף משנה כלאים הבא מבהמה וחיה וכו'. משנה בר"פ כיסוי הדם (דף פ"ג): נוהג בכוי מפני שהוא ספק ובפי' אותו ואת בנו (דף פ') תניא כוי זה הבא מן התיש ומן הצבי ר"י אומר כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה אם מין בהמה וכתב רבינו דבין בזו ובין בזו חייב לכסות והטעם מבואר דתרווייהו בכלל מפני שהוא ספק הם. וכתב רבינו שאינו מברך ורבינו האריך בתשובה לחכמי לוניל בטעם הדבר וכתב בעל מ"ע בסוף הלכות מילה : השוחט לחולה בשבת וכו'. שם (דף פ"ד): אסיקנא דאע"ג דניתנה שבת לידחות אצל שחיטה לחולה לא ניתנה לידחות לכיסוי ובמשנה (דף פ"ג): שנינו גבי כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ומשמע ודאי דחייב לכסות לאחר שבת ולאחר יו"ט. ובתוספתא השוחט בשבת וביוה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו כיון שחשכה אם היה הדם קיים חייב לכסות :

ה הַשּׁוֹחֵט עוֹפוֹת וּמִיָּנִי חֲזֵה בְּמָקוֹם אֶחָד מְבֻרָד בְּרִכָּה אַחַת [א] לְכֶלֶן וְכִסּוֹי אֶחָד לְכֶלֶן :

מגיד משנה השוחט עופות ומיני חיה וכו'. פלוגתא דר' יהודה ורבנן דר"י אומר שחט חיה יכסה ואח"כ ישחוט את העוף ורבנן פליגי עליה דכסוי אחד לכולן ופסק כרבנן. ומה שכתב רבינו מברך ברכה אחת לכולן. פשוט בגמ' ומודה ר"י לענין ברכה שאינו מברך אלא אחת דהכי קאמר דאע"פ שנחלקו ר"י ורבנן לענין הכסוי מודה ר"י שאם נזדמנו לפניו חיה ומיני עופות דמברך אחת לכולן דלא פליג אלא לענין כסוי כן נראין דברי רבינו במ"ש השוחט מיני עופות וחיה כו'. ובגמ' אינו מתפרש כן אלא כמו שפירשה רש"י ז"ל שאע"פ שהוא מצריך לכסות דם חיה ואח"כ ישחוט עוף ויכסנו שאין הכסוי מפסיק להצריכו ברכה אחרת אלא בברכה אחת די אותה שבירך בתחלה. וזהו פירוש הסוגיא דהא מקשינן בתר הכי דמאי שנא דר' ברונא וכו'. ואע"פ שנפסקה הלכה כרבנן שכיסוי אחד לכולן אנו צריכין לדר"י למילף מינה היכא דהיו לפניו עופות או חיות מזומנות לשחיטה ושחט קצתם ושכח וכיסה כשחזר לשחוט אינו צריך לברך שנית על השחיטה שהכיסוי אינו מספיק. ושמא דעת רבינו דת"ק ור"י ל"פ אלא לענין כיסוי אבל לענין ברכה ל"פ ולא ממירא דר"י נפקא ליה או שמא משום דלמדה מק"ו אם כשכיסה אינו מצריך ר"י לברך שנית כש"כ כשהם מזומנים לפניו בתחלה שאינו צריך לברך. זהו הנראה לי ליישב דברי רבינו ומ"מ דבריו צ"ע דעיקר דברי ר"י היה צריך להודיענו ושמא משום דדברי ר"י לא נפקא לן מינייהו מלתא לענין דין הנזכר במשנה שהרי הלכה כת"ק דכיסוי אחד לכולן ולפיכך לא נפקא לן מינה לענין דין זה ומאי דנפקא לן מדברי ר"י הוא לענין אם היו מזומנים לפניו כדברי רבינו. אבל עדיין אנו צריכין לידע וללמוד מדברי ר"י לענין דינא היכא ששחט וכיסה מהו דינו משום דבגמ' פרכינן עליה דר"י מ"ש מדר' חננאל ור' ברונא תלמידי דרב דהווי יתבי בסעודתא וקאי עלייהו רב ייבא סבא ואמרו ליה הב ונברך ברכת המזון הדור ואמרו הב ונשתה א"ל רב ייבא כיון דאמריתו הב ונברך איתסר לכו למשתי פירוש עד שיברכו לפי שאין שתיה זו מצטרפת לאכילה ושתיה ראשונה כיון דאמריתו הב ונברך הכא נמי כיון שכיסה הפסיק מלשחוט וכי הדר שחיט איחייב ליה ברכה ודחינן הכי השתא התם משתי וברוכי בהדי הדדי לא אפשר הילכך כי קאמרי הב ונברך הפסיקו מן השתיה אבל כיסוי לא הוי הפסק דאפשר דשחיט בחדא ידא ומכסי בחדא ידא ומשום הכי אמרינן דמודה ר"י לענין ברכה שאינו מברך אלא אחת. נמצא עתה לפי זה דהיכא דכיסה אינה הפסק לענין לחזור לברך שנית ברכה דשחיטה. ומדברי רש"י נראה דדוקא לענין ברכה דלענין שחיטה הוא דאינו צריך לברך אחר הכיסוי שאין הכיסוי מפסיק בין שחיטה לשחיטה משום דהוי כטול ברוך טול ברוך דלא הוי הפסק דשחיטה אריכתא היא אבל ברכת כסוי צריך לחזור ולברך בכיסוי שני משום דשחיטה אינו צורך הכיסוי הראשון ומפסקת בין כסוי ראשון לכיסוי שני ולפיכך צריך לברך על כיסוי השני. אבל ר"ת אומר

דכיון דאפשר דשחיט בחדא ידא ומכסי בחדא ידא אף השחיטה אינה מפסקת כלל ולפיכך אין צריך לברך על כיסוי השני:

כסף משנה השוחט עופות ומיני חיה וכו'. משנה שם (דף פ"ז ע"ב) וכת"ק:

1 דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם חזב לכסות ואם לאו פטור. נתערב ביין או בדם בהמה רואין אותן כאילו הם מים. אם אפשר שיראה מראה הדם שחזב לכסותו כשעור זה אלו היה מים חזב [ב] לכסות הכל ואם לאו פטור:

מגיד משנה דם שנתערב וכו'. פשוט (דף פ"ז): במשנה כלשון רבינו:

כסף משנה דם שנתערב במים וכו' נתערב ביין וכו'. משנה שם (דף פ"ז):

לחם משנה דם שנתערב במים וכו'. פסק כחכמים דדם מבטל דם ושם אמרו בגמרא גבי דם שנתערב במים וכו' גבי שחיטת קדשים שאמרו שם ל"ש אלא שנפלו מים לתוך דם אבל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל ושם אמר רב (פפא) ולענין כסוי אינו כן דאפילו נפל הדם במים לא אמרינן קמא קמא בטיל ורבינו לא ביאר זה אבל יובן מדסתם וכתב נתערב ביין וכו' ומדכתב נתערב משמע כל גוונא דעירוב בין שנפל דם לתוך מים בין מים לתוך דם:

2 כסהו ונתגלה אינו חזב לכסותו פעם אחרת. כסתהו הרוח אינו חזב לכסות. חזר ונתגלה אחר שכסתהו הרוח חזב לכסות:

מגיד משנה כסהו ונתגלה וכו'. תנן במתני' (דף פ"ז) כסהו ונתגלה פטור מלכסותו כסהו הרוח חייב לכסותו ואוקימנא בגמ' כגון שחזר ונתגלה אבל אם לא נתגלה וכסהו הרוח פטור מן הכיסוי:

כסף משנה כסהו ונתגלה וכו'. משנה שם. ומה שכתב כסתהו הרוח וכו'. שם במשנה כסהו הרוח חייב לכסות ובגמרא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות:

ח דם הניתז ושעל הסכין אם אין שם [ג] דם אלא הוא חָיֵב לְכִסוּת :

ההראב"ד דם הניתז ושעל גבי הסכין וכו'. אי"א אלו דברי הרב ז"ל שעושה דברי רבי יהודה מפרש משום דאמר אימתי אבל אין אחרים מודים לו משום דגמרא מפרש להו דפליגי בקראי :

מגיד משנה דם הניתז וכו'. תנן במתניי דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין דם אלא הוא אבל יש דם אחר פטור מלכסות ודעת רבינו דרבי יהודה מפרש דברי תנא קמא וכן כתב בפירוש המשנה ופסק הלכה כמותו וזהו שכתב כאן ואף על פי שיש מי שפירש דרבי יהודה בא לחלוק דברי רבינו עיקר דהא קיימא לן בעירובין בשלהי פרק חלון כל מקום ששנה רבי יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים ואפילו רבי יוחנן דפליג התם במה לחלוק באימתי מודה דאינו אלא לפרש ועוד יש דקדוקים הרבה בגמרא וגירסאות מחולפות ואין כאן מקום להאריך :

כסף משנה דם הניתז ושעל הסכין וכו'. משנה שם (דף פ"ז :) דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות א"ר יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל אם יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות וכל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש דברי חכמים : **והראב"ד** כתב על דברי רבינו אלו דברי הרב וכו'. וכבר כתבו התוס' והרא"ש דלג"י רש"י ר"י לפרש דברי ת"ק בא בין במתניתין בין בברייתא ואפילו לאידך גירסא נהי דר"י דברייתא לאיפלוגי אתא ר"י דמתניי לא אתא אלא לפרושי ולא שבקינן ת"ק דמתניי משום ת"ק דברייתא וכן פסקו סמ"ג וסמ"ק והרשב"א :

לחם משנה דם הניתז וכו'. שם (ע"ב) במשנה דם הניתז ושעל הסכין וכו' (עיין בכסף משנה) ובגמרא (דף פ"ח) ת"ר וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתז ושעל אגפיים חייב לכסותו ארשב"ג במה דברים אמורים שלא כיסה דם הנפש אבל כיסה דם הנפש פטור מלכסות במאי קא מפלגי רבנן סברי דמו כל דמו ר' יהודה סבר דמו ואפילו מקצת דמו ורשב"ג סבר דמו המיוחד ע"כ. ומדתנן טעם לשלשתן משמע שהם ג' מחלוקות ואימתי דמתניתין לאו לפרושי הוא ולכך כתב הר"א ז"ל בהשגות אבל אין אחרים מודים לו משום דבגמרא מפרש לקראי וכו'. ורבינו ז"ל סובר כר"ת שכתבו התוספות דהלכה כר' יהודה מתניי דאע"ג דברייתא בא לחלוק במתניתין בא לפרש דקיי"ל בפרק זה בורר דאימתי דר' יהודה לפרש הוא אי נמי אפשר דגריס כיש ספרים שכתבו התוס' דגרסי בברייתא קמייתא וכסהו מלמד שדם הניתז ושעל אגפיים וכו' תניא אידך וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות וכו' :

ולפי אותה גירסא אפשר דברייתא בא לפרש רבי יהודה והאי דקאמר רבנן סברי קאי ארבנן דרשב"ג כדכתבו התוס' שם :

ט שְׁחַט וְנִבְלַע הַדָּם בְּקֶרֶקַע אִם רְשׁוּמוֹ נִכָּר חֵיב לְכִסּוֹת. וְאִם לֹא הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁכִּסְתָּהּ הָרוּחַ וּפְטוּר מִלְכִּסּוֹת :

מגיד משנה שחט ונבלע הדם וכו'. בברייתא תנא השוחט ונבלע הדם בקרקע חייב לכסות ואוקמוה בשרישומו ניכר :

כסף משנה שחט ונבלע הדם בקרקע וכו'. שם (דף פ"ז) תניא השוחט ונבלע דם בקרקע חייב לכסות ואוקימנא בשרישומו ניכר :

ז אֵין חֵיב בְּכִסּוּי אֶלָּא דָּם שְׁחִיטָה הָרְאוּיָה לְאֲכִילָה שְׁנֵאמַר (ויקרא יז-ג) 'אֲשֶׁר יֵאָכֵל'. לְפִיכָךְ הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצְאָת טְרֵפָה. אוֹ הַשּׁוֹחֵט חֲלִין בְּעֶזְרָה. אוֹ הַשּׁוֹחֵט חֵיב וְעוֹף שְׁנִגְמַר דִּינָן לְסִקִּילָה וְהַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ פְּטוּר מִלְכִּסּוֹת. וְכֵן חֵרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שֶׁשְׁחָטוֹ בֵּינָן לְבֵין עֶצְמוֹן פְּטוּרִין מִלְכִּסּוֹת דָּם שְׁחִיטָתָן :

מגיד משנה אין אדם חייב וכו'. תנן במתני' (דף פ"ה) השוחט ונמצאת טריפה והשוחט לעכו"ם והשוחט חולין בפנים וקדשים בחוץ חיה ועוף הנסקלים ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין מוכח בגמרא דחכמים דתנן במתניתין רבי שמעון הוא דס"ל דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ולפי שראה רבינו הקדוש מסדר המשנה דבריו של רבי שמעון בכיסוי הדם דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה שנאה בלשון חכמים לומר שכן הלכה דהיכא דילפינן מקרא דכתיב אשר יאכל בעוף טמא דלא בעי כיסוי הוא הדין לכל השנויים דלאו בר אכילה נינהו ובענין אותו ואת בנו דס"ל כר"מ דאמר שחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה שנאו בלשון רבים כי היכי דתיקום הלכתא כותיה משום דחזינן דאותו ואת בנו נוהג בקדשים ושחיטת קדשים שחיטה שאינה ראויה היא דהא מחוסר זמן הוא ואפילו הכי מחייבינן ליה הוא הדין בחולין דמחייבינן ליה נמי לעוף שאינם ראויים לאכילה משום אוא"ב: **וכן חרש וכו'.** פשוט במשנה כלשון רבינו: **במה מכסין וכו'.** פשוט במשנה כלשון רבינו וכולהו ילפינן להו בגמרא :

כסף משנה אין חייב בכיסוי אלא דם שחיטה הראויה לאכילה וכו'. לפיכך השוחט ונמצאת טריפה וכו'. משנה שם (דף פ"ה) השוחט ונמצאת טריפה

השוחט לעכו"ם והשוחט חולין בפנים וקדשים בחוץ חיה ועוף הנסקלין ר"מ מחייב וחכמים פוטרים ובגמרא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה רבי וכו' ודבריו של ר"ש בכיסוי הדם ושנאו בלשון חכמים. והשמיט רבינו מלכתוב קדשים בחוץ משום דהוה משמע דקדשים בפנים טעונים כיסוי והא ליתא כמו שנתבאר לעיל: **ומ"ש וכן חש"ו ששחטו וכו'**, משנה שם (דף פ"ו):

לחם משנה **חש"ו וכו'**. שם (דף פ') השוחט ונמצאת טרפה וכו' ושם הלכה כחכמים דפטרי ובחרש שוטה וקטן כרבי מאיר כדשלח רבי אליעזר לגולה כדמוכח שם. והוא הדין הנוחר ומעקר שפטור לכסות וכבר רמזו רבינו במה שכתב למעלה דם שחיטה ועוד דכ"ש הוא משוחט ונמצאת טרפה כדמוכח בגמ' דהתם השחיטה היא ראויה והפיסול בא מחמת דבר אחר ובנוחר ומעקר הפיסול מחמת השחיטה:

יא **במה מכסין בסייד ובגפסית בזבל דק ובחול דק שאין היוצר צריך לכתשו ובשחיקת אבנים וחרשים ובנערת של פשתן דקה ובנסרת חרשים דקה ובלבנה וחרסית ומגופה שכתשה שכל אלו מין עפר הן. אבל אם כפה עליו כלי או פסהו באבנים אין זה כסוי שנקאמר (ויקרא יז-יג) 'בעפר':**

מגיד משנה **אבל אם כפה וכו'**. פשוט בברייתא כלשון רבינו ז"ל:

לחם משנה **במה מכסין וכו'**. כל אלו הוזכרו שם (דף פ"ח) במשנה וברייתא זולת גפסית שנראה שהיה בגרסא של רבינו. ומה שלא הזכיר רבינו מגדל צמחים עיין בהר"ן ז"ל דשם ביאר דבריו דלית ליה המגדל צמחים כלל ונראה לפי זה שמה שאמר שכל אלו מין עפר הן אינו ר"ל כדפירש רש"י ז"ל דמגדלי צמחים בעפר אלא פירוש שהוא דק כעפר. ומ"ש שאין היוצר צריך לכותשו שם פסק כלישנא קמא והוא לחומרא דהוא מפרש מה שאמרו בגמרא איכא בינייהו דצריך ולא צריך דמיפרך איפרוכי שר"ל דללישנא קמא אין מכסין בו דצריך לכותשו קרינן ביה כיון דצריך לכותשו ביד וכן פירשו ההלכות כמבואר בדברי הרא"ש ז"ל ורש"י ז"ל פירש בהפך: **ומגופה שכתשה וכו'**. הוא הדין דבעינן ללבינה כתישה וכן מבואר שם בברייתא ואף על פי שכתב כתישה במגופה הזכיר במגופה והוא הדין בכולהו אינך דבעי כתישה:

יב **לפיכך אין מכסים בזבל גס וחול גס וקמח וסבין ומורסן ושחיקת כלי מתכות לפי שאין אלו מין עפר. חוץ משחיקת**

הַזֶּהב בְּלֶבֶד שְׁמַכְסִין בָּהֶם מִפְּנֵי שְׁנִקְרָא עֶפֶר שְׁנִאָמַר (איוב כח-ו)
וְעֵפְרַת זָהב לוֹ וְאוֹמַר (דברים ט-כא) 'עַד אֲשֶׁר דַּק לְעֶפֶר':

מגיד משנה לפיכך אין מכסין וכו'. פשוט באותה ברייתא כלשון רבינו: **חוץ משחיקת הזהב.** פשוט בברייתא דתניא היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות שוחק דינר זהב וא"ר זירא משום דכתיב (איוב כ"ח) ועפרות זהב לו:

לחם משנה ואומר עד אשר דק לעפר וכו'. בגמרא לא הביאו אלא פסוק דועפרות זהב לו. וא"ת אמאי לא הביאו פסוק של תורה שהוא זה עד אשר דק לעפר שהביא רבינו. וי"ל דמצינן לפרושי דק עד שנעשה כעפר אבל לא מפני זה נקרא עפר אבל פסוק דועפרות זהב לו משמע מיניה שפיר דזהב איקרי עפר ורבינו שהביאו הוא אחר שהביא פסוק דועפרות זהב עם אותו גילוי רצה להביא פסוק של תורה אבל בשל תורה לחוד לא סגי:

יג מְכַסִּין בְּשַׁחזוֹר וְהוּא פִּיחַ הַכְּבֻשָׁן וּבְכוּחַל וּבְנִקְרַת פְּסִילִים וּבְאֶפֶר בֵּין אֶפֶר יַעֲצִים בֵּין אֶפֶר בְּגָדִים אֶפְלוּ אֶפֶר בְּשֶׁר שְׁנִשְׁרַף שְׁהָרִי כְּתוּב (במדבר יט-ז) 'מִעֶפֶר שְׁרַפַּת הַחֲטָאתִי'. וּמִתָּר לְכִסּוֹת בְּעֶפֶר עֵיר הַנִּדְחַת:

מגיד משנה מכסין בשיחור וכו'. פשוט בברייתא תאנא הוסיפו עליהם השיחור וכו': **ובאפר.** פלוגתא דבית שמאי ובית הלל בברייתא דבית שמאי אומרים אין מכסין אלא בעפר ובית הלל אומרים מצינו אפר שקרוי עפר שנאמר ולקחו לטמא מעפר וכו'. נמצא כתוב משמם של גאונים שמכסין בשלג שנאמר (איוב ל"ז) כי לשלג יאמר הוי ארץ x. וג"כ מכסין בשחיקת הברזל משום דכתיב (שם כ"ח) ברזל מעפר יוקח:

כסף משנה (יא-יג) במה מכסין וכו'. משנה שם (דף פ"ח) מכסין בזבל דק ובחול הדק בסיד ובחרסית ובלבנה ומגופה שכתשן אבל אין מכסין לא בזבל גס ולא בחול הגס ולא בלבנה ומגופה שלא כתשן ולא יכפה עליו את הכלי ובגמרא היכי דמי חול הדק וכו' כל שאין היוצר צריך לכתשו ואיכא דמתני לה אסיפא וכו' הי"ד חול הגס וכו' כל שהיוצר צריך לכתשו מאי בינייהו איכא בינייהו דצריך ולא צריך דמיפרך איפרוכי ופירש"י x ללישנא קמא אין היוצר צריך לכתשו כיון דמיפרך ביד ללישנא בתרא דאמר כל שהיוצר צריך לכתשו משמע אפילו כתישה כל דהו וכתב הרא"ש על זה ולפירושו הלכה כל"ב לחומרא ורב אלפס לא הביא כי אם ל"ק משמע דמפרש איפכא ע"כ לשונו.

ופירש"י חרסית שחיקת חרסין. ומ"ש רבינו שמכסין בשחיקת אבנים ובעורת של פשתן דקה ובנסורת של חרשים דקה וכן מ"ש שאין מכסין בקמח וסובין ומורסן ושחיקת כלי מתכות, הכל שם בברייתא. ומ"ש חוץ משחיקת הזהב בלבד וכו'. שם. ומ"ש מכסין בשיחור וכו'. שם (דף פ"ח): תנא הוסיפו עליהם השחור והכחול ונקרת פסילין ופירש"י עפר שמנקרין מהריחיים. ומ"ש ובאפר. שם בברייתא דמכסין באפר אפילו באפר שריפת בגדים. ומ"ש אפילו אפר בשר שנשרף וכו', שם וכב"ה: ומותר לכסות בעפר עיר הנדחת. שם בסוף הפרק (דף פ"ט) ומסיק רבא טעמא משום דמצות לאו ליהנות ניתנו:

לחם משנה ומותר לכסות בעפר עיר הנדחת וכו'. ר"ל עפר קרקעה כדפירשו שם בגמ' דלא נאסר מפני שכתוב תקבוץ וכו' ושרפת יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושריפה:

יד השוחט צריך ליתן עפר [ד] למטה ואחר כך ישחט בו ואחר כך יכסה בעפר אבל לא ישחט בכלי ויכסה בעפר:

מגיד משנה השוחט צריך שיתן וכו'. פשוט בפרק השוחט (דף פ"ג): א"ר זירא אמר רב השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך ליתן עפר תיחוח למטה ועפר תיחוח למעלה ומיהו מוכח בגמ' שאם אי אפשר ליתן עפר מלמטה כגון ששחט על גבי דם בהמה נותן מלמעלה ומוכח נמי בגמרא בכל שיש עפר תיחוח למטה בהזמנה שיזמינו בפה סגיא:

כסף משנה השוחט צריך שיתן עפר למטה וכו'. בר"פ כיסוי הדם (דף פ"ג): א"ר זירא השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר וכתבו התוספות עפר שלמטה אין צריך שיתן הוא אם יש שם עפר והא דאמרינן בפרק שני שהיה מזמן כל הבקעה לשחוט בה היינו במקום שהיה קרקע קשה היה חופר משום דבעינן עפר תיחוח ומיהו לעיל פירש בקונטרס שהיה מזמינו בפה לכך עכ"ל. ומדברי רבינו שסיים וכתב אבל לא ישחוט בכלי ויכסה בעפר נראה שסובר כדברי התוספות:

לחם משנה השוחט צריך ליתן וכו'. מימרא דרבי זירא שם בריש פרק כסוי הדם (חולין דף פ"ג): ונראה משם דהיכא דלא אפשר למטה נעביד למעלה דהביאו שם ברייתא רבי נתן ברבי יוסף אומר שחט חיה ואחר כך שחט בהמה

פטור מלכסות בהמה ואחר כך חיה חייב לכסות. ויש תימה למה הוזכר בדברי רבינו. ועוד יש תימה על בעל הטורים בסימן כ"ח ביורה דעה שכתב דין זה בשם בעל העיטור והיא ברייתא מפורשת בגמרא והרב בית יוסף הרגיש זה שם וכתב שרבינו לא עיין לבקש דין זה בגמרא ואי אפשר שנאמר על הרב בעל הטורים כך. ועוד יש תימה על ההגהות מיימון שכתבו שאם שחט תרנגולת כשרה ושוב שחט ונתנבלה בידו חייב לכסות ע"כ. והוא הפך הברייתא שהזכרתי דשם אמר שחט חיה ואחר כך בהמה אינו חייב לכסות והרב בית יוסף עמד גם על זה ותירץ תירוץ דחוק מאד. ועוד יש תימה על מה שכתוב בכלבו בשם ר"מ דדס הניתז ושעל הסכין חייב לכסות ואינו צריך לגרודו אלא מכסהו במקומו דזה נראה הפך מה שאמרו שם בגמרא דשם אמרו דגרוד ליה ומכסי ליה, גם על זה עמד שם הרב בית יוסף והניחו בצריך עיון. ואני אתרץ הכל לע"ד דכל אלה החכמים ורבינו והרב בעל הטורים ור"מ בר נתן ובעל העיטור כלם הוקשה להם הקושיא העצומה שהקשו בתוספות על ההיא ברייתא דרבי נתן בר יוסף דליגרדיה וליכסייה וכן בהמה ואחר כך חיה לגרדיה ולכסייה כדס הניתז ושעל הסכין והם הניחו הדבר בתימה והם תירצו דודאי רבי נתן בר יוסף פליג אמתניתין דלא ס"ל גרידה וכי פריך גמרא מעיקרא מי לא תני רבי נתן בר יוסף וכו' הכי פריך לא מיבעיא דמקשינן לך ממאן דס"ל גרידה דהוא סתמא דמתניתין דדס הניתז דהכין הלכתא דודאי קשה לך טובא הגרידה אלא אפילו מדרבי נתן ברבי יוסף דלא בעי גרידה קשה לך דהיכא דלא אפשר למעלה נייעביד למטה וכשתירץ לו דברי רבי נתן ברבי יוסף חזר והקשה לו מסתם משנה דהכי הילכתא ולגרדיה ולכסייה מי לא תנן וכו' כלומר דהלכה כסתם משנה ולכך הרב בעל הטורים ורבינו סבירא להו דלית הלכתא כרבי נתן ברבי יוסף אלא כמתניתין ורבינו לא הביא דברי רבי נתן ברבי יוסף אלא כתב שצריך עפר למטה ועפר למעלה על כל פנים וממילא משמע דבדס הניתז ושעל הסכין בעי גרידה דלא כרבי נתן ברבי יוסף דעל כל פנים שני עפרים בעינן והוא הדין לדין שחט בהמה ואחר כך חיה וכו' דהוא דברי רבי נתן דדינא הכי הוא דנגרדיה ונכסייה וכן הרב בעל הטורים לא ס"ל כרבי נתן ברבי יוסף ולכך סתם וכתב למעלה שחט ולא היה עפר צריך לגרוד הדם ויתנו בעפר תיחוח וכו' דמשמע דאפילו כגוונא דרבי נתן דהוא שחט חיה ואחר כך בהמה או בהמה ואחר כך חיה צריך לגרוד ולכך כתב אותו הדין בשם בעל העיטור דליה לא ס"ל וכן הגהות מיימון שכתבו היכא דשחט תרנגולת כשרה וכו' לא סבירא להו כרבי נתן ברבי יוסף ובעל העיטור פסק כרבי נתן ברבי יוסף וכן ר"מ ברבי נתן שכתב דדס הניתז ושעל הסכין לא בעי גרידה וטעמייהו דסבירא להו דכשאמרו במסקנא יצא זה שמחוסר שפיכה וגרידה וכסוי אידחי הא דאמרינן לעיל דדס שעל גבי הסכין גריד ומכסי ליה אלא פירושא דמתניתין הוא שמכסה במקומו ואף על פי שיש לחלק בין

מוקדשים לדם הניתז כדחילקו התוספות מכל מקום כיון דחזינן לרבי נתן ברבי יוסף דאמר בפירוש דלא בעי גרידה אנו מפרשים מתניתין כוותיה ולא נפרש שמחלוקת יש ונימא דמתניתין לא בעי גרידה והכי קיימא לן ולכך לדעתם דם הניתז מכסהו במקומו: **אבל לא ישחוט בכלי וכו'.** פירוש אפילו בענין דליכא למיחש למינות כגון על גבי הכלי אי נמי אפילו דאיכא למיחש למינות קאמר הכא דזולת האי טעמא דהוא דרבנן מדאורייתא אסור:

טו ומי ששחט הוא יכסה שפך ויכסהו בפפר'. ואם לא כסהו וראהו אחר חייב לכסות שזו מצוה בפני עצמה ואינה תלויה בשוחט לבד:

מגיד משנה ומי ששחט וכו'. פשוט במשנה וברייתא תניא ושפך וכסה מי ששפך הוא שיכסה שחט ולא כסה וראהו אחר מנין שחייב לכסות שנאמר ואומר לבני ישראל:

כסף משנה ומי ששחט הוא יכסה וכו'. שם (דף פ"ז) ת"ר ושפך וכסה מי ששפך יכסה. ומה שכתב ואם לא כסהו וראהו אחר חייב לכסות, משנה שם ומייתי לה בברייתא מדכתיב בכיסוי ואומר לבני ישראל אזהרה לכל בני ישראל:

טז וכשם כסה לא יכסה ברגלו אלא בידו או בספין או בכלי כדי שלא ינהג בו מנהג בזיון ויהיו מצות בזויות עליו. שאין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא והצילנו מלמשש בחשך וערף אותנו נר לישר המעקשים ואור להורות נתיבות הישר. וכן הוא אומר **(תהילים קיט-קה)** ינר לרגלי דברך ואור לנתיבותי:

מגיד משנה וכשמכסה לא יכסה וכו'. פשוט בברייתא תניא אידך ושפך וכסה במה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהיו המצות בזויות עליו כי כבוד המצות כבוד הש"י שהם שלוחיו של מקום וכבוד הנשלח הוא כבוד השולח: **בהלא"ו:**

כסף משנה וכשמכסה לא יכסה ברגליו וכו'. ברייתא שם: ובכאן נשלם החלק השני והלכות שחיטה. ה' לעזרתי ראה והביטה. ברוך הנותן ליעף כח:

לחם משנה (טו-טז) ומי ששחט הוא יכסה וכו'. משנה וברייתא שם (דף פ"ז). וכן מה שכתב לא יכסה ברגליו וכו', מבואר שם בברייתא. וזה מה שראיתי לבאר לע"ד באלו ההלכות: סליקו להו הלכות שחיטה בס"ד. אוחילה לאל ואתן שירות ותושבחות. הוא ברחמיו יודיעני אורח חיים שובע שמחות:

סליקו להו הלכות שחיטה בס"ד

נגמר ספר תמישי והוא ספר קדשה. ומנן פרקיו שלשה
וחמשים.

הלכות אסורי ביאה שנים ועשרים פרקים: הלכות מאכלות
אסורות שבעה עשר פרקים: הלכות שחיטה ארבעה עשר
פרקים:

ובכאן נשלם החלק השני. ה' במעגלי צדק ונחני: